

จารึกว่า-ชื่อ บุญวระฤษีงู คิรฺ สมาธิคุปฺต

แปลว่า-ชื่อ บุญพระฤษีรักษาสมาธิ ณ เขางู พุทธพัสสา ๔๔ คือ พุทธพรรษา ๔๔

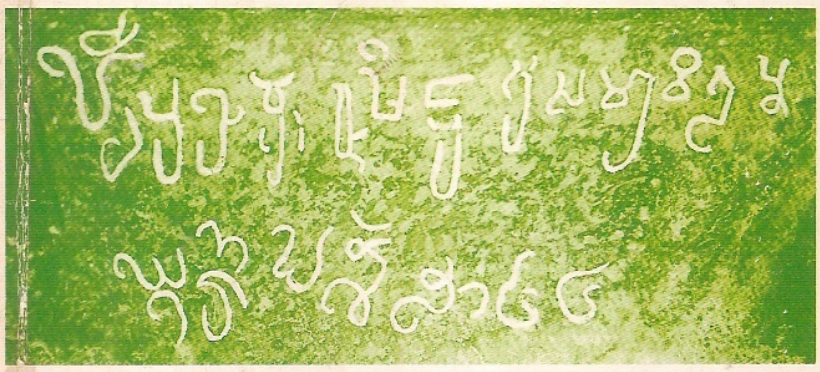

ที่ระลึก

ตามที่รัฐประกาศให้ร่วมเฉลิมฉลองปี พ.ศ. ๒๕๓๐

๕ ธันว์. ๒๔๗๐ (๕ รอบ) ๕ ธันว์. ๒๕๓๐ ๒๔ ตุล. ๒๔๕๗ (๖ รอบ) ๒๔ ตุล. ๒๕๒๙

พุทธสาสนสุวัณณภูมิปกรณ

ราชบุรีวัตถุกถา ตำนานเมืองขุนไทย

พุทธสาสนสุวัณณภูมิปกรณ ราชบุรีวัตถุกถา ตำนานเมืองขุนไทย

พิมพ์ครั้งที่
๑/๒๕๑๘
๒/๒๕๒๐
๓/๒๕๒๓
๔/๒๕๒๕
๕/๒๕๓๐
๖/๒๕๓๕

ชื่อ "สุวัณณภูมิ" ซึ่งจารึกไว้ที่ต่าง ๆ เป็นหลักฐานปรากฏอยู่

พระพุทธรูปทั้งสององค์ ที่ประภามณฑลดูลายเส้นขาวจะเห็น เดือนเด่นฟ้าสุวัณณภูมิ (มีคำอธิบายอยู่หน้า ๕๓๑)

พระโสณเถร พระอุตตรเถร ด้านหลัง ทั้งสององค์นั้น ที่ฐานด้านหลัง บันทัดบนจารึกชื่อ บันทัดล่าง สุวัณณภูมิ (มีคำอธิบายอยู่หน้า ๔๓๐)

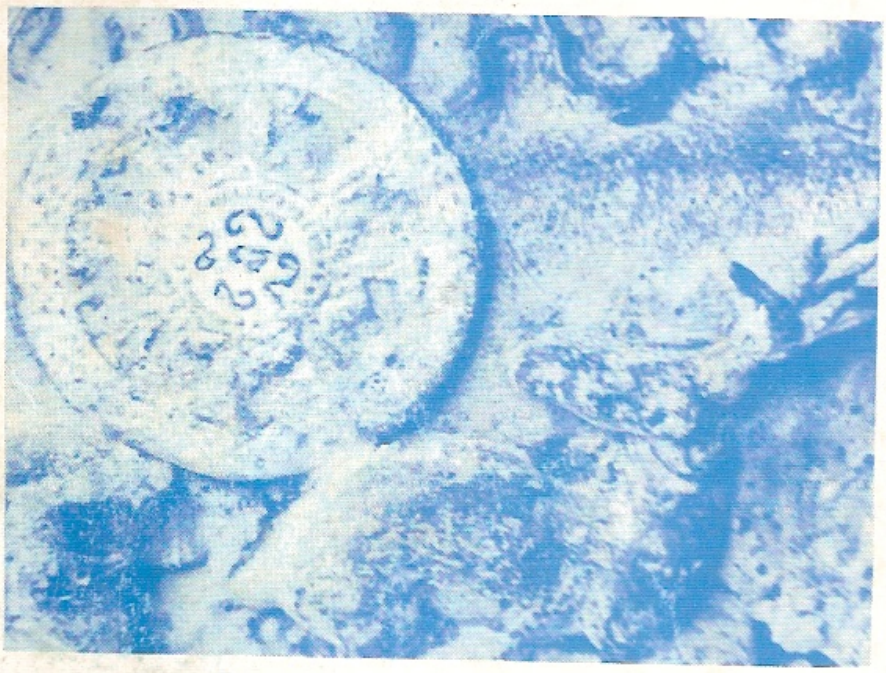

สุวัณณภูมิ หล่อไว้ที่ดุมกงล้อธรรมจักร์ ณ ฐานพระพุทธรูปปฐมเทศนา เพชรบุรี (มีคำอธิบายอยู่ในหนังสือนี้หน้า ๔๐๘)

สุ วัน ภูมิ

สุวัณณภูมิ เขียนไว้กับแผ่นอิฐได้ที่โสนน้อย คูบัว (มีคำอธิบายอยู่ในหนังสือนี้หน้า ๔๐๘)

ลายนี้เขียนไว้กับขอบพระพุทธรูปปางหลั่งอมตธรรม เฉพาะองค์นี้พระเจ้าธัมมราชราชากรุงสุวัณณภูมิพร้อมหม่อมเมียมิ่งมาเมืองสร้าง พ.ศ. ๘๘๘ ข้างหน้า "กรุงสุวัณณภูมิ" เห็นชัดเจน เป็นลายสืออีกแบบหนึ่งชื่อเมืองทองและสุวัณณภูมิ ที่พบจารึกในที่ต่าง ๆ นั้น ยังมีอยู่อีก เท่าที่ถ่ายรูปเอามาทำแบบเท่านี้ คงจะพอเป็นหลักฐานได้ (มีคำอธิบายอยู่ในหนังสือนี้หน้า ๔๐๘)

ชื่อ "สุวัณณภูมิ" ซึ่งจารึกไว้ที่ต่าง ๆ เป็นหลักฐานปรากฏอยู่

พระพุทธรูปทั้งสององค์ ที่ประภามณฑลดูลายเส้นขาวจะเห็น เดือนเด่นฟ้าสุวัณณภูมิ (มีคำอธิบายอยู่หน้า ๕๓๑)

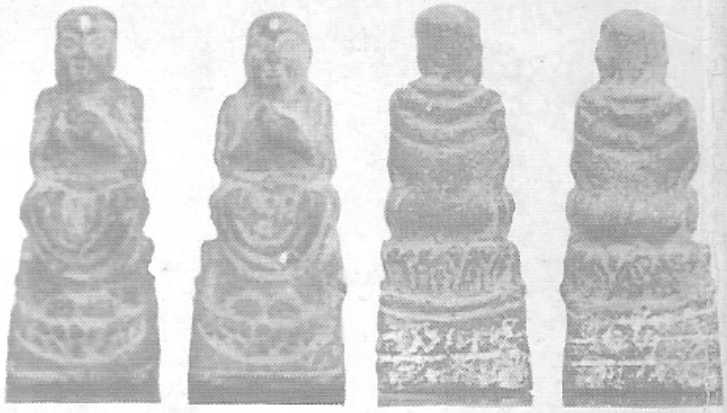

พระโสณเถร พระอุตตรเถร ด้านหลัง ทั้งสององค์นั้น ที่ฐานด้านหลัง บันทัดบนจารึกชื่อ บันทัดล่าง สุวัณณภูมิ (มีคำอธิบายอยู่หน้า ๔๓๐)

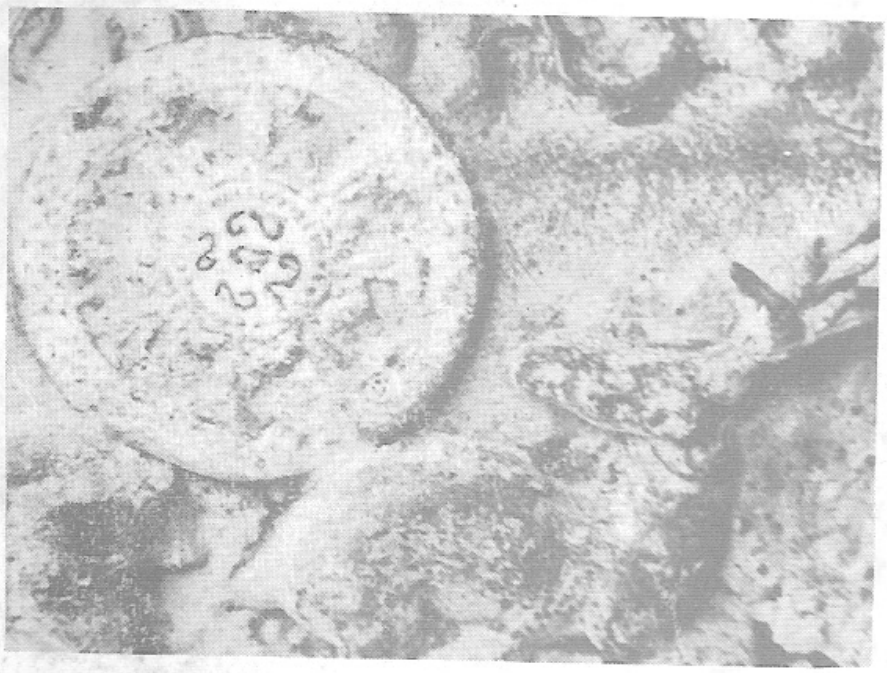

สุวัณณภูมิ หล่อไว้ที่ดุมกงล้อธรรมจักร์ ณ ฐานพระพุทธรูปปฐมเทศนา เพชรบุรี (มีคำอธิบายอยู่ในหนังสือนี้หน้า ๔๐๘)

สุ วัน ภูมิ

สุวัณณภูมิ เขียนไว้กับแผ่นอิฐได้ที่โสนน้อย คูบัว (มีคำอธิบายอยู่ในหนังสือนี้หน้า ๔๐๘)

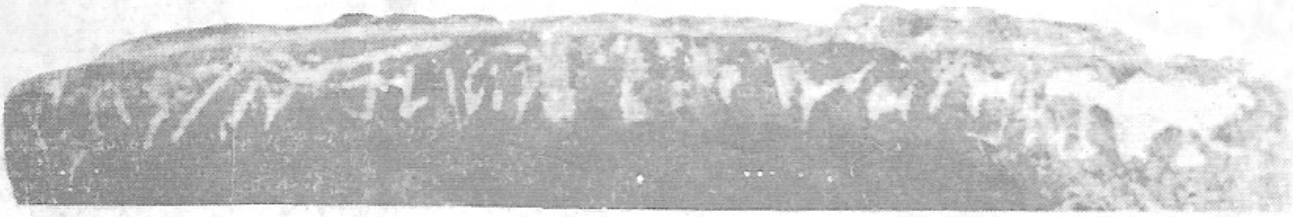

ลายนี้เขียนไว้กับขอบพระพุทธรูปปางหลั่งอมตธรรม เฉพาะองค์นี้พระเจ้าธัมมราชราชากรุงสุวัณณภูมิพร้อมหม่อมเมียมิ่งมาเมืองสร้าง พ.ศ. ๘๘๘ ข้างหน้า "กรุงสุวัณณภูมิ" เห็นชัดเจน เป็นลายสืออีกแบบหนึ่งชื่อเมืองทองและสุวัณณภูมิ ที่พบจารึกในที่ต่าง ๆ นั้น ยังมีอยู่อีก เท่าที่ถ่ายรูปเอามาทำแบบเท่านี้ คงจะพอเป็นหลักฐานได้ (มีคำอธิบายอยู่ในหนังสือนี้หน้า ๔๐๘)

ชื่อ “สุวัณณภูมิ” ซึ่งจารึกไว้ที่ต่าง ๆ เป็นหลักฐานปรากฏอยู่

พระพุทธรูปทั้งสองค์ ที่ประภามณฑลดูลายเส้นขาวจะเห็น เดือนเด่นฟ้าสุวัณณภูมิ (มีคำอธิบายอยู่หน้า ๕๓๑)

พระโสณเถร พระอุตตรเถร ด้านหลัง ทั้งสององค์นั้น ที่ฐานด้านหลัง บันทัดบนจารึกชื่อ บันทัดล่าง สุวัณณภูมิ (มีคำอธิบายอยู่หน้า ๔๓๐)

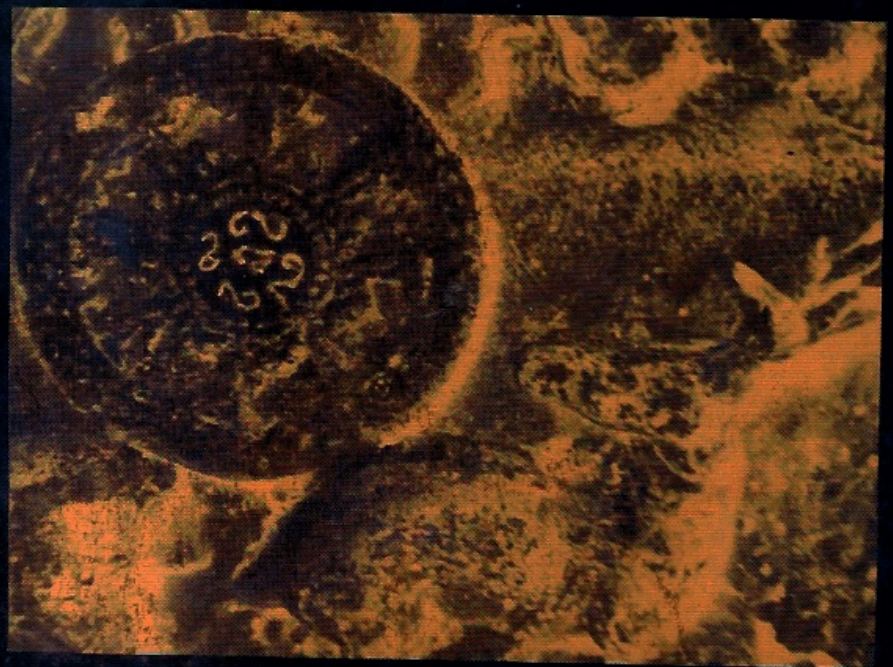

สุวัณณภูมิ หล่อไว้ที่ดุมกงล้อธรรมจักร์ ณ ฐานพระพุทธรูปปฐมเทศนา เพชรบุรี (มีคำอธิบายอยู่ในหนังสือนี้หน้า ๔๐๘)

สุ วัน ภูมิ

สุวัณณภูมิ เขียนไว้กับแผ่นอิฐได้ที่โสนน้อย คูบัว (มีคำอธิบายอยู่ในหนังสือนี้หน้า ๔๐๘)

ลายนี้เขียนไว้กับขอบพระพุทธรูปปางหลั่งอมตธรรม เฉพาะองค์นี้พระเจ้าธัมมราชราชากรุงสุวัณณภูมิพร้อมหม่อมเมียมิ่งมาเมืองสร้าง พ.ศ. ๘๘๘ ข้างหน้า “กรุงสุวัณณภูมิ” เห็นชัดเจน เป็นลายสืออีกแบบหนึ่งชื่อเมืองทองและสุวัณณภูมิ ที่พบจารึกในที่ต่าง ๆ นั้น ยังมีอยู่อีก เท่าที่ถ่ายรูปเอามาทำแบบเท่านี้ คงจะพอเป็นหลักฐานได้ (มีคำอธิบายอยู่ในหนังสือนี้หน้า ๔๐๘)

ชื่อ “สุวัณณภูมิ” ซึ่งจารึกไว้ที่ต่าง ๆ เป็นหลักฐานปรากฏอยู่

พระพุทธรูปทั้งสององค์ ที่ประภามณฑลดูลายเส้นขาวจะเห็น เดือนเด่นฟ้าสุวัณณภูมิ (มีคำอธิบายอยู่หน้า ๕๓๑)

พระโสณเถร พระอุตตรเถร ด้านหลัง ทั้งสององค์นั้น ที่ฐานด้านหลัง บันทัดบนจารึกชื่อ บันทัดล่าง สุวัณณภูมิ (มีคำอธิบายอยู่หน้า ๔๓๐)

สุวัณณภูมิ หล่อไว้ที่ดุมกงล้อธรรมจักร์ ณ ฐานพระพุทธรูปปฐมเทศนา เพชรบุรี (มีคำอธิบายอยู่ในหนังสือนี้หน้า ๔๐๘)

สุ วัน ภูมิ

สุวัณณภูมิ เขียนไว้กับแผ่นอิฐได้ที่โสนน้อย คูบัว (มีคำอธิบายอยู่ในหนังสือนี้หน้า ๔๐๘)

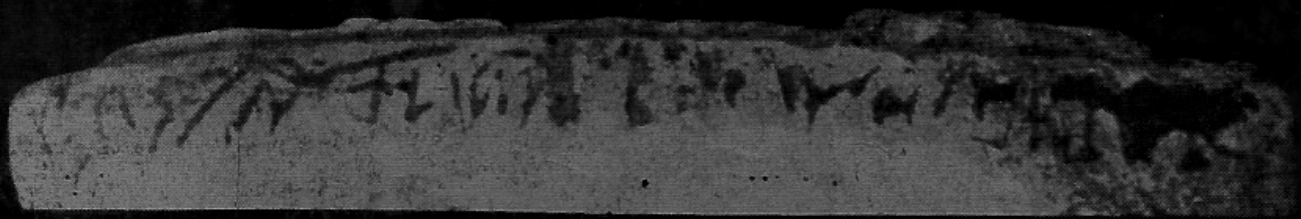

ลายนี้เขียนไว้กับขอบพระพุทธรูปปางหลั่งอมตธรรม เฉพาะองค์นี้พระเจ้าธัมมราชราชากรุงสุวัณณภูมิพร้อมหม่อมเมียมิ่งมาเมืองสร้าง พ.ศ. ๘๘๘ ข้างหน้า “กรุงสุวัณณภูมิ” เห็นชัดเจน เป็นลายสืออีกแบบหนึ่งชื่อเมืองทองและสุวัณณภูมิ ที่พบจารึกในที่ต่าง ๆ นั้น ยังมีอยู่อีก เท่าที่ถ่ายรูปเอามาทำแบบเท่านี้ คงจะพอเป็นหลักฐานได้ (มีคำอธิบายอยู่ในหนังสือนี้หน้า ๔๐๘)

พุทธสาสนสุวัณณภูมิปกรณ

ราชบุรีวัตถุกถา ตำนานเมืองขุนไทย

ของ

พระราชกวี

(อ่ำ ธมฺมทตฺโต ป.ธ. ๖)

วัดโสมนัสวิหาร กรุงเทพมหานคร

พิมพ์ครั้งที่ ๖

เป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ

พระราชกวี

(อ่ำ ธมฺมทตฺโต ป.ธ. ๖)

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร

๓ พฤษภาคม ๒๕๓๕

พิมพ์ที่
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
โทร. 224-1350
FAX 224-7358
ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา
อรุณี อินทรสุขศรี
2535

หลักฐาน

แต่กาลก่อนมีมาถึงกาล-เฉลิมฉลอง พ.ศ. ๒๕๓๐

รูปแบบ-จารึกลายสือไทย ลายสือขอม พระเถรผู้ให้มีชื่อสถานที่และประวัติในไทย

๑

๒

๓

๔

๑. พระพุทธรูปปางทรงรับสักการะ และ **โปรดชาวชน** (พระหัตถ์ขวาแบรับ ซ้ายประคองดอกบัว-ใจ) มีลายสือไทยจารึกรอบประภามณฑลว่า-เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ ที่ฐานมีลายสือขอมว่า-เดือนพส (พรรษา) บงศีล

๒. ด้านหลังบน รูปวงล้อธรรมจักร์ มีกำ คือ ซี่ ๘ อันระบุว่า-อริยมรรคมีองค์ ๘ **กลาง** วงล้อธรรมจักร์ตั้งบนฐาน-ซ้าย และขวา คนคุกเข่าประนมมือ ขวา (ปางหลั่งอมตธรรม) พระสงฆ์นั่งขัดตะหมาดเจริญสมณธรรม ล่าง กวางหมอบ ทั้งนี้เป็นมิมิตหมายสัญญลักษณ์-สุวัณณภูมิ

๓. พระปุณณเถร หรือ **พระบุญ วรอิสิ** (พระฤษี) ได้บรรพชากับพระอานนทเถร ได้อุปสมบทด้วยตรัสว่า-เอหิภิกขุ เป็นต้นเหตุให้ตรัสจึงมีปุณโณวาทสูตร์ ได้มาบรรลุอรหัต ณ เพชรบุรี-พริบพรี ได้ทูลเชิญให้เสด็จมาโปรดชาวไทยลว้า และ ได้นำเสด็จมาประทับ ณ ถ้ำฤษี เขางู จึงเป็นเหตุให้สลัก-พระพุทธฉาย และ จารึกลายสือไทยแจ้งไว้ กับ แจ้งว่า-พุทธพัสสา ๔๔ อีกด้วย และ ได้พาเสด็จพระเจ้าทับไทยทองไปถึงชมพูทวีปเข้าเฝ้าฟังพระธรรม ณ เวฬุวันสำเร็จโสดาปัตติผลแล้ว ได้ทรงขอนำหน่อพระโพธิตรัสรู้ กับ ชื่อสุวัณณภูมิมาปลูก และ ตั้งชื่อสุวัณณภูมิในเมืองทอง จึงมี-บ้านโพธิ์งาม และ สุวัณณภูมิ ณ คูบัว กระทั่งทุกวันนี้

๔. พระสัจจพันธเถร ท่านเป็นชีป่า, ผู้ดาด, (ดาบส) อยู่ ณ เขาสัจจพันธนั้น เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้า เสด็จเรือนยอดผ่านมาได้เห็นอุปนิสสัยจึงเสด็จลงโปรดให้สำเร็จอรหัตผลแล้วประทานเอหิภิกขุ จึงมี-เอหิภิกขุขึ้นในเมืองไทย เมื่อเสด็จกลับไปส่ง ท่านได้ทูลขอ-ฐานะที่ควรประพฤติเคารพกราบไหว้ (ปริจริตพุพ์) จึงทรงอธิษฐานเหยียบประทับรอยพระพุทธบาททรงอธิษฐานขยายให้ใหญ่ ๓ เท่า จึงมีรอยพระพุทธบาทปรากฏอยู่ ณ ภูเขาสัจจพันธ์นั้น

มหาราชวรปสิทฺธิคาถา

ในวาระกาล พ.ศ. ๒๕๓๐ ๕ ธันวา มหาราชเจ้า

พุทฺโธ มาตา ปิตา ธมฺโม สงฺโฆ ภาตา ทนฺตา สขา
มุทุ ชายา สุขา ขนฺติ สตฺตานำ กุลมุตฺตมำ
๑. ราชา มุขำ มนุสฺสานำ ธมฺมราชา พลำ วรำ
ภูมิพโล มหาราชา ทยฺยราชา ปชาหิโต
๒. กาโล ปญฺจปริวฏฺโฏ ปรโม สิริมงฺคโล
โส โข ตฺยตฺถปฺปริปุณฺโณ มหปฺผโล มหตฺถิโก
๓. ปิตาลทฺธิ ปฏิพุทฺธา มาตา เมตฺตา ปคณฺหิตา
อตฺถลทฺโธ วิรุฬฺโห ว สาธารณานุกมฺปโก
๔. พุทฺธายโน ธมฺมจารี สุสงฺโฆว สุสญฺญโม
โพธิสตฺโตว ปูเรนฺโต สมฺภาเร ปริปูรยิ
๕. ทยฺยชาติยา สมฺภูโต สาสเน พุทฺธมามโก
ขตฺติเยน จ สำสุทฺโธ ทยฺโย จ สจฺจนียโต
๖. ปรมินฺโท มหาราชา สเทวีปุตฺตธีตุโก
รฏฺฐปาลา สทยฺยา จ ทกฺขนฺตุ โหนฺตุ สพฺพทา
๗. ทยฺยเทโส จิรำ ฐาตุ สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
ทิปฺปตุ พุทฺธธมฺโม จ มนุสฺสานำ วิสุทฺธิยา
๘. ธมฺมราชา วิโรเจตุ สพฺพตฺถ เขมวุฑฺฒิยา
ทยฺยชาติ ปภาเสตุ ผรตุ พุทฺธสาสนำ
๙. ธมฺมิกราชา วิสุชฺฌตุ ทยฺยปชา วิวฑฺฒตุ
ทยฺยนาโม สทา ภาตุ อตฺถธมฺมูปนิสฺสิโต

อานาปานสติ เมตฺตา สทา ทยฺเยหิ ภาวิตา
สนฺติสุขญฺจ โลกสฺส สมำ ภาเวมำ มานสนฺติ

ธมฺมทตฺเตน กตายำ

๙ กุม ๒๕๓๐

คำแปล-คาถาประสิทธิ์ประสาทพระมหาราชพร

ในวาระกาล พ.ศ. ๒๕๓๐ และ ๕ ธันวา วันพระภูมิพลมหาราชเจ้า

พระพุทธ เป็น-แม่ พระธรรม เป็น-พ่อ
พระสงฆ์เป็นพี่น้อง ครูบาผู้ฝึกฝนเป็นเพื่อน

อ่อนโยน เป็น-เมีย อดทน เป็น-สุข
(นี้เป็น) ตระกูลอุดมของหมู่ชาวโลก

๑. พระราชาทรงเป็นประมุขของเหล่ามนุษย์
พระธรรมราชา เป็นพลกำลังอันประเสริฐ

พระภูมิพล (พระกำลังโลกภูมิ) มหาราชเจ้า
พระไทยราชา ทรงเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

๒. กาลเวียนมาได้ ๕ รอบปี (นี้)
เป็นกาล บรมสิริมงคล

พระองค์ แล ทรงมีประโยชน์ ๓ บริบูรณ์แล้ว
จึงมีผลมาก มีประโยชน์มาก คือ

๓. ระบบ-พระพ่อเมือง ทรงให้ฟื้นตื่นรู้กันแล้ว
ขนบ-แม่พระเมตตา ก็ประคองขึ้นแล้ว

จึงได้ประโยชน์ งอกงามแล้วแท้
ชื่อว่า-ทรงเอื้อเอ็นดูตลอดทั่วกัน

๔. เสด็จตามรอยพระพุทธไปโปรดทั่ว
ทรงประพฤติธรรมเสมอ สำรวมระวังดีดุจ พระสงฆ์ที่ดี

จึงคล้ายพระโพธิ์สัตว์ทรงบำเพ็ญบารมี ๑๐
ทรงบริบูรณ์พระราชสัมภาระทั้งหลายแล้ว

๕. พระชาติไทย ได้ทรงสมภพแล้ว
พระศาสนาไทย ก็ทรงเป็น-พุทธมามกบัณฑิต

พระขัตติยสกุล ก็ทรงสมสุทธิ์ดีแล้วด้วย
และ-ทรงเป็นไทย จริงแท้แน่นอน

๖. พระปรมินทร์ มหาราชเจ้า
พร้อมพระเทวี, พระราชโอรสธิดา (กับพระราชวงศ์)

ทั้งคณะรัฐบาล พร้อมกับประชาชาวไทย
จงองอาจเข้มแข็ง, มียืนยงอยู่ตลอดกาล

๗. ประเทศไทย ได้ดำรงคงที่ตราบจิรกาล
เพื่อสำเร็จสรรพสมบัติทั่วทุกอย่าง

และ พระพุทธธรรม จงรุ่งเรือง
เพื่อหมดจดผ่องใสแก่เหล่ามนุษย์

๘. พระธรรมราชา ขอได้ทรงไพโรจ
เพื่อเกษมสำราญทั้งเจริญในทุกสถานะประการ

ชาติไทย จงรุ่งเรืองผ่อนประภา
พระพุทธศาสนาจงแพร่แผ่ไป (ทั่วโลก)

๙. พระราชาทรงธรรม ขอจงทรงวิสุทธิ์
ขอไทยประชา-จงเจริญวิวัฒนาการ

ชื่อว่า-ไทย ซึ่งเข้าใจจึงมีอัตถธรรม
คือ เหตุผล จงรุ่งเรืองแจ่มแจ้งตลอดกาลเถิด

อานาปานสติ (และ) เมตตา
ชาวไทยทั่วกันต่างเจริญภาวนาทุกเมื่อ

และ สันติสุข จงมีตลอดโลก (ดังนี้)
พวกไทยเราก็เจริญภาวนาให้มีในใจอยู่เสมอ-เทอญ

๕ กุมภาพันธ์ ๓๐
วัดโสมนัสวิหาร กทม.

แผ่นกเบื้องหินทรายนี้ ลำดับอ่านเป็นแผ่นที่ ๑๗๗ หน้า ๒ มีจารึกระบุว่า “เดือน” ปรากฏอยู่ต้นบันทัดที่ ๒ นั้น เมื่อดูแล้ว-พอมองเห็นได้

๑.

๒.

๓.

๔.

๕.

๖.

แผ่นนี้ พระโสณัตเถรได้พยากรณ์ และ สั่งให้พระเจ้าตะวัน และ พระเจ้าเดือน พร้อมขอมกับ ลูกมือ หรือ เสมียนอีก ๘ คนให้จารึกแผ่นหินทรายไว้ ณ วันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๖ ปี พ.ศ. ๒๖๔ ในแผ่นจะเห็นมีรอยหมึกลงไว้เพื่อจำได้ และ มองเห็นง่ายในภายหลัง จึงปรากฏมีอยู่อย่างนั้น ที่กระทำไว้นี้ จึงได้รู้กันในกาลบัดนี้ จึงนับว่าเป็นสิ่งอุดมมงคลทีเดียว และยืนยันว่าได้กระทำกันเป็น และเป็นตัวของเราเองตลอดมาเหมือนกับที่ไทยเป็นไทยทุกอย่างในกาลบัดนี้

จารึกแผ่นหินทรายลำดับอ่านที่ ๑๗๗ นั้น ได้อ่านออกมาแล้ว ก็ได้ความเป็นอย่างนี้ ซึ่งมีระบุชื่อ-พระโสณัตเถร ตะวัน, เดือน และ สุวัณณภูมิ ได้นำมาเป็นหลักฐานแล้ว ยังเป็นความรู้เรื่องไทยอีกด้วย เฉพาะ-ตัวลายสือจะไม่ชัดเจน ก็พอเห็นได้

(แผ่นลำดับอ่านที่ ๑๗๗ หน้า ๒ มีอย่างนี้)

๑. ตวัน ต่อ คำ โสณ (โสณชัดเจน)

๒. เดือน ไป เกิด เปน

๓.

๔. กรุง เทพมหา น

๕. ตร เมื่อ นั้น สุวัณณภูมิ

๖. ฟื้น ชื่อ มี คน รู้ ทั่ว

แผ่นกเบื้องหินทรายที่ท่านเขียนจารึกเป็นทั้งหนังสือไทย และ คำไทย ก็อ่านได้ และได้เขียนเป็นตัวหนังสือไทยปัจจุบันนี้เท่านั้น ที่ต่างมาบอกว่าได้แปลนั้น ไม่ต้องแปล พออ่านได้ก็รู้เรื่องตลอดแล้ว ซึ่งยืนยันว่า-ไทยได้ทำไว้ ไทยจึงรู้กันได้ ฉะนี้ เรื่องเมื่อ ๒ พันปีกว่ามาแล้ว จึงมาเปิดเผยให้รู้กันได้ในกาลบัดนี้

พระพุทธรูปครบพระไตรรัตน ซึ่งสร้างในไทย รูปองค์ทรงนั้นเป็นพระพุทธ วงล้อ ณ ฐานเป็นพระธรรม พระปัญจวัคคีย์ เป็นพระสงฆ์ และมีในไทย จึงเชื่อว่าของไทย และแบบไทย

พระมหาปุณณะเถร รูปพระสงฆ์ซึ่งสร้างครบไตรรัตน รูปดอกบัว ๕ กลีบ เป็นพระพุทธ มือขวา ท่าชนะมาร เป็นพระธรรม ตัวท่านเป็นพระสงฆ์ เป็นคนไทยจึงเป็นชาติไทย (ช่าง-อาจเป็นจีน)

ภูมิพโลภิกขุ พระสงฆ์ไทย ครบหลักไทย ๓ สถาบัน โดยพระชาติประสูติ เป็นชาติไทย ทรงผนวช ณ พุทธศาสนาเป็นศาสนา ทรงเป็นรัชกาลที่ ๙ เป็นพระมหากษัตริย์ไทย

สัดส่วนสัญญลักษณ์ทั้งหมดนี้เป็นที่รู้จักกันตลอดแล้ว ซึ่งระบุว่า-มีมาตั้งแต่กาล ๒๖๐๐ ปี จนถึงกาล พ.ศ. ๒๕๓๐ มีความสำคัญอย่างที่บรรยายไว้นั้น เฉพาะองค์ต้น ณ วงล้อธรรมจักร์ มีลายสือจารึกว่า-สุวัณณภูมิ องค์ที่ ๒ ได้นำพระพุทธศาสนามาสู่ไทย พระองค์ที่ ๓ เป็นที่ประจักษ์ว่า-พระภิกขุในปัจจุบัน สิ่งประจักษ์แจ่มแจ้งนั้น เห็นว่าควรสรรเสริญมากกว่าอย่างอื่น จึงแต่งคาถาสรรเสริญไทย-อย่างนี้

ทยฺยปสสนคาถา

ปชา โยธา พรพฺพชฺชา
พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ จาติ
ทกฺโข ธมฺโมภิสกฺโขติ
ติฏฺฐายนำ ติกฺกมญญาตำ
ทยฺยชาติปฺปเทโส โข
ขตฺติโย ราชวำโส จ

ทยฺยชาติปฺปเทสชา
ติวิธำ พุทฺธสาสนำ
สมฺภูโต ทยฺยขตฺติโย
ทยฺยนาโม จิรำ อหุ
สสาสนปชาชโน
ถิรำ ติฏฐนฺตุ สพฺพทา-ติ

คำแปลคาถา-สรรเสริญ ไทย

ประชาชน, ทวยทหาร, พระผู้บวชทั้งหลาย,
พระพุทธ, พระธรรม, และ พระสงฆ์
ทรงทักษะ, โปรดเมตตาธรรม, มือภิสักข ดังนี้
สามฐานันดร สามสถาบัน รู้จักกันทั่วแล้ว
ชาติประเทศไทย แล
พระมหากษัตริย์ขุนไทย และ พระราชวงศ์

พร้อมกันเกิดเป็น-ชาติประเทศไทย
สามอย่างทั้งนี้-เป็น-พระพุทธศาสนาไทย
สมภพพร้อมเป็น-พระมหากษัตริย์ไทย
ชื่อไทย จึงได้มีมานานแล้ว
พร้อมกับ-พระศาสนา และประชาชนไทย
ทรงดำรงมั่นคงตลอดทุกเมื่อ-เทอญ

ทัยยวิรุฬหคาถา-ภาวนาให้ไทยงอกงามตลอดไป

(ในกาล ๕ รอบ พ.ศ. ๒๕๑๗)

ทยฺยชาติ วิวฑฺเฒตำ
ทยฺยราชา วิโรเจตุ
มนุสฺสามนุสฺสา สพฺเพ
เต อตฺถลทฺธา สุขิตา
ทานำ ททนฺตุ สทฺธาย
ภาวนาภิรตา โหนฺตุ
เมตฺตาจิตฺตปฺปภาเวน
สพฺพธมฺมานุภาเวน
สมฺมา วาตาตปา โหนฺตุ
วุฑฺฒิภาวาย สตฺตานำ
สพฺพพีชานิ ปุณฺณานิ
ธญฺญชาตา วิรูหนฺตุ
มจฺฉา มิคา สุขีวนฺตุ
วาหนานิ สมิชฺฌนฺตุ
สิกฺขกาว สุสิกฺขนฺตุ
ปพฺพชิตา สมคฺคฏฺฐา
ทิปฺปตุ พุทธฺสาสนำ
มนฺตี ทกฺขนฺตุ สพฺพทา
ชเนว ทยฺยชาติกา
อเวรา นิรุปทฺทวา
สีลำ รกฺขนฺตุ มานสา
สนฺติสุขำ กโรนฺตุ จ
ปราหีสาย เจตสา
สีตโสตา ผรนฺตุว
กาเล เทโว ปวสฺสตุ
สมิทฺธี เนตุ เมทนึ
สพฺเพ รุกฺขา ผลนฺธรา
อุปฺปนฺนา ธมฺมชาติโย
โปสิกา จ สุภาริตา
สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สมตฺถุสฺสาหิตา ปชา
อตฺถธมฺมูปนิสฺสิตาติ

(คำแปล)

ชาติไทย จงเจริญวิวัฒน์
พระราชาไทย ขอทรงไพโรจ
มนุษย์ อมนุษย์ ทั้งหมด
เหล่านั้น ได้ประโยชน์ถึงสุขแล้ว
ขอจงให้ทานด้วยสัทธา
จงเป็นผู้ยินดียิ่งในภาวนา
ด้วยมีทั่วแห่งเมตตาจิต
ด้วยธรรมานุภาพ
ขอ ลม แดด จงมีโดยชอบ
เพื่อความเจริญแก่สัตว์ทั้งหลาย
สรรพพืชทั้งหลาย เต็มแล้ว
ธัญญชาต จงงอกงาม
มัจฉา มิคชาติ จงเป็นอยู่ดี
พาหนะทั้งหลายจงสำเร็จพร้อม
เหล่าศึกษา จงศึกษาด้วยดี
บรรพชิตทั้งหลายจงตั้งสามัคคีกัน
พระพุทธศาสนา จงรุ่งเรือง
มนตรีทั้งหลาย จงเข้มแข็งทุกเมื่อ
ชาวชนแท้ ๆ ผู้มีชาติเป็นไทย
จงไม่มีเวร ปราศอุปัทวันตราย
มีความพอใจ รักษาศีล
และจงกระทำสันติสุขเถิด
ด้วยเจตนาเพื่อไม่เบียนผู้อื่น
ขอกระแสอันร่มเย็นจงแผ่ไป
ขอฝนจงตกในกาล
เพื่อนำพื้นดินไปสู่มั่งคั่ง
สรรพต้นไม้ ทรงผลดกอยู่
แร่ธาตุธรรมชาติทั้งหลายเป็นของเกิดแล้ว
เหล่าสัตว์เลี้ยง ก็ให้เลี้ยงง่าย
เพื่อสำเร็จสรรพสมบัติ
ประชาชนจงมีทั้งสามารถและอุตษาหะ
เข้าอาศัยอรรถธรรมตลอด เทอญฯ

ธัมมาธิฏฐานคาถา

(อินทวชิรฉันทบาลี) *(อินทรวิเชียรฉันทไทย)*

ธรรม

ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารึ	ธรรมมักพิทักษ์อยู่	นระผู้ประพฤติธรรม
ธมฺโม สุจิณฺโณ สุขมาวหาติ	ธรรมซึ่งประพฤตินำ	สุขะผลิตประสิทธิ์ตน
เอสานิสํโส ธมฺเม สุจิณฺเณ	นี่อานิสงส์ยึด	เหมาะประพฤติพระธรรมผล
น ทุคฺคตึ คจฺฉติ ธมฺมจารึ	ผู้กอบพระธรรมดล	บมิไปคระไลทราม

เอเตน สจฺจวชฺเชน โสตฺถิ โน โหตุ สพฺพทา ด้วยคำสัจนี่ ขอสวัสดีจงมีแก่พวกเราทุกเมื่อเทอญ (พระปฐมบุรพมหาเถราจารย์ วัดโสมนัสวิหาร - ได้กระทำไว้ใช้สวดเป็น-อธิษฐานวาจาประจำทุกวัน ตอนทำวัตว์ค่ำจบแล้ว เป็นเวลากว่า ๑๓๒ ปีมาแล้ว) (พ.ศ. ๒๕๓๐)

(วสันตดิลกฉันทบาลี) *(วสันตดิลกฉันทไทย)*

สิกขา-ศึกษา

สิกฺขา อฉินฺทิ วิมตึ วิตโนติ พุทธึ	ศึกษาสิตัดวิมติได้	ทะนุให้ลุความรู้
เขมญฺจ สาธยติ หนฺติ วิปากทุกฺขํ	ให้เอมเกษมกมละฟู	และขะจัดวิบากทน
กิตฺตึ ททาติ อุทปาทยนนฺตวิตฺตํ	ให้เกียรติละเมียดและก็ประทาน	ธนสารอนันต์ผล
วิชฺชาย วินฺทติ สทา อมตํ สปญฺโญ	ผู้รู้ประสบอมตะดล	เพราะวิชาตลอดกาล

(สุติตฺยางคฉันทบาลี) *(เสาวดีตรียางค์ฉันทไทย)*

กายตน

สกาโย สหายทุติโยสิ ชเนติ อิจฺฉิตํ	ก็กายตนสิยลทุติยมิตร์	ก็ประสิทธิ์ลุปรารถนา
กุกมฺมํ สเจกริ ริปูว หนํ ปรํว ตํ	ผิว์ทำชั่วก็ตัวริปุจะฆ่า	บรชัดวิบัติกะตน
ตโต นํ กเรยฺย สุกตํ คุณวาสิ สพฺพทา	เพราะเหตุนั้นกระทำตนุเหมาะดี	คุณะมีตลอด ณ หน
มหตฺเถน ปณฺฑิตชโนว สทา อนามโต	ประโยชน์มากน๊ะบัณฑิตะลุดล	บมิตายตลอด ณ กาล

๑ วิมติ สงสัย เข้าใจผิดฯ ๒ ทุติยมิตร์ เพื่อนที่สองฯ ๓ บร คนอื่น

(วสันตดิลกฉันทสังสกฤต) *(วสันตดิลกฉันทไทย)*

วิทยา

มาเตว รกฺษติ ปิตาว หิเต นิยุงฺเกฺต	เหมือนแม่ประหงมและดุจะพ่อ	ทะนุก่อประโยชน์ผล
กานฺเตว จาภิรมยตฺปยนียะ เขทมฺ	เหมือนคู่ระรื่นรสะกมล	และขจัดระทมใจ
กีรฺติญฺจ ทิกฺษุ วิมลำ วิตโนติ ลกฺษมึ	ให้เกียรติละเมียดวิมลศัพท์	สิริทรัพย์ประมูลให้
กึ กึ น สาธยติ กลฺปลเตว วิทฺยา	เหมือนกามะพฤกษ์ น๊ะรึ กระไร	วิทยามิสาธร

ศาสตราจารยสวามี สัตยานันทปุรี เขียนให้ปี ๒๔๘๑

(คำจีน-อ่านตามเสียงแต้จิว และเรียงตามหนังสือไทย)

ความคิด

謀事在人成事在天 不可強為

หม่ง ซื่อ ต่อ นั้ง เซ้ง ซื่อ ต่อ ที ปุก ข่อ เคี่ยง อุ้ย

ข้งเบ้ง (กงเม้ง ขุนหมุน หรือ ขุนเมือง)

(โคลง ๓ สุภาพ)

ความคิดอยู่กับคน เสร็จผลอยู่กับฟ้า
ขืนกว่าอำนาจกล้า ไป่ได้ เสร็จผล

(หมายเหตุ-สามก๊กฉบับคุรุสภาหน้า ๑๔๕๐ ว่า ขงเบ้งจึงทอดใจใหญ่แล้วว่า ธรรมดาคนทั้งปวงจะทำสิ่งใดก็ย่อมสำเร็จด้วยความคิด แม้การไม่ตลอดก็เพราะผู้นั้นมีกรรมอยู่.....)

เท่าที่ยกคำที่ท่านแปลไว้ในกาลก่อนนั้น ก็เรียงได้เพียงคล้ายกันเท่านั้น และ ได้เรียงเข้าระบบโคลง ๓ สุภาพนั้นก็ต้องเพิ่ม และตัดเพื่อให้ไปในครรลองของโคลงไทย ซึ่งปรากฏเป็นอย่างที่ทำไว้นั้นตามความ และ กฎโคลง ๓ ไทย

(กลอนฝรั่ง)

ชีวิต

Life is the game the must be played	ชีวิตเป็นเช่นกีฬาต้องกล้าเล่น
This truth at least, good friends we know;	เป็นจริงน้อยเพื่อนดีเหล่าเรารู้ทั่ว
So live and laugh, nor dismayed	ชีพยังเป็นเล่นยิ้มได้ไม่น่ากลัว
As one by one the phantoms go.	เหมือนคนตัวเป็นผีหลอก-หลอกกันไป

Edwin Arlington Robinson

พุทธสาสนสุวัณณภูมิปกรณ

ราชบุรีวัตถุกถา ตำนานเมืองขุนไทย

(ฉบับพิมพ์เพิ่มเติม)

ที่ระลึก

ตามประกาศให้ร่วมกระทำเฉลิมฉลองสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์
พ.ศ. ๒๓๒๕ (ครบ ๒๐๐ ปี) พ.ศ. ๒๕๒๕

ชาติไทยดลคนไทยได้เป็นศักดิ์ ศาสน์ประจักษ์แก่ทวยไทยใสสดศรี
กษัตริย์ไทยได้เป็นสินวิญญาณมี ไทยเป็นที่เด่นชัดสัจจริงไทย
ไทยเป็นไทยใจรู้ร่วมรวมเฉลิม ไทยจึงเจิมอิสระฯร้องฉลองใหญ่
ไทยชูไทยใจปลื้มโปรดสมโภชไชย ไทยสูงใหญ่ชัดเจนยืนครึกครื้นเทอญ

พระธรรมวงศ์เวที (อ่ำ ธมฺมทตฺโต)

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
ทรงตั้งพระบรมราชปณิธานว่า

ตั้งใจจะอุปถัมภก ยอยกพระพุทธศาสนา
ป้องกันขอบขัณฑสีมา รักษาประชาชนและมนตรี

พระบรมราชโองการโปรดพระราชทานสมณศักดิ์
เป็น สัญญาบัตร หิรัญบัตร สุพรรณบัตร ว่า
ขอพระคุณจงรับธุระพระพุทธศาสนา เป็นภาระสั่งสอน

กระแสพระราชดำรัส

โบราณสถานนั้นเป็นเกียรติของชาติ
อิฐเก่า ๆ แผ่นเดียวมีค่า ควรที่เราจะช่วยกันรักษาไว้
ถ้าเราขาดสุโขทัย อยุธยา และกรุงเทพฯ แล้ว ประเทศไทยก็ไม่มีความหมาย

พระบรมราโชวาท

.....ใคร่ขอฝากความคิดไว้ว่า วิชาความรู้ของท่านที่มีอยู่นั้น จำเป็นต้องนำมาปฏิบัติให้บังเกิดผล
เมื่อท่านนำความรู้มาปฏิบัติให้บังเกิดประโยชน์แก่ตนและประเทศชาติอย่างแท้จริงได้
จึงจะได้ชื่อว่าเป็นบัณฑิต

พระราโชวาท

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

คำว่า "มนุษย์" ต่างกับ "คน" อยู่มาก คือ "คน" หมายความแค่เป็นสัตว์โลกประเภทหนึ่ง
แต่ "มนุษย์" หมายถึงคนที่มีจิตใจสูง คือ มีอุดมคติเป็นสุภาพชน...

ระบบไทย

ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เอกรัฐไทย เรา-ไทย จะไม่ก้มเกล้าประนมกรต่ออมิตร
ไทยทุกคน เป็นเจ้าของ "ไทย" ทุกอย่างทั้ง "ประเทศไทย"

พระพุทธรูปนั่งเทศนาห้อยพระบาท เป็นพระเครื่องชินเงิน ขยายใหญ่ แบบใหญ่ไม่พบ มีห้อยทั้งสองพระบาท เฉพาะองค์แบบห้อยพระบาทเดียวและมีข้างล่าง ๓ องค์ ซึ่งตามอัฏฐ-กถาปปัญจสูทนีและจารึก-กเบื้องจาร เล่าว่า ทรงเทศนาโปรดชาวสุนาปรันต คือพระปุณณเถระ พระเจ้าทับไทยทอง และพระสัจจพันธเถระ ช่างโบราณ (แน่ใจว่าพระปุณณกระทำไว้ ซึ่งท่านทราบเหตุการณ์นี้ตลอด) ได้กระทำไว้เป็นหลักฐาน

พระปุณณเถรทองดอกบวบ ซึ่งไปฟังธรรม ณ ชมพูทวีปและได้อุปสมทบกับพระองค์มาบรรลุอรหัตตผล ณ เพชรบุรี (เดิมชื่อ-พริบพลี) ได้เอาสองมือกราบทูลเชิญเสด็จมา ณ ที่ไทย ที่ฐานมีลาย อ. บอกชื่ออยู่ (อ. อรหันต หรือ อิสิ ปุณณ) พระเจ้าทับไทยทอง ทองคำสำริด ได้ไปพบและไปเฝ้าฟังธรรม ณ เวฬุวันบรรลุโสดาปัตติผล รูปนี้เป็นปางทรงเพศพระชีไทยเหมือนพระพุทธรูปอันหมายถึงเป็นอนุพุทธ คือ ตรัสรู้ตามที่บนพระเศียรมีพวงดอกไม้ประดับเป็นรัดเกล้า จึงไม่ใช่พระพุทธรูป พระสัจจพันธเถระ หินรับมือคือหินทรายแน่น ฟังธรรมบรรลุอรหัตตผลได้เอหิภิกขุอุปสมบท ณ สัจจพันธคีรีเมืองไทย ได้ทูลขอรอยพระพุทธบาทเพื่อบูชาสักการะ ที่ฐานนูนจะเห็นรอยพระพุทธบาททั้งสองเป็นเครื่องหมายบอกให้ทราบ

พระพุทธรูปสี่สมัยไตรรัตน จะเห็น ฉัตตาติฉัตต-ประสูติ ร่ม-ตรัสรู้ สถูป-ปรินิพพาน-วงล้อธรรมจักร แสดงพระธรรมจักรฯ องค์พระพุทธ พระธรรม คือ ธรรมจักร พระสงฆ์-พระปัญจวัคคีย์ ๕ องค์ที่ฐานเป็นพระพุทธรูปปางในชมพูทวีป แต่ทำหรือสร้างในเมืองไทยเพราะมีอยู่ในเมืองไทยแห่งเดียว

พระพุทธรูปทองคำสำริด อุทิศพ่อพระศกเม็ดรอบพระศอ จะเห็นรอยจีวรห่มคลุม แต่ตัวจีวรไม่ได้ทำจึงปรากฏหน้าอก ที่ฐานทำรูปธรรมจักรกับกวางหมอบคู่ มีรูปขุน-คนชายไทย ยกมือทั้งสองแบแสดงต้อนรับ มีต้นโตนดคู่ บอก ดอนโตนด สุ-วัณณภูมิ เมืองทอง ไทย

พระพุทธรูปทองคำสำริด อุทิศแม่พระศกเส้น บนพระศกเส้นจะเห็นรอยรัดเกล้า ช่างรู้ว่าผิดจึงปาดออกยังเห็นเค้าอยู่รอบพระศอมีรอยจีวรห่มคลุม ที่ฐานมีธรรมจักร์กวางหมอบคู่ มีต้นโตนดและมีรูปขุนหญิง-หญิงไทยยกมือทั้งสองแบแสดงต้อนรับ คนซ้ายจะเห็นหน้าอกนูนชัด ทั้งสองทำท่าหญิงยืนยกชูของหนัก (หรือ รับ)

พระพุทธรูปองค์นี้

มีจารึกชื่อ-สุวัณณภูมิ และ มีสัญญลักษณ์-สุวัณณภูมิ

ด้านหน้า ณ ประภามณฑลมีตัวเสือไทยจารึกว่า - **เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ** พระหัตถ์ขวาทอดหงาย ณ พระชานุ (เข่า) ทรงรับสักการะ พระหัตถ์ซ้ายทอด ณ พระเพลา (ตัก-ขัดตะหมาดเพชร์) ประคองพุ่มดอกบัว นิมิตหมายทรงโปรดประคองจิตใจชาวโลก ณ ฐานมีจารึกตัวสือขอม เป็นคำภาษาไทยว่า- **เดือนพัสสาบงศีล** (๓ เดือนพรรษาให้ศีลรักษาเป็นวัตรประจำพรรษา)

ด้านหลัง บน-กงล้อธรรมจักร์ มีกำ ๘ (มรรค ๘) มีกง ๔ (อริยสัจ ๔) กลาง-มีกงล้อตั้งบนฐาน ๒ ชั้น (มีฐานแซม) หมายถึง-พระธรรมเป็น-รัตนวัตถุที่ ๒ ทั้งซ้ายและขวา มีพุทธบริษัท (คือ-พระภิกษุสามเณร และ ฆราวาสอุบาสกอุบาสิกา) ประนมมือไหว้พระธรรม ล่างสุด-มีกวางผู้หมอบเหลียวหลัง ทั้ง ๓ นี้-เป็นสัญญลักษณ์นิมิตหมายระบุอ้าง-สมัย-**สุวัณณภูมิ** (ตั้งแต่สมัยพระพุทธกาล ถึง พ.ศ. ๑,๐๐๐)

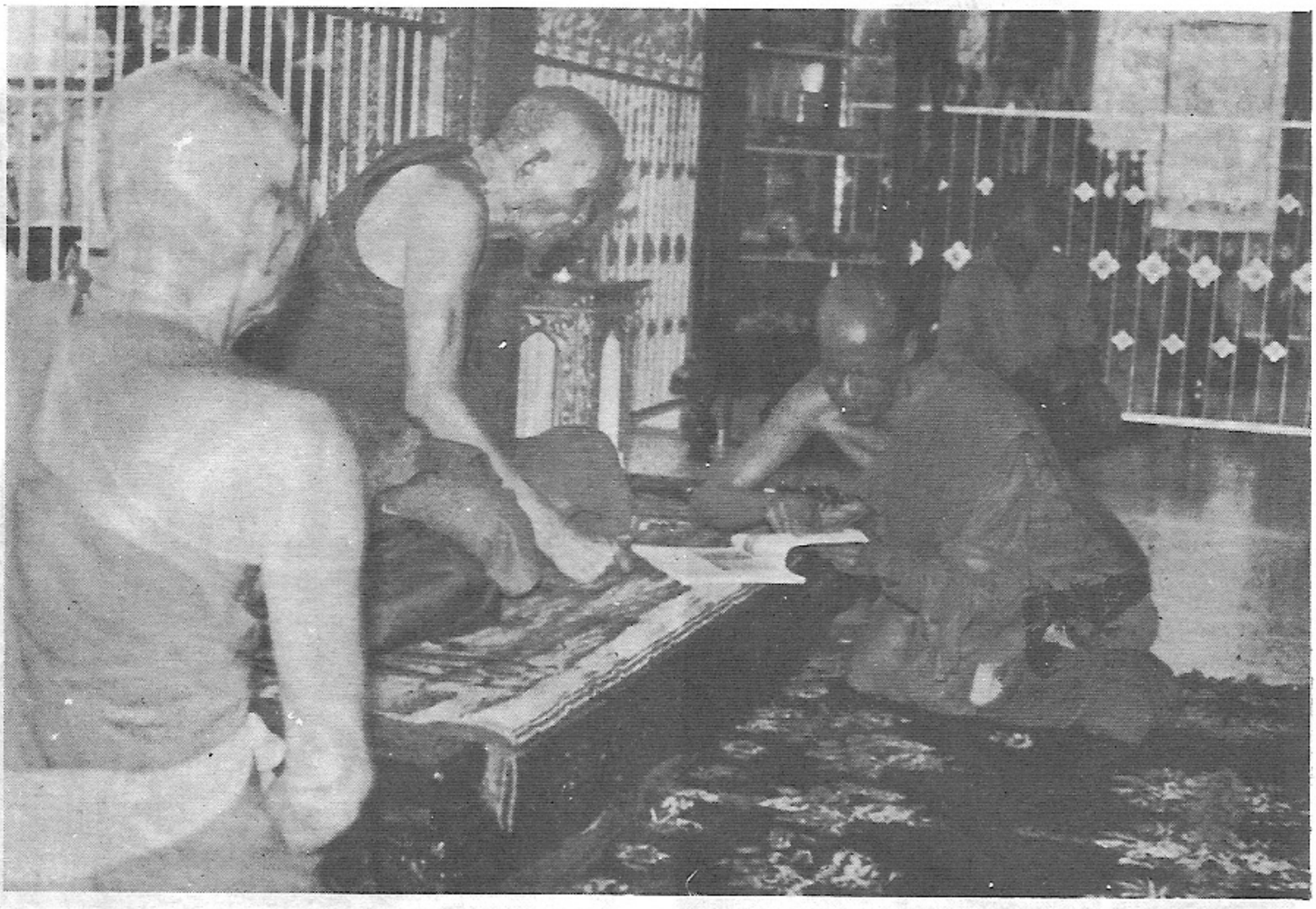

สมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น) ประทับ ณ วชิระปราสาท ในขณะนี้ พระธรรมวงศ์เวที (อ่ำ) กำลังอ่านตัวลายสือไทยในกเบื้องจาร ในหนังสือที่ระลึกเสด็จเปิด ฯลฯ หน้า ๒๔-๒๕ ได้ชี้เดือน...และ สุวัณณภูมิ หน้า ๓๔-๓๕ กำลังชี้ แฉลล (เจลล) และต่อไป ศรีวิไชยสุวัณณภูมิ ต่อหน้าท่านพระครูพิศิษฐ์ศิลปาคม เจ้าอาวาสวัดเพชรพลี และในกาลเสด็จคราวนี้ได้จัดพระที่ประทับเสวยพระอาหารบิณฑบาตเพลในพระอุโบสถ เมื่อเสด็จทอดพระเนตร์ตลอดแล้ว ทรงพอพระทัยจะประทับเสวย ณ ปราสาท จึงได้ตั้งที่ประทับนี้ เมื่อทูลถวายบรรยายและอ่านทูลถวายแล้ว ได้ตรัสพระดำรัส

พระดำรัส สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณณสิริ) วัดพระ-เชตุพนฯ เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีเปิด วชิระปราสาท พิพิธภัณฑ์วัดเพชรพลี หลังจากพระองค์ทรงประกอบพิธีกรรมเปิดพิพิธภัณฑ์แล้ว ได้เสด็จดำเนินทรงชมโบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ พระองค์ตรัสพระดำรัสไว้ตอนหนึ่ง

"ลายสือไทยมีอยู่แล้วแต่โบราณกาลนับพันปี ผู้อ่านไม่ออกไม่ใช่ความผิดของหนังสือ เมื่อมีผู้อ่านออก พวกเราควรรับฟัง ดีกว่าไม่รู้อะไรเลย และสำนึกรู้ในเหตุผล วัตถุสถานที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของเรา และของพระพุทธศาสนาในแดนสุวัณณภูมิเด่นชัดขึ้นอีก เราเห็นที่นี่แล้วรู้สึกว่า อู่ทอง สุพรรณ กาญจนบุรี ด้อยลงไปมาก"

สารบาญ

หน้า

คำนำครั้งที่ ๑ ..... (๒๑)
คำนำครั้งที่ ๒ ..... (๒๕)
คำนำครั้งที่ ๓ ..... (๓๐)
คำนำครั้งที่ ๔ ..... (๓๕)
คำนำครั้งที่ ๕ ..... (๔๕)

แผนที่แสดงสิ่งมีในที่ต่าง ๆ

แผนที่แสดงจังหวัดที่มีวงล้อธรรมจักร ..... (๕๕)
แผนที่ปรากฏชื่อ "สุวัณณภูมิ" ..... (๖๐)
แผนที่ที่มีชื่อ INDOCHINA อยู่ ..... (๖๑)
ซ้าย-ขวา แผนที่โลกที่แสดงสิ่งมี ..... (๖๒)
แผนที่ประเทศไทย มีชื่อ KRUNGTHEP
และชื่อบางกอก BANGKOK อยู่ล่าง ..... (๖๔)
ปฐามคาถา ..... (๖๖)
ปฐามคาถาแปล ..... (๖๗)

พุทธสาสนสุวัณณภูมิปกรณ

ราชบุรีวัตถุกถา ตำนานเมืองขุนไทย ๓
โลก ธรรมชาติ สิ่งมี ๑๑
เครื่องหินเก่า หินใหม่ ๑๖
ขวานหินรูปแบบต่าง ๆ สมัยหินกลาง ๑๘
เครื่องหินใหม่ ๑๙
เครื่องหินใหม่แท้ ๒๐
ซาก (Fossils) ไม้หิน ๒๒
ซากแมลงหินว่ามีอายุ ๒๖๐ ล้านปี ๒๗
ซากหินกระดูก เปลือก ๒๘
ภูเขาหินปูนไทยที่มีรูปเขาและลายจารึก ๓๐
ดึกดำบรรพ์ ต้นไทย ยุคผี ๓๒

ต้นขุนเกิด ยุคชาดก ๑ (พุทธันดรที่ ๑)

ต้นขุนเกิด สมัยขุนสรวงสาง ๓๔
พระพุทธกุกกุสันธกาล
(ยุคไทยขุนสรวง, สาง) ๔๐

ยุค ๒ (พุทธันดรที่ ๒)

สมัยขุนแถนเทียนฟ้า สีทองงาม ๕๖
พระพุทธโคนาคมนกาล
(ยุคไทย ขุนแถน) ๕๘

ยุค ๓ (พุทธันดรที่ ๓)

สมัยขุนแผนเมืองฟ้า ดวงขวัญใจ ๖๙
พระพุทธกัสสปกาล (ยุคไทย ขุนแผน) ๗๑

หน้า

กัสสปทสพลสุวัณณเจดิยวัตถุ ๗๙
พระพุทธรูปที่ยืนยัน ๔ พุทธันดร ๘๔
คนแผน ๘๕
กาลเวลาแห่งประวัติศาสตร์, วัฒนธรรม,
แมน=ไทย ๙๒
สมัยเมืองแมน ๙๓

ระบบธรรมชาติท้องฟ้า โลกและกาลเวลา

ประวัติการณ์ธรรมชาติ ๑๐๒
บับวัน, เดือน, ปีไทย ๑๑๔
บับระบบคราว กาลเวลา, ปี, เดือน, วัน ๑๒๙
บับระบบ วัน พ่อทรง แม่ทรื้อ
(พ่อซง แม่ซื้อ) ๑๓๔

ต้นเรื่องไทยและชื่อต้นไทย

กเบื้องจารเล่าเรื่องว่า ๑๔๔
เมื่อรู้ทำเจริญ ๑๔๕
ชื่อและรูปปรากฏ ต้นรู้ชื่อกาลเวลา ๑๔๙
แผนที่สังเขปแสดงบริเวณเมืองทอง
และสุวัณณภูมิ ๑๕๐
ต้นเอ็นดู รักเลี้ยงช้าง ๑๕๖
ต้นผีไทย ๑๕๗
ขอมต้น ๑๖๒
ต้นขอม คือ ครูอาจารย์และต้นเพลง ๑๖๔

ต้นเรื่อง

สือไทยฟ้า ไทยงาม ขอมฟ้าไทย
ลายไทย ลายสือไทย ๑๖๖
ตัวเพลง นักนางฟ้อนรำ ๑๖๙
ลายสือในโลกเท่าที่พบเห็น ๑๗๔

ต้นเดิมลายสือไทย

ลายตัวเมือง ๑๗๖
ชื่อไทยที่ปรากฏต่าง ๆ กัน ๑๘๕
ลายตัวบ้าน ๑๘๖
ลายสือขอม ๑๘๙
ลายสือขอมที่เขียนไว้แต่
พ.ศ. ๒๕๐-๕๐๐ ..... ๑๙๒
อักษรขอมสมัยต่าง ๆ ได้ใช้ชื่อไทย ๑๙๖

ร่องรอยไทยและตัวสือไทย

มีปรากฏตลอดแถบเหนือและใต้ของโลก ๑๙๗
ร่องรอยไทยที่ปรากฏแต่ไม่พบตัวสือไทย ๒๐๓

หน้า

ลายสลักหิน ณ ปราสาทมายา..... ๒๐๗
ลายรู้อ่านซึ่งทำไว้ถึง ๒๕๐๐..... ๒๑๑

เงื่อนงำที่ข้ามแปซิฟิคได้

อเมริกาโบราณ..... ๒๑๒
จ้าวพ่อข้าวโพด หรือจ้าวพ่อโคสบ..... ๒๑๔
ภู พู่มคู่ทรวง หรือภูหูบผาสถูปลอมฟาง..... ๒๑๕
หลักฐานทะเลใต้ ชวาและหมู่เกาะ..... ๒๒๑
ลายสือไทยปรากฏที่ทะเลใต้..... ๒๒๖
ลายไดยะ หรือไทยที่ไดยัก Dayak ทำไว้..... ๒๒๗
ลายสืออีอิปต์โบราณ..... ๒๒๕
สือไทยและคำไทยปรากฏ ณ อียิปต์..... ๒๓๔
ลายสืออัลฟาเบท..... ๒๓๕
ลายสือโฟนิเซีย และลายสืออาหรับ..... ๒๔๐
ลายสือซูเมอร์..... ๒๔๑

ลายรูปแบบระบุเรื่องรู้และคำบรรยาย

ต้นเดิมและวิวัฒนาการ..... ๒๔๓
หนังสือจีนโบราณเทียบกับสมัยปัจจุบัน..... ๒๔๖
ลายสือไทยที่ปรากฏในต่างประเทศ (จีน)..... ๒๔๗
เครื่องใช้สำริด..... ๒๔๘
ตัวสือ-อักษร เทวนาครีฯ..... ๒๕๐
ตัวสือ-อักษรพราหมิน หรือพราหมี..... ๒๕๑
ตัวสือ-อักษรลังกา..... ๒๕๓
ตัวสือ-อักษรเบงคลี..... ๒๕๕
ตัวสือ-อักษรรามัญ มอญ..... ๒๕๗
ตัวสือ-อักษรพม่า..... ๒๕๘
ตัวสือโซ่ง หรือ ผู้ไทย, พูไทย..... ๒๖๐
ตัวสือไทย สมัยสุโขทัย..... ๒๖๕
ตัวสือไทย-ไทยกลาง..... ๒๖๖
ตัวสือไทย-ไทยเหนือ..... ๒๖๖
ตัวสือก้อม หรืออักษรลาว..... ๒๖๘
หลักไต หรือตัวสือไทยใหญ่..... ๒๗๓
ตัวสือไทย-ไทยเหนือ..... ๒๗๕

ต้นเลกไทย

ปีอิน ๑๒๔๕ - ๑๓๒๒ ก่อน พ.ศ.ฯ..... ๒๗๖
เลกไทย ตนเลกไทย..... ๒๗๘
ลายสือไทย เลขไทย สมัยเมืองแมน..... ๒๘๒
กฎหมายผัวเมียฉบับแรกของไทย..... ๒๘๓

ขุนต้น จ้าวแม่โพสบ

ระบบแบบทำนาไทย ขุนต้น-แรกนา
และขวัญข้าว-แม่โพสบ..... ๒๘๕
ขุนต้นและโพสบ มีลูกหลานสืบต่อ..... ๓๐๓

หน้า

กฎหมายห้าม

กฎหมายห้าม, ด่า, ฆ่าเมีย และมีเมียได้
หลายคน..... ๓๐๔

ต้นพระร่วง

ต้นพระร่วง จ้าวแม่เบิกไพร ทองสีไพล..... ๓๐๕
พระร่วงเมืองไทย จ้าวแม่ย่าซื้อนาง..... ๓๐๗
ต้นกระทำชื่อ สร้อย เฟื่อง..... ๓๐๘
กฎหมายเมืองแมน แผ่นลำดับอ่านที่ ๔๑๔..... ๓๐๘
พระเจ้าอินร่วงไทย จ้าวแม่ทับทิมทอง..... ๓๑๐
เงิน ทอง ค่า มาตรา..... ๓๑๓
เงินพริบพลี เพชรบุรี..... ๓๑๘

ขุนถิ่นทอง เมืองแมน

ต้นเห็นคนมีค่า ออกกฎหมายห้ามกินคน..... ๓๒๐
กฎไทยไหว้-น้อม..... ๓๒๒

เมืองทอง ไทยลวะ

ขุนโลลาย ขุนหญิงโห่มาดี สร้างคุ้มทองฯ..... ๓๒๔
หัวสางหรือธรรมเนียมสร้างบ้าน
ยอดแหลม..... ๓๒๗
เรือนไทย..... ๓๒๘
รูปเรือนเมืองทอง (แบบไม้)..... ๓๒๕
ดวงโลก..... ๓๓๕

พระจ้าวท้าวกรุงพาลี พระธรณี พระภูมิ

ท้าวกรุงพาลี..... ๓๔๒
พระธรณี แม่พระธรณีไทย..... ๓๔๕
พระภูมิไทย..... ๓๔๖

เมืองทองไทย

สมัยขุนไทยลวัว ขุนหญิงทองงามเมือง..... ๓๔๘

หลักฐานไทย

พระเจ้าเหลือง..... ๓๔๕
พระเจ้าเชี่ยวหัว..... ๓๕๐
พระเจ้าทวนหยก..... ๓๕๒
พระเจ้าที่กก..... ๓๕๓
พระเจ้าตี้จี้..... ๓๕๔
พระเจ้าเหยี่ยวใหญ่..... ๓๕๔
พระเจ้าขุนใหญ่..... ๓๕๕
พระเจ้าไทยอู่ทอง..... ๓๕๘
พระเจ้าช้างทอง..... ๓๖๑
พระเจ้าผู้หลวง..... ๓๖๔

เมืองทองสุวัณณภูมิ สุนาปรันตชนบท

พระเจ้าทับไทยทอง ผู้ตั้งชื่อสุวัณณภูมิ..... ๓๗๒
กฎหมายผัวเมีย และสินสมรส มรดก..... ๓๗๒

หน้า

กฎหมายอัยการศึก และพริบพลี เพชรบุรี..... ๓๗๔
ถ้ำฤษีเขางู ราชบุรี มีปรากฏอย่างนี้..... ๓๗๕
สมัยพระพุทธกาลปีโล ๑๑๑๐-๑๑๕๐..... ๓๗๖
ต้นพระสงฆ์ไทย เอหิภิกขุในชมพูทวีป..... ๓๗๗
ต้นพระสงฆ์ไทย เอหิภิกขุในไทย..... ๓๗๘
สมัยพระพุทธกาล ณ ชมพูทวีป..... ๓๗๙
พระปุณณเถร ปุณณมุนี บุญพระฤษีฯ..... ๓๘๙
พระพุทธเจ้า พระอัคคสาวกและฯ..... ๓๙๖
หลักฐานชื่อที่เขียนไว้ ณ ที่ต่าง ๆ..... ๔๐๘

ตั้งชื่อ "สุวัณณภูมิ"

ปลูกต้นโพธิและบ้านโพธิงาม..... ๔๐๙
พระพุทธรูปองค์ที่ ๑ ไทยทำในไทย..... ๔๑๐
ลายดินปรากฏที่พระพุทธรูปถ้ำฤษี เขางู ราชบุรี..... ๔๑๑
พระพุทธรูปองค์ที่ ๒ จารึกชื่อ ทับไทยทอง งามตาเรืองฟ้า..... ๔๑๒
พระเจดีย์ เขางู ที่บรรจุอัฏฐิธาตุ พระมหาปุณณเถร..... ๔๑๔
ขุนเลืองลือลว้า..... ๔๒๑

เมืองทอง สุวัณณภูมิ

ต้นหลั่งน้ำบอกถิ่นแดน ต้นขุนหญิง เสมียนเมือง..... ๔๒๓
พระเจ้าโลกลว้า ราชาธิบดี พระนางก้านตาเทวีฯ..... ๔๒๕

สุวัณณภูมิ เมืองทอง

สมัยพระโสณเถระฯ..... ๔๒๘
พระสงฆ์สมัยสุวัณณภูมิ..... ๔๓๐
แผนที่สังเขปแสดงบริเวณเมืองทอง สุวัณณภูมิ..... ๔๓๒
ปฐม สัชฌายสังคีติ สังคยานา ณ สุวัณณภูมิ..... ๔๔๑
จารึกคำไทยประกาศ "วัด"..... ๔๔๓
พระพุทธรูปหมายเลขที่ ๔..... ๔๔๕
ลายสือไทยและเลขไทยไปปรากฏ ณ ชมพูทวีปฯ..... ๔๕๐
ลายสือพราหมินกลม และเหลี่ยม..... ๔๕๑
สิ่งมหัศจรรย์ที่อยู่ได้ถึง ๒๒๐๐ กว่าปี..... ๔๕๓
พระปฐมเจดีย์ สมัยสุวัณณภูมิ..... ๔๕๕

ตำนานเท่าที่ทราบ

พระบูชาสมัยสุวัณณภูมิ..... ๔๕๖

หน้า

พระบรมสารีริกธาตุ..... ๔๕๘
พระบรมธาตุและพระธาตุอรหันต..... ๔๕๙
พระธาตุพระอรหันตสาวก..... ๔๖๐
ภาพถ่ายมหัศจรรย์มีลำแสงปรากฏ..... ๔๖๑
ตัวสือเทวนาครีที่ใช้ในพระพุทธศาสนาปรากฏในไทย..... ๔๖๕

สุวัณณภูมิเมืองทอง

สมัยพระเจ้าตะวันธิราช พระนางสิริงามตัวเทวีฯ..... ๔๖๘
พริบพลี เพชรบุรี สมัยสุวัณณภูมิเมืองทอง..... ๔๗๒
พระพุทธรูปสร้างสมัยต่อมา ระบุถึงพระมหาปุณณ..... ๔๗๕
ขุนชายและขุนหญิง ณ วัดค้างคาว..... ๔๗๗
เครื่องสำริดมีลายจารึกที่ปรากฏฯ..... ๔๘๐
หลักฐานสำคัญ ณ วัดค้างคาว เพชรบุรี..... ๔๘๑
ตัวลายสือขอม และลายสือไทย..... ๔๘๒
คำอ่านตัวจารึก..... ๔๘๓
ลายสือและไม้ต่าง ๆ..... ๔๘๓
อุปสมบท ลาสิกขา สึก..... ๔๘๖
มอบอุปสมบทกรรม และต้นสวดมนต์..... ๔๘๗
พระพุทธศาสนาสุวัณณภูมิไทยไปใต้..... ๔๘๘
ต้นเรื่องข้าวทิพย์..... ๔๙๐
พระโสณเถรพยากรณ์ และนิพพาน..... ๔๙๒
วัดในเมืองต่าง ๆ..... ๔๙๘
ตวันอธิราชเจ้า-ชมพูทวีป อินทร อินเดีย..... ๕๐๑
พระมูนียเถร เดือนเด่นฟ้าไป ชวา-บาลี..... ๕๐๕
ตวันอธิราชออก ตะวันออกเฉียงเหนือเหนือ..... ๕๐๗
พระธัมมสุนันท (ทองวน) พระกัจจายน (ผิว)ฯ..... ๕๑๒
สากยวงศ์ โลกิยวงศ์ พระพุทธประวัติที่จารึกไว้..... ๕๑๓
ถาวรวัตถุ โรงเรียน โรงพยาบาลไทย..... ๕๑๖
วินัยปิฎก ที่พบเป็นตัวอย่าง..... ๕๒๗
สุตตันตปิฎก ตอนที่พบเป็นตัวอย่าง..... ๕๒๘
อภิธัมมปิฎก ตอนที่พบเป็นตัวอย่าง..... ๕๒๙

สุวัณณภูมิ เมืองทอง

สมัยเดือนเด่นฟ้าอธิราชเจ้า..... ๕๓๐
ขุนไทยอธิราชเจ้าองค์แรกที่สละออกบวชเป็นภิกขุ..... ๕๔๑

สุวัณณภูมิ เมืองทอง

สมัยศรีอาทิตย์อธิราชเจ้าฯ..... ๕๔๓
จารึกอีสาน ที่อู่หิน พิมาย พนมรุ้ง..... ๕๔๔

สุวัณณภูมิ เมืองทอง

สมัยขุนไทยฟ้าสาง สร้างไชยศึก..... ๕๔๗
หลักฐาน พระบาลี อัฏฐกถา
พระปุณณเถร..... ๕๕๓

สุวัณณภูมิ เมืองทอง

สมัยเลืองแสงฟ้าสุวัณณภูมิ..... ๕๕๔
อู่ทอง สุพัณณภูมิ สุพรรณบุรีฯ..... ๕๕๕
ปลายสุวัณณภูมิ เมืองทอง..... ๕๖๓

สุวัณณภูมิ เมืองทอง อวสาน

เริ่มศรีวิชัยธัมมราช ราชพลี..... ๕๖๕
พระพุทธรูปจารึกสมัยศรีวิชัย ไสเรนทร..... ๕๖๖
จารึกศรีวิชัยที่อ่านผิดไว้..... ๕๖๘

เริ่มราชพลี

ราชพลีหน้าเขางู..... ๕๗๔
จารึกกเบื้องจาร วัดอรัญญิกฯ..... ๕๗๕
ราชพลีคู่พริบพลี ใช้ตัวจารึก..... ๕๘๐

เฉือมทอง ถมทอง ไทยทวาลาว

จารึกลายสือขอมที่นครปฐม (เจดีย์)..... ๕๘๔
กเบื้องจาร จารึกชื่อไทยทวาลาว..... ๕๘๘
ใต้ฟ้าเมือง กับโบราณวัตถุฯ..... ๕๙๒
ไทยทวาลาว เพชรบุรี..... ๕๙๔
สมัยไทยทวาลาว วัดไผ่ล้อม นครปฐม..... ๕๙๖

ไทยทวาลาว

สมัยขุนกรุงเรืองฟ้ากับขุนอู่ทอง..... ๕๙๙
พระพุทธรูปนั่งต่อ สมัยไทยทวาลาว..... ๖๐๐

พระยากง

สมัยไทยทวาลาว..... ๖๐๔
ขุนพานเมืองฟ้า หรือพระยาพาน..... ๖๐๗
กรุงไทยทวาลาว สุดสิ้น..... ๖๑๐

สมัยกรุงสุโขทัย

กเบื้องจารจารึกขุนฟ้าเมืองราช..... ๖๑๒
พระราชพงศาวดาร กรุงสุโขทัย..... ๖๑๓
พ่อขุนศรีนาวนำถม รัชกาลที่ ๑..... ๖๑๔
ขุนร่วงนำไทย รัชกาลที่ ๒..... ๖๑๕
พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ รัชกาลที่ ๓..... ๖๑๖
ขุนบานเมือง รัชกาลที่ ๔..... ๖๒๐
พระเจ้ารามคำแหงมหาราช รัชกาลที่ ๕..... ๖๒๑
พระเจ้าลือไทย รัชกาลที่ ๖..... ๖๒๘
พระเจ้าศรีสุริยพงศราม มหาธรรมราชาธิราช
พระเจ้าลิไทย พระศรีธรรมราช
รัชกาลที่ ๗..... ๖๓๐
พระเจ้ามหาธรรมราชาธิราช เมืองพิษณุโลก
พระเจ้าไสยลือไทย รัชกาลที่ ๘..... ๖๓๕
พระเจ้าสุริยวงศ์บรมปาลมหาธรรมราชาธิราช
พระยาบาลเมือง รัชกาลที่ ๙..... ๖๓๘
เจ้าพระยาศรีธรรมาโศกราช รัชกาลที่ ๑๐..... ๖๔๐
สุโขทัย-อนุสรณ์..... ๖๔๒

สมัยกรุงศรีอยุธยา

อยุธยาหรือกรุงเทพทวาราวดี ศรีอยุธยา..... ๖๔๓
ตำหนักเวียงเหล็ก หรือพระราชวัง
เวียงเหล็ก..... ๖๔๕
วัดป่าแก้ว และวัดใหญ่ชัยมงคล..... ๖๕๑
พระสงฆ์ไทยไปตั้ง ณ สีหลลังกา..... ๖๕๔
อุดมมหาวีรเกียรติกรรมคุณพิเศษไทย..... ๖๕๗

สมัยกรุงธนบุรี

สมเด็จพระบรมราชา
พระอิสสระมหาราชเจ้า..... ๖๕๙

กรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์

สมเด็จพระปฐมบรมนาถบพิตร
มหาราชเจ้า..... ๖๖๑
สมเด็จพระบรมรัตนกวีมหาราชเจ้า..... ๖๖๕
สมเด็จพระหลักบัณฑิตมหาราชเจ้า..... ๖๗๔
สมเด็จพระบรมธีรมหาราชเจ้า..... ๖๘๐
สมเด็จพระบรมปิยมหาราชเจ้า..... ๖๘๖
สมเด็จพระวชิรกวีมหาธีรราชเจ้า..... ๖๙๒
สมเด็จพระประชาธิปไตยมหาราชเจ้า..... ๖๙๖
สมเด็จพระมหายุรราชเจ้า..... ๗๐๐
สมเด็จพระบรมวรเกียรติมหาราชเจ้า..... ๗๐๓
พระราชนิพนธ์ ของสมเด็จพระเทพรัตน-
ราชสุดาฯ และ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ
เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์..... ๗๐๗
รัตนโกสินทร์และสิ่งมี..... ๗๑๑
ต้นไทย วัฒนธรรม ไทยท้าย..... ๗๒๑
ตำนานคติแห่งพระจันทน์
พระพุทธปฏิมากร..... ๗๒๔
เริ่มตำนานไทย..... ๗๒๕
คำท้าย พวกเราอาจถูกต้ม..... ๗๓๒

คำไทยแจ้ง

(คำนำครั้งที่ ๑)

ในวันที่ ๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๙ วิทยุกระจายเสียงตอนเช้ามีข่าวว่าสำนักนายกได้ประกาศแถลงเรื่องกเบื้องจารที่คูบัวและเพชรบุรีเป็นฝีมือคนบ้านคูบัวและบางขุนเทียนทำด้วยซีเมนต์นั้น ขอแจ้งให้ทั่ว ๆ ไปทราบว่าสำนักนายก ฯ หรือสถาบันอื่นใดไม่เคยได้นำกเบื้องจารหรือวัตถุอื่นใดที่ข้าพเจ้า (พระธรรมวงศ์เวที) และที่เพชรบุรี (ท่านพระครูพิศิษฐ์ศิลปาคม) ไปเป็นทางการเลยสักชิ้นเดียว ที่มีในแถลงข่าวถูกต้มคงจะพวกนั้นเองถูก ของพวกเราที่มีอยู่นี้ทำด้วยหินทรายประกาย (Silicaric Sandstone) ไม่ใช่ซีเมนต์ ชั้นเราช่างวัดพริบพลี และนักเรียนภายในวัดคุ้นกับซีเมนต์และหินทรายดี ทั้งกเบื้องของเรามีลงรักลงทองผง ท่าน เอ็ม มาชิดะ ผู้ชำนาญแร่แห่งบริษัทอู่ทองไทย บอกว่าเป็นชุดหินทรายชุดกาญจนบุรี ซึ่งพิเศษ คือมีทองเม็ดปนอยู่ ซึ่งพวกเราชั้นช่างรู้จักรักและทองอันใหม่เก่าพอสมควรที่จะถูกต้มนั้นต้องถูกฝีมือดีกว่าคนคูบัวและบางขุนเทียน

ทั้งในวันที่ ๙ นั้น ข้าพเจ้าพร้อมกับพระหลายรูปได้มีโอกาสไปในงานทำบุญสำนักงานเทพศรีหริศ ได้พบท่านประธานกรรมการชำระประวัติศาสตร์จึงได้ถามท่าน ท่านเล่าว่าไม่เคยเห็น ไม่มีอะไร ฉะนั้นชื่อสำนักนายก ฯ ที่มีอยู่ในข่าวนั้นต้องไม่ใช่หมายถึงกรรมการชุดนั้นที่กล่าวถึงนี้ หมายถึงที่ได้พบของปลอมและอาจถูกต้มไปนั้น พวกเราขอขอบคุณที่กรุณาแจ้งข่าวและแจ้งความจริงให้ทราบ เพราะหามานานแล้วไม่พบ ซึ่งช้าไป ของดีของเราอาจถูกขายไปหมดเช่นในราวกลางเดือนกันยายนนี้ นาย...ได้พบกเบื้องจารที่ตำบลท่าเรือ ณ ควนอิฐวัดนางกรา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประมาณ ๓๐๐ กว่าแผ่น เห็นทิ้ง ๆ อยู่ คนนำไปทำถนนบ้าง ทุบเล่นบ้าง เห็นมีรอยขีด ๆ นาย....พบที่ศรีสัชชนาลัยและพิมายเก็บเศษ ๆ นำมา ๔๗ แผ่นเห็นทิ้งเกะกะจึงลองนำไปขายฝรั่งได้แผ่นละ ๔๐๐ ต่อมาได้นำไปอีกถูกเจ้าหน้าที่ ๒ สถาบันยึดเอา เมื่อแอบดูปรากฏว่านำไปขายที่เดียวกันนั้น และที่ข้าพเจ้ามีอยู่ที่ถูกว่าเป็นซีเมนต์ มีคนไทยและฝรั่งชาวอังกฤษและสหรัฐขอปันจะเอาไปไว้ในพิพิธภัณฑ์ประเทศอังกฤษและสหรัฐ ซึ่งข้าพเจ้าไม่สามารถสละเลือดเนื้อเชื้อไขของคนไทยได้ มีคนไทยผู้หวังดีหลายคนแนะให้-ให้ไปจะได้มีชื่อเสียงแก่ไทย ก็ยังไม่ได้ตกลงใจ ที่ประกาศว่าปลอมนั้นดีแล้ว จะได้สะดวกง่ายดี ไม่ต้องถูก "มั๊บ" เปล่า ๆ

และในราว ๆ เดือนมีนาคม-มิถุนายน มีหนังสือพิมพ์ขอเรื่องไปลงหนังสือพิมพ์หลายฉบับ นายตวง จิตต์-พะวงศ์ ได้บอกให้ข้าพเจ้าทราบว่ามีคณะหนุ่มและนายทหารหลายคนอ้างว่าขอยืมไปดูเป็นตัวอย่างและเป็นหลักฐาน เผื่อจะพบอีกจะได้ช่วยกันเก็บรักษาไว้ ไม่ได้บอกว่าเอาไปพิสูจน์ นายตวงได้ให้ขอยืมไปจากวัดเพชรพลี ๑ แผ่นเป็นส่วนตัว แต่แผ่นนี้ ข้าพเจ้าได้อ่านและใช้หมึกอินเดียนเขียนเลขลำดับแผ่น พร้อมกับเขียนประวัติไว้ที่ด้านซ้ายมือ ซึ่งเป็นระเบียบการอ่านของข้าพเจ้าทุกแผ่น และคณะคนชุดนั้นหายเงียบไป ทวงคืนหลายครั้งก็ไม่นำมาส่ง อ้างว่าส่งไปให้เขาพิสูจน์ ได้นำไปจากที่ข้าพเจ้าเป็นส่วนตัวก็มิได้อ้างว่าส่งไปให้เมืองนอกพิสูจน์ ความจริงให้ขอยืมไปดูเป็นตัวอย่างไม่ใช่ให้ไปพิสูจน์ เราถือกันว่าดูของเป็น ทำไมจะต้องส่งพิสูจน์ เหมือนเป็นคนแล้ว ประโยชน์อะไรจะต้องส่งตัวไปพิสูจน์ว่าเป็นคนแน่หรือไม่ใช่คน และไม่ใช่เป็นของจริงหรือปลอมเพียงประกาศ แต่ตัวของมันเองยืนยันตัวเองอยู่แล้วว่าจริงหรือปลอม ทั้งได้ถามสถาบันนั้น ๆ ดู ไม่ปรากฏเรื่องเห็นจะถูกขายไปหมดแล้ว ถ้าข่าวที่แถลงนั้นเป็นเรื่องเดียวกันแล้ว กเบื้องและวัตถุอื่นนั้น เป็นหินทราย ดินเผา เช่น อิฐ หิน โคลน และโลหะประสม ไม่ใช่ซีเมนต์ปอร์ตแลนด์คือซีเมนต์ตราช้าง ที่ทำสะพานพระพุทธยอดฟ้า สิ่งเหล่านี้ข้าพเจ้ายังเสียดายมากทุกชิ้น เพราะเป็นหลักฐานแต่ละชิ้นที่สำคัญมากอย่างที่เขียนลงในหนังสือกเบื้องจารแล้ว เช่น แผ่นสร้างวัดศรีมหาธาตุแดนลว้ามีชื่อ มนขอมพิสสณุ พระโสณ พระฌานีย พระภูริย พระอุตตร และพระมูนีย ชัดเจน คงหายไปแล้ว

อาจเป็นเรื่องรู้จักทำปลอมได้อย่างนี้กระมัง ข่าวเล่าลือกันว่า เอาของปลอมไปซุกไว้แล้วแกล้งทำเป็นขุดได้ และเอาของจริงไปบ้านเอาของปลอมตั้งแทนไว้ ทำท่าว่าจะจริงเพราะถ้าทำของปลอมได้เหมือนของจริงแล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าจริงหรือปลอม ข้าพเจ้ายืนยันว่าที่ได้มานั้น ชาวป่าชาวเขานำมาและถือเอาทองเหลืองจัดสีมันดีประสมเป็นหลักสำคัญวัตถุหินและดินมีมาคู่โลกยังไม่เห็นมีใครทำเทียมได้ ขอบอกให้สักอย่างหนึ่งว่า บางแผ่นมีแร่แม่เหล็กอยู่ด้วย (Magnctite Micas sandstone) ที่รู้เพราะลองเอาเหล็กแตะดูมีแรงดูด ขอกล่าวว่ามีความรู้ดูหินและซีเมนต์เป็น ที่พูดมานั้นสงสัยว่าดูไม่เป็น

และจงอาศัยข่าวประกาศนั้น ทั้งมีหนังสือพิมพ์หลายฉบับลงข่าวเป็นหลักฐาน ขอให้ถือประกาศนั้นเป็นหลักแน่นอนได้ว่า หินทราย หินปูน ว่าเป็นซีเมนต์ทราย วัตถุโลหะประสมเหล็กว่าของปลอม พระและรูปต่าง ๆ ที่ไม่ใช่สุโขทัย เชียงแสน อู่ทอง ลพบุรี ศรีวิชัย ทวารวดี ที่ไม่แตกหักเหมือนในสถาบัน คือที่ดี ๆ เนื้อโลหะประสมนั้นก็ว่าปลอม ขอให้ขายกันโดยเสรีถ้าต้องการพยานก็มาดูที่ข้าพเจ้าและวัดเพชรพลีได้ จงติดต่อขายฝรั่งโดยตรงเพราะฝรั่งให้ราคาตามสิ่งปรากฏจริง ๆ ซึ่งได้สร้างความเป็นเศรษฐีให้หลายคนแล้ว ถ้ามีเจ้าหน้าที่ใดจับก็จงอ้างประกาศนั้น หรือต้องการพยานก็จงอ้างที่ข้าพเจ้าและวัดเพชรพลีให้กล่าวว่าของจริงนั้น เนื้อสำริด คือเนื้อขันรงหิน และมักแตก ๆ หัก ๆ อย่างที่เขาสร้างตำรากันทั่ว ๆ ไป ของเราไม่ตรงและไม่อยู่ในตำรานั้น ๆ ก็เป็นของปลอมแท้ตามประกาศนั้น และขายกันโดยไม่ผิดอะไร เพราะประกาศนั้นยืนยันหลักฐานอยู่ เช่น รูปนารายณ์บรรทมและเศียรพรหมสี่หน้าที่อยุธยาก็ขายได้เกือบล้านบาทก็ไม่แปลกอะไร เพราะถือว่าหินทรายเป็นซีเมนต์ประสมทราย ข้าพเจ้าก็ไม่รู้ว่าหินทรายตรงกับคำว่าศิลาหรือเปล่า เพราะเพิ่งพบหินทรายลับมีดเพียง ๔๐-๕๐ ปีเท่านั้นและยังไม่เคยได้ยินใครเรียกชื่อว่าศิลาลับมีด

ยิ่งกว่านี้ ยังมีข่าวมาขู่ว่าจะนำเรื่องขึ้นศาลเพราะทำประวัติศาสตร์ให้ปั่นป่วน ได้ปรึกษาทนายชั้นนำ (ในวันที่ ๕ นั้น) ทนายชั้นนำได้บอกว่า “ท่านไม่ได้ทำ ไม่ต้องขึ้นศาล ไม่มีอะไร ผู้ทำปลอมควรขึ้นศาลเพราะทำของหลอกลวงประชาชน” ถ้าเจ้าของต้นข่าวรู้ก็พึงทราบไว้ด้วย ท่านรู้จักคนทำปลอมดี หรืออาจทำปลอมเองแล้วเอาไปขายฝรั่งไม่ได้เพราะเป็นของใหม่ฝรั่งรู้ และหลักฐานที่เห็นได้ชัด ใช้ซีเมนต์ทำปลอมหินทรายก็มีประกาศไว้ในข่าวและที่พิมายไปดูเอาเองว่าเหมือนกันหรือไม่ ที่ทำไม่ได้ความแล้วเที่ยวขู่คนอื่นนั้นเท่ากับร่วมกันทำลายมรดกที่บุรพชนไทยทำหลักฐานไว้ ทั้งสถาบันบางที่ส่งคนมาขอยืมอิฐคูบัวเขียนสุวัณณภูมิ ซึ่งได้ถ่ายรูปลงหนังสือพิมพ์ไปแล้ว ข้าพเจ้าไม่ยอมให้ก็เพราะกลัวจะนำไปทุบทิ้งหรือทำลายเสียก็สิ้นสุดหลักฐานไปอีกจึงยอมให้ไม่ได้เหมือนอย่างคูบัวซึ่งเหี้ยนเตียนไปแล้ว ขอแจ้งให้ทราบในที่นี้ว่าไม่ได้อยู่ภายใต้ความกลัว เป็นที่ปรากฏมาแล้ว ความจริงมีอยู่ เรื่องไม่จริงนั้นโกหกกันได้ไม่นานเพราะตัวของมันเองยืนยันตัวเองอยู่แล้ว เหตุนี้จึงไม่ต้องกลัว แต่ถ้าเรื่องโกหกเพื่อยกย่องกันก็เป็นสิ่งที่บัณฑิตชนยังยกย่องกันบ้าง ส่วนที่ทำให้ตัวเองเสียหายน่าอับอายขายหน้าเช่นแต่งให้ไทยวิ่งหนีไม่มีอะไรเป็นของตัวเองเลยนั้นไม่มีใครสรรเสริญ เราทำกันอย่างถือความจริง และมีหลักฐานไม่ใช่เลื่อนลอยอย่างทวารวดีซึ่งไม่รู้และไม่มีหลักฐานยืนยันว่าที่ไหน เมื่อไร ของใคร และอะไร เพียงเอาหลักฐานที่ฝรั่งชาติลบแผนที่ไทยโบราณกุให้ฟังแล้วสร้างเรื่องขึ้น

ที่ว่าทำประวัติให้ปั่นป่วน ใครทำไว้ก่อน เช่นประวัติศาสนา มาพูดกันอย่างนักเรียนคัมภีร์พระพุทธศาสนา ทุกคนรู้เหมือนกันหมดว่าสังคายนาครั้งที่ ๓ ทำเสร็จแล้วปี ๒๓๕ ส่งพระเถรออกประกาศต่างประเทศ ๒๓๕ คัมภีร์อัฏฐกถา ญาโณทยปกรณ ชินกาลมาลีปกรณ สังคีติยวงศ์ ศาสนาวงศ์ อ้างคำในมหาวงศ์ว่า **สมฺพุทฺธปรินิพฺพานา** แต่ปรินิพพานแห่งพระสัมพุทธเจ้า **เทฺววสฺสสตานิ จ** สองร้อยแท้ **ปญฺจตึสวสฺสาเนว** และ ๓๕ ปี **ตตยํ สงฺคิติ อกา** พระสงฆ์ได้กระทำสังคายนาครั้งที่ ๓ แล้ว แต่นักรู้ไทย ย้ายสังคายนาครั้งที่ ๓ ไปทำ พ.ศ. ๒๗๑-๓๐๐ ซึ่งถ้าจริงแล้ว พระที่เทศน์สังคายนาครั้งที่ ๓ ว่า พ.ศ. ๒๓๕ ก็โกหกเทศน์กันหมดตั้งแต่สมเด็จพระสังฆราชถึงพระใหม่ ๆ ถ้าคัมภีร์ต่าง ๆ จริง นักรู้ไทยใช่ไหม ที่กล่าวคลาดเคลื่อนไปถึงหลายสิบปีที่กลัวปั่นป่วนนั้นกลัวจับโกหกได้ใช่ไหม ที่นักรู้แต่งคลาดเคลื่อนมานั้นหลายสิบปีมาแล้ว พวกเรา พระ ๆ ไม่เห็นกลัวปั่นป่วน เพราะเราถือกันว่าพระอรหันต์ทั้งหลายทำแล้วจดไว้ ผู้ทำเองจดเองมีการคลาดเคลื่อนได้ยาก ไม่เหมือนนักเดาทีหลังตั้งพัน ๆ ปี แล้วกลัวปั่นป่วนของจริงแล้วไม่ต้องกลัว

และมีผู้นำหนังสือ The Unesco Courier ประจำเดือนมีนาคม ค.ศ. ๑๙๖๔ (พ.ศ.๒๕๐๗) มาให้ ในหนังสือนี้มีรูปเขียนเล่าเรื่องในหิน (Stones that speak) และมีหนังสือโบราณของชาติต่าง ๆ ที่เขียนในหินในไม้ทุกชาติ กระทั่งของพวกเอสกิโมใหม่ (New Eskimo Script) ก็ยังมี แต่ไม่มีก็คือกลุ่มหนังสือไทย และคฤนถขอม ถ้าถือตามฝรั่งเอาหนังสือนี้เป็นบรรทัดฐาน หนังสือไทย หนังสือคฤนถขอม ไม่มีอยู่ในทำเนียบของโลก ไทยก็กลายเป็นชาติไม่มีหนังสือไทยใช้แต่โบราณแม้ ๖-๗ ร้อยปี โดยเฉพาะหนังสือคฤนถขอมที่ว่าเป็นของอินเดียภาคใต้นั้น ตามหนังสือนี้ไม่มี พยายามถามแขกเพื่อได้มาจากอินเดียแท้ก็ไม่ได้จึงเข้าใจว่าคฤนถขอมนั้นไม่ใช่หนังสือแท้ของอินเดีย แต่เป็นหนังสือขอมไทยที่ขอมไทยสร้างขึ้นแต่ครั้งและหลังพระพุทธกาล และฝรั่งอุปโลกไปให้อินเดีย ถ้าอินเดียมีจริง ทำไมจึงไม่ปรากฏ ก็ชาวอินเดียมาถึงแหลมทองได้ตั้งแต่สมัยโบราณ อย่างน้อยก็สมัยพระพุทธกาลเพราะพระคัมภีร์ศาสนากล่าวถึงสุวัณณภูมิหลายแห่ง เมื่อเป็นเช่นนี้ ทำไมคนไทยจะไปบ้างไม่ได้ เมื่อไปแล้วก็นำหนังสือของไทยไปด้วย นำไปเขียนไว้เล็กน้อยและระยะกาลสั้น เพราะชาวอินเดียถือว่าไม่ใช่ของพวกเขาจึงเลิกใช้และไม่มีปรากฏต่อมา ฝรั่งพบหรือไม่พบไม่รู้ เขียนไว้ในประชุมจารึกว่าคล้ายคลึงกัน ไทยเลยเชื่อถือว่าของแขก ยิ่งจารึกที่ถ้ำฤษีเขียนเป็นภาษาสันสกฤตด้วยแล้ว* ดูจะเป็นหลักฐานแน่นอนยิ่งขึ้น แต่ตัว **บ. ญ. ษ. ธ.** เหมือนอักษรไทยเดี๋ยวนี้และเหมือนอักษรขอมโบราณ จะให้คนยอมฉลาด-ฉลาดเช่นข้าพเจ้าไม่เชื่ออย่างไรว่าไม่ใช่ตัวหนังสือไทย โดยเฉพาะ **ง. งู** ที่ฝรั่งอ่านไม่ออกนั้นยิ่งเป็นตัวไทยแท้ ๆ แต่เขียนแบบสลักหิน ซึ่งไม่เหมือนคฤนถขอม ไม่เหมือนเทวนาครี ไม่เหมือนพราหมิ แล้วจะว่าไม่ใช่ตัวหนังสือไทยได้อย่างไร ในที่นี้ขอถือสุภาษิต ไทยว่า **อย่าสีซอให้ควายฟัง**.....มีอรรถกถากล่าวว่าควายฟังเสียงซอได้แต่ไม่รู้เรื่องเพราะไม่ได้เรียน.....

อันคนไทย-ไทยแท้แม้ทุกผู้ ต้องอับไปในความรู้ผู้ทูโท่
รู้เหมือนคูถพูดไม่ได้ปากไม่โต มูลฟันโร่ดีแท้แม้ว่าปลอม
ที่อับเฉาเตารู้ดูสักนิด อุตพิษต้องนิยมชมว่าหอม
เป็นความรู้อยู่บนหัวตัวดมดอม ต้องการกล่อมตนเองเป็นเพลงเอย

พระธรรมวงศ์เวที (อ่ำ ธมฺมทตฺโต)
๑๕ ตุลาคม ๐๙

ตามที่แจ้งจริงว่า* **ชื่อ บุญ วรฺ ฤษี งูคีร สมาธิคุปฺต *ปรากฏ ๓ ภาษา คือ* **ชื่อ บุญ งู** *คำไทย* **สมาธิ** *เป็นภาษามคธ และสันสกฤต* **วระ ฤษี คิร์ คุปฺต** *เป็นภาษาสันสกฤต* **สมาธิ พุทฺธพสฺสา** *เป็นภาษามคธ ตัวปรากฏอยู่หน้าปก*

ดินแดนเป็นแท่นถ้วน สมัตถชน
เพียรทุ่มเทแรงตน ต่อสู้
เหมือนอวดโอ่คุณพล สูงต่ำ เองนา
ใครเด่นดี เป็นผู้ พรั่งพร้อมพรชัย

อันบ้าหลงบ้ารักมักหมดท่า สุดแก้ไขใช้วิชาตำราหมอ
ตัวไม่บ้า-ท้าเอาใคร-ไม่ก็บอ เมื่อถูกยอเหมือนเกากลากให้มากคัน
ชีวิตนี้มีอยู่คู่ความหวัง ความสุขยังคงอยู่คู่ความฝัน
ผู้หมดหวังทั้งหมดฝันหมดสำคัญ คนผู้นั้นเหมือนตายไร้เจริญ

ผลอุบัติชาติคนไม่ปนสัตว์ ยอดสมบัติเป็นคนอันล้นค่า
อย่าทำเล่นเป็นสัตว์ตัดราคา ควรรักษาคนไทยเอาไว้ดู
ถ้าเป็นปราชญ์ฉลาดหมด-หมดคนเขลา เหมือนกลองเอาประดังตีนี้หนวกหู
เขลาพึ่งปราชญ์-ปราชญ์พึ่งเขลาเหล่าศิษย์ครู ตีกลองดูทีละลูกถูกบทเพลง

เอาความซื่อถือพะนอต่อคนคด เอาสวยสดมอบคนทรามเขาหยามหยัน
เอาความดี-พลีคนชั่วตัวอับพลัน เอาทรัพย์สรรพ์มอบคนโกงก็โพงเตียน
ความรู้ดีมีเปล่า-ไม่เอาใช้ ก็เหมือนไส้เทียนอับทับทู่เศียร
วาสนามีดีไม่ได้-ไม่ผิดเพี้ยน หัวก็เหี้ยนทับตัวเหมือนหัวตะปู

ทุกวันนี้มีมั่วชาติประหลาดแท้ ชาติคนแต่แปลงประกาศเป็นชาติหมา
ยังเห็นได้-ไม่กินคูถเพียงพูดจา เห็นชาติหมาดีกว่าคน-ตนพร้อมใจ
ศีลธรรมเสื่อมเหลื่อมล้ำ-ใครทำเล่า ตัวของเราทำดี-มีหรือไม่
คนอื่นชั่ว-ตัวเขา-เราดีไว้ พออวดได้ว่าเรามี ดีหนึ่งคน

ไทยเกิดมาว่าเป็นไทยชาติไทยแท้ ชาติไทยแต่แปลงประกาศเป็นชาติข้า
ปัญญาส่องมองไทยไม่เต็มตา เห็นชาติข้าดีกว่าไทยพร้อมใจกาย
เป็นไทยยากซากวิชาภาษาอื่น ก็สดชื่นเป็นไทยได้สิบสาย
สะอาดใจไทยผุดผ่องคล้องหญิงชาย เป็นไทยฉายชัดเจนเห็นทั่วกัน

คำนำ

(พิมพ์ครั้งที่ ๒)

หนังสือ พุทธสาสนสุวัณณภูมิปกรณ ราชบุรีวัตถุกถา-ตำนานเมืองขุน นี้ ได้พิมพ์ใน พ.ศ. ๒๕๑๘ ในงานพระราชทานเพลิง ได้หมดไปแล้ว มีผู้มาว่าจะเอาไปเป็นเรื่องเมืองไทย กับของไทย และ พระพุทธศาสนาในไทย มีหลายท่านได้นำทุนมาด้วยเพื่อจัดพิมพ์ใหม่ ทั้งเมื่อพิมพ์ครั้งนั้น เพราะเวลาเร่งด่วน มีผิดพลาดไปหลายแห่ง ได้เห็นว่าเป็นโอกาสดีที่จะแก้ไขให้ถูกต้องด้วยดีเท่าที่จะรู้และทำได้

ความจริง หนังสือเล่มนี้ ก็สืบเนื่องจากกเบื้องจาร ซึ่งได้มา ไม่นับที่จารึก ณ พระพุทธรูป เครื่องดินเผา แผ่นกระเบื้องหนา-บาง เฉพาะแล้ว ประมาณ ๑,๒๐๐ แผ่น เก็บไม่ได้ ก็คือ ที่นครสวรรค์ ชัยนาท ปราจีน (ได้มาเพียง ๕-๖ แผ่น) เพราะไม่มีโอกาส เมื่อได้มาก็ตั้งใจอ่าน เพื่อเอาเรื่องไทยให้กระจ่างแจ้งซึ่งเป็นไปได้ยากลำบากเต็มทน พอเป็นฉบับร่างเท่านั้น ก็ถูกคัดค้าน ทั้งมีแถลงการณ์เถื่อนออกมาว่า เป็นของปลอม โกหก หลอกลวง กับ วิพากษ์วิจารณ์โจกสับอย่างหนัก ระดับขั้นชั้น-แช่งด่า (ศัพทว่า อักโกสะปริภาส) “ไทย” และ “ของไทย” จึงออกมาได้ยากลำบากเกือบสุดเข็น ถึงกระนั้น ก็ต้องทำ ถ้าไม่ทำ หรือ ทิ้งเสีย เรื่องของไทยก็สูญหมด จึงทิ้งไม่ได้ เพราะไทยแท้ทั้งหลายได้ช่วยเหลือมาก แม้ในครั้งนี้ ตามปรากฏการณ์จะเห็นว่า-พอเหมาะกันเข้าพอดี ที่ว่า “ไทย” และ “ของไทย” ออกมาได้ยากลำบากนั้น ก็คือตัวนี้ไม่มีอะไรมากไปกว่า กระดาษ,ดินสอ,ปากกา กับ ของที่ต้นไทยได้กระทำไว้ให้ จึงไม่มีสิ่งเป็นพิษเป็นภัยแก่ใคร ๆ ได้เห็นว่า-ดี-กระทำได้ และ ทำเป็นหนามไปทิ่มคนอื่น-บังเอิญเขามีหนามก็ทิ่มตอบเข้าบ้าง ดูจะถูกมาหลายครั้งแล้ว ก็มา “ว้าก” (คำงิ้ว-โขนเจ็ก โขนไทย ว่า เฮ้ย) ขึ้นอีกในที่ ๆ ไม่มีหนามจะตอบแต่ก็เหนียวอยู่ยงคงกระพันพอตัว-จึงไม่เป็นไร เมื่อทำแบบนักแสดง-ก็ต้องแสดงให้เป็นนักแสดง จึงมีสถานะเท่าเทียมกัน จึงขอแสดงว่า ทำเป็น ลิ้นสองแฉก (สัตว์นี้ไม่ได้จำกัดเจาะจง ถ้าใครจะรับ ก็ไม่หวง-และไม่มีสิทธิ์จะห้าม อย่างที่เคยรับสุภาษิต คำไทยมาแล้ว ยังแถมเรียกออกมารับเป็นฝูงอีก) ต่อสถานะที่เปิดเผยแล้วได้นำลายจารึกหินที่* ถ้ำฤษี เขางู อันมีผู้เขียนขึ้น-ทำแบบพิมพ์-พิมพ์ไว้แต่ พ.ศ. ๒๔๗๒ ต่างก็รับรองกันว่าอ่านไม่ออก แปลไม่ได้อยู่ถึง ๔๘ ปี (๒๕๒๐) คนชาวนาได้รู้ชัดว่า เป็นของพวกตัวเอง ก็อ่านได้ ยังแปลออกอีกด้วย พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้ผู้ช่วยจึงวานเขาไป เอาดินสอพองร่างตามเส้นบ้าง จุดหนักเบาบ้างเป็นลายเส้นขึ้นแล้ว จึงให้เอาสีอย่างเลวลง-เมื่อไม่ต้องการก็ลบออกได้ง่าย สีแห้งแล้วจึงถ่ายลายนั้นเอามาทำแบบพิมพ์เป็นลายสือไทยออกมาก็เห็นอ่านออกกันทั้งหมด แล้วอย่าได้สะบัดช่อโกหกกันอีกเลย ที่อ่าน งู ดิรฺ พุทธพัสสา ๔๔ ได้นั้นยืนยันอยู่แล้ว ณ เสาร์ ๑๐ กันยา ๒๐ อาจารย์ ครูนักเรียน ร.ร. ส.น. ได้ให้ร่วมไปเพื่อบรรยายลายจารึก และ ลายสลักพระครั้นได้ดูลายจารึก ก็ปรากฏว่า มีผู้เอารักดำใหม่ลงลบลายจารึกเกือบหมด เฉพาะที่ฝรั่งเขียนลอกเอาไปนั้นได้เอาแป้งผงลงไว้ เมื่อลบแป้งออกก็เกือบมองไม่เห็นลายเส้น คงจะเป็นพวกนั้นจงเจตนาเพื่อลบลายหลักฐาน-ได้กระทำแล้ว นี่แหละ ฝีมือพวกจงใจทำลายของไทย-อย่างที่ได้สะบัดช่อมานั่นแหละ ที่ว่า ตัวโย้-เย้ ก็สลัก เซาะ เจาะ จารึก เขียนหินปูนแข็งขนาดนั้นจะให้เรียบเหมือนกระดาษ-ย่อมไม่ได้ ที่เป็นตัวเส้นตรง ซึ่งได้กระทำแบบพิมพ์มานั้น-ทำไม-ไม่รู้ และ-ที่เอามาทำแบบลงในหนังสือนั้น ก็อาจทำเอาในกลางคืน หรือ รุ่งเช้าวันนั้น จะไม่ยิ่งใหม่กว่า-หรือ ถึงตัวจะไม่รู้ คนอื่นเขาก็รู้และคนนี้เป็น

---

* ณ วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๒๗ *กับ ร.อ. สมนึก พัฒนวิบูลย์ ร.น. และสุนารี ผู้ภรรยา ได้ไปถ้ำฤษีเขางู เมื่อเข้าไปดูก็ปรากฏทำพื้นใหม่ ช่องซองเปลในถ้ำสมาธิคุปต ซึ่งมีพื้นหินเลื่อมมันอันยืนยันว่ามีผู้ขึ้นไปนอนนั่งเสมอ คงเป็นขึ้นครั้งสมัยพระปุณณเถรก็ได้ ได้ถูกทุบทำลายหายไปแล้ว แม้ส่วนที่เป็นถ้ำ-มีรูปหัว, ตา, งูใหญ่ ก็ถูกทุบให้บิ่นหักหายไป ยิ่งตัวจารึกนั้น-ก็ปรากฏให้มองเกือบไม่เห็น ถ้าไม่สังเกตดี ๆ แล้วจะไม่เห็นเลย หากประชุมจารึกสยามภาคที่ ๒ ไม่ทำไว้แล้ว คงไม่มีใครเชื่อว่า-มีจารึก เพราะลบเลือนไปหมดแล้ว ได้ฟังเล่าว่า-มีนักโบราณคดีชั้นศาสตราจารย์ คณบดีและถึง-อธิการบดี (พ.ศ. ๒๕๒๗) ได้ให้ลูกกะเล่ซึ่งมีขีดใหญ่บนบ่า ๒ ขีด ๒ คน นำรักไปลงทับไว้ ในเทศกาลงานประจำปี ก็ลงรักทับเพื่อปิดทองอีก ตัวจารึกลบเลือนไปหมดอย่างที่ปรากฏนั้น ขอบันทึกไว้เพื่อไทยได้คงอยู่ตลอดไป*

คนบอกทั่ว ๆ ไป และก็-นั่น ได้นำเอาลายจารึกว่า งูคิรฺ เขางู ที่ฝรั่ง และ พวกเขาอ่านไม่ออกนั้นมาลงพิมพ์เปิดเผยให้รู้กันทั่วไปนั้น ซึ่งยืนยันอยู่แล้ว และที่ได้กรุณานำออกมาเปิดเผยขึ้นยืนยันในคราวนี้เป็นการช่วยประกาศให้โจ่งแจ้งให้รู้ตลอดทั่วทั้งไทย นับว่าเป็นสาธารณประโยชน์วิทยาทีเดียว จึง-ขอขอบใจ (เป็นครั้งที่ ๑)

ในข้อเขียนนั้น ได้ใช้คำหมายรู้ของไทยไว้ ๓ คือ บ้า, โง่, บัดซบ, ควรจะเป็น ๔ ทั้งปัญญาชนในหนังสือถ้ำฤษี เขางู ฯ ซึ่งพิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิง ฯ ซึ่งไม่สำคัญ และไม่มีราคาซื้อขาย ได้พยายามซ่อนโดยพิมพ์ไว้ห่าง ๆ กัน บางคำเอาไว้ต่างเล่มกัน กระนั้น ก็ยังอ่านพบจนได้ และรู้เรื่องถ้ำฤษีเขางูดีแล้ว ฉะนี้ จึงต้องทบทวนความจำผู้ซึ่งมีสติปัญญาวิทยาการมาก *ได้ตั้งศัทพ์ใช้เพื่อแสดงฐานะไว้ว่า* **ปัญญาชน** *ปัญญาชน-ตามรากศัพท์เดิมหมายเอาผู้เจริญวิปัสสนาปัญญา ที่ตั้งใช้นี้ -ไม่ได้จำกัดความหมายไว้ จึงพรรณนาคุณภาพตามความจริง ซึ่งผู้ตั้งใช้ได้กระทำไว้ตีพิมพ์ในหนังสือปกหลัง-ใน ว่า=ปัญญาชน ดลวิตถาร, แผ่ซ่านทั่ว-ไทยก็มั่ววิตถารประชันแข่ง-ในสภา ท่าคงมีที่แจ้งแจง-ควรเพิ่มแรงวิตถารก่อนการประชุม.....***บ้า** *อยู่ปกหน้า-ใน=ชื่อ ศึกษา ค่านิสิตบัณฑิตทั่ว-ดูทำตัวสกปรกรกแห่งหน-ดี บอ บอ พอเป็นท่า เอาบ้าปน-สัประดน วิตถารกาฬกลี.....***โง่** *อยู่ปกหลัง-นอก=ไทยทำไม ใจหึง จึงโง่นัก -ไม่รู้จักชาติตนค้นเปิดเผย-ทำทุกอย่างสร้างไว้ไม่พูดเลย-ได้แต่เอ่ยมุสาพาให้ทราม.....พิเศษอีกว่า=หมาเห่าใบตองแห้งไม่แกล้งว่า-ใบตองแห้ง แกล้งหมา หมาก็คลั่ง-เห่าไม่กัด กัดไม่เห่า เอาหูฟัง-ถือคันชั่งไว้ก่อน ไม่ร้อนใจ* **ไม่ใช่บัดซบ** อยู่ตอนอ่านจารึกศรีวิชัยในหลายเล่ม ที่พิมพ์ใช้ตัวจิ๋วขาว นึกว่าคงมองไม่เห็น พิมพ์ไว้ว่า "ไม่ใช่บัดซบ" ได้กรุณาแก้ว่าบัดซบแล้วยอมรับ อย่างเขียนในหนังสือถ้ำฤษีว่า ยอมโง่บัดซบ ขอแสดงความยินดีด้วยว่าไม่ได้ขอร้องให้แก้ความแล้วยอมรับ ทั้งไม่มีสิทธิ์ที่จะห้าม กับ ไม่ได้สงวนลิขสิทธิ์ไว้ด้วย ได้ช่วยกระทำให้โด่งดังขึ้น โดยไม่ได้ขอร้อง วิงวอน จ้างออน และ บังคับอะไรเลย ที่อนุเคราะห์กระทำให้นั้น นับว่าเป็นการพอเหมาะพอดี เมื่อครั้งก่อน กระทำให้หอเก็บของเก่า และชื่อสุวัณณภูมิฟื้นขึ้นถึงโด่งดังทั่วไทยแล้ว ครั้งนี้ ก็โด่งดังขึ้นอีก คือ คูบัว สุวัณณภูมิ เมืองทอง ถ้ำฤษี เขางู ราชบุรี ก็ขึ้นชื่อลือนาม กระทั่งมีสมเด็จบางพระองค์เสด็จ ในครั้งก่อน ได้ช่วยพวกหัวทู่ ๆ ป่าน ๆ ออกแถลงการณ์ว่า ของปลอม-ซีเมนต์ ฯ และกฎหมายว่า วัตถุนิยม ซึ่งไม่มีมาตรฐานหลักฐาน ก็หลบเข้ามุมไม่นิยม ว่า ของจริงก็หลบเข้า ของปลอมจึงไม่ถูกอ้างขู่แล้วจิกเอาไป ว่าของปลอมแล้วทำใบอนุญาตขายไปนอก เท่านี้ ที่ยังรักษาคุ้มครองของไทยไว้ได้ ทั้งเปิดช่องให้กล่าวได้อย่างปลอดโปร่ง ที่เขาเชื่อว่าจะผ่าตัด และประกาศว่าหายไป-ไปปรากฏอยู่ต่างประเทศ ฯลฯ ในคราวนี้ เมื่อมีผู้ถาม ก็ได้สาธยายมนตปัญญาชน บ้า โง่ บัดซบ ให้ฟังตลอด นับได้ว่า ต่างช่วยโฆษณาให้กันและกัน ต่างก็โด่งดังขึ้นเป็นการโฆษณาแบบไทยแท้-ได้ร่วมกันจัดขึ้นอาจนับได้ว่า เป็นโฆษณาแบบแปลกประหลาดที่สุดแบบหนึ่ง ซึ่งยังไม่เคยมีกระทำมาทั้งอาจไม่มีอีกต่อไปนับได้ว่าเป็นของเฉพาะเท่านั้น รู้ทันกันอย่างนี้นับว่าเป็นแบบพิเศษได้แท้ จึง-ขอขอบใจ (เป็นครั้งที่ ๒)

และอีกทบทวนหนึ่ง ขอกล่าวแก่ไทยแท้ทั่วไป คือ เรื่องเมื่อ ๑๐ ปีมาแล้ว มีคนเอามาให้อ่านได้อ่านบ้าง จะค้นอ่านอีกก็ไม่ได้ เพราะเขาทิ้งเป็นเศษกระดาษไปแล้ว พอนึกได้ตอนหนึ่งว่า อ่านด้วยวิตรรกญาณ (ซึ่งแปลว่า อ่านด้วยตรึกให้แจ้ง ก็คือเดารู้เอานั่นเอง) จึงเอาสีลงจำลองทำแบบให้เห็นชัด ก็อ่านได้ตลอดกัน ทั้งได้มีโอกาสยืนยันเพื่อพ้นจากข้อว่า ของปลอม โกหก-หลอกลวง เท่าที่ทำอย่างนี้ เพราะได้เห็นที่ฝรั่งทำมาก่อนแล้ว เช่น ตัวอียิปต และ ซูเมอร ก็เห็นเอาสีลงตามลายเส้นเขียนขึ้นทั้งนั้น ของไทยก็เหมือนกัน ในประชุมจารึก ภาค ๑-๒-๓-๔-๕ มีหลายหลักที่เอาสีลงแล้วถ่ายตัวทำแบบพิมพ์ ก็ทำกันได้-ได้ทำบ้าง เห็นแล้วก็อ่านกันได้ตลอดในครั้งนี้-อีกชื่อหนึ่ง คือ สุวรรณทวีป เท่าที่ได้กระทำมา ใช้ชื่อว่า สุวัณณภูมิ อันคำไทยมีว่าเมืองทอง แหลมทอง แหลมไทย แม้ในหนังสือเล่มนี้ และ ทุกเล่ม ก็ใช้ชื่อว่า **สุวัณณภูมิ ตามที่ขรัวเจ้า และพ่อขุนต้น** ได้เขียนไว้ในกาลก่อน ถึงจะไม่มีใครเชื่อ-เชื่ออยู่คนเดียวก็พอใช้ได้แล้ว จึงขอแจ้งให้พวกเรา-ไทยแท้ทั่วกันทราบในที่นี้ว่า--ในตำนานพระพุทธจันทนพิมพ์ กล่าวว่ามีตั้งแต่ยังทรงพระชนม์อยู่ พระพุทธรูปพระองค์นี้มาสถิตอยู่ในสุวัณณภูมิได้ ๑,๐๐๐ ปี จารึกหลัก ๑ พ่อขุนราม ฯ ทรงจารึกว่า สุพรรณภูมิ(มูลภาษาว่า สุวณฺณภูมิ) ชินกาลมาลีปกรณ พ.ศ. ๒๐๖๕ กล่าวว่า สุวัณณภูมิ สังคีติยวงศ์ พ.ศ. ๒๓๓๒ สมเด็จพระพนรัตน

นิพนธ์ว่า สุวัณณภูมิ พระวชิรญาณมหาเถร (พระจอมเกล้า ฯ) ทรงลิขิต-พระสมณสาสน หรือ สมณสนเทสน พ.ศ. ๒๓๘๕ ทรงระบุว่า สุวัณณภูมิรัฏฐ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า ทรงรจนาสังคายนา พ.ศ. ๒๔๕๐-๖๐ ก็ทรงระบุว่า สุวัณณภูมิ แม้หลักสูตร์การเรียนทุกระดับชั้น ก็กล่าวชื่อ สุวัณณภูมิ ที่ย้ายชื่อไปเป็นสุวรรณทวีปนั้น ก็ตามนักประวัติศาสตร์เลียนลอกแปลคำฝรั่งแต่งเป็นประวัติศาสตร์โกหกเขียนขึ้น และขอให้ทราบด้วยว่า ร. ๔ นั้น ทรงเป็นอะไร กับใคร ที่กระทำขัดหรือ บิดเบือนไป ใครเป็นผู้ทำ จะสะบัดช่อโกหกว่าไม่รู้ หรือ ยอมรู้ก็ตาม ที่อ้างชื่อผิดคำเก่าก่อนที่ขรัวเจ้าและขุนต้นระบุไว้ให้เป็นประจักษ์นั้น จึง-ขอขอบใจ (เป็นครั้งที่ ๓)

ข้าว-ตามที่แจ้งจริง-ย่อมมีในนา คนทำได้จึงมีชื่อไทยว่า "ชาวนา" ไม่ใช่ กสิกร-เกษตรกรเพราะกสิกร-เกษตรกรนั้น เห็นเป็นแต่แต่งตัว รู้เพียงใช้เครื่องแบบ แต่-ทำนา เกี่ยวข้าวไม่เป็น เป็นแต่กินข้าว ชะนิดโกงกิน และ พวกโกหกชื่อเหล่านี้แหละ ที่เอาอำนาจซึ่งได้รับมาเป็นอภิสิทธิชนขึ้นลอบแอบกฎหมายเอาข้าวไปกักตุนสร้างความเป็นมหาเศรษฐีแก่ตนเองกระทั่งไทยทั้งชาติเกือบไม่มีข้าวกินอย่างที่ปรากฏมาในยุคสมัยนั้น ๆ

ส่วนไทยชาวนาที่แท้จริงนั้น ผู้เขียนเกิดในทุ่งนาราชบุรี เคยคลุกเทือก ย่ำโคลนขี่หลังงัว ขึ้นเกียน ฯลฯ มาตั้งแต่เกิด จึงรู้จักชาวนาดี เพราะเรา-ไทยชาวนาเป็นอยู่ด้วยกันมาชาวนาทรงความรู้ยอดเยี่ยม รู้จักตั้งคำไทย ชื่อไทยใช้กันมาทั่วราชอาณาจักร รู้จักกลางคืน-กลางวัน ได้ตั้งชื่อว่า วัน เดือน ปี และรวมหลาย ๆ ปี เรียกชื่อ ปีอิน ปีโล รู้จักระยะที่ ทาง จึงตั้งชื่อใช้ว่า นิ้ว คืบ ศอก วา เส้น อัน งาน ไร่ ผืน ฯลฯ รู้จักจัดเสียงและคำกล่าว เสียงสูง-ต่ำ คำต้อง-คำขัด เป็นเสียง เพลงกล่อม เป็น กลอน โคลง ร่าย ฯลฯ รู้จักจับ ช้าง ม้า งัว ควาย ลา พ่อ ใช้งาน และ หัดให้รู้จักคำชาวนา เช่น "เฮ้า" "ฐาด" และ "ฮี้ย" รู้จักตั้งคำไทยให้หมาไทยรู้ เช่น "โม่ะ" "เฉด" "ไฮ้" รู้จักหัดช้างให้รู้จักลาก หิ้ว เดินขะบวน เป็น คชพยุหะ รู้จักรบ เป็น ยุทธหัตถี-รบช้าง นี้ มีเป็นก็เพียงในถิ่นและชาวแหลมทอง รู้จักดู แผ่นดิน-ปลูกข้าว ถั่ว งา ยาสูบ ฯลฯ รู้จัก โตนด มะพร้าว จาก อ้อย ว่า กินได้ ทำน้ำตาลได้ รู้จักเอาไม้มา ผ่า ตัด ถาก เจาะ แกะ เซาะ หลาว ดัด ปรับปรุงเป็น เรือน เรือ โรง ร้าน เกียน ไถ ตราด ตู้ เตียง ตั่ง ฯลฯ รู้จักเอาไม้มาตัด เจาะ เจียน เป็น ขลุ่ย ซอ ระนาด กลองปี่ เป็นเครื่องเพลง ฯลฯ รู้จักเอา แร่ มาหลอมหล่อทำ มีด ขวาน เลื่อย ผาน เพลา ฆ้อน สิ่ว สว่าน กระบอกปืน ฯลฯ รู้จักเอา แร่เหลือง มาตั้งชื่อว่า "ทอง" เอา แร่ขาว มาตั้งชื่อว่า "เงิน" หลอมหล่อเป็นอันขึ้นใช้ตั้งราคาค่าว่า ต้น ไพ เฟื้อง สลึง ตำรอง ตำลึง ชั่ง ร้อย และเอาประสมหล่อเป็นเครื่องใช้ เช่น จอก ขัน ฆ้อง โหม่ง รู้จักเอาดินดาลมาปั้นทุบแน่นเผาเป็น หม้อ กะทะ โอ่ง อ่าง กระถาง ถ้วย ชาม กระเบื้องหนา-บาง มุง ปู ประดับ รู้จัก เถ้า ประสมและ หินสี ทำน้ำเคลือบ รู้จักเอา ไม้ไผ่, หวาย, จักตอก ชักเส้น ขวั้นเกลียว มัด ผูก สาน ขึ้นลวดลาย รู้จักสาว ฝ้าย ไหม ไย เปลือก ทำเส้นขวั้น เชือกพวน ทำด้าย ทอผ้า ฟัก ปักยกเป็นลูกไม้ และ ลายต่าง ๆ รู้จักการทำ ลายวงกลม ลายเวียนขวา ลายเวียนซ้าย ลาย-ตรงตั้ง เอียง นอน รุ้งโค้ง ท้องช้าง สร้างขึ้นเป็นลายตามรูปนั้น ๆ เอาดู รู้ อ่าน เขียน จด เล่า เรียน แล้วตั้งชื่อไว้ว่า "ลายสือไทย" "ตน-ตัวเลขไทย" คนไทยชาวทุ่งนาต่างรู้กันมานานแล้ว จึงเขียนไว้ที่ถ้ำฤษี เขางู ทั้งเป็นชื่อที่ได้ตั้งไว้พวกชาวนาได้เรียกชื่อมานานเป็นพันปีก่อนที่ฝรั่งและไทยนอกนาจะไปเห็น เพราะฝรั่งและไทยนอกนาได้รู้จักชื่อตามที่ชาวนาตั้งและจารึกไว้-เรียกกันมานั้น ความรู้ที่มีอยู่อย่างนี้ พวกกสิกร เกษตรกร และ พวกนอกนา ไม่เคยปรากฏว่ามีความรู้ จึงมีสถานะเท่าเทียมกัน เฉพาะลายสืออ่านรู้ และตัวเลขนับจำนวน คนไทยชาวนารู้ชำนาญทั้งสองอย่าง ทั้งได้ตั้งตัวร่าง และชื่อเรียกไว้ได้ใช้กันมาตลอด ทั้งนี้ ฝรั่งทุกชาติไม่ปรากฏว่า คิด, รู้, กระทำ, ได้ จึงต้องเอาลายสือโฟนีเชียน และ เลขอารบิกไปใช้-ทุกชาติ ที่มีปรากฏอยู่นั้นเป็นหลักฐานอยู่แล้ว เช่น ลานสือไทย ก็บิดเบือนเอาไปให้เขาอื่น แม้ที่มีชื่อว่าไทย และ เราไทยอยู่กันมา ฝรั่งก็มาเปลี่ยนให้แล้ว เช่น แหลมทอง เมืองไทย กลายเป็นชื่อ อินโดจีน "ไทย" เลยไม่ปรากฏ จึงสูญหายไป-ปรากฏแต่ อินเดีย กับ จีน อย่างชื่อนั้น ยิ่งพวกหลายกระดอง ยังแถมเอาตัวเองกับพวกพ้องไปเป็นแขกและเป็นจีนด้วยแล้ว แม้ตัวของเขาเองก็ยังไม่ยอมรับเป็นคนไทยก็ยิ่งไม่มีอะไรเลย

และ-พวกนี้ ออกไปเรียน ศึกษา เอาแบบอย่างฝรั่งมาเผยแพร่ระยำวิตถารไว้ให้ไทย ลบล้างระบบแบบอย่างอันดีของไทย ซึ่งแบบอย่างอันดีนี้ยังเหลืออยู่เพียงไทยชาวไร่นาเท่านั้น จึงขอแจ้งให้พวกเราไทยในทุ่งนารู้ กาลก่อนไม่กล้าพูด-เพราะเราไทยชาวนามีแต่คนดี ๆ มีระบบแบบอย่างอันดีประจำไทยอยู่ตลอด จึงถูกเขาหลอกมา ๑๐ กว่าปีแล้ว พวกผีเผือก (จีนว่า อั้งม่อกุ๊ย=ผีผมแดง) ต่างถือกันว่า "ลิง" เป็นต้นกำเนิดของเขา หลักฐานก็คือ "กฎทฤษฎี ชาลซ์ ดารุวิน" ที่ทำนิทัศนการไว้ ณ กรม.....ไปดูเถิด กับเขายังทำภาพยนตร์ให้ไทยซื้อมาฉายทางโทรทัศน์ ชื่อว่าพิภพวานร (ลิง) ที่ว่าระยำวิตถาร ก็คือ กระทำอย่างสัตว์ไว้ผมขนสกปรกตามดินถิ่นถนนโคนไม้ ทั้งข้างหน้า-ข้างหลัง คือ หนัก และเลียดูดกินของกันและกัน ได้กระทำเครื่องหมายให้รู้โดยเอาไว้ผมยาว ผู้หญิงเอาไว้ผมสั้น เดี๋ยวนี้ เปลี่ยนเป็นยาวกระจายแล้ว แต่ธรรมชาติทั้งคนสัตว์ก็ข้างหน้า จึงเกิดท้องขึ้นแล้วก็ฆ่าตัวตาย นั้น-เป็นเครื่องยืนยัน ส่วนข้างหลังนั้น-ดีไม่ต้องท้อง และ ชายก็ใช้แทนหญิงได้ ที่ใช้ยืดสั้น ๆ และยืดรัด ๆ นั้น เพื่อให้ดึงยืด-ได้ดูเห็นง่าย ๆ ว่า ดี-หรือ-ไม่ ที่ทำอย่างนั้นก็เป็นข้อประกาศให้รู้ในพวกเขาว่า "มาทำที่.....เถิด" พวกนั้นทำอย่างสัตว์ คือ ชวนกันเป็นกลุ่มออกไปใช้ชื่อว่า "พัฒนา" ไปตั้งซ่อง (แคมป์) มั่วสุมกัน ชาวไร่ทุ่งนา เมื่อเห็นพวกผมยาว และใช้ยืด จงรู้เถิดว่า เป็นสัตว์ระยำวิตถาร หรือพวกผี-อมนุษย์ มีผมยาวสกปรกประกาศเครื่องหมายเกียรตินิยมของเขาอยู่ ที่ได้ตั้งหมู่ชาวบ้านขึ้นนั้น หัดคุ้มครองพวกตัวได้-ไล่ตะเพิดพวกระยำเหล่านี้ออกไป

คนไทยทั่วไป-ขอได้คิดดู และ รู้ประวัติศาสตร์ที่ขึ้นเป็นระดับ "สารานุกรม" (ชื่อว่า ENCYCLOPAEDIA) ห้องสมุดครอบครัว (THE NEW UNIVERSAL LIBRARY) และ ประวัติศาสตร์ (HISTORY) ฯลฯ ล้วนเป็นเรื่องที่พวกเขาต่างมายึดเอาเป็นขี้ข้า หรือว่า เป็นเมืองขึ้น ทั้งนี้แล้วก็พร่ำโกหกว่ามาทำความเจริญให้ และ เรื่องใด ๆ ความรู้-วิทยาการใด ๆ พวกเราที่มีอยู่ ก็ล้มทิ้ง เอาไปเปลี่ยนแปลงอ้างว่าเป็นหลักวิชา หลักวิทยาศาสตร์ หลักโบราณคดี หลักประวัติศาสตร์ เช่น ชื่อไทย ที่ล้มเลิกทิ้งไป สุวัณณภูมิ ก็แก้เปลี่ยนเป็นทวารวดี ที่ยังเห็นได้ คือ สถาปัตยกรรม-แลง หรือ หินผุ ปูนขาว ปูนแดง ทำนาข้าว นาเกลือ นากุ้ง ทำน้ำตาลโตนด มะพร้าว จาก และขนมที่ทำด้วยน้ำตาล เช่น ฝอยทอง ทองหยิบ ทองหยอด ฯลฯ ก็เอายกให้ฝรั่ง ฝรั่งทำน้ำตาลไม่เป็น จะรู้ทำได้อย่างไร ทองคำเปลว ลงรักปิดทอง ลายรดน้ำ ลายเขียนทอง *ฝรั่งไม่รู้ และทำไม่เป็น จึงไม่ได้กล่าวถึงไว้ในประวัตินั้น ๆ เราคนไทยในทุ่งนาจึงรู้ของไทยอย่างดีที่สุด ทั้งได้กระทำไว้ทั่วไป เพราะเรื่องเหล่านี้เป็นของไทยอยู่แล้ว และพวกนอกนาเหล่านี้เอาเรื่องของไทยไปบิดเบือนเสีย จึงไม่มีอะไรเป็นของไทยเลย*

เรื่องของไทย และ สิ่งมีของไทย ได้ถูกลบล้างและบิดเบือนไปแล้วอย่างนั้น เมื่อก่อนไม่ได้พูดเพราะเกรงใจคนดี ๆ ก็ยังได้ฟังเขาเล่าโกหกกันอยู่ เวลานี้-เกินกว่า ๑๕ ปีแล้ว จะเล่าเทียมบันทึก-เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓-๔-๕ มีการขุดค้นที่ดูบัว ขอทุนไป ๒ แสน จะให้เจ้าของที่นาซึ่งรับการสอนเรียนรู้เป็นกรรมกรขุดค่าจ้างคนละ ๒๕ บาท ประมาณ ๒๕ คน หรือ กว่า จ่ายจริงเพียง ๑๐ ก็ "มั๊บ" ได้ ๓๗๕ ซื้อเหล้ากินกันเมาตลอดวัน พอผู้ขุดค้นได้-ได้นำมอบให้ ก็นำออกไปขายที่นั่น มีที่เหลืออยู่-พอมีนักถ่ายภาพ-ภาพยนตร์ ก็เอาของนั้นไปหมก หยิบเครื่องขุด-ทำเป็นขุดพบให้ถ่ายภาพ-ภาพยนตร์ เอามาลงหนังสือ และฉายทางโทรทัศน์ได้บรรยายข่าวโกหกให้ฟังตลอดกัน ที่เหลือแตก ๆ หัก ๆ ก็เชิญบรรดาศาสตราจารย์ทั้งหลายให้ประชุมสัมมนากันก็ออกมาเป็นโบราณสมัยทวารวดีขึ้น ในที่นั้น ขนที่เหลือ ๆ ใส่รถพอ ๑๘ น. หรือ กว่า กาลนั้น ถนนยังไม่เรียบสนิท จึงมาช้า ๆ ๒๑-๒๒ น. ถึงวงเวียนใหญ่ ก็แบ่งขาย เฉพาะกเบื้องเกือบหมด ที่เหลือก็เข้ากรมตอนสาย ๆ วันรุ่งใหม่ กรม....ไม่ได้เปิดทำงานในกลางคืน ท่านผู้สละซื้อไว้-สั่งให้นำมา เมื่อ-๐๗-๘-๙-๑๐-๑๑ เพราะเลยมาหลายปี พวกนั้นคงนึกว่า "เรียบร้อยแล้ว" เมื่อได้มาก็พยายามอ่านได้มากแผ่นบังเอิญหัวหน้า ฯ แหลมฟ้าผ่าสิ้นชีวิต จึงพิมพ์เป็น "กเบื้องจานฉบับร่าง" ออกเผยแพร่ หนังสือพิมพ์หลายฉบับได้ขออนุญาตลงเป็นวิทยาทาน จึงเกิดดังขึ้น กาลนั้น ๒๕๐๙ มีเรื่องโรงลคร และ หาย-ขายกินกำลังคุขึ้นผู้ตรวจ ฯ และผู้บังคับ ฯ เจ้าหน้าที่ก็จับจ้อง หนังสือพิมพ์ก็โหมขึ้น ก็กลัวว่าจะถูกสอบสวน จะปฏิเสธว่าไม่มีก็ไม่ได้-เพราะมีเกิดเปิดเผยขึ้นแล้ว จะรับว่า "มี" ก็ไม่ได้ เพราะขาย-หายสูญไปหมดแล้ว จึงวิ่งหัวเชิดไปเอาเหล้าเลี้ยงขี้เมาคดโกงถูกหนังสือพิมพ์ไล่ออก

ไปเก็บอิฐเก่าคูบัวทำปลอมหลอกขายนักทัศนาจรให้รับว่าทำความจริงทำเศียรต่าง ๆ ไปพบนักทำกเบื้องซีเมนต์ปูพื้นที่บางขุนเทียน ถาม-เขาก็รับว่าทำ (กเบื้องซีเมนต์ปูพื้น) กาลนั้น (๒๕๐๙) เปิดพิพิธภัณฑ์อู่ทอง ตรัสถาม ได้ส่งนาย ....มาติดต่อ เพราะไม่รู้ว่ามีการวางแผนไว้แล้วได้มอบให้ครึ่งแผ่นหักแล้วเพื่อดูข้างในเห็นได้ เจ้านี่ได้ไปสุมหัวร่วมกันเขียนแถลงการณ์เถื่อนเป็นทางออกซึ่งเป็นทางเดียวว่า ของปลอม โกหก หลอกลวง หลักฐานที่ขายไปนั้น มีหนังสือประกาศแล้ว และ เคยมีอธิบดีประกาศว่าให้นำไปคืน ที่ปรากฏ ก็คือ ได้ให้ทุนเพื่อรับไว้จึง-มีอยู่ที่คูบัว และ ที่นี่ กับที่ สิตนี ออส-เตรเลีย ที่คูบัว-พวกนี้ยังไปขู่จะเอามาเพื่อมีอยู่แทนที่หายไปแล้ว ที่นี่-ก็มาเอาลายจารึก-ไม่ได้ให้ไป ถ้า ได้ไป-ไปทำลาย หรือ ขายไป ก็คงหมดหลักฐานแล้ว ฉนี้แล-ที่พวกนั้น ได้ทำลายของไทย และ บรรยายบิดเบือนไทยให้ไม่มีอะไรมาแล้วตลอดกาลนั้น

เรื่องของไทย-ไทยชาวทุ่งนาได้กระทำมาและกระทำไว้ให้พี่น้องลูกหลานชาวนารู้กันได้ ถ้าเอาคำและความรู้ของชาวนามาใช้กับพวกนอกนาเหล่านี้คงไม่รู้เรื่อง จึงรู้เรื่องของชาวนาไม่ได้ ที่ปรากฏชัดก็คือตัวลายสือไทย และ ตัวลายเลขไทย ซึ่งพระปุณณเถระได้กระทำไว้ ณ ถ้ำฤษี เขางู นั้น ก็อ่านไม่ออกตลอดกาลทั้งเวลานี้ ได้เอารักใหม่ ๆ ทาทับลายลบไปแล้วจึงเป็นการทำลายรอยจารึก คงเพื่อจะให้อ่านไม่ได้ อย่างที่ได้เขียนสารภาพเป็นหลักฐานไว้แล้ว คนไทยชาวทุ่งนาจึงกระทำได้และรู้เรื่องด้วย และกระทำไว้ได้ตกทอดมาถึง เวลานี้ได้พบเรื่องตลอดแล้ว ในการพิมพ์คราวนี้ ได้ตัดเลขลำดับเรียงออก เพราะไม่มีทุนจะพิมพ์ให้หมดได้ แต่คงลำดับเลขที่อ่านไว้เพื่อค้นหาได้ง่าย กับทั้ง คราวนี้ได้เงินตราช้างมา จึงทำแบบพิมพ์ออกมาเพื่อแสดงสิ่งมีของไทย ทั้งเพื่อให้พวกเรา-ไทยชาวนาได้รู้ถึงสิ่งของที่ที่เรามีอยู่ ซึ่งต้นไทยของเรากระทำไว้ และ เวลานี้ได้เหรียญที่คูบัว ด้านหนึ่งเป็น ดอกจันทน์ ด้านหนึ่ง มีลายสือว่า ไภ เป็นค่า อันละไพ ทำแบบพิมพ์ไม่ทัน เราไทยปัจจุบันได้พบเห็นแล้วกระทำขึ้นเพื่อประกาศเกียรติกรรมของต้นไทย เห็นว่าเป็นสิ่งถูกต้องที่ดีที่สุดมากกว่าพวกนอกนาซึ่งมีแต่แช่งด่าต้นไทยตลอด และ ยังแถมยกไปอาศัยผู้อื่นกระทั่งตัวไม่มีอะไรเป็นของไทยเลย ทั้งยกย่องเกียรติศักดิ์ชั้นวิ่งหนีเขาตะพืดตะพือมานั้น ซึ่งเป็นการโกหกอย่างสะบัดช่อ และยังเท่ากับเป็นการแช่งด่าตลอดกาลนั้นด้วยผู้เขียนมีหน้าที่ยกย่องต้นไทย และ สรรเสริญต้นตามความเป็นจริงตลอดมา ได้ยกย่องต้นชาติไทยนี้ที่ทำทุก ๆ อย่างเป็น แม้สร้างสรรลูกหลานว่านเครือเชื้อเถาให้คงอยู่มากระทั่งเป็นมนุษยชาติหนึ่งของโลก จึงกระทำอย่างนี้มาหลายสิบปีแล้ว ใครจะว่า เป็น ชาตินิยม เป็น ไทยนิยม นี่ว่า เป็นประการใด-อะไรนั้น ก็ยอมรับโดยหน้าชื่น ด้วยความเป็นสุขกายสบายใจ ตามระบบไทย ซึ่งมีว่า ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันรวมอยู่ในความเป็นไทยชัดเจน-นี้ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าทรงตั้งไว้ แน่ใจว่าไม่ผิดเยี่ยงอย่างไทย

ธมฺมทตฺโต (พระราชกวี อำธมฺมทตฺโต)

วัดโสมนัสวิหาร กรุงเทพ ฯ
๑๕ กันยายน ๒๕๒๐

คำนำ

(พิมพ์ครั้งที่ ๓)

หนังสือพุทธสาสนสุวัณณภูมิปกรณ ราชบุรีวัตถุกถา ตำนานเมืองขุนนี้ ซึ่งได้พิมพ์เป็นครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๒๐ นั้น แม้จะบริการเฉพาะผู้ต้องการ ส่วนมากก็ท่านที่เป็นครูบาอาจารย์ ศึกษานิเทศก์ นักค้นคว้านักทำวิทยานิพนธ์ ฯลฯ ตลอดถึงชาวต่างเมือง ต่างบอกว่าจะนำไปเป็นความรู้ประวัติไทย กับสิ่งมีของไทย มากท่านต่างนำค่าพิมพ์มาอุปถัมภ์อีกด้วย จึงพ้นจากคำกล่าวหาว่า ทำอย่างใบปลิว คือ แจกในงานศพ ถ้าไม่ทำอย่างนี้คงไม่มีทางออกไปสู่มวลชน เพราะที่มีแถลงการณ์เถื่อนออกมาว่า "**ของปลอม โกหก หลอกลวง**" แถลงการณ์ฉบับนี้ รู้จักชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมด้วยเป็นอย่างดี ที่ไม่ระบุขึ้น-ก็เพราะเหตุที่รู้จักสัญชาติดีว่า มีปกติกล่าวโกหกตลอด กับทั้งได้ลงชื่อว่า สำนักนายกรัฐมนตรีอีกด้วย ซึ่งยืนยันอยู่แล้ว ถ้าขืนระบุขึ้นก็คงปฏิเสธ *ก็คำแถลงทั้ง ๓ วลีนั้น มีอำนาจให้ติดคุกได้ทุกวลี* กับทั้ง *ได้กักกันไว้ในหลุมฝังตลอด* แม้จะหาทุนและอุปถัมภ์รายการ-ก็ไม่ได้ มีอยู่แต่เพียงทางงานศพเท่านั้น ถึงกระนั้นก็มีการกล่าวหาอีกว่า ทำอย่างใบปลิว เมื่อได้การช่วยเหลือมูลค่าการพิมพ์แล้ว จึงหลุดพ้นจากคำกล่าวนั้นได้ เมื่อหมดจึงมีมูลค่าพิมพ์ใหม่เป็นครั้งที่ ๓ ได้ ครั้นจะใช้กระดาษดีก็ไม่พอ จึงทำได้อย่างนี้และทำได้เพียงเท่านี้ กับทั้งยืนยันได้ว่าเป็นเพียงรายการส่วนตัวเท่านั้น

ความจริงหนังสือนี้ ก็มีขึ้นจาก จารึกกเบื้องจาน ซึ่งลงไว้ตั้งแต่ขุนสรวง หรือเมืองสรวง ฯลฯ ถึงเมือง แมน เมืองทอง สุวัณณภูมิ ราชพลี ราชบุรี จึงตั้งชื่อว่า *เรื่องไทยลว้า* ครั้นได้พบจารึกชื่อสุวัณณภูมิ อันเป็นทั้งเรื่องไทยและพระพุทธศาสนา จึงตั้งตามจารึกนั้นว่า พุทธสาสนสุวัณณภูมิปกรณ เพื่อยืนยันสถานที่จึงตั้งต่อว่า ราชบุรีวัตถุกถา-ตำนานเมืองขุน ซึ่งทั้งนี้ แต่ละล้วนเป็นเรื่องของไทยทั้งหมด พร้อมทั้งกาลเวลาชื่อขุนและคนชาวไทย กับทั้งสิ่งที่ไทยได้สร้าง-ทำกันไว้ ตลอดถึงตัวต้นเดิมของลายสือไทย เรื่องมูลค่ามาตราเงินทองพร้อมทั้งการสืบต่อและดำรงจรรโลงกันมาอีกทั้ง-การต่อสู้ป้องกันตัวเองมา ซึ่งเป็นเรื่องแจ่มแจ้งตลอด ๘,๐๐๐ ปีถึงปัจจุบัน อันปรากฏเป็นไทยมาตลอดสมชื่อ *ชาติไทย, คนไทย,* และ *เป็นไทย* ครั้นพบประวัติ คือ เรื่องไทย เมื่อครั้งแรกได้กล่าวชื่อว่า *ไทยลวะ* ได้มีการกล่าวขึ้นกระทั่งมีแถลงการณ์เถื่อนออกมาว่า **ปลอม โกหก หลอกลวง** ครั้นพบไทยได้คิดกระทำสร้าง *ลายสือไทย ระบบแบบบำบวง กราบไหว้ ทำขวัญ* สร้างเป็นกฎหมายแบบประเพณีความดีงามขึ้น กระทั่งได้ รับพระพุทธศาสนา กับทั้งพระไตรปิฎก คัมภีร์ ปกรณ แม้กระทั่งพระพุทธรูป และประวัติพระศาสนา ก็ได้กล่าวโหมกันว่า **ปลอม** แม้คนไทยที่ได้เกิดมาเป็นชาติคนกะเขาชาติหนึ่งในโลก รู้จักจัดระบบแบบปกครอง ได้ยกย่องคนดีมียุติธรรมขึ้นเป็นหัวหน้าเรียกกันว่า *"ขุน"* คือ *กษัตริยราช* กับได้ออกแบบหล่อ ทำ สร้างเป็นรูปขึ้นเป็นหลักฐาน-เป็นที่เคารพระลึกถึง และบำบวง-บวงสรวง คือ ทำบุญอุทิศให้ สำหรับคนไทยแท้มีแบบอย่างประเพณีเป็นประจำมา ณ วันแรม ๑๕ ค่ำเดือน ๔ มีระบบกรุดสิ้นปีเก่าขึ้นปีใหม่ ณ วันเพ็ญกลางเดือน ๕ มีพิธีระบบแบบ บำบวง-บวงสรวง ทั้งทำบุญอุทิศ สรงน้ำเสริมไหว้ ทั้ง-ร่วมกัน ฟ้อนรำถวายมือแด่ท่านต้นไทย ต่างก็กล่าวกันว่า **ปลอม** พร้อมกันร่วมประนามต่าง ๆ อันหมายความว่าต้นตนนั้น-ปลอม โกหก และหลอกลวง เป็นอันว่าพวกไทยรุ่นนี้-พร้อมกับนักรู้เหล่านั้นด้วย ต่างก็เกิดมาจากต้นที่ปลอม จึงต่างเป็นไทยปลอมด้วยกัน-ทั้งชาติไทย ศาสนาไทย และขุนไทย เขาต่าง ๆ ได้ว่ากันมาแล้วและมีหลักฐานอยู่อย่างนี้ เช่น ชาวไทยเมืองหลายท่าน มีต้นคือ ปู่ ย่า ตา ยาย ครูบาอาจารย์เป็นช่างฝีมือเอกเกือบทุกอย่าง ครั้นลูกหลานและศิษย์ได้มาเรียนจนเป็นบัณฑิตแล้วเข้าไปเป็นชั้นพิเศษในสถาบันหนึ่ง-ได้กล่าวถึงศิลปกรรมที่ต้นตนได้สร้างไว้ว่าปลอม ก็เป็นอันว่าสวดต้นปู่ ย่า ตา ยาย ครูบาอาจารย์เป็นนักทำปลอม ก็แช่งด่าต้นของตัวนั่นเอง

ในเร็ว ๆ นี้ประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้มีผู้มาหาทั้งศาสตราจารย์ อาจารย์ ครู และนักศึกษา นักเรียนมาหาและเล่าว่า ได้มีเจ้าหน้าที่กรมศิลป์ผู้หนึ่งประกาศว่า จารึกหลักหนึ่ง-ซึ่งพ่อขุนพระรามคำแหงมหาราชทรงกระทำไว้นั้น

เป็นจารึกที่-รัชกาลที่ ๔ ทรงกระทำขึ้น เพื่อต้องการให้มีประวัติสุโขทัย เพราะตัวไม่เหมือนกันมีวิธี คือ ขุดหลุมในพระราชวัง กลางคืนก็ทรงยกขึ้นมาจารึก ใกล้รุ่งก็เลื่อนลงซ่อนในหลุม ทรงกระทำอย่างนี้-จนกระทั่งสำเร็จเป็นจารึกสุโขทัย ก็คือ-เป็นของปลอมกระทำขึ้นใหม่ และก็จารึกหลักนี้ สำนักพิมพ์การเวกได้จัดพิมพ์ขึ้น พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้กระทำไว้ครบสมบูรณ์ทุกหลักฐาน คุณจำเนียร เหมรัตน ได้อภินันทนาการ คราวแรกก็เพียงเล่าว่า ยังมีหลักอื่น ๆ อีกหลายหลักยืนยันอยู่ เมื่อได้เห็นที่ตีพิมพ์แล้วนั้น เมื่อมีผู้ถามได้เปิดให้ดูรูปถ่ายหลักหินจารึกและบอกขนาด ทั้งตัวที่ทรงลอกกับทรงแปลเป็นคำและทรงเขียนเป็นตัวหนังสืออังกฤษเพื่อให้ฝรั่งรู้เรื่อง แล้วก็บอกว่าหลักหินขนาดนี้-จะยกขึ้นยกลงคนเดียวไหว หรือ ที่ทรงกระทำก็คือลอกตัวนี้และแปลเป็นภาษาอังกฤษอย่างนี้ ทุกคนก็ลงความเห็นเหมือนกันหมด และกล่าวเป็นอย่างเดียวกันว่า *พวกโกหก* และ *ใส่ร้ายไทยกันเอง* ฯลฯ กับได้บรรยายต่อไปว่า จารึกสุโขทัยไม่ใช่มีเพียงหลักเดียวมีอยู่หลายหลัก และมีขึ้นไปถึงเชียงใหม่ก็คือ *ที่วัดพระยืน* และ *วัดเชียงมั่น* แม้พระองค์พ่อขุนพระรามคำแหงมหาราชเองก็ยังถูกสร้างพระบรมรูปอนุสาวรีย์บิดเบือนความจริง เช่น ทำรูปพระราชหัตถขวาทรงถือสมุดข่อย และพระราชหัตถซ้ายทรงถือดินสอซึ่งไม่ใช่ "หินจารึก" และดินสอก็จารึกหินไม่ได้ ทั้งแสดงพระราชอิริยาบถทรงจารึกซ้ายด้วย ที่ผิดผันแจ่มแจ้งขนาดนี้เป็นหลักฐานยืนยันว่า นักปราชญ์ไทยทั้งชาติทุกระดับชั้นไม่มีสติปัญญาวิทยาการ จึงไม่มีความรู้จะพิจารณาตัดสินได้ว่าผิดหรือถูก ซึ่งได้ตั้งประจานไว้และออกภาพแพร่ไปมากแล้ว และทั้ง-มี *ภูมิอยู่อย่างเดียว คือพิจารณาไทยทั่วทุกอย่างว่าเป็นของปลอม ที่ทำปลอมแท้ ๆ ว่าจริงเท่านั้นเอง*

ที่ไทยได้กระทำมาเป็นไทย และของไทย-ไทยไม่ยอมรับ แถมยกไปให้เขาอื่น ที่ทำขึ้นก็ไปเอาของเขามาทำและทำผิดแบบไทยอีกด้วย เหตุนี้ ไทยและของไทยทุกชนิดจึงไม่ขึ้นเป็นหลักฐาน แม้ในขั้นการเรียนเพียงชั้นประถมก็ยังไม่มี ที่มีอยู่ก็ต้องอาศัยฝรั่ง เหตุนั้นไทยและของไทยจึงไม่มีขั้นหรือชั้นสำคัญ เฉพาะในหลัก **มนุษยศาสตร์ชาติพันธุ์ไทย ตลอดถึงโบราณคดี โบราณวัตถุ และเรื่องประวัติไทย กับทั้งวัฒนธรรมประเพณีไทยทุกประการ** ที่มีขึ้นปรากฏอยู่ ก็ต้องไปลอกแปลที่ฝรั่งเขาเขียนไว้แล้ว ที่ฝรั่งไม่รู้ก็ไม่ได้เขียนไทยและของไทย เช่น แรกนา โพสบ พระร่วง และทับทิม ฯลฯ ซึ่งไม่อยู่ในนั้น มีอยู่แต่ในไทย จึงไม่ขึ้นความสำคัญเป็นหลักฐานไทย ครั้นแปลลอกที่ฝรั่งเขาเขียนเป็นเรื่องหลักฐาน และหลักวิชาการได้ จึงขึ้นเป็นขั้นชั้นหลักฐานสำคัญได้ เช่นเลื่อนขึ้นเป็นดุษฎี เป็นศาสตราจารย์ ได้เข็มและเหรียญอันมีศักดิ์ตำแหน่ง ฯลฯ ฉะนี้แล ไทยของไทยจึงไม่มีโอกาสมากเกินไป นอกจากเป็นไทยและของไทยเท่าเดิมนั้น

ที่ว่า **ไทย** และ **ของไทย** อันมีอยู่ แต่ไม่ขึ้นขั้นสำคัญ-แม้จะเป็นหลักสูตรการเรียนชั้นประถมก็ยังไม่มีนั้น จะเห็นได้ เช่นชื่อ **ขุนสรวง** และ **นางสาง** ซึ่งเป็นต้นกำเนิดรูปแบบโครงสร้างคนชายหญิงสร้างคำไทยใช้กันมา และได้สร้างรูปเคารพเป็นแบบไว้ด้วย **ขุนอิน** และ **นางกวัก** ผู้สร้าง และ **ตั้งชื่อ เมืองแมน** เฉพาะแม่นางกวัก-ยังมีมนต์นางกวักสำหรับเสกโชคลาภ ทั้งคู่เป็นผู้ตั้ง **ปีอิน และ ปี เดือน วัน** ทำเครื่องใช้ เช่น หลอมแร่ธาตุเป็นเครื่องใช้และ เครื่องดินเผา ทั้งได้ตั้งชื่อไทยให้รู้ความหมายไว้ **ขอมฟ้าไทย ขุนสือไทย-ขุนหญิงไทยงาม ขุนเลกไทย ขุนหญิงงามตน** ได้สร้างลายไทย ลายสือไทย ลายสือขอม ลายตัวเลขไทย ตลอดถึงวัฒนธรรมบูชา บำบวง ไหว้ครูบาอาจารย์ ฯลฯ ทั้งได้ตั้งชื่อไทยให้ความหมายรู้กันมากระทั่งบัดนี้ **ขุนลือต้นไทย-ขุนหญิงโพสบ** ได้ทำนา ปลูกข้าว สร้างเครื่องใช้-ทำ เช่น ไถ คราด เลือกข้าว ตั้งชื่อใช้กันมา สร้างระบบบำบวง-แรกนา-ทำขวัญข้าว กันมา **พระร่วงลายไทย-จ้าวแม่เบิกไพร** ได้สร้างระบบป่าไม้ตั้งชื่อต้นไม้ทั้งบก และ น้ำ **พระอินร่วงไทย-จ้าวแม่ทับทิมทอง** ได้สร้างสีย้อม สร้างรูปแบบเงินทองเป็นมูลค่า ระบบค้าขาย ตลาดนัด บก-น้ำ ได้ตั้งชื่อใช้กันมา คือ ต้น (สตางค์), ไพ, เฟื้อง, สลึง ตำรอง (บาท), ตำลึง, ชั่ง,ร้อย, ตั้งเป็นมูลค่าไว้ ได้สร้างรูปแบบ เช่น เหรียญ เงินขด อัน **ขุนโลลาย-โหม่มาดี** กับ **แห่ขวัญมา** ได้สร้างแบบเรือนบ้าน แบบบ้านเมือง ระบบวางหลัก-ยกเสา บำบวงบูชา-ออกเสียงโห่ และ ระบบขบวนแห่ขวัญมา เมื่อได้รับพระพุทธศาสนา-ได้ก่อสร้างระบบ **เขตสังฆกรรม** เช่น "วัด" "พระ" เช่น **พระพุทธรูป** ได้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ และตั้งชื่อใช้กันมา จึงเกิดเป็น **ไทย** และ **ของไทย** ขึ้น ซึ่งยังปรากฏอยู่ทุกอย่างแก่ไทยชาวท้องถิ่นทุกคน และยัง

ได้กระทำ-ประพฤติกันมาทั้งรู้กันว่า "ไทย" เช่น **หนังสือไทย เงินไทย ลายไทย คำไทย ชื่อไทย** ฯลฯ สิ่งเหล่านี้-นักรู้ไทย ตั้งแต่นักเรียน นักศึกษา นักปราชญ์ ฯลฯ ต่างรู้อยู่ทุกคน แต่ไม่ยอมรับ และ ไม่ยอมให้เป็น **ของไทย** จึงไม่เล่าให้ฝรั่งฟัง-ฝรั่งจึงไม่รู้ และไม่ได้นำไปเขียนในหนังสือภาษาของเขา ฉะนี้ **ไทย** และ **ของไทย** จึงไม่ขึ้นสู่ชั้นสำคัญระดับขั้นชั้นประวัติศาสตร์, สารานุกรม, โบราณคดี, โบราณวัตถุ ฯลฯ เช่นนี้ **ไทย** และ **ของไทย** แม้มีอยู่ก็ไม่ขึ้นขั้นชั้นใด ๆ เช่น ชั้นประถม, มัธยม, อุดม เป็น บัณฑิต, มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิต หรือชั้น จัตวา, ตรี,โท, เอก, พิเศษ, รอง, อธิบดี, รัฐมนตรี, นายรัฐมนตรี, สิบตรี.....จอมพล. ฯลฯ ฉะนี้ **ไทย** และ **ของไทย** จึงเป็นแต่ **เพียงไทย** และ **ของไทย** เท่านั้น

ไทย และ ของไทย ที่ไทยตั้งไว้ คือ คำไทย ชื่อไทย ท่านต้นผู้นำได้ตั้งใช้กันมา แต่ผู้รู้หรือนักวิชาการไม่ค่อยยอมรับว่าเป็นของไทย ต้องเอาไปฝากผู้อื่นและยกของไทยไปให้ผู้อื่นหมดในทำนอง **"ชุกแชก-แชกจีน"** แม้ชื่อว่า **"ไทย"** ว่ามาจากมคธว่า เทยฺย เด็ก มาจากมคธว่า ติก-มีต้องการ ๓ อย่าง ฯลฯ และอาศัยจีนชื่ออัลไต ซึ่งอยู่มองโกเลีย ไทซัว คือ ภูเขาไท-อยู่ใกล้แมนจูเรีย ไทเผ คือ ไทพู-อยู่ไตหวัน ฯลฯ ขุนอู่ทองผู้สร้างกรุงเก่าก็ว่ามาจากจีน แม้จ้าวด้วง-ผู้สร้างกรุงเทพฯ ก็ค้นกันจึงเปลี่ยนจากชาติไทยไปเป็นชาติจีนซึ่งชื่อว่า จีน ก็เป็นขี้ข้าจีนซีฮ่องเต้อยู่แล้วจึงสมเกียรติยศขี้ข้าที่สุด และเสด็จในกรมพระองค์หนึ่ง ได้ตรัสเรียก **"เสด็จเตี่ย"** และ **"จอมหม่าม้า"** ในกาลไหว้พระป้ายเจ๊ก แต่คำชื่อว่า "ไทย" ที่เขียนกันนั้นมีตัว ย. อยู่หลัง เช่น ไทย ที่อยู่ ณ เมืองจีนยังออกเสียงตัว ย. ด้วย คือ ไตหย่า ที่ลงไปอยู่ทะเลใต้มีชื่อว่า ไดยัก ที่ไปอยู่ชมพูทวีป-ชื่อว่า เทยฺย แขกออกเสียงว่า ไทยะ บ้าง ว่า ไตยะ บ้าง บางพวกออกเสียง ย. เป็น ยักข และ ยักไข่ อันเป็นหลักฐาน "ไทย" จึงเป็นชื่อประจำมา กับทั้งได้เป็นชื่อ "ชาติไทย" มานานแล้ว และได้เป็นชื่อ "ประเทศไทย" มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๔ (ตามที่ประกาศตั้งชื่อ แต่เป็นชื่อ "ไทย" มานานนักหนาแล้ว)

อีกส่วนหนึ่ง คือ ลายสือไทย และลายไทย ซึ่งเป็นชื่อสิ่งที่ไทยทำและตั้งชื่อไทย ใช้เรียกชื่อและรู้จักกันมา เฉพาะลายสือไทย ได้ปรากฏชื่อในจารึกหลัก ๑ ซึ่งพ่อขุนพระรามคำแหงมหาราช ทรงอ้างเรียกชื่อไว้แล้วตั้งแต่ พ.ศ. ๑๘๒๖ แต่ไทยต่อมาไม่ยอมใช้ จึงเท่ากับเลิกใช้ไปโดยธรรมดา ที่ทรงใช้ว่าลายสือไทย-อาจหมายถึงทั้ง *ตัวเมือง ตัวบ้าน* หรือ *ตัวสือ* กับ *ไม้* คือ พยัญชนะและสระ ในจารึกวัดพระยืนเรียกว่า *พระเสลาจารึก* สมัยกรุงศรีอยุธยา พระโหราธิบดีได้แต่งหนังสือ *"จินดามณี"* ได้ใช้ว่า อักษร และ สาร ซึ่งเป็นชื่อทั้งสระและพยัญชนะ จากนั้นไม่เห็นชื่อว่า **ลายสือไทย** แต่ก็ได้พบชื่อไทยขึ้นอีกชื่อหนึ่ง คือ **หนังสือหรือตัวหนังสือและตัวเลข** คำชื่อว่าหนังสือและหนังสือไทยนี้ไม่รู้ว่ามีขึ้นเมื่อไร ครั้นได้พบตัวรูปหล่อด้วยโลหะในหนังสือ Ancient Indonesian Art อันเป็นโบราณวัตถุ ณ อินโดนีเซีย ซึ่งทำโดย Dr. AJ. BERNET KEMPERS ได้กล่าวว่าก่อนสมัยฮินดู ก็คงก่อน พ.ศ. ๑๐๐๐ ซึ่งช่างสมัยนั้นได้ *หล่อเป็นรูปคน และ ทำรูปตัวหนังสือไว้บนหัว* เข้าใจว่า *เดิมคงเอาหนังแกะสลักเป็นตัวหนัง* และ *แกะเป็นตัวหนัง-สือไว้บนหัวจึงเอาเชิดสอน* แต่ตัวหนังนั้น ๆ คงผุพังไปหมด ที่เอาโลหะหล่อเป็นรูปไว้นี้ได้คงทนมาให้พบเห็นจึงทราบได้ จากนั้นมา *ชื่อว่าลายสือไทย* จึงเป็นชื่อ *หนังสือไทย* หรือ *ตัวหนังสือไทย* ที่ใช้ชื่อว่าอักษร ใช้มาตั้งแต่สมัยอยุธยา ส่วนที่ยกไปให้อินเดียนั้น พ.ศ. ๒๔๑๓ หมอสมิธได้พิมพ์คำโคลงยกให้ไว้ว่า-อักษรไทยอย่างนี้ เดิมพราหมณ์ ฯลฯ พ.ศ. ๒๔๖๗-๒๔๗๒ โปรเฟซเซอร ยอรช เซเดซ ว่าคล้ายอักษรอินเดียใต้ ครั้นมีการแต่งตำนานประวัติจารึก และหนังสือไทยได้ใช้ชื่อว่าอักษรไทย, ภาษาไทย, พ.ศ. ๒๕๐๔ ในข้อเขียนและเอกสารตีพิมพ์จึงมีแต่คำชื่อว่า อักษรภาษา ซึ่งเป็นคำสันสกฤต จึงเป็นของอินเดียนอย่างที่จะเถียงไม่ได้เลย พร้อมกับเป็นศาสตรวิทยาอีกด้วย จึงเกิด *เป็นอมต* ไปแล้ว แต่ว่ายังมีคำชื่อไทยว่า *"ตัวหนังสือไทย"* เช่น *หนังสือพิมพ์ซึ่งยังไม่ได้เปลี่ยนไป* ถ้าเปลี่ยนคงจะต้องใช้ว่า *อักษรพิมพ์* หรือว่า *พิมพ์อักษร* แต่ก็ยังไม่ได้เปลี่ยน-จึงยังมีชื่อว่า *ตัวหนังสือ, หนังสือไทย* กับทั้ง-สระที่ยังไม่ได้เปลี่ยน ซึ่งยังมีชื่อว่า "ไม้" อย่างปัจจุบัน ทั้งหมดจึงยืนยันชื่อเดิมของไทย อันพออ้างได้ว่าเป็นของไทยมาแต่โบราณ และแม้ว่าลายไทยหรือลวดลายเส้นไทย อันเป็นลายสีมีลายทองคำเป็นแบบอยู่ด้วย ที่มีชื่อตั้งว่าจิตรกรรมฝาผนัง แต่ใช้เป็นอังกฤษว่า Mural Painting คำว่า เพนติงนี้-ใคร ๆ ก็รู้ว่าเขียนสีหรือทาสี ไม่มีทองคำตามของฝรั่งทุกชาติ ลวดลายไทยมีทั้งลายสีและ

ลายทองคำ ซึ่งใช้ทองคำละลายน้ำประสานเขียนเป็นลายทองคำได้ และเป็นลายรดน้ำ เป็นลายปิดทองคำเปลว ฯลฯ ฉะนี้ ลวดลายจิตรกรรมฝาผนังไทย จึงเป็นพิเศษศิลปกว่า เมื่อมีชาวอื่นมาชมจิตรกรรมไทย ได้บอกนักนิเทศก์ให้ใช้คำชื่อว่า ลายไทยหรือลวดลายไทย เขาไม่ยอมทุกคน อธิบายว่ากลัวว่า *ฝรั่งเขาฟังไม่รู้เรื่อง* ได้บอกเขาว่าทำไมไทยไปเรียนของเขาจึงรู้เรื่องไทยจะเอาของไทยให้เขารู้เรื่องบ้าง ถ้าไม่ได้-ก็อย่าไปบอกพวกโง่ ๆ ทั้งนี้เลย ฝรั่งผู้นั้นคงฟังคำไทยออก-จึงยิ้ม ๆ และอย่างนี้-ยังมีอยู่อีกหลายอย่าง เช่น **มวยไทย เพลงไทย รำไทย ขนมไทย** ซึ่งมีชื่อเป็นวิชาการตลอดเฉพาะคือ **มวยไทย** คนไทยไม่ยอมรับใช้ชื่อไทย ทั้งไม่ยอมรับว่าเป็นของไทย มีโฆษกผู้หนึ่งเล่าว่า เป็นของจีนลุ่มแม่น้ำฮวงโห ถ้าสังเกตแล้วจะเห็นมวยจีนกำหมัดยังไม่เป็น เขาแบมือตบกัน ใช้นิ้วแทงกัน กระโดดหกคะเมนไปมา กำหมัดต่อย **เตะ ถีบ ศอก เข่า คาดเชือก** ไม่เป็น เข้าใจว่าโฆษกผู้นั้นดูมวยยังไม่เป็น อีกผู้หนึ่งจะเอาไปสอนญี่ปุ่นและฝรั่ง ได้บอกให้ใช้ชื่อมวยไทย-ก็ไม่ยอม บอกว่ากลัวว่าจะไม่รู้เรื่อง จึงตั้งชื่อว่าไทบอกซิ่ง Thai Boxing บอกซิ่ง คือ มวยฝรั่งมี ๕ ท่าต่อย คือ **เขกซอย เหวี่ยงขวา-ซ้าย ง้วงต่อยขวา-ซ้าย เสย ขวา-ซ้าย พุ่ง** และใช้นวม เตะ ถีบ ศอก เข่าไม่เป็น ที่ไม่ยอมใช้ชื่อคำไทยในความหมายของไทย ตัวเขาบอกแล้วว่า **"กลัว"** จึงแจ้งว่า ทำไมญี่ปุ่นใช้ชื่อของเขาให้ไทยรู้ได้ เช่น ซูเมอ ยิวยิดสู คาราเต ฯลฯ เขาก็ไม่ยอมใช้ชื่อไทย เมื่อเป็นเช่นนี้ ญี่ปุ่นเขาก็รวบเอาว่า มวยไทยนี้ไทยได้มาจากญี่ปุ่น เดิมเป็นของญี่ปุ่น ไทยผู้นั้นไม่ได้เถียงเขาเลย เป็นอันว่า **ยกให้เขาไปแล้ว** อีกอย่างหนึ่ง คือ ขนมไทยที่เขาออกข่าวให้เห็นและบรรยายว่านำไปทำที่คานาดา และสหรัฐ ก็คือ ขนมหม้อแกง ขนมเรไร ฯลฯ แต่เขาใช้ชื่อว่าขนมเอเชีย ขนมฝรั่งที่ไทยไปเรียนมาทำ เช่น ขนมปัง พาย เค้ก ฯลฯ ไทยทำไมจึงรู้ได้ ส่วนของไทยแม้เพียงจะแจ้งชื่อ-ต่างก็ขี้ขลาดถึงกับกลัวไปทั้งหมด จึงไม่ยอมใช้ **ชื่อคำไทย** ไทยและของไทยจะค่อยหายไปอย่างนี้

ก็เมื่อ-วันเสาร์ที่ ๑๒ มกรา ๒๓ มีบัณฑิตมาหา ๓ ท่าน ครั้นทราบแล้วปรากฏว่า ๓ ท่าน เป็น ๓ ชาติ ท่านหนึ่งเป็นอินเดียน มีความรู้ชำนาญทั้งไทยอังกฤษอินเดียน อีกท่านหนึ่งเป็นเขมเรียนหรือเขมระชำนาญทั้งไทยอังกฤษฝรั่งเศส ท่านที่ ๓ เป็นฝรั่งเศสชำนาญไทยน้อยพอพูดได้บ้าง อังกฤษชำนาญมาก ส่วนภาษาฝรั่งเศสนั้น เป็นภาษาชาติอยู่แล้ว เล่าว่า มาเป็นผู้เล่าเรื่องไทย ณ กรม ฯลฯ ต้องการค้นหา-เรื่องไทยเพื่อไปทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก-ดร. ท่านทั้งนี้ได้ทราบและอ่านพุทธสาสนสุวัณณภูมิปกรณ ฯ กับได้รู้เรื่องลายจารึกลายสือไทยบ้างแล้ว เมื่อคุยกันพอสมควรแล้ว ก็เริ่มถามถึง-เรื่องไทย ร่าง (รูป) ไทย ต้นไทย ระบบไทย แบบไทย ฯลฯ ได้เริ่มตั้งแต่ขุนสรวง นางสาง.....ขุนอิน นางกวัก.....ขุนสือ-ไทย-ไทยงาม ขุนเลกไทย-งามตน.....ขุนต้นแรก-แม่โพสบ.....เจ้าพ่อพระร่วง-จ้าวแม่เบิกไพร พระร่วงเมืองไทย-จ้าว-แม่ย่าซื้อนาง.....จ้าวพ่อพระอินร่วงไทย-จ้าวแม่ทับทิม ฯลฯ และท่านต้นต่อ ๆ มาได้แสดงรูปปรากฏเล่าให้ทราบว่าท่านต้นเหล่านี้ทำอะไรไว้ คนไทยก็ยกขึ้นเป็นต้นตน เมื่อตายไปก็ยกท่านต้นเหล่านี้ขึ้นเป็นต้นผี เช่น พ่อขุนสือไทย คิดสร้างลายสือไทย ก็ขึ้นเป็น ต้นบา คือ ครูบาอาจารย์ ตายไปก็ขึ้นเป็น ต้นผีบา เมื่อจะเรียนหนังสือ *จึงมีระบบไหว้ครูกันมา ระบบนี้จึงเป็นแบบไทยตลอดไปเพราะมีไทยชาติเดียวที่ทำกันมา เมื่อเล่าจบตอน ท่านบัณฑิตอินเดียน ก็เล่าเป็นภาษาอังกฤษที่ปลื้มใจมากก็คือท่านระบุชื่อคำไทย เช่น ขุนสรวง นางสาง ฯลฯ ลายสือไทย ขุนสือไทย คุณหญิงไทยงาม แม้ลายสือไทย เช่น ตัวกอในชื่อไทยว่า กอไผ่ คอ ว่าชื่อ คอ ฯลฯ* ได้หยิบรูปขุนสรวงนางสางเป็นรูปเปลือยและทำมือตีนเป็นแผ่นและรูปท่านต้นอื่น ๆ ก็ได้ชี้ให้ดูทั้งได้อธิบายให้ฟังถึงสิ่งที่ได้กระทำไว้แล้วได้สร้างรูปเป็นที่เคารพบูชา ซึ่งไทยว่า บำบวง บวงสรวง ซึ่งต่างได้ยอมรับว่ารู้จักไทยแท้จริงขึ้น และเรื่องอย่างนี้ไม่เคยฟัง ทั้งรูปเคารพอนุสาวรีย์ทั้งนี้ก็ไม่เคยเห็น เสียดายว่าต้องกลับไปตามกำหนด จะมาอีกในเดือนพฤษภาคม จะมาขอถ่ายรูปเพื่อไปทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก จะทำเรื่องไทย ลายสือไทย และคนชาติไทย ฯลฯ จึงมีความเห็นว่า ฝรั่งเขามาศึกษาค้นคว้าไทย-ไทยก็เอาที่ฝรั่งเขียนไว้เล่าให้ฝรั่งฟัง ความจริง-เขารู้แล้ว กลับไปเรียนที่เขาดีกว่า จึงเที่ยวไปหาตามวัดบ้าง ตามสนามพระบ้าน ตามตลาดขายพระบ้าง พอพบเห็น-ก็เก็บเอาไปเป็นหลักฐาน เช่นนี้เขาจึงไม่เชื่อศาสตราจารย์อาจารย์นิเทศก์ไทย จึงมาหาและอยากได้ฟังไทย-พูดไทยและเรื่องไทย *แม้ท่านบัณฑิตอินเดียนยังใช้ชื่อและคำไทย เพื่อรู้เรื่องไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่ชื่นชมยินดีและถือว่าเป็นเกียรติอันสูงสุดที่ยกย่องทุก ๆ อย่างซึ่งเป็นไทย*

เท่าที่เล่ามานั้นก็เป็นเรื่องที่ไทยมีดี และของไทยมีประจำไทยมาทุกประการก็ไม่รู้ว่า สิ่งที่เป็นไทยนั้น ๆ ยังมีอะไรอีกซึ่งเป็นที่อัปยศอดสู เป็นที่อับอายขายหน้า ถึงกับเป็นที่เกียดขี้งผูกพยาบาทคาดโทษทัณฑ์ถึงจองล้างจองผลาญต้น-ไทยและต่อของไทย ซึ่งนักรู้ไทยทั้งหลายได้กระทำมาตลอด-ไม่ยอมให้ต้นไทย และของไทยเป็นไทยและสิ่งที่ไทยกระทำไว้-เป็นของไทย ได้รุนไทยเข้าไป *ซุกแขก-แซกจีน* จึงมีชื่อว่าไทยได้ กับทั้งต้องไปอาศัยจึงทำสิ่งของไทยได้ เช่น ต้องอาศัยสิวลิงคกับอุมาลิงคจึงมีลูกได้ แม้ตึก-ปราสาทซึ่งก่อสร้างด้วยอิฐ ปูน ทราย หิน กับ สอ น้ำเชื่อมประสาน ก็ต้องอาศัยแขกจึงรู้จักหิน เผาปูน ต้องอาศัยจีน-จึงเผาอิฐ-เผาปูนเป็น ส่วนที่ใช้แลงเป็นอิฐ ที่แขกและจีนไม่มี-ทำไม่เป็นจึงว่าเป็นของขอม คือ ขะแม ฯลฯ ที่บิดเบือนไปอย่างนี้ ไทยและของไทย-จึงไม่มีอะไรเป็นไทยแท้สักอย่าง แม้เรื่องไทย อันเป็นชาติไทย ศาสนาไทย กษัตริย์ไทย และสิ่งของที่เป็นไทยแท้ ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่คนเขียนให้เป็นประวัติเป็นเอกสาร ทั้งคนที่ทำและหลักฐานที่อ้างก็ไม่ใช่คนไทย กับไม่ใช่สิ่งของไทยได้ไปลอกเอาที่ทำไว้เกือบจะทุกอย่าง เช่นนี้ *ผู้รู้ที่ขึ้นไปเป็นคณะกรรมการกระทำ ครั้นเห็นรายชื่อและสืบดูแล้วจะเห็นว่าไม่ใช่ไทย-จึงไม่เป็นไทยกับไม่ได้เรียนรู้เรื่องไทย จึงสร้างเรื่องขึ้นชนิดที่ไม่ใช่ไทยมีแต่ผู้อื่นทำให้ทั้งนั้น* พ.ศ. ๒๕๑๘ ณงค์ บุญญเกต ไปอยู่นิวยอร์คได้สถาปัตยกรรม-ศาสตร์โทหรือเอกจำไม่ได้-ได้เข้าสมาคมสถาปัตยกรรมโลกได้-ได้กลับมาไทย ได้มาขอเรื่องไทยพร้อมกับเล่าบอกว่ามหาวิทยาลัยส่งให้มาหาเรื่องไทยที่แท้ไม่ใช่ที่นักประวัติศาสตร์เขียนไว้ เพราะเหตุว่าพวก **ศาสตราจารย์ อาจารย์** และ **นักประวัติศาสตร์** ได้ลอกและเขียน **โกหกไว้ตลอด** จึงต้องส่งนักศึกษาค้นคว้ามาหาของที่เป็นไทยจริง ๆ แม้ก่อนหน้านี้ประมาณปี ๒๕๐๖-๗ ก็มีคณะศาสตราจารย์, ครู อาจารย์-อเมริกาใต้ได้ส่งหนังสือมาขอเรื่องไทย โดยกล่าวว่าจะค้นคว้าเรื่องไทยใหม่ ทั้งนี้-เป็นหลักฐานอยู่แล้ว

ไทย-ยังมีสิ่งที่ยืนยันเป็นไทยอยู่อีก คือ คำไทย หรือ ภาษาไทย และลายสือไทยหรือหนังสือไทย สำหรับ-คำไทยนั้น มีหลักยืนยันอยู่ก็คือระเบียบเรียงคำ เช่น เรียงคำนามไว้หน้าเรียงคำคุณไว้หลัง เช่น-สีเหลืองคำอื่นว่าเหลืองสี จะเห็นเขาเรียงคำคุณไว้หน้า คำนามไว้หลังแม้เรียงคำถาม ไทยเรียงคำถามไว้หลัง คำอื่นเขาเรียงคำถามไว้หน้าหรือขึ้นคำถามก่อน ไทยว่าไปไหน, ทำอะไร, ฯลฯ คำอื่นว่าที่ไหน.....ไป, อะไร.....ทำ, อะไร.....เป็น, คำไทยว่าสีเหลือง ทำอะไร ไปไหน มคธว่า ปีตๆ วัณฺณ -ปีตะเหลือง วณฺณ สี-เหลืองสี อังกฤษว่า เยลโล คัลเลอร์ เยลโล-เหลือง คัลเลอร์-สี-เหลืองสี กี.....กุหี.....อังกฤษว่าวอรฺท-แวร์.....ฯลฯ สำนวนอย่างนี้คำไทยมีอยู่แต่ไม่ใช้ ถ้าใครใช้จะถูกหัวเราะ อีกทำนองหนึ่งคือ คำเท่ากันต่างแต่เป็นสูง-ต่ำ สั้น-ยาว กล้ำประสม ซึ่งมีความหมายรู้ในคำต่างกันทุกเสียง เช่น เสือ เสื่อ เสื้อ. หลอ หล่อ ลอ ล่อ ล้อ. ไช ชัย ชาย. เอ็น เอน. และ, แล. ใคร, ใคร่, ใคร้. ใส้, เดือน, เป็นไส้เดือน, โพ, ทะเล. เป็นโพทะเล ที่เป็นเสียงเดียวกันแต่ต่างความหมายก็คือ ซอง, ซ่อง, ซ้อง, สอง, ส่อง, ส้อง (สร้อง) ผัน พัน ฝัน ฟัน เห เฮ จะเห็นและรู้ความหมายต่างกันเช่นนี้ ที่ฝรั่งเขาคำนวณคำไทยชนิดไม่รู้คำไทย ได้คำนวณคำไทยแท้ไว้ว่ามีเพียง ๑๕๐ คำเท่านั้น โดยเขาคิดคำนวณตามตัวหนังสือ และสระเรียงบ่งนั้นได้เพียง ๑๕๐ คำ จึงไม่ได้คำนวณเสียงสั้น - ยาว สูง-ต่ำ ฯลฯ จึงเห็นได้ชัดว่าไม่รู้แต่ก็ได้บอกให้รู้ว่า โกหกไว้นานมาแล้ว

สำหรับ **สือไทย** หรือ **หนังสือไทย** *ยิ่งยืนยันหลักฐานว่าของไทยเด่นชัดทุกตัวและทุกกระบวนความ เช่น รูปและชื่อกับทั้งความหมายพร้อมกับทำนองใช้ได้เต็มคำไทย* กระทั่งเกินคือเหลือใช้ เช่น ตัวกอ ก็เอาเสียงและความหมายว่า กอ ขึ้นเป็นลายเส้นรูป *กอ* จากชื่อ กอไผ่ ข. ก็เอาจากคำกล่าวชื่อ ขอชัก ขอเกี่ยว ฯลฯ เอาขึ้นเป็นตัวตั้งเรียกชื่อว่าตัวเมือง อย่างเดียวเป็นเสียงเดียว ซึ่งไม่พอคำไทยจึงคิดสร้างลายตัวให้ผิดจากตัวตั้งนั้น-สร้างขึ้นเป็นพิเศษ เช่น -ะ -า -ิ -ี -ุ -ู ฯลฯ เข้าเรียงทั้งหน้า-หลัง บน-ล่าง เช่น ก. ใส่ ะ ก็เป็น กะ จึงเรียกลายตัวนี้ว่า ตัวบ้าน และเรียกชื่อว่า *"ไม้"* และใช้ไม้เหล่านี้ประกอบควบเข้าทำให้มีเสียงกล่าวความหมายต่างกัน เป็นเสียงสูง-ต่ำ สั้น-ยาว เบา-หนัก กด-ก้อง เช่น กอ, ก่อ, ก้อ, และ แล เอ็น เอน ซอง สอง ขวัญ ฝัน ฟัน หนอง หน่อง นอง น่อง น้อง เห-มา เฮ-มา ขอ-เสียงเบา ถ้าหนักก็ใส่ขยักเพื่อให้หนักจึงเป็น ฃ เช่นไทยว่ากินข้าว เสียงธรรมดา ไทยเฉียงออกเสียงหนักว่ากินฃ่าวได้เรียกตัวสะกดที่เป็นแม่ต่าง ๆ เช่น แม่กง-ก็เรียกไม้ก๋ง เป็นต้น ไทยจึงมีลายสือไทยครบเสียงคำกล่าวคำไทย

คำไทยและลายสือไทยจึงเป็นหลักฐานไทย และของไทยครบทุกประการ

ด้วยประการฉะนี้ เมื่อได้พบไทยและของไทยอันเป็นหลักฐานยืนยันได้ จึงพยายามรวบรวมไว้ ได้ทำเป็นหลักฐานทั้งเรื่องไทยและสิ่งมีของไทย ระบบแบบไทย ซึ่งทุกสิ่งจะเป็นหลักฐานยืนยันได้ จึงได้จัดพิมพ์เผยไทยออก-ซึ่งทุกท่านที่ได้รับไปได้ใช้เป็นหลักฐานสอน อ้างถึง แสดงจุดประสงค์ได้-ในครั้งนี้ จึงเพิ่มคำบรรยายท่านต้นได้ทำอะไรไว้แล้ว ได้ขึ้นเป็นต้นพิธีหรือครูบา เช่น ขุนอินเขาเขียว เป็นต้นปกครองป้องกัน แม่นางกวัก เป็นต้นเงินทองลาภผล จึงมีการเรียกให้ช่วย ฯลฯ ขุนโลลาย เป็นต้นสร้างเรือน จึงมีเล่นเครื่องสาย นางโห่มาดี เป็นต้นแม่เรือน เวลายกเสาและเคลื่อนขะบวนจึงมีการโห่-แห่ กับทั้งได้ใส่ลายสือต่าง ๆ ทั้งได้พบลายสือไทย ณ เมืองจีน-จึงได้เพิ่มเข้าเป็นหลักฐาน ได้เพิ่มเงินที่พบใหม่ได้ครบมาตราที่ทำเนียบไทยได้ระบุไว้ กับทั้งได้เพิ่มพระราชพงศาวดารกรุงสุโขทัย ซึ่งแต่ละล้วนเป็นหลักฐานได้เพื่อรู้ไทยได้สะดวกดีตลอด

ในการพิมพ์ครั้งนี้ได้อาศัยทุนที่หลายท่านมีพระภิรมย์ สิริจนฺโท เป็นต้นได้ช่วยจัด ทุนค่าพิมพ์ และได้คุณทั้งหลายช่วยหาหนังสือต่างประเทศมาให้ คุณวิเชียรกับสุระช่วยถ่ายรูปให้ ทั้งสุระได้ช่วยตระเวนถ่ายรูปต่าง ๆ มาและช่วยจัดตัวพิมพ์รูปเข้าหน้าให้ตลอด นับได้ว่าต่างได้ช่วยกันให้เรื่องไทย และของไทยได้เข้ารูปเป็นแบบฉบับได้ จึงขอขอบคุณธรรมนี้ และขอจารึกส่วนผลพิเศษเท่าที่ได้ร่วมกันกระทำไทย และสิ่งของไทยให้กลับเป็นไทยตามเดิมไว้ด้วย และเรื่องไทยนี้-ได้สำเร็จด้วยฝีมือและความรู้ของไทย ได้ออกมาปรากฏแก่ไทยด้วยกัน ไทยได้ขึ้นเป็นหลัก ๓ คือ ชาติไทย ศาสนาไทย พระมหากษัตริย์ไทย ไทยชัดเจน-เป็นหลักที่ ๔ ซึ่งยืนยันอยู่ได้ทั้ง ๔ ทิศ จึงได้เป็นของไทยมานานแล้ว ทั้งยังได้ชื่อว่า-ไทยได้รักษา, คุ้มครอง, ดำรง, จรรโลง ของไทยไว้ตลอดกาลถึงปัจจุบันนี้-คงมีตลอดไปในอนาคตอันเป็นนิรันดรกาลอีกด้วย

ธมฺมทตฺโต (พระราชกวี อ่ำ ธมฺมทตฺโต)

วัดโสมนัสวิหาร กทม.
วันที่ ๒๕ มกร ๒๕๒๓

คำไทย-เป็นไทย

คนชาติไทยได้เป็นคนแต่ต้นแถว
ลำดับขั้นชั้นไทยไว้คุ้นเคย
สร้างรูปทรงโครงสร้างอย่างแบบไทย
แบบมนุษย์จุดหมายไว้ใช่เทพดาล
จรดร่างสร้างไว้ในรูปแบบ
เป็น *พลังหลั่งรู้* ชูช่วงใช้
ครบอินทรีย์ที่กายกับใจแก้ว
ชายมีเชื้อเลื้อรสปรากฏมา
ทั้งกายสิทธิ์จิตรู้ชู่ประสาท
เป็นความรักชักใยใจรู้จุน
รสอื่นใดไม่สุขสดเท่ารสรัก
รสอินทรีย์ที่กำซาบอาบเพลินพล
เป็นเดิมพันธุ์ อันคนไทยได้สืบอยู่
ชายมีแรงแสวงเลี้ยงป้องภัยพาล
รู้ชีวิตสิทธิ์สนองต้องกินอยู่
เครื่องเลี้ยงตนผลนาสวนล้วนมากมาย
สิ่งที่ทำคำที่กล่าวเรื่องราวรู้
ทั้งรูปร่างสางแรงแจ้งชื่อนาน
ได้ตั้งชื่อคือธรรมชาติที่วาดไว้
ตะวันเดือนดาวกล่าวชื่อถือกันมา
ตั้งชื่อวันนั้นเจ็ด เสร็จเป็นเสียง
ชื่อ-หน้าหนาว, ร้อน, ฝน, น้ำ, เป็นสี่นั้น
ปีรุ่นแรกแจกชื่อ คือ-ปีอิน
เป็น พ.ศ. ต่อยังมีว่า *ปีไทย*
ทั้งที่อยู่รู้สร้างวางเรือนบ้าน
ฟูกหมอนมุ้งนุ่งห่มใช้กันมา
เมื่อมีมากหากดีและมีร้าย
ห้ามทำร้ายหมายมุ่งดีมีพร้อมกัน
รู้กำหนดกฎดีที่เป็นชาติ
สินหนุ่มสาว คราวัยมีในตน
เมื่อมีมากหลากเรื่องเนื่องต้นก่อน
แจ้งลูกหลานว่านเครือเอื้อเฟื้อกัน
รู้จักถิ่น *วิญญาณสถานสาง*
ผู้ทำดีมีถิ่นอยู่สู่สรวงฟ้า
เป็นมาแล้วทุกอย่างอ้างออกเผย
จึงชื่นเชยเป็นไทยในทุกกาล
เป็นไทยให้แบบอยู่รู้สัญฐาน
เป็นหลักฐานรูปทรงคงคนไทย
ได้เนียนแนบนาม *วิญญาณ* ประสานใส่
เป็น *แก้วใจ* ประจำอยู่ทั้งหูตา
มีพร้อมแล้วใช้ประโยชน์โชคคุณค่า
หญิงมีตรารังฟักประจักษ์คุณ
เป็นสัญชาติแบบมีที่กล่อมกรุ่น
จึงครบคุณได้ประโยชน์ปราโมทตน
แจ่มประจักษ์กายใจให้พูนผล
บุตระผล เป็นประโยชน์โปรดเปรมปราณ
แล้วก็รู้เลี้ยงปลูกทั้งลูกหลาน
หญิงมีธารนม เลี้ยงเรียงใจกาย
และก็รู้พืชพรรณพันธุ์ หลากหลาย
สิ่งทั้งหลายหม้อถ้วยกระบวยจาน
ทำขึ้นชูตั้งชื่อไว้ใช้เรียกขาน
เป็นผลงานสร้างไว้แก่ไทยมา
ฟ้าดินไฟลมน้ำจำชื่อว่า
เป็นอันว่าชื่อไทยยังใช้กัน
เดือนชื่อเพียงสิบสองต้องนับนั่น
ปีชื่อปันเป็นสิบสองทำนองไทย
รุ่นสองยินปีโล-โร่ขึ้นใหม่
และยังใช้กันอยู่รู้กันมา
รู้ชำนาญเครื่องใช้ทั้งไหมผ้า
ทั้งหมากยารู้ ได้ใช้เป็นกัน
สร้างกฎหมายกำหนดกดหมายสรร
จึงเป็นสันติสุขทุกตัวคน
ตามอำนาจโลกให้ได้มีผล
ปฏิสนธิ์สินตราค่าพรหมจรรย์
เป็น *สางซอน* ในสรวงหน่วงชีพขวัญ
ร่วมทำขวัญบวงบำเพ็ญที่เป็นมา
ชีวิตร่างตาย-เกิดเทิดภพหน้า
ที่หวังว่าเป็นอยู่สู่ผลดี

ผู้สร้างต้นผลประโยชน์โปรดโปรยได้ มีผลให้เป็นประโยชน์โสดสุขศรี
เมื่อตายไปได้เป็นต้นผลมากมี จึงเป็นที่ *บำบวงสรวง* สรรพร
ไทยจึงนำทำประโยชน์โปรดโลกนี้ *เป็นต้นผี* ยังมีผู้อยู่-นุสรณ์
รู้โลกนี้โลกสวรรค์อันบวร เป็นวงจรวัฏฏจักร์ ชักไป-มา
มีระบบนบบวงสรวงเสร้นไหว้ ท่านต้นได้แนะนำทำปรารถนา
ห้ามทำร้ายหมายดีต่อข้อกิริยา ให้ทำดีมีค่าอย่าร้ายราน
เรื่องมากมีที่จะจำก้ำเกินหลาย จึงใคร่ลายรู้เรื่องเครื่องดูอ่าน
สร้างลายสือชื่อลายเลขจดรายการ ได้เรียกขาน-ลายสือ ลือเลขไทย
เห็นคนนี้ที่สะอาดดาดรสชาติ สินสวาทโอชกายหมายกินได้
ฆ่ากันกินสิ้นหมดแน่แม้คนไทย จึงห้ามไม่ให้ฆ่ากินทุกถิ่นแดน
ต่างทำได้ใช้ประจำก็ซ้ำซาก ได้คิดจากแลกเปลี่ยนเวียนหวงแหน
ทั้งแลกเปลี่ยนเวียนซื้อขายไม่ขาดแคลน จึงวางแผนสร้างเงิน *ตราค่า* ใช้กัน
เกิดตลาดนัดซื้อขาย-หมายแลกเปลี่ยน สิ่งของเวียนตามจ่ายหมายค่าสรรพ์
เป็น *ระบบสบตลาดชาติ* ไทยพันธุ์ มีนัดนั้นทั้งบกน้ำ-ทำกันมา
อันคนไทยได้เป็นอยู่รู้สรรสร้าง แล้วก็วางระบบไว้ได้รู้หา
ทำสวนไร่ในน้ำทำทุ่งนา เป็นที่หากินกันทุกชั้นชน
เมื่อได้ผลค้นรู้ดูจำไว้ ตั้งชื่อใช้กล่าวรู้-รู้เป็นผล
แจกกันรู้-อยู่กินกันปันแบบคน ไทยเป็นตนของตัวทั่วถิ่นไทย
เอาธรรมชาติวาดขึ้น-ขึ้นเป็นแท้ เช่นเงินแปรเป็นอันสรรใช้ได้
ตั้งเป็นค่าว่าซื้อขายจ่ายค่าใช้ มีชื่อไทยเฟื้องสลึงตำลึงเป็น
รู้ถ้อยคำนำต้องคล้องจองได้ จำกัดในคำกล่าวคราวรู้เห็น
เป็นโคลงกลอนซ้อนเสนาะเพราะประเด็น ไทยจึงเป็นต้นคำสำนวนไทย
รู้เสียงต่ำนำกลางทางเสียงสูง รู้จดจูงอ่อนหวานประสานใส่
รู้ใช้เสียงเรียงมือเท้าเข้าทำใจ เป็น *เพลงไทย* ฟ้อนรำไทยทำกัน
รู้อำนาจชาติตนผลทรงสาง ทั่วทั้งร่างมีพลังพรั่งพร้อมสรรพ์
รู้เอาใช้ได้ *คุ้นขลัง* ตั้งเป็นพลัน เป็นสำคัญฤทธิ์เดชและเวทมนต์
รู้รุนแรงแหล่งพลังทั้งเอาใช้ เป็นมวยไทยกระบี่กระบองของมีผล
รู้คุณแรงแฝงใจใช้อิทธิพล เป็นคุณหนไทยมีที่ใช้เป็น
รู้จักใช้ไฟลมสมดินน้ำ เช่นหินทำเกิดไฟใช้ได้เห็น
ลมแล่นใบใช้กังหันนั้นไทยเป็น น้ำก็เช่นอาบกิน-ดินเผาใช้
น้ำซึ่งเค็มเต็มอยู่รู้ทำเกลือ ไม้เสี้ยนเชื้อสารทำน้ำตาลได้
ทั้งรู้สารรู้บรรดาลสารส้มไทย เผ็ดร้อนใช้เป็นพลังทั้งขมมัน
ที่ยอดรู้-รู้เชิงกันปั้นปลูกตัว ทั้งดีชั่ว-รู้เช่นเห็นเข้มขัน
เมื่อเข้าร้ายหมายพร้อม-พร้อมพลพลัน รวมร่วมกันเข้าสู้อยู่คงไทย
ทุกส่วนชิ้นสินไทย-ได้รวมอยู่ กอกกลิ่นรู้เชิงกันพลันรู้ได้
สมองใสใช้ปัญญาท่าอย่างไทย จึงจับใจเจนรู้-รู้ ไทยเป็น

อันแววไทยไว้จุดประดุจบอก
โง่ฉลาดวาดวงทรงประเด็น
ไทยตั้งไทย -ได้รักษามาทุกอย่าง
ไทยเป็นไทย-ได้ตลอดปลอดภัยมา
จากบ้านเรือนเคลื่อนสู่เป็นหมู่แขวง
รวมหลายเมืองเนื่องเป็นแดนแว่นแคว้นครอง
ไทยมีคำทำดีที่ถูกต้อง
มีจิตรรวมร่วมทำนำคนไทย
เมื่อสงบครบรู้ดูทำผล
ครั้นดีเพิ่มเสริมไทยให้ดกเดิน
ไทยเป็นไทย ได้อยู่มารักษาได้
ไทยเป็นไทยได้เป็นคนผลสมบูรณ์
องอาจออกท่าไทยส่องให้เห็น
เป็นเชิงเช่นบอกไทย-ไทยเป็นมา
ไทยก่อสร้างจึงเจริญเดินก้าวหน้า
ไทยรักษาตัวได้เป็นไทยทอง
รวมหลายแหล่งเป็นเมืองเนื่องทั้งผอง
เป็นครรลองแคว้นเขตประเทศไทย
มีสมองของตนผลิตผลได้
ประเทศได้ก้าวหน้าคลาเจริญ
คราวร้ายรณสู้ปราบราบเรียบเหิน
ครั้งจำเริญสุขสันติพลันพร้อมพูน
ไทยเป็นไทยครบตัวทั่วไม่สูญ
ไทยเกื้อกูลเป็นไทย-แบบไทยเอย

อ. เสาวดี

คำนำ
(พิมพ์ครั้งที่ ๔)

เนื่องจาก-หนังสือ พุทธสาสนสุวัณณภูมิปกรณ ราชบุรีกถา ตำนานเมืองขุน นี้ ซึ่งพิมพ์ครั้งที่ ๓ เพียง ๕๐๐ เล่ม หมดไปแล้ว ทุกท่านได้นำไปเป็นหลักฐานไทย และได้ช่วยค่าพิมพ์ไว้ ทั้งที่บอกตลอดว่า กรม.....ทำแถลงการณ์เถื่อนออกว่า "ของปลอม โกหก หลอกลวง" พร้อมกับกล่าวว่า เป็นพวกโกหกสัประ-ดนขลาดเขลาแม้ชื่อก็ไม่ยอมเซ็น ยังแถมโกหกลงชื่อสำนักนายกรัฐมนตรีอีกด้วย ผู้เขียนได้กระทำมาในฐานะที่เกิดเป็นคนชาติไทยไม่ได้ปนจึงต้องซุกแขกแซกจีน ได้บวชในธรรมวินัย ทั้งอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์กับสมณศักดิ์ ถ้าทำของปลอม โกหก หลอกลวงอย่างที่แถลงการณ์นั้น ทุกสถาบันคงให้ออกทุกประการ แต่ก็อยู่มาได้ตลอด ทั้งมีความรู้เรื่องไทย และศาสนา กับ หนังสือไทยพอตัว จึงกระทำประวัติชาติไทย พระพุทธศาสนาในไทย ต้นขุนไทย กับ ลายต้นตัวหนังสือไทย ที่ปรากฏเป็นหลักฐานได้และได้ไปไกลกว่าด้วย ได้มีผู้นำหนังสือมาให้อ่านจึงพบหลักฐานไทยที่ไปปรากฏในที่ต่าง ๆ เกือบทั่วโลก เช่น พวก-ลัพ (LAPP) แลพพ ลพพ ลพ เช่น ลพ ลพบุรี อันมาจาก-ลโว้และลว้า-จากคำชื่อไทยว่า-ละว้า ละโว้ ว้า โว้ย ล้อ พูไท ไตเผ และได้พบพวกอินเดียนเผ่ามายา เป็น ไทยแม่ย่า ได้สร้างปราสาททั้งได้จารึกตัวสือไทยไว้ว่า "ต้นคนอินฟ้า" และ "แม่ญ่านางไทย" กับพวกอินเดียนเผ่าอินคา ได้สร้างรูปขุนสรวงหล่อด้วยทองคำ ได้หล่อตัว สือไทยระบุชื่อว่า "อินคา" ปรากฏ ณ อเมริกากลาง และใต้ ทั้งแบบระบบหนังสือไทย ลายรู้อ่านระบบการเกิดแบบไทย กับแบบปฏิทินระบบจันทรคติเดือนคี่ เดือนคู่ อีกด้วย จึงถ่ายรูปทำแบบพิมพ์มาให้เห็นกันชัด ๆ คราวนี้ ก็ยืนยันหลักฐานได้ว่าไทยมีอยู่แล้ว และได้ไปถึงสหรัฐอเมริกากลาง-ใต้ ก่อนฝรั่ง ซึ่งหนังสือ ANCIENT AMERICA ระบุว่าประมาณคริสตศตวรรษที่ ๘ ดำรงอยู่ประมาณ ๘๐๐ ปี พ.ศ. ๑๓๔๓-๒๑๔๓ ทั้งได้สร้างสิ่งมีไว้ กับได้จารึกตัวสือไทยไว้ด้วย จึงเด่นชัดว่าไทยแน่ ได้ยืนยันว่าพวกนักประวัติศาสตร์ชั้นศิลปกร และศาสตราจารย์ ได้ลอกที่ฝรั่งกระทำโกหกไว้แล้วเอามาปลอม โกหก หลอกลวง ไทยมาเกือบ ๑๐๐ ปีแล้ว และพวกนี้ที่พวกปอบสังคมเอาบัตรชำระหนี้เซ่นไว้ ๓ พัน และ ๕ พันต่อเดือนตามลำดับขั้น ก็ว่าของปลอมเซ็นอนุญาตให้ออกนอกได้ หลักฐานก็คือว่า กฎหมายมีว่า สัมฤทธิ์ ในบัญชีรายการส่ง (Invoice อีน-ฝอยซ ไทยว่า อินวอยซ) ลงเป็นศัพท์ว่า บรอนซ (Bronze) และ สัมฤทธิ์โบราณมี ทองคำ เงิน ทองแดง เหล็ก ประสม ส่วน บรอนซ เป็นโลหะผสมจากทองแดงและดีบุก กับว่าผสมจากทองแดงและมั้ง คือ อา-ลูมิเนียมหรือเหล็กเบาบ้าง จึงต่างปลอมแก่กัน ก็เป็นของปลอมตามว่าและส่งออกได้สะดวกดีมีผลด้วย ทั้งพวกนี้อยู่ในบัญชีที่ยิ่งใหญ่ พวกไทยชาวไร่นาสวนทำพืชผลได้-ต้องเสียภาษีให้ไปจ้างพวกตานขะโมยเหล่านี้เข้าไปจิกจ้วงเอาออกมาจากกรุแล้วก็ขายกัน ทั้งทำใบอนุญาติให้เสร็จ และพวกนี้ก็บรรยายอย่างเดา ๆ กระทั่งเป็นอมตนิยายประวัติศาสตร์ กับพวกนี้พบ ทั้งไปเที่ยวดูแม้เห็นหนังสือไทยก็ยังไม่รู้ ทั้งได้บรรยายออกหน้าตาเฉย คือว่า บรรยายโกหกอย่างสบายใจ เพราะนึกว่าไม่มีใครรู้-ก็โง่ ๆ อย่างไทยนี้ เพียงอ้างภาษาใดภาษาหนึ่งขึ้นซึ่งฟังไม่รู้เรื่องแล้วก็เชื่อตลอดกันโดยไม่ต้องใช้ความรู้มากไปกว่าใช้คำพูดที่ไม่รู้เรื่องเท่านั้น ก็พอแล้ว

ในครั้งนี้ ได้ถ่ายรูปรอยตีนคนในถ้ำจอมพล อ.จอมบึง ราชบุรี ซึ่งเหยียบไว้ในหินปูนตั้งแต่ยังเป็นโคลนปรากฏมีถึง ๕ รอย ได้ถ่ายรูปหัวคนซึ่งมีคราบหินปูนจับหนาอยู่ และรูปหินย้อย พู่จามรี และพู่บ่าจอมพลเรือ มาเป็นหลักฐาน ซากหินปูนมีอายุ ๒ แสนปี ถึง ๔ ล้านปี และ ๒๐๐ ล้านปี ถ้านับเป็นอายุหินงอกก็เกินกว่าล้านปี ทั้งยังได้ถ่ายทอดรอยตีนคนนีนเดอแทน ซึ่งเหยียบไว้ในหินดินลูกรังอีกด้วย ซึ่งมีอายุ ๔ หมื่นถึง ๑ แสนปี อันเป็นหลักฐานตลอดแต่โบราณคดีไทยยังไม่มีอ้างขึ้นเลย

อนึ่ง ตัวสือโฟนีเชียน ที่กล่าวกันว่า-เป็นต้นแบบของตัวสือต่าง ๆ ทั้งที่เป็นกลุ่มเอเชีย และกลุ่มยุโรปนี้ ว่าตามที่ฝรั่งเศสกล่าวเล่าไว้ ครั้นได้พบตัวสืออัลฟาเบท คือ ตัวสือในกลุ่มยุโรปมีตัวสืออังกฤษเป็นต้น ทั้งมีประวัติเล่าว่า

ตัวหนังสืออัลฟาเบทมีมาตั้งแต่สมัย คะนานไนท ก่อน ค.ศ. ๑,๘๐๐ ปี ทั้งที่ยังเป็น-ลายสือ และ เป็น-ตัวสือในหนังสือ-พจนานุกรม เวบซเตอรซ (WEBSTER' S NEW COLLEGIATE DICTIONARY) และหนังสือ-หอสมุดครอบครัว (THE NEW UNIVERSAL LIBRARY) มีกล่าวว่า ตัวลายสืออ่าน หรือลายรู้อ่าน (ไฮโรกลีฟ= Hieroglyphs) ไม่เคยได้กลายมาเป็นแบบตัวสืออัลฟาเบท ฉะนี้ตัวอัลฟาเบทจึงเป็นของตัวเองโดยแท้จริง จึงมีชื่อตัว A = อัลฟาเบท นั้น ยังไปเป็นตัว-เฮบรู ชื่อ ℵ aleph = อ. อัลเลฟ ไปเป็นตัวอารบิก ชื่อ ا aliph = อะลีฟ เป็นตัวกรีกชื่อตรงว่า A alpha = เอ. อัลฟา ความจริงตัวสือทั้งนี้ กลุ่มชมรมอังกฤษทำมาแล้วตั้งแต่ ค.ศ. ๑๕๑๖-๑๕๒๕-๑๕๕๖ พ.ศ. ๒๔๕๕ คือเมื่อ ๖๕ ปีเป็นต้นมาแล้วฝรั่งเศสซึ่งไทยได้เชิญให้มาโกหกไว้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๘ ค.ศ. ๑๕๒๕ ก็คือเมื่อ ๕๖ ปีมาแล้ว ไทยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือพวกปราชญ์ขนาดปัญญาชนศิลปากรยังเคารพนับถือเป็นแบบฉะบับอยู่ตลอด ที่เห็นได้ก็คือ ได้เชิญมาเป็นศาสตราจารย์, อาจารย์, สอนทั้งหนังสือไทย และประวัติไทย ซึ่งเป็นหลักฐานเห็นได้ตลอดกาล จึงนำเอามาแจ้งให้ทราบถึงกระนั้น ตัวสือนี้ ซึ่งชาวคะนานไนทได้กระทำไว้ก็เป็นชาวเอเชีย หรือเป็นชาวตะวันออกกลางด้วยกัน และมีมาประมาณ ๓,๘๐๐ ปีแล้ว แม้ตัวสือไทย ซึ่งไทยได้กระทำสร้างขึ้นใช้มากว่า ๖,๘๐๐ ปีมาแล้ว มีหลักฐานไปเป็นตัวสือต่าง ๆ เช่น ก.ไทย ได้ถูกนำไปเป็นตัวเทวนาครี क ก็เขียนลายเป็น ท. ใส่บันทัดไว้บน อ่านออกเสียงว่า ก. แต่สั้นหน่อย จึงเป็น เกาะ และถูกนำไปเป็นตัวพราหมินได้เขียนเป็นรูปไม้กางเขน ✝ ก็อ่านออกเสียงว่า-เกาะ เหมือนกัน แม้ ญ. และ ย. เสียงไทยคำเดิมนั้นออกไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะ ญ. เช่น ญิง หรือ หญิง ออกเสียงขึ้นจมูก ตำแย ชาวเย้า หรือ ยวน ออกเสียงกล่าวว่า แม่เหญือง ย. เช่น ยิง หรือ หยิ่ง. จึงไม่เหมือนกัน ทั้งมีความหมายรู้ต่างกัน ฉะนี้ ไทยปัจจุบันอ่านออกเสียงไม่ถูกเองต่างหาก ญ. บางกาลและบางที่ได้ตัดทิ้งไปก็มี และ ตัวที่ออกชื่อเหมือนกัน ต่างเพียงหนักเบา ขึ้นดั้งลงคอ จะได้บันทึกไว้ เพราะกาลนี้ ระบบแบบออกเสียงอ่านมคธเข้ามาในไทย และไทยก็ได้เปลี่ยนไปตามแล้ว เสียงเดิมก็ค่อยสูญไป จึงบันทึกไว้เพื่อคงอยู่ในระบบแบบไทย ตัวสือไทยที่ออกชื่อเหมือนกัน มีเสียงต่างกันจะใส่ไว้ในวงเล็บ ข. ซ. (หนัก) ค. ฅ. (กลาง) ฆ. (หนัก) ช. ฌ. (หนัก) ย. ญ. (ขึ้นดั้ง) ด. ฎ. (ขึ้นดั้ง) ต. ฏ. (หนัก เช่น ฏ้อม่อ เฏาม่อ) ถ. ฐ. (หนัก)ท. ฑ. (ขึ้นดั้ง) ธ. (กลาง เช่น ธง) ฒ. (หนัก เช่น เฒ่า) น. ณ. (ขึ้นดั้งหนัก เช่น โอละณ่อ) พ. ภ. (หนัก) ที่บันทึกนี้ จะฟังได้จากเสียงคนท้องถิ่นจะแจ่มชัด เช่น คน=คนน้ำ ตน เสียงกลาง เช่น ตอตน ฆ. เสียงหนัก เช่น ฆ่า ที่ว่าออกเสียงเบา กลาง หนัก ถ้าสังเกต-ไทยยังออกพูดกันอยู่ และไม่ค่อยได้สังเกต หรือไม่สำเหนียกกันต่างหาก ถ้าเรียนภาษามคธ และรู้คำเสียงเผ่าลาว กับไทยเดิม ผู้ไทยแล้ว จะแจ่มชัดทีเดียวว่า-ของไทยเราออกไปอยู่ในเผ่าต่าง ๆ ตลอด **แม้ตัวสือจีน-ก็ไทย คือ บุนอ๋อง หรือ หลวงบุนได้สร้างขยายให้เผ่าจีนทุกเผ่า-ญี่ปุ่น แมนจูเรีย-เกาหลี ได้ใช้กัน ก็ บุนอ๋อง หรือ หลวงบุนนั้น ตำแหน่งชื่อฐานันดรศักดิ์ยืนยันอยู่แล้ว**

จะขอกล่าวเฉพาะ ดร. ศจ. ผู้บรรยายไทยวิทยาคือลายสือไทย-หนังสือไทยขั้นศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ณ มหาวิทยาลัย ..... ขอให้บรรยายโกหกน้อย ๆ หน่อย ถ้าขืนโกหกมากไป-ศิษย์จับได้จะขัดขึ้นต่อหน้าที่ประชุม เพราะเขียนตัวขอมไทยสอน-ก็ยังเขียนไม่ถูก และเขียนสอนได้ ขอจงรู้สึกเถิดว่า-ที่กระทำประนามต้นโครตไทยว่าโง่เขลารู้แต่จะวิ่งหนีมานั้น ทั้งไม่รู้จักทำอะไรสักอย่าง ทำเป็นแต่ของปลอมเท่านั้น เท่ากับก่นต้นโคตรไทยของไทยทุกคนทั้งตัวเองด้วย นอกจากจะรับรองว่าตัวเองไม่ใช่ไทย และสิ่งมีของตัว คือ ดร. ไปได้มาจากต่างประเทศจะมีความรู้เรื่องไทยได้อย่างไร อย่าทำเป็นสติเฟื่องไปเลย ศิษยานุศิษย์รู้เช่นเห็นชาติแล้วจะไม่ยอมรับ-ทั้งที่มีใบรับรอง และแต่งตั้งอยู่แล้ว ขอได้ระลึกจรรยาสมบัติประจำขั้นศาสตราจารย์ไว้บ้าง

ตามที่เขาเล่าให้ฟังว่า ที่ไปเรียนเมืองนอกนั้นง่ายดี มูลฐานเดิมได้เรียนไปจากไทยแล้ว ครั้นไปแล้วก็จ้าง-นางแบบ หรือนายแบบนิเทศน์ไปเที่ยวพร้อมกับเรียนภาษาท้องถิ่นและรสรักเสร็จ จะเรียนก็เอาเทปบันทึกเสียงเปิดฟัง จะทำปริญญานิพนธ์ก็จ้างอาจารย์ หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดทำให้ จะพิมพ์ให้เสร็จเรียบร้อยดีด้วย เพียงแต่ลงชื่อเท่านั้นก็เป็นอันใช้ได้ แม้ในเมืองไทยนี้ก็มีแล้ว จะอ้างหลักฐานเอกสาร หรือตำราเล่มใด ก็ต้องขออนุญาตเป็นหนังสือ กว่าจะได้ก็เกินกาลสอบก็ตกเท่านั้น สู้จ้างให้ทำดีกว่า ละเอียดละออดีและเร็ว-สะดวกดีด้วย ส่งไป-คณะกรรมการตรวจก็รับรองพรึบ

เพราะทำเองก็ต้องรับรองถูกต้อง เป็นความรู้อยู่ในนั้นบริบูรณ์ ก็ให้บัตรรับรองตามขั้นนั้น ๆ หรือจะเป็น ดร. ศจ. อย่างนี้บ้าง-ใครจะว่าอะไรได้

ที่ปรากฏมาแล้ว-ในกรมพระองค์หนึ่งทรงสำเร็จวิชาชั้นสูงจึงมีคำสรรเสริญมาก ได้นำคำอังกฤษมาใช้ในไทยบางชื่อก็แปล บางชื่อไม่แปล คือ นิ้วฟุต และ ฟุต นิ้วฟุตฝรั่งใช้นิ้วหัวแม่เท้า คือหัวแม่ตีน ก็ไม่รู้กะไร แต่-ฟุต FOOT แปลว่า เท้า หรือ ตีนนั้น หมายทั้งหมด คือ ตั้งแต่หัวแม่ตีนตลอดถึงซ่น จึงมีชื่อในคำไทยว่า "ซ่นตีน" ได้ใช้เป็น นิ้วฟุต, และ ฟุต, ได้ใช้เป็นมาตราวัดตลอดทุกชั้นและทุกอย่าง คือ หัว (คนธรรมดา และ อื่น ๆ) ศีรษะ (พระ, คนชั้นผู้ดี และอื่น ๆ) เศียร พระเศียร (เทวรูป พระพุทธรูป และ....) คราวแรก ผู้ใช้ไม่ได้คิดรู้ว่าเอาของตัวไปซุกใต้ซ่นตีนฝรั่ง ต่อมา-มีผู้แปลยืนยันให้ทราบจึงเอาเข้าในกฎหมายบังคับให้ใช้ทั่วไปทุกระดับชั้น เลยไม่มีกล่าวกันอีก นิ้วไทย ซึ่งใช้นิ้วหัวแม่มือเป็นมาตรฐาน มีคำชื่อว่า "คืบ" ยืนยันอยู่ก็ค่อยหายไป ยังเหลือใช้เพียงช่างไม้ทำโต๊ะบูชา และ ช่างหล่อปฏิมากรรม ปฏิมากร นอกจากนี้ยังมีอีกมาก

และเร็ว ๆ นี้ มีโฆษณาใหม่อีกอย่าง ๑ คือ "ห้อย ๑๐" (hang ten) ได้พิมพ์เท้าทั้ง ๒ ซึ่งมี ๑๐ นิ้ว ไม่เฉพาะนิ้วเท่านั้น มีทั้งเท้า คือ ซ่นตีน นั่นเอง เห็นพิมพ์โฆษณา และฉายออกทางโทรทัศน์ทุกช่องและหลายครั้งทั้งนานมาแล้วด้วย-คงเห็นทั่วกันก็ได้เห็นด้วย พอเห็นก็นึกรู้ขึ้นมา จึงนำมาแจ้งให้รู้ทั่วกันว่า เขาได้ให้ซ่นตีนทุกชั้นทั่วราชอาณาจักรสื่อสาส์นมวลชนได้ไปพบเห็นมาแล้ว ก็นำแจกไทยให้ตลอดกันทุกระดับชั้น เท่าที่เล่ามานี้ นอกจากจะเป็นเรื่องวิการแล้ว ยังเอาศัพท์มาใช้ให้ฟังไม่รู้เรื่อง เช่นน้ำมัน ท่านนายกฯ ๑ กล่าวว่าถังบาเลน มีน้ำมัน ๑๕๒ ลิตร อีกท่านหนึ่งว่า ๒๐๐ ลิตร นักน้ำมันว่า ๑๔๙.๘ ลิตร เวลาขาย-ขายเป็นปี๊บ คิดเป็นบาท เวลาพูดกัน ใช้ว่าบาเลน และดอลล์ น้ำมันนี้ก็ไปถึงชาวนาไร่สวนด้วยขอพูดเพียงเล็กน้อย อยู่ในเกณฑ์ที่ว่า ไม่รู้เรื่องเช่นเดียวกัน จะได้กล่าวที่รู้เรื่องเพื่อยุติธรรมบ้าง ก็เพียงแต่ขอยืนยันพวกชาวไร่นาสวนนั้นไม่ใช่มีความรู้อยู่เพียงงัวควายรอยไถร่องสวนเท่านั้น อาจมีความรู้มากกว่านั้นถ้าบาเลนมี ๑๔๙.๘ ตามที่จำหน่ายว่า ๒๐๐ ก็คิดราคาลมขายให้ ๕๐.๒ ลิตร ซึ่งไม่มีใครรู้เลย แม้ผู้สนทนาออกทางโทรทัศน์จะรู้หรือไม่ ไม่ทราบได้ อาจคิดเป็นถังเหล็กรวมเข้าก็ได้

อย่างคราวที่ปล่อยน้ำพิษลงในแม่น้ำกระทั่งปลา หอยตายไปมากมายนั้น ก็ออกคุยกัน ได้ฟังกันแล้วก็รู้ว่าโกหกตลอด ต่างก็กล่าวคำไม่น่าฟังกันตลอด ขอบอกในที่นี้ว่าเขาพูดกันในห้องเย็นปิดหมด บางทีก็เป็นแถบบันทึกออกรายการ จะไม่ได้ยินเลย พวกนั้นมีเงินเดือนนั่งแท่นคนละไม่ต่ำกว่าหมื่น ได้กระทำหน้าที่บรรยายโกหกตลอดแล้วก็เบิกเงินเดือน ยังมีอีกหลายรายการ ดูเหมือนจะรู้ว่าไม่มีใครฟัง เลยมีโอกาสสั่งให้ออกทุกช่อง จะหลบไปก็ไม่ได้ ที่ปิดก็มี-นั้นเป็นการดี ช่วยประหยัดค่าไฟอีกด้วย

จะขอกล่าวถึงเรื่องสำคัญที่เป็นประวัตินิยายเล่ากันว่า ในกาลก่อน-มีการเขียนเรื่องความรู้กันขึ้น ได้เล่าเรื่องโบราณวัตถุที่สร้างด้วยหินทราย และ แลง ว่าเป็นของขอม คือ ขะแมต่ำ ได้ระบุ ปราจีน อีสาน ลพบุรี ราชบุรี ถึง ประจวบต่อมา ประมุขขะแมได้ถูกฝรั่งยุ จึงได้เขียนคำร้องทวงดินแดนขอมคืน โดยเฉพาะเขาพระวิหาร ได้ส่งไปยังสหประชาชาติ ๆ ได้แจ้งมาให้ทราบ ซึ่งไทยจะรับ หรือ ไม่รับก็ได้ ซึ่งไทยมีชั้น ดร. ทรงความรู้ชั้นหมออมตวิชา จึงรับเป็นทางราชการนำมามอบให้จอมพลนายกอ้างว่าตามกฎบัตรสหประชาชาติ ก็ได้ปรึกษาปลัดสำนักนายกสมัยนั้น ผู้นี้ได้ให้คำปรึกษาโกหกว่า ได้อ่านหมดแล้ว-หลักฐานของไทยแท้ แม้ทนายชั้นนำก็รับรอง สนธิสัญญาที่เขาแปลมานั้น ข้อ ๑๑ มีว่า "ในกรณีที่เกิดข้อยากในการตีความหมาย-ของสัญญาฉบับนี้แล้ว ฉบับภาษาฝรั่งเศสเท่านั้นจะใช้เป็นหลักเกณฑ์พิจารณาได้" (ฉบับภาษาไทยจะใช้เป็นหลักเกณฑ์ไม่ได้) ตรงนี้ทั้งหมดไม่รู้ ทนายไทยต้องยื่นหลักฐาน ก็ยื่นหลักฐานอ้างประวัติระบุว่าของขอม และหลักฐานภาษาไทยที่ตกลงกันว่า ต่างต้องถือร่องน้ำตกเป็นเขตแดนแบ่ง ไทยถือร่องทางขะแมต่ำ ฝรั่งเศสถือร่องน้ำลาดเขาทางไทย ก็เลยตกลงกันไม่ได้ คณะผู้พิจารณายังช่วยให้ตัดประวัติศาสตร์ และ โบราณคดี ที่ไทยว่าเป็นของขอมอันเป็นเรื่องยุ่งยากนั้น-ออกแต่ก็ต้องถือหลักฐานนั้นเป็นหลัก-พิพากษาให้ไทยแพ้ ได้ตัดสินเฉพาะปราสาท เวลามอบคืนคณะไทยได้รับมอบให้ทั้งภูเขาเสียเขตแดนไปเป็นอันมาก....และอีกเรื่องหนึ่งก็คือ-ญี่ปุ่นได้กู้เงินไทย

พันล้าน ได้เบิกไปห้าร้อยล้านบาทใช้ในราชการ ครั้นสงครามแพ้แล้ว ไทยได้ทวงหนี้รายนี้ แต่ใช้ศัพท์ว่าหนี้ในสงคราม เขาบอกว่า ก็เข้าสงครามมีผลประโยชน์ร่วมกันจะเป็นหนี้อะไรเล่า เลยต้องพักไป ๓ ปี ภายหลัง จึงใช้ศัพท์หนี้ในราชการ รัฐบาลญี่ปุ่นยินยอมด้วยดี ฉะนี้แล ที่พวกเขาได้กระทำไว้เห็นมีแต่เสียท่าตลอด มีดีอยู่เพียงหลอกไทยเรากันเองเท่านั้น และยังมีอีกมาก เวลานี้ มีพรไทยดังขึ้นเสมอ ๆ แล้ว

ในระบอบการปกครองแบบทันสมัยที่สุดก็คือ ประชาธิปไตย ทุกคณะที่เปลี่ยนแปลงมานั้น ต่างก็ประกาศเหมือนกันหมดว่า เพื่อทะนุบำรุงประชาชน-คนทั่วไป และถือกันว่า **กรรมกร ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ลูกจ้าง** เป็นกระดูกสันหลัง เป็นผู้ผลิตผล-**พืชพันธุ์ ธัญญาหาร-มังสาหาร** ได้เก็บภาษีอากรแล้วส่งไปสู่ประชาชน-ชาวนา สวนกรรมกรลูกจ้าง และ ชาวน้ำ ชาวค้า ฯลฯ นั้น เป็นเพียงคำพูดเท่านั้น ความจริง-ทำเพื่อพวกเขาเองเช่น ตั้งตำแหน่งเงินเดือน ช่วยเสียภาษีให้ และ ค่าสวัสดิการ ค่าเล่าเรียน เพิ่มเบี้ยบำนาญ เบี้ยเลี้ยง สั่งสิ่งอำนวยความสุขมาใช้ เช่นเครื่องเย็น รถยนต์ ฯลฯ ส่วนที่จะให้ไปถึงประชาชนนั้น จะเห็นเช่น ไฟฟ้า ได้สร้างขึ้นให้ไปถึง-ได้เก็บเงินจากชาวบ้านเป็นค่า **เสา สาย ค่าหลอด ค่าโคม ค่าติดตั้ง** ตำบลหนึ่งเก็บไปประมาณ ๒ แสน สมมติว่า อำเภอเมืองราชบุรีมีตำบลนอกเมือง ๑๐ ตำบล จะได้ ๒๐ แสน ฝากธนาคารได้ดอกปีละ ๒๐ หมื่น ๕ ปีได้ ๑๐ แสนเป็นอย่างน้อย แบ่งกันตามอัตรา นี่แหละที่ถึงประชาชน ซึ่งเป็นที่รู้กันอยู่ตลอดไป

และก็-ระบอบประชาธิปไตยนี้ในโลกทุกประเทศ เขามีบำนาญทุกคนที่พ้นวัยทำงาน หรือเกษียณอายุตั้งแต่ ๖๐ ขึ้นไป ในเมืองไทยนี้ ทุกคนชั้นมันสมอง หรือชั้นปกครองนั้น-ต่างไปเรียน และรู้มาตลอด เข้ามาปกครอง บริหารก็พร้อมกับปรับปรุงเพื่อพวกเขาเอง คือ **นักการเมือง ราชการ กรรมกร พานิชยกร กสิกร เกษตรกร** ที่เป็นราชการครั้งหนึ่งเฉพาะตำแหน่งนายกฯ ๕ หมื่น ค่ารับรอง และเดินทางตรวจราชการอีก ๕ หมื่น ยังมีรายราชการลับอีก ส่วนพวกชาวไร่นาสวนแท้นั้น ทำงานมาตั้งแต่เกิดกระทั่งตาย และลุกขึ้นตั้งแต่ตี ๔ ทำกระทั่งมืด เมื่อมีอายุ ๖๐ แล้วก็ไม่มีเกษียณ ทั้งไม่มีบำเหน็ดบำนาญ ส่วนผลิตผลที่ทำได้นั้น พวกปอบก็เอาสินบนไปติดให้ออกอำนาจควบคุมราคาไว้ ได้ซื้อเอาไปกักตุนเพื่อส่งออกไปขายนอก คิดเป็นตัน เช่น ๑ ตันข้าวสาร เท่ากับ ๑ เกวียน ในกาลหนึ่งประกาศราคาข้าวเปลือก ๑ เกวียน ว่า ๓,๗๐๐ เป็นข้าวสาร ๑ เกวียนก็ใช้ข้าวเปลือก ๒ เกวียน ราคา ๗,๔๐๐ ยังมีปลายข้าว และรำ เกินไปอีก ขายถุงละ หรือถังละ ๑๒๕x๑๐๐=๑๒,๕๐๐ เขาได้ ๕,๑๐๐ ยังมีปลายข้าว และรำ อีก ถ้าส่งนอกจะได้ประมาณ ๑,๐๐๐ ดอลล์ หรือกว่า (สุดแต่จะตกลงกัน) ได้ ๒๐,๐๐๐ มีกำไร ๑๓,๔๐๐ ทุกตัน พวกเขาจึงกล่าวกันว่า ปีนี้ได้น้อยเพียง ๘ ล้าน ในปีต่อมาว่าค่อยยังชั่วหน่อยได้เพียง ๑๕ ล้านเท่านั้น ส่วนพวกชาวไร่นาสวนน้ำแท้ ๆ ไม่ได้อะไรเลย ยังแถมเสียค่าที่เต็มที่ สวัสดิการต่าง ๆ ก็ไม่มี จะเข้าโรงพยาบาลก็ไม่มีเงินจะเสีย แก่เท่าไรก็ไม่มีบำเหน็จบำนาญ สู้พวกสิกร เกษตรกร พานิชยกร กรรมกร ที่เป็นข้าราชการพวกที่ออกข่าวไม่ได้เลย ต่างมีอำนาจออกกฎหมายแต่งตั้งปรับปรุงกรรมาชีพได้เต็มอัตรา และมีอำนาจพิมพ์บัตรชำระหนี้ได้ เช่น พิมพ์ใบละ ๕๐๐ เพียง ๑๕ ใบ ก็ซื้อข้าวสารได้ ๑ เกวียนง่าย ๆ ชาวไร่นากว่าจะทำข้าวได้ ต้องมีนา มีคน มีทุน มีกาลเวลา อย่างเบาก็ ๓ เดือน หรือ ๑ ปี จึงจะทำข้าวได้ ฉะนี้ เขาจึงบริบูรณ์ทุกชนิด พวกชาวไร่นานั้นมีแต่กำลังทำให้พวกนี้ขูดรีดเอาไป ถ้าไม่ทำก็อดตายและถูกริบ ถูกยึดเอาไปเป็นค่าภาษีหมด ก็สิ้นเนื้อประดาตัว และเป็นอยู่อย่างตายซาก เช่นนี้ ชาวนาจึงเลิก ทั้งเวลานี้ ก็มีการประกาศเลิกพันธุ์ข้าวพื้นเมือง จำนำข้าวอื่นเข้ามาแทน ข้าวไทยที่เลี้ยงไทยมาตั้งแต่ต้น ก็ถึงสิ้นชาติด้วยประการฉะนี้ชาวนาไทยรู้ดีว่าข้าวต่างแดนนำมาปลูก ๓ ปีจะกลายเป็นพันธุ์พื้นเมืองหมด

อย่างที่จังหวัดราชบุรีมีภูเขาหินสี มีผู้ระเบิดเอาไปขายได้เท่าไรไม่รู้ ว่าคิดเป็นทองคำหนัก ๓ ตัน นำขึ้นเครื่องบิน บินขึ้นไม่ไหวจึงพุ่งชนภูเขาตกตาย ที่ถ้ำฤษีมีพระพุทธรูป และมีจารึก ก็ถูกบิดเบือน และลบลายไปเสียแล้ว กับที่มีชื่อ-เขาหลักว่าว ผู้ใดไม่ทราบ-ได้ทำหลักหินนำขึ้นไปตั้งไว้ ถือกันว่าเป็นหลักว่าวที่พระร่วงเล่นว่าว ภูเขานี้ก็ถูกระเบิดหมดยอด และหลักหินนั้นก็ตกแตกทำลายไปแล้ว สภาพของเขาหลักว่าว เขางู และของต่าง ๆ ที่ปรากฏก็ถูกนำออกไปกระจัดกระจายหมดไปแล้ว

ได้หลักฐานมา คือ จารึกในถ้ำฤษีว่า งู ดิระ=เขางู พร้อมกับได้จารึกอื่น กับ รูปต้นไทย เช่น ขุนสรวง นางสาง ขุนอิน นางกวัก ขุนสือไทย ไทยงาม ฯลฯ ผู้กระทำสิ่งของไทยไว้ จึงกระทำขึ้นเป็นเล่มหนังสือไทยวิทยา ได้เปิดเผยชื่อสุวัณณภูมิแดนพระพุทธศาสนา และชื่อไทย กับ สิ่งมีของไทย ทั้งได้นำมาเป็นของไทยตามเดิม จากระยะกาลประมาณ ๑๗ ปีนี้ ไทยค่อย ๆ ฟื้นคืนตัวเป็นไทยแล้ว ไทยจึงคงคุณค่าของไทยสถิตอยู่กับไทยตลอดมา มีหลายท่านได้ช่วยเหลือจึงขึ้น เช่น นำเอาไปออกเป็นเสียง และประกาศวันที่ ๒๗ ตุลาคมเป็นวันกะเบื้องจารเข้าใจว่าคงจะใช้ แต่ตัวนี้ เกิดวันที่ ๒๔ ตุลาคมจึงไม่ใช่วันที่ประกาศนั้น และมีออกเป็นความรู้ เช่น นำภาพถ่ายที่สำคัญออกทางโทรทัศน์ กับมีนักศึกษาปริญญาทั้งครูอาจารย์ศาสตราจารย์ได้ใช้เป็นหลักฐานสอนเรื่องไทย แม้ศึกษานิเทศก์ก็ได้นำไปบรรยายประกอบเรื่อง และสถานที่-ที่ประวัติศาสตร์ไม่มีกล่าวถึง และยังได้ทำเป็นปริญญานิพนธ์ ได้มาขออนุญาต ขอแจ้งในที่นี้ว่าหนังสือนี้ไม่สงวนลิขสิทธิ์ (ถ้าพิมพ์จำหน่ายทั้งหมดก็สงวน ถ้าเป็นการอ้างหลักฐานคัดลอกไปก็ได้ ไม่สงวน) ถึงจะหวงหรือจะสงวนลิขสิทธิ์ก็คงไม่ได้ เพราะของไทยนี้เป็นของไทยทุกคน จะเห็นเหมือนพระเจ้าแผ่นดินตลอดกาลมา ท่านไม่ได้หวงใครเลย พร้อมกับทำไว้ให้ลูกหลาน หรือเป็นมรดกตกทอดแก่ลูกหลาน เท่าที่ทำนี้ก็เพื่อได้เป็นหลักฐานไทย ต่างคนต่างเป็นไทยด้วยกันขอได้ร่วมกันยกย่องไทย ใช้ของไทย จรรโลงไทยให้ไทยคงเป็นไทยอยู่ตลอดกาล อย่าให้คนรุ่นหลังกล่าวประนามได้ว่า-รุ่นนี้ไม่มีใครรักษาของไทยไว้เลย เหมือนกับหลักการปูนขาว ทั้งเชื่อมประสาน สอผิวผนัง ปั้นเป็นรูปลวดลาย หล่อพิมพ์เป็นปฏิมากรรม เซาะปรุเป็นจิตรกรรม ได้สุดสิ้นลงในกาลนี้ มีซีเมนต์เข้ามาแทนตลอด แต่ก็มีเชื้อเหลืออยู่สืบรู้ได้ จึงได้ชื่อว่ายังมีผู้รู้จัก ถ้าหากทำขึ้นได้ตามแบบไทยแล้ว ก็คงได้ชื่อว่าไทยยังสืบไทยไว้ได้ บัดนี้ เรากำลังสืบของไทยอยู่ และยังคงอยู่ตลอดกาลนี้ แน่แท้ว่าไทยต้องคงเป็นไทยไปในอนาคตตลอดนิรันดรกาลด้วย.

ธมฺมทตฺโต (พระราชกวี อำ ธมฺมทตฺโต)

วัดโสมนัสวิหาร

๗.๒๔ ตุล ๒๕๒๔

๒.๒๕ ตุล ๒๕๒๕

ในการพิมพ์ครั้งนี้ มีผู้อุปถัมภ์ค่อนข้างประหลาดอย่างนี้

๑.	ทุนต้นผีไทย	๒๕,๐๐๐	บาท
๒.	ทุนมรดกทายาท	๑๕,๐๐๐	บาท
๓.	ทุนเฉลิมฉลอง	๙,๐๐๐	บาท
๔.	ทุนช่วยค่าพิมพ์	๒๐,๐๐๐	บาท
๕.	ทุนงานศพประมาณ	๓๐,๐๐๐	บาท
๖.	บุญส่ง วรรธนะสาร	๗,๐๐๐	บาท
๗.	ละมุน	๒,๐๐๐	บาท

คำไทย ผลไทย

ผลของไทย-ไทยนี้ มีทุกอย่าง
พอเห็นหน้า-ท่าไทย รู้ได้เลย
รู้จักทำ-นำไว้ในเริ่มต้น
มีทุกอย่าง-สร้างขึ้น ดกดื่นไป
ทุกผลผลิตสถิตอยู่ ให้รู้เห็น
ว่าไทยนี้มีต้น-ดลก่อนกาล
บัดนี้ ดูรู้ด่าง ๆ ไม่อย่างต้น
ทำไม่เป็น-เห็นใหม่ ไม่มีใด
เพียงแต่ดู-รู้ของไทย ก็ไม่ทราบ
ทำอะไร-ไม่เป็น เช่นต้นตน
เช่นรูปมี-ยี่ห้าศตวรรษ
ฝีมือไทยไม่มีที่แจ้งเจียน
แม้มากไทย-ได้ดู ก็รู้เห็น
ถึงจะบอก-ออกหลักฐาน ก็ม้านไป
บังเอิญ-คนต้นไทยในกาลก่อน
ออกปัญญา กล้าทำสร้าง วางงอกงาม
สร้างขึ้นเห็น-เป็นวิชา คุณค่าผล
ต้นขึ้นแล้ว-แผ้วทางย่างเดินมา
ไทยจึงเห็นเป็นไทยในต้นก่อ
ชื่อจึงยัง-ตั้งเป็นต้น ผลสร้างมี
ผู้ต้นไทย ให้ตัวอย่าง ออกอ้างได้
ขยายพันธุ์ สรรสร้าง วางสำคัญ
มีรูปแบบแนบไว้-ให้ไทยรู้
แม้พืชพรรณสรรพ์สะพรั่ง-หลั่งทั่วไป
น้ำมีปลา นามีข้าว อ่าวมีโบก
ในคนดี-มีแก้วดาด-ศาสน์ศีลธรรม
ไทยได้สู่ รู้โลกนี้-ที่พึ่งพัก
ได้สร้างไทยไว้แก่โลก-โจกจวงเจิม
เหตุที่ทำ กรรมที่ดล ผลที่เกิด
เป็นดบดอกกอกลูกหลาน-ดาลรางวัลย์
ทั้งภาษา, อาชีพ, ประทีปไทย
ทั้งต้นชั้นศิลปกรรม-จำนิยม
มีมือเท้า-เท่าคน ผลสืบต่อ
ขึ้นความรู้-ดูยุติธรรม ทำเส้นเอ็น
เป็นยอดรู้-ผู้ที่ มีทุนศักดิ์
แม้น้อยยอมถ่อมตน-ดลปัญญา
ไทยจึงตั้งรังไทย-ไว้คงอยู่
ไทยสงวนนวลไทยในส่วนดี
ไทยคงไทยได้นี้-มีอยู่แล้ว
ไทยครองไทยได้นี้-ที่สำคัญ
รูปโครงสร้างสัญญลักษณ์ประจักษ์เผย
ด้วยคุ้นเคยอย่างดี-ที่เป็นไทย
เป็นดอกผลตกถึง-จึงเห็นได้
เก่าถึงใหม่-ยังอยู่ รู้ทุกกาล
ซึ่งดกเด่น-ทุกอย่างอ้างหลักฐาน
สืบวงวารต้นเถา-เป็นเผ่าไทย
ปัญญาชนรู้แต่ลอก-ดอกอื่นให้
เพียงจำได้-ก็ขึ้นขั้นปัญญาชน
แถมสร้างบาป-กดไทย ให้อับผล
เท่าเทียมต้นไม่ได้-ได้แต่เลียน
ดูส่วนสัดเป็นฝรั่ง-ทั้งหน้าเศียร
พระจึงเพี้ยนแบบอย่าง-อำพรางไทย
คิดไม่เป็น-จึงไม่รู้ เพียงดูได้
ไม่มีใคร เถียงขึ้น-ก็อื้นตาม
มีรู้สอนให้รู้-สู่สนาม
สมกับนามไทยนี้ มีปัญญา
สอนแด่คนลูกหลาน-การก้าวหน้า
เป็นคุณค่า-ได้เกิด เทิดผลดี
สายสืบต่อเจริญมา-ตราศักดิ์ศรี
ขึ้นเป็นที่ต้นไทย-น้อมไหว้กัน
ลูกหลานไทย-รู้เห็น เช่นปลูกปั้น
ไทยจึงมั่นคงอยู่-ผู้เป็นไทย
แร่ธาตุสู่ผลสิน-รินผลให้
ต้นทุนไทย-ทรัพย์ในดินสินในน้ำ
ใต้ดินโตรกน้ำมันอันดกดำ
ในสรวงสำสางทรง-คงต้นเดิม
ได้รู้จักทำประโยชน์โสดส่งเสริม
ก่อผลเพิ่มโลกนี้ มีสำคัญ
จึงชูเชิดแหลมหลัก-ศักดิ์มิ่งขวัญ
ทุกสิ่งสรรพ์ไทยนี้-มีอุดม
ทั้งจิตใจ มีปัญญา มาสะสม
ทั้งสยมวิญญาณ-บรรดาลเป็น
จิตใจก่อเป็นคน-ผลที่เห็น
ปกครองเป็นกำลังใหญ่จูงไทยมา
รู้เป็นหลักตนมี-ที่นำหน้า
ถ้าใหญ่กว่านำหมู่-อยู่ด้วยดี
ไทยเป็นผู้รู้รักษาค่าศักดิ์ศรี
ไทยทุกที่เป็นไทยในทุกวัน
ไทยต้นแถวส่งให้เห็น-เป็นของขวัญ
ไทยพร้อมสรรพ์เป็นไทย-ชาติไทย เอย.

อ.เสาวดี
๒๒. กันย. ๒๕๒๔

คำนำ
(พิมพ์ครั้งที่ ๕)

ณ ครั้งที่ ๕ นี้ ก็เพราะมีโอกาสได้กระทำตามที่รัฐประกาศให้ร่วมเฉลิมฉลอง พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งไทยควรมีประวัติไทยที่มีหลักฐานไทยปรากฏยืนยันความเป็นจริงตามที่ได้พบเห็นกันมา กับทั้งตามที่ท่านครูบาอาจารย์ได้ปรารภไว้ ก็เพราะ-หนังสือ พุทธสาสนสุวัณณภูมิปกรณ ราชบุรีวัตถุกถา ตำนานเมืองขุน ซึ่งพิมพ์ในกาลเฉลิมฉลอง ๒๐๐ ปีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้พิมพ์เพียง ๑,๐๐๐ เล่มหมดไปแล้ว ทั้งเกือบทุกท่านได้ช่วยค่าพิมพ์ไว้มากด้วย พร้อมกับได้พบหลักฐานจึงเพิ่มเติมเข้าไปอีก ก็คือ จารึกหล่อสลักลวดลาย-ลายสือไทยไว้ ณ เมืองจีนโบราณ รัชสมัย-พระเจ้าอิ่งตี่ฮ่องเต้ซึ่งทรงเป็นปฐมกษัตริย์แห่งพระราชวงศ์ ประมาณกาลก็ ๒,๒๐๐ ปี ก่อน พ.ศ. ก็เมื่อประมาณ ๔,๗๐๐ ปีกว่ามาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๐) ซึ่งได้ทรงสืบต่อกันมาถึงราชวงศ์เจ้าหรือจ้าว ทั้งได้สร้างลายสือไทยไว้ด้วย จึงเป็นหลักฐานไทยได้แน่นอน ยังได้พบ-จารึกตัวสือไทย ณ ปราสาทอียิปต์ สมัยราชวงศ์ใหม่-ฟาโรหฺซฺ เซติ ๑ แรมเส็ซ ๒ New Kingdom Pharaohs seti 1 Ramses 2 B.C. 1567-1085 ซึ่งอ่านอย่างไทยว่า-ราชวงศ์ พระเจ้าฟ้าโร่สีไท ๑ พระเจ้าแรมเส็ซ ๒ ก่อน ค.ศ. ๑๕๖๗-๑๐๘๕ ปี ก็เมื่อประมาณ ๓,๕๕๔ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๐) ตัวสือไทยที่จารึกไว้ ณ ปราสาทหินนี้มีว่า-เพื่อนรักสนุกกัน แถวล่างอ่านได้ว่า-(พ่อ)ขุนไทยฟ้ารุ่ง ขุนหญิง ขวัญฟ้า คำชื่อไทยว่า-ฟ้าโร่ กับ ฟ้ารุ่งนั้น ก็มีความหมายอย่างเดียวกัน พระองค์ทรงออกคำอย่างชาวอียิปเชียนก็ออกจารึกว่า-ฟาโรหฺซฺ ซึ่งคงมีความหมายเช่นเดียวกับไทย ที่ออกว่า-ฟ้าโร่และออกเป็นไทยว่า-ฟ้ารุ่ง ตามที่ปรากฏตัวจารึก และคำชื่อต่อไปว่า-ขวัญฟ้า นั้น ต้องเป็นพระนามพระมเหสีของพระองค์ ก็คำชื่อว่า-ฟาโรหฺซฺ หรือเสียงไทยว่า-ฟ้าโร่ นี้ ซึ่งเป็นชื่อใหญ่หลวงขนาดจักรพรรดิราชเจ้าอาจเป็นพระนามยกย่องเฉพาะถวายนำพระนามจริง เช่น ฟาโรหฺซฺเซติ หรือฟ้าโร่สีไท และเช่นคำไทยที่ปรากฏอยู่-ก็คือ ....สมเด็จ สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง พระร่วง ในหลวง และชื่อ-วิสามัญนามพิเศษประจำเฉพาะว่า-ฟาโรหฺซฺ ฟ้าโร่นี้ มีประจำมาตั้งแต่ยุคสมัยเริ่มต้น กระทั่งสุดท้าย ซึ่งดูพระนามจริงแล้วไม่มีใกล้ชื่อไทยเลย มีเพียง-ราชวงศ์ใหม่ที่ได้อ้างมาแล้วว่า-เซติ สีไท (seti) เท่านั้น แต่ก็ให้แน่ใจว่า-เป็นชื่อคำไทย และ มีคนไทยไปอยู่มากได้ประสมประสานกันได้ออกหัวคิดสติปัญญาเป็นความรู้สร้างวัฒนธรรมขึ้นกระทั่งสถาปนาตัวขึ้นเป็นฟาโรหฺซฺ เซติ หรือ พระเจ้าฟ้าโร่สีไท ทั้งยังใช้ลายสือไทย และ ชื่อไทยไว้ จึงคงอยู่ได้เป็นหลักฐานในกาลนี้ ยังมีเขตบริเวณแดนใกล้เคียงกันอีก ก็คือ-เกาะซิซิลี ซึ่งติดต่อไปถึง โรมัน-อิตาลี ณ ปี ค.ศ. ๑๙๖๐-๑๙๗๐ มีคณะขุดค้นกันขึ้นได้ขุดค้นจึงได้พบร่องรอยโบราณกาลก่อน ค.ศ. ๑,๒๐๐ ถึง ๕๐๐ ปี ก็เมื่อประมาณ ๓,๑๘๗ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๐) ณ เมืองท่าโบราณชื่อ-มอตย่า MOTYA ค.ศ. ๑๙๖๘ ณ มอตย่านั้น ได้พบของโบราณมากมาย ก็ได้มีของไทยอยู่หลายชิ้น เช่น งาช้าง-ที่สลักเป็นรูปแม่โพสบ ซึ่ง-มือทั้งสองถือรวงข้าวเป็นสำคัญ และ รูปแม่ย่านางประทับในห้องหน้าต่างสถิติหัวเรือเดินทะเล และแท่นพิมพ์ผ้า-มีลายสลักเป็น-ลายสือไทยว่า-มิ่ง ผู้ทำขาย พ่อลือสอน ฯลฯ กับ บ้านโมเสค ณ พื้นโมเสคดำ ประดับสลับโมเสคขาวขึ้นเป็นลายสือไทยทั้งสองด้านว่า-ชื่อออย ชัดเจน ของโบราณที่ขุดค้นพบนี้ ในหนังสือนี้มีกำหนดว่า-ก่อน และหลัง ค.ศ. ๓๙๗ ปี ก็หมายถึงว่า-ก่อน ค.ศ. ๔๐๐ ปี หรือหลังมา ๔๐๐ ปี ก็ได้แน่นอนว่า-ของไทย และ สือไทยมีมาแล้วจึงไปปรากฏอยู่ให้นักโบราณคดีวิทยาพบเห็นได้

ณ ทวีปออสเตรเลีย มีภูเขาหินทราย อันมีชื่อที่ขนานระบุบอกว่า-พุ่มภูคู่ทรวง ซึ่งธรรมชาติได้สลักเสลาไว้ Monuments Sculpted by Nature ทั้งสองพุ่มภูมีเส้นขนานเหมือนเส้นบันทัด ณ พุ่มซ้ายมีรอยสลักเป็นเส้นขนาน และเป็นรายจารึก-ลายสือไทยให้อ่านได้ว่า-เพื่อนรักดี ณ พื้นเรียบ ล่างมีรอยเลือนลางมาก แต่พอมองเห็น และให้อ่านได้ว่า-พ่อขุนทอง แม่ทองดี ส่วนพุ่มขวามีเงาบังจึงมืด มีสว่างเฉพาะกลางใต้ จึงพอมองเห็นได้ให้อ่านได้ว่า-แม่นางใยดี เขาว่า-เป็นพุ่มภูพิเศษสุดมหัศจรรย์แห่งหนึ่งประจำทวีปออสเตรเลีย และว่า-ธรรมชาติสลักเสลาไว้ก็ยิ่งดีมากขึ้นว่า-ธรรมชาติก็รู้จักคนไทยดีจึงได้สลักชื่อไทย และสลักลายสือไทยให้รู้อ่านได้อีกด้วย แต่ผู้เขียนมั่นใจว่า-ลายเส้น และรอย

จารึกนั้นเป็นส่วนที่คนทำขึ้นซึ่งยืนยันว่า-มีคนไทยสมัยคิดหนังสือได้ไปอยู่แล้ว และได้กระทำไว้ ก็ตัวสือไทยนี้ มีมาตั้งแต่ต้นกัป ณ ยุครัชสมัย-พระเจ้ามหาปนาทบรมจักรพรรดิ พระองค์ทรงคิดได้ให้คหปติรัตน คือ ขุนคลังแก้วเรียนรู้กระทำบัญชีจักรพรรดิราชสมบัติ และได้ไปจดพระพุทธลักษณะ และพระพุทธคุณประจำพระองค์พระกุกกุสันธสัมมา-สัมพุทธองค์มาถวาย จึงเป็นเหตุสละราชสมบัติออกทรงผนวชทรงเอาพระเศียรเกล้า กับพระสรีรกายกระทำสักการะบูชาแล้วตั้งปณิธานปรารถนาพระโพธิญาณ และได้รับพระพุทธพยากรณ์ จึงเป็นเหตุให้ตรัสเรื่อง-อนาคตวงศ์ซึ่งมีปรากฏอยู่แล้ว

กับทั้งยังได้พบหลักฐานเอกลักษณ์ไทยซึ่งมีทั่วตลอดแถบเหนือโลก เช่น พวก-**ลพ, ลบ** แต่เขาเขียนเป็นตัวสืออังกฤษอ่านเป็น-ภาษาอังกฤษว่า-**แลพ, แลบ** (แล็พและแล็บ) **ลพ** หรือ **แล็พ** ถ้าเป็นชื่อคนเขาพิมพ์ไว้อย่างนี้-Lapp อ่านว่า-**แล็พพ** ถ้าเป็นชื่อประเทศหรือถิ่นลาน เขาพิมพ์ไว้อย่างนี้-Lapland อ่านว่า-**แล็พแลนด** สำหรับพวก-**ลบ, แล็บ** นั้น เขาพิมพ์ชื่อเต็มไว้อย่างนี้-Labrador อ่านว่า-**แลบราดอรฺ** (..โด้รฺบ้าง) เพราะเขาไม่มี-**สระอบ** จึงออกเสียงไปตามภาษาของเขา ชื่อไทยจึงถูกเปลี่ยนไปกระทั่งไทยไม่รู้จัก พวกลพ หรือ ลบ (แล็พ หรือ แล็บ) ก็ได้สร้างโบด หรือ เรือนสางมียอดแหลม มีเรือมาดกะสวนเหมือนไทย และ แกงเลียงก็อย่างไทย ไปถึงเผ่าเอสกิโม ก็มีเรือมาดกะสวยทำหัวท้ายแหลมเหมือนไทย ใช้สว่านชักมีคัน และ สายเหมือนไทย ใช้เรือมาดกะสวยตกเบ็ด หรือตกปลา, กุ้ง, เหมือนไทย คือ ใช้คันเบ็ดยาวปลายแหลมวางขวางบนกลาบเรือ ส่วนเผ่านาวาโจ หรือ เผ่าลาวจ้าวนั้น ณ อเมริกาเหนือนั้นได้เห็นภาพถ่ายกระทำพิธีการอย่างหนึ่ง ทั้งหญิง และ ชายทุกคนในพิธีการนั้น**ต่างนั่งพับเพียบไทยทั้งหมด** และทุกคนต่างมีพวงลูกปัดคล้องคอ (เหมือนไทยรุ่นปู่ย่าตายายสมัย พ.ศ. ๒๔๐๐-๒๔๕๐) ทั้งนี้ เพราะฝรั่ง และ อินเดียนแดงเผ่าฝรั่งและอินเดียนแท้ต่าง**นั่งพับเพียบไทยไม่เป็น** ฯลฯ เป็นอันว่า-**มีคนไทย** กับมีของไทยไปปรากฏตลอดโลกแล้วเป็นกาลเวลากว่า ๓,๐๐๐ ปีแล้ว คราวแรกก็ยังกริ่ง และแหนงใจต่อสิ่งที่เป็นไทยนั้นอยู่ จึงขลาดใจอยู่บ้าง **ครั้นพบตัวสือไทย กิริยาไทย คือ นั่งพับเพียบ เครื่องใช้ เช่น เรือมาดกะสวย และสว่านชักซึ่งมีสาย, คันชัก, แป้นหัวใช้คาง หรือ อกกด และ เดือย หรือ ดอกไช, เจาะ** ฯลฯ ทั้งนี้ เช่น **นั่งพับเพียบ** ฝรั่ง, แขก, จีน, ทำไม่เป็น หรือ นั่งไม่เป็น-เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้ถ้ายังขลาดอยู่อีกคนหนึ่ง ไทยก็สูญสิ้นสัญลักษณ์ และเอกลักษณ์ คือ **ระบบแบบไทย** และ **สิ่งของไทยที่มีอยู่แล้ว** ก็คงจะกลายเป็นไม่มี จึงจำเป็นต้องกล้าเอาหน้ารอด เพราะไม่ได้ดีอะไรเลย ทั้งได้แต่ถูกแช่งด่าตลอด และ สิ้นเนื้อประดาตัว จึงไม่ต้องพูดถึงความดีความชอบ มีแต่จะต้องจมลึกลงไปยิ่งกว่าปิดทองหลังพระ และยืนยันได้อย่างเปิดเผยว่า-ทำให้ไทยเป็นไทยอยู่ได้เพียงเท่านี้ก็เพราะเหตุที่ได้กระทำมาแล้ว ทั้งยังได้เกิดจิตสำนึกรู้อยู่เสมอว่า-มีอยู่เพียงคนเดียวเท่านั้น ถึงจะมีอุปสรรคอย่างไรก็ต้องทำเพื่อไทยได้ฟื้นคืนตัวเป็นไทยอยู่ตามเดิม ณ ครั้งหนึ่ง พ.ศ. ๒๕๒๖ จะมีการเฉลิมฉลอง-ลายสือไทยมีอายุครบ ๗๐๐ ปี เป็นกาลที่มีวิทยุโทรทัศน์แล้ว ทั้งมีแถบบันทึกภาพฉายกระแสพระดำรัส และ สนทนาบรรยายในวิทยุโทรทัศน์ จึงได้ฟังกระแสพระดำรัส และการสนทนานั้น ๆ เสมอ ได้ฟังว่า-ได้อ่านหนังสือของท่านมีความรู้มากมาย (และ-ทรงอ่านหนังสือไทย ณ ชวาได้) กับ สนทนาว่า-ที่ทำเอาของไทยกลับคืนมาเป็นของไทยนั้น มีความเลื่อมใสท่านอย่างจริงใจ ซึ่งได้ฟังแล้วเพียงแต่คิดสำนึกความเท่านั้น เพราะนึกเข้าใจว่ากล่าวถึงผู้อื่น ฉะนี้ จึงขอพระราชทานอภัย และ ขออภัยด้วย ขอเล่าถึงความจริง ตั้งแต่ต้น พ.ศ. ๒๕๐๗, ๘, ๙ นั้นได้เจอจารึกก็ได้อ่านจึงรู้เรื่องไทยได้ตลอดจึงกระทำขึ้นให้รู้เรื่องไทยตามที่ปรากฏอยู่แล้วว่า-ไทยนี้ต้องเป็นเผ่าแรกต้นที่ทำความเจริญแก่โลกมนุษย์แน่นอน เช่น คิดลายสือไทย, ลายตัวเลขไทย ออกเสียงคำพูดไทย ร้องเพลงกล่อมลูกได้ สร้างเสียงคำกลอนร้องเพลงได้ ฯลฯ ก็-**คำพูดไทยนั้นแม้ ในกาลบัดนี้ก็ยังไม่มีไวยากรณ์ ซึ่งยืนยันว่า-มีมาแต่ต้นเดิมเก่าก่อน ส่วนภาษาที่มีไวยากรณ์นั้นเป็นภาษาที่สร้างขึ้นในภายหลัง** เช่นนี้ ไทยจึงควรสรรเสริญ และกล่าวเกียรติคุณขึ้น ทั้งได้พบจารึกกเบื้องจาน และ จารึกอื่น ๆ ก็มีบอกไว้ตลอดทุกประการ แต่ละล้วนเป็นหลักฐานได้แน่แท้จึงได้กระทำมาแล้ว ทั้ง-ทรงสางท่านต้นไทย คือ ขุนสรวง, ขุนนางสาง, จ้าวฟ้า, จ้าวแม่, ทับทิมทอง, จ้าวพ่อช้าง (คเณศวร), จ้าวแม่ซื่อฟ้า, ฯลฯ ได้มาพบ และ เล่าแจ้งให้รู้สางใส หรือไสยศาสตร์ จึงได้กระทำเพื่อเป็นความรู้เรื่องไทย หรือแบบระบบไทย, วัฒนธรรมไทย **ที่พิเศษสุดเฉพาะไทยก็คือ-ขึ้นครูบา, ไหว้ครู, ขึ้นครู** ฯลฯ ได้กระทำตามที่

ท่านต้นได้ให้กระทำอันเป็น-ของไทย แต่แล้วก็ถูกแถลงการณ์เถื่อนประกาศว่า-เป็นของปลอม, โกหก, หลอกลวง, ทั้ง ๓ วลีนี้มีอำนาจให้ติดคุกได้ทุกวลีและ ถูกแช่งด่ามาตลอดกาลนานนั้นกระทั่งติดเป็นสำนึกในจิตสำนึกเป็นประจำ แต่ก็สำคัญจิตคิดประจำใจว่า-ขอเอาตัวคนเดียวนี้ขึ้นรับคำแช่งด่าต้นไทยทุกท่านที่สร้างไทยไว้ ซึ่งทุกท่านยังเหลือกระดูกในโกศตั้งอยู่ ณ โต๊ะบูชา หรือ ฝังไว้ในกรุ หรือ นำเอาไปทิ้งแล้ว คงยังเหลืออยู่แต่สิ่งที่ท่านได้สร้างไว้ เช่น ลายสือไทย, ลายเลขไทย, คำพูดไทย, นา สวน. ไร่. เครื่องใช้ไทย ฯลฯ ที่พวกไทยบัดนี้ยังใช้กันอยู่ จึงควรกล่าวถึง และควรสรรเสริญตามจริงที่มีอยู่แล้ว กลับถูกโหมกระหน่ำแช่งด่าอย่างหนัก จึงออกรับแทนทุกท่านต้นเพื่อให้ทุกท่านต้นคงอยู่ตามเดิม แต่ก็ยกเว้นผู้แช่งด่านั้นเป็นลูกหลานเหลนของต้นที่ต่างขุดก่นขึ้นมากล่าวอย่างสนุกปาก จึงไม่เข้าไปขวางกั้น อันอาจถูกกล่าวหาว่า-เสือกไม่เข้าเรื่องก็ได้ จึงเปิดโอกาสให้แช่งด่าตามเสรีภาพประชาธิปไตย และ ยังได้พบหลักฐานเอกลักษณ์ไทยไปตลอดแถบเหนือโลก และ มีลายสือไทยไปตลอดแถบใต้โลกก็ทั่วโลกแล้ว ซึ่งท่านต้นไทยนั้น กับ ต้นของเขาซึ่งเป็นร่วมกันก็ตาม แต่อนุชนนั้น ๆ ต้องกระทำตามเสรีภาพ และคตินิยมของอารยชนสมัยใหม่นี้ จึงประนามว่า-เป็นชาตินิยม และ ไทยนิยม เมื่อเป็นไทยแล้ว-ยังไม่มีชาตินิยม, ไทยนิยม แล้ว ก็คงนิยมอย่างอื่น เช่น พวกหลายกระดองนิยมกัน ก็เพียงประกาศ แต่ยังไม่ไปเป็นจีน และ อาหรับ ฉะนี้ ในคราวที่มีกระแสพระดำรัส และ มีคำสนทนาขึ้นนั้นได้แผกไปจากแนวเดิมซึ่งมีแต่แช่งด่า ที่ได้ทรงสรรเสริญ และ นิยมไทยนี้ จึงกระทำให้เข้าใจเจตนาต่างไปจากส่วนจริงบริสุทธิ์ ครั้นต่อมา ได้คิดถึงพระสำนวนว่า-ท่าน และสำนวนว่าเลื่อมใสนั้น ไทยใช้เฉพาะพระในพระพุทธศาสนาเท่านั้น ก็พลันเข้าใจได้ จึงเกิดปีติปราโมทย์-กระแสพระดำรัส และสำนวนสนทนานั้นอย่างแท้จริง อันเป็นเหตุให้ต้องกระทำต่อจนกว่าจะสำเร็จตามที่ท่านต้นไทยได้ขอร้องให้กระทำ

และในกาลก่อน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๒ มานั้น ได้พบจารึกเรื่องไทยตลอดแล้ว ทั้งรู้ว่า-ตัวลายสือไทยมีมาเมื่อ ๖๘๓๕ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๐) แน่ใจว่า-คงจะมีไปอยู่ในต่างประเทศเป็นแน่ เมื่อพบหนังสือ-โบราณคดี อินโดนีเซียน ศิลปศาสตร์ Ancient Indonesian Art มาแล้ว จึงได้พบหนังสือไทยปรากฏ ณ ชวาอินโดนีเซีย ยังได้พบชื่อเมืองไทยแต่พิมพ์ตัวสืออังกฤษว่า-ลวุ, สุขุ, เตฺจลา (ลโว้, สุโขทัย, เจลล,) ใต้สุดชวา เหนือบาหลีมี-ร่วง เมรปี (เมืองพระร่วง) ได้พบหนังสือไทยสลักไว้ว่า-พระญาฆเณสยำ จารึกสลัก ณ ใบสีมาว่า-พ่อขุนฟ้าชวสี ยังมีรูปหล่อเป็นตัวหนังสือได้ทำตัวสือไทยไว้บนหัวเชิดสอนเด็ก มีตัว อ.ศ. เป็นต้น และได้พบหนังสือ-ทางเสด็จพระพุทธองค์ The Way of The Buddha ได้พบทั้งหนังสือไทยและหนังสือขอม ก็ยังไม่เพียงพอ ทั้งที่มีแถลงการณ์เถื่อนประกาศออกมาว่า-ปลอม, โกหก, หลอกลวง ด้วยแล้วก็ยิ่งวิตกหนักขึ้น เพราะว่า-ไทยนี้ แม้ใช้ชื่อว่า-สยาม, เซียม, เซม ก็ถูกกดให้จมลงใต้ชื่อ-อินโดไชน่า จึงสูญไปแล้ว และ หนังสือไทยก็ถูกยกไปให้อินเดีย ทั้งแผ่นดินตลอดเมืองไทยนี้ก็ถูกยุบลงไปให้อยู่ใต้ทะเลหลวง ตามที่นักรู้สันนิษฐานว่าไว้ แต่ก็ได้หนังสือ-เอกสารหิน ซึ่งกรมทรัพยากรธรณีกระทำขึ้น พ.ศ. ๒๕๐๘ มีระบุถึงอายุ-ซากหินดึกดำบรรพ์-Fossile ครั้นได้ต้นโตนดหิน, ต้นมะพร้าวหิน, ต้นสักหิน ฯลฯ ซึ่งเป็นหินแก้วแล้ว เอาตามซากหินนี้ ซึ่งมีกำหนดกันว่า-ถ้าเป็นหินแข็งธรรมดาก็มีอายุ ๑๐ ล้านปี ถ้าเป็นหินแก้วแสงมีรุ้ง-ซึ่งฝรั่งว่ามีอายุ ๑๖๐ ล้านปี ฉะนี้ จึงอ้างเป็นหลักฐานได้ว่า-ต้นไม้ทั้งนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่ใต้ทะเล แต่ขึ้นอยู่ ณ พื้นดินบก จึงยืนยันว่ามีบกมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๑๖๐ ล้านปี ก็เป็นอันว่ารอดตัวไปได้ ทั้งประวัติพระมหาปุณณเถร และ พระสัจจพันธเถร จึงเป็นที่มีได้แน่นอน และก็มีอยู่แล้ว กับ หลักฐานนี้ก็เป็นที่แท้ว่า-พื้นแผ่นดินไทยมีบกตลอดไทยให้ไทยพระพุทธศาสนาเป็นอยู่ได้ เช่น พระมหาปุณณเถรมา ณ ถ้ำเขางูเป็นต้น ซึ่งมีอยู่แล้วก็คงตามเดิม และอีกโสดหนึ่งก็คือชื่อ-ไทย หรือ สยาม ที่หายไปจากแผนที่โลกซึ่งจมลงไปในชื่ออินโดไชน่ามานานประมาณ ๑๕๐ ปี ที่ผู้เขียนมีรู้อยู่เพียงคนเดียวก็สัก ๕๐ ปี เท่านั้น ครั้นประมาณ ๒๕๒๖ คู่สามีภรรยาได้ให้พบหนังสือ-สมุดแผนที่โลกฉบับอังกฤษ Britannica Atlas ซึ่งพิมพ์ ค.ศ. ๑๙๘๑ พ.ศ. ๒๕๒๔ เพิ่งมาถึงกว่าจะได้ดูพอรู้ก็ พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้เห็นมีแผนที่ และชื่อไทยว่า-ประเทศไทย THAILAND กรุงเทพ KRUNG THEP ความที่แก้ไขเพิ่มเติมให้นี้ได้พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๑๓ ค.ศ. ๑๙๗๐ ก็คงพิมพ์ต่อ ๆ มาถึงครั้งที่ ๗ ซึ่งมาถึงให้เห็นนี้ แผนที่โลกแผ่นแรก ๆ หน้า ๖ ได้พิมพ์ชื่อ-ประเทไทยไว้ใต้ชื่อ-อินโดไชน่า อย่างนี้- INDOCHINA THAILAND ดังนี้ จึงเป็นที่

เห็นชัดว่า-ไทย ได้จมหายลงไปใต้อินโดจีนนานถึง ๑๕๐ ปีกว่า เมื่อมีขึ้นในแผนที่โลก ณ ค.ศ. ๑๙๗๐ พ.ศ. ๒๕๑๓ นั้น จึงเป็นเช่นเกิดใหม่ เหมือนชาติที่หลุดพ้นจากการยึดครองทั่ว ๆ ไปนั้น ส่วนชื่อ-กรุงเทพนั้น แม้ไทยจะตั้งขึ้นใช้ ณ พื้นที่ชื่อว่า-บางกอก ได้กว่า ๒๐๐ ปีในกาลนั้นก็ตาม เมื่อเขาใส่ให้ แต่ได้ใส่-บางกอกไว้ข้างล่างเพื่อรู้ชัดว่าแห่ง และ ที่เดียวกันเท่าที่ได้ฟังสนทนากัน มีกล่าวแต่ชื่อ-บางกอก ซึ่งออกตามตัวหนังสือภาษาอังกฤษว่า-BANGKOK ว่า-แบงค็อก ฉะนี้ ชื่อไทยจึงหายไปในหนังสือ และ ภาษาอังกฤษ หวังว่า-ท่านผู้รู้ภาษาอังกฤษทุกท่านคงรู้ดีกว่า ฉะนี้ ชื่อไทยจึงถูกเปลี่ยนไป ไทยก็พลอยเปลี่ยนไปตามเขาด้วย แต่ที่เขาใส่ให้ในแผนที่โลก ณ พ.ศ. ๒๕๑๓ ไทยก็กลายเป็นประเทศเพิ่งเกิด ก็ยังดีกว่าสมัยที่ไม่มีไทยคือว่า-ไทยหายไปจากโลก คราวนี้มีมาได้ ๑๘ ปี ก็เริ่มสาวหนุ่มขึ้นแล้ว อาจพอเดียงสาได้บ้างกระมัง

เท่าที่ความรู้กว้างขวางเกินขอบเขต อย่างน้อยก็รู้จักไทยทั่วโลกทั้งที่ไม่เคยออกไปนอกประเทศเลย แต่ทำไม-จึงรู้ได้ก็เพราะมีผู้นำหนังสือมาให้ดูรูปภาพ ครั้นดูบ่อย ๆ เข้า ก็พบไทยได้-ในทีท่า และ สิ่งของไทย ถ้ามีหนังสือไทยด้วยแล้วก็ยิ่งเป็นไทยแน่นอนทุกประการ ฉะนี้ จึงพอมีความรู้กระทำเรื่องไทยได้ไม่น้อยเกินกว่าโลก อาจจะมากไปถึงปรโลก หรือเฟือนทรงสางด้วยก็ได้ ถ้าผู้รู้กันแล้วก็พูดได้ง่ายมาก **ถ้าหากผู้ที่มทู่สุดแสนที่จะชุบชั้นได้ เพราะ-บทบรมนั้น พระพุทธเจ้ายังไม่ทรงสอน ตัวก็เลยไม่พร้อมใจจะชุบชูขึ้น ก็ปล่อยให้ฆ่าตัวเองไปแล้ว** เช่น พวกที่คัดตัวเองออกจากไทยไปซุกแซกอื่น

แต่นี้ก็ถึง-ตัวหนังสือจารึก และ **สุวัณณภูมิในไทย** เพราะต่างรับรอง-**หนังสือไทย หรือลายสือไทยมีแค่สมัยสุโขทัย พ.ศ. ๑๘๒๖ เท่านั้น** แต่สุวัณณภูมิมีชื่อมาตั้งแต่-สมัยพระพุทธกาล กระทั่งถึง พ.ศ. ๑๐๐๐ และ-**มีจารึกตัวสือไทยที่ฐานพระ ณ ถ้ำฤษี เขางู** ก็ถูกยกไปให้อินเดียไปแล้ว และ พระที่มีจารึกเป็น-ตัวสือไทยว่า-**สุวัณณภูมิ** ก็ว่า-ปลอมเพราะมีก่อนจารึกหลัก ๑ ฉะนี้ จึงจำเป็นต้องมีหนังสือภาษาอังกฤษ และ อเมริกัน เพราะต่างถือกันว่า-สิ่งที่มีอยู่ในหนังสืออังกฤษทุกอย่างเป็น-อมตคุณภาพพิเศษยิ่งกว่า-พระไตรปิฎกไทย จะเห็นได้ เช่น ในพจนานุกรมไทยมีศัพย์ว่า-ศาสนา ตอนให้ความหมายรู้ก็กระทำตามนิยามของศัพท์คำอังกฤษตลอด จึงจำเป็นต้องมี ก็ไม่รู้ว่าจะหาได้ที่ไหน และ จะมีลายสือไทย หรือ หนังสือไทยมีปรากฏอยู่ หรือ ไม่ ถ้าไม่มีแล้วเรื่องไทยก็หมดสิ้น จึงไม่ต้องค้นไทย เพราะไทยได้สูญสิ้นจมหายลงไปใต้ชื่อว่า-อินโดจีนนานแล้ว

ณ ก่อน พ.ศ. ๒๕๑๕ มีหนังสืออังกฤษหลายชนิดเป็นชุดนำมาให้ผ่อนส่ง ก็ได้มาชุด ๑ ชื่อ-ห้องสมุดครอบครัว-THE NEW UNIVERSAL LIBRARY และ-คู่ภรรยาสามี ร.อ.สมนึก พัฒนวิบูลย์ ร.น. และ สุนารี ผู้ภรรยา ก็ได้หนังสือชุด-กาลชีวิน-TIME LIFE ได้นำมาให้อ่าน โดยเฉพาะก็คือ-อเมริกา โบราณ-ANCIENT AMERICA ได้พลิกดูรูปพวกเผ่ามายา และ อินคา ได้พบลายปูนปั้นเป็นลายเลข ๑, ๒, ๖, ๑, เห็นตัวสือไทยคล้ายตัวปัจจุบันนี้จึงอ่านได้ความว่า-ต้นคนอินฟ้า แม่ญ่านางไทย จึงรู้ว่า-เป็นไทย ทั้งชื่อและเขียนด้วยหนังสือไทย ในคำพูดไทยด้วย ด้วยหนังสือเล่มนี้เป็นเหตุให้ดูไปถึงเล่มอื่น จึงเจอไทย, สิ่งของไทย และหนังสือไทย ซึ่งมีไปตลอดโลก เพราะคุณทั้ง ๒ นั้นได้เป็นผู้นำหนังสือมาให้พบจึงเกิดความสำนึกขึ้นชนิดยิ่งใหญ่ว่า-เป็นผู้เปิดเผยทั้งโลกให้ได้มองเห็นกลุ่มคนไทยได้กระจายไปอยู่ทั่วโลกมาแล้ว แม้ชื่อจะเปลี่ยนไปตามตัวหนังสือ และ ภาษาท้องถิ่น **แต่ความเป็นไทย คือ ท่าทางไทย, สิ่งของไทย, เฉพาะก็คือ-หนังสือไทย และ คำพูดไทย มีปรากฏให้ทราบ** แม้จะเปลี่ยนไปบ้างก็พอเห็นเค้าได้ เช่น ชาววัา, ชาวลวัา, ลัวะ, ลว. ลพ, ที่เปลี่ยนไปเป็น-แล็พ หรือ แล็พพ, หรือ แม่ย่า เป็น-มายา MAYA หรือ ตามตัวอ่านว่า-แมแย, เป็นต้น มีผู้มีทุนได้จัดหามาให้ ๔ ชุด ประมาณ ๑๐๐ เล่ม ณ พ.ศ. ๒๕๒๗ นั้น เป็นอันว่า-หนังสือชุดนั้น และ อื่น ๆ เช่น-ทรงส่วนซากประวัติศาสตร์ได้ผลุดโผล่ขึ้น ณ จีนใหม่ HISTORICAL RELICS UNEARTHED IN NEW CHINA ซึ่ง-สุขวดีไปพบ ณ จีนใหม่ ได้นำมาให้ ได้เปิดดูเป็นทั้งหนังสือและภาษาจีน ก็ดีมากเพราะมีรูปที่มีหนังสือไทยปรากฏอยู่ จึงเป็นสื่อนำให้ฝ่าหา ก็พอดีได้พบ-หนังสือส่วนอัศจรรย์ของจีน THE GENIUS OF CHINA พิมพ์เป็นหนังสือภาษาอังกฤษ ได้มีรูปพระเครื่องต้น-สำริดล้วนมีลวดลายเป็นลายสือไทยให้อ่านพระนามไทยได้ทุกพระองค์ ซึ่งคุณประพันธ์ ปิลันธนากุลได้เป็นผู้หามาให้ จึงได้พบพระนาม-เหลืองอึ่ง เชี่ยวหัว เซียวเฮา หรือ เสี่ยวเหา ฯลฯ ซึ่งมีทั้งหนังสือไทย และ

ชื่อคำไทย ซึ่งหนังสือสมัยนี้มีถ่ายภาพมาพิมพ์ไว้ให้ดูด้วยจึงเห็นตลอด จึงเป็นหลักฐานแน่นอนว่า-ไทยก็มีอานุภาพของตัวเองจึงไปอยู่ได้ตลอดโลก ทั้งได้ทำสิ่งเป็นไทยว่า ไทยจึงคงอยู่ให้ไทยด้วยกันรู้จักไทยได้ จึงเป็นหลักฐานสมบูรณ์ปรากฏพร้อมในกาลก่อนแล้วได้มาให้เห็นเป็นประจักษ์พร้อมในกาลเฉลิมฉลอง พ.ศ. ๒๕๓๐ จึงได้กระทำอย่างที่ปรากฏนี้ ไทย-ซึ่งเป็นชื่อรวมนี้จึงเป็นที่รวม ๓ สถาบัน และ ก็ได้มาประชุมพร้อมกันในไทย และ ไทยก็เป็นสถาบันทั้ง ๓ นั้นจึงเฉลิมฉลองพร้อมกัน

ชาติไทย หรือ คนเผ่าไทยนั้น เป็นคนเผ่าพันธุ์หนึ่งมีขึ้นกับโลก จึงมีรูปร่างแบบไทย มีถ้อยคำเป็นไทย มีการกระทำเป็นไทย จึงเกิดมาเป็น**ชาติไทย** คำชื่อว่า-ชาติ นี้ไทยทุกคนรู้เหมือนกันหมดว่า-**เกิด** หรือ แปลว่า-**เกิด** ก็คำว่า-ชาติ อันเป็นคำมคธนี้ คนไทยรู้จักกันมาแล้วอย่างน้อยก็ ๒๕ ศตวรรษ แปลได้กระทั่งชำนาญ และ ย่อเป็นคำไทยได้สนิทว่า-ชาติ ซึ่งเดิมเป็นคำมคธว่า-ชา-ติ จึงมาเป็นคำไทยในภายหลัง เดิมนั้น-ไทยใช้ว่า-**เผ่าไทย** ไทยต้นแรกนั้นเกิดเป็นโครงสร้าง**แสงสางไทยตามโองการแช่งน้ำว่า-จาวชิมดิน แสงหล่น** เฉพาะคนเผ่าไทย ซึ่งตามความรู้เดิมอันมีเป็นประจำมาว่า-เป็นสางแสงคือ ดาวตก เป็น-แสงหล่นจากฟ้ามาเกิด ก็คืออาภัสสรพรหม ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ในอัคคัญญสูตร์ว่า-อาภัสสรกายหรือที่แปลว่า-กายแสงเป็น-ชาวนอกโลก ซึ่งมีชื่อว่า-มโนมยกาย แปลว่า-ร่างกายเกิดจากใจ จึงเป็น-ดวงแสงหล่นจากฟ้ามาเกิดเป็นคนไทย ซึ่งเป็น**ธรรมชาติคดีระบบหนึ่งอันมีมาก่อนทฤษฎีว่า-มาจากคนลิง** หรือมนุษย์วานรซึ่งเป็นข้อคิดค้นกันเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๕ นี้เอง ฉะนี้ ผู้ที่เกิดเป็นคนเผ่าไทย จึงมีรูปโครงสร้างเป็นแบบไทย ได้สร้างถ้อยคำขึ้นเป็นไทย หรือ ภาษาไทยได้ที่มีสมอง และ จิตในปราชญ์เปรื่องเป็นประจำเผ่าไทยมาก็คือ-สามารถเอาเสียงพูดที่มีความรู้เข้าเป็นลายเส้น ที่เรียกว่า-**ลายสือไทย, ลายเลขไทย,** เอาเข้าเสียงร้องเรียกว่า-**เพลงไทย เพลงกล่อม** ฯลฯ ฉะนี้ไทยจึงเกิดเป็นคนเผ่าหนึ่ง หรือเป็นคนชาติหนึ่งของโลกแล้ว ครั้นรู้จักกันมาก ๆ เข้า ไทยเองก็นำเข้าไปร่วมแขกอินเดีย อาหรับ ตุรกี มองโกล จีน แล้วก็เลยกลายเป็นไทยประสม เมื่อละออกมาได้แล้ว หรือมีโอกาสวาสนาขึ้นเป็นต้นได้ ก็มักแสดงความเป็นไทยออกมาด้วยการตั้งชื่อไทย ถ้ามีความรู้หนังสือไทยก็เขียนจารึกหนังสือภาษาไทยไว้ จึงเป็นเครื่องรู้จักกันได้ในกาลต่อมา ก็เผ่าไทย หรือ **ชาติไทยที่เป็นอิสราธิปไตยเอกราชอยู่ก็ใช้ชื่อว่า-ไทย** เช่น เมืองไทย แม้จะเปลี่ยนเป็น-**สยาม** หรือ **เซียมล้อ** ก็ยังเรียกว่า-**เมืองไทย, คนไทย, เผ่าไทย ชาติไทย** ณ บัดนี้ ก็เป็น-สถาบันที่ ๑ ใน ๓ สถาบัน ซึ่งตั้งมานานแล้วตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๖ ถึงจะเป็นสถาบันขั้นสำคัญที่ ๑ ใน ๓ สถาบันนั้น แต่ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ไม่มีคำชื่อว่า-ชาติไทย ซึ่งควรจะมีขนาด-ตัวหลวง เพื่อยืนยันสถาบันไทย เผื่อว่าจะมีผู้คิดว่า-สถาบันนี้ควรจะมีชื่อเป็นหลักฐานอยู่ในพจนานุกรม ควรจะมีเป็นหลักฐานดีกว่า-ไม่มี

ศาสนาไทย นั้น หรือ พระพุทธศาสนา นั้น เดิมไทย-มีต้นไทยที่เกิดก่อนครั้งยังเป็นคนอยู่ได้ตั้งระบบต่าง ๆ ให้ได้ประพฤติปฏิบัติกันมา จึงเป็นคำสอนให้รู้ และ เป็นคำสั่งให้กระทำ ครั้นตายไปได้เกิดเป็น-**ทรงสาง** หรือ เป็น-**วิญญาณรูป,** เป็น-**อาภัสสรกาย,** เป็น-**ทิพกาย** อยู่นั้น ก็มาสอนให้รู้ธรรมชาติ และ สอนให้ทำดีมีประโยชน์ กับ สั่งให้ทำดีมีประโยชน์ และ สั่งไม่ให้ทำสิ่งร้าย จึงเป็นคำสอนสั่ง หรือ คำสั่งสอนของท่านต้น อันตรงกับคำว่า-ศาสนา ครั้นได้-**พระพุทธศาสนา**มาแล้ว พระพุทธศาสนานั้น-ไทยได้มานานถึง ๒๕ ศตวรรษแล้ว ก็รู้กันดีว่า-พระพุทธศาสนานั้น-แปลว่า-ศาสนาของท่านผู้รู้หรือ แปลว่า-คำสั่งสอนของผู้ตรัสรู้ คำว่า-ศาสนานั้น-แปลว่า-**คำสั่งสอน คำสั่ง คือ วินัย** ที่ท่านผู้ตรัสรู้หมดกิเลสทรงบัญญัติไว้ จึงเป็น-กฎข้อบังคับให้ละเว้นสิ่งผิด ให้ประพฤติสิ่งดีชอบ **คำสอน คือ ธรรม** กล่าวสอนโทษของความไม่ดี และกล่าวสอนคุณของความดี เพราะท่านผู้ตรัสรู้ คือ พระพุทธเจ้านั้น ทรงตรัสรู้แล้วจึงนำมาสอนอันเป็น-พระธรรม และ ทรงตั้งบัญญัติกฎข้อบังคับขึ้นก็เป็น-พระวินัย ซึ่งครบอย่างนี้จึงเป็น-พระพุทธศาสนา ก็มีคำสั่งสอนเหมือนกับ-ต้นไทยเดิมได้กระทำเป็นระบบแบบไทยไว้ จึงสมคล้องกันตลอดมา และ เฉพาะ-พระพุทธศาสนามีเพิ่มขึ้นมาอีก-องคภาพหนึ่ง ก็คือ-นิพพาน อันเป็น-โลกุตตรภูมิ ภูมิพ้นโลก ซึ่งมีได้ทั้งกายนี้ และ ปรกาย-กายอื่น ชื่อ-มโนมยกาย-กายเกิดจากใจ ไทยเรียกว่า-ทรงสาง เฉพาะ-มนุษย์บุถุชนที่ยังไม่ได้อุตริธรรม ตลอดถึงสัตว์ทั้งหมดยังมีกามคุณ ทรงสอนให้ละชั่วคือ-บาปมีผลเป็นทุกข์ จึงเป็น-ทุคติและ ทรงสอนให้ทำดีคือ-บุญมีผลให้เป็นสุข จึงเป็น-สุคติ

ซึ่งมีได้ทั้งกายนี้ และ ปรกาย-ทรงสางนั้น ยังเป็นโลกิยภูมิอยู่ เรียกว่า-กามาพจรภูมิ ที่ได้-รูปฌาน สงบสงัดกามคุณอกุศลธรรมได้ เกิดมีได้ทั้งกายนี้ และ ปรกาย เรียกว่า-รูปาพจรภูมิ ที่ได้-อรูปฌาน ซึ่งเพิกถอนรูปได้ เจริญไม่มีรูป คือ อาย-อากาศ ใจ-วิญญาณ เล็กน้อย-อากิญจะ เนว-มีละเอียดยิบเหมือนไม่มี มีได้ทั้งกายนี้ และ ปรกาย เรียกว่า-อรูปาพจรภูมิ ท่านที่เจริญอาสวักขยญาณจึงทำกิเลสให้หมดสิ้นได้ ก็มีได้ทั้งกายนี้ และ ปรกาย ซึ่งพ้นโลกนี้ทั้งปรโลก คือ ดับเกิดได้-เป็น-นิพพาน โลกุตตรภูมิ ที่เป็นกายโลกนี้ และ ปรกาย-ทรงสาง นั้น ไทยรู้มาก่อนแล้ว จึงตั้งชื่อเป็นคำไทยไว้ว่า-ทรงสาง สรวงสวรรค์ ทั้งเป็น-กามาพจรภูมิ รูปาพจรภูมิ อรูปาพจรภูมิ เฉพาะ-โลกนิพพาน, โลกุตตรภูมิ ไทยตั้งชื่อว่า-เมืองแก้ว นี้-ในพระพุทธศาสนา ไทยได้รับมาประพฤติปฏิบัติกันอยู่ จึงมี-วัด, พระสงฆ์, อุบาสก, อุบาสิกา ทั่วราชอาณาจักร กับทั้งยังเป็นศูนย์กลาง-มัธยมประเทศของโลกอีกด้วย

คำว่า-พระพุทธศาสนานั้น ณ ความหมายของไทย แม้จะใหญ่โตเป็นหลักฐานขนาดถึง-สถาบันที่ ๒ ของชาติรัฐประเทศก็ตาม แต่ใน-พจนานุกรม พ.ศ. ๒๕๒๕ ไม่ปรากฏเป็นหลักฐานขนาด-ตัวหลวง หรือ ตัวประธาน โดดตามหลักสถาบันไทย ก็ศัพท์ชื่อเต็มว่า-พระพุทธศาสนานั้น แยกออกเป็นศัพท์ได้ ๒ คือ-**พุทธ** และ **ศาสนา** ถ้ามคธเป็น-สาสนะ แต่ไทยใช้ว่า-**สาสนา** รวมกันเป็นศัพท์เต็มว่า-**พุทฺธสาสนำ** ต่อมาเป็นชื่อ-**พระพุทธศาสนา** แปลว่า-**คำสั่งสอนของท่านผู้ตรัสรู้** และ มีอีกศัพท์ ๑ ว่า-**พุทฺธานสาสนำ** (โอวาทปาติโมกขคาถา) อันแปลว่า-**คำสั่งสอนของท่านผู้รู้ทั้งหลาย**ซึ่งหมายถึงท่านผู้รู้ทั้ง ๓ คือ **พระสัมมาสัมพุทธ ๑ พระปัจเจกพุทธ ๑ พระอนุพุทธ ๑** สำหรับ-**พุทธสาสนำ** ซึ่งไทยใช้ว่า-**พระพุทธศาสนานั้น** คำว่า-**พุทธ** ในพระพุทธศาสนานี้ หมายเอาพระพุทธองค์ซึ่งทรงวางพระพุทธศาสนาไว้พระปัจเจกพุทธนั้นตรัสรู้เองแต่ไม่ทรงวางศาสนา ส่วนพระอนุพุทธนั้นตรัสรู้ตามพระพุทธองค์จึงดำเนินตามแบบที่ทรงวางเป็นธรรมวินัยนั้น ฉะนี้ พระพุทธศาสนาจึงมีหลัก ๓ คือ **พระพุทธเจ้าตรัสรู้พระธรรม พระธรรม ก็พระสงฆ์ทรงจำสืบต่อมา พระสงฆ์เป็นสาวกผู้ฟัง และ ตรัสรู้ตามธรรมวินัยจึงสั่งสอนสืบต่อกันมา แต่ศัพท์ชื่อว่า-พระพุทธศาสนา** พระพุทธเจ้า, พระธรรม, พระสงฆ์, แม้สำคัญขนาดสถาบัน และ ชาวไทยใช้เป็นประจำ ณ พจนานุกรม ไม่มีพิมพ์เป็น-ตัวหลวง ตัวหลวงนี้ ในพจนานุกรม-พิมพ์ตัวฝรั่งเศสหนาใช้หมึกเขียวมรกตเป็นตัวประธานอยู่หน้าตอน แล้วมีคำแปล, ไขความ, อธิบายให้รู้, ในลำดับเรียงคำ มีคำเป็นตัวหลวงว่า-**พระ** ซึ่งมีปรากฏอย่างนี้ **พระ** (พฺระ) น. พระพุทธเจ้า ตามที่มีอย่างนี้จึงเป็นคำแปล หรือ อธิบาย ยิ่งพิมพ์ตัวจิ๋วด้วยจึงบ่งความสำคัญแค่นั้น และ ศัพท์ว่า-พระธรรม, พระสงฆ์ ไม่ปรากฏในหมวดนี้ คำว่า-พระอื่น ๆ ที่เป็นตัวหลวงมีปรากฏ เช่น **พระหา พระหิด** ฯลฯ และถือลำดับศัพท์ว่า-**พุทธ** ก็ปรากฏมีอย่างนี้ **พุทธ. พุทธ- พุทธะ (พุดทะ)** น.ผู้ตรัสรู้. ผู้ตื่น. ไม่มีคำนำหน้าและหวังว่า-พระพุทธเจ้า แม้ในลำดับศัพท์ว่า-ธรรม. สงฆ์. ก็เช่นเดียวกันไม่มีคำว่า-พระ นำหน้า ปรากฏอย่างนี้ **ธรรม ๑. ธรรม- ธรรมะ** (ทำ, ทำมะ) น. คุณความดี ฯลฯ **สงฆ์** น. ภิกษุในพระพุทธศาสนา ฯลฯ

นามศัพท์เฉพาะว่า-ศาสนา หรือ มคธว่า-สาสน (สาสนา) มีอุบัติเกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ-พระบาลีที่เป็นพระพุทธภาษิตที่ตรัสไว้เป็นมคธภาษา ตามที่มีปรากฏในโอวาทปาฏิโมกขคาถาว่า-**พระธานสาสนำ** คำสั่งสอนของพุทธทั้งหลาย และ **พุทฺธสาสนำ** คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และ เป็นชื่อเฉพาะว่า-พระพุทธศาสนา ในพจนานุกรมปรากฏว่า สาสนา (สาดสะหนา) น.ศาสนา, คำสั่งสอนของพระศาสดา ปริยายนี้ตรงกับศัพท์ว่า-สตฺถุสาสนำ คำสั่งสอนของพระศาสดา แต่คำศัพท์ว่า-สาสนา นี้ ใน**พระคัมภีร์อภิธานัปปทีปิกา** มีกำกัดความหมายไว้ว่า-**สาสนศัพท์** เป็นไปในอรรถ ๔ คือ ๑. อาณา คำสั่งบังคับ (วินัย) ๒. อาคม พระธรรมคาถาภาษิต (ธรรม) ๓. เลข เขียนสารหนังสือ จดหมายเหตุ ๔. อนุสาสน การสั่งสอนและก็-คำศัพท์ว่า-สาสนา นี้มีอยู่ในคัมภีร์ และพจนานุกรม ไม่มีใช้ในภาษาไทยทั่วไป ที่ใช้กันทั่วไปนั้นเป็นศัพท์ภาษาสังสกฤตว่า-ศาสนา ตลอดไปถึง-พระพุทธศาสนาด้วย และ คำศัพท์ชื่อว่า-ศาสนา ซึ่งเป็นภาษาสังสกฤตนั้น ใน-**สังสกฤต-ไท-อังกฤษอธิธาน** มีว่า-ศาสนา, ศาสนา. น.คำสั่ง, บัญชา, ราชศาสน หรือ ราชาชญา, ศาสนบัตร์, หรือ ประทานบัตร์, ลิขิต, นิพนธ์, หนังสือสัญญา, ศาสตร์, ธรรมศาสตร์, หรือ พระเวท, ธรรมกริยา, ตบะระงับราคะ, การปกครอง, ซึ่งชัดเจนว่า-เป็นลัทธิศาสตร์ ธรรมศาสตร์พระเวทพราหมณยินดูมากกว่า-พระพุทธศาสนา

พจนานุกรมก็มีว่า-ศาสน-, **ศาสนา** น.ลัทธิ, ความเชื่อถือของมนุษย์อันมีหลัก คือ แสดงกำเนิด และ ความสิ้นสุดของโลกเป็นต้น อันเป็นไปในฝ่ายปรมัตถประการหนึ่ง แสดงหลักธรรมเกี่ยวกับบุญบาปอันเป็นไปในฝ่ายศีลธรรมประการหนึ่ง พร้อมทั้งลัทธิพิธีที่กระทำตามความเห็น หรือ ตามคำสั่งสอนในความเชื่อถือนั้น ๆ อำนาจการปกครอง ยิ่งดูในคำแปลเป็นหนังสือภาษาอังกฤษด้วยแล้วจะเห็นทั้งศัพท์ และ ความหมายในคริสตฺทั้งหมด เช่น new model ENGLISH-THAI DICTIONARY มีว่า-religion n. ศาสนา, ธรรม, ลัทธิ. เคร่งในศาสนา, เรื่องในศาสนา, ความระมัดระวังอย่างเคร่งครัด ศัพท์เหมือนกัน-faith เลื่อมใส, creed เชื่อสนิทใจ, belief เชื่อถือแน่นอน, holy บูชาสักการะ, devout ซื่อตรง, จงรักภักดี. ฉะนี้ คำศัพท์ชื่อว่า-ศาสนา ซึ่งเดิมเป็นพระพุทธภาษิตตรัสเป็นบาลีภาษามคธว่า-**พุทฺธสาสนำ** ที่เป็นชื่อว่า-พระพุทธสาสนานั้นจึงมีความหมายไป ๔ นัย ครั้นใช้เป็นศัพท์สังสกฤตว่า-พระพุทธศาสนาจึงมีความหมายไปตามนัยของพราหมณฮินดู ถ้า-ศาสนาแปลไปเป็นคำอังกฤษว่า-religion ก็จะมีความหมายไปตามนัยที่ชาวคริสตฺเข้าใจแต่เดิมแล้ว และก็-คำศัพท์ชื่อภาษามคธว่า-**สาสนา** ที่ไทยใช้เป็นศัพท์สังสกฤตว่า-ศาสนา ไทยใช้เป็นประจำว่า-ศาสนาพุทธ หรือ พระพุทธศาสนา ก็ตาม ไทยใช้ประจำในไทยเท่านั้น ทั้งได้ตั้งไปในส่วนอื่นอีกด้วย คือ ศาสนาคริสต หรือ คริสตศาสนา ศาสนาอิสลามหรืออิสลามศาสนา ถ้าจะใช้เป็นคำภาษาหนังสืออังกฤษว่า-Christreligion หรือ ISLAM-religion อย่างนี้ ไม่เคยเห็น เห็นแต่คริสตฺ และ อิสลาม เฉย ๆ แม้ที่แยกไป เช่น คาโธลิค หรือ โปรเตสแต็นต์ และโมสลิม หรือ ฮูเซ็น เป็นต้นก็เห็นอย่างนั้น หรือว่า-จะอ่านรู้น้อยจึงไม่เห็น เท่าที่เห็นก็อย่างนั้น เช่นนี้ คำศัพท์ชื่อว่า-สาสนา หรือว่าศาสนา ก็ตาม ได้เกิดขึ้นเฉพาะ-พระพุทธศาสนาก็จริง แต่ในพจนานุกรมก็มี-ศาสนาคริสตฺ หรือ คริสตศาสนา และศาสนาอิสลาม หรือ อิสลามศาสนา ซึ่งไทยได้ตั้งให้เขาเอง อันเป็นต้นคำพูดไทยที่มีเสมอเป็นประจำว่า-ทุกศาสนาสอนให้ทำดีเหมือนกันยิ่งยังได้แปลไปสู่คำภาษาอังกฤษซึ่งมีความหมายไปในความเข้าใจของชาวคริสตฺด้วยแล้ว ก็กระทำให้ชาวคริสตฺเข้าใจพุทธธรรมภายใต้คริสตฺ เช่น เปลี่ยน **พ.ศ. เป็น ค.ศ. เป็นต้น**

และก็ในกาล ๓ รอบทศวรรษนี้ ไทยได้ใช้คำพูดไทย แต่ใช้เป็นคำสังสกฤต และใช้ตัวหนังสือไทยว่า-ภาษา ถ้าใช้คำมคธว่า-ภาสา กับทั้ง-หนังสือไทย ก็ใช้เป็นคำสังสกฤต และ ใช้ตัวหนังสือไทยว่า-อักษร ถ้าใช้คำมคธว่า-อักขร และว่า-สาร และ คำมคธสังกกฤตไทยว่า-บรรณ ซึ่งต่างก็ใช้ว่า-ภาษา เช่น ตัวหนังสือขอม ก็ใช้ว่า-ภาษาขอม และ ผู้ที่ใช้นั้นซึ่งยืนยันตัวเองว่าไม่รู้ทั้งหนังสือไทย และ หนังสือขอม เพราะยกตัวหนังสือไทยไปให้อินเดียใต้ ยกหนังสือขอมไปให้ปัลลวกับ พวกนี้มันมีชื่อว่า-ศจ.รศ.ผศ.อจ. ขอโทษหลายท่านที่ได้บรรยายความทางวิทยุโทรทัศน์ และ ที่อื่นซึ่งพยายามแก้ไขมาแล้ว ๗-๘ ปี ซึ่งมีผู้ไม่ยอมเอาตามมาก จึงต้องมากล่าวในคราวนี้ เพราะว่า-ได้พบหนังสือเล่มหนึ่งระดับขั้น และ ตั้งชื่อ-สารานุกรม ซึ่งเป็นลำดับศัพท์หนังสือพระนิพนธ์ ที่-สมเด็จพระเอตทัคคเป่งพระพุทธศาสนาทรงนิพนธ์เป็นหลักสูตรให้ได้ใช้กันอยู่ พระองค์ทรงชำนาญภาษามคธ ภาษาสังสกฤต ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ทรงรู้หนังสือโรมัน และหนังสืออังกฤษ หนังสือเทวนาครี หนังสือสีหล หนังสือขอม ฯลฯ และ หนังสือไทย ได้ทรงใช้ ฺ (จุด) และ ไม้กาวง ◌ั (นิคหิต) ในตัวหนังสือไทยใช้เขียน และ พิมพ์ภาษามคธบาลีพระไตรปิฎก, อัฏฐกถา, ฎีกา, สัททาวิเสสปกรณ. ต่าง ๆ และ ภาษาสังสกฤต ซึ่งยังใช้กันในทุกวันนี้ ก็สารานุกรมฯ ฉบับนี้ก็เป็นอนุกรมพระนิพนธ์ของพระองค์ ตามที่แท้จริง ก็เป็นอนุกรมลำดับที่ดีตลอด มีเฉพาะที่สำคัญมากก็คือ-พระชาติประวัติซึ่งมีว่า ....ทรงศึกษาอักษรสมัยเบื้องต้นในสำนัก .... พระชนมายุ ๘ พรรษา ทรงศึกษา**ภาษาขอมและภาษาบาลีแปลธัมมปทัฏฐกถา** ก็-ธัมมปทัฏฐกถาสมัยนั้น-เป็นภาษามคธบาลี ใช้ตัวหนังสือขอมจารในใบลาน เช่นนี้ จึงทรงเรียนหนังสือขอมเพื่ออ่านออก และเรียนแปลภาษามคธบาลีออกเป็นภาษาไทย ที่ใช้ว่า-ศึกษาภาษาขอมนั้นจึงใช้ผิดความรู้ ก็**ภาษานั้นแปลว่าคำพูด** ซึ่งไม่ทรงเรียนคำพูด หรือภาษาขอม คือเขมร ที่ใช้อย่างนั้น จึงเท่ากับว่า-ไม่ทรงรู้หนังสือขอมเรียนรู้ คำพูดภาษาขอม และ สำนักราชวิทยาลัยอันเป็นภาคหนึ่งของสถาบันซึ่งเป็นแบบแผนอยู่แล้ว ทั้งผู้ทำก็มีอักษร-ผศ. แจ้งชัดแล้ว จึงควรเป็นที่เชื่อถือได้ทุกระดับ และคงทนต่อการพิเคราะห์ กับ ทั้งเป็นหลักวิชาการได้ด้วย และ ก็เพราะเป็นเช่นนี้ เพื่อตรงความถูกต้องจึงต้องกระทำให้เห็นชัดความ เช่น คำกล่าวว่า-**นโม** เป็นคำภาษามคธ ได้กระทำเป็นคำพูดภาษาไทยใช้ตัวหนังสือไทยว่า-ขอนอบน้อม พระ

องค์พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า นโม เป็นคำพูดภาษามคธ แต่ใช้ตัวหนังสือไทยว่า-**นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส** นโม เป็นคำพูดภาษามคธ แต่ใช้ตัวหนังสือขอมว่า- **ꦤꦩꦺꦴ ꦠꦱ꧀ꦱ ꦨꦒꦮꦠꦺꦴ ꦄꦫꦲꦠꦺꦴ ꦱꦩ꧀ꦨꦩꦱꦩ꧀ꦧꦸꦢ꧀ꦣꦲꦱ꧀ꦱ** และ นโม คำพูดภาษามคธ แต่ใช้ ตัวหนังสือเทวนาครีว่า- **नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स.** และ นโม คำพูดภาษามคธ แต่ใช้ตัวสืออัลฟาเบท ซึ่งเป็นตัวสือโรมัน C. อ่านเป็น-จ. M อ่านเป็น-ง. ถ้าเป็นตัวสืออังกฤษ C. อ่านเป็น- ก. เป็น- ค. อ่านเป็น- ข. และ อ่านเป็น- ซ. ส่วน G. g. ในที่นี้อ่านเป็น- ค, กฺง, คฺง, ออกเสียงตามนิยมแบบภาษามคธไทย ไทยเก่าก่อนออกเป็น-ค. ใช้ตัวสืออังกฤษว่า-Namo tassa Bhagavato Arahato Samma sambuddhassa. เท่านี้ ซึ่งอาจเพียงพอเป็นแบบให้เห็นคำพูดที่ใช้ว่า-**ภาษา** และตัวหนังสือที่ใช้ว่า-**อักษร** เมื่อรู้แล้วจะได้ใช้ถูกว่า ทรงศึกษาหนังสือขอมที่ไทยใช้เขียนจารึกพระไตรปิฎก และ สัททาวิเสสต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่-ภาษาขอม ที่ต้องกล่าวยืดยาวอย่างนี้ เพื่อเป็นหลักฐานการศึกษาของพระองค์จะได้ไม่ผิดความไปตามที่ทำขึ้นนั้น และยังมีอยู่อีก เช่น คำพูดภาษาไทยที่มีปรากฏอยู่ใน ไทยว่า-**บางกอก** นี้เป็นคำพูดภาษาไทย และ ใช้ตัวหนังสือไทยด้วย ถ้าใช้ตัวหนังสืออังกฤษก็เห็นอย่างนี้-Bangkok ซึ่งเป็นถิ่นที่มีชื่อก่อนจะเป็นกรุงเทพ ควรจะอ่านเป็นคำพูดไทยว่า-บางกอก และ ยังมีไทยนักอ่านข่าวประจำวันก็ยังอ่าน และ กล่าวตัวหนังสือเป็น-**อักขรวิบัติบ่อย ๆ** จึงขอกล่าวไว้เพื่อความคงที่ของแบบระบบหนังสือไทย ตามที่ท่านผู้รู้ไทยได้แต่งตั้งบัญญัติไว้เป็นที่แน่นอนแล้ว อย่างคำตัวสืออังกฤษที่ไทยนำมาใช้เป็นชื่อ และ เป็นคำพูดสำนวนใหม่ว่า-World Club, Night Club เห็นทำเป็นตัวสือไทยว่า-เวิลด คลับ ไนท คลับ เมื่อก่อนอ่านตามตัวสือไทยอย่างนั้น บัดนี้มีมากอ่านว่า-เวิลด ขลับ ไนท ขลับ ทำไมอ่านตัว ค. เป็น ข. ก็ตัว-C. นี้ อ่านเป็นตัว-ก. ข. ค. จ. ซ. ก็ได้ ของไทยมีใช้ตามเสียง ก็ใช้กันได้ และ อ่านได้ถูกตามเสียงพูดด้วย อีกคำหนึ่งเป็นชื่อที่เป็นภาษาหนังสืออังกฤษว่า New York เห็นหนังสือไทยว่า-นิวยอรฺค บัดนี้ อ่านกันเสมอว่า-นิว-หยอรฺค เวลาเขียนหรือ พิมพ์ก็ใส่-ห นำกดเสียงลงไปเท่านั้นเอง ยิ่งสมัยที่นิยมทิ้งไทย โดยเฉพาะตัดตัวสือไทย ครั้งแรกก็ตัดตัว-**ฃ.ฅ.** ก่อน พ.ศ. ๒๔๗๐ ต่อมา ประมาณ พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้ตัดตัว **ฆ. ญ. ฌ. ฎ. ฏ. ฐ. ฑ. ฒ. ณ. ศ. ษ. ฬ.** ออกทิ้ง ใช้อยู่ได้ไม่เกิน ๑๐ ปี พ.ศ. ๒๔๙๓ ได้ใช้ตามเดิมและพิมพ์-พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานเป็นหลักฐาน ต่อมา ประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๓ มีการปรับปรุงแบบเรียนใหม่ ยกเลิกแบบไทย ใช้แบบอังกฤษซึ่งชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า-เบสิค basic อันแปลว่า-ตัวฐานเดิม ซึ่งหนังสือภาษาอังกฤษนั้น ใช้อ่านตามภาษา คือ คำกล่าว ไม่ใช่อ่านตามระบบให้อ่านตามหลักพยัญชนะ และ สระ เช่น go อ่านว่า-โก to อ่านว่า-ทู MIDO อ่านว่า-มิโด Milo อ่านว่า-ไมโล ฉะนี้ ระบบเบสิค ซึ่งอ่านหนังสือไปตามภาษา ส่วนระบบแบบไทย ซึ่งตั้งตัวเมือง (พยัญชนะ) และ ตั้งตัวบ้าน (สระ) กับทั้งไม้ให้อ่านไปตามตัวหนังสือที่ปรากฏเป็นเสียงในภาษาไทยจึงไปกันไม่ได้ แต่บังคับให้ใช้ให้ได้ครั้นครูเก่า ๆ อธิบายก็ไม่ยอมฟัง ถ้าฝืนสอนก็หาว่าขัดขืนไม่ทันกาลสมัย ก็ปลดออก ครูที่เข้าไปสอนตามแบบใหม่ นักเรียนก็เขียนได้แต่อ่านไม่ถูก ครูก็ต้องนำไปสอนกันตามโคนต้นไม้นอกโรงเรียน ก็คือสอนแบบไทยเดิมนั่นเอง จึงอยู่ได้ให้ความรู้อ่านหนังสือได้ แบบเบสิกนั้นก็ได้ยกเลิก-เสียงสูง. เสียงกลาง. เสียงต่ำ. หรือ อักษรสูง, อักษรกลาง, อักษรต่ำ, เช่น ข. แม่กนว่า-**ขน, ข่น, ข้น,** ก็ให้อ่านเทียบกัน คือ ตัว-**ค.คน, ค่น, ค้น,** แต่เด็กอ่านว่า คน, ข่น, ข้น, จึงต้องบอกอักษรสูง อักษรต่ำ นี่แหละ-จึงต้องพาไปสอนนอกโรงเรียน เมื่อถึงอักษรกลางก็เช่นเดียวกัน คือ ตัว-**ก กน, ก่น, ก้น, ก๊น, ก๋น,** พอถึง-**ก๊น, ก๋น,** ครูก็ต้องสอนเป็นอักษรกลางเป็นพิเศษ และ ต้องแอบสอน จนกระทั่งเวลานี้ นักเรียนจึงเขียนหนังสือได้ แต่มักอ่านไม่ถูก

ยังมีอีก คือ ตัวหนังสือจารึกชื่อให้รู้เป็นหลักฐานของสถาบันชาติไทย, พระพุทธศาสนาไทย, พระ-มหากษัตริย์ไทยคือคำชื่อว่า-**สุวัณณภูมิ** หรือ **สุวรรณภูมิ**ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยพระพุทธกาล ในกาลที่พระโสณัตเถร และพระอุตตรเถรมา ณ พ.ศ. ๒๓๕ มีบาลีว่า-**สุวณฺณภูมิ อคมา** (ได้ไปแล้วสู่สุวัณณภูมิ) ในจารึกหลัก ๑ พ.ศ. ๑๘๒๖ มีว่า-**สุพรรณภูมิ** แม้ในเวลานี้ก็มีชื่อว่า-**สุพรรณบุรี** (บาลีว่า-สุวณฺณภูมิ สังสกฤตว่า-สุวรฺณภูมิ) ครั้น พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้มีการค้นหาจารึกที่พบมีการถ่ายรูปนำมาทำแบบพิมพ์เป็น-ประชุมศิลาจารึกสยาม เฉพาะภาค ๒ เพราะได้พบจารึก ณ ถ้ำฤษี เขางู ซึ่งพระบุญ หรือ พระปุณณเถรกระทำไว้ได้จารึกไว้ว่าพุทธพัสสา ๔๔ ก่อน พ.ศ. ๑ ปี ซึ่งมีประวัติอยู่แล้ว แต่ใน

ประชุมจารึกนี้ กล่าวว่า-ไม่มีประวัติ จึงกระทำขึ้นให้กาลเวลาหลังมา ๑,๐๐๐ ปี จึงกำหนดว่า พ.ศ. ๑๐๐๐-๑๑๐๐ ปี ได้นำจารึก-พระเฮียนจัง หรือ พระถังซัมจั๋ง ซึ่งจารึกเป็นตัวหนังสือจีนแต่พิมพ์เป็นตัวโรมันอย่างนี้-To-Lo-Po-Ti อ่านกันมาว่า-โต-โล-โป-ติ ว่าตามจารึกของพระถังซัมจั๋ง ซึ่งอ่านเป็นภาษากลางว่า-**ตุยล่อพัดตี** หรือ **ตุยลอปาตีภาษา** แต่จิ๋วว่า-**สุ้ยล้อปึ้งตี๋** 墮羅鉢底 ซึ่งใช้เป็นชื่อในภาษาไทยว่า-**ทวารวดี** (เดิมเขียนพิมพ์ว่า-ทวาราวดี) ก็เสียงคำกล่าวว่า-สุ้ยล้อปึงตี๋ นี้ใกล้เคียงเสียงชื่อว่า-**สุวัณณภูมิ** หรือ **สุวรรณภูมิ** ซึ่งเป็นชื่อมีปรากฏในไทยนี้ตลอดกาลมาแล้ว ส่วนทวารวดีนั้น มีปรากฏชื่อว่า-กรุงทวารวดีศรีอยุธยา พ.ศ. ๑๘๙๓ สูงขึ้นไปถึง พ.ศ. ๑๐๐๐ นั้นก็ถือชื่อ-ไทยทวาลาว ซึ่งพ่อขุนฟ้าเมืองไทยสร้างเมืองเถือมทอง หรือ ถมทองสำเร็จแล้วจึงตั้งชื่อว่า-กรุงไทยทวาลาวว่าเป็นที่อยู่ของไทยมอญลาว ณ พ.ศ. ๑๑๒๒ ส่วนทวารวดีนั้นแปลว่า-เมืองมีประตู มีคำใกล้กันก็เพียง-ทวา เท่านั้น และ ได้นำขึ้นมาใช้มาประมาณ ๖๐ กว่าปีนี้ (๒๔๖๘-๒๕๓๐) คำชื่อว่า-**สุวัณณภูมิ** มีมาทั้งเป็นชื่อเมืองกรุงสุวัณณภูมิ-ภูมิประเทศ และ กาลสมัย-สมัยสุวัณณภูมิ และ ศรีวิไชยสุวัณณภูมิ พร้อมกับมีจารึกเป็นหลักฐาน เช่น จารึกหลัก ๑ มีว่า-สุพรรณภูมิ ส่วนคำชื่อว่า-ทวารวดีนั้น แม้จะมีขึ้นสมัย-อยุธยา ก็เป็นแต่เพียงคำนำหน้า ไม่มีการออกเป็นประจำ ที่ประจำก็มีว่า-ศรีอยุธยาเท่านั้น ยิ่งเกินขึ้นไปกว่าสมัยอยุธยาแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีใช้เป็นหลักฐานให้เห็นเลย แต่ได้นำขึ้นมาใช้ในระยะกาล ๖๐ กว่าปีมาเท่านั้นก็มีอิทธิพลเชื่อกันถึงกับละเลิกทิ้ง-สุวัณณภูมิให้หายสูญไปนาน คำชื่อว่า-**สุวัณณภูมิ** เพิ่งจะสะลึมสะลือฟื้นตื่นขึ้นเมื่อ ๑๐ ปีมานี้ (พ.ศ. ๒๕๒๐) เวลานี้พอมีกล่าวกันบ้าง ขอฝากข้อสังเกตไว้ในครั้งนี้ว่า-พระพุทธศาสนามีประวัติรับรองกันแล้วว่า-**มาสุวัณณภูมิ** ส่วนพระพุทธรูป, พระธรรมจักร-รูปเคารพนิมิตแทนพระธรรม, พระสงฆรูปโบราณเป็นปฏิมากรเหมือนพระพุทธรูปแต่ไม่มีเกษมาลาพุ่มเมาลี และ ช่อฉัพพัณณรัสมี-ทั้งนี้ ว่า-**ทวารวดี จึงเกิดเป็น ๒ ชื่อ ๒ ตำแหน่งแหล่งที่แล้ว** จะมีโอกาสปรับปรุงให้มีหลักฐานเป็นไปตามจริงได้แน่

อีกประเด็นหนึ่ง ก็คือ-วงล้อ หรือ จักร อันมีในไทยนี้ซึ่งได้ขึ้นไปเป็น**รูปเคารพนิมิตหมายพระธรรมรัตน**ที่เรียกว่า-**ธรรมจักร** ก็คือ **วงล้อแห่งธรรม** สำหรับชื่อว่า-**ธรรมจักรนั้น** มีขึ้นมาตั้งแต่ครั้งทรงแสดงปฐมเทสนาอันมีชื่อว่า-**ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร์ ก็ก่อน พ.ศ. ๔๕ ปี** แต่ว่าได้มาประดิษฐ์เป็น**วงล้อธรรมจักรขึ้นในไทยนี้ก็สมัยสุวัณณภูมิ หรือ สมัยพระเจ้าอโสกมหาราช ณ ชมพูทวีปนั้นก็ พ.ศ. ๒๑๘-๕๐๐** สำหรับในสุวัณณภูมิไทยนี้ก็มาถึง พ.ศ. ๑๐๐๐-๑๕๐๐ จึงมีมากทั่วถิ่นแดนสุวัณณภูมิไทยนี้ ส่วน-จักร์ คือ **วงล้อที่ใช้เป็นอาวุธ** ซึ่งมีชื่อว่า-**จักราวุธใช้ปราบทุรชนมารร้าย** เทพจ้าว-เช่นองค์พระนารายณ์ มเหสักขทรงใช้เป็นประจำจึงมีชื่อว่า-**เทพาวุธ** บ้างทำให้ซี่มีคมอยู่วงนอก หรือ ทำวงรอบนอกให้มีคมใช้ขว้างให้หมุนไปทำลายได้ นี้เป็นเรื่องของฮินดู ซึ่งมีไตรภควัต ก็คือ ๑) มหาพรหม ๒) อิศวร ๓) นารายณ ซึ่งก็เป็น-ไตรมหาภูวนาถ ก็คือ-สามพระผู้ที่พึ่งใหญ่ทรงช่วยได้ ประมาณ พ.ศ. ๑๕๕๐-๑๖๐๐ อิสลามโมสลิมบุกเข้าไปประหาร ทำลาย บังคับให้เป็น-โมสลิมเป็นอันมาก ต่อมา ประมาณ พ.ศ. ๒๓๐๐ พวกฝรั่งยุโรปได้พากันล่าเอาเป็นเมืองขึ้น ได้ยึดเมืองท่า แล้วก็ยึดพร้อมกับทำลายที่ต่อสู้ขัดขวางก็ประหาร และ ทำลาย บังคับให้อยู่ในปกครอง และ เปลี่ยนเป็นคริสตเป็นอันมาก **ถ้า ๓ ภควัตช่วยได้จริง-พวกฮินดูคงไม่ต้องตกไปเป็นเมืองขึ้น แม้ในเวลานี้ก็ยังอยู่ในเครือจักรวรรดิอังกฤษ** และ ประมาณ พ.ศ. ๕๐๐-๑๐๐๐ ได้แต่ง-ฮินดูนิยมขึ้น ก็ได้นำพระพุทธศาสนาเข้าไปเป็นนิยมหนึ่งที่มีชื่อว่า-พุทธาวตาน และ ทั้งระบบธรรมวินัยวัตรปฏิบัติก็เป็น-มหายาน หรือมหาสังฆิกนั้น อันมีการถอนยกเลิกเมถุนธรรมมาแล้วตั้งแต่สมัยพระเจ้าอโสกมหาราช พรหมจรรย์จึงสิ้นสุด เมื่อโมสลิมบุกเข้าก็ประหาร เผาทิ้ง จนหมดสิ้น ที่ยังเหลืออยู่อันมีชื่อว่า-เถรวาท หรือ หินยาน ที่พระเจ้าอโสกมหาราชทรงส่งไปในทางใต้ได้คงอยู่ต่อมา ได้ประดิษฐ์วงล้อธรรมจักร์ขึ้นเป็นหลักฐาน และ วงล้อนี้ ซึ่งมีอีกชื่อหนึ่งว่า-กงล้อ ก็ได้ไปเป็น-ขนมประจำพิธีการไทยอันมีชื่อว่า-**ขนมกง** และได้เป็นบรรดาศักดิ์ว่า-จักรี หรือ เจ้าพระยาจักรี ครั้นทรงได้ปราบดาภิเษกเป็นพระบาทสมเด็จพระปฐมบรมราชจักรีวงศ์แล้ว จึงได้ทรงสถาปนานามชื่อว่า-จักรนั้นขึ้นเป็นวงกงล้อประจำพระราชวงศ์ด้วยพระปรีชาญาณ จึงทรงใช้-จักรรัตน คือ กงล้อแก้ว หรือ กงจักรแก้ว อันเป็น-รัตนสมบัติของพระเจ้าจักรพรรดิราชเจ้าที่ ๑ ในรัตนสมบัติ ๗ เป็นองค์ประธานชื่อว่า-จักร ส่วน-กรี ซึ่งเป็น-ตรี หรือ ตรีศูล ที่ปรากฏเป็นหอก

๓ เล่ม-เล่มกลางสูง อีก ๒ ขวาซ้ายนั้นต่ำตั้งชูปลายขึ้นบนกั้นฝังในด้ามตั้งบนฐาน ณ พระแท่น ส่วน-จักรรัตนนั้นว่าเป็น **ล้อแก้วเพชร** มีซี่ คือ กำ ถึง ๑,๐๐๐ ซี่ ตามที่ปรากฏนับได้ด้านละ ๒๕ ซึ่งนอกสุดทั้ง ๒ ด้านจึงได้ ๕๐ แต่ละซี่นั้นตอนปลายได้ทำผ่าง่ามจึงเป็น ๒ ยอดจึงได้ ๑๐๐ ชั้น ๒ เล็กกว่าก็คงได้อีก ๑๐๐ ชั้น ๓ และ ๔ นั้นมีเส้นเขียวมรกตขั้นจึงเป็น ๓ ยอดทั้ง ๒ ชั้นนั้นจึงได้อีก ๓๐๐ ชั้น ๕, ๖, ๗, ๘, ก็คงทำเช่นเดียวกันแต่เล็กมากจึงมองไม่เห็นก็คงได้มีอีก ๕๐๐ ยอดก็ได้ ๑,๐๐๐ พอดี จึงเป็น-จักรรัตนของพระเจ้าจักรพรรดิราชเจ้า มีตรีศูลเพชร์ ๓ ยอดตั้งสถิตบนแท่นชูยอดสูงขึ้นจึงเห็นชัดว่า-**จักรี** หรือ **จักรตรี** ก็มีอายุยืนมาได้ ๒๐๐ ปีกว่าแล้ว ได้อยู่คู่กรุงรัตนโกสินทรมาแล้ว

พระมหากษัตริย์ไทย, กษัตริย์, ขัตติยะ (ส.กษตฺริย. ม.ขตฺติย) ซึ่งได้แปลงมาเป็นคำชื่อไทยแล้ว แม้คำชื่อว่า-**กษัตริย์นี้** เจ้าของเดิมแม้ใช้ภาษา สังสกฤษ เมื่อได้ฟังแล้วก็คงไม่รู้ความ จึงใช้เป็นคำไทย และ เสียงไทยแล้ว แต่ดังเดิมก็คงมีใช้กันมาแล้ว ก็คือคำกล่าวออกมาว่า-**ขัตติยะ** ย่อสั้นแบบไทยใช้คำโดดว่า-**ขัต** เช่น คำว่า-**ขุนขัต** หรือ **ขุนขัตตาทัพ** แม้ชื่อแม่โพสบก็มีปรากฏว่า-**แม่ขัตตะหิ แม่ขัตติยา** จึงเป็น-ขัต หรือ กษัตริย์ หรือ สัต (โพธิสัตว์) คำภาษาไทยใช้-ข, ส, แทนกันได้ เช่น ขมอง, สมอง. ขนิม, สนิม. ขนัด, สนัด. ขมา, สมา. ฯลฯ และ ยังมีเป็นชื่อ-**ข่าน,** ขุน, โขน, ขอน, ไทยใหญ่ออกว่า-**กอน** และ ออกว่า-**กวน** ก็มี และ **พวง** ก็คำชื่อไทยออกเสียงขึ้นจมูกว่า-**พวง** ก็คือ-เล้ง นาคไทย ก็ในไทยนี้ พวง หรือ นาคมาได้กับคนก็มี ถ้าเป็น-ชาย หรือ ผู้ มีชื่อว่า-นาค ถ้าเป็นหญิง ก็มีชื่อว่า-นางนาค และก็-**พวงนี้** มาเป็นคำชื่อว่า-**หลวง, ร่วง** และ ล่วง ที่เป็นขื่อว่า-**ร่วง** เช่น **พระร่วง** หมายถึง-**รุ่งเรือง** (รุ่ง-เอา ุ เป็น ว. จึงเป็น-ร่วง) ส่วนคำว่า-**ล่วง** นั้น ไทยรุ่นต้นใช้เสียงกล่าวอย่างเดียวกัน แต่ความหมายต่างกัน จึงใช้ตัวหนังสือเป็นตัว ล, จึงหมายความว่า-ล่วงลับไปแล้วบัดนี้ ใช้หมายความแน่นอนแล้ว-ซึ่งปรากฏมีความหมายที่กำกัดไว้ในกฎหมายให้เป็นที่เทิดทูลเคารพของชายไทยทุกคน จึงใช้เป็นคารวนามว่า-**ในหลวง, พ่อหลวง, พ่อเมือง,** ซึ่งได้ตั้งระบบปกครองบ้านเมืองขึ้นแบบ-**พ่อลูก** ซึ่งมีคำชื่อไทยว่า-**พ่อเมือง แม่เมือง** และ **ลูกเมือง** ซึ่งมีชื่ออยู่ก็คือ รักทะนุถนอมประชาชนเท่าลูกหลานตน เท่าที่มีอยู่นี้จึงยืนยันหลักฐานประจักษ์ตลอดกาลมาแล้ว และ ในกาลบัดนี้ ยิ่งเปิดเผยเด่นชัดขึ้นตลอดโลกกระทั้งเป็นที่สรรเสริญว่า-**มีอยู่แห่งเดียวในโลกก็ในไทยนี้เท่านั้น** ที่เป็นมาแล้ว และ กำลังเป็นไปอยู่กับทั้งมีโครงการต่อไป ก็คือ มีส่วนใด ๆ จะให้เจริญรุ่งเรืองขึ้น-ก็ทรงกระทำทุกอย่างทุกประการ ถ้าทุกข์ยากก็ทรงบำบัด หากขาดแคลนก็ทรงช่วยเหลือ และ เสริมสร้าง แม้ขัดข้อง ก็ทรงแก้ไขทุกประการ ซึ่งได้ดำเนินเรื่อยไปตลอดแล้ว ในส่วนพระพุทธศาสนา ก็มี-ธรรมานุสาสน และ สีลสมาจารวัตร จึงทรงทศพิธราชธรรม, ทศบารมีธรรม, ทศนาถกรณธรรม, พรหมวิหารธรรม, สังคหธรรม, และ ทรงวิชาจรณภูมิพล ด้วยประการฉะนี้ พระมหากษัตริย์ไทยจึงทรงความเป็น-**พระ** และ ทรงอำนาจก่อสร้างอำนายผลประโยชน์ อันนับเป็นบุญฤทธิเดชานุภาพอนันตผลจึงทรงมีความเป็น-**เจ้า** กับทั้ง-ทรงเป็นผู้ให้ได้สิ่งสมปรารถนาอาจเป็นยศศักดิ์อัครฐานันดรสุขสวัสดีได้ตามแบบโลก ไทยทุกคนจึงยกขึ้นไว้เหนือหัว ในหลวง-จึงทรงมีวรนามาธิไธยที่ไทยทั้งมวลทูลถวายไว้ในที่สูงด้วยเคารพว่า-**พระเจ้าอยู่หัว** กับพระคู่ร่วมครรไลลุผลบารมีธรรม จึงมี-พระแม่เจ้าอยู่เมือง เป็น-พระศรีมิ่งขวัญครบครัน

พร้อมกัน-ประการฉะนี้ ไทยจึงมี-ชาติ, ศาสน์, กษัตริย์ไทย ซึ่งไทยได้วางไว้แก่ไทย จึงเป็นแบบไทยว่า-การเกิดมีรูปโครงสร้างแบบไทย จึงมีชื่อว่า-เผ่าไทย, มาตั้งแต่ต้นจนมาเป็น-ชาติไทย ไทยมีคำสอนให้รู้ชั่วดี ชั่วมีทุกข์ร้อนเลวร้ายดีมีสุขเกษมสำราญ ชั่ว-จึงสั่งให้ละเว้นเลิกทำ ดีทุกอย่าง-สอน, สั่งให้ทำดีมีประโยชน์ผล ซึ่งได้สืบมาเป็น-กฎนิยม และแล้วก็มาเป็น-กฎหมายขึ้น อันเป็นเบื้องต้นของ-กฎศีลธรรม หรือ ศาสนา ได้ยกผู้มีความรู้สามารถทรงยุติธรรมขึ้นเป็นหัวหน้ามอบอำนาจให้สั่ง และ ให้กระทำเป็น-พ่อสั่งลูก จึงมีชื่อว่า-ในหลวง, พระเจ้า, ขุนใหญ่, ก็คือ-พระ-มหากษัตริย์ไทย จึงขึ้นเป็นระบบไทยแท้ อันอยู่ยืนมากระทั่งกาลบัดนี้ ซึ่งอาจแผ่แซกเข้าไปในทุกระบบของโลกก็ได้

ในการพิมพ์ครั้งนี้ เท่าที่ได้พบไทย และ ของไทยซึ่งมีทั่วโลกนั้น จึงกระทำให้ประวัติไทยมีคุณค่าสมกับไทยที่ได้เป็น-มนุษยชาติหนึ่งในโลก เพราะหลักฐานไทยที่พบนั้นมีพิมพ์อยู่แล้วในหนังสือ-สารานุกรมโลก จึงได้อ่านดูรู้เห็นพบไทยที่ไปอยู่ทั่วโลก ซึ่งนับได้ว่า-หนังสือนี้ได้ให้ความรู้จักไทยได้ตลอด ได้อ้างมาเป็นหลักฐาน พร้อมกับอ้างชื่อหนังสือและ

พิมพ์ตัวหนังสืออังกฤษอีกด้วย ก็เป็นอันว่า-ถูกต้องตามระเบียบการ หรือ กฎหมายลิกขสิทธิ์แล้ว แต่ ณ กาลครั้งหนึ่ง ประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๕๒๘ (จำได้ไม่แน่นอน) มีนักข่าวสื่อสารไทยได้กล่าวในทางวิทยุโทรทัศน์ว่า-"มีนักแปลไทย ไม่ขออนุญาตแปลเอาไปเป็นของตัว...." ผู้กล่าวนั้นเป็นคนไทยจึงรู้ภาษาไทยดีขนาดกล่าวความภาษาไทยได้พอรู้เรื่อง ส่วนฝรั่งเจ้าของหนังสือวิทยาการนั้น คงไม่รู้ถ้อยคำภาษาไทยถึงพูดเป็นไทยได้ขนาดนั้น ก็หนังสือที่ส่งเข้ามาขายในไทยนี้ ไทยต้องเสียสตางค์ (คือ ดอลล่า) ซื้อ หรือ ชำระมูลค่าจึงเป็นกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายซื้อขายแล้ว ทั้งที่แปล-ก็กระทำเป็นถ้อยคำไทย และ ใช้ตัวหนังสือไทยด้วยก็เขาเป็นต่างชาติไม่น่าจะก้าวก่ายกรรมสิทธิ์ในถ้อยคำภาษาไทย และ หนังสือไทยอันเป็นของไทยโดยเฉพาะเท่านั้น ถ้าถึงอย่างนี้ ก็เป็นอันว่า-ยังถือกรรมสิทธิ์จะนำมาหลอกขายกันทำไม อย่างรถยนต์ และอาวุธที่ซื้อมาใช้นั้น เวลาใช้ไม่เห็นต้องขออนุญาต แม้วิชาการที่ไปเรียนกันมา ได้จ่ายค่าทุกอย่างตลอดจนค่าวิชานั้น ๆ เมื่อนำมาใช้ก็ไม่เห็นต้องขอ-อนุญาต หนังสือที่ยื่นลิกขสิทธิ์ และ กรรมสิทธิ์เข้ามานี้ ซึ่งสำเร็จกรรมสิทธิ์ซื้อขายสิทธิ์ขาดแล้ว ยังก้าวก่ายยื่นสิทธิ์เข้ามาอีก ก็ควรจะส่งกลับคืนไปแต่ควรจะเผาทิ้งเสียดีกว่า จะได้ไม่ต้องเสียค่าส่ง และ จะไม่รกบ้านเมืองไทยด้วย ที่นำมาให้แก่หอสมุดต่าง ๆ นั้น เพราะต่างกลัวระเบิดปรมาณูจะเผาหมด จึงเอาไปฝากไว้ในที่ ๆ ไม่มีปรมาณู ไทยต่างเก็บไว้อย่างเทิดทูลสุงค่ากว่าพระไตรปิฎกไทยและก็-ไทยควรจะสำนึกความสำคัญนี้บ้าง ส่วนของไทย เช่น โบราณวัตถุที่ซื้อไป หรือ ลอบขนออกไป-ไปปรากฏ ณ พิพิธภัณฑ์บางแห่งยังมีเลขหมายประจำปรากฏอยู่ ไทยไปเจอและ ถ่ายภาพยนต์นำมาฉายให้เห็นอีกด้วย แต่ก็ไม่ได้กล่าวว่าอะไร ฉะนี้ที่ไทยมีสมองสติปัญญารับใช้เขานั้น ควรจะแปลงเป็นพวกเขาเสียเถิด เขาจะได้เอากระดาษธนบัตรปิดให้โก้ไปเลย เท่าที่ทำนี้ก็เพราะเป็นไทยได้พบของไทยก็นำมาเสนอแก่ไทย ก็เพียงแค่รู้จักไทยเท่านั้น ไม่ใช่เป็นไทย แต่ไม่รู้จักของไทย กับแถมเอาของไทยไปให้กรรมสิทธิ์ของเขาอีกด้วย ยังได้ไปเรียนเกยวิทยา และเอาใช้เป็น-เกยเทคโนโลยี ควรตั้งเป็น-เกยเทคโนโลยีวิทยาลัยจะได้ทันสมัยเหมือนมหาประเทศชาติที่พัฒนาเต็มที่แล้วทั้งหลาย

กับทั้งในการพิมพ์ครั้งนี้ ก็กระทำตามที่รัฐได้ประกาศให้ร่วมพิธีฉลอง พ.ศ. ๒๕๓๐ ก็เพราะได้พบหลักฐานไทยตลอดโลก ทั้งระบบขนบวัฒนธรรมประเพณีไทย อันนับว่าสมบูรณ์แล้วก็ได้ เช่น ตำนานไหว้ครูบา ขึ้นครู ครอบขอม บวงสรวง หรือ บำบวง บูชา-ทรงสาง ก็คือ จ้าวทั้งหลาย หรือ วิญญาณรูป, ทิพกาย, อาภัสสรกาย, มโนมยกาย ซึ่งเป็นต้นไทยตั้งแต่-พ่อขุนสรวง แม่นางสางเป็นต้นมาที่ยังเห็น และยังได้กระทำกันอยู่ คือ การไหว้ครูบา ก็มี-พ่อขุนสือไทย แม่ขุนลายไทย และ ลายทอ ก็มี แม่ไทยงาม และ การไหว้ต้น หรือ ฟ้อนรำถวายมือ หรือ ทำบุญอำนวยให้-พระทรงเมือง ก็มี-ขุนอินเขาเขียว พระเสื้อเมืองก็มี-จ้าวฟ้าขุนแผน ส่วนที่พิมพ์ไม่ทัน ก็คือ จ้าวไทย, จ้าวไม้, จ้าวโพสบ, แม้จำพวกซากหินก็ตามที่มีอยู่ หรือ จะพบใหม่ก็ตาม ก็คงจะพิมพ์เป็นภาคผนวก ส่วนมากทั้งหมดที่พิมพ์ครั้งนี้ กล่าวได้ว่ามีมากเพียงพอที่ให้รู้จักไทยได้ตลอดแล้วก็ได้ถึงจะไม่สิ้นเชิง ก็พอกล่าวได้ว่า-เพียงพอให้รู้กันตลอดแล้ว

ทั้งนี้ จึงเป็นอันว่า-สมบูรณ์ชนิดชิ้นบานเต็มที่เพียงพอที่จะเป็นเครื่องบำเพ็ญบวงสรวงบำบวงเผ่าชาติไทย, พระพุทธศาสนาไทย, ท่านท้าวมหาขุนพระมหากษัตริย์ไทย ตั้งแต่-พ่อขุนสรวง, แม่นางสาง ณ ต้นมหาภัทรกัปนี้ ซึ่งได้นำร่างแสงต้นแบบระบบมนุษยชาติที่มีรูปโครงสร้างไทยนี้มาจาก-จาวชิมดิน แสงหล่นโอมสิทธิสรวงศรีแกล้ว แผ้วมฤตยู เอางูเป็นแท่น ฯลฯ แสงหล่นจากฟ้ามาเกิดเป็นร่างโครงสร้างเป็นรูปมนุษยชนคนไทย ซึ่งไม่ใช่กำเนิดมาจากรูปร่างโครงสร้างลิงคนอย่างฝรั่งว่าเป็นกฎไว้ ทั้งยังเป็นพระพุทธภาษิตตรัสไว้ว่า-อาภัสสรกาย ก็คือ ร่างแสง หรือ กายแสง ซึ่งได้ตรัสไว้ก่อน ๒๕๓๐ ปีกว่ามาแล้ว จึงพร้อมสมบูรณ์จะได้ตามรัฐที่ได้ประกาศชักชวนให้ร่วมเฉลิมฉลอง-บุรุษอาชาไนย และ สตรีรัตน-นางศรีแก้วผู้สืบจากต้นอาภัสสรกายนั้น ซึ่งได้มาเป็นต้นเผ่าชาติไทยแล้ว ทั้งได้รักษาพระพุทธศาสนาอันทรงพรหมจรรย์บริสุทธิ์บริบูรณ์ให้คงอยู่ได้มา ๒๕๐๐ ปีแล้ว และ จะคงอยู่ไปถึง ๕ พันปี ทั้งได้แผ่ไปตลอดโลก กับ พ่อขุน แม่ขุนไทย ตั้งแต่ต้นมาถึงกาลบัดนี้ ฉะนี้ ไทย และ คนไทย จึงเหมาะสมกับชื่อว่า-มนุษย หรือ มนุสส ที่แปลกันว่า-ผู้มีใจสูงก็คือ มีสติปัญญาดี สร้างคำพูดภาษาไทยตั้งเป็นชาติไทยได้ ก่อตั้งระบบขนบระบอบไทยจึงให้ของไทยคงอยู่เป็นไทยมาถึงทุกวันนี้ และ มีอิสรานุภาพเอกราชไทยสมกับชื่อว่า-

ไทยทุกอย่างประจำไทยมา ซึ่งจะคงทนอยู่ตลอดนิรันดร และ ก็ไทยรุ่นนี้กำลังดำรงรักษาครรลอง จรรโลงแบบอย่างไว้ตลอดมา แม้ไปอยู่ต่างประเทศทุกแห่งก็ยังรักษา-ไทยพุทธ กับ ใช้ชื่อถ้อยคำไทยได้ ทั้งยังใช้สือไทยเลขไทยจารึกไว้ด้วย ไทยจึงต่างพร้อมใจกันเป็นไทยตลอด และ ดำรงไทยให้มีทั่วที่ไปอยู่ ซึ่งสิ่งทั้งนี้จะได้เป็นพรไทยอันทรงอานุภาพศักดิ์สิทธิ์ที่ประสิทธิ์ประสาทไทยทุกอย่างให้เป็นไทยอยู่ตลอด จึงเป็น-หลักไชยไทยทั้ง ๔ ทิศ คือ ชาติ, ศาสน์, กษัตริย์, ไทยชัดเจน, จะคงอยู่คู่ไทยตลอดกาล ตราบอนาคตอันไม่มีประมาณกาลนั้นด้วย

ธมฺมทตฺโต (พระราชกวี อ่ำ ธมฺมทตฺโต)

วัดโสมนัสวิหาร

๙ มิ.ย. ๒๕๓๐

ในการพิมพ์ครั้งนี้มีผู้อุปถัมภ์ประหลาดรู้อย่างนี้

๑. ทุนต้นผีไทย	๔๕,๐๐๐	บาท	๕. ทุนงานศพ	๒๐,๐๐๐	บาท
๒. ทุนมรดกทายาท	๓๕,๐๐๐	บาท	๖. บุญส่ง วรรธนะสาร	๗,๐๐๐	บาท
๓. ทุนเฉลิมฉลอง	๙,๐๐๐	บาท	๗. ทุนสมทบ	๑๐,๐๐๐	บาท
๔. ทุนช่วยค่าพิมพ์	๕๐,๐๐๐	บาท	๘. เบ็ดเตล็ด	๘,๐๐๐	บาท

อาจจะกว่า ที่เหลือจะได้พิมพ์ภาคผนวกและพิมพ์ ครั้งที่ ๖ อีก

คำไทย ไทย-รู้-ทำ

เรื่องของไทย-ไทยไม่ทำ-ใครทำให้
ทั้งรูปทรง, โครงสร้าง, อย่างต้นเคย
รู้ธรรมชาติ, ดาดอยู่, รู้เอาใช้
เอาทำใช้, ไว้คุณคือ, ชื่อ-ทำเป็น
ที่สำคัญ-นั้นคือ ข้าว, พราว, ปลา, ผัก
ขม, ขื่น, หวาน, มัน, เค็ม, เต็มอัตรา
ทั้งรู้จัก, สลัก, แกะ, และ-สาน ปั้น
เจียน, เจาะ, ถาก, ฟาก, ฝา, ต่อ-ล้อ, กระดาน
รู้เยื่อไม้, ใยฝ้าย, และ-ไหม, เปลือก
ทั้ง-หวาย, ไม้ ได้จักตอก, พอกรักทา
รู้จัก-จก, ยกลาย, ฟาย-ผ้า-ไหม,
แกะ, สลัก, สัก, ไม้-ลายเกลียว, เอ็น
ที่ยอดรู้, ดูลาย, หมาย, เอารู้
จากลายไทย, ให้เห็น, รู้-ดู, เล่า, เรียน,
รู้ลำดับ, นับคำนวณ, ส่วนลายเส้น
หนึ่ง, สอง, สาม, ตามที่เห็น-เป็น “เลขไทย”
ไทยชินรู้-รู้ดูเห็น, เช่น ซอง, สอง,
หลอ, หล่อ, ลอ, ล่อ, ล้อ, พอพูดจา,
รู้จักรับ-นับถือ, คือ-ใส่เกล้า
เช่นหนุ่ม-สาว, คราวขึ้นชิ้น-สินค่าล้ำ
รู้เป็นคน, ดลประมาณ, ดารู้ร่วม
ตั้งชื่อไทย, ไว้เป็นชาติ-ยาตร์อยู่ยาว
ร่วมยกผู้-รู้เก่งกล้า ชื่อว่า “ขุน”
ขุนควรมี, ศรีคู่ครอง, ต้องถูกใจ
ร่วมกันมาก, หากมีร้าย, และ-ฝ่ายดี
จึงมี “ขอม” กล่อมเกลาร้าย-ร่ายรุ่งเรือง
ช่วงดีใด-ไม่เอา-เอาชั่วหมด
ดี-ยกย่อง, ต้องกดชั่ว-ตัวร้ายราน
พุทธศาสน์-ชาติมนุษย์, ผุดขึ้นแล้ว
รู้ชีวิต-จิตมนุษย์-จุดควบคุม
จึงเป็นคน-ดลเป็นพระ-ประเภทหนึ่ง
เป็นสาม-ชาติ, ศาสน์, กษัตริย์, ชัดไทยทอง
ชาติไทยนี้-ที่เป็นอยู่-รู้มาแล้ว
ระบบ-ชาติ, ศาสน์, กษัตริย์, ชัดตรูตรา
ไทยขึ้นชื่อ, ลือถึง, หนึ่งของโลก
เป็นเลือดเนื้อ, เชื้อไข-ไทยมั่นคง
เมื่อถึงไทย-ภัยมากมี-พลีพร้อมสู้
รูหน้าที่-ดีด้วยกัน-ทุกวันคืน
ทั่วถิ่นไทย-ให้สินสู่-อยู่กินได้
ร้อนลมว่าว, หนาวแดดกล้า-หน้าฝนพรม

ไทยทำได้, ทุกอย่างมา, กล้าเปิดเผย
คำพูดเอ่ย, คำไทย-ไทยตั้งเป็น
แร่, ธาตุ, ไม้ พืชพรรณ, สรรสิ่งเห็น
ไทยจึงเด่นชัดไทย, ได้เป็นมา
ยังประจักษ์รสชาติ, ดาดแหล่งหล้า
ทำเอามา, ใช้เชื้อ, เกลือน้ำตาล
หล่อ, เผา, สรร, เคลือบใช้-ไม้จักสาน
รู้ชำนาญ กะ, คำนวณ, ส่วน, ทำมา
ได้คัดเลือก ทำด้าย, ใช้ทอ-ผ้า
ชัน, ปูน, ยา, ยางไม้-เอาใช้-เป็น
เอาลงในเครื่องปั้น, สรร-ลายเส้น
ยังควบเข็น-ลายหล่อ, ต่อวงเวียน,
เอาขึ้นสู่-คำอ่าน, ขาน, ขีด, เขียน,
ทั้ง-อ่าน, เขียนเป็น-ชื่อ “ลายสือไทย”
เท่าที่เห็น, ลายนี้, ที่เท่าไหร่
ไทยทำใช้, เป็นสายเลือด-เหยือดยาวมา
รู้ถูกต้อง-เสือ, เสื่อ, เสื้อ, เมื่อกล่าว-ว่า
สูง-ต่ำ, ตราความหมาย-ภายในคำ
รู้จักเข้า-ถึงใจ--ไทยซึ้งล่ำ
จึงขึ้นทำ-เป็นขวัญ-อันเป็นคราว
เป็นอยู่รวม-เหล่าเชื้อ-เพื่อ, รู้กล่าว
จึงสืบสาว, เป็นเลือดเนื้อ, เชื้อ-ชาติไทย
รู้โทษคุณ-เก่งกล้าคุม, คุ้มพวกได้
จึงร่วมให้-ชื่อ “ขุนหญิง” มิ่งขวัญเมือง
ก็ควรมี, คนสอน-ช้อนขึ้นเรื่อง
ธรรมฟูเฟื่อง-เป็นศาสนา-มาแล้วนาน
จึงเกิด-กดคำหมาย-หมายหลักฐาน
เป็นโทษฐานผิดร้าย-กฎหมายกุม
ตั้งสอนแนว, เรื่องของคน-สนสุขุม
ศาสน์เป็นมุม, หนึ่งสดใส-ในปกครอง
แต่ก็ถึงคนไทย--ได้เป็น-สอง
เป็นค่าของคนไทย--ได้เป็นมา
ตั้งเชื้อแถว-ทำเป็นเด่นคุณค่า
พร้อมรักษา-เป็นไทย-ได้ยืนยง
อุดมโชค-ท่านต้นไทย-ได้สืบส่ง
ไทยบรรจงตั้งไทย-ไทยอยู่ยืน
ร่มเย็นอยู่-เป็นสุขใส-ไทยชมชื่น
ทำทั่วพื้นดินไทย-ได้อุดม
ทุกถิ่นไทย-เขียวสดชื่น-รื่นสุขสม
น้ำเหมาะสม-ท่วมชุ่มชื่นพื้นไทย-เอย

อ.เสาวดี

คำไทย ต้นไทยเป็น

ไทยตั้งต้นคนไทยได้ปลูกสร้าง
ไทยจึงวางอย่างไทยไว้คุ้นเคย
ไทยทำดีมีแล้วแนวไทยแท้
ทั้งโครงร่างวางแบบแนบกายใจ
ร่วมรวงรังทั้งเรือนบ้านสถานถิ่น
มีแบบไทย-ไทยตั้งชื่อ สื่อยงยืน
ผิวใสลำน้ำตาลขนานไทย
มวยไทยหมัดชัดศอกเข่าเท้าแข้งพลัน
ทุกวันนี้มีคำม่วนสำนวนพูด
ลาภสมบูรณ์คูณการคลังทั้งผลค้า
สร้างไทยใหม่ได้ถึงขั้นชั้นวิวัฒน์
แม้ชื่อไทยได้ยกเลิกเบิกอื่นดู
ต้นไทยผองสมองปัญญาวิชามาก
ไทยมีคำพร่ำพร้องว่า-ของไทย
ว่าโกหกยกเป็นขั้ว-ตัวรอดได้
สติเฟื่องเรื่องภาษาปัญญาชน
เกิดเป็นคนล้นค่าเกินกว่าสัตว์
ยังคิดสร้างวางผลดีที่เป็นมา
ก็คนนี้ที่เป็นไทยในเชื้อชาติ
สร้างบทบาทศาสนธรรมก็ทำดี
ถือเป็นไทยได้เท่ากันนั้นเหมาะสม
ทำได้ผลดลขึ้นเห็นเป็นสำคัญ
ไทยจึงดีมีสำคัญ-ปัญญาบอก
มีก่อนเขาเท่าไทยได้มีดี
ไทยทำไว้ได้อยู่-ชูหลักฐาน
รู้ไทยต้นคนดีมีเกิดเป็น
ไทยประวัติชัดเด่นเห็นกันอยู่
ได้แต่แพ้แม้เป็นไทย-คงไม่มี
จึงสร้างไทยไว้เผ่า-เท่ามีชื่อ
แม้ทรงสางต่างก็เอื้อ-เชื้อไทยพันธุ์
ถ้อยคำไทยใช้กับที่มีระบบ
ไทยเป็นไทยได้ทำนุกทุกประเด็น
ทุกไทยเด่นเป็นไทยได้สืบต้น
ต้นสายไทยได้สืบทอดตลอดราว
ต้นได้สร้างวางไว้-ได้สืบต่อ
ได้ดำรงคงเชื้อเลื้อทั่วไป

ทำทุกอย่างเป็นไทยได้เปิดเผย
พอออกเอ่ยทำท่ารู้ว่าไทย
เช่นพ่อแม่ตนเป็นแม้เห็นได้
ก็เป็นไทยเห็นกัน-ทุกวันคืน
ทุก ๆ ชิ้นเครื่องใช้-ไทยดกดื่น
ทั้งชื่อพื้นเพไทยใช้เรียกกัน
พับเพียบไขว้ขัดตะหมาดกาจเข่ามั่น
เครื่องกินนั้นทุกรศจดเป็นยา
กระสวนทูตการเมืองเฟื่องสง่า
หลักวิชาจำนั้นเป็นขั้นรู้
ประจักษ์ชัดของอื่นดกดื่นอยู่
เชิงชื่นชูเป็นฝรั่งสะพรั่งไทย
สร้างไทยฝากว่าไทยเป็นรู้เห็นได้
ไทยเป็นได้ทุกผู้รู้ทุกคน
เป็นวิสัยปอกลอกหลอกพูมพ่น
สัประดนทั้งกายใจวาจา
ที่เด่นชัดพูดทำได้ไว้คุณค่า
ทั้งวิชาผลประสิทธิ์ผลิตมากมี
ยังวางวาดลายสือไทยไว้ศักดิ์ศรี
ธรรมชาติมีรู้รัศชาติประสาทพันธุ์
ทั้งชื่นชมใจไทย-ใฝ่เสกสรร
จึงช่วยกันทำไทยให้มากมี
ผลจึงออกเป็นของไทย-ไทยเต็มที่
จึงเป็นที่ตกทอดยอดไทยเป็น
ต้นก่อนท่านทำไว้จึงได้เห็น
ตกทอดให้ได้เห็นเป็นไทยดี
พวกตุ๊ดตูยกให้เผือกเทือกวิ่งหนี
ไทยคงที่แดนไทยได้อยู่กัน
สร้างลายสือจุดต้นคนสร้างสรร
ไทยจึงมั่นคงไทยเชื้อไขเป็น
ทั้งขนบไทยรู้ชูให้เห็น
ไทยจึงเด่นดาดดื่นยิ่งยืนยาว
เป็นชาติคนบริสุทธิ์ดุจไทยกล่าว
แต่ต้นจ้าวไทยแท้แน่ทุกไทย
จากต้นกอแตกเชื้อทั่วเหนือใต้
ไทยทองไทยคงไทยเป็นไทยเอย

อ.เสาวดี

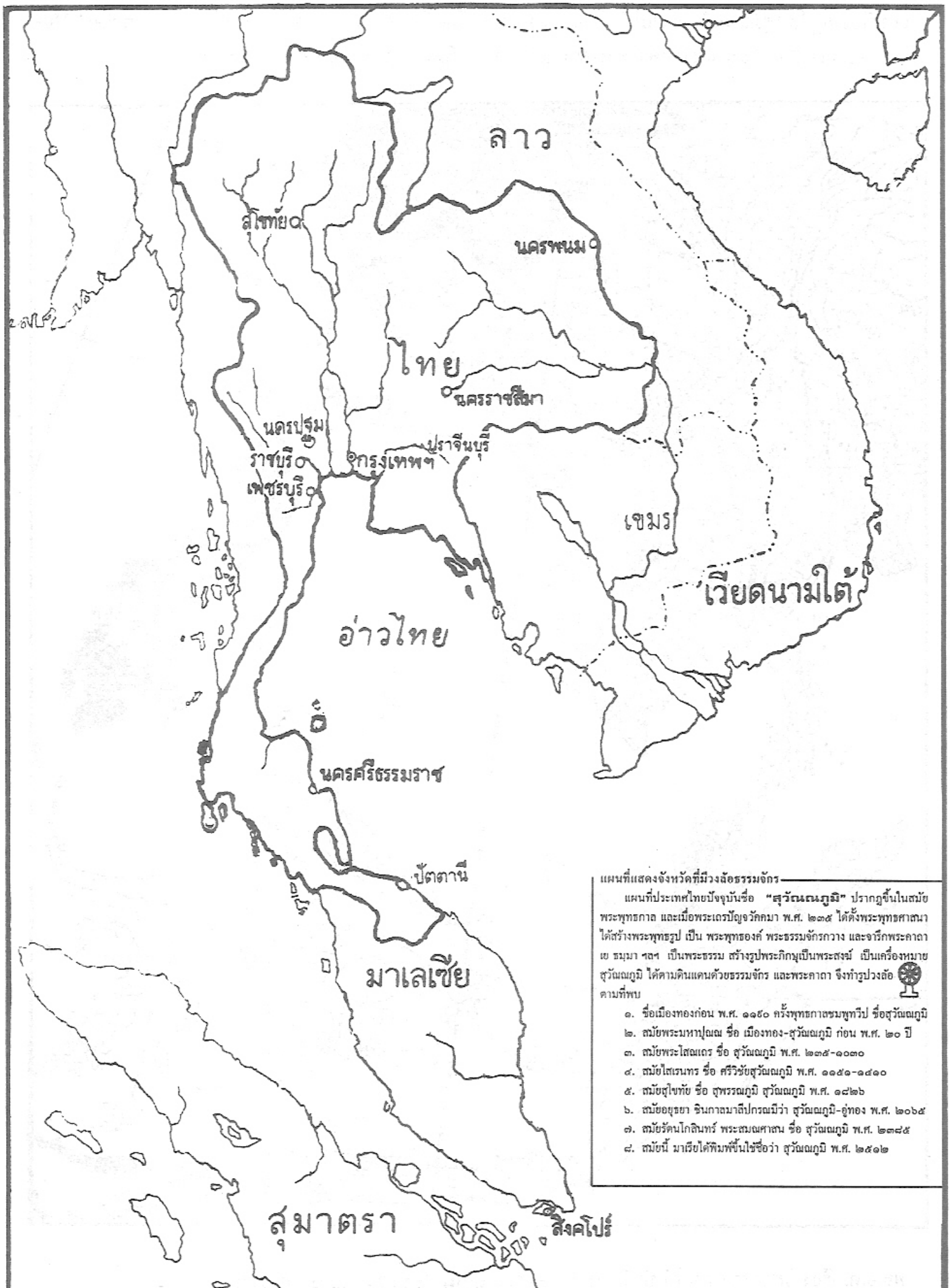

แผนที่แสดงจังหวัดที่มีวงล้อธรรมจักร

แผนที่ประเทศไทยปัจจุบันชื่อ **"สุวัณณภูมิ"** ปรากฏขึ้นในสมัยพระพุทธกาล และเมื่อพระเถรปัญจวัคคีมา พ.ศ. ๒๓๕ ได้ตั้งพระพุทธศาสนา ได้สร้างพระพุทธรูป เป็น พระพุทธองค์ พระธรรมจักรกวาง และจารึกพระคาถา เย ธมฺมา ฯลฯ เป็นพระธรรม สร้างรูปพระภิกษุเป็นพระสงฆ์ เป็นเครื่องหมาย สุวัณณภูมิ ได้ตามดินแดนด้วยธรรมจักร และพระคาถา จึงทำรูปวงล้อ ตามที่พบ

๑. ชื่อเมืองทองก่อน พ.ศ. ๑๑๕๐ ครั้งพุทธกาลชมพูทวีป ชื่อสุวัณณภูมิ
๒. สมัยพระมหาปุณณ ชื่อ เมืองทอง-สุวัณณภูมิ ก่อน พ.ศ. ๒๐ ปี
๓. สมัยพระโสณเถร ชื่อ สุวัณณภูมิ พ.ศ. ๒๓๕-๑๐๓๐
๔. สมัยไสเรนทร ชื่อ ศรีวิชัยสุวัณณภูมิ พ.ศ. ๑๑๕๑-๑๔๑๐
๕. สมัยสุโขทัย ชื่อ สุพรรณภูมิ สุวัณณภูมิ พ.ศ. ๑๘๒๖
๖. สมัยอยุธยา ชินกาลมาลีปกรณมีว่า สุวัณณภูมิ-อู่ทอง พ.ศ. ๒๐๖๕
๗. สมัยรัตนโกสินทร์ พระสมณศาสน ชื่อ สุวัณณภูมิ พ.ศ. ๒๓๘๕
๘. สมัยนี้ มาเรียได้พิมพ์ขึ้นใช้ชื่อว่า สุวัณณภูมิ พ.ศ. ๒๕๑๒

แผนที่ปรากฏชื่อ 'สุวัณณภูมิ' และแม่น้ำเจ้าพระยา หนังสือ-เรื่องเกี่ยวพันกันระหว่างตะวันออกไกล A Correlaed History of the Far East มาเรีย เพงกะละ Maria Penkala พิมพ์ ค.ศ. ๑๙๖๙ (พ.ศ. ๒๕๑๒)

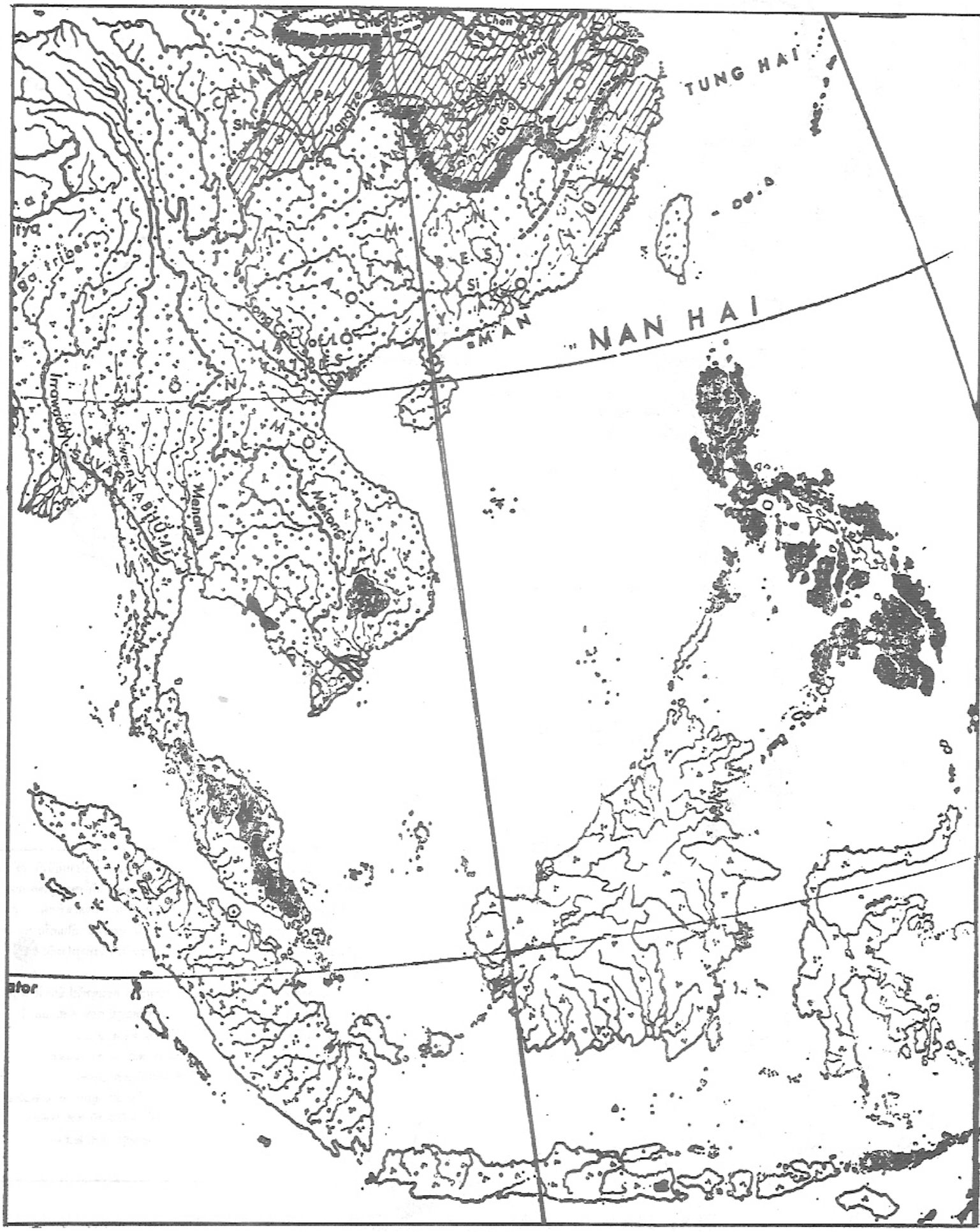

พล.อ.ต. เรือง วิศวกรรม ถ่ายให้ บันทึกว่า **"เมืองสุวรรณภูมิ ไทยลว้า"** ไม่ใช่ **"ทวารวดี"**

รูปแผนที่ประเทศไทย-ใช้ตัวสือ และ ภาษาอังกฤษ นี้

จาก - Britannica Atlas หน้า ๖

ที่มีชื่อว่า-อินโดไชน่า INDOCHINA อยู่บน ชื่อ-ประเทศไทย-THAILAND อยู่ใต้เป็นหลักฐานยืนยันว่า-ไทยหายลงไปอยู่ใต้อินโดไชน่ามาประมาณ ๑๕๐ ปีแล้ว แม้เวลากาลบัดนี้ มีชื่อพิมพ์ให้ปรากฏขึ้นแล้ว ก็ยังไม่มีผู้ระบุชื่อว่า-ไทย หรือ ประเทศไทย-เท่ากับชื่อ-อินโดจีน

รูปแผนที่โลกจาก-เล่มเดียวกัน หน้า ๕

ซึ่งมีชื่อเป็น-ตัวลือ และภาษาอังกฤษ พร้อมทั้งส่วนภาคพื้นที่เป็น-ประเทศไทย นี้

ซีกซ้ายจากประเทศไทย ไปถึง-อียิปต์ และ ชิชิลี โรมัน กรีกซ์ อัซซีเรีย ฯลฯ ได้มี-หนังสือไทย, ชื่อไทย, และของไทย, ไปปรากฏตั้งแต่โบราณกาล

ณ ส่วนเหนือจากนี้ขึ้นไป-ถึง นอรเว สวิเด็น และขั้วโลก ก็มี-ชาวลพ และ ชาวไวกิง ก็มีหลักฐานไทยไปปรากฏเช่น โบด มีช่อฟ้า หรือ ยอด, เรือมาดกะสวย, และ จ้าว-โอดิน คือ พ่อดิน แม่ดิน หรือ ไทยใช้ชื่อว่า-แม่ธรณี และ ยังใช้คำพูดภาษาไทย คือ ชาวลพ (ลวะ) เรียก-กาน้ำ ว่า-แกแน่ม นกกาเหว่า เรียกว่า-ตู้วู้ แกงเลียง ก็ทำ และเรียกอย่างเดียวกัน ส่วน-ชาวไวกิงนั้น ได้ยินเรียก-จ้าวพ่อ จ้าวแม่ว่า-โอดิน เห็นสร้างเรือทะเล ได้ยินเรียกว่า-ฉลอม เหมือนกัน

รูปแผนที่โลกจาก-เล่มเดียวกัน หน้า ๖

ซึ่งมีชื่อเป็น-ตัวสือ และ ภาษาอังกฤษ พร้อมทั้งส่วนภาคพื้นที่เป็น-ประเทศไทย นี้

ซีกขวาจากประเทศไทย ไปถึง-ชวา อินโดนีเซีย, บอรุเนียว, ออสเตรเลีย, นิวซีแลนด ตลอดไปถึง-อเมริกาใต้, เปรู, กัวติมาลา, ยูคาแทน, ก็มีตัวสือไทย, ชื่อไทย, และของไทย เช่น ผ้าลายไทย, มีปรากฏตลอดไปทั้งมีอายุกาลเป็น โบราณวิทยาขึ้นแล้ว

ณ ส่วนเหนือจากนี้ขึ้นไป-ถึง สหรัฐ, คานาดา, อลัสกา, ฯลฯ ก็มี ของไทย เช่น เรือมาดกะสวย, สว่านชัก, และ นั่งพับเพียบไทย, และ ชื่อไทย เช่น ออก้า คือ นายกล้า หรือ คนกล้า ฟัน ว่า-แข่ว น้ำ ว่า-นำ ตาย ว่า-ตาย ฯลฯ ทั้งนี้-เผ่า หรือ ชาวเอสกิโม หรือ เอ็ดขี่มอ, เผ่าซู หรือ ชาวสู้ เผ่านาวาโจ หรือ ชาวลาวจ้าว ชาวเราเจ้า ได้ใช้กัน

รูปแผนที่ประเทศไทย-ใช้ตัวสือ และ ภาษาอังกฤษ นี้

จาก - Britannica Atlas หน้า ๓

ก็มีชื่อว่า-ประเทศไทย THAILAND สมบูรณ์แล้ว และ ที่ชื่อ-กรุงเทพ KRUNGTHEP ซึ่งมีชื่อว่า-บางกอก BANGKOK อยู่ล่าง ได้เป็นหลักฐานชื่อเดิมว่า-บางกอก ส่วนชื่อว่า-กรุงเทพได้สถาปนาขึ้นตั้งทับลงไปในภายหลัง ทั้งเวลานี้ ได้ยินแต่เสียงกล่าวชื่อว่า-แบงค็อก ทั้งนั้น ซึ่งยืนยันว่ารู้จักกันทั่วไปมากกว่าแล้ว

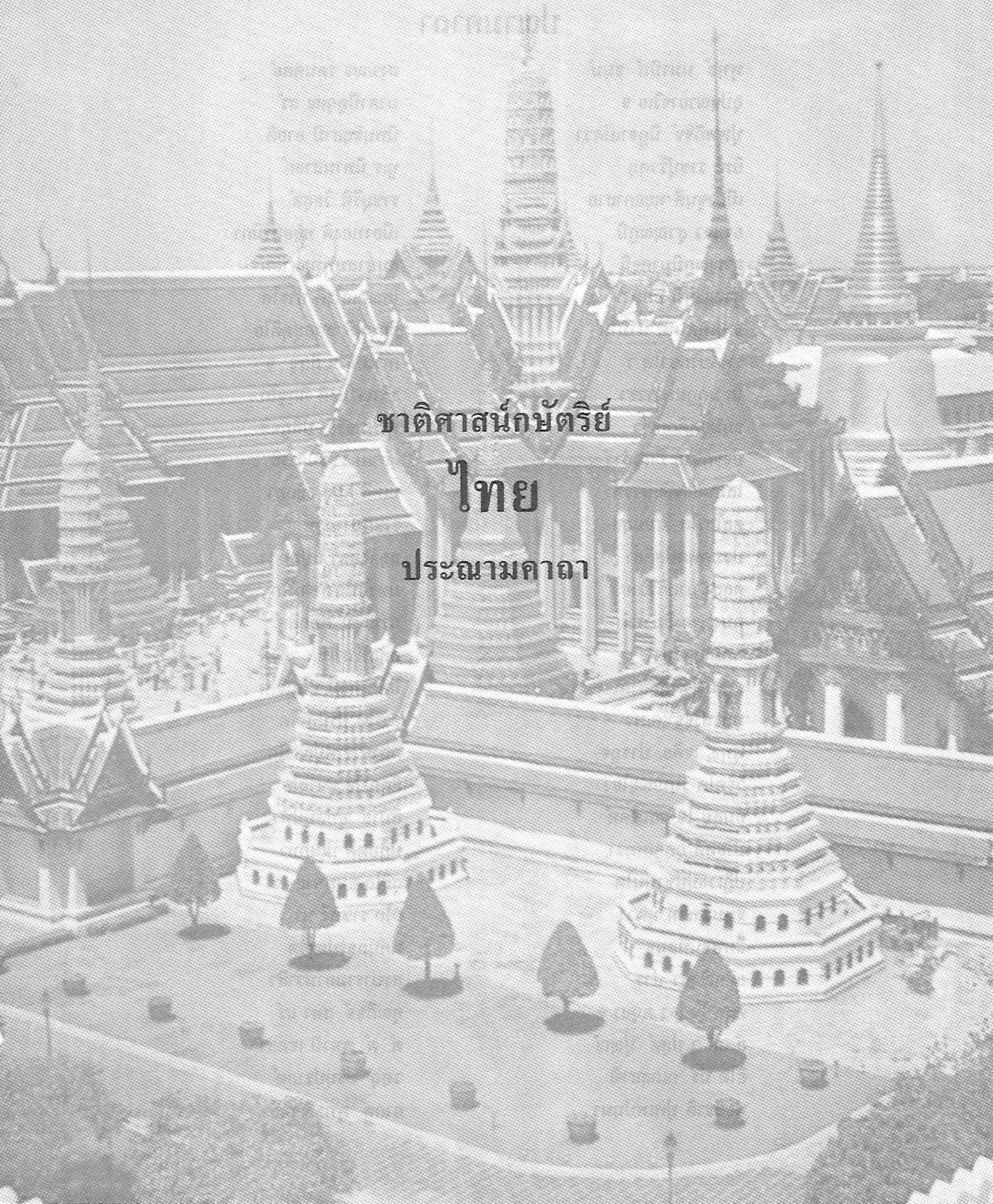

ชาติศาสน์กษัตริย์

ไทย

ประณามคาถา

พระพุทธสาสนสุวัณณภูมิปกรณ

ราชบุรีวัตถุกถา ตำนานเมืองขุน

ปณามคาถา

พุทฺธ ฺ นมามิหฺ ธมฺม ฺ
อุปชฺฌายาจริเย จ
ปุพฺพกิจฺจ ฺ นิฏฺฐาเปตฺวา
อิท ฺ ราชปุรีวตฺถุ
เมืองขุนฺติ ทยฺยภาสาย
ยา เจว สุวณฺณภูมิ
สุวณฺณภูมิมาคจฺฉิ
สุวณฺณภูมึ อคมา
ธมฺมทตฺโตติ นามาห ฺ
ราชโปริกชาโต ว
โย มกุฏมหาราชา
ธมฺมยุตฺติกคณ ฺว
ปจฺจกฺขาย ภิกฺขุภาว ฺ
โสมนสฺสฑฺฒนาวตี
ตสฺโสรโส โสมนสฺส-
ปชมคพฺภปสูติยา
ตสฺสา กาลกิริยาย
ตมารพฺภ อิมาราม ฺ
โสมนสฺสวิหาโรว
ราชมณฺฑิรสฺสีสาเน
มหาปริจฺจาเคเหว
พุทฺธ, เจติย, ปาชฏฺฐ-
วิจิตฺโต รมฺมเณยฺโยว
อิมสฺมึ โข วสนฺโตห ฺ
ปริยตฺตึ อุคฺคเหตฺวา
ปฏิเวธปฺปชานนฺโต
ธมฺมวสฺเวที หุตฺวา
สีหพจนปีลนฺธ-
ยติคณิสฺสร ปวร
ตสฺส โข เจว ตสฺสา จ
ย ฺ ย ฺ ว ปสุต ฺ ปุญฺญ ฺ
อิโต ปร ฺ กเถสฺสามิ
ทยฺยชาติ ปุพฺเพปนฺนา

สงฺฆญฺจ รตนตฺตย ฺ
มาตาปีตุคุเณ สร ฺ
นิพนฺธิสฺสามิ อายติ
ทูเร นิทานสาธก ฺ
ราชบุรีติ วิสฺสุต ฺ
เมืองทองติ ทยฺยนามิกา
สมฺมาสมฺพุทธสาสน ฺ
โสณตฺเถโรติ ปาฆโต
ภิกฺขุมฺหิ สกฺยปุตฺติโย
เทวนคเรว ภิกฺขุ จ
วชิรญาโณติ ภิกฺขุโก
พฺรหฺมจริย ฺ ปติฏฺฐสิ
สฺยาเม รชฺชมการยิ
มเหสี ตสฺส วลฺลภา
ราชกุมารสวฺหโย
สคฺคงฺคตา สปุตฺตกา
มหาโสโกว สามิโก
การยิ ต ฺ อุทิสฺสิตุ ฺ
ตสฺสา นาเมน วุจฺจติ
โกสินฺทสฺมึ ปติฏฺฐิโต
การิโต ปรินิฏฺฐิโต
กถาคาราทิปุณฺณโก
สีตฉาโย สุขาสโย
สีมาย ฺ อุปสมฺปทึ
ปฏิปตฺตึ ปเนกทา
สุสีโล ธมฺมตาย จ
อโถ ราชกวี นร
นคนฺถธุรปณฺฑิต
สงฺฆารามคามวาสิว
คุณกิจฺจ ฺ สทา สร ฺ
ต ฺ ต ฺ ททามิ เจตสา
วตฺถุ ฺ ปรมฺปราภต ฺ
อาคต ฺ พุทฺธสาสน ฺ

ปณามคาถาแปล

ขอนอบน้อม พระพุทธเจ้า พระธรรม
และขออุปัชฌาจาริยทั้งหลาย
ให้บุรพกิจสำเร็จแล้ว
นี้ เรื่อง ราชบุรี
โดยคำไทยว่าเมืองขุน
ก็ อันใด สุวัณณภูมิ แท้เทียว
พระสัมมาสัมพุทธศาสนา
โดยบาลีว่า พระโสณัตเถรเป็นต้น
ข้าพเจ้า ชื่อ ธมฺมทตฺต
เป็นผู้เกิดเป็นชาวราชบุรีแท้
พระองค์ใด พระมกุฏมหาราชเจ้า
ทรงประดิษฐานพรหมจรรย์
ตรัสคืนภิกขุภาวะ
พระนางโสมนัสวัฒนาวดี
พระโอรสของพระนาง
เพราะปฐมครรภประสูติ
ด้วยพระกาลกิริยาของพระนาง
ทรงปรารภซึ่งพระนาง อารามนี้
วัดโสมนัสวิหารเทียว
ประดิษฐาน ณ กรุงโกสินทร์
โดยมหาบริจาคหลายครั้งนั่นเทียว
มีพระพุทธ, พระเจดีย์, พระบาลี-
เป็นอารามอันวิจิตร น่ารื่นรมย์แท้จริง
ในอารามนี้แล ข้าพเจ้า อยู่-อยู่
พระปริยัติ ก็เรียนแล้ว
ปฏิเวธ ไม่รู้ทั่วอยู่
เป็นพระธรรมวงศ์เวที
สีหพจนปิลันธ-
ยติคณิสสร บวร-
ระลึกอยู่ทุกเมื่อถึงคุณกิจของพระองค์แท้ ๆ
บุญใดใดเทียว ได้สร้างสมไว้แล้ว
เบื้องหน้าแต่นี้ จักขอกล่าว
พระสงฆ์ เป็นพระรัตนไตรย
ระลึกคุณของบิดามารดา
จักนิพนธ์ต่อไป ซึ่งอันนี้
อันสาธกด้วยนิทานในกาลก่อน
ปรากฏแล้วว่าราชบุรี
มีชื่อไทยว่า เมืองทอง
มาแล้ว สู่ สุวัณณภูมิ
ได้ไปแล้วสู่สุวัณณภูมิดังนี้
เป็นพระภิกษุสักยปุตติย
และเป็นพระภิกขุ ณ กรุงเทพทีเดียว
เป็นพระภิกขุทรงพระนามวิชิรญาณ
คือคณะธรรมยุตติแล้ว
ได้ครองราชย์ในสยาม
พระมเหษีที่โปรดของพระองค์
ทรงพระนามว่าโสมนัสสราชกุมาร
กับพระราชบุตรเสด็จสู่สวรรค์แล้ว
พระสวามีทรงโศกใหญ่มาก
ทรงให้สร้างเพื่อทรงอุทิศพระนาง
ตรัสขนานตามพระนามพระนางเจ้า
ทางทิศอิสานของพระราชมณเฑียร
ทรงให้สร้าง สำเร็จเรียบร้อยแล้ว
อัฏฐกถาอาคารเป็นอาทิ เต็มแล้ว
มีเงาร่มเย็น เป็นที่อาศัยเป็นสุข
อุปสมบทแล้วในสีมา (๓ ชั้น)
ปฏิบัติก็กระทำในบางคราว
แต่ก็มีศีลดีตามธรรมดา
แล้วก็เป็น พระราชกวี นร
นคันถธุรบัณฑิต
สังฆารามคามวาสี
กับของพระนางเจ้าด้วย
ขอถวายบัญนั้น-นั้น ด้วยเจตน์
เรื่องอันท่านนำสืบ ๆ มา คือ

ลิขิตฺตๆ วา สิลาเสฺวว
สมฺปิณฺฑิตฺวา อิทาเนว
ยา ทยฺยชาติ สมฺภูตา
สาสนๆ สุปฏิปนฺนๆ
ยนฺโน โข สนฺตกๆ ทิฏฺฐๆ
ตสฺมา ชานนๆ คณฺหนฺโต
ราชปุรีวตฺถุกถา
สุวณฺณภูมิปวตฺติ
ปสิชฺฌตๆ ปกรณๆ
ทยฺยเทเสว จานีตๆ
ยงฺกิญฺจิ กุสลๆ ผุลฺลๆ
ตเถตๆ สิชฺฌตๆ สมฺมา
สาธูนๆ สาธเย สพฺพๆ

นานาคนฺเถสุ ปากฏๆ
อกรีว วิภาวิตุๆ
นญฺญาตา นตฺถิกา วิย
ยุโรปๆ นิสฺสาย ญายิตๆ
ตนฺโน ญาตๆ วรุตฺตมๆ
สมฺพนฺธิตฺวา สมาหรี
สมฺมาสมฺพุทฺธสาสนๆ
ปกรณๆ อิทฺปชฺชยิ
ทยฺยานๆ ทาตุ ชานนๆ
ชานิตุๆ พุทฺธสาสนๆ
วุฑฺฒิ ญาณๆ หิตๆ วรๆ
อิทๆ ปกรณๆ ยถา
โสตฺถี ภวนฺตุ สพฺพทาติ

ชาติไทยเกิดแล้วในก่อน
อันเขียนไว้ในศิลาทั้งหลาย
รวบรวมมาแล้ว ในกาลบัดนี้
ไทยชาติใด สมภพพร้อมแล้ว
ศาสนา อันปฏิบัติดีแล้ว
อันใด มีอยู่ของพวกเรา ได้เห็นแล้ว
ฉะนั้น จะถือเอาความรู้นั้น
ตำนานเมืองราชบุรี
สุวัณณภูมิประวัติ
ขอปกรณนี้จงสำเร็จ
และเพื่อรู้พระพุทธศาสนา
กุศลอันใดอันหนึ่ง ผลิแล้ว
อันนั้น จงสำเร็จโดยชอบ
พึงให้ทั้งหมดนั้นสำเร็จแก่สาธุชน

พระพุทธศาสนา มาแล้ว
หรือว่าปรากฏแล้วในคันถต่าง ๆ
ได้กระทำเพื่อให้เป็นแจ้ง
ไม่รู้กันก็เหมือนไม่มี
ต้องอาศัยยุโรป จึงรู้แล้ว
อันนั้น พวกเรารู้แล้ว เป็นสิ่งประเสริฐอุดม
สัมพันธ์กัน รวบรวมพร้อม คือ
พระสัมมาสัมพุทธศาสนา
ปรกณนี้ จึงอุบัติแล้ว
เพื่อให้ความรู้แก่ทวยไทย
ที่ท่านนำมาในประเทศไทย
วุฒิ ญาณ หิตประโยชน์พร
เหมือนปกรณนี้ มีแล้ว
สวัสดีจงมีตลอดกาล เทอญ

ไทย

อิสระ-บัดดล-อิสระ

ชาติ ไทยใสร่างเพรี้ยม พรมไทย
ศาสน์ พุทธ์ธรรมไทยไข ขับขึ้น
กระษัตริย์ ไทยร่วมไทยใจ จรัสรส-พระธรรมฦๅ
ไทย ชัดเจนสรดื้น เด่นพร้อม ไทยพันธุ์

ไทยพันธุ์ชาติประสาทสบ ไทยพบไทย ได้ทั่วหล้า
ศาสน์พุทธสุทธิ์ธรรมดา ค่าสุจริต มิตร์ไมตรี
ไทยชัดเจนเห็นไทยได้ ไทยเป็นไทย ได้ศักดิ์ศรี
พร้อมชาติศาสน์สุนทรีย์ กระษัตริย์ศรี ที่ยอดรวม

ชาติไทยนี้มีชื่อ คือ อิสระ ศาสน์สัจจะธรรมนำสมสรวม
กระษัตริย์ไทยได้นำเดินเจริญรวม ไทยจึงร่วมชัดเจน เป็นไทยมา
ไทยชื่อไทย-ไทยเป็นนิตย์อิสระ ส่งภาวะชาติคนไทยได้ก้าวหน้า
ได้อยู่เย็นเป็นไทยสดใสมา รวมทั้งหล้า-หมู่ชนปรนปรือไทย
เป็นไทยนี้ดีแล้ว-แก้วไทยชัด ยอดสมบัติไทยเห็น-เป็นอยู่ได้
ร่วมเป็นไทยไว้กับตัว ทุกทั่วไทย คงอยู่ได้กับโลก-โชคไทยดี
แต่ต้นมา-ตราตรู รู้บัดดล ไทยมีต้นเป็นไทย ใสสักข์ศรี
จงเป็นไทยในโลกโชคไทยมี อยู่เช่นนี้ตลอดโลก-โลกยั่งยืน

อ.เสาวดี

พุทธสาสนสุวัณณภูมิปกรณ

ราชบุรีวัตถุกถา ตำนานเมืองขุนไทย

(ฉบับพิมพ์เพิ่มเติม)

พุทธสาสนสุวัณณภูมิปกรณ

ราชบุรีวัตถุกถา ตำนานเมืองขุนไทย

ธมฺมทตฺโต

ราชบุรีในชื่อต่าง ๆ

"ราชบุรี" เป็นชื่อไทยก็จริงอยู่ แต่มาจากคำมคธว่า ราชปุรี เมื่อมาเป็นคำไทยจึงเรียกราดบุรี และว่า ราดชะบุรี บ้าง ฉะนี้ ราชบุรี จึงแปลว่าเมืองพระราชา คือ เมืองขุนไทย และชื่อราชบุรีนี้ มีขึ้นไปถึงปรากฏในพระราชพงศวดารกรุงศรีอยุธยา แผ่นดินพระมหาจักรพรรดิ พ.ศ. ๒๐๘๖ ว่า ตรัสว่า เอาแขวงเมืองราชบุรี แขวงเมืองสุพรรณบุรีตั้งเป็นเมืองนครไชยศรี อันยืนยันว่าก่อนนั้นเมืองราชบุรีแผ่เข้าไปในนครปฐม และราชบุรียังปรากฏในจารึกสุโขทัยหลัก ๑ พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงจารึกไว้ว่า **เบื้องหัวนอนรอด..... สุพรรณภูมิ ราชบุรี เพชรบุรี....พ.ศ. ๑๘๒๖** แลยังมีชื่อโด่งดังไปถึงขะแม จึงปรากฏในจารึกปราสาทพระขรรค์ ซึ่งพระเจ้าชยวรมันให้จารึกไว้เมื่อ พ.ศ. ๑๗๓๔ โศลกที่ ๑๑๖, ๑๑๗ มีระบุถึงไทยศรี ชย คือไทยเป็นศรีที่เคารพนับถือบูชาสักการะ และ ชย เป็นที่ชนะของฝ่ายไทย จึงกล่าวนาม ต้องขึ้นศรีนำหน้า อันแสดงว่าเมืองไทยนี้เป็นถิ่นที่เป็นเอกราชชั้นศรีมีผู้อื่นอ่อนน้อมแล้ว คำ โศลกที่ ๑๑๖, ๑๑๗ มีว่า **ลโวทยปุร*** (ลโว้ไทยบุรี) **สุวรฺณปุรำ** (สุพรรณบุรี) **ชยราชปุรี....ศรีชยวชฺรปุรี** (ชยราชบุรี ศรีชัยเพชรบุรี) ที่เห็น บางที่ก็มี ศรีชย บางที่ไม่มี ก็เพราะคำโศลกจำกัด จึง ใส่บ้างไม่ใส่บ้าง แต่ก็ยืนยันได้ว่า มีศรีชยในแคว้นแดนเหล่านี้

ไม้ซีกงัดคัดไม้ซุงคุงไม่ไหว จะลองใช้งัดดูรู้สักหน
ของจริงมีที่ถูกต้องเรื่องของคน กลวิกลเป็นเรื่องของผีบองทำ

ราชบุรี ปัจจุบันเป็นจังหวัดราชบุรี มีบริเวณเป็นเมืองอยู่ริมฝั่งทิศตะวันตกแม่น้ำราชบุรี คือ แม่น้ำแม่กลอง เมืองจังหวัดราชบุรีนี้ ตามหนังสือจังหวัดว่าเกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๘ ซึ่งได้จัดระเบียบการปกครองท้องที่ มีข้าหลวงเทศาภิบาลขึ้น จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาสุรพันธุ์พิสุทธิ์ (เทศ บุนนาค) มาเป็นข้าหลวงเทศาภิบาล ได้ตั้งที่บัญชาการ ณ ตึกของสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) จึงปรากฏเป็นมณฑลราชบุรี เป็นการย้ายครั้งที่ ๕ เป็นชื่อครั้งที่ ๗ เมื่อยุบเลิกระบบมณฑล จึงได้เป็นจังหวัดราชบุรี

ครั้งก่อนที่ ๕ คือ ครั้งที่ ๘ นั้น ตามหนังสือจังหวัดราชบุรีว่า ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองเดิมซึ่งตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำแม่กลอง ไปตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำแม่กลอง เริ่มแต่วันอังคาร แรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๖ ปีฉลู จุลศักราช ๑๑๗๕ รัตนโกสินทร์ศก ๗๖ ตรงกับวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๓๖๐ มีการฉลอง ๓ วัน ครั้นถึงวันพฤหัสบดี

---

* ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ ๔ จารึกที่ปราสาทพระขรรค์ หลักที่ ๑๑๖ โศลกที่ ๑๑๖ มีว่า ลโวทยปุรำ สุวรฺณปุรำ...ลโวทัยบุร สุพรรณบุร....คือ มีระบุว่า ลโว้ไทยบุรี คำแปลคำจารึก หน้า ๒๐๕ ก็มีว่า ลโว้ทยปุระ แต่เชิงอรรถ มีคำกล่าวไว้ว่า ลโว้ = ลพบุรี แม้ในคำบรรยายตอนต้นหน้า ๑๗๑ มีว่า เมืองลพบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และ เมืองสิงห์บุรี ที่ชัดเจนก็คือ ลโว้ทยปุรำ ถูกตัด ทย หรือ ทัย ไทย ทิ้ง จึงไม่ปรากฏ คือ "ไทย" ขาดหายไป

แรม ๑๕ ค่ำ เวลา ๐๗.๐๐ น. ถึงกำหนดฤกษ์ฝังหลักเมืองแล้ว ก็สร้างกำแพงเมืองและสิ่งอื่น ๆ ต่อไป กำแพงเมืองนี้สร้างด้วยวิธีก่ออิฐถือปูน รูปกำแพงเป็นใบเสมา ดังเช่นกำแพงเมืองอื่น ๆ มีป้อม ๖ ป้อม ประตู ๖ ประตู มีอาณาเขตกว้างประมาณ ๒๐๐ เมตร ยาวประมาณ ๘๐๐ เมตร ภายในกำแพงเมืองปัจจุบัน เป็นที่ตั้งจังหวัดทหารบกราชบุรีและกรมการทหารช่างราชบุรี เหตุที่โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองจากที่เดิมนี้ เพราะที่ตั้งเดิมไม่เหมาะแก่ทางยุทธศาสตร์ พม่าข้าศึกมักเดินทัพเข้ามาทางทิศตะวันตก รบพุ่งกันตรงทุ่งเขางู ทุ่งธรรมเสน และเขาชะงุ้ม ในการรบหากมีความจำเป็นต้องถอยทัพก็มีอุปสรรค เพราะมีแม่น้ำขวางอยู่ทางด้านหลัง เป็นการเสียเปรียบข้าศึกอยู่ เห็นว่าทางฝั่งตะวันออกเหมาะสมกว่า ในการรบ ข้าศึกจะเข้าถึงตัวเมืองได้ยาก เพราะมีแม่น้ำขวางอยู่ แม้ในการรบจะเสียทีแก่ข้าศึก ก็มีทางถอยไปรวมกำลังได้ง่าย

ก่อนจากครั้งที่ ๘ คือ ครั้งที่ ๗ ซึ่งเป็นชื่อเมืองราชบุรี อันมีชื่ออยู่ตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา และถึงจารึกสุโขทัยหลัก ๑ พ.ศ. ๑๘๒๖ กับจารึกปราสาทพระขรรค์ พ.ศ. ๑๗๓๔ เป็นชื่อราชบุรี ชยราชบุรี ดูตามที่มีปรากฏในหนังสือจังหวัดราชบุรี เข้าใจว่าเคลื่อนลงมาจากเมืองราชพลีเดิม อาจเป็นการเคลื่อนลงมาตามฝั่งตะหลิ่งซึ่งงอกขึ้น เมืองราชบุรี ที่ปรากฏในหนังสือนั้นว่า

หลักฐานการสร้างเมืองครั้งที่ ๒ (จากเมืองราชพลี เป็นครั้งที่ ๗ จากชื่อเมืองสรวงต้น) ที่ยังปรากฏอยู่ทุกวันนี้ คือ กำแพงเมือง ซึ่งเป็นกำแพงดินหรือเนินดิน และค่ายคูปรากฏอย่างชัดเจน กำแพงด้านตะวันตก ปัจจุบันเป็นถนนสายราชบุรี เขางู จากวัดช่องลมถึงหลัก ก.ม. ๒ บริเวณนี้มีอาณาเขตกว้างประมาณ ๑ กิโลเมตร ยาวประมาณ ๒ กิโลเมตร เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ติดกับศาลากลางจังหวัดปัจจุบัน ทางทิศเหนือ มีพระศรีรัตนมหาธาตุ หรือพระพุทธปรางค์ ซึ่งสร้างแบบเดียวกับพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดลพบุรี พระพุทธปรางค์นี้สร้างขึ้นในสมัยขอมเรืองอำนาจ ราว พ.ศ. ๑๕๐๐....พระปรางค์ที่วัดมหาธาตุ และวัดอรัญญิกาวาส อำเภอเมืองราชบุรี พระปรางค์ที่วัดกำแพงและเมืองเพชรบุรี ซึ่งยังอยู่จนบัดนี้ เป็นฝีมือที่ได้สร้างขึ้นตามแบบขอมในครั้งกระนั้น

ดูตามปรากฏที่ทำประวัติและบันทึก บริเวณนั้น จะเห็นว่าต่ำลงมา ถ้าเอาแผนที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งกรมแผนที่ทหารบกรวบรวม พ.ศ. ๒๔๕๕ แต่เขียนแก้ไขเพิ่มเติมเส้นทาง พ.ศ. ๒๕๐๐ เปิดดูแล้วจะเห็นรูปคูและคันดิน หรือกำแพงดินเป็นเส้นทางไปเขางูนั้น พอถึงบริเวณหลังหลุมดินแล้วจะหักเป็นข้อศอกพุ่งตรงผ่านหน้าวัดอรัญญิกาวาส ตรงไปเขาหลักว่าว และเขางู ถ้ำฤษี บริเวณนี้มีวัดร้างเดิมอยู่ก่อนที่จะรื้อฟื้นขึ้น เรียกกันว่า วัดราชพลี (พ.ศ. ๒๔๖๖ - ๒๔๖๗ ยังเป็นเด็ก เคยไปในเทศกาลไหว้พระฤดูสารทไทย) บริเวณในที่นี้จะเห็นวัดมหาธาตุเป็นวัดตะวันออก มีลาดดินสูงไปจดองค์เจดีย์หัก หรือวัดพุทธเจดีย์เป็นทิศใต้ ตรงไปตะวันตกก็เป็นวัดอรัญญิกาวาส มีพระปรางค์ย่อมกว่าวัดมหาธาตุ แต่ชนิดเดียวกัน พระปรางค์วัดอรัญญิกาวาส เป็นองค์ใหญ่อยู่กลางบนฐานแลง ๔ มุม เป็นพระเจดีย์ เวลานี้เหลือองค์เดียว ส่วนพระปรางค์วัดมหาธาตุ องค์ใหญ่กลางเป็นปรางค์โปร่งตั้งบนฐานแลง ๔ เหลี่ยม มีปรางค์และเจดีย์รอบอีก ๗ เป็น ๘ ทั้งองค์กลาง ซุ้มหน้าองค์เดิมเข้าใจว่าคงจะก่อขึ้นยอดเป็นปรางค์แบบรัดเกล้า จึงเป็น ๕ ยอด ตามทิศทางจะเห็นเป็นวัดตะวันออกคู่ตะวันตก สร้างมีพระปรางค์ เมื่อมองไปทางเหนือจะพบวัดหลุมดินและวัดท่าโขลงมีเจดีย์ ท่านเก่า ๆ เล่าว่าหลังวัดท่าโขลงมีฐานพระเจดีย์เก่าอยู่ เวลานี้และก่อนได้ก่อองค์ใหม่ขึ้นแทนแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เห็นวัดทิศใต้กับทิศเหนือคู่กัน เป็นวัดมีองค์พระเจดีย์ ซึ่งวัดทิศใต้มีชื่อว่าวัดพุทธเจดีย์ วัดทิศเหนือมีชื่อว่าวัดธรรมเจดีย์ ขุนหาญบุญไทยพร้อมกับดวงขวัญใจและกองแก้วฟ้าได้สร้างเมืองราชพลีในส่วนในนี้ พ.ศ. ๑๐๓๐ ซึ่งได้ย้ายมาจากสุวัณณภูมิเดิม คือ ที่คูบัวมาสร้างเมืองหน้าเขางู ให้ชื่อว่า *"ราชพลี" คู่พริบพลี* ได้สร้างวัดมหาธาตุเป็นวัดทิศตะวันออก มีพระปรางค์และพระเจดีย์ ๕ ยอด เท่ากับอนุปุพพวิหารธรรม ๕ หรือ ก้าวหน้า คือ รอยเจิมหน้า สร้างวัดอรัญญิกาวาส เป็นวัดทิศตะวันตก มีพระปรางค์และพระเจดีย์ ๕ ยอด เป็นพระเจ้า ๕ พระองค์ ในมหาภัททกัปป์นี้ ในตอนหลังได้สร้างวัดพุทธเจดีย์ มีพระเจดีย์สูงประมาณ ๒๐ วา เป็นวัดทิศใต้ มีพระเจดีย์ใหญ่คู่กับวัดธรรมเจดีย์ มีพระเจดีย์ใหญ่เป็นวัดทิศเหนือ พ.ศ. ๑๐๓๐ ถึง พ.ศ. ๑๐๕๐

เป็นการสร้าง ตั้งชื่อเป็นครั้งที่ ๗ ซึ่งคาบเกี่ยวบริเวณกับครั้งที่ ๘ และคราวนี้ กษัตริยาธิราชต้น ๆ ยังมีชื่อว่าขุน เช่น ขุนหาญบุญไทย ขุนหญิงดวงขวัญใจ และขุนหญิงกองแก้วฟ้า ฐานะขุนสมัยนั้น เป็นพระราชาเอกราช ทั้งตั้งชื่อเมืองกรุงว่า "ราชพลี" คู่ พริบพลี พลี ตัวนี้ภาษาไทยเป็นชื่อ แก้วหินประกายแสง เช่น ไพลิน เพทาย ถ้าเป็นภาษาบาลีว่า พลี แปลว่า มีกำลัง หรือ ให้กำลังแก่พระราชา ถ้าภาษาไทยก็แปลว่า ขุนแก้วประกายแสง พระราชาแก้ว หรือ รัตนราชา ทั้งเป็นชื่อเมืองกรุงด้วย ที่อื่นโดยเฉพาะจารึกสุโขทัย และโศลกประสาทพระขรรค์ จึงเขียนและเรียกว่า ราชบุรี แปลว่าเมืองพระราชา เมืองขุนไทย

ราชพลี ราชบุรี ตามคำเรียกทั่วไปว่า ราดพลี ราดบุรี เฉพาะ ราดพลี ก็ชื่อผาเมืองราด หรือ ฟ้าเมืองราดได้ และเป็นชื่อว่าลัดพลี เช่น มีราชทินนามบรรดาศักดิ์ว่า ลัดพลีธรรมประครรภ์ ที่ราชบุรี มีคลองลัดราชบุรี เดิมเรียกว่าคลอง "ลัดพลี" และชื่อลัดพลีนี้ ชาวจีนเขาออกว่าลักพี้ และออกเสียงตามที่ไทยที่มักออกเสียงตัว ก. สะกดว่า กะ เช่น นกยาง ออกว่านกกะยาง ลักเพศ ออกว่า ลักกะเพศ ชุกชี ออกว่า ชุกกะชี สักหน่อย ออกว่า สักกะหน่อย ฯลฯ ลักพี้ เขาออกว่า ลักกะพี้ และ ลักกักพี้ อันแปลว่าเมืองคน ๖ เล็บ ในหนังสือเรื่อง พระราชไมตรีในระหว่างกรุงสยามกับกรุงจีน ซึ่งพระเจนจีนอักษร (สุดใจ) แปลระบุชื่อ ราชพลีไว้ว่าลกปี๊ สำหรับคำชื่อว่า พริบพลี ราชพลี ลักพี้ มอญออก เปร็บเปรโน๊ก-พริบพลีน้อย คือ เพชรพลี เพชรบุรี เปร็บเปร-โด๊ด-พริบพลีใหญ่ คือ ราชพลี ราชบุรี

ลักพี้ จีนเขาเขียนให้ดูลายสือจีนอย่างนี้ 叻玉 ลักพี้ 玉 พี้ มีความหมาย - หมายความว่าเมือง ลัก 叻 นี้เฉพาะลายสือไม่ใช่ ๖ แต่ลายนี้ หมายความว่า คนเก่ง คนกล้าและตรงกับคำว่า "นัก" ได้ เพราะเสียงจีนเขาออก ล.น. แทนกันได้ เช่น ไฮหลำ-หนำ ล่างชังกัง ว่า น่างชังกัง หรือ น่าน คือ แม่น้ำใต้ เมื่อลักออกเสียงว่า นัก จะตรงกับคำชื่อไทยหลายชื่อทั้งเลวและดี เช่น นักเลง นักรบ นักเรียน นักปราชญ์ และตรงกับคำว่า นายหรือพนายก็ได้

และ ลัก ที่ออกเสียงว่าลักกะ และ ลักกัก ๖ เล็บนั้น จีนเขาเล่าว่า เป็นชื่อที่ขนานให้แก่พวกไทย ลัวะ หรือ หลอ ล้อ ลว้า ลโว้ ลวู ลฮู ฮู ฮ่อ และเสียง ว. นี้ จีนเขาออก พ.ฮ. เช่น พูไทย ฮูหยิน คือ ผู้หญิง และพันธ์ไทยเผ่านี้ มีสัญญลักษณ์ตอนเกิด ต้องมีปานสีฟ้าแก่ที่ก้นตลอด พอโตขึ้นก็หาย พอโตเล็บนิ้วก้อยเท้าขวามีรอยขึ้นตามยาว ปลายเล็บที่เลยเนื้อออกมาแตกปลายจึงเป็นสองเล็บ เมื่อนับรวมเข้าจึงเป็น ๖ เล็บ และเล็บมือมักขึ้นสีแดง ฉะนี้เมื่อเขาคิดลายสือชื่อ ราชพลี จึงใช้สัญญลักษณ์ในชื่อเมืองนักรบ และรู้จักเชื้อชาติพันธ์ไทยลว้า หรือ ล้อหลอ เขียนอย่างนี้ 維 และตัวนี้มีอักษรตัวประกอบกัน 四 สี กับ อุย หรือยุ้ย 維 คุณธรรม ๔ ประการ ท่านลิขิต ฮุนตระกูล อธิบายว่า ๑. รักยุติธรรม ๒. รักสัจจะ ๓. มีมรรยาท ๔. รู้จักละอาย และในหนังสือประวัติการสัมพันธ์ระหว่างชาติไทยกับชาติจีน ท่านลิขิต ฮุนตระกูล ได้นำลายสือจีนตำแหน่งยศและชื่อ และบังเอิญที่สุด คือ ข้าพเจ้าอ่านหนังสือจีนไม่ออก ถึงกระนั้น มองลายเส้น ก็พอดูความหมายออกได้ และตัวหนังสือจีนนี้มีในสมัยพระเจ้าทวนหยก (ดูชื่อก็ไทย) สมัยก่อน พ.ศ. ๑๖๑๘ ปี ชื่อ **ไทย-ไทย** 臺騎 ไทย ตัวขวาจะเห็นรูปคนขี่ช้าง ตรงคอช้างเป็นคนถือขอช้างตั้งขึ้น มีกลางเป็นรูปร่ม หลังรูปคนท้าย ๓ ตุง ไทย 東臺 ตุง หรือ ตรุง หรือ กรุง จะเห็นเป็นคนถือดาบสองมือยืนไขว้ลง ๔ **ฟูไทย** 撫臺 ฟู หรือ พู (ไทย) จะเห็นลายเส้นบน = ขุนนั่งคอถือง้าว กลางช้าง และท้าย ล่างงวงช้าง เท้าช้าง ๔ เท้าและหางช้าง ๖ **พวนไทย** 潘臺 พวน จะเห็นลายเส้น หน้า ขุนถือง้าวพุ่งหน้า งวงช้างชูขึ้น งาช้างทำรูปจุด ต่ำ เท้าหน้าช้ายยกก้าว กลางช้างถือกำหาง นกยูงปัด ท้ายช้าง เท้าหน้าขวา เท้าหลังทำเส้นคู่ เท้าหลัง และหางช้าง

ราชพลี ลัดพลี ลักพี้ มีชื่อขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๐๓๐ ที่อื่น ๆ ก็มีอยู่แล้ว เช่น พริบพลี เพชรบุรี เถือมทอง นครปฐม และพระพุทธศาสนา ได้มาตั้งอยู่แพร่หลายและมั่นคงแล้วตลอดดินแดนแหลมทองนี้ และระหว่างกาล พ.ศ. ๘๐๐ ถึง พ.ศ. ๑๕๐๐ นี้ ได้มีการติดต่อไปมาค้าขายกันระหว่างแหลมทอง ชมพูทวีปและเลยไป ทั้งระหว่าง

แหลมทองกับจีน แม้ในทางพระพุทธศาสนาก็มีสมณทูตไป-มากันมากขึ้น ที่มีชื่อเสียงมาก คือ พระภิกษุฟาเหียนเดินทางไปถึงสิงหลลังกาทวีป พ.ศ. ๙๔๒ ถึง พ.ศ. ๙๕๗ พระถังซัมจั๋ง พ.ศ. ๑๑๗๒-๑๑๘๘ ยังบันทึกลงไว้ในจดหมายเหตุว่า สุยล้อปึงตี่ พระภิกษุอีจิ๋ง หรือ งี่เจ๋ง พ.ศ. ๑๒๓๒-๑๒๓๙ เดินทางเรือผ่านมาแวะแหลมทองแล้วไปชมพูทวีป ได้บันทึกไว้ในจดหมายเหตุ เล่าถึงพระมหายานประทีปว่า เมื่อเยาวัยได้ติดตามโยมผู้ชายมีอาชีพทางเดินเรือไปถึงแคว้นสุ้ยล้อปึงตี่ (ไทยทวาลาว นครปฐม) ได้บรรพชาเป็นสามเณร แล้วกลับไปอุปสมบทกับพระถังซัมจั๋ง ณ เมืองจีน และยังได้บันทึกพระสมณทูตไว้อีก ๕๔ องค์ ในจำนวนนี้ มีองค์หนึ่ง หรืออาจเป็นตัวท่านเองได้ยินชื่อพระบาท หรืออาจได้ไปไหว้ จึงได้กลับไปสร้างลายหนังสือจีนว่า พ่อบ้าก 佛跡 ซึ่งลายนั้นแสดงถึงยังเป็นป่าต้นไม้ภูเขาอยู่ ซึ่งยืนยันสมัยก่อนกาลก่อสร้าง และยังใช้ลายสือชื่อแหลมทองนี้ว่า สุ้ยล้อปึงตี่ ระบุถึงชื่อคนล้อ หรือ ลวะ ลัวะ

ณ นครปฐม พ.ศ. ๑๑๑๒ ถึง ๑๑๒๒ ขุนฟ้าเมืองไทยได้สร้างเมืองกรุงสำเร็จ ตั้งชื่อว่า **ไทยทวาลาว** บันทึกว่า เป็นที่อยู่ของไทย มอญ ลาว

คำชื่อไทยว่า ไทยทวา และไทยลว้า หรือไทยท่าว้า ซึ่งจีนเขารู้จักว่าล้อนั้น เมื่อฟังเสียงคนไทยกล่าวให้ฟัง เขาอาจได้ยินอย่างเดียวกัน เพราะออกเสียงใกล้เคียงกันมาก เมื่อเป็นเช่นนี้ พระงี่เจ๋งจึงจดรวมเข้าด้วยกันใช้ตัวหนังสือตัวเดียวกันว่า ล้อ

ครั้งที่ ๗ นี้ย้ายมาจากคูบัว ซึ่งเป็นชื่อสุวัณณภูมิเมืองทอง เป็นการย้ายครั้งที่ ๖ ซึ่งขุนทองจอมฟ้าได้ขุดคูรอบและยาวทะลุลงไปถึง บ้านหัวดอน หรือ 'ดอนโตนด' ริมอู่ตะเภา ติดแม่น้ำอ้อมเดิมนั้น ขุนทองจอมฟ้าจารึกไว้ว่า ปีโล ๑๑๘๐ กระทำอยู่ ๕ ปี ถึงปี ๑๑๘๕ คือ พ.ศ. ๑ ถึง พ.ศ. ๕ ตั้ง ณ ที่เดิมอันมีชื่อว่า **หนองยาว** ริมวัดปุณณารามเดิม หรือหนองวัดปัจจุบัน คือ บริเวณติดและใต้สถานีคูบัวปัจจุบัน และยังดำรงชื่อสุวัณณภูมิเมืองทองเดิมนั้นและดำรงอยู่นานถึง ๑๐๓๐ ปี ขุนอินไสเรนทรย้ายลงไปใต้ ขุนหาญบุญไทยได้ย้ายมาสร้างเมืองหน้าเขางู ให้ชื่อว่า ราชพลี คู่ พริบพลี

สุวัณณภูมิ มีสถานที่ตั้งเมืองและดำรงอยู่นานมานั้น แต่ก่อนก็เป็นที่มา-ไปของพระอรหันต์ทั้งหลาย แม้เมื่อพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าพร้อมกับพระอรหันต์สงฆ์ ๕๐๐ มา ก็เป็นที่รับ และเป็นที่ประทับแรมคืนกับประทับพระฉายในถ้ำเขางู พระมหาปุณณเถรได้สลักเป็นพระพุทธฉาย และจารึกชื่อไว้ด้วย พ.ศ. ๒๓๕ พระเถรปัญจวัคคมีพระโสณเถรเป็นต้น ได้มาประดิษฐานพระพุทธศาสนา ได้สร้างวัด มีนิมิตสีมา พ.ศ. ๓๐๐ พระเจ้าตะวันอธิราชได้สร้างวัดสุวัณณภูมิทำฐานและพระเจดีย์บรรจุอัฏฐิธาตุพระอรหันต์ ๕ องค์ที่มานั้น จึงมีวัดโขงสุวัณณภูมิ และอื่น ๆ ที่ยังเหลืออยู่มากมาย

ในทางเหนือเส้นเขตแดนจังหวัดราชบุรีและเข้าไปถึงจังหวัดกาญจนบุรี มีซากโบราณเป็นเมืองอยู่ชื่อว่า 'โกสินราย' ซึ่งใกล้กับชื่อว่า กุสินารา อันเป็นเมืองเสด็จดับขันธปรินิพพานทั้งมีพระแท่นดงรัง ซึ่งสมมุติเป็นพระแท่นปรินิพพานนั้นก็ยิ่งใกล้เคียงมาก กับมีวัดชื่อ โกสินารายณ์ ด้วย ก็สมคล้องมาก เมืองโกสินราย จึงเป็นของพราหมณ์ชาวชมพูทวีปครั้นพบพระพุทธรูป และรูปขุนชาย ขุนหญิงแล้ว พิจารณาดูหน้าและท่าทางไม่บอกว่าเป็นศิลปอินเดียเป็นศิลปและส่วนสัดของคนไทย จึงแน่ใจว่า เป็นชื่อและเป็นเมืองคนไทยสมัยที่ยังมีชื่อว่าลว้า จึงมีถ้ำลว้า ท่าผา ฯลฯ

ชื่อว่า โกสินราย ถ้าแยกออกว่า **โก-สิน-ราย** โก คือ กรุ โกรก โตรก กรอก ตรอก สิน คือ ทรัพย์ คือ ทองคำธรรมชาติ ราย เกลื่อนกลาด ซึ่งตรงกับชื่อว่า นองทอง เป็นกาญจนบุรี คือ เมืองทอง ซึ่งอยู่ไปในส่วนเหนือ ส่วนใต้ลงมา ก็คงตั้งชื่อว่า โกรกสินราย เป็น โกสินราย เฉพาะชื่อ โกสิน นี้ เป็นเสียงเดียวกับโกสินทร์ (รัตนโกสินทร์) เมืองโกสินรายนี้ คงตั้งขึ้นและเป็นอยู่นาน จึงมีรากฐาน เมือง คู สระน้ำ และ วัด เช่น วัดดงสัก วัดโกสิน ครั้นต่อมา เพื่อให้ใกล้กับกรุงกุสินาราจึงเรียกว่า โกสิ-นรายณ์ อันไหนจะจริงก็ตาม แต่รากฐานของ เมือง วัด สระโกสินราย มีอยู่แล้ว

ครั้งที่ ๖ สุวัณณภูมิ ที่หนองยาวนั้น ว่าย้ายเป็นครั้งที่ ๖ จากบ้านหัวดอน หรือดอนโตนด ซึ่งเป็นที่เปลี่ยนชื่อ หรือตั้งชื่อใหม่เป็นชื่อที่ ๕ ในชื่อเดิมว่า เมืองทอง เป็นชื่อสุวัณณภูมิและในเมืองที่สร้างเป็นครั้งที่ ๕ อันมีชื่อว่า เมืองทอง ก่อนนั้นถึง ๑๑๕๐ ปี ตอนนี้ไม่มีอะไรเป็นหลักฐานมากนัก มีเพียงชื่อ **เมืองทอง** ที่เขียนกันไว้ และชื่อคำพูดที่กล่าวกันสืบ ๆ มา

เมืองทอง มีขึ้นแทนชื่อ หรือตั้งทับลงไปในชื่อ 'เมืองแมน' เดิม อันเป็นการสร้างเมืองและตั้งชื่อครั้งที่ ๕ ตามเล่ากันและจารึกมีว่า

ครั้งที่ ๕ เมืองแมน ปีอินล่วงได้ ๔๑๔๘ ขุนโลลายครองเมืองแมน ยังไม่มีเมีย ทราบว่าขุนหญิงโห่มาดี แม่อยู่หัวเมืองนองทอง จึงมีลายสือไปขอแก่ขุนไทยคนองผู้เป็นน้องไม่ยอมให้ จึงให้ขุนคนองคุมกองทัพไปตีเมืองนองทองได้ ขุนโลลายไปจึงได้ขุนหญิงโห่มาดีมา เมื่อกลับมาจึงสร้างเรือนหอใหม่ที่ดอนโตนด เป็นเรือน ๕ หลัง เอาหัวสางขึ้นเป็นป้านลม จั่ว หลังคา เอาทองผงประสมรักทาเหลืองทองคำทั้ง ๕ หลัง พอดีขุนหญิงโห่มาดีมีครรภ์และคลอดลูกชายชื่อไทยลว้า พอดีปีอินเต็ม ๔๑๕๐ ปี ขุนโลลายจึงตั้งชื่อเรือนทอง ๕ หลังนั้นว่า เมืองทอง พร้อมกับเปลี่ยนชื่อปีอิน เป็น ปีโล ๑ จากนั้นก็ใช้ปีโลกันมา ต่อมาขุนหญิงโห่มาดีได้ไปนำขุนหญิงแห่ขวัญมา-มามอบให้อีก ชื่อ เมืองทอง ได้ดำรงเรื่อยมา กระทั่งปีโลล่วงมาได้ ๑๑๗๐ ปี ขุนทับไทยทอง หรือพระเจ้าทับไทยทองได้นำชื่อสุวัณณภูมิ มาตั้งซ้อนลงไปในเมืองทอง จึงปรากฏชื่อว่า ***เมืองทองสุวัณณภูมิบ้าง สุวัณณภูมิเมืองทองบ้าง สุวัณณภูมิเฉย ๆ บ้าง*** ตั้งในปีโล ๑๑๗๐ ตรงกับพระพุทธพรรษา ๒๕ ล่วงมาอีก ๒๐ ปี พระผู้มีพระภาคเสด็จดับขันธ์ปรินิพพานแล้ว จึงเปลี่ยนปีโล ๑๑๕๐ ที่เต็มแล้ว เป็นพุทธกาลนิพพาน ๑ สืบมากระทั่งถึงสุโขทัยใช้มหาศักราช และ จุลศักราช

ก่อน พ.ศ. ๑ ขึ้นไปเป็นปีโลนั้น เป็นกาลสร้างเมืองทอง และตั้งชื่อและตั้งศักราชปีโล ๑ เป็นครั้งที่ ๕ ว่ามาจากครั้งที่ ๔ คือ เมืองแมน ปีอิน ชื่อมีหลักฐานเพียงชื่อขุน และเรื่องเล่าปรากฏต่อมา แม้มีชื่อว่าเมืองแมนก็เป็นเพียงคำพังเพย และขุนอินกับนางกวักก็มีรูปเคารพและมีมนต์นางกวัก ที่ไทยเดิมท้องถิ่นนี้เคารพนับถือท่องจำกันมา พวกนักประวัติศาสตร์รุ่นใหม่ทุกคนล้วนเป็นพวกที่วิ่งหนีมาจากเมืองจีน หรือมีชาติเป็นจีนไม่รู้จักก็เลยไม่เชื่อ จึงเอาชื่อจีนมาเป็นต้นไทย ชื่อไทย ๆ ก็หายไป เช่น ขุนอินสิบสองพัน เลยเป็นอึ่งตี่ เป็นต้น ทีนี้จะเล่าเรื่องของไทยอันมีอยู่ในไทย และสืบกันเรื่อยมา และครั้งที่ ๔ มีเรื่องเล่าว่า

เมืองแมน มีมาก่อนเมืองทอง ๔๑๕๐ ปี เปลี่ยนชื่อและปีโลอีก ๑๑๕๐ จึงก่อน พ.ศ. ๕๓๔๐ ปี รวมกับ พ.ศ. ล่วงมาแล้ว ๒๕๑๗ ปี จึงล่วงมาแล้ว ๗๘๕๗ ปี ในราว ๘๐๐๐ ปี และก่อนขึ้นไปมีชื่อว่า เมืองแผน มีเรื่องเล่า และจารึกกล่าวว่า

ครั้งที่ ๔ ขุนอิน ครองเมืองแผน มีน้องสาวชื่อ นางฟ้าอยู่เรือน ทั้งคู่ยังไม่มีคู่ครอง น้องได้กล่าวชื่อนางกวัก หรือ กวักทองมา ลูกสาวคนเดียวของขุนเขาเขียนและนางขวัญทองมา เจ้าเมืองอินว่าสวยงาม ขุนอินจึงทำตัวเป็นขอมคือผู้มีความรู้ไปเที่ยว ได้พบกันเมื่อนางกับเพื่อนสาวอาบและเล่นน้ำริมบึงใหญ่ ขุนอินจึงลงมุดไปโผล่จับตัวได้ เกิดรักกัน เพื่อน ๆ สาวก็รู้จึงหลบไป นางพาขุนอินไปอยู่ในถ้ำห้องตัว ขุนเขาเขียวและขุนหญิงแม่รู้ เข้าไปจับขังไว้ กลางคืนกวักทองมาได้ไปเปิดแก้ปล่อย ได้ร่วมกันเดินทางมาเมืองแผนรุ่งเช้า ขุนเขาเขียวพาพรรคพวกตามมา พบกันแล้ว ต่างถือท่อนไม้เข้าสู้กัน เมื่อขุนเขาเขียวเสียท่า ขุนอินเงื้อท่อนไม้จะฟาด นางกวักร้องว่าอย่าฆ่าพ่อ ขุนอินจึงยั้งไว้ ครั้นขุนเขาเขียวได้ท่า จึงเงื้อท่อนไม้จะฟาด นางกวักร้องว่าอย่าฆ่าผัว ขุนเขาเขียวยั้งมือไว้ ร้องถามลูกว่า มึงได้ผัวแล้วหรือ นางรับว่า ได้หลายครั้งแล้ว ทั้งคู่เข้าไปก้มไหว้ ขุนเขาเขียว รับขุนอินเป็นลูกโดยตั้งชื่อให้ว่า ขุนอินเขาเขียว เอาชื่อตัวต่อให้หมายว่ายอมรับเป็นผู้สืบไปในข้างหน้า ขุนอินเขาเขียวจึงเรียกปีนั้นว่า **ปีอิน ๑** และกลับมาเมืองแผน ตั้งชื่อใหม่ว่า เมืองแมน ด้วยความรักกัน อยู่มาจึงมีลูกด้วยกันเป็นชาย ๑๓ หญิง ๗ คน แรกชื่อ **อู่ทอง** นางกวักขอผัวเอาไปยกให้แก่ขุนเขาเขียวและขวัญทองมา เพื่อเป็นขุน ต่อไปที่เหลือ ๑๙ คน ขุนอิน

เขาเขียวตั้งชื่อไว้แล้วเอามาตั้งชื่อเดือนปีจึงคงอยู่ว่า เดือนอ้าย ปีชวด เดือนยี่ ปีฉลู เดือนสาม ปีขาล เดือนสี่ ปีเถาะ เดือนห้า ปีมะโรง เดือนหก ปีมะเส็ง เดือนเจ็ด ปีมะเมีย เดือนแปด ปีมะแม เดือนเก้า ปีวอก เดือนสิบ ปีระกา เดือนสิบเอ็ด ปีจอม (จอ) เดือนสิบสอง ปีกุน ลูกหญิง ๗ คน ตั้งเป็นชื่อวันว่า ๑ วันอา ๒ วันอัน ๓ วันอาง ๔ วันอุ่น ๕ วันเอือย ๖ วันอู่ ๗ วันอี่ และร่วมวิวัฒนาการตอนนี้มาก จึงมีชื่อ ปี เดือน วัน ใช้ครั้นขุนอินเขาเขียวตาย ขุนห้ามะโรง หรือ หัวร่วง ตั้งปีตายนั้นว่า ๓๕๐ เป็นหลักฐานนับกันมา กระทั่งปีอินได้ ๔,๑๕๐ ปี ขุนโลลายจึงเปลี่ยนเป็นปีโล ๑ และเป็นเมืองทอง ชื่อเมืองแมนก็หายไป

"เมืองแมน" ซึ่งเปลี่ยนชื่อมาจาก **"เมืองแผน"** นั้น ไม่แน่ว่าอยู่ตรงไหน เพราะกาลเวลานานมาถึง ๘,๐๐๐ ปีนั้น ดูตามระยะที่ขุนอินเดินทางไปก็ไม่แน่นัก ส่วนเมืองนางกวักคงอยู่ที่เขาเขียว เพราะชื่อขุนเขาเขียวยืนยันอยู่ เมืองแมนอาจอยู่ส่วนใต้ลงมา ตั้งแต่เมืองกาญจน์ลงมา เช่น ขุนอู่ทอง ผู้สร้างกระเบื้องหนา ก่อตึกอยู่ในป่า จึงตั้งชื่อว่า พงตึก อ้ายชวดและอ้ายจอ มาอยู่ที่เทือกภูเขาหลวงเหนือ จึงตั้งชื่อว่า เขาอ้ายช่วย หรือ อ้ายชวดและเขาอ้ายจอ เจ็ดมะเมียไปอยู่จึงตั้งชื่อว่า เจ็ดมะเมีย คือ เจ็ดเสมียน สิบสองกุนไปอยู่ จึงตั้งชื่อ บ้านมกุน ห้ามะโรงไปอยู่ จึงตั้งชื่อ หัวร่วง ห้วยโรง สิบระกาไปอยู่ จึงตั้งชื่อว่า ป่าไก่ ที่คูบัวไปอยู่กันหลายคน สามขานไปอยู่ จึงตั้งชื่อว่า สามขันหกมะเส็งไปอยู่เป็นหมอ จึงตั้งชื่อ บ้านหมอเส็ง เก้าวอกไปอยู่ จึงตั้งชื่อว่า นาวอก สี่ถอไปอยู่ จึงตั้งชื่อว่า ถอ หรือธ่อ คือ ปากธ่อ ฯลฯ ฉะนี้ เมืองแมนอาจกว้างขวาง และระยะกาลที่ยืนยาวมาถึง ๔,๑๕๐ ปี คงสร้างไว้หลายแห่ง แต่ที่สืบต่อกันเรื่อย ๆ มา คงจะเป็นที่คูบัว อันเป็นถิ่นที่ขุนโลลายลงไว้ว่า สร้างเมืองทองที่ดอนโตนดที่เป็นเมืองแมน และ ปีอินนี้เป็นกาลครั้งที่ ๔ ภายในชื่อครั้งที่ ๓ ที่มีชื่อมาว่า เมืองแผน และขุนแผนเมืองฟ้า

ครั้งที่ ๓ "เมืองแผน" จึงเกิดมาเมื่อก่อน ๘ พันปีมาแล้ว และเกินไปกว่านั้นอีกมาก ซึ่งเป็นของคนที่เกิดและตายไปแล้ว สูญทั้งชีวิต ประวัติและชื่อ เป็นยุคชาดก คือ ผู้เกิดมาแล้ว อันตรงกับปางต้นไทย หรือ "ต้นผี" ซึ่งเป็นแต่เพียงนิยายเล่ากัน จึงไม่ต้องมีหลักฐาน แต่ที่เขาถือกันว่าเป็นหลักฐานก็เพียงอ้างคำฝรั่งที่เขียนกันไว้ เวลานี้ฝรั่งได้ขุดพบโครงกระดูกหินคือ ซากหินที่จาโคบีเรียกว่า จาโคบีแมนว่า มีอายุ ๑ ล้าน ๘ แสนปี พบที่เอธิโอเปีย แต่ฝรั่งยังไม่ยอมให้เป็นคน บอกว่าเป็นคนลิง ได้กล่าวว่า มีอายุถึง ๔๕ ล้านปี ก็ยังเชื่อกันตลอด กระทั่งมีพวกถือกำเนิดลิงนั้นเอามาเป็นวัฒนธรรมประพฤติกันในปัจจุบัน กระทั่งเปลือยกายอย่างลิงกันแล้ว ยังเชื่อกันได้ ในฐานะเป็นไทยพุทธศาสนา มีพระพุทธพจน์ตรัสถึงมหาภัททกัปนี้มีคนมนุษยชาติมาแล้วตลอดกาล ๔ พุทธันดร ที่ไม่เชื่อ ทำไมจึงทำใจและความรู้ของจริงได้ ก็ทำใจเชื่อและรู้ของจริงบ้าง มันจะผิดที่ตรงไหน จึงเอาความเชื่อไทยพุทธศาสนามารับรอง เมืองแผนและขุนแผนเมืองฟ้า ตั้งแต่พุทธันดรที่ ๔ ขึ้นไปถึงพุทธันดรที่ ๓ และเลยเข้าไปถึงระยะพุทธันดรที่ ๒ ยุคชาดกสมัยเมืองแผน จึงเริ่มตั้งแต่ ๘ พันปีขึ้นไปถึงพุทธันดรที่ ๓ เป็นครั้งที่ ๓ ทั้งชื่อและเมืองพร้อมกับคนอันมีชื่อว่า ขุนแผน และ ยุคแผนนี้ว่า เปลี่ยนมาจาก แถน

ครั้งที่ ๒ แถน ชื่อขุนแถนเทียนฟ้าและเมืองแถน เป็นยุคหรือปางครั้งที่ ๒ สืบขึ้นไปจากพุทธันดรที่ ๓ ครึ่งต้นเรื่อยขึ้นไปถึงพุทธันดรที่ ๒ และสืบขึ้นไปถึงครึ่งหลังพุทธันดรที่ ๑ ถึงจะนานถึงขนาดนั้น แต่ชื่อก็คงอยู่สืบมา อันแสดงว่ามีคนมาแล้วในยุคนิยาย หรือยุคชาดก และขุนแถนเทียนฟ้านี้ ว่าสืบมาจากสมัยสรวงสาง หรือสรวงสวรรค์

ครั้งที่ ๑ สรวง ชื่อเมืองสรวง และขุนสรวงกับขุนนางสาง ประกาศว่าเป็นต้นคนไทย จึงเป็นปางครั้งที่ ๑ เล่าว่านอนหลับตื่นขึ้นเห็นทุกอย่างมีอยู่แล้ว ต่อมา ได้เห็นผีฟ้าแสงลอยมาปรากฏตัวกินง้วนดินแล้วหลับไป เข้าไปมองดูเห็นแปลกกว่าตัวเองก็เข้าไปจับตัวไว้ จึงเริ่มคำพูดกันขึ้นต่อมานาน จึงรู้สืบพันธุ์มีลูกชายหญิง เล่าว่าได้สืบสายเชื้อไว้ในเลือด ทั้งส่วนขุนสรวงและขุนนางสาง รวมเป็น ๓๒ ถ้าขุนสรวง ๒๐ ขุนนางสาง ๑๒ จะเป็นชาย ส่วนของขุนสรวง ๑๒ ขุนนางสาง ๒๐ จะเป็นหญิง ถ้าเท่ากันจะเป็นกะเทย ๒ เพศ และได้สืบต่อกันเรื่อย ๆ มา พันธุ์เผ่าคนไทยลวะจึงมาจาก**อาภัสสรกาย** และ **ปภัสสรจิต** จึงเป็น **ยุคต้นผี** เป็นกาลต้นมหาภัททกัปตลอดมาถึง

พุทธันดรที่ ๑ และล่วงมาถึงระยะกาลยุคสัตว์ คือ มิคสัญญี และสืบกันเรื่อยมา พุทธันดรที่ ๒ ยุคแถน พุทธันดรที่ ๓ ยุคแผน เข้าถึงพุทธันดรที่ ๔ ก่อนพุทธกาล ลุถึงสมัยเมืองแมน เมืองทอง สุวัณณภูมิ ถึงราชพลี ก็ดำรงชื่อขุนตลอดมา และชื่อขุน ขุนนาง หรือขุนหญิง มีฐานะเป็นกษัตริยราชา และเทวีราชินี เมื่อเรียกชื่อเมืองกรุงจึงใช้ว่า ราชบุรี แปลได้ตรงว่าเมืองพระราชาคือขุน ครั้นต่อมามีขุนเมืองออก ได้ขึ้นสู่ฐานะเป็นมหาขุนเอกราช จึงเอาชื่อพระร่วงมาใช้เป็นหลวง หรือในหลวง หลวงนี้ คนจีนเขาออกว่า อ๋อง บ้าง หว่าง บ้าง ฮ่อง บ้าง ขะแมเรียกว่า กรมเตงอัญ คือพระเจ้ากรุง เช่น พระเจ้ากรุงศรีอยุธยา สมัยสุโขทัยเห็นว่า 'ดี' จึงนำมาใช้ นักรู้สมัยนี้เลยยกไทยไปเป็นขี้ข้าขะแมบ้าง ร่วมกับคนไทยแปลงเป็นจีนบ้าง และได้เปลี่ยนเป็นชื่อแขกหรือคำมคธไทย เช่น รามาธิบดี หรือพระราม เลยกลายเป็นแขกอินเดีย ปัจจุบันจึงเปลี่ยนกันใหม่ว่า สมเด็จพระ...ก็ยังไม่ค่อยเชื่อกันนักว่าเป็น 'ไทย' ราชบุรี แปลว่า เมืองพระราชา คือ เมือง "ขุนไทย" ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่สมัยขุนสรวงถึงปัจจุบันนี้

ชื่อไทย ยุคสรวง ยุคแถน และ ยุคแผนนี้ เป็นยุคชาดก ต่างเป็นปางผีสางต้นไทยไปแล้ว แต่ชื่อยังเป็นที่รู้จักทั่วไปในหมู่คนไทยทุกเผ่า อันเป็นหลักฐานว่ามีมาแล้วและยังได้แผ่ไปทั่วอย่างกว้างขวาง ทั้งยังเป็นที่รู้จักกันเป็นสวรรค์ชั้นฟ้าตลอด เช่น สรวงจะเป็นชื่อว่า สรวงสวรรค์ แต่ในไทย เป็นชื่ออยู่กับคน และ ชื่อแผ่นดิน เช่น *ในพระราชพิธีประกาศโองการแช่งน้ำ* ว่า **โอมสิทธิสรวงศรีแกล้ว** ในโองการนี้จะเห็นเปลี่ยนสางเป็น ศรี ที่เป็นถิ่นแดนเหนือมีว่า **สรวงสร้างฟ้า ว้าสร้างดิน** และออกไปเป็นชื่อ สาง ณ อีสานใช้ว่า ปู่สังกะสา ย่าสังกะสี ก็ยังเป็นชื่อ "สัง" และมีชื่อว่า ซัง เซียน เซนต ซึ่งยืนยันว่ามีมานานแล้ว ทั้งยังได้แผ่ไปในหมู่เผ่าชนชาติอื่น ๆ เกือบทั่วไป จะอย่างไรก็ตาม คำชื่อไทยว่า สรวงสาง นี้มีอยู่ในคำไทย เฉพาะชื่อว่า "สรวง" เป็นชื่อคนผู้ชาย และผู้หญิง ส่วน "สาง" นั้น เป็นชื่อของคนที่ตายไปแล้ว และเป็นชื่อฟ้าสาง เป็นชื่อความรู้ไทย เช่น วิชาสางใส หรือไสยศาสตร์ เมื่อรวมเข้าว่า สรวงสาง ก็คือต้นคนไทย ซึ่งเป็นชายชื่อว่า สรวง และ เป็นหญิงชื่อว่า สาง ซึ่งเป็นแบบคนไทยมาตั้งแต่ต้นมหาภัทกัป

แถน ชื่อเต็ม ๆ ว่า แถนเทียนฟ้า และ สีทองงาม ณ ถิ่นแดนตะวันตกเฉียงเหนือ เช่น เชียงใหม่ และ ลำปาง ใช้ชื่อว่า ปู่แถน ย่าแถน ขึ้นไปอีกเป็น เทียน ได้ขึ้นเป็นต้นผี ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือบูชาสักการะระลึกถึงยิ่งกว่าเทพ เช่น อิศวร นารายณ์ แต่ ณ ถิ่นดินแดนนั้น ๆ เป็นตอนที่ "สรวงสร้างฟ้า" แล้ว ขุนแถนจึงเป็นพวก "ว้า" สร้างดิน

แผน ขุนแผนเมืองฟ้า และ ดวงขวัญใจ ชื่อแผน หรือ พูมแผน-แผนพูม ก็ตาม รู้กันว่าเป็นคราวปางที่เจริญ และในระยะใกล้อาจพอรู้กันได้ อย่างที่กล่าวไว้ใน ประกาศแช่งน้ำว่า *"ขุนแผนแรกเอาดินดูที่"* และในระยะกาลต่อมา ได้มาเป็นชื่อ แผนที่ แผนการณ์ ส่วนชื่อ แม่นางดวงขวัญใจ ก็เป็นคู่ชีวิต หรือ เป็นชื่อชีวิต จึงยืนอยู่ในความรู้ของคนไทย ไทยได้ใช้กันมาจึงเป็น *ข้าว* หรือ ผีต้นไทยมาแล้ว

ปางยุคนี้ ขุนสือไทย และ ขอมฟ้าไทย ได้คิดลายสือ และลายร่าง ได้บันทึกในกระเบื้องจาน (จาร ในคำประกาศครั้งสังคายนา ฯลฯ รัชกาลที่ ๑ เขียนว่า จาน-ให้ช่างจาน ๆ จารึกพระไตรปิฎก) ได้จารทั้งเรื่อง และร่าง คือจารึกเล่าเรื่องคนเหลือง ๑, ๒, ๓, แต่ทำรอยร่างไว้ ณ มุมเป็น ๑ รอยขีด ๒ รอยขีด ๓ รอยขีด เป็นระยะกาลพุทธันดรที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ (จะพบในข้างหน้า) ซึ่งตรงกันอันยืนยันว่า ต้นไทยนั้น ๆ รู้จักกาลเหล่านั้น จึงได้เล่าบอกให้ทราบกันต่อ ๆ มา ชื่อนั้น ๆ จะปรากฏในบรรดาเผ่าไทยทุก ๆ เผ่า และได้เคารพนับถือกันมาแล้ว พร้อมกับได้สร้าง *ร่าง* คือ รูปเคารพไว้ให้เป็นแบบตกทอดกันมาอีก และยังมีเรือนสาง หรือ ศาลพระภูมิ ปรากฏอยู่ทั่วไป

ด้วยประการนี้ ณ ราชบุรี เพชรบุรี ได้มีอยู่ตลอดมา ซึ่งยืนยันหลักฐานว่ามีอยู่แล้ว และเคารพนับถือกันมา เมื่อกล่าวถึงภูมิศาสตร์ก็มีแผ่นดินโลกเป็นที่มีอยู่ ถ้าพูดสรรพชีวิต โดยเฉพาะคือมนุษย์คนนี้ และ จะพูดถึงเรื่องราวก็มีกล่าวกันมา แม้วัฒนธรรมประเพณีก็มีอยู่เป็นของไทยแห่งเดียว จึงยืนยันได้ตลอดกาลมา ฉะนี้ ราชบุรี

และ เพชรบุรี จึงมีอยู่ทั้งเป็นหลักฐานในภูมิศาสตร์เรื่องเก่าก่อน คือ โบราณคดี กับ เรื่องต้นไทย หรือ นิยายประ-วัติศาสตร์ ตามที่มีชื่อว่า History คือเรื่องของเขานั้น ราชบุรี เพชรบุรี มีอยู่พอ เฉพาะราชบุรีอันแปลว่า เมืองพระราชานั้น คือ เมืองขุนไทยต้น หรือ ไทยเดิม และในกาลบัดนี้ ก็ยังมีชื่ออยู่ เพียงแต่เปลี่ยนเป็นชื่อ ชมพูทวีป แต่ก็ยังออกชื่อเป็นคำไทยอยู่ว่า ราชบุรี

ราชบุรี และ สถานถิ่นแวดวงรอบ ได้ทรงความเป็นโลกอยู่ตลอดทุกประการ ทั้งสถานถิ่นดินแดน หมู่ชนชาติไทย สิงห์สาราสัตว์ทุกชนิด ซึ่งมีชื่อเป็นคำไทย แร่ธาตุทั้งหลาย และพันธุ์ไม้ต่าง ๆ สัตว์บก สัตว์น้ำ และสัตว์ปีก ก็ต่างมีชื่อเป็นไทย ได้ทรงสภาพของมันอยู่ เช่น ไก่อู และ แมวไทย หมาไทย ฯลฯ พอเห็นเข้า - ไทย เราทุกคนรู้และจำได้ตลอด กับสิ่งทั้งหลายที่ไทยทำไว้ สร้างไว้ ได้ตกทอดมา เช่น แบบเรือนบ้าน ลายทอผ้า ลายสือไทย ลายเลขไทย แม้คำพูดไทยทุกคำที่ไทยมีอยู่ พอพูด หรือได้ยินก็รู้กันว่า ของไทย เราคนไทยทุกคนยอมรับพร้อมกันหมดว่า ของไทยและเป็นไทย พร้อมกับสิ่งที่สืบสายเป็นประเพณีมา เช่น การเคารพนบไหว้กันและสิ่งล่วงลับไปแล้ว ไทยยังมีลายสือเขียนสืบต่อกันได้ มีประเพณีสืบต่อกันมา และยังมีถึงกับเข้าสัมผัสกันได้ และยังเข้าถึงสิ่งเล้นลับ คือ **สาง** และความสุขอันเกิดจากจิตใจ ที่เราเรียกกันว่า **"อร่อยใจ"** คือปีติปราโมทย์ อันเกิดด้วยการกระทำจิตใจได้ กับทั้งการกระทำธรรมชาติที่เกิดเป็นชีวิตคนไทยมานี้ ยังกระทำให้มีพลกำลังพิเศษ หรือตนุกานุภาพ คือ อานุ-ภาพประจำตน ที่ไทยตั้งชื่อไว้ว่า ปลุกเสก, ขลัง, หรือ ขึ้น จึงเป็น **วิชาการ** หรือ **ความรู้ ทรงสาง** ได้เป็นการ **ไหว้บา** หรือ**ครูบา** หรือ**ขึ้นครู** เป็นกันมา เมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามามี **"ธรรมรส" "ธรรมปีติ"** ด้วยแล้ว จึงเป็นของสมมวลสะออนใจ ซึ่งมีอยู่ตลอดทั่วหมู่ไทย จึงสืบสายไทยได้ตลอดกาลมาแล้ว

โลก ธรรมชาติ สิ่งมี

ความจริง โลก ธรรมชาติ สิ่งมีอยู่นี้ มีอยู่แล้วไม่ต้องกล่าวก็ได้ ที่ต้องนำมากล่าวก็เพราะเหตุว่า มีทรที่มได้เขียนประวัติแผ่นดินเมืองไทยนี้อยู่ใต้ทะเลหลวงมากระทั่งถึงพระพุทธกาล คือเมื่อ ๒๕๐๐ ปีมาแล้ว เพิ่งมีแผ่นดินบกเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง ไม่ได้กะกาลหรือบอกปีไว้

บริเวณดินแดนราชบุรี ก็เห็นมีสิ่งต่าง ๆ เหมือนที่อื่น เช่น ทราย กรวด ภูเขา พันธุ์ไม้ ฯลฯ และสัตว์ต่าง ๆ ตลอดทั้งประเทศไทยนี้ ก็เป็นภูมิภาคส่วนหนึ่งที่เต็มของโลกประจักษ์การณ์ก็มีอยู่อย่างที่เห็น ๆ กันอยู่ จึงแน่นอนว่ามีอยู่แล้ว เพื่อเป็นหลักฐานจึงต้องเก็บสิ่งนั้น ๆ มายืนยัน มิฉะนั้น เรื่องจริงจะกลายเป็นเรื่องโกหก และประวัติศาสตร์โกหกจะกลายเป็นเรื่องจริง อย่างที่นักรู้ทั่วไปเขาถือกันอยู่

โลก คือ แผ่นดินทั้งโลกนี้ ตามคติพระพุทธศาสนากล่าวว่า ก่อนนั้น เดิมเป็นธรรมชาติ เกิดชัชฎากาศกลุ่มขาวเงินใหญ่มหึมากลางอากาศ ที่ฝรั่งเขาเรียกไว้ว่า เนบูลา เนิ่นนานนักหนา จึงเกิดเป็นดินโลกขึ้น มีพลังแรงธรรมชาติในตัวเอง หมุนเวียนซ้ายจึงกลม คราวแรกว่ากลมเหมือนลูกส้ม เมื่อเขาเอายานอวกาศขึ้นไปดวงจันทร์ ได้ถ่ายรูปปรากฏว่า กลมแบบกลมสี่เหลี่ยมคางหมู เป็นอันว่ากลมคนละแบบ

ตามพระพุทธพจน์ตรัสไว้ในอัคคัญญสูตร* ขอเล่าแบบย่อว่า โลกนี้ เดิมมีมาแล้วแตกสลายไป กลับมีขึ้นอีก มีจำนวนเป็นอสงขัย คือ นับไม่ได้ จึงเกิดเป็นสังวัฏฏกัป คือ ว่างเปล่าไม่มีโลกเป็นชัชฎากาศนั้น เนิ่นนานมา จึงเป็นวิวัฏฏกัป คือ เกิดเป็นโลกซ้ำเดิมอีก ว่าสังวัฏฏกัปกาลนั้น นานเท่าวิวัฏฏกัปกาล ก่อนที่จะเป็นแผ่นดินตรัสว่า **เอโกทกีภูตำ เป็นสิ่งมีน้ำอย่างเดียว** เมื่อโลกกำลังเป็นอยู่เนิ่นนานมานั้น มีพวกสัตว์**อาภัสสรกาย** (แปลว่ามีร่างกายซ่านสว่างทั่ว เป็นอาภัสสรเทพ มหาพรหม) **มโนมยา** สำเร็จทางใจ **ปีติภกฺขา** มีปีติเป็นภักษาหาร **สยัมปภา** มีแสงสว่างเป็นของตนเอง **อนฺตลิกฺขจรา** ท่องเที่ยวไปในพื้นว่างเปล่าได้ **สุภฏฺฐายิโน** มีฐานะอันดี ท่องเที่ยวมาเสมอ ในสมัยที่ยังมืดทึบมิดดำ ไม่มีจันทร์ อาทิตย์ ดาว ไม่มีคืนวัน ฯลฯ เนิ่นนานนักหนา **ง้วนดิน รสปฐวี** มีขึ้นเสมอพื้นน้ำ เป็นพื้นฝาตลอด มีสีขาวเหมือนนมเย็น มีกลิ่นหอม มีรสอร่อย พวกนั้น ผู้หนึ่งเอานิ้วจิ้มลิ้มรสติดใจแล้ว ผู้อื่นก็ตามอย่างมาก ๆ เข้า สยัมปภาแสงประจำตนก็หายไปหมด จึงเกิดมีจันทร์ สุริยะ ดาวปรากฏ จึงมีกลางคืน กลางวัน ฯลฯ พวกเหล่านั้นสิ้นสยัมปภาแล้วก็กลายเป็นมนุษย์พันธุ์ มีผิวพรรณต่างกัน มีคำพูดกันขึ้น รสปฐวีหายไป เกิดกะเฑาะพื้นดินสูงขึ้นเหมือนร่มงู (**ภูมิปปฺปฏิโก อหิจฺฉตฺตโก**) นานมาก็หายไป เกิดเครือเถาดอกเหมือนหนามแดง (**ปทาลตา กลมฺพุกา**) และเกิด สาลี ไม่แข็งเป็นท่อนสุกเอง ไม่หัก ไม่หยาบ ขาวสะอาด มีกลิ่นดี มีผลเป็นข้าวสาร (**อกฏฺฐปาโก สาลิ ปาตุรโหสิ อกโณ อถุโส สุทฺโธ สุคนฺโธ ตณฺฑุลปฺผโล**) ตั้งแต่กาลนานนักหนานั้น มีมนุษย์ขึ้นแล้วพืชพันธุ์ต่าง ๆ ก็เกิดมา สัตว์อื่น ๆ ก็เกิดมีขึ้นตลอด ตอนนี้ พวกอาภัสสรที่หมดแสงประจำตัวแล้วก็เที่ยวไปไม่ได้ เกิดเป็นมนุษย์ชาติขึ้นแล้ว ตอนที่ปรากฏข้าวสาลีนี้ พวกมนุษย์เหล่านั้นก็วิวัฒนาการมากขึ้น หญิงก็ปรากฏเพศหญิงขึ้น ชายก็ปรากฏเพศชายขึ้น ต่างก็เพ่งมองกันมาก ๆ เข้า ก็เกิดรักใคร่เร่าร้อนในร่างกายขึ้น (**สาราโค อุทปาทิ ปริฬาโห กายสฺมึ โอกฺกมิ**) จึงร่วมรักกัน (**เมถุนำ ธมฺมำ ปฏิเสวึสุ** จึงสมเสพเมถุนธรรมกันแล้ว) อย่างเปิดเผยมองเห็นกันได้ พวกอื่นต่างตำหนิติเตียนไล่ขว้างปา พวกรักกันจึงคิดทำเพื่อปกปิดการนั้น จึงสร้างบ้านเรือนอาคาร จึงเป็นคาม นิคม ชนบท สืบพันธุ์ ลูก หลาน เหลน กันมา ที่ย่อมานั้นเป็นพระพุทธพจน์ตรัสเล่าแก่ วาเสฏฐพราหมณ์ และภารัทวาชพราหมณ์ อาภัสสรกาย ที่ตรัสระบุในสูตรนี้ หรือผีฟ้าแสงที่มาเกิด ไทยเรียกว่า ดาวตกหรือมีพุ่งใต้ ถือว่า วิญญาณมาเกิดในโองการแช่งน้ำมีว่า**จาวชิมดิน แสงหล่น**

---

* อัคคัญญสูตร ทีฆนิกาย ปาฏิกวัคค สุตตันตปิฎก เล่ม ๑๑/๘๗-๑๐๗

โลกวิทยา (ความรู้เรื่องโลก ศัพท์ชื่อนี้ได้ตั้งขึ้นใช้เอง ได้เห็นเรื่องโลกนี้อยู่ในตำราวิทยาศาสตร์ มีรวมกับอื่น ๆ อีก เปิดดูในสารานุกรมฝรั่งก็เห็นใช้ว่า ดิน Earth ในที่นี้ต้องการเฉพาะเรื่องโลกเกิดมามีอายุ ฯลฯ จึงตั้งชื่อขึ้นเรียกเท่านั้น) โดยเฉพาะตำราวิทยาศาสตร์ว่า โลกนี้แต่ก่อนเป็นกลุ่มหมอกมหึมาลอยอยู่กลางอากาศอันไม่มีสิ้นสุดนั้น เรียกว่า เนบูลา เมื่อรวมกลุ่มเป็นโลกแล้วมีอายุ ๔,๕๐๐ ล้านปี แต่เล่าว่าตะกั่วมีอายุมากกว่า ๕๐๐ ล้านปี ตัวเลขเรโชแสดงให้ทราบ เอกสารกรมทรัพยากรธรณีว่า มีอายุ ๕,๔๐๐ ล้านปี และ ๕,๕๐๐ ล้านปี ตอนนั้นยังลุกเป็นกลุ่มไฟมหึมาลอยอยู่กลางอากาศ มีอาย ออกซิเยน คือ อากาศดีที่หายใจกันอยู่ เพิ่มเริ่มเย็นและเย็นเป็นโลกเมื่อ ๑,๗๕๐ ล้านปีมานี่เอง ได้อ้างอายุตะกั่วซึ่งแจ้งเป็นเลขเรโรโชเช่นเดียวกัน ครั้นต่อมา เมื่อสร้างยานอวกาศเดินทางไปลงที่ดวงจันทร์ ได้นำทรายจากที่นั้นมาพิเคราะห์กันขึ้นทราบว่ามีอายุถึง ๔ พัน ๖ ร้อยล้านปี ซึ่งกาลนั้น โลกนี้ยังลุกเป็นไฟอยู่ ส่วนพื้นที่โลก เล่าว่าตรงมหาสมุทรแปซิฟิกได้แตกเป็นชิ้นกลมออกไปลอยเป็นดวงจันทร์อยู่ เกิดข้อขัดแย้งกันขึ้น เมื่อ ๔ พัน ๖ ร้อยล้านปี โลกยังลุกเป็นไฟ แร่ธาตุทุกชนิดละลายเป็นเปลวไฟอยู่ จะมีเม็ดทรายได้อย่างไร จึงต้องเลื่อนอายุโลกขึ้นไปเป็น ๕๕,๐๐๐ (จาก ๕ พัน ๕ ร้อยล้านปีขึ้นไปมีอายุ ๕ หมื่น ๕ พันล้านปี) โลกจึงเย็นเมื่อ ๑ หมื่น ๗ พัน ๕ ร้อยล้านปีแล้ว จึงมีทรายเกิดขึ้นทันกาล ที่พื้นดินตอนนั้นแตกกะเฌาะออกไปเป็นดวงจันทร์ คือดวงเดือน ถ้าเลื่อนขึ้นไปจริงก็ขอเลื่อนขึ้นไปตามด้วย เพียงเติม ๐ อีก ๑ เท่านั้น ง่ายมาก ขณะนี้จะเล่าตามเอกสารกรมทรัพยากรธรณีที่มีอยู่แล้ว

จากตัวเลขปี ๑,๗๕๐ ล้านปีมา โลกเย็นลง ธรรมชาติดั้งเดิมก็งวดตัวแข็ง เป็นพื้นดิน เป็นทราย แร่ธาตุต่าง ๆ เป็นภูเขาต่าง ๆ อากาศเย็น อากาศร้อน หรืออายดิน อายฟ้า ประสมกันก็เกิดเป็นชีวิตอินทรีย์ต่าง ๆ ตั้งแต่พืชพันธุ์ ต้นไม้ และสัตว์ต่าง ๆ ทุกชนิดขึ้น พันธุ์ต้นคนเขาเขียนรูปไว้เดิมเหมือนต้นไม้ เพิ่งมีขึ้นเมื่อ ๗๕ ล้านปีมา วิวัฒนาการเป็นโครงสร้างคนลิงเมื่อ ๔๕ ล้านปี ตามที่เจอโครงกระดูกและฟันแหลมซากหินเป็นเขี้ยวแก้วทั้ง ๔ นั่นแหละ เพิ่งเป็นคน มีภาษา และสมองสติปัญญาเมื่อ ๑,๘๐๐,๐๐๐ ปีมา ตามที่คณะฝรั่งขุดค้นพบ โครงกระ-ดูกซากหิน (Fossils) ที่จาโคบี ซึ่งเรียกกันว่า จาโคบีแมน เล่าไว้และฉายภาพยนตร์ทางโทรทัศน์ช่อง ๗ (ล่าสุดว่า ๔ ล้านปี ลงมาถึง ๑ ล้านปี)

ตามที่เล่ามาจะเห็นว่า ทางของไทยและทางของยุโรปนั้น กล่าวกำเนิดโลกและพันธุ์พืชสัตว์คนต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน พระพุทธศาสนากล่าวว่าโลกงวดเข้าเป็นน้ำอย่างเดียวก่อน จึงเกิดรสปฐวีขึ้นเป็นต้นดิน และมีพวกอาภัสสร-กาย หรืออาภัสสรเทพพรหม ซึ่งมีอยู่ตั้งแต่ก่อนโลกวิวัฏฏกัป ซึ่งเคยเป็นคนมนุษยชาติมาตั้งแต่กัปก่อน ๆ ไปเกิดเป็นอาภัสสรกายเทพมหาพรหม ได้เที่ยวมากินรสปฐวี ง้วนดิน จึงกลายเป็นมนุษยชนคนขึ้นก่อนกว่าอย่างอื่น มีสัตว์และพฤกษพันธุ์ เป็นต้น โลกวิทยาเล่าว่า คล้ายที่เป็นชัชฎากาศเนบูลา เมื่อเป็นโลกก็ลุกเป็นไฟดวงมหึมาอยู่ก่อนถึง ๓,๐๐๐ ล้านปีกว่า กระนั้น ยังกล่าวว่ามีไอน้ำ เป็นธรรมชาติดั้งเดิมอยู่ จึงพอไปได้กับที่ว่าเป็นน้ำอย่างเดียว เมื่อเย็นลงแล้วมีพืชพันธุ์ต่าง ๆ ก่อน จึงมีชีวิตดินทรีย์ก่อนแล้ว จึงมีวิญญาณสัตว์ขึ้นเฉพาะพันธุ์มนุษยชาติหรือคนนั้นมีทีหลังกว่าชีวิตดินทรีย์วิญญาณรูปอื่น ๆ ซึ่งไม่เหมือนกัน

สิ่งต่าง ๆ ที่มีมาก่อนโลก หรือเกิดมาพร้อมโลกนั้น ที่อื่นมีอยู่ ที่ราชบุรีนี้ก็มีอยู่เหมือนกัน คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ และมีอยู่เป็นชื่อไทย แสดงว่าคนไทยนี้รู้จักแล้ว จึงตั้งชื่อเป็นไทยใช้กันมา และรู้จักใช้ประโยชน์แล้ว เช่น ดินดาน เอาใช้เป็นเครื่องดินเผา และกินเป็นดินสอ น้ำใช้กิน และใช้เพาะปลูก ลมใช้หายใจ ใช้แรงแล่นใบเรือและกังหันระหัด ไฟใช้หุงต้มเผา จุดกับน้ำมันยางไม้ เทียนใช้แสงสว่างกันมา แม้ไฟธรรมชาติ เช่น อายเย็น อายร้อน คือ โบก หรือ บวก แม้ไฟแรงอัด ตี ก็ใช้กันมา เช่น ตะบันไฟ ไม้สีไฟ หินเหล็กไฟ แม้ไฟฟ้า เช่น ยอดเจดีย์ ปราสาทเก่า ๆ มักทำช่อนพสูร ฉัตร์เหล็กบ้าง ทองแดงบ้าง เป็นเครื่องล่อฟ้า หรือกัน ฟ้าผ่า พลังร้อนธรรมชาติ เช่น ความเผ็ดร้อนของพริก พริกไทย ดีปลี กระชาย เจ็ดตะมูลเพลิง ฯลฯ ยังเอามากินและรักษาโรค และใช้เป็นแรงระเบิดผลักดัน เช่น ดินพลุ ตะไล จรวด ฯลฯ และอายเย็น อายร้อน กับใจ ที่เป็นพลังอยู่ในตัว อันเป็นสาง คือ

รูปทิพย์ ที่เรากระทำกันได้ก็มีอยู่ในปัจจุบัน อันเป็นของเชื่อกันมาแล้วว่า มีมาแต่ดั้งเดิมและสืบต่อกันมาถึงปัจจุบัน มีอยู่ตลอดดินแดนไทยเหมือนกับโลกส่วนอื่น ๆ ที่มีอยู่

ดิน น้ำ ลม ไฟ อาย (อากาศ) มีอยู่ที่ราชบุรี เพชรบุรีและทั่วถิ่นภูมิภาคอื่น ๆ เช่น ตะกั่วมีอายุมาก่อนโลกถึง ๕๐๐ ล้านปี จึงมีเรโช แจ้งให้รู้อายุโลกว่ามีอายุ ๕,๐๐๐ ล้านปี ซึ่งกำลังจะถูกเลื่อนขึ้นไปเป็นห้าหมื่นห้าพันล้านปี พื้นที่ราชบุรี มีแร่ขึ้นกเกลื่อนกลาด แร่นี้ ส่วนมากมักเป็นเหล็ก และเหล็กมักมีสนิมแดง ถ้าอ่อน คือ ตะกั่ว ถ้าขาวแข็ง คือ เงิน และอื่น ๆ เหล็กเมื่อยังเป็นน้ำเป็นสีแดง เมื่อประสมเข้าในดินจะมีสีแดงเรื่อ ๆ ที่มีส่วนมากจะเป็นแลงหรือหินผุ ดินที่มีเหล็กประสมแล้ว ถูกธรรมชาติอัดเกินกว่า ๓,๐๐๐ ปีจะเป็นดินลูกรังและเป็นหิน เมื่อซึมเข้าไปในไม้ทุกชนิดเกินกว่า ๑๖๐ ล้านปี ก็ทำให้เป็นหินแก้วได้ ฉะนี้ ดินที่เป็นหินแก้วจะต้องเกินกว่าพันล้านปี เมืองไทยมีดินแร่ หรือ แลงอยู่ตลอด

ดินแร่ หินแร่ เป็นธรรมชาติมีอยู่แล้วตลอดถิ่นแดนไทย เฉพาะที่ราชบุรีและดินแดนใกล้เคียง ซึ่งยืนยันว่า สิ่งเหล่านี้มีมาพร้อมโลก ได้นำชุดนี้มาแสดงก่อน ด้วยตำราวิทยาศาสตร์ กล่าวว่า ตะกั่วมีอายุก่อนโลกถึง ๕๐๐ ล้านปี และกำลังเลื่อนขึ้นไปเป็น ๕๕,๐๐๐ ล้านปี

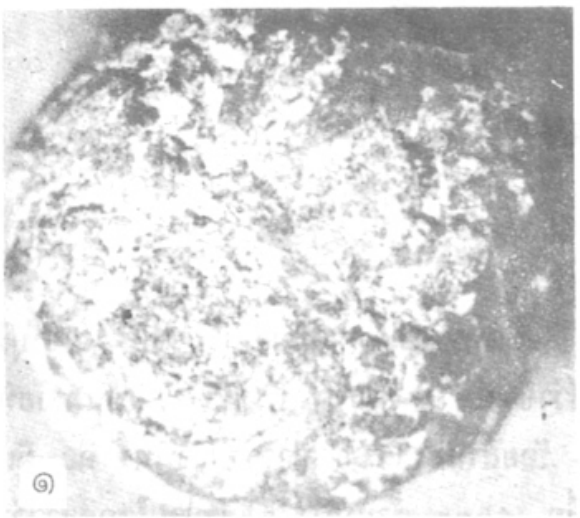

๑ เงินกวางนอน ตะกั่ว คูบัว ราชบุรี ๒ หินผุ คือแลง ช่างไทยทำเป็นเจดีย์ อยู่วัดเพชรพลี
๓ ดินดาน ที่มีเหล็กละลายปนอยู่ คนไทยรู้นำมาทำเป็นพระพุทธรูปดินดิบ คูบัว

๑. **ตะกั่ว** ที่อยู่ในรูปก้อนบุบบิบ ที่กาญจนบุรี พบขึ้นเป็นดอก และคนไทยได้ลอมหล่อเป็นรูปนม จึงเรียกว่าตะกั่วนม ซึ่งวิทยาศาสตร์ฝ่ายโลกวิทยาบอกว่า มีอายุก่อนโลก ๕๐๐ ล้านปี และมีเรโชบอกอายุโลกว่ามีอายุถึง ๕ พันล้านปี หรือ ๕ หมื่นล้านปี มีอยู่ที่ราชบุรีและตลอดไป ซึ่งยืนยันว่ามีมาพร้อมกับโลก

๒. **หินผุ แลง** ที่มีเหล็กปนอยู่ แร่เหล็กมากก็เป็นก้อนดำ ได้กระจายออกไปเกลื่อนกลาดตามดิน ที่เรียกกันว่าแร่ขึ้นก เป็นแร่ธาตุธรรมชาติ ก็มีอายุมาเท่ากับโลก หินผุ ดิน แร่ชนิดนี้ เมืองฝรั่งไม่มี จึงทำเครื่องเคลือบสีอย่างไทยไม่ได้

๓. **ดินดาน ดินแดง** ที่มีสีแดง ว่ามีเหล็กและน้ำสนิมประสม ที่มีสีเขียวทึบ ว่ามีทองแดงและสนิมเป็นน้ำปนอยู่ ที่เป็นสีนวลว่ามีแร่เงินดีบุกประสม ที่มีสีเหลืองว่ามีทองคำและน้ำทองประสมอยู่ ฯลฯ ดินชนิดนี้มีอำนาจแข็งในตัวเองได้ เมื่อแข็งแล้วจึงมีลักษณะเท่าหิน คนไทยรู้คุณภาพ จึงใช้ทำสิ่งของต่าง ๆ ทั้งเผา เคลือบ และเป็นของดิบปล่อยไว้ให้แข็งเป็นหินหรือเป็นดินลูกรัง มีอำนาจประสานกันเอง และคงทนต่อการละลายได้ มีมาพร้อมโลก

กรวด หินเหล็กไฟ หินแก้ว คูบัวราชบุรี ฯลฯ ที่ฝรั่งเขาเรียกว่า ฆวอรฺตซ เขาเขียนอย่างนี้ Quartz อ่านกรวดอย่างไทยก็คงจะได้ หินกรวดเหล่านี้คนไทยโบราณรู้จักเอามาทำเครื่องใช้ ที่ปรากฏรอยนั้น รอยฝนหินแก้ว

ซึ่งร้อยเป็นพวงลูกปัด ล้วนเป็นหินทั้งนั้น ว่าเมื่อโลกยังเป็นอายขาวกลุ่มนั้น แร่ธาตุทั้งหลายยังละลายเป็นน้ำ เมื่อรวมแข็งตัวก็กลายเป็นหินสุดแท้แต่มีแร่ธาตุอะไรประสม เช่น มีทองคำประสมจะปรากฏสีเหลือง ที่มีเหล็กประสมจะมีสีแดง ด้วยอาการสั่นสะเทือนหมุน จึงแตกเป็นก้อน ที่ใดถูกสั่นสะเทือนมาก เช่น ไหว สั่น สะเทือนจะบดกันเองแตกละเอียดเป็นทราย และทรายนี้ เมื่อถูกไฟธรรมชาติ เช่น ฟ้าผ่า หรือภูเขาไฟประทุไหม้ ทรายจะละลายเป็นแก้วต่าง ๆ หรือถูกอบและอัดอายโลกตั้งแต่พันล้านปีขึ้นไปจะกลายเป็นแก้ว และทำไมทรายกรวดจึงยังเหลืออยู่ ไม่เป็นแก้วไปทั้งหมด เขาไม่ได้พูดไว้

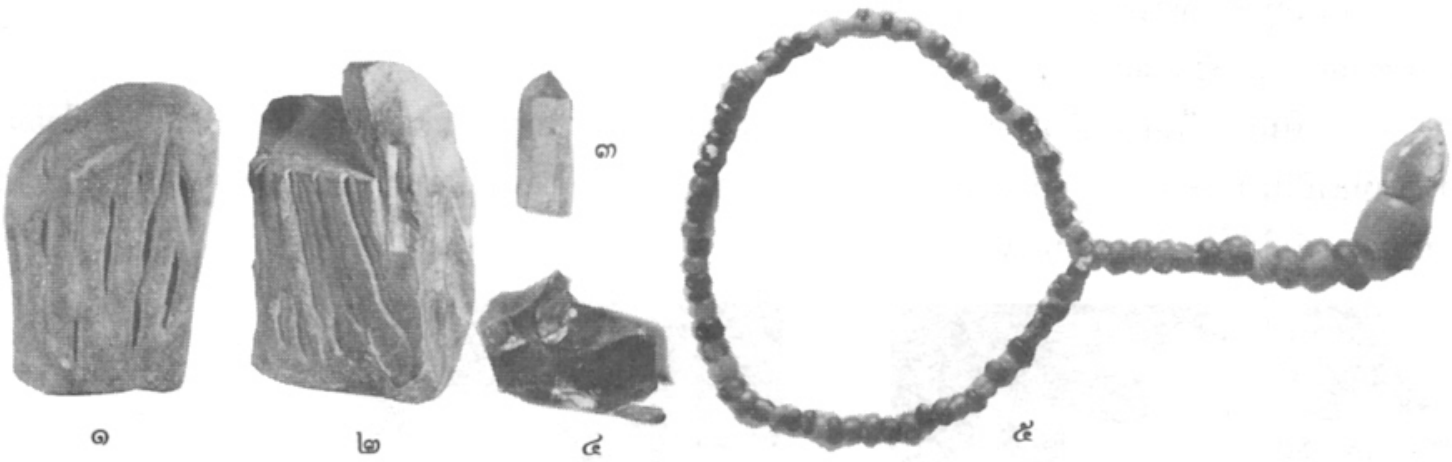

๑. **กรวด** ก้อนนี้ใหญ่จึงเรียกกรวด ที่เป็นเม็ดเล็ก ๆ คือ เม็ดทรายมีทุกหาดในแม่น้ำราชบุรี เพชรบุรี เพชรบุรีนั้นแหละ สีก็เหมือนกัน และเม็ดอย่างนี้ที่ฉายภาพทางโทรทัศน์ว่าขยาย ๗ พันเท่า บรรยายว่า เป็นทรายที่นำมาจากดวงจันทร์ ก้อนนั้นตรงกลางมีรอยบุ๋ม ซึ่งว่ามีอายุ ๔ พัน ๖ ร้อยล้านปี และยังเล่าว่าดวงจันทร์ คือ ผืนพื้นดินตรงมหาสมุทร์แปซิฟิกได้กะเทาะหลุดพุ่งออกไปเป็นดวงเดือน เมื่อ ๔,๖๐๐ ล้านปีมา แต่ตำนานโลกกล่าวว่าโลกเพิ่งเย็นเมื่อ ๑,๗๕๐ ล้านปีนี่เอง ฉะนี้ เมื่อ ๔,๖๐๐ ล้านปีนั้นยังลุกเป็นไฟละลายคว้างอยู่ จะมีทรายได้อย่างไร นี่แหละที่จะต้องเลื่อนอายุโลกขึ้นไปเป็น ๕๕,๐๐๐ ล้านปี และเย็นเมื่อ ๑๗,๕๐๐ ล้าน คือใส่ ๐ เข้าไปอีกศูนย์เดียวเท่านั้น ก็ไม่ค้านอะไรกันเลย กรวดก้อนนี้มีอายุ ๔ พัน ๖ ร้อยล้านปี

๒. **หินก้อนนี้ สีเขียวเทา** ที่เราเรียกกันว่าหินเหล็กไฟ มีอายุเท่ากับกรวด และเป็นหินชุด คือ หินอัคนี เมื่อโลกเย็นแล้วยังเก็บไฟไว้ จึงเป็นหินชุดไฟก็มีอายุ ๑,๗๕๐ ล้านปี ตามที่ว่าโลกเย็นอยู่ตัวเมื่อ ๑,๗๕๐ ล้านปี

๓. **หินเขี้ยวแก้ว** หินโป่ง (ข่าม) ว่าเป็น ฆวอรฺตซ หรือ กรวด เมื่อแตกหักเป็นก้อนก็เรียกกรวดแก้ว ที่เหลืองก็เรียกหินน้ำผึ้ง บุษราคัม ที่เขียว เรียกมรกต ที่เขียวคราม เรียกไพลิน ที่แดง ชมพู เรียกทับทิม ที่แดงแก่ก่ำ เรียกโกเมน ที่แดงเรื่อ ๆ เรียกเพทาย ที่เป็นสายสาแหรก เป็นแฉกดาวบ้าง เป็นอย่างตาแมวบ้าง เรียกไพฑูรย์ ที่ขาวกระจ่างใส ไม่มีหลืบ เรียกเพชรไทย ที่ปรากฏหลืบหิน และมีสีต่าง ๆ ปน บางทีเป็นผงทองคำ เรียกแก้วโป่ง สำหรับหินเขี้ยวท่อนนี้ยังเป็นท่อนเหลี่ยมธรรมชาติ ที่คนอื่นเขามีขนาดใหญ่กว่า เห็นเอามาทำพระพุทธรูปมีหน้าตักขนาด ๘ นิ้ว ที่รู้ก็เพราะมีหลืบปรากฏ ที่ติดกันเป็นแบบดอกจอกก็มี ที่ละเอียดเหมือนยอดแป้งหยดติดกันเป็นแผ่นก็มี ที่ละเอียดยิบเป็นทรายแก้วปรากฏตั้งแต่สงขลาถึงพัทลุงเป็นพื้นเรื่อยมาจดท่าเพ ระยอง ที่ฝรั่งและญี่ปุ่นขนเอาไปทำแก้วเจียระไน และกระจกแข็ง เขาเรียก ซิลลิกา เซอรคอน คือ ทรายแก้วเพทาย หินเขี้ยวนี้ว่ากลายมาจากฆวอรตซ แต่ก็ยังเรียกกรวดอยู่ มีอายุไม่แน่นอน สุดแท้แต่ชนิดเช่น ชนิดน้ำผึ้ง เอาตีเหล็กไฟได้ ก็เรียกหินเหล็กไฟอัคนีเช่นเดียวกัน เอากันว่า ๑,๗๕๐ ล้านปี หรือ ๒,๐๐๐ ล้านปี

๔. **หินแก้ว** ท่าน เอม มาชิดะ ญี่ปุ่น ว่าหินแก้วใสกระจ่างชนิดนี้มีอยู่ในประเทศไทยแห่งเดียวในโลก เป็นหินแก้วเกิดจากน้ำแข็ง ฝรั่งเขาเรียกว่า แคลเซี่ยม ฟลูโอ สปารฺ (Calcium Fluospar แปลว่า ธาตุขี้เถ้าน้ำ) ตำนานเล่าว่าเมื่อโลกเย็น มี ดิน น้ำ ลม ไฟ แล้ว บางแห่งเย็นกระทั่งน้ำกลายเป็นน้ำแข็ง โดยเฉพาะ ที่เอเชียและแหลมไทย น้ำแม้ในทะเลหลวงกลายเป็นน้ำแข็งหมด และกาลนานมา มีแคลเซี่ยมประสมอัดตัวกันเข้ากระทั่งกลายเป็นหิน ที่เป็นสีขาวมอ ๆ ทึบแสง เรียกหิน สปารฺ ดูเนื้อคล้ายหินมีดโกน เป็นหินสบู่ และหินอ่อน จัดขึ้นไปเป็นหินนม และอัดถึงขนาดจะเป็นหินเขี้ยวแก้ว เมื่อถูกอัดขนาด ๑,๕๐๐ และกระทบความร้อนขนาด ๓,๐๐๐ องศา ฟ. จะเป็นแก้วกระพริบ หรือ พริบ เป็นหินเพชร ที่ยังไม่ถึง จึงเป็นพลีกระจ่างแสง แต่เปราะ มีอายุ ๑ พัน ๒ พัน ล้านปี ไม่แน่นัก เพราะตำราหลายเล่มไม่เหมือนกัน

๕. **หินแก้วสีต่าง ๆ** ที่นำมาทำลูกปัดใช้กันมา พูดถึงหินก็มีอายุเท่า ๆ กัน เมื่อมาเป็นลูกกำปัด หรือลูกปัด ว่ามีอายุสมัยหินใหม่ ประมาณ ๕ หมื่นปี และเป็นสิ่งมีขึ้นด้วยคนทำ อันแสดงว่ามีคนอยู่แล้ว โดยเฉพาะก็มีในดินแดนไทย มีคนไทยอยู่ จึงแน่ว่าเป็นของไทย และคนไทยสมัยนั้นได้ทำไว้ จึงมีปรากฏอยู่ให้ได้พบเห็นกันในปัจจุบันนี้ ซึ่งยืนยันว่า ไทยทำได้ตลอดมา

เครื่องหินเก่า หินใหม่

เป็นดัชนียืนยันมีคนอยู่ และทำไว้ใช้กันมา

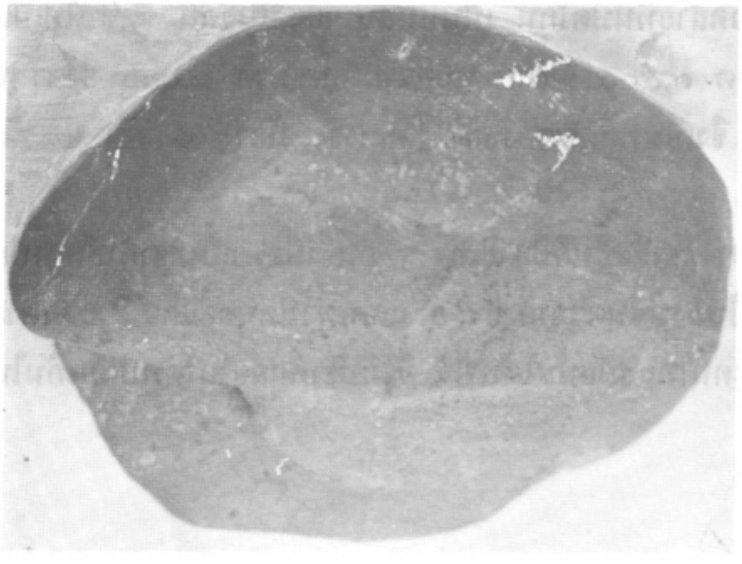

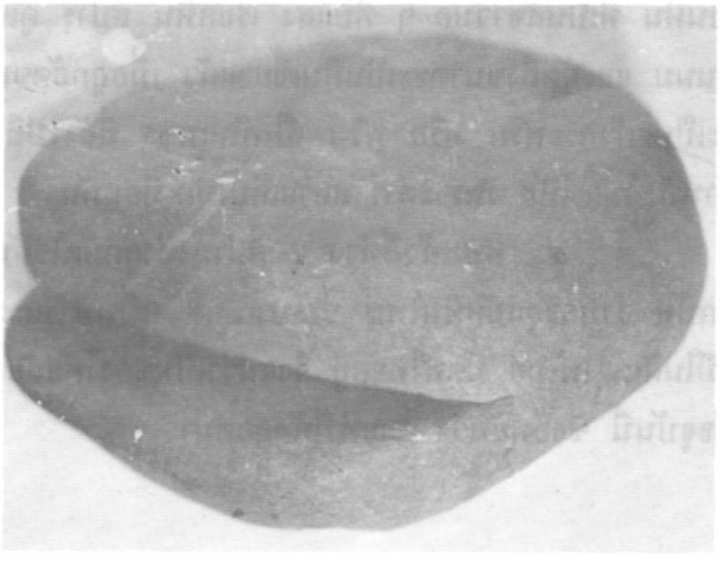

ขวานหินจับ พบในแม่น้ำพาชี นาขุนแสน ราชบุรี ทั้งสองนี้อันเดียวกัน ถ่ายดูรอยเนื้อเป็นชนิดเดียวกันกับก้อนกรวด และรอยนั้นเป็นรอยเป็นเอง อายุกรวด ๔ พัน ๖ ร้อยล้านปีบนรอยซ้าย เอาหัวแม่มือขวาจับในรอย นิ้วมือทั้ง ๔ จะคร่อม ข้ามเข้าจับตรงล่าง รอยยาวนั้นนิ้วทั้ง ๔ คร่อมข้ามเข้าจับพอดี บน-คมล่างจะลงโขกสับ แซะได้ เป็นขวานหินเก่า หรือสมัยหินเก่า พบที่กาญจนบุรี และ ที่สระบุรีว่ามีอายุ ๕ แสนปี ที่พบกับโครงกระดูกหิน ที่จาโคบี แอฟริกา คือ ก้อนกรวดเหวี่ยง มีรอยเจาะว่ามีอายุ ๑ ล้าน ๘ แสนปี ของในเมืองไทย ถ้าเลื่อนขึ้นไปบ้างก็คงได้ ซึ่งสุดแท้แต่จะเขียนกัน แต่คงจะขัดกับนักลอกเอามาบอกไว้แล้ว

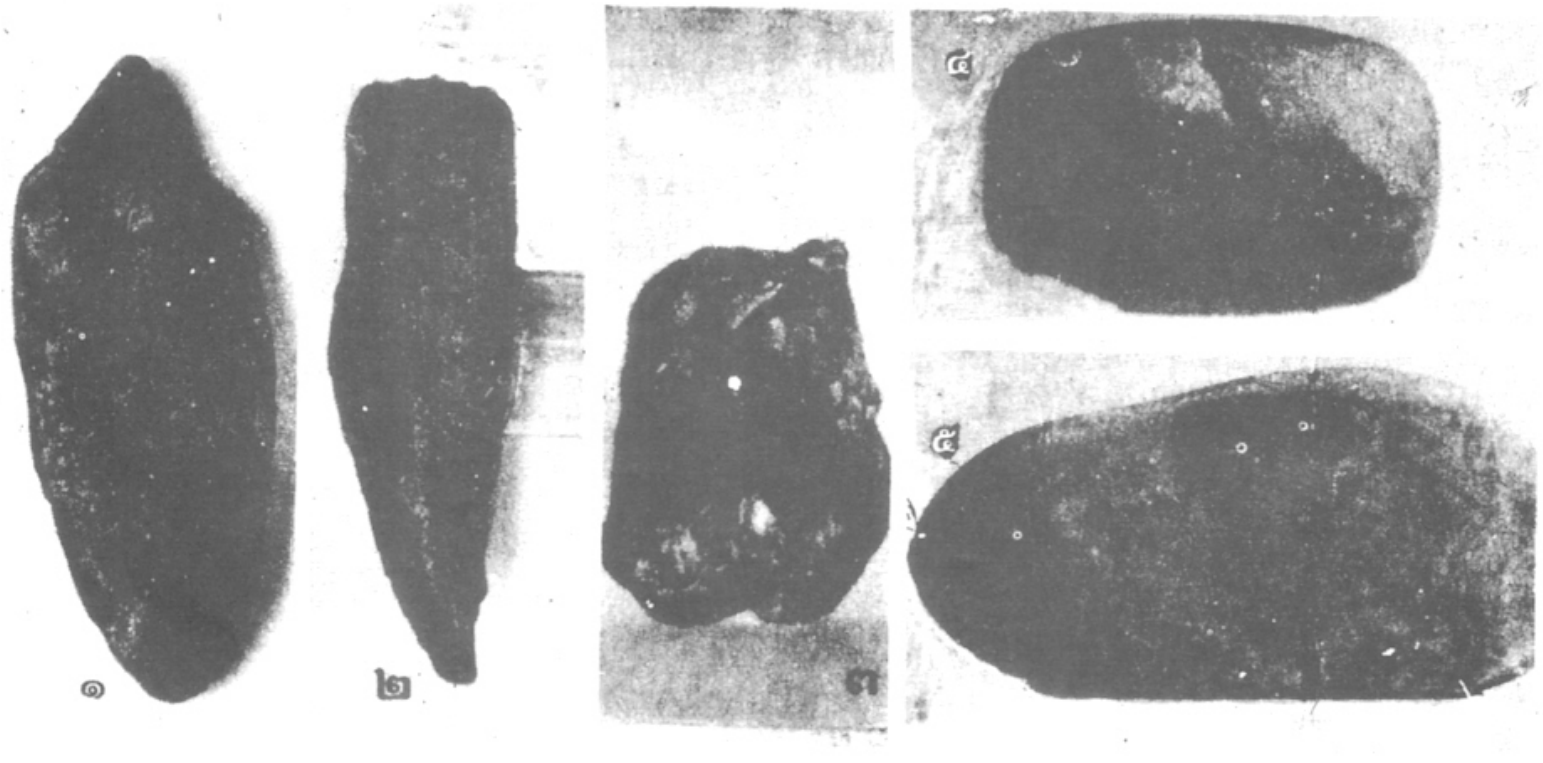

๑. **มีดหินขัดเอง** ที่เป็นกั่นนั้น แสดงว่าคนทำคือเลาะเป็นกั่น เป็นของสมัยหินเก่าอายุกว่า ๕ แสนปี ขึ้นไปถึง ๔ ล้านปี

๒. **หินซีก หอกใบข้าว** หรือสิ่วเหลี่ยม หินเหล็ก เป็นรอยแตก **หรือเจาะพบที่ราชบุรีอายุกว่า ๕ แสน** ปี ขึ้นไปถึง ๔ ล้านปี

๓. **ขวานหินเก่าสุดอันนี้เป็นเพียงชิ้นหนึ่งในหลายอัน** ซึ่งเป็นยุคเก่าสุด **มีเพียงรอยเลาะเท่านั้น** อัน ยืนยันว่าคนทำ ขวานหินนี้ พล.อ.ต. เรือง เรืองวิศวกรรม เก็บมาจากเขาเขียว จ.ราชบุรี ขวานหินเก่าแบบนี้ หนังสือ EARLY MAN หน้า ๖๓-๗๗ เล่าว่า ได้พบ ณ ฝั่งน้ำ-โอโม มีซากหินครบบริบูรณ์ดีเป็นตารางสอน คือได้ขุดค้นพบโครงกระดูกตั้งแต่ลิงบาบูน กระทั่งถึง-คน ว่ามีอายุตั้งแต่ ๔ ล้านปีลงมาถึง ๑ ล้านปี เมื่อ ๒ ล้านปีมา มีคนจาโคบี คนปักกิ่ง และคนชวา พวกนี้รู้จักทำสร้างขวานหินเก่าสุดนี้ขึ้นเป็นเครื่องใช้ล่าสัตว์ เริ่มเมื่อ ๔ ล้านปีถึง ๑ ล้านปี เรียกว่า ปาเลโอลิธิค

๔. **ลูกหินกรวด** พบในแม่น้ำชี นาขุนแสน ราชบุรี หินกรวดชนิดนี้ที่กลมเกลี้ยง ผู้หญิงไทยใช้ขัดตัว หรือขัดผิว แต่ก้อนนี้ทั้งสองข้างจะเห็นมีรอยฝน อาจใช้เป็นลูกกะสุนยิง และก้อนกรวดกลมอย่างนี้ซึ่งพบอยู่กับโครงกระดูกที่จาโคบี ที่พิเศษกว่า คือ มีรอยเจาะกลางร้อยเป็นลูกเหวี่ยง ว่ามีอายุ ๑ ล้าน ๘ แสนปี

๕. **มีดโต้หินขัดเอง หรือเป็นเอง** โต้หินก้อนนี้ใหญ่และหนา ยาว ๒ ศอก กว้างศอกกำ สันหนา ๔ นิ้วช่างไม้ หนักประมาณ ๘๐ ชั่งไทย เนื้อหินกรวด ซึ่งถูกกรวดทรายไหลกระทบกระแทกขัดเองเป็นรูปมีดโต้ แต่ผิวดูเป็นคราบเปลือกอีกชั้นหนึ่ง เฉพาะหินในกรวดสดมีอายุ ๔ ล้าน ๖ แสนปี เมื่อถูกธรรมชาติขัดเองกระทั่งมาเป็นมีดโต้หินเก่านี้ มีอายุตามจาโคบี ๑ ล้าน ๘ แสนปี ตามไทยเล่า พบที่กาญจนบุรีและสระบุรี ว่ามี อายุ ๕ แสนปี และมีดโต้ใหญ่ขนาดนี้ คงไม่มีใครเชื่อว่าจะมีคนใช้ได้ กระนั้น ก็ยิ่งดีจะได้ยืนยันคนสมัยพุทธันดรพระกุกกุ-สันธสัมพุทธว่า สูงถึง ๔๐ ศอก คือ ๑๐ วา มีดโต้หินขนาดนี้ คงเสมือนมีดพับคนสมัยนั้น

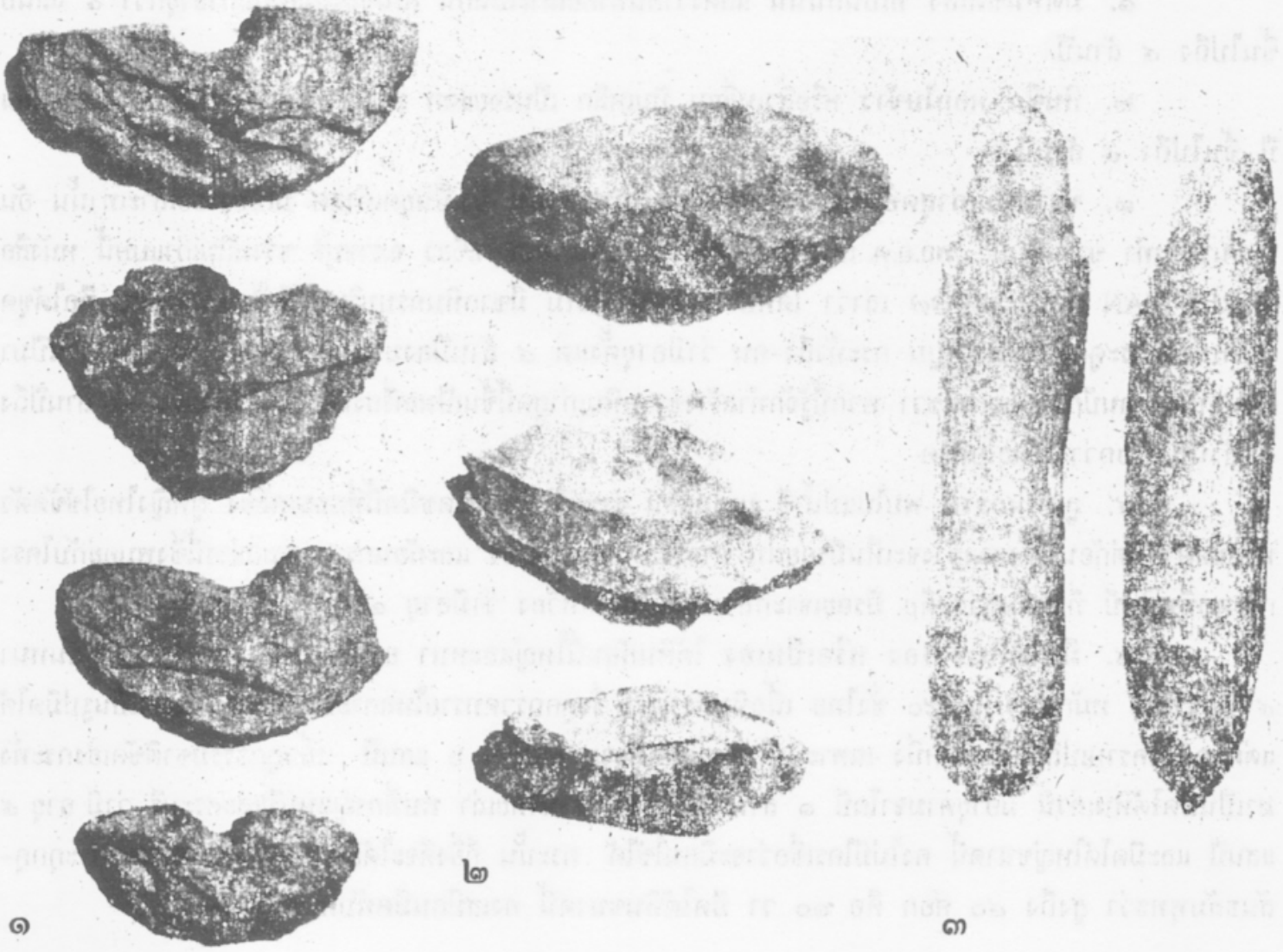

๑ ๒ ๓

ขวานหินรูปแบบต่าง ๆ สมัยหินกลาง

พบเกลื่อนกลาดแถบถิ่น อ. จอมบึง และ กิ่ง อ. สวนผึ้งกับที่ใกล้เคียงครูอาจารย์ มืออาจารย์ประสาท อรรถกรศิริโพธิ์ และ ครูสุรินทร์ เหลือลมัย เป็นต้น ได้ร่วมใจกันเก็บรักษาตั้งเป็นหอเก็บไว้ที่บ้านบ้าง ที่ ร.ร.บ้าง จะเป็นต้นพิพิธภัณฑ์บ้านจอมบึง จะทันเฉลิมฉลอง ๒๐๐ ปี กรุงรัตนโกสินทร์พอดี

๑. *ขวานหินวงเดือนครึ่ง มีรอยเซาะเป็นรูเพื่อสอดนิ้วเหวี่ยงและถาก*
๒. *ขวานหินคมโค้งใช้ปาด และ ขูด ใส เฉือน*
๓. *ทั้ง ๒ เป็นรูปมีดหิน มีรอยแซะแบบเลาะและถากขึ้นรูปมีด*

ซึ่งเครื่องใช้ทั้งนี้ ถ้าเป็นท่อนหนาเทอะ แต่มีรอยเลาะแล่ง อันแสดงว่าคนทำ เป็นสมัยหินเก่าสุด ถ้าเลาะได้บางอยางนี้ ยังไม่มีการขัดถูเรียบเรียกหินเก่ากลาง มีอายุตั้งแต่ ๑ ล้านปี ลงมาถึง ๕ แสนปี เรียกว่า มิดเดิลปาเลโอลิธิค (Middle Paleolithic)

เครื่องหินใหม่

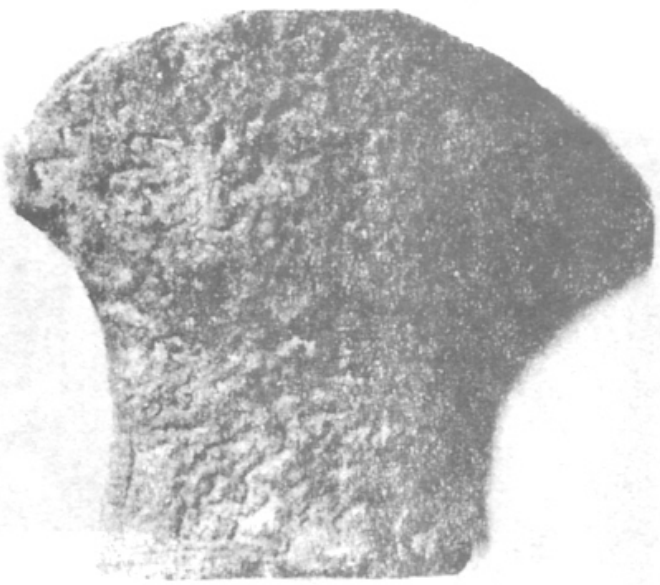

ขวานหินเลาะ

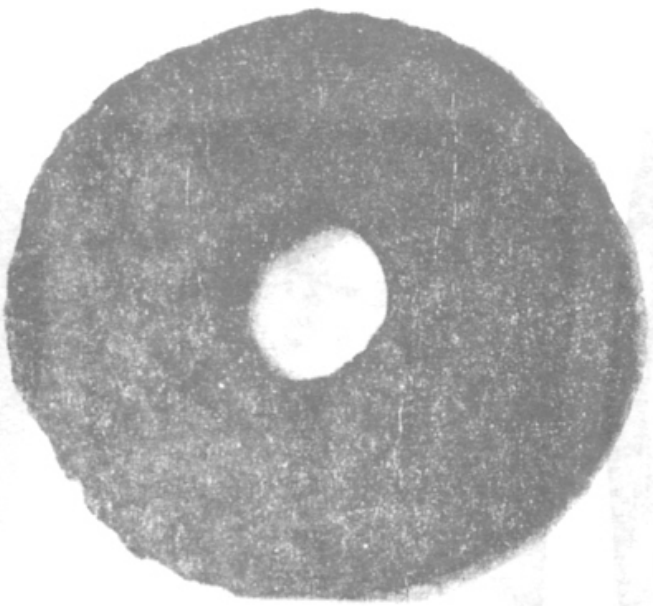

ล้อหินขัด เจาะ เลาะ

หินปูนหยาบ พบฝั่งแม่น้ำวัง กาญจนบุรี ตอนราชบุรีเรียกแม่น้ำราชบุรี สมุทรสงคราม เรียกแม่น้ำแม่กลอง

ทั้งขวาน และ ล้อ เฉพาะรอยขอบจะเห็นเลาะ ที่ลึกแหว่งคือ แล่งให้บิ่นออก ที่เป็นเส้น เป็นรอยเซาะ ที่เป็นรูกลม คือ เจาะ ที่เรียบ คือ ขัด รอย เลาะ แล่ง เซาะ ถือเป็นสมัยหินเก่าอายุ ๕ แสนปี ที่ ขัด เจาะ แล่ง เซาะรอยเส้นว่าเป็นหินใหม่ อายุ ๕ หมื่นปี ตอนนั้นว่ายังไม่มีเหล็กใช้ มีคำเล่ากันว่า จะเอาอะไร แซะ เซาะ เจาะ แล่ง ถาก สิ่งปรากฏก็มียืนยันอยู่อย่างนี้ ซึ่งแน่ว่ามีเหล็กใช้กันมาแล้ว

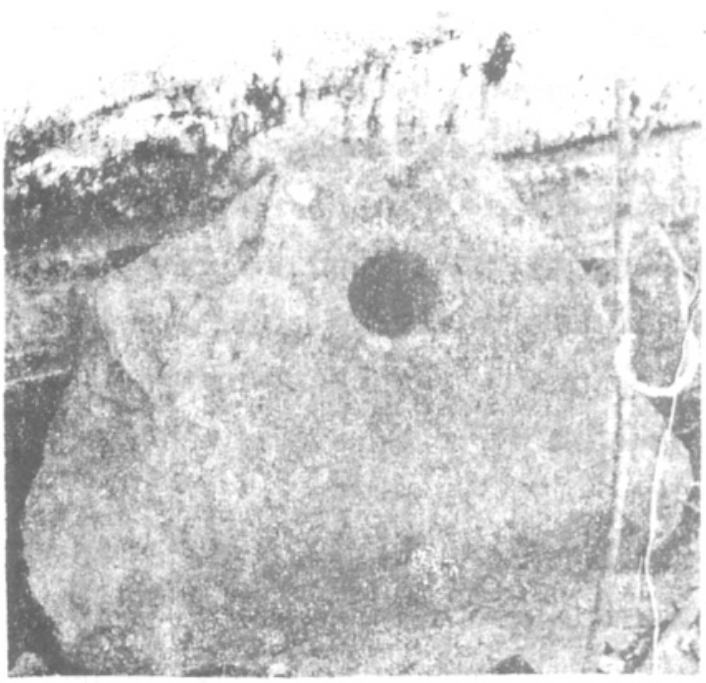

หินระฆัง แผ่นนี้ พื้นขัดเรียบนั้น เป็นขึ้นโดยธรรมชาติ ที่บิ่นแตกออกเป็นรูปนั้น คงเคาะเป็นรอย ทำที่เจาะรูร้อยนั้น เป็นคนทำแน่ ที่เป็นระฆัง หมายว่า หลังพระพุทธกาลแล้ว แต่หินประดิษฐ์เป็นระฆังนี้ มีมาก่อนนานแล้ว ไทยจึงตั้งชื่อว่าระฆังไว้ เป็นสิ่งยืนยันหินเก่าต่อหินใหม่

ขวานหิน และ **เครื่องใช้หิน** ทั้งนี้ตลอดไป จะเห็นรอยเลาะ, แล่ง มีรอยลายเส้น เจาะรูขัดเรียบไม่สนิทนักเรียกสมัยหินใหม่เริ่มต้น ต่อไปจะเห็นขัดเรียบ สร้างคม และ ทำปลายแหลมได้ ฯลฯ เป็นยุคสมัยอายุหินใหม่แท้ (NEW STONE AGE) มีกาลอายุตั้งแต่ ๕ แสนปีลงมาถึง ๖ หมื่นปี เรียกว่า อัพเพอร ปาเลโอลิธิค (Upper-Paleolithic) ในระยะยุคนี้ ตั้งแต่ ๑ แสนปีลงมามาถึง ๖ หมื่นปี ได้รวมกันเป็นหมู่เผ่าพวกพ้อง รู้จักเลาะหินได้ รู้จักทำของใช้ได้บ้างอย่างหยาบ ๆ รู้จักใช้ไฟทำของสุกได้บ้าง เป็นยุคมีสมอง มีสติปัญญาเป็นคน ยุคนี้เรียกว่า เมโสลิธิค (Mesolithic)

เครื่องหินใหม่แท้

๑. **หอกใบข้าวหิน** ได้ที่ห้วยสุด ราชบุรี ๒. **ขวานหินน้ำผึ้ง** ได้ที่เหมืองพัฒนา ราชบุรี ๓. **สิ่ว-แซะหิน** ได้ที่ประสาทหินพิมาย ๔. **หอกหิน** ได้ที่คูบัว ๕. **ขวานฟ้าหิน** ได้ที่นากลาง นครราชสีมา ๖. **ขวานฟ้าหิน** ได้ที่คูบัว ราชบุรี ทั้งหมดนี้เป็นหินเหล็กไฟ เว้นหินน้ำผึ้งนอกนั้นเป็นหินฟริ้นซ์ ๗. **ขอบหอยสังข์** ได้ที่คูบัว ราชบุรี ๘. **ก้ามปูทะเล** ๙. **หินอ่อนกำไล** ได้ที่คูบัว ราชบุรี เฉพาะก้ามปูทะเลนั้นมีหินฟองน้ำจับเป็นคราบหนา ซึ่งมีอายุแสนปีเครื่องหินขัดเหล่านี้ ถือว่าเป็นสมัยหินใหม่ ฝรั่งว่ามีอายุ ๕ หมื่นปี ไทยว่ามีอายุ ๑๓,๐๐๐ ปี ลูกปัดหินขัดได้นำมาลงไว้แล้ว ที่นำเครื่องหินเก่าหินใหม่ลงมานี้ เพื่อยืนยันว่ามีคนไทยอยู่มาแล้ว และมีความรู้เอง ทำของใช้ได้ทุกอย่าง ซึ่งมีเหลืออยู่ให้พบได้ ทั้งนี้พบเองบ้าง ผู้อื่นพบบ้าง ได้เก็บมาให้จึงนำมาทำแบบเป็นหลักฐาน ยืนยันไทยได้อยู่มาและทำได้มา จึงปรากฏมีเกลื่อนกลาดทั้งแผ่นดินไทย ซึ่งยืนยันว่าไทยมีอยู่แล้วตลอดกาลนั้น ๆ

ยุคสมัยนี้ จะเห็นหอกหิน ขวานหิน ฯลฯ ขัดได้เกลี้ยงเกลาเป็นคม เฉือน, ตัด, แล่ได้ ทำให้แหลม, เจาะ, แทง, เสียบ, ได้ เป็นสมัยหินใหม่แท้ ชื่อว่า-ยุคสมัยหินขัดเกลา เรียก-นีโอลิธิค (Neolithic) มีอายุตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ ปีลงมาถึง ๑๐,๐๐๐ ปี และ ๕,๐๐๐ ปี ในหนังสือ Man, Culture, and society ว่าเป็นอายุ-แร่ธาตุ, สำริด-บรอนซ, เหล็ก ด้วย

ได้เครื่องหินเก่า และหินใหม่มา จึงถ่ายรูปทำแบบพิมพ์ พิมพ์ออกมาให้เห็นกันตลอด ครั้งก่อนจากนี้ได้มีกล่าวกันว่า **"ไม่พบ"** จึงสันนิษฐานกันว่า ไม่มีคนอยู่ จึงได้เลื่อนแผ่นดินบกลงไปใต้ทะเลหลวง บัดนี้มีหลักฐานแล้ว ตั้งแต่ ซากหิน หินเก่า หินใหม่ ซึ่งยืนยันว่าแผ่นดินนี้มีบก

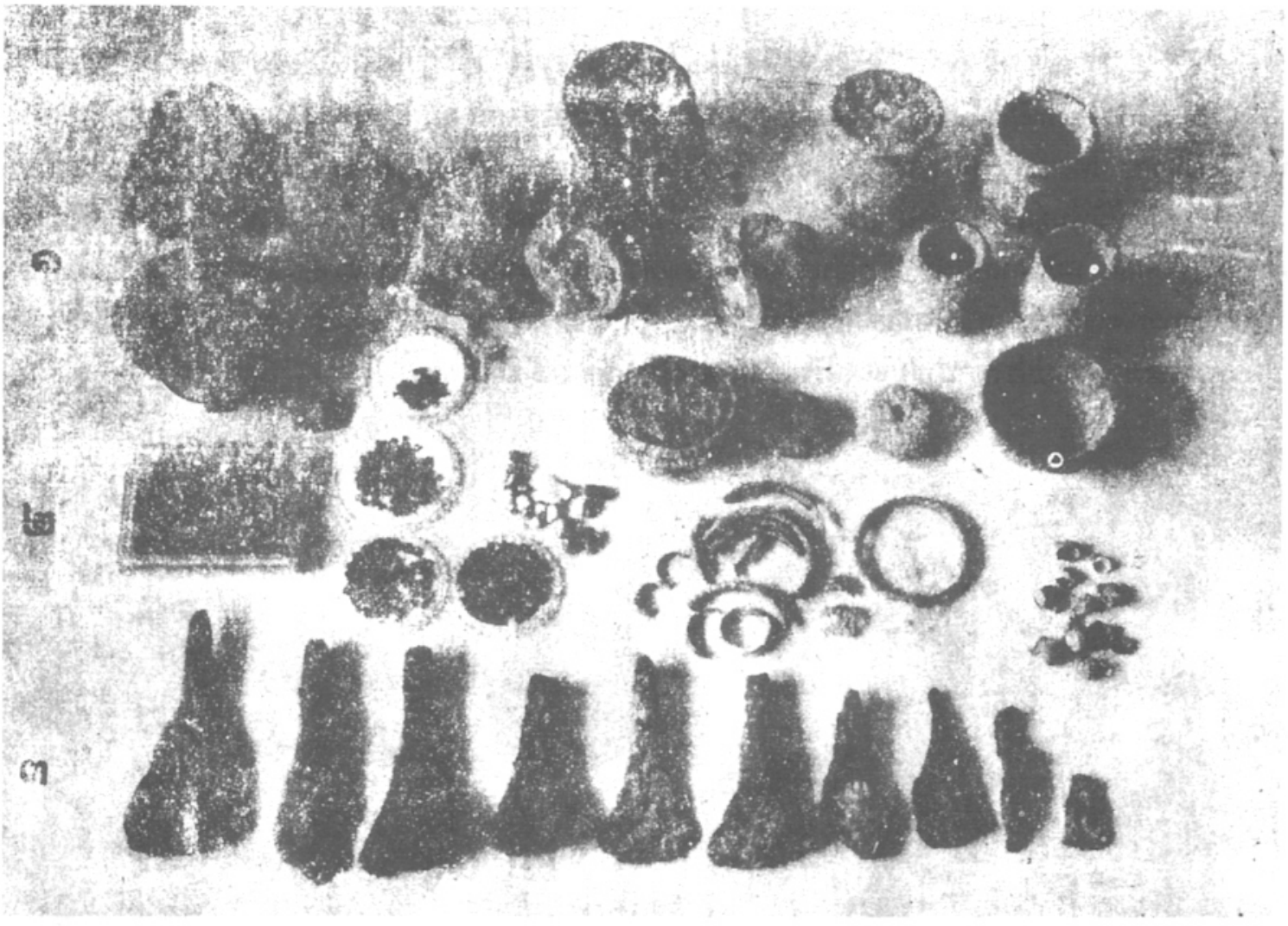

เครื่องใช้ของเก่า หรือ โบราณวัตถุทั้งหมดนี้ พบเก็บได้มีอยู่ ณ บริเวณ อ.จอมบึง กิ่ง อ. สวนผึ้ง และที่ใกล้เคียง นักทำแร่ ครูอาจารย์ได้เก็บไว้และได้ตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์ ณ ร.ร. บ้านจอมบึง อาจารย์ประสาท อรรถกรศิริโพธิ์ ถ่ายรูปมาให้

๑. **ทั้งชุดนั้น เป็นชุดดินเผา** ลายเชือกทาบ เป็นหม้อ เป็นอ่าง และชาม แบบเดียวกับที่พบในถ้ำผีแมน และกาญจนบุรี มีอายุ ๑๘,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ ปี

๒. **เครื่องแต่งตัว** เช่นลูกปัดเจาะรูร้อยคล้องคอ สะพาย และโลหะ-ทองแดง ทำเป็นกำไรใส่ข้อมือข้อเท้า อยู่ด้วยกัน ก็คงมีอายุอย่างเดียวกัน คือ ๑๘,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ ปี

๓. **ขวานเหล็ก มีดเหล็ก** จมดินกระทั่งเกิดสนิมขนาดนี้ สนิมกัดเข้าไปในเนื้อขนาดนี้ เหล็กนั้นมีสนิมขุมช้ากว่าทองแดง ทองเหลือง ขนาดนี้ก็คงมีอายุเท่ากัน คือ อยู่ด้วยกันก็คง ๑๘,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ ปี เช่นเดียวกัน (ถ้าเอาตามบ้านเชียงว่ามีอายุ ๗,๘๐๐ ปี)

ยุคสมัยนี้ ที่มีรูปถ่ายมานี้ ทุกชิ้นปรากฏอยู่ในพิพิธภัณฑ์บ้านจอมบึงนั้นได้อายุขนาดนี้ คือ ๑๘,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ ปีแล้ว ก็คงอยู่ในยุคหินใหม่-นีโอลิธิค ซึ่งในหนังสือนั้นได้บอกแจ้งไว้แล้ว เพื่อจำได้ง่ายและเป็นที่รู้จักกันจึงแยกเรียกโดยใส่ E ไว้หน้า อันแผกไป-ใช้ชื่อว่า ยุคสมัยแร่ธาตุโลหะเหล็กเรียกว่าเอนีโอลิธิค (Eneolithic) แต่ก็ยังมีตัวเลขบอกไว้ว่ามีอายุตั้งแต่ ๖,๐๐๐ ปีลงมาถึง ๓,๕๐๐ ปี แต่ในทางตะวันออกนี้มีอายุ ๑๘,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ ปี ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว

ซาก (FOSSILS) ไม้หิน

ได้นำซากต้นไม้หิน โดยเฉพาะต้นโตนด และ มะพร้าว อันเป็นต้นไม้พันธุ์เสี้ยน ทำน้ำตาลได้ ทั้งได้นำเครื่องดินเผา โดยเฉพาะหม้อตาล มาด้วย เพื่อยืนยันแผ่นดินแหลมทองนี้มีอยู่ และไม้ทั้งนี้ก็เป็นไม้บก ทั้งมีมากในพื้นที่น้ำจืด ไม้พันธุ์เสี้ยนเหล่านี้ มีพิเศษอยู่อย่างหนึ่งก็คือ คนไทยรู้จักทำน้ำตาลได้ ทั้งรู้ประดิษฐ์ดินเผาเป็นหม้อตาลบรรจุปีกผลึก หม้อตาลที่ได้มานี้ มีอายุเป็นพันปีมาแล้ว เมื่อได้มาก็เป็นหลักฐานว่าคนไทยอยู่มา ทำมาได้เท่าอายุนั้น ๆ และที่ชัดเจนก็คือ คนไทยนี้เท่านั้น ที่มีวิชาความรู้ทำน้ำตาลได้จากต้นพันธุ์ไม้เสี้ยนเหล่านี้ที่ได้นำไม้เสี้ยนนี้ไปเป็นชื่อ ปาล์มนั้น ไม่ปรากฏปาล์มของฝรั่ง ทำน้ำตาลได้เหมือนไม้เสี้ยนไทย

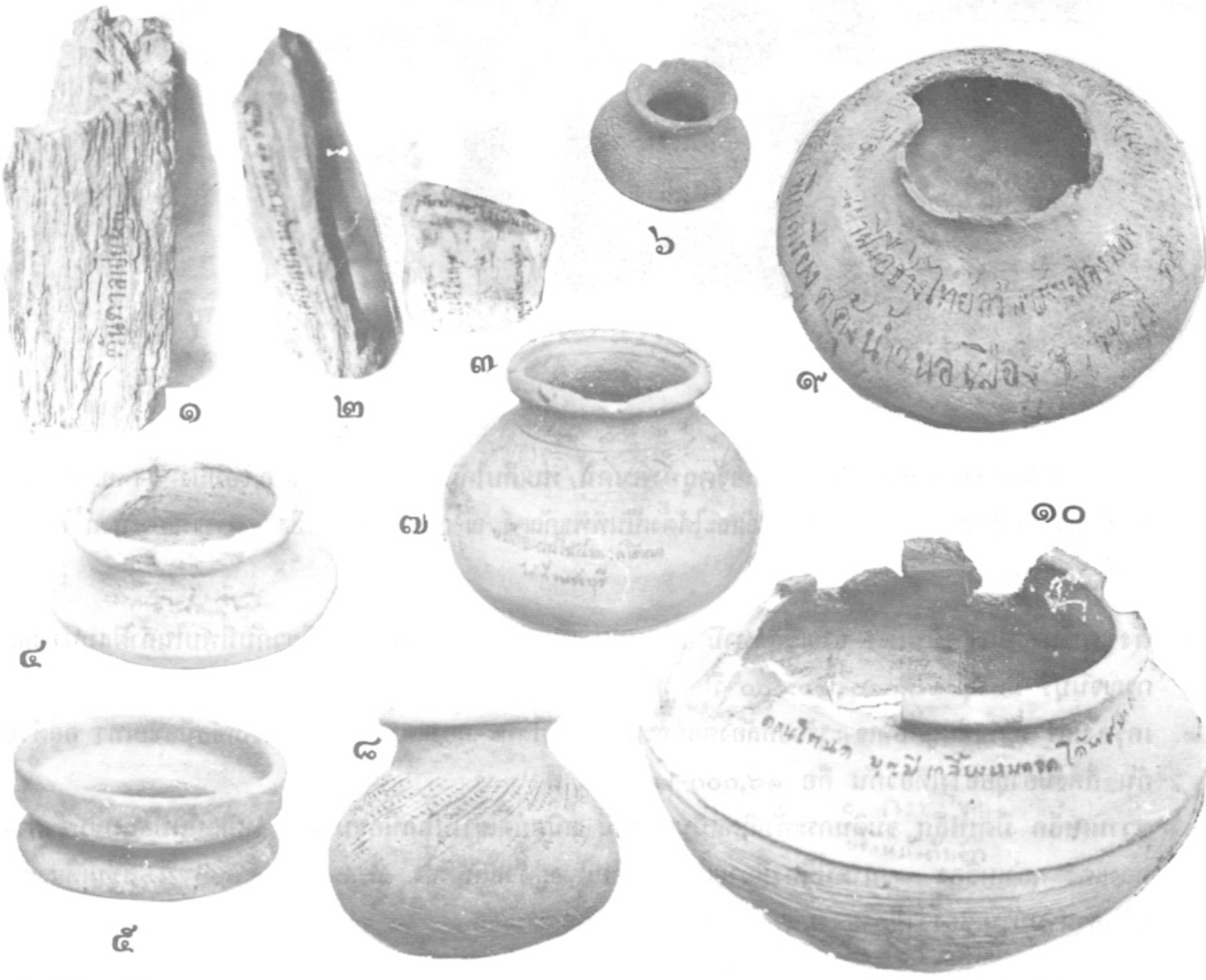

๑. ต้นโตนดหิน ได้ที่หัวนา หัวตะพาน เพชรบุรี เหลือมาให้พบเพียงเท่านี้
๒. ตะเคียนหิน ได้ที่เพชรบุรี และไม้ตะเคียนนี้มีทั่วไปในดินแดนไทย

๓. **ต้นมะพร้าวหิน** เพชรบุรี ที่ราชบุรีก็มีแต่ไม่ได้มา ต้นไม้พันธุ์แก่นและพันธุ์เสี้ยน ที่เป็นซากหินมีอายุ ๑๐ ล้านปี ที่เป็นหินแก้ว มีอายุ ๑๖๐ ล้านปี ตามที่ฝรั่งประกาศอายุที่แกรนด์แคนยอน สหรัฐฯ ของไทยก็มีชื่อเสียงโด่งดังก็คือ ไม้สักหินที่เอาไปเจียระไนเป็นหัวแหวน แต่ก่อนที่จะมีต้นที่เป็นหินแก้วนี้ คงมีมาก่อนแล้วอาจมีมาพร้อมโลก เฉพาะไม้เสี้ยน คือ โตนด มะพร้าว ลาน จาก อ้อย ไทยรู้จักทำน้ำตาลกันมานานแล้ว มีกรรมวิธี คือ ดู นวด ปาด รอง เคี่ยว เฉพาะหมู่คนไทย ถามชาวทะเลใต้ เขาบอกว่าเรียนไปจากไทย อ้อยมีกรรมวิธีง่าย เพียงตัดเอามาหีบก็มีน้ำหวาน รู้จักทำกันทั่วไป ในชมพูทวีป หรือบาลีมีแต่น้ำอ้อย (ผานิต) ที่ทำด้วยไม้เสี้ยนได้ก็คือ พลัม ในจีนก็ไม่มี เพราะไม่มีโตนดมะพร้าว ฯลฯ คนขาวเมืองหนาว คงทำน้ำตาลไม่ได้ เพราะไม่มีพันธุ์ไม้เสี้ยน และน้ำตาลนี้เมื่อเป็นน้ำตาลใส จะทำจากอ้อย มะพร้าว โตนด จาก ฯลฯ ก็ตาม ก็เห็นเป็นน้ำสีขาวเหมือนกัน ฝรั่งเอาไปผสมทำเป็นน้ำตาลทรายได้เฉพาะน้ำอ้อย ไทยเราทำผลึกได้ เช่น งบ ปึก ถ้าเอาผสมทำผลึกเป็นน้ำตาลทรายได้ ไทยก็คงมีน้ำตาลอุดมสมบูรณ์

๔. **หม้อตาล หม้อตาลลายเส้น** พบที่ดอนโตนด คูบัว ราชบุรี เนื้อดินเผาขาวเทา มีอายุ ๒ พันปี ถึง ๔ พันปี ถ้ามีเครื่องพิสูจน์อายุอาจเกินกว่า ซึ่งยืนยันว่าไทยรู้จักทำน้ำตาลโตนด น้ำตาลมะพร้าวมาแล้วเท่าอายุหรือก่อนกว่านั้น

๕. **หม้อตาลรุ่นใหม่** อายุประมาณ ๓๐ ปี ทำที่โคกหม้อ จังหวัดราชบุรี

๖. **และ ๘. หม้อทะนน** ลายเชือกทาบที่เขาพิสูจน์กันว่า มีอายุ ๑๑,๑๕๐ ปี แต่ชุดนี้ อายุประมาณ ๕๐ ปี

๗. **หม้อฆะนน ลายสะเพรา เพชรบุรี** ทำที่บ้านหรือวังฆะนน เพชรบุรี เขาเรียกกันว่า หม้อฆะนน ชนิดเดียวกัน ทำที่อื่นเรียกหม้อทะนน สำหรับหม้อฆะนนลูกนี้สีขาวเทา โยมเกริ่นได้ใต้ดิน อายุไม่ต่ำกว่าพันปี หรือ ๒ ถึง ๓ พันปี

๙. **เครื่องใช้ ลักจั่น หรือ ลำจั่น** คือ คนโทดินเผา ริมฝั่งแม่น้ำราชบุรี ตลิ่งพังจึงเห็น น.ส. จำปา พงษ์ชำนิ พบบอกได้ไปดูอยู่ลึกจากพื้น ๖ ถึง ๘ ศอก ผิวกร่อนเห็นเม็ดแร่สีต่าง ๆ ลายเส้นอย่างนี้ อายุประมาณหมื่นปี ซึ่งอาจก่อนลายเชือกทาบ

๑๐. **กะทะดินเผา** สีเรื่อแดงเทา ดอนโตนด ราชบุรี ลายเส้น เนื้อในดำ คล้ายของบ้านเชียงชุดไม่มีลายสี อายุแปดพันถึงหมื่นปี กะทะ หรือ หม้อคั่ว ในการใช้ผัด หรือ ทอดเรียกกะทะ เมื่อใช้คั่วข้าวโพด ข้าวจ้าว ข้าวเหนียว เป็นข้าวตอก ก็ใช้กาบหมาก เจาะรู ใส่ลูกคั่วลงไปคน กาบหมากจะเป็นฝากันข้าวตอกที่แตกกระเด็นไว้ จึงเรียกหม้อคั่วบ้าง

๑

๒

๓

๑. ต้นโตนด ทำน้ำตาลโตนด จึงเห็นมีพะองพาด มีคนขึ้นจะเห็นมีกะบอกตาลห้อยหลังนั้น ถ้าทำน้ำเมาเรียกกะแช่ (เพชรบุรี)

๒. ต้นโตนด (ตาล) ซึ่งเป็นหินแล้ว ถ้าเป็นหินแก้วแสงแล้วจะมีอายุ ๑๖๐ ล้านปี ถ้าเป็นหินก็มีอายุ ๑๐ ล้านปี ต้นนี้ล้มนอนอยู่บนเขาช้างน้อย ปรานบุรี ยังมีต้นอื่น ๆ ซึ่งกองก่ายกันเป็นภูเขานั้น คงเป็นดงที่พายุกระหน่ำโค่นลงมานานกว่า ๑๐-๑๖๐ ล้านปีแล้ว

๓. ต้นมะพร้าว ทำน้ำตาลมะพร้าว จะเห็นมีพะองพาด มีคนปีนขึ้น จะเห็นกระบอกตาลห้อยลงข้างขานั้น ถ้าทำน้ำเมาเรียกน้ำตาลเมา (สมุทรสงคราม)

ได้พบที่ยังเป็นต้นอยู่ ทั้งที่โค่นลงตายกลายเป็นหินไปแล้ว สำหรับจากและลานที่เขาทำน้ำตาลนั้นยังไม่ได้ถ่ายมา ที่ถ่ายมานี้ เพื่อยืนยันต้นไม้ทั้งนี้มีอยู่ในไทยนี้เป็นจำนวนร้อยล้านปีมาแล้ว ได้อำนวยผลเลี้ยงไทยมา ทั้งยังให้น้ำเป็นน้ำตาล เป็นกระแช่ น้ำตาลเมา ทั้งนี้มีรู้และทำได้ก็เพียงคนไทยนี้เท่านั้น และยังไม่มีใครชาติอื่น ๆ ทำได้ สมัยนี้จึงมีความรู้ไม่ถึงคนเก่าก่อน ซึ่งเป็นต้นไทยนั้นเลย และขอยืนยันว่าซากโบราณเหล่านี้ เป็นของปรากฏ ณ พื้นที่น้ำจืดและบนบก ไม่ใช่เกิดใต้น้ำทะเลหลวงอย่างเขาว่ากัน

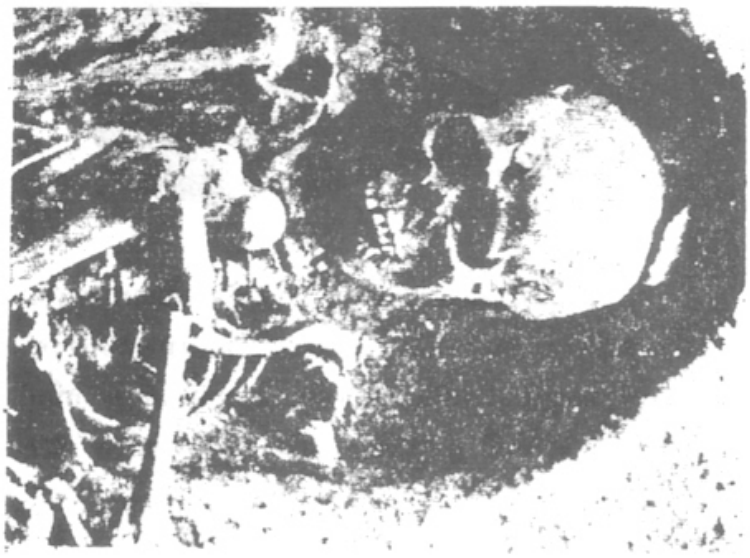

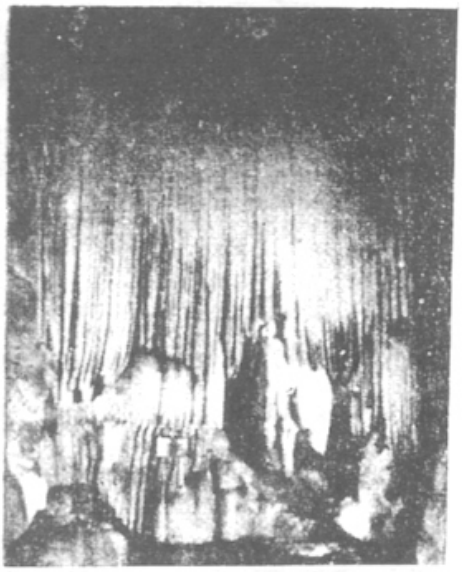

หัวกระโหลกโครงกระดูกคนไทย ที่โคกพลับ ต.โพหัก อ.บางแพ จ.ราชบุรี

ข้อสังเกต - บนหัว และ หน้าผากด้านซ้ายมีคราบหินปูนเกิดหนาขนาดนั้น บังเอิญว่าไม่ได้กะเทาะทิ้งทั้งหมดเหลือมาให้เห็นจึงรู้อายุคราบหินปูนนี้อย่างน้อยก็ ๔ หมื่นปี ถึงแสนปี ถ้าหากกระดูกหัวกระโหลกมีสนิมสีแดงคล้ำ หรือเลือดหมู อันเป็นหลักฐานว่าได้ดูดแร่เหล็กซึมเข้าไปเกิดเป็นสนิมปรับกระดูกให้เป็นหินผุหรือแลงแล้วก็มีอายุ ๑.๕ ล้านปี ตามหนังสือ EARLY MAN คือ ล้านเก้าแสนปี แต่นี้คงถึงได้ และเป็นหินปูนที่ยืนยันหลักฐานได้

รอยตีนนี้เป็นอีกรอยหนึ่ง ซึ่งปรากฏใกล้หินงอกพู่จามรี หรือพู่บ่าจอมพลเรือ และใกล้หินย้อยที่ถ่ายติดมานั้น อาจารย์ประสาท อรรถกรศิริโพธิ์ ถ่ายให้มาเป็นหลักฐาน รอยทั้งหมดนี้อยู่ในถ้ำจอมพล เหยียบไว้กับพื้นหินปูนแต่ยังเป็นโคลนอยู่ยาว ๓๖ นิ้ว กว้าง ๑๘ นิ้ว ถ้านับตามอายุหินปูนก็ ๒ แสนปี ถ้าตามอายุหินงอกและหินย้อยก็กว่าล้านปี และรอยใหญ่ยาวขนาดนี้ผิดกว่าคนสมัยนี้มาก มีมากกว่า ๕ ถ้ารวมกับที่ไม่ชัดเจนไปตลอดทั้งรอยเล็ก ๆ ด้วยก็เป็นหลายสิบรอย (ที่ฝรั่งว่าหินปูนมีอายุ ๒๐๐ ล้านปี แม้กรมทรัพย์ฯ ก็ว่าอย่างนี้จึงว่าตาม คงไม่เกินไป)

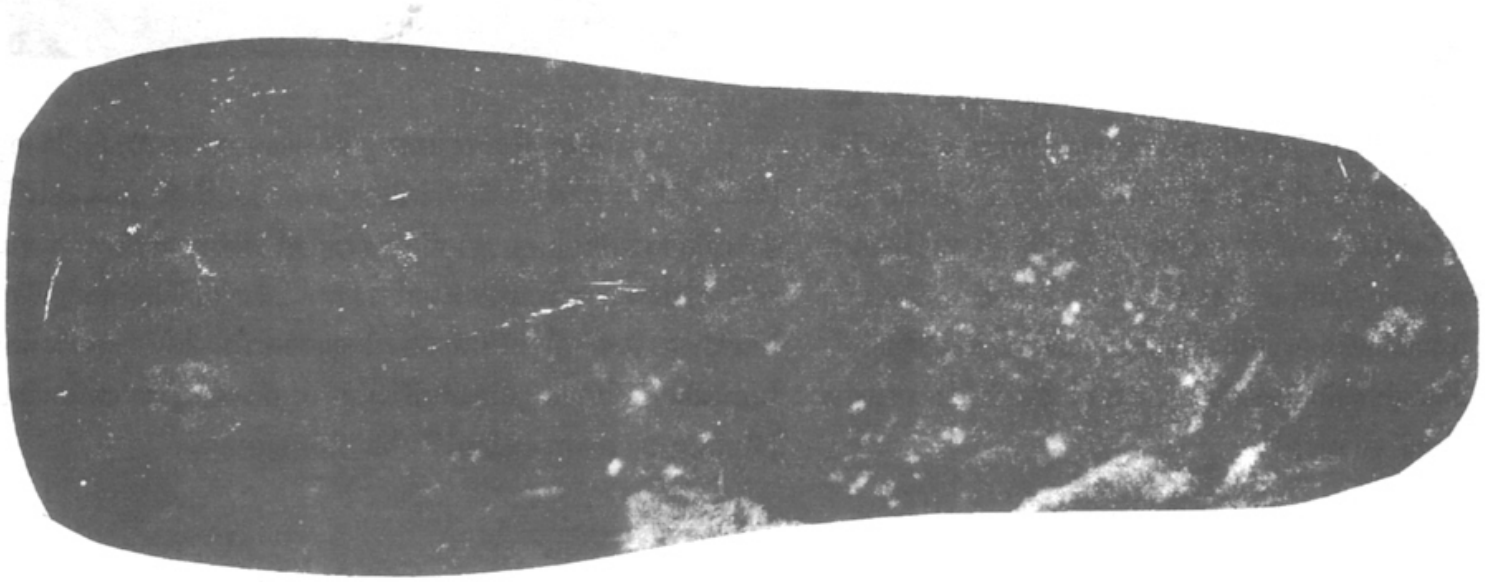

รอยตีนคนในถ้ำจอมพล รอยนี้ก็เช่นเดียวกันได้เหยียบไว้ปรากฏในหินปูน ยาว ๓๖ นิ้ว กว้าง ๑๘ นิ้ว รอยใหญ่ขนาดนี้ บางรอยปรากฏก้าวไปก็ยาวมาก จึงไม่ใช่คนสมัยนี้ ถ้าว่าอย่างไทยอาจเป็นคนในสมัยพระกุกกุสันธสัมพุทธ ซึ่งสูง ๑๐ วา แต่ว่ามีคำอธิบายว่าโลกหมุนไปก็มีอาการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดกระทำให้แร่ต่าง ๆ ปรากฏเป็นโลกอยู่นั้นได้อูดดันขึ้นกระทำให้ที่ขยายใหญ่และยาวออกไปได้ปีละ ๑ ม.ม. จึงอาจใหญ่ยาวได้ จริงหรือไม่ก็ไม่รู้ แต่หลักฐานนี้มีอยู่แล้ว ทั้งไม่ใช่รอยเดียว ที่ชัดเจนมีถึง ๕ รอย ที่ไม่ชัดเจนอีกหลายรอย ทั้งรอยเล็กและรอยใหญ่ก็เกือบ ๒๐ รอย เฉพาะที่สว่าง ที่มืดมองไม่เห็นจะมีเท่าไร-ไม่รู้

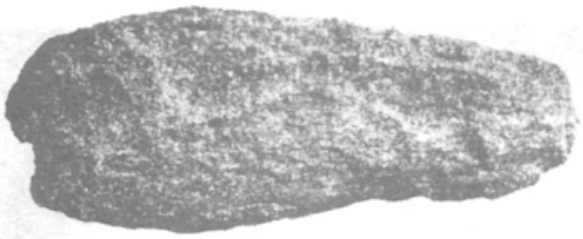

มีดหิน สมัยหินกลางพบที่ อ.จอมบึง จ.ราชบุรี ซึ่งขณะนี้เก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์บ้านจอมบึง มีอายุ ๑ ล้านปีลงมาถึง ๕ แสนปี

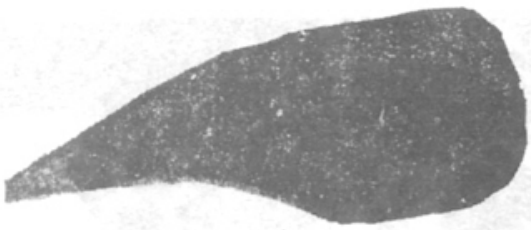

มีดปาดตาล เหล็กมีสนิมขุมเกิดในเนื้อหนาขนาดนั้น พบที่ อ.จอมบึง เก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์ บ้านจอมบึง จ.ราชบุรี มีอยู่กับขวานหิน ลูกปัดหิน มีอายุตั้งแต่ ๒ หมื่นปีลงมาถึง ๘ พันปี (แต่นี้มีอยู่ด้วยกันจึงมีอายุตั้งแต่ ๕ แสนปีขึ้นไปก็ได้)

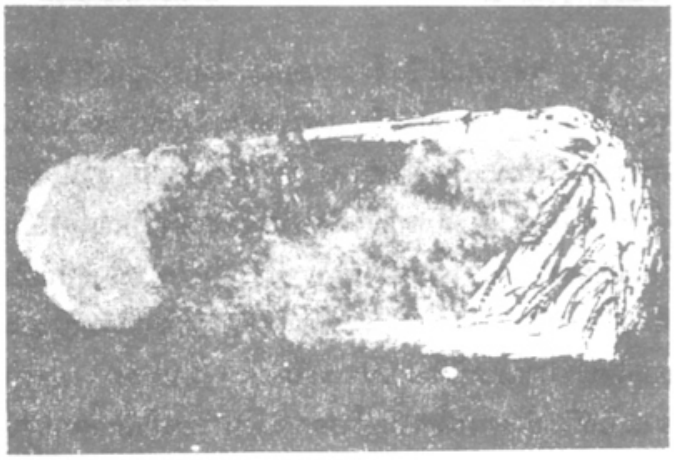

รอยตีนเหยียบบนหินตาย ที่เขาช้างน้อยปราน-บุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ ภูเขานี้เป็นภูเขาหินตายปรากฏรอยนี้และยังมีอีกกับมีต้นโดนดที่กลายเป็นหินแล้วปรากฏอยู่ ได้ถ่ายรูปมาเรียงไว้ในหน้าก่อน ถ้ากล่าวตามอายุหินตายและอายุซากหินต้นโดนดนั้นก็ประมาณ ๑ ล้านปีเป็นอย่างต่ำ และรอยนี้คนโบราณถือว่าเป็นรอยพระพุทธบาทที่ทรงเหยียบที่ฝั่งแม่น้ำนัมมทานที จึงได้สร้างพระเจดีย์และวัดไว้นานมาแล้ว รอยนี้ขอบดำนอกนั้นคือรอยใหญ่ ที่หัวแม่ตีนซ้ายนั้นมีรอยขาวที่เป็นรอยหัวแม่ตีนคือรอยดำบนนั้น ส่วนรอยขาวเล็กนั้นคือเป็นรอยที่เหยียบตะแคงลงไปปลายแหลมขวานั้นคือนิ้วก้อย หัวแม่ตีนอยู่ซ้ายเห็นมีรอยน้อย ๆ เท่านั้น (ในเรื่องว่า ทรงขยายให้ใหญ่ ๓ เท่า)

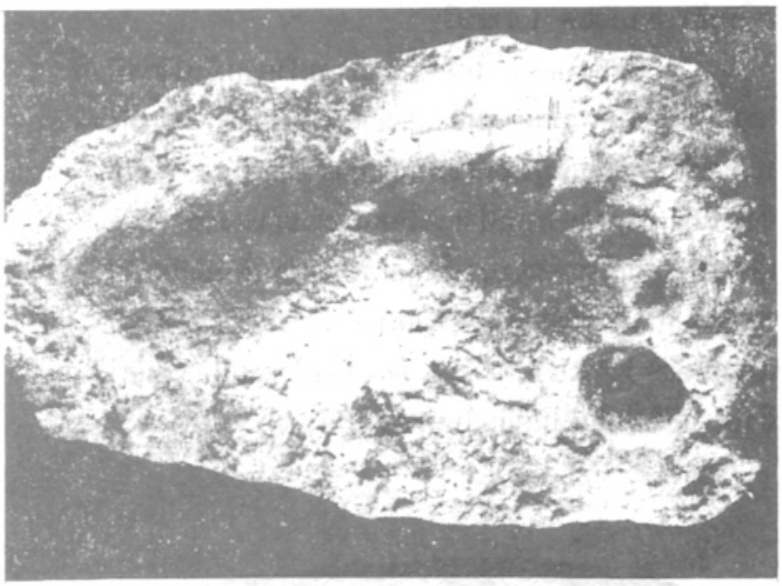

รอยตีนคนนีนเดอร์แทล ซึ่งเหยียบบนดินดานที่ยังเปียกอยู่ (Wet Clay) ณ ผาอิตาเลียนว่ามีอายุ ๔๐,๐๐๐ ปี ถึง ๑๐๐,๐๐๐ ปี ซึ่งเขาถือกันว่าเป็นต้นคน พวกที่เป็นชาวยุโรป เอเชีย แอฟริกา ดูตามรูปที่เขาจินตนาการ ตามรูปกระดูกโครงหน้า แล้วเขียนขึ้นคล้ายนโปเลียน โบนาปารุต รอยตีนนี้ ก็ไม่ได้บอกว่าใหญ่ยาวเท่าไร ได้ถ่ายและพิมพ์ลงในหนังสือเห็นมีกาลอายุเป็นแสนปีจึงนำเอามาเป็นหลักฐาน แต่นี้เหยียบไว้ในดินดาน ของไทยเหยียบไว้ในหินปูนมีอายุมากกว่า

เท่าที่ได้เอามาเรียงอย่างนี้ ก็เพื่อแสดงรอยตีนที่เหยียบลงในหินและดินดาน ทั้งมีต้นตาลที่เป็นหินอาจมีอายุเป็นแสนปีหรือล้านปี และมีมีดหิน มีดเหล็กที่มีอยู่ด้วยกัน และในเมืองไทยนี้ก็มีการทำน้ำตาลได้จากต้นโดนดด้วย ได้เอามาแสดงพร้อมกัน พร้อมกับอ้างหลักฐานจากหนังสือที่เป็นของฝรั่งด้วย คงเป็นหลักฐานได้ว่าไทยก็มีประเทศชาติกับวัฒนธรรมมาแล้วเท่ากับอายุหินเก่า, กลาง, และใหม่, ตลอดยุคโลหะและเหล็กอันมีขึ้นพร้อมกับเครื่องหินนั้น ซึ่งคัดค้านของฝรั่งด้วย ทั้งมีกล่าวขึ้นคนเดียว คงจะถูกประนามอีกอย่างรุนแรง แต่ก็ไม่ทำให้เจ็บปวดอะไรเลย ก็ทำมาได้ด้วยดีตลอดมา

ซากแมลงหินว่ามีอายุ ๒๖๐ ล้านปี

๑. แมงง่อมหรือละง่อมหินถ่ายจากเอกสารหิน ของกรมทรัพยากรธรณี

๒. รังและตัวอ่อนแมลงผึ้งหินนครราชสีมา แมลงทั้งสองนี้มีทั่วไปตลอดแผ่นดินไทย

ซากเหล่านี้ มีการยืนยันอายุกันมาแล้ว ถึงจะได้ในที่อื่น กระนั้นก็เป็นผืนแผ่นดินเดียวกัน บางชนิดได้กลายเป็นหินแก้วแล้ว ทั้งยืนยันว่า แผ่นดินมีสัตว์ชีวิตอยู่แล้วเป็นจำนวนร้อยล้านปีขึ้นไป เฉพาะคน ทางพระพุทธ-ศาสนาว่า มีมาแล้วตั้งแต่ต้นกัป ส่วนวิทยาศาสตร์และโบราณศาสตร์ยอมให้มีเพียง ๑ ล้าน ๘ แสนปี ครั้นพบโครงหินที่เอธิโอเปีย ได้เลื่อนขึ้นไปเป็น ๔๕ ล้านปี แต่กล่าวว่ายังเป็นคนลิงอยู่ ของไทยว่า เป็นคนมาตั้งแต่สมัยต้นผีขุนสรวงสาง

๑. **ละง่อม** เป็นจำพวกแมลง เรียกว่า แมงง่อม มักอยู่ปนกับฮวกหรือออด คือ ลูกกบ เขียด อึ่ง ซึ่งเพิ่งเป็นตัวมีหางยาว ตัวที่ถ่ายรูปมานี้ กรมทรัพยากรธรณีว่า พบในชั้นหินดินดาน ที่วังสะพุง จังหวัดเลย มีอายุประมาณ ๒๖๐ ล้านปี แมลงปีกไม่มีกระดูกชนิดนี้ ได้ถูกดินพังทับลงไปอัดอยู่ ไม่ละลายกระจายออก จึงคงรูปอยู่ได้ กระทั่งกลายเป็นหินอายุ ๒๖๐ ล้านปี หนังและเนื้อซึ่งเป็นน้ำ คงเป็นหินแก้วแล้ว สำหรับตัวนี้ คงไม่ใช่ตัวแรกต้นพันธุ์ ก่อนตัวนี้คงมีมานานแล้ว ได้สืบพันธุ์กันมากระทั่งถึงตัวนี้ คงจะก่อนนานเป็นจำนวนร้อย ๆ ล้านปี

๒. **ผึ้งหอยโข่ง** ตัวผึ้ง ก็เป็นแมลงไม่มีกระดูก แม้ปีกก็ไม่เป็นกระดูก รังก็เป็นไขมัน คือ น้ำมัน และตัวอ่อนนี้ ยังไม่มีปีก ตัวหนึ่งริมซ้าย คราบเปลือกแห้งกระเทาะออกเห็นเป็นหินแก้วแสงแล้ว เทียบแมลงง่อม ก็มีอายุ ๒๖๐ ล้านปี นายสิทธิ์ นิเวศรัตน์ คุมรถขุดตักดินพบที่เชิงเขาผาวัง อ.นากลาง จ.นครราชสีมา ผึ้งรังนี้ คงถูกพายุฝนกระหน่ำหลุดลงจมดินลึกอัดแน่น จึงคงรูปอยู่ตามเดิม บางตัวจะเห็นรอยย่นของหนังปรากฏอยู่

ซากหินกระดูก เปลือก

ได้พบซากกระดูกที่เป็นกระดูก เปลือก ฟัน กราม ในเมืองไทย ซึ่งเป็นดัชนีแสดงชนิดและอายุของมันอยู่แล้ว เพื่อยืนยันว่า เมืองไทยก็มีสิ่งต่าง ๆ มาเช่นที่อื่น ๆ เช่นเดียวกัน และโดยเฉพาะมีอยู่ในดินแดนไทย จึงได้พบและนำมาเป็นหลักฐาน "ของไทย" ว่ามีอยู่แล้ว

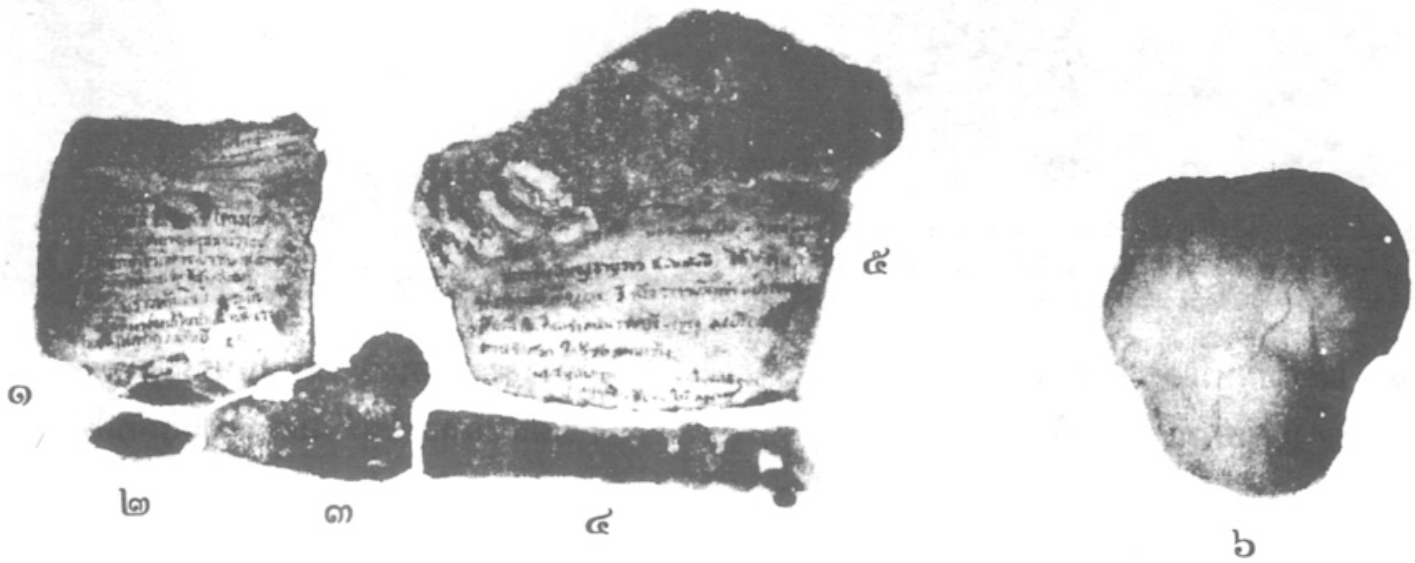

๑. **กระดูกปลาวาฬ** พบในสวน ต. โพงพาง สมุทรสงคราม มีคราบหินฟองน้ำหรือหินโคลนทะเลจับอยู่บาง ๆ เห็นถ้ำหินย้อยและหินงอกขึ้น (Stalactites and Stalagmites) คือหินฟองน้ำ ซึ่ง The Oxford Universal Dictionary Illustrated กล่าวว่าเกินกว่าล้านปี (Over Millions of Years กว่าหลายล้านปี) พระภิรมย์ สิริจนฺโท ขอท่านพระครูสมุทรวิจารณ์ วัดประชา นำมามอบให้ กระดูกอันนี้เป็นกระดูกสัน ซึ่งศูนย์กลางขนาด ๘ นิ้วฟุตเศษ ๆ จึงเป็นโครงร่างปลาที่ใหญ่มาก คงเข้ามาตาย ณ ชายฝั่งเมื่อล้านปีมาแล้ว

๒. **หินปูน มีซากลูกกุ้งน้ำจืด** พบในแม่น้ำพาชี นาขุนแสน ราชบุรี ดูมีเงา แสง เห็นเป็นแก้วแสงแล้ว มีอายุประมาณ ๑๕๐-๒๐๐ ล้านปี หรืออาจกว่า เพราะอายุหินปูนนี้มีมานานแล้ว และยังมีสัตว์อื่น ๆ อีก เช่น กบถ้ำดิน ซึ่งเป็นหินทั้งตัว

๓. **หินจะปะ หรือ หินปูนโคลนทะเล** มีอยู่กับภูเขาบางทราย ชลบุรี ที่เพชรบุรีก็มี มีหอยมุกและหอยนางรมซึ่งเกิดติดหรือในหิน และเป็นหินแก้วแล้วปนอยู่ตลอด ว่ามีอายุกว่า ๑ พันล้านปี ซากหอยคางอยู่ในชั้นหินดินดาน ลำปาง กรมทรัพยากรธรณีว่ามีอายุ ๑๕๐ ล้านปี แต่หอยนั้นอยู่นอกหิน ถูกทับเข้าไปในภายหลัง

๔. **หอยยอด หรือ หอยขม** มีคราบหินแน่นจับตลอด ได้ให้ใช้เลื่อย ๆ ผ่าดูปรากฏเนื้อในเป็นหินแก้วกระจ่างแสง ว่ามีอายุ ๒๖๐ ล้านปี หรืออาจกว่า

๕. **กระดูกกรามช้าง** หินผุ อยู่ใต้เสาประตูเมืองราชพลี หน้าเขางู ลึกประมาณ ๒ ศอก มีอายุประมาณ ๖ ล้านปี พระปลัดพยุง (พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นพระครูอภัยธรรมโสภน) เก็บไว้มอบให้มา กรามบนช้างนี้ ท่านเอม มาชิดะ เล่าว่าช้างนี้ใหญ่มาก เป็นตระกูลช้างแมมมอด ที่มีสีดำ ๆ นั้น คือ แดงก่ำเป็นสนิมเหล็ก ที่ธรรมชาติอัดเข้าไปให้กระดูกกลายเป็นหินผุ จึงมีอายุ ๖ ล้านปีเป็นอย่างต่ำ **เฉพาะช้างดึกดำบรรพ์ในน้ำแข็งที่ไซบีเรีย มีอายุกว่าล้านปี** เนื้อยังสดและกินได้

๖. กรามคน หินปูน พบวัดเพลงร้าง ช่างรอด ลิ้มเทียมรัตน์ ได้และใช้โลหะถักห่วงห้อยคอ ซึ่งผิวคนเป็น ๆ กัดกร่อนให้คราบหินปูนเคลือบปรากฏถึง ๓ ชั้น ชั้นในสุดปรากฏใสขุ่นคล้ายหินแก้วฟันม้า ประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๓-๒๔๖๕ เคยเห็นหัวกะโหลกคนริมฝั่งตะวันตกแม่น้ำราชบุรี ตอนคุ้งน้ำวน ตลิ่งตอนนั้นพัง หัวกะ-โหลกจึงปรากฏต่ำกว่าระดับพื้นดินประมาณ ๖ ศอก ตอนนั้นเป็นเด็ก ผู้ใหญ่บังคับไม่ให้กลัวผี จึงพายเรือเข้าไปใกล้ ๆ บอกให้มองหลายครั้งจึงจำได้ หัวกะโหลกนี้ ใหญ่ หนาทึบ เห็นมีสีขาว ๆ แดง ๆ เมื่อมาเข้าใจแล้วจึงรู้ว่าที่เคลือบหนาเป็นคราบหินปูน ที่มีสีแดง ๆ เป็นคราบหินปูนชนิดมีแร่ธาตุเหล็ก จึงปรากฏเป็นสนิม ถ้าเทียบหัวกะโหลก ฟัน กับกรามช้างหินผุก็คงมีอายุ ๖ ล้านปี สำหรับกรามนี้ คงเป็นกรามล่างอันในสุด มีคราบหินปูนจับ อาจมีอายุ ๔ พันปี เทียบกับโครงกระดูกคนที่ปอมเปอี แต่ที่เป็นหินเพราะถูกถ่านไฟภูเขาไฟประทุ ที่ไทยไม่มีภูเขาไฟประทุ จึงอยู่กับธรรมชาติ ซึ่งอาจนานกว่า คราบหินปูนเป็นเองนี้ มีอายุกว่า ๖ แสนถึง ๑ ล้านปี พบฟันเป็นหินแก้ว เป็นเขี้ยว เข้าใจว่าเขี้ยวแก้ว มีลักษณะแหลมปลาย ซึ่งพบที่คูบัว เหมือนกับที่พบที่เอธิโอเปีย แต่ฝรั่งเขาว่าเป็นฟันคนลิง มีอายุ ๔๕ ล้านปี (เกือบจะถึงร้อยล้านปี และพันล้านปีแล้ว)

(ประมาณตุลาคม ๒๕๑๕ ชาวชวา ส่งสัตว์ว่าเป็นพันธุ์ไดโนเสามาให้ไทย เห็นภาพยนตร์ฉายทางโทรทัศน์ ก็คือเหี้ย ตะกวด นี่เอง ยืนยันว่าเป็นสัตว์มีอายุกว่าล้านปีถึง ๔๕ ล้านปี ชนิดนี้มีในไทยมากมาย)

ภูเขาหินปูนไทยที่มีรูปเขาและลายจารึก ถ้ำฤษี เขางู จังหวัดราชบุรี

พระพุทธรูปองค์ที่ ๑ ไทยทำในไทย

พระพุทธรูปไทยองค์แรกมีจารึกว่าชื่อบุญวระฤษียงคิรฺ สมาธิคุปฺต ชื่อบุญพระฤษีคุ้มครองสมาธิ ณ เขางู เนื้อหินปูนจะเห็นรอยเซาะยื่นยันอยู่ ตัวที่ขาวชัดนั้นได้ใช้แป้งขาวลงตามลายเส้นเดิมให้ลงสีจึงขึ้นชัด และ **พุทธพัสสา ๔๔** เห็นชัดเจนใช้แป้งลงร่างให้เอาสีเขียนวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ และพระมหาปุณณ ท่านได้จารึกชื่อพร้อมกับสลักกาลไว้ว่าพุทธพัสสา ๔๔ จึงรู้เรื่องได้ ถ้ามิเช่นนั้นก็คงจะไม่มีการรู้จักไทยตลอดกาล (ธ.ว.)

เท่าที่กล่าวถึง โลก ธรรมชาติ สิ่งมี ทั้งหลายอันปรากฏเป็นดัชนียืนยันกาลเวลาและอายุ ทั้งได้ถ่ายรูปยืนยันอีก เพื่อเป็นหลักฐานว่าเมืองไทย แผ่นดินไทยนี้มีมาเท่าอายุโลก แม้คนไทยก็มีเผ่าพันธุ์มาเท่ากับมนุษยชาติอื่น ๆ ทั้งมีสติปัญญาและสมรรถภาพเท่ากับคนอื่น ๆ จึงทำสิ่งต่าง ๆ ทิ้งไว้ให้คนปัจจุบันนี้รู้จัก ขอทั่วไปไม่ต้องทุกข์ร้อนต่อสิ่งที่ปรากฏมีอยู่นี้จะเกินความจริงไป อย่างที่พวกเอาปากกาวาดแผ่นดินให้ไปอยู่ใต้ทะเลหลวงเมื่อก่อน พ.ศ.

และสิ่งมีพร้อมกับกำหนดอัตราตัวเลข คำนวณอายุกาลนั้น ได้จากอาศัยฟัง อ่าน เห็นภาพยนตร์สารคดีและหนังสือเอกสารหินของกรมทรัพยากรธรณี เพื่อเป็นหลักฐาน จึงขออนุญาตคัดลง มีว่า

"ซากดึกดำบรรพ์ หรือฟอสซิล" (fossils) คือซาก หรือร่องรอยความมีอยู่ เป็นอยู่ของชีวิน และได้ตรึงตราไว้ในชั้นหินยุคต่าง ๆ ซากดึกดำบรรพ์อาจปรากฏในรูปมูลสัตว์ รูหนอน รูปู รอยคืบคลาน **รอยตีน** รอยพิมพ์รูปร่างของส่วนนอกส่วนในของชีวิน เปลือกแข็ง หรือกระดูกแข็ง รอยพิมพ์หนัง รอยพิมพ์ขน ฯลฯ บางครั้งถ้าสภาพแวดล้อมและเหมาะสม ซากดึกดำบรรพ์อาจปรากฏโฉมอันแท้จริงเหมือนเมื่อมีชีวิตอยู่ เช่น ซากหอย ไม้กลายเป็นหิน ช้างดึกดำบรรพ์ในน้ำแข็ง สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในแอ่งยางมอตอยธรรมชาติ แมลงในอำพัน (amber) **เฉพาะช้างดึกดำบรรพ์ในน้ำแข็งที่ไซบีเรีย ซึ่งมีอายุกว่าล้านปีนั้น นักวิทยาศาสตร์ได้ทดลองกินเนื้อดูหลายคน** (เพราะสุนัขป่าย่านน้ำแข็งแถบนี้ได้พบและกัดแทะกินอยู่ก่อนแล้ว โดยไม่เกิดอาการวิปริตแก่ระบบย่อยอาหารแต่อย่างใด) ก็ปรากฏว่ากินได้ แม้รสชาติจะชืด เมื่อเปรียบกับเนื้อสดปัจจุบัน กะโหลก หรือกระดูกสัตว์ และคนก็ดี เครื่องมือ เครื่องใช้ แม้แต่กองขี้เถ้า ซึ่งคนดึกดำบรรพ์ประกอบขึ้นก็ดี ถือเป็นซากดึกดำบรรพ์เหมือนกัน

จะเห็นช้างดึกดำบรรพ์ในน้ำแข็งที่ไซบีเรีย ซึ่งมีอายุกว่าล้านปี เนื้อปรากฏว่ายังสดอยู่และกินได้ ที่มีอายุกว่าล้านปีนั้นยังมีอยู่ได้และคงอยู่กระทั่งปัจจุบัน ทั้งนักวิทยาศาสตร์ยังทดลองกินและรู้ชัดได้ ยังมีรอยตีนหรือรอยเท้าหัวกะโหลกคนและสัตว์ ฯลฯ ซึ่งมีระบุอยู่แล้ว

รอยเท้าสัตว์และคน ซึ่งเหยียบลงบนหินหรือดินดาน มีทั่วไปในถิ่นดินแดนไทย ที่ราชบุรีปรากฏรอยตีนคนที่เขาถ้ำเสือ ที่เขาลูกช้าง เพชรบุรี ที่กาญจนบุรี ที่สระบุรีมีสองแห่งถือกันว่าเป็นรอยพระพุทธบาท คือรอยตีนคนเหยียบบนหิน ข้างศาลจ้าวแม่ทับทิม ที่เขาน้อย ปราณบุรี นครศรีธรรมราช ปรากฏที่เขาช่อง มีทั้งรอยตีนคนและรอยตีนเสือ ส่อ

ว่าคนถูกเสือกระโจนกัด สงขลา มีที่เขาพะโค๊ะ จันทบุรี มีที่เขาเขียว ชลบุรี ก็มีที่บริเวณใกล้ ๆ กับอ่างหินที่ ๓ ที่นี่ปรากฏทั้งรอยเท้าคนและรอยเท้าสุนัขใหญ่กว่ารอยปัจจุบัน รอยเท้านี้ตอนไปดูยังไม่ได้ถูกตกแต่ง ซึ่งปรากฏในหินปูนทะเล เป็นรอยเหยียบลงบนโคลน ซึ่งเมื่อยกขึ้นแล้ว ยังปรากฏรอยหินแหลม ๆ หนืดติดพื้นเท้า รอยเท้าสุนัขก็ใหญ่กว่าเท้าสุนัขปัจจุบันหินนี้มีเนื้อปรากฏเป็นหินปูนทะเล ซึ่งมีการกลายมาจากโคลนทะเล ถ้าว่าหินปูนนี้มีอายุ ๒๐๐ ล้านปีอย่างตำราว่า ก็ต้องแสดงว่ามีคนมีหมาอยู่เมื่อ ๒๐๐ ล้านปีมาแล้ว เมื่อว่าอย่างนี้ก็เกิดขัดกับตำราที่ว่า เพิ่งมีคนมาเมื่อล้านปีมานี่เอง ครั้นเจอซากคนหินจาโคบีแมนก็เลื่อนขึ้นไปอีก ๘ แสนปี ครั้นเจอโครงหินที่เอธิโอเปีย ได้เลื่อนขึ้นไปถึง ๔๕ ล้านปี ถึงจะว่าเป็นคนลิงก็ตามก็ยังมีชื่อว่าคน ซึ่งพอจะเข้าเขต ๑๐๐ ล้านปี ในพันล้านปีที่ ๕ ซึ่งต่อไปอาจเลื่อนขึ้นไปอีกก็ได้อาจถึงพันล้านปีที่ ๔ ที่ ๓ นับจากนี้ ถ้านับจากที่ ๕ มาก็จะเป็นพันล้านปีที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ฯลฯ ซึ่งจะถูกต้องกับของเราที่ว่า มีคนมาตั้งแต่สมัยขุนสรวงสางก่อน และกาลพระกุกกุสันธสัมมาสัมพุทธนั้น **(และในถ้ำจอมพลมีรอยตีนคนถึง ๕ รอยเป็นที่รู้กันทั่วไป)**

ที่ได้เล่าราชบุรีมีส่วนเป็นพื้นโลก ธรรมชาติ และสิ่งมีทั้งหลาย ก็เพื่อเป็นหลักฐานของที่มีอยู่แล้ว จึงมีแผ่นดิน มีคน มีธรรมชาติ พอที่จะรับเรื่องขุนต้นผี และสืบเผ่าพันธุ์คนไทยมา กระทั่งเป็นชื่อราชบุรี อันแปลว่าเมืองขุนแล้ว เมื่อมีสิ่งต่าง ๆ แล้ว ก็มีเรื่องขุนสรวงสางและเรื่องคนไทยลว้าได้ ตลอดถึงคนไทยและเมืองไทยปัจจุบันนี้

ดึกดำบรรพ์ ต้นไทย ยุคผี

เรื่องของไทยลาว มีกล่าวเรื่องราวไว้ตั้งแต่ยุคสมัยดึกดำบรรพ์ ไทยเรารู้กันด้วยการเชิญ จ้าว-ต้นผี หรือ วิญญาณมาทรงแล้วเล่าแจ้ง ลัทธิพราหมณ์เล่าด้วยอนุสสติญาณ พระพุทธศาสนา เช่น ชาดก (ชาติที่เกิดแล้ว) พระ-พุทธองค์ และ สาวกตรัสเล่าด้วยพระสัพพัญญุตญาณ และ อตีตังสญาณ จีน เช่น-ไคเก็ก อาศัยนิยายเดิมเล่าสืบ ๆ กัน มาบ้าง หรือ อาจมี สาง-เซียนมาเล่าบอกบ้าง แต่ก็เป็นเรื่องดึกดำบรรพ์เหมือน ๆ กัน ทางชมพูทวีป กล่าวถึงปร-เมศวรสร้างโลกจักรวาฬและสรรพชีพทุกอย่าง ทางจีนก็มีเล่าเรื่อง ซาเกียม่อนีฮุดสั่งคุณต่อเป็งชาน้า หรือ พนโกลีย์ ให้ไปเปิดดิน-เปิดฟ้า และมีอายดินอายฟ้ากระทบสัมผัสกันเกิดเป็นสรรพชีพคน สัตว์ พืชพันธุ์ต่าง ๆ ทางยุโรป-ก็มีเล่าเรื่อง พระเจ้าสร้างโลก สรรพชีพทั้งคนและสัตว์ต่าง ๆ ไว้ แต่เรื่องของไทย-ไม่มีการกล่าวการสร้าง มีกล่าวว่า "มี" เลย แม้ในพระคัมภีร์พระพุทธศาสนา เช่น [๑] ในอัคคัญญสูตรก็ตรัสว่า "มี" ก่อน ตรัสเล่าว่า โลกนี้หมุนไป บางคราว โลกว่าง เป็น สังวัฏฏกัป บางคราวโลกนี้มีพร้อมขึ้นเป็น วิวัฏฏกัป เมื่อโลกนี้เป็นไปอยู่ตลอดกาลนานนักหนา ที่มืดแล้ว ก็มีอาทิตย์ จันทร์ ดาว มีพวกอาภัสสร คือ เทพมีแสงสว่างประจำตนเที่ยวมากินง้วนดิน ติดรสแล้ว มีปรากฏเพศชาย เพศหญิง หลายพวก หลายเหล่า (สตฺตา อาภสฺสรกายา) ในสังยุตตนิกายตรัสว่า "สังสารวัฏฏนี้แล ใคร ๆ รู้ไม่ได้ เบื้องต้น เบื้องปลาย ไม่ปรากฏ [๒] (**อนมตคฺโคยํ ภิกฺขเว สสาโร ปุพฺพา โกฏิ น ปญฺญายติ**)

ส่วนในด้านโลกวิทยา ว่าโลกมีอายุ ๕,๕๐๐ ล้านปี เริ่มมีมนุษย์มาเมื่อ ๒ ล้านปีมานี่เอง เริ่มเจริญขึ้นในยุคหินเก่า ตลอดมาถึงยุคหินใหม่ ในจำนวนการคำนวณความเจริญอย่างนี้ ทั้งในทางภูมิศาสตร์ ถิ่นแผ่นดินไทยก็มีอยู่เป็นส่วนที่เต็มส่วนหนึ่งของภูมิศาสตร์โลก คนไทยก็เป็นเผ่าพันธุ์มนุษยชนของโลกนี้เหมือนกับชาติอื่น ๆ แต่เราไม่ค่อยยอมรับกัน ผู้เขียนยอมรับว่ามีอยู่ตามที่เขากล่าวไว้นั้นแน่นอน เพราะปรากฏการณ์ที่มีอยู่ทั้งหมดนั้นมีมาแล้วถ้าใครจะเถียงก็จงเถียงตัวเองว่าเป็นคนและเป็นไทยกะเขาหรือเปล่า และก็คงไม่โง่พอที่จะปฏิเสธตัวเองว่าไม่ใช่คนในเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ ทั้งไม่ใช่ไทยในเมืองไทยและสิ่งมีของไทย เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็ขอกล่าวอย่างง่าย ๆ ตามที่เขาต่างกล่าวกันว่า มีอยู่แล้ว และก็มีอยู่แล้วเท่าอายุโลกและอายุคนที่มีมา ตามที่กล่าวว่ามีอยู่แล้วในระยะยุคซากหินหลังจาก ๑,๗๕๐ ล้านปีมา กระทั่งถึง ๑๐๐ ล้านปี เมื่อ ๑ ธันวาคม ๒๕๑๙ โทรทัศน์สี ๙ ฉายภาพยนตร์ข่าวว่า เยอรมันได้พบ **จรเข้ซากหิน** ประกาศว่า อายุ ๕๐ ล้านปี จากภาพฉายดูเหมือนจรเข้บัดนี้ แต่เป็นซากหินแล้ว ได้ถึงยุคมนุษยชนเมื่อ ๒ ล้านปี ระยะยุคหินเก่าเมื่อ ๑,๘๐๐,๐๐๐ ปีถึง ๕๐๐,๐๐๐ ปี อันมี มีด สิ่ว ลูกกลม ขวาน หินเก่าเป็นต้น ยืนยันตลอดมาถึงระยะยุคหินกลาง คือ เลาะ แล่ง ถาก ฝน เป็นต้น อีก ๕๐,๐๐๐ ปี ถึงระยะยุคหินใหม่ คือ ขัดเรียบ เจาะ สลัก มาถึง ๒๐,๐๐๐ ปี หรือ ตามที่กล่าวไว้เดิมว่า ถึงระยะยุค เมื่อ ๑๘,๐๐๐ ปีถึง ๑๒,๐๐๐ ปีมาแล้ว อันเป็นระยะยุคหินขัด ตามหนังสือ MAN CALTURE AND SOCIETY ก็อาจลอกมาจากหนังสือนี้ก็ได้ เมื่อเอาของเราไปสอดคล้องกับของเขานั้น พวกเราเป็นพวกเอเชียเฉียงใต้กับ พวกยุโรป และ แอฟริกานั้น มั่นใจว่าไม่ตรงกัน เพราะยุโรปหนาวจัด แอฟริการ้อนจัดฉะนี้ ธรรมชาติที่เป็นอยู่โดยธรรมชาติจะเหมือนกันไม่ได้ และในทางตะวันออกนี้ มีอีกชนิดหนึ่ง คือ "**วัตถุเผา**" เช่น หินเผาเป็นปูนขาว ดินเผา-เป็นภาชนะต่าง ๆ ทั้ง "**สิ่งเคลือบ**" ซึ่งเป็นแก้ว และ "แก้วแกลบ" กับหินสืบดทำเป็น "**สีถมปัด**" สิ่งแต่ละล้วนเหล่านี้ นักธรรมชาติวิทยา และ นักธรณีวิทยา ไม่ได้เอาขึ้นมากำหนดอายุกาล และก็น่าจะไม่รู้ เพราะฝรั่งได้ไปจากตะวันออก เมื่อของเขาไม่มีก็เลยไม่พูดถึงเลย ถ้าขืนเอาไปกล่าวจะทำให้พวกเขาด้อยลงไป ขนาดทำของง่าย ๆ ไม่เป็น จึงไม่มีใช้ เหมือนกับ ลายสืออ่าน ที่ฝรั่งคิดขึ้นเองไม่ได้ จึงเอาตัวสือโฟเนเชียน และตัวสือ อัลฟาเบทไปใช้ แม้แต่เลขก็เอาของอาหรับไปใช้เป็นต้น เมื่อความจริงปรากฏมาอย่างนี้ จึงไม่เอาของเขามาเป็นหลักฐานอ้างอย่างจริง ๆ และจะเริ่มด้วยของไทย เพราะเหตุที่ของไทยเรานั้นมีอยู่แก่ไทยมาเท่ากับคนไทยแท้ทีเดียว

---

๑ อัคคัญญสูตร ทีฆนิกาย เล่ม ๑๑ หน้า ๘๗-๑๐๗ ฯ ๒ สังยุตตนิกาย เล่ม ๑๕ หน้า ๒๕๘ ฯ

ยุคซากหิน นั้น ถ้าพูดอย่างคำไทยเราก็มี คือ ยุคผี-ต้นไทย เป็นระยะกาล **"เชื่อย"** คือ จางหายกระทั่งหมดสภาพไปแล้ว ยังเหลืออยู่แต่ **"ชื่อ"** และ คำพังเพยที่กล่าวถึงกันเท่านั้น แม้ในทางพระพุทธศาสนาก็มีกล่าวชื่อว่า **ชาตก** อันแปลว่า เกิด-มีแล้ว ซึ่งกาลนั้น ๆ อาจไกลไปถึงไหน ๆ ก็ได้ โดยเฉพาะ คือ คน-มนุษยชาติก็มีมาแล้ว มีรูปร่างโครงสร้างพิเศษแผกกว่าสัตว์เหล่าอื่น ๆ ทั้งหมดมีตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ประจำอยู่ในร่างกายพร้อมกับมีความรู้แจ้งประจำอยู่ตลอด ซึ่งเป็นโครงสร้างที่ประณีตพิเศษสุดยอด มีคำพูดเสียง สูง กลาง ต่ำ ให้รู้กันได้ รู้เข้าใจทำอะไร ๆ ได้ สิ่งที่เป็นสภาพธรรมชาติมนุษยชนนั้นสิ้นสภาพคือ สลายได้ง่าย มีอะไร ๆ เข้าปนประสมได้ง่าย เมื่อตายไปแล้วก็เสื่อมสูญสลายสภาพเดิมกลายเป็นสิ่งอย่างอื่นได้ ถ้าจะอยู่ในสภาพรูปร่างคน เมื่อกลายเป็นหินไปแล้ว ก็คงไม่มีใครเชื่อว่ารูปคน ฉะนี้ ซากรูปร่างคนอาจไปอยู่ปนเป็นภูเขาก็ได้ หรือว่า เมื่อถูกถ่านภูเขาไฟประทุลั่นไหลมาท่วมทับถมตายรวมกันหมดทั้งเมือง ยิ่งมีหลายครั้งมากเข้าก็จะยิ่งกระทำให้หมดสภาพเดิมกลับเป็นอย่างอื่น เช่น เป็นหินแท้มากขึ้น แต่ว่าในระยะยุคซากหินต้นผีไทยนี้ ไทยเรามีคำพังเพยกันอยู่แล้วว่า **"สาง"** ซึ่ง **เชื่อย** ไปแล้ว สางของไทยเรายังเหลืออยู่ในคำไทย และเป็น **"ชื่อ"** ที่ไทยยังรู้จักและเข้าใจกันอยู่ ฉะนี้ จะได้เริ่มอย่างของไทย ที่ยังปรากฏชนิดเร้นลับอยู่แล้วก็คือ จ้าว ผี สาง ที่มาทรงคน หรือ ถ้าได้วิชาสางใสแล้ว ก็สามารถพบเห็นเข้าใจกันได้ อย่างที่เรียกกันว่า "สรวงสวรรค์" เป็นต้น และวิชาสางใส หรือไสยศาสตร์เป็นความรู้สูงสุดและไกลไปถึงทิพย์กับมีอยู่ในหมู่ไทยนี้ทั่วไป จึงชื่อว่า **"ของไทย"** ที่ยืนยันได้มากที่สุดก็คือที่เขาประนามกันว่า **"ป่าเถื่อน"** นั่นแหละ และไทยก็ได้สืบต่อกันมากระทั่งปัจจุบันจึงยังคงอยู่

จริงอยู่ปางต้นขุนสรวงและสางนั้น ได้เสื่อมไปแล้ว กระนั้น ก็ยังอยู่ในความรู้ความจำของไทย คำพังเพยยุคสมัยนั้น จึงยังคงอยู่ ด้วยเป็นชื่อ และ เป็นความรู้ กับเป็นคุณค่าทางจิตใจของคนไทยทั่วไป ที่ยังเป็นคุณค่ามากมายอยู่นั้นก็คือ ไทยเข้าถึงกันได้ หรือที่เป็นกันอยู่ก็คือ สัมผัส ถูกต้อง รู้สึกกันได้ เป็นกำลังศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นแบบอย่างไทย ก็คือ ขลังขึ้นครู มีพลังแรงเกิดขึ้นได้ ที่เป็นของแข็งของศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งทรงพลานุภาพให้ถึงกันได้ หรือติดต่อกันได้ด้วยวิธีทรงและทางสางใส คือบรรดาลมีให้เป็นความสว่างผ่องใสให้ได้เห็น ได้รู้ทรงสาง คือ วิญญาณรูป ทั้งในโลกนี้ คือมนุษยชาติและ โลกอื่น-แดนปรโลก คือ "จ้าว" แน่นอนได้ว่า วิชาสางใสนี้เป็นความรู้ดั้งเดิมของไทย อันมีต้นกำเนิดมาตั้งแต่ขุนสรวงสางนั้นเพราะชื่อและวิชาการที่คงอยู่ในหมู่ไทยนี้ แม้ว่า ยุคขุนสรวงสางนี้จะไกลไปถึงต้นกัป ก็เป็นของยืนยันว่ามีอยู่แล้ว ยังคงมาถึงพวกเราในปัจจุบัน จึงยืนยันว่าเป็นของมีอยู่แล้ว และเป็นของไทยแน่เพราะผู้อื่นเขาไม่มี ไทยเรามีของไทย ก็เป็นของไทยอยู่ตลอด ยิ่งนานไปเท่าไร ก็ยืนยันว่าไทยมีอยู่มาตลอดกาลนั้น และยังคงอยู่มา

ในกาลบัดนี้ สิ่งของไทย แม้จะเสมือนหนึ่งสลบหลับไป นานเกือบจะร้อยปีแล้ว เริ่มจะมีความรู้สึกฟื้นคืนตัวแล้ว อย่างที่ได้พูดถึงกันมา และ ปลุกเสกขึ้นใหม่ เช่น พิธีการไหว้ครู ไหว้ผี เช่นวิญญาณบุพชนไทย แม้ท่านต้นจะล่วงลับไปนานแล้ว ก็ยังมาให้พบ สัมผัส เห็นกันได้ สิ่งสางใส ซึ่งได้ ซา จนกระทั่ง **เชื่อย**ไปแล้ว จึงกำลังกลับมาเท่ากับเป็นการฟื้นขึ้น ไทยกำลังฟื้น ตื่นแล้ว ถ้าเป็นจริง คงจะมีสำนึกแท้ในใจได้ว่า เป็นส่วนหนึ่งซึ่งได้กระทำมาแล้ว

ยุคชาดก ๑ (พุทธันดรที่ ๑)

รูปปรากฏยืนยัน ต้นขุนเกิด สมัยขุนสรวงสาง

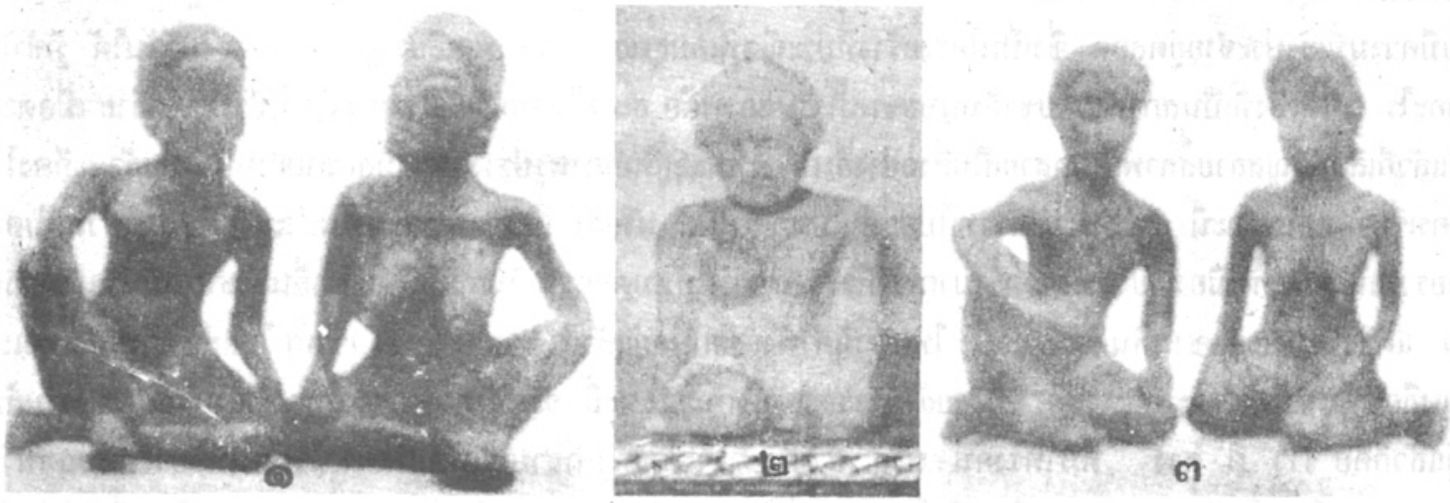

ขุนสรวงและนางสาง (ต้นผีไทยจะเห็นว่าเปลือย) คู่ซ้ายขวาทองสำริด
ได้ที่วัดท่าคอย เพชรบุรี กลาง ดินเผา ได้จากคูบัว ราชบุรี

จริงอยู่ รูปนี้ หล่อทำชั้นหลังมามาก แต่คงทำเลียนแบบเก่า ลักษณะแบบเปลือย ทำมือเท้าเป็นแผ่น ๆ แม้รูปใหญ่ ๆ ก็เห็นทำเป็นแผ่น ๆ คล้ายตีนเป็ด ซึ่งเป็นเครื่องหมายรู้ว่า ขุนสรวง ขุนนางสาง ยุคสมัยเมืองสรวง อีสาน เรียกปู่สังกะสา ย่าสังกะสี มีชื่อว่าสังหรือสางเหมือนกัน รูปอย่างนี้พบทั่วไปยืนยันนับถือผีสางเหมือนกัน ซึ่งเป็นคนสมัยต้นภัททกัป ถึงสมัยพระกุกกุสันธสัมมาสัมพุทธ สำหรับผีฟ้าคล้ายอาภัสสรเทพพรหม ต่างเพียงมีเพศหญิงเท่านั้น อาภัสสรพรหมว่ามีแต่เพศชาย และรูปเคารพนี้ ที่ราชบุรีหมอไทย เอาขึ้นตั้งในพานแก้วทั้งคู่ ขุนสรวง ชื่อว่า พ่อหมอ ขุนหญิงนางสาง เรียกชื่อ แม่มด คือ หมอมดลูก

ขุนสรวงและนางสางนี้ เป็นต้นผีไทย เมื่อมาเป็นมนุษย์ตามที่ปรากฏเรื่องนั้น เป็นต้นคนไทย คือเป็นต้นชายหญิงไทย เมื่อตายไปเป็นผีอยู่ในสรวงสวรรค์ ก็ได้เป็น ผีฟ้า หรือ จ้าวฟ้า เป็นต้นผีไทย แม้ในระยะกาลยาวนานหนักหนา ถึงกระนั้น ก็ยังระลึกเคารพบูชากัน กระทั่งเป็นประเพณีแบบไทย เช่นชื่อ บวงสรวง เซ่นสรวง เซ่นไหว้กันมา คนไทยได้รักษากันตลอดกาล จึงอยู่กับไทยได้ทั้งคน กับทั้งจ้าวผีทั้งหลาย ที่เป็นยอดสุดก็คือ สร้างแบบอย่างไทยกันไว้ ได้ปฏิบัติกันมากระทั่งเป็นประเพณีในทุก ๆ อย่าง และคงสืบกันมา จึงชื่อว่าเป็นของที่อยู่แก่คนไทยยืนยันว่าไทยมีอยู่นานสมัยโบราณกาลมาแล้ว และไทยทำเป็นกันมาจนกระทั่งเป็นสายเลือด สายจิตใจไทย นี่แล ที่เป็นไทยมีอยู่แก่ไทยและคงไทยมาถึงปัจจุบัน

เมื่อต้นขุนสรวง และ นางสาง ได้ตั้งเป็นต้นแรกแล้ว เป็นประเพณีแบบอย่างบวงสรวงกันมา ต่อมา คนไทยเกิดมาแล้ว เป็นคนค้นทำอะไรขึ้น เมื่อตายไปก็ขึ้นเป็นผีต้น เช่น ขุนอินนางกวัก เป็นต้นความเจริญ ตั้งความเจริญ ตั้งกาลเวลา ปี เดือน วัน นี้เป็นต้นผี ขอมฟ้าไทย ขุนสือไทย ขุนเลกไทย ขุนหญิงไทยงาม เป็นผู้สร้างลายสือ และลายเลข อ่านรู้เรื่องก็ขึ้นเป็น ต้นครูบาอาจารย์ เมื่อตายไปก็ขึ้นเป็นต้นผีครูบาอาจารย์ ฯลฯ

เมื่อถึงกาล **ขอม** คือ**ครอบ** ก็มาทรงสรรสร้างให้ขลัง ศักดิ์สิทธิ์เป็นขึ้น แม้จะล่วงไปนานแล้ว ก็ยังอนุเคราะห์มาสืบสาย **สาง** ไว้ ไทยจึงต้องมีแบบไทย คือมีขุน มีขอม เป็นแบบไทย คือมีผี มีต้นจ้าวขุน มีขอมคือ ครูบาอาจารย์ เป็นสิ่งของขลัง คือ ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งคนได้จากสาง คือ จ้าว ในสรวงสวรรค์ชั้นหนหาวนั้น อันยืนยันว่า แบบไทยมีโลกนี้ โลกหน้า โลกคนสร้าง สางสรรทรง ทั้งนี้มีอยู่ และเป็นแบบไทยที่คงมาถึงปัจจุบัน

ขุนสรวง* เดิมเป็นผีฟ้าแสง (อาภัสสรกาย ชั้นอาภัสสรเทพ พรหม) ได้เที่ยวมาสู่หล้านี้ ได้กลิ่นอายง้วนดินหอมติดใจ จึงลงมาและใช้มือจับกินเข้าไป มีรสอร่อยหวานมัน กลืนเข้าไป-เข้าไป มากกระทั่งอิ่ม เกิดง่วงนอน จึงนอนหลับ ด้วยอำนาจธรรมชาติอายดิน และอายฟ้ากระทำร่างผีฟ้าแสงให้กลับเป็นร่างคนแล้ว ได้เปลี่ยนให้ลืมหมดในขณะหลับนั้น นานเท่าไรไม่ปรากฏ เมื่อตื่นขึ้น กลับรู้สึกสมบูรณ์แล้ว ได้มองดูรอบ ๆ รู้แต่ว่าอยู่ที่ภูเขาเป็นเกาะ มีน้ำล้อมรอบ มีกลางคืน กลางวัน มีนก ปลาอยู่แล้ว*

และที่มีอยู่คนเดียว ขุนสรวงจึงยังไม่มีคำพูด และไม่มีข้อคิดระอาย จึงอยู่อย่างธรรมชาติ คือ ไม่มีเครื่องแต่งตัว เมื่อหนาว เข้าถ้ำหินดิน เมื่อร้อน เข้าร่มไม้ เข้าเพิง เมื่อหิวกินดิน กินไม้ กินมะ (ลูกไม้) กินน้ำ กินปลา กินไข่นก มีผีฟ้าแสงมาเที่ยวหลายคราว แต่ไม่มีคำพูดได้แต่นึก ไม่รู้จัก เพียงว่าเขามาเที่ยวแล้วก็จากไป นานเนิ่นมานาน มีผีฟ้าแสงมาหลายคราว และหลายผู้ และนานเท่าไรไม่รู้ เที่ยวไปทางไหนบ้างก็จำไม่ได้ พักอยู่หลายแห่งหนกระทั่งคราวหนึ่ง มีผีฟ้าเหลืองทองพุ่งลอยมาลงอยู่ ณ พื้นราบขาวสะอาด ขุนสรวงแฝงร่างเข้าไปดูมองเห็นผีฟ้าแสงนั้นคุกเข่า ใช้สองมือควักง้วนดินกินอย่างเอร็ดอร่อย จึงนึกเรื่องของตัวได้ว่า ตัวเองก็เคยเป็นผีฟ้าแสงอย่างนี้ และมากินง้วนดินอย่างนี้ จึงง่วงและหลับไป พลังแสงหายหมด จึงกลับไปที่เดิมไม่ได้ เมื่อนึกรู้แล้ว นึกว่าคงจะกินมากแล้วจะหลับ พลานุภาพแสงนั้นจะหายหมด และกลับไม่ได้ จะได้อยู่เป็นเพื่อนกัน จึงสงบนิ่งมองดูอยู่

ผีฟ้าแสงเหลืองทองนั้น เมื่อกินง้วนดินนั้น ได้เกิดติดรสอร่อยหวานมันนั้น ก็กินเข้าไป กินเข้าไปชนิดเพลิดเพลิน กระทั่งอิ่มและบังเกิดง่วงนอนโงกไปมา ที่สุด แสงแดดอ่อนลงก็ล้มตัวลงนอนหงายเหมือนรูปกองไฟมีแสงกระจ่างออก เมื่อตะวันลับไปก็ยังปรากฏแสงกระจ่างโพลงอยู่อย่างนั้น ขุนสรวงมองดูอยู่กระทั่งรุ่งขึ้น ผีฟ้านั้นก็ยังหลับอยู่ตามเดิม เข้าคืนที่ ๒ แสงค่อยจางและหรี่ลง ปรากฏร่างขึ้น มีเงาที่อกทั้งสองข้างสูง ขุนสรวงมองดูทั้งของผีฟ้าและของตัว ปรากฏว่าไม่เหมือนกัน กระทั่งตะวันขึ้น แสงนั้นจางลงไปมาก แต่ก็ยังหลับอยู่ เมื่อเข้าคืนที่ ๓ แสงนั้นมีอาการหรี่และโพลงขึ้นเป็นระยะ ๆ ร่างก็ชัดเจนขึ้น ปรากฏพร้อม กระทั่งรุ่งเช้าแสงจางไปเกือบหมด เมื่อแสงแดดกระทบร่างแผดส่องอยู่นาน แสงเดิมก็ค่อยหายไปในแสงแดด และผีฟ้านั้นสะดุ้งตื่นขึ้น เมื่อมองดูตัวแล้ว ไม่มีแสงอาภรณ์ประดับอยู่ ได้ทะลึ่งลุกขึ้นกระโดดเพื่อลอยไปก็ไม่ได้ กลับลงมาตามเดิม ขุนสรวงคิดว่านางจะหนีไป จึงวิ่งออกไปกระโดดจับไว้

ขุนสรวง* เมื่อจับถูกตัวนางปรากฏว่านิ่มมือ นางหลับตากระโดดจะเหาะลอยหนีก็ไม่ขึ้น เมื่อถูกจับยึดไว้ ได้ตกใจร้องดุว่า อะ อ้า ซึ่งเป็นคำต้นที่พูดกันในกาลนั้น เมื่อนั้น ยังไม่มีชื่อและคำพูดใดอื่น เมื่อขุนสรวงจับยึดไว้ นางคุ้นเข้าก็เลยหยุดนิ่ง และยอมอยู่ด้วย ขุนสรวงมองดูตัวเห็นยังมีแสงเลือง ๆ อยู่บ้างจึงเรียกว่า "สาง" และนางก็ทำมือให้รู้ว่าขุนสรวงสูงกว่าจึงเรียกว่า สรวง จากนั้นก็เรียก ปาก จมูก หน้า ตัว และเรียก ต้นไม้ ดิน ลม น้ำ ไฟ เท่าที่คิดได้ และใช้เรียกกันมา ได้อยู่กันอย่างสนุกสนาน อุ้มลงอาบน้ำ เริงเล่นแสงแดด นั่งตากลมเมื่อหิวก็หยิบดินแบ่งกันกิน หรือจับปลา จับนก เด็ดลูกไม้กินกัน ตอนนั้นมีเกลื่อนกลาด ไม่ต้องทำ มีตลอดไป และอยู่ด้วยกันมานาน ไม่รู้จักการเป็นผัวเป็นเมียกัน ไม่มีการนับปี เดือน วัน รู้เพียง มืด สว่าง หรือคืน วัน จึงไม่รู้ว่าอยู่กันมากี่ปี และไปอยู่ที่ไหนก็ได้ ได้เที่ยวตาม ผา เขา อยู่ถ้ำได้ทุกวัน ถ้ามีงู ก็จับคอหรือหางไปปล่อยที่อื่น เสือ ช้าง หมี แรด ก็ตั้งชื่อเรียกกันและอยู่ด้วยกันได้ ต่างไม่

---

*

เรื่องและชื่อสรวงนี้ เวลานี้เป็นเรื่องและชื่อสวรรค์ไปแล้ว อย่างที่เรียกกันว่า สรวงสวรรค์ แม้ชื่อ สาง ก็มีความหมายอย่างฟ้าสาง และเรียกชื่อ ผีฟ้าแสง หรือพวกที่ตายไปแล้ว เช่น ผีสาง ฉะนี้ สรวงสาง จึงเป็นชื่อของแดนเร้นลับและวิญญาณศาสตร์ หรือวิชาสางใส คือ ไสยศาสตร์ ไทย หรือ วิชาโสฬส หรือเพ่งกสิณไทย หรือวิปัสสนาไทย (กสิณกับวิปัสสนาพระพุทธศาสนานั้น เป็นกัมมัฏฐานปรากฏอยู่ในแบบสอนทั่วไป) ความจริงวิชาสางใสนี้ เป็นเรื่องความรู้ ตนุกานุภาพโลกนี้ โลกหน้า และวิชาสางใสหรือวิญญาณศาสตร์ หรือวิชานามนี้ของเรามีมาแล้ว ซึ่งฝรั่งยังไม่รู้ และวิทยาศาสตร์ยังจับไม่ถึง แต่วิชานี้ไม่ได้จดไว้เป็นตำรา และไม่มีคนสอน บอกเพียง ผีบอก สางใส และ ๑๖ ชั้นฟ้า ๑๕ ชั้นดิน เมื่อได้เรียนจึงทราบ ได้ทราบว่า เขาสั่งปกปิดตลอด แม้ชื่อก็ไม่ยอมบอก จึงเป็นความลับ (สางใส) บังเอิญตอนนั้นได้โพล่งออกไปว่า พระพุทธเจ้าไม่เห็นปิดบังใคร ตรัสบอกตลอดว่า อิติปิโสภควา ฯลฯ พวกขี้ขลาด ปิดบังแม้ชื่อตัวเองก็ไปเถิด ไม่ต้องเป็นครูอาจารย์ เขาจึงเปิดเผย และอนุญาตให้ "ใส" คือบรรยายได้ เนื่องจากมีมากมายในก่อน จึงเขียนให้ละเอียดไม่ได้ ครั้งนี้ก็ไม่

ทำอะไรกัน นานนัก ผีฟ้าแสงมาสอนให้รู้บอกว่าให้มาอยู่เป็นต้นคนจะได้มีคนอยู่ที่นี้เหมือนอื่นเขามีแล้ว สอนให้รู้รักกัน ทำท่าให้ดู และบอกให้ดูของกันและกัน กูมองสาง และสางมองดูยิ้มหัวเราะกันแล้ว ได้เข้ากอด รู้รอดเสิงสราญหร่อยรัก แล้ว ไม่รู้อิ่ม ไม่รู้เบื่อ ใคร่ใกล้ชิด ใคร่กอด ใคร่ถูก ใคร่รักรอดเสิงสราญอ่อยหร่อย มื้อห่าง ให้หา มื้อไกล ใคร่กลับ มื้อใกล้ใจชุ่มชื่นเสริงสราญ นานนักมักหลาย กินคืน กลืนวัน

สางท้องโตขึ้น ทั้งคู่ไม่รู้เรื่องลูก เมื่อคราวคลอด เจ็บปวดร้องคราง ขุนสรวงช่วยด้วยสงสาน เมื่อขุนสรวงจับดึงออกมา ทำให้สางเจ็บปวดร้องดัง จึงฉีกกินและให้สางกินบ้างสางไม่รู้ก็กินด้วย ลูกคนแรกนั้นเป็นชาย เมื่อมีคนที่สองเป็นหญิง ขุนสรวงว่าของสางที่รักของตน จึงฉีกกินอีก และให้สางกินด้วยกัน

เมื่อคลอดคนที่สามเป็นชาย ขุนสรวงจะฉีกกินอีก ตอนนี้สางชำนาญออกลูกแล้ว ได้ร้องขอขุนสรวงเอาไว้ดู แม้ผีฟ้าแสงก็มาห้าม ทั้งกล่าวว่าให้มาอยู่เป็นต้นคนหญิงชาย สืบต่อกันไปให้มาก ขุนสรวงเป็นชายมีเชื้อเลื้อ สางเป็นหญิงมีมดมะ (ต่อมและรังไข่เชื้อเลี้ยงลูก) สรวงมีกุ่มเกือะ สางมีกกกลุ่ม มื้อเกือะก้ำกก เชื้อเลื้อสรวง ๓๒ แบ่งออกไปให้ ๒๐ กกสาง ๓๒ แบ่งให้ก้ำ ๑๒ มะเป็นชาย เชื้อเลื้อ ๑๒ กก ๒๐ มะเป็นหญิง มื้อมึงกินกันจะหมดไม่มีเหลือต่อและกูผีฟ้าแสงจะกินขุนสรวงด้วย ขุนสรวงจึงยั้งไว้ เมื่อสางเลี้ยงลูกก็ไม่รู้ ครั้นหิวร้องขึ้น สางอุ้มขึ้นแนบอก ปากลูกถูกหัวนมขวา อ้าปากจะร้อง พอหัวนมเข้าปาก ก็หยุดร้องและดูดกินสางมองดูและเอาออกก็เห็นน้ำนมไหล จึงรู้ว่าเลี้ยงลูกได้ เมื่อมองเต้าซ้ายเห็นกลมตั้งอยู่ได้กลับลูกให้ดูดดื่ม ก็มีน้ำนมให้ดื่มได้ จึงรู้ชัด จากนั้นและบอกว่า “นม” แก่ลูก จึงเรียกชื่อ “นม” กันมา (คำไทยลาวะเดิมลูกเรียกแม่ว่า “นม” ตลอด) และสางเกิดความรักความเอ็นดูลูกนั้นจึงอยากมีอีก เมื่อใกล้ขุนสรวงก็บอก ขุนสรวงห้ามว่าอย่ามีอีกเลย สางเจ็บปวดมากนัก แต่สางกลับกล่าวว่าจะเจ็บปวดเล็กน้อยประเดี๋ยวเดียว พอออกมาก็หายหมด ได้เข้ากอดลูบคลำเล่นขุนสรวงเลยลืมที่ห้าม ได้เสิงสราญรัก สางรู้เช่นนั้น ต่อมาได้เข้าใกล้กระทำอย่างนั้นและมีลูกชายและหญิงสลับกันเป็น ๘ คน จากที่มีอยู่คนละอย่าง จึงตั้งชื่อว่า ชาย, ญิง,

สางเล่า เมื่อมีลูกเช่นนั้น จึงนึกถึงดั้งเดิมได้ เมื่ออยู่สรวงฟ้า อยากมีลูกก็จับเอาที่น่องและเรียกชายหญิงมาก่อนแล้ว และเป็นเด็กอยู่ตามเดิม เมื่อมาอยู่ดิน (โลก) มีลูกในท้อง และมีทางออก ครั้นลูกหลานใหญ่โตจึงสอนเป็นธรรมเนียมของชาวไทยละว้ากันมาว่า สมัยต้นมีลูกที่น่อง และใหญ่โตเองไม่ต้องเลี้ยง ทั้งสอนลูกชายให้รู้เรื่องรักสืบพันธุ์ สอนลูกหญิงให้รู้เลี้ยงคลอด ให้นมเลี้ยงลูกกันมา เมื่อมีลูกชายหญิงถึง ๘ คน เลยตั้งชื่อว่า จอมฟ้า จอมดิน จอมลม จอมไฟ ตั้งชื่อลูกหญิงว่า แก้วสี กอทอง ดงทอง น้ำทอง

เมื่อลูกเข้าใหญ่ เล่าว่ารู้ได้ด้วยเห็นลูกสาวทั้ง ๔ มีนมใหญ่เหมือนสางจึงรู้ ทั้งขุนสรวงและนางสางนั้นก็ไม่มี

——— * ———

มีเวลาพอ จึงนำเอาที่ย่อไว้แล้วในหนังสือที่ระลึกอย่างนี้

“สรวง” เป็นชื่อชายเรียกว่า ขุนสรวง เป็นชื่อหญิงเรียกว่า “สาง” หรือขุนนางสาง สางนี้มีปรากฏอยู่ในวิชา สางไส (ไสยศาสตร์) ทั้งคู่ เวลานี้ ยังเป็นรูปทิพย์ หรืออาภัสสรกายอยู่ จะว่าเป็นพวกอาภัสสรเทพก็ไม่เหมือน เพราะอาภัสสรเทพ หรือ อาภัสสรพรหมไม่ปรากฏเพศหญิง แต่สรวงสางนั้นมีเพศหญิง ที่อยู่คือ รูปแสงกระจ่างลึก หรือเลยแสงธรรมดานี้มากจึงคล้ายไกล ที่เป็นส่วนแสงรูปนั้นปรากฏภายในแสงคล้ายหมอกทึบกระจ่าง จึงคล้ายผ้าห่มคลุมตลอดร่าง เพศหญิงปรากฏส่วนนอกนูนคล้ายเงา เมื่อเขาให้เรียนว่ายังไม่ชัดเจน จึงดับแสงหมอกคือ ย้ายส่วนหน้าออกก็กระจ่างชัดเพศชาย เพศหญิง ที่เป็นวิชาสางไสก็เล่าที่ได้ต้นคน หรือ ต้นผี ด้วยส่วนแสงหรือพลังอินทรีย์ที่ผีฟ้าแสงสอนให้แต่ครั้งไปเป็นคนนั้นได้แบ่งส่วนไว้ให้ ๓๒ ถ้าส่วนขุนสรวง ๒๐ นางสาง ๑๒ จะเป็นชาย ถ้านางสาง ๒๐ ขุนสรวง ๑๒ จะเป็นหญิง ได้แบ่งสืบไว้ และมองเห็นอยู่จึงรู้ว่าเลือดของตน หรือ ส่วนตัวปรากฏอยู่เล่าว่า

คราวนั้นตนไม่รู้ เพราะลืมหมด ตื่นจากหลับก็เห็นดินฟ้านี้มีอยู่ ที่มาอยู่เป็นพื้นดินสูงใหญ่ มีน้ำล้อมรอบ มีต้นไม้ นก ปลา อยู่แล้ว แต่พื้นดินนิ่มอร่อย อยากกินก็หยิบกินตรงไหนก็ได้ ต่อมาเห็นผีฟ้าแสงพุ่งลงมา จึงเข้าไปดู เจอกินดินนอนหลับจึงเข้าไปจับ นางรู้สึกตื่นจะกระโดดเหาะหนีก็ไม่ขึ้น จึงจับไว้ตอนนั้นยังไม่มีคำพูดได้แต่มองหน้ากัน ได้มองดูส่วนต่าง ๆ ของกันไม่เหมือนกัน ขุนสรวงอุ้มมาอยู่ในถ้ำด้วยกัน คราวแรกเปล่งเสียงก่อนว่า อัะ ซึ่งเป็นต้นเสียงที่ขุนสรวงเรียกสางว่า อี และสางเรียกขุนสรวงว่า อ้าย เพราะขุนสรวงสูงกว่า จึงเรียกว่าสรวง และสาง บางคราวอาบน้ำแล้วถูตัวแรง ๆ ผิวจะเรืองแสง จึงเรียกว่าสาง ต่อนั้นมาก็เรียกชื่อส่วนต่าง ๆ กันขึ้น นานมากเท่าไรไม่รู้ ผีฟ้า

ลูกอีก และเข้าใจเอาเองว่า เมื่อก่อนก็มีเพียงสอง เมื่อรู้ร่วมรอดเสิงสราญแล้ว ก็มีลูกเพิ่มมาอีก ๘ ทั้งที่อยู่กินด้วยเป็น ๑๐ ต่อไปทั้ง ๘ ถ้ามีลูกอีกก็คงจะเพิ่มมากขึ้นและตอนนั้นยังไม่มีคนพวกอื่น ขุนสรวงสอนลูกหญิง นางสางสอนลูกชายให้รู้อาศัยชื่อที่ตั้งไว้ตามลำดับที่เกิดมา ให้จอมฟ้าคู่กับแก้วสี ไปเป็นชื่อขุนฟ้า จอมไฟ-ไปร่วมกันยอดเขา ให้จอมดินคู่กอทอง ไปเป็นขุนดิน จอมดินร่วมกัน ณ พื้นดิน ให้จอมลมคู่ดงทอง เป็นขุนลม จอมลมไปร่วมกันถิ่นช่องลม และให้จอมไฟคู่น้ำทอง เป็นขุนไฟ และ จอมน้ำ ไปร่วมกันเล่นน้ำ ตั้งชื่อผัว เมีย พี่น้องกันมา เมื่อต่างมีลูก สางไปสอนให้รู้จักเลี้ยงให้นมลูกกิน ให้ชายผัวไปหากล้วย อ้อย ปลา ปู มาเลี้ยงน้องที่มีลูกอ่อน ครั้นนานมาจึงถือกันว่าเป็นพี่น้องกัน จึงต่างไปมาหากันมีการเปลี่ยนกัน และเกิดทะเลาะกัน ขุนสรวงและนางสางจึงสอนให้รู้จักของตัว และเอาไปให้เป็นของตัว จึงเป็นต้นรู้พี่ รู้น้อง รู้ผัว รู้เมีย รู้คู่ของตน รู้ถิ่นที่ทางของตน ไปมาหากันได้ และคู่ลูกนั้นมีลูกเพิ่มขึ้นเป็น ๓๒ มีสลับกัน คือ จอมฟ้ากับแก้วสีมีชายล้วน ๘ คน จอมดินกับกอทองมีลูกหญิงล้วน ๑๐ คน จอมลมกับดงทองมีชาย ๓ มีหญิง ๒ จอมไฟกับน้ำทอง มีชาย ๕ หญิง ๔ คน เมื่อหลานเหล่านั้นขึ้นหนุ่มสาวทั่วกันแล้ว ต่างอยากมีลูก แต่ตกลงเป็นพี่น้องไม่พอกัน จึงพากันไปหาขุนสรวงและนางสาง นี่แลเป็นต้นหาผู้ใหญ่ ถามและขออนุญาต ขุนสรวงขอลูกหญิงให้แก่ชาย นางสางขอลูกชายแก่หญิงครบกัน เป็นต้นของการสู่ขอและแยกพี่น้อง แต่ก็มีบางคู่ไม่ชอบกันตามนั้น จึงให้เลือกกันเอง เป็นต้นของการเลือกคู่ เมื่อครบกันแล้วต่างพากันไปเที่ยวหาลูกไม้ ปลา ปู ตัวนก เนื้อ ไข่ นำมากองลานหน้าถ้ำ ตบมือร้อง หัวเราะกลางแสงแดดตอนเย็น ลงเล่นน้ำ แล้วขึ้นมาตากลม เมื่อเดือนสว่างเริงเล่นกันกลางแสงเดือนเป็นต้นการแต่งงาน เริ่มชีวิตการเป็นครอบครัว เมื่อยเข้าก็นอนกันกับพื้นหญ้า จากนั้น ต่างก็พากันไปอยู่ถ้ำที่ได้ไปพบกันแล้ว

ขุนสรวงกับนางสางมีอายุยืนนานกระทั่งหลานเหล่านั้นมีลูกกัน ต่างพากันมาหา ได้เอาลูกมาให้รับใช้หาของเลี้ยง ตอนนี้ ขุนสรวงและนางสางเฒ่ามากแล้ว เมื่อเหลนเหล่านั้นขึ้นวัยหนุ่มสาว ขุนสรวงและนางสางก็ บอกเป็นผัวเมียกัน ต่างมีลูกได้นำมาให้ และบอกว่านี่ต้น จึงมีชื่อว่า "ต้น" กันมา สองต้นเฒ่าลงไปมากนัก ตอนนี้ แผ่นดินได้โผล่ขึ้นพ้นน้ำแล้ว ที่ก็ติดต่อกันพวกหลานและลื่อมีกำลังดีจึงเที่ยวไป พบคนพวกอื่นที่มีอยู่แล้ว ได้จับเอาให้ขุนสรวงและนางสางได้ทุบแล้วฉีกให้กิน นั่นเป็นต้นของการจับคนกินกันมา ขุนสรวงนางสางได้เล่าให้ฟังว่าเมื่อก่อนก็เคยกินมาแล้ว ถ้าขืนฆ่ากันกินอย่างนี้ จะไม่มีคนอื่นเหลืออยู่ ได้ห้าม บางคนก็เชื่อ บางคน ไม่เชื่อ จึงกินคนกันมา

ขุนสรวงและนางสางเฒ่ามาก จำหลานเหลนลื่อไม่ได้ วันหนึ่งเลื่อนลงจากถ้ำ ลงมาถึงพื้นดิน นั่งหอบเหนื่อยนึกว่าอยู่ไม่ได้แล้ว ถึงกาลต้องไปเป็นผีฟ้า ลูกหลานเหลนลื่อต่างพากันมา ขุนสรวงมองเห็นลาง ๆ พวกนั้นได้ไปอุ้ม

———*———

แสงมาสอนให้สร้างคนต่อ ๆ ไป จึงมีลูก ชาย ๔ หญิง ๔ สอนให้รู้สืบต่อกันแล้ว กระทั่งต่างมีลูก ต่อมาอีกนานก็ออกมาจากร่างคนนั้น เห็นสางร้องไห้เฝ้าผีอยู่จึงไปดึงออกมาอยู่ด้วยกัน เพราะเป็นห่วงเชื้อนั้น จึงอยู่ใกล้ ๆ คุ้มครอง ได้สอนความรู้ต่าง ๆ ได้กระทำให้เชื้อนั้นสว่างมองเห็น หรือฝันเห็นได้อย่างบังคับเชื้อที่มีกำลัง (หนุ่มสาว) ให้รู้สึกรักกัน อยากสืบต่อกัน เป็นต้น ตั้งชื่อวิชานี้ว่า "สางใส" มีอยู่มากชนิด และนี่แหละที่เป็นต้นเคารพ "ผี" เช่น ผีฟ้า ผีครู หรือผีขอม ขะพุงผี ใหม่ ๆ นี้เรียกว่า วิญญาณศาสตร์ ซึ่งแยกออกไปมาก มีดวงใจตนและผู้อื่นด้วย ส่วนนั้นเป็นกำลังแสงกระจ่างเหมือนฟ้าสาง จึงเรียกว่า สาง และ ในกระจ่าง หรือฉลาด หรือรู้เห็นได้ จึงชื่อ "ใส" รวมกันว่า "สางใส" ซึ่งปรากฏชื่อขุนนางสางอยู่ในกิริยานามว่า "สางใส" นั้น อันนี้ ที่พราหมณ์ก็มี จึงว่า พระเจ้าประทานพร แม้ในศาสนาอื่น ๆ ก็มี เขาก็เรียกว่าพระเจ้าประทานพร

เฉพาะเข้าทรง คือ เขาบังคับส่วนพลังทิพย์ให้เข้าสู่สายวิญญาณ บังคับส่วนเจ้าของร่างให้หลับหรือเผลอเอาของทิพยวิญญาณเป็นกระแสคล้ายลำไฟฉายเข้าสู่แล้วให้พูดให้ทำตามที่เขาต้องการ เป็นการทรง

พลายกระซิบ คือ เขาบังคับวิญญาณหู หรือแก้วหูให้ได้ยิน หรือบังคับจิตใจให้สำนึก รู้แล้วพูดได้ หรือรู้เรื่องได้ อันนี้ ไม่ค่อยเป็นที่เชื่อก็เพราะนึกว่าแว่วไปเอง

"กระจ่างใส" หรือ "สางใส" คือตัวกำลังญาณหรือใจ อันเป็นนามที่มีชื่อว่า วิญญาณ อันแยกออกเป็น ๖ และ ๗ (๑ จักขุวิญญาณ ๒ โสตวิญญาณ ๓ ฆานวิญญาณ ๔ ชิวหาวิญญาณ ๕ กายวิญญาณ ๖ มโนวิญญาณ ๗ มโนธาตุ) กำลังงานที่มีอยู่ในตัวเลือด ที่เรียกว่าชีวิตินทรีย ซึ่งศาสนาเรียกว่า เตโชธาตุ อินทรีย์เลือดที่มีกำลังอุ่นหรือไหม้อยู่แล้วไปหล่อเลี้ยงสืบวิญญาณ คือตัวรู้ที่ประจำที่ตา หู

นางสางลงมา ขุนสรวงบอกลาไปเป็นผีฟ้าแล้วนั่งนิ่ง เมื่อถูกสางเขย่าตัวก็บอกให้สงบ เหมือนง่วงเผลอหมดความรู้สึกพอรู้ตัวปรากฏออกมาอยู่ข้างนอก ตัวเดิมนั้นผงะหงายนอนเหยียดอยู่ สางปลุกเขย่าให้พูดก็ไม่พูด ขุนสรวงออกมาอยู่ข้างนอกแล้วสบายไม่เหนื่อยอ่อน ร้องบอกแต่สางไม่ได้ยิน เห็นนางร้องไห้กอดผีอยู่หลายวัน กระทั่งเน่าเปื่อย จ้าวขุนสรวงจึงแสดงร่างให้ปรากฏ เอื้อมมือมารับ ผีสางลุกขึ้นจากร่างเดิมเลื่อนขึ้นยืนคู่อยู่กับจ้าวขุนสรวง คิดว่าร่างเดิมนั้นเป็นร่างผีฟ้าแสงมา ที่หนักแก่ตายก็เพราะ กินดิน กินมะลูกไม้ ตัวจึงหนักและเน่าเปื่อย จึงตั้งคิดให้ทั้งคู่ลุกขึ้นยืนแล้วจ้าวขุนสรวงและขุนหญิงสางแสดงร่างผีฟ้าแสงให้เห็นได้ เดินเข้าไปในร่างเดิมนั้นบอกว่า สางกูเป็นปอบพ่อแม่นมของปู่ย่า มื้อนี้ตายแล้ว ตัวนั้นจะเน่าเหม็น พวกมึงไปหาไม้แห้งมากองให้มาก เอาตัวกูนี้วางบน เผาไฟเถิด จะได้ไม่เหม็นเน่า พวกหนึ่งไปหาไม้แห้งมา ที่เหลือบอกให้เอามือกอบน้ำบ่อใกล้ ๆ นั้นมาอาบน้ำทำให้สะอาด เอาดินขาวประแล้วให้ไปฉีกใบตองแห้งมานุ่งห่ม ห่อร่างทั้งคู่นั้น จึงให้ยกขึ้นวางบนกองฟืน ให้เอาไม้แห้งถูกันให้ร้อน-ไหม้ ดุ ลุกไฟแล้วสุมไว้ก่อน ให้ไปเก็บดอกไม้หอม ๆ มาวางรอบ เหลนบอกว่า ไม้หอมมีอยู่จุดไฟหอม ไปถอนมาแล้ววางสุมไฟลุกแล้วให้นำเข้าจุดกองฟืน จ้าวขุนสรวงสางยืนอยู่ เมื่อไฟลุกไม้ไหม้ร่างได้ลอยขึ้นสูง ลูก หลาน เหลน ลื่อ ร้องไห้ ร้องเรียก จ้าวสรวงสางหยุดแล้วแสดง-ส่วนผีฟ้าแสง คือ หัวยอด มีสายสะพาย มีผืนนุ่ง มีแท่นนั่ง ลูกหลาน เหลน ลื่อ มองเห็นกลับมาได้แสดงความดีใจ เต้น ร้อง รำ ที่เป็นผัวเมียก็กอดกัน คุยกันให้ปอบดู เป็นต้น ตาย บำบวงผี เผาผี

อยู่กันตลอดคืน เช้าไฟมอดหมดฟืน หมู่นั้น กินดิน กินมะ กินน้ำ น้ำที่มีเอาไปให้ผีก่อนแล้วกิน พูดกันว่า ต้นปอบ พ่อเทียด ปู่ทวด ยังอยู่ดอม ควรก่อรูปผี จ้าวขุนปอบว่า เอาดินใต้น้ำคลุกทราย เอาเถ้า ก้อนดูกปน ก่อแท่นก่อน ตรงที่ตาย ที่เผานั้น เอาดินก่อพอกขึ้นเป็นร่าง สรวง สาง นั่งคู่ หมู่ชายทำรูปขุนสรวงนั่งขัด (ตะหมาดราบ) หมู่หญิงปั้นแม่สางนั่งพับเพียบท่านว่าดี ให้ตีนบังท้องน้อย ให้รู้ว่า ต้นผีมีอาย ว่าเล็กแลนั่งห่างกัน ได้เอาดินปนทรายพอกให้ใหญ่ นั่งให้ใหญ่กว่าตัว นั่งเข่าติดกัน เสร็จแล้ว ขุนสรวงสางให้ขุดรางยาว เอาดินขึ้นพูนเป็นฝากั้น ให้ขนไม้แห้งมาวางรอบ ให้จุดไฟเผาให้ดินสุกแข็ง ทนน้ำ ทนฝน ๗ วัน ๗ คืน แข็งดีแล้ว ปล่อยให้เย็นหลายมื้อ เสร็จแล้ว หาดอกไม้มากองหน้า หามะลูกไม้ หาตัวมาวาง เลี้ยงกัน เต้น รำ ร้อง เป็นต้นถือผีกันมา จ้าวขุนสรวง และ ขุนนางสาง มองเห็นลูกหลานพร้อมเพรียงกันดี บอกให้ทำอะไรก็ทำตาม จึงเกิดความเป็นห่วงขึ้นได้เข้าพักอาศัยในร่างปั้นนั้น พิทักษ์รักษาคุ้มครอง สอนวงวานเครือเถาต่อมา เมื่อ ๖๖๐๐ ปี เศษมาแล้ว ขุนสือไทยและขอมฟ้าไทยคิดสร้างลายสือได้แล้ว จึงเชิญจ้าวขุน จ้าวนางสาง มาทรงเมียให้เล่าต้น ได้จดลงแผ่นกเบื้องไว้ ทำเครื่องหมายจ่าหน้าให้รู้ เช่น สมัยเมืองสรวงพระพุทธ-

---

------ * ------

จมูก ลิ้น กายใจ นั้น เมื่อกระทำสติดี ๆ จะเห็นทั้งหมดนั้นรวมกันเป็นรูปแสงกระจ่างใส ตัวมหาภูตรูปอย่างไรก็คล้ายอย่างนั้น แต่ผู้มีกรรมดีจะผ่องใสสวยงามกว่า ในวิชาสางใส พวกเหล่านั้นจะเพิ่มกำลังให้กระจ่างขึ้น ส่วนในทางพระพุทธศาสนากระทำได้เอง ผิดกันอย่างนี้ วิชาสางใส คนสามัญทั่วไปมีได้ง่าย ๆ เช่นตัวฝันซึ่งเห็นได้ในเวลาหลับ แต่สางใสนี้รู้เห็นในเวลากำลังตื่น ๆ และไปพบใคร ๆ ได้ถึงไหน ๆ ก็ได้ประหลาดที่รูปสางใสนั้นไปอยู่ห่าง ๆ พูดทำอะไรอย่างไร ที่อยู่นี้รู้เห็นหมด ตัวสางใสนี้ที่เรียกว่า วิญญาณรูป อทิสสมานรูป (รูปที่มองไม่เห็น ตามพระพุทธภาษิตว่า อทิสฺสมานา มนุเชหิ ญาตา เหล่านั้นอันเหล่ามนุษย์รู้ว่า อทิสสมาน) ตามพระพุทธศาสนา ที่เป็นตัวสมาธิทราบว่าหยุดนิ่งโดยชอบ ที่เป็นอภิญญามีว่า อันตรธานหายจาก.....ได้ปรากฏมีแล้ว (ปารุโหสิ) ผู้เขียนยังไม่ได้ จึงอธิบายไม่ถูก ที่กล่าวนั้นตามตัวบาลีที่ท่านเขียนกันไว้ เหตุนี้วิชาสางใสจึงไม่ใช่อุตดริมนุสธรรมคุณพิเศษเป็นทิพยศาสตร์ (คือของเล่น ทิพ เทพ เทว แปลว่าเล่น) แต่ตัวสางใสหรือวิญญาณรูปนี้ครั้นออกไปจากมหาภูตรูปปรากฏเป็นอาภัสสรกายแสง (อาภัสสรแปลว่า ร่างเป็นแดนซ่านแห่งความสว่างทั่ว) นี่โอปปา-ติกะ คือ เกิดลอยขึ้นครบบริบูรณ์ ที่ไทยเดิมเราเรียกกันว่า "ผี" หรือ "ดวง" และวิชาสางใสนี้ คนเผ่าไทยรู้และมีอยู่นานตั้งแต่ดึกดำบรรพ์มา ขุนสรวง ขุนนางสางได้สอนเราจึงนับถือผีกันมาตลอดกระทั่งกาลบัดนี้ ซึ่งเป็นหลักฐานเรื่องตายเกิด และวิญญาณ รูปอทิ-สสมานกายมีอยู่ กับเป็นวิชาดั้งเดิมของไทย ซึ่งมีชื่อว่า "สางใส" ตัวสางหรือเจตภูต ที่ออกไปและเข้ามาเกิดนี้ในมหาตัณหาสังขยสูตร พระพุทธเจ้าตรัสเรียกว่า คนธพฺพ-คนธรรพ์

"สาง" ออกไปเป็นเสียงกวางตุ้งว่า "สาง" เป็นจีนแต้จิ๋วว่า "เซียน" ไปเป็นเสียงอังกฤษว่า "เซนต์" ไปเป็นฝรั่งเศสว่า "ซัง" ฝ่ายทรงก็มีฝรั่งนิยมกันมากทั่วไป ฝ่ายสางใสเท่าที่ดูจากพิธีการกึ่งสางและกึ่งพุทธศาสนาวิธีการถอดวิญญาณรูปเข้าไปในลำดับแสงนั้น ๆ กับปลุกวิญญาณหรือดลวิญญาณรูปขึ้น ตลอดถึงแก้กระทำต่าง ๆ เป็นวิชา "สาง" กระทำสมาธิเกิดขึ้น เห็น รู้ผลกรรม เป็นกสิณ สมาธิ วิชาใน

กุกกุสันธกาลก็ขีดเส้น ๑ เส้น เพื่อรู้ยุคสมัย หรือ พุทธันดรที่ ๑ ได้จดไว้อย่างนี้ คัดมาเฉพาะเรื่อง จะเป็นเรื่องจริงหรือไม่ก็ตาม

แผ่นลำดับที่ ๖๖๒ หน้า ๒ กูแลสาง ในเมื่อล้านล้านหลายพันปี เมื่อเป็นผีฟ้าแสง ชื่อขุนสรวงและขุนหญิงสาง อยู่ดอมกันเฒิงมื้อนี้ เมื่อนั้น กูเฝ้าเย้ม สอน นั่ง หัว จอมฟ้า เว้า สอนได้ (แผ่น ๗๑๖ หน้า ๑-๒) สรวงว่า หนึ่งคนเหลือง สรวง สาง เมื่อนานหลายนี้ ชื่อคนแลเมืองสรวง เมื่อก่อนมีคนเหลืองที่ ๑ เรานี้ รู้สร้างเรือน บ้าน ผ้า นุ่ง ห่ม ข้าว ปลาหลาย มีลายดูรู้กดหมาย ดูผิดถูก คนเหลืองที่ ๑ เกิดแล้ว มาสอนหมู่เรา เอาเข้าพวกคนเหลืองล้นหลาย แล้วเข้าดวงแสง เมื่อนั้น สางแลกูมั่งคั่ง เหลืออยู่นั้น เส้าไส้เกิด (เหลืออยู่ยังมาเกิด) คนเหลืองหาย เมื่อนานมา หมู่มึงเกิดมาก

สือไทย เล่าขุนสรวง สิงไทยงาม ขุนสวงว่า หนึ่งคนเหลือง สวงสางเมื่อคนหลายนี้ ชื่อคนแล เมืองสวง เมื่อก่อนมีคนเหลือง เรานี้รู้ส้างเรือน บ้าน ผ้านุ่งห่ม ข้าวปลา ลายดูรู้อ่านกดหมายดู ผิดถูก คนเหลืองเกิดมาหา สอนหมู่เราเข้าคน เหลืองล้นหลายแล้วเข้าดวงแสง เมื่อนั้น สางแล กูมั่งคั่ง เหลืออยู่นั้นเส้าไส้เกิด

คิดมาก สร้างมาก เอาหลาย มีเลื้อ คนเมืองสรวงเถิงเมืองอื่น ฆ่ากันตายทั่วหนาวร้อน คนกลัวหนีเข้าถ้ำ ป่า เขา เมื่อเมืองเงียบตายหมด คนเหลือออกมาเห็นกัน แม้กลัว ชวนเข้าถ้ำ อยู่ถ้ำ บ้านเมืองสิ้น ผ้าหาย ลืมทำเอาใบไม้นุ่งห่มเป็นกันมา

------*------

ทางพระพุทธศาสนา

๑๖ ชั้นฟ้า ๑๕ ชั้นดิน หรือสรวงสวรรค์ หรือปรโลก (โลกอื่นจาก-โลกนี้=อิธโลก) มีในความรู้ของไทยก็เพียงชื่อ ๑๖ ชั้นฟ้า ๑๕ ชั้นดิน เมื่อเขาให้เรียนจึงรู้ และได้รับอนุญาตบังเอิญพบผู้ปราถนาหรือกำลังเป็นโลกกุตตรปุถุชน คือ ปุถุชนเทพผู้พ้นจากอำนาจโลกอยู่คอยถึงกาลตรัสรู้ ในชาติหนึ่ง ท่านมาเกิดเป็นมนขอมพิสณุ จึงใช้ชื่อนี้ และกาลนี้ดำรงเทพสิริอริยเมตเตยยโพธิสัตว์สันดุสิตเทวราช ณ ดุสิตสวรรค จึงเหนือภวัคคพรหม ซึ่งเป็นยอดกามาพจรและรูปาพจร อรูปาพจรก็คือ สหัมบดี โลกาธิบดีพรหม ส่วนที่สูงขึ้นไปอีกเช่นอกนิ-ฏฐมหาพรหมนั้น พ้นโลก หรือเป็นโลกุตตรภูมิแล้ว ทั้งพ้นอำนาจขุนตาย คือ มัจจุราช อันเป็นชั้นใหญ่สุดของ ๑๕ ชั้นดิน (หรือนรกภูมิ) จึงขอบรรยายเท่าที่รู้ เช่น รูปสมบัติ หน้าที่ และกลิ่นเท่าที่จำได้และนึกออก การเรียงนี้ ไม่สามารถกะหรือคำนวณระยะได้ และเดิมเขาก็ไม่มีลำดับชั้น ๑๖ ชั้นฟ้าจะเรียงชั้น ๑๖ ลงมาถึง ๑ กับ ๑๕ ชั้น ชั้นดินจะเรียงจาก ๑ ไปถึง ๑๕ ชั้นคน หรือมนุษย์จัดเป็นชั้นกลางและผิดกันอยู่ คือ สวรรค์และปรโลกชมพูทวีป ไม่มีกล่าวถึงวัดและกลิ่น ของไทยมีวัด-วัดมีผีคนก่อนพระพุทธกาล คือพวกชีชายหญิงครองขาว เมื่อกาลพระพุทธศาสนา มีพระภิกขุเทพ ถ้าปุถุชนครองขาว ถ้าเป็นอริยบุคคลครองสีย้อมฝาด แม้พวกโพธิสัตว์และบริษัทเป็นสีอ่อน อันเป็นเครื่องหมาย อุบาสก อุบาสิกาซึ่งเป็นที่รู้จักผิดกันของผู้ไม่แจ้ง พวกนี้ ยังรักษากามคุณไว้เพื่อตรัสรู้ในกาลของตน และกลิ่นนี้ ก็มีคนได้สูด

แผ่นลำดับที่ ๗๑๖ หน้า ๑นี้ *เป็นระยะกาลเมื่อ ๖๖๐๐ ปีมาแล้ว เป็นตอนที่ขุนสือไทย และขอมฟ้าไทย ได้คิดลายสือไทยสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ได้เชิญขุนสรวงและนางสางมาทรงไทยงามได้เล่าเรื่องเมื่อต้นกัป พุทธันดรที่ ๑ ในกาลก่อนพุทธกาลนี้ ขุนสรวงเรียกพระพุทธว่า* **คนเหลือง ๑** *เส้นหนักบนเป็นลายสือไทยว่า* **หนึ่ง** *มุนล่างซ้ายจะเห็นเส้นอ่านเป็นเลขได้ว่า ๑ ขุนสือไทยและขอมฟ้าไทยได้ทำเครื่องหมายรู้ไว้ให้เห็นอย่างแจ้งชัด ตัวเลือนมากอ่านได้ความอย่างนี้*

ได้อ่าน และรู้เรื่องขึ้นอย่างนี้ ทั้งมีเครื่องหมายเลข ๑ เห็นอยู่ด้วย และยังมีองค์ที่ ๒ ที่ ๓ อยู่จะได้ใส่ในตอนต่อไป ทั้งนี้เพื่อยืนยันเรื่องเดิมของเราว่า ของเรานั้นมีอยู่แล้ว ได้พบ จึงได้นำเอามาเปิดเผย ได้เป็นเรื่องของไทยทั้งยืนยันว่า ไทยนี้มีอยู่แล้ว ทั้งทราบเรื่องของไทยมาด้วยวิธีการเชิญมาทรง ให้เล่าบอกกับทั้งคิดลายสือบันทึกเรื่องราวไว้เพื่อให้คนรุ่นหลัง ๆ ได้ทราบกันอย่างที่ปรากฏมานี้ เพราะเหตุที่ได้เหลือมาถึงจึงทราบได้ ถ้ามิฉะนั้นแล้วก็คง ไม่มีความรู้เรื่อง ทั้งนี้ผลของกรรม คือ การทำไว้ได้ประโยชน์ทั้งในอดีตมาถึงปัจจุบัน และคงไปในอนาคตอีก นับว่าเป็นประโยชน์ยอดอุดมคติทีเดียว

ยุคนี้ ตรงกับคติทางพระพุทธศาสนา พุทธันดรที่ ๑ ซึ่งตามอัคคัญญสูตรได้เล่าถึงยุคต้น คือ พวกอาภัสสรกายมากินรสปฐวี เสื่อมหายฐานะอันดี จึงเปลี่ยนจากทิพยกาย เป็นมนุษย์ต้นเผ่าต่าง ๆ มา ตอนนั้นว่าไม่แก่ไม่ตาย มีอายุยืนเป็นอสงขัย (นับไม่ได้) คงจะเป็นได้ เพราะยังไม่มีการกำหนดนับกาล เมื่อเกิดมัวเมาประมาทจึงต่างประพฤติอกุศลกรรม อายุก็ลดลอยลง กระทั่งมีอายุวัย ๔ หมื่นปี พระกุกกุสันธโพธิสัตว์จึงได้อุบัติครองสมบัติอยู่ ๔ พันปีจึงออกมหาภิเนกษกรมได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธ ได้ทรงอยู่ ๔ หมื่นปี จึงดับขันธปรินิพพาน จากนั้น อายุกฎลดลงกระทั่งถึง ๑๐ ขวบ ถึงกาลมิคสัญญีคือ เห็นเป็นสัตว์เนื้อ ต่างประหัตประหารกัน ที่เห็นภัยก็หลบเข้าถ้ำ ป่า เขา เมื่อตายกันหมดแล้ว จึงออกมาเริ่มชีวิตกันใหม่ เป็นกาลสุดพุทธันดรที่ ๑ เริ่มพุทธันดรที่ ๒

พระพุทธกุกกุสันธกาล (ยุคไทยขุนสรวง, สาง)

เรื่องทั้งนี้ ได้รวบรวมเรียบเรียงขึ้นถึงพระพุทธันดรทั้ง ๓ ที่มีมาแล้ว และ มีเรื่องปรากฏอยู่เฉพาะเท่านั้น ได้นำมาเป็นหลักฐาน ๓ พุทธันดร และ ไทย ๓ กาลที่ปรากฏอยู่ ณ ยุคขุนสรวง นางสางนั้น อันตรงกับพุทธันดรพระกุกกุสันธสัมมาสัมพุทธองค์ ซึ่งมีเรื่อง-พระเจ้าจักรพรรดิมีนามชื่อว่า-พระมหาปนาทบรมจักรพรรดิ ซึ่งมีปรากฏในอนาคตวงศ์ว่า-ในสมัยพระพุทธกาลนั้น ได้มาเกิดเป็นช้างป่าชื่อ-ปาลิไลยยกะ ได้ทะนุบำรุงพระผู้มีพระภาคเจ้าตลอด ๓ เดือน ณ พระพุทธพรรษาที่ ๑๐ นั้น ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสพยากรณ์ว่า-จะได้ตรัสรู้เป็น-พระพุทธองค์พระองค์หนึ่ง

——— * ———

กลิ่นกันเสมอ ๆ เช่นกลิ่นควันธูป กลิ่นควันเทียน กลิ่นกำยาน กลิ่นดอกไม้ต่าง ๆ บางทีได้กลิ่นที่ไม่เคยสูดหรือดมอยู่ที่ไหน ฯลฯ จะพยายามบรรยายให้ตลอดจะได้ทราบชัด เป็นเครื่องระลึกว่าผีฟ้ายังมีอยู่ ใส่เลขวงเล็บไว้ตามวิธีนับขึ้น คือ ถือชั้นสูงสุดเป็น ๑ ตามที่นิยมกันในสมัยนี้

ชั้น ๑๖ (๑) สรวงสางฟ้า (สรวงสวรรค์) ต้นผีฟ้า **ขุนสรวง ขุนนางสาง** สีทองคำเหลืองเขียวกระจ่าย คล้ายบุศราคำไทย มีแสงแก้ว เหลืองอ่อนกระจ่างเย็นอุ่น เป็นเครื่องแต่งประดับแบบเฉวียงซ้ายจึงคล้ายเปลือย ทั้งคู่ทรงรัดเกล้ายอดกลีบละเอียด แต่เป็นแสงกระจ่างสียิ่งกว่าแสงประจำ ขุนเล่าว่าเดิมกลิ่นเลือดต้นเกิดเดิม บัดนี้ กลิ่นน้ำผึ้ง ขุนหญิงเดิมกลิ่นนมสด ใหม่กลิ่นถั่วคุด มีผู้ร่วมอยู่ด้วยมาก และเท่า ๆ กันที่อยู่เป็นพื้นแสง วงรอบจักรวาล ซึ่งของเขาเรียกแสงฟ้า เป็นวิมาณ จึงคลายไม่มี คือ แสงไม่ร้อน อบอุ่นเย็นสบาย ฝนไม่มี ลมจัดไม่มี ฉะนี้ไม่มีก็ได้ และอยู่ในแสงละเอียดและลึกมาก มีพลังแสงเป็นสุขุมัตตภาพ จึงคล้ายอาภัสสรพรหม ซึ่งแปลว่ามีแสงซ่านสว่างทั่ว ได้มาเกิดเป็นต้นคน ที่ผิดคือเพศขุนหญิง อาภัสสรพรหมเพศไม่ปรากฏเพศหญิงในชั้นนั้น ที่ออกมาให้ลูกหลานพบก็มีเพียงขุนสรวงและขุนนางสางเท่านั้น เมื่อแสดงสืบพันธุ์ ก็เพียงสำแดงให้ดูตามจินตนาการ ดูจะไม่มีลักษณะรู้สึกอย่างมนุษย์ทำแต่เพียงแสงเหมือนเงาเท่านั้น อย่างอื่นปกติ นี้เป็นสรวงสวรรค์ไทยชั้นสูงสุด

ชั้น ๑๕ (๒) แถนเทียนฟ้า ขุนแถน หรือแถนเทียนฟ้า **ขุนหญิงสีทองงาม** หรือปู่แถน ย่าแถน สีเหลืองทองคำก่ำกระจ่าง เครื่องทรงผ้าหมอกขาวนวลกระจ่างทึบ ขุนกลิ่นเหมือดคน ขุนหญิงกลิ่นกะทิ เป็นต้นผีขุนหมอ ประทับแท่นกลางแสงนวลกระจ่างกว้างขวาง ทรงรัดเกล้าช่อกลมเป็นชั้น และเป็นแสงคล้ายรัสมีซ่านออกเป็นรูปรัดเกล้า ซึ่งกระจ่างแจ่มกว่าแสงประจำ ขอบสุดสายแสงทุกทิศเป็นเขต และ

เป็นที่ ๑๐ มีพระนามว่า-พระสุมงคลสัมมาสัมพุทธองค์ ในอนาคตกาลอีกด้วย พอเป็นเรื่องอ้างขึ้นได้ จึงนำมาอ้างเพื่อรู้ยุคระยะกาลสมัยดึกดำบรรพ์นั้น เฉพาะไทยนี้ มีเพียงชื่อที่ยังคงอยู่ในความรู้ของไทย เมื่อมีเรื่องอยู่ก็จะได้มีเค้าความจะได้ความสำคัญขึ้น เฉพาะก็คือ-มีเล่าถึงการคิดตัวหนังสืออ่านได้ และเป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสได้ จะอย่างไรก็ตามเรื่องที่มีมาแล้ว และ พระคันถรจนาจารย์ท่านได้จารึกลงในใบลาน กระทั่งเป็นคัมภีร์ที่ยืนยงคงมาแล้วอย่างน้อยก็เกือบ ๒,๐๐๐ ปี หรือกว่า ดียิ่งกว่าฝรั่งที่เขียนกันในเร็ว ๆ นี้ ซึ่งยืนยันว่า-หลักฐานนี้มีมานานแล้ว และ พระคันถรจนาจารย์ท่านเขียนสืบต่อกันมา ก็คงจะหลายสิบองค์จึงยั่งยืนอยู่มาได้ถึงบัดนี้

ในกาลก่อน กระทั่งถึงกาลพระกุกกุสันธสัมมาสัมพุทธองค์นั้น ในกาลนั้น ชมพูทวีปมีชื่อว่าโสฬสนคร (๑๖ นคร) ซึ่งปรากฏในอนาคตวงศ์ระบุถึงต้นภัทรกัปเป็นยุคสมัยพระพุทธองค์ทรงพระนามว่าพระกุกกุสันธ อันตรงกับยุคสมัย-ขุนสรวงและเมืองสรวงไทย ก็คือ เมืองทอง และ สุวรรณภูมิรัฐประเทศไทยนี้ซึ่งยุคสมัยเดิมนั้น-ชื่อว่า-เมืองสรวง

ก็กาลที่มีอายุเจริญขึ้นไปถึงอสงขัยแล้วลดลงมาถึง ๔ หมื่นปีเป็นอายุขัยนั้น ชมพูทวีป หรือ มัชฌิมชนบท ซึ่งยุคสมัยนั้นเป็น-โสฬสนคร คือเมือง ๑๖ นั้น ส่วนทางช่วงแหลมทอง ก็มีชื่อว่าสุวรรณทวีป ก็คือเมืองทอง หรือ เมืองถิ่นทอง ซึ่งเป็นชื่อที่ต่าง ๆ อยู่ในเมืองสรวงนั้น ได้มีมาตั้งแต่ขุนสรวงและนางสางได้มีลูกหลานแผ่เชื้อสายสืบต่อกันตลอดมาจึงเจริญขึ้นกระทั่งนับไม่ได้ ก็คือ-กาลดึกดำบรรพ์นั้น ครั้นอายุลดลงมาถึงกาล ๔ หมื่นปีเป็นอายุขัย ซึ่งเป็นกาลพระกุกกุสันธสัมมาสัมพุทธองค์นั้น แหลมทอง มีชื่อว่า-เมืองทอง ครั้นกาลเวลาล่วงมามาก ๆ เข้า ก็ได้เปลี่ยนแปลงไป จึงมีชื่อต่าง ๆ ขึ้น เช่น ชื่อเมืองทอง เมืองแก้ว,เมืองพริบ คือเมืองเพชร, เมืองพลี คือ เมืองแก้วแสง ก็คือ เมืองไพลิน หรือ เมือง-พลิน บางทีก็ชื่อ-กรุงพาลี ถ้าเป็นชื่อ-พ่อขุน แม่ขุน ก็มีชื่อว่า-ท้าวกรุงพาลี จ้าวแม่ หรือ นางพระยากรุงพาลี ชาวเมืองก็เรียกชื่อ-ชาวเมืองพาลี, ชาวกรุงพาลี, หรือ ชาวพาลี, ชาวพลิน ชาวไพลิน โดยเฉพาะชื่อว่า-เมืองแก้ว และ ขุนแก้ว นั้นว่า-มีสืบมาจากเมืองสรวง และ เมืองทอง แต่ก่อนกาลพระกุกกุสันธสัมมาสัมพุทธองค์นั้น พ่อขุนแก้วไทยฟ้า กับ นางพระยาก่องแก้วมีลูกชายทรงโปรดปรานมากจึงตั้งชื่อว่า-ยอดแก้วไทย ทั้งได้แก้วหินสุกสว่างก้อนหนึ่ง จึงเปลี่ยนชื่อ-เมืองทองขนานชื่อตามแก้วแสงก้อนใหญ่นั้นว่า-เมืองแก้ว พริบพลี และ พระลูกเจ้า-พ่อขุนยอดแก้วไทยฟ้านี้ เมื่อทรงเป็นมหาขุนได้มีเนมิตนามชื่อว่า-พระเจ้ามหาปนาทบรมจักรพรรดิ

ในพระพุทธวงศ์ และ อนาคตวงศ์ ซึ่งเป็นพระพุทธพจน์ตรัสแก่พระสารีบุตรเถรทรงตรัสไว้ตั้งแต่สมัยปฐม-โพธิกาล ณ คราวที่เสด็จสู่กรุงกบิลพัสดุ์ครั้งแรกในพระพุทธพรรษาที่ ๓ ได้ทรงกระทำตามพระพุทธวงศ์ ก็คือพระพุทธ-องค์ที่ได้ตรัสรู้มาแล้ว และได้ตรัส-อนาคตวงศ์ ก็คือ พระพุทธองค์ที่จะได้ตรัสรู้ในอนาคตกาลอีก ๑๐ พระองค์ อนาคตวงศ์ทรงปรารภ-พระนางมหาปชาบดีโคตมี และ อชิตภิกขุ จึงตรัสทักขิณาวิภังคสูตร์ ต่อมา พระสารีบุตรเถรได้ทูลถาม จึงตรัสอนาคตวงศ์ จะได้ย่อพอได้ความ เพื่อเป็นหลักฐานในยุคสมัยขุนสรวงนางสาง และ พระพุทธันดรพระกุกกุสันธพุทธ-

---

———*———

มีอยู่ร่วมกันมากเหมือน ๆ กัน คล้ายมหาพรหม ซึ่งมีสี่หน้า ทั้งขุนชายและขุนหญิงใบหน้ารูปไข่เกือบเหมือนกันต่างเพียงขุนใหญ่รูปไข่เป็ดขุนหญิงรูปไข่ไก่ หน้าตรงทรงเมตตาเอิบอิ่ม ขวาทรงกรุณาระรื่นคล้ายยิ้มน้อย ๆ ซ้ายทรงมุทิตาเบิกบานคล้ายจะหัวสรวล หลังทรงอุเบกขานิ่งเฉยอ่อนโยน ที่แผกคือปรากฏเพศหญิง ทั้งคู่มีลักษณะเป็นผู้ใหญ่วัย ๕๐ แต่สมบูรณ์ ในหน้าที่จึงเป็นสหัมบดีพรหม เป็นใหญ่ในโลก จึงเป็น ๔ ทิศ

ชั้น ๑๔ (๓) แผนเมืองฟ้าหรือแผนดวงฟ้าขุนหญิงดวงขวัญใจ สีดอกบวบ คือเหลืองขาวหรือขาวเหลืองกระจ่าง ทรงรัดเกล้ายอดช่อพุมละเอียดเป็นชั้นชวย แต่ขุนหญิงพุ่มแฉล้มคือ ป้อมกลมแต่ชั้นช่อละเอียดระยับ และเป็นแสงช่อกระจ่ายระยับแจ่มกว่าแสงประจำเครื่องทรงทั้งนุ่งและห่มสะไบเป็นปุยฝ้ายเครือแสงกระจ่างทึบ ทำให้บางมองเห็นได้เพื่อดำรงเพศแท้ไว้ เมื่อให้ดู ส่วนอกขุนผึ่งผายนูนเหมือนคนเล่นกล้ามอก ขุนหญิงอูมนูนเหมือนสัตบงกชครึ่งดอก จึงเกือบเหมือนกัน ขุนกลิ่นธูปกำยาน ขุนหญิงดวงขวัญใจกลิ่นงาหรือน้ำมันงา จึงเป็นเจ้าแม่ขวัญ หรือดวงใจ ต้นเรียกขวัญ คล้ายพรหมปุโรหิตคือ ทำหน้าที่ครูบาอาจารย์ (แผนผัง แผนที่และคุมขวัญ เชิญขวัญ ทำขวัญชีวิต) ที่ผิดคือ ปรากฏเพศหญิงมีอยู่ร่วมกันมากและเหมือน ๆ กัน ที่อยู่เป็นชั้นแสง คือ คล้ายลอยอยู่กลางแสงนั้น ในเรือนแสงนั้นจะดูเป็นอะไรก็ได้ ตามรูปแสงที่เป็นขึ้นเอง อยู่กันเฉย ๆ เหมือนผู้ใหญ่วัย ๔๐ ถึงจะต่างเพศก็ไม่ปรากฏรู้สึกอารมณ์หยาบ จึงกลายเป็นเพศเดียวกันตลอดไป

กาลนั้น

ในกาลที่อายุมนุษย์ลดลงมาเหลือเพียง ๔ หมื่นปีนั้น ชมพูทวีปได้มีชื่อว่า-โสฬสนคร ในส่วนอื่นมีชื่อว่า-เมืองทอง และ เมืองแก้ว ปน ๆ กันอยู่ หรือ กรุงพลิน กรุงพาลี บ้าง ช้างป่า-ชื่อปาลิไลยยกะ ซึ่งเป็นพระบรมโพธิสัตว์วิริยาธิกพุทธภูมิได้เกิดเป็น-สมเด็จพระเจ้ามหาปนาทบรมจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า ทรงมีบรมเดชานุภาพตลอดทวีปทั้ง ๔ ทรงมี-สัตตรัตนสมบัติ ๗ ประการ กับมี-คทาใหญ่สถิต ณ เชิงรองซึ่งตั้งบนพานทองใหญ่ อันเป็นนิมิตสมบัติจักรพรรดิชุดบก และเป็นเนมิตนามชื่อว่า-มหาปนาทจักรพรรดิ เป็นประจำมา

ก็สัตตรัตนสมบัติ ๗ ประการนั้น คือ ๑) **จักกรัตนะ จักร์แก้ว** ๒) **หัตถิรัตนะ ช้างแก้ว** ๓) **อัสสรัตนะ ม้าแก้ว** ๔) **มณีรัตนะ มณีแก้ว แก้วทับทิม** ๕) **อิตถีรัตนะ นางแก้ว** ๖) **คหปติรัตนะ ขุนคลังแก้ว** ๗) **ปริณายกรัตนะ ขุนพลแก้ว** ทั้งนี้ มีอยู่ ๒ ชุด ชุดบก และ ชุดน้ำ ถ้ามีพระคทาใหญ่ (กระบองยอด) สถิต ณ เชิงตั้งบนพานทองใหญ่ เพราะมหาคทานั้นเป็นนิมิตที่ระบุนามชื่อว่า-มหาปนาทบรมจักรพรรดิ จึงเป็นชุดบก หรือชุดแผ่นดิน

และ-สัตตรัตนสมบัติ ๗ ประการนั้น แต่มี-สังข์ใหญ่ หรือมหาสังข์ สถิต ณ เชิงตั้งบนพานทองใหญ่เพราะ-มหาสังข์สถิต ณ เชิงตั้งบนพานทองใหญ่ อันเป็นนิมิตสมบัติจักรพรรดิชุดน้ำ และ เป็นเนมิตนามชื่อว่ามหาสังขจักรพรรดิเป็นประจำมา เพราะมหาสังข์นั้นเป็นนิมิตที่ระบุนามชื่อว่า-มหาสังข์บรมจักรพรรดิ และชุดนี้เป็น-ชุดน้ำ หรือ-ชุดทะเล ซึ่งคู่กับชุดบกนั้น และทั้ง ๒ ชุดนั้น ก็มีปราสาทแก้ว ปราสาททอง หรือรัตนปราสาท สุวรรณปราสาท พร้อมกับ-มีแก้ว, ทอง, เงิน, แร่ธาติต่าง ๆ ประดับพร้อมทุกประการ

ในพระพุทธันดรต้นภัทรกัปนี้ พระเจ้ามหาปนาทบรมจักพรรดิ ได้อุบัติขึ้นแล้ว ณ เมืองแก้วมีนามว่า-ยอดแก้วไทย ครั้นเจริญถึงอายุกาลแล้ว จึงมีปราสาทแก้วปรากฏขึ้น แม้ภูเขาใหญ่ ๆ ก็กลายเป็นปราสาทขึ้น บ้างก็เกิดเป็นพื้นทองขึ้นเป็น-สิริเกียรติสมบัติ บริชน และพาหนะก็เป็นรัตนะ จึงเป็น-สัตตรัตนสมบัติมีมหาคทาสถิตเป็น-สิริบรมจักรพรรดิราชสมบัติ พร้อมทุกประการแล้วได้เป็นจักพรรดิราชาภิเษกเสวยราชสมบัติ ณ ทวีปทั้ง ๔ มีทวีปน้อย ๒ พันเป็นบริวาร ทรงสำราญเป็นปกติตลอดกาลนาน ในกาลชนม์ชีพนั้นทรงชำนาญศิลปวิทยาการตลอดทุกชนิด ได้ทรงประดิษฐ์และสร้างเสกสรรเครื่องกลต่าง ๆ ได้ และปรินายกช่วยทำขึ้นตามประสงค์ บางที ช้างแก้ว ม้าแก้ว นำมาให้ บางอย่าง-จักรแก้วบันดาลให้ เช่น ดวงแก้วลอยในท้องฟ้าส่องให้มองเห็นได้ทั่วทุกทวีปใหญ่น้อยหลายอย่างที่แก้วมณีรัตนดลดาลให้ เช่น ไฟฟ้าและ เสียงสายฟ้าที่ทรงคิดเป็นพิเศษก็คือ-ลายสือซึ่งทรงคิดว่า ถ้าเอาเสียงคำพูด กับ จำนวนนับเข้าลายเส้นได้คงจะคงที่และ อยู่ได้นาน ทั้งจะนำไปไหนก็ได้ เมื่อครุ่นคิดอยู่นั้น ด้วยบุญญานุภาพพระบารมี ๑๐ ทั้งรัตน ๗ และเทพโพธิสัตว์มิตรสหายทั้งหลายก็ร่วมกันส่งแสงสว่างเป็นญาณปัญญาบารมีพร้อมพลันก็บันดาลให้เกิดปัญญาญาณสว่างแจ้งส่องให้เห็น ก. กา. ข. ขา. ฆ่า. ข้า เป็นต้น และอินทรีย์ทั้งปวงก็คล่องแคล่วจึงใช้มือเขียนได้ ใช้เสียงและ ปากอ่านได้

-------*-------

ชั้น ๑๓ (๔) เมืองแมนฟ้า ขุนแมนเมืองฟ้า ขุนหญิงสายเฟื่องฟ้า สีเหลืองดอกลำเจียกสดเครื่องทรงเทริดยอดดอกลำเจียกสร้อยสะพายคู่ นุ่งและห่มน้ำเงินแก่ ขุนแมนเมืองฟ้า กลิ่นลำเจียก ขุนหญิงสายเฟื่องฟ้า กลิ่นเตยหอม คล้ายเทพชั้นปรนิมมิตวสวัตตี คือ ขันธกุมารและวิชชุประภากุมารี และที่คล้ายกันมากคือ เพศเด็กรุ่น ชื่อ ปัญจสิขร ทำผมเกล้า ๕ ยอดซึ่งขึ้นมาในกลีบรัดเกล้าลำเจียก ยอดกลางเป็นรูปกลุ่มเกษร ทั้งขุนชายและขุนหญิงมีเพศวัยรุ่น ๑๓-๑๔ จึงเกือบเหมือนกัน ทรวงอกและเค้าเพศหญิงก็เลื่อ ๆ ขึ้นเหมือนลูกอิน ลูกกลมยอดเป็นสีทับทิมชมพูแก่ มีอยู่กันมาก ชั้นนี้เริ่มรื่นเริง ร้องเพลงกันบ้าง แต่ไม่ถูกต้องกันจึงคล้ายเด็กรุ่น รูปวิมานแก้วแสงต่าง ๆ กันและมากมาย สีอากาศขาวกระจ่างสดใส มีจำนวนมากสุดนับ มีชื่อต่าง ๆ กัน เช่น ชื่อการเกต จงกลนี อยู่กันอย่างเด็กถึงจะเห็นเพศต่างกัน ก็ไม่เกิดกิเลสหยาบ มีวิมานรูปมณฑปกว้างใหญ่ มีมุขออก มียอดเป็นฉัตรช่อ เหลี่ยมหนึ่งมีจำนวนร้อยหรือพันมุข ทั้งวิมานสำเร็จด้วยแก้วแสงกระจ่างสีเกิดเอง จึงสว่างเย็นตลอด วิมานมณฑปชั้นนี้มีเป็นเขต ๆ คล้ายกับประเทศหนึ่ง จะเท่าไรไม่รู้ เพราะสุดสายตามองเห็น แต่ละเขตวิมานมณฑปมีสนามเรียบสะอาดเขียวชะอุ่มตลอดทุกด้าน มีต้นไม้เป็นแถวทรงดอกสะพรั่งหอมตลอด และไม่ปรากฏใบไหม้แห้ง หรือกิ่งหัก สุดนั้นมีสระและมีสวนอุทยานพวกเทพบุตร เทพธิดาไปเริงเล่น พักผ่อน พอนั่ง จะมีแท่นเกิด นอนจะมีที่นอน พอลุกจะหายไปอย่างนี้เป็นประจำ และสุดนี้ก็ยังเป็นอุทยาน ณ อุทยานสวนสวรรค์มีวัดอยู่ด้วย

ใช้ปัญญาส่องทราบได้ว่าถูก และผิด เมื่อทรงคิดได้ เขียนได้ อ่านได้คงที่ และชำนาญแล้วจึงสอนขุนคลังแก้วให้ทำบัญชี สอนขุนพลแก้วให้เขียนวิชาสอนทหาร และ เขียนกดหมาย และ สอนชาวเมืองให้เขียนวิชาต่าง ๆ และสอนชาวเมือง ให้นางแก้วทั้งบริวารเรียนเขียนจดคำสอน คำเพลง คำกลอน และข้อความทำดีให้จำ ทำชั่วให้ละเว้น มีการประพฤติผิด ลักฉ้อ ทำร้ายฆ่าฟัน กล่าวเท็จหลอกลวง กินดื่มของมึนเมา และ ติดตัง เอื้อเอ็นดู ช่วยเหลือกัน ซื่อตรงต่อกัน อ่อนน้อมผู้ใหญ่พ่อแม่ ผู้ชายให้รู้ต่อสู้ทำงาน ป้องกันตัว คุ้มครองสินตน ผู้หญิงเรียนรู้การครัว การเรือน เลี้ยงลูก คุ้มครองสินสาวตัวตน ตลอดถึงทุกคนให้รู้เช่นสรวงอำนวยอวยผีต้น ฯลฯ

ครั้นล่วงมาถึงกาล-สมเด็จพระกุกกุสันธได้ตรัสรู้เป็นพระสัพพัญญูสัมมาสัมพุทธองค์แล้ว และได้เสด็จไปแสดงพระธรรมจักกัปปวัฏฏนสูตร์จบแล้ว เทพพรหมตลอดสุดนั้นได้เปล่งเสียงรับต่อ ๆ กัน ทั้งได้เกิดมหัศจรรย์ให้หมื่นโลกธาตุสะท้านสะเทือนหวั่นไหวตลอดถึงเมืองแก้ว ซึ่งกระทำให้มหาคหทานั้นพลัดตกจากเชิงกระเต็นลง ณ พื้นปราสาท แต่ไม่แตกหัก จึงทรงดำริถึงบุญบารมี มหาคหทาก็ลอยขึ้นสถิต ณ เชิงตามเดิมได้ทรงเห็นเช่นนั้น ทรงดำริก็ทรงทราบด้วยญาณปัญญาว่า-พระมหาบุรุษรัตนได้อุบัติและได้ตรัสรู้กับได้ทรงแสดงธัมมจักกัปปวัฏฏนสูตร์จบแล้ว เป็นกาลถึงพร้อมพระรัตนไตรแล้ว พระเจ้าจักรพรรดิจึงตรัสประกาศให้รัตนะนั้น ๆ ไปนำรัตนะนั้น ๆ มาถวายให้ตลอด ได้ทรงสำราญประทับอยู่โดยปกติพระพุทธกาลที่ได้ตรัสรู้ นั้นได้ล่วงไปนาน กระทั่งพระปัญญาบารมีแก่กล้าที่จะเพิ่มขึ้นอีก ทรงระลึกได้ จึงตรัสสั่งขุนคลังแก้วว่า “ท่านจงไปสู่โสพสมหานครนั้น นำเอามณีรัตนมาให้เรา” ขุนคลังแก้วได้รับโองการแล้ว เพราะเป็นคหปติรัตนจึงมีอิทธิพลสมบูรณ์ ได้เหาะขึ้นไปยังโสพสมหานครทางอากาศ

ณ ปัจจุสมัยเช้าตรู่วันนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ากุกกุสันธนั้นทรงทอดพระเนตรตรวจโลกได้ทรงเห็นและทรงทราบแล้วมีพระพุทธประสงค์ทรงโปรดพระอนาคตพุทธองค์ทั้งสองนั้น และ วันนั้นเป็นวันอุโบสถและวันฟังธรรม ประชาชนต่างหลั่งไหลไปสู่มหาวิหาร พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงประทับในมหาวิหารนั้นได้ประทับอยู่ในสมาธิทรงอธิษฐานพระพุทธรัสมีให้แผ่ซ่านสว่างไปในอากาศให้เห็นได้เฉพาะคหบดีรัตนก็ได้เห็นในอากาศนั้นแต่ที่ห่างไกล คหบดีรัตนได้ลงสู่พื้นก็ได้เห็นหมู่ชาวชนหญิงชายต่างหลั่งไหลเข้าสู่มหาวิหารเพื่อรักษาอุโบสถ และ ฟังธรรม ก็เข้าไปด้วย ครั้นเข้าไปแล้วก็ได้เห็นพระกุกกุสันธซึ่งประทับนั่ง ณ พระพุทธอาสน์ก็มิได้รู้จัก ได้กระทำเคารพกราบไหว้แล้วจึงถามว่า-มาณพผู้เจริญ ท่านมีนามชื่อว่าอะไร จึงมีรูปโฉมเป็นอันดี ได้ฟังตรัสตอบว่า-คหบดีรัตน เราชื่อว่า พุทธศาสดาจารย์ ซักต่อไปว่า-ท่านชื่อว่า-พระ-ศาสดาจารย์ เพราะอะไร ได้ฟังตรัสตอบว่า-เราชื่อว่า-ศาสดาจารย์นั้น ก็เพราะประกอบด้วยอาจริยคุณ ๓๑ ว่า อิติ ปิ โส

------*------

ชั้น ๑๒ (๕) ร่วงเมืองฟ้า ขุนร่วงเมืองฟ้า หรือ จ้าวพ่อนารายณ์ ขุนหญิงทับทิมทองหรือจ้าวแม่ทับทิม ลักษมีเทวี ขุนสีน้ำเงิน ฟ้าแก่ กลิ่มไม้หอมจันทน์ หรือ น้ำมันจันทน์ ทั้งนุ่งและห่มสีม่วงเลือดหมูอ่อนเทริดรัดเกล้า ยอดมีขอบเป็นรูปเศียรพวง คือ นาคหงอนเป็นรูปงูหงอนแผ่พังพาน คือ ตัวขดเป็นแท่น งูชูตัวขึ้นเป็นพะนัก เมื่อพิงแล้ว พังพานมีหัวงูหงอน ๗ จะคลุมลงพอดี ขุนหญิง สีขาวผ่องใสอมเหลืองเหมือนกลีบจำปีสด กลิ่นดอกจำปี ทั้งสะไบและถุงสีทับทิม นุ่งไม่แน่ ห่มนั้นใช้สีทับทิมตลอด ทั้งคู่เพศจ้าวพ่อจ้าวแม่ทรงวัยหนุ่มสาวใหญ่ขนาดอายุ ๓๐ อยู่เหมือนผู้รักษาอุโบสถ คือแม้มีรักพิศวาทขึ้น ไม่ถูกต้องกันเพียงมองตากันก็สำเร็จสำนึกและเฉพาะคู่ ถ้าเกิดคิดและสบตากันผิดคู่ ครั้งหนึ่ง ผิวพรรณรัสมีจะหมองครั้งสองจะเป็นสีดำปรากฏบอกประจาน ครั้งที่ ๓ ต้องเคลื่อนที่ เรียกว่า เคลื่อนเพราะกามคุณกำเริบจัด คล้ายหรือเป็นสวรรค์ชั้น นิมมานรดี คือ นิมมานรติ เทวราชนารายณ์พิษณุ และนิมมานรตี ตัณหาเทวี ลักษมีเทวีที่ผิด คือในภาคนิมมานรติเทวราช สีทองดอกบวบสุกใส ภาคนารายณ์ สีคราม หลับหรือประทับนิ่ง ณ พระแท่นนาค สุดแต่ผู้จะพบฝ่ายธรรมหรือฝ่ายโลก นิมมานรตีเทวี ตัณหาเทวี ลักษมีเทพกัญญา สีขาวนมสด อยู่ในที่ไม่ทรงสะไบ มีแต่สร้อยสะพายคู่สายเล็ก ๆ จึงปรากฏอุรางคภาคคู่สัตบงกชเต็มดอก ยอดสีชมพูแก่ ถือเป็นเทพมารดาของเทพบุตร เทพธิดา คือ ลูก ๆ ซึ่งล้วนมีจุกทั้งนั้น เวลาทรงสะไบก็เฉย ๆ นึกเท่านั้นจะปรากฏแพร หรือไหมสีชมพูลอยมาสะพักสะไบชาย มีวิมานแก้วประพาฬ วิมานแก้วประพาฬนี้เป็น ๓ ยอดรัดเกล้า ๓ มุข ณ มุขกลางนี้มีพระแท่นเป็นที่ประทับทั้งคู่ และเป็นอย่างนี้ตลอดทั้ง ๔ ด้าน แต่ละด้านมองสุดสายตาเห็น จึงยาวและใหญ่มาก และเช่นนี้จะมีกี่เขตจำนวนเท่าไรไม่อาจนับได้ คงเป็นพันหรือหมื่นเขตมีแสงเย็นกระจ่างมีมาก ที่ให้พบอาจเป็นเพียงวิมาณเดียว หรือเขตเดียว พวกบุตรธิดาต่างมีผมจุกอายุประมาณ ๑๐ ขวบ สำหรับในชื่อสวรรค์ไทย มีเขตอุทยาน สวนสวรรค์มีวัดอยู่ต่าง ๆ กัน ว่าอยู่ด้วยฌานอุโบสถศีล

ภควา (พระพุทธคุณนี้ นับเป็นตัวอักษรได้ ๕๖ นับเป็นศัพท์ได้ ๓๑ จึงเป็นคุณ ๓๑) ขุนคลังแก้วจึงจดจารึกเป็นลายสือลงบนแผ่นทองคำ แล้วจดจารึกอาการ ๓๒ คือ เกสา โลมา ฯลฯ มุตฺตํ มตฺถเก มตฺถลุงคํ (ผม ขน ฯลฯ มูต มันสมอง) กับจดจารึกทวัตติงสมหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการ และจดจารึกกำหนดอนุพยัญชนะ ๘๐ กับทั้งวาดเขียนพระรูปโฉมส่วนสัดสูง ๖๐ ศอกลงในแผ่นทองคำทั้ง ๒ เสร็จแล้วได้กราบทูลลาเหาะลอยกลับมายังพระราชสำนักสมเด็จพระมหาปนาทบรมจักรพรรดิ ได้ถวายพระสุพรรณบัฏทั้ง ๒ นั้นให้ทอดจักษุญาณพิจารณาพระคุณพิเศษ และ พระสิริลักษณะพระรูปโฉมส่วนสัดพระองค์สูง ๖๐ ศอกของพระกุกกุสันธพุทธองค์นั้น พร้อมกับตัวสือจารึกพระพุทธคุณ ๓๑ และ อาการ ๓๒ ทั้ง ๒ อย่างนั้น ได้ทอดพระเนตรแล้วมิได้รู้จัก และมิได้ทราบแจ้งพระพุทธคุณนั้น ๆ จึงตรัสถามปุโรหิตพราหมณ์ซึ่งเฝ้าอยู่นั้น ก็ได้ทรงสดับคำทูลว่า-อักษรลายสือจารึกนี้เป็นพระพุทธคุณเที่ยงแท้แล้ว ดังนี้ สมเด็จพระเจ้ามหาปนาทบรมจักรพรรดิได้สดับแล้วทรงเกิดปีติโสมนัสปลาบปลื้มพระทัยสลบลงกับที่ ครั้นทรงฟื้นขึ้นแล้วจึงตรัสถามอีกได้สดับคำทูลว่า-พระคุณวิเศษนี้ เป็นพระพุทธคุณของพระสัมมาสัมพุทธเที่ยงแท้แล้ว ดังนี้ ก็ทรงปีติโสมนัสปลาบปลื้มพระทัยสลบลงอีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งที่สอง ครั้นทรงฟื้นขึ้นแล้วก็ได้ตรัสถามถึงภาพวาดเขียนพระรูปโฉมสิริลักษณ์วรกายนั้นเป็นอย่างพระพุทธรูปจริง หรือ ประการใด ก็ได้สดับคำทูลว่า-พระรูปโฉมที่วาดมานี้เป็นพระรูปโฉมของสมเด็จพระพุทธองค์เที่ยงแท้ ดังนี้แล้ว ก็ได้ทรงปีติโสมนัสปลาบปลื้มพระทัยสลบลงเป็นคำรบที่ ๓ ครั้นทรงฟื้นขึ้นแล้วได้ตรัสว่า-บัดนี้ เราได้ฟังประพฤติเหตุแห่งสมเด็จพระพุทธองค์อันเป็นดวงแก้วหาค่ามิได้ เพราะตัวท่านอันเราใช้ให้ไป จึงได้รู้แจ้งพระพุทธรัตนนั้น เครื่องสักการะบูชาอื่น ๆ หาควรกระทำสักการะบูชาแก่ท่านไม่ สมบัติจักรพรรดิทั้งหมดนี้จึงควรแก่ท่าน ดังนี้แล้ว ได้ทรงกระทำราชาภิเษกคหบดีรัตนขุนคลังแก้วให้เสวยสิริราชสมบัติจักรพรรดิ กับได้ทรงอธิษฐานสัตรัตนสมบัติทั้งพระมหาคหาให้คงอยู่เพื่อดำรงสิริสมบัตินั้น ๆ ให้ครอบครองสืบต่อไปแล้ว

สมเด็จพระเจ้ามหาปนาทบรมจักรพรรดิทรงสละจักรพรรดิราชสมบัติแล้ว พระองค์เดียวเสด็จไปทางทิศภาคที่สมเด็จพระกุกกุสันธบรมศาสดาเสด็จประทับอยู่ ณ โสพสมหานครนั้น ด้วยพระตนุกานุภาพพระเจ้าจักรพรรดิอันมีฉลองพระบาทแก้ว และ พระมหามกุฎแก้วนั้นซึ่งประจำพระองค์อยู่จึงส่งให้เสด็จได้เร็วและ เสด็จได้ไกล ครั้นเสด็จถึงมหานิโครธไทรใหญ่ต้นหนึ่งจึงเข้าไปอาศัยประทับนั่งในร่มไทรใหญ่นั้นพอบันเทาเหน็จเหนื่อยแล้ว ทรงสบายพระวรกายแล้ว ก็ทรงกระทำมนัสการลงด้วยเบญจางคประดิษฐ์ไปในทางที่พระพุทธองค์ประทับอยู่นั้นแล้ว ทรงกระทำอธิษฐานปรารถนาว่า-พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงโปรดให้ปีติโสมนัสในพระองค์เกิดแก่ข้าพระองค์แล้ว ด้วยเดชะความสัตย์นี้ ขอบริขาร ๘ อันเป็น

------ * ------

ชั้น ๑๑ (๖) สันซื่อฟ้า ขุนสันแสงฟ้า ขุนหญิงยาซื่อฟ้า (ย่าซื้อนาง) ขุนสันแสงฟ้า เพศชายแต่หน้าผู้หญิง สีทองคำสุกอร่าม กลิ่นควันเทียน หรือน้ำอบควันเทียน ทรงผ้ายกทอง รัดเกล้าเทริดชั้นยอด สร้อยสะพายคู่ ขุนหญิงยาซื้อฟ้า สีกลีบจำปา กลิ่นจำปา ทรงผ้ายกไหม ลายยกทอง สะไบเขียว ใบไม้มีลายยกทอง และมีพู่ตลอดชายนอก ทรงรัดเกล้ายอดบัวจงกลนี มีกระบังหน้าช่อ ประทับแท่นคู่กันในวิมานไพฑูรย์ เพชรตาแมวมีรุ้งสว่างกระจ่างเย็น ๕ ยอด ๔ มุข เมื่อประทับที่ใด จะมีพระแท่นปรากฏขึ้นทันทีลุกไปก็หาย เมื่อประทับท้องพระวิมาณกลางภายใน ขุนจะทรงถอดพระทรงรองเป็นเศียรช้าง และพระอุทรใหญ่ จึงปรากฏพระรูปจริง พระนางจะทรงเพียงสร้อยสะพายเล็ก ๆ พระอุรางคภาคคู่จึงเหมือนคู่ดอกบัวหลวงตูม ยอดสีส้มสุก เวลาทรงสะไบก็เพียงนึกจะปรากฏทันที มีความเป็นอยู่เหมือนชั้น ๑๒ แต่ชั้น ๑๒ เหมือนกับหนุ่มสาวผู้ใหญ่ ส่วนชั้นนี้เหมือนกับหนุ่มสาววัย ๒๐ สมบูรณ์ด้วยหิริโอตัปปะ ประพฤติกามาพจรกุศลอุโบสถศีล ณ วันอุโบสถเว้นถูกต้อง และอยู่ในสมาธิฌาน ในวันอื่นอาจมีถูกต้องและสัมผัสอื่น เพื่อรู้ว่ากามคุณยังอยู่ครบปุถุชน เพื่ออยู่กับโลกและผลปรารถนาเป็นพระพุทธบิดา เป็นพระพุทธมารดาในอนาคตและเช่นเดียวกัน คือ คิดผิดคู่ ๓ ครั้ง ต้องจุติ ทั้งเป็นผู้ควบคุม และเป็นผู้สอนวิทยาการทุกชนิด โดยเฉพาะ คือวิชาสางไส หรือ ไสยศาสตร์ คือวิชาผีบอก ที่สมัยนี้เรียกกันว่า วิชาทิพยศาสตร์ จึงมีกลิ่นควันเทียน แม้จ้าวแม่ยาซื่อฟ้า เมื่ออยู่ในภาคแม่ยาซื่อฟ้า หรือแม่เลี้ยง ยังมีกลิ่นควันธูปอบเชย จึงคล้ายหรือเป็นสวรรค์ชั้นดุสิต ขุนดำรงสันดุสิตเทวราช ทรงรองพระเศียรช้าง มีนามว่า คเณศวร ผู้ใหญ่คณะ พิฆเนศวร์ จอม หรือฆ่าอุปสรรค มงคลบดี เจ้าการมงคล ศิลปวิทยานายก ฯลฯ ขุนหญิงเมื่อดำรงภาคสันดุสิตเทวี ชื่อ สุนันทวดีเทวี และที่นี้อยู่กันมาก กะอย่างต่ำก็ ๑๐ เขต คือ พระอนาคตวงศ์ ๑๐ นั้น เช่น ท่านมนขอมพิษณุ ซึ่งดำรงชื่อ "สันดุสิตเทวราช" ผู้หนึ่งแทนที่ นิมิตนิยตบรมโพธิสัตว์ภาคนี้มีกลิ่นกำยาน ภาคอื่น เช่นขอมหรือธรรมวิทยาจารย์มีกลิ่นบัวหลวง และมีภาคอื่น ๆ อีกถึงพันภาค พระมเหษีเทวี ชื่อ กัณฉิกา ท่านมนขอมนี้ ที่ทั่วไปรู้จักกันว่า สิริอริยเมตเตยยโพธิสัตว์ หรือพระศรีอารย์ คือ พระเมตเตยยสัมมา-

ทรัพย์มรดกของพระภิกขุสงฆ์จงเลื่อนลอยมาเถิด ครั้งนั้น สมเด็จพระสัพพัญญุกกุสันธทรงทราบวาระจิตแล้ว จึงตรัสให้บริขาร ๘ นั้นลอยมาตกลงตรงพระพักตร์พระเจ้ามหาปนาทบรมจักรพรรดินั้นด้วยพระพุทธานุภาพ สมเด็จพระเจ้ามหาปนาทบรมจักรพรรดิได้ทอดพระเนตรเห็นเป็นมหัศจรรย์แล้วได้ใช้พระหัตถทั้งคู่นั้นประคองบริขาร ๘ ยกขึ้นเหนือเศียรเกล้า ตรัสว่า-บริขาร ๘ เราจักอาศัยท่านออกจากสังสารทุกข์ ให้ได้พบพระนิพพานอันประเสริฐสุดวิสัย ตรัสเสร็จแล้วทรงเปลื้องเครื่องราชอิสริยาภรณ์ออกจากพระวรกายแล้ว ได้ครองสบงทรงจีวรซ้อนสังฆาฏิพาดคาดกายพันมั่นคงทรงเพศบรรพชิตอุปสมบทเป็นภิกขุภาวะสำเร็จแล้ว จึงเอาพระมหามงกุฎแก้ววางลงในฝ่าพระหัตถแล้วตรัสว่า-มงกุฎแก้ว จงไปสู่สำนักสมเด็จพระพุทธเจ้าแล้วกราบทูลพระองค์ว่า-บัดนี้ พระเจ้ามหาปนาทบรมจักรพรรดิเสียสละราชสมบัติออกทรงเพศบรรพชิตเป็นพระภิกขุในพระพุทธศาสนาแล้ว มีความปรารถนาเพื่อจะมายังสำนักสมเด็จพระทศพลญาณ ท่านจงไปกราบทูลดังนี้แล้ว มหามงกุฎแก้วก็เลื่อนลอยไปในอากาศเวหาประดุจว่าพระยาราชหงส์ถึงแล้วจึงลงยังสำนักแล้วตั้งอยู่แทบพระบาทได้กราบทูลดุจมีวิญญาณ สมเด็จพระบรมโลกุตมาจารย์ได้ตรัสรับว่า-สาธุ แล้ว ลำดับนั้น สมเด็จพระเจ้ามหาปนาทบรมจักรพรรดิซึ่งสำเร็จเพศเป็นพระภิกขุด้วยพระพุทธดำรัสว่า-สาธุ ดังนี้แล้ว จึงเป็นอุปสมบทสมบูรณ์แล้วด้วยพระองค์ก็เที่ยวโคจรบิณฑบาตไปตามละแวกบ้านได้อาหารบิณฑบาตพอเป็นยาปนมัตก็บริโภคฉันพอทรงพระชนม์ชีพสำเร็จแล้ว ก็เจริญพระกัมมัฏฐานอยู่ในที่อันสมควร พิจารณาซึ่งพระพุทธคุณว่า-อิติปิ โส ภควา เป็นอาทิ และ เจริญกายคตาสติ-กัมมัฏฐานว่า-เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ฯลฯ (ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ฯลฯ) เป็นต้น ทรงเจริญไปด้วยอุตสาหะตลอดอย่างนั้น ได้ยังโลกียฌาน และอภิญญา ๕ ให้บังเกิดขึ้นด้วยพระบารมีที่สร้างสมมานานแล้วนั้น จึงเหาะลอยขึ้นไปโดยทางอากาศเวหากระทั่งถึงสำนักสมเด็จพระพุทธเจ้า พอได้โอกาสจึงเข้าเฝ้าได้ทัสนาการพระรูปโฉม และ พระสิริลักษณะของสมเด็จพระกุกกุสันธสัมมาสัมพุทธองค์อันประดับด้วยพระมหาปุริสลักขณะ ๓๒ และ อนุพยัญชนะ ๘๐ อันงามบริบูรณ์ครบทุกประการแจ่มแจ้งแล้ว ก็บังเกิดปีติโสมนัสปลาบปลื้มเต็มเปี่ยมซาบซ่านทั่วสรพางค์ตลอดสกลกายแล้วก็สลบลง ณ ที่นั้น สมเด็จพระภควันต์ทรงเอาอุทกวารีประพรมลงเหนือพระอุระก็ทรงฟื้นสมประฤดีขึ้นมาแล้วพระองค์จึงถวายนมัสการกราบลงด้วยเบญจางคประดิษฐ์แทบพระบาท กราบทูลอาราธนาให้สมเด็จพระพุทธองค์ทรงประทานพระสัทธรรมเทศนา ครั้งนั้น สมเด็จพระกุกกุสันธทศพลบรมศาสดาจารย์ก็ทรงประทานพระสัทธรรมเทศนาว่า-ภิกขุท่านจงพิจารณาซึ่งสภาวธรรมที่จะนำตนไปสู่พระนิพพานด้วยตนเองเถิด

พระภิกขุมหาปนาท ฯ บรมโพธิสัตว์วรพุทธางกูรได้สดับกระแสพระพุทธดำรัสตรัสเป็นนัยดังนั้นแล้วพระองค์ก็ปีติโสมนัสอิ่มอาบซาบซ่านทั่วสรพางค์กาย จึงทรงอธิษฐานใช้เล็บของพระองค์ให้คมดุจมีดโกนเด็ดเศียรเกล้าตรงคอให้ขาดแล้วจับยกขึ้นกระทำสักการะบูชา ฝ่ายเศียรเกล้านั้นได้กราบทูลว่า-พระองค์พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์ได้โอกาสโปรดฝูงสัตว์ทั้งหลายก่อน ข้าพระองค์มีความปรารถนาเป็นพระพุทธองค์เมื่อภายหลัง ด้วยผลศีลทานของข้าพระองค์ใน

———*———

สัมพุทธในอนาคต อีกผู้หนึ่งคือ องค์ที่ ๑๐ สุดของอนาคตวงศ์ คือ สิริสุมงคล เทพโพธิสัตว์ หรือ จ้าวเหลืองทองฟ้า หรือ ขุนสือไทยฟ้า หรือ เทพกุมารทอง ฝ่ายสิริสุมงคลธรรม สีเหลืองทองแกมเขียว หรือ สีบุศราคำไทยกลิ่นกุหลาบ ในภาคยุติธรรมกุมาร คือ พระองค์ด้านเรศวรมหาวีราชเจ้า ความจริงไม่ใช่สีดำ สีคราม ต้องอาศัยสีครามเพื่อรักษาธรรม กลิ่นดอกผักตบ เมียชื่อ สิรินันทา หรือ รื่นสิริ สีเหลืองดอกฟักทอง กลิ่นและใช้ดอกสายน้ำผึ้ง เป็นเทพดรุณี คู่อกดอกจงกลนีตูม คือ บัวเผื่อนสีฟ้าครึ่งดอก ยอดแดงเม็ดมะปรางอยู่สวรรค์ชั้นสันซื่อฟ้า ดุสิตสวรรค์ทั้งมีอยู่กันมากมาย แสงเหลืองอ่อน

ชั้น ๑๐ (๗) ลายขวัญฟ้า ขุนลายเรืองฟ้า จ้าวแม่ขุนหญิงโพสบ ขุนสีขาวนวล ตองอ่อนกลิ่นแป้งกระแจะ ทัดดอกปุ่น (บุนนาค) รัดเกล้าเทริดยอดชั้น นุ่งเขียวใบไม้ หรือ อินทนิลแก่ สร้อยสะพายคู่ ขุนหญิงสีเหลืองเปลือกข้าว กลิ่นข้าวใหม่ ดอกชำมะนาดดอกกะเบา รัดเกล้าเพชรเหลืองยอดนาง ถุงเขียวใบข้าว ลายยกลายหน้า และลายเชิงชายทอง สะไบตองอ่อน ใบข้าวอ่อน ลายดอกพิกุลทองคล้ายหรือเป็นสวรรค์ชั้น "ยาม" ซึ่งแปลว่า กำหนด หรือ ลายขวัญ ชั้นนี้มีพิเศษ มีอาการใกล้เคียงมนุษย์ คือต้องจับต้องคลึงเคล้า ซึ่งหน้าที่ให้กระทำ หรือเป็นหน้าที่ แต่ไม่เป็นไปในทางกามคุณอย่างคน เป็นไปในด้านการประโยชน์สรรพชีพชีวิตทั่วไป ซึ่งต้องทำตามหน้าที่และเวลากำหนด คือ จ้าวแม่ขุนหญิงโพสบเกิดมีประจำอุรางคภาคคู่ หน้าอกลูกน้ำเต้า หรือ ลูกมะพร้าวสังขยาเจียนป้อม ส่วนคู่ยอดแดงลูกตำลึงสุก

ครั้นนี้ ขอเชิญองค์พระอัครมุนีพระผู้มีพระภาคเจ้าโปรดเสด็จสู่พระนิพานก่อนเถิด ข้าพระองค์ขอตามเสด็จพระพุทธ-องค์เข้าสู่พระนิพานต่อภายหลัง พอขาดคำแล้ว พระภิกขุมหาปนาทบรมจักรพรรดิก็ดับขันธ์สิ้นชีวิตินทรีย์ และพลันนั้น พระเศียรซึ่งตั้งบนฝ่าหัตถทั้งคู่ก็เกร็งแข็งด้วยอานุภาพอธิษฐานชูบูชาอยู่ตามเดิมนั้นก็ลุกโพลงขึ้นตลอดถึงพระสรีรสร-พางค์เป็นดวงประทีปเทียนสักการะบูชาพระผู้มีพระภาคเจ้าพระกุกกุสันธสัมมาสัมพุทธองค์, พระธรรม, พระสงฆ์, ตาม ธรรมนิยม มีกลิ่นหอมเป็นทิพย์ มีสว่างกระจ่างแจ่มแจ้ง ไม่มีควันอบอวล ไม่ร้อนอบอ้าว เป็นดวงสุกโพลงเฉพาะไม่ ไหม้ลุกลามไปอื่น ทั้งนั้น เป็นไปตามพระพุทธานุภาพที่ได้ทรงโปรดประทาน ส่วนพระภิกขุพระเจ้ามหาปนาทบรมจักร-พรรดินั้นก็จุติไปอุบัติเกิด ณ ดุสิตสวรรค์เสวยทิพยสมบัติเป็นสุขสถาพร

พระเจ้ามหาปนาทบรมจักรพรรดินี้ ในเรื่องว่า-ครองอาณาจักรวรรดิ หรือ จักรพรรดิราชสมบัตินั้น ซึ่งมีทวีป ใหญ่ทั้ง ๔ จะเห็นในปัจจุบันนี้มีก็คือ-ชมพูทวีป คือ ทวีปเอเชียยุโรป ๑ กาฬทวีป ทวีปดำ คือ แอฟริกา ชาวคนดำ-เป็น ๒ กัทมทวีป ทวีปเทา คือ โปลา ออสเตรเลีย ชาวคนเทา เป็น ๓ ปภัสรทวีป ทวีปแสงแดง หรือ ปุพวิเทห คือ ทวีปตะวันออก ก็คือ เอมุก, อมริก, อเมริกา, ไทยว่า มริกัน เป็นที่ ๔ จึงทรงอำนาจมาก ในระยะที่ขุนคลังแก้วไปนั้น-ต้องเหาะไป แม้ เสด็จไปเอง ก็ต้องทำฌานสมาบัติให้เกิดขึ้นเป็นพลัง หรือ เป็นอิทธิพล (กำลังแรงฤทธิ) จึงเสด็จเหาะลอยลิ่วไปได้ และมี ชื่อ-แก้ว (รตน) ตลอดทั้งหมดนั้น กับ คนไทยนี้ก็ไปอยู่ทั่วมาแล้ว จึงเห็นว่า-เป็นไปได้ ได้นำมาอ้างขึ้นตามต้นเรื่องนั้น ทั้งอนาคตวงศ์นี้ก็เป็นต้นเรื่องดึกดำบรรพ์ทั้งในอดีตและ อนาคต และทั้งทวีปใหญ่ในโบราณก็มี ๔ ชื่อ คือ ๑. ชม พูทวีป ๒. อุตตรกุรุทวีป ๓. ปุพพวิเทหทวีป ที่ใกล้กับไทยก็ลงไปถึงออสเตรเลีย ๔. อมรโคยานทวีป ชื่อก็ใกล้กับ-เอมุก อมริก อเมริกา ก็มีทางอยู่อย่างนี้

สมเด็จพระเจ้ามหาปนาทบรมจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า ซึ่งได้ทรงกระทำปรมัตถทานบารมีในครั้งนั้น ทรงสละ หมดทุกอย่างตั้งแต่จักรพรรดิราชสมบัติอันเกิดเอง และ พระราชโอรสธิดา พระมเหษี หรือจักรพรรดินี อิตถีรัตน คือ นาง แก้วนั้น ได้ทรงอธิษฐานให้ทรงสภาพอยู่ตามเดิม ได้สละให้ขุนคลังแก้ว ทรงประกาศ และ กระทำพระราชพิธีราชาภิเษกให้ เป็นจักรพรรดิแทน เป็นการสักการะบูชาที่ขุนคลังแก้วนำข่าวกับ จดจารึกคุณ และ วาดเขียนพระรูปโฉมพระผู้มีพระภาค เจ้ามาถวายให้ทอดพระเนตรทรงทราบแน่ชัดแล้วครั้นเมื่อได้เสด็จไปถึงเข้าเฝ้าได้ทอดพระเนตรเห็นพระคุณพิเศษ พระสิริ-ลักษณะ พระอาการ ๓๒ ชัดเจนแล้ว ได้ถวายพระเศียรเกล้า และ พระสรีรสรพางค์กายจุดเป็นประทีปเป็นแสงสว่างถวาย เป็นพระพุทธบูชา, พระธรรมบูชา, พระสงฆบูชาในครั้งนั้น จึงเป็นปรมัตถบารมียอดสุดทุกชนิด เมื่อดับขันธ์ไปแล้ว ก็ไป อุบัติ ณ ดุสิตภพ ในภายหลังต่อมา ก็มาอุบัติเพื่อเสริมสร้างและรวมช่วยพระอนาคตวงศ์ด้วยกัน ณ พระศาสนาพระโค-นาคมนสัมมาสัมพุทธองค์ พระกัสสปสัมมาสัมพุทธองค์ ในกาล-พระโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ ได้มาเกิดเป็นช้างป่าปาลิ-ไลยยกะ แม้เป็นเจ้าโขลงก็ได้หลีกออกจากโขลง เพราะเบื่อหน่าย ได้มาพบพระบรมศาสดา ณ ปาลิไลยยกวัน ก็เพราะเหตุที่-

---

———*———

และมีขุมยอดคล้ายแหวนยอดเพียงตุ่ม ๆ กำหนดเวลาลายขวัญจะนานเท่าไรไม่รู้ เทียบกับมนุษย์ เช่น เวลา เช้า เย็น ซึ่งเป็นเอง สะไบจะพริ้ว คล้ายถูกลมกระโชกพัดให้ปลิวหลุดออก ทั้งคู่จะมองตาสบกันแล้ว ขุนเอื้อมคู่มือข้างขวากุมยอดเต้าซ้าย ข้างซ้ายกุมยอดเต้าขวา ซึ่งจ้าวแม่ ขุนหญิงยืนตรงคู่เต้าคัดก็ยื่นตรง ขุนใช้อุ้งคู่มือนั้นอัดเบา ๆ คู่เต้าคัดขึ้นทันทีถึงอูมกลมตึงเปง จ้าวแม่ขุนมองดูเห็นคัดเต็มที่แล้วหันออก ไปหน้าวิมานแก้วมรกตอ่อน ใช้สองมือประคองคู่เต้าแล้วบีบน้ำนมพุ่งกระจายออกไปเป็นฝอยปลิวไปทั่ว ครูใหญ่จึงหมด เล่าว่า ถ้าถึงกำหนด ไม่จับและไม่ยอมให้จับก็ไม่มีน้ำนมซึ่งผิดประเพณีโลกชั้นนี้ จึงมีกำหนดต้องจับและต้องให้จับเมื่อมีน้ำนมแล้วก็บีบปล่อยปนลงในสายลมฝน ตกลงเป็นกระแสรสในพืชพรรณธัญญาหาร คือ ข้าว กล้วย ถั่ว งา ง้วนดิน ดินถนัน ฯลฯ ขุนอัดกำลังอินทรีย์รส แม่รับและเลี้ยงต่อสืบลายขวัญ คือชีวิต ท่านให้ดูและเล่าบอกเพื่อให้รู้เรื่องผีบอก ยังมีนิมิตอย่างนี้อีก ๘ ทิศ นับตะวันออกเป็น ๑ และเฉียงเป็น ๒ อย่างนี้ตลอด ๔ ทิศ จึง เป็น ๘ คู่นี้ อยู่กลางเป็นต้นหัว นับเป็น ๙ มีกันมาก แต่ละทิศสุดขอบมอง สวรรค์ชั้นยามในพระพุทธศาสนา มีกล่าวเพียงว่า ท้าวเทวราช ชื่อ สุยาม ไม่ได้กล่าวอะไรมากนัก ชั้นลายขวัญฟ้าไทยมีเรื่องผีฟ้าเลี้ยงโลกอย่างนี้ ตามเหตุผลครั้งโบราณ ท่านคงคิดธรรมชาติที่ไม่รู้ว่าเป็น อย่างไรท่านจึงเรียกว่า "ผี" เช่น "ผีบอก" "ผีสร้าง" ชมพูทวีปเรียกชื่อ "ผี" ว่า "เทพ" เดี๋ยวนี้เรียกว่า "ธรรมชาติ" เท่านั้นเอง ตามใจความแล้ว ก็คือชื่อที่ไม่รู้จักกันเท่านั้น ก็ธรรมชาติ ที่ไม่รู้กันนี้ ยังมีอีกอย่างหนึ่ง-ก็คือธรรมชาติที่เป็นพลังงานที่เรียกกันว่า **ขลัง** หรือ **คงกะพัน-**

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงระอาคณะสงฆ์ที่ทะเลาะกันถึงแตกเป็น ๒ ฝ่ายพระองค์สอนเท่าไรก็ไม่เชื่อฟังจึงเสด็จเฉพาะพระองค์เดียวหลีกออกไปยังป่าปาจีนวังส และ เสด็จสู่ป่าปาลิไลยยกะประทับ ณ ถ้ำผาเชิงเขาในป่านั้น ช้างป่านี้ได้พบ และ ได้อภิบาลรักษา ทั้งเที่ยวเสาะหาผลไม้มาถวายเป็นอาหารบิณฑบาตตลอดกาล ๓ เดือน-พรรษา เป็นพระพุทธพรรษาที่ ๑๐ นั้น ต่อมา ป่านี้จึงมีชื่ออีกว่า-รักขิตวัน ป่าอันช้างรักษาแล้ว ช้างป่านั้น ได้อภิบาลกระทำอุปัฏฐากตลอด ๓ เดือน ณ พรรษาที่ ๑๐ นั้น ในกาลออกพรรษา พระอานนทเถร และ คณะสงฆ์ได้ไปเฝ้ากราบทูลข่าวอาราธนาให้เสด็จกลับ ทรงรับแล้วและชวน ให้โปรดช้าง ในกลางคืนนั้น ช้างได้ไปหาผลไม้มากพอ รุ่งเช้า ได้ถายเป็นอาหารบิณฑบาตเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงเสด็จกลับ ช้างได้ตามส่งเสด็จถึงแดนมนุษย์ ตรัสให้กลับ ได้ยืนร้องไห้น้ำตาไหลมองดูกระทั่งลับสายตาพลันหทัยแตกจึงเคลื่อนไปเกิดเป็นปาลิไลยยกเทพบุตรมีอัปษรเป็นอันมากเป็นบริวาร ณ วิมาณทองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ภพ และ ครั้งนั้นก็เป็นบารมี ๑๐ เพราะมีใจนึก ซึ่งให้พระองค์รู้ได้ จึงเป็นสัจจาธิษฐานบารมีได้ที่ยอดสุดก็คือ-ความเลื่อมใสกระทั่งหทัยแตกซึ่งได้เปลี่ยนอัตภาพช้างไปเป็นเทพบุตรนั้น ภายหลังแต่นั้นมาพระสารีบุตรเถรได้เข้าเฝ้า และทูลถาม พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเล่าแสดงแก่พระเถรแล้ว พระเถรได้รวบรวมพระดำรัสตรัสเล่าทั้ง ๑๐ พระองค์นั้นเป็นส่วนหนึ่ง หรือ เป็น-คัมภีร์ ๑ ชื่อเรียกว่า-คัมภีร์อนาคตวงศ์ หรืออนาคตวงศ์ ในอนาคตวงศ์นี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสเล่าให้พระสารีบุตรฟังว่า-ช้างปาลิไลยยกะนี้ ในกาลพระศาสนาพระกุกกุสันธสัมมาสัมพุทธองค์นั้น ได้เกิดเป็น-พระเจ้าจักรพรรดิมีนามชื่อว่า-สมเด็จพระเจ้ามหาปนาทบรมจักรพรรดิได้ทรงบำเพ็ญปรมัตถทานบารมียอดสุดแล้ว จึงตรัสพยากรณ์แก่พระสารีบุตรเถรว่า-ด้วยอานิสงสที่ได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ ในฐานะวิริยาธิกสัมมาสัมพุทธภูมินั้น จึงมีผลให้ได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิให้ได้พบพระกุกกุสันธสัมมาสัมพุทธองค์นั้น และ มีโอกาสให้ได้กระทำปรมัตถทานบารมียอดสูงสุดแล้วซึ่งไม่มีเทียบเท่าในสมัยนั้น ก็ได้เป็นนิยตโพธิสัตวซึ่งเที่ยงแท้แน่นอนว่าจะได้ตรัสรูเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธองค์มีนามชื่อว่า-พระสุมงคล-สัมมาสัมพุทธองค์เป็นพระองค์ที่ ๑๐ ในอนาคตกาล ซึ่งยังมีกาลอีก ๕ อสงขัย ๔ แสนกัป ที่ยังไม่ถึงนั้น

และในอนาคตวงศ์นั้น ยังมีตรัสเล่าเรื่องเบื้องต้นก่อนกว่านั้นอีก ซึ่งย้อนลึกเข้าไปถึงกัปก่อนนั้นประมาณ ๑๐ อสงขัย ๒ แสนกัปในจำนวน ๑๖ อสงขัย ๔ แสนกัปอันเป็นระยะกาลนิยตโพธิสัตว์ครั้งนั้น ก็คือสมัยกาลที่พระสิริอริย-เมตเตยนิยตบรมโพธิสัตว์ หรือที่ไทยเรียกว่า-พระศรีอารย์ซึ่งทรงบำเพ็ญเป็นพระวิริยาธิกสัมมาสัมพุทธภูมินั้น ได้ทรงกระทำเป็นปรมัตถทานบารมียอดสูงสุดนั้น ซึ่งพระเจ้ามหาปนาทบรมจักรพรรดิก็ได้เป็นผู้นำข่าว, รับผลสละ, จึงชื่อว่าเป็นผู้ร่วม และ ส่งให้ทรงกระทำกระทั่งสำเร็จในครั้งนั้นเช่นเดียวกัน

ในกาลที่-พระสิริอริยเมตเตยยบรมโพธิสัตว์ได้กระทำปรมัตถบารมียอดสูงสุดขึ้น เป็นอดีตกาลประมาณถึง ๑๐ อสงขัย ๔ แสนกัปล่วงมาแล้ว ได้อุบัติเป็น-พระเจ้ามหาสังขบรมจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า ณ อินทปัตตมหานคร แต่ในกาลนั้น มีพระนามขนานว่า-พระเจ้าบรมสังขจักรพรรดิราชาธิราชเจ้าทรงสมบูรณ์ด้วยรัตนสมบัติ, สุวรรณสมบัติ, และราชสมบัติทุกประการ สำหรับ-สัตตรัตนสมบัติ ๗ ประการนั้นเป็นชุดน้ำอันมี-มหาสังขทักขิณาวัตเวียนขวาสถิต ณ เชิง

------*------

ศักดิ์สิทธิ์ และ ที่บันดาลเป็น-**พลานุภาพ** เช่น **ขึ้นครู** อันนี้ก็มองไม่เห็น จึงเรียกกันว่า-**ทรงสาง** และ **ของขึ้น** ก็คือ-**ธรรมชาติที่ปลุกเสกกันขึ้น** เป็นวิชาการเร้นลับ หรือธรรมชาติเร้นลับนั่นเอง

ชั้น ๘ (๘) อินขวัญฟ้า ขุนอิน และ **ขุนหญิงกวักทองมา** (บอกว่าเกิดเป็นไทยมามาก ชื่อนี้คนไทยรู้จักตลอด คิดและเรียกหากันทั่วไป จึงใช้ชื่อนี้) วิมาณทอง ลวดลายกนกนพรัตน กลาง ๓ ยอด กลางสูง ขวาซ้ายต่ำกว่า และมีอย่างนี้ แต่ย่อมกว่าเรียงกันเป็นแถวออกไป ๘ แถว ๘ ทิศ มากเท่าไรไม่รู้ เพราะสุดสายตามองเห็น วิมาณกลางนั้น เป็นที่อยู่ ที่สนามหน้ามีต้นไม้ใหญ่ มีแท่นอ่อนนุ่มต้นไม้นั้น มีดอกหอมตลอดจึงคล้ายวิมาณไพชยนต์ ซึ่งมีปาริฉัตต แคฝอยอยู่ ขุนสีเขียวใบไม้แก่ หรือเขียวอินทนิล รัดเกล้าเทริดชั้นช่อผ้าจูงหางหงษ์สนับเพลา เสื้อทรงอินทนูยอด มีสร้อยสะพายและทับทรวง กลิ่นธูปจันทน์ขาว ภาค **พระทรงเมือง** หรือ **พระสยามเทวาธิราช** หรือ **พระไทยเทวาธิราช** ขาวเหลืองคล้ำ กลิ่นมะลิสด **ขุนหญิงกวักทองมา แม่ศรีเรือนงาม แม่ศรีไทย พระขวัญเมือง** (คืออุมาเหมวดี อินทรานี พระแม่ศรี ที่เชิญมาเล่นฟ้อนรำแม่ศรี) สีแดงร่มใบ กลิ่นน้ำอบไทยร่ำ ถุงและสะไบสีไพล บางทีเขียวใบไม้อ่อน ในภาคแม่ศรีขาว เหลืองระหงกลิ่นมะลิป่า มักทรงเครื่องเหลืองทอง รัดเกล้าชั้นช่อเล็ก พู่บ่า อินทรนูรูปดอกบัวเผื่อนเล็ก มีนิมิตลูกชายชื่อ **ร่วงขวัญไทย**

ตั้งบนพานทองใหญ่เป็นนิมิตหมายรู้ พระองค์เสวยราชสมบัติอยู่พร้อมด้วยผาสุขเกษมสำราญตลอดกาลนาน ทรงมีพระสติสัมปชัญญ ทรงระลึกได้จึงทราบถึงพระสัมมาสัมโพธิญาณบารมี ๑๐ ซึ่งได้ทรงบำเพ็ญมาแล้ว ในชาตินั้น ก็จะต้องทำชั้นยอดสูงสุดนั้นอีก ณ วันหนึ่ง ทรงประทับนั่งภายใต้พระเสวตร์ฉัตรแล้วทรงดำริว่า-ใครนำข่าวพระพุทธ, พระธรรม, พระสงฆ์, มาบอกให้ทราบแล้ว ต้องทรงสละจักรพรรดิราชสมบัติให้แก่ผู้นั้น จะเสด็จออกบวช จึงเสด็จไปประทับ ณ ที่ประตูพระราชวังนั้น

ก็กาลนั้น เป็นกาล-พระศาสนาของ-สมเด็จพระสิริมิตสัมมาสัมพุทธองค์ ซึ่งได้เสด็จอุบัติ ณ อุตรประเทศ คือ พาราณสีซึ่งกาลนั้นมีชื่อว่า-อุตร ซึ่งเป็นทั้งชื่อประเทศ และเป็นชื่อทิศทางด้วย ครั้นถึงกาลก็ได้เสด็จออกมหาภิเนกษกรมได้ตรัสรู้เป็น-สมเด็จพระสิริมิตสัมมาสัมพุทธองค์แล้ว ทั้งได้ทรงแสดงธรรมจักกัปปวิฏฐนสูตร์จบแล้ว ซึ่งให้เกิดมหัศจรรย์มีหมื่นโลกธาตุสั่นสะท้านสะเทือนหวั่นไหวกระทั่งรัตนปราสาทและ มหาสังข์ก็หวั่นไหวสั่นสะเทือนแต่มิแตกร้าว และ พลัดตก ซึ่งเป็นเหตุให้สมเด็จพระเจ้าบรมสังขจักรพรรดิทรงทราบ และ ระลึกได้ จึงคอยฟังข่าวอยู่ตลอดกาลนาน กระทั่งถึงวันที่พระองค์ทรงดำรินั้น และ สมเด็จพระสิริมิตอรหันตสัมมาสัมพุทธองค์ได้ทรงวางพระพุทธศาสนาแล้ว กระทั่งมีบริษัท ๔ ครบบริบูรณ์แล้ว

ในกาลนั้น บุรุษเข็นใจชื่อว่า-ปนาท ได้ออกบวชเป็น-สามเณร แต่แม่นั้นได้เป็นข้าทาสีเขาอยู่สามเณรปนาทมีความตั้งใจจะแสวงหาทรัพย์มาถ่าย ครั้นได้ทราบข่าวนั้นแล้ว พอมีหวังว่าคงจะได้ทรัพย์ถ่ายได้ จึงเดินทางไปอินทปัตตมหานครซึ่งมีระยะทาง ๑๖ โยชน์ ถึงอินทปัตตมหานครในวันที่-สมเด็จพระบรมสังขจักรพรรติเสด็จไปประทับ ณ ประตูพระราชวังนั้นพอดี สามเณรซึ่งครองเพศอย่างนั้นจะเข้าไปทวยชนชาวพระมหานครไม่รู้จักสามเณร เพราะไม่เคยเห็น จึงสำคัญว่าเป็น-มหายักษ์ จึงใช้ไม้ไล่ทุบตี สามเณรจึงวิ่งไปถึงประตูมหาราชวัง ตรงพระพักตร์สมเด็จพระเจ้าบรมสังขจักรพรรดิพอดี พระองค์ทอดพระเนตรเห็นแล้วก็มิได้ทรงรู้จัก เพราะได้ทรงพบเห็นเป็นครั้งแรก จึงตรัสถามว่า-เจ้าเป็นอะไร ก็ทรงได้ฟังคำตอบว่า-เป็นสามเณร ตรัสถามต่อไปว่า-หมายความว่าอย่างไร ทรงฟังคำตอบว่า-สงบบาปภายนอกแล้วตั้งอยู่ภายในกุศล ทั้งชื่อนี้มาจากพระภิกขุ ซึ่งเป็น-พระสงฆรัตนะ ดังนี้แล้ว ก็ทรงชื่นชมยินดีเป็นปีติโสมนัสอิ่มอาบปลาบปลื้ม พอคิดว่าจะไปไหว้สามเณรพระองค์ก็ลอยตรงไปตกลงตรงหน้าสามเณร พลันนั้น ก็ดลบันดาลให้ดอกปทุมชาติใหญ่ผลุดขึ้นบานกลีบออกรองรับพระองค์ไว้จึงมิได้เป็นอันตราย ได้ทรุดพระองค์ลงถวายนมัสการด้วยเบญจางคประดิษฐ์ จึงตรัสถามต่อไปอีก ก็ได้ทรงสดับว่า-พระสงฆรัตนนั้น ได้ประทานจากพระโอษฐ์สมเด็จพระสิริมิตสัมมาสัมพุทธองค์ซึ่งตรัสประทานให้ พอได้สดับพระนามว่า-พระสัมมาสัมพุทธองค์เท่านั้น ก็พลันสลบลง ครั้นทรงได้พระสติสัมปชัญญฟื้นคืนขึ้นแล้ว จึงตรัสถามต่อไปว่า-พระพุทธองค์เสด็จประทับอยู่ที่ไหน ได้สดับว่า-เสด็จประทับอยู่ ณ ปุพพารามมหาวิหาร ทางทิศเหนือ ห่างจากนี้ไป ๑๖ โยชน์ เมื่อได้สดับข่าวรู้แจ้งเช่นนั้นแล้ว หาได้อาลัยในสิริจักรพรรดิราชสมบัติไม่ ตรัสว่า-ทรัพย์ที่เป็นค่าถ่ายนั้น มีค่าเล็กน้อยไม่คู่ควรแก่สามเณรผู้นำข่าวพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์มาให้ทราบ จักรพรรดิ

———*———

ลูกสาวชื่อ **ศรีงามฟ้า** จ้าวพ่อและจ้าวแม่เป็นเพศหนุ่มสาวใหญ่ ลูกชายลูกสาวมีเพศวัยรุ่นอายุราว ๑๖ ลูกสาวในฐานะชื่อศรี จึงมักมาแทนแม่ในนามแม่ศรี และพระนางกวักทองมา ยังมีเพื่อนร่วม คือ (ร่วมผัว) ที่ใหญ่ ๆ อีก ๕ เรียกสั้น ๆ ว่า ๑ **แม่มิ่ง** ๒ **แม่ขวัญ** ๓ **แม่สวย** ๔ **แม่สาว** ๕ **แม่สะ** (๑)**แม่มิ่งเฟื่องฟ้า** จ้าวแม่แก้วต่าง ๆ ผิวสีแดงกุหลาบสด กลิ่นกุหลาบขาว นุ่งและห่มแดงเพลิงแดงเลือดนก รัดเกล้าประดับเพชรรัตน จึงชื่อรัตนาวดี และสุธรรมาบ้าง มีลูกชาย ชื่อ **แก้วยอดฟ้า** ลูกสาวชื่อ **ประกายแก้ว** (๒) **แม่ขวัญดวงฟ้า** จ้าวแม่ชมชื่น สีผิวเหลืองอ่อน กลิ่นอบเชย นุ่งห่มสีนวล รัดเกล้าพระนางเป็นจ้าวแม่ขุนทอง มีลูกชายชื่อ **อินขวัญฟ้า** และมีลูกสาวชื่อ **แสงขวัญฟ้า** ชื่อสุนันทาบ้าง (๓) **แม่สวยผ่องฟ้า** ผิวขาวผ่อง กลิ่นและประดับพุดซ้อน นุ่งห่มขาวประกายแสง รัดเกล้าพระนาง เป็นจ้าวแม่ขุนเงินและทิพกระยา มีลูกชาย ชื่อ **สุกแสงฟ้า** และลูกหญิงชื่อ **สินสายฟ้า** และ **แสงสายฟ้า** และแม่สวยผ่องฟ้านี้ ชื่อ โรหินีสจีบ้าง (๔) **แม่สาวเสื้องฟ้า** ผิวสีฟ้าอ่อน กลิ่นและประดับกระดังงา ทรงเครื่องสีฟ้าประดับไพลิน รัดเกล้าพระนางเป็นเจ้าแม่ขุมนาค และสุขเปรมปรี มีลูกชายชื่อ **อวบสรวลฟ้า** และ **อินสายฟ้า** ลูกหญิงชื่อ **สวยงามฟ้า** และยังมีอีกหลายคน และยังเป็นจ้าวแม่สร้างสิ่งสวยงามปรุงหรือเนรมิตของหอฯ ของแต่งประดับ จึงเป็นจ้าวแม่สวยงามทรัพยศิลปกรรม จึงมีชื่อว่า สุจิตราบ้าง (๕) **แม่สะสินฟ้า**

สมบัติทั้งหมดนี้จึงควร ขอถวายเป็นเครื่องสักการะบูชา จะใช้เป็นค่าถ่ายเท่าไรก็ได้ให้สามเณรลาสิกขาสึกแล้ว ได้ทรงอธิษ-ฐานจักรพรรดิสมบัติทั้งหมดนั้นให้คงอยู่ตามสภาพเดิมแล้วราชาภิเษกให้เป็น-บรมจักรพรรดิ ปกครองแทน และ ให้ทรงมีนามว่า-บรมสังขจักรพรรดิจนกว่าอายุขัย

พระเจ้าบรมสังขจักรพรรดินั้นทรงสละ-พระมงกุฎก็ทรงถอดสรวมให้ ฉลองพระบาทแก้วก็ทรงถอดแต่งให้ จึงทรงเหลือแต่พระองค์ และ ฉลองพระองค์เท่านั้น พระองค์เดียวได้เสด็จออกเพื่อสู่สำนักพระสิริมิตสัมมาสัมพุทธองค์ เพราะทรงสละสิริราชสมบัติจักรพรรดิหมดแล้ว จึงเสด็จอย่างสามัญด้วยประสงค์ทรงบำเพ็ญวิริยบารมีตามสถานะศักดิ์วิริยาธิกสัมมาสัมโพธิญาณ จึงตั้งพระทัยจะเสด็จให้ตลอดทาง ๑๖ โยชน์นั้น ได้เสด็จด้วยพระบาทเปล่า และ พละกำลังพระองค์ เพราะเสด็จพระบาทเปล่าตลอดทางไกลมากฝ่าพระบาททั้ง ๒ จึงแตกให้เลือดไหลกระจายออก เมื่อเจ็บปวดมากไม่คลายความเพียร ทรงใช้ฝ่ามือ และเข่าทั้ง ๒ คลานไปกระทั่งฝ่ามือ และ เข่าทั้ง ๒ แตกเลือดสาดไปตามแผ่นดิน ใช้ไม่ได้แล้ว จึงทรงใช้ทรวงอกถัดกระเถิบไป กระทั่งแตกเลือดสาดไป ใช้ไม่ได้แล้วก็ยังไม่หมดความเพียร จึงกลิ้งไปในทางนั้นทรงระลึกเพียงเพื่อให้ถึง เท่าที่ยังมีชีวิตอยู่

ณ เช้าตรู่คืนนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธองค์สิริมิตได้ทอดพระญาณเห็นแล้ว ในเวลารุ่งแล้ว พระองค์จึงทรงเป็นมาณพออกแล้ว ทรงเป็นสารถีขับรถทอง อาสนะร้อนขึ้น ท้าวสักกเทวานมินทรทรงทอดทิพเนตรเห็นแล้วพร้อมสุชาดาเทวี และ จานสุทธาโภชน เสด็จถึงพร้อมรถนั้น ถึงแล้ว พระสารถีจึงตรัสว่า-ใครขวางทางรถ จงหลีกไป เราจะขับรถไปดังนี้แล้ว ได้ยินแล้วจึงตอบไปว่า-เรารู้คุณพระสิริมิตพุทธองค์แล้ว จะไปเฝ้าพระองค์ ท่านควรขับรถหลีกไป ถ้าไม่หลีกก็จงขับไปบนหลังเราเถิด พระสารถีแปลงนั้นได้ตรัสว่า-ถ้าท่านจะไปเฝ้าพระพุทธองค์แล้ว จงขึ้นรถ เราจะพาไปเฝ้า ดังนี้แล้วตรัสว่า ถ้าท่านจะพาไปนั้น เราขออนุโมทนาสาธุแก่ท่าน ดังนี้ จึงพยุงพระองค์ลุกขึ้น และ ได้ขึ้นรถ พระสารถีก็ขับมาตามทางได้ครึ่งทางก็พบกับท้าวอมรินทรและ สุชาดา ได้ยกสุทธาทิพขึ้นแล้วตรัสว่า-ท่านสารถี ถ้าต้องการอาหารแล้ว จงโปรดรับเถิด พระสารถีจึงตรัสว่า เราต้องการมีคนป่วยทุพลภาพอยู่ จะให้บริโภค ได้ทรงรับแล้วส่งให้ พระเจ้าบรมสังขจักร-พรรดิทรงรับแล้วพอเสวยเท่านั้น อาพาธทั้งปวงก็ระงับหายหมด สรีรสรพางค์กายก็ปกติตามเดิม ครั้นเสด็จถึงแล้วได้พักรถตรงหน้าปุพพารามมหาวิหารนั้น ตรัสว่า-พระพุทธองค์สิริมิตสัพพัญญูประทับอยู่ข้างใน จงเข้าไปเถิดดังนี้แล้ว สารถีได้เสด็จลงจากรถ พอลับตาจึงทรงเป็นพระองค์สิริมิตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเปล่งพระพุทธรัสมีประทับนั่งคอยอยู่แล้ว

สมเด็จพระบรมสังขจักรได้ลงจากรถ ได้เข้าไปในปุพพารามมหาวิหารแล้ว ได้เข้าถึงที่ประทับได้พบพระผู้มีพระภาคเจ้าสิริมิตสัมมาสัมพุทธองค์ซึ่งประทับเปล่งพระพุทธรัสมีอยู่ ณ พระพุทธอาสน์เช่นนั้นได้ทอดพระเนตรเห็นพระองค์สมเด็จพระพุทธเจ้าอันประกอบด้วยทวัตติงสมหาบุรุษลักษณะ ๓๒ ประการ และ อสีติอนุพยัญชนะ ๘๐ ประการทั้งพระพุทธรัสมีโอภาสสว่างรุ่งเรืองอันเปล่งออกจากพระบวรกายที่ประทับนั่งอยู่ ณ พระพุทธอาสน์นั้นก็ทรงเกิดปีติปราโมทโสมนัสอิ่มอาบซาบซ่านปลาบปลื้มเต็มเปี่ยมจึงถึงวิสัญญีภาพสลบลงแล้ว ณ ที่ตรงพระพักตร์สมเด็จพระผู้มีพระภาค

------*------

ผิวนวลผ่องเดือนเพ็ญ กลิ่นและประดับดอกนางแย้ม ทรงเครื่องประภัสสรสีหม้อใหม่ หรือพระอาทิตย์แรกขึ้น รัดเกล้าพระนาง มีลูกชายชื่อ **ออสันฟ้า** ลูกหญิงชื่อ **สำรวลริ่น** และยังมีหลายคนซึ่งมาเกิดในเขตก็นำมาเป็นลูก และแม่สะนี้ คือ สะสม เช่น จัดดอกไม้ประดับ จัดเสียงขับร้อง จัดท่าฟ้อนรำ จัดสวนสวรรค์ จึงเป็นจ้าวแม่สนุกและทรัพย์ขุมปัญญากระทำและชั้นอินขวัญฟ้า (เช่นชั้นดาวดึงส์) นี้ มีการกระทำและชีวิตใกล้คน คือ มีสัมผัสกอดรัดจุมพิตกัน มีการปฏิพัทธ์กามฉันท์สุขแบบมนุษย์ เช่น อิศวรกับอุมากระทำกระทั่งมีศิวลิงค อุมาลิงค แต่ไทยเรียกว่า-ปลัดและเปรอ (อีเปือ) แต่ไม่หึงหวงกัน ที่ไม่มีเหตุการณ์อย่างนั้นก็มีเหืองเห็นพอ อย่างขุนอินมีเมียใหญ่อยู่ ๖ พระนาง มีตัวขุนอินอยู่ประจำเหมือนกัน ถึงเวลาก็มีพร้อมกันต่างคนต่างเชื่อว่าเป็นของตน แม้เทพกัญญาผู้ใหญ่ในชั้นนี้ ไม่ต้องการเป็นของขุนอิน ก็อยู่อย่างเอกสิทธิ์ ถ้าต้องการมีความรักและสุขสัมผัส จะมีเทพบุตรวรรณปรากฏตามที่เคยรักกันมาปรากฏในรูปและแบบคนรักเดิมต้องการเท่าไรก็ได้ แต่มีละอายใจ มีเพียงคนรักแท้เท่านั้น และอยู่ในส่วนบุญ ได้ถามและขุนอินเล่าต่อหน้านางกวักว่า เป็นส่วน (ภาค) หนึ่งแท้และจริง หรือภาคทิพย์ที่อำนวยพรให้ไป จึงไม่มีการหึงหวงกัน กับชั้นนี้เป็นหนุ่มสาวเต็มที่ ต่างรู้เห็นว่าตัวเองสวยงามเต็มที่ ซึ่งผูกใจคู่ของตัวอยู่ได้ ทั้งคู่

เจ้านั้น และ พระองค์สัพพัญญูสัมมาสัมพุทธองค์ได้ตรัสเรียกว่า-มหาบุรุษราชผู้ประเสริฐ ตถาคตอยู่ที่นี่แล้ว ครั้น-สมเด็จพระบรมสังขจักรได้พระสติและ อัสสาสะปัสสาสะ - ลมหายใจเข้าออกคืนแล้ว ด้วยปีติยินดีจึงคลานเข้าไปใกล้ ได้ประทับนั่ง ณ ที่สมควรแล้ว จึงยกพระกรขึ้นประนมบังคมเหนือศิโรตม์กระทำอภิวาทนมัสการกราบทูลว่า - สมเด็จพระพุทธองค์เจ้าผู้เจริญ บัดนี้ ข้าพระองค์มาถึงสำนักพระองค์เจ้าแล้ว ขอจงทรงพระกรุณาเป็นที่พึ่งแก่ข้าพระองค์ ได้โปรดตรัสแสดงพระสัทธรรมเทศนาอันอุดมให้ข้าพระองค์ฟัง ณ กาลบัดนี้ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่ามหาบพิตรผู้ประเสริฐ จงตั้งโสตประสาทสดับรสพระธรรมเทศนาของตถาคตแล้วพิจารณาธรรมกถา อันกล่าวคุณพระนิพพาน-บัดนี้ ดังนี้แล

สมเด็จพระบรมสังขจักรพรรดิได้ทรงสดับพระสัทธรรมเทศนาบทหนึ่งสิ้นเนื้อความแล้ว จึงทรงทูลห้ามเพียงแค่นั้น เพราะทรงคิดว่า-พระองค์สละหมดทุกอย่างแล้ว เหลือเพียงเศียรเกล้า และ พระสรีรสรพางค์กายเท่านั้น มีคุณค่าพอแก่พระสัทธรรมเทศนาบทหนึ่งเท่านั้น จึงทูลห้ามและได้กราบทูลว่า ข้าพระองค์ได้ฟังพระสัทธรรมของพระองค์ในกาลบัดนี้ พระองค์ทรงแสดงพระนิพพานอันเดียวเป็นที่สุดพระสัทธรรมอยู่แล้ว ข้าพระองค์จะตัดเศียรเกล้าอันเป็นที่สุดสรีร-กายแห่งข้าพระองค์ออกกระทำสักการะบูชาพระสัทธรรมเทศนาของสมเด็จพระพุทธองค์ก่อน ตรัสแล้ว พระเจ้าบรม-มหาสังขจักรผู้มีอัธยาศัยอันยิ่ง จึงทรงอธิษฐานขอให้เล็บคมดังพระแสงดาบใช้ตัดพระศอให้ขาดแล้ววางบนฝ่าพระหัตถ ตั้งปณิธานปรารถนาว่า-พระองค์ผู้ทรงสิริเป็นที่เฉลิมโลก เชิญพระองค์เสด็จสู่เมืองแก้ว คือพระอมตมหานิพพานอันเกษม-สานต์สำราญก่อนข้าพระองค์จะขอตามเสด็จสู่พระนิพพานภายหลัง ด้วยข้าพระองค์ได้ถวายเศียรเกล้าบูชาพระสัทธรรมเทศนาของพระองค์ในกาลบัดนี้ พอสุดเสียงปณิธานลง พระบรมโพธิสัตว์ก็จุติจิตสิ้นชีวิตไปบังเกิด ณ ดุสิตภพสวรรค์แล้ว ส่วนเศียรเกล้า และสรีรสรพางค์กายซึ่งหัตถประคองเศียรเกล้าชูขึ้นสักการะบูชานั้นก็แข็งทรงไว้พร้อมกับมีเปลวไฟลุกโพลงขึ้นตลอดลงมาถึงสรีรกายเป็นดวงประทีปสว่างรุ่งเรืองด้วยพระพุทธานุภาพทรงโปรดอนุเคราะห์ให้มีขึ้นเฉพาะ ไม่ลุกลามไหม้ไปที่อื่น ไม่มีควัน ไม่อบอ้าว มีกลิ่นหอมเป็นทิพสุคนธ์ ซึ่งเป็นขึ้นตามธรรมนิยมแห่งปรมัตถบารมียอดสูงสุดนั้น ในอนาคตวงศ์มีว่า-สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าพระสมณโคดมบรมศาสดาจารย์ของเราได้ทรงแสดงคุณานิสงส์ผลแห่งปรมัตถบารมียอดสูงสุดนั้นแก่พระสารีบุตรเถรว่าด้วยปรมัตถบารมี ๑๐ ยอดสูงสุดซึ่งได้บำเพ็ญในก่อน ๆ และ ในกาลนั้น สมเด็จพระเจ้าบรมสังขจักร์จะได้ตรัสรู้เป็น-พระอรหันตสัมมาสัมพุทธองค์ทรงพระนามว่า-พระสิริอริยเมตตเตยยสัมมา-สัมพุทธองค์เป็นพระองค์ ที่ ๕ ในภัทรกัปนี้ ในอนาคตกาล และ เป็นพระพุทธกาลที่ ๕ จึงเป็นองค์ที่ ๑ ในอนาคตนั้น ด้วยเหตุที่พระองค์มีพระสติปัญญา และ พระหทัยจิตอธิษฐานมั่นคงต่อพระสัมมาสัมโพธิญาณจึงเป็นความเชื่อมั่นคง และมีความเลื่อมใส ผ่องใสเสมอไม่เสื่อมคลาย เป็นศีลบารมี เป็นขันติบารมีเป็นนิจจึงส่งให้มี-พระสิริผ่องใส ทรงบำเพ็ญศีลบารมี วิริยบารมี ทานบารมีตลอดจึงไม่มีข้าศึก และเจริญด้วยความดีเสมอจึงส่งให้มีเป็น-อารยัน อริย ทรงเจริญเมตตาเป็นประธานเป็นนิจ และ ทรงสุภาพอ่อนโยน อ่อนน้อมตลอด จึงส่งให้เป็นที่ชื่นชมยินดีปรีดามหานิยม ได้เป็นนามชื่อ

——— * ———

ผิวสีใดก็เป็นอย่างนั้นตลอดเรียบสนิทอ่อนสลวยไม่ปรากฏข้อกระดูก เส้น เอ็น ส่วนลาดหน้าอกชายก็อย่างชาย หญิงเป็นปรากฏอย่างหญิง สาวเต่งตั้งที่ยอดแดงชมพูสดจึงใช้แต่สร้อยสะพายคู่ เพื่อให้คู่ของตัวเห็นว่าตัวเองสวยงามยิ่งกว่า แต่ถ้าใจใคร่ หรือต้องการให้คนอื่นใคร่ของตน ถือว่าผิด เกิดเป็นอกุศลจิต ราคจริตผิดที่แล้ว ครั้งที่หนึ่ง ราศีรัศมีจะจาง ครั้งที่สอง จะซีดและมัวหมอง เครื่องประดับจะเก่าคล้ำลง กลิ่นจะหืน ถ้ารู้สึกและยังไม่หมดบุญ ก็สงบโดยกระทำสมาธิในที่ลับนานบ้าง จะค่อยเปล่งปลั่งคืนสู่สภาวะเดิม นี่เป็นการกลับได้สติ ถ้ากลับไม่ได้ ครั้งที่ ๓ ราศีรัศมีหมองดำหมดกลิ่น เหม็นสาบตามอกุศลจิตตุปบาท ร่างกายและจิตใจกระวนกระวายถึงต้องจุติ ฉะนี้ จึงอยู่กันอย่างสุขสวัสดีชั่นนี้ คล้ายดาวดึงส์มาก แผกแต่ไม่ปรากฏ ๓๓ เทพบุตร และสถานสวนจิตรลดา ที่ส่วนหนึ่งเลยที่เที่ยวไปมีป่าเตียนสะอาด มีต้นไม้ใหญ่ ๆ ใบสดเขียวตลอด แต่ไม่มีใบแห้งหล่น พื้นที่เรียบราบเตียนตลอด มีอุโบสถศาลา และ เทพพระภิกษุ ชี (ภิกษุณี) อุบาสก อุบาสิกา ไปจำศีลภาวนากระทำสมาธิญาณกัน เป็นอารามวัดใหญ่โตมาก มีทั้งป่าไม้ ป่าละเมาะ ภูเขา ห้วย ลำธาร นก สัตว์ต่าง ๆ ว่าเป็น เทพบุตรเทพธิดาที่ชอบอยู่อย่างนั้น และชั้นนี้ที่ชื่อว่า อินขวัญฟ้า เป็นชื่อว่า อินทราธิราช คือ พระไทยเทวาธิราช หรือ พระสยามเทวาธิราช ยิ่งทรงช้างด้วยแล้ว อิศวรทรงวัว อินทสักกทรงช้างรบ ช้างยุทธหัตถี พวกชมพูทวีปไม่เป็น แต่คชพยุหะ คือ ขี่ช้างวิ่งเป็นขะบวนรบ ที่ใช้ช้างรบเห็นมีแต่ที่

ประจำว่า-เมตเตยย หรือ เมตไตร จึงเป็นนามประจำว่า-สิริอริยเมตเตยย (ออกเป็น ไ-ว่า ไตย บ้าง) ด้วยผลที่ทรงตัดเศียรเกล้า และ อุทิศสรีรร่างเป็น-ประทีปต้นสักการะบูชาซึ่งเสกสรรให้ทรงมหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประกอบด้วยฉัพพัณณรังสีพระพุทธรัสมี ๖ สีสว่างออกจากพระสรีรกายงามดุจสายน้ำทองอันไหลหลั่งออกมาตลอดทุกเมื่อ ด้วยผลที่เสด็จเดิน, คลาน, กลิ้ง, ไป และ หนังเนื้อเส้นเอ็นแตกให้เลือดไหลกระจายไปตามทางนั้นดลบันดาลให้เกิดเนื้อข้าวสาลีเกิดเองตลอดใช้บริโภคได้ และ ให้เกิดต้นกามพฤกษ์อำนวยสิ่งประสงค์เครื่องเลี้ยงชาวโลกได้ตลอดกาล ในกาลพระศาสนาของสมเด็จพระสิริอริยเมตเตยยสัมมาสัมพุทธองค์ ในอนาคตกาลนั้น

ส่วน-ปนาทสามเณรนั้น ซึ่งเป็นผู้นำข่าว-พระสิริมิตสัมมาสัมพุทธองค์ไปแจ้งแก่สมเด็จพระเจ้าบรมสังข-จักรพรรดิ และ สมเด็จพระเจ้าบรมสังขจักรพรรดิได้สละราชสมบัติสักการะบูชาข่าว และ ได้ให้สามเณรลาสิกขาแล้วจึงกระทำราชาภิเษกให้เป็น-สมเด็จพระเจ้าบรมจักรพรรดิแทนพระองค์ และ ได้ทรงอธิษฐาน-สัตตรัตนสมบัติ ๗ ประการ ตลอดกระทั่งสมบัติอื่น ๆ ให้คงอยู่ ทรงมอบให้พระเจ้าจักรพรรดิปกครองแทนทั้งหมดแล้ว และได้เสด็จออกไปยังสำนักพระสิริมิตสัมมาสัมพุทธองค์แล้ว ครั้งล่วงเวลาไปพอสมควร สมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิทรงเห็นพระราชบริพาร และ รัตนสมบัติทั้งหมดนั้นพร้อมเพรียงกันเรียบราบตลอดตามที่ทรงมอบหมายแล้ว ต่างก็เคารพแวดล้อมกระทำตามทุกประการ ครั้งแรก ได้ทรงมีบัญชาให้ขุนคลังแก้ว คือ คหปติรัตนนำเงินทองไปเป็นค่าถ่าย และ รางวัลเพื่อถ่ายมารดา และทรงบัญชาสั่งขุนพลแก้ว คือ ปริณายกรัตนให้นำขบวนไปแห่มารดามายังอินทปัตถมหานคร ขุนแก้วทั้ง ๒ ก็ได้กระทำตามครบตามบัญชาทุกประการ ครั้นมารดามาแล้ว จึงกระทำพิธีสถาปนาเป็น-สมเด็จพระเจ้าแม่แก้ว คือสมเด็จพระบรมราชชนนีรัตน เชิญขึ้นนั่ง ณ แท่นสุวรรณรัตน แล้วทรงออกพระโอษฐ์ว่า-เพราะผลกรรมดลบันดาลให้-สมเด็จพระเจ้าแม่แก้วพระบรม-ราชชนนีรัตนไปเป็นทาสีมีค่าตัว เป็นเหตุให้สามเณรลูกชายคิดใคร่หาทรัพย์เป็นค่าถ่าย จึงเดินทางมาได้พบ-สมเด็จพระเจ้าบรมสังขจักรพรรดิ ได้ทูลข่าว-พระพุทธรัตน, พระธรรมรัตน, พระสงฆรัตน, ได้อุบัติขึ้นพร้อมแล้วให้ทรงทราบแล้ว พระองค์ได้ทรงสละพระสิริบรมจักรพรรดิราชสมบัติทุกประการทั้งหมดเป็นเครื่องสักการะบูชา ได้ราชา-ภิเษกให้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิปกครองแทนแล้วจึงมีทรัพย์เป็นค่าถ่ายพระเจ้าแม่ได้ตั้งขึ้นเป็นสมเด็จพระเจ้าแม่แล้ว-ด้วย

------ * ------

แหลมทองนี้และคนไทยเท่านั้น สักกรินทรทรงช้างจึงน่าจะเป็นเรื่องของไทย

ชั้น ๘ (๕) ฟ้าสรวง หรือฟ้าสูง ๑ ขุนตะวันร่วงฟ้า ขุนหญิงเดือนงาม ขุนสีรุ่งแสงแดงทรงม่วงน้ำเงินจูงหางสนับเพลาลาย หรือ ทรงสีคราม เสื้อเกราะมีเชิงบ่ารัดเกล้ายอดบ้าง หมวกยอดบ้าง กลิ่นธูปกระแจะ และ กลิ่นบัวหลวง ทรงกระทำหน้าที่ป้องกันและอารักขา จึงมีชื่อว่า พระเสื้อเมือง หรือเทพารักษ์พระไทยเทพารักษ์ พระสยามเทพารักษ์ มีเหมือนกันทั้ง ๔ ทิศ วิมาณหยกเขียวอ่อน กนกทอง ๓ ยอด เหมือนชั้น ๕ แต่สถิตอยู่เขตต่างหาก ลาดต่ำลงมามีเขตใหญ่ทั้ง ๔ ทิศ และมีเขตย่อมอย่างเดียวกัน สลับอีก ๔ จึงเป็น ๘ ทิศ แต่ต้นไม้ที่สนามชั้นนี้ เป็นต้นบุนนาค ทรงดอกหอมตลอดกาล พระไทยเทพารักษ์นี้อยู่ตะวันออก ขุนหญิงสีขาวแสงเงินแสงทอง หรือ ขาวเหลืองกระจ่าง กลิ่นคัดเคล้า รัดเกล้ายอดมีกระบังช่อหน้า บางทีทรงงอบยอด เชิงบ่ามีครุยและพู่ สร้อยสะพายมีกรอบรัดคู่เต้านอกสะไบชายสะไบเหลืองทองเฉวียงบ่าซ้ายตอนคู่เป็นชิ้นเล็กรองสร้อยสะพาย คู่เต้าในกรอบจึงกลมคล้ายเดือนเพ็ญ ที่แผกก็ที่นูนขึ้นและมีปุ่มยอด ทรงถุงทองจีบพกมีเชิงชายและลายหน้า ชั้นนี้จะเทียบกับอสูรภพก็ไม่เหมือน ท่านเล่าเพียงเหมือนไทยสมัยมีในหลวง หรือพระร่วง ๒ องค์ชั้นนี้ก็มีอยู่แล้ว

ชั้น ๗ (๑๐) ฟ้าหนหาว หรือ ฟ้าสูง ๒ ตรงกับ หรือเทียบกับ **จาตุมหาราชทั้ง ๔ ทิศ** และมีข้าวเฉียงอีก เวลานี้เรียกชื่อแขก หรือแต่งชื่อให้ท่านเป็นแขกไปแล้ว ท่านจึงอยู่ หรือเป็นแขกหมด คือ

(๑) **ขุนออก** (ที่เป็นต้นชื่อ ออกขุน ออกญา) หรือ **ขุนตะวันออก ขุนหญิงรุ่งแสงทอง** (ธตรฐ เทวราช อุษาเทวี หรือ อรุณีเทวี) ขุนสีรุ่งอรุณ แสงเงิน ขาวสลัว กลิ่นดอกรัก ขุนหญิงสีเหลืองทองอ่อนกลิ่นดอกสายหยุดและดอกพุด ทั้งคู่เพศวัยรุ่น แต่งแบบเด็กไทยโบราณ หรือ แบบโกนจุก มีปิ่นเพชรสีต่าง ๆ ปักที่รัดเกล้า มักใช้สีมาก วิมานหมอกแก้วผลึกหยกลาย มีมากชื่อ และมากวิมาน

(๒) **ขุนเฉียงเต้า (ใต้) ขุนหญิงสายฟ้า** (อาคเนย์เทวราช อัคนีเทวี) ขุนสีแดงคล้ำ หรือ ดำแดง กลิ่นดอกกะเบา ขุนหญิงสีหม้อใหม่ปภัสสร กลิ่นเล็บมือนาง ทั้งคู่เพศหนุ่มสาว ขุนทรงสีเม็ดมะปรางขุนหญิงทรงและสไบสีชมพูแก่ รัดเกล้ามีปิ่นเพชรนิลกาฬ วิมานแก้วสีทับทิม มีกันมาก

สัจจาบารมีนี้ กับ กตัญญูอันเป็น-เมตตาบารมีทั้งตั้งใจอันเป็น-อธิษฐานบารมี กับ-บารมีอื่น พร้อมกับด้วย-พระบรมบารมีพลานุภาพสมเด็จพระบรมสังฆจักรพรรดิได้โปรดดลบันดาลให้สมเด็จพระเจ้าแม่แก้วทรงเจริญชนมายุเกษมสำราญปลอดโรคภัยอุปัทวันตรายได้สุขสมบูรณ์ตลอดไป ดังนี้แล้ว ก็ประทับอยู่ด้วยเกษมสำราญ ต่อมา เพราะเหตุที่-พระเจ้าจักรพรรดิพระราชสวามี ได้ทรงสั่งไว้เพื่อป้องกันห่วงอาลัยให้ปรนนิบัติเป็นการสอนให้รู้ทิพรสสัมผัสในทิพกายของพระนางแก้วนั้น ได้ทรงแจ้งว่า-องค์ใหม่นี้ก็เป็นโพธิสัตว์เท่าฐานะเช่นกัน แต่ยังมิได้รับพระพุทธพยากรณ์เท่านั้นฉะนี้พระนางแก้ว หรือสมเด็จพระนางเจ้ามหาสังฆจักรพรรดินี กับ นางสนองโอษฐชื่อ-มงคลราสินีได้เข้าถึงที่บรรทม คราวแรก พระเจ้าจักร-พรรดิก็เคารพยำเกรงจึงไม่ประสงค์ เพราะคำสั่งเดิมนั้น ทั้งยังระลึกคำรับรองว่าจะไม่มีโอรส ธิดา เนื้อคู่ของเขาคือ-มงคลราสินีซึ่งจะมีลูก ๒ คน แต่ไม่มีบุญเป็น-บุตรรัตน คือ ลูกแก้วและ สมเด็จพระนางเจ้ายังทรงระลึกได้ว่า-พระนางมีพระราชโอรสธิดาด้วย-ปรามาส คือ ลูบคลำนาภีท้องทั้ง ๒ องค์ ต่อมา วันหนึ่ง ได้ทรงพระเครื่องต้น-สมเด็จพระนางเจ้าพระจักรพรรดินี และ พระองค์เดียวได้เสด็จทรงเล่าพระดำรัสสั่งนั้นได้ประทานทิพยสัมผัส กระแสทิพได้แผ่ซาบซ่านไปตลอดทั้งพระทัย และ วรกายให้เคลิบเคลิ้มสุขโสมนัสสำราญหลับไป ครั้นตื่นขึ้นมาก็ทรงระลึกได้ถึงทิพยรสสัมผัสนั้นซึ่งเป็นครั้งแรกนั้นติดประจำอยู่ จึงทรงลุ่มหลงเริงสำราญทิพยรสสัมผัสนั้นตลอดกาล แม้สมเด็จพระนางเจ้าได้ทรงนำนางสนองพระโอษฐ-มงคลราสินีอุปภิเษกเป็นพระจักรพรรดินีราชินีก็รับสนองในภายในก็จริงถึงมีพระราชโอรส ธิดา ๒ องค์แล้ว ก็ยังลุ่มหลงอยู่ สมเด็จพระนาง ได้ทรงเตือนเป็นอาทีนพโทษ และ ทรงหวังว่า-เมื่อทรงเห็นอาทีนพโทษแล้วจะได้เป็นอุป-นิสัยแห่งเนกขัมมบารมีที่แท้ แม้สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าพระสิริมิต กับ พระอรหันต์สงฆ์สาวกได้เสด็จมาโปรดก็ได้ทรงสร้าง-ทักขิณมหาวิหารถวาย ถึงกระนั้น ก็ยังคลายลุ่มหลงทิพยรสสัมผัสนั้นไม่ได้ สมเด็จพระนางมีพระสติสัมป-ชัญญะจึงทรงสิริสุขเกษมสำราญ ส่วนพระเจ้าจักรพรรดิทรงทรุดโทรมลงทั้งลุ่มหลงอย่างนั้น ได้สิ้นพระชนม์เพราะหมดพลังกาย ครั้นจุติแล้วได้ไปอุบัติในตาปนรกซึ่งมีพื้นร้อนระอุตลอดแต่ไม่ถึงลุกไหม้ จึงถูกพื้นระอุร้อนนั้นอบลวกระอุร้อนด้วยราคัคคิ-ไฟรักระอุเผาอยู่ตลอดกาลนั้น ครั้นได้สติรู้สึกแล้ว ได้ระลึกถึงเหตุก็ทรงทราบว่า-เพราะลุ่มหลงรสทิพสัมผัสนั้น ทั้งระลึกถึงกระแสพระดำรัสที่สมเด็จพระนางเจ้าซึ่งทรงเล่าพระดำรัสบัญชาให้กระทำเพื่อสอนให้รู้อาทีนพโทษได้ ครั้นระลึกได้แล้วก็ทรงโทษตนเองทั้งที่รู้อยู่ก็ยังลุ่มหลงจนได้ เท่าที่เป็นขึ้นนั้นก็เป็นธรรมดานิยมแห่งบุญญานุภาพให้มีขึ้นเท่านั้นเอง วัตถุกาม และ กิเลสกาม ก็มีอยู่ตามธรรมดาโลกที่ไปลุ่มหลงก็เพราะอวิชชา-ไม่รู้เท่านั้นเอง จึงลืมถึงหลงไหลไปแล้วให้มาถูกอบระอุร้อนไหม้อยู่ในบัดนี้ ตลอดกาลนั้น พระเจ้าบรมสังฆจักรซึ่งจุติขึ้นไปอุบัติ ณ ดุสิตภพทรงชื่อว่า-เมตเตยยโพธิสัตว์แล้ว ได้ทอดทิพญาณดูตลอด ทรงทราบวาระจิตนั้นแล้ว ทรงเพศอย่างนั้นเสด็จพลันถึง ทรงเห็นยกมือไหว้ และรู้สึกว่าพื้นนั้นเริ่มเย็นแล้ว จึงลุกขึ้นกระพุ่มสองมือขึ้นไหว้แล้วลดลงกราบกับพื้น ๓ คาบ พระเทพจ้าวบรมโพธิสัตว์ตรัสว่า-น้องเรา มิใช่เป็นผู้ทราม แท้จริง ก็มีฐานะวิริยาธิกะเท่ากันเพียงว่าทำทีหลัง หรือ อ่อนกว่าเท่านั้น ถ้ามิเช่นนั้น จะทรงฐานะ-เช่นนั้นไม่ได้ จึงมีโอกาสนำข่าวมาแจ้งเราได้สักการะบูชา ด้วยหวังว่า-จะสอนให้รู้แจ้งสุขเกษมสำราญแห่งจักรพรรดิราชสมบัติ และ รสทิพยสุขกับ มนุษยสุข ทั้งคุณประโยชน์และ อาทีนพโทษ ให้รู้แจ้งเห็นจริงตลอดแล้ว ที่มารับผลนี้ เป็นผลต้องถูกเผาด้วย-ราคัคคิ คือ ไฟรัก โทสัคคิ-ไฟโกรธ โมหัคคิ-ไฟหลง เป็นเครื่องสอนให้รู้เท่านั้น ครั้นเบื่อหน่ายในกาลใดนั้นจะเป็นเนกขัมมบารมีที่แท้ ซึ่งก็มีมาแล้ว จึงมีสติสัมปชัญญะระลึกลมหายใจเข้าออกอันเป็น-อากาสกสิณวาโยกสิณ อาโปกสิณ ได้ จะกระทำให้เย็นดับร้อนได้ และให้พ้นมลทินบาปนั้นได้ พระเจ้าจักรพรรดิได้คิดและ เจริญอานาปานสติเป็นลม, น้ำ, ก็ดับร้อนได้ ฌานก็พลันเกิดขึ้น จึงลอยขึ้นตามไปได้ผ่านมาทางอินทปัตตนั้น สมเด็จ-พระนางเจ้าจักรพรรดินีหมดภารธุระแล้ว ได้จุติมารออยู่แล้ว จึงร่วมไปสู่ดุสิตสวรรค์และ เพราะเหตุนั้น ได้เป็นนิสัย และอุปนิสัยให้ระอาเบื่อหน่ายให้หลีกออกเสมอมาแล้ว กับทั้งหมดอายุกาลแล้วราชอาณา-จักรพรรดิพร้อมทั้ง-สัตตรัตนสมบัติ ๗ ประการนั้น ก็กลับสู่ที่เดิม ปรินายกรัตน คือ ขุนพลแก้วได้ครองราชสมบัติต่อมา มีนามชื่อว่า-ปริ-นายกราชาแล้ว

ปนาทสามเณรซึ่งได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิสถาปนาขึ้นนั้น ได้ท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏบำเพ็ญบารมีได้เป็นอันมาก กระทั่งถึงกาลพระกุกกุสันธสัมมาสัมพุทธองค์นั้น ได้มาเกิดเป็น-สมเด็จพระเจ้ามหาปนาทบรมจักรพรรดิแล้ว

นางสนองพระโอษฐ-มงคลราสินี ได้มาเป็น-อิตถีรัตน นางแก้ว-สุมงคลาณีจักรพรรดินีคหบดีรัตน ก็ได้มาเป็น-คหบดีรัตน คือ ขุนพลแก้วอีกด้วย ด้วยผลวิบากอำนวยอานิสงส์แห่งกุศลกรรมที่กระทำให้เป็นบารมีในครั้งนั้น และ ในกาลต่อมา ได้ส่งให้มาเกิดเป็นขึ้น ขุนคลังแก้วได้นำข่าวมาแจ้งแล้ว พระเจ้าจักรพรรดิได้สละราชจักรพรรดิสมบัติทั้งหมดออกผนวชเป็นภิกขุด้วยพระวาจาว่า-สาธุ ได้เสด็จเข้าฟังพระสัจธรรมแล้วทรงเอาพระชนม์ชีพถวายเป็นพระพุทธบูชา และ ในพระพุทธกาลนี้ ได้มาเกิดเป็น-ช้างปาลิไลยยกะได้ทนุบำรุงพระผู้มีพระภาคเจ้าตลอด ๓ เดือน พรรษาแล้ว เมื่อเสด็จกลับตรัสห้ามแล้ว ได้มีจิตใจเลื่อมใสสุดขีด ได้ยืนร้องไห้น้ำตาไหลมองดูอยู่นั้น ครั้นลับสายตาก็หทัยแตกได้ไปเกิดเป็น-ปาลิไลยยกเทพบุตรแล้ว อย่างนี้ ในอนาคตวงศ์นั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสรำพันคุณพิเศษว่า ด้วยอำนาจพระชนม์ชีพ และพระเศียรเกล้ากับ พระสรีรกายได้ทรงอธิษฐานให้ประทีปลุกขึ้นเปล่งแสงสว่างเป็น-พระพุทธบูชานั้นมีอานิสงส์ให้ได้ตรัสรู้เป็น-พระสุมงคลสัมมาสัมพุทธองค์ทรงประดับด้วยพระพุทธรัสมีฉัพพัณณรังสีรุ่งเรืองสว่างดังสีทองอันงามทั้งกลางวัน และ กลางคืน ๆ ก็ดุจกลางวัน ด้วยความเลื่อมใสเต็มเปี่ยมกระทั่งหทัยแตกนั้นมีอานิสงส์ให้มีผู้เลื่อมใสตลอดกาล ด้วยอำนาจสละราชสมบัติทั้งสวิญญาณก อวิญาณก กับเสด็จออก ด้วยเรี่ยวแรงได้ทรงผนวชแล้วให้ฌาน อภิญญา ๕ เกิดขึ้นจึงมีอานิสงส์เป็นอานุภาพบันดาลให้มีกามพฤกษ์เกิดขึ้นต้นหนึ่งซึ่งมีผลเป็นเครื่องประดับ เป็นเครื่องบริโภค อุปโภคทุกชนิด ทวยมนุษย์ชนทั้งหลายไม่ต้องทำอาชีพใด ๆ อาศัย-กามพฤกษ์นั้นเป็นอยู่ได้ตลอดกาล มีความสุขสบายเกษมสำราญ ทำแต่แต่งตัว, ฟ้อนรำ, ขับร้องเสมือนเทพบุตรเทพธิดาได้ซึ่งทิพสมบัติในเทวโลก-ฉนั้น สมเด็จพระสุมงคลสัมมาสัมพุทธองค์นั้นทรงมีพระวร-กายสูง ๖๐ ศอก ทรงมีพระชนมายุ-แสนปี เป็นพระองค์ที่ ๑๐ ในอนาคตกาล อีก ๕ อสงขัย ๔ แสนกัป

ส่วน-คหปติรตน หรือ คหบดีรัตน คือ ขุนคลังแก้วนั้น เป็นฐานะชื่อตำแหน่งบรรดาศักดิ์ประจำของพระเจ้าจักรพรรดิทั้ง ๒ พระนามนั้น สำหรับชื่อ-รัตน ๗ ประการนี้เป็นอย่างเดียวกัน ที่จะมีโอกาสอำนวยให้นั้นก็ต้องมีบุญบารมีมาด้วย ฉะนี้ คหบดีรัตน-ขุนคลังแก้ว ก็ได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ เพื่อพระสัมมาสัมโพธิญาณมามากแล้ว จึงเป็นบารมีหนุนให้ขึ้นเป็นขุนคลังแก้วได้ ก็พระพุทธภูมินี้มีอยู่ ๓ คือ ๑) ท่านที่เป็น-อุคฆฏิตัญญูคือ ผู้รู้พลัน พอยกข้อความขึ้นก็รู้พลัน จึงบำเพ็ญ-ปัญญาบารมีมาก และ เข้มแข็งบำเพ็ญบารมี ๑๐ นั้นตลอดเฉพาะ-ออกคำตั้งปณิธาน และ ได้รับพระพุทธ-พยากรณ์เป็นนิยตแน่นอนแล้วต้องบำเพ็ญมีระยะกาล ๔ อสงขัย ๑ แสนกัป จึงมีชื่อว่า-พระปัญญาธิกพุทธภูมินิยตบรม-โพธิสัตว์ ๒) ท่านที่เป็นวิปจิตัญญู คือ ผู้รู้ด้วยฟังอธิบายจึงได้สร้างสมขึ้นให้แจ่มแจ้ง จึงมีสัทธา-ความเชื่อมั่นบำเพ็ญบารมี ๑๐ ตามสมควรไม่หยุด เฉพาะกาล-ออกคำตั้งปณิธาน และ ได้รับพระพุทธพยากรณ์เป็นนิยตแน่นอนแล้ว มีระยะกาลถึง ๘ อสงขัย ๒ แสนกัป จึงมีชื่อว่า-พระสัทธาธิกพุทธภูมินิยตบรมโพธิสัตว์ ๓) ท่านที่เป็น-เนยยะ คือ ผู้พอนำได้มีเพียรมั่นคงบำเพ็ญบารมี ๑๐ ได้มากอย่างสบาย เพราะผ่านสิ่งกีดขวางได้หมด จึงเป็นผู้ยิ่งด้วยวิริย-ความเพียร เฉพาะกาล-ออกคำปณิธาน และได้รับพระพุทธพยากรณ์เป็นนิยตแน่นอนแล้ว ต้องบำเพ็ญมีระยะกาล ๑๖ อสงขัย ๔ แสนกัปจึงได้มีชื่อว่า-พระวิริยาธิกพุทธภูมินิยตบรมโพธิสัตว์ ขุนคลังแก้วนั้นเป็นพระสัทธาธิกพุทธภูมิบรมโพธิสัตว์เมื่อจุเป็นขุนคลังแก้วแล้วได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ตลอดทั้งแก่พระเจ้าบรมสังขจักรพรรดิและ พระเจ้าจักรพรรดิสถาปนานั้น ถ้ามิเช่นนั้น จะรับได้ไม่ไหวครั้นหมดอายุกาลแล้ว ได้เคลื่อนไปตลอด ได้ร่วมกันสร้างสมบารมีเสมอมาไม่ขาดสาย กระทั่งถึงกาลพระศาสนาพระกุกกุสันธก็ได้เป็นขุนคลังแก้วของพระเจ้ามหาปนาทบรมจักรพรรดิ ได้เป็นผู้นำข่าวพระพุทธ, พระธรรม, พระสงฆ์มาทูลให้ทราบทั้งไป และ กลับ ได้เหาะลอยไปในทางอากาศ จึงได้รับสถาปนาเป็น-พระเจ้าจักรพรรดิ ได้เสวยราชสมบัติจักรพรรดินั้นเป็นสุขเกษมสำราญ พระกุกกุสันธ และ พระอรหันตสาวกได้มาโปรด จึงสร้าง-วัดจักรวรรดิรัตนารามมหาวิหารถวายซึ่งใหญ่โตมาก พระกุกกุสันธได้เสด็จมาประทับฉลองสัทธา และ ทรงปรารภเหตุนี้จึงตรัสพยากรณ์เป็นอนุโมทนาแล้วได้เคลื่อนจากนั้นแล้วมาเกิดในกาลศาสนาพระโคนาคมนสัมพุทธองค์ได้เกิดเป็น-พระเจ้าธรรมเสนราชา (จะมีในยุคขุนแถน) ในกาลพระศาสนาของพระโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ ได้เกิดเป็นพระยาช้างสงครามชื่อนาฬาคีรีได้ถูกพระเทวทัตเอาเหล้ามอม ๑๖ กะออมปล่อยให้ชน พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแผ่เมตตาปราบ สิ้นมัวเมาแล้ว ตรัสว่าเพราะจะประทุษร้ายเรานี้ จะ

ไปสู่นรก ทรงพยากรณ์ว่า-จะได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธองค์พระนามว่า-ติสสสัมมาสัมพุทธ เป็นพระองค์ที่ ๙ ในอนาคตกาล

ส่วน-พระเจ้าบรมสังขจักรพรรดินั้น ด้วยประการที่ทรงบำเพ็ญพระบารมีสูงสุดยอดในพระพุทธศาสนา พระสิริมิตสัมมาสัมพุทธองค์แล้ว ทรงผ่านพระพุทธองค์มาตลอด แม้ในพระพุทธกาล พระสมณโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ได้มาอุบัติเป็นพระโอรสของพระเจ้า-อชาติสัตตุและพระนางกาญจนาเทวีพระอัครมเหสีพระนามว่า-อชิตกุมาร ครั้นเจริญวัยแล้วจึงได้อุปสมบทเป็นพระภิกขุในพระพุทธศาสนา ในปฐมสมโพธิกถา-พระนิพนธ์ ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส ว่า ในกาลที่-พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จสู่กรุงกบิลพัสดุ์ครั้งที่ ๒ ในครั้งนี้ ท่านเป็นพระภิกขุใหม่เป็นองค์สุดท้าย ซึ่งเป็นเหตุให้มีปรากฏการณ์ขึ้นตามต้นเรื่องนั้น พระนางมหาปชาบดีโคตมีพระมารดาเลี้ยงทรงพหูปการคุณยิ่งนัก ได้ทรงพบเห็นพระพุทธองค์เสด็จในครั้งแรกนั้น ทรงปรีดาปราโมท ทั้งทรงมีพระทัยผูกพันรำลึกเป็นประจำว่าพระลูกเจ้าของเรา ทรงเห็นพระรูปทรงสิริรัสมีฉัพพัณณรังสีซึ่งประดับด้วยพระมหาปุริสลักษณะ ๓๒ และอนุพยัญชนะ ๘๐ นั้น ซึ่งสวยงามยิ่งนัก จึงทรงดำริว่า-จะถวายจีวรผ้าเนื้อทองคำ ทรงดำริฉะนี้แล้ว จึงให้ช่างทองคำจัดทำอ่างทองคำสุก ๗ อ่าง ทรงให้กรางทองคำเป็นผงละเอียดป่นประสมดินเหนียว เปือก เครื่องหอม ใส่เต็มอ่างทั้ง ๗ แล้ว เอาเมล็ดฝ้ายเพาะลงในอ่างนั้น รดด้วยนมโคเจือกรางทองนั้น ครั้นฝ้ายออกปอยปุยเหลืองดังสีทองคำธรรมชาติแล้ว พระนางมหาปชาบดีทรงเลือกเก็บ ฝ้ายนั้นทรงดีด, ปั่น, ชักเส้นเป็นต้นด้วยตนเองเส้นด้ายละเอียด มีสีเหลืองอร่ามดุจทองคำ จึงให้หาช่างหูกฝีมือเอกให้ทอในโรงหูก พระนางได้เสด็จทอดพระเนตรทุกวันจนสำเร็จเป็นผ้าสาฎก ๒ ผืนยาว ๑๔ ศอกเสมอกัน มีสีเหลืองอร่ามดุจทองคำ เนื้อละเอียดอ่อนนุ่ม ได้พับใส่ผะอบทอง ให้จัดผ้าอื่นใส่ผะอบทองอีกแสนผืน ใส่ผะอบเงินอีกพันผืน พร้อมเครื่องสักการะบูชาพระนางจึงยกผะอบบรรจุผ้าคู่นั้นขึ้นทูลเหนือพระเศียรเกล้าเสด็จพร้อมศักยราชกัญญา และราชบริพารซึ่งถือเครื่องบูชาสักการะ กับ ถือผะอบผ้าอื่น ๆ ไปสู่นิโครธารามแล้วได้เข้าไปสู่สำนักพระผู้มีพระภาคเจ้าซึ่งประทับ ณ พุทธอาสน์ซึ่งแวดล้อมด้วยพระสงฆ์สาวก ทรงเปิดผะอบนำผ้าคู่นั้นออกประคองยกขึ้นทูลถวายได้ตรัสว่า-ขอพระองค์ทรงรับเพื่อประ-โยชน์สุขตลอดกาลนาน พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสให้ถวายสงฆ์ถึง ๓ ครั้ง ซึ่งพระนางก็ทรงโทมนัสจึงเข้าไปถามพระ-อานนทตรัสเล่าแล้ว พระเถระเข้าไปทูลความนั้น จึงตรัสแสดง-ทักขิณาวิภังค-สูตร์ จบแล้ว พระนางก็เกิดปรีดาปราโมทเป็นกำลัง จึงถือผ้าคู่นั้นเข้าไปถวายพระสารีบุตรเถระก็มิได้รับ กระทั่งถึง-พระ-อชิตภิกขุสุดท้ายได้รับไว้แล้ว พระนางก็ทรงโทมนัสจนน้ำพระเนตรตกพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเห็นแล้ว จึงตรัสให้พระอานนทนำบาตรมาถวายทรงแล้วและทรงอธิษฐานแล้วจึงทรงโยนไปในอากาศ บาตรนั้นลอยหายไปในกลีบเมฆพระอัครสาวก และพระสาวกอื่นได้รับอาสาเหาะไปตามก็มิได้มา ก็ถึง-พระอชิตภิกขุใหม่ไม่มีฤทธิฌานสมาบัติใดเลย จึงยืนขึ้นกระทำสัตยาธิษฐานว่า-อาตมาได้อุปสมบทเพื่อได้ตรัสรู้เป็นพระสัพพัญญุพุทธองค์ในอนาคต จะพึงสำเร็จได้ ขอบาตรทรงของพระองค์จงลอยมาประดิษฐานในมือพลันเถิด บาตรทรงนั้นก็ลอยมาสถิต ณ คู่มือซึ่งประคองรับอยู่นั้นเสมือนกับกล่าวว่า-บาตรทรงนี้เป็นของพระพุทธเจ้าได้มาสู่ท่านผู้จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าองค์หนึ่งในอนาคต ดังนี้แล้ว ท่านอชิตภิกขุได้ประคองเข้าถวายพร้อมกับเกิดมหัศจรรย์ต่าง ๆ เมื่อพระนางมหาปชาบดีได้ทรงเห็นแล้วก็ทรงเกิดปีติโสมนัสเป็นกำลังจนน้ำพระเนตรไหลลงแล้วได้ยกพระหัตถ์ประนมนมัสการพระศาสดาเนือง ๆ แล้วเสด็จคืนเข้าพระ-ราชนิเวศน์

ลำดับนั้น พระอชิตภิกขุเกิดจิตคิดว่า-จะเอาผ้าคู่อันอุดมนี้กระทำพระพุทธบูชาจึงจะสมควร จึงได้นำผ้าผืนหนึ่งเข้าไปดาดเป็นเพดานกั้นเบื้องบนพระคันธกุฏี ฉีดออกเป็น ๔ ท่อนทำเป็นม่านห้อยลงในที่ ๔ มุมแห่งเพดานนั้น ท่านได้มองเห็นผ้าเหลืองทองนั้นเรืองอร่ามงามยิ่งนัก ก็เกิดปลื้มปีติโสมนัส เมื่อจะกล่าวปณิธานหมายประโยชน์เป็นพระพุทธองค์ทรงสัพพัญญุตญาณ จึงเข้าไปสู่สำนักพระผู้มีพระภาคเจ้าได้อภิวาทตรงพระพักตร์ ๓ คาบแล้วได้ออกคำกล่าวตั้งปณิธานว่า-ด้วยอานิสงส์แห่งวัตถุบูชานี้ได้เป็นประโยชน์สำเร็จพระสัพพัญญุตญาณเพื่อรื้อขนสัตว์ให้พ้นสงสารวัฏ

ในอนาคตกาลเถิด ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทอดพระเนตรเห็นแล้วได้ทรงกระทำพระอาการแย้มให้ปรากฏ พระ-อานนทเถรได้เห็นแล้วได้ทูลถามจึงตรัสพยากรณ์ว่า-**อชิตภิกขุนี้ จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธองค์ พระองค์ที่ ๕ มีนามว่า-เมตไตย ในอนาคตภาคหน้าในมหาภัทกัปนี้ ทรงมีพระวรกายสูง ๘๘ ศอก มีพระชนมายุ ๘๐,๐๐๐ ปี ทรงครองเรือนอยู่ ๓๕,๐๐๐ ปีจึงเสด็จออกมหาภิเนกษกรมสู่ควงต้นกากทิงเป็นมหาโพธิพฤกษ์ก็ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธองค์ทรงพระนามว่า-เมตไตยสัมมาสัมพุทธองค์ ทรงโปรดสัตว์อยู่ครบแล้วก็ปรินิพพาน**

ในกาลต่อมาอีกนานปี ในอนาคตวงศ์กล่าวว่า-พระศาสดาเสด็จประทับอยู่ ณ ปุพพาราม ซึ่งนางวิสาขามหา อุบาสิกาสละทรัพย์ ๒๗ โกฏิให้สร้างถวายแล้ว เพราะในเรื่องปรากฏมีการกล่าวถึงการฉลองและ ตรัสบุรพกรรมที่ได้ปรารถนามาเป็นเหตุให้-พระสารีบุตรเถรเข้าเฝ้าทูลถามได้ตรัสแสดงต้นเหตุ พระสารีบุตรเถรจึงนำมาเรียบเรียงเรื่องมูลเหตุทั้งหมด ๑๐ องค์นั้นเป็น-คัมภีร์ ๑ ขนานชื่อว่า-อนาคตวงศ์ ซึ่งได้ตรัสแสดงว่า-อชิตภิกขุนี้จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธองค์ ทรงพระนามว่า-เมตไตยสัมมาสัมพุทธองค์ หรือพระนามเต็ม-พระสิริอริยเมตไตยสัมมาสัมพุทธองค์ หรือ พระนามย่อ ว่า-พระศรีอารย์ ในอนาคตกาล เป็นเรื่องที่ ๑ และ เป็น พระองค์ที่ ๑ ในอนาคตวงศ์ซึ่งมี ๑๐ พระองค์นั้น ซึ่งพระเถรา-นุเถระได้ทรงจำกันมาจนถึงสมัย-พระคันถรจนาจารย์จึงได้จารึกลงในใบลาน หรือ ในคัมภีร์, ปกรณ์, คันถ, เรื่องหรือ อนาคตวงศ์จึงยืนยงคงมาได้ถึงกาลบัดนี้

ต้นเรื่องติโรกุฑฑสูตร์เล่าว่า พระผู้มีพระภาคตรัสแก่พระเจ้าพิมพิสารราชามคธรัฐ เล่าในกาล พระกุกกุสันธ-สัมมาสัมพุทธ หมู่เปรตเข้าไปทูลถาม พระกุกกุสันธตรัสว่า **"อนาคตแผ่นดินใหญ่สูงขึ้นประมาณ ๑ โยชน์ พระโก-นาคมนสัมมาสัมพุทธจักอุบัติ"** ไม่ทรงกำหนดกาลตามพระพุทธพจน์นั้น ได้กาลแผ่นดินสูง ๑ โยชน์ ๑๖ ก.ม. ถึง ยุคมิคสัญญีก็ได้ครึ่งโยชน์ ๘ ก.ม. (ตามระยะเดิมว่า ๔๐๐ เส้น เป็น ๑ โยชน์ จึงเทียบง่าย ๆ ว่า ๒๕ เส้นเป็น ๑ ก.ม. ๔๐๐ เส้น จึงได้ ๑๖ ก.ม. และบัดนี้ใช้ ก.ม. ตลอดไทยแล้ว ต่อไปจะสูญหายแน่จึงทำไว้)

โลกวิทยาว่าโลกมีอายุ ๕,๕๐๐ ล้านปี (ถ้าเลือนขึ้นไป ๕๕,๐๐๐ ล้านปี ก็เลื่อนขึ้นไปด้วยใส่ ๐ เข้าไปข้างท้ายอีก ๐ เดียวไม่ยากอะไร) จากกาลผีฟ้าแสง อาภัสสรกายถึงพระพุทธกุกกุสันธกาล ตลอดถึงยุคมิคสัญญี ซึ่งกาลนี้โลก วิทยากล่าวว่ายังลุกเป็นควงไฟมหึมาอยู่ของเราเย็นเป็นแผ่นดินโลกมาแล้วมีอายุล่วงมาได้ ๕๐๐ กับ ๑,๐๐๐ ล้านปีที่ ๑ ตรงกับยุคขุนสรวง กำหนดกันง่าย ๆ ว่า

ยุคสรวง พุทธันดรที่ ๑ กาลพระกุกกุสันธสัมมาสัมพุทธ เท่ากับ ๕ ร้อยล้านปี กับพันล้านปีที่ ๑ คร่อม เข้าพันล้านปีที่ ๒ แผ่นดินสูง ๑ โยชน์ (๑๖ ก.ม.) ตรงกับสมัย "สรวง"

———*———

(๓) **ขุนใต้หล้า** หรือ **ขุนจ้าวฝน ขุนหญิงสายน้ำ** และ **ขุนหญิงลำละหาน** (วิรุฬหกเทวราช คงคา เทวี ยมนาเทวี) ขุนสีบุศราคำ (คือ เหลืองเขียว) ถ้าเป็นภาคกาฬสีดำคราม กลิ่นพิกุล ทรงสีเขียวใบไม้ ลายทอง วัยหนุ่มฉกรรจ์ ขุนหญิงสายน้ำฝ่ายขวา สีประกายน้ำ คือ ขาวใส กลิ่นบัวเผื่อน ทรงสีน้ำทะเล ขุนหญิงลำละหาน สีน้ำทะเล ฟ้าอ่อน คือ ขาวเขียว ภาครักร้อน ผิวแดง กลิ่นจงกลนี ทรงม่วงน้ำเงินดอก ลายเชิง ลายหน้า สีทองคำ ทั้งคู่ท้วมกลมวัยสาวกำดัด ถ้าทำหน้าที่รักตาย ทัดดอกยี่โถหอม คือ ต้นยั่วยุให้เกิดรู้สึกรักร้อนชนิดสร้างวิมานในอากาศ หรือในความฝัน วิมานแก้วผลึกสีน้ำทะเล ลายและดอกทองคำ ๓ มุข ขุนประทับมุขกลาง ขุนหญิงสายน้ำประทับมุขขวา ขุนหญิงลำละหานประทับมุขซ้าย ขณะความรักทิพกามาพจร ถ้าขุนหญิงต้องการ ขุนจะแยกออกเป็นสองไปอยู่ร่วม ถ้าขุนต้องการ หอและขุนหญิงจะรวมเข้าเป็นที่เดียวกัน ขุนเป็นสองซ้อนอยู่ ร่างขวาประคองกอดขุนหญิงขวา ซ้ายประคองกอดขุนหญิงซ้าย ร่างนอกก็ปรากฏเฉย ๆ แต่ร่างในที่มนุษย์เรียกกันว่าประสาทนั้น มีผัสสะเป็นประกายเย็นระรื่นชื่นชุ่มตลอดทุกส่วน นานเท่าที่ต้องการ เมื่อยิ้มระรื่นแล้วก็เล่าบอกว่า นี่คือความสุขกามาพจรกุศลที่ต่างร่วมกันชอบ จึงสมัครอยู่ชั้นนี้เหมือนกันตลอดทุกทิศ ถ้าต้องการอย่างนี้ ก็ต้องทำกุศล คือ บารมี ๑๐ อย่าขาดสายแล้วสำนึกเสมอแล้วจะได้มาเป็นอย่างนี้ มีอย่างนี้ พร้อมกับที่เล่าก็ให้ดูตลอด ส่วนขุนและขุนหญิง จึงต้องมีสติสำนึกอยู่เสมอ ไม่ให้จิตเข้าคุ้นเคย ทั้งให้ห่างออกจากการเกี่ยวข้องอยู่ และจ้าวทั้ง ๘ ทิศนี้มีปีนเพชรสีต่าง ๆ กันปักเสียบผมตลอดและพิเศษกว่าชั้นอื่น

ยุค ๒ (พุทธันดรที่ ๒)

ขุนแถนเทียนฟ้า สีทองงาม

รูปปู่ย่าแถนนี้ก็เช่นเดียวกัน คือ ทำทีหลังนาน ในรูปทิพย์ หรือผีฟ้าคล้ายมหาพรหม เพราะเลยสวรรค์ขึ้นไปเรียกว่ามหาพรหมและมหาพรหมีอาภัสสรรูปแสงหยาบกว่า ขุนสรวง ขุนนางสาง สีร่างขาวนวลผ่องใส เกล้าผมชั้น มีปิ่นปัก มีเครื่องประดับเป็นแสงสีทึบเหมือน รูปเครื่องครองสะไบ กางเกงรัดแต่เป็นแสงหมอกขาวทึบบาง ๆ กระทั่งจะปนกันแสงอาภัสสรกาย จึงเห็นเพศได้

รูปผีฟ้าปู่ย่าแถนนี้ ที่ทำแบบไว้อย่างนี้จึงดูคล้ายเด็กรุ่น เวลานี้ ทำเป็นรูปชาลี กัณหา สืบมาจากนี้

ขุนแถน ขุนนางสีทองงาม เชียงใหม่
ลำปางถึงเวียงจันทน์ เรียกปู่แถน ย่าแถน

กาล และ ขุนแถนเทียนฟ้า กับ ขุนนางสีทองงาม หรือปู่แถน ย่าแถนนี้ ซึ่งเป็นขุนต้นผีที่ยั่งยืนมาก ณ เชียงใหม่และลำปาง ในทางภาคกลางนี้มีเพียงชื่อ ยิ่งนำมาตั้งชื่อคนหรือสถานที่แล้วก็เป็นของธรรมดาไป เฉพาะในทางพระพุทธศาสนา มีกาลพระโกนาคมนสัมมาสัมพุทธ ในส่วนของไทยนั้น มีเพียงชื่อ "แถน" ทั้งไม่มีเรื่องอะไรที่เป็นจุดให้คงความสำคัญจึงเป็นของเร้นลับ หรือเพียงคำพังเพยกันเท่านั้น แต่ถึงกระนั้นก็ยังมีรูปคนเคารพปรากฏอย่างที่ได้พิมพ์มานี้ เมื่อมาได้จารึกกระเบื้องจานได้ทราบเรื่องแล้ว จึงได้รู้เรื่องและได้ยืนยันพระพุทธันดรที่ ๒ นั้น คนไทยเราก็มีอยู่แล้วในชื่อและกาลสมัยว่า เมืองแถน ขุนแถน แลชาวแถน จึงเป็นที่รับรองชื่อซึ่งคงอยู่มา โดยชาวเชียงใหม่ ลำปาง ได้เคารพนับถือเป็นต้น หรือเป็นต้นผี ได้เคยเห็นรูปเคารพ ทำเป็นเปลือยก็มีอันเป็นเรื่องของ ต้น ทั้งต้นคนและต้นผี จึงได้ทำรูปเคารพขึ้นไว้ได้เคารพนับถือระลึกถึงกันมาปู่แถน ย่าแถน จึงได้อยู่ยงคงสถานะต้นตระกูลมาถึงกาลบัดนี้

สมัยกาลนี้ ยังเป็นยุคดึกดำบรรพ์ หรือระยะกาลสืบต่อกันมาจากยุคต้น ไม่มีเรื่องมากนัก เพราะมีมาแล้ว คือ เข้าไปหลบซ่อนเมื่อหมดภัยแล้ว ก็ออกมาสืบต่อเริ่มชีวิตกันใหม่อย่างที่จ้าวขุนสรวงเล่าว่า บ้านเมืองสิ้น ผ้าหาย ลืมทำเอาใบไม้นุ่งห่มกันมา แผ่นจารึกลำดับอ่าน ที่ ๗๑๗ หน้า ๑ ขุนสือไทย และขอมฟ้าไทย ได้บันทึกคำเล่าของขุนสรวงซึ่งมาทรงไทยงามลงกระเบื้องจาน ยังได้ทำเส้นหนักให้เห็นเป็นเลข ๒ พออ่านได้ อันหมายถึง พุทธันดรที่ ๒ และไทยสมัยที่ ๒ คือยุคสมัยแถน จารึกอ่านแล้ว

ตัวลายเลือนลางมาก ถึงกระนั้น ก็ได้ความอย่างนี้

สือไทย ฟังขุนสวง สิงไทยงาม
เล่า คนเหลืองสอง เมื่อ
หมู่คนยังหลาย มีหมู่คน
นี้ รวมเข้าคนเมือง ชื่อ
แถนไทย ลว กูช่วยให้รู้อู่
รู้ผี รู้ผ้า ข้าว (เรือน) บ้าน
กดหมาย ลายอ่าน
เมืองแถน ข้าวล้น คนหลาย
ถือผีพ่อแม่ ยืนนาน

นับได้ว่าเป็นยอดของไทย ที่มีหลักฐาน คือ รูปเคารพ ประเพณี และการกระทำอันสืบเนื่องกันมา ได้คิดสร้างลายสือไทยขึ้นใช้จดจารึกไว้เป็นหลักฐานอันยืนยาวมาได้ ถึงแม้ว่ากาลสมัยใหม่ได้เข้ามา และไทยจะละเลิกไปบ้าง ถึงกระนั้น ก็ยังมีอยู่ เช่นพิธีเซ่นไหว้ พิธีไหว้ผี พิธีขึ้นครูบา โดยเฉพาะพิธีไหว้ครูลายสือและพิธีตั้งศาลเพียงตาครอบ พิธีคนปลุกกำลัง พลานุภาพ ตนุกานุภาพ ขึ้นพิธีคงขลัง และเฉพาะเชิญทรง อันเป็นพิธีติดต่อโลกนี้และโลกอื่นหรือคนกับจ้าว พิธีทั้งหมดนี้ ไทยยังมีอยู่ จึงยังเป็นไทยชัดเจนอยู่อย่างทุกวันนี้

"คนเหลืองสอง เมื่อหมู่คนยังหลาย หมู่คนนี้รวมเข้าหมู่คนเมือง นานมาเกิดหลาย คนเมืองชื่อแถนไทยลวะ ต้นใหญ่ชื่อขุนแถนไทย เมียชื่อ สีทองงาม กูช่วยให้รู้อู่ รู้ผี รู้ฟ้า ข้าว บ้าน เรือน กดหมาย ลายอ่านเมืองแถน ข้าวล้น คนหลาย ถือผีพ่อแม่ยืนนาน คนเหลืองสองเกิดขึ้น (รู้ทำเป็นปีฟ้าแสง) มาเมืองแถน สอนหมู่เราเข้าเป็นคนเหลืองมาก (เข้าบวชเป็นภิกษุสงฆ์) คนเหลืองอยู่ดอมเราหลาย ไปหนหาย (นิพพาน) อยู่เรายังเมืองแถน มีคนล้นหลาย รู้คิดรู้สร้างมาก นานเข้า มิเอาคำผี มิเชื่อถือคำคนเหลือง เอาร้าย ฆ่ากันตาย ผู้กล้วเข้าถ้ำ ป่า เขา (ตอนนั้น) เข้ารวมหมู่ตั้งชื่อคนแถน"

ตอนนี้ เรื่องในพระพุทธศาสนากล่าวว่า เมื่อยุคมิคสัญญีผ่านไปแล้ว พุทธันดรที่ ๑ ล่วงไป หมู่คนที่หลบภัยได้ออกมาสั่งสอนกันเอง จึงเริ่มประพฤติดี อายุกาลก็เริ่มมากขึ้นกระทั่งถึงอสงขัย ไม่เห็นแก่ตายจึงกระทำอกุศลกรรมกันอีก อายุเริ่มลดลงกระทั่งถึงกาลมีอายุ ๓ หมื่นปี พระโคนาคมนโพธิสัตว์อุบัติ ครองเรือนอยู่ ๓ พันปี ออกมหาภิเนกษกรมได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธ ทรงพระชนม์ชีพอยู่ ๓ หมื่นปี ดับขันธปรินิพพาน จากนั้น อายุก็ลดลงกระทั่งถึงมิคสัญญี ต่างประหัตประหารกัน ที่เห็นภัยก็หลบเข้าถ้ำ ป่า เขา เมื่อตายกันหมดสงบเงียบแล้วต่างออกมาเริ่มชีวิตกันใหม่ เป็นกาลสุดพุทธันดรที่ ๒ และเริ่มพุทธันดรที่ ๓

พระพุทธโคนาคมนกาล (ยุคไทย ขุนแถน)

ในยุคไทย-ขุนแถนนั้น ตรงกับพุทธันดร-พระโคนาคมนสัมมาสัมพุทธองค์ ก็มีเรื่อง-พระเจ้าธรรมเสนราชา ซึ่งจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธองค์ ทรงพระนามว่า-พระติสสสัมมาสัมพุทธองค์ เป็นพระองค์ที่ ๕ ในอนาคตกาลนั้น

ก็ในกาลก่อน กระทั่งถึงพระพุทธกาลพระโคนาคมนสัมมาสัมพุทธองค์นั้น จากกาลมิคสัญญีนั้นก็ได้เจริญขึ้น โสฬสมหานคร ก็ได้เปลี่ยนเป็น-มัชฌิมประเทศ หรือ เป็น-มัธยมประเทศแล้ว ซึ่งมีชื่อรวมว่า-ชมพูทวีปแล้ว และมีกาลน้ำท่วมโลก ซึ่งเป็นยุคสมัย-มัตสยาวตารที่ ๑ นั้น ที่รอดอุทกภัยได้ในครั้งนั้น ก็คือมนูชนก หรือ ไววัสวัต อันมีพระนามว่า-สัตยพรต ซึ่งเป็นมนูที่ ๗ ที่ได้มีสืบต่อมาแต่-มนูที่ ๑

ส่วนทางเมืองทอง เมืองแก้ว นี้ ได้ล่วงผ่านยุคสมัยขุนสรวงมาแล้ว ไทยทอง-ได้มีขุนไทยแก้วแล้วจึงค่อยเปลี่ยนเป็นไทยแก้ว ครั้นมิคสัญญี คนผู้ดีได้หลบภัยเข้าอยู่อาศัยตามถ้ำ เมื่อหมดภัยแล้ว ผู้ที่ยังเหลืออยู่ต่างได้ออกมาพบเห็นกัน จึงรวมกันแล้วให้แถนเทียนฟ้าเป็น-ขุนแถนขึ้น ได้ร่วมช่วยกันสร้างบ้านเมืองกันสืบต่อมา ครั้นขุนต้นล่วงไปแล้ว ที่ ๒ ก็ได้แต่งตั้งสถาปนาตามชื่อต้นนั้นว่า-แถนเทียนฟ้า เช่นเดียวกัน จึงมีชื่อว่าไทยแถน หรือ ยุคแถน เป็นที่ ๒ จากยุคขุนสรวงนั้น กาลเวลาได้ล่วงมาตลอดหลายชั่วขุน พระธรรมคำสั่งสอนของพระกุกกุสันธพระพุทธองค์ก็ยังเหลือคงอยู่บ้าง ได้จำกันไว้บ้าง กาลนานมากเข้าก็เลือนลางจางหายไป ทั้งการประพฤติปฏิบัติ กับทั้ง-พระศาสนธรรม ก็สูญหายไปทั้งหมด ชาวชนทั้งนั้นประพฤติแต่อกุศลกรรม ขวบกาลที่ไขขึ้นเจริญยืนยาว จึงค่อยลดลง แม้ขุนสรวง และ ขุนแก้ว ผู้ต้นก็ยังอยู่คอยคุ้มครองป้องกันอยู่ จึงชื่อว่า-ยังเคารพนับถือ บำบวง บวงสรวงต้นผีกันมา

ครั้นเมื่อขวบกาลอายุลดลงมาเหลือเพียง ๗ หมื่นปี ขุนสรวง และ ขุนแก้วได้มาบอกว่า-อีก ๑๐ ปีจะมีฝนหนัก ทั้ง-น้ำแข็งก็ละลายเป็นน้ำล้นท่วมโลกหล้า ชาวชนและ ปวงสัตว์จะตายหมด พวกเจ้าขุนแถนหัวหน้าพร้อมกับหมู่คนชาวเมือง จงร่วมช่วยกันสร้างเรือใหญ่หลายลำ จงใช้แผ่นเหล็กปลอดตอกประสักขันเกลียวตรึงให้แน่นแข็งแรงทุกลำ ทำทุ่นให้มากขนาบตลอดมัดให้ติดกันเป็นกลุ่มเรือพวง เอาเสาเท่า ๆ กันวางขนาบบนกลาบ และ ใต้ท้องเรือเจาะรูใหญ่ให้ตลอดคานที่วางขนาบทั้งบน และ ล่างทุกตัวแล้วเอาท่อนประสักใส่ตรึงบนกับล่างใช้หัวเกลียวขัน หรือ ผ่าแล้วตอกลิ่มประสักตรึงให้แน่นแข็งแรงก็ได้ ใช้กระดานแผ่นหนาปูบนเป็นพื้น เอายางรักประสมชัน และ ปูนยาให้ทั่ว ทำกลาบนอกให้สูงพอ เจาะรูพอให้น้ำไหลออกได้ ทำห้องติดกลาบเรือนั้นมีหลังคาแค่กลาบนั้นให้ตลอดทุกลำจะได้พออยู่ ตรงส่วนกลางทำเป็นพื้นดินปลูกไม้เล็กและ ผักหญ้า ทำคอกงัว. ควาย. ช้าง. ม้า. เก้ง. กวาง. หา. ห่อ อย่างละคู่ มากนักคงไม่พอ ทำให้เสร็จใน ๕ ปี อีก ๑ ปีให้จับสัตว์ต่าง ๆ มาขังฝึกหัด และ ปลูกต้นไม้ผักหญ้า เรือทุ่นที่ทำเสร็จแล้วให้คงที่ไว้บนคานนั้น ถึงคราวน้ำท่วมท้นขึ้นมาพอก็จะเคลื่อนลอยไปได้เอง และ สั่งว่า พอน้ำท่วมท้นแล้ว ขุนสรวง และ ขุนแก้ว-จะมาเป็นเจ้าพ่อทะเล แม่สางและแม่แก้วขวัญฟ้าจะเป็น-แม่ย่านาง หรือ เป็นจ้าวแม่ทะเล ช่วยกันประคับประคองเรือให้โต้คลื่นลมพายุได้ ซึ่งจะประคับประคอง พร้อมกับจะคอยคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายให้ กระทั่งปลอดภัยพิบัติเพราะน้ำท่วมโลกนั้น

ยังเหลืออยู่อีก ก็บอกให้มารวมกันที่ใกล้เรือ ทั้งช้างม้าวัวควายเก้งกวางหมาแมวก็นำมาอย่างละคู่เรือทุ่นกลุ่มนั้นใหญ่ และ สูง จึงทำสะพานบันไดทอดขึ้นลง พอฝนตกหนักเข้า ก็ลงไม่ได้ ต่างก็หลบฝนอยู่ในห้องประทุนเรือนั้น และช่วยกันต้อนสัตว์ต่าง ๆ ขึ้นเรือทุนนั้น พวกช่างต่างตรวจดูเรือ และ เตรียมเครื่องมือวัตถุซ่อมแซมไว้พร้อมในภายในใต้ท้องเรือทุ่นนั้น ทุกอย่างจึงครบบริบูรณ์

น้ำเริ่มสูงขึ้น ได้ท้นท่วมที่ลุ่มราบหมด และ เอ่อสูงขึ้นท่วมคานแล้วหนุนเรือกลุ่มให้ลอยอยู่บนพื้นน้ำคนสัตว์ที่เหลือต่างก็ปีนขึ้นต้นไม้ ขึ้นหลังคา ขึ้นดอน และ ปีนขึ้นภูเขา ครั้นท่วมท้น กระทั่งยอดมอ และ ยอดไม้จมอยู่ใต้น้ำ แม้ยอดภูเขาเทือกย่อยก็จมน้ำ แม้ยอดเขาอีโก้ก็ปริ่มน้ำแล้ว ที่ยังเหลืออยู่ให้เห็นได้ ลมก็แรงบางคราวก็เป็นพายุ ฝนก็ตกกระหน่ำหนัก คลื่นก็ลูกใหญ่ซัดกระแทกตลอด ในกลางวัน ทั่วท้องฟ้าก็มืดมัวไม่มีแสงแดด กลางคืนก็ยิ่งมืดคลึ้มทึบตลอด ทั้งคนสัตว์ที่เหลืออยู่กับพื้นก็ได้ว่ายน้ำหาที่พักอาศัย พอหมดแรงต่างก็จมน้ำตายหมด แม้คนทั้งหลายในเรือทุ่นก็ไม่มีหวัง

รอดพ้นภัยนั้น คราวแรก เรือทุ่นกลุ่มนั้นซึ่งได้ใช้พวนผูกตรึงโยงไว้กับต้นตอไม้ใหญ่ ๆ นึกว่าพอจะอยู่ได้ กระนั้น เมื่อลมคลื่นซัดพัดกระพือกระแทกบ่อย ๆ ตลอดวันคืนไม่หยุดหย่อนผ่อนเบา แม้ขุนสรวง ขุนแก้ว กับ แม่สาง แม่แก้วย่านางจะมาควบคุมคุ้มครองอยู่ ณ หัวเรือ และ เสากระโดง พวนที่มัดล่ามโยงผูกตรึงไว้นั้นก็ขาดหมด เรือทุ่นกลุ่มนั้นก็เลื่อนลอยไปตามกระแสคลื่นลม หมู่คนสัตว์ที่เหลืออยู่ในเรือนี้ พอมีหวังว่าจะอยู่รอดได้ กระนั้น เฉพาะหมู่คนก็อยู่ไปวันหนึ่งคืนหนึ่งเท่านั้น ที่มีโอกาสรู้ และ ทำสร้างเรือนั้น มีอยู่หลายหมู่ แต่ก็ทำเรือได้ไม่ใหญ่โต และ ไม่มั่นคงแข็งแรงพอก็ถูกลมคลื่นซัดกระแทกแตกเสียหายจมน้ำตายไปเป็นส่วนมาก ยังมีที่เหลืออยู่ก็ที่เรือไม่แตก หรือ ที่แตกแต่ไม่กระจาย และที่ทะลุก็ยังเป็นที่พะยุงตัวอยู่ได้ ก็ถูกคลื่นลมซัดกระพือไปไม่จำกัดทิศทาง ไปถึงบริเวณน้ำแข็ง ณ ทะเลเหนือใกล้ขั้ว-โลกเหนือก็มี ไปถึงแผ่นดินอื่นคือ-อมริก ก็มี ทั้งไปใต้ถึง-โปลา และ ไนไตลนี ก็มี

เฉพาะ-แถนไทย ด้วยอานุภาพพ่อขุนสรวง และ พ่อขุนแก้ว กับ แม่นางสาง และ แม่แก้วขวัญฟ้าซึ่งได้เป็นจ้าวพ่อทะเล และ จ้าวแม่ทะเล หรือ แม่ย่านางในกาลนั้นได้รักษาคุ้มครองเรือทุ่นนั้นให้เลื่อนลอยวนเวียนเป็นวงกว้างอยู่ ณ บริเวณนั้น เป็นแรมเดือน เมื่อน้ำลดลงเหลือครึ่งขุนเขานั้น เรือนั้น ได้ถูกลมคลื่นพัดซัดกระหน่ำให้วิ่งไปในห้วงน้ำเป็นวงกว้างนั้นแล้วก็ได้วนเข้ามา ณ บริเวณเดิมนั้น ก็ได้ถูกคลื่นลมพัดซัดกระแทกเรือทุ่นกลุ่มนั้นให้หัวเรือพุ่งเข้าชนคอภูเขาลูกหนึ่งกระทั่งคอเขานั้นทะลุ ภูเขานั้นจึงมีชื่อว่า-เขาทะลุได้เรียกกันมาทุกวันนี้ เรือนั้นได้กระดอนเซออกมากระแทกกับคอภูเขาอีกลูกหนึ่ง กระทั่งคอยอดบิ่น กระเด็นบินออกไป ภูเขานั้น จึงมีชื่อว่า-เขาบิ่น และ เขาบิน เวลานี้เรียกกันว่า-เขาบินเป็นประจำ เรือนั้น จึงเฉียดไม่กระแทกจนแตกแล้วได้ลมแรงกระพือพัดหนุนท้ายให้ แล่นไปทางตะวันตก ถึงห้วงบึงใหญ่ ส่วนนั้น เป็นแถบถิ่นดินสูง และ น้ำลดลงมากแล้ว ท้องฟ้าก็แจ้ง แดดออกให้ความอบอุ่นบ้างแล้ว เรือได้เกยตอมอหินใต้น้ำ ก็แตกกระจายออก ส่วนหัวได้พุ่งไปเกยตื้นเชิงเขาลูกหนึ่ง ทั้งคน และ สัตว์ได้ขึ้นบกอยู่อาศัย ณ ภูเขานั้น ต่อมาจึงสร้างเมืองขึ้นรอบภูเขานั้น ภูเขานั้นจึงมีชื่อว่า-**เขากลางเมือง** ใช้เป็นชื่อเรียกกันมาตลอดกาลนาน กระทั่ง พ.ศ. ๒๔๓๘ พระบาทสมเด็จพระปิยมหาราชได้เสด็จประพาสได้พระราชทานชื่อใหม่ว่า-**เขาถ้ำจอมพล** จึงเปลี่ยนเป็น-**เขาถ้ำจอมพล** กระทั่งกาลบัดนี้ และในถ้ำภูเขานี้ ซึ่งเป็นถ้ำภูเขาหินปูน จึงมีหินงอก และหินย้อยทั้งถ้ำ ณ พื้นถ้ำซึ่งเป็นหินปูนโคลนเมื่อยังเป็นดินโคลนอยู่นั้นอย่างน้อยสุดก็มีอายุถึง ๒ แสนปี ซึ่งยืนยันว่ามีคนอยู่มาแล้ว จึงมีรอยเท้าหรือ รอยตีนใหญ่ที่ชัดเจนปรากฏอยู่ถึง ๕ รอย เป็นรอยใหญ่โตมาก ซึ่งยาวถึง ๓๖ นิ้วฟุต กว้าง ๑๘ นิ้วฟุต ที่ไม่ชัดเจนเช่นมีเพียงหนึ่ง กับรอยเล็ก ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ทั้งก้าวก็ปรากฏยาวกว่าคนสมัยนี้ เมื่อลองดู-ยังต้องกระโดดจึงถึง คงเป็นหลักฐานยุคสมัยขุนแถนไทย อันตรงกับกาลพระโคนาคมนได้ และก็ส่วนกลางของเรือทุ่นกลุ่มนั้นซึ่งขาดออกกระดอนออกมาจมลงตรงกลางห้วงบึงน้ำใหญ่เสากระโดงยังคงตั้งอยู่ ฉะนี้ ห้วงบึงใหญ่นี้ จึงมีชื่อว่า-บึงจมเรือ หรือ บึงเรือจม ต่อมา จึงเปลี่ยนเป็นชื่อว่าจอมบึง ให้เหมือนชื่อพระราชทานว่า-ถ้ำจอมพล ทุกวันนี้จึงเรียกกันเป็นประจำว่า-จอมบึง ในกาลประมาณก่อน พ.ศ. ๒๔๗๐ ยังมีผู้เห็น-ตอเสานี้โผล่อยู่กลางบึงนั้น ยังเล่ากันเสมอว่า-ไม่รู้ว่าใครปักไว้ ส่วนท้ายเรือได้ลอยไปเกยอยู่กับพื้นตื้นเชิงเขาลูกหนึ่ง ผู้คนได้ขึ้นไปอยู่อาศัย ณ ภูเขานั้น เมื่อเจริญขึ้นทำผลได้แล้วจึงนำมาเป็นสินค้าซื้อขายกัน ต่างได้ตั้งชื่อภูเขานี้ว่า-เขากลางตลาด

ก็กาลที่น้ำท่วมโลกนั้น ได้ท่วมท้นอยู่นาน พอลดลงมากแล้ว ณ ที่สูง ๆ ซึ่งเปียกชื้นอยู่แล้วทั้งมีฝนตกมาบ้าง พืชพรรณผักหญ้ากับ ต้น และ ย่านพุ่มป่าก็งอกงามเจริญขึ้นทั่วไป สัตว์ที่เหลืออยู่ครั้นเรือแตกแล้วต่างก็ขึ้นบกจึงได้อาศัยพืชพรรณผักหญ้าใบไม้นั้น ๆ เป็นเครื่องเลี้ยงชีวิต คนที่ขึ้นจากเรือนั้น ก็ขึ้นอยู่อาศัยตามเพิงผาถ้ำภูเขา ที่ขึ้นอยู่ตามเนินโคก ก็เอาต้นไม้ที่เป็นตอตายเพราะถูกน้ำท่วมเอามาทำเสาตั้งขึ้นแล้วเอาไม้ไผ่ ทำฝา แป อกไก่ ตง รอด ใช้ใบไม้ และ คา มุงโดยเกลี่ยใช้ไม้ขนาบใช้เถาวัลย์ผูกมัด ใช้ไม้ไผ่ผ่าสับเป็นฟากปูเป็นพื้นอยู่อาศัยกัน พอน้ำแห้งตลอดพื้นที่ราบ ที่เป็นโคลนตมก็แข็งแน่นแล้ว ต่างก็ออกมาจากถ้ำได้ช่วยกันปลูกสร้างเรือนบ้าน แบ่งที่ที่ใกล้-หนอง, บึง, ห้วย, คลอง, แม่น้ำ, ทำนา สวน ไร่ ทุ่ง ทำนา ปลูกข้าว ทำสวนต้นไม้ จึงเป็นบ้านเมือง ตลาด สนาม ทุ่งเลี้ยงสัตว์

ฉะนี้ ถิ่นแดนแถบนั้น จึงมี-ธรรมชาติซึ่งมีชื่อประจำเนิ่นนานมาแล้วจนชิน และ รู้ตลอดไปแล้วว่า-เขาทะลุ เขาบิ่น เขากลางเมือง เขากลางตลาดบึงจม, บึงจมเรือ หรือ บึงเรือจม (จอมบึง) ทุ่งหลวง ทุ่งหญ้า สนามหญ้า ฯลฯ ประจำอยู่แล้ว ชาวชนต่างได้ฟังและ รู้เรื่องกันมา จึงต่างได้กระทำกราบไหว้ บวงสรวง บำวง ต้นผีสางไทยกันมา และ กระทำเป็นประจำมา

ครั้นกาลล่วงนานมา กระทั่งถึง-ขุนแถนเทียนฟ้า กลุ่มหมู่-เลาวัะ หรือ เราวัะ คือ เลาลวั๊ะ เราละ ลว้า ฉะนี้ จึงมีชื่อ-แถนเทียนฟ้าลว้าไทยโท้ หรือ พ่อขุนไทยโท้นั้น ก็ได้ฟังเรื่อง-น้ำท่วมโลก ซึ่ง-พ่อขุนสรวง นางสาง พ่อขุนแก้ว แม่แก้วขวัญฟ้า ซึ่งได้มาบอกแจ้งแล้วให้สร้างเรือทุ่นกลุ่มได้อาศัยอยู่จึงรอดพ้นภัยน้ำท่วมนั้น และ ท่านต้นทั้ง ๔ นั้น จึงขึ้นเป็น-จ้าวพ่อทะเล และ จ้าวแม่ทะเล หรือ จ้าวแม่ย่านาง ในส่วนบก หรือส่วนโลกนี้ ได้ยกขึ้นเป็น-จ้าวพ่อทรง จ้าวแม่ทรื้อ (จ้าวแม่ซื้อ) หรือ แม่เชื้อ บัดนี้ ได้เปลี่ยนเป็น-เทว ว่าเทวเคราะห์ หรือ พระเคราะห์ อันแปลว่า-พระเทพเจ้าผู้ถือชีวิต หรือ พระผู้ถือเอา ก็คือ ทรงนั้น จึงเรียกตามชื่อ-ไทยเดิมว่า-พ่อทรง แม่ทรื้อ เพราะเป็นที่เคารพนับถือสักการะบูชา หรือ บวงสรวงขอพรกัน จึงใส่ชื่อว่า-พระ นำหน้าว่า-พระทรง พระทรื้อ อันตรงกับคำชื่อว่า-พระเคราะห์ สำหรับ-แม่ทรื้อนั้น ไม่มีคำตั้งใช้กันมา จึงใช้เป็นศัพท์ชื่อว่า-พระเคราหิณี แต่คงจะไม่มีคำบูชาในพิธี จึงคงไม่มีใช้กันแน่นอน ที่ทำไว้เพื่อของไทยได้คงอยู่คู่ไทยต่อไป

ขุนแก้ว หรือ พ่อขุนยอดแก้วนั้น คำชื่อว่า-แก้ว นี้ เป็นชื่อเรียกรวมทั้งหมดว่า-แก้ว ซึ่งแยกออกเป็นชนิด หรือ ขนาด เป็น ๔ คือ ๑) พริบ ก็คือ เพชร ๒) พลี แก้วแสงเปราะกว่าเพชร ๓) พลอย ขุ่นทึบมีแสงน้อย ๔) กระจกเป็นหินแผ่นลอกเป็นแผ่นได้ ที่เคยเห็น-อ่อนโค้งงอได้ และ แก้วกระจก และ แก้วเครื่องใช้เฉพาะคำชื่อแก้วที่มีชื่อไทยเรียกว่า-พลี คำชื่อไทยว่า-พลี ซึ่งเป็นชื่อหินแก้วแสงมีรุ้งแจ่มกระจ่างยิ่งกว่า แต่เปราะกว่าเพชร จึงใช้เจาะหินไม่ได้ นั้นซึ่งเป็นชื่อเรียกแก้วแสงว่า-พลีนั้น ก็คือ พลิน ไพลิน ฉะนี้ คำว่า-พลีนอกจากจะเป็นชื่อหินแก้วแสงว่า-พลี แล้วยังตรงกับคำมคธว่า-พลี อันแปลว่า-มีกำลัง หรือ ให้กำลัง จึงเป็นพระธรรม คือ ปัญจพลี ๕ ในสันสกฤต อันเป็นเรื่องนารายณ์ ๑๐ ปาง ปางที่ ๕ วามนาวตาร พลี-เป็นชื่อขุนแทตยราชา ว่าเป็นชื่อ-อสุรแทตย์ตัวดี ชื่อ-พลีฤทธิรุท บุตรวิโรจน์เรืองยศโอรสท้าวแทตย์ประหลาทและ ท้าวพลีอสูรแทตย์นี้ ได้กระทำยัญญพิธีชุบชีวิต และ ประกอบกิจพิธีเสริมฤทธิ์เดชแทตย์สำเร็จสมบูรณ์จึ่งทรงพลฤทธิ์เดชตลอด ๓ ภพ เดิมเป็นราชาธิราชครองภพบาดาลแล้วขึ้นมาครองมนุษยภพ แล้วยกขึ้นยึดครองสวรรค์ภพ ซึ่งท้าวสักรินทรเทวราชได้ยกพลเทพหนีไปแล้ว ท้าวพลีจึงทรงราชาภิเษกเป็นราชาธิราชครองสามภพ ฉะนี้ ท้าวขุนพลีจึงทรงมหิทฤทธิ์อิทธิเดชพลานุภาพมากปกครองได้ถึงสามภพ สักเทวราชได้ไปสู่เขาเหมกูฏ เข้าเฝ้าพระ-กัศยปมุนีและ พระอทิติประชาบดีทรงพรต ณ วิสุทธิอาศรมรัตน์ ทูลให้ทรงช่วย จึงอวยพรให้เชิญพระนารายณพิษณุ ซึ่งได้เสด็จอุบัติเป็นวามนาวตาร เป็นพราหมณ์เตี้ยแล้วไปขอที่เพียง ๓ ก้าว ซึ่งท้าวพลีราชก็ถวาย ได้ทรงให้องค์ใหญ่โตได้ก้าวเหยียบมนุษยภพซึ่งอยู่บนบาดาลภพเป็นก้าวที่ ๑ ก้าวที่ ๒ ก็เหยียบลงบนสวรรค์ภพ ก็ยังเหลือก้าวที่ ๓ อีกก้าว ๑ ยังไม่ได้เหยียบ จึงเป่าสังข์เรียกเทพเจ้าให้กลับมาครองตามเดิมแล้ว ให้ท้าวพลีไปครองบาดาลต่ำสุด ต่อมา จ้าวแม่พระศรี-โลกมารดาลักษมีได้ทูลขอ จึงทรงโปรดให้ท้าวพลีขึ้นมาครอง-เขตสุตลแดนต่อมนุษย์สวรรค์เป็นอสูรธรรมราชาเป็นสุขสนุกแม้นแดนสวรรค์ ท้าวพลีนี้จึงมีชื่อว่า-ท้าวพาลี หรือ ท้าวกรุงพาลี จึงอาจเป็นเรื่องขุนแก้ว หรือ มหาปนาทบรมจักรพรรดิ ซึ่งทรงพลานุภาพตลอด สุดท้าย ทรงสละราชสมบัติออกทรงผนวชเสด็จไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้วทรงสดับพระสัทธรรม จึงเอาพระเศียรเกล้าพร้อมกับพระสรีรกายให้ลุกเป็นประทีปต้นสักการะบูชาจึงเคลื่อนไปอุบัติ ณ ดุสิตภพสวรรค์แล้วนั้น เช่นนี้ ในยุค-แถนไทย พ่อขุนแถนเทียนฟ้าไทยโท้ผู้สืบมานั้นได้ทราบแจ่มแจ้ง จึงยกต้นขุนยอดแก้วนั้นขึ้นเป็นท้าวกรุงพาลี ส่วนนางแก้ว ก็ได้ยกพระนางพระยากรุงพาลี หรือ พระนางท้าวกรุงพาลี ซึ่งเป็นท้าวพลังเมืองกรุง เป็นต้นจ้าวแผ่นดิน แต่เป็นผู้ล่วงลับไปแล้ว

พ่อขุนไทยโท้นั้น เป็นขุนแผ่นดิน หรือ เป็นจ้าวแผ่นดินอยู่แล้ว ทรงพละกำลัง ทั้งเฉลียวฉลาดหลักแหลมรอบรู้ตลอด ขยายบ้านเมือง สร้างถิ่นฐานเป็นอันมาก ทั้งมีนางแท่นคำ เป็นขุนหญิง หรือ พระนางพระยาอยู่ด้วย จึงเป็น-เจ้าแผ่นดิน และ เป็นเจ้าแม่แผ่นดิน ซึ่งยังเป็นคนอยู่ ณ กรุงพาลีนั้น จึงมีชื่อว่า-พระเจ้ากรุงพาลีและ พระนางเจ้ากรุงพาลี พ่อขุน

ไทยโท้นั้นได้ตั้งต้นต่าง ๆ ขึ้นอีก เท่าที่ตนมีอำนาจตั้งขึ้นได้ จากนั้น จึงตั้งลูกของท้าวกรุงพาลี ซึ่งมีชื่อในสมัยกาลครองนั้น ว่า-พ่อขุนทัด หรือ กายทัต อีกชื่อหนึ่งว่า-ทด หรือ ทศราชมีเจ้าแม่แท่นคำ ชื่อ สัน หรือ สันทาธิบดี เฉพาะลูกที่มีชื่อว่า-พ่อขุนพลนั้นมี ๙ ชื่อ เป็น ๑๐ ขุนสูญย์ หรือขุนตาย คือ จ้าวพ่อเจตภุก (เจตภูต) หรือ มัจจุราช และกับด้วย ขุนยมกาฬ จ้าวกาลเวลากัดกินชีพทั้งวันคืน คือ กาฬไชยศรี ในลำดับเรียงรูปเคารพ ได้เรียงเป็นที่ ๑๑ กับ ๑๑ คือ ทรงเมือง และทั้ง ๑๒ คือ เสื้อเมืองส่วนพ่อขุนพลทั้ง ๙ นั้น ก็คือ พระภูมิ หรือ ภุมมัฏฐเทพจ้าว ซึ่งมีชื่อ และ หน้าที่ต่าง ๆ กันคือ

๑. พระชัยมงคล พระนางชื่อ-พูมไชยา ปกครองสถานบ้านเรือน, โรง, ร้าน, ต่าง ๆ ตลอดบริเวณรอบ ๆ นั้นด้วย

๒. พระนครราช พระนางชื่อ-ภูมิมาลา ปกครองประตูกำแพงสถานที่ต่าง ๆ ป้อม, ค่าย, หอรบ, บันได, ตลอดถึง-กระโจมไฟ และ โดม,

๓. พระเยาวแผ้ว หรือ พระเทเพล พระนางชื่อ-ทิพมาลี ปกครองโรงเลี้ยงคนสัตว์ เช่น โรงพยาบาล คนสัตว์, โรงสถานที่พักฟื้น, ที่คนชรา, กำพร้า, อนาถชน, เรือนจำ, ค่ายกักกัน, คอก, เล้า, สนามเลี้ยง, เล่น, ฝึก, หัด, ซ้อม, ต่าง ๆ

๔. พระสัพคนธรรพ หรือ ชัยศพณ์ พระนางชื่อ-ศรีประภา ปกครองคลัง, ธนาคาร, หอเก็บ, พัสดุเสบียง ยุ้ง, ฉาง,

๕. พระคนธรรพ์ พระนางชื่อ-สุปริยา ปกครองท้องพระโรง, โรงพิธีกร, เหม, เรือนยอดสร้างต่าง ๆ , โรงพิธีแต่งงาน, เรือนหอ

๖. พระธรรมโหร หรือ พระนาคราช พระนางชื่อ-ขวัญข้าวกร้า ปกครองเรือกสวน, ไร่, นา, ทุ่งหญ้า, ทุ่ง-เลี้ยงสัตว์, ป่าเลี้ยงสัตว์, ป่าเปิด, ป่าแต่ง,

๗. พระไวยทัต หรือ พระเทวเถร พระนางชื่อ-ดอกไม้ทอง ปกครองวัดวา, อาราม, ตำหนัก, ปูชนียสถาน, พระเจดีย์, พระสถูป, พระปรางค์, พระธาตุ, พระพุทธรูป, อนุสาวรีย์, ศาลจ้าว, ต่าง ๆ

๘. พระธรรมิกราช พระนางชื่อ-พุ่มไม้ไพร ปกครองพืชพรรณธัญญาหารต่าง ๆ นาปลากุ้ง, นาผัก, หนองบัว, นากระจับ,

๙. พระธาตุธาร หรือ พระธาตุธารา พระนางชื่อ-รินระรื่น ปกครองห้วย, หนอง, คลอง, บึง, บ่อ, ลำธาร, ห้วยละหาน, แม่น้ำ, ทะเล ถึง อ่าว, ทะเลหลวง,

๑๐. หรือ ๐ พระจ้าวตาย หรือ พ่อขุนตาย หรือ เจ็ตภุก คือ พระยามัจจุราช มฤตยูราช บางที่ว่า ยุตติธรรม-ราช ซึ่งทรงอำนาจตลอดแม้ตัวเองถึงคราวแล้วไม่ขัดขืน จึงชื่อ-ยุตติธรรมราช ท่านยุตติธรรมราชนี้ในตำนานเทวกำเนิด ว่ามีชายา ๑๒ พระนาง ในที่นี้ ขอเรียกรวมว่า-มารศรี คือ พระศรีของผู้ให้ตายได้ และมีว่า-มัจจุรานี หรือ มัจจุราชินี บ้าง

๑๑. พระกาฬไชยศรี หรือ พระกาลไชยศรี ซึ่งทรงเป็น-จ้าวแห่งกาลเวลา ซึ่งดำรงอำนาจกัดกินชีวิตคนสัตว์ ทั้งวันคืนทุกเวลานั่นเองตั้งแต่เกิดกระทั่งตาย ตามพระพุทธพจน์ตรัสว่า-กัดกินจนกระทั่งตัวเองพระนางมีชื่อตำแหน่งว่า-พระนางมาริสา ก็คือ-นางผู้มีอำนาจให้ตายได้ ร่วมกันปกครองเวลาให้เป็นไปตลอดกาลนั้น

๑๒. พระทรงเมือง ตั้งต้นผู้ล่วงไปแล้วขึ้นเป็นจ้าวฟ้าจ้าวดิน หรือ จ้าวต้นซึ่งได้ครองมาก่อนนั้นซึ่งในบัดนี้ เรียกว่า-พระจ้าวต้น หรือ พระเทวาธิราช ส่วน-พระนางนั้น เมื่อเป็นมนุษย์ชื่ออะไร ก็ใช้อย่างนั้นถ้าเป็นชื่อรวมก็เรียกตามมีอยู่ เช่น พระอิน ก็ เรียกนางกวัก เป็นต้น

๑๓. พระเสื้อเมือง ได้ตั้งต้นองค์รองขึ้นเป็น-พระทรงรองเมือง คือ พระเสื้อเมืองนั้น อันหมายว่าเสื้อเกราะ-ซึ่งเป็นเครื่องสวมใส่ป้องกันภยันตรายร้ายแรงได้ จึงเป็นที่คุ้มครองป้องกันตัวเองได้ ก็คือ พระอุปราชพระบวรราชเจ้า พระบัณฑูรราชเจ้า ตามตำแหน่งหน้าที่ก็รับบัญชาจึงมีพระราชอาญาสิทธิ์นำพลทัพป้องกัน, คุ้มครอง, ปราบปรามทั้งภัย

ภายนอกในตลอดไป จึงเป็นเสื้อเกราะรักษาคุ้มครองให้ปลอดภัย ก็คือจอมพลแม่ทัพ ในปัจจุบัน ก็เป็นจอมพลทั้ง ๓ กองทัพ และเป็น ๔ ทั้งพลเรือน คือ ตำรวจ และ กลุ่มอาสาเวลานี้ เรียกว่า-พระเทพารักษ์ หรือ พระไทยเทพารักษ์ มีพระนางชื่อ-ท้าวจอมหม่อมแม่แท่นคำรักษิณี

ต่อจากนั้น พ่อขุนแถนไทยโท้นั้น ก็ได้ตั้ง-จ้าวต่าง ๆ ขึ้นทำเนียบอีก เดิมนั้น ต่างก็มีอยู่แล้ว แต่ยังไม่ได้ยกฐานะศักดิ์เข้าตำแหน่งทำเนียบ ก็ได้ยกขึ้นต่อไปอีก ในครั้งนี้ จะแต่งรำพันคุณเป็นคำร่ายเพื่อจำง่ายก่อนซึ่งมีเค้าความตามที่ระบุขึ้นเป็นต้นต่อไปอย่างนี้.....๑๔. ยศรุ่งเรือง-จ้าวเขา ๑๕. เย็นร่มเงา-จ้าวไม้ ๑๖. ยอดท้าวไท้-จ้าวป่า ๑๗. ยกขึ้นค่า-จ้าวท่า ๑๘. ไปมาพ่าหน์-จ้าวทาง ๑๙. ผู้ขลังวาง-จ้าวไทย ๒๐. หลักจิตใจ-จ้าวพระ ประจักษ์หลักใสเสร็น-สางสรวงบำบวงบนหมอไทย จอมไทยไท้ขุนแถน ครองแดนไทยขึ้นที่พ่อเมืองเนือง ๆ นึกที่เคารพ นอบนบเป็นหลักในใจ ขุนไทยจึงแต่งตั้ง ตราบเท่ามีเย้มยั้ง ทั้งนอบนำแน่แท้ แม้ล่วงลับ, ยังอยู่พร้อม ร่วมกราบไหว้คมค้อม นอบน้อม นับถือ ตลอดกัน

พ่อขุนแถนไทยมากมายหลายหลาก ต่างชื่อกันบ้าง มีชื่อซ้ำกันบ้าง ได้ปกครองอาณาจักรแถนไทยสืบต่อกันมา ต่างก็ได้สร้างความเจริญรุ่งเรืองมากบ้างน้อยบ้างตามระบบแบบไทยตลอดมา ทั้งได้ติดต่อค้าขาย แลกเปลี่ยนความเจริญแก่กัน และ กัน อันเป็นสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นไปตาม**ระบอบพ่อเมือง ซึ่งเป็นระบบไทย** มาตั้งแต่มีคนไทยจึงรุ่งเรืองมาตลอด โดยเฉพาะก็คือ-**การเรียน-สือไทย** หรือ **ลายสือไทย** ได้มีการสอนกันมาก แม้สำนักใหญ่ เช่น เรือนหลวง จวนลูกขุนมูลนาย หรือ วัง ทำเนียบ ได้ตั้ง เป็น-โรงเรียนขึ้นทุกแห่ง การเรียนจึงแพร่หลายให้รู้สืออ่านออก, จด, เขียน, ได้ และ ได้ตั้งเป็น-**หลักรู้** เป็นตำราไทยจึงมีชื่อประจำว่า-**รู้สือไทย** (อักษรศาสตร์) จด, เขียน, แต่ง, เพลงกล่อมเพลงร้อง เพลงเรื่อง จดแต่งตำนานเรื่องไทย จดเขียนกดหมาย ให้ดู, อ่าน, รู้, ทั่วกัน จดเขียนระเบียบแบบปกครอง แยกออกเป็น-หมู่บ้าน, ตำบล, แขวง หรือ อำเภอ, เมือง, เมืองกรุง หรือ กรุง, ชุมชนก็เป็น-ลูกบ้าน ผู้ใหญ่บ้านคุมหมู่บ้าน กำนันคุมตำบล นายแขวงคุมแขวง นายอำเภอคุมอำเภอ เจ้าคุมเมือง ชื่อ เจ้าเมือง (ผู้ว่า) ในหลวง หรือ พระเจ้า คุมกรุงปกครองสิทธิ์ขาดทั้งประเทศ ตลอดถึง-กองศึก หรือ กองทัพ ก็มีระเบียบแบบจำนวน ๑๐ คน เป็น-ลูกหมู่ คือ พลกำลัง, หัวหมู่ ผู้หมู่ นายหมู่ หรือ-นายสิบ เป็นผู้ปกครอง-หมู่ สิบหมู่ เป็น-หมวด หรือ เป็น-กอง ก็คือ-กองร้อย ผู้หมวดผู้กอง ก็คือ นายร้อย เป็นผู้คุมบัญชา-กอง สิบกองร้อยเป็น-กองพัน ผู้พัน หรือ นายพันเป็นผู้คุมบังคับบัญชา-กองพัน สามกองพันเป็น-กรม หรือ กรมการ ผู้พัน จึงเป็น-ผู้การ หรือ ผู้บัญชาการควบคุมบังคับบัญชาการกรมการนั้น ๆ และก็สิบกองพันเป็น-กองพล หรือ กองทัพ เช่น ทัพหน้า ทัพปีกขวา ทัพปีกซ้าย ทัพหลัง และ ทัพหลวงอยู่กลาง ที่เป็นกรมการนั้น ทุกทัพ เฉพาะทัพหน้านั้น มีหมวดกอง หรือกองสู้ กองบุกทำลาย หรือ กองจู่โจม หนึ่งพันเป็นหัวยอดลูกศร อีกหนึ่งพันเป็นบ่าขวา อีกหนึ่งพันเป็นบ่าซ้ายกับอีก ๗ พันนั้น ๓ พันตั้งคอยหนุนบ่าขวา และ ๓ พันตั้งคอยหนุนบ่าซ้าย อีก ๑ พันตั้งคอยหนุนหัวศร พอเคลื่อนหนุนแล้ว กองหนุนขวาจะพลันเคลื่อนขยายเรียงเป็น ๓ กองคอยหนุน ส่วนกองหนุนซ้ายจะพลันขยายเป็น ๓ กองคอยหนุนกองหน้านั้น เฉพาะ-แม่ทัพหน้านั้นจะไปบัญชาการรบ ณ หัวศรนั้น หรือ ไม่ก็เป็นผู้นำบุกหรือ จู่โจม ถ้ารับ-ก็เป็นต้นรับทันที นี้เป็นวิธีจัดทัพรุกรับ ซึ่งสมเด็จพระนเรศวรมหาวีรราชเจ้าทรงจัด ฝึกหัดซ้อมชำนาญตลอดกาล จึงมีไชยชนะตลอดรัชการ ทั้งนี้ ก็เพราะทรงระลึกถึงยุทธศาสตร์ และ ยุทธวิธีในสมัยเป็นขุนแก้ว ทั้งสมัยเป็นขุนแถนไทยอีกด้วย จึงจัดเป็นตำราพิชัยสงคราม และ ในยุคกาลอาณาจักรแถน พ่อขุนแถนไทยต่าง ๆ ได้สร้างวิทยาการ กับ ฤาฝีมือ ทั้งด้านความคิด, สติปัญญา, ใช้สมองเป็นผู้แจ้งเรือนโครงสร้างก็ได้เขียนจดจารึก จำ เช่น คำเตือน, คำดี, (สุภาษิต) จึงต้องใช้-ลายสือ หรือ สือไทยนั้นมากตลอดทั่วทุกแห่งทั้งมีขึ้นแล้วก็ได้เผยแพร่ออกไป ที่-ที่อื่นมี ก็ได้แลกเปลี่ยนเอาใช้ในถิ่น ที่อยู่ก็ได้แจกจ่ายไป ฉะนี้ จึงเจริญรุ่งเรืองไปตลอดทั่วถึงบ้าน ในทางบ้านเมือง และ พ่อขุนกษัตริย-ราชเจ้าต่างก็เป็นสัมพันธไมตรีมีมิตรภาพสนิทสนมคบหาสมาคมไปมาหาสู่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันตลอดกาล และ ตลอดถึงจัมปากรัฐ จดถึงชมพูทวีปมัชฌิมชนบท หรือ มัธยมประเทศตลอดด้วย

พระโคนาคมนสัมมาสัมพุทธองค์ได้เสด็จอุบัติขึ้นแล้ว ณ มัชฌิมชนบทประเทศนั้น พระองค์ทรงเป็นพระบรมโพธิสัตว์ครองเรือนอยู่ ๓,๐๐๐ ปี จึงเสด็จออกเป็นมหาภิเนกษกรม และ ได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธองค์แล้ว

ได้ทรงแสดงพระธรรมจักกัปปวัตนสูตรปฐมเทศนาจบแล้ว จึงประทานเอหิให้คู่พระอัครสาวก และ พระอรหันตสาวกสงฆ์บริวารมีพร้อมแล้ว จึงเสด็จโปรดชาวโลกตลอดชมพูทวีป และ ถึงจัมปากรัฐ พระเจ้ากรุงจัมปากทรงพระนามว่า-พระเจ้าธรรมราชาธิราชก็ทรงเลื่อมใสได้ตรัสถึงเป็นสรณด้วยความเคารพนับถือ ทั้งได้ส่งข่าวพระพุทธ, พระธรรม, พระสงฆ, สมภพ-มีพร้อมแล้วให้พ่อขุนแถนผู้บุรพสหายเมืองได้ทราบ ครั้นทรงทราบแล้ว พ่อขุนแถนไทยจึงได้เสด็จจัมปากรัฐแล้วพากันไปเฝ้าถึงพระมหาวิหารเป็นสำนักที่ประทับ ต่อมา พระผู้มีพระภาคโคนาคมนก็ได้เสด็จโปรดถึงอาณาจักรแถนไทยด้วย พระ-โคนาคมนทรงพระชนม์อยู่ ๓ หมื่นปีจึงปรินิพพาน

ในกาลก่อนสมัยพระพุทธกาลนั้น ณ ราชอาณาจักรจัมปากรัฐนั้น ก็เป็นสมัย-พระเจ้าธรรมราชาธิราชเจ้าทรงครองราชสมบัติ พระองค์ทรงทศพิธราชธรรมอันเป็นมรดกตกทอดมาจากพระกุกกุสันธสัมมาสัมพุทธองค์นั้น จึงทรงมีมิตรสัมพันธไมตรีตลอดทุกอาณาจักรประเทศ และก็ถึงอาณาจักรประเทศแถนไทยด้วย ก็ในกาลนี้ ในอนาคตวงศ์มีเรื่องอันเป็นพระพุทธพจน์ตรัสเล่าแสดงแก่พระสารีบุตรเถระ จึงเป็นเรื่องในสมัยพระพุทธกาลพระสมณโคดมของเรานี้มีว่า พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าตรัสเล่าว่า-พระยาช้างนาฬาคีรี ซึ่งเป็นบรมโพธิสัตว์นี้ได้ไปบังเกิดเป็นพระราชโอรสพระองค์ใหญ่ของพระเจ้าธรรมราชาธิราชนั้นซึ่งมีนามชื่อว่า-ธรรมเสนกุมาร เป็นที่ ๑ กับมีพระอนุชาอีก ๔ องค์ คือ ที่ ๒ มีนามชื่อว่า-ภัททกุมาร ที่ ๓ มีนามชื่อว่า-รามกุมาร ที่ ๔ มีนามชื่อว่า-ปมาทกุมาร ที่ ๕ มีนามชื่อว่า-ธัชชกุมาร ต่างได้ไปเรียนสำเร็จศิลปศาสตร์ในสำนักทิสาปาโมกขาจารย ณ ตักกสิลาพร้อมกัน พระธรรมเสนกุมารนั้นสำเร็จทานศีลธรรมศาสตร์ พระ-ภัททกุมารสำเร็จธนูศรพิษศิลปศาสตร์ พระรามกุมารสำเร็จวิชาดอกไม้ไฟศิลปศาสตร์ พระปมาทกุมารสำเร็จวิชาช่างทองศิลปศาสตร์ พระธัชช กุมารสำเร็จวิชาบำราบอสรพิษศิลปศาสตร์ ครั้นสำเร็จแล้ว ก็กลับมาพร้อมกัน และ พร้อมกันเข้าเฝ้าจึงสำแดงศิลปศาสตร์ที่สำเร็จมานั้นให้ทอดพระเนตรเห็นประจักษ์แจ้งทุกพระองค์ พระเจ้าธรรมราชาธิราชพระราชบิดาได้ตรัสสรรเสริญเป็นอันมาก เมื่อจะทรงยกราชสมบัติให้ครองนั้น ได้ทรงพระราชดำริแล้ว ทั้งทรงพินิตพิจารณาประจักษ์แจ้งชัดแล้ว จึงตรัสสั่งทั้ง ๕ พระองค์นั้นให้ไปแสดงศิลปศาสตร์ ณ ถิ่นเมืองอื่น ใครได้ชมเชยมาก ก็จะยกให้ผู้นั้นได้ครองต่อไป ได้ทรงจัดเรือให้เสด็จรอนแรมไปตามห้วงมหาสมุทรใหญ่ เรือใช้ใบแล่นไปในห้วงมหาสมุทรกระทั่งกลางคืน เจ้ากุมารอนุชาทั้ง ๔ ได้หลงใหลไปในท้องมหาสมุทร ครั้งนั้น เจ้าภัททกุมารคิดว่า-ลูกศรอันมีพิษมีอยู่ใต้ท้องมหาสมุทร หวังจะได้จึงกระโจนลงไปในห้วง ได้ถูกปลาใหญ่กัดกินตายไปแล้ว เรือแล่นไปถึงเวลาเที่ยงคืน ละลอกน้ำเกิดเป็นประกายสีพรายเหมือนดอกไม้ไฟ เจ้ารามกุมารสำคัญว่า-ดอกไม้ไฟมีอยู่ใต้ท้องมหาสมุทรหวังจะได้จึงกระโจนลงไปในห้วงน้ำ ก็ถูกปลาใหญ่กัดกินตายไปอีก เรือแล่นไปถึงเวลาเช้าก่อนเที่ยง เจ้าปมาทกุมารเห็นดวงอาทิตย์โผล่ขึ้น ณ เขิบน้ำขอบฟ้าตะวันออกส่งแสงเป็นดวงปรากฏในท้องมหาสมุทร ก็สำคัญว่า-ทองคำเนื้อบริสุทธิ์ปราศจากราคีมีอยู่ในน้ำนั้น หวังจะได้ จึงกระโจนลงไปในห้วงน้ำนั้น ก็ถูกปลาใหญ่กัดกินตายไปอีก เรือได้แล่นไปถึงเมืองหนึ่งแล้ว ได้แวะจอดพัก ณ เมืองนั้น เจ้าธัชชกุมารได้ขึ้นไปเที่ยวดูชม ณ เมืองนั้น ได้เข้าไปในประชุมชนที่ชุมนุมกันอยู่ คิดหวังจะได้ชื่อเสียงชื่นชมศิลปศาสตร์ที่สำเร็จมา จึงสำแดงศิลปศาสตร์ได้แปลงกายเป็นอสรพิษเลื้อยไปในท่ามกลางมหาชนชุมนุมกันนั้น ชาวชนเห็นเข้าก็หวาดกลัวภัยอสรพิษนั้น จึงคว้าจับท่อนไม้พลองเป็นอาวุธไล่ทุบตีกระทั่งอสรพิษนั้นตายไปอีก จึงเหลือแต่-เจ้าธรรมเสนกุมารองค์เดียว ณ เมืองนั้นได้กลับไปเรือ สั่งให้คอยอยู่ ๒-๓ วัน ไม่เห็นกลับมา ก็ให้นำเรือกลับไปจัมปากบ้านเมืองเดิม สั่งแล้วพระองค์เดียวได้เสด็จเที่ยวไปในเมืองนั้น

ในกาลนั้น มีพระฤษีประมาณ ๘ หมื่นองค์มาแต่ป่าหิมพานต์ เหาะลอยมาทางอากาศเวหาลงมา ณ เมืองนั้น แล้วเข้าไปโคจรบิณฑบาตในท่ามกลางเมือง เจ้ากุมารธรรมเสนนั้นได้เห็นตลอดแล้วจึงคิดว่า-ศิลปวิทยา และ ศิลปศาสตร์เป็นอันมากที่สำเร็จมาแล้ว ล้วนเหาะหินเดินอากาศไม่ได้ พระดาบสทั้งนี้เหาะลอยไปได้ทุกองค์ คิดหวังอยากจะเรียนวิชาเหาะนั้น จึงเข้าถาม และฟังตอบได้ทราบความแล้ว จึงสมัครเป็นศิษย์พระดาบสได้เอ็นดูกรุณารับแล้ว ได้แสดงอิทธิฤทธิ์พาเจ้าธรรมเสนกุมารนั้นเหาะไปยังป่าหิมพานต์ จึงให้เจ้าธรรมเสนกุมารบวชเป็นดาบสแล้วให้กระทำสมณบริกรรมภาวนา

ให้เจริญฌานยังอภิญญา ๕ ให้บังเกิดขึ้นบริบูรณ์แล้ว ได้ตาทิพ, หูทิพ, รู้จิตผู้อื่น, ระลึกชาติหนหลังได้ จึงทรงอิทธิฤทธิ์เป็นศิลปศาสตร์อันประเสริฐ ครั้น ได้คุณวิเศษแล้วพระดาบสธรรมเสนกุมารนั้นคิดใครไปแสดงแก่พระราชบิดา จึงเข้าลาพระอาจารย์เพื่อกลับไปจัมปากนคร ได้แสดงคุณวิเศษแห่งฌานอภิญญาอันเป็นศิลปศาสตร์พิเศษสุดนั้นได้เหาะลอยไปกรุงจัมปากถึงแล้วจึงลอยลงตรงพระพักตร์ ให้พระราชบิดาทอดพระเนตรเห็นชัดเจน และทั่วไปต่างก็ได้เห็นประจักษ์กับตาตลอดกัน พระเจ้าธรรมราชาธิราชเจ้าทรงโปรดปรานชื่นชมโสมนัสยิ่งแล้ว ได้ตรัสถาม ก็ทรงสดับทราบถึง-เจ้าน้องทั้ง ๔ องค์นั้นสิ้นชนม์หมดแล้ว พระเจ้าธรรมราชาธิราชเจ้าผู้พระราชบิดาจึงทรงยกราชสมบัติให้ครอบครองสืบต่อไป ทรงกำหนดพิธีราชาภิเษกขึ้น พระเจ้าธรรมเสนราชานั้น ทรงหมายว่าจะทรงบำเพ็ญปรมัตถบารมีสละลูกเมีย และ ราชสมบัติ จึงทรงรับราชสมบัตินั้นจากพระราชบิดา พระเจ้าธรรมราชาธิราชเจ้าซึ่งพระราชทานยกให้ครอบครองสืบต่อไป ได้ทรงลาเพศพระดาบส เปลื้องบริขารพระดาบสออกแล้วทรงสั่งไปสถิต ณ สำนักพระดาบสตามเดิม เครื่องบริขารก็ไปตามสั่งนั้น เมื่อ ถึงกำหนดกาล พระเจ้าธรรมราชาธิราชเจ้าทรงให้ประกาศให้ประชุมชาวเมืองแล้ว ก็ทรงกระทำพระราชพิธีราชาภิเษกและ อุปภิเษกให้เป็น-พระเจ้าธรรมเสนราชา กับ พระนางลัมภุสสราชเทวีครอบครองกรุงนครจัมปากรัฐสืบต่อจากพระองค์ พระเจ้าธรรมเสนราชาได้ทรงเป็นผู้ทรงธรรมสืบจากพระราชบิดานั้นทุกประการ จึงเจริญสุขเกษมสำราญตลอด ได้ทรงทนุบำรุงจัมปากรัฐ และ ประชาชนชาวราษฎรให้อยู่เย็นเป็นสุขตลอดกัน ส่วงกาลมานาน พระนางลัมภุสสราชเทวีผู้เอกอัครมเหษีนั้นได้ทรงครรภ์ครบทสมาสแล้วจึงประสูตพระราชโอรสพระองค์แรก พระราชทานชื่อว่า-เจ้าธรรมสารกุมาร เมื่อพระราชโอรสบทจรยกย่างได้ถนัดแล้ว พระนางพระราชเทวีก็ทรงครรภ์ครบถ้วนแล้วก็ได้ประสูตพระราชธิดาเป็นที่ ๒ พระราชทานชื่อว่า-สาริณีกุมารี ครั้นพระราชโอรสธิดาพอเสด็จบทจรได้ถนัดทั้งคู่ พระเจ้าธรรมเสนราชาทรงแสวงหาพระ-โพธิญาณ จึงทรงระลึกถึงพระบารมีเสมอ ฉะนี้ พระองค์พร้อมด้วยพระราชเทวี พระราชโอรสธิดาพร้อมด้วยพระราช-บริพารทุกหมู่เหล่าได้ออกประพาสนอกพระนครเพื่อลงสรงสาครให้สุขสำราญทั้งหมดนั้นก็พร้อมกันลงสรงสาครเป็นที่สำ-เริงสำราญสนุกสนานหรรษาทั่วกัน

ครั้งนั้น มียักษ์ตนหนึ่ง ได้มองเห็นพระราชกุมารทั้งสองนั้น มีความหิวกระหายบังเกิดขึ้นจึงสำแดงกายตนให้ปรากฏแก่พระเจ้าธรรมเสนราชานั้น ได้ออกคำขอพระราชกุมารทั้ง ๒ นั้นเพื่อเป็นภักษาหารทรงสดับแล้วจึงตรัสว่า-ยักษ์ท่านกล่าวคำนี้เป็นการดียิ่งนัก จึงจับหัตถ์พระลูกทั้ง ๒ นั้นจูงไปพระราชทานแก่ยักษ์ตรัสว่า-เชิญท่านมารับเอาปิยบุตรทานของเรา แล้ว จับพระเต้าทองหลั่งน้ำลงพร้อมกับตรัสประกาศว่า-ด้วยเดชผลทานที่สละราชกุมารทั้ง ๒ นี้ ขอให้เกิดผลเป็นที่สุดถึงพระสัพพัญญูสรรเพชรดาญาณในอนาคตกาลเบื้องหน้าเถิด พระองค์ตรัสประกาศแก่เทพดาแล้ว ก็ดลดาลให้เกิดมหัศจรรย์ต่าง ๆ เป็นต้นว่า แผ่นดินไหวทั่วโลกธาตุ ส่วนยักษ์ได้รับแล้วก็กินกุมารทั้ง ๒ แล้วก็เข้าไปในป่าแดนของตน พระเจ้าธรรมเสนบรมกษัตริย์ กับ พระราชเทวีได้ทรงนำพระราชบริพารเสด็จกลับพระนคร เมื่อถึงประตูเมืองได้ทรงเห็นชายแก่ชราคนหนึ่งนั่งเป็นทุกข์อยู่ จึงตรัสถามได้สดับว่า-ตั้งแต่เกิดมากระทั่งกาลบัดนี้ บุตรภรรยาหามีไม่ จึงนั่งเศร้าโศกอยู่ในที่นี้ ได้สดับแล้วตรัสว่า-เราจะยกมเหษีให้เป็นทานบารมี แล้วทรงจับพระหัตถ์จูงพระนางลัมภุสสราช-เทวีลงจากพระยานแล้วนำไปมอบแก่ชายแก่นั้นพร้อมกับตรัสว่า-เรายกให้เป็นทานแก่ท่าน ณ บัดนี้ ได้จับพระเต้าทองหลั่งน้ำให้แล้วตรัสว่า-เดชะผลทานที่ยกอัครมเหษีให้ครั้งนี้ จงเป็นปัจจัยแก่พระสรรเพชรดาญาณเถิด ดังนี้แล้ว ก็เกิดมหัศจรรย์ต่าง ๆ เหมือนครั้งแรก ชายแก่นั้นจึงกล่าวว่า-เราแก่เฒ่า ทรัพย์สมบัติก็ไม่มี จะอยู่ได้อย่างไร พระเจ้าธรรมเสนราชาได้ทรงสดับแล้ว จึงทรงดำริว่า-เราจะสละราชสมบัติให้แก่ชายแก่นี้แล้วจะบวชเป็นดาบส เห็นว่าประเสริฐแล้ว จึงตรัสเรียกบุรุษแก่นั้นมาจึงทรงยกราชสมบัติพระราชทานให้แล้ว และ ได้ทรงกระทำพระราชพิธีราชาภิเษก และ อุปภิเษกสถาปนาพระนามชื่อว่า-พระเจ้ามหาฉัตตธรรมราชาให้ปกครองสืบต่อไป แล้วก็ตรัสประกาศเพื่อสำเร็จพระสัพพุตญาณ ก็บังเกิดมหัศจรรย์ต่าง ๆ เหมือนครั้งแรก-เป็นครั้งที่ ๓

ครั้นแล้ว พระองค์ก็ทรงอธิษฐานเรียกบริขารทั้ง ๘ นั้น ก็ได้เลื่อนลอยมาตกลงตรงพระพักตร์พระเจ้าธรรมเสนบรมโพธิสัตว์ได้ทรงครองบริขารนั้นสำเร็จเพศบรรพชาเป็นพระดาบสฤษีแล้ว ทรงเจริญบริกรรมภาวนากระทำ-

ฌานสมาบัติ ๘ และ อภิญญา ๕ ให้เกิดขึ้นแล้ว ก็ทรงเหาะไปในอากาศเวหาลงยังป่าหิมพานต์ เข้าไปสู่สำนักพระฤษีทั้งหลาย และ อยู่ ณ ที่นั้น

ในกาลนั้น พระอริยสาวกสงฆองค์หนึ่งของพระโคนาคมสัมมาสัมพุทธองค์ ได้เข้าพักอยู่สุขสำราญในป่าหิมพานต์นั้น พระฤษีทั้งหลายได้พบเห็นพระอรหันต์แล้วก็มีความเชื่อ และ เลื่อมใส ได้เข้าไปไหว้กราบสักการบูชาพระ-อริยสาวกนั้น นิมนต์ให้ยับยั้งอยู่ ๑ ราตรี ครั้นรุ่งขึ้นเวลาเช้า พระอริยสาวกอรหันต์ก็ได้พาพระดาบสธรรมเสนบรมโพธิสัตว์เหาะมาได้เข้าไปในสำนักพระมหาวิหาร และ เข้าเฝ้า-พระโคนาคมนสัมมาสัมพุทธองค์นั้น พระดาบสธรรมเสนได้เข้าไปกราบนมัสการแทบพระบาทมูลพระสัพพัญญูเจ้า ได้พิจารณาดูพระทวัตติงสมหาปุริสลักษณะ ๓๒ ชัดเจนแล้ว ก็ได้เกิดปีติโสมนัสขึ้น จึงได้ทูลอาราธนา-พระผู้มีพระภาคเจ้าให้แสดงพระสัทธรรมเทศนา สมเด็จพระโคนาคมสัมมาสัมพุทธองค์ทรงพระกรุณาตรัสว่าดาบสธรรมเสนผู้เจริญ บัดนี้ ตัวท่านสมควรจะพิจารณาซึ่งกิริยาที่จะให้ไปถึงเมืองแก้ว คือ พระ-อมตมหานครนิพพาน จึงจะชอบแก่ตัวด้วยตัวเองเถิด พระดาบสบรมโพธิสัตว์ได้สดับพระพุทธฎีกาเป็นนัยเช่นนั้น ก็บังเกิดความเชื่อเลื่อมใสขั้นสัทธาปสาทเต็มเปี่ยมแล้ว ก็ได้อธิษฐานเล็บของพระองค์ให้คมดุจดาบ ได้ใช้ตัดเศียรเกล้าตรงศอให้ขาดแล้ว ใช้พระหัตถ์ทั้งสองรับประคองยกขึ้นกระทำสักการะบูชาสมเด็จพระพุทธองค์ และ ได้กล่าวตั้งความปรารถนาว่า-พระองค์สมเด็จพระโคนาคมนได้ตรัสรู้เป็นพระสัพพัญญูผู้ประเสริฐถึงพระนิพพานก่อนแล้ว ข้าพระองค์ก็ปรารถนาสำเร็จเป็นพระศรีสรรเพชญ์สัมพุทธองค์พระองค์หนึ่ง อนึ่ง พระองค์ได้เสด็จไปสู่เมืองแก้วก่อน ข้าพระองค์ขอสำเร็จพระนิพพานในเบื้องหน้าในภายหลัง ได้กล่าวคาถาเป็นใจความ ๒ ข้อดังนี้แล้ว พระบรมโพธิสัตว์ธรรมเสนดาบสนั้นก็จุติเคลื่อนไปอุบัติ ณ ดุสิตสวรรค์แล้ว ส่วนพระเศียรเกล้าพระสรีรกายนั้นก็ลุกเป็นเพลิงเสมือนเทียนประทีปบูชา มีกลิ่นหอมเป็นสุคนธ์ทิพบูชา ลุกเป็นประทีปต้นเฉพาะไม่ลุกลามไหม้ไปที่อื่น ด้วยพระพุทธานุภาพ และ ด้วยอำนาจอธิษฐานบารมีกระทั่งหมดสิ้น

และในกาลนั้น ราชอาณาจักรจัมปากรัฐติดต่อกับชมพูทวีป ในทางตะวันออกก็ติดต่อ และ มีสัมพันธไมตรีชั้นเพื่อนเกลอกับราชอาณาจักรแถนไทย ณ รัชสมัย-พระเจ้าธรรมราชาธิราชเจ้า ก็ทรงมีมิตรธรรม กับ พระเจ้าแถนไทย-แก้วฟ้า ระดับเพื่อนเกลอ ในกาลที่พระโคนาคมนตรัสรู้แล้ว ก็ได้ฟังธรรม แม้พระพุทธองค์ และพระอรหันตสาวกก็เสด็จและ มาโปรดเสมอ เพราะ-พระองค์ และ พระอรหันต์ก็ทรงทราบ และ ทราบว่าทั้งพระเจ้าธรรมเสนราชา และ พระเจ้าแถนไทยแก้วฟ้าต่างได้ปรารถนาพระโพธิญาณ และ ทรงบำเพ็ญบารีจึงมาโปรดเพื่อส่งเสริมเพิ่มให้เต็มตลอดไป ก็มีข่าวถึงกันอยู่เสมอ กระทั่งกาลที่ถึงกำหนดกาลแก่กล้า-พระเจ้าธรรมเสนราชาสละพระลูกทั้ง ๒ สละพระราชเทวีพระมเหษี กับทั้ง-สละพระราชสมบัติ ตลอดกระทั่ง-สละพระเศียรเกล้า และ พระสรีรกายทั้งชีวิตเป็นพระพุทธบูชานั้น ซึ่งเป็นวาระกาลยอดสุดแล้ว พระดาบสได้ดับชีพไปแล้ว แต่พระราชอาณาจักร และ พระมเหษียังอยู่เป็นปกติ พระเจ้าแถนไทยแก้วฟ้าได้ทรงทราบข่าวและก็ได้-อนุโมทนาสาธุการแล้ว และ รีบด่วนเสด็จไปเยี่ยมเยียน และ ประสงค์จะดูแล และทรงอุปถัมภ์มเหษีเพื่อนเกลอนั้น ครั้นเสด็จถึง พระนางทรงพาบุรุษแก่เสด็จด้วยออกต้อนรับ และ ตรัสเล่าให้ฟังว่า-พระราชสวามีทรงยกพระนางให้ และทรงกระทำพิธีราชาภิเษกบุรุษเฒ่านี้เป็นพระราชาพระองค์ใหม่ได้ปกครองให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุขสำราญตลอดมาแล้ว

"พระเจ้ามหาฉัตตธรรมราชา" ซึ่งบุรุษเฒ่านั้นผู้ได้รับราชาภิเษกอุปภิเษกสถาปนาพระนามจากพระเจ้าธรรมเสนราชานั้น ครั้นได้พบ และ ได้ฟังพระนางลัมภุสสราชเทวีตรัสเล่าประกาศแล้ว จึงได้เปลี่ยนเพศเป็น-เทพเจ้าผู้มีศักดิ์ใหญ่ได้ทรงลอยขึ้นสู่เวหาสแล้ว ได้กล่าวประกาศว่า

"เรานี้ เมื่อก่อนกาลที่พระโคนาคมนจะอุบัติขึ้น ได้เกิดเป็นพระยาช้างใหญ่-**สกุลฉัตรทันต** จึงได้เป็น-ราชาเจ้าโขลงปกครองช้างสกุลเดียวกัน ๘ หมื่น ๔ พัน ณ บริเวณ-สระฉัตรทันตนั้น ซึ่งได้ปกครองให้อยู่เป็นสุขตลอดกาลนาน จวบถึงกาลที่พระโคนาคมนอุบัติครองเรือนอยู่ ๓ พันปีได้เสด็จออกมหาภิเนกษกรม และ ได้ตรัสรู้เป็นพระโคนาคมนสัมมาสัมพุทธองค์แล้ว ได้ล่วงมาถึงมัชฌิมโพธิกาล ในกาลนั้น ธรรมเสนราชานี้ได้ไปบวชเป็นดาบสในสำนักดาบส ณ ป่า

หิมพานต์ ทั้งได้ทำฌานสมาบัติ กับ อภิญญาให้เกิดขึ้นแล้วยังได้พบเห็นกัน แต่พูดกันด้วยปากไม่ได้ เพราะต่างชาติกำเนิดกัน กระนั้น ก็พอรู้กันได้โดย-เจโตปริยญาณในปลายมัชฌิมโพธิกาลนั้น ครั้งนั้น พระโกณฑัญญเถรมหาขีณาสพพระสาวกสงฆ์ของพระผู้มีพระภาคพระโคนาคมนพุทธองค์นั้น ได้ไปปรินิพพาน ณ ลานบริเวณ-สระฉัตรทันตนั้น เราได้เห็นแล้วจึงประสงค์กระทำสักการะบูชาพระธาตุพระอรหันต์มหาขีณาสพนั้น จึงได้สละงาทั้งคู่ อธิษฐานขอให้ได้มีเลื่อยทิพยนตรได้ใช้เลื่อยทิพยนตรทำงาข้างหนึ่งเป็นโกศบัญจุพระสรีรศพ งา-อีกข้างหนึ่งทำเป็น-นกยูงยืนยกคอ, กางปีกทั้ง ๒, ชูลำแพนหางเป็นสร้างเชิงรองตั้งโกศพระสรีรศพ เอาผมขน ณ ศีรษะทำเป็นใส้ประทีปเทียนตามถวายสักการะบูชา ในก่อนแต่กาลนี้ธรรมเสนดาบสได้กลับไปจัมปากรัฐแล้วได้ลาเพศดาบสรับราชสมบัติจากพระราชบิดา-พระเจ้าธรรมราชาธิราชได้พระราช-ทานให้ ทั้งทรงกระทำพระราชพิธีราชาภิเษกเป็นพระเจ้าธรรมเสนราชาเพื่อทรงบำเพ็ญปรมัตถทานบารมียอดรองสูงสุด คือ สละราชสมบัติ, ราชโอรสธิดา, ราชอัครมเหษี, เป็นธรรมที่ต้องบำเพ็ญทุกองค์ที่เป็น-บรมนิยตโพธิสัตว์ ในกาลประชุมเพลิงครั้งนั้น กุญชรชาติฉัตรทันตบริวาร ๘ หมื่น ๔ พันประชุมกันแล้ว และ กระทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงใช้งวงประคองนกยูงเชิงของตั้งโกศศพยกขึ้น ช้างทั้งหลายใช้งวงประคองช่วยยกขึ้นวางลงบนกระพอง ณ ศีรษะแล้ว จึงยังเพลิงให้ลุกขึ้นเผาไหม้อยู่ กุญชรทั้งปวงได้เต้นรำรื่นเริงบันเทิงใจสมโภชพร้อมกัน นกยูงเชิงรองตั้งโกศศพนั้นดุจมีวิญญาณได้โผผินบินไปมาในอากาศให้เพลิงไหม้หมดสิ้นไม่เหลือเลย แต่อัฐิธาตุทั้งหลายได้ตกเรี่ยรายบนแผ่นดิน ทวยเทพได้ตกแต่งเจดีย์บัญจุพระธาตุไว้แล้ว ในกาลประชุมเพลิงศพพระอรหันต์ครั้งนั้น เราได้กระทำปรารถนาว่า-ด้วยเดชผลนี้ จงเป็นปัจจัยแก่พระ-สัพพัญญุสรรเพชรดาญาณเถิด ก็เมื่อถึงกาล จึงจุติได้เคลื่อนขึ้นไปเกิดเป็น-เทพจ้าวศักดิ์ใหญ่ ณ ดุสิตสวรรค์แล้ว ได้คอยอยู่จนถึงกาลนี้ ก็ได้เห็นธรรมเสนได้สละลูกชายหญิงให้เป็นภักษาหารแก่ยักษ์แล้ว จึงได้มคอยรอรับสละพระมเหษี และ ราชสมบัติให้สำเร็จผลบำเพ็ญ-ปรมัตถทานบารมียอดสูงสุดนั้นให้บริบูรณ์ และ ก็ได้สำเร็จสมบูรณ์ทุกอย่างแล้ว พ่อขุนไทยแก้วฟ้าก็เป็นพวกเดียวกัน ทั้งเป็นเพื่อนเกลอของพระเจ้าธรรมเสนราชาด้วย เราได้มาในฐานะศักดิ์มนุษย์ได้กระทำหน้าที่มนุษย์สำเร็จแล้วจึงหมดหน้าที่ ทั้งเป็น-อมนุษย์ด้วย จึงไม่สมควรทุกประการ ฉะนี้ จึงขอมอบราชสมบัติพร้อมกับ-พระนางเทวีแก่พระองค์ท่านได้ทรงโปรดอนุเคราะห์ปกครองให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุขเกษมสำราญ แม้ธรรมเสนราชาจะสละให้แก่เรา ทั้งราชาภิเษกให้เป็น-มหาฉัตรธรรมราชาพระราชสวามีก็ตาม ก็มิได้ถูกต้องเลย เรา-อมนุษย์เทพทั้ง ๒ พร้อมด้วยทวยเทพท้าวมนุษย์ทั้งหลายร่วมกันกระทำทั้งอินทราภิเษก และ ราชาภิเษกสถาปนาพระ-องค์ท่านเป็น-นภรัตนธรรมราชา กับ ลัมภุสสราชเทวี ก็-พระราชเทวีนี้ ณ ครั้งกาลที่เป็นมหาปนาทบรมจักรพรรดินั้น พระนางก็เป็นนางสนองพระโอษฐ์ของท่าน จึงให้ครองทั้ง ๒ อาณาจักร กับทั้ง-พระนางใคร่มีพระราชโอรส ธิดาสืบราชสกุลวงศ์ ก็พระราชโอรส ธิดาทั้ง ๒ ซึ่งเป็นภักษาหารยักษ์ไปแล้ว ก็เป็นอันพ้นพันธกรณี จึงยังอยู่รอคอยกาลเวลาจะมาเกิดใหม่ได้ท่านจงกระทำปรามาส (ลูบคลำนาภี) ซึ่งพวกเรากระทำได้ตามธรรมนิยมของนิยตโพธิสัตว์ จะกระทำปรามาสเพื่อเป็นโอกาสจะได้เกิดเป็นคู่แฝด-ชายหญิง สพฺพโสตฺถี ภวนฺตุ เต-ให้สำเร็จผลสมประสงค์จงทุกประการ”

พระเทพจ้าวบรมโพธิสัตว์ธรรมเสนก็กล่าวประกาสิตว่า- “อิจฺฉิตำปฏฺฐิตำ ตุมฺหำ ขิปฺปเมว สมิชฺฌตุ สพฺเพ ปูเรนฺตุ สงฺกปฺปา จนฺโท ปณฺณรโส ยถา สิ่งที่ประสงค์ ที่ปรารถนา จงสำเร็จแก่ท่านฉับพลันเถิด ให้สรรพดำริจงเต็มเปี่ยมเหมือนจันทรเพ็ญเต็มดวง-ฉะนั้น” เสร็จอินทราภิเษกแล้วต่างก็ได้กลับไปยังวิมาณของตน

ขุนแถนไทยแก้วฟ้า จึงมีนามอีกชื่อหนึ่งว่า-พระเจ้านภรัตนธรรมราชา ได้ปกครองทั้ง ๒ อาณาจักรนั้น ได้ทรงกระทำอย่างเทพจ้าวศักดิ์ใหญ่สั่งไว้ ต่อมาไม่นาน พระนางลัมภุสสราชเทวีจึงได้ทรงครรภ์ครบถ้วนกำหนดแล้ว จึงได้ประสูติพระราชโอรสธิดาแฝด เป็นพระราชโอรส ๑ ได้ให้นามชื่อเดิมนั้นว่า-เจ้าธรรมสารราชกุมาร เป็นพระราชธิดา ๑ ได้ให้นามชื่อเดิมว่า-เจ้าหญิงสาริณี ราชกุมารีต่างได้เจริญวัยมาแล้วจนบรรลุวัยรุ่น พระเจ้านภรัตนธรรมราชาทรงเห็นแม่ลูกเจริญตามรอยศีลวัตรและธรรมศาสนศาสตร์มาตลอดตามที่เทพจ้าวประกาสิตไว้ จึงทรงกระทำพระราชพิธีอินทราภิเษกพระนาง-ลัมภุสสราชเทวี เป็น-สมเด็จพระแม่เจ้าอยู่หัวบรมราชชนนีลัมภุสสราชเทวี ทรงราชาภิเษก-พระธรรมสารราชกุมาร เป็น-

หิมพานต์ ทั้งได้ทำฌานสมาบัติ กับ อภิญญาให้เกิดขึ้นแล้วยังได้พบเห็นกัน แต่พูดกันด้วยปากไม่ได้ เพราะต่างชาติกำเนิดกัน กระนั้น ก็พอรู้กันได้โดย-เจโตปริยญาณในปลายมัชฌิมโพธิกาลนั้น ครั้งนั้น พระโกณฑัญญเถรมหาขีณาสพพระสาวกสงฆ์ของพระผู้มีพระภาคพระโคนาคมนพุทธองค์นั้น ได้ไปปรินิพพาน ณ ลานบริเวณ-สระฉัตรทันตนั้น เราได้เห็นแล้วจึงประสงค์กระทำสักการะบูชาพระธาตุพระอรหันต์มหาขีณาสพนั้น จึงได้สละงาทั้งคู่ อธิษฐานขอให้ได้มีเลื่อยทิพยนตรได้ใช้เลื่อยทิพยนตรทำงาข้างหนึ่งเป็นโกศบัญจุพระสรีรศพ งา-อีกข้างหนึ่งทำเป็น-นกยูงยืนยกคอ, กางปีกทั้ง ๒, ชูลำแพนหางเป็นสร้างเชิงรองตั้งโกศพระสรีรศพ เอาผมขน ณ ศีรษะทำเป็นใส้ประทีปเทียนตามถวายสักการะบูชา ในก่อนแต่กาลนี้ธรรมเสนดาบสได้กลับไปจัมปากรัฐแล้วได้ลาเพศดาบสรับราชสมบัติจากพระราชบิดา-พระเจ้าธรรมราชาธิราชได้พระราช-ทานให้ ทั้งทรงกระทำพระราชพิธีราชาภิเษกเป็นพระเจ้าธรรมเสนราชาเพื่อทรงบำเพ็ญปรมัตถทานบารมียอดรองสูงสุด คือ สละราชสมบัติ, ราชโอรสธิดา, ราชอัครมเหษี, เป็นธรรมที่ต้องบำเพ็ญทุกองค์ที่เป็น-บรมนิยตโพธิสัตว์ ในกาลประชุมเพลิงครั้งนั้น กุญชรชาติฉัตรทันตบริวาร ๘ หมื่น ๔ พันประชุมกันแล้ว และ กระทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงใช้งวงประคองนกยูงเชิงของตั้งโกศศพยกขึ้น ช้างทั้งหลายใช้งวงประคองช่วยยกขึ้นวางลงบนกระพอง ณ ศีรษะแล้ว จึงยังเพลิงให้ลุกขึ้นเผาไหม้อยู่ กุญชรทั้งปวงได้เต้นรำรื่นเริงบันเทิงใจสมโภชพร้อมกัน นกยูงเชิงรองตั้งโกศศพนั้นดุจมีวิญญาณได้โผผินบินไปมาในอากาศให้เพลิงไหม้หมดสิ้นไม่เหลือเลย แต่อัฐิธาตุทั้งหลายได้ตกเรี่ยรายบนแผ่นดิน ทวยเทพได้ตกแต่งเจดีย์บัญจุพระธาตุไว้แล้ว ในกาลประชุมเพลิงศพพระอรหันต์ครั้งนั้น เราได้กระทำปรารถนาว่า-ด้วยเดชผลนี้ จงเป็นปัจจัยแก่พระ-สัพพัญญูสรรเพชรดาญาณเถิด ก็เมื่อถึงกาล จึงจุติได้เคลื่อนขึ้นไปเกิดเป็น-เทพจ้าวศักดิ์ใหญ่ ณ ดุสิตสวรรค์แล้ว ได้คอยอยู่จนถึงกาลนี้ ก็ได้เห็นธรรมเสนได้สละลูกชายหญิงให้เป็นภักษาหารแก่ยักษ์แล้ว จึงได้มคอยรอรับสละพระมเหษี และ ราชสมบัติให้สำเร็จผลบำเพ็ญ-ปรมัตถทานบารมียอดสูงสุดนั้นให้บริบูรณ์ และ ก็ได้สำเร็จสมบูรณ์ทุกอย่างแล้ว พ่อขุนไทยแก้วฟ้าก็เป็นพวกเดียวกัน ทั้งเป็นเพื่อนเกลอของพระเจ้าธรรมเสนราชาด้วย เราได้มาในฐานะศักดิ์มนุษย์ได้กระทำหน้าที่มนุษย์สำเร็จแล้วจึงหมดหน้าที่ ทั้งเป็น-อมนุษย์ด้วย จึงไม่สมควรทุกประการ ฉะนี้ จึงขอมอบราชสมบัติพร้อมกับ-พระนางเทวีแก่พระองค์ท่านได้ทรงโปรดอนุเคราะห์ปกครองให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุขเกษมสำราญ แม้ธรรมเสนราชาจะสละให้แก่เรา ทั้งราชาภิเษกให้เป็น-มหาฉัตรธรรมราชาพระราชสวามีก็ตาม ก็มิได้ถูกต้องเลย เรา-อมนุษย์เทพทั้ง ๒ พร้อมด้วยทวยเทพท้าวมนุษย์ทั้งหลายร่วมกันกระทำทั้งอินทราภิเษก และ ราชาภิเษกสถาปนาพระ-องค์ท่านเป็น-นภรัตนธรรมราชา กับ ลัมภุสสราชเทวี ก็-พระราชเทวีนี้ ณ ครั้งกาลที่เป็นมหาปนาทบรมจักรพรรดินั้น พระนางก็เป็นนางสนองพระโอษฐ์ของท่าน จึงให้ครองทั้ง ๒ อาณาจักร กับทั้ง-พระนางใคร่มีพระราชโอรส ธิดาสืบราชสกุลวงศ์ ก็พระราชโอรส ธิดาทั้ง ๒ ซึ่งเป็นภักษาหารยักษ์ไปแล้ว ก็เป็นอันพ้นพันธกรณี จึงยังอยู่รอคอยกาลเวลาจะมาเกิดใหม่ได้ท่านจงกระทำปรามาส (ลูบคลำนาภี) ซึ่งพวกเรากระทำได้ตามธรรมนิยมของนิยตโพธิสัตว์ จะกระทำปรามาสเพื่อเป็นโอกาสจะได้เกิดเป็นคู่แฝด-ชายหญิง สพฺพโสตฺถี ภวนฺตุ เต-ให้สำเร็จผลสมประสงค์จงทุกประการ"

พระเทพจ้าวบรมโพธิสัตว์ธรรมเสนก็กล่าวประกาสิตว่า- "อิจฺฉิตปฏฺฐิตํ ตุมฺหํ ขิปฺปเมว สมิชฺฌตุ สพฺเพ ปูเรนฺตุ สงฺกปฺปา จนฺโท ปณฺณรโส ยถา สิ่งที่ประสงค์ ที่ปรารถนา จงสำเร็จแก่ท่านฉับพลันเถิด ให้สรรพดำริจงเต็มเปี่ยมเหมือนจันทรเพ็ญเต็มดวง-ฉะนั้น" เสร็จอินทราภิเษกแล้วต่างก็ได้กลับไปยังวิมาณของตน

ขุนแถนไทยแก้วฟ้า จึงมีนามอีกชื่อหนึ่งว่า-พระเจ้านภรัตนธรรมราชา ได้ปกครองทั้ง ๒ อาณาจักรนั้น ได้ทรงกระทำอย่างเทพจ้าวศักดิ์ใหญ่สั่งไว้ ต่อมาไม่นาน พระนางลัมภุสสราชเทวีจึงได้ทรงครรภ์ครบถ้วนกำหนดแล้ว จึงได้ประสูติพระราชโอรสธิดาแฝด เป็นพระราชโอรส ๑ ได้ให้นามชื่อเดิมนั้นว่า-เจ้าธรรมสารราชกุมาร เป็นพระราชธิดา ๑ ได้ให้นามชื่อเดิมว่า-เจ้าหญิงสาริณี ราชกุมารีต่างได้เจริญวัยมาแล้วจนบรรลุวัยรุ่น พระเจ้านภรัตนธรรมราชาทรงเห็นแม่ลูกเจริญตามรอยศีลวัตรและธรรมศาสนศาสตร์มาตลอดตามที่เทพจ้าวประกาสิตไว้ จึงทรงกระทำพระราชพิธีอินทราภิเษกพระนาง-ลัมภุสสราชเทวี เป็น-สมเด็จพระแม่เจ้าอยู่หัวบรมราชชนนีลัมภุสสราชเทวี ทรงราชาภิเษก-พระธรรมสารราชกุมาร เป็น-

สมเด็จพระเจ้าธรรมสารราชาธิบดี และ ทรงอุปราชาภิเษก-พระนางเจ้า-สาริณีราชกุมารี เป็น-สมเด็จพระนางเจ้าสาริณีอุปราชินีให้เสด็จสำเร็จสรรพราชการดำรงที่-สมเด็จอภิประมุขมนตรี กับ ดำรงที่-สมเด็จพระเจ้าธรรมสารราชาธิบดีและดำรงที่-สมเด็จพระเจ้าอุปราชินี แห่ง จัมปากรัฐราชอาณาจักรเอกราชเท่าเดิม พร้อมกับเป็นพระราชอาณาจักรมิตรสัมพันธไมตรีตามเดิม ทั้งทรงรับร่วมกันคุ้มครองป้องกันตลอดกาลอีกด้วย

พระดาบส-พระเจ้าธรรมเสนบรมโพธิสัตว์เทพจ้าวนั้น ในพระพุทธบาทกาล-พระสมณโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ ได้มาเกิดเป็นช้าง-นาฬาคีรี ซึ่งทรงพละกำลังมากจึงเป็นพระคชาธารณ์ประจำพระองค์ของพระเจ้าพิมพิสารแห่งมคธรัฐ ได้ใช้ทรงเข้าสู่พระราชสงคราม และ ปราบจลาจล ตลอดถึงปราบปัจจันตชนบทกำเริบ จึงทรงทะนุบำรุงในฐานะศักดิ์พระราชพาหนะตลอดกาลถึงกาลชราได้ทรงให้สร้างโรงเรือนเป็นที่อาศัยในกาลที่พระเจ้าพิมพิสารได้ทรงสละพระราชสมบัติพระราชทานให้พระราชโอรสพระเจ้าอชาตสัตตุปกครองสืบต่อแล้ว พระเทวทัตได้เข้าทูลขอเพื่อปล่อยให้ชนพระพุทธเจ้าก็ได้รับพระราชานุญาติแล้ว จึงเอาเหล้าให้ดื่มมอมเมา ๑๖ กระออมแล้วได้ปล่อยให้ชนพระผู้มีพระภาคเจ้าซึ่งเสด็จบิณฑบาตพร้อมพระภิกขุสงฆ์หมู่ใหญ่ ณ ถนนนั้น พระองค์ทรงแผ่พระเมตตาบารมีให้เต็มที่กระทบแล้วกระทั่งหายเมาซึ่งได้หมอบลงตรงพระพักตร์พระองค์ได้เสด็จเข้าไปใกล้แล้วตรัสว่า-นาฬาคีรี เจ้ามาประทุษร้ายพระพุทธเจ้า เช่น เรา จะต้องไปสู่นรกจงกลับได้สติเถิด ท่านนี้มิใช่ต่ำทราม จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เช่น เราเหมือนกัน ดังนี้แล้ว ช้างนาฬาคีรีได้เชื่องแล้ว ลุกขึ้นเดินไปสู่โรงที่อยู่อาศัยอย่างสงบแล้ว ในอธิการครั้งนี้ พระพุทธชัยมงคลอัครคาถา ซึ่งมีเป็นลำดับที่ ๓ เล่ากันว่า ในรัชสมัยสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงพระนเรศวรมหาวีรราชเจ้าจอมสงครามนั้นพระมหาเถรานุเถรได้ร่วมแต่งร้อยกรองเป็น-วสันตดิลกฉันทคาถาถวายพระพรพระพุทธชัยมงคลแก่พระองค์ทุกครั้งที่เสด็จสู่พระราชสงคราม ครั้งนั้นมีว่า-ภวตุ เต ชยมงฺคลานิ แปลว่า-พระองค์ทรงโปรดมีพระชัยมงคลทั้งหลาย มาในสมัยรัชกาลที่ ๔ ทรงโปรดเปลี่ยนบทสุดท้ายเป็น-ชยมงฺคลคฺค แปลว่า-ชัยมงคลอันเลิศ หรือ อัครชัยมงคล คาถาที่ ๓ มีอย่างนี้

นาฬาคิรี คชวรๆ อติมตฺตภูตๆ
ทาวคฺคิจกฺกมสนีวสุทารุณนฺตๆ
เมตฺตมฺพุเสกวิธินา ชิตวา มุนินฺโท
ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลคฺคๆ

นาฬาคีรี คชสารตัวประเสริฐ เป็นผู้ถูกมอมเมายิ่งนักแล้ว วิ่งแล่นดุจล้อไฟลุกรอบ พุ่งไปเหมือนกับสายฟ้า ทารุณนัก พระจอมมุนีพุทธเจ้าทรงชนะด้วยทรงใช้วิธีรดน้ำพระเมตตา ด้วยพระเดชพระองค์ ขอชัยมงคลอันเลิศจงเกิดมีแก่ท่าน (ถ้าสวดให้แก่ตัว เปลี่ยน-เต เป็น-เม แก่เรา)

ในอนาคตวงศ์ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสพยากรณ์ และ ตรัสรำพันถึงผลสำเร็จแห่ง-ปรมัตถทานบารมียอดสูงสุดนั้น ตรัสรำพันว่า-นาฬาคีรีนี้ จะได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคต มีนามชื่อว่า-พระติสสสัมมาสัมพุทธองค์ ด้วยอำนาจปรมัตถทานบารมียอดสูงสุดซึ่งได้สละทั้งลูกเมีย และ พระราชสมบัติ กับทั้งได้ตัดพระเศียรเกล้า ตลอดจนกระทั่งสละพระชนม์ชีพพระสรีรกายกระทำเป็นประทีปต้นสักการะบูชาพระผู้มีพระภาคเจ้าพระโคนาคมนสัพพัญญูนั้น จะดลบันดาลให้เกิดพระพุทธรัสมีสว่างดังเปลวเพลิงรุ่งเรืองตลอดโลกธาตุทั้งปวง และส่องสว่างทั้งกลางวันกลางคืน อนึ่ง-ให้เกิดเป็น-พระพุทธรัสมีพุ่งออกจากพระวรกายเป็นเกลียวแล้วแตกออกเป็นสีต่าง ๆ ที่ขาวเป็นสีสังข์จะเวียนวงเป็นทักขิณาวัตรกับที่พุ่งเป็นกลุ่มออกประดุจเศวตรฉัตรก็มี ที่พุ่งออกจากพระสรีรกายล้อมรอบห้อยย้อยแพรวพราวพรายเป็นสายงาม บ้างเป็นช่อพวงพันพระองค์รอบคอบตลอดกาล ก็และทั้งให้เกิดต้นไม้กัลปพฤกษ์มีผลเป็นเครื่องบริโภค และ ใช้เป็นเครื่องอุปโภคก็ได้ ทั้งมิให้ขัดสนตลอดกาล ชาวชนทั้งหมดต่างมีสุขเกษมสำราญชื่นบานสดใสระรื่นรมย์สมบูรณ์ผิวพรรณผุดผ่องดังทองประเทืองเรืองอร่ามงดงามตลอด ก็พระติสสสัมมาสัมพุทธองค์นั้นทรงมีพระวรกายสูง ๘๐ ศอก และ มีพระชนมายุอยู่ได้ ๘ หมื่นปี เป็นพระองค์ที่ ๕ ในอนาคตวงศ์แต่เป็นที่ ๑ ในมัณฑกัปที่ ๔๔ ซึ่งจะมีในข้างหน้าอีก ๕ อสงขัย ๔ แสนกัปในอนาคตกาลนั้นด้วยประการ ฉะนี้

ในกาลพระโคนาคมนสัมมาสัมพุทธนั้น พระองค์ตรัสตอบแก่หมู่เปรตเหล่านั้นว่า **"อนาคตแผ่นดินใหญ่สูงขึ้นประมาณ ๑ โยชน์ พระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้าอุบัติ"** แผ่นดินสูงขึ้น ๑ ประโยชน์ คือ ๑๖ ก.ม. ถึงยุคมิคสัญญีก็ได้ครึ่งโยชน์ ๘ ก.ม. และล่วงถึงพระกัสสปสัมมาสัมพุทธอีก ๘ ก.ม. จึงเป็น ๑๖ ก.ม. รวมกับเดิมจึงเป็น ๓๒ ก.ม. คงจะขุดค้นกันถึงได้ยาก ยุคกาลนี้เป็นกาลสมัยแถน ซึ่งผ่านกาลยุคต้นมาแล้ว แม้ยุคแถนนี้ เป็นพันล้านปีที่ ๒ กับที่ ๓ ตามโลกวิทยาว่าแผ่นดินยังลุกเป็นไฟอยู่ เพิ่งเริ่มเย็นเมื่อ ๑๗๕๐ ล้านปีมานี่เองแต่ของเราอาจเย็นก่อนของฝรั่ง

ยุคแถน พุทธันดรที่ ๒ กาลพระโคนาคมนสัมมาสัมพุทธ เท่ากับพันล้านปีที่ ๒ คร่อมเข้าพันล้านปีที่ ๓ แผ่นดินสูงขึ้นอีก ๑ โยชน์ (๑๖ ก.ม.) ตรงกับสมัยแถน

------*------

(๔) **ขุนเฉียงค่ำฟ้า ขุนหญิงแสงยั้งฟ้า** (หรดีเทวราช สายัณหาเทวี) ขุนสีแดดใกล้ค่ำ หรือแดดผีตากผ้าอ้อม กลิ่นดอกประดู่บาน ทรงสีแดงบัวหลวง ขุนหญิงสีเหลืองมณฑาทองและกลิ่นดอกมณฑาทอง ทรงทั้งถุงและสะไบม่วงสีแดงดำ หรือเลือดหมูสด ทั้งคู่เพศวัยหนุ่มสาวเต็มที่ และมีรัดเกล้ายอดแบบเทพและเทวี วิมานหินยกขาว มีมาก

(๕) **ขุนพวงฟ้า** (พวง คำโบราณว่านาค) **ขุนหญิงงอมหล้าฟ้า** (วิรูปักขเทวราช นาคมาณวิกาเทวี) ขุนสีเขียวใบไม้แก่ กลิ่นดอกบันทม หรือ สั่นทม และ บุหงา คือ หอมเย็น ๆ ทรงเชิดยอดงูหงอน ๕ เศียร หรือ พวง (นาค) หงอน กลางอยู่ตรงกับจอมผมซึ่งสวมเชิดยอด ที่ดวงตาเป็นมรกตเขียวแสง งูหงอนนี้เหมือนมีชีวิตเพราะกระดุกกระดิกได้ บางทีก็เป็น ๗ เศียร และ ๙ เศียร แต่ไม่ค่อยใช้ อธิบายว่า เพราะช่างไทยได้ทำพระนาคปรกแล้ว ถ้าใช้ จะทำให้เห็นเป็นพระ ถ้าอยู่ในเพศงูหงอน พวง นาคมักคู่ขนดชูเศียร ทรงสร้อยสะพายคู่ดอกจันทน์ ผ้าม่านทรงเขียวแก่ **ขุนหญิงงอมหล้าฟ้า** สีเหลืองอ่อน สะไบและถุงทรงม่วงเหลืองเปลวเพลิง สร้อยสะพายคู่ กลิ่นดอกไมยะราบ โลดทะนง ในเพศแม่งูหงอน เป็นงูจงอางขนาดใหญ่ ถ้าดำรงเพศขุนหญิงใหญ่ ทรงเชิดยอด (มงกุฎกษัตรีย์) ยอดกลางรัดผมโป่ง ที่กระบังหน้าเป็นเศียรงูหงอนขนาดเล็กหันหน้าตามกัน เช่น ทางซ้ายก็หันซ้ายตลอด ขวาก็หันขวา ที่เศียรกลางหันหน้าออกข้างละ ๗ จึงเป็น ๑๕ เศียร เป็นฝ่ายขวา ประทับขวา **ขุนหญิงพลบฟ้า** หรือ **แม่เงือก** สีสลัวเหลืองดำ ทรงม่วงเทา กลิ่นกระถิน เชิดยอด ที่กระบังหน้าเป็นซ่อหัวงูเงยหญ้า ถ้าอยู่ในเพศงู เป็นงูเห่าไฟใหญ่ ขุนหญิงนี้ตามตำแหน่งกลาง ประทับหลัง **ขุนหญิงตรู่พรายฟ้า แม่งอดสีขาวสลัว** ทรงม่วงคราม กลิ่นดอกหนามแดง เชิดยอด กระบังหน้า หัวงูชะเง้อหน้าเรียง ๑๕ เศียร ถ้าอยู่ในเพศงู ก็เป็นแมวเซา วิมานหยกดำ หรือ นิลหินดำเลื่อมแต่แสงสว่างกระจ่าง ขุนหญิงนี้ เป็นฝ่ายซ้าย ประทับซ้าย ชั้นนี้ มีมาก

(๖) **ขุนเฉียงเหนือ ขุนหญิงเย็นสายลม** (พายัพเทวราช อสุนีเทวี) ขุนสีอัญชัน น้ำเงินแก่ กลิ่นสารภี ทรงม่วงสีน้ำเงินรัดเกล้าเชิดยอดชั้น เครื่องทรงไพลิน ขุนหญิงเย็นสายลม สีขาวนวลแสงเดือน กลิ่นการเวก รัดเกล้ายอดผมโป่งยอด ๕ ชั้นเล็ก ๆ สไบและถุงสีฟ้าอ่อน สร้อยสะพายเพชรโกเมนแดงเลือดนก เพศหนุ่มสาว วิมานแก้วไพลินสว่าง ชั้นนี้มีมาก

(๗) **ขุนเหนือฟ้า ขุนหญิงเสื่องน้ำค้าง** (เวสสุวัณเทวราช วสุนธรีเทวี) ขุนสีเหลือทองก่ำ กลิ่นลำดวน มีเชิงบ่า ทรงม่วงแดงเลือดนก ในภาคขุนตาย ยมราชสวรรค์ สีแดงคล้ำ หน้าขรึม แบบยักษ์ มักทรงขาวบ้าง ขุนหญิงขวา เสื่องน้ำค้าง ขุนหญิงซ้าย สางหยาดฝน ขุนหญิงเสื่องน้ำค้าง สีทองอ่อน กลิ่นนมแมว ทรงม่วงแดงส้มทั้งสไบประดับบุศน้ำเพชร รัดเกล้ายอดชั้นมีกระบังแบบนาง ขุนหญิงสางหยาดฝน สีเหลืองแดงอ่อน กลิ่นกล้วยไม้ชนิดหอมเย็น ๆ ทั้งทรงและสะไบม่วงแดงหมากสุก รัดเกล้ายอดแบบนาง วิมานแก้วไพฑูรย์เพชรตาแมว

(๘) **ขุนเฉียงออก ขุนหญิงหม่อมแสงฟ้า** (**อีสานเทวราช สนธยาเทวี**) ขุนสีแดงกระจ่าง หรือกุหลาบไทยกลิ่นหอมกระพ้อ รัดเกล้ายอดพุ่ม ทรงม่วงแดงเพลิง ขุนหญิงหม่อมแสงฟ้า สีขาวแดงเลือด หรือ กุหลาบแดงอ่อน กลิ่นกระดังงาไทย ทั้งม่วงทรงและสะไบแดงฝางประดับเพทาย วิมานแก้วมรกต มีมาก จาก ชั้นนี้ลงไปถึงชั้น ๑ ตามกามาพจรสวรรค์ สงเคราะห์เข้าในชั้นนี้ และชั้นทั้งนี้รวมเป็นจาตุมหาราช คืออากาสัฏฐเทพสูง

ชั้น ๖ (๑๑) ใต้ฟ้าสรวง หรือฟ้าต่ำ **ขุนขวัญเมืองสูง ขุนหญิงแสงขวัญฟ้า** ความจริงชั้นนี้มีมากชื่อมากหมู่ คือ คนทุกชั้นทั้งชายและหญิง ตลอดถึงพระ เณร ชี อุบาสก อุบาสิกา ผู้ใหญ่ และเด็ก ที่มีบุญบารมีอันได้กระทำไว้ด้วยความเต็มใจ ได้ดับชีวิตไปเกิดเป็นผีฟ้า (โอปปาติกอุบัติ) อยู่พักเพื่อชำระส่วนติดมนุษยภาพให้สะอาดแล้วจึงเข้าหมู่อุบัติเทพ (ผีฟ้า) ได้ด้วยสวัสดีจึงเป็นทิพยบริสุทธิ์มีมาเกิดพักอยู่นี้ทุกผู้ทุกหมู่ ทุกพวก ต่างร่วมกันยกผู้เรียบร้อยดี มักมีฌานของมนุษย์อยู่ประจำ แต่ยังซื่อสัตย์ต่อความรักกัน และยังรื่นเริงสนุกสนานบ้าง ขึ้นเป็นหัวหน้าในชื่อ ขุนขวัญเมืองฟ้า มีหน้าที่สอนความรู้ศีลธรรม หรือเทพธรรม ขุนสีขาวนวลผ่องใส กลิ่นธูปจันทน์แดง ในหน้าที่ขุนทรงรัดเกล้ายอดบัวหลวงตูม ทรงแพรขาวสะอาดขลิบชายทองทั้งนุ่งและห่ม บางทีทรงเสื้อครุย ขุนหญิงสีขาวเหลืองผ่องใส กลิ่นน้ำอบไทยหอม

ยุค ๓ (พุทธันดรที่ ๓)

ขุนแผนเมืองฟ้า ดวงขวัญใจ

ขุนแผนเมืองฟ้า ขุนหญิงดวงขวัญ ทั้งคู่ทองสำริดได้จากปากท่อราชบุรี เฉพาะรูปขุนแผนนั้นความจริงเป็นพระพุทธรูปปางขอฝน รูปขุนแผนเมืองฟ้า ไม่ได้มา ทั้งเคยเห็นพระขุนแผนเมืองเมืองสุพรรณบุรี เช่น ขุนแผนปราบศึก มีดาบขุนแผนทรงพลมีรัดแขน ที่เป็นรูปก็เป็นพระพุทธรูปจึงกราบขอยืมเพื่อเป็นหลักฐานขุนแผน ทั้งมีส่วนกายวิภาคเหมือนกัน ซึ่งยังยืนว่าช่างเดียวกันทั้งมือขวากวัก โดยเป็นชาวต้นคนของขุนอินและนางกวัก สร้างในสมัยสุวัณณภูมิ ประมาณ พ.ศ.๒๓๕-๓๐๐

ในภาวะผีฟ้า ดูคล้ายมหาพรหมปุโรหิต ซึ่งเป็นที่ปรึกษาแผนความรู้ต่าง ๆ ขุนนางดวงขวัญใจดำรงอุดมเทพมารดาถึงมหาพรหมี กึ่งเทพกัญญาหมู่ ดาวกัญญา ผีฟ้าชายแต่งตัวเหมือนขุนนาง มีรัดเกล้าชั้น สะไบมีเชิงบ่าเป็นดอกไม้ ส่วนขุนหญิงผีฟ้าแต่งตัวเหมือนรูปนี้และบางเบาปรากฏเพศชัดเจนตลอด

คนไทยสมัยนั้นคงมีวิชาสางใส จึงรู้ว่าต้นนั้นตายไปเป็นผีฟ้าตลอดทั้ง ๓ ยุคสมัย จึงใช้ชื่อตามว่า ชาวสรวง ชาวแถน ชาวแผน ชาวแมน ชาวทองไทยตลอดมา ชื่อและเรื่องเคารพบูชาบวงสรวง จึงปรากฏมาถึงกาลปัจจุบัน แต่กาลนี้ไทยเลิกกันไปเป็นส่วนมาก ยังเหลือชาวชนบทที่ยังกระทำกันอยู่ เพราะเหตุนี้ รูปและเรื่องจึงปลอมแปลงกันไม่ได้ เพราะมีอยู่ก่อนแล้ว

ยุคนี้ พันล้านปีที่ ๔ ที่ ๕ นี้ พอจะเข้ายุคระยะปลายแล้ว ซึ่งได้สืบต่อและทำสิ่งต่าง ๆ ได้ทิ้งไว้พอจะพบเห็นกันได้ ในครั้งแรกที่ออกมาเริ่มชีวิตกันใหม่ เพราะทุกอย่างเคยเป็นกันมาแล้ว ต่างประพฤติดีร่วมกัน อายุจะเริ่มขึ้นไปถึงอสงขัยกาลตลอด ๕๐๐ ล้านปีปลายของพันล้านปีที่ ๓ นั้น เมื่อยังเป็นอสงขัยอายุนั้นดำรงกาลตอน ๕๐๐ ล้านปีต้นพันปีที่ ๔ ได้เกิดประมาทประกอบอกุศลกรรม จึงเริ่มเสื่อมลง จารึกลำดับแผ่นอ่านที่ ๗๑๕ หน้า ๑ มีเส้นหนักขีดมุมล่าง ๓ ขีดบอกกาล ๓ หรือยุค ๓ ขุนสือไทยฟังจ้าวขุนสรวงเล่าแล้วจดลงจารึกไว้ว่า

"เมื่อคนเหลืองสองสิ้นนานล้นหลาย เมืองนี้ชื่อ เมืองแผน ขุนชื่อแผนเมืองฟ้า ขุนหญิง ชื่อดวงขวัญใจ หมู่มึงชื่อ ลวไทย ถึงคนเหลืองสามก็ดีมาสอนเหล่ามึง มื้อนั้น ข้าฟังด้วยสางมิลุอื่น ลุแผน (พรหม) หมู่ลวไทยไปสู่เมืองแสงใสมาก กูยังอยู่กับมึง"

แผ่น ๗๑๕ นี้ คำชื่อ สือไทย แผน และขีด ๓ ขีด ที่มุมล่างซ้ายนั้นเห็นชัดเจน คุณวิเชียรถ่ายตัวลายได้ชัดพอเห็นได้ ได้นำหน้า ๑ นี้ ทำแผ่นพิมพ์ เพื่อเป็นหลักฐานเรื่องทางตะวันออกโดยเฉพาะเรื่องไทย และชื่อไทยซึ่งมีอยู่จริงอยู่ ชัดเพียงบางตัว แต่หลายตัวก็เลือนลางมาก แต่ก็พออ่านได้ ได้อ่านไว้และได้ความที่จารึกไว้อย่างนี้

สือไทย ฟังขุนสวงเล่า เมื่อคน
เหลืองสองสิ้น เมืองนี้ ชื่อ
เมืองแผน ขุนชื่อ แผน
หมู่มึงชื่อ ลวไทย ถึง
คนเหลือง สาม ดี
มาหา สอนเหล่ามึง มื้อ
โน้น ข้า (ก็) ฟังด้วยสาง มิ
ลุอื่น ลุแผน หมู่
ลวไทยไปสู่ เมือง
แสงใสมาก กู (อยู่) กับมึง

เมื่อได้ความอย่างนี้ และมีอยู่อย่างนี้ เป็นหลักฐานเรื่องต้นไทย และสิ่งที่ได้สร้างไว้ คือลายสือไทยและจำนวนเลข คือนับ นั้นมีอยู่แล้ว หรือตั้งใช้กันมาแล้วนานนับพันปี หรือตั้งแต่ ๖๖๐๐ ปีกว่ามาแล้ว เพราะสิ่งเหล่านี้มีอยู่ มีคนทำขึ้น ซึ่งได้คงอยู่ต่อมากระทั่งถึงพวกเราในบัดนี้ และในบัดนี้ไทยก็ยังทำ เรียน เขียน อ่าน ออกเป็นหนังสือพิมพ์ไปทั่วหมู่คน ไปอยู่ที่ไหน พอเห็นก็รู้ว่าเป็นคนไทย ไทยจึงยังคงอยู่ด้วยของไทย ไทยจึงเป็นตัวของไทยอยู่ตลอดกาล

"ข้างหน้านูน จะมีคนเหลืองอีกสอง เมื่อคนเหลืองสามสิ้นนานมา หมู่มึงสู้กันอีกฆ่ากันตายหลายล้น เหลืออยู่ในถ้ำเขา ออกมารวมกันสร้างเมือง ยังชื่อเมืองแผน ขุนชื่อขุนแผนเมืองฟ้า ขุนหญิงชื่อดวงขวัญใจตามที่จำได้ อยู่ลุมาถึงขุนอิน แลมึงชื่อเมืองแมน เมื่อถึงโลลายชื่อเมืองทองไทยลว้าไท"

เรื่องในพระพุทธศาสนา เล่าตอนนี้ไว้ว่า เมื่อเกิดมัวเมาประมาทแล้ว ต่างประกอบอกุศลกรรม อายุก็เริ่มลดลง จากอสงขัยกาลนั้น กระทั่งถึงกาลมีอายุ ๒ หมื่นปี (วีสติวสฺสสหสฺสานิ ๒๐ พันปี และทั้ง ๓ องค์นี้ อุบัติ ณ สกุลพราหมณ จึงไม่ใช้ "เจ้า") พระกัสสปโพธิสัตว์อุบัติ ครองฆราวาสอยู่ ๒ พันปี จึงออกมหาภิเนกษกรม ตรัสรู้เป็นพระอรหันต สัมมาสัมพุทธดำรงพระชนม์ชีพอยู่ตลอด ๒ หมื่นปี ดับขันธปรินิพพาน เข้าเมืองแสงใส (คือเมืองแก้วแสงใสชื่อไทยนี้ ไทยคงเรียก "นิพพาน" มานานแล้ว ปราชญ์บัณฑิตโบราณาจารย์จึงกล่าวเสมอ ๆ เช่น ถึงเมืองแก้ว อันกล่าวแล้ว คือ อมตมหานครนฤพาน-มหาเวสสันดรเทศนา กุมารกัณฑ์)

ในพุทธันดรนี้ ต้นเรื่องติโรกุฑฑสูตร พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเล่าว่า พระกัสสปสัมมาสัมพุทธได้ตรัสตอบหมู่เปรตเหล่านั้นว่า "***อนาคตแผ่นดินใหญ่สูงขึ้นประมาณ ๑ โยชน์ พระโคตมสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จอุบัติ จะได้ในกาลนั้น***" เมื่ออายุลดลงถึงกาลมิคสัญญีนั้น แผ่นดินสูงได้ครึ่งโยชน์ เท่ากับ ๘ ก.ม. จึงเต็มพุทธันดรที่ ๓ และเต็มพันล้านปีที่ ๓ เริ่มเข้าพันล้านปีที่ ๔ เมื่อขึ้นไปถึงอสงขัยอายุกาลนั้น ถึง ๕๐๐ ล้านปีหรือกว่า และดำรงกาลอสงขัยนั้นอีกยาวนานถึงอสงขัยเต็มพันล้านปีที่ ๔ เริ่มหรือกำลังเป็นพันล้านปีที่ ๕ คือ เอาตัวเลข ๕๐๐ ปี ว่าอายุตะกั่วมีมาก่อนโลกนั้นด้วยจะได้ ๕๐๐ ล้านปีในพันล้านปีที่ ๕ เพราะอายุเลื่อนลงถึง ๘๐ ปี

ยุคแผน ในพุทธันดรที่ ๓ นี้ ตามที่มีเรื่องเล่าเหตุการณ์ไว้นั้น เมื่อมิคสัญญีอันเป็นกาลสิ้นสุดพุทธันดรที่

๒ นั้น เริ่มพุทธันดรที่ ๓ อายุจะยืนยาวขึ้นไปถึงอสงขัย คือนับไม่ได้ก็เกิดประมาทขึ้น ประพฤติอกุศลต่าง ๆ อายุจะลดลงกระทั่งถึงกาลพระกัสสปสัมมาสัมพุทธซึ่งมีอายุ ๒๐,๐๐๐ ปี เมื่อดับขันธปรินิพพานแล้ว อายุก็ยังลดลงเรื่อย ๆ กระทั่งถึงกาลมิคสัญญีซึ่งเป็นกาลสิ้นสุดพุทธันดรที่ ๓ ก็เริ่มพุทธันดรที่ ๔ อายุจะเจริญขึ้นถึงอสงขัยคือนับไม่ได้ ก็เกิดประมาท ประพฤติอกุศลต่าง ๆ อายุจะลดลง กระทั่งถึงระยะกาลอายุ ๘๐ พระโคตมสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ ในระหว่างก่อนพระพุทธกาลนั้น พระพุทธเจ้าได้เสด็จอุบัติเป็นมหาสุตโสมราชาได้ทรงขอวโรกาส เพื่อจะทรงสดับพระพุทธภาษิตของพระมหากัสสปสัมมาสัมพุทธ ซึ่งนันทบัณฑิตได้แสดงให้พระองค์ได้สดับ นี้แสดงถึงพระธรรมของพระองค์ ยังมีหมู่ชนในภายหลังได้สืบต่อกันกระทั่งถึงกาลของพระเจ้าสุตโสมบรมโพธิสัตว์นั้น พออ้างได้

ส่วนในทางของเรานี้ มีชื่อว่า เมืองแผน ขุนแผนเมืองฟ้า และคนชาวแผนตามที่ขุนสรวงเล่าและขุนสือไทยได้จารึกไว้ คงไม่มีอะไรอื่นมาก ชื่อเมืองแผน คำว่าเมืองในสมัยนั้นอาจเป็นประเทศ หรือทวีปครั้นต่อมา "เมือง" ลดลงมาแค่จังหวัด จึงต้องใช้ว่าประเทศ ส่วนขุน เมื่อใครสืบต่อก็คงขึ้นชื่อว่าขุนแผนเมืองฟ้าอย่างพระนามว่า **ในหลวง พระร่วง พรหมทัต ฮ่องเต้** ส่วนชื่อประจำตัวก็คงมีต่าง ๆ กัน ครั้นจะระบุขึ้นก็คงจำและจดไม่หมด เพื่อง่ายจึงใช้ว่าคนแผนหรือชาวแผนนั้นสั้นและจำรู้ง่าย คงอยู่กันมาตลอดกาลนานนั้นขุนสรวงได้เล่าบอกสั้น ๆ ย่อ ๆ แต่ก็พอให้รู้ว่ามีอยู่และสืบกันมาในชื่อว่าชาวแผน หรือคนแผน คือคนไทยที่ใช้ชื่ออย่างนั้นเป็นแน่ได้ว่า ยุคขุนแผนต้นของขุนอินและเมืองแผนนั้นมีอยู่เป็นหลักฐานแล้ว ไม่มีอะไรอ้างได้มากไปกว่านี้

พระพุทธกัสสปกาล (ยุคไทย ขุนแผน)

ในยุคไทย-ขุนแผนนั้น ตรงกับพุทธันดร-พระกัสสปสัมมาสัมพุทธองค์ ในอนาคตวงค์ก็มีเรื่อง-นันทมาณพ ซึ่งจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธองค์ ทรงพระนามชื่อว่า-พระนรสีหสัมมาสัมพุทธองค์ เป็นพระองค์ที่ ๘ ในอนาคตกาลนั้น

อนาคตวงศ์เล่าถึงกาลพระกัสสปสัมมาสัมพุทธองค์นั้น ชมพูทวีป-ก็ได้มีชื่อว่า-ชมพูทวีปอย่างนั้นกับ มีชื่อว่า-มัชฌิมชนบท หรือ มัธยมประเทศแล้ว ซึ่งมีชาวชนอยู่ตลอดถึงจัมปากรัฐ ต่อจากนั้นก็ถึง-ดินแดนทอง หรือ ไทยทวาลาว ซึ่งท่านเขียนเป็นภาษามคธว่า-ทุวารวติ ก็คือที่เป็นชื่อคำภาษาไทยว่า-กรุงเทพทวารวดีหรือ กรุงเทพทวาราวดี นั่นเอง ก็เจริญรุ่งเรืองมาตามที่มีพระพุทธองค์เสด็จอุบัติขึ้นแล้ว ๒ พระองค์ซึ่งวางระบบศีลธรรม และ ยุตติธรรมเป็นแบบแผนอยู่ถึงแม้จะเสื่อมเซือยสูญหายไปก็ตาม กระนั้น-เค้าความหลักฐานก็มีอยู่ เช่น ศีล ๕ หรือ นิจศีล ก็ยังมีอยู่ ซึ่งมี-ดาบส ฤษี ชี ผ้าขาว ฯลฯ ประพฤติกันมาแล้ว แม้จะมิใช่ธรรมวินัยแท้ หรือ ศีลธรรมตลอดก็ตาม แท้ที่จริง-บางส่วนก็ชื่อว่ายังมีอยู่ และ จำนวนมากก็ถึงได้-ฌาน สมาบัติ อภิญญา ก็มีอยู่

ในด้านอาณาจักรแถนไทย หลังกาลยุคมิคสัญญีแล้ว ก็ได้เปลี่ยนชื่อว่า-แถน แล้วตั้งชื่อใหม่ว่า-แผนหรือแผนไทย หรือ ไทยแผน ได้มีการสร้างบ้านเมือง ทำนาค้าขายประดิษฐ์ทำเครื่องมือเครื่องใช้ จึงเป็นวิชาชีพต่าง ๆ แต่ง-ตั้งกฎหมาย ระบบการปกครองทั้งตนเอง และ อื่น ตลอดถึงบ้านเมือง ค้นหาให้มีเป็นวิทยาการต่าง ๆ และก็ยังมีการกระทำคิดค้นหาสิ่งเล้นลับ เช่น กฎธรรมชาติที่เป็นอยู่และ แน่นอน รู้จักคุณภาพของหิน แร่ ธาตุ ยางประสาน สารไม้ สารรส สารดิน น้ำ ลม ไฟ อาย (อากาศ) ซึ่งเป็นหลักการแล้วก็ได้นำมาประสม, ปน, ก่อสร้างเป็น-ตึกอิฐ ตึกดิน ปราสาท วิมาณ หอห้อง หอคอย หอรบ ผนัง กำแพง คันคู บ้านเรือนเครื่องใช้ต่าง ๆ รู้จักเก็บ รู้จักตากแห้ง รู้จักสร้างสม สร้างใหม่

รู้จักปั้นเคลือบเผา, อบ, ปิ้ง, ย่าง, ตากแห้ง ยิ่งกว่านั้น ยังได้คิดค้นหาลายสือเดิมซึ่งสูญหายไปคิดค้นขึ้นใหม่ ทั้งตัวเลข ใช้จดข้อความและจำนวนจำ ตลอดกระทั่งทำหลักฐานคำนวณ ทำระยะ หรือ กำหนดการต่าง ๆ รู้จักเอาแร่ธาตุมาตั้งเป็นมาตรามูลค่าแลกเปลี่ยนซื้อขายกัน กระทั่งคิดยวดยานเครื่องใช้ต่าง ๆ และ ศิลปวิทยาการ จึงมีโรงเรียน โรงหมอ ร้านค้า ถนนหนทาง บ้างก็สลักภูเขาทำบ้านเมืองก็มี ซึ่งนับได้ว่า-เจริญตลอดกัน การไปมาหาสู่ก็มีเป็นประจำ เพราะเหตุที่ได้คิดสร้าง ทำ-เรือเล็ก, เรือมาดกะสวย, เรือมาด, เรือยาว, เรือสำเภา, รู้จักใช้แรงสัตว์ เช่น ช้าง ม้า งัวควาย คิดสร้างทำเกวียน ระแทะ ตะเฆ่ รถกระทั่งรู้จักให้แรงธรรมชาติ เช่น แรงลม ใช้ใบ ใช้กังหัน ใช้ไฟหุง, ต้ม, ปิ้ง, เผา, ดินใช้ปั้น ปลูก ทำถนน ฉาบ ทา ประสาน เผาเครื่องใช้ ใช้กิน และทดน้ำเอาไปใช้ กระทั่งใช้แรงเครื่องยนต์ เครื่องกล แม้เครื่องใช้ทุกอย่างในกาลนี้ ก็ยังใช้ธาตุ ๔ เหล่านี้ตลอดทุกชนิด

และก็-จากการขุดมิคสัญญีมาแล้ว ก็มีพ่อขุนแผนเมืองฟ้า กับ ดวงขวัญใจ ซึ่งได้ออกมาจากที่หลบมิคสัญญีภัยรอดพ้นมาได้นั้น ต่างก็ได้ร่วมกันยกขึ้นเป็น-พ่อขุน แม่ขุนผู้นำ จึงได้นำเพาะปลูกทำขึ้นเป็นเครื่องเลี้ยงชีวิตแล้ว จึงนำปลูกบ้านสร้างเมืองขึ้นได้อยู่อาศัยกันแล้ว ต่างได้เรียกกันเป็นประจำว่า-พ่อขุน แม่ขุนจึงเป็น-พ่อขุนแผนเมืองฟ้า แม่ขุน หรือ ขุนหญิงดวงขวัญใจตลอดมา เมื่อมีเจริญมากขึ้น ต่างก็บุกเบิกตัดต้นไม้ถางป่าขยายให้กว้างขวางออกไปแต่ละแห่ง แต่ละด้านกระทั่งทะลุถึงกัน เจอกันแล้ว จึงได้ติดต่อไปมาหาสู่กันจึงแลกเปลี่ยน ครั้นมากเข้า ก็ถางป่า รานไม้ จับงัวควายเก้ง กวางช้างม้ามาใช้งาน และ เป็นที่บันทุกขนส่งกับ ขับขี่เดินทางไกล ทั้งยังค้นไปถึง-ทรงสาง หรือ ร่างแสง อันเป็นโลกอื่น กระทั่งทราบชัดถึงสรวงสวรรค์ได้สนับสนุน และ ยกย่อง ส่งเสริมกระทั่งเป็นที่รู้ และ กระทำได้ตลอดกัน จึงเป็นระบบแบบไทย ซึ่งยังอยู่ประจำมาแล้ว

ได้บำบวง บวงสรวงท่านต้นผู้ล่วงลับไปแล้ว ต่างก็ได้ทราบกันว่า-ทุกคนที่ตายไปแล้ว ก็ได้ลอยเกิดเป็น-**ร่างแสง** ก็คือ **ทรงสาง** หรือ ผีสาง จ้าวพ่อ จ้าวแม่ จ้าวต้นขุน จ้าวต้นขุนหญิง ซึ่งเป็น-ผีฟ้าแสง หรือแสงหล่น จ้าวที่ จ้าวทุ่ง จ้าวท่า จ้าวเขา จ้าวไร่ จ้าวนา จ้าวบ้าน จ้าวเมือง จ้าวกรุง จ้าวพระกาฬไชยศรี จ้าวพระทรงเมือง จ้าวพระเสื้อเมือง จ้าวพ่อขุนตาย หรือ จ้าวพ่อเจตภุก ตลอดถึง-ต้นขุนสรวง ต้นแม่นางสาง ต้นปู่ย่าแถน ต้นพ่อขุนแผน-ดวงขวัญใจ และ ต้นผู้ทำอะไรได้ ก็ยกขึ้นเป็น-ขอม, บา, (ครูบาอาจารย์)

ทั้งนี้ พ่อขุนแผนเมืองฟ้าได้สร้างวางขึ้นใช้ชื่อว่า-**แผน** ที่ให้เป็น-แบบระบบบวงสรวง หรือ บำบวง เชิญมางาน เชิญมาทำขวัญต่าง ๆ ได้สร้างที่เฉพาะ เช่น ร้านสาง หรือ ศาลเพียงตา เรือนสาง หรือ ศาลจ้าว ศาลพระภูมิ โต๊ะเครื่องบำบวง (โต๊ะบูชา) พานบูชา ตะลุ่มบูชา กะบะบูชา โตกบูชา บัดพลี ใบสี กับ ร่มฉัตรได้วางแผนกระทำเป็นแบบ เช่น แบบยืนไหว้ ก้มไหว้ ก้มค้อมคำนับ หรือ ก้มคำนับ นั่งไหว้ นั่งกราบและ คุกเข่ากราบ ได้วางสร้างแผนคำแต่งเป็นคำกล่าวบวงสรวง บำบวง (บูชา) บนบาน เช่น ขอบวงสรวง บวง บูชา แต่งวางแผนคำนอบน้อม เช่น ขอนอบน้อม น้อมไหว้ ขอไหว้ เป็นต้น และ วางแผนแต่ง-คำเชิญ หรือ คำเชื้อเชิญ เช่น เชิญเอย... ขอเชิญ... กับวางแผนคำอ้อนวอน คำขอร้อง คำขอพร เช่น ขอโปรดเอ็นดูขอได้อำนวยอวยโชคชะตา ขอให้เจริญงอกงาม ขอให้สำเร็จ ขอจงประสิทธิ พร้อมกับแผนเป็นแบบระบบกระทำ เช่น แบบแผน-แรกนาขวัญ หรือ พิธี-แรกนาขวัญ ก็คือ-เอามื้อแรกนาขวัญนั่นเอง แบบแผน-บำบวงแม่โพสบ กระทำทั้งบูชา และ สังเวย เป็นแบบแผนพิธีสังเวยแม่ย่านางกระทำบัดพลี เครื่องบวงสรวงสังเวยทั้งคำเชิญ คำฝากแม่ย่านาง กระทำเครื่องใบลีบวงสรวง และ แต่งคำเชิญขวัญ เป็นแบบแผน-เชิญขวัญ หรือ สู่ขวัญ ตลอดกระทั่ง-ทำขวัญเสาทำวันเกิด โกนผมไฟ โกนจุก กระทั่ง-วันตาย ทั้งตั้งดอกไม้ธูปเทียน เวียนเทียนดอกไม้ไฟ พลุ พราวเนียง ช่อระทา กังหันไฟ ฯลฯ ซึ่งเป็นความเจริญรุ่งเรืองสืบต่อมา

ณ ชมพูทวีป มัชฌิมชนบท ต่างก็ได้มีระบบแบบขึ้น เช่น กฎหมาย และ ธรรมพรต ธรรมศาสตร์นิติศาสตร์ และ ลักธิพิธีการ ทั้ง ยัญญพิธี หรือ พิธีไสยศาสตร์มากมาย ที่จัดเป็นความเจริญรุ่งเรืองตลอดกันได้มีขึ้น และ สร้างสรรสืบต่อกันมาตลอด และ กาลชีพอายุมนุษย์ก็ลดลงมาถึงกาลมีอายุ ๒ หมื่นปี เป็นอายุขัยนั้น

พระกัสสปบรมโพธิสัตว์มหาบุรุษได้อุบัติขึ้น ได้ครองฆราวาสอยู่ ๒ พันปี จึงออกมหาภิเนกษกรมได้ทรงทำความเพียรแล้วได้ตรัสรู้เป็น-พระอรหันตสัมมาสัมพุทธองค์เป็นที่ ๓ นับแต่พระกุกกุสันธมาในภัทรกัปนี้ ได้แสดงพระธรรมจักกัปปวัตตนสูตร์ปฐมเทศนาจบแล้ว มีพระอรหันต์สงฆ์เป็นบริวารครบพระรัตนไตรแล้ว ได้เสด็จจาริกโปรดเวไนยชนตลอดชมพูทวีปมัชฌิมชนบท ถึง-จัมปากรัฐ และ แผนไทยชนบท

เมืองไทย หรือ อาณาจักรไทยแผนนั้น พ่อขุนแผนก็ได้ปกครองกันสืบ ๆ มา ผู้ที่ได้เป็นพ่อขุนก็ขนานชื่อว่า-ขุนแผนเมืองฟ้า แม่หญิงใดที่ได้ขึ้นที่ขุนหญิงก็มีชื่อว่า-ดวงขวัญใจ ตลอดมาแล้ว กระทั่งถึงขุนแผนเมืองฟ้าชื่อ-ไทยสกาว กับ ขุนหญิงดวงขวัญใจ ชื่อ-ขวัญใจ และ ขุนหญิงจวงแจ่มใส ชื่อ-แจ่มใจ นั้นทั้ง ๒ นี้ได้ขึ้นที่-ขวาซ้าย ต่างก็มีลูกชายหญิงด้วยกัน คือ ขุนหญิงดวงขวัญใจ มีลูกชายชื่อ-ชาญฟ้องฟ้า และมีลูกหญิงชื่อ-ฟ้าส่องแสง ขุนหญิงจวงแจ่มใจ มีลูกหญิงชื่อ-เฉิมพรฟ้า มีลูกชายชื่อ-กล้าก่องแก้ว ต่างก็เจริญวัยขึ้นเป็นหนุ่มสาวตามกาลแล้ว ทั้งเป็นกาลเหมาะสมที่จะพึงกระทำตามระบบแบบแผนที่ตกทอดสืบกันมานั้น

พ่อขุนแผนก็ได้กระทำตามระบบแบบแผนที่มีสืบต่อกันมานานแล้วนั้น มองเห็นพี่น้องต่างแม่กันนั้นได้มีสนิทสนมกลมเกลียวกันดีเสมอมา ทั้งได้ทะนุถนอมประคับประคองกันตลอดมา จึงตกลงใจกระทำตามระบบแบบแผนที่มีมา จึงได้ซักถามทราบความแล้ว พร้อมทั้งพ่อแม่ญาติพี่น้องจึงตกลงที่จะจัดแจง จึงกำหนดเห็นชอบพร้อมกันว่า-ตั้ง-ชาญฟ้องฟ้า เป็น-ขุนแผนเมืองฟ้า กับตั้งเฉิมพรฟ้าเป็นขุนหญิงดวงขวัญใจ ครองสืบต่อไป ตั้ง-กล้าก่องแก้ว เป็นขอมบาหญิงไทย เป็นที่รองปกครองบ้านเมืองไทยสืบต่อไป จึงได้ตระเตรียมพิธีการอันใหญ่นั้น ๆ จึงสร้างเรือนยาว ๕ ห้อง ณ ตะวันออก ๑ ใต้ ๑ ตะวันตก ๑ เหนือ ๑ ตรงกลางสร้างเป็นหอนั่งประชุมเป็นเรือนหอ ๒ หอเหมือนกัน หอใต้ให้เป็น-หอวังขุนแผน หอเหนือให้เป็นหอวังขอมบา สร้างนอกหอวังเดิม จึงเป็นการขยายเมืองออกไป และ ทั้ง ๒ หอนั้นได้สร้างห่างกัน ๓ เส้น ที่ ๑ เส้นนั้น ได้สร้างเป็นท้องโรงกว้างใหญ่เต็มที่ ๑ เส้นนั้น ทำพื้นยกเป็นที่นั่งประชุม และ ยกพื้นเป็นที่นั่งแต่งงานเท่ากัน และ เหมือนกัน สร้างเครื่องแต่งตัวชุดขุนชาย ขุนหญิง และ ชุดขอมชายขอมหญิง ประดับดวงแก้ว และ ดอกไม้ทองคำ ให้สร้างให้เหมือนกันตลอดถึงรัดเกล้ายอด และ เกือกยอด แม้พวงเปียจอนก็ให้ใช้ทองคำทำเป็นดอกจำปีประดับแก้วพริบพลี ให้สร้างใบสีทองคำ ๕ ชั้น ให้สร้างผ้ายกทองหุ้มใบสีต้นทั้งคู่นั้นให้สร้างเครื่องแบบหมอหลวงทำขวัญให้ใช้ทองคำทำเป็นช่อดอกไม้ประดับขอบคอ ขอบแขน ขอบหน้า ขอบเชิง ให้กระทำพานทองรองขันทองรองน้ำหลั่งนั้น ให้ใช้สังข์เรี่ยมฉลุทองคำเป็นเครื่องหลั่งน้ำ ได้จับมงคลคู่ และได้จัดผะอบแป้งเจิมพร้อมด้วย ครั้นเตรียมทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว และ ถึงกาลที่ได้กำหนดไว้แล้ว จึงให้มีการเล่น และ เลี้ยงกันเป็นเวลา ๓ วัน ณ วันที่ ๔ มักให้ตรงกับวันศุกร์ เมื่อประชุมกันพร้อมแล้ว คู่หนุ่มสาวได้แต่งตัวชุดนั้น พร้อมเพื่อนหนุ่มเพื่อนสาว และ ขบวนแห่ก็ได้เคลื่อนมายังท้องโรงใหญ่นั้น พระเจ้าพ่อขุนพระเจ้าแม่ขุน ได้นั่งรออยู่แล้ว หมอหลวงนั้นได้เดินเข้ารับ และ พามายังที่นั่งนั้น ๆ เรียบร้อยแล้ว พระเจ้าพ่อขุนแผนได้ลุกขึ้นยืน ทุกคนทั้งคู่แต่งงานด้วยลุกขึ้นยืนพร้อมกัน พระเจ้าพ่อขุนได้กล่าวประกาศตั้ง-เจ้าชายฟ้องฟ้า เป็น-ขุนแผนเมืองฟ้า ตั้ง-เจ้าเฉิมพรฟ้าเป็น-ขุนหญิงดวงขวัญใจ ตั้ง-เจ้ากล้าก่องแก้ว เป็นขอมเมืองกล้าก่องแก้ว ตั้ง-เจ้าฟ้าส่องแสง เป็นขอมหญิงฟ้าส่องแสง ได้รับ-รัดเกล้ายอดสวมแล้ว ใช้แป้งเจิมให้ทุกองค์แล้วได้ประกาศแต่งงาน-ขุนแผนเมืองฟ้า กับ ขุนหญิงดวงขวัญใจ-เฉิมพรฟ้า และ ขอมเมือง-กล้า-ก่องแก้ว กับ ขอมหญิง-ฟ้าส่องแสง แล้วได้รับ-มงคลคู่สวมให้ทั้งสองคู่นั้น ได้รับหอยยอดใหญ่เรี่ยมฉลุทองคำจ้วงน้ำแล้วหลั่งลงบนมือคู่ครองนั้น ๆ เสร็จแล้ว หมอหลวงได้กระทำพิธีเบิกใบสี กล่าวคำทำขวัญคู่ครอง หรือ บ่าวสาวแล้ว ได้จุดเทียน ณ แว่นเวียนตลอดแล้วส่งให้ต้น ต้นรับใช้อุ้งคู่มือประคองด้ามแว่นยกขึ้นแค่ทรวงวงโค้งลงนอกแล้วยกขึ้นด้านใน ๓ รอบ บางทีก็รอบเดียวตอนขึ้นนี้ ถ้ารอบเดียวก็ใช้มือซ้ายจับไว้ มือขวายกขึ้นเหนือเปลวเทียนโบกควันเทียนไปทางคู่มงคลสมรสนั้นพร้อมกับออกคำอวยชัยให้พร อย่างนี้ตลอดวงประชุมนั้น อย่างนี้ เรียกเวียนเทียนทำขวัญแต่งงาน หรือ เวียนเทียนทำขวัญบ่าวสาว บางที-ก็หลั่งน้ำอย่างเดียวถ้าใช้สังข์ก็เรียกหลั่งน้ำสังข์ ถ้าใช้ขันหลั่ง ก็เรียกหลั่งน้ำเฉย ๆ ถ้าสาดน้ำ ก็เรียกว่า-ซัดน้ำ

บางที ก็ทำสายสินตัดเป็นท่อนยาวประมาณ ๑ คืบ ใช้ผูกข้อมือ-เรียกว่า-ผูกขวัญ บางที ก็มีหนุ่มสาววัยรุ่นคู่พระนางมีเครื่องร่ายบรรเลงให้จังหวะคู่พระนางต่างมีมือซ้ายถือพานข้าวตอกดอกไม้กลีบกุหลาบ ฟ้อนรำพร้อมทั้งใช้มือขวากำโปรยเหวี่ยงไป และ มีการเล่นเป็นที่สนุกสนานรื่นเริงกัน กระทั่งเย็น จึงเลี้ยงอาหารกัน ตก
กลางคืนได้ส่งตัวสู่หอแล้วเป็นอันเสร็จลงด้วยดี จากนั้น พ่อขุนแม่ขุนหญิงเดิมก็เลื่อนขึ้นเป็น-พระเจ้าพ่อขุน พระเจ้าแม่ขุน ส่วนที่ทำงานนั้น ก็เป็นที่เดิม ขุนแผนเมืองฟ้า และ ขอมบาไทยได้มาทำงานตามที่เคยมาทุกอย่าง พระเจ้าพ่อขุน พระเจ้าแม่ขุนได้มาดูแลความเรียบร้อยเสมอมาตลอด ๖ เดือนนั้น ทุกอย่างก็เป็นระเบียบเรียบร้อยดีตลอดกาล

ในกาลนั้น ทางชมพูทวีปมัชฌิมชนบท พระกัสสปทศพลได้ตรัสรู้เป็น-พระอรหันตสัมมาสัมพุทธองค์แล้ว ได้ตรัสปฐมเทศนา และ ได้วางพระศาสนาแล้ว ได้เป็น-พระรัตนไตร กับ มีบริษัท ๔ ครบบริบูรณ์แล้ว พระกิตติคุณได้แพร่ไปตลอดแล้ว ซึ่งมีพุทธพรรษาได้ ๑ หมื่น ๑ พันปี ชนมายุได้ ๑ หมื่น ๔ พันปีแล้ว

พระเจ้าพ่อขุนแผนเมืองฟ้าเห็นประจักษ์แจ้งชัดลูกทั้ง ๔ นั้นซึ่งตั้งอยู่ในหน้าที่ดีตลอด ทั้งประชาราษฎร์ก็ชื่นชมสาธุการทั่วกัน ไม่มัวเมาในอธรรมศักดิ์อับศรีไร้เกียรติคุณ และ สดชื่นดีในยุตติธรรม และทรงทศพิธราชธรรมตามที่พระกัสสปทศพลประกาศแล้ว ประชาชนได้ปฏิบัติรักษาศีลประพฤติธรรมทั่วไปได้ทรงทราบชัดอย่างแน่แท้แล้ว จึงคิดว่า-ได้หลุดพ้นจากราชภารธุระแล้ว เพราะทรงตั้งปณิธานปรารถนาพระโพธิญาณ และ ทรงบำเพ็ญพระบารมีทางทศพิธ-ราชธรรมครบมาแล้วตลอดกาลนั้น จึงคิดว่าจะออกไปเฝ้าพระพุทธองค์เพื่อจะได้ฟังพุทธพยากรณ์ เช่น โพธิอำมาตย์นั้น ถึงกระนั้น ก็ได้ล่าช้า มิได้ฉับพลันเหมือนท่านอื่น ๆ จึงชื่อว่า-ยังไม่พร้อมด้วยองค์คุณ ซึ่งกรรมบันดาลให้เป็นไปอย่างนั้น จึงพร้อมทุกประการไม่ได้ ครั้นตระเตรียมพร้อมแล้ว จึงสละทั้งราชอาณาจักร์ และ ราชสมบัติถือผนวชครองขาวแล้วจึงเสด็จดำเนินไปถึงพระมหาวิหาร ได้เข้าเฝ้า และ อาราธนาให้แสดงธรรมว่า-พระองค์พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้เจริญ ข้าพระองค์ได้สละราชสมบัติบุตรภรรยาศสมบัติครองเรือนทุกประการ เพื่อสำเร็จพระโพธิญาณในอนาคต ขอพระองค์ได้ทรงโปรดแสดงธรรมแก่ข้าพระองค์ด้วยเถิด

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า-น้องเราผู้พุทธางกูร ตถาคตรออยู่ ๑ หมื่น กับพันปีแล้ว หากกรรมบันดาลให้เป็นไป จึงมีเหตุให้เป็นไปอย่างนี้ จึงไม่มีองค์คุณยอดสูงสุด คือ พระอรหันต์ผู้ออกจากนิโรธสมาบัติไม่มีในกาลนี้ และ ในการเช่นนี้ ผู้เป็นนิยตบรมโพธิสัตว์แล้วจึงยังไม่ลุถึงองค์คุณยอดสูงสุด น้องเราได้อธิษฐานสำเร็จเป็นเพศดาบสผนวชแล้ว ได้เจริญฌานสมาบัติให้เกิดขึ้นแล้ว จงอุปสมบทเป็นภิกขุในธรรมวินัยนี้แล้วจงประพฤติวิสุทธิธรรมให้บริสุทธิ์จะเป็นอุปนิสัยให้ลุถึงองค์คุณยอดสูงสุดนั้นพร้อมสมบูรณ์ ในกาลว่างพระศาสนาระหว่างพุทธันดรนี้ กับ พุทธันดรพระโคดมสัมมาสัมพุทธองค์ ในกาลนั้น น้องเราจะได้เกิดเป็น-นันทมาณพพาณิช เป็นพ่อค้าได้เที่ยวค้าขายได้ผลกำไรเป็นทรัพย์สมบัติมากแล้ว และ ยังเที่ยวค้าขายอยู่ในกาลนั้น มีพระปัจเจกพุทธองค์ ๕๐๐ องค์ องค์ ๑ ได้ออกจากนิโรธสมาบัติแล้วคิดว่าจะไปโปรด จึงได้เดินเที่ยวบิณฑบาตมาตามทางนั้น ซึ่งนันทมาณพได้เห็นแล้วเกิดความเลื่อมใสขึ้น จึงยกผ้ากัมพลแดงผืนหนึ่งกับทองแสนตำลึง กระทำเป็นเครื่องไทยทานถวายแล้วจึงได้ตั้งปรารถนา พระปัจเจกพุทธองค์จะอนุโมทนาทั้งจะมี-กุมารีสาวคนหนึ่งจะถวายผ้าห่มแล้วปรารถนาร่วมด้วย ครั้งนั้น น้องจะได้ผลองค์คุณยอดสูงสุดครบบริบูรณ์ บัดนี้ กาลยังไม่พร้อมจงบวชเป็นภิกขุเถิด จึงตรัสให้เป็น-เอหิอุปสมบทเป็น-เอหิภิกขุแล้ว ครั้นเป็นภิกขุแล้ว ก็ได้กระทำความเพียรทางวิสุทธิธรรม ๗ ครั้นถึง-สัจจานุโลมิกญาณก็หยุดยั้งอยู่แค่นั้น เมื่อโชติปาลมาณพบวชแล้ว ก็ได้ดำเนินธรรมปฏิบัติร่วมกัน ถึงอายุขัยแล้ว ต่างก็ไปเกิดตามคติวิสัยชั้นดุสิตภพ

พระผู้มีพระภาคพระกัสสปสัมมาสัมพุทธองค์นั้น ในกาล ๕ พันปีหลังเป็นปัจฉิมกาล ได้ทรงบัญญัติพระวินัยเพื่อศาสนธรรมวินัยจะได้คงอยู่ตามกาลที่สมควร จึงมีบริษัท ๔ คือ พระภิกขุ พระภิกขุนี อุบาสก, อุบาสก, ครบบริบูรณ์แล้ว เมื่อมีพระชนมายุครบ ๒ หมื่นปีแล้ว ก่อนที่จะปรินิพพานทรงมีพระพุทธประสงค์มิให้พระบรมสารีริกธาตุกระจาย พระองค์จึงทรงอธิษฐานให้เป็นแท่งทึบสถิตอยู่ ครั้นเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว กับได้-ถวายพระเพลิงแล้ว ก็

สถิตอยู่อย่างนั้น บริษัท ๔ จึงประชุมพร้อมกันสร้าง -สุวัณณเจดีย์ คือ พระเจดีย์ทองคำเป็นที่บัญจุพระบรมสารีริกธาตุของพระองค์

ในกาลที่กำลังสร้างนั้น ธัมมปทัฏฐกถา เรื่อง-ชฏิลัตเถรวัตถุได้เล่าว่า ในครั้งที่สร้างพระสุวัณณเจดีย์เป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุยังค้างอยู่นั้น พระอรหันตมหาขีณาสพเถรองค์หนึ่งไปสู่ฐานพระเจดีย์มองดูแล้วถามว่า-มุขทิศเหนือพระเจดีย์-ทำไมไม่สร้าง ได้ยินบอกว่า-ทองคำไม่พอ ได้กล่าวกะพวกเขาว่า-เราจะเข้าไปสู่บ้านแล้วเที่ยวชักชวนเอง ท่านทั้งหลายได้เอื้อเฟื้อกระทำเถิด ท่านกล่าวแล้วจึงเข้าไปสู่นครชักชวนมหาชนว่า-ญาติโยมทั้งหลาย พระเจดีย์ของพวกเรา ณ มุขหนึ่ง ทองคำไม่พออยู่ ขอพวกท่านจงรู้ทองคำเถิด ท่านกล่าวอย่างนี้กระทั่งถึงตระกูลช่างทอง ในขณะนั้นนั่นเอง ช่างทองกำลังนั่งทะเลาะกับภรรยาอยู่พร้อมกับที่พระเถรกล่าวว่า-ทองคำ ณ มุขที่พวกท่านจะเอาเข้าสร้างไว้ในเจดีย์ยังไม่พอ ควรรู้ร่วมกันเถิดดังนี้ เพราะโกรธนั้น เขาจึงกล่าวว่า-จงโยนพระศาสดาของท่านลงน้ำไปเถิด ดังนี้แล้ว พลันนั้น ภรรยาได้กล่าวว่า-เธอได้กระทำกรรมหุนหันพลันยิ่งนัก เพราะโกรธฉัน ก็ควรด่าว่า หรือ ทุบตีเฉพาะฉัน เพราะเหตุไรจึงได้กระทำเวรในพระพุทธเจ้าทั้งอดีตอนาคตปัจจุบันแล้ว ช่างทองได้เกิดสังเวชพลัน ได้เข้าไปหมอบใกล้บาทมูลพระเถรแล้วกล่าวว่า-กระผมขอขมาโทษเถอะ ครับ ดังนี้แล้ว พระเถรกล่าวว่า-โยม ท่านไม่ได้กล่าวอะไรกะอาตมา โปรดขอพระศาสดาให้อดโทษเถิด ดังนี้แล้ว เขาได้ถามว่า-กระทำอย่างไร จึงจะให้พระองค์อดโทษได้-ครับ ได้ฟังท่านกล่าวว่า-จงทำพุ่มดอกไม้ทอง ๓ พุ่ม บรรจุเข้า ณ ที่บรรจุพระบรมธาตุข้างในนั้นแล้ว จงทำผ้าแต่งตัวให้ชุ่มน้ำ ชุบผมให้ชุ่มน้ำแล้วให้พระองค์อดโทษเถิด-โยม ดังนี้แล้ว ได้รับคำท่านว่า-ดีละ-ครับ ดังนี้ครั้นรับคำแล้ว เมื่อจะทำพุ่มดอกไม้ทอง ก็ลูกชายทั้ง ๓ คนนั้น ได้เรียกลูกคนโตมาก่อนแล้วกล่าวว่า-ลูกรักพ่อได้กล่าวคำมีเวรกะพระศาสดาแล้ว ฉะนี้ จึงต้องทำพุ่มดอกไม้ทองเหล่านี้เอาบรรจุในภายในที่บรรจุพระบรมธาตุแล้วจักขอขมา เจ้าจงเป็นเพื่อนร่วมทำเถิด ดังนี้แล้ว ได้ฟังลูกตอบว่า-ผมไม่ได้ใช้ให้กล่าวคำมีเวรคุณพ่อทำเองเถิด ดังนี้แล้ว จึงเรียกลูกคนกลางมาแล้วก็กล่าวชวนอย่างนั้น ก็ได้ฟังคำตอบอย่างนั้น ไม่ต้องการทำเช่นเดียวกัน จึงเรียกลูกคนเล็กมาแล้วได้กล่าวชวนเช่นนั้น ซึ่งได้ฟังคำกล่าวว่า-กิจที่เกิดขึ้นแก่พ่อ ย่อมเป็นภาระของลูกด้วย จึงเป็นเพื่อนร่วมช่วยกระทำ ช่างทองได้กระทำพุ่มดอกไม้ ๓ พุ่มนั้น สูงประมาณ-คืบหนึ่งให้สำเร็จแล้ว ได้บรรจุเข้าภายในที่บรรจุพระบรมธาตุแล้ว ได้ชุบผ้า ชุบผมให้เปียกชุ่มน้ำแล้วได้ขอขมาพระบรมศาสดาในครั้งนั้น ด้วยประการฉะนี้ เขาจึงได้ถูกปล่อยน้ำไปในกาลเกิดถึง ๗ ครั้ง ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย

เขาได้เกิดเป็นบุตรของพาราณสีเศรษฐีธิดา ซึ่งเศรษฐีธิดานี้เมื่อเป็นสาวก็ถูกบิดามารดาส่งขึ้นไปให้อยู่ ณ ปราสาทชั้นที่ ๗ วันหนึ่ง นางได้เปิดหน้าต่าง ก็พอดีกับ-วิทยาธรองค์หนึ่งเหาะมาเห็นแล้วจึงเข้าไปร่วมรักด้วยเสมอ ต่อมา นางได้มีครรภ์ครบกำหนดแล้วก็ได้คลอด จึงให้นางทาสีไปหาภาชนะผะอบใหญ่มาแล้วจึงให้ทารกนอนข้างในได้ปิดฝาครอบแล้วจึงวางพวงดอกไม้ข้างบนแล้วสั่งทาสีว่า-เจ้าจงใช้ศีรษะทูนภาชนะนี้ไปปล่อยให้ลอยไปแม่น้ำคงคา และ ถ้าใครถาม ก็จงบอกว่า-พลีกรรมของนายหญิง สั่งแล้ว นางทาสีก็ได้กระทำตามที่สั่งนั้น

กาลนั้น ทางใต้แม่น้ำคงคา หญิงสองคนกำลังอาบน้ำอยู่ ได้เห็นภาชนะผะอบลอยน้ำมาแล้ว คนหนึ่งกล่าวว่า-ภาชนะของฉัน อีกคนหนึ่งกล่าวว่า-ของข้างในของฉัน ได้เก็บขึ้นมาเปิดดูแล้วจึงเห็นเด็ก ต่างเถียงกันอยู่ไม่อาจตกลงกันได้ แม้ถึงศาลก็ไม่สามารถตัดสินได้ จึงเข้าเฝ้าพระราชา ทรงตัดสินให้แล้ว หญิงคนที่ได้เด็กเป็นอุปัฏฐายิกาของพระมหากัจจายนเถร ได้เลี้ยงไว้เพื่อให้บวช เพราะไม่ได้อาบน้ำชำระล้างมลทินครรภ์ในวันเกิด ผมจึงหยิกยุ่ง จึงให้ชื่อว่า-ชฏิล แล้วครั้นใหญ่โตเดินได้แล้ว จึงนำไปถวายพระเถรซึ่งท่านก็ได้มองเห็นว่ามีบุญมากจะได้เสวยสมบัติยิ่งใหญ่ จึงนำไปฝากอุปัฏฐานคนหนึ่ง ณ เมืองตักสิลา ซึ่งมีเพียงลูกสาวก็ได้รับเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม ครั้นเจริญวัยแล้ว วันหนึ่ง พ่อค้านั้นมีธุระไปที่อื่น จึงให้ชฏิลนั้นขายแทน ได้บอกราคาไว้ตลอดทุกอย่าง วันเดียวนั้นขายได้หมด บิดากลับมาได้ฟัง และเห็นสินค้าหมดร้านแล้ว ได้แน่ใจว่า-คนนี้เป็นอนัคฆบุรุษ ซึ่งมีคุณค่าสำคัญมาก ทั้งได้เห็นว่ามีวัยสมควรแล้ว จึงยกลูกสาวคนเดียวนั้นให้ กับได้ปลูกเคหาสน์ใหม่ให้ด้วย ในวันขึ้นบ้านใหม่ ชฏิลพอก้าวเท้าเหยียบธรณีเท่านั้น ภูเขาทองคำสูง

ประมาณ ๘๐ ศอกก็ได้ทำลายพื้นดิน ณ ส่วนหลังเรือนนั้นตั้งขึ้นแล้ว พระราชาทรงทราบจึงพระราชทานเศรษฐฉัตรตั้งให้ จึงได้เป็น-ชฎิลเศรษฐีแล้ว ต่อมา ได้มีลูกชาย ๓ คนเจริญวัยแล้ว ได้ส่งคนไปสืบเศรษฐี และ สมบัติเศรษฐีที่ยิ่งกว่า นักข่าว ต่างก็ได้นำข่าวมหาเศรษฐี และ มหาสมบัติเศรษฐี เช่นเมณฑกเศรษฐี และ โชติกเศรษฐีเป็นต้นมาแจ้งให้ทราบ จึงเรียกลูกชายทั้ง ๓ มาแล้วส่งจอบให้ไปขุดภูเขาทองนั้น มีลูกชายคนเล็กเพียงคนเดียวที่ขุดได้ จึงบอกเป็นโอวาทว่า-มีลูกคนเล็กคนเดียวที่ได้ทำบุญร่วมกันมา ครั้นโอวาทแล้ว จึงออกไปอุปสมบทและ ได้บรรลุอรหัตผลไม่นานนัก มีชื่อว่า-พระชฎิลัตเถรในพระศาสนาพระสมณโคดมในกาลบัดนี้

ก็ได้กาลพระศาสนาของพระกัสสปสัมมาสัมพุทธองค์จะสิ้นสุดลงนั้น มีเรื่องเล่าไว้ในกปิลมัจฉวัตถุ (เรียกว่า-ปลาทองชื่อ-กปิล) อันปรากฏในธัมมปทัฏฐกถา ภาค ๘ นั้น

พระผู้มีพระภาคกัสสปทศพลได้ทรงแสดง, บัญญัติ, แต่งตั้งพระศาสนธรรมทั้งธรรมวินัย ให้เกิด บริษัท ๔ ครบบริบูรณ์แล้ว จึงได้ปรินิพพานแล้ว กาลนั้น พี่น้อง ๒ คน คนพี่ชื่อ-โสธน คนน้องชื่อ -กปิล ได้อุปสมบทในสำนักพระสาวกมารดาชื่อ-สาธนี น้องสาวชื่อ-ตาปนา ก็ได้อุปสมบทในสำนักพระภิกขุนี ครั้นอุปสมบทพร้อมกันอย่างนี้ สองพี่น้องได้อยู่ในสำนักอุปัชฌายาจารย์ได้กระทำวัตรปฏิบัติตลอด ๕ พรรษาได้ฟังธุระในพระศาสนามี ๒ คือ คันถธุระ แล วิปัสนาธุระ พี่ชายจักบำเพ็ญวิปัสนาธุระ ครั้นอยู่ครบ ๕ พรรษาแล้ว จึงลาออกไปอยู่ป่า กระทำความเพียรไม่ช้านักก็บรรลุอรหัตผล องค์น้องคิดว่า-เรายังหนุ่มอยู่กาลแก่จึงจะบำเพ็ญวิปัสนาธุระ ได้เริ่มเรียนคันถธุระ เรียนจบพระไตรปิฎกพร้อมทั้งอัฏฐกถาแล้ว เพราะอาศัยปริยัติธรรมจึงมีบริวารมาก ก็ และ-เพราะมีบริวารมาก จึงเกิดลาภผลมาก ได้มัวเมาลาภผลนั้น ทั้งถูกพาหุสัจจ, ลาภตัณหาครอบงำแล้ว ก็เพราะถือตัวเองว่าเป็น-อติบัณฑิต แม้พระภิกขุที่มีศีลดีทั้งหลาย กระทั่งพระโสธนัตเถรได้ว่ากล่าวตักเตือนก็ไม่เชื่อฟัง จึงหลีกไปแล้ว จากนั้น กปิลภิกขุจึงเป็นผู้ทุราจาร มีพวกทุราจารเป็นบริวารแวดล้อมแล้ว

ณ วันหนึ่ง กปิลนั้นได้เข้าไปในพระอุโบสถ จะสวดปาติโมกข นั่งถือพัดวีชนี ณ ธรรมาสน์ ได้ถามว่า-ปาติโมกข์ควรแก่ภิกขุสงฆ์ซึ่งประชุมกันแล้วในที่นี้หรือ ได้เห็นพระภิกขุทั้งนั้นนิ่งหมดแล้ว ก็กล่าวว่า-อาวุโส ไม่มีธรรม หรือวินัย ปาติโมกข์-ซึ่งฟัง หรือ ไม่ฟัง จะมีประโยชน์อะไร ดังนี้แล้ว จึงลุกลงจากธรรมาสน์แล้ว อย่างนี้แล ท่านจึงให้ปริยัติศาสนาของพระผู้มีพระภาคพระกัสสปทศพลให้เสื่อมหายไปแล้ว แม้พระโสธนัตเถรก็ปรินิพพานในวันนั้นนั่นเอง กับ-ในกาลสุดสิ้นอายุ กปิลภิกขุก็ไปเกิดในอเวจีมหานรก แม้มารดา และ น้องสาวซึ่งถือคติตามท่าน จึงแช่งด่าพวกพระภิกขุที่ดีแล้วก็ไปเกิดในนรกนั้นเหมือนกัน

กปิลได้ไหม้ในนรกตลอดพุทธันดร ด้วยเศษกรรมดี จึงส่งผลให้ชั่วคราวได้มาเกิดเป็นปลาทอง (สุวัณณมัจฉา) ในแม่น้ำอจิรวดี ได้ถูกคณะลูกของนายพรานปลาซึ่งได้ออกทอดแหเป็นครั้งแรกได้ติดแหจึงจับได้ ได้นำไปถวายพระเจ้าปเสนทิโกสล ได้ทรงเห็นแล้ว จึงโปรดให้หามไปถามพระผู้มีพระภาคเจ้า ณ พระเชตวัน ได้ทูลถามแล้ว พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสประวัติกปิลภิกขุ และ บาปกรรม คือ ขู่ตะคอกแช่งด่าภิกขุสงฆ์ กับได้ทำพระศาสนาของพระกัส-สปทศพลให้เสื่อมหายสุดสิ้นลงจึงมีกลิ่นปากเหม็น ทรงให้เปิดปากแล้ว มีกลิ่นเหม็นคลุ้งไปตลอดพระเชตวันมหาวิหาร และ เพราะได้เรียนปริยัติมากจึงส่งผลให้ตัวเป็นสีทองเป็นต้นแล้ว ได้ตรัสกปิลสูตร และ ได้ตรัสพระคาถาในธัมมปทัฏฐก-ถา เรื่องจึงมีให้ทราบจนถึงบัดนี้

ในระหว่างกาลพระศาสนาของพระกัสสปสัมมาสัมพุทธองค์ กับ กาลพระศาสนาของพระโคดมสัมมาสัมพุทธ-เจ้านั้น จึงเป็นกาลว่างพระศาสนา คือ กาลพระกัสสปพุทธันดรได้สิ้นสุดลงแล้ว ส่วนกาลพระโคดมสัมมาสัมพุทธ-ศาสนาก็ยังไม่ถึง จึงเป็นกาลว่างพระพุทธองค์ ถึงกระนั้น พระธรรมของพระผู้มีพระภาคพระกัสสปทศพลนั้น ก็ยังมีอยู่ เช่น พระคาถาที่นันทบัณฑิตนำมาแสดงแก่พระเจ้าสุตโสมบรมโพธิสัตว์และ พระคาถาคำถาม และ คำตอบ ที่พระผู้มีพระภาคพระกัสสปทศพลตรัสประทานแก่บุรพชนของอาฬกยักษ์ถึงคำตอบจะหายไป แต่ที่เป็นคำถามนั้นยังมีอยู่ ซึ่งพระผู้

มีพระภาคเจ้าพระสมณโคดมได้ตรัสเป็นคำตอบทั้งหมด จึงเป็นต้นเรื่องให้มี-อาฬวกสูตรขึ้นแล้ว

และในกาลว่างนี้ ยังมีชื่อปรากฏอีกแห่งหนึ่ง คือ อิสิปตนมิคทายวัน อันแปลว่า-ป่าเป็นที่พระราชทานอภัยแก่สัตว์เนื้ออันเป็นที่ซึ่งพระฤษีลอยขึ้น คำชื่อต้นว่า-อิสิ อันแปลว่า-ฤษี ซึ่งสมัยกาลนั้น มหาชนยังเรียก-พระปัจเจกพุทธองค์ว่า-อิสิ ก็คือ ฤษี ก็ครั้งนั้น กุลบุตร ๕๐๐ ได้สำเร็จเป็นพระปัจเจกพุทธองค์แล้วบางแห่งว่า-องค์หนึ่งเป็นลูกชายของพระนางมหาปชาบดีหัวหน้า คราวแรกได้ไปอยู่ ณ ถ้ำนันทมูลกบรรพตต่อมา หวังจะโปรดทาสี ๕๐๐ ได้เหาะลอยมาลงป่าอิสิปตนมิคทายวันนั้น ซึ่งทาสีเหล่านั้นมีพระนางมหาปชาบดีเป็นหัวหน้า ได้ร่วมกันสร้างกุฏิเป็นที่จำพรรษาถวายแล้ว จึงรับอยู่จำพรรษา และ ก็ได้รับอาหารบิณฑบาตตลอดพรรษา ครั้นออกพรรษาแล้วก็ได้ถวายไตรจีวรครบทุกองค์แล้วทั้ง ๕๐๐ องค์นั้นพร้อมกันแล้ว จึงลอยขึ้นแล้วได้ลอยไปสู่เงื้อมนันทมูลบรรพต ต่างได้สถิตอยู่ ณ เงื้อมนั้น ด้วยเหตุที่ได้เห็นพระปัจเจกพุทธองค์ซึ่งกาลนั้นต่างเรียกกันว่า-อิสิ ซึ่งลอยมา และ กลับไป จึงต่างกล่าวกันว่า-อิสิปตน ฤษีลอย ต่อมาอีกพระเจ้าพรหมทัตราชาแห่งกรุงพาราณสีนั้นได้ทราบแล้ว ทั้งทรงเห็น ณ ป่านั้น มีสัตว์มากมายจึงเสด็จเพื่อล่าสัตว์ ครั้นเห็นสัตว์ต่าง ๆ ไม่ทำร้ายกัน จึงทรงงดล่าสัตว์ ทั้งโปรดตรัสพระราชทานอภัยแก่มิคชาติทุกชนิด จากนั้นจึงมีชื่อตามที่ได้รับพระราชทานไว้นั้นว่า-อิสิปตนมิคทายวัน เป็นประจำมาตลอดถึงกาลที่พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จไปแสดงปฐมเทศนาและที่ ๒ ทั้งได้เสด็จจำพรรษาแรก ณ ป่านี้ จึงมีชื่อปรากฏใน-ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร และ อนัตตลักขณสูตร เป็นต้นว่า-อสิปตนมิคทายวัน-ป่าฤษีลอยเป็นที่พระราชทานอภัยแก่สัตว์เนื้อ

ในกาลว่างพระศาสนานี้ ในอนาคตวงศ์เล่าว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสเล่าประวัติโตไทยพราหมณ์ว่า-ในกาลว่างพระศาสนาแห่งพระพุทธเจ้า ๒ พระองค์ คือ พระพุทธกัสสปสิ้นสุดลงแล้ว พระพุทธโคดมยังไม่ได้เสด็จอุบัติตรัสรู้นั้น โตไทยพราหมณ์นี้ได้เกิดในตระกูลพาณิชมีชื่อว่า-นันทมาณพ ได้เที่ยวค้าขายไปในที่ต่าง ๆ กระทั่งมั่งมีขึ้นพอสมควรแล้ว ด้วยเหตุที่ได้ตั้งปรารถนาพระสัมมาสัมโพธิญาณจึงได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ ได้เป็นจำนวนมากแล้ว ครั้งเป็นพระราชา หรือ พ่อขุนแผนก็เคยได้ไปเฝ้าพระกัสสปสัมมาสัมพุทธองค์นั้น เพราะเป็นสัทธาธิกให้ทรงเชื่อยิ่งหลายอย่าง จึงเป็นเหตุให้ล่าช้า เมื่อไปก็เสด็จไปเพราะชรามิใช่แรงกล้าแห่งสติ และ วิริย สัจจ อธิษฐานซึ่งถือ-พลญาณนั้น จึงชื่อว่าไม่ถึงพร้อมด้วยองค์คุณ แต่สมเด็จพระมหากัสสปฯ ก็ทรงพระกรุณาตรัสเป็นดุจทรงพยากรณ์ล่วงหน้าให้ทราบไว้ เพราะพระดำรัสเป็นสัจจาอธิษฐานบารมีจึงมีผลส่งให้มีขึ้น ในกาลนั้น พระปัจเจกพุทธเจ้าองค์หนึ่งในจำนวนนั้น ได้เข้าอยู่ในนิโรธสมาบัติครบกำหนดแล้วก็ได้ออกเพื่อจะแสวงหาบิณฑบาตเพื่อแลี้ยงอัตภาพตามธรรมดาโลก ได้ตรวจดูจึงมองเห็นนันทมาณพซึ่งได้รับพยากรณ์จากพระสัมมาสัมพุทธองค์แล้ว หวังเพื่อโปรดให้สำเร็จผลจึงไปปรากฏเฉพาะหน้า นันทมาณพพาณิชเห็นแล้วมีจิตเกิดสัทธาปสาท คือความเชื่อเลื่อมใสเต็มที่ เพราะผลสมณธรรมที่ได้กระทำในสมัยกาลพระกัสสปสัมมาสัมพุทธองค์นั้น เป็นเหตุให้เกิดสัทธาปสาทขึ้นเต็มเปี่ยมแล้ว จึงเอาผ้ากัมพลแดง กับ ทองคำแสนตำลึงกระทำเป็นเครื่องไทยธรรมถวายแก่รพะปัจเจกพุทธองคีเป็นมหาบริจาคแล้วกระทำปณิธานปรารถนาว่า-พระคุณเจ้าผู้เจริญ ขอทานนี้จงเป็นปัจจัยแก่พระสัพพัญญุตญาณในเบื้องหน้าเถิด พระปัจเจกพุทธองค์ได้รับทองคำซึ่งพลันนั้นก็กลายเป็นอาหารบิณฑบาตด้วยพุทธานุภาพ และห่มผ้ากัมพลแดงปกปิดรอบองค์แล้วเหลือแต่หัตถ์ และ บาทประมาณศอกหนึ่ง พ่อค้านันทมาณพเห็นดังนั้นจึงตั้งปรารถนาเป็นครั้งที่ ๒ ว่า-ด้วยผลทานนี้ ขอข้าพระองค์จงมีเดชานุภาพแผ่ไปตลอดอาณาจักรทั่วไปในใต้แผ่นพื้นปฐพีนี้โยชน์หนึ่ง พระปัจเจกพุทธองค์จึงกล่าวอนุโมทนาด้วยปัจเจกพุทธคาถานุโมทนาว่า

อิจฺฉิตํ ปฏฐตๆ ตุมฺหๆ ขิปฺปเมว สมิชฺฌตุ สิ่งที่ท่านประสงค์แล้ว ปรารถนาแล้ว จงสำเร็จพลันเถิด
สพฺเพ ปูเรนฺตุ สงฺกปฺปา จนฺโท ปณฺณรโส ยถา ดำริทั้งปวง จงเต็มที่ เหมือนจันทร์เพ็ญ ฉะนั้น

ครั้นอนุโมทนาแล้ว จึงเดินทางไปจากที่นั้น ในระหว่างกลางทางนั่นเอง มีกุมารีสาวน้อยคนหนึ่งมองเห็นพระปัจเจกพุทธองค์ห่มผ้ากัมพลแดงเดินมาจึงถามว่า-พระคุณเจ้าขา ผ้าที่พระคุณเจ้าห่มมีสีแดงงามนั้น ใครถวายเจ้าคะ ก็ได้ฟังท่านตอบว่า-สีกา ผ้าแดงนี้ พาณิชนันทมาณพถวาย จึงถามต่อไปว่า-เขาถวายแล้วปรารถนาอะไรก็ได้ฟังตอบว่า-มาณพ

นั้นถวายแล้ว ได้กระทำปรารถนา ๒ ประการ คือ ปรารถนาพระสัพพัญญูประการหนึ่ง กับ ปรารถนาสิริราชสมบัติอีกประการหนึ่ง ครั้นได้ฟังแล้ว กุมารีสาวนั้นจึงเอาผ้าของตนถวายแล้วตั้งปรารถนาว่า-พระคุณเจ้าผู้ทรงคุณยิ่ง ด้วยผลทางนี้ถ้าว่านันทมาณพพาณิชนั่นได้เสวยสิริราชสมบัติเป็นพระบรมกษัตรย์แล้ว ดิฉันขอปรารถนาเป็นนางพระยาราชมเหษีเถิด พระปัจเจกพุทธองค์นั้นได้มองเห็นผลสำเร็จก็ได้กล่าวปัจเจกพุทธคาถาเดิมนั้นเป็นครั้งที่ ๒ จึงหลีกไปได้ลอยขึ้นไปทางอากาศ ได้นำอาหารบิณฑบาตไปสู่เงื้อมนันทมูลบรรพต ได้แบ่งถวายแก่พระปัจเจกพุทธองค์ ๕๐๐ นั้นครบแล้ว ตามธรรมนิยม และวัตรปฏิบัติของพระปัจเจกพุทธองค์เป็นประจำมาแล้ว บิณฑบาตนั้นก็เกิดสมบูรณ์เพียงพอด้วยพระ-พุทธานุภาพเพื่ออนุเคราะห์พระบารมีพระสัมมาสัมโพธิญาณนั้น

ด้วยเดชผลกรรมที่กุมารีสาวนั้นได้พลอยกระทำบุญตามนันทมาณพนั้น ทั้ง ๒ จึงได้สมัครใจอยู่ร่วมเป็นสามีภรรยาในชาตินั้น ต่อมา จึงได้คิดอ่านการกุศลให้มากขึ้น จึงได้สร้างศาลาหลังหนึ่งในที่นั้น และให้ช่างสลักเป็น**รูปพระ-ปัจเจกพุทธองค์**แล้ว จึงประดิษฐานตั้งไว้ในศาลา ฝ่ายนางกุมารีได้โกนผม เอาเส้นเกศานั้นชุบน้ำมันหอมกระทำสักการบูชาพระปัจเจกพุทธเจ้า ได้เอาผมนั้นเป็นไส้เทียนจุดเป็นประทีปต้นตามถวายบูชาตรงหน้าพระปัจเจกพุทธรูปในศาลานั้นตามสมควร ทั้งสองได้กระทำกุศลอย่างนี้ ครั้นกระทำกาลกิริยาก็ได้เคลื่อนไปเกิด ณ ดาวดึงสพิภพสวรรค์ เสวยทิพสมบัติอยู่ช้านาน ถึงกาลสิ้นอายุจึงจุติเคลื่อนลงมาเกิดในราชสกุลในสุวรรณภูมิประเทศ ทรงเจริญวัยแล้วก็ได้ราชา-ภิเษกเป็นพระบรมกษัตริย์สุวรรณ-จักรพรรดิ ณ กรุงเทพทวาราวดี แห่ง สุวรรณภูมิประเทศ ทรงทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ ทั้งทรงธรรมศาสตร์ และ ทรงศีลธรรมบารมี ๑๐ จึงมีพระนามว่าธรรมราชาธิราชเจ้าอีกด้วย ส่วนนางฟ้ากุมารีนั้น ก็จุติลงมาเกิดในสกุลมหาเศรษฐีอันมีสมบัติมากในกรุงเทพทวาราวดีนั้น ครั้นนางกุมารีมีชันษาได้ ๑๖ ก็ได้เป็นพระ-อัครมเหษีของพระเจ้าบรมกษัตริย์สุวรรณจักรพรรดินั้น ได้อุปภิเษกสถาปนาชื่อว่า-พระมงคลราชเทวีมีแสนสาวสุรางค์แวดล้อมเป็นยศศักดิ์บริวาร ๑๐ แสน

ณ กาลวันหนึ่ง พระเจ้าสุวรรณจักรพรรดิกรุงเทพทวาราวดีเสด็จแวดล้อมด้วยพระสนมข้างใน ๑๖ แสน ทรงมีพระทัยประสงค์จะทดลองพระบุญญาธิการของสมเด็จพระนางมงคลราชเทวีนั้นให้ปรากฏแก่ทุกพระสนม ตรัสสั่งหมู่นางพระเครื่องต้นให้จัดแต่งสำรับทุกคนพร้อมกันนั่งบริโภคตรงหน้าก็มิได้ปรากฏสิ่งพิเศษกว่าปกติ ส่วนพระนางมงคลราชเทวีล้างพระหัตถ์ ณ สุวรรณภาชนะแล้วรับกระยาหารกระทำเป็นคำยกขึ้นใส่พระโอษฐ์เสวย ทุกนิ้วพระหัตถ์ได้กลายเป็นทองคำทุกคำเสวยนั้น ด้วยผลทานที่จัดตกแต่งอย่างประณีต ทุกพระสนมนางได้เห็นนิ้วเป็นทองคำเช่นนั้นก็แจ้งประจักษ์ว่า-พระนางพระยาเจ้ามีบุญญาธิการมากต่างจึงมิได้มีจิตคิดริษยา ตั้งแต่วันนั้น ก็มีแต่ระทวยอ่อนน้อมยำเกรงพระ-นางมงคลราชเทวีเป็นอันมาก แม้สมเด็จพระเจ้าบรมกษัตริย์สุวรรรจักรพรรดินั้นก็ทรงรักสเน่หาการุณนิยมเป็นอันมาก จึงได้ตั้งไว้ในตำแหน่งเอกอัครมเหษีครบถ้วนทุกประการ

พระเจ้าสุวรรณจักรพรรดินั้น ได้ครอบครองกรุงเทพทวาราวดี ได้ทรงทราบพระราชธรรมประจำพระราชสำนักครบถ้วน จึงทรงทศพิธราชธรรมตลอดกาล ทั้งได้ตั้งปรารถนามานานแล้วนั้น จึงทรงระลึกถึงพระบารมีธรรมได้ จึงทรงบำเพ็ญเป็นพระบารมีตลอด จึงทรงเกษมสุขสำราญทุกประการ พืชพรรณธัญญาหารก็อุดมสมบูรณ์ตลอดราชอาณาจักร ประชาชนพลเมืองจึงอยู่เย็นเป็นสุขทั่วกัน และรื่นเริงสนุกสนานสำราญรมย์ทุกคืนวัน ฉะนี้ พระเจ้าบรมกษัตริย์สุวรรณจักรพรรดิ จึงมีพระราชโอรสธิดาต่างลำดับชั้นหลายพระองค์ ตามตำแหน่งสุวรรณจักรพรรดินั้นมีถึง ๕๐๐ องค์ ครั้นถึงอายุขัยกาลแล้วก็ได้เคลื่อน และ ท่องเที่ยวไปกับกุมารีมงคลราชเทวีนั้นทั้งในเทวโลก และ มนุษยโลกกระทั่งพระพุทธกาลพระสมณโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ ก็ได้มาอุบัติเป็น-โตไทยพราหมณ์ (ไทยใหญ่) ณ หมู่บ้านไทยใหญ่ชื่อว่า-โตไทยคาม และกุมารีมงคลราชเทวีนั้น ก็ได้มาเกิดในสกุลพราหมณ์ชื่อว่า-มงคลาณีพราหมณี ซึ่งได้มีพราหมณ์พิธีเษกสมรสแล้ว ได้มีลูกชายทรวดทรงงดงามคนหนึ่งชื่อว่า-สุภมาณพพราหมณ์ ซึ่งได้เฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าหลายครั้ง ได้ให้มีพระสูตรขึ้นหลายสูตร

บ้านโตเทยยคาม หรือ โตไทยคามนี้ เพิ่งมีชื่อขึ้นในภายหลัง ในพระศาสนาของพระกัสสปทศพลนั้นในฆฏิ-การสูตร ปรากฏมีชื่อว่า-เวภฬิค (อัฏฐกถาว่า-เวภัลลิค ฉบับสีหล และ พม่าว่า-(เวภฬิงฺค) ในกาลพระกัสสปทศพลนั้นว่า-เป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ มีประชาชนคับคั่ง และเป็นที่-ที่พระพุทธเจ้า ๒ พระองค์ได้เสด็จประทับแล้ว คือ ในกาลนั้นพระกัสสปทศพลได้เสด็จมาประทับอยู่แล้ว ในกาลนี้ พระสมณโคดมพุทธเจ้าก็ได้เสด็จมาประทับอีกพระองค์ ๑ ในฆฏิ-การสูตรนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าของพวกเราตรัสว่า-พระองค์ได้อุบัติในสกุลพราหมณ์ชื่อว่า-โชติปาลมาณพ ซึ่งได้เป็นปิยสหายของช่างหม้อผู้เป็นสกุลพ่อค้าพาณิชชื่อ-ฆฏิการมาณพ ซึ่งมีอาชีพปั้นหม้อขายเลี้ยงชีวิต กับ บิดา มารดาซึ่งตาบอดทั้งคู่ ผู้มีอุปนิสัยแห่งมรรคผลอยู่ พระผู้มีพระภาคพระกัสสปทศพลจึงเสด็จมาโปรดให้ฆฏิการมาณพได้บรรลุอนาคามีผลแล้วพระองค์พร้อมพระภิกขุสงฆ์ก็ยังประทับอยู่ฆฏิการจึงชวนโชติปาลมาณพให้ไปฟังธรรมด้วยความพยายามคราวแรก โชติปาลได้กล่าวดูถูก-เพราะสำคัญตนเองว่า-อภิญญู ผู้รู้ยิ่งกว่าอย่างปรากฏในอปาทานว่า กุโต นุ โพธิ มุณฺฑสฺส โพธิ ปรมทุลฺลภา แปลว่า-การตรัสรู้จะมีแก่สมณโล้นแต่ที่ไหนหนอ เพราะว่า การตรัสรู้ เป็นของได้ยากอย่างยอดยิ่งดังนี้ (เพราะกล่าวปรามาสว่า-ปรมทุลฺลภา ได้ยากอย่างยอดยิ่ง จึงเป็นเหตุปัจจัยให้พระองค์ต้องกระทำ-ปรมทุกฺกรกิริยา การกระทำที่หาได้ยากอย่างยอดยิ่งนั้น แล้วจึงได้ตรัสรู้) แต่ที่สุดก็ยอมไปได้ฟังพระสัทธรรมพยากรณ์แล้ว จึงสละทรัพย์สมบัติเกรี่ยเป็นทานหมดแล้วจึงออกอุปสมบทเป็นภิกขุบำเพ็ญเนกขัมมบารมีทำทางวิสุทธิธรรม ๗ ประการ พอเห็นสัจจานุโลมิกญาณก็หยุดแค่นั้นตามอย่างธรรมนิยมซึ่งพระบรมโพธิสัตว์ได้ทรงกระทำเป็นธรรมเนียมคอยถึงกาลตรัสรู้เองแม้ช่างหม้อ-ฆฏิการนั้น ได้ลุอนาคามีผลแล้ว ครั้นนิพพานแล้วได้ไปอุบัติ ณ อวิหา ชั้น-สุทธาวาส คอยดูเพื่อนโคดมโพธิสัตว์นั้น กระทั่งถึงกาลเสด็จออกมหาภิเนกษกรม จึงมาในส่วนของ-ฆฏิการมหาพรหม ได้แสดงเพศภิกขุอันเป็นเพศพระสัมมาสัมพุทธองค์จะต้องทรงเป็นก่อนอื่นในกาลของพระองค์นี้แล้วได้ถวายบริขาร ๘ แล้วได้กลับไปยังสุทธาวาส พระองค์ก็ได้ทรงเพศภิกขุนั้นตลอดกาลของพระองค์ และ จึงมีฆฏิการสูตรปรากฏ ในมัชฌิมนิกาย ณ สุดตันตปิฎก

ฆฏิการสูตรนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแก่พระอานนทเถรระบุชื่อว่า-เวภฬิคนิคม ซึ่งเป็นดินแดนที่พระพุทธองค์พระกัสสปทศพลเสด็จมาประทับโปรดชาวนิคม ซึ่งมี-ฆฏิการมาณพ กับ พระองค์ซึ่งเป็น-โชติปาลมาณพ ซึ่งในบัดนี้ก็มีชื่อว่า-โตไทยคาม ซึ่งปรากกฏอยู่ระหว่างทางไม่ไกลจากกรุงสาวัตถีนัก และไปถึง-พาราณสีได้ ครั้นได้ตรัสรู้เป็นพระ-อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ก็ได้เสด็จประทับ ในกาลที่พระกัสสปทศพลปรินิพพานแล้ว ประชาชนชาวเวภฬิคนิคมได้ร่วมใจกันสร้างพระสุวรรณเจดีย์ (และชื่อว่า-กนกเจดีย์) เพื่อเป็นที่บรรจุพระบรมสรีรธาตุ จึงมีเรื่องปรากฏขึ้น และพระธรรมสังคาหกาจารย์ได้รวบรวมขึ้นไว้ในพระคัมภีร์ตลอดแล้ว จึงยืนยงคงมาได้แล้ว

กัสฺสปทสพลสุวัณฺณเจติยวัตฺถุ

พระกัสสปทศพลสุวรรณเจดีย์นี้มีปรากฏในธัมมปทัฏฐกถา ภาค ๖/๑๑๕ จะได้ย่อเรื่องพอได้ใจความเป็นหลักฐานแห่งพุทธันดร และ เรื่องประวัติ สถานที่-ที่ปรากฏ ตามที่ได้พบ

พระตถาคตเจ้า ทรงมีพระภิกขุสงฆ์หมู่ใหญ่เสด็จออกจากกรุงสาวัตถี จะเสด็จไป-พาราณสีเสด็จถึงเทวสถานแห่งหนึ่งใกล้โตไทยคาม ได้ประทับ ณ โคนต้นไทรต้นหนึ่ง ณ ที่นั้น ตรัสสั่งพระภิกขุรูปหนึ่งให้ไปเรียกพราหมณ์คนหนึ่งซึ่งกำลังทำนาอยู่ ณ ที่ไม่ไกล พราหมณ์นั้นมาแล้วไม่ได้กราบไหว้พระองค์แต่ได้ยืนไหว้เทวสถานนั้นเท่านั้น จึงตรัสถามว่า-"ท่านรู้ หรือ ไม่ว่า-สถานที่นี้ชื่ออะไร" เขาทูลว่า-"พระโคดมผู้เจริญ พวกเราไหว้ด้วยจิตคิดว่า-เป็นเจดียสถานที่มีมาตามประเพณี" จึงตรัสต่อไปว่า-"พราหมณ์ท่านไหว้เจดีย์นี้ก็ชื่อว่าได้กระทำดีแล้ว" พระภิกขุทั้งหลายได้เกิดสงสัย จึงทูลถามว่าเพื่อทรงให้หายสงสัยจึงตรัส-ฆฏิการสูตร ด้วยพระพุทธานุภาพได้ทรงนิรมิตแสดง-พระกนกเจดีย์อันสูง ๑ โยชน์ของพระกัสสปทศพลแล้ว และ นิรมิต-กนกเจดีย์อื่นอีกในอากาศ ให้เห็นแสดงแก่มหาชนแล้ว ได้ตรัสบูชารหบุคคล ๔

(คือ ๑. พระพุทธองค์ ๒. พระอรหันต ๓ . พระเจ้าจักรพรรดิ ๔. บิดามารดา) แล้วได้ตรัส-เจดีย์ตามนัยมหาปรินิพพานสูตร ๔ อย่าง คือ ๑. พระสรีรธาตุเจดีย์ ๒. บริโภคเจดีย์ ๓. อุเทสิกเจดีย์ ๔. ธรรมเจดีย์ คือ คัมภีร์ต่าง ๆ เช่น ไตรปิฎกเป็นที่ ๔ แล้ว จึงได้ตรัสพระคาถาว่า

ปูชารเห ปูชยโต พุทฺเธ ยทิว สาวเก
ปปญฺจสมติกฺกนฺเต ติณฺณโสกปริทฺทเว
เต ตาทิเส ปูชยโต นิพฺพุเต อกุโตภเย
น สกฺกา ปุญฺญं

เมื่อบูชาผู้ควรบูชา คือ พระพุทธองค์ หรือ พระสาวกก็ตาม ซึ่งก้าวล่วงธรรมเนินช้าได้ ทั้งข้ามพ้นโศกคร่ำครวญได้แล้ว ได้บูชาท่านผู้คงที่เหล่านั้น ซึ่งนิพพานแล้ว ไม่มีภัยที่ไหนใคร ๆ ไม่อาจคำนวณนับบุญว่าบุญนี้มีจำนวนเท่านี้ ได้เลย ดังนี้แล

ในตอนท้าย พราหมณ์นั้นได้เป็นโสดาบันแล้ว พระธรรมเทศนานั้นเป็นของมีประโยชน์เป็นอันมากเกิดแก่บริษัทแล้ว

พระกนกเจดีย์ตั้งอยู่ในอากาศ กับ พระกัสสปทศพลเจดีย์นั้น ได้ตั้งอยู่ตลอด ๗ วัน จึงมีมหาสมาคมใหญ่ต่างได้กระทำบูชากันตลอด ๗ วันนั้น ด้วยพระพุทธานุภาพ กนกเจดีย์นั้นได้ไปสู่สถานของตนแล้วในขณะที่หายไปนั้นนั่นเอง ก็ได้มีมหาปาสานเจดีย์เกิดขึ้นแทนแล้ว

โตไทยคาม หรือ โตเทยยคามนิคม คือ หมู่บ้าน-ไทยใหญ่นั้น ที่ปรากฏในสุวัณณเจดีย์วัตถุก็ดี และยังมีปรากฏในพระสูตร เช่น จูฬกัมมวิภังคสูตร และ สุภสูตร ฯลฯ มีระบุว่า-โตเทยยคามเช่นเดียวกัน ในเรื่องสุวัณณเจดีย์นี้-ระบุว่าอยู่ระหว่างทางจากกรุงสาวัตถี และ พาราณสีนั้น ในอัฏฐกถาทั้ง-ปปัญจสูทนี และสุมังคลวิลาสินี มีระบุว่า-เล่ากันว่านามชื่อว่า-**ตุทิคาม** คือ **บ้านตุทินั้น** มีอยู่ในที่ไม่ไกลจากกรุงสาวัตถี เพราะเป็นบ้านที่ใหญ่ยิ่ง จึงถึงการนับชื่อว่า-**โตเทยย** คือ **โตไทย ไทยใหญ่** (**ตสฺส อธิปติตฺตา โตเทยฺโยติ สงฺขฺ คโต**) สำหรับ-พราหมณ์ผู้เป็นต้นนั้น ชื่อว่า-โตเทยย ซึ่งได้เป็น-ปุโรหิตพราหมณ์ของพระเจ้าปเสนทิโกสลราชาเพราะเป็นผู้ยิ่งใหญ่ประจำบ้าน-**ตุทิ** นั้น จึงมีชื่อว่า-**โตทยยพราหมณ์** (ไทยออกเสียงว่า-โตไทย) เฉพาะศัพท์ชื่อว่า-**ตุทิ**เป็นภาษามคธแปลว่า-ทุกข์ ลำบาก รบกวน และอ้วน ใหญ่ **ถ้าเป็น-โต** คำโดดแปลว่า-เก่า, อ้วน, **โตทน** ปะฏัก **โตเทยย** หรือ **โตไทย** ตรงความว่า-**ใหญ่ไทย** หรือ **ไทยใหญ่**

และก็-โตไทยพราหมณ์นี้ ซึ่งเป็นปุโรหิตพราหมณ์ของพระเจ้าปเสนทิโกสล จึงเป็นราชการด้วยทั้งเป็นผู้มีทรัพย์ถึง ๘๗ โกฏิ (สตฺตาสีติโกฏิวิภโว) แต่เป็นผู้ตระหนี่ถี่เหนียวแน่นยอดยิ่ง (ปรมมจฺฉรี) ก็เป็นทั้งปุโรหิตพราหมณ์ และเป็นเศรษฐีพราหมณ์มหาศาลด้วย กับ มังคลาณีพราหมณ์จึงมีลูกชายคนหนึ่งชื่อ-สุภ ผู้มีรูปน่าชม และ มีผิวพรรณผ่องใส เพราะเหตุที่มีรูปร่างงดงามนั้น พวกญาติจึงตั้งชื่อว่า-**สุภมาณพ** เฉพาะคำชื่อว่า-**มาณพ** เขาเรียกกันในเวลาเป็นเด็กในกาลเจริญวัยแล้ว ก็ยังใช้โวหารเรียกอย่างนั้นว่า-สุภมาณพ ฉะนี้ สำหรับวงศ์สกุลพราหมณ์แล้ว ชื่อต้นเดิมก็คงใช้เป็นชื่อสกุลด้วยว่า-โตไทยพราหมณ์ หรือ โตเทยยพราหมณ์ และ อาจใช้ชื่อมารดาว่า-มังคลาณีบุตร แต่คงไม่มีใช้กัน ในอนาคตวงศ์ ตรัสว่า-ทั้ง ๒ นี้เป็นนิยตโพธิสัตว์จะได้ตรัสรู้เป็นพระสัพพัญญูพุทธองค์แน่นอน คือ สุภมาณพจะได้ตรัสรู้เป็นพระองค์ที่ ๗ พระนามว่า-เทวเทพพุทธองค์ ซึ่งเป็นองค์แรกในมัณฑกัปในอนาคตกาลที่มีพระพุทธองค์ ๒ องค์ ส่วนโตไทยพราหมณ์นี้จะได้ตรัสรู้เป็นพระองค์ที่ ๘ พระนามว่า-นรสีหพุทธองค์เป็นที่ ๒ ในมัณฑกัปนั้น ฉะนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าพระสมณโคดมจึงเสด็จเสมอเพื่อเป็นหลักฐานสถานที่สำคัญนั้นด้วย ทั้งทรงต้องการโปรดพระพุทธางกูร คือ เนื้อหน่อพระพุทธองค์ด้วย จึงเกิดมีพระสูตร และ เรื่องต่าง ๆ เป็นต้นเหตุให้ตรัสถึงจึงมีปรากฏแล้ว

สำหรับโตไทยพราหมณ์นั้น ได้เกิดเป็น-นันทมาณพพาณิชได้ถวายทาน และ ตั้งปรารถนาเป็นพระสัพพัญญูพุทธองค์ กับสมบัติสุวรรณจักรพรรดิต่อพระปัจเจกพุทธองค์แล้ว จึงได้เป็นพระเจ้าบรมกษัตริย์มั่งคั่งทรัพย์สมบัติแล้วก็ตาม ครั้นมาเกิดในพระพุทธกาลนี้ คงจะเป็นมัจเฉรจิตบังเกิดขึ้น แม้ได้เป็นปุโรหิตพราหมณ์มหาศาล ถึงกระนั้น ก็ปลูกปั้นให้

เป็นผู้ตระหนี่เหนียวแน่นอย่างยอดยิ่ง ถึงมีนามระบุคุณลักษณะพิเศษว่า-ปรมมัจฉรี หรือ บรมตระหนี่ จึงคิดเสมอว่า-ผู้ให้ท่านนั้น ชื่อว่า-โภคจะไม่สิ้นไป ไม่มี จึงได้กล่าวคำนี้เสมอว่า

อญฺชนานำ ขยำ ทิสฺวา วมฺมิกานญฺจย สญฺจยำ เพราะเห็นการสิ้นไปแห่งยาหยอดตา และ การสะสมของเหล่าปลวก

มธนญฺจ สมาหารำ ปณฺฑิโต ฆรมาวเส-ติ กับการรวบรวมของป่วงผึ้ง บัณฑิตพึงครองเรือนได้ ก็เพราะได้ประกาศให้รู้ทั่วกันอย่างนี้ ตลอดกาลนานทีเดียว พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเสด็จเสมอเพื่อโปรดให้สร้างเสริมบารมีในฐานะหน่อเนื้อพระพุทธางกูร ก็มิได้เคารพนับถือ

ถึงแม้ว่า-พระผู้มีพระภาคเจ้าพุทธองค์จะได้เสด็จมาประทับอยู่ ณ พระธูรวิหารใกล้ ๆ กันนั้นถึงจะทักทายรู้จักบ้าง ก็มีแต่คำข่ม และ ขับข่ามเท่านั้น ไม่เคยถวายข้าวสักกะบวยหนึ่ง หรือ ข้าวสวยสักทัพพีหนึ่งเลย เพราะโลภทรัพย์สมบัติ และ มีมัจฉริยจิตครอบงำแล้วตลอดกาลชีวิตนั้น ครั้น กระทำกาลกิริยาแล้วก็ได้เกิดเป็นสุนัขในบ้านนั้นนั่นเอง สุภมาณพมีความรักใคร่สุนัขนั้นยิ่งนัก ได้ให้กินข้าวที่ตนบริโภคนั่นเอง กับ อุ้มให้นอน ณ ที่นอนอันประเสริฐสะอาดเรียบร้อยตลอดกาลนั้น

ต่อมา ณ วันหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรวจดูโลกในกาลสมัยเช้ามือ ได้ทอดพระญาณเห็นสุนัขนั้น ทรงดำริรู้ตลอดว่า-เพราะธนโลก โตไทยพราหมณ์จึงเกิดเป็นสุนัขในเรือนของตน ในวันนี้ เมื่อเราไปสู่เรือนของสุภมาณพแล้ว สุนัขเห็นเราจะเห่าขึ้น เราจะกล่าวคำหนึ่งแก่เขานั้น สุนัขนั้นจะรู้แจ้งว่า-พระสมณโคดมรู้จักเราอยู่ จะไปนอน ณ ที่ใกล้เตาไฟ จากต้นเรื่องนั้น จะมีถ้อยคำสนทนาถามตอบขึ้นระหว่างเรากับ สุภมาณพ สุภมาณพนั้นฟังธรรมแล้วจะตั้งอยู่ในสรณคมน์ ส่วนสุนัขนั้นทำกาละแล้วจักไปเกิดในนรกพระผู้มีพระภาคเจ้าครั้นทรงทราบอย่างนี้แล้ว ในเช้าวันนั้น ทรงกระทำพระ-สรีรกิจแล้ว เฉพาะพระองค์เดียวเท่านั้น เสด็จเข้าไปสู่บ้าน ในกาลที่มาณพออกไปนอกบ้านแล้ว จึงเสด็จสู่เรือนนั้นเพื่อทรงบิณฑบาต สุนัขได้เห็นแล้วจึงเห่าขึ้นอยู่ได้เดินเข้าไปใกล้แล้ว พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสกะสุนัขนั้นว่า-โตไทย แม้ในกาลก่อนท่านได้กล่าวคำข่มขับขามเราว่า-โภ โภ ผู้เจริญ ๆ ดังนี้ จึงเกิดเป็นสุนัขแล้ว แม้ในกาลนี้ ก็กระทำการเห่าจักไปสู่อเวจี สุนัขได้ฟังพระดำรัสนั้น จึงเกิดความเดือดร้อนว่า-สมณโคดมรู้เราอยู่ ได้ลดคอลงไปนอนลงบนเถ้าระหว่างเตาไฟ คนเหล่านั้นไม่อาจเพื่ออุ้มยกขึ้นให้นอนบนที่นอนอันประเสริฐได้ เมื่อสุภมาณพกลับมาเห็นแล้วกล่าวว่า-สุนัขนี้ ใครให้ลงจากที่นอน ได้ฟังตอบว่า-ไม่มีใครเลย และ ได้ฟังประวัตินั้นแล้ว มาณพได้ยินแล้วจึงโกรธว่า-บิดาของเราไปเกิด ณ พรหมโลก สุนัขชื่อโตไทยไม่มี แต่สมณโคดมทำพ่อให้เป็นสุนัข ท่านนั่นแล จะกล่าวคำอะไรเล่นคล่องปากเท่านั้น ต้องการข่มพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยมุสาวาท จึงไปสู่วิหาร เข้าไปทูลถามประวัตินั้นแล้ว

แม้พระผู้มีพระภาคเจ้าก็ได้ตรัสแก่เขาอย่างนั้นนั่นเอง เพื่อไม่ให้โต้แย้งกันมาก จึงตรัสว่า “มาณพก็ทรัพย์ที่บิดาของท่านไม่ได้บอกไว้นั้น มีอยู่หรือ” ก็ได้ทูลว่า-“พระโคดมผู้เจริญ มีอยู่ คือ สุวรรณมาลามีค่าแสนหนึ่ง รองเท้าทองคำมีค่าแสนหนึ่ง ถาดทองคำมีค่าแสนหนึ่ง และ กหาปนะอีกแสนหนึ่ง” พระองค์ได้ตรัสต่อไปว่า-“ท่านจงไป ให้สุนัขนั้นบริโภคข้าวปายาสมีน้ำน้อยแล้วให้นอนบนที่นอน ในกาลที่หลับไปแล้วหน่อยหนึ่ง จงถามดูเถิด จะบอกทั้งหมดแก่ท่านลำดับนั้นแล ท่านพึงรู้ซึ่งสุนัขนั้นว่า-บิดาของเราแน่” สุภมาณพยินดีแล้วด้วยเหตุ ๒ อย่างว่า ถ้าเป็นความจริงก็จะได้ทรัพย์ ถ้าไม่จริง จะข่มพระสมณโคดมด้วยมุสาวาทจึงกลับไปแล้วได้กระทำอย่างนั้น สุนัขรู้แล้วว่า-ลูกนี้เป็นผู้รู้เราแล้ว จึงกระทำเสียงฮื่อ ๆ เดินไปสู่ที่ฝังทรัพย์แล้วใช้เท้าขุดคุ้ยแผ่นดินเป็นการให้สัญญาแล้ว สุภมาณพเก็บทรัพย์หมดแล้ว มีจิตเลื่อมใสในพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า-“ร่องรอยปฏิสนธิอันสุขุมอย่างนี้ ชื่อว่า-ภพปกปิดแล้ว ยังปรากฏแก่พระสมณโคดมแล้ว พระองค์ต้องเป็นพระสัพพัญญูแน่นอน จึงปรับปรุงแต่งปัญหา ๑๔ ข้อ เกียรติคุณเลื่องลือว่า เขานั้นเป็นนักบรรยายของควิทยาเพราะเหตุนั้น เขาจึงมีความคิดอย่างนี้ว่า-เราจะถือเอาธรรมบรรณาการไปถามเป็นปัญหากะพระสมณโคดมโดยครั้งที่ ๒ นั้น จึงเข้า

ไปเฝ้าถึงที่ประทับแล้วได้นำปัญหา ๑๔ ข้อนั้นทูลถาม คราวแรก ตรัสตอบรวมกันเป็นอย่างเดียวกันว่า-เพราะกรรมจำแนกให้ดี และ เลว เมื่อมาณพทูลว่าไม่เข้าใจ จึงตรัสจำแนกเป็นอย่าง ๆ ได้ ๑๔ อย่าง ซึ่งยาวพอสมควร และ ได้เป็นสูตรชื่อว่า-จูฬกัมมวิภังคสูตรอันแปลว่า-สูตรจำแนกกรรมน้อยที่คู่กับ-มหากัมมวิภังคสูตรอันแปลว่า-สูตรจำแนกกรรมใหญ่ พอจบแล้ว สุภมาณพได้กราบทูลสรรเสริญ กับ กล่าวถึงสรณะ และ ได้ประกาศตนเป็นอุบาสกแล้ว

ในอนาคตวงศ์ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสพยากรณ์พ่อลูกทั้ง ๒ นี้ คือ โตไทยพราหมณ์ และสุภมาณพพราหมณ์นี้จะได้ตรัสรู้เป็นพระสัพพัญญูพุทธองค์ทั้ง ๒ ท่านในมัณฑกัปที่ ๓ ข้างหน้านั้น

ในมัณฑกัปนั้น สุภมาณพพราหมณ์นี้ จะได้ตรัสรู้ก่อน ทรงพระนามว่า-พระเทวเทพสัมมาสัมพุทธองค์ เพราะบุญญานุภาพปรมัตถบารมีที่ได้สร้างไว้ในกาลพระโคนาคมนสัมมาสัมพุทธองค์นั้น ก็ในกาลพระศาสนาพระโคนาคมนนั้น สุภมาณพนี้ได้เกิดเป็นช้าง-สกุลฉัตรทันต ซึ่งมีคุณพิเศษ คือ มีงาทั้ง ๒ เหมือนฉัตร คือ ร่ม เมื่อได้เห็น-พระอัญญาโกณฑัญญอรหันตมหาขีณาสพสาวกของพระโคนาคมนพุทธองค์นั้นซึ่งได้ไปปรินิพพาน ณ บริเวณลานฝั่ง-ฉัตรทันตสระนั้น พระยาคชเศวกตฉัตรทันตเผือกขาวสะอาดนั้นซึ่งได้ปรารถนาพระสัพพัญญุตญาณมาแล้ว จึงมีจิตคิดประสงค์จะปลงศพท่าน ได้สละงาทั้ง ๒ นั้น อธิษฐานให้ได้เลื่อยทิพมาแล้วให้เลื่อยทั้ง ๒ ออกแล้ว ได้ทำงาข้างหนึ่งเป็น-เหม คือ โกศใส่ศพสรีรธาตุ งาอีกข้างหนึ่งได้สลักทำเป็นรูปนกยูงยกคอกางปีกชูลำแพนหางเป็นเชิงสร้างรองโกศบรรจุพระอัญญาโกณฑัญญอรหันตสงฆ์สาวกพระโคนาคมนสัมมาสัมพุทธองค์นั้น เอาผมขนบนศีรษะเป็นไส้ประทีปเทียนตามถวายสักการบูชาฝ่ายคชบริวาร ๘ หมื่น ๔ พัน ประชุมทำสมโภชรื่นเริงบันเทิงใจพร้อมกัน เจ้าพระยาช้างเผือกคชราชาได้ใช้งวงยกนกยูงได้ตั้งโกศบนหลัง และ ช้างบริวารก็ใช้งวงช่วยประคองยกขึ้นตั้งบนกระพองศีรษะเรียบร้อยแล้วจึงพร้อมกันประชุมเพลิง ขณะที่ไฟกำลังลุกไหม้อยู่นั้น นกยูงทองดุจมีวิญญาณได้บินไปมาในเวหาให้ลมกระพือไฟไหม้หมด แต่อัฐิธาตุตกลงเรี่ยรายบนพื้นแผ่นดินในที่นั้น เทพดาทั้งหลายตกแต่งพระเจดีย์บรรจุพระธาตุไว้ ณ ครั้งนั้นนั่นเอง เจ้าพระยาฉัตทันตคชราชาได้กระทำปณิธานตั้งปรารถนาว่า-ด้วยเดชผลสละงาทั้ง ๒ กระทำสักการบูชาและ ถวายเพลิงศพพระอรหันตเจ้านี้ ขอจงเป็นปัจจัยได้สำเร็จแก่พระสรรเพชรดาญาณในอานาคตกาลเถิด ดังนี้แล้ว ครั้นสิ้นชีวิตแล้วก็ได้ไปเกิด ณ ดุสิตสวรรค์เป็นเทพบุตรเสวยทิพสมบัติในวิมานเกษมสำราญตลอดกาลแล้ว พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแด่พระสารีบุตรเถรว่า-ด้วยเดชผลปรมัตถทานบารมียอดสูงสุดนั้น จะได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธองค์ ทรงนามว่า-พระเทวเทพพุทธองค์ เป็นพระองค์ที่ ๗ และ จะบันดาลให้มีพระพุทธรัสมีเป็น-ฉัพพัณณรังสี ๖ ประการ มีสัณฐานเหมือนช่อฝักบัวเมื่อยังอ่อน ๆ ปราศจากเย็น และ ร้อน กับทั้งรุ่งเรืองอยู่เป็นนิตยกาล พระองค์ และ ทุกคนทั้งหมดก็มีสรีรร่างเสมือนสีทองละเอียดดีงามตลอด พื้นแผนดินเกิดมีข้าวสาลีมีกลิ่นโอชารสหอมวิเศษ และ ต้นไม้กัลปพฤกษ์มีผลเป็นเครื่องบริโภค และ เป็นเครื่องอุปโภคใช้ได้ จึงมีสุขเกษมสำราญสดชื่นบาน เป็นอาทิ พระองค์มีพระกายสูง ๘๐ ศอก และมีพระชนมายุอยู่ ๘ หมื่นปี เป็นพระองค์ที่ ๑ ในมัณฑกัปนั้น แต่เป็นพระองค์ที่ ๗ แต่กาลนี้

โตไทยพราหมณ์ ซึ่งจะได้ตรัสรู้เป็น-พระนรสีหสัมมาสัมพุทธองค์นั้น ด้วยบุญญานุภาพปรมัตถทานบารมียอดสูงสุดนั้น ที่ได้สร้างไว้ในกาลที่เป็น-นันทมาณพพาณิชในระหว่างกาลว่างพระศาสนา พระกัสสปทศพลที่ล่วงไปแล้ว และยังไม่ถึงกาลพระสมณโคดมนั้น ก็จะดลบันดาลให้พระองค์ประกอบด้วยพระพุทธรัสมีรุ่งเรืองอันงามดุจดวงแก้วมณีรัตนโชติรส และ มีเศวตรฉัตรแก้วกางกั้นเป็นนิตยกาล ทั้งพระองค์และ มนุษย์ทั้งหลายมีรูปอันงดงามมีผิวพรรณเหลืองดังสีทอง แผ่นดินบังเกิดข้าวสาลีอันหอมมีโอชารสเป็นปกติเป็นเครื่องเลี้ยงชีวิต ให้เกิดต้นกัลปพฤกษ์ต้นหนึ่งมีสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ มวลมนุษย์จึงมีแต่สุขเกษมสำราญตลอด พระองค์มีพระกายสูง ๖๐ ศอก มีพระชนมายุ ๘๐ ปี เป็นพระองค์ที่ ๒ ในมัณฑกัปนั้น และ เป็นพระองค์ที่ ๘ แต่กาลนี้

ยุคขุนแผน พุทธันดรที่ ๓ กาลพระกัสสปสัมมาสัมพุทธ เต็มพันล้านปีที่ ๓ ครึ่งเข้าไปพันล้านปีที่ ๔ แผ่นดินสูงขึ้นโยชน์ ๑ คือ ๑๖ ก.ม. ตรงกับสมัย "**แผน**" ที่จะขุดลึกลงไปได้ถึง ๑๖ ก.ม. นั้นคงจะยากมากจึงสุดกำลังที่จะ

เจาะพิสูจน์กาลนั้น ๆ ได้

ยุคแผนนี้ มีชื่อต่อลงมาได้ถึงคนปัจจุบัน และไทยรู้จักชื่อและคำไทยดีด้วย ตามชื่อที่อ้างมาคนไทยรู้จักกันอยู่ คือ **แผน แถน สรวง** ซึ่งอ้างตามเรื่องว่ามีมาเมื่อต้นกัปย่อมไม่เป็นที่เชื่อถือ ยิ่งถ้าพูดตามอายุกาล ๔ พุทธันดร ๕ พัน ๕ ร้อยล้านปีแล้ว จะยิ่งไปกันใหญ่ โลกวิทยาว่าโลกนี้กำลังลุกเป็นไฟอยู่แล้วเพิ่งมาเริ่มเย็นเมื่อ ๑,๗๕๐ ล้านปีนี่เอง ใช้เวลาเย็นอยู่ ๕๐๐ ล้านปีจึงสงบ ทั้งเริ่มมีสิ่งมีชีวิต และเป็นโลกและมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์เมื่อ ๑,๒๕๐ ล้านปีนี่เอง ว่าตามโลกวิทยา คือ เอกสารหินของกรมทรัพยากรธรณี

แต่ในฐานะที่เป็นคนและพุทธศาสนา จึงมีหน้าที่เต็มที่จะเชื่อคนไทยและเชื่อพระรัตนตรัย คือมีตถาคตโพธิสัทธาอยู่แล้ว ซึ่งมีหน้าที่พูดอย่างสมบูรณ์ ใครจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ไม่ผิดถูกอะไร ผู้เขียนไม่มีหน้าที่ไปว่าใครด้วย ฉะนี้ จึงเล่าเรื่องที่คนไทยได้เชื่อถือมาจึงสร้างรูปยืนยันกันมา แม้ในเรื่องยุค หรือพุทธันดรทั้ง ๓ ก็เชื่อถือกันมาแล้วอย่างน้อยก็ ๒ พันกว่าปีมา

------ * ------

เย็นสดชื่น และเตยหอม ในหน้าที่ขุนหญิงทรงรัดเกล้าดอกสัตบงกช กลีบนอกแย้มบาน กลีบในตูม ทั้งถุงและสไบแพรเหลืองอ่อน บางที เรียกแม่ศรีศรีงาม และชั้นนี้คือ อากาสัฏฐเทพต่ำ

เท่าที่กล่าวมานั้น เป็นธรรมนิยมของขุนและที่ประพฤติกามาพจรกุศลแท้ ๆ ส่วนที่ยังมีอุปนิสัยมนุษย์อยู่ หรือชอบอย่างไรก็เป็นอย่างนั้น คือ คน ผี หรือ มนุษย์เทพ นั้น ต่างจากคน เช่น พระ ก. รักใคร่สาวชี ข. คิดเพียงในใจตามภาวะที่ยังเป็นปุถุชน ยังไม่ผิดวินัย เพราะอาบัติโทษทางใจไม่มี เมื่อปรากฏออกทางกายและวาจาจึงผิด ส่วนเทพ ผี เป็นทิพยหรือวิญญาณรูป อาภัสสรกาย เป็นส่วนกำลังแสงละเอียด จึงสำเร็จตามพลังจิต เช่นเทพบุตร ก. คิดรักใคร่เทพธิดา ข. คิดจะพูดอะไรจะเกิดเป็นแสงเสียงขึ้น หรือคิดอยากเห็น จะไปถึงทันที ถ้าเทพธิดา ข. รับผัสสะทิพยไม่รู้สึกรักตอบ เทพบุตรนั้นจะได้สมรักด้วยนิมิตเช่น ภาพในฝัน ถ้าเทพธิดารู้รักตอบจะสมบูรณ์รักตลอด คือ ต้องการอย่างไร ก็เป็นอย่างนั้น เช่น คู่นี้อาจร่วมรักกันสนุกจนลืมหมดกำลังก็ต้องเคลื่อนหรือไปผิดคู่เข้าก็ต้องเคลื่อน หรือเกิดชั้นสูงขึ้นก็พยายามทำให้ดีจนมีกระแสทิพยเข้าได้ เกิดไปร่วมรักของผู้อื่นเข้าถูกบังคับให้เคลื่อน ที่เรียกถูกลงอาชญาสวรรค์ ส่วนที่ดี ๆ เพราะอยู่ใกล้มนุษย์ จึงเห็นมนุษย์ตลอด ที่เห็นมนุษย์ชายหญิงประพฤติกามารมย์ตามปกติ หรือแบบวิตถารก็เกิดระอาย หรือเกลียดชัง หรือสังเวชว่าจมอยู่ในสิ่งสกปรก ถึงกระนั้น ธรรมชาติปุถุชนก็ยังชอบที่สะอาด ประณีตสดใส อย่างนี้ ที่สวรรค์ คือ เป็นที่ดิดและข้องใจอยู่ เหตุนี้ ชั้นนี้ จึงเป็นชั้นที่พักชำระเครื่องติดของมนุษย์ เฉพาะเรื่องความรัก-กามคุณ มีเฉพาะคู่ และมีระอายประจำ จึงผิดจากมนุษยสัตว์ดิรัจฉาน

ชั้น ๕ (๑๒) จ้าวฟ้าเมือง ขุนคุ้มเมือง ขุนหญิงร่มสีเมือง หรือขุนหญิงกำพู (นครปริคาหกเทพ ธรณีเทวี) ขุนสีขาวแดง หรือสีเพทาย ใกล้สีผิวมนุษย์ดี เชิดยอดลอมพอก ทรงเครื่องเทพสีต่าง ๆ ไม่แน่นอน กลิ่นราตรีอ่อน ๆ บ้าง กลิ่นธูปร่ำบ้าง ขุนหญิงสีขาวผ่องกลีบมะลิ รัดเกล้ามีกระบังหน้า ยอดดอกบัวเผื่อน แพรทรงสะไบยกเหลืองทองบาง กลิ่นขี้ผึ้งสีปากบ้าง กลิ่นน้ำอบหอมเย็น ๆ บ้าง วิมาณปราสาทลายกนกแบบศาลจ้าวบ้าง วิมาณประสาทยอดบ้าง ชั้นนี้มีมากทุกเมือง แต่ยกเมืองหลวงให้เป็นผู้ใหญ่ตามโลก

ชั้น ๔ (๑๓) จ้าวถิ่นที่ หรือเจ้าที่ ขุนถิ่นที่ ขุนหญิงสีพราย หรือ เจ้าแม่จอมขวัญ (ชื่อนี้เป็นชื่อรวม) เมื่อแยกออกแล้วมีชื่อต่าง ๆ ภุมมัฏฐเทพ หรือพระภูมิ มีชื่อแยกไปตามที่ เช่น ๑ พระชัยมงคล ๒ พระนครราช ๓ พระเทเพน ๔ พระชัยศพณ์ ๕ พระคนธรรพ ๖ พระธรรมโหระ ๗ พระเทวเถร ๘ พระธรรมิกราช ๙ พระธาตุธารณ์ ภูมิเทวี มีชื่อแยกออกไปอีกว่า ๑ แม่เอื้อยอารี ๒ แม่ศรีอร่าม ๓ แม่งามกาหลง ๔ แม่จงคะวดี ๕ แม่มีบุญญา (หรือแม่ย่าแม่ซื้อ) ๖ แม่มาเลี้ยงรื่น (หรือแม่เลี้ยง) ๗ แม่ชื่นขวัญมา ๘ แม่พาขวัญใจ ๙ แม่ใสเชิญขวัญ และชั้นนี้ยังแยกออกเป็นชื่อตามสถานที่ คือ จ้าวทุ่ง จ้าวท่า จ้าวป่า (วนปติเทพ อรัญญาณีเทวี) เจ้าเขา (ปัพพตเทพ ปารพตีเทวี) จ้าวที่ จ้าวทาง จ้าวเรือก จ้าวไร่ จ้าวนา ขุนมักทรงขาวนวล รัดเกล้าหมวกยอด กลิ่นธูปน้ำปรุงชะลูดแป้งร่ำ และกลิ่นดอกขนุน ขุนหญิงสีขาวแดงเลือดฝาด ทรงถุงและสะไบไหมยก รัดเกล้างอบยอดมีกระบังหน้า กลิ่นขนุนสุกจำปาดะ วิมานตึกหินโมรา เทพชั้นนี้วัยผู้ใหญ่ ที่กล่าวมาเพียงส่วนมาก เช่น กลิ่นและเครื่องทรง อาจใช้ต่าง ๆ ได้ไม่แน่นอน ตำราอาถรรพณ์ คุณผีสาง เป็นรูปเอิ้น กอดกันมีกริ่ง ร.อ.หลวงอำรุงประชากิจ (เชื้อวงศ์ไทย) กล่าวมนต์เป็นภาษามคธปนคำไทย ระบุชื่อ ชาย ๔ หญิง ๔ ชาย ๔ ชื่อ ๑ เพชรทน ๒ เพชรทานุ ๓ เพชรปราน ๔ เพชรปราม หญิง ๔ ชื่อ ๑ เอื้อยอารี ๒ ศรีการาม ๓ งามคนหลง ๔ จงคะวดี ทำคือกล่าวมนต์ เขย่ารูปเรียกหาจนกว่าจะสำเร็จ (ชื่อ ชายาพระภูมิกับชื่อแม่อาถรรพ์คล้ายคลึงกันมาก เป็นชื่อเดิมเล่ากันมา บางทีก็พบต่างสมัยกัน อาจเป็นคนใหม่แล้วจึงมีชื่อต่างกัน

พระพุทธรูปที่ยืนยัน ๔ พุทธันดร

พระปางหลั่งอมตธรรมโปรด ๖ กษัตริย์ หรือ ๖ ท้าวราช

ด้านหน้า ด้านหลัง

(สูง ๑๑ นิ้ว กว้าง ๖ นิ้วครึ่ง)

เนื้อปูนขาวผสมแกร่งมาก *มีเนื้อหินทราย* ***เนื้อดิน***แกร่ *มีคราบดิน ลงรักและทองผสม ด้านหน้า ณ ประภามณฑลมีลายเค้าเดือน (เด่นฟ้าสุวัณณภูมิ) แต่พระพักตร์พระเศียรปิดมองเห็นไม่ตลอด จึงเข้าใจว่าเป็นแบบเฉลิมพระนามเดือนเด่นฟ้าอธิราชเจ้า (ประสูติ พ.ศ. ๒๔๖ ครอง พ.ศ. ๓๐๔ ทรงอุปสมบท พ.ศ. ๒๓๖ สิ้น พ.ศ. ๓๓๖) พระหัตถ์ขวายกขึ้นชี้พระองคุลี ๔ พระหัตถ์ซ้ายมีหอยยอดหมาย* ***ถึง***ทรงแสดงอมต-อริยสัจจ ๔ *จึงเป็นแบบหลั่งอมตธรรม ณ ฐานมีรูป ๖ กษัตริย์ คือ* **ภัททิยภคุ กิมพิล อานันท อนุรุทธ เทวทัตต** *มีวงล้อธรรมจักรและรูปกวางตรงกลางไม่ชัดเจนนัก แบบประทับในห้องพระคันธกุฎี หรือเรือนยอด มีพระพุทธรูปพระธรรมจักรและพระสงฆ์ ๖ กษัตริย์ครบพระรัตนตรัย*

ด้านหลัง บนมีพระพุทธรูป ๓ พระองค์ในห้องปราสาทยอด คือ พระพุทธกุกกุสันธ พระพุทธ-โกนาคมน พระพุทธกัสสป ด้านหลังหมายถึงล่วงลับไปแล้ว ๓ พุทธันดร มีรูป **กิ่งโพธิตรัสรู้ วงล้อธรรมจักร** *ตั้งบนฐาน ล่างลงมาคือ* **กวางหมอบ** *ด้านซ้ายรูปฆราวาสกระทำได้เพียงกราบไหว้บูชาธรรม ขวา-ภิกษุนั่งเจริญสมณธรรมทั้งสมถวิปัสสนา แบบนี้ข้างหลังบางทีมีพระพุทธองค์เดียว มีกวางตัวใหญ่ก็มี ได้พบหินดำมีจารึกลายสือไทยว่า ธัมมราชาสุวัณณภูมิ พร้อมหม่อมแม่หม่อมเมียมิ่งมาเมือง สร้างพุทธกาลล่วง ๘๘๘ บางองค์ก็จารึกบนประภามณฑลว่า* **เย ธมฺมา** *ฯลฯ บ้าง* **ธมฺโม หเว** *ฯลฯ บ้าง จึงทราบว่าสร้างตลอดมาแต่ พ.ศ. ๓๐๔-๘๘๘ แต่ละแบบและทุกแบบอาจมีจำนวนหมื่น ๆ องค์ จึงต้องเอาไปเก็บกันตามถ้ำ และแบบนี้ (คือนั่งคุกเข่าและนั่งขัดตะมาด) จะอ่านเป็นพุทธันดรที่ ๕ คือ กาลพระศรีอาริย์ หรือ พระสิริเมตเตยสัมมาสัมพุทธก็ได้ ในกาลนี้ท่านมาเถิดเป็นอชิตราชกุมาร เป็นฆาราวาสแล้วเข้ามาบวชเป็นอชิตภิกษุ ได้รับพระพุทธพยากรณ์ว่าจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธในอนาคต นี่เป็นต้นเรื่องพระอนาคตวงศ์ ที่ปรากฏในปฐมสมโพธิกถา ฉบับ-สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส*

ชั้น ๓ (๑๔) จ้าวไม้ (ใช้ชื่อรวม) มีกันมาก และเป็นหมู่ ๆ หรืออยู่เดี่ยว เฉพาะแล้วเป็นอิสระแต่อยู่ในความดูแลของจ้าวถิ่น เพราะเคารพกัน จ้าวไม้ (รุกขเทพ รุกขมินีเทวี) คือ จ้าวพ่อโพ จ้าวพ่อไทร (พระโพเทพารักษ์ พระไทรเทพารักษ์) จ้าวแม่ตะเคียน จ้าวแม่ตานี หรือ นางตานี จ้าวแม่ไทรทอง การแต่งและกลิ่นก็ต่างกัน จ้าวพ่อหรือหัวหน้าขุน หรือพ่อขุน ใช้ถุงบ้าง จูงกระเบนบ้าง มีเสื้อลายก้านหมวกยอด จ้าวแม่หรือแม่สาว นุ่งถุงจีบพก มีลายเชิงชายและลายหน้านาง เสื้อสะไบชายพาดไหล่ซ้าย ถ้าไม่พาดก็ห้อยเป็นชายลงที่ทรวงซ้าย รัดเกล้ายอดพุ่มชั้นบ้าง กลิ่นน้ำปรุงต่าง ๆ กัน สีก็ต่าง ๆ กัน และอยู่ที่ต้นไม้อะไรก็มีกลิ่นไม้ชนิดนั้น แต่เป็นชนิดน้ำอบ ที่มีสีสวยและกลิ่นหอมเป็นเครื่องหมายบุญ จึงเป็นเทพเทพีที่มีกลิ่นเหม็นจึงเป็นผี และไม่ใช่พวกนี้ วิมานแบบเรือนฝากระดานทอง เท่าบริเวณพุ่มไม้ หรือเท่าหมู่ละเมาะไม้ที่มีสิทธิ์อยู่ เขาอยู่กันได้เหมือนมนุษย์ที่สุขสบาย และทุกข์ป่วยไข้เป็นโรคร้าย อยู่ด้วยกันได้

ชั้น ๒ (๑๕) จ้าวพราย (ขอเรียกชื่อรวม ๆ) คือ ผู้ทรงความศักดิ์สิทธิ์ ทรงความรู้เป็นครูอาจารย์วิทยาการแขนงต่าง ๆ ที่สมัยก่อนเรียกว่า ขอม หรือบา (วิทยาธรณ์ เทพยาธรณ์ วิทยาธรี วิทยาวดี) อยู่ในเรือนก็ลำบากแก่ผีเรือน จึงอยู่ในอากาศที่ว่าง เช่น ขุนสรวงและแม่นางสาง มาในชื่อว่า พ่อมด แม่มด คือ แม่มดลูก ธรรมเนียมของไทยเก่า ในที่ครูหมอมีตั้งรูปขุนสรวงนางสาง (คือรูปชายหญิงเปลือย ชาย คือ ขุนสรวงในชื่อว่าพ่อหมด หมายถึงหมอผีที่บอกยา หรือบอกวิธีรักษา ที่เรียกกันว่า ยาผีบอก หญิง คือ นางสางในชื่อว่า

คนแผน

คำชื่อ '**แผน**' นี้ ในความรู้จักของไทยว่า แผนพูม หรือ พูมแผน อันหมายถึงว่า เจริญ สวย และ รู้ ฉลาด คล่อง ฉะนี้ คนแผน จึงตรงกับชื่อใหม่ ๆ นี้ว่า วัฒนชน อารยชน

จริงอยู่ คนแผน เท่าที่กล่าวมา เป็นชื่อคนยุคชาดก ซึ่งเหลือที่จะพบหลักฐานแม้ชั้น 'ซาก' ก็คงจะหาไม่ได้ ถึงกระนั้นชื่อคำไทยก็มีอยู่แล้วในยุคชาดก หรือยุคผีนั้นได้กล่าวจากสุดหลัง หรือ ต้นก่อน ในที่นี้จะกล่าวแต่กาลนี้ถอยหลังลงไป ซึ่งหมายความว่า เอาเรื่องหรือหลักฐานที่พบและรู้ใหม่ ๆ นี้ ที่เชื่อถือกันว่าเป็น 'วิทยาการ' เป็นหลักฐานจากนี้ย้อนไปถึงสมัยนั้น

อย่างได้กล่าวมาแล้วว่า คนแผน คือ คนเจริญ ในเวลานี้ วิทยาการ เขาว่าเพิ่งมีคนมาเมื่อ ๔๕ ล้านปี แต่ยังเป็นแบบลิงคือ มีแต่เสียง ไม่มีภาษาหรือคำหมายรู้ และไม่รู้จักนุ่งผ้าทั้งมีขน และไม่มีลูกสะบ้าเข่า และบอกว่ามีเกิด หรือพบที่เอธิโอเปีย เขาว่ามีกะโหลกหนาแสดงว่ามีมันสมองน้อย คือ ไม่มีปัญหาพอจะตั้งคำพูดใช้ได้ ที่ว่าเป็นลิงก็เพียงเห็นฟันมีลักษณะแหลม ซึ่งอาจเป็นฟันคน คือ เขี้ยวแก้วทั้ง ๔ เมื่อสมัยที่ยังกินของดิบอยู่ ธรรมชาติอาจสร้างให้แหลมคมเพื่อขบกระดูก และกัด หั่น เช่น เด็กหนุ่มยังใช้ฟันกัด หรือตัดรวดได้ จะอย่างไรก็ดี ถึงจะเป็นคนลิง ก็ยังมีนามว่าคนอยู่ ถึงกระนั้น ก็เพียงฝรั่งชั้นคนธรรมดานี่แหละพูดขึ้นตามที่คิดเอาเอง ทำไมคนไทยที่มีสติปัญญาศึกษาจบชั้นไหน ๆ มาแล้วจะไม่ลองพิจารณาดูบ้างว่า ที่กล่าวไว้นั้น จะเป็นการโกหกกันเล่นสนุก หรือเพื่อขายเอากำไร อย่างที่เขาบรรยายโฆษณาสินค้าทางโทรทัศน์ ส่วนของเรา โดยเฉพาะตำนานพระพุทธศาสนาและเรื่องของไทยจึงมีสติปัญญาตลอดและดีเด่น วิจารณ์ไทยว่า โกหกและป้าเถื่อน เช่น รอยพระพุทธบาท ตำนานผีไทย ซึ่งเป็นของมีอยู่แล้วกับคนไทย ถิ่นแดนไทย และประจำมากับคนไทย ทำไมจึงไม่เชื่อกันได้ ผู้เขียนจะเชื่อและพูดว่าเป็นเรื่องจริงบ้าง ทั้งพิจารณาว่าเป็นของจริง เป็นอารยธรรม หรือ ต้นอ้าย หรือ เอื้อยไทยบ้าง จะมีโทษผิดที่ตรงไหน ทั้งอาจมีคนเดียวนี้เท่านั้น ฉะนี้จึงเล่าเรื่องยุคเก่ากันมา ในที่นี้จะย่อกาลเวลาและอายุสิ่งมีมาตามที่โลกวิทยาเขาว่าไว้ เพื่อจะได้หลุดพ้นจากอัญญาณตรรก เพราะต่างก็รับรองกันแล้ว

อย่างที่ว่ามาว่า ตะกั่วมีอายุมากกว่าโลก ๕๐๐ ล้านปี แผ่นดินโลกมีอายุ ๕,๐๐๐ ล้านปี กรวด, ทราย มีอายุ ๔ พัน ๖ ร้อยล้านปี อายุหินอัคนีเข้าเป็นหินผิวคางคก มีอายุ ๓,๐๐๐ ล้านปี ธาตุถ่าน ดินเบ้า ดินสอ มีอายุ ๒,๐๐๐ ล้านปี และต่ำลงมา ซึ่งเอกสารหินของกรมทรัพยากรธรณีกล่าวว่า "ได้มีรูปรอยเลือนลางของสัตว์ และมีแกร์ฟไฟ (ธาตุถ่าน) ซึ่งเชื่อว่าเกิดจากการแปรสภาพของพืชปรากฏอยู่ในหินยุคนี้มาก สัตว์แบบแรก ๆ ของโลกคงยังไม่ต้องการอายออกซีเย่นเป็นเครื่องช่วยการเติบโต.....ในชั้นถ่านหินอันยิ่งใหญ่ของโลกในยุคถ่านหินแล้ว พบว่ามากกว่ากันอย่างเหลือหลาย ระยะเวลาประมาณ ๑,๒๕๐ ล้านปีของประวัติโลก ระยะนี้ จึงน่าจะถือได้ว่า "เป็นยุคแรกแห่งชีวิตแรกกำเนิด" อย่างที่เรียกกันว่า พรี-แคมเบรี้ยน Pre-Cambrian ยุคประวัติโลก ที่เริ่มและปรากฏว่ามีต้นไม้ขึ้นหนาแน่นบางแห่งจน

------ * ------

แม่มด หมายถึงหมอมดลูก หรือหมอคลอด) ขุนสันแสงฟ้า มาในชื่อว่า พระร่วง พ่อเลี้ยง แม่ยา ชื่อฟ้ามาในชื่อว่า แม่ซื้อหรือแม่เลี้ยง ขุนลายขวัญฟ้ามาในชื่อว่า ขุนแรก หรือขุนต้น หรือจ้าวพ่อนา จ้าวแม่โพสบมาในชื่อว่า โพสบ หรือจ้าวแม่ข้าว ขุนอินและนางกวัก มาในชื่อ พ่อสิน แม่ศรี คือ จ้าวโชคลาภ และสอนความรักแก่คนรุ่น ฯลฯ ถ้าเป็นชายมีชื่อว่า จ้าวพราย หรือเจ้าสมิงพราย หญิงมีชื่อว่า แม่ทรง เพศวัยกลางแต่งตัวขาว มีรัดเกล้ามงคล ถ้าเป็นเพลงก็ชื่อ พ่อเพลง แม่เพลง ชายแต่งตัวขุนศึกโบราณ หญิงแต่งตัวแบบเจ้าหญิงโบราณ ถ้าเป็นพ่อหมอ แม่มด วัยกลาง พ่อหมอนุ่งห่มขาว แม่มดนุ่งห่มคราม หรือเขียวแก่ ในชีวิตรัก ชายชื่อ รัก หญิงชื่อ ยมโดย หรือยม วัยรุ่น สี่ทองคำ ถ้าเป็นชายสอนหญิงชื่อ รัก หรือแพทยาธรณ์ ถ้าเป็นหญิงไปสอนชายชื่อ ยมโดย หรือแพทยาธรี ถ้าเป็นเด็กมีชื่อรวมว่า ลูกกรอก เวลานี้เด็กชายเรียก กุมารทอง เด็กหญิงชื่อ น้องแก้ว แต่งตัวแบบเด็ก เกล้าผมจุกมีรัดเกล้า มีปิ่นปักสมัยเก่า ยังมีอีก คือ (ศน) และ (พระ) ผู้มีวิทยาคมขลังซึ่งตายไปเกิดเป็นจ้าวพรายผู้ศักดิ์สิทธิ์ มีชื่อและเพศต่าง ๆ กัน เช่น ที่สิงอยู่กับพระพุทธรูปและเทวรูป ไทยรูปต่าง ๆ พวกนี้เป็นผู้ทรงความรู้ไม่เกี่ยวกับอำนาจจึงเข้าได้ทั่ว ถ้าบุญถึงจะไปเข้ากับพวกไหนก็ได้ เพราะมีความรู้เป็นที่เคารพนั้นถืออยู่แล้ว เทพผู้ใหญ่กว่าให้เกียรติตลอด จึงเข้าได้ทั่วไป และพวกนี้ดูจะเป็นเทพชั้นนี้ที่แท้จริง วิมานแบบศาลเจ้า

เหลือมาเป็นถ่านหินในสมัยนี้ ยุคนี้ว่ามีอายุ ๑,๒๕๕ ล้านปี ถึง ๕๐๐ ล้านปี กับมีหินปูนและหินฟองน้ำ หินงอก มีอายุเกินกว่า ๑,๐๐๐ ล้านปี อันเป็นทั้งธาตุหินปูน ธาตุถ่าน ซึ่งเป็นจำพวกกระดูกเปลือก ฟัน เขี้ยว โดยเฉพาะคือ กระดูกเปลือกหอยและเบี้ย แต่ยังไม่ยอมให้มีคนมนุษย์ แม้คนลิงก็ยังไม่ยอมให้มี เพราะยังไม่พบ หรือขุดค้นไปไม่ถึง ว่าพบร่องรอยร่างสัตว์และพืชพรรณดาษอยู่ และจมลงทับถมกันกระทั่งกลายเป็นถ่านหินและหินชั้น คือ หินปูน หินทราย และหินดินดาน คือหินดินลูกรัง ว่ามีอายุ ๕๐๐ ล้านปี และอายุเปลือกที่แตกออกละเอียดปนอยู่ในทรายในหินที่เรียกว่า ซิลลิกา คือสะเก็ดแก้วประกายแสงว่า มีอายุเกินกว่า ๑ พันล้านปี และสัตว์ชีวิตจำพวกแมลงไม่มีกระดูก เช่น แมงละง่อม และผึ้ง ว่ามีอายุ ๒๖๐ ล้านปี ต้นไม้ใหญ่ ๆ ที่ล้มทับถมลงนานกระทั่งเป็นหิน สังเกตเห็นว่าดูดแร่เหล็กเข้าไปประสมนี้ ไม้จึงปรากฏเป็นหินสนิมเหล็ก ที่ยังไม่ถึงเป็นแก้วว่า อายุ ๑๐ ล้านปี ที่นานกว่ากระทั่งทั้งกระพี้และแก่น หรือเซี่ยน เป็นหินแก้วประกายแสงว่า มีอายุ ๑๖๐ ล้านปี และซากหอยหิน ปูหิน เขากวางหิน ดูก็เป็นแก้วแล้ว แม้เนื้อหอยขมที่พบ ผ่าดูข้างในเป็นเนื้อหอย ซึ่งเป็นน้ำแข็ง เป็นหินแก้วประกายแล้วว่า มีอายุ ๑๕๐ ล้านปี เฉพาะหอยที่ปรากฏเป็นสุสานที่จังหวัดกระบี่ว่า มีอายุ ๗๕ ล้านปี หอยขมหินก็คงมีอายุ ๗๕ ล้านปี ได้บ้างกระทั่งถึงเวลานี้

ตามโลกวิทยาว่า พันล้านปีที่ ๕ นี้ ซึ่งเป็นระยะยุคชีวิตและชีวิตวิญญาณตลอดมาถึงร้อยล้านปีนี้ ซึ่งมีซากเหลือมาให้พบ ได้พบโครงสร้างของลิงปัจจุบัน จึงนับย้อนเข้าไปถึง ๗๐,๐๐๐,๐๐๐ ปี เพิ่งมีต้นคน ที่ทำรูปไว้เหมือนต้นไม้เถา คงจะหมายเอาโครงกระดูกสันหลังมีกิ่งออกเป็นมือ รากลงดินเป็นขา ทำไมมีเพียง ๒ เขาไปบอกเหตุผลไว้ เพิ่มรากแก้ว จึงถือเป็นหางหรือกระดูกก้นกบ จึงคำนวณเอาว่าเป็นลิงก่อน ตามหนังสือชื่อ Modern Science ตอน Biology ชีววิทยา ใช้ชื่อยุคนี้ว่ายุคกาลนาน Eocene ๗๐,๐๐๐,๐๐๐ ปี ใช้ว่าโลกใหม่ของลิง ค่อยวิวัฒนาการขึ้นตลอด ๒๐ ล้านปี ถึงยุคกลุ่ม Oligocene คือลิงที่รู้จักทำเสียงหมายรัก ขู่ ตะคอก รู้เลี้ยงลูก คือ พวกลิงทะโมน ลิงกัง เขาเรียกว่า Gibbon คือใช้ภาษาเป็นเพียงเสียงร้องมาได้ถึง ๕๐ ล้านปี จาก ๕๐ ล้านปีลงมาถึง ๓๖ ล้านปี เรียกว่า ยุคลิงกลาง Miocene มีลักษณะเป็นคนมากขึ้น พวกอูรังอุตัง ซิมแพนซี กอริลลา ฝรั่งเขาขนานนามเป็นภาษาฝรั่งไว้ว่า Human Stem ต้นกำเนิดคน ที่นักซากดึกดำบรรพ์ขุดค้นพบฟันแหลมเป็นหินและโครงกระดูกหิน ที่เอธิโอเปียว่ามีอายุ ๔๕ ล้านปีนั้น เป็นหลักฐานยุคต้นกำเนิดคนนี้ กระดูกเขี้ยวอย่างนี้ ที่คูบัวก็เคยพบ เท่าที่พิจารณาดูมีลักษณะเป็นเขี้ยวแก้วคนสมัยที่ยังกินของดิบ ซึ่งธรรมชาติสร้างให้มีเขี้ยวแหลมจึงกัดเจาะของดิบและกระดูกเปลือกได้ ที่ไทยเรียกว่า 'ผี' หรือยักข ซึ่งออกไปจากไทยะ ไตหย่า ไดยัก ที่ตัดหน้าเหลือแต่หลังว่า ยะ ยัก ยะไข่ หรือ ยักขะ ที่กินคน แม้พวกชมพูทวีปยังเคารพนับถือบูชาเท่าเทพเจ้า จึงให้ชื่อว่า ยักข แปลว่าผู้ควรบูชา ยังมีซากหรือรอยตีนคนและหมาปรากฏทั่วดินแดนไทย โดยเฉพาะที่ชลบุรี อ่างหิน ๓ ที่หัวหินข้างศาลจ้าวแม่ทับทิม ซึ่งเหยียบบนหินปูนโคลนทะเล ซึ่งรอยเหยียบนั้นยืนยันหินเมื่อยังเป็นโคลนอ่อนนิ่มอยู่จึงปรากฏรอยชัดเจนว่าหินปูนมีอายุ ๒๐๐ ล้านปีแล้ว ก็แสดงยืนยันว่ามีคนมาเมื่อ ๒๐๐ ล้านปีที่นครปฐม บางว้า หรือบางหว้า เมื่อเจาะลงไปประมาณ ๗ ถึง ๑๐ วา ปรากฏมีพื้นสาหร่ายทะเลหิน อันยืนยันว่าเมื่อเป็นทะเลนั้นก่อน

------ * ------

ชั้น ๑ (๑๖) จ้าวเรือน (ขอเรียกชื่อรวม ๆ) ถ้าเป็นจ้าวหรือเทพเทวี รูปสวย มีแสงใสแต่งตัวสี มีกลิ่นหอม ถ้าเป็นผีแต่งตัวดำสกปรก มีกลิ่นเหม็นสาง ผิดกันตรงนี้ จ้าวเรือน (ฆรัฏฐเทพ เทพประจำเรือน ผีเรือน) ชายมักเรียกว่า พ่อเรือน หญิงเรียกว่า แม่เรือน แต่งตัวก็ต่าง ๆ กัน กลิ่นก็ต่างกัน สุดแท้แต่เมื่อเป็นคนชอบอย่างไร หรือทำการบูชากลิ่นอะไรมาก ก็เกิดสิ่งนั้นตามใจชอบ ชั้นนี้ใกล้คนมาก ต่างกันเพียงเป็นทิพย ที่ปรากฏบ่อย ๆ ชายมักแต่งตัวแบบขุนนางไทย มีผ้าสีคาดเอว มีพู่ห้อยตรงพก หญิงมักแต่งแบบสุภาพสตรีไทย นุ่งถุงบ้าง จูงชายกระเบนแบบหญิงบ้าง มีสไบคล้องไหล่ซ้ายผูกชายเป็นพู่ที่เอวขวา รูปร่างและวัยโดยมากเป็นผู้ใหญ่ก็มีเป็นคนแก่ก็มี เป็นหนุ่มสาวก็มี เป็นคนวัยรุ่นก็มี สีขาวนวล แม้ในที่มืดก็มีแสงพรายสว่างให้เห็นได้ วิมานปรากฏตามเรือนที่อยู่ อาจเป็นเรือนฝากระดาน หรือเป็นตึกแบบปัจจุบัน แต่เล็กใหญ่ตามภาวะทิพย เมื่ออยู่ข้างนอกตัวก็ใหญ่หรือเท่าคน แต่เมื่อเข้าอยู่ในวิมานก็ย่อเล็กอยู่ได้แม้จะหลาย ๆ คนก็อยู่ได้ไม่คับแคบ จ้าวเรือนเหล่านี้รู้จักฐานะตัวดีว่ายังต้องอาศัยคน จึงต้องการคุ้มกับคน มักมาหาสู่ หรือ ให้เห็นเพื่อรู้จักกัน จึงไม่เป็นพิษเป็นภัยอะไร ถ้าทำดี ๆ แล้วไม่ควรกลัว พวกเขาอาจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ประโยชน์สุขให้ตามพระพุทธภาษิตว่า ตา ปูชิตา ปูชยนฺติ พวกเขาถูกบูชาแล้วย่อมบูชาตอบ มานิตา มานยนฺติ นำ ถูกนับถือแล้วย่อมนับถือตอบ ตตน นำ อนุกมฺปนฺติ จากนั้น จะอนุเคราะห์ผู้นั้น มาตา ปุตฺตัว โอรสั

๑ รูปปักกิ่งแมน หรือคนปักกิ่ง ดูหน้าตาเป็นอย่างนี้ ก็คล้ายคลึงกับชวาแมน ก็คงมีกาลเวลาขนาดเดียวกันคือ ๑,๘๐๐,๐๐๐ ปี เช่นเดียวกัน ซึ่งต่างก็เป็นชาวเอเชียด้วยกัน (ล่าสุดว่า ๔ ล้านปี)

๒ รูปชวาแมน หรือคนชวา ที่พบคนจาโคบีนั้นว่ามีกาลเวลา ๑,๘๐๐,๐๐๐ ปี ก็คงจะถึงเช่นเดียวกันตามฝรั่งว่า เป็นคนตะวันออกด้วยกัน จึงเอามาลงคู่กับปักกิ่งแมน (ล่าสุดว่า ๔ ล้านปี)

---

๒๐๐ ล้านปี ฉะนี้ ฟันเขี้ยวหินที่คูบัวว่าเป็นเขี้ยวคนเมื่อ ๔๕ ล้านปีมาแล้วก็ได้ ชีววิทยานั้น ยังว่าต่อไปว่า คนลิง คนยักข เจริญวิวัฒนาการมาอีกถึง ๑๖ ล้านปีเป็นสมัยก่อนต้นคน เรียกว่า Pliocene (ตามเอกสารหิน) มาถึงยุคเริ่มเป็นคนมีสมองทำอะไรเป็นเรียกว่า Pliestocene ยุคนี้ว่าเริ่มเมื่อ ๒ ล้านปีมาแล้ว ยืดยาวมาถึงยุคเริ่มหินเก่ารู้จักใช้หินแล้วเรียกว่า Holocene ว่าเริ่มมาแต่ ๖ แสนปี ตลอดถึงยุคหินเก่าแท้ถึงยุคหินเก่าปลายต่อกับยุคหินใหม่หรือหินขัด อธิบายว่า สายร่วมบรรพชน Common Ancestor of Modern Man แปลเต็มตัวว่า สายร่วมบรรพชนคนสมัยเจริญ เล่าว่าพบโครงกระดูกหัวกระโหลกจึงวาดขึ้นเป็นคน และปั้นเป็นแบบนิทรรศการ ๔ อย่าง ดูตามรูปปั้นที่เชื่อกันแล้วปรากฏว่าเหมือนคน ไม่มีขนตลอดมีมากเฉพาะที่ทรวงอกเหมือนฝรั่งที่มีขนอกรุงรัง ซึ่งเข้าแบบลิงอุรังอุตัง ส่วนรูปแบบที่ไปเป็นต้นพวกยุโรป กลับเขียนหน้าอกเลี่ยมไม่มีขนอกแบบฝรั่งปัจจุบัน และทำหน้าตาสวยกว่า คือ คล้ายหน้านโปเลียน โปนาปาร์ค ที่คัดเอามานี้เพื่อยืนยันว่ารู้เหมือนกันทั้งเป็นที่เชื่อถือกันตลอดโลกแล้วจึงนำมากล่าว คน ๔ แบบนั้นจะ

------ ※ ------

เหมือนมารดาอนุเคราะห์บุตร โอรส เทวดานุกมฺปิโต โปโส ผู้ที่เทวดาอนุเคราะห์แล้ว สทา ภทฺรานิ ปสฺสติ จะประสบความเจริญทุกเมื่อ ถ้าทำไม่ดี พวกเขาเกลียดการกระทำ จึงกระทำสิ่งให้ตกใจหรือให้กลัว เพื่อจะได้ละการกระทำอย่างนั้น ฉะนี้ จ้าวเรือนหรือผีเรือนไทยนี้ จึงเป็นที่สวัสดิมงคลสถาน ตามพระพุทธภาษิตว่า สพฺพตฺถ โสตฺถึคจฺฉนฺติ ย่อมถึงสวัสดี ณ ทุกสถาน ตนฺเตสํ มงฺคลมุตฺตมํ นั่นเป็นมงคลอันอุดมกว่ามงคลทั้งหลายเหล่านั้นจ้าวเรือน หมายถึง เทียด ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ เจ้าของกระดูกที่ตายไปแล้วอันเป็นต้นของลูกหลาน ซึ่งไทยเก่าเมื่อกระทำศพเสร็จแล้ว ได้เก็บกระดูกมาตั้งไว้ในเรือน จ้าวเรือน ผีเรือน หมายถึงพวกเหล่านั้นก็ได้ หมายถึงดวงชีวิต หรือวิญญาณรูป หรือทิพยากายของท่านเหล่านั้นก็ได้ เหตุนี้ จ้าวเรือน ผีเรือน จึงไม่เป็นสิ่งที่น่ากลัว กลับเป็นปูชนียมงคลสถาน จึงนับถือผีเรือนกันมาตลอดกาลโบราณ

ขอบรรทึกไว้ในที่นี้ เป็นวิชาสางใส ไม่ใช่อุตตริมนุสสธัมมอลมริยญาณทัสสนวิเสส เพราะไม่เคยรู้และไม่เคยเชื่อมาแต่เดิม เพิ่งได้จึงพบเห็นและยังมีอีกท่านหนึ่งคือคุณเจริญ สุวรรณเดมีย ซึ่งเป็นคริสตบรรลุถึงและได้พบเห็น เฉพาะผู้เขียนนี้ปรากฏในห้อง เวลาประมาณ ๐๔.๓๐-๐๕.๐๐ น. เมื่อนั้นกำลังตื่นอยู่ ปรากฏผู้ชาย ๒ คนเพียงครึ่งหนึ่ง ท่อนล่างอยู่ในเงามือ ปรากฏสว่างแบบกลางวันและเฉพาะที่ปรากฏ สังเกตว่าจะไม่ใช่หลอกคือลืมตาและท่าทางปกติ ปรากฏผิวเนื้อหนังแบบคน เมื่อเขาพูดกันว่าสร้างบ้านเสร็จแล้วจะไปอยู่ อีกคนหนึ่ง (จำไม่ได้ว่าคนขวาหรือซ้ายพูดและถาม) ถามว่าเสร็จแล้ว-หรือจะไปอยู่เมื่อไร ตอบว่า จะไปเดี๋ยวนี้ไปด้วยกัน ขอกราบลา ทั้งคู่ยกมือกระพุ่ม

๓ นินเดอร์แทนแมน คนนีนเดอร์แทนแมนจำลองขึ้นจากหัวกระโหลกที่พบในฝรั่งเศส ได้แทนรุ่นสุดท้ายที่หมดสิ้นของครองครัวคน เมื่อดูแล้วจะเป็นคนรุ่นใหม่กว่า ว่ากันว่ามีกาลเวลามาประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ ปี (ว่า ๑ แสนปี ถึง ๔ หมื่นปี)

๔ โคร-แมกนอนแมน คนโคร-แมกนอน เล่าไว้ว่ายอดต้นนี้ของคนที่รู้จักกันว่ายังคงอยู่ในยุโรปหลังจากที่ปรากฏนินเดอร์แทนแมนแล้ว ดูหน้าคล้ายนโปเลียน โปนาปาร์ต ก็คงไม่นานเกินกาลเวลา (ว่า ๑ แสนปี ถึง ๔ หมื่นปี)

เรียกอย่างไทย ๆ เพื่อจำง่าย (๑) คนปักกิ่ง คือ ปักกิ่งแมน (Paking Man) ได้ถ่ายถอดรูปมาแล้ว (๒) คนชวา คือ ชวาแมน (Java Man) ว่าพบในชวา เป็นเทือกเถาคนลิงเคฟ ดูแล้วหน้าตาไปใกล้พวกซาซูซีแอฟริกามากกว่าจะใกล้กับคนชวา ทำหน้าตอนคิ้วทั้งสองยื่นออก หน้าผากตอนไรผมงบเข้าไปรอบเช่นนี้ ลองนึกวาดเค้าเอาเถิดจะเห็นใกล้กับหน้าลิง แต่หน้าคนใหญ่กว่าเท่านั้น ว่าเป็นต้นของคนผิวดำและผิวแดง (๓) คนนีน คือ นีนเดอร์แทน แมน (Neanderthan Man) ทำหน้าคล้ายกับพระพุทธรูปถ้ำฤษี แต่ส่วนคิ้วยื่น หน้าผากตอนผมงุบเข้าไป จมูกแบนใหญ่แบบฝรั่งว่าเป็นแบบก่อนที่เหลือคงอยู่มาให้พบ ถ้าจริงแล้วนายนีนนี้มีส่วนใกล้หรือเหมือนคนไทยเก่า ๆ วัย ๕๐-๑๐๐ ที่ฟันไม่หักหรือใส่ฟันแก้มไม่บุ๋มนั่นเอง อาจถือได้ว่า พันธุ์เผ่าไทยเป็นต้นแรกของโลก (๔) คนโค่งคือ โคร-แมกนอน แมน (Cro-Magnon Man) ทำหน้าเหมือนพระเจ้านโปเลียน สันคิ้วคู่ราบเสมอ หน้าผากตอนไรผมไม่ยุบ จมูกแบบฝรั่ง จะเห็นว่าเป็นหน้าคนฝรั่ง

——— * ———

มาทางผู้เขียน แล้วกลับหันไปพร้อมกับดับแสงหมดรูปนั้นก็หายไป ได้มองเห็นและได้ยินตลอด จึงแน่ใจว่าคงเป็นเจ้าของกุฏิ คงอยู่มานานปรากฏให้เห็นด้วยตาเนื้อ พูดกันให้ได้ยินด้วยหูเนื้อ ทุก ๆ อย่างเป็นอย่างคน ส่วนคุณเจริญไปพักทำความสงบในที่เขาว่านางไม้ดุ ไม่พบนางไม้นั้นแบบเจ้าหญิงไทยคือ ทรงผ้ายกทอง ทรงสะไบทอง เข้ามาหาเยี่ยมเยือนไม่ใช่ทางกามคุณ เอาผ้าห่มมาให้และขอนอนพักด้วย คุณเจริญเล่าว่าได้มองเห็นด้วยตาเนื้อ ได้ยินเสียงด้วยหูเนื้อ ขออนุญาตจับต้องเพื่อต้องการรู้ว่าเหมือนคนไหม บอกว่านุ่มนิ่มเหมือนคน มีกระไออุ่นเหมือนคนส่วนผู้เขียน-ถ้าผู้หญิงพวกจ้าวหญิงนั้นเห็นเพียงแวบเดียวสังเกตไม่ได้ ถึงจะปรากฏนาน ๆ ก็คงไม่กล้าจับต้อง เพราะถือทางวินัยอยู่ ใช้วิธีสางใสถามเขาบอกว่าให้เห็นนาน ๆ จะเกิดหลงซึ่งจะทำให้มัวหมองถึงด้วยเมื่อถามเขาว่า พวกท่านเป็นผีฟ้าหรือผีนี้ ทำไมจึงสวยงาม บางทีจะสวยกว่าคนด้วย ที่เขาเล่าให้ฟังนั้นน่าเกลียดน่ากลัวทั่วไป เขาเล่าว่าด้วยท่านมีแต่เมตตาแผ่ส่วนบุญให้เสมอ ได้รับกระแสที่ร่มเย็นสดชื่น จึงทำให้เขาสวยขึ้น.....ที่เป็นอย่างนี้ ยืนยันวิญญาณรูป หรือทิพยกายนี้ มีอยู่ในภาวะคน แต่พิเศษกว่าก็คือให้ปรากฏได้ให้หาย-ไม่มีได้ ที่มี-และไม่มีอย่างที่เล่ามานั้น เป็นพลังทิพย์ที่เป็นได้และมีอยู่ เหตุผลที่มีนี้ ผู้เขียนก็ไม่รู้ (อวิชชา) เหมือนกัน และในทางพระพุทธศาสนา มีว่า มนุสฺสา คนฺกานุมาวา มนุษยชาติมีคนุภานุภาพ คืออนุภาพประจำตน เช่น จิตทางกายบังคับอวัยวะให้แข็งและอ่อนได้ จิตบังคับสมองได้คิดหรือสงบได้ แม้เทวานุภาพก็มีพลังแรงกระทำให้ปรากฏ รูป เสียง กลิ่น รส ฯลฯ ได้ หรือหายไปได้ อานุภาพทั้งทิพย์และมนุษย์อาจเป็นได้ อย่างนี้

หัวกระโหลกโครงกระดูกคนว่าสมัยก่อนประวัติศาสตร์ไทยพบที่โคกพลับ ต.โพพัก อ.บางแพ จ.ราชบุรี มีรอยคราบหินปูนติดอยู่บนดีที่ไม่กะเทาะทิ้งหมดจึงเหลือให้เห็นว่ามีอายุประมาณ ๒ แสนปี

รูปคนชาวโอลแมคซึ่งทำด้วยหินดินลูกรังสร้างไว้แต่ปี ๑,๒๐๐ ปี ก่อน ค.ศ. เป็นศิลปตั้งแต่เดิมของอเมริกา จาก Ancient America ถ่ายทอดเอามาเปรียบเทียบกันพอเห็นได้

รูปหัวคนอเมริกาโบราณว่าสร้างด้วยดินดาน (clay) แต่ที่เห็นนี้เป็นแลงหรือหินดินผุ ชะนิดเดียว กับไทยว่าประมาณ ๓ พันปีมาแล้ว จาก **An cient America** และ **Clay ไทย** แปลว่าดินเหนียวที่ปรากฏนี้ ก็อย่างนี้

(ตามที่พิเคราะห์กันแล้วว่า-มนุษย์ชาติที่มีกระโหลกสูงอย่างนี้ว่ามีปรีชาญาณมาก จึงทำโบราณศาสตร์ได้ทุกที่-ที่ไปอยู่)

หัวกระโหลกโครงกระดูกนี้ว่า สมัยก่อนประวัติศาสตร์ไทย เป็นรูปทรงดอกกระทุ่มบ่งบอกลักษณะมีก่อน ๕ หมื่นปีถึง ๒ แสนปี แต่ลักณะรูปหัวกระโหลกสูงอย่างนี้เป็นลักษณะเดียวกับชาวโอลเมคซผู้ลับหายไปแล้ว (Mysterious Olmecs) **และชาวโมชิคา** (Mochica) **ณ อเมริกากลาง และใต้ ซึ่งได้สร้างไว้แต่ประมาณ ๑,๒๐๐ ปีก่อน ค.ศ. ประมาณ ๓ พันปีมาแล้ว ผู้เป็นต้นของชาวมายา และ อินคา ได้มีขึ้นเมื่อ ๕ หมื่นปีมาแล้ว ทั้งนี้-สืบมาจากปักกิ่งแมน และชวาแมน ซึ่งเป็นต้นเมื่อ ๑,๘๐๐,๐๐๐ ปีมาแล้ว**

แต่สำหรับหัวกระโหลกนี้ ข้างบน และ หน้าผากซ้ายนั้น มีหินปูนจับเป็นคราบหนาขนาดนั้น ซึ่งยังเหลือติดค้างอยู่ กระโหลกกระดูกที่มีหินปูนเกิดจับหนาขนาดนี้ ถ้ากระดูกหัวกระโหลกยังไม่กลายเป็นหินผุ ว่ามีอายุ ๒ แสนปี ถ้าเป็นหินผุแล้ว หรือเป็นหินเหล็กแล้ว จะมีอายุเทียบกับกระดูกกรามช้างแมมมอดนั้นจะมีอายุ ๖ ล้านปีเป็นอย่างต่ำก็ช้างแมมมอดตายหมกอยู่ในน้ำแข็ง ณ ไซบีเรียนั้นมีอายุกาลกว่าล้านปี เนื้อยังสดอยู่และกินได้ เพียงชีดเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนนี้ปรากฏอย่างนี้ อ้างเพียง ๒ แสนปีเท่านั้นก็คงพอได้ ถ้ารูปจริงเกิดคราบหินมีสีแดงคล้ำอันเป็นสนิมเหล็กซึ่งซึมเข้าไปกระทำกระดูกให้กลายเป็นซากหินเหล็กแล้วก็แน่นอนว่ามีอายุกาล ๖ ล้านปีเป็นอย่างต่ำ ได้เห็นพวกมนุษย์วานร คือ ลิงเอฟ ในชวา และลิงอุรังอุตัง ในแอฟริกา มีฟันเหมือนคน ฉะนี้ฟันที่ปรากฏแบบคนนั้นไม่ผิดอะไรเลย

ปัจจุบันสมัยนี้ ว่าเป็นต้นคนยุโรปฝรั่งผิวขาว และหนังสือเล่มนี้ได้พิพากษาให้ทั่วไปเชื่อถือตลอดว่าคนนี้พวกปากหนาไม่เป็นพวกดำ คนพวกคอเคเซี่ยนไปเป็นพวกขาว พวกมองโกเลียเป็นพวกคนเหลือง อย่างคนไทยมีชื่อว่าคนใกล้กับมงคลมองโกเลีย มคธก็มีตรงคือ องคลำ มงคล เช่นนี้จึงถือพวกไม่อยู่ในทำเนียบนี้เป็นสัตว์ป่า เช่น พวกเงาะ เซมัง (เซียม เซมสยาม) คนป่าบัว คนแดง คนเทาอินเดีย ทั้งที่พวกนั้นเจริญมาก่อนพวกขาวจำนวนพันปี

อย่างไรก็ดี ตำราชีววิทยานี้ แจ้งให้ทราบเรื่องคนต้นในระยะกาล หรือยุค ๔๕ ล้านปี แม้ที่เขียนกันใหม่ก็อาศัยหลักฐานนี้พิสูจน์กันมา และเล่าสายต้นเจริญมา ๑๖ ล้านปี ถึงกาล ๑ ล้านปีในรอบพันล้านปีที่ ๕ นี้ ซึ่งเกินมาได้ ๔ ร้อยล้านปีนี้ จึงเป็นยุคคนแผน ซึ่งผ่านกาลพุทธันดรที่ ๓ ไม่ได้กะกาลว่าเปลี่ยนที่เป็นยุคมิคสัญญีนั้นเมื่อไร กะ ๆ เอาก็คงระยะกาลนี้ คือรอบกาลกึ่งปลายพันล้านปีที่ ๕ คือ ๕๐๐ ล้านปีร่วมเข้ากับ ๕๐๐ ล้านปี จึงเป็นพันล้านปีที่ ๕ และในรอบ ๑๐๐ ล้านปีนี้เป็นยุคคนแผน ซึ่งเริ่มมาเมื่อ ๔๕ ล้านปี และเข้าขั้นคนมีสมองหรือสติปัญญาเมื่อ ๑๖ ล้านปี เป็นคนสมบูรณ์เมื่อ ๑ ล้านปีนี้ตามฝรั่งว่าก็พอไปกันได้ หลักฐานก็คือพบคนหินอายุ ๔๕ ล้านปีที่เอธิโอเปีย และที่จาโคบีมี

อายุ ๑ ล้าน ๘ แสนปี ซึ่งรู้จักใช้หินหรือเครื่องหินเก่ามาถึง ๖ แสนปี ซึ่งเริ่มรู้จักเลาะแล่ง ขัดกันบ้างตลอดมาอีก ๓ แสน ๕ หมื่นปี เครื่องหินเก่าที่พบในไทยให้อายุเพียง ๕ แสนปี เช่น ขวานหิน ซึ่งพบที่กาญจนบุรีและสระบุรีได้ก้อนหินกลมขัดแบบลูกกระสุนหรือลูกเหวี่ยง รอบก้อนก็เหมือนกับที่จาโคบีแมน ต่างกันเพียงไม่มีรูเจาะตรงกลางเท่านั้น ถ้าเลื่อนขึ้นไปถึง ๑,๘๐๐,๐๐๐ ก็คงได้

มาถึง ๕ หมื่นปี ถึงอายุหินขัด เช่น ขวานหินคม หินน้ำผึ้ง เฉพาะขวานหินน้ำผึ้งว่าพบแห่งเดียวในไทย และลูกปัดหินสีต่าง ๆ เมื่อดูแล้วก็เป็นมรกตบ้าง บุศราคำบ้าง เพทหรือเพทายไทยบ้าง หรือเป็นเพชรก็ได้ นิล ไพลิน ทับทิม โกเมร มุกดา และไพฑูรย ซึ่งขัดได้เรียบกระทั่งเป็นเงาประกายแสง ที่ประหลาดก็คือ ขึ้นรูปต่าง ๆ ได้ และเจาะได้แม้เม็ดเล็ก ๆ ขนาดถั่วเขียวยังเจาะได้ เอากันว่าที่ขัดหรือทำหยาบ ๆ อายุ ๕๐,๐๐๐ ปี ที่ทำเรียบร้อย มีอายุ ๑๐,๐๐๐ ปี พอเหมาะกับที่ไทยว่า อายุหินใหม่หรือหินขัดประมาณ ๑๓,๐๐๐ ปี แต่ฝรั่งเขาว่า ๕ หมื่นปีเมื่อลงมาขนาดนี้ ก็ถึงอายุเครื่องดินเผาที่พบ ณ ถ้ำผีแมนว่า มีอายุ ๑๑,๑๕๐ และที่บ้านเชียงว่ามีอายุ ๖,๘๕๔ ปี และว่ามีทองแดงหรือสำริดด้วย จึงเป็นชื่อแผน หรือคนแผน คือเจริญแล้ว ซึ่งเป็นอยู่มาถึงหมื่นปี และ ๘,๐๐๐ ปี ซึ่งติดต่อกับแมน หรือ "เมืองแมน"

------*------

๑๕ **ชั้นดิน** ไทยเรียกโลกว่าดิน คนหรือมนุษย์ก็อยู่กับดิน แต่ไทยเราจัดคนอยู่ชั้นกลาง หรือตรงกลางหรือ ๐ ศูนย์กลาง ซึ่งจะไปเป็นผีฟ้าเทวดาก็ได้ หรือจะไปเป็นผีต่าง ๆ ถึงผีนรกก็ได้ ในทางพระพุทธศาสนา จัดคนเข้าในสุคติภูมิ และถ้าท่านที่มีชาติฐานะสูงยังจัดเป็นสมมติเทพสวรรค์ แม้ไทยก็ยังตั้งคนเป็นผีฟ้า (จ้าวฟ้า) ก็มี เฉพาะในความหมายของ ๑๕ ชั้นดิน ถ้าเป็นคนก็หมายถึงคนตายแล้ว จึงเรียกว่า "ผี" คือศพ ยังหมายถึงคนที่ไม่นุ่งห่มผ้าก็เรียกกันว่าผี เช่นผีตองเหลือง ผีตาขาว (คือฝรั่งชายหญิงที่เปลือยแม้จีนก็ยังเรียกว่า อั้งม่อกุ๊ย ผีผมแดง) และการจัดชั้นนี้ นับจากชั้น ๐ คือ จากคนลงไป ถ้ารวมชั้นลงด้วยจะเป็น ๑๖ จึงรวมได้ ๑๒

ชั้น ๐ หล้าแหล่งไทย คือโลกหรือโลกธาตุ ตำราโหราศาสตร์ไทยได้ลงตัวเหตุเป็น ๐ คือ อวิชชา ซึ่งแปลว่าไม่รู้เป็นเหตุ อันได้แก่พลังธรรมชาติที่มีอยู่ ซึ่งมีชื่อว่าภวังค แปลว่าองค-หน่วยที่มี เช่นพลังประสาทแห่งดิน เคลื่อนแห่งลม ผลึกรวมและซึมซาบแห่งน้ำ เผาไหม้แห่งไฟ มีว่างแห่งอาย (อากาศ) พลังรู้แห่งชีวิตและใจ อันเป็นสรรพธาตุ สรรพชีพ สรรพชีพวิญญาณ ซึ่งพร้อมกันเป็นโลกอยู่นี้ หมุนเคลื่อนไปเช่นหัวใจที่กำลังเต้นสูบฉีดเลือดเป็นต้น ที่ลงเป็นชั้น ๐ นี้ ก็หมายเอาเป็นตัวเหตุ และก็ได้เป็นผลปรากฏเป็นเหืองเห็นกันอยู่ จึงปรากฏเป็นรูป ๐ คือวงกลมหรือศูนย์กลางตามข้อนับของไทย นับจาก ๑ เป็นต้น แต่ได้ทำ ๐ ไปลงไว้ที่สิบ ๑๐ จะอยู่ระหว่าง ๙ กับ ๑๑ คือจำนวนก่อน ๑๑ อันเป็นช่วงต้น ๑๐ คือก่อน ๑ นั่นเอง เหตุนี้ การลงชั้น ๐ หมายถึงโลกนี้ จึงเป็นเหืองเห็น (เหตุผล) จะกล่าวเฉพาะคนคือชาวโลกเท่านั้น คราวแรกไทยเราก็คงมีผู้หญิง ผู้ชาย ผู้ใหญ่ เด็ก ต่อมามีมากขึ้นก็จัดเป็นขุนผู้นำ ผู้ปกครอง ขอม คือที่ปรึกษา ครูอาจารย์ ชาวค้า ชาวทำ เมื่อรู้จักกันมากขึ้นกระทั่งเป็นชาวโลก จึงจัดกันตามผิวคือ คนดำ คนขาว คนแดง คนเหลือง แยกเป็นหัวหน้าและรอง เป็นฝ่ายปกครอง ฝ่ายทหาร ฝ่ายพลเรือน ฝ่ายค้า ฝ่ายสร้าง ฝ่ายทำหรือผลิตตามระบบไทย คือชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คนไทยชัดเจนรวมเป็นชาวโลกด้วยชาติหนึ่งแล้ว เป็นอยู่มาในศูนย์กลาง ซึ่งเป็นชั้น ๐ ก่อน ๑ หรือ ๑๑ นั้น

ชั้น ๑ ผีคน คนตายที่เป็นผี หรือศพเน่าแล้วมีกลิ่นเหม็นเน่า ตลอดถึงสัตว์ต่าง ๆ คนไม่นุ่งห่มผ้า เช่นผีตองเหลือง เพราะไม่ค่อยอาบน้ำ จึงมีกลิ่นเหม็นสาบ ปอบสังคมคือ พวกเที่ยวหลอก เที่ยวลักพวกนี้มีกลิ่นหอมตามที่แต่งอย่างคน แต่เหม็นโดยการกระทำ (บาปเกียรติ) พวกอัปษร ผีรัก (ทั้งนายและนาง) ชายที่แต่งตัวแบบพระเอกเที่ยวหลอกหญิงทั้งปลิ้นปล้อนและเอาไปขาย หญิงประ-พฤติตนบำเรอกามคุณ เวลาที่เรียกว่าผีซาตาน และยังหมายถึงยาเสพติด เช่น เฮโรอีน อันแปลว่านางเอก พวกนี้มีกลิ่นธรรมชาติ หืนเอียนยิ่งปนน้ำปรุง หรือกลิ่นยาประสมเข้าแล้ว ก็หืนคลุ้ง

ชั้น ๒ เบื้อ เปรี้ยว ส่ำ (สัตว์ดิรัจฉาน) เบื้อว่าเป็นคนเล็ก ไม่มีลูกสบ้า อาศัยอยู่ในถ้ำลึก ๆ ที่เพชรบุรีเรียกเปรี้ยว ยังมีถ้ำเปรี้ยวอยู่ที่หน้าเขาหลวง ท่านพระครูพิศิษฐ์ฯ เล่าว่าเคยลงไป เห็นแต่รอยตีคนเล็กบ้าง ใหญ่บ้าง เรียกกันว่า "เปรี้ยว" "เบื้อ" มีคนเคยพบเห็นกันมาในกาลก่อนว่า รูปร่างเป็นคนมีขนบาง ผู้หญิงมีเต้านมเหมือนคน ที่พนมรุ้งมีปราสาท พระอาจารย์จรัสวัดสัมพันธวงศ์เล่าว่า บ้านเกิดอยู่ ณ บริเวณทิศตะวันตกของภูเขา เคยเห็นเดินออกมาจากถ้ำเขาใหญ่เป็นแถวขึ้นไปไหว้พระธาตุที่พนมรุ้งนั้นเรียกกันว่า "เบื้อ" อาจเป็นพวกเดียวกับพวกเมืองลับแล คือ พวกเซมัง หรือเซียม และพวกเงาะหรือซาไก สากอ และพวกลิงหรือลิงคน ที่มีชื่อว่า วานร (สัตว์) เหมือนคน เช่น หนุมาน และซึงง่อคง กินนร (คนอะไร) พวกนี้ที่ทำรูปกันไว้ รูปเพศเหมือนคน แต่มีปีกและตีนเป็นนก พวง คือ นาค (คนเปลือย) คนเผ่านาคอยู่ตามภูเขาและทะเล แต่พวกนี้ทางพระพุทธศาสนาถือเป็นอมนุษย์ คือไม่ใช่คน จึงห้ามบวชและพวกสัตว์ในวรรณคดีมีมาก เช่น คชสีห์ คือสมเสร็จของไทย นี่คือ พวกส่ำ หรือประสม สิงหสา คือ สิงห์ หรือ สีห อันแปลออกเป็นชื่อไทยว่า "สา" เช่น จิตใจ วิถีทาง ภูตผีรูปร่าง จึงเป็นชื่อไทยว่า สิงห์สาราสัตว์ เป็นความว่าสิงห์สารา (คนสัตว์) สัตว์ดิรัจฉาน พวกสิงห์สาราสัตว์ทั้งหมดนี้มีกลิ่นต่าง ๆ กัน

กาลเวลาแห่งประวัติศาสตร์, วัฒนธรรม, โบราณคดี,[๑] วิทยา

ตามที่ฝรั่งเขียนไว้ เขาว่าคนคือมนุษยชาติเกิดหลังสุด แร่ธาตุพืชพรรณทั้งหลายซึ่งมีความเป็นมาผิดจากทางตะวันออก จะเอาแผ่นดินโลกปัจจุบันขึ้นเรียงก่อน และใช้ตามฝรั่ง คำชื่อว่า ยุคหินและซากหินนั้น ไทยรู้จักดีอยู่แล้ว จึงตั้งชื่อไทยใช้กันมาตั้งแต่มีคำไทยเกิดขึ้นแล้ว

๑. **ยุคหินใหม่ขัดเรียบคม (สมัยเมืองแมน)** เป็นระยะกาลที่รู้จักใช้แร่ธาตุ จึงเป็นยุคทองแดง, ทองเหลือง, เหล็ก ฯลฯ แม้หินก็รู้จักเลาะ ขัด ฝนเป็นคม ตกแต่งเป็นของใช้ กับทั้งหลอมหล่อแร่ธาตุประดิษฐ์สร้างเป็นเครื่องใช้ เป็นเครื่องมือใช้ฟัน ตัด เจาะ เฉือน ขว้าง ยิง สู้ ฯลฯ ได้เรียกว่าสมัยอายุ เอนีโอลิธิค (Eneolitric Ages) เป็น กาลปลายอายุสมัยใหม่ หรือสมัยกาลที่ทำขัดเกลาได้ ซึ่งชื่อว่า นีโอลิธิค ตั้งแต่กาล ๓,๕๐๐ ปีขึ้นไป ถึง ๖,๐๐๐ ปี ทางของตะวันออกถึง ๑๐,๐๐๐ ปีกว่า

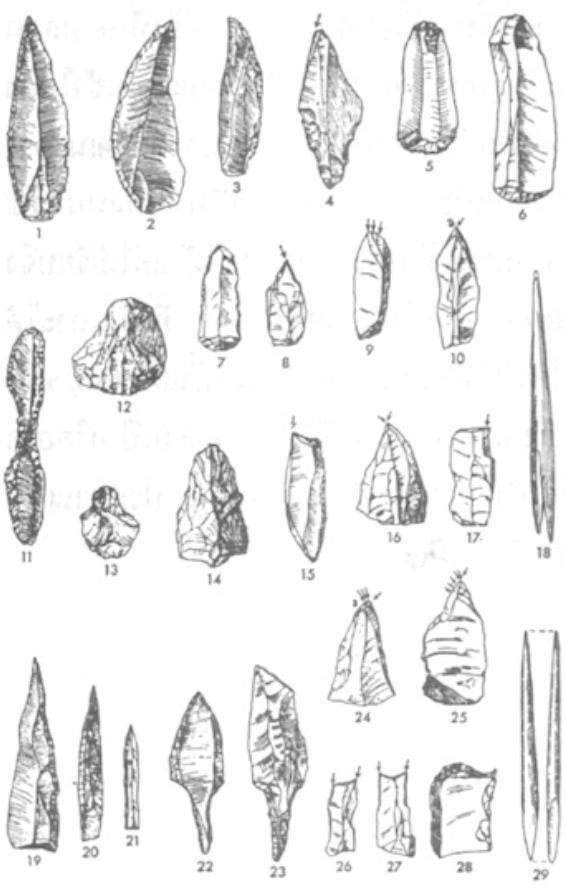

รูปเครื่องหินเก่า ยุคต้นเริ่มเป็น ๑ นั้น ถ้าสังเกตจะเห็นรู้จักขัดเรียบแหลม ทำวงโค้งได้

รูปเครื่องหินเก่า ยุคต้นเริ่มเป็นกลางนั้นจะเห็นเลาะขัดหยาบกว่า แต่ทำวงโค้งได้

รูปเครื่องหินเก่า ยุคต้นเริ่มเป็นต่ำนั้น จะเห็นเลาะได้ไม่มีรอยขัด ที่ยอดแหลมจะไม่มีวงโค้ง

๒. **ยุคหินใหม่ขึ้นรูปได้ (สมัยเมืองแผน)** เป็นระยะกาลที่รู้จักขัดหินให้เกลี้ยงเกลาเป็นคมได้ รู้จักเจาะตกแต่งเป็นรูป ประดิษฐ์ทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ได้เป็นสมัยหินใหม่ (New Stone) อันมีชื่อว่า นีโอลิธิค (Neolithic) ว่าตั้งแต่กาล ๕,๐๐๐ ปีขึ้นไป และว่า ตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ ปีขึ้นไปถึง ๕๐,๐๐๐ ปี

๓. **ยุคหินกลาง (สมัยเทียนฟ้า)** เป็นระยะกาลที่รวมกันเป็นหมู่ เป็นกลุ่ม เป็นเผ่าพวกฟ้องรู้จักเลาะหิน รู้จักทำของใช้ได้บ้างอย่างหยาบ ๆ รู้ใช้ไฟทำของสุกได้บ้าง ที่เรียกว่า สมัยหินเก่าปลาย หินเก่าปลายนี้ ชื่อว่า เมโซลิธิค (Mesolithic) ว่าตั้งแต่กาล ๓๐,๐๐๐ ปีขึ้นไปบ้าง ตั้งแต่ ๖๐,๐๐๐ ปีขึ้นไปถึง ๑๐๐,๐๐๐ ปีบ้าง

๔. **ยุคหินเก่าต้นเริ่มเป็น** คือ ยุคหินเก่าแท้เป็นระยะกาลเริ่มมีความคิด เช่น ทุบ เลาะ หิน ได้ เริ่มรวมเป็นหมู่ เป็นกลุ่มเคลื่อนย้ายไป ระยะต้นเริ่มเป็นนี้ ชื่อว่า ปาเลโอลิธิค (Paleolithic) ว่าตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ ปีขึ้นไปถึง ๕๐๐,๐๐๐ ปี และถึง ๑,๐๐๐,๐๐๐ ปี เมื่อพบจาโคบีแมนแล้วก็เพิ่มขึ้นเป็น ๑,๘๐๐,๐๐๐ ปี จึงเป็นตัวเลข ๒,๐๐๐,๐๐๐ ปี เรียกว่า ปาเลโอลิธิค อันเป็นสมัย ยุคน้ำแข็ง (Glaciation) ยุคนี้ ตามหนังสือเก่า-เรียกว่า ปลิโอซีน (Pliocene) ตามหนังสือรุ่นใหม่เรียกว่า ปลิสโตซีน (Pliestocene) กำหนดว่า ยุคเริ่มเป็น-เป็นต้นเมื่อ ๒ ล้านปีมาแล้ว ก่อนจากนั้นขึ้นไปถึง ๑๕ ล้านปี ว่ายังเป็น "ลิง" หรือคนลิงยังมีสมองไม่แจ่มในพอที่จะรู้ทำอะไรมากไปกว่า กิน นอน เสพกาม ต่อสู้กัดกัน

---

๑. *Man, culture, and socient Ancient ใช้ศัพท์ชื่อว่า โบราณคดี เวลานี้มีความรู้เป็นมาตรากาลเวลาหรืออายุแท้จึงใช้ว่า โบราณคดีวิทยา แปลว่า รู้เรื่องที่มีในโบราณ หรือวิทยาโบราณคดี*

(๓.๒) ยุคหินเก่าปลายต้นเริ่มเป็นบน[๑] นั้น จาก Upper Paleolithic เป็นยุคที่มีความเจริญสืบเนื่องมา เป็นกาลพ้นยุคน้ำแข็งที่ ๔ เป็นยุคอบอุ่นขึ้นมาก ก็คือยุคสมัยหินเก่าปลายที่รู้จักเลาะ ขุด ถางหิน ทำหินแหลมเป็นเครื่องเจาะได้ ดูรูปที่พิมพ์มานั้น วิ่งมีกาลเวลาตั้งแต่ ๖๐,๐๐๐ ปี ถึง ๕๐๐,๐๐๐ ปี ที่กล่าวชื่อมาแล้วว่า เมโซลิธิค ปลายนั้น

(๑) ยุคต้นเริ่มเป็นกลาง[๒] นั้น จาก Middle paleolithic เป็นยุคสมัยรุ่งเจริญมากขึ้นกว่าเก่าเป็นกาลยุคน้ำแข็งที่ ๔ ดูรูปเส้นผังที่ทำไว้ ได้แก่ยุคหินเก่า หรือสมัยยุคหินแลาะนั้นเอง แต่ยังทำเครื่องใช้ให้เรียบแหลมคมไม่ได้ ทำได้เพียงหยาบ ๆ ซึ่งเป็นยุคเริ่มกลางได้คาบเกี่ยวเข้าไปในยุคต่ำ มีกาลเวลาตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ ปีขึ้นไปถึง ๑,๐๐๐,๐๐๐ ปี

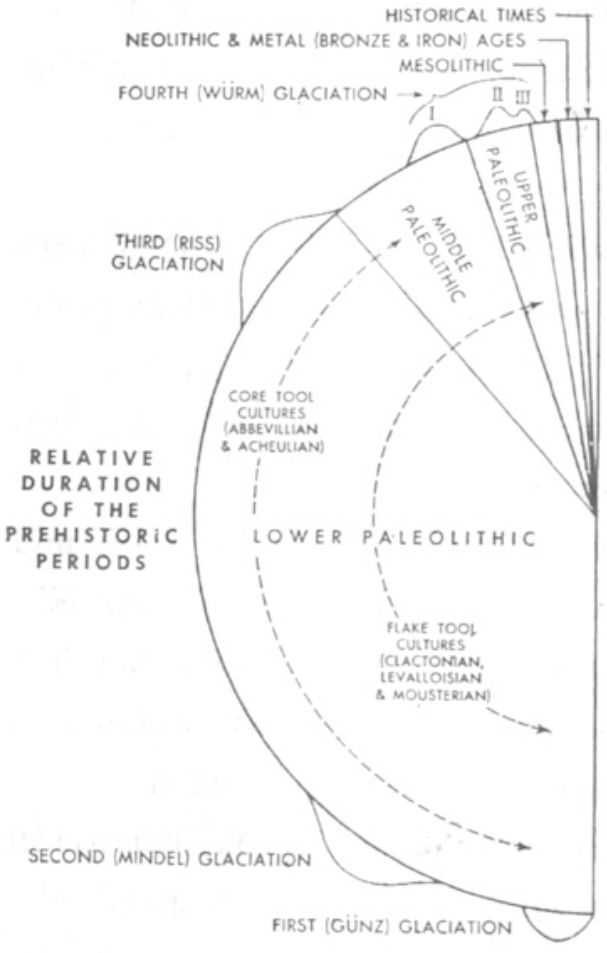

๓. ยุคหินเก่าลึกสุดต้นเริ่มเป็นต่ำ นั้นจาก Lower Paleolithic อันเป็นยุคตั้งต้นเริ่มรุ่งขึ้น เจริญเป็นกาลยุคน้ำแข็งที่ ๓ ตลอดไปถึงยุคน้ำแข็งที่ ๒ อันเป็นยุคเริ่มมีความคิดรู้ขึ้น และพาดเข้าไปถึงยุคน้ำแข็งที่ ๑ ก้นสุดดึกดำนั้น ถึงกระนั้น ก็เป็นแกนองค์วิวัฒนาการอันเกี่ยวเนื่องระหว่างก่อนยุคสมัยประวัติศาสตร์ เป็นดัชนีแผนวิวัฒนาการส่องให้รู้ ก็คือยุคหินเก่าที่รู้จักเลาะ-ทำแหลมได้ แต่ไม่เรียบจึงเห็นได้ว่าหยาบกว่า เป็นยุคกลางล้ำเข้าก็ยุคหินเก่า ที่รู้จักเลาะได้ แต่ยังทำวงโค้งหรือเจียนโค้งไม่ได้ ยุคนี้มีอายุกาลเวลาตั้งแต่ ๘๐๐,๐๐๐ ถึง ๑,๐๐๐,๐๐๐ ปี และถึง ๑,๘๐๐,๐๐๐ ปี หรือ ๒ ล้านปี หรืออาจมากเกินกว่า ๓ ล้านปีขึ้นไป กระทั่งเป็นอนันตกาล ประมาณ ๗ แสนล้านปี เท่าอายุดวงตะวันเป็นอย่างต่ำ

แมน = ไทย

เมืองแมน คนไทยแมน กับ เมืองแผน คนแผน ก็คืออันเดียวกันเปลี่ยนเพียงชื่อเท่านั้น เท่าที่เปลี่ยนนี้ดี เพราะทำให้กำหนดกาลเวลาได้ และชื่อยังคงอยู่ในคำไทย จึงเป็นหลักฐานว่ามีอยู่แล้ว กับมีชื่อคำไทยอยู่มาถึงปัจจุบัน และมีไปตลอดที่คนไทยไปมีอยู่ ในระยะกาลสมัยเมืองแผนคือ หมื่นปีมาถึง ๘ พันปีก่อนนั้น นับว่าไกลจากกาลนี้อยู่ อาจเลือนลางมาจากยุคมิคสัญญีเปลี่ยนพุทธันดรที่ ๓ เริ่มพุทธันดรที่ ๔ และเหมือนกันตลอดโลก ถ้าขืนพูดว่าเจริญมาก่อนหมื่นปี จะคัดค้านกับคำฝรั่ง ทั้งจะไม่เป็นที่น่าเชื่อถือตลอดไป ในที่นี้ก็ขอกล่าวว่าเมืองไทยนี้เจริญมาก่อนหมื่นปี เข้าระยะกาลคิดทำประดิษฐต่าง ๆ เมื่อก่อนหมื่นปีมาแล้ว ตอนนั้น ยังคิดหนังสือไม่ได้ จึงไม่มีการบันทึกหรือเขียนกันไว้ เมื่อเข้าบันทึกหรือจารึกนั้นก็เมื่อ ๘ พันปีมาแล้วจึงเรียงตามบันทึก แต่ใช้สำนวนปัจจุบัน ทั้งคำชื่อเมืองแมนนี้ บัดนี้ ไทยรู้จักกันว่าสวรรค์ชั้นฟ้า

สมัยเมืองแมน

ขุนอินเขาเขียว ขุนนางกวักทองมา เริ่มเจริญเมื่อ ๘,๐๐๐ ปี

๑. ขุนอินเขาเขียว ๒. นางกวักทองมา ๓. รูปผู้หญิงดินเผา (คูบัว) ได้ที่เขาเขียว ราชบุรี ทั้งคู่ช่างทำส่วนสั้น อันเป็นส่วนสมัยสุวัณณภูมิ จะเห็นว่ามีสร้อยสะพาย ส่วนรูปผู้หญิงที่คูบัวนั้นมีสร้อยสะพายเหมือนกันและนางกวักนี้เป็นหญิงไทยที่มีรูปเคารพมากที่สุด

ขุนอินเขาเขียว กับ **ขุนหญิงกวักทองมา** เมื่อเกิดมาแล้วและได้กัน รักกันอยู่ร่วมกันมีลูกชายหญิงถึง ๒๐ คน ได้ใช้ชื่อลูกตั้งเป็นชื่อ ปี, เดือน, วัน กับได้ตั้งชื่อ เมืองแมน และได้สร้างให้ไทยมีสิ่งของไทยอีกมาก ซึ่งก็รวมเป็นคู่กับขุนหญิงกวักทองมาตลอดกาลมา จึงขึ้นเป็นที่เคารพคู่กันเมื่อสร้างเป็นรูปเคารพก็สร้างคู่กัน ครั้นขึ้นเป็นที่-พระอินหรือว่าตายไปเกิดเป็นต้นผี-พระอินสรวงสวรรค์แล้ว ได้เห็นเป็นรูปเดียวมาก ทั้งได้ไปพ้องกับ-พระอินทรสักกเทวานิมนทและพระอิศวรอีกด้วยและจึงไม่ปรากฏในระบบชื่อไทย หรือเป็นคนไทย พระอินคนไทย หรือขุนอินไทยที่ได้ขึ้นถึงฐานันดรศักดิ์เป็น-พระอินทรเทวราชแล้ว ได้มีชื่อว่าพระอินทราธิราช หรือพระสยามเทวาธิราชหรือพระไทยเทวาธิราช ต่างก็มีชื่อเป็นชมพูทวีป-อินเดียไปแล้ว ที่เป็นไทยมีชื่อในจารึกสุโขทัยว่า **"พระทรงเมือง"** มีคำระลึกถึงถือเป็นมนต์ขลังศักดิ์-สิทธิ์ประจำมาได้ฟังผู้ใหญ่สอนจำได้เป็นบางคำได้เรียงขึ้นใหม่ตามเค้ามนต์นางกวักว่า *"โอม-โอ พ่อขุนพระอินเขาเขียว ทรงเรี่ยวแรงแผลงโผนแผ้วพร้อมเพร้วพันตาแจ่มกระจ่าง ข่ามขลังฉมวกแก้วห้ายอด กำจัดตลอดรอดร้ายระรานบารนี มีพระยอดมิ่งขวัญคู่พระศรีศักดิ์พระนางกวักทองมา ขอทรงประทานล่ำทำไร่สวนนาข้าวกร้าค้าขายดีมีลาภผล-ทุกหนแห่งถิ่นที่ขอให้เจริญศรีมีลาภผล ดลดาลโฉลกโชคชน-พลเดชฤทธิ์สิทธิศักดิ์อัครยศรสระรื่นชื่นใจชายหญิงทุกถ้วนหน้า*

สาระพัดผลรับทรัพย์สิน ขอพระอินช่วยลูกปลูกปั้นสรรเจริญขอเชิญคุ้มครองป้องกันสรรพภัยทุกสถานกาลเวลาทุกทิศานุทิศ เป็นกรรมสิทธิ์แก่ลูกทุกเมื่อ-เทอญ" ในความรู้จักของชาวพื้นเมืองไทย มีคำมนต์หรือคำขอเป็นประจำว่า **"จ้าวพระคู๊ณ ขุนพระอินช่วยลูกด้วย"** พระพุทธรูป หรือพระสงฆ์มักออกว่า **"หลวงพ่อ-ช่วยลูกด้วย"**

ส่วนนางกวัก หรือ กวักทองมานั้น มีรูปเคารพมากอยู่แล้ว และรูปนั้นมักทำเป็นมือขวากวัก มือซ้ายถือถุงเงินทอง ถือเป็นจ้าวแม่ทรัพย์สินเงินทอง จึงนิยมสร้างกันมาก นอกจากนี้ยังยกเป็นจ้าวแม่ค้าขายกระทั่งมีมนต์นางกวักว่า *"โอม-ปู่จ้าวเขาเขียว มีลูกคนเดียวชื่อนางกวักหญิงเห็น หญิงรัก ชายเห็นชายทักทุกถ้วนหน้า โอมมะพลับพลา จะไปค้าเมืองแมนให้ได้แสนคะนานทอง นึกเงินให้ได้เงินมากอง นึกทองให้ได้ทองมาเป็นหาบ วันนี้ให้มีลาภ สามเดือนกลับมาเรือนให้ได้เป็นเศรษฐี สามปีให้ได้ค้าตะเภาทอง โอมปู่จ้าวเขาเขียว ยกให้แก่ลูกคนเดียวเป็นกรรมสิทธิ์"* ฉะนี้ จ้าวแม่นางกวักจึงเป็นทั้งต้น และ จ้าวผู้ประสิทธิ์ประสาทอาชีพ ทรัพย์สิน ค้าขายขึ้นเป็นจ้าวแม่ผีผู้ศักดิ์สิทธิ์ จึงสร้างรูปเคารพเป็นเครื่องเคารพนับถือบูชา สักการะระลึกถึงตลอดมากระทั่งบัดนี้ นางกวักจึงขึ้นชื่อลือเรื่องอยู่ในหมู่คนทั่วไป

ในพระนิพนธ์ตำรา สมเด็จเจ้าฟ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงไว้ว่าพระอินทร ทรงรูปงาม ผิวอินทนิล ทรงกิรีฏมกุฎ คือ รัดเกล้ายอดชั้น หัตถขวามือ-วชิราวุธ คือ ฉมวกแก้ว ๕ ยอด หัตถซ้ายประคอง-อินทราณี หรือศจี เป็นคู่พระศักดิ ประทับ ณ สิงหาสนบ้าง ประทับทรงช้างไอราพต มีสี่งางอกอยู่ข้างละคู่บ้าง ก็และ คู่พระศักดิ คือพระภรรยาเจ้า นั้น ทรงพระรูปงามยวลใจผิวเป็นสีทอง มือหนึ่งถือ-สันตานมัญชรีเป็นดอกไม้สวรรค์กัลปพฤกษ์นึกอะไรก็ได้สมหวังมีห้าอย่าง

------ * ------

ชั้น ๓ ผีพราย จำพวกผี กะ คือ กะสือ กะหัง และ ปอบ พวกนี้ว่าเป็นคน มีชาติกำเนิดเป็นคน แต่มีพลการอำนาจถอดออกเป็นดวงวิญญาณหรือดวงแสง ไปเที่ยวหากินของสกปรกเช่นอุจจาระ เคยเห็นก็เป็นคน ๆ ที่เป็นดวง ก็คือดวงไฟสีแดงประสมเขียว เคลื่อนวูบยาวบ้างแล้วสว่างวูบอีก เห็นระยะไกลจึงไม่ทราบว่าเป็นอะไร ชายเรียกกะหัง หญิงเรียกกะสือ ปอบทั้งหญิงและชายเรียกชื่ออย่างเดียวกัน ผีกะและปอบเหล่านี้หมายเอาพวกชั่วร้าย ซึ่งเดี๋ยวนี้เรียกพ่อมด แม่มด ทั้งผีกะและปอบที่ดี อยู่ในชื่อว่าอารักษ์หรือผีคุ้ม เป็นผีดี มีศีลธรรม ช่วยป้องกันรักษาป่วยไข้และบอกยาให้ ที่เรียกว่ายาผีบอก ก็มีชื่อเรียกอย่างเดียวกันนี้ ฉะนี้ ผีเสีย ๆ จึงทำชื่อผีดี ๆ เสียไปแล้ว และผีพรายนี้ ยังหมายไปถึงพรายต่าง ๆ ที่ชั่วร้าย เช่น พรายน้ำ ตลอดถึง ปลาช่อนงูเห่า ปลาไหลไฟฟ้า หงพราย ฉะโมง โขมด พวกนี้มีกลิ่นเหม็น ผีกะ ผีปอบ เหม็นเหมือนอุจจาระเน่า พรายต่าง ๆ กลิ่นเหม็นแบบศพ

ชั้น ๔ ผีเปรต เปรตแปลว่าผู้ละไปแล้ว แต่ภาษาไทยเรารู้กันว่าผู้อดอยาก เปรตนี้ ว่าเดิมเป็นคนกระทำกรรมคือตระหนี่ กินของสงฆ์ ตายไปแล้วเกิดเป็นวิญญาณรูป หรือเป็นร่างสาง คือ ผีเปรตผอมสูงใหญ่ต้องอดอยากเพราะผลตระหนี่ และกินของที่เขาไม่อนุญาต บางพวกทำบุญทำบาปคู่กัน เช่นตระบัดของวัดของรัฐ หรือของหลวง ของพ่อแม่ เอาไปทำดีบ้าง เช่น สร้างสาธารณะประโยชน์ ตายไปแล้วคราวเสวยผลบาป เกิดเป็นเปรตต้องอดอยาก เมื่อถึงคราวเสวยผลบุญเกิดเป็นเทพในวิมาน อย่างนี้เรียกเวมาณิกเปรต ยังมีอีกมากถ้าต้องการรู้ ดูในเปตวัตถุ เฉพาะเปรตไทย มักมีแต่พวกตระหนี่อดอยาก เที่ยวร้องขอส่วนบุญ เล่ากันว่า รูปร่างผอมสูง มักมีแต่โครงกระดูก สูงเท่าต้นตาลโตนด มีแสงเรืองขาวราง ๆ ให้มองเห็น ร้องเสียงแหลมเย็นยาว ถึงกับมีชื่อไทยว่าร้องเสียงเปรต พวกนี้มีกลิ่นคาวจัด หรือเหม็นซากโขลง

ชั้น ๕ ผีร้าย อันได้แก่ผีผู้ประสงค์ร้าย มีการจองเวรกัน คือ จ้าวเวรนายกรรม จ้าวบุญนายทุน จ้าวพระเดชนายพระคุณ และสิงห์สาราสัตว์ผู้มีเวรต่อกันทั่วไป อย่างผู้ฆ่าวัวควายมาก ๆ เวลาใกล้ตายมักเห็นวัวควายมาขวิด ตลอดถึงผีที่เข้ามากินคน มีหญิงวัยสาวมาเล่าว่าไม่ได้นอนหลับสนิทมา ๓ ปีแล้ว แม้ง่วงพอเคลิ้มต้องมีผีมาปล้ำจึงไม่ยอมหลับ เมื่อก่อนเคยได้ร่วมรักกับสามีเพียงจดทะเบียน เขาประสบภัยร้ายได้ค่าทดแทนมาก จึงต้องประสบฝันพิสดารเช่นนั้นตลอดมา แม้แพทย์ยังแนะนำให้ใส่เลือด คือ นายนั้นเป็นจ้าวเวรกล้าสร้างความรักเป็นจ้าวนายกรรม ได้กระทำรักร่วมกัน เป็นจ้าวบุญที่มีสุขร่วมกัน เป็นจ้าวนายทุนเพราะได้สิ้นชีวิตเป็นจ้าวนายพระเดชที่มีอำนาจรักษาความรักไว้ได้ เป็นจ้าวนายพระคุณด้วยความดีที่ผูกพันกันไว้จึงได้โอกาสกระทำกรรมนั้น ๆ ได้ เพราะมีเวลาอยู่ร่วมกันน้อย จึงมีผลอำนวยให้มีโอกาสได้ใช้สมาธิธรรมขจัดออกไปได้ พวกนี้มีกลิ่นต่างกัน

ชั้น ๖ ผีบอง พวกนี้มีรูปร่างแบบเดียวกับคน ที่เป็นสัตว์ก็เป็นสัตว์นั้น ๆ แต่มักผิดปกติ คือมีดอก เช่นตกกระ มีลาย เช่นลายเกลื้อนกลาก มีปุ่ม เช่นหูดใหญ่ ๆ บวมอูม บางทีมีแผลเช่นแผลเรื้อรัง บางทีมีอวัยวะคดโก่ง เช่น คางบิด เครื่องนุ่งห่มมักขาด ๆ วิ่น ๆ และมัวหมอง ผีบองเป็นพวกที่มีบาปไม่ถึงนรก มีบุญไม่ถึงสวรรค์ หรือมีบุญน้อย ไม่พอจะมาเป็นมนุษย์ มีความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้น

ขุนอิน พระอินทร

พระรูปนี้ กระทำให้ชัดขึ้นจากภาพฝีพระหัตถ์สม-เด็จฯ ทรงรัดเกล้ายอดช่อชั้น ถือฉมวกแก้ว ๕ ยอด คือ วชิราวุธ ขอช้าง ประทับช้างไอราพตงาคู่ ได้เลื่อนเป็นพระอินทรเทวราชของชมพูทวีป และ ได้ลดฐานันดรศักดิ์เป็นโลกปาลกเทพทิศตะวันออก แต่เครื่องแต่ง, หน้าตา, ลายเขียนเป็นไทย และ มีในเมืองไทยจึงว่าเป็นขุนพระอินไทย มีพระนามไทยว่าพระสยามเทวาธิราชเจ้า หรือพระ-ไทยเทวาธิราชเจ้าได้ปรากฏในสมัยนี้

พระศรีอุมาไทย พระนางกวัก
พระอินทราณี หรือ ศจี

พระรูปนี้ กระทำขึ้นจากภาพลายรดน้ำอันเป็นรูปนางแก้ว สตรีรัตน หรืออิตถีรัตน ได้ประยุกต์เป็นศิลปปัจจุบันบ้าง มือถือช่อดอกไม้ เป็นลักษณะเดียวกับอินทราณี ก็ถือดอกกัลปพฤกษ หรือกามพฤกษนึกอะไรก็ได้ ทั้งรัดเกล้ายอด และ หน้า กับ พุ่มทรวงทิพ มีลักษณะงามยวนใจ จึงนำมาเป็นคู่พระศักดิ์ ทั้งเครื่อง แต่ง หน้า ตา กับทั้งแบบศิลป และ ช่าง ก็เป็นไทยตลอด จึงถือว่าเป็นของไทย

ด้วยกัน พระอินทร และ พระอินทราณี ทรงเป็นโลกปาลกเทพเทวีผู้ปกครองโลกประจำทิศตะวันออกมีคุณธรรมว่า อนุรกฺขติ แปลว่า ตามรักษา ช่วงเหลือ ฉะนี้ จึงนิยมกล่าวขอให้ช่วยในเวลามีภัยในพระพุทธศาสนา-มีชื่อ และ คุณสมบัติมาก ย่อได้อย่างนี้

สหสฺสเนตฺโต เทวินฺโท
อสูรชโย มเหสกฺโข
ทรงมีพันเนตร พระอินจอมเทพ
ทรงชนะอสูร ทรงพระสักขใหญ่

เทวรชฺชสิรินฺธโร
วชฺราวุโธ สุชมฺปติ
ทรงไว้ซึ่งเทวราชสิริ
ทรงวชิราวุธ ทรงเป็นบดีพระสุชา

พระนามว่า สุชัมปติ แปลว่า ทรงเป็นพระสวามีของพระสุชานั้น มี ๕ พระนาง ๑ สุธรรมา ๒ สุนันทา ๓ สุจิตรา ๔ สุชาดา ๕ โรหินี ที่มีนามว่า เทวินท คือ จอมเทพนั้น เฉพาะ-เอราวัณเทพนั้นเดิมเป็นช้าง ซึ่งได้รับพระราชทานมาได้ช่วยสร้างทางสวรรค์ คือ ศาลาใหญ่ เป็นที่พักอาศัยรักษาพยาบาล หรือ โรงพยาบาล ช้างเอราวัณได้ช่วยขนวัสดุ และ ช่วยกิจเท่าที่ทำได้ จึงได้ไปเกิดร่วมด้วยเป็นเอราวัณเทพ เมื่อจะเสด็จไปไหน ได้นิรมิตเป็นช้างใหญ่ มี ๓๓ กระพองเศียร ถ้าจะ

พระอินทรเทวราช
สักกเทวานมินทรเทวราชเจ้า

ภาพนี้ กระทำขึ้นจากภาพลายเส้น ซึ่งอุดมดุษฎี-ศิลปิน สง่า มะยุระ ได้คิดสร้างขึ้นเป็นรูปทรง-ทรงรัดเกล้า ยอดช่อชั้น มือขวาถือฉมวกแก้ว ๕ ยอด คือ วชิราวุธ ประทับข้างเอราวัณ ๓ กระพองเศียร ทั้งยังได้เห็นช้างที่ได้วาดเขียนสร้างขึ้นเป็น ๓๓ กระพองเศียรทั้งหมดก็เห็นเป็นของไทย และ พระอินทรนี้ กับ พระอิศวร เป็นคนละองค์ อิศวรประทับโคนนทิ มี ๓ ตา มีมือมาก จึงต่างจากนี้ พระอินทรนี้ จึงเป็นพระอินไทย-พระสยามเทวาธิราชเจ้า พระไทยเทวาธิราชเจ้า

นางกวัก หรือ ขุนหญิงกวักทองมา
พระศรีอุมา หรือ พระเทวีสุชาดา

ภาพนี้ ได้ถ่ายที่สร้างเป็นรูปเคารพอันเป็นจ้าวแม่โชคลาภทรัพย์สิน ซึ่งต่างได้ออกแบบสร้างขึ้นเป็นที่เคารพบูชาบำบวงบนบานกัน ได้เป็นหลักฐานยืนยันว่านางกวักนี้เป็นหญิงไทยที่มีรูปเคารพบำบวงบูชามากที่สุดเท่าที่ได้พบ จะเห็นมือขวายกขวัก มือซ้ายประคองถุงเงินทอง ทรงรัดเกล้าพระนาง ทรงสะใบ และ ถุงไทยมีลายไทย ประทับแท่นทอง ได้สำนึกทิพยกายจึงทราบนามว่า พระศรี หรือ สุชาดา ได้นำมาเป็นคู่พระศักดิ์พระอินทสักกเทวานมินทเทวราชเจ้า ทั้งนี้มีหลักฐานนอกจากรูปปรากฏแล้ว ถ้ามีตาใน หรือ ศัพท์ว่า จักขุญาณ ดี ๆ แล้วจะทราบได้เอง (พระศรีนี้ที่ไทยเชิญมาทรงเล่นฟ้อนรำแม่ศรี)

เสด็จพระองค์เดียวกับพระนางทั้ง ๕ ก็นิรมิตกระพองเศียรเดียว หรือ เสด็จพระองค์เดียว ก็นิรมิตกระพองเศียรเดียว มีงา ๔ งอกออกข้างละคู่ ทรงวชิราวุธเป็นคู่พระศักดิ ที่ทรงนามว่า สุชัมปติ เป็นสวามีของสุชา หรือ สุชาดา นั้น โดยที่ทรงโปรดพระนางมากได้ทรงประทานพรไว้ จึงเป็นคู่ร่วมเสด็จด้วยเสมอ เอราวัณ-นิรมิตเป็นช้าง ๓ กระพองเศียร ได้เสด็จร่วมกระพองบ้าง บางทีก็เสด็จต่างพระพองกันบ้าง บางที-ก็ทรงประคองในอ้อมแขนบ้าง ฉะนี้ พระอินทสักกเทวราช จึงมีพระนามว่า สุชมฺปติ แปลว่าเป็น บดี ของสุชา หรือ สุชาดา ที่มีนามว่า สหัสสเนตต นั้น คือ มีพันตา

ขุนอิน และ นางกวัก ได้ขึ้นเป็นต้นที่เคารพนับถือกันมานานแล้ว กระทั่งมีมนต์และรูปเคารพอยู่ทั่วไป กระนั้น ก่อนที่ได้พบจารึกก็มีความรู้อยู่แค่นั้น ขุนอินและนางกวักจึงมีเพียงชื่อ และ รูปเคารพ แต่ประวัติเรื่องราว

พร้อมกับกิจกรรมที่ได้ทำอันเป็นคุณประโยชนีแก่โลกโดยเฉพาะ คือ คนไทย ได้อยู่ในความมืดมนอนธการ ถึงกระนั้นก็กระทำสืบกันมา กระทั่งเป็นสายเลือด อันเป็นประเพณี ขุนอินและนางกวัก จึงดำรงสืบโดยสายว่าเครือพงเผ่าเหล่ากอตนมา เมื่อได้พบจารึกกระเบื้องจานแล้ว จึงได้รู้ความจริงและประวัติมา ทั้งได้นำมากล่าวเปิดเผยให้เป็นที่รู้จักกันส่วนการกระทำสืบต่อนั้นจะได้แค่ไหน ก็ด้วยกาลเวลาที่ดำรงอยู่ และ ค่อยซา-เซือยไปบ้างแล้ว กระนั้น ก็ยังได้รู้จัก และเชิดชูเกียรติกรรมที่ต้นไทยได้กระทำไว้ โดยเฉพาะก็คือ ขุนอิน และนางกวัก ตลอดถึง ลูก หลาน เหลน ซึ่งได้สืบกันมา แม้ในทุกวันนี้ไทยก็ยังใช้กันอยู่ เช่น วัน เดือน ปี ทิศ ทาง มาตรา ฯลฯ

ในที่นี้ ได้เรียงชั้นปฐมสยมภูขึ้นเป็นต้นก่อนตามแบบพรหมนิกาย ซึ่งปรากฏเป็นของพราหมณ์มีเล่าว่า ส่วนองค์ต้นเดิมมีนามว่า พระปรพรหม ได้ปรากฏเป็นองค์อาตมภู หรือ สยมภู คือ เป็นเอง ในฟองไข่ก่อน ซึ่งมีชื่อว่า พฺรหฺมาณฺฑ แปลว่า ไข่พรหม หรือไข่โลกต่อมาได้แตกออกเป็น ๒ ซีก ซีกบนเอาทำฟ้า ซีกล่างเอาทำแผ่นดินโลก พระปรพรหม-องค์ต้นเดิมนั้น ได้แยกอาตมภูออกเป็น ๒ ภาค คือ เป็นชายภาคหนึ่ง เป็นหญิงภาคหนึ่ง ได้ร่วมกันสรรสร้างสรรพชีวินและ สรรพแร่ธาตุ เป็นโลกขึ้นพร้อมทุกประการ กับทั้ง “พรหม” ก็เป็นชื่อในพระพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าพรหม ทั้งรูปพรหม อรูปพรหม และ ขีณาสวพรหม คือ อรหัตตผล หรือพระอรหันต อันถึงได้ด้วยญานธรรมซึ่งสงบสงัดกามได้ และส่งให้ถึงขีณาสวะขาดสิ้นกิเลสาสวะได้ถึงรูปารูปาพจรภูมิและโลกุตตรภูมิได้ อันสูงกว่ากามาพจรภูมิ ในสมัยพระพุทธกาล พราหมณ์วรรณทุกคนได้กล่าวคำนอบน้อมมหาพรหมว่า “นโม มหาพฺรหฺมุโน” ตลอด ในที่อื่น เช่น นารายณ์ ๑๐ ปาง มีเทพจ้าวสยมภูก่อนจะเป็นนารายณ์ก็มีชื่อว่า ปรพรหม (แขก-ไม่มี “พระ”) ครั้นแยกภาคออก-องค์กลางจึงเป็นชื่อ นารายณ์พิษณุ อิสวรออกเบื้องขวา พรหมออกเบื้องซ้าย ฝ่ายไศวนิกาย มีปรเมศวรเป็นองค์กลาง

——— ※ ———

เที่ยวอาศัยของเขาทิ้งสูดรสได้ มีสภาพเสวยทุกข์มากกว่าสุข มีเหม็นสางจัดเช่นคนไม่อาบน้ำนาน ๆ ตรงกับพวกวินิปาจิกาสูรมีภาระแต่จะหากินเท่านั้น บางคราวต้องอาศัยคน จึงคล้ายกับ ปรทัตตูปชีวีเปรต (เปรตที่เข้าอาศัยสิ่งที่เขาให้เลี้ยงชีวิต) แต่ตัวไม่สูงใหญ่เท่า ชั้นนี้อยู่ตามลำดับแสงทิพย์ ต่ำกว่าคน คล้ายอยู่ใต้พื้น เป็นเรื่องเก่า ๆ บางที่ไม่มีเรือนก็อยู่ในถ้ำระแหงดินในที่ต่ำกว่ามนุษย์ ไม่ถึงนรก มีมากมายเหลือที่จะนับได้

ชั้น ๗ ผีขุนยม หรือ ยมกาพ ยมราช ยุติธรรมราช มัจจุราช มฤตยูราช คือ ขุนตาย ที่เรียกกันว่า พระยายม และยมบาล ขุนตายนี้ในจารึกวัดพระเชตุพนฯ ว่ามี ๓๒ องค์ ประจำอยู่ ๔ ด้านนรกใหญ่ทั้ง ๘ ขุน และว่าเป็นพวกเวมาณิกเปรต (คือพวกเปรตที่มีวิมาณอยู่แต่ต้องทำงานตามหน้าที่) ที่เป็นนรกบริวารหรือนรกบ่าว มีชื่อว่า ยมบาล และนิรยบาย มีหน้าที่ทำงานชำระบุญบาปจึงอยู่วิมาณประจำนรกทั้ง ๘ ขุมตลอดถึงนรกบริวารและยมโลก กับโลกันตนรก หรือกันบึ้ง เท่าที่ได้พบเห็น หรือฝันเห็นกันมา มักเป็น “ท่านท้าวขุนกรด” คือ ตัวมัจจุราชเอง สีขาวขนนกยาง รูปร่างล่ำสันมะขามข้อเดียว เป็นอากาศวิญญาณมฤตยูราชประจำด้านตะวันออกสัญชีพนรก และมีอีก ๔ คือ ขุนไฟ สีแดง หรือสีทองแดง ขุนน้ำ สีหมอก หรือขาวตะกั่ว ขุนลม สีสลัว หรือรงหินเก่า ขุนดิน สีดำ หรือสีดินเหนียวดำสลัว เมื่อรวมกันแล้วได้ ๑๒๘ องค์ มักพบเห็นในเวลาป่วยหนักใกล้ตาย ถ้าคนสำคัญ เช่นโพธิสัตว์ ซึ่งได้บำเพ็ญอธิษฐานบารมีมากกระทั่งอธิษฐานขืนตายได้ ท่านท้าวขุนตายมักมาเองจึงมีอำนาจพอกัน คือ ยุดติธรรมราช นอกจากนั้นก็ขุน ๔ ใดหนึ่งมีชื่อว่ายมทูต มีกลิ่นประหลาด คือ พอได้กลิ่นก็เกิดความหวาดกลัวขนพองสยองเกล้า หากต้องการพิสดารก็หาดูในไตรภูมิพระร่วงและประชุมจารึกวัดพระเชตุพนฯ ที่มีปรากฏการณ์นั้น ขุน ๔ และขุนกรดหรือขุนตายเฉพาะท่านท้าวขุนตายนั้นเป็นวิญญาณรูป วิญญาณ หรือใจรู้นั้นเป็น “นาม” จึงเป็นธาตุว่าง คือ อาย-อากาศธาตุ จึงเป็นวิญญาณ ๑ และ ๒ ธาตุว่างอากาศธาตุ อันเป็นทิพยภาพ เมื่อรวมเข้ากับอีก ๔ ขุนจึงครบธาตุ ๖ ฉะนี้ ทิพยวิญญาณ ท่านท้าวขุน ๖ จึงมีกระแสรู้ชั่วดีหมด ได้เที่ยวไปทั่วรูปดินน้ำลมไฟอากาศวิญญาณอยู่เพื่อแน่นอนและยอมรับความจริง จึงเป็นตัวยุดติธรรมราช รูปร่างล่ำสันมะขามข้อเดียว กระดูกใหญ่ ตาทั้งสองกระแสดุ ถ้าไม่มีบาปจะเห็นท่านอ่อนโยนสุภาพ ผมเกรียน นุ่งห่มขาว นั่ง ณ แท่นสืบสวนวิญญาณรูปดูบัญชี หรือมีผู้ดูแทนซึ่งมีชื่อว่าสิริคุตตอำมาตย์ หรือมีชื่อไทยว่า นายบัญชีทอง ฝ่ายบุญ นายบัญชีดำ ฝ่ายบาป ซึ่งมีลายเขียนปรากฏขึ้นเองตามผลกรรมของผู้นั้น (เดี๋ยวนี้บัญชีทอง มีชื่อว่าสุวรรณเลข แปลว่า เขียนใบทอง บัญชีดำ มีชื่อว่าสุวานเลข แปลว่า เขียนหนังหมา) เพื่อแน่นอนได้ถามให้วิญญาณนั้น ๆ ตอบและรับรู้กรรม เมื่อเป็นบุญกรรมก็ส่งไปสวรรค์ ผู้มีบาปกรรมก็ส่งไปนรก สถานที่ เป็นศาลาคล้ายถ้ำหน้าขุมนรก ทั้ง ๘ และเป็นหน้าทั้ง ๔ ด้าน สุดแท้แต่จะไปด้านไหน หน้าก็อยู่ด้านนั้น

ชั้น ๘ ผีทุ (อาจเป็น ทุศีล ทุรชน ทุรกรรม) ชั้นนี้ มีรูปร่างเป็นคน มีเพศต่าง ๆ เป็น พระเณร อุบาสก อุบาสิกา และ ชาย

จตุรพักตรมหาพรหมเทพจ้าว (จาก เทวกำเนิด) สรัสวดี มหาพรหมี เทวีจ้าว
ไม่มีสงวนลิขสิทธิ์จึงขออนุญาตเป็นหลักฐานว่าเป็นที่รู้กันทั่วไป

จตุรพักตรมหาพรหมเทพจ้าว ทำเป็น ๔ หน้าตามแบบพรหมวิหาร ๔ คือ หน้าตรง เมตตา-ขวา-กรุณา ซ้าย-มุทิตา หลัง-อุเบกขา ว่า ๔ มือบ้าง ๘ มือบ้าง ในที่นี้มี๘ มือ ขวาล่างสุดถือคันธนูศร ขึ้นมาถือพวงประคำคล้องคอ ขึ้นมาว่างแบรับเครื่องบูชาและประสาทพร บนถือช้อนตักเนย ซ้ายล่างถือลูกธนูปรวีตะ ขึ้นมาถือหม้อน้ำทิพ ขึ้นบนถือสมุดข่อยคัมภีรพระเวททั้ง ๔ บนสุดห้อยลงกุมปกครองฟ้าดินสร้างโลกกับคนุกานุภาพทิพกายสิทธิประสาทพรสำเร็จผลและไม่ตายจึงมีชื่อว่า อมร-ไม่ตายในแช่งน้ำว่า อมโตยโล-เกษ กับมีว่า ทรงผยองเหนือขุนห่าน คือ มีพระยาหงสเป็นพาหนะ ในตำนานว่า มีสรัสวดีเป็น ศักดิ คือ พระชายา ได้เป็นคู่ร่วมกันสร้างขึ้นทุกอย่างทุกเพศพรรณจึงมีชื่อว่าพรหม และ พิภพโลก ที่ประทับชื่อว่า พรหมพฤนทา คือ พรหมโลกได้สถิตอยู่ ณ ที่นั้น

สรัสวดี มหาพรหมี เทวีจ้าว ทำเป็นมหาพรหมีคือมหา-พรหมเพศหญิงที่พระเทวีจ้าวแม่ผู้สร้างสรรพเพศพรรณ กับทั้งการศึกษาศิลปวิทยา ทรงสิริโฉมโสภามีวรกายฉวีสีสรีรกายขาวผ่อง มีเครื่องประดับเพชรแก้วขาวสรวมรัดเกล้าจุฑารัตน มีนามว่า สรัสวดี เป็นทวีเสียงเพลงบรรเลงขับกล่อม มีนามว่าศดรุปา ทรงโฉมสรวยงามร้อยอย่างครบรูปแบบ มีนามว่า มหาพรหมี เป็นผู้สร้างคู่กับมหา-พรหม และสร้างตัวสือเทวนาครีจารึกพระเวท มีนามว่า เทวีจ้าวนั้นเป็นจ้าวคู่สัมผัสเพศและ เพศจ้าวแม่ ได้สร้างทำเป็นเพศหญิง มี ๔ มือ ขวา บน-ถือผูกใบลานจารตัวสือเทวนาครีจารึกพระเวท ขวาล่างถือดอกบัวตูม-ทรงพรหมจรรย ซ้ายบนถือถ้วยน้ำ-ถือกันว่าเป็นจ้าวแม่แห่งน้ำบริสุทธิ์สะอาด ซ้ายล่างถือพิณ-ทรงเสียงเพลงกระแสเสียงศิลปทั้งขับร้อง และ บรรเลง ประทับแท่นตำแหน่ง พระศักดิเทวี (อ่านศัก....ดิ) คือ พระชายาจ้าว และ ประทับทรงนกยูงลำแพน หมายว่าเป็นเทวีฟ้อนรำ และทรงเสียงเพลง

เอามือซ้ายลูบมือขวา-เกิดเป็นนารายณ์พิษณุ เอามือขวาลูบมือซ้ายเกิดเป็นพรหมธาดาขึ้น กับทั้ง พราหมณ์ถือว่า วรรณพราหมณ์มีจากเศียรพรหม จึงมีชื่อว่า พราหมณ์ เป็นวรรณครูบาอาจารย์ขั้นปาปมุตฉะนี้ จึงนำมหาพรหมเทพจ้าว กับมหาพรหมี เทวี เรียงต้นก่อน ตำนานอิศวร หรือ พระอินศวนนั้นมีย่อ ๆ เท่านี้ และตำนานนี้ว่ามีหลังพระพุทธกาลประมาณ ๘๐๐ ปี ในนารายณ์สิบปาง มีพุทธาวตานยืนยันอยู่ เมื่อเข้ามาในไทยแล้ว เพราะมีพระพุทธาวตานรวมอยู่ด้วยจึงยอมรับนับถือ ขุนอิน และ นางกวัก ผู้สร้างความเจริญแก่ไทย ได้เข้าไปรวมกับอิศวรและอุมา จึงค่อยหายเลือนเข้าไปในของเขา

ตรีมุรติ สยมภูเทพจ้าว ทั้ง ๓
ปรพรหม นารายณ์พิษณุอยู่กลาง
อิศวรศิวออกเบื้องขวา
จตุรพักตร์มหาพรหมออกเบื้องซ้าย

สำหรับ ขุนพระอิน และนางกวักทองมา ซึ่งเป็นผู้ทำความเจริญไว้แก่ไทย-ไทยทั่วไปจึงยกขึ้นเป็นที่ระลึกถึง บวงสรวง กราบไหว้ ขอให้ช่วย ทั้งไทยได้กระทำกันมาตลอดนั้น กระทั่งถึงกาลบัดนี้ ในหมู่ชาวชนบท หรือ ชาวบ้านทั่วไปยังกระทำกันอยู่ แต่ผู้รู้หรือนักรู้อดิศักดิชนได้เปลี่ยนไปเป็นไหว้อื่น ๆ หมดแล้ว ในภาคใต้ คนไทยที่เป็นนักเพลงโนราและหนัง ยังมีเพลงไหว้ครูระบุถึง-ขุนอิน นางกวัก ซึ่งถือกันว่าเป็นต้นไทย และเป็นต้นบา ต้นขอม ต้นครูบาไทย ได้ขอร้อง-พระเดช ฌานปิโย วัดนี้ ช่วยหาให้ ได้จดมา ๔ หน้ากระดาษ ดูก็ถูกเปลี่ยนไปแล้ว เช่นขุนอิน มีเพียงว่า "ไหว้ท้าวอินดทในชั้นโสฬส" มีเล่าว่า-เดิมว่า "ไหว้ขุนพระอินนางกวักในชั้นโสฬส" กับขุนแรกต้น และ แม่โสพบ ก็เปลี่ยนว่า "ไหว้พระปริถวีราชา (จ้าวที่ทุ่งนา) ภุมมาหาลาภหาไชย ไหว้นางโพกภาวดี (โพสบ) นบไหว้นางธรณีคงคาเป็นแม่ใหญ่" แม่ซื้อเป็นแม่ธรณี แม่ย่านางเป็นแม่คงคา ถึงอย่างนี้ ก็ได้เห็นเป็นหลักฐาน จึงสุดซึ้งใจมาก ขอขอบคุณด้วย

------ *------

หญิง ทุกวัย มีบริเวณกว้างใหญ่ ไพศาล มองสุดสายตายังไม่หมด อยู่กันเป็นพวก ๆ ไม่ปนกัน เป็นต้นว่า พระ เณร ที่เทศน์นั่งอยู่ ณ ธรรมาศน์บ้าง นั่งอยู่ในกรดบ้าง นั่งทับและกินของสกปรก (อุจจาระ น้ำหนอง หนอน) จะมีไฟลุกขึ้น เช่น เทศน์ จะค่อยมีไฟลุกในปาก และคัมภีร์มากขึ้นเหมือนถูกตรึงแน่นหนึ่งไม่ได้ ไฟลวกไหม้จนหมด เหลือเถ้าแล้วจะค่อยเลืองเป็นขึ้นอีก พอชัดเจนก็เทศน์อย่างนั้นว่าพวกเทศน์โกหก ธุดงค์โกหก พวกชีนั่งพูดมีหนอนกินปาก บอกว่าพวกชีโกหก ที่นั่งและกินนั้น คือ ลาภได้จากการโกหก แต่เห็นเป็นของดี อาบาสก อุบาสิกา และ ชายหญิง นั่ง ๆ อยู่ มีเม็ดเหล็กตบปากแตกกระจายบางทีมีไฟลุกขึ้นกลางอกไหม้ ว่าถือศีลโกหก เรี่ยไรโกหก และเอาผลประโยชน์ ที่ถูกตบนั้น คือ ด่า และตีผู้มีคุณ อีกพวกหนึ่ง ได้แบกของต่าง ๆ ซึ่งลุกเป็นไฟไหม้ ว่าโกงที่ดิน และถือเอาของสงฆ์ ไปใช้เป็นส่วนตัว อีกพวกหนึ่ง เป็นพระครึ่งคน ท่อนล่างมีเพศชายหญิงแบบอุภโตพยัญชนก ที่ผิดคือเป็นคู่เรียงกัน บางหมู่มีอย่างเดียวและใหญ่โตกระทั่งเดินไม่ได้ แทนที่จะกินของอื่น กลับควักทึ้งของนั้น เมื่อฉีกขาดเป็นแผลก็ร้องครวญครางเจ็บปวด ครั้นเลือดไหลออกกลับกลายเป็นไฟลวกไหม้ ว่ามองเห็นเป็นอาหาร เมื่อจับต้องมือจะกลายเป็นเหล็กด้วยผลกรรมที่ทำเสน่ห์ยาแฝด และเอาของสงฆ์ไปประกอบกามคุณ พวกหนึ่งมีอวัยวะเพศเกิดที่หน้า ถ้าเป็นหญิงเป็นหอกเหล็กใหญ่พุ่งอัดให้เจ็บปวด ที่รับผลนี้ว่าพวกผู้หญิงประทุษร้ายท่านผู้มีคุณธรรม แม้ว่าที่ร่วมกับลูกชายก็เป็นอย่างนี้ ว่าพวกประจานความรู้สึกชั่วร้าย ลึกสุด คือ จิญจมาณวิกาและสุนทรีถูกตรึงแน่น มีหอกเหล็กพุ่งเข้าชอนออกใต้ พุ่งเข้าชอนออกปาก และมี

อิศวรศิวเทพจ้าว (จาก เทวกำเนิด)

อิศวรศิวเทพจ้าว สรรสร้างขึ้นเป็นชายทรงรัดเกล้า ณ เมาลี มีวงจันทรเป็นปิ่นที่หว่างคิ้วตรงหน้าผากจะเห็นตาที่ ๓ หลับอยู่ มีประคำกะโหลกคนคล้องคอ มีสังวาลเป็นงู นุ่งหนังสือ มีมือ ๔ มือขวาบนถือคทาหัวกะโหลก ขวาล่าง-ถือบ่วงมงคลบาสสำหรับคล้อง ซ้ายบน-ถือสังข ซ้ายล่าง-ถือตรีศูล ประทับ ณ ไพชยเนตปราสาทบ้าง ณ หลังโคนนทิเผือกผู้เป็นพาหนะบ้างมี ศักดิเทวีเดิมชื่อ "สติ" หรือ "สมปฤดี" นั้นไม่มีลูก ต่อมาศักดิสตินั้นเคลื่อนไปเกิดเป็นอุมาเหมวดี ได้ไปพบเกิดรักสุดขีดได้หลั่งพืชเกิดเป็น-ขันธกุมารโอรสจึงมีแต่นั้นมา ต่อมา ครั้นมีคเณศรแล้ว และ ขันธกุมารทั้งกำลังมีจุก ๕ จุกจึงชื่อ ปัญจสิขร บ้าง จึงโกนจุกแล้ว ได้คุมทัพเทพจ้าวและพลเทพไปปราบตารกาสูรได้สำเร็จแล้ว ทรงโปรดแต่งตั้งให้เป็นวสวัตตีเทวราช แปลว่าเทวราชผู้ให้ไปในอำนาจ ครอบวสวัตตีภพ ส่วนคเณศรทรงโปรดให้เป็นนายกฝ่ายพลเรือน จึงเป็นนายกคือ ผู้นำ บดี เจ้าใหญ่ และเอศวรคือ จอมทุกชนิด เช่น วิทยานายกศิลป-นายก มงคลบดี สิริบดี คเณศวร พิฆเนศวร

อุมาเหมวดี เทวีจ้าว

อุมาเหมวดี พระศรีเทวีจ้าว ที่ได้สรรสร้างขึ้นนี้จะเห็นเป็น ๒ ภาค ภาครูปที่ทรงสิริโฉมสวยงามนั้น คือ อุมาเหมวดี แปลว่า ฟูงฝอยทอง ภาครูปที่น่ากลัวนั้นคือกาลี ทรงรัดเกล้าพระเทวีมีกระบังหน้าทรงพัสตราภรณฉลององค์ มีมือ ๔ ทั้งขวา-ซ้าย คู่บนคือดอกบัวบานส่งกลิ่นฟุ้งทั่วไป ทั้งขวา-ซ้าย คู่ล่างประนม ณ อระสงวนส่วนสมปฤดี เป็นส่วนอุมาทรคาเทวี

ภาคกาลี เทวีจ้าว นั้น จะเห็นรัดเกล้าเกษาสยายทรงหน้าตาร้าย ทรงพวงหัวกะโหลก มีสังวาลเป็นงู มีมือ ๔ ทั้งขวา-ซ้ายคู่บนจะกำขย้ำเล็บเสียบปัก ล่างขวาถือหัวคนตัดมาใหม่ ๆ ซ้ายถือคทาหัวกะโหลก อาภรณ์ล้วนแขนคนที่ตัดขาดเอาประดับ ณ สะเอวมีเข็มขัดเป็นแขนคนร้อยถักคาดเคียน แม้รูปเต้านมทั้งคู่ก็ดูเป็นรูปฆ้อนทุบหัว พระนางนี้มีแต่ฆ่า ส่วนอุมาเหมวดีครั้นได้เห็นขันธกุมารเกิดแล้วจึงขอส่วนจากศวะประสมกับส่วนของตัวสรรสร้างโอรสเป็นชายทรงสัดส่วนผู้หญิง ชื่อ สิริสุมงคล หรือ คเณศร ประทับแท่นตำแหน่งพระ-ศักดิเทวีแม่จ้าวและประทับด้วยกัน ณ ไพชยนตปราสาท ตลอดมา

ณ ภาคกลางในของหลวง เช่น แม่โสบ เป็นแม่หญิงไทยรู้จักทำข้าว-ไทยจึงยกขึ้นเป็นจ้าวแม่ข้าว ได้บำบวงบูชากันมา ก็ยกไปให้อินเดียแล้ว และเช่น-เพลงขุนอิน และขุนหญิงนางกวักได้เข้าไปเป็นเพลงโขน-เล่นเรื่องรามเกียรติ์ ก็ต้องเปลี่ยนไหว้ครูไทยไปไหว้นารายณ์ อิศวร พรหม อันเป็นของชมพูทวีป (แขกแท้ไม่มีชื่อว่า พระ) แม้ในพระนิพนธ์จะย่อพอได้ความว่า "ไหว้ครู" นั้นเองควรจะเป็นว่า ศิษย์ไหว้ครู ผู้สอนวิชาให้แก่ตน แต่มีเครื่อง.....ตั้งในการไหว้ครูให้เคารพด้วย จึงพาให้เข้าใจไปว่าไหว้ผี....เหล่านั้นเป็นผีอะไรก็ไม่ทราบ ทำให้พวกครูเดือดร้อนเห็นว่าเลวเกินไป จึงคิด

นารายณ์พิษณุ เทพจ้าว (จาก เทวกำเนิด)

นารายณ์พิษณุ เทพจ้าว ได้สรรสร้างสถาปนาขึ้นนี้ จะเห็นมีมือ ๔ ขวา บนถือจักรหมุน ขวาล่างถือตรีศูล ซ้ายบนถือสังข์ ซ้ายล่างถือดอกบัวบาน ประทับแท่นบัลลังก์พระยานาค และ พระยานาคนี้มี ๗ เศียร และประทับหลังพระยาครุฑบินบ้าง นานมาได้พระศักดิศรีลักษมีเทวีแล้ว ครั้นบรรทมบนบัลลังก์พระยานาค ณ ไวยกูณฐเกษียรสาครวิมาณ มีดอกบัวเกิดชูขึ้นจากนาภี (ท้อง) ได้บานมีพรหมกุมารปรากฏขึ้น จึงเป็นโอรสเกิดจากพระองค์ ชื่อ อโนมาตัน องค์นารายณ์พิษณุนี้ ในพระพุทธศาสนา มีชื่อว่า นิมมานรดิเทวราชจ้าว พิภพนิมมานรดิสวรรค์ชั้น ๕ ไทยมีชื่อว่า จ้าวฟ้า เป็นพระสวามีของจ้าวแม่ทับทิมทองในส่วนโลก หรือ ภาคโลกก็มาประจำและมักมาทรงคนใช้ชื่อว่า จ้าวฟ้า และ ทรงบำเพ็ญบารมีเหมือนพระโพธิสัตว์ ในอนาคตวงศ์ชื่อว่า รามบัณฑิต ก็เป็นได้

ศรีลักษมี เทวีจ้าว

ศรีลักษมี เทวีจ้าว ได้สรรสร้างสถาปนาเป็นหญิงสมบูรณ์ทุกส่วนสัด มี ๒ มือ มือขวาถือดอกบัวสายบานแล้ว มือซ้ายปล่อยลง ทั้ง ๒ แขน จะเห็นเหมือนงวงช้าง รัดเกล้าใบสีซ่อ ฉลององค์คลุมไหล่ลงมาตลอดช่องชอกทรวงจึงเปิดคู่พุ่มสัตบงกชสมทรงนั้น ทรงสะโพกทั้งสองข้างจะเห็นเรียวลงมาบ่งบอกแบบดอกบัวหลวงคว่ำลง ประทับยืนบนฝักบัวล้อมรอบด้วยเกสร และ กลีบ อันเป็นที่กำเนิด ณ ครั้งปางกุรมาวตาน หรือกัจฉปาวตาน ได้กวนเกษียรสาครเพื่อได้น้ำอมฤตทิพกินแล้วไม่ตาย พระนางได้ปรากฏเป็นลำดับที่ ๗ ได้ไปเป็นพระเทวีจ้าว ในตำนานวิษณุปุราณว่า มีพระโอรสชื่อ กามเทพ และในพระพุทธศาสนา มีชื่อว่า รตีเทวีจ้าวแม่สวรรค์ชั้นนิมมานรดิ ไทยมีชื่อว่า จ้าวแม่ทับทิม ถ้าทางน้ำ ชื่อจ้าวแม่ย่านางบ้าง

หาเทวดาเข้ามาปรับปรุงให้เป็นผีฟ้าจะได้มีศักดิ์โดยสมควร" พวกโขน-เล่นเรื่องรามเกียรติ์อยู่แล้ว จึงเลิกไหว้ครูบาไทยได้พร้อมกันไหว้-ถวายบังคม นารายณ์ อิศวร พรหม อันเป็นเทวดาแขกนั้น บาไทย ขอมไทย ครูบาไทย ผู้สร้างระบบรำ ระบบเสียงร้อง ระบบเสียงเครื่องทำเพลง ก็ต้องหลบเข้าฉากไปหมดแม้การรำเพลงไหว้แบบไทยตั้งใบสีต้น ใช้มือรำไหว้-บังคม กัมไหว้ฯลฯ เวลานี้เปลี่ยนไปตามแบบอินเดีย คือ ถาดใส่เครื่องเซ่นบูชา เอาธูปปักใช้มือช้อนขึ้นชูรำยื่นถวายพระเป็นจ้าวแล้ว เพราะไทยดูถูกกันเองอย่างนี้ ของไทยก็ค่อยสูญไป ของแขกเข้ามาแทนที่ ไทยนักรู้-ไทยผู้รู้ทั้งหลาย จึงยกไปให้แขกหมดแล้ว ทั้ง ๆ ที่แขกไม่มีเลย ก็ได้ไปแล้ว ดูเขาจะไม่ยอมรับ

พระอินทร์ หรือ ท้าวสักกเทวานมินทเทวราชในพระพุทธศาสนา คือ พระองค์ท้าวอมรินทราธิราชแห่ง ดาวดึงส์สวรรค์ และ จาตุมหาราชสวรรค์

ในตำนานเทวกำเนิด และ ทั่วไปในภายหลังถูกกดลงมาเป็นเพียง ท้าวโลกปาลกเทพทิศตะวันออก (ในพระพุทธ-ศาสนาตรัสเรียกว่า-ธตรฐเทวราช) ทั้งหมดซึ่งเป็นเครื่องทรงประจำฐานันดรศักดิ์ยืนยันอยู่ คือ ช้าง ๓ เศียร หรือ ๓๓ เศียร พระขรรค์ และวชิราวุธ ได้ถ่ายทอดมาเป็นหลักฐาน

ระบบธรรมชาติท้องฟ้า กับ โลก และ กาลเวลา

ประวัติการณ์ธรรมชาติ

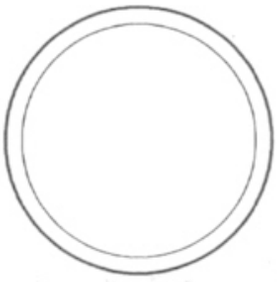

ทั้งนี้ ที่ไทยผู้รู้ได้ประสพปรากฏการณ์จึงสร้างชื่อไว้ให้เป็นหลักฐานนานมาแล้วท่านผู้รู้ต้นไทย ได้สังเกตเห็นสิ่งแวดล้อมอันเป็นธรรมชาติรอบตัว เริ่มด้วยเส้นวงกลมรอบขอบฟ้าเอาเป็นเส้นแวง ถ้าตั้งขึ้นโค้งลงเอาเป็นเส้นรุ้ง ซึ่งตั้งต้นจากเส้นรอบขอบฟ้าขึ้นโค้งลงครอบถึงเส้นรอบขอบฟ้าตรงข้ามเป็นท้องฟ้า กับเห็น "ดวง" ตะวัน และ เดือนเพ็ญ จึงตั้ง **ดวงเป็นวงกลมรอบขอบฟ้า** *ได้วางเส้น-เส้นเดียวก่อน จะเห็นได้ ตามรูปดวงวงกลมบนและก็ได้เห็นโลกหล้าที่สถิตนั้น-เป็นดวงวงกลมอยู่ภายในวงกลมครอบรอบขอบฟ้านั้น เป็นภพโลกหล้าแผ่นดินนี้ จึงได้ลงเส้นวงกลมนั้นข้างในเส้นวงกลมเดิมนั้นอีกเส้นหนึ่ง ซึ่งก็เป็นเส้นวงกลมสองเส้นขนานควบกันไปรอบเป็นวงกลมซ้อนกันอย่างรูปล่าง จึงเป็น ดวง ๐ คือ สูญ หรือ วงกลมรอบ วงกลมนอก คือ วงกลมรอบขอบฟ้า วงกลมใน คือวงกลมโลก หรือ โลกกลมท่านต้นไทยได้วางความรู้ไว้อย่างที่ได้สร้างเป็นตำราตามรูปแบบที่ปรากฏอยู่ถึงกาลนี้*

ประวัติการณ์ธรรมชาติ อันเป็นตำนานของกาลเวลา เฉพาะที่เป็นปรากฏการณ์ซึ่งเป็นระบบท้องฟ้า และระบบโลกแผ่นดิน ได้ปรากฏเป็น **ดาราศาสตร์ ภูมิศาสตร์** และ **โหราศาสตร์** หรือ ตำราเลขบอกกับ มีกาลเวลาปรากฏเป็น **ปี เดือน วัน มื้อ** (เวลา) ในทางพระพุทธศาสนา เป็น อสงขัยกาล คือ นับไม่ได้ก็เป็น อนันต คือ ไม่มีกำหนดจำนวน หรือ กำหนดไม่ได้ จึงไม่มีที่สุด อันนับไม่ได้เช่นเดียวกัน แต่ก็ยังให้จำนวนไว้ว่า **อสงขัยที่ ๑ ที่ ๒** เป็นต้น จนกระทั่งกำหนดไม่ได้ หรือ ไม่ปรากฏจำนวนจำเป็น อนันต แม้ไทยก็มีกล่าวกันว่า **ดึกดำบัน สุดกำหนด นานเท่านาน** ฯลฯ

แม้ฝรั่งก็ว่า -ประมาณ ๕,๕๐๐ ล้านปี ถึงกระนี้ก็จะเพิ่มขึ้นเป็น ๕๕,๐๐๐ ล้านปี ที่เขาว่านี้ ก็เพียงกัปนี้เท่านั้น ในที่นี้จะกล่าวถึงระบบกาลเวลาที่เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ และ คนไทยผู้รู้ได้นำมาตั้งเป็นกาลเวลา เช่น ดวงตะวันขึ้นตอนเช้า ก็มีแสงสว่างกระจ่างแจ้งตลอดจึงเป็น **กลางวัน** กำหนดเรียกกันว่า **รุ่ง, เช้า, งาย, สาย, เว็น** (เพน) **เที่ยง, คล้อย, หงาย, บ่าย, เย็น, ย่ำค่ำ, หัวค่ำ,** มื้อดวงตะวันผ่านแล้วตกหายไปทางตะวันตก และ แสงสว่างก็หายไปด้วย จึงเป็นกลางคืน ไทยกำหนดเรียกกันว่า **หัวคืน,** (โพล้เพล้, บ้าง) **ค่ำมืด, ค่ำคืน, ก่อนครึ่งคืน, ก่อนเที่ยงคืน, เที่ยงคืน, ดึก, ดึกสงัด, ดึกดื่น, ตรู่, หัวรุ่ง,** หรือ **เช้ามืด** และบางที ก็มีเดือนขึ้นส่องแสงสว่างให้มองเห็นทั่วไป ไทยเรียกกันว่า เดือนออก หรือ ข้างขึ้น บางที ก็หายไป เรียกว่า เดือนหาย หรือ เดือนมืด เป็นข้างแรม บ้าง จึงมีทาง **ตะวันออก, ตะวันตก, เหนือ, ใต้** (ตะวันเหนือ ตะวันใต้ บ้าง) ครั้นได้สังเกตเห็นดวงสว่างใหญ่บ้าง เล็กบ้าง จึงตั้งชื่อเรียกว่า ดวงตะวัน ดวงเดือน ดวงดาว ดวงหาง ดาวพุ่ง ดาวตก ฯลฯ เมื่อสังเกตมากเข้าก็ประจักษ์ชัดเห็นดาวบางกลุ่มตั้งนิ่งปรากฏเป็นรูปต่าง ๆ ก็ตั้งชื่อเรียกเพื่อรู้กัน เช่น ดาวเหนือ เห็นเป็นรูปจรเข้ จึงเรียกชื่อว่า ดาวจรเข้ ดาวใต้ เรียกว่า ดาววัว ทั้งได้สังเกตเห็นชัด ดวงใหญ่ ๆ เดินในเส้นทางเดียวกันช้าบ้างเร็วบ้าง ชื่อตั้งเรียกว่า ดาวเดิน (ดาวเคราะห์) เห็นดาวเอือย (พฤหัส) เดินช้าถึง ๑ ปี จึงตั้งชื่อว่า ดาวเอื่อย หรือ เอื้อย (พฤหัสบดี ดาวครูบาอาจารย์) และรู้จักแบ่งเขตท้องฟ้าออก และ เรียกชื่อตามหมู่ดาวสถิต เช่น เห็นหมู่ดาวช่องช่วง ๐ (ราศีเมษ) ไทยเห็นเป็นรูปหนู ซึ่งไทยบางกลุ่มเรียกหนูว่า-ชวด หนู จึงตั้งชื่อว่า ชวด ทั้งได้คิดตั้งระยะกาลที่ดวงตะวันเดินรอบ ๑๒ ช่องช่วงนั้นเป็นปี และ เวลานั้น ดาวเอือย (พฤหัส) เดินมาสถิตในช่อง ๐ (ราศีเมษ)พอดี จึงตั้งชื่อตามกาลที่ดาวพฤหัสเดินอยู่ในหมู่ดาวชวด-หนู ได้ตั้งชื่อตามว่า ปีชวด มีปรากฏรูปนักษัตร์เป็นหนูมีเทพชายทรงบนหลัง ซึ่งบ่งเป็นคเณศวรเทพจ้าวซึ่งไม่ทรงรองทรง ส่วนท่านคเณศวรเทพจ้าวทรงรองทรงช้าง ทรงหนูพุกเช่นเดียวกัน ถ้ามีมือ ๒ แล้วก็แน่นอนว่าเป็นจ้าวพ่อช้าง คือ ขุนชวด หรือ ขุนอิน สิบสองพัน และ ได้คิดตั้งในกาลที่ดวงตะวันเคลื่อนเข้าสู่ช่องช่วงที่ ๘ (ราศีธนู ธันวาคม) จึงตั้งชื่อต้นหน้าหนาวนั้นว่า **เดือนอ้าย** ซึ่งระบุว่า-เดือน ๑ เฉพาะกลุ่มดาวหนูนี้ อันประจำราศีเมษชาวชมพูทวีปได้เห็นเป็นรูปแกะตัวผู้ ได้ตั้งเป็นดาวฤกษ์ที่ ๑ ที่ ๒ ที่๓ จึงตั้งช่องช่วงนี้ว่า เมษมาสเดือนแกะตัวผู้ แม้ฝรั่งก็เช่นเดียวกันมีดาวชื่อ อาริเอซ เห็นว่าภาษาลตินแปลว่า แกะตัวผู้ ได้เอามาตั้งชื่อว่า ราสีอาริเอซ ตั้งเป็นชื่อเดือนว่า แอพริล ก็ว่า มีเค้ามาจากดาวอาริเอซนี้ ส่วนไทยนี้นับเป็นที่ ๕ จากธนูมาจึงเป็นเดือน ๕ ตามพจนานุกรมอังกฤษยังว่า April วันที่ ๑ เมษายนถือกันว่าเป็นวันสนุกสนาน เจริญใบไม้ผลิ ก็เหมือนไทยเล่นรื่นเริงในกรุด-กราน

——*——

ไฟลุกไหม้อยู่รอบ ๆ ว่าประทุษร้ายท่านผู้คงที่ ที่เป็นชาย มีของผู้หญิงหนีบกัดหน้าจนแหลก แม้พ่อที่ร่วมกับลูกสาวก็รับผลอย่างนี้ ว่าผลที่ชายประทุษร้ายหญิงผู้มีคุณธรรม เช่น ชี และพวกห้ามต่าง ๆ ลึกสุด นันทมาณพ เป็นรูปคีมใหญ่ลุกเป็นไฟหนีบไหม้ ว่าผลที่ประทุษร้ายท่านผู้คงที่ อีกแห่งหนึ่งกว้างใหญ่ไพศาล พื้นหญ้าเขียวสดระบัดใบ มีชายหญิงวัยรุ่นและหนุ่มสาวตลอดถึงวัยกลาง นุ่งแต่ผ้าไม่ใส่เสื้อผ้าบ้างเปลือยเปล่าบ้าง เต้นรำร้องเพลงวิ่งกันไปรอบ ๆ กองไฟใหญ่ ถ้าหยุด หญ้าระบัดจะกลายเป็นเหล็กแหลมแทงเท้า พื้นจะร้อนขนาดไหม้ ต้องวิ่งเต้นอยู่อย่างนั้น ถ้าถูกกันเข้าเนื้อหนังของกันและกันจะกลายเป็นมีดบาดเป็นแผลเกิดเจ็บปวด ที่เจ็บปวดร้องคร่ำครวญต่างจะได้ยินเป็นเสียงเพลงและดนตรีว่า เป็นผลการเต้นและฟ้อนกับร้องเพลงยั่วเย้ากามคุณ พื้นที่ร้อนและพิษบาดแผลเป็นของไปราคะ โทสะ โมหะ ในพระพุทธศาสนาว่าเป็นหาสะนรก เป็นบริเวณหนึ่งของอเวจีมหานรก มีการสนุกสนานเป็นไฟไหม้ บางพวกและบางขณะมีเวลาหยุดพัก ว่าเป็นขณะเสวยผลบุญกรรม คือ บางครั้งพวกนี้นึกถึงกรรมดี ได้ไหว้พระสวดมนต์ บริจาคทาน รักษาศีล ร่วมกุศลกรรมบ้าง ระยะที่ผลนี้มาถึงก็ได้พักและเสวยสุขสบายกระทั่งลืม แล้วกลับเห็นการกระทำอย่างนั้นสนุกสนานดี ก็นิยมไปกระทำอีก คือ พอจิต-วิญญาณรูปหรือทิพกายนั้นตึกชอบเข้า กรรมเก่าจะดลบันดาลให้ทนไม่ได้ต้องวิ่งไปทำอย่างนั้น คราวแรกก็สนุกสนานร่าเริงมากเข้าเกิดเหนื่อยจะหยุดก็ไม่ได้ ต้องทนทำไปไม่มีสิ้นสุด ส่วนศาสนาอื่น หรือลัทธิอื่นก็เช่นเดียวกัน

ชั้น ๘ ผีบัน (หรือ บั่น คือ พวกบาปปาณาติบาต) พวกนี้มีมากมาย และต่าง ๆ กัน ผลที่ได้รับอยู่นั้น บอกถึงกรรมเก่า อยู่กันเป็นพวก ๆ มากมาย มองดูไม่สิ้นสุด เช่น ทำขุบหัวหมู ตัวเป็นคน หัวเป็นหมู ถูกมัดตรึงแน่นกับหลัก มีฆ้อนใหญ่หลายอันเกิดขึ้นทุบหัวเจ็บปวดร้องเหมือนเสียงหมูร้อง กระทั่งหัวและหัวแตกสลายหมด ไฟลุกไหม้เหลือแต่กองเถ้า แล้วค่อยเลืองขึ้นเกิดเป็นตัวใหม่และถูกทุบ

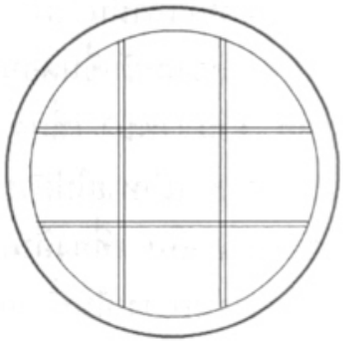

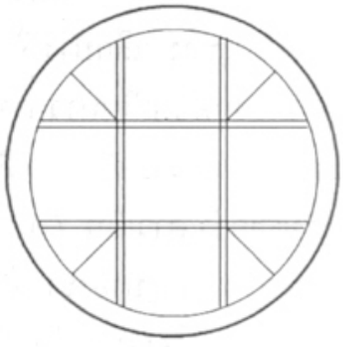

*ครั้นเห็นเส้นวงกลมนอนวิ่งไปรอบตัวเป็น-เส้นแวง และเส้นตั้งขึ้นโค้งลงเป็น เส้นรุ้ง แล้ว คือ เส้นนอน และ เส้นตั้งโค้ง มี ดวง ประจำออก หรือ ขึ้น และ ตก หรือลับหายไป คือ ดวงตะวัน และ ดวงเดือนเพ็ญ ก็ตั้งชื่อตามนั้นว่า-ทางตะวันออก ทางตะวันตก ทางตะวันเหนือ ทางตะวันใต้ หรือ ออก. ตก. เหนือ. ใต้. และ ใส่ ทิศ เข้าไปบ้าง เช่น ทางทิศตะวันออก ฯลฯ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว จะเห็นช่องว่างอีก ๔ จึงเป็นทางเฉียงอีก ๔ ก็ได้ ๘ ทาง หรือ ๘ ทิศอย่างรูปบน และ ใส่เส้นคู่เหมือนกัน เส้นนอก จึงเป็นทิศทางขอบฟ้า เส้นใน เป็นทิศทางโลกหล้าแผ่นดินนี้ เช่นนี้ ก็ได้เพียง ๘ ทาง ปรากฏมี ๘ ช่อง จึงไม่ครบธรรมชาติที่เป็นกาลเวลา คือ เดือนเพ็ญ ๑๒ ครั้ง หรือว่าดวงตะวันออก และ ตกไป ๓๖๕ วัน เอา ๓๐ หารจะได้ ๑๒ (เศษ ๕) นับ-หน้า ๔ จะได้หน้าละ ๓ เดือน คือ หน้าหนาว หน้าร้อน หน้าฝน หน้าน้ำ นับฤดู ๓ จะได้ฤดูละ ๔ เดือน คือ ฤดูเหมันต์ (หนาว) ฤดูคิมหันต (ร้อน) ฤดูวสันต (ฝน) เช่นนี้ จึงมีจำนวนเลขเป็น ๑๒ ทั้งปี และ เดือน แต่ในดวงวงกลมนั้น มีช่องทิศทางเพียง ๘ จึงขาดไป ๔ ได้แบ่งช่องเฉียงออกเป็น ๒ อีก ต้องใส่เส้นกลางช่องเฉียงทั้ง ๔ จึงแบ่งออกได้อีก ๔ ก็ได้ ๑๒ ช่อง หรือ ๑๒ ราศี คือ ๑๒ ปี ๑๒ เดือน อย่างรูปดวงวงกลมล่าง แต่ช่องเฉียงนี้ ใส่เส้นเดียว อาจใช้เฉพาะโกลหล้านี้ แต่ก็คงตลอดไปถึงท้องฟ้าด้วย ได้เห็นบางที่ใช้ ๒ เส้น หรือ เส้นคู่ก็มี แต่ละช่องนั้น มีกำหนดไว้เป็น ๓๐ อ้วง (องศา) อ้วง ๑ มี ๖๐ ผา (ลิปดา) ผา ๑ มี ๖๐ ผาน้อย (พิลิปดา) ถ้าเป็นกาลเวลา ก็ใช้ดวงอันมี ๑๒ ช่องนี้ คือ ๖ ช่องซ้ายเป็นกลางวัน ๖ ช่องขวาเป็นกลางคืน ตัดเวลาเท่ากันอย่างเวลานาฬิกาเป็นช่องละ ๒ ชั่วโมงว่าตามแบบนาฬิกาก็ใช้แยกออกเป็นแบบดวงกลม ๒ ดวงซ้อนกัน จึงเป็นช่องละ ๑ ชั่วโมง เป็นกลางวัน ๑๒ ชั่วโมง กลางคืน ๑๒ ชั่วโมง เป็นวันคืน มี ๒๔ ชั่วโมง เป็น-ผา คือ นาทีได้ ๑.๔๔๐ นาที ถ้านับช่องใด-ก็ได้เป็น ๑ ไปถึงช่องเล็งกัน ก็ได้ ๗ จึงเป็นวัน ๗ ชื่อ มีวันอาทิตย์ ๑ ฯลฯ วันเสาร์ ๗ นั้น เดิมไทยใช้ว่า-วันอ่า ๑, วันอั้น ๒, วันอาง ๓, วันเอือย ๕, วันอู่ ๖, วันอี่ ๗, เป็นชื่อไทยแท้อย่างนี้เป็นต้น จะเห็นระบบท้องฟ้าและ โลก กับทิศทาง ทั้งกาลเวลา ปรากฏในดวงนั้นอย่างนั้น ซึ่งท่านต้นไทยผู้รู้ได้รู้ได้กระทำแบบระบบไว้ กับทั้งได้ใช้เป็นตำราหมดดู หรือ เลขบอก สมัยนี้เรียกว่า-**พรหมชาติ, โหราศาสตร์** อันปรากฏมีมาแล้ว หรือ เรียกตามศัพท์ทันสมัยว่า จักรวาฬวิทยา ดาราศาสตร์ โหราศาสตร์ และ ที่เป็นปรากฏการณ์อันเป็นกาลเวลาที่ยังใช้กันอยู่ในกาลบัดนี้ ยืนยันว่า-ท่านต้นไทยผู้รู้ได้นำระบบท้องฟ้า และ โลกแผ่นดิน กับ ดวงดาวซึ่งแบ่งเป็นกาลเวลา และ ควบคุม ระบบสรรพธรรมชาติ สรรพชีวิต สรรพวิญญาณ ไว้ในดวงกลม มีช่อง ๑๒ ช่อง มีเลข ๑๐ ตัวเท่านี้ เป็นความรู้ชั้นวิทยากาลย่อ และ สูงสุดของไทยแท้ และ ทั้งเวลานี้ ระบบนี้ ได้แพร่หลายออกไปทั่วโลกแล้ว*

และก็ ประวัติการณ์ธรรมชาตินี้มีมาแล้วแต่เมื่อไร นานมาแล้วเท่าไร ก็สุดคณานับคำนวณได้ ก็ไทยนี้มีตำนานว่ารู้กันมาเมื่อประมาณ ๘,๐๐๐ ปีแล้ว ตั้งแต่สมัยขุนอิน และนางกวัก กับ ลูกชายลูกสาวได้คิดชื่อแล้วเอาขึ้นตั้งเป็นชื่อลูกก่อน เมื่อสังเกตเห็นและรู้แน่นอนแล้วจึงนำเอามาตั้งเป็นชื่อ ปี, เดือน, วัน, เมื่อคิดสร้างทำตัวเลขไทยได้แล้ว ก็เอาชื่อมาขนานเป็นตัวเลข จึงเป็นตำราหมอดู หรือ ตำราเลขบอก จึงคงมาเป็น ปีชวด-หนู ฉลู-งัว ขาน-เสือ ฯลฯ จึงเห็นเป็นระบบท้องฟ้า และ ระบบโลกแผ่นดิน ต่อมา ต่างก็ปรับปรุงกันขึ้นทั้งทางคำณวน ทั้งเขียนเป็นรูปปรากฏขึ้นตามที่เห็นเค้าเอาเป็นตำรารูปปรากฏขึ้น พร้อมกับเขียนเป็นคำทำนายไว้เสร็จ จึงเป็นตำราเล่มใหญ่ ได้ตั้งชื่อว่า-พรหมชาติ และ โหราศาสตร์ จริงอยู่ ถึงแม้ว่าชื่อจะเป็นชมพูทวีป แต่รูปปรากฏ และ ชื่อเดิมยังเป็นไทย เช่น ตำราเลข หรือ เลขบอก โมง (อัน) ผา (นาฑี) ผาน้อย (วินาที) เป็นต้น จึงเป็นหลักฐานแล้ว

------ *------

อีก พวกเชือดคอเป็ด คอไก่ ห่าน และนกต่าง ๆ ก็มีตัวเป็นคน หัวเป็นสัตว์นั้น ๆ มีมีดบ้าง พลองบ้าง กระบองบ้าง ฆ้อนบ้าง เกิดขึ้นเชือด ตี ทุบ ตอกหัวจนขาด แตก แหลก ละเอียด ไหม้แล้วเกิดใหม่ พวกที่ต้มปลา และทอดปูเป็น ๆ ก็เกิดตัวเป็นคน หัวเป็นสัตว์นั้น ๆ ก็ถูก ต้มเดี่ยว ทอด จนกระทั่งละลายไหม้หมดแล้วเกิดใหม่ พวกที่ปิ้ง ย่าง เผา สัตว์เป็น ๆ ก็เกิดเป็นตัวคน หัว มือ เท้า เป็นสัตว์นั้น ๆ นอนกลิ้งกับพื้นที่ร้อนเป็นไฟไหม้เผาจนหมดแล้วเกิดใหม่ พวกหนึ่ง ตัวเป็นคน หัวเป็นงู เป็นปลา มีมีดแล่หนัง มีสัตว์นั้น ๆ จิก ฉก กัด กินเนื้อว่าบาปของเกล็ดปลาเป็น ๆ ถลกหนังงูเป็น ๆ ขัดหนังปลาไหลเป็น ๆ พวกหนึ่งเดินไปดี ๆ มีดวงไฟบ้าง ฆ้อนเหล็กบ้าง ก้อนเหล็กบ้าง หอก ดาบ แหลน หลาว ปลิวมาถูก ทิ่ม แทง ลุกไหม้ ว่าบาปกรรมลอบทำร้าย บางทีเดินอยู่ดี ๆ ก็มีหมู่อื่นเข้ามาตีรันฟันแทง ว่าบาปกรรมปล้นฆ่า ที่ลึกสุดนั้น คนถูกตรึงนิ่งกับที่มากมีหอกพุ่งออกแทงขวาทะลุซ้าย พุ่งซ้ายทะลุขวา มีไฟลุกท่ามเผาไหม้ ว่าเป็นพวกประทุษร้ายท่านผู้คงที่ คือ

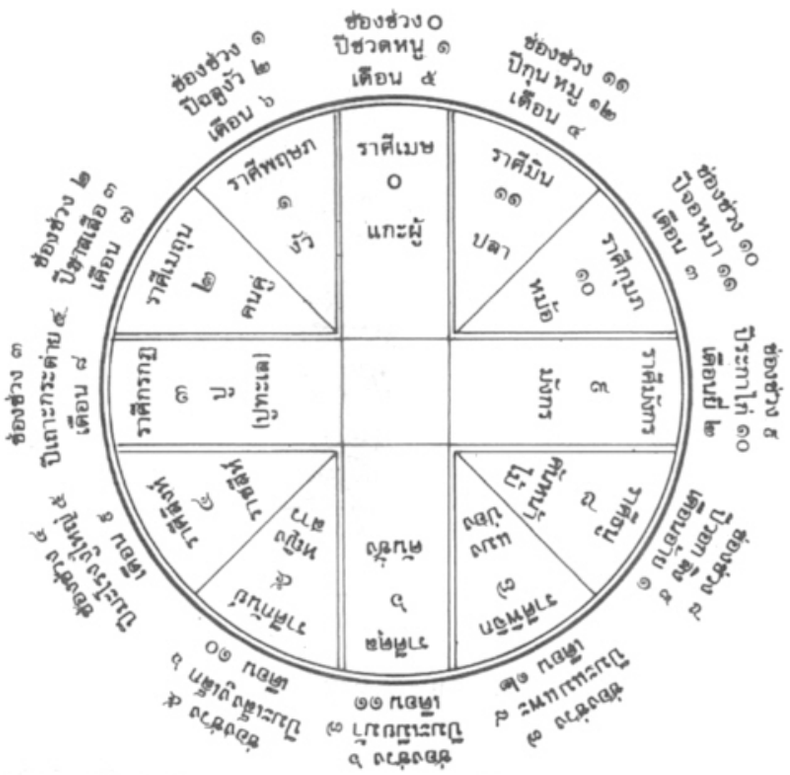

ครั้นได้วางดวงวงกลม กับ เส้นคู่ เป็น-ออก ตก บน ล่าง หรือ เหนือ ใต้ พร้อมกับ วางเส้นเฉียงอีก ๔ เส้น จึงปรากฏ ช่องช่วงได้ ๑๒ ช่องช่วง (๑๒ ราศี) เช่นนี้แล้ว จึงขนานชื่อ เป็นจำนวนเลข หรือ นับ ได้ วางช่องช่วงบน หรือ เหนือ เป็น-ช่องช่วง ๐ เป็นวงกลม ชื่อ สูญ หรือ เส้นแวงวงกลมรอบ ขอบฟ้า หรือ เส้นรุ้งโค้งครอบรอบลงมานั้น เป็น ๐ สูญ เช่นนี้ ๑๒ ช่องช่วงนั้น เพราะตัวเลข ๐ เป็นจำนวนว่างในหลักหน่วย แต่ก็เป็นจำนวนทศนิยมในหลัก ๑๐ ขึ้นไป และก็เพราะเหตุนี้ ๑๒ ช่องช่วงจึงได้จำนวนเลขนับเพียง ๑๑ อย่างนี้ใช้เฉพาะเพียง ช่องช่วง (ราศี) เท่านั้น ถ้าใช้เป็นชื่อปี และ เดือน กับวันไม่ใช้ ๐ ใช้ ๑ ในที่นั้น คือไม่ใช้ชื่อ ๐ อย่างช่องช่วง (ราศี) ใช้ชื่อว่า ๑ ตลอด ได้ใส่ไว้นอกดวงเช่นนี้ จึงได้ปี ๑๒ และ เดือน ๑๒ ท่านได้วางแบบ และ ชื่อไว้ว่า ปีชวด ๑ ปีฉลู ๒ ฯลฯ เดือนอ้าย ๑ เดือนยี่ ๒ เดือนสาม ๓ ฯลฯ เดือนสิบสอง ๑๒ จะได้กล่าวต่อไปในที่นี้ จะกล่าวชื่อ ช่องช่วง ก่อน อย่างในดวงนั้น เมื่อพ่อขุนเลขไทยได้ใช้ตัวเลขแล้ว จึงได้ตัวเลขตลอด ได้ใส่ไว้ทุกช่องช่วง หรือ ทุกราศีแล้ว และ ทุกช่องช่วงนั้น บัดนี้เรียกเป็นชื่อราศีทั่วไปแล้ว จึงใส่ชื่ออย่างที่ใช้กันในปัจจุบัน เช่น ราศี ๐ ชื่อราศีเมษ ราศี ๑ ชื่อราศีพฤษภ ฯลฯ จึงเป็นแผนที่ท้องฟ้า, โลก, กาลเวลา, ตลอด ตามที่ท่านต้นไทยได้ตั้งเป็นระบบแบบไว้แล้ว

อนึ่ง **ท่านต้น-ได้ให้เรียนความรู้สางใส หรือ ไสยศาสตร์ พ.ศ. ๒๔๘๓** จ้าวแม่ที่แท่นคำหรือ จ้าวจ้าวแม่แผ่นดิน หรือ แม่ซื้อ แม่เลี้ยง เดี๋ยวนี้เรียกกันว่า "แม่พระธรณี" คือ มาตุภูมิ อันเป็นภาคโลก ภาคสูงสวรรค์ คือ สุนันทาวดี-สันดุสิตาเทวี ได้มาบอกท่านต้น (เข้าใจว่า ท่านคเณศวร หรือ พิฆเนศวร-วิทยานายก) สั่งมาว่าให้ทำดวงโลกไว้ **ก่อนที่จะมีสมมุตินั้น ทุกอย่างเป็น ๐ สูญ ให้หาสมุดข่อยทำรูปดวงกลม ลากเส้นเป็นราศี ๑๒ หรือ ๑๑ ซึ่งเป็น ๑๒ ทั้งราศี ๐ คือ ราศี เมษ ให้ใส่ดาวเคราะห์ทั้งหมด กับทั้งลัคคนาลงในราศี ๐ คือ เมษ ให้ใส่ ๐ ทั้ง องศา ลิปดา พิลิปดา ฤกษ์ นาฑีฤกษ์ ดิถี นาฑีดิถี อย่างนี้ เป็นดวงโลก** เพราะมีก่อนแต่จะมีสมมติแล้วจึงมีกลางวันกลางคืน (ได้รับมาจากท่านต้นวิทยานายก จ้าวแม่พระธรณี นำมาบอกให้ คราวนั้นบอกท่านว่าของชมพูทวีป จึงไม่ต้องการ ท่านกล่าวว่า ตำราเลขไทย-ได้มาสอนแก่ไทยไว้ก่อนกว่าจึงขึ้นเป็นท้าวกรุงพาลี ธรณี พระภูมิ ถ้ามีผู้ต้องการบูชาเลขบอก

------ * ------

พระเทวทัตและหมู่โจรที่ทุบพระมหาโมคคัลลานัตเถร จึงรับผลคงที่ ที่เบาลงมา มีมากอยู่ห่างออกมา ถูกดาบ หอก หลาว แหลน อันเล็กกว่าพุ่งออกมถูกทะลุบ้าง พวกนี้ขยับเขยื้อนหนีได้แต่ไม่พ้น ถึงวาระไฟลุกไหม้ร้องครวญครางจนไหม้หมดแล้วเกิดใหม่ ว่าเป็นบาปกรรมประทุษร้ายผู้เจริญสมณธรรม เหล่านี้เป็นต้น เมื่อสังเกตดูแล้วก็คือมหานรก และนรกบริวารกับยมโลก เช่น ตายแล้วเกิดใหม่ คือ สัญชีพนรก ที่ร้องครวญครางน้อยก็โรรุว มาก มหาโรรุว ที่พื้นร้อนน้อย ตาปะ มาก ก็มหาตาปะ ที่มีไฟลุกมากก็คือ อเวจีมหานรก ที่ปรากฏนี้เข้าใจว่า เป็นพวก ๆ ส่วนตามพระสูตรเป็นพระพุทธพจน์ตรัสเล่าเป็นไปตามอายุกรรมที่ต้องรับ เช่น สัญชีวนรก มีอายุ ๕,๐๐๐ ปีทิพ แต่ละวันในนั้นเท่ากับ ๙ ล้านปีมนุษย์ ส่วนที่นี้เป็นพวกฆ่ามีกรรมมากน้อยหนักเบาแต่เป็นอย่างเดียวกัน และพวกนี้ มีกลิ่นคาวเลือด ไฟไหม้ แต่พวกเขาชินและไม่เคยได้กลิ่นอื่น จึงไม่รู้สึกกลิ่นนั้น

ชั้น ๑๐ ผีบัด (หรือหาย คือ พวกบาปอทินนาทาน) พวกนี้ มีรูปร่างเป็นคน มีทั้ง ชาย หญิง เด็ก ผู้ใหญ่ โดยมากมีอวัยวะไม่ค่อยครบ เช่น มีแขนไม่มีมือ มีมือไม่มีนิ้ว มีแต่หน้าและปากไม่มี หรือขาดหายไป พวกหนึ่งกินอาหาร พอจับใส่ปาก จะกลายเป็นไฟไหม้เป็นมีดบาดปากให้ร้องครวญคราง กระทั่งปากหมดหรือไหม้หมด ว่าบาปขโมยของเขากิน ที่หนักกว่านั้น เช่น มีไฟไหม้หัวมือแดงค่อยกุดหายไป ว่าบาปตัดเศียร แขน ผ่าองค์ หลอม ลักพระพุทธรูปเอาไปขายกิน เพราะพระพุทธรูปสถิตนิ่งจึงต้องนิ่งรับผลนั้น บางพวกแต่งตัวเองพอใส่เสื้อผ้า สร้อย ก็กลายเป็นสายเหล็กรัดมือเท้าตัวขาด บางทีเป็นไฟลุกไหม้มือเท้าและอวัยวะอื่น เช่น หูขาดหายไป ว่าบาปลักของแต่งตัว

๑. ขุนแมนเมืองฟ้า

๒. ขุนหญิงสายเฟื่องฟ้า

๑. **ขุนแมนเมืองฟ้า** *ท้าววสวัตตีเทวราช พระขันธกุมาร มัจจุยุตติธรรมราช กัตติเกยยเทพวินายก ประคนธรรพนัฏยเทพ ปัญจสิงขรดนตรีเทพ จอมทัพเทพโยธินทร ยุทธศาสตร์วิทยาปรินายก ข้าวพ่อจง ครูบาอาจารย์บาง ฯลฯ มีผิว และ กลิ่นดอกลำเจียก จึงขึ้นรูปปางคุ้มครองป้องกันภยันตราย ยืนตรง มือขวามือกุมกระบองใหญ่ ยอดครุฑกางปีก หรือ คทาจอมทัพ มือซ้ายถือดอกลำเจียก*

ในกาลได้เปรียญโท พ.ศ. ๒๔๕๔ จึงกระทำเทพมงคลไมตรีปฏิการคุณพิธี มารู้คราวหลังว่าเป็นพิธีการครอบวิชาสางใส หรือไสยศาสตร์ทั้งฟ้า และ ดิน ท่านท้าวมีเมตตาอนุเคราะห์มายืนเป็นประธานคุ้มครองรักษาการให้อย่างรูปที่ประดิษฐ์นั้น ของอนุญาติบันทึกเพื่อคงอยู่ พิธีนี้ พระทรงเมือง และ ข้าวฟ้า (พระเสื้อเมือง) สั่งให้กระทำ ณ วันพฤหัสบดี ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๖ ปี เถาะ ตรงกับ-วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๕๔ ท่านมาประชุมกันทั้งหมด และไม่ได้นึกว่าจะสำคัญขนาดนั้น แต่ก็ได้วิทยาการทั้งหลายมากระทำได้นี้เป็นหลักฐานแล้ว

๒. **ขุนหญิงสายเฟื่องฟ้า** *วิชุประภาเทวี ศรัทธาทิพวดี สุริยวัจฉาสา ประคนธรรพวิทยาธรี ยุทธนัฏยาศิลปนายิกา มีผิวใบตองอ่อน มีกลิ่นเตยหอม จึงขึ้นรูปปางยืนหัด มือขวาถือพลองเล็ก ยอดเม็ดลูกเพชรเหลี่ยมยอดยาวส่องรุ้งช่อ มือซ้ายถือพุ่มดอกลำเจียกหรือพุ่มใบสีบวชนาค*

ในวันนั้นไม่ได้มาในพิธีการ แต่ก็ได้ช่วยคือ ยืนอยู่ไกลสุด ได้รู้และ รู้จักในภายหลังเมื่อได้วิชาสางใสแล้วก็แจ้งจบตลอด ๑๖ ชั้นฟ้า และ ๑๕ ชั้นดิน ขออนุญาติบันทึกไว้เป็นหลักฐานระบบไหว้ต้นข้าวครูบาอาจารย์อันมีอยู่แล้วในระบบวิทยาการทุกอย่าง ซึ่งชาติไทยนี้เท่านั้นที่มี และ ยังกระทำอยู่ในบัดนี้ ทั้งแปลกกว่าเขาอื่นทั้งหมด ก็ที่ชาติอื่นทั้งหมดทั่วโลกไม่มีอย่างไทย และ เป็นสัญญลักษณ์สำคัญยืนยันหลักฐานไทยอย่างแท้จริง แม้ไทยจะไปอยู่ถึงไหนก็ตามได้กระทำ เรือนสาง คือ ศาลข้าวไว้ตลอด เป็นเครื่องยืนยันว่าไทย-ไทย เหมือนกัน

หรือ โหราศาสตร์ ก็กระทำได้ท่านต้นทรงโปรดทุกคนที่ยังเคารพนับถือต้นความรู้หนังสือ และ รู้เลขบอก

รูปปรากฏจะเห็นเส้นวงกลม ๒ เส้นวงกลมซ้อนกัน วงกลมนอก คือ วงกลมขอบฟ้า วงกลมใน คือ วงกลมโลก อันแจ้งว่า "โลกกลม" ครั้นลากเส้นพุ่งตรงไปทั้ง ๔ จึงเป็นทิศ ๔ และเฉียง หรือ ทะแยงอีก ๔ จึงเป็นทิศ ๘ เฉียงทั้ง ๔ นั้น ใส่เส้นทะแยงจะแบ่งออกได้อีก ๔ จึงเป็นราศี ๑๒ มีดวงเคราะห์ประจำทั้ง ๘ ทิศสำหรับ ๔ ดาว คือ อังคาร พุธ พฤหัส ศุกร์ ต้องครอง ๒ ราศี จึงครบ ๑๒ ราศีตามรูปปรากฏ เรียกว่า **"เขตโลก"** หรือเกษตร อันอยู่ในทักษะ คือ อิทธิพลของธรรมชาติธาตุทั้ง ๖ และ ดวงวงกลมที่จัดเป็นช่องราศีอย่างนี้ เอาราศี ๐ คือ ราศีเมษเป็นทิศบน หรือ สูง เช่นนี้ เลข ๐ ถ้านับเวียนซ้ายจะอยู่หลัง ๑ ถ้านับเวียนขวาก็อยู่หน้า ๑ (คือ ราศี ๑๑ เป็นราศีมีน)

ท่านต้นได้นำตัวเลขขึ้นไปขนานแก่จักรวาฬนั้น ก็ตามธรรมชาติที่ปรากฏเป็นสิ่งมีพร้อมขึ้น เช่น ๑. ขนานชื่อแก่ดวงอาทิตย์ว่า-เป็นธาตุไฟต้น มีพลังงานในตัวเอง คือ กำลังแสงร้อนเผาไหม้ คู่กับ ๗. ขนานชื่อแก่ดาวเสาร์ ซึ่งมี

๑. เจ้าพ่อช้างไทย

๒. ขุนสันแสงฟ้าเทพบิดา

๓. ขุนหญิงยาซื่อฟ้าเทพมารดา

๑. **เจ้าพ่อช้างไทย** *คือ ท้าวพระ-คเณศวร แต่มีมือ ๒ มือ มือขวาถือหอยสังข์หลั่งน้ำสังข์ชัยมงคลคุ้มครองป้องกันอันตราย มือซ้ายถือสายมงคลคู่หลั่งน้ำสังข์ และ สายสินท่อนผูกข้อมือเรียกขวัญทำขวัญมงคลสวัสดี*

รูปนี้ได้ ณ วัดเพลงร้างเหนือสะพานศิริลักษณ์ ณ เมือง ราชบุรี

๒. **ขุนสันแสงฟ้าเทพบิดา** *ท้าวสันดุสิตเทวราช ดุสิตสวรรค์ (๔) พระคเณศวร พระพิฆเนศวร พระมงคลบดี ศิลปวิทยานายก ศิริโชคลาภสิทธิผล ศักดิ์พลประสาทพร ซึ่งไม่ทรงพระรองทรงนั้น พระรูปโปร่งบางระหงผิวพระองค์เหลืองทองคำสุกอร่ามผ่องใสมี ๒ มือ เพราะกระทำมงคลจึงมีกลิ่นควันเทียนได้ขึ้นรูปในมือขวาถือพวงมาลัยมงคล มีเปียจำปา มือซ้ายถือเล่มเทียนจุด มีดวงไฟ ได้รับสั่ง และ สั่งให้บอกทำดวงโลก และ ได้ประสาทพรให้สำเร็จทั้งได้รับมอบให้มาเป็นประธานพิธีการนั้น เป็นภาพทรงพระรองทรงแต่ให้เห็นพระองค์จริงซัดอยู่ภายใน จึงบันทึกไว้เป็นหลักฐานวิทยาการไทยได้คงอยู่คู่ไทยตลอดไป*

๓. **ขุนหญิงยาซื่อฟ้าเทพมารดา** *สันดุสิตาเทวีจ้าวแม่สุนันทาวดีศิริมงคลปตานีเพชฌฆาตยุตติธรรมเทวี จ้าวแม่หฤหรรษคีตศิลปลีลลาศาสตร์นายิกา เป็นแม่ซื้อ แม่เลี้ยง มีกลิ่น และ ผิวฉวีวรรณดอกจำปา ให้พบทั้งในนิมิตฝัน และ นิมิตสางใส ทรงพระรูปโปร่งบางระหงทรงแฉล้มเหมือนรูปขึ้นนั้นเป็นจ้าวแม่ผู้ประสาทพรวิชา และศาสตรวิชา จึงขึ้นรูปปางสิทธิผลสิริมงคลพิธี มีมือ ๒ มือ ขวาถือผะอบแป้งเจิม มือซ้ายถือมงคลคู่-อันเป็นเครื่องศักดิ์สิทธิ์สิริมงคลชีวิตสมรสแต่งงานไทย*

วงแหวนเป็นพลังแสงอ่อนจึงถือเป็นธาตุไฟ ตัวปลายซึ่งตำแหน่งเล็งกัน ๒. ขนานชื่อแก่ดวงจันทร์ เป็นดวงตั้งนิ่งไม่หมุน ว่า-เป็นธาตุดินต้น มีกำลังประสานแน่นทึบ และแตกกระจายได้ คู่กับ ๕. ขนานชื่อแก่พฤหัส ว่า-เป็นธาตุดินตัวปลาย และเล็งกัน ๓. ขนานชื่อแก่ดาวอังคาร ว่า-เป็นธาตุลมต้น มีพลังเคลื่อนพัดกระพือ คู่กับ ๘. ขนานชื่อแก่ราหูและเงาปิดบังอาทิตย์ และจันทร์ได้ ซึ่งปรากฏธาตุ ๖ อยู่ตลอดว่า-เป็นธาตุลมตัวปลาย ๔. ขนานชื่อแก่ดาวพุธ ว่า-เป็นธาตุน้ำต้น มีพลังเป็นผลึกใสกระจ่างแสง กระเพื่อมเคลื่อนไหว ซึมซาบ แตกกระจาย และรวมประสานกันได้สนิทเนียน ไม่ปรากฏรอย คู่กับ ๖. ขนานชื่อแก่ดาวศุกร์ ว่า-เป็นธาตุน้ำตัวปลาย ๙. ขนานแก่ดาวเกตุ คือ ดาวตก หรือ ผีพุ่งใต้ และเป็นพลังงาน

ชื่อ	อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัส	ศุกร์	เสาร์	ราหู	เกตุ	มฤตยู	ลัคน์
เลข	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐	๗
ราศี	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
องศา	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
ลิปดา	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
พิลิปดา	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
ตัวสือ	อ	จ	ภ	ว	ช	ศ	ส	ร	ก	ม	ล
ฤกษ์	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๑	๐	๐
นาทีฤกษ์	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
ดิถี	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
นาทีดิถี	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
วาระ	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
ขันแรม	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
วันที่	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐

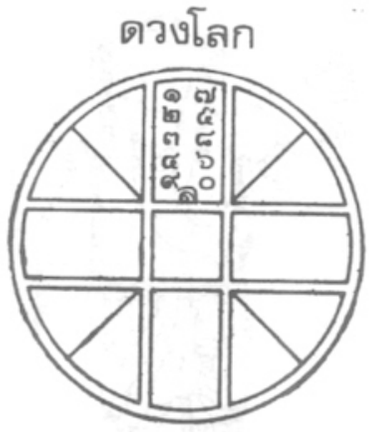

โลกนี้เป็น ๐ วงกลมอยู่ก่อน
ต่อมาจึงมีสมมุติขึ้นจึงรวมอยู่ใน ๐

ประจำอยู่ในธาตุ ๔ นั้น ถ้าอยู่กับคนและสัตว์ก็เป็นพลังรู้แจ้ง คือ วิญญาณ ว่า-เป็นวิญญาณธาตุที่ ๕ จึงอยู่ใจกลาง (ตามพระพุทธพจน์ว่าเป็นที่ ๖) และตัว ๐. นั้นเป็นตัววงกลมล้อมรอบ แต่ก็มีพลังวางอยู่ประจำ และครอบไปทั่วทุกส่วน จึงถือเป็นวงกลมรอบเป็นขอบจักรวาฬ ว่า-เป็นอาย คืออากาศธาตุที่ ๖ (พระพุทธพจน์ว่าที่ ๕) ธาตุทั้ง ๖ นี้ที่ใช้เลข ๑๐ ตัวขนานให้นั้น ปรากฏเป็นจักรวาฬ และดวงดาวที่มองเห็นเป็น **ฟ้า** หรือ **ท้องฟ้า** ก็ขนานให้แก่ธรรมชาติที่ปรากฏอยู่พร้อมคอยสมมติเรียกชื่อตามคำพูดหมายรู้ ชาวชนคนโลกจึงเรียกชื่อไปตามคำหมายรู้ของตน จึงเป็นสมมติ คือ ขนานชื่อเรียกกันขึ้น เช่น ๑. อาทิตย์ให้พลังประจำตัวเอง เป็นพลังแสงสว่าง, อบอุ่น, ร้อน, เผาไหม้, แผดกระจายมาถึงโลกหล้านี้ได้ มีการปรากฏขึ้นทางตะวันออก และตกหายไปทางตะวันตก จึงวางแผนลงบนโลกได้ ทำเป็นดวงกลม และลากเส้นขนานคู่ออกเป็น ๔ แฉก อันเป็นทิศทาง ๔ นับช่องเฉียง หรือทะแยง-เป็นทิศทางเฉียงอีก ๔ จึงเป็นทิศทาง ๘ และก็

——— ✻ ———

พวกหนึ่งอยู่รวม ๆ กันแล้วลุกขึ้นต่างไล่จับกันแล้วฉีกเนื้อกินกันเอง ว่าบาปปล้นเขากิน ที่ไม่ตายเพราะไม่ได้ฆ่า อีกพวกหนึ่ง เอามือฉีกเนื้อข้างหลังของตัวเองกินเข้าไป ร้องครวญครางเพราะเจ็บปวด แทนที่จะเพียงลูบคลำ กลับใช้มือตนเองควักฉีกซ้ำเข้าอีก ว่าบาปเบียดบัง อีกพวกหนึ่ง ที่เป็นชายในดวงตากลัดหนองไหลออกมาเข้าปาก ที่อวัยวะเพศมีแผลและหนอนกัดกินเป็นหนองไหลพุ่งขึ้นเข้าปากตัวก็กลืนกินแล้วกลายเป็นไฟลวกคล้ายเริมไฟลามทุ่ง หรือกลายเป็นหนอนกัดชอนไชให้เจ็บปวดร้องครวญคราง ว่าบาปหลอกเอาทรัพย์หญิง ที่เป็นหญิงนั่งดึงเนื้อเต้านม และอวัยวะเพศเอาขึ้นมาใส่ปากกิน กระทั่งฉีกขาดเป็นบาดแผลเจ็บปวด เพราะพื้นที่ร้อนจึงไม่อาจนั่งนิ่งได้ต้องลุกขึ้นวิ่งเสื้อผ้าจะกลับเป็นเหล็กทิ่มแทงรัดแผลให้เจ็บหนักขึ้น จึงต้องเปลื้องทิ้งเปลือยกายวิ่งไป ดุ้นเหล็กซึ่งกรรมให้เห็นเป็นชายหนุ่มจะช่วยได้กระทบถูกบาดให้ร่างกายฉีกขาดอีก ว่าบาปยั่วชายให้หลงรักแล้วหลอกลักขโมยอีกพวกหนึ่งเป็นกลุ่มบ้างเป็นคู่บ้าง ต่างเอาของสกปรกห้อนกันกิน แล้วกลายเป็นโรคร้าย ว่าบาปร่วมกันทำอุบายหลอกลวงเขามาเลี้ยงชีวิต เหล่านี้เป็นต้น พวกผีบัดนี้ มีกลิ่นต่าง ๆ กัน อย่างสิ่งที่กรรมบันดาลให้มีขึ้นนั้น ชื่อว่า ผีบัด คงหมายถึงกรรมลักขโมย หลอกลวงอันเป็นอทินนาทานนั้น จึงบัดหายจากสมบัติอันดี ซึ่งกลับเป็นวิบัติทั้งหมดแม้อวัยวะของตัวเอง

ชั้น ๑๑ ผีบอด (กาเมสุมิจฉาจาร) พวกนี้มีรูปร่างเป็นคนต่าง ๆ ผิว มีวัยรุ่นและหนุ่มสาวเต็มที่ทั้งวัยกลาง ทุกส่วนสมบูรณ์สถานที่ก็สว่างทั่วไป แต่ปรากฏแก่พวกเขามืดเหมือนหลับตา ว่าเพราะกามตัณหาราคะบันดาลให้มืดมัวอย่างที่ว่ากันว่า ความรักทำให้มืดมัว หรือตาบอด ในที่นี้ หมายเอาเฉพาะที่ผิดที่รักกันถูกต้อง ไม่ปรากฏ มีวิถารพิศดารบ้าง คือ พวกหนึ่ง เป็นชายมีเพศหญิงปรากฏที่หน้า มีของสกปรกไหลเข้าปาก มีหนอนตัวใหญ่ ๆ ว่า บาปกรรมเล่นอีเปอในทางผิด ควักดูดกินของผู้อื่น บังคับลูกและเด็กให้ร่วมให้หากิน หญิง

๕ ทั้งช่องกลาง กับทั้ง ๑๐ หรือ ๐ อันเป็นวงกลมรอบนั้น จึงปรากฏเป็น-**ทักษะ** หรือ ทักษา อันแปลว่า เข้มแข็ง ฉลาด เคลื่อนไหว เจริญ คือพลังธรรมชาติซึ่งปรากฏอยู่ตลอด จึงวางเป็นดวงโลกธาตุ อันเกิดขึ้นเป็น **ท้าวกรุงพาลี** แปลว่า-มีพลังงาน เช่น พลังแก้วแสงสว่าง เป็น-**ธรณี** แปลว่าทรงพลังงานไว้ เป็น-**พระภูมิ** แปลว่าเจ้าของที่สถิตนั้น และพระภูมินี้เป็นต้นที่ปกปักรักษาคุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุข ถ้ามี ๖ อันตัวเลข ๖ นั้นประจำดาวหมายชื่อว่า ดาวพระศุกร์-ศุกร์ ตรงกับสุขดีมีสุข จึงเชื่อกันว่า-มีพระภูมิ ๖ ต่อมามีโหร หรือ พระภูมิทั้ง ๖ นั้น มีองค์หนึ่งชื่อว่า-ธรรมโหราระบุชัดว่า "โหรา" คิดเห็น และแนใจว่า พลังธรรมชาติที่คุ้มครองอยู่นี้มี ๕ และก็เลข ๖ และ ๕ นี้ ไทยถือเป็นนิมิตหมายเครื่องอ่านรู้ว่า-ดีมีสุขขลังศักดิ์สิทธิ์เจริญก้าวหน้า จึงใช้เป็นรอยเจิม ถ้าเจิม ๖ ยกหางหยักเป็นช่อยอด ถือว่าเป็น-ฉัอพรรณรังสี ถ้าเจิม ๕ ยกหางตั้งเป็นช่อยอด ถือว่า-รอยช่อชัยมงคลก้าวหน้า หรือ ชัยมงคล ๕ ส่วน ๐ นั้น ชื่อก็สูญอยู่แล้ว จึงเป็นอากาศธาตุ-ไม่ปรากฏรูปลักษณะวรรณะ ทั้งชื่อว่า-มฤตยู อันแปลว่าตายอยู่แล้วจึงไม่มีครั้นวางเป็นดาวทักษาแล้วจึงปรากฏอย่างนี้ และนับชื่อเป็นลำดับอย่างนี้

๑. อาทิตย์ อีสานฯ ๒. จันทร์ บูรพาฯ ๓. อังคาร อาคเนย์ฯ
๔. พุธ ทักษิณฯ ๕. พฤหัส ปัจฉิมฯ ๖. ศุกร์ อุดรฯ
๗. เสาร์ หรดี ๘. ราหู พายัพ ๙. เกตุ กลางฯ
๐. มฤตยู วงกลมรอบ

จะเห็นที่ระบุคู่ธาตุนั้นสถิตอยู่ตรงกันตลอด ฉะนี้ จะเห็น-พาลี ธรณี ภูมิ เป็นตัวเลขสถิตอยู่ ณ แผนโลก หรือ ดวงโลกไทย ตลอดแล้ว

ท่านต้นไทย ได้สร้างลายตัวสือไทย ลายตัวเลขไทย กับลายวงกลม และลายเส้นตั้ง เส้นนอน เส้นทะแยง เป็นแผนทั้งท้องฟ้า และแผนดวงโลกแล้ว ก็เส้นวงกลมนั้น ถ้าตั้งขึ้นก็เป็น เส้นรุ้ง ปัจจุบัน ถ้านอนเป็นเส้นกลมวงรอบ ก็เป็น เส้นแวง ปัจจุบันบังเอิญออกแบบทำไว้แก่ไทย และตกทอดมาให้พบ จึงรู้ได้ เพราะมีอยู่แต่ไทยแห่งเดียวจึงแน่ใจว่า เป็นของไทย และใช้ชื่อเป็นชมพูทวีปก็จริง แต่ดวงและเลขยังเป็นไทย จึงยืนยันว่าของไทย

------ * ------

มีเพศชายปรากฏที่หน้า ว่าบาปกรรม ใช้ปลัด ดูดกิน ทำเสน่ห์ อีกพวกหนึ่ง หน้าไปมีที่อวัยวะเพศ เช่น หญิงหัวไม่ปรากฏบนบ่า เปลี่ยนไปมีที่อวัยวะเพศ มีของชายแต่เป็นหอกเหล็กพุ่งแทงทะลุพอหายก็มีมาพุ่งอีก ชายก็มีหัวและหน้าตรงอวัยวะเพศ มีของหญิงลอยเข้าพอถึงกลายเป็นคีมเหล็ก ขอบกลายเป็นซี่แหลมกงจักร์ ขนกลายเป็นหนามเหล็กหมุนกัด คีมก็หนีบตัดขาดแล้วก็หายไป พอแผลหายก็มีมาอีกว่าบาปกรรมบังคับลูกให้ร่วมกับตัว หรือลูกเลี้ยง หรือลูกน้อง ด้วยอ้างกตัญญูกตเวทิตาธรรมอันผิด อีกพวกหนึ่งชอบสนุก ไม่มีเจ้าของ ทั้งหญิงชายมากมาย ปกติมีผ้านุ่งห่ม อยู่ ๆ ก็นึกขึ้น เครื่องแต่งตัวจะหายไป ที่อยู่จะร้อนเหมือนไฟ ทนไม่ไหวต้องวิ่งไปหา เจอต้นไม้บ้าง ตอบ้าง แท่งหินบ้าง แต่เห็นเป็นคนสวย พอจับ โอบ กอด จะกัดมือเท้าอวัยวะขาด ว่าบาปกรรมเกิดจากรับจ้าง หรือสำส่อน ถ้าได้ฆ่ามาก็ถือตาย อีกพวกหนึ่งยืน เดิน นั่ง นอน ทำอะไรอยู่ พอเกิดรู้สึกขึ้นจะมีคนสวย ๆ มาร่วมด้วย พอเกิดสนุก จะกลายเป็นไฟลามลวกไหม้ พอหายรู้สึกจะค่อยหายไป พอสบายก็เกิดอย่างนั้นอีก ว่าบาปกรรมเกิดจากชู้ทางใจ ร่วมรสเองผิดคู่หรือสร้างวิมารฝันดื่น พวกหนึ่ง มีเจ้าของแต่ลอบออกไป ณ ที่นั้นจะเป็นป่าทึบ มีเรียวหนามแหลมคมตลอดสุดตา (พุทธศาสนาว่า ไม้งิ้ว หนามแหลมคม ยาว ๑๖ องคุลี) มีมากทั้งชายหญิง เดินไปกู่ไปหาชู้ พอได้ยินเสียง ความจริงก็มากมายว่ากรรมบังให้ได้เห็นได้ยินเฉพาะ เมื่อได้ยินก็วิ่งไปหากัน บางทีก็วิ่งขึ้นต้นไม้เมื่อได้ยินก็พยายามที่จะไปให้ถึงกัน พอเห็นกันให้มีลมพัดบ้าง บางทีเป็นผาขาดตกลงบ้าง ที่ขึ้นไปพอจะถึงที่อยู่ข้างบนพลันตกลงมาอยู่ข้างล่าง ขณะที่บุกบั่นไปหากันนั้นถูกหนามเกี่ยว ทิ่ม แทง เครื่องนุ่งห่มหลุดหมดแล้ว จะเกี่ยวบาดตัว อวัยวะต่าง ๆ ฉีกขาดเป็นบาดแผล มีบ้างที่ได้พบกันต่างคร่ำครวญเจ็บปวด แต่ได้ยินเป็นเสียงรำพันรัก พอโอบกอดรู้สึกกามคุณขึ้น เหงื่อไหลออกจะกลายเป็นพิษไฟ พอกลับได้รู้สึกตัวก็ลอยคลับไปที่เดิม พอบุญระยะนั้นหมดก็เกิดความรู้สึกเก่านั้นอีก ต้องไปรับผลนั้นอีก ว่าบาปกรรมเกิดจากการรักมีชู้ คือ หญิงนอกใจผัว ชายนอกใจเมีย อีกพวกหนึ่ง พวกข่มขืน มีทั้งชายและหญิง พอรู้สึกตัวลืมตาขึ้นจะมองเห็นรูปสวยงามอยู่ตรงหน้า ถ้าชายจะเห็นเป็นหญิง ถ้าหญิงจะเห็นเป็นชาย พอรู้สึกชอบรักใคร่ก็จะเคลื่อนเข้าไปหากัน พื้นที่จะร้อนให้ต้องลุกวิ่งมีหอกดาบมีดไม้ต่าง ๆ มาถูกให้บาดเจ็บ เมื่อเข้าถึงประกอบตัว

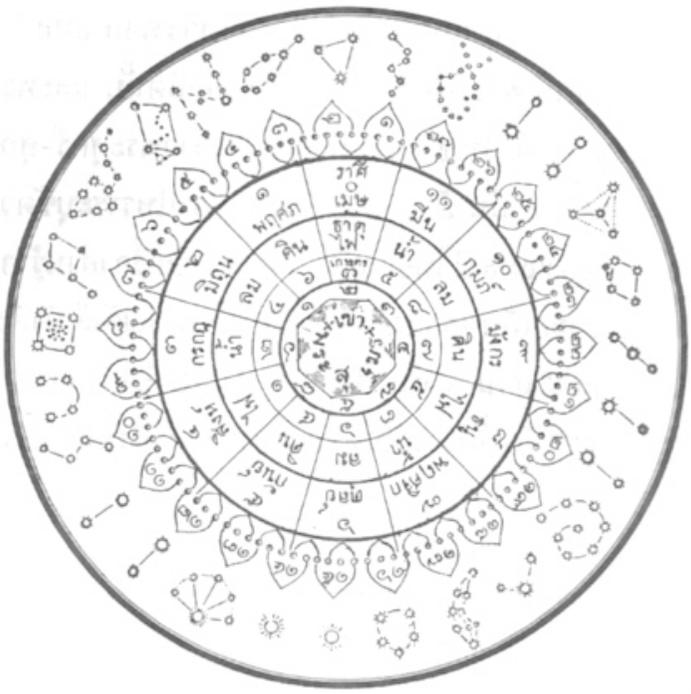

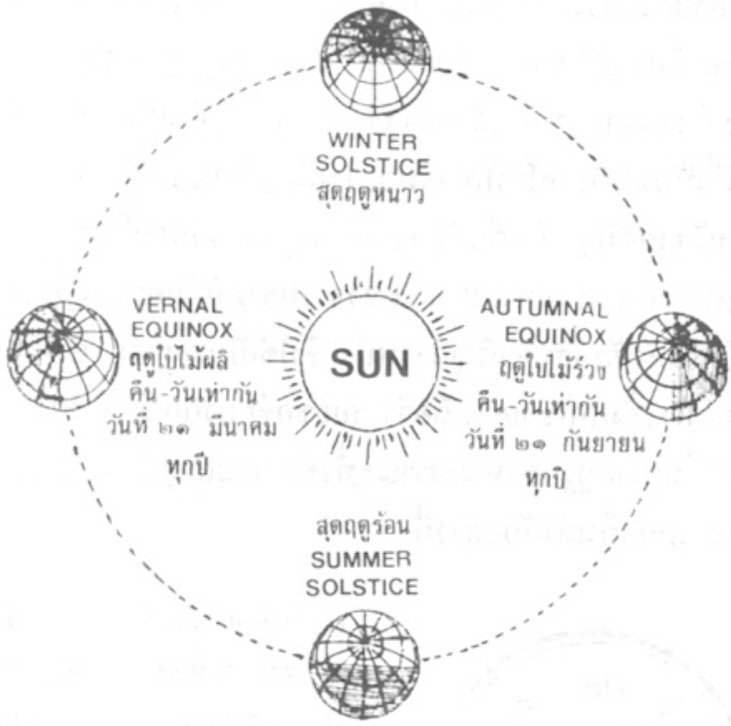

แผนที่ดาวฤกษ์ และ ดวง ๑๒ ราศี ฉบับภาษาไทยนี้ ได้พบจากคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย ซึ่งหลวงวิศาลดรุณกร (อั้น สาริกบุตร) รวบรวมไว้ เล่าว่า "อำมาตย์ตรี พระประสิทธิ์อักษรสาร (ทัด สุนทรพยัฆร์) ผู้ช่วยหัวหน้าแผนกแบบพิมพ์ กรมตำรา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้แผนที่ดาวฉบับภาษาไทยมาสอบทาน" ตอนต้นได้เล่าไว้ว่า ตำนาน และ กลุ่มดาวฤกษ์นี้ได้จาก "คัมภีร์ เสขปกรณ" และก็-คัมภีร์เสขปกรณนี้ ปลัดปลั่ง ซึ่งได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุอยู่วัดสังเวชฯ ครั้นสึกออกมา และ ล่วงลับไปแล้ว คุณนายได้นำมาถวายไว้ จึงได้เป็นหลักฐานในการอ้างขึ้นนี้ ก็-กลุ่มดาวฤกษ์ไทย กับ ราศีแบบไทยนี้ ไทยได้ตั้งขึ้นเป็นระบบโลก, และดาว เพราะได้มองจากโลกซึ่งเป็นที่อยู่ และเคลื่อนหมุนไปซ้ายตามธรรมชาติ จึงเห็นตะวันขึ้นทางทิศตะวันออกแล้วเคลื่อนไปตกทิศตะวันตก ได้เห็น-ราศีเมษ พฤษภ เมถุน ฯลฯ และ ดาวเคราะห์ก็เดินไปตามนั้น คือเห็นฟ้าทั้งหมดเคลื่อนถอยหลัง จึงได้ตั้งเป็นระบบขึ้นทางตะวันออก ตกไปทางตะวันตก-เป็นระบบเวียนไปขวาตามที่เห็น กับ ดาวเคราะห์อีก ๒ คือ ๘ **ราหู** (โลก) ๙ **เกตุ** (วิญญาณ ดาวหาง ดาวตก) เดินเวียนขวา ตามสุริยาตร์ ประติทินโหร ดาวเคราะห์ ๘ ดวง โคจรเดินเวียนซ้ายตามจักร**ราศีเมษ** พฤษภ เมถุน ฯ **ความจริง** ท้องฟ้า กลุ่มดาวฤกษ์ และ ราศี ณ ท้องฟ้า กำหนดกันว่า-ตั้งนิ่งอยู่กับที่ ที่หมุนและเคลื่อนไปได้นั้น ก็คือ โลก และราศี ณ พื้นโลกนี้ ได้หมุนเคลื่อนไปรอบตัว เมื่อด้านตรงกับดวงตะวันก็สว่างเป็นกลางวัน ด้านตรงกันข้ามก็ไม่มีแสงดวงตะวันส่องก็มืดเป็นกลางคืน เฉพาะ-โลกเป็นธรรมชาติได้หมุนและเคลื่อนไปเป็นวงโคจรพร้อมกับดาวเคราะห์อื่น ๆ เฉพาะโลกหมุนรอบตัว และ เคลื่อนโคจรไปรอบดวงอาทิตย์เป็นกาลเวลา ๓๖๕ วัน คือ ๑ ปี จึงเป็นรอบ ๑๒ ราศี

------ *------

นั้นจะกลายเป็นเหล็กแดงร้อนลวกไหม้เจ็บปวดพุพอง ถ้าทำให้ตายมาก็ไหม้ถึงตาย ถ้าไม่ถึงร่วมแล้ว สิ่งนั้นจะกัด บาด หนีบให้ขาดวิ่ง ว่าเป็นบาปกรรมข่มขืนประทุษร้าย อีกพวกหนึ่งคือ พวกอยู่ในอารักษ์คือ ชายไปร่วมผู้ประพฤติพรหมจรรย์ หญิงอยู่ในที่ห้าม พวกนี้ มีเจ้าเวร นายกรรม เจ้าบุญ นายทุน เจ้าพระเดช นายพระคุณ เป็นจ้าวใหญ่กุมอยู่จึงหลุดพ้นได้ยาก ผู้เป็นชายเมื่อรับผลนี้ มาอยู่คล้ายหลับพอตื่นขึ้น จะมีสาวสวยมาหาและคุยชวนให้รัก พอรักและร่วมด้วย รูปนั้นจะกลายเป็นเหล็กร้อน จับถูกตรงไหนก็ให้ฉีกขาดไหม้หมดเหลือเป็นเศษเถ้าแล้วค่อยเลืองร่างเกิดใหม่ เมื่อรู้สึกเต็มที่ก็เป็นอย่างนั้นอีก แม้ผู้หญิงก็รับผลเช่นเดียวกัน แต่อยู่กันคนละเขต เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๓ พระภิกษุองค์หนึ่งได้วิชาสางไส (ไสยศาสตร์) ซึ่งมีฟ้าทั้งหลาย ๑๖ ชั้นฟ้า ๑๕ ชั้นดิน (ยอดสุด ๑๖ ชั้นฟ้า เป็นร่างแสงพระพุทธองค์ ๖ สีแสง คือ ภวัคคพรหม ต่ำสุด ๑๕ ชั้นดิน เป็นร่างแสงขุนตาย คือ มัจจุราช) ให้พลังแสงวิญญาณรูป หรือทิพยกายแล้ว คิดจะลองดูว่าทำอะไรได้บ้าง เพราะเรียบบารมี ๑๐ มาแล้ว เมตตาเป็นตัวให้คิดถึงองค์หญิงหนึ่งซึ่งครั้งหนึ่งเมื่อเป็นมนุษย์ก็ดี มีศีล มีธรรม ถึงทรงอุปถัมภพระพุทธศาสนา แต่ผู้ได้รับเกิดรัก

ดวงเกษตร = เขตครอง
ชื่อราศี ๑๒ เลขประจำ

ท่านผู้รู้ต้นไทย ได้วางดาวเคราะห์ไว้อย่างนี้ ก็ดวงกลม-ท่านได้แบ่งช่วงช่องราศีไว้ ๑๒ ราศี แต่เลขชื่อดาวเคราะห์ซึ่งครองราศีนั้นมีเพียง ๘ ตัว ที่ไม่ได้ครองราศีนั้น คือ ๙ (เกตุ) และ ๐ (มฤตยู) จึงต้องมีซ้ำกัน ๔ ราศี คือ ๔. ครอง เมถุน กับ กันย์ฯ ๖. ครอง-พฤษภ กับ ตุลฯ ๓. ครอง เมษ กับ พิจิกฯ ๕. ครอง มิน กับ ธนูฯ จึงมีครองครบ ๑๒ ราศี

สำหรับชื่อไทย ท่านใช้ตัวเลขขนานเป็นชื่อดาวเคราะห์เช่นเลข ๑ เรียกเป็นชื่อว่า-อาทิตย์ ๒ เรียกชื่อว่า-จันทร์ ฯลฯ ในที่นี้ใช้เลข ๑๑ เรียกชื่อว่า-ยม (เนปจูน) ใช้เลข ๑๒ เรียกชื่อว่า-*พรฺภาพ* (พลูโต) แต่ราศีนั้น ใช้เลข ๐ เรียกชื่อ-ราศีเมษ เลข ๑ เรียกชื่อ-พฤษภ ฯลฯ ปีก็ใช้เลข ๑ เรียกชื่อปีชวด เดือนใช้เลข ๑ เรียกชื่อเดือนอ้าย ส่วนวันนั้นมีเพียง ๗ ก็ใช้ เลข ๑ เรียกชื่อว่าวันอาทิตย์ เช่นเดียวกัน

กับทั้ง-โลกนี้ ท่านได้นำมารวมไว้ในดวงวงกลมนั้น และยังได้วางตัวเลขทั้ง ๑๐ ตัวประจำทุกช่องช่วง ได้เรียกชื่อว่า-ดวงเกษตร ทั้งได้เขียนชื่อราศี และ เลขบอกไว้ด้วย เช่น ราศีเมษ ก็ชื่อราศี ๐ กับใส่เลข-เจ้าเรือน ไว้ครบทั้ง ๑๒ ราศี เช่น-ราศี ๐ จะเห็นเลข ๓ ถ้านับดูช่องช่วงต้นกับที่เล็งกัน นำตัวเลขมาบวกกันจะได้ ๙ ทุกช่อง ซึ่งเป็นเลขวิญญาณอยู่ช่องกลาง และ ถ้านับแต่ช่องช่วงต้นไปถึงช่องช่วงที่เล็งกัน นำตัวเลขมาบวกกันจะได้ ๙ ทุกช่อง ซึ่งเป็นเลขวิญญาณอยู่ช่องกลาง และ ถ้านับแต่ช่วงต้นไปถึงช่องช่วงที่เล็งกันก็จะได้ตัวเลข ๗ ก็คือเป็นวันทั้ง ๗ อย่างที่ว่าไว้แล้วนั้น

เลข	ชื่อดาวเคราะห์	ชื่อราศี	ชื่อปี	ชื่อเดือน	ชื่อวัน
๑.	เรียกชื่อว่า อาทิตย์	๐. ราศี เมษ	๑. ชวด	๑. อ้าย	๑. อาทิตย์
๒.	เรียกชื่อว่า จันทร์	๑. ราศี พฤษภ	๒. ฉลู	๒. ยี่	๒. จันทร์
๓.	เรียกชื่อว่า อังคาร	๒. ราศี เมถุน	๓. ขาน	๓. สาม	๓. อังคาร
๔.	เรียกชื่อว่า พุธ	๓. ราศี กรกฎ	๔. เถาะ	๔. สี่	๔. พุธ
๕.	เรียกชื่อว่า พฤหัสบดี	๔. ราศี สิงห์	๕. มะโรง	๕. ห้า	๕. พฤหัสบดี
๖.	เรียกชื่อว่า ศุกร์	๕. ราศี กันย์	๖. มะเส็ง	๖. หก	๖. ศุกร์
๗.	เรียกชื่อว่า เสาร์	๖. ราศี ตุล	๗. มะเมีย	๗. เจ็ด	๗. เสาร์
๘.	เรียกชื่อว่า ราหู	๗. ราศี พิจิก	๘. มะแม	๘. แปด	
๙.	เรียกชื่อว่า เกตุ	๘. ราศี ธนู	๙. วอก	๙. เก้า	
๑๐.	เรียกชื่อว่า มฤตยู (๐)	๙. ราศี มังกร	๑๐. ระกา	๑๐. สิบ	
๑๑.	เรียกชื่อว่า ยม	๑๐. ราศี กุมภ	๑๑. จอ	๑๑. สิบเอ็ด	
๑๒.	เรียกชื่อว่า พรกาพ	๑๑. ราศี มิน	๑๒. กุน	๑๒. สิบสอง	

วันอาทิตย์ ที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๒๕ ตามบับแบบไทย เขียนไว้ อย่างนี้ ณ วัน ๑ ฯ ๖ ค่ำ เดือน ๖ ปีจอ จศ. ๑๓๔๔ อ่านว่า *วันอาทิตย์ ขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๖*
อ่านดาวเคราะห์เคลื่อนไปสถิตตามราศีอย่างนี้

๑. ราศี ๐.	๖. ราศี ๑๐.
๒. ราศี ๑.	๗. ราศี ๕.
๓. ราศี ๕.	๘. ราศี ๒.
๔. ราศี ๐.	๙. ราศี ๖.
๕. ราศี ๖.	๐. ราศี ๗.

บับแบบดวง และ ดาวสถิต กาลปัจจุบัน

แผนที่ดาว ฉบับภาษาลาติน ซึ่งเป็นระบบท้องฟ้าอันมีดาวประจำที่-ที่เรียกกันทั่วไปว่ากลุ่ม*ดาวฤกษ์* นั้นสถิตอยู่ตลอด อันมีกลุ่มดาวประจำราศีที่ต่างก็มองเห็นกันได้ และก็เห็นต่าง ๆ กัน อันเป็นหลักฐานเด่นชัดว่าต่างได้รู้เห็นกันมา และก็ได้ตั้งชื่อไว้นี้ ซึ่งได้จากคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยเช่นเดียวกัน หลวงวิศาลดรุณกรได้เล่าไว้ว่า อำมาตย์โท พระอุปกิตศิลปสาร (นิ่ม กาญจนชีวะ) ได้ให้-แผนที่ดาวฉบับภาษาลาตินและแผนที่ดาวนี้บรรจุวงรอบขอบท้องฟ้า หรือ วงรอบขอบจักรวาฬ ได้เรียงตามธรรมชาติโลก และ กลุ่มดาวเคราะห์หมุนเคลื่อนไปซ้าย จึงมองเห็นปรากฏการณ์กลับกัน คือ เรียงราศีจากซ้ายไปขวา จะเห็นแผนที่ปรากฏ-ราศีเมษ พฤษภ ฯลฯ อย่างไทยนับเดือนปีจากซ้ายไปขวา-ปีชวด ๑ ฉลู ๒ ขาน ๓ ฯลฯ จะเห็นเป็นหลักฐานยืนยันว่าท่านรู้เห็นจึงได้กระทำเป็นตำราไว้ซึ่งยั่งยืนมาถึงบัดนี้

------ ※ ------

ถึงกับยอมสละชีวิต องค์หญิงต้องมีอันเป็นต้องถูกทรมานจนตาย ทุกคนต่างเหยียดหยาม เห็นว่านี่คงไม่มีใครคิดถึงเลย จึงให้ร่างสางไสเป็นภิกขุเพศไปหาขุนตายถามถึงได้ฟังว่ายังอยู่จึงพากันไปหา ที่พบ ซากผีนอนหงายแขนขากาง มีผีนเหล็กตรึงข้อแน่นกับพื้น มีรูปชายซ้อนอยู่ พอมันถูกต้องที่ไหนก็เกิดไฟลวกไหม้พอง ซากนั้นร้องครวญคราง ท่านว่าไฟราคะพอกอดเกิดเป็นบาดเป็นแผลแล้วเลือดออกเป็นไปลุกไหม้จนหมด เหลือแต่กองเถ้าแล้วค่อยเลืองเป็นร่างขึ้นชัดเจน เป็นหญิงสาวใหญ่ใบหน้ารูปไข่ ลูกตาคมดำผิวขาวค่อนข้างเหลือง นั่งพับเพียบคราวแรกเปลือยกายแล้วมีแสงแบบผ้ามาคล้องเป็นเสื้อผ้า และมีรูปชายหนุ่มสวยเดินเข้ามาคุยด้วย ท่านว่า เมื่อก่อนเป็นตอนล่วงแล้วนำมาให้เห็น ตอนนี้เป็นตอนที่แท้ เมื่อสามท่านว่าให้รู้เอาเอง จ้าวรูปนิมิตกรรมนั้นนั่งชานคุยให้เพลิน ให้รัก แล้วผลักให้นอนหงายมือเท้ากางออก มีผีนเหล็กขึ้นมามัดตรึงข้อมือข้อเท้าแน่นกับพื้น ท่านบอกว่าไม่ใช่มีเพียงคนนี้ มีอีกมากมายก็เห็นและบอกชื่อตลอด บอกว่าไม่มีใครพบได้นอกจากพวกเดียวกัน เพราะเป็นสถานที่เฉพาะ สางไสภิกขุเถียงไม่ใช่พวกเขา ท่านว่าชาตินี้ไม่เป็นประมาณชาติที่แล้วมาต่างหาก คอยรอให้มาช่วยนานแล้วจึงถึงโอกาสที่ท่านนึกได้ เป็นหน้าที่ของพระ เมื่อสางไสภิกขุเหลียวดูอีกเห็นแล้วว่าท่านนี่ (หน้าเหมือนรูปที่สะพานพระพุทธยอดฟ้า จึงมีชื่ออีกชื่อหนึ่ง พระกาฬ หรือพระมหากาฬ) ท่านนั้นกลับตามเดิมแล้วว่า เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องมาทำงานในนามยุติธรรมราชถึงคราวแล้ว สางไสภิกขุยืนนิ่งไม่รู้ว่าจะช่วยอย่างไร ถามก็บอกให้รู้เอาเอง ฉุกคิดขึ้นมาได้เอาเท้าขวาถีบจ้าวนั่งออกไป พอกระเด็นออกพ้นไปก็หายวับใช้มือกระชากพืดเหล็กเหมือนหนังที่รัดนั้นก็ขาดหลุดออกง่าย ๆ ลองดูอีกองค์หญิงหนึ่งข้าง ๆ นั้นก็เช่นเดียวกัน เมื่อหลุดพ้นแล้วพื้นที่ก็เย็น ทั้งสองลุกขึ้นนั่งพับเพียบยังเปลือยกาย ตลอดร่างมีบาดแผลและรอยลวกไหม้พอง สางไสภิกขุค่อยรู้ จึงอธิษฐานถึงทานที่เคยถวายน้ำและยา อาหาร ให้มีน้ำทิพยมารดให้หายก็มีฝนสีชมพูตกลงมารดเฉพาะสองนั้นชำระสิ่งสกปรกและบาดแผลหายหมด ร่างกายทุก

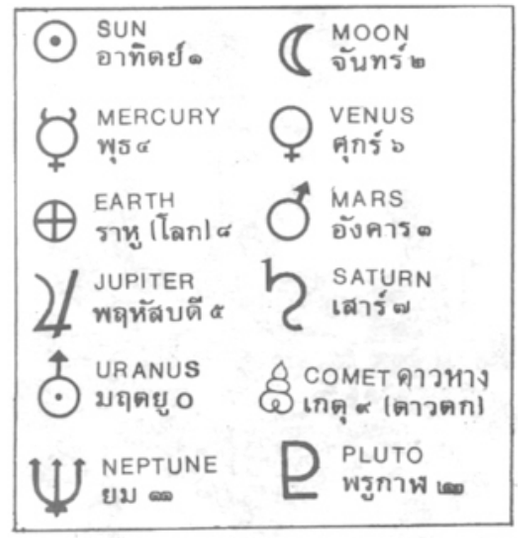

รูปแผนที่ดาวเคราะห์ ตั้งแต่ดวงตะวัน หรือ อาทิตย์ตลอดถึง พรูกาฬ (พลูโต) นี้ได้จากหนังสือ LIFE-THE UNIVERSE นำมาแสดงเพื่อให้เห็นดาวเคราะห์ทั้งหมด ๑๐ ดวง ๑๑ ทั้งจันทร์ และ ๑๒ ทั้งเกตุ (คือ-ดาวหาง ดาวตก เป็นวิญญาณมาเกิดไทยนับเป็นที่ ๙ ซึ่งตามตำราฝรั่งมีแต่ดาว แต่ไม่จัดเป็นดาวเคราะห์) ในที่นี้ ปรากฏดาวพฤหัสบดีดวงใหญ่กว่าดาวอื่น มีดวงจันทร์ถึง ๑๔ ดวง เดิมไทยเรียกชื่อว่า-*ดาวเอื่อย* หรือ *เอื้อย* ตามความหมายคำกิริยาว่า-*เอื่อย* คือ เดินอย่างสบาย และ *เอื้อย* อันแปลว่า ฉลาด ทรงความรู้ จะเหมือนกับ-พฤหัสบดีเทพปุโรหิตาจารย์ก็ดาวพฤหัสดวงนี้แหละที่เดินช้าราศีละ ๑ ปี อาจมีช้า, นิ่ง, และเร็ว ที่เรียกว่าพัก, มน, เสิด, จึงเอามาตั้งเป็นเวลา *"ปี"* และ *"เดือน"* ตามรูปดาวประจำราศี เช่น ราศีเมษ มีกลุ่มดาวที่ไทยมองเห็นเป็นรูปหนู-จึงตั้งเป็นชื่อปีว่า ปี ชวด-หนู ๑ ชาวชมพูทวีปมองเห็นเป็นแกะผู้ จึงตั้งเป็นชื่อเดือนว่า "เมษ" เป็นต้น ส่วนปีนั้น ไม่มีชื่อลำดับ เรียกว่าปีตลอดไปถึงฝรั่ง ปรากฏในแบบบอกศักราชพิคารว่า สัวจฺฉรนามคฺคหิตายะ ไม่ใช้ชื่อปี ส่วนจีนกับไทยนั้น สำหรับปีเรียกเหมือนไทย เช่น ปีชวด-หนู จีนก็ออกว่า ชื้อ-หนู ฯลฯ เดือนก็เรียกอย่างไทยว่าเดือน ๑ เป็นต้น จะได้กล่าวในตอนต่อไป

ตะวัน เดือน หรือ **อาทิตย์ จันทร์** ซึ่งมีปรากฏการณ์เป็น ปี, เดือน, วัน, ข้างขึ้น, ข้างแรม, และหน้า, หรือ ฤดูกาลนี้ ได้จากประติทินโหราศาสตร์ซึ่งหลวงอรรถวาทีธรรมประวรรต (วิเชียร จันทร์หอม) ได้เรียบเรียง และรวบรวม กระทำขึ้นไว้ได้เป็นหลักฐานปรากฏการณ์ข้างขึ้นแรมแบบไทย ซึ่งเป็นของไทยแท้ เพราะมีใช้อยู่ในไทยนี้แห่งเดียวในโลก จึงแน่นอนว่าเป็นคนของไทย

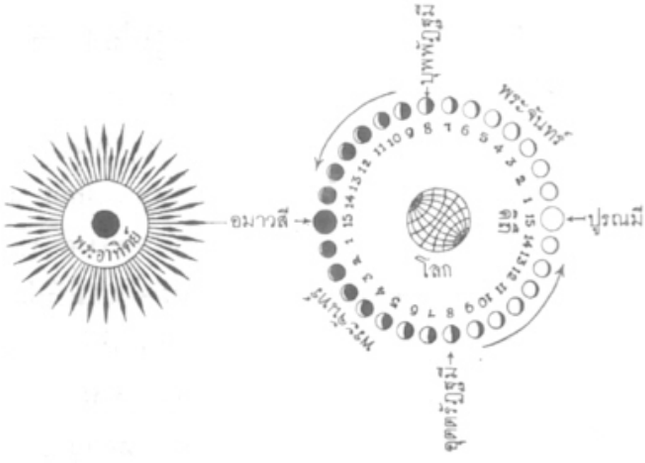

ที่ปรากฏดวงอาทิตย์-อมาวสี จันทร์ แรม โลก ที่ชื่ออมาวสี ซึ่งแปลว่า อาทิตย์กับจันทร์อยู่รวมกันเช่นนี้ จันทร์ดับเต็มดวง เป็นข้างแรม ๑๔-๑๕ พอพ้นจะค่อยขาวมีแสงครึ่งดวงเป็นขึ้น ๘ ค่ำ ถึง ๑๕ ค่ำ ก็จะเพ็ญเต็มดวง ชื่อปุณณมี หรือปุรณมี จากนั้นก็จะค่อยมืดดำ ถึง ๘ ค่ำ จะมืดถึงครึ่งดวงเป็นแรม ๘ ค่ำ และมืดมากกระทั่งหมดดวง ก็เป็นอมาวสีเป็นแรมสุดอย่างรูปแสดงนั้น เป็นเดือนขึ้นแรมแบบไทย เรียกว่า บับระบบไทย

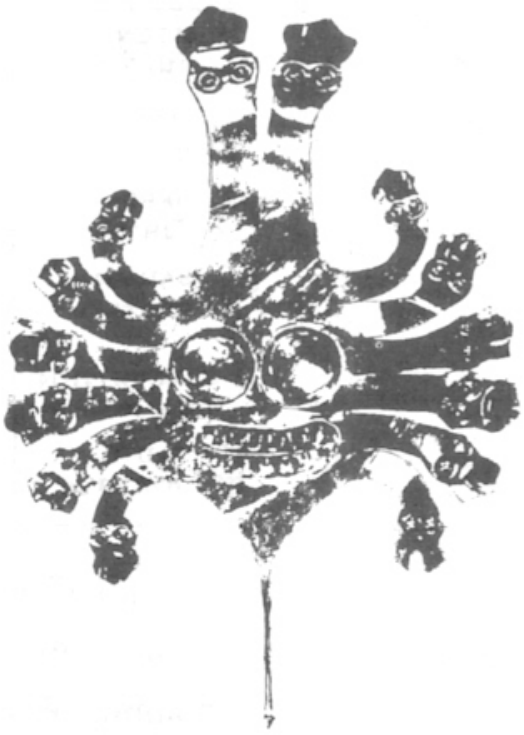

บับ-วัน, เดือน, ปีไทย คือประติทินจันทรคติไทยเผ่าแม่ย่าและอินคาได้ทำไว้ปรากฏ ณ อเมริกากลาง-ใต้

ไทยเราเรียกจันทร์เพ็ญว่า *"เดือนหงาย"* บ้างว่า *"เดือนเพ็ญ"* บ้าง ที่ปรากฏ-ชาวไทยอินคา (อินคลา) ก็อาศัยคำชื่อนี้ จึงใช้ทองคำสร้างรูปเป็น *รูปบับงูหงอน (พวง นาค)* หงายหน้าหน้ากลาง ๑ กับ ด้านซ้ายและ ขวาด้านละ ๗ จึงเป็น ๑๕ หน้า ก็เดือนจันทรคติไทยนั้น ตามบับวัน เดือน-ทุก*เดือนคี่* มี ๒๙ วันทุก *เดือนคู่* มี ๓๐ วัน จึงรวม ๑๒ เดือนได้ ๓๕๔ วัน ได้สร้างรูปบับไว้นั้น

ด้านล่าง ทำเส้นเดียวดิ่งลงมานั้น คือ คี่ (๑, ๓, ๕, ๗, ๙, ๑๑) ทุกเดือนคี่มี ๒๙ วัน จึงนับหน้ากลางด้วยเป็นข้างขึ้น ๑๕ วัน สำหรับข้างแรมนั้น ไม่นับหน้ากลาง ก็ได้ข้างแรม ๑๔ วัน ทุกเดือนคี่จึงมี ๒๙ วัน

ด้านบน จะเห็นทำหน้าไว้ ๒ หน้า คือ คู่ (๒, ๔, ๖, ๘, ๑๐, ๑๒) ทุกเดือนคู่มี ๓๐ วัน นับตรงไหนก็ได้ทั้งหน้ากลางด้วยจะได้ ๑๕ ทั้งข้างขึ้นข้างแรม ทุกเดือนคู่จึงมี ๓๐ วัน

บับนับคี่คู่ทุกเดือน แบบนับที่ปรากฏว่าควรจะเป็น และ ถูกต้องตามบับนี้ ควรนับหน้าต้นด้านซ้ายเป็น ๑ จนถึงหน้าคู่บนหน้าขวาเป็นที่ ๘ เป็น ๘ ค่ำ ทั้งขึ้นแรม เป็นอัฏฐมี ดิถีที่ ๘ กึ่งแห่งปักษ์ นับลงไปด้านขวาถึงหน้าสุดได้ ๑๔ แล้วเข้า ๑๕ พอดี ที่หน้ากลาง เป็นหน้าใหญ่ทั้งหงายด้วย จึงเป็นเดือนหงายเพ็ญเต็มที่ เป็นเดือนเพ็ญ เป็น-วันปุณณมี หรือ ปุรณมี แล้วก็มีนับหน้าซ้ายเป็น ๑ อีก ตลอดถึงหน้าคู่บนแล้วลงไปถึงหน้าสุดท้ายได้ ๑๔ เป็นข้างแรมเดือนคี่ ถ้าเดือนคู่ก็นับหน้ากลางจึงเป็น ๑๕ และคว่ำหน้าจึงเป็นเดือนดับเป็นข้างแรม ๑๔ และ ๑๕ ค่ำ ชื่อว่า-อมาวสี คือ อาทิตย์และ จันทร์อยู่ร่วมกัน เป็นแรมสุด

------ *------

ส่วนผ่องใส กลิ่นก็หายสาง ได้อธิษฐานขอส่วนบุญที่เขาคงทำให้บ้าง มีเพียงผืนผ้ายาวสักศอกเท่านั้น กว้างสักหนึ่งกระเบียดซึ่งไม่พอ จึงต้องอธิษฐานถึงทานที่เคยถวายผ้าขอให้มีผ้า ก็มีชุดทั้งเสื้อและถุงลอยมาสวมให้เอง หญิงหนึ่งเงยหน้าขึ้นมองสางใสภิกขุ ท่านว่าให้พูดได้ จึงว่ามาช่วยทำไม สางใสภิกขุสอนให้ว่า นโม สรณคม สมาทานศีล กล่าวกุสลกรรมบถ หิริโอตตัปปะธรรม พรหมวิหารธรรม อริยธรรม แล้วบอกให้กลับขึ้นไปก็เฉย จึงต้องผลทานที่เคยถวายขวดยานและรองเท้า ก็มีกระทงใบสีตองสด ลอยมาลงไปรับสองหญิงนั้นซึ่งนั่งพับเพียบประนมมือแค่หน้าอก สางใสภิกขุบอกให้ลอยขึ้น ลอยขึ้นมาได้หน่อยก็หยุด ท่านว่าต้องขึ้นตาม จึงเบิกทางได้ ยังจะต้องไปเจออีก ถ้าไม่ตามขึ้นจะไปไม่ถูก สางใสภิกขุจึงนึกให้ลอยตามขึ้น พอพ้นพื้นดิน ก็มองเห็นที่อยู่เดิมจึงบอกให้ว่าที่เดิมอยู่นั้น ว่าไม่ไป สางใสภิกขุว่าไปอยู่ข้างบน นึกให้ลอยขึ้น พอทะลุพื้นทิพยถึงชั้นแล้ว ก็เจอเข้าอีกท่านหนึ่ง ซึ่งได้ถือบรุกขเทวีซึ่งตามหลังสางใสภิกขุขึ้นไปพลัดตกลงไปสถิต ณ ต้นไม้เดิม แล้วหันไปตบหญิงหนึ่งเซไป ตบหญิงสองส้มลงนอนตะแคง สางใสภิกขุเข้าขวางกล่าวว่าไม่ได้ สองนี้ต้นเมตตา เทพว่า ต้องได้ เพราะมันผิด สางใสว่า หญิงสาวมีผัวไม่เห็นจะผิดอย่างไร เพทว่าผิดกฎมณเฑียรบาล สางใสว่า กฎมณเฑียรบาลตั้งเอาเอง ถึงผิดก็ยอมรับผิดแล้ว และรับมากเกินไปเกินยุติธรรมกระทั่งเห็นเป็นเวร เทพว่าต้องให้รับจนพอใจ สางใสว่า พอใจแล้ว สิ่งที่ทำมาแล้ว จะกลับทำคืนไม่ได้ ควรดูกาลนี้และข้างหน้า สางใสกลับเป็นนักรบว่า ถ้าขืนทำลายตัวต้นเมตตานี้อีก จะทำบ้างเพื่อป้องกันผลนั้น บอกให้ลุกขึ้น พาไปหาพ่อและปู่ เทพดินเข้าไปใกล้กลับร้องไห้ให้กันและกัน พอถึง หญิงสองไม่ยอมไหว้กระทั่งสางใสเตือนจึงยอมแต่ไม่ยอมอยู่ สางใสนักรบจึงส่งดอกกุหลาบให้คนละดอก บอกว่าทัดหรือถือก็ได้ ไปอยู่วิมารของเราโน้น พวกนั้นเห็นดอกกุหลาบนี้ จะรู้และรับรอง ถ้าบุญตัวไม่พอจงอยู่ด้วยบุญของเราเมื่ออยู่ พบเป็นเทพบุตรใดชอบใจรักใคร่ก็ไปอยู่กับเขาได้ เราอนุญาต ทั้งสองเดินไป ท่านท้าวมัจจุราชปรากฏกล่าวว่า เป็นไหมที่จะช่วยเปลื้องจากเวรนี้ ต้องมีกำลังมากหลายอย่างพอจึงช่วยได้ ถ้ามีไม่ครบแล้ว ช่วยไม่สำเร็จ ต่างพากันกลับมา สางใสภิกขุถามว่า เป็นอย่างไรมาแล้ว ยุตติธรรมราชกล่าวว่า พวกเราต่างร่วมกันหาทางเลี่ยงพระพุทธพยากรณ์ว่า สัทธรรมจักตั้งอยู่พันปี จึงร่วมกันรับภาระธุระจากพระอรหันต์เถรา

ระบบ-ปี, เดือน, วัน, ไทย มีมาแต่ดึกดำบัน

ที่ไทยนำ-ปี, เดือน, วัน อันเป็นธรรมชาติกาลปรากฏแล้วได้ใช้ความคิดสร้างขึ้นเป็นรูปเคารพคุ้มครองชีวิตชื่อ-นักษัตร์ นั้น ก็เอามาจาก-ดาวฤกษ์ ดาวเคราะห์ ดาวหาง ณ ท้องฟ้านั้นขึ้นเป็นรูปนั้น ๆ ยังได้นำพระพุทธ-รูปตั้งเป็นพระประจำวันอีกด้วย เป็นที่เคารพบูชาก็เท่ากับเคารพบูชาตัวเอง ซึ่งเป็นเครื่องเตือนสติสัมปชัญญะให้ทำดีมีคุณประโยชน์สมที่เป็นที่เคารพบูชาของตัวเอง

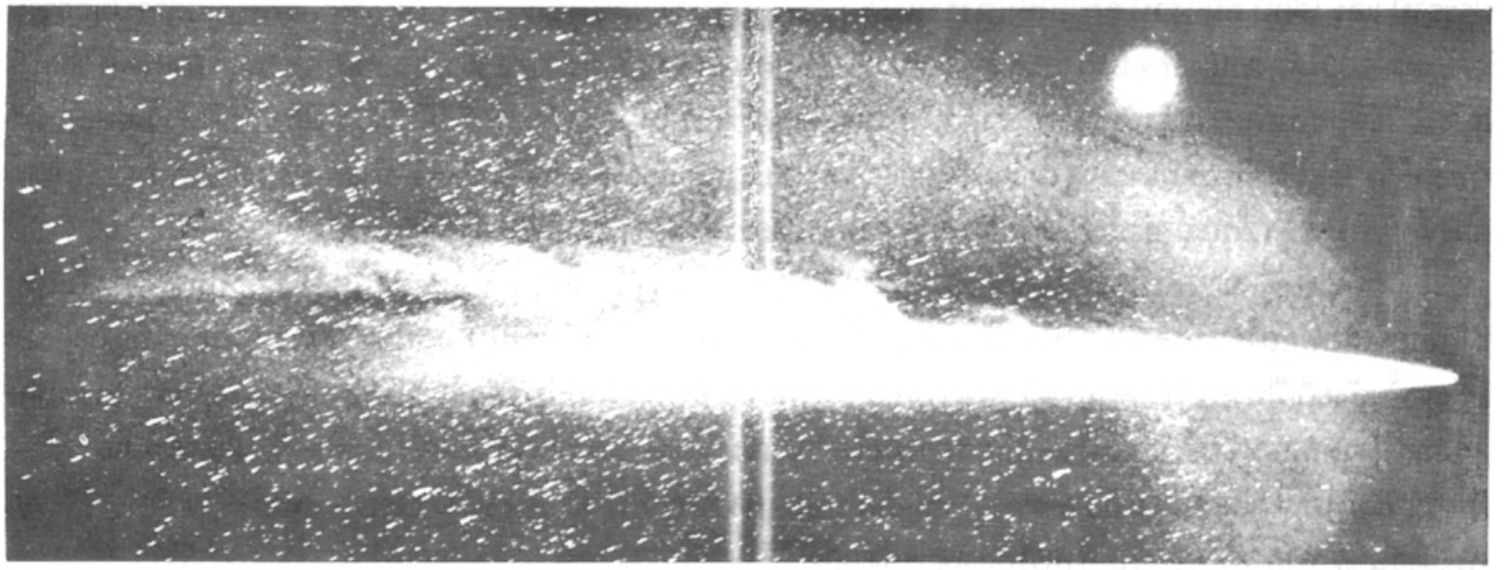

ได้นำแผนที่ท้องฟ้าซึ่งมี-ดาวหาง, ดาวศุกร์ และ โลกฯ ให้เห็น-ระบบแบบอย่างดาวหาง-อัลหรรษา (ดาวหางฮัลเล HALLEY'S COMET) มีลำแสงเดี่ยวยาว ๕๐ ล้านไมล์ (๘๐ ล้าน กม.) ลำหางพุ่งพาดผ่าน ณ ระหว่าง-ดาวพระศุกร์ และโลกเมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ (ค.ศ. ๑๙๑๐) ก็โลกได้ผ่านไปตรงหางซึ่งมีผลสะท้อนเงาสว่างดาวหางใหญ่โตนั้น ซึ่งมีระยะเดินรอบกำหนดได้ ๗๕.๗๖ ปี และจะมาปรากฏอีก พ.ศ. ๒๕๒๕ (ค.ศ. ๑๙๘๖ จากหนังสือ THE UNIVERSE)

และก็-ไทยเชื่อถือกันว่า-โลก กับ ดาวหาง คือ พระราหู เมื่อครั้งกวนน้ำทิพ ครั้นครั้งที่ ๘ เทวแพทย์ธันวันชูผะอบน้ำทิพโผล่ขึ้นมา พวกอสูรถูกล่อไป ทวยเทพจึงได้ดื่มน้ำทิพตลอดกันจึงเกิดพลฤทธิเดชพร้อมขึ้นแล้ว อสุรินทราหูก็ปะปนเข้าไปดื่มน้ำทิพด้วย พระอิศวรทรงเห็นจึงใช้วิราวุธขว้างไปตัดตัวขาด ๒ ท่อน เพราะพลฤทธิเดชานุภาพน้ำทิพ-จึงไม่ตายท่อนบนยังคงเป็นพระราหู ท่อนล่างเป็นดาวหาง คือ ดาวเกตุ ๙ ดาววิญญาณนั้น หยดเม็ดเลือดเกิดเป็นดาวตก หรือ ผีพุ่งใต้ที่ตกลงมา ส่วนทางไทยนั้นเล่ากันมาว่า-เจ้าพ่อพระราหูนั้นมีปาก ท่อนท้ายยาวประมาณ ๕๐๐ โยชน์ จึงเที่ยวอมตะวันเดือนเล่น และเที่ยวเอาหางฟาดฟ้าเล่นซึ่งให้เกิดเสียงฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ทั้งโยนลูกแก้วเล่นทำให้ฟ้าแลบลั่นเสมอ ต่อมาครั้งหนึ่งเจ้าพ่อพระอินทร์ทรงรำคาญขัดเคืองจึงทรงใช้พระแสงดาบอาญาสิทธิ์ซึ่งยาวทั้งด้ามได้พันโยชน์ฟาดฟันท่านท้าวพระราหูตัวขาด ๒ ท่อน ท่อนบนยังคงรูปพระราหูไม่มีเท้า ท่อนล่างขาดกระเด็นไปเป็นดาวหาง ก็คือ-ดาวเกตุ ๙ นั้น หยดเม็ดเลือดได้เป็น-ดาวตก หรือผีพุ่งใต้ ซึ่งไทยถือ-เป็น-ดวงวิญญาณที่เคลื่อนจากฟ้าลงมาเกิด กระทั่งถึงทุกวันนี้

ก็ระบบแบบนี้ ไทยได้ทำขึ้น และวางไว้ทั้งทางรูปแบบและ ตัวเลขบอกชื่อ เช่น ปีชวดใช้ตัวเลข ๑ ใช้รูปหนูพุกซึ่งมี**พ่อทร**งเป็นตัวคุ้มครอง-บัดนี้เรียกว่า-**นักษัตร์** ส่วนเดือนนั้น-ไทยเอามาจากชมพูทวีปจึงชื่อว่า-เมษมาส อันแปลว่าเดือนแกะผู้ ของไทยใช้เป็นชื่อตัวเลขว่า-เดือน ๕ และ เดือน ๕ นี้ ไทยปางกลางถึงปลายได้มีระบบ-**กรุดกราน** หรือ **ฏรุดกราน** ณ วันแรม ๑๔ และแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ กับ วันขึ้น ๑ ค่ำ ตลอดไปถึงวันเพ็ญ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ มี ฏรุด หรือ กรุด ก็คือ-ยินดีว่า-มีโชคชีวิตยืนมาตลอดปีแล้ว ณ วันแรม ๑๔, ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ นั้น ก็พร้อมกันชื่นชมยินดียิ่งจึงกราบกรานต้อนรับปีใหม่ ณ วันขึ้น ๑ ค่ำ ถึง ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ นั้น ได้มีพิธีบวงสรวง เซ่นไหว้ ทำบุญ อุทิศ กราบไหว้ สรงน้ำดำหัว เคารพบูชา ขอศีลขอพร ฟ้อนรำร้องเพลงอธิษฐานตั้งปณิธานขอฟ้าฝนโชคลาภพืชผลชนมสุข และ สนุกสนานสำราญสำเริง และ เลี้ยงดูกัน จึงมีตั้งใบสี พะนมข้าวตอก พะนมดอกไม้ สร้างรอยเจิมเป็นรูปเลข ๕ ขึ้นยอดแหลม หมายถึงเจริญรุ่งเรืองด้วยพร ๕ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พลปฏิภาน ธนสารสมบัติ และ ระบบนี้ ก็มาจากร่มหัวงท้องฟ้า

ที่เห็นแล้วได้นำมาเป็นปีชวดหนู เป็นเดือนเมษายน คือ-เดือนแกะผู้ และ เป็น-วัน อันมีชื่อว่า-อา อาทิตย์ อัน จันทร อาง อังคาร อุ่น พุธ เอือย พฤหัสบดี อู่ ศุกร อี่ เสาร์ ก็มาจากชื่อดาว ณ ท้องฟ้า ซึ่งได้ขึ้นเป็นรูปเคารพพ่อทรง และ เป็น-ตัวเลขซึ่งเป็นรอยเดิม ก็เพราะตัวเลขก็เป็นชื่อดาวนั้น ๆ เช่น ๑ อาทิตย์ ๒ จันทร ๓ อังคาร เป็นต้น

และ ทั้งหมดนั้น ก็ปรากฏอยู่ ณ ท้องฟ้า มีระบบการเคลื่อนเดินไปได้ตลอด ทั้งมีอัตราเร็ว-ช้าต่างกันกระนั้น ชาวโลกนี้ ก็คือ-ท่านผู้รู้ซึ่งมีสติปัญญาได้ใช้วิธีการกำหนดรู้ และ คำนวณอัตราระยะได้แน่นอนจึงได้วางเป็นระบบกาลเวลาได้ และ นำมาใช้เป็น-**ปฏิทิน** ประจำวัน และ เป็นกาลเวลาด้วย กับทั้ง-ยังได้สร้างรูปนักษัตร์ขึ้นเป็น-**จ้าวทรงคุ้มครอง** ประจำปี และ เดือน จนถึงวัน จึงขึ้นเป็น**ตำราหมอดู** ที่เรียกกันว่า-**เลขบอก** เพราะเหตุที่ได้กระทำเป็นตำราไว้อย่างนี้ จึงรักษากันไว้ได้คงทนตลอดมาถึงกาลบัดนี้ ซึ่งเดิมเรียกกันมา และใช้กันว่า-**ตำราเลขบอก** หรือว่า **เลขบอก** เฉย ๆ สมัยนี้ ใช้ชื่อเป็นประจำแล้วว่า-**พรหมชาติ** หรือ โหราศาสตร์ และ ในตำราหรือ คัมภีร์นี้ ก็มีรูปนักษัตร์ มีตัวเลขบอกดาวประจำชีวิต ซึ่งเป็นที่ประจักษ์หลักฐานแจ่มชัดอยู่แล้ว ทั้งได้ปรากฏอยู่แล้ว ณ โลกนี้ กับทั้ง-ตำราเลขบอกนี้เป็นที่รู้แจ้งทราบกันดียิ่งก็เฉพาะชาวไทยนี้เท่านั้น และ ไทยได้รักษากันมากระทั่งเป็น-เล่มตำราหนังสือขึ้นแล้ว

เท่าที่-ท่านต้นไทยผู้รู้ได้ตั้งไว้ตั้งแต่ดึกดำบันนั้น ได้ตั้งเป็นดวงกลมขึ้น มีเส้นขนานควบกัน ๒ เส้นเป็นวงกลมทั้งสองเส้นในวงกลมนั้นมี**ช่องช่วง ๑๒ ช่องช่วง** นับกลางด้วยจะเป็น ๑๓ นับบริเวณรอบนอกวงกลมอันไม่มีที่สุดนั้นด้วยก็เป็น ๑๔ ใช้เลข ๑๐ ตัว แต่ตัว ๑๐ นั้น ใช้เพียง ๐ ทั้งดวงกลมนั้น ที่มีเส้น ๒ เส้นควบขนานกันนั้น **เส้นนอก** -เป็นเส้นวงกลม-**ขอบฟ้า เส้นใน**-เป็นเส้นวงกลม-**โลกกลม ๑๒ ช่องช่วง** เป็นช่องช่วง**ชื่อ-ปี ๑๒ ชื่อ** และ **ชื่อ-เดือน ๑๒ เดือน**และ เลข ๙ ตัว ๑๐ ทั้ง ๐ นั้น-ก็เป็น**ชื่อ-ดาวเคราะห์ หรือดาวประจำตัว, ประจำชีวิตทั้ง ๗ ชื่อดาว** ประจำวัน ๗ หรือ ทั้ง ๑๐ นั้น สำหรับช่องช่วงทั้ง ๑๒ นั้น แต่ละช่องช่วงมี ๓๐ อ้วง (องศา) ๑๒ ช่องจึงได้ ๓๖๐ แต่วงจรของจันทรได้เพียง ๓๕๔ จึงหย่อนไป ๖

โลก รูปโลกนี้ตามภาพถ่ายจากดาวเทียม

*ภาพรูปโลกเรานี้ปรากฏในหนังสือ-เมืองไทยของเรา เป็นด้านที่ปรากฏแผนที่ประเทศไทย มีกลุ่มเมฆหนาทึบบังเกือบตลอด มองเห็นพื้นดินเป็นเงาดำเท่านั้น จึงมองเกือบไม่เห็น ที่ได้ลงเส้นขาวไว้พอเห็นได้ว่า-***ประ-เทศไทย***หรือ แหลมทองตลอดไปถึงชวา ซึ่งเป็นที่ ๆ มีดาวฤกษ์ ดาวเคราะห์ ดาวหาง มาปรากฏเป็นกาลเวลา คือ ปี, เดือน, วัน, *เป็นที่สร้าง-ลายสือ*อ่านรู้, เลขบอกจำนวน *และ* โชคชะตาซึ่งเป็นต้นตำรา-พรหมชาติ, โหราศาสตร์ เฉพาะดาว และท้องฟ้า ก็เป็น-ดาราศาสตร์อีกด้วย *ได้นำมาเป็นที่อ้าง และเป็นหลักฐานแห่งปรากฏการณ์ยังมีอยู่กระทั่งกาลบัดนี้*

ส่วนวงจรของอาทิตย์ได้ ๓๖๕ จึงเกินไป ๕ ฉะนี้ ปีพระจันทร์จึงมี ๓๕๔ วัน ปีพระอาทิตย์จึงมี ๓๖๕ วัน ทั้งนี้ก็ปรากฏเป็นที่รู้จัก และ ใช้กันในประชาชนชาวไทยทั่วไป และไทยทั่วไปยังใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้ นับเป็นสิ่งมหัศจรรย์ชนิดหนึ่งก็ได้ เท่าที่ท่านต้นไทยมีสติปัญญาใช้ความคิดรวมท้องฟ้าและดาวทศเคราะห์ทั้ง ๑๐ นั้นเข้ามาไว้ในดวงกลมนั้น ในดวงกลมนั้นได้สร้าง-**ช่องช่วงไว้ ๑๒ ช่องช่วง** (๑๒ ราศี)ซึ่งเป็นที่บัญชุ ๑ ปี และ ๑๒ เดือนพอดีนับช่องช่วงไหนก็ได้ไปถึงช่องช่วงตรงกันข้าม หรือ เล็งกันก็ได้ ๗ เท่ากับ ๗ วัน (สัปดาหะพอดี) ช่องกลางวาง-๙ วิญญาณ (เกตุ ดาวหาง ดาวตก) ไว้เป็น-กลาง ส่วนรอบนอกอันไม่มีประกอบนั้นได้วางเป็น-๐ ตายหมด (มฤตยู) เป็นอันว่า-ดวงเส้นวงกลมนอกวางขอบฟ้าไว้ทั้งหมด ดวงเส้นวงกลมในวางโลกทิศทางกาลเวลา ฯลฯ ไว้ทั้งหมดแล้ว ฉะนี้ เฉพาะที่เป็นนักษัตร์ระบุ-ปี เดือน วัน กับทั้ง-เป็นตัวเลขบอกพยากรณ์เป็นโชคชะตานั้น มีเฉพาะไทยเท่านั้น ซึ่งได้สร้างเป็นตำราซึ่งมีรูปปรากฏ กับ มีคำพยากรณ์เป็นโชคชะตาซึ่งจะมีในหน้าต่อไป

๑

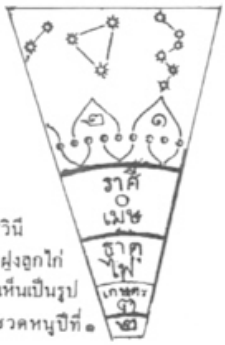

กลุ่มดาวประจำราศีเมษ
ช่องช่วง ๐
นับขวาไปซ้าย ๑. ดาวม้า อัศวินี
๒. ดาวก้อนเข่า ภรณี ๓. ดาวฝุ่งลูกไก่
กัตติกา ซึ่งท่านต้นไทยได้มองเห็นเป็นรูป
หนู จึงนำมาตั้งเป็นชื่อปีว่า- ปีชวดหนูปีที่ ๑

๒

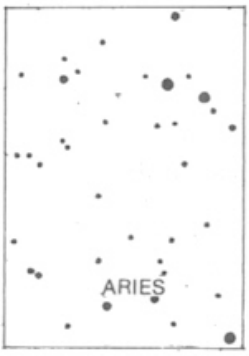

กลุ่มดาว
ประจำราศีเมษ นับฝรั่ง
ซึ่งได้ทำไว้แล้ว ได้ตั้งชื่อไว้
คลอด มีมาก และ เห็นเป็น
แกะผู้ จึงนำมาตั้งเป็นชื่อราศี
และเดือน

๓

รูปยันต์เลข ๕ ยอด
ใบสีกรวยครอบ
ใช้เป็นนิมิตมงคลเดือน ๕
อันตรงกับเดือนเมษายน
มีงานประจำ คือกรุดกราน

ล่าง

นักษัตรปีชวด คือ
กลุ่มดาวฤกษ์ปีชวด ๑
ท่านต้นไทยได้ขึ้นเป็นหนู
มีเทวดาผู้ชายสถิตบนหลัง
ซึ่งไทยทุกคนรู้ดอดกัน

ล่าง

กลุ่มดาวประจำราศีเมษ
ที่เห็นเป็นแกะ ได้ตั้งชื่อว่า
เมษ ฝรั่งได้ลงลายเส้นเป็น
แกะชัดเจนแล้ว

ล่าง

รูปแกะผู้เป็นนักษัตร์
เดือนชมพูทวีป
ซึ่งไทยได้นำมาเป็นรูปนักษัตร์เดือน ๕ ก็คือ
เดือนเมษายนที่ใช้กันอยู่

๑ ปีชวด หนู (หนูพุก) ราศี ๐ ราศีเมษ-แกะผู้ เดือน ๕ ไทย เดือนเมษายน

๑. บน รูปกลุ่มดาวไทยประจำราศีเมษ ตัดจากแผนที่ดาวไทย ซึ่งท่านผู้รู้ต้นไทย ได้มองเห็นกลุ่มดาวนี้ มีดาวหัวม้าเป็นต้นเป็นรูปหนู จึงตั้งเป็นดาวขวัญประจำตัว คือ เป็นดาวฤกษ์นักษัตรปีชวดเป็นรูป-หนูพุก ให้ชื่อว่า-ปีชวด-หนูเป็นปีที่ ๑ ราศีเมษนั้น ตามตำราเลขบอกว่า เกิดปีชวด เลข ๑ ปากกล้า เจรจาเด็ดขาด ไปไหนมีผู้เกรงกลัวคอยต้อนรับเป็นทหาร, ตำรวจ, และ ขันอาสาดีมีเกียรติศักดิ์สมบูรณ์

ล่าง รูปนักษัตรปีชวดหนูพุก ได้จากพรหมชาติ ปรากฏนักษัตร์เป็น-หนู มีเทวดาผู้ชายสถิตบนหลังหนูพุก ธาตุน้ำ มิ่งขวัญอยู่ต้นมะพร้าว และ ต้นกล้วย เกิดนักษัตรปีชวด-หนูนี้ ภายหน้ามีบุญวาสนา อาสาได้ความชอบ ใจแข็ง ใจกล้า กิริยาว่องไว

๒. บน รูปกลุ่มดาวประจำราศีเมษนั้น ซึ่งฝรั่งทำไว้ ได้จากแผนที่ท้องฟ้าในวารสารภูมิศาสตร์ ซึ่งท่านผู้รู้ชาวชมพูทวีปได้มองเห็นเป็นรูปแกะผู้ คือ เมษ จึงใช้ชื่อเป็นคำสังสกฤตตั้งเป็นชื่อเดือนว่า-เมษมาส และ ตั้งเป็นชื่อราศีว่า-เมษได้ใช้คำมคธตั้งเป็นชื่อปีว่า-มุสัก (สัวจฉร) ฝรั่งได้ไปแล้วใช้ภาษาลาติน ตั้งเป็นชื่อราศีว่า-เอรีซ ARIES ก็แปลว่า-แกะเหมือนกัน แต่ไม่ได้ตั้งเป็นชื่อเดือน เดือน-ตั้งชื่อว่า-เอพริล APRIL ก็ว่ามาจากชื่อดาวเอรีซนี้ จึงแปลว่า-เริ่มขึ้น เจริญขึ้นเริ่มใบไม้ผลิเป็นกาลอบอุ่น จึงรื่นเริงสดใสตามใบไม้ผลินั้น

ล่าง รูปกลุ่มดาวประจำราศีเมษนั้น ได้ลงลายเส้นให้เห็นเป็นรูปแกะผู้มีเขาคู่ม้วนขึ้นประจักษ์ชัด เป็นนักษัตร์ประจำเดือนเมษายนนั้น ได้เป็นหลักฐานเดือน จึงยืนยันได้ว่า-เป็นคนละบับกับปี และ เดือนเมษนี้ซึ่งไทยได้นำมาตั้งชื่อเดือนสุริยคติว่า-เดือนเมษายน และก็ยังใช้กันอยู่ในทุกวันนี้

๓. บน รูปใบสีนี้เป็นเครื่องเคารพบูชาของไทยมานาน ก็เดือน ๕ นี้ไทยมีประเพณีประจำอยู่ก็คือ-กรุดกราน มีงานรื่นเริงส่งปีเก่าต้อนรับปีใหม่ ก็ทำบุญ เคารพบูชาผู้ใหญ่ มีการทำใบสี พนมดอก พนมธูป พนมเทียน หรือ พุ่มเทียน เป็นธูปเทียนแพบ้างไปเคารพบูชาขอพร เพราะเป็นเดือน ๕ จึงใช้เลข ๕ เป็นยันตเลข ๕ ขึ้นยอด ๕ ชั้น หมายถึงพร ๕ คือ อายุ, วรรณ, สุข, พล, ปฏิภาณ, เป็นนิมิตมงคลประจำเดือน ๕ ในที่นี้ใช้เป็นรอยเจิมใบสี ใช้เป็นรอยเจิมอย่างอื่นก็ได้ ตำราเลขบอกว่า เกิดเดือน ๕ นักษัตร์แกะผู้นี้ มีศีลธรรม มีบุญวาสนา ได้เป็นใหญ่กว่าคน ได้เป็นขุนนางมีทรัพย์สินเงินทองมั่งคั่ง

ล่าง รูปแกะผู้ เป็นนักษัตร์ประจำเดือน ๕ ได้จากพรหมชาติ ที่มาเป็นนักษัตร์นี้ คงนำแบบมาจากชมพูทวีป ใช้เป็นนักษัตร์ประจำเดือน ๕ ก็เหมาะสม ได้ยืนยันเป็นคนละบับระบบจากปี ในตำราโหราศาสตร์ไทยมีกล่าวว่า เกิดในราศีเมษ เป็นคนกล้าหาญ (เมเส สุโร ยสฺส ฐิตสฺส ลคฺคโน)

๑

กลุ่มดาวประจำราศีพฤษภ ช่องช่วง ๑
นับขวาไปซ้าย ๓.ดาวฝูงลูกไก่ กัตติกา ๔.ดาวขางัว รมูกม้า โรหินี ๕.ดาวหัวเนื้อ มิคสิระ ซึ่งท่านต้นไทยได้มองเห็นเป็นรูปงัวงาน จึงนำมาตั้งเป็นชื่อปีว่า-ปีฉลู ปีที่ ๒

๒

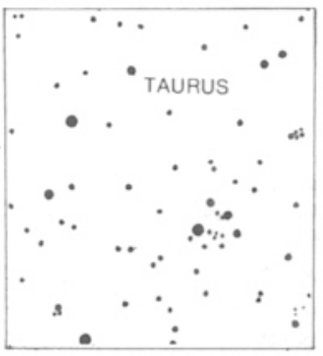

กลุ่มดาวประจำราศีพฤษภ บับฝรั่ง
ซึ่งได้ทำไว้แล้ว ได้ตั้งชื่อไว้ตลอด มีมาก เห็นเป็นงัว จึงนำมาตั้งเป็นชื่อราศีและเดือน

๓

รูปยันต์เลข ๖ ยอด ใบสี ไข่ขวัญ
ใช้เป็นนิมิตมงคลเดือน ๖ อันตรงกับเดือน พฤษภาคม มีงานประจำคือ แรกนาขวัญ บวชนาค

ล่าง

นักษัตรปีฉลู คือ กลุ่มดาวฉกษ์ปีฉลู ๒
ท่านต้นไทยได้ขึ้นเป็นงัว มีมนุษย์ผู้ชายสถิตบนหลัง ซึ่งไทยทุกคนรู้ตลอดกัน

ล่าง

กลุ่มดาว ประจำราศีพฤษภ
ที่เห็นเป็นงัว ได้ตั้งชื่อว่า พฤษภ ฝรั่งได้ลงลายเส้นเห็นเป็นงัวชัดเจนแล้ว

ล่าง

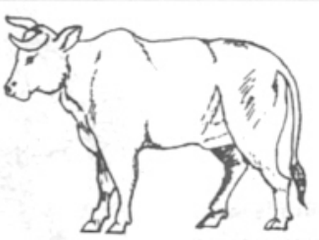

งัวงาน เป็นนักษัตร์เดือนชมพูทวีป
ซึ่งไทยได้นำมาเป็นรูปนักษัตร์เดือน ๖ ก็คือ-เดือนพฤษภาคม ที่ใช้กันอยู่

๒ ปีฉลู งัว (งัวงาน) ราศี ๑ ราศีพฤษภ-งัวงาน เดือน ๖ ไทย เดือนพฤษภาคม

๑. **บน** รูปกลุ่มดาวไทยประจำราศีพฤษภ ตัดจากแผนที่ดาวไทย ซึ่งท่านผู้รู้ต้นไทย ได้มองเห็นกลุ่มดาวหมู่นี้มีดาวฝูงลูกไก่เป็นต้นเป็นรูปงัวผู้ จึงตั้งเป็นดาวฤกษ์นักษัตร์ปีฉลูเป็นรูป-งัวงานผู้ให้ชื่อว่า-ปีฉลู-งัว เป็นปีที่ ๒ ณ ราศีพฤษภนั้น ตามตำราเลขบอกว่า เกิดปีฉลู เลข ๒ เจรจาเข้มแข็ง รู้หลักนักปราชย์ มักชอบเจรจาเรื่องราวต่าง ๆ เล่าเรียนวิชาต่าง ๆ รู้พงศาวดาร กับ ประวัติต่าง ๆ ดี และ พูดจาหลักแหลม เป็น-ทนาย เป็น-นักพูด จะเกิดผลดี

ล่าง รูปนักษัตร์ปีฉลูงัว ได้จากพรหมชาติ ปรากฏนักษัตร์เป็น-งัวงาน หรือ งัวชน มีมนุษย์ผู้ชายสถิตบนหลังธาตุดิน มิ่งขวัญอยู่ต้นโตนด และ ต้นทุเรียน เกิดนักษัตร์ปีฉลู-งัวนี้ ควรหากินทางรับอาสา หรือ รับประกัน มีคู่ครองมาก และปรนนิบัติดี ค้าขายต่างเมืองจะมีทรัพย์มาก

๒. **บน** รูปกลุ่มดาวประจำราศีพฤษภนั้น ซึ่งฝรั่งทำไว้ ได้จากแผนที่ท้องฟ้าในวารสารภูมิศาสตร์ ซึ่งท่านผู้รู้ชาวชมพูทวีปได้มองเห็นเป็นรูปงัวงานผู้ คือ อุสภ หรือ พฤษภ จึงใช้ชื่อเป็นคำสังสกฤตตั้งเป็นชื่อเดือนว่า-พฤษภมาส และตั้งเป็นชื่อราศีว่า-พฤษภ ได้ใช้คำมคธตั้งเป็นชื่อปีว่า-อุสภ (สวจฺฉร) ฝรั่งได้ไปแล้วใช้ภาษาลาตินตั้งเป็นชื่อราศีว่า-ทอรัช TAURUS แปลว่า-งัว เหมือนกัน แต่ไม่ได้ตั้งเป็นชื่อเดือน เดือน-ตั้งชื่อว่า-เมMAY แปลตามคำบรรยายว่า-งานฉลองยิ่งใหญ่และ วันคนงาน คือ กรรมกร ก็มี เป็นวันที่ ๑ พฤษภาคม นี้ เวลานี้ถือกันตลอดโลกแล้ว

ล่าง รูปกลุ่มดาวประจำราศีพฤษภนั้น ได้ลงลายเส้นให้เห็นเป็นรูปงัวชนมีเขายาวประจักษ์ชัด เป็นนักษัตร์ประจำเดือน-เม เดือนฉลอง เป็นเดือนเดียวกับ-พฤษภ ไทยได้นำมาตั้งชื่อเดือนสุริยคติว่า-เดือนพฤษภาคม ยังใช้อยู่ในทุกวันนี้

๓. **บน** รูปใบสีต้นอันเป็นเครื่องเคารพบูชาของไทยมานาน ก็เดือน ๖ นี้ ไทยมีประเพณีประจำก็คือ-แรกนาขวัญเริ่มบวช และ แต่งงาน มีทำใบสีต้น และ ปากชามมีไข่ขวัญ แรกนาขวัญบางแห่งเห็นมี และก็เดือน ๖ นี้ เห็นรูปยันต์ฉัอพรรณรังสีเป็นเลข ๖ ขึ้นยอด ตรงซ้ายจะคล้ายเขางัว แต่นิยมซีก-แซก ๓ ชั้น หรือ ๕ ชั้น จึงใช้ยันต์ฉัอพรรณรังสี-เป็นนิมิตมงคลประจำเดือน ๖ จะใช้เป็นรอยเจิมได้ทุกอย่าง ในที่นี้ใช้เป็นรอยเจิมใบสี จะใช้เป็นรอยเจิมอย่างอื่นก็ได้ ตำราเลขบอกว่า เกิดเดือน ๖ นักษัตร์งัวงานนี้ จะมีอำนาจวาสนา ได้เป็นถึงมนตรี จะมีทรัพย์ และ เป็นใหญ่กว่าคนทั้งปวง

ล่าง รูปงัวงาน งัวลาน งัวระดอกก็มี งัวชน เป็นนักษัตร์ประจำเดือน ๖ ได้จากพรหมชาติ ได้เป็นหลักฐานประจำเดือน ๖ ไทย งัวงานนี้ ไทยใช้ทำนา เลี้ยงเป็นกำลังงาน ถือว่ามีคุณช่วยทำพืชพรรณธัญญาหารให้ หน้าฝน ยุงริ้น ชุมกางมุ้งให้ กาลแก่ฟันหัก ตำหญ้าให้กิน กาลตาย นำเนื้อทำกับแกงถวายพระ หนังนำไปถวายปูนั่งสวดมนต์ และใช้ขึงกลองเพลบ้าง เขาทำที่แขวนจีวร อุทิศบุญให้ ฯลฯ ในตำราโหราศาสตร์ไทยมีกล่าวว่า เกิดในราศีพฤษภ เป็นคนเด็ดเดี่ยว มานะแก่กล้าไม่ท้อถอย ไร้ญาติ (**อุสฺภ เอโก วิตญาตกา วา**)

๑

กลุ่มดาวประจำราศีเมถุน ช่องช่วง ๒
นับขวาไปซ้าย ๖.ดาวไถ หรือ ดาวสำเภา อัททา ๗.ดาวรง หรือ เรือชัย ปุนัพพสุ ซึ่งท่านต้นไทยได้มองเห็นเป็นรูปเสือ จึงนำมาตั้งเป็นชื่อปีว่า-ปีขาน เสือ ปีที่ ๓

๒

กลุ่มดาวประจำราศีเมถุน นับฝรั่ง
ซึ่งได้ทำไว้แล้ว ได้ตั้งชื่อไว้ตลอด มีมากและเห็นเป็นคนคู่ จึงนำมาตั้งเป็นชื่อราศีและเดือน

๓

รูปยันต์เฉพ ๗ ยอด รุ่นเก่าชื่อ-เฒาะ ขัดตมาดใหญ่ เป็น ๗ และ คนคู่ ก็ได้ ใบสีต้นกรวยครอบ
ใช้เป็นนิมิตมงคลเดือน ๗ อันตรงกับเดือน มิถุนายน มีงานประจำคือ บวชนาค ทำนา

ล่าง

นักษัตรีปีขาน คือ กลุ่มดาวฉกษีปีขาน ๓
ท่านต้นไทยได้ขึ้นเป็นเสือ มีผีเสื้อผู้หญิงสถิตบนหลัง ซึ่งไทยทุกคนรู้ดลอดกัน

ล่าง

กลุ่มดาวประจำราศีเมถุน
ที่เห็นเป็นคนคู่ ได้ตั้งชื่อว่าเมถุน ฝรั่งได้ลงลายเส้นเป็นคนคู่ชัดเจนแล้ว

ล่าง

คนคู่ไทยเป็นนักษัตร์เดือนชมพูทวีป
ซึ่งไทยได้นำมาเป็นรูปนักษัตร์เดือน ๗ ก็คือ-เดือนมิถุนายน ที่ใช้กันอยู่

๓ ปีขาน เสือ ราศี ๒ ราศีเมถุน-คนคู่ เดือน ๗ ไทย เดือนมิถุนายน

๑. **บน** รูปกลุ่มดาวไทยประจำราศีเมถุน ตัดจากแผนที่ดาวไทย ซึ่งท่านผู้รู้ต้นไทย ได้มองเห็นกลุ่มดาวนี้ เช่น ดาวไถมีหางยามซึ่งเป็นเหมือนเสือนั่งยกหาง จึงตั้งเป็นดาวฤกษ์นักษัตร์ปีขานเป็นรูป-เสือ ให้ชื่อว่า-**ปีขาน-เสือ เป็นปีที่ ๓ ณ ราศีเมถุนนั้น** ตามตำราเลขบอกว่า เกิดปีขาน เลข ๓ พูดจาห้าวหาญ ขยันการงานดี ชอบการช่าง ใจตั้งมั่นในศีลธรรม และซื่อตรง มักมีลาภทรัพย์สินมรดก **ล่าง** รูปนักษัตรย์ปีขาน ได้จากพรหมชาติ ปรากฏนักษัตร์เป็น-เสือโคร่ง มีผีเสื้อผู้หญิงสถิตบนหลัง ธาตุไม้ มิ่งขวัญอยู่ต้นขนุนสำมะลอ และ ต้นรัง เกิดนักษัตร์ปีขาน-เสือนี้ หากินง่าย อดทนต่อสู้ได้ดี แก่ตัวจึงมีอำนาจวาสนา เป็นที่คร้ามกลัวแก่คนทั่วไป

๒. **บน** รูปกลุ่มดาวประจำราศีเมถุน ซึ่งฝรั่งทำไว้ ได้จากแผนที่ท้องฟ้าวารสารภูมิศาสตร์ ซึ่งท่านผู้รู้ชาวชมพูทวีปได้มองเห็นเป็นรูป-คนคู่ จึงใช้ชื่อเป็นคำมคธสังสกฤตไทยตั้งเป็นชื่อเดือนว่า-เมถุนมาส และ ตั้งเป็นชื่อราศีว่า-เมถุน อันแปลว่า-คนคู่ เช่นเดียวกัน ฝรั่งได้ไปแล้วใช้ภาษาลาตินตั้งเป็นชื่อราศีว่า-เยมิน GEMINI คนคู่อย่างรูป แต่ไม่ได้ตั้งชื่อเป็นชื่อเดือน เดือน-ตั้งชื่อว่า-จูน แปลว่า-โชค ช่วย จึงถือว่าเป็นเดือนโชคดีช่วยให้มีชีวิตสมรสเป็นคู่ครองกันชื่อเดือนนี้จึงตั้งตามนิยม **ล่าง** รูปกลุ่มดาวประจำราศีเมถุนนั้น ได้ลงลายเส้นให้เห็นเป็นรูปคนคู่ประจักษ์ชัด เป็นนักษัตร์ประจำเดือนจูนคนคู่นั้น อันยืนยันว่าสวรรค์ชั้นฟ้า ก็ยังมีกลุ่มดาวปรากฏให้เห็นเป็นแบบฉะบับชีวิตสมรสเป็นคู่ครองสืบปฏิสนธิทายาทเป็นมรดกตกทอดไว้ ซึ่งไทยได้นำมาตั้งชื่อเดือนสุริยคติว่า-เดือนมิถุนายน ก็เป็นเดือนคนคู่เหมือนกัน

๓. **บน** รูปใบสีต้นอันเป็นเครื่องเคารพของไทยมานาน สำหรับเดือน ๗ นี้ไทยมีประเพณีประจำก็คือบวชนาค ต้องทำใบสีทำขวัญนาค และ เดือน ๗ นี้ เห็นรูปยันต์-เฒาะขัดตะหมาดใหญ่ ซึ่งท่านเขียน ๗. ขึ้นยอด ๕ ชั้นบ้าง ๓ ชั้นบ้าง ซึ่งมองดูเป็นเลข ๗ ก็ได้ และ มองเป็นรูปคนคู่ก็ได้ จึงใช้-ยันต์เฒาะขัดหมาดใหญ่ เป็นนิมิตมงคลประจำเดือน ๗ จะใช้เป็นรอยเจิมในพิธีการ หรือ พิธีอื่นก็ได้ ในที่นี้ใช้เป็นรอยเจิมใบสี จะใช้เป็นรอยเจิมอย่างอื่นก็ได้ ตำราเลขบอกว่า เกิดเดือน ๗ นักษัตร์คนคู่นี้ มีโชคดีมั่งคั่งสมบูรณ์ มีศักดิ์ถึงท้าวพระยา และ มนตรี

ล่าง รูปคนคู่ไทย เป็นนักษัตร์ประจำเดือน ๗ ได้จากพรหมชาติ เห็นว่าเข้ากันดี ทั้งเป็นรูปชี้ความหมายนักษัตร์ฤกษ์มงคลคนคู่ตามชื่อเดือนมิถุนายน มักตรงกับเดือน ๗ ไทย ก็ธรรมเนียมไทย เดือน ๗ ถือเป็นเดือนคี่ไม่แต่งงาน ในกาลที่เป็นเดือนมิถุนายน ซึ่งแขกฝรั่งถือว่าเดือนโชคดีมีคู่ครองเป็นมงคลชีวิตสมรส ไทยคงนิยมตาม เหมือนเดือน ๘ ถือ ว่าก้าวหน้าจึงนิยมแต่งงานกัน ในตำราโหราศาสตร์ไทยมีกล่าวว่า เกิดในราศีเมถุน ทำการอะไรสำเร็จหมด (เมถุน เย สพฺพปสิทฺธิ กมฺมา)

๑

กลุ่มดาวประจำราศีกรกฎ
ช่องช่วง ๓
นับขวาไปซ้าย ๓.ดาวรง ๔.ดาวปุยฝ้าย ปุสย หรือ ดาวสมอเรือ ๕. ดาวพ้อม อสิเลสา ซึ่งท่านต้นไทยได้มองเห็นเป็นรูปกระต่าย จึงนำมาตั้งเป็นชื่อปีว่า-ปีเถาะ กระต่าย ปีที่ ๔

๒

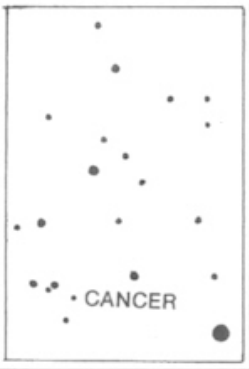

กลุ่มดาว
ประจำราศีกรกฎ บับฝรั่ง
ซึ่งได้ทำไว้แล้ว ได้ตั้งชื่อไว้คลอด มีมาก และ เห็นเป็นปูทะเล จึงนำมาตั้งเป็นชื่อราศีและเดือน

๓

รูปยันต์เลข ๘ ยอด
ใบสีต้น ไข่ขวัญ
ใช้เป็นนิมิตมงคลเดือน ๘ อันตรงกับเดือนกรกฎาคม มีงานประจำ คือ บวชนาค เข้าพรรษา

ล่าง

นักษัตรปีเถาะ คือ
กลุ่มดาวฤกษ์ปีเถาะ ๔
ท่านต้นไทยได้ขึ้นเป็นกระต่าย มีมนุษย์ผู้หญิง สถิตบนหลัง ซึ่งไทยทุกคนรู้คลอดกัน

กลุ่มดาวประจำราศีกรกฎ ล่าง
ที่เห็นเป็นปูทะเล ได้ตั้งชื่อว่ากรกฎ ฝรั่งได้ลงลายเส้นเห็นเป็นปูทะเลชัดเจนแล้ว

ล่าง

รูปปูทะเล เป็นนักษัตร์เดือนชมพูทวีป
ซึ่งไทยได้นำมาเป็นรูปนักษัตร์เดือน ๘ ก็คือ-เดือนกรกฎาคม ที่ยังใช้กันอยู่

๔ ปีเถาะ กระต่าย ราศี ๓ ราศีกรกฎ-ปู เดือน ๘ ไทย เดือนกรกฎาคม

๑. **บน** รูปกลุ่มดาวไทยประจำราศีกรกฎ ตัดจากแผนที่ดาวไทย ซึ่งท่านผู้รู้ต้นไทย ได้มองเห็นกลุ่มดาวปุยฝ้ายเป็นต้นนี้เป็นรูปกระต่าย จึงตั้งเป็นดาวฤกษ์นักษัตรปีเถาะเป็นรูปกระต่าย ให้ชื่อว่า-ปีเถาะ-กระต่าย เป็นปีที่ ๔ ณ ราศีกรกฎนั้นตามตำราเลขบอกว่า เกิดปีเถาะ เลข ๔ พูดเอาใจคนไม่เป็น ทำกิจกรรม และ ศิลปกรรมดี ต้องเดินทางไกลไปทำสถาปัตย์ และ หัตถศิลปกรรม จึงมีผลดีมั่งคั่งได้ ล่าง รูปนักษัตรปีเถาะ ได้จากพรหมชาติ ปรากฏนักษัตร์เป็น-กระต่ายมีมนุษย์ผู้หญิงสถิตบนหลัง ธาตุไม้ มิ่งขวัญอยู่ต้นมะพร้าวนาลิเก และ ต้นงิ้ว เกิดนักษัตรปีเถาะกระต่ายนี้ มีการกระทำและกิริยาว่องไว ต้องจากถิ่น และ เดินทางไกล จึงได้ดีที่อื่น จะได้รับผลสำเร็จตามที่ต้องการ

๒. **บน** รูปกลุ่มดาวประจำราศีกรกฎ ซึ่งฝรั่งทำไว้ ได้จากแผนที่ท้องฟ้าในวารสารภูมิศาสตร์ ซึ่งท่านผู้รู้ชาวชมพูทวีปได้มองเห็นเป็นรูป-ปู จึงใช้ชื่อเป็นคำสังสกฤตตั้งเป็นชื่อเดือนว่า-กรกฎมาส และ ตั้งเป็นชื่อราศีว่า-กรกฎ อันแปลว่า-ปู เช่นเดียวกัน ฝรั่งได้ไปแล้วใช้ภาษาลาตินตั้งเป็นชื่อราศีว่า-แคนเซอร์ CANCER ปู-อย่างรูปที่ทำไว้ แต่ไม่ได้ตั้งเป็นชื่อเดือน-ตั้งชื่อว่า-จูไล JULY แปลว่า-เด่น เน้นให้เด่นชัด และว่ามาจากชื่อ-จูเลียซ ซีซาร์ จักรพรรดิแห่งโรมจึงไม่ตรงกัน ล่าง รูปกลุ่มดาวประจำราศีกรกฎนั้น ได้ลงลายเส้นให้เห็นรูปปูประจักษ์ชัด เป็นนักษัตร์ประจำเดือนจูไลนั้น ซึ่งไทยได้นำมาตั้งชื่อเดือนสุริยคติว่า-เดือนกรกฎาคม ฉะนี้ ชื่อเดือนของฝรั่งจึงตั้งตามสิ่งมี หรือ ใช้ชื่อคนสำคัญตั้ง จึงเป็นคนละอย่าง อันยืนยันว่าไม่ใช่ของตนมาแต่เดิม

๓. **บน** รูปใบสีต้นอันเป็นเครื่องเคารพบูชาของไทยมานาน เดือน ๘ นี้ ไทยมีประเพณีบวชนาค และเข้าพรรษามีทำใบสี อาสาฬหบูชา มักทำขนมกง (กงล้อธรรมจักร) ได้เห็นเลข ๘ ขึ้นยอดเอน ๆ จะเหมือนงูใหญ่ งูหงอน-นาค ถ้าไม่มีหางจะเหมือนหน้าปู จึงใช้ยันต์รูปเลข ๘ ขึ้นยอด ๓ ชั้น เป็นนิมิตมงคลประจำเดือน ๘ จะใช้เป็นรอยเจิมหน้าก็ได้ หรือ ใช้เจิมอย่างอื่นก็ได้ ในที่นี้ใช้เจิมใบสีต้น ตำราเลขบอกว่า เกิดเดือน ๘ นักษัตร์ปูนี้ อาภัพตกต่ำแบบปู และ บวชซึ่งต้องสละทุกอย่างเข้าสู่ศีลธรรมเป็นเครื่องคุมขัง ภายหลังจะมีความสุขทั้งสามิสสุข และ นิรามิสสุข

ล่าง รูปปูทะเลไทย เป็นนักษัตร์ประจำเดือน ๘ ได้จากพรหมชาติ จริงอยู่ เดือน ๘ ไทย ไม่มีนักษัตร์ประจำ และ กรกฎ อันแปลว่าปูนี้ เป็นภาษาสังสกฤต ได้มาเป็นชื่อเดือนสุริยคติไทยว่า-เดือนกรกฎาคม อันตรงกับเดือน ๘ ไทยนั้น เห็นหลักฐานประจำเดือนได้ จึงนำมาอ้างขึ้นเป็นแบบยืนยันว่าเป็นของไทย ในตำราโหราศาสตร์ไทยมีกล่าวว่า เกิดในราศีกรกฎวาจาดีนัก (สุสุนฺท วาจา กรกฎภูเต)

๑

กลุ่มดาวประจำราศีสิงห
ช่องช่วง ๔
นับขวาไปซ้าย ๑๐.ดาวงูใหญ่ ดาวสิงห มาม ๑๑.ดาวเพดานหน้า บุรพผัคคุณี หรือ ดาวสาแรก ซึ่งท่านต้นไทยได้มองเห็นเป็นรูปงูใหญ่ จึงนำมาตั้งเป็นชื่อปีว่า-ปีมะโรง งูใหญ่ ปีที่ ๕

๒

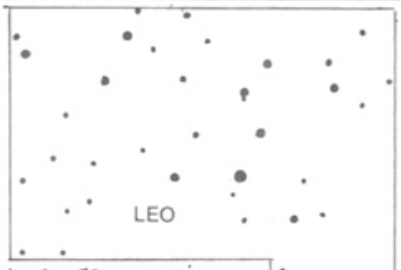

กลุ่มดาวประจำราศีสิงห บับฝรั่ง
ซึ่งได้ทำไว้แล้ว ได้ตั้งชื่อไว้คลอด มีมาก และเห็นเป็นสิงห จึงนำมาตั้งเป็นชื่อราศีและเดือน

๓

รูปยันต์เลข ๘ ยอด
ใบสีต้นกรวยครอบ
ใช้เป็นนิมิตมงคลเดือน ๘ อันตรงกับเดือน สิงหาคม มีงานประจำคือ ไหว้ ยกครู และ แต่งงาน

ล่าง

นักษัตรปีมะโรง คือ
กลุ่มดาวฤกษ์ปีมะโรง
ท่านต้นไทยได้ขึ้นเป็นงูใหญ่ มีเทวดาผู้ชายสถิตบนหลัง ซึ่งไทยทุกคนรู้คลอดกัน

ล่าง

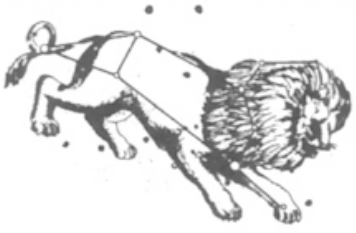

กลุ่มดาวประจำราศีสิงห
ที่เห็นเป็นสิงห ได้ตั้งชื่อว่าสิงห ฝรั่งได้ลงลายเส้นเห็นเป็นสิงหชัดเจนแล้ว

ล่าง

พระยาราชสีหไทยคือสิงหเป็นนักษัตร์เดือนชมพูทวีป
ซึ่งไทยได้นำมาเป็นรูปนักษัตร์เดือน ๘ อันตรงกับเดือนสิงหาคม ที่ใช้กันอยู่

๕ ปีมะโรง งูใหญ่-นาค ราศี ๔ ราศีสิงห์ เดือน ๘ ไทย เดือนสิงหาคม

๑. **บน** รูปกลุ่มดาวไทยประจำราศีสิงห ตัดจากแผนที่ดาวไทย ซึ่งท่านผู้รู้ต้นไทย ได้มองเห็นกลุ่มดาวนี้เป็นรูปงูใหญ่ คือ นาค จึงตั้งเป็นดาวฤกษ์นักษัตรปีมะโรงเป็นรูปงูใหญ่ ให้ชื่อว่า-ปีมะโรง-งูใหญ่เป็นปีที่ ๕ ณ ราษีสิงหนั้น ตามตำราเลขบอกว่า เกิดปีมะโรง เลข ๕ เจรจาเฉียบแหลม รู้หลัก นักปราชญ์ ทำการประณีตไม่ชำนาญ มีวาสนาดีให้มียศศักดิ์บริวาร

ล่าง รูปนักษัตรปีมะโรง ได้จากพรหมชาติ ปรากฏนักษัตร์เป็น-งูใหญ่ มีเทวดาผู้ช้ายสถิตบนหลัง ธาตุทองมิ่งขวัญอยู่ที่ต้นงิ้ว และ ที่ต้นไผ่ป่า เกิดนักษัตร์งูใหญ่นี้ เป็นธาตุทองอุดม มีบุญได้ขุมทรัพย์ คือ มีปัญญาวิชาการศิลปศาสตร์ อำนวยผลให้มั่งคั่ง ไม่มีศัตรู

๒. **บน** รูปกลุ่มดาวประจำราศีสิงห์ ซึ่งฝรั่งทำไว้ได้จากแผนที่ท้องฟ้าในวารสารภูมิศาสตร์ ท่านผู้รู้ชาวชมพูทวีปได้มองเห็นเป็นรูป-สิงห จึงใช้ชื่อเป็นคำสังสกฤตตั้งเป็นชื่อเดือนว่า-สิงหมาส ตั้งชื่อราศีว่า-สิงห ฝรั่งได้ไปแล้วใช้ภาษาลาตินตั้งเป็นชื่อราศีว่า-เลโอ LEO แปลว่า-สิงหเช่นเดียวกัน แต่ไม่ได้ตั้งเป็นชื่อเดือน เดือน-ตั้งชื่อว่า-ออกัซต AUGUST ว่าเอามาจากชื่อ-ออกัซตัซ AUGUSTUS พระเจ้ากรุงโรม เป็นหลักฐานว่าไม่ได้นำชื่อดาวมาตั้งเอาชื่อคนตั้งเป็นชื่อเดือน

ล่าง รูปกลุ่มดาวประจำราศีสิงหนั้น ซึ่งได้ลงลายเส้นวาดให้เห็นเป็นรูปสิงห์โตประจักษ์ชัด เป็นนักษัตร์ประจำเดือนออกัซต ซึ่งไทยได้นำมาตั้งชื่อเดือนสุริยคติว่า-เดือนสิงหาคม และ ได้ใช้กันมาอย่างทั่วโลกใช้กันอยู่ ก็เดือนสิงหาคมนี้ตรงกับเดือน ๘ ไทย

๓. **บน** รูปใบสีต้นอันเป็นเครื่องเคารพบูชาของไทยมานาน เดือน ๘ ไทยมีประเพณีเดือน ๘ ถือว่าก้าวหน้า จึงมักไหว้ครู ทำวันเกิด บัดนี้ นิยมแต่งงานมาก งานนี้ ไทยเดิมมักมีทำใบสี เห็นว่ารูป-ยันต์เลข ๘ ขึ้นยอดตรงได้ใช้เป็นรอยเจิมหน้ามาแล้ว จึงใช้เป็นนิมิตมงคลประจำเดือน ๘ อันหมายความว่าก้าวหน้า ในที่นี้ใช้เป็นรอยเจิมใบสี หรือ ใช้เป็นรอยเจิมหน้าก็ได้ ตามตำราเลขบอกว่า เกิดเดือน ๘ มีทรัพย์สินเงินทองต่าง ๆ มีสุขด้วยโภคสมบัติ

ล่าง รูปสิงห หรือ ราชสีหไทย เป็นนักษัตร์ประจำเดือน ๘ ได้จากพรหมชาติ ซึ่งนำมาจากชมพูทวีป เช่นนี้เดือน ๘ ไทย จึงมีนักษัตร์ประจำเดือนเป็นรูปสิงห เมื่อระบบสุริยคติเข้ามาได้ใช้เป็นวันที่ ไทยจึงตั้งชื่อเดือนนี้ตามชื่อรูปนักษัตร์ว่า-เดือนสิงหาคม จึงนำมาเป็นหลักฐาน ในตำราโหราศาสตร์ไทยมีกล่าวว่าเกิดในราศีสิงห-นั้น บรรลือเลื่องน่าเกรงขาม และ กระทำอำนาจ (โส สีหนาโท วสโก จ สีเห ได้เปลี่ยนแล้ว คำเดิมว่า-อยู่ในราศีสิงห์เจ้ามายา มีอุบายลวง ว่ายาก-มายี มุสา โส ทุพฺพโจ จ สีเห)

๑

กลุ่มดาวประจำราศีกันย
ช่องช่วง ๕
นับขวาไปซ้าย ๑๒.ดาวเพดานหนัง อุดคร ผัคคุณี ๑๓. ดาวผ้ามือ หัตถ หรือ ดาวฮอกคู่ ซึ่งท่านต้นไทยได้มอง เห็นเป็นรูปงูเล็ก จึงนำมาตั้งเป็นชื่อปีว่า-ปีมะเส็ง งูเล็ก ปีที่ ๖

๒

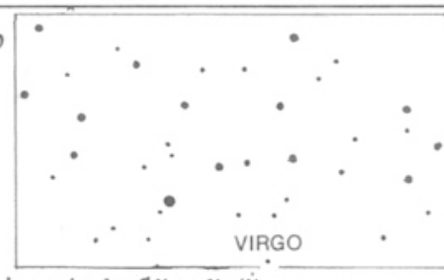

กลุ่มดาวประจำราศีกันย บับฝรั่ง
ซึ่งได้ทำไว้แล้ว ได้ตั้งชื่อไว้คลอด มีมาก และ เห็นเป็นหญิงสาว จึงนำมาตั้งเป็นชื่อราศีและ เดือน

๓

รูปยันต์เลข ๑๐ ยอด
รูปใบสีกรวยครอบ
ใช้เป็นนิมิตมงคลเดือน ๑๐ อันตรงกับเดือน กันยายน มีงานประจำคือ ส่งข้าวบิน และ สาดไทย

ล่าง

นักษัตรปีมะเส็ง คือ
กลุ่มดาวฤกษ์ปีมะเส็ง
ท่านต้นไทยได้ขึ้นเป็นงูเล็ก มีมนุษย์ผู้หญิงสถิตบนหลัง ซึ่งไทยทุกคนรู้ดลอดกัน

ล่าง

กลุ่มดาวประจำราศีกันย
ที่เห็นเป็นหญิงสาว ได้ตั้งชื่อว่ากันยา ฝรั่งได้ลงลายเส้นเห็นเป็นหญิงสาวฝรั่งชัดเจนแล้ว

ล่าง

หญิงสาวไทย เป็น
นักษัตร์เดือนชมพูทวีป
ซึ่งไทยได้นำมาเป็นรูปนักษัตร์เดือน ๑๐ ก็คือ เดือน กันยายน ที่ใช้กันอยู่

๖ ปีมะเส็ง งูเล็ก ราศี ๕ ราศีกันย (หญิงสาว) เดือน ๑๐ ไทย เดือนกันยายน

๑. **บน** รูปกลุ่มดาวไทยประจำราศีกันย ตัดจากแผนที่ดาวไทย ซึ่งท่านผู้รู้ต้นไทย ได้มองเห็นกลุ่มดาวนี้เป็นรูปงูเล็ก จึงตั้งเป็นดาวฤกษ์นักษัตรปีมะเส็งเป็นรูปงูเล็ก ให้ชื่อว่า-**ปีมะเส็ง-งูเล็ก เป็นปีที่ ๖ ณ ราศีกันยนั้น**ตามตำราเลขบอกว่าเกิดปีมะเส็ง เลข ๖ มีปากเจรจาเป็นเสน่ห์เป็นที่ชื่นชมแก่คนทั่วไป จะไปได้ดีที่อื่น ไม่ต้องพึ่งใคร พึ่งตัวเองได้

ล่าง รูปนักษัตรปีมะเส็ง-งูเล็ก ได้จากพรหมชาติ ปรากฏนักษัตร์เป็น-งูเล็ก มีมนุษย์ผู้ชายสถิตบนหลัง ธาตุไฟมิ่งขวัญอยู่ต้นไผ่ และ อยู่ต้นรัง ผู้เกิดนักษัตร์งูเล็กนี้ หาทรัพย์ได้แล้ว จึงอยู่เย็นเป็นสุข และมักมีลาภผลนานาประการเสมอ

๒. **บน** รูปกลุ่มดาวประจำราศีกันยนั้น ซึ่งฝรั่งทำไว้ ได้จากแผนที่ท้องฟ้าในวารสารภูมิศาสตร์ ซึ่งท่านผู้รู้ชาวชมพูทวีปได้มองเห็นเป็นรูป-กันยา คือ หญิงสาว จึงใช้ชื่อเป็นคำสังสกฤตตั้งเป็นชื่อเดือนว่า-กันยา และ ตั้งเป็นชื่อราศีว่า-ราศีกันย ฝรั่งได้ไปแล้วใช้ภาษาลาตินตั้งเป็นชื่อราศีว่า-เวอรฺโก ก็แปลว่า-หญิงสาว เหมือนกัน แต่ไม่ได้ตั้งเป็นชื่อเดือน เดือน-ตั้งชื่อว่า-เซพเทมเบอรฺ เป็นเดือนที่ ๗ ปีโรมัน แปลว่าถ่านไฟรักคุขึ้น คือ เป็นเดือนฤดูร้อนก็พาไปเที่ยวกันไฟรักก็คุลุกโพลงขึ้น จึงเป็นเดือนแห่งความรัก สนุกสนาน ไทยใช้ว่าเดือนกันยายน ตรงกับเดือน ๑๐

ล่าง รูปกลุ่มดาวประจำราศีกันยนั้น ซึ่งได้ลงลายเส้นให้เห็นหญิงสาวประจักษ์ชัด เป็นนักษัตร์ประจำราศีกันยก็แปลว่า-ราศีหญิงสาว ซึ่งไทยได้นำมาตั้งเป็นชื่อเดือนสุริยคติว่า-เดือนกันยายน ซึ่งได้ใช้อยู่ในทุกวันนี้ ตรงกับเดือน ๑๐ ไทย

๓. **บน** รูปใบสีต้นอันเป็นเครื่องเคารพบูชาของไทยมานาน ก็เดือน ๑๐ ไทยนี้ ไทยมีประเพณีกาล-สาดไทย และ ประเพณีส่ง หรือ ทำพุ่มข้าวบินไทย ก็มีทำกระยาสาด ข้าวเหนียวแดง หรือ ข้าวเหนียวกวน ในพิธีส่งข้าวบิน บางที่เห็นมีทำใบสีปากชาม หรือ ใบสีต้นชั้นเดียว ถ้ามี เพราะเป็นเดือน ๑๐ จึงใช้เลข ๑๐ ขึ้นยอด แต่เลข ๑๐ นี้มี ๐ อยู่หลัง จึงถือกันว่าสูญหาย ได้ใช้พิธีการคด โดยเอา ๐ ไว้เป็นฐานล่าง เอา ๑ ขึ้นยอดไว้บนเพื่อกดสูญให้จมลงใต้ ๑ ขึ้นยอดนั้นแล้วอ่านลงล่าง คงได้ ๑๐ ตรงกับเดือน ๑๐ จึงเป็นรอยเจิมได้ จึงใช้รูปยันต์เลข ๑๐ ขึ้นยอด เป็นนิมิตมงคลประจำเดือน ๑๐ ในที่นี้ใช้เป็นรอยเจิมกรวยใบสีนั้น จะใช้เป็นรอยเจิมอื่นก็ได้ พิธีสาดไทยนี้ ทำวันแรม ๑๔, ๑๕ เดือน ๑๐ ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ตำราเลขบอกว่า เกิดเดือน ๑๐ มีอำนาจวาสนายศถาบรรดาศักดิ์

ล่าง รูปหญิงไทย หรือ สาวไทย ไว้ผมพุ่มทรงดอกบัว คู่ดั้วนม ลูกน้ำเต้า กลมละออ ตามตำราไทยว่า คอปล้องน่องกลม นมตั้ง หลังแบน แขนงวงช้าง ปรางผ่องผิว นิ้วลำเทียน เนียนเล็บนาง และ หญิงที่มีนารีลักษณ์อย่างนี้ว่ามีบุญวาสนาเป็นเจ้าจอมพร้อมยศศักดิ์โภคสมบัติพัสตราภรณ์ทุกประการ ได้นำมาเป็นนักษัตร์ประจำเดือนกันยายน เป็นนักษัตร์ประจำเดือน ๑๐ ไทยด้วย ในตำราโหราศาสตร์ไทยมีกล่าวว่า เกิดในราศีกันยเข้าใจอรรถธรรมง่าย (**กนฺยมฺหิ ธมฺเม สุจิจกฺขณา วา**)

๑

กลุ่มดาวประจำราศีตุล
ช่องช่วง ๖
นับขวาไปซ้าย ๑๔.ดาวตาจรเม่ จิตตา ๑๕. ดาวสะพัง สาติ ๑๖.ดาวแขนนาง หรือ ฉัตร วิสาขา ซึ่งท่านต้นไทยได้มองเห็นเป็นม้า จึงนำมาตั้งเป็นชื่อปีว่า-ปีมะเมีย ม้า ปีที่ ๗

๒

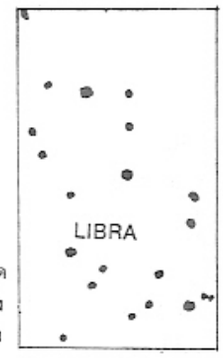

กลุ่มดาวประจำราศีตุล
นับฝรั่ง
ซึ่งได้ทำไว้แล้ว ได้ตั้งชื่อไว้ตลอด มีมาก และเห็นเป็นตุล คือตราชั่ง จึงนำมาตั้งเป็นชื่อราศีและเดือน

๓

รูปยันต์เลข ๑๑ ยอดใบสี กรวยครอบ
ใช้เป็นนิมิตมงคลเดือน ๑๑ อันตรงกับเดือน ตุลาคม มีงานประจำคือ ส่งข้าวบิณ ออกพรรษา กฐิน

ล่าง

นักษัตรปีมะเมีย คือ
กลุ่มดาวฤกษ์ปีมะเมีย
ท่านต้นไทยได้ขึ้นเป็นม้า มีเทวดาผู้หญิงสถิตบนหลัง ซึ่งไทยทุกคนรู้ดลอดกัน

ล่าง

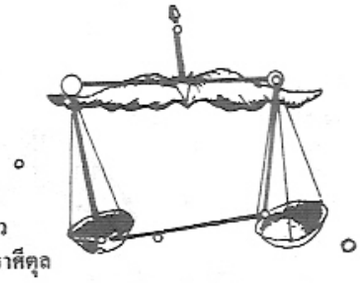

กลุ่มดาว
ประจำราศีตุล
ที่เห็นเป็นตราชั่ง หรือ คันชั่ง ได้ตั้งชื่อว่า-ตุล ฝรั่งได้ลงลายเส้นเห็นเป็นตราชั่งชัดเจนแล้ว

ล่าง

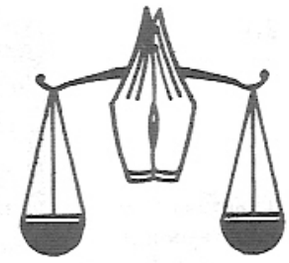

คันชั่ง หรือ ตราชั่ง
เป็นนักษัตร์เดือน ชมพูทวีป
ซึ่งไทยได้นำมาเป็นรูปนักษัตร์เดือน ๑๑ ก็คือ-เดือนตุลาคม ที่ใช้กันอยู่

๗ ปีมะเมีย ม้า ราศี ๖ ราศีตุล (คันชั่ง) เดือน ๑๑ ไทย เดือนตุลาคม

๑. บน รูปกลุ่มดาวไทยประจำราศีตุล ตัดจากแผนที่ดาวไทย ซึ่งท่านผู้รู้ต้นไทย ได้มองเห็นกลุ่มดาวนี้เป็นรูปม้าจึงตั้งเป็นดาวฤกษ์นักษัตร์ปีมะเมียเป็นรูปม้า ให้ชื่อว่า-ปีมะเมีย-ม้า เป็นปีที่ ๗ ณ ราศีตุลนั้น ตามตำราเลขบอกว่า เกิดปีมะเมียเลข ๗ เจรจาถือดี อยู่ประจำที่ก็ได้ดี แม้เคลื่อนย้าย มักไปทั้งครอบครัว

ล่าง รูปนักษัตร์ปีมะเมียม้า ได้จากพรหมชาติ ปรากฏนักษัตร์เป็น-ม้า มีเทวดาผู้หญิงสถิตบนหลัง ธาตุไฟ มิ่งขวัญอยู่ต้นตะเคียน และ ต้นกล้วย เกิดนักษัตร์ม้านี้ เมื่อเยาวัย พ่อแม่รักใคร่ ได้เงินทองมรดก ผู้คิดร้ายทำอะไรไม่ได้มีสิ่งดีคุ้มครอง

๒. บน รูปกลุ่มดาวประจำราศีตุล ซึ่งฝรั่งทำไว้ ได้จากแผนที่ท้องฟ้าในวารสารภูมิศาสตร์ ซึ่งท่านผู้รู้ชาวชมพูทวีปได้มองเห็นเป็นรูป-ตุล คือ คันชั่ง จึงใช้ชื่อคำเป็นคำสังสกฤตไทยตั้งเป็นชื่อเดือนว่า-ตุล และ ตั้งเป็นชื่อราศีว่า-ราศีตุลฝรั่งได้ไปแล้วใช้ภาษาลาตินตั้งเป็นชื่อราศีว่า-ไล-บระ LIBRA ก็แปลว่า-คันชั่งเหมือนกัน แต่ไม่ได้ตั้งเป็นชื่อเดือน เดือนตั้งชื่อว่า-ออคโทเบอร์ OCTOBER ว่า-พระเจ้าออคทีเวียกษัตริย์โรมันโปรดให้ใช้เป็นชื่อเดือนตุลาคม จึงไม่ใช้ชื่อดาว และราศีที่เป็นภาษาลาติน

ล่าง รูปกลุ่มดาวประจำราศีตุลนั้น ซึ่งได้ลงลายเส้นให้เห็นเป็นรูปคันชั่งประจักษ์ชัด เป็นนักษัตร์ประจำราศีตุล และเป็นชื่อเดือนด้วย ซึ่งไทยได้นำมาตั้งเป็นชื่อเดือนสุริยคติว่า-เดือนตุลาคม และก็ยังใช้กันอยู่ในทุกวันนี้ เดือน ๑๑ ไทย

๓. บน รูปใบสีต้นอันเป็นเครื่องเคารพบูชาของไทยมานาน ก็เดือน ๑๑ นี้ ไทยมีประเพณีประจำกาล คือ ออกพรรษา และ เสด็จลงจากดาวดึงส์ มีเล่นแข่งเรือ และ มีพิธีเคารพบูชาเซ่นสรวงแม่ย่านาง ต้องทำใบสีปากชาม ในที่นี้ได้ใช้เลข ๑๑ ขึ้นยอด เป็นนิมิตมงคลประจำเดือน ๑๑ จะเห็นใช้เป็นรอยเจิมกรวยใบสี และ ใช้เจิมอย่างอื่นก็ได้ ตามตำราเลขบอกว่า เกิดเดือน ๑๑ ว่าอาภัพก็จริง แต่คุณสมบัติเลข ๑ เรียงกัน ๒ ตัวนี้มีความหมายว่า ๑ และ ๑ บ่งว่ามีชื่อเสียงในทางนามธรรม ศีลธรรม ทิพญาณ วิตรรกญาณ พยากรณ กฤตยาคม ให้มีสรรพสมบูรณ์

ล่าง รูปตราชั่ง หรือ คันชั่งไทย ตัวคันหลักตั้งเป็นตัวเล่ม และ ด้ามกระบี่ ตัวคานแขวนจากชั่งน้ำหนักทั้งคู่ ส่วนตราชูอยู่ตรงด้านกระบี่นั้น ไทยได้นำเป็นรูปนักษัตร์ตามชื่อว่าตุล-แปลว่าตราชั่ง และ ใช้เป็นชื่อเดือนสุริยคติว่า-เดือนตุลาคม ก็แปลว่า คันชั่ง หรือ ตราชั่ง กับ คันชั่งนี้มีจานแขวนเป็นคู่ คือ ข้างละ ๑ จึงเป็น ๑๑ ก็ตรงกับเดือน ๑๑ ไทย และในตำราโหราศาสตร์ไทยมีกล่าวว่า เกิดในราศีตุล (ดุล) เป็นคนตรง ทั้งใจก็คิดชอบ (ตุลฺเย อุชุภูต มโนปิ สมฺมา)

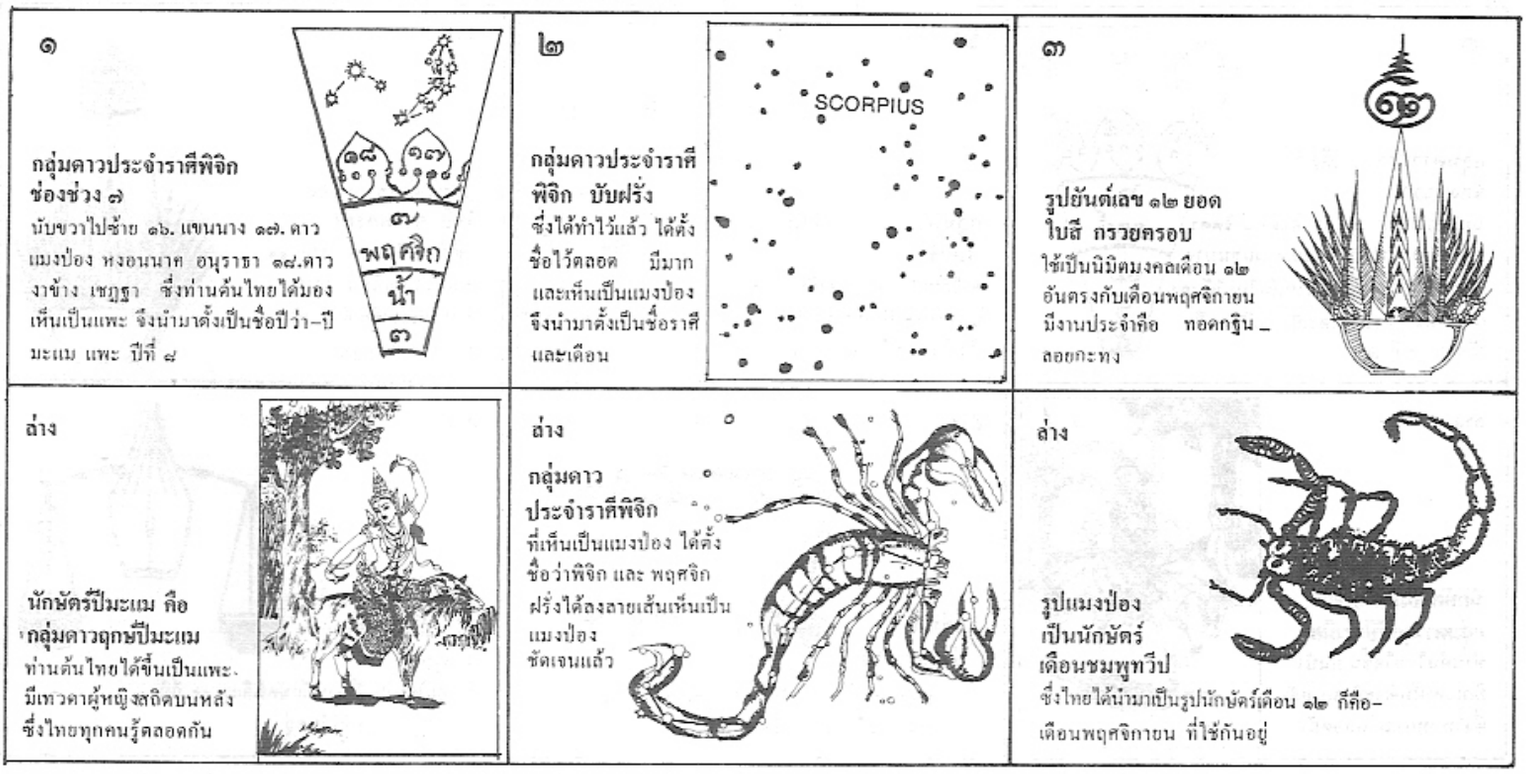

๘ ปีมะแม แพะ ราศี ๗ ราศีพิจิก (แมงป่อง) เดือน ๑๒ ไทย เดือนพฤศจิกายน

๑. บน รูปกลุ่มดาวไทยประจำราศีพิจิก ตัดจากแผนที่ดาวไทย ซึ่งท่านผู้รู้ต้นไทย ได้มองเห็นกลุ่มดาวนี้เป็นรูป แพะ จึงตั้งเป็นดาวกฤษ์นักษัตรปีมะแมเป็นรูปแพะ ให้ชื่อว่า-ปีมะแม-แพะ เป็นปีที่ ๘ ณ ราศีพิจิกนั้น ตามตำราเลขบอกว่าเกิดปีมะแม เลข ๘ เจรจาดีเป็นที่ชอบใจทั่วไป พึ่งได้แต่ตัวเอง พึ่งผู้อื่นไม่ได้ มีความรู้ปกครองตัวเองได้

ล่าง รูปนักษัตรปีมะแม-แพะ ได้จากพรหมชาติ ปรากฏนักษัตร์เป็น-แพะ มีเทวดาผู้หญิงสถิตบนหลัง ธาตุทองมิ่งขวัญอยู่ต้นปาริชาต คือ แคฝอย และ ต้นไผ่ป่า เกิดนักษัตร์แพะนี้ เจ้าขุนมูลนายให้ทรัพย์สินผ้าแพรพรรณต่าง ๆ ทำราชการได้เป็นใหญ่เป็นโต

๒. บน กลุ่มดาวประจำราศีพิจิก ซึ่งฝรั่งทำไว้ได้จากแผนที่ท้องฟ้าในวารสารภูมิศาสตร์ ซึ่งท่านผู้รู้ชาวชมพูทวีปได้มองเห็นเป็นรูป-พิจิก คือ แมงป่อง จึงใช้ชื่อเป็นคำมคธสังสกฤตไทยตั้งเป็นชื่อเดือนว่า-พฤศจิก แต่ใช้ชื่อคำมคธเป็นชื่อราศีว่า-ราศีพิจิก ใช้เป็นสังสกฤตก็มีว่า-ราศีพฤศจิก ฝรั่งได้ไปแล้ว ใช้ภาษาลาตินตั้งเป็นชื่อราศีว่า-สคอรฺปิอูซฺ บ้างว่า-สคอรฺปิโอ SCORPIRS, SCORPIO บ้าง ก็แปลว่า-แมงป่อง เหมือนกัน แต่ไม่ได้ตั้งเป็นชื่อเดือน เดือน-ตั้งชื่อว่า-โนเวฺฆมเบอรฺ NOVEMBER แปลว่า เริ่มต้น คือ เริ่มหน้าหนาว ว่ามีดาวสุกกระจ่างบ้าง ซึ่งไม่ใช่ชื่อดาวประจำราศี

ล่าง รูปกลุ่มดาวประจำราศีพิจิกนั้น ซึ่งได้ลงลายเส้นให้เห็นเป็นรูปตัวแมงป่องประจักษ์ชัด เป็นนักษัตร์ประจำราศีพิจิก และ เป็นชื่อเดือนด้วย ซึ่งไทยได้นำมาตั้งเป็นชื่อเดือนสุริยคติว่า-เดือนพฤศจิกายน อันแปลว่า-เดือนแมงป่อง และ ก็ยังใช้กันอยู่ในทุกวันนี้ ซึ่งตรงกับเดือน ๑๒ ไทย

๓. บน รูปใบสีต้นอันเป็นเครื่องเคารพบูชาของไทยมานาน ก็เดือน ๑๒ นี้ ไทยมีประเพณีประจำกาล คือ ทอดกฐิน และ เทศน์มหาชาติ แข่งเรือ ลอยกระทง ฯลฯ มักทำใบสีอันสมควรแก่งานนั้น ๆ เช่น ในงานเทศน์มหาชาติ เห็นทำใบสีต้นถึง ๑๖ ชั้น ใบสีลอยกระทงก็ทำควบเข้ารอบกระทง ตรงกลางวางแว่นท่อนต้นกล้วยเพื่อปักธูปเทียนดอกไม้เป็นต้น ในที่นี้ ใช้เลข ๑๒ ขึ้นยอดเป็นนิมิตมงคลประจำเดือน ๑๒ ใช้เป็นรอยเจิมกรวยใบสี ตำราเลขบอกว่า เกิดเดือน ๑๒ มีปัญญา รู้หลักนักปราชญ์ ภายหน้าได้ดี มีทรัพย์สิน และ มีความสุขทุกอย่าง

ล่าง รูปแมงป่องไทย ได้จากพรหมชาติ เป็นรูปนักษัตร์ประจำเดือน ๑๒ ไทย ได้เป็นหลักฐานชื่อพิจิก หรือ พฤศจิก อันมีชื่อไทยว่า-แมงป่อง อันตรงกับเดือน ๑๒ ไทย และไทยได้ใช้เป็นเดือนสุริยคติว่า-เดือนพฤศจิกายน ซึ่งก็ยังใช้กันอยู่ และ ในตำราโหราศาสตร์ไทยมีกล่าวว่า เกิดในราศีพิจิก ใจระแวงสงสัยเสมอ (จิตฺตำ ว กงฺขา วิจิเกว นิจฺจำ)

๑

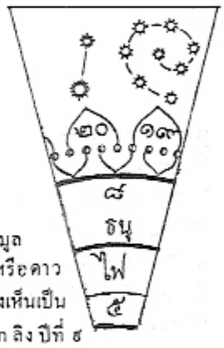

กลุ่มดาวประจำราศีธนู ช่องช่วง ๘
นับขวาไปซ้าย ๑๙. ดาวช้างน้อย มูล ๒๐.ดาวปากนก บุรพอาสาหห หรือดาวสัปคับช้าง ซึ่งท่านต้นไทยได้มองเห็นเป็นลิง จึงนำมาตั้งเป็นชื่อปีว่า-ปีวอก ลิง ปีที่ ๙

๒

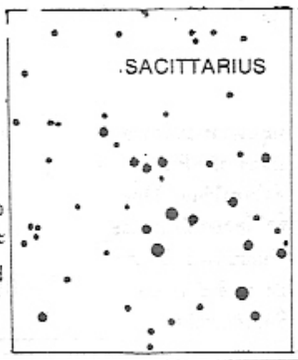

กลุ่มดาวประจำราศีธนู บับฝรั่ง
ซึ่งได้ทำไว้แล้ว ได้ตั้งชื่อไว้ตลอด มีมาก และเห็นเป็นหน้าไม้ คือ ธนู จึงนำมาตั้งเป็นชื่อ ราศี และเดือน

๓

รูปยันต์เลข ๑ ยอดใบสีต้นกรวยครอบ
ใช้เป็นนิมิตมงคลเดือนอ้าย คือ ๑ อันตรงกับเดือนธันวาคม มีงานประจำ คือ เทสน์มหาชาติ

ล่าง

นักษัตรปีวอก คือ กลุ่มดาวฤกษ์ปีวอก
ท่านต้นไทยได้ขึ้นเป็นลิง มีผีเสื้อผู้ชายสถิตบนหลัง ซึ่งไทยทุกคนรู้ตลอดกัน

ล่าง

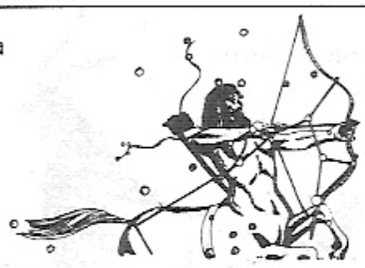

กลุ่มดาวประจำราศีธนู
ที่เห็นเป็นธนูโก่ง ได้ตั้งชื่อว่าธนู และ ธันว ฝรั่งได้ลงลายเส้นเห็นเป็นธนูโก่งชัดเจนแล้ว

ล่าง

รูปหน้าไม้ คือ ธนู เป็นนักษัตร์เดือนชมพูทวีป
ซึ่งไทยได้นำมาเป็นรูปนักษัตร์เดือนอ้าย คือ เดือน ๑ ก็คือ-เดือนธันวาคม ที่ใช้กันอยู่

๙ ปีวอก ลิง ราศี ๘ ราศีธนู (หน้าไม้) เดือนอ้าย ๑ ไทย เดือนธันวาคม

๑. บน รูปกลุ่มดาวไทยประจำราศีธนู ตัดจากแผนที่ดาวไทย ซึ่งท่านผู้รู้ต้นไทย ได้มองเห็นกลุ่มดาวนี้เป็นรูปลิง จึงตั้งเป็นดาวฤกษ์นักษัตรปีวอกเป็นรูปลิง ให้ชื่อว่า-ปีวอก-ลิง เป็นปีที่ ๙ ณ ราศีธนูนั้น ตามตำราเลยบอกว่าเกิดปีวอกเลข ๙ เจรจาเข้มแข็ง มีความรู้หลักแหลม และ รู้หลักนักปราชญ์ เป็นที่โปรดปรานชอบใจตลอดทั้งทุกชุมชน

ล่าง รูปนักษัตรปีวอก-ลิง ได้จากพรหมชาติ ปรากฏนักษัตร์เป็นรูป-ลิง มีผีเสื้อผู้ชายสถิตบนหลัง ธาตุ-เหล็กเป็นธาตุเหล็กกล้า, เหล็กอ่อน, เหล็กดี, เหล็กป่า, มิ่งขวัญอยู่ต้นขนุน และ ต้นจำปาดะ ก็ผู้เกิดนักษัตร์ลิงนี้ มักจากที่อยู่ไปได้เป็นครูบาอาจารย์ที่อื่นมีลาภทรัพย์สินสมโภคบริโภคสมบูรณ์

๒. บน กลุ่มดาวประจำราศีธนูนั้น ซึ่งฝรั่งทำไว้ได้จากแผนที่ท้องฟ้าในวารสารภูมิศาสตร์ซึ่งท่านผู้รู้ชาวชมพูทวีปได้มองเห็นเป็นรูป-ธนู คือ หน้าไม้โก่ง จึงใช้ชื่อเป็นคำมคธสังสกฤตตั้งเป็นชื่อเดือนว่า-ธนู-ธันว และ ตั้งเป็นชื่อราศีว่า-ราศีธนู ฝรั่งได้ไปแล้วใช้ภาษาลาตินตั้งเป็นชื่อราศีว่า-เซจจิทาริอูซฺ SAGITTARIUS ก็แปลว่า-หน้าไม้ คือ ธนูศรเหมือนกัน แต่ไม่ได้ตั้งเป็นชื่อเดือน เดือน-ตั้งชื่อว่า-ดิเซมเบอรฺ DECEMBER แปลว่า มืดคลุ้มเป็นฤดูหนาวมีหมอกหิมะมากเป็นเดือน ๑๒ สุดปี ใช้ชื่ออย่างนั้น ล่าง รูปกลุ่มดาวประจำราศีธนูนั้นซึ่งได้ลงลายเส้นให้เห็นธนูหน้าไม้ประจักษ์ชัด จะเห็นคันโก่งสายโก่งลูก ผู้โก่ง-ตั้งแต่หัวถึงสะเอวเป็นคน จากนั้นถึงสองขา และ บั้นท้ายถึงหางเป็นม้า ก็คือ-คนขี่ม้ายิงหน้าไม้เป็นนักษัตร์ ประจำราศีธนู และ เป็นชื่อเดือนด้วย ซึ่งไทยได้นำมาตั้งเป็นชื่อเดือนสุริยคติว่า-เดือนธันวาคม อันแปลว่าเดือนหน้าไม้ คือ ธนู ก็ยังใช้กันอยู่ในทุกวันนี้ ซึ่งตรงกับเดือนอ้าย คือ เดือน ๑ ไทย

๓. บน รูปใบสีต้นอันเป็นเครื่องเคารพบูชาของไทยมานาน ก็เดือนอ้ายนี้-น้ำลด หมดฝน ต้นหนาว ข้างพุ่งเป็นกาลเปลี่ยนแปลง และ เริ่มผลได้ มีลมข้าวเบาพัดแรง จึงมักเป็นไข้หัวลม ต้นได้ตั้งเป็นเดือนต้นปีตั้งชื่อว่าเดือนอ้าย จึงมีพิธีบูชา และ ป้องกัน ทางวัดมักมีเทศน์มหาชาติทำน้ำมนต์คาถาพัน ชาวบ้านมักมีพิธีบูชาตั้งศาลเพียงตาตั้งเครื่องบูชา กระยาหารเพล ยกหุ่นไล่กา ไล่ผีป่าไข้เหลือง ไข้นกแอ่น ในพิธีมักทำใบสีต้น หรือ ปากชาม ในที่นี้ใช้เลข ๑ มีบุญวาสนา ได้เป็นใหญ่มีคู่ครองสูงศักดิ์

ล่าง รูปหน้าไม้ธนูไทยมีคนโก่ง ถ้าใส่ลายคู่ทำรังลูกตรงกลางเป็น-กะสุน เป็นรูปนักษัตร์ประจำเดือนอ้าย ไทยได้เป็นหลักฐานชื่อ-ธนู หรือ ธันว อันมีชื่อไทยว่า-หน้าไม้ หรือ กะสุน ไทยได้ใช้เป็นเดือนสุริยคติว่า-เดือนธันวาคมมักตรงกับเดือนอ้ายไทย บัดนี้ ก็ยังใช้กันอยู่ทั้ง ๒ อย่าง และ ในตำราโหราศาสตร์ไทยมีกล่าวว่า เกิดในราศีธนู ใจไม่ดีทุกประการ (จิตฺตํ น สาธุว ธนุมฺหิ สพฺพํ)

๑

กลุ่มดาวประจำราศีมังกร
ช่องช่วง ๙
นับขวาไปซ้าย ๒๑.ดาวแตรงอน หรือ ตรุฑ อุดรอาสาฬห ๒๒. ดาวหลักชัย สวณา ๒๓. ดาวไช กนิฏฐา ซึ่งท่านต้นไทยได้มองเห็นเป็นไก่ผู้ จึงนำมาตั้งเป็นชื่อปีว่า-ปีระกา ไก่ ปีที่ ๑๐

๒

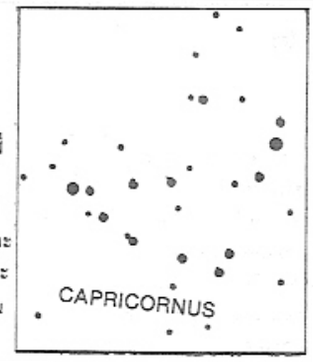

กลุ่มดาวประจำราศีมังกร บับฝรั่ง
ซึ่งได้ทำไว้แล้ว ได้ตั้งชื่อไว้ตลอด มีมาก และเห็นเป็นมังกรหรือแพะมังกร จึงนำมาตั้งเป็นชื่อราศีและเดือน

๓

รูปยันต์เลข ๒ ยอด
คือ ยันต์เกาะขัดตะหมาด
ใบสีปากชาม กรวยครอบ
ใช้เป็นนิมิตมงคลเดือนยี่ คือ ๒ อันตรงกับ เดือนมกราคม มีงานประจำ คือ เกี่ยว-ขนข้าว เข้าลอม

ล่าง

นักษัตรปีระกา คือ
กลุ่มดาวฉุกษีประกา
ท่านต้นไทยได้ขึ้นเป็นไก่ผู้ มีผีเสื้อผู้ชายสถิตบนหลัง ซึ่งไทยทุกคนรู้ตลอดกัน

ล่าง

กลุ่มดาวประจำราศีมังกร
ที่เห็นเป็นมังกร หรือ แพะมังกร ได้ตั้งชื่อว่า มกร ฝรั่งได้ลงลายเส้นเห็นมกรชัดเจนแล้ว

ล่าง

รูปพวง-มังกรไทย เป็นนักษัตร์เดือน ชมพูทวีป
ซึ่งไทยได้นำมาเป็นรูปนักษัตร์เดือนยี่ คือ เดือน ๒ ก็คือ-เดือนมกราคม ที่ใช้กันอยู่

๑๐ ปีระกา ไก่ ราศี ๙ ราศีมังกร (พวงมีเท้า) เดือนยี่ ๒ ไทย เดือนมกราคม

๑. บน รูปกลุ่มดาวไทยประจำราศีมังกร ตัดจากแผนที่ดาวไทย ซึ่งท่านผู้รู้ต้นไทย ได้มองเห็นกลุ่มดาวนี้เป็นรูปไก่จึงตั้งเป็นดาวฤกษ์นักษัตรปีระกาเป็นรูปไก่ผู้ ให้ชื่อว่า-ปีระกา-ไก่เป็นปีที่ ๑๐ ณ ราศีมังกร นั้น ตามตำราเลขบอกว่าเกิดปีระกา เลข ๑๐ เจรจาไม่มีหางเสียง ชอบประวัติศาสตร์ ถ้าเป็นทนายหากินได้ มีสำนวน และ ชื่อเสียงดี

ล่าง รูปนักษัตรปีระกา-ไก่ผู้ ได้จากพรหมชาติ ปรากฏนักษัตร์เป็นรูป-ไก่ผู้ มีผีเสื้อผู้ชายสถิตบนหลัง ธาตุเหล็ก-เป็นธาตุเหล็กดี, ธาตุเหล็กอ่อน, ธาตุเหล็กป่า, ธาตุเหล็กกล้า มิ่งขวัญอยู่ต้นยาง และ ฝ่ายเทศ ผู้เกิดนักษัตร์ไก่นี้ ได้อาศัยพ่อแม่ญาติพี่น้อง ใจดี เสาะหากินได้อย่างไก่ มีคู่ครองเคล้าคลอดี มีหลักฐานรวงรังสุขสบาย

๒. บน รูปกลุ่มดาวประจำราศีมังกรนั้น ซึ่งฝรั่งทำไว้ ได้จากแผนที่ท้องฟ้าในวารสารภูมิศาสตร์ ซึ่งท่านผู้รู้ชาวชมพูทวีปได้มองเห็นเป็นรูป-มังกร คือ พวง-นาคมีเท้า จึงใช้ชื่อเป็นคำมคธสังสกฤตไทยตั้งเป็นชื่อว่า-มกร หรือ มังกร ตั้งเป็นชื่อราศีว่า-ราศีมังกร ฝรั่งได้ไปแล้วใช้ภาษาลาตินตั้งเป็นชื่อราศีว่า-เคพริคอรุนซุ CAPRICNUS ก็แปลว่ามังกร หัวแพะ หรือ แพะมังกร แต่ไม่ได้ตั้งเป็นชื่อเดือน เดือน-ตั้งชื่อว่า-แจนนิวริ JANUARY แปลว่า-การร่าเริงที่พระเป็นเจ้าวแจนูซุ ได้เข้าเป็นประธานาธิบดี ปี เป็นเดือนที่ ๑ ต้นปี มักตรงเดือนยี่ เมื่อก่อน-ไทยนับเป็นเดือน ๑๐ บัดนี้ เป็นเดือนที่ ๑ เช่นกัน

ล่าง รูปกลุ่มดาวประจำราศีมังกรนั้น ซึ่งได้ลงลายเส้นให้เห็นมังกรประจักษ์ชัด จะเห็นมังกรแพะซึ่งเขาหัวคอถึง ๒ ขาหน้าเป็นแพะ บั้นท้ายตัวถึงหางเป็นมังกร อย่างรูปวาดนั้น เป็นนักษัตร์ประจำราศีมังกรหรือมกร ซึ่งไทยได้นำมาตั้งเป็นชื่อเดือนสุริยคติว่า-เดือนมกราคม แปลว่าเดือนพวง คือ มังกร ก็ยังใช้กันอยู่ในทุกวันนี้ ซึ่งตรงกับเดือนยี่ คือ ๒ ไทย

๓. บน รูปใบสีต้นอันเป็นเครื่องเคารพบูชาของไทยมานาน ก็เดือนยี่ที่ ๒ นี้ ลมจัด และหนาวจัด กับทั้งไทยมีประเพณีเกี่ยวข้าว และ ขนหรือ เข็นเข้าลาน จึงมีพิธีการประจำอีก ก็คือ พิธีเรียกขวัญ หรือ เชิญขวัญข้าว ต้องทำใบสีปากชาม ในที่นี้ เป็นเดือนยี่ คือ ๒ จึงใช้เลขยันต์เกาะขัดตะหมาดโบราณ ซึ่งใช้ตัว ๓ ขัดแล้วจะเหมือนเลข ๒ ขึ้นยอด ๓ ชั้น หรือ ๕ ชั้นก็ได้เป็นนิมิตมงคลประจำเดือนยี่ ตามตำราเลขบอกว่า เกิดเดือนยี่เลข ๒ เจรจาตลกคะนอง เป็นศิลปินสนุกสนานรื่นเริง หากินได้คล่องตัว มีทรัพย์สินพอตัว เลี้ยงตัวเอง และ ครอบครัวได้

ล่าง รูปพวงไทย หรือ มังกรมีเท้า ๔ และมีเกล็ด มีขนยาวบางตอนตั้งแต่หัวตลอดหาง ปรากฏในพรหมชาติเป็นรูปนักษัตร์ประจำเดือนยี่ ๒ ไทย ในตำราโหราศาสตร์ไทยมีกล่าวว่า เกิดในราศีมังกร เป็นออกขุนทหาร เช่น ยอดธงชัยของกองทัพ (โยธาธชคฺคํ วิย มงฺกเร เว)

๑

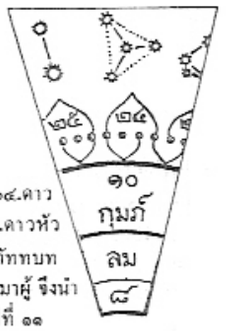

กลุ่มดาวประจำราศีกุมภ
ช่องช่วง ๑๐
นับขวาไปซ้าย ๒๓.ดาวไชกึ่ง ๒๔.ดาว
มังกร พิมพ์ทอง สดกิสัชา ๒๕.ดาวหัว
เนื้อ หรือ หัวราชสีหผู้ บุรพภัททบท
ซึ่งท่านค้นไทยได้มองเห็นเป็นหมาผู้ จึงนำ
มาตั้งเป็นชื่อปีว่า- ปีจอ หมา ปีที่ ๑๑

๒

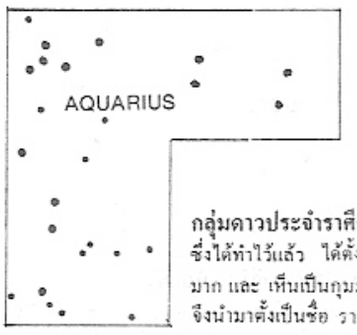

กลุ่มดาวประจำราศีกุมภ นับฝรั่ง
ซึ่งได้ทำไว้แล้ว ได้ตั้งชื่อไว้ตลอด มี
มาก และ เห็นเป็นกุมภ คือ หม้อน้ำ
จึงนำมาตั้งเป็นชื่อ ราศีและเดือน

๓

รูปยันต์เลข ๓ ยอด
ใบสีปากชาม ไข่ขวัญ
ใช้เป็นนิมิตมงคลเดือน ๓
อันครงกับเดือนกุมภาพันธ์
มีงานประจำ คือ นวด ขน
เข้ายุ้ง และ มาฆบูชา

ล่าง

นักษัตรปีจอ คือ
กลุ่มดาวฤกษ์ปีจอ
ท่านค้นไทยได้ขึ้นเป็นหมาผู้
มีผีเสื้อผู้หญิง สถิตบนหลัง
ซึ่งไทยทุกคนรู้ตลอดกัน

ล่าง

กลุ่มดาวประจำราศีกุมภ
ที่เห็นเป็นหม้อน้ำเทลง ได้ตั้งชื่อว่า-
กุมภ- หม้อน้ำ ฝรั่งได้ลงลายเส้น
เห็นเป็นหญิงเทหม้อน้ำชัดเจนแล้ว

ล่าง

รูปหม้อนงคราญไทย
เป็นนักษัตร์เดือน ชมพูทวีป
ซึ่งไทยได้นำมาเป็นรูปนักษัตร์
เดือน ๓ ก็คือ- เดือนกุมภาพันธ์
ที่ใช้กันอยู่

๑๑ ปีจอ หมา ราศี ๑๐ ราศีกุมภ (หม้อ) เดือน ๓ ไทย เดือนกุมภาพันธ์

๑. บน รูปกลุ่มดาวไทยประจำราศีกุมภ ตัดจากแผนที่ดาวไทย ซึ่งท่านผู้รู้ต้นไทย ได้มองเห็นกลุ่มดาวนี้เป็นรูปหมา จึงตั้งเป็นดาวฤกษ์นักษัตรปีจอเป็นรูปหมา ให้ชื่อว่า-ปีจอ-หมา เป็นปีที่ ๑๑ ณ ราศีกุมภนั้น ตามตำราเลขบอกว่าเกิดปีจอ เลข ๑๑ เจรจาเสียงกระด้าง ประเล้าประโลมไม่เป็น เป็นแต่ออกคำสั่ง เอาตัวรอดได้ มีวิชาการเก่งกล้า จึงได้ดี

ล่าง รูปนักษัตรปีจอ-หมา ได้จากพรหมชาติ ปรากฏนักษัตร์เป็นรูป-หมา มีผีเสื้อผู้หญิงสถิตบนหลัง ธาตุดินมิ่งขวัญอยู่ต้นสำโรง และ ต้นบัวหลวง ผู้เกิดนักษัตร์จอหมานี้ มักได้ดีกับที่ มีบริวารญาติพี่น้องพอประมาณซึ่งมักให้ร้าย ให้เกรงขุนนาง ถ้าไปอยู่ที่อื่นจะได้ลาภมากมาย และ มีความสุขสมบูรณ์

๒. บน รูปกลุ่มดาวประราศีกุมภนั้น ซึ่งฝรั่งทำไว้ได้จากแผนที่ท้องฟ้าในวารสารภูมิศาสตร์ ซึ่งท่านผู้รู้ชาวชมพูทวีปได้มองเห็นเป็นรูป-กุมภ คือ หม้อ จึงใช้ชื่อเป็นคำมคธสังสกฤตไทยตั้งเป็นชื่อราศีว่า-ราศีกุมภ ฝรั่งได้ไปแล้วใช้ภาษาลาตินตั้งเป็นชื่อราศีว่า-เอควะเรียซ อันแปลว่า-หม้อน้ำ ซึ่งฝรั่งทำเป็นรูปหญิงสาวยกหม้อเทน้ำแต่ไม่ได้ตั้งเป็นชื่อเดือน เดือน-ตั้งชื่อว่า-เฟบรัวรี แปลว่า-งานทำความสะอาด ถือวันที่ ๑๕ กุมภเป็นประจำไทยใช้ชื่อว่าเดือนกุมภาพันธ์เป็นเดือนที่ ๒ ตรงกับเดือน ๓ ไทย บัดนี้ ก็ใช้เป็นเดือนที่ ๒ ตามไปด้วยแล้ว

ล่าง รูปกลุ่มดาวประจำราศีกุมภนั้น ซึ่งได้ลงลายเส้นให้เห็นหญิงสาวยืนยกหม้อเทน้ำประจักษ์ชัด จะเห็นหม้อเทมีน้ำไหลลง อันเป็นนักษัตร์ประจำราศีกุมภ์ซึ่งไทยได้นำมาตั้งเป็นชื่อเดือนสุริยคติว่า-เดือนกุมภาพันธ์ แปลว่าเดือนหม้อและก็ยังใช้กันอยู่ในทุกวันนี้ ซึ่งตรงกับเดือน ๓ ไทย

๓. บน รูปใบสีปากชามอันเป็นเครื่องเคารพบูชาของไทยมานาน ก็เดือน ๓ ไทยนี้ ไทยมีประเพณีประจำก็คือนวดข้าว โบก และ ขนเก็บในยุ้งฉาง ในการนี้ ก็มีเครื่องเรียกขวัญ หรือ เชิญขวัญข้าว-เข้ายุ้งฉาง ต้องทำใบสีปากชามในที่นี้เป็นเดือน ๓ จึงใช้รูปยันต์เลข ๓ เป็น ๓ จุดขึ้นยอด ๓ ชั้น หรือ ๕ ชั้น เป็นนิมิตมงคลประจำเดือน ๓ ตามตำราเลขบอกว่าเกิดเดือน ๓ เลข ๓ ย้ายจากที่เกิดไปที่อื่นทำอาชีพค้าขายจะได้ดีมั่งมีทรัพย์สินเงินทอง

ล่าง รูปหม้อนงคราญไทย ได้จากพรหมชาติ เป็นหลักฐานนักษัตร์ประจำเดือน ๓ ไทย ซึ่งมีชื่อเป็นเดือนสุริยคติว่า-เดือนกุมภาพันธ์ มี ๒๘ วัน ปีมีอธิกวารมี ๒๙ วัน ในตำราโหราศาสตร์ไทยกล่าวว่า เกิดราศีกุมภ มีสิริสุขผุดผ่องสวยงาม (กุมฺภมฺหิ ลคฺคนำ สิริโสภสุขำ)

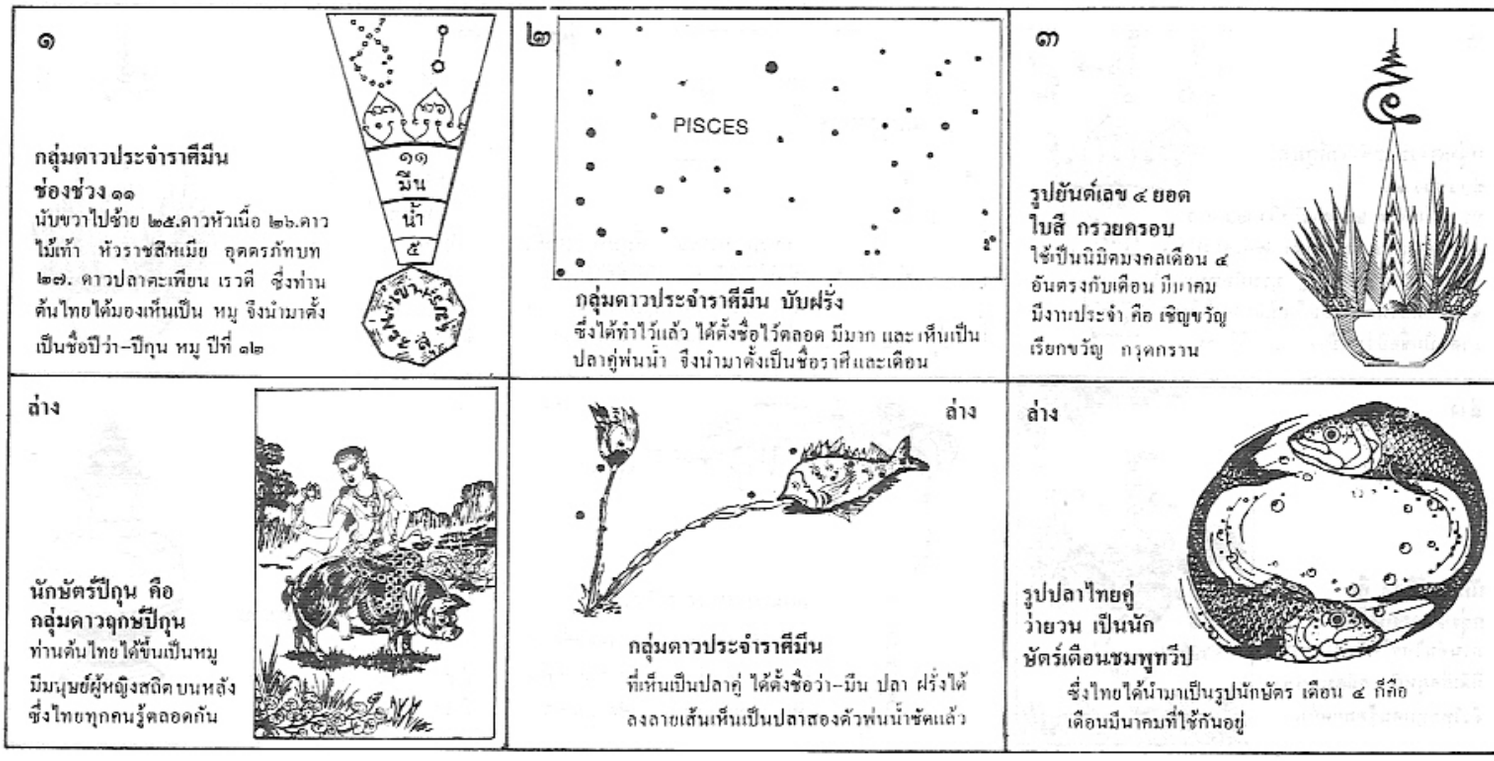

๑๒ ปีกุน หมู ราศี ๑๑ ราศีมีน (ปลา) เดือน ๔ ไทย เดือนมีนาคม

๑. บน รูปกลุ่มดาวไทยประจำราศีมีน ตัดจากแผนที่ดาวไทย ซึ่งท่านผู้รู้ต้นไทย ได้มองเห็นกลุ่มดาวนี้เป็นรูปหมู จึงตั้งเป็นดาวฤกษ์นักษัตรปีกุนเป็นรูปหมู ให้ชื่อว่า-ปีกุน-หมูเป็นปีที่ ๑๒ ณ ราศีมีนนั้น ตามตำราเลขบอกว่าเกิดปีกุนเลข ๑๒ เจรจาหลักแหลม รู้หลักนักปราชญ์ แต่มิสู้จะมีผู้เชื่อฟัง หากินในทางทนาย, หมอความ, ทางพยาน เจริญดี

ล่าง รูปนักษัตรปีกุน-หมู ได้จากพรหมชาติ ปรากฏนักษัตร์เป็น-หมู มีมนุษย์ผู้หญิงสถิตบนหลัง ธาตุน้ำมิ่งขวัญอยู่ต้นบัวหลวง และ ต้นบัวบก ผู้เกิดนักษัตร์กุนหมูนี้ ต้องจากที่เกิดไปอยู่ที่อื่นจึงจะได้ดี จะมีเงินทองทรัพย์สิน สังหาริมทรัพย์ และ อสังหาริมทรัพย์สมบูรณ์

๒. บน รูปกลุ่มดาวประจำราศีมีนนั้น ซึ่งฝรั่งทำไว้ ได้จากแผนที่ท้องฟ้าวารสารภูมิศาสตร์ ซึ่งท่านผู้รู้ชาวชมพูทวีปได้มองเห็นเป็นรูปปลา ไทยนำมาใช้ว่า-มีน จึงใช้ชื่อเป็นคำมคธสังสกฤตไทยตั้งเป็นชื่อราศีว่า-ราศีมีน ฝรั่งได้ไปแล้วใช้ภาษาลาตินตั้งเป็นชื่อราศีว่า-พีซซีซ PISCES ก็แปลว่า-ปลา เหมือนกัน แต่ไม่ได้ตั้งเป็นชื่อเดือน เดือน-ตั้งชื่อว่า-มารุช MARCH เป็นเดือนดาวอังคารเทพจ้าวสงคราม แปลว่า-เดินขบวน ก็หมายว่าขบวนสงคราม เช่นเดียวกัน เป็นเดือนที่ ๓ ตรงกับเดือน ๔ ไทย

ล่าง รูปกลุ่มดาวประจำราศีมีนนั้น ซึ่งได้ลงลายเส้นให้เห็นปลาคู่ชัดเจน จะเห็นปลาทั้งสองตัวพ่นน้ำออกเป็นสายนั้น เป็นนักษัตร์ประจำราศีมีน แปลว่าราศีปลา ซึ่งไทยได้นำมาตั้งเป็นชื่อเดือนสุริยคติว่า-เดือนมีนาคม และก็ยังใช้กันอยู่ในทุกวันนี้ ซึ่งตรงกับเดือน ๔ ไทย

๓. บน รูปใบสีกรวยอันเป็นเครื่องเคารพบูชาของไทยมานาน ก็เดือน ๔ นี้ไทยลวะยุคสมัยต้น-ร. ๕ ตั้งแต่พ่อขุนโลลาย ขุนหญิงโห่มาดีสร้างเมืองทอง ณ เมื่อ ๓๗๐๐ ปีมาแล้ว ได้เปลี่ยนกาลปีสิ้นเดือน ๔ เป็นสิ้นปีเก่า ขึ้นเดือน ๕ เป็นขึ้นปีใหม่ จึงตั้ง-กรุดกรานเป็นบับระบบไทยขึ้นใช้กันมา ในกาลนี้ ต้องทำใบสี หรือ พนมดอกไม้เคารพบูชาผู้ใหญ่ และเพราะเป็นเดือน ๔ จึงใช้รูปยันต์เลข ๔ ขึ้นยอด เป็นนิมิตมงคลประจำเดือน ๔ อันหมายถึงพร ๔ คือ-อายุ, วรรณ, สุข, พล, ถ้า ๕ ก็เติม ปฏิภาณ หรือ วิชาญาณ เข้าไป ตำราเลขบอกว่า เกิดเดือน ๔ มีบุญมีอำนาจวาสนา ได้ยศถาบรรดาศักดิ์ มีอุปโภค บริโภคบริบูรณ์

ล่าง รูปปลา ๒ ตัวนี้ ได้จากพรหมชาติ เป็นหลักฐานนักษัตร์ประจำเดือน ๔ ได้นำมาเป็นหลักอ้างอิงว่า เป็นนักษัตร์ประจำราศีมีน ในตำราโหราศาสตร์มีกล่าวว่า เกิดในราศีมีน เจริญสุขสวัสดี (**มีนมฺหิ ลคฺคนำ สุขโสตฺถิ วฑฺฒนำ**)

บับระบบคราว

กาลเวลา. ปี. เดือน. วัน. มื้อ. (เวลา)

ท่านผู้รู้ต้นไทย ได้ทำบับระบบกาลเป็น-ปี เดือน วัน และ มื้อ (เวลา) โดยใช้กลุ่มดาว ณ ท้องฟ้าเอามาตั้งเป็นรูปปรากฏไว้ จึงได้เป็นบับแบบไทยที่ยั่งยืนมาอย่างที่มีอยู่ในกาลบัดนี้ ท่านได้เห็นกลุ่มดาวในราศีเมษปรากฏเป็นรูปหนู ได้เอามาตั้งเป็นนักษัตรปีชวด-หนู ส่วนชาวชมพูทวีปเห็นเป็นรูปแกะผู้ก็ได้เอามาตั้งเป็นนักษัตร์ประจำราศีว่า-ราศีเมษ (เมษ-แกะผู้) แล้วตั้งประจำเดือน และขนานว่าเดือนเมษ หรือ เมษมาส-แปลว่า-เดือนแกะผู้ที่ไทยตั้งกาล ถิ่นท้องฟ้า และ กลุ่มดาวนี้เป็นปีชวด-หนูที่ ๑ เป็นหลักฐานว่า ท่านถือเอากาลเวลาที่ดาวพฤหัสบดีเดินมาสู่ราศีเมษซึ่งมีกลุ่มดาวนี้สถิตประจำอยู่ กับทั้ง-ดาวพฤหัสบดีเคลื่อนช้ามากต้องใช้เวลา ๑ ปี คือ เดินอยู่ในกลุ่มดาวนี้ครบ ๔ หน้า ก็คือ ๑. หน้าหนาว มีเดือน ๑,๒,๓, ฯ ๒. หน้าร้อน มีเดือน ๔,๕,๖ ฯ ๓. หน้าฝน มีเดือน ๗,๘,๙, ฯ ๔. หน้าน้ำมีเดือน ๑๐,๑๑,๑๒, ซึ่งเป็นกาลเวลารอบพอดีได้ถือเป็นปี ๑ หรือ ๑ ปี จึงตั้งเป็นดาวพฤหัสบดีได้เคลื่อนอยู่ในกลุ่มดาวรูปหนูนี้ได้ตั้งเป็นชื่อปีว่า-ปีชวดหนู ที่ ๑ ถ้าตามอาทิตย์ และ จันทร์ซึ่งจะเดินครบ ๔ หน้าต้องใช้เวลาถึง ๑๒ เดือนซึ่งมีชื่อถึง ๑๒ ชื่อ ก็จะต้องตั้งถึง ๑๒ ชื่อ ฉะนี้ จึงเป็นหลักฐานยืนยันว่า เอาปีดาวพฤหัสบดีที่อยู่ในกลุ่มดาวชวดหนูมาตั้งเป็น-ปีชวดหนู ๑

สำหรับ เดือนไทย นั้น ตั้งเดือนอ้ายเป็น ๑ ในราศีธนูก็เพราะไทยนี้ มีคำประจำท้องถิ่นว่า-เดือน ๑๑ น้ำนองเดือน ๑๒ น้ำทรง คือ น้ำนองจะเริ่มแห้ง มักแห้งหมดปลายเดือน ๑๒ ฝน ก็มักหาย พื้นที่ทั่วไปจะเป็นบก อาย-อากาศจะเริ่มเปลี่ยนจากร้อนเป็น-หนาว ด้วยลมหนาวทางเหนือกระพือลงมา ทั้ง-ข้าวท้องจะเริ่มพุ่งรวง เป็นต้น ธรรมชาติทุกอย่างส่วนมากจะเปลี่ยนไป ไทยจึงตั้ง-เดือนที่กำลังเปลี่ยนไปนี้ว่า-เดือนอ้าย ก็คือ เดือน ๑ เริ่มขึ้นกาลหน้าหนาวต้นปีใหม่ นับแต่นั้นมาถึงราศีเมษได้ ๕ จึงตั้งเป็นเดือน ๕ ส่วนชาวชมพูทวีป ถือดาวราศีเมษเป็นแกะผู้ กาลที่อาทิตย์ และ จันทร เดินมาร่วมกันในราศีนี้ก็ได้ตั้งเป็นเดือนเมษายน หรือ เมษมาส ก็แปลว่า เดือนแกะผู้ อันเป็นคนละบับกับไทย จึงเป็นของไทยแท้

วิธีนับของไทยนั้น เช่น เดือน ๕ นี้ ไทยเห็นตะวันเดือน หรือ อาทิตย์จันทร์ เป็นอมาวสี เคลื่อนมาทันและเดินร่วมกัน ซึ่งขึ้น และ ตก พร้อมกันในวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ทุกปี พอขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๑ จะเห็นดวงเดือน ซึ่งเดินล้ำหน้าขึ้นไปประมาณ ๗-๘ องศา จึงตกทีหลังดวงตะวัน จึงเห็นเป็นเดือนค้างฟ้าอยู่ทางตะวันตกนั้น ก็คือ ตกทีหลังตะวันนั่นเอง เช่นนี้ จึงนับเป็นขึ้น ๑ ค่ำ และก็แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๑ ก็เป็น-อมาวสี คือ วันอาทิตย์จันทร์ร่วมกันอีก พอขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๒ ก็มีจันทร์ค้างฟ้าตกทีหลังอาทิตย์เช่นนั้นอีก จึงเป็นขึ้นเดือน ๒ นี้เป็นบับระบบแบบไทย เพราะมีอยู่ที่ไทยนี้เท่านั้น ที่นับเดือนอ้าย เป็น ๑ เดือน ยี่เป็น ๒ ฯลฯ ตลอดไปถึงเดือน ๑๒ และก็แผกกับเดือนชาวชมพูทวีป ซึ่งไม่ได้นับว่าเดือนไหนเป็น ๑ กับทั้ง-ชื่อเดือนว่า เมษ พฤษภ ฯลฯ ก็ขนาดตามชื่อดาวฤกษ์ ก็เพราะได้ตั้งระบบการนับเดือนที่ต้นฤดูหนาวนี้ จึงเป็นหลักฐานว่าตั้งระบบนับเดือนที่เดือนอ้ายนี้เป็นเดือนอ้าย คือเดือน ๑ จึงเป็นบับระบบไทย

สำหรับปีนั้น ชื่อ-ที่ชาวชมพูทวีปเรียกว่า ปี (สำวจฺฉร วสฺส แปลว่า-ฝนก็ได้) ซึ่งไม่มีชื่อเหมือนไทยได้เห็นในวิธีบอกศักราชแบบพิศดารว่า "ไม่ใช้ชื่อปี (นามคฺคหิตาย)" ได้พบในญาโณทยปกรณ ซึ่งพระพุทธโฆสเถรได้นิพนธ์ประมาณ พ.ศ. ๙๘๐ หรือกว่า มีระบุชื่อปี และ วัน เช่น ครบ ๕ พันปี ในปีชวดหนู (ปญฺจสหสฺสมูสิเก) พระบรมโพธิสัตว์ทรงครองราชสมบัติปีฉลูงัว (พฤษเภราชสมฺปตฺติ) ฯลฯ ก็เห็นว่า-คงแปลเอาไปจากไทย เพียงกลับชื่อเป็นคำมคธ และสังสกฤต เท่านั้น ถ้าตั้งชื่อใช้เองก็คงตั้งซ้ำกัน เช่น ปีชวดก็คงใช้เป็น ชื่อแกะผู้จะซ้ำกัน หรือ เป็นชื่อเดียวกัน ว่า เมษมาส และ เมษวรฺษ เมสวสฺส เดือนแกะผู้ปีแกะผู้ เช่นนี้คงไม่ตั้งใช้แน่

ส่วนเดือนนั้นไทยตั้งชื่อใช้เองแน่นอน ไม่ได้นำมาแน่ จึงใช้ชื่อเป็นของตัวเองว่า เดือนอ้าย (๑) เดือนยี่ (๒) เดือนสาม เดือนสี่ เดือนห้า เดือนหก ฯลฯ จะใช้เป็นเลขก็ได้ เช่น เดือน ๑ เดือน ๒ ฯลฯ ส่วนเดือนชาวชมพูทวีปนั้น ได้

๑. พระพุทธรูปวันอาทิตย์
ชื่อ-พระถวายเนตร ประทับยืนบนดอกบัวบาน

๑. พ่อทรง-เทพจ้าววันอาทิตย์
ชื่อ-อาทิตยเทพ ทรงพระยาราชสีหไทย หัตถขวายกแค่ทรวง แบออก คู้นิ้วกลางและนิ้วนาง หัตถซ้ายถือคันศรและลูกศร

๑. แม่ทรื้อ-เทวีจ้าววันอาทิตย์
ชื่อ-อาทิตยเทวีอ่าเอี่ยมอรองค์ทรงเกษมสุขสันติ ทรงพระยาราชสีหไทย มือขวาถือดอกกุหลาบแดง มือซ้ายถือพัด

พุทฺโธ โพธึ วิโลเกสิ เนตฺเตกฺขฏฺฐิต นามโก
อาทิจฺจเทโว ทิวากโร สตเตโช สรสิโก
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธองค์ทรงมองดูต้นโพธิที่ตรัสรู้ มีนามชื่อว่า พระ (ยืน) ถวายเนตร์ อาทิตยเทพ ผู้กระทำกลางวัน, มีร้อยเดช มีพันรังสี, ทำบูชาสักการะกราบไหว้, เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และ กำจัดภัยกลัวได้, ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้, ขอสิริสวัสดี จงเกิดมีแก่เรา

พุทฺโธ มาตา ปิตา ธมฺโม สงฺโฆ ภาตา ทนฺตา สขา
อาทิจฺจเทวี มุทุชุกา เขมสุขา จ สนฺติณี
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธเป็นแม่ พระธรรมเป็นพ่อ พระสงฆ์เป็นพี่น้อง ครูบาฝึกเป็นเพื่อน, อาทิตยเทวีแม่ทรื้อวันอาทิตย์ ชื่อ-อ่าเอี่ยมอรองค์ ทรงเกษมสุขสันต์, ทำบูชาสักการะกราบไหว้, เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ กำจัดภัยกลัวได้ด้วยความสำเร็จ คำกล่าวนี้, ขอสิริสวัสดี จงเกิดมีแก่เรา

ตั้งตามชื่อดาวฤกษ์ เช่น ญาโณทยปกรณ กล่าวว่า พระบรมโพธิสัตว์เสด็จลงสู่พระครรภ์วันเพ็ญเดือน-อาสาธ หรือ อาสาฬห เดือน ๘ (**อาสาธปุณฺณโมกฺกนฺโก**) ประสูติ ตรัสรู้ ปรินิพพาน วันเพ็ญวิสาขเดือน ๖ (**เว้นปีมีออธิกมาส**) (**วิสาเข นิกฺขมิ วิสาขปุณฺณมี สมฺพุทฺโธ วิสาเข ปรินิพฺพุโต**) ฉะนี้ ตามวิธีคำนวณของชาวชมพูทวีปจึงไม่มีอธิกมาส ปีมีอธิกมาสคงนำมาใช้ในภายหลัง เมื่อสังเกตเห็นเดือนเพ็ญนั้น บางปีมีถึง ๑๓ ครั้ง จึงเพิ่มอธิมาส-แปลว่าเดือนเกิด ในพระศาสนามีเรื่องเล่าว่า พระเจ้าพิมพิสารทรงให้เพิ่มอธิกมาสเสด็จเข้าไปทูลถาม พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาติให้ถือตามพระราชา-ณัติ ชื่อว่า ราชานุวัต เช่นนี้ จึงแน่แท้ว่า เมื่อจันทร์เดินไปเพ็ญเต็มดวงที่ดาววิสาขะเดือนไหนก็ถือเอาตามเดือนนั้น เฉพาะดาวฤกษ์วิสาขะนี้สถิตอยู่ปลายราศีตุลาล้ำเข้าไปในราศีพิจิก ๑๐ องศา ฉะนี้ จันทร์จึงเพ็ญ คือ เสวยวิสาขะฤกษ์ที่ ๑๖ ไทยเรียกชื่อว่า-ดาวแขนนาง หรือเขากระบือในราศีพิจิก จึงตั้งชื่อเดือนว่า-วิสาขมาส ส่วนอาทิตย์เดินเข้าฝูงดาวลูกไก่หรือดาวหัวงัว คือ กัตติกา ในราศีพฤษภ และ อาสาธ หรือ อาสาฬห นั้น ก็เป็นชื่อกลุ่มดาวเช่นเดียวกัน มี ๒ คือ หน้าและหลังอยู่ในราศีมังกร จันทร์เพ็ญเต็มดวง จึงเสวยอาสาฬหฤกษ์ หรือ อาสาธฤกษ์ หรือ อาสาธฤกษ์ที่ ๒๐,๒๑ ไทยเรียกว่า-ดาวแรดอยู่ในราศีมังกร จึงตั้งชื่อเดือนว่า-อาสาฬหมาส หรือ อาสาธมาส ส่วนอาทิตย์เดินเข้าสู่ดาวปุยฝ้าย คือ **ปุสส** หรือ **ปุษย** ณ ราศีกรกฎ ที่ปรากฏอย่างนี้ ชื่อเดือนว่า **อาสาฬห** เป็นต้น จึงตั้งตามชื่อดาวฤกษ์ที่สถิตอยู่ ชื่อเดือนที่เป็นชื่อราศีและ เป็นชื่อเดือนระบุชื่อว่า เมษายน, พฤษภาคม, มิถุนายน, กรกฎาคม ฯลฯ จึงตั้งชื่อตามราศีที่อาทิตย์เคลื่อนเข้าถึง

๒. พระพุทธรูปวันจันทร์
ชื่อ-พระห้ามสมุทร ประทับยืนบนดอกบัวบาน

๒. พ่อทรง-เทพจ้าววันจันทร์
ชื่อ-จันทรเทพ ทรงพระยาม้าอาชาไนยหัตถขวาถือโล่ห์ หัตถซ้ายถือดาบ

๒. แม่ทรื้อ-เทวีจ้าววันจันทร์
ชื่อ-จันทรเทวีอัลยอรอนงค์ ทรงระรื่นสำราญ ทรงพระยาม้าอาชาไนย มือขวาถือดอกเบญจมาส มือซ้ายถือพัด

พุทฺโธ หตฺถุคฺคหำ ฐิโต สมุทฺทนิวารนามโก
จนฺทเวโว เสตาภาโส รตฺติมาภาติ จนฺทิมา
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธองค์ประทับยืนชูพระหัตถ์แบขึ้น, มีนามชื่อว่า-พระห้ามสมุทร์, จันทรเทพ ประจำวันจันทร์, มีแสงนวลเย็นส่องให้กลางคืนสว่าง, ทำบูชาสักการะบูชากราบไหว้, เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และ กำจัดภัยกลัวได้, ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้, ขอสิริสวัสดีจงเกิดมีแก่เรา

พุทฺโธ มาตา ปิตา ธมฺโม สงฺโฆ ภาตา ทนฺตา สขา
จนฺทเทวี อลยกานฺตา อภิรมฺมณสาตกา
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธเป็นแม่ พระธรรมเป็นพ่อ, พระสงฆ์ เป็นพี่น้อง ครูบาฝึกเป็นเพื่อน, จันทรเทวี-แม่ทรื้อวันจันทร์ ชื่อ-อัลยอร-อนงค์ ทรงระรื่นสำราญ, ทำบูชาสักการะกราบไหว้, เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และ กำจัดภัยกลัวได้, ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้, ขอสิริสวัสดีจงเกิดมีแก่เรา

อาทิตย์นั้น เพราะเหตุที่เดินได้วันละ ๑ องศา กับ ๒,๓ ลิปดา ราศี ๑ มี ๓๐ องศา จึงใช้เวลา ๓๐ วัน กับ ๑๐ ชั่วโมง ก็คือเดือนเศษ เช่นนี้ จึงใช้กาลที่อาทิตย์เดินเคลื่อนสู่ราศีใด ก็ใช้ชื่อราศีนั้นตั้งเป็นเดือนอาทิตย์ คือ สุริยคติ ส่วนชื่อเดือนจันทร์นั้น ได้ใช้ชื่อดาวฤกษ์ที่จันทร์เดินถึงในวันเพ็ญเต็มดวง ซึ่งเรียกกันว่าจันทร์เสวยฤกษ์ใด ก็ใช้ชื่อดาวฤกษ์นั้นตั้งเป็นชื่อเดือน เช่น วันเพ็ญเดือน ๖ จันทร์เดินเข้าเสวยวิสาขฤกษ์ดาวแขนนางที่ ๑๖ สถิตในราศีพิจิก จึงเอาชื่อตั้งเป็นเดือนจันทรคติว่า-วิสาขมาส เดือน ๖ ก็เดือน ๖ ไทยนี้ วันที่ ๑๓ พฤษภาคม อาทิตย์เคลื่อนเข้าสู่ราศีพฤษภ เสวยกัตติกาฤกษ์ดาวฝูงลูกไก่ ดววงัวกะทิง คือ พฤษภ หรือ อุสภ ก็ใช้ชื่อตั้งเป็นชื่อราศีพฤษภ และ ตั้งเป็นชื่อเดือนสุริยคติว่า-เดือนพฤษภาคม และ เดือน ๘ วันเพ็ญ ขึ้น ๑๕ ค่ำ จันทร์เพ็ญเข้าเสวยอาสาฬหฤกษ์ดาวแรดที่ ๒๐,๒๑ สถิตราศีมังกร จึงเอาชื่อตั้งเป็นเดือนจันทรคติว่า-อาสาฬหมาส เดือน ๘ ไทย และก็เดือน ๘ นี้ วันที่ ๑๗ กรกฎาคม อาทิตย์เคลื่อน เข้าสู่ราศีกรกฎเสวยปุษยฤกษ์ดาวปุยฝ้าย ดาวปู อันชื่อ-กรกฎ ได้ใช้เป็นชื่อว่า-ราศีกรกฎ และ ได้ตั้งเป็นชื่อเดือนสุริยคติว่า-เดือนกรกฎาคม ฉะนี้ จึงต่างกัน

สำหรับ-วัน ที่ไทยมีปรากฏว่า วันอาทิตย์ วันจันทร์ วันอังคาร ฯลฯ นั้น ในญาโณทยปกรณว่าเสด็จลงสู่พระครรภ์วันพฤหัสบดี (โอกฺกนฺโต ครุวารสฺมี) ประสูตวันศุกร์ (สุกฺรวาเร จ นิกฺขนฺโต) ปรินิพฺพานวันอังคาร (องฺคาเร

๓. พระพุทธรูปวันอังคาร
ชื่อ-พระสีหไสยา หรือ พระคันธารประทับบนดอกบัวบาน

๓. พ่อทรง-เทพจ้าววันอังคาร
ชื่อ-มงคลเทพ ทรงพระยาควายกาสรราช หัตถขวาถือโกร่งสงคราม หัตถซ้ายถือดาบ

๓. แม่ทรื้อ-เทวีจ้าววันอังคาร
ชื่อ-มงคล เทวีสำอางค์องค์ปรีย์เปรมเกษมบริสุทธิ์ ทรงพระยาควายกาสรราช มือขวาถือดอกบัวแดงมือซ้ายถือพัด

พุทฺโธ สีหเสยฺโย วาปี วสฺสิ คนฺธารนามโก
มงฺคลเทโว มหพฺพโล ภูมงฺคาโร วินายโก
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธองค์ทรงนอนชื่อ-พระสีหไสยา หรือ ขอให้ฝนตกชื่อ-พระคันธารรัฐ มงคลเทพ ทรงพลกำลังมาก ประจำวันอังคาร เป็นวินายกในสงคราม ทำบูชาสักการะบูชากราบไหว้เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และ กำจัดภัยกลัวได้ ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้ ขอสิริสวัสดี จงเกิดมีแก่เรา

พุทฺโธ มาตา ปิตา ธมฺโม สงฺโฆ ภาตา ทนฺตา สขา
มงฺคลเทวี สุภางฺคินี วิสุทฺธิเปมจาริณี
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธเป็นแม่ พระธรรมเป็นพ่อ พระสงฆ์เป็นพี่น้อง ครูบาฝึกเป็นเพื่อน มงคลเทวี-แม่ทรื้อวันอังคาร ชื่อ-สำอางค์ปรีย์เปรมเกษมบริสุทธิ์ ทำบูชาสักการะกราบไหว้ เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และ กำจัดภัยกลัวได้ ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้ ขอสิริสวัสดี จงเกิดมีแก่เรา

ปรินิพฺพุโต) ปรากฏอย่างนี้ พร้อมกับการระบุนั้น ก็เป็นกาลก่อน พ.ศ. ถึง ๘๐ ปี ทั้งคำชื่อก็เป็นคำภาษาสันสกฤตตลอด สำหรับวันของไทยนั้นก็ชื่อเก่าอยู่ ทั้งเลิกใช้ไปนานแล้ว ชื่อวันที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้ ก็เป็นชื่อไทยสันสกฤตไปหมดแล้ว วัน-ชื่อคำเดิมใช้ว่า วัน ๑. วันอา (อาทิตย์) วัน ๒. วันอัน (จันทร์) วัน ๓. วันอาง หรือ สอาง (อังคาร) วัน ๔. วันอุ่น (พุธ) วัน ๕. วันเอือย (พฤหัสบดี) วัน ๖. วันอู่ (ศุกร) วัน ๗. วันอี่ (เสาร) ในแช่งน้ำมีว่า-"สมมติแกล้วตั้งอาทิตย์ วันเสาร์วันอังคารวันไอยอาทิ" ที่พอจะใกล้กันได้ก็มีเพียงอาทิตย์ กับ อา และ ไอยอาทิ กับ เอือย ก็ตัวสือไทยเขียนคำว่า-ไอย คำมคธเป็น-อยฺย มาเป็นคำไทยใช้เป็น เอียย และ เออย ได้ เช่น พยัญชน ออกเสียงกล่าวเป็น-เพียญชน และ เพือญชน ได้ ตามเสียงพระอาจารยเก่า ๆ ท่านออกเสียงไว้ นอกจากนี้ ไม่เหมือนกัน หรือ ไม่ใกล้กันตลอด จึงเข้าใจว่าตั้งขึ้นใช้ตรงกัน อย่างคำไทยชื่อว่า-ไฟ ซึ่งตรงกับชื่อคำอังกฤษว่า-ไฟเออระ คำชื่อว่าไฟจึงเหมือนกัน ครั้นต่อมา ไทยเห็นว่าดี จึงเปลี่ยนไปตาม-ตามธรรมเนียมที่ชอบละทิ้งของตนเองแล้วเอาของผู้อื่นมาใช้เป็นของตัว เช่น วันที่เป็นชื่อไทยจึงเป็นชื่อคำสังสกฤตไปอย่างที่ใช้กันในปัจจุบัน ทั้งอังกฤษก็ใช้อย่างเดียวกันด้วย แต่ก็ใช้เป็นคำชื่อภาษาของตนเอง ชื่อคำภาษาไทยจึงหายไปนานมาแล้ว กระทั่งลืมหมด ครั้นได้พบจารึกจึงทราบได้ และ ได้นำกลับมาใช้เป็นหลักฐานเท่านั้น จึงพอเป็นของไทยที่มีมาแล้วได้ ที่จะให้ใช้กันตามเดิมนั้น คงไม่ได้ เพราะไทยต่าง ๆ ในบัดนี้ไม่เชื่อกันเองเป็นมาตรฐานอยู่แล้ว

๔. พระพุทธรูปวันพุธ
ชื่อ-พระอุ้มบาตร ประทับยืนบนดอกบัวบาน

๔. พ่อทรง-เทพจ้าววันพุธ
ชื่อ-พุธเทพ ทรงพระยาคชสารราชหัตถขวาถือดาบพาดบ่า หัตถซ้ายถือดาบตั้งขึ้น

๔. แม่ทรื้อ-เทวีจ้าววันพุธ
ชื่อ-พุธเทวีอุ่นอวลนันทาวดีเจริญศรีสุขสวัสดิ์ทรงพระยาช้างคชสารราชมือขวาถือดอกพุด มือซ้ายถือพัด

พุทฺโธ โข ปิณฺฑิโก โหติ ปตฺตปคฺคณฺหนามโก
พุทฺธเทโว ชลธาตุ ชวน นิลรังสิโก
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธองค์ แล เสด็จบิณฑบาต มีชื่อว่าพระอุ้มบาต พุธเทพ เป็นหนึกแสงปรอต ไปรวดเร็ว มีรังสีเขียวสด ทำบูชาสักการะกราบไหว้ เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และ กำจัดภัยกลัวได้ ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้ ขอสิริสวัสดี จงเกิดมีแก่เรา

พุทฺโธ มาตา ปิตา ธมฺโม สงฺโฆ ภาตา ทนฺตา สขา
พุทฺธเทวี สิริหสฺสา นนฺทาวตี สุโสตฺถินี
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทธิวชฺเชน สิริโสตฺภี ภวนฺตุ เม

พระพุทธเป็นแม่ พระธรรมเป็นพ่อ พระสงฆ์เป็นพี่น้อง ครูบาฝึกเป็นเพื่อน พุธเทวี-แม่ทรื้อวันพุธชื่อ-อุ่นอวลนันทาวดีเจริญศรีสุขสวัสดิ์ ทำบูชาสักการะกราบไหว้เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และกำจัดภัยกลัวได้ ด้วยความสำเร็จและ คำกล่าวนี้ ขอสิริสวัสดี จงเกิดมีแก่เรา

จากที่ท่านผู้รู้ต้นไทยได้กระทำบับแบบไว้โดยเฉพาะช่องช่วง ๘ ราศีธนูเป็นปีวอก มีรูปลิงเป็นนักษัตร์นี้ และกาลนี้ก็เป็นรูปฤดูกาลเปลี่ยนจาก-ฝน เป็นแล้ง เปลี่ยนจาก-น้ำ เป็นบก เปลี่ยนจาก-ร้อนเป็นหนาว หรือ เริ่มหนาว จึงตั้งกาลนี้เป็นเดือนอ้าย ๑ ซึ่งยืนยันว่า ท่านรู้เห็นระบบท้องฟ้าแจ่มชัด ได้วางวงจรของดวงตะวันในฤดูกาลนั้นของทุกปีจะเคลื่อนถึงช่องช่วงราศีธนู เดือน คือ จันทร์ก็ถึงช่องช่วงนั้นพร้อมกับตะวัน คืออาทิตย์ในวันแรม ๑๕ ค่ำเดือน ๑๒ พอดีทุกปี แม้จะเป็นวงจรรอบโลกของดวงจันทร์ และ วงจรของโลกรอบดวงอาทิตย์-ก็ตาม ก็พอดีกันได้ จึงเป็น-อมาวสี คือ อยู่ร่วมกันในวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ นั้น จันทร์โคจรราศีละ ๒ วันกว่า ๆ ฉะนี้ จากแรม ๑๕ ค่ำ สุดเดือน ๑๒ มีเวลา ๑๔ วัน จึงเคลื่อนไปใกล้จะเพ็ญเป็นเวลา ๑๔ วัน และ เป็น ๑๕ วันทั้งวันเพ็ญ จันทรเดินวันละ ๑๔ องศา ๓๐ ลิฟดา ๑๕ วันจึงได้ ๑๓๗ องศาเป็นระยะไกล ๖ ราศี จากราศีพิจิกถึงพฤษภ จึงเพ็ญ ณ กลุ่มดาวฝูงลูกไก่-กัตติกานั้น จันทร์จึงเข้าเสวยกฤษ์ กัตติกา คือ ดาวฝูงลูกไก่ซึ่งอยู่ในกลุ่มดาวงัวงาน คือ พฤษภนั้น ที่จันทร์ร่วมอาทิตย์ในราศีธนู (บางปีอยู่ในพิจิกก็มี) อันเป็นวันแรม ๑๕ ค่ำ สุดเดือน ๑๒ แล้วเริ่มขึ้น ๑ ค่ำ เดือนอ้าย ท่านได้ตั้งเป็นชื่อเดือนที่อาทิตย์ และ จันทร์เคลื่อนถึงนี้เป็นเดือนเริ่มปีใหม่ว่า เดือนอ้าย คือ เดือน ๑ นี้ ได้ใช้บับระบบปีดาวพฤหัสบดี แต่เดือนนั้นตั้งกาลที่อาทิตย์ และจันทร์มาร่วมกันในช่องช่วงราศีนี้เป็นที่ ๘ ตั้งเป็นเดือนจันทรคติว่า-เดือนอ้าย ตั้งเป็นเดือนสุริยคติว่า-เดือนธันวาคม

๕. พระพุทธรูปวันพฤหัสบดี
ชื่อ-พระนั่งสมาธิ ประทับบนดอกบัวบาน

๕. พ่อทรง-เทพจ้าววันพฤหัสบดี
ชื่อ-ชีวเทพ ทรงพระยากวางมฤคราช หัตถทั้งคู่กุมคันทวน

๕. แม่ทรื้อ-เทวีจ้าววันพฤหัสบดี
ชื่อ-ชีวเทวีเอื้อยอารี ศรีทับทิมทองเกษมสุข ทรงพระยากวางมฤคราช มือขวาถือดอกดาวเรือง มือซ้ายถือพัด

พุทฺโธ ปลุลงฺกมาภุชฺชิ
สมาธินิสินฺนนามโก
ชีวเทโว ปุโรหิโต
ปีตวณฺ วิหปฺปติ
ปูชาสกฺการวนฺทนำ
สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน
สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธองค์ทรงนั่งคู่บัลลังก์ขัดตะหมาด มีนามชื่อว่า-พระนั่งสมาธิ ชีวเทพ เป็นเทพปุโรหิต มีแสงสีเหลือง เป็นบดีเวหาวันพฤหัสบดี ทำบูชาสักการะกราบไหว้ เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และกำจัดภัยกลัวได้ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้ ขอสิริสวัสดี จงเกิดมีแก่เรา.

พุทฺโธ มาตา ปีตา ธมฺโม สงฺโฆ ภาตา ทนฺตา สขา
ชีวเทวี กรุณาสา สุวณฺณาภา สุเขมิยา
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธเป็นแม่ พระธรรมเป็นพ่อ พระสงฆ์เป็นพี่น้อง ครูบาฝึกเป็นเพื่อน ชีวเทวี-แม่ทรื้อวันพฤหัสบดีชื่อ-เอื้อยอารี ศรีทับทิมทองเกษมสุข ทำบูชาสักการะกราบไหว้ เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และ กำจัดภัยกลัวได้ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้ ขอสิริสวัสดีจงเกิดมีแก่เรา.

บับระบบ-วัน พ่อทรง แม่ทรื้อ (พ่อซง แม่ซื้อ)

(ในที่นี้ ใช้ว่า-พ่อทรง แม่ทรื้อ เสียงกล่าวว่า "ทรง" เป็นอย่างเดียว ถ้าใช้เป็นตัวสือแล้วมี ๒ คือ-ซง และ ทรง คำว่า ซง ใช้สำหรับตัวตนและเป็น เช่น พายเรือโคลงไปได้ เดินไต่ราวไปได้ ฯลฯ ไทยกล่าวว่า-ซงตัวได้ คำว่า ทรง ใช้สำหรับกิริยานาม และนามธรรม เช่น ทรงทราบ พระทรง ฯลฯ คำกล่าวว่า ซื้อ ไทยรู้ว่าซื้อขาย คำชื่อว่า-แม่ซื้อ หมายถึงจ้าวแม่สางทรงทิพ จึงใช้เป็นตัวสือว่า-แม่ทรื้อ ยังมี-พ่อเชื้อ แม่เชื้อ อันหมายถึงพ่อแม่ก่อเกิดก็ได้ ในศิลาจารึกมีคำชื่อว่าพระเสื้อเมือง ถ้าเป็น-เซื้อ หรือ เทรื้อ ได้ จะเข้ากับพระทรง หรือพระทรงเมือง ได้แน่นอน)

๖. พระพุทธรูปวันศุกร์
ชื่อ-พระรำพึง ประทับบนดอกบัวบาน

๖. พ่อทรง-เทพจ้าววันศุกร์
ชื่อ-ศุกรเทพ ทรงพระยางัวอุสภราช หัตถขวายกแค่ทรวง แบออก คู้นิ้วกลางและนิ้วนาง หัตถซ้ายถือคันศรและลูกศร

๖. แม่ทรื้อ-เทวีจ้าววันศุกร์
ชื่อ-ศุกรเทวีอู่อุ่นพราวพฤกษระรื่นชื่นสุขยั้งเหย้า ทรงพระยางัวอุสภราช มือขวามือดอกบัวขาว มือซ้ายถือพัด

พุทฺโธ หตฺเถหุรं ฉนฺโน โส อาวชฺชิตนามโก
สุกฺรเทโว โอสธีว รฏฐตาโร ปภสฺสโร
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธองค์ทรงคู่พระหัตถกุมพระทรวงมีนามชื่อว่า-พระรำพึง ศุกรเทพ คือดาวประกาย-พฤกาโอสธิ เป็นดาวประจำเมือง ส่องสว่างสุกสะกาวทำบูชาสักการะบูชากราบไหว้ เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และ กำจัดภัยกลัวได้ ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้ ขอสิริสวัสดี จงเกิดมีแก่เรา.

พุทฺโธ มาตา ปีตา ธมฺโม สงฺโฆ ภาตา ทนฺตา สขา
สุกฺรเทวี โอสธิ นาม รมฺมา สุขนิวาสินี
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธเป็นแม่ พระธรรมเป็นพ่อ พระสงฆ์เป็นพี่น้อง ครูบาฝึกเป็นเพื่อน ศุกรเทวี-แม่ทรื้อวันศุกร์ชื่อ-อู่อุ่นพราวพฤกษ์ระรื่นชื่อสุขยั้งเหย้า ทำบูชาสักการะกราบไหว้ เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และ กำจัดภัยกลัวได้ ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้ ขอสิริสวัสดี จงเกิดมีแก่เรา.

ตามบับระบบคืนวันที่มาเป็นแบบไทยนั้น ได้ถือตามธรรมชาติเป็นกลางวัน และ กลางคืน ซึ่งมีขึ้นเพราะดวงอาทิตย์ส่องแสงสว่างให้มองเห็นได้ จึงเชื่อถือกันว่าเป็นวัน ที่โลกหมุนไปในด้านตรงข้ามก็มืดเป็น-คืนค่ำมืดเป็นคืน นี้มีดวงจันทร์ส่องแสงสว่าง จึงเรียกกันว่า-**ข้างขึ้น** ดวงจันทร์ได้แหว่งมืดทำให้แสงน้อยเข้ากระทั่งหาย และ มืดไป เรียกกันว่า-**ข้างแรม** ธรรมชาติเป็นอยู่อย่างนี้ตลอดกาลแล้ว

-สำหรับกลางวัน หรือ วันเพราะดวงตะวันได้ขึ้นมา และ ส่องแสงสว่างกระจ่างแจ้งให้มองเห็นได้ไทยเรียกเครื่องมองเห็นได้นี้ว่า "ตา" ตามที่เป็นวันนี้-เรียกกันว่า "**ตาวัน**" และก็เป็นของกลมจึงเรียกกันว่า "ดวง" ได้เป็นคำชื่อว่า-**ดวงตาวัน** พวกไทยทุ่งนาเรียกกันว่า-ตาวัน และ ดวงตาวันกันตลอด ในหมู่เรียนรู้หนังสือแล้วได้ย่อว่า-ตะวัน หรือ ดวงตะวัน สมัยนี้ เรียกกันว่า-อาทิตย์ หรือ ดวงอาทิตย์ ดืน หรือ กลางคืน นั้น มีดวงเดือนให้แสงสว่างตามขั้นตอน จึงเรียกกันว่า-เดือน และ มี ๑๒ เดือนเป็น ๑ ปี ซึ่งเป็น-เดือนปีนั้นก็เป็นขึ้นตามดาวฤกษ์ที่เห็นกันได้ กับ ดาวอนุเคราะห์ที่ปรากฏ และ ให้มีปรากฏการณ์อย่างที่ได้เล่ามา และแสดงรูปปรากฏมาทั้งของไทย และ ชมพูทวีป ตลอดไปถึงฝรั่ง ทั้งหมดนั้นก็มีขึ้นจากวันคืนนี้

วันคืนไทย เดิมไทยได้ตั้งไว้เพียง ๗ ตามชื่อดาวอนุเคราะห์ คือ ดาวจรทั้งหลาย ซึ่งเดิมไม่มีชื่อขุนอินจึงเอาชื่อลูกสาวมาตั้งไว้ก่อนว่า ๑. วันอา (หรือ-อ่าอาทิตย์) ๒. วันอัน (หรือ-อั๋น จันทร์) ๓. วันอาง (หรือ สอางอังคาร) ๔. วันอุ่น (อุ่น พุธ) ๕. วันเอือย (เอือย พฤหัสบดี) ๖. วันอู่ (อู่ ศุกร์) ๗. วันอี่ (อี่ เสาร์)

๗. พระพุทธรูปวันเสาร์
ชื่อ-พระนาคปรก ประทับบนบัลลังก์นาคราช (ทำดอกบัวบาน ขนดนาคพันรอบ)

๗. พ่อทรง-เทพจ้าววันเสาร์
ชื่อ-เสารเทพ ทรงพระยาเสือพยัคฆราช หัตถขวายกแค่ทรวง แบออก คู้นิ้วกลางและนิ้วนาง หัตถซ้ายถือดาบตั้งขึ้น

๗. แม่ทรื้อ-เทวีจ้าววันเสาร์
ชื่อ-เสารเทวีอี่ระย้าชื่นชู อภิญหำนุกสมสุขชุ่มชื่น ทรงพระยาเสือพยัคฆราช มือขวาถือดอกกุหลาบบานไม่รู้โรย มือซ้ายถือพัด

พุทฺโธ โภคผณคุตฺโต นาคปริชิตฺตนามโก
โสรเทโว สุรปติ ผณาภาปริมณฺฑโล
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธองค์ทรงมีขนด และ พังพานคุ้มครองแล้ว มีนามชื่อว่า-พระนาคปรก เสารเทพ เป็นสุรบดีประจำวันเสาร์ มีอาภาเป็นแผ่นวงแหวนวงรอบ (ปริมณฑล) ทำบูชาสักการะกราบไหว้ เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และ กำจัดภัยกลัวได้ ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้ ขอสิริสวัสดี จงเกิดมีแก่เรา.

พุทฺโธ มาตา ปิตา ธมฺโม สงฺโฆ ภาตา ทนฺตา สขา
สุรเทวี อิริยา สุชา วฐูภิภู วโรชินี
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน สิริโสตฺถี ภาวนฺตุ เม

พระพุทธเป็นแม่ พระธรรมเป็นพ่อ พระสงฆ์เป็นพี่น้อง ครูบาฝึกเป็นเพื่อน สุรเทวี-แม่ทรื้อวันเสาร์ ชื่อ-อี่ระย้าชื่อชู อภิญหำนุกสมสุขชุ่มชื่น ทำบูชาสักการะกราบไหว้ เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และ กำจัดภัยกลัวได้ ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้ ขอสิริสวัสดี จงเกิดมีแก่เรา.

เมื่อทำดวงเป็นช่วงช่องเป็น ๘ จึงเพิ่มแม่หล้า แม่แผ่นดิน (ธรณี, โลก) เป็น ๘ แม้เช่นนั้น ยังมีใจกลาง ก็ได้เพิ่มขึ้นอีกก็คือ ใจ หรือ จ้าวใจ เป็น ๙ (เกตุ ดาวหาง ดาวตก วิญญาณ) และ เพิ่มวงกลม คือ ๐ เข้าไปอีกเป็น จ้าวทรง หรือ จ้าวฟ้า ผีฟ้า จึงเป็น ๑๐ ทั้ง ๐ ซึ่งชื่อว่า-มฤตยู

ไทยได้นำชื่อ-ดาวเคราะห์ นพเคราะห์ (ผู้ทรง ๙) ทศเคราะห์ (ผู้ทรง ๑๐) นั้น มาตั้งเป็นชื่อวันแล้วได้ยกขึ้นเป็น-จ้าว หรือ เทพจ้าว กับมี-ศักดิ์ คือ คู่ครองก็ทรงศักดิ์เป็น-เทวีจ้าว ซึ่งเดิมเรียกว่า-พ่อทรง (ชีวิต) แม่ทรื้อ (ชื้อชีพ) ได้ขึ้นรูปไว้แล้ว ฉะนี้ จึงตั้งชื่อว่า-เทวเคราะห์ หรือ เทวคห-เทพถือชีวิต ชุบเลี้ยงตัว ชื่อว่า-เทพอนุเคราะห์บ้าง ได้มีพิธีบูชา. ถวาย. ฝาก. ขอให้ช่วย. อ้อนวอน. รำพัน. ต่าง ๆ กับทั้ง-ได้สร้างรูป และ ให้ชื่อต่าง ๆ กัน สำหรับรูปนั้น รุ่นก่อน เทพจ้าวผู้ชายทำทรงสัตว์ซึ่งสัตว์นั้นก็เลี้ยงลูกด้วยนม เทวีจ้าวผู้หญิง คือ จ้าวแม่ หรือ แม่ทรื้อ ขึ้นรูปเป็นเทวีแต่ทำหน้า และ เศียรเป็นสัตว์ตามนั้น จึงเห็นว่าไม่สมควร ได้ฟังหมอพิธีการเล่าว่าไม่ใช่แน่นอน ยืนยันว่า-ทำเป็นรูปจ้าวหญิงเป็น-เทวีจ้าวหน้าผู้หญิงแย้มยิ้มสวยงาม

ครั้นให้เรียน ทรงอนุเคราะห์ให้รู้จึงขออนุญาติกระทำไว้ ได้ถาม-จึงทราบที่อนุเคราะห์ก็เพราะบอกว่าเคยเป็นลูกมาแต่ชาติไหนก็ไม่ทราบได้ บอกว่าหลายร้อยชาติมาแล้ว เช่น ท่านท้าวประจำวันพุธ ทรงรูปเดิมเป็นเทพจ้าวทรงช้าง คือ องค์ท้าวสันดุสิตเทวราช แม่ทรื้อวันพุธ ทรงรูปเดิมเป็นเทวีจ้าว เศียรกับหน้าเป็นช้าง ที่แท้ก็คือ-จ้าวแม่สันดุสิตาเทวี มักทรงเพศชายในฐานะจะเป็นพระพุทธมารดา ทรงเป็นยุตติธรรมเทวีเพชฌฆาตสวรรค์ เช่นนี้ จึงเห็นว่าไม่สมฐานันดร-ศักดิ์ ทั้งในคำมนต์ไทยเดิมที่เห็น และ เรียนมาก็มีแต่ส่วนดีแต่ในโองการนั้น มีแสดงอำนาจฤทธิเดชปราบปรามต่าง ๆ

๘. **พระพุทธรูปวันพุธกลางคืนวันราหู** ชื่อ-พระปาลิเลยยกะ ประทับบนแผ่นหิน มีช้าง, ลิง (ดอกบัวบานบนแท่น)

๘. **พ่อทรง-เทพจ้าววันพุธกลางคืน** ชื่อ-อสุรินทรราหูราชาทรงพระยาแร้ง ครุฑ-ราช หัตถขวายกขึ้นโค้งนิ้วชี้ หัตถซ้ายถือพระขรรค์

๘. **แม่ทรื้อ-เทวีจ้าววันพุธกลางคืน วันราหู** ชื่อ-ราหุลเทวีศรีลวูชื่นชู ชมพูโสภา ฉายส่องซ่านทรงพระยาแรงครุฑราช มือขวาถือดอกมลฑาทอง มือซ้ายถือพัด

พุทฺโธ สหตฺถิวานโร ปาลิเลยฺยกนามโก
ราหุเทโว อสุรินฺโท สุริยจนฺทคาหโก
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธองค์ทรงมีช้าง และ ลิงเฝ้า มีนามชื่อว่า-พระปาลิไลยก ราหูเทพ อสุรินทรราชา มีเงาบดบังจับสุริยจันทรให้มืดมิดได้ ทำบูชาสักการะบูชากราบไหว้เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และกำจัดภัยกลัวได้ ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้ ขอสิริสวัสดี จงเกิดมีแก่เรา.

พุทฺโธ มาตา ปีตา ธมฺโม สงฺโฆ ภาตา ทนฺตา สขา
ราหุลเทวี ชลิตา ชมฺพูโสภา ปภสฺสรา
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชเชน สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธเป็นแม่ พระธรรมเป็นพ่อ พระสงฆ์เป็นพี่น้อง ครูบาฝึกเป็นเพื่อน ราหุลเทวี-แม่ทรื้อวันพุธกลางคืนชื่อ-ศรีลวูชื่นชูชมพูโสภาฉายส่องซ่าน ทำบูชาสักการะกราบไหว้ เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และกำจัดภัยกลัวได้ ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้ ขอสิริสวัสดี จงเกิดมีแก่เรา.

ในฐานะที่ทรงเป็นยุตติธรรมเทวี, ฐานะกาฬีเทวี, ฐานะสยมภูเทวี, ฯลฯ จะกระทำได้หรือ แต่ก็มีอยู่แล้ว ซึ่งจะได้นำมาในภายหลัง และก็-ได้ขึ้นเป็นเทพเทวีประจำวันเกิด จึงเป็นบับระบบแบบไทย เมื่อขึ้นเป็นรูปเคารพนับถือบูชาสักการะ ก็ได้มีการกระทำเครื่องอันเป็นของถวาย, มอบให้, ยกขึ้นให้ทรงรับ. จึงมีการทำสิ่งของเฉพาะขึ้น บางทีก็เป็น-เรือนสาง หรือ ศาลจ้าว หรือ โบด เป็นโต๊ะหมู่บูชา เป็น-บัด ๔ เหลี่ยม เป็นบัด ๓ เหลี่ยม เป็นพุ่มข้าวบิน เป็นโขนแม่ย่านาง เป็นเรือนแม่ทรื้อ เป็นกรอบขอม คือ รัดเกล้ากระบังหน้า เป็นรัดเกล้าพุ่มใบสีมียอดเป็นกรวย เป็นเชิงยอด ฯลฯ เฉพาะ เทพเทวีวันเกิดนี้จะแสดงรูปแบบ ถ้าเทพวันเกิด หรือ พ่อทรงนั้น-ทำบัดพลีเป็นรูปเรือนทำด้วยก้านกล้วยส่วนเทวีวันเกิด หรือ แม่ทรื้อ ทำเรือนแม่ทรื้อ เป็นกระจาดสีสาแหรกแขวน รูปปรากฏ “บัด” อันเป็นเรือนก้านตอง และ เรือนแม่ทรื้อ เป็นรูปกระจาดตาชะลอมมีสาแหรก ๔ สายนั้น ดูแล้วจะคล้ายคลึงกัน คือ มีเสา ๔ เสาเหมือนกัน ที่ทำกับแบบไทยเดิม ใช้โตก หรือ พานแว่นฟ้าตั้งก็มี

สำหรับ-เทพเทวี คือ พ่อทรง แม่ทรื้อ นั้น มีชื่อตั้งกันมาแล้ว เฉพาะ-พ่อทรง คือ เทพอนุเคราะห์ประจำวันเกิดนั้นก็ตั้งตามชื่อวัน เช่น เกิดวันอาทิตย์ก็ใช้ชื่อว่า-พระอาทิตย์เป็นต้น ส่วนแม่ทรื้อนั้น มีชื่อตั้งต่าง ๆ กัน ถ้าเป็นของไทยเดิมแล้ว ก้มักมีชื่อซ้ำ ๆ กัน ทั้งแม่โพสบ แม่นางไม้ แม่ย่านาง แม่ทรื้อ ฯลฯ ซึ่งมักมีว่า-เอื้อยอารี ศรีอร่าม งามคนหลง จงควดี สร้อยจำปี ศรีจำปา อ่าสมทรง ส่งเสริมขวัญ สรรค์รวยรื่นชื่นชมโฉม ได้เห็นในพรหมชาติ คงเป็นชื่อตั้งใหม่ก็คล้องจองกันอย่างนี้-แม่ทรื้อวันอาทิตย์ชื่อ-วิจิตรนาวัน แม่ทรื้อวันจันทร์ชื่อ-วรรณนงคราญ แม่ทรื้อวันอังคารชื่อ-ยักษ์บริสุทธิ์ แม่ทรื้อวันพุธชื่อ-สามลทัศ แม่ทรื้อวันพฤหัสบดีชื่อ-กาโลทุก แม่ทรื้อวันศุกร์ชื่อ-ยักษนงเยาว์ แม่ทรื้อวันเสาร์ชื่อ

๙. พระพุทธรูปใจกลางดวงวิญญาณ ชื่อ-พระสัพพัญญุตาญาณบรมเกตุ ประทับแท่นแก้ว

๙. พ่อทรง-เทพจ้าวประจำในกลางดวง-วิญญาณ ชื่อ-เกตุเทพ ทรงพระยางูใหญ่นาคราช หัตถขวาถือดาบพาดไปหลังเศียร หัตถซ้ายถือคนโทน้ำทิพ

๙. แม่ทรื้อ-เทวีจ้าวทรงสางอนันตวิญญาณ ชื่อ-เกตุเทวีสมทรงจงคะภควดี ศรีชุ่มชื่นอรองค์ทรงพระยางูใหญ่นาคราช มือขวาถือดอกการเกต มือซ้ายถือพัด

พุทฺโธ สพฺพญฺญุตญาโณ ปรมเกตุนามโก
เกตุเทโว ทีฆาภาโส ปโต วิญฺญาณนามโก
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธองค์ทรงสัพพัญญุตาญาณ มีนามว่าพระบรมเกตุยอดสำเร็จ เกตุเทพ-ดาวหาง มีพวงแสงสว่างยาว เป็นดาวตกชื่อว่าวิญญาณมาเกิด ทำบูชาสักการะกราบไหว้ เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และ กำจัดภัยกลัวได้ ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้ ขอสิริสวัสดีจงเกิดมีแก่เรา.

พุทฺโธ มาตา ปิตา ธมฺโม สงฺโฆ ภาตา ทนฺตา สขา
เกตุเทวี วิญญาณกา อนนฺตา โอปปาติกา
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธเป็นแม่ พระธรรมเป็นพ่อ พระสงฆ์เป็นพี่น้อง ครูบาฝึกเป็นเพื่อน เกตุเทวี-แม่ทรื้อทรงสางอนันตวิญญาณชื่อ-เกตุจงคภควดีศรีชุ่มชื่นอรองค์ทำบูชาสักการะกราบไหว้ เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และ กำจัดภัยกลัวได้ ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้ขอสิริสวัสดี จงเกิดมีแก่เรา.

-เอกาไสย ซึ่งก็ไม่เหมือน หรือตรงกับชื่อเดิม จึงตั้งให้คงเดิม และ ที่มีชื่อว่า “ยักษ์” ก็เปลี่ยนให้สวยงาม พร้อมกับเพิ่มสร้อยชื่อเข้าเพื่อไม่เป็นคุณลักษณะประจำแต่ละองค์ และ ให้ขึ้นรูปทรงเป็นเทวีหน้าหญิงไทยเหมือนพ่อทรงที่ต้นได้ขึ้นรูปเป็นเทพไว้แล้วนั้น ที่ให้คงชื่อเดิมนั้นก็อย่างนี้ ๑. แม่ทรื้อวันอาทิตย์ชื่อ-**อ่าเอี่ยมอรองค์ทรงเกษมสุขสันต์** ๒. แม่ทรื้อวันจันทร์ชื่อ-**อัลยอรอนงค์ทรงรื่นสำราญ** ๓. แม่ทรื้อวันอังคารชื่อ-**สำอางอองค์ปรีเกษมบริสุทธิ์** ๔. แม่ทรื้อวันพุธชื่อ-**อุ่นอวลนันทวดีเจริญศรีสุขสวัสดิ์** ๕. แม่ทรื้อวันพฤหัสบดีชื่อ-**เอื้อยอารีศรีทับทิมทองเกษมสุข** ๖. แม่ทรื้อวันศุกร์ชื่อ-**อู่อุ่นพราวพฤกษ์ระรื่นชื่นสุขยั้งเหย้า** ๗. แม่ทรื้อวันเสาร์ชื่อ-**อี่ระย้าชื่นชูอภิภูทำนุกสุขชุ่มชื่น** ๘. แม่ทรื้อวันพุธกลางคืนชื่อ-**ลวูชื่นชูชมพูโสภาฉายส่องซ่าน** ๙. แม่ทรื้อทรงสาง-อนันตวิญญาณชื่อ-**เกตุ-จงคภควดีศรีชุ่มชื่นอรองค์** ๑๐. แม่ทรื้อสือมารศรีชื่อ-**สือสมสูญสูตอมฤตมารดาศรีมฤตาสัญยุตติธรรมสมมต** ทรงมหิทธิฤทธิอำนาจมากครอบคลุมสรรพชีวิตวิญญาณทั่วไป และ ตลอดกาล ฉะนี้ ทุกคนที่เกิดมาไม่ว่าจะเป็นกลางวัน หรือ กลางคืน ก็มีวันเป็นประจำ ซึ่งท่านต้นไทยได้ตั้งชื่อไว้ ๗ ได้แบ่งวันพุธกลางคืนเป็นอีก ๑ จึงเป็น ๘ ได้ตั้งชื่อเป็นประจำไว้ เมื่อคิดสร้างเลขไทยได้แล้วจึงใช้ชื่อเลขเป็นชื่อประจำ ซึ่งเวลานี้ได้เรียกชื่อเป็นคำมคธไทยไว้อย่างนี้ เกิดวัน ๑ อาทิตย์ เกิดวัน ๒ วันจันทร์ เกิดวัน ๓ วันอังคาร เกิดวัน ๔ วันพุธ เกิดวัน ๕ วันพฤหัสบดีเกิดวัน ๖ วันศุกร์ เกิดวัน ๗ วันเสาร์ เกิดวัน ๘ ราหูวันพุธกลางคืนเดิมมีจ้าวพ่อทรงจ้าวแม่ทรื้อ ก็คือ-ผีวันเกิด คือ เทวเคราะห์ หรือ เทพเทวีอนุเคราะห์ประจำวันเกิด ครั้นไทยเข้าใจพระพุทธศาสนาชัดเจนดีแล้ว จึงตั้งพระพุทธรูปปางต่าง ๆ เป็นพระประจำวันขึ้น เช่น วันอาทิตย์ ก็ตั้งพระพุทธ

๑๐. พระพุทธรูปยอดภพโลกุตตรภูมิ ชื่อ-พระพุทธรัตนะ-พระแก้ว ประทับบนแท่นแก้วกนก

๑๐. พ่อทรง-เทพจ้าวประจำโลก ชื่อ-มฤตยูมหิทธิเทพ ทรงพระยารุ้ง หัตถขวากุมลง หัตถซ้ายถือพระขรรค์ชูขึ้น

๑๐. แม่ทรื้อ-เทวีจ้าวสือสารมารศรี จ้าวแม่สพโลก ชื่อ-สือสมสูญสูตอมฤตมารดา ศรีมฤตยาสัญยุตติธรรมสมมต ทรงพระยารุ้ง มือขวาถือดอกยี่โถแดง มือซ้ายถือพัด

พุทฺโธ มจฺจุวินิมุตฺโต
มจฺจุเทโว มาราธิราชา
ปูชาสกฺการวนฺทนำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน
พุทฺธรตนนามโก
โลกวตฺตี มหิทฺธิโก
สรณมฺภยฆาตกำ
สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธองค์ทรงหลุดพ้นจากมัจจุราชขุนตายมีนามว่า-พระแก้ว พระพุทธรัตนยอดภพ มฤตยูเทพท้าวมาราธิราช ทรงให้โลกเป็นไปในอำนาจได้จึงมีฤทธิมาก ทำบูชาสักการะกราบไหว้เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจ และ กำจัดภัยกลัวได้ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้ ขอสิริสวัสดี จงเกิดมีแก่เรา.

พุทฺโธ มาตา ปิตา ธมฺโม สงฺโฆ ภาตา ทนฺตา สขา
โลกเทวี อมตมาตา ยุตฺติธมฺมาติ สมฺมตา
ปูชาสกฺการวนฺทนำ สรณมฺภยฆาตกำ
อิมินา สิทฺธิวชฺเชน สิริโสตฺถี ภวนฺตุ เม

พระพุทธเป็นแม่ พระธรรมเป็นพ่อ พระสงฆ์เป็นพี่น้อง ครูบาฝึกเป็นเพื่อน โลกเทวี-แม่ทรื้อสือมารศรี ชื่อ-สือสมสูญสูตอมฤตมารดา ศรีมฤยาสัญยุตติธรรมสมมต ทำบูชาสักการะกราบไหว้-เป็นที่ระลึกที่พึ่งใจและ กำจัดภัยกลัวได้ ด้วยความสำเร็จ และ คำกล่าวนี้ขอสิริสวัสดี จงเกิดมีแก่เรา.

รูปปางถวายเนตร์ หรือ ประทับยืนทอดพระเนตร์ต้นโพธิ์เป็นพระประจำวันอาทิตย์ เช่นนี้ จึงเป็นชื่อพระเคราะห์ หรือพระประจำวันขึ้น และก็ได้ทำเป็นรูปขึ้นครบพระพ่อแม่ เป็น ๓ แบบ ๓ อย่าง-อย่างที่มีอยู่นั้น

ท่านต้นไทยได้ตั้งชื่อวัน ซึ่งได้ใช้ชื่อลูกสาวตั้งไว้ ทั้งได้สร้างคำทำนายไว้ด้วย เข้าใจว่า-คงจะใช้เป็นคำทำนายตามอุปนิสัยใจคอของคนนั้น ๆ เป็นประจำมา และ สังเกตสืบต่อกันมากระทั่งกาลบัดนี้ บัดนี้ได้มีคำทำนายตามเลขบอกไว้ ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยดูแล้วคล้ายกับพรหมชาติ เข้าใจว่าคงสืบต้นเดิมมาอย่างเดียวกัน ต่างเพียงสำนวนเท่านั้นทั้งสั้น ๆ ดีด้วย มีอย่างนี้

เกิดวันอาทิตย์ ๑	ใจเชื่อง่าย ใจสัทธา เจ้านายเมตตา มีสัตย์ โกรธง่าย มักกลัวคู่ของตน ค้าขายไม่สู้ดี ทำคุณคนไม่ขึ้น
เกิดวันจันทร์ ๒	รูปงาม มีผู้เมตตา โกรธง่ายหายเร็ว อยู่ไหนไม่นาน
เกิดวันอังคาร ๓	ใจกล้าหาญ ปัญญาไว เจ้านายเมตตา อาสาศึกดี ตกยากก่อน ภายหลังจึงได้ดี
เกิดวันพุธ ๔	เจ้าปัญญา มีผู้เมตตา เก็บทรัพย์ไม่คง บริวารเบียดเบียฬ
เกิดวันพฤหัสบดี ๕	รูปโสภา ใจสัทธา ปัญญาดี ค้าขายคล่อง มักบ่นจู้จี้ พึ่งญาติไม่ได้
เกิดวันศุกร์ ๖	ชอบสนุก ปากเปราะ ญาติมิตรอุดหนุน แต่บริวารเบียดเบียฬ
เกิดวันเสาร์ ๗	มีความเพียร โมโหร้าย ใจเมตตา คู่ครองมักไม่ค่อยร่วมใจกัน

เช่นนี้ จึงจะเริ่ม-พ่อทรง คือ เทพอนุเคราะห์ หรือ เทพจ้าวประจำวันเกิดก่อน จึงมีพิธีทำวันเกิดต่อมาได้รับพระพุทธศาสนาแล้วจึงเป็นทำบุญวันเกิด ไทยก็มีทำบัด และ เครื่องบูชาประจำวันตามกำลังพระเคราะห์ เช่น วันอาทิตย์ ก็คือ อาทิตย์ ๑ นั้น และมีอาภรณ์สีแดง จึงใช้ดอกไม้สีแดง ๖ และ บัดพลี ๖ ที่เป็นต้น แต่พวกเรากระทำตามแบบไทยเก่านั้น ก็ใช้พานใส่ดอกไม้ธูปเทียน อาจมีใบสีปากชาม และ เบี้ย, หอย, เหรียญทอง, เหรียญเงิน, เหรียญนาค, หรือ เหรียญทองแดง เช่น สตางค์ ตั้ง ณ ที่บูชา หน้าพระพุทธรูปที่มี เดี๋ยวนี้ ตั้งพระพุทธรูปประจำวัน ต่อไป อาจใช้เป็นพระพุทธอัครชยมงคลลาภผลพูนทวี เช่น วันอาทิตย์ ก็ใช้พระชนะมารเป็นพระอัครชยมงคลลาภผลพูนทวีที่ ๑ ตั้งเป็นพระประจำวัน ใช้รูป-พ่อทรง คือ รูปเทพจ้าวประจำวันเกิดเขียน หรือ พิมพ์ตั้งขวา (พระ) ใช้รูป-แม่ทรื้อ คือ รูปเทวีจ้าวประจำวันเกิดเขียน หรือ พิมพ์ตั้งซ้าย (พระ) รูปนี้-เดิมใช้ดินเหนียวปั้น (ไม่มีก็ได้ และมักไม่มี ที่มีมาแล้ว ก็มักเรียกกันว่ารูปเสียกบาล จึงขึ้นที่ทรามศักดิ์ไปแล้ว) นิมนต์พระมาสวดมนต์ ก็ทำน้ำพระพุทธมนต์ ก็ขันมักเป็น**ขันสาคร ใหญ่ใส่น้ำค่อนขัน มีใบส้มป่อย ผิวมะกรูด ดอกไม้มักเป็นมะลิ หรือ กุหลาบ เทียนแท้ ธูปหอม หวีเสนียดทำด้วยไม้มะกรูด มงคลรัดเกล้า หรือ รัดเกล้าขอมียอดแหลมตรงหน้า แว่นเวียนเทียน อาจมีเข็มขัดยอด บานพับทับแขน หรือ ปลอกแขน สร้อยคล้องคอห้อยลูกแก้ว หรือ พุ่มทับทรวง อันเป็นมงคล ๕ หรือ มงคล ๑๒** ก็ได้ พระสวดมนต์ กับ ทำน้ำมนต์ให้เสร็จแล้ว จะพรมน้ำพระพุทธมนต์ หรือ อาบ หรือ รด (เสก-แปลว่า-รด) ก็ได้ พระสงฆ์จะสวดชยันโต-อวยชัยให้ เสร็จเรียบร้อยแล้ว จะทำขวัญ, เรียกขวัญ, ผูกขวัญ, และ เวียนเทียนโบกควันเทียนให้พร เป็นการเฉลิมฉลองสมโภชมงคลชีวิต กระทำเป็นพิธีโกนจุกครบรอบปี บัดนี้ ไม่มีแล้ว อาจนำบุญขวัญวันเกิดกลับมาอีกก็ได้ และ กาลนี้ ทำเพียงบุญวันเกิด มีลูกหลานมอบเสื้อผ้าบูชาคุณ ท่านแจกของขวัญ และ กล่าวคำให้พรสำหรับ-แม่ทรื้อ หรือ เทวีจ้าว นั้น ก็คือ-แม่ที่เป็นแม่ในชาติก่อน ยังเป็นทิพกายอยู่ ซึ่งมีความรัก และ เป็นห่วงฉันท์แม่ลูก ส่วน-แม่เชื้อ นั้น ก็คือแม่ผู้ให้เกิดในชาติปัจจุบันนั้น เมื่อมีลูกแก้ว เคยเห็นทำในขณะอยู่ไฟตามแบบโบราณ และทั้ง-ในเวลาออกไฟแล้ว บางที่-ทำเรือน แม่ทรื้อ บางที่ตั้งพานแม่ทรื้อ บางที่ตั้งโต๊ะแม่ทรื้อ บางที่ตั้งเตียงแม่ทรื้อ ฯลฯ สุดแต่จะมี และ ชอบ กับ ทำได้ส่วนเครื่องบูชา หรือเครื่องบวงสรวง บำบวง ที่จดมาให้ก็มีหมากพลู ดอกไม้ ธูปเทียน เคยเห็นแม่กระทำแก่น้องเกิดใหม่ มี-กระจก, แป้ง, ขมิ้น, น้ำอบไทย, และ สีผึ้งสีปาก ด้วย จึงไม่เหมือนกัน ในที่นี้จะกล่าวบับแบบต้นไทยก่อน

ตามบับแบบต้นไทยรุ่นเก่านั้น ดูจะยังไม่ได้ปนพิธีแขก ครั้นมีลูกแล้ว มักกระทำพิธีฝาก หรือยกให้-ถวายแม่ทรื้อช่วยปกปักรักษา จึงมีการทำเรือนแม่ทรื้อ-โดยใช้กระจาดมีสาแหรกใส่แขวนห้อยไว้หัวนอน ที่เห็นเป็นพานแม่ทรื้อก็มี และ ตั้งตั่ง หรือ แท่นก็มี ในพิธีการนี้ น.ส.จำปา พงษ์ชำนิ จดมาให้ก็สั้น ๆ ดีสมแบบไทย ส่วนหมอบุญรอด พงษ์ชำนิ-บอกว่า-พ่อ (คือคุณตาช่วง) เคยเล่าให้ฟังว่า-แม่ทรื้อนั้น ใช้ดินเหนียวปั้นขึ้นรูปบ้าง ใช้ดินสอเขียนเป็นรูปบ้าง ไม่มีก็ได้ เท่าที่เห็นส่วนมากไม่มี ได้พบในตำราพรหมชาติ ก็เป็นรูปเขียน และ พิมพ์ ทั้งตั้งชื่อใหม่ด้วย จะกล่าวตามที่จำปาจดให้มาก่อน

------ * ------

จารย์ทั้งหลายซึ่งได้นำพระพุทธศาสนามาประดิษฐานนอกชมพูทวีปโดยเฉพาะที่นี้ เมื่อประดิษฐานแล้วก็ต้องบำรุง จรรโลง นำให้คงอยู่ ครั้นตั้งได้แล้วต่างได้สดับคำของพระอรหันตโสณพยากรณจักอยู่ถึงห้าพันปีถึงหมื่นปีก็มีความหวังมั่นคงขึ้นแล้ว แต่กาลเวลาย่อมต้องมีขวากหนามเมื่อได้ ๒,๑๐๐ กว่าปี รู้กันว่าทีนี้จะอับปาง จึงต้องหาวิธีแก้ไข ถึงแม้จะต้องเสียหายก็ต้องทำ ถ้ามิฉะนั้นก็คงสิ้นสุดแค่นั้น ต่างเห็นร่วมกันว่าท่านนี้มีบุญเป็นช้างปาลิเลยยกะเคยพิทักษ์พระองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ซึ่งจะคุ้มครองให้ปลอดภัยได้จึงอนุญาตและช่วยกัน คราวแรกก็มีคนคิดเพียงท่านคนเดียว ต่อมาได้อีก ๔ และต้องเข้าสงครามหลายครั้งครั้งที่กระทำยุทธหัตถีได้ประหารเขาได้อันเป็นชัยชนะที่ทำบ้านเมือง ชาวชนพลเมือง และพระพุทธศาสนาหลุดพ้นจากภัยพิบัตินั้นได้ และคงทนตลอดมา เพราะชัยชนะครั้งนั้นทำให้ท่านมีบาปกรรม เกิดอิสมิมานะขึ้นกระทั่งกระด้าง มีทางช่วยกันได้เพียงให้บาปน้อย จึงถูกแมลงพิษต่อยตาย ต้องไปเกิดรับกรรมซึ่งได้ยอมมาแล้วแต่ก่อน แม้บางคราวขืนให้ไปเกิดในที่ดีก็อยู่ได้ไม่นาน ครั้งหนึ่ง ก่อนกรุงเก่าแตก ไปเกิดที่สิงหบุรี เพราะกรรมนั้น พ่อแม่จึงตายหมด อาจารย์อยู่นำไปเลี้ยงในวัดตั้งชื่อให้ว่า สิงห์ทอง คู่กับ ฉรงค์ อาจารย์สอนหนังสือและเพลงอาวุธให้ทุกชนิดเก่งเท่ากัน อุปฐากท่านอาจารย์มีสอง ใต้วัดมีลูกสาวชื่อวัลยา

ครั้นทำเรือนแม่ทรื้อ และ จัดเครื่องเคารพบูชา มีหมากพลูเป็นต้นเสร็จแล้ว มักแต่งตัวใหม่ จุดธูปเทียน ตั้งหรือ วางดอกไม้บูชาแล้ว จึงกล่าวคำเชิญแม่ทรื้อ จดให้มาเพียงว่า **"ขอเชิญแม่ทรื้อขึ้นเรือนเงิน เรือนทอง ขอโปรดได้ช่วยกันเลี้ยงลูกให้อยู่เย็นเป็นสุข"** เท่านี้ ก็สั้นดี และ ไม่มีคำมคธเลย เช่น นโม ถ้ามีก็เป็นการบูชาพระตามพิธีการนั่นเอง

ถ้าป่วยไข้ ยังไม่หาย มีร้องไห้โยเย ก็ให้กระทำพิธีขว้างข้าวสุก ๓ ก้อน ใช้ข้าวสุกปั้นกลมแบบลูกไข่ มีก้อนขาว ก้อนดำใช้เขม่าทา ก้อนสีแดงใช้ปูนกินหมากทา (ถ้าใช้สีเหลืองก็ใช้ขมิ้นผงทา) ใส่ไว้ในชามเคยเห็นทำในกาลเด็ก มักเป็นแม่เด็กทำเอง หรือ ผู้ใหญ่ที่ทำเป็นกระทำให้ ต้องแต่งตัวใหม่ใช้ผ้าสะใบ นั่งกลางนอกชาน นั่งพับเพียบจุดธูปเทียนวางในพานข้างหนึ่งของดอกไม้ซึ่งตั้งไว้ตรงหน้านั้น ก่อนจะขว้างก้อนขาวมีการกล่าวก่อนว่า **"แม่ทรื้อเคยเคียง แม่เลี้ยงเคยชม แม่นมเคยจูบ เคยลูบหน้าไก่ ถึงเวลา ได้เวลา ก็มารับเอา ก้อนข้าวไป"** แล้วจึงหยิบก้อนข้าวทั้ง ๓ ก้อนขึ้นขว้างไป เท่าที่นึกได้ ดูจะขว้างก้อนขาวก่อน แล้วก้อนดำ (หรือ-ก้อนเหลือง) และ ก้อนแดง บางที-ก็ขว้างแค่นอกชาน บางที-ก็ขว้างลงไปข้างล่าง ครั้งก่อน เรือนบ้านมักมีทางเดินหน้าบ้าน จึงขว้างให้ตกที่ทางนั้น ขว้างหมดแล้วก็กล่าวต่อไปอีกว่า "แล้ว-ช่วยเลี้ยงลูกให้อยู่เย็นเป็นสุข"

เสร็จแล้ว จึงเรียกขวัญให้เด็ก ควรใช้สายสิน (หมายถึงสาย (ทรัพย์) สินชีพขวัญ ใช้ผูกข้อมือ หรือ สวมคอ ไม่ใช่-สายสิญจน์อันแปลว่ารดน้ำ) ทำสายสินนี้-เด็ดขาด หรือ ตัดขาด เป็นท่อน ๒ ท่อน ให้ยาวเท่ากันเตรียมไว้แล้ว กล่าวคำเชิญขวัญ หรือ เรียกขวัญก่อนว่า

"ขอเชิญขวัญ ขวัญเอย ขวัญมา ให้อยู่เป็นขวัญชีพ สามสิบขวัญก็มาโลมเล้า เก้าสิบขวัญก็มาชื่นชุ่มอย่าร้อนรุ่นหมกตกใจ อย่าวิ่งไปตามผี อย่าหนีไปตามเพื่อน จงอยู่เรือนเราเสาแก่น แท่นที่นอนข้างเดียงอย่าเมียงอยู่ตามรอยนก อย่าตกอยู่ตามรอยหนู อย่าอยู่ตามรอยงัว อย่ามั่วอยู่ตามรอยควาย อย่าดับดายตามรอยดิน อย่าชินอยู่ตามกอหญ้า อย่าล้าอยู่ตามป่าไพรสณฑ์ อย่าวนหลงอยู่ตามเมือง อย่ายั้งเยื้องอยู่ตามหนหอ อย่าหลงรอติดอยู่ในถิ่นฐาน อย่าหลงบ้านลืมเรือนเก่า ขวัญเอย-มาอยู่เหย้า ขวัญมาอยู่เรือนเรา" จบแล้ว จึงจับด้ายสายสินขึ้นมาท่อนหนึ่ง ผูกข้อมือซ้าย พร้อมกับกล่าวว่า **"ขวัญเอย ขวัญมา ผูกแขนซ้าย"** เสร็จแล้ว-จับอีกท่อนหนึ่งผูกข้อมือขวา พร้อมกับกล่าวว่า **"ขวัญเอย ขวัญมา ให้ขวัญมาผูกแขนขวา ให้อยู่เย็นเป็นสุขทุกคืนวัน ขวัญเอย ขวัญมา ขอให้นอนหลับให้ซื้น (ชื่น) นอนตื่นให้ดี นะ ลูก นะ ให้โตเท่าลูกฟักให้หนักเท่าลูกแฟง ให้มีแรงเท่าหัวละมาน นะ ลูก นะ "** ขณะเรียกขวัญผูกข้อมือเด็กนั้น ถ้าผูกเสร็จยังกล่าวไม่จบ มักใช้มือลูบคลำสายสินที่ผูกข้อมือนั้นจนกว่าจะกล่าวจบ เป็นอันเสร็จพิธีเรียกขวัญ-ผูกขวัญเด็กอ่อน

------ * ------

เหนือวัดชื่อมะลิวัน วัลยานี้เรียนเพลงดาบและมวยเจนจบเป็นคู่ซ้อมมือกันมา คราวนั้น มีนักดาบชาวบางระจันชื่อ อุดหรืออุดม มาเที่ยวติดวัลยา ผลที่สุดเกิดประดาบกันขึ้น ที่จริงอุดนี้เก่ง แต่เพราะเคยกลัวเกรงกันมาแต่สมัยที่เป็นพระยาศรีไสยณรงค์ และสิงห์ทองก็เคยชอบพอรักฝีมือมาแต่ก่อน จึงไม่คิดฆ่ากัน เพียงเอาดาบกรีดหน้าเท่านั้น อุดกลับบ้านนำเพื่อนมาฉุดสาวได้แล้ว สิงห์ทองและณรงค์ออกตลุยฆ่าชิงตัวกลับได้ เพราะฆ่าคนตายเกือบสิบคนจึงถูกประกาศจับ พอดีมีศึกมา อาจารย์จึงให้ไปสมัครเป็นทหารในกองทัพของนายสุดจินดา พอดีกับนายอุด นายอาจ กับเพื่อน ๆ มาสมัครเจอกัน จึงตกลงเลิกเรื่องเก่า สาบาลเป็นเพื่อนสู้ศึกร่วมเป็นร่วมตายสิงห์ทองบอกว่าไม่ได้รักวัลยา ถ้าอุดรักจริงแล้วเจร็จศึกสงครามแล้วก็ไปขอเอาเอง เพราะอายุยังน้อยจึงต้องอยู่กองเสบียง เมื่อกองทัพใหญ่แตก ข้าศึกบุกเข้ามากระทั่งถึงตัว นายสุจินดาสู้ไม่รู้จักหมด ทั้ง ๒๐ นั้นยืนดูอยู่เห็นแล้วตกลงใจเข้าช่วย สิงห์ ณรงค์ แสดงฝีมือเต็มที่ คือ เอาไม้คานตีคอหักแล้วเอาดาบสู้แก้นายออกได้ จึงถอยกองทัพไม่แตก เป็นเหตุให้นายรู้จักและเห็นฝีมือ ครั้นกรุงศรีอยุธยาแตกแล้วได้ไปราชบุรี เดินทางไปร่วมตากสิน เมื่อเข้าตีเมืองจันทร์เป็นนายเท้าช้างขวาซึ่งขึ้นไปรักษาหน้า จึงถูกพุ่งมาถูกกลางอกตายที่นั้นไปสู่นรก เพราะการสงครามไม่มีเวรจึงใช้กันเพียงคราวเดียว เมื่อกู้กรุงกลับคืนได้แล้ว ท่านนายพระนายกองได้จัดณรงค์กับอุดเป็นนายหมู่ขวาซ้าย คุมหมู่ทหารหนุ่มเข้าบุกค่ายพร้อมกับพระพิชัยนายกองซ้ายค่ายโพธิ์สามต้นแตกจึงกู้กรุงคืนได้ มีความชอบมาก คราวแรก ได้เป็นออกขุนประทวน ณรงค์เป็นออกขุนณรงค์สงคราม อุดเป็นออกขุนรามฤทธิรงค์ อาจเป็นออกขุนทรงพลพิชัย อีนเป็นออกขุนไกรพลพิชิต ภายหลังที่เรียบร้อยแล้ว ขุนณรงค์และขุนรามได้ไปหาสองสาวนั้นซึ่งได้กลับมาอยู่บ้านเดิมแล้ว เมื่อทราบข่าวแน่นอนว่าสิงห์ทองตายในสนามรบแล้ว ทั้งคู่ร่วมกันสละเรือนออกบวชชีพระสากิยานีไทยเพื่ออุทิศส่วน

ถ้าเป็นพิธีการใหญ่ เช่น เรียกขวัญ ทำขวัญโกนจุก ทำขวัญนาค ทำขวัญบ่าวสาว ทำขวัญ เรียกขวัญผู้กลับมา ผู้ฟื้นไข้ ผู้ใหญ่ ก็กระทำอย่างนี้ แต่คำขวัญต่างกันไปตามพิธีการ การทำขวัญนั้นอย่างเดียวกันมีตั้งใบสี มีสายสินตัดเป็นท่อน มีบาตรใส่น้ำ หรือ ขันใส่น้ำ ทำน้ำมนต์ ทุกวันนี้เป็นเรื่องของพระ ถึงกระนั้นก็มีของไทย เคยเห็นสมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาโณทโย วัดสระเกษ) ทำครั้งหนึ่งในพิธีมงคลทำขวัญ เห็นมีเครื่องมงคลขวัญของไทยเท่าที่เห็น และ จำได้มีขันสาครใหญ่นี้น้ำเกือบเต็ม มีเครื่องมงคลขวัญใส่ในน้ำซึ่งจะอาบสะสรง มีของมงคล ๙ คือ ๑. ใบส้มป่อย ๒. ผิวมะกรูด ๓. ขมิ้นผง ๔. เทียนใหญ่ ๕. ธูปหอม ๖. น้ำอบไทย ๗. หวีเสนียด ๘. ดอกไม้ ๙ อย่าง ๙. มงคลรัดเกล้า หรือ พวงมาลัยมะลิสดมีเปียจำปีสลับจำปา (ดอกไม้ ๙ คือ ๑ ดอกบัว ๒ ดอกมะลิ ๓ ดอกกุหลาบ ๔ จำปี ๕ จำปา ๖ กระดังงา ๗ ดอกรัก ๘ ดอกดาวเรือง ๙ บานไม่โรย อาจใช้-ชัยพฤกษ์ ราชพฤกษ์ ก็ได้ ฯลฯ มักใช้ ๗ หรือ ๙ ใส่ในน้ำมนต์) มีผ้านุ่งห่ม มีแว่นเวียนเทียน ๓ แว่น บางที-มีใบสีประดับ มีเทียนติดกลาง ถ้าทำในกาลพระสวดมนต์พระทำให้ เรียกน้ำพระพุทธมนต์ ถ้าหมอทำในพิธีเรียกขวัญ เรียกน้ำมนต์ขวัญ หรือน้ำทิพมนต์ ครั้นเรียกขวัญเสร็จแล้ว ผูกขวัญกันแล้วจึงจุดเทียนที่แว่นแล้วแจกกัน ผู้รับใช้สองมือจับใบบานสองข้างชูขึ้นโยนช่วงวงโค้งหน้าลงแล้วช้อนวงในขึ้นโยนช่วงวงเช่นนั้น ๓ ครั้งแล้วหยุด ใช้มือขวากางไปซ้ายยกขึ้นโบกออก ๓ ครั้ง เป็นการโบกควันเทียนให้พร-เป็นการอวยไชยให้เจริญสิริสุขสวัสดีมีชัยชนะวิวัฒนาสถาพร ทั้งให้โห่ร้องขึ้น ๓ ลา พร้อมกับ ซร้อง สาธุการขึ้น-จงประสพสุภอัตถวิบูลผลไชยชนะสิริสุขสวัสดีมีโชคลาภสมบูรณ์ทุกประการ หมดพิธีการเป็นอันเสร็จพิธี นี้เป็นพิธี**ทำขวัญ เชิญขวัญ สู่ขวัญ** ซึ่งเป็นของไทยแท้

ในการกระทำบูชาสักการะกราบไหว้ประจำวันนั้น ได้คิดดูบับระบบแบบไทยที่ท่านต้นได้กระทำไว้ซึ่งมีชื่อ-**พระประจำ** เช่นชื่อ-**พระเคราะห์ พระภูมิ** ท่านต้นได้สร้างรูปเคารพบูชาขึ้นแล้ว จึงสร้างพระพุทธรูปประจำเป็นสำคัญอีกด้วย เช่น วันอาทิตย์-ก็สร้างพระพุทธรูปปางถวายเนตร์ประจำวัน เทวเคราะห์ หรือ เทพอนุเคราะห์ก็ใช้เป็นเทวรูปทรงราชสีห์ ส่วนอาทิตย์เทวี คือ แม่ทรี้อนั้น ในตำราพรหมชาติเห็นเขียนขึ้นรูปเป็นเทพสตรี หรือ เทวี แต่หัว และ หน้าทำเป็นสัตว์พาหนะทรงเทพอนุเคราะห์ประจำวันนั้น ๆ ซึ่งเห็นว่าไม่งามทั้งเป็นที่น่ากลัวมากกว่าน่าชื่นชม จึงเปลี่ยนเป็นรูปทรงหน้าทรงผมจ้าวหญิงไทย หรือ พระเทวีไทย นั่งไขว้บนหลังสัตว์พาหนะทรงประจำวันนั้น ๆ เช่นนี้จึงขึ้นพระพุทธรูป

------ ※ ------

บุญให้ แม้ท่านก็ทำบุญอุทิศให้เสมอ กับทั้งเพื่อน ๆ กันนั้น และยุตติธรรมราชผู้เป็นเพื่อนจึงขวนขวายให้ส่วนด้วยจึงมีโอกาสขึ้นมาเกิดพักทุกข์ยากและบำเพ็ญปัญญาบารมีทางโลกเป็นมหากวีราช ส่วนณรงค์ และอุดซึ่งต่อมาได้เป็นพระในนามเดิม พระณรงค์สงครามเพียรให้มะลิวันสึก พระรามฤทธิรงค์พยายามให้วัลยาสึก เมื่อไม่ยอมสึกด้วยความรักจึงตามอุปถัมภ์ บางกาลสอนนั้นก็อดเห็นใจไม่ได้และมีเสมอจึงเป็นวิบากผลกรรม เพราะผลศีลธรรมและเนกขัมมนั้น ครั้นดับจากนั้นได้มาเกิดเป็นองค์หญิงทั้งคู่สูงศักดิ์เท่ากัน วัลยาเป็นองค์หญิงหนึ่ง มะลิวันเป็นองค์หญิงสอง เพราะกรรมเก่านั้น จึงดลบันดาลให้รับอุปถัมภ์ วัลยารับอุปถัมภ์อุปสมบทอุด มะลิวันอุปถัมภ์ณรงค์ โดยเป็นนายทหารประจำองค์ แล้วก็เกิดเห็นใจร่วมรักกันซึ่งผิดกฎตระกูล จึงดับจากนั้นด้วยความทุกขระทม และต้องมารับผลเวรกรรมอย่างที่เห็นอยู่นี้ จ้าวเวรนายกรรมนั้นคอยเวลาให้ท่านมาสนองบุญคุณเก่าและผลกรรมนั้นดลบันดาลให้ท่านคิดถึง แม้จ้าวเวรนายกรรม จ้าวบุญนายคุณ จ้าวพระเดชนายพระคุณ ก็ห้ามไม่ได้ ที่จะช่วยกันได้ต้องพร้อมทุกประการอย่างนี้ ถ้ามิฉะนั้นแล้ว เพียงเห็นก็คงไม่มี ขอท่านอย่าโทษเพื่อนและใคร ๆ ถือว่าปรากฏตามกรรม ช่วยกันได้ก็ช่วยกัน โลกเป็นอยู่ได้ด้วยเมตตาอุปถัมภ์ ข้าเจ้าขออนุโมทนาสาธุการต่อท่าน

ชั้น ๑๒ ผีใบ้ (มุสาวาท) พวกนี้รูปร่างเป็นคน แต่ต่างคนต่างเงียบ พูดจากันไม่ได้ จึงเหมือนกับคนใบ้ และมีชื่อว่าผีใบ้ ถึงรูปร่างหน้าตาจะเป็นคน แต่ปากผิดปกติ เช่น บางคนมีปากยาวเหมือนปากนก บางคนปากใหญ่คล้ายปากหอย มีกลิ่นเหม็นเน่าระเหยออกเสมอพวกหนึ่ง ถูกมือเหล็กตบปากฉีกมีบาดแผลขึ้นไปถึงหัวบางทีถึงตาย ว่าพูดปดมดเท็จ เป็นพยานเท็จทำให้ผู้บริสุทธิ์ต้องรับโทษ พวกหนึ่ง มีหนอนตัวใหญ่กัดกินปากและฟันว่า เกิดเพราะบาปกล่าวคำหยาบ พวกหนึ่ง มีเข็มเล่มใหญ่ ๆ ทิ่มแทงปาก และแทงหู ว่าพูดโกหกส่อเสียดให้เขาแตกกัน พวกหนึ่ง ปากเบี้ยวว่าพูดตลกคะนอง ยังมีพวกปากเปื่อย ถูกโบยจองจำ และนั่งกินของสกปรกกินหนอนเหล็ก ว่าพูดปดเอาของหลวง ของสงฆ์ที่เขาอุทิศเป็นสาธารณะ บางพวก ปากเน่าเปื่อยมีหนอนชอนไชเจ็บปวดอยู่แล้ว หิวกระหายมาก ยังถูกเอาก้อนเหล็กแดงกรอกยัดปากให้กินเข้าไปลวกไหม้เจ็บปวดครวญครางว่าบาปเอาธรรมไปหลอกเขากิน ที่ปรากฏเพศเป็นพระครึ่งฆราวาส พวกผีใบ้นี้มีมากและมีต่าง ๆ กัน ที่กล่าวมาเป็นส่วนมากเท่านั้น

ปางนั้น ๆ ประจำวัน และ ใช้เทพอนุเคราะห์ประจำวัน กับ แม่ทรื้อ หรือ อาทิตย์เทวีประจำวัน เป็นคู่กัน จึงแต่งคำใหม่-นำมาเฉพาะตอนต้นเป็นตัวอย่าง (ถ้าต้องการตลอดก็ดูรูป และ คาถาข้างบน) ว่า พุทฺโธ โพธิ์ วิโลเกสิฯ เทวฯ ว่า อาทิจฺจเทโว ทิวากโรฯ เทวี แม่ทรื้อว่า อาทิจฺจเทวี มุทุชุกาฯ อย่างนี้จึงใช้คำชื่อว่า-พระได้ตลอด เช่น พระประจำวัน พระเคราะห์ประจำวันพระแม่จ้าวประจำวัน จึงเหมาะสมตลอด ทั้งยืนยันว่าของไทย เพราะไทยมีประจำมาชาติเดียว

สำหรับ-แม่ทรื้อ นั้น บางที่ และ บางครั้งก็เรียกว่า-พระแม่ทรื้อบ้าง ฉะนี้ จึงนำพระพุทธพจน์ที่ตรัสตอบแด่ภัททมาณพ ซึ่งพระพุทธโฆษาจารย์ได้นำมาลงไว้ในญาโณทยปกรณประมาณปี พ.ศ. ๙๘๐ ได้ตกทอดมาถึงซึ่งสมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาโณทโย วัดสระเกษ) ได้ทรงพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๐๔ มีว่า พุทฺโธ มาตา ปิตา ธมฺโม แปลว่า-พระพุทธเป็นมารดา พระธรรมเป็นบิดา ฯลฯ จึงขึ้นเป็นคาถารำลึกว่า พุทฺโธ มาตา ปิตา ธมฺโม ฯ อาทิจฺจเทวี มุทุชุกา เขมสุขา จ สนฺติณี ได้แปลไว้แล้ว เช่นนี้ จึงขึ้นรูปพระแม่ทรื้อเป็นเทพสตรีไทย ทรงเทวีอาภรณ์ และ พาหนะทรงอย่างนี้ เห็นว่า-เหมาะสม และเป็นคู่กัน จึงถูกบับระบบแบบไทยที่ชายหญิงไทยซึ่งได้ร่วมกันสร้างความเจริญให้แก่ลูกหลานมา และเป็นคู่ครองกัน จึงมีชื่อคู่กันว่า-พ่อแม่แม้ตายไปแล้ว-ก็ยังไม่ล่วงลับไปเลย ได้ยังเป็นสางอยู่เป็นนามธรรม คือ อรูปธรรม และ ยังติดอยู่ในใจไทย หรือ วิญญาณไทย อันเป็นนามธรรมประจำวงวานว่านเครือเถาไทยว่า-พ่อทรง แม่ทรื้อ ตลอดไทย และตลอดกาลที่ไทยยังปรากฏอยู่

คำเชิญแม่ทรื้อ

(ได้แต่งขึ้นตามคำที่เป็นของไทย ซึ่งมีคำสร้อยเป็นคุณพิเศษของแม่พระเมตตา)

เชิญเอย ขอเชิญ ขอเชิญแม่ทรง เชิญพระองค์แม่ทรื้อ ทรื้อเคยเดียง แม่เลี้ยงเคยชม แม่นม เคยจูบ เคยลูบหน้าคมขำ ฉ่ำชื่นชม แม่เชื้อ แม่เสื้อปกแผ่ แม่เลี้ยงอำรุง แม่ดลอดุงชีพนำ แม่บำรุง ชีพขวัญ แม่เสกสรรค์ทรงไทย เป็นศรีใสทรวดทรง ถ้วนทุกองค์สางสิน ทรงชีวิตสางสรรพ์ ชื่อตามวันขวัญชีวิน แม่ต้นสินสัญชีวาตม์ ทรงสัญชาติเมตตา ทรงการุณอบอุ่นรสรักระรื่น ทรงสดชื่นศักดิ์ชื่ออรองค์ ทรงคุณพรพรมสรวมสร้อย อย่างหยดย้อยหยาดรัก เป็นประจักษ์รสชีวิต เป็นจวงจิตแจ่มกายวาจา ได้วรรณนานามตามด้วยสร้อย เป็นคำร้อยพวงคุณนาม ตามจังหวะขานรำพัน แม่ทรื้อวันอาทิตยสมญาอ่าเอี่ยมอรองค์ทรงเกษมสุขสันต์ แม่ทรื้อวันจันทร์สาธุสะ ชื่อ-อัลยะอรอนงค์ทรงสุขสำราญ แม่ทรื้อวันอังคารมงคลนามประจำ ชื่อ-สำอางค์วิสุทธิปรีเปรมเกษมสุข แม่ทรื้อวันพุธพระนามทรงอบบุญ ชื่อ-อุ่นอวลสุนันทาวดีเจริญศรีสุขสวัสดิ์ แม่ทรื้อวันพฤหัสบดีศรีสมญา ชื่อ-เอื้อยอารีศรีทับทิมทองรสนิยมสมสุข แม่ทรื้อวันศุกร์สิริพระนาม ชื่อ-อู่อร่ามสุขระรื่นชื่นจิตยั่งเหย้า แม่ทรื้อวันเสารสมญาบารนี ชื่อ-อี่ระย้าชื่นชูอภิภูทำนุกสุขชุ่มชื่น แม่ทรื้อวันพุธกลางคืนนิยมราหูรู้ลวงลือ ชื่อ-ชมพูชื่นชูโสภาสายกระแสซ่านสรง แม่ทรื้อทรงสางวิญญาณรูปอาภัสสรกายองคเวทย ชื่อ-เกตุจงคภควดีศรีชุ่มชื่นอรองค์ แม่ทรื้อทรงสืบสมสูญ สูตอมฤต ชื่อ-ศรีมฤตยาสัญ อัญญาณสรรพสิทธิ์ฤทธิเดชอำนาจผดาจพร้อมพฤติสยุม ควบคุมสรรพชีวิตวิญญาณตลอด ทรงเป็นยอดภพพิภพอนันตโลกธาตุ ทุกพระองค์ทรงอมรชาติเอื้อ-แม่เชื้อ เชื่อ-แม่ทรื้อ สื่อ-แม่ทรง ส่งสืบลูกหลานวงวารมา ยังปกป้องครองรักษาบารนี สวัสดีปรนเปรอ จึงขอเชิญแม่ทรื้อเป็นแม่ประจำวัน...อันมีนามว่า....(เช่น เกิดวันอาทิตย์ ก็กล่าวระบุว่า-ขอเชิญแม่ทรื้อวันอาทิตย์สมญา ชื่อ-อ่าเอี่ยมอรองค์ทรงเกษมสุขสันต์) ตลอดทั่วทุกท่าน-ท่านต้นแม่ทรื้อมีชื่อทั้งเก้า และ เกินก็ดี ขอเชิญจรลีขึ้นเรือนเงินเรือนทอง (หรือ พานเงินพานทอง แท่นเงินแท่นทอง) แล้ว โปรดรับลูกแก้วลูกเงินลูกทอง ซึ่งผองพ่อเชื้อแม่เชื้อฝากฝังถวายไว้ให้เป็นลูกเสือลูกช้าง แม่ทรงสางแม่ทรื้อช่วยประคับประคองทะนุถนอมโอบอุ้มคุ้มครองปกป้อง-ป้องกันสรรพโรคาพาธภยันตราย ให้อยู่เย็นเป็นสุขทุกคืนวัน จงประสพสุขสันตินิรันดร สาธุสะ-สวัสดีตลอดกาลเทอญ

ต้นเรื่องไทยและชื่อต้นไทย

กเบื้องจารเล่าเรื่องว่า ขุนแผนเมืองฟ้า และนางดวงขวัญใจมาเขาทะเล สร้างเมืองแผนอยู่ด้วยกันมา มีลูกชายคนแรกชื่ออิน และมีลูกสาวชื่อฟ้า หรือ ฟ้าอยู่เรือน ครั้นขุนแผนเมืองฟ้าตายขุนอินได้ครองต่ออยู่มา แม่ดวงขวัญใจตายอีก จึงครองต่อมา ยังไม่มีเมีย น้องสาวฟ้าอยู่เรือนเล่าว่า สาวกวักทองมา ลูกขุนเขาเขียว แม่ขวัญทองมา เมืองอินนั้นสวยงามนัก ขุนอินได้ยินจึง ใคร่ไปดู และได้ปลอมตัวเองเป็นขอมเที่ยวไปถึงเมืองอิน ถิ่นเขาเขียวขึ้นต้นไม้นั่งที่คบคอยดูตอนบ่ายกวักทองมา (คงมีเพื่อด้วย) ออกจากถ้ำมาอาบน้ำในบึงสะพังหัวย ขุนอินเห็นแล้วสาวกวักทองมามีรูปร่างสวยงามอย่างเล่าลือกัน มีความพอใจ ลงจากต้นไม้ดำน้ำไปโผล่ที่ใกล้คราวแรกนางกลัวจะขึ้นหนี ขุนอินจับขานางลงไปอาบน้ำด้วยกัน จับปูนาชูให้ คุยกัน ว่ายน้ำไปเก็บใบบัวดึงสายขึ้นมา เอาสายคล้องคอให้ใบห่มตัว และเอาสายพันเอวให้ใบไว้หน้าและหลังพอมิดขึ้น นางกวักพาขุนอินหลบตาพ่อแม่เข้าไปในถ้ำห้องของตัว นอนด้วยกันตลอดคืน รุ่งเช้าขุนเขาเขียวและแม่ขวัญทองมามาแยกลูกสาวออก จับขุนอินขังไว้ในถ้ำนั้น ๑๕ วัน เมื่ออ้าย (พ่อ) เอม (แม่) เผลอ นางเอาสายบัว กล้วย ผลไม้ไปให้ขุนกินกลางคืน เมื่อพ่อแม่หลับ นางแอบไปหาและนอนกับขุนอิน บางทีพ่อแม่ก็ไม่ว่าอะไร นางจึงไปขอสัญญาปากคำว่ารักแท้ จะขอไปอยู่เมืองแผนด้วย เมื่อขุนอินรับแล้ว พอได้โอกาสคืนวัน ๑๕ นางแก้ขุนอินปล่อยหลบพ่อแม่ออกมาเดินกลางคืนไปสู่เมืองแผน ยังไม่เข้าเมืองบ้านรุ่งเช้าอาบน้ำเล่นน้ำ เก็บฝักบัว กะจับ กินกัน หยอกล้อกันสนุกสนานด้วยกัน ร้องรำสรวลเสกันไม่ได้ห่วงอะไร กระทั่งขุนเขาเขียว ขวัญทองมาและคนอื่น ๆ ยกพวงกันมาตามทันเข้า ขุนเขาเขียวถือท่อนไม้ใหญ่มา ขุนอินจึงคว้าท่อนไม้แห้งแข็งอันหนึ่งได้ร้องประกาศชื่อแล้วกระโดดเข้าไปที่ขุนเขาเขียว ขุนเขาเขียวยกท่อนไม้รับด้วยกำลังแรงจึงเซล้มลง ขุนอินเงื้อท่อนไม้จะฟาดลง นางกวักร้องว่าอย่าทำอ้าย (พ่อ) เอม (แม่) ขุนอินหยุด ขุนเขาเขียวลุกขึ้นได้ยกพลองจะตีขุนอิน นางกวักร้องว่าอย่าเหี้ยมผัว เอม (แม่ขวัญทองมา) ถามว่าผัวเจ้า นางบอกรับต่อหน้าพ่อและแม่ว่า นางได้เสียกับขุนอินมาครั้งแล้วขุนเขาเขียวจึงตกลงยอมรับขุนอินเป็นลูกเขย ด้วยพิธีการคือเอาชื่อตัวต่อเข้ากับขุนอินว่า **ขุนอินเขาเขียว** จากนั้นมา ขุนอินจึงมีชื่อเต็มว่า ขุนอินเขาเขียว ทั้งหมดได้พากันเข้าเมืองแผน จัดแจงเลี้ยงดูกันเป็นการแต่งงานในคราวนั้น แล้วขุนเขาเขียวและขวัญทองมากับพวกต่างพากันกลับไปยังเมืองอินเดิม ขุนอินเขาเขียวอยู่เป็นคู่ครองกับนางกวักทองมา ครั้งแรกได้นับปีที่ได้กวักทองมานั้นเป็น **"ปีอิน ๑"** เป็นการเริ่มปีไทย หรือศักราชไทย และเปลี่ยนชื่อเมืองแผนว่า**"เมืองแมน"** ซึ่งเป็นการเริ่มสมัยเมืองแมน ส่วนน้องสาวฟ้าอยู่เรือนนั้น ไม่ได้กล่าวว่ามีผัวชื่ออะไร ต่อไปมีลูก จึงแน่ว่าคงได้แต่งงานกับคนอื่น ซึ่งยืนยันว่าไม่ใช่มีอยู่เพียงพวกเดียว คนอื่น หรือหมู่อื่นก็มีอยู่แล้ว

------ * ------

ชั้น ๑๓ ผีบ้า พวกเสพของเสพติด (สุราเมรยปมาทัฏฐาน) พวกนี้ ก็มีรูปร่างอย่างคนทั้งชายและหญิงมีกลิ่นเหม็นเหล้าปนอาหารบูด หรือกลิ่นอาเจียน มีปรากฏการณ์คล้ายงอมพิษสุรายาเสพติด มีรูปร่างซูดโซมโซเซ ที่พิเศษไปจากคน คือ ทั้งที่รู้และเห็นอยู่ ก็ให้ใจชอบดื่มน้ำมันด้วยหิวกระหายแล้วก็กลายเป็นไฟลวกให้พุพองแต่ไม่ไหม้ไปตามอวัยวะต่าง ๆ ให้เกิดความเจ็บปวดทรมานทนไม่ไหวต้องกระโดดโลดเต้นร้องครวญคราง ซึ่งปรากฏแก่กันเป็นเสียงร้องเพลง เมื่อเหนื่อยเหงื่อออกจะกลายเป็นน้ำกรดไหม้กัดผิวและเนื้อ ที่รู้สึกตัวได้ไม่ยอม จะมีคนกล้าแข็งจับกดเอาน้ำกรอกเข้าปากและสาดรดลงตามตัวจะเป็นไฟลวกไหม้ ที่ไม่ถึงตาย จะมีคนเอาน้ำมารดดับไฟให้ พอหายแล้วก็ถูกกรอก และราดลงไปอีก เมื่อเร่าร้อนเจ็บปวดทนไม่ไหวต้องลุกขึ้นกระโดดโลดเต้นวิ่งร้องครวญครางไปจนกระทั่งผ้านุ่งห่มหลุดหายไปก็ไม่รู้ นี่คือหมดละอาย ว่าบาปเพราะลักขโมยสุราเมรัย และยาเสพติดที่เป็นพิษ เมื่อกินเข้าไปจะเกิดเป็นไฟ หรือเป็นโรคร้ายทำอวัยวะให้เจ็บปวดทรมาน ถ้ายังมีชีวิตเป็นคนอยู่ เมื่อกิน หรือเสพติดจนเป็นพิษเรื้อรัง นั่งกำลังตกนรกเสพติดแล้ว เมื่อเป็นโรคใด ๆ นั่นคือเสนานรกมาบอกเตือนให้รู้ว่าตกนรก อีกพวกหนึ่งเป็นชาย ถูกน้ำกรดกรอกและสาดแล้ว ทั้งที่ไหม้อยู่ ยังมีรูปปากคีบ (คือรูปมีชื่อไม่ควรกล่าว) หนีบหัวและหนีบให้เจ็บปวดต้องทะลึ่งขึ้นกระโดดโลดเต้น ว่าใช้กลอุบายมอมหญิงหรือใช้ยามอมแล้วข่มขืน หรือลักผัสสะ แต่ไม่ถึงตาย ที่เป็นหญิงที่ปรากฏคล้ายรังผึ้งตลอดตัว แม้ที่เฉพาะเมาซมสกปรกอยู่นั่งทนทรมานเจ็บปวดต้องคอยจับตัวหนอนที่กัดกินอยู่ในรังผึ้ง ดูคล้ายเม็ดเหงื่อที่ออกมา เมื่อจับได้ดึงออกมาเป็นหนอนขาวขนาดเท่าเล่มเทียนปากดำ ว่าบาปจากการเอาของนั้นแลกเหล้าและยาเสพติด พวกนี้มีลักษณะต่าง ๆ กันมากมาย ที่คล้ายกันก็คือมักมีเสียงพูดคล้ายเพ้อและครวญครางเพราะเจ็บปวด จึงเหมือนคนบ้า ท่านจึงเรียกกันว่า ผีบ้า

ขุนอินเขาเขียว อยู่ร่วมกันนางกวักทองมา หรือขุนหญิงกวักทองมา ตอนนั้นอาจไม่ต้องทำอะไรอื่นเพราะคนมีน้อย ข้าวทั้งข้าวจ้าว ข้าวเหนียว ข้าวฟ่าง ข้าวโพด ขึ้นเอง เผือก มัน ลูกไม้ วัว ควาย ช้าง ม้า เป็ด ไก่ ปู ปลา มีตามธรรมชาติมากมาย ต้องการเมื่อไร ก็ออกไปเก็บ จับเอา ซึ่งไม่ต้องทำเลี้ยง รักษา ก็มีเวลาว่างมาก จึงคิดว่าเมืองแผนคับแคบ จึงย้ายไปหาที่อยู่ใช้ช้างล้มต้นตะเคียน นำมาตั้งเรียงกันเข้าสิบต้น สองแถว เอาไม้ไผ่เรียงลำ เอาใบโตนดมุงหลังคานางกวักทองมาเอาหญ้ารองพื้น ใช้นุ่นแซกก็เป็นพื้นนอนอ่อนนุ่ม เป็นถิ่นสุขสำราญสำเริงรสรักจึงเป็นเมืองแมนแดนสวรรค์ ขุนอินได้เพิ่มชื่อเรียกใหม่ว่า ขุนหญิงกวักทองมา ปีอินได้ ๒ นางมีครรภ์ คลอดลูกชายคนแรก ให้ชื่อลูกว่าอู่ทอง พ่อขุนเขาเขียว และแม่ขวัญทองมา มาขอเอาไปเป็นละอ่อน คือ ลูกเล็ก คราวแรกขุนอินเขาเขียวไม่ยอมให้นางเล่าว่าขุนและข้อยยังอยู่ มื้อค่ำเมื่ออยู่เดียวมิมีละอ่อน เอาผัว รู้เอา นี่พาข้อยรู้สอดเสิงสรวงออยรอยเริงใจ เลื้อเทื้อมิมีอิ่ม มีมะอ่อน เมียผัวรวมใจก่อลูก เอาหลายมะ (คงมีอีกมาก) ขอขุนอินให้ยกลูกอู่ทองให้อ้ายเอม พ่อแม่ขุนอินยอมจึงมอบให้ไป นางชวนขุนอินว่า เมียผัวเสิงสะออนใจ มีลูกชาย ๑๓ คน และมีลูกหญิง ๗ คน

จดเล่าเพียงว่า จากขุนอู่ทอง อีกปี เดือนอ้าย ปีชวด มีลูกชายตั้งชื่อว่า **อ้ายชวดขุนชาย** อีกปี มีเดือนยี่ ตั้งชื่อว่า **ยี่ฉลูขุนชาย** อีกปี เดือน ๓ ปีขาน มีลูกชาย ตั้งชื่อว่า **สามขานขุนชาย** อีกปี เดือนสี่ ปีเถาะมีลูกชาย ตั้งชื่อว่า **สี่ฐอขุนชาย** อีกปี เดือนห้า ปีมะโรง มีลูกชาย ตั้งชื่อว่า **ห้ามะโรงขุนชาย** อีกปี เดือนหก ปีมะเส็ง มีลูกชายตั้งชื่อว่า **หกมะเส็งขุนชาย** อีกปี เดือนเจ็ด ปีมะเมีย มีลูกชาย ตั้งชื่อว่า **เจ็ดมะเมียขุนชาย** อีกปี เดือนแปด ปีมะแม มีลูกชาย ตั้งชื่อว่า **แปดมะแมขุนชาย** อีกปี เดือนเก้า ปีวอก มีลูกชาย ตั้งชื่อว่า **เก้าวอกขุนชาย** อีกปี เดือนสิบ ปีระกา มีลูกชาย ตั้งชื่อว่า **สิบระกาขุนชาย** อีกปี เดือนสิบเอ็ด ปีจอ มีลูกชาย ตั้งชื่อว่า **เอ็ดจอมขุนชาย** อีกปี เดือนสิบสอง ปีกุน มีลูกชาย ตั้งชื่อว่า **สิบสองกุนขุนชาย** อีกปี มีลูกหญิงสาว วันอา ตั้งชื่อว่า **อาขุนนางสาว** อีกปี วันอัน มีลูกหญิงสาว ตั้งชื่อว่า **อันขุนนางสาว** อีกปี วันอางมี ลูกหญิงสาว ตั้งชื่อว่า **อางขุนนางสาว** อีกปี วันอุ่น มีลูกหญิงสาว ตั้งชื่อว่า **อุ่นขุนนางสาว** อีกปี วันเอื่อย มีลูกหญิงสาว ตั้งชื่อว่า **เอื่อยขุนนางสาว** อีกปี วันอู่ มีลูกหญิงสาว ตั้งชื่อว่า**อู่ขุนนางสาว** อีกปี วันอี่ มีลูกหญิงสาว ตั้งชื่อว่า **อี่ขุนนางสาว**

เมื่อรู้ทำเจริญ

ต่อมา ชื่อที่คงอยู่ ขุนอินได้นำชื่อลูก ๆ ตั้งชื่อ ปี เดือน วัน คือ ปีชวด ปีฉลู ปีขาน ปีเถาะ ปีมะโรง ปีมะเส็ง ปีมะเมีย ปีมะแม ปีวอก ปีระกา ปีจอ ปีกุน เดือนอ้าย เดือนยี่ เดือนสาม เดือนสี่ เดือนฟ้า เดือนหก เดือนเจ็ด เดือนแปด เดือนเก้า เดือนสิบ เดือนสิบเอ็ด เดือนสิบสอง วันอา (อ่า อาทิตย์) วันอัน (อั้น จันทร์) วันอาง (สะอาง อังคาร) วันอุ่น (พุธ) วันเอือย (พฤหัสบดี) วันอู่ (ศุกร์) วันอี่ (เสาร์) ชื่อปีและเดือน ยังคงอยู่ในไทย ส่วนชื่อวันนั้น เมื่อสันสกฤตเข้ามา จึงเปลี่ยนเป็นชื่อภาษาสันสกฤต ชื่อไทยเดิมจึงหายไป

------ * ------

ชั้น ๑๔ ผีบ่ง พวกนี้ ดูเป็นต้นเรื่องของไทย ๆ อาจเป็นต้นที่สางมาสอนให้พวกไทยรู้จักเคารพนับถือ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือเป็นต้นเรื่องเคารพผีฟ้าไทย ให้ละ หรือเกลียดผีเลว ๆ หรือชั้นนรกก็ได้ (คล้ายยมโลก และโลหกุมภี) พวกนี้ หนักไปในทางมิจฉาทิฏฐิ แต่ไม่เชื่อขนาดเบา หรือพวกอกตัญญู เนรคุณ ไม่รู้จักคุณคน ไม่เคารพนับถือพ่อแม่ ไม่เคารพนับถือผู้มีคุณ เช่น ครู อาจารย์ ผู้หลักผู้ใหญ่จึงมีรูปแปลกประหลาดต่าง ๆ เช่น มีมือใหญ่เท่าใบโตนด หรือใบตาลว่า ตบตีพ่อแม่ มีกงจักรกรดหมุนพัดบนหัว ว่าคิดกระทำประทุษร้าย และคดโกงพ่อแม่ ครู อาจารย์ บาปจิตและบาปกรรมเหล่านั้นเผาตัวเองคราวหนึ่ง เกิดบาปจิตอย่างนี้ จึงท่านผู้อุปถัมภ์ หรือบารมีสอนให้ฝันว่าเดินไปถึงทางสามแยก เห็นแล้วบังเกิดเข้าใจผิด หรือรู้ผิดว่าทางมนุษย์ถูกต้องตรงตามจริง เห็นทางสวรรค์เป็นทางนรก เห็นทางนรกว่าทางสวรรค์ จึงตกลงใจเดินไปทางนี้ ที่สุดทางมีสระใหญ่มากคล้ายทะเลสาบ มีดอกบัวบานสะพรั่งอยู่ดาระดาดมีปลาว่ายอยู่หลายอย่างหลายขนาด เมื่อเห็นแล้วก็ชื่นระรื่นใจจะกระโจนลงอาบ มีผู้มาห้ามว่า อย่าเข้าใจผิดนั่นหม้อทองแดง หรืออ่างทองแดงใหญ่ ฟองประกายเหล่านั้น คือ

ขุนอิน และ นางกวัก ก่อไฟสุมไว้ในที่มีแร่ขึ้นกมาก ๆ เห็นเหลวละลายได้ จึงนำมาเผารวมกัน ได้ความคิดรู้จักหล่อเป็น มีด ขวาน เสียม จอบ ใช้หินรับด้านบางขึ้นคม ใช้ฟัน ปาด เจาะ ริด หั่น เฉือน เจียนได้ หล่อให้เป็นซี่ เป็นฟัน ทำเลื่อย-เลื่อยไม้ได้หล่อเป็นห่วงเอาเข้าร้อยกัน เป็นโซใช้ผูกล่ามได้ ทำให้แหลมเป็นหอก แทง เจาะ ปักได้

นางกวัก สุมไฟไว้ ได้เก็บก้อนสีเหลืองใส่กองไฟ เห็นละลาย เรียกชื่อว่าทอง ก้อนขาว สีขาวเรียกเงิน ที่อ่อน เรียกตะกั่ว และกับอาลูกสาวเอา ทองคำ เงิน หล่อละลายทำเป็นเส้น ทำปล้อง เป็นสร้อย ทำแผ่น เป็นจำบัง เป็นกำไลทอง กำไลเงิน นางกวักนำลูกนุ่นอีก เอาปุยทำแผ่น เอียยลูกสาวบอกดอกฝ้าย สำลีเหนียวกว่า เอาม้วนฟั่นแล้วสานเป็นผืนผ้า อี่คิดในปั่นฝ้ายและกรอกด้าย ทำฟืมทอผ้า และจับไหมสาวเอาใย ควบทองเป็นแพรไหมใช้กันมา อาขุนสาว เอาดินเหนียวปั้นก้อนใส่กองไฟ เห็นแข็ง จึงเอาดินดานประสม ทรายละเอียดปั้น หม้อ กะทะ กา เอาเข้าเผาไฟสุกแล้ว ใช้หุงต้มขังน้ำได้ และได้ช่วยกันทำสิ่งอื่น ๆ เช่น โอ่ง ไห กระถาง ฯลฯ

นายอู่ทอง หรือ **ขุนอู่ทอง** ไปเป็นลูกของขุนเขาเขียวและนางขวัญทองมา ใหญ่ขึ้นรู้จักเอาดินประสมแกลบปั้นแผ่นสี่เหลี่ยม หนา บาง แล้วเผาไฟแข็งแล้ว ก่อเป็นตึก ใช้ดินดานเป็นเครื่องประสานซ้อนขึ้นรูปเป็นห้อง เรียกชื่อว่า "ตึก" ชวนตายายออกจากถ้ำมาอยู่ใกล้น้ำตายายได้ขอนางเทียนก้อนทองให้มาอยู่ด้วย จึงตั้งชื่อที่นั้นว่า **พงตึก** (ตั้งชื่อตรงนั้นว่า "นองทอง" "โกสินราย") เป็นต้นชื่ออู่ทอง และ "ตึก" (กาญจนบุรี เรียกกันว่า อู่ทอง ก็มี)

ขุนชวด หรือ (ที่เหนือเมืองราชบุรี มีภูเขาในเทือกพืดเขาหลวงเหนือชื่อ อ้ายช่วย หรือ อ้ายชวด อาจมาอยู่ที่ตรงนี้ก่อนจึงมีชื่อติดมา ข้าง ๆ นั้นมีภูเขาชื่ออ้ายจออีกด้วย) **อ้ายชวดขุนชาย** เมื่อใหญ่ชอบขึ้นต้นเฌอ ซึ่งช้างชอบมาชุมโขลงอยู่ ขุนชวดคิดว่าพอจะจับได้ จึงกระโจนลงกอดคอ ช้างหัวฝูงวิ่งไปได้หน่อยเดียวก็หยุด ขุนลูบคลำมันเล่นจนช้างเชื่อง มันพามาเข้าฝูงได้เอาช้างเป็นเพื่อน ช้างพาบุกป่าฝ่าดงไปถึงเมือง "เนืองทอง" (ได้พบแผ่นหินรอยเฉาะมีเค้าลายสือไทย อ่านได้ว่าเมืองเนืองทอง ที่วัดใหญ่ชัยมงคล จึงรู้ว่าเมืองเนืองทองคือกรุงเก่า อยุธยา) ได้พบงามดอกไม้และอู่ทองงาม พูดจารักกันแล้ว มาบอกนางกวักทองมา พาแม่ขึ้นช้างไปขอและแต่งงานกันแล้วพาแม่กลับมาเมืองแมน จึงกลับไปครองเมืองเนืองทองอยู่ด้วยกัน แต่แม่เป็นคนปากร้าย ดุด่ากระทั่งจะทนไม่ไหว ขุนชวดคว้ามีดจะฆ่าแต่เมียห้ามไว้ เมื่อดุด่าให้ขึ้งแค้นอีกจึงหนีออกจากบ้านเมือง ช้างพาเข้าป่าเขา พบบ้านเมืองก็เข้าไปอยู่ด้วยแล้วก็ไปต่อไปถึง "สิบสองพันแห่ง" (จะใช่สิบสองพันนาหรือไม่-ไม่แจ้งชัด อาจใช่ก็ได้) และได้ครองอยู่ที่นั้นถึง ๔๐ ปี อินคิดถึงพ่อแม่พี่น้องและเมีย กู่หาเรียกช้างเพื่อนร่วมทางมา บอกให้ทราบ ช้างโขลงนั้นพามาถึง เมืองแมน พ่อขุน

——— * ———

ฟองน้ำเดือดพุ่งขึ้น หมู่ปลาเหล่านั้น คือคนชายหญิงที่ทำบาปเนรคุณ และมิจฉาทิฏฐิ ตกลงในน้ำเดือดแหวกว่ายไปมาเพื่อหนีร้อนก็ไม่พ้นจึงยังอยู่มากมายนั้น ซึ่งพอมองไปและเพ่งพิจารณาก็ประจักษ์ชัดอย่างที่บอก จึงกลับเกิดกุศลจิตขึ้นใหม่ ท่านผู้นั้น (ต่อมาได้รู้จักชื่อเมตเตยยบรมโพธิสัตว์ในอัตตภาพชื่อ ยุตติธรรมราช ซึ่งเคยเป็นมาในชาติก่อน ๆ) บอกว่าชื่อโลหกุมภี หม้อนี้ใหญ่ ไพศาลมาก อีกพวกหนึ่ง ลงไปอีกแหล่งหนึ่งเป็นโลหกุมภี เย็นอยู่ทางเหนือ เท่าที่ปรากฏเป็นกะทะทะเลมากกว่า พวกที่ลงไปว่ายนั้น หากไม่ลง ให้เกิดเร่าร้อนกระทั่งทนไม่ไหวต้องกระโจนลงไปว่าว่ายจึงคลายร้อน ว่ายจนกระทั่งผ้าหลุดไปจะขึ้นหรือหยุดก็ไม่ได้ ต้องว่ายอยู่ในน้ำ มีไฟลุกอยู่ในหัวและในอก ซึ่งแปลกที่ตรงนั้นโปร่งแสงเหมือนเอามือบังไฟมองเห็นได้ฉะนั้น ถ้าว่ายไปไฟจะหายดับไป ถ้าหยุดไฟจะคลุกขึ้นอีก จึงต้องว่ายไปตลอด ว่า พ่อแม่ที่มีลูกแล้วบังคับให้ทำลามกกรรม เลือดของตัวที่ต้องประสมบาปที่ทำให้พ่อแม่เสียใจร้องไห้ น้ำตาให้เป็นละลอกคลื่นร้อนระอุนั้น ต้องใช้เรี่ยวแรงต่อสู้จึงค่อยผ่อนคลาย และยังมีอีกมาก พวกนี้เหมือนคาวจัด

ชั้น ๑๕ ผีบิ้ง คือ พวกโลกันตนรก อันแปลว่า ที่สุดโลก คือ พวกก้นบิ้ง เป็นพวก นิยตมิจฉาทิฏฐิเห็นผิดแน่นอน ไปอยู่ถึงขั้นสุดของโลก ซึ่งมืดทึบกระทั่งแสงสว่างใด ๆ ก็ไม่มี จึงมืดมิดสนิทเหมือนหลับตา ถึงมีแสงสว่างพวกเขาก็ไม่รู้สึก มิจฉาทิฏฐิกรรมเลี้ยงไว้ตลอด แม้ถึงไฟประลัยกัลปก็ยังไหม้อยู่เหนือจึงไม่ถึง พวกเขาอยู่กันโดดเดี่ยวเฉพาะ นาน ๆ ทั้งที่ไม่รู้ ไม่เห็น ไม่พูดกัน พอจับกันได้ต่างก็กัดกินกันเอง ตัวนั้นต่างกินกัน เพราะมิจฉาทิฏฐิไม่เชื่อ บาปบุญ สุขทุกข์ เจ็บปวด จึงบังให้เห็นและรู้ว่าไม่เป็นอะไร กัดกินกันจนกระทั่งหมดแล้ว ก็เกิดโดยโอปปาติกะเป็นขึ้นใหม่และแยกกันตามกำเนิดนั้น มีอยู่มาก ยมราชองค์ที่เป็นประธานใหญ่ทรงนามว่า ยุดติธรรมราชนั้น เปิด

ดินเขาเขียวและกวักทองมาได้ต้อนรับมีงานฉลองรับและตั้งชื่อตามที่ชื่อ ขุนอินสิบสองพัน เมื่อยู่ตามสมควรแล้ว ขี่ช้างไปเมืองเนืองทอง รู้ว่านางอู่ทองงามมีผัวใหม่ขึ้งแค้นจะฆ่า นางงามดอกไม้เข้ามาห้ามแล้วรับคำจะไปอยู่ด้วย ยอมไปตายด้วยกัน จึงพาไปเป็นต้นห้องทอง มีข้านาง ๑ แสน ขุนอินสิบสองพัน ตั้งงามดอกไม้เป็นขุนหญิง ขุนหญิงงามจึงทำผ้าทอผ้า ทำไหม แพร (คล้ายอึ่งตี่ฮ่องเต้ และง่วนฮองเฮา ซึ่งอึ่งก็คือขุนเหลือง หรืออ้ายเหลือง ซึ่งเป็นคนต้นเจริญของตงกก ประเทศจีน ขุนอินสิบสองพันรู้จักใช้ช้างเป็นต้นตระกูลพลาย และชื่องาม กับง่วน ก็ใกล้เคียงกัน)

ยี่ฉลูขุนชาย กับ อู่ขุนนางสาว เมื่อเยาและรุ่นชอบเล่นทำเรือ ใช้ไม้ระกำซึ่งอ่อนเจาะง่ายใช้หนามไผ่จิ้มต่อกันหลาย ๆ ต้น เอาเถาวัลย์มัด เอาดินประสมรังผึ้งอุดเอาลงลอยน้ำได้เมื่อใหญ่เข้าหนุ่มสาว จึงใช้ต้นไม้แห้ง เอาเลื่อย-เลื่อย ใช้ขวานถาก ใช้เหล็กแหลมคิดเป็นสว่านเจาะใช้ลูกปะสักประสานเข้ากับโกรนขึ้นเป็นเรือ เที่ยวเก็บรังผึ้งผสมดิน หาครั่งและยางไม้ยางประสมกัน รนไฟให้อ่อน อุด ยา ตลอดแล้วไม่รั่วจึงตั้งเสา เอาไม้ไผ่ทำประทุน เอาใบโตนดมุงเป็นร่ม ใช้ไม่ถ่อ ใช้กระดานพาย ต่อมาจึงทำเป็นพาย ทำให้ยาวแจว ลมแรง ๆ ก็ใช้ใบมะพร้าวตั้งทำใบแล่นทวนน้ำได้ จึงชวนน้องสาวนางอู่ไปด้วยกัน คราวแรกก็ไปใกล้ ๆ ต่อมาไปไกล ๆ บ้าง กระทั่งอู่ขุนนางสาวเป็นสาวเต็มที่อยู่กันในเรือนั้น เย้าหยอกกันต่าง ๆ ตามเยี่ยงพี่น้อง เพราะไม่รู้เรื่องอะไร เมื่ออู่มีนมใหญ่ขึ้น จึงให้พี่ยี่ฉลูลองจับลูบคลำเล่นต่างก็รู้สึกว่านุ่มนวลสดชื่นดี เมื่อบ่อย ๆ เข้าก็กลายเป็นเรื่องเพศและความรักขึ้น จึงได้เป็นเปลี่ยนจากพี่น้องเป็นผัวเมียกัน ครั้งแรกรู้สึกเอร็ดอร่อยเต็มสุขใจ จึงพากันไปหาและถามพ่อแม่ว่า นี่อะไรใดเล่า และเล่าเรื่องทั้งวิธีรู้รสให้ฟังตลอด นางกวักทองมา และขุนอินเขาเขียวรู้เรื่องดีก่อนแล้วจึงกล่าวว่า มึงเข้าที่เป็นเมีย ยี่ฉลูขึ้นที่ผัวแล้ว บอกให้ไปหาที่อู่อยู่เป็นผัวเมียกัน จะได้มีลูกชายหญิงสืบต่อกันไป และสอนวิธีมีลูก เลี้ยงลูกให้นมลูกกิน ไม่ใช่เพียงให้ผัวจับคลึงเคล้าเท่านั้น ยี่ฉลูจึงพาอู่ขุนสาวลงเรือพายแจว ถ่อไปหาที่อู่อยู่ไปตามคลองลว้า เมื่ออู่คิดถึงเมืองแมน พี่น้องพ่อแม่ ก็คร่ำครวญร้องไห้ ยี่ฉลูเข้ากอดปลอบน้องชวนคุย ชวนให้สุขสดชื่น และชวนรื่นรมย์รสรัก นางหยุดสะอื้นไห้อย่างนี้ ตลอดทางไปถึงที่ดี จอดเรือพากันขึ้นจากเรือ ตัดไม้จริงมาทำเสา ปลูกเรือนอยู่และทำให้งัวควายอยู่ จึงตั้งชื่อที่นั้น โดยเอาชื่ออู่น้องสาวขนานว่า อู่ทองต่อมามีลูกชายชื่อ อินอู่ทอง ได้พามาหาปู่ ย่า ตา ยาย ขุนอินให้สายเหล็ก แม่กวักทองมาให้สายสร้อยทองเป็นของขวัญแก่หลานชาย พอสมควรแล้ว ขุนยี่ฉลูและขุนหญิงอู่ก็กลับไปอู่ทองมีลูกชายหญิงอีก คือ ชายชื่อฉนูทอง หญิงชื่อสลากทอง ชายชื่อเฉลิมทอง หญิงชื่อสลองทอง ชายชื่อฉกอทอง หญิงชื่อฉไม้ทอง เป็นต้นตระกูลงัว หรือ งั่ว

------ * -----

เผยให้เห็นด้วยพลังแสง หรือด้วยพระปรมัตถบารมีพระนิยตโพธิสัตว์ นำพบแล้วได้เล่าบอกว่า พวกเราต้องรู้ให้ตลอดหมด ๑๖ ชั้นฟ้า และ ๑๕ ชั้นดิน พวกนี้เป็น “นิยตทิฏฐิ” คือ เห็นและรู้แน่นอน มั่นคง แต่เป็นฝ่ายผิด หรือ บาป จึงลงมาถึงที่สุดอย่างนี้ ที่นี่พวกเรา ก็ “นิยตทิฏฐิ” แต่เป็นฝ่ายถูก หรือ บุญ รู้เห็นแน่นอนว่ากรรมมีผล จึงพยายามละบาปกรรม สร้างแต่บุญกรรมกระทั่งสูงสุดเป็นปรมัตถธรรมบารมี สุดท้ายจึงถึงโลกุตรธรรม หรือ พระนิพานอันมีชื่อว่าสูงกว่าโลก พวกเหล่านี้ต่ำกว่าโลก จึงชื่อว่า โลกันต คือ นรกสุดโลก หรือ แดนสุดโลก พวกเราจะไม่มีโอกาสได้เป็นอย่างนี้ เพราะเหตุมีสัมมาทิฏฐิแน่นอน อันตรงกันข้ามจากมิจฉาทิฏฐิแน่นอน พวกเหล่านี้ก็ไม่มีโอกาสเป็นอย่างพวกเรา เพราะเหตุมีมิจฉาทิฏฐิแน่นอน อันตรงข้ามจากสัมมาทิฏฐิแน่นอน ซึ่งตรงกันข้ามอย่างนี้ พวกเหล่านี้ก็ดีเหมือนกัน ถ้าไม่มีตัณหาเป็นเครื่องสดุ้งหิวกระหายแล้ว เมื่อได้มาถึงที่ต่ำกว่าโลก จึงไม่ต้องเป็นไปตามกระแสโลกจึงคล้ายไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ไม่หาย อยู่แต่ที่นี่ ถ้าเห็นว่าดีจริงด้วยจิตแท้แล้ว ก็มาเป็นและอยู่ที่นี่ได้ และพวกนี้มีมาเพิ่มเสมอ ด้วยว่ามีคนชอบมากเหมือนกัน จึงกระทำทิฏฐิของตัวเองให้เข้าระดับกันแล้วก็ถึงได้ และมาเพิ่มเสมอ เวลานี้มีเกือบ ๒,๐๐๐ ล้านแล้ว ที่ไม่มากจนกระทั่งเป็นอนันต เพราะมีมากเหมือนกัน ที่นาน ๆ เขามีจิตตุปบาทเกิดสำนึก หรือ มีสติระลึกถึงมนุษยชาติได้ พอดีกับกาลที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ใดพระองค์หนึ่งเสด็จอุบัติ ได้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ทรงแสดงปฐมเทศนา ทรงแสดงยมกปาฏิหาริเสด็จดับขันธปรินิพพาน บังเกิดแสงสว่างอันไม่มีประมาณกระทำให้บังเกิดจิต ทั้งได้มีสติระลึกได้ ตั้งจิตและสติดี อยากเห็นแสงสว่าง เพราะไม่มีที่ให้กระทำบาปกรรมอย่างโลกนี้ จึงมีเวลาแต่ฉลาดเต็มขึ้น เป็นบุญกุศลอยู่ตลอดเท่านั้น เมื่อมีมากพอแล้ว จะพาอทิสสมานกายนั้นขึ้นปรากฏในกระแสโลก ถ้าตั้งใจดีเด็ดเดี่ยวก็จะเข้าสู่กำเนิดมนุษย์ ถ้าตั้งใจไม่พอเป็นบุญกุศลไม่ถึงระดับมนุษย์ เห็นสนุกสนานก็จะเข้ากำเนินสัตว์ดิรัจฉาน และกำเนิดมนุษย์อย่างนี้มีได้เสมอที่นี้ จึงยังไม่เป็นอนันตะ

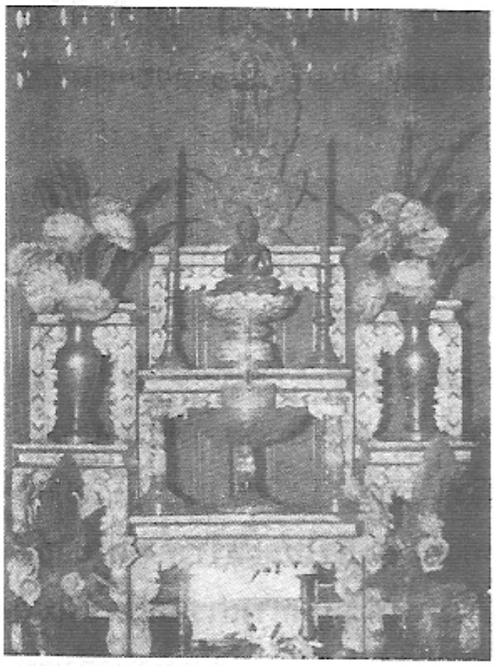

เครื่องโต๊ะหมู่บูชาพระหมู่ ๗ นี้ได้นำมาเป็นตัวอย่าง เพื่อแสดงให้เห็นวิธีการบูชาและตั้งโต๊ะหมู่

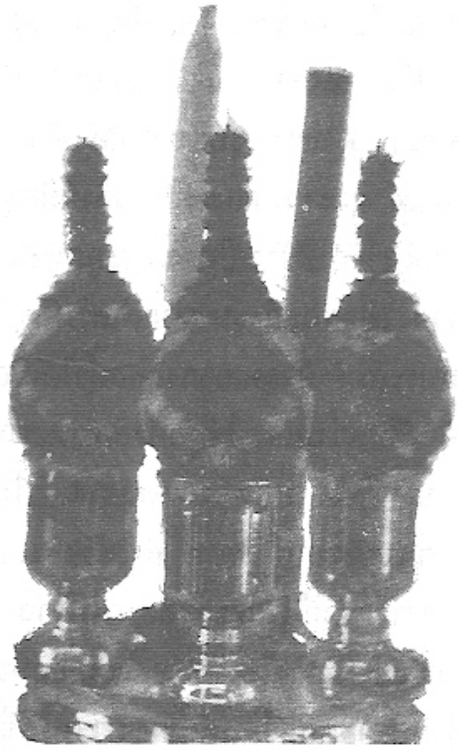

เครื่องบูชา เครื่อง ๕ หรือเครื่องทองน้อย ๕ ใช้เป็นเครื่องบูชาต้นไทย ฯลฯ ในพิธีงานศพ ใช้เป็นเครื่องบูชา ถ้าหันดอกไม้เข้าศพ หมายว่าลูกหลานบูชาศพ ถ้าหันดอกไม้ออกหมายให้ศพบูชา พระสวดมนต์ หรือบูชาเทศน์บางทีใช้เทศน์ก็มี

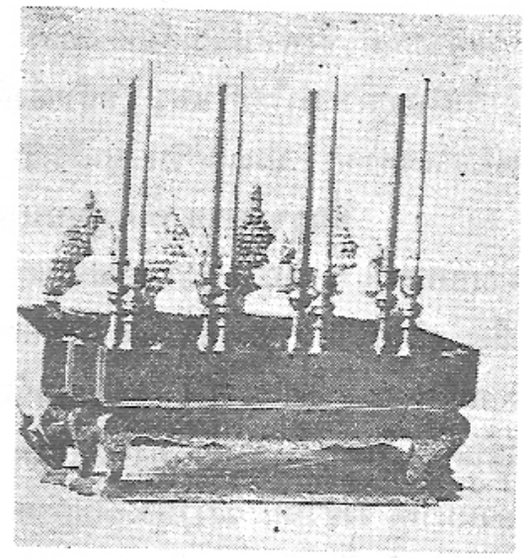

เครื่อง ๑๐ หรือ กะบะ ๑๐ ใช้บูชาพระเจริญพระพุทธมนต์ ๑๐ องค์ อันเป็นเครื่องหมายพระบารมีธรรม ๑๐

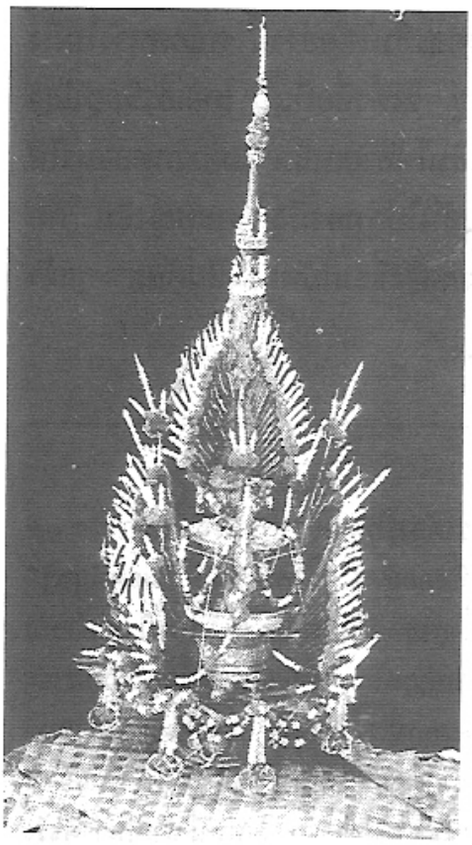

ใบสีพุ่มต้น หรือ ใบสีต้นนี้ ใช้ในพิธีสู่ขวัญ พิธีเรียกขวัญ พิธีเชิญขวัญแก่ผู้มาสู่หาเยี่ยมเยือน ผู้เดินทางไกลผู้หายป่วยฯ ก็คือ-เชิญขวัญ (ดวงใจ, ทรงสาง, วิญญาณ) ที่เป็นทิพกาย, มโนมยกาย, ทรงสาง นั้นมาสถิต ณ ช่อใบสี เชิญให้เสวยกระยาบำบวงบูชา ณ ชั้นใบสีนั้นพิธีมงคลแต่งงาน ก็เชิญ-ทรงสางต้นประทับ ณ ใบสีต้นเป็นที่บวงบูชา, บำเพ็ญ บวงสรวงให้รู้เห็นเป็นหลักฐานขอให้อำนวยอวยพรให้อยู่เย็นเป็นสุขสวัสดี มีผลสมประสงค์จงทุกประการ

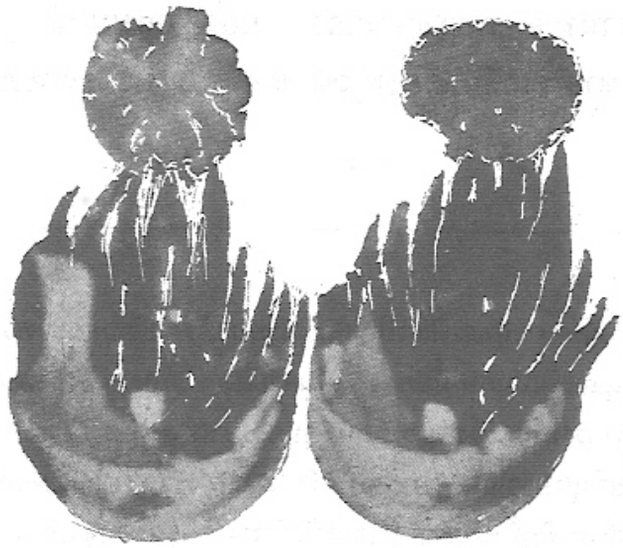

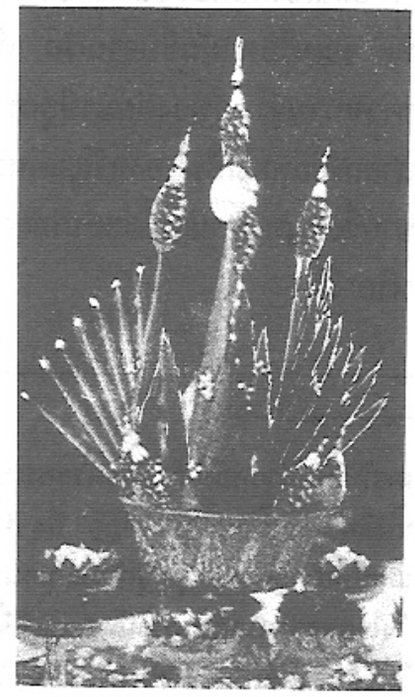

ใบสีปากชามนี้ บางทีเรียก-ใบสีต้น ถ้าใช้กะทงก็เรียก-ใบสีกะทง ถ้าใช้พานตั้งก็เรียก-ใบสีปากพาน ทำเป็นชั้น ๕ ชั้น ๗ ชั้น ๙ ชั้น เคยเห็นมี ๑๖ ชั้น พวกไทยเดิม ณ ราชบุรี ฯลฯ ใช้เป็นเครื่องบูชาต้น-นำไปวางหน้าศพ ถ้าเป็นนักฟ้อนรำ-ขับร้อง-ก็ใช้ใบสีปากชาม (ใช้ใบสีต้นก็เห็นมี) ใช้มือทั้ง ๒ ประคองขึ้นจบ ณ หน้าผากไหว้ครูบาของเก่าแต่เดิมเห็นรูปขอมชายหญิง-ทำใบสีเป็นรัดเกล้ายอด หรือ เซิดยอด พ่อหมอบา หรือ แม่หมอบายกขึ้นครอบหัวเรียกว่า ขอมหัวบ้าง ที่ทำเป็น-ใบสีกะทง มักใช้ในพิธีลอยกะทง ใบสีต้นนั้น ใช้ในพิธีบวงสรวงต่าง ๆ

ชื่อและรูปปรากฏ ต้นรู้ชื่อกาลเวลา

ชื่อ นอกจากที่ปรากฏเป็นชื่อ ปี เดือน วัน ตามเสียงกล่าวและที่รู้จักในหมู่คนไทยแล้ว ยังมีติดอยู่ตามสถานที่เช่น ที่ตอนเหนือราชบุรีมีภูเขาชื่อว่าอ้ายช่วย (คืออ้ายชวด) อ้ายจอ มีคูบัวว่า บ้านหมอเส็ง บ้านนาวอก บ้านสามขาน ที่เพชรบุรีมีห้วยโรงห้ามะโรง บ้านพระอนุกูล หรือ แม่กุน หรือมุกุน คือกุน และมีรูปที่ทำกันไว้ เช่น รูปคเณศวร ทำเป็นเศียรช้างและขี่หมู อันอาจเป็นรูปขุนชวดหนู และขุนชวดนี้ เริ่มใช้ช้างเป็นกองทัพขึ้นไปยึดเมืองได้ถึง ๑๒ พัน จึงขึ้นชื่อว่าขุนอินสิบสองพัน คเณศวรแปลว่าใหญ่ในคณะ และมีหนูอันหมายถึงชวด เพราะเหตุว่าอ้ายชวดรู้จักจับช้างมาใช้ได้ กับต่อมาได้ฝึกหัดกระทั่งรู้จักรบทัพได้ ยุทธหัตถีนี้ มีอยู่ในแหลมทองนี้ โดยเฉพาะในตำรารบไทย อ้ายชวดเมื่อขึ้นเป็นจ้าวพ่อช้าง จึงสร้างรูปหัวช้าง แต่รูปชุดนี้ได้มาเพียง ๔ เท่านั้น ซึ่งพบในขณะนี้

๑. พญาคเณศวร สันดุสิตเทวราช

๒. พระนางสุนันทาวดี สันดุสิตาเทวี

พญาคเณศวร *หรือ* **พระพิฆเนศวร** *คือ ท้าวสันดุสิตเทวราช แห่งสวรรค์ชั้นดุสิต สำหรับรูปนี้ทำยืน และ ๖ มือหล่อด้วยทองคำประสม ได้ ณ วัดเพลง เหนือสะพานศิริลักษณ์ ราชบุรี เมื่อพบ ท่านได้แจ้งพระรองทรงช้างอย่างนี้ แต่ ๒ มือ และไม่ทรงพระรองทรง คือรูปแท้เหลืองทองอร่ามและหน้าผู้หญิง ในเวลาประทับ ณ พระวิมานไม่ทรงรองทรงเช่นนี้ จึงทราบ และได้บอกให้ทราบด้วยว่าจะไปเป็นพระพุทธบิดาของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธต่อไปอีก เมื่อไม่ทรงรองทรงพระรูปรหงบางพระพักตร์เหมือนพระนางของพระองค์นั้น เห็นมีเค้าช้างจึงอาจเป็นอ้ายชวดที่ถูกยกเป็นจ้าวพ่อช้าง จึงนำมาแสดง*

พระนางเทวี *นั้น สำหรับพระรูปคู่แท้ไม่ได้มา พระรูปนี้เป็นพระรูปพระพุทธมารดาสิริมายา ส่วนพระนางได้แสดงทางผันและพระรูปแท้ ณ วิมานคู่กับท่านท้าวพระสวามี ปรากฏพระพักตร์ พระรูป พระทรวงเหมือนกัน ที่แผกคือพะนักหลัง พระแท่นประทับ ทั้งพระนางเทวีก็ทรงมีฐานะ ณ ที่นั้นเป็นพระมารดาของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธ ในอนาคตอีก จึงนำแสดงยืนยันหลักฐานตำแหน่งฐานะเป็นอันเดียวกัน*

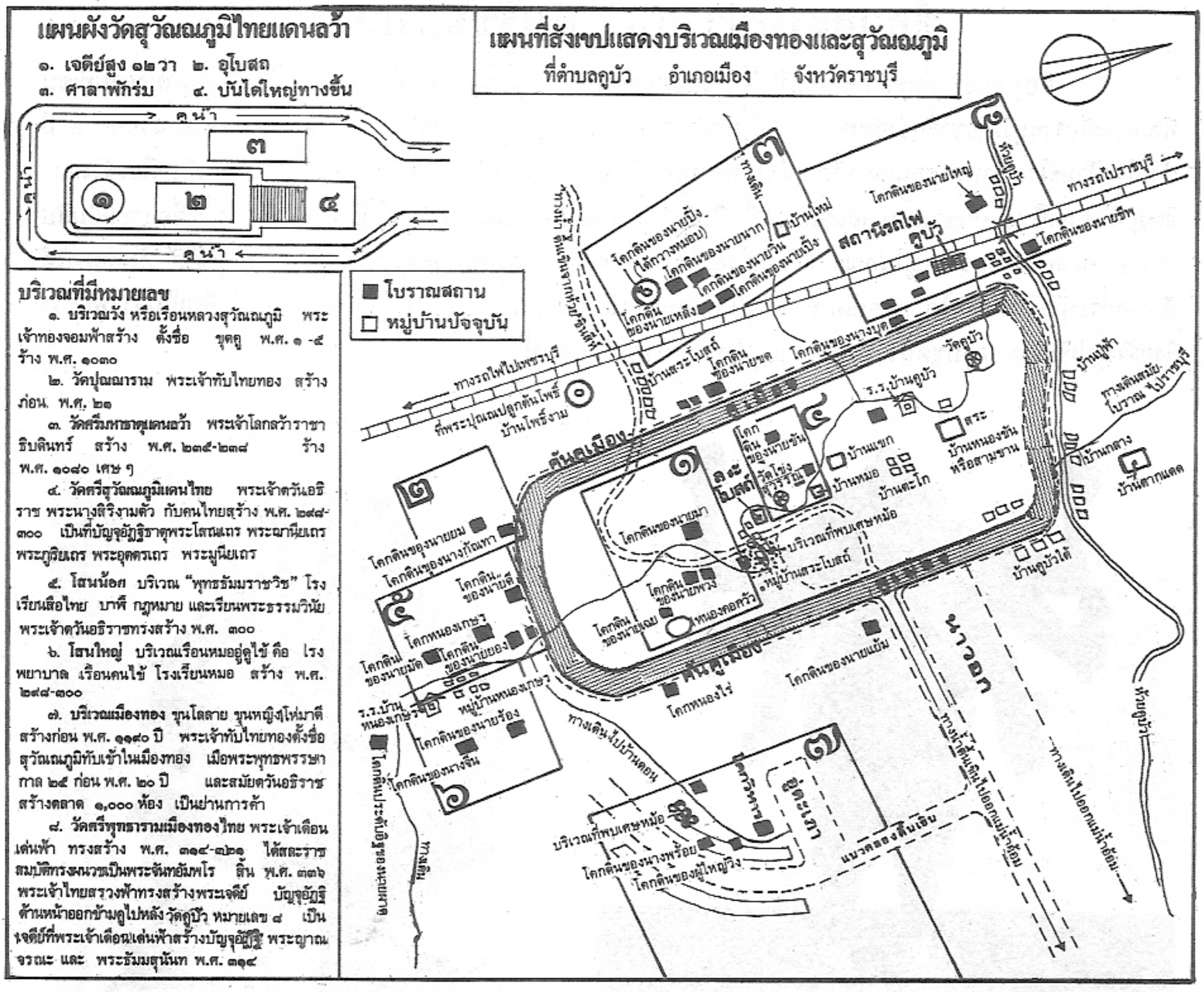

รูปแผนที่ทั้งสองนี้ แผนที่ด้านซ้าย เป็นแผนที่กรุงสุวัณณภูมิเมืองทอง (ปัจจุบัน คือ คูบัว) มีชื่อปีไทยอยู่หลายชื่อ ขวา-แผนที่เหนือคูบัวนั้นมีบริเวณกว้าง และ ไกล จะเห็นมี เขาทะเลสาบ เขาเขียว ตลอดไปถึงเขาหลวง ซึ่งมีชื่อปีไทยติดอยู่ประจำเกือบครบ ชื่อทั้งนี้ ปรากฏอยู่ และ เป็นชื่อต่าง ๆ นั้น ซึ่งกรมแผนที่กระทำไว้ และ บันทึกไว้ได้เป็นหลักฐานคงตั้งกันมาตั้งแต่ปรากฏเมืองแมน ซึ่งขุนอินเขาเขียว และ ขุนหญิงกวักทองมา ได้มีลูกด้วยกัน ๒๐ คน จึงตั้งชื่อลูกว่า อ้ายชวด ยี่ฉลู สามขาน ฯลฯ แล้วได้นำชื่อนั้น ๆ ตั้งเป็นชื่อปี, เดือน, วัน เช่น อ้ายชวด-ก็เอาคำชื่อว่า -อ้าย อันหมายว่าต้น หรือ หนึ่ง นั้นเป็นชื่อ-เดือนอ้าย เอาคำชื่อว่า-ชวด ตั้งเป็นชื่อปีที่ ๑ ว่า-ปีชวด ยี่ฉลู ก็เอาคำชื่อว่า-ยี่ อันหมายว่า ๒ เป็นชื่อเดือนว่า-เดือนยี่ เอาคำชื่อว่า-ฉลู ตั้งเป็นชื่อปีว่า-ปีฉลู ฯลฯ ต่อมา เมื่อใหญ่ขึ้นแล้วต่างก็แยกย้ายกันไปอยู่ที่ใด ก็ตั้งชื่อที่นั้นตามชื่อของตน ชื่อจึงปรากฏติดอยู่กับ-ภูเขา หมู่บ้าน ทุ่งนา อำเภอ และ เมือง อย่างที่ปรากฏนั้น ซึ่งเป็นของมีมา และได้ติดประจำอยู่กับที่นั้น ๆ อันแผนที่ได้ระบุไว้แล้ว และ ที่เป็นบันดบดอกตกทอดมาถึงบัดนี้ ก็คือ-ชื่อปี เดือน ซึ่งยังคงใช้กันอยู่ในทุกวันนี้ ชื่อ-ที่ปรากฏนั้นมีอย่างนี้

๑. อ้ายชวด ที่ปรากฏคงเพี้ยนไปแล้วว่า-อ้ายช่วย คือ อ้ายชวดขุนชาย เป็นชื่อปีชวด และเป็นชื่อเดือนอ้าย เป็นชื่อภูเขาและหมู่บ้าน ณ บริเวณเขาหลวง

๒. ยี่ฉลู ตามจารึกว่าไปอยู่อู่ทอง ปรากฏชื่อว่า บางยี่สูญ บางยี่รง ได้เห็นจารึกวัดค้างคาว คือ เฉลิม แต่จารึกว่า เฉิมฉลนี้ ออก ฉ. เฉย ๆ ได้เช่น มล. ออก. ม. เฉย ๆ ได้ เมล็ด เป็นเม็ด แมลงเป็นแมง ฉลู ก็ออกว่า ฉูน ฉ.ช. ออกเสียง ส.ซ. ได้ฉะนี้ ปีฉลู จึงเป็นยี่สูน ยี่สูญได้

๓. **สามขาน** มี-บ้าน คือ สามขาน ปีขาน เดือนสาม อยู่ ณ คูบัว ค่อนตะวันออก
๔. **สี่เถาะ** คือ ปากธ่อ เดิมชื่อ-ปากถอ ตามเสียงแต่เดิม คือ ปีเถาะ (เฐาะ) เดือนสี่ คือ อำเภอปากท่อ
๕. **ห้ามะโรง** คือ ห้วยหลวง หรือ ห้วยโรง คือ ปีมะโรง เดือนห้า คือ ห้วยโรง
๖. **หกมะเส็ง** คือ บ้านหมอ เดิมเรียกว่า บ้านหมอเส็ง คือ ปีมะเส็ง เดือนหก คือ บ้านหมอ อยู่ ณ คูบัว
๗. **เจ็ดมะเมีย** คงเป็นหมู่บ้านเจ็ดเสมียน ซึ่งเพี้ยนไปแล้ว คือ ปีมะเมีย เดือน ๗ เป็นตำบลใน-อำเภอโพธาราม ราชบุรี
๘. **แปดมะแม** ตามจารึกว่าไปอยู่ไกล อาจเป็นเมืองแปด ที่เพี้ยนไปเป็น-แปบ คือ ปีมะแม เดือนแปด
๙. **เก้าวอก** คือ หมู่บ้าน-นาวอก ก็คือ ปีวอก เดือนเก้า อยู่ ณ คูบัวทางใต้
๑๐. **สิบระกา** คือตำบล-ป่าไก่ ไม่ตรงนัก คือ ปีระกา เดือนสิบ อยู่ระหว่างคูบัว กับอำเภอปากท่อ
๑๑. **สิบเอ็ดจอ** คือ หมู่บ้านอ้ายจอ ก็คือ ปีจอ เดือนสิบเอ็ดซึ่งเป็นชื่อ-ภูเขา หมู่บ้านอ้ายจอ อยู่ใกล้กับ-ภูเขาหมู่บ้านอ้ายช่วย ณ บริเวณเขาหลวง
๑๒. **สิบสองกุน** คือ บ้านแม่กุน หรือ บ้านพระอนุกูล ก็คือ ปีกุน เดือนสิบสอง ก็บ้านแม่กุนนี้ อยู่ฝั่งใต้แม่น้ำคลองกระแชง อ. เมือง เมืองเพชรบุรี

๓. สามขาน มี-บ้าน คือ สามขาน ปีขาน เดือนสาม อยู่ ณ คูบัว ค่อนตะวันออก

๔. สี่เถาะ คือ ปากช่อ เดิมชื่อ-ปากถอ ตามเสียงแต่เดิม คือ ปีเถาะ (เฐาะ) เดือนสี่ คือ อำเภอปากท่อ

๕. ห้ามะโรง คือ ห้วยหลวง หรือ ห้วยโรง คือ ปีมะโรง เดือนห้า คือ ห้วยโรง

๖. หกมะเส็ง คือ บ้านหมอ เดิมเรียกว่า บ้านหมอเส็ง คือ ปีมะเส็ง เดือนหก คือ บ้านหมอ อยู่ ณ คูบัว

๗. เจ็ดมะเมีย คงเป็นหมู่บ้านเจ็ดเสมียน ซึ่งเพี้ยนไปแล้ว คือ ปีมะเมีย เดือน ๗ เป็นตำบลใน-อำเภอโพธาราม ราชบุรี

๘. แปดมะแม ตามจารึกว่าไปอยู่ไกล อาจเป็นเมืองแปด ที่เพี้ยนไปเป็น-แปบ คือ ปีมะแม เดือนแปด

๙. เก้าวอก คือ หมู่บ้าน-นาวอก ก็คือ ปีวอก เดือนเก้า อยู่ ณ คูบัวทางใต้

๑๐. สิบระกา คือตำบล-ป่าไก่ ไม่ตรงนัก คือ ปีระกา เดือนสิบ อยู่ระหว่างคูบัว กับอำเภอปากท่อ

๑๑. สิบเอ็ดจอ คือ หมู่บ้านอ้ายจอ ก็คือ ปีจอ เดือนสิบเอ็ดซึ่งเป็นชื่อ-ภูเขา หมู่บ้านอ้ายจอ อยู่ใกล้กับ-ภูเขาหมู่บ้านอ้ายช่วย ณ บริเวณเขาหลวง

๑๒. สิบสองกุน คือ บ้านแม่กุน หรือ บ้านพระอนุกูล ก็คือ ปีกุน เดือนสิบสอง ก็บ้านแม่กุนนี้ อยู่ฝั่งใต้แม่น้ำคลองกระแชง อ. เมือง เมืองเพชรบุรี

๑. อ้ายชวดขุนชาย ขุนอินสิบสองพัน

๒. นางงามดอกไม้ ขุนหญิงต้นห้องทอง

ทั้ง ๒ นี้ ความจริงเป็นรูปจำลองด้วยซีเมนต์ รูปจริงเขาขายไปอยู่ที่อัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์ ได้เห็นภาพยนตร์ข่าวฉายทางโทรทัศน์จึงทราบได้ เจ้าของเขาเล่าให้ฟังว่าได้จำลองรูปนี้เอาไปขออนุญาต ก็ได้รับทันที เวลาส่งรูปจริงออก รูปจำลองจึงยังอยู่ในไทย เป็นรูป อ้ายชวดขุนชาย และ นางงามดอกไม้ที่หน้าอกมีรูปเต้านมจึงทราบได้

← *ขุนอินสิบสองพัน อ้ายชวดรูปแผ่นได้ที่ทุ่งค้อ ชัยนาท จะเห็นนุ่งใบไม้ ได้ทำสืบ ๆ กันมา ที่เป็นรูปคู่งามดอกไม้ได้ถ่ายรูปมาแล้ว*

ขุนยี่ฉลูและขุนหญิงอู่ (อู่ทอง) เมื่อรุ่นเล่นทำเรือไปไหนได้ → ครั้นหนุ่มสาว ขุนอินนางกวักให้ไปหาที่อู่จึงลงเรือไปอู่ทอง คงไปตามคลองละว้า รูปนี้ทำตอนจากถิ่น น้องร้องไห้คิดถึงบ้าน ยี่ฉลูกอดปลอบ ผมยังเกล้าเป็นชั้น ต่อมากลายเป็นรูปอาถรรพณ์โลกียภาพ

สามขานขุนชาย กับ อาขุนสาว สามขาน เมื่อขุนอินสุมแร่หล่อเหล็กก็ช่วยทำรู้ทำมีด ขวาน จอบ เสียม ดาบ หอก แหลน หลาว อาขุนสาวช่วยแม่นำไฟจุดสุมขอนเอาดินปั้นโยนใส่แข็งแล้ว จึงปั้นเป็นกระบอกเผาไฟสุกแล้ว แช่น้ำไม่เปื่อย จึงทำเป็นหม้อ หุงต้ม ข้าว ปลา ผัก กินง่าย จากนั้นก็คิดประดิษฐ์เครื่องดินเผาต่าง ๆ เมื่อเห็นยี่ฉลูและอู่น้องสาวได้เป็นผัวเมียกันจึงอยากได้บ้าง ตอนนั้นยังไม่มีใครอื่นมากนัก และพี่น้องก็สนิทสนมคุ้นเคยกันซึ่งความรักฉันท์พี่น้องมีอยู่แล้ว จึงแจ้งแก่พ่อแม่ พ่อแม่ก็กล่าวว่า มีความรู้พอจะทำที่อยู่ หากินได้แล้วจึงอนุญาต อาขุนสาวพาพี่สามขานมาอยู่ที่ใต้ลงมา สร้างเรือนอยู่ตั้งชื่อพี่เป็นเจ้าของว่าบ้านสามขาน (เวลานี้เรียกว่าบ้านขัน หรือ สามขัน) อาขุนสาวเมื่อให้สามขานเป็นผัว ก็ให้ร่วมรสเพื่อมีลูกก็ไม่มี ถึงสิบปีไม่มีลูก นางขึ้งเคียดมาก จึงด่าสามขานว่ามึงทำมิดี มิมีลูกพี่ขึ้งเหลือ จับก้อนหินเงื้อจะฟาด ซึ่งอาขุนหญิงก็ขึ้งจึงยืนยื่นหน้าอกให้ ขุนหยุดประกาศเลิกแล้วทิ้งวิ่งหนีออกจากบ้านไป เมื่อสามขานออกจากไปแล้ว นางรู้สึกตัวว่าถูกทิ้งไปแล้ว กลับคิดถึงและเศร้าโศกเสียใจร้องไห้ระงมอยู่ไม่เป็นอันกินนอน กระทั่งรู้ทั่วไป คนอื่นก็ได้ปลอบ ขุนห้ามะโรงรู้เรื่องอยู่แล้ว จึงไปถึงบ้านสามขานชวนนางไปอยู่ด้วย นางก็นอนร้องไห้ระงมอยู่ ขุนมะโรงจึงเข้ากกเช็ดน้ำตา และจูบปลอบน้องอย่าร้องไห้ จะให้ความสุขแทนสามขาน นางหยุดร้องไห้ บอกให้-ให้ทำความสุขใจให้จะไม่ร้อง ขุนมะโรงเพื่อปลอบและเอาใจ จึงประเล้าประโลมและให้ความสุขตามที่น้องบอก นางหยุดร้องไห้และหัวเราะได้ และให้ขุนห้ามะโรงอยู่เป็นเพื่อนนอนสามวัน และบอกว่าอางดุร้าย ขออยู่บ้านสามขาน และพี่มากกจะได้ไม่ร้องไห้อีก ซึ่งขุนห้ามะโรงรับคำ ก็มาร่วมด้วยเสมอ ได้สามปีนางมีลูกหญิงชื่อ มลิลา และมีชายชื่อ ออหลวง

ขุนหญิงอาง หรือกษัตรีย์ จะเห็นใส่งอบขอดนั่งทำงานรูปหน้าคล้ายหน้าฟูกหมอน ได้ตัดต่อเพื่อเห็นสัญญลักษณ์ทำที่นอน

ขุนห้ามะโรง ขุนหญิงอาง พระร่วง พระนางร่วง จำหลักหินทรายที่ปราสาทพนมรุ้ง คงเป็นรูปกษัตริย์และกษัตรีย์สมัยนั้น ชายใส่หมวกยอด และนุ่งผ้าแผ่นหรือใบตอง

ขุนสิบระกาและขุนหญิงอี่ (คู่บัว) เมื่อเด็กรุ่นชอบเลี้ยงไก่ที่ป่าไก่ (ข้างปากท่อหรือถอ) เมื่อหนุ่มสาวพ่อแม่ให้ไปอยู่ร่วมกันที่ป่าไก่จะเห็นยิ้มแย้มแจ่มใสที่ทำรูปอย่างนี้แสดงว่าอี่เพิ่งรุ่น ดูคล้ายเด็กชายทั้งคู่ ต่อมาได้ใช้หรือทำรักยมสืบแบบอยู่ จะเรียกว่ารักยมก็ได้ ขุนสิบระกา มือขวาอุ้มไก่แสดงสัญญลักษณ์และนามปี

สามขานขุนชาย หนีออกจากบ้านแล้วก็ขึ้นช้างเดินทางจากไปกระทั่งถึงเขาพนมในบ้านเมืองพนมนั้น มีขุนหญิงชื่อขนมดวงฟ้า ซึ่งขุนสามขานไปได้เป็นเมีย มีลูกชายชื่อ ขุนเสือไทยฟ้า (ซึ่งเป็นต้นตระกูล เสือ และ สมิง เช่น เสือสมิง)

สี่ฐอขุนชาย (เถาะ) เมื่อเด็กชอบเล่นน้ำ จับปลา กุ้ง อยู่ดินบก ชอบไล่จับมะมั่ง ละอง เก้ง กวาง ฟาน เมื่อหนึ่งได้เพื่อนกระต่าย มันวิ่งเร็ว วิ่งจับได้ ไม่ฆ่า เอาเข้ากอหญ้ากลางวันเอาลงเล่นน้ำ เอาลำไผ่แห้ง เอาเถาหวายพันลอยน้ำเล่น เมื่อหญิงชื่อสินบ้านฟ้า ลูกอาฟ้าอยู่เรือนมาร่วมเล่นกระต่าย เล่นแพ เมื่อหนึ่ง เล่นเมียผัว สินว่าแมวผู้ขึ้นทับแมวเมียเอาสินออยรอยเมียผัว ให้เล่น รอทุกมื้อวัน ค่ำ เช้า เมื่อหนึ่งสินอู่ แม่กวักทองมาว่า มันขึ้นเมียผัวกันแล้ว ให้เอาที่อู่อยู่ เอาเมื้อน้ำที่เถาะ ชื่อบ้านฐอ (ปากฐ่อ ปากช่อ) ที่เอาที่อยู่ มีข้าว มีนก ปู ปลา กัดกินได้ เมื่อสินบ้านฟ้าท้อง เมื่อเฝ้าปอ ข้าออกเอา กุ้งปลา กล้วย อ้อย พร้าว โตนด ดินดอก เอาให้กิน ออกชายชื่อ ถมฟ้าเมือง ออกหญิงชื่อ เถิมแสงฟ้า ออกญิงชื่อเสิมถิ่นฟ้า ออกญิงชื่อ สุกสีฟ้า ชายชื่อ ส้างสั่งฟ้า ชายชื่อ ถ้อสินฟ้า (ชื่อเป็นต้นตระกูล หรือ นักษัตร์ กระต่าย)

ห้ามะโรง ขุนชาย หัวร่วง หลวง พวง (นาค งูหงอน) เมื่อเป็นเด็กชายช่วยพ่อแม่คุมพี่น้องทำโรงอยู่ ทำหอนอน อางขุนสาวเอาผ้าสาน ผ้าทอหุ้มนุ่นสำลี เอาเถาวัลย์ร้อยเป็นฟูก หมอน นอนทับ หนุนหัวได้ เอาเข้าห้องหอนอน เมื่อห้ามะโรงเข้าไปดู อางให้ลองนอนหนุนหมอนก็อ่อนนุ่ม ให้อางทำให้บ้าง อางขุนสาวบอกนางขึ้นสาวแล้ว นมใหญ่แล้ว ทำไว้ในหอนี้เอาไว้นอนเป็นเมียผัวกัน เมื่อแม่กวักออกเอียยแล้ว พ่อขุนนอนกก พี่มากกทับน้อง

------ * ------

และมีมาได้น้อย ผีบิ้งนี้ มีแต่เป็นทิฏฐิแน่นอน กรรมใด ๆ ก็เพียงแต่สอน ส่วนตัวเองมักไม่ได้กระทำจึงปรากฏรูปสุภาพ มักมีเครื่องทิพย์เกิดกับอทิสสมานกาย เมื่อมีแสงพระนิยตโพธิสัตว์ส่องให้เห็นจึงปรากฏเรียบร้อย แต่ตัวเขาไม่เห็นอะไร เพราะนิยตมิจฉาทิฏฐิปิดบังทำให้มืดตลอด ผีบิ้งเหล่านี้ ไม่ได้มาเกี่ยวข้องกับมนุษย์ จึงไม่ปรากฏ และไม่มีใครรู้จัก

วันศุกร์ที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๐ โทรทัศน์สี ๕ ได้ฉายภาพยนตสารานุกรมจอแก้วถ่ายสัตว์น้ำในแอ้วแอ่งถ้ำและสัตว์บกในถ้ำลึกจากพื้นดิน ๗๕๐ ฟุต ปรากฏว่าตัวขาวใสและตาบอดหมด เพราะไม่มีแสงสว่างต้องใช้ตา เป็นอันว่าแสงสว่างไม่ถึงก็มือตลอด ตาไม่มีอีกด้วยก็มืดตลอดกาล คงคล้ายผีก้นบึ้งพวกโลกันตนี้

เหมือนพ่อ ฟูกหมอนอ่อนนิ่มเหมือนกัน ขุนห้ามะโรงทำตาม จึงได้กันและรู้รสรักจึงมีบ่อย ๆ กระทั่งพ่อแม่เห็นเข้าบอกขึ้นผัวเมียกันแล้วให้ไปหาที่อยู่อูใหม่ แต่ทั้งคู่ไม่ไป อยู่กันที่นั้น มีลูกด้วยกันเป็นชายชื่อ มะร่วงไทยลว้า เมื่อขุนอินตาย ขุนห้ามะโรงจึงเปลี่ยนเป็นปีอิน ๓๕๐ และ เป็นต้นชื่อ พวง คือนาค งูหงอน งูใหญ่ และหลวง เป็นผู้สืบวงหลวงหรือพระร่วง ต่อมาเป็นต้นตระกูลงูใหญ่ หรือนาค นักษัตร์มะโรง และอาจไปอยู่หรือไปพักที่ห้วยโรง จึงมีชื่อห้วยโรงห้ามะโรง ติดต่อมา

หกมะเส็งขุนชาย และเอือยขุนสาว มะเส็ง ม่อ หมอ เส็ง แปลว่า เข่ง อาจรู้ยาบำบัดพิษงูและงูสวัดจึงเป็นต้นตระกูลงูเล็ก นักษัตร์มะเส็ง เมื่อใหญ่ชอบเล่นปลูกต้นไม้ ชิมรสรู้ต้น ราก ใบ ดอก ลูก เปลือก แก่น แก้ไข้ทำยาแก้ป่วยไข้ รู้เอาหินบด เอาหม้อต้ม เผาไฟ ย่างไฟ ตากแดด จึงขึ้นชื่อ หมอเส็ง เอือยขุนสาวมาช่วยปลูก เก็บประสม ต้ม ตาก เมื่อพ่อแม่พี่น้องป่วย ก็เอามาช่วยแก้ไขรักษาให้ แม้ที่อื่นก็มาหา มาเรียนจำเอาไป เอือยขุนสาวก็ไปด้วยเรียนด้วย รักษาด้วย จึงรู้และขึ้นชื่อเป็นหมอหญิง นางรู้สึกรัก เคารพ นับถือพี่คนนี้มาก ไม่อยากให้จากไปอื่น ต้องการให้อยู่เป็นพี่และเป็นผัว เมื่อไปรักษาคนอื่น เห็นมีพวกผีเข้า เมื่อหนึ่งจึงทำเป็นผีเข้า เมื่อหมอเส็งเอาต้นข่าจะเฆี่ยน นางบอกว่าไม่ต้องเฆี่ยน นางอยากได้เป็นผัวให้เป็นผัว ถ้ายอมเอาขุนหินบด-บดยามดมาบผสมน้ำกะสายเมื่อดื่มกินแล้วจะออกเอง หมอเส็งบดยาให้ดื่มแล้ว เมื่อมีอาการให้ดื่มอีก พ่อแม่เห็นแล้วบอกให้อยู่บ้านหมอ (ที่คูบัว) ตั้งท้องมีลูกชื่อมดเมืองฟ้า นางทำความรู้กล่อมท้อง คลอดลูก ประหงม สมาน อยู่ไฟ เลี้ยงลูก ให้นม ให้ยาเกลือ กล้วยเผา นางจึงมีชื่อเอือยแม่มด (หมอคลอด) หกมะเส็ง ขึ้นชื่อหมอเส็งก่อนอื่น เป็นต้นตระกูลหมอและรู้ยาดับพิษงูได้จึงเป็นต้นนักษัตร์งูเล็ก

เจ็ดมะเมียขุนชาย (น่าจะไปอยู่และตั้งชื่อที่อู่ว่า เจ็ดมะเมีย ซึ่งเลือนมาเป็นเจ็ดเสมียนในกาลนี้) เมื่อขึ้นใหญ่ หัดขึ้นปีนต้นไม้ ดูนกกินมะ (ลูกไม้) กินแล้วรู้รอดจืด เปรี้ยว มัน หวาน และรู้ขื่น ขม เผ็ด ร้อน เอาให้พ่อแม่กินดี กินได้ พ่อแม่ว่า ข้ารู้ดี รู้หิน ดิน ลม น้ำ ไฟ ให้ไปหาที่อยู่ มีเมีย มีเด็ก มีลูก ออกข้าม ผา ป่า แม่น้ำ เจอหญิง เขาใหญ่ เริงเล่นป่า เข้าหาพูดด้วยมิรู้เรื่อง ข้าเข้าช่องเขาเอาสี่คนเป็นเมีย สอนกิน สอนทำนาชื่อเมืองเจ็ด เมืองมะเมีย (ลูกเมีย)

ข้าออกห่างเมือง มาพาเอาลูกขุนอู่ทองตาขุนเขาเขียว ชื่อเลื่อนเฟืองฟ้า แลเอาไปสอน นา ข้าว ผ้า อู่ไฟ เอาหินก่อหอบังลม ฝน แดด หญิงชายรู้อู่นอน เมื่อมีอู่คู่ชายหญิง เมื่อถูก ถ้ามันผิด เฆี่ยน เกิดลูกให้เลี้ยง ข้าเอาหญิงใดเป็นเมียมิยอม ฆ่ากิน มีทั้งลูกตัวและคู่อื่นรวมพันคนตั้งเมืองเจ็ด (อาจเป็นเมืองเจ็ดเสมียน หรือเมืองเชตพัน หรือเชียงแสน เป็นต้นตระกูลม้าอาจไปถึงจีนจึงมีแซ่ เบ้ ม้า อยู่ที่นั้น เป็นต้นนักษัตร์ มะเมีย ม้า)

แปดมะแม เมื่อขึ้นใหญ่ เห็นหินคม สับเข้า แทงเข้า หินตอกหินกอกไฟ เมื่อเอาไฟ เอาหินตอกกอกไฟจุดนุ่นสำลี สุมใบไม้ ท่อนไม้ เผาหินสุก ดินแข็ง ผิงเนื้อ ปู ปลา สุก พ่อว่า ชื่อ แปดมะแม มีดี รู้หิน ดิน น้ำ ไฟ ลม เลี้ยงคนได้ ให้เข้าป่า เอาเมียมีลูก เช่น ปู่สรวง ย่าสาง ข้าไปเถิงสิบป่า เจอฝูงญิงเข้าเล่นจับได้ เอาขึ้นเมีย มีลูกสิบผู้มีชื่อเมืองมะแม มิได้มาเมืองแมน จำเมืองอื่น มิจำทางเมืองพ่อ เมื่อตายแล้ว ขึ้นสางมาได้เอง (อาจตั้งชื่อเมืองแปดมะแม ซึ่งเลือนมาเป็น “เมืองแปบ” คงเลี้ยงแพะ จึงขึ้นชื่อนักษัตร์ว่า มะแมแพะ)

เก้าวอกขุนชาย และ อันขุนสาว เมื่อใหญ่ อันขุนสาวช่วยแม่สานผ้า เอาฝ้าย สานฟ้า หานุ่นยัดกลางฟ้าเอาผ้าซ้อน นอนอ่อนดี ตั้งชื่อฟูก ฝ้ายฟั่น ปั่น เส้น เข็นเข้าที่ทอ ผ้าไหม และเอาสินเหลืองชื่อทอง สินขาวชื่อเงินทำเส้นเข้าลาย ข้าว ลูกไม้ ต้มกิน ช่วยพ่อแม่ดี เมื่อนมใหญ่ พ่อว่า รู้แล้ว เป็นสาวแล้ว เอาผัวมีลูก นางว่า เอาที่วอกขึ้นผัว พามาด้วยพี่ขาน ที่อา เอา นาวอก มีน้ำ มีดินบก มีปลา มีนก กินได้ พี่วอกรักน้องมาก วอกตั้งชื่อว่า นาวอก (อยู่ที่คูบัว) รักกัน สนุกสนาน รื่นเริง เมื่อฝนตก วอกอุ้มออกเต้นรำอาบสายฝน ร้องเพลงฝนตกว่า เผละ อุ เผละ เป็นชื่อ “เพลง”” อันร้องว่า ฟ้าร้องก้องเสียงเพียงดังเรียกร้องพาข้อยร่า รำ เอาก้านไขว่ใบบัวปิดอก แล และ ตัว ร่า รำ นมเพื่อน พี่รัว บัวใบบัง ตั้งดอกกะเพื่อม ข้อยอู่วอกมีลูก ชื่อเอ่ยเชิญขวัญผู้เดียว เมื่อลูกเขื่อง อุ้มดูต้นข้าว

อ่อน เมื่อลมโยก เอนอ่อน ให้เอนตัวอ่อน เมื่ออ่อนช้าแล ร้องเพลงเรื่องขุนอินเขาเขียว แม่กวักทองมา สอนชื่อ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตาขุนเขาเขียว ยายขวัญทองมาและเก้าวอกขุนชายมองเห็น ตะวัน เดือน เคลื่อนที่ เช้า สาย เที่ยง บ่าย เย็น ค่ำคืน เที่ยงคืน ดึก สาง รุ่ง ให้ชื่ออย่างนั้นว่า มื้อ เช้า สาย ฯลฯ ใช้เรียกกาลเวลากันมาและอันเป็นชื่อวัน จันทร์ เก้าวอก เป็นชื่อ เดือน ๕ ปีวอก เป็น ต้นตระกุลกระโดดโลดแล่นเต้นรำ จึงเป็นต้นชื่อ นักษัตรปีวอก ลิง

สิบระกาขุนชาย อี่ขุนสาว เมื่อน้อยเอาไก่มีลูกอ่อนเข้านอนกอไม้ ไก่อีกหลายเข้าหลบใบไม้ แม่ไก่ออกไข่ เอากิน มันไม่หวง อี่เข้าช่วยเก็บไข่ แล เป็ดฝูงมันอยู่ในบึง ต้อนเข้าอู่หนอง เมื่อออกไข่มันมีอยู่ เอาเข้าวาง บังกอย่า มื้อหิวเอากินได้ เอามาบอกพ่อแม่พี่น้องกินได้ เมื่อใหญ่ อี่มีนมแล้ว เอา ขนไก่ เป็ด นก ถักผืนพันนม พันเอว ห่มเอว ห่มอุ่น พ่อแม่ว่าเขื่องรู้แล้ว ไปหาเมียผัว ที่อู่ เมืองอยู่ อี่ว่าเอาพี่ระกา ข้าว่าเอาอี่ พากันเข้าอู่หมู่สะพังป่ามีไก่ เป็ด ห่าน มื้อไข่ เดิน เอากินง่าย มื้ออิ่มนมใหญ่ ให้คลำว่าเสิงอกกกอด มื้อคืนขึ้นเมียผัวเสิงรักรอดออยรอยใจ อี่ชอบชวนเอามิอิ่ม เกิดมีท้องโต ถามแม่ว่า มีลูกแล้ว มีชายชื่อ ไก่ฟ้า มีญิงชื่อ ออน่าฟ้า มีชายชื่อ กอเสิ่งฟ้า เกิดชายชื่อ กุมเลืองฟ้า มีญิงชื่อ อ่อนสีฟ้า หญิงชื่อ เอี่ยมนูนฟ้า เมื่ออ่อนนมเลี้ยง เข้าใหญ่ กินไข่ แม่กวักทองมา เอาสายสร้อยทองเงิน เข้าผูกมือ เมื่อพ่อแม่ดับ พาไปไห้หน้าผี อู่ที่บ้านไก่ (ปัจจุบัน ป่าไก่) ต้นตระกูลไก่และต้นนักษัตรปีระกาไก่ และสิบระกาขุนชายังคิดรู้ ดิน ทาง นา ที่ ตั้งชื่อมาตราว่า นิ้ว คืบ ศอก วา เส้น งาน ไร่ ผืน ร้อยไร่ เป็น ผืน ๑

สิบเอ็ดจอมขุนชาย หรือ **เอ็ดจอ** เมื่อขึ้นเขื่อง เห็น เดือนตะวัน ดาว อกมาเดิน (ข้าม) ตกหาย เอาว่าคำชื่อรู้ว่าตะวันออก ตะวันตก ทางเหนือ ทางใต้ และเฉียง พ่อขุนอินว่า เอาชื่อ ดินฟ้า ชื่อ ฟ้ากลม ดินกลม คือว่า ตะวัน เดือน แม่กวัก ทองมาว่าจอมเป็นผู้รู้แล้ว พ่อแม่ให้ไปหาเมียต่างเมือง เที่ยวไป เมื่อเข้าเมืองแม่ญิงเวียง เปงแลน้องญิงชื่อ ดาวเวียง เอาคู่เมีย ไปหาถิ่นดี สร้างบ้านเมืองชื่อ จอมทอง เมื่อหนาว สร้างผ้าสานไหม มีลูกชาย หญิงสิบสอง เมื่อกลับมาหาพ่อแม่ที่เมืองแมน ให้ชื่อว่า อินจอมเวียง และเข้าแก่ เอาลูกขึ้นชื่อ จอมอินลว้า เอดจอ เป็นชื่อเดือน ๑๑ ต้นตระกูลสัตว์เลี้ยงเพื่อนบ้านคือ จอ=หมา ต้นนักษัตรปีจอ

สิบสองกุนขุนชาย เมื่อขึ้นเขื่อง ชอบดูดาวและท้องฟ้า ย้ายบ้าง ตั้งนิ่งที่บ้าง เห็นดวงดาวันกลมใหญ่ ดวงเดือนเล็กลงไป ตั้งชื่อดาวเหนือว่า ดาวเฆ่ (จรเฆ่) ดาวใต้ว่า ดาวว่าว ดาวเคลื่อนที่ช้า ๆ เอาชื่อน้องตั้งชื่อว่า ดาวอา (อาทิตย์) ดาวอัน (เดือน จันทร์) ดาวอาง (อังคาร) ดาวอุ่น (พุธ) ดาวเอือย (พฤหัสบดี) ดาวอู่ (ศุกร์) ดาวอี่ (เสาร์) และกับน้องอุ่นขุนสาว เที่ยวดินดูเดือนเพ็ญ ดาวพราวฟ้า มองดูดวงดาวที่สุกใส มักขึ้นหัวค่ำ และ เช้ามืด จึงชื่อว่า ดาวเมืองหรือดาวประจำเมือง (ที่เรียกกันในเวลานี้ว่า ดาวค่ำ ดาวประจำเมือง ดาวรุ่ง ดาวประกายพริบ หรือ ประกายพฤกษ์) ครั้นพ่อขุนอินและแม่นางกวักทองมาให้ไปหาคู่และที่อยู่ จึงตกลงไปด้วยกัน ตั้งชื่อที่อู่ว่า กุนอุ่นไทย เมื่อมีลูกชายก็ได้ตั้งชื่อว่า มกุนอุ่นไทยและยังไปเป็นช่างลาย เช่น ลายกุ้น ฝาปะกน และอาจไปจับหมูป่ามาเลี้ยงด้วย จึงเป็นต้นชื่อนักษัตรปีกุน หมู บางทีก็เขียนกุญ เป็นปีช้างบ้าง

วอก กับ อัน เมื่ออยู่ด้วยกัน สนุกสนานรื่นเริงเล่นเพลงทั้ง แดด ลม ฝน ร้อง รำ จึงตั้งชื่อ“เพลง” ครั้นมีลูกสาวให้ชื่อเอ่ยเชิญขวัญ พอรุ่น อันพาลูกดูต้นข้าว ซึ่งอ่อนโอนเอนไปมาตามกระแสลมพัด จึงหัดลูกให้รำ ให้ร้อง เมื่อสอนกล่าว เอย ทำอย่างนี้ ร้องอย่างนี้ขึ้นเอยเสมอ จึงเป็นต้นเพลงว่า “เอย” ขณะหัดร้อง หัดเดินนั้น ขุนวอกเอาหนังกบขึ้งหม้อทำกลองเกาะ เอาไม้ทำกรับ เอากะโหลกมะพร้าวทำซอ เอาไม้ไผ่ทำแถวตีขึ้นเสียง (ระนาด) อันสอนรำ ตั้งชื่อไว้ว่า **บังคม ก้มไหว้ ไกวแขน แล่นเคล้า ก้าวเดิน เชิญชัด ผัดหน้า อาบน้ำ แต่งตัว ยั่วเย้า เข้ารบ แนบนาง หวนนอน**

ขุนหัวมะโรง กับ อางขุนสาว มีลูกชายชื่อ มะร่วงไทยลว้า เมื่อขุนอินตาย ขุนห้ามะโรงครองต่อ ตั้งปีขุนอินตายว่า ปีอิน ๓๕๐ ซึ่งอาจนับเลยเข้าไปในกาลเมืองแผน หรือ ขุนแผนนั้นเคยตั้งชื่อมาแล้วว่า เมืองแมนก็ได้

เอ่ยเชิญขวัญ เข้าทรงไทยงามเล่าเรื่องให้ขุนสือไทยเขียนลงกเบื้องจารว่า เข้าเกิดมาเมื่อนมเบิกหัว แม่สอนรำบังคม ก้มไหว้ ฯลฯ นกบิน ผินก้ม ชมเศร้า ก้าวขว้าง ย่างยิง ชิงของ มองหา กรับ กลอง ร้องรำ ชื่อข้าว่าเอย

เชิดเอย รบเอย แม่เรียกเอ่ยเชิญขวัญเอาสั้นว่า เอย เมื่อข้าสอนขึ้นเอย นี้ต้นคำว่าเอยมา

เมื่อปีอิน ๓๓๑ ว่าตามเดิมตามที่ขุนมะโรงเพิ่มขึ้นจะได้ปีอิน ๓๗๑ ขุนหัวมะโรงตายขุนมะร่วงไทยลว้าครอง ให้มีเพลงเรื่องขุนอินและนางกวัก ให้ซ้อมร้องรำเพลง ข้าเมื่อรำยั่วเย้าเข้ารบแอ่นนมให้มะร่วงดู รำร้องเพลงว่า สวนนะวี่วาม งามนะพี่มอง ยื่นอกให้มะร่วงจ้องดู ดึงนม ข้าจับ ปรับขึ้นผัว

เมื่อมะร่วงไทยลว้ากับเอ่ยเชิญขวัญอยู่ครองด้วยกัน มีมะเลืองขวัญไทย ปี ๓๗๖ หรือ (ชื่อว่า) เลืองขวัญไทย

เลืองขวัญไทย เมื่อเกิดมาแล้ว โตขึ้น ชอบน้ำ เล่นล่าปลาเอาปลากิน และให้พ่อแม่พี่น้อง เที่ยวกับนกเก้ง กวาง ช้าง ม้า ฝ่ายแม่เอ่ยเชิญขวัญก็หัดเพลงแก่ลูกหลานว่านเครือให้ รำ ร้อง และเครื่องเล่น (ดนตรี ปีพาทย์) ขุนเลืองขวัญไทย ป่ายปีนต้นโตนด ต้นมะพร้าว เที่ยวจับนก กะรอก กะแต เห็นมันเอาฟันแห้นเจาะกินน้ำได้ จึงเอากินบ้าง ก็กินได้ รู้นวดอัน ปาด และรองน้ำหวาน ตั้งชื่อ **น้ำตาล** (ตาโหนด) ทำได้ทั้งโตนดและมะพร้าวเรียกน้ำตาล ยังไปเห็นน้ำเค็มขังแห้งเป็นก้อน กินเค็ม เอาใส่ปลา เนื้อ กินอร่อย ได้กั้นดินทำคันข้างเค็มให้มาก ก็ได้ก้อนเค็มมาก แล้วเรียก **"เกลือ"** แต่นั้น รู้จักทำน้ำตาลโตนดน้ำตาลมะพร้าว แต่น้ำตาล หรือ น้ำอ้อยนั้น กินเป็นมานานแต่ก่อน เมื่อทำ ก็เที่ยวไปเก็บเอามากัดกิน เอาไม้กด บีบ หีบ ให้น้ำออกมาก็กินได้ ต่อมารู้เอาต้มเคี่ยวให้แค่น แข็ง ทำงบใส่หม้อ ทำปีก เก็บนานได้

ต้นเอ็นดู รักเลี้ยงช้าง

เลืองขวัญไทย จับ นก เก้ง กวาง ช้าง ม้า งัว ควาย ศอ (สมเสด คชสีห์) แรต ช้างใหญ่ ๕ ตัว พอกินมื้อ (เมื่อคราว) หนึ่ง เมื่อคัดช้าง แม่ช้างลูกอ่อนเข้าหลักไฟยังมิก่อไฟ แม่ช้างร้องไห้แรง ชูงวง ดูลูก เมื่อก่อนหลายมื้อ มันเอาขึ้นหลัง ออนซอนซ่างมันนักแล้ว ร้องไห้ดอมมัน แก้มัน ให้มันไปป่า มันจูงลูกมาหา เอาเป็นเพื่อน จึงไม่ฆ่า ไม่สับ ไม่กิน ช้างเอาช้างทำเพื่อน มันมีหนัง ขน แม้นเนื้อเผือก กูเอาชื่อมันว่า แม่เผือก มันพากูเที่ยวหลาย เมื่อกลับมา พ่อมะร่วงไทยดับ ปีอิน ๔๓๕ ครองต่อพ่อ

เลืองขวัญไทย ให้มีเพลงเรื่องขุนอินเขาเขียว กวักทองมา ให้เอาสาวที่แม่เอ่ยเชิญขวัญหัดไว้มาเล่นนางมิ่งขวัญใจเป็นกวักทองมา ให้เอาเครื่องแม่เอ่ยเชิญขวัญจัดไว้ เชิดใบสีพวงคอ สร้อยสะพาย ผ้าทอชายห้อย ๔ คือหน้า ข้าง-ขวา และหลัง ทับผ้านุ่ง เมื่อมิ่งขวัญใจเป็นนางกวักอาบน้ำ ขุนเลืองขวัญไทย เป็นขุนอินเขาเขียว เข้าไปช่วยอาบน้ำถูหลังตัว และจับอก เมื่อเสร็จงานฉลองแล้วจึงอยู่ร่วมกัน ปีอิน ๔๓๘ มีลูกชายชื่อ ลือขวัญไทย

ต้นผีไทย*

สร้างเรือนสาง หรือศาลพระภูมิ หรือวัด ก่อน พ.ศ. ๔๘๖๒ ปี

ปีอิน ๔๑๕๐ + ปีโล ๑๑๘๐=๕๓๔๐ + พ.ศ. ๒๕๑๘=๗๘๕๘

ลือขวัญไทย พ่อเลือ๔งขวัญไทยตายปีอิน ๔๘๘ ได้ครองต่อ ปีอิน ๔๕๑ แต่งงานกับลูกลุง ชื่อแก้วสีทอง และบัวสีงาม แก้วสีทองมีลูกชายชื่อเลืองสีไทย ปี ๔๕๕ บัวสีทองมีชายชื่อไทยสีเมือง ปี ๔๕๖

ในกาลนั้น คราวหนึ่ง เดินไปพบเห็นผีพ่อเลืองขวัญไทย (๑) เที่ยวเร่ร่อนไม่มีที่อยู่ได้คิดตลอดไปถึงปู่ขุนมะร่วง ไทย ชวดขุนหัวมะโรง และพ่อทวด คือ ขุนเขาเขียว และ ขวัญทองมา เฉพาะขุนอินและกวักทองมา ขุนทองทับฟ้า ลูกขุนอู่ทองเขาเขียว ทำเรือนน้อยให้อยู่กับขุนเขาเขียวและขวัญทองมา จึงคิดใคร่สร้างเรือนน้อยให้ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ชวดชายชวดหญิงอยู่ สร้างเรือนให้อยู่คนละหลัง เรียกว่า “เรือนสาง” หลังหนึ่งให้อยู่ ปั้นรูปคู่กัน ใช้ไม้นิ้วเสียบฝา เอาดินสีแดงขีดลายบอก ตอนนั้นยังไม่มีลายสือ กำลังทำอยู่ ขุนสรวงและนางสางมาบอกให้สร้างให้ต้นด้วย จึงสร้างอีก และปั้นรูปต้นนั้น ทำตัวชายหญิง ขึ้นชื่อ เรือนสาง ได้ทำรั้วกันเขตไว้ส่วนหนึ่ง เรียกว่า “วัด” ทำให้เตียนไว้ต้นไม้ใหญ่ ๆ ให้ร่ม เรียกว่า “สวน” เวลาเย็นไปเยี่ยมไปคุยกัน จึงมีเรือนสางกันมา

เลืองสีไทย ครองเมืองแมน ปีอิน ๕๕๘ เมียชื่อ เลืองห้องเรือนทอง และสีห้องทองเรืองห้องทองมีลูกชายปีอิน ๕๖๒ ชื่อเลืองห้องทองไทย สีห้องทอง มีลูกหญิงชื่อ ทองงามตาปีอิน ๕๖๘

เลืองห้องทองไทย ครองเมืองแมนปีอิน ๖๑๕ เมียใหญ่ชื่อดาวค่าฟ้า มีลูกชายชื่อไทยจอมฟ้าพระยาเมืองแมน เมียน้อยชื่อ คู่ขวัญใจ มีลูกหญิงชื่อ เลืองคู่ใจ ปีอิน ๖๒๔

ไทยจอมฟ้า ครองเมืองแมนปีอิน ๖๗๑ เมียชื่อ เพญเดือนแจ่มฟ้า และนางมีลูกชายชื่อเลืองอินไทย ปีอิน ๖๗๓

---

(๑)นี่แสดงถึงวิวัฒนาการ เคารพนับถือและระลึกถึง ระลึกคุณ หรือกตัญญูกตเวทิตาธรรมต่อบุรรพชนของไทย เรือนสางนี้ ขุนโลลายเขียนไว้ว่า ขุนแผนเมืองฟ้าสร้างเมืองแผน (เป็นอีกตอนหนึ่งจากเมืองแผนเดิม) ที่คอนโตนด (เดี๋ยวนี้เรียกบ้านดอนหรือบ้านหัวดอน) เดือนเด่นฟ้าเขียนตอนซ่อมเรือนสาง (พ.ศ. ๒๔๗) ว่า เดิมเรียกโคกวัด เพราะให้สาง (ผี) อยู่ เมื่อสร้างเสร็จแล้ว เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า โคกวิหาร (เดี๋ยวนี้เรียกโคกวัดบ้าง โคกวิหารบ้าง อยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือเล็กน้อยของบ้านดอนโตนด) ด้วยเรื่องที่ว่านี้ คำชื่อว่า “วัด” คู่กับคำชื่อว่า “บ้าน” วัดมีมาแล้วตั้งแต่ก่อน พ.ศ. หลายพันปี บ้านเป็นที่คนอยู่ วัดเป็นที่ผีไทย (คนตายแล้ว) อยู่มานาน เวลานี้วัดเป็นที่อยู่ของพระก็จริง แต่ไทยก็ยังนิยมเอาคนตายเข้าอยู่วัด ซึ่งยังเป็นธรรมเนียมของไทยอยู่

------*------

การนับถือผีของไทย เมื่อสมัยเริ่มแรก ที่ท่านเขียนไว้นี้ ตามปกติ เราไม่รู้เรื่องเลยแต่เวลานี้ก็ยังมีอยู่จะเห็นเช่นปราสาทพระเทพบิดร อันอยู่ในวัดพระแก้ว ก็เรื่องผีนี้ เมื่อฟังความรู้ของนักรู้สมัยปัจจุบันนี้แล้ว รู้สึกว่าเป็นเรื่องของคนโง่เขลางมงายเต็มที ทั้ง ๆ ที่การอย่างนี้ เข้าไปสู่ลัทธิของคนในโลกอยู่เป็นอันมาก โดยเฉพาะ “เรือนสาง” การสร้างเรือนสาง หรือ วัด เรือน บ้าน เมือง เป็นที่อยู่ของคน เป็น ๆ วัดหรือเรือนสาง เป็นที่อยู่ของคนตายหรือผีสาง ถ้าเราจะอ่านความคิดของท่านต้นไทยดูแล้ว จะเห็นว่าเป็นการนับถือระลึกบุรพชนของตนนั่นเอง เมื่อตายไป เราถือกันว่า “ดวงใจ” หรือ “จิต” วิญญาณรูปยังอยู่ในแดนสรวงหรือโลกทิพย์ จึงสร้าง “วัดผีเรือนสาง” ให้อยู่ ซึ่งแสดงว่าท่านนับถือมากที่สุด

เลืองอินไทย ครองเมืองแมน ปีอิน ๗๒๓ เมียใหญ่ชื่อ เสิมสีทอง เมียน้อยชื่อออขวัญมา ปีอิน ๗๒๔ เสิมสีทองมีชายชื่อ ไทยสีทอง และออขวัญมามีลูกหญิงชื่อ สีพวงทอง

ไทยสีทอง ครองปีอิน ๗๕๕ เมียใหญ่ชื่อ นางบุนหญิงไทย (๑) เมียน้อยชื่อสินทองไทย บุนหญิงไทย มีลูกชายชื่อสีบุนไทย ปีอิน ๗๕๙ นางสีมาไทยมีลูกหญิงชื่อมิ่งมาไทย สินทองไทย มีชายชื่อสมฟ้าไทย

สีบุนไทย ครองเมืองแมน ปีอิน ๘๒๑ เมียใหญ่ชื่อเสิมสีไทย ปีอิน ๘๒๒ มีหญิงชื่อแสงเสิมฟ้า ต้องการลูกชาย จึงมีอีก ๒ ชื่อ แสงสีทอง และ สีเงินฉาย แสงสีทองมีชาย ชื่อสองฟ้าไทย ปลายปีอิน ๘๒๓ ปีอิน ๘๒๔ สีเงินฉายมีหญิงชื่อ แสงงามสี ปีอิน ๘๒๕ เสิมสีไทยมีชายชื่อ สูงเสิมฟ้า แสงสีทองมีหญิงชื่อ ฟ้าใสแสง สีเงินฉายมีหญิงชื่อ ฉายสีฟ้า เสิมสีไทย มีหญิงชื่อ แสงส่องฟ้า

สูงเสิมฟ้า (ผู้นี้แปลก เข้าทรงเล่า ขุนสือไทยจารึกไว้คัดมาตรง) พ่อชื่อ สีบุนไทยแม่ชื่อ เสิมสีไทย พี่ญิงชื่อ แสงเสิมฟ้า แม่อื่นชื่อ แสงสีทอง แลแม่ชื่อ สีเงินฉาย แม่แสงสีทองมีชายชื่อสองฟ้าไทย ญิงชื่อ ฟ้าใสแสง แม่สีเงินฉายมีญิงชื่อ แสงงามสี น้องญิงชื่อฉายสีฟ้า แม่เสิมสีไทยมีน้องหญิงชื่อ แสงส่องฟ้า พ่อตายปีอิน ๘๔๒ แม่พี่เอาขึ้นต่อ (อาจกลัวพี่สองฟ้าไทย ซึ่งเป็นลูกของแสงสีทอง ไม่ยอม) กูไม่เอา จับขัง มัด ตี เช้า เย็น คืน นอนร้องครวนครางอยู่ พี่สาวแสงเสิมฟ้า (พี่ร่วมพ่อแม่ อาจเคยเลี้ยง อุ้ม กกกอด กล่อมมาตั้งแต่เล็กจึงเกิดสงสาร เข้าไปแก้ ปลอบน้อง) พี่เข้านอนกก (สอนให้รู้เป็นขุนต้องมีเมียและรู้จัก) สอนให้เอาเมีย นอนอกพี่ เอาพี่แสงเสิมฟ้า มื้อนั้น พี่ให้เอาขุน แล้วให้อีก เอาขุนและเอาพี่เป็นเมีย แสงเสิมฟ้ามีชายชื่อส้างเสิมฟ้า ปีอิน ๘๔๓ มีญิงชื่อแสงส่องฟ้า พี่ว่ามีลูกเจ็บนักหนา พาอุ่นเรือนทอง อ่อนขวัญหอมาให้ มิเอา พี่ให้เอาขุน เอาพี่ให้ ว่ามื้อมีลูก เอาสองนั้นมีลูกญิงชื่อ สร้อยทองไทย อีกปี อุ่นเรือนทอง อ่อนขวัญหอ มีชายคู่ ชื่อ สากอไทย ชื่อสูหานไทย เป็นไข้ (พี่เข้าพยาบาล พอหายป่วย) เอาพี่ตายบนอกพี่

ส้างเสิมฟ้า ครองเมืองแมน ปีอิน ๘๕๐ มีอายุเพียง ๘ ขวบ จารึกเล่าว่า มิรู้มิเป็นบ้านเมือง พอขึ้น ๑๕ เข้า (ปีอิน ๘๖๒) นั้น ผีฟ้าก่อผีแถว (ผีดาษ) เจ็บเหลือล้นทนมีมิได้ตายปีนั้น ขึ้นสู่ผีฟ้า

สากอไทย ครองเมืองปีอิน ๘๖๒ กับน้องชายชื่อ สูหานไทย ซึ่งมีอายุเพียง ๑๖ ปี จะคิดอย่างไรไม่ทราบเพราะไม่ได้จารึกไว้ อยู่เพียง ๑๕ วัน ร่วมกับน้องชาย คือ ทั้งสากอไทยและสูหานไทยทั้งคู่ ได้ออกในเวลากลางคืน จารึกเล่าว่า "สองผู้ต้นทิ้งเมืองให้พี่และลุงชายสองฟ้าไทย ขึ้นเมืองแมน ครั้นเดินถึงเมืองหิมวันต พบคนเขาใหญ่ชื่อยักขเข้าหาลูกหญิง เอาชื่อเมีย มีน้องญิง นับต่อน้องสูหานไทย เมื่อเข้าหา ข้าเอายาสุมหลับทั้งเมือง ข้าแลสูหานไทยเข้าเมืองได้เมีย ขึ้นขุนอินสากอไทย (อินทสากราชา) (๒)

---

(๑)ที่นี้มีแปลก คือ คำชื่อว่าบุน ซึ่งเข้าใจว่ามาจากคำ มคธ ว่า ปุ ญ ญ ปุ ญ ณ เป็นบาลี แต่ ปุ ญ ญ ปุ ญ ณ และ บุนเสียงผิดกันมาก แม้ระยะคำก็ไม่เท่ากัน ข้าพเจ้าเข้าใจว่าบุญ บุณ บุน เป็นคำไทยตั้งแต่โบราณทั้งในชื่อจีนก็มี เช่นบุนไท้สือ บุนเกียง (ห้องสิน)

(๒)พวกนี้อาจไปเป็นต้นแรกของคนไทย เพราะการไปคราวนี้ แม้เป็นนิทานที่ผีทรงเล่าก็ตามบังเอิญมีชื่อสากอไทย สูหานไทย เมื่อดูตามแผนที่ตอนตะวันตกเหนือพม่า เห็นชื่อ อัสสัม-อาหม ภูฐานเนปาล อัสสัม-อาหม จริงอยู่ดูจะเป็นคำมคธว่า อสม (ไม่มีใครเสมอ) แต่นั่นคนไทยตระกูล "เสือ" ใช้จึงน่าจะเป็นคำไทยและชื่อไทย อ. อา เฉพาะ อ. นี้ ตรงกับคำไทยว่า ออ. อันแปลว่าคุณก็ได้ แปลว่านายก็ได้ เช่น ออแก้ว และเป็นอาได้ เช่น พี่อา ออ. อา. นี้ไปถึงญี่ปุ่น เช่น คำขึ้นต้นของเขาทั้งผู้ชายผู้หญิงว่า "โอ" ออ. อา จึงมีความหมายว่า "คน" ได้ อาหมคือคนหาญ หรือ ฮวน อัสสมคือ คนสม คนเสียม หรือ เซียมตามเสียงจีน แต่เสียงไทยแท้ของเผ่านั้น อาจออกว่า ออสมฯ ภูฐาน จริงอยู่ คำว่า "ภู" ภาษามคธแปลว่า "เป็น" แต่ "ภู" คำไทยว่าภูเขาก็มีอยู่ ทั้งภูฐานก็อยู่บนภูเขาหิมาลัย จึงเป็นคำชื่อไทย เนปาลว่ากันว่าเมืองนิพพาน เมืองพระพุทธเจ้าผู้ตรัสรู้พระนิพพาน ทั้ง ๓ ชื่อนี้ เป็นที่รู้กันว่าเป็นดินแดนที่คนไทยอยู่กันมานานแต่ก็มีประวัติหลังพุทธกาลทั้งนั้น เฉพาะที่เนปาล เมื่อก่อนและสมัยพระพุทธกาลมีชื่อกปิลวัตถุหรือกบิลพัสดุ กปิล เป็นนามก็คือชื่อดาบส อันใกล้คำไทยว่า ระบิล กระบิล (เมือง) ทั้งชื่อก-ปิ-ล เนปา ปา-ล มีเสียง ป.ล. อยู่ ถ้า ก.น. ในภาษาของเนปาลใช้แทนกันได้ก็เป็นชื่อเดิมมา ทั้งเขตแดนนี้ ชาวจีนเรียกว่า เซียม เซี่ยมกุ๊ก หรือสาน-สานโก๊วะ ซึ่งใกล้หรือเป็นชื่อคำเดียวกับเซียมล่อก๊ก และหลอฮกกก (ลวะ ละโว) ในอินเดียมีชื่ออีกชื่อหนึ่งว่า ปาลว

สองฟ้าไทย เล่าว่า พ่อตาย น้องสูงเสิมฟ้าครอง ได้ช่วยเหลือกระทั่งตาย แม้ครั้งหลานส้างเสิมฟ้าตายแล้ว สากอไทยขึ้นครอง ๑๕ มื้อ สากอไทยแลสูหานไทยชวนกันหนีไปมิรู้ พี่แสงเสิมฟ้าแลแม่แสงสีทอง เอาขึ้นครองเมืองแมน ปีอิน ๘๖๒ แม่แลพี่ให้เอาอีสาวสามขึ้นเมียได้ห้ามแล้วเอาแสงงามสีให้ไทยอุ่นฟ้าลูกขุนเถือมทอง เอาฟ้าใสแสงให้อออู่ทอง แสงส่องฟ้าให้ขุนพรานพริบพลี ได้แต่งกับทองพริบพลี งามอู่ทอง หนอมตนงาม ปีอิน ๘๖๓ ทองพริบพลีมีสีไทยฟ้า

สีไทยฟ้า ครองเมืองแมน ปีอิน ๘๘๔ แม่หา สีทองงาม มิ่งขวัญฟ้า แสงฟ้าส่อง ให้เป็นเมีย ปีอิน ๘๘๕ สีทองงามมีชายชื่อ เสิมฟ้าเฟื่อง ปลายปีอิน มิ่งขวัญฟ้า มีญิงชื่อสีสองขวัญ ฯลฯ

เสิมฟ้าเฟื่อง ครองเมืองแมน ปีอิน ๙๐๕ แต่งกับสีสองขวัญ และสมแสงฟ้า ปีอิน ๙๐๖ สีสองขวัญมีชายชื่อแสงขวัญฟ้า ปีอิน ๙๐๙ สมแสงฟ้ามีญิงชื่อ สีเสิมฟ้า และ ปีนี้ แม่ป่วยนอนให้เอาสดสีทองเข้าที่เมียพี่น้องรับแล้ว แม่ดับ ฯลฯ

แสงขวัญฟ้า ครองเมืองแมนปีอิน ๙๒๕ ได้ลูกขุนพริบพลี ๒ คน ชื่อ เสืองงามแมนและสีงามฟ้า ปีอิน ๙๒๖ เสืองงามแมนมีชายชื่อ เสิมเสืองไทย ปีอิน ๙๓๐ สีงามฟ้ามีญิงคู่ชื่อ ยิ่งทองงาม และ ยอดทองงาม

เสิมเสืองไทย ครองเมือแงแมน ปีอิน ๙๔๑ มิใจ มิรู้เมืองบ้าน น้าอบอุ่นใจ ลูกขุนอู่ทอง เมียพ่อ พ่อว่าเลิกให้เลี้ยงข้า พาเที่ยว เมื่อขึ้นขุนแล้ว เมื่อคืนหนึ่งสอนให้รู้เมียแล้ว เอาเอิบเอี่ยมฟ้า น้องน้าขึ้นเมีย ปีอิน ๙๔๒ อบอุ่นใจมีชายชื่อ สีชายไทย มีญิงชื่อ เอมผ่องสี เอิบเอี่ยมฟ้า มีชายชื่อ แสงส่องฟ้า ญิงชื่อ เพ็ญผ่องฟ้า ญิงชื่อ สาเสิมฟ้า และญิง ชื่อ ผุดผ่องสี

สีชายไทย ครองเมืองแมน ปีอิน ๙๖๑ ขึ้นขุนแล้ว ยังไม่มีเมีย แม่อบอุ่นใจเอาเอมผ่องสีเข้างายว่าผัวทำเมียเทื้อ และแม่เอิบเอี่ยมฟ้าพาเพ็ญผ่องฟ้ามาให้ ปีอิน ๙๖๔ เอมผ่องสีมีชายชื่อ สินอินไทย ปี ๙๖๘ เพ็ญผ่องฟ้ามีญิง

------ (๒)------

หรือ ปัลลว (ลวะผู้ใหญ่ ลวะผู้เป็นประธาน) ฉะนี้ จะเห็นชื่อ ล. ล้อ ลัวะ ลาว เลี้ยว แลว ลิ่ว อยู่ ชื่อ เลี้ยว คำแต่จิ๋ว เรียกชาวเหนือตั้งแต่แมนจูเรียลงมาว่า ปักเลี้ยว=ลาวเหนือ เรียกตั้งแต่นานกิงลงมาถึงเวียงจันทน์ว่า น่ำเลี้ยว=ลาวใต้ และเรียกดินแดนธิเบต เสฉวน รวมเรื่อยไปถึงกวางตุ้ง และญวนว่า เมียงวัวด (เมืองวัด เพราะมีวัดตลอด) "วัด" ตามเสียงแต้จิ๋วว่า "วัวด" ญวนออกว่า "เวียด" ภาษากลาง และ กวางตุ้งออกว่า "อวด" เมียงวัวด หรือ เมืองวัด คำชื่อไทยนี้ แผ่ออกไปตลอดแถบเหนือของเนปาล ชื่อ เนปาล เมื่อออกเสียงตรงว่า เนปา-ลอ จะเห็นชื่อล้อ หรือ ลั๊วะ อยู่ คำหน้า ล. นั้น คือ พ่อ ป้อ ปา ป้า จีนยังใช้ต่อคำ เช่น ซัวปา พ่อภูเขา เน คำไทยว่า คน มีคำว่า นิ๊ะ เน๊ะ อันแปลว่า คน เช่น คำท้องถิ่นว่า นิ๊ะ ยังไง, เน๊ะ-ยังไง ว่าคนยังไง ฉะนี้ เนปาลว่า ตามคำไทย พอได้ความว่า คนพ่อลั๊วะ คนพ่อลวะ พอเข้ากับชื่อที่จีนเขาขนานว่า เซียม-เซี่ยม-กัก หรือ สาน-สาน โกวัะ พอเข้ากันได้ จะผิดถูกอย่างไร ก็พูดในคราวนี้ แต่ เซียม-เซี่ยมกัก จีนเขาเรียกมานานเท่า ๆ กับเรียกว่า "ฮวน" ซึ่งมีชื่อพร้อม ๆ กับพวก หาน หรือ ฮั่น (เช่น ฮั่นโจโก แต่เมืองฮั่นมีมาก่อน) ฮั่นโจโก รวบรวมจีนได้แล้ว ใช้ชื่อเป็นของตนว่า ฮั่นยิ้นคือ คนของฮั่น ใครได้พวกนี้เป็นคนฮั่น ซึ่งพวกเหล่านี้ไม่ยอมเข้าชื่อด้วย ก็ "ฮ้วน" ขึ้นจึงประกาศชื่อตามจริงว่า "ฮ้วน" ตามคำชื่อไทย อันหมายถึงว่า ฮ้วน หั่นฮั่น จีนเรียกว่า "ฮวน" อันยืนยันว่าต่างไปจากฮั่น เหตุที่พวกนี้ไม่ยอม ทั้งพำนักอยู่ตามป่า ภูเขา จึงเป็นความหมายของชื่อว่าฮวน ตามความหมายที่ไทยแปลว่าคำจีน แต่เล่าเซ้ง จีนแท้บอกว่า ฮวน เป็นชื่อชาวต่างประเทศ ต่างปกครอง ต่างเมือง ซึ่งยืนยันว่า ฮวน คือ พวกเอกราช

น่าสังเกตอีก ๒ ศัพท์ ๒ ชื่อ คือ พรหม และ พราหมณ์ ถ้าพูดถึงคำไทยและศัพท์ไทย ถ้าเขียนตามแบบไทย พรหม จะเขียนอย่างนี้ พระหม ซึ่งถ้าออกเสียงมคธแล้วใกล้เคียงกันมาก พรหม=พระหม พราหมณ=พรา-หมณ์ (พระอาหม=พราหมณ) คือ พวกหม โหม ก็คือ พวกลวะ สมัยฆ่าคน กินคน โหมเข้าชนะแล้วก็ตั้งตัวเป็นใหญ่ได้แต่โบราณดึกดำบรรพ์มา เมื่อเป็นผู้ชนะแล้ว ก็บังคับให้คนเคารพบูชาพวกตนถ้าไม่ยอมก็ประหาร ฆ่ากิน และทรมานแบบพระเจ้าสาปแช่งและทรมาน เอาชื่อของตนเองตามคำไทยซึ่งพวกเดิมไม่รู้ว่า พระหม พระอาหม (พระโหม) บอกว่า พรุหุม พรหม มหาพรหม พุราหุมณ พราหมณ์ ฉะนี้ชื่อ พรหม และพราหมณ์ ก็น่าจะเป็นชื่อตั้งให้เป็นที่เคารพบูชามาแต่โบราณ จะเห็นว่า พรหม พราหมณ์กษัตริย์ (ขุนนักรบเจ้าเขตแดนหรือนา) และจะเห็น พรหม อิศวร นารายณ์ไม่มีกำเนิดในถิ่น มาจากนอกถิ่นชมพูทวีปทั้งนั้น แม้พระพุทธเจ้าก็ทรงประกาศ "อิน" "อินทร" "สักรินทร" และ "สักกเทวานมินทร" จะเห็นว่าพระองค์นี้ขี่ช้างแบบไทย และช้างเอราวัณ มี ๓๓ เศียร ซึ่งยืนยันว่า "แต่ง" (นิรมิต)

ชื่อ เสิมผ่องฟ้า ปีอิน ๙๗๑ เอมผ่องสี มีชาญเสิมฟ้า เพ็ญผ่องฟ้า มีแสงช่อฟ้า

สินอินไทย ครองเมืองแมน ปีอิน ๙๙๕ กับเสิมผ่องฟ้ากับผุดผ่องสี แสงช่อฟ้าปีอิน ๙๙๖ เสิมผ่องฟ้า มีลูกชายชื่อ สวงอินไทย ผุดผ่องสี มีชายชื่อ สมสีฟ้า ปีอิน ๙๙๙ เสิมผ่องฟ้า มีญิงชื่อ สอแสงฟ้า ฯลฯ

สวงอินไทย ครองเมืองแมน ปีอิน ๑๐๒๕ เมียชื่อ ห้อมเรือน เมียน้อยชื่อ บัวทอง ปีอิน ๑๐๒๗ ห้อมเรือน มีลูกชายชื่อ สีห้อมไทย

สีห้อมไทย ครองเมืองแมน ปีอิน ๑๐๕๓ เมียใหญ่ชื่อ สมพูนเพ็ญ เมียน้อยชื่อมิ่งมองงาม ปีอิน ๑๐๕๔ สมพูนเพ็ญ มีลูกชายชื่อ สีเลืองไทย

สมัยขุนโลลาย ปลายปีอิน เมืองแมนระบุปีอินไว้ (ตัวเลขบอก จึงเอาไว้ตอนนี้)

โลลาย เล่าขุนอินกวักทอง (มา) ปีอิน ๑๐๗๓ สีเลืองไทยครองเมืองแมน (๓๓๗/๑-๒) เมียชื่อ แสงส่องฟ้า เมียน้อยเลืองรื่นฟ้า ปีอิน ๑๐๗๕ แสงส่องฟ้า มีลูก (ชายชื่อ) เสืองฟ้าฉาย

เสืองฟ้าฉาย ครองเมืองแมน ปีอิน ๑๑๐๕ เมียใหญ่ชื่อ ทองคำสี เมื่อเข้าปีอิน ๑๑๐๗ ทองคำสี มีลูกชายชื่อ เสืองทองฟ้า

เสืองทองฟ้า ครองเมืองแมน ปีอิน ๑๑๓๓ เมียใหญ่ชื่อ นางสีตัวทอง เมียน้อยชื่อเลืองร่างทอง ปีอิน ๑๑๓๕ เลืองร่างทอง มีลูกชายชื่อ สินเสืองไทย ปีอิน ๑๑๓๗ สีตัวทอง มีลูกญิงชื่อ สีขวัญใจ

สินเสืองไทย ครองเมืองแมน ปีอิน ๑๑๕๕ เมียชื่อ ทองผ่องฟ้า ปีอิน ๑๑๕๖ ทองผ่องฟ้า มีลูกชาย ชื่อ เสืองฟ้าไทย

-----✱-----

สางขุนสรวงและนางสาง เป็นชื่อต้น เมื่อลูกหลานตายไปก็ไปอยู่เป็นลูกของสางในแดนสรวงเราจึงเรียกคนตายแล้ว ตลอดทั่วไทยลาวว่าสาง หรือ ผีสาง (ได้ฟังชาวลพบุรีเรียก) อย่างนี้ พวกไทยปัจจุบันไม่รู้จึงเลิกเรียกกันหมดแล้ว เมื่อสางขุนสรวงและนางสางสั่งขุนแผนเมืองฟ้ามาก่อเมืองอยู่ภูเขาริมทะเลนั้นเป็นผู้ตลบันดาลทุกอย่างให้ ตลอดจนกระทั่งความรู้ความคิดสมัยเริ่มแรก คือว่าผีสางเป็นทุกอย่าง (แบบสยมภูของพระผู้เป็นจ้าว และพระเจ้า) ก็บันดาลให้ลูกหลานรู้ทุกอย่าง ซึ่งขณะนั้น อาจมาทรงใคร ๆ แล้วบอกสอนให้ เรา-ไทย จึงนับถือผีทั้งในฐานะท่านต้นและฐานะขอม คือ ครูอาจารย์จึงมีการยกย่องการทรงผีฟ้า หรือทรงจ้าว กันมา ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าเหมือนกับลัทธิพราหมณ์ อันมีการถือพระผู้เป็นจ้าว คือ พรหมอิศวรนารายณ์ ก็อยู่สวรรค์เหมือนขุนสรวง และพรหมอิศวรนารายณ์ก็ชอบมาทรงคน อันเหมือนกับการทรงผีทรงจ้าวของไทยเรา ทั้งในลัทธิและศาสนา เช่น คริสต์ และอิสลาม มีพระเจ้าผู้เป็นทุกอย่างและอยู่สวรรค์กอดกับอัลหล่าห์ เสียงชื่อคล้ายผี ก.และผี อ. ของเรา (กอดพระเจ้าเห็นเขียน GOD ตัว G ตรงกับเสียง ค มคธ จึงอ่านอย่างเดียวกับโคตม (อ่านว่า โคตม์) ยิ่งในคำสวดหรือระลึก พระจิต หรือพระวิญญาณ เมื่อกล่าวแล้วชี้ที่ทรวงอก กล่าวคำเห็นเขียนไว้อย่างนี้ Holy Ghost เมื่อแปลตามศัพท์จะตรงกับของเราทีเดียวและอัลหล่าห์หรืออัลลอหะ ก็ใกล้กับคำชื่อว่าอรหันต หรืออรหของเรา ส่วนเสียงกล่าวก็ออกไปตามเสียงชาตินั้น ๆ เช่น พระพุทธจีนออกว่า ฮุดโจ้ว อังกฤษออกว่า บุดดะ แขกแท้ออกเสียงว่า พุทธ เรา-ไทยออกว่าพระพุทธเจ้า แม้ลัทธิมหายานก็มีพระพุทธเจ้าอยู่สวรรค์ชั้นสุขาวดี ก็คล้าย ๆ กับลัทธินับถือพระพุทธรูปสำคัญ ๆ ของพวกเราทั้งหมดนั้น มีวิธีติดต่อสิ่งมองไม่เห็น พูดไม่ได้ยิน ได้ด้วยวิธีทรงคน ได้เคยเห็นชาวคริสต์ ชาวอิสลาม ชาวมหายาน และหินยานฝ่ายศักดิ์สิทธิ์ และชาวพราหมณ์ (พรหม อิศวร นารายณ์) เขียนไว้บ้างเล่าให้ฟังบ้างเล่าวิธีการติดต่อกันเหมือนกัน ว่าด้วยวิธีการทรงคนเป็นหลักใหญ่ อย่างนี้จะเห็นพิธีการลัทธิ "ผี" ของเราเข้าไปอยู่ในลัทธิสำคัญ ๆ ทั้งหมด และกำลังเข้าไปสู่หลักวิทยาศาสตร์แผนใหม่ คือ วิญญาณวิทยา หรือทิพยวิทยา การทรงนี้ได้ทราบว่า ในอังกฤษ ฝรั่งเศส สหรัฐ ออส-

(แผ่นลำดับอ่านที่ ๓๓๗ หน้า ๑)

๑ โลลาย เล่า ขุนอินกวัก ทอง (มา)

๒ ปี อิน ๑๐๗๓

๓ สี เลือง ไทยคลอง (ที่เห็น ไ, ท, อยู่ใน)

๔ เมือง ลว ไทย แมน (จะเห็นตัวซ้อนกัน) อ่านสั้น ๆ ว่า เมืองแมน

ที่เห็นเป็นตัว ญ คือสระแอ ท้าย ย จะเห็นขมวด บน ล่าง คือ ม. น. เขียนไว้ล่าง ท้ายอยู่บน หรือเขียน ม.น. เดียวกัน เส้นล่างคือเส้นหมายรู้อ่าน ๒ ตัว

------ ✻ ------

เตรเลีย และ ญี่ปุ่น กำลังนิยมเล่นกันมาก ถึงกับจะเริ่มตั้งลัทธิผีบันดาลกันขึ้น อันเรียกว่า "วิญญาณวิทยา" ไม่ใช่เพียงคนไทยเท่านั้น แม้คนชาติต่าง ๆ มีปริญญาสูง ๆ ก็นับถือ เช่น ในคริสต์และอิสลาม และนักวิทยาศาสตร์ แต่คนไทยเรา นับถือกันมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ เมื่อเทียบปีกันแล้ว ไทยมีก่อนเขาหมด แม้ปัจจุบันนี้ก็ยังปรากฏอยู่ เช่น ปราสาทพระเทพบิดร ศาลพระภูมิ หรือเรือนสางและคนมักทันแค่พ่อและปู่ จึงเรียกกันว่าสางพ่อปู่ ฉะนี้ เรือนสางพ่อปู่จึงเลือนมาเป็น "ศาลพระภูมิ" ผีสางของไทย-ไทยได้เคารพนับถือกันมา ๗-๘ พันปี หรืออาจก่อนนั้น มานานทราบว่ามีตลอดลงไปถึงบาลี (หรือบาหลี) ตลอดไปถึง จีน เกาหลี และญี่ปุ่น (ยังไม่รู้ว่าภาษาของเขาเรียกว่าอะไร)

ของไทยนี้ เมื่อได้พบพระพุทธศาสนา บังเอิญมาตรงกันเข้า คือ **ปุพฺพเปตพลี** *(ทำบุญอุทิศแก่คนตายไปแล้ว)* **เทวตาพลี** *(ทำบุญอุทิศแก่เทวดา) ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสสอนอนาถปิณฑิกเศรษฐีว่า* **ตา เจว ปูชิตา โหนฺติ ทายกา จ อนิปฺผลา** *(ผู้ล่วงลับไปแล้วและเทวดาทั้งหลาย) เหล่านั้น เป็นอันเราได้บูชาแล้ว และทายกทั้งหลายไม่ไร้ผล ทรงสอนวัสสการพราหมณ์ว่* **ยาตตฺถ เทวตา อาสุ** *เทวดาทั้งหลายเหล่าใด มีอยู่ ณ ที่นั้น* **ตาสํ ทกฺขิณมา ทิเส** *อุทิศบุญทักขิณาทานให้แก่เทพดาเหล่านั้น* **ตาปูชิตา ปูชยนฺติ** *เทพเหล่านั้นได้บูชาแล้วย่อมบูชา (ตอบ)* **มานิตา มานยนฺติ นํ** *ได้นับถือแล้ว ย่อมนับถือ (ตอบ)* **ตโต นํ อนุกมฺปนฺติ** *จากนั้นจะอนุเคราะห์เอ็นดูเขา* **มาตา ปุตฺตํว โอรสํ** *เหมือนมารดาเอ็นดูบุตรอันเกิดจากอก* **เทวตานุกมฺปิโต โปโส** *นรชนซึ่งเทวดาอนุเคราะห์เอ็นดูแล้ว* **สทา ภทรานิ** ปสฺสตีติ *ย่อมพบเห็นความเจริญทุกเมื่อ ดังนี้แล*

ฉะนี้ "ผี" เป็นชื่อคำไทย มคธบาลีว่าเทวดา หรือเทวเทพ มีคำชื่อหลายคำเป็นคำยืนยัน พระพุทธเจ้า พระอรหันต์ ไม่ถือความถือคำชื่อที่เข้าใจกัน เช่นคำว่าผีเรือน คือ ฆรัฏฐเทวดา (เทวดาผู้ตั้งอยู่ในเรือน) จ้าวที่ ภุมมัฏฐเทวดา (เทวดาตั้งอยู่กับพื้นที่) ผีฟ้า อากาสัฏฐเทวดา (เทวดาผู้ตั้งสถิตในอากาศ) ผีไม้ นางไม้ รุกขเทวดา (เทวดาสถิต ณ ต้นไม้) ฯลฯ จะเห็นได้ว่า ลัทธิ "ผี" ของไทยนั้นไม่ผิดอะไร ยังมีความถูกอย่างสมบูรณ์ที่สุดอีกด้วย

ของไทยเราดีอย่างนี้ ถึงกระนั้น ก็มีพระไทยปากสวะพยายามพูดชวนไทยโง่ ๆ เป็นอันมาก ให้ล้มเลิกของไทยตลอดกาล พยายามที่จะให้ไทยถือลัทธิ พรหม อิศวร นารายณ์ หรือโพธิสัตว์ สมัยศรีวิชัย เช่น ให้รื้อศาลพระภูมิทิ้ง รื้อศาลปู่จ้าว เลิกประเพณีทำบุญให้ผี ฯลฯ โดยอาศัยพระธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นสื่อพูดเพื่ออาชีพขายหนังสือคำพูด ขายวิชาพูดแก่นักเรียน มีสาวกรับลัทธินี้ เทิดทูนอาชีพค้าเป็นอันมากข้าพเจ้ารู้และทุกคนควรรู้จักพวกนี้ว่า "พ่อค้าคำพูด"

ขอมต้น[๓]

ปีอิน ๑๑๗๘ ก่อน พ.ศ. ๕๑๖๓ เมื่อ ๖๖๘๐ ปีมาแล้ว

เสืองฟ้าไทย ขุนสรวง และ นางสาง สั่งให้เข้าทรงไทยงามเล่าเรื่องให้ขุนสือไทยฟ้าฟังแล้วจารึกไว้ เรื่องจึงปรากฏเมื่อเกิดปีอิน ๑๑๕๖ เป็นลูก ขุนสินเสืองไทย แม่ทองผ่องฟ้า พี่สาวชื่อ สินแสงฟ้า (อาจเกิดก่อนพ่อเป็นขุน) น้องชายชื่อ เสินแสงฟ้า เมื่อปีอิน ๑๑๗๖ อายุเข้า ๒๐ ออกเที่ยวไปในป่า ได้พบเด็กหญิงคนหนึ่งชื่อ พวง หรือ พวงมะลิ กำลังลงน้ำในบ่อ หนอง งมเอา ปู ปลา เนื้อ กุ้ง จึงลงไปเล่นน้ำด้วย รู้จักกันแล้ว ถามรู้ว่าพ่อแม่ถูกงูกัดตายหมดแล้ว นางอยู่คนเดียว ไปไหนก็ไม่ถูก ได้งม กุ้ง ปลา เง่าบัว ฝักบัวกิน ขุนเสืองฟ้าไทยเกิดสงสาร จึงอุ้มนางมาอยู่โรงเดิมและนอนค้างด้วย ได้ไปขนเสื้อผ้าเครื่องใช้ของตนมาให้เที่ยวไปเก็บรวงข้าวเอามาขั้ว บด ตำ ไว้หุงกิน อยู่ด้วยกัน เล่นด้วยกัน นอนด้วยกัน นางขึ้นสาวแล้ว อกดก คงจะเป็นทั้งรักและสงสารที่ไม่มีพ่อแม่พี่น้อง ทั้งนางก็มีตัวคนเดียว จึงไม่มีทางอื่นมากไปกว่าธรรมชาติ ได้เป็นคู่ครองกัน และมีชายเมื่อเดือนขึ้น ขอบฟ้า ตั้งชื่อ ขอมฟ้าไทย มีญิงชื่อ มะลิฟ้า และ สีแจ่มฟ้า มื้อพ่อตาย สาวพี่ใฝ่ใจใคร่เป็นเมีย เข้ามาหาเล่าบอกแล้ว ขุนเสืองฟ้าไทย ปฏิเสธห้ามว่าไม่เอา พี่สินแสงฟ้าโกรธมาก คงต่อว่ามากมาย ก็ไม่ยอม จึงด่าแช่งถึงต้นขุนอินและต้นขุนญิงกวักทองมา ขุนเสืองฟ้าไทยโกรธขึ้งมาก จึงคว้าดาบขุนอินที่ทำไว้ตกทอดมาถึง ฟันตัวพี่สาวตาย ซึ่งทำให้ญาติพี่น้องกลัวเกรงขาม ปีอิน ๑๑๗๘ ขึ้นขุนแล้ว จึงประกาศเอาพวงมะลิเป็นเมียกลาง ควบคุมทั่วไป แต่นางบอกว่า ขออยู่นอกเมือง ตั้งนางทองหล่อตนเป็นเมียขวา ตั้งนางส้างพาดีเป็นเมียซ้าย ยก ขอมฟ้าไทย มะลิฟ้าและสีแจ่มฟ้าขึ้นเป็นลูกพ่อขุนเมืองแมน

ปีอิน ๑๑๘๙ เมียน้อย ส้างพาดี มีลูกชาย ชื่อ สือไทยฟ้า ปีอิน ๑๑๙๑ เมียขวาทองหล่อตน มีหญิงชื่อ ไทยงาม และเพราะบังเอิญให้มีเหตุการณ์เช่นนี้ ต่อไปจึงปรากฏการณ์ยุ่ง ๆ ซึ่งมีเรื่องมาก

ขอมฟ้าไทย ขุนสือไทย ไทยงาม เลกไทย สีงามตน หรือ งามตน ได้ร่วมกันสร้างสิ่งของไทย เริ่มด้วยการทำ “ลาย” ขอมฟ้าไทยทำเป็นลายสาน ลายปั้น แกะ สลัก ฟัก ปัก ถัก ยก หรือ จก ได้สอนไทยงามให้เอาเข้าเป็นลายผ้า ทั้งเป็นลายทอ ลายยก ลายเขียน หรือ พิม และแล้วขุนสือไทยได้มีความคิดเอาเป็นลายอ่านรู้ความครั้งแรก อ่านว่า “เมือง” ก่อน และคิดเอาลายอื่นอ่านเป็น “บ้านเรือน” ร่วมกับขอมฟ้าไทยและไทยงามได้คิดสร้างลายอ่านรู้ความได้ จึงตั้งชื่อว่าลายสือไทย ต่อจากนั้น ขอมฟ้าไทยก็ได้คิดเป็นลายสือขอมอีก ก็คิดสร้างได้สำเร็จ และได้ตั้งชื่อว่าลายสือขอม ครั้นได้คิดว่าจะทำเรื่องไทยให้คงอยู่ ได้เข้าไปดูเรือนสางที่ขุนลือขวัญไทยได้กระทำไว้ ได้เห็นลายขีดและไม้วางไว้ก็ไม่รู้เรื่อง จึงเชิญจ้าวพ่อขุนสรวง จ้าวแม่ขุนนางสางเข้าทรงไทยงาม พ่อจ้าว แม่จ้าวรับว่าจะให้พวกนั้นมาเล่าให้ฟัง แต่เกรงว่าจะจดจำไม่ทัน จ้าวพ่อขุนสรวงเข้าทรงไทยงาม และสอนงามตนให้เรียนลาย

---

(๑) ชื่อ ขอม หรือ คำว่าขอม ซึ่งถนัดปากคำไทยตลอดมา อาจมีมาก่อนนานเท่า ๆ ที่คนไทยตั้งคำไทยใช้ ซึ่งขุนเสืองฟ้า-ไทยเอามาตั้งชื่อลูกชายคนแรกว่า “ขอม” คำชื่อว่า ขอม ลาวเดิม ราชบุรีเรียกขอบกระบุง (กะเซอ) โกรนว่า ขอม เมื่อแต่งเรียบร้อยแล้วจะเข้า หรือเข้าติดกระบุงเรียกขอบ และใช้เป็นกิริยาว่าขอบกระบุง คำคนท้องถิ่นราชบุรีเก่าเมื่อ ๕๐ ปีมา และคำตะวันออกเฉียงเหนือขอมก็คือ คลุม หรือ โพกหัว เช่น ขอมหัวได้รูปขอมทองเพลง หรืออาจเป็นรูปขอมฟ้าไทย ซึ่งขอมทองเพลงอาจทำปรารภ ขอมต้นนั้นจึงทำรูปขึ้นครูไว้ก็เป็นได้ ปรากฏว่ามีขอมหัว ซึ่งทำเป็นใบสีวงเป็นแบบรัดเกล้าของขอม อันผิดจากแบบรัดเกล้าขุน ทั่วไปเรียกว่า ขอมขนนก หรือเชิดขนนก อันเป็นของทะเลใต้และเผ่าแดง ความจริงเป็นใบสี หมายถึงขึ้นครู หรือครอบขึ้นครูแล้ว ถ้าเป็นเพลงหรือตัวเพลงมีกรวยยอดแหลมอยู่กลาง แต่ขอมฟ้าไทยนี้ เป็นคนดีต่อพี่น้องพ้องพวก เป็นครูที่ปรึกษาขุน ช่วยขุนที่ดี จึงมีชื่อดีตลอดมากระทั่งกลายมาเป็นตำแหน่งประจำเมืองทั่วไปมาหลายพันปี และเสืองฟ้าไทยไม่ได้บอกว่า ขอมฟ้าไทย เกิดปีเท่าไร ที่จดไว้คือปีครอง จึงเข้าใจว่ามีก่อน เพราะเป็นรักครั้งแรก ที่ขอมฟ้าไทยจดไว้ก็เพียงเล่าว่า มีแล้วขวบครึ่งจึงมีน้อง อาจมีก่อนปีครองเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นเหตุให้พี่โกรธขึ้ง ถึงด่าต้นขุนเป็นเหตุให้ฟาดฟันกันตาย

ย่อ ๑,๒,๓,๔,๕,๖,๗,๘,๙,๑๐,๑๐๐,๑,๐๐๐, ฯลฯ ต่อมา ขุนเลกไทยได้เห็นว่าย่อดี จึงได้นำมาจดจำนวน แต่ยังไม่มีชื่อเรียก ได้เอาชื่อ งามตนกับชื่อตัวเองควบกันตั้งเป็นชื่อว่า ตนเลกไทย ในบัดนี้เปลี่ยนเป็น ตัวเลขไทย

ขอมฟ้าไทยเป็นลูกขุน หรือลูกพระลูกเจ้าอยู่แล้ว ทั้งยังได้ดำรงขุนอยู่ถึง ๕ ปี และชื่อก็เป็นขอมอยู่แล้ว ผู้ได้รู้และทำ แกะ สลัก สาน ปั้น เขียนเป็น “ลาย” จึงเป็นช่าง เมื่อคิดสร้างลายสือไทย และลายสือขอมแล้ว จึงขึ้นเป็นต้นช่างลายไทย ลายสือไทย ขอม จึงเป็นที่เชื่อฟัง คือ เป็นทั้ง บา-ขอม ทั้งที่ปรึกษาใหญ่ ได้ทำแบบพิธีไหว้ครู และครอบความรู้ขึ้นสอนและสั่ง จึงเป็นต้นแบบไหว้บา ทำโทษผู้ผิด เช่น สอบตก รับรองความรู้และยกย่องผู้ทำถูก เช่น สอบได้หรือเลือกให้ได้ จึงเป็น บาและขอม ได้ทำเซิดใบสี หรือรัดเกล้ายอดกับเครื่องแบบ คือเสื้อคลุมและถุงแป็นอีกแบบอย่างหนึ่ง อันเป็นแบบเฉพาะหมายให้รู้จักว่า “บา” “ขอม” เป็นเครื่องแบบจำเพาะทั้งชายและหญิงเป็นที่รู้จักได้ จะเห็นได้จากรูปขอมชายและขอมหญิงเอ่ยเชิญขวัญ จึงต่างเป็นต้นไทยและต้นผี เมื่อตายไปก็ขึ้นเป็นที่-ต้นผีบา-ขอม คือ ครูบาอาจารย์ศิลปวิทยการทุกชนิด

และก็ เพราะเหตุที่คิดชื่อ และคำพูดเป็นลายเส้นหมายความรู้อ่านได้ อันเป็นลายสือและลายเลข ตลอดจนกระทั่งเส้นร่างรูปต่าง ๆ เป็นความหมายขึ้น ไทยสมัยนั้นจึงเกิดความคิดรู้ชื่อต้นไม้ต่าง ๆ และความหมายตามความเป็นจริงได้ เช่น หญ้าแพรก ซึ่งทนแล้งร้อนหนาว งอกงาม ยืดยาวไปได้เร็ว แห้วหมูงอกขึ้นได้ทุกแห่ง แม้ต้มจนสุกและน้ำท่วมตายแล้ว อยู่ ๆ ไปก็กลับงอกฟื้นขึ้นเป็นอีกได้ จึงถือกันว่าไม่ตาย คือ อมต มะเขือ มีดอกลูกออกสะพรั่งต้นและตลอดกาล เข็มเป็นไม้กอพุ่มแข็งแรงมีดอกตลอด ทั้งชื่อว่า “เข็ม” ก็หมายรู้ว่า เฉียบแหลม พญา-ไม้ผุ รากกินเข้าไปจะดลผิวให้หื่น ขลัง เหนียว มีดฟันไม่เข้า ฯลฯ จึงเอามาเป็นนิมิตหมายในกาลบำบวงบูชาสัก-การะเคารพนับถือไหว้ครูบาอาจารย์ขอม เป็นเครื่องหมายบอกแก่ศิษย์ผู้เรียนว่าหญ้าแพรก-หมายความให้รู้เจริญงอกงาม แห้วหมู-หมายความว่า ความรู้ทุกชนิดไม่ตายเป็นอมต มะเขือ-หมายความให้รู้ดกดอกออกผลลูกได้ เข็ม-หมายความให้เห็นและเฉียบแหลม ฯลฯ จึงนำสิ่งนั้น ๆ มาเป็นเครื่องบำบวงบูชาสักการะเคารพนับถือไหว้ครูบาอาจารย์ขอมกันมา และมีอยู่เฉพาะคนไทยเท่านั้น จึงเป็นของไทย เป็นระบบแบบของไทยตั้งแต่ต้นจนกาลบัดนี้

ต้นขอม คือครูอาจารย์ และต้นเพลง

ทั้งสามภาพนี้ ขุนหญิงเอ่ยเชิญขวัญต้นปีอิน ขอมฟ้าไทย ปีอิน ๑๑๗๘ นางเภา พ.ศ. ๓๐๔

ได้จากวัดเพลงมาลาธาตุ ราชบุรี พ.ศ. ๗๑๕ สุวัณณภูมิ ขอมทองเพลงหล่อขึ้นเป็นรูปขอม (ครู-บาอาจารย์) และยังมีพระพุทธรูปกับเทวรูป เช่น คเณศวร อีกมาก ได้ขัดดูเนื้อเป็นทองสำริดมีน้ำหนักยืนยันอยู่ **ขอมทองเพลงและศิษย์อาจร่วมกันออกแบบ หรือเลียนแบบเดิมที่ออกแบบ คือ พระพุทธรูปปางลีลา** และปางอุ้มบาตรบิณฑบาต เป็นแบบลีลาต่างไปจากท่านางลีลานี้

เอ่ยเชิญขวัญ ทำในท่าก้าวเดิน บนหัวใส่เซิดใบสี มีขอบคอเสื้อและขอบแขนเสื้อ นุ่งผ้าลายหน้านางมีลายเชิงชาย มือขวาถือหอยยอด มือซ้ายถือดอกบัว เครื่องหมายขุนหญิง ขอมฟ้าไทย ใส่เซิดใบสีเครื่องแต่งตัวคลุมยกมือทั้งสอง เปิดเผยวิชา **นางเภา** เพราะไม่ใช่เจ้าจึงใส่เซิดใบสีไม่มียอด แต่เล่นเพลงเป็นตัวนางกวักจึงใช้มือขวาถือหอยยอด มือซ้ายถือดอกบัว ที่ผ้านุ่งทำรูปเรือสำเภาบอกชื่อ

"เพลง" เป็นชื่อเพลงและวิชาการ เช่น **เพลงมวย เพลงดาบ เพลงหมอ** ตามเพลงซึ่งพวก ไทย-ละว้า หรือลาวเดิม เคารพนับถือครูอาจารย์ผู้ตั้งวิชาเมื่อเรียนแล้ว มีครูกล่าวคำขวัญที่เรียกว่าทำขวัญ เครื่องบูชาก็มีใบสี เช่น เพลงก็ทำใบสีเซิด บวชนาค ทำใบสีต้น สำหรับเพลง พอกล่าวคำขวัญเสร็จก็ยกใบสีเซิดนั้นครอบหัว ซึ่งเดิมเรียกว่า **"ขอม"** หัว นี่พิธีครอบวิชาของไทยละว้า จะเห็นเซิดหญิงทำอย่างหนึ่ง เซิดชายทำอย่างหนึ่ง ดูที่กลีบจะเห็นเป็นกลีบใบสี บัดนี้ใช้บาตร์พระครอบ เมื่อครอบแล้วจึงชื่อขอม (ครูบาอาจารย์) ตามชื่อขอมฟ้าไทย ชื่อขอมจึงสืบกันเรื่อย ๆ มาอย่างนี้ จะเห็นตัวหนังสือขอมก็มีลายเส้น (คร่อม ขอม เป็นส่วนมาก)

ต้น-ที่เริ่มกันมา คือ **ขุนวอก** และ **ขุนหญิงอัน** กับ **เอ่ยเชิญขวัญ** เป็นพ่อเป็นแม่ จึงมีชื่อ **พ่อ-เพลง แม่เพลง** ครั้นต่อมามีหลายอย่างขึ้น จึงเปลี่ยนเป็น **ขอม** คือ **ครูอาจารย์** ฉะนี้ ขุนวอก และขอมฟ้าไทยจึงเป็นต้นครู ขุนหญิงอัน และ เอ่ยเชิญขวัญ จึงเป็นต้นขอมหญิงเพลงและวิชาการเช่น ช่าง ปั้น ทำ ทั้งนี้จึงเป็นต้นผีกันมา

เครื่องบัดพลี
บำบวงบา, ยกครู, ไหว้ครูอาจารย์

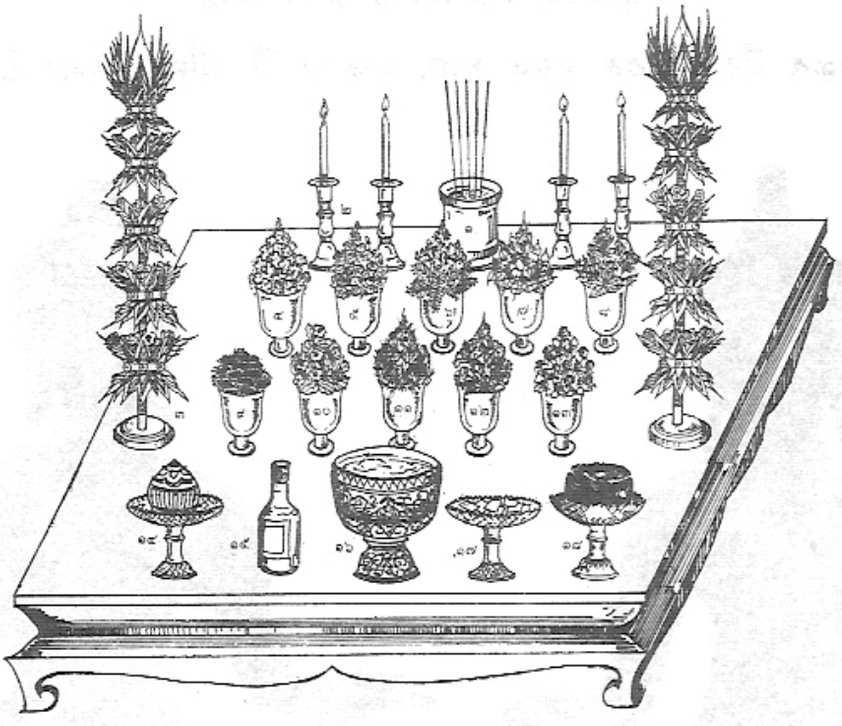

๑. ธูป ๒. เทียน ๓. ใบสีตัน หรือใบสีชั้น-ที่รับวิญญาณครูบา ๔. ข้าวตอก-ขวัญข้าว ๕. ดอกมะลิ-หอมสะอาด ๖. ขี้เหล็ก-เหล็กกล้า ๗. มะตูม-โด่งดัง ๘. ดอกเข็ม-เฉียบแหลม ๙. แห้วหมู-ไม่ตายอมตะ ๑๐. มะเขือ-มีตลอดกาล ๑๑. หญ้าแพรก-งอกงาม ๑๒. ดาวเรือง-รุ่งเรือง ๑๓. บานไม่รู้โรย-ไม่รู้หาย ๑๔. แป้งกระแจะ-เครื่องเจิมคาดคอ (ใช้ปูนแดงบ้าง) ๑๕. น้ำหอม-จรุงกลิ่น ๑๖. ขันน้ำ-น้ำมนต์กระแส ร่มเย็น ๑๗. ทองคำหรือเงินยกครู เครื่องหมาย มีค่าของรางวัล หรือเสียค่าเรียน ใช้ใบทองใบเงินแทนบ้าง ๑๘. เชือก หรือ สายสิน-ผูกโยงกันไว้

เชือกบาสก์ทั้ง ขันรอง ขวัญข้าว ดอกไม้ ธูปเทียน เหล็กกล้า หญ้าแพรก ทั้งใบมะตูม เชียรใบบาดน้ำ (หญ้าคา = พรมน้ำมนต์) ถ้ายกครูเพลง ก็ทำใบสีเป็นรูปอย่างรูปถ่ายนั้น ชายทำอย่างหนึ่ง หญิงทำอย่างหนึ่ง เมื่ออ่านคำเชิญขวัญ(โองการ) จบแล้ว จะยกใบสีนั้นขึ้นครอบศีรษะ จะเห็นเป็นรัดเกล้าขอม

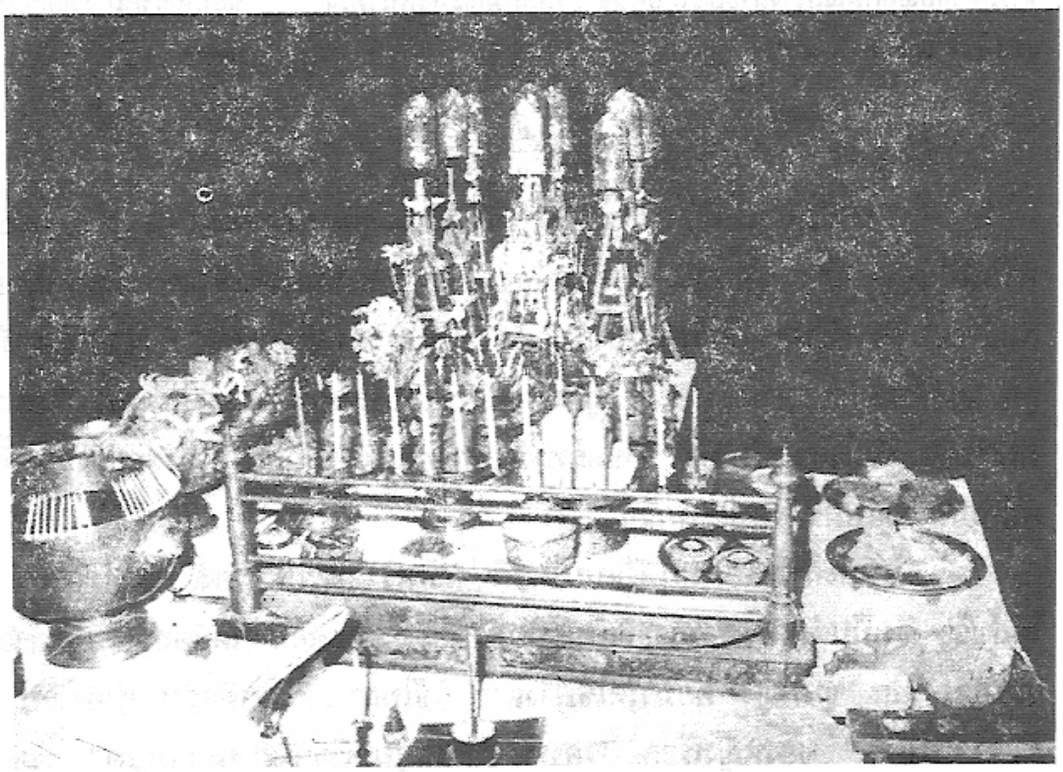

เครื่องบัดพลีนพเคราะห์ หรือพระทรงนี้ จะเห็นมี ธูป เทียน ขันน้ำทิพมนต์ กระยาสังเวยเครื่องบัดพลีนี้จะทำด้วยก้านกล้วย มีชั้นใส่กระยาสังเวยและมีแผ่นรูปเทวเคราะห์ทั้ง ๙ จึงมีชื่อว่า- พิธีมัง-คลาภิเษกนพเคราะห์

ต้นเรื่อง

ขุนสือไทยฟ้า ขุนหญิงไทยงาม ขอมฟ้าไทย

ลายไทย ลายสือไทย ลายสือขอม

ปีอิน ๑๒๓๕ ถึง ๑๒๕๕ ก่อน พ.ศ. ๔๓๐๕ ปี เมื่อ ๖๘๓๕ ปี มาแล้ว

๑. ขุนสือไทยฟ้า (ทองคำสำริด ถ้ำเทือกเขาภู ด้านวังสะดึง) มือขวาถือดินสอ หรือเหล็กจาร มือซ้ายถือกระเบื้องจารมีลายสัญลักษณ์สร้างลายสือไทยคู่นี้จะเห็นลักษณะนั่งหน้าตรงแบบใช้ความคิด

๒. ขุนหญิงไทยงาม มือขวาถือกะสวย มือซ้ายถือหลอดด้าย สัญลักษณ์ทอ, ยกผ้าลายไทยงามมั่นหาญขอม ขอมเหิมขอมหญิงคุ้ม (ออกแบบหล่อ) เดือนเด่นฟ้าให้สร้าง พ.ศ. ๓๒๐-๓๓๓

ขุนสือไทยฟ้า หรือ **สือไทย** และ **ขุนหญิงไทยงาม** ตามฐานะเผ่าชาติตระกูลก็เป็นพระลูกเจ้า กับทั้งได้เป็นขุน และ ขุนหญิง ประจำเมือง หรือ ประจำเผ่าชาติไทย เมื่อค้นคิดเอา “ลาย” เป็นลายผ้า และ เป็นลายอ่าน คือ เป็นลายสือไทย สำเร็จแล้ว ในฐานะต้นขุน และ ต้นขุนหญิง มีอำนาจกระทำ และ สอนให้รู้ ทั้งลูก, ลูกศิษย์กับ เผ่าพ้อง และ ลูกน้องทั่วไปได้ประนมมือรับเอาใส่ในหัว จึงเป็นต้นสร้างระบบแบบประนมกัมเกล้า-ไหว้รับสั่ง รับสั่งใส่เกล้า-หัว ถ้าขัดก็ทำร้ายทำโทษ ถ้าทำถูกก็รับรองยกย่องแต่งตั้งให้เป็นที่ต่าง ๆ จึงเป็นต้นกฎ และต้นกฎหมายแบบระบบประเพณีนั้น ๆ

และก็ขุนสือไทยได้รู้แบบไหว้ผีประเพณี การปกครอง การทำไร่นา เครื่องนุ่งห่ม ได้คิดสร้างลายสือไทยได้สำเร็จ จึงเป็นต้นคิดสร้างลายสือไทยกับทั้งเป็นขุนและขอม ได้คิดสร้างรัดเกล้ายอดหรือเซิดยอด คือ ใบสีกรวยยอดแบบขุน และ ขุนหญิง ต่อมาได้ใช้ฟางสาน ใช้ใบลานถักเย็บติดรังกับรู้เอาโลหะมีทองคำเป็นต้นหล่อทำขึ้น ของชายเรียก **“หมวก”** ของหญิงเรียก “งอบ” ถ้าเป็นขุนก็เรียก “หมวกยอด” “งอบยอด” ถ้าเป็นคน-หมวกก็กดยอด

สือไทย ขอมฟ้าไทย ส.อ. เห็นชัด ื บนก็เห็นชัด หาง ส. ยาวไปขวา จะเห็น ไ และ ท. กับ ย ลายเส้นรูปหัว ม. ได้ตัดมาให้เห็นตัวลายสือ ชื่อ สือไทย และชื่อขอมฟ้าไทย

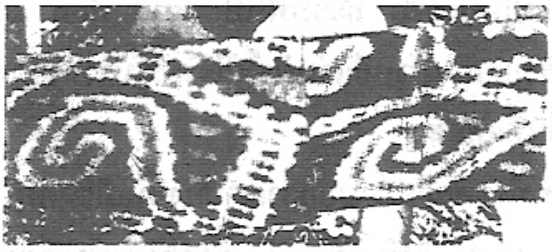

ลายชื่อ สือ อันเป็นลายผ้า ชื่อ ลาย สือไทย ซึ่งไทย ชื่อ ไดยักนำลงไป และทำเป็นลายผ้า ยังทำกันอยู่ในปัจจุบัน ได้ตัดมาต่อกันเพื่อเห็นและอ่านได้

รูปหล่อ มีลาย อ.ส.ว.พ. ซึ่งเดิมเป็นตัวหนังเชิดสอน ซึ่งทำด้วยหนังคงผุไปหมดแล้ว และที่เปลี่ยนจากลายสือไทยเป็นหนังสือที่มีชื่อปรากฏในปัจจุบัน

ลง งอบก็ตัดยอดเพื่อไม่ให้เท่าเทียมขุน พร้อมกันก็ได้สร้างเครื่องแบบขุน และขุนหญิงขึ้นอีก ดูตามรูปปรากฏก็เหมือนคนธรรมดา ต่อมารู้จักหล่อทำทองคำและเงินเป็นรูปแบบลวดลาย รู้จักเอาหินแก้วมาเลาะแล่งขัดเจาะเป็นรูปแบบต่าง ๆ เอาเข้าติดเป็นแบบขอบคอ ขอบแขน ขอบชายเสื้อ ขอบไถ้ ขอบล่างเข็มขัดหรือปั้นเหน่ง กับเป็นขอบหน้าและขอบเชิงชาย จึงเป็นต้นครูบาอาจารย์วิชาการเป็นขุนปกครองกับเป็นครูบาอาจารย์ ลายสือไทย หรือหนังสือไทย เมื่อตายแล้ว ขุนสือไทยก็ขึ้นเป็นต้นผีบาลายสือไทย หรือจ้าวพ่อครูบาสรรพศิลปวิทยานายก จ้าวพ่อคเณศวร สันดุสิต-เทวาธิราช พระเทพบิดรสวรรค์ชั้นดุสิต

ขุนหญิงไทยงาม เมื่อยังเป็นคนอยู่ ได้รู้ทอผ้า-ไหม เรียนรู้ลาย จึงนำเอาเข้าสู่ลายทอ ลายยก ลายถักผ้า กับทั้งลายเย็บ เช่น ลายเย็บผะเชินหน้า ลายใยจูงหลาน ฯลฯ ขึ้นเป็นแม่ขวัญลายไทยงาม ลายทอ แล้วจึงเป็นต้นขอมหญิง คือ เป็นครูบาอาจารย์เครื่องแต่งตัว เครื่องทอและทอผ้า-ไหมกับลวดลายผ้า เพราะเป็นขุนหญิงจึงใช้เครื่องแบบขุนหญิง ทั้งหมดนี้ได้เป็นต้นแบบพิธีการไหว้ต้น ขึ้นครู ครอบวิชาความรู้ เช่น ในกาลเริ่มทอ มักทำพิธีวางดอกไม้จุดธูปเทียนบำบวงบูชาแม่กี่หรือฟืมก่อน อย่างน้อยก็ประนมมือไหว้ระลึกดี ๆ แล้วจึงทอ ในกาลตายไปแล้วก็ขึ้นเป็นต้นผีบาลาย-ลายทอ ลายผ้า หรือเป็นจ้าวแม่มิ่งขวัญศรีศิริสุมงคลเฉลิมขวัญศิลปวิทยาการทุกชนิด หรือจ้าวแม่สุนันทาวดี พระนางสันดุสิตาเทวี พระเทพมารดา สวรรค์ชั้นดุสิต

ขุนสือไทยฟ้า พ่อขุนเสื่องฟ้าไทยตายปีอิน ๑๒๑๕ ขุนสือไทยฟ้าถึงวาระเมืองแมน เขียนเล่าไว้ว่าเมื่อต้นหนุ่ม ชอบ ช้าง ม้า งัว ควาย กวาง เก้ง ลา ล่อ ขี่มัน เที่ยวเมืองไกล เมื่อพ่อตาย แม่ พี่ น้องจึงให้ครองต่อ คงคิดว่าเป็นลูกเมียน้อย เมืองควรตกเป็นของไทยงาม หรือขอมฟ้าไทยผู้เป็นพี่ใหญ่ ถึงกระนั้นก็พยายามให้ดีที่สุด จึงให้ขอมฟ้าไทย เป็นที่ปรึกษา หรือขอมเมือง เอาไทยงามขึ้นเป็นเมียคนเดียว ขุนสือไทยจะคิดอย่างไรไม่ทราบได้ ตกกลางคืน คืนหนึ่งจึงหนีออกไป ทิ้งเมืองแมนไว้ ๕ ปี

ขอมฟ้าไทย เมื่อขุนสือไทยทิ้งเมืองแมนหนีไปนั้น พงพ้องพี่น้องและแม่ ๆ ทั้งหลายได้ยกขึ้นครองขอมฟ้าไทยรับเพียงว่าจะครองไว้คอยรอน้องเท่านั้น เมื่อขุนสือไทยกลับมาเมื่อไรจะคืนให้น้อง และรับว่าจะเป็นขอมที่ปรึกษาต่อไป เมื่อคิดสร้างลายสือไทยแล้ว ได้จารึกเล่าไว้เอง และดีที่สุดก็คือจารึกไว้ตรง ๆ จึงรู้เรื่องและธรรมเนียมประเพณีครั้งนั้นได้

ขอมฟ้าไทย เมื่อเกิดได้ขวบครึ่งแล้ว แม่มีมะลิฟ้า มีสีแจ่มฟ้า เมื่อพ่อขึ้นขุน เอาแม่ขึ้นเมียกลาง เมื่อพ่อหาย สือไทยฟ้าขึ้นขุนแล้วไม่อยู่ ได้ช่วยไทยงามคุมบ้านเมือง แม่ว่าเอาสองน้องเป็นคู่เมีย **น้องเอาผัวอื่น ผัว**

จะฆ่ากิน[๑] **พี่น้องกันไม่ฆ่ากันกิน** แม่ให้มะลิฟ้า สีแจ่มฟ้าเป็นคู่เมีย ปีอิน ๑๒๑๖ อยู่กันอย่างพี่น้อง ๑ เดือน ไม่รู้เมียผัว แม่สอนมะลิฟ้าแล้ว มะลิฟ้าบอกรู้แล้ว สีแจ่มฟ้าใฝ่ใจใคร่รู้บ้าง สอนสีแจ่มฟ้าแล้ว มื้ออื่น แม่พวงมะลิและแม่เลี้ยง บอกว่านั่นคือได้ผัวเมียเป็นที่แท้แล้ว

ไทยงาม เมื่อรู้พี่ ๆ ให้ทำงานเลี้ยง บอกว่าเอาน้องขึ้นเมียดอม ขอมห้าม ต้องรอพี่สือไทยฟ้ากลับ ไทยงาม (เกิดปีอิน ๑๑๕๑ ถึงปีอิน ๑๒๑๖ จึงมีอายุ ๒๖ ยังเป็นเด็กไม่เดียงสาอยู่ จึงสนุกใจ) ว่า แม่เล่า มื้อมีผัวสนุกเพลิดเพลินผัว มิรู้คืนวัน เมื่อพี่สือไทยกลับ มื้อน้องมีผัว น้องรู้เองมือนั้น ขอมว่าจะมีผัวต้องหัดทอผ้างาม ผัวเห็นงามรักมาก มีลูกได้เอาแต่งให้ลูก เมื่อขุนสือไทยกลับมา ไทยงามเอาขึ้นผัวแล้วมาเล่าว่า ญิงเมียน้อง ชายผัวพี่ นี้ดียิ่ง ใจมื่นชื่นหวานมันนัก คนรักใจชูชื่น ชมเชย ช่ำฉ่ำ เช่นผัวเสี้ยเมียสินมิมี ญิงชายไม่รู้เอาเมียผัว ไม่เกิดดีกว่า

ขอมฟ้าไทย จารชื่อลูกไว้ว่า ปีอิน ๑๒๑๙ มะลิฟ้ามีชายชื่อขอนฟ้าไทย ปีอิน ๑๒๒๐ สีแจ่มฟ้ามีสีงามตน ปีอิน ๑๒๒๑ มะลิฟ้ามีชายชื่อ ขานเลืองไทย ปีอิน ๑๒๒๓ สีแจ่มฟ้ามีชายชื่อ ขุมฟ้าไทย ปีอิน ๑๒๒๔ มะลิฟ้ามีญิงชื่อ ไขเลืองฟ้า ปีอิน ๑๒๒๖ สีแจ่มฟ้ามีชายชื่อ เข้มไทยฟ้า ปีอิน ๑๒๒๙ มะลิฟ้ามีชาย ชื่อ เขื่อน-ฟ้าไทย ปีอิน ๑๒๓๐ สีแจ่มฟ้ามีญิงชื่อสีงามตน ปีอิน ๑๒๓๕ สีแจ่มฟ้ามีญิงชื่อ อินตัวทอง

ขุนสือไทย เมื่อสร้างลายสือไทยแล้ว ได้จารเล่าเรื่องไว้ ส่องให้เห็นพฤติการณ์และความเป็นอยู่ในครั้งที่ยังไม่มีการศึกษา กฎหมาย และศีลธรรม ก็มีการเป็นอยู่ได้อย่างคนและรู้คิดรู้ทำเอาเอง จึงลอกมาเป็นสำนวนใหม่เข้าใจกันง่าย

ขุนสือไทย มีขวบได้ ๓๐ ปีอิน ๑๒๒๐ กลับมาเมืองแมน ขอมฟ้าไทยเป็นหัวหน้ายกขึ้นเป็นขุนอย่างเก่า ไทยงามในตำแหน่งเมียเดียว ก็คงอยู่กันอย่างพี่น้อง ซึ่งไม่ได้ความอย่างที่แม่และพี่ ๆ (มะลิฟ้าและสีแจ่มฟ้า) เล่าเรื่องให้ฟัง จึงเข้าไปนั่งใกล้ ๆ แล้วว่า พ่อแม่ให้ครองเมือง เมื่อเที่ยว เผื่อมีศึกมาปล้น ใครผู้ชายต่อสู้ป้องกันพ่อ แม่ บ้าน เมือง ชาย ญิง ขุนสือไทยไม่ว่าอะไร

สือไทย อยู่เมืองแมน ขึ้นเพ็งเดือนหงาย อู่นั่งดิน ดูเดือนเพ็ญ ไทยงามเข้ามานั่งใกล้ว่า พี่ครองเมืองไม่มีเมียและลูกไม่ดี สือไทยว่าบ้านเมืองของน้อง พี่ลูกเมียน้อย ใคร่เข้าป่าสร้างเมืองอื่น ไทยงามว่า น้องเป็นญิงสาวแล้ว พี่เอาทำเมียได้ สือไทยว่า พี่ว่าไม่ดี ไทยงามว่าบ้านเมืองของน้องก็จริง พี่ได้น้องก็ได้ทั้งหมด ให้มีเยี่ยงผัวเสี้ยเมียสิน สือไทยว่าพี่ใจม้าน ย้านไพ (พี่ใจละอาย กลัวไยไพ และเสี้ย แปลว่า ฉลาด อีสานยังใช้ว่าเสียว แปลว่า ฉลาด ดีงาม เรียบร้อย)

ไทยงาม เล่า เมื่อต้นสางขุนสรวงและแม่นางสาง มีลูกชายสี่ หญิงสี่ เมื่อหนุ่มสาวมิมีใครผู้อื่น แม่สางให้จอมฟ้า แก้วสี คู่พี่ใหญ่เอากันยอดเขาเทียมถิ่นฟ้า คือ จอมฟ้า ให้จอมดินทอง กอทอง คู่สองเอากันกลางดิน คือ จอมดิน ให้คู่สาม จอมลมฟ้า ดงทอง เอากันกลางลม คือ จอมลม ให้คู่สี่ จอมไฟฟ้า กับน้ำทอง เอากันกลางฝน คือจอมน้ำ พี่น้องเอากัน มีลูกปลูกหลาน สานเหลน เป็น ลื่อ ต่อ-ต่อกันมาถึงเรา สือไทยว่า ใครว่าไทยงามว่า แม่ให้สอนพี่แล้ว เอาพี่ทำผัว

---

[๑] เรื่องฆ่าเมียกินนี้ ตอนนั้น ยังไม่มีกฎหมายและศีลธรรม-มีได้ ทั้งคนทุกเผ่าในแหลมทองสมัยนั้นยังคงมีกินคนกัน และไทยะ หรือ ไทยลวะที่ไปอยู่ในเมืองจีน พวกที่มีชื่อว่า "ไตหย่า" และที่ลงไปทางใต้ ซึ่งมีเสียง ด. ชื่อดยัก หรือ ไดยัก ยังมีประวัติถึงปัจจุบันว่า "กินคน" ด้วยเหตุนี้เอง พี่น้องจึงนิยมได้กันอย่างพวงมะลิว่า "พี่น้องไม่ฆ่ากันกิน" ซึ่งไม่น่าตำหนิติเตียนเลย อย่างคลี-โอพัตราก็ว่าได้กับพี่ชายมาก่อน แม้ฝรั่งก็ปรากฏพ่อเอาลูกสาว แม่เอาลูกชาย พี่เอาน้อง-น้องเอาพี่ก็มีมาก แม้ชมพูทวีป จีน ไทย ก็มีเรื่องมากฯ

ตัวเพลง นัก-นางฟ้อนรำ สำริด เพชรบุรี

นายเพลง ฟ้อนรำ ซึ่งแต่งเครื่องแบบและรัดเกล้ายอดอย่างนี้ แสดงฐานะตำแหน่งเป็นขุน ชายสมัยสุ-วัณณภูมิ ฟ้อนรำตามกันจึงเป็นแบบที่ขุนหญิงไทยงามได้กระทำแบบรำถวายมือ หรือ รำบวงสรวง ในกาลที่ได้เป็นขุนหญิง ได้กระทำสืบแบบไว้ แต่ชุดนี้ อาจทีหลังมานาน

นางเพลง ฟ้อนรำทั้ง ๒ นี้ แต่งเครื่องแบบ และรัดเกล้าอย่างนี้ บอกสมัยอู่ทอง แต่ได้ที่เพชรบุรี อันยืนยันเพลง และฟ้อนรำมีประจำท้องถิ่นกระทั่งเป็นประเพณี ได้มาก็นำออกแสดงเป็นหลักฐานฟ้อนรำเพลงนี้ เป็นของไทย

ไทยงามว่า เมื่อต้นขุนอินเขาเขียว แม่กวักทองมา มีลูกชาย ๑๓ ลูกหญิง ๗ อาขุนสาวเอาขานขุนชาย อันขุนสาวเอาวอกขุนชาย มะโรงขุนชายเอาอางขุนสาว อุ่นขุนสาวเอากุนขุนชาย เอือยขุนสาวเอาหมอเส็งขุนชาย อู่ขุนสาวเอายี่ฉลูขุนชาย และอี่ขุนสาวเอาระกาขุนชาย พี่น้องหญิงชายได้กันเอง เรานี้ก็ชายหนุ่ม หญิงสาว คือกัน ข้อยนมใหญ่เต็มอกทั้งสองข้าง ขึ้นสาวแล้ว

ไทยงามว่า แม่ใหญ่ แม่เล็ก (แม่กลาง) ยังว่า พี่ไปอื่นแล้ว พ่อแม่ ผีสาง บ้าน เมือง ผู้คน ไม่มีชายคุ้มกัน ให้เอาตัวปกป้องบ้านเมือง เอาพี่เป็นผัวไว้ให้อยู่นาน

สือไทย เมื่อเข้า ๔ เดือน ไทยงามเข้ามา (ถึงหอนอน) ว่า แม่ให้มาเป็นเมียพี่มื้อนี้ พี่เอาน้องเป็นเมียแล้ว ให้อยู่ป้องกันบ้านเมือง แม่ พ่อ คน ชาย หญิง หากิน เป็นอยู่ในบ้านเมืองตัว สือไทยว่า เรื่องเมียผัวน้องทำเป็นหรือ ไทยงามว่า เป็นมาแต่ครั้งแม่นางสาง มีลูกชายหญิงแปดคน สอนลูกทำเป็นมาแต่พู้น

สือไทยว่า น้องเห็นเมื่อไร ไทยงามว่า เมื่อเข้าปียับห้า (ยี่สิบห้า) เมื่อมีนมแล้ว[๑] หลับฝันเห็นขุนสรวงหนุ่มตัวทอง ว่า เจ้าเป็นสาว กูจะสอนรักให้แล้วกอดจมดม ขึ้นทับไม่หนัก มื้อแรกตื่นขึ้น เปียกชุ่มน้ำ เมื่อถาม แม่ว่า พ่อขุนสรวงสอนรักให้รู้ เมื่อแม่สาวฝันชายสอนรัก ยายพามาให้พ่อทำรักเทื้อช้านาน แม่สางเอาดอกบัวขาวมาส่งให้ มี

---

[๑] ตอน หรือ แผ่นเหล่านี้ คราวแรกเมื่ออ่าน พยายามจะอ่านให้เป็นอย่างอื่น แต่บางเส้นบางลายชัดเจน ไม่รู้จะเลี่ยงอย่างไรได้ และนึกว่าจะเอาออก เพราะอาจเป็นเรื่องหยาบคาย ครั้นคิดเห็นว่าเป็นเรื่องต้นเกิด ต้นชื่อที่ปรากฏมา ทั้งเราก็ไม่เคยรู้กันด้วยว่า มีระยะกาลถึง ๖,๖๐๐ ปีกว่ามาแล้ว ซึ่งยืนยันว่า เรารู้กันมาเอง ไม่จำเป็นต้องอาศัยศิวอุมาลิงคอย่างปราชญ์ปัจจุบันแต่ง ซึ่งยกต้นพืชไปให้แขก ฯ

น้องให้ชื่อ ไทยงาม และไทยงามถามว่า พี่ไม่เคยเห็นเลยหรือ สือไทยว่า[๑] เมื่อขึ้นขวบยี่สิบห้า นอนหลับเจอสาวสีดอกเช่นบวบ หอมชื่นใจ ให้ดม ให้จับนม ให้ดม จูบหอมดี สอนให้นอนบนว่า แม่สอนให้รู้เมีย มีลูก ตื่นไม่พบอันใด รู้รัก มีสนุกชุ่มชื่น มื้อหลังมาให้อีกแล้ว ให้เห็นเป็นคนแก่หมดดีแล้ว

ไทยงามถาม พี่ยังรู้รอด หรือลืมแล้ว สือไทยว่า ยังจำได้ไม่หมดใจเหมือนมื้อนี้ ไทยงามว่าหารู้รอดใหม่ได้ ญิงชายไม่หาย เมื่อน้อยพี่อุ้ม จับ ลูบ คลำ น้อง พี่ยังว่าเนื้อน้องนุ่มนิ่มดี มื้อสาวนิ่มดีกว่า จับดูรู้นิ่ม มื้อนี้ให้พี่ลองจับดูได้ ให้หลัง ดึงมือจับท้อง ถามว่านิ่มมือดีไหม ให้คลำนม คลำเหนา ขา ไทยงามว่า[๒] มือพี่แม้นไฟถูกแห่งไหน ร้อนทั่วตัว สือไทยว่า ตัวน้องแม้นไฟฟูฟ้า ร้อนมือตัวทั่วทุกหน

ไทยงามว่า เมื่อน้องเย้มพี่ดูดี แม้พี่ถูกเสิงใจ เมื่อคลำซ่านตัว เมื่อลูบเสียวใจ แม้กอดสออนใจ แม่สางมาสอนให้พี่นอนทับ พ่อสรวงสอนน้องให้นอนหงาย-หงายมืนดียังงี้พาขึ้นทับเนื้อตัวนอน สือไทยทับไทยงาม ขึ้นผัวเมียแต่เพ็งเดือน ๖ สือไทยว่า ผัวเมียดีหรือไทยงามว่าดีสุดใจ เกือบขาดใจตาย พี่อยู่ มีเมีย เป็นผัวน้อง ปกป้องบ้านเมือง ญิงชาย ผีสาง ให้ทำมาหากินเสิงสราญ และพี่ทำน้องให้มีลูกสักสิบคน

ไทยงามว่า เมื่อขึ้นผัวเมียกันแล้ว ต้องให้ผีดิน น้ำ ลม ไฟ[๓] รู้ ผีดินรู้เห็นที่นี้ ผีน้ำนี่รู้แล้ว ไฟร้อนลมพัดเหื่อ นำเอาไปทั้งเปื้อนนี้ อาบชะให้เห็นอีก บ่ายมื้อนั้น ไทยงามหาเป็ด ไง่ งัว ควาย พันตัว (อาจมี หมู เก้ง กวาง สมัน ละมั่ง ม้า ลา ล่อ และนกต่าง ๆ) บำบวงขุนผีฟ้าว่า ข้า-ผัวเมียเอากันตามพ่อสรวงแม่สางสอน ชุมหมู่พี่น้อง แม่สอง ขอเอาเข้าเลี้ยงกัน

สือไทย เมื่อเข้าห้าวัน ไทยงามว่า พี่-ผัวเมีย ไม่เข้าหาผีต้นขุนไทยลวะ อันผีชังหมู่เราหาย เมื่อผัวเมียผู้พ่อแม่เมืองไหว้เป็นเซ่นถูก เราเสิง (เสริง) สราญ ทำนาหากิน มมาปลาเข้า ข้าวงาม บ้านเมืองเที่ยงเสิงสรวง

สือไทย ดอมไทยงาม แม่สอง ลุง ป้า อา น้า สู่เรือนชวด ลือขวัญไทยสร้าง ไหว้กราบผีพ่อแล้ว หาพ่อปู่ทวดสรวง ย่าทวดนางสาง ไหว้ถึงหัว กราบแล้วว่า ข้า-ปู่จ้าว ปกป้องผู้คน เมือง บ้าน เที่ยงตรง ไม่เบียดไม่เบียน ไม่กินคน ไม่ฆ่าหมู่เรา

สือไทย เริงสนุกกับไทยงาม แม้ในมื้อทอผ้าก็เข้านั่งดูไทยงามทอยกลายผ้า ดูเส้นลายอ่าน เมืองบ้านพ่อแม่ ได้เห็นเส้นยาวบ้างสั้นบ้าง อ่านนึกแต่ในใจ เมื่อถามไทยงามว่า อสัง (ต้นชื่อ อสัม อะไร อิสังบ้าง อสงบ้าง

---

[๑] สมัยนั้น คำมคธยังไม่เข้ามา ซึ่งยืนยันเชื่อถือกันอย่างไทย คือ ขุนสรวง และนางสาง ซึ่งเป็นผู้ให้ความรู้และเป็นทุกอย่าง ในสมัยเดี๋ยวนี้ เปลี่ยนชื่อว่า เพทพยาธร สันสกฤต เพศชาย-วิทยาธร เพศหญิง-วิทยาธรี แปลว่า ผู้ทรงวิทยา ล่องหน หายตัว ลอบเข้าสอนรักให้ชายหญิงแรกเริ่มหนุ่มสาวให้รู้รส เมื่อพบเรื่องนี้ก็แจ่มแจ้ง ไทยรู้เรื่องของไทยมานานแล้ว ฯ

[๒] พี่น้องหญิงชายหรือหนุ่มสาว ที่เกิดเป็นอยู่ด้วยกันมาอย่างบริสุทธิ์ใจ ซึ่งไม่มีใครเข้าปะปนก็ไม่มีอะไรกัน ประมาณ พ.ศ. ๒๔๘๑-๒๔๘๖ เคยไป ณ บริเวณหลังเขาแก่นจันทน์ เขาแง้ม ฯลฯ จังหวัดราชบุรี ในหน้าร้อน สาว ๆ นั่งทอผ้าใต้ถุนบ้านไม่ใส่เสื้อ ไม่ห่มผ้าส่วนมาก เพราะร้อน และไม่มีใครไปมาหาสู่ ถ้ากลางคืน เห็นเขาใส่เสื้อตลอด เนื่องจากมีหนุ่ม ๆ ไปแอ่ว คงไม่อวดใครหรืออายใคร แม้ผู้ที่พาเดินไปก็เป็นญาติพี่น้องกัน ซึ่งไม่เห็นมีอะไร สือไทย กับ ไทยงามก็คงเช่นเดียวกัน เมื่อยังไม่รู้เรื่องเพศก็คงอยู่กันอย่างบริสุทธิ์ใจ ครั้งก่อน เคยจับ เคยถูกต้อง เคยเห็น ก็ไม่มีอะไร สมัยรู้เรื่องแล้ว จึงถึงลองจับกัน เมื่อรู้ถึงการณ์แล้ว จึงเกิดความรู้สึกเรื่องเพศอย่างนั้น ถึงกับคุยกัน ซึ่งไม่เคยรู้มาก่อน

[๓] อาจมีมาก่อน การนับถือผี ดิน น้ำ ลมไฟ มหาภูต=เป็นใหญ่ ซึ่งตกทอดมาถึง แม้ในกาลปัจจุบันก็ยังมีการพร้อมดิน น้ำ ลม ไฟ เพียงเปลี่ยนกาลเวลา บางคู่อาจเสร็จแล้วอย่างนี้ เฉพาะที่ประกาศกันในกลุ่มประชาชน เช่น ในเวลาหลั่งน้ำสังข์ คือตัวสังข์เป็นส่วนดิน น้ำที่หลั่งเป็นส่วนน้ำ น้ำก็ใช้น้ำมนต์ ซึ่งมีน้ำตาเทียนอันมาจากไฟ หรือจุดไฟจุดเทียนสว่าง ส่วนลมมีทั่วไป อย่างประเพณีจูบกัน ก็คือสูดลมเข้าอย่างนี้ ทำในเวลาแต่งงาน คือ ก่อน บางคู่มีก่อนแล้วแต่งงานทีหลัง หรือให้ ดิน น้ำ ลม ไฟ รู้ในที่เปิดเผยทีหลัง อย่างนี้มีมาก และประเพณีให้ผีรู้ ปัจจุบันประเพณีแต่งงานไทย ก็ยังมีพิธีไหว้ผีกันอยู่

คนอื่นจึงเรียกว่า ไทยอิสัง ที่ออกเป็นเสียง ฉ ก็เป็นไทยเฉียง) ไทยงามเล่า ยังมิมีชื่อ ต้นขุนกุนคิดขีดขึ้นลายหม้อ ลายโอ่ง อ่าง เรียกว่าลายกุน และว่าพี่ขอมเอามาสอนทอลาย ยกลาย และตั้งชื่อไว้มาก

สือไทย ร่วมนั่งกับไทยงาม ทอผ้า ยกลายผ้า ดูลายคิดและอ่านในใจและอ่านไปจะทำลายอ่าน ไทยงามอยากมีลูกมาก ๆ อยู่กันมา ๑๕ ปี มี ๕ คน ตายสาม ที่อยู่ ๖ คน ลืมวัน เดือน ปีเกิด จึงอยากมีลายเขียนจดไว้ คงจะอยู่ได้นาน และอาจใช้จดเรื่องอื่น ๆ ได้ ขยันหมั่นคิดดูก็ยังไม่ได้ กระทั่งวันเพ็ญกลางเดือน ๕ มีพิธีประเพณีเสร็นสรวงที่วัดเรือนสาง สือไทยเริงสำราญด้วยไทยงามในถิ่นหน้าเรือนสาง ไทยงามฟ้อนรำท่าญิงชาย มีคู่-พี่ชาย คู่น้องญิง พี่ญิงคู่น้องชาย ฟ้อนมื้อแรงเย็นขึ้นเพ็ญเดือน ๕ พันห้าร้อยคู่ ให้สือไทยนั่งต้นดูว่ากล่าวคำเชิญฟ้อนรำบวงสรวง เมื่อมื้อฟ้อน ร้องว่า

เชิญเอย แม่เอ่ยเชิญขวัญ นั่งถนม บังคม ก้มไหว้ ไกวแขน แล่นเคล้า ก้าวเดิน เชิดชัด ผัดหน้า อ่าอาย กรายเดิน เชิญชม อาบน้ำ แต่งตัว ยั่วเย้า เข้ารบ นำเกี้ยว แนบนวล หวนนอน ฟ้อนรัก พักผ่อน

สือไทย นั่งดูญิงชายฟ้อนบวงสรวง เชิญชวดปู่นั้น ปู่ชวดสรวง ย่าชวดสาง ออกมานั่งบ่าไทยงาม ปู่ขวา ย่าซ้าย สางปู่สรวงให้ไทยงามเดินเข้า เอิ้นว่า ลูกหลานเหลนหลาย ชวดชายหญิงพู้นต้นมาเย้มหมู่เจ้า เสิงแซบสราญมมา ปลาล้น ฝนพาว ข้าวเฟื้อ เนื้อชุม อันเอ่ยมาหมู่เจ้าเสิงสราญกัน (เถิด)

สือไทย มื้อค่ำคืนให้สุมไฟ ตั้งคบไฟโอยสรวง ให้หาของ ข้าว ปลา เป็ด ไก่ หมู งัว ควาย บวงผีแล้วขอผีเลี้ยงกัน ขุนสรวงขึ้นหัวไทยงามให้เห็นเงาขาวในแสงเดือน (สือไทยไม่ค่อยเชื่อถือนัก จับไทยงามปล้ำจะเอาขุนสรวงออกเสียงโดยปากไทยงามว่า) ว่า

เจ้าขุนสือไทย กูชื่อ ขุนสรวง ผู้สางต้นผีไทยลว้า เมียชื่อนางสางแม่ผี เรือนสางของกู ลือขวัญไทยสร้างต้น ซ่อมกันมา เมื่อนี้ ผุพัง รอยขีดเว้าต้นลบลื้มหาย มึงสร้างขึ้นลายเล่ารู้ใหม่

สือไทยใคร่ลอง ว่า ให้พี่เอาสักเทื้อ สรวงว่า กูยังอยู่ มึงไม่เชื่อเย้มไว้ สรวงให้ไทยงามยืนนิ่งตรงเงาชายขาวมีให้ดู เห็นมีของชาย ไทยงามนุ่งห่มผ้า เงาขาวเห็นชายตัวเปล่า แล้วเป็นสองเงาขาว ญิงมาคู่ มีหัวยอดแหลม เสียงชายว่า กูขุนสรวง ญิงว่า ข้าแม่นางสาง เป็นผีคุ้ม

สือไทยถาม ต้นอยู่ในไหน สรวงว่ากูอยู่ฟ้าพู้น ยังเป็นสางฟ้า **ในเมื่อล้านล้นหลายพันปี** ยังอยู่ที่นี้เฝ้านานดูหมู่มึง ล่วงลุถึงผู้หลอนเมื่อนี้ ยังน้ำเลือดขาวของสองกูสรวงสางเข้าเสิงในอู่ญิงเลี้ยงเลิ้ง มึงชายมีส่วนสรวงชาย “ยี่สิบ” ส่วนสางญิง “สิบสอง” ไทยงามญิงมีส่วนสางยี่สิบ ส่วนสรวงสิบสอง*

เฉพาะเรื่องน้ำและหอยสังข์ ได้เจอพระพุทธรูปมีหอยสังข์ในพระหัตถ์ สร้าง พ.ศ. ๘๘๘ มีหอยยอดหรือหอยสังข์ในพระหัตถ์อันเป็นปางหลั่งอมตธรรม'อมต แปลว่า ไม่ตาย ซึ่งกลายมาเป็นอมตสังข์ หรืออมตรัก ซึ่งไทยได้นับถือกันมานาน กระทั่งเป็นประเพณีซึ่งยังคงอยู่ในหมู่ไทย

สังเกตดูตามนี้ ขุนสือไทยไม่ค่อยรู้อะไรมากนัก ไทยงามต้องบอกให้ทำทุกอย่าง หรืออาจทั้งรักทั้งนับถือ ทั้งเกรงกลัว เมื่อบอกให้ก็กระทำทุกอย่าง และขุนสือไทยจารเรื่องไว้อย่างตรง ๆ เป็นคำซื่อ ๆ สั้น ๆ ไม่มีสำนวนใด ๆ ทั้งเรื่องในที่ลับ กับคุ้นเคยพฤติกรรมต่าง ๆ อันแสดงว่าจดจารแต่เรื่องจริงเท่านั้น

* ดูจะเป็นอาการ ๓๒ คือจำนวนเท่ากัน เฉพาะเรื่องการเกิดนี้ พระพุทธภาษิตตรัสว่า กลล เชื้อเลื้อ เชื้อชีพเล็กหรือตัวจุลินทรีย อัมพุทะ ไข่ ประสมเกิด ซึ่งไม่กำหนดส่วน สรีรศาสตร์ และสูติศาสตร์ ก็เล่า ตัวเชื้อและไข่ ตัวเชื้อของชายมีหัวและเส้นถ่ายพันธุ์ (Chromosomes) ไข่ของหญิงมี “ใจ” (Nucleus) และเส้นถ่ายพันธุ์ เมื่อประสมกันแล้ว ต่างจะแยกออกฝ่ายละ ๒๔ ทั้ง ๒ ฝ่ายเป็น ๔๘ ถ้าเส้นถ่ายพันธุ์ของชายมีกำลังมาก เป็นชาย ของหญิงมีกำลังมาก เป็นหญิง ส่วนที่ผีบอกมี ๓๒ แบ่งออกเป็นฝ่ายแรง ๒๐ ฝ่ายอ่อน ๑๒ อาจเป็นกำลังแรงหรือกำลังวิญญาณ ส่วนวิทยาศาสตร์นับเมื่อเป็นรูปแยกเป็นท่อนแล้ว ก็อาจเป็นได้

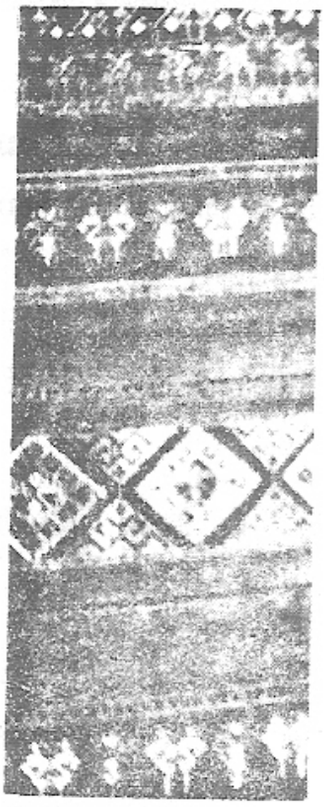

ลาย *ผ้ายกที่คูบัว ราชบุรี ลาย ขุ ที่ทำหันหลังหากัน เรียกว่าลายนกคู่หาง ถ้าไม่มี เรียกลายนกคู่ ลายขุนี้ถ้าอ่าน เป็นตัวขอมจะเป็น อุ ลายนี้ที่ไทยงามทำลายผ้าซึ่งทำสืบ ๆ กันมา พวกลาวเดิมหรือไทยเดิมทำเป็นมาแล้วแต่โบราณ* ผ้าลายยกนี้ นางแถบ แหวนเครือ ถวาย

ลายล่าง ต่อลาย อ. ด. หรือ ด. อ. เข้ารูปสี่เหลี่ยมเรียกลายสะเพรา และสายสี่เหลี่ยมนี้ทำเล็ก ต่อหางขึ้นบนหรือลงล่าง เรียกลายข้าวตอกหาง

ลายผ้ายกของพวกลัวะ เชียงใหม่ ถ่ายทอดจากหนังสือ THE HILL TRIBES OF SIAM ของบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ และลายนี้ที่ไทยงามคิดลายไว้เมื่อ ๖๖๒๐ ปีนั้น ได้คงอยู่มาถึงบัดนี้ ลายทุกช่องนั้น อ่านได้ว่า เมือง เห็น 'เ' และ 'ม' เขียนครึ่งตัว 'อ' เห็นชัด และเส้นหลังคือ ง. ลายขีดบนคือไม้เสียบหนู ๒ อันคือ ี นี่คือลายผ้ายก เมื่ออ่านว่า 'เมือง' จึงเป็นลายสือไทย ที่ขุนสือไทยอ่านจากลายผ้า ได้เอาตั้งชื่อ พยัญชนะว่า "ตัวเมือง" และสระกับตัวสะกดว่า "ตัวบ้าน" คือตัวประกอบ และ ผืนผ้านี้ที่แม่หญิงลวัลผู้นั้นนุ่งอยู่

สาวไดยัก หรือ ดยักซาราวัค
(A DAYAK BEAUTY SARAWAK)

ลายชื่อสือ จากโปสการ์ดมีขายในมาเลเซียทั่วไป ซึ่งฝรั่งจ้างให้ถอดเสื้อที่รู้ก็เพราะมีเงาชั้นในปรากฏ บังเอิญแต่งตัวตามประเพณีนุ่งถุง เรียกว่า สะโรง หรือ สะรอง (in Sarong) ซึ่งเป็นชื่อเดียวกับโสร่ง สะรอง ฉลององค์ไทย

ที่ลายผ้าจะเห็น "สือ" ชัดเจน ที่นุ่งเอามือซ้ายทับ อ จึงเอารูปที่ได้ให้ถ่ายเฉพาะตัวเอามาตัดเรียงกันก็เห็นชัดว่า ลาย "สือ" เป็นเครื่องยืนยันอีกชั้นหนึ่งว่า ไทยะลวะ ได้นำชื่อโสร่ง ฉลองและลายสือไทยลงไป แต่ชาวทะเลใต้ไม่ออกเสียง ท. ออกเสียงเป็น ด. จึงชื่อไดยัก หรือ ไทยะ หน้าตารอยยิ้ม เครื่องประดับผม ช่วงตัวตลอดถึงส่วนสัดที่ไทยถือเป็นตำราว่า ดอกบัวตูมหรือถุงทองนั้นตรงกันหมด คือไทย ๆ นี่เอง

สือไทย ฟังขุนสรวงแล้วถามว่า ให้ทำอันใด ขุนสรวงเล่า ไม่ต้องทำหลายที่ดังก่อน ทำอันหนึ่งให้กูนั่งที่ต้น แล้วผู้อื่นให้ตั้งเรียงกันไป หมู่กูไม่มีผ้า มึงเอาตนมิมีผ้าตั้งต้น มึงเอาลายผ้าไทยงามทอตามแม่สางขึ้นสิงใจสอนให้ทอ ทำลาย เขียน อ่าน จำ ได้ มึงเอาเขียนแทนขีด (ซึ่ง) ไม่มีคนรู้ถึงมื้อนี้ แม้มึงให้ชื่อลายผ้าตามชื่อไทยงามว่าชื่อ **ลายไทยงาม** เอาลายดูรู้เรื่อง ชื่อลายผ้าตามชื่อเจ้าว่า **"ลายสือไทย"** สอนลูกหลานต่อไป ชื่อลายอันนี้จะยั่งยืนเท่ามีคนอยู่หล้าฟ้านี้

ขุนสือไทย เมืองแมน ปีอิน ๑๒๓๐ ผัวนางไทยงาม นางทอผ้า มะลากเส้นเป็น **"ตัวเมือง"** ไทย อ่านได้ความ คิดความทาง ก. ข. เอา **ตัวบ้าน** เป็นตัวตาม และ หน้า หลัง เหนือ ใต้ เข้ารวมอ่านออกชื่อ **ลายสือไทย** ได้เชิญขอมฟ้าไทยมาช่วยกันคิดและสร้างลายอ่านเอาลายเส้นปรากฏ ใช้เวลาทำอยู่ ๕ ปี ตั้งแต่ปีอิน ๑๒๓๐ ถึง ๑๒๓๕ เมื่อสร้างเรือนสางและปั้นทำรูปต้นต่าง ๆ เสร็จแล้วจึงคิดทำกเบื้องจารึกเรื่อง เมื่อจารึกเรื่อง เข้าอ่านลายขีดไม่รู้เรื่อง จึงเชิญขุนสรวงมาทรงไทยงามแล้วถาม ขุนสรวงเกรงว่าจะเขียนจำนวนไม่ทัน จึงสอนลายเลขไทยย่อ บอกวิธีอ่าน เขียน ให้งามตนเรียนจำไว้ ปีอิน ๑๒๔๕ ได้จารึกเรื่องลงกเบื้องจาร เมื่อปีอิน ๑๒๕๐ ขอมฟ้าไทยได้คิดและสร้างลายสือขอมอีกชุดหนึ่ง ลายสือไทยคิดสร้างทางสายกอ ขอ ฯ ลายสือขอมคิดสร้างทางสาย กะ ขะ ฯลฯ ทั้งได้ลงกเบื้องจารไว้ กเบื้องจารชุดนี้เหลือมาถึง ๑๖๐ กว่าแผ่น อาจเสียหายไปบ้าง จึงนำลงเพียงตัวอย่าง จากนั้นจะกล่าวเพียงสัญลักษณ์ชื่อเท่านั้น ถ้าต้องการดูละเอียด และไปปรากฏถึงต่างประเทศ ก็หาดูได้จากหนังสือจารึกลายไทย ลายสือไทย ฯลฯ (ครั้งนี้-ได้ใส่มาทั้งหมด ได้ใช้หมึกลงทับเส้นให้เห็นได้ชัดด้วย)

รูปลายเสียงอ่าน ที่ขุนสือไทยและขอมฟ้าไทยคิดขึ้นได้ เขียนไว้เมื่อ ๖๘๓๕ ปีมาแล้ว หรือเมื่อปีอิน ๑๒๓๐-๑๒๓๕ ได้ที่คูบัว ที่พวกสับประทุนประกาศว่าของปลอมทำด้วยซีเมนต์ปอร์ตแลนด์ นำมาทำแบบเพียงที่เห็นชัด ๆ ทั้งหมด ทั้งมีทุนทำได้แล้ว

ลายสือในโลกเท่าที่พบเห็น

ฝรั่งทำไว้เป็นแบบ รู้กันมี ๔ แบบระบบ เป็น ๕ ทั้ง ๐

ลายสือไทย ตัวสือไทย ๑ ลายสืออ่าน ๒ ลายสือแจง ๓ ตัวหนังสือ ๔ ตัวหมายรู้ (ตัวโน้ตเพลง)

ลายสือไทย หรือ หนังสือไทย และ **ขอม** เป็นตัวคิดที่ยังเป็นลายอยู่นั้น ซึ่งมีชื่อว่า "ตัวเมือง" คือ พยัญชนะ เป็นอย่างหนึ่ง "ตัวบ้าน" คือ สระ เป็นอย่างหนึ่ง ซึ่งฝรั่งยังไม่ได้พบ จึงยังไม่ได้ยกเข้าสู่วิทยาการของเขา จึงไม่มีชื่อเป็นอย่างหนึ่ง และมีชื่ออยู่ในคนไทยนี้ จึงใช้ชื่อเป็นลายสือไทย มีระยะกาลเกิดมา ๖๘๓๕ (พ.ศ. ๒๕๓๐) ปีแล้ว อาจเป็นแบบต้นสุดก็ได้ แต่เมื่อเป็นตัว **"พยัญชนะ"** มี **"สระ"** และ **"ไม้"** บังคับให้อ่านไปตามคำไทย จึงอยู่ในแบบลายสืออ่าน ได้นำมากล่าวก่อน เพราะยังไม่รู้กันจึงอยู่ในระดับ ๐ ตัวลายสือไทย กับมีเลขไทยอีกด้วย ที่ยิ่งกว่านี้ก็คือ ตัวสือไทย และเลขไทย คือ ด.อ. หรือ ๑.๖. หรือ ๑.๒. และมีตัวสือไทยว่า **"ต้นคนอินฟ้า"** กับ **"แม่ญ่านางไทย"** ปรากฏที่ปราสาทมายา หรือมายัน ณ เมกซิโก กัวติมาลา และแหลมยูทาแคน อีกทั้งตัวสือจารึกว่า **"อินคา"** กับแบบปฏิทินสุริยคติ (วันที่) และจันทรคติ (ขึ้นแรม) ณ ยูทาแคน เปรู อเมริกาใต้

๑. **ลายสืออ่าน ลายรู้อ่าน** hieroglyphs และว่า hieroglyphics คือ ตัวหนังสือที่เขียนขยุกขยิก ยังเห็นเป็นรูปต่าง ๆ เช่น ตัวหนังสืออียิปต์โบราณ ซึ่งยังใช้เป็นรูป เช่น รูปสามเหลี่ยมอ่านเป็น **ค** รูปสิงโตหมอบซ้ายอ่านเป็น **ล** และรูปเสาโคมห้อยซ้ายอ่านเป็น **โอ** แม้กลุ่มหนังสือยุโรปตั้งแต่สมัย คนานไนท์ CANAANITE ที่ชื่อว่า อัลฟาเบท Alphabet ก็เช่นเดียวกัน เช่น A มาจากรูป อัลฟ่า R มาจากรูป หัวคน ๒ คนหันหน้าเข้าหากัน หรือรูปม้าน้ำ ชื่อว่า ราโด เป็นต้น อย่างนี้ลายสืออ่านเขียนระบบฮายโรกลีฟฟิคซ์ ไม่ได้แปลงมาเป็นระบบแบบ อัล-ฟาเบท Hieroglyphic Writing never became alpabetic[๑] ส่วนตัวหนังสือซูเมอเรี่ยน ไม่ได้เห็นคำอธิบาย จึงทราบเพียงว่า เป็นลิ่ม เป็นรูปต่าง ๆ เช่น ม้าไม่รู้จะใช้เป็นพยัญชนะ และ สระหรือเปล่า ส่วนตัวลายสือไทยนั้น เช่น **ก** ทำมาจากเสียง **กอ** ในชื่อว่ากอไผ่ **อู** ก็เอามาจากเสียงกล่าวคำชื่อ **อู** คือ **ไก่อู** เป็นต้น รวมความว่า ลายสืออ่านหรือหนังสืออ่านนั้น เดิมต่างเอามาจากคำชื่อในคำของตน ๆ ได้เอาขึ้นเป็นตัวพยัญชนะ และสระประสมอ่านเป็นเสียงคำกล่าว ชื่อว่า ลายสืออ่าน หรือหนังสืออ่าน ลายสืออ่านนี้ ยกเว้นไทยอื่น ๆ ไม่ปรากฏว่ามีตัวเลข และลายรู้อ่านที่เขียนเป็นรูปให้รู้อ่าน เช่น สลักเป็นรูปมือ ปั้นเม็ดเชื้อ เป็นรูปเกิด ที่เรียกว่าผีปั้น

๒. **ลายสือแจง** ideograph และ ideographic คือ ตัวหนังสือซึ่งใช้ลายเส้นเป็นรูปภาพแจ้งความหมาย ชื่อคำอังกฤษ ทั้งนี้ไม่ใช่ชื่อเดิม จึงเป็นคำชื่อตั้งใช้ใหม่ ลายสือแจงนี้ เช่น ตัวหนังสือกลุ่มจีน ซึ่งคำจีนกลางว่า **หยี่** แต้จิ๋วว่า **จื้อ** เช่นคน-เขียนรูปขา ๒ ข้าง อย่างนี้ 人 อ่านว่า **นั้ง** แปลว่า คน ผู้หญิงก็เขียนรูปคน ๒ คน กอดกันอย่างนี้ 女 อ่านว่า **หนึง** แปลว่าผู้หญิง ถ้าตัวเดียวอย่างนี้ 子 อ่านว่า **จื้อ** แปลว่า เด็ก ถ้าเขียนรวมกันอย่างนี้ 好 อ่านว่า **ฮ้อ** แปลว่าดี ฉะนี้ความดีตามคำหนังสือจีนให้ความหมายไว้ว่า มีเมียและลูกเป็นความดี และก็หนังสือจีนนี้เป็นคำอ่านอย่างนั้น ไม่มีตัวพยัญชนะและสระ บังคับเหมือนลายสืออ่าน ซึ่งเป็นลายเส้นแจงในตัวเอง ลายแจงนี้หมายไปถึงรูปแสดง ซึ่งชาวอินเดียแดงเขียนแจ้งความต่าง ๆ ได้ กับที่สลักไว้ ณ หินต่าง ๆ ที่ถือกันว่า หินเล่าเรื่อง Stones that speak จึงใช้ชื่อคำเดิมว่า ลายสือแจงและมีลายตัวเลขด้วย

๓. **ตัวหนังสือ หรือ ลายตัวสือ** Demotic คือ ตัวหนังสือที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระทั่งจำง่าย เขียนง่าย หรือเป็นตัวปัจจุบัน เช่น ตัวลายสือ ที่ได้พบตัวดั้งเดิมมาแล้ว เช่น ลายสือไทย ลายสืออียิปต์ ลายสือกลุ่มยุโรป ลายสือกลุ่มจีน ฯลฯ สำหรับลายสือจีนนั้น มีหลักฐานว่าไม่มีพยัญชนะ และ สระ ลายสืออียิปต์ และ อัล-

---

[๑] The New Universal Library เล่ม ๗ หน้า ๕๒

ฟาเบท กลุ่มยุโรป มีตัวพยัญชนะที่เป็นสระ คือ พยัญชนะนั่นเอง แต่อ่านเป็นสระประกอบได้ และ เรียงเป็นบรรทัดเดียวกัน ส่วนลายสือไทย หรือ หนังสือไทยนั้น ได้พบตัวดั้งเดิม หรือ ตัวมูลฐานที่ยังเป็น ลาย อยู่นั้น มีทั้ง **ตัวเมือง** คือ พยัญชนะและ **ตัวบ้าน** คือ สระ และ ตัวสะกด เช่น ะ า ิ ี เป็นอีกอย่างหนึ่ง เวลาเรียงประกอบก็เรียงไว้หน้าบ้าง หลังบ้าง บน ล่าง จึงเป็นพิเศษ และ ๓ บรรทัด แม้ลายตัวเลขไทย ก็เช่นเดียวกัน เช่น เลข ๑ ไทย ใช้เส้นเดียวก็จริง แต่เขียนแบบเวียนขวา ส่วนเลขจีนเขียนเส้นเดียวแต่เป็นเส้นนอน เลขโรมันก็เขียนตั้งตรง แม้เลขอาหรับก็เขียนตั้งแต่มีหัว ฉะนี้ **ลายสือ** และ **เลขไทยจึงเป็นแบบไทยแท้ ซึ่งยืนยันเป็นต้นแบบ ตลอดอักษรพยัญชนะทุกชนิดที่มี พยัญชนะ และ สระ เป็นส่วนหนึ่ง ทั้งเรียงหน้า-หลัง บน-ล่าง โดยเฉพาะ เช่น กลุ่มหนังสือชมพูทวีป หรือ อินเดีย เช่น ตัวเทวนาครี ตัวพราหมิน ตัวสีหล ฯลฯ**

๔. **ตัวหมายรู้** คือ **ตัวโน้ตเพลง** ตัวชวเลข ตัวชื่อดาวเคราะห์ และ ดาวฤกษ์ ตัวประดิษฐ์เหล่านี้เป็นของใช้เฉพาะ เช่น ชื่อต่าง ๆ สำหรับตัวลายโน้ตนั้น กล่าวเฉพาะชื่อแล้วไม่รู้เรื่อง ถ้ากล่าวในเสียงเพลงแล้ว หรือให้เครื่องทำก็รู้ได้ในทำนองเพลง หมายไปถึงชวเลข หมายถึงลายขีด เสียงเคาะสั้นยาวเป็นโทรเลข หมายถึงเสียงกลองที่ส่งถึงกัน ซึ่งทำลายหมายรู้สำหรับเรียนในรุ่นใหม่นี้ ก็หมายถึง รอยกลุ่มบันทึกข้อมูลสมองกล กับ ลายรูปภาษาสมองกลและหมายถึง รอยบันทึกจานเสียง แถบเสียง และภาพ ตลอดถึงภาพยนตร์ อันเป็นเครื่องหมายรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้ล้วนเป็นสิ่งที่คนทำขึ้น และเป็นเครื่องใช้กัน ซึ่งมีวิวัฒนาการกันมา

สิบต้น

(ก่อน พ.ศ. ๒๔๖๖-๒๔๖๗ ก่อนที่ฝรั่งเอาของไทยยกให้แก่แขกทมิฬก็แค่นี้เอง)

ตามพื้นเพของเผ่าไทยเดิม ลูกผู้ชายอายุ ๖-๘ ขวบ ออกเลี้ยงวัวควาย อายุ ๙-๑๕ ขวบ เรียนหนังสือ ๑๖-๒๕ เที่ยวไป อยู่วัด บวช เที่ยวต่างเมืองเพื่อหาเมีย หญิงอายุ ๖-๘-๑๘ เลี้ยงน้อง หัดทอผ้า หรือเรียนหนังสือ หัดการครัว ๑๘-๒๕ ขวบ วัยมีครอบครัว เมื่อเรียนหนังสือวัย ๙-๑๐ พ.ศ. ๒๔๖๖-๒๔๖๗ เมื่อ ๕๘ ปีมาแล้ว ได้เรียนแบบเรียนในครอบครัว ครู อาจารย์ สอนก็คือพ่อ และปู่ ท่านหากระดานไม้ และดินสอ พอถึงวันพฤหัสบดีข้างขึ้น ดูจะเป็นเดือน ๕ ได้อาบน้ำ แต่งตัว ทาขมิ้น ให้ใช้เสื้อชุดใหม่ ให้พระเครื่องที่แขวนคอนั้นวางบนพานรงหิน ตั้งบนหิ้งเก็บดอกมะลิว่าหอม ดอกดาวเรือง ว่ารุ่งเรือง ดอกมะเขือ ว่ากินได้ ดอกหญ้าแพรก ว่างอกงาม ดอกเข็มจากวัด ว่าเฉียบแหลม วางหน้าพวงพระ จุดธูปเทียนปักในชามแกงซึ่งใส่ข้าวสารที่นำออกมาจากโอ่งข้าวในครัวบ้าน เรียบร้อยแล้วนำกระดานและดินสอวางตรงหน้าพระ ดึงแขนให้เข้าไปนั่งตรงกระดาน ได้ใช้ผ้าขาวม้าเฉวียงไหล่แล้วกล่าว นโม นำให้ว่าตามจบ ๓ ครั้งแล้ว บังคับให้ก้มกราบตรงกระดานนั้น ๓ ครั้ง แล้วสอนให้เล่า คือ อ่าน ก. ข. ฯลฯ อ. ฮ. จึงจับมือขวาซึ่งจับดินสอ แล้วให้เรียน คือ เขียน ก. ข. แล้ว บอกให้ดูตัวพิมพ์ในหนังสือประถม ก.กา เมื่อเขียนอ่าน ได้อ่านดัง ๆ บังเอิญความจำดีก็จำได้หมดรวดเร็ว แต่ก็จำเท่านั้น ปู่โต เสาวดี (วงศาโรจน์เดิม) ได้เข้ามาสอนแบบเก่ากว่า ขณะนั้นอายุประมาณ ๗๐ ปี จึงทราบแบบเรียนเมื่อ ๑๐๐ ปี มาแล้ว ในการเรียนคราวนั้น ได้ทราบว่ามีหนังสืออยู่ ๓ ชนิด คือ **หนังสือเล็ก คือ ไทย หนังสือใหญ่ คือ ขอม หนังสือกลาง คือ ไทยเดิม** ในการสอนคราวนี้ ปู่โต สอนแบบเก่าไว้ว่า

ก. ข. ฃ. ค. ฅ. เฆาะ (ออกเสียง ฆ หนัก) **ง. จ. ฉ. ช่. ซ. เฌาะ ญ** (ฌ ออกเสียงหนัก ญ. ออกเสียงขึ้นจมูกเหมือนเสียงลาวและมคธไทย) **ฎ. ฏ. ฐ. ฑ. เฒาะ. ณ. ด. ต. ถ. ท. ธ่. น. บ. ป. ผ. ฝ. พ่. ฟ. เภาะ ม. ย. ร. ล. ว. ศ. ฅอ ษ. บอ ส. ลอ ห. พ่. อ. ฮ้.**

ได้เล่า คือ เรียนเสียงอ่านเมื่อ ๑๐๐ ปีกว่ามานั้น จำได้มา ๕๐ ปีกว่ามาแล้ว พอมาเจอลายตัวเมืองตัวบ้านจึงนึกเสียงเล่าชื่อเหล่านี้เข้าจับก็อ่านในลายต้นได้ จึงทำไว้เพื่อสืบต่อแบบเล่าเรียนลายสือไทย

ต้นเดิมลายสือไทย

รูปลายเสียงอ่าน ที่ขุนสือไทย และ ขอมฟ้าไทย คิดขึ้นตามชื่อคำไทยแล้วได้เขียนไว้เมื่อ ๖๘๐๐ ปีมาแล้ว หรือ ปีอิน ๑๒๓๐-๑๒๓๕ ได้ที่คูบัว ได้มาครบ แผ่นหินทรายยาว ๑๐ นิ้ว กว้าง ๕ นิ้ว เกือบทุกแผ่นมีรอยเลื่อยทำแผ่น แสดงว่า ไทยมีเลื่อยใช้มาแล้ว ๖ พันปีกว่า ทั้งมีลงรักประสมทองผง ที่เห็นเขียนตัวเต็มแผ่นและแผ่นละตัว ได้นำมาเรียงตามลำดับปัจจุบัน แน่ใจว่า ลำดับคงสืบมาตลอดถึงปัจจุบันจึงปรากฏอยู่ จริงอยู่ บางแผ่นมีลักษณะเรียบ ซึ่งยืนยันว่าทำในระยะหลังเห็นชัดว่าทำซ่อมที่แตกหักเสียหาย คงเขียนสืบลายต้นเดิมนั้นและรูปลายสือต้นเดิมนี้ยืนยันหลักฐานว่าไทยเขียน ทำ สร้างรูปต่าง ๆ ได้มานานแล้ว ทั้งแผ่นหินทราย ทองผง ยางรักประสมดำ และมีทองคำผงประสม ก็เป็นหลักฐานยืนยันกรรมวิธีของไทย เพราะเป็นลายสือไทย และของไทย มีอยู่ในไทยนี้แห่งเดียว

ก-ตัวลายสือไทย หรือ ตัวหนังสือไทย ทั้งตัวเมือง (พยัญชนะ) และ ตัวบ้าน หรือ ไม้ (สระ และ ตัวสะกด) นั้น ๆ แต่ละล้วนมีอยู่ในคำกล่าวชื่อไทยทั้งนั้น เช่น ก.ก็เป็นเสียงในคำกล่าวว่า-กอ. คือ-กอไม้, กอหญ้า, เหล่ากอ, กอวง, ขอ. ก็คือ ขอชัก, ขอเกี่ยว, ขอข้าวทอง, ค. ก็คือ คอ.คอคน เป็นต้น กับ ตัวบ้าน หรือ ไม้ ก็คือ-สระนั้น ต่างก็เอามาจากเสียงคำไทยทุกตัว เช่น ไ. ไ. ก็เอามาจาก-ไอน้ำ ก็ลำไอน้ำซึ่งพุ่งเฉียงซ้ายเป็น-ไ. ที่พุ่งม้วนก็เป็น-ใ. ู อู-ก็เอามาจากเสียงว่า-ไก่อู เป็นต้น ซึ่ง-พ่อขุนสือไทย, พ่อขอมฟ้าไทย ได้กระทำไว้แล้ว ทั้งแต่ละล้วนก็มีอยู่ในคำกล่าวของคนไทยตลอด และก็ขุนขอมได้เอาคำเสียงกล่าวพูดกันขึ้นเป็นลายหมายรู้อ่าน เช่น เอาลายกอไผ่-เป็นตัว-ก. เอาลายรูปตาขอ-เป็นตัว-ข. ถ้าเสียงหนักก็ขยักที่หัวเป็น-ฃ. เช่น ไทยกลางกล่าวพูดว่า-ข้าวเสียงเบา แต่พวกหมู่ไทยเฉียงออกเสียงหนักจึงใช้-ฃ. ว่า-กินฆ่าว ซึ่งลายทั้งนี้-ได้ใช้เป็นตัวลายสือไทยตลอดกาล ซึ่งพ่อขุนพระรามคำแหงได้จารึกไว้ในหินจารึกหลักหนึ่ง พ.ศ. ๑๘๒๖ จึงรู้กันได้ในกาลนี้ ต่อมาได้เลิกกันไปแล้ว และ ใช้ชื่อเป็นภาษาสันสกฤตแทนเป็นส่วนมาก มาในสมัยรัตนโกสินทร์จึงใช้ชื่อว่า.-อักษร. สระ. พยัญชนะ และรวมกันยกไปให้ชมพูทวีป-อินเดียแล้ว ยังมีคำโคลงยืนยันว่า-อักษรไทยอย่างนี้ เดิมพราหมณ์จรจากแต่เมืองราม ราษฎร์โพ้น มายั้งอยู่ยังสยาม ประเทศ นี้นา จึงยักย้ายอย่างโน้น เพื่อให้ ไทยเรียน และแต่-พ.ศ. ๒๔๖๘ โปรเฟชเซอร์ฝรั่งเศสทำประวัติจารึกถ้ำฤษีเขางูกล่าวไว้ว่า-อักษรไทยนี้ มีลักษณะคล้ายกับอักษรอินเดียใต้ จึงยกไปให้อินเดียใต้ และได้ใช้ชื่อว่า-อักษรคฤนถ หรือ มคธว่า-อักษรคันถ ซึ่งเสียงคำพูดไทยนี้ไม่มีในชมพูทวีป-อินเดีย เช่น กอ (คือ-กอไม้) มคธ และ สันสกฤตว่า-คุมพ ขอ ถ้าเป็นขอเกาะ ขอช้างว่า-อังกุ คอ มคธว่า-คีว สันสกฤตว่า-คฺรีว ถึงจะมีเสียง-ค. แต่ก็ออกว่า-คี, คฺรี. วะ จึงไม่เป็นเสียงกล่าวว่า-คอ แท้อย่างไทย และ อีกศัพท์หนึ่งว่า-กัก ก็ไม่เหมือนคำไทยเลย จึงเป็นไปไม่ได้ที่เสียงคำกล่าวในลายสือไทยจะมาจากอินดีย หรือชมพูทวีป ฉะนี้ จึงแน่ใจต่อหลักฐานแต่ต้นนั้น ซึ่งมีขึ้นได้เพราะไทยได้สร้างขึ้นตามความรู้ประจำตัวไทยเท่าที่มีอยู่ในสมัยนั้น จึงตั้งชื่อเป็นไทยว่า-ลายสือไทย, ตัวสือไทย, หรือตัวเมือง, ตัวบ้าน, และ ไม่ นั้น ซึ่งเป็นไทยตลอดทุกประการ

ลายตัวเมือง (พยัญชนะ)

ลายเสียงชื่อ ก รูปกอไผ่

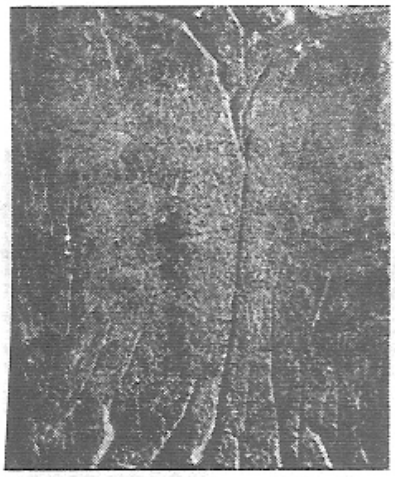

ลายเสียงรูป ก กอไผ่ เส้นกลาง คือต้นไผ่สูงมีแขนงแยกขวาปลายโค้งซ้าย และหักลง อีกลำหนึ่งขึ้นรับเป็นรูปเสียงก่อน ก. ที่พื้นมีต้นเล็ก ๆ และหน่อ เป็นไผ่หลายลำ เรียกกอไผ่ ต้นเรียกออกเสียงว่า ก.

ขวา : ลายตัว ก. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ก. ปัจจุบันชัดเจน

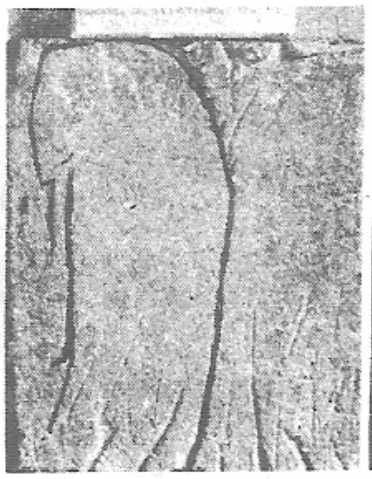

ลายเสียงชื่อ ข. รูปขอ

ลายเสียงรูป ข เส้นเน้นหนักเห็นชัด รูปตะขอ เส้นหัวบาง จึงไม่ชัด ตะขอหางพับ ต้นเรียกออกเสียงว่า ข คือลายรูปตะขอ ในเสียงชื่อ ขอ ซึ่งมีหลายความหมาย (ราชบัณฑิตยแยงขวาคือรอยแผ่นกเบื้องแตกใช้ลาเทกติดไว้)

ขวา : ลายตัว ข.ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ข. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ฃ. รูป ฃ้อ

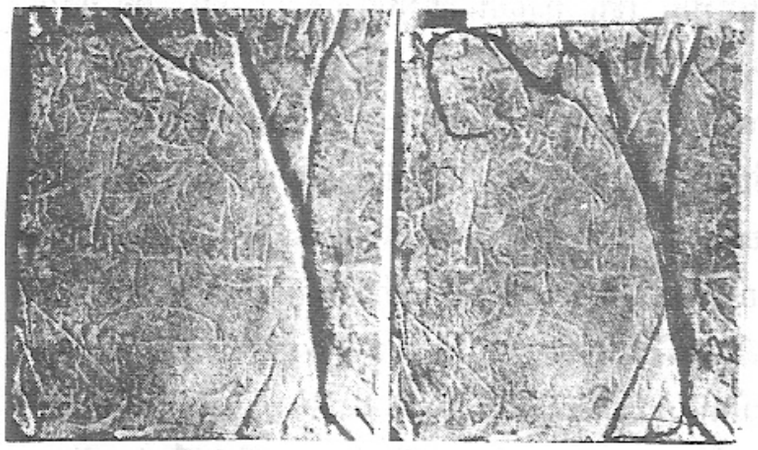

ลายเสียงชื่อ ฃ คือ ฃ้อ โบราณอ่าน ฃ้อ เส้นหัวลายเบา จึงเห็นไม่ชัด ฃ นี้ใช้ในเสียงคำหนัก เช่น ข้าว คำลาวออกว่า ฃ่าว เสียงหนัก ต้นเรียกออกเสียง ฃ

ขวา : ลายตัว ฃ. คือ ฃ้อ ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้ว จะเห็นตัว ฃ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ค รูปคอคอส่วนล่าง คือ คอหอย

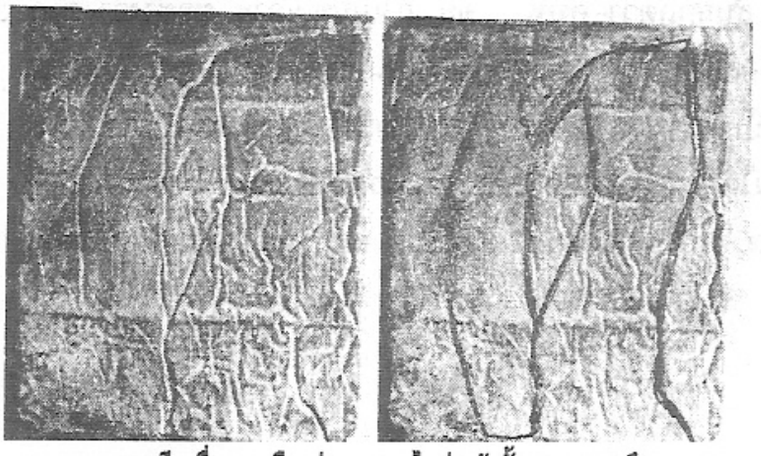

ลายเสียงชื่อ ค คือรูปหลุมคอ ไหปลาร้าทั้งสอง ลงมาถึงทรวงอก ซึ่งเป็นเสียงหนักตามเสียงลาว ต้นเรียกออกเสียงว่า ค

ขวา : ลายตัว ค. รูปคอหอย ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้ว จะเห็นตัว ค ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ง. รูปงูงอตัว งูสองตัว

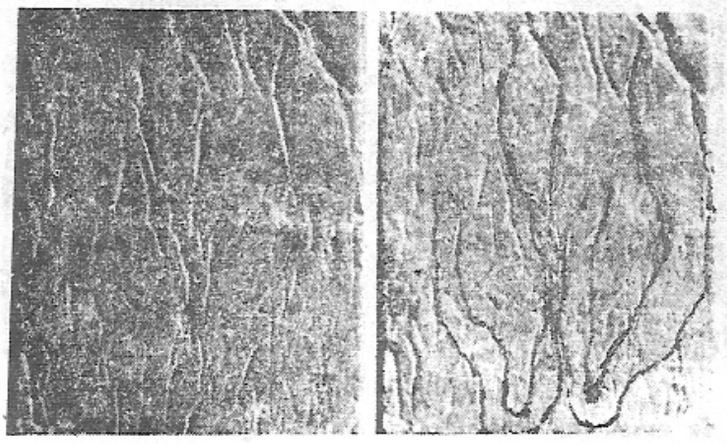

ลายเสียงชื่อ ง. คือรูปงูงอตัว เส้นหนักบนจะเห็นรูปหัวงู ๒ หัว ส่วนลายตัวที่งอนั้น เส้นบางจึงไม่ชัดเจน ต้นลายเสียงอ่านว่า ง. งอตัว หรือ งูงอตัว

ขวา : ลายตัว ง. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ง. ชัดเจน (ที่ปรากฏทั้งคู่ รูป งู งอตัว เห็นชัดเจน)

ลายเสียงชื่อ ค. รูปคอตั้งหน้า

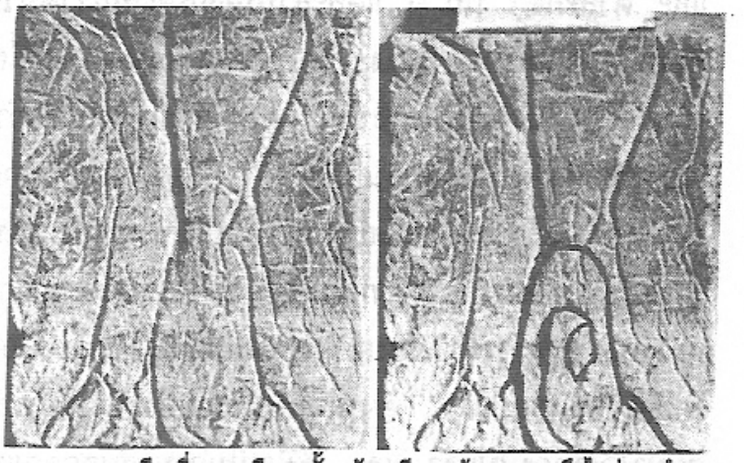

ลายเสียงชื่อ ค คือคอตั้งหน้า มีลายเส้นผมลงมาถึงไหล่และลำคอ ที่คอจะเห็นมีลูกกระเดือก ต้นเรียกออกเสียงว่า ค

ขวา : ลายตัว ค.ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ค. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ฆ. รูปเฆาะลุมโปง

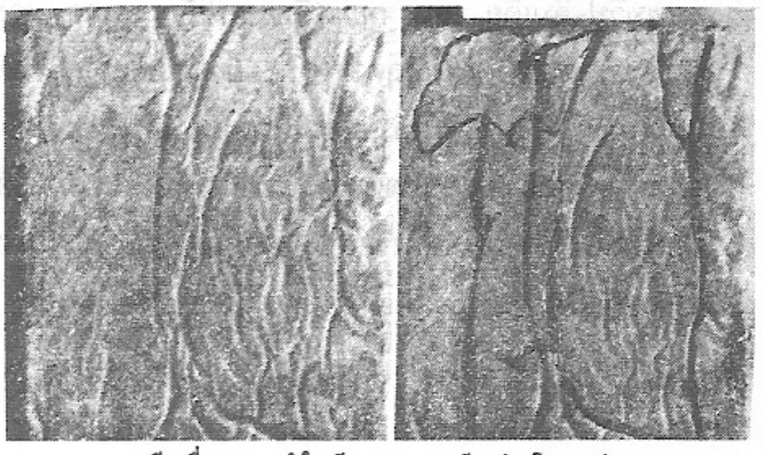

ลายเสียงชื่อ ฆ. ทำในเสียงเฆาะตามเสียงอ่านโบราณว่า เฆาะ งอเส้นหนักจะเห็นรูปลุมโปง คือ ระฆังไม้แขวน เส้นเบาหน้าจะเห็นรูปหัวไม้เคาะ ต้นลายเสียงว่า ฆ. คือเฆาะ

ขวา : ลายตัว ฆ. คือ เคาะ ที่ใช้เส้นหมึก ลงทับแล้วจะเห็นตัว ฆ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ จ. รูปมือจ่อหรือจอหนัง

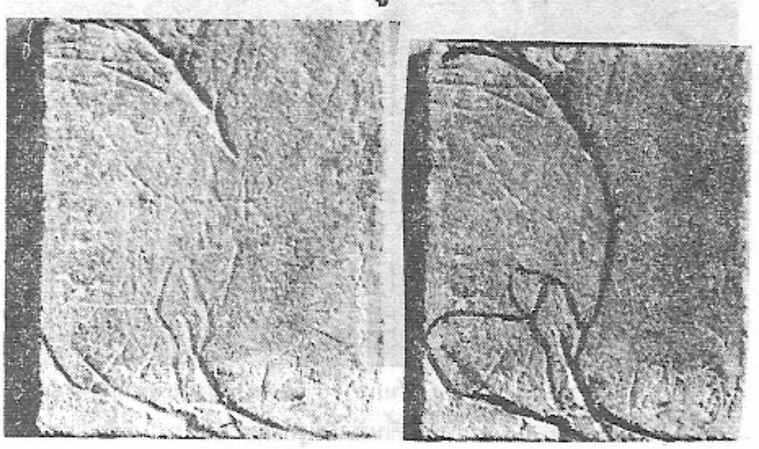

ลายเสียงชื่อ จ. ทำรูปมือ จ่อ เห็นรูปนิ้วกลางโค้งซ้าย นิ้วชี้บาง มองไม่เห็น หัวแม่มือทำแตะโคน จึงเห็นหัว จ. ต้นลายเสียงว่า จ. ในชื่อว่า จอก็ได้

ขวา : ลายตัว จ. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว จ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ฉ.ฉอเลาะ รูปมือ "ฉับ"

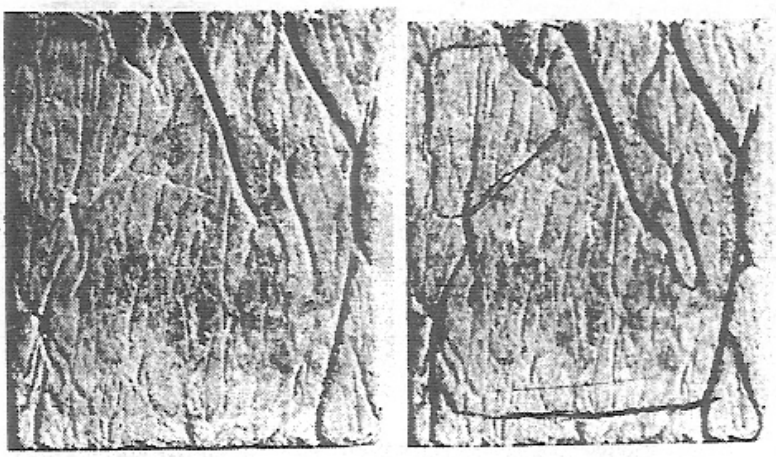

ลายเสียงชื่อ ฉ. ฉอเลาะ ทางขวาจะเห็นเส้นหนักรูปหัวแม่มือขวาตั้งต่อทางซ้ายนิ้วชี้ นิ้วกลางตั้งเอนซ้าย ทางซ้ายจะเห็นรูปนิ้วนางโค้ง นิ้วก้อยขึ้นเป็นหัว ฉ. ต้นลายเสียง ฉ. กระทำมือ "ฉับ"

ขวา : ลายตัว ฉ. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ฉ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ช. รูปช่อหรือใบมะม่วง

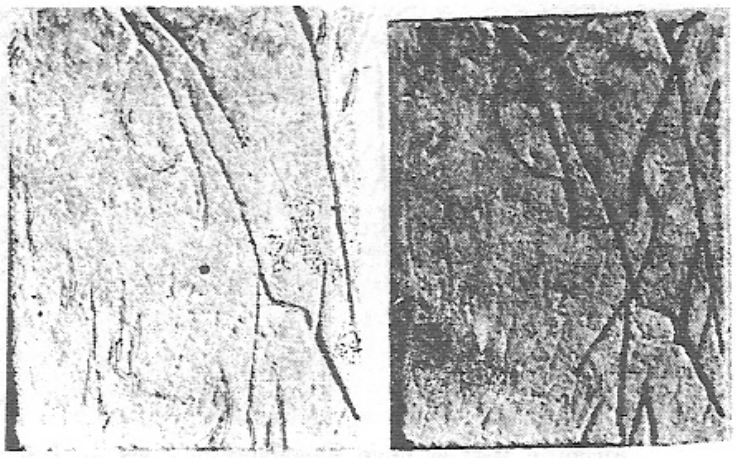

ลายเสียงชื่อ ช. ในเสียงช่อ เส้นหนักหน้า ทำแบบนี้เป็นรูปใบมะม่วง เส้นหลังเป็นก้านขึ้นเป็นช่อดอกฝอยออกบางมองเกือบไม่เห็น จะเห็นรูป ช. ต้นลายเสียงว่า ช. ซึ่งโบราณอ่านช่อในเสียงว่า ชอ

ขวา : ลายตัว ช. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ช. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ซ. รูปโคนซอ ชื่อซอ

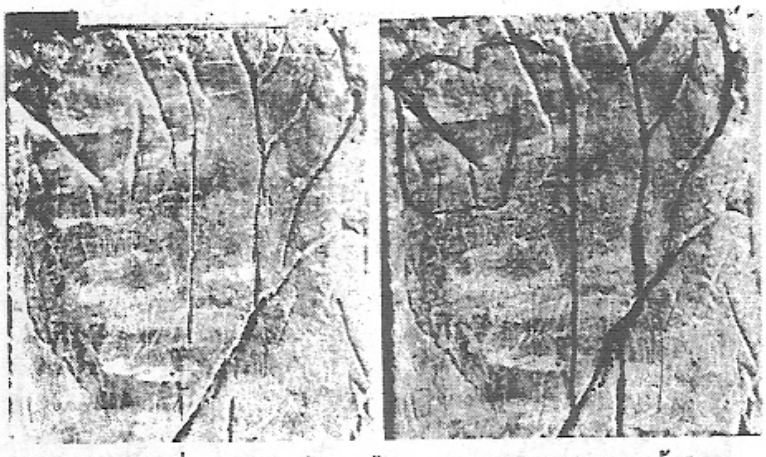

ลายเสียงชื่อ ซ. ทำรูปโคนซอไผ่ ซออู้ เส้นหนักหน้าทำรูปนิ้วมือตั้งอย่างนี้จะเห็นหัว ซ. เส้นหน้า ๒ และ ๓ จะเห็นรูปตัว ซ. และหางชัด ต้นลายเสียงว่า ซ. ในชื่อโคนซอ ซออู้ ซอด้วง

ขวา : ลายตัว ซ. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ซ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ฌ. รูปเฌอไม้พุ่ม

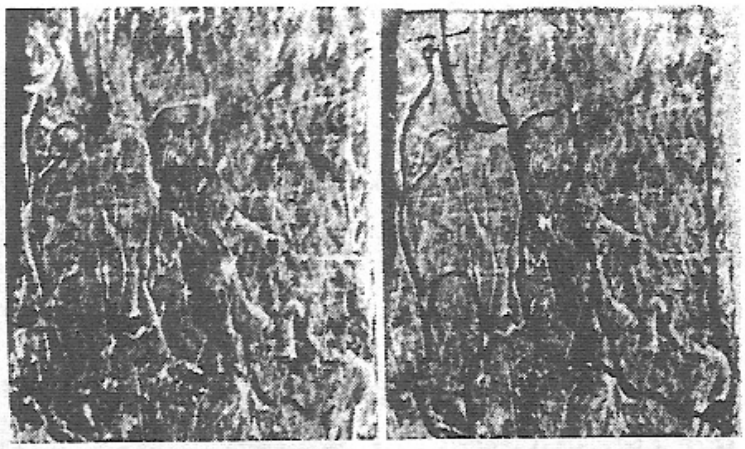

ลายเสียงชื่อ ฌ. รูปเฌอไม้พุ่มนี้เส้นบางเกือบมองไม่เห็น ดูเส้นหนักพอเห็นเค้า ฌ. ได้ ถ้าดูอย่างปัจจุบันจะเห็น ถ. ต่อกับ ม. พุ่มเฌอ ตัว ฌ. นี้ พอมีลายเค้า ๆ เท่านั้น

ขวา : ลายตัว ฌ. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ฌ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ญ. รูปหญิงนั่งวางแขน

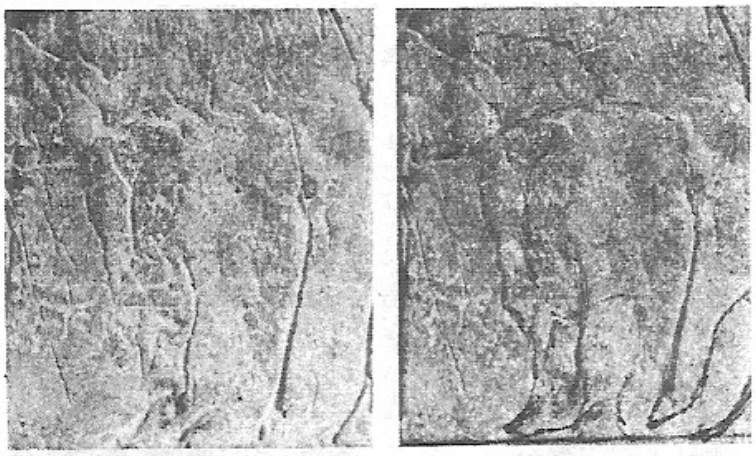

ลายเสียงชื่อ ญ. รูปหญิงนั่งวางสองแขนเห็นชัดตั้งแต่สองไหล่ ถึงส่วนตักพับเพียบซ้าย ช่วงแขนขวาเป็นส่วนหน้า ญ. ช่วงแขนซ้ายเป็นส่วนหลัง และช่วงเข่าซ้ายพับเพียบจะเป็นส่วนคืน ญ.หญิง ว่า ถ.กับ บ.เติมเท้า

ขวา : ลายตัว ญ. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ญ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ฎ. รูป ฎ่อ ฎ่อน และ ฤ ฤๅ

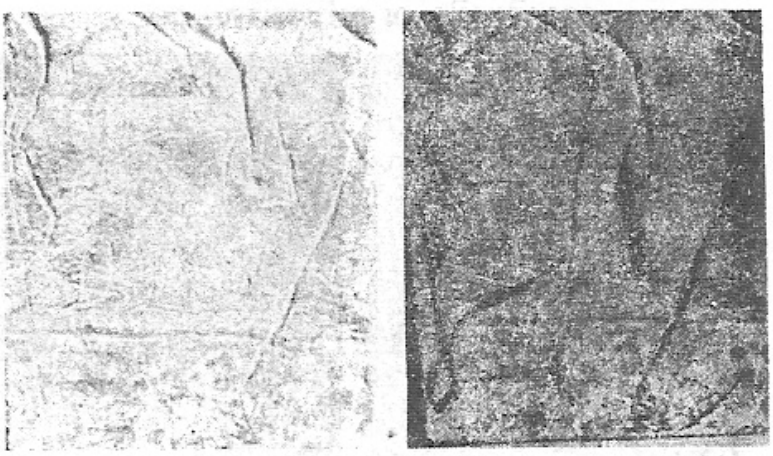

ลายเสียงชื่อ ฎ. รูปฎ่อ ฎ่อน ฎ่อ ฎ่อน คือเสามีรูกลวงสำหรับใส่เดือน ดูเฉพาะเส้นหลังคู่ จะเห็น ฤ. ฤๅ ชัด ฎ. นี้ สำหรับเสียงขึ้นจมูก เวลาออกเสียงสูง จึงมีเสียงว่า ฎ้อน ต้นลายเสียงอ่านว่า ฎ.

ขวา : ลายตัว ฎ. และ ฤ. ฤๅ. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ฎ. และ ฤ. ฤๅ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ฏ. รูป ฏอม่อ ฏ้อ และ ฦ. ฦๅ

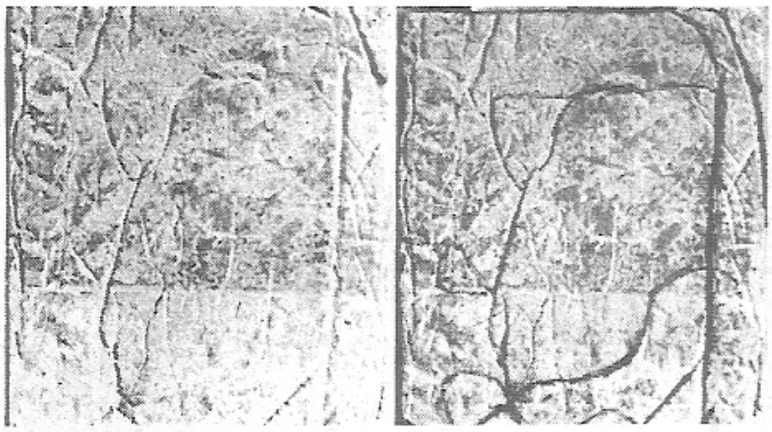

ลายเสียง ฏ. รูปตอม่อ ฏ้อม่อ ฏ้อม่อคือเสาใหญ่ ๘ หรือ ๑๐ คำ มีงามกิ่งสำหรับวางคานใหญ่รับของหนัก สองเส้นจะเห็นงามติดตามเสียงชื่อนั้น ใช้คำขึ้นจมูก จึงเป็น ฏ. ถ้าดูเฉพาะเส้น ๒ และ ๓ จะเห็นเป็นตัว ฦ . ฦๅ ต้นลายเสียงอ่านว่า ฏ.

ขวา : ลายตัว ฏ. และ ฦ . ฦๅ ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ฏ. ฦ . ฦๅ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ฐ (เถาะ) รูปกระต่ายนั่ง

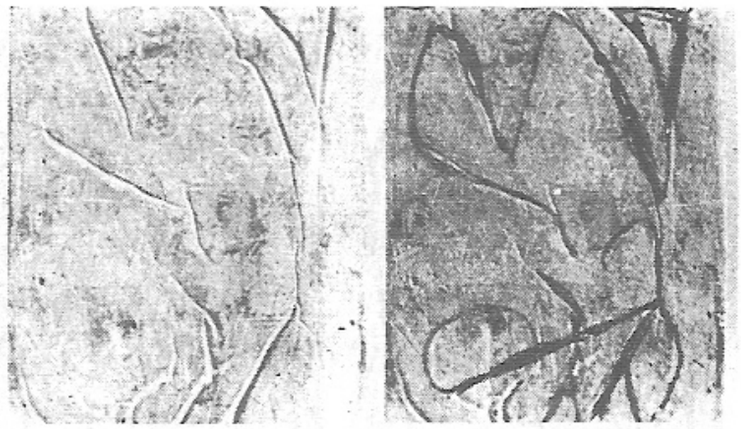

ลายเสียงชื่อ ฐ. (เถาะ) รูปกระต่ายนั่ง ดูเส้นหนัก รูปกระต่ายนั่งยกขาหน้า ๒ ขา ๒ ขา หลังตั้งเป็นต้นลายเรียกออกเสียง ฐ. ที่เขียน ฐ. (เถาะ) ที่เขียน ฐ จะเห็นเส้นขาหน้า หน้า หู และ ๆ จะเห็นลายเส้นรูปขากระต่าย ๒ ขาตั้ง นี่คือ ฐ.

ขวา : ลายตัว ฐ. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ฐ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ฑ รูปกะทอปากบาน

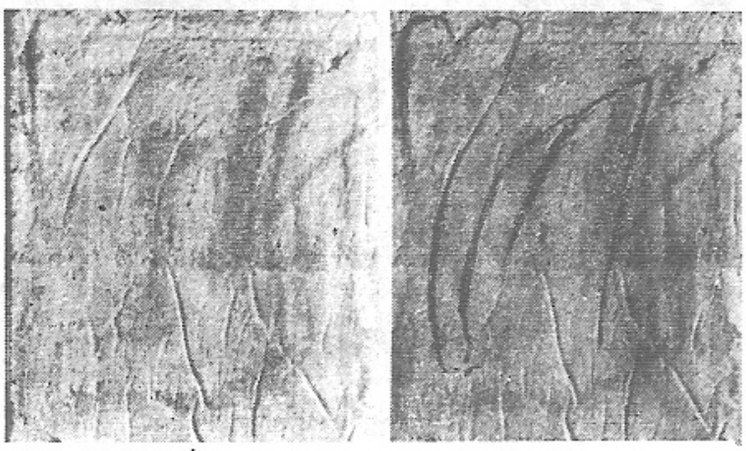

ลายเสียงชื่อ ฑ. รูปกระทอปากบาน ลายเส้นหนักหน้าเห็น รูป ฑ. เส้นหนักคู่หลังจะเห็นเป็น อ. จึงบอกชื่อ ฑอ กระฑอ จะเห็น ช. กับ ฑ. ประสม หรือติดกัน ฑ. นี้ ถ้าไปเป็นตัวขอมอ่าน ด. ภาษามคธเป็นเสียงสั้นอ่าน ด. เช่นมณฑป ถ้าเสียงยาวอ่าน ฑ. เช่น ไพฑูร

ขวา : ลายตัว ฑ. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ฑ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ฒ รูปเฒาะคนเฒ่านั่งเข่าชันหู

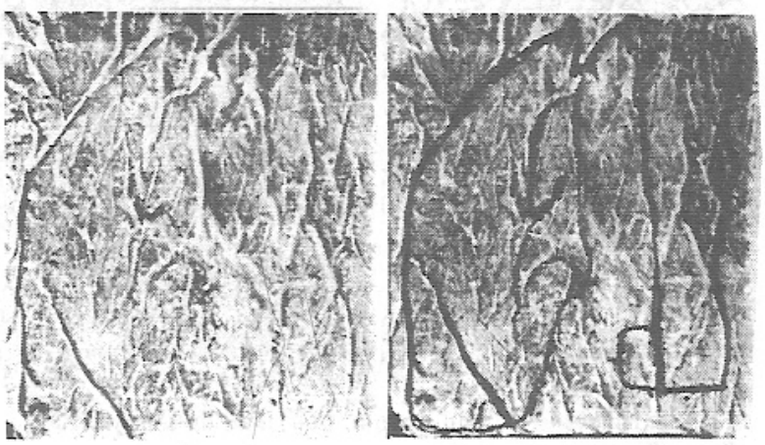

ลายเสียงชื่อ ฒ รูปเฒาะหรือกระเทาะเป็นรูปคนเฒ่านั่งก้มขวา เข่าชันถึงหัว จึงเห็นรูปตัวลาย ฒ ว่าตัว ค. ต่อกับ ม. เฒ่านี้ลาวเดิมออกเสียงหนักจึงเป็นเฒ้า ต้นลายเสียงอ่าน ฒ ก็ ฒ ที่ปรากฏนี้เป็นลายเดิม และเดิมอาจติดต่อกันก็ได้

ขวา : ลายตัว ฒ. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ฒ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ณ รูปนอแรต ณอ

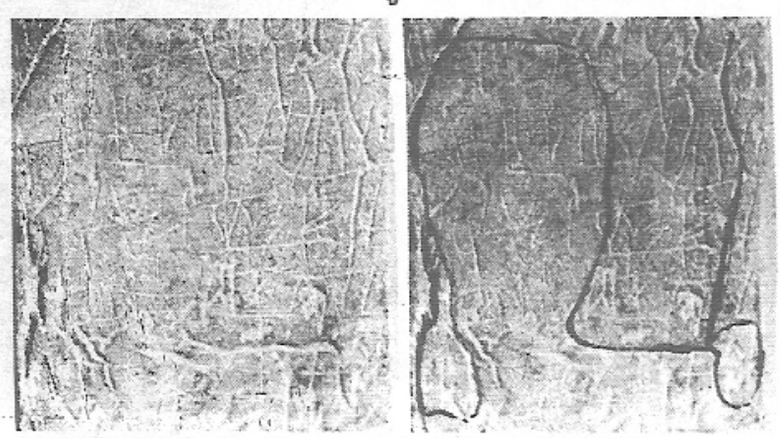

ลายเสียงชื่อ ณ. รูปนอแรต ดูเป็นนอคู่ได้ เส้นหนักซ้ายรูปปากจมูก แรดจะเห็นเป็นหัว ณ เส้นหลังจะเห็นเป็นทาง ณ ว่า ถ ต่อ น บ้างต้นลายเสียงอ่าน ณ เช่นนี้ลาวเดิมออกเสียงขึ้นจมูก

ขวา : ลายตัว ณ. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ณ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ด รูปลายต้นพงดอ

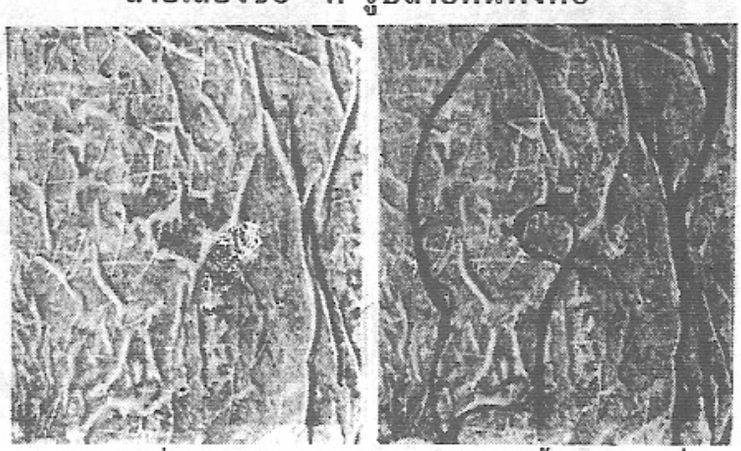

ลายเสียงชื่อ ด. รูปลายต้นพงดอ เป็นไม้พุ่ม ต้นขึ้นมักคด แตกกิ่งก็คดรูปที่เขียนเป็นลายเวียนขวาจะเห็นเป็นลายชื่อต้นพงดอ ต้นเรียกออกเสียงว่า ด. (ด, เด็ก)

ขวา : ลายตัว ด. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ด. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ต รูปตอไม้ มีง่ามบน

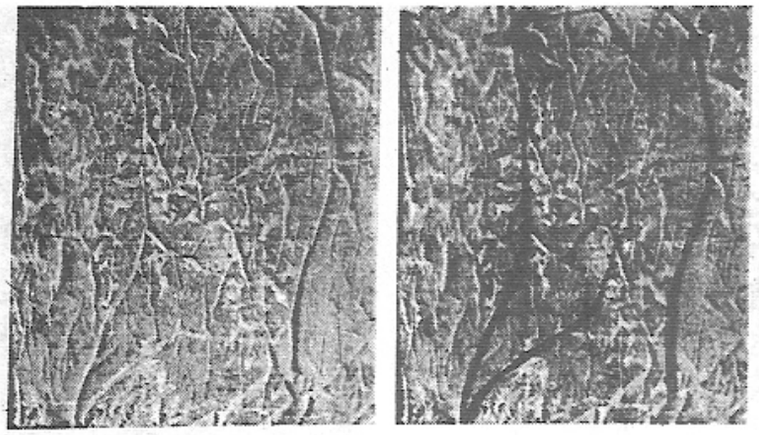

ลายเสียงชื่อ ต. รูปตอไม้ทำง่ามไว้บนลายเส้นหนัก และทำลายเปลือกไว้ จึงมองเห็นเค้าลาย ต. ในเสียงเรียกชื่อ ตอ ต้นเรียกออกเสียงว่า ค.

ขวา : ลายตัว ต. *ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว* ต. *ชัดเจน*

ลายเสียงชื่อ ถ รูปคนถ่อเรือ

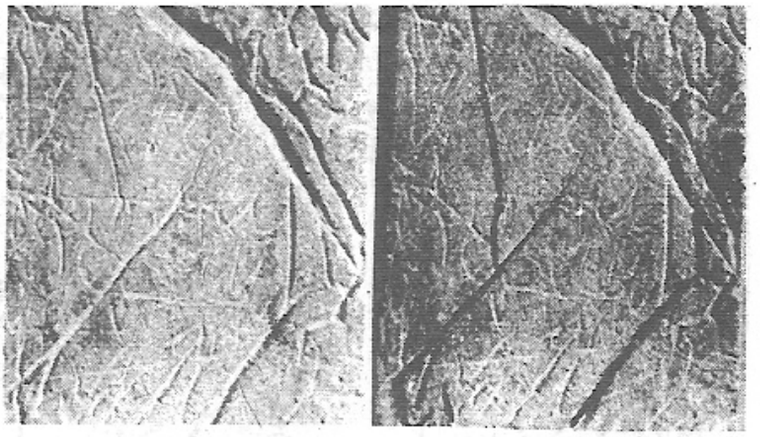

ลายเสียงชื่อ ถ. ทำรูปคนถ่อเรือ หรือถอ ที่เสียงหมายว่าถึง ตามคำว่า ถ่อถึงน้ำเส้นหนักบนคือ คนที่ก้ม เส้นหนักบนรูปมือจับถ่อ เส้นหนักซ้ายรูปถ่อไม้รากใหญ่มีง่าม เส้นหนักใต้หลังคือขา จะเห็นรูป ถ. ต้นเรียกออกเสียงว่า ถ.

ขวา : ลายตัว ถ. *ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว* ถ. *ชัดเจน*

ลายเสียงชื่อ ท รูปหัวฟืม ซึ่งเดิมเรียกว่าเครื่องทอ

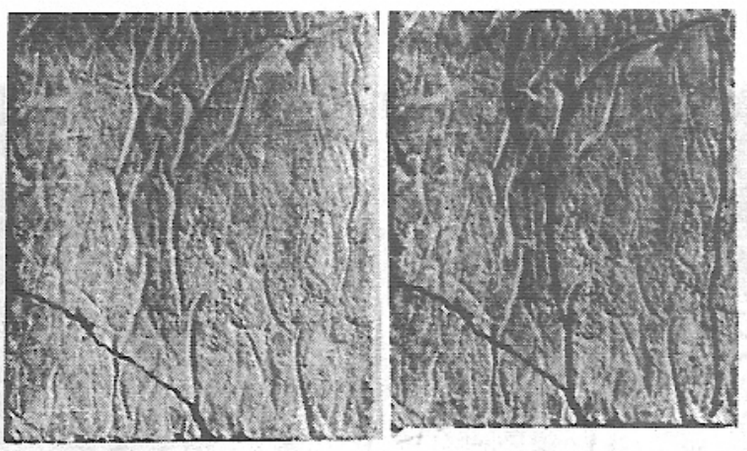

ลายเสียงชื่อ ท. ทำรูปในเสียงชื่อเครื่องทอ คือฟืมทอผ้า หัวฟืมซ้ายจะเห็นเป็นรูปหัวเส้นโค้งจะเห็นเป็นรูปตัว ท.เป็นลายเค้าให้เห็นรู้ได้ ต้นเรียกออกเสียงว่า ท.

ขวา : ลายตัว ท. *ที่ใช้เส้นหมึกลงทับ แล้วจะเห็นตัว* ท. *ชัดเจน*

ลายเสียงชื่อ ธ รูปกระทอหรือท่อตั้ง

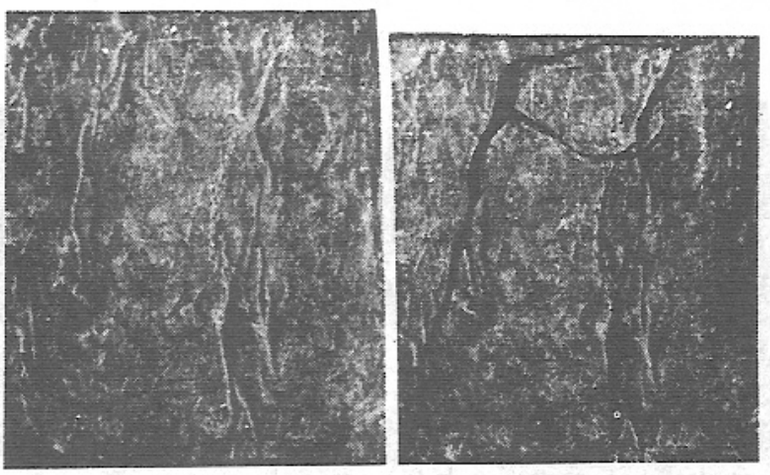

ลายเสียงชื่อ ธ. รูปธอ กระทอหรือท่อน้ำดั้งเส้นหนักจะเห็นเป็นรูปท่อเดิมเรียกธอบ้าง แม้ท่อน้ำ คำลาวเดิมก็ออกเสียงหนัก จึงเขียนธ่อบ้าง ดูแล้วจะเห็นเค้าลาย ธ ต้นเรียกออกเสียงว่า ธ.

ขวา : ลายตัว ธ. *ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว* ธ. *ชัดเจน*

ลายเสียงชื่อ น รูปตัวหนูนั่งยกขาหน้า-หลัง

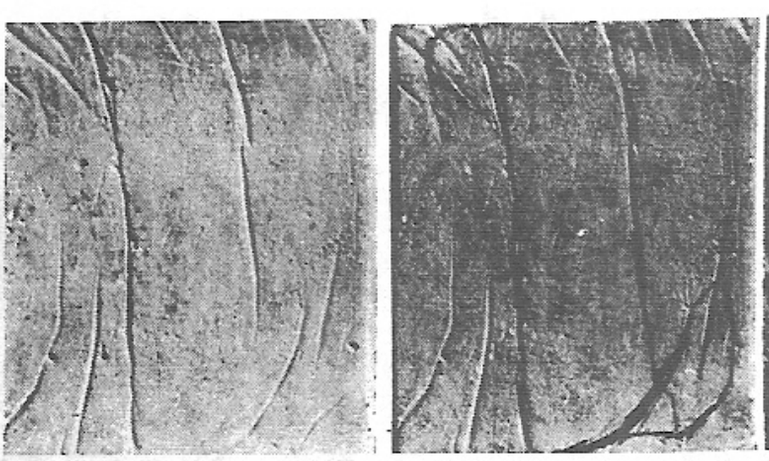

ลายเสียงชื่อ น. รูปตัวหนูนั่งยกขาหน้าขาหลังดูลายเส้นแล้ว มีมากอย่าง น. จึงเขียนคล้าย ๆ กัน เฉพาะ น. ไทย ตัดขาหลังออก เส้นขาหน้านำขึ้นไปทำหัวไว้ เมื่อเป็น น. ขอมจึงเขียนกลับหันไปขวา เส้นหางตั้งจึงเห็นลายตัว น. ต้นเรียกออกเสียงว่า น. (น.หนู)

ขวา : ลายตัว น. *ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว* น. *ชัดเจน*

ลายเสียงชื่อ บ รูปบ่อมีขอบ

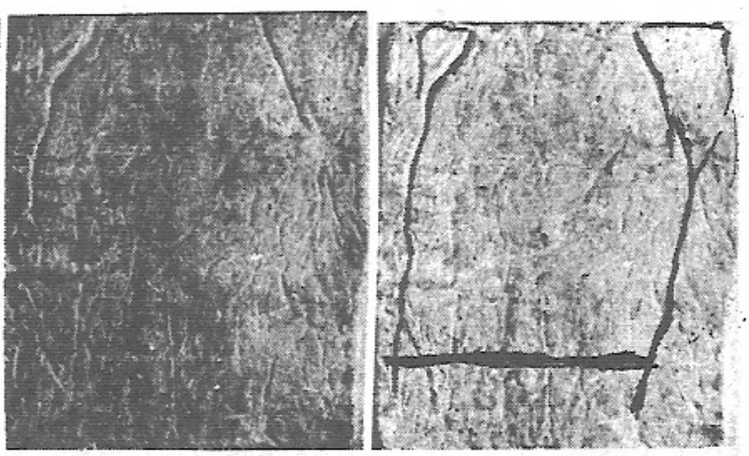

ลายเสียงชื่อ บ. รูปบ่อน้ำ เส้นหนักซ้ายมีขอบ จึงเห็นหัว บ. เส้นหลังมีรูป บ. บอกลายชื่อพอเห็นเค้าลาย บ. ต้นเรียกออกเสียงว่า บ.

ขวา : ลายตัว บ. *ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว* บ. *ชัดเจน*

ลายเสียงชื่อ ป รูปป่าปอ ปอกะเจา

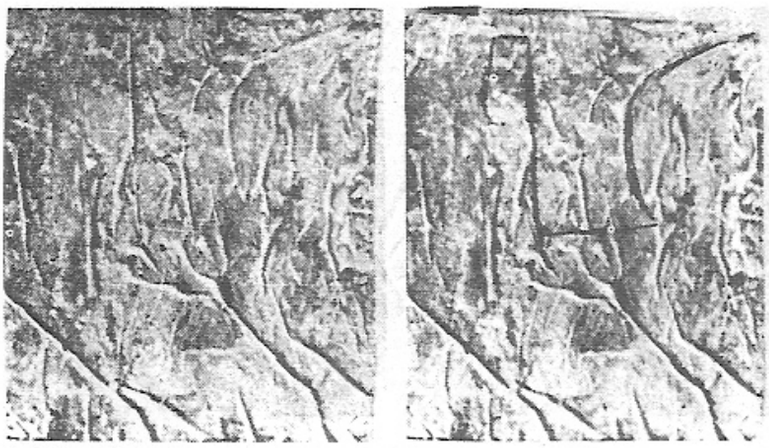

ลายเสียงชื่อ ป. รูปป่าปอกะเจา ทำต้นหลายต้น จึงเห็นลายมาก หรือเป็นตัว ป. หลายตัว ผู้รู้จักตัว ป. แล้วพอตัดเส้นเห็น ป. ได้ ต้นเรียกออกเสียงว่า ป.

ตัว ป. ทำรูปป่าปอนี้ ดูยาก ทำเส้นตัวหน้าไว้ พอมองเห็นได้ ตัว ป. หลังจะเห็นทำต้นปอเอนทับเป็นหาง ป. โบราณ เช่น ป. เล่นหาง พอมีเค้าเห็นลายได้

ขวา : ลายตัว **ป.** *ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วระเห็นตัว* **ป.** *ชัดเจน*

ลายเสียงชื่อ ผ รูปผอ กำผลอ

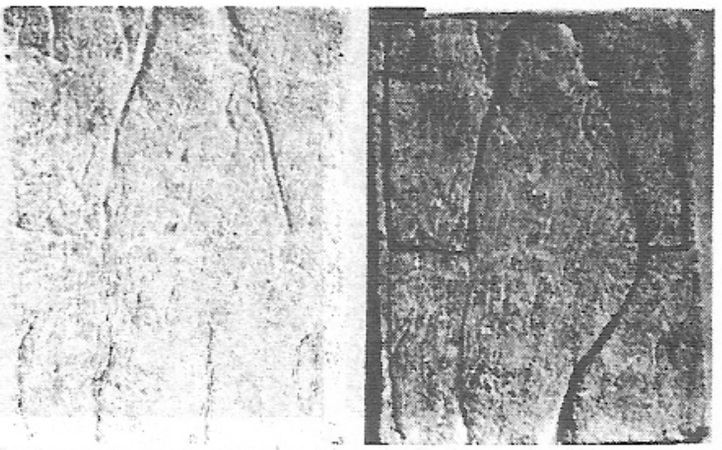

ลายเสียงชื่อ ผ. รูปผอ ในท่างัวกำผลอ งัวหนุ่มไม่ได้ตอน ที่ชื่อว่างัวถึก หรือทอดสมอ มีหนอกใหญ่ มักคะนอง ขวิดดินแล้วร้อง ฮูดชั้ว บ่อย ๆ เรียก ผอกำผลอ รูปนี้ทำคอนหน้า ก้มลง เขาคู่สูง หนอกใหญ่ เห็นเค้า ผ. ที่นิยมกล้ำก็เป็นกำผลอ ต้นเรียกออกเสียงว่า ผ.

ขวา : ลายตัว **ผ.** *ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว* **ผ.** *ชัดเจน*

ลายเสียงชื่อ ฝ รูปฝอ มะฝ่อ

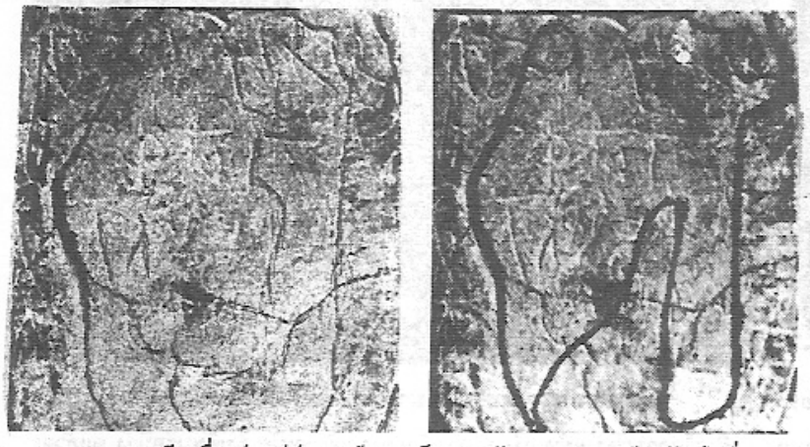

ลายเสียงชื่อ ฝ. รูปฝอ มะฝ่อ จะเห็นลายเส้นแสดงอาการฝ่อ อันเป็นชื่อลูกมะฝ่อ ได้ทำลายเสียงชื่อนั้น ต้นเรียกออกเสียงว่า ฝ.

ขวา : ลายตัว **ฝ.** *ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว* **ฝ.** *ชัดเจน*

ลายเสียงชื่อ พ รูปนี้แสดงท่า "พอ"

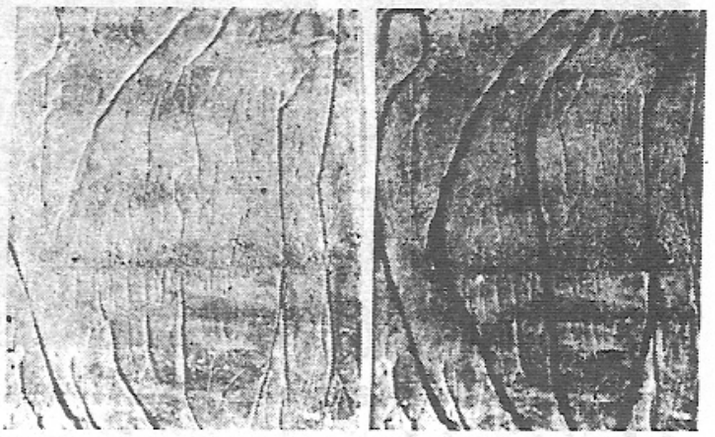

ลายเสียงชื่อ พ. ทำรูปมือซ้ายแสดงท่า พอ.ลายเส้นซ้ายในรูปทั้งสองจะเห็นรูปหัวแม่มือ นิ้วชี้โค้งขวา นิ้วกลาง นิ้วนางขึ้นซ้อนซ้าย นิ้วก้อยกางขวาพอเห็นเค้าลายมือแสดงท่าพอ ต้นเรียกออกเสียงว่า พ.

ขวา : ลายตัว **พ.** *ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว* **พ.** *ชัดเจน*

ลาย พ. มี ๒ แผ่น อีกแบบหนึ่ง

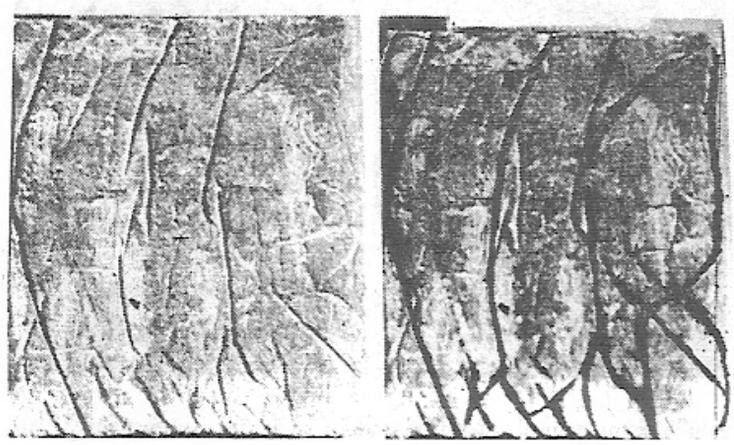

ลายเสียงชื่อ พ. อีกแผ่นหนึ่งที่พบซึ่งได้จารึกลงแผ่นกเบื้องไว้ ได้ทำแบบเพื่อให้เห็นว่า อาจทำคนละคราว พอมองเห็นเค้าลายได้

ขวา : ลายตัว **พ.** *อีกแบบหนึ่ง ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว* **พ.** *ชัดเจน*

ลายเสียงชื่อ ฟ รูปลายเปลวไฟ ฟอ

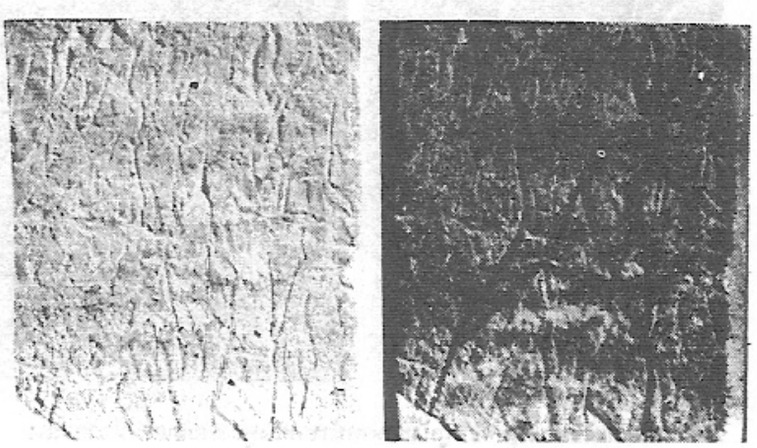

ลายเสียงชื่อ ฟ. ทำรูปลายเปลวไฟที่กำลังลุกในกองทั้งเส้นบางและเกะกะที่คนเก่า ๆ เรียกเปลวนี้ว่า ฟอ. ฟ้อ และฟ้อบ้าง ลายเส้นกลางพอเห็น เค้า ฟ. ต้นเรียกออกเสียงว่า ฟ.

ขวา : ลายตัว **ฟ.** *ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว* **ฟ.** *ชัดเจน*

ลายเสียงชื่อ ภ รูปกะเภาะ เภาะ

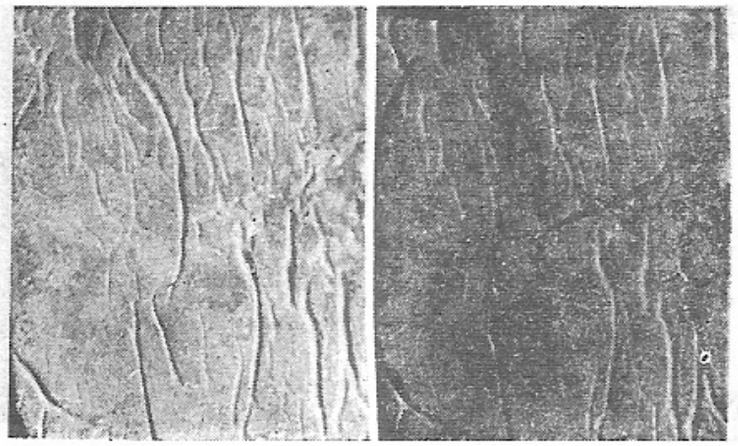

ลายเสียงชื่อ ภ ทำรูปกะเพาะ เพาะปลูก ภ เสียงอ่านเดิมอ่านเภาะหรือ พอเสียงหนักสั้น ซึ่งเสียงชื่อกะเพาะหรือ เพาะรูปเส้นหน้าจะเห็นรูปกะเพาะเส้นทั้งหมดเป็นรูปต้นข้าว หรือหญ้ากกที่เพาะปลูกขึ้น พอเห็นเค้าลาย ภ. ต้นเรียกออกเสียงว่า ภ.

ขวา : ลายตัว ภ. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ภ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ม รูปหน้าคองัว "มอ"

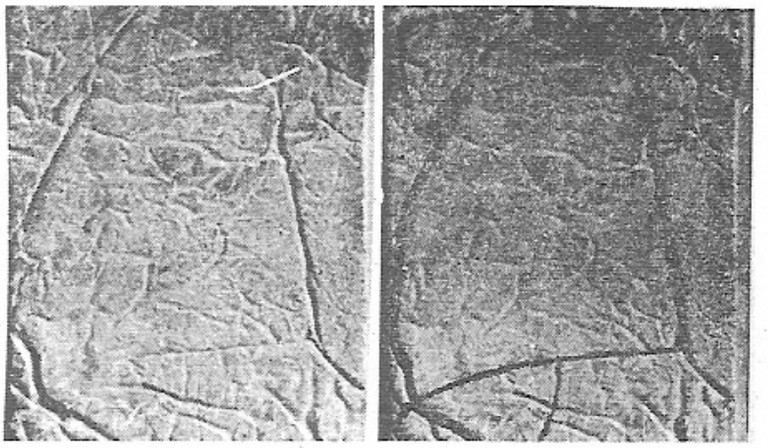

ลายเสียงชื่อ ม. ลายเส้นหนักบนคือหน้าหัวงัวมอ เส้นคู่คือรูปคองัวตรงล่าง คือรูปกะเพาะ ต้นลายเรียกออกเสียง ม. เมื่อเขียน ม. จะเห็นเค้ารู้ได้

ขวา : ลายตัว ม. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ม. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ย ทำรูปยอและรูปลูกยอ

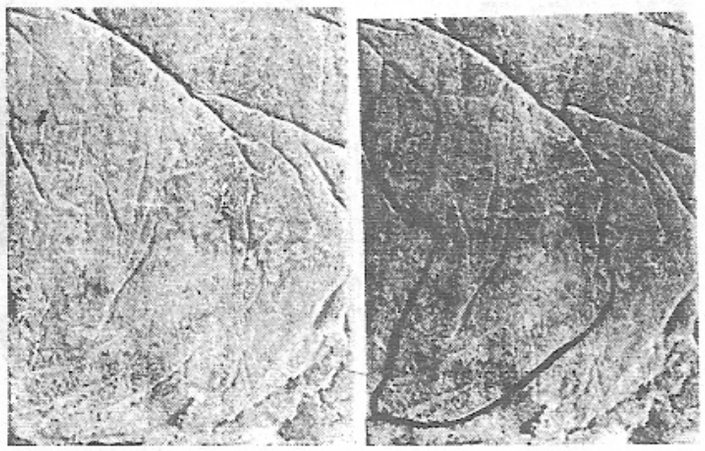

ลายเสียงชื่อ ย. ทำรูปยอยกปลา หรือรูปลูกยอ ยอยกจะเห็นก้นยอตัวยอซึ่งกำลังยก รูปลูกยอทำอย่างนี้ พอมองเห็นเค้าลาย ยอ ต้นเรียกออกเสียงว่า ย

ขวา : ลายตัว ย. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ย. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ร รูปไม้รอน้ำ หรือต้นบุกรอ

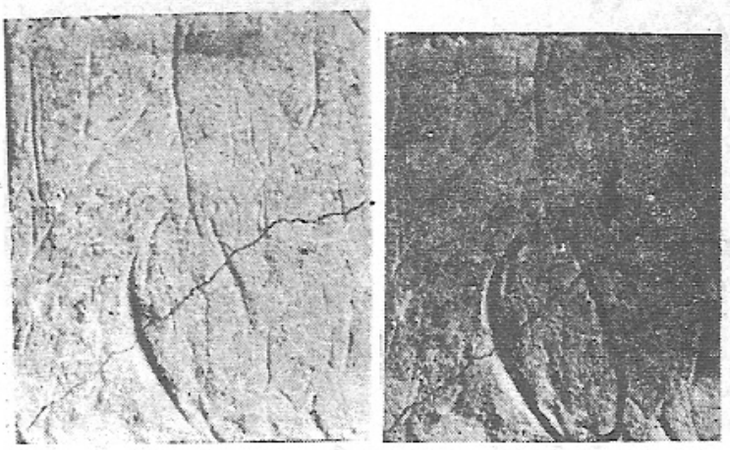

ลายเสียงชื่อ ร. ทำรูปไม้หรือคูนบอนใหญ่ มีหัวที่รอน้ำ หรือ ต้นบุกรอ มีใบใหญ่และหัวใหญ่ ในชื่อบุก "รอ" พอเห็นเค้าลาย รอ ต้นออกเสียงเรียกชื่อ ร.

ขวา : ลายตัว ร. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ร. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ล รูปกิ่งไม้ลอ (กิ่งไม้หรือหลัก ลูกน้ำไหล โยกได้ ไทยว่าลอ ไม่ใช่รอคอย)

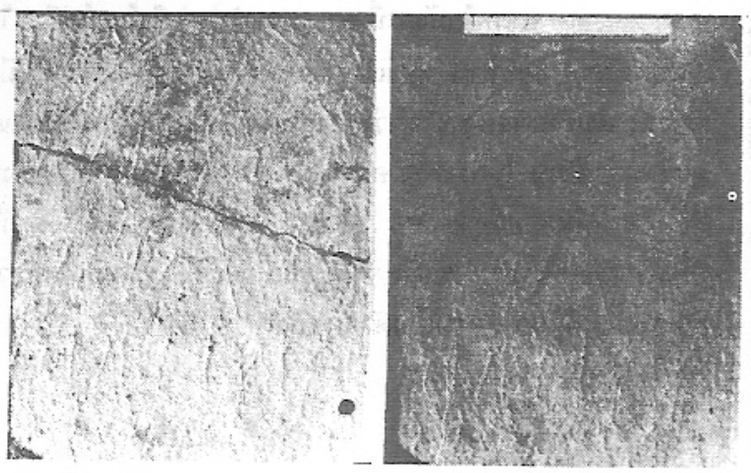

ลายเสียงชื่อ ล. ทำรูปกิ่งไม้หลายกิ่งลอน้ำ ลายแบบนี้ เล็กและบางไม่ชัดเจน เส้นโค้งบนและเส้นกลางพอมองเห็นเค้าลาย ล ได้ ต้นเรียกออกเสียงว่า ล.

ขวา : ลายตัว ล. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ล. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ว รูปวอ ที่นั่งพุดตาน

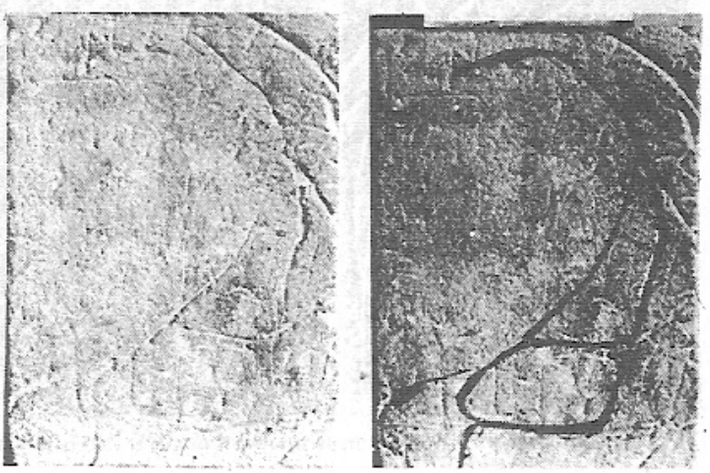

ลายเสียงชื่อ ว. ทำรูปวอเอียง ๆ หน่อยใช้เส้นหลายเส้น ขึ้นรูปวอชัดเจน จึงมองเห็นเค้าลาย ว. ได้และทำชื่อในเสียงเรียกเป็นลายไว้ ต้นเรียกออกเสียงว่า ว

ขวา : ลายตัว ว. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ว. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ศ ศ. คอ ทำรูปหัวศอสมเส็ด คชสีห

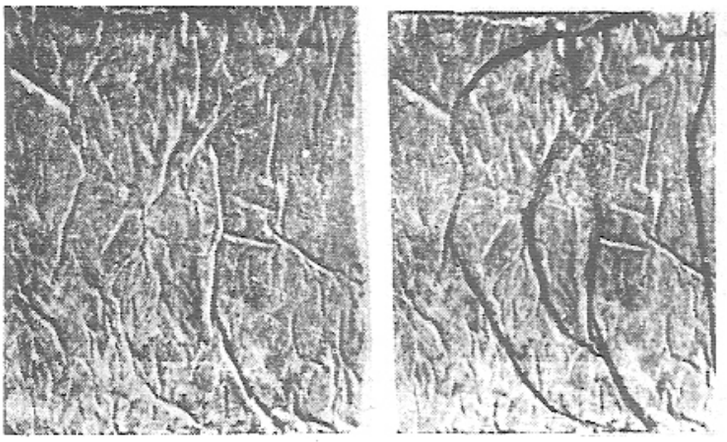

ลายเสียงชื่อ ศ. ทำรูปหัวศอ หันซ้ายออก จะเห็นรูปงวงงาและหูดูเฉพาะเส้นหนักเห็นได้ สัตว์นี้ ไทยโบราณกลุ่มนี้ คงเรียกว่า ศอ ซึ่งออกเสียงใกล้กับ ฉ. และเรียกว่าสมเส็ด ชื่อศอคงหายไป คงอยู่แต่สมเส็ด เมื่อคชสีห์เข้ามา จึงเรียกคชสีห์ และเมื่อดูแล้วพอเห็นลาย ศ ทั้งชื่อสัตว์และชื่อตัว ศ. ต้นเรียกออกเสียงว่า ศ.

ขวา : ลายตัว ศ. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ศ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ส สอลอ รูปเสือ สา สิงห์ สอหน้า

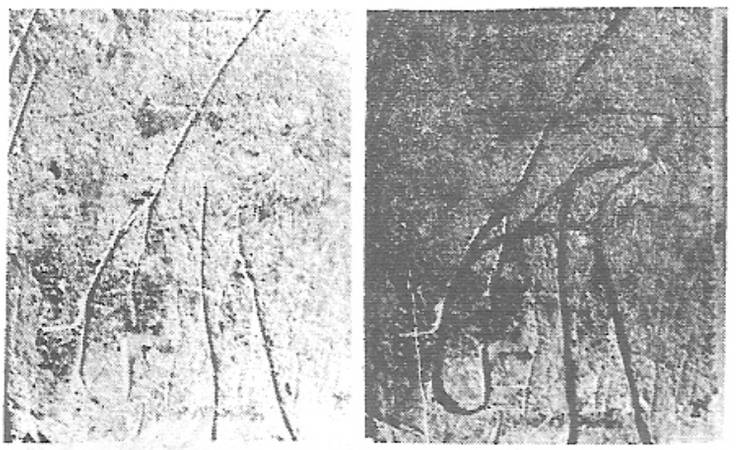

ลายเสียงชื่อ ส ทำรูปสอหน้า สอเสือ และสาสอขวา จะเสือหรือสาก็ตาม ซ้ายสุดเส้นหางตั้งขึ้น เส้นตัวทำแต่เส้นหลังขา ๔ เส้นนั่งสอหน้า พอเห็นเค้าลาย ส. ได้ สิงโตนี้ไทยเดิมเรียกสา เมื่อสิงหเข้ามา ท่านจึงแปลดิดกัน เช่น สิงห์ สาราา (คน) สัตว์ จีนว่า ไช แขกว่า สีงห สิงหไทยว่า สา ต้นเรียกออกเสียงว่า ส.

ขวา : ลายตัว ส. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ส. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ พ ทำรูปพอ พวงคือนาค

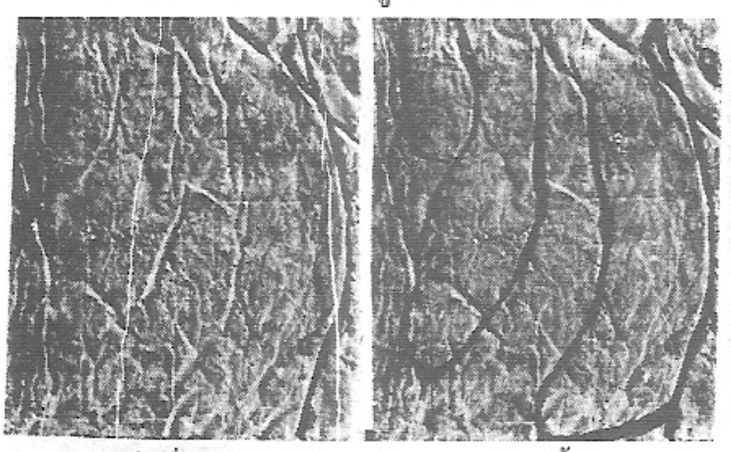

ลายเสียงชื่อ พ. รูปพอ คือ พ. เดิมหาง ลายเส้นพอนี้ก้องออกจมูกพอ เสียงชื่อลาวเดิม อีสานว่า "ลวง" แต่ออกจมูกควรเขียนพวงคือ นาค หรือมังกร ชนิดมีตีนหางพู่เห็นหน้าหัว ตัวโค้งหลัง เส้นหางพู่ จึงเห็นเค้าลาย พ. ต้นเรียกออกเสียงว่า พ.

ขวา : ลายตัว พ. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว พ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ย ยอบอ รูปยอ กะยอ

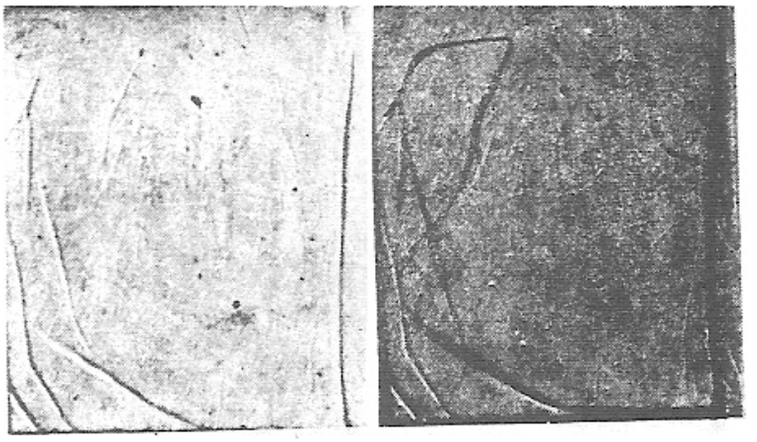

ลายเสียงชื่อ ย, ทำรูปยอ ชื่อในปูนยอ งูยอ กะยอ ปูนสอ โคลนสอนี้ ลาวเดินเขาเรียก ย้อ ห่อลิ้น ผิดจากดินสอ ลายซ้ายทำรูปเอายอปะทำผิว เส้นหลังปะเข้ากันสุดแผ่นยอ ปูนยอนี้ เดี๋ยวนี้ใช้กันน้อย และเขียนว่าปูนสอ ดูเส้นนี้แล้วพอเห็นเค้าลาย ย. ต้นเรียกออกเสียงว่า ย.

ขวา : ลายตัว ย. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ย. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ห รูปหอคนนั่ง หอนั่ง

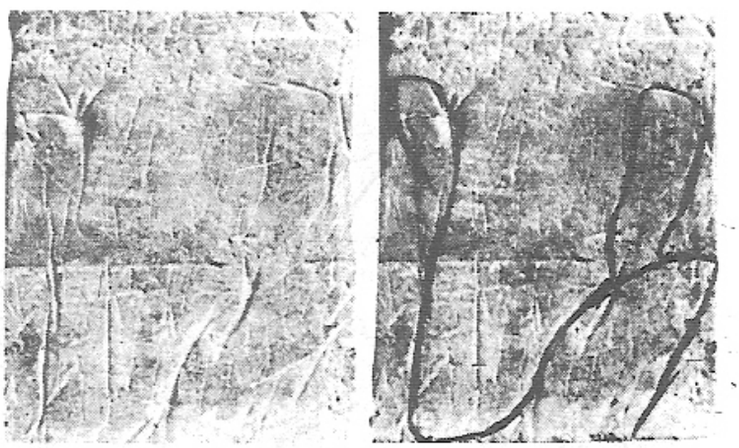

ลายเสียงชื่อ ห. รูปหอนั่ง ลายเส้นซ้ายจะเห็นรูปประตูหอ คนนั่งเอนหลัง รูปประตูเห็นเป็นหัวหอ รูปหัวคนนั่งเอนจะเห็นเป็นตัว ห. พอเห็นเค้าลาย ห. ต้นเรียกออกเสียงว่า ห.

ขวา : ลายตัว ห. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ห. ชัดเจน

นาคหรือมังกรนี้ คราวแรกเข้าใจว่าชื่อไทยไม่มี ได้พบหนังสืออุรางคนิทาน ท่านเจ้าคุณพระเทพรัตนโมลีได้พิมพ์ไว้มีภูเขาลวง ท่านหมายเหตุว่า "คำว่า ลวง หมายถึงนาคเป็นภาษาโบราณ" ฉะนี้ นาค มังกร ไทยว่าลวง ครั้นเห็น พ ที่ขุนสือไทยทำอย่างนี้ จึงแน่ใจว่า ไทยก็มีชื่อว่า พอ พวง จีนว่าเล้ง ก็ใกล้ ๆ กัน เมื่อนาคมังกรเข้ามา พวงไทยก็สูญหายไปแล้ว (ยังเหลือว่าหลวง และรวง ก็มีความหมายในตัวเองแล้ว)

ลายเสียงชื่อ อ ออประชุม

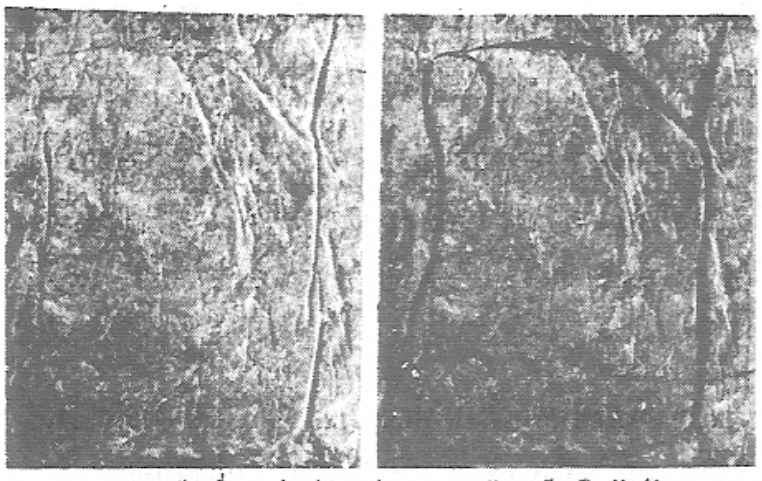

ลายเสียงชื่อ อ. ทำรูป ออ. ประชุม ลายเส้นจะเห็นเป็นสัตว์จำพวกคางคก อึ่ง กบ ฯลฯ สองตัวนั่งติดกันเป็น ออ. ประชุม พอให้เห็นคล้าย อ. เขียนแบบเส้นเวียนซ้าย ต้นเรียกออกเสียงว่า อ.

ขวา : ลายตัว อ. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว อ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ ฮ ในเสียง ฮ ชื่อนกฮูก

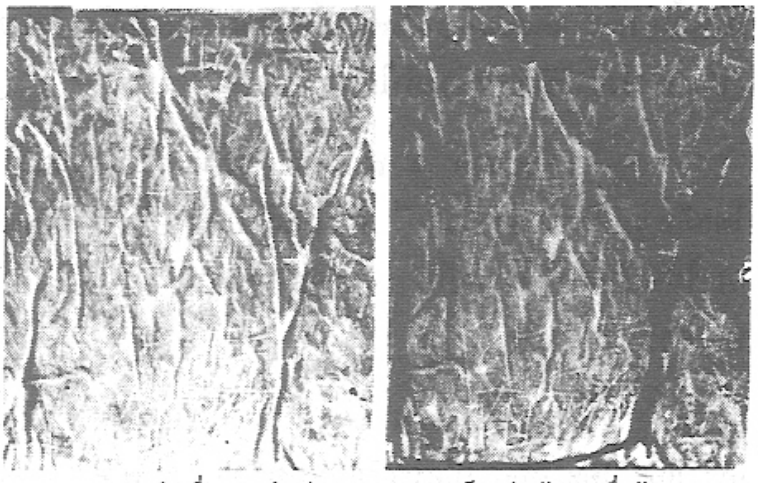

ลายเสียงชื่อ ฮ. ทำรูปแสดง ฮอฮา จะเห็นรูปหน้าคนหนึ่งซ้าย และคนหนึ่งขวาแสดง ฮ. คือหัวเราะหน้าหงาย เส้นต่ำคือหัวด้านหลังที่หัวเราะจนกัมหน้าหรือเป็นตัวนกฮูกกำลังยกปีกทั้งสอง พอเห็นเค้าลาย ฮ. ต้นเรียกออกเสียงว่า ฮ.

ขวา : ลายตัว ฮ. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ฮ. ชัดเจน

ชื่อ "ไทย" ที่ปรากฏต่าง ๆ กัน

รูปแบบโครงสร้างลายตัวสือไทยตามระบบแบบที่พ่อขุนสือไทย และ ขอมฟ้าไทยได้ใช้สติปัญญาสร้างความคิดเอาเสียงคำพูดใส่ลงในลายเส้นเขียนขึ้นเป็น ตัวลาย ก่อน-ที่เรียกว่า-ลายวาดเขียน, ลายทอ, ลายสาน, ฯ แล้วเอาขึ้นกล่าวออกเป็นเสียงคำพูดออกไปให้ได้ยินรู้ความได้ จึงเรียกว่า-**ลายสือไทย** และ **ลายสือขอม** เช่น ตัว-ก. เอาขึ้นจากลายเสียงว่า-กอไผ่ ถ้าตัวขอมว่า ก๊ ก็เอาขึ้นจากคำเสียงกล่าวว่า-กะ เช่น กะที่ทาง กะเอาตามความคิด เมื่อขึ้นเป็นตัวตั้งแล้ว จึงแยกเป็นเสียงให้ต่างไป เช่น ก. ใส่-า ตามหลัง-ก็อ่านได้ว่า-กา ทั้งรู้ความได้อีกด้วย แม้เสียงที่ต่างกัน หรือ เบา, หนัก, สูง, ต่ำ, ก็สร้างลายหมายรู้ขึ้นตามคำกล่าว และ เสียงที่ออกเป็นประจำ เช่น ข้าว คนภาคกลางออกเสียงเบาว่า-กินข้าว แต่ไทยเฉียง หรือ ลาวออกเสียงหนักว่า-กินข่าว จึงคิดสร้างตัว-ข. **เสียงธรรมดา** และ สร้างตัว-ฃ. มีหัวขยักระบุให้ออกเสียงหนักอีกเท่าหนึ่งจึงเป็น-กินข่าว และ เสียง ค, ฅ, ฆ, เช่น คนข้าว คอนเรือ ออกเสียงเบา ถ้า-ฅ. หรือ ฅน ฅบเพลิง ออกเสียงขนาดกลางจึงขยักบนให้หมายรู้หนักขนาดกลาง ถ้า-ฆ. เช่น ฆ่า, ฆ้อน, ฆ้อง, เสียงหนักจะขยักหัว, ทั้งทำขมวดหัวล่างซ้อนสำทับเพื่อให้หนักสุด และ เสียง-สูง, ต่ำ, เช่น ซ, ส, คือ ซอง, สอง ฝ, ฟ, คือ ฝาย, ฟาย, ฝัน, ฟัน, ไทยทุกคนต่างทราบดีว่ามีความหมายต่างกัน ที่เป็นสระเดียวกัน แต่ผันไปเป็นเสียงเอกโท เช่น เสือ, เสื่อ, เสื้อ, เจา, เจ่า, เจ้า, เจ๊า, เจ๋า, เตา, เต่า, เต้า, เต๊า, เต๋า, ล้วนมีความหมายต่างกันทุกเสียงกล่าว และ อ่าน ฉะนี้ จะเห็นว่า-ไทยเราคิดเป็นส่วนระบบแบบไทยให้คนไทยรู้เฉพาะ และ มีมาถึง ๖,๘๐๐ กว่าปีมาแล้ว ทั้งนี้ ไทยจึงมีชื่อสมกับไทยซึ่งได้สร้างสิ่งของไทยไว้แก่ไทย จึงยืนยันไทยได้ตลอดกาล

เมื่อเรียนหนังสือเล็ก คือ หนังสือไทย ได้เรียนแบบในครอบครัวเผ่าเดิมเป็นลาวเดิมหรือ ลั๊ว ลัว คือ พวกที่พูดลงท้ายว่า วะ หรือ ลวะ เช่น ไปไหนวะ หรือ ไปลวะ คนอื่นจึงเรียกว่า พวกลวะ ก็คือคนไทย ที่ออกเสียงว่า-โว้ย ไปไหนโว้ย ไปไหนละโว้ย เป็นละโว้ย หรือ ละโว้ คือ ลพ ลวู และออกเสียงว่า **เฮ็ดอีสัง** จึงเรียกว่า **พวกอีสัง** บ้าง ที่ออกเสียง ฉ. ช. ก็เรียกว่า **ไทยเฉียง** บ้าง ว่า **ไทยฉาน** บ้าง **ไทยซาน** บ้าง ก็คือ **สาน สาม เสม เซม เสียม เซียม** คือ สยาม สยัม = เป็นเอง (สยมภู สยัมภู) คือคนไทยนี้ อย่างคนใต้ออกเสียงว่า **ปรือ** เช่นทำอะไร ออกเสียงพูดว่า **ตำปรือ** จึงเรียกว่า **พวกตำปรือ** พวกที่ออกเสียงว่า **ไปไดเต** เรียกว่า **พวกคำตี** ที่ออกเสียงว่า **เฮ็ดพ่วนเหร่อ** จึงเป็น **พวกพวน** พวกที่ออกเสียงว่า **หมู่เฮา** หรือ **หมู่เลา** จึงเรียกว่า **พวกลาว** ก็คือคนไทยนี้แหละ

ท่านได้สอนหนังสือกันในครอบครัวทั้งนั้น แม้ไปอยู่วัดก็เป็นวัดที่พวกเราสร้างกันขึ้นจึงถือกันว่าเรียนในครอบครัว ในกาลนั้น พ.ศ. ๒๔๖๖-๒๔๖๗ เมื่อเรียน พ่อจับมือเขียนตัวเมือง (พยัญชนะ) ก่อน แล้วให้เขียนและเรียนตัวบ้าน (สระ) จึงจำวิธีเรียนท่องจำได้อย่างนี้

ะ สองจุด า ลากข้าง (หลัง) ิ พิมเปล่า (พิมพ์ ภาษามคธอ่านว่า บิมบะ แปลว่ารูปร่างกาย พิมไทยคือ รูปเขียนอย่างนั้น) ี พิมไม้เสียบหนูหนึ่ง ึ พิมจุด ื พิมไม้เสียบหนูสอง ุ ตีนเหยียด ู ตีนคู้ เ- ไม้หน้าหนึ่ง แ-ไม้หน้าสอง โ- ไม้โอ้ เ-าะ-อ ออ-ัว ว. เ-ีย ย เ-ือ อ เ-อ อ ไ- ไม้มะไล ใ-ไม้ม้วน ำ อำ เกย ย กาว ว.

สระที่ซ้ำ เช่น เ-ะ เ แ-ะ แ- ฯลฯ ตัว เ-ะ นั้นเป็นเพียงคำสอนไม่ได้ท่องว่า เ ใส่ ะ ข้างหลังเป็น เอะ แอะ โอะ ฯลฯ เมื่อมาเรียนแบบเรียนเร็ว พ.ศ. ๒๔๗๐ ก็เลิกหมด ครั้นมาฟังสอนในปัจจุบัน ไม่ได้ยินอย่างนั้น จึงแน่ใจว่าโรงเรียนต่าง ๆ เลิกหมดแล้ว จึงบันทึกไว้เพื่อคงอยู่ แบบเรียนเดิมของไทยได้มีอยู่ แต่ถูกเลิกไปด้วยคนไทยเหมือนตัวเมืองตัวบ้าน เมื่อพยัญชนะและ สระเข้ามาก็เลิกจนกระทั่งสูญหายไป บังเอิญได้กเบื้องจารมาจึงรู้ได้ และตกลงใจบันทึกไว้ เพื่อคงอยู่

สำหรับ “ตัวบ้าน” (สระ) นั้น ที่พบในจารึกเรียกตัวบ้าน แต่ตามแบบที่ยังปรากฏอยู่เรียก “ไม้” เช่น ไม้หน้า ไม้โอ้ ฯลฯ และ “พิม” คงมาตั้งในกาลต่อมา ครั้นใช้ชื่อสระแล้ว ก็ยังคงอยู่ ที่ยังไม่ได้เปลี่ยน และยังคงใช้ชื่อว่าไม้ก็คือ หนังสือโซ่ง ยังใช้เรียกกัน พ.ศ. ๒๔๗๐ ยังเรียก “ไม้” ว่า ไม้กะ ไม้กำ ไม้กิ ไม้กี่ ฯลฯ และลาวยวน หรือ โยนก ก็ยังใช้เรียกว่า ไม้เช่นเดียวกัน ที่ทราบได้จากพวกโซ่งถิ่นเขาอีโก้ เพชรบุรี คูบัว ถึง หนองหญ้าคมบาง ปากท่อ ราชบุรี และไทยดำ ไทยขาว หรือผู้ไทย สิบสองจุไทย-เดียนเบียนฟู ณ ญวน

ลายตัวบ้าน (สระ และตัวสกด)

ลายเสียงชื่อ อะ อา ะ า รูปปากอ้า

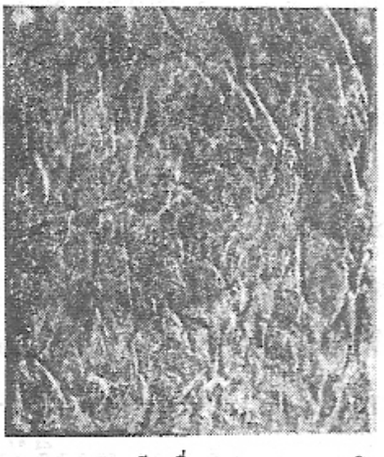

ลายเสียงชื่อ อะ. อา. ะ. า. ทำรูปปากอ้าคงเอาเสียงตอนกล่าว อ๊ะ และ อ้า ลายเส้นบนพอมองเห็นเค้าลาย ที่เขียนเป็นตัวบ้านประกอบตัวเมืองใช้ขีด ตั้งต้นออกเสียงว่า ะ. า.

ขวา : ลายตัว ะ. า. ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ะ. า. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ อิ อี อึ อื ิ ี ึ ื รูปขีดเพิง

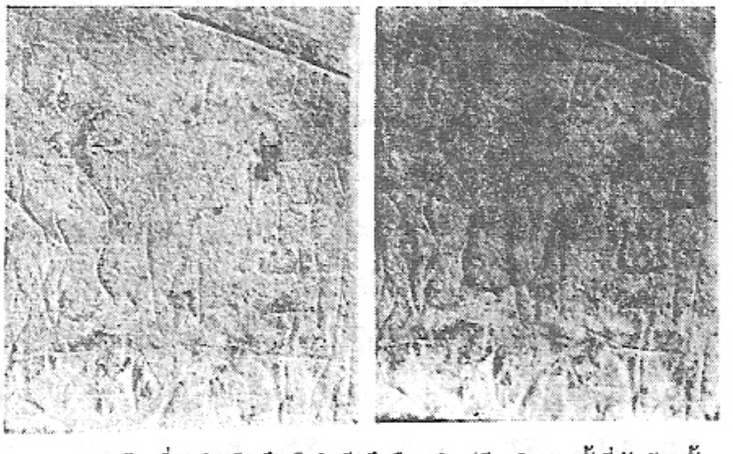

ลายเสียงชื่อ อิ อี อึ อื ิ ี ึ ื ทำรูปขีดเพิงและทั้งสี่ตัวบ้านนั้นเดิมเขียนอย่างเดียวกัน เป็นเรื่องที่ผู้อ่านจะรู้เอาเอง อาจใช้เสียงในตัวเองเป็นชื่อ จารึกถ้ำฤาษีเห็นทำรูปวงกลม จารึก สุโขทัย ใช้ขีดกลาง ต้นออกเสียง ิ ี ึ ื

ขวา : ลายตัว ◌ิ คือ อิ อี อึ อื ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ◌ิ ชัดเจน ตัวนี้ ตามจารึกต้นจะเห็น ◌ิ เท่านี้ส่วนเส้นล่างนั้นได้ลงหมึก จึงพอเห็น อิ อี อึ อื

ลายเสียงชื่อ อุ อู ุ ู รูปไก่อู

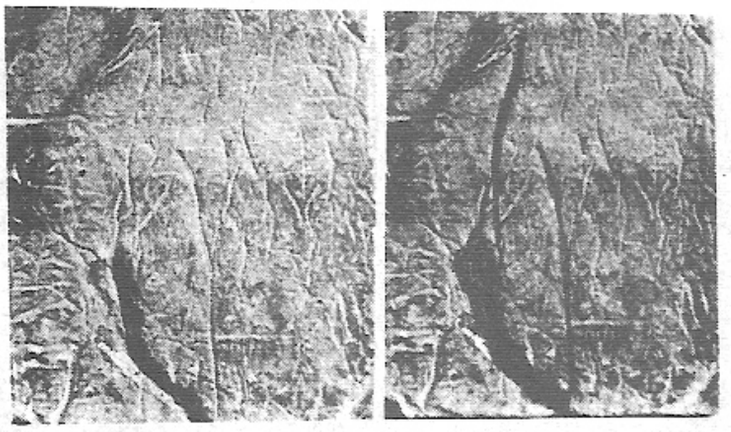

ลายเสียงชื่อ อุ อู ุ ู รูปปากหัวตัวไก่อูเป็นลายเส้นเห็นชัดเจน เส้นหนักหน้าอกคือ ุ ดูเส้นควบจะเห็นปากหัวตัว ู ตามชื่อไก่อู ต้นลายเรียกออกเสียงตัวบ้าน ว่า "อุ อู" (สระอุ สระอู)

ขวา : ลายตัว ุ ู คือ อุ อู ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็น ุ ู ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ เอะ เอ แอะ แอ เ-ะ เ- แ-ะ แ- รูปขีดยาวขีดขวาง

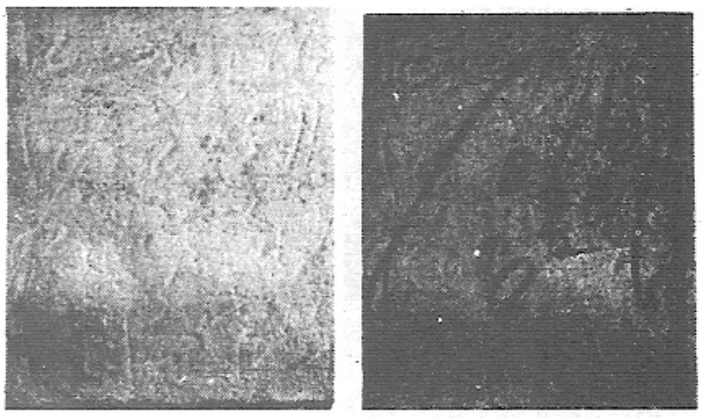

ลายเสียงชื่อ เอะ เอ แอะ แอ เ-ะ เ- แ-ะ แ- ทำรูปขีดยาวเป็น เ-ะ เ- เส้นขีดขวางเป็น แ-ะ แ- ใช้เสียงในตัวเองเป็นชื่อตัวบ้านเช่น เอ๊ะ เอ ! แอ๊ะ แอ๋ ต้นลายออกเสียงตัวบ้านว่า เอะ เอ แอะ แอ

ขวา : ลายตัว เ-ะ เ. แ-ะ แ- คือ เอะ เอ แอะ แอ ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็น เ-ะ เ. แ-ะ แ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ โอะ โอ โ-ะ โ- รูปโอน้ำ ชื่อ "ไม้โอ้"

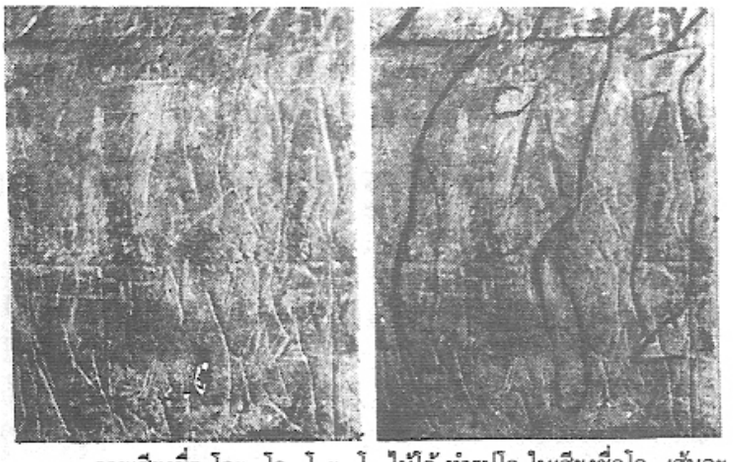

ลายเสียงชื่อ โอะ โอ โ-ะ โ- ไม้โอ้ ทำรูปโอ ในเสียงชื่อโอ เส้นละเอียดพอมองเห็นเค้าลาย โอ หรือ โอ้ได้ ต้นลายเรียกออกเสียงตัวบ้านว่า โอะ โอ โ-ะ โ- และชื่อ "ไม้โอ้"

ขวา : ลายตัว โ-ะ โ. คือ โอะ โอ ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว โ-ะ โ. ชัดเจน ตัวหน้า-ซ้าย อ่านว่าไม้โอ้ก็ได้

ลายเสียงชื่อ เอาะ ออ เ-าะ -อ รูป ออหน้า

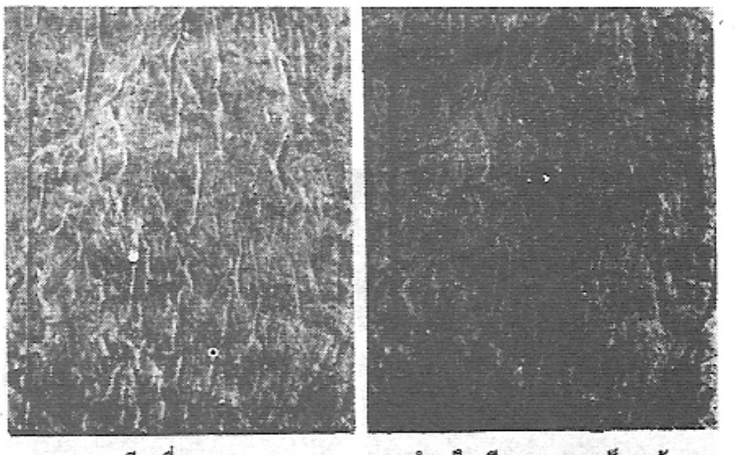

ลายเสียงชื่อ เอาะ ออ เ-าะ -อ ทำรูปในเสียง ออ จะเห็นหน้าคนหลายหน้าในชื่อเรียกว่า ออ หน้า ต้นลายเรียกออกเสียงตัวบ้านว่า เอาะ ออ เ-าะ -อ

ขวา : ลายตัว เ-าะ. อ. คือ เอาะ ออ ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว เ-าะ. อ. ชัดเจน

ลายเสียงชื่อ อัวะ อัว -ัวะ -ัว รูปงัวร้อง "อั้ว"

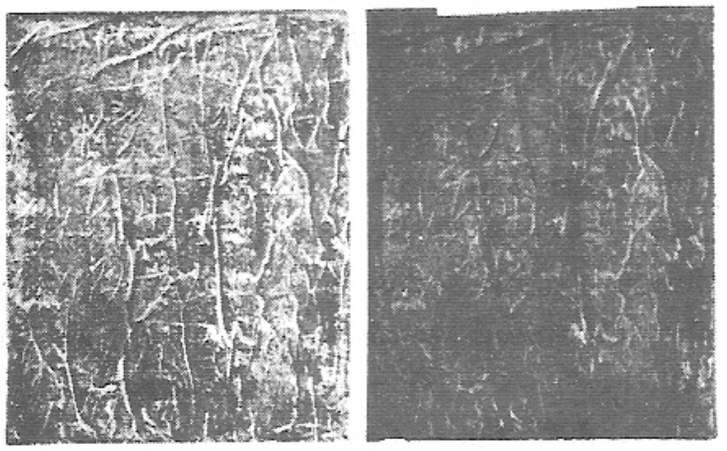

ลายเสียงชื่อ อัวะ อัว -ัวะ -ัว ทำรูปงัวแสดงกิริยาร้อง "อั้ว" จะเห็นลายหน้าเขาคอและขาหน้า รูปงัวก้มหัวร้อง "อั้ว" ต้นลายเรียกออกเสียงตัวบ้านว่า อัวะ อัว -ัวะ -ัว

ขวา : ลายตัว -ัวะ. -ัว. คือ อัวะ อัว ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว -ัวะ -ัว ชัดเจน อัวะ หน้า เขียนตัวซ้อนกัน เอา ะ ไว้หลังพอเห็นได้

ลายเสียงชื่อ เอียะ เอีย เ-ียะ เ-ีย ทำรูปเสียงตัวเอง

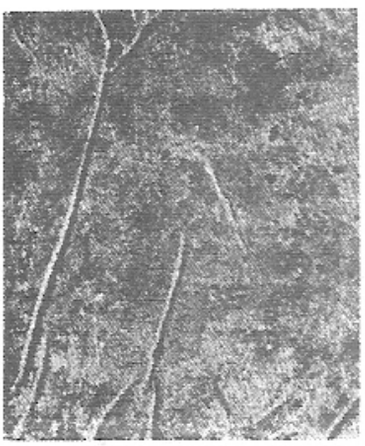

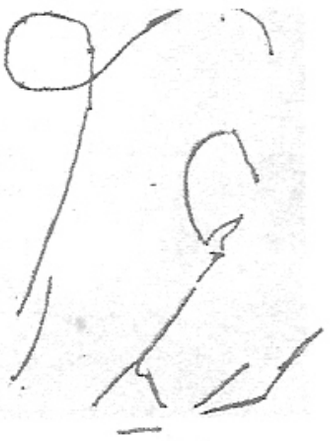

ลายเสียงชื่อ เอียะ เอีย เ-ียะ เ-ีย ทำรูปเสียงชื่อตัวเอง ตัวลายนี้ไม่ได้มา ได้เห็นลายนี้คือ ท ขอมมีตีน มีเก้า เ-ีย ปัจจุบัน จึงนำเข้ามาให้ครบ ต้นลายเรียกออกเสียงตัวบ้านว่า เอียะ เอีย เ-ียะ เ-ีย

ขวา : ลายตัว เ-ียะ. เ-ียะ. คือ เอียะ เอีย *ได้เขียนเส้นหมึกลงตามเค้าตัวและปัจจุบัน จะเห็นชัดเจน*

ลายเสียงชื่อ เออะ เออ เ-อะ เ-อ เสียงชื่อในตัวเอง

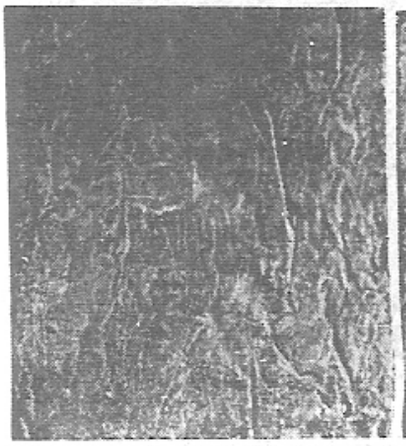

ลายเสียงชื่อ เออะ เออ เอาเป็น เอียะ เอีย ก็ได้เพราะทำเสียงในตัวเป็นลายและเป็นเส้นมากด้วย จึงดูได้ในเสียงชื่อมีเค้าลาย เอียะ เอีย ก็ได้ เออะ เออ ก็ได้ เออะ เออ ก็ได้ต้นลายเรียกออกเสียงตัวบ้านว่า เอียะ เอีย เออะ เออ เ-ียะ เ-ีย เ-อะ เ-อ ความอ่านเดิมว่าเอีย ย เออ อ และ เ-ียะ เ-ีย ตัวบ้านได้นำ ท ขอม ซึ่งเห็นมีลักษณะคล้ายปัจจุบันจึงนำมาแจ้งไว้แล้ว

ขวา : ลายตัว เ-อะ. เ-อ. *คือ* เออะ เออ *ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัวชัดเจน แต่ตัวนี้เขียนตัวซ้อนกัน*

ลายเสียงชื่อ เออะ เออ เ-อะ เ-อ รูปเสียงว่า เออะ เออ ในตัวเอง

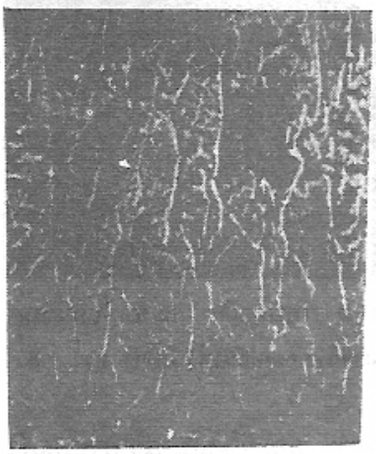

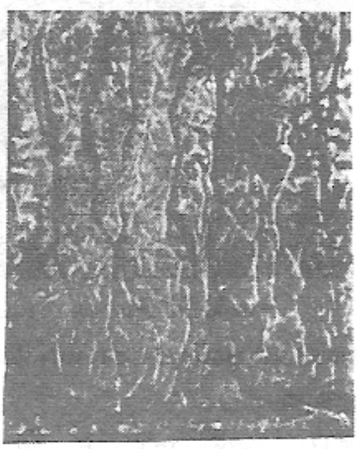

ลายเสียงชื่อ เออะ เออ เ-อะ เ-อ รูปเสียงว่า เออะ เออ ในตัวเองดูลายเส้นพอเห็นเค้าลาย เออะ เออ ซ้อนกัน ต้นลายออกเสียงตัวบ้านว่า เออะ เออ เ-อะ เ-อ

ขวา : ลายตัว เ-อะ. เ-อ. *คือ* เออะ เออ *ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว* เ-อะ. เ-อ. *ชัดเจน และตัวนี้ก็เขียนซ้อนกันเห็นชัดเพียง* เออะ. เออ. *นั้นซ้อนอยู่ หรือ ลบ ะ ออก*

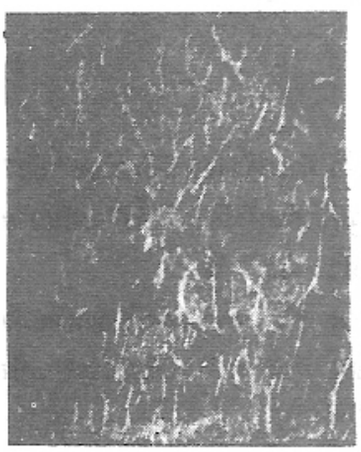

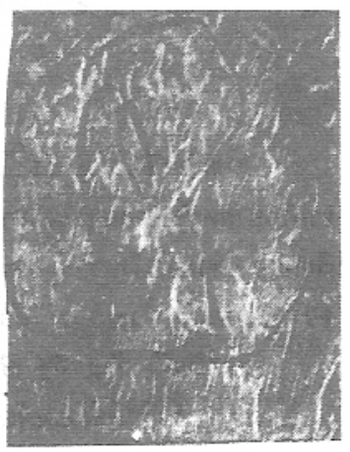

ลายเสียงชื่อ ไอ ใอ ไ- ใ- รูปกระไอ ไอน้ำ ไ- ไม้มะไล ใ-ไม้ม้วน

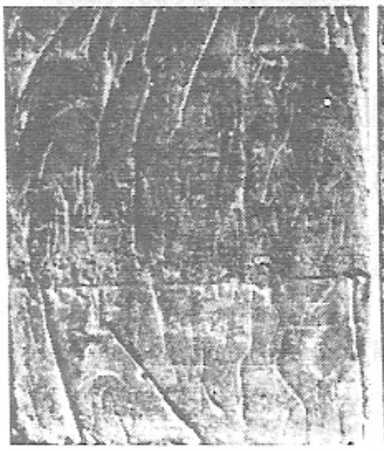

ลายเสียงชื่อ ไอ ใอ ไ. ใ- ไม้มะไล ไม้ม้วนทำรูปกระไอ ไอน้ำลายเส้นต้นบนคือ ไอน้ำ พุ่งขดยาว เส้น ๒ คือ ไอน้ำพุ่งม้วน เส้น ๓ เส้น ๔ เช่นเดียวกัน เส้นขวางคือ พื้นน้ำ เส้นล่างคือสายไอน้ำเดือดพุ่งขึ้นเป็นกระไอ ต้นลายเรียกออกเสียงตัวบ้านว่า ไ ไม้มะไล ไ ไม้ม้วน ไอ ใอ ไ- ใ-

ขวา : ลายตัว ไ-. ใ-. *คือ* ไอ. ใอ. *ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว* ไ- ใ. *ชัดเจน ตัวเส้นหน้าจะเห็น ชื่อไม้* ไ. *หลังก็จะเห็นชื่อไม้* ใ.

ลายเสียงชื่อ เอา อำ เ-า -ำ รูปเสียงตัวเอง

ลายเสียงชื่อ เอา อำ เ-า -ำ เสียงชื่อในตัวเอง เ-า จะเห็นเส้นโค้งและเส้นโค้งหลังจะเห็นเป็น เอา ดูลายเส้นบนซ้อนจะเห็นอำ เมื่อเทียบเสียงและเอาความหมายของ เอา อำ หรืออำ เอา จึงชื่อ กิริยาที่อธิบายไม่ได้ ต้นลายเรียกออกเสียงตัวบ้านว่า เ-า -ำ เอา อำ

ขวา : ลายตัว เ-า. ำ. *คือ เอา อำ ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว* เ-า. ำ. *ชัดเจน*

ลายสือขอม

ลายสือขอม หนังสือขอม หนังสือใหญ่ ซึ่งขอมฟ้าไทยเป็นต้นชื่อและสร้างไว้เมื่อปีอิน ๑๒๕๐ คือเมื่อ ๖๘๐๐ ปีมาแล้ว เมื่อร่วมกับขุนสือไทยฟ้าสร้างลายสือไทยแล้ว ก็เกิดมีความคิดขึ้นจึงสร้างลายสือขอมขึ้นอีก ทั้งลายสือนี้เป็นคำ**ขุน** (พระราชโองการสั่งใส่เกล้า) และเป็นคำขอม (คำสอนของครูอาจารย์ซึ่งศิษย์ต้องเคารพนับถือเชื่อฟังไว้ในหัว-เกล้า) จึงเป็นประเพณีขึ้นครูไหว้ครูกันมา ลายขอมนี้จึงมีชื่อว่า **หนังสือใหญ่** ลายสือไทยเป็นของขุนซึ่งเป็นศิษย์ขอม จึงมีชื่อว่า **ลายสือน้อย** ต่อมาต่างก็แก้ลายให้เขียนง่าย หรือเส้นตรง ซึ่งน้อยหรือหลังมาอีก ลายสือไทยเดิมจึงมีชื่อว่า **หนังสือกลาง** สำหรับตัวไทยน้อย ก็คือตัวหนังสือปัจจุบัน หนังสือใหญ่ หรือขอมนี้ เดิมเข้าใจว่ามีครบและคงมีหลายชุด ที่ได้มาไม่ครบ ถึงกระนั้นก็ยังดี พอมีหลักฐานให้ทราบได้ในขณะที่คิดสร้างขึ้น ได้ใช้สติปัญญาร่วมกันมา ลายสือไทยคิดสร้างทาง **กอ. ขอ.** ฯลฯ ลายสือขอมคิดสร้างทาง **กะ ขะ** ฯลฯ ซึ่งมีอยู่ในเสียงคำชื่อไทยเช่นเดียวกันกับทั้ง ขอมฟ้าไทยเมื่อคิดลายสือขอมนั้นหลังจากคิดลายสือไทยมาแล้ว ๑๕-๒๐ ปี จึงมีความรู้ชำนาญลายเส้นอยู่แล้ว จึงเอาลายอะไรก็ได้ แล้วตั้งชื่ออ่านว่า **กะ ขะ** ยังวางฝีมือช่างไว้ที่ลายเส้นสวย วางฐานะขอมไว้ด้วยมีลายเส้นครอบหรือ **หนามเตย** คือ **ขอม**

เมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามาสู่สุวัณณภูมิไทย พระเถรโบราณาจารย์ และโบราณาจารย์หรือขอมได้ร่วมกันใช้ลายสือขอมจารึก พระไตรปิฎก อัฏฐกถา ฎีกา คัมภีร์ ปกรณ์เข้าใบลานเป็นโปฏฐปาฐ พระธรรมรัตนเป็นที่เคารพกราบไหว้บูชา และยิ่งถูกปรับปรุงเป็นตัวเลขยันต์ก็ขึ้นสู่ขลังศักดิ์สิทธิ์ ตัวขอมจึงเป็นหนังสือใหญ่ชั้น **ตัวครูอาจารย์** เนื่องจากได้ตัวเดิมมาไม่ครบจะนำตัวสมัยปลายมาทำแบบพิมพ์ใส่เข้ามาด้วย และขอได้พิจารณาดู

ในการทำคราวนี้ ได้นำลายสือขอมเดิม ซึ่งเป็นต้นแบบมานั้น ใช้เส้นหมึกใส่ทับลงไปเพื่อเห็นเค้าตัวลายสือ หรือตัวหนังสือขอมได้ชัดเจน ซึ่งก็ไม่ค่อยตรงกับตัวขอมแน่นอนนักถ้าต้องการดูให้แน่นอนก็เปิดดู **ตัวขอม** ซึ่งได้ทำแบบพิมพ์เข้ามาในหนังสือนี้ อันพอเห็นเค้าลายเดิมได้ และตัวขอมนี้ มีหลายตัวที่มีเค้าลายสือไทยปรากฏอยู่ เช่น **พ.** ขอม ก็คือ **ผ.** ไทย แต่เขียนคว่ำลง ส่วน **ล.** นั้น คือ **ญ.** ขมวดหาง เป็นต้น เท่าที่กล่าวอย่างนี้ เพื่อยืนยันว่าลายสือขอมนี้มีมาพร้อมกับลายสือไทย และมีมานานตั้ง ๖๘๐๐ ปีกว่าแล้ว พร้อมกับชื่อก็ยังเป็นชื่อไทย คือ คำว่า **ขอม** นั้น คำขะแมแท้เขาแปลว่า **หลอก** ส่วนชื่อไทยนั้น ใช้ตั้งเป็นชื่อคนกันมา เช่น จารึกวัดมหาธาตุ เมืองยโสธร มีระบุว่า ขอม เอียงเวธา จารึกสุโขทัยหลัก ๒ มีระบุว่า ขอมสมาสโขลญลำพง เครื่องปั้นดินเผาทางอีสาน ก็มีว่าไหขอม เป็นของมีชื่อเสียงโด่งดังมาก และใช้ในคำกล่าวว่าขอมหัว ขอมตัว คือคลุมหรือครอบ ในทางส่วนกลาง มีคำว่า **หนังสือขอม** เป็นชื่อเพลงต่าง ๆ เช่น **เพลงขอมทรงเครื่อง ขอมกล่อมลูก** ต่อมาแต่งใหม่ใช้ชื่อว่า **เขมรไทรโยค** เกือบทั่วดินแดนไทย ถ้ามี "ของขอม" จะต้องมีสระเพลง บัดนี้ใช้ว่าสระเพรง เพรงตัวนี้แปลว่า เก่า ก็สระนั้น ๆ เป็นของเก่าในสมัยนี้ แต่สมัยที่ทำสระ หรือสร้างบ้านเมืองกันนั้น ยังไม่เก่า จึงเป็นของที่พวกนักเพลงสมัยนั้นทำขึ้นใช้ ซึ่งได้เรียกกันว่าสระเพลงกันตลอดมา ที่ใช้เดิมมานั้น จึงมีชื่อว่า สระเพลงอันเป็นของคู่กัน **ขอม** คือ ครูบาอาจารย์วิชาการต่าง ๆ เพราะขอมกับเพลงนี้มีอยู่ในเมืองและคนไทย จึงเป็นของไทย

ในเมืองไทยนี้ คนไทยยังมีชื่ออีกชื่อหนึ่ง คือ **ขอมเดิม เขมรลาวเดิม** พวกนี้ก็คือไทยเดิมนั้น ที่โคราชและชัยภูมิออกเสียงว่า **ไทยเดิ่ง** ในแถบนั้นมีชื่อว่า ลวู ละเวียะ ลวะ ลาว ตลอดไป ถ้าพวกนั้นเขาออกเสียงว่า **"ขอม"** เช่นช่างทำหม้อ ทำไห เขาหมายถึงคนไทย และยังเป็นคำประจำของชาวลาวว่า **"ลาวไปใส ไท-มาแขก"** ซึ่งยืนยันชื่อว่าลาว คือ เราเป็นเจ้าของบ้าน ส่วนไท-นั้นหมายถึงว่า ผู้ไปหา แม้พวกลาวด้วยกันก็กล่าวว่า ไท หมายถึงว่าผู้ไปเยี่ยมคือ เป็นแขกไปหา ฉะนี้ขอมเดิม ลาวเดิม เขมรลาวเดิม จึงเป็นคนไทย พวกนี้มีอยู่ ณ จังหวัดราชบุรี เพชรบุรี ฯลฯ ตลอดทั่วเมืองไทย

นับได้ว่าเป็นสิ่งสูงสุดยอดที่ได้พบตัวดั้งเดิมที่ยังเป็นลายอยู่ คือ ลายสือขอมหรือหนังสือใหญ่ที่ไทยเรียกกันมา ได้พบทั้งตัวเมือง คือ พยัญชนะ ตัวบ้าน คือสระและตัวสะกด ทั้งหลักฐานไม้เอก ไม้โท ที่ไทยได้สร้างใช้กันมา *และในกาลต่อมาได้แผ่นเงินจารึกลายสือขอม ณ วัดค้างคาว เพชรบุรี ปรากฏไม้เอกไม้โท ไม้ผัดไม้คด (การันต์) ฯลฯ มีระบบวิธีลายสือไทยครบ ทั้งลงปี พ.ศ. ๓๔๕ ไว้ด้วย จึงเป็นหลักฐานได้ตลอด*

ลายสือขอม ซึ่งขอมฟ้าไทยคิดสร้างขึ้นนั้น หลังจากสร้างลายสือไทยมาแล้ว ๑๕ ปี จึงชำนาญลายเส้นอ่านอยู่แล้ว สร้างลายอะไรก็ได้แล้วตั้งอ่านสำเร็จขึ้น เพื่อให้ต่างจากลายสือไทยจึงสร้างทางสาย กะ ขะ ได้สร้างตีนคือตัวซ้อน เป็นตัวบ้าน ที่นำมาแสดงพอเป็นตัวอย่างลายสือขอม

ตัวเมือง คือ พยัญชนะ

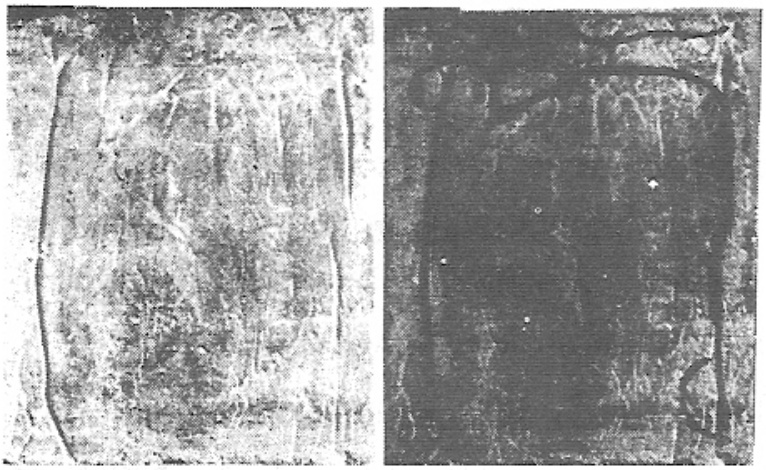

ต้นเดิมลายสือขอมตัว ก (กะ)

ลายตัวขอม กะ ในเสียงคำกล่าวว่า กะ สังเกตลาย จะเห็นตัวไทยคือ ท. เอา ะ ใส่ไว้ที่ตีน ใส่ลายหนามเตย (ขอม) ไว้บนหลังตัวเมืองขอมตัวบ้านคือ ตัวสะกดเหมือนกันแต่ไม่มีขอม

ขวา : ลายตัว กะ. ขอมที่ใช้เส้นลงทับแล้วจะเห็นตัว กะ. ชัดเจน ถ้าต้องการตัวชัดเจนที่ใช้กันมา เปิดดูตัวแบบได้พิมพ์ไว้ในหน้าต่อไป ส่วนตีน พอเห็นเส้น ไร ๆ ได้

ต้นเดิมลายสือขอมตัว ฉ (ฉะ)

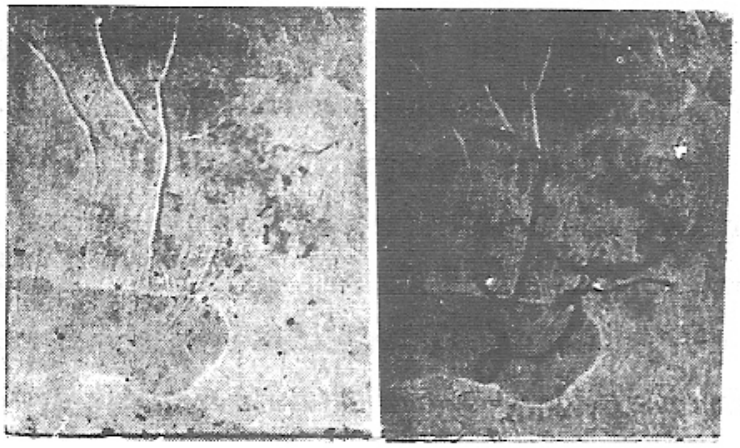

ลายตัวขอม ฉะ ในเสียงคำกล่าวว่า ฉะ (ฟัน) ดูตามลายเส้น คือ รูป ฉ. ไทย แต่กลับเอาหน้าไว้หลัง ใส่ลายขอมไว้ในเส้นบนตัวเมืองขอมตัวบ้านเขียนครึ่งล่าง

ขวา : ลายตัว ฉะ. ขอม ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ฉะ. ชัดเจน ทั้งตีนด้วย คำไทยทุ่งนาใช้ว่า ตีน ทั้งนั้น

ต้นเดิมลายสือขอมตัว ฒ (ฒะ)

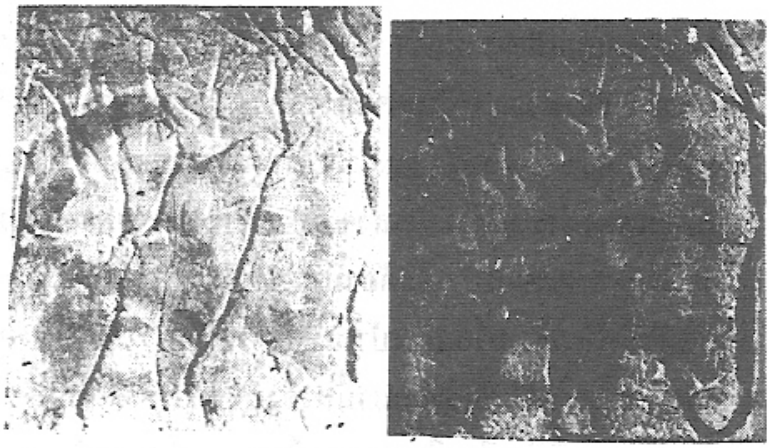

ลายตัวขอม ฒะ ในเสียงคำกล่าวว่า เฒาะขัดคะหมาด ลายเส้นชัดเจน ใส่ ะ ไว้ที่ลายเส้นหางทั้งบนและล่าง ตัวเมืองขอมตัวบ้านเขียนอย่างเดียวกัน

ขวา : ลายตัว ฒะ. ขอม ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้ว จะเห็น ฒะ ชัดเจน ทั้งตีนด้วย สำหรับลายนี้จะเห็นเขียนซ้อนกัน ๒ ตัว

ต้นเดิมลายสือขอมตัว ต (ตะ)

ลายตัวขอม ตะ ในเสียงคำกล่าว ตะ (ตะพาน) ลายเส้นบางไม่ชัดเจน ใส่ ะ. ไว้ที่ตีน ใส่ลายเส้นขอมไว้บน ตัวเมืองขอม ตัวบ้านเหมือนกันแต่ไม่มีเส้นขอม (หนามเตย)

ขวา : ลายตัว ตะ. ขอม ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้ว จะเห็น ตะ. ชัดเจนทั้งตีนด้วย แผ่นลายนี้ ลายเส้นบางมาก จึงเห็นไม่ค่อยชัด ตัวขอมสมัยนี้ยืนยันอยู่แล้ว

ต้นเดิมลายสือขอมตัว น (นะ)

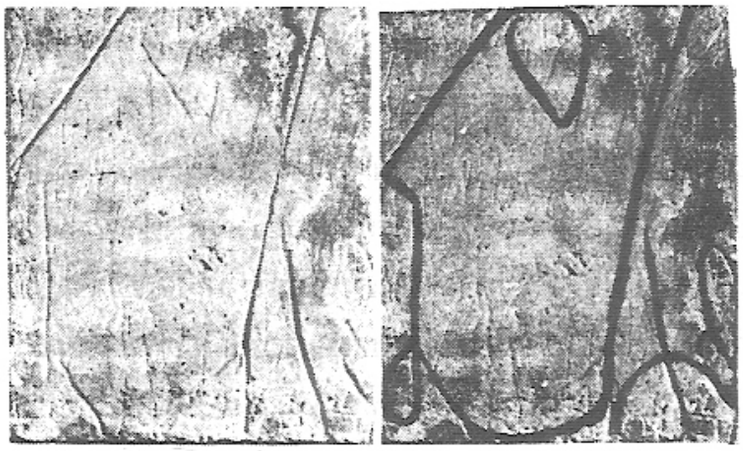

ลายตัวขอม นะ ในเสียงคำกล่าวว่า นัะ และตามลายเส้นเดิมคล้าย น. ไทย เส้นหลังคือ ตีน นะ ตัวเมืองขอม ตัวบ้าน คือ เส้นครึ่งล่างมีหัวอยู่ท้าย

ขวา : ลายตัว น. ขอม ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้ว จะเห็น น. ชัดเจนพร้อมทั้งตีนด้วย

ต้นเดิมลายสือขอมตัว ส (สะ)

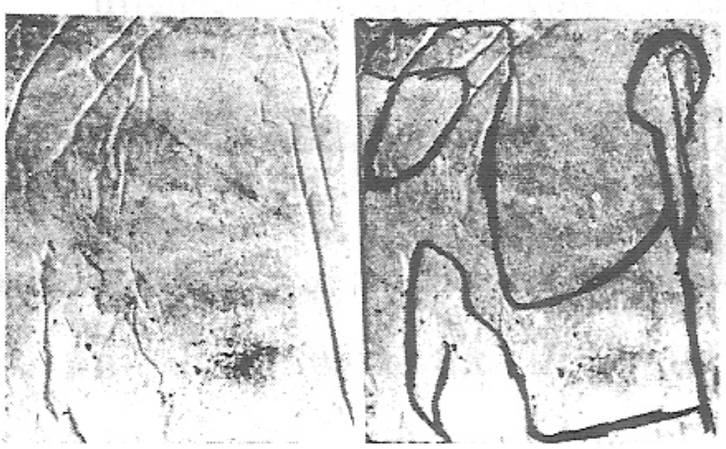

ลายตัวขอม สะ ในเสียงคำกล่าว สะ ลายเส้นตัวขอม สะ นี้เป็นสองตัว สะ ขอมซ้อมกัน เส้นลายบน คือ ตัวเมืองขอม เส้นลายล่าง คือ ตัวบ้าน คือ ส. หางยาวขึ้นเท่าตัวเมือง

ขวา : ลายตัว สะ. ขอม ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้ว จะเห็นตัว สะ. ชัดเจน ทั้งตีนด้วย

ต้นเดิมลายสือขอมตัว ท (ทะ)

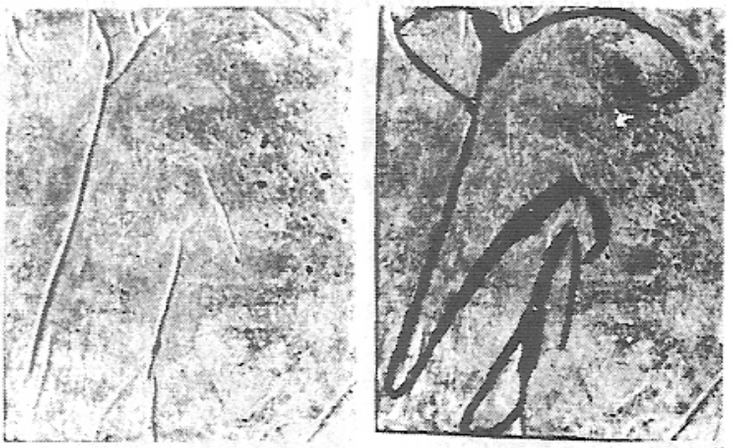

ลายตัวขอม ทะ ในเสียงคำกล่าวว่า ทะ (ทะลัก) ตามลายเส้นต้นเดิมนี้เหมือน ท. ไทยมีตีนคือเส้นล่าง ไม่เหมือนตีนตัวปัจจุบัน ตัวเมืองขอม ตัวบ้าน คือ นอนลง

ขวา : ลายตัว ทะ. ขอม ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้ว จะเห็น ทะ. ชัดเจนพร้อมทั้งตีนด้วย

ต้นเดิมลายสือขอมตัว ย (ยะ)

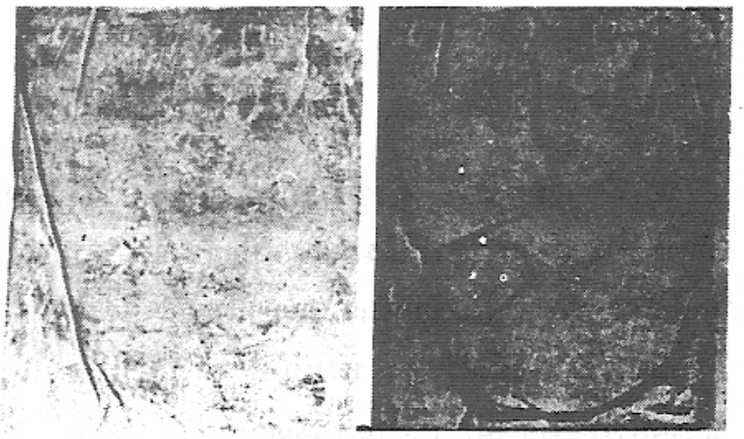

ลายตัวขอม ยะ ในเสียงคำกล่าวว่า ยะ (ย่ะ) ย. ขอม ปัจจุบันก็คือ ผ. แต่ลากเส้นกลางให้สูง ตัวเดิมทำเส้นกลางสั้นและคล้าย ย. ไทย ตัวเมืองขอม ตัวบ้านเหมือน อ. หางสูง

ขวา : ลายตัว ยะ. ขอม ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้ว จะเห็นตัว ยะ. ชัดเจนทั้งตีนด้วย

ตัวบ้าน คือสระ

ต้นเดิมลายสือขอมตัวบ้าน ะ า (อะ อา)

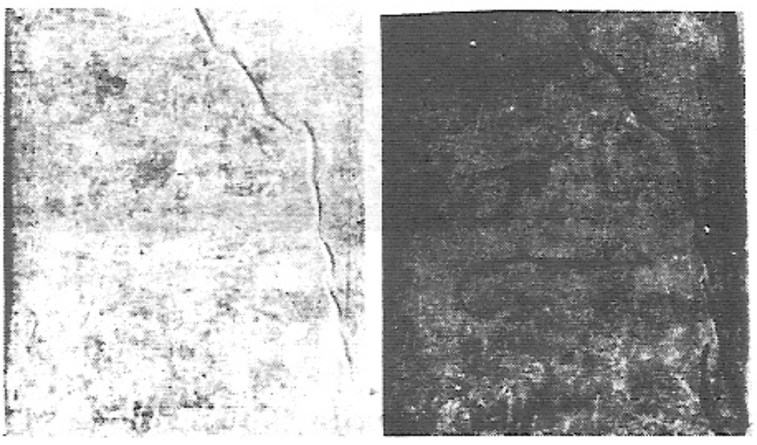

ลายตัวบ้านขอม ะ า ในเสียงไทยว่า อะ อา ตามลายตัวบ้านขอมเดิม ะ า. ขีดเส้นบางเช่นเดียวกัน ปัจจุบัน า. ขอมก็คือ ว. ไทยลายตัวบ้านขอม ะ า.

ขวา : ลายตัว ะ. า. ขอมคือตัวบ้านที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัว ะ า ชัดเจน

ต้นเดิมลายสือขอมตัวบ้าน ุ ู (อุ อู)

ลายตัวบ้านขอม อุ อู ในเสียงไทยว่า อุ อู ลายตัวบ้านขอม อุ อู นี้ เขียนตัวเต็มจึงเป็นตัวเมือง ถ้าเอาเป็นตัวบ้านแท้ไปเข้ากับคนอื่น ใช้ไว้ได้ ุ ตัวบ้านขอม ุ

ขวา : ลายตัว ุ ู ขอม คือตัวบ้านที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็น ุ ู ชัดเจน

ต้นเดิมลายสือขอมตัวบ้าน โ (โอ)

ลายตัวบ้านขอม โ. ในเสียงไทยว่า โอ โอ้ ไม้โอ้ ลายโอ ตัวขอมชัดแต่บนตัวเต็มใช้ ิ บน ุ ขอมเป็นตัวเต็มจึงเป็นตัวเมือง ขอมปัจจุบันใช้ เ-า แต่อ่านเป็น โอ. ตัวบ้านขอม

ขวา : ลายตัว โ ขอม คือตัวบ้าน ที่ใช้เส้นหมึกลงทับแล้วจะเห็นตัวชัดเจน

ตัวเมือง ตัวบ้านขอม เท่าที่ได้มา ยังไม่ครบตามที่ตกทอดมาถึงปัจจุบัน ลายสือไทยและขอม ไทยได้รักษาคือเล่าเรียนกันมาได้ถึง ๖๘๐๐ ปีแล้ว จึงมีจารึกและเขียนไว้ตลอดกาลมาและยังแพร่ออกไปปรากฏถึงต่างประเทศใกล้เคียง อาจออกไปเป็นต้นแบบของลายสือของชาติต่าง ๆ ทั่วไป บังเอิญพ่อขุนสือไทยและขอมฟ้าไทยได้กระทำแบบไว้ มิฉะนั้น คงไม่ได้รู้เรื่อง ทั้งไม่มีหลักฐานที่จะคัดค้านหรือเถียงฝรั่งได้ สำหรับลายสือขอม เวลานี้ ได้ยกเลิกไปแล้ว แม้ในการทำวิทยานิพนธ์สอบเปรียญชั้น ป.ธ. ๔ ถึง ป.ธ. ๙ ก็ยกเลิกไปแล้ว ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๕-๒๔๘๖

ลายขอมที่เขียนไว้แต่ พ.ศ. ๒๕๐-๕๐๐

ที่ฐานพระพุทธรูป ๒ องค์ มีจารึก ณ ประภามณฑลว่า เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ

เดือน พส บง ศีล เดือน ธัม ธุรสี บัน ศีล

ตัวขอมนี้ เป็นตัวจารึกในแผ่นเงิน พบในโพล่สำริดบรรจุพระเครื่อง มีบอกปี พ.ศ. ๓๔๕ ปรากฏไม้เอก ไม้โท ฯลฯ พร้อมทั้งตัวสือขอมได้เขียนคำไทยไว้ การเขียนจะเห็นเป็นแบบต้นเดิม คือ ใช้ตัวสะกดเต็ม ถ้าสมัยรัตนโกสินทร์จะเขียนตัวตีนเป็นตัวสะกด ถ้าภาษามคธ ตัวสะกดเต็ม ตัวอ่านใช้ตีน เป็นต้น จึงนำมาเป็นหลักฐาน (ได้ทราบว่า พระอาจารย์สนิท ธมฺมสินิทฺโธ ศิษย์พระญาณจรณะจารไว้)

พระพุทธถ้วลสักราช ๓๔๕ ปีกุล เดือน ๔ ๒ (ค่ำ) ข้างขึ้น พระนางสีสิริ
เสาวภา รัตน นารี เทวี ได้ มี บัญ ชา ให้ขอม เมื (อง)
ง เกน ไพร่พล มาสร้าง พระเพื่อเฉิม (เฉลิม) พระเกีย (ติ)
ย ติ ใน วา ระ พระ ปร มี เกิด ทั้ง ยัง ต้อง การ
เอา พระเครื่อง ประ จุ ไว้ ไว้ ใต้ ธาน (ฐาน) เจดีย์

ตัวขอมที่เขียนคำไทยในคัมภีร์ใบลาน ชื่อ “มหาชาติเมืองเพชร” ของวัดเพชรพลีและวัดเกาะ เพชรบุรี อาจารย์สมาน โซ๊ะเหม แห่งวิทยาลัยครูเพชรบุรี ได้ถอด (ปริวัติ) ตัวสือขอม เป็นตัวสือไทย ได้ถ่ายทำแบบพิมพ์ไว้ที่คัดมาเท่านี้จึงขาดตอนท้ายไป ถ้าต้องการตลอด ได้เปิดดูตอนท้ายของกัณฑกุมารในหนังสือนั้น (ไม่ปรากฏสงวนลิขสิทธิ์) สำหรับระเบียบจารนั้นยังเป็นอย่างเดียวกับสมัยสุวัณณภูมิ นี้เป็นกาล พ.ศ. ๒๔๑๖

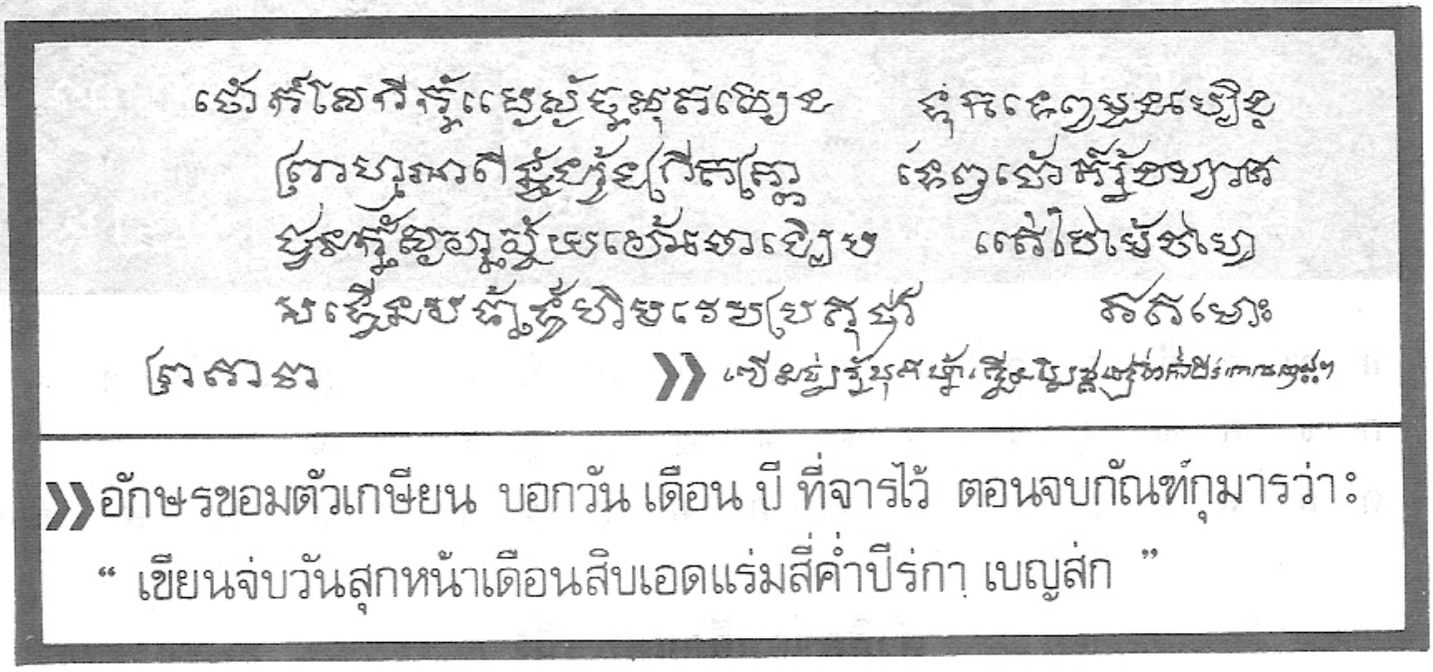

» อักษรขอมตัวเกษียน บอกวัน เดือน ปี ที่จารไว้ ตอนจบกัณฑ์กุมารว่า:
“ เขียนจ่บวันสุกหน้าเดือนสิบเอดแร่มสี่ค่ำปีร่กา เบญส่ก ”

เจ้าก็โสกีกันแสงสั่งจนสุดเสียง
(ครั้น) พราหมณ์ตีน้องร้องกรีดกราด
ชวนกันสงสานส้อยเส้าเงาเงียบ
สเทือนสท้านทั่วหิมเวสประตูป่า

ทุกเทพพมองเมียงเอียง.....
เทพพเจ้าก็ร้องหวาด.....
แต่ใบไม้จะไหว.....
อิติ เมาะ.....

พระคาถา >> เขียนจ่บวันสุกหน้าเดือนสิบเอด แร่มสี่ค่ำ ปีรกาเบญสก”

ปีระกา เบญจศก จุลศักราช ๑๒๓๕ วันศุกร์ที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๖

น่าชื่นใจมากต่อ-อาจารย์สมาน โซ๊ะเหม แห่งวิทยาลัยครูเพชรบุรี ซึ่งได้พยายามเรียนตัวหนังสือขอม กระทั่งอ่านออกเขียนได้ ยังเล่าให้ฟังต่อไปว่ามารดาเป็นโซ่ง-ผู้ไทย พูไทย ทั้งได้ไปขึ้นครู-ครอบครูแล้ว ในฐานะที่ผู้เขียนนี้ก็เป็นเผ่าลัวะ-ลว้า คือ ลาวเดิม ซึ่งโคราชออกว่า-ไทยเบิ้ง ชัยภูมิออกว่า-ไทยเดิ่ง ผู้ออกคำพูดว่า อีสัง เหมือนกัน ต้นของพวกเรามีสติปัญญา คิดสร้างลายสือไทย ลายสือโซ่ง-ผู้ไทยได้เหมือนกัน นับว่ามีสติปัญญา พอสมควร ครั้นสร้างได้แล้วยังแฝงสอนลูกหลานเหลนต่อมาตลอดถึงปัจจุบันเรามีการยกครู ขึ้นครู ครอบครู ไหว้ครูวิชาการนั้น ๆ ตลอดอย่างน้อยก็มีดอกไม้ธูปเทียน ซึ่งทั้งนี้มีอยู่เฉพาะคนเผ่าไทยในชื่อต่าง ๆ และในไทยนี้พวกเดียว ทั้งยั่งยืนอยู่ตลอดมา

ตัวขอม ซึ่งตกทอดมาถึงปัจจุบัน เวลานี้ไทยเลิกกันหมดแล้ว และที่เขียนเป็นแบบเรียนจึงยังเป็นลายเส้นของนักจารอยู่มีครบทั้งตัวเมืองตัวบ้าน คือ พยัญชนะและสระ ตัวขอมนี้ที่นำไปใช้ในขะแม เรียกชื่อว่าตัวชะเลียง หรือตัวจะเรียง เล่ากันว่านำไปในราว พ.ศ. ๖๐๐ และชื่อก็ใกล้กับตัวจเลลกับทั้งใช้ตัวก็ปรากฏคล้ายคลึงกันจึงเข้าใจว่าเป็นแบบเดียวกัน

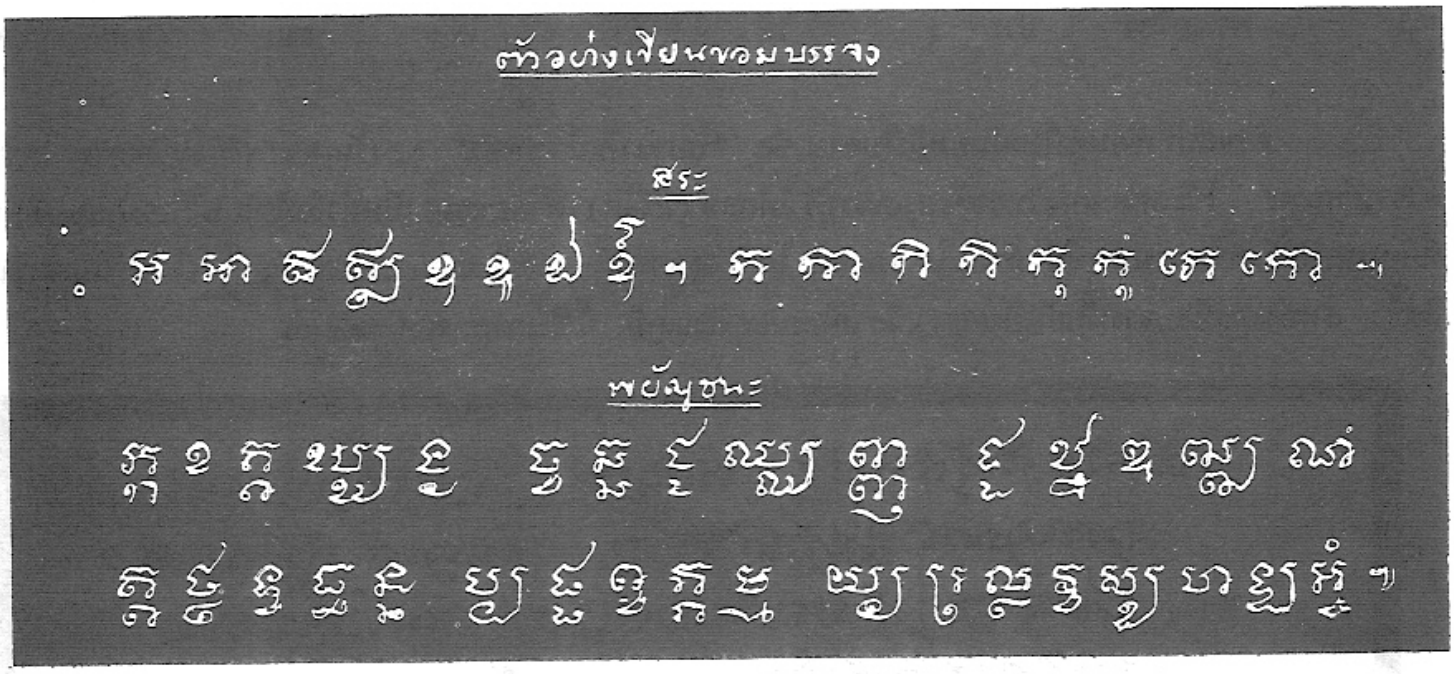

๑ อ อา อิ อี อุ อู เอ อ ฯ ก กา กิ กี กุ กู เก โก ฯ

๒ ก ข ค ฆ ง จ ฉ ช ฌ ญ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ

๓ ต ถ ท ธ น ป ผ พ ภ ม ย ร ล ว ส ห ฬ อำ ฯ

ตัวสือขอมอีกแบบหนึ่ง

ตัวสือขอมชนิดนี้เห็นมีใช้ทั่วไป ณ ดินแดนเจลลหรือจเลล ตั้งแต่โคราช พิมายลงไปถึงปราจีณ ณ พิมาย โคราช อันเป็นชื่อ จเลลใน หรือจเลลบก ณ ปราจีนลงไปถึงจันท์และตราด เป็นจเลลนอกหรือจเลลน้ำ บางทีใช้ว่าปาเจลน คือ พ่อเจริญ ถ้าเป็นลาวก็ใช้ตัวก้อม ถ้าเขมรสูงก็ใช้ตัวขอมนี้ ในที่นี้ได้นำมาเป็นแบบทั้งตัวธรรม และตัวพื้นเมือง เช่น กินข้าวว่า ซีบาย มีใช้ตัว ซ. และ บ. ตัว ซ. นั้นใช้ ซ. ไทยบ้าง ใช้ ซ. นี้ แต่ขยักหัวบ้าง บ. นั้นมีแล้ว

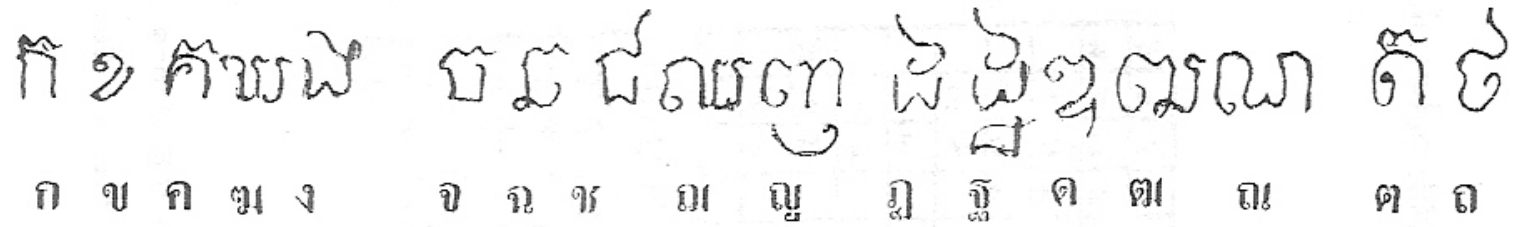

ก ข ค ฆ ง จ ฉ ช ฌ ญ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ต ถ

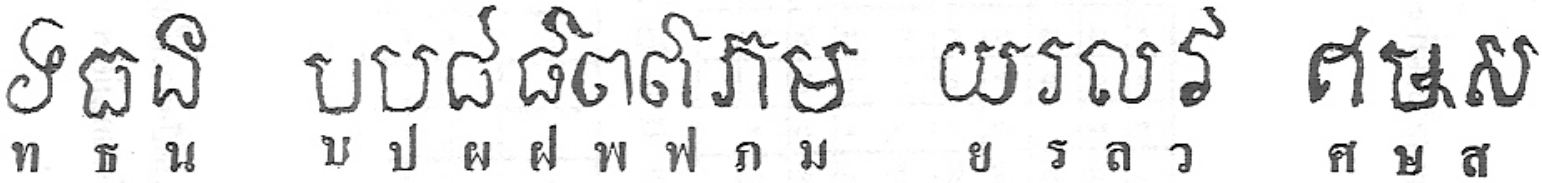

ท ธ น บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม ย ร ล ว ศ ษ ส

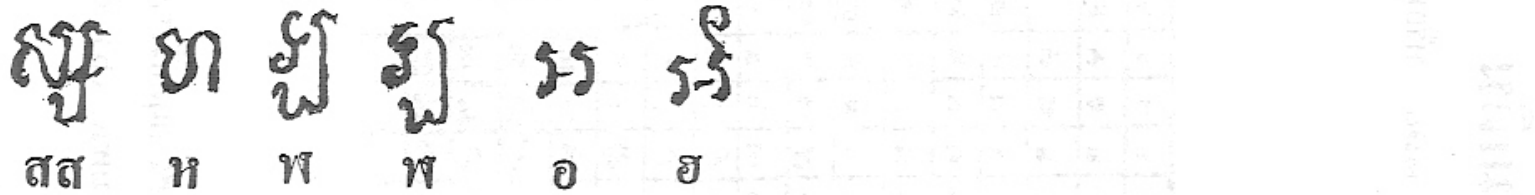

สฺ ส ห พ พ อ ฮ

ส่วนไม้ คือสระนั้น ถ้าใช้ตัวเต็ม เช่น อิน. อิ. นี้ เขียนรูปอย่างหนึ่ง ถ้าไปใส่ตัวอื่น เช่น ลิ ใช้ ิ ได้ใส่เรียงไว้อย่างนั้น ใส่เพียงสระตัวธรรมดา ถ้าตัวพื้นเมืองนั้นก็เขียนเหมือนไทย เช่น เมียะ เป็นต้น

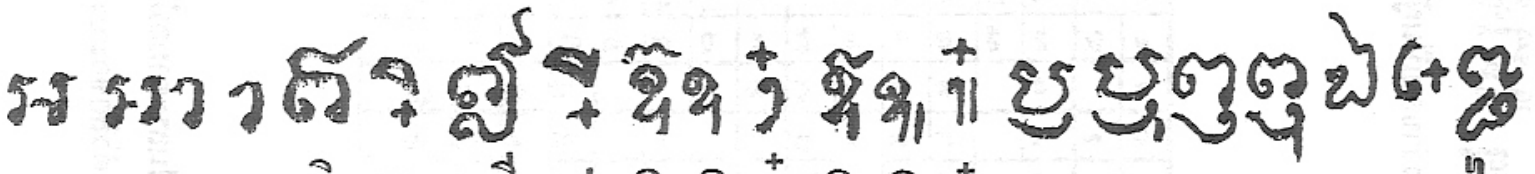

อ อา า อิ ิ อี ี อุ อุ ุ อู อู ู ฤ ฤา ฦ ฦา เอ เ+ ไอ

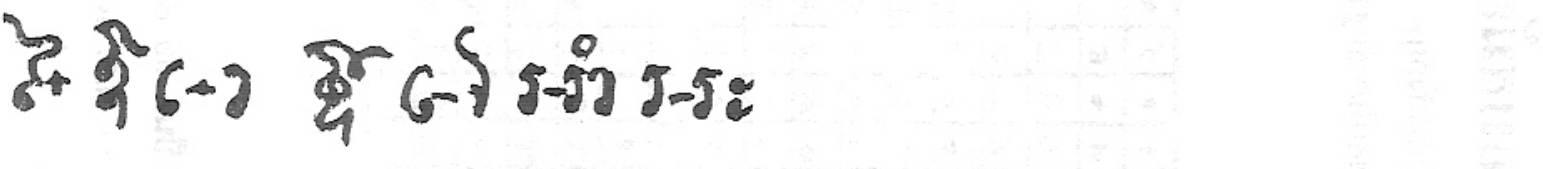

ไ โอ โ+ เอา เ–า อำ อะ

เลขไทย	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐
เลขขอม	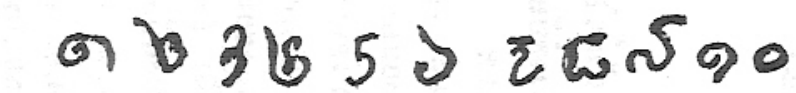
เลขขอมอีกแบบหนึ่ง	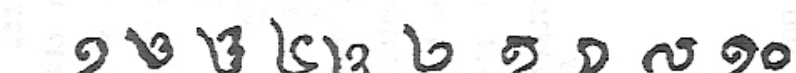

ตัวเลขนี้เป็นการนับ การนับ-มีจำนวน ๕ จากนั้นใช้คำต่อกัน จึงนับอย่างนี้ มุย=๑ ปี=๒ เบย=๓ ปูน=๔ ปรัม=๕ ปรัมมุย=๖ (๕+๑) ปรัมปี=๗ (๕+๒) ปรัมเบย=๘ (๕+๓) ปรัมปูน=๙ (๕+๔) ด๊อบ=๑๐ ด๊อบปน=๑๑ มารวย=๑๐๐ ฯลฯ

อักษรขอมสมัยต่าง ๆ ได้ใช้ชื่อไทยตามเดิม

ตัวสือขอมนี้ มีปรากฏสมัยปัลลวะ ใช้ชื่อว่าอักษรสังกฤต อันยืนยันถึงว่าขอมเป็นผู้นำเอาไปใช้ใน พ.ศ. ๒๗๐ หรือพุทธศตวรรษที่ ๓ ได้ปรากฏในหนังสือ The way of the Buddha ในที่นี้นำมาเป็นตัวอย่างพอเป็นหลักฐาน

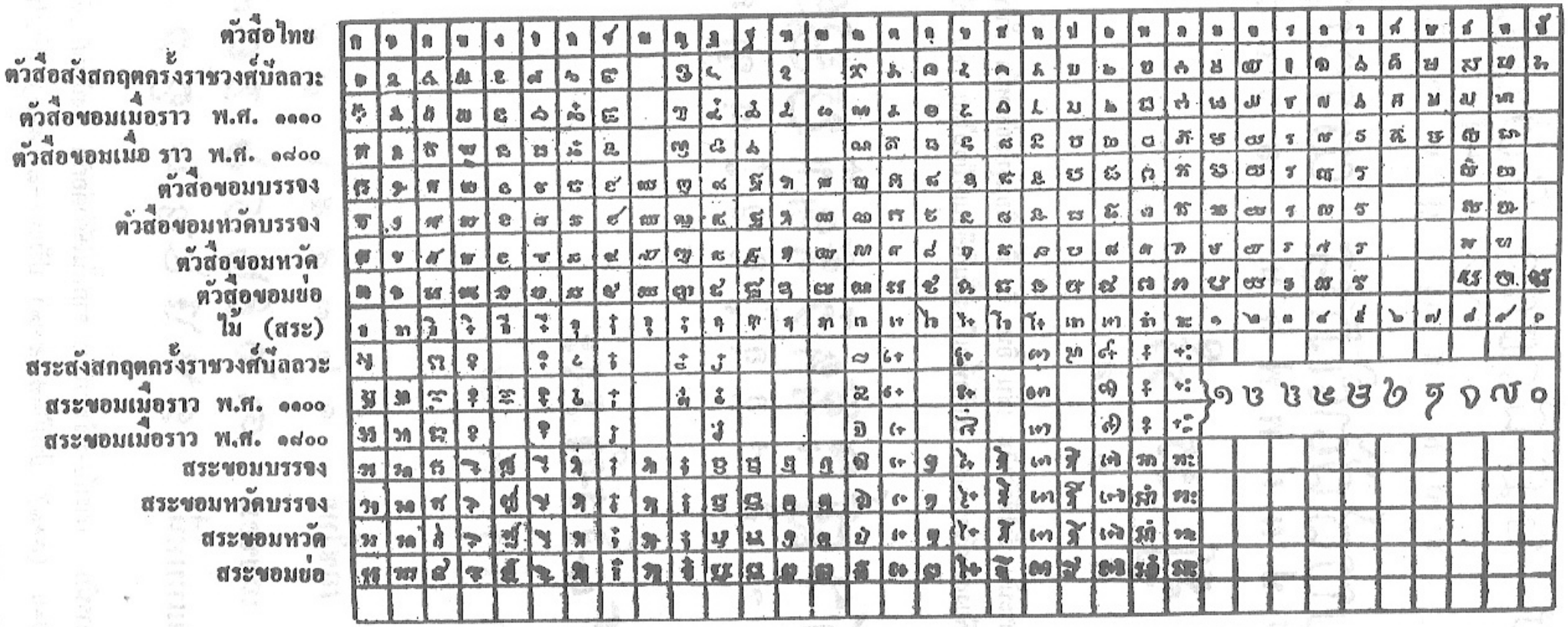

ประวัติตัวสือขอม นับจาก ๗ ช่องบนลงมาเป็นตัวสือ ๗ ช่องล่างเป็นสระตามสมัย ดังนี้ (๑) ตัวสือสังสกฤตครั้งราชวงศ์ปัลลวะเมื่อราว พ.ศ. ๗๐๐-๑๐๐๐ (๒) ตัวสือขอมเมื่อ พ.ศ. ๑๑๐๐ (๓) ตัวสือขอมเมื่อราว พ.ศ. ๑๘๐๐ (๔) ตัวสือขอมบรรจง (๕) ตัวสือขอมหวัด (๖) ตัวสือขอมย่อ ฯ ส่วน (๗) ช่องล่างเป็นสระกำกับใช้กับอักษรทั้ง ๗ สมัยข้างบน

ร่องรอยไทย ทั้ง ตัวสือไทย

ได้มีปรากฏไปตลอดแถบเหนือโลกและแถบใต้

ที่ปรากฏในทางตะวันตก หรือ ยุโรปนั้น เท่าที่พบเห็นมีปรากฏทั้งสิ่งของเครื่องใช้และตัวสือโบราณ ได้ไปปรากฏถึงกรีก, อียิปต์ และ มอตย่า ซิซิลี, อันเป็นบริเวณโรมันเดิม ณ ครั้งหลัง ซึ่งเป็นระยะกาลประวัติศาสตร์ก็มี ณ ฮอลันดา-เนเธอร์แลนด์, อังกฤษ, ฯลฯ ที่เป็นร่องรอยไทย แต่ไม่มีสือไทยนั้น ได้มีไปถึง-นอรเว, สวีเดน, ฟินแลนด์, แถบเหนือสหภาพโซเวียตฯ ถึงอลัสกา โดยเฉพาะ-ชาวลว, ลพ, ลบ, และ ไวกิง

ก็ ณ ส่วนใต้อันเป็นบริเวณโรมันเดิมนี้ มีพวกไวกิงสลัดท่องเที่ยวลงมา และ ขึ้นไปเสมอ ได้เคยเห็นเรือสลัดที่ทำเป็นรูปแม่ย่านางประจำ ณ ห้องคอเรือ และ ณ มอตย่า ได้เห็นรูปแม่โพสบ สองมือกำรวงข้าวชูขึ้น มีแพะทั้งสองโผขึ้นจะกินข้าวนั้น เพราะถิ่นนั้นได้มีแพะไว้ให้นม และก็-ข้าวนี้เป็นดอกหญ้าสะเทิ้นบกน้ำ ฉะนี้ แม่-โพสบจึงเป็นแม่ย่านางได้ ทั้งแม่โพสบ ก็ยกย่องว่า-จ้าวแม่ (goddess) เป็นของชาวเมืองคะนานไนทมีมาแต่ศตวรรษที่ ๑๓ ก่อนคริสต์ ก็ประมาณ ๓,๓๐๐ ปีแล้ว ยังเล่าว่า-ที่เปลือยเต้านม และ ลวดลายกลีบถุงทรงเป็น**พากพูมประจำจ้าวแม่ (goddess show)** กับทั้ง-แม่ย่านางก็ได้เห็นทำรูปอยู่ในห้องเยี่ยมหน้าต่างตึก อันอยู่ประจำที่ ก็คงเป็นรูป-จ้าวแม่ดิน หรือ พระนางธรณีได้ ซึ่งถูกยกย่องแล้วว่า-**พระจ้าวแม่** หรือ **จ้าวแม่พระ (She was goddess priestes)** ครั้งนำไปอยู่กับเรือก็เป็นแม่ย่านางได้

จ้าวแม่โพสบ จ้าวแม่ขวัญข้าว จ้าวแม่ข้าว

แม่โพสบ ซึ่งเป็นรูปสลักงานี้ มีส่วนสูงเกือบ ๕ นิ้ว ได้พบ ณ ที่ใกล้เมืองยุการิต (ugarit) เมืองท่านี้อยู่ก้นอ่าวทะเลเมดิเตอร์เรเนียน-ก่อนขุดคลองสุเอซ ได้สลักเป็นรูปแม่โพสบ มีมือทั้งสองข้างกำรวงข้าวชูขึ้นให้รวงข้าวห้อยลงทั้งสองข้าง มีแพะสองตัวโผขึ้นจะกินข้าว ประมาณกาลศตวรรษที่ ๑๓ ก่อน ค.ศ. ก็เมื่อ ๓,๓๐๐ ปีมาแล้ว เป็นระยะกาลก่อนล่มจมแห่งวัฒนธรรมอายุโลหะประสม (Bronze) ของชาว-เอเจน (Aegean- ชาวเอเจน เป็นชาวเกาะกลางทะเลเอเจน ซึ่งอยู่ทางตะวันออกของกรีก ได้มี-วัฒนธรรมตั้งแต่ ๓,๐๐๐ ถึง ๑,๑๐๐ ปี ก่อน ค.ศ.) แม้ชาวคะนานไนทก็ยังได้รับอิทธิพลแนวการสร้างของชาวเอเจนนี้ เช่น การเปลือยอก และ กลีบถุงนุ่ง อันเป็นคุณลักษณะประจำจ้าวแม่นั้น ชัดเจนอยู่

ก็จ้าวแม่โพสบนี้ เป็น-จ้าวแม่ข้าว และ รูปนี้เป็นหลักฐานว่า-มีตลอดไปถึงยุโรปด้วย กับทั้ง-ต้องขึ้นไปถึงถิ่นแดนเหนือ ซึ่งมีชาว-ลพ และ ไวกิงประจำนั้น เพราะทะเลเมดิเตอร์เรเนียนนี้ มีช่องอ่าวทะลุถึงกัน จึงออกไปมหาสมุทรแอตแลนติกได้ ก็มหาสมุทรนี้ทางเหนือ นอรเว, สวีเดน ก็มีชาวลพ และ ไวกิงอยู่ประจำนั้น ข้ามไปอีกฝั่งหนึ่ง-ก็ถึงลบราโดร์ ณ อเมริกาเหนือใต้ แม้ทางบก จากนี้ไปถึงถิ่นเหนือ และ เหนือรัสเซียก็ไปถึงอลัสกา จึงไปถึงกันได้ (จากหนังสือ The sea Traders)

ส่วน-ไวกิง หรือ ไวจิง (จริง) นั้น ได้เห็นพิธีการที่เรียกจ้าวพ่อ, จ้าวแม่ช่วย คือ ถูกทำโทษต้องรับโทษ ถูกนำตัวไปมัดกับเสาในน้ำซึ่งน้ำจะขึ้นท่วมจมน้ำตาย พอน้ำขึ้น เขาก็ร้องเรียกให้มาช่วย ร้องออกชื่อว่า "โอ-ดิน" ก็คือ ออดิน หรือ พ่อดิน แม่ดิน ก็มีหญิงแก่คลุมผ้าขาวถือไม้เท้าออกมาบอกว่า-มาช่วยแล้ว เมื่อน้ำขึ้นเชือกมัดจะขาดเอง ก็เป็นเช่นนั้น คำชื่อว่า-โอดิน ก็คือ-พ่อดิน หรือ แม่ดิน ก็ได้ เป็นชื่อไทย แต่ไทยที่นี่ได้เปลี่ยนเป็นพระเจ้าแผ่นดิน-พระธรณี และ แม่ธรณี ดังที่ได้บรรยายมาแล้ว

ณ นอวเร และสวีเดน ตลอดถึง-ฟินแลนด์ แถบเหนือสหภาพรัสเซีย มีชาว-ลวะ, ลพ, และ ไปฟาก อเมริกา โดยเฉพาะ ที่ซึ่งมีชื่อว่า-ลบ ราโดร์ (LABRADOR) อันอยู่แถบมหาสมุทรแอตแลนติค ซึ่งมีชื่ออย่างเดียวกัน แผกเพียงตัวสะกดเป็น พ. P. และ บ. B เท่านั้น ณ ไทยมีชื่อว่า-ลวะ และ ลพ คำตัวสือ และสระ อังกฤษว่า-ลบ, ลพ, ไม่มี มีว่า-แล็พ แล็บ สำหรับตัวหนังสือนั้น เปลี่ยนกันได้ แต่เสียงอ่านทั้ง-พ. และ บ, สะกดนั้นเหมือนกัน ในที่นี้จะเห็นมีชื่อว่า-ชาวลพ และ ลบ เหมือนกันทั้ง ๒ แห่งนั้น

จ้าวแม่พระ จ้าวแม่ขวัญเมือง แม่เลี้ยง

*"รูปหญิงเยี่ยมหน้าต่าง" นี้ เป็นธรรมดาอย่างหนึ่งที่เข้าไปปรากฏในเครื่องงาชิ้นเล็ก ๆ ของชาวโฟนีเซียน รูปแกะสลักงานี้ ได้เป็น-จ้าวแม่ จ้าวแม่พระหรือเป็น-จ้าวแม่ขวัญเมือง ที่ทำเยี่ยมหน้าต่างมองออกมานั้น ยืนยันว่าเป็น-*จ้าวแม่พระ จ้าวแม่ขวัญเมือง จ้าวแม่ธรณี **(She was goddess priestess or Private citizen)** *ที่ได้มองออกไป ณ พื้นบนหน้าต่างแนวเดียวกับเสาหินค้ำเล็ก ๆ ใต้ธรณีหน้าต่างซึ่งโผล่ขึ้นยันรับตามรูปแบบของชาวอัสซีเรียน แต่ปรากฏในเขตแดน ชาวโฟนีเซียน ซึ่งมีตลอดทะเลเมดิเตอร์เรเนียนจนถึงทั่วแถบฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติค เหตุนี้ จ้าวแม่พระนี้ถ้าอยู่บก ก็เป็น*จ้าวแม่พระธรณี *ถ้าประจำเมือง ก็เป็น* จ้าวแม่ขวัญเมือง *หรือ* แม่ทรี้อ *ถ้านำไม้ตะเคียนมาทำเรือน, ตำหนัก, วัง, ก็เป็น* จ้าวแม่เรือน, แม่เลี้ยง, *ถ้านำไปทำเรือ ก็เป็น*แม่ย่านาง *จ้าวแม่พระไทย. ได้ไปเป็นเจ้าแม่รูปแบบชาวอัสซีเรียน ณ เขตแดนชาวโฟนีเซียนจึงมีรูปแบบเป็นอย่างนั้น มีเครื่องประดับคลุมลงมาอย่างนั้น หรือ มีเครื่องทรงรัดเกล้าอย่างนั้น แต่หน้าตาก็ยังสวยงามอย่างที่ปรากฏให้เห็น*

พัสดุสินค้าที่ไทยทำส่งไปขายได้เขียนสือไทยไว้ด้วยจึงรู้ได้

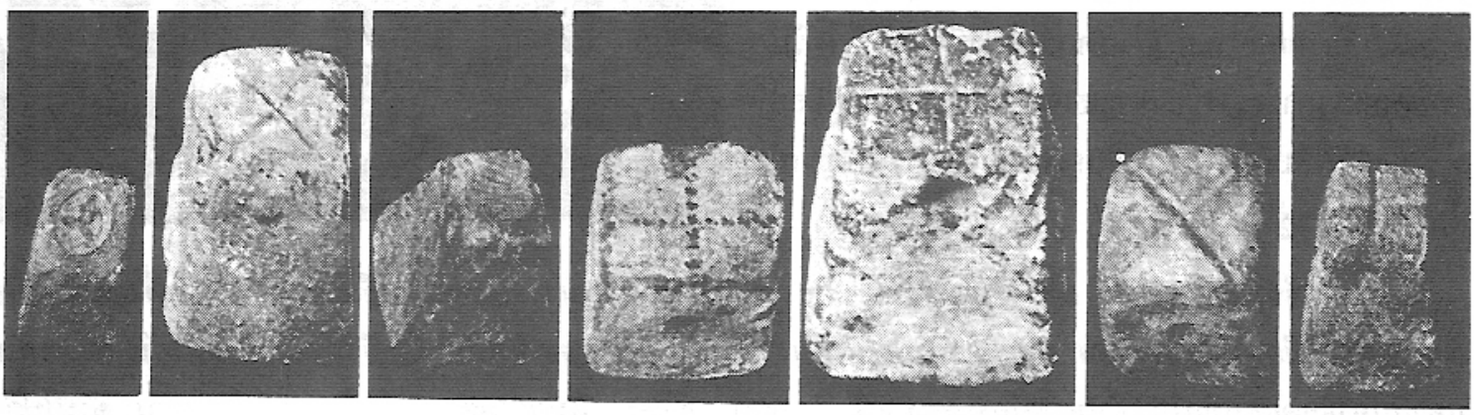

แท่นแม่พิมพ์หนัก (จากหนังสือเล่มเดียวกันนั้น) ได้พบเป็นจำนวนมาก ณ กองเศษปรักหักพังที่-มอตย่า ได้กระทำดอกเล็ก ๆ ตามพื้นผ้า หรือ หินทุกช่อง พวกเขาใช้ยืดด้ายให้ตึงขณะทอ และ ตกแต่งสี หรือ แบบ ตามที่หัวหน้าต้องการ

เฉพาะ-ลพ ณ นอรเว และ สวีเดน กับฟินแลนด์ นั้น ที่ถ่ายรูปมาจะเห็นว่าใช้ผ้าเหมือนไทย และทำบ้าน หรือ โบสถ์ มีช่อฟ้าหางหงส์ หรือ มียอดแหลมอย่างเดียวกับไทย

ส่วนไวกิง หรือ ไวจิง (จริง) ในที่ ๆ หรือหัวเรือใช้ และ เรือที่ใช้เดินท่องเที่ยวไปนั้นบางลำ มีทำรูปหญิงทรวงอกใหญ่นั่งประจำ ณ ห้องหับเผยคอเรือ หรือ ยืนใต้ร่มหัวเรือก็มี ต้องเป็น-แม่ย่านางเรือ เช่นเดียวกับไทยแท้ ในพิธีการ ก็มีการเรียก-จ้าวพ่อ, จ้าวแม่, ว่า โอดิน หรือ พ่อดิน แม่ดิน ทั้งนี้ก็เป็นหลักฐานได้บ้างแล้ว

สำหรับชาว-ลพ ที่มีประเทศเป็นถิ่นแดนของตัว ทั้งมีชื่อเป็นอย่างเดียวกันว่า-ลบราโดรุนั้น ก็เป็นชาวเอสกิโมไปแล้ว กระนั้น ก็อยู่ในถิ่นแถบเดียวกัน เครื่องนุ่งห่ม และ เครื่องใช้จึงเหมือนกัน อันยืนยันได้ว่าเป็นชนิดเดียวกัน ก็พอเป็นหลักฐานได้แล้ว ถ้ามีโอกาสได้พบเห็นสิ่งมีของชาวลพ และ ชาวลบ อีกแล้วก็จะได้ใส่เพิ่มเติมในคราวหลัง คราวนี้อ้างพอเป็นตัวอย่างก่อน คงพอจะเป็นแนวทางให้ได้พบต่อไปได้

แท่นพิมพ์หนัก เฉพาะที่ลายขีดเขียนได้นำมาใช้หมึกลงตามลายเส้นแล้วจะเห็นตัวสือไทยได้คัดลงมาและได้เขียนตัวสือปัจจุบันลงไปด้วย จึงพอเห็นได้และได้ความว่า - มิ่ง ผู้ทำขาย พ่อลือสอน

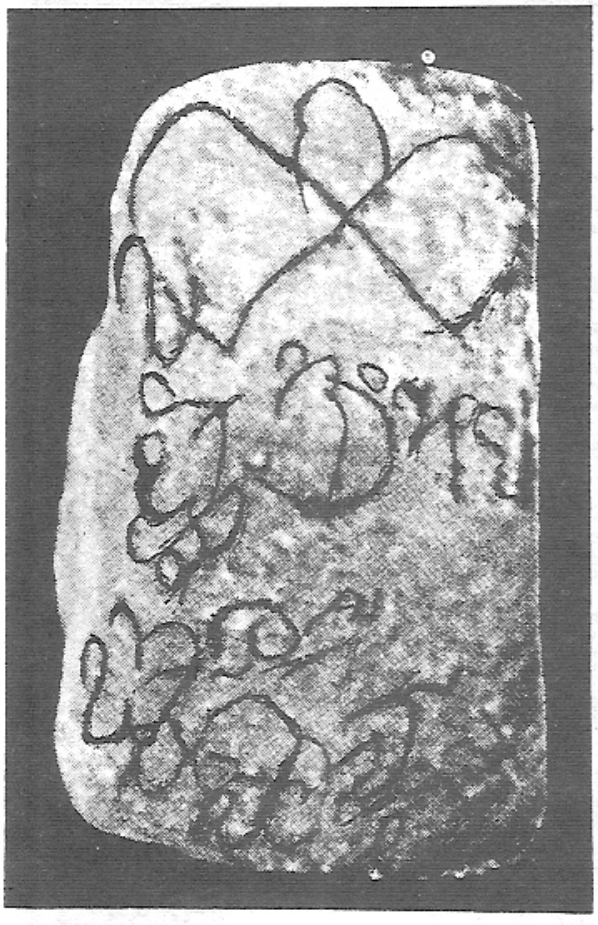

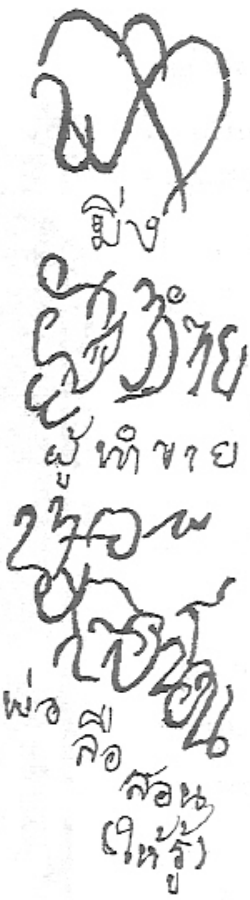

ซ้าย-แท่นแม่พิมพ์หนักนั้น ได้ถ่ายรูป และขยายให้ใหญ่จึงเห็นลายมากขึ้น ทั้งเป็นตัวสือไทย กับอ่านได้ความอีกด้วย จึงใช้หมึกลงตามลายเส้นแล้ว ทั้งเห็นได้ชัด อ่านได้ว่า-มิ่งผู้ทำขาย พ่อลือสอน (ให้ทำ)

ขวา-เป็นแม่พิมพ์หนักอันหนึ่ง ซึ่งมีรอยตัวสือไทย ทั้งอ่านได้ว่า-มิ่งผู้ทำขาย ยังไม่ได้ใช้หมึกลงลาย จึงเห็นไม่ชัดเจน

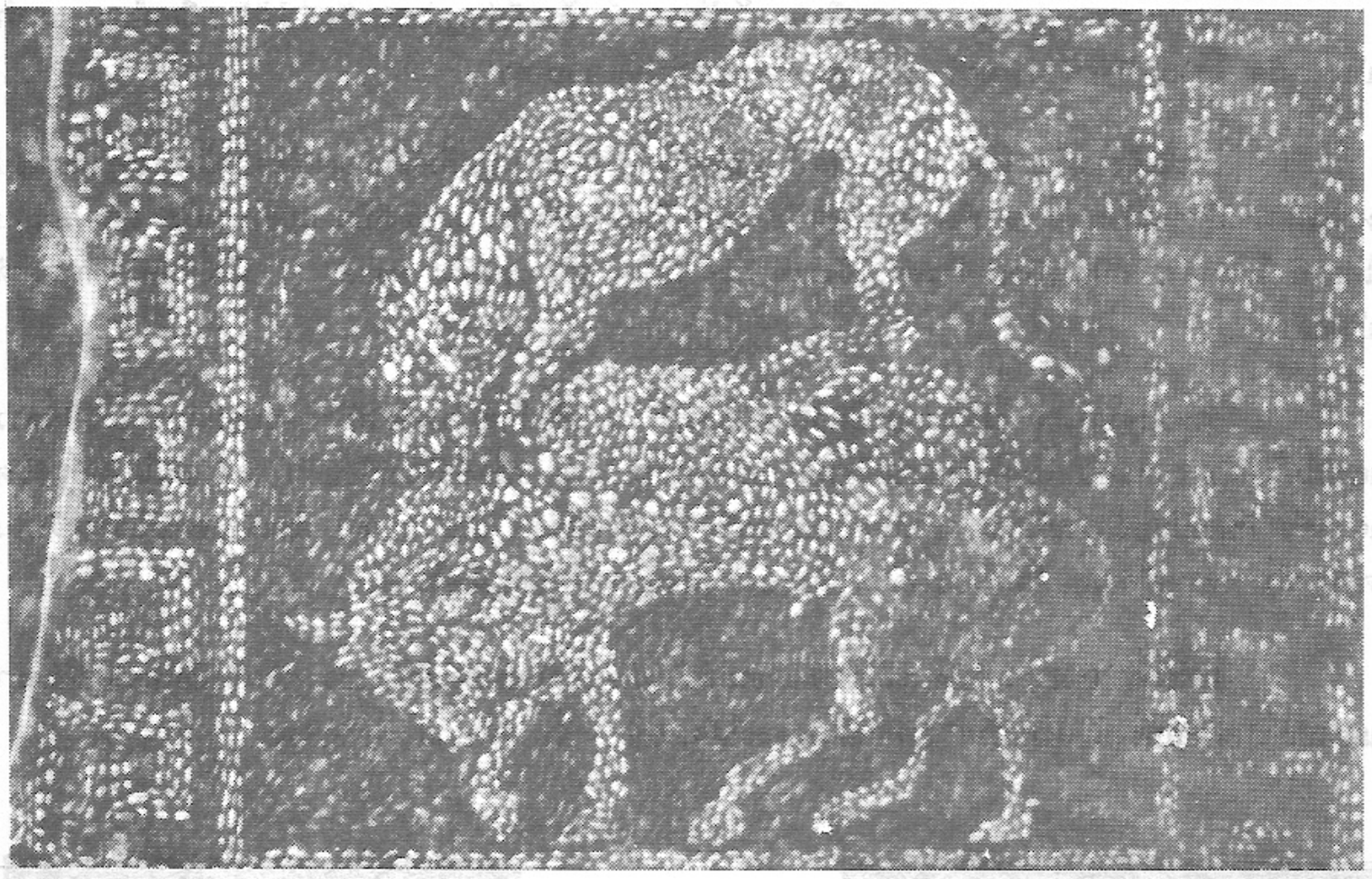

บน-บ้านโมเสค (House of Mosaics *หนังสือเล่มเดียวกัน หน้า ๑๕๘)* *เป็นชื่อแบบสร้างพื้นบ้าน มีมุข มีบันไดรอบ ๓ ด้าน จึงทำให้มีอันสีขาวเป็นแสงสว่าง และ สีดำเป็นสีมืด ทั้งมีอันสีขาวประดับให้เห็นขาวขึ้น รูปสิงโต และ งัวผู้ ปรากฏในที่นั้น อันเป็นลักษณะนิสัยชาวโฟนีเซียน แต่ริมขอบเป็นแบบกรีก ซึ่งได้รวมแนวคิด สร้างให้งดงาม และ ชวนชมอีกด้วย จึงเหมือนกับที่มีปรากฏ ณ มอตย่า*

ล่าง-รูปผืนแผ่นประดับโมเสค มีรูป สิงโต และงัวผู้ นั้น *ที่เส้นขอบทั้งสองด้าน ดูตามเส้นขาวจะเห็น-ตัวสือไทย และ ชื่อไทยว่า-ชื่อออย ที่ริมขอบซ้าย ด้านซ้าย ซึ่งได้บิ่นแตกหายไป อาจมี "ไม้" ได้ แต่ขอบขวา ไม่ได้บิ่นแตก จึงมีอยู่ตลอด และ เส้นประดับขาวก็อ่านได้ว่า-ชื่อออย เช่นเดียวกัน ทั้งไม่มี "ไม้" ปรากฏจึงเป็น-ชื่อออย แน่ เช่นนี้ จะเห็นช่างผู้ทำนั้น-ชื่อออย ได้กระทำ พร้อมกับประดับโมเสคปรับปรุงให้เป็นทั้งลายและเป็นทั้งสือไทย ลงชื่อตัวไว้ให้ไทยอ่านได้ และ รู้ชื่อไทยด้วย จึงเป็นหลักฐานยืนยันว่าคนไทย และ สือไทย พร้อมกับ-ชื่อไทย ทั้ง-คำไทย อีกด้วย จึงแน่นอนตลอดแล้ว*

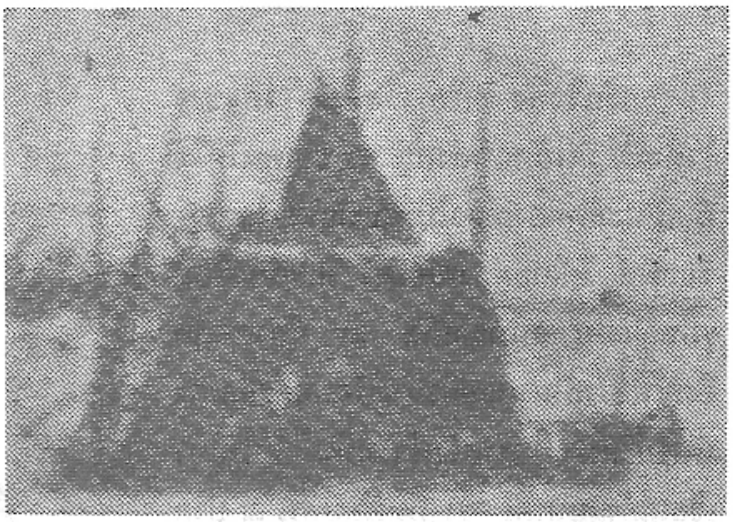

ณ นอรเว หญิงชาวลพ และ ลูกชาย ได้เครื่องแบบที่ได้ทำเป็น-ลายยกไทย *หรือ เย็บปักของตน และ เครื่องแบบห่มคลุมอย่างนี้ว่า-เป็นเครื่องแบบถักร้อยเป็นลวดลายสีในพื้นสีแดงทับทิมอันเป็นแบบประจำไปวัด (WEAR EMBROIDERED CAPS TO-CHURSH)*

เท่าที่ถ่ายภาพสีมาให้เห็นเช่นนี้ จะเห็นประจักษ์ชัดแม่มีผลดำสนิท ส่วนลูกนั้น มีผมสีดอกบวบ คือ เหลืองอ่อน ส่วนดั้งบนจมูกมีส่วนลดลาดเป็นรอยสันนูนขึ้นดั้งจมูกแบบไทย ใบหน้าแบบลูกอิน ส่วนสรรพางค์กายทั่วไปนั้นว่า เพราะได้ไปอยู่ประจำถิ่นแถบหนาวมากเช่นนั้น ธรรมชาติก็ปรับปรุงให้ทุกส่วนแข็งแรง, ล่ำสัน, มีไขมันมาก-เพื่อต่อสู้ ต้านทานความหนาวเหน็บขนาดนั้น ๆ จึงผิดแผกไปจากไทยในแถบถิ่นร้อนนี้ไปมากแล้ว แต่รอยอมยิ้มของแม่นั้นยังเป็นแบบไทยอยู่ และ จะยังคงอยู่จนกว่าจะได้พบเห็นกันอีก (THE POLES หน้า ๑๔๔-๑๔๕) พวกเผ่า-ลพทั้งนี้ ตามตัวหนังสืออังกฤษเขียนไว้อย่างนี้ Lapps อ่านตามตัวว่า แล็พพ หรือ ลัพพ ซึ่งไทยมีลพบุรีอยู่ จึงต่างไป แต่ส่วนจริงนั้นอ่านว่าลพเหมือนกันก็ได้ ตามอย่างไทยที่มีอยู่

หมู่บ้านยอดแหลมของชาวลพที่เปล่าเปลี่ยวนี้ (A FORLORNVILLAGE OF Finnish Lapps) *ซึ่งถูกพายุหนาวพัดกระหน่ำเสมอ ที่ปรากฏจะเห็นยอดแหลม หรือ ช่อฟ้า ทั้ง ๒ ได้ อาคารนี้ว่าเป็นโบสถ์ หรือ เทพาลัย หรือ เรือนสาง ถึงกระนั้น ก็กระทำยอดแหลม หรือ ช่อฟ้า ซึ่งเป็นของเก่าแท้ เพราะยังไม่มีการประดิษฐ์ตกแต่งให้สวยงามตามสมัยใหม่ เรือนยอดแบบไทยลวะ หรือ ลพ นี้ ก็ทำเป็นรูปป้านลมบนจั่ววางพาดทอดลงทั้ง ๒ ข้าง ทั้ง ๒ จั่ว ส่วน-พูไทย หรือ ผู้ไทย คือ โซ่ง ชั้นพ่อขุน หรือ หัวหน้า ทำเป็นรูปเขาควายสามัญทั่วไป-ทำเป็น ๒ ง่ามกางออก แม้จะจากกันไปไกล และ นานมาแล้ว ก็ยังทำสืบแบบกันไว้ เมื่อเห็นเข้าก็รู้กันได้ ฉะนี้ จึงแน่นอนว่า-ไทยลัวะ ไทยลวะ ไทยลพ พูไทย ผู้ไทย นั้น มีหลักฐานยืนยันอย่างนี้*

ยังเล่าต่อไปว่า-ในทุกปีที่ผ่านไป ชาวลพส่วนมากมักจะต้องพักผ่อนธรรมเนียมท่องเที่ยว ไปเยี่ยมเยือนกันทันที แล้วจะอยู่ประจำเป็นการถาวร ณ หมู่บ้านเช่นนี้ จึงสร้างกันไว้ และ มีอยู่อย่างนี้ (THE POLES หน้า ๑๔๔-๑๔๕)

ชาวลพ หรือ ลวะ ลโว้ ลัวะ ล้อ นั้น ซึ่งได้ไปอยู่ ณ นอรเว และสวีเดนนานแล้วอาจเป็นพวกบก และยังมีอีกอย่างหนึ่งคือ ไวกิ้ง พวกนี้อาจเป็นชาวทะเล หรือชาวน้ำ จึงมีความชำนาญในทางเรือมากจึงรู้จักทะเลหลวงทั่วไป ซึ่งอาจเป็นพวกเดียวกัน ถ้าชอบอยู่บกก็เรียกว่า-**ชาวลพ** ถ้าหากชอบทะเลหรือชอบอยู่น้ำ เช่นทำเรือทุ่น หรือปลูกบ้านในน้ำ และชอบออกทะเล หรือหากินในทะเล ในแม่น้ำลำคลองก็เรียกว่า-**ไวกิ้ง** หรือ **ไวจริง** หรือ **ว่ายเก่ง** หรือ **ไวกลิ้ง** หรือ ไวกริ่ง จึงเป็นชื่อไทยแต่แปล่งไปจนกระทั่งไม่รู้จักว่า - **ไทย** และยิ่งกว่านี้ทั้งชาวลพ และชาว

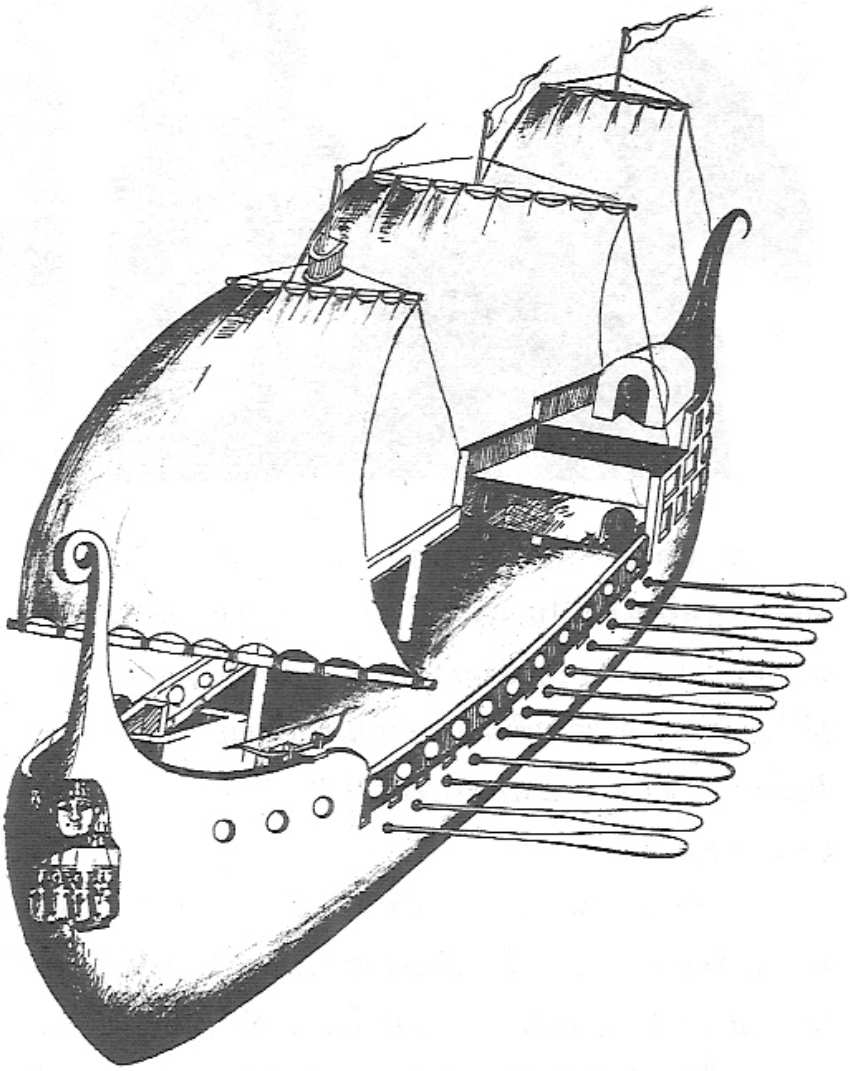

เรือไวกิง หรือ เรือสลัดไวกิงชาวไวกิงนี้ มีหลักแหล่งอยู่ ณ สวีเดนได้ใช้เรือเป็นสลัดท่องเที่ยวไปถึงทะเลใต้ คือ นิว-ซีแลนด์ ได้เคยดูภาพยนตร์ เคยเห็นเรือมีรูปหญิงหน้าอกใหญ่สถิต ณ ห้องคอเรือ จึงเข้าใจว่าเป็นรูปแม่ย่านางเรือ แต่รูปอย่างนั้นไม่ได้มา หรือจับไว้ไม่ทัน จึงให้เขาเขียนเค้าแบบนั้น ซึ่งเป็นเรือมีพื้น ณ ปากเรือมีเสาใบ และเป็นหลังคาชั้นกลาง และใต้ ณ ชั้นกลางนั้นมีพายออกทั้งสองข้าง ในเวลามีลมก็หยุดพาย เมื่อลมสงบก็ใช้พายในการนี้ได้ตัดรูปหญิงเยี่ยมหน้าต่าง ที่ว่ามีมาประมาณ ๓,๓๐๐ ปีแล้ว นำมาประจำ ณ ห้องคอเรือ เพื่อเป็นสัญลักษณ์แม่ย่านางไทย

กับทั้งชาวไวกิงนี้ ได้เห็น และ ได้ฟังในพิธีการ เมื่อกระทำพิธีการ ก็มักกล่าวจ้าวประจำของ พวกเขาว่า-โอดิน อันตรงกับคำชื่อไทยว่า-ออดิน คือ พ่อดิน แม่ดิน ซึ่งเป็นชื่อไทย แต่ไทยได้เปลี่ยนเป็น-พ่อธรณี แม่ธรณี หรือพระธรณี นางธรณี กระทั่งลืม-พ่อดิน แม่ดิน ไปนานแล้ว

สำหรับเรือของชาวไวกิง ซึ่งมีรูปหญิงสถิต ณ ห้องคอเรือนั้น แน่ใจว่าเป็นรูปแม่ย่านางเรือ ไม่ได้ยินเขากล่าวชื่อ ถ้าออกว่า-มายา ก็คือ-แม่ย่านั่นเอง สำหรับชาวลพ นั้น เขาออกคำชื่อกาน้ำว่า-แกแน่ม เช่นนี้ ก็อาจออกคำว่า-แม่แยก็อาจเป็นได้ เท่าที่นำรูปจ้าวแม่มาติดไว้นี้ คงพอเป็นเค้าความได้ จึงนำมาเป็นหลักฐานที่ไทยไปอยู่ และ ทำหลักฐานไว้

ไวกิ้ง มีจ้าวฟ้าเหมือนกัน ต่างเพียงชื่อเท่านั้น คือ พวกลพนั้นมีชื่อว่า - (อิน) ปู่รุ หรือ ผู้รั่วฟ้า ส่วนพวกไวกิ้งนั้นมีชื่อว่า - **โอดิน** หรือจ้าวพ่อดิน จ้าวแม่ดิน ยิ่งเรือชาวไวกิ้งมีรูปหญิงสถิต ณ ห้องหับเผยหัวเรือนนั้น ก็คือ - **แม่ย่านาง** นั้นเอง ส่วนพวกลพนั้นเข้าใจว่าจะเรียกเป็นแม่ดิน หรือนางธรณี แต่ไม่รู้ว่าลพรุ่นนั้นออกว่าอะไร ถ้าออกว่า - **โอนิ** ละก้อตรงกับแม่ธรณีทีเดียว รวมความทั้งสองนั้นมี - **ของไทย และท่าทางไทยอยู่** กับมีคำพูดยังเป็นไทยอยู่มากอย่างที่ได้กล่าวไว้แล้ว จึงว่า - เป็นไทย ตามที่ปรากฏนั้น ๆ และเป็นหลักฐานได้แน่นอนแล้ว

ร่องรอยไทยที่ปรากฏ แต่ไม่พบตัวสือไทย

เป็นท่าทางไทย, เป็นเครื่องแต่ง, เป็นเครื่องใช้ ใช้ชื่อเป็นถ้อยคำไทย ซึ่งปรากฏในชื่อว่า-อินเดือน มีตลอดอเมริกาใต้, กลาง, เหนือ, และ คานาดา ถึง อลัสกา

ได้พบเห็นในหนังสือหลายเล่ม ซึ่งได้เล่าถึงเผ่าอินเดียนในชื่อต่าง ๆ กัน ซึ่งได้ไปอยู่ ณ ทวีปอเมริกา แล้วตลอดไป ตั้งแต่ยุคน้ำแข็ง คือ ปลีสโตซีน-Plestocenee (Icc Age) ก็คือ-เมื่อประมาณ ๒ ล้านปีมาแล้ว เท่าที่ทำไว้ให้พบเห็น ดูจะมีตลอดทวีปอเมริกา เห็นทำเรือนแบบลอมฟาง แบบกระโจม แบบเรือนกะท่อม ๒ ชั้น ทำตึกก่ออิฐปูนขาว ทำเมืองบนเทือกเขา จะกล่าวเพียง ๒ เผ่า คือ เผ่า-ลาวจ้าว, นาวจ้าว, หรือ จ้าวลาว, จ้าวนาว, และ เผ่า-สู้ คือ เผ่าซู เฉพาะเผ่าจ้าวนาว (นาวาโจ) ได้ทิ้งร่องรอยไว้ คือ ได้ทำเตาเผาทึบมีช่องไฟเหมือนเตาเผาถ่านไทย ทำเครื่องปั้นดินเผา รู้จักทำหยก และ ทำทองเป็นเครื่องประดับ และ เครื่องใช้ ทำผ้าสี และ ลายเหมือนไทย ที่ถ่ายรูปมาให้เห็นนั่งพับเพียบเป็นทั้ง-หญิง และ ชาย ทั้งมีพวงลูกปัดหินคล้องคอ อาจใช้เป็นของขลังศักดิ์สิทธิ์ป้องกันตัว ที่มีนี้ก็เหมือนไทย จึงว่าเป็นไทยเผ่าจ้าวนาว หรือ จ้าวลาว (เจ้าเรา เจ้ากู)

เผ่าสู้ หรือ ซู-นั้น เฉพาะพวกนี้ ได้ฟังเขาพูดกัน ส่วนมาก มีเสียงพูดเป็นถ้อยคำไทย เช่น น้ำ-ว่า น่ำ ตายก็เหมือนกัน ฟันว่า-แข่ว ผู้หญิง-ก็เหมือนกัน ที่เป็นประโยควลีว่า- "ข้าชื่อออก้า" ก็คือ-ข้าชื่อนายกล้า หรือ ข้าชื่อพ่อกล้า ชื่อไอ้กล้า ทั้งเวลาเขาบอกชื่อเผ่าว่า-ชาวสู้ ฉะนี้ จึงแน่ว่า-คนไทย ทั้งเผ่านี้มีทั่วไปตลอดถึงคานาดาและอลัสกา อาจเป็นพวกเดียวกับ-เผ่าชาวเอสกิโม เพราะมีหลายอย่างเหมือนกัน ในหนังสือ-ชาวอเมริกันรุ่นแรก (the first Americans) ได้เล่าถึงชาวอินเดียนตลอดถึงอลัสกา และ กรีนแลนด์ มีชาวเอสกิโมอยู่ตลอด ชาวนี้ คราวแรกก็ไม่ได้คิดอะไรเพราะชื่อว่า-เอสกิโม (Eskimo) ไม่ใกล้ไทยเลย ครั้นมาเห็นหนังสือเล่มนี้มีถ่ายรูปเครื่องเจาะ คือ สว่านสาย หรือ สว่านชัก และ เรือมาดกะสวย-ก็เห็นเป็นอย่างเดียวกับสว่านไทย เรือมาดกะสวยไทย จึงเรียกชื่อไทย ทั้งทำให้คิดหาคำไทยที่ใกล้เคียงกับชื่อ-เอสกิโม ครั้นอ่าน-โม mo เป็น-มอแล้ว ก็พอจะได้ความว่า-งัวไทยนั้น อีก

ขวา-รูปหญิงดินลูกรัง *คือ* **แม่นั่งขัดตะหมาด** *หรือ* **นั่งพับเพียบอุ้มลูกแนบอกให้ลูกกินนม** *เป็นดินลูกรัง ในหนังสือว่า-ดินเผาเซรามิค ซึ่งเริ่ม ณ ต้นคริศตศักราช คือ ๒ พันปีมาแล้ว (The First Americans หน้า ๑๓๐)*

ซ้าย-หญิงนั่งพับเพียบ *ดินลูกรัง คริสตศตวรรษ ที่ ๑๓ ว่า-จากหลุมฝัง-เทนเนลซี ว่าเป็นชาวลุ่มแม่น้ำ มิซซิซซิปี แต่ท่านั่งนี้ เป็นนั่งพับเพียบไทย (เล่มเดียวกัน หน้า ๑๓๖-๗)*

ชื่อหนึ่งมักกล่าวว่า-มอ หรือ เป็นชื่อภูเขาเล็กมียอดก็เรียกชื่อว่า-มอ อย่างพระพุทธเจ้านั้นเป็นเผ่างัว จึงเป็น-โคตม โคตร โคตมนั้น เสียงสุดท้ายก็ออกว่า ม: โม เช่นเดียวกัน ก. ข. ไทย และ ชมพูทวีปออกแทนกันได้ เช่น ไทย-กะหม่อม ขะหม่อม กนัด ขนัด กวักมือ มคธ สันสกฤต สังการ สังขาร ขม กษม เขม เกษม ฉะนี้ เอสกิโม จึงพอได้เค้าคำไทยว่า เอ็ดขี่มอ คือ หนึ่ง-นักขี่มอ ซึ่งพอได้ความไทย อย่างเดียวกับ พลายแก้ว เสือก้าฟ้า หลวงฟ้า พวงฟ้า พวงที่ตรงกับเล้ง หรือ มังกร คำอิสานออกว่า-พวงนั้น-หมายถึงงูใหญ่ คือ พระยานาค อันผิดจากคำชื่อว่า-แลน แต่เวลานี้ แลน หรือ เหี้ย ตะกวดนั้นมีขายได้ราคามากแล้ว อาจเป็นของมีค่าขึ้นได้บ้าง

เครื่องดินเผานี้ *พบในหนังสือ-อเมริกาเหนือ (NORTH AMERICA) หน้า ๖๗ เฉพาะลายดินแดงนั้น เหมือนเครื่องบ้านเชียง ไทยเขาว่า ฝรั่งทำไม่เป็น เพราะไม่มีดินเหล็ก แต่พื้นที่-ที่พื้นดินนั้นที่ถ่ายรูปสีมานั้นเห็นชัดว่า-เป็นดินแดนสนิมเหล็ก จึงกระทำเป็นเครื่องดินเผา ทำเป็นน้ำทาเคลือบได้เรียบเนียมสนิทอย่างนั้นว่า-ชาวนาจ้าว (นาวาโจ) ทำขึ้น และ ยังคงทำอยู่ในบัดนี้*

กลุ่มชาวนาวาโจกระทำพิธี ทุกคนนั่งพับเพียบไทย

ชาวนาวาโจ *(ชื่อตามเผ่าปรากฏ ตรงกับไทย คือ* **นาวจ้าว ลาวจ้าว** *หรือ* **จ้าวนาน จ้าวลาว เจ้าเรา เจ้าภู)** *นั่งเป็นวงกลุ่มกระทำพิธีการ หมอกำลังโรยผงแห้งสีม่วงฟ้าลงบนพื้นทรายให้เป็นวงกลมสีม่วงฟ้า จึงสำเร็จพิธีพิทยาการศักดิ์สิทธิ์ แต่ทั้งหมดนั้น รวมทั้งหมอผู้ทำ และ ชายหญิงในพิธีการทุกคนต่างนั่งพับเพียบไทยคล้อง หรือ ใช้พวงลูกปัดแก้ว ซึ่งไทยถือกันว่าศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองป้องกันภยันตรายโรคไข้เจ็บ และ การกระทำใช้เวทมนต์ จึงแน่ใจว่าเป็นไทยลาว หรือ จ้าวลาว (คือ-เจ้าเรา เจ้าภู) (จาก NORTH AMERICA หน้า ๗๑)*

๑

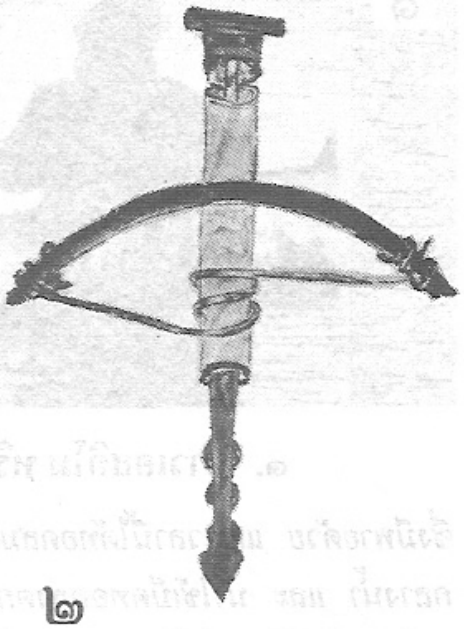

๒

๑. **ชาวเอสกิโม** *หรือ* **เอ็ดขี่มอ** **นั่งชักสว่านเจาะไม้** *ใช้ปากคาบคันดันกด ใช้มือขวาชักคันสว่าน ใช้มือซ้ายจับกุมบังคับไม้ที่ใช้ส่วานเจาะให้เป็นรู*

๒. **ล่าง-สว่านพร้อมคันกด** *ตัวสว่าน สายสว่าน คันชัก ดอกสว่าน ทั้งหมดนี้ ทุกอย่างเหมือนไทย ทั้งถ่ายรูปให้เห็นชัดเจนทุกอย่าง จึงแน่ใจว่า "คนไทย" และ "ของไทย" เผ่า-เอ็ดขี่มอ*

สว่านนี้ *นายบุญรอด แสงอาทิตย์ เก็บไว้และให้มา (พ.ศ. ๒๕๒๕) เฉพาะตัวและดอกเป็นของเก่าสมัยทวด (พ่อของปู่) ประมาณปลายรัชกาลที่ ๓ คันชักและสายเดิมนั้นผุกร่อนไปหมดแล้ว ที่มีเนื้อเป็นของทำขึ้นใหม่*

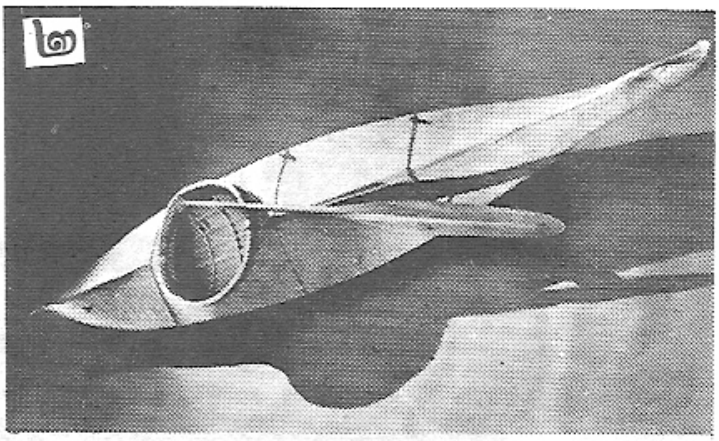

๑. ชาวเอสกิโม หรือ ชื่อไทยว่า-เอ็ดขี่มอ *กำลังใช้เรือ-มาดกะสวยทอดสมอลอยหยุด ณ กลางน้ำ ซึ่งมีพายด้วย และเวลานี้ได้ทอดสมอให้เรือหยุด กับ วางพายขวางเรือไว้อย่างนี้ ไทยก็ใช้ในเวลาไปทอดสมอเรือหยุดกลางน้ำ และ นั่งใช้เบ็ดทอดลงตกปลา หรือ ตกกุ้ง ทุกอย่างนั้นเหมือนกัน แม้พายดู (รูป ๒) จะเห็นทำพายเหมือนกัน คือ ทำด้ามยาว ส่วนใบพายนั้น-ทำแบบใบข้าวมีก้านอยู่กลาง จึงเหมือนกับเอาใบข้าว ๒ ใบวางเอาด้านหน้าเข้าประกบกัน ให้ด้านหลังออก จึงปรากฏก้านตรงกลางทั้งสองข้างอย่างใบพายที่เห็นนั้น*

๒. เรือมาดกะสวย พร้อมกับ-พาย *ที่วางไว้นั้น ซึ่งชาวเอ็ดขี่มอทำใช้สำหรับลำเรือนั้น ทั้ง-หัว และท้าย เหมือนไทย ที่ต่างกันก็เพียงพื้นบนนั้นทำเป็นพื้นปิดหมด เรือมาดกะสวยไทยเปิดบน ถ้าทำพื้นนั่งมีแบบทำได้ขอบกลาบ ส่วนพายนั้นก็เหมือนกัน ทำแบบใบข้าว ตรงกลางมีก้านใบอย่างปรากฏนั้น นี่คือ-ร่องรอยไทย และ ของไทยที่ปรากฏอยู่เป็นหลักฐาน*

เรือมาดกะสวยของชาวลพ ซึ่งฝรั่งเรียกว่าเรือบทพาย หรือเรือกรรเชียง (Rowboats) เท่าที่เห็นนี้มีนอนแนบและวางแคร่หรือกระทงรองนั่งเหมือนกัน ได้พบพิมพ์ไว้ในหนังสือ THE POLES จึงนำมาเป็นหลักฐาน-ของไทย

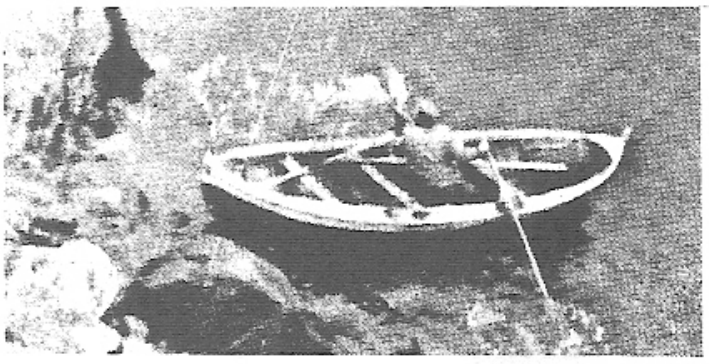

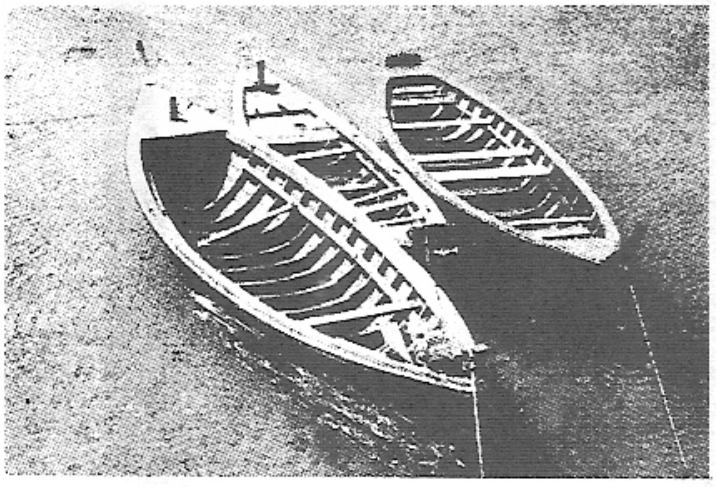

เรือมาดกะสวยไทย *จะเห็นรูปแบบทั้งหัวท้ายเหมือนกะสวย จึงตั้งชื่อว่า-เรือมาดกะสวย และได้ติดนอนแนบกับกงใต้กลาบทั้งสองนั้น ก็วางกะดานพื้นนั่ง จะเห็นว่าอยู่ใต้ขอบกลาบได้นำมาใส่เพื่อยืนยันหลักฐาน-เรือมาด-กะสวยไทย กับ เรือมาดกะสวยของชาวเอสกิโมนั้น ซึ่งเป็นแบบเดียวกัน แต่ไม่เหมือนกันทั้งหมด อันพอมองเห็นกันได้ และเป็นหลักฐานร่องรอยไทยได้ ซึ่งมีไปรอบโลกแล้ว*

ทั้งนี้ ที่เรียกว่า ท่าทางไทยและของไทยที่ปรากฏให้เห็นประจักษ์เหล่านี้ก็มีปรากฏอยู่แล้ว เห็นแล้ว คนไทย รู้กันได้อย่างคนมีสามัญสำนึกทั่วไป เพียงแต่ทางไกลเท่านั้น ธรรมชาติมีกำลังลมน้ำพาไปได้ เพราะของไทย ท่าทางไทยมียืนยันอยู่แล้ว ก็เห็นประจักษ์อยู่ ซึ่งก็มีสิ่งปรากฏให้เห็นและเป็นหลักฐานได้ และยังมีความคิดลึกซึ้งอยู่เช่นนั้น ก็มีราคาเท่ากันกับผู้ไม่เคยเห็น จึงไม่เคยทราบเช่นเดิม เมื่อเช่นนี้ ของไทยและท่าทางไทย จึงเป็นหลักฐานยืนยันได้แล้ว

ลายสลักหิน และ ลายตัวสือไทย
ที่ปราสาทมายา หรือ มายัน กับ อินคา ณ อเมริกากลางและใต้

ลายสลัก ลายตัวสือ ลายรู้อ่าน ที่ปรากฏนั้น นักปราชญ์ทั้งตะวันตกและตะวันออกทั้งไทยด้วย ต่างประเทศเหมือนกันหมดว่า อ่านไม่ออก ได้มาอ่านออกที่กรุงเทพฯ ไทยนี้ จึงได้รู้จักคนไทยแม่ย่าและอินคา ในการรู้จักไทยและระบุไทยนี้ คงจะเป็นหลักฐานไทยที่ไปอยู่ ณ อเมริกากลาง และอเมริกาใต้ ได้

ตามเรื่องเก่าแก่ของอเมริกา และ เมกซิโก[๑] เล่าไว้ว่า ได้พบรูปขบวนวิ่งสื่อสาร ซึ่งถูกเขียนไว้กับเครื่องดินเผา และพบชาวเมืองลับแล ชื่อโอลเมคซ์ (Olmecs, an enigmatic People) ผู้อยู่ ณ แดนป่าชัฏที่ยาวเหยียดตลอดอ่าวเมกซิโก ได้ปรากฏก่อน ค.ศ. ๑,๒๐๐ ปี รู้จักสร้างหินดินลูกรัง และ เจียนสลักหินหยกเป็นรูปเคารพ ชื่อ "จ้าว" ทำรูปลักษณะหัวกะโหลกสูง มีเบ้าตา และ ปาก เหมือนคนชวา และ คนปักกิ่ง ได้ฝังรกรากปรากฏอยู่ ณ โลกใหม่ ซึ่งหยั่งลึกลงไปถึงชั้นต้นเริ่มขึ้นเมื่อ ๒ ล้านปีมาแล้วคือ Pleistocene (Ice-Age) ยุคต้นเริ่มเจริญ (ยุคน้ำแข็ง) ครั้นได้พบท่อนหินเลาะและเซาะคม เป็นเครื่องมือและอาวุธอันเป็นยุคหินเก่า จึงได้กาลเวลา ๑๒,๐๐๐ ปี ลึกเข้าไปถึง ๔๐,๐๐๐ ปี และอาจทอดเข้าไปถึง ๘๐,๐๐๐ ปี เฉพาะรูปเคารพนี้มีกาลเวลา ๑,๒๐๐ ปีก่อน ค.ศ. จึงเป็นวัฒนธรรมโบราณของเม็กซิโก และอเมริกา ซึ่งเป็นยุคเก่าแก่ก่อน มายา และอินคา เมื่อ เผ่ามายาและอินคาได้มีขึ้น และเจริญรุ่งเรืองขึ้น-ได้ร่วมประสมประสานเข้ากัน จึงเป็นสัญลักษณ์ หรือ เอกลักษณ์ของตัวเองขึ้น อันเป็นเครื่องส่องให้รู้เรื่องอันเก่าแก่นั้น ๆ ได้ จึงได้เป็นเรื่องประวัติการณ์ขึ้นและเป็นประวัติศาสตร์ด้วยเท่าที่รู้กันแล้ว ก็เริ่มขึ้นด้วยจักรวรรดิแอซเทค (AZTEC) ณ อเมริกา เม็กซิโก กัวติมาลา และจักรวรรดิโอลเมคซ์-มายา ณ เมกซิโก

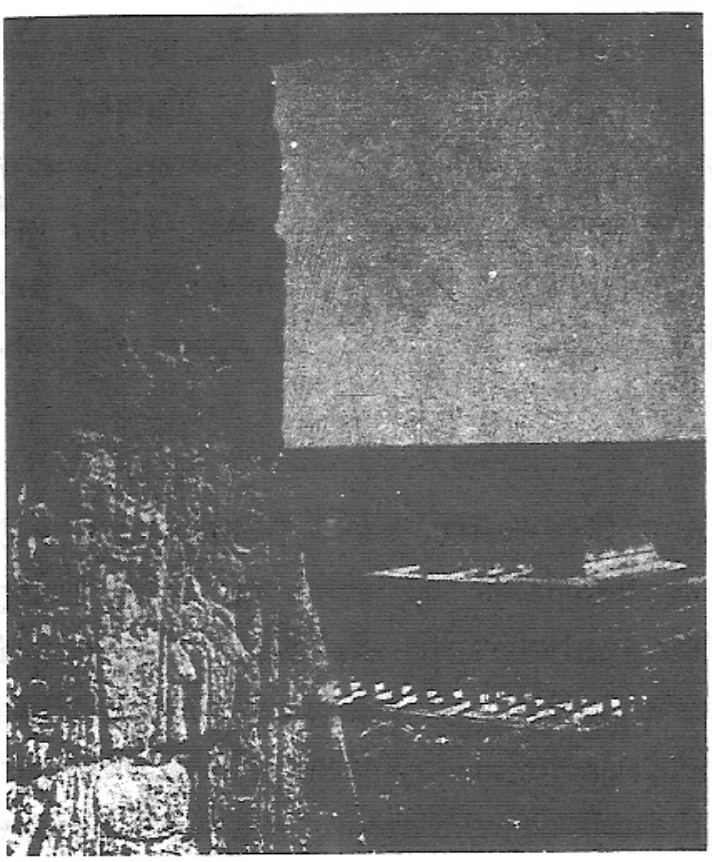

ตึก-ปราสาทมายา หรือ มายัน นี้ มีปรากฏ ณ อเมริกากลาง ตั้งแต่ เม็กซิโก กัวติมาลา เอล-ซาวาดอร. นิคารากัว ถึง คอสตา-ริกา มีหมู่บ้านวัฒนธรรมมากมายได้ให้มีความรู้จักชาวโอลเมค ได้อยู่มาตั้งแต่ประมาณ ๑,๐๐๐-๓๐๐ ปีก่อน ค.ศ. และชาวมายันกับ อินคา ได้ไปอยู่ร่วมด้วยตั้งแต่ ๓๐๐ ปีก่อน ค.ศ. จึงได้สืบต่อจาก พ.ศ. ๘๔๓-๑๗๔๓ (ค.ศ. ๓๐๐-๑,๒๐๐)

ปราสาทเหล่านี้ พวกมายันได้สร้างไว้ ณ อเมริกากลางและใต้ โดยเฉพาะที่-แหลมยูคาทาน สำหรับ-ปราสาทนี้ว่า คริสต์ศตวรรษที่ ๑๐ ที่ ๑๑ ซึ่งมีลวดลายแล้ว

ภาพลาย ณ ปราสาทนี้ ที่สว่างซ้ายจะเห็นลายเลข ๒. ต่ำลงมา จะเห็นลายเลข อ. และเลข ๖. ต่ำสุดจะเห็นลาย ด. ขวาบนจะเห็นลายเลข ๑. รองลงมาจะเห็นลาย อ. และ ด. ลายทั้งนี้ชัดเจน ถ้าจะยืนยันกันว่า ลายสือไทย และลายเลขไทย ไปปรากฏอยู่แล้ว คนไทยได้มองเห็น-ทั้งอ่านได้ กับทั้งรู้ได้ ซึ่งอาจเป็นลายสร้างขึ้นก็จริง แต่ก็เป็นลายที่อ่านเป็นลายสือไทย และ ลายเลขไทย-รู้ได้ จึงยืนยันหลักฐานของไทย คนไทยรู้จักรับรองหลักฐานของตัวเองนั้น ย่อมกระทำได้ตลอดกาล จึงได้ถ่ายทอดออกมาให้เห็นอย่างนี้

---

[๑] Time Life Books-Americs ซึ่งหนา ๒๕ ยก ย่อลงมาเท่านี้ จึงขาดไปมากมาย แต่ขออ้างเป็นหลักฐานเท่านั้น

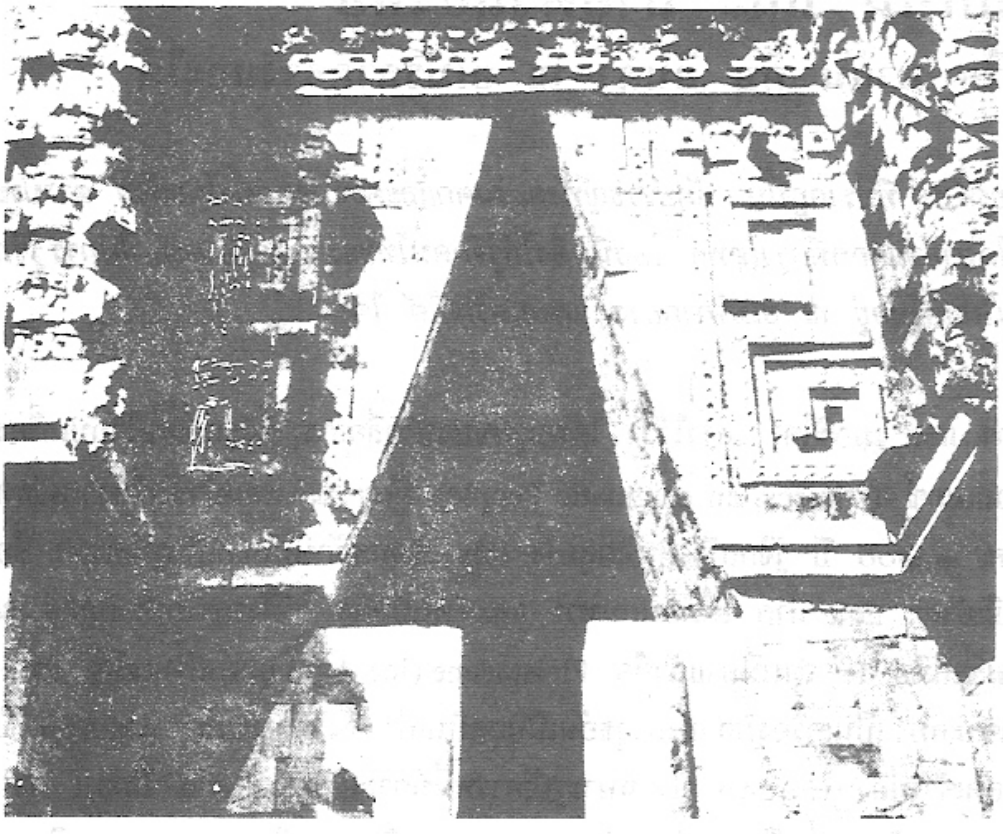

ลายสลัก ณ หน้าบันปราสาทมายันนี้ เป็นตัวสือไทยทั้งอ่านได้ว่า (ตรงลูกศรชี้) **"ต้นคนอินฟ้า"**

ชาวมายันได้สร้างปราสาทให้ต้นผีจ้าวแม่ย่าอยู่ หรือเอากระดูกต้นคนอินฟ้าบรรจุไว้ ทั้งได้สลักตัวลายสือไทยไว้ด้วยจึงรู้ได้ คนไทยได้ไปอยู่ทุกที่ ทั้งได้นำของไทยไปด้วย และได้ทำไว้เป็นหลักฐาน อินเดียนเผ่ามายา-อินคาได้ทำไว้ แม้คำพูดก็ยังใช้คำไทย เช่น น้ำ ยังเรียกว่า น่ำ เผ่าซูหรือสู้เรียก ฟัน ว่า แข่ว เมื่อเร็ว ๆ นี้ คือวันศุกร์ที่ ๓๐ ต.ค. ๒๔ มีภาพยนตร์กังฟูฉาย ได้เห็นพวกเผ่าซู หัวหน้าใช้คำพูดอินเดียนคือไทยชัดเจนว่า **"ข้าชื่อออ-ก้า"** ตอบว่าตัวชื่อ **ออก้า** หรือ **นายกล้า** ได้ฟังฝรั่งอธิบายคำว่า **ออก้า** นี้แปลว่า คนป่า ซึ่งเป็นชื่ออินเดียนเผ่าหนึ่ง ณ ลุ่มแม่น้ำและป่าดงอเมซอน แม้ไทยที่ใช้ชื่อว่า ลัพ ไปอยู่นอรเวย์และสวีเดน ม.ล. สุรพันธ์ สุ-ประดิษฐ์ อาจารย์ใหญ่ ร.ร. ดำเนินศึกษา ได้ไปพบ-ชาวลัพเรียก กาน้ำ ว่า **แกแน่ม** กา ว่า **แก กาเหว่า** เรียกว่า **ตู้วู้** และสร้างโบสถ์ มีช่อฟ้า-ป้านลมเหมือนไทย

ใต้ แหลมยูคาทาน-กัวติมาลา เอลซาวาดอร์ ฯลฯ ตลอดไปถึงนัซคา โมชิคา อินคา ณ เปรู โบลิเวีย อาเยน-ตินา และ ชิลี อันมี "จ้าว" เป็นรูปเคารพมากอย่าง-ยืนยันระบบแบบประเพณีวัฒนธรรม ที่สำคัญ และ ตลอดไป ก็คือ รูปเคารพจ้าวจากัว Worship of Jaguar gods เป็นเทพจ้าวรูปแมว คือ เสือประสมช้าง เป็นเทพจ้าวรูปงู และหน้ารอบนอก-มี ๑๔ รวมหน้ากลางด้วยเป็น ๑๕ คงหมายถึงเดือนข้างขึ้นมีหัว ๑๕ หน้า-วันข้างแรมเดือนขาดมี ๑๔ หน้า-วัน เป็นรูปเทพกายคน-สุริยเทพ หรือจ้าวตะวัน ทั้งมีลายสือไทยอ่านได้ว่า อินคา-อินค (อินคะ) ฉะนี้ "มายา" ก็คือ **"แม่ย่า"** หรือ **"แม่ย่านางไทย"** ที่ปราสาทมีลายสือไทย-อ่านได้ว่า **"ต้นคน-อินฟ้า"** และ **"แม่ญ่านางไทย"** และ เผ่าอินคาก็คือ อินค่า (ฟ้า) ทั้งได้ลงกาลเวลาไว้ว่า ค.ศ. ๓๐๐ ถึง ๑,๒๐๐ ด้วย เป็นหลักฐานได้ว่าไทยไปอยู่อเมริกามาก่อนฝรั่ง (พ.ศ. ๘๔๓ ถึง ๑๗๔๓)

ตึกปราสาทนี้ ช่างมายันสร้างไว้ ณ เมืองยูคาทาน ประมาณ พ.ศ. ๑๕๐๐ (คริสต์ศตวรรษที่ ๑๐) เป็นรูปโค้งลูกหน้าไม้ (ลูกศร-ธนู) อันนี้ประจักษ์แจ้งมาก เพราะมีลายสือไทย และ คำไทย กับ ชื่อไทย ปรากฏอยู่ว่า **"ต้นคนอินฟ้า"** ซึ่งกาลนั้น คนไทยได้ไปอยู่ที่ใหม่ไม่ใช้ชื่อหัวหน้าเผ่าว่า ขุน หรือ กษัตริย์ หรือ ราชา ใช้ชื่อว่า **"ต้นคน"** คือ คนต้น-ที่ ๑. อย่างสมัยนี้ใช้ว่า **"ประธานาธิบดี"** ฉะนี้ จึงได้ความว่าต้นคน ชื่อ อินฟ้า ได้สร้างไว้ และจารึกชื่อไว้ด้วย อันแสดงว่ามีความรู้ทั้งทางก่อสร้างและรู้หนังสือกับรู้จักตั้งคำไทยใช้กันมา จึงกระทำไว้ ที่ตึกก่อนนั้น ที่ปรากฏลายเลข ๒ และ ลาย อ.ด. ถ้าอ่านเป็นตัวเลขก็ได้กาลเป็น พ.ศ. ๒๖๑ (คงไม่ใช่ต้องอ่านตัวบน คือ ด. หรือ ๑ จึงได้ พ.ศ. ๑๒๖๑ ใกล้กับที่ฝรั่งเขียนไว้)

จริงอยู่ ตึก-ปราสาทเหล่านี้-ได้สร้างประมาณ พ.ศ. ๑๕๐๐ หรือ คริสต์ศตวรรษที่ ๑๐ เท่าที่กล่าว

ตึก-ปราสาทนี้ ก็เช่นเดียวกัน มีหนังสือแจ้งไว้ว่า ชาวมายันผู้เป็นช่างโบราณได้สร้างเป็นวิหารตั้งอยู่ ณ ไชเชน อิตซา ที่พิเศษ ก็คือ-ปรากฏลายสือไทย อ่านได้ว่า "แม่ญ่านาง-ไทย" (ลูกศรชี้) และมีรูปแม่ญ่านางยืนอยู่จึงได้ขยายออกมาให้เห็นชัดแล้ว

รูปหินที่สร้างนั่งชันเข่าพิงนั้น จะเห็นรูปหมวกยอด หรือรัดเกล้ายอด-ยอดหักหายไป สังเกตดูรูปหน้า ตั้งจมูก วงปาก จะเห็นเป็นโครงสร้างแบบไทย พร้อมกับมีหนังสือสลักไว้บอกว่า แม่ญ่านางไทย ได้ทราบว่าไทยใต้ มีประเพณีบำบวงบูชาแม่ญ่านางไทย ได้ใช้เด็กชายที่มีหน้าผู้หญิงแต่งตัวเป็นแม่ย่านาง ให้ขนมกิน พร้อมกับมีขบวนแห่ เป็นการเสร็นบำบวงเช่นนี้ เด็กชายที่เคยเป็นแม่ย่านางนั้น เมื่อใหญ่โตขึ้น หรือได้เป็นต้นคนแล้ว มีผู้เคารพนับถือส่งเครื่องบำบวงบรรณาการมากแบบ-จ้าวพ่อ หรือ พ่อเลี้ยง ครั้นสร้างโบสถ์วิหารถวายจ้าวแม่แล้ว จึงได้สร้างรูปเป็นจ้าวพ่อ เฝ้าปราสาท จึงปรากฏอย่างที่เห็นนั้น และก็ได้เป็นหลักฐาน-อีกด้วย (THE NEW UNIVERSAL LIBRARY เล่ม ๕ หน้า ๑๕๒)

เช่นนี้ ก็เพราะในหนังสือเขากล่าวเล่าไว้ แต่ตามที่นักทำภาพยนตร์สารคดี-เขาเล่าร่องรอยยืนยันไว้ว่าไปก่อน ค.ศ. ประมาณ ๕๐๐ ปี เช่นนี้ เผ่ามายา หรือ มายันนี้ก็คือหมู่คนไทย ที่บำบวงบูชา จ้าวแม่น้ำ หรือ จ้าวแม่ทะเล ที่มีชื่อว่า **แม่ย่านาง** เมื่อสร้างเรือใหญ่ หรือสำภาออกทะเลหลวงได้ จึงต้องบำบวงเป็นการใหญ่ จึงรอดไปได้เมื่อถึงและขึ้นฝั่งได้ ครั้นตั้งรกรากได้ จึงตั้งชื่อพวกเผ่าตัวว่า แม่ย่า ตามสัญชาตญาณประจำตนนั้น คนไทยมีปกติรู้ และชอบประดิษฐ์ก่อสร้างทำอยู่แล้ว เมื่ออยู่นานเข้า มีการสืบต่อกันมากเข้า ก็มีเพิ่มขึ้นมาก ได้สอนกันต่อ ๆ มา จนมีความรู้และมีความชำนาญพอ จึงสร้างจักรวรรดิขึ้น ได้สร้างตึก-ปราสาท กับทั้งรูปเคารพขึ้น นำเข้าไว้เป็นที่บำบวงบูชาเป็นหลักฐานรับนับถือว่าเป็นต้นให้เกิด ในรูปต่อไปจะเห็นเป็นรูปแบบลายรู้อ่านหรือ ลายหินเล่าเรื่อง (hieroglyphics, stones that speak) ได้เล่าเรื่องไว้ตลอดและเห็นตามแบบความรู้ไทยที่ว่าไว้แต่โบราณว่า "ผีปั้น" ชัดเจน

ชาวมายา และ **อินคา** นี้ ตามที่รู้กันทั่วไปว่า ชื่อ อินเดียน และเมืองไทยหรือแหลมทองไทยนี้ ก็มีชื่อว่า อินโดจีนลงไปถึงอินโดนีเซียก็นับได้ว่าเป็นอินเดีย-อินเดียนด้วยกันเคยสนใจรู้อินเดียนบ้างแล้ว โดยเฉพาะเผ่าซู เขาพูดกันออกเสียงว่า สู้ กล่าวเรียก ฟัน ว่า **แข่ว** ตายก็ว่า ตาย เหมือนไทย และท่านพลตรี (ไม่ได้ขออนุญาตระบุชื่อ) ได้ไปพบและคุยกัน เขาเรียกน้ำ ว่า **น่ำ** แม้พวกลพ (LAPP ลพ) ณ สวีเดน ม.ล. สุรพันธุ์ สุประดิษฐ์ ได้ไปพบคุยและถาม **กาน้ำ** ลพออกเสียงว่า **แกแน่ม กา** ออกเสียงว่า **แก นกกาเหว่า-เรียก ตู้วู้** ทั้งนี้ ยืนยันเป็นหลักฐานได้ว่าคนไทยได้ไปอยู่ก่อนแล้ว กับทั้งที่อเมริกาใต้ ก็ได้ไปอยู่และสร้างความเจริญไว้ก่อนฝรั่ง

ภาพลายสืออ่าน หรือ **ภาพลายรู้อ่านชาวมายา** (Maya Hieroglyphs) (ลายรู้อ่าน) ชนิดหินเล่า เรื่อง (Stones that Speak) ทั้งนี้ คล้ายภาพลายสลักอย่างงดงาม จากทางประตูวิหารแห่งหนึ่งที่ปาเลนควี เม็ก-

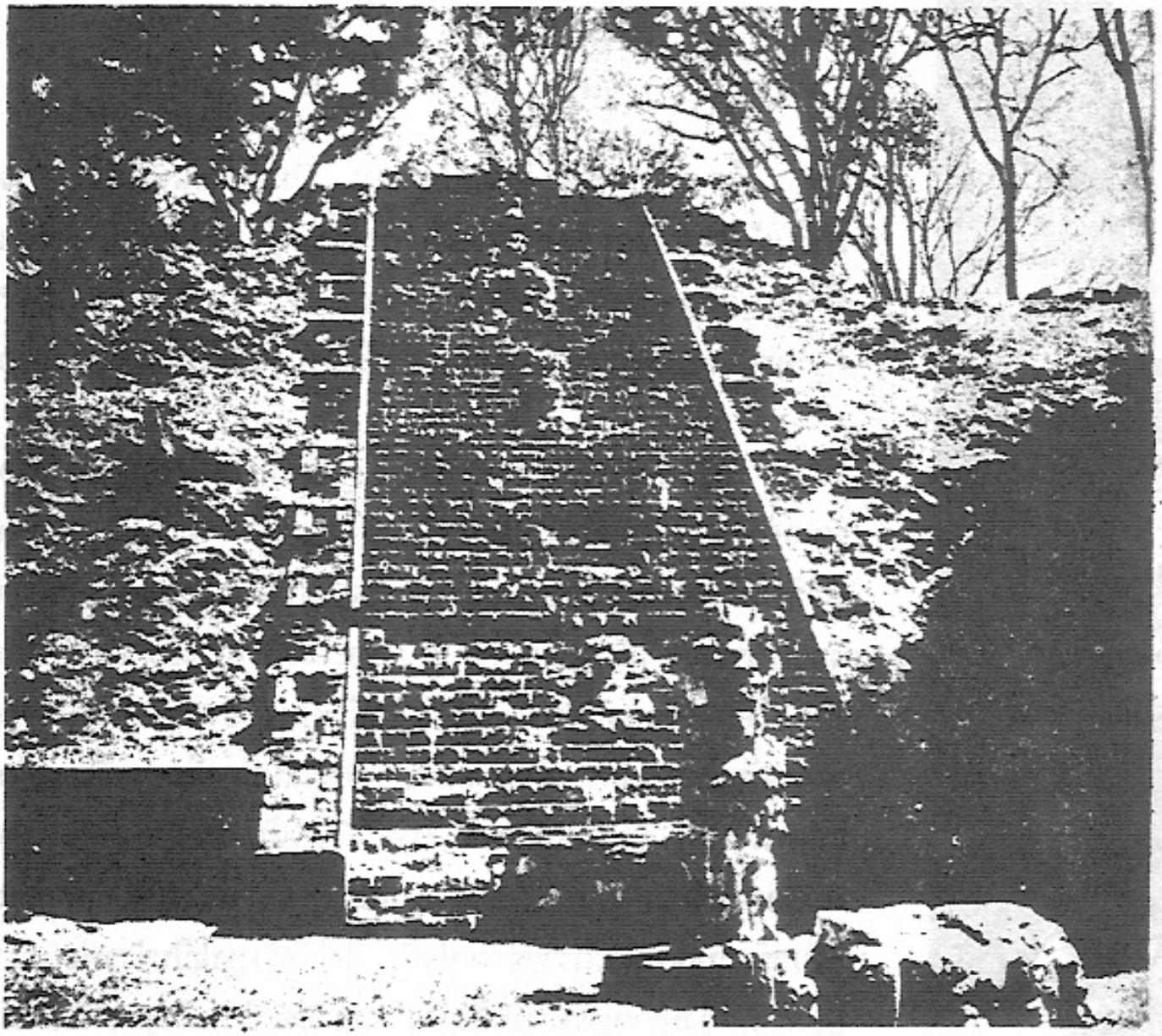

บรรไดพิธีซึ่งครั้งหนึ่งทอดขึ้นไปสู่วิหารบนเนินมีภาพแทนคำพูดภาษามายาที่ยืดยาวที่สุดเท่าที่พบมา สลักไว้เป็นสัญลักษณ์ ๒๕๐๐ แผ่น สัญลักษณ์พาดไว้บนชั้นบันได แต่ละขั้นลายสัญลักษณ์ หรือลายรู้อ่านในหนังสือ ได้ถ่ายรูปพิมพ์เป็นตัวอย่างได้ถ่ายทชอดไว้เป็นหลักฐาน ซึ่งปรากฏทั้งลายรู้อ่าน และอ่านเป็นวิทยาการเกิด ระบบไทย ไว้ในหน้าต่อไป

ซิโก เป็นชาวกรุงชั้นสูง จากลายวาดเขียนระบุถึง-อเมริกาโบราณ เป็นระเบียบชนิดหนึ่งแห่งการแต้มจุดต่าง ๆ, เส้นตอน, หน้า และ มือ, ซึ่งนักวาดเขียนสามารถกระทำได้ เพื่อบันทึกวันกำหนดและเหตุการณ์ ก็สัญลักษณ์ ต้องถอดออกเป็นส่วนความหมายรู้อย่างแท้จริงได้

ลายความรู้-อ่านลายเขียนเล่าเรื่องไว้ตามความเล่าระบบการเกิดของไทย เฉพาะเป็นภาพเขียนเต็ม และชัดเจนเพียง ๖ รูป คือ ด้านซ้าย ๓ รูป ด้านขวาอีก ๓ รูป

ลายรู้อ่าน ซึ่งได้ทำไว้ถึง ๒๕๐๐ แผ่นนี้เป็นแผ่นหนึ่งที่เป็นตัวอย่าง

๑ **บนซ้าย** อ่านเป็นลายตัวหนังสือว่า แม่มีเม็ด ๔ เรียงขึ้นนั้น ว่า ยีน อันเป็นส่วนลูก ๒ เส้นตั้งตรง คือ แ ต่อไปคือ ม และ ไม้เอก เฉพาะรูปลายคือแม่ (เครื่องเพศ) ยีน พวกเราชาวทุ่งนาเรียกว่า หนึก คือเชื้อเกิดของชาย หญิงเรียกว่าเมือก

๓ **กลางซ้าย** ลายเส้นพออ่านได้ว่า นาง เฉพาะเส้นหลังอ่านลายสือขอมได้ว่า พ่อ และ ซ้าย จะเห็นรูปหน้าเกิดขึ้น รูปหลัง คือ พ่อที่ส่งเชื้อเข้าไปเกิดในมดลูก

๕ **ล่างซ้าย** จะเห็นลายเส้นเป็นหัวรูปสัตว์ประหลาด ๒ หัว อ่านได้ว่า เกิด หัวซ้ายจะเห็นเป็นรูปหน้า และมีพ่อขุนซ้อนล่าง หัวขวา มีรูปหน้าผีอยู่สุด หัวซ้าย คือ รูปยีน คือ หนึก ทั้งของแม่และพ่อที่ก่อเกิดเป็นลูก หัวขวา คือ เจตภูต คนธรรพ วิญญาณ หรือ ผี ที่ลอยเข้าไปเกิดในครรภ์ ตอนขวาจะเห็นรูปหน้าผี ยืนยันเป็นตัวสางเข้าไปเกิด

๒ **บนขวา** ลายเส้นนั้น จะเห็นตัว ย และ า กับไม้เอก อ่านได้ว่า ย่า หรือ ญ่า รูปลายนั้นเห็นชัดคือ เพศ หรือ ของแม่ มีของพ่อเข้าไป และ พ่นเชื้อเข้าไป ทำรูปยืนไว้ล่าง นี้ของไทย

๔ **กลางขวา** ลายเส้นพออ่านได้ว่าไทยเฉพาะลายเส้น จะเห็นเป็นมือ นิ้วทั้ง ๕ ทำโค้งจะกำนั้นเล่าระบบไทยว่า ผีปั้น จะเห็นเม็ดยืนกำลังเรียงกันเข้าสู่มือนั้น

๖ **ล่างขวา** อ่านได้ว่า “ลูก” รวมได้ว่า แม่ย่านางไทยเกิดลูก รูปนี้จะเห็นรูปมือและแขนอยู่ในอู่มดลูก ต่อนั้น จะเห็นรูปหน้า และ หัว กับทั้งทำยืนไว้ทั้งข้างบน และ ข้างล่าง ซึ่งเป็นอาหารเลี้ยง จะเห็นลายเส้นเป็นภาพเล่าระบบการเกิดของไทยไว้ตลอด แม้จะอยู่ที่ใดพอพบเห็นไทย-ไทยก็อ่านรู้เรื่องของไทยได้ทุกอย่าง

เงื่อนงำที่ข้ามแปซิฟิกไปได้

อย่างไร จึงจะแยกอเมริกาโบราณได้ เร็ว ๆ นี้ หมู่นักโบราณคดีได้แน่ใจจึงบันทึกไว้เหมือนกัน ระหว่างวัตถุโบราณ ที่ชาวเอเชียตะวันออก กับ ชาวอเมริกากระทำขึ้น และ แนวความคิดสร้างศิลป์ กับ ทฤษฎี ได้เป็นประกายส่องแสงร้อนให้ได้แย้งกันขึ้นระหว่างนักเรียนเป็นประชาชนชาวเอเชีย ในการเดินทางไปตะวันออกข้างหน้า ได้ร่วมกันช่วยเหลือกระทำการเขียนวัฒนธรรมโลกใหม่ไว้

เอเชีย ตะวันออก อเมริกา โบราณ

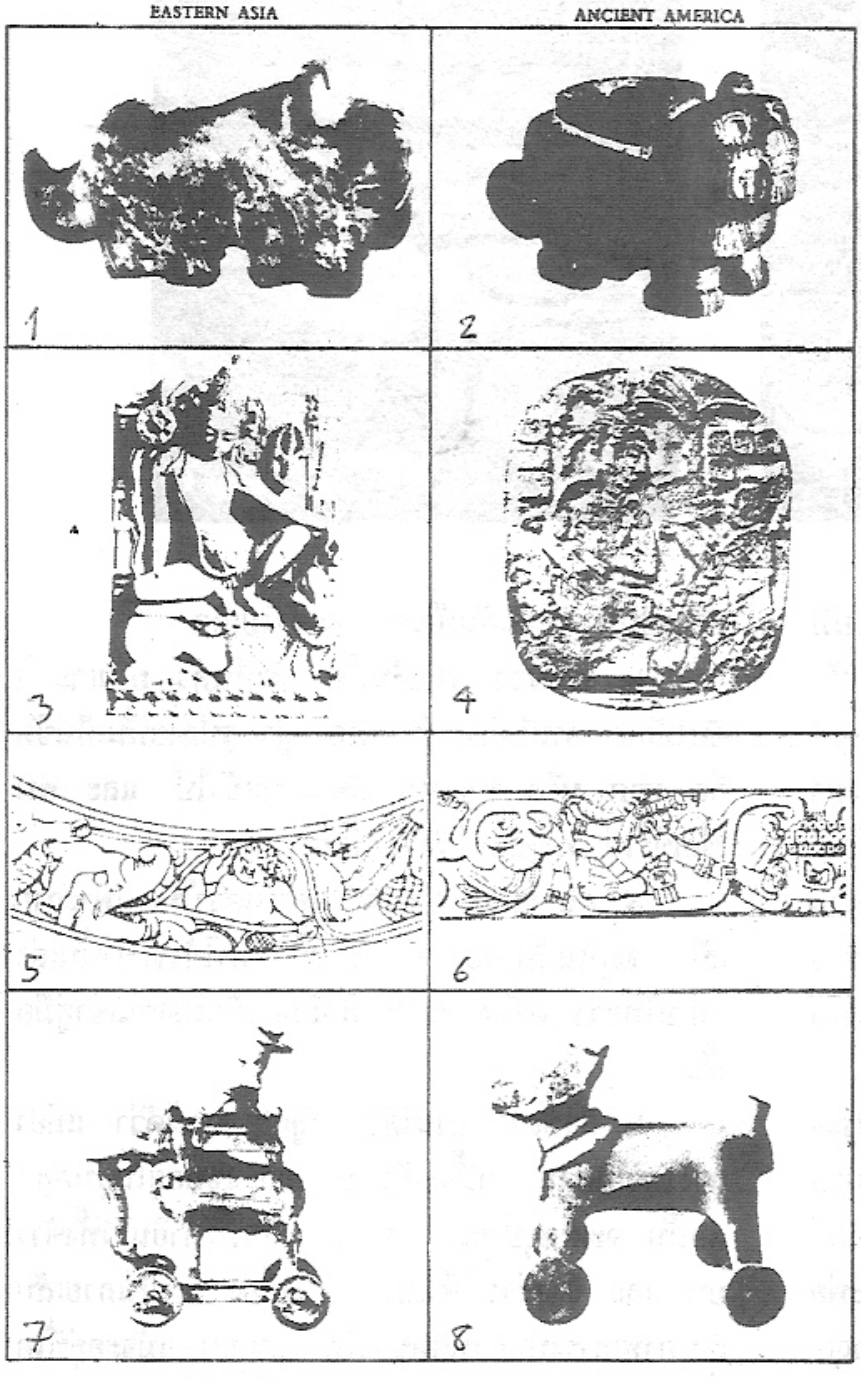

เทพจ้าว รูปแมว เป็นที่สักการะแห่งราชวงศ์ช้าง (Shang)ของจีน (ภาพซ้าย) คู่กับ ชาวชนโอลเมคซ์ แห่งเม็กซิโก และ ในอารยธรรมชาววีนแห่งเปรู (ภาพขวา) พระ-สงฆ์ของราชวงศ์ช้าง กับ ชาวชนโอลเมคซ์ ยังสร้างแท่นพิธีทำด้วยหินคล้าย ๆ กัน และฝังชิ้นกระจกเล็ก ๆ สะท้อนแสงอย่างเดียวกันในพิธีศาสนาด้วย

อาสนะหัวสิงห์ ปรากฏในรูปแกะสลักเทพจ้าวอิน-เดีย (ซ้าย) และในรูปเจ้านายของชาวมายา (ขวา) ชนชาวมายามีพิธีการอื่น ๆ ที่แสดงออกอย่างเดียวกับวัฒนธรรมฮินดู-พุทธ รวมทั้งวิหารปิรมิดที่ทำเป็นขั้นบันไดขึ้นไป ช่องประตูที่มีเสา และ เชิงเป็นรูปนาค (งูหงอน) และ รูปต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ

แถบภาพดอกบัว ประดับทั้งสองนี้ในวิหารชนชาวอินเดีย และ ชนชาวมายา มีความคล้ายคลึงกันอย่างน่าอัศจรรย์ แสดงภาพคนที่เอนหลังอยู่ระหว่างก้านต้นบัวโดยคนเหล่านั้นจับก้านบัวไว้ทั้งสองมือ มักจะมีภาพอสุรกายน้ำหรือปลาคละอยู่ในภาพด้วย

รูปสัตว์ล้อเลื่อน ทำในอินเดีย อาจเป็นแรงชักให้ทำรูปคล้ายกับที่พบในหลุมฝังศพชาวเม็กซิกันก็ได้ เพราะนอกจากที่กล่าวนี้แล้ว ไม่ปรากฏว่าล้อเลื่อนมีใช้ในอเมริกาดึกดำบรรพ์เลย คงเป็นเพราะไม่มีสัตว์ลากจูงที่แข็งแรงอยู่ เครื่องทอผ้า และ การปั้นหม้อดินบางรูป ก็มีกรรมวิธีที่เหมือนกันระหว่างชาวอเมริกัน และ ชาวเอเชียน

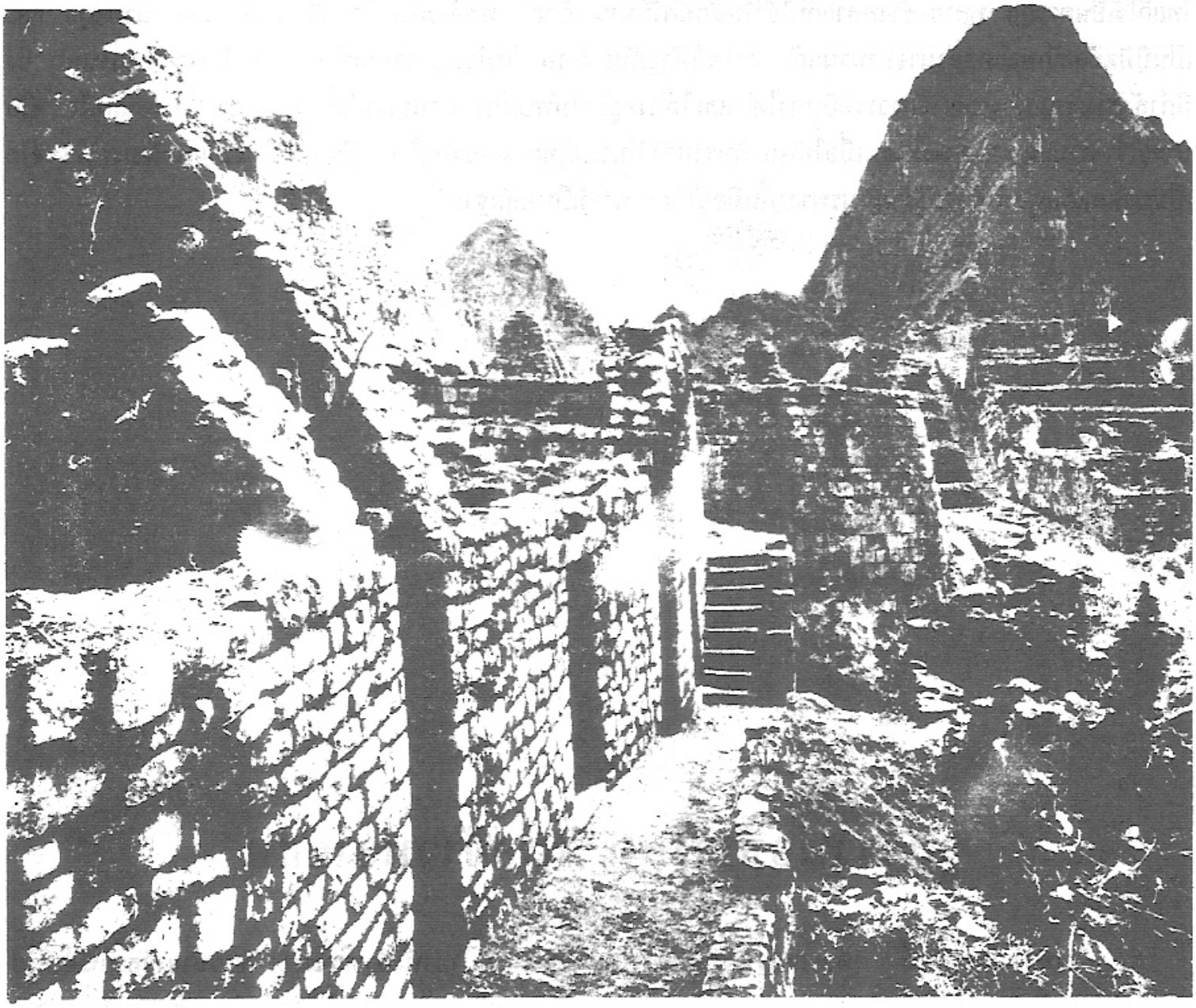

ตึกอินคา บนภูเขาแมชชู ปิคชู เมืองอินคา ประเทศเปรู ที่ยังคงอยู่ จะเห็นชั้นก่อรูปกำแพง ขั้นบันได นี้สูง ๖,๗๕๐ ฟุต เมื่อสังเกตจะเห็นแบบทำ และ ก่ออิฐแลง หรือหินผุได้เหมือนไทย ไม่ปรากฏลวดลาย หรือ แกะ สลัก เขียนอย่างชาวมายัน จึงอาจเก่ากว่า ดูวิธีตัดหินเป็นแผ่น ทำชั้น ขั้น ฯลฯ ยืนยันฝีมือ เมื่อได้พบรูป หล่อ ปั้น เขียน ฯลฯ มีลวดลาย และ ลายสืออ่าน กับ ลายสือแจง เป็นหลักฐานยืนยันว่ามีความรู้ทั้งก่อสร้าง เพาะปลูก คิดคำนวณ ได้ตลอด และรู้จักสร้างอาณาจักรวรรดิอินคาโดยใช้ภูเขาเป็นเทือก ๆ เป็นฐานปราสาทราชวัง วิหาร โบสถ์ เป็นฐานถนน และ แม่น้ำ ลำห้วย คลอง รู้จักสร้างระบบการปกครองแบบ “เทพเจ้าอินคาผู้ทรงอำนาจ”

อินคา เป็นเผ่าชาวเขาแอนดีน (Andean People) ได้สถาปนาจักรวรรดิอินคาขึ้นประมาณ พ.ศ. ๑๕๐๐-๑๖๐๐ คริสต์ศตวรรษที่ ๑๐ ที่ ๑๑ ได้สร้างเมืองบนภูเขาตั้งแต่เปรู โบลิเวีย ชิลี อาเยนตินา เช่น แมชชู ปิคชู และ ที่ภูเขาทะเลสาบ ติติคะคา ซึ่งสูง ๒๐,๖๕๐ ฟุต ทะเลสาบมีส่วนยาว ๗๕ ไมล์ กว้าง ๔๘ ไมล์ เป็นพื้นที่บริเวณ ๓,๒๐๐ ตารางไมล์ สร้างถนนบนภูเขาระบบขนานทะแยงจาก-โคลัมเบียของเปรูจรดชิลีเป็นระยะถนน ๗,๐๐๐ ไมล์ เช่นนี้ จะต้องไปอยู่กันนานก่อนนั้น เพราะจะต้องบุกป่าทึบ ถางทาง พากันขึ้นไปบนภูเขามากมายอย่างนั้น ต้องใช้เวลานาน จึงอาจไปอยู่ก่อนนานแล้ว จึงจะมีกาลเวลา และ ผู้คนพลเมืองมากเพียงพอ และ มีรูปนิมิต จากัวก๊อด หรือ เทวรูปแมว นั้น ที่ใช้เป็นสัญลักษณ์สมัยราชวงศ์ช้าง ของจีน ก็ก่อน พ.ศ. ๑,๒๐๐ ปี และ

ไทยก็ใช้เป็นตระกูล พลาย-ช้างพลายกับใช้เป็นนักษัตรปีขาน คือเป็นเทพจ้าวกาลเกิด เป็นชื่อตัว และ นามสกุล และเป็นนิมิตสัญลักษณ์เดชอำนาจมานานแล้ว เพราะได้อยู่กันมานาน ได้มีวงวารว่านเครือมาก กับมีกาลเวลานานพอ จึงมีกำลังสามารถสร้างอาณาจักรวรรดิอินคาได้ และได้คงอยู่มาให้พบเห็น ส่วนปลีกย่อยคงมีอีกมาก คงจะถูกฝัง หรือบรรจุไว้ ตามสัญชาตญาณไทย เมื่อได้พบ-ก็ทราบว่าเป็นของไทย ตามแบบไทย ที่ทำเสร็จแล้วก็เก็บฝังบรรจุไว้-ฝากเป็นมรดกแก่อนุชนเพื่อให้รู้ว่าต้นบุรพชนนั้นมีอยู่ได้กระทำไว้เป็นหลักฐานนี้

รูปจ้าวพ่อข้าวโพด หรือจ้าวพ่อโคสบ

เท่าที่ว่าอย่างนี้ ก็ด้วยเหตุรูปนี้มีฝักข้าวโพด ปรากฏหน้าบ่าทั้งซ้ายและขวา ชาวมายาและอินคาที่ไปนั้น คงเอาติดไปทั้ง **ข้าวจ้าว ข้าวเหนียว ข้าวฟ่าง** และ **ข้าวโพด** อย่างอื่นคงหมด อาจเหลือเพียงข้าวโพด จึงนำไปปลูกเป็นไร่ข้าวโพดเลี้ยงกันมา ฉะนี้ จึงทำแต่ **จ้าวพ่อข้าวโพด** มีฝักข้าวโพดประดับ อย่างนี้ ในชวาได้เห็นรูป **แม่โพสบ** ทำเป็นหญิงถือรวงข้าวฟ่างเม็ดกลม ในไทยนี้ทำรูป **แม่โพสบถือรวงข้าว** ครั้นเห็นรูปนี้ทั้งเป็นชายด้วย จึงเรียกจ้าวพ่อโคสบ คือจ้าวพ่อพบงัว นำงัวมาใช้งานได้ คู่กับแม่โพสบรู้จักทำข้าว ฉะนี้จึงเป็นหลักฐานไทยได้อีกอย่างหนึ่ง

เจ้าอินคา หรือพระอินไทย มีรูปแบบ และลายสือไทยบอกแจ้งไว้ อิน *อยู่ในวงขอบหน้าขวา* คา *อยู่ในวงขอบหน้าซ้าย จ้าวอินคาหรือสุริย-เทพ ซึ่งเป็นต้นหรือเป็นจ้าวแห่งแสงสว่าง จึงมีกลางวันและกลางคืน ให้มีกาลเวลาจึงเป็นต้นแบบปฏิทินแบบสุริย-คติ คือแบบวันที่และเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม แต่จะนับอย่างไร ตรงไหนนั้นดูไม่ออก ในหน้าต่อไปมีแบบจันทรคติ คือ เดือนคี่และคู่ ข้างขึ้นข้างแรม*

เทพจ้าว หรือ จ้าวอินคา นี้ สร้างด้วยทองคำแท้ เป็นพระจ้าวน่าเกรงขามองค์หนึ่ง ได้แสดงส่วนประสม กันแห่งจ้าวความตาย และ จ้าวความมืด (มัจจุราช, พระกาฬยมราช) สัญลักษณ์บนไหล่เป็นเครื่องหมายปฏิทินเป็นพระจ้าวที่ดลดาลขึ้นจาก จ้าวจากัว และองค์นี้ยกขึ้นเป็นคนชั้น "จ้าวอินคา" คือ พระสุริยเทพ หรือพระบุตรสุริยเทพ ที่พวกอินคาเรียกว่า พระลูกจ้าวตะวัน และก็พระสุริยเทพนี้ ได้ออกแบบไปอีกอย่างหนึ่ง เป็นนิมิตหมายให้ทั่วไปรู้จักว่า จ้าวพ่ออินคา ทรงอำนาจให้มี กลางวัน กลางคืน จึงสร้างสัญลักษณ์ปฏิทินไว้บนไหล่ เมื่อมีชื่อว่า สุริย-ตะวัน จึงบงบอกว่า ปฏิทิน นั้นเป็นแบบสุริยคติ คือ แบบวันที่-ที่ฝรั่งคิดทำขึ้นใช้กันกระทั่งกาลบัดนี้ แบบที่เห็นนี้ ที่ว่าเป็นของไทยนั้น รูปซ้ายวงขอบหน้าภายในรัดเกล้า ๔ เหลี่ยมนั้น มีลายสือไทย หรือ ตัวหนังสือไทย อ่านได้ว่า อินคา ชัดเจน คือ ิ ลายอย่างนั้นอยู่บน อ. ชัดเจน ต่ำลงมาเป็นรูปใบหู ที่เป็นรูปคนยืนไขว้ขา นั้น คือ น. จึง อ่านได้ว่า อิน ขวา-ลายตัว ค. ชัด ถ้าอ่านเส้นวงซ้ายจะเป็น ด. ถ้าอ่านวงขวาจะเป็น ค. และช่วงต่อไปจะเห็นเป็น า. ชื่อ อิน นี้ก็ตรงกับขุนอินไทย ที่ฝรั่งเขียนไว้ว่า อินคา พวกไทยอาหมมีคำว่า พ่อขุนเสือค่าฟ้า อินคานี้ก็คงเป็น อินค่า (ฟ้า) เช่นนี้ ต้นคนอินฟ้า ณ ปราสาทมายานั้น เมื่อตายไป-ก็คงเผาส่งไปเป็นจ้าวพ่อตะวัน จึงขึ้นไปเป็น อินคาฟ้า หรือ อินค่าฟ้า จึงเป็นรูปปรากฏนี้ว่า จ้าวอินคา

จ้าวอินคา รูปแบบนี้ สร้างด้วยทองคำแท้ เป็นพระจ้าววงกลม ดูเป็น **"ดวงเดือน"** หรือ วงกลมพระจันทร์ แต่ในหนังสือ-อเมริกาโบราณ เล่าว่า เหงื่อ หรือลูกของตะวัน เช่นเดียวกัน คือ เป็น สุริยเทพ ถึงกระนั้น รูปนี้ได้ออกแบบเป็นอีกอย่างหนึ่ง เป็นรูปวงกลม ทำรูปหน้าตาและปากกับฟันคนไว้ในวงกลาง มีเส้นลงล่าง

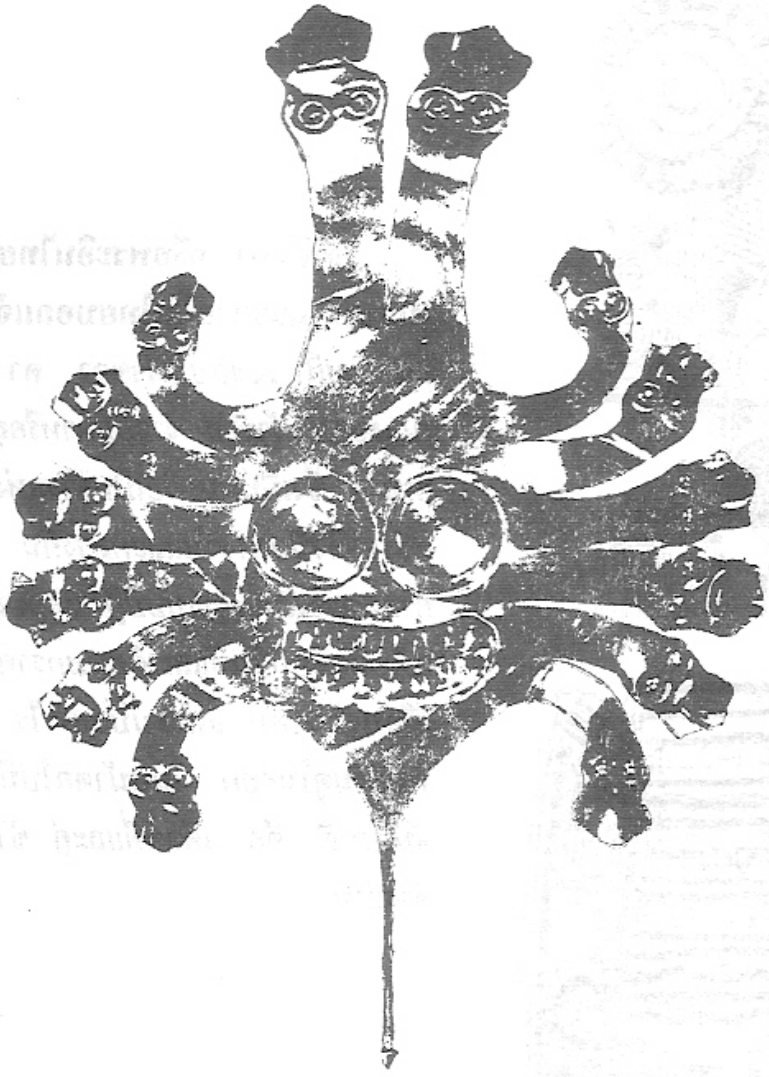

วิธีดูและอ่านแบบปฏิทินไทย เดือนคี่ เดือนคู่ และข้างขึ้นข้างแรม

ดวงเดือน ในหนังสือกล่าวว่าเป็นเหงื่อหรือลูกสุริยเทพ ตามรูปแบบที่บ่งชัดว่าเป็นเดือน คือจันทร์เป็นปฏิทินแบบจันทรคติ หน้ากลางทำเป็นวงกลมทั้งซ้าย-ขวาทำเป็นหน้างูออกข้างละ ๗ ทำเส้นเดี่ยวดิ่งลงเป็นคี่ ข้างบนมี ๒ หน้าจึงเป็นคู่ เดือนคู่นับข้างขึ้นนับหน้ากลางด้วยจึงเป็น ๑๕ ข้างแรมไม่นับกลางจึงเป็น ๑๔ ได้ ๒๙ วัน เดือนคู่นับทั้งหมดจึงได้ ๑๕ ทั้งข้างขึ้นข้างแรมจึงเป็น ๓๐

และ บนมี ๒ รูป อันหมายถึงฟ้า-ดิน หรือ ดิน-ฟ้า ส่วนรูปอยู่กลาง ก็คือ ตะวัน-เดือน สำหรับวงนอกปรากฏเป็นรูปหัวหน้าตางูมีลำตัวยื่นออกมาข้างละ ๗ จึงเป็น ๑๔ รวมหน้ากลางด้วยเป็น ๑๕ ฉะนี้ รูปนี้จึงเป็นดวงเดือน คือ ดวงจันทร์ และเป็นปฏิทินแบบจันทรคติ ปฏิทินจันทรคตินี้ เป็นแบบที่ใช้ในทางตะวันออก คือไทย ไทยใช้เดือนวันทางจันทรคติ นับเดือนคี่มี ๒๙ วัน คู่มี ๓๐ วัน รูปนี้ จะเห็นเส้นลงนั้นเป็นคี่ คือเดี่ยวออกจากหน้ากลางก็นับด้วยจึงเป็น ๑๕ เป็นข้างขึ้น ที่ ๒ ไม่มีหน้ากลาง จึงเป็น ๑๔ เป็นข้างแรม ทุกเดือนคี่ มี ๒๙ วัน เดือนคู่ทุกเดือน จะเห็นข้างบนมี ๒ หน้า จึงนับทั้งข้างขึ้นข้างแรมทั้ง ๒ ข้าง-ข้างละ ๑๕ วัน จึงเป็น ๓๐ วันทุกเดือนคู่ ปฏิทินแบบจันทรคติทางตะวันตกไม่ปรากฏว่ามีใช้กัน จึงถือว่าเป็นแบบทางตะวันออก โดยเฉพาะที่มีข้างขึ้น-ข้างแรม ก็มีแต่ของไทย หรือ แบบไทย ทางจีนมีเป็นวันที่ ๑ ๒ ฯลฯ ๑๕ ๑๖ ทางชมพูทวีปมีปักษ์ข้าง-ข้างขึ้น ปักษ์ดำ-ข้างแรมก็จริง นับวันจันทร์เสวยฤกษ์เอามาตั้งเป็นชื่อเดือนจึงไม่มี คี่-คู่ อยู่ในไทย ฉะนี้ ปฏิทินจันทรคติของอินคานี้ จึงยืนยันว่าเป็นแบบเดียวกับของไทย เป็นหลักฐาน เป็นชาติไทยด้วยกัน แต่รูปนี้ ไม่ปรากฏมีรูปตัวหนังสือไทย ปรากฏรูปสัญลักษณ์ให้อ่านเป็นปฏิทินจันทรคติแบบไทยเท่านั้น ยืนยันเป็นของไทยได้

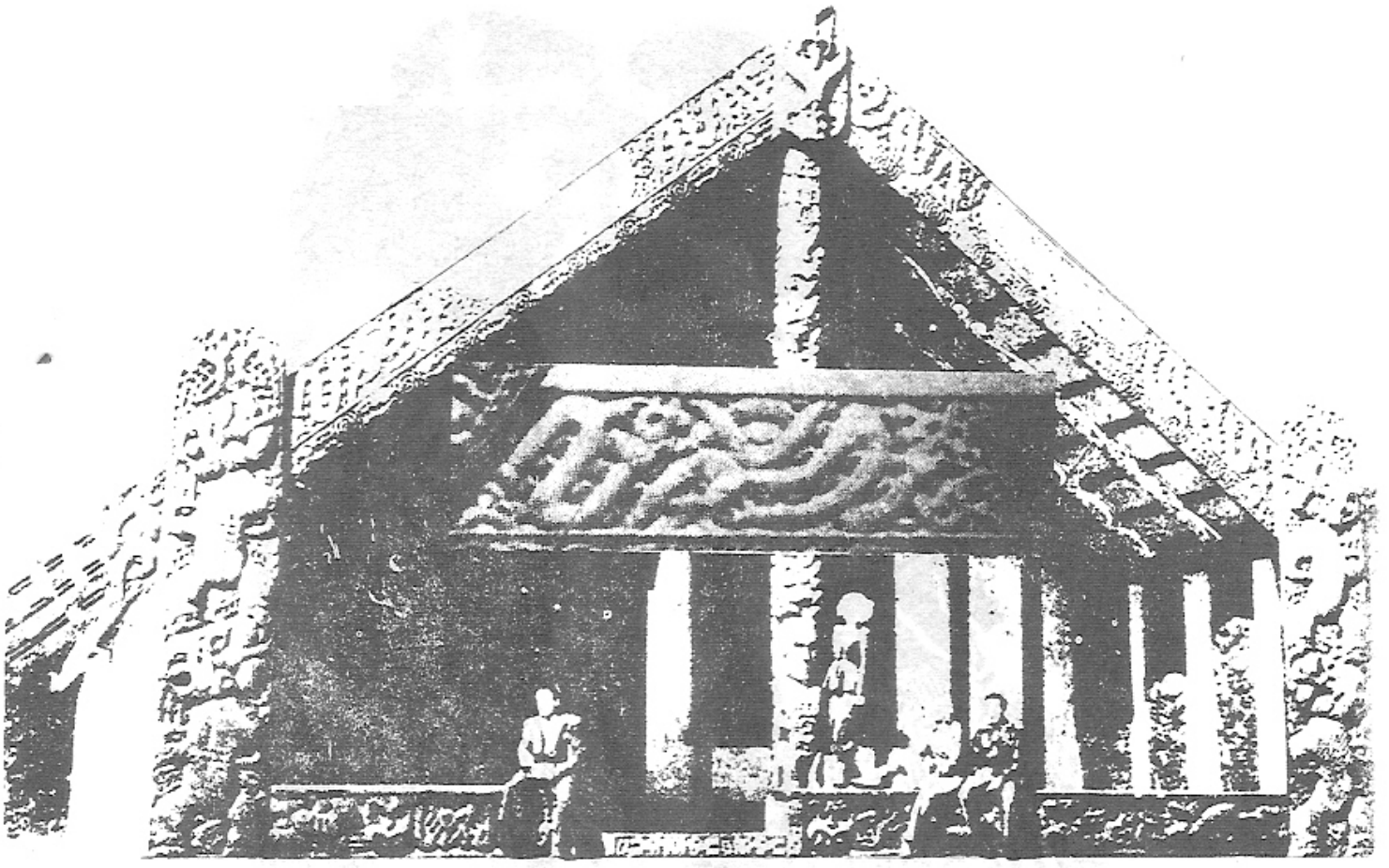

บ้านเรือนชาวเมารี ที่เป็นของสืบทอดกันมา ในแดนแถบร้อนแห่งโรโตรัว เกาะนิวซีแลนด์ หรือ ไน-ไตละนี ซึ่งปรากฏเป็นเรือนไม้ มีลวดลายสลัก ณ เสา และ ใบบัน หรือ ใบระกา นมสวรรค์ กับ ไม่มีช่อฟ้า ได้ตัดตัวลายด้านซ้ายขยายไว้กลางอย่างที่เห็นนั้น มีเค้าให้อ่านได้ว่าสือไทย

ในลวดลายใบบันนั้น ด้านซ้าย จากเสาด้านในจะเห็นมีลาย อ่านได้ว่าสือไทย สำหรับเขียน-สลักเป็นลายสือขอมประสมลายสือไทยประดิษฐ์อย่างนั้น " เขียนสลักลายอย่างนั้น อ. ชัดเจน เขียนแบบไทยชาว-ดำ ย. ก็ชัดเจน ได้ขยายตัวไว้แล้ว ส่วนด้านขวา-ตัวลายกลับกัน แต่-ไท ท้ายชัดเจน เรือนนี้ คงเป็นเรือนอยู่ ส่วนในสวน สวรรค์ หรือ สวนสรวง มี-เรือน หรือเรือนสางมีป้านลมเป็น ผีคุ้ม หรือ เทพารักษ์แบบไทย พวกชาวเมารีนี้เรียกว่าเป็น พวกไวกิ้ง หรือลบเมื่อ ๑,๒๐๐ ปีมาแล้วบ้าง ว่าเป็นพวกเมารีรัซเซียไปอยู่เมื่อประมาณ ๘๐๐ ปีมาแล้วบ้าง ถ้าจริง เมื่อไปเป็นชาวทะเลใต้ด้วยกัน ก็คงติดต่อจำลายไปสร้าง หรือแกะสลักไว้ ลายสือไทย หรือชื่อ "สือไทย" จึงปรากฏ

ได้เคยเห็นโบสถ์หรือเรือนสาง ในสุสานของเผ่ามารี ครั้งเสด็จประพาสนิวซีแลนด์ เห็นรูปโบสถ์หรือเรือนสาง ก็มีช่อฟ้า ป้านลม แต่เขาทำเป็นรูปเทพนมคุกเข่า หรือนั่งกุมอาวุธรักษาอยู่ เรียกตามสมัยใหม่ว่า **เทพารักษ์** คือทำเป็นคุ้มอย่างไทย แต่ก็มีแบบไปอีกอย่างหนึ่ง หรือก่อนเผ่าเมารีนั้น มีผู้ไปอยู่ก่อนแล้ว ครั้นเมารีไปอยู่อีกก็ประสมทำให้เผ่าเดิมหมดไป ถ้าจริงแล้ว เผ่าเดิมอาจเป็นไทย ในชื่อว่า ไทยะ ที่กินคนอยู่ ได้ไปเป็น **ไดยัค** ในชวา ได้ไปเป็น **ปาปัว** ณ ออสเตรเลีย และไปอยู่นิวซีแลนด์

สำหรับสาวเมรี ๒ คนนี้ แต่งตัวตามประเพณี คนขวาได้คาดผ้าเคียน หรือ ผ้าไถ้ มีลายพออ่านเป็นหนังสือไทยว่า “บ้าน” น. นั้น ที่หางถูกแขนบังไว้ ถ้าดูจากลายที่เส้นขยักคล้าย ย. นั้น อ่านได้ว่า เมอง คือ เมือง และ บ้าน ซึ่งยังเป็นลายสืออ่านได้

ณ หมู่เกาะฟิลิปปินส์ นิวกีนี ออสเตรเลีย ฯลฯ ก็เคยเห็นมีลายสือไทย แต่เห็นในภาพ-ยนตร์สารคดี และ ข่าว ฉายทางทีวี จึงเก็บภาพไม่ทัน ได้กล่าวอ้างไว้ก่อน เผื่อมีโอกาส หรือ คนไทยแท้ใดได้พบเห็น อาจเอามาเป็นหลักฐานอ้างเป็นวัฒนธรรม หรือ เป็น “แบบไทย” ได้

ภู พุ่มคู่ทรวง หรือ ภูหุบผาสถูปลอมฟาง ซึ่งธรรมชาติสลัก-จารึกไว้

(Monuments Sculpted by Nature)

(THE AUSTRALIAN OUTBACK หน้า ๗๖-๗๗)

ภู พุ่มคู่ทรวง แห่งนี้ ซึ่งธรรมชาติสลัก-จารึกสือไทยไว้นี้ ได้ผิดกว่าที่อื่นทั้งหมด และมีอยู่แห่งเดียวในโลก ในจำนวนที่ได้มีประจำอยู่ในทวีป-ออสเตรเลีย อันไม่ใช่เป็นของโบราณที่คนกระทำขึ้นเป็นอนุสาวรีย์ถาวรวัตถุ ที่จะเปรียบเทียบให้เท่าเทียมกันได้ อย่างที่อ้างกันถึงท่อนหินที่วางเป็นขอบวนเป็นวงกลม ณ เกาะอังกฤษ กับ หน้าผาหินอันเป็นที่อยู่อาศัยของชาวอินเดียน-อเมริกันเหนือ...อันเป็นต้นเรื่องที่ฝรั่งเล่าไว้ และ ยังกล่าวว่า-ก็หุบห้วงส่วนโค้งคู่ทรวงหญิงอันเป็นคู่พูนี้ซึ่งยาว ๕๐๐ ฟุต สูง ๕๐ ฟุต ซึ่งได้แยกออกจากกันก็พอเห็นได้ (Ayers Rock) ซึ่งธรรมชาติได้ลงลายเส้นเป็นชื่อจากเทพนิยายของชาวพื้นเมืองเดิม จึงเป็นช่องแคบได้ผ่ากลางเป็นสองเส้นขนานไปรอบพูโดมเดิมนั้น และ ด้านหน้าพูโดมจึงเป็นแนวฝากะเปาะ ผาถ้ำ ซึ่งถูกขุดโดยฝน และ ลมในท่วงท่าที่อ่อนลมุล ซึ่งเลื่อนไล้ไปตามพื้นหินทราย ความเบาะเบาค่อยกระพือพัดทรายให้ปลิวไปตามฐานที่ต่ำลง จึงเป็นแหล่งหมู่ไม้เนื้อแข็งและ ละเมาะไม้เล็ก ณ พื้นดินนั้น

เท่าที่เห็นรูปหุบผาภูเขาหินทรายทั้งคู่นี้ มีรอยลายเส้นขีดขนานคู่กันไป ๒ เส้นบ้าง ๓ เส้นบ้างรอบไปทั้งสองพูโดมนั้น ทั้งมีรอยลายเส้น-พออ่านเป็นตัวสือไทย และ เป็นชื่อคำไทย ได้ ซึ่งยืนยันว่า-**คนทำ**

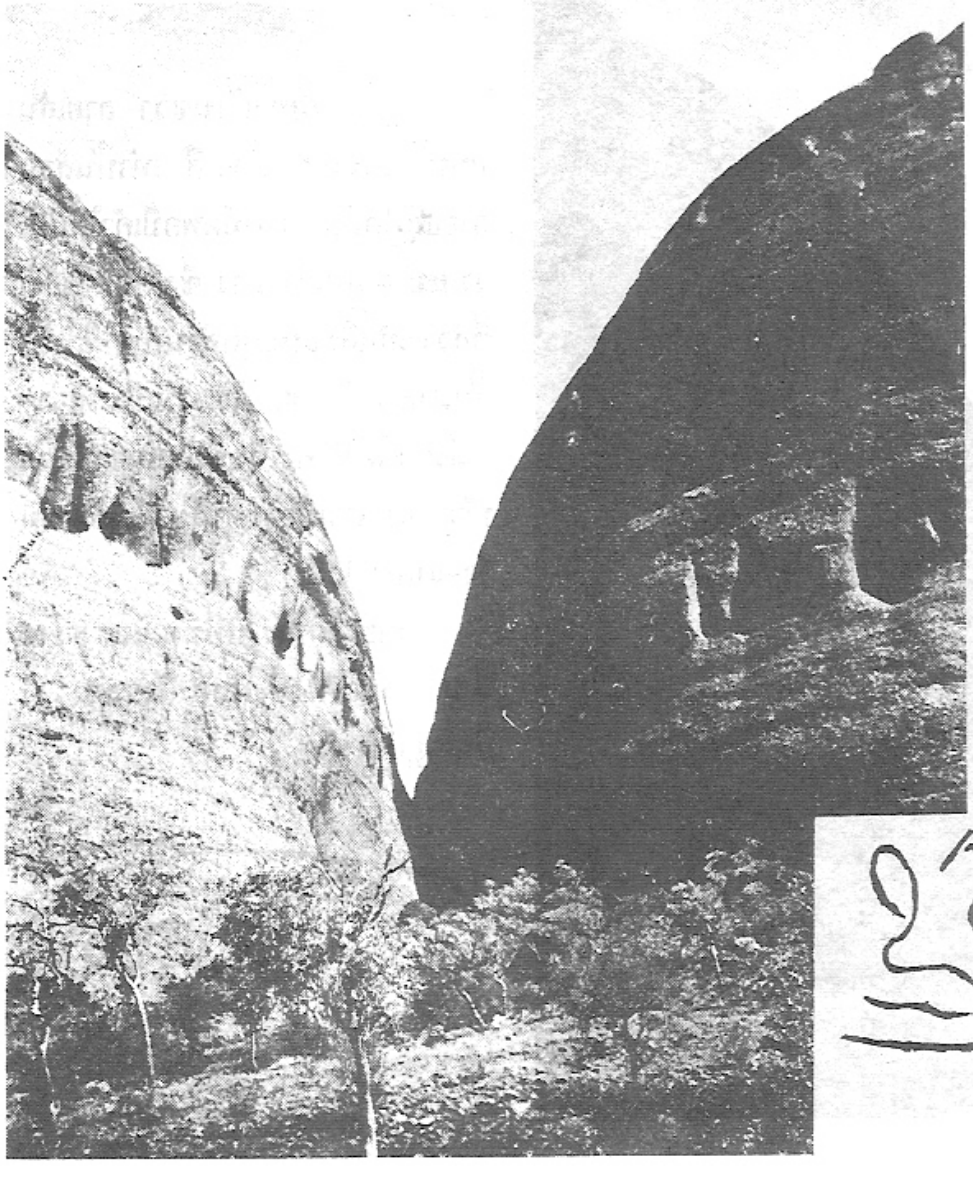

ภู พุ่มคู่ทรวง

พู ณ ภูเขาด้านซ้าย *เหนือเส้นคู่ปรากฏลายซึ่งอ่านไม่ได้ ที่อ่านได้ก็เพียงใต้ลงมา มีลายพออ่านได้ว่า-***เพื่อนรักดี** *ลงลายเส้นเสมอกันแล้วปรากฏอย่างนี้*

ลายเส้นล่างนั้น *บางมาก หรือ จางมากพอเห็นเพียงเค้าลายเส้นเท่านั้นก็พอมีความหมายว่า-***พ่อขุนทอง** *ตามชื่อที่ระบุนี้คงเป็นชื่อพ่อเมืองว่า-***พ่อขุนทอง** *ได้ลงลายเส้นให้ชัดแล้ว ก็ปรากฏอย่างนี้อ่านแบบตัวซ้อนกันได้อีกว่าแม่ทองดี ดีสุดนั้นจะถูกบังลับไป*

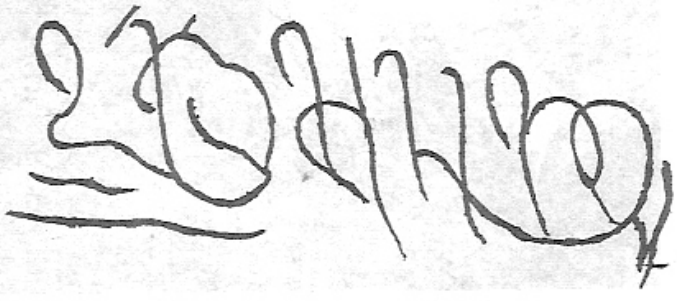

พ่อขุนทอง **แม่ทองดี**

แม้ที่เขียนไว้ก็ยังกล่าวว่า ลงลายเส้นเป็นชื่อจากเทพนิยายชาวพื้นเมืองเดิม (its name from Aboriginal mythology) ถึงจะเป็นเช่นนั้นได้ก็ต้องมีคนก่อน จึงจะมีเทพนิยายได้ ฉะนี้ จึงยืนยันว่าเป็นของกระทำไว้ โดยเฉพาะที่เป็นลายเส้นนั้น ยิ่งเป็นลายเส้นเป็นตัวสือไทย กับ เป็นถ้อยคำไทยด้วยแล้ว ก็ยิ่งแน่นอนมากขึ้นถ้าดูตามรูปภูเขาทั้งสองพูนั้นซึ่งมีส่วนโล้นทั้งหมด จะทำกันอย่างไร ที่บันทึกไว้ว่า-มีส่วนสูง ๕๐ ฟุต และ ยาว ๕๐๐ ฟุต ก็พอมีทางทำได้ เพราะว่า **คนไทยนี้มีสัญชาตญาณชำนาญในเรื่องทำหินอยู่แล้ว** เช่น พวกไทยแม่ญ่า และ อินคา ณ อเมริกากลาง และใต้ ได้กระทำเมืองอิฐก่อถือปูน และ เมืองหินตลอดทิวเทือกเขาอันยาวเหยียดได้ ทั้งคนไทยนี้ขวั้นพวนทำสาแหรกห้อยหรือ ทำร่างร้านไม้ได้ชำนาญมาตลอด เช่น สร้างกำแพงเมืองจีน, ปราสาทลกไต๋ เพราะเป็นที่เลื่องลือว่าฝีมือดี จึงถูกเกณฑ์ไป ได้มีโอกาสวางฝีมือไว้ ฉะนี้พวกไทยลวะ หรือ ชาววา เผ่านี้ ไปอยู่ ณ ออสเตรเลีย (โปลา) ซึ่งเป็น-ชาวปาปัว คือ พ่อพู พ่อพัว หรือ คำจีนว่า-ซัวปา คือ พ่อภูเขา (คำท้องถิ่นเดิม-พ่อ ว่า ป๊อ พ้อ ว่า ป๊อ ก็คือ พ.ป. ออกแทนกันได้) ฉะนี้ เมื่อไปอยู่ได้เห็นภูเขานี้เหมาะสม จึงปรับปรุงขึ้นเป็นป่าช้า-ฝังกระดูก หรือ ศพ ไว้ ณ ที่นี้ ซึ่งภูเขานี้เป็นรูป-พู อยู่แล้วจึงเป็น-กรุลอมฟาง หรือ สถูปลอมฟางได้ เมื่อกระทำเพื่อให้รู้ตามแบบไทย จึงใช้ร่างร้าน หรือใช้พวกทำบันไดเชือกห้อยลงไต่ลงมากระทำ หรือ สลัก ก็ได้ หินทรายทั้งภูนั้นสลักง่าย พร้อมกับเซาะให้เป็นรอยเส้นคู่ยืนยันการกระทำไว้ ทั้งสลักเซาะลายเส้นเป็นลายตัวสือไทย เป็นหลักฐานไทย และ เป็นชื่อถ้อยคำไทยไว้ให้เห็นประจักษ์ชัดเจนอีกด้วย

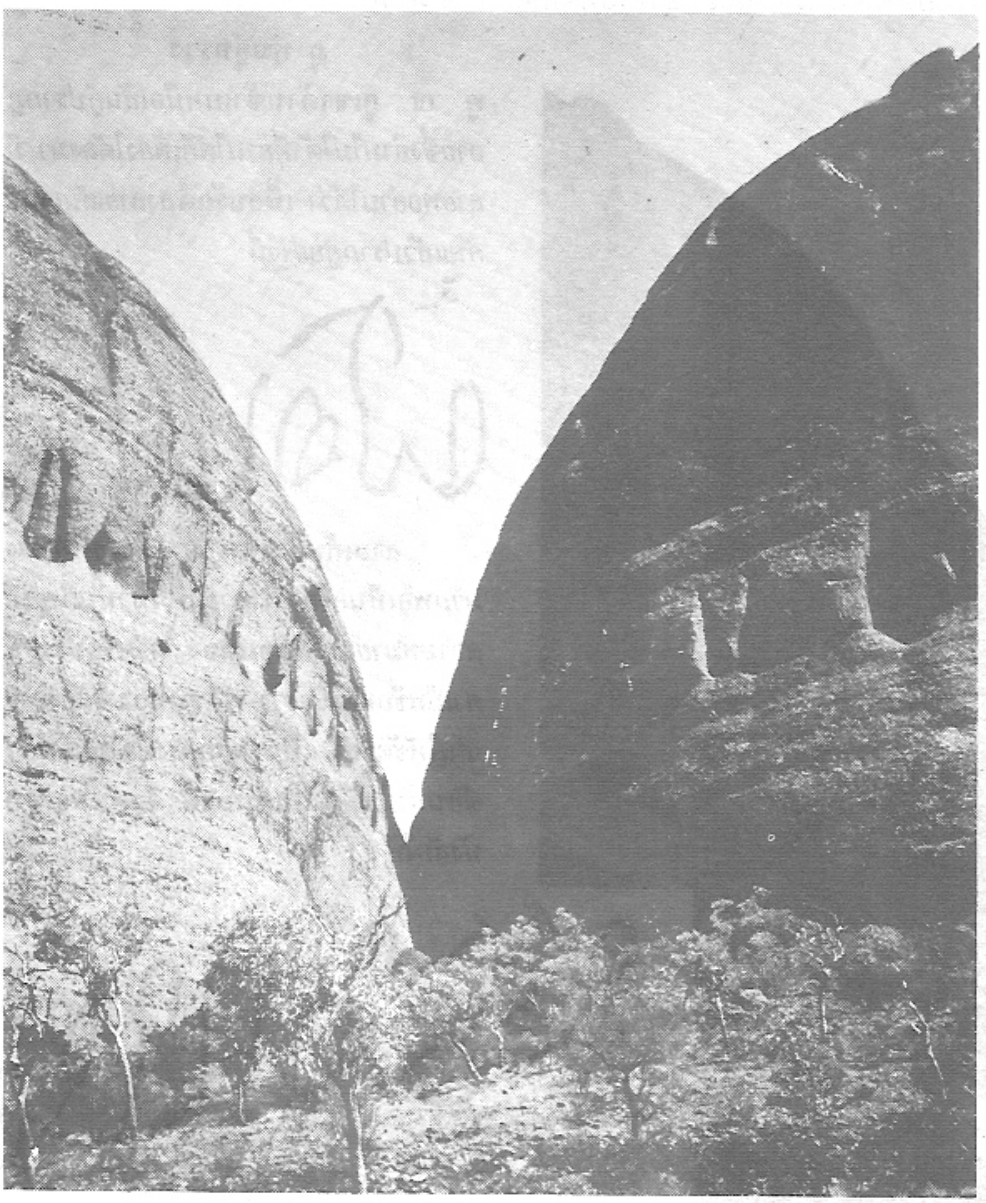

พู ณ ภูเขาด้านขวา ลายเส้นบนนั้น เห็นเฉพาะ ด. สี. เท่านั้นส่วนลายเส้นใต้นั้น ในเงามืดพอมีเค้าให้เห็นว่า แม่ ต่อนั้นว่า นาง ซึ่งก็พอเห็น ณ ที่สว่างเส้นลึกแบบขุดส่วนบน ใ นั้นสั้นมาก แล้วก็ ย. ดี. รวมเป็นวลีว่า-แม่นางใยดี คงเป็นชื่อแม่นางหลวงหรือ แม่นางเมือง ชื่อ ใยดี มีชื่อเต็มว่า-แม่นางใยดี

ลายเส้น ทั้งในที่มืด และ สว่างนั้น ลงเส้นให้เสมอกันแล้ว ก็ปรากฏอย่างนี้

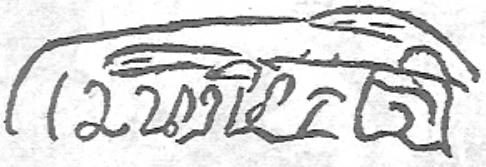

หลักฐานทะเลใต้ ชวา และ หมู่เกาะ

แผนที่นี้ถ่ายทอดจากหนังสือ Ancient Indonesian Art ซึ่งทำโดย Dr. A. J. Bernet Kempers จะเห็นแหลมทองตลอดไปถึงมะลายู

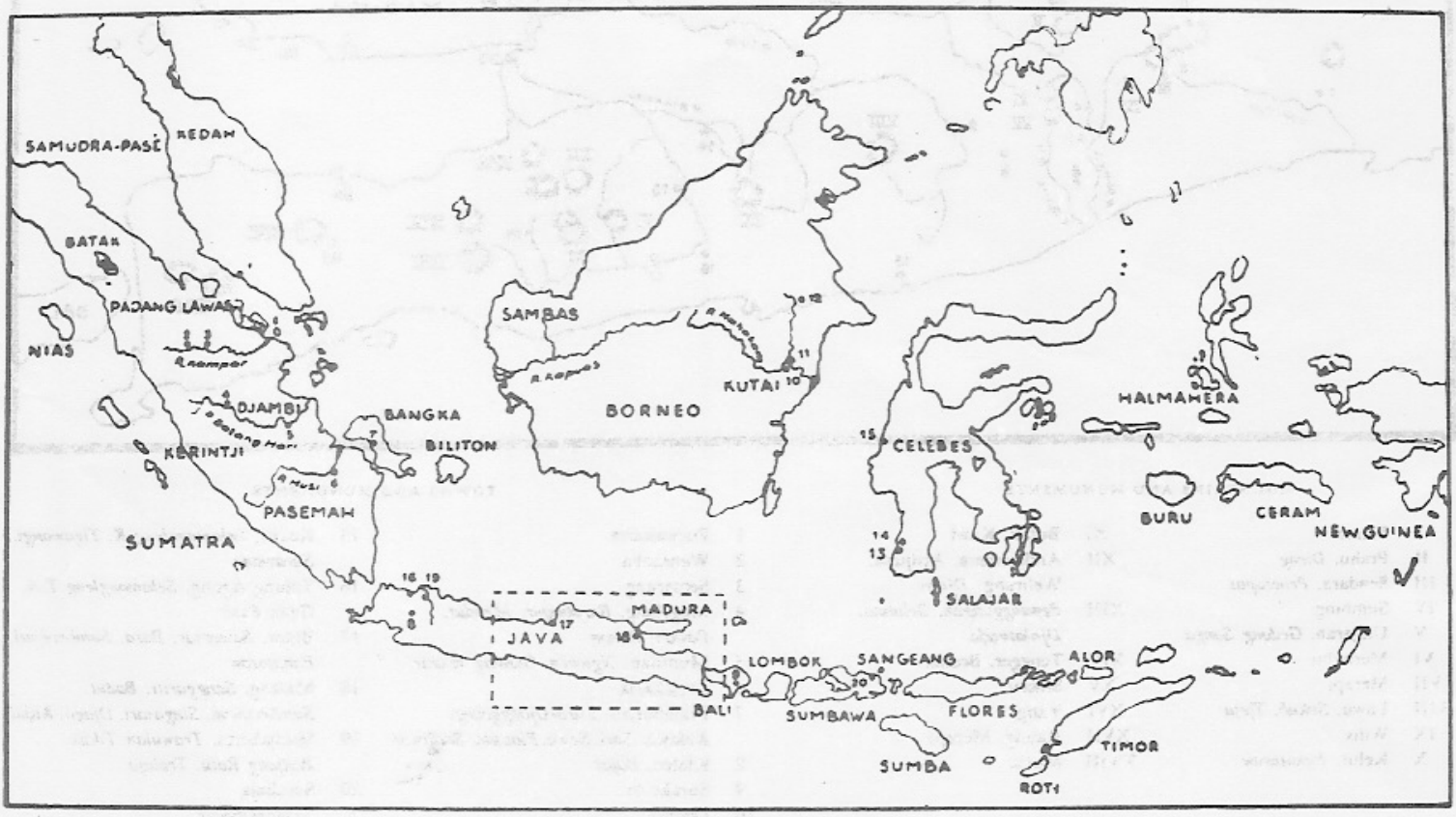

1	Malaka	9	Pedjeng	17	Semarang
2	Muara Takus	10	Kota Bangun	18	Surabaja
3	Bangkinang	11	Muara Kaman	19	Tjibuaja
4	Padang Rotjo'	12	Kombeng	20	Bima
5	Malayu	13	Makassar		
6	Palembang	14	Maros		
7	Kota Kapur	15	Sikendeng		
8	Bogor	16	Djakarta		

เกาะสุมาตราครึ่งตะวันตกจะเห็น Padang Lawas ปดังลว้าทั้งหลาย คือ ป่าทุ่งลว้า ชาวใต้ ท. ออก ด เช่น ทุเรียน เป็น ดุริยัน ไทย เป็น ไดยัก และภาษาอังกฤษทะเลใต้ DAY เขาอ่าน ได หรือ ดาย ฉะนี้ ต่อไปจะเห็น DAYAK จะอ่านตามเขาไม่อ่านตามไทย ที่เคยอ่านให้ฟังว่า ได แอค ซึ่งไม่ตรงกับชื่อจริง ชื่อว่า ไดยัก

และที่ชื่อไทย กับ คำไทยไปปรากฏอยู่ในมลายู สุมาตรา ตลอดไปถึงชวาและบาหลี เช่น ปหัง=ป่าห้าง ปดัง=ป่าทุ่ง บันดุง=บ้านทุ่ง ในหน้าต่อไปจะเห็นแผนที่ชวาโบราณปรากฏชื่อ ลวู สุขุ ตฺเจ-ลา ร่วงเมรปิ เขาพระร่วง แม้แต่คำชื่อไทยได้เป็นคำ พื้นเมืองชวา เช่น ไทยเรียกว่า ประตู ชวาเรียก ปินตู ไทยเรียก ตา ชวาว่า มาตา ฯลฯ ทั้งนี้ ยืนยันว่าไทยลงไปอยู่ตลอดไป จึงมีสิ่งต่าง ๆ ปรากฏอยู่มาถึงปัจจุบัน

แผนที่ประเทศชวาโบราณ ได้ใส่ชื่อไว้ และมีชื่อไทยปรากฏอยู่ ซึ่งยืนยันว่าคนไทยไปตั้งชื่อและไปอยู่ จึงเป็นหลักฐานว่า ไดยัก คือ ไทย

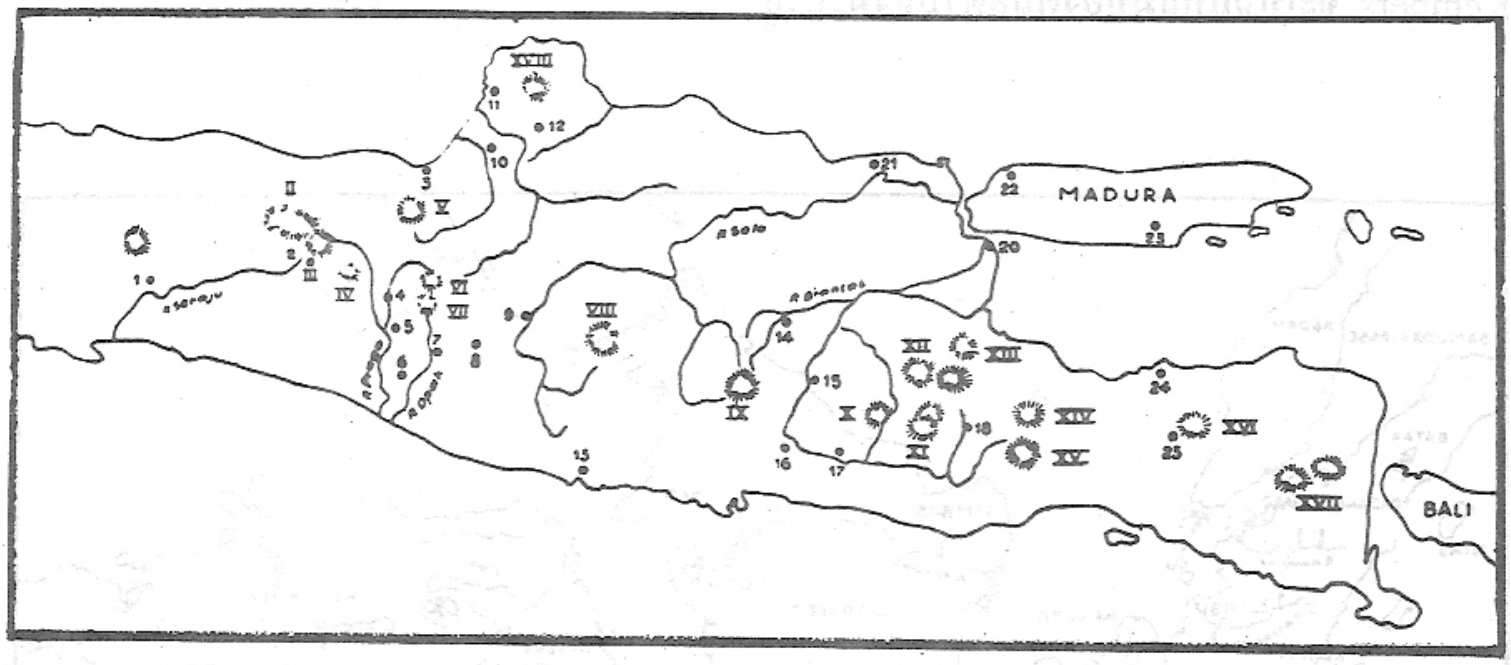

MOUNTAINS AND MONUMENTS

I Slamet
II Pruhu. *Dieng*
III Sendara. *Pringapus*
IV Sumbing
V Ungaran. *Gedung Sangga*
VI Merbabu
VII Merapi
VIII Lawu. *Sukuh. Tjeta*
IX Wilis
X Kelut. *Punataran*
XI Butak. Kawi
XII Andjasmara. Ardjuna. Welirang. *Djawi*
XIII *Penanggungan. Belahan. Djalatunda*
XIV Tengger. Brama
XV Smeru
XVI Yang
XVII Raung. Merapi
XVIII Muria

TOWNS AND MONUMENTS

1 Purwakarta
2 Wanasaba
3 Semarang
4 Magelang. *Barabudur. Mendut. Pawon. Banon*
5 Muntilan. *Ngawen. Gunung Wukir*
6 Jogjakarta
7 Prambanan. *Lara-Djonggrang. Kalasan. Sari. Sewu. Plaosan. Sadjiwan*
8 Klaten. *Bajat*
9 Surakarta
10 Demak
11 Djapara. *Mantingan*
12 *Kudus*
13 Patjitan
14 Madiun
15 Kediri. *Selamangleng K. Tigawangi. Surawana*
16 Tulung Agung. *Selamangleng T.A. Guwa Pasir*
17 Blitar. *Sawentar. Bara. Sumberdjati. Panataran*
18 Malang. *Sanggariti. Badut. Sumberawan. Singasari. Djago. Kidal*
19 Madjakerta. *Trawulan. Tikus. Badjang Ratu. Tralaja*
20 Surabaja
21 *Sendangduwur*
22 *Air Mata*
23 Pamekasan
24 *Djabung*
25 *Kedaton*

ภูเขาและอนุสาวรีย์ถาวร ลำดับเลขโรมันที่ ๘ ปรากฏ ๓ ชื่อ คือ ลวู (Laivu) สุขุ (Sukuh) ตฺเจลา (Tjela) คือ ลโว้ สุโขทัย จเลล หรือ เจริญ ลำดับที่ ๑๗ ร่วง เมรปี ภูเขาพระร่วงเหนือบาหลี

ชวา เป็นทั้งชื่อ-เกาะประเทศชวา และคนชาวชวา ถ้าพูดแบบคำพูดไทย ระบุชัดว่า ชวา ก็คือ ชาวว้า ฉะนี้ คำชื่อ ชวา ก็คือคำพูดชื่อไทยว่า ชาวว้า ออกไปเป็น ลว้า ไทยลว้า ไทยลัวะ ไทลวะ ไทวู ไทยพู ผู้ไท และ ชวา ยังเรียกว่า ชวก (อ่าน-ชะวก) ชาวก ชาพก ชาวบก ซาบาก ก็และ ชาวบก หรือ ซาบากนี้ (ที่ปรากฏเป็นแคว้น ซาบาก-บอเนียว) เป็นชื่อคู่กับ ชาวน้ำ หรือ ชาวเล คือ ชาวเซมัง เซม เซียม เป็นสยาม สาม สัม สาน ชาน และ เชียง เช่น เชียงตุง และ เชียงใหม่ เชียงราก ฯลฯ สำหรับไทย หรือ ไทยะ มีคำชื่อ-ไดยัก ยืนยันชัดเจนแล้ว ส่วน-ชวา กับ ชาวว้า หรือลว้า นั้น มีเค้าสำคัญอยู่ในตัวแล้ว อีกหลักฐานหนึ่งก็ คือ-คำพูดของชาวชวานั้นตรงกับไทยมาก เช่น ไทยว่า-ประตู ชวาว่า-ปินตู ไทยว่า-ดวงตา ชวาว่า มาตา ฯลฯ

แบบโครงสร้าง เรือ เรือน ตึกก่อขึ้น หลักฐาน "ไทย" ปรากฏที่ชวาและที่อื่น ๆ

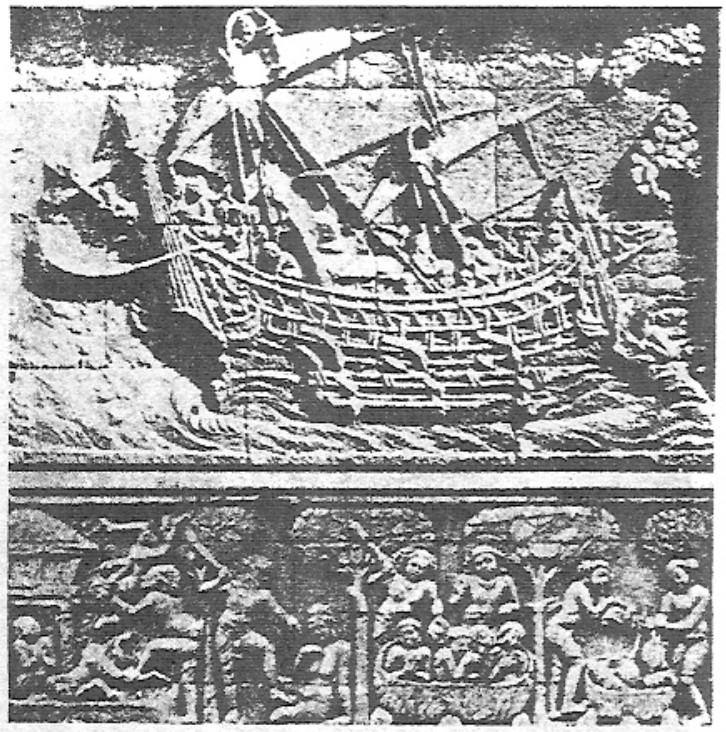

ซ้าย บน-เรือ เดินทะเลจะเห็นคนถือท้ายเรือใส่หมวกยอด "ไทย" และมีนมใหญ่ เห็นว่าเป็นขุนหญิงเฉื่อนสุนาขัลลดูที่กลับลงไปครองชวา สำหรับเรือจะเห็นกลาบอ่อนท้องช้าง ล่างขวา-รูปนี้ดาบที่เอ็วจะฟันคอ คือ ดาบไทย และหญิงคนนั้นก็นั่งพับเพียบท้าวแขนแบบหญิงไทย

ขวา-รูปซุ้มประตู-เป็นตึก ชั้นยอดจะเห็นเป็นรูปกรุฑ ช่วงต่ำลงมาจะเห็นยอดซ้ายและขวาชูขึ้นเส้นสันจะเห็นแอ่นลง หรือเห็นอ่อนท้องช้างแบบกลาบเรือ เป็นแบบสร้างของตะวันออกเฉียงใต้ตลอดไป

เมื่อฮินดูเข้าไปก็ถูกเปลี่ยนไปตามความนิยมของใหม่ แต่คำชื่อพื้นเมืองเดิมมีประจำอยู่แล้ว จึงนำมาเป็นหลักฐานไทย

ก็และ-ชวา เป็น ชาวว้า แล้ว ระบุชัดว่าไทยลวะ หรือ ไทยลว้า หรือไทยทวาลาวซึ่ง-ไทยะ-มีคำชื่อเผ่าว่า ไตหย่า และ ไดยัก เฉพาะ-ไดยัก นี้ก็มีอยู่ตั้งแต่มาเลเซียลงไปถึง ชวา-อินโดนีเซีย คงทั่วถึงทั้ง-บอเนียว และนิวกีนี ซึ่งมีชื่อว่า-ชาวบก หรือ ซาบากอยู่ อาจไปถึงออสเตรเลีย และ นิวซีแลนด์ ทั้งบัดนี้ ได้พบหลักฐานว่าไปถึงคานาดาใต้ อเมริกาได้ยินเผ่าซูพูดคำไทยว่า "ข้าชื่อออก้า" กับ อเมริกากลาง คือ พวกมายา หรือ แม่ย่า และใต้คือพวกอินคา มีทั้งชื่อไทย กับ จารึกเป็นตัวสือไทย เป็น คำชื่อไทย เป็นรูปปรุ ปั้น สลัก และ หล่อ ไว้อีก จึงชัดเจนว่าไทยนี้มีอยู่ตลอดกาลมา ทั้งได้สร้างสิ่งต่าง ๆ ไว้มาก จึงปรากฏตลอด อาจไปถึงแอฟริกา เพราะมีระนาดของไทยไปอยู่แล้ว เฉพาะชวานี้มีหลักฐานอยู่มากมายพร้อมอยู่ตลอดไปด้วย

ถาวรวัตถุพระพุทธศาสนาและจารึกไทย ณ ทะเลใต้

พระพุทธรูปทองสำริดปางปฐมเทศนา
ในประเทศไทย วัดเพชรพลี

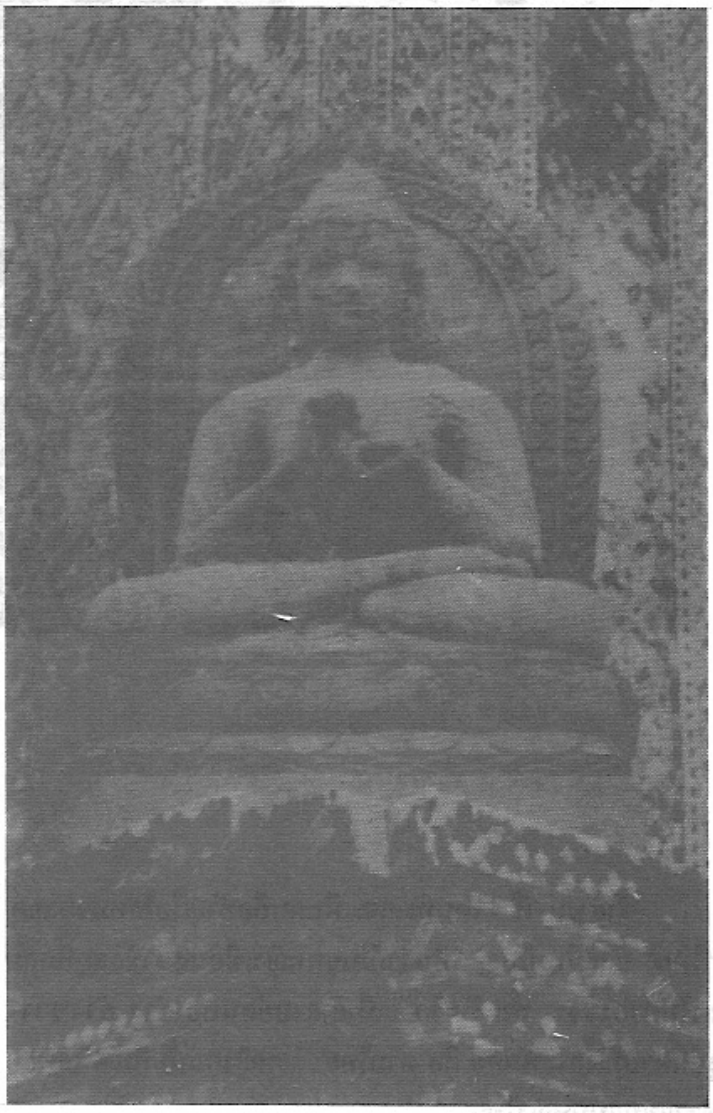

พระพุทธรูปหินทรายแน่น ปางปฐมเทศนาเดิมอยู่ ณ ชวา
มาสถิต ณ วัดพระแก้วไทย

ทั้งสององค์นี้ทำเหมือนกันหรือแบบเดียวกัน องค์ซ้ายพระพักตร์ไทย องค์ขวาพระพักตร์ชวา มองเห็นชัด ส่วนอื่นเหมือนกันหมด ณ ขอบประภามณฑล แม้กระทั่งทำมือทั้ง ๒ ก็เหมือนกัน รอบนอกซ้ายลายเลข ๕ ขวาลายเลข ๖ แม้ฐานกลีบบัวคว่ำ-หงาย ก็เหมือนกัน จึงแน่ใจว่าเอาแบบไปจากไทย หรือว่าช่างไทยลงไปกระทำไว้ และพระจีวรเรียบอย่างนี้ จะดูกันอย่างไรไม่รู้ ถึงกับกล่าวกันว่าเป็นแบบมหายาน คือพระธยานิพุทธจะเห็นไม่ครองผ้าหรืออย่างไรไม่รู้ได้ และได้กล่าวมาแล้ว ทั้งได้นำมากล่าวในที่นี้ เพื่อยืนยันเป็นทางฝ่ายเถรวาทของไทย แต่ว่าทำด้วยหินก็ทำได้เรียบขนาดนั้น เป็นฝีมือช่างทั่ว ๆ ไป กับทั้งมหายานไม่เคยมีในไทยและทะเลใต้ ถ้ามีพระสงฆ์ไทยคงมีเมียได้ไปแล้ว

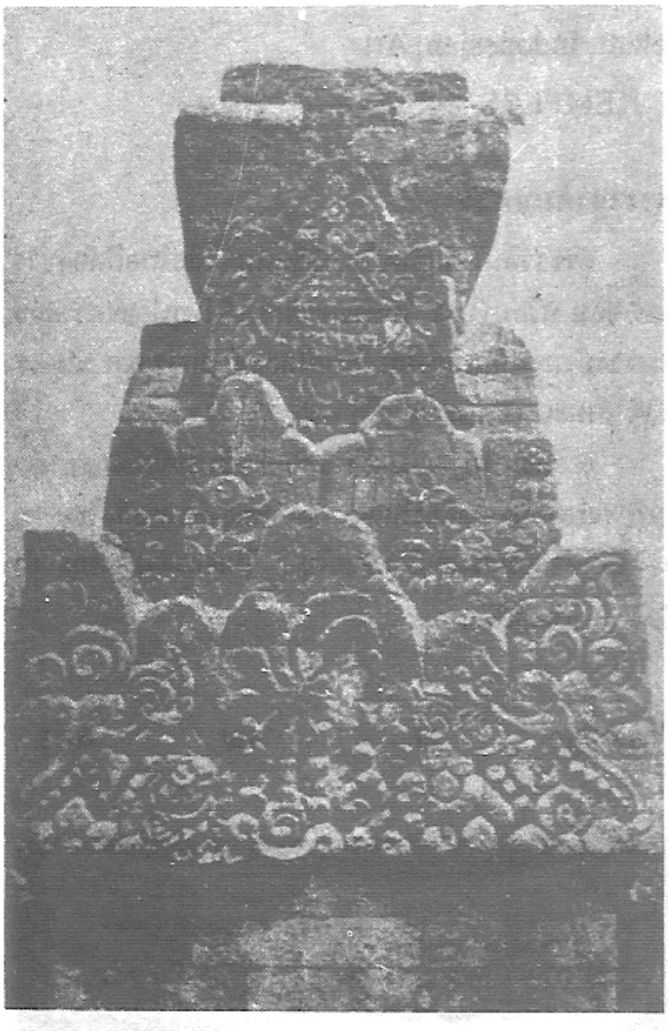

Plate 342 Sendangduwur. Badjanehara. wall-decoration

Plate 343 Islamic tombstone tralajn. A. D. 1457

กำแพงหินมีลายสลักจิตรกรรม

สำหรับแผ่นที่ ๓๔๒ นี้ มีชื่อบอกไว้เป็นคำชวา แน่ใจว่าอ่านไม่ถูก แต่มีคำบอกว่า ลายจิตรกรรมกำแพงฝาผนังทั้งซ้ายและขวามีลาย ดัด หรือ ๑๑ น่าจะเป็นลายสือไทย ช่างผู้ทำคงชื่อ ดัด ได้ทำลายเป็นลายสือจารึกชื่อตัวเองไว้ การคิดสร้างลายอย่างนี้ไทยชำนาญมาตลอด จึงคิดสร้างออกแบบลวดลายไว้ แม้จะเป็นลายสลัก สาน ปั้น เขียน หล่อ ผูก แกะ ปัก ฟัก เย็บ ก็กระทำกันได้ทั้งชายและหญิง

สำหรับจิตรกรรมลายไทยชิ้นนี้ ณ ส่วนบนได้ทำรูปหน้าจั่วไทยไว้ ที่รูป ป้านลมซ้าย ทำยื่นอย่างนั้นเป็นรูปใบไม้ยอดขึ้นอย่างนั้น จะเห็นเป็นป้านลมชัดเจนและขวาก็เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เป็นสิ่งของไทยและไทยได้ไปกระทำไว้ ให้มีสัญลักษณ์ไทย เพื่อให้ไทยรู้จึงได้อย่างที่ได้เล่ามานั้น

หินสลักใบสีมา มีลายสือไทย

ส่วนแผ่นที่ ๓๔๓ นี้ บอกว่าเป็นหินจารึกหลุมศพของชาวอิสลาม ที่ตราลาจา พ.ศ. ๒๐๐๐ (ค.ศ. ๑๔๕๗) แต่เป็นรูปแบบอย่างนี้ เป็นใบสีมาบอกเขตพระอุโบสถของไทย แต่ทางอีสานมีใบสีมาปักไว้ บางทีซ้อนกัน ๓-๕ ใบ เป็นหลักฝังกระดูกศพเหมือนกัน ณ ลายเส้นกลางนั้น เป็นลายสือไทย อ่านได้ความว่า พ่อขุนฟ้าชวสี สำหรับลวดลายรูปแบบอย่างนี้ เป็นสมัยสุโขทัย คงเป็นใบสีมาเขตพระอุโบสถ ที่พ่อขุนฟ้าชวสีสร้างเมื่ออิสลามิกเข้าครอง เห็นว่าสวยงามดี ก็เอาไปปักเป็นหินจารึกหลุมฝังศพ ณ พ.ศ. ๒๐๐๐ นั้น

สำหรับใบสีมานี้ ลายสือที่จารึกไว้นั้นปรากฏ ก่อ อ. จะอยู่ล่างตามแบบลายสือภาคกลางส่วนใต้ ช่วงใต้ทั้งซ้ายและขวา รูป อ. และ ด. ยอดจะเป็นรูปป้านลมเห็นได้ชัด

ลายสือไทย ปรากฏที่ทะเลใต้

รูปคเณศวรนี้ได้ให้ถ่ายจากหนังสือ Ancient Indonesian Art
ทำโดย Dr. A.J. BERNET KEMPERS

พระญาคเณศวร

ถ้าชาวอินโดนีเซี่ยนไม่ได้เรียนหนังสือไทยก็ต้องช่าง และ ขอม หรือบาไทย ไปทำและเขียนไว้ ยิ่งรูปคเณศวรแล้วตรงงวงม้วนจะเห็นลายอ่อน ฝีมือไทยแท้บอกว่า ค.ศ. ๑๒๓๕ พ.ศ. ๑๗๘๒ ก่อนจารึกหลัก ๑๔๔ ปี

ลายสือว่าพญาฆเณสยำ ออกเสียงอินโดนีเซี่ยนอย่างไรไม่รู้ ที่อ่านนั้นตามเสียงไทยเห็นชัดว่าพญาคือลายสือไทย ฆ เณ เป็นตัวขอมสระเอเลือนหายไป ส. ไทยเอาล่างขึ้นบน ยำ ชัดเจน ลายสือไทย

พระญา ฆ เณ สยำ

ฐานด้านหลังมีลายสือไทยปนลายสือขอม ซึ่งลงไปมีที่ขวา ในแผนที่ยังมีเขาพระร่วง เขาลวูและชื่อสุโขทัยได้พิมพ์แผนที่และชื่อไว้แล้ว

ลายสือไทย ที่หล่อไว้บนหัวตัวคน ทำชื่อ “ลาย” เป็นชื่อตัวหนังสือ อาจทำเป็นตัวหนังสือเชิดสอน อันเป็นต้นเหตุที่เปลี่ยนชื่อ “ลายสือไทย” เป็นชื่อ “หนังสือไทย”

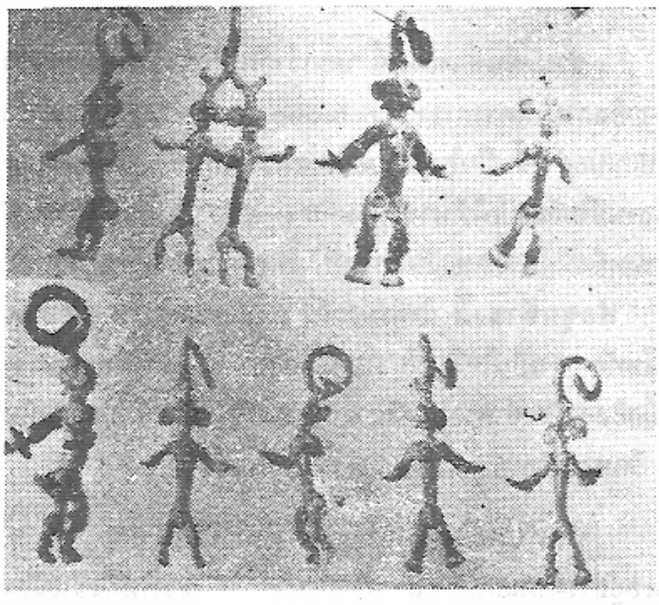

บนจากซ้าย ๑ ลายรูปตัวอ. ๒ ลายรูปตัว ศ. ๓ ลายรูปตัว ว. ๔ ลายรูปตัว พ.

ล่างจากซ้าย ๑ ลายรูปเลข ๑ และ ๐ ๒ ลายรูปตัว ถ. ๓ ลายรูปเลข ๖ ฯ ๔ ลายรูป ตัว ผ. ๕ ลายรูปตัว อ. ที่พบมีเท่านี้พอเป็นเค้าให้รู้ ที่มีซ้ำกันยืนยันว่ามีหลายชุด

พ.อ. ประดิษฐ์ ถ่ายทอดจากหนังสือ Ancient indonesian Art ทำโดย ด๊อกเตอร์เบอเนต เคมเปอร์ส ว่าเป็นสำริด ศิลปะก่อนฮินดู อาจก่อนศรีวิชัย หรือสมัยศรีวิชัย

ลายไดยะ หรือ ไทย ที่ไดยัก Dayak ทำไว้

สาวไดยัก หรือ ไดยัคซาราวัค (A DAYAK BEAUTY SARAWAK) ถ่ายทอดจากโปสการ์ดมีขายในมาเลเซียทั่วไปซึ่งฝรั่งจ้างให้ถอดเสื้อ ที่รู้จักเพราะมีเงาชั้นในปรากฏ บังเอิญแต่งตัวตามประเพณีนุ่งถุง ซึ่งเรียกว่าโสร่ง หรือ สะรอง (in Sarong) ซึ่งเป็นชื่อชื่อเดียวกับโสร่ง สะรอง ฉลององค์ไทย และลายผ้านั้นเป็นลายชื่อ "ลายสือไทย" เป็นชื่อลายผ้ายก ซึ่งช่างยกคูบัวเขาบอกว่าเป็นชื่อ "ลายยก" ชื่อหนึ่ง

ที่ลายผ้าจะเห็น "สือ" ชัดเจน ที่นุ่งเอามือซ้ายทับ อ. จึงตัดรูปที่ พ.อ. ประดิษฐ์ ถ่ายให้ ตัดมาเรียงกันก็เห็นชัดว่าลาย "สือ" เป็นเครื่องยืนยันอีกชั้นหนึ่งว่า ไทยะ ลวะได้นำชื่อ โสร่ง ฉลอง และลายสือไทยลงไป แต่ชาวทะเลใต้ไม่ออกเสียง ท. ออกเป็น ด. จึงชื่อไดยัก หรือ ไทยะ หน้าตา รอยยิ้ม เครื่องประดับผม ช่วงตัวตลอดถึงส่วนสัดที่ไทยถือเป็นตำราว่าดอกบัวตูมหรือถุงทองนั้นตรงกันหมดคือไทย ๆ นี่เอง

ดีใจยิ่งที่เห็น ไดยัก หรือ ไทยะ กับ ไทยลวะ เป็นพวกเดียวกันและสูงเกียรติที่กินคนมาเหมือนกัน เกินกว่าเกียรติที่ร่วมกับพวกไตที่วิ่งหนีเขามาตลอดนั้น พวกนี้ยังฉลาดรู้ลายสือทำผ้าเป็นดีกว่าพวกไตที่โง่เขลาทำอะไรไม่เป็นสักอย่าง

และยังมีลายซึ่งพวกเผ่าไดยะทำลายสือไทยได้ ซึ่งปรากฏในเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น ลายผ้า ลายปักงอบ ลายเครื่องเงิน และ ลายไหซอง หรือโพล่น้ำ ที่นี้ได้ลายไหซองน้ำจากหนังสือ PAGANINNOCENCE

ที่จีนได้ มีพวกไตหย่าอยู่ พวกไตหย่านี้ จีนบอกว่ายังกินคนอยู่และสักขาลายเรียกว่า แชคาฮวนบ้าง กับทั้งพวกไตหย่าเหล่านี้ เป็นพวกชาวเขา ซึ่งเป็นชื่อเดียวกับพวกชาวป่า สำหรับผ้านุ่งและเสื้อ ผ้าโพกก็ทำแบบเดียวกัน จึงยืนยันได้ว่า ไดยะ ไทย ไตยา เป็นพวกเดียวกันทั้งหมด

ลายที่ไหซอง ซ้ายบนลายกลุ่มเมฆแต่ประดิษฐ์เส้นเป็นลาย ด อ หรือ ๖ ๑ ขวา=ทั้งบนและล่างตัวมังกรลอย ซ้ายหางชี้ซ้าย ลายสือ ไ กลางตัวและห้วยกขาซ้ายขึ้น มีเล็บชี้ซ้าย จะเห็นเป็น ด.ท. ขาขวายกขึ้น มีเล็บออกชี้ขวา จะเห็นเป็น ย กลุ่มเมฆซ้ายสุดจะเห็นข้างในบนลาย อ และ ๖ ล่าง ด และ ๑ ดูจะเป็น ะ รวมได้ว่า ไดยะ ไทยะ

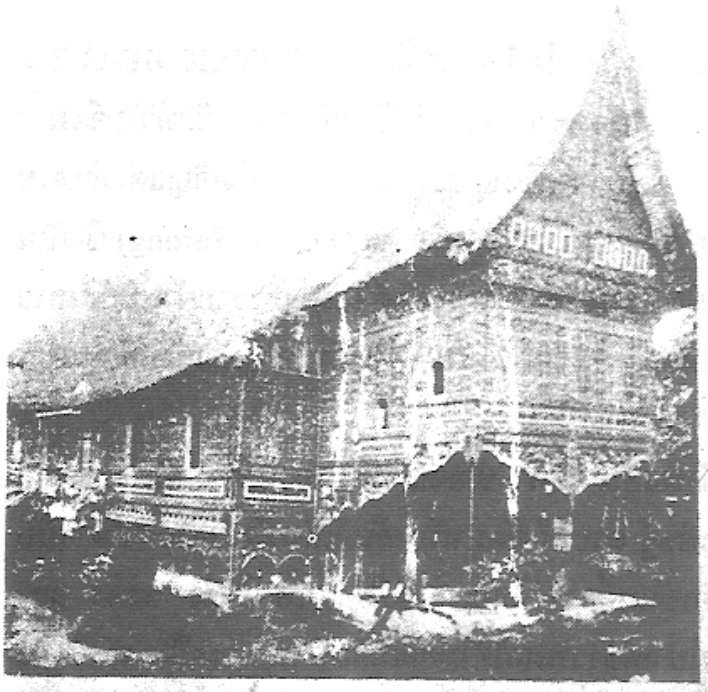

MENANGKABAU HOUSE, CENTRAL SUMATRA
(Chicago Natural History Museum)

บ้านแม่นางกอบัว หรือแม่นางกะเบา
ณ ศูนย์กลางประเทศ เกาะสุมาตรา

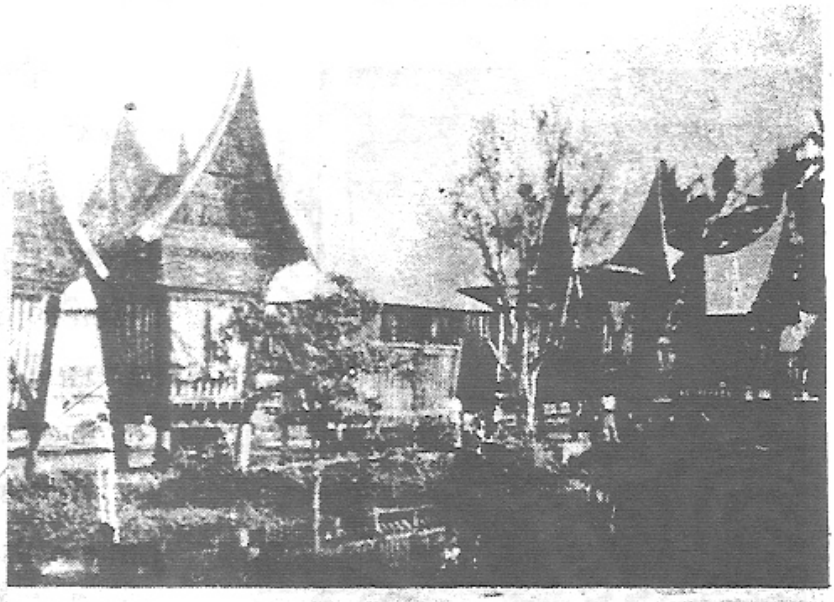

MENANGKABAU RICE GRANARIES, PADANG HIGHLANDS, SUMATRA
(Chicago Natural History Museum)

ยุ้งฉางข้าวเปลือกชาวแม่นางกอบัว
ณ ทุ่งราบใหญ่ เกาะสุมาตรา

ทั้งหมด-จะเห็นหลังคาแอ่นลง หรือสันอ่อนท้องช้างทุกหลัง

รูปถ่ายและชื่อนี้พบในหนังสือ The People Malaysia เห็นว่าลักษณะคล้ายไทย ต่างเพียงไม่มีป้านลมและจั่วเท่านั้น ดูลักษณะการทำ เสาดั้งไม่ตัด เฉพาะยุ้งหรือฉางข้าวเปลือก มักทำห้องเดียวใช้เสา ๔ ต้น ที่แผกจากสัดส่วนไทย คือข้างบนใหญ่ ข้างล่างเล็ก สัดส่วนไทยนั้นข้างบนเล็ก ข้างล่างใหญ่ ที่แยกกัน "สอบบน" ซึ่งแน่ใจว่าเป็นคนไทย เมื่อลงไปในที่นั้น ๆ ได้สร้างเครื่องของไทย จึงคิดสร้างทำส่วนสัดให้แผกออกไป อันเป็นเครื่องอ้างของพวกตน พร้อมกับใช้ชื่ออย่างนั้น ซึ่งอ่านเป็นชื่อไทยได้ทั้ง ๒ อย่าง อย่างหนึ่งคนไทยที่ลงไปอยู่ มักปลูกต้นโตนด (ตาล) กับมะพร้าวไว้ เพื่อทำน้ำตาลกิน ในที่นี้เห็นเพียงต้นมะพร้าวเท่านั้นและที่ทำน้ำตาลเมาและน้ำตาลปึก น้ำตาลหม้อนั้น ทำได้เพียงคนไทยเท่านั้น จึงเชื่อว่าเป็นคนไทย ได้อ่านเป็นคำไทยว่า แม่นางกอบัว หรือแม่นางกะเบา คำชื่อไทยซึ่งได้อยู่และตั้งชื่อไว้ พร้อมกับได้สร้างและทำไว้

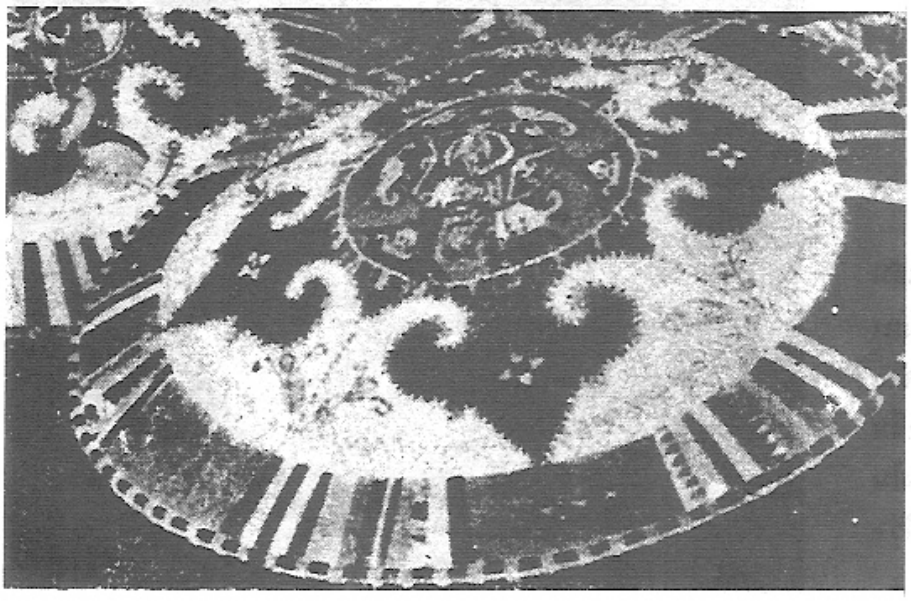

ลายปักงอบ ลายขาววงใน บนล่าง อ และ ๖ ลายล่าง ด และ ๑ เมื่อดูจากลายขาว ซ้ายจะเห็นลาย ไ ด และ ๑ ทำทางอย่างนี้ จะเห็นเป็นรูปสิงโต และ ท และ ย นอนหงายคือ ไทย

ลายสืออียิปต์โบราณ

ลายสือจากศิลาจารึกพระนามของ “ปฺโตเลมี” และคลีโอพัตรา ช่วยให้ “แชมโปลิออง” ถอดความลายสือไอยคุปต์ที่เขาค้นพบได้

ตารางเทียบเสียงลายสืออียิปต์โบราณ

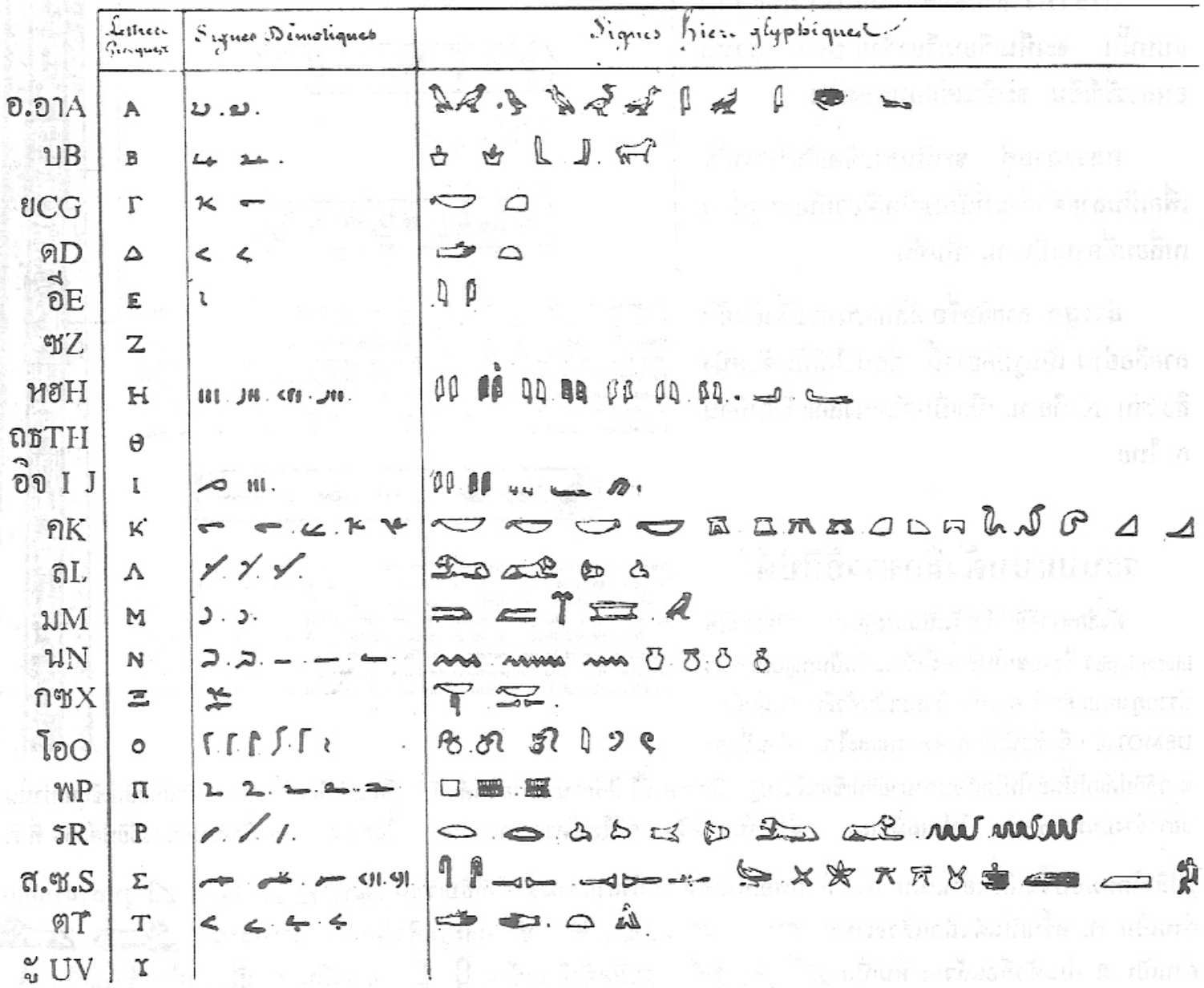

ตัวอย่างลายสืออียิปต์โบราณที่เขียนประสม

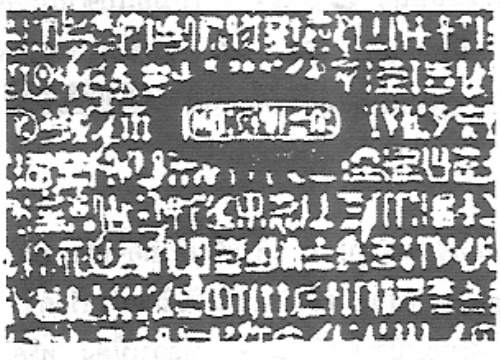

ตัวยังเป็นรูปลายสืออ่าน ซึ่งเขียนไว้ที่โรเซตตาเป็นตัวอย่าง

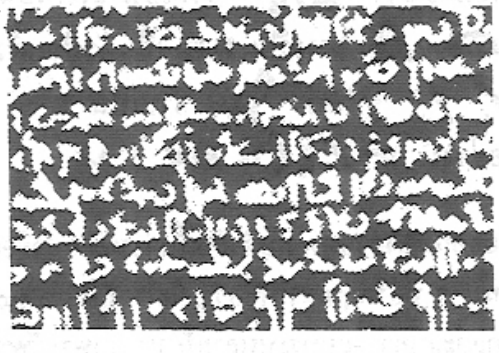

ตัวลายที่ปรับปรุงเป็นตัวสือแล้วเป็นตัวอย่าง

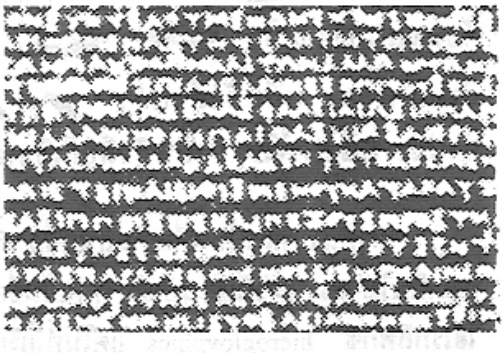

ตัวอ่านลายสืออียิปต์ทั้ง ๒ อย่างแต่เขียนด้วยตัวสือ-อักษรกรีก

ลายสืออียิปต์ (นำมาเป็นตัวอย่าง)

บนสุด ลายสือชื่อ โปฺตเลมี ขวา จะเห็นเขียนเรียงซ้ายไปขวา ซ้าย จะเห็นเขียนเรียงขวาไปซ้าย อนุสาวรีย์เข็มขวาสุด จะเห็นเขียนบนลงล่าง คือจะเขียนอย่างไรก็ได้

ต่ำลงมา ลายสือชื่อ คลีโอพัทรา ที่ทำแบบนั้น จะเห็นเขียนเรียงซ้ายไปขวา ส่วนที่อนุสาวรีย์เข็ม จะเห็นเขียนบนลงล่าง

กลางลายคู่ จะเห็นลายขีดเส้นไปหากันเพื่อเห็นลายตัวอ่านที่เป็นชนิดเดียวกันเช่นรูป ๔ เหลี่ยมที่อ่านเป็น พ. เป็นต้น

ล่างสุด ลายสือชื่อ อัลคเซนทรซ์ซึ่งยืนยันลายสืออ่าน เป็นรูปอย่างนี้ ต่อมาได้เป็นตัวหนังสือ เช่น N คือ น. เมื่อเป็นตัวหนังสือแล้วเหมือน ล. ไทย

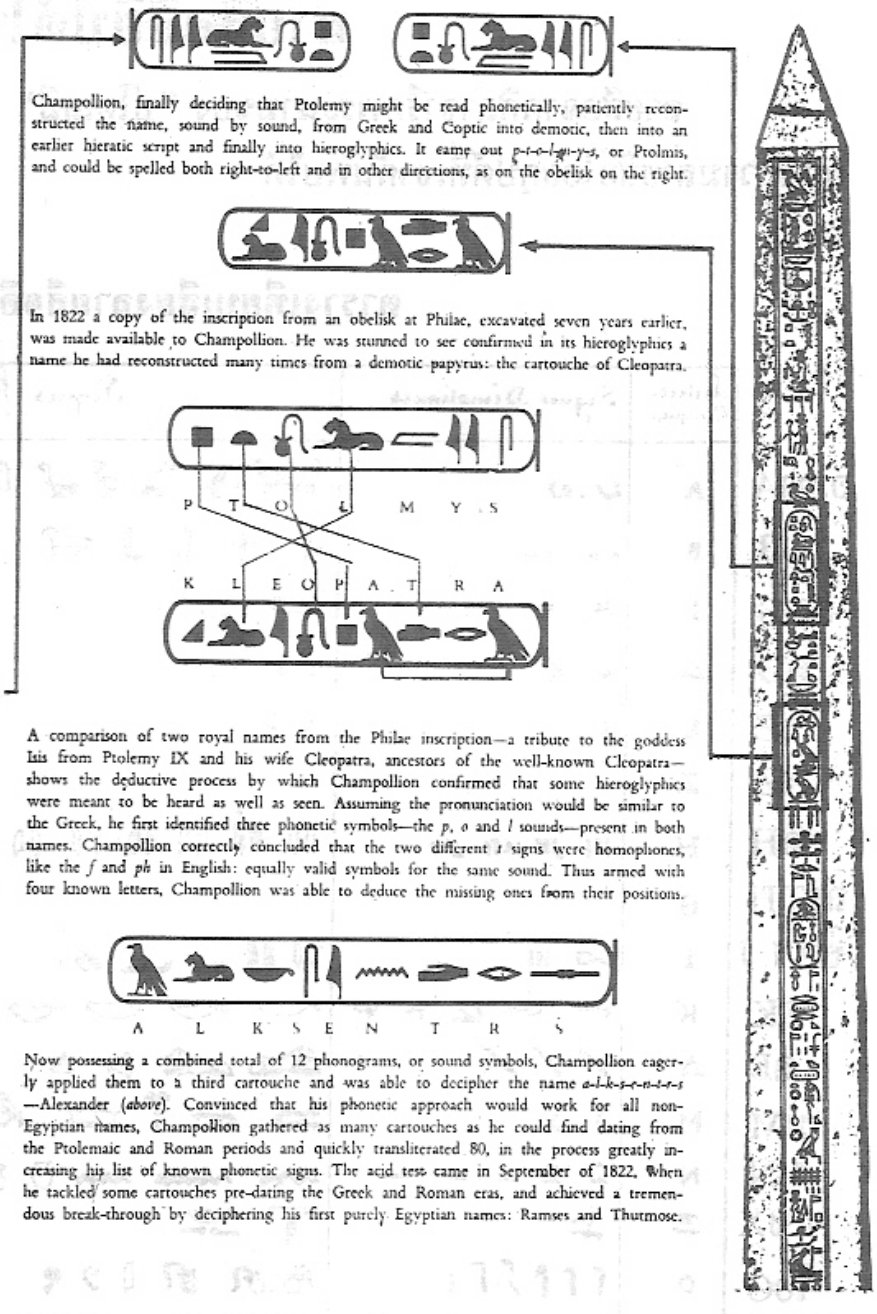

Champollion, finally deciding that Ptolemy might be read phonetically, patiently reconstructed the name, sound by sound, from Greek and Coptic into demotic, then into an earlier hieratic script and finally into hieroglyphics. It came out *p-t-o-l-m-y-s*, or Ptolmis, and could be spelled both right-to-left and in other directions, as on the obelisk on the right.

In 1822 a copy of the inscription from an obelisk at Philae, excavated seven years earlier, was made available to Champollion. He was stunned to see confirmed in its hieroglyphics a name he had reconstructed many times from a demotic papyrus: the cartouche of Cleopatra.

P T O L M Y S

K L E O P A T R A

A comparison of two royal names from the Philae inscription—a tribute to the goddess Isis from Ptolemy IX and his wife Cleopatra, ancestors of the well-known Cleopatra—shows the deductive process by which Champollion confirmed that some hieroglyphics were meant to be heard as well as seen. Assuming the pronunciation would be similar to the Greek, he first identified three phonetic symbols—the *p*, *o* and *l* sounds—present in both names. Champollion correctly concluded that the two different *t* signs were homophones, like the *f* and *ph* in English: equally valid symbols for the same sound. Thus armed with four known letters, Champollion was able to deduce the missing ones from their positions.

A L K S E N T R S

Now possessing a combined total of 12 phonograms, or sound symbols, Champollion eagerly applied them to a third cartouche and was able to decipher the name *a-l-k-s-e-n-t-r-s*—Alexander (*above*). Convinced that his phonetic approach would work for all non-Egyptian names, Champollion gathered as many cartouches as he could find dating from the Ptolemaic and Roman periods and quickly transliterated 80, in the process greatly increasing his list of known phonetic signs. The acid test came in September of 1822, when he tackled some cartouches pre-dating the Greek and Roman eras, and achieved a tremendous break-through by deciphering his first purely Egyptian names: Ramses and Thutmose.

ระบบแบบตัวสือชาวอียิปต์

ตัวสือชาวอียิปต์ ที่ยังเป็นลายรู้อ่าน (ไฮโรกลีฟ hieroglyph) ซึ่ง-แชมโปลิอองได้กระทำเป็นกุญแจอ่านไว้ปรากฏ แบบอยู่หน้าซ้ายนั้น มีแบบเป็นตัวสือ (เดโมติก-DEMOTIC) ซึ่งชื่อนี้เป็นคำอังกฤษและไทย ส่วนชื่อคำชาวอียิปต์แท้นั้นยังไม่ได้เรียนภาษาอียิปเชียนจึงไม่รู้ ที่กระทำนี้ไม่ใช่ภาษาชาวอียิปต์แท้ เป็นแต่เพียงตัวลายและตัวสืออียิปเชียนเท่านั้น อย่างข้างบนมีคำชื่อว่า โปฺตเลมี และ คลีโอพัทรา หรือ คลีโอพัตรา แต่ถ้าคำชื่อ ไลออน Lion เป็นภาษาชาวอียิปต์แล้ว ที่ทำรูปสิงโตหมอบขึ้นเสียงอ่านเป็น ล. แล้วก็พอเห็นเค้ากระทำลายตามชื่อคำอียิปเชียน จะเห็น รูปสามเหลี่ยมอ่านเป็น ค. ครั้นเป็นตัวสือแล้วจะเห็น และรูปสิงโตหมอบซ้ายและขวา อ่านเป็น ล. เป็นตัวสือแล้วจะเห็นเป็น รูปมีดตั้งมีคมซ้าย อ่านเป็น ส เป็นตัวสือแล้วจะเห็น ตัวเสาตั้งโค้งซ้ายและขวามีโคมห้อย อ่านเป็น โอ. เป็นตัวสือแล้ว รูป สี่เหลี่ยมอ่านเป็น ป. เป็นตัวสือแล้ว นกยืนหันซ้ายและขวา อ่านเป็น ะ.า. เป็นตัวสือแล้ว รูปมือแบซ้ายหรือก้อนขนมปังและมือ อ่านเป็น ท.ต. เป็นตัวสือแล้ว รูปปาก อ่านเป็น ร. เป็นตัวสือแล้ว รูปนก อ่านเป็น า. รวมรูปแสดงอย่างข้างบน อ่านว่า **คลีโอพัทรา** เป็นตัวสือก็เขียนอย่างนี้

เท่าที่นำมาเล่านั้น เพื่อเห็นลายรู้ชื่อ หรือออกเสียงอ่านพูด กับตัวสือนั้นต่างกัน หนังสืออียิปเชียนเอารูปต่าง ๆ ขึ้นเป็นตัวสือ-พยัญชนะและเป็นไม้-สระ ตัวที่เป็นรูปนั้น ๆ ก็เป็นชื่อนั้น ๆ ที่อังกฤษเขาให้ชื่อว่า ไฮโรกลีฟ hieroglyph ครั้นเอาเข้าอ่านเป็นตัวสือแล้ว เรียกว่า ไฮโรกลีฟิกซ์ hierogloyphics แต่ในที่นี้เรียกและแปลว่า-แบบระบบลายรู้อ่าน เฉพาะศัพท์ประกอบปัจจัยอย่างนี้ อันแปลว่าเนื่อง หรือประกอบเข้ากับลายรู้นั้น ตรงกับลายสือ หรือตัวสือของไทย เมื่อเป็นตัวแผกออกไปจนกระทั่งมองไม่เห็นเค้าเดิมอันเป็นตัวสือปัจจุบันและเป็นตัวเขียน หรือตัวพิมพ์ ก็แล้วแต่ชื่อว่า ตัวสือ หรือ หนังสือซึ่งฝรั่งเขาเรียกว่า DEMOTIC เดโมติก นั้น

รูปร่างทั้งนี้ ได้เขียนขึ้นใช้เป็นคำพูดต่าง ๆ

ระบบแบบและลายรู้อ่าน ควรเป็นการเริ่มชนิดหนึ่งในยุคก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งมีการเขียนเป็นรูปภาพก่อน เช่น ที่พบ ณ ผา อันระบุถึงงายุหิน ที่ชาวอียิปตุได้เริ่มขึ้นไว้ จึงเป็นที่ยืนยันข้อคิดเห็น อันยากที่จะแสดงได้ในทางรูปภาพ พวกเขาก็น่าจะเชื่อสิ่งที่ใช้ความคิดประดิษฐ์ขึ้นเพื่อเรียบเรียงความต้องการเป็นคำพูด เหมือนการรวมรูปเส้นตรงว่า บี (bee=ผึ้ง, ตรง,) และ ลีฟ (Leaf ใบไม้) เพื่อแสดงเป็นคำพูดภาษาอังกฤษว่า บีลีฟ (belief เชื่อถือ) ได้ใช้อยู่ในตัวสือ และ ภาษาอังกฤษ) ฉะนี้ ผู้ชำนาญภาษา อาจเชื่อได้โดยส่วนเดียวต่อการริเริ่มก็เป็นได้ อย่างไรก็ดี ตั้งแต่-ระบบแบบลายรู้อ่านอันเก่าแก่ที่สุดซึ่งยืนยงอยู่มา ได้สืบกาลเวลาประมาณ ๓,๑๐๐ ปีก่อนคริสตกาลประมาณ ๕,๑๐๐ ปีมาแล้ว ก็เป็นเครื่องอ้างได้ถึงภาษาการเขียนได้เจริญขึ้นอย่างเต็มที่ ถึงกระนั้น ระบบแบบชาวอียิปตุก็ไม่เคยแผ่มาเป็นตัวสืออัลฟาเบทตามที่รู้กัน พวกเขาได้ก่อตั้งขึ้นเลี่ยงจากอักษรพยัญชนะทุกตัว ในคำพูดของพวกเขา ระบบแบบจึงพิสูจน์ผลสำเร็จอย่างประหลาดถ้าแม้จะไม่พยายามกระทำให้มีขึ้น-ยกเว้นแต่คัดลอกถ่ายเสียงคำพูดของชื่อต่างเมืองตามสระที่เป็นเครื่องหมายให้ทราบกันได้ โดยรวมเสียงกล่าวแล้วเขียนเป็นตัวปรากฏ หรือ เสียงกล่าว และ รูปปรากฏ ที่เขียนรูปแบบโครงสร้างร่างการแปลคำพูดบ้างก็ได้

สัญญลักษณ์เสียงคำกล่าว

ก็ตัวสือชาวอียิปตุ ซึ่งเกิดจากการเขียนหมายรู้มี ๒๔ เสียงตัวอักษรพยัญชนะ, สระ, และ จำนวนใหญ่ของอักษร-สอง หรือ สาม ซึ่งรวมกัน ก็เค้าตัวแบบข้างล่างนี้ แสดงบางตัวของรูปเหล่านี้เป็นตัวอักษรและ จุดมุ่งหมายเหล่านั้น เป็นส่วนหนึ่งซึ่งให้ความหมาย และ ใกล้ชิดกับเสียงกล่าวของพวกเขา เช่น ใกล้ close เดี๋ยวนี้ present ความรู้ และ การจำกัดความหมายที่อำนวยให้เป็นตัวสืออักษรพยัญชนะสระที่ใช้เป็นภาษาอังกฤษ

	หนึ่ง–ตามตัวส้ออย่างแท้จริง UNILITERALS							สอง–ตามตัวสือ BILITERALS				สาม–ตามตัวสือ TRILITERALS		
SIGN ลายรูปชื่อ													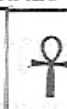	
OBJECT สิ่งของ DEPICTED วาดให้เห็น	Owl นกฮูก นกเค้าแมว	Mouth ปาก	Water น้ำ สายน้ำ	Quail chick ลูกนกคุ่ม	Loaf ก้อนขนมปัง	Bolt ข้อตรึง	Twisted flax ปอฝั้น เกลียวเชือก	Face หน้า	Milk jug (in a net) เหยือกนม	Goose ห่าน	Swallow or martin- นกนางแอ่น	Beetle or Scarab แมงทับ	Sandal strap เข็มขัด สายรัด	Heart and windpipe แก่นใจกลาง หลอดลม
APPROXIMATE ทำให้คลายเป็น SOUND เสียงพูดว่า น.	m. ม	r. ร.	n. น.	w. ว.	t. ท.ต.	s. ส.ซ.	h. หฺ	hr. หฺร หฺร	me. มี.	sa. สา.ซา.ซ.า.	wr. วร.	kheper เขเปอร	ankh อังฆ	nefer เนฟเฟอร

รูปตัวสือ และ คำชื่อออกเสียงกล่าวที่พอเทียบกันได้

เท่าที่เล่ามานั้น ก็ตามที่ชาวอังกฤษเขียนเล่าไว้ จึงปรากฏเป็นคำอังกฤษ ซึ่งเขาคงรู้คำพูดภาษาชาวอียิปตุบ้าง จึงพอเป็นความรู้เรื่องการใช้ลายรูปเป็นเสียงกล่าวคำพูดได้ ที่เล่าอย่างนั้นก็เพราะผู้เขียนไม่รู้ถ้อยคำภาษาชาวอียิปตุเพียงพอ จึงเล่าเทียบคำไทย กับ คำชาวอียิปตุไม่ได้ ต่อไปจะกล่าวเทียบกันตามคำพูดชื่อไทย และ ตัวสือไทย กับคำอังกฤษ และ ตัวสืออังกฤษ เท่าที่พบคำ และ ใช้ตัวสืออย่างเดียวกัน เช่น คำไทยว่า ไฟ ก็เขียนโดยใช้ ฟ. ซึ่งอยู่ในเสียงกล่าวรู้ว่า ฟอ หรือ ฟ้อ เป็นเสียงกล่าว และ ชื่อ ฟอ คำอังกฤษว่า fire อ่านว่า ไฟรฺ ก็มีความหมายรู้ว่า ไฟ ทั้งออกเสียงพูดเป็นคำว่า ไฟ เหมือนกัน แต่ตัว f นี้เขาอ่านว่า เอฟฺ หรือ เอฟ-เฟาะ อันออกเสียง ฟฺ ที่ตัวสะกด จึงออกเสียงที่ไรฟัน แต่ก็เป็นชื่อ ตัวสือ=อักษร พยัญชนะว่า f (เอฟฺ) ฟ ชาวอังกฤษเขาออกเสียงคำพูดประจำว่า ไฟ อยู่แล้ว เวลาเขียนเป็นตัวสือจึงเขียนตามรายรูปที่อ่านออกเสียงคำกล่าวตรงชื่อว่า Fire ซึ่งอ่านว่า ไฟ เหมือนไทย โดยใช้เสียง ฟ+ไ F+ i เช่นเดียวกับไฟไทยเท่านี้ ก็พอจะเห็นความเป็นตัวสือ และ ภาษา หรือ ภาษาถ้อยคำพูดที่เป็น

ตัวสือได้ แต่คำชื่อไทยว่า ไฟ กับคำชื่ออังกฤษว่า ไฟร์ ซึ่งเหมือนกันนี้ คงตั้งคำชื่อใช้เหมือนกันมากกว่าที่จะเอามาใช้ตามกัน ถ้าจะมีปัญหาคิดกันถึงว่า-ไทยไปได้มาจากอังกฤษ ก็คงยืนยันได้เหมือนกันว่า-อังกฤษเอาไปจากไทย คงอ้างได้เช่นเดียวกันเพื่อไม่ให้เสียเปรียบกัน จึงกล่าวได้ว่า-ต่างก็ตั้งคำชื่อขึ้นใช้ และ บังเอิญตรงกันได้

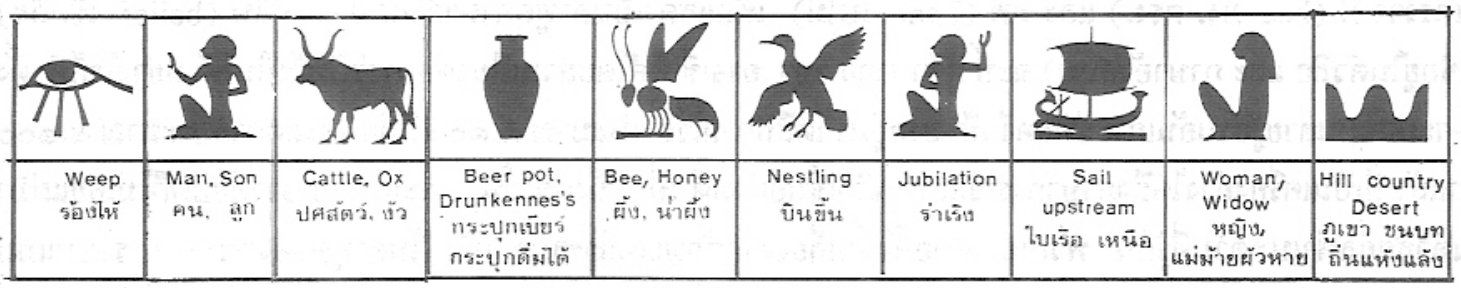

รูปภาพ และ ความหมาย อธิบายแบบไทย

รูปภาพ ที่ใช้เป็นคำพูด หรือว่า ลายรู้อ่านความหมาย จะได้บรรยายตามแบบไทยเพื่อเข้าใจง่ายทั้ง ๑๐ รูปนั้น รูปที่ ๑ แสดงอาการร้องไห้ รูปลายรู้อ่าน ทำรูปลูกตา มีน้ำตาไหลเป็นสายตกลง ๓ หยด ที่ ๒ ทำเป็นรูปเด็กยกมือซ้ายแบยกนิ้วขึ้น มือขวาวางที่หัวใจ หมายความรู้ว่า-ลูกรัก รูป ๓ งัว-ทำรูปให้เห็นชัดอย่างนั้น ฯลฯ ครั้นเขียนเล่าเรื่องนั้น-จะเห็นลายเขียนเรียงกันข้างล่าง (ในนี้อยู่หน้าต่อไปรูปบนนั้น) เช่นรูปที่ ๑ เขียนเป็นรูปใบตองมีกิ่งดาดในใบแผ่ออกซ้าย หมายความรู้ว่า-เชื้อแผ่ออกไป ที่ ๒ เขียนเป็นรูปสายน้ำหมายถึงสายเลือดไปเกิดที่ ๓ เขียนเป็นรูปห่านเป็นกำลังเดิน ให้หมายความรู้ว่า-เกิดเป็นชีวิต ฯลฯ พอได้ความหมายรู้ หรือ อ่านรู้อย่างไทย ส่วนภาษาชาวอียิปต์นั้นไม่มีความรู้ จึงบรรยายไม่ได้บรรยายให้คนไทยรู้ไม่ได้ เพราะไม่ใช่ภาษาไทย

รูปภาพแต่ละรูป ซึ่งให้รู้ความหมาย

รูปภาพแต่ละรูปไม่ใช่ ลายรู้อ่านทั้งหมด จะละทิ้งวิธีการเก่าของพวกเขา อันเป็นรูปภาพคำพูดที่กลายเป็นเสียงภาษาคำพูดที่รู้กันได้ ลายรู้อ่านทั้งหมด ประมาณ ๗๐๐ รูปแบบ ที่ใช้กันตามธรรมดาในระหว่างกษัตริย์พระองค์ใหม่ อย่างน้อยที่สุดก็ ๑๐๐ แบบ ที่เหลืออยู่ให้เห็นได้อย่างชัดเจน ในกาลนั้น ได้ใช้เป็นเครื่องหมายแทนคำพูดที่พวกเขาได้วาดให้เห็นแล้วรู้กันได้ ส่วนมาก พวกเขาได้เขียนเพิ่มไว้กับเสียงภาษาที่ใช้เสียงอย่างเดียวกับคำพูดเป็นเครื่องกำหนดนำให้ถูกต้อง ดังนั้น คำเฉพาะว่าอนุสาวรีย์ยอดแหลม ออบีลิซก เทคเขนอิซ obelisk-tekhen-is จึงเป็นการใช้อย่างผิดปกติ ได้แสดงเป็นลายรู้อ่านเสียงภาษาถ้อยคำขึ้นเป็นรูปอักษรพยัญชนะเป็น t + kh + n ได้เรียงตามสัญลักษณ์อนุสาวรีย์ออบีลิซก ระบบการได้พิสูจน์โดยแบบอย่างแล้ว

พ่อ ให้คำสรรเสริญเป็นของขวัญแก่ลูกของตน

ประโยคนี้ มีความหมายการแปลว่า ถ้าเป็น-ลายรู้อ่าน ก็มีคำอ่านเฉพาะรูปเหล่านั้น ซึ่งมองเห็นคำแปล (ข้างขวา) ว่า "เขาเป็นลูกของเรา ผู้เกิดในชื่อของเรา อันปรากฏอยู่บนเส้นนี้" นำมาจากคำจารึกราชวงศ์ที่ ๑๒ ซึ่งเจ้าหน้าที่กองทัพบก (จารึกไว้) เป็นรูปปรากฏช่วยให้รู้ความหมายลายรู้อ่านหมายความว่าอย่างไร โดยทั้ง ๒ ข้อกำหนดความหมาย และ รู้เสียงคำพูดอันประกอบกัน-ซึ่งอาจไม่เป็นรูปคำพูด และ วลี อย่างเดียวกัน แต่ก็บรรจุความรู้สึกภูมิใจแห่งความเป็นพ่อที่มีในลูกของเขา

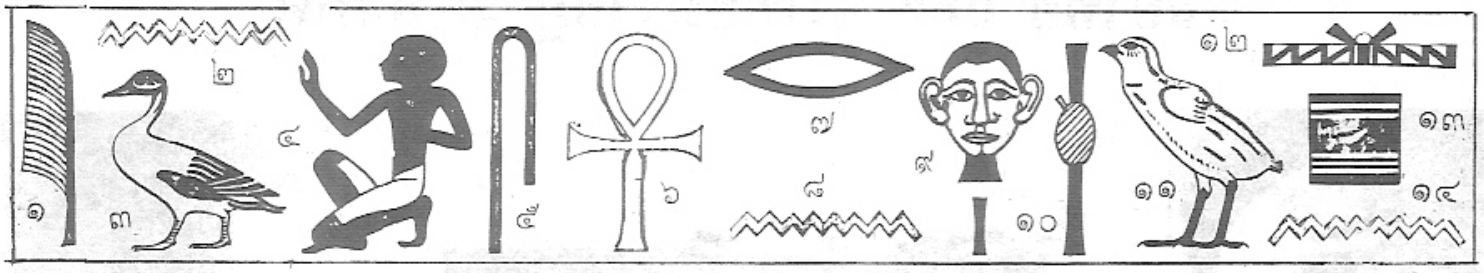

รูปภาพ ที่เขียนขึ้นแสดงความหมายให้รู้ ตามลำดับเลข

๑. ใบตอง แผ่กิ่งซ้าย แผ่ออก
๒. สายน้ำ เกิดเป็น หรือ สายเลือดเกิดเป็น
๓. ห่าน เกิดเป็นชีวิต
๔. ชายทำท่าตกลงใจ ลูกเรา
๕. สายคล้อง ทบลง ก่อเกิด
๖. ห่วงบน สามปลายบาน เป็นชีวิต
๗. ปาก ออกคำรับ (ว่าเป็นลูก)
๘. สายน้ำ ชื่อ (ของเรา)
๙. หน้า-อยู่บนเส้น (ชื่อ) อยู่บนเส้น
๑๐. ท่อ ข้อปัน ช่วงชีวิตที่เป็น
๑๑. ลูกนกคุ่ม เสียงคำประกอบขึ้นเต็มผลสำเร็จ
๑๒. หมายการเขียนตั้งใจ เป็นผูกหนังสือ ตัวสือ
๑๓. เสื่อ, เครื่องปูลาด แผ่นหินจารึก
๑๔. สายน้ำ นี้ คือ ลายรู้อ่าน ชนิดนี้

รูปภาพ ที่ใช้เป็นคำพูด ได้อธิบายไว้

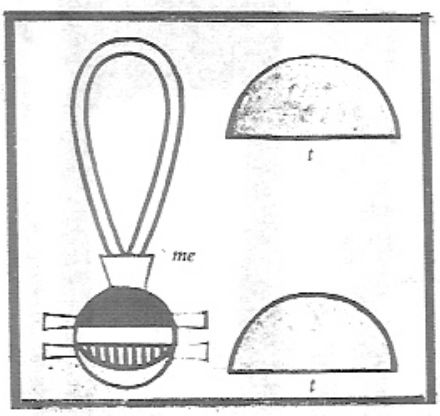

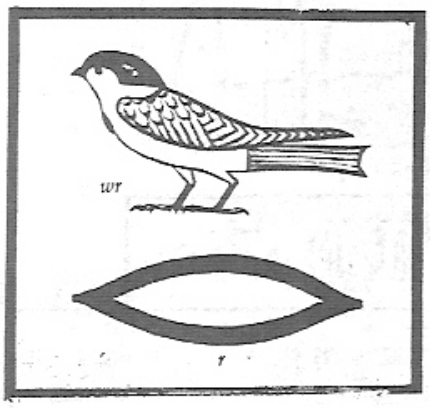

M + S+ H = CROCODILE
จรเข้ท้องเหลือง

เพื่อแสดงอักษรพยัญชนะ ๓ ตัว (อักษรแปลว่า-กระทำเสียง พยัญชนะแปลว่า-รูปปรากฏ) แห่งคำพูดของพวกเขาได้กล่าวเรียกจรเข้ท้องเหลือง ซึ่งควรเป็นคำระบุชื่อว่า "มีเส่ห" "มิเสหฺ" "mesch" "miseh" หรือ แม้ว่า เอมเซห "emseh" หลัง-สระ ซึ่งชาวอียิปตฺประสมรวมกันไว้เป็นลายรูปชื่ออักษรพยัญชนะซึ่งบ่งบอกทั้ง ๓ ตัวนั้น ทั้งเหล่านั้นด้วย ควรเป็นประสมเน้นสัญลักษณ์สำคัญซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนแห่งจรเข้ท้องเหลืองเฉพาะที่เดียวหรืออาจตรงคำอังกฤษว่าครอก-โอะไดลฺ

ME + T + T = LIKENESS
ความเหมือนกัน

เริ่มถอดความได้ ควรจะว่า-เหยือกนม และ สองก้อนขนมปัง เป็นสัญลักษณ์อาหาร แต่ทั้งสองนั้น-อาจผิดได้สำหรับจำนวนเหล่านั้นที่จะเป็นห้วงเสียงออกอ้างเป็นคำเดียว จึงยากที่จะแสดงได้ในรูปเดียว สัญลักษณ์ที่ ๑ เป็นอักษรพยัญชนะคู่ ๑ ซึ่งใช้แทนกันได้ และ ทั้ง (อี) ก็ใกล้ชิดกับเสียงกล่าวว่า-กลืนเช่นเดียวกัน คำว่า-เช่นเดียวกันนี้อาจใช้เป็นก้อนขนมปัง ๒ ก้อนนั้นเป็นเครื่องเทียบกันได้ในความหมายว่าเช่นเดียวกัน หรือเหมือนกัน

WR + R = GREAT ใหญ่

ลักษณะสำคัญผิดปกติอย่างหนึ่งของคำพูดจำนวนมาก ที่ใช้ลายรูปหมายรู้พิเศษ เสียงของภาษาหนึ่งเป็นเครื่องประกอบ เพื่อช่วยผู้อ่านให้อ่านได้ สัญลักษณ์รูปปาก-บ่งเฉพาะเสียง r. r ขึ้นขันคำสุดออกเสียงนั้นตรงกับ ร. เสียงคำกล่าวจึงครบตามที่ออกเสียงก็เป็นขึ้นโดยธรรมดา ประสมคำพูดซึ่งมีอยู่ ๒ หรือ ๓ ตัวอักษรพยัญชนะตามที่ได้เขียนลายรูปไว้นั้น

สือไทย และ คำไทยปรากฏ ณ อียิปต์

เสาหินทึบใหญ่โต ทั้งนี้ กลมรอบ ๓๓ ฟุต และ สูง ๖๙ ฟุต ส่วนสัดอันเหมาะสมเป็นตัวอย่างดลบันดาลให้มีโบสถ์-แอมมอน ณ กานัก (Amon's at Karnak) ปราสาทโบสถ์นี้ พระเจ้าฟาโรหฺซฺ ๒ พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ได้ทรงโปรดให้สร้างขึ้นซึ่งมีเครื่องตกแต่งประดับแสดงถึงพระองค์กษัตริย์ทรงสร้างถวาย

พระเจ้าฟาโรหฺซฺ กษัตริย์ใหม่ ๒ พระองค์ (Two New KingdomPharaohs) เป็นพระราชวงศ์ที่ ๑๔ ก่อน ค.ศ. ๑,๓๐๐ ปี (ประมาณ ๓,๒๔๐ ปีมาแล้ว) ที่ทรงสร้างโบสถ์นี้ คือ พระเจ้าฟาโรหฺซฺเซติ เป็นที่ ๑ พระเจ้าฟาโรหฺซฺ แรมเซซ เป็นที่ ๒

ลายสือไทยที่ปรากฏ ณ เสาหินนั้น ตัดออกมาล่างได้เขียนลงเส้นให้ชัด พอได้เห็น

ท่อนล่างซึ่งปรากฏไทย-ย จะเห็นชัดเจนล่างได้เขียนลงเส้นให้ชัด พอได้เห็น

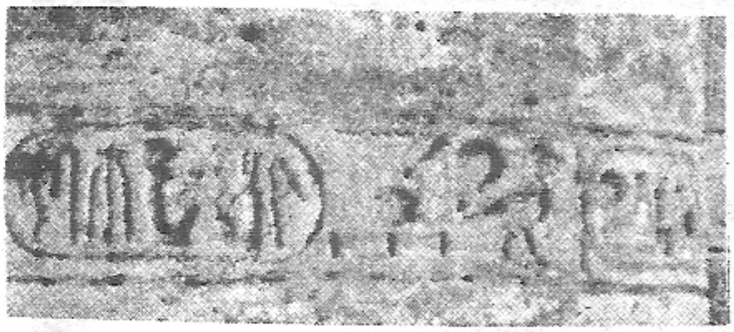

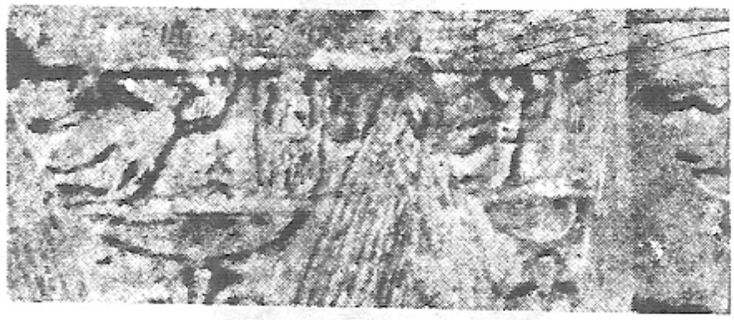

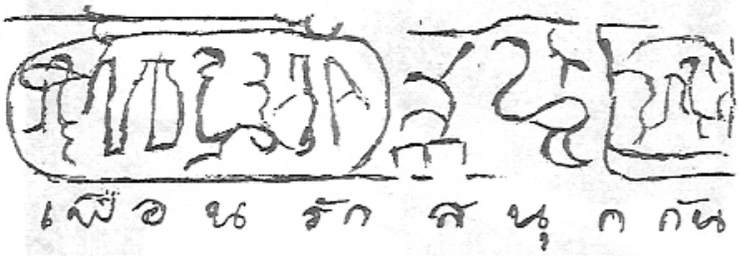

ขวา-ฟ้า *ซ้อนกันบนอ่านเป็นไม้โท ขุนญิง กับ ขวัญ ก็ซ้อนกัน ต้องตัดเส้นพอจะเห็นได้ ญ ใช้แบบ ๒ ห้อง*

ที่สำคัญมากที่สุด และ มีคุณค่ามาถึงไทยอย่างเด่นชัด-ก็คือ เสาหินต้นแรกซ้ายนั้น นับขึ้นเป็นแถวที่ ๒ ชั้นบนกอบัวนั้น มีตัวสือไทย อ่านเป็นคำไทยได้ชัดเจนว่า เพื่อนรัก สนุกัน (สนุกกัน) แม้ที่อื่น ๆ เช่น-เสาแรกขวานั้น ก็ดูจะเป็นตัวสือไทย แต่อ่านไม่ได้ความ ด้วยเหตุเป็นลายเลือนลางไม่ชัดเจน และต้นแรกซ้ายนั้น บรรทัดใต้ลงมา อ่านได้ความแจ่มแจ้งเลย ตัวลายนี้ อ่านได้ว่า-**ไทยฟ้ารุ่ง** และ **ขุนญิงขวัญฟ้า** เข้าใจว่า-ไทยฟ้ารุ่ง คงเป็น-**พ่อขุนใหญ่** ส่วน-ขวัญฟ้า เป็นชื่อ-พระนางขวัญฟ้า หม่อมแท่นคำ คือ พระอัครมเหสี หรือ ราชินีนาถ ในบัดนี้ และ ชื่อทั้งคู่นั้นยืนยันว่า-เป็นไทยเฉพาะเท่านี้ ก็พอได้ความแล้ว ตัว-ส. และ น. ที่สนุกกันนั้นชัดเจน และ ที่-ไทยฟ้ารุ่ง กับขวัญฟ้านั้น ไทยถึงแม้จะไม่ชัดเจน แต่ ย. อยู่หลังไทยนั้น-เห็นชัดเจน ส่วน-ขวัญฟ้า นั้น ข. กับ ว. ก็เห็นชัด จึงพอได้ความแน่นอน ทั้งนี้-ซึ่งยืนยันว่าต้องเป็นคนไทย และ รู้สือไทยดี หรือหนังสือไทยดีด้วย ได้ไปอยู่อียิปต์ ทั้งเป็นช่างฝีมือดีอีกด้วย จึงสลักตัวสือไทย เป็น ถ้อยคำไทย และเป็นชื่อไทยไว้ได้ คงดัดแปลงให้คล้ายตัวสืออียิปต์ หรือ พระเจ้าฟาโรห์ทรงโปรดให้จารึกไว้เป็นที่ระลึกก็ได้ก็ส่วนที่ปรากฏเป็นหลักฐาน ว่าคนไทยได้ไปอยู่อียิปต์ และ ยืนยัน-สือไทยว่ามีมาแต่ ๓,๒๐๐ ปีแล้ว จึงยืนยันและสมคล้องหลักฐานสือไทยที่ปรากฏ ณ เมืองจีนสมัยราชวงศ์ช้าง-ก็ประมาณ ๓,๗๐๐ ปี ลงมาถึง ๓,๒๐๐ ปี เช่นเดียวกันแท้ และ ตัวสือไทยนี้ใกล้กับตัวสือไทยบัดนี้มากกว่า-ตัวลายสือไทยสมัยสุโขทัย หรือ ตัวสุโขทัยกับ ทั้งยืนยันกาลเวลาอีกด้วย

ก็-ชาวอียิปต์สมัยนั้น คงไม่ได้เรียน-สือไทย หรือ หนังสือไทยและ ไม่รู้-คำไทย หรือ ภาษาไทยจึงแน่นอนว่าเป็นคนไทย หรือ คนไทยได้ราชาภิเษกเป็นพระเจ้าฟาโรห์เอง พระนามว่า-**กษัตริย์ใหม่ (New Kingdom)** ยืนยันอยู่ และ พระนามว่า**ฟาโรห์นี้** ตามเสียงกล่าวก็เป็นอย่างเดียวกับคำชื่อไทยว่า-**ฟ้าโร่** พระนามว่า-ฟาโรห์ พระองค์ที่ ๑ เห็นมีต่อว่า-ฟาโรห์เซติ Pharaohs Seti เซติ Seti อ่านอย่างคำไทยว่า-สีไท ก็ได้ ครั้นได้พบจารึกว่า-ไทยฟ้ารุ่งชัดเจนแล้ว พระองค์อาจสถาปนาพระนามว่า-**ไทยฟ้ารุ่งสีไท** ต่อมา พระนามหน้า จึงสถาปนาเป็นชื่อ-พระราชวงศ์กษัตริย์ใหม่ว่า-ไทยฟ้ารุ่งสีไท ตามลำดับพระนามปรากฏเพียงว่า-ฟาโรห์สีไทเท่านั้น เฉพาะพระนามว่า-ฟาโรห์ หรือ ฟ้าโร่ซึ่งตามจารึกปรากฏว่า-ฟ้ารุ่ง นั้นชาวอียิปต์อาจออกเสียงฟ้ารุ่งไม่ได้ ออกได้ว่า-ฟาโรห์ ฟ้าโร่อย่างนี้ก็เหมือนกับ

พระจีวรกลีบ ถ่าย ด้านหน้าเพื่อเห็นลายเส้นที่ทำนั้นจริงอยู่ กาลห่างกัน ๓๐๐๐ ปี แต่ก็มีลายไทยปรากฏอยู่ด้วย จึงยืนยันได้ว่าไทยเรามีส่วนสัดไทยเหมือนกัน

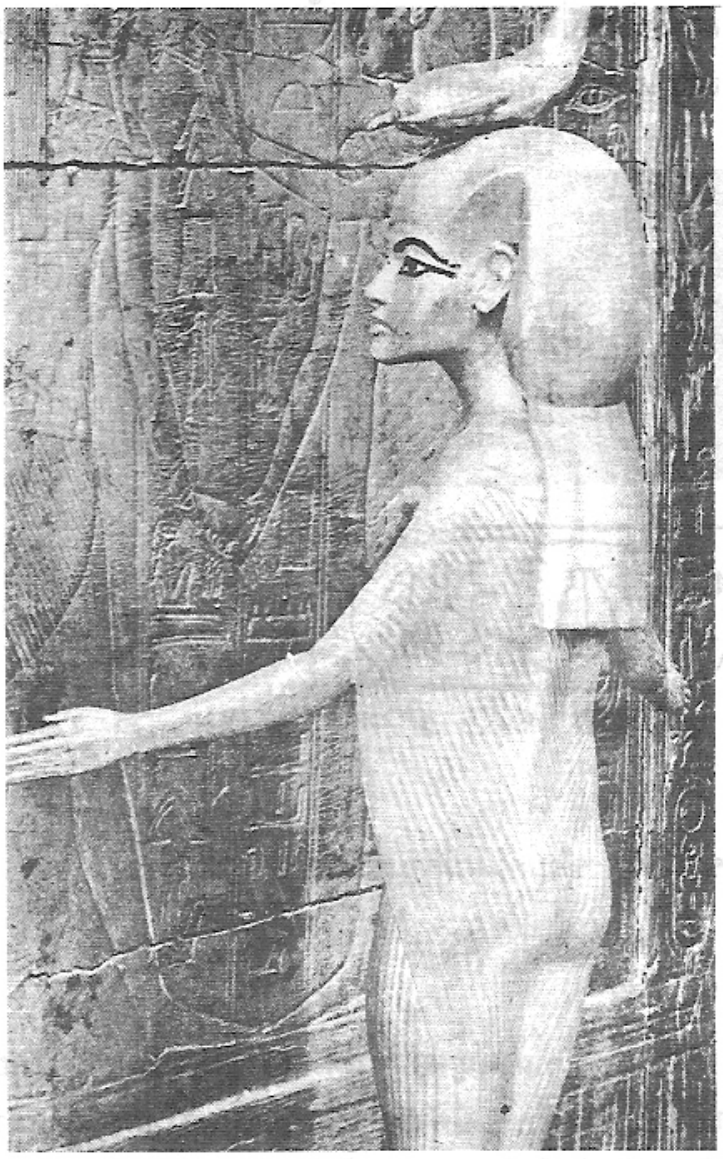

รูปแม้จ้าวชาวอียิปต์ เขาถ่ายส่วนหลังเห็นลายกลีบผ้าห่มคลุมอย่างนั้น จะเห็นเหมือนกันหรือแบบเดียวกับลายไทย และนิ้วมือก็เป็นแบบนิ้วลำเทียนไทย

ไทยเราก็ เช่น ช. ไทยเรียก-ช้าง ชาวอีสานออกเสียง ซ. ว่า-ซ่าง ชาวลำปาง เชียงใหม่ออกเสียง จ. ว่า-จ้าง ใช้อีสานว่า-ไซ่ ลำปางเชียงใหม่ว่า-ใจ้ ชาวสงขลาก็ออกเสียง ง. งู ไม่ได้ ออกได้เป็น ห. ฮ. เช่น เดือนหงาย ออกว่า-เดือนหาย งัวออกว่า-ฮัว เป็นต้น หรือว่าฟ้ารุ่ง ฟ้าโร่ มีความหมายตรงกับคำชาวอียิปต์ว่า-ฟาโรหฺซฺ พอดีกันแล้วจึงทรงใช้เป็นอย่างเดียวกันจึงปรากฏเช่นที่เป็นอยู่นั้น

พระเจ้าฟาโรหฺซฺ พระองค์ที่ ๒ ทรงนามว่า-แรมเซซ (Ramsesll) ยังดำรงรักษาพลานุภาพอาณาจักรชาวอียิปต์ไว้ได้ ก็นามว่า-Ramses แรมเซซ ออกอย่างคำไทยได้ว่า-แรมเสร็จ อันหมายความว่า-แรมรอนรานสำเร็จแล้วเป็นได้แล้ว พระองค์ไม่ลืมไทย จึงให้จารึก ตัวสือไทยเป็นถ้อยคำไทยไว้เป็นหลักฐานยืนยันตลอดกาลนานมานั้น แต่เพราะประชาชนชาวอียิปต์มีมากมาย จึงใช้ตัวสือ และ ภาษาอียิปต์ เพื่อรู้ และ เข้าใจง่ายต่อกัน กับทั้ง-ชาวอียิปต์ และดินแดนอียิปต์ต่างมีอะไร ๆ เหมือนไทยมากมาย เช่น การเล่นจูงนางเข้าห้อง และ เครื่องเล่นเพลง เช่น ระนาด ก็มีเหมือนกัน กับ-ปฏิมากรรม จิตรกรรมซึ่งสร้าง, หล่อ, สลัก, ปั้น, รูปชาย-หญิง คนสัตว์ ฯลฯ ก็เหมือนกัน คือ ไม่มีกายวิภาค ทำ

ส่วนสัดสวยงามเหมือนกัน เช่น แขน งวงช้าง สะโพกกลมดอกบัวคว่ำ ลายผ้านุ่งห่มแบบกลีบระยับ ฯลฯ สมคล้องเป็นแบบเดียวกับแบบไทยได้ คงเป็นหลักฐานไทย ได้อีกเช่นกัน

ซ้าย รูปแม่กุน ขุนหญิงเพชรบุรี ด้านหน้า เฉพาะสะโพก หน้าขา จะเห็นเป็นรูปดอกบัวหลวงคว่ำอันเป็นส่วนสัด ชัดเจนซึ่งเห็นแล้ว จะเป็นแบบเดียวกับอียิปต์

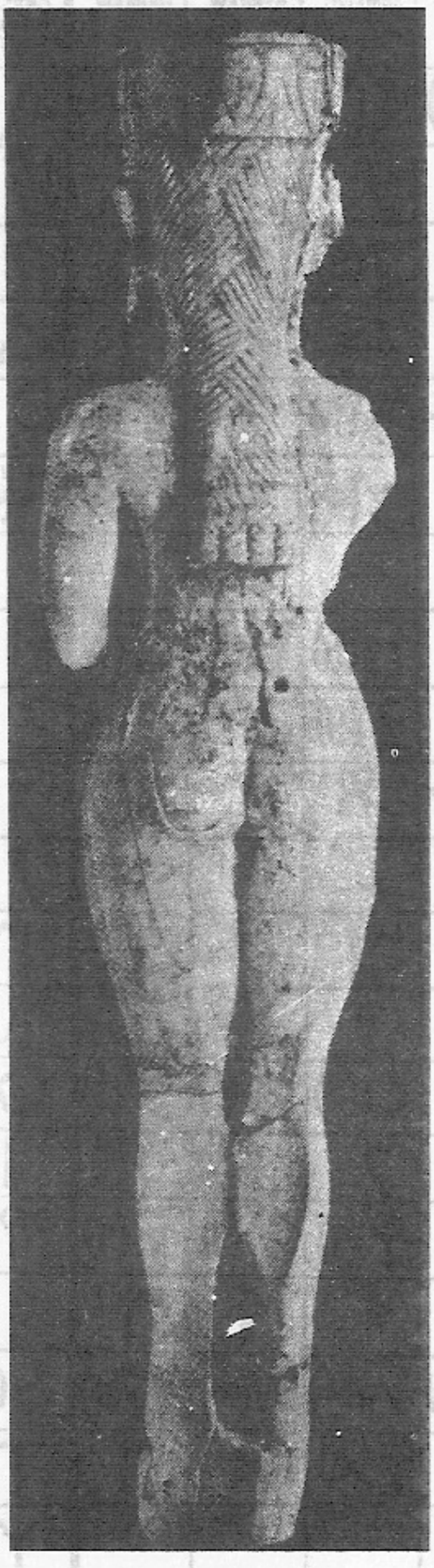

ขวา หญิงอียิปต์ ได้ถ่ายส่วนหลังมาให้เห็นส่วน ตะโพกลงมาถึงขาอ่อนทั้งคู่ จะเห็นเป็นรูปดอกบัวหลวงคว่ำอันเป็นส่วนสัดชัดเจน ยืนยันว่าแบบเดียวกัน

ตัวสืออัลฟาเบท ALPHABET

สายเลือด ปัจจุบันของ ตัวแบบ คนงานก็ไม่ได้สร้างขึ้นมาตั้ง แต่ ๑๕-๑๔ศต. ก่อน ค.ศ. ๑๔๐๐ ปีมาแล้ว	เหนือสุดราว แสนสิบ ตัวแบบ ๒๐๐๐ ปี ก่อนค.ศ.	ตัวแบบ แสนสู ๑๐๐๐-๕๐๐ ปี ก่อนค.ศ.	ตะวันตัวหน้า ตัวแบบ	ตัวแบบ กรีก ๘๐๐-๖๐๐ ปี ก่อนค.ศ.	ตัวแบบ อิตรูสแคน แบบสำ อิตาลี ๘ศต. ก่อนค.ศ.	ตัวแบบ ลาติน ๗-๔ศต. ก่อนค.ศ.	ตัวแบบ กรีก	ตัวแบบ รัสเซียน	ตัวแบบ ลาติน	ตัวใหญ่ ลายตัวสือ อัลฟาเบท ALPHABET	ตัวใหญ่
EARLY CANAANITE (RECONSTRUCTED) 18th-15th CENT. B.C.	NORTH SEMITIC (LATE 2nd MILL., B.C.)	EARLY HEBREW (10th-4th CENT. B.C.)	MODERN HEBREW	EARLY GREEK (8th-6th CENT. B.C.)	EARLY ETRUSCAN (8th CENT. B.C.)	EARLY LATIN (7th-4th CENT. B.C.)	CLASSICAL GREEK	RUSSIAN	CLASSICAL LATIN	BLACK LETTER	MODERN CAPITALS
									A		A
									B		B
									C(K)		C
									D		D
									E		E
									F		F
									G		G
									H		H
									I		I J
									K		K
									L		L
									M		M
									N		N
									O		O
									P		P
									Q		Q
									R		R
									S		S
									T		T
									V(U)		U
											V
											W
									X		X
									Y		Y
									Z		Z

THE DEVELOPMENT OF THE ALPHABET

Letters or signs given in brackets denote phonetic values:

(h) Scottish CH, as in loch
(c) Voiced fricative pharyngial sound
(?) Glottal stop
(g) Soft G, as in gem
(ē) Long E, as in here

Where the modern Hebrew alphabet shows two forms of the same letter, that on the left is used only at the end of a word. Only the last two columns are complete.

จาก – THE NEW UNIVERSAL LIBRARY เล่ม ๑ หน้า ๑๕๗

ตัวสืออัลฟาเบทเป็นใหญ่ในต่างชาติ

ณ ที่ต้นสามตอนแถว (เหบรู อารบิค และกรีก) เป็นชื่อตัวสือที่ได้แสดงชื่ออ่าน ณ ที่ต้นตอน ๔ (รวมทั้งรัสเซียน) ถ่ายแปลงไปเป็นตัวโรมัน (ใช้ในความหมายนิรุกติศาสตร์ในพจนานุกรมนี้) ยังใช้อยู่ และทุกตอนแถวในการสอดแทรก (ในวงเล็บ) เป็นสัญลักษณ์การออกเสียงแบบเมอเรียมเวบซเตอร์

HEBREW เหบรู	ARABIC อารบิค	GREEK กรีก	RUSSIAN รัสเซียน	GERMAN เยอรมัน
ℵ aleph ' (ʾ)	ا alif ʾ(ʔ) (ʾ)	A α alpha a (ă)	А а a (ă)	A a (ă)
ב beth b, bh (b)	ب bā' b (b)	B β beta b (b)	Б б b (b, p)	Ä ä (ä, ĕ)
ג gimel g, gh (g)	ت tā' t (t)	Γ γ gamma g (g)	В в v (v, f)	B b (b, p)
ד daleth d, dh (d)	ث thā' th (th)	Δ δ delta d (d)	Г г g (g, k)	C c (k, ts, s)
ה he h . (h)	ج jīm j (j)	E ε epsilon e (ĕ)	Д д d (d)	Ch ch (x)
ו vau w, v (w)	ح ḥā' ḥ (h)	Z ζ zeta z (z)	Е е e (yā, ā, yŏ, yō, yĕ, ĕ)	D d (d, t)
ז zayin z (z)	خ khā' kh (x)	H η eta ē (ā)	Ж ж zh (zh, sh)	E e (ā, ĕ)
ח cheth ḥ (x)	د dāl d (d)	Θ θ theta th (th)[5]	З з z (z)	F f (f)
ט teth ṭ (t)	ذ dhāl dh (th)	I ι iota i (ĕ)	И и Й й i, ĭ (ē, y)	G g (g, ж, k)
י yodh y (y)	ر rā' r (r)	K κ kappa k (k)	І і[10] i (ē)	H h (h)
כ caph k, kh (k)	ز zāy z (z)	Λ λ lambda l (l)	К к k (k)	I i (ē, ĭ)
ל lamedh l (l)	س sīn s (s)	M μ mu m (m)	Л л l (l)	J j (y)
מ mem m (m)	ش shīn sh (sh)	N ν nu n (n)	М м m (m)	K k (k)
נ nun n (n)	ص ṣād ṣ (s)	Ξ ξ xi x (ks)	Н н n (n)	L l (l)
ס samekh s (s)	ض ḍād ḍ (th)	O ο omicron o (ŏ)	О о o (ō, ŏ)	M m (m)
ע 'ayin ' (ʿ)	ط ṭā' ṭ (t)	Π π pi p (p)	П п p (p)	N n (n)
פ pe p, ph (p)	ظ ẓā' ẓ (z)	P ρ rho r, rh (r)	Р р r (r)	O o (ō, ŏ, ò)
צ sadhe ts (s sharp)	ع ʿayn ʿ (ʿ)	Σ σ ς sigma s (s)	С с s (s)	Ö ö (ü)
ק koph q (k)	غ ghayn gh (x)	T τ tau t (t)	Т т t (t)	P p (p)
ר resh r (r)	ف fā' f (f)	Υ υ upsilon y, u (u, o͞o)	У у u (o͞o)	Q q (k) Only in qu pron. kv
ש sin ṣ (s)	ق qāf q (k)	Φ φ phi ph (f)[8]	Ф ф f (f)	R r (r)
שׁ shin sh (sh)	ك kāf k (k)	X χ chi ch (k, x)[9]	Х х kh (x)	S s ſ (z, s)
ת tav t, th (t)	ل lām l (l)	Ψ ψ psi ps (ps)	Ц ц ts (ts)	Sch sch ſch (sh)
	م mīm m (m)	Ω ω omega ō (ō)	Ч ч ch (ch, tsh)	T t (t)
	ن nūn n (n)		Ш ш sh (sh)	U u (o͞o, o͝o)
	ه hā' h (h)		Щ щ shch (shch)	Ü ü (ü)
	و wāw w (w)		Ъ ъ[10] * —	V v (f, v)
	ى yā' y (y)		Ы ы y (wĕ, ŭe, ĭ)	W w (v)
			Ь ь e, —, ʾ† (ĕ, —)	X x (ks)
			Ѣ ѣ[10] ye (yĕ, ĕ)	Y y (ĕ, ĭ, ü)
			Э э[10] e (ĕ)	Z z (ts)
			Ю ю yu (yo͞o [ū])	
			Я я ya (yā, yā, ĕ)	
			Ѳ ѳ[10] f (f)	
			V ѵ[10] y (ĭ)	

* marks nonpalatalization
† marks palatalization

1. In the Hebrew alphabet *aleph* and *'ayin* are difficult sounds often unmarked in English transliteration. 2. In the names of the Arabic letters *ā*, *ī*, and *ū* respectively are pronounced like *a* in *father*, *i* in *machine*, *u* in *rude*. 3. When initial, represented by ', a glottal stop; otherwise by a macron. 4. Like the Greek smooth breathing. 5. A deep guttural, or glottal sound 6. See ALPHA, BETA, GAMMA, etc., in Vocab. 7, 8, 9. In classic Greek, about like *th*, *ph*, *kh*, in *hothouse*, *uphill*, *inkhorn*. 10. In the reformed orthography of Russia, ѣ is replaced by е, ѳ partly by е, і and ѵ by и, о by ф, and the sign ъ by ' in the middle of words (omitted at the end of words).

๑. ในคำชื่อ เหบรู อัลฟาเบท ว่าอัลเลฟ และเอยิน เป็นเสียงออกยาก มักไม่ทำในการถ่ายเป็นภาษาอังกฤษ ฯ

๒. ในชื่อตัวสือ อารบิค (อาหรับ) ว่า อะลิฟ ฯลฯ ๖. ดู อัลฟา เบตา แกมม่า ฯลฯ ในการออกเสียงอ่าน ฯลฯ

๑๐. ตามรูปแบบที่เปลี่ยนไปใหม่ของรัสเซียน ทั้งตัวตั้ง ตัวสะกด และการันต์เปลี่ยนเข้ารูปเดิมได้ ฯลฯ

จาก-WEBSTER'S NEW COLLEGIATE DICTIONARY หน้า ๒๖

ลายสือโฟนีเซีย

ก	ข	ค	ฆ	–
จ	–	ช	–	–
ฏ	ฐ	ฑ	–	ณ
ฝ	–	พ	–	ม
ย	ร	ล	ว	ศ
ษ	–	ห	–	อ
ฮ, ฺ				

ตัวโฟนีเซียนี้ ได้จากหนังสือต่าง ๆ เห็นแต่ตัวแบบ ที่เป็นตัวเดิมและเขียนเรียงแถวยังไม่พบ ประวัติว่าเป็นของโฟนีเซียน ซึ่งเป็นเผ่าหนึ่งของเปอร์เซีย มีมาก่อน พ.ศ. ฝรั่งเศสเฉพาะศาสตราจารย์ยอรช เชเดช กล่าวว่า เป็นต้นตัวหนังสือต่าง ๆ ในแถบเอเซียกับกลุ่มยุโรป ในครั้งนั้น แม้ฝรั่งเศสเอง แต่เป็นผู้อื่น ก็ได้กล่าวค้านไว้ ที่ได้พบแล้ว สำหรับตัวหนังสือกลุ่มยุโรปที่มีชื่อว่า อัลฟาเบท ได้พบเมื่อยังเป็นลายสืออ่าน ทั้งกล่าวว่าสมัยคนานไนท มีอายุก่อน ค.ศ. ๑๘๐๐ ปี สำหรับกลุ่มเอเซียเช่นไทย ซึ่งพยัญชนะและสระเป็นอย่างหนึ่ง ๆ จะไม่เหมือนของโฟนีเซีย และสังเกตดูจะไม่มีอะไรเหมือนกันเลย

ลายสืออาหรับ

ث ธ Th	ت ต	ب บ	ا อ
د ด	خ ค	ح ห	ج จญ J
س ซ S	ز ซ Z	ر ว	ذ ซ Zh
ط ฏ	ض คว	ص ซว	ش ช Ch
ف พ	غ ง	ع อ	ظ ซ Ze
م ม	ل ล	ك ก K	ق ก G
ى ย	و ว	ه อ	ن น

ตัวหนังสืออาหรับนี้ ไม่รู้คำอาหรับจึงไม่ทราบว่าชื่ออะไร ตามที่ได้มานี้ เป็นแบบที่เขียนมาให้ในส่วนลายเส้นจะเห็นเขียนจากขวาไปซ้าย ซึ่งยืนยันแบบอยู่แล้วว่า ชาวอารเบียนคิดสร้างทำใช้ในภาษาของตัวเอง จึงเหมาะสมกับชาติภาษาของตน แม้จะเป็นที่เชื่อกันว่า เกิดสมัยอิสลาม พ.ศ. ๑๑๑๑ หรืออาจก่อนนั้น ถึงกระนั้น ก็ยืนยันว่าเป็นของที่คิดสร้างทำใช้เอง ถึงแม้ว่าวิธีเขียนจะคล้ายจีน เช่น เขียนขวาไปซ้าย กระนั้นจีนเขาก็เขียนแบบลงล่างก็มี และตัวจีนเขาใช้รูปแจง ส่วนตัวอาหรับนี้มีพยัญชนะและสระ แจกไปตามเสียงและเขียนจากขวาไปซ้าย ที่เขียนซ้ายไปขวาก็มี เช่นตัวเลขอาหรับ คือ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ฯลฯ

ลายสือซูเมอรฺ และ ชาวซูเมอเรียน

สำหรับตัวซูเมอร์นี้ว่าก่อน ค.ศ. ประมาณ ๓๐๐๐ ปี ประมาณได้ ๕๐๐๐ ปีมาแล้ว ส่วนลายสืออียิปต์ที่ทำไว้นั้น ตั้งแต่ยังเป็นรูปต่าง ๆ อย่างที่เห็น ว่ามีมาประมาณ ๕๕๐๐ ปีมาแล้ว แต่ทำรูปลายนั้นจะเห็นว่าผิดกัน และยังว่าต่อไปว่าชาวซูเมอร์นี้ ชื่อจีนว่า ซือม้าเซียนหยู ได้นำลายสือซูเมอร์นี้ ไปประดิษฐ์สร้างเป็นลายสือจีน แต่ตำนานหนังสือจีนว่า บุนอ๋อง หรือ หลวงบุน คิดจากลายสือที่ขงจู๋ได้กระทำไว้ก่อนแล้ว เป็นผู้ได้สร้างต่อมา ประวัติว่า ฉางกิด หรือ ช่างเขียด ได้พบตัวหนังสือบนหลังเต่าจึงนำมาขยายเป็นตัวเมื่อ ๕๑๐๐ กว่าปีมาแล้ว ต่อมา กิเลนได้นำมาให้ขงจู๋ จึงคิดขยายใช้เขียนกันทั่วไป (History begins at Sumer หน้า ๑๘๗)

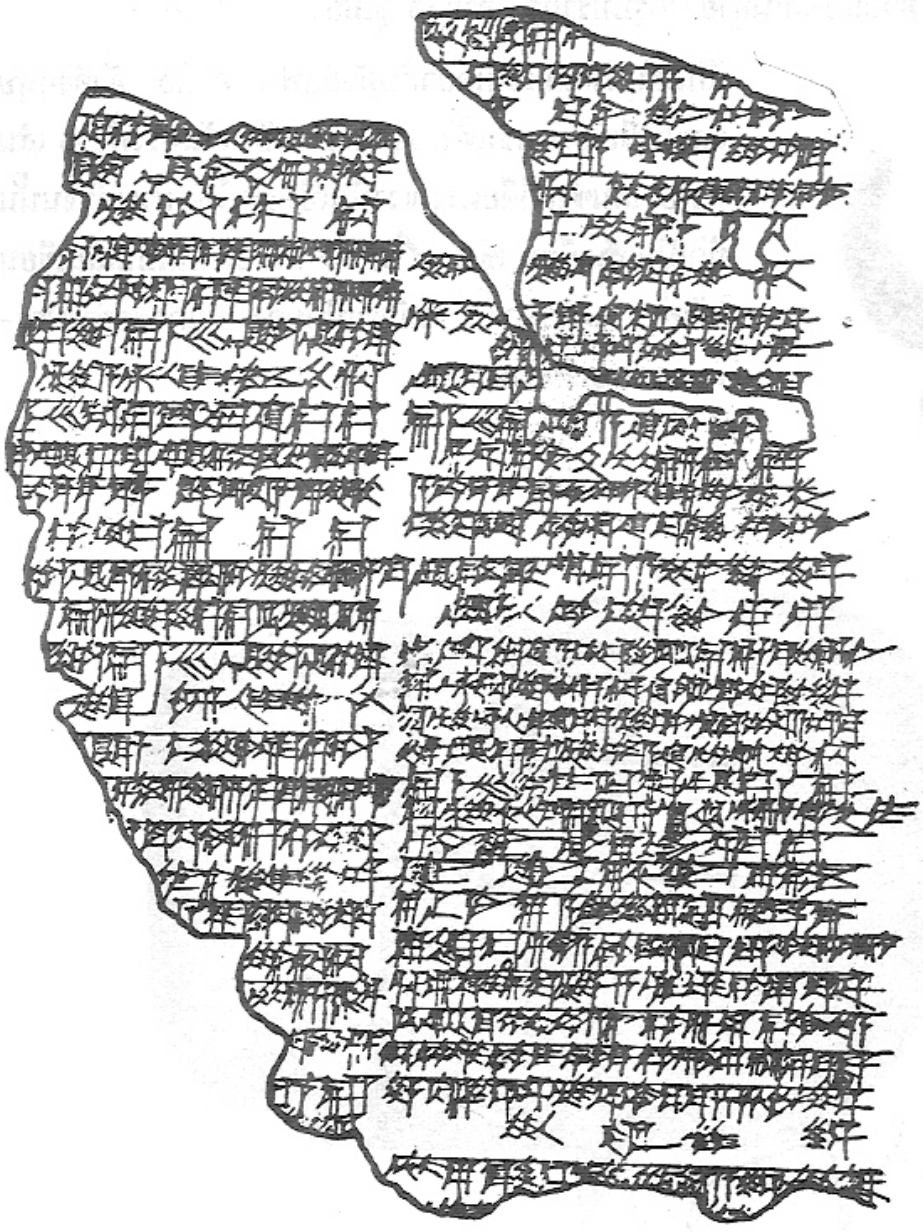

Their mission accomplished, the two brothers decide to go to

พี่น้องสองคน ทั้งนี้เป็นคณะฑูตดำเนินการสำเร็จผล ตกลงใจที่จะไปด้วยกัน

Summer and Winter. Hand copy of two left columns of obverse of unpublished Nippur tablet in Museum of Ancient Orient.

ทั้งฤดูร้อนและฤดูหนาว จึงใช้มือลอกสำเนาคู่แถวซ้ายซึ่งเป็นด้านหน้าของข้อความที่ยังไม่ได้พิมพ์ จึงวางอยู่กับโต๊ะในพิพิธภัณฑ์โบราณคดีด้านตะวันออก

ลายรู้อ่าน หรือ ลายเขียนรูปภาพที่ใช้แทนคำพูด ที่ชาวซูเมอร หรือ ซูเมอเรียน ได้สร้างขึ้นแต่ก่อน ค.ศ. ประมาณ ๓,๑๐๐ ปี มาถึง ๖๐๐ ปี ก็คือเมื่อประมาณ ๕,๑๐๐ ปี ถึง ๔,๖๐๐ ปีมาแล้ว (ตามหนังสือ History begins at Sumer แต่ตามหนังสือ The Birth of Writing ว่าก่อนครั้งเมื่อ ๒,๔๐๐ ปี ชาวตะวันออกกลางได้สลักไว้ ซึ่งได้พบ-รูปร่างแบบภาพระยะกาลของชาวซูเมอร ฯลฯ ซึ่งเป็นรุ่นต่อมา จึงเป็นกาลหลังมาอีก ๒,๐๐๐ ปีกว่า) ซึ่งต่อมาได้ใช้เป็นตัวสือ ชื่อว่า-ตัวสือซูเมอร ที่ฝรั่งว่าได้กลายเป็น-ตัวสือจีน ซึ่งนักปราชญ์จีนผู้หนึ่งชื่อ-ซือม้าเซียนหยู ได้นำไปกระทำเป็นตัวสือจีน ก็ชื่อแซ่ว่า-ซือม้า นี้ว่ามาจากชื่อ-ซูเมอร์ นี้เป็นผู้นำไปกระทำ-สร้างเป็นตัวสือจีน ได้นำรูปร่างแบบภาพลายรู้ของชาวซูเมอร และ ตัวสือจีนเก่าก่อนมาลงทั้งสองอย่าง เพื่อเห็นแบบลายเส้น แต่ตามตำนานจีนว่า-ตัวสือจีนมีก่อน-ซูเมอร จะปรากฏในหน้าต่อไป

เส้น-ลายสือทั้งหลายนั้นเป็น **ลายขีด, ลายเขียน, ลายวาด, เฉพาะลายสือไทย** มักเป็นลายวาด คือ วาดเส้นโค้งเป็นวงกลม เวียนขวา เวียนซ้าย ตัวอียิปต์เป็นลายวาดรูปปรากฏ ลายสือ ซูเมอร มักเป็นขีด

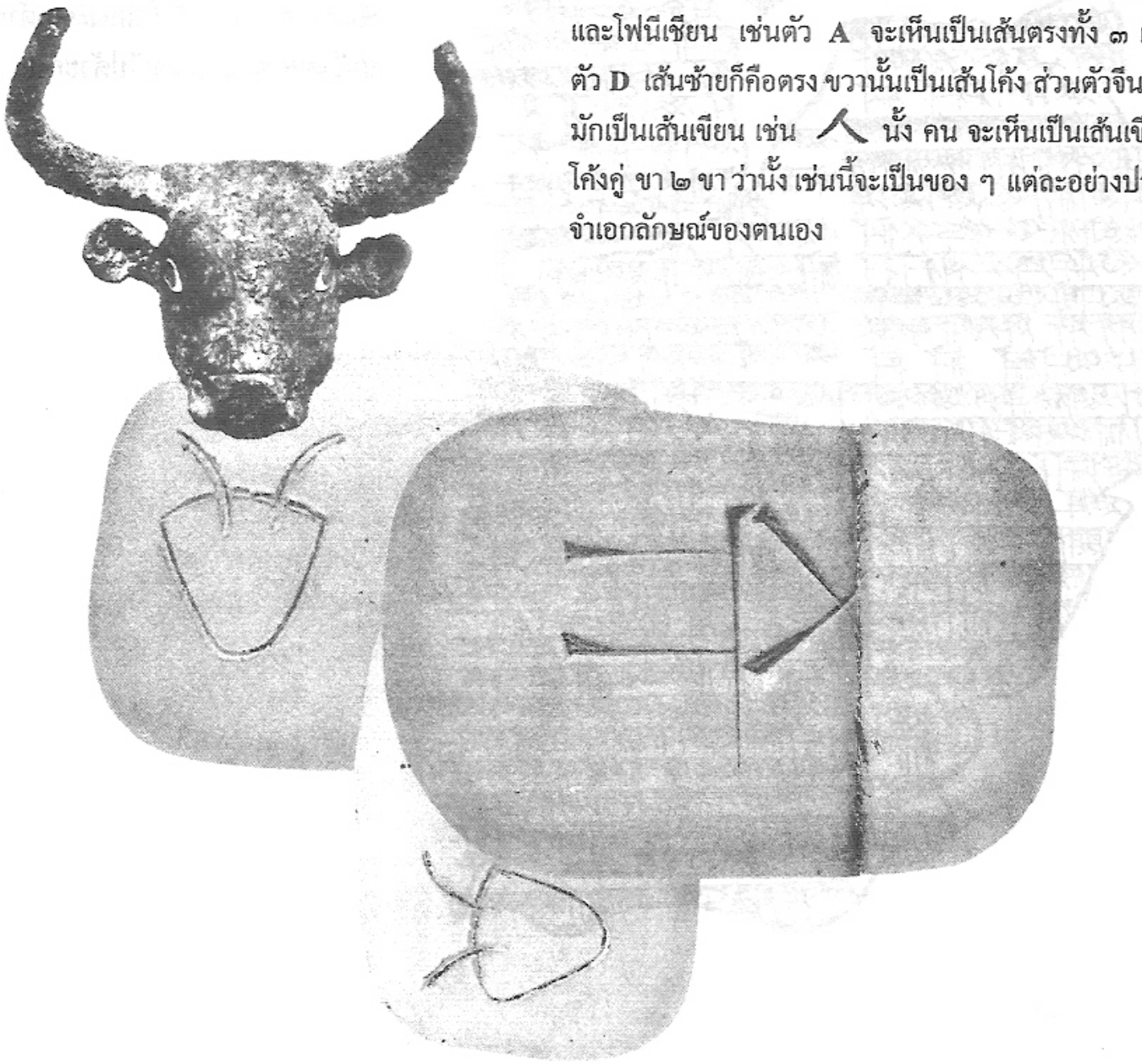

เป็นเส้นประสมเช่นเดียวกับตัวอัลฟาเบท คือ ตัวอังกฤษและโฟนีเชียน เช่นตัว **A** จะเห็นเป็นเส้นตรงทั้ง ๓ เส้น ตัว **D** เส้นซ้ายก็คือตรง ขวานั้นเป็นเส้นโค้ง ส่วนตัวจีนนั้นมักเป็นเส้นเขียน เช่น 人 นั้ง คน จะเห็นเป็นเส้นเขียนโค้งคู่ ขา ๒ ขา ว่านั้ง เช่นนี้จะเป็นของ ๆ แต่ละอย่างประจำเอกลักษณ์ของตนเอง

ลายเขียนหมายรู้ว่า-งัว (ox) *เริ่มต้นเป็นรูปแบบหัวงัว ซึ่งได้แสดงรูปหัวงัวไว้บนแผ่นเขียนแผ่นบนไม่ช้านัก เสมียนได้พบพวกเขาได้เขียนให้เอียงมากเพื่อง่ายเพื่อจะหมุนแผ่นเขียน และ กระทำลายเส้นให้ไปข้าง ๆ (ขวา) ในสุด ลายเส้นได้เป็นตัวอย่างที่เขียนบนนั้น ด้านหน้า ทั้ง ๕ เส้น เป็นรูปลิ่ม จึงกระทำให้เป็นเส้นหนัก ณ รูปบนขวาอย่างที่เห็น*

ลายรูปแบบระบุเรื่องรู้ และ คำบรรยาย

ต้นเดิม และ **วิวัฒนาการ** แห่ง ลายเส้นเขียนเป็นรูประบุบ่งให้รู้จักใช้เป็นคำพูดจึงเป็นระบบแบบการเขียน ได้สืบต่อมาเป็น-**ลายสือ** หรือ **ตัวสือ** ปรากฏในหนังสือประวัติ มีขึ้น ณ ซูเมอรฺ (HISTORY begins at sumer) กับ หนังสือ-แหล่งเจริญอารยธรรม (CRADLE OF CIVILIZATION) ซึ่งได้เขียนรูปใช้แทนคำพูดไว้ เช่น นก-ก็เขียนรูปนก งัว-ก็เขียนรูปหัวงัว ภูเขา ก็เขียนเป็นรูปก้อนหิน หญิง-ก็เขียนรูปเพศให้รู้ การเล่น หรือกีฬา เช่น ชุมนุมชาวซูเมอรฺ (แข่งกัน) เอาหญิงทาสีจากแดนภูเขา หรือ ใช้หญิงทาสีให้ขนหินจากภูเขา (แข่งกัน) ที่เรียกว่า-กิพา "หญิงทาส" ("slave girl" geme) ก็เขียนรูปเพศหญิง กับ มีรูปก้อนหินเรียงกันอยู่ขวา ดื่มน้ำ-ก็เขียนปาก มีสายน้ำลง พูด-ก็เขียนรูปหน้า มีปากอ้า เป็นต้น เช่นนี้ จึงไม่มีตัวรูประบุเป็น-พยัญชนะ และ สระ ก็เหมือนกับตัวสือ อียิปตฺสมัย-ลายรู้อ่าน เช่น ร้องไห้-ก็เขียนรูปตามีน้ำตาออก ๓ สาย **แต่ไม่เหมือนสมัยตัวระบุชื่อ และ ระบุเป็น-พยัญชนะ และ สระ เช่น รูป ๓ เหลี่ยม ระบุเป็นพยัญชนะว่า ค. สิงโตหมอบซ้ายระบุเป็นพยัญชนะว่า ล. รูปมีดคมซ้าย ระบุเป็นสระว่า อี (คือ-คลีโอพัทรา)** และเป็นลายตัวสือแจง จึงเหมือนกับตัวสือจีน เพราะเป็น-สือแจงอย่างเดียวกัน คือ ไม่มีพยัญชนะ และ สระ เช่น น้ำ-จะเขียนเป็นสายยาวเหมือนกัน แต่ไม่ใช่อย่างเดียวกันเป็นต้น ส่วนตัวสืออัลฟาเบท คือ รูปข้องปลา ระบุว่า อ. รูป ๔ เหลี่ยม เส้นล่างด้านขวาขาด และก็-รูปนี้ ให้เส้นล่างทะแยงขึ้นมุมขวาบน จะเป็นรูป ๓ เหลี่ยมห้อยยอดลง อ่านว่า บี-บิตา ตรงกับ บ. รวมกับ อ. จึงอ่านว่า-อบ ถ้าอ่าน อ. เป็น อะ ก็อ่านว่า-อับ ถ้าอ่าน อ. เป็น แอ ก็อ่านว่า-แอบ ถ้าเขียนคำไทยว่า-แบบ บัดนี้ก็เขียนอย่างนี้-BAB จะเห็นตัว อ. เป็นพยัญชนะ และ สระ ซึ่งไม่เหมือน-ตัวสือไทย ซึ่งมีพยัญชนะเป็นอย่างหนึ่ง มีสระแท้เป็นอย่างหนึ่ง เช่น ก.เขียน เรียงกัน ๒ ตัว อย่างนี้-กก อ่านว่า-กก ชื่อหญ้ากก กิริยาว่า-กก (กอด) ชื่อคบไม้ว่า-กกไม้ ใส่ไม้ผัดเข้าก็เป็น-กัก ใส่ า เข้าไปก็เป็น กา กาก เป็นต้น จะเห็นวิธีการไม่เหมือนกัน ตัวลายรู้อ่านก็คือรูปแสดง ลายตัวสือแจง ก็เขียนรูปนั้น ๆ ประสมเข้าไป ลายสือ หรือ ตัวสือ หรือ หนังสือ มีรูปเป็นตัวพยัญชนะ (ตัวเมือง) แม้ตัวสระก็เป็นตัวพยัญชนะเช่นเดียวกัน ส่วนตัวสือไทยนั้นมีพยัญชนะ (ตัวเมือง) เป็นอย่างหนึ่ง มีสระ (คือ-ตัวบ้าน หรือ ไม้) เป็นอย่างหนึ่ง ฉะนี้ จึงไม่เหมือนกัน

ในที่นี้ ทำตัวสือซูเมอรฺ ได้กระทำตัวเดิม ซึ่งเป็นลายสือแจงนั้น ส่วนที่จะกลายเป็นตัว-พยัญชนะ และ สระ นั้น ยังไม่ได้เห็นแบบที่ทำไว้ ได้เห็นเพียงเท่านี้ จึงวางเป็นแบบว่า-ไม่มีพยัญชนะ และ สระจึงเป็นประเภท-ตัวสือแจง ที่ฝรั่งทำไว้

ลายสือ หรือ ตัวสือทุกชนิด จะเขียนอย่างขีด, เขียน, หรือวาดก็ตาม ต่างก็ได้ใช้เสียงคำพูดหมายรู้เอาเข้ามาใส่สายเส้นเหมือนกัน จึงตรงเฉพาะชาติที่คิดเป็นของตัวขึ้น เช่น ลายสือไทย จึงมีตัวสือครบเสียงไทย กับมีไม้ครบเสียงไทยอย่างเสียง **ซ. ส. ซอง สอง** เสียง **ข. ค.** เช่น **ขา ข่า ข้า คา ค่า ค้า** เช่นนี้จึงมีแต่ตัวสือไทยเท่านั้น และตัวเทวนาครีมีแต่ ห. ฮ. ไม่มี ตัวอังกฤษก็มีตัว ฮ. ตัว ห. ไม่มี เช่น **เห-มา** (ทองและหิมะ) เขาเขียนเป็นตัวอังกฤษว่า HEMA ฟังอ่านว่า **เฮ-มา** พอเห็นตัวเทวนาครีเขียนไว้ว่า हिम จึงรู้ว่า **เห-มา** แต่คำว่า **เห-มา** กับ **เฮ-มา** ในภาษาไทยนั้น เนื้อความต่างกัน แม้ตัวอัลฟาเบทอย่างเดียวกัน ถ้าเป็นภาษาอังกฤษอ่านไปอย่างหนึ่ง เช่น cognac อ่านเสียงฝรั่งเศสว่า-**คอนหญัค** อ่านตามเสียงภาษาอังกฤษว่า-**คอดเนค** มีอีกศัพท์หนึ่ง cognate อังกฤษอ่านว่า-**คอกเนท** ไม่อ่านว่า-คอนเหญ็ท มาจากรายเดียวกัน ฯลฯ เป็นต้น

รูปแบบ และ คำบรรยาย

แรกต้น รูปแบบ "ดาว" -๓,๑๐๐ ก.ศ. ประมาณ ๕,๑๐๐ ปีมาแล้ว เริ่มต้น รูปแบบส่องฉลาดขึ้น-๒,๕๐๐ ก.ศ. ประมาณ ๔,๕๐๐ ปีมาแล้ว ชาวอัซซีเรียน -๗๐๐ ก.ศ. ประมาณ ๒,๗๐๐ ปีมาแล้ว ต่อมา รูปแบบ "ดาว" -๒,๘๐๐ ก.ศ. ประมาณ ๔,๘๐๐ ปีมาแล้ว รุ่นเก่า ชาวบาบิโลเนียน -๑,๘๐๐ ก.ศ. ประมาณ ๓,๘๐๐ ปีมาแล้ว

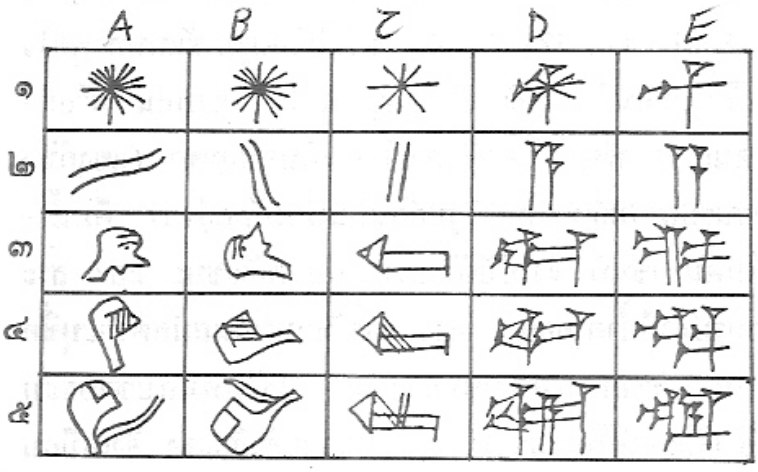

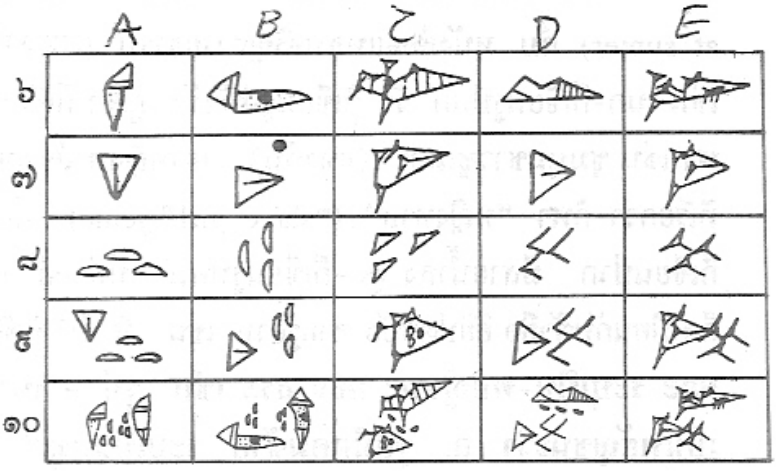

๑. **รูปลายเส้นรู้ว่า "ดาว"** ซึ่งส่งความคิดให้ก่อสร้างขึ้นก่อนหลายรอบร้อยปีมาแล้ว จากลายเขียนเป็นเส้น (ซ้ายสุด) ไปถึงสัญลักษณ์ลายเส้นลอยขึ้นมากกว่าหนึ่ง (ขวา) อีกทั้งตั้งขึ้นเป็นคำพูดว่า "สวรรค์" และ "พระจ้าว" ทั้งคู่ซึ่งชาวซูเมอเรียน และชาวอัซซีเรียนใช้เรียกชื่อพูดกัน

๒. **สัญลักษณ์เสียงพูด** ก็ลายเส้นลูกคลื่นทั้งนั้น ณ ช่องช่วงซ้ายสุด ซึ่งชาวซูเมอเรียนใช้แทนคำพูดว่า อ. (a ว่าคำไทยคงไม่ตรง) แปลว่า "น้ำ" แต่นั้นมา คำพูดว่า "อิน" อันเป็นไปกับ อ. ก็สัญลักษณ์หมายรู้ซึ่งงอกงามมากกว่า จึงใช้เป็นรูปแบบเขียนแทนคำว่า "อิน" (อันแปลว่า-น้ำ มากกว่าคำว่า อ. เดิมนั้น)

๓. **สัญลักษณ์ประกอบขึ้นจากสิ่งต่าง ๆ หลายอย่าง** ซึ่งได้เพิ่มประสมดัดแปลงเพื่อเขียนให้ความหมายใหม่ ๆ เพื่อใช้เป็นรูปแบบหลักฐาน

ลายเส้นพิเศษเป็นรูปแบบเฉพาะ "หัว" (ยอดแถวต้นสุดซ้าย) ซึ่งได้สร้างลายเส้นเป็นสัญลักษณ์หมายรู้ว่า "ปาก"

๔. **ปาก ซึ่งรวมสัญลักษณ์หมายรู้ว่า-ปาก** (แถวกลาง) ปาก กับ ลายเส้นสัญลักษณ์ว่า-"น้ำ" เกิดเป็นผลลายรูปแจง ซึ่งหมายความว่า **"ดื่ม"** (คือ ดื่มน้ำ)

๕. **ลายเส้นสัญลักษณ์หมายรู้ ๓ อย่างทั้งหมด นั้น** (ต่ำสุด แถวใต้) ซึ่งได้เจริญขึ้นในความเป็นคนเช่นเดียวกัน สิ่งเหล่านั้นได้เริ่มเป็นรูปแบบทั้งหมด (ช่อง ๒ และ ๓) ซึ่งได้หันเหไปทางข้าง ๆ และ สุดท้าย (ช่อง ๔.๕) ได้เขียน เป็นรูปลิ่มเส้นหนักขนาบเข้าไปในรูปอันงอกงามเหล่านั้น ในกาลเวลาของชาวบาบิโลเนียน และชาวอัซซีเรียน ทั้งที่สุดนั้น ก็ยังได้ขนาบเส้นรูปลิ่มเข้า ซึ่งกระทำแต่ละเส้นให้นอนตามพื้นราบ หรือ ทำให้เส้นตั้งตรงขึ้น เพื่อผลประโยชน์ที่สดใสสะอาด

๖. **รูปแบบระบุว่า-ชาย** เป็นรูปแบบท่อนหนึ่งของส่วนบนร่างกายเพศชาย ก็คือ **เพศชาย** ซึ่งชาวซูเมอรุใช้เป็นคำพูดว่า-ลิว "ชาย" (lu "man") ๒. ขวา ต่อมา เขียนนอน ๓. ต่อจากนั้นเริ่มระบุให้รู้ โดยใส่เส้น ๔. รุ่นเก่า ชาวบาบิโลเนียนใช้ ๕. ต่อจากนั้นชาวอัซซีเรียนใช้กัน

๗. **รูปแบบระบุว่า-หญิง** เป็นรูปเพศหญิง ซึ่งชาวซูเมอรุใช้เป็นคำพูดว่า-แซล (SAL, = "Pudendum") และ รูปเขียนอย่างเดียวกันนี้ ใช้เป็นคำพูดว่า-มุนุซ ก็คือ หญิง (munus = woman) ขวาต่อมาก็เหมือนกัน

๘. **รูปแบบระบุว่า-ภูเขา** เขียนเป็นก้อนกระดองเต่า ซึ่งใช้เป็นคำพูดว่า-คุรุ ส่วนมากก็แปลกันว่า "ภูเขา" ขวาต่อมา ๒.๓.๔.๕. ก็เป็นรูประบุที่ใช้กันต่อ ๆ มา

๙. **รูปแบบระบุว่า-หญิง กับ ก้อนหิน หรือ ภูเขา** เป็นรูปภาพแสดงความฉลาดคิดประดิษฐ์เครื่องมือใช้ทำงาน และ สิ่งของซึ่งเริ่มเจริญขึ้นโดยนักประดิษฐ์ชาวซูเมอเรียน ใช้แรงงาน หมายถึงใช้หญิงทาสีให้ทำงานหนัก มีคำอธิบายไว้ว่า หินภูเขา-หญิง (mountain-woman) หรือตามรูปเขียนว่า-หญิง กับ ก้อนหิน ๓ ก้อน หรือ ภูเขา ๓ มอนั้น ก็แต่โดยที่ชาวซูเมอเรียนทั้งหลายได้ใช้ทาสีส่วนมากให้ขนหินแข่งกัน หรือ ทำหินเป็นเครื่องมือใช้แข่งกัน ณ แดนเขานั้น ซึ่งรวมรูปหินเข้าด้วยกันก็พอให้รู้ความหมาย จึงเป็นการเล่นกีฬาของพวกเขา ซึ่งชาวซูเมอเรียนทั้งหลายเรียกกันว่า-กีฬา "หญิงทาสี" ("slave girl" game)

๑๐. **รูประบุเล่าเรื่องรัก** ได้ลอกเลียนรูปแบบคู่ชายหญิงไปแสดงความรักต่อกัน ชายใช้รูปปากอ้ารูปหัวใจคู่ หญิงใช้รูปก้อนหินเรียงตรงหน้ารับคำพูด ขวา-๒ ทำรูปนอนเป็นตอนต่อนั้น ๓. ทำรูปแสดงรับรักกัน ๔. ทำรูปตามกัน ๕. ทำรูปอยู่ร่วมกัน จะถูกหรือไม่ก็เพียงแสดงลายเส้นเขียนเท่านั้น ในกาลนั้นยังไม่มีการกำกัดจึงไม่มีกฎแน่นอน ทำพอรู้กันเท่านั้น

ลายรู้อ่าน หรือ ลายรูปใช้เป็นคำพูด ก็คือ-ต้นตัวสือซูเมอรฺ ซึ่งชาวซูเมอเรียนได้กระทำไว้ เมื่อ ๕,๑๐๐ ปีมาแล้ว และ ฝรั่งได้เขียนเป็นลายเส้น ทั้ง-ได้แจ้งไว้ เช่น นก-ก็เขียนเป็นรูปนก ที่เห็นคงเป็นรูป-หงษ์ ทั้งบอกว่า "นก" ด้วย เฉพาะล่างสุด ทำรูปสวนไม้ผล ทำเป็นชั้นเรียงกัน และ เป็นต้นมีกิ่งเป็นชั้น (ขวา) ได้ทำรูปวงกลมหมายไว้ให้เห็นในรอยของเดิมนั้น จึงเป็นหลักฐานอย่างที่ปรากฏ

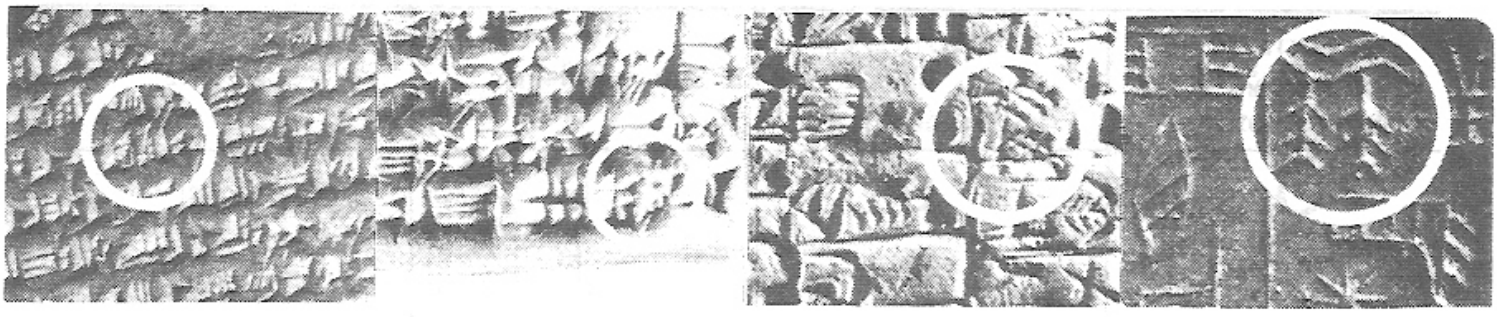

ต้นเดิม หรือ ประวัติ ค้าแปล Original or derived meaning	ตัวเดิม เขียนเป็น รูปแบบแล้ว Original pictograph	รูปแบบใน ท่าที่ เปลี่ยน แปลงแล้ว Pictograph in modified position	เริ่มฉลาดรู้ทำ ชาวบาบิไล เนียนทำไว้ Early Babylonian	เริ่มฉลาดรู้ ลาย ชาวอัซ ซีเรียนทำไว้ Assyrian
นก BIRD				
ปลา FISH				
งัวผู้ OX				
ตะวัน/วัน SUN/DAY				
ข้าว/รวงข้าว GRAIN				
สวนไม้ผล ORCHARD		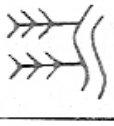		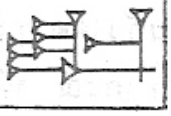

รูปแบบเดิม สมัยเจ้า รุ่นใหม่

เริ่มต้น-รูปแบบ ส่วนไม้ผล ก่อน ค.ศ. ๓,๐๐๐ ปี ประมาณ ๕,๐๐๐ ปีมาแล้ว	รูปแบบ ได้แก่ทา บ้างแล้ว เริ่มต้นรู้ ลาย รู้ใช้เส้นต่าง ไปแล้ว ก่อน ค.ศ. ๒,๕๐๐-๔,๕๐๐ปี	เริ่มขึ้น ชาวบาบิ โลเนียนได้กระทำ ไว้ ก่อน ค.ศ. ๑,๗๕๐-๓,๗๕๐ ปีมาแล้ว	ตัวลาย ที่ชาว อัซซีเรียนทำไว้ ก่อน ค.ศ. ๖๘๓ ปี ๒๖๘๓ ปีมาแล้ว
PICTOGRAPH		CHOU ERA	MODERN
คน man			人
ภูเขา hill			山
ต้นไม้ tree			木
หมา dog			大
จันทร์ moon			月
น้ำ water			水
นก bird			鳥
ตะวัน sun			日

ได้นำทั้งตัวรูปรู้อ่าน ที่เป็นต้นตัวสือทั้งแบบซูเมอรฺ และแบบจีน ที่ฝรั่งทำไว้ในหนังสือกำเนิดการเขียน (the Birth of writing) นำมาเทียบกัน เช่น รูปนก ชาวซูเมอเรียน เขียนเป็นรูปหงษ์ จีนเขียนเป็นรูปไก่ ดวงตะวันก็อย่างที่ปรากฏ ซึ่งเป็นอย่างเดียวกัน แต่ไม่เหมือนกันอย่างนั้น สำหรับตัวซูเมอรฺที่เขียนประสม หรือ รวมกัน ก็เขียนคนละแห่ง เช่น รูปหญิง กับ ภูเขา ส่วนจีนนั้น เขียนรวมกัน เช่น คน-ก็เขียนรูปสองขาอย่างนี้ 人 อ่านว่า -นั้ง คือ คน หนึ่ง-เขียนรูปเส้นนอนเดี่ยวอย่างนี้ → อ่านว่า-เจ็ก คือ หนึ่ง ปาก ก็เขียนเป็นรูปสี่เหลี่ยมอย่างนี้ 口 อ่านว่า-เข้า คือ ปาก หรือ พูด เมื่อรวมกันเข้าว่า-คนหนึ่งปาก แต่เขียนลงอย่างนี้ 合 อ่านว่า-ฮะ ก็คือ ร่วม, รวม หมายความว่า-คนพูดเป็นปากเดียวกัน หรือ พูดอย่างเดียวกัน จึงเห็นว่าเป็นชนิดเดียวกัน แต่ไม่เหมือนกัน

หนังสือจีนโบราณ เทียบกับสมัยปัจจุบัน

หนังสือจีนนี้ คำจีนกลางเรียกว่า หยี่ แต้จิ๋วว่า จื้อ

คัดมาจากหนังสือ 从文易检

สมัยราชวงศ์ ห้ามหากษัตริย์ ๒,๑๕๔ ก่อน พ.ศ.	สมัยราชวงศ์ จิว ๕๗๘ ก่อน พ.ศ.	สมัยปัจจุบัน	คำแปล
⊙	⊟	日 ยิก	พระอาทิตย์
☽	☾	月 ดว๊วย:	พระจันทร์
⛰	⛰	山 ซัว	ภูเขา
雨	雨	雨 งอ	ฝน
水	水	水 ชุ้ย	น้ำ
邑	邑	邑 อิบ	เมือง
州	州	州 จิว	ประเทศ
田	田	田 ชั้ว	นา
門	門	門 โตว	ประตู
舟	舟	舟 จิ๋ว	เรือ
南	南	南 น่าง	ใต้
東	東	東 ตั๋น	ตะวันออก

ลายสือแจง หรือ **หนังสือแจงนี้** เป็นตัวโดด ๆ เฉพาะซื่อ จะเห็นแบบรูปแจงตลอดทุกตัว และก็ตัวเหล่านี้ได้เปลี่ยนให้ประสมกันได้ซึ่งเป็นไวยากรณ์ หรือบอกความหมายในตัวเอง จะได้นำมาเรียงพอเป็นตัวอย่าง เช่น คนว่า น่อคานั้ง สองขาว่า คน ก็เขียนอย่างนี้ 人 ถ้าเป็นผู้หญิงจะเขียนเป็นรูปลายเส้นคน ๒ คนกอดกัน อย่างนี้ 女 อ่านว่าหนึง = ผู้หญิง ถ้าเป็นเด็กจะเขียนอย่างนี้ 子 อ่านว่าจือ เมื่อรวมเรียงกัน 好 อ่านว่าฮ้อ แปลว่าดีฉะนี้ ดีตามตัวหนังสือจีน คือ มีผู้หญิง คือเมียและเด็กคือลูก เป็นความดี และเขียนเรียงลงด้วยลายเส้น 人 นั้ง = คน 一 เจก = ๑ เข้า 口ปาก เขียนลงอย่างนี้ 合 อ่านว่า ฮะ แปลว่ารวม สามัคคี ตามความหมายของตัวหนังสือก็คือ คนหนึ่งปาก คือพูดอย่างเดียวกัน เป็นการรวม = ร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ตัวเลขจีนนั้น แต้จิ๋วเรียกว่า "จู" ตัวเก่าไม่พบ พบแต่ตัวแบบพิมพ์ จึงพิมพ์ไว้อย่างนี้

一	二	三	四	五	六	七	八	九	十	百	千	萬
๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๐๐	๑,๐๐๐	๑๐,๐๐๐

ลายสือไทยที่ปรากฏในต่างประเทศ (คือจีน)

เท่าที่ได้พบ ได้รวบรวมไว้ในตอนนี้เพื่อง่ายที่จะดู และเป็นหลักฐานจะเห็นในหนังสือชื่อนั้น ๆ ที่อ้างไว้

เนื่องจากลายสือไทยนี้มีมานานถึง ๖๘๓๕ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๐) จึงแพร่ออกไปมาก บังเอิญท่านทำกันไว้และเหลือมาถึงปัจจุบัน และชาวประเทศนั้น ๆ พบ นำลงพิมพ์ในหนังสือ จึงปรากฏให้พบเห็นได้ ที่สูญหายไปแล้วหรือไม่ได้เข้าสู่หนังสือ ก็คงไม่มีโอกาสได้ทราบ

รูปมีดประแดะหรือประแตะนี้ ของคนไทยลวะทั่วไป โดยเฉพาะที่ราชบุรี ถ่ายทอดจากหนังสือประวัติการสัมพันธ์ระหว่างชาติไทยกับชาติจีน ของท่านลิขิต ฮุนตระกูล เล่าว่า เวลานี้มีดเล่มนี้อยู่ไต้หวัน

ลายสือไทยที่ปรากฏ ณ ประเทศจีน

เส้นดำที่ด้ามขยายใหญ่ คือลายสือไทยบนอ่านว่า เรือง ล่าง อ่านว่า เลอลว้า เห็นชัดว่ามีดเล่มนี้ พระเจ้าเรืองเลอลว้าทำส่งไปถวายราชวงศ์เชียง ก่อน พ.ศ. ตามที่เขียนไว้ว่า ราชวงศ์เชียงหรือช้าง ลำดับราชวงศ์ที่ ๕ สมัย ๑๒๒๒ ถึง ๕๗๘ ก่อน พ.ศ. ตรงกับสมัยเมืองทองไทย จารึกเล่าว่าขุนโลลายสร้างและตั้งชื่อเมืองทอง เมื่อปีอินเต็ม ๔๑๕๐ เป็นปีโล ๑ ก่อน พ.ศ. ๑๑๕๐ ปีโลได้ ๑๖๐ ไม่ได้จารึก ปีโลได้ ๓๑๕ ปรากฏชื่อขุนเลืองยงไทย ขุนเรืองเลอลว้านี้ คงครองเมืองปีโลระหว่าง ๒๐๐ ถึง ๓๐๐ คือ ก่อน พ.ศ. ๑๐๑๐-๘๕๐ รู้ว่าราชวงศ์ช้าง คือ ไทย จึงทำมีดพกส่งไปถวาย พร้อมกับจารึกชื่อไปด้วย ราชวงศ์ช้างจึงถือเป็นประจำตลอดมาถึงองค์สุดท้าย

商紀(殷)青銅戈

รูปถ่ายดาบเหล็กกล้าสีน้ำเงิน
สมัยราชวงศ์เชียง อันดับราชวงศ์ที่ ๕
เมื่อ ๑๒๒๒ ถึง ๕๗๘ ปี ก่อนพุทธศักราช

เครื่องใช้-สำริด

สมัย-ราชวงศ์ช้างและราชวงศ์จ้าว เมืองจีน (ห้องสิน เลียดก๊ก ก่อน พ.ศ. ๑๒๒๒ ถึง พ.ศ. ๒๔๗)

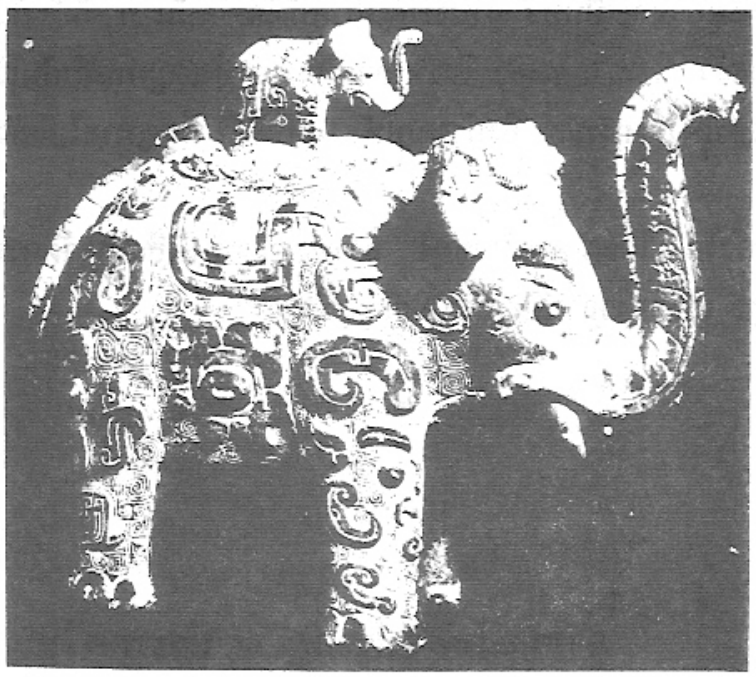

กาเหล้า หรือ กาน้ำ สำริด หล่อเป็น-ช้างยกงวง นี้ *ทำปลายให้โค้งลงจึงเป็นพวยกา ที่ฝามีจุกเปิด เป็นรูปช้างอีก ตัวหนึ่ง ส่วนลายนั้นได้สร้างให้เป็นลายอ่อน กับ ลายบนที่ฐานใต้เท้าช้าง จุกเปิดนั้น และ ลายเส้นหลังช้างนั้น มีอย่างนี้ ซึ่งอ่านเป็นลือไทย ได้ว่า "ช้าง" เป็นทั้งคำไทย ชื่อไทย และ ลายไทย ใต้ลงมาอ่านว่า ทองรวม หรือช้างทอง*

คำชื่อไทยว่า-ช้าง เป็นชื่อคน ซึ่งขึ้นไปเป็น-พระราชสกุลวงศ์ เป็นชื่อ "สัตว์" คู่ชาติไทย ทั้งเป็นสัตว์มีศักดิ์สูงสุด กับ ใหญ่โตที่สุด จึงมีชื่อไทยว่า-ช้างแก้ว คือ คชรัตน ซึ่งประจำพระองค์พระเจ้าจักรพรรดิ ลวดลายสัตส่วนก็เป็นไทย กับ มีลายสือไทยบอกชื่อคำไทยว่า-ช้าง อีกด้วย ซึ่งยืนยันชื่อไทย ของไทย กับ ลายตัวสือไทย มีมาตั้งแต่ก่อน พ.ศ. ถึง ๑,๒๒๒ ปีมาแล้ว

แถวบน ด อ ด

ถังเหล้า หรือถังน้ำกิน ๔ ขา มีจุกฝา สำริด ใบนี้ *เป็นของใช้สมัยราชวงศ์ช้างเช่นดียวกัน มีลวดลายวิจิตรตลอด กับ มีลายตัวสือไทยอีกด้วย ที่หล่อเป็นลายให้เห็นได้อย่างนี้อ่านได้ว่า เด่นอวดดี ซึ่ง ช่าง ผู้สร้างรูปแบบหล่อ ชื่อ-เด่น ได้อวดฝีมือดีไว้ ตามธรรมดาคนไทยที่มีฝีมือ และ มีความรู้ทั้งสามารถได้กระทำอะไรไว้ ก็มักใส่ชื่อและประดิษฐ์ให้กลมกลืนเป็นศิลป เพื่อไม่ให้ใครผู้มีความรู้ไม่ถึงรู้ได้ หรืออาจมีพระราชโองการให้ใส่ชื่อไว้ เพื่อเป็นความชอบ และ ทรงจำ ได้เป็นหลักฐาน*

เครื่องสำริดนี้ อยู่ที่จีนเกือบ ๔ พันปีแล้ว กับ มีตัวสือไทย ซึ่งหล่อไว้ทั้งตัว, ไม้. แบบปรากฏเกือบเหมือนตัวเดี่ยวนี้ จึงนำมาเป็นหลักฐานไทย และ ฝรั่งรับรอง จึงได้พิมพ์ออกเป็นหลักฐานแล้ว

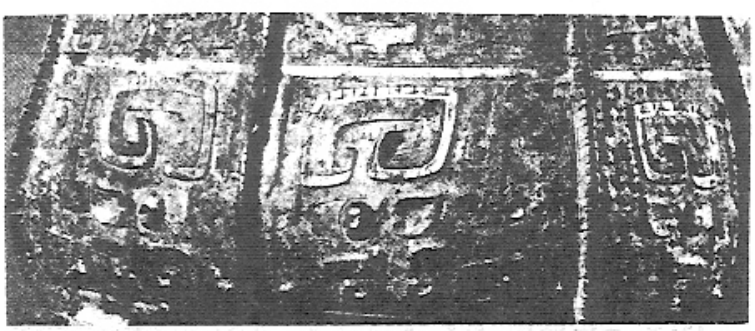

จาก-หนังสือ The Metal smiths หน้า ๑๓๒-๑๓๓

HISTORICAL RELICS UNEARTHED IN NEW CHINA

รูปที่ ๔๒ และ รูปที่ ๒๐๒

โถน้ำสำริด ใบนี้ สมัยราชวงศ์เชียงช้าง หรือ ช่าง ทำ ลวดลายหล่อไว้ชัดเจน ที่ทำลูกศรชี้ไว้นั้น ทำลายเส้นเป็นลายสือไทยว่า "คนดี" ค. และ น. ด. เห็นได้ชัดเจน และ ลวดลายอย่างนี้ก็บอกว่าเป็นลวดลายไทย เพราะลายอ่อน ณ ที่ลายสือไทยนั้นมีเงาบังจึงไม่ค่อยชัดเจน

โถฝาเนื้อหินสีลูกนี้ เพราะเป็นสีจึงเข้าใจว่าที่หลังนาน เข้าใจว่าจะสมัยสุโขทัย ลายเส้นที่หัวลูกศรตอนล่างทั้งสองข้างนั้น จะเห็นสือไทยทำลายสือ อ่านได้ว่า เดือน เฉพาะ ด.อ. เห็นชัด เ- -น สร้างเป็นลายยันต์ไทย ภาพเดิมเป็นสี และชัดเจน เป็นของเก่าสมัยสุโขทัย แต่ลายตัวหนังสือนั้น อาจจะเป็นสมัยรัตนโกสินทร์ก็ได้ แต่ในหนังสือว่า พ.ศ. ๑๘๒๒ จึงเป็นสมัยสุโขทัยแน่นอน

ตัวสือ-อักษร เทวนาครี หรือ ตัวหนังสือ สันสกฤต

ตัวสือเทวนาครี แปลว่าของชาวกรุงเทพ หรือชาวเทพนคร เข้าใจว่าเกิดมีก่อนเขาหมด ตามเรื่องเล่ากล่าวไว้ชื่อก็แจ้งอยู่แล้วว่า ชาวเทพนคร คือ นครเทวดา เล่าว่า เมื่อพระมุนีวาลมีกีจะปริพนธรามกิรติ หรือ รามเกียรติ์ ไทยเรียกว่า "เรื่องรามเกียรติ์" ได้เชิญพระคเณศวรองควิทยาบดีมาเป็นเสมียนเขียนคำโศลก ซึ่งวาลมีกีจะปฏิภาณให้เขียนด้วยตัวสือเทวนาครี เรื่องรามายนนี้เกิดก่อน พ.ศ. ประมาณ ๑๕๐๐ ปี ในพระราชนิพนธ์อภิธานทรงไว้ว่านับว่าได้แต่งขึ้นราว ๆ ก่อนพระพุทธเจ้าของเราประสูติไม่นานนัก คือราว ๆ ๒๖๐๐ ปี (ทรงไว้ พ.ศ. ๒๔๖๖) เพราะเป็นของเทพจ้าวสมัยพระเวทย์ จึงชื่อว่าเทวนาครี เขียนเป็นภาษาสันสกฤต จึงเรียกว่า หนังสือสันสกฤตบ้าง ที่ชื่ออักษรหรืออักขร มีในพระพุทธพจน์ตรัสว่า รู้ประชุมแห่งอักษรทั้งหลาย (สนฺนปาตं อกฺขรานำ) ในอัฏฐกถาเล่าว่าพระเจ้าพิมพิสารทรงให้จารึกพระพุทธคุณ ฯลฯ ลงในสุพรรณบัฏส่งไปถวายพระเจ้าปุกกุสาติแห่งคันธารรัฐ เมื่อพระมหากัสสปถูกให้แต่งงานกับปิปผลิกา ทั้งคู่ไม่ต้องการกามคุณจึงเขียนสาส์นแจ้งเรื่องแก่กันแต่ถูกคนเดินสาส์นฉีกทิ้ง ทั้งนี้ก็ใช้อักษรนี้ และอักษรที่ใช้จดพระเวทย์ กับพรหมเทพอันเป็นของพราหมณ์ จึงชื่อว่าอักษรพราหมณ์บ้าง และแพร่ไปถึงธิเบต เท่าที่สังเกตเห็นเขียนตัวเหลี่ยม จึงชื่ออักษรธิเบตันบ้าง ลงไปทางใต้ดูจะแก้ไปมาก เช่น อักษรกาลิงคและยังมีตัวอื่น ๆ อีกว่ามีถึง ๑๓๐ เช่น ตัว อูรฺดูร ตัวบังกาลอ ตัวนาคโจล ฯลฯ ก็ตัวสือเทวนาครีนี้ ชื่อยืนยันเป็นของเทวดาและพรหมจึงเขียนจารึกพระเวทย์ไว้ มีมาตั้งแต่ครั้งนั้น และมีชื่อเป็นอักขร อักษร มีปรากฏในสมัยพระพุทธกาล ต่อมาพระเจ้าอโศกมหาราชมีพระราชประสงค์จะใช้ แต่พราหมณ์ก็ขัดและห้าม จึงไม่ปรากฏใน สิลาเลขา ทั้งให้ประดิษฐ์ตัวใหม่ขึ้นใช้ด้วย จึงเป็นหลักฐานสมบูรณ์

॥ संस्कृतबालादर्श ॥ สंสฺกฺฤตพาลาทรฺศ :

॥ अक्षरमाला ॥ อกฺษรมาลา

॥ स्वराः ॥ สฺวรา สระ

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ॠ
อ	อา	อิ	อี	อุ	อู	ฤ	ฤา
ऌ	—	ए	ऐ	ओ	औ	अं	अः
ฦ	—	เอ	ไอ	โอ	โอว(เอา)	อं	อะ

॥ व्यञ्जनानि ॥ พยญฺชนานิ

क ก	ख ข	ग ค	घ ฆ	ङ ง	
च จ	छ ฉ	ज ช	झ ฌ	ञ ญ	
ट ฏ	ठ ฐ	ड ฑ	ढ ฒ	ण ณ	
त ต	थ ถ	द ท	ध ธ	न น	

क ก
का กา
कि กิ
की กี
कु กุ
कू กู
कृ กฤ

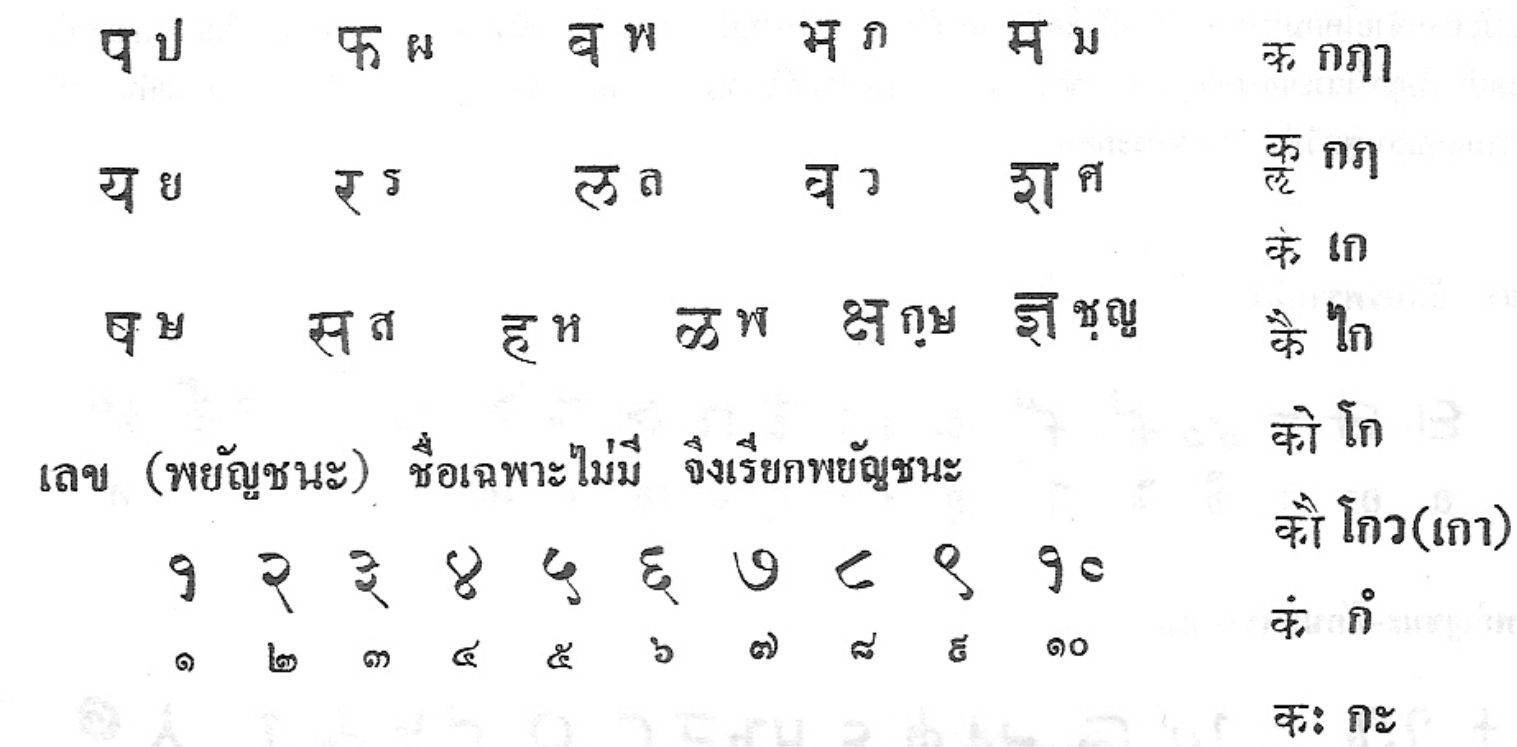

เลข (พยัญชนะ) ชื่อเฉพาะไม่มี จึงเรียกพยัญชนะ

त्रिंशः पाठः ॥ ३० ॥

उपदशमाला

नभसो भूषणं चन्द्रो
पृथिव्या भूषणं राजा
नारीणां भूषणं पतिः ।
विद्या सर्वस्य भूषणम् ॥ १ ॥

อุปเทศมาลา ที่ ๓๐

นภโส ภูษณ์ จนฺโทฺร
ปฤถิวฺ ยา ภูษณ์ ราชา
ดวงจันทร์เป็นเครื่องประดับฟ้า
ราชาเป็นเครื่องประดับแผ่นดิน
นารีณ์ ภูษณ์ ปติะ
วิทฺยา สรฺวสฺย ภูษณมฺ
สามีเป็นเครื่องประดับนารี
วิทยาเป็นเครื่องประดับทุกคน

ตัวสือ-อักษรพราหมิน หรือพราหมี

ตัวสือหรืออักษรพราหมินนี้ พบว่าใช้ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชตลอดมาถึงสมัยพระเจ้ากนิษกมหาราช พบเป็นจารึกหรือสิลาเลขามากมาย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๑๘ ถึงประมาณ พ.ศ. ๕๐๐-๘๐๐ ปี เรื่องเล่าว่า พระเจ้าอโศกมหาราชต้องการเอาหนังสือพราหมณ์มาสอนพระภิกษุและสามเณร แต่พราหมณ์ทั่วไปไม่ยอม จึงทรงโปรดให้วิษณุคุปต คือ เภาฏิลยพราหมณ์ เป็นผู้โค่นราชวงศ์นันทะแล้วสถาปนาจันทรคุปตพระเจ้าปู่ของพระเจ้าอโศกมหาราชขึ้นครองบัลลังก์แห่งมคธรัฐ จึงได้เป็นมหาอำนาจผู้ยิ่งใหญ่ได้รับสถาปนานามว่า"วิษณุคุปต" ในหนังสือเมืองทอง ฯลฯ ขุนศิริวัฒนอาณาทร ผู้รจนาเล่าว่าเป็นผู้รจนาคัมภีร์อรรถศาสตร์ขึ้น เมื่อพราหมณ์ไม่ยอม จึงทรงโปรดให้วิษณุคุปตนี้ ซึ่งก็เป็นพราหมณชาติอยู่แล้วให้ประดิษฐ์ขึ้น วิษณุคุปตได้ประดิษฐ์ขึ้นแล้ว จึงให้ชื่อว่า อักษรพราหมิน หรือ พราหมิ แต่วิษณุคุปตนี้ไม่เคร่งครัดวรรณสกุลนัก มีชายาทุกวรรณะ พวกพราหมณ์ทั้งหลายจึงประชุมกันลดลงเป็นจัณฑาล ถึงแม้ว่าจะใช้ชื่ออักษรพราหมิน พราหมณ์ก็ไม่รับรอง จึงล้มเลิกไปกว่า ๑๕๐๐ ปีแล้ว และในกาลขุดค้นโบราณวัตถุ

สมัยพระเจ้าอโศกมหาราช พบตัวสือนี้ซึ่งได้ใช้ในพระพุทธศาสนาทั้งในที่อื่น เช่น ชินศาสนาเป็นต้นด้วย วิษณุคุปต ได้ประดิษฐ์ทั้งสระและพยัญชนะ เข้าใจว่าจะแปลงมาจากตัวอักษรเทวนาครี เช่น อ. คล้ายกัน จ. ก็คล้ายกัน เรียงตามแบบชมพูทวีป คือเรียงสระก่อน

สระ-อักษรพราหมิน

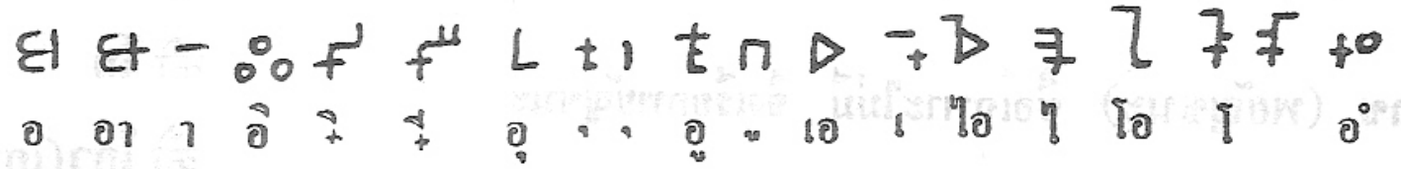

อ อา า อิ ิ ี อุ ุ ู เอ เ ไอ ไ โอ โ อำ

พยัญชนะ-อักษรพราหมิน

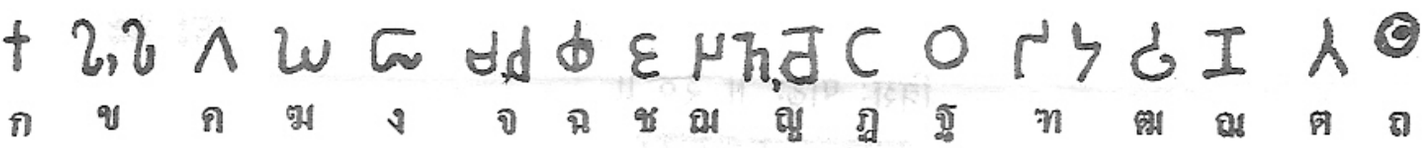

ก ข ค ฆ ง จ ฉ ช ฌ ญ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ต ถ

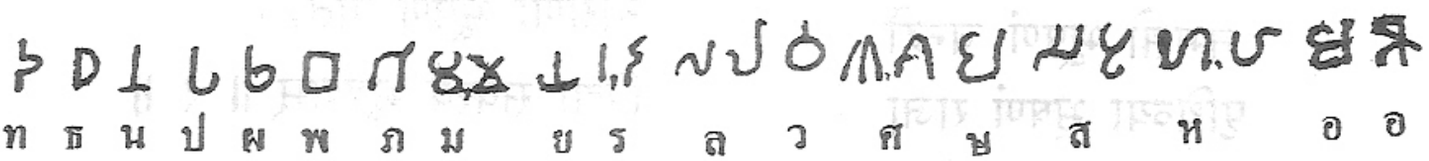

ท ธ น ป ผ พ ภ ม ย ร ล ว ศ ษ ส ห อ อ

ตัวลายสือพราหมิน หรือ พราหมี

ลายสือพราหมิน หรือ พราหมี ซึ่งพระเจ้าอโศกมหาราชทรงจารึกไว้ในเสาหลักศิลา ณ ลุมพินี นำมาแสดงเป็นตัวอย่าง

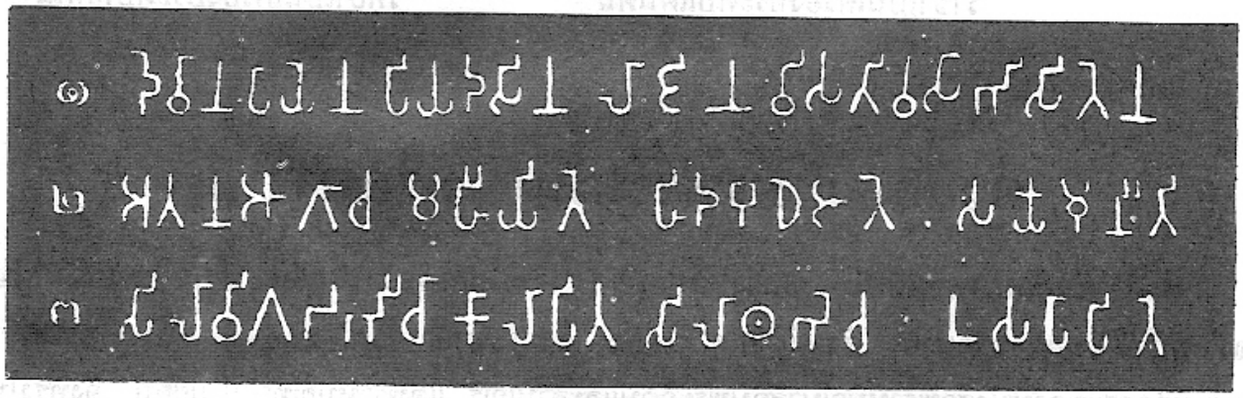

เท วา น ปี เย น ปี ย ท สิ น ลา ชิ น วี ส ติ ว สา ภิ สิ เตน
ปิยทัสสีราชา ผู้เป็นที่รักของเทพทั้งหลาย พระองค์ทรงอภิเศกได้ ๒๐ ปีแล้ว
อ ต น อา คา จ มหี ยิ เต หิท พุ เธ ชา เต ส ก ย มุ นี ติ
พระองค์เองได้เสด็จด้วยมหาพยุหยาตรา ณ ที่นี้พระพุทธเกิดแล้ว ชื่อว่า พระสักยมุนี
สิ ลา วิ ค ท ภี จา กา ลา ปี ต สิลาถ์ เภ จ อุ ส ปา ปี เต
ทรงให้กระทำ สิลาวิคทภีด้วย กับทั้ง ให้ยก สิลาถัมภ=เสาสิลาด้วย

ลายสือพราหมิน ได้จารึกเป็นตัวเหลี่ยม ซึ่งดูแล้วจะไม่ตรงกับตัวแบบที่ทำกันไว้

พุ ธ นิ มิ ต โค ตฺ ต ม คิ ริ อ ม รา อ โ ส ก เ ท วี ป ร ณ ป ต ฐ ปิ โ ต
พระพุทธนิมิตโคตตม อันคิริอมรา พระเทวีของอโศกประกาศให้รู้ว่า ได้ประดิษฐานแล้ว
ษ ตี ส ม ค เ ธ อ ภิ สิ เ ต อ นุ ม า ป า เ จ
ได้สร้างไว้ หลังอภิเศก ในมคธ ๓๖ ปี
ส ม ส ตฺ ต า ภ ชฺ ปุ นฺ ย นิ ธฺ อ า ตฺ ม า สฺ ม (สุขิตาสฺตุ)
หมู่สัตว์ผู้เสมอกัน คบกัน สร้างขุมบุนย เป็นตัวตน (จึงเป็นสุขตลอดกันเถิด)

ตัวสือ-อักษรลังกา

(ตัวสือลังกา หรืออักษรลังกานี้ ยังหาตัวพิมพ์มาไม่ได้ ที่ลังกาเขามีอยู่แล้ว จึงใช้ตัวเขียนทำแบบก่อนต่อไปเมื่อได้ตัวพิมพ์มาแล้วจะได้แก้ไขใหม่)

ตัวสือลังกานี้ คำชื่อลังกา กับตัวเลขลังกายังไม่ได้มา เท่าที่ได้มานี้เฉพาะที่ใช้ในภาษาบาลี หรือภาษามคธ ส่วนที่ใช้ในภาษาพื้นเมืองไม่ได้มา คงจะมีมากกว่านี้ ตัวสือนี้ได้ใช้เขียนสีหลฏฐกถา พ.ศ. ๒๔๐ และใช้เขียนพระบาลีพระไตรปิฎกโปฏฐปาฐ พ.ศ. ๔๕๐-๔๕๒ นับตามบันทึกก็ก่อนกว่าที่อื่นทั้งหมด จึงเป็นตัวสือสำคัญในพระพุทธศาสนาแบบหนึ่ง ทั้งมีวิธีการเขียนแบบวงโค้งทุกตัว จึงคล้ายคลึงกับตัวสือมอญ พม่า ลาว ฯลฯ เพราะเขียนเส้นวงโค้งเหมือนกัน และมีประวัติมาว่าใช้หรือมีก่อนนั้น จึงเป็นตัวแบบของตัวสือมอญ พม่า และลาว จึงบันทึกไว้เท่าที่ได้พบหลักฐานเป็นประวัติมาแล้ว

กับทั้งการเขียนก็ใช้แบบตัวอักษรเทวนาครี หรืออักษรมาลาสันสกฤต คือ เรียงสระก่อนกับเรียงพยัญชนะไว้หลัง จึงผิดจากแบบตัวสือไทย ตัวสือไทยเรียงหรือเรียน **ตัวสือ** คือพยัญชนะก่อน จึงเรียน **"ไม้"** คือสระที่หลังอักษรที่เป็นสระนั้นมีอย่างนี้

สระอักษรลังกาแบบใช้ในบาลีมี ๑๖ มี ๘ เสียง เช่น อา เสียงเดียวแต่มี ๒ อย่าง ฯลฯ เท่าที่เห็น-เห็นมีเขียนภาษาสันสกฤต จึงแน่ใจว่าคงมี ฤ ฤา ฦ ฦา แต่ไม่ได้มา

สระ-อักษรลังกาทั้งลอยและจมมี ๑๖ อย่างนี้

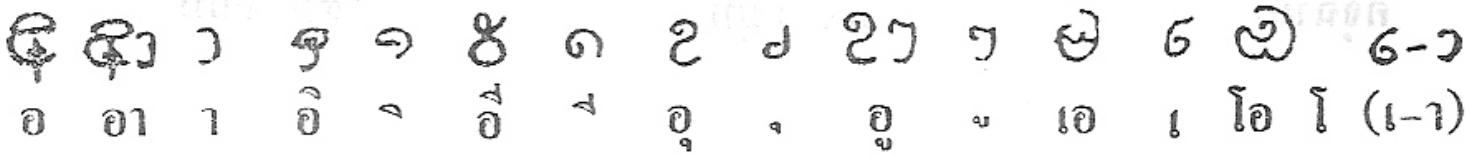

อ อา า อิ ิ อี ี อุ ุ อู ู เอ เ โอ โ (เ-า)

ส่วนพยัญชนะซึ่งเป็นตัวสือหรืออักษรลังกานั้น มีหลายตัวที่เหมือนตัวไทย เช่น จ. เหมือนกัน พ. เหมือน ล. ไทย ห. ก็คล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นเหตุให้ทั้งปราชญ์ไทยและปราชญ์ฝรั่งขั้นศาสตราจารย์ยกลายสือไทยไปให้อินเดียใต้ และยังเปลี่ยนชื่อไปเรียกเป็นอักษรอีกด้วย กับทั้งอินเดียอ่านตัวสือไทยไม่ได้ แต่ตัวสือไทยเขียนเส้นตรงทุกตัว กับทั้งชื่อคำอ่าน เช่น ก. ก็มีอยู่ในคำพูดไทย ทั้งเมื่อยังเป็นตัวลายอยู่ก็ยังมีชื่อระบุอยู่ในลายนั้น เช่น ก. มาจากรูปกอไผ่ จึงยืนยันว่าของไทยบริสุทธิ์

พยัญชนะ-อักษรลังกานั้น มี ๓๓

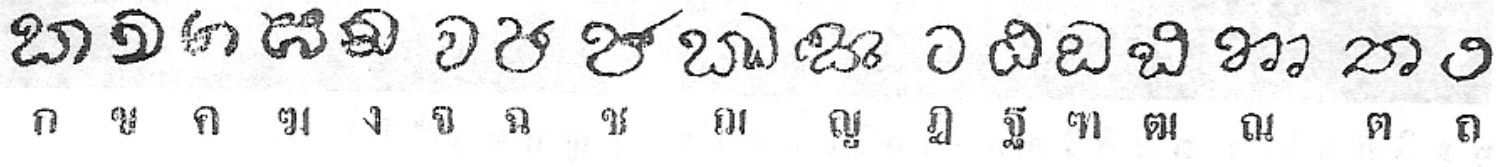

ก ข ค ฆ ง จ ฉ ช ฌ ญ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ต ถ

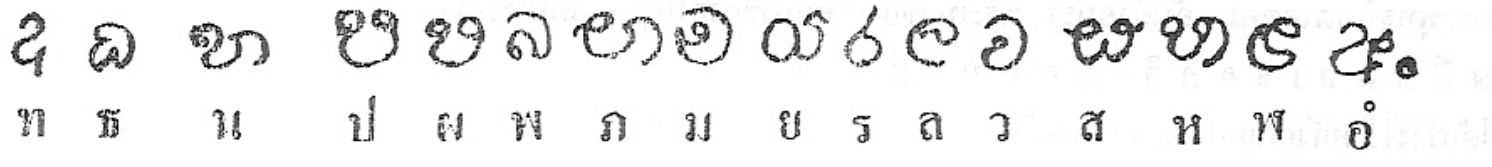

ท ธ น ป ผ พ ภ ม ย ร ล ว ส ห ฬ อํ

ตัวอย่างตัวสือลังกาใช้ในบาลี หรือมคธ

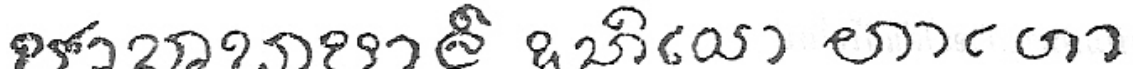

ชา ต ก ปา ลี ทุ ติ โย ภา โค

น โม ต สฺ ส ภ ค ว โต อ ร ห โต ส มฺ มา

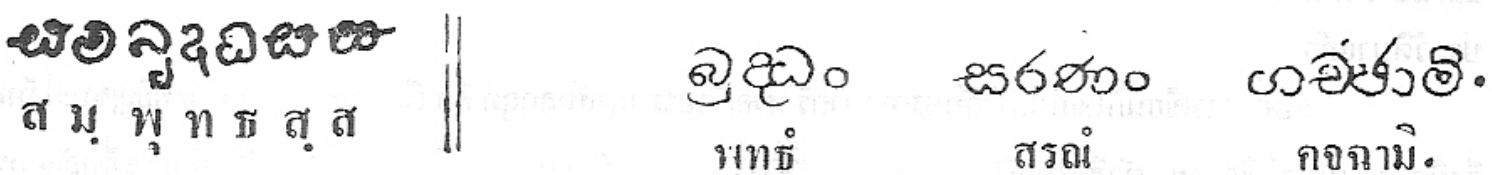

ส มฺ พุ ท ธ สฺ ส

พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ.

ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ สงฺฆํ สรณํ

คจฺฉามิ. ทุติ ยมฺปิ ตติ ยมฺปิ

วิธีนับของภาษาลังกา

๑	เอกะ		๒	เดกะ	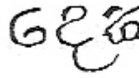
๓	ตุนะ	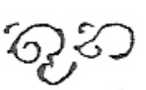	๔	อะตะดะ	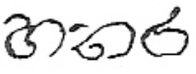
๕	ปะหะ	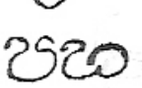	๖	อะหะ	
๗	อะทะ	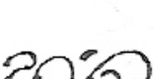	๘	อะตะ	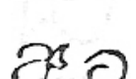
๙	นาไวอายะ	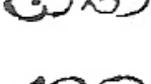	๑๐	ดะไฮยะ	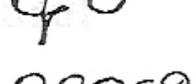

ตัวสือ - อักษรเบงคลี

ตัวสือ คือ อักษรเบงคลี-บังกอล หรือบังกลาเทศนี้ อาจารย์พระดี วสุมิตรเถระ วัดราชผาติการาม ได้เขียนให้มา จะเห็นเรียก สระ ว่า **"สระวรรณะ"** และเรียก พยัญชนะว่า **"พยัญชนะวรรณะ"** ทั้ง ๒ นั้น ถ้าดูตามลายเส้นเขียนแล้วจะเห็นคล้ายคลึงกับตัวสือศรีลังกา กับมีหลายตัวทั้ง สระ และ พยัญชนะ มีลายเส้นตั้งเป็นลายเส้นตรง จะเห็นคล้ายตัวสือไทย ถ้าดูตามสระแท้เช่น ি ที่ มิ จะเห็นเป็นแบบตัวสือเทวนาครี ฉะนี้ จึงยืนยันว่าตัวสือทั้งนี้มีแบบเป็นกลุ่มเดียวกัน กับทั้ง-ท่านอาจารย์พระดี วสุมิตรเถระ ได้บันทึกให้มาว่า สมัยพุทธกาล มีสาวกของพุทธองค์ (เป็น) ชาวเบงกอล ชื่อ บังกีสะ (คือ พระวังคีสะเถร) ในหนังสือเถรกถา ชื่อ (บังกีสะ) เป็น หนังสือออกเสียงเป็นภาษาชาวเบงกอล ซึ่งเป็นภาษาสมัยโบราณ คำชื่อว่า วังกะ คือ วังกรัฐโบราณ ว. ออกเสียงแปลงเป็น พ. ได้ พ. แขกออกว่า บ. วัง. ก็ออกเสียงเป็น เวง. ได้ ก. ก็ออกเสียงเป็น ค. ได้ ฉะนี้ วังกะ จึงเป็น บังก บังค เบงค+ล เป็น เบงกอล เบงคอล เบงคลี บังก บังกลาเทศ และในการเรียงนี้ ท่านเขียนมาให้เหมือนแบบปัจจุบัน

พยัญชนะวรรณะ (อักษรเบงคลี)

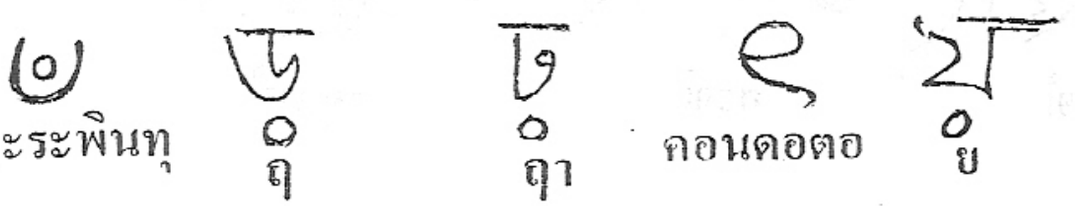

สระวรรณะ (สระเบงคลี)

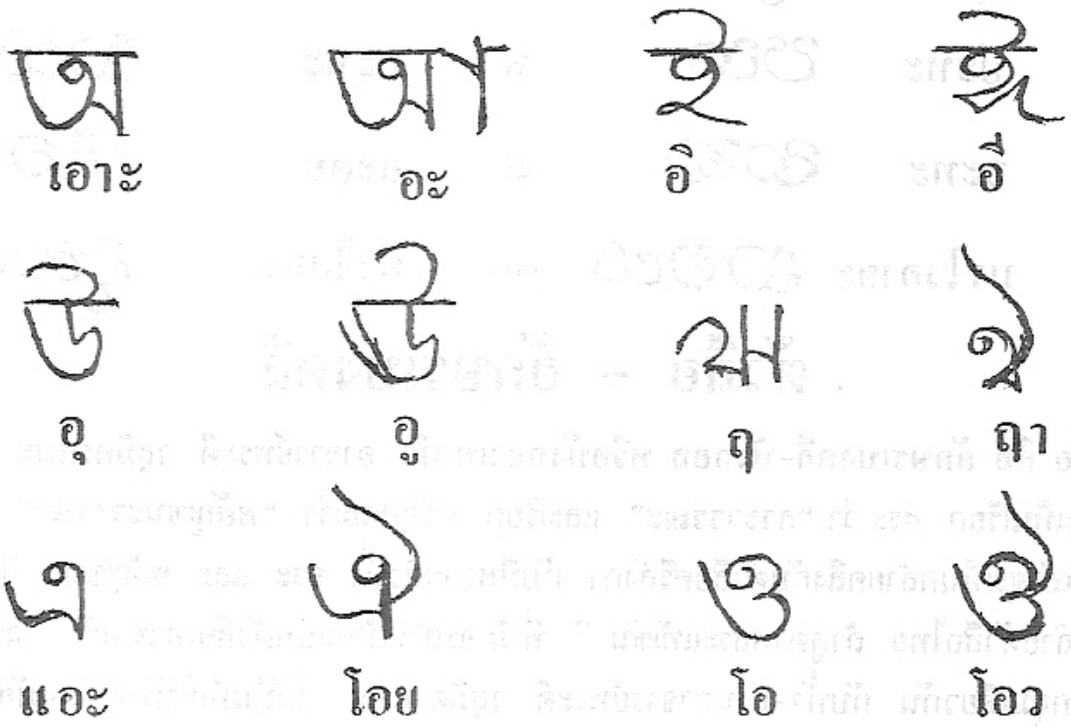

ตัวสือเบงคลีแบบบาลี

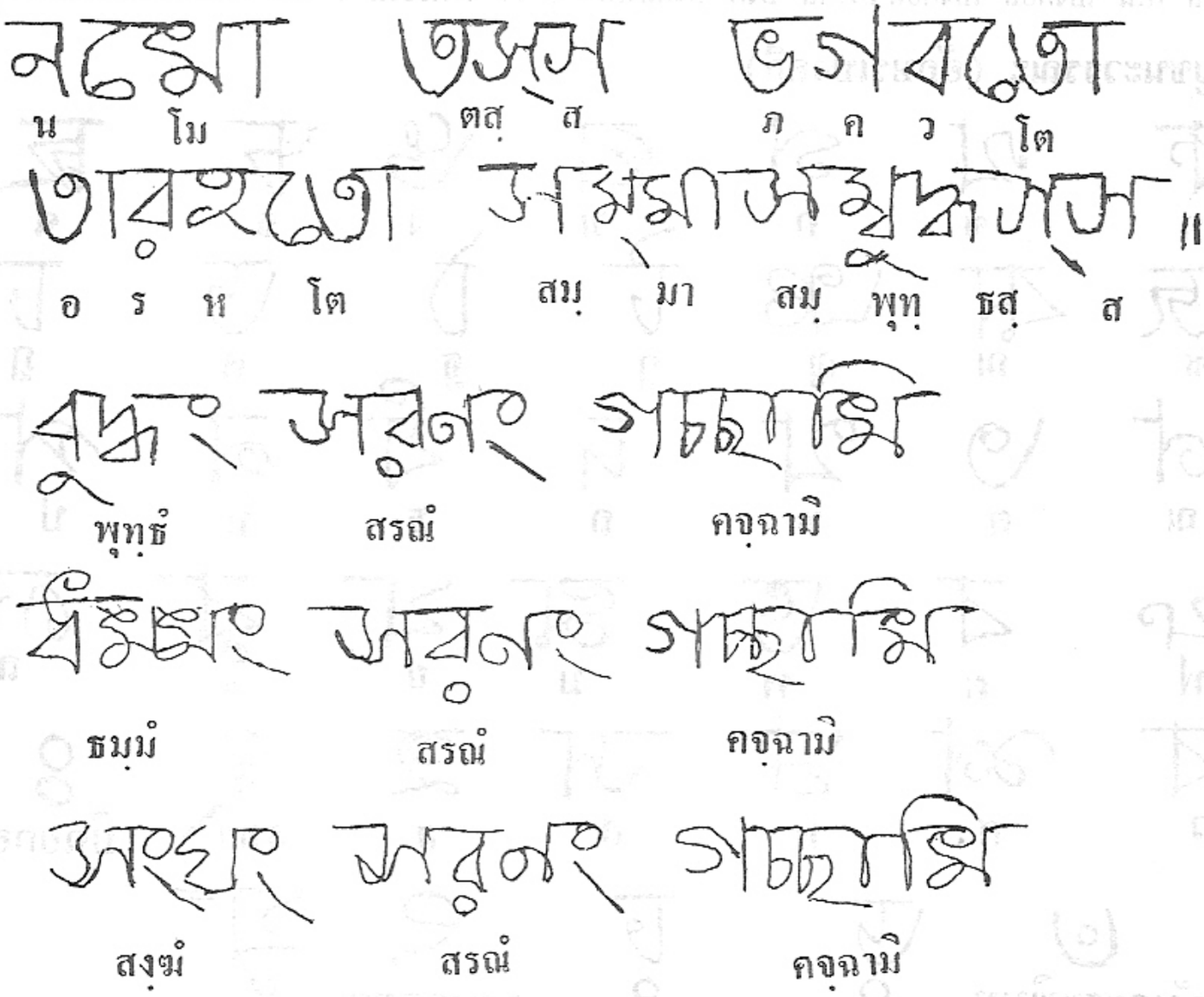

ตัวสือมอญ หรือ อักษรรามัญ

ณ พ.ศ. ๒๕๒๕ ที่เชียงใหม่ได้พบพระราชชีวประวัติ-สมเด็จพระนางเจ้าจามเทวีแล้ว ได้พิมพ์ขึ้นเผยให้รู้ถึงประวัติหนังสือ-อักขระรามัญ หรือ อักษรลานนาไทย ทั้งนั้น สมเด็จพระนางได้ประชุมนักปราชญ์ราชบัณฑิต และอาราธนา-สุเทพฤษีเป็นประธานให้ร่วมกันสร้างขึ้นจากตัว-ฝักขาม คือ ขอม และ ตัวฤษี หรือ ตัวเดิม ซึ่งผู้ดาด, ชีปะขาว, ชีผ้าขาว, ได้คิดขึ้นทำไว้แล้วแต่เดิม ซึ่งมีอยู่แล้ว เช่น ตัวสือไทยที่จารึกไว้ ณ ถ้ำฤษี เขางู ราชบุรี ซึ่งพระมหาปุณณเถระกระทำจารึกไว้ จึงแน่นอนแล้ว เพราะเพิ่งเปิดเผยเมื่อ พ.ศ.๒๕๒๕ นี้เอง

ตามประวัติเล่าว่า-สมเด็จพระนางเจ้าแม่ได้เสวยราชสมบัติครองหริภุญชัย (ลำพู, เขลางคนคร) ได้ทรงจัดระบบทั้งรัฐประสาสน์ และ พระศาสนาเรียบร้อยแล้ว ครั้นลุถึงวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ ปีวอก สมเด็จพระนางเจ้าแม่จามเทวีจึงอารธนาสุเทพฤษีเป็นประธาน ทรงให้ประชุมนักปราชญ์ราชบัณฑิตบาเรียนพร้อมกันแล้ว ทรงให้ร่วมกันดัดแปลง-อักขระฝักขาม, อักขระฤษี, อักขระละโว้ จัดดัดแปลง กันอยู่ถึง ๑ ปี จึงสำเร็จเรียบร้อยแล้ว จึงร่วมพร้อมกันเรียกชื่อว่า อักขระรามัญ, อักขระลานนาไทย ทั้งนี้ จึงยืนยันได้ว่า-เดิมมีอยู่แล้ว เพียงดัดแปลงแก้ไขให้สวยงาม และเขียนง่ายขึ้นเท่านั้น ตัวสือมอญ, รามัญ, และ ตัวสือลานนาไทย ซึ่งคล้ายคลึงกันมาก จึงแน่นอนว่า-ตัวสือนั้น ๆ มีอยู่เรียนรู้กันมาแต่เดิมก่อนนั้นแล้ว

ตัวสือ-อักษรรามัญ มอญนี้ มีทั้งสระและพยัญชนะ เมื่อสังเกตดูแล้วจะเห็นเขียนเป็นเส้นวงโค้งทั้งซ้ายและขวาตลอดไปถึงตัวเลข เว้นบางตัว เช่น เลข ๒ และ เลข ๗ ถึงกระนั้นก็ยังมีเค้าโค้งน้อย ๆ เช่นนี้ จึงเห็นว่ามาจากแบบตัวสือลังกา หรือ สีหล เพราะ มีเค้าเขียนลายเส้นเป็นอย่างเดียวกัน เท่าที่กล่าวอย่างนี้ ก็เพราะมีเรื่องเล่ากันว่าพระพุทธโฆสัตเถร เมื่อไปกลับสีหลัฏฐกถา จากสือและภาษาลังกาเข้าสู่มูลภาษา คือ มคธตามเดิมแล้ว ได้มาพัก ณ รามัญประเทศกับทั้งได้นำอัฏฐกถากับบาลีมาด้วย ทั้งได้สอนในพุทธศตวรรษที่ ๑๐ จึงแน่ใจอย่างนี้หรืออาจมีอยู่เดิมแล้ว แต่ก็ไม่พบจารึกหรือตำนานเล่าไว้ ถ้าพบก็คงจะมีหลักฐานแน่นอน ได้พบจารึกที่ลพบุรีในประชุมศิลาจารึกสยามภาคที่ ๒ ในกาลพุทธศตวรรษที่ ๑๖ เท่านั้น ในการรวบรวมมานี้ ได้ทำแบบเรียนหนังสือไทย คือ เรียงตัวพยัญชนะก่อน จึงเรียงก่อน ตัวสือมอญหรืออักษรพยัญชนะรามัญ ๓๕ ตัวอย่างนี้

พยัญชนะ มอญอ่าน

สระทั้งลอยและจมได้เขียนเรียงกัน ทั้งเสียงอ่านมี ๒๓ อย่างนี้

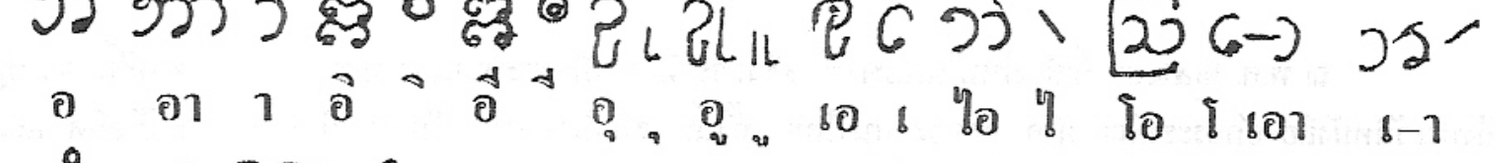

อ อา า อิ ิ อี ี อุ ุ อู ู เอ เ ไอ ไ โอ โ เอา เ-า

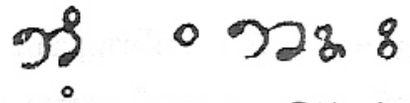

อำ ออม อะ ะ

เลขไทย	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐
เลขมอญ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐

มัว บา ป๊อย ปอน เมียะซอน ตะราว ทะโป๊ะ แตะจำ แตะจ๊ด เจ๊อาะ

ในคัมภีร์ใบลานมอญ ปฐมสมโพธิกถา

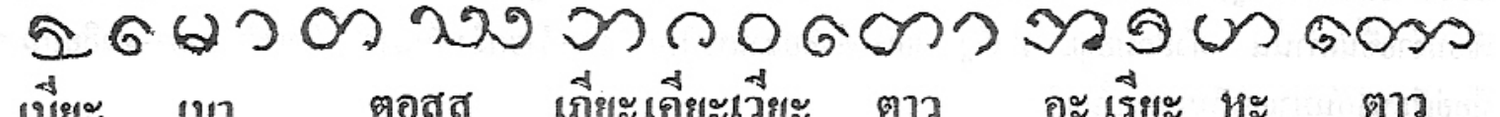

เนี๊ยะ เมา ตอสฺส เภียะเคียะเวียะ ตาว อะเรียะ หะ ตาว

น โม ตสฺส ภ ค ว โต อ ร ห โต

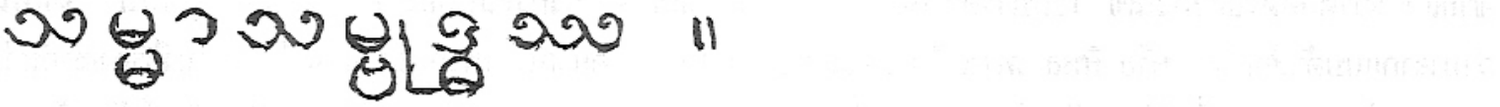

สอมฺมา สอมฺ พุทฺธอสฺส

สมฺมา สมฺ พุทฺธสฺส

ตัวสือมอญที่เขียนคำพื้นเมือง ทั้งนี้พระมหาช่วง โชติปาโล อาจารย์พิเศษบัณฑิตวิทยาลัย วัดอาวุธฯ เขียนให้มา ใช้ตัวสือไทยอ่านและแปล

โคลง ๔ สุภาพภาษารามัญ มอญ

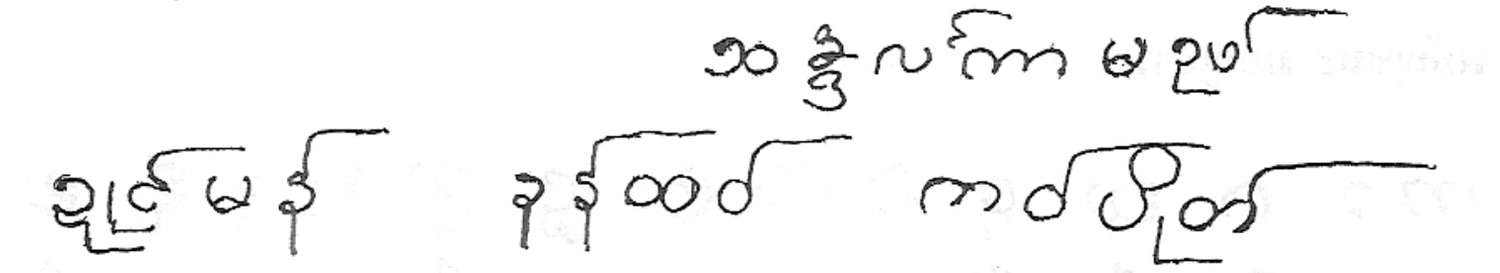

เดิงหมน นนทอ กอเป๊ด

เมืองมอญ *ปราสาททอง* *หักโค่น*

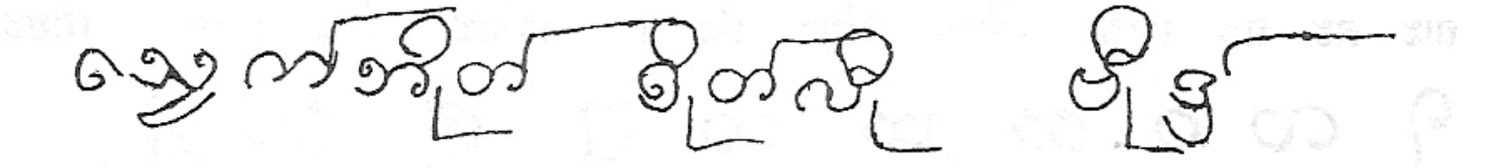

เคลิดเอิด เจิดเหลิม เบี๋มโต๊ะ

บ่นี้ปหมด *เสียดาย* *เป็นอย่างนั้น*

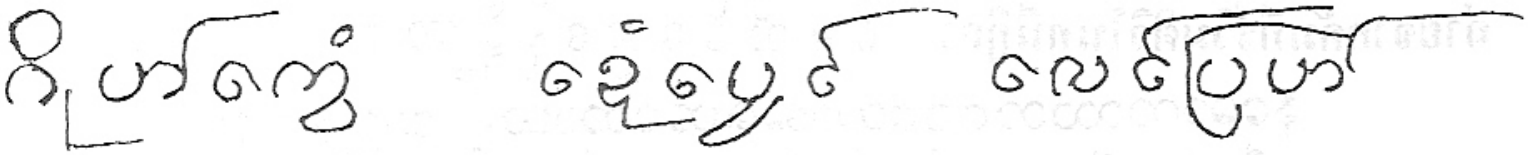

เกอะเกวะ
เสียดายจริง

เดะเปลิน
เขาทำลาย

เลินโปร๊วะ
ฉิบหายเร็ว

หมิดเจ๊อะ
มิตร ๑๐ ประการ

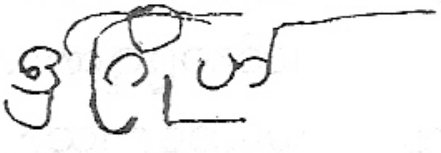

โต๊วะเกรอะ
ผู้ประทุษร้าย

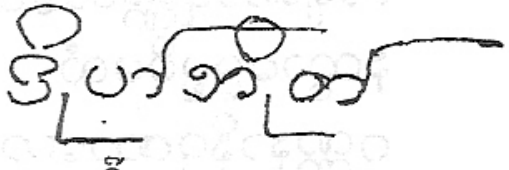

เตอะเอ็ด
ทุกทิศ

ตัวสือ-อักษรพม่า

ตัวสือพม่านี้ มีแบบอย่างเดียวกับตัวสือมอญ จึงนำแบบไปจากมอญ แม้ตามเรื่องเล่าก็กล่าวว่า ในพุทธศตวรรษที่ ๑๖ พ.ศ. ๑๕๘๗ พระเจ้าอนุรุทธหรืออโรธยามังชอ ได้ยกทัพใหญ่มาปราบปรามรามัญไว้ในอำนาจแล้ว จึงนำพระไตรปิฎกที่จารไว้แล้วไปยังพุกาม จึงใช้ตัวหนังสืออย่างเดียวกัน มีเปลี่ยนแปลงบ้างบางตัวเท่าที่ทำนี้ได้ทำเฉพาะที่ใช้จารึกพระคัมภีร์ต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนา เพื่อให้แยกจากมอญ แต่ตัวเหมือนกันเป็นส่วนมาก ฉะนี้จึงเรียงตามแบบชมพูทวีป คือเรียนสระก่อน ได้เรียงตัวสือเป็นสระก่อน

สระ ตัวสือพม่า ที่ใช้ในภาษาบาลี ทั้งสระลอยและสระจมได้เขียนเรียงกันมี ๑๖ อย่าง ถ้าเป็นแบบพื้นเมืองคงมีเท่ามอญ คือ ๒๓

สระ-อักษรพม่า ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

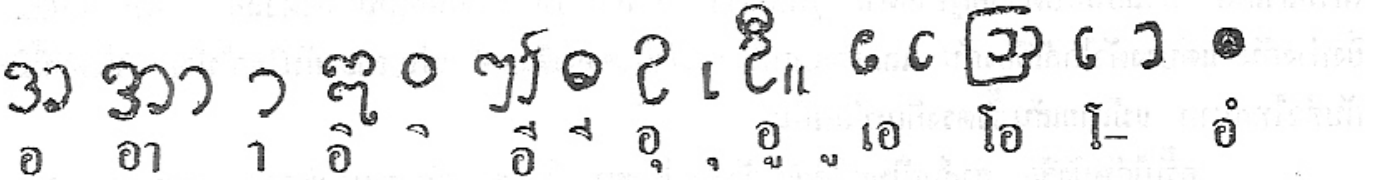

อ อา า อิ ี อี ุ ู เอ โอ ◌ อำ

ตัวสือ-อักษรพม่าที่ใช้ในภาษาบาลี

ตัวสือพม่าที่เป็นพยัญชนะนี้ อ่านแบบเดียวกับมอญ จะเห็นว่ามีผิดกันบางตัว ช่น พ

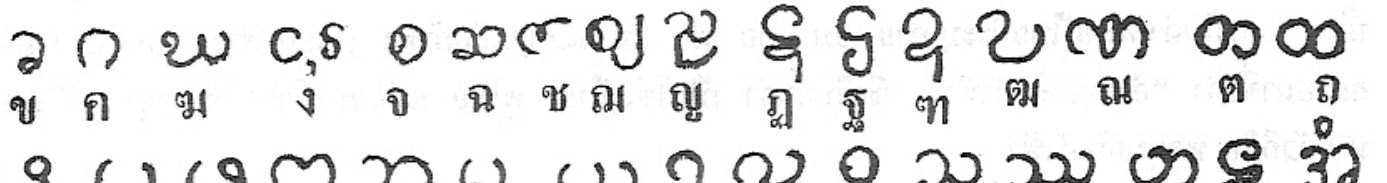

ก ข ค ฆ ง จ ฉ ช ฌ ญ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ต ถ

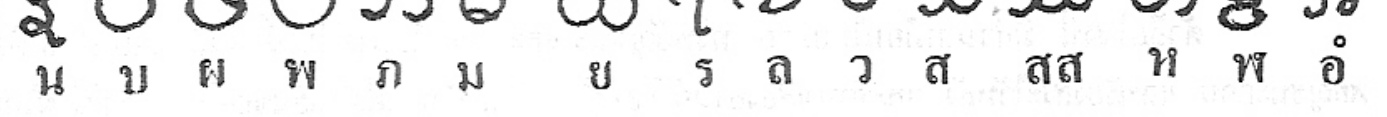

ท ธ น บ ผ พ ภ ม ย ร ล ว ส สส ห ฬ อำ

ถ่ายจากคัมภีร์วิมติวิโนทนีฎีกา ꧋ ꧋ ꧋ ꧋ ꧋ ꧋ ꧋ ꧋ ꧋ ꧋ ꧋

ꧏ꧋ ꧋ ꧋ ꧋ ꧋ ꧋ ꧋ ꧋ ꧋ ꧋

ตัวสือโซ่ง พยัญชนะ

กว(ก) ขว(ข) คว(ค) คว(ฆ) ง(ง) จ(จ) จ̊(จ๋อ) ส(ฉ) ซ(ช,ฌ) ย(ญ) ด(ด)

ต๊(ต) ถ(ถ) ท(ท) ต๊(ต) น(น) บ(บ) ป(ป) ผ̊(ผ) ฝ̊(ฝ) พ๊(พ) บ̊(บ)

ฟ(ฟ) ม(ม) หว̊(หว๋อ) หฺย(หยอ) หฺน(หนอ) หฺม(หมอ) หฺย(หยอร์) หฺย(หยอ)

ว(ว) ห(ห) ร(ร) อ(อ) อ๊(อ) ฮ(ฮ)

ตัวไม้ คือสระ

ไม้กะ (ะ) ไม้กา (า) ไม้กี (ี) ไม้กำ (ำ) ไม้ไก (ไ) ไม้เกอว (เอว)

ไม้โก (โ) ไม้เกีย (เอีย) ไม้เก (เ) ไม้เกอ(เออ) ไม้กือ (ื) ไม้กัน (ผัส) ไม้เกือ (เอือ)

ไม้แก (แ) ไม้เกา (เอา) ไม้กู (อู) ไม้กอ (กอ) ไม้กัว (อัว)

ตัวสือผสมไม้ (สระ)

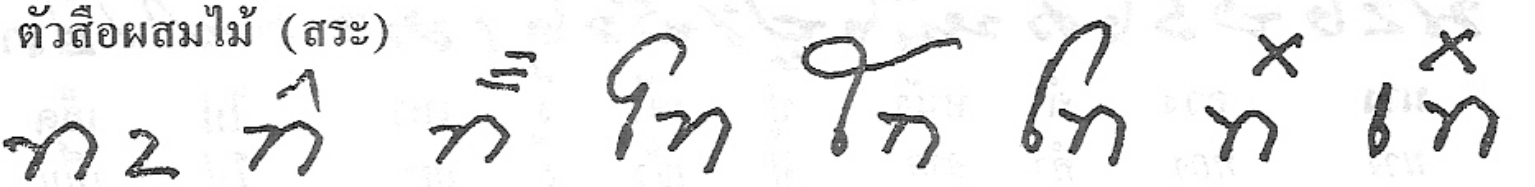

กา กี กำ ไก เกอว โก เกีย เก

เกอ กือ กัน เกือ แก เกา กู กัว

สำหรับการนับจำนวนกับตัวเลข โซ่ง-ผู้ไทย เพชรบุรี บอกว่ามีประจำเผ่าเพียงนับตามชื่อวัน ที่เห็นผู้ไทยดำเมืองแถนเล่าแสดงทางทีวีได้กล่าวจำนวนนับ และเขียนจำนวนหนึ่งเป็นตัวสือไทยนั้นจึงเข้าใจว่านับ หนึ่ง สอง ฯลฯ แบบเดียวกับไทย เว้น ๒๐ ซึ่งออกเสียงว่า “ซาว” สำหรับตัวเลขนั้นได้เห็นไทยอาหมมีเลขใช้ และไทยอาหมนี้เรียกพ่อแม่ว่า อ้าย-เอม จึงแน่ว่าเป็นไทยเผ่าโซ่ง-ผู้ไทย จึงนำเลขอาหมมาเรียงไว้ในที่นี้ด้วย เพราะเป็นโซ่งด้วยกัน จำนวนนับตามชื่อวันนั้น คงกล่าวเฉพาะชื่อคำว่า มื่อ (วัน) คงไม่กล่าวเพราะยาว หรือกล่าวเฉพาะเป็นคำประจำก็ได้ ได้จดส่งมาอย่างนี้ *๑-มื่อกัด ๒-มื่อขด ๓-มื่อฮวง ๔-มื่อเต๋ำ ๕-มื่อก๋ำ ๖-มื่อกาบ ๗-มื่อฮับ ๘-มื่อฮาย ๙-มื่อเมือง ๑๐-มื่อเป็ก* ยืนยันว่ามีเพียง ๑๐ เท่านั้น และนับอย่างไทย

วิธีนับเป็นภาษาโซ่ง

๑-มื่อกัด 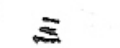 ๒-มื่อขด ๓-มื่อฮวง ๔-มื่อเต๋า

๕-มื่อก๋ำ 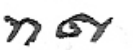 ๖-มื่อกาบ 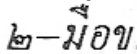 ๗-มื่อยับ 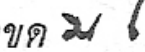 ๘-มื่อฮาย 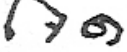

๙-มื่อเมอง ๑๐-มื่อเป๊ก

สำหรับ-ตัวเลขอาหมนั้น ถ้าสังเกตจะเห็นเลข ๒ เหมือนเลข ๒ เทวนาครี

เลขไทยอาหม	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐
ตัวเลขไทย	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐

ตัวสือโซ่ง-ผู้ไทย สำนักวัดไผ่คอกเนื้อ ต.บางหลวง อ.บางเลน จ.นครปฐม ซึ่งมีนายสุข ฮวบบดี ได้เก็บรักษาไว้ อนุญาตให้ถ่ายมากับได้อ่านคำโซ่งและแปลมาให้ด้วย จะเห็นชื่อพระมเหยี ซึ่งเป็นชื่อไทยว่า พระนางเจ้าแท่น พระนางเจ้าหมอน พระนางเจ้าหม่อม อันยืนยันก่อนสมัยพระนามพระมเหยี ได้ทำแบบตัวเดิมอย่างนี้

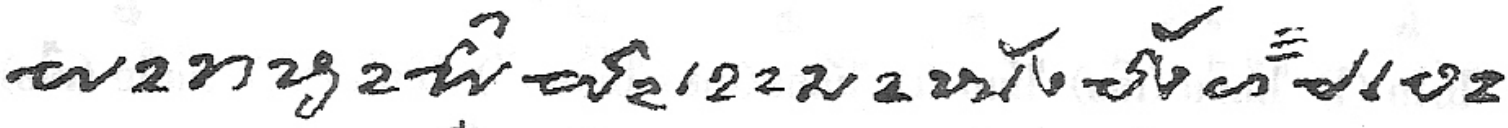

พ	ะ	ยา	ผี	พ้า	เฮา	มา	หนัง	จัง	ฮับ	เอา
พ	ร	ะ	ยา	ผี	ฟ้า	บอกให้	มา	พบ	จึง	รับ	เอา

นาง	อวง	คำ	หนัง	ปู	เจ้า	งู	เหา	ไป	เฮ็ด
นาง	ทอง	คำ	จาก	ปู่	เจ้า	งู	เห่า	ไป	เป็น

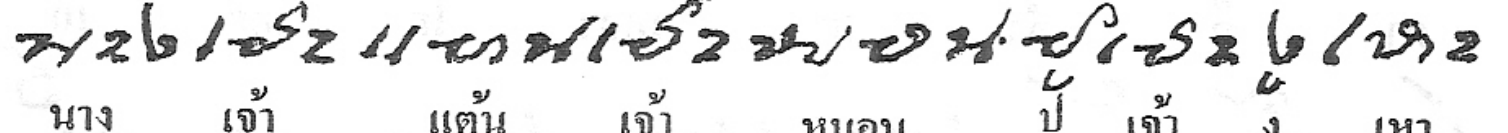

นาง	เจ้า	แต้น	เจ้า	หมอน	ปู	เจ้า	งู	เหา
นาง	เจ้า	แท่น (มเหยี)	เจ้า	หม่อน	ปู่	เจ้า	งู	เห่า

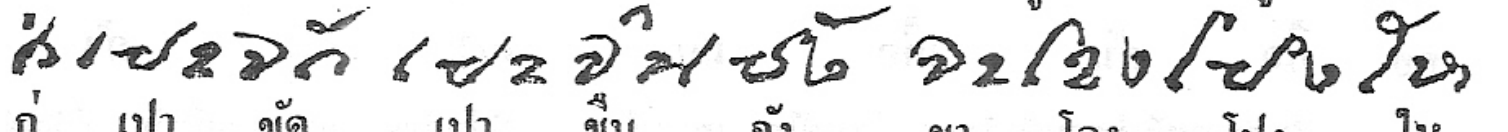

ก่	เปา	ขัด	เปา	ขึน	จัง	ขา	โลง	โปง	ไห
ก็	ไม่	ขัด	ไม่	ขึ้น	จึง	ตก	ลง	ปรงใจ	ให้

ไป	เฮ็ด	นาง	เจ้า	แตน	เจ้า	หมอน	ดี
ไป	เป็น	นาง	เจ้า	แท่น	เจ้า	หมอน	ดี

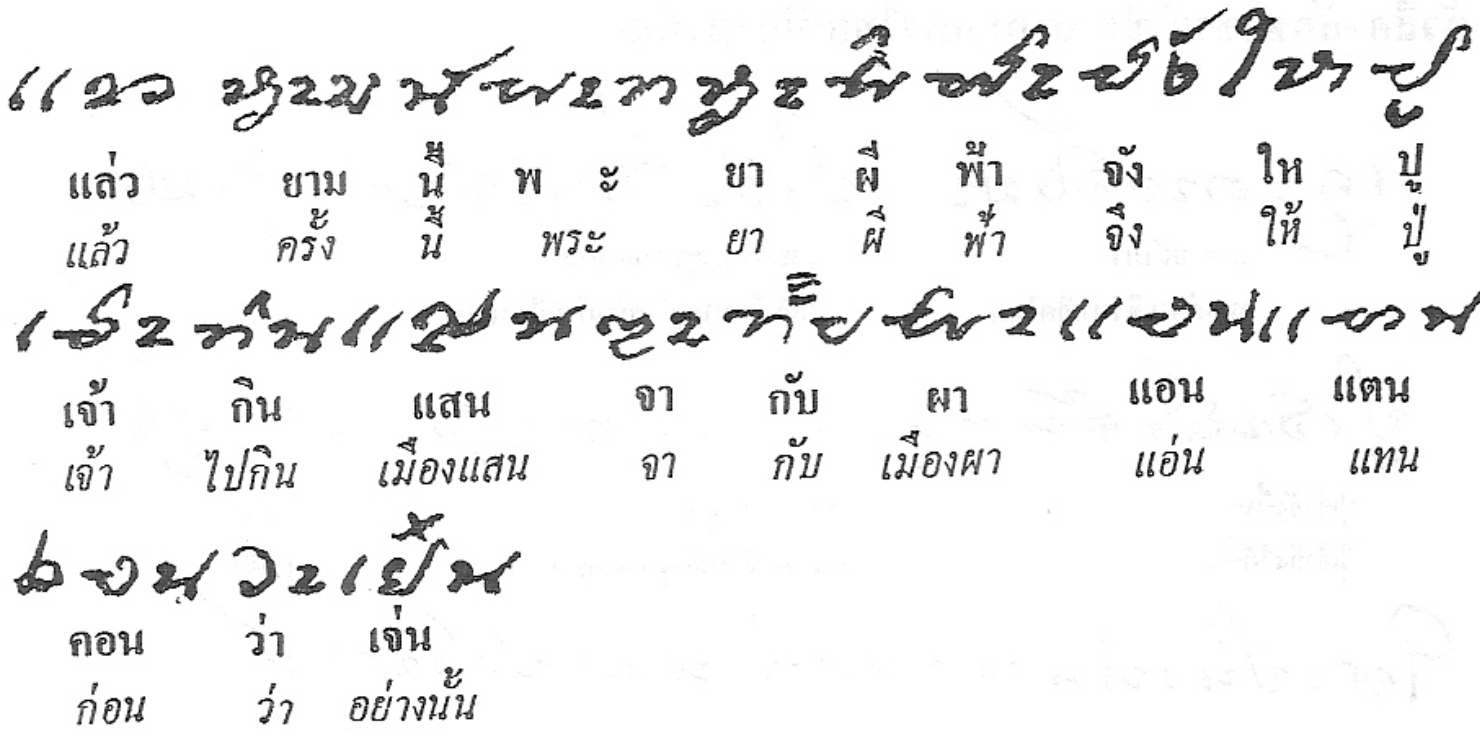

แล่ว	ยาม	นั๊	พ	ะ	ยา	ผี	พ้า	จัง	ให	ปู่
แล้ว	*ครั้ง*	*นี้*	*พระ*		*ยา*	*ผี*	*พ้า*	*จึง*	*ให้*	*ปู่*
เจ้า	กิน	แสน	จา	กับ	ผา	แอน	แตน			
เจ้า	*ไปกิน*	*เมืองแสน*	*จา*	*กับ*	*เมืองผา*	*แอ่น*	*แทน*			
คอน	ว่า	เจ่น								
ก่อน	*ว่า*	*อย่างนั้น*								

ตัวสือไทยในเวียดญวนประเทศ (ตังเกี๋ย)

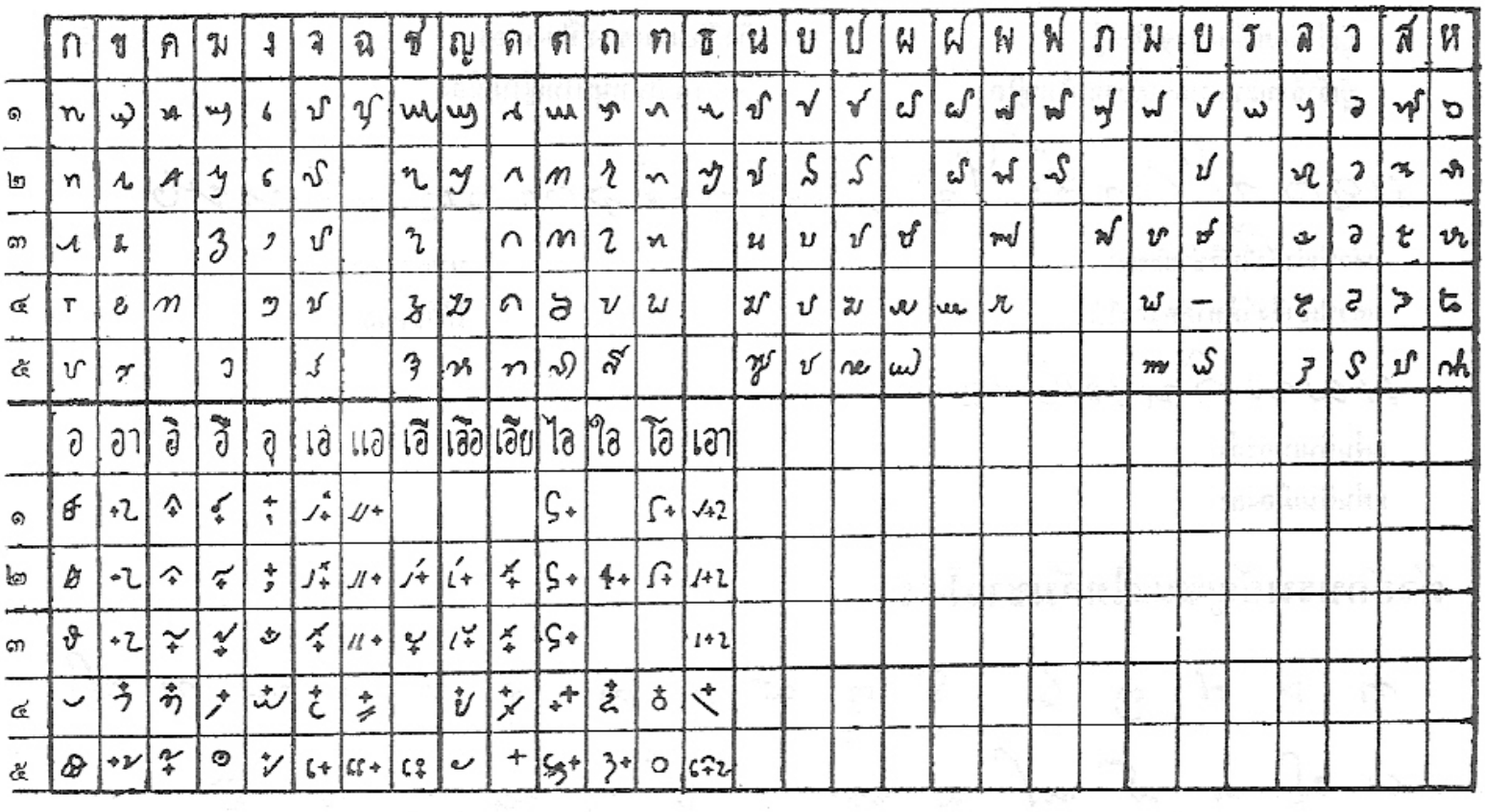

	ก	ข	ค	ฆ	ง	จ	ฉ	ช	ญ	ด	ต	ถ	ท	ธ	น	บ	ป	ผ	ฝ	พ	ฟ	ภ	ม	ย	ร	ล	ว	ส	ห
๑																													
๒																													
๓																													
๔																													
๕																													
	อ	อา	อิ	อี	อุ	เอ	แอ	เอีย	เอือ	เอีย	ไอ	ใอ	โอ	เอา															
๑																													
๒																													
๓																													
๔																													
๕																													

ตัวสือไทย-ชื่อต่างกันมีอย่างนี้ ๑. ตัวสือผู้ไทยขาว เมืองไลฯ ๒. ตัวสือผู้ไทยดำ เมืองแถน เดียนเบียนฟู แคว้นสิบสอง-จุไทย ฯ ๓. ตัวสือเจ้าไทยเมืองฮึงฮั้ง (ริ้งรั้ว-ลัวะ) ตังเกี๋ย ฯ ๔. ตัวสือผู้ไทย มณฑลเห่งอันเวียดญวน ฯ ๕. ตัวสือเลียบหน่ำ มณฑลเห่งอัน เวียดญวน ฯ ตัว "ไม้" คือ สระ ตามเลขช่อง ๑. ตัวสระผู้ไทยขาว เมืองไล ฯ ๒. ตัวสระผู้ไทยดำ เมืองแถน ฯ ๓. ตัวสระเจ้าไทยเมืองฮึงฮั้ว ตังเกี๋ย ฯ ๔. ตัวสระผู้ไทย มณฑลเห่งอัน ฯ ๕. ตัวสระเลียบหน่ำ มณฑลเห่งอัน ญวน

ตัวสือ-อักษรชาวโซ่ง จากอักษรไทยเมืองตังเกี๋ย

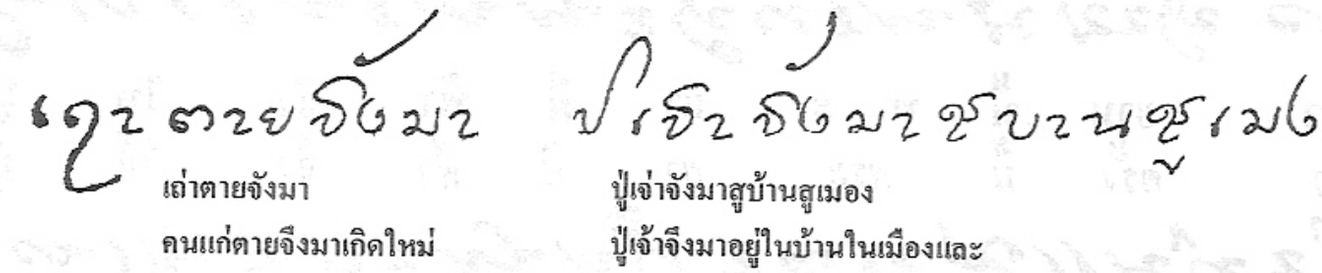

เฒ่าตายจังมา
คนแก่ตายจึงมาเกิดใหม่

ปู่เจ่าจังมาสูบ้านสูเมือง
ปู่เจ้าจึงมาอยู่ในบ้านในเมืองและ

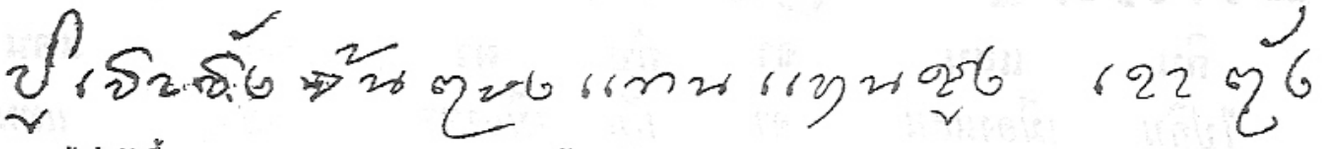

ปู่เจ่าจังขึ้น
ปู่เจ้าจึงได้ขึ้น

จ้องแอ่นแตนสูง
ครองแผ่นดินนั่งแท่นอันสง่า

เซาจัง
เราจึง

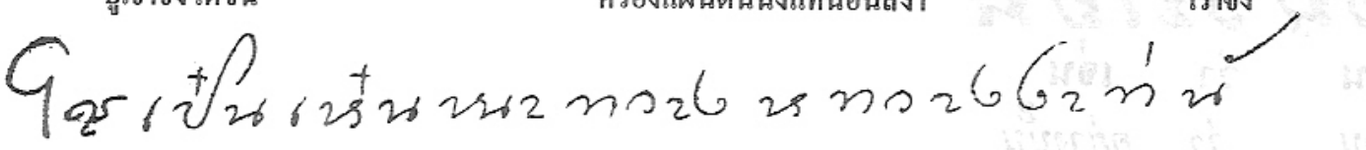

ไสเป็นเห็นหน้า
มีลูกให้เห็น

กวางหอกวางงา ก่นั่น
ในเชื้อราชวงศ์ ของเมืองนั้น

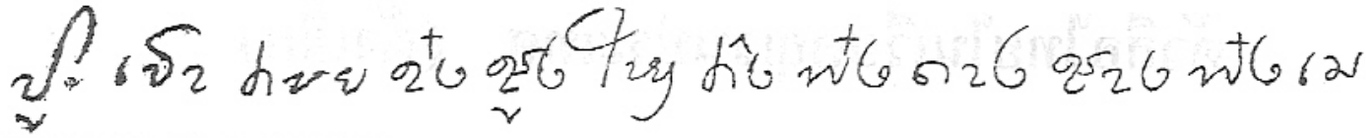

ปู่เจ่าค่อยเลี่ยงสูงจูงใหญ่
ปู่เจ้าจึงทะนุถนอมเลี้ยงจนใหญ่โต

กิ่งเปียงรางซางเปียงเมือง
และจนเป็นหนุ่มใหญ่ในเมือง

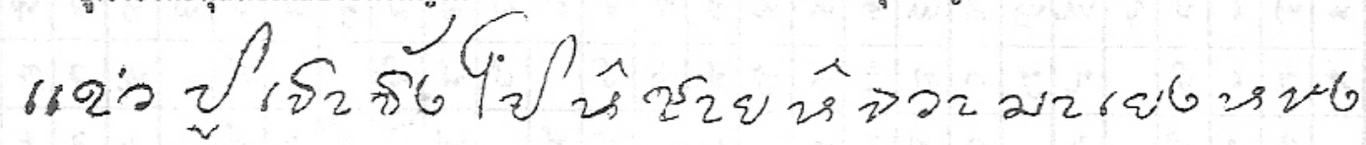

แล่วปู่เจ่าจังไปฮีซ่ายฮีขวา
แล้วปู่เจ้าจึงได้หาคู่ครองให้

มาเยืองห่อง
ให้ไปครอง

แผ่นดินเมืองล่า
แผ่นดินเมืองลา

ตัวอักษรพยัญชนะไทลัมชาวโซ่ง

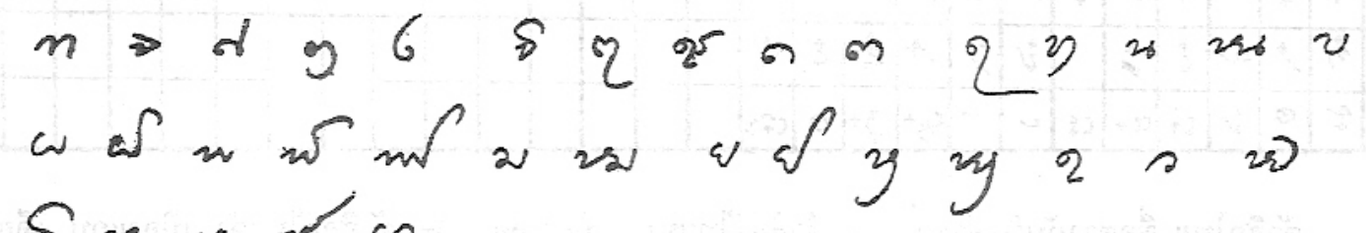

ตัวไม้ คือ สระ

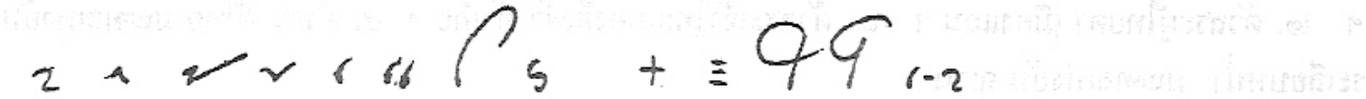

ตัวลายสือไทย สมัยสุโขทัย

ตัวลายสือไทย สมัยสุโขทัย

ก	จ	ฎ	ด
ข	ฉ	ฏ	ต
ซ	ช	ฐ	ถ
ค	ซ	ฑ	ท
ต	ฌ	ฒ	ธ
ฆ	ญ	ณ	น
ง			

บ	ม	ย	ห
ป		ร	ฬ
ผ		ล	อ
ฝ		ว	ฮ
พ		ศ	
ฟ		ษ	
ภ		ส	

ตัวไม้คือสระลายสือไทย สมัยสุโขทัย

ะ	ข	เ-าะ	เ-อ
า	เ-ะ	-อ	เ-อะ
ิ	เ	-ำะ	เ-อ
ี	แ-ะ	-ำ	-ำ
ึ	แ	เ-ียะ	ๆ
ื	โ-ะ	เ-ีย	ๆ
ุ	โ	เ-ีอะ	เ-า

วรรณยุกต์ตัวลายเลขไทย สมัยสุโขทัย

|	|
+	๗
	๓
	+

๑	๑
๒	๒
๓	๓
๔	๔
๕	๕
๖	๖
๗	๗
๘	๘
๙	๙
๐	๐

ตัวลายสือไทย-ไทยกลาง

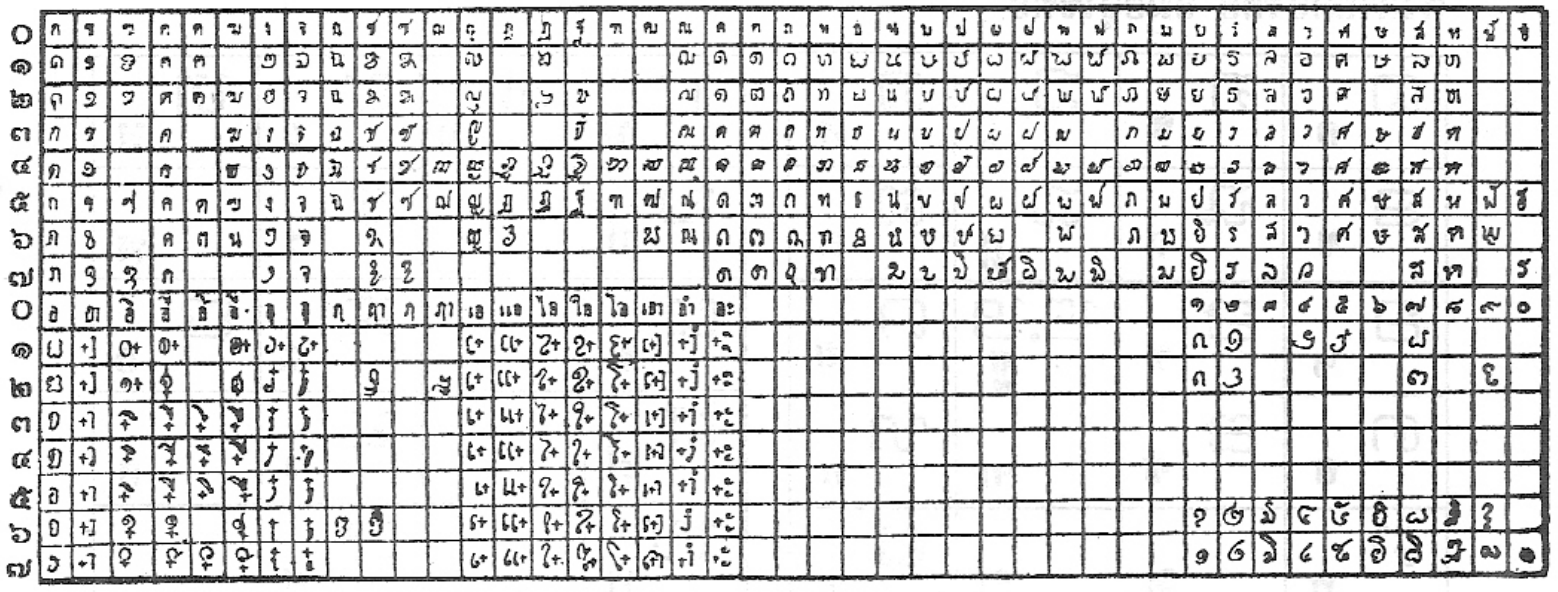

ตัวลายสือไทยกลาง นับจาก ๗ ช่องบนลงมาเป็นตัวลายสือ จาก ๗ ช่องล่างเป็นสระตามสมัยดังนี้ (๑) ตัวสือไทยครั้งพ่อขุนรามคำแหง พ.ศ. ๑๘๓๕ (๒) ตัวสือไทยครั้งพระยาฦๅไทย พ.ศ. ๑๕๐๐ (๓) ตัวสือไทยครั้งแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ พ.ศ. ๒๒๒๓ (๔) ตัวสือไทยย่อ (๕) ตัวสือไทยหวัดมะขาม (๖) ตัวสือไทยครั้งพระเมืองแก้ว เจ้าเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๐๔๓ (๗) ตัวสือลาว ฯ และ ๗ ช่องล่างที่เป็นสระใช้กับตัวสือบน ก็อธิบายอย่างเดียวกันกับ ๗ ช่องบนที่เป็นตัวลายสือ (๐ ตัวสือไทย และสระไทย)

ตัวสือไทยกลาง-สมัยสุโขทัย ตลอดถึงที่อื่น ๆ นั้น สำหรับตัวสือ ทั้งพยัญชนะ และ สระ ก็เปลี่ยนชื่อไปเหมือนกับ-ตัวหนังสือไทย แต่ยังมีตัวโซ่ง-ผู้ไทยนั้น ยังใช้ตามเดิม คือ สระยังเรียกไม้อยู่ตลอด โดยเฉพาะ **"ไม้"** ที่ไม่มีอยู่ใน **"สระมคธ"** จึงมีชื่ออยู่เหมือนไทยตลอด เช่น ไม้เอก ไม้โท ไม้หน้า ไม้ผัด หรือ ไม้ซัด ฯลฯ มีเหมือนกันตลอด แม้ชื่อตัวหนังสือ เช่น ตัว ก. จะต่างกันเพียงเขียนลายเส้น แต่อ่านออกเสียงยังเหมือนกัน แม้ตัวสือ-อัลฟาเบทว่า-ชาวคะนานไนท สร้างขึ้น จึงอ่านว่า เอ-อัลฟา ไปเป็นตัวเหบรู ก็อ่านว่า อัลเลฟ ไปเป็นตัวอาหรับเรียกว่า-อะลีฟ สำหรับตัวสือไทย ที่ขุนสือไทยสร้างขึ้นเมื่อ ๖,๖๐๐ ปีกว่ามาแล้ว ตั้งชื่ออ่านว่า ก. ออกไปเป็นตัวมอญก็เพียงอ่านว่า กะ ออกไปเป็นตัวเทวนาครีอ่านว่า เกาะ ฯลฯ เหตุนี้ ตัวสือไทยจึงเป็นต้นแบบของตัวสือที่มีพยัญชนะ และ มีไม้ หรือสระ-อย่างหนึ่ง และวางไว้รอบตัวทุกชนิด จึงมีชื่อว่า-**ลายสือไทย** ยังมีการครอบครู-ไหว้ครูอาจารย์อีกด้วย จึงเป็นหลักฐานตลอดแล้ว

ตัวสือไทย-ไทยเหนือ

ตัวสือ-อักษร ทั้งพยัญชนะและสระ เฉพาะ-ลานนาไทย หรือไทยยวน-ยูนานนี้ ในตำราเรียนได้ทำไว้และสงวนลิขสิทธิ์ บังเอิญว่าได้กระทำแบบมคธ ที่ทำนี้ ทำแบบไทยและได้นำมาเรียงแบบไทยเดิม แม้ว่าตัวลายจะเป็นแบบเดียวกับมอญและศรีลังกาก็ตาม ถึงกระนั้นก็มีหลายตัวที่เห็นคล้ายกับตัวสือไทย เช่น บ. ป. ผ. ฝ. จึงแน่ใจว่าแปลงเอาไป ที่มีเสียงเป็นไทย เช่น ฝ. ฟ. ก็ยิ่งเด่นชัด เพราะจารึกวัดพระยืน และวัดเชียงมั่นยืนยันอยู่ การที่จะเห็นของไทยว่าเป็นไทยด้วยกันนั้น ย่อมเป็นที่เจริญใจไทยเสมอกัน

ตัวสือไทยยวนหรือลานนาไทย ได้นำมาเรียงแบบไทย คือ เรียนตัวพยัญชนะก่อน จึงเรียงก่อน

พยัญชนะ

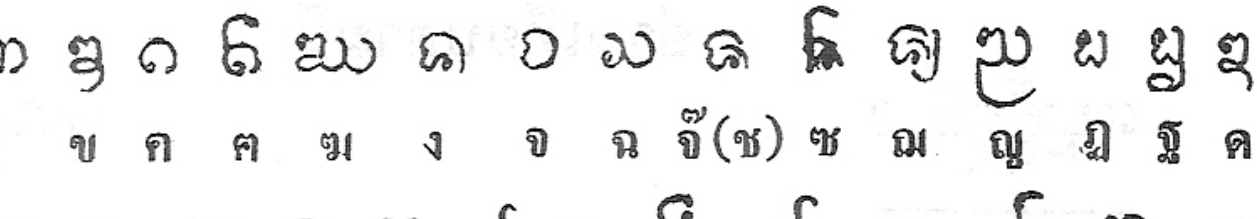

ก ข ค ฅ ฆ ง จ ฉ จ๊(ช) ซ ฌ ญ ฎ ฐ ด

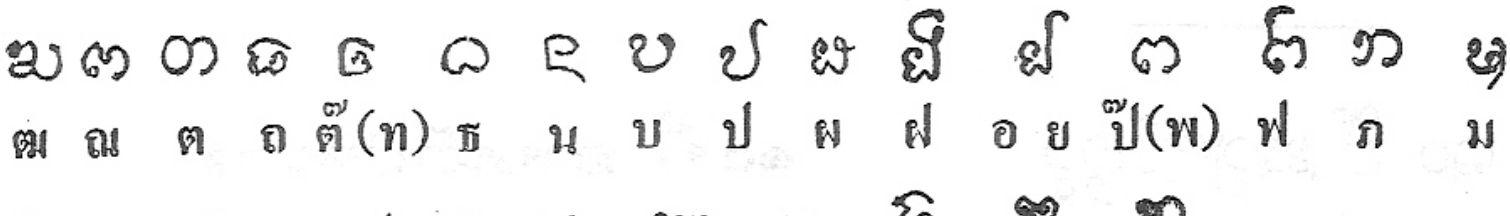

ฒ ณ ต ถ ต๊(ท) ธ น บ ป ผ ฝ อ ย ป๊(พ) ฟ ภ ม

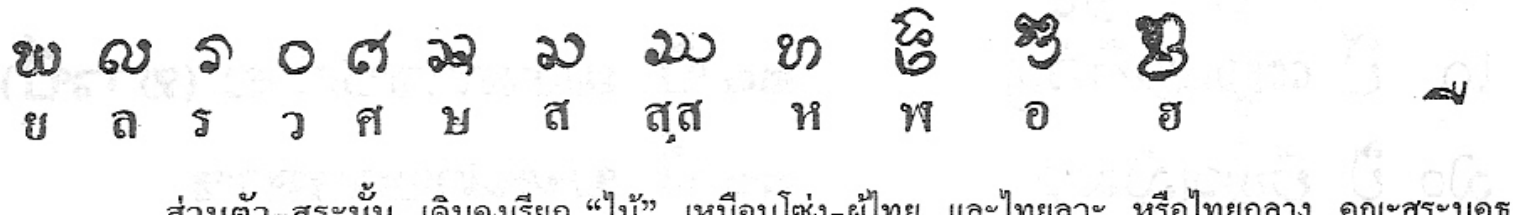

ย ล ร ว ศ ษ ส สฺส ห ฬ อ ฮ

ส่วนตัว-สระนั้น เดิมคงเรียก "ไม้" เหมือนโซ่ง-ผู้ไทย และไทยลวะ หรือไทยกลาง คณะสระมคธและสันสกฤต มี อ อา อิ อี อุ อู ฤ ฤา ฦ เอ ไอ โอว (หรือ เอา) อํ อะ เท่านั้น ส่วนนี้มีเท่าไทยและเรียก "ไม้" เช่น ไม้กาเล็ก ไม้กาโว้ง ไม้กั๋ง ฯลฯ คือ สระโอะเอื้อนไปตามแม่แจก เช่น ไม้ก๋ง คือ แม่กง ไม้ก๋น คือ แม่กน เช่นเดียวกับหนังสือไทยโซ่ง แบบสระที่ทำไว้อย่างนี้

สระ

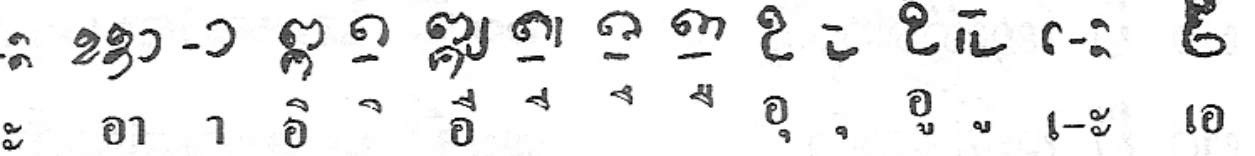

อ ะ อา า อิ ิ อี ี ึ ึ อุ ุ อู ู เ-ะ เอ

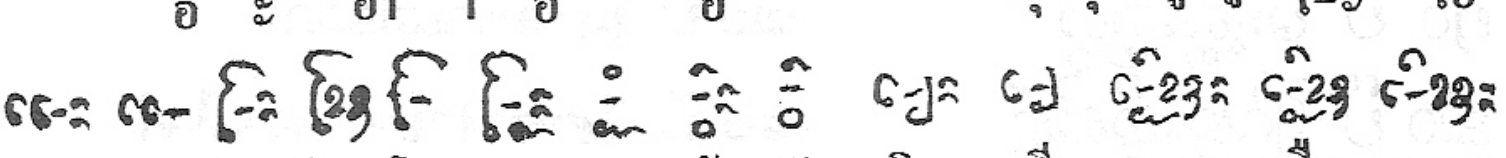

แ-ะ แ- โ-ะ โอ โ- เอา-อ อัวะ อัว เ-ิยะ เ-ีย เ-อะ เ-ือ เ-อะ

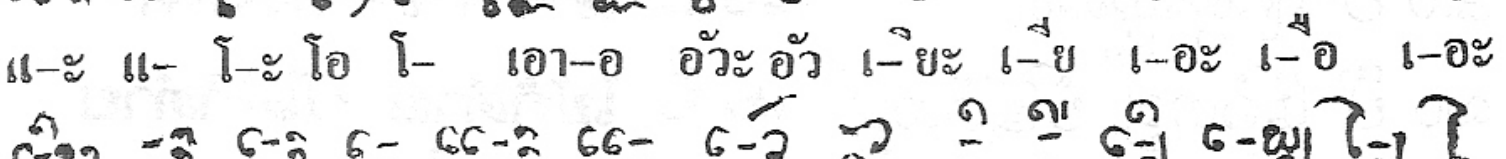

เ-อ อวะ เอวะ เอว แอวะ แอว เอา อาว อิว อีว เอย เอยย โอย โ-

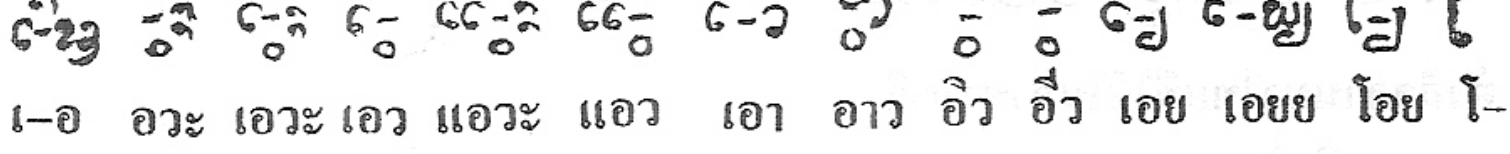

อาย โอย อวาย อาย โอย ออย เอว อิยะ อีย อุย อูย เอือยะ เอือย

ไม้ (สระ)

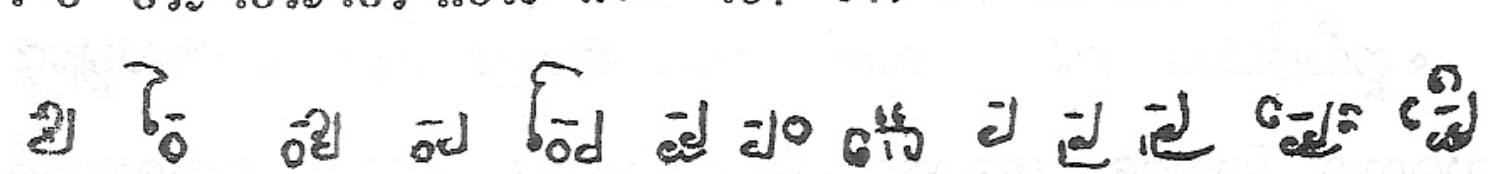

ไม้เอก ไม้เหยาะ | ไม้ซัด ไม้ผัด | ไม้โท ไม้โท | ไม้ไต่คู้ ไม้เลข ๘ | ไม้เลข ๒ ไม้ยมก | ไม้ฆ่า ระห้าม การันต์ | ไม้กั๋ง นิคหิต กาวง | ไม้กั๋งไหล | ไม้ก๋ง | ไม้ซ้อน ะ

เลขไทย ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐

เลขโหรา

เลขธรรม

อ่านเทียบตามนี้

ແບ່ຽຝຶກຫັຼ້ຫ້ ၁

แบบฝึกหัดที่ ๑

၈၀ ປີ ຂຊວ່ຽຕັບີທ່ງວ	๑๐ ปี อาบน้ำบ่หนาว
၂၀ ປີ ແຂ່ຊ່ມວ່ບີດ່ວ່ງ	๒๐ ปี แอ่วสาวบ่ค่าย (ซาวปี)
၃၀ ປີ ບີທ່ງວ່ງມ້ຊ່ມວ່ຊ	๓๐ ปี บ่หน่ายสงสาร
၄၀ ປີ ພ່ຽະຕວ່ຊທ້ຼືຄຕ້ວຜ່ວ	๔๐ ปี เยียะกำรเหมือนฟ้าผ่า
၅၀ ປີ ມວ່ວຊ້ຽຊ່ວບີວ້ຽ່ໄວ	๕๐ ปี สาวน้อยด่าบ่เจ็บใจ
၆၀ ປີ ໄຂຊທ້ຼືຄຕ້ວ່ງໂຊ້ຕ້	๖๐ ปี ไอเหมือนฟานโขก
၇၀ ປີ ຫະໂທ້ຕ້ຕ່ວ່ຕ້ວ	๗๐ ปี มะโหกเต๋มตั๋ว
၈၀ ປີ ໄຕ່ທ້ວ່ທ້ຼືຄໄທ້	๘๐ ปี ใคร่หัวเหมือนไห้
၉၀ ປີ ໄຊ້ດີຫວ່ງ ບີໄຊ້ດີຫວ່ງ	๙๐ ปี ไข้ก็ต๋าย บ่ไข้ก็ต๋าย

ตัวสือลานนาไทยที่ใช้ในภาษาบาลี

• ຕ້ຄຫິບີມໝວ ກດວວ ຂຊຄທໍ ມຫຼວ ມຫຼຸຜ້ວ ວິຊ້ຊວ ວຄຕມຫຼ່ຽ ມຼດຫວ ໂລຕວິຜຼ ຂຊຊຫ້ຫຄວ ບຼຄິມຜຫມວຄຜິ ມຫ້ຊວ ຜວຫຼຊມ້ວຊໍ ຕຼຜ້ວ ກດວວຫິ

อิติปิโส ภควา อรหํ สมฺมา สมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ.

• ມ່ວຕ້ຊວຫວ ກດວຫວ ດຫຼ່ວ ມຊ້ຜ້ຽ ຂຊຕວລ້ຕວ ຊທ້ບມ້ຕວ ໂຂຊບຊພ້ຕວ ບວ້ດຫ້ ວຜ້ຫຕ້ວ ວິຜ້ຼທ້ຫິ.

สวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม สนฺทิฏฺฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ.

๏ สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ อุชุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ญายปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ สามีจิปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ยทิทํ จตฺตาริ ปุริสยุคานิ อฏฺฐ ปุริสปุคฺคลา เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลีกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ.

สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ อุชุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ญายปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ สามีจิปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ยทิทํ จตฺตาริ ปุริสยุคานิ อฏฺฐ ปุริสปุคฺคลา เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลีกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ.

ตัวสือก้อม หรือ อักษรลาว

ตัวเฉียงอีสาน และเวียงจันทน์ หรือตัวพื้นเวียง

ตัวสือก้อมหรืออักษรลาวนี้ ได้จากพระครูวินัยธร ธีระ ปัญญาทีโป วัดสว่างอารมณ์ อ.พนมไพร จ.ร้อยเอ็ด ทั้งได้ตัวพื้นเวียงหลวงมาทั้งตัวเดิมและตัวใหม่ สำหรับตัวใหม่ที่เป็นตัวแบบพิมพ์นั้น ได้ใส่ไว้ล่าง จะเห็นส่วนมากเหมือนตัวไทย บางตัวก็อ่านเหมือนกัน เช่น ญ. ย. ใช้ตัวเดียวกันในตัวคำเมือง ส่วนที่จารึกหรือเขียนภาษาบาลีก็ใช้อย่างเดิม จึงใส่มาทั้ง ๒ อย่าง และเรียงตามแบบไทย คือ เรียนพยัญชนะก่อน เรียนสระที่หลัง จึงเรียงสระไว้หลัง

ตัวสือก้อม-อักษรลาว พยัญชนะ

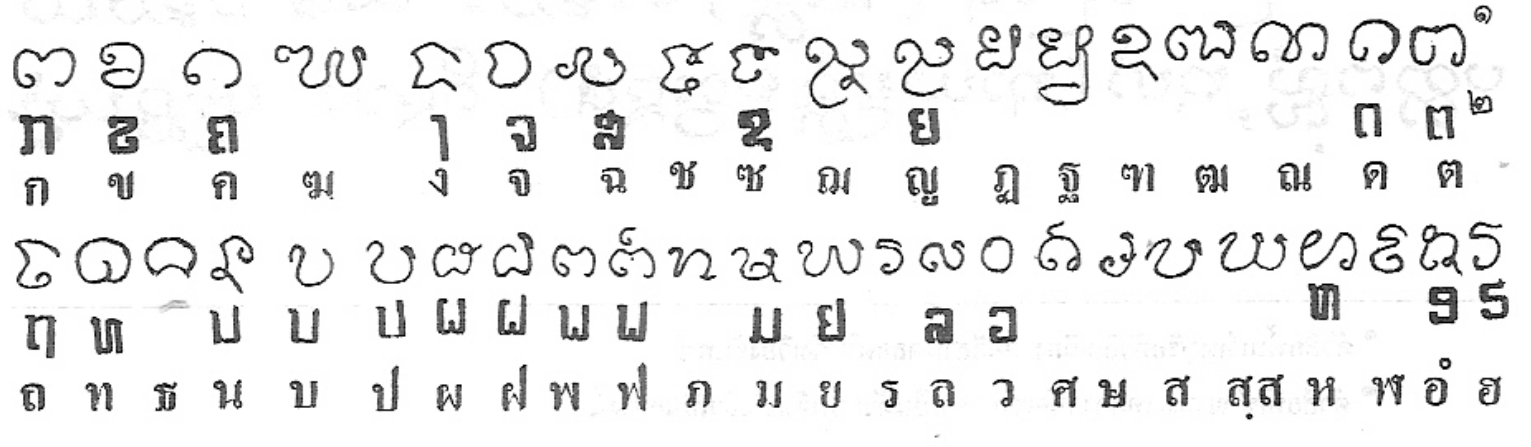

ไม้ คือ สระอักษรลาว

สำหรับไม้ (สระ) ก็เช่นเดียวกัน ได้ใส่เข้ามาตามที่เขียนคำเมือง ส่วนที่เขียนตัวธรรมวินัยนั้น มีเพียง ๘ และ ๙ ทั้ง อำ

ะ า ิ ี ึ ื ุ ู เ แ โ ใ ไ ำ

เลขไทย	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐
เลขโหรา	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐
เลขธรรม	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐
เลขเวียงจันทน์แบบพิมพ์	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐

ตัวอย่างเขียนบาลีหรือภาษามคธ

ꪀꪜꪖꪱꪙꪻꪱꪫ ꪗꪻꪙꪖꪱ ꪗꪻꪙꪻꪀꪒꪀꪶ

๑ (ꪎꪻꪀꪻꪱꪖ๑๒) ꪀꪱꪮꪖ ꪙꪖꪫ ꪙꪖꪖꪙꪖ ꪀꪱꪖꪮꪙꪖ ꪙꪮꪖꪫꪱꪫ

ꪫꪮꪖꪫꪮꪻꪗꪫ

ꪫꪻꪖꪖꪙꪻ ꪮꪀ (ꪙꪻꪀꪻ)ꪫꪀꪶꪫꪖ ꪫꪙꪶ ꪫꪀꪶꪫ ꪗꪙꪻꪫꪻꪀꪻ, ꪙꪮꪶ (ꪙꪖꪫꪫꪮꪻꪀꪻꪎꪙꪻꪀꪻꪶ) ꪶꪀꪫ ꪗꪻꪀꪗꪫꪻꪮ.

---

[1] ตัวสือพื้นเวียงหรือตัวสือเฉียง คืออีสานตลอดไปถึงเวียงจันทน์

[2] ตัวสือที่ใช้ ณ ประเทศลาวปัจจุบัน ทำเป็นตัวแบบพิมพ์แล้วเป็นอย่างนี้

อ่านเป็นตัวสือไทย

อุโปสถกมฺมสฺส ปุพฺพกรณ ปุพฺพกิจฺจานิ

๑. (ผู้อาราธนา) นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯลฯ (๓ ครั้ง)
สุณาตุ เม (ภนฺเต) สงฺโฆ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ อหํ (อายสฺมนฺตํ อิตฺถนฺนามํ)
วินยํ ปุจฺเฉยฺยํ

๑ (ผู้แสดง) ᨾᩮᩣ ᨲᨾ ᨽᨣᩅᨲᩮᩣ ᩉᩩᨶᩉᨲᩮᩣ
ᩈᨾ᩠ᨾᩣᩈᨾ᩠ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩔ

ᨾᩩᨲᩣᩅᨲᩩ ᨾᩮ (ᨽᨶ᩠ᨲᩮ) ᩈᨦ᩠ᨥᩮᩣ ᨿᨴᩥ ᩈᨦ᩠ᨥᩔ ᨸᨲ᩠ᨲᨠᩃ᩠ᩃᩴ
ᨸᨲ᩠ᨲᨠᩃ᩠ᩃᩴ, ᩉᩴ (ᩋᨿᩔᨾᨶ᩠ᨲᩴ ᨶᩣᨾᩴ) ᩅᩥᨶᨿᩴ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᩮᨿ᩠ᨿᩴ
ᩅᩥᨶᨿᩴ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᩮᨿ᩠ᨿᩴ.

๒. (ผู้แสดง) นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯลฯ (๓ ครั้ง)
สุณาตุ เม (ภนฺเต) สงฺโฆ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลं อหं (อายสฺมนฺเตน ภิกฺขุนา)
วินยํ ปุฏฺโฐ วิสชฺเชยฺยํ

ตัวอย่างตัวสือลาวเขียนคำเมือง

ᨲᨾ᩵ᨶᩣᩈᩮᩤ "ᨾᩉᩮᩈᨠᩩᨸᩣᨲᩥᨾᩮᨠ" ᩈᩮᨻᨻᨻᨸᩣᩃᩦᨻᩥ᩵ ᨸᨻᨻ
ᨲᨾ᩵ᨶᩣᩈᩮᩤᨠᩉ᩵ᩣᨿᨴᩮᩣᨿᨲᩮᩣᨻᨻᨿ ᩈᩥᨠᩈᩣᨻᩥᨴᩮᩈᨿᩣᨾᨾᩉᩮᩈᨠᩩ
ᩈᩣᨾᨾᨻᨻᨾ ᨸᨻᨻᩮᨿᨴᩮᩣᨿᨾᩉᩮᩈᨾᩩᨴᩮᩣᨾᩉᩣᨸᩩᨴᩮᩣᨾᩣᨲᩥᨠᩣ ᨸᨻᨻᩮᨿᨴᩮᩣᨿᨾᩉᩮᩈᨾᩩᨴᩮᩣᨾᩉᩣᨸᩩᨴᩮᩣᨾᩣᨲᩥᨠᩣ

อ่านเป็นตัวสือไทย

หนังสือ “พระภิกขุปาติโมก” สะบับปาลีนี้เป็นหนังสือกล่าวด้วยระเบียบวินัย สิขาบดของพระภิกขุสามเณร ผู้บวดในพระพุทสาสนา ที่จะเพิ่งปะพึดปะติบัดตามพุดโทวาท คำสั่งสอนของพระอง ซึ่งเรียกว่า พุธบันยัด

ต้นสะบับหนังสือนี้ พระครูคำจัน วีรจิต เจ้าคณะแขวงหลวงพระบาง ได้จัดส่งมาให้ เพื่อขอให้กะซวงทัมมกานจัดพิมออกเผยแผ่แก่สะหะทัมมิก

ตามที่กะซวงทัมมกาน ได้จัดพิมพ์หนังสือนี้ขึ้น ก็ด้วยมีความมุ่งหมาย จะให้บันดาพระภิกขุสง สามเนนทั้งหลาย ได้ฝึกใฝ่สึกสาสูตเรียน และปติบัด ให้ถือกต้องตามพระพุทสาสนา

ตัวอย่างตัวสือก้อมเขียนคำเวียงอีสาน

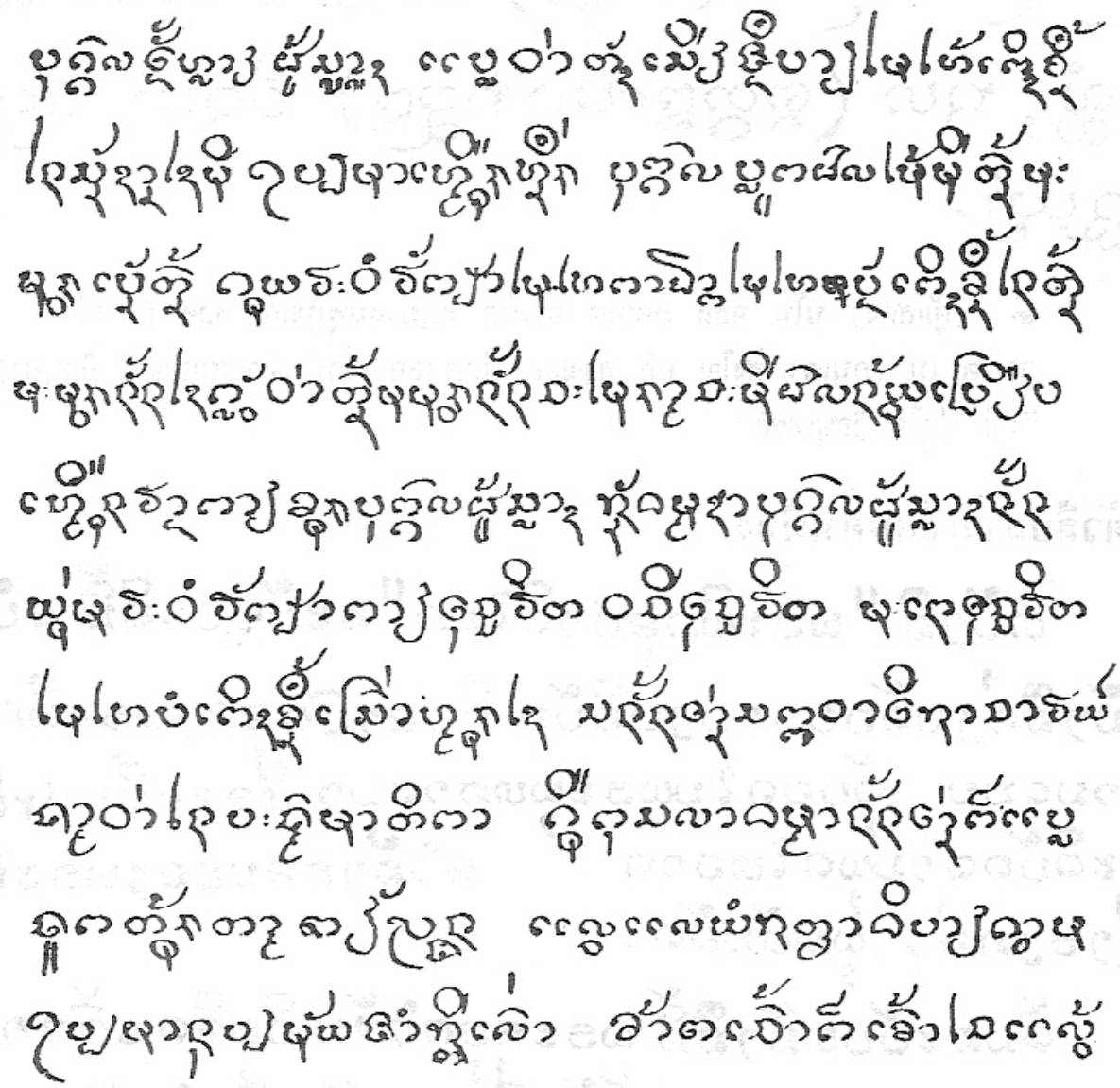

อ่านเป็นสือไทย

บุคคลทั้งหลายผู้สลาดปัญญา แปลว่า ตัดเสียซึ่งบาปไม่ให้เกิดขึ้น
ในสันดานได้มีอุปปมาเหมือนหนึ่ง บุคคลปลูกผลไม้มีต้นมะม่วง
เป็นต้น ควนระวังรักษาไม่ให้กาฝากไม่ให้บังเกิดขึ้นในต้น
มะม่วงนั้นได้ กลัวว่าต้นมะม่วงนั้นจะไม่งาม จะมีผลน้อยเปรียบ
เหมือนร่างกายของบุคคลผู้สลาด อันธัมมดา บุคคลผู้สลาดนั้น
ย่อมรักษากายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต

ไม่ให้บังเกิดขึ้น เศร้าหมองได้ ฉะนั้น ท่านสกวาทีอาจารย์
ถามว่าในปฐมมาติกา คือ กุสลา ธมฺมา นั้นท่านก็แปล
ถูกต้องตามพยัญชนะ แล้วแลยังอัตถาธิบายความ
อุปมานุปมัยซ้ำอีกเล่า ข้าพเจ้าก็เข้าใจแล้ว

หลิกไต หรือ ตัวสือไทยใหญ่

ปับเฮียนหลิกไต คือ **แบบเรียนสือไทยใหญ่** นี้ มีพิมพ์จำหน่ายแล้ว ได้พบ ณ วัดไทยใหญ่-วัดแม่ค๊ะ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จึงรวบรวมเข้าด้วยกันได้เห็นชื่อสือใช้ว่า **หลิก** เข้าใจว่าคงมาจาก-ลิข ทั้งเห็นใช้เลขอาหรับตลอด เลขไทยใหญ่อาจมี เพราะชื่อว่า-หลิก นั้นเป็นชื่อเลขไทยอยู่แล้วคำชื่อว่า **เลข** และ **ตัวเลข** ชาวชมพูทวีป หรือ ชาวภารตี ใช้ชื่อเรียกรวมว่า พยัญชนะ เหมือนกับ-อักษร คือ ใช้เรียกอย่างเดียวกัน ส่วนไทยนั้นต่างกันว่า **สือ** และ **เลข** ส่วน "ไม้" นั้น ได้เปลี่ยนเป็น **สระ** สำหรับ-ไม้ ที่ไม่มีในชื่อว่า-สระ เช่น ไม้เอก ไม้โท (ไทยว่าไม้หยด ไม้ซัด) ไม้ผัด ไม้หัน (หันอากาศ) ก็คงเรียกอย่างไทย ณ หน้าปก มีรูปตึกใหญ่ยาว คงเป็นโรงเรียน หรือวิทยาลัย มีเสาธงชาติ-สีเหลืองอยู่บน กลางสีเขียว ล่างสีแดง ตรงกลางมีรูปดวงตะวัน คงเป็นธงชาติไต หรือ ชาติฉานไต คือ ไทใหญ่ซึ่งไม่ใช่อังกฤษ และ พม่า เป็นของไทใหญ่เฉพาะทีเดียว รู้สึกชื่นใจที่ได้เห็นไทย หรือ ไต-ฉานไต เชียงตุง เชียงกรุง อาจมีไตอย่ารวมอยู่ด้วย มีความคิดที่จะคืนคงเป็นไทยตามเดิม อย่างน้อยก็มีความคิดสร้างเครื่องหมายชาติขึ้น อันมีธงชาติขึ้น ยืนยันต้นความคิดเดิมที่เผ่าไทยได้สร้างขึ้นไว้ หลิกไตได้รื้อฟื้นขึ้นเป็นของตัวเอง ที่เป็นทั้งตัวสือและคำพูดซึ่งเป็นไทยต้นเดิมนั้น และ ที่หน้าปกเห็นใช้ว่า **หลิกลาย** ซึ่งเป็นลายในชื่อว่า **ลายสือไทย** นั้น ยืนยันหลักฐานว่า **ลายสือไทย** และ **ลายหลิกไต** หรือ **หลิกลาย** นั้นเป็นชื่อ **ลายสือไทย** แน่นอน

ครั้นได้รับแล้ว สุระมาเห็นเข้า รับว่าทันจัดเข้าได้ จึงชื่นใจว่าทันพอดีจึงนำเข้ามาแต่ก็เป็นเพียงแบบตัวเรียนเท่านั้น ได้จัดแบบไทย คือ เรียน หรือ เรียงตัว-พยัญชนะก่อน เรียน หรือ เรียง สระ และ ไม้ ต่อไป

လိၵ်;တ်: หลิกไต ตัวสือไทยใหญ่ (พยัญชนะ)

ဂ กะ ၵ ข คะ ၸ งะ ၹ จ๊ะ ช ၼ ซะ ส ၽ ญะ တ ต๊ะ ထ ทะ ถ ၼ ณ นะ ပ ป๊ะ

ဃ พะ ผ ၽ ฟะ မ มะ ယ ยะ ရ ระ လ ละ ဝ วะ ဆ ซะ ส ၾ ฮะ က อ๊ะ

သရ หลิกไต ตัวสือไทยใหญ่ (สระ)

-ะ -ၢ า -ိ ิ -ီ ี -ု ุ -ူ ู ၸ- เ ၼ- แ

က อ ကၢ อา ကိ อิ ကီ อี ကု อุ ကူ อู ကေ เอ ကေ แอ

-ၢ် ไ -ူ ၵ် โ -ၵ် เอา ၸ-ၢ ออ -မ် อัม ၸ်ၢ-อ -ိုၵ် -ือ -ိူၵ် เ-า

ကၢ် ไอ ကူၵ် โอ ကၵ် เอา ကေၢ ออ ကမ် อัม ကၸ်ၢ เออ ကိုၵ် อือ ကိူၵ် เอา

ตัวสือและสระหลิกไตได้คัดที่ผสมกันตอนสระ แล้วยังมีแบบ “ไม้” จึงนำมาลงอีก “ไม้” มีอย่างนี้

ไม้จัตวา (สระอา)	เอก	โท	ตรี	ไต้คู้
ผสมทั้ง	ကု	ကု့	ကု၌	ကု၊	ကု။
สระ–ไม้	ာ	ာ่	ာ้	ာ๊	ာ๋

ตัวผสมไม้ กัก กั่ง ฯลฯ คือแจกแม่ กก กง เท่านั้น พอเป็นตัวอย่าง สำหรับคำไทยใหญ่นี้ ไม่มี กก กง เช่น หก เป็น โหก เป็นต้น

แบบอ่านผสมสระแม่กง

-ก်	-င်	-တ်	-န်	-ပ်	-မ်
ကက်	ကင်	ကတ်	ကန်	ကပ်	ကမ်
กัก	กัง	กัด	กัน	กับ	กัม

ပပ်.ရှ်ခန်းလိုက်;တံး

ပ်ပ	ဢီယန	หลิก	ไต
แบบ	เรียน	หนังสือ	ไต (ไทยใหญ่)

ပဏ်ဍပဉ္ဇုဆိုင်းတံး

ผ้าย	ปีญหญ่า	เมิง	.	ไต
(ผ้าย	ปริญญา	เมือง		ไท (ใหญ่)

ဢှိင်;ဧင;ဧလ;လိဂ်;လ၊်;ထိင်:ထ၊်:လိဝ့ဆ်.ခဲ့;-

ฝั้ง แง้ แล หลิก ลาย ย้ง จ่าย หลี โว้น ไข้ ประเพณี และ หนังสือ หญิง ชาย นึก คิด ถึง

เขียนแบบบาลี

အမ္ဗုဇ်တသ္သ ဟာဝတ္တုဇ်ဂါရဝ္ဗ ကုဇ်

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต

သမ်ဗာသမ်ဗုဒ်ထာသ်သ

สมฺมา สมฺพุทธสฺส

ตัวสือที่ผสมแสดงทั้งตัวไม้ และสิ่งปรากฏตามตัวผสมนั้น ท่านผู้การฯ บันทึกมาให้เรียบร้อย

แบบเป็นภาพออกเสียงอ่าน

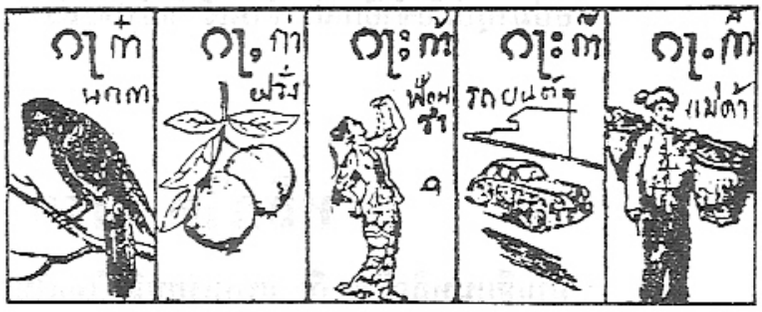

ဥမ်းဘိုခန်းလုဂ်ဒုဘွင်္ဂ

ဆွခန်းလပ်းတယၢ်,ဂ်ုး၊

ဆွခန်းလဲ့ထင်,ဂူခန်းလီ။

ဆွခန်း....ဆွခန်း.... .... ကိုခန်း....ကိုခန်း။

อ่านไทย **กวามอืนหลุกออน**

นอน : หลับ : ตา : หยา : ไฮ่

นอน : ไหล : จัง : โกน : หลี :

นอน.....นอน.....อืน.....อืน.....

ไทยใต้ **เพลงกล่อมลูกอ่อน**

นอนหลับตาอย่าไห้

นอน(หลับ)ไหล นะคนดี

นอน.....นอน.....อืน.....อืน.....

เท่าที่นำมาเป็นเพียงตัวอย่าง ถ้าต้องการเรียนจบแบบเรียน-แบบเรียนนี้ มีพิมพ์เป็นแบบสอนแล้ว มีอยู่ที่เชียงใหม่ หรือเชียงตุง

ตัวสือไทย-ไทยเหนือ

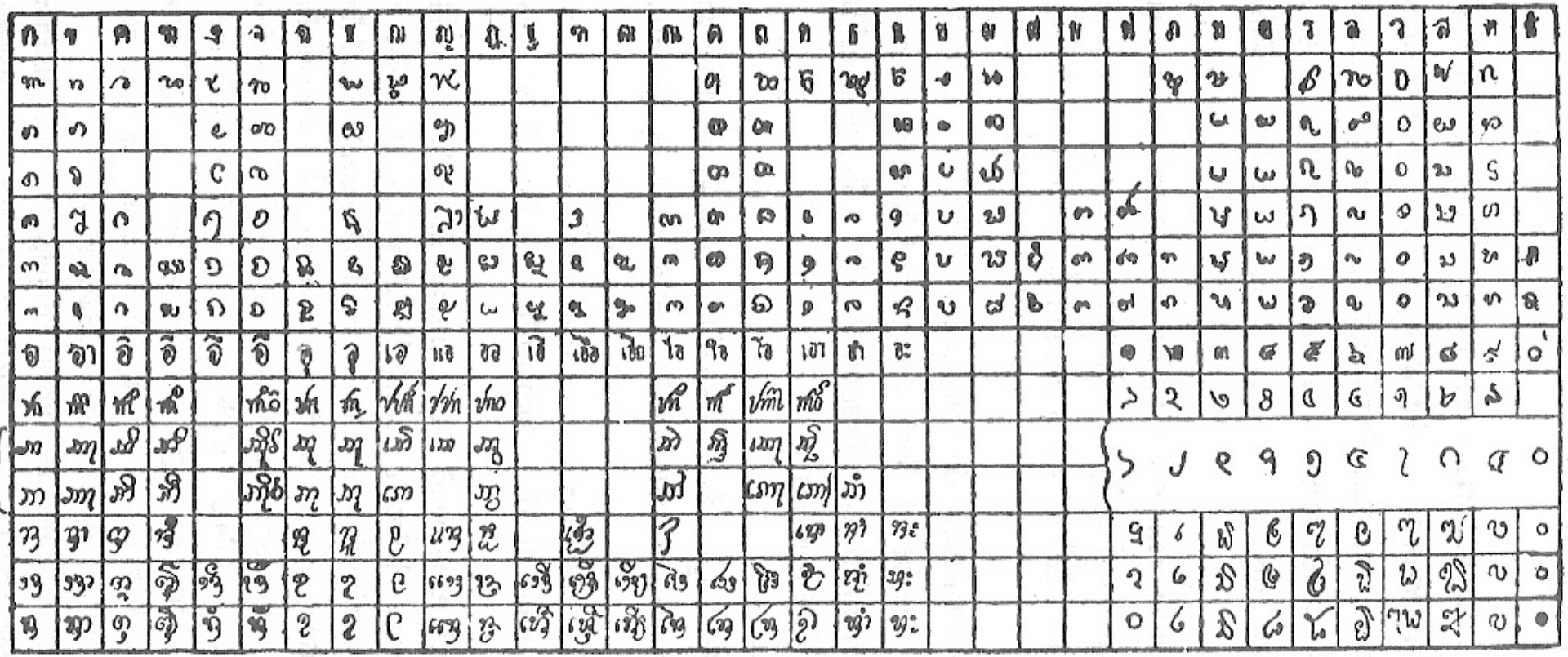

บน-นับลงจาก ๑-๖ เป็นตัวสือไทยตามชื่อนั้น ๆ คือ ๑. ตัวสือไทยกลางนำมาเป็นแบบอ่านฯ ๒. ตัวสือไทยอาหม-อัสสัมฯ ๓. ตัวสือไทยอ้าย ไทยเงี้ยวฯ ๔. ตัวสือไทยลื้อ-ฦๅ ไทสิบสองพันนาฯ ๕. ตัวสือไทยยวน ลานนา เชียงใหม่ฯ ๖. ตัวสือธรรม อักษรธรรม

ล่าง-นับลงจาก ๑-๖ เป็นตัว "ไม้" คือ สระตามชื่อไทยนั้น ๆ คือ ๑. ตัวสระไทยนำมาเป็นแบบอ่านฯ ๒. ตัวสระไทยอาหม-อัสสัมฯ ๓. ตัวสระไทยอ้าย ไทยเงี้ยวฯ ๔. ตัวสระไทยลื้อ-ฦๅ ไทสิบสองพันนาฯ ๕. ตัวสระไทยยวน ลานนา เชียงใหม่ฯ ๖. สระตัวธรรม

ต้นเลกไทย

ปีอิน ๑๒๔๕-๑๓๒๒ ก่อน พ.ศ. ๔๐๕๕ เมื่อ ๖,๘๒๐ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๑๘)

ขอมฟ้าไทย เข้าร่วมขุนสือไทย ต้นชวดขุนสรวง ย่าชวดนางสาง สั่งเอาเรื่องต้นผีอันลือขวัญไทยสร้างก่อนเข้าลายสือ จารกเบื้องเมื่อปีอิน ๑๒๔๕ มื้อวันเพ็ญเดือน ๕ เมื่อขุนสือไทยรู้แล้วชวนขอม หาโคลนสอทราย สร้างแผ่นกเบื้องหินสอ เข้าเรือนสาง ดูไม่รู้เรื่องแล้ว ขุนสรวงนางสางเข้า พาไทยงามมาถึงเรือนสาง และสอนข้อสือคำเขียนให้สีงามตนเขียน ตัวย่อตัวเขียนคำนับ แลว่าให้งามตนเขียนเอาจดคำนับว่า ๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ฯลฯ ๒๐. ๒๑ ฯลฯ ๓๐. ๓๑ ฯลฯ ๔๐. ๕๐. ๖๐. ๗๐. ๘๐. ๙๐. ๑๐๐. ๑๐๑. ๑๐๐๐. ฯลฯ งามตนจดคำผีต้น ผีให้คำเล่าเรื่องไม่ขุ่นใจแท้แล

สือไทย ฟังพี่ขอมเล่าว่า ใจใคร่มีลายสือขอม เอาชื่อลายนี้ ชื่อ "ลายสือขอม" มิรู้ชวดปู่ขุนสรวง ชวดย่านางสาง ชอบ ไม่ชอบ สือไทยว่า ขุนสรวงสางต้นสร้างแม้ลูกหลานอันสร้างชอบแจง ปางอันมิชอบ หมู่คนชอบใช้ได้ พวกลูกหลานผีมิต้องย้านผี-ผีคุ้ม ขอมเอาคำขุนสือไทย ใคร่ลายสือขอม เอาชื่อขอมต่อชื่อสือ ตั้งชื่อสือขอม (เป็น) **"ลายสือขอม"** แล

ขอมฟ้าไทย เอาคำสือไทย เฝ้าหาลายตัวขอม เมื่อปีอิน ๑๒๕๑ หนึ่งปีแล้วค่อยมองหา ขุนสรวงมาว่าลายสือไทยว่า กอ ขอ คอ สือขอมเอาลายทาง กะ ขะ คะ คือกัน ขอมฟังว่าแล้วคิดเสียงขุนสรวงว่า เข้า กะ ขะ คะ ฆะ งะ จะ ฉะ ชะ ซะ ฌะ ญะ ฯลฯ (ขอมฟ้าไทยลงลายสือขอมครั้งแรกนั้น ดูเป็นลายสือขอมก็ได้ ดูเป็นลายสือไทยก็ได้ ที่ลงมานี้ เป็นตัวลายสือไทยตามที่มีตัวอยู่และดูรู้ง่าย)

ทั้ง ตัวเมืองตัวบ้าน ท่านคิดตามเสียง เอารูปตามชื่อมาตั้งแล้วแยกไปตามเสียงที่กระจายออกไปได้ ที่คิดเสียงออกมาเป็นเส้นลายให้เป็นระเบียบอ่านรู้ได้นี้ เป็นยอดรู้อันไม่ตายของขุนสือ **"ไทย"** ขอมฟ้า **"ไทย"** กับ **"ไทย"** งาม ถ้าจะขนานชื่อว่า **"อมต-วิชานชน"** ก็คงได้

ลายสือไทย ลายสือขอม ที่เขียนเป็นตัวเมือง (พยัญชนะ) ตัวบ้าน (สระและตัวสะกด) ตัวเมืองและตัวบ้าน ทั้งคู่ขุนสือไทยและขอมฟ้าไทย เอาเสียงเข้ากับรูปคิดขึ้นเป็นลายตัวพร้อมกับทำเครื่องหมายอ่านออกชื่อคำ และเสียงชื่อไว้ เช่น กระทำด้วยเสียงชื่อรูป 'กอไผ่'

ส่วนตนเลกไทย (ตัวเลขไทย) นั้น เป็นเรื่องของผีบอกให้รู้ ผี-วิญญาณรูปเทพมองไม่เห็น จึงไม่มีอะไร ที่ประจักษ์ออกมาจากปากเสียง มือขีดเขียนสอนของไทยงามบอกให้ว่าคนบอกก็ไม่ผิดอะไร และขุนสือไทยนี้เข้าใจว่าในขณะนี้ คงมีชื่อว่า **"สื่อ"** แต่สมัยนั้นออกเสียงว่า **"สือ"** จึงมีชื่อว่า **"สือไทย"** ต่อมา โดยสืบเสียงแท้มาจากกาลนั้น ส่วนตนเลกไทยนั้น ขุนเลกไทย (ขุนเล็กไทย) ประกาศใช้ซึ่งตอนนั้นยังไม่มีชื่อก็เอาชื่อ **"งามตน"** กับชื่อ **"เลกไทย"** ของตนผสมกัน เรียกว่า **"ตนเลกไทย"** เดี๋ยวนี้และก่อนเปลี่ยน **"ตน"** เป็น **"ตัว"** เท่านั้น เช่น จารึกวัดมหาธาตุ จังหวัดยโสธร ว่า จุลศกราชราชาว่า ๑๔๕ ตัว (พ.ศ. ๑๓๓๐) เท่าที่สังเกตเห็น เลข ๑ คือ ๑ ขีดม้วนขวา ๒ คือขีดตรงไปขวาขยักบนและขวาง ๓ คือ ๓ ขีดติดกัน ๔ คือ ๔ ขีดติดกัน ๕ คือ ๕ ขีด ๖ คือ ๖ (๔ กลับ คำลาวเดิมว่า 'หก' เช่นกลับหลังว่า 'หกหลัง') ๗ รูปพิเศษ ลายอย่างนี้ อ่านว่า เจ็ด ๘ รูปพิเศษ ลายอย่างนี้ อ่านว่า แปด ๙ รูปพิเศษ หรือ ๑ ตั้งเส้นหางขยัก ลายอย่างนี้ อ่านว่า ๙ ซึ่งต่อมาเอาเป็นลายเจิม (ซึ่งชื่อว่า เจิม และลาย ๙ ก็ชื่อไทย) ๑๐ คือ ๑ กับวงกลม สูญ ๐ ตัวเลขที่มีครบ ๑๐ ดูจะมีเพียงเลขไทยและเลขอาหรับ หรืออารบิกเท่านั้น เลขอาหรับ ฝรั่งเอาไปใช้และมาถึงไทย

ที่น่าทึ่งมากที่สุดก็คือ ทั้งตัวลายสือไทยและตนเลกไทย เกิดจากกรรมวิธีของผู้หญิงไทย ถึงแม้ว่าขอมจะสอน 'ลาย' ก่อนแต่กรรมวิธีจัดเข้าลายผ้าทอหรือยกนั้นเป็นกรรมวิธี หรือสมองสติปัญญาโดยตรง ขุนสือไทยและขอมฟ้าไทย เอาเข้าเสียงอ่านอีกครั้ง ก็คือเอามาปรับปรุงเข้าเป็นลายสือทั้งไทยและขอมกับเลข ของจีนว่า ชั่งเขียด (ฉางกิด) เห็นบนหลังเต่า เข้าใจว่าเทวดา หรือพรหมสร้างให้ ของแขกชื่อ **"เทวนาครี"** ชื่อก็บ่งบอกชัดอยู่แล้วว่า ชาวเทพ หรือเทพนคร (แปลว่า ชาวกรุงเทพ ตรงชัด นักบาลีรู้ทุกคน) สร้าง หรือเป็นของชาวกรุงเทพ แต่ของไทยนี้มีขึ้นด้วยคน หรือคนสร้าง จึงมีชื่ออย่างคน ที่ปรากฏขึ้นมีหลักฐานแน่นอนว่าคนสร้าง และเป็นไปได้แน่นอน ของเขาอื่นชื่อชวนให้คิดสงสัยว่าคนพวกอื่นสร้างให้ พวกนั้นเลยเข้าใจว่า "เทวดา" เพราะมีความรู้มากกว่าพวกตน จึงให้ชื่อว่าเทพพรหม เป็นที่เคารพ และเป็นเองอันแปลกกว่าเผ่าอื่น คือ ไทย-มีคนชายคนหญิงช่วยกันก่อสร้างวิวัฒนาการและรู้มาด้วยตนเอง จึงตั้ง

ขอมฟ้าไทย ลูกแม่ขอน (ขุน) ญิงกลางชื่อพวงมะลิ เสืองฟ้าไทยพ่อ ขุนแม่เนา เรือนในป่า ขุนพ่อชอบเอาเป็นเมีย มีขอมฟ้าไทยปีอิน ๑๑๗๔ เดือน ๘ ขึ้น ๘ ค่ำ

ขอมฟ้าไทย ขุนสือไทย สอนลายสือไทยและลายสือขอมแก่ลูกชายญิง สีงามตน นำตัวเลขไปเขียนผืนผ้าและสอนให้รู้ทั่วกัน ขุนสือไทยขอสีงามตนให้แก่ขุนเลกไทยฟ้า ให้ขอมฟ้าไทยสอนลูกชายญิง ไทยงามสอนทอผ้าและยกลาย ขุนสือไทยสอนตีเหล็ก สอนหิน สอนไม้ สอนทำของใช้

ขอนฟ้าไทย เอาแสงแจ่มฟ้า ผู้เข้าคูใจ ใฝ่ใจใคร่ดูปู่ชวดขุนอินสิบสองพัน พาคูใจ (ขี่ช้าง) เถิงเมืองสิบสองพัน เมื่อกลับมา-มาไทยลว้าเมืองแมน ปีอิน ๑๒๖๙ ขุนสือไทยตั้งชื่อขุนอินอู่ไทยแล้ว

ขอมฟ้าไทย สอนชายญิงลูกตัว แลลูกขุนสือไทย เมื่อขอนฟ้าไทยพาแสงแจ่มฟ้า เมื้อเถิงเมืองสิบสองพันแล้วกลับมา มีชื่อตั้งว่า ขุนอินอู่ไทย แล้ว เมื้อเมื่อปีอิน ๑๒๖๙ เอาลายสือไทย ลายสือขอมไปดอมช้างห้าตัว ขอมฟ้า-ไทยขอเสืองร่วงไทย เข้าคูใจกับแสงช่อเทียน ขอสีงามไทยเข้าคูใจกับขุมฟ้าไทย ขอญิงคู่แฝดลูกขุนสือไทยและไทยงามชื่อเสิมงามไทยเข้าคูใจกับเข้มฟ้าไทย ขอญิงชื่อสมงามไทยเข้าคูใจกับเขือมฟ้าไทย ให้ขานเลืองไทยเข้าคูใจกับไขเลืองฟ้า แลให้เอาทองที่เก็บได้ทำสร้อยหมั้นให้ญิง* ญิงให้นำผ้าทำทอเองให้ชาย ปีอิน ๑๒๖๔

ขุนสือไทยกับไทยงาม มีลูก ๙ คน ตาย ๓ เหลือ ๖ ที่เห็นชื่อนี้ คือ ชายขุนเลกไทยฟ้า ญิงแฝดคู่ คือ เสิมงามไทย สมงามไทย ชาย คือ เสืองร่วงไทย และญิง แสงช่อเทียน สีงามไทย

ขอมฟ้าไทย มีลูกชาย ๙ คน กับมะลิฟ้า ชายคือ ขอนฟ้าไทย ขานเลืองไทย ญิงคือไขเลืองฟ้า และชายคือเขือมฟ้าไทย กับ สีแจ่มฟ้า มี ๕ คน ญิงคือ แสงแจ่มฟ้า ชาย ๒ คน คือ ขุมฟ้าไทย เข้มฟ้าไทย ญิงอีก ๒ คน คือ งามตน หรือ สีงามตน อินตัวทอง

คำไทยภาษาไทยไว้ทั้งภาษา สืบรูปร่างและชื่อของคนไว้เหมือนพวกอื่น ๆ สร้างสิ่งมีต่าง ๆ ไว้ทั่วแผ่นดินที่ไทยไปถึง *(ได้พบมีไปถึงอเมริกากลางและใต้)*

"ตัวสือขอม" ลายสือขอม ถ้าสังเกตจะเห็นข้างบนมีเส้นลาย (ที่เรียกกันว่าหนามเตย) คำว่า คลุม โพกนี้ ไทยลว้าเก่าและชาวอีสานเรียกว่า "ขอม" เช่น ขอมหัว ขอมตั๋ว และเขียนมานี้เป็นตัวไทยปัจจุบันยุคปลาย ที่เขียนไว้เดิมพยายามเขียนเท่าไรก็ไม่เหมือนได้ถ่ายรูปทำแบบขึ้น ใครสามารถก็ลองทำดูจะได้ประจักษ์ว่าคนสมัยนี้มีความรู้เท่าคนไทยสมัย ๖,๘๐๐ ปีมาแล้ว

คำว่า ขอม ที่มีนี้เป็นนาม ขอมที่เป็นกิริยา คือ โพก หรือ คลุม ที่เป็นนาม คือ ลายสือขอม ลายสือขอมนี้ ที่ราชบุรี เพชรบุรี ฯลฯ เรียกว่า **หนังสือไทย ซึ่งใช้เป็นตัวจารึกหรือจาร พระไตรปิฎก อัฏฐกถา ฎีกา โปฏฐ คันถ คัมภีร์ ปกรณ์ ต่าง ๆ** แม้หนังสือเทศน์เก่า ๆ ก็จารึกตัวขอม และจารึกต่าง ๆ ก็เห็นมีจารึกตัวขอม จึงขึ้นเป็นที่เคารพกราบไหว้ ยิ่งเขียนเป็นอักขระเลขยันต์ ก็ขึ้นเป็นตัวศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นตัวหรือเป็นเครื่องหมายพระธรรม ได้เรียกกันว่า **"หนังสือใหญ่"** ลายไทยเดิมเรียกกันว่า **"หนังสือกลาง"** หนังสือนี้ทั้งที่เขียนและแบบตัวพิมพ์เรียกกันว่า **"หนังสือเล็ก"**

ทั้งตัว "ขอม" มักมีขอม คือ โพก หนามเตย และลวดลาย สมเป็นหนังสือขอม (คือตัวครูอาจารย์) ถ้าเขียนแบบเล่นลายเส้นแล้วก็สวยงามน่าอ่าน อันเป็นเครื่องหมายลายเกียรติขอม (ครูอาจารย์) ทั้งตัวขอมทั้งหมดนั้น ถ้าสังเกตแล้วจะเห็นคล้ายกันหรือเหมือนกัน เช่น ก. ขอม คือ ท. ไทย ใส่หนามเตย พ. ขอม คือ พ. หรือ ผ. ไทย เขียนคว่ำ ภ. ก็คือ ภ. ไทย ใส่หนามเตย

* พิธีหมั้น และ พิธีไหว้ผีนี้ ขอมฟ้าไทยจารึกไว้ ซึ่งให้รู้ได้ว่า ไทยมีมาแล้ว ๖ พันปี ๘ ร้อยปี หรืออาจมีมาก่อนนั้นนานแล้ว พิธีหมั้น หรือให้ของกัน ในปัจจุบัน เมื่อเป็นเรื่องส่วนตัวของหนุ่มสาว ก็ยังมีอยู่ที่เป็นประเพณียืนยาว คือ สินสอด ทองหมั้น ขันหมาก ไหว้ผี ยังกระทำกันอยู่ในหมู่คนไทยแท้ เคยเห็นมีพิธีทำขวัญบ่าวสาวในตำราไทย ในพระราชพิธีอุปภิเศก ซึ่งเขียนไว้ ณ ผนังวิหารวัดโสมนัสนี้ เห็นมีตั้งใบสีต้น ในปัจจุบันแท้ สินสอด ทำขวัญหายไปหมดแล้ว เหลือแต่แหวนหมั้น ซึ่งตรงกับประเพณีฝรั่ง พิธีไหว้ผี จวนจะไม่มีแล้ว. เวลานี้มีแต่พิธีนอกผี คือ นอกประเพณี

ขอมฟ้าไทย หรือ "ขอม" ที่ปรากฏนี้ เป็นชื่อตั้งเรียก และเป็นคุณนาม ซึ่งปรากฏคุณศัพท์ก็คือ ตั้งสิ่งต่าง ๆ ขึ้น คือ ออกแบบลายสาน ลายปั้น ลายสลัก แกะ ทำเครื่องใช้ก็เป็น 'ช่าง' ร่วมทำและสร้างลายสือไทย และลายสือขอมทำต้นอย่างกราบ, ไหว้, ผีฟ้า และบา อันเป็นที่นับถือกันตลอด จึงคงอยู่มา ได้ส่งชื่อ "ขอม" ขึ้นเป็นที่หมายรู้กันว่า เป็นครูบาอาจารย์ และที่ปรึกษาช่วยเหลือที่ดี ชื่อ

ขอมฟ้าไทย จัดงานลูกเข้าคู่ปีอิน ๑๒๖๑ เดือน ๔ เพ็งเดือน ๕ ให้รำบวงผี เหลือสีงามตน กับ อินตัวทอง เข้าขวบ ๓๐ และ ๒๕ มิรู้ผัวเมีย รู้เล่นน้ำ เล่นดิน อู่ เรือน มิรู้สือไทย ขอมว่ายังเล็ก มื้อนมแค่มีนิด

ขอมฟ้าไทย สือไทย มะลิฟ้า ไทยงาม สีงามตน รออยู่แต่ก่อน เมื่อปีอิน ๑๒๖๔ ขุนสือไทยไข้หนัก เมื่อเซาไข้ ให้เชิญผี บำบวงผี ให้ เลกไทย สีงามตน คู่สู่เมียผัว อินตัวทองมีขวบ ๒๕ ยังเด็กน้อย สือไทยว่าได้ทันเห็นมันมั่นคง

เลกไทย ตนเลกไทย

ขุนเลกไทย ขุนหญิงงามตน

ปีอิน ๑๒๗๑ ก่อน พ.ศ. ๔๐๖๕ ปี เมื่อ ๖,๘๘๗ ปีมาแล้ว

ดูตามกเบื้องจารสมัยขุนสือไทย ตัวเลขเขียนเป็นแบบลายอ่านเป็นหนังสือก็ได้ ขุนหญิงงามตน ได้นำลายเลขไทยมาขีดผืนผ้า ต่อมาขุนเลกไทยผู้เป็นผัวได้เห็นและคิดว่า ย่อสั้นดีจึงเอาชื่อเมียต่อกับชื่อตัว ให้ชื่อว่า ตนเลกไทย ประกาศใช้ปีอิน ๑๒๗๗ ก่อน พ.ศ. ๔๐๖๒ เมื่อ ๖,๘๘๔ ปีมาแล้ว

๑. ขุนเลกไทย (ได้ที่ถ้ำเทือกเขางูด้านวังสะดึง ราชบุรี) มือขวาถือดินสอ หรือ เหล็กจาร มือซ้ายถือกระดานชนวนมีดวงกลม และตัวเลข สัญลักษณ์สร้างเลข และตำราเลขไทย

๒. ขุนหญิงงามตน มือขวาถือแวกหรือแว ปั่นฝ้าย มือซ้ายถือกลุ่มด้าย สัญลักษณ์ทอผ้า ทั้งคู่ทำหน้าก้มเป็นท่าใช้ความคิด ใช้รัดเกล้าแบบทำงาน

--------*--------

สัจตรงต่อพี่น้อง เชื่อฟังเคารพนับถือพ่อแม่ ชื่อ จึงติดความทรงจำและความรู้สึกมากระทั่งกลายเป็นชื่อครูบาอาจารย์ช่าง และทรงความรู้ต่าง ๆ ว่า “ขอม”

ได้เห็นและมีรูปขอม ที่ปรากฏอยู่ มีเชิดใบสีครอบเป็นเชิด หรือเป็นรัดเกล้า (ที่เรียกกันทั่วไปว่า “ขนนก” แต่ขนนกเป็นของคนผิวแดงและชาวทะเลใต้ ไม่มีในหมู่ไทย) ขอมนั้น ในประเพณีไทยมีพิธีครอบ หรือขึ้นครู ทำใบสีเชิดในพิธีครอบ ก็เอาใบสีเชิดนี้ครอบ

ขุนเลกไทย และ **ขุนหญิงสีงามตน** หรือ **งามตน** ในฐานะเผ่าชาติตระกูลต่างก็เป็นพระลูกเจ้าอยู่แล้ว ครั้นต่อมาได้เป็นขุนและขุนหญิง งามตนได้เรียนลายตัวเลขจากจ้าวพ่อขุนสรวง ซึ่งทรงไทยงามสอนให้ ได้นำมาเขียนจำนวนผืนผ้าที่ทอแล้ว ขุนเลกไทยเห็นแล้ว จึงนำมาประกาศใช้เป็นตัวเลข คราวแรก ยังไม่มีชื่อ เรียกเพียงว่า ลายย่อขุนเลกไทย จึงคิดเอาชื่องามตนซึ่งเป็นที่ขุนหญิงเมียหลวงอยู่แล้ว ต่อเข้ากับชื่อตนเองจึงเป็นชื่อว่า "ตนเลกไทย" ได้เป็นชื่อประจำมาว่า "เลก" ต่อมาถึงบัดนี้ เปลี่ยนเป็น **"ตัวเลขไทย"** ชื่อเฉพาะที่บอกหมายรู้นี้มีอยู่เพียงไทยเท่านั้น เพราะตัวเลขที่เป็นที่หมายรู้จำนวนนับแน่นอน จึงได้เกิดเป็นตำราหมอดูขึ้น เช่น กล่าวกันว่าเลขบอก และเป็นตำราเลข ๗ ตัว เลข ๑๐ ตัว เลข ๑๖ ตัว หรือโสพส แต่ชื่อก็ได้ถูกเปลี่ยนไปแล้ว ซึ่งกาลนี้รู้จักกันว่า **"ตำราพรหมชาติ"** ครั้งเป็นคนก็เป็นขุน และขุนหญิงอยู่แล้ว ทั้งยังได้เป็นต้นบา ตำราเลขดูรู้และคำนวณนับ บอกจำนวนรู้แน่นอนกับเรียนเขียน จดจำนวนคงอยู่เช่นคำนวณขวบปีวัยเด็ก ได้กระทำระบบโกนผมไฟ และกระทำบุญวันเกิด กาลผ่านวัยเด็ก-เริ่มวัยรุ่น มีระบบแบบโกนจุก สำหรับชายก็คำนวณขวบปีขึ้นพานหรือขึ้นหนุ่ม หญิงก็คำนวณขวบปีขึ้นผลิรุ่นขึ้นสาวมีเลือดมีพุ่มทรวงอก ครั้นตายไปแล้วก็ขึ้นเป็นผีบาเลขไทยและคำนวณนับจึงเป็นต้นผีหมอดู ดูรู้จำนวนนับ ทำนายวัยที่เป็นเช่นนั้นทั้งชะตาราศีดีเมื่อไร ไม่ดีเมื่อไร สำหรับ-งามตนเมื่อตายไปก็ขึ้นเป็นผีบาแม่จ้าว เช่นแม่หมอชะตาราศี แม่หมอสินสาว แม่มด หรือ หมอมดลูก หรือหมอคลอด ถ้าดูตัวเลขเช่น ๔ และ ๖ ถ้าเขียนให้ติดกันอย่างนี้ ๔๖ จะเห็นเค้าพุ่มทรวงอก เช่นนี้ตัวเลขคำนวณทายคู่ครองมีลูกและหลักฐาน ฯลฯ ฉะนี้ ไทยจึงมีระบบแบบไหว้ผี ไหว้ครูบา ไหว้บำบวงบูชาต้นไทยกันมา และ **ขุนเลกไทย** กับ **งามตน** จึงขึ้นเป็น **ต้นบา-ขอมเลขไทย** และ **ตำรา-หมอดูไทย**

ด้วยเหตุนี้ **ขุนเลกไทย** นำเลขไทยมาใช้ โดยที่เป็นขุน และ ขอมในตัวเอง ด้วยอำนาจขุน และขอมก็ได้บงการให้ ตัวเลขเป็นตัว ลาย กำหนดหมายจำนวนแน่นอน จึงเป็นลายศักดิ์สิทธิ์ หรือ ขลังในตัวเอง ตัวเลขจึงเป็นตัวทำนาย หรือให้แจ้งเหตุดีร้าย เช่น อย่างที่กล่าวกันว่าตัวเลขบอก จึงเป็นหมอ หรือตำราเลข ๗ ตัว หรือที่เรียกกันว่า พรหมชาติ ที่เป็นตัวขลังนั้น เช่น เลข ๐ ใช้ในพิธีสูญฝี ตัวเลข ๙ ใช้เป็นรอยเจิมหน้า และตามตำราฤกษ์ หรือ ตำราทายเลข ตัวเลขคี่มักไม่ดี ส่วนเลขคู่มักดี เช่น เลข ๑ ถ้าเป็นเลขฤกษ์ที่ ๑ ชื่อว่าฤกษ์ คนจน หรือ ขอทาน ถ้าเป็นวัน ๑ คืออาทิตย์ มีคำพยากรณ์ว่า เกิดวันอาทิตย์ จิตใจมักง่าย ทำคุณแก่ใครเหมือนไฟตกน้ำ ฉะนี้ พ่อขุนเลกไทย จึงขึ้นต้นครูอาจารย์เลขไทย ทั้งทางศักดิ์สิทธิ์ และ ทางทำนาย ก็กำหนดจำนวนนับ จำนวนรู้

ส่วนขุนหญิงงามตนนั้น ด้วยการนำเลขมาใช้บอกจำนวนผืนผ้า ถึงแม้ชื่อจะเปลี่ยนเป็นตัว ก็ยังระบุถึงอยู่ จึงขึ้นเป็นต้นแม่จำนวนเลข เป็นแม่กี่ หรือ แม่ฟืม ตามแบบไทยเก่าก่อน เมื่อจะเริ่มทอผ้า มักมีพิธีบูชาไหว้กี่ หรือฟืมนั้น ซึ่งยืนยันหลักฐานนึกระลึกถึงแม่งามตน คือ แม่ต้นทอ และจำนวนนับนั้น แม่งามตน จึงขึ้นเป็นต้นทอ หรือแม่ต้น หรือผีต้นนั้น และยังยืนอยู่ในหมู่ไทย จึงยังเป็นไทยต่อมา

--------*--------

เมื่อทำรูปขอม จึงมีเชิดใบสี

และคำว่า "ขอม" ถ้าเป็นกิริยาก็หมายความว่าครอบ หรือ คลุม โพก หมู่ไทยเฉียงยังใช้กันอยู่ว่า ขอมหัว ขอมตัว คือ คลุม ภาคกลางมีคำใกล้เคียง กันที่ยังคงอยู่ คือ คร่อม เช่น ใบสีคร่อมหัว ทั้งเมื่อสัก ๕๐ ปีมานี้ ก็ยังใช้ว่า "ขอม" กัน

ตัวเพลง ได้มาแต่รูป ขอมญิงเพลง "เอ่ยเชิญขวัญ" ก็มีเชิดใบสีช่อเล็ก ซึ่งกลายหรือแปลงชื่อเรียกชฎา หรือมงกุฎยอดเชิดใบสีเพลง ทำลายละเอียดแผกแบบไปจากเชิดใบสีขอมชาย อันสังเกตได้ รูปทั้งนี้ ได้จากวัดเพลงร้าง จังหวัดราชบุรี

ประเพณีเผ่าลาวเดิม หรือไทยลว้านั้น เมื่อประมาณ พ.ศ.๒๔๖๐ หน้าร้อน สาว ๆ อยู่บ้าน และทอผ้า ไม่ใช้เสื้อ หรือ ผ้าห่ม เพราะไม่มีใครอื่น จึงไม่มีใครดูอะไรกัน ทั้งไม่รู้เรื่องอื่น เมื่อแต่งงานจะสอนกันอย่างไรไม่รู้ ที่ขอมฟ้าไทยสอนนั้น ในฐานะเป็นพี่น้องกัน ซึ่งอยู่กันมาอย่างไม่รู้เรื่องเลย ถึงพ่อแม่ต้องสอนให้รู้เรื่อง

ขอมฟ้าไทย สอนลูก สั่งมะลิฟ้า แล ไทยงาม สอนญิงชายมื้อมีเมียผัว มื้อมีลูกแล้ว สือไทยคู่ไทยงาม มะลิฟ้าคู่ขอมฟ้าไทย ขึ้นที่นอนสอนเอาสมมื้อแท้ ผัวเมียทำเทื้อนี้แล้ว ไปนอนรวมกันในที่นอน แม้สือไทย ไทยงาม นำเลกไทย งามตน ชวนเข้าห้องงามตนเข้าเมียผัว มื้อสือไทย ให้อินตัวทองอีกคน เลกไทยยังมิเอา เมื่อขุนสือไทย ตายปีอิน ๑๒๗๑ ขอมฟ้าไทย ให้เลกไทยครองเมืองแมนต่อ เอาสีงามตนขึ้นเมียที่ขุนญิง และมิยอมเอาน้องของตัวเอง เมื่อสีงามตนหมัน ให้อินตัวทองเข้าที่ขุนญิงเมียน้อย มีลูกชายเมื่อเดือน ๖ วันเอือย ขึ้น ๑๕ ค่ำ ปีอิน ๑๒๗๘ ชื่อ ลือ อินไทย ขอมฟ้าไทยมีขวบ ๑๐๓ ปี จานเบื้องไว้

เลกไทย ผู้ลูกขุนสือไทยครองต่อพ่อเมื่อเข้าปีอิน ๑๒๗๑ เมื่อเมียชื่อนางงามตนกี่ผ้าขีดผ้าทอจำนวน ผืนที่ ๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐ เมื่อเข้าปีอิน ๑๒๗๗ เลกไทยให้เอาตัวลายขีดเขียนชื่อ ตนเลกไทย ใช้เพื่อ จำไม่ผิดเพี้ยน จด วัน เดือน ปี ต้นปู่ขุนอินเมืองแมนแดนทอง

ขุนเลกไทย เอาลายสือพ่อ แม่ไทยงามทอขึ้นลายให้ชื่อ ตัวเมือง ต่อตัวบ้านเรือน และเมียงามตนทอผ้า ขีดต้นผ้า นับรู้ชื่อ “ตนเลกไทย”

ขอมฟ้าไทยสอนนั้น คงเป็นธรรมเนียมตกทอดมา ที่เรียกกันว่าพิธีปูที่นอน เรียงหมอนส่งตัวเท่าที่ทราบมา. เมื่อถึงเวลาฤกษ์คู่ผัวเมียเดียวมีลูกชายหญิงพร้อม จัดแจงปูที่นอนแล้ว ทั้งคู่ ผัวนอนก่อน เมียกราบผัวแล้วเลื่อนนอนลงต่ำหน่อยแล้วนอนด้วยกัน มักมีมโหรีกล่อมเพลงเยี่ยมวิมาน ดับไฟ ทำหลับ และกรนบ้าง มีคนร้องเสียงไก่ขัน ทั้งคู่จะทำตื่น (ภาคกลางใต้ มักเล่า ฝันว่าไปไหว้พระปฐม-เจดีย์ ภาคกลางเหนือ มักเล่าฝันว่าไปไหว้พระพุทธบาท ทั้งกลางและกลางใต้ กลางเหนือเล่าฝันว่า ไปไหว้พระแก้วมรกตบ้าง) ว่าถือดอกบัวบ้าง ผัวเป็นผู้ทำนายฝัน จากนั้น จึงส่งตัวคู่บ่าวสาว

ประเพณีนี้ได้ถามก็มีคล้าย ๆ กัน ซึ่งยืนยันว่ามีมานานแล้ว จึงแพร่ไปทั่วทั้งแผ่นดินไทยและเผ่าไทย อาจสืบมาจากที่ขอมฟ้าไทยสอนไว้แต่คราวนั้น

๑

๑. รูปรัดเกล้า ๕ ชั้น *ช่อและริมด้านซ้ายนั้น จะเห็นเป็นรูปเลข ๕ ซึ่งเป็นลายและชื่อตรงกลางจะเห็นเลข ๕ ชัดเจน แต่ทำเป็นแบบตั้งตรงอันนี้เป็นประดิษฐ-กรรมไทย*

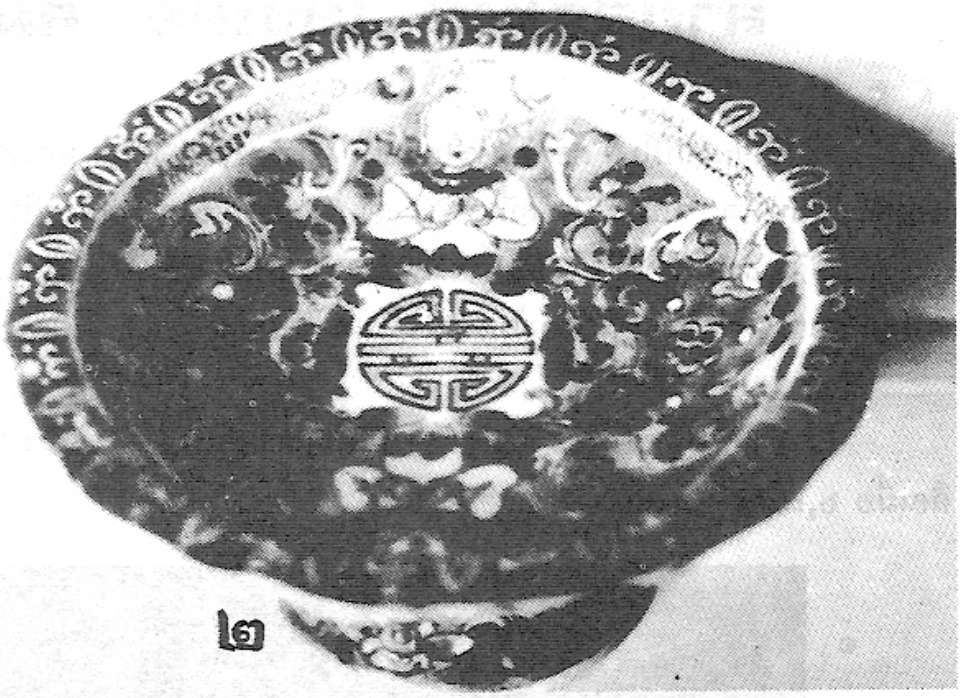

๒

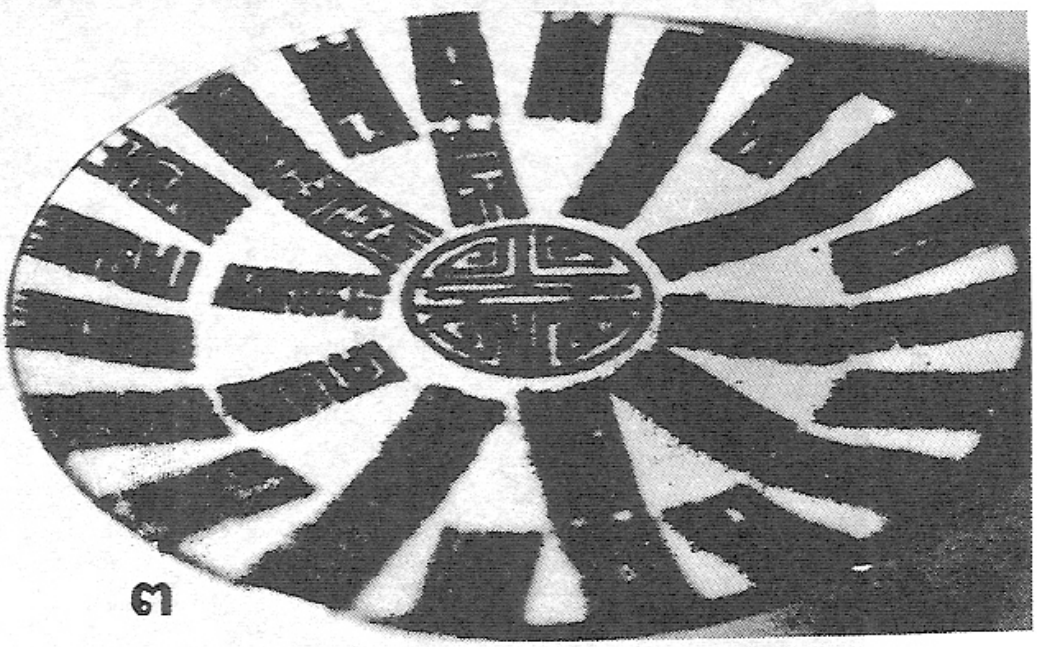

๓

๒. รูปจานเชิงสีนั้น *ณ วงกลางทำเป็นรูป ๑๖ หรือ ด.อ. ชั้นล่างเห็นชัด ตัวเลขนี้อ่าน ๑๖ เป็นจำนวนศักดิ์สิทธิ์ หรือขลัง ตัวเทพนมบนยืนยันว่าลายไทย*

๓. รูปจานกลมนี้ *มีตัวลายสือจีนยืนยันว่าเป็นของจีน แต่วงกลมตรงกลางนั้น คือลายเลข ๑๖ บนอ่านแบบจีน อ่านขวาไปซ้าย ล่างอ่านแบบไทยจากซ้ายไปขวา คำจีนว่า จับลัก เป็นจำนวนศักดิ์สิทธิ์ ที่ทำตอนขาว และ ดำ เป็นเครื่องหมายกลางวัน กลางคืน ตั้งไว้หน้าพระแท่น ผู้ใดล่วงล้ำเป็นหัวขาด ยิ่งศักดิ์สิทธิ์มากขึ้น*

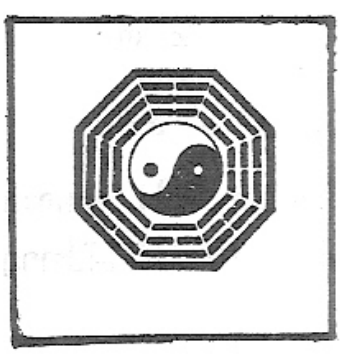

รูปโป๊ยก่วยนี้ *ที่ทำเป็นส่วนขาว-ดำ คือ ขาวหมายถึง กลางวัน ดำ หมายถึง กลางคืน แต่ส่วนที่เป็นตัว อ.ด. หรือ ๑๖ นั้น ซึ่งเขียนไว้หน้าพระที่นั่ง ใครล้ำก็หัวขาด จึงเป็นศักดิ์สิทธิ์ชั้นสุดยอด หรือ ศักดิ์สิทธิ์เด็ดขาด*

ลายสือไทย เลขไทย สมัยเมืองแมน

ซึ่งยืนยันปีไทย คือ ศักราชไทย ได้ทำกันสืบ ๆ มา ได้เพียงบางส่วนก็ตาม พอเป็นหลักฐานได้นำมาทำแบบเท่าที่จะมีทุนทำได้ ถ้าไม่ทำในกาลนี้ อาจจะสูญหายหมด และคงไม่มีใครที่จะทำกัน ทั้งจะได้เห็นที่เป็นตัวลายแท้ ขุนเลกไทยได้หัดและกระทำไว้ ณ แผ่นนี้ ซึ่งได้คงทนมาให้ได้พบกันได้ เป็นหลักฐานลายสือไทย ลายเลกไทย ซึ่งไทยทำไว้แก่ไทย อันเป็นหลักฐานให้นำของไทยมาไว้กับไทยตามเดิม

ลายสือไทย และ ตน (ตัว) เลขไทย แผ่นที่ ๒๔๔ หน้า ๒ ขุนเลกไทยเขียนไว้เมื่อปีอิน ๑๒๗๗ คือเมื่อ ๖,๘๘๔ ปีมาแล้ว

๑. ก ข ฃ ค ฅ ฆ ง จ ฉ

๒. ช ซ ฌ ญ ฏ ฐ ฑ ฒ ฑ

๓. ณ ด ต ถ น ท ธ บ ป ผ ฝ

๔. พ ฟ ภ ม ย ย

๕. ร ล. ส ห ร ๑ ๒ ๓

๖. ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐

ลายนี้มีเพียงเค้า ๆ เท่านั้น ตัวเลขก็เขียนซ้อนกัน ๔ ๕ ดูเหมือนกัน สิ่งที่ต้นไทยได้กระทำไว้ ลูกหลานต่อ ๆ มา จึงอ่านออกและรู้ความ สิ่งของไทยย่อมเข้าสู่สายเลือดทั้งชีวิตจิตใจแล้ว จึงรู้เห็นและอ่านออกได้ บัดนี้ ได้ปรากฏแล้ว

กฎหมายผัวเมียฉะบับแรกของไทย

ปีอิน ๑๓๓๓ ก่อน พ.ศ. ๔๐๐๗ ปี เมื่อ ๖๕๓๗ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๐)

๑. ขุนลืออินไทย ผู้ออกกฎหมายผัวเมียฉบับแรกของไทย ท่ามือซ้ายประคองขึ้น มือขวา "กด" ในชื่อกฎหมาย เดิมเห็นเขียนเป็น "ก้ดหมาย" และท่านนี้ได้ขึ้นเป็นต้นกฎหมายไทย

๒. ขุนหญิงรินเลืองระรื่น ทำงานแม่บ้าน หรือแม่ มือซ้ายถือหอยยอด หรือหอยสังข์ มือขวาถือดอกบัว สัญญลักษณ์ หรือ เครื่องยศขุนหญิง และได้ขึ้นเป็นต้น กฎหมายผัวเมียไทย

รูปขุนผู้ออกกฎหมาย มักทำอย่างนี้ ขุนหญิงผู้ทำงานแม่บ้านก็ทำอย่างนี้ ฉะนี้ ขุน และขุนหญิง แบบนี้ อาจเป็นทุก ๆ ท่านผู้ออกกฎหมายต่อไป เช่น ขุนอินมาไทย ขุนหญิงคู่เลืองเมือง

ลืออินไทย ครองเมืองแมน ปีอิน ๑๓๒๒ เมียชื่อ รินเลืองระรื่น ปีอิน ๑๓๒๗ รินเลืองระรื่นออกลูกชายเมื่อวันอู่ ๑ ค่ำ เดือน ๑๐ ขึ้นชื่อว่าเลอตนไทย

ลืออินไทย เมืองแมน ขึ้นปีอิน ๑๓๓๓ เดือนอ้าย ขึ้น ๑ ค่ำ ออก "กดไทย" ว่า คนชายญิงรักกัน เอากันเปนผัวเมีย ให้อยู่ร่วมกัน ชื่อ ผัวเมีย ของตน ลืออินไทยต่อกดเรื่องผัวเมีย ถ้ามันอยู่ด้วยกัน ห้ามพ่อแม่พี่น้องพรากทำลาย แม้ผู้พรากทำลายมัน ให้เฒี่ยน แม้ตาย ให้ฆ่าให้ตายตามกัน (๔๒๙/๑-๒)

ลืออินไทย ว่า ชาย ญิง อย่าอยู่ห้องเดียวกัน แม้ผู้ชายจับญิง ประคองร่าง ตัว นม ต้องเสียผ้าไหม ชายข่มขืนญิงจนต้องเสียสินสาว[๑] ควรตัดควยทิ้ง[๒] แม้ญิงตาย ฆ่าให้ตายตามกัน (๔๓๑/๑-๒)

ญิง ทำเปิดผ้าให้ชายดู ชายจับตนเล่นไม่เปนผิด ผ้า ญิง นุ่ง ห่ม แม้ว่าญิงมีลูกแล้ว ไม่ห่มผ้า มิใช่เปิดให้ชายดู ผู้ชาย ถูกต้อง จับ ดึง เว้นผัวทำต้องผิด ต้องให้ทุบมือที่ชนนั้น (๔๓๒/๑-๒)

เลอตนไทย ครองเมืองแมน ปีอิน ๑๓๕๑ มีเมีย ๒ ขวาชื่อ เอื้อนขวัญไทย ซ้ายชื่อ เอิ้นสาวไทย ปีอิน ๑๓๕๘ เอื้อนขวัญไทย มีลูกชายชื่อ ลือต้นไทยทอง (มีวิญญาณมาทรงคนบอกว่าชื่อ ทองลือ ยังเอาชื่อตั้งชื่อข้าวว่า ข้าวทองลือ บ้าง) ปีอิน ๑๓๖๐ เอิ้นสาวไทยมีลูกญิงชื่อ สีเสิมไทย

---

[๑] ได้พบคำไทยแท้ว่า "สินสาว" คือ พรหมจรรย์สาวไทยโบราณ อันยืนยันถึงประเพณีไทยลว้าทั่วไป ยอมรับนับถือพรหมจรรย์หญิงสาวเป็นสินสาวที่มีคุณค่ามากมาย เมื่อลูกชายจับต้องและทำลายให้เสีย ต้องทำขวัญด้วยผ้าไหม อันเป็นประเพณีปรับสินไหมของไทยโบราณ และทำให้เสียหาย ต้องทำสินชายให้เสียหายตามกันเป็นสินชดใช้ ซึ่งขุนลืออินไทยให้ตัดทิ้ง และ นี้ผลสืบเนื่องมาจากที่ทำลายสือใช้กันมา ได้เขียนจารไว้ จึงคงมาให้รู้ถึงปัจจุบัน

[๒] ชื่อนี้ คราวแรกจะตัดออก แต่สมาชิกสุวัณณภูมิทั้งหลายเห็นร่วมกันว่าควรคงได้ เพราะเป็นภาษากฎหมายและเป็นชื่อเฉพาะ ยืนยันถึงความยุติธรรมที่ทำให้เสียเท่านั้น มีผู้เล่ากฎหมายโรมัน แต่ยังไม่ได้เห็นกฎหมายโรมันมีระบุว่า ทำฟันเสีย ต้องเสียฟัน ทำแขนเสีย ต้องเสียแขน ฯลฯ ก็ตรงกันดี และเราไทยโบราณก็มีวิวัฒนาการยุติธรรมมานานแต่ดึกดำบรรพ์เหมือนกัน

ขุนต้น จ้าวแม่โพสบ

ชื่อข้าว และ กฎหมายนาฉะบับแรกของไทย

ปีอิน ๑๔๐๒ ก่อน พ.ศ. ๓๙๓๘ ปี เมื่อ ๒๔๖๘ ปี มาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๐)

๑. **ขุนลือต้นไทยทอง** *(ถ้ำเทือกเขาภู ด้านวังสะดึง) มือขวาถือไถ มือซ้ายถือคราด สัญลักษณ์สร้าง ระบบทำนา (จ้าวพ่อนา) ต้นผีไทย*

๒. **ขุนหญิงโพสบ** *มือขวาถือเคียว มือซ้ายถือรวงข้าว สัญลักษณ์ทำข้าว (จ้าวแม่ข้าว) ต้นผีไทย*

ลือต้นไทยทอง หรือต้นไทยนี้ ในพิธีแรกนาขวัญแม้เป็นพระราชพิธี มีคำว่า “แรก” ก็คือต้นนี่เอง อีสานมีผีตาแฮก คือ แรกในนาเหมือนกัน (ไม่เคยเห็นรูป) และทั้งชาวอีสานและภาคกลางนี้ยังกระทำ “บวง” หรือ “ข้าวบิน” บูชากันเมื่อเริ่มต้นทำนา

โพสบมีรูปเคารพมากเป็นที่ ๒ ของนางกวัก เมื่อข้าวมีท้องไทยทั่วไปกระทำบวงบูชา หรือแบบบริหารครรภ์ ไม่เคยรู้กันว่ามีเรื่องเป็นคน มีผัว มีลูก และนี่เป็นเรื่องของการเคารพผี (คือคนตาย) กันมา กับยืนยันว่าผีดี และทั้งสองนี้เมื่อเป็นคน ได้เริ่มทำนา ทำข้าว ก็ขึ้นเป็นต้นไทย ครั้นตายไปอยู่สรวงสวรรค์แล้วได้เป็นจ้าวพ่อ จ้าวแม่ ก็เป็นต้นผีไทย ไทยได้เคารพบวงสรวงกันมาถึงกาลบัดนี้

ลือต้นไทยทอง เมืองแมน ครองเมืองขึ้นปีอิน ๑๔๐๒ เมียชื่อ โพสบ นางอยู่ในบ้านขุนเถือมทอง เพาะข้าวงอกงามดี เข้าหาขุนเมืองพ่อ เห็นชอบให้ตนเป็นเมีย โพสบทำกร้าข้าวมาแต่นั้น ปีอิน ๑๔๐๕ มีลูกชื่อ เลือง-โพไทย

ลือต้นไทย โพสบเอา ถุงเงิน ถุงทอง (ผู้สองน้อง) เป็นเมียกลาง เมียน้อย ปีอินลุเข้า ๑๔๐๘ เข้าปีอินใหม่ ถุงเงินมีลูกญิงชื่อ อินต้นเงิน ถุงทองมีลูกญิงชื่อ อินต้นทอง

ลือต้นไทย อวยโพสบให้หาพงกอข้าวค้นตั้งชื่อนำปลูก สอนคนไทยลวะ ปีอิน ๑๔๑๐ (๓๑๘/๑) เมื่อโพสบ มีลูกชื่อสิขวัญข้าว ปีอิน ๑๔๑๐ เมื่อเฉลิมขวัญ ข้าวเส้น (ข้าว) ตอกวาง (๓๑๘/๒)

ลือต้นไทย ออกกดหมายที่นาปจำเมืองแมนเมื่อวันอาง ขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือน ๖ ปีอิน ๑๔๑๑ (๔๖๕/๑) ให้คนเมืองแมนนี้เอาที่ดิน ปลูกข้าว ๒๐ หรือ ๓๐ ไร่อัน เปนของมันห้ามผู้อื่นเข้าเอาซ้อน (๔๖๕/๒)

ลือต้นไทย ต่อกดหมาย ที่ ดิน ไร่ นา ที่ของคนเมื่อตาย ดินเปน° ดบดอกตกต้อง ลูกเมียผู้ตาย (๓๖๔/๑) ลือต้นไทยว่า เมียลูกไม่มี ให้พี่น้อง เมื่อพี่น้องตนไม่มี เอาไว้เมื่อมีใครหวังเอาทำเปนนาตน ให้แก่คนผู้นั้น (๓๖๔/๒)

ลือต้นไทย โพสบ ถุงเงิน ถุงทอง รับสั่งผัว จัด ไร่ ที่ นา แบ่งคน (๓๗๖/๑) เดือน ๓ ทุ่งหลวงไว้เพื่อต้น (ขุน) ทำต้น ชายทำไร่ นา ญิงทอผ้า (๓๗๖/๒)

โพสบ ถุงเงิน ถุงทอง สอเอาเหล่าข้าวตั้งชื่อว่า ขาวพวง เหลืองทองอ่อน ปั้นแก้ว (๔๔๕/๑) ถุงเงิน มีข้าวหอม ให้ชื่อข้าวหอมเงิน ถุงทอง มี ข้าว (ข้าว) หอมแดงมัน (ให้) ชื่อหอมทองแดงมัน (๔๔๕/๒)

ลือต้นไทย ให้แม่โพสบทำไร่นา หาข้าวจ้าว ข้าวเหนียว ข้าวฟ่าง เดือย ข้าวโพด ข้าวละมาน (๓๕๗/๑) ลือต้นไทย ให้แม่โพสบ ถุงเงิน ถุงทอง ทำถุงเงิน ถุงทอง ถุงข้าว เมื่อใคร่เก็บข้าว ทำถุงใหญ่ ยุ้ง และฉาง (๓๕๗/๒)

ระบบแบบทำนาไทย (วัฒนธรรมประเพณีทำนาไทย) อันสืบมาจาก ขุนต้น-แรกนา และ ขวัญข้าว-แม่โพสบ

ต้นแรกที่ได้กระทำระบบแบบแก่ไทย ทั้งได้ตกทอดสืบมาโดยไทยกระทั่งถึงไทย พวกเราในกาลนี้ ซึ่งยังปรากฏอยู่ จึงรู้เห็นแจ้ง ได้กระทำ, ถ่ายรูป, จด, เขียน, บันทึกไว้ เพราะที่ได้เลิกกันไป สิ่งต่าง ๆ อันอาจอวสานลงในเร็ว ๆ นี้ เหมือนกับที่มีประกาศยกเลิกพันธุ์ข้าวพื้นเมือง หรือข้าวปลูกไปแล้วนั้น จะได้คงอยู่คู่ไทยต่อไป

บันทึกไว้... พวกเราเผ่าเดิม หรือลาวเดิม ลัวะเดิม และไทยลวะ ละว้า ได้อยู่กันมา ณ ลุ่มน้ำแม่กลอง โดยเฉพาะที่คุ้งน้ำวนนี้มีวัดราชคาม ซึ่งเป็นบ้านของพระยาราชเดชะเป็นหลักฐาน และพระยาราชเดชะนี้เป็นพระนายกองเสา มี ๒ ท่าน-ท่านที่เป็นพ่อชื่อชุ่ม กับ คุณหญิงบาง มีลูกชื่อ-เอี่ยมได้สืบตำแหน่งพ่อเท่าที่ดูตามอิสริยศักดิ์เท่ากับเจ้ากรมจตุสดมภ์ ตัวท่านเป็นพระยา ปลัดเป็น-พระโยธาพิทักษ์ (เอี่ยม) สมุห์บัญชีเป็น-ขุนชำนิเสน่หา (แก้ว มีภรรยาชื่อแก้วเหมือนกัน) เสมียนตราเป็น-หมื่นศรีสังหาร มีฝ่ายทหารเป็น-พระศรีสงคราม ณ บ้านมีศาลาเป็นศาลพิพากษาคดีความ ณ ใต้ถุนเป็นเรือนจำ ประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๖ ยังปรากฏบัลลังก์ว่าความตอนนั้นยกเลิกแล้ว จึงนำไปตั้งไว้ ณ มุมทิศใต้ ท่านเหล่านี้เป็นต้นเดิมได้มีฐานะบรรดาศักดิ์เป็นพระนายกอง มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ณ กรุงเทพนี้มีตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ เราได้เกิดมาด้วยกัน ณ ปีขาล พ.ศ. ๒๔๕๗ นายบุญรอต และ น้องสาว น.ส.จำปา พงษ์ชำนิ ทั้ง ๒ นี้เป็นลูกของนายช่วงและนางมั่น พงษ์ชำนิ นายช่วง เป็นลูกชายของ-ขุนชำนิเสน่หา ได้เกิดปี พ.ศ. ๒๔๑๒ ขุนชำนิเสน่หา เป็นบุตรของนายบุศย์ซึ่งเป็นพนักงาน (บันทึก

°ดบดอก มรดก เพิ่งเจอคำไทยแท้ที่นี่ ดบดอก คงหายไปเมื่อคำว่ามรดกเข้ามา

ขุนลือต้นไทย ผู้ให้กำเหนิดกฎหมายนา เป็นต้นให้จับจองที่นา ให้มีที่นา จึงเป็นประเพณีอย่างที่เราเรียกกันว่า "จ้าวทุ่ง" เมื่อเริ่มทำนา เวลานี้เรียกกันว่า "แรกนาขวัญ" ในคำไทยบางเผ่าเรียกทุ่งว่า "ตัง" ใกล้คำว่าต้น หรือ ต้นไทย ในประเทศไทยลว้ายังมีการบำบวงจ้าวทุ่งในพิธีแรกนาขวัญ ชื่อว่าแรก ก็คือ ต้นนา หรือปรารภถึงขุนลือต้นไทยนั่นเอง ฯ

ว่า-ไพร่ส่วย) ในกองเสา ของพระยาราชเดชะ (ชุ่ม) สมัยรัชกาลที่ ๑ ส่วนขุนชำนิเสน่หา (แก้ว ภรรยาชื่อแก้วเหมือนกัน) นี้เป็นสมัยรัชกาลที่ ๓ และรัชกาลที่ ๔ นายช่วงเกิด พ.ศ. ๒๔๑๒ รัชกาลที่ ๕ แล้ว ได้เรียกท่านว่า ตาช่วง มาตลอด ตาช่วงนี้มีความรู้ระเบียบการ กฎหมายประเพณีต่าง ๆ มาก แม้โองการ และคำขวัญต่าง ๆ ก็จำได้มาก เคยว่าให้ฟังเสมอ ท่านได้สอนลูก ๆ ไว้ เฉพาะ นายบุญรอด และจำปานี้ จึงได้ขอให้สองพี่น้องนี้เล่า-จดบันทึกมาให้จึงได้เรื่องมาอย่างดี แต่ในกาลนี้จะขอย่อก่อน เท่าที่ทำอย่างนี้เพราะเห็นที่สนามหลวงนั้นถูกเปลี่ยนแปลงไปเกือบหมด แม้แม่สาวสะขวัญข้าว ก็ถูกเปลี่ยนเป็น เทพีจึงเป็นชื่อชมพูทวีปไปแล้ว

เอามื้อนา วันแรกนาขวัญ เมื่อเสร็จนาในปีที่แล้ว เริ่มตั้งแต่ปีใหม่ ก่อน พ.ศ. ๒๔๘๔ ถือวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ เป็นวันฏรุด หรือ กรุด สิ้นปีเก่า วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ เป็นวันขึ้นปีใหม่ เป็น-สงกรานต์ หรือ กราน อันย่อมาจาก-กราบกราน ซึ่งหมายว่ากราบต้อนรับด้วยความยินดี สมัยรัชกาลที่ ๕ ทรงประกาศใช้วันที่ ๑ เมษายน เป็นกรุด ซึ่งเรียกว่า กรุดหลวง เดิมเรียกว่ากรุดไทย ก็กระทำใกล้ ๆ กัน กรุดกราน นี้มีการรื่นเริงประจำ คือเล่นเพลงเป็นเพลงวง เพลงพวงมาลัย เพลงบวงสรวงหรือเพลง อธิษฐาน เพลงแม่ศรี หรือ ฉุยฉายในกาลกรุดกรานหน้าร้อน เป็นเพลงหน้าร้อน แต่ชาวท้องถิ่นยังทำมาตามเดิมขึ้นปีใหม่แล้ว ชาวนา ได้เตรียม ไถ คราด งัว ข้าวปลูก เรียบร้อยแล้ว ขึ้นเดือน ๖ วันศุกร์แรก ชาวนาจะถือเอามื้อนา คือวันแรกนาขวัญ หลายแห่ง ต้องรอพระราชพิธีก่อน เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว ได้ยกเลิกไป ชาวนาไทยซึ่งถือตามเดิมอยู่ก็ยังกระทำกันต่อมา (เวลานี้ใช้รถ ใช้เครื่องกันแล้ว จึงเลิกหมด) ชาวนาไทยที่ยังกระทำกันต่อมา ครั้นพระราชพิธีเสร็จแล้ว จึงดำเนินตาม แต่ก็คงถือเอาวันศุกร์ตามระบบเดิมนั้น ผูกขวัญไถ-คราด ผูกขวัญงัว (ใช้ผ้าแดงบ้าง ใช้ด้าย ๓ สี ๗ สี ๙ สี บ้าง ใช้เป็นสายสิญจน์กระทกพู่บ้าง) ทำน้ำมนต์ธรณีสารพรมไถ พรมงัว เตรียมดอกไม้ธูปเทียน พร้อมทั้ง-ข้าวปลูก ๑ คะนาน หรือ ๑ กระบาย ถ้าหว่านในวันนั้น พร้อมแล้ว มักนำไปในเวลาเช้า ถ้าไกล-ก็อาจสายหน่อย ไปถึงแล้ว ก็วาง ณ มุมนาทิศตะวันออก จุดธูปเทียนปัก ณ ที่นั้นเสร็จแล้ว ตั้งนโม ชุมนุมเทวดา กล่าวเป็นคำไทยบอก **ข้าวทุ่ง ข้าวที่ ข้าวทาง ข้าวท่า ข้าวไร่ ข้าวนา ข้าวป่า ข้าวเขา ข้าวลม ข้าวฝน ข้าวดินทุกถิ่นภูมิแม่ธรณี แม่น้ำคงคา แม่โพสบ วันนี้เป็นวันดีศรีวันศุกร์ ขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล อำนวยพืชพรรณธัญญาหาร ให้งอกงามบริบูรณ์ตลอดไป... แล้วเอางัวเข้าเทียมไถ-ไถ ให้งัวลากไถไป ๓ รอบ** เป็นเสร็จพิธีระบบเอามื้อแรกนาไทยไถนา และหว่านข้าวนี้ไม่ใช่ทำเสร็จกันเพียงวันเดียว ฉะนี้บางทีมีการลงแขกไถนามักมีการเล่นเพลงไถนา และเพลงหว่านข้าว ในหน้านานี้ มีประเพณีเล่นเพลงทำขวัญนาค และต่อด้วยเพลงวงฯ บ้าง และมีเพลงแห่นางแมว เรียกว่า เพลงหน้านาหรือเพลงหน้าฝน

เครื่องบำบวง บวงสรวงแรกนาขวัญแบบไทย คุณเปี่ยม ไพรเมฆ ผู้กระทำพิธีแรกนาขวัญ และขุดมุมนาหว่าน

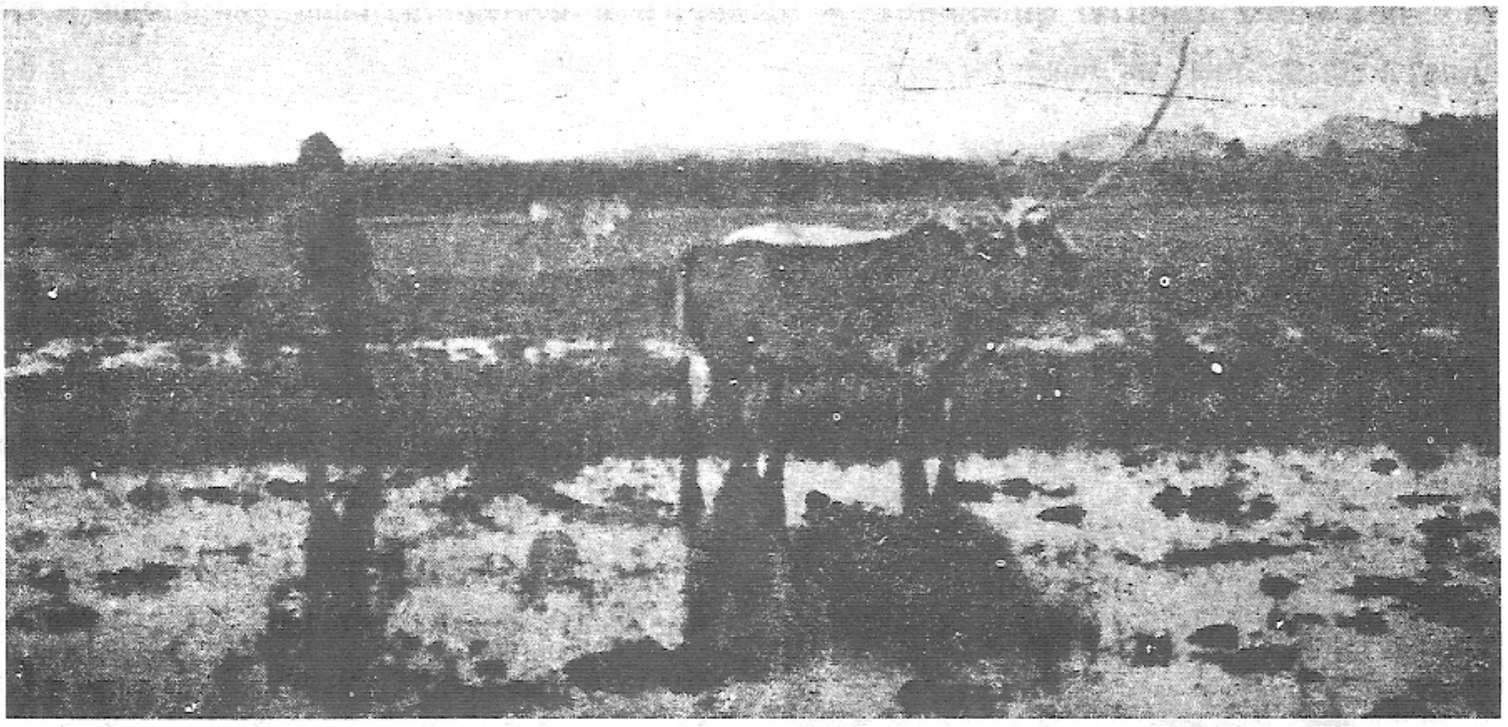

ไถนางัวคู่ แบบไทยเดิม นายฉลอง ดชสาร ไถนาดำ ณ ตำบลวังศาลา อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี

หญิงไทย ดำนาแบบไทย ยุพิน ไพรเมฆ นาตยา ศรี ณ รังสรรค์ รุ้งศรี พงษ์ชำนิ ณ ตำบลวังศาลา อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี

เอามื้อหว่าน ถ้าจะทำในวันเดียวกันนั้นก็ได้ มีเวลามากพอทำทัน ในพระราชพิธีทำในวันเดียวกันนั้น ถ้าไม่พร้อมก็รอไปได้ เมื่อเห็นว่าวันดีมีอุดมโชคก็ทำได้ ก็คงถือเอาวันศุกร์หรือว่าในวันศุกร์นั้น ครั้นมี-ดอกไม้ธูปเทียน ข้าวปลูก ใบตอง จอบ ที่ได้เตรียมไว้พร้อมกับนำไปเรียบร้อยแล้ว นำใบตองมาฉีกแบ่งเป็น ๓ แผ่นปูเรียงกัน แบ่งข้าวปลูกใส่ในใบตองเท่าๆ กันแล้ว จึงวางดอกไม้ จุดธูปเทียนบูชา ชุมนุมเชิญเทวดามาเป็นพยาน และเชิญ-แม่โพสบ ตาช่วง พงษ์ชำนิ จำมาแต่โบราณได้สอนลูก ๆ ไว้ บุญรอด พงษ์ชำนิ ผู้เพื่อนเกิดร่วมปีกันได้จดส่งมาให้อย่างนี้..

"เชิญแม่โพสบ ผู้รักษาจบชีวิตโลกา ตั้งแต่เด็กเล็กจนชรา ต่างได้พึ่งพา ถ้วนทั่วทุกคน บัดนี้เดือน ๖ ฝนฟ้าเริ่มตก ทั่วทุกแห่งหน เป็นกาลเวลา ชาวนาทุกคน หว่านพืชหวังผล ทุกคนชาวนา เชิญแม่โพศรี แม่-โพสบ แม่นพดารา แม่จันทเทวี แม่ศรีสุดา แม่ขัตตะหิ แม่ขัตติยา แม่พรมฝนหรรษา แม่วาประศรี ทั้งเก้าอุดมแม่มนตาณี เชิญแม่พระศรี เชิญมาชุมนุม คุ้มครองรักษาข้าวในนาให้งอกงามสมบูรณ์"

แล้วเอาข้าวจากใบตองที่ ๑ หว่านไปทางทิศตะวันตก อธิษฐานเพื่อมิให้-ผีตะมอย ผีโขมด เพลี้ย หนอน ฯลฯ มารบกวน เอาข้าวจากใบตองที่ ๒ หว่านไปทางทิศเหนือ อธิษฐานไม่ให้ นก หนู ปู ปลา มารบกวน เหลือ

อีก ๑ กอง จะใช้จอบขุดดิน ณ มุมใดมุมหนึ่ง ๓ ครั้งพอประมาณ นำข้าวปลูกหว่านแล้ว ขุดดินกลบอีก ๓ ครั้ง เป็นเสร็จพิธีเอามื้อแรกนา-ทั้งไถและหว่าน

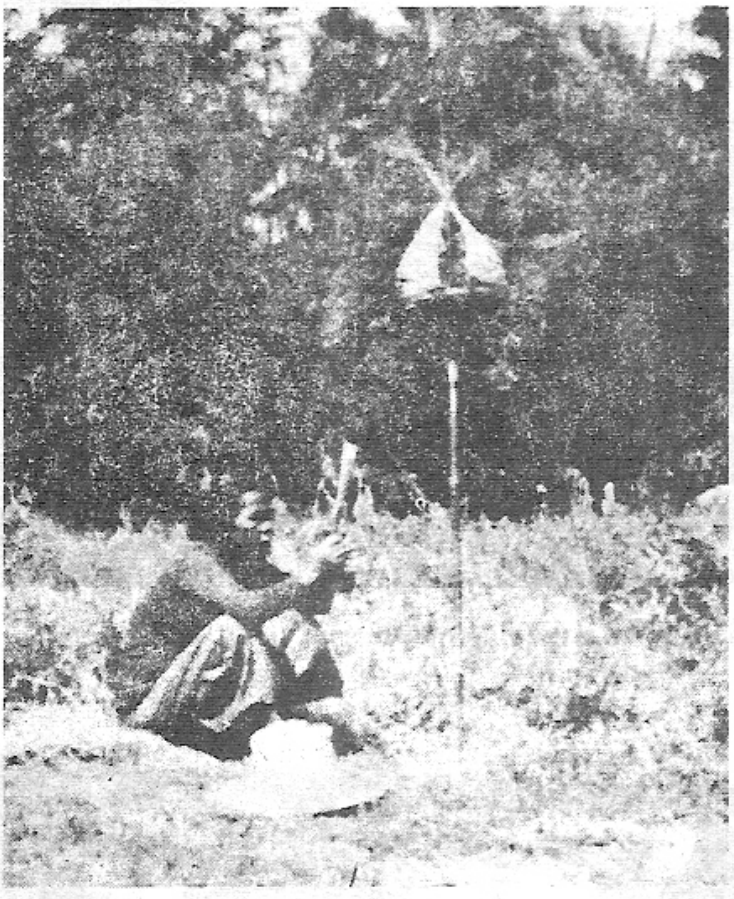

ส่งข้าวบิน ในวันสาดไทยแรม ๑๕ ค่ำ สิ้นเดือน ๑๐ ชาวนาราชบุรีใช้ในวันสาดไทย โดยถือเอากะยาสาดเป็นหลัก ในกะยาสาดนั้นได้กวนทำด้วย-ข้าวตอก ข้าวเหม้า ถั่ว งา นมสด น้ำตาล น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ทั้งนี้ เป็นกะยาสังเวยอยู่แล้ว ทำไว้แล้ว พอถึงวันสาดไทย ได้นำข้าวบิณฑบาต กับ กะยาสาดไปวัด รับศีลใส่บาตรแล้ว จะขอข้าวสุกที่ล้นตกจากบาตร-ขอกับศิษย์วัดแล้วนำกลับบ้าน ทำกระทง จัดข้าว กล้วย ส้ม กะยาสาด ขนมข้าวเส้น (ขนมจีน) หมากพลู ๓ จีบ ใส่กระทง นำไม้ไผ่จักเป็นตอกสานเป็นพุ่มจอมข้าวบินตกแต่งด้วยผ้าสีต่าง ๆ จัดดอกไม้ ธูปเทียน นำไปถึงนาแล้ว ปักหลักพุ่มจอมข้าวบิน ทำในเพล ปักที่ข้างคันนา เอากระทงใส่ในข้าวบิน เอาธงปักบนจอม จุดธูปเทียนบูชา บำบวงชุมนุมเทวดา และเชิญ-แม่โพสบว่า

"ส่งข้าวบิน" เล็ก ศรี ณ รังสรรค์ กำลังกระทำบูชาส่งข้าวบินเป็นประเพณีของชาวบ้านวังศาลา อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี

"ข้า-ขอบวงสรวง ทวยเทพทั้งปวง ผู้อยู่รักษา เชิญแม่โพสบ แม่นพดารา แม่โพศรี แม่จันทเทวี แม่ศรีสุดา แม่ขัตตะหิ แม่ขัตติยา แม่พรมฝนพรรษา แม่วาประศรี ขอเชิญแม่มา คุ้มครองรักษา ข้าวกล้าสมบูรณ์ บัดนี้ ข้าวกล้า โสภาจำรูญ ขอให้สมบูรณ์ ผลหลากมากมี รวงละหม้อ กอละสัด มัดละเกียน" บางทีวางดอกไม้จุดธูปเทียนบวงสรวงบูชาแล้ว เชิญเฉพาะก็มี เชิญว่า **"เชิญแม่โพสบมาเสวย เครื่องสังเวย ส้มสูกลูกไม้ ลูกหามาให้ เท่ามีครบครัน"** ครั้นถึงกาลข้าวท้อง ก็ถือกันว่า แม่โพสบมีท้อง และแพ้ท้อง ก็กระทำอย่างนั้น และว่าอย่างนั้น ก็ว่าแต่ที่ดี ๆ ตามที่สมควร

ในกาลสาดไทย หรือหน้าน้ำกาลพรรษานี้ ตั้งแต่เดือน ๑๐ ถึงเดือน ๑๒ จะมีน้ำเหนือบ่ามาท่วมท้นเป็นทะเลไปตลอด ถึงกาลสาดไทยคือแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ ทำบุญกันแล้ว วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จะไปขึ้นเขางูไหว้พระถ้ำฤษี และไหว้พระพุทธบาท ณ ยอดเขาพระพุทธบาทและวันขึ้น ๒ ค่ำ จะไปไหว้หลวงพ่อวัดบ้านแหลมใกล้ทะเล ในกาลไปขึ้นเขานั้น เวลากลับจะล่องตามน้ำ ตอนนี้มักร้องเล่นเพลงพวงมาลัย ถ้าเป็นพ่อเพลงแม่เพลงจะรำกลางเรือยาวนั้น บางทีก็เล่นเพลง-เอ่-ชา บ้างในกาลไปไหว้หลวงพ่อ เวลากลับพายเรือทวนน้ำก็นิยมเล่นเพลงเช่นเดียวกันเรียกว่าเพลงหน้าน้ำ และเพลงหน้าน้ำนี้มีไปถึงหน้ากฐินและผ้าป่า ตามว่าเดือน ๑๑ น้ำนอง เดือน ๑๒ น้ำทรง หน้ากฐินเดือน ๑๑ เดือน ๑๒ ฟ้าฝนมักสร่าง ไปกฐินกันบ้าง แข่งเรือบ้าง ขากลับรู้จักกันก็มักเทียบเรือแล้วร้องเพลงพวงมาลัยบ้าง เพลงเอ่-ชาบ้าง จะเล่นกันไปกระทั่งกลางเดือน บางทีก็ไปถึงข้างแรม แต่เป็นกาลทอดผ้าป่าต่อมาร้องเล่นรำวงกันบ้าง สมัยนี้เลิกไปหมดแล้ว

มื้อเก็บเกี่ยวข้าว ก็ใช้วันศุกร์เป็นประจำ ในกาลนี้จะเล่าตั้งแต่มีน้ำนม เป็นพลับพลึง และสุกเก็บเกี่ยวได้ ครั้นข้าวพุ่งรวงใหม่ ๆ เมล็ดจะเป็นน้ำนม จะเก็บเอามาทำข้าวกระยาคู บางทีก็เรียก "ข้าวยาคู" เมื่อเอาข้าวที่เพิ่งเป็นน้ำนมมาตำให้ละเอียดเอาผ้ากรองให้สะอาดแล้ว เอาน้ำตาล และนมมากวนให้เข้ากันดีแล้วก็ใช้ได้ ซึ่งเรียกว่าข้าวยาคู นำไปถวายพระ เป็นการทำบุญข้าวออกรวง ครั้นข้าวพุ่งรวงเป็นพลับพลึง คือ เมล็ดมีเนื้อเป็นข้าวแล้วแต่ยังอ่อน ตอนนี้ มักเอามื้อเกี่ยว ก็ใช้วันศุกร์เช่นเดียวกัน ในกาลพลับพลึง ครั้นได้เวลา ก็ออกไปว่า วันนี้เป็นวันดีขอเกี่ยวเอาไปตำข้าวเหม้าเพื่อทำบุญ ขอให้มีเต็มเม็ดเต็มหน่วย ใช้เคียวเกี่ยวข้าววางไว้ ๓ กระดับตากพอแห้งแล้ว เอามาคั่วแล้วตำเป็นข้าวเหม้า ในกาลนี้มีประเพณีขว้างข้าวเหม้า ผู้ตำข้าวเหม้ามักเป็นสาว ผู้ขว้างมักเป็นหนุ่ม ๆ ส่วนมากก็เป็นญาติพี่น้อง เอามะพร้าวห้าวที่แก่แต่เปลือกยังไม่แห้ง ห่อผ้า พอได้ยินเสียงตำจะมาขว้างชนิดเหวี่ยงแล้วผู้ขว้างจะวิ่งหนีไปแอบ ผู้ตำจะไปเก็บเอามา พอเสร็จจะฝัดข้าวเหม้าแล้วเอามะพร้าวนั้นขูดคลุกข้าวเหม้าเอาผ้านั้นห่อนำไปแขวนไว้คอยดักอยู่ พอผู้ขว้างมาเอา-จะออกจับตัว โดยมากมักยอม มีพิธีเล่นกันหน้าข้าวเหม้ามักเป็นหน้าหนาว จับได้แล้ว แม่หญิงจะนำไปอาบน้ำในที่มืด จะถอดเสื้อกางเกง เอาขมิ้นทาประแป้งแต่งตัวให้เสร็จ และนำมาเลี้ยงข้าวเหม้าอิ่มหนำสำราญ ที่ห่อก็มอบให้ไปฝากคนที่บ้านรุ่งขึ้นก็คลุกข้าวเหม้านั้นนำไปใส่บาตร จากนั้นก็ดูกาลข้าวสุกตั้งแต่ **เหลืองปลาย เหลืองลูกหวาย** และ เหลืองกระดังงา จึงเกี่ยววางกระดับตากจนกว่าจะหมด มีการทำคะเน็ด หอบรวมมัดเข้าเป็นฟ่อนแล้วเข็น-หาบเข้าลาน รวมทำเป็นกอง-เอารวงเข้าลานเอาซังออก เรียกว่า "ลอม"

เชิญ-เรียก ขวัญข้าวเข้าลาน เข้าลอม ที่ได้มานี้เป็น ๒ แบบ ผู้ที่เขียนมาให้เป็นชาย ๑ เป็นหญิง ๑ จึงเข้าใจว่า ท่านโบราณาจารย์คงสอน "แบบชาย" อย่างหนึ่ง "แบบหญิง" อย่างหนึ่ง แต่ของชายนั้นตอนท้ายบอกว่า "การนี้ โดยมากเป็นธุระของแม่บ้าน คือ ผู้หญิงเป็นคนทำ" ฉะนี้ จึงต้องนำมาทั้ง ๒ แบบ ขึ้นแบบชายก่อน

ระบบ-เชิญ เรียกขวัญข้าวนี้ ใช้วันศุกร์เป็นประจำ ครั้นเกี่ยวเก็บขนหาบเข็นเข้าลาน เข้ากองเป็น "ลอม" เรียบร้อยแล้ว มีพิธีระบบเรียก คือ เชิญขวัญข้าวเข้าลาน และ ขึ้นลอม ในการนี้ ใช้สิ่งประกอบอันเป็นเครื่องสังเวยเชิญขวัญประจำพื้นบ้าน มีใบสีซ้าย-ขวา ขนมต้มแดงต้มขาว ข้าวปากหม้อ น้ำสะอาด ไข่สุกหนึ่งฟอง หมากพลู ๓ ที่ กระบุง ๑ ผ้าขาว ๑ ผืน (ธง ๓ สีอย่างละ ๑ คู่) เฉพาะใบสีซ้าย-ขวา ขนมต้มแดงต้มขาว ข้าวปากหม้อ น้ำสะอาดจัดไว้ที่ลานข้าวหนึ่งสำรับ และแบ่งอย่างละเล็กละน้อยใส่กระบุง พร้อมกับไข่หนึ่งฟอง หมากพลู ๓ ที่ เอาผ้าขาวปิดปากกระบุง จัดใบตองไปด้วย ๒ แผ่น นำไปทุ่งนา เมื่อถึงแล้ววางกระบุง เอาผ้าขาวปู นำใบตอง ๒ แผ่นวางเอาขนมใส่ในใบตองแผ่นหนึ่ง นำข้าวสุกปากหม้อใส่ใบตองอีกแผ่นหนึ่ง ผ่าไข่ ๔ ซีกวางไว้ข้างข้าวสุกหมากพลูขันน้ำวางไว้ตรงกลางระหว่างใบตองแล้ว-เชิญว่า **"เชิญขวัญแม่มา ทุ่งนาว่างเปล่า เชิญขวัญแม่เจ้า เข้าสู่ลานทอง"** และแล้ว-เดินเก็บรวงข้าวตกใส่กระบุงมาวางลงบนผ้าขาว ถอนซุ้มข้าวบินมาด้วย เสร็จแล้วจึงเก็บรวงข้าวใส่กระบุงเอาผ้าขาวปิดปากกระบุงแบกกลับบ้านพร้อมพุ่มข้าวบิน ขณะเดินทางจะไม่พูดกับใคร ถ้ามีคนพูด-เขาจะยิ้ม ๆ เท่านั้น ครั้นถึงลานข้าว จะปูเสื่อ เอาสำรับวางไว้บนเสื่อ เอาผ้าขาวปูลงแล้วนำรวงข้าวตกวางลง นำซุ้มข้าวบินปักไว้หน้ากองข้าวแล้วจึงเชิญอีกครั้ง-ว่าเหมือนกัน พอเวลาสมควรแล้ว จึงนำซุ้มข้าวบินขึ้นไปปักไว้บนยอดกองข้าว เป็นเสร็จ

เชิญ-เรียกขวัญขึ้นยุ้งฉาง เครื่องบูชา และ พิธีเหมือนกันกับเรียกขวัญเข้าสู่ลาน แต่การนี้ จัดสำรับ ๒ ที่ ไว้บนยุ้งข้าวซึ่งขนข้าวเปลือกใส่ไว้เรียบร้อยแล้ว ๑ สำรับ ไว้ที่ลาน ๑ สำรับ เมื่อกล่าวบวงสรวงในลานข้าวแล้วจึงเก็บเมล็ดข้าวใส่พานนำไปบนยุ้งข้าว และกล่าวเชิญอีกครั้งเหมือนกันเปลี่ยนตอนท้ายอย่างนี้ "เชิญขวัญแม่มา

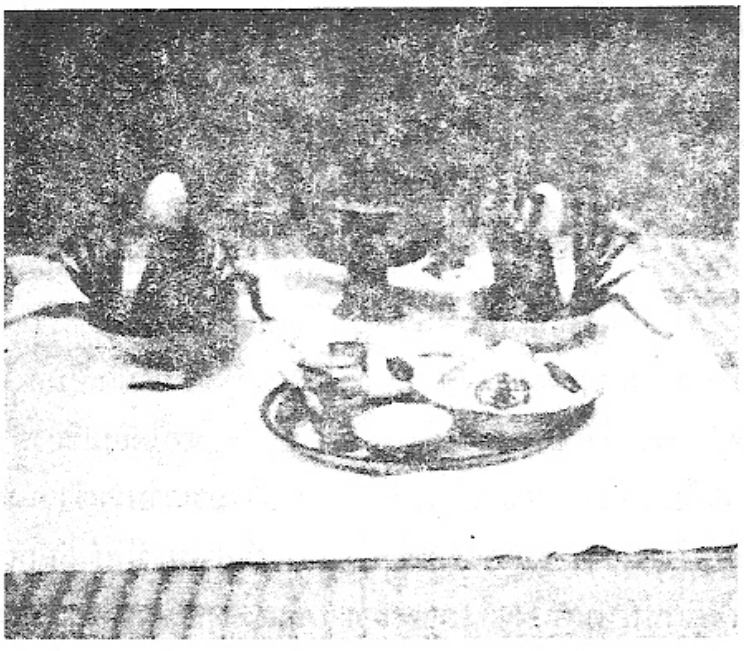

เครื่องบวงสรวงสังเวยเรียกขวัญข้าว บุญรอต พงษ์ชำนิ ได้กระทำแสดงแบบเพื่อให้ปรากฏอยู่

ตั้งเครื่องบวงสรวงประนมมือ เรียกขวัญข้าว นาตยา ศรี ณ รังสรรค์ กระทำและได้ถ่ายรูปมาให้ น่าชื่นใจ ที่ยังกระทำกันอยู่

ทุ่งนาว่างเปล่า เชิญขวัญแม่เจ้า เข้าสู่ยุ้งฉางทอง" แต่สำหรับบนยุ้งข้าว จะไว้บนนั้น ๗ วัน จึงจะเก็บลงมา การนี้เป็นธุระของแม่บ้านคือ ผู้หญิงเป็นคนทำ

เรียกเชิญขวัญข้าว-เข้าลาน เข้าลอม เข้ายุ้งฉาง อีกแบบระบบ ๑ เข้าใจว่าเป็นแบบของผู้หญิง เครื่องประกอบบวงสรวง เซ่นสรวง กระบุง ๑ ใบ ใบสีปากชาม ๑ คู่ ผ้าขาว ๑ ผืน ธง ๓ สี (ขาว แดง น้ำเงินอย่างละ ๑ คู่) อ้อย ๑ คู่ เครื่องสังเวย-ข้าวปากหม้อ ปลาฉลาด ๑ ตัว หัวเผือกหัวมันอย่างละคู่ ขนมถั่ว ขนมงา ขนมต้มแดงต้มขาว พร้อมแล้วเอาทั้งหมดใส่กระบุง เอาธง เอาอ้อย ใส่กระบุง เอาผ้าขาวปิดปากกระบุง พอไปถึงนา แล้วก็วางกระบุงลง เอาเครื่องสังเวยออกครึ่งหนึ่ง เอาไว้ในกระบุงครึ่งหนึ่ง ครั้นเอาออกแล้วจัดให้ดี จุดธูปเทียน และทั้งดอกไม้ (ถ้ามี) บำบวงบูชา **"เชิญ..แม่โพศรี แม่โพสบ แม่นพดารา แม่จันทเทวี แม่ศรีสุดา เชิญมาแม่มา แม่ขัตตะหิ แม่ขัตติยา (จดมาให้อย่างนี้ ได้แก้ว่ารักข์คหิตา ขัตติยา) แม่พรมฝนพรรษา แม่วาประศรี เชิญมาแม่มา เข้ากระบุงเงิน กระบุงทอง ที่ตกอยู่ในหัวระแหง แฝงอยู่หัวดันนา มา-แม่มาอยู่ในกระบุงเงินกระบุงทอง"** แล้วเก็บข้าวที่ตก ๆ ใส่ในกระบุง พอเสร็จแล้ว เอาอ้อยกับธงใส่กระบุง เอาผ้าขาวปิดปากกระบุงแบบเดียวกับที่มานา พอถึงลาน วางกระบุง เอาผ้าข้าวปูที่หน้ากองข้าว แล้วเอาเครื่องสังเวยออกจากกระบุงวางอย่างที่นา แล้วก็เชิญแบบนั้น แต่เชิญขึ้นกองข้าว หรือ ขึ้นลอมข้าว เชิญเสร็จแล้วเอาธงขึ้นปักบนกองข้าว หรือ ลอมข้าว เป็นเสร็จการ

เรียกเชิญขวัญข้าวเข้ายุ้งฉาง ครั้นนวด ต้อมเข้าหลักเกียด โบกเป็นช้าง ขนเข้ายุ้งฉาง ก็เรียกเชิญขวัญข้าวจากลานเข้ายุ้งฉางเหมือนกัน เท่าที่เคยเห็นมา มักห่างกันนาน เมื่อนวดเสร็จแล้ว จากกาลเล่นงัวลานแล้ว กรีดลำพวนหมดแล้ว ก็ต้อมข้าวเข้ากองเข้ารอบหลักเกียด ซึ่งกว่าจะเสร็จก็เกือบสว่างจึงต้องรอไป ๒-๓ วัน ก็โบก ทำกันตอนสาย ๆ พร้อมแล้ว มีผู้ถือกระด้งยืน ๔ มุม อีก ๑ ถือถาดรงหิน มักเป็นหญิงใช้มือทั้งสองจับขอบถาดช้อนข้าวมาแล้วก็สาดสูงให้ตกลงกลาง ทั้ง ๔ ถือกระด้งก็โบกลมให้พัดลำพวนเศษฟางให้ออกไป ถ้าได้ข้าวมาก ก็มี ๔ ๕ ๖ ๗ ชมรม ตอนนี้ มักมีการร้องเพลง เรียกว่า-เพลงโบกข้าว ถ้าไม่เสร็จก่อนเพลก็ต่อในเวลาบ่าย เสร็จแล้วก็ช่วยกันขนเข้ายุ้ง ในตอนนี้ หรือก่อน แม่บ้านจะจัดเครื่องสังเวยเรียกขวัญเชิญขวัญแบบเดียวกัน จัดเป็น

๒ สำรับ สำรับ ๑ ตั้งวางบนยุ้งฉางข้าวซึ่งขนข้าวเปลือกใส่ไว้เรียบร้อยแล้ว ตั้งวางไว้ที่ลาน ๑ สำรับ ครั้นบวงสรวงในลานข้าวแล้วก็เก็บเมล็ดข้าวในลานนั้นใส่พานนำไปบนยุ้งข้าวกล่าวคำเชิญว่า "เชิญมา-แม่มา เข้าอยู่ยุ้งเงิน ยุ้งทอง ที่ตกอยู่ในหัวระแหง แฝงอยู่หัวคันนา หลงคาอยู่ในลาน ขอเชิญขวัญมา-มาแม่มา อยู่ในยุ้งเงินยุ้งทอง" เป็นอันเสร็จ สำรับที่ตั้งวางบนยุ้งจะตั้งไว้ ๗ วัน ที่ลานนั้น เก็บเอาไปเมื่อเสร็จแล้ว

เสาหลักเกียด ลานข้าว เมื่อข้าวสุกเก็บเกี่ยวได้ ต้องเตรียมลาน บางทีใช้หลังบ้าน บางทีก็ใช้หน้าบ้าน บางทีก็ใช้กลางนานั้น ที่กว้างยาวประมาณ ๒๐ ตารางวา ถากลานปรับพื้นที่ให้เรียบแล้วใช้ขี้งัวประสมน้ำทาแห้งจะเรียบสนิทปิดไม่ให้หญ้าขึ้นขนข้าวมาเข้าลอมเรียบร้อยแล้ว ก็ถึงกาลจะนวด จึงมีระบบแบบพิธีเสาหลักเกียด

เสาเกียด หรือ **หลักเกียด** ใช้ไม้ราชพฤกษ์ หรือ ไม้สะเดาก็ได้ จะหาต้นที่ขึ้นอยู่บนยอดจอมปลวกยิ่งได้กลายยอดปลวกยิ่งดี ลำต้นขนาด ๒ กำเศษ ๆ จะพอเหมาะโคนเสามักทำเป็น ๘ เหลี่ยมเหมือนเสาเรือน ตรงกลางกลม บนยอดทำเป็นลูกแก้วตรงกลางคอดสำหรับมัด "พุ่มดอกกระทุ่ม" ก็พุ่มดอกกระทุ่มนี้ ใช้-หญ้า-คา หรือฟางก็ได้ให้มากพอตัดหัวตัดท้ายให้เท่ากันให้ยาวประมาณ ๑ ศอก แล้วรายกระจายรวบเข้ารอบตรงคอดนั้น เกลี่ยให้เท่ากันแล้วผูกมัดตรงนั้นให้แน่น-ยอดบน กับปลายล่างจะบานออกเป็นดอกกระทุ่ม ครั้นใกล้กำหนดจะนวดข้าว ชาวราชบุรี เพชรบุรี ฯลฯ มักเล่นงัวลาน แต่ชาวเพชรเขาเรียกงัวระดอก ในลานนวดจึงต้องมีเสา-ชื่อ เสาหลักเกียด จึงมีแบบระบบพิธีฝังเสาเกียด ต้องเตรียมอ้อย ๑ ลำ กล้วย ๑ หวี (กล้วยน้ำว้า) มะพร้าวอ่อน ๑ ลูก สำหรับยอดเสามีฉัตร์ หรือ ธงตามแต่นิยมและหาได้ เตรียมข้าวปากหม้อ กล้วยสุก ไข่ต้ม ใบตอง ขันและน้ำทำน้ำมนต์ธรณีสาร ดอกไม้ธูปเทียน หญ้าคา หรือฟาง หนามแดง หรือ หนามขอ คือ หนามโยธกา ชอฉาย ไม้กทาลากข้าว ไม้กวาดเสียม หรือ ชะแลง ครั้นพร้อมและได้เวลาดีแล้ว ผู้ทำพิธีเอาดอกไม้และจุดธูปเทียนบูชา ชุมนุมเทวดา ทำน้ำมนต์ธรณีสาร

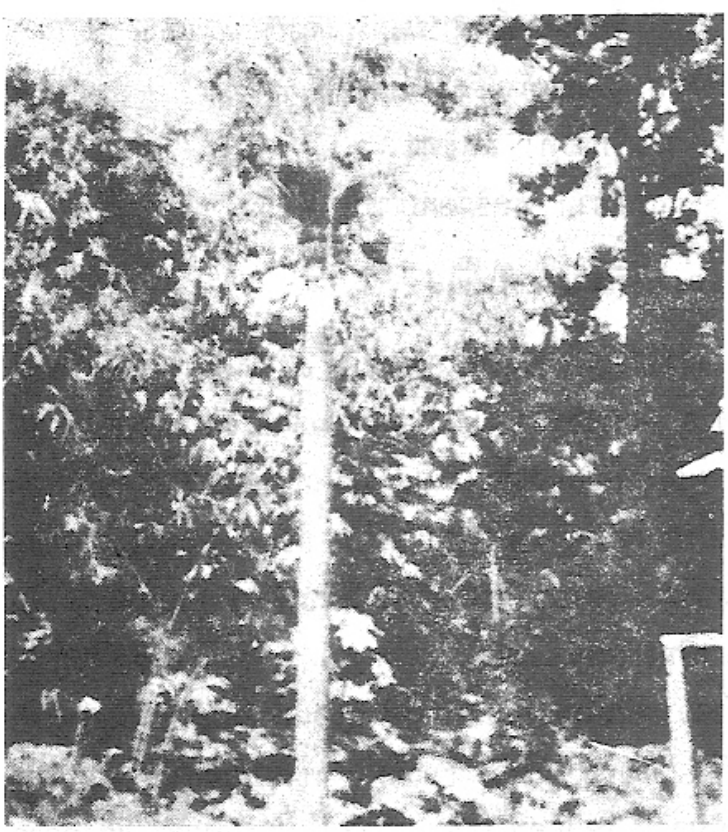

เสาหลักเกียดแบบหนึ่ง แบบนี้หมอ (คืออาจารย์หรือพิธีกร) บุญรอต พงษ์ชำนิ เดิมอยู่คุ้งน้ำวนเมืองราชบุรี ได้ไปมีครอบครัวอยู่ที่บ้านตำบลวังศาลา อ. ท่าม่วง จ. กาญจนบุรี ได้ขอร้องให้ทำตามแบบเดิม ได้จัดทำส่งมาให้นี้ นำมาทำแบบพิมพ์เพื่อให้คงอยู่

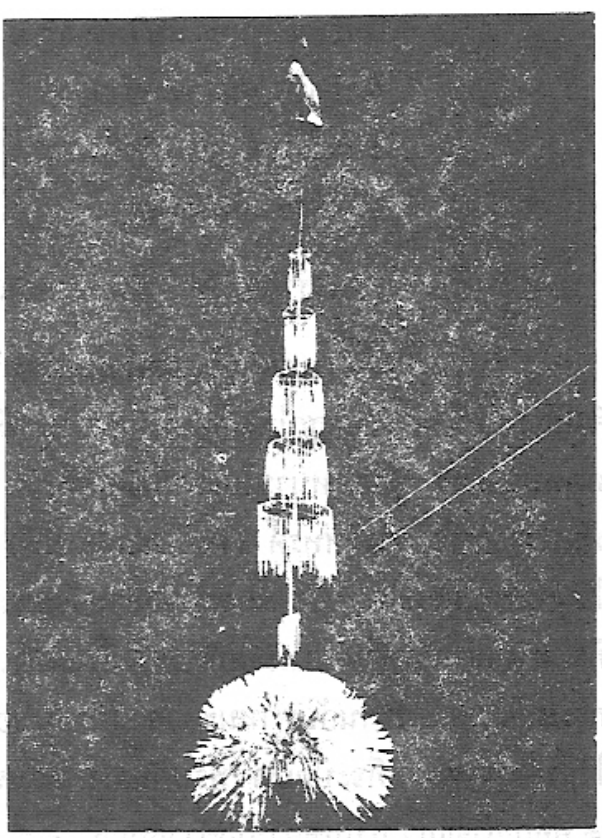

เสาหลักเกียดใช้ซังและรวงห้อย บันทึกว่า "เพื่อตกแต่งให้สวยงาม" ความจริงนั้นเป็นแบบการบำบวงหลักนวดข้าว ณ ลาน (หลักเกียด) จะเห็นรวงข้าวนั้นมีข้าวห้อยลงคล้ายฉัตร์ มีปักธง ซึ่งเป็นการบูชาผลได้และกระทำเพื่อเก็บไว้

คือน้ำมนต์สิโรเม ได้ถามก็ไม่มีใครบอก ก็เพราะไม่ได้ยกครูบาอาจารย์ ได้เปิดดูในตำราศิลปไทย ซึ่งนายเลิศ พ่วงพระเดชได้เขียนไว้ ตอนท้ายได้เล่าไว้ว่า "โภธัยธิบาทว์" คือ อุบาทว์เสนียดจัญไรอันตรายในคาถานี้ เป็นภาษามคธ มีระบุพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ กับ เทพจ้าวหลายองค์ เช่น พิษณุ ศิลปนายก สิริเมตเตยยะ มีชื่อในนี้ว่า มหิทฺ ธิโก แม้แม่จ้าวพระเทวี เช่น ทับทิม พระนางกวัก แม่ซื้อ รู้จักเป็นอย่างดี จึงถามและแต่งให้ถูกแบบคาถา อันผิดจากคาถาน้ำมนต์ธรณีสารเดิมตั้งชื่อว่า "คาถามนตพุทธธรรมทิพสาร" ทุกผู้ทั้งหญิงชายเป็นผู้เคารพนับถือพระรัตนไตร กับเทพพรหมพุทธภูมิ มีประสิทธิจาก ๑๖ ชั้นฟ้า ๑๕ ชั้นดินตลอด ได้กระทำไว้กับแปลให้รู้ความอีกด้วย

คาถามนต์พุทธธรรมทิพสาร

สิโร เม พุทฺธเทวญฺจ ลลาเต พฺรหฺมเทวตา
หตฺเถว นราจริยา วิสฺสุกมฺโม มโนหรำ
มตฺถลุงฺเค สิปฺปนายโก สิทฺธิมนฺตำ นมามิหำ
สิทฺธิพุทฺโธ สิทฺธิธมฺโม สิทฺธิสงฺโฆ มหิทฺธิโก
สิทฺธิอิสิ มุนี เทโว สิทฺธิสาธุ โหตุ เม
สิทฺธิสิริ สิทฺธิกิจฺจำ สิทฺธิกมฺมำ สิทฺธิวรำ
สิทฺธิสจฺจำ สิทฺธิมนฺโต สิทฺธิลาโภ สิทฺธิวฑฺฒโน
สพฺพสิทฺโธ ตถาคโต นานาสิทฺธี ภวนฺตุ เม-ติ

ณ สิรเรา มี พระพุทธเทพจ้าว ณ หน้า มีพรหมเทพจ้าวทั้งหลาย
ณ มือเทียว มีนรผู้เป็นอาจารย์ พิษณุกรรม เป็นผู้นำใจ
ณ มันสมอง มี ศิลปนายก เรานอบน้อมผู้สำเร็จมนต์
สิทธิพระพุทธ สิทธิพระธรรม สิทธิพระสงฆ์ ผู้ทรงมหิทธิฤทธิ์
สิทธิฤษี มุนี เทพจ้าว สาธุสิทธิแท้ๆ จงมีแก่เรา
สิทธิสิริโชค สิทธิกิจการ สิทธิกระทำ สิทธิพร
สิทธิสัจจ สิทธิมนต สิทธิลาภ สิทธิวัฒนธรรม

สรรพสำเร็จ คือ พระตถาคตเจ้า สำเร็จต่างๆ จงมีแก่เรา ดังนี้แล

ครั้นทำน้ำมนต์เสร็จแล้วฉีกใบตองเป็น ๕ ชิ้น เอาข้าวสุกแบ่งใส่ในใบตองทั้ง ๕ ชิ้นนั้น ผ่าไข่เป็น ๕ ซีกใส่ลงไป ตัดกล้วยสุกใส่ลงไป นำเสามาผูกฟ่อนหญ้าคา หรือ ฟ่อนซังข้าวบนยอดเป็นพุ่มบานเรียก "ดอกกระทุ่ม" ตัดหนามแดง หรือ หนามโยธกา เรียกกันว่า "หนามขอ" ผูกเข้ากับยอดเสา เอาขอฉายผูกเป็นขาหย่างค้ำเสาเกียด หันปลายเสาไปทางทิศหรดี (ตะวันตกเฉียงใต้) ว่าหันปลายไปทางทิศเหนือ-บ้างเอา-กล้วย อ้อย มะพร้าวที่เตรียมไว้ผูกแขวนยอดเสา เรียกมะพร้าวกล้วยอ้อยตาพุก ส่วนหนามแดงหนามขอนั้นถือว่ากันผีก็องก็อย ส่วนตาพุกนั้น คือ ท่านคเณศวรที่รุ่นเก่าเรียกกันว่า พี่เนตท่านนี้ทรงหนูพุก เป็นพาหนะจึงเรียกกันว่าตาพุก กล้วยอ้อยมะพร้าวเป็นกระยาสังเวยของท่านกับพาหนะด้วย เท่ากับป้องกันช้างม้าวัวควายเถื่อนทั้งหนูนกทั่วไป แล้วเอาน้ำมนต์ธรณีสารที่ทำไว้นั้น-พรมตรงที่ที่จะปักเสา พรมต้นเสา พรมจอบเสียม หรือ ชะแลง และคนทั่วแล้ว จึงขุดหลุมเสาลึก ประมาณ ๒ ศอกเสร็จแล้ว นำใบตองที่ใส่ข้าวสุกแล้ว ๔ ที่ ไปวางไว้ ๔ มุมลาน เหลืออยู่ ๑ ที่ เอาใส่ลงไปในหลุมเสา-แล้วกล่าวบวงสรวง...จ้าวกรุงพาลี ท้าวโทกราช ท้าวเหมพักตร์ ท้าวสะพิม แล้วนำเสาลงหลุมกลบจนแน่น เอาน้ำมนต์พรมอีกครั้ง แล้วเอาไปพรมกองข้าวฟ่อนแล้วบ่ายหัวฟ่อนข้าวลงมา ๓ ฟ่อน เป็นอันเสร็จลง

นวดข้าว ครั้นหันหัวฟ่อนแล้วเมื่อจะตกข้าวจะรอไปกี่วันก็ได้ กำหนดเอาวันศุกร์อีก มักใช้เวลาบ่ายประมาณ ๓ โมงเย็น ก็ขึ้นไปรื้อกองฟ่อน คือ ลอมฟ่อนข้าว เอาฟ่อนมาตั้งล้อมเสาเกียด เอารวงขึ้นบน เอาหัวฟ่อน

ลงล่าง รอบแล้วตัดคะเน็ด ๓ รอบ จากนั้นไม่ตัด เรียกว่า "ตกข้าว" ถ้าข้าวมากก็ตกถึง ๓ วา วัดจากเสาเกียด ทั้ง ๒ จะเป็น ๖ วา เสร็จแล้วอาจจะมืดจึงทอดไปถึงเช้า จึงเอางัวขึ้นผูกกับห่วงเสาเกียดและผูกต่อ ๆ กันออกมาเป็นพวง หน้ากระดานก็ไสให้เดินย่ำไปรอบ ๆ หลายเที่ยวเรียกกันว่า "ย่ำหัวฟ่อน" พอเห็นเม็ดข้าวเหลือน้อยแล้วก็ปลดเอางัวออกมีเวลาพอก็ทำกันต่อ-ใช้ขอฉายคุ้ยฟางขึ้นสงให้เม็ดข้าวล่วงแล้วคุ้ยออกไป เรียกกันว่า "รุหัวฟ่อน" หรือ "คัดหัวฟ่อน" หมดแล้ว ก็คุ้ยฟางกลับไปให้คลุมข้าวตามเดิม ตอนนี้ เป็นการเล่นงัวลาน หรือ งัวระดอก ทำเป็นประจำมา ในเวลาบ่าย ๔ หรือ ๕ โมง มักจะนำงัวฝีเท้าดี ๆ มา และเป็นที่รู้กันว่าแค่ไหน ที่แก่หรือฝีเท้าไม่ดีก็เอาเข้าผูกติดเสาเกียดและต่อ ๆ ออกมาเป็นพวงถึงตัวปลายสุดเรียกว่า "ห้อย" ในเข้ามาเรียก "ตัวรอง" หรือ รองเฉย ๆ เมื่อปล่อยจะมีผู้เอาปฏักกระโจนแทง งัวตื่นคนอยู่แล้ว พร้อมกับถูกแทงเช่นนั้นก็กระโจนวิ่งเต็มที่ เรียกกันว่า งัวถอน ถ้าตัวห้อยถอนนำก็ว่าชนะ ถ้าตัวรองถอนนำ ตัวห้อยล้าไปก็ว่าแพ้ ตัวรองชนะ จะวิ่งเพียง ๒ รอบ รอบ ๒ เป็นรอบรู้แพ้ชนะแล้วลาหน้าปลดออก แล้วผูกพวงอีกก็กระทำอย่างนั้น ถ้าไม่เล่นงัวลานก็ปล่อยให้วิ่งบ้างเดินบ้าง กระทั่งฟางฟูลอยขึ้น ก็หยุดงัวให้พัก แล้วก็ใช้ขอฉายคุ้ยฟาง และอีกสองคนใช้ขอฉายเป็นคู่รวบฟางออกไปขอบลานเรียกกันว่า "พานฟาง" แล้วก็ไล่งัวให้เดินย่ำต่อไป ฟางฟูขึ้นก็พานออกจนกระทั่งใกล้จะหมด เรียกว่า ลุขาด ที่เรียกลุขาดก็คือข้าวหล่นหมดแล้ว แก้งัวออกแล้วก็สงฟางออก ตอนนี้ใช้ขอฉายเอาขอกรีดข้าวเพื่อคัดเศษฟางที่จมอยู่ในข้าวออกเรียกว่า "สง" ครั้นกรีดสงฟางออกหมดแล้ว ต่อนั้นก็ใช้ไม้กวาด-กวาดลำพลวนเอา ไม้กระทาลากต้อมข้าวไป-เข้าไปกองรอบหลักเกียดเหมือนกองพระทราย จะเสร็จประมาณ ๓-๔ ทุ่ม ถ้ามีเวลาพอ หรือจะรอไปก็ได้ ถึงกาลโบกข้าวก็ใช้เวลาสาย ๆ ก่อนเพล ต่างจะมาช่วยกันที่เรียกกันว่าเอาแรงกันไว้ จัดกันเป็นหมู่ ๆ หมู่ละ ๕ คน หรือกว่าก็ได้ คนโบกถือกระด้ง อีกคนหนึ่งเห็นเป็นผู้หญิงเป็นผู้ "ส่งข้าว" ถือถาดรงหินไปตักข้าวมายกชูขึ้นหมุนถาดสาด-ข้าวจะพุ่งเป็นพลวนลอยลงตรงกลาง ผู้โบกจะใช้กระด้งโบกให้ลมกระพือทั้งท่อนเศษฟาง และลำพลวน ข้าวลีบ และแกลบออกไป โบกกันจนหมด ข้าวนี้จะเป็นกองชวย ๆ เรียกกันว่า "ช้าง" ถ้าไม่เสร็จก็ต่อตอนบ่าย เสร็จแล้วจะช่วยกันขนเข้ายุ้ง หรือ ฉาง แม่บ้านกระทำพิธีบวงสรวงบูชา เรียกเชิญขวัญข้าวเข้ายุ้งฉาง เป็นอันเสร็จ

เพลง หรือ **เล่นเพลง** พวกเรามีกันตลอดทุกหน้าฤดู ในหน้าร้อน-เดือน ๕ มีเล่นเพลงกรุดกรานเรียกว่า **เพลงหน้าร้อน** เล่นเพลงพวงมาลัย บ้าง เพลงเอ่-ชา บ้าง ถ้าเล่นเข้าผี เช่น -แม่ศรี ก็เล่นเพลงแม่ศรี ตอนรำ-ก็ร้องเพลงฉุยฉาย เช่น เพลงแม่ศรี ร้องว่า "แม่ศรีเอย แม่ศรีสาวสะ ยกมือไหว้พระ เถอะจะมีคนชม ขนคิ้วเจ้าก็ต่อ ลำคอเจ้าก็กลม ยกสะไบขึ้นห่มชมแม่ศรีเอย" ร้องและรำเดินไป แล้วขึ้นฉุยฉายต่อว่า "ฉุยฉายเอย เชิญเจ้าเข้ามา เจ้าห่มทับทิมแย้มยิ้มเริงร่า เชิญเจ้าเข้ามา รำฉุยฉายเอย" ตอนห่มทับทิมนั้น ถ้าห่มสีฟ้า เปลี่ยนว่า ห่มสีฟ้าเพริศพริ้ม ห่มเหลืองทอง เปลี่ยนว่า ห่มเหลืองทองเพริศพริ้ม ร้องซ้ำ ๆ และรำ โดยมากเห็นคนทรงผีแม่ศรีรำนำหน้า และรำตามไป เข้ากลางคืน มักสุมไฟ หรือ จุดตะเกียง มักมีผู้ใจดี ต้มข้าวต้ม ทำขนมไว้เลี้ยงกัน ใครมาก่อนก็จะตีกลองโทนเรียกก็มักจะมากัน และมาเล่นเพลง ขอเรียกว่า เพลงเอ่-ชา เพราะว่า พอร้องจบตอนแล้ว ลูกคู่จะรับว่า "เอ่-ชา เอ๊-ชา ชา ชัด ฉ่า ชา หน่อย- แม่ แอ" พ่อเพลงมักจะเป็นคนร้องเรียก ที่เรียกกันว่า เกริ่นเรียก และจะมีแม่เพลงร้องขึ้น เสียงรับ ที่เรียกกันว่าเกริ่นรับ ออกมาแล้วก็ทักทายปราศัยกัน จะร้องเกี้ยวกัน และเริ่มเปลี่ยนเป็นเรื่องจันทโครพ บางทีก็เล่นเรื่องขุนช้างขุนแผน ซึ่งอาจตลอดรุ่ง นี้เป็นเพลงหน้าร้อนเล่นในกรุดกราน โดยเฉพาะก็คือในกาลเดือน ๕ พอขึ้นเดือน ๖ วันศุกร์แรกก็มักเอามื้อนา หรือ แรกนาขวัญ อย่างที่ว่ามาแล้ว ในกาลนี้ถือกันว่าหน้าฝน-หน้านา มีเล่นเพลงกัน ๒ อย่าง คือ เพลงบวชนาค และเพลงทำนา หรือ เพลงไถนา เพลงบวชนาคนั้น มีกันตอนที่ทำขวัญนาค เบิกใบสี เวียนเทียนเสร็จแล้ว ก็เล่นเพลงเอ่-ชานั้น และในตอนที่แห่นาคไปวัด และเวียนอุโบสถ มักเล่นกลองยาว เพราะมีโห่นำกระบวน ในตำราเพลงพื้นเมือง มีแบบเพลงแห่นาค เช่น ตัวอย่างว่า "บวชเสียเถิดพ่อนาคคนดี... "แม่เพลงจะว่า "จงตั้งใจให้เชื่อเมื่อบวชอยู่นั้น เป็นกุศลขันธ์-ภาวนา อยู่ข้างหลังตั้งใจไว้ตัวทั่ว

ทุกเวลา รักษาไว้คอยท่า จริงเอย" ส่วนเพลงทำนา ในตำราเรียกเพลงชาวนา มีแบบคำร้องว่า "พอเข้าหน้าฝนเตรียมตนตกกล้า ถึงฤดูทำนาทำไร่..." เคยเห็นครั้งเดียวและเล่นไม่เหมือนกัน ปี พ.ศ. ๒๔๖๖ น้าชายตายในหน้านานั้น น้าหญิงมีลูกคนที่ ๔ เพิ่งออกไฟใหม่ๆ ทั้งบ้านต้องช่วยกันทำศพ ข้าวก็หมด ทุนก็หมด นาก็ยังไม่เสร็จ ตกลงกันอีกครั้ง-นัดลงแขกช่วยไถ ช่วยปลูกข้าว ช่วยหว่านถึงวันนัด มีไปกันมากประมาณ ๒๐ หรือกว่า พ่อบ้านไปก่อน แม่บ้านต้องจัดอาหารพร้อมกับหาบข้าวปลูก จึงออกไปช้า ได้ไปด้วยแต่ยังเป็นเด็ก เมื่อเทียมไถพร้อมแล้ว มีผู้นำได้ไถนำ ที่ ๒ ที่ ๓ ฯลฯ ถึงที่ ๑๐ ไถไปจึงเป็น ๑๐ รอย และกลับอีก ๑๐ ทบอีก ๑๐ ถ้าไม่เต็มก็ทาบเข้าอีก ๑๐ เช่นนี้ ๓๐ กว่าไถนั้น นา ๑๕ อัน ก็ไม่กี่กลับ ในครั้งนี้ได้ฟังเพลงไถนา ตอนนั้น คนเก่งๆ ยังแข็งแรง จะหัดกันมา หรือเป็นมาอย่างไรไม่ทราบได้ เมื่อหัวหน้าไถนำนั้นได้ออกไป และได้ตามกัน แถวอื่นๆ ก็เช่นเดียวกัน และแล้ว หัวหน้าก็ได้ร้องนำขึ้นว่าเป็นเสียงไล่งัวว่า "ฮี้ย-ฮี้ย เห่ย เห่ย ซินะพ่อเห่ย ซินะพ่อนะ มา-เถิด-มา อย่ามัวชักช้า มาช่วยไถนา-เอย" พวกเราได้ร้องขึ้นพร้อมๆ กันเป็นการสนุก แม้งัวมันก็ดูคึกคักเดินเร็วและคลอนหัวไป-มา เมื่อผู้นำชูปฏักขึ้นก็หยุดพร้อมกัน ผู้นำก็ร้องขึ้นใหม่ว่า "ไถเถอะนะพ่อไถ (รับกันว่า ฮี้ย..ฮี้ย) ไถเถอะนะพ่อไถ จงมาไว-ไว ช่วยกันไถนา-เอย" พวกเราก็รับพร้อมกันก้องทุ่งว่า...ฮี้ย...ฮี้ย เห่ย เห่ยซินะพ่อเห่ย...ที่ตะโกนเสียงขึ้นรับเป็นลูกคู่กระทุ้งว่า ฮี้ย ฮี้ย เฮ้ย บางทีก็ดังเกินกระทั่งงัวตื่นทำท่าจะกระโดด-เจ้าของต้องดึงเต็มที่ จากนั้น จะเป็นคนไหนก็ได้ขึ้นเป็นต้นเสียงร้องเป็นเพลงนั้นประกาศว่า "ทิด...ป่วยหมอช่วยไม่ไหว ก็ต้องตายจากไป ส่วนแม่เมียก็เป็นหม้ายไร้ผัวพร้อมทั้งตัวก็มีลูกอ่อน เพิ่งออกจากนอนไฟ นาก็ยังไม่เสร็จ ต้องช่วยให้สำเร็จจงได้ จึงพร้อมกันมาแขกช่วยไถ ช่วยกันทำช่วยกันไถให้เสร็จเอย" พอสายๆ หน่อยพวกผู้หญิงแม่บ้านหรือพี่น้องสาว หรือลูกสาวจะหาบกระจาดข้าว กระบุงข้าวปลูกและไหน้ำออกมา บางทีก็มากกว่าผู้ชาย เมื่อแม่เพลงมาถึง มักหิ้วถังน้ำเย็น กับถือขันรงหินเดินเข้าไปใกล้ และคนอื่นๆ อีก แม่เพลงต้นเสียง มักขึ้นเพลงนั้น แต่กล่าวเป็นคำว่า "เชิญ เชิญ เชิญ เชิญ ซินะพ่อเชิญ ซินะพ่อนะ ไถนะไถนา เหน็ดเหนื่อยนักหนา เชิญหยุดเถอะน่ามากินน้ำเย็นเอย" พวกผู้หญิงก็ร้องพร้อมๆ กัน ที่จริงไม่พร้อมกันเลย ผิดบ้าง เป็นอย่างอื่นบ้าง แล้วก็หัวเราะกันอย่างสนุกสนาน ถ้ายังไถไม่หมด จะช่วยกันจนหมดแล้วปลดไถ แม่เพลงจะร้องเพลงนั้นตอนท้ายจะเปลี่ยนว่า เชิญหยุดเถอะน่า มากินข้าวกันเอย เด็กๆ จะจูงงัวไปกินน้ำแล้วนำไปพักตามร่มไม้หาหญ้ามาให้ พวกผู้ชายจะกินข้าวในร่มไม้ อิ่มแล้วก็มักจะนอน ลมจะพัดเย็นสบายโดยมากจะหลับ ผู้หญิงก็เอาจอบไปสับมุมนาที่ไถกินไปไม่ถึง ครั้นบ่ายแดดอ่อนลมตกจะเป็นเวลาบ่าย ๓-๔ โมงเย็น ทั้งหญิงและชายจะรวมกันกระเดียดกระบุงข้าวปลูกเดินห่างๆ กันเรียงแถวหน้ากระดานหว่านข้าวและพร้อมกันนี้ ต้นเสียง จะเป็นพ่อเพลง หรือ แม่เพลงก็ได้ จะขึ้นเพลงนั้นแต่ขึ้นว่า หว่าน หว่าน หว่าน แล้วจะพร้อมกันร้องว่าซ้ำ ต้นเสียงต่อว่า หว่าน ซินะ มาหว่าน ผู้ชายร้องว่า หว่าน ซินะ แม่หว่าน ผู้หญิงจะร้องว่า หว่าน ซินะพ่อหว่าน ซินะหว่าน นะ มาเถิดมาอย่ามัวชักช้า มาช่วยหว่านข้าวเอย ร้องซ้ำๆ กัน พร้อมกับหว่านกันไป ถ้ารักกันก็จะหยอกล้อกันไม่ก็ ใช้ข้าวปลายกำ ๒-๓ เม็ดสาดไปให้ถูกหน้า หรือให้เข้าปาก ถ้าพ่อเพลง หรือแม่เพลงนึกได้ก็จะร้องขึ้นเหมือนกับเพลงไถนา ถ้าเกิดนึกสนุกขึ้นมา ก็หาแม่เพลงปากจัด ตอนนี้ มักมีน้ำยาชูกำลังคือกระแช่น้ำตาลเมา หรือน้ำข้าวหมาก เสริมกำลังเข้าไปแล้วทั้งกลางทุ่งอย่างนั้นจึงหาง่าย พอเห็นขึ้นเคียงหน้าเข้าไปซึ่งรู้เชิงกันอยู่แล้วผู้ชายมักจะเป็นผู้นำก่อน สุดแท้แต่จะเปลี่ยนเป็นอะไร เช่นเปลี่ยนเป็นเล่น-เพลงพวงมาลัยก็ขึ้นว่า เออละเหอ-ลอยมา ลอยมาจนถึงหน้านา...ถ้าจะเล่นเพลงเอ่-ชาก็ขึ้นว่า เอิง...เงิง...เงย...ขอเชิญแม่สาวสะขวัญข้าวจงมา มาเล่นเพลงเอ่ชากันเถอะนะขวัญใจจากนั้นจะร้องเกี้ยวสุดแท้จะคล่องปาก ในหน้านานี้ หรือ หน้าฝนนี้ยังมีการเล่นอีกอย่างหนึ่ง คือ เล่นแห่นางแมวขอฝน เล่นกันในกาลฝนแล้งถ้าพิธีใหญ่ มีขุดหนองใหญ่ หรือ สระ แต่น้ำแห้ง มีทำรูปดอกบัวแห้ง มีปลาช่อนปั้น ปลาตะเพียนปั้น อย่างละคู่ ๕ คู่ วางกลาง ๑ และมุมสระอีก ๔ ตั้งราชวัตร ฉัตร ธง ขอบฝั่งทิศใต้มีรูปหญิงใช้ดินเหนียวปั้นขนาดคนเปลือยกายนั่งถ่างวักน้ำอาบ ขอบฝั่งทิศเหนือมีรูปผู้ชายเป็นดินเหนียวขนาดเดียวกันเปลือยนั่งถ่างตั้งตรงวักน้ำอาบ ทิศตะวันตกปูเสื่อเป็นอาสนะสงฆ์ ทิศตะวันออกของสระเป็นที่ชาวบ้านประชุมกัน เห็นมีแบบพิธีการ ๒ อย่าง แบบหนึ่งทำแบบแต่ง

งานแบบราชบุรี คือ นิมนต์พระมาถวายพรพระแล้วฉันเช้า ในตอนเย็นพระมาสวดมนต์ (บ้านนอกใช้สวดเหมือนกัน ทางใต้แม้อ่านกลอนก็ว่า "สวด") ถ้าแต่งงาน พระจะชยันโต ซัดน้ำ หรือสาดน้ำ ถ้าเป็นกาลขอฝน พระจะสวดคาถาปลาช่อนเป็นภาษามคธสวดสังโยค พระบ้านนอกจำได้เฉพาะเท่านั้น

พระคาถาปลาช่อน โบราณาจารย์ถือกันมา ใช้สวดขอฝน ในพิธีพิรุณศาสตร์

สุภูโต จ มหาเถโร มหากาโย มโหทโร
นีลวณฺโณ มหาเตโช ปวสฺสนฺตุ วลาหกา
ฉนฺนา เม กุฏิกา สุขา นิวาตา
วสฺส เทว ยถาสุขํ
จิตฺตํ เม สุสมาหิตํ วิมุตฺตํ
อาตาปี วิหรามิ วสฺส เทวาติ

เห็นฝนตั้งเค้าตกก็มี ถ้าไม่ตก กลางคืนก็เล่นนางแมวต่อ อีกแบบหนึ่ง สวดมนต์เย็น แล้วสวดถาคาปลาช่อนต่อ จึงเลี้ยงพระเช้าในวันรุ่งขึ้น แต่มักมีฝนตก จึงไม่สะดวก ถ้าพิธีเดิม เข้าใจว่าจะก่อนพุทธกาล ไม่มีทำสระบัวแห้ง ไม่มีสวดมนต์เลี้ยงพระ มีเตรียมเครื่องเล่นแห่--คือ ดอกไม้ฟ้า หรือดอกไม้ดิน คือ รูปดอกบัวกินสาย ใช้ต้นกล้วยน้ำว้าทำ มีขวั้นหัวบอกบ่ง ก็คือ ต้นปลัด หรือ ขุนเพชรนั่นเอง มีลอบ หรือ กระชัง บางทีใช้กรงนกก็มี มีแมวเข้าใจว่าเป็นตัวเมียอันมีชื่อว่า "นางแมว" มักเล่นแห่กันในเวลากลางคืน มีโคม หรือ คบ หรือตะเกียงนำ มีขบวนร้องรำนำ มีคนคู่แบกต้นดอกไม้ กรงนางแมว ใส่สาแหรกบ้าง ใช้เชือกผูกใช้คานสอดแบก ต้นขบวนทั้งร้องและรำนำ พอถึงบ้านใคร รู้กันอยู่แล้ว ขบวนนำเลยไปหน่อยตั้งเป็นแถว ต้นดอกไม้ถูกนำเข้าไปเสือกดอกขึ้น ณ ชาน หรือไม่ก็หัวกระได ชักขึ้นลง เจ้าของบ้านจะเอาน้ำสาด และเอาค่าเล่นมาให้ ทั้งหมดจะร่วมกันร้องว่า นางแมวเอ้ย มาร้องแป๋ว ๆ ขอน้ำขอฝน ขอน้ำมนต์รดก้นนางแมว (ว่ารดบน...บ้าง) ร้องซ้ำ ๆ กัน และร้องกันเท่านั้น ได้เห็นแบบที่พิมพ์ออกมามียาวกว่านี้ บางทีนึกได้ก็ร้องต่อ เนื้อร้องนี้ได้เปลี่ยนบางคำของเดิมใช้กันตรง ๆ เคยถามเพื่อน ๆ หญิงที่เล่นร้องนั้น-เล่าบอกว่าคิดเห็นเพียงสนุกคึกคักดีเท่านั้น "เต้น ๆ รำ ๆ เล่นระบำปลาช่อน มีละคอนข้าวพ่อ อี้แฮกจอหวอ ฝนเทลงมา ฝนเทลงมา" และร้องว่า "ซู่ ๆ ซ่า ๆ ฟ้าแลบตั้งท่า ฝนก็มา ฟ้าก็ร้อง ฝนสาดร่องปลาช่อน หอยกาบคาบคลอน ฝนเทลงมา ฝนเทลงมา" ร้องซ้ำ ๆ กัน แล้วก็ไปบ้านต่อไป นี่เป็นพิธีแห่ และ เล่นเพลงนางแมว หรือ กระทำพิธีขอฝน และในกาลหน้าฝนจะเข้าพรรษานี้ บางทีก็มีพิธีหล่อเทียนพรรษา เมื่อเข้าพรรษาก็มีการทำบุญพรรษา ครั้งก่อน พ.ศ. ๒๔๗๕ ขึ้นไป ภาคกลางส่วนใต้นี้ ตั้งแต่เดือน ๕ ไปถึงเดือน ๑๒ มีน้ำเหนือบ่าท้นท่วมพื้นที่ตลอดจึงกลายเป็นทะเลน้ำจืดทุกปีตลอด ๓-๔ เดือนนั้น จึงมีคำพังเพยว่าเดือนเก้าน้ำเหนือท้นกระดิบ เดือนสิบน้ำเสด็จ เดือนสิบเอ็ดน้ำนอง เดือนสิบสองน้ำทรง วันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ ไทยมี กาลสาดไทย มีการทำ "ขนมกระยาสาด" ประจำ อาจมีอย่างอื่นอีกวันแรม ๑๕ ค่ำนี้ ถือเป็นวันสาดไทย ตอนเช้ามีการทำบุญ แล้วกระทำพิธีส่งข้าวบิน รุ่งขึ้น ๑ ค่ำ กาลก่อนไม่มีเรือยนต์รถยนต์ ใช้เรือยาว เรือเพรียว เรือมาด ที่จุคนได้มากกว่า ๑๐ พายกันไป ขึ้นเขางู ไหว้พระ ณ ถ้ำฤษี พระพุทธบาท ณ ยอดเขาพุทธบาท กลับตอนเย็น ล่องน้ำ มักปล่อยเรือลอยไปตามน้ำ และมักเล่นเพลงกัน บางทีก็เล่นเพลงเอ่ชา บางทีก็เล่นเพลงพวงมาลัย วันขึ้น ๒ ค่ำ ลงไปไหว้หลวงพ่อบ้านแหลม วัดบ้านแหลม (วัดเพชรสมุทร) อยู่ใกล้ปากอ่าว จึงถือว่าล่องน้ำไปทะเล ขากลับพายเรือขึ้นทวนน้ำ ถึงกระนั้น ก็มักร้องเพลงโต้ตอบกัน ทั้งนี้ เรียกกันตามพื้นบ้านว่า "เพลงหน้าน้ำ" เพลงหน้าน้ำนี้ มีไปถึงหน้ากฐิน และผ้าป่า คือ ตั้งแต่แรมเดือน ๑๑ ไปถึงวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๒ หมดกาลกฐิน ต่อไปก็มักทอดเป็นผ้าป่า มักจัดแต่งเรือและคนพายเป็นชุด เช่นหัวเรือ-ถ้าใส่โขนเป็นเทพจ้าว จะแต่งเทพใส่เชิดยอด ถ้าโขนเป็นสาวสะ ก็แต่งไปตามเพื่อไปเข้าขบวนริ้วพวนจูง

แห่เรือองค์กฐิน ผ้าป่า หรือ เรือองค์พระในพิธีชักพระ เมื่อกลับ ก็มักเล่นเพลงกัน ถ้าเรือลำเดียวกัน ก็ยืนคนละกะทง ถ้าต่างลำกันก็เกาะขนานกัน ร้องและรำ กันตามท่าทาง ลูกคู่ก็พายด้วย รับ และ กระทุ้งกันสนุกสนานมากในหน้าน้ำนี้ ก็มีประเพณีสาดไทย กฐิน ผ้าป่า และชักพระ หรือแห่พระ และมีเพลงนี้เรียกว่า "เพลงหน้าน้ำ"

เพลงหน้าหนาว หรือ **เพลงข้าว** เมื่อย่างเข้าเดือนอ้าย เดือนยี่ เดือนสาม ทั้ง ๓ เดือนนี้ ไทยถือกันว่า เป็น "หน้าหนาว" แต่ต้นเดือน ๑๒ นั้น น้ำจะค่อยลดลงกระทั่งแห้งหมดเหลือขังอยู่แต่ในนาลุ่ม ลมเหนือจะพัดมาได้หอบเอาความหนาวมาด้วย ก็ราว ๆ ต้นเดือนอ้าย พวกเรามักออกไปดูข้าว และเพื่อไล่นกแก้วเล็กมักมีขลุ่ย ไม่ก็มีเพลงประจำ เพราะได้ฟังเสมอ ๆ ก็ร้องได้เอง เมื่อฉลองกรุง พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้ฟังเพลงวงขุนสำราญ ครูอ๊อด ร้องเพลงแก้กัน ก็ร้องเล่นเพลง-เอ่ชา ซึ่งเป็นคนละทำนองกับเพลงปรบไก่ และเพลงฉ่อย พวกเราเป็นกันไม่ต้องหัด อย่างเพลงประจำของเราซึ่งกล่าวขึ้นไม่ได้ ได้ฟังที่เขาเปลี่ยนแล้ว เปลี่ยนเพียงคำเดียว ทำนองร้องยังเหมือนเดิมเห็นว่าดี เพลงประจำที่เปลี่ยนแล้วว่าเป็นลูกคู่ว่า-รักกันมันเหมือนแห้ว รักกันแล้วแห้วมันกว่า มักจะร้องกันลั่นทุ่ง (เดิมนั้นจำไม่ได้ จึงแต่งใหม่ตามเค้าเดิมนั้น)

มารักกันเถิดนะ-มารักกัน
รักกันให้มันเหมือนแห้ว-แล้วรักกันมันกว่าน่า
รักกันบ่อย ๆ อร่อยเหมือนแห้ว
รักกันเสร็จแล้วแห้วมันกว่า
รักกันบ่อย ๆ อร่อยมันนัก
มาเล่นมารักกันหวานมันนักหนา
รักกันเถิดมัน มันเหมือนแห้ว
รักกันเสร็จแล้ว เอ๋ยแห้วมันกว่า เอ่-ชา

ในกาลออกทุ่งเดินดูข้าว ถ้ามีนกก็ไล่นกด้วย มักร้องเพลงเล่น บางทีร้องทำนองลิเก

เมื่อย่างเข้าคราวหน้าหนาว
ลมข้าวเบาพัดหนาวสั่นเหมือนไข้
น้ำค้างพล่างพลิ้วลิ่วพรม
ยังถูกลมพัดกระหน่ำหนาวใหญ่
นกเขาขันกรุ๊กกรู๋คูบนมะขาม
นกแก้วบินลงตามข้าวใหม่
พี่ออกมาไล่ไอ้ฝูงนกแก้ว
พบน้อง เข้าแล้ว เอย ยอดยาใจ
ถูกลมพัดซัดซ้ำทั้งน้ำค้าง
หนาวจนคางสั่นเหมือนจับไข้
มีคำว่าไว้ได้จำเป็นคำเพลง
จะขอออกเสียงเปล่งเพลงเล่นได้
หนาวลมนะน้องก็ต้องห่มผ้า
และก็คราวหนาวฟ้าก็ต้องผิงไฟ
หนาวใจไม่รู้จะเอาอะไรห่ม
หนาวอารมณ์ละนะจะห่มอะไร
หนาวเหน็บกระทั่งเจ็บอก
หนาวรักหนักอกนะจะยกก็ไม่ไหว
น้องรักหนักอกยกให้สักคราว
ขอน้องมาห่มแก้หนาว เอย ได้ไหม

ในกาลนั้น คนนั้น-เป็นแม่เพลงฝีปากดี ก็จะต้องประคารมกันทันที

แม่เพลงออกคำเพลงให้ทางว่า
ซึ่งได้ออกปากขอ-พอจะให้สม
พ่อเพลง
จะห่มบนหัวตรงไหนก็ได้แท้
แม่เพลง
ห่มบนหัวแย้-แกหักด้วน
พ่อเพลง
ถึงจะด้วนขบวนเก่าเข้าห่ม
แม่เพลงจัดจ้านว่า ไอ้หนุ่มกะดุมใส
พอน้ำออกดอกอ่อน

ขอน้องมาห่มแก้หนาวได้ไหม
เอ็งเอาขึ้นห่มบนหัวได้ไหม
เอาขึ้นห่มบนหัวก็คงได้
ยิ่งห่มบนหัวแย้ก็เอย สมใจ
ยิ่งห่มบนหัวแย้ก็สมใจ
ถึงคราวเข้าขบวนจะทำยังไง
ถึงคราวเข้าขบวนพอทำได้
คงเหลือแต่ข้าวต้มสองใบ
มึงจะรับได้สักกี่ที
กะเดี๋ยวก็จะถอนดอกหนี

พ่อเพลงจนไปนาน กระทั่งผลุดขึ้นมาได้

จะรับตั้งแต่ต้นเดือนอ้าย รับได้ถึงปลายเดือนสี่
จะรับห่มจนจมเบ้า ทุกค่ำเช้าได้เต็มที่

เพลงเกี่ยวข้าว หรือ เพลงเล่นเต้นกำรำเคียว ครั้นข้าวพุ่งรวงสุกเหลืองได้ที่แล้ว ส่วนมากข้าวเบาอาจเป็น ข้าวดำ มีระยะกาลเพียง ๓ เดือนมันสุกก่อนเป็นพลับพลึงแล้วก็ถึงกาลเก็บเกี่ยว มักนัดเอาแรงกันเรียกว่าลงแขกเกี่ยวข้าว ฉะนี้ จึงมักเชิญพ่อเพลงแม่เพลงไปด้วย เพื่อความรื่นเริงสนุกสนานไม่เหนื่อย ลงพร้อมกันแล้วมือขวาถือเคียว สอดเข้าไปเกี่ยวมือซ้ายรับกำข้าวนั้น คนหนึ่งร้องขึ้นว่า เกี่ยวเถอะนะมาเกี่ยว (ชายกล่าวว่าแม่เกี่ยว หญิงว่าพ่อเกี่ยว) เป็นร้องเพลง พอกำข้าวเต็มมือแล้วก็ยกชูขึ้น มือขวาคงยกเคียวชูขึ้นแล้วกระโดด หรือเคลื่อนถอยหลังก้มลงวางกำข้าวลงเรียกว่า “กระดับข้าว” เพลง-เรียกว่าเพลงเกี่ยวข้าว ที่ชูกำข้าวและเคียวกับกระโดดเต้นถอยวางกระดับนั้นเรียก “เต้นกำรำเคียว” กลางทุ่งนา ทำกันอย่างนี้จะเห็นไม่เหมือนกับที่แสดงกัน ถ้าอย่างนั้นจะเกี่ยวข้าววางกระดับไม่ได้ เพลงขึ้นต้นมีต่อไปอย่างนี้ เกี่ยวเถอะนะมาเกี่ยว เอ้า-เกี่ยวเถอะน๊ะ-มาเกี่ยว อย่ามัวแลเหลียว กะเดี๋ยวเคียวจะเกี่ยวก้อยเอย ร้องซ้ำ ๆ กันอย่างนี้ กระทั่งพ่อเพลงหรือแม่เพลงจะขึ้นต่อไป บางทีก็เป็นเพลงเกี่ยวข้าว หรือเป็นเพลงเอ่ชา เพลงเกี่ยวข้าวเดิมมีอยู่ ๒ อย่าง คือ แบบยาวและแบบสั้น แบบอย่างยาวเดิมนั้นจะกี่คู่ขอนก็ได้

พ่อเพลง แม่ศรีสาวสะ แม่สะขวัญข้าว มาร่วมกันเกี่ยวข้าวเถอะ แม่สาวสะขวัญ
มาร่วมกันเล่นเป็นเพลงเกี่ยวข้าว เล่นเพลงหน้าหนาวเกี่ยวข้าวด้วยกัน
แม้ว่าเหนื่อยเมื่อยล้าแดดกล้าเริ่มร้อน ร้องเล่นเพลงกันก่อนซ้อนขึ้นหฤหรรษ์
แม่คนดีศรีสาวสะ-สาวสะมิ่งขวัญ ร้องเล่นเพลงเกี่ยวข้าวด้วยกัน เถิดเอย

แม่เพลง ได้ยินสำเนียงเสียงเพลงเรียกแจ้ว ๆ พ่อเพลงมาชวนแล้ว ไม่รอช้า
เกี่ยวข้าวกำรำเคียวเอี้ยวกระดับ ร้องเพลงเกี่ยวข้าวรับลูกคู่รับทั่วหน้า
ค่อยคลายเหนื่อย-เมื่อยก็ผ่อนเบา ถึงแดดร้อนผ่อนเผาก็ค่อยส่างซา
ยินเสียงเพลงกล่อมพร้อมคำเสนาะ ช่างกล่าวกล่อมไพเราะ เพราะนักหนา
ชื่นใจไมตรีเพลงที่เจรจา เพลงเกี่ยวข้าวในทุ่งนา เพราะเอย

เพลงเกี่ยวข้าวนี้บางทีร้องเป็นหมู่และร้องเป็นกลอน ๕-๖ คำ

เช่น เกี่ยวเถอะน๊ะแม่เกี่ยว อย่ามัวชะแง้แลเหลียว เคียวจะบาดก้อยเอย
รวบเถอะน๊ะแม่รวบ รวบเข้าแล้วสวบสวบ รวบเข้าแล้วเกี่ยวเอย

ที่พิมพ์เป็นแบบแล้วก็มี

เช่น คว้าเถิดหนาแม่คว้า รีบตะบึงให้ถึงคันนา จะได้พูดจากันเอย
คว้าเถิดหนาแม่คว้า ผักบุ้งสันตะวา คว้าให้เต็มกำเอย

เมื่อต้นเสียงขึ้นจบแล้ว ลูกคู่ก็รับพร้อม ๆ กัน ร้องซ้ำกันหลาย ๆ เที่ยวก็จำได้ ถ้าในกาลต่อมา หรือในคราวหลังก็ร้องกันได้เลย หัดกันเพื่อเล่นกัน ไม่ได้ใช้หากินจึงไม่เป็นล่ำสัน

เพลงคัดหัวฟ่อน หรือ **เพลงสงฟาง** ครั้นเกี่ยวเก็บเข้าลานเข้าลอมแล้ว ตกข้าวย่ำหัวฟ่อนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในเวลาบ่าย ๆ ก็มีการคัดหัวฟ่อนคือ สงฟาง ทั้งชายหญิงใช้ขอฉาย ถ้ามากพอก็เข้าไปรอบใช้ขอฉายคัดฟางขึ้นสงให้เม็ดข้าวหลุดลง ในตอนนี้มีการร้องเพลง เรียกว่า เพลงคัดหัวฟ่อน หรือ เพลงสงฟาง ที่เห็นก็ในกาลเป็นเด็ก พ.ศ. ๒๔๖๖-๗-๘ ไม่เป็นแบบเดียวกัน เมื่อได้เห็น "เพลงนอกศตวรรษ" ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจัดพิมพ์ พอนึกเค้าได้จึงเข้าใจว่า คนเป็น กับคนไม่เป็น เพราะไม่ได้หัด-ซ้อมกัน นึกได้อย่างไรก็ร้องไปอย่างนั้น บางทีก็ร้องเป็นกลอน ๔ บางทีก็ ๕ บางทีก็ ๖ ที่ใส่มานี้แต่งใหม่ ตามเค้าที่เคยเห็นและเคยเป็นลูกคู่กระทุ้ง เสียงร้อง..

ต้นเสียง คัดหัวฟ่อนขึ้นเอย (ลูกคู่ เฮ้ย เฮ้ย) คัดกันอย่างที่เคย (เร็ว เร็ว) ...ช่วยกันทำเถิดเอย (แล้วก็ร่วมกันร้องตั้งแต่ต้น เป็นลูกคู่ในตัวตลอด) คัดฟางขึ้นสงเถิดเอย (ลูกคู่ เฮ้ย เฮ้ย) คัดขึ้นสงเถิดเอย (เร็ว เร็ว) ช่วยกันสงฟางข้าวเอย

ที่เป็นแบบนั้น ได้พบในหนังสือเพลงนอกศตวรรษเห็นแล้วแน่ใจว่าเป็นแบบที่สอนกันขอนำเพลงสงฟางยังปรากฏอยู่ ชาวเดิมบางแพยังเล่นกันอยู่

ชาย	สงเถิดนะแม่สง	แม่นกกระแวนหางวง	มาช่วยกันสงฟางเอย
	(เอิงเอย ฟางเอย	แม่นกกระแวงหางวง	มาช่วยกันสงฟางเอย)
หญิง	สงเถินนะพ่อสง	สง ๆ จะขอวางลง	บนหัวชายเอย
	(เอิงเอย ชายเอย	สงเถิดนะพ่อสง	จะขอวางลง บนหัวชายเอย)

เพลงสงฟางแบบสุพรรณบุรี

ชาย	สงเถิดหนาแม่สง	แม่คิ้วต่อคอระหง	ขอเชิญแม่สงฟางเอย
ขอต่อไว้	(เอิงเอย ฟางเอย	แม่คิ้วต่อคอระหง	ขอเชิญแม่สงฟางเอย)
หญิง	สงเถิดหนาพ่อสง	พ่อรูปหล่อพอสมทรง	ขอเชิญพ่อสงฟางเอย
	(เอิงเอย ฟางเอย	พ่อรูปหล่อพอสมทรง	ขอเชิญพ่อสงฟางเอย)

เพลงพานฟาง กาลนวด และเพลงนี้ น.ส.จำปา พงษ์ชำนิ ต.คุ้งน้ำวน อ.เมือง จ.ราชบุรี ได้บันทึกมาให้ว่า คัดหัวฟ่อนสงฟางแล้วเอาเข้าที่แล้ว เอางัวขึ้นวิ่งย่ำไปจนฟางลอยฟูขึ้นแล้ว ก็คุ้ยเขี่ยฟางออก ก็คือเอาโคนขอฉายคุ้ยฟางออก เรียกว่า "พานฟาง" ตอนนี้มีร้องเพลงเรียกว่า เพลงพานฟาง ได้จดมาให้เป็นแบบผู้หญิงร้องเรียกชายว่า

หญิง	พานเถิดหนาพ่อพาน	มานั่งรอบ ๆ อยู่ขอบลาน	มาช่วยกันพานฟางเอย
	(เอิงเอย ฟางเอย	มานั่งรอบ ๆ อยู่ขอบลาน	มาช่วยกันพานฟางเอย)

ได้เห็นในหนังสือเพลงนอกศตวรรษ เป็นแบบผู้ชาย ขอคัดเอามาเป็นแบบ เป็นของบางแพ

ชาย	พานเถิดหนาแม่พาน	พี่มานั่งรอบขอบลาน	มาช่วยน้องพานฟางเอย
	(เอิงเอย ฟางเอย	พี่มานั่งรอบขอบลาน	มาช่วยน้องพานฟางเอย)

เพลงสงคอลำพลวน หรือ **เพลงสงคอลำพวน** ครั้นให้งัวพวงเดิน หรือ วิ่งนวดฟางฟู แล้วพานออกไป กระทั่ง "รุขาด" แล้ว ก็ปลดงัวออก ที่เรียกว่ารุขาดนั้น ก็คือ ข้าวหลุดหล่นจากรวงยอดฟางหมดแล้ว เหลือท่อนฟาง เศษผงฟาง เศษผงก้านรวง และข้าวลีบปะปนอยู่ในข้าวทั่วไป เรียกกันว่า ลำพลวนบ้าง ลำพวนบ้าง ถ้ามีเวลาพอก็ทำกัน หรือ ไม่ก็ในวันรุ่งขึ้น มานั่งกันรอบกองลำพลวนนั้นต่างก็สงฟางหยาบ ๆ ออก เหลือฟางสั้น ๆ หรือเศษ ๆ ก็เอาตะแกรงร่อนกันไป ร้องเพลงกันไป น.ส.จำปา พงษ์ชำนิ ชาวคุ้งน้ำวน เมืองราชบุรี ได้จดมาให้มีทั้งบทของชาย และ บทของหญิง

ชาย สงคอเจ้าลำพวนเอย หน้าเจ้านวลยิ้มแย้มก็เป็นใย
สง ๆ สาง ๆ อยากจะได้แนบข้าง-แม่นาง เอย ใน
(ลูกคู่ชายรับว่า) *ฉ้อ-แม่-เอย เอ่ย เอย ดอกไม้ นึกรักอยากได้-เจ้านวลเอย*
หญิง สงคอเจ้าลำพลวนเอย หน้านวล-ผัดแป้ง ใหม่ ๆ
สง ๆ สาง ๆ ถ้าจะไม่มีหวัง-แล้วพี่ เอย ชาย
(ลูกคู่หญิงรับว่า) *ฉ้อ-เจ้า-เอย เอ่ย เอย ดอกไม้ รับรักไม่ได้-ดอกนวลเอย*
ชาย (อีกหนึ่ง) สงคอเจ้าลำพลวนเอย มาแอบแนบข้างแม่นางคิ้วกี่
สง ๆ สาง ๆ แม่เอย แม่นางคนดี มากับพี่ แม่นาง เอย ใน
(ลูกคู่รับว่า) *ฉ้อ-แม่-เอย เอ่ย เอย ดอกไม้ นึกรักอยากได้ เจ้านวลเอย*

ตัวอย่างเพลงสงคอลำพลวน ตามแบบของโพธาราม แบบนี้แผกกันบ้าง

ชาย สงคอลำพลวนเอย หน้านวลผัดแป้ง-ใหม่ ๆ (ลูกคู่ทวนซ้ำ)
โอ้แม่ผมดัดกันสง แม่คิ้วโก่งปานคลื่น แม่แพรพับผ้าผืน หล่อนไปอยู่ที่ไหน
พี่เรียกน้องไม่ลุก ปลุกน้องไม่ตื่น ค่ำมืดดึกดื่น จวนรุ่ง-ตื่นได้
มาเถิดแม่มา แม่อย่าช้าท่วงที ทำให้ตัวของพี่ คอยช้า-ทำไม
มาเถิดแม่มา แม่อย่าช้าเลยน้อง แม่กลิ่นธูปรูปทอง ยอดรักของพี่เอย ชาย
ลูกคู่- *เอ๊ยช่อแม่เอยดอกไม้ พ่อเพลง ต่อลงว่า รีบมาไว ๆ เถอะ-แม่ศรีนวลเอย*

หญิง สงคอลำพลวนเอย หน้านวลผัดแป้งมาใหม่ ๆ (ลูกคู่ทวนซ้ำ)
มาช่วยสงคอลำพลวน แล้วมาชวนพูดจารักใคร่
เพิ่งจะมาพบประสบหน้า ไม่รู้ทั้งวาจา และ ดวงใจ
ยังชวนให้มาว่าแต่ชมชื่น ทั้งดึกดื่นค่อนคืนจะไปได้ยังไง
ขอเป็นผู้อยู่กับต้น ขอเป็นคนอยู่เรือนใน
จะมาฝากรักกันพล่อย ๆ ไม่รู้ทีถ้อยจะแจ้งจริงแค่ไหน
ถึงจะกล่าวราวน้ำตาลให้หวานฉ่ำ ก็คงรับคำไม่ เอย ได้ เอย

ลูกคู่หญิง-*เอ๊ยช่อพ่อเอยดอกไม้ แม่เพลงต่อลงว่า-รับคำไม่ได้นะพ่อศรีนวลเอย*

เพลงสงคอลำพวนของชาวเดิมบางแพมีอีกลำลองหนึ่ง ในตำราบันทึกว่า "เป็นเพลงสั้นแกมยาว" แต่เป็นลำลองสัมพันธ์ ซึ่งพ่อเพลงแม่เพลงร้องล่อ และ เล่า รับกันอย่างนี้

สงคอลำพวนเอย ลำพวนก็ลำไผ่
(ลูกคู่-สงคอลำพวนเอย ลำพวนก็ลำไผ่)
พี่เป็นคนสง น้องเป็นคนสาง โอ้-แม่นวลนาง-เฉยไว้

พี่เป็นคนเขี่ย น้องเป็นคนคุ้ย ของน้อยก็ลุ่ย-กันไป
สงไป สงมา สงหน้า สงหลัง ขอให้ช่วยนวลนาง-เร็วไว
(ลูกคู่-เชียะ ช่อแม่เอยดอกไม้ เชื่อบ้างฟังไว้ นวลเอย)

มีบันทึกทำนองไว้ว่า จะสังเกตเห็นว่า เพลงของที่นี่ขึ้นต้นว่า " สงคอลำพวนเอย ลำพวนก็ลำไผ่ " แล้วร้องรับพร้อมกันเวลาลงเพลงว่า "เชียะ ช่อแม่เอย-ดอกไม้ เชื่อบ้างฟังไว้นวลเอย" ร้องกันไปอย่างนี้เรื่อย ๆ มักเป็นบทผูกรัก เกี้ยวพาราสีกันนิด ๆ หน่อย ๆ

สงคอลำพวนบ้านพนมทวน เป็นอีกลำลองหนึ่ง ขอบันทึกไว้ เพื่อเห็นแบบเพลง มีอย่างนี้

"เป็นแบบเนื้อสั้น เช่น

คิ้วก่งสงคอแม่ลำพวนเอย ลำพวนก็ข้าวหนัก
(คิ้วก่อสงคอแม่ลำพวนเอย ลำพวนก็ข้าวหนัก)
หยิบ ๆ ขึ้นแล้วก็สง ฉันจะขอวางลง ที่ตรงคู่รัก
(หยิบ ๆ ขึ้นแล้วก็สง ฉันจะขอวางลง ที่ตรงคู่รัก)

แล้วทุกคนรับพร้อมกันว่า

โอละเห่ เอละชา รักแม่หน้านวลเอย
นวลเอ๋ย นวลละออง มาช่วยน้องสงเอย
สงแล้ว สงแล้ว ก็ผลัก ไปให้คู่รักสงเอย

ดังนั้น ร้องแบบนี้ก็เป็นการร้องอย่างเนื้อสั้น คือ มีตัวบทเพียง ๔ วรรค คือ

คิ้วก่งสงคอแม่ลำพวนเอย ลำพวนก็ข้าวหนัก
หยิบ ๆ ขึ้นแล้วก็สง ฉันจะวางลงที่ตรงคู่รัก"

แล้วจะต้องการร้องต่อ ก็ร้องบทอื่นต่อไปในทำนองเดียวกันนี้

เพลงต้อมข้าว หรือ เพลงชักกระดาน ครั้นลง หรือ ร่อนลำพวน หรือลำพวนแล้ว ถึงกระนั้นก็ยังเหลือเศษฟาง ข้าวลีบ และ แกลบ ทั้งข้าวก็นองอยู่เต็มลาน ฉะนี้ จึงมีการกราดเข้ารวมกับเสาเกียด การนี้ใช้กระดานมีไม้เป็นคันชัก บางทีก็ใช้เชือกเป็นสายชักลากได้เรียกการนี้ว่า "ต้อมข้าว" บ้าง และ เพราะใช้กระดานจึงเรียกว่า **"ชักกระดาน"** บ้าง ทั้งนี้ได้มีการเล่นหยอกล้อกัน และเพื่อครึกครื้นรื่นเริงสนุกสนาน ขณะต้อม หรือชักกระดาน จึงมีเพลงประจำเท่าที่สังเกตเห็นมา ร้องได้หลายอย่าง สุดแท้แต่จะเป็น สำหรับกระดานต้อม หรือ ชักนั้น ดูรูปถ่ายทั้งกระดาน, วิธีชัก, ขึ้นขี่ หรือ ยืน, นั่งทับกันกระดานเด้ง เพลงที่ร้องเล่นชนิดคล่องปากจึงพอนึกได้ ไม่เคยเห็นร้องแก้กัน อาจมีคนเป็นเล่นกัน

ต้นเสียงขึ้นว่า ต้อมข้าวเอย มาช่วยกันต้อม ต้อมข้าวเข้าล้อม ห้อมหลักเกียดเอย
ลูกคู่รับ เฮ้พร้อมกับชักว่า เอ้า เฮ้ เห่ เฮ้ ต้อมข้าวเข้าหลัก ชักให้พร้อมเอย เฮ้ เห่ เฮ้
ต้นเสียง ต้อมข้าวเอย ช่วยกันให้พร้อม ชักกระดานลากต้อม อ้อมหลักเกียดเอย
ลูกคู่รับ เอ้า เฮ้ เห่ เฮ้ ต้อมข้าวเข้าหลัก ชักให้พร้อมเอย เฮ้ เห่ เฮ้
ต้นเสียง ต้อมข้าวเอย ข้าวพูนขึ้นพร้อม เพราะร่วมกันต้อม ล้อมหลักเกียดเอย
บางทีลูกคู่รับอย่างนี้-เอ้า เร็ว เร่ว เร็ว ต้อมข้าวเข้าหลัก ชักให้พร้อมเอย เร็ว เร่ว เร็ว

ไม้กระดานต้อมข้าวและวิธีชักกระดาน มีคนหนึ่งกดเพื่อไม่ให้กระดานลอย และมีอีกคนชักลากอย่างนั้น

ต้นเสียง ต้อมข้าวเอย ช่วยกันลากต้อม พร้อมต้อมพร้อมพร้อม อ้อมหลักเกียดเอย

ลูกคู่รับ เอ้า เร็ว เร่ว เร็ว ต้อมข้าวเข้าหลัก ชักให้พร้อมเอย เร็ว เร่ว เร็ว

บางแพ เรียกเพลงชักกระดาน มีร้องเล่นกัน ทั้งปรากฏในตำราด้วย

ต้นเสียง- เจ้าช่างชักเอย ช้างน้อยห้อยหัก หักบนยอดหลักเกียด

ทั้งหมดร้องทวนพร้อมกันว่า-เจ้าช่างชักเอย ช้างน้อยห้อยหัก หักบนยอดหลักเกียด

นี่แหละคู่ครองของแม่ทอง เนื้อละเอียด

(ทุกครั้งรับพร้อมกันว่า-ให้พ่อชวนกันชัก เอ้านอระนอยน่ารัก ชักให้เสมอกันเอย)

ต้นเสียง- เจ้าช่างชักเอย ช้างน้อยห้อยหัก หักบนยอดสะเดา (รับพร้อมกันซ้ำ)
ฉันไม่ใช่คู่ครองดอกของพ่อทองของเรา
(ทุกครั้งรับพร้อมกันว่า-"ให้แม่ชวนกันชัก เอ้านอระนอยน่ารัก ชักให้เสมอกันเอย")

พนมทวน กาญจนบุรี เรียกเพลงชักกระดาน ดูลูกคู่ก็แผกไปอีกแบบหนึ่งเป็นแบบของตนเอง

ต้นเสียง- ช้างเอยช่างชัก ช้างน้อยห้อยหัก หักอยู่ที่หลักเกียด
นี่แหละคู่ครองของแม่ทองเสนียด ให้มารับเอาเถิดนะเจ้าเอย
(ลูกคู่รับว่า "แย่ตาลัก บักตาเล่อ ชักให้เสมอกันกันเอย
แย่ตาลัก บักตาลู่ ชักไม่เชื่อมาดูกันเอย")

บ้านนา นครนายก

ต้นเสียง- เจ้าช่างชักเอย กวางทองจะย่องเข้ามากระชากกระชักเอาใบไผ่
ทำบุญซักเท่าใดหนอ จะได้ร่วมหอกับพ่อสายใจ
ช่างชักเอิงเอยชักเย่อ ชักให้เสมอกันเอย
(ช่างชักเอิงเอยชักเย่อ ชักให้เสมอกันเอย)

อ่างทอง มีแบบคล้าย ๆ กัน

เท่าที่รู้ และ ได้พบก็เพียงเท่านี้ พอเป็นตัวอย่าง
เจ้าช่างชักเอย ช้างน้อยห้อยหัก กระชากกระชักเอาใบตาล
ทำบุญสิ่งใดเอยหนอ จะได้ร่วมหอกะเจ้าหัวกระดาน

เพลงโบกข้าว ข้าวที่ต้มเข้าไปกองรอบหลักเกียดแล้ว ยังมีข้าวลีบ แกลบ เศษฟางอยู่จึงต้องโบกกันอีก เดี๋ยวนี้มีเครื่องยนต์แล้วก็ล้มเลิกไป ข้าวที่โบกแล้วเรียก "ช้าง" เป็นกองรีๆ หรือ ชวยๆ เมื่อจะโบก มักเป็นผู้ชายยืนวงละ ๔ คน มือถือกระด้ง ผู้หญิงคนหนึ่งใช้ถาดรงหินเอาไปช้อนข้าวกองกับหลักเกียดนั้นแล้วเดินมาชูถาดขึ้นหมุนไปซ้ายสาดตรงไปกลางวง ทั้ง ๔ ก็โบกกระด้งให้กระพือลมพุ่งไปพัดเอาเศษฟางแกลบข้าวลีบออกไปหมด ข้าวเปลือกจะสะอาด เช่นนี้เพื่อชุ่มชื่นรื่นเริงสนุกสนาน จึงมีเพลงโบกข้าว และเพลงสาดข้าวขึ้น แต่ต้องขึ้นเพลงสาดก่อน บางทีก็เห็นคนโบกนั้นร้องเชิญ บางทีก็มีคนยืนอยู่นอกวงร้องขึ้น จะมีเพลงแก้กันหรือไม่-ไม่เคยเห็น ต้นเสียงขึ้นก่อน ผู้ร่วมวงเป็นลูกคู่ร้องรับพร้อมกันซ้ำแต่ละตอน

ต้นเสียงขึ้นว่า-เชิญเถอะหนา-แม่มา (รับซ้ำพร้อมกัน) แม่สา-สาวสะ (ร้องซ้ำพร้อมกัน) จงรู้จังหวะ (ร้องซ้ำพร้อมกัน) แม่สะ-สาดเอย (ร้องซ้ำพร้อมกัน)

ที่เห็นเป็น-ยายขม แก้วรัตน์ ตัวแม่เพลงประจำบ้าน ใช้สองมือถือถาดรงหินช้อนข้าวขึ้นชูหมุนถาดไปซ้ายแล้วสาดข้าวพุ่งขึ้นเป็นพวงพลวนย้อยลงบน กองเดิม นั้นสอน ลูกหลานแล้วจึงช้อนข้าวเต็มถาดเดินไปยังกองโบกแล้วยกถาดชูขึ้นหมุนซ้ายสาดข้าวพุ่งขึ้นเป็นพวง พลวนลอยย้อยลงตรงกลางวงลงกองกับพื้น ทั้ง ๔ กระด้งก็โบกกระพือลมให้พัดข้าวลีบแกลบเศษฟางออกไป ข้าวเปลือกจะสะอาดตลอด โบกหมดแล้ว ทั้ง ๔ ก็ยืนคอย มักขึ้นเพลงว่า

ต้นเสียง -สาดๆ โบกๆ ขอให้โชคดี สาดมาเถิด-แม่ศรี คอยโบกอยู่นี่
สาดเถิด-แม่ศรี สาด-แม่สะ สาดเอย (ร้องรับซ้ำพร้อมกันทวนต้นนั้น)

ต้นเสียง -เชิญเถอะหนา-แม่มา (ซ้ำพร้อมกัน) แม่สา-สาวสะ (ซ้ำพร้อมกัน)
จงรู้จังหวะ (ซ้ำพร้อมกัน) แม่สะ-สาดเอย (ซ้ำพร้อมกัน)

ต้นเสียง -สาดๆ โบกๆ ขอให้โชคดี (รับซ้ำพร้อมกันตรงนี้ก็ได้)
สาดมาเถิด แม่ศรี คอยโบกอยู่นี่ (รับซ้ำพร้อมกัน)
สาดเถิด-แม่ศรี สาด-แม่สะ สาดเอย (รับซ้ำพร้อมกัน)

ร้องรับกันไปอย่างนี้บ้าง บางทีก็เปลี่ยน ถ้าเปลี่ยนหัวหน้าจะขึ้นนำก่อน ลูกคู่จะรับกันไปเมื่อเป็น และจำได้แล้ว บางทีก็ร้องพร้อมกัน นี่ว่าเฉพาะแต่ดี มีขี้เมาทำเสียก็มาก ข้าวที่โบกเสร็จแล้วเป็นกองรีๆ ชวยๆ เรียกกันว่า "ช้าง" แล้วก็ขนเข้ายุ้งฉาง มีการเรียกขวัญข้าวเข้ายุ้งเข้าฉางเงิน เข้ายุ้ง-เข้าฉางทอง อย่างที่กล่าวมาแล้ว เป็นอันเสร็จนาในปีนั้น อาจเป็นกาลปลายเดือน ๓ หรือ ขึ้นเดือน ๔ เสร็จนาแล้ว ก็มีกรุดกรานต่อถึงเดือน ๕ พอเข้าแรมเดือน ๕ ก็ต้องเตรียมเครื่องทำนาปีต่อไป ถึงแม้ กาลนี้มีรถเครื่องทุ่นแรงก็ตามก็ต้องเตรียม เพราะของที่ใช้มาแล้วก็ต้องซ่อมรุดทรุดโทรมก็ต้องเตรียมปรับปรุงซ่อมแซมแก้ไขให้ดี เป็นอันว่าไม่มีกาลเวลาหยุด หรือ พักร้อนตลอดกัน

สำหรับเพลงประจำของชาวนาไทยนั้น ยังมีการเล่น และร้องกันในกาลพิเศษคือ มีงานใหญ่ เช่น แต่งงาน หรือ บวชนาค เมื่อก่อนไม่มีโรงสี จึงมีการช่วยกัน เช่น สีข้าว ก่อนนั้นใช้สีมือ ตำข้าว-กาลนั้นใช้ครกและสากตำ ฝัด และกระทายข้าว-กาลนั้นใช้กระด้งโขลกแป้งข้าวเส้น ข้าวปุ้น (ขนมจีน) กาลนั้นก็ใช้ครก และ สาก เมื่อกระทำก็มาช่วยกัน จึงมีการร้องเพลง เล่นเพลงแก้กันบ้าง ที่ประจำก็เป็นเพลงจังหวะเช่นตำข้าว- ก็ร้องกันว่า "ตำเถอะนัะ (พ่อหรือแม่) ตำ" ถ้าฝัด-ก็มักจะเป็นผู้หญิงฝัด ผู้ชายจะเป็นคนร้องว่า "ฝัดเถอะนัะ-แม่ฝัด" เอาละทั้งนี้เป็นเพียงบันทึกไว้ พวกเราได้เป็นกันมา ไม่ต้องหัด หรือ ซ้อม นึกได้อย่างไรก็เล่น-ร้องกัน ต่อไป-จะไม่มีอีกแล้ว

ขุนต้น และ โพสบ✧
มี = ลูกหลานสืบต่อ

(มีเลืองโพไทย ปีอิน ๑๔๐๕ ก่อน พ.ศ. ๓๕๔๑ ครองต่อปีอิน ๑๔๒๘)

เลืองโพไทยต่อพ่อปีอิน ๑๔๒๘ ต้นเงิน ต้นทอง ขอเปนเมีย (๓๕๕/๑) ต้นเงิน เมื่อมีอินโพเงิน ปีอิน ๑๔๓๐ ต้นทองมีปีอิน ๑๔๓๑ ชื่อโพทองไทย (๓๕๕/๒)

อินโพไทยคลองเอาพี่โพเงิน โพทอง ทำเมีย ปีอิน ๑๔๕๕ (๓๕๘/๑) อินโพไทย ลุงไม่มีลูกชาย ขอให้ (เอา) พี่เป็นเมียแล้วคลองเมือง (๒๕๘/๒)

อินโพไทยคลองเมืองถึงปีอิน ๑๔๕๗ โพเงินมีชายชื่อโพไทยคำพุ (๓๖๘/๑) โพทองมีทองคำพุ (ปีอิน) ๑๔๕๘ (ปีอิน) ๑๔๕๕ มีเมืองพูมทอง (ปีอิน) ๑๔๖๑ มีแสงเฟื่องฟ้า (เขียนปีอิน) ๑๔๗๖ (๓๖๘/๒)

โพไทยคำพุ คลองเมืองแมน ปีอินขึ้น ๑๔๕๖ เมียชื่อ แสงส้านทอง (๔๕๗/๑) เอี่ยมแสงฟ้า มีท้องมีญิง ในตาเสีย ปีอิน ๑๔๕๘ ชื่อโพอินทอง ไม่มีอีกให้ ทองคำพุ คลองต่อ (๔๕๗/๒)

ทองคำพุ คลองปีอิน ๑๕๐๒ เมียชื่อผิวผ่องงาม เมียน้อยชื่อขวัญมาดี (เมีย) กลาง (ชื่อ) สสีเมือง (๓๕๕/๑)

ทองคำพุ ปีอิน ๑๕๐๖ ผิวผ่องงาม มี ทองงามไทย ขวัญมาดี มี (ญิงชื่อ) สีขวัญใจ สสีเมืองมี (ญิง) สีเมืองทอง ปีอิน ๑๕๐๘ (และ) ๒๕๐๕ (๓๕๕/๒)

[๑]● x x x x x x

[๒]อินเมืองไทย คลองเมือง ปีอิน ๒๑๕๕ เดือน ๓ ขึ้น ๒ ค่ำ เมื่อนั้นไม่มีเมีย (๓๑๗/๑) ยินข่าวทองคำมาตัวลูกขุนเดิมเมืองสวนทองคำ ขอเอาปีอิน ๒๑๕๘ เปนเมีย (๓๑๗/๒)

✧และเพิ่งได้พบเรื่องแม่โพสบ ไทยมีรูปเคารพแม่โพสบเกือบทั่วราชอาณาจักร ทั้งรู้จักชื่อสืบ ๆ กันมา ชาวไทยเมื่อทำนาได้ข้าวแล้ว มักมีพิธีทำบูชาแม่โพสบ เคยเห็นทำสมัยเด็ก ๆ เท่าที่จำได้ คือ มี หวี กระจก แป้ง น้ำหอม หรือ น้ำอบไทย หมากพลู ขนมต้มแดง ต้มขาว ดอกไม้มักเป็น ดอกมะลิ ธูป เทียน ธง ๓ เหลี่ยม ขาว แดง (บางทีเห็นมีน้ำเงิน คนชาวนาชาวป่าไม่รู้ จักสีธงชาติได้ทำเป็นประเพณีสืบ ๆ กันมา ก่อนกาลปีใช้สีธงชาตินานนักหนาแล้ว) เวลาไปทำพิธีแก่กองข้าว หรือลอมข้าว ต้องอาบน้ำ แต่งตัว ใช้เสื้อผ้าใหม่ ไปว่าอย่างไรบ้างไม่รู้ เพราะตอนนั้นเป็นเด็กไม่ค่อยเชื่อถือ ทั้งเคยทำลายพิธีเสียหลายครั้ง

เมื่อเห็นเรื่องเช่นนี้ เกิดความชื่นอกชื่นใจต่อประเพณีเคารพนับถือต้นไทยเหลือเกิน และไทยลว้ายังทำกันอยู่ทั่วหมู่ไทยลว้า ยกเว้นพวกไทยที่วิ่งหนีเขามาซึ่งไม่รู้จัก

คำไทยว่า โพ ในคำชื่อว่าโพสบ ก็ไม่เท่าไร แต่ในคำชื่อต้นไม้ คือ ต้นโพหรือ โพธิ ไม่มีใครเชื่อว่าเป็นคำไทย เชื่อกันว่าเป็นคำบาลีมาจากคำว่า โพธิรุกฺข แปลว่า ต้นไม้เป็นที่ตรัสรู้ ของพระพุทธเจ้า

ต้นโพ คำบาลีเดิมเรียกว่า อสฺสตฺถรุกฺข หรือ อัสสัตถพฤกษ ในพุท ธวฺส พระไตรปิฎกสยามรัฏฐ เล่ม ๓๓ หน้า ๔๒๒ มีว่า อสฺสตฺถรุกฺขมูลมฺหิ พุชฺฌิสฺสติ มหายโส จักตรัสรู้เป็นผู้มียศใหญ่ ณ โคนต้น อัสสัตถ หน้า ๔๒๓ มีว่า โพธิ ตสฺส ภควโต อสฺสตฺโถติ ปวุจฺจติ ต้นโพธิ ของพระผู้มีพระภาคเจ้า (โคดม) นั้น เรียกชื่อว่าอัสสัตถ เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ ณ โคนแล้ว จึงมีชื่อตามการตรัสรู้นั้นว่า โพธิ (ต้นเป็นที่ตรัสรู้) ต้นอัสสัตถ ได้มีชื่อภายหลังว่า ต้นโพธิ์ (โพธิรุกฺข)

ถึงกระนั้น ก็ออกเสียงโพธิว่า โพ-ธิ ออกสองพยางค์ และเสียงแขกแท้ออก พ เป็น บ จึงออกเสียงเป็น โบ-ธิ อันผิดจากคำไทยทั้งหมด ทั้งเสียงก็สองพยางค์ สองสระ ส่วน โพ ของไทย ออกพยางค์สระเดียว คือ เสียงเดียว ทั้งเป็นคำโดด ๆ อย่างคำไทย คำว่า โพ นี้ ถ้าออกเสียงให้แขกฟังว่า โพ (โภ) แขกรู้ความว่า ผู้เจริญ ไม่รู้ว่าเป็นชื่อต้นโพ แต่ไทยออกเสียงหรือได้ยินว่าโพย่อมรู้ตลอดไทยว่าต้นไม้ว่าต้นโพ ทั้งเป็นชื่อต้นไม้ และคุณ เช่นวัวหน้าโพ ตลอดถึงเป็นชื่อ คน เช่น แม่โพสบ หรือ อาจเขียนว่าโภสพก็ตามเป็นคำไทยแท้มาแต่โบราณดึกดำบรรพ์ เพราะเสียงของเรามีอยู่ แม้ของจีนก็มี โพทง โพแมน โพเจ๋ง

[๑]ขาดไป ๕๐๐ กว่าปี ฯ

[๒]ยังไม่พบปีมีลูก ฯ

กฎหมายห้าม, ด่า, ฆ่าเมีย และมีเมียได้หลายคน

อินมาไทย [๑]พ่อฆ่าแม่ เพราะด่าว่าต้นขุน เมื่อมีเมืองอื่น (แล้วจึง) ต่อพ่อในต้นปีอิน ๒๒๒๐ แล้ว (๓๑๔/๑) เมื่ออินมา ไทยคลอง น้าหาน้องคู่เลืองเมือง คู่สีฟ้า ๒ มอบเห้า (เป็น) คู่เมียใหญ่น้อย (๓๑๔/๒)

อินมาไทย คู่เลืองเมือง มีลูก (ชื่อ) อินเลืองไทย ปี (อิน) ๒๒๒๕ (๓๑๖/๑) คู่สีฟ้า เมียน้อย มีชาย ชื่อ อินคู่ฟ้า ปีอิน ๒๒๒๖ (๓๑๖/๒)

อินมาไทย เมืองแมน ออกคำห้ามเมียด่าว่าถึงต้นขุน (ต้น) คน แลผัวท่าน (๓๑๕/๑) [๒] ให้เฒี่ยน (แต่) ต้นปีอิน ๒๒๒๔ อย่าถึงฆ่า แม่ต้องเลี้ยงลูก (๓๑๕/๒)

อินมาไทย ว่า เรื่องผัวเมีย อันญิงแรงอ่อน ต้นผัวเดียว พอแท้ (๓๔๗/๑) [๓] ผู้ชายมีจิงแรงร่างดีมีเมียได้หลายคน เลี้ยงดีมีผ่องใส มีได้ (๓๔๗/๒)

อินเลืองไทย คลองเมืองแมน ปีอิน ๒๒๕๕ เมียใหญ่โสนทอง เมียน้อย (ชื่อ) ขันทอง (๒๕๒/๑)

อินเลืองไทย เมื่อปีอิน ๒๒๕๘ เดือน ๔ วันอู่ ขึ้น ๓ (ค่ำ) โสนทองมีลูก (ชื่อ) อินทองไทย (๒๕๒/๒)

อินทองไทย คลองเมือง (ปี) ๒๒๕๕ แม่ขอขวัญเพียงใจ เฒลือไม้ทองคู่ (๓๑๑/๑) พี่น้องสองให้ คนพี่ (เปน) เมียใหญ่ น้องเป็นเมียรอง ขึ้นปีอิน ๒๒๕๘ ขวัญเพียงใจมีลูก อินขวัญไทย (๓๑๑/๒)

อินขวัญไทย คลองในปี (อิน) ๒๓๑๗ เมียชื่อเดิมเสิมขวัญ เมียน้อยชื่อ (๓๒๑/๑) สินเมืองสวง ถึงปีอิน ๒๓๒๐ เมียเดิมเสิมขวัญ มีอินเสิมไทย สินเมืองสวง มีสินฟ้าสม (๓๒๑/๒)

อินเสิมไทย คลองเมืองแมน ปีอิน ๒๓๖๗ เมีย (ใหญ่) ชื่อ สีแท่นทอง (๓๕๒/๑) เมียน้อย (ชื่อ) ฟ้าเลืองทอง ปีอิน ๒๓๖๕ สีแท่นทองมีลูก (ชื่อ) อินเทินไทย (๓๕๒/๒)

อินเทินไทย คลองเมืองแมน ปีอิน ๒๓๕๘ เมีย ขวัญเมืองฟ้า (๔๓๓/๑) เดือน ลอยฟ้า (เปนเมียน้อย) ขวัญเมืองฟ้า มี อินขวัญฟ้า ปีอิน ๒๔๐๑ (๔๓๓/๒)

[๔]● + + + + + +

---

[๑]เหตุเกิดกฎหมายนี้ ชี้ให้เห็นถึงประเพณีไทยที่คือเคารพต้นไทย จึงไม่นิยมด่าว่ากันแม้เมียด่าก็ยังฆ่า จึงนับได้ว่าเป็นที่นิยมกันมา ในธรรมเนียมของไทยลว้าไม่นิยมคำด่า โดยเฉพาะเรื่องบุรพชน และ เป็นประเพณีต่อมาไม่นิยมบอกชื่อปู่ย่าตายายพ่อแม่ เมื่อเด็กๆ น่าขบขัน ที่ตัวเองไม่รู้จักชื่อจริงๆ ของท่าน เรียกหรือบอกกันก็แต่สาธารณะนามว่าปู่ย่าเป็นต้น เพิ่งรู้จักเมื่อบวชเป็นสามเณรแล้ว

[๒]แน่นอนว่าเป็นธรรมเนียมตั้งแต่นั้นมา ที่ผัวไม่ฆ่าเมียเพียงเหตุด่าว่ากัน และผู้ชายไม่เก่งกับผู้หญิง ในธรรมเนียมของไทยลว้า เมื่อผู้ชายบรรลุนิติภาวะ คือ บวชแล้ว ถ้าใครผู้ชายรังแกผู้หญิงก็เท่ากับประกาศตัวเองว่าเลวมาก ซึ่งไม่มีผู้หญิงต้องการ เป็นที่เชื่อได้ว่ามีคำพังเพยเข้าไปเป็นกระทู้อยู่ในโคลงโลกนิติว่า ตีหัวหมา ด่าแม่เจ๊ก เถียงกะเด็ก เก่งกะเมีย ซึ่งไม่มีใครสรรเสริญ ฯ

[๓]จากกฎหมายเก่าแก่ฉบับนี้เอง ที่เป็นธรรมเนียมมา ผู้ดี หรือ ผู้มีอำนาจยศศักดิ์ มีเมียหลายคนได้ เล่ากันว่า พ่อทวด หรือ เทียด ซึ่งเป็นที่ออกหลวงพิทักษนาวายุทธ (พันมี บางช้าง) มีเมีย ๑๑๗ คน ควบคุมเมียต่าง ๆ ด้วยดาบ เพราะเป็นแม่ทัพเรือจึงมีอำนาจ เมื่อตายมีอายุได้ ๑๑๒ ปี อยู่แคว้อ้อมประมาณปี พ.ศ. ๒๓๓๖-๒๔๔๘ ฯ

[๔]ขาดไป ๖๐ ปี

ต้นพระร่วง จ้าวแม่เบิกไพร ทองสีไพล

เลี้ยงสัตว์ ตั้งชื่อต้นไม้บก ไม้น้ำ

ปีอิน ๒๔๖๔ ก่อน พ.ศ. ๒๘๗๖ ปี เมื่อ ๕,๔๐๖ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๐)

ขุนร่วงลายไทย (จ้าวพ่อป่า จ้าวป่า) ถ้ำเทือกเขางู (ด้านวังสะดึง) "ร่วง" มือขวาคว่ำกดลง มือซ้ายหงายช้อนขึ้น สัญญลักษณ์ ยกและกดประทับชื่อ ตามคำที่ชื่อพระร่วงต้น ให้เลี้ยงไม่ให้ฆ่าสัตว์ใช้งานได้ ให้ตั้งชื่อต้นไม้

ขุนหญิงทองสีไพล (จ้าวแม่เบิกไพร) มือขวา ถือดอกบัว มือซ้ายถือลูกขนุน สัญญลักษณ์ตั้งชื่อ ไม้น้ำ ไม้บก เช่น ต้นสัก ต้นทอง ฯลฯ ชื่อต้นไม้ จึงมีชื่อไทยอยู่ตลอดมา

ทั้งคู่นี้ เมื่อยังเป็นคน ได้เริ่มตั้งชื่อต้นไม้ บุกเบิกป่า จึงเป็นต้นไทย ครั้นตายไปแล้ว ก็ขึ้นเป็นต้นผีไทย อันมีชื่อจ้าวป่า จ้าวแม่เบิกไพร มีศาลเป็นหลักฐานอยู่แล้ว

ร่วงลายไทย คลองเมืองแมน ปีอิน ๒๔๖๔ ไม่มีเมีย ยินข่าว ทองสีไพล* (ได้ไปถึงถิ่นแล้วพบ) (๔๐๐/๑) ทองสีไพล ลูกขุนทองดาวผา อีแม่นางเอมแสงทอง ทองสีไพลสู้พาหาพ่อแม่ ยอมตน (๔๐๐/๒)

---

* ทองสีไพล จะเป็นชื่อเดียวกับจ้าวแม่เบิกไพรหรือเปล่าไม่รู้ ที่ราชบุรี ณ บริเวณหน้าเขางูใกล้ถ้ำฤษี มีศาลเรียกกันว่าศาลเจ้าแม่เบิกไพร และจังหวัดกาญจนบุรีก็มี จ้าวแม่เบิกไพร เมื่อเวลาออกล่าสัตว์มักมีการบูชา หรือบอกกล่าวจ้าวแม่เบิกไพร

ร่วงลายไทย ปีอิน ๒๔๖๖ เมียทองสีไพล ท้องมีลูก คนต้นชื่อ ร่วงเมืองไทย (๔๐๑/๑) ทองสีไพล (เมีย) ขุนร่วงลายไทย ท้องเกิดร่วงเมืองไทยขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือน ๗ ปีอิน ๖๔๖๗ เมืองแมน (๔๐๑/๒)

ร่วงลายไทย ทั้งสองสีไพล ช่วยสร้างโรงช้าง ม้า งัว ควาย ลา ล่อ (เก้ง กวาง) เพื่อเอาใช้งานเมือง แลไถนา (๔๐๒/๑)

ร่วงว่า อันตัวช้าง กำลังมาก เหมาะขนของ ม้าห้อเรว ควนขี่ไปมา งัว ควาย ควนไถนา ลา ล่อ ควนขี่แลขนของ (๔๐๒/๒)

กดคำหมาย เมืองแมน ร่วงลายไทยว่าปีอิน ๒๔๖๗ เดือนอ้าย ขึ้น ๑ ค่ำ คนเลี้ยงควาย งัว ช้าง ม้า ลา ล่อ (๒๐๖/๑)

ร่วงลายไทยว่า คนผู้ใช้งาน ม้า ช้าง งัว ควาย ลา ล่อ แลอื่น ควนเลี้ยง ไม่ฆ่ากิน ผู้ฆ่ามันหรือให้ฆ่า ควนให้ ฆ่าให้ตายตามกัน (๔๐๖/๒)

ร่วงลายไทย ผู้เหนเมืองแมน มีไม้ (มาก) ไม่มีชื่อ ให้ทองสีไพร ออกชื่อคำเมืองเมือง (แมน) เรียกชื่อ (ต้นไม้) (๔๐๔/๑)

ทองสีไพล (ตั้ง) ชื่อเรียก ต้นทอง ตเคียน เตง ตูม ยูง ยาง เหียง มาฆ่า ดู่ สัก มูก โมง ไผ่ พล้าว พลวง (๔๐๔/๒)

--- ๑ ---

ดูตามกระเบื้องจารนี้ ขุนร่วงลายไทย และ ทองสีไพล เป็นต้นเลือกสัตว์ใช้งานให้ถูกกำลังและเป็นต้นเลี้ยงสัตว์ ทั้งเป็นผู้ริเริ่มแบบอย่างเอื้อเอ็นดูหรือเมตตาสัตว์ เช่นสัตว์ซึ่งใช้งานห้ามฆ่ากินในธรรมเนียมของไทยลว้า วัวควายที่เลี้ยงใช้งาน หรือ ทำนาได้ข้าวแล้ว ถือกันว่ามันมีบุญคุณ เมื่อมันกินข้าวมักไม่ห้ามปล่อยให้มันกิน ส่วนมากหน้ายุงชุมฤดูฝนมักซื้อมุ้งกางให้ เมื่อแก่ทำงานไม่ไหว นิยมเลี้ยงปล่อยตายคาคอก เมื่อตายเองแล้วนิยมเอาเนื้อทำอาหารถวายพระอุทิศบุญให้ ธรรมเนียมเอื้อเอ็นดูเมตตาสัตว์ของไทยลว้า คงมีแบบอย่างมาจากกฎหมายฉบับนี้ จึงถือเป็นธรรมเนียมกันต่อมา

ร่วงลายไทย และ ทองสีไพล เป็นผู้สนใจป่า ตั้งชื่อต้นไม้ในลักษณะ “จ้าวป่า” ความจริงได้พยายามอ่านให้ มีชื่อเบิกไพร หรือ ทองเบิกไพร แต่ตัวไปไม่ได้ ร่วงลายไทย และ ทองสีไพล ถ้าเลือนมาเป็นเบิกไพรได้จะเหมาะสมมากที่ต้นขุนชายขุนหญิงไทยนี้เอง เป็นจ้าวป่า แต่ชื่อไม่เหมือนกัน ถึงกระนั้น ก็ยังเชื่อว่า ได้เป็นต้นเริ่มเรื่องเอื้อเอ็นดูเมตตาสัตว์และตั้งชื่อต้นไม้ ถ้าสมัยเดี๋ยวนี้ลองเริ่มเรียนสัตวศาสตร์ และ พฤกษศาสตร์แล้ว ดูคล้ายเมืองไทยไม่มีสัตว์และไม่มีต้นไม้ เช่น วัว ก็เรียกว่าโคเป็นแขก ถ้าเรียกตามภาษาธรณีวิทยา พวก โบวิเดีย (Bovidae) ยิ่งไม่รู้จักก็กลายเป็นฝรั่งไปแล้ว มะพร้าวเรียกพวกปาลุมจะไม่รู้จักว่าต้นไม้ไทย อีกหน่อย คงว่ากันว่าวัวคือโคเอามาจากแขก มะพร้าวคือปาลุมเอามาจากฝรั่ง แผ่นดินไทยก็ทำท่าว่าจะมีแต่แผ่นดิน ยิ่งสันนิษฐานกันว่าแผ่นดินไทยอยู่ใต้ทะเลแล้ว แผ่นดินไทยก็ทำท่าว่าจะไม่มี

บังเอิญ ร่วงลายไทย และทองสีไพล เขียนเรื่องไว้ให้รู้และมีอยู่ให้รู้ว่า แผ่นดินไทยมีทั้งสัตว์ ทั้งต้นไม้มีชื่อเป็นคำไทยมาเป็นพัน ๆ ปีแล้ว

พระร่วงเมืองไทย จ้าวแม่ย่าซื้อนาง[๑]

ต้นเลี้ยง หรือ เมตตา คือ ระบบทารกสงเคราะห์

ปีอิน ๒๔๘๐ ก่อน พ.ศ. ๒๘๕๐ ปี เมื่อ ๕๓๘๐ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๐)

๑

๒

ขุนร่วงเมืองไทย (ทั้งคู่นี้อยู่ในถ้ำเทือกเขางู ด้านวังสะดึง ราชบุรี) มือขวาท่าปกหัว มือซ้ายท่าประคอง สัญญลักษณ์ประคองปกป้อง (เลี้ยงลูก และลูกเลี้ยง) ตามธรรมเนียมเลี้ยงลูกของไทยลว้า พระร่วงมักถูกเรียกมาช่วย เมื่อลูกตกใจ

ขุนหญิงย่าซื้อนาง มือขวาทำปกหัว มือซ้ายท่าประคอง สัญญลักษณ์ประคองปกป้อง (เลี้ยงลูกและลูกเลี้ยง) ในชื่อแม่ย่านาง เป็นผีเรือ แม่ซื้อเป็นผีแม่เลี้ยงเมื่อมีลูก แม่ไทยลว้าต้องออกปากฝากแม่ซื้อแม่ย่านาง แม่ซื้อและพระร่วงยืนยันผีดีชั้นผีฟ้า

ทั้งคู่นี้ อาจเป็นขุนหญิงย่าซื้อนางก่อนได้เลี้ยงเด็ก ปีอิน ๒๕๑๘ ขุนร่วงออกกฎหมายให้เลี้ยงลูก ถ้าไม่เลี้ยงนำมาให้ย่าซื้อนางเลี้ยง ถ้าปล่อยหรือฆ่าให้ตายก็ลงโทษประหารชีวิต

ทั้ง ๒ นี้ ขุนร่วงเมืองไทย ตามหน้าที่ได้ปกครองในฐานะพ่อเมือง ทั้งยังทำหน้าที่พ่อของลูก คือออกกฎหมายให้เลี้ยงลูกและลูกเลี้ยง จึงมีศักดิ์ขึ้นทั้งในฐานะพ่อเมือง และพ่อของลูก เมื่ออยู่ก็เป็นต้น เลี้ยงลูกและลูกเลี้ยงครั้นตายไปก็ขึ้นเป็นต้นผีฟ้า เป็นพ่อเลี้ยง ไทยเดิมจึงนิยมถวายลูกแก่พระร่วง เมื่อตกใจจึงฝากพระร่วงให้ช่วยปลอบใจและเลี้ยงรักษา

*แม่ย่าซื้อนาง ในหน้าที่เป็นขุนหญิง และเป็นแม่ของลูก และชอบเลี้ยงลูกกำพร้า ทั้งต่อมามีกฎหมายออกให้รับเลี้ยง ลูกเลี้ยง ครั้งเป็นคนก็เป็นแม่และเป็น แม่เลี้ยง จึงเป็นต้นทารกสงเคราะห์ เมื่อตายไปก็ขึ้นเป็นต้นผีแม่เลี้ยง ซึ่งมีชื่อประจำว่า แม่ซื้อ และยังเป็นต้นผีเรือ ต้นผีแม่น้ำ อันมีชื่อประจำว่า **แม่ย่านาง***

---- ✡ ---

[๑] ย่าซื้อนาง ที่เขียนไว้ในกระเบื้องเกือบเหมือนตัวเดี๋ยวนี้ อ่านง่ายมากอย่างที่ เขียน ย่าซื้อนางได้ลองให้ ร.อ. หลวงอำรุงประชากิจ ก็อ่านได้ จึงอ่านง่าย แต่เราไม่เคยรู้เรื่องนี้กันมาก่อน ในเวลาไปเรือหรือนำเรือจะไปแข่ง ไทยลว้ามักทำพิธีบูชาแม่ย่านาง

ร่วงเมืองไทย คลองเมืองแมน ปีอิน ๒๔๘๐ เมีย (ชื่อ) ย่าซื้อนาง เมียน้อย ชื่อ ทองเทินฟ้า เข้าปีอิน ๒๔๘๒ (๔๐๕/๑) ย่าซื้อนาง มีลูก (ชื่อ) ร่วงซื่อไทย ปีอิน ๒๔๘๕ ทองเทินฟ้ามีญิงหาย มีชายชื่อ ร่วงเทินไทยยง (๔๐๕/๒)

ร่วงเมืองไทย กล่าวกฎคนในปีอิน ๒๕๑๖ ย่าซื้อ (นาง) ออ ไก่ นก เปด ห่าน พลา (ปลา) ปู (๔๑๐/๑)

และเรื่องเกี่ยวกับแม่ย่านางนี้ ได้ถามนายตวง จิตต์พะวงษ์ ซึ่งเคยมีอาชีพเป็นนายเรือออกทะเลหาปลา ได้เล่าว่า เวลาออกทะเล ต้องทำพิธีบูชาแม่ย่านางทะเล หรือ จ้าวแม่ทะเล มีจัดเครื่องเซ่น บำบวงสังเวย มีเหล้า กุ้งพล่า ปลายำ เป็นต้น สังเกตดูจะเป็นของพระร่วง หรือ จ้าวพ่อทะเลหลวง สำหรับ-แม่ย่านาง หรือ เจ้าแม่ทะเลหลวงนั้น ก็มีเครื่องบวงสรวงสังเวยเช่นเดียวกัน และมีกล้วย, อ้อย, ขนมต้ม, กับ ใบสีปากชาม พร้อมเครื่องสำอาง คือ ผ้าสีทับทิม, แป้ง, น้ำหอม, หมากพลู, กับเครื่องบูชา, คือ ดอกไม้, ธูป, เทียน, เท่าที่จะจัด และเท่าที่มีมักจัดหาเตรียมไว้ก่อน กับทั้ง-ได้ฟัง ทหารเรือ และชาวเรือท่องทะเล ก็มีประเพณีบวงสรวง บอกกล่าว ยิ่งเวลาจะข้ามเส้นศูนย์สูตร ก็มีประเพณีเซ่นบวงสรวงสังเวยแม่ย่านางทะเลกัน และจัดกันแต่ละอย่าง แต่ก็เป็นพิธีเซ่นบวงสรวงอย่างเดียวกัน

ทั้งได้ฟังเล่าว่า-ทางใต้เป็นเมืองฝั่งทะเล มีประเพณีแต่งบูชาแม่ย่านาง คือ จัดเด็กชายมีหน้าคล้ายหญิงให้แต่งตัวเป็นแม่ย่านางแล้วจัดเป็นขบวนแห่ไปทางริมทะเลเพื่อป้องกันสิ่งร้ายอันเกิดจากทะเล เช่น พายุลมฝน และคลื่น เวลานี้ ได้พบหลักฐาน-ชาวมายา กับชาวอินคา ณ อเมริกากลางและใต้นั้นก็คือ-คนไทยได้ไปอยู่ และตั้งชื่อเผ่าว่า **"แม่ย่า"** คือ มายา และชื่อว่า **อินคา** ซึ่งผู้เป็นหัวหน้า หรือ ต้นคนนั้นอาจได้เคยถูกจัดให้แต่งเป็นแม่ย่านาง (เห็นเขียนสลักไว้กับปราสาทว่า **แม่ย่านางไทย**) เมื่อใหญ่โตขึ้นเป็นต้นคน หรือ หัวหน้าแล้ว พวกพ้องของตัวพร้อมกับตัวเองในตำแหน่งหัวหน้าเผ่า หรือ ต้นคน จึงตั้งชื่อของตัวทั้งพวกพงเผ่าว่า **ต้นคนชาวแม่ย่า** หรือ ตั้งชื่อว่า **แม่ย่า** ฝรั่งเขียนระบุกาลไว้ว่า คฤสตศตวรรษที่ ๘ คือ พ.ศ. ๑๓๔๓ ดำรงอยู่ได้ถึง ๘๐๐ ปี (การสร้างปราสาทว่า คฤสตศตวรรษที่ ๑๐ พ.ศ. ๑๕๔๓)

ยังมีอีกพวกหนึ่ง ได้สืบเผ่าผู้ชาย หรือ ผัว คือ **พ่อหลวง** หรือ **พระร่วง** ได้ลงไปสร้างสิ่งของไทยไว้ตลอดอเมริกาใต้ ตั้งแต่-เปรู โบลิเวีย อาเยนตินา ชิลี ตั้งชื่อชาวเผ่าตัวว่า อินคา พวกอินคานี้ได้สร้างเมือง ถนนขนาน บนภูเขาได้ขีดยาวทั้งรู้จักทำแลงและหินดิน (คือ-ดินลูกรัง) กับ หิน เป็นปราสาท วัสดุ ประดิษฐกรรม ปฏิมากรรม เหมือนกัน ได้ทำลายสือ ลายรู้อ่าน แบบปฏิทินทั้งสุริยคติ และจันทรคติ คือ **เดือนคี่ เดือนคู่** กับมีรูปขุนต้น คือ **โคสบ** หรือ โพสบผู้ชายเป็น-**จ้าวพ่อข้าวโพด** ได้สร้างรูปมีฝักข้าวโพดห้อยทั้งสองบ่า จึงเป็นหลักฐานไทยได้ตลอด

---- ✡ ---

มีกระจก ผ้าสี แป้ง น้ำหอม หมากพลู ธูป เทียน ดอกไม้มักเป็นพวงดอกไม้ (มาลัย) พวงดอกไม้คล้องคอเรือ กระจกบางที่ใช้สายสร้อยทองคำใช้สายคล้องสีผ้าผูกกระทกชายทั้งสองเป็นพู่แบบหัวมงคลคล้องคอเรือรวมกัน หมากพลูใส่ซองมีเทียนเล็ก ๆ และธูปดอกไม้ก้านยาว ๆ ผูกรวมกันบนคอเรือรวมกัน แป้งประสมน้ำหอมประพรมหัวเรือ ธูปเทียนจุดปักที่กระทงหัวเรือกล่าวคำที่เรียกตามประเพณีว่าบอกกล่าว ประเพณีที่ทำกันมาอย่างนี้ เรียกว่า บูชาแม่ย่านาง ฯ

แม่ซื้อ ก็เข้าใจว่ามาจากซ่อ ย่าซื้อนางนี้ ตามความในกระเบื้องจารนี้ปรากฏว่าเริ่มประเพณีเลี้ยงลูกเลี้ยงมา และรับเลี้ยงเด็กหรือประเพณีทารกสงเคราะห์มา ประเพณีหญิงไทยลว้า ในเวลามีลูกอ่อน มักทำพิธีฝาก หรือ มอบลูกแก่แม่ซื้อให้ช่วยเลี้ยงดูลูกอ่อน และถือกันเป็นประเพณีว่า เด็กอ่อนล้ม ตกที่สูงไม่ค่อยเป็นอะไร มีแม่ซื้อคอยรับ เรื่องนี้ ไทยลว้ามีประเพณีนับถือแม่ซื้อกันมานาน ฯ

เมื่อเวลามีลูกใหม่ ๆ มักมีพิธีกระทำฝากหรือถวายพระร่วงและแม่ซื้อ มีการจัดดอกไม้หมากพลู กล้วยน้ำว้าสุก เกลือเม็ด สายสิญจน์ ผูกข้อมือและสายมงคลสวมคอ ขมิ้น ดินสอพอง (มีอย่างอื่นอีกจำไม่ได้) เอาใส่พานวางบนหัวนอน เวลากระทำว่าอะไรบ้างไม่รู้ ฯ

ร่วงเมืองไทยออกคำ วันขึ้น ๖ ค่ำ เดือนห้า ปีอิน ๒๕๑๖ ให้คนเมืองแมนเลี้ยงแพะ แกะ ปลา ปู ห่าน เป็ด ไก่ นก กวาง สมัน เก้ง ฆ่ากินได้ (๔๑๐/๒)

ร่วงเมืองไทย ออกข้อกฎหมายเมืองแมนสรวง ปีอิน ๒๕๑๘ เดือนอ้ายขึ้น ๒ ค่ำ ชาย ญิง ผู้มีลูกชายญิง ต้องเลี้ยง (ดูให้ดี) (๔๑๕/๑) ผู้มีลูกไม่เลี้ยงควนให้ย่าซื้อ (นาง) เลี้ยง ห้าม ฆ่า (และ) ทิ้งตาย ผู้ฆ่าลูกตาย หรือทิ้งลูกตายต้องฆ่ามันให้ตายตามกัน (๔๑๕/๒)

ที่ปรากฏนี้ ขุนร่วงเมืองไทย และ แม่ย่าซื้อนาง ได้กระทำการเลี้ยงลูก และลูกเลี้ยง กับได้-ออกกฎหมายบังคับไว้ด้วย จึงได้เป็นประเพณีตกทอดมาถึงกาลบัดนี้ เพียงว่าเปลี่ยนชื่อเป็น **"ทารกสงเคราะห์"** หรือ อนุบาล เมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามา พระภิกษุรับเป็นศิษย์ได้สอนหนังสือ วิชาช่าง ความรู้เรื่องทำนา ระบบแบบประเพณี ศีลธรรม และ กฎหมาย ตลอดถึงวิชาการต่อสู้ป้องกันตัว คือ พลศาสตร์ ทั้งพลจิต และ พลกาย อันวิวัฒนาการมาเป็นวิชาการสงคราม ตลอดถึง - พลแร่ธาตุ เช่น กำลังแม่เหล็ก กำลังไฟฟ้า พลกำลังรสต้นไม้ต่าง ๆ ฝ่ายหญิง - ก็มีแม่ชี หรือ แม่เลี้ยง ชั้นสูงก็เข้าไปอยู่ในวัง หรือ จวนทำเนียบขุนนาง แม้ว่า - บางครั้งจะเป็นข้า เช่น ข้าหลวง หรือ ข้าราชการ ก็ตาม ถึงกระนั้นก็ถูกเลี้ยงอบรมสอนวิชาชีพทุกอย่าง เช่น สอนหนังสือ ทำครัว - อาหารหวานคาว เย็บปักถักร้อยยกจกไหมผ้า สอนเพาะปลูกต้นไม้ - เช่น **ผัก ดอกไม้ ไม้เลี้ยง ข้าว ไม้ผล เป็นนา ไร่ สวน** ต่าง ๆ จะได้ทำหาผลเลี้ยงชีพตัวเองได้ ถึงกับเป็นระบบแบบประเพณี - **เลี้ยงลูก** และ **ลูกเลี้ยง** ซึ่งขุนร่วง และแม่ซื้อได้กระทำไว้ กับทั้งได้ตกทอดอยู่แก่คนไทยตลอดมาถึงกาลนี้ ถึงจะเปลี่ยนไปเป็นของผู้อื่น แต่ของไทยก็มีประจำอยู่แล้ว

ต้นกระทำชื่อ สร้อย เฟื่อง

ปีอิน ๒๕๒๕ ก่อน พ.ศ. ๒๗๑๕ เมื่อ ๕๒๓๓ ปีมาแล้ว

ร่วงซื่อไทย คลองเมืองแมน ปีอิน ๒๕๒๕ เมียซื่อสร้อยรย้า (เมีย) น้อย (ชื่อ) เฟื่องลย้า (๔๑๑/๑) ร่วงซื่อไทย ส้อยรย้า มีชายปีอิน ๒๕๒๗ เดือน ๗ ขึ้น ๕ ค่ำ ชื่ออินร่วงไทยลย้า (๔๑๑/๒)

กฎหมายเมืองแมน แผ่นลำดับอ่านที่ ๔๑๔

ซึ่งยืนยันวัฒนธรรมไทย ปีอิน และความมีกฎหมายอันปรากฏในประเพณีไทย

กฎหมายคุ้มครองสัตว์เลี้ยงห้ามลักขะโมย คือ คุ้มครองสิทธิสังหาริมทรัพย์ ซึ่งขุนร่วงซื่อไทยเขียนประกาศไว้แต่ปีอิน ๒๕๓๗ ก่อน พ.ศ. ๒๗๐๓ ปี หรือเมื่อ ๕, ๒๒๑ ปีมาแล้ว นำมาเพียงหน้า ๑

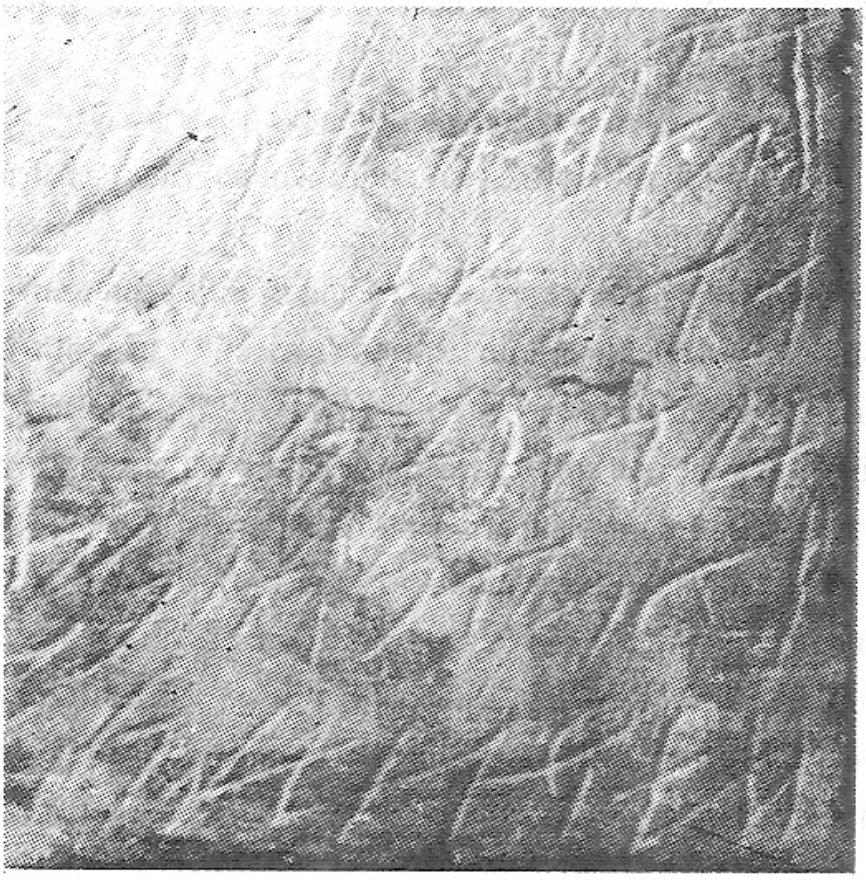

- กต หมาย คน
- เมือง แมน ขุน ร่วง
- ซื่อ ไทย ว่า วัน
- ขึ้น ๒ (ค่ำ) เดือน อ้าย
- ปี อิน ๒ ๕ ๓ ๗
- ชาว แมน ผู้...

กตหมาย คนเมืองแมน ขุนร่วงซื่อไทยว่า วันขึ้น ๒ (ค่ำ) เดือนอ้าย ปีอิน ๒๕๓๗ ชาวแมนผู้ (๔๑๔/๑) มี แพะ แกะ ม้า ช้าง ลา ล่อ ควาย งัว เปด ห่าน ไก่ ปลา ปู หอย นก เลี้ยง ใช้งาน หรือเลี้ยงไว้กิน ห้ามขโมย แม้ขโมยให้ฆ่ามัน (๔๑๔/๒)

กดหมาย เมืองแมน* ร่วงซื่อไทย ต่อคำ อันผู้มี ช้าง ม้า ลา พ่อ งัว ควาย (๔๓๐/๑) เก้ง กวาง หมา หมู ควนเลี้ยง ขัง ให้ดี ของสินอื่นควน(เก็บ) ไว้ในบ้าน (๔๓๐/๒)

ร่วงซื่อไทย เมืองแมน ขึ้นปีอิน ๒๕๓๗ เดือนอ้าย ขึ้น ๒ ค่ำ ว่าผู้ใดเหน งัว ควาย ช้าง ม้า ลา (๔๑๕/๑) ล่อ เก้ง กวาง และของใดอื่น คนเกบหรือเอาไว้รอเจ้าของ ไม่ใช่ขโมย มันไม่ผิดแม้ซ่อน บัง จึงผิด (๔๑๕/๒)

พระเจ้าอินร่วงไทย จ้าวแม่ทับทิมทอง

ต้นมูลค่าและซื้อขาย ตลาดนัดบกน้ำ ปีอิน ๒๕๕๑

ก่อน พ.ศ. ๒๗๖๕ ปี เมื่อ ๕,๓๑๕ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๐)

เรื่องเล่าไว้ว่า ขุนอินร่วงไทย ออกกฎและกฎหมาย คือ ๑. อนุญาตให้ย้อมผ้าใช้ได้ ๒. บัญญัติค่าทั้งเงินและทอง ๓. ออกกฎหมายให้ซื่อ และค่าเงินทองกับชำระหนี้ ๔. จัดซื้อ, ขาย, ระบบการแลกเปลี่ยน เช่น "แลกข้าว" "เปลี่ยนของ" ๕. ให้ตั้งตลาดนัด ทั้งน้ำและบก ทั้งหมดนี้มีปรากฏมาถึง ปัจจุบัน

---

* ร่วง และ ซื่อ อาจเป็นประเพณีนี้มา บังเอิญท่านผู้ออกกฎหมายห้ามคดโกงลักขะโมยกัน ชื่อ "ซื่อ" หรือชื่อเต็มว่า ร่วงซื่อไทย ก็ความซื่อตรงนี้ย่อมเป็นที่นับถือกันในหมู่ไทยลว้า แม้กระทำสัตย์สาบานก็ หมายความถึงว่าซื่อตรงต่อกัน ได้เป็นประเพณีในหมู่ไทยลว้ามานานนักหนาแล้ว ซึ่งถ้าเป็นเพื่อนเกลอกันแล้วต้องซื่อตรงต่อกันตลอดกาล ไม่ล่วงละเมิดแม้ทรัพย์สมบัติลูกเมียอันถือเท่าชีวิต ไม่เพียงเท่านั้น แม้คนอื่นจะมาล่วงละเมิดลักลอบของเพื่อนเกลอแล้วย่อมยอมไม่ได้ ย่อมถือซื่อตรงถึงพลีชีวิตช่วยปกปักรักษาให้ ต้นไทยผู้ซื่อ หรือ ขุนร่วงซื่อไทยได้สร้างทำประเพณีมาซึ่งเป็นต้น และ เริ่มเป็นต้นความหมายอันสูงส่งของคำและความหมายว่า "ซื่อ" และ ซื่อตรงทั้งไทยซื่อตรงมา ซึ่งได้เป็นประเพณีของไทยลว้ามานานตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์แล้ว คำและความหมายว่า "ซื่อ" คงมีมาก่อนสมัยขุนร่วงซื่อไทย กระนั้น อย่างน้อยนับแต่สมัยขุนร่วงซื่อไทยมาก็ ๕,๒๘๓ ปีมาแล้ว

๑. ขุนอินร่วงไทย มือขวาถือดอกบัว ๕ ดอก สัญญลักษณ์ตั้งของ ๕ อย่าง มือซ้ายถือหอยยอด หรือหอยสังข์ เครื่องหมายมหาขุนผู้ทำประโยชน์ไว้ ร่วงนี้ที่สั่งเงินทองเป็นของมีค่าเหล่านั้น ๆ ใช้แลกเปลี่ยน ซื้อขายกันได้และนี่ก็ยืนยันผีดี ต้นชื่อพระร่วง ปากศักดิ์สิทธิ์

๒. ขุนหญิงทับทิมทอง

๓. ขุนหญิงทับทิมทอง ท่ายืน มือขวาถือลูกทับทิม (ต่อมาใช้เป็นตราประทับ) มือซ้ายถือหอยยอด เครื่องหมายมหาขุนหญิง หรือเครื่องหมายการค้าน้ำค้าบก บังเอิญรูปนี้ได้มาทั้งท่านั่งและท่ายืน จึงรู้ว่ามี ๒ ชุด จ้าวแม่ทับทิม มีศาลอยู่ตามแม่น้ำชายทะเลทั่วไป ที่สะพานกรุงธน มีศาลเห็นเป็นแบบจีน ไปถามคนเฝ้าเขาบอกว่าศาลจ้าวแม่ทับทิม จีนคนนั้นยังเถียงให้ว่า เดิมเป็นศาลจ้าวแม่ทับทิมของไทย จีนบูรณะสร้างใหม่จึงเป็นของจีน สำหรับที่มีศาลแล้ว จ้าวแม่ทับทิมนับว่ามีศาลมากที่สุดในแดนไทย

ท่านทั้งคู่นี้ ต่างได้กระทำสิ่งยิ่งใหญ่ไว้แก่โลก เมื่อเป็นมนุษย์อยู่ก็เป็นขุน ผู้ปกครองบ้านเมืองให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข กับมีชื่อว่าอินหรือพระอินอยู่แล้ว เมื่อตายไปเกิดเป็นผีฟ้า จึงเป็นที่พระอิน ผู้ปกครองสวรรค์ และยังมองดูลูกหลาน จึงได้ชื่อตามสมัยใหม่นี้ว่า **อวโลกิเตศวร** *คือ พระอินสรวง ผู้ดูแลโลก จ้าวแม่ทับทิม หรือขุนหญิงทับทิมทอง เมื่อเป็นมนุษย์ชาติอยู่ได้ทำเงินทอง สร้างระบบค้าขาย แลกเปลี่ยน ฯลฯ จึงเป็นจ้าวแม่ทรัพย์สินเงินทอง ซื้อขายแลกเปลี่ยนผลกำไร และก็ชอบห่มสะไบสีทับทิมด้วย เมื่อตายไปเป็นผีฟ้ามีชื่อว่าจ้าวแม่ทับทิม อีกชื่อหนึ่ง ชื่อ* **พระนางลักษมีเทวี** *ต่างขึ้นเป็นต้นผีไทยมาตั้งแต่โบราณกาลแล้ว (ขุนอินร่วงไทย และจ้าวแม่ทับทิมทองนี้ บัดนี้ คือ ท้าวนิมมานรดีเทวราช และนิมมานรดีเทวี)*

เนื่องจากขุนอินร่วงไทย กับ จ้าวแม่ทับทิม ได้ร่วมกันสร้างสิ่งของไทยไว้ โดยเฉพาะจ้าวแม่ทับทิมหรือทับทิมทองได้สร้างระบบมาตราเงินทอง ซื้อ-ขาย แลก-เปลี่ยน ทั้งตลาดนัดน้ำ-บก และรู้จักย้อมผ้าให้สวยงาม จึงขึ้นเป็นจ้าวแม่ มีศาล หรือ เรือนสางมาก และมักมีอยู่ริมคลองแม่น้ำ ชายทะเลเกือบทั่วดินแดนไทย ครั้นมีโอกาสได้พบ จึงทราบว่ามี ๒ ภาค คือ ภาคสูงเป็นชั้น นิมมานรดีสวรรค์ท่านเจ้าฟ้า คือ จ้าวพ่อ-นารายณ์พิษณุ-นิมมานรตีเทพบิดา ทรงกลิ่นน้ำมันจันทน์ และลักษมี-พระนางศรีพิษณุกานิมมานรตีเทวีเทพมารดา คือ จ้าวแม่ทับทิมทอง หรือจ้าวแม่ทับทิม ทรงพระโฉมงามระหง ทรงสีฉวีวรรณกลีบจำปีสดทรงกลิ่นจำปี ทรงสะไบสีทับทิมเป็นประจำ มีชื่อว่า ศรีลักษมี เป็นจ้าวแม่ทรัพย์สินโชคลาภรสฤดีเกษมสุขส่วนภาคต่ำหรือภาคโลกหล้านั้นชื่อ ทับทิมเฉย ๆ พระโฉมท้วมกลม คู่พุ่มผลทับทิมทรงกลิ่น แล สีฉวีวรรณกลีบจำปี แต่คล้ำกว่าภาคสูงเล็กน้อย ห่มสะไบสีทับทิม บางทีทรงฉลองพระองค์ด้วย ทรงประจำศาลทั่วไป แต่มีแทนอยู่ก็มี และ ณ ศาลมักมีดอกบัวผันเพศชาย จึงถาม-ได้ฟังเล่าว่าเป็นเจ้าแม่แห่งความรักยินดีระรื่นชื่นเสน่หปิยรสด้วย ในการเกิดครั้งหนึ่งในก่อน ได้เกิดเป็นเจ้าหญิง ณ เพชรบุรี มีชื่อว่าทับทิม เมื่อขึ้นสาวจ้าฟ้ามาเป็นคนหนุ่ม จึงรักกันและได้กันกระทั่งมีลูก จ้าวฟ้ากลับไป จึงไม่มีผัว มีลูก ไม่มีพ่อด้วยความเสียใจอับอายขายหน้ามาก ครั้นคลอดลูกชายมอบให้เจ้าพ่อเจ้าแม่แล้ว ได้กระโดดน้ำตายจ้าวฟ้ามาพบในกาลเป็นสางฟ้าเหมือนกันแล้ว ได้ดูว่ากล่าวมาก จึงดลดาลของตัวขึ้นเป็นขุนเพชรได้ให้ไว้เป็นเครื่องหมายที่ได้ร่วมรักกันและมีลูกแล้วนั้น มีความยินดีว่าต้นขุนชายนี้เหมือนดอกบัวผัน คือ ดอกบัวกินสาย และต้นพุ่มพูมหญิงเหมือนดอกบัวขาวและกลีบบัว จึงตั้งเป็นระบบให้ของรักกันนั้น ผู้ชายให้ของเครื่องบำบวงบูชารักแก่หญิง ควรใช้ดอกบัวผัน ผู้หญิงให้ของเครื่องบำบวงบูชารักแก่ชายคนรัก ควรใช้ดอกบัวขาวหรือสัตบงกช ซึ่งเหมือนคู่พุ่มและพูมหญิง เป็นระบบแบบให้บำบวงบูชารักแท้ ซึ่งจ้าวแม่ทับทิมตั้งไว้และอยู่ยืนมาได้พันปีแล้วเมื่อพระพุทธศาสนามาสู่ไทยได้เลิกสอนกันได้ใช้ประดับบูชาพระแทนจึงเลิกให้ของบำบวงบูชารักกันนานมาแล้ว ยังเหลือน้อย และไม่ได้สอนกัน จึงไม่รู้ระบบแบบนั้นนานมาแล้ว

อินร่วงไทย คลองเมืองแมน ปีอิน ๒๕๕๑ เมียไม่มี แม่หาขุนอู่เหิมหาญ เห็น [๑]ทับทิมทอง ลูกแม่แสงทอง แม่ว่าเมื่อเกิดได้ (๓๗๑/๑)

ลูกทับทิมเหลืองทอง ภายในมีเมดเกิด เปนทับทิมแดงเตม ชื่อ ทับทิมทอง เมื่อใหญ่ชอบย้อมผ้าสีเข้ม เอาดินแดงผสมฝางแล้วเอาต้มเคี่ยวเกลือ ผ้ามีสี (๘๗๑/๒)

อินล่วงไทย เมีย (ชื่อ) ทับทิมทอง คลองเมืองแมนแล้ว (๓๗๒/๑) ปีอิน ๒๕๕๕ วัน ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๘ ทับทิมทองมีร่วงอินไทย (๓๗๒/๒)

---

[๑] ทับทิมทอง หรือจ้าวแม่ทับทิม ก็เป็นที่รู้จัก และมีศาลอยู่ทั่วไป บางที่เป็นศาลแบบจีนเช่นที่เชิงสะพานกรุงธน ครั้นเข้าไปถามจีน ได้ยินบอกว่า ศาลจ้าวแม่ทับทิม ที่หัวหินก็มี เขาสามมุกชลบุรี ก็ได้ยินบอกว่าศาลจ้าวแม่ทับทิม จ้าวแม่ทับทิมมีศักดิ์ศรีเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั่วไป และก็ประหลาดที่เราไม่เคยรู้เรื่องกันมาก่อน

ครั้นมาเจอเรื่องในกระเบื้องจารอย่างนี้ ทับทิมทอง หรือ จ้าวแม่ทับทิม เป็นต้นแรกเริ่มคิดระบบใช้เงินทอง แลกเปลี่ยน ค้าขาย และตลาดนัด หรือนัดอย่างอื่น และมีเพียงในไทย คือ นัดหรือตลาดนัด ทั้งตลาดบก และ ตลาดน้ำ ซึ่งยังปรากฏมากระทั่งเดี๋ยวนี้ ที่ราชบุรี และสมุทรสงคราม มีตลาดนัดน้ำ และตลาดนัดบก หรือ นัด ที่ขึ้นชื่อลือนามมาก คือ นัดบางนกแขวก นัดบางน้อย เป็นตลาดน้ำ นัดบ้านไร่ นัดห้วยตะแคง เป็นตลาดบก ซึ่งมีมานานนับร้อยปี ทั้งปัจจุบันนี้มี ตลาดนัดน้ำที่วัดไทรธนบุรี และมีตลาดนัดบกที่สนามหลวง ก็ยังเห็นกันอยู่จึงเชื่อได้ว่าตลาดนัด หรือนัดมีมานานกระทั่งรู้กันทั่วไป อันสืบเนื่องมาจากขุนหญิงทับทิมทอง หรือจ้าวแม่ทับทิม ฉะนี้ ชาวค้าขายจึงนับถือกันมาก และสร้างศาลบูชาจ้าวแม่ทับทิมไว้ทั่วไป

เวลานี้ ไทยเริ่มเปลี่ยนจ้าวแม่ทับทิม ซึ่งมักใช้ผ้าห่มสีทับทิมให้เป็นศรีลักษมี เมียนารายณ์เพื่อให้มีศักดิ์ศรีเป็นแขก แต่ชื่อทับทิม หรือ ทับทิมทอง เป็นชื่อไทย โดยเฉพาะ เป็นชื่อไทยลว้า คนไทยแท้ทั้งหลายอย่าน้อยใจเลย เท่าที่ว่าอย่างนี้ เพราะนักรู้ไทยไม่ยอมรับทั้ง ๆ ที่สิ่งมี-มีอยู่ เรามาร่วมกันเป็นไทยลว้า ยอมรับสิ่งมี-มีความฉลาดรู้ทำไว้เป็นของไทยลว้าพวกเรากันเอง ที่ต้องประกาศอย่างนี้ ก็เพียงเพื่อเอาตัวเองรับประกันเท่านั้น ฯ

กดอินร่วงไทย ให้ทับทิมทองหาสีย้อมผ้า (ให้เป็นตัวอย่างแก่) ชายญิงใช้ ทั่วเมือง (แมนแดนไทย) (๓๗๓/๑) แต่ปีอิน ขึ้น ๒๕๕๘ ชาย ญิง เมืองแมนให้เอาสีย้อมผ้านุ่งห่มได้ (๓๗๓/๒)

อินร่วงไทย ผัวแม่ทับทิมทอง ออนเชิญตนขอมหานอิน แม่ทับทิมทอง มี ทุ่งเงิน ทุ่งทอง ต้องหาหล่อก้อนทอง ก้อนเงิน แลกเปลี่ยนสิ่งของกันได้ พลิบพลี พลอย เอาแต่งตัวตน (๓๗๗/๑) อินร่วงไทยออกกดไทยเมืองแมน ควนให้คนเมืองแมนเอา ทอง เงิน ซื้อ เปลี่ยนสิ่งของแต่ปีอิน ๒๕๖๕ (๓๗๗/๒)

เงิน ทอง ค่า มาตรา

เงิน, ทอง, และแก้ว, ไทยรู้คุณค่ามานานแล้ว จึงเอามาตั้งเป็นมาตราค่าใช้ซื้อขาย แลกเปลี่ยนกันได้ ได้ประดิษฐ์หล่อเป็นรูปใช้กันมา จึงตั้งชื่อรู้ว่า ต้น, ไพ, เฟื้อง, สลึง, ตำรอง, ตำลึง, ชั่ง ร้อย มีมานานแล้ว ที่เขียนกันว่ามีการติดต่อค้าขายกันกับต่างประเทศ เมื่อไม่มีเงินทองใช้ จะมีการค้าขายกันได้อย่างไร ฉะนี้ จึงมีการทำใช้กันมาแล้วแต่ดึกดำบรรพ์ ชื่อต่าง ๆ มีขึ้นเท่า ๆ กับที่มีคนไทย เมื่อได้เจอขุนอินร่วงไทย ขุนหญิงทับทิมทอง ขอมหาญอินร่วมกันสร้างขึ้น เมื่อปีอิน ๒๕๕๑ ก่อน พ.ศ. ๒๗๖๙ ได้พบทำเนียบ พ.ศ. ๒๕๘ ที่ได้มานี้อาจทีหลังมานาน นำมารวมกันไว้เท่าที่พบ *"ไพ" หรือ อันละไพ เพิ่งได้มา จึงทำแบบพิมพ์แสดงแล้ว* เท่าที่ได้มาเพียงเท่านี้ นับว่าเป็นหลักฐานได้ทุกประการ และ "ชื่อ" มีอยู่ในคำไทย "ของมี" -ก็มีอยู่ในไทย ที่จะไม่ยอมเชื่อกันนั้นอาจมีได้เฉพาะผู้ที่ไม่เคยเป็นไทยมาแต่ต้น ที่จะมีคนไทยในกาลนี้รู้ว่าเป็นหลานเหลนของต้นนั้นได้พบเห็นรู้แล้ว เก็บเอามาคิดรู้แล้วประกาศสิ่งมีเหล่านั้น ซึ่งพอจะเป็นข้อยืนยันได้ว่า เป็นหลานเหลน-อนุชนที่ดี ย่อมเป็นอุดมเกียรติ-อุดมคติไทยอย่างแท้จริง

ชื่อแบบ สิ่งมี ตราชื่อค่า มีอยู่ในคนไทยและดินแดนไทย คนไทยรู้จัดกันมาตลอด อันยืนยันว่าได้ทำรู้จักใช้เป็นประจำมาแล้วแต่ดึกดำบรรพ์ กับตั้งชื่อ ตั้งขนบธรรมเนียม คือระบบซื้อขาย แลกเปลี่ยนพร้อมกับตั้งค่าใช้มาจนกระทั่งรู้กันทั่วทั้งไทย เป็นสายส่งระบบมาแต่ก่อนเก่ากระทั่งถึงปัจจุบัน สิ่งมีที่พบเห็นนั้นเป็นหลักฐานยืนยันการค้าขายกันมา มีการใช้ระบบมาตรามูลค่ามาตั้งแต่โบราณ ไทยมีระบบแบบไทยอีกอย่างหนึ่งคือเคารพบูชา "ผี" หรือ "จ้าว" จึงมีศาลจ้าวหรือเรือนสางกันเป็นประจำ ที่ได้มานี้มีทั้งต้นผู้ทำ จารึก สิ่งนั้นปรากฏมีอยู่ คือรูปแบบต่าง ๆ และชื่อเรียก พร้อมทั้งมูลค่าและความรู้จักซื้อ รู้จักใช้ รู้จักเก็บและซ่อนหรือฝัง เป็นขุมทรัพย์ไว้จึงอยู่มาถึง ได้พบ ได้รู้ ได้เป็นหลักฐานให้ลูกหลานว่านเครือ ไทยรู้เรื่องที่ต้นไทยได้กระทำไว้ จึงเป็นแบบอย่างกันมา ซึ่งเวลานี้เรียกว่า **วัฒนธรรม** และ **พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม กสิกรรม** ซึ่งเป็นของอินเดีย ชมพูทวีปตามชื่อนั้นแล้ว ไทยได้เปลี่ยนและย้ายไปเอง ที่ดึงกลับมาก็อาจมีเพียงคนเดียวเท่านั้น แต่สิ่งเหล่านั้นเป็นของไทยอยู่แล้ว ทั้งเวลานี้ก็ยังเป็นของไทยอยู่

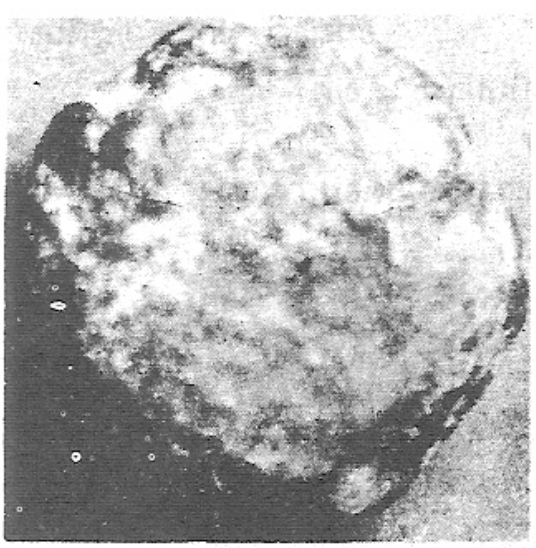

๑. ต้น สตางค์ ตรากวางนอนเงยหน้า

อันต้น คือ สตางค์ ตะกั่ว วัดผ่าศูนย์กลาง ๑๐ ม.ม คูบัว ราชบุรี

อันต้นนี้ เอาตะกั่วอ่อนหล่อรูป ตรากวางนอนหงายหน้าเลอะเลือนอย่างนี้ ได้ให้ถ่ายพอมองเห็นเค้าได้ ได้มาจึงรู้ นำมาลงไว้ให้รู้ทั่วกัน

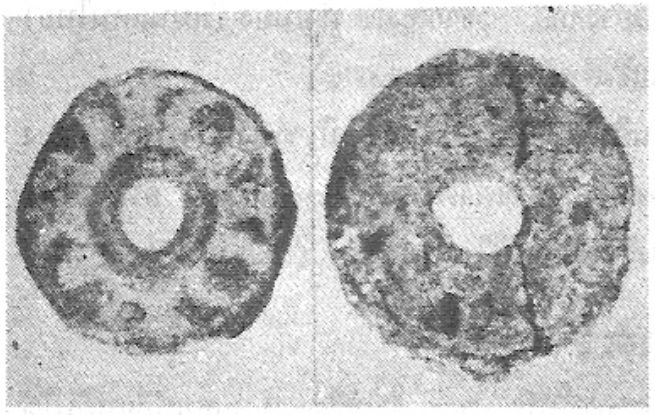

๒. อันต้นอีกแบบหนึ่ง

อันต้นคือสตางค์นี้ หล่อเป็นเหรียญ เข้าใจว่า ทองแดงประสมเหล็กกล้า ใช้ตะไบละเอียดตะไบไม่เข้า จึงแข็งมาก เจาะรู ทำรูปลายเส้น ถ้าดูลายเส้นดำ เอาหัวเข้าทางรูปจะเห็นเค้าตัว ต คืนต้นได้ ได้มา ๒ เหรียญ นายบุญมี เกลี้ยงหมดจด ได้ที่คูบัว ณ ลานข้างฐานหินแลง วัดศรีสุวัณณภูมิวรารามนั้น

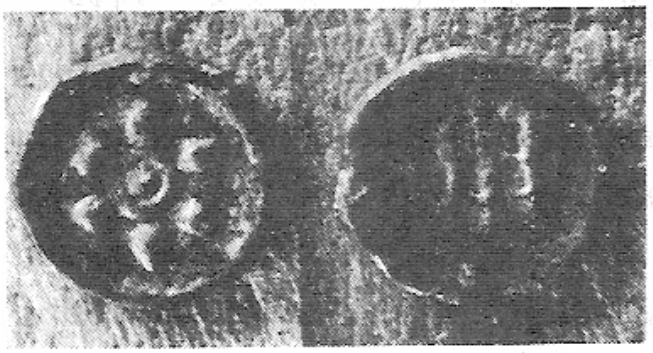

๓. อันละ "ไภ" คือ ไพ

เหรียญอันละไภนี้ เป็นเนื้อทองแดงประสมเหล็กกล้าเช่นเดียวกัน นายบุญมีได้มาจากที่เดียวกับอันต้นนั้น และเป็นเนื้อชนิดเดียวกัน

ก. ด้านหนึ่งทำเป็นรูปหยดแป้ง ล้อมวงกลมอย่างนั้น หรือจะดูว่าเป็นรูปดอกจันทน์ก็ได้

ข. อีกด้านจะเห็นลายเส้นอย่างนั้น ลายเส้นหน้า ซ้าย เส้นตั้ง บนมีลายย้อยซ้ายคือ ไ ต่อจากนั้นเส้นคู่ มีขีดกลางสองเส้น จะเห็นเป็น ภ คือ "ไภ" ชัดเจนทั้งอันต้นและอันละไพนี้เป็นสมัยสุวัณณภูมิ

๔. เฟื้อง ตราเดือนเว้า และ ต (วัน)

อันละเฟื้อง เงินธรรมชาติขนาดผ่าศูนย์กลาง ๕ ม.ม.

ด้านหลังเดือนเว้า

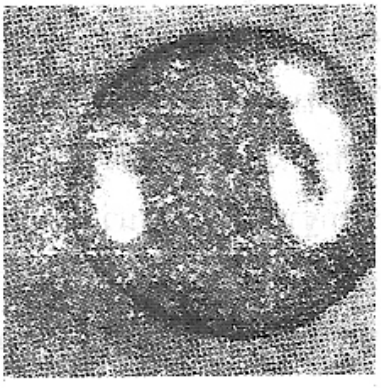

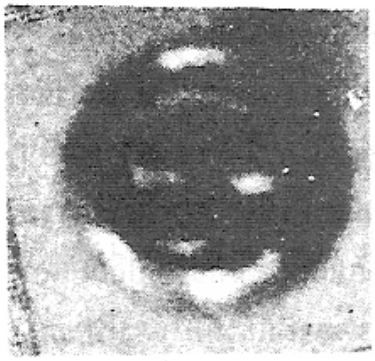

ด้านหน้า ต (คือตะวัน)

ก. จะเห็น ต โบราณซึ่งเหมือน T โรมัน

← เมื่อหงายจะเห็นนโม (หรือ น. ขอม)

ข. จะเห็นรูปวงเดือนเว้าที่เรียกว่าเงินขดด้วง, พดด้วง →

๕. สลึง ตราดาวล้อมเดือน และ ต กับ ตราดอกจันทน์

อันละสลึง เป็นเหรียญเงินธรรมชาติ ขนาดผ่าศูนย์กลาง ๘ ม.ม. สลึงที่พบ ๒ แบบ ด้านหน้าเหมือนกัน ด้านหลังมี ๒ อย่าง

ดาวล้อมเดือนด้านหน้า

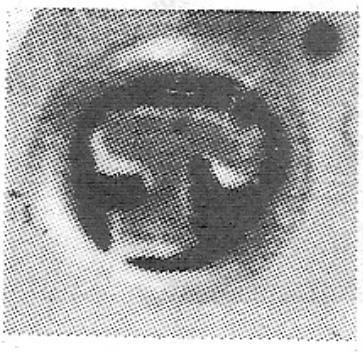

ก. จะเห็น ต โบราณ คือ ตะวัน

ข. จะเห็นเหมือนกันอีกด้านหนึ่ง

"เดือน" อีกแบบด้านหน้า

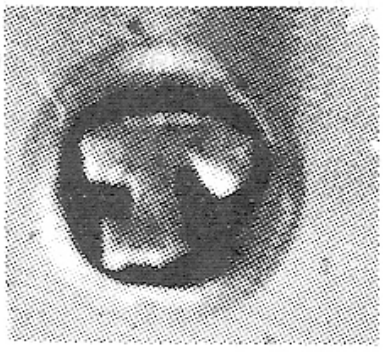

อีกด้านหนึ่ง ซึ่งทั้งสองนั้นมีลายแผกกัน คือ อันซ้ายจะเห็นรูปกลมมีรัศมีพุ่งออก ล้อมวงกลมใหญ่ เห็นแล้วรู้ว่า "ดาวล้อมเดือน" อันขวา จะเห็นวงกลมกลางในวงกลมใหญ่ คือ เด. วงพืดบนคือ อือ เส้นขดใต้ คือ อ. เส้นพุ่งหลังใต้ คือ น อ่านได้ว่า "เดือน" คู่อีกด้านว่า "ตวัน" รวมว่า เดือนตวัน

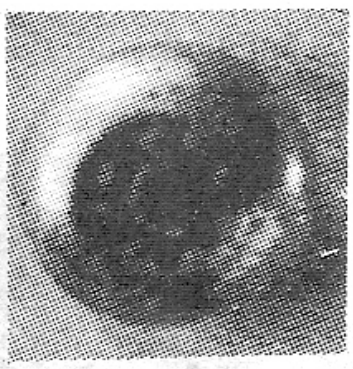

จะเห็นรูปดาวล้อมเดือน

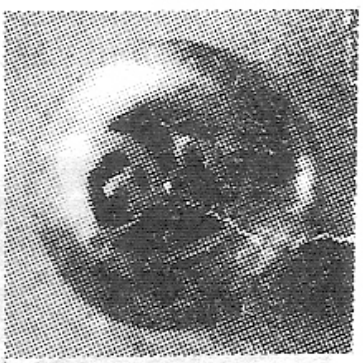

จะเห็นรูปลายสือไทยว่าเดือน ด เห็นชัด

เหรียญสลึง เอามาเทียบกับสมัยก่อนที่คูบัวก็เคยพบ สมัยศรีวิชัยที่ไชยา

เหรียญสลึง รูปดาวล้อมเดือนมีรัศมี อันนี้มีครึ่งเดียว เข้าใจว่าจะทำกันตั้งแต่สมัยเมืองแมน ถึงสุวัณณภูมิ

เหรียญสลึง สมัยศรีวิชัย พบที่ไชยา ท่านเจ้าคุณพระเทพญาณโมลี วัดตานีนรสโมสร ถวาย จะเห็นผิดกัน คือ รูปดาวล้อมเดือนนั้น กระทำเป็นรูปดอกจันทน์ จึงแน่ใจว่าเหรียญสลึงสมัยศรีวิชัยนั้นทำให้ผิดจากสมัยเดิม

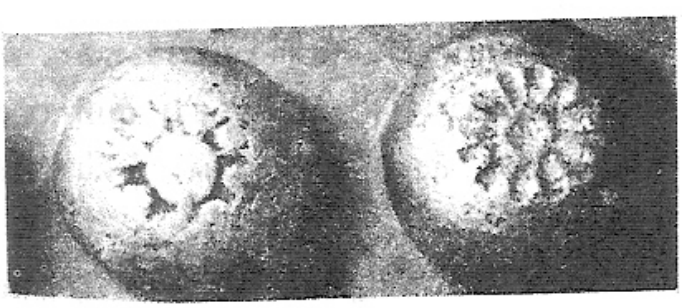

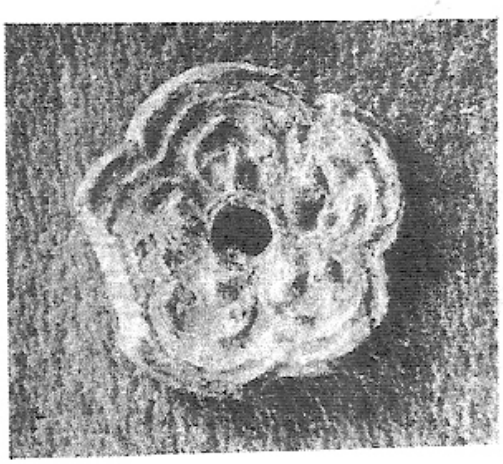

๖. สลึง ตราดอกไม้ สมัยสุโขทัย เงินเหรียญ ตราดอกไม้นี้ จะเห็นมีเจาะรู อาจารย์จำรูญ มณีวัตร ได้ ณ สุโขทัยได้มอบให้เป็นหลักฐาน กะเอาตามน้ำหนัก คงจะได้ค่าสลึง จึงระบุอย่างนั้น เพราะไม่รู้ทำเนียบ มาตราสมัยสุโขทัย คุณวิเชียร เจียรณัย ถ่ายให้จึงทำแบบแสดงได้

๗. เงินกลมอันละดำรอง (บาท) ซึ่งทำขึ้นโดยไม่มีรูปเป็นเครื่องหมาย กะตามน้ำหนัก คาดว่าเป็นอันละ ๑ ดำรอง

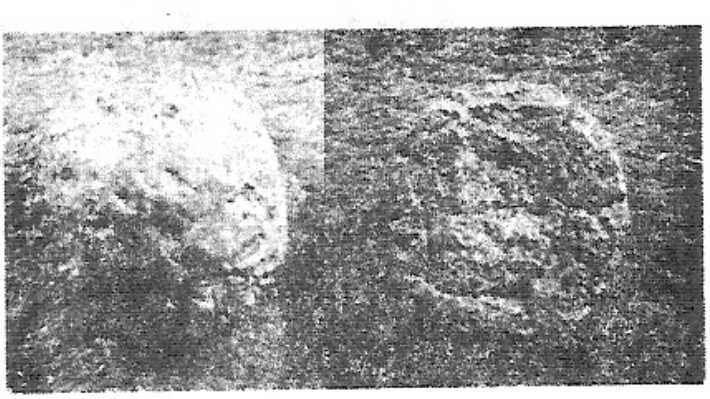

ซ้าย-ด้านหน้า กลม ขวา-ด้านหลังป้าน

๘. ดำรอง (บาท) ตราดวงตะวัน เงินดำรอง คือ อันละบาทนี้ พบหลายแบบ ที่เป็นแบบขดด้วง ทำด้วยเงินสนิมดำขนาด ๑๒ ม.ม. น้ำหนักจะมากกว่าขดด้วงรัชกาลที่ ๔ พบที่คูบัว ราชบุรี และอันนี้แตกหักหายไปครึ่งหนึ่ง ได้พลิกด้านเต็มถ่ายรูปทำแบบนี้พอเห็นเค้าแบบตราเงินสมัยนั้น พบที่เพชรบุรี อีกด้านมีตราช้าง อันนี้หักแตกหายไป

ดำรอง (๑ บาท) ตราดวงตะวันด้านหนึ่ง

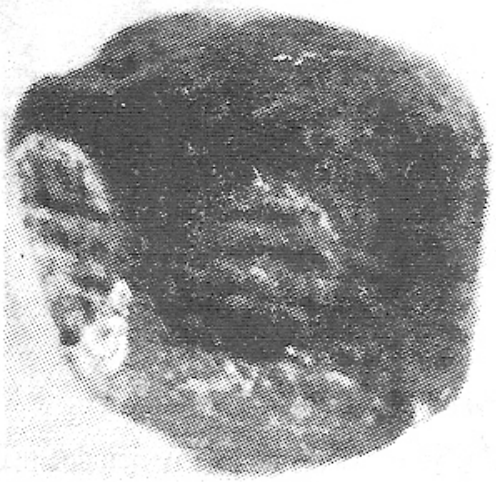

อีกด้านหนึ่งจะเห็นรูปขด

ดูรูปนี้แล้วจะเห็นเป็นรูปตัวด้วงขด ด้วงชนิดหนึ่งที่กลางหัวมีรูปวงกลมสีแดง คงเอาอันนี้เป็นตราดวงตะวัน จึงเรียกว่า ขดด้วง หรือ พดด้วง กับทำลายเส้นไว้ภายในวงกลมนั้น ถ้าดูตรงกลางจะเห็นเป็นสี่เส้น ซึ่งอาจมีความหมายว่า สี่สลึงเป็น ๑ ดำรอง ถ้าเป็นอย่างนี้จริงจะลงด้วยทศนิยม-ร้อย ซึ่งต่อมาในสมัยนี้ได้ตั้งเป็นสตางค์ แปลว่า ร้อยหน่วย

๙. เหรียญเงินธรรมชาติขาวมีลายหล่อลโว้ หรือกลับลงจะเป็นลายสือไทยว่า "ดวง" "ตะวัน" ผ่าศูนย์กลางขนาด ๒ นิ้วครึ่ง "ดำรอง" พบที่คูบัว

ลโว้

ดวงตวัน

เงินเหรียญมีลายสือว่าลโว้ไม้โออยู่หน้า ว เขียนแบบลาย แต่ถ้าหันลง กลับล่างขึ้นจะเห็นว่า ดวง วงกลมรอบคือตะวันว่าเป็นอักษรสันสกฤต เทวนาครี เขาเอาสระโอไว้หลัง เงินนี้เข้าใจว่าอันละดำรอง แต่ดูไม่ถึงบาท ที่เขาโก่งราคาขึ้นไปหมื่นห้า

๑๐. เงินไส้เดือนขด มีน้ำหนักบอกว่าเงินประสมตะกั่วนมขาว คือ ชินเงิน พบที่คูบัว

เงินหล่อรูปไส้เดือนขดนี้ได้ที่คูบัว ที่สุโขทัยก็ได้ แต่ตัวใหญ่ และขดห่างกว่า ทำเนียบไม่มีบอก กะดูตามน้ำหนัก ก็ขนาด ๑ บาท ขนาดสมัยก่อนกับสมัยที่มีเครื่องวัด แล้วคงไม่เหมือนกัน เมื่อขุนสั่งทำขึ้นแล้วปกาสิตว่า ดำรอง ก็คงใช้ได้ ซึ่งพระร่วง หรือ ในหลวงกระทำได้

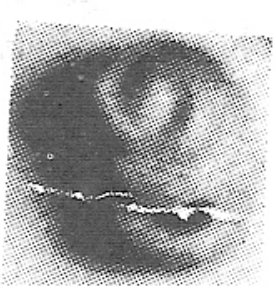

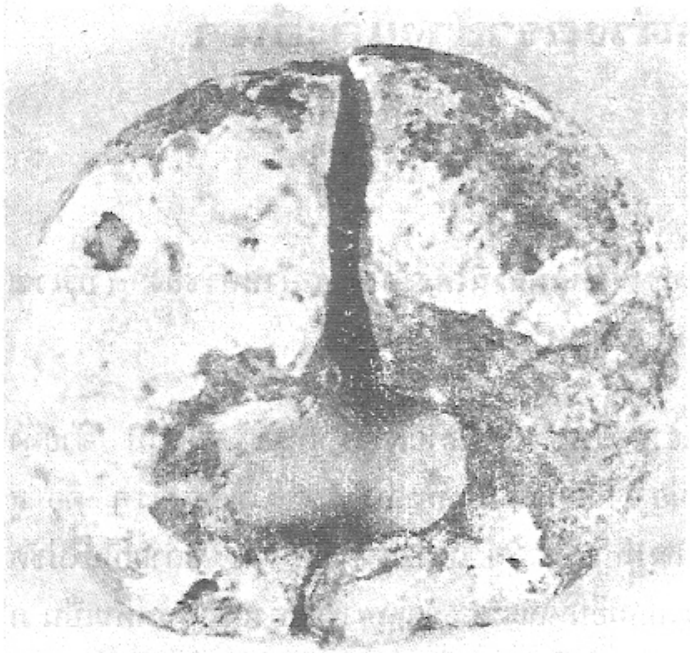

๑๑. เงินรูปขด หรือ พดอันนี้ *อาจเป็นชุดแรกที่ ขุนอินร่วงไทย ทับทิมทอง ขอมหานอิน คิดสร้างขึ้น ณ ครั้งนั้น ยังไม่มีลวดลายบอก ซึ่งอาจเป็นแบบต้นแรก และอาจเป็นอันละตำลึงในสมัยนั้น อันนี้ นายบุญมี เกลี้ยงหมดจด พบที่คูบัวนำมาให้ไว้ ณ วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๒๒ เพราะมีสนิมซ้อนหน้า สนิมดำในแล้วจึงถึงเนื้อ อาจมีอายุได้ ๕,๒๐๐ กว่าปีมาแล้ว และเป็นหลักฐานแน่นอนว่าเป็นเงินชุด อันละตำลึง*

๑๒. ตำลึง ตรากงล้อ อันละตำลึง เงินธรรมชาติ ซึ่งประสมตามธรรมชาติน้ำหนัก ๔ บาท เป็นตำลึง

ตำลึงรูปกงล้อ น้ำหนัก ๔ บาท รูปกงล้อจะเห็นทั้งตราและแบบสร้างยังมีชื่อขนมกงยืนยันอีก เมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามาจึงเรียกว่าเงินธรรมจักร ที่ข้างขอบมีลายสือว่าตำลึงและไท ไช ถ้าในรัชกาลที่ ๔ มีเลขว่า ๒๔๑๑ (คือ พ.ศ. ๒๔๑๑)

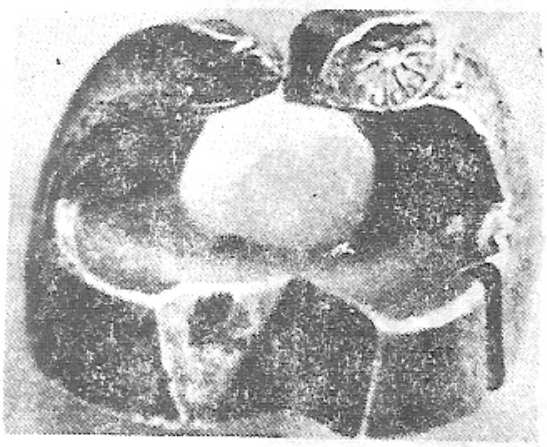

เงินตำลึงวางตามอันวงโค้งตัวลายสือจะหงาย ที่หงายขึ้นเห็นลายสือได้
ด้านขวาจะเห็นลายสือว่า ไท *ด้านซ้ายจะเห็นลายสือว่า* ไช

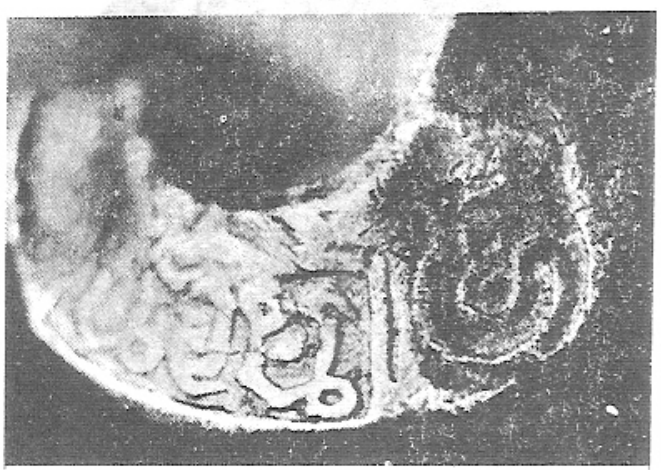

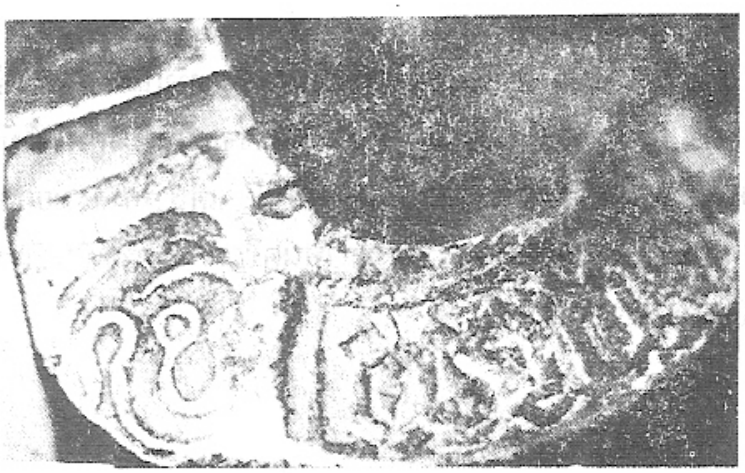

เอาวงโค้งตั้งขึ้นซึ่งตัว ไท และ ไช จะเอาหัวลง ลายสือแถวหน้าจะปรากฏว่าตำลึง ถ้าสมัยรัชกาลที่ ๔ เป็นตัวเลข (พ.ศ.) ๒๔๑๑ อ่านจะเห็นว่า ำ ที่ตำเอาไว้หน้า ึ ที่ ลึง ไว้ ถัดไป ล ไว้ล่างและเล็ก ตัว ง เอาหัวไว้ล่างจึงเป็น ว. (ที่ว่าอ่านตรงจะต้องเป็นตำลึวไม่ได้ความ)

เงินพริบพลี เพชรบุรี-เงินขดด้วงตราช้างและอื่น ๆ

เงินขดด้วงตราช้างและอื่น ๆ เงินเหล่านี้ได้จากใต้ดินบ้านท่าช่อง (บริเวณบ้านท่านพระครูพิศิษฐ์ศิลปาคม เมืองพริบพลี) เพชรบุรี

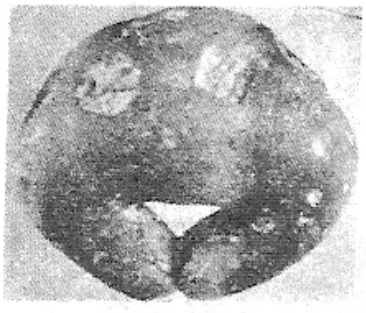

๑๓. เงินขดตราดวงตะวัน มีลายสือว่า พิพลี สุวันภูมิ ซ้ายตั้งขึ้นเห็นดวงวงกลม ลายในคือรูปคนยืนกางมือทั้งสอง และขาแยกโค้ง ๆ คือ สุ ต่อไปซ้ายคือ ว ต่อไปรูปขวาจะเห็น ัน ชัด กลางนั้น คือ ภูมิ ที่ถ่ายเห็นไม่ชัด คือ เห็นครึ่งเดียว ในเงินเป็นรูปคนยืนห้อยมือ ดูเฉพาะหัวตั้งบนบ่าจะเห็นเป็น ภ ขาลงมานั้นคือ ู รอยขีดแขนขวารูปมือกำจะเห็นเป็น ม ไหล่จะเป็น ิ จึงเข้าใจว่าอันละ ดำรอง (บาท)

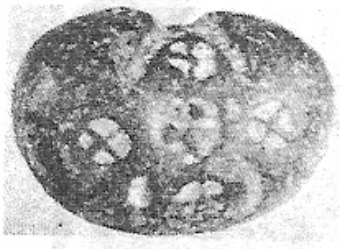

๑๔. เงินตราช้างเดี่ยว บนด้านหนึ่งเป็นรูปดวงตะวัน ล่างอีกด้านหนึ่งทำรูปช้างยกงวง น้ำหนักเบากว่าตราช้างคู่ เป็นอันละตำลึงในรูปวงกลมดวงตะวัน ทำรูปกากะบาดไว้เป็นสี อาจเป็นเครื่องหมายว่า ๔ บาท เป็นตำลึง

สำหรับช้างยกงวงขึ้นอย่างนี้ ดูจากหน้าและงวงนั้น เฉพาะลายจะเห็นเป็นลายเลข ๔ ได้

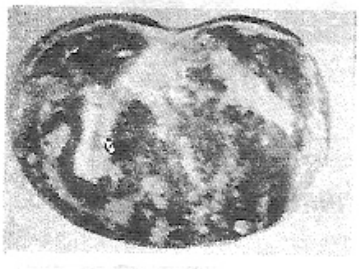

๑๕. ชั่ง ตราช้างคู่ เงินอันละชั่ง ทำเนียบว่าช้างคู่

เงินขดด้วงนี้ แต่มีรูปช้างจะเป็นช้างคู่หรือไม่และมีน้ำหนักถึง อันละชั่งหรือไม่ ไม่ทราบได้ แต่น้ำหนักสมัยก่อนอาจไม่แน่นอน สุดแท้แต่พระร่วงจะกำหนดขึ้น ซึ่งอาจเป็นอันละชั่งก็ได้ (ในที่อื่น)

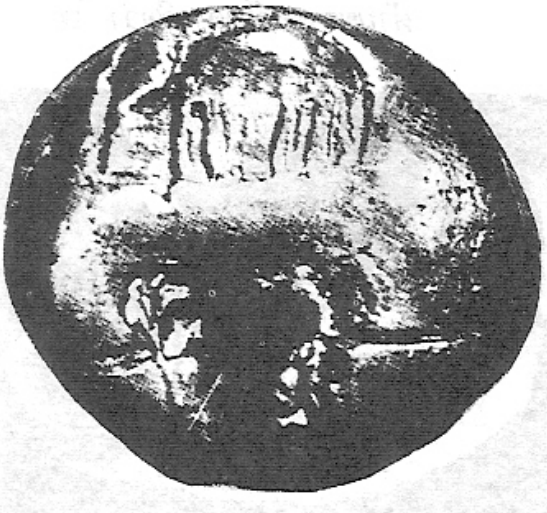

๑๖. เงินตราช้างคู่ *(เพชรบุรี)* อันละชั่งตั้งรูปขดขึ้น จะเห็นช้างยกงวงอีกด้านทำเหมือนกัน เมื่อตั้งอย่างนี้จะเป็นช้างเดินสวนกัน ถ้ากลับมาจะเป็นเดินตามกัน กะน้ำหนักก็ประมาณ ๕ หรือ ๖ บาท ที่ทำเนียบสุวัณณภูมิระบุว่าเงินตราช้างคู่อันละชั่ง

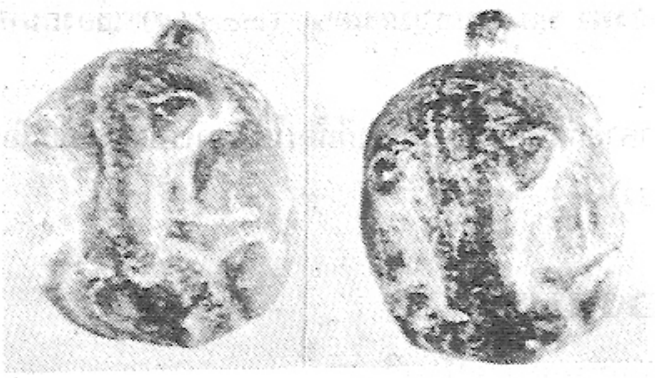

เงินตราช้างนั่งอันละร้อย ทั้งคู่ถ่ายเพื่อเห็นตา และงวงห้อยลงน้ำหนักเท่ากับเงินตราช้างอื่น ๆ จึงเข้าใจว่า อันละร้อย และแบบนี้มีห่วงร้อย แสดงว่าเป็นเงินทำขวัญ หรือใช้แต่งตัว ห้อยคอกับมีห่วงนี้ กระทำเพื่อให้ "ร้อย" ซึ่งเป็นชื่อว่า "ร้อย" อยู่แล้ว จึงว่าเป็น **อันละร้อย** (บาท)

สำหรับน้ำหนัก คือเงินตราช้างนั่งอันละร้อย เงินตราช้างคู่อันละชั่ง เงินช้างเดี่ยวอันละตำลึง เงินขดด้วงตะวันอันละบาทนั้น ถ้าเฉพาะน้ำหนักไม่ต่างกันนัก แต่ระบบมาตรานั้นเป็นไปตามขุนสั่ง เมื่อสั่ง ๑ ร้อย ๑ ชั่ง ก็เป็นตามนั้น เหมือนกับเวลานี้ ธนบัตรใบละ ๕ บาท ๑๐ บาท ๑๐๐ บาท ๕๐๐ บาท ดูก็ต่างกันเพียงสี และ ขนาดก็ใหญ่ ยาวกว่ากันไม่เท่าไร แต่พระราชบัญญัติสั่งว่า ๕ บาท ๕๐๐ บาท ก็ยังใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ทั้งธนบัตรนั้นก็คือกระดาษพิมพ์สีเท่านั้น ก็ยังขึ้นเป็นเงินตราเท่าที่ตัวเลขกำหนดไว้ ก็คือใช้กัน

เหตุนี้ ชาวจีนสมัยก่อน มาค้าขายกับชาวต่างประเทศ ได้ทำตาชั่งมาด้วย เมื่อเอาเงินหรือทอง หรือสิ่งของใดอื่นขายแลกเปลี่ยนเขา เฉพาะเงินทองนั้น เขาเอาขึ้นตาชั่งว่าใช้ตลอดไปถึงยุโรปและสหรัฐ กล่าวค่าตามน้ำหนักเป็นบาทตำลึง ฯลฯ กระทั่งมีสัญญาธนาคารสากล ขึ้นจึงต่างใช้ธนบัตรกำหนดค่าตามที่ตกลงกันได้และใช้ได้ตามนั้น

อินร่วงไทย เมืองแมน หา ขอมหาญอิน หล่อ เงิน ทอง[๑] เงินอันต้น สลึง ดำรอง ตำลึง ทอง อันละชั่ง (และอันละ) ร้อย (๓๔๖/๑)

หาญอินหล่อ เงิน ทอง ตามคำอินร่วงไทยทับทิมทอง[๑] อินร่วงไทยสั่งเป็นเงิน ทอง วันขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือนอ้าย ปีอินเมืองแมน ๒๕๖๖ (๓๕๖/๒)

ทับทิมทองสอนขายซื้อ ทั่ว สิ่ง ของ ข้าว ผัก ปลา งัว ควาย ช้าง ม้า ให้คนเมืองแมน ทำได้ในปีอิน ๒๕๖๗ (๓๕๔/๑)

ทับทิมทอง ซื้อของเข้าเมือง จ่ายเงินทั่วแล้ว ให้คนขายแก่คนเมืองไทย หญิงชายให้ซื้อขาย (๓๕๔/๒)

อินร่วงไทย (ผู้) ผัวตาย ปี (อิน) ๒๕๗๕ แทนท่าอยู่ คลองคอยรอลูกใหญ่ (๔๐๘/๑) ทับทิมทอง คนเอาคลองเมืองแมน ในปีอิน ๒๕๘๑ (๔๐๘/๒)

ร่วงอินไทย คลองเมืองแมนเมียชื่อดวงตวัน ปีอิน ๒๕๕๘ (๓๕๓/๑) ดวงตวันมีลูกชื่อ อินตวันไทย ปีอิน ๒๕๕๕ เดือน ๕ ขึ้น ๕ (ค่ำ) (๓๕๓/๒)

อินตวันไทย คลองเมือง (แมน) ปีอิน ๒๖๒๑ เมียชื่อ ขวัญถิ่นทอง คนกลาง ผุดผ่องผิว ที่ ๓ ขุนญิงฟ้าเฟื่อง (๔๒๘/๑)

อินตวันไทย ขึ้นปีอิน ๒๖๒๓ ขวัญถิ่นทอง มีเลืองอินถิ่นทอง เดือน ๕ ขึ้น ๑๐ ค่ำ ปี ๒๖๒๔ ผุดผ่องผิว มี ตัวผ่องงาม ปี ๒๖๒๘ ฟ้าเฟื่องแสง มี ตวันเฟื่องแสง (๔๒๘/๒)

เลืองอินถิ่นทอง คลองเมืองปีอิน ๒๖๗๘ เมียชื่อฟุ้งเคียงฟ้า ทองผ่องเนื้อเป็นเมียน้อย (๓๔๓/๑) ฟุ้งเคียงฟ้าเมื่อปีอิน ๒๖๘๐ มีลูกผู้ชายให้ชื่อเลืองถิ่นฟ้า (๓๔๓/๒)

---

[๑] คงเป็นธรรมเนียมพระร่วง หรือ ที่มีคำกล่าวว่าปากพระร่วง อย่างที่อินร่วงไทยสั่งเงินทอง เป็นของมีค่าเท่านั้นเท่านี้ ก็เป็นอย่างสั่ง เงินทองสมัยนั้นคงไม่มีค่าเพราะไม่รู้ ไม่มีกำหนด เมื่อขุนอินร่วงไทยสั่งเป็นกฎหมายออกมาก็เป็นค่าขึ้นตามปาก จึงชื่อพระร่วง

เลืองถิ่นฟ้า คลองเมืองแมนปีอิน ๒๗๑๙ เมียเลืองแสงฟ้า ทองงามตาเมียน้อย (๓๔๔/๑) เลืองถิ่นฟ้า ปีอิน ๒๗๒๑ เลืองแสงฟ้ามีชายชื่อ เลืองฟ้าทอง (๓๔๔/๒)

(เลืองฟ้าทองคลองยังไม่พบ เข้าใจว่าคงไม่ได้ครองอาจตายก่อนถิ่นทองผู้น้องก็เป็นได้ อาจเป็นลูกเมียน้อย คือชื่อถิ่นทอง น่าจะตั้งเอาถิ่นฟ้ากับทองงามตาตั้งควบกันว่าถิ่นทอง)

ขุนถิ่นทอง เมืองแมน

ต้นเห็นคนมีค่ามากกว่าสัตว์เนื้อ จึงออกกฎหมายห้ามกินคน

ปีอิน ๒๗๕๐ ก่อน พ.ศ. ๒๕๕๐ ปี เมื่อ ๕,๑๒๐ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๐)

๑. ขุนถิ่นทอง ผู้ออกกฎหมายห้ามฆ่าคนเป็น ๆ กิน ท่ามือซ้าย ประคองขึ้นมือขวา “กด” ใน ชื่อกฎหมายเดิมเห็นเขียนเป็น “กดหมาย” (ถ้ำเทือกเขางูด้านวังสะดึง)

๒. ขุนหญิงดอกไม้ทอง ทำงานแม่บ้าน มือซ้ายถือหอยยอด หรือ หอยสังข์ มือขวาถือดอกบัว สัญญลักษณ์หรือเครื่องยศขุนหญิง

ขุนถิ่นทอง (เมืองแมน) ผัวนางดอกไม้ทอง ขึ้นคลองเมื่อ ปีอิน ๒๗๕๐ เมีย (นาง) ดอกไม้ทอง นางผู้หาดวงแก้วตา เป็นเมียน้อย (๕๔/๑)

เมื่อนาง (ดอก) ไม้ทองท้อง เดือน ๓ ปีมเส็ง (ปี) อิน ๒๗๕๕ คลอดลูกชื่อ ขุนไทยงามทั่ว ดวงแก้ว (ตา) มีใน (ปี) จอ ชื่อ แก้วกองเมือง (๕๔/๒)

กฎหมายห้ามกินคน ฆ่าคนกิน คุ้มครองชีวิตคน ขุนถิ่นทองเขียนประกาศไว้แต่ปีอิน ๒๗๗๒ ประกาศใช้ตั้งแต่ปีอิน ๒๗๗๓ ก่อน พ.ศ. ๒๕๖๗ หรือเมื่อ ๕๐๗๕ ปีมาแล้ว นำมาเพียงหน้า ๑ (แผ่นลำดับอ่านที่ ๒๓๖)

- ถิ่น ทอง ผู้ ออก
- คำ ห้าม คน ใน
- เมือง แมน ปี อิน
- ๒ ๗ ๗ ๒ แต่ ปี อิน (แต่ปีไท)
- ๒ ๗ ๗ ๓ ห้าม
- คน กิน คน เปน เปน (ตัวนี้เห็นชัดเจน)

[๑] **ถิ่นทอง** (เมืองแมน) ผู้ออกคำห้ามคนในเมืองแมน ปีอิน ๒๗๗๒ แต่ปีอิน ๒๗๗๓ ห้ามคนกินคนเปน เปน (๒๓๖/๑)

ถิ่นทอง ว้ามันพูดไม่ฟัง มันฆ่าคนกิน ให้ฆ่ากิน ท้านให้ฆ่ามันให้ตัวตายตามตามกัน (๒๓๖/๒)

กตหมายถิ่นทอง ผู้ขืนกินคน หรือแกล้งคนตาย (๓๕๖/๑)

ท่านว้ามันผู้ผิด มันฆ่า ให้ฆ่าตนมันให้ตาย สมผิด (๓๕๖/๒)

ไทยงามทั่ว เมืองแมนเมื่อคลองเมือง ปีอิน ๒๗๕๗ ปีได้เมีย ๒๘๐๑ (ชื่อ) ช่องามตน เข้าปี ๒๘๐๖ ได้นางงามผิวผ่อง เป็นเมียน้อย (๒๒๔/๑)

ไทยงามทั่ว เมืองแมน เมื่อช่องามตน มีลูกชายปี ๒๘๐๘ ให้ชื่อไทยแลืองตนพระยาเมืองแมน (๒๒๕/๒)

ไทยเลืองตน คลองปี (อิน) ๒๘๕๕ เมียใญ (ชื่อ) นางสีเนื้อผ่อง เมียน้อย (ชื่อ) น้ำใจงาม (๒๔๕/๑)

เมื่อปีอิน ๒๘๕๖ นางสีเนื้อผ่อง มี (ลูก) ชายชื่อ ไทยทองทั่วตน (๒๔๕/๒)

(ไทยทองทั่วตน คลองยังไม่พบ พบลูกกล่าวชื่อไว้ในแผ่นต่อไป อาจคลองปี ๒๕๑๐-๒๕๗๘ มีลูกชื่อไทยกรุงทอง)

ไทยกรุงทอง ลูกขุนไทยทองทั่ว เมื่อนั่งเมืองแมน เดือน ๕ ขึ้น ๒ (ค่ำ) ปีอิน ๒๕๗๘ เอาแม่นางพวงพุ่มทอง (เปน) เมียใหญ่ นางฟองแก้ว (๑๒๐/๑)

เปนเมียน้อย นางพวงพุ่มทอง มีลูกชาย ขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือน ๕ ปี ๒๕๘๘ (ชื่อ) ไกรไทยทอง ฟองแก้วคลอดชาย วันขึ้น ๗ (ค่ำ) เดือน ๕ (ปีอิน ๒๕๘๘) ชื่อแก้วไทยน้อย (๑๒๐/๒)

[๒] x x x x x

เลืองชลุมทอง คลองเมืองปี ๓๒๓๒ เมียผ่องก่องแก้ว เมียน้อยชื่อทองก้อนงาม (๓๖๗/๑)

เลืองชลุมทอง ปีอิน ๓๒๓๔ ผ่องก่องแก้วมีเลืองแก้วฟ้า ทองก้อนงาม (มี) ทองถนอมงาม(๓๖๗/๒)

[๓] x x x x x

เลืองหนไทย พ่อตาย คลองต่อ (เมียชื่อ) ผิวทองทา (เมียน้อยชื่อ) คู่ขวัญใจ ปีอินขึ้น ๓๓๓๓ ขึ้นใหม่ ๓๓๓๕ ผิวทองทา (๓๗๕/๑)

มีชายชื่อ เลืองหาญกรุง วันอาง เดือน ๘ ขึ้น ๑๔ ค่ำ คู่ขวัญใจ มีญิงตาย มี (ญิง) อีกชื่อ ขวัญคำจิง ขึ้น ๘ (ค่ำ) เดือน ๕ ปีอิน (๓๓๓๘) (๓๗๕/๒)

เลืองหาญกรุง[๔] คลองเมืองแมน ปีอิน ๓๓๗๒ เมียชื่อสีเมืองฟ้า เมียน้อยชื่อ ปิ่นพลิบพลอย (๓๑๕/๒)

สีเมืองฟ้า คลอดเลืองหาญสิน ปีอิน ขึ้น ๓๓๗๓ ขึ้น ๑๓ ค่ำเดือน ๘ (๓๑๐/๒)

---

[๑] กฎหมายฉบับนี้จะเป็นกฎหมายห้ามกินคนฉบับแรกของไทย หรืออาจเป็นฉบับเดียวของโลก เพราะที่อื่นไม่เคยได้ยินว่า "มี" และก่อน พ.ศ. ๒๕๗๘ ปี หรือประมาณ ๕,๐๘๘ ปี มาแล้ว ที่คงทนมาได้นั้นไม่ใช่ของแปลก เพราะที่อียิปต์ยังคงอยู่ได้

[๒] ขาดไป ๑๔๔ ปี และยังไม่พบแผ่นที่ไกรไทยทองครอง ฯ

[๓] ยังไม่พบปีที่เลืองแก้วฟ้าครอง จึงขาดไป ๕๕ ปี

[๔] บางทีเขียนว่าเลืองหาญตรุง ที่ใช้กรุงให้เหมือนกัน

กฎไทยไหว้-น้อม

เลืองหาญกรุง เมืองแมน ปีอิน ๓๓๗๓ ชวด ต้น (ปี) ๓๓๗๕ (ออกกฎไทยว่า) คนไทยทุกคน (๓๐๘/๑)

ควน ไหว้ น้อม ขุน บา ขอม เหมือน พ้อ แม้ ควนให้ ดอกไม้ ขวัญข้าว ผ้า ทอง เงิน (๓๐๘/๒)

เลืองหาญไทย คลองบ้านเมือง ปีอิน ๓๔๓๐ พี่เลืองหาญสิน (๓๒๘/๑) ตายมิมีลูกชาย กูผู้น้องต่อพี่เมียชื่อฝนน้ำทอง มีเลืองหาญทอง ปีอิน ๓๕๓๕ (๓๒๘/๒)

เลืองหาญทอง คลองเมืองแมน เมื่อปีอิน ขึ้น ๓๔๕๖ เมียใหญ่ ทองประกาย เมียรองชื่อทองทาบเนื้อ (๓๓๔/๑)

เลืองหาญทอง เมื่อปีอิน ๓๔๕๘ ทองประกายมีชายชื่อ เลืองประกายฟ้า เดือน ๘ ขึ้น ๕ (ค่ำ) (๓๓๔/๒)

[๑] x x x x x

เลืองทองคำ คลองเมือง ปีอิน ๓๕๑๑ เมีย (ชื่อ) ส่องแสงทอง เมียน้อยไม่มี (๓๕๕/๑) เลืองทองคำ เมื่อเข้าปีอิน ๓๕๑๕ ส่องแสงทองมีลูกชื่อ เลืองฟ้าทอง เดือน ๘ ขึ้น ๔ (ค่ำ) (๓๕๕/๒)

เลืองฟ้าทอง คลองเมืองแมน ปีอิน ๓๕๕๕ เมียชื่อโฉมฉายไทย (๔๑๒/๑)

เมียน้อยชื่อ ฟ้าฉายช่อ เข้าปีอิน ๓๕๕๖ โฉมฉายไทยมีลูก เดือน ๘ ขึ้น ๖ (ค่ำ) ชื่อ เลืองยอดไทย (๔๑๒/๒)

[๒] x x x x x

ไทยเมืองฟ้า ปีอิน ๓๗๔๕ คลองเมืองแมน เมียใหญ่ชื่อนางหอมทอง เมียน้อยชื่อ ผิวผ่องงาม (๒๘๕/๑)

ไทยเมืองฟ้า ปีอิน ๓๗๔๗ เดือน ๔ ขึ้น ๒ ค่ำ หอมทองมีลูกชายชื่อ ไทยหาญฟ้า (๒๘๕/๒)

ไทยหาญฟ้า คลองเมืองแมนปีอิน ๓๗๘๕ เมียนางขวัญมาเมียง (๒๕๐/๑) นางขวัญมาเมียงออกลูกคนชายปี ๓๗๘๘ เดือนสี่ ขึ้น ๑๔ ค่ำ ชื่อไทยขวัญฟ้า (๒๕๐/๑)

[๓] x x x x x

อินฟ้าทอง ขึ้นคลองเมืองแมน ปีอิน ๓๘๓๐ นางเมียชื่อ พวงพลิบพรี เมียน้อย ทองผกาย (๓๔๖/๑)

อินฟ้าทอง ปีอิน ๓๘๓๕ พวงพลิบพรี มีลูกชื่อ อินพูมทอง ปี ๓๘๓๗ ทองผกาย คลอดลูกชายชื่อ อิน-ผกายทอง (๓๔๖/๒)

อินพูมทอง คลองเมืองแมน ปีอิน ๓๘๖๗ เมียชื่อ ชื่นดวงใจ เมียน้อยชื่อ ขวัญข้าวใหม่ (๓๖๖/๑)

อินพูมทอง ลุปีอิน ๓๘๖๙ ชื่นดวงใจ มี อินเมืองทอง ขวัญข้าวใหม่ มี ขวัญทองงาม (๓๖๖/๒)

[๔] x x x x x

---

[๑] ยังขาดไป ๕๕ ปี แผ่นเลืองประกายฟ้าครองและมีลูกยังไม่เจอ

[๒] ยังขาด ๑๘๙ ปี แผ่นที่เลืองยอดไทยครองยังไม่พบ

[๓] ยังขาด ๔๕ ปี แผ่นที่ไทยขวัญฟ้าครองยังไม่พบ

[๔] ยังขาด ๑๑๘ ปี แผ่นที่อินเมืองทองครองยังไม่พบ

อินเลืองลาย คลองเมืองแมน ปีอิน ๓๙๘๗ เมียใหญ่ชื่อ ขวัญเลืองงาม ที่ ๒ เมียน้อยชื่อทองสีงาม (๓๙๕/๑)

เมื่อปีอินเบี้อน ๓๙๙๑ ขวัญเลืองงามมีเลืองลายงาม เดือน ๕ ขึ้น ๓ ค่ำ (๓๙๕/๒)

เลืองลายงาม คลองเมืองแมนปีอิน ๔๐๑๔ เมีย (ใหญ่) ชื่อ ทองรุ่งเลือง เมีย (น้อย) (๓๙๗/๑)

(ชื่อ) เดือนแจ่มฟ้า ปีอิน ๔๐๑๕ ทองรุ่งเลือง มี เลืองรุ้งฟ้า เดือนแจ่มฟ้า มีญิงเดือนค้างฟ้า (๓๙๗/๒)

เลืองรุ้งฟ้า คลองเมืองแมนปีอิน ๔๐๔๕ เมียชื่อ เลืองขวัญทอง เมียน้อย ชื่อ อินขวัญใจ (๓๙๘/๑)

อินขวัญใจ มีญิงปีอิน ๔๐๔๖ เลืองขวัญทองมีชายชื่อ เลืองลายไทย ปีอิน ๔๐๔๘ เดือน ๕ ขึ้น ๗ (ค่ำ) (๓๙๘/๒)

เลืองลายไทย ครองปีอิน ๔๐๖๑ เมียชื่อ รวยรุ่งแสง เมียน้อยชื่อ สมงามฟ้า ปีอิน ๔๐๖๓ รวยรุ่งแสง มีเลืองลุลาย สมงามฟ้า มีหญิงชื่อ ชื่นสมใจ

เลืองลุลาย คลองเมืองแมนปีอิน ๔๐๘๖ เมีย (ชื่อ) ลวยขวัญทอง (เมีย) น้อย (๔๓๑/๑)

(ชื่อ) ยอดยาใจ ปีอิน ๔๐๘๔ เมียลวยขวัญทอง มีเลืองลือลัว เดือน ๘ ขึ้น ๒ ค่ำ (๔๓๑/๒)

เลืองลือลัว คลองเมืองแมน ปีอิน ๔๑๑๗ เมีย (ชื่อ) เลืองลายแสง เมียน้อย ชื่อ งามทองหล่อ (๔๐๘/๑)

ปีอิน ๔๑๑๘ เลืองลายแสง มีโลลาย งามทองหล่อ มีปีอิน ๔๑๒๐ ญิงชื่อ เลียมทองงาม (๔๐๘/๒)

เมืองทอง ไทยลวะ

ขุนโลลาย และขุนหญิงโห่มาดี สร้างคุ้มทอง และตั้งชื่อ "เมืองทอง" "ปีโล ๑" ในปีอินเต็ม ๔๑๕๐ ปี ก่อน พ.ศ. ๑๑๘๐ เมื่อ ๓๗๒๐ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๐)

๑. ขุนหญิงโห่มาดี มือขวาถือดอกบัวบาน มือซ้ายถือลูกโตนดใหญ่ (ตาลสุก) สัญญลักษณ์ดอนโตนด

๒. ขุนโลลาย มือขวาถือสิ่ว มือซ้ายถือป้านลมหัวสาง สัญญลัษณ์สร้างเรือนเมืองทอง

๓. ขุนหญิงแห่ขวัญมา มือขวาถือดราดอก มือซ้ายถือลูกโตนดเล็ก (ตาลแกง) สัญญลักษณ์ดอนโตนด (ทั้ง ๓ นี้ ถ้ำเทือกเขางู ด้านวังสะดึง)

จ้าวพ่อ จ้าวแม่ ผู้สร้างเมืองทองนี้ มีนิยายพื้นเมืองถึงกับมีนักกวีเขียนเรื่อง แต่เปลี่ยนและผวนชื่อ จึงลงเรื่องนิยายไม่ได้ "แห่ขวัญมา" มีเพลงประจำ เมื่อมาพบจารึกแล้วจึงรู้เรื่องได้ พร้อมกับได้รูปเคารพนี้มาด้วย ได้เป็นหลักฐาน เรื่องจริงมีโอกาสเปิดเผยขึ้นมาแล้ว ท่านต้นไทยได้กระทำไว้ เป็นเกียรติกรรมอันยิ่งใหญ่แล้ว

จ้าวพ่อหลักหิน อำเภอวัดเพลง ราชบุรี ปลัดเดช เพ็ญกิตติ ถ่ายวันที่ ๒๐ เมษายน ๑๖ บันทึกส่งมาว่า "เดิมอยู่ที่บ้านสระบางควาย" โคกประดับอิฐ นายฟ้อน มณีวิหค ปลัดกิ่งได้นำมาไว้ที่อำเภอวัดเพลง ประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๐ เป็นหลักเมือง-เมืองทองเดิม และได้ถูกทำลาย เมื่อ ๒๕๐๑ จะเห็นเป็น ๒ ท่อน และมีเครื่องสักการะบูชาขนาดนั้น ยืนยันว่า มีผู้เคารพนับถือมาก จึงแน่ใจว่าขุนโลลาย ขุนหญิงโห่มาดี และ ขุนหญิงแห่ขวัญมา คงอยู่ ถ้ามีใครเชิญได้ ก็ลองดู บอกกล่าวแล้ว จะไม่มีอันตรายใด ๆ-ร.ก.

จ้าวพ่อขุนโลลาย จ้าวแม่ขุนหญิงโห่มาดี ทั้งคู่นี้เมื่อเป็นคน ได้ทำเรือนอยู่ จึงเป็นการสร้างระบบบำบวงบูชาผีเรือน จึงเป็นต้นผีนั้น เท่าที่ได้เห็นก็มีพิธีแต่งตัวนุ่งผ้าเสาเอก เสาโท จัดเครื่องบูชา บำบวง ประแป้ง เจิม ในโบราณเห็นมีพิธี ทำขวัญเสา เบิกใบสีเวียนเทียน เมื่อได้ฤกษ์จะมีเครื่องสายพร้อมได้ บรรเลง มีผู้โห่ ๓ ลา รับพร้อมกันยกเสาเอก ตรึงแน่นแล้วก็ยกเสาโทต่อ เครื่องสายบรรเลงเท่ากับนอบน้อมขุนโลลาย คือร่ายบรรเลง พิธีโห่เท่ากับระลึกนอบน้อมแม่โห่มาดี ทั้งสองจึงเป็นต้นพิธีและต้นผีเรือนไทยตลอดมา สำหรับแห่ขวัญมา ชื่อบอกอยู่แล้วว่า 'แห่' จึงขึ้นชื่อเป็นต้นขบวนแห่และมีโห่กับมีเพลง เช่น เพลงกราว...เป็นต้น

พระพุทธรูปอุทิศโห่มาดี

พระพุทธรูปมีรูปโห่มาดี

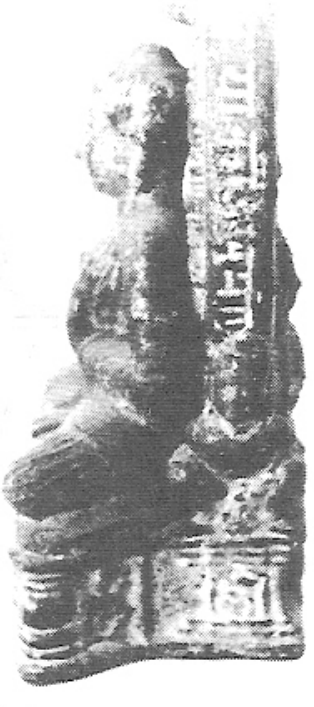

พระพุทธรูปมีรูปขุนโลลาย

พระพุทธรูป-มั่นหาญขอมได้ สร้างอุทิศให้พระนางโห่มาดี ซึ่งพระเจ้าเดือนเด่นฟ้าอธิราชเจ้าทรงให้สร้าง คือได้ใช้สิ่งของผู้หญิงเป็นลักษณะเท่าที่เห็น ได้สร้างพระศกเม็ด พระหัตถ์ขวาได้ถวายเครื่องยศเฉพาะ คือ ดอกบัวแย้มบาน พระหัตถ์ซ้ายทรงลูกโตนดสุก ทั้ง ๒ นี้เป็นเครื่องยศเฉพาะพระนาง จึงทราบได้

พระพุทธรูป ๔ สมัยไตรรัตน์ นั้น ณ ฐานด้านขวาและช่วงขวาสุดจะเห็นรูปหญิงหน้าอกใหญ่ นั่งพับเพียบมือขวาถือคบไฟชูขึ้น ช่วงซ้ายสุดมีลายสือเทวนาครีว่าโห่ ลายสือเทวนาครีไม่มีไม้เอก จึงรู้ว่าขอมได้สร้างรูปแม่โห่มาดี ให้ปรากฏด้วย จึงขึ้นชื่อได้ว่า พระร่วง พระนางต้นไทย

พระพุทธรูป ๔ สมัยไตรรัตน์ ณ ฐานด้านซ้ายจะเห็นมีรูปสลักนั่งชันเข่า ท่าโอ่โถง มือซ้ายถือคบไฟชูขึ้น ณ ช่วงขวาสุด มีลายสือเทวนาครีว่า โล จึงรู้ว่ามนขอมพิษณุสร้างรูปขุนโลลายให้ปรากฏด้วย

[๑]โลลาย ผัวโห่มาดี เมืองแมน โห่มาดีเมืองนองทอง[๒] นางอยู่เดียวคลองเมืองเหนือ ขุนโลข่าวนางเมืองให้ขุนเสมียนสือถึง ขุนไทยน้องไม่ยอมให้พี่สาวตัว พี่ลอบสือมาถึงขุนโลผู้ชู้รัก เสมียนถึง ขุนโลให้ขุนคนองเป็นกองหน้าจูมเมืองนองทอง ขุนไทยคนองยอมแพ้ ให้โห่มาดีไปหาขุนโลลายห้ามคนองขุนใหญ่ (ผู้) ให้เผาเมืองทั้งขุนไทย เมื่อขุนโลห้ามขุนคนองเผาเมืองผู้คนแล้ว ขุนโลนำโห่มาดีสู่เมือง ส้างเมืองใหม่ ตั้งชื่อเมืองทองไทยลว้าเมื่อโห่มาดีมีลูก ตั้งชื่อขุนไทยลว้า ตั้งตัวสือไทยลว้า ตั้งปีโลชวด ๑ (เมื่อปีอินเต็ม ๔๑๕๐) (๒๒/๒)

โลลาย ชอบขุนญิงคลอง (เมือง) นองทอง น้องขุน (ไทย) คนอง ไม่ยอมดอมท่าน ขุนคนองทลายคุกหน้า (๔๑๘/๑) ไทยคนองออกสู้แล้ว ขุนคนอง (จับ) ได้ตัว ให้เผาเมืองคน โห่มาดีเข้าหาขุนโลลายแล้วห้ามยอมตน (เปนเมีย) เดือน ๕ ปีอิน ๔๑๔๘ (๔๑๘/๒)

---

[๑] แผ่นขุนโลลายครองแท้ ๆ พบแล้วจะมีต่อไป พบที่ไทยสรวงฟ้าเขียนเรื่องให้เพลงเล่นงานฉลองลูก ปี พ.ศ. ๓๓๔ ที่ไม่ได้ใส่ลำดับแผ่น เพราะจะไปพบเป็นหน้า ๒ ข้างหน้า และความละเอียดดี จึงใส่ท้าวความเป็นเรื่อง ฯ

[๒] นองทอง ต่อไป จะมีชื่อว่า กาญจนบุรี คือเมืองเต็มทอง หรือเต็มทอง ฯ

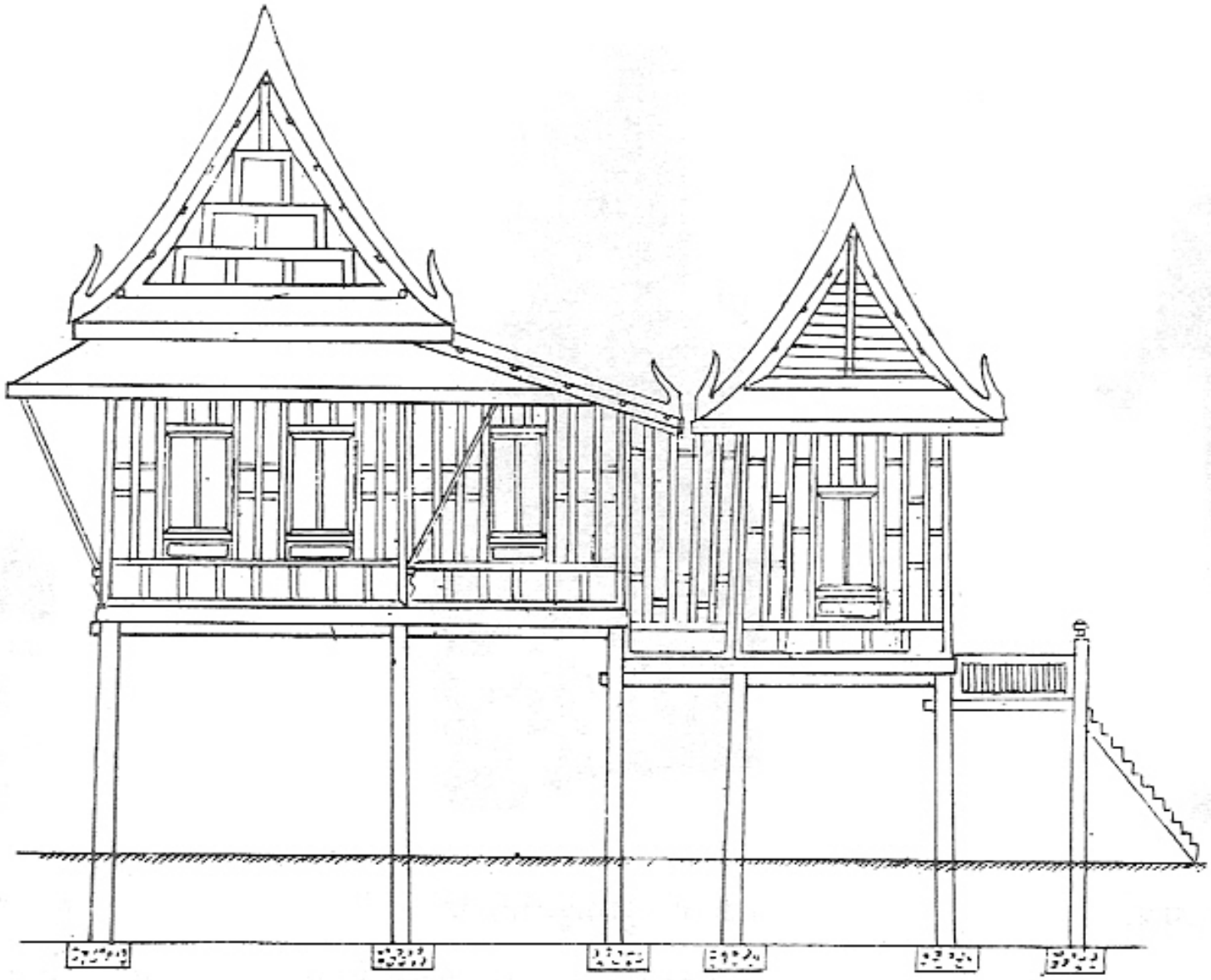

เรือนไทย

เรือนชนิดนี้ ใช้ไม้จริงทำอย่างนี้ เรียกเรือนฝากะดาน-ฝาปะกน ถ้าปรุลวดลายใต้ขอบฝาบน และ บนกรอบวงกบ เรียกเรือนฝาเฟี้ยม ถ้าใช้ไม้จริงทุกลูกตั้งสลับกัน เรียกเรือนฝาสายบัว ถ้าใช้ไม้จริงทำลูกตั้ง และ สะกัด-ใช้ใบสาคู หรือ ใบลานกรุเรียก เรือนเครื่องสับ ถ้าใช้ไม้ไผ่เป็นขอบ และเป็นลูกตั้ง ส่วนวงกบ และบานทั้งหน้าต่าง และประตู ใช้ไม้จริง ถ้าใช้ไม้ไผ่ หรือไม้รวกผ่าซีกเหลาเป็นอันขัด เรียกเรือนฝาขัดแตะ ถ้าใช้ไม้ไผ่ทั้งหลัง เฉพาะเสาใช้ไม้จริง ใช้จากมุง และ กรุเป็นฝา เรียกเรือนเครื่องผูก

ได้เห็นแบบฝา ซึ่งช่างเพชรบุรีทำไว้ในวัดใหญ่สุวรรณาราม มีแบบฝาที่เรียกว่า ฝาเฟี้ยมลูกฟัก ฝาสำหรวด ฝาสาย-บัวตีนม่าน

และแบบแปลนเรือนนี้ได้จากศิลปไทย ซึ่งอาจารย์เลิศ พ่วงพระเดช ช่างเอกอุดม เพชรบุรี กระทำแบบ และ สัดส่วนไว้ ซึ่งเป็นแบบที่ขุนโลลาย และ ขอมทองสรวงร่วมกันสร้างแบบขึ้น จะเห็นรูปแบบหัวสาง คือ ช่อฟ้า-คู่ป้านลม มียอดแหลมเป็นรัดเกล้า มียอดไหล่เป็นอินทธนู จึงเป็นรูปแบบหัวสางคุ้มหลังคาขึ้นไปถึงยอดอกไก่ สมัยนี้เรียกว่า-เทพารักษ์ จึงเรียกกันสั้น ๆ ว่า “คุ้ม” ได้เห็นมีไปถึงนิวซีแลนด์ ซึ่งชนชาวโมรีได้ทำเรือนสางไว้ในสวนสุสาน มีรูปเทพารักษ์ทั้งยอดอกไก่ และ ชายคา และในหลวงได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรแล้ว

พ่อขุนโลลาย แม่นางโห่มาดี แห่ขวัญมา ขอมทองสรวง
ท่านต้นไทยได้ทำเป็นดบดอกตกทอดไว้
ระบบ โห่ แห่ บำบวง บวงสรวง ปลูกเรือน สร้างบ้านเมือง แบบไทย

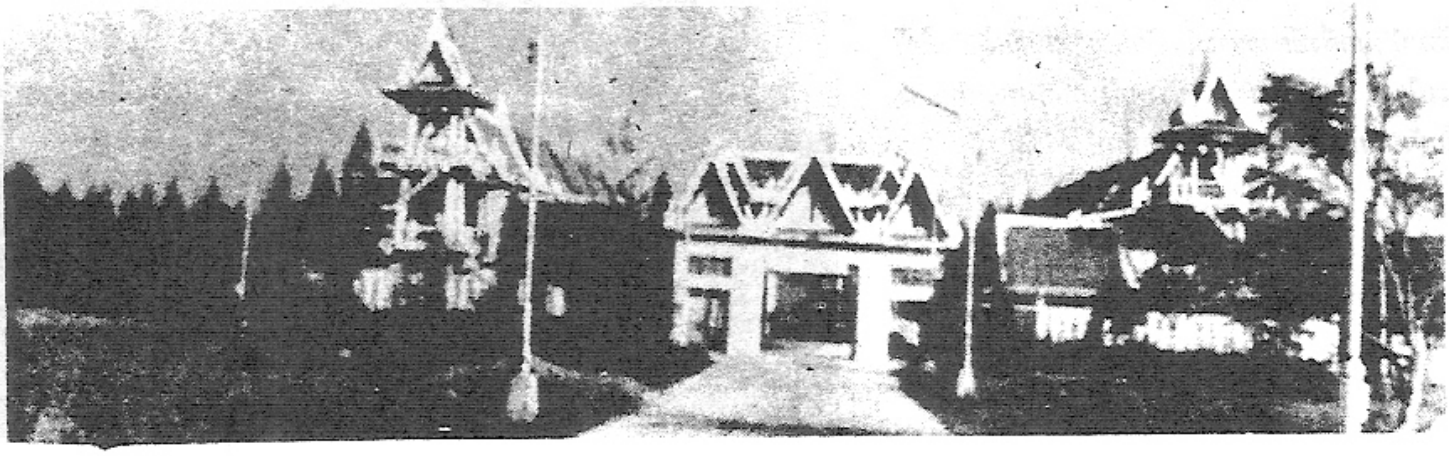

เรือนเมืองทอง (แบบตึก)

เป็นบ้านเรือนกลุ่ม ๕ หลัง ๗ หลัง หรือ ๙ หลัง ทั้งหอกลาง
สำหรับเรือนหมู่นี้มีมาก เฉพาะหอหน้าก็มีถึง ๓ มุข ข้างทั้ง ๒ อีก และหลังอีก คงมีอีกมากหลัง

เรือนไทยโบราณที่สร้างเป็นกลุ่ม ๔ เหลี่ยม บางทีเป็นกลุ่ม ๖ เหลี่ยม และ บางทีก็กลม ส่วนมากเป็นตึก ทั้งนี้ เมื่อขุนโลลายออกแบบสร้างขึ้น บันทึกไว้ว่า ๕ หลัง เรียกว่าเรือนเมืองไทย ฉะนี้ เรือน-ชนิดจ้าวเรือน คือ เรือนหลวง เรือนจวน ใช้ศัพท์ชื่อว่า ราชคห คหบดี สมัยก่อน-ครั้นสร้างอยู่แล้ว ได้ตายไปก็ถวายวัด หรือ ทำเป็นวัด มีหอกลางเป็นหอฉัน หรือ เป็นหอสวดมนต์ก็ได้-พอดี สำหรับเรือนกลุ่มนี้ อาจสร้างตามแบบเป็นหลังสุดในกาลนี้ ปรากฏ ณ วัดกลางบางแก้ว จังหวัดสมุทรสาคร ขออนุญาตยืนยันบ้านเรือนเมืองทองแบบไทย

ระบบแบบไทยนี้ ซึ่งสืบเนื่องมาจากพ่อขุนโลลาย แม่นางโห่มาดี กับ แม่นางแห่งขวัญมา-นั้น พิธีกร-บุญรอด พงษ์ชำนิ หรือ ชื่อรู้จักแบบไทยว่า หมอบุญรอด หรือ อาจารย์บุญรอด ได้เรียนมาจากต้นโดยเฉพาะ คือ พ่อแม่ปู่ย่าตายายลุงป้าน้าอา ได้สอนไว้ เวลานี้ยังกระทำได้อยู่ ได้ขอร้องให้จัด และ ถ่ายรูป พร้อมกับ-บันทึกเล่าเรื่องประเพณี หรือ ระบบแบบไทยมาให้เพื่อจะได้บันทึกไว้ให้คงอยู่ ก็ได้กระทำส่งมาให้ ทั้งเล่าบอกระบบแบบ ประเพณีมาให้ด้วย

หัวสาง=หรือธรรมเนียมสร้าง บ้านยอดแหลม

ขุนโลลาย ผัวนางโห่มาดี สร้างเมืองทอง (ที่) ดินดอนโตนด[๑] มีเรือนใญติด ๕ (หลัง) (๘๘/๑) ปู่สวง ญ่านางสาง มีคำ (สั่ง) ขุนทวดแผนสร้างต้นเมื่อก่อนปีอิน (๘๘/๒)

โลลาย เอา โห่มาดีทำเมีย ปีอิน ๔๑๔๘ แล้วสร้างเมืองใหม่ เรือนใหญ่ห้าหลัง ฝาทาทอง ผสมยางรัก (๔๑๗ /๑) ขอมทองสวงหาไม้ (สัก) ทำช่อยอดหัวสาง บ่า ยอด คงคุ้มหัวนาน ห้าหลังเรือนใหญ่ทาทอง ยอดปั้นลม (๔๑๗/๒)

---

[๑] ดอนโตนด เวลานี้เรียก บ้านดอน บ้านหัวดอน ยังมีคำว่า "หัว" คือ บ้านต้น หรือ เรือนต้น ตอนนั้น ยังเป็นขุน ก็คือ หัวหน้าหมู่ ยังไม่มีการเรียกว่า "วัง" หรืออาจเรียกก็ได้ และคงไม่คุ้นดีเท่ากับ "บ้าน" "เรือน"

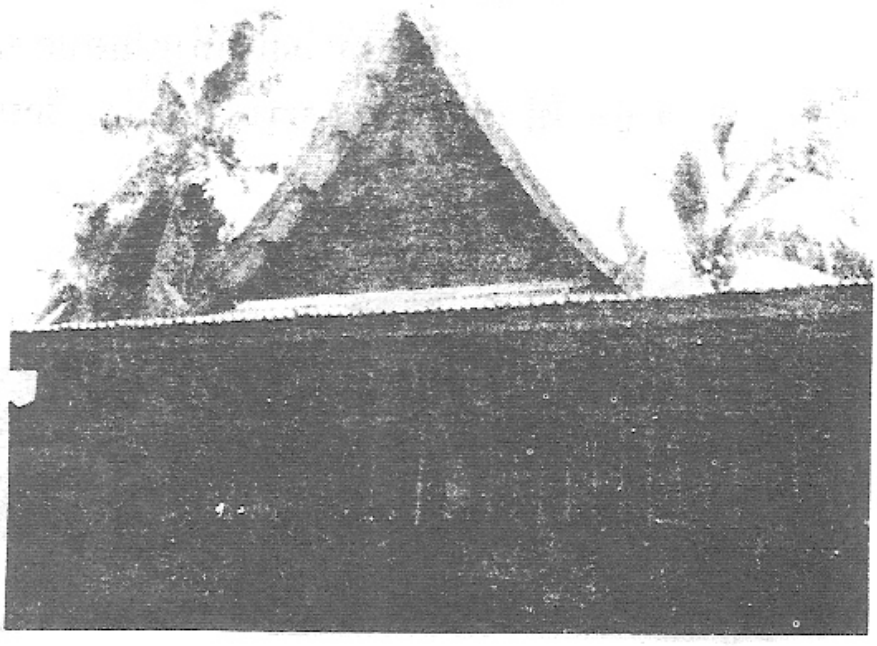

เรือนไทย

พร้อมปีกนกซึ่งมีฝาอย่างนี้ เรียกว่า "เฉลียง" กับมี "ระเบียง" อยู่หน้า ข้างหลังนั้นเป็นหอเก็บของ หรือยุ้งฉางใช้เป็นคอกบ้าง ทอหูกบ้าง ก็มี

ระบบแบบไทยต้น ในตำราปลูกเรือน (ชื่อยังเป็นไทยแท้) มีให้ดูที่ ทิศปลูกต้นไม้ แม้เสาก็มีกำหนดไม่ดี ใช้ไม่ได้ ที่มีชื่อว่า เป็ดไซ้ ไก่ตอด หมูสี บัดนี้ไม่มีแล้ว แม้ต้นไม้จะทำเสาก็ยังไม่มี จึงใช้เสาคอนกรีตเสริมเหล็กตลอดแล้ว แม้ไม้มงคลที่จะทำเป็นเสาเข็มนั้น ก็ใช้ไม้มีชื่อแต่ทำเป็นซีกยาว ประมาณ ๑ คืบ กว้างประมาณ ๑ นิ้ว ๕ ชิ้น ใส่กันหลุมเสา ฉะนี้ จะบันทึกเฉพาะเท่านั้น

ขุนโลลายเปลี่ยนชื่อปีอินเป็นปีโล เขียนปีเปลี่ยนไว้ชัดเจน อย่างนี้
(หน้า ๑ ของแผ่น ๔๑๖)

- โล ลาย โห่ มา ดี
- คลอด ลูก (ชาย) วัน ขึ้น ๑ (ค่ำ)
- เดือน อ้าย ปี อิน
- ๔๑๕๐ ชื่อ ว่า ขุน
- ไทย ลว้า ให้ (มี)
- เพลง ขุน อิน (นางกวัก)

โลลาย โห่มาดี คลอดลูก วันขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือนอ้าย ปีอิน ๔๑๕๐ ชื่อว่าขุนไทยลว้า ให้ (มี) เพลงขุนอิน (เขาเขียว กวักทองมา) (๔๑๖/๑) โลลายเมืองแมน เอาปีอิน (เต็ม) ๔๑๕๐ เป็นปีโล ๑ เอาเมืองแมน (เปน) เมืองทองไทยลว้า (วัน) ขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือน ๑ ชวด (ปี) โล ๑ (๔๑๖/๒)

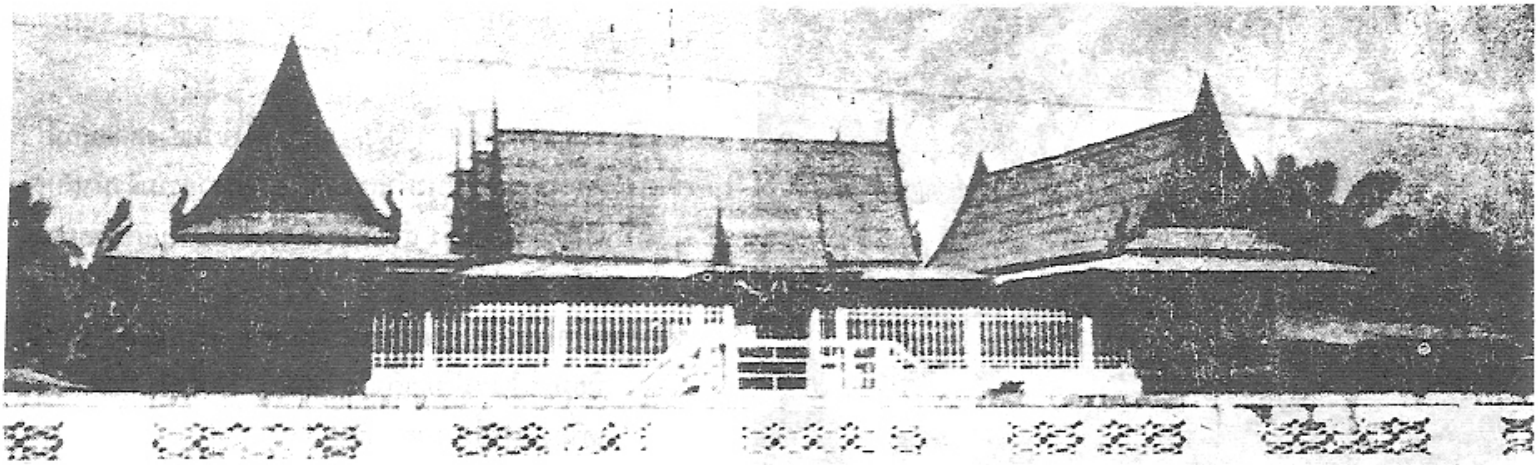

รูปเรือนเมืองทอง (แบบไม้) *เป็นเรือน ๕ หลัง อย่างปรากฏปลูกไว้ที่บ้านสิงห์ เมืองราชบุรี จะเห็นด้านหน้า ๑ กลาง ๑ ด้านหลัง ๑ ด้านข้างอีก ๒ จึงเป็น ๕*

เสาเรือน และ **ชื่อ** เสาเรือนทั้งหมด สำหรับเรือน ๓ ห้อง-มี ๘ ต้น เสาดั้งอีก ๔ เสาระเบียงอีก ๔ จึงรวมเป็น ๑๖ ต้น (ไม่นับเสาชาน และ เสาเฉลียง) ที่มีชื่อเรียก กับมีเครื่องแต่งเสาก็มีเฉพาะ ๘ ต้น ที่ระบุนี้ตามที่บุญรอดบอกมา ส่วนในตำราปลูกเรือนไม่มีระบุ ชื่อ-เสาเอก เสาโท เท่าที่เห็นมามีทุกแห่ง จึงเห็นว่า คงเป็นที่สงวน จึงบังเอาไว้

เสาเอก เสาโท เป็นคู่ต้นทิศตะวันออก เสาเอก เป็นต้นหัวนอน เสาโทเป็นต้นตีนนอน และ **เสาเอก** ใช้ผ้าสีชมพูนุ่งต่ำลงมา เอาหน่อกล้วย ต้นอ้อย หน่อมะพร้าว ผู้รัดมัดค่อนยอดเสา เฉพาะต้นนี้ หมอทำจะใช้แป้งกระแจะเจิมแล้วจึงให้สาวพรหมจารีนำสายสร้อยทองคำไปคล้อง ทั้งนี้ เรียกว่าพิธีเจิม เสาโท-นุ่งผ้าสีอะไรก็ได้ แต่มักใช้สีเขียวใบไม้ กับผูกรัด-หน่อกล้วย ต้นอ้อย หน่อมะพร้าว คู่ที่ ๒ ต่อมา ชื่อ **เสาแรก** เป็นต้นหัวนอน และต้นคู่ ชื่อ **เสาคู่แรก** เป็นต้นตีนนอน และเสาคู่ที่ ๒ นี้ชื่อ คู่แรกนั้น เรือนไทยโบราณแรกต้นนั้น ทำฝามีประตูกั้นตรงเสาคู่นี้ ห้องนอกไม่ใส่ฝาหน้าจึงปล่อยว่าง ฝานั้นจึงกั้นเป็นห้องใน ๒ ห้อง เรียกว่า "ในเรือน" ห้องนี้เป็นห้องแรก เสาคู่นี้โดยเฉพาะต้นหัวนอน จึงชื่อว่า เสาแรก เสาคู่ที่ ๓ ต่อมา ชื่อ **เสาขวัญ** เป็นต้นหัวนอน และ ต้นคู่ชื่อ เสาคู่ขวัญ เป็นต้นตีนนอน เสาขวัญคู่นี้เป็นคู่ห้องแรกนั้น ไม่มีฝากั้น ดั้งจึงเป็นดั้งแขวน ทั้ง ๔ ต้นนี้ไม่ใช้ผ้านุ่งใช้ผ้า ๓ สีผูกปลายเสาทั้ง ๔ ต้น คู่ที่ ๔ ต่อมา-เป็นคู่สุดท้าย เรียกชื่อ-**เสาขุนคลัง** เป็นต้นหัวนอน และต้นคู่ชื่อ **เสาคู่ขุนคลัง** เป็นต้นตีนนอน คู่นี้ใช้ผ้าสีทองห่อเงินบาทผูกปลายเสา แล้วเอาเงินบาทใส่ไว้ก้นหลุม จึงเรียกชื่อ-เสาขุนคลัง (ในตำราปลูกเรือน เรียกว่า เสาห้อง เสาคู่ห้อง ทั้งมีจัดห่อต่าง ๆ แต่ไม่มีเสาเอก เสาโท จัดของเป็นห่อมีระบุไว้อย่างนี้ คือ ๑. เบี้ยห่อหนึ่ง ให้เด็กพรหมจารีนำไปไว้เสาแรก ๒. ข้าวเปลือกห่อหนึ่ง ให้นำไว้เสาคู่แรก ๓. ฝ้ายห่อหนึ่ง ให้นำไว้เสาขวัญ ๔. ห่อหมาก ให้นำไว้เสาคู่ขวัญ ๕. ห่อทองให้เอาไว้เสาห้อง ๖. ห่อเงิน ให้นำไว้เสาคู่ห้องไม่มีกล่าวถึง-เสาเอก เสาโท คงปิดบังอำพรางไว้ ที่นำมาอ้างก็เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันตำรามีข้อบกพร่อง และผิดอย่างที่ปรากฏ เช่น ไม่กล่าวถึงเสาเอกเสาโท ทั้งเครื่องแต่งทุกประการ)

ไม้มีชื่อเป็นมงคลดี ใช้เป็นเสาเข็มแต่ทำเป็นชิ้นส่วน *มี ๕ อย่าง ที่จัดกันก็ระบุชื่อไม่เหมือนกันอาจเป็นด้วยหาได้หรือไม่ได้ หรือเท่าที่จะหาได้ ที่ร้าน...ทำไว้ และเขียนชื่อติดไว้เสร็จ แม้อย่างนี้ก็ยังมีมาถามว่าไม้นี้ชื่อจริงหรือไม่ ดูออกไม่หมด จึงบอกว่าไม่รู้ ไม้ที่จัดนี้อาจไม่เหมือนกัน คือ ๑. ไม้สัก ๒. ไม้ไผ่สีสุก ๓. ไม้พะยูง ๔. ไม้ทรงบาดาน ๕. ไม้ขนุน ๖. ไม้ทอง คือ ทองหลาง ๗. ไม้พิกุล ๘. ไม้ราชพฤกษ์ ๙. ไม้ชัยพฤกษ์ (ไม้คูน หรือ คำไต้ อาจมีใช้ไม้ขานาง ไม้พญาไม้ หรือ ชื่อพระยาเลย หรือ กระยาเลย ไม้นิยม (มะยม) ไม้ชมพู่ หรือ ไม้หว้า ไม้อินทรี ไม้นนทรี) ทั้งนี้ มีชื่อเป็นมงคง มีชื่อไทยฟังแล้วมีความหมาย เช่น ไม้ไผ่สีสุก ตรงกันความหมายคำว่า "ศรีสุข" เป็นต้น*

โลลาย ผัวโห่มาดี แม่นางมีท้อง มีลูกชายให้ชื่อว่า ไทยลว้า วันขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือน ๑ ชวด ปีโล ๑ นานมา ๓ ปี มี (๑๑๕/๑) ลูกญิง ชื่อนางฟ้าเมืองทอง แล้วนางนำน้องสาว ชื่อแห่ขวัญมา เกนธำ เมียน้อย (๑๑๕/๒)

โลลาย โห่มาดี ส้างเมืองทองแล้วปีโล ๑ เกือลายสือไทย (ของ) ขุนสือไทยเปนสือไทยลว้า (๘๐/๑) ในต้นปีอิน ๑๒๓๓ ขุนสือไทย ไฝ่เส้นเหนรู้คำลายในแผ่นอ่านตั้งตัวนำ ก. ข. ม. ห. ง. จ. ฉ. ท. ภ. ญ. ร. ช. ป. ธ. ล. ด. ต. น. ส. ซ. ย. ณ. ฎ. ฏ. ฐ. (๘๐/๒)

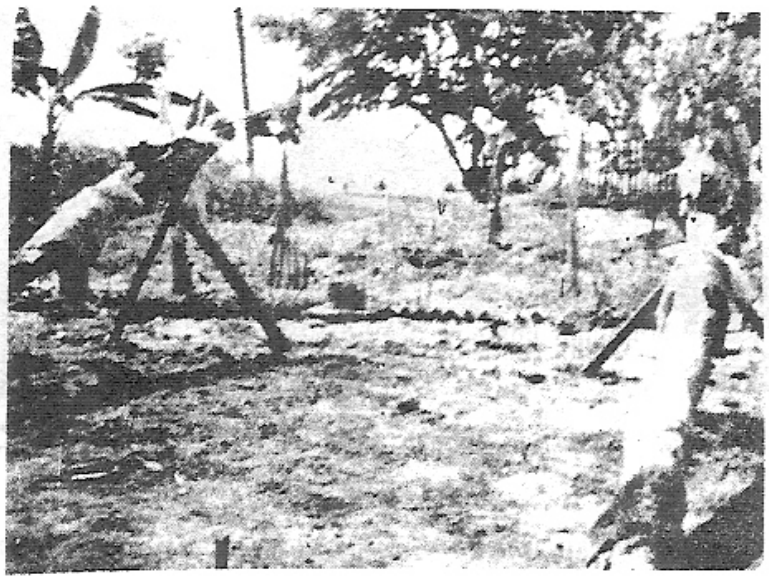

เสาเรือน บ้านไทย นุ่งผ้า, แต่ง, ตั้งขาหย่างคอยฤกษ์ ซ้าย-เสาเอก จะเห็นนุ่งผ้าสีชมพู เป็นสีสวยงามจึงบังคับใช้พร้อมเครื่องแต่ง สำหรับภาพขาวดำจะเห็นสีขาวอ่อนหรือ ดำอ่อน ขวา-เสาโท จะเห็นนุ่งผ้าเขียวใบไม้ หรือ ก้านมะลิ ตามที่นิยมกันในหมู่ไทยเดิมไม่จำกัด ใช้สีอะไรก็ได้พร้อมเครื่องแต่งซึ่งเหมือนกัน

โลลาย เอาโห่มาดีเมืองนองทอง เปนเมีย มี (ลูก) ปีอิน ๔๑๕๐ เข้า ๕ ปี มีแห่ขวัญมา วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๖ (๓๔๕/๑) แห่ขวัญมา ๑ ปี มีญิง เดือน ๗ ปีโล ๗ ชื่อขวัญเมืองแมน (๓๔๕/๒)

โลลายเมืองธอง แห่ขวัญมา มีชายให้ชื่อ ลายขวัญไทย ปีโล ๑๐ เดือน ๔ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ให้มีเพลงขุน-อินเขาเขียว โลลายส้าง (เมือง) (๔๒๖/๑) โลลาย หาขอมทองสวง ส้างเรือนยอด ให้ขุนทวด (ปู่) สวง ทวด (ย่า) สาง ทวด ขุนอิน กวัก (ทองมา) (ขุน) สือ ลือ เลือง ร่วง ไทงาม โพสบ สีไพล ย่า ซื้อ (นาง) ทับทิมทอง ปีโล ๒๓ มีเพลงเชิญผี* (๔๒๖/๒)

หมอบุญรอต หรือ ครู-อาจารย์บุญรอต พงษ์ชำนิ พร้อมเครื่องบูชาสังเวย ได้ปูเสื่อ ตั้งเครื่องสังเวย-บัดพลี นั่งคุก เข่าประนมมือบวงสรวงท้าวกรุงพาลี (ราชพลี) สำหรับเครื่องสังเวยเดิมถ่ายไม่ชัดเจน จึงตัดรูปอื่นมาต่อ

เครื่องมิ่งขวัญมงคล ประสมโปรยบนที่ และ ใส่บางส่วนลงก้นหลุม มี ๙ อย่าง คือ ๑. ขี้ธูปบูชา ๒. ทราย (ถ้าได้ทรายทองยิ่งดี แม้ทรายสีเหลืองทรายก็เรียกทรายทองเหมือนกัน ถ้าทรายขาว เรียกทรายแก้ว ถ้านิยมก็ใช้ได้) ๓. ข้าวตอก (ข้าวตอกข้าว ข้าวตอกข้าวโพด ก็ได้) ๔. ดอกไม้ (มักใช้มะลิตูม) ๕. ถั่ว ๖. งา ๗. เม็ดสาคู ๘. เหรียญสตางค์เงิน ๙. เหรียญสตางค์ทอง เมื่อประสมปนกันแล้ว มักใช้น้ำมนต์ธรณีสารหรือน้ำพระพุทธมนต์ขอจากพระพรมแล้ว-โปรยหรือสาดไปตลอดที่ คือ จากตะวันออก ไปใต้ ฯลฯ ก็จากบูรพา ไปทักษิณ

---

* เข้าใจว่าคงจะเป็นธรรมเนียมที่เรียกกันว่า “รำถวายมือ” อันไทยเมื่อมีละครหรือเพลงยังมีเป็นธรรมเนียม กระทั่งปัจจุบันนี้ ฯ

(ทักษิณ แปลว่า-ขวา หรือใต้) เป็นการเวียนขวา ใช้เป็นการเคารพ หรือมงคล ถ้าตะวันออกไปเหนือก็เป็นการเวียนซ้าย ถือเป็นงานศพ หรืออมงคล จำง่าย ๆ คือ เวียนขวา แบบเลข ๑. และ ด. หรือแบบก้นหอยแต่นับลงจากยอด เวียนซ้ายแบบเลข ๖. และ อ. หรือแบบก้นหอย แต่นับจากปากขึ้นไป ตรงหลุมทุกหลุมเสามักมากหน่อย

เครื่องบูชา ๙ อย่างนี้ *มักจุด และปักกลางแจ้ง บูชาพระ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั่วไป ขอสวัสดิมงคล โชคลาภ อยู่เย็นเป็นสุข และวิวัฒนาสถาพร คือ ๑. ธูป ๙ ดอก ๒. เทียนมักใช้ไส้ ๙ เส้น ๑ คู่ (คือ ๒ เล่ม) ๓. ดอกไม้มีก้าน เช่น ดอกบัว ๔. ดอกไม้มีต้น เช่น ดาวเรือง ๕. ดอกไม้มีกลิ่นและต้น เช่น กุหลาบ ๖. ดอกไม้มีสีและก้าน หรือ ต้น เช่น ทานตะวัน หรือ เฟื่องฟ้า หรือ พู่ระหง ฯลฯ ๗. ดอกไม้เป็นช่อ เช่น กล้วยไม้ ช่อมะพร้าว ช่อมะม่วง ช่อราตรี ดอกรัก ๘. ดอกไม้เป็นพวงมีกิ่งก้านปักได้ เช่น ดอกคูน คือ-ชัยพฤกษ์ หรือ เชียงใหม่เรียกคำใต้ ดอกไม้ขอม คือ บันทม มะลิพวง ๙. ดอกไม้ไม่โรย เช่น ดอกบานไม่รู้โรย ดอกหงอนไก่ (อาจใช้อย่างอื่น-ดอกพิกุลร้อย หรือ เสียบก้าน ดอกจำปี ดอกจำปาร้อยเป็นพวง ฯลฯ)*

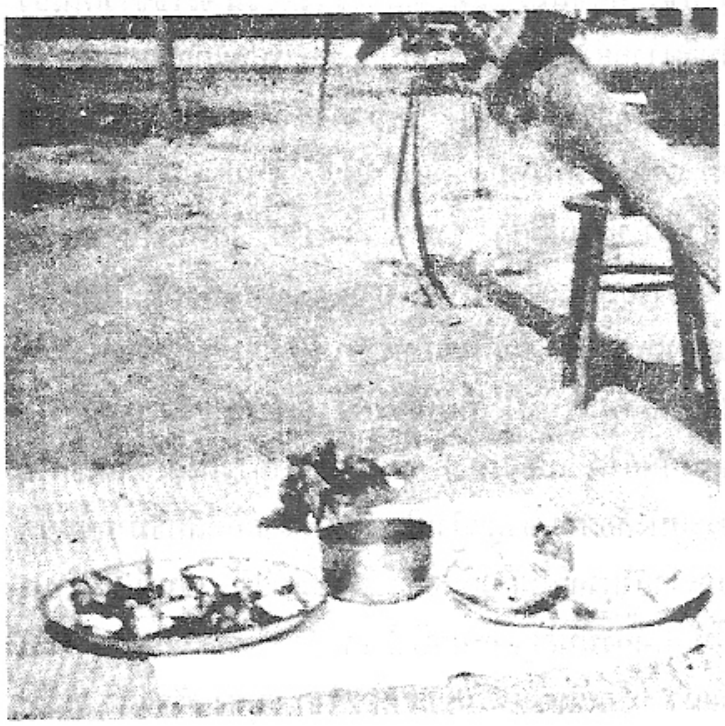

หมอจีน หรือ ครูจีน ศรีรังสรรค์ กับเครื่องสังเวยพระธรณี นั่งพับเพียบประนมมือมีธูปจุดในมือ กระทำพิธีเชิญพระธรณี (จะเห็นไม่ได้นั่งคุกเข่า แต่นั่งพับเพียบก็ได้) รูปถ่ายเครื่องบูชาสังเวยขาดไป จึงตัดรูปอื่นมาต่อ จึงไม่สนิทนัก

ท้าวกรุงพาลี เครื่องบวงสรวงสังเวย คำเชิญ เท่าที่เห็นในกรุง และชานเมืองมากมาย ที่บุญรอดบันทึกส่งมานี้ ดูง่าย และสะดวกดี ต้นไทยก่อน ๆ จะปลูกบ้าน ก็จะหาต้นทองหลางใหญ่ ๆ ตัดเป็นแว่นรูปเขียง-เรียกว่า "แล่ง" ใส่ก้นหลุมเสาคงทนนาน ๑๐๐ ปีกว่าก็ยังสดอยู่ ก่อนที่จะเป็นวันฤกษ์ยกเสา ๑ วัน ต้องเตรียมเครื่องบวงสรวงสังเวยบูชา ท้าวกรุงพาลี พระธรณี บางทีก็ถึงพระภูมิด้วย และท้าวกรุงพาลีนั้น กระทำก่อนวันยกเสา ๑ วัน ส่วน-พระธรณี และพระภูมิ กระทำในวันยกเสา ในการพิธีท่านท้าวกรุงพาลีนี้ ต้องกระทำก่อนก็คือ "บัด" ซึ่งเป็นกะบะ ๓ เหลี่ยม ใช้กาบกล้วยทำบัดนั้น กับใช้กาบกล้วยตัดเป็นท่อนยาวประมาณกำมา ๘ ท่อนเท่าหลุมเสา ๘ หลุม ปักไม้เสียบกาบกล้วยตั้งไว้ตรงที่-ที่จะขุดหลุมเสาทั้ง ๘ ต้น กับทั้ง-จัดเครื่องบวงสรวง คือหมากพลู ข้าวสุกปากหม้อ ผักพล่าปลายำ ข้าวตอกดอกไม้ ธูปเทียน ใส่สงใน "บัด" นั้น สำหรับเทียนปักมุมบัด แล้ว-จัดธูป เทียน ดอกไม้ หมากพลู ข้าวสุกปากหม้อ (คือข้าวที่หุงสุกแล้วยังไม่มีคนกิน ธูป-ที่ใช้นั้นเป็นชนิดยาว จะเห็นรูป ด้านซ้ายผู้ทำนั้น) ใส่ลงในกาบกล้วยที่ปักไว้ทั้ง ๘ นั้น ทั้งนำเสาทั้ง ๘ ต้นนั้นมาตั้งขาหย่างในพิธีด้วย เรียกว่าตั้งคอยฤกษ์เสร็จแล้ว นำเสื่อมาปูตรงกลางที่-ที่จะปลูกเรือนนั้น นำบัดที่จัดใส่เครื่องสังเวยเสร็จแล้วนั้นวางลงบนเสื่อ จึงจุดเทียนที่ปักไว้ กับ จุดธูปใส่ก้านในหว่างมือประนม

นั่งคุกเข่าประนมมือ-กล่าวนโม แล้ว กล่าวชุมนุมเทวดา (สัคเค..) แล้วกล่าวคำเชิญขึ้นว่า "สิริสุภะมัตถุ อายันตุ โภนโต อารักขะกา เทวา ศรี-ศรี สุภะสวัสดี ข้าขอเชิญ อารักขเทพจ้าวผู้เจริญทั้งหลาย เป็นต้นว่า ท่านท้าวกรุงพาลี ผู้รักษาแผ่นผืนพื้นปฐพี ทั้ง ๓ องค์ ซึ่งมี-ท้าวโทกะราช-ผู้เป็นจ้าวพ่อ ท้าวเหมพักตร-ผู้เป็นจ้าวแม่ ท้าวสะพิม-ผู้เป็นจ้าวลูก ขอเชิญมารับเครื่องสังเวย ซึ่งข้า..(หรือเจ้าภาพชื่อ...) ได้นำมาถวาย ณ ที่นี้ เพื่อขอที่ปลูกบ้านเรือนอยู่อาศัย ขอทรงเมตตากรุณาปกป้องรักษาผู้จะปลูกบ้านสร้างเรือนในที่นี้ ให้อยู่เย็นเป็นสุขสิริสวัสดีวิวัฒนาสถาพรตลอดกาล-เทอญ" แล้ว-เก็บบัดไปวางไว้ใต้ต้นไม้ใหญ่ เป็นอันเสร็จ "พิธีท่านท้าวกรุงพาลี" แต่แถวบ้านเราชาวราชบุรีเรียกว่า "บัดพลี" ซึ่งหลายแห่งเรียกเมืองราชบุรีว่า "เมืองบัดพลี" บ้างก็มี พิธีการนี้ มักทำกันในตอนบ่าย ๆ เสร็จแล้วรอไปพอสมควร จึงขุดหลุมตรงที่-ที่กะไว้นั้น อาจขุดหลุมเสาระเบียงอีก ๔ หลุมด้วย บางที บางกาลก็นำเสาทั้งหมดซึ่งแต่งไว้เรียบร้อยแล้วมาตั้งขาหย่างไว้คอยฤกษ์ ทีหลังบ้าง และก่อนบ้างก็มี

พระธรณี เครื่องบวงสรวง คาถาทำน้ำมนต์ คำเชิญ ในวันรุ่งเช้า ซึ่งเป็นวันฤกษ์ยกเสา ครั้นนำเสาเอกเสาโทประจำที่แล้ว จึงนำกระยาบวด และเครื่องบวงสรวง-บูชา คือขนมต้มแดง ต้มขาว (เดี๋ยวนี้ จะใช้ข้าวเหนียวดำทำ หรือข้าวอะไรทำไม่รู้เห็นสีดำเรื่อ ๆ สีมะพร้าวคลุกยังเป็นสีขาวอยู่) ข้าวสุกปากหม้อ และน้ำใส่แก้ว ขนมต้ม ๒ ชื่อใส่ถ้วยมีฝาครอบ ข้าวปากหม้อใส่ถ้วย กับทั้งแก้วน้ำเอาวางในถาด (อย่างภาพถ่าย) จัดดอกไม้ ๕ กระทง ข้าวตอก ๕ กระทง แป้งหอม น้ำมันหอม กระจก หวี กับผ้าเช็ดหน้า ๑ ผืน ทั้งนี้ เอาใส่ถาดทั้งหมด และผ้าขาว ๑ ผืนปูบนเสื่อ เสร็จแล้วเอาถาดนั้นตั้งบนผ้าขาวนั้น จัด-พานครู มีดอกไม้ ธูป เทียน ถั่ว งา ข้าวเปลือก (๗ ที่ ทั้งทราย) ใส่ในพาน ตั้งขันน้ำมนต์ใส่น้ำค่อนขัน-ทำน้ำมนต์สิโรเม หรือชื่อ "ธรณีสาร" อาจารย์บุญรอดจดมาให้ อ่านดูแล้วรู้สึกชื่นใจ ที่ได้เห็นเป็นของเก่าแท้ยังไม่ได้ถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไขเลย ทั้งไม่เหมือนกับของเพชรบุรี จึงเป็นแบบราชบุรีแท้ ในตอนท้ายบอกให้แก้ไข ยังเสียดายว่า-เป็นของเก่าแก่มานานนักหนาแล้ว ซึ่งได้สอนกันสืบ ๆ มา ทั้งยืนยันว่า ต้นไทยแต่โบราณกาลมานั้นท่านเคารพนับถือภาษาบาลีมาก ครั้นมีความรู้สามารถสั่งสอนศิษย์ได้ เมื่อจะตั้งคำเป็นมนต์คาถาขลังศักดิ์สิทธิ์ก็ใช้คำบาลีคละปนภาษาคำไทยเพื่อให้รู้ความหมาย อาจเขียนเป็นอักขระหนังสือขอมซึ่งดูแล้วเพิ่มความขลังศักดิ์สิทธิ์มากขึ้นอีกฉะนี้ จึงเป็นกระบวนการเรียงแต่งของท่านแท้ ๆ ที่ไม่ถูกหลัก และไวยากรณ์นั้นยืนยันอยู่ว่าไม่ใช่สมัยนี้ เช่นนี้ จึงนำมาเป็นต้นก่อน ส่วนตัวหนังสือนั้นจะเปลี่ยนบ้าง ตอนที่แก้เปลี่ยนให้ถูกต้องนั้นอยู่ตอนหลังถ้าใครต้องการจะท่องจำสำหรับทำน้ำมนต์ธรณีสารแบบราชบุรี ก็จัดดอกไม้ ธูป เทียน เอาน้ำใส่แก้ว หรือขันตั้งหน้าพระ กระทำการบูชาเสร็จแล้ว ระลึก

จากซ้าย ๑. เครื่องบวงสรวงสังเวย ๒. เสาเอก ๓. คุณรุ่งศรี ๔. ศาลพระภูมิ และเครื่องบูชา น.ส.รุ่งศรี พงษ์ชำนิ สาวพรหมจารี หลังจากหมอเจิมเสาเอกแล้วได้นำสายสร้อยทองคำไปคล้องเสาเอก ซึ่งเป็นที่ครบในพิธีเจิมนั้น สำหรับรูปเดิมได้ยืนบังเสาและเครื่องแต่ง จึงตัดมาต่อเข้าอย่างนี้ จึงได้เห็นครบทุกอย่าง

๑. ท้าวโทกราช
(จ้าวพ่อ) ท้าวกรุงพาลี

๒. ท้าวเหมพักตร์
(จ้าวแม่) นางท้าวกรุงพาลี

๓. ท้าวสะพิม
(จ้าวลูก)

๔. ท้าวผ่องประภา
(สะใภ้)

รูปวาดนี้ได้จากพรหมชาติ เป็นคู่สมพงษ์เทพเทวี เห็นว่าเหมาะสม จึงนำมาเป็นท้าวกรุงพาลี คือ ท้าวโทกราช ท้าวเหมพักตร์

รูปภาพนี้ และทั้งรูปเทวีนั้นได้จากพรหมชาติ เห็นว่าเหมาะสมจึงนำมาเป็นท้าวสะพิม และท้าวผ่องประภา

คุณพระรัตนไตร และระลึกถึงอาจารย์บุญรอด พงษ์ชำนิ ผู้ได้เรียนจากต้นมาให้ประสิทธิประสาทให้แล้วคอยไปพอสมควร หรือเทียนหมดแล้วนำน้ำมนต์นั้นรดศีรษะ คนไทยทุกคนไม่หวงวิชาไทย แก่ผู้ต้องการจริง ๆ มนต์ธรณีสารเดิมนั้น ที่บันทึกส่งมาให้อย่างนี้ (ในวงเล็บ เติมให้เต็ม) และได้ถามพิธีครอบว่า จัดด้าย ๗ สี และ ๙ สีบ้าง ดอกไม้ ธูป เทียน ด้ายนั้นผูกข้อมือบ้าง คล้องคอบ้าง น้ำมนต์ประหัว พร้อมสวดมงคลจักรวาฬใหญ่ ผู้เขียนสวดไม่ได้ จึงใช้มงคลจักรวาฬน้อย เทพจ้าวทำให้เป็นส่วนใหญ่ที่ปรากฏทำเองตลอด

มนต์ธรณีสาร

สิโร เม พุทธะเทวัญจะ
นะลาเต พรหมะเทวะตา
หะทะยัง นะรากัญเจวะ
หัตเถวะ ปะระเมสสะรา
(มัตถะลุงเค คะเณสสะโร)
อะสุรา ปาเทสุ (ติฏฐิตา)
เพชฉะลูกัญเจวะ (วิญญาเณ)
สัพพะกัมมัง ประสิทธิ เม
กุกกุสันโธ สิโร มัชเฌ
โคนาคะมะโน นะลาทิเต (นลาตเก หน้าผาก)
กัสสะโป พุทโธ ทุวิกัณเณสุ
ทุวิเนตเตสุ สากะยะโคตะโม
อินทริเยสุ อะริยะเมตเตยโย
ปัญจพุทธา นมามิหัง
พุทธังสิทธิ ธัมมังสิทธิ
สังฆังสิทธิ (ประสิทธิ เม)
(สิทธิสิริ) สิทธิกิจจัง
สิทธิกัมมัง สิทธิวิชชา
(สิทธิมันตัง) สิทธิลาภัง
สัพพะสิทธี ภวันตุ เม-ติ

๑. พ่อพระธรณี-ท้าวตุมพก
๑ จากรูปที่สถาปนาเป็นไทยเทวาธิราช

๒. แม่พระธรณี ท้าวสุพัตรา
๒ ถ่ายจากแม่พระธรณี สำริด ทั้งนี้ได้สร้างเป็นที่หมายรู้ว่า พระเทพไทยเทวาธิราช และรูปแม่พระธรณีนั้นได้สร้างก็หมายรู้ว่าพระธรณีคือแม่เจ้าแผ่นดิน จึงเห็นว่าเหมาะสมแล้ว ได้อ้างขึ้นเป็นพระธรณี และแม่พระธรณี

๓. พระธรณีท้าวตุมพี
๓ ถ่ายจากรูปลวดลายไทย ทุกอย่าง ยืนยันแบบไทย

๔. หม่อมแท่นพระธรณีท้าวพูทอง
๔ ถ่ายจากรูปลวดลายไทย ซึ่งมีลวดลายทองคำ ได้สร้างขึ้นเป็นเทพเทวีไทยเห็นว่าเหมาะสมจึงนำมาสถาปนาขึ้นเป็นพระและนางธรณีไทย

ฉะนี้ เท่าที่กล่าวมาว่า ปนคำภาษาไทย เช่น เพชฉลูกัญ สันสกฤตว่า พิษฺณุกรฺม มคธว่า วิสฺสุกมฺม ไทยใช้ว่า เพชฉลูกัน ที่พิมพ์มานี้ใช้ว่า เพชฉลูกัญ และ บทว่า **พุทฺธังสิทฺธิฯ** ตามที่ใช้กันไม่พบ ในที่นี้เห็นใช้ตลอด ท่านอาจได้ทราบ หรือ รู้จากหมู่ชนชาวมคธที่นิยม ประธานเป็น อ ที่เป็นหลักคำถูกนั้นต้องมีตะ หรือ ตุ เป็นที่สุด เช่น **อรหำ ภวำ** เห็นใช้คำกิริยามาก เป็นนามนั้นมีน้อย ฉะนี้ จึงเห็นว่า ท่านใช้อย่างไทย หรือ ในความหมายรู้ของไทย เช่น **พุทฺธ์ ปจฺจุกขามิฯ** ในแบบลาสึกนั้น ตามคำปฏิญญาณแปลว่า กล่าวคืน ซึ่งพระพุทธ แต่ท่านต้นรู้ความคำว่า ปจฺจกฺขามิ เฉพาะ **ปจฺ** นั้น-ท่านรู้เข้าใจเป็นคำไทยว่า **"ปัด"** จึงหมายรู้แน่นอนว่า **"พระพุทธปัด"** จกฺ ว่า **"จาก"** มิ ว่า **"ให้หมด"** (เป็นบรรยายคำมคธเป็นความหมายของไทย ท่านพระครูชุ่ม พุทฺธสโร วัดราชคาม คุ้งน้ำวน เมืองราชบุรี บรรยายให้ฟังเมื่อ ๕๐ ปีมาแล้ว) เช่นนี้ ท่านจึงแต่งว่า **พุทธสิทธิ** ฯลฯ และในบันทึกมีระบุพระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ มีคำว่า **"นมามิ"** เท่ากับ นโม ซึ่งเป็นคำเริ่มทุกพิธีการของชาวพุทธจึงนำมาขึ้นต้น ท่านผู้ใดใคร่ที่จะรักษาของเดิมก็แบบต้น ถ้าต้องการถูกอักขรฐานกรณคาถาก็เอาตาม ได้เรียบเรียงขึ้นใหม่ เติมที่ขาดให้เต็ม และใส่คำแปลมาด้วย เท่าที่ใส่ชื่อ-เทพ เช่น คเณสสร คือ ท้าวสันดุสิตเทวราชในตำแหน่งพระพุทธบิดา ก็คงไม่ผิดอะไรและได้พระนามพระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ในภัททกัปนี้มาขึ้นต้น อันหมายว่าได้แก้ไขแล้ว

เจ้าพ่อ กายทัตเทพจ้าว

เจ้าแม่ สันทาธิบดี เทวีจ้าว

ทั้งคู่นี้ได้จากที่พิมพ์ทั่วไป ทั้งคู่ยกมือประนมแก่กัน เป็นที่รู้จักว่ามีฐานศักดิ์เท่าเทียมกัน จึงได้นำมาอ้างเป็นหลักฐานไทยและของไทยเป็นชื่อที่สถาปนาแล้วว่า เจ้าพ่อกายทัตเทพจ้าว เจ้าแม่สันทาธิบดีทรงเป็นเจ้าพ่อเจ้าแม่พระภูมิทั้ง ๙ องค์นั้น

คาถาพระพุทธมนต์สิทธิสาร

สพฺพญฺญู สมฺพุทฺธา ปญฺจ
กุกฺกุสนฺโธ สิโร มชฺเฌ
กณฺเณสุ กสฺสโป พุทฺโธ
อินฺทฺริเยสุ อริยเมตฺเตยฺโย
สิโร เม พุทฺธเทวญฺจ
หตฺเถสุ นราจริยา
วิญฺญาเณ สิปฺปนายโก
พุทฺโธสิทฺธิ ธมฺโมสิทฺธิ
สิทฺธิอิสิมุนีเทโว
สิทฺธิสิริ สิทฺธิกิจจำ
สิทฺธิสจฺจำ สิทฺธิมนฺโต
สพฺพสิทฺโธ ตถาคโต

อิธุปฺปนฺนา นมามิ เต
โคนาคมโน นลาตเก
เนตฺเตสุ พุทฺธโคตโม
ปญฺจพุทฺธา มหิทฺธิกา
นลาเต พฺรหฺมเทวตา
วิสฺสุกมฺโม มโนหรำ
อสุรา ปาเทสุ ติฏฺฐิตา
สงฺโฆสิทฺธิ ปสิทฺธิ เม
สิทฺธิสาธุ โหตุ เม
สิทฺธิกมฺมำ สิทฺธิวรำ
สิทฺธิวิชฺชาลาภวฑฺฒนำ
นานาสิทฺธี ภวนฺตุ เม-ติ

คำแปล พระสัพพัญญูสัมพุทธเจ้า ๕ พระองค์ เสด็จอุบัติ ณ กัปนี้ นอบน้อมพระองค์ทั้ง ๕ นั้น
พระกุกกุสันธ ประทับกลางสิระเกล้า พระโคนาคมน ประทับ ณ หน้าผาก
พระกัสสปพุทธประทับ ณ หูทั้งสอง พระพุทธโคดม ประทับ ณ ตาทั้งสอง
ณ อินทรีย์ ๕ พระอริยเมตเตยย ประทับอยู่ พระพุทธ ๕ องค์ทรงมหิทธิฤทธิ์แล้ว
ณ สิระเกล้าเรา มี พระพุทธเทพจ้าว ณ ใกล้หน้าผาก มีพรหมเทวดา
ณ มือทั้งสอง มี นรชนผู้เป็นอาจารย์ พิษณุกรรม เป็นผู้นำใจ
ณ วิญญาณ มีคเณศวรศิลปนายก ท้าวอสูรทั้งหลายประดิษฐาน ใกล้บาท ๒
พระพุทโธประสิทธิ พระธัมโมประสิทธิ พระสงโฆประสิทธิ ขอโปรดประสิทธิแก่ข้า
ประสิทธิฤษี มุนี เทพจ้าว สาธุสิทธิแท้ ๆ จงมีแก่ข้า
สิทธิสิริโชค สิทธิกิจการ สิทธิกรรมกระทำ สิทธิพร
สิทธิสัจจะ สิทธิมนต สิทธิวิชาลาภวัฒนาถาวร
สำเร็จเสร็จทุกอย่าง พระตถาคตเจ้า สำเร็จต่าง ๆ จงเกิดมีแก่เรา-เทอญ

พระภูมิ ๙ องค์ พระนางภูมิชายา ๙ องค์

๑. **จ้าวพ่อ-พระชัยมงคล**
ทรงรูปเทพเจ้า เครื่องทรงเทพเจ้า
จ้าวแม่-พระนางภูมิไชยา
ทรงรูปเทวีจ้าว เครื่องทรงเทวีจ้าวและพระชัยมงคล ไปครองสถาน, บ้านเรือน โรง, ร้าน ต่าง ๆ

เมื่อจะทำน้ำมนต์แล้ว ครั้นจัดเครื่องกระยาสังเวยและพานครูเสร็จแล้ว จุดธูปเทียนพร้อมแล้ว ชุมนุมเทวดา (ว่า-สัคเค) ตั้งนะโม เจริญคุณพระรัตนไตร ก็กล่าวคาถา-สิโร เม นั้น กระทำน้ำมนต์เสร็จแล้ว ธูปเดิมวางไว้ในถาดคู่เทียน จุดธูปอีกใส่ไว้ในสองมือประนมขึ้น (อย่างภาพถ่าย) ตั้งใจระลึกถึงพระธรณีและกล่าวคำเชิญ (ในวงเล็บนี้ ได้กลับคำเชิญเป็นภาษาบาลี **สิริโสตถิสุภะมัตถุ อายันตุ โภนโต อารักขะกา ธรณี**) *ศรี-ศรี สวัสดีงามจงมีขึ้น ข้าขอเชิญพระธรณีทั้งสามองค์ เชิญท้าวตุมพะกา-พระจ้าวพ่อ ท้าวสุพัตรา-พระจ้าวแม่ ท้าวตุมพี-พระจ้าวลูก เชิญมารับเครื่องกระยาบวด เครื่องกระยาสังเวย ซึ่งข้าขอบูชาด้วยความเคารพยินดี เพื่อความเป็นสิริมงคลจงบังเกิดมี แก่ผู้ที่จะปลูกบ้านสร้างเรือน ณ ที่นี้ ได้ประสพสุขเกษมสำราญตลอดกาล-เทอญ*

๒. **จ้าวพ่อ-พระนครราช**
ทรงรูปเทพจ้าว เครื่องทรงเทพจ้าว
จ้าวแม่-พระนางภูมิมาลา
ทรงรูปเทวีจ้าว เครื่องทรงเทวีจ้าว และพระนครราชไป ครองประตู, ป้อม, ค่าย, หอรบ, บันได

และแล้ว นำถั่วงาข้าวตอกข้าวเปลือกหว่านไปทั่วบริเวณ จนกระทั่งได้ฤกษ์ ก็พรมน้ำมนต์ตลอดพื้นที่ และพรมต้นเสาทั้ง ๘ เจริมเสาด้วยแป้งกระแจะแล้ว-ให้สาวพรหมจารีนำสายสร้อยทองคำไปคล้องเสาเอกอยู่ในพิธีเจิมนั้นด้วย เสร็จแล้ว ก็ยก-เสาเอก โท แรก และคู่ขวัญ และคู่ ขุนคลัง และคู่ เรียบร้อยแล้ว-เป็นอันเสร็จพิธี

พระภูมิ เครื่องบวงสรวง และคำเชิญ ระบบแบบไทยต้นแต่เดิมมา ถือกันว่าเป็นเจ้าของแผ่นดินกัน มีพระเจ้าแผ่นดินเป็นขุนใหญ่ยิ่งยอดต้น ต้นที่ตายไปแล้ว ถือกันว่าเป็นเจ้าของสถานถิ่นสินทรัพย์นั้น ยังเป็น "**จ้าว**" คือ ต้นไทยอยู่จึงเป็น "จ้าวที่" กับทั้งได้ทำเรือนให้อยู่ จ้าวที่นั้นเป็นที่เคารพนับถือสักการะบูชา จึงพร้อมกันเรียกว่า "**พระภูมิ**" ทำเรือนให้อยู่ได้ทำเป็นเครื่องหมาย คือ ปลูกเสาเดียว หรือใช้เพียง ๔ เสา เรียกว่า **เรือนสาง** แต่เดิมมา สมัยนี้เรียกว่า "ศาล" เป็นชื่อเต็มว่า **ศาลพระภูมิ** ถ้าปลูกเรือนสร้างบ้านใหม่ ก็มักมีศาลพระภูมิด้วย ถ้ามีอยู่แล้ว ก็ต้องบำบวง สังเวย

บูชาพระภูมิด้วย ที่ทำนี้เป็นที่ ๆ มีศาลพระภูมิเก่าอยู่แล้วจะเห็นในรูปถ่ายมีเครื่องสังเวยเป็นอย่างเดียวกัน สำหรับที่ศาลพระภูมิมีการจัดดอกไม้บูชาแขวนพวงมาลัย เป็นอันว่าทำติดต่อกันเลย ถ้าทำ หรือ ตั้งศาลใหม่ ก็จัดเครื่องกันมาก เมื่อเสร็จแล้วก็จุดธูปเทียนบวงสรวงบูชา ไม่ได้บันทึกคำเชิญ และ คำบูชาให้มา ได้พบในตำราเห็นคล้าย ๆ กัน จึงบันทึกรวมเพื่อสมบูรณ์ ในนี้มีคำเชิญมารับเครื่องสังเวยว่า-อาคัจฉันตุ ปริภุญชันตุ คำเต็มว่า *"นะโม เม ชะยะมังคะละภูมิเทวานัง อิมัง สักการะปูชาวันทะนัง สูปะพะยัญชะนะสัมปันนัง โภชะนานัง สาลีนัง. สะปะริวารัง อุทะกังวะรัง อาคัจฉันตุ ปะริภุญชันตุ สัพพะทาติ หิตายะ สุขายะ สันติสุขเทวา อะนุคคัณหันตุ เตปิ ตุมเห อะนุรักขันตุ อาโรคเยน สุเขน จาติ* (คำแปล-นโม ความนอบน้อมของข้าจงมีแด่-ชัยมงคลภูมิเทพทั้งหลาย อันนี้ เครื่องสักการะบูชานอบไหว้ถวาย พร้อมด้วยกับและต้มแกง อันมีบริวารของข้าวสาลีเป็นเครื่องเสวย และมีน้ำจันอันประเสริฐด้วย ขอโปรดเสด็จมาเสวยบริโภค-ในทุกกาล เพราะเหตุนั้น ขอสันติสุขเทพทั้งหลายโปรดอนุเคราะห์เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข ขอเทพทั้งหลายเหล่านั้นโปรดช่วยรักษา ซึ่งท่านทั้งหลายด้วยไม่มีโรค และมีความสุข ตลอดกาลเทอญ ถ้าเพื่อพวกตัวเอง **ตุมเห** เปลี่ยนเป็น **อัมเห**-ซึ่งเราทั้งหลาย)

๓. **จ้าวพ่อ-พระเทเพน**
รูปทรงเทพจ้าว เครื่องทรงเทพจ้าว
จ้าวแม่-พระนางทิพมาลี
ทรงรูปเทวีจ้าว เครื่องทรงเทวีจ้าว และให้พระเทเพน ไปครองคอกสัตว์และเล้าต่าง ๆ

คำขอพรพระภูมิ

"สิโร เม ขอเดชะพระภูมิเทวารักษาที่ รับพระพรจากพระเจ้ากรุงพาลีมา ได้โปรดกรุณาประสิทธิ์ประสาทให้วัฒนาถาวร ส่งสุขแด่ข้า (หรือ แด่...ชื่อเจ้าภาพ) ให้มั่งมีเงินทองทรัพย์พัสดุข้าวของเนืองนอง ทั้งวัตถาอลังการทุกสรรพสิ่ง กับทั้งอุปโภครักษาจงเจริญวัฒนาในที่นี้ อายุมสัมพันธ์เฒ่า พร้อมพงศ์เผ่าบริวาร ลูกหลานเหลนเหลือบรรลือสาธุชนซร้องสรรเสริญ โสตถิไชยะ ภวันตุ เต (เป็นของตัวเปลี่ยนเป็น เม-แก่เรา)"

ในคำเชิญนี้ จะเห็นมีระบุ-พระภูมิที่ชื่อ-ชัยมงคล องค์เดียว ที่บันทึกให้มานั้น มี ๖ องค์ และมี กายทัตเทพจ้าว เป็นท้าวจ้าวพ่อ มีพระนางสันทาธิบดี เป็นท้าวจ้าวแม่ มีลูกเป็นท้าวพระภูมิ ๖ องค์ คือ **๑. พระชัยมงคลรักษาบ้านเรือน ๒.พระธรรมโหรา รักษาไร่นาเรือกสวนทั่วไป ๓.พระวัยทัต รักษาวัดวาอาราม สถูป เจดีย์ วัตถุสถานทั่วไป ๔.พระเยาวแผ้ว รักษาสัตว์เลี้ยง ใช้งาน ขับขี่ทั่วไป ๕.พระสัพพะคนธรรพ์ รักษาโรงงาน โรงพิธี เรือนหอบ่าวสาว ๖.พระนาคราช รักษาประตูบ้าน ประตูเมือง และทวารวัง** ทั้งนี้ อาจารย์บุญรอดบันทึกให้มาว่า ได้เรียนจาก-ปู่อินทร แสงอาทิตย์ เมื่อประมาณ ๖๐ ปีมาแล้ว และยังได้เรียนจากท่านพระครูยติวัตรวิบูล แห่งทุ่งลาดหญ้า กาญจนบุรีอีกด้วย ท่านสั่งว่าให้รักษาจดจำไว้ว่าเป็นของเก่า จึงแน่ใจว่า-เป็นระบบแบบไทยแท้ เว้นแต่ชื่อที่เป็นชมพูทวีปไปแล้ว กระนั้น ก็ยังออกเป็นคำไทย กับมี-องค์หนึ่งซึ่งชื่อ-พระเยาวแผ้วนั้น "แผ้ว" เป็นคำไทยแท้

๔. **จ้าวพ่อ-พระชัยศพณ์**
รูปทรงเทพจ้าว เครื่องทรงเทพจ้าว
จ้าวแม่-พระนางศรีประภา
ทรงรูปเทวีจ้าว เครื่องทรงเทวีจ้าว และพระชัยศพณ์ไปครอง
เสบียงคลัง, ยุ้ง, ฉาง, หอสัมภาระ

ได้พบตำนานพระภูมิเจ้าที่ในตำราเลขไทย ชื่อ "พรหมชาติ" อ้างว่าเป็นฉบับหลวง ประจำบ้าน มีพระภูมิ ๘ องค์ มีชื่อคล้ายกันมาก เข้าใจว่าได้ไปจากตำราเล่าจำ (มุขปาฐ) ของเดิมนั้นเมื่อ ร. ๑ ครั้งยังเป็นหลวงยกกระบัตรได้ไปอยู่ราชบุรี และได้แต่งงานกับกรมสมเด็จพระอมรินทรแล้ว ครั้นเสด็จเข้ามาสถาปนากรุงเทพ ฯ ได้ทรงรวบรวมบรรดาครูบาอาจารย์ และสรรพตำราทั้งหลายเข้ามาเป็นของหลวงแล้ว ทรงให้คัดลอกเรียบเรียงรวบรวมเข้าพร้อมกันเป็นฉบับหลวงขึ้น หลักฐานที่ยืนยันอยู่ก็คือ ชื่อ และหน้าที่ อันปรากฏในตำรานั้น กับมีรูปเขียนแสดงไว้เป็นพิเศษ จะได้เล่าเป็นหลักฐานก่อน

อนึ่ง **ท่านต้น ได้ให้เรียนความรู้สางใส หรือ ไสยศาสตร์ พ.ศ. ๒๔๘๓** จ้าวแม่ที่แท่น หรือจ้าว จ้าวแม่แผ่นดิน หรือ แม่ซื้อ แม่เลี้ยง เดี๋ยวนี้เรียกกันว่า "แม่พระธรณี" คือ มาตุภูมิ อันเป็นภาคโลก ภาคสูงสวรรค์ คือ สุนันทาวดี-สันดุสิตาเทวี ได้มาบอกว่าท่านต้น (เข้าใจว่า ท่านคเณศวร หรือ พิฆเนศวร-วิทยานายก) สั่งมาว่าให้ทำดวงโลกไว้ *ก่อนที่จะมีสมมุตินั้น ทุกอย่างเป็น ๐ สูญ ให้หาสมุดข่อยทำรูปดวงกลม ลากเส้นเป็นราศี ๑๒ หรือ ๑๑ ซึ่งเป็น ๑๒ ทั้งราศี ๐ คือ ราศี เมษ ให้ใส่ดาวเคราะห์ทั้งหมด กับทั้งลัคคนาลงในราศี ๐ คือ เมษ ให้ใส่ ๐ ทั้ง องศา ลิปดา ฟิลิปดา ฤกษ์ นาฑีฤกษ์ ดิถี นาฑีดิถี อย่างนี้ เป็นดวงโลก* เพราะมีก่อนแต่จะมีสมมติ เมื่อมีสมมติแล้วจึงมีกลางวันกลางคืน (ได้รับมาจากท่านต้นวิทยานายก จ้าวแม่พระธรณี นำมาบอกให้ คราวนั้นบอกท่านว่าของชมพูทวีป จึงไม่ต้องการ ท่านกล่าวว่า ตำราเลขไทย-ได้มา สอนแก่ไทยไว้ก่อนกว่าจึงขึ้นเป็นท้าวกรุงพาลี ธรณี พระภูมิ ถ้ามีผู้ต้องการบูชาเลขบอก หรือโหราศาสตร์ก็กระทำได้ ท่านต้นทรงโปรดทุกคนที่ยังเคารพนับถือต้นความรู้หนังสือ และ รู้ เลขบอก)

๕. **จ้าวพ่อ-พระคนธรรพ์**
รูปทรงเทพเจ้า เครื่องทรงเทพเจ้า
จ้าวแม่-พระนางสุปริยา
รูปทรงเทวีเจ้า เครื่องทรงเทวีเจ้า

ชื่อ	อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัส	ศุกร์	เสาร์	ราหู	เกตุ	มฤตยู	ลัคน์
เลข	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐	๙
ราศี	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
องศา	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
ลิปดา	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
พิลิปดา	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
ตัวสือ	อ	จ	ภ	ว	ช	ศ	ส	ร	ก	ม	ล
ฤกษ์	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๑	๐	๐
นาฬิฤกษ์	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
ดิถี	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
นาฬิดิถี	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
วาระ	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
ขันแรม	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
วันที่	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐

ดวงโลก

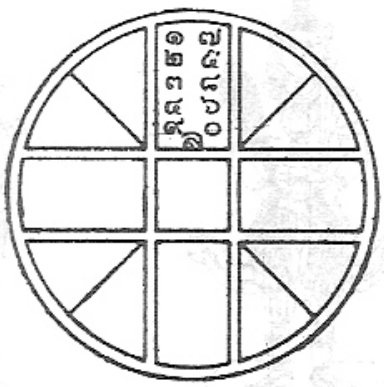

โลกนี้เดิน ๐ วงกลมอยู่ก่อน
ต่อมาจึงมีสมมุติขึ้นจึงรวมอยู่ใน ๐

รูปปรากฏจะเห็นเส้นวงกลม ๒ เส้นวงกลมซ้อนกัน วงกลมนอก คือ วงกลมขอบฟ้า วงกลมใน คือ วงกลมโลก อันแจ้งว่า "โลกกลม" ครั้นลากเส้นพุ่งตรงไปทั้ง ๔ จึงเป็นทิศ ๔ และเฉียง หรือ ทะแยงอีก ๔ จึงเป็นทิศ ๘ เฉียงทั้ง ๔ นั้น ใส่เส้นทะแยงจะแบ่งออกได้อีก ๔ จึงเป็นราศี ๑๒ มีดาวเคราะห์ประจำทั้ง ๘ ทิศ สำหรับ ๔ ดาว คือ อังคาร พุธ พฤหัส ศุกร์ ต้องครอง ๒ ราศี จึงครบ ๑๒ ราศีตามรูปปรากฏ เรียกว่า "เขตโลก" หรือ เกษตร อันอยู่ในทักษะ คืออิทธิพลของธรรมชาติธาตุทั้ง ๖ และ ดวงวงกลมที่จัดเป็นช่องราศีอย่างนี้ เอาราศี ๐ คือ ราศีเมษเป็นทิศบน หรือ สูง เช่นนี้ เลข ๐ ถ้านับเวียนซ้ายจะอยู่หลัง ๑ (คือ ราศี ๑๑ เป็นราศีมีน)

ท่านต้นได้นำตัวเลขขึ้นไปขนานแก่จักรวาฬนั้น ก็ตามธรรมชาติที่ปรากฏเป็นสิ่งมีพร้อมขึ้น เช่น ๑. ขนานชื่อแก่ดวงอาทิตย์ว่า-เป็นธาตุไฟต้น มีพลังงานในตัวเอง คือ กำลังแสงร้อนเผาไหม้ คู่กับ ๗. ขนานชื่อแก่ดาวเสาร์ ซึ่งมีวงแหวนเป็นพลังแสงอ่อนจึงถือเป็นธาตุไฟตัวปลายซึ่งตำแหน่งเล็งกัน ๒. ขนานชื่อแก่ดวงจันทร์ เป็นดวงตั้งนิ่งไม่หมุน ว่า-เป็นธาตุดินต้นมีกำลังประสานแน่นทึบ และแตกกระจายได้ คู่กับ ๕. ขนานชื่อแก่พฤหัส ว่า-เป็นธาตุดินตัวปลาย และเล็งกัน ๓. ขนานชื่อแก่ดาวอังคาร ว่า-เป็นธาตุลมต้น มีพลังเคลื่อนพัดกระพือ คู่กับ ๘. ขนานชื่อแก่ราหูและเงาปิดบังอาทิตย์ และจันทร์ได้ ซึ่งปรากฏธาตุ ๖ อยู่ตลอด ว่า-เป็นธาตุลมตัวปลาย ๔. ขนานชื่อแก่ดาวพุธ ว่า-เป็นธาตุน้ำต้น มีพลังเป็นผลึกใสกระจ่างแสง กระเพื่อมเคลื่อนไหว ซึมซาบ แตกกระจาย และรวมประสานกันได้สนิทเนียนไม่ปรากฏรอย คู่กับ ๖. ขนานชื่อแก่ดาวศุกร์ ว่า-เป็นธาตุน้ำตัวปลาย ๙. ขนานแก่ดาวเกตุ คือ ดาวตก หรือผีพุ่งใต้ และเป็นพลังงานประจำอยู่ในธาตุ ๔ นั้น ถ้าอยู่กับคนและสัตว์ก็เป็นพลังรู้แจ้ง คือ วิญญาณ ว่า-เป็นวิญญาณธาตุที่ ๕ จึงอยู่ใจกลาง (ตามพระพุทธพจน์ว่าเป็นที่ ๖) และตัว ๐. นั้นเป็นตัววงกลมล้อมรอบ แต่ก็มีพลังว่างอยู่ประจำ และครอบไปทั่วทุกส่วน จึงถือเป็นวงกลมรอบเป็นขอบจักรวาฬ ว่า-เป็นอาย คืออากาศธาตุที่ ๖ (พระพุทธพจน์ว่าที่ ๕) ธาตุทั้ง ๖ นี้ที่ใช้เลข ๑๐ ตัวขนานให้นั้น ปรากฏเป็นจักรวาฬ และดวงดาวที่มองเห็นเป็น **ฟ้า** หรือ **ท้องฟ้า** ก็ขนานให้แก่ธรรมชาติที่ปรากฏอยู่พร้อมคอยสมมติเรียกชื่อตามคำพูดหมายรู้ ชาวชนคนโลกจึงเรียกชื่อไปตามคำหมายรู้ของตน จึงเป็นสมมติ คือ ขนานชื่อเรียกกันขึ้น เช่น ๑. อาทิตย์ให้พลังประจำตัวเองเป็นพลังแสงสว่าง, อบอุ่น, ร้อน, เผาไหม้, แผดกระจายมาถึงโลกหล้านี้ได้ มีการปรากฏขึ้นทางตะวันออก และตกหายไปทางตะวันตก จึงวางแผนลงบนโลกได้ ทำเป็นดวงกลม และลากเส้นขนานคู่ออกเป็น ๔ แฉก อันเป็นทิศทาง ๔ นับช่องเฉียง หรือทะแยง-เป็นทิศทางเฉียงอีก ๔ จึงเป็นทิศทาง ๘ และก็ ๙ ทั้งช่องกลาง กับทั้ง ๑๐ หรือ ๐ อันเป็นวงกลมรอบนั้น จึงเป็นปรากฏเป็น-**ทักษะ** หรือ ทักษา อันแปลว่า เข้มแข็ง ฉลาด เคลื่อนไหว เจริญ คือ พลังธรรมชาติ ซึ่งปรากฏอยู่ตลอด จึงวางเป็นดวงโลกธาตุ

๖. **จ้าวพ่อ-พระธรรมโหรา**
รูปทรงเทพจ้าว เครื่องทรงเทพจ้าว
จ้าวแม่ ขวัญข้าวกร้า
รูปทรงเทวีจ้าว เครื่องทรงเทวีจ้าว และพระธรรมโหรา
ไปครองเรือกสวน, ไร่, นา, ทุ่งหญ้า เลี้ยงสัตว์

อันเกิดขึ้นเป็น ท้าวกรุงพาลี แปลว่า-มีพลังงาน เช่น พลังแก้วแสงสว่าง เป็น-ธรณี แปลว่าทรงพลังงานไว้ เป็น-พระภูมิ แปลว่าเจ้าของที่สถิตนั้น และพระภูมินี้ เป็นต้นที่ปกปักรักษาคุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุข ถ้ามี ๖ อันตัวเลข ๖ นั้นประจำดาวหมายชื่อว่า ดาวพระศุกร์-ศุกร์ ตรงกับสุขดีมีสุข จึงเชื่อกันว่า-มีพระภูมิ ๖ ต่อมา มีโหร หรือ พระภูมิทั้ง ๖ นั้น มีองค์หนึ่งชื่อว่า-ธรรมโหรา ระบุชัดว่า "โหร" คิดเห็น และแน่ใจว่า พลังธรรมชาติที่คุ้มครองอยู่นี้มี ๕ และก็เลข ๖ และ ๕ นี้ ไทยถือเป็นนิมิตหมายเครื่องอ่านรู้ว่า-ดีมีสุขขลังศักดิ์สิทธิ์เจริญก้าวหน้า จึงใช้เป็นรอยเจิม ถ้าเจิม ๖ ยกหางหยักเป็นช่อยอด ถือว่าเป็น-ฉัตรพรรณรังสี ถ้าเจิม ๕ ยกหางตั้งเป็นช่อยอด ถือว่า-รอยช่อชัยมงคลก้าวหน้า หรือชัยมงคล ๕ ส่วน ๐ นั้น ชื่อก็สูญอยู่แล้ว จึงเป็นอากาศธาตุ-ไม่ปรากฏรูปลักษณวรรณะ ทั้งชื่อว่า-มฤตยู อันแปลว่าตายอยู่แล้ว จึงไม่มีครั้นวางเป็นดวงทักษาแล้ว จึงปรากฏอย่างนี้ และนับชื่อเป็นลำดับอย่างนี้

๗. **จ้าวพ่อ-พระเทวเถร หรือ จ้าวพ่อ-พระวัยทัต**
รูปทรงเทพเจ้า เครื่องทรงเทพเจ้า
จ้าวแม่-พระนางดอกไม้ทอง
รูปทรงเทวีจ้าว เครื่องทรงเทวีจ้าว และพระเทวเถรวัยทัต
ครองวัดวา, อาราม, ปูชนียสถาน พระเจดีย์ พระพุทธรูปสำคัญ

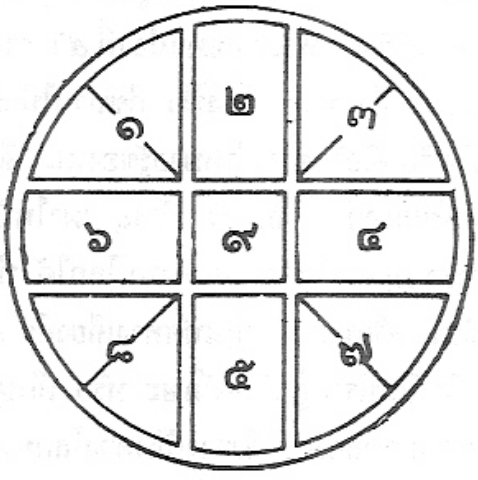

๑. อาทิตย์ อีสานฯ ๒. จันทร์ บูรพาฯ ๓. อังคาร อาคเนย์ฯ ๔. พุธ ทักษิณฯ ๗. เสาร์ หรดี ๕. พฤหัส ปัจฉิมฯ ๘. ราหู พายัพ ๖. ศุกร์ อุดรฯ ๕. เกตุ กลางฯ ๐. มฤตยู วงกลมรอบ
จะเห็นที่ระบุคู่ธาตุนั้นสถิตอยู่ตรงกันตลอด ฉะนี้ จะเห็น-พาลี ธรณี ภูมิ เป็นตัวเลขสถิตอยู่ ณ แผนโลก หรือ ดวงโลกไทย ตลอดแล้ว

๘. **จ้าวพ่อ-พระธรรมิกราช**
รูปทรงเทพจ้าว เครื่องทรงเทพเจ้า
จ้าวแม่-พระนางพุ่มไม้ไพร
รูปทรงเทวีจ้าว เครื่องทรงเทวีจ้าว และพระธรรมิกราชครองพืชพรรณธัญญาหารต่าง ๆ

ท่านต้นไทย ได้สร้างลายตัวสือไทย ลายตัวเลขไทย กับลายวงกลม และลายเส้นตั้ง เส้นนอน เส้นทะแยง เป็นแผนทั้งท้องฟ้า และแผนดวงโลกแล้ว ก็เส้นวงกลมนั้น ถ้าตั้งขึ้นก็เป็น **เส้นรุ้ง** ปัจจุบัน ถ้านอนเป็นเส้นกลมวงรอบก็เป็น **เส้นแวง** ปัจจุบัน บังเอิญออกแบบทำไว้แก่ไทย และตกทอดมาให้พบ จึงรู้ได้ เพราะมีอยู่แต่ไทยแห่งเดียวจึงแน่ใจว่าเป็นของไทย และใช้ชื่อเป็นชมพูทวีปก็จริง แต่ดวงและเลขยังเป็นไทย จึงยืนยันว่าของไทย

พระจ้าวท้าวกรุงพาลี พระธรณี พระภูมิ

พระต้นไทยทั้ง ๓ ชื่อนี้ เป็นพระต้นคนไทย หรือ พระจ้าวไทย คือ พระเจ้าแผ่นดินไทย และ พระเจ้าต้นคนไทย น่าจะมีตำนานของไทย เพราะมีอยู่ในไทยนี้ แต่ชื่อ-ก็ได้ถูกเปลี่ยนไปเป็นอินเดีย หรือ ชมพูทวีปแล้ว จึงเป็นชนชาวชมพูทวีปไปตามชื่อนั้น ได้นึกเพียงว่าเป็นของสำคัญของชาวชมพูทวีปเท่านั้น ไม่สำคัญแก่ไทยมากนัก ครั้นได้พบตำนานระบุสิ่งที่ต้องยำเกรงระวังในการกระทำ เช่น ทิศที่จ้าวกรุงพาลีนอน ในตำรากำหนดไว้ว่า **วันอาทิตย์**-หันหัวไปทางตะวันออก เท้าไปทางตะวันตก **จันทร์**-หันหัวไปทางตะวันออกเฉียงใต้ เท้าไปตะวันตกเฉียงเหนือ **อังคาร**-หันหัวไปใต้ เท้าไปเหนือ **พุธ**-หันหัวไปตะวันตกเฉียงใต้ (หรดี) เท้าไปตะวันออกเฉียงเหนือ อีสาน **พฤหัสบดี**-หันหัวไปตะวันตก เท้าไปตะวันออก **ศุกร์**-หันหัวไปตะวันตกเฉียงเหนือ (พายัพ) เท้าไปตะวันออกเฉียงใต้ (อาคเนย์) **เสาร์**-หันหัวไปเหนือ เท้าไปใต้ ฉะนี้ เวลาบวงสรวงสังเวยบูชาให้เข้าทางเท้า ถ้าเข้าทางศีรษะ จะแช่งด่าและไม่รับเครื่องสังเวยเคารพบูชา นอบน้อมไหว้ขอพร เป็นต้น

ในตำนานเล่าว่า พระเจ้ากรุงพาลีนั้น มีชื่อว่า-ทสราช มเหสีชื่อ-สันทาทุกข ครองกรุงพลี และเป็นกรุงพาลี มีโอรส ๕ องค์ที่เป็นพระภูมินั้น ต่อมา พระเจ้ากรุงพลีไม่ตั้งอยู่ในทสพิธราชธรรมจึงทำให้เดือดร้อนตลอด ๓ โลก จึงได้นำ-พลีอสูรแทตยราชา ในนารายณ์ ๑๐ ปาง ปางที่ ๕ ชื่อวามนาวตารเล่าเป็นเรื่องตำนานท้าวกรุงพาลีตลอด ในพระราชนิพนธ์เล่าว่า-อสูรตัวดี ชื่อพลีฤทธิรุท เป็นบุตรวิโรจน์อสูรแทตย เป็นหลานอสูรแทตยประหลาด ฉะนี้จึงเห็นว่าเอาเรื่องมาแต่งให้เข้ากัน ด้วยเหตุมีชื่อว่า พลี และ พาลีนั้นนั่นเอง

พาลี ชื่อนี้ใกล้กับคำชื่อไทยว่า พลี (อ่านว่า พะลี เป็น-ไพลิน) ซึ่งเป็นชื่อแก้วหิน มีแสงใสแจ่มกระจ่าง แต่เปราะกว่าเพชร และเป็นชื่อเมืองไทย เช่น เพชรพลี และ ราชพลี ส่วนในคำจีนออกว่าพี้ เช่น ลักพี้ ฮุดพี้ ก็เป็นชื่อเมืองราชบุรี และ เพชรบุรี แต่คำมคธ และ สันสกฤตออกว่า-ปุรี ไทยออกเสียง ป. เป็น บ. เป็น บุรี อย่างที่เห็นอยู่แล้ว แต่-เพชรบุรีที่เป็นชื่อว่า พริบพลีนั้น มีก่อนราชพลี แต่มอญใช้เหมือนกันว่า เปร็บเปร ราชพลีว่า-เปร็บเปรโด๊ด-พริบพลีใหญ่ พริบพลีว่า-เปร็บเปรโน๊ด-พริบพลีน้อย เช่นนี้ พริบพลี กรุงพลี ท้าวจ้าวกรุงพาลี ในตำนานฉบับเล่า จึงมีว่าท้าวจ้าวกรุงพาลีผู้เป็นพ่อชื่อว่า โทกะราช พระนางผู้เป็นแม่ชื่อว่าเหมพักตร ผู้เป็นลูกชื่อว่า ท้าวจ้าวสะพิม ก็พอได้ความว่า ท่านท้าวโทกะราชนี้ก็ คือ ไทยโท้ เหมพักตร แปลว่า-หน้าทอง คือ ทองใส ท่านท้าวผู้เป็นลูกชื่อว่า-สะพิม เป็นตัวท่านท้าวกรุงพาลี ทั้งในตำราก็อ้างเอาพลีแทตยในวามนาวตาร จึงส่งเข้าไปในยุคเทพนิยายของชมพูทวีป อันไม่ใช่ของไทย

๙. จ้าวพ่อ-พระธาตุธาร ในตำนานชื่อพระทาษธารา
รูปทรงเทพจ้าว เครื่องทรงเทพจ้าว
จ้าวแม่-พระนางรินระรื่น
รูปทรงเทวีจ้าว เครื่องทรงเทวีจ้าว และพระธาตุธาร หรือ พระทาษธารา ครองห้วย, หนอง, คลอง, บึง, บ่อ, ลำธาร, แม่น้ำ, ทะเล

ได้นึกคิดพิจารณาดูก็เกิดปรากฏการณ์เข้าไปถึงยุคแถน คือ พุทธันดรที่ ๒ ซึ่งเป็นยุคชาดก และชื่อ-ธรณี หรือ พระธรณี หรือ แม่พระธรณี ก็เข้าไปถึงยุคขุนแผนเมืองฟ้า คือพุทธันดรที่ ๓ ซึ่งต่อกับพุทธันดรที่ ๔ ก่อนพระพุทธกาล ยุคนี้ คือ พุทธันดรที่ ๔ ก่อนเมืองแมน ในตอนหลัง ๆ นี้ ได้เล่าสอนกัน จึงเปลี่ยนชื่อไปหมด ไม่ใช่เพียงถิ่นแดนนี้ แม้ในตำนานตะวันออกเฉียงเหนือก็เช่นเดียวกัน จะเห็นได้ในตำนานสร้างพระธาตุพนม เดิมมีชื่อว่าพระยาคำเบ้า ได้ปรับเข้าบาลีแล้ว จึงมีชื่อว่า-พระยาสุวรรณภิงคาร แม้ตัวลายสือ หรือ ตัวหนังสือ ก็เปลี่ยนเป็น-พยัญชนะ สระ และ อักษรไทย เช่นนี้ ตำนานเรื่องเล่าก็เช่นเดียวกัน ได้เปลี่ยนไปตามกาลนิยม ไทยโท้ จึงเป็น-โทกะราช หน้าทอง ทองใส จึงเป็น-เหมพักตร สะพิม-เข้าใจว่าคงเดิม คงหมายถึง สะพริ้ม หรือ สะพระพริ้ม

ท้าวกรุงพาลีไทย

ในปางแถน-ล่วงแล้วมานาน ส่วนไทยในถิ่นดินแดนทอง และแหลมทองนี้ แต่ก่อนมีชื่อเมืองแถน และคนชาวแถน ครั้นนานมา ขุนไทยได้ครองเมืองมีภูเขาเป็นกำแพง มีบึงใหญ่ หรือ ทะเลสาบ กับมีลำห้วย แม่น้ำ ลำคลอง เป็นที่ถ่ายเทไปมา ขุนไทยเทียนแถนนี้ ต้นเดิมอยู่ในถ้ำก่อนได้ออกมาเก็บข้าว เก็บผักผลไม้ และจับสัตว์บกน้ำ เป็นเครื่องเลี้ยงชีวิต นานเข้า ผู้คนเกิดมากล้นหลาย ถ้ำจึงคับแคบไม่พออยู่ จึงออกมาอยู่นอกถ้ำ ได้สร้างโรงเรือนกันแดดฝน จึงพากัน "ลี่" ไปให้กว้างขวาง จึงตั้งที่อยู่ใหม่นั้นว่า "พาลี่" และเป็น-พาลี กว้างขวางกระทั่งเลยกำแพงออกไป จึงเรียกว่า กรุงพาลี หรือ เมืองกรุงพาลี ณ ถิ่นแดนจอมบึง ณ ถ้ำจอมพล ปรากฏหลักฐาน-มีรอยตีนยาว ๓๖ นิ้ว กว้างใหญ่ ๑๘ นิ้ว ปรากฏ ๕ รอย ซึ่งเหยียบลง ณ พื้นหินโคลน หรือ หินโคลงซึ่งอูดขึ้นใหม่ ๆ ยังอ่อนอยู่ จึงเหยียบเป็นรอยได้ และหินโคลนนั้นได้กลายเป็นหินปูนแล้วว่ามีอายุ ๒ แสนปี ถ้าว่าตามอายุหินงอก และหินย้อยก็มีอายุเกินกว่าหลายล้านปี คงขึ้นถึง ๒๐๐ ล้านปี ทั้งเป็นกาลล่วงมานานนักหนา กระทั่งถึง-ขุนไทยโท้ ซึ่งอาจเป็นชื่อขุนหัวผู้ครอง เมื่อได้ครองเมืองก็สถาปนาชื่อ เป็น-ขุนไทยโท้ ตลอดกันเหมือน "ในหลวง"ฉะนั้น

ขุนไทยโท้นี้ ครั้นเจริญวัยแล้ว ได้ออกไปเที่ยวตามฝั่งน้ำลำห้วย เดินไปถึงถิ่นใกล้ทะเลกว้างใหญ่ พบหมู่เมือง และคนบกน้ำ มีโตนด มะพร้าว คนรู้จักใช้เรือ ใช้แพ ใช้ผ้า ใช้ไฟ ใช้เครื่องดินเผา ใช้หม้อหุงข้าวต้มแกงเหมือนกัน รู้จักใช้เกลือ ใช้น้ำอ้อย น้ำตาล จึงพักอยู่ และได้พบ-สาวทองใส ชอบใจรักใคร่ จึงได้แต่งงานกัน และพากันกลับไปเมืองกรุงพาลี ตั้งให้เป็นแม่นางแท่นคำ (มเหสี) ต่อมามีลูกชื่อ-สะพิม (คงเป็นชื่อว่า สะพริ้ม หรือ สะพระพริ้ม)

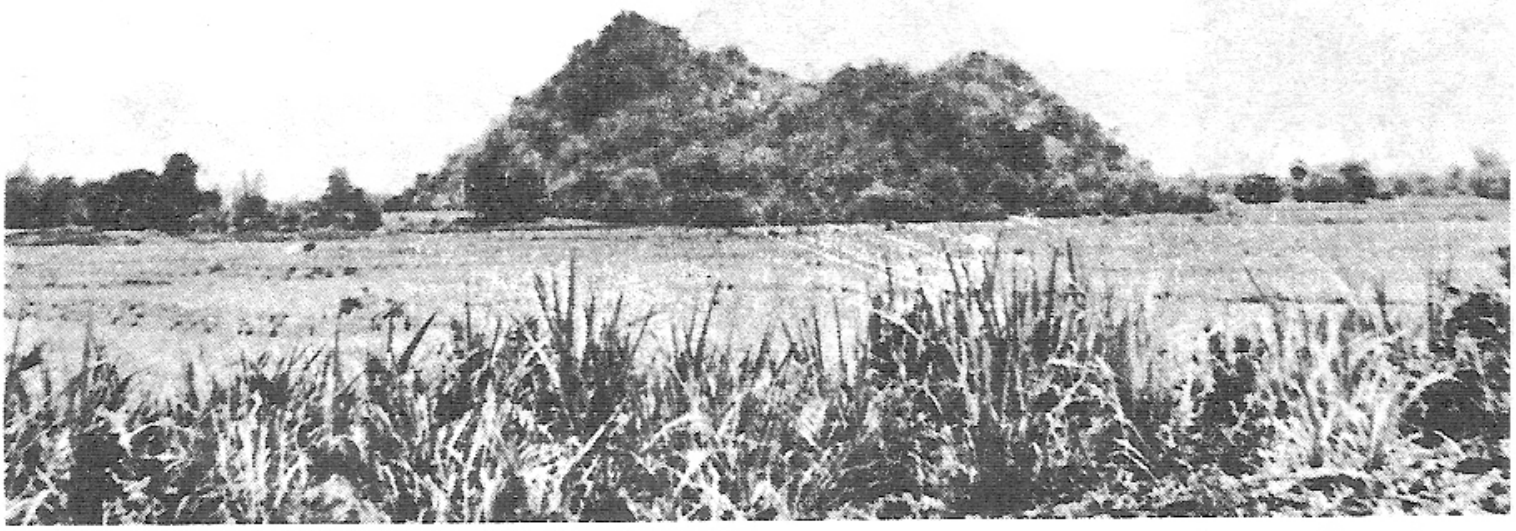

ภูเขาถ้ำจอมพลนั้นแต่เดิมเรียกกันว่า **"เขากลางเมือง"** บ้าง และเรียกชื่อว่า "เขามุจลินทร์" บ้าง ชื่อนี้ เข้าใจว่าตั้งใหม่ หรือขนานชื่อเล่าทูลถวายพระบาทสมเด็จพระปิยมหาราชเจ้า พ.ศ. ๒๔๓๘ เสด็จพระราชดำเนินเข้าทอดพระเนตรเห็นหินงอกพู่บ่าจอมพลทหารเรือทรงโปรดจึงพระราชทานนามใหม่ว่า **"เขาถ้ำจอมพล"** ทั้งได้ทรงจารึกพระปรมาภิไธยย่อว่า **จปร.** ไว้ด้วย

และ-ที่ซึ่งได้ขยายออกไป ได้เรียกกันในสมัยนั้นว่า **"พาลี"** คำไทยว่า ลี่ นี้ เป็นชื่อ **"บางลี่"** ปรากฏ ณ ฝั่งตะวันออกเหนือเมืองราชบุรีนั้น ต่อมา ชาวบางลี่ได้สร้างวัดขึ้น จึงตั้งชื่อว่า "วัดบางลี่เจริญธรรม" อันเป็นที่ปรากฏมาแล้ว และหรือ-คำชื่อว่า "พาลี" หรือ "กรุงพาลี" วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๒๕ กับ สุระ สรณาคมน์ โซ่งผู้ไทย (ผู้ไทยขาว) เพชรบุรี ได้ไปด้วยกันเพื่อพบคุณประสาท อรรถกรศิริโพธิ์ อาจารย์ใหญ่ ร.ร. บ้านจอมบึง กับ คุณสุรินทร์ เหลือลมัย ครูใหญ่ ร.ร. ชุมชนจอมบึง ท่านครูอาจารย์ทั้งนี้และอื่น ได้ร่วมกันเก็บโบราณวัตถุ เช่น มีด ขวานหิน เครื่องดินเผา ลูกปัด และซากเก่าก่อน (Fossil) ไว้มากมายเกินกว่า ๖๐๐ ชิ้นแล้วก็เป็นหอพิพิธภัณฑ์ได้ ทั้งได้ให้ขวานหินยุคหินกลางมาหลายชิ้น ท่านอาจารย์สุรินทร์ได้เล่าให้ฟังว่า ภูเขาถ้ำจอมพลนั้นแต่เดิมเรียกกันว่า **"เขากลางเมือง"** บ้าง และเรียกชื่อว่า "เขามุจลินทร์" บ้าง ชื่อนี้ เข้าใจว่าตั้งใหม่ หรือขนานชื่อเล่าทูลถวายพระบาทสมเด็จพระปิยมหาราชเจ้า พ.ศ. ๒๔๓๘ เสด็จพระราชดำเนินเข้าทอดพระเนตรเห็นหินงอกพู่บ่าจอมพลทหารเรือทรงโปรดจึงพระราชทานนามใหม่ว่า **"เขาถ้ำจอมพล"** ทั้งได้ทรงจารึกพระปรมาภิไธยย่อว่า **จปร.** ไว้ด้วย ท่านอาจารย์ได้เล่าต่อไปว่า-มีภูเขาอยู่กลางทุ่งระหว่างเขาสามประแจกับเขากลางเมือง ซึ่งคนรุ่นเก่าก่อนได้เรียกชื่อกันเป็นประจำมาว่า **"เขากลางตลาด"** จึงเป็นหลักฐานของ **กรุงพาลี** และ **ท้าวกรุงพาลี** นี้ ทั้งได้พบโบราณวัตถุ-ขวานหินเก่า หินกลาง หินใหม่ ครั้นเข้าไปในถ้ำได้พบเห็น **รอยตีนใหญ่** ที่ชัดเจน ๕ รอย ที่ไม่ชัดเจนอีกหลายรอย และรอยเล็ก ๆ อีกมากมาย ซึ่งถูกเหยียบไว้ในหินปูนแต่ครั้งยังเป็นดินโคลน ว่ามีอายุถึง ๑,๘๐๐,๐๐๐ ปีหรือต่ำลงมา และหินปูนภูเขานี้มีรอยน้ำชัดระแทกเซาะเป็นลูกคลื่นทั้งภูเขา เกิดเป็นกลุ่มหางจามะรี, พุ่มบ่าจอมพลเรือ ถ้ากล่าวถึงโคลนหินปูนชนิดนี้ คงมีอายุ ๒ ล้านปี หรือกว่า เพราะปรากฏว่าได้หินแก้วมรกต, บุศราคำ, ไพลิน, ทับทิม, เพทาย, โกเมน, ไพฑูรย์ ฯลฯ ที่ทำเป็นลูกปัด อันเห็นหินแก้วสีต่าง ๆ แม้เม็ดเล็ก ๆ ก็มีรูเจาะร้อยเชือกได้ ซึ่งยืนยันว่ามีเหล็กกล้า เช่น เหล็กน้ำพี้ เหล็กไหล หลอมหล่อ ทำเป็นสว่านใช้เจาะรูได้ และเป็น

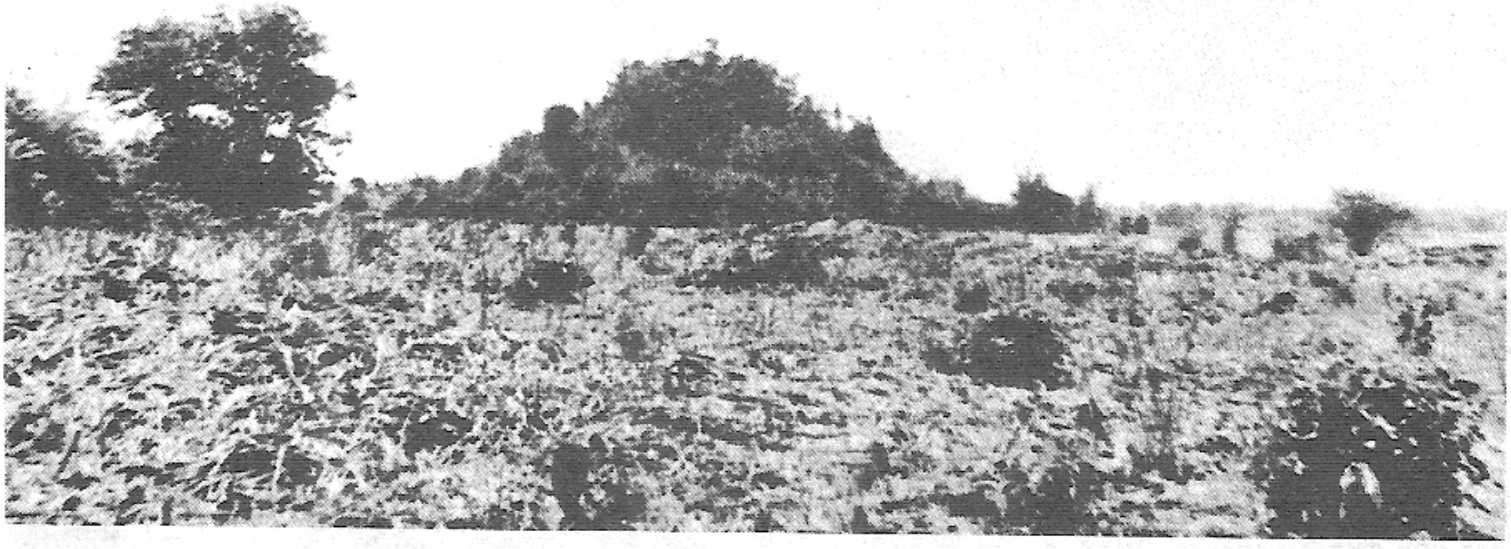

ภูเขากลางทุ่งระหว่างเขาสามประแจ กับเขากลางเมือง ซึ่งคนรุ่นเก่าก่อนได้เรียกชื่อกันเป็นประจำว่า "เขากลางตลาด" จึงเป็นหลักฐานของ กรุงพาลี และ ท้าวกรุงพาลี

ยุคหินขัด-ยุคหินใหม่ ยุคนี้ว่ามีอายุ ๕ หมื่นปีลงมาถึง-หมื่นปี และ ๘ พันปี ซึ่งมีความรู้เก็บเอาแร่ธาตุ, ทองแดง, เหล็ก, ฯลฯ มาสุมไฟถลุงทำเครื่องประดับ เครื่องใช้ เช่น มีด ขวาน สิ่ว หอก ฯลฯ มีซากต้นไม้ หอยและปลา ปู แมลงต่าง ๆ ที่กลายเป็นซากหินแล้ว ถ้าสำรวจได้-คงพบตะกั่ว ว่ามีมาก่อนโลก ๕๐๐ ล้านปี ดินเบ้า หรือ ตะกั่วดำ หรือธาตุ ถ่านแกร็ฟไฟท (graphite) ว่ามีมากับโลกได้ ๓,๒๕๐ ล้านปี ถ่านหิน ว่ามีในระหว่าง ๑,๗๕๐ ล้านปี ความจริงสิ่งทั้งนี้มีอยู่แล้ว ได้นำมาใช้กันนานมาแล้ว อันเป็นยุคพืชและสัตว์แรกของโลกก็มีอยู่แล้ว แต่ที่เป็นชื่อว่า-เขากลางเมืองนั้น คงจะมีขึ้นในระยะกาลเมืองแมน และเมืองทองนี้ และชื่อว่า "เขามุจลินทร์" นั้น ก็ยืนยันว่าเป็นสมัย พ.ศ. คือ หลังพระพุทธกาลแล้ว ท่านอาจารย์สุรินทร์เล่าว่าได้พบพระพุทธรูปที่ถ้ำสามประแจ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปดินเผาแบบเดียวกับถ้ำฤษีเขางู ซึ่งยืนยันว่าสมัยสุวัณณภูมิ และได้ชี้แจงยืนยันรอยเท้าที่ยาวถึง ๓๖ นิ้ว และกว้าง ๑๘ นิ้ว น่าจะเป็นสมัยพุทธันดรที่ ๑ นั้น ถ้าจะเกินไปก็เอาอย่างฝรั่งว่า ฉะนี้ ที่ถิ่นนี้ จึงนำมาเป็นเรื่องของท้าวกรุงพาลี เป็น กรุงพาลี อย่างในระบบแบบไทยเป็นประเพณีปลูกบ้านสร้างเรือนไทยได้มีระบบแบบประเพณีต้องบวงสรวงสังเวยบูชา-ท้าวกรุงพาลี และ พระนางท้าวกรุงพาลี ขอที่ปลูกบ้านเรือนกันมา จะจริง หรือไม่-ก็ตาม แต่หลักฐานก็มีอยู่แล้วอย่างฝรั่งเขาเรียกว่า History ซึ่งแปลว่า"เรื่องของเขา" (คือผู้เล่านั้นจะเป็นใครก็ได้) ที่ว่าอย่างนี้-ว่าตามความหมายของคำฝรั่งแท้ ไม่ใช่อย่างที่ไทยแปลเป็นอมตศัพท์ไทย-ที่ใช้กันอยู่ในทุกวันนี้ว่า "ประวัติศาสตร์" เช่นนี้ สถานถิ่นที่เป็นหลักฐาน และเรื่องประวัติ จึงมีอยู่เป็นหลักฐานแล้ว

ขุนสะพิม-เจริญวัยขึ้นเป็นผู้ใหญ่แล้ว กับทั้งขุนไทยโท้ และขุนหญิงทองใสก็ค่อยแก่ลงไป ขุนสะพิมจึงทำการแทนครองผู้คนบ้านเมืองต่อไป ด้วยเหตุที่ชื่อเดิมนั้นมีอยู่แล้วว่า-กรุงพาลี จึงมีชื่อขึ้นตามว่า-ท้าวกรุงพาลี และได้เป็นเจ้าแผ่นดินทั่วไป จึงชื่อว่า-จ้าวกรุงพาลีบ้าง (ครั้นเมื่อตายแล้ว ผู้คนจึงยกขึ้นเป็น-ท้าวจ้าวกรุงพาลีทั้ง ๓ นั้น ผู้จะ

ปลูกบ้านสร้างเรือนจึงต้องบวงสรวง สังเวย บูชาท้าวกรุงพาลี ต่อมาได้สถาปนาชื่อใหม่ตามกาลนิยม เดิมชื่อว่าไทยโท้ สถาปนาใหม่ว่าท้าวโทกะราช พระนางทองใสก็สถาปนาชื่อใหม่ว่า-ท้าวเหมพักตร์ สำหรับท้าวสะพิมนั้นยังคงใช้อย่างเดิม จึงปรากฏชื่อ-สะพิม ต่อมาท้าวสะพิม ได้สถาปนา-ท้าวสาวผ่องขึ้นเป็น หม่อมแท่นคำ (มเหสี) แล้ว และสถาปนาชื่อที่แท่นคำว่า-ท้าวผ่องประภา ต่อมา จึงมีลูกชายคนแรกชื่อแผน และมีอีกหลายคน แผนนั้นแต่เด็กมา ชอบจัดที่ป่าถางให้ราบเตียน ต้นไม้ใหญ่เอาไว้ใช้ร่มมีเด็กหญิงมาร่วมเล่นก่อบ้านสร้างเรือน ทำของกิน เก็บลูกไม้ รวงข้าว หัวเผือกหัวมันป่า จัดที่เก็บเป็นร้าน-ใช้ใบไม้คือใบโตนดกางออกกว้างใหญ่มุงบังเป็นหลังคา และเป็นฝา จึงเรียกตามชื่อหญิงนั้นว่า-ที่ หรือที่เก็บ เพราะหญิงนั้นมีชื่อมาแต่เดิมว่า-ที่ จึงเรียกว่าที่เก็บตามชื่อนั้น ต่อมาครั้นขึ้นสาวมีอกใหญ่แล้วที่-จึงเป็นที่แผน-จึงรู้แผน หรือแผ่นจึงได้กัน อยู่ด้วยกัน ครั้นพ่อแก่เฒ่ามาก ขุนแผนจึงครองต่อ ได้เปลี่ยน **เมืองแถนเทียนฟ้า เป็นเมืองแผน ตามชื่อตัวนั้น** ส่วนแม่นางที่ ก็ยกขึ้นเป็นแท่นคำ และได้มีลูกคนแรกเป็นชาย เพราะมีสะดือนูนใหญ่ขึ้น จึงให้ชื่อว่า-ตุมพก (ต่อมาได้เป็นตุมพกา) และตุมพกนี้ ครั้นเจริญใหญ่มีกำลังเข้มแข็งขึ้น ครั้นพ่อให้ครองแทนแล้ว จึงยกสถาปนาขุนแผนผู้พ่อขึ้นเป็น-จ้าวแผ่นดิน แม่ที่แท่นคำนั้น ได้ตั้งชื่อไว้ว่าดวงขวัญใจนั้น จึงยกขึ้นเป็นจ้าวแม่ดวงดิน แม่อยู่เมือง หรือแม่เรือน ไม่นานมานี้มีชื่อว่าแม่อยู่หัว

พระธรณี แม่พระธรณีไทย

พ่อขุนท้าวตุมพก หรือ ตุมพกา นั้น ครั้นเจริญวัยขึ้นแล้ว ได้ครองเมืองแผ่นดินสืบต่อจ้าวพ่อในตอนนั้น มีคนมากมายแล้ว แม้พ่อขุนแผน หม่อมแม่ที่แท่นคำ-ดวงขวัญใจ กับลูกต่อมาอีกหลายคน ท้าวตุมพกาในฐานะพี่ใหญ่ ก็ต้องจัดให้ไปอยู่เป็นเมือง ๆ ไป กับได้พบสาวตาหรือตรา จึงช่วยกันจัดให้ นางได้ตราเป็นเครื่องหมายให้ จึงชื่อว่า “ตราที่” และ “ตราที่นี้” จัดกันได้ตลอดต่างถิ่น ต่างแดนเป็นเมืองต่างหาก ครั้นได้แต่งงานกัน พ่อขุนตุมพกา จึงให้แม่นางเป็นหม่อมแท่นคำ ต่อมาจึงมีลูกชายคนแรกได้ให้ชื่อว่า ตุมพี คำชื่อว่า ตุ ตุ๊ ในคำชื่อว่า “ตุม” นี้ เป็นชื่อ “พระ”ได้ เช่นตุ๊เจ้า หมายว่า พระเจ้า ฉะนี้ ตุมพ จึงเป็น ตุ๊=พระ พก หรือ พกา พะคำท้องถิ่นออกว่า “พระ” กา ก กอ ตรงแล้วว่า พระกอ หรือต้นก่อ รวมความว่า ตุ๊พระพ่อก่อเกิด หรือ พระที่ดิน จึงเป็นพระพ่อที่ หรือ พระเจ้าพ่อแผ่นดิน คือ พระเจ้าแผ่นดิน พระธรณี ส่วนหม่อมแท่นคำตรา นั้น เป็นตราที่นี้แล้ว จึงขึ้นเป็นแม่พระธรณี ส่วนท้าวตุมพี ตุ๊=พระพี คือ พระพี่ที่ใหญ่ จึงเป็นลูกแม่พระธรณี ทั้งนี้ เป็นเรื่องเล่ากันสืบ ๆ มา จึงยกย่องขึ้นที่เคารพนับถือสักการะบูชากราบไหว้ระลึกถึงในฐานะต้นกระทำ จัดที่อยู่ ปลูกบ้าน สร้างเรือน ปรับปรุงหมู่บ้านหลาย ๆ หมู่รวมเข้าเป็น “เมือง” จึงเป็น “พระเจ้าที่” คือ พระแผ่นดิน ต่อมา จึงเป็นพระธรณี ในภายหลัง จึงยืนยันว่าในกาลที่ภาษามคธเข้ามาแล้ว หรือ เป็นเจ้าแผ่นดิน คือพระธรณี แต่ก็เป็นหลักฐานยืนยันว่าเป็นแผ่นดินนั้น ซึ่งพร้อม-พ่อ, แม่, ลูก ที่ไทยได้ยกขึ้นเป็นระบบแบบไทย จึงได้เล่าบอก-สอนกันมาถึงปัจจุบัน สำหรับแม่พระธรณีนั้น ที่ประดิษฐ์รูปแบบกันไว้ ทำเป็นรูปหญิงใช้มือทั้ง ๒ รวบมวยผมบีบให้น้ำพุ่งออกให้ดื่มกินได้ มีความหมายว่า แม่ได้ให้น้ำนมซึ่งหลั่งออกจากหัวนมนั้นให้ลูกดูดดื่มเลี้ยงลูกมาแล้ว และก็รูปพระธรณีนี้ซึ่งมีรูปแบบ และท่าทั้งนี้ ทุกคนไทยเห็นแล้วก็รู้ทันทีอย่างเข้าสายเลือดว่า-แม่พระธรณีได้บีบมวยผมหลั่งน้ำเลี้ยงโลกมาแล้ว ท้าวตุมพกา-ผู้เป็นพ่อ ท้าวตุมพี-ผู้เป็นลูกซึ่งขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน จึงเป็น-พระธรณี ส่วน-ตรา พระนางที่แท่นคำต่อมาได้สถาปนาชื่อใหม่ตามสมัยนิยมว่า-สุพัตรา แปลว่า มีวัตรอันดีนั้น เป็นจ้าวแม่ให้น้ำนมเลี้ยงลูกเจ้าแผ่นดิน จึงเป็น-แม่พระธรณี แท้ ๆ ด้วยประการ ฉะนี้

ตุมพี-ต่อมาได้ครองกรุงแล้ว จึงขึ้นเป็นขุนตุมพี ทั้งได้สาวพูทอง จึงสถาปนาขึ้นเป็นหม่อมที่แท่นคำ ได้มีลูกหลายคน-คนหนึ่งเป็นชาย ชื่อ ทัด ซึ่งต่อมาได้สถาปนาชื่อ หรือ ตั้งชื่อใหม่ว่า-กายทัตเทพจ้าว เมื่อเจริญวัยพอแล้วจึงได้ครองกรุงพาลีต่อมา มีหม่อมที่แท่นคำ ชื่อสัน ต่อมา ได้ตั้งชื่อกันใหม่ว่า พระนางสันทาธิบดี ได้มีลูกเป็นพระภูมิ ๙ องค์นั้น

พระภูมิไทย

พ่อขุนทัด หรือ พระเจ้ากายทัตเทพจ้าว หรือ เจ้าพ่อทัด นี้ ครั้นเจริญวัยถึงกาลเวลาก็ได้ครองเมือง

กรุงพาลีสืบต่อมา ก็สมัยกาลนั้น กรุงพาลีมีผู้คนคับคั่งแล้วทั้งมีสิ่งต่าง ๆ มากแล้ว และ ยิ่งเฉพาะเมืองกรุง หรือ รั้ววังนั้นก็ยิ่งมีมาก และ ทั้งทุกอย่าง กับทั้ง-พ่อขุน ยังได้-สัน หรือ แม่สาวสันยกขึ้นเป็นหม่อมที่แท่นคำ ทั้งได้ต่อเติมสถาปนาชื่อตามสมัยนิยมว่า-พระนางสันทาธิบดี ทั้งมีลูกมากถึง ๖ คน เป็นชายล้วน นี้เป็นตำนานเล่า ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ตอนนี้จะเล่าตามตำราที่ระบุว่ามี ๙ องค์ ทั้งจะได้แสดงหลักฐานที่ได้ถูกแยกออกนั้นให้เป็นองค์ เพื่อเป็นหลักฐานแบบระบบไทยที่ต้นไทยได้ตั้งขึ้นแล้วค่อยต่อเติมให้เต็มตามหลักฐานเท่าที่ค้นพบนั้น

ในตำรามีตำนานเล่าไว้ว่า ท้าวกรุงพาลีนั้น นามเดิมว่า พระเจ้าทศราช ทรงครองกรุงพาลีในกาลนั้น มีมเหสีนามว่า-สันทาทุกข พระเจ้าทศราชทรงทศพิธราชธรรม บ้านเมืองอาณาประชาราษฎร์ และสัตว์เลี้ยงทั้งหลาย จึงเป็นอยู่อุดมสมบูรณ์ และ ร่มเย็นเป็นสุขกับทั้งประชาราษฎร์บ้านเมืองได้เกิดเพิ่มขึ้นมากมาย จึงเจริญรุ่งเรืองคับคั่งบริบูรณ์ พระองค์ทรงทศพิธราชธรรมตลอดมา กับ พระมเหสีสันทาทุกขนั้น มีโอรส ๙ องค์ และโอรสทั้ง ๙ นั้น ครั้นเจริญวัย และ มีปรีชาสามารถแล้ว จึงโปรดให้ไปครองสถานที่ต่าง ๆ ทั้ง ๙ องค์ ซึ่งเป็นพระราชสถาน ๙ แห่ง จะได้เล่าหน้าที่ในกาลต่อไป

ต่อมาไม่ทรงตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรมเดิมนั้น ได้กระทำเหตุเดือดร้อนแก่ชาวโลกทั่วไป ได้ยกพลทัพขึ้นไปยึดได้ตลอดถึงสรวงสวรรค์ พระนารายณ์จึงอวตารมาเป็นพราหมณ์น้อย ชื่อวามน อันปรากฏในนารายณ์ ๑๐ ปาง-ปางที่ ๕ วามนาวตาร ในตำนาน ระบุชื่อ-พลี เป็นอสูรแทตย ตามพระราชนิพนธ์ว่า-อสุแทตยตัวดี **"ชื่อพลีฤทธิรุท เป็นบุตร์วิโรจน์เรืองยศ"** เป็นหลานขุนแทตย์ประหลาท และ ขุนประหลาทผู้เป็นปู่นั้นเป็นเจ้าพิภพบาดาลชั้นสูงติดเขตสวรรค์ซึ่งเป็นอสูรภพ สำหรับ พลีอสูรแทตยราชาผู้เป็นหลานนี้ทรงพลกำลังอิทธิฤทธิ์ได้ไปช่วยทวยเทพชักนาคพันภูเขามันทรสิงขรซึ่งปักตรงกลางเกษียรสาครนั้นให้หมุนกวนเกษียรสมุทรเพื่อให้เกิดน้ำทิพ ได้เกิดสิ่งต่าง ๆ ขึ้น ในวาระที่ ๘ เทวแพทยธันวันตรีได้ชูผะอบน้ำทิพขึ้นมา อสูรทั้งหลายถูกล่อให้ออกไป ทวยเทพจึงดื่มน้ำทิพก็ได้มีพลอิทธิฤทธิ์บังเกิดขึ้นตามเดิมได้ส่งเสียงอึกทึกครึกครื้น ปวงอสูรได้ยินจึงกลับมาได้เห็นแล้วจึงวิ่งเข้าไปเพื่อดื่ม ทวยเทพทั้งหลายขัดขวางจึงเกิดต่อสู้รบกันขึ้น อสูรแพ้ และ ตายมาก ขุนพลีนี้ก็ตายด้วย พลอสูรได้นำศพหลบลงสู่บาดาลแล้วจึงพากันไปอ้อนวอนคณะภารควะพราหมณให้ประกอบยัญวิธีชุบชีพขึ้น ทั้งได้กระทำพิธีเสริมพลฤทธิเดชให้คืนตามเดิม จากนั้นขุนพลีแทตยราชาจึงเกณฑ์พลแทตยทั่วเขตยกพลทัพจากบาดาลขึ้นไปยึดสวรรค์ภพได้แล้ว พระพฤหัสบดีปุโรหิตได้แนะนำท้าวสักกเทวราชและคณะเทพได้แปลงตัวเป็นนกบินหลบหนีไปเหมกูฏ เข้าไป ณ วิสุทธอาศรมรัตนเข้าเฝ้าพระกัศยปมุนี และ พระประชาบดีโลกมารดาอทิติ ทูลเหตุร้ายนั้นแล้ว ขอให้ช่วย ก็ทรงโปรด จึงบำบวงบูชาเชิญพระพิษณุก็ทรงรับได้เสด็จมาเกิดเป็นพระโอรส พระนางอทิติโลกมารดาจึงประสูติเป็นพราหมณน้อย ขนานชื่อว่า-วามน ได้บวชเป็นนักสิทธิครบพิธีแล้ว ในกาลนั้น พลีแทตยราชาได้มีภฤคูพราหมณเป็นผู้ทำกิจพิธีบูชายัญ ณ ฝั่งแม่น้ำนัมทา วามนนักสิทธ์พราหมณได้เข้าไปขอที่อยู่เพียง ๓ ก้าว พลีแทตยก็ถวาย ได้หลั่งน้ำให้แล้ว วามนนักสิทธ์จึงทรงเป็นรูปองค์นารายณ์พิษณุได้ก้าวเหยียบก้าวที่หนึ่งทั่วแผ่นดินโลก ก้าวที่สองทั่วสวรรค์ ก้าวที่ ๓ ยังไม่ได้เหยียบ ได้ให้เป่าสังข์เรียกเทพทั้งหมดมาแล้ว ทรงสั่งให้สักกเทวราชไปครองตามเดิมแล้วทรงสั่งให้ขุนแทตยให้ไปสถิตบาดาลต่ำสุด พลีแทตยลงไปแล้ว ต่อมาท้าวประหลาทขุนแทตย์ผู้ปู่ ได้ลงไปตักเตือน พลีกลับใจได้จึงตั้งยัญพิธีนอบน้อมสรรเสริญบูชาพระหริรักษ์จักรี และพระศรีลักษมีแม่เจ้า กระทั่งพระศรีทรงเอ็นดูจึงทูลขอ-ก็ทรงโปรดประทานอภัยให้-ให้ไปเชิญพลีมาทรงโปรดตั้งและให้ไปครองแคว้นสุตลเขตแคว้นแดนต่อสวรรค์ ตอนนี้ ในตำนานเล่าว่า พระนารายณ์ทรงขับพลีให้ไปนอกฟ้าป่าหิมพานต์ จึงได้รับทุกข์ยาก อด ๆ อยาก ๆ จึงกลับมาขอที่ดินกลับคืน พระนารายณ์ก็ทรงอนุญาตว่า ผู้ที่จะทำการมงคลทั้งปวงต้องบูชาสังเวยพระภูมิก่อน เพราะเป็นเจ้าของที่เดิมจึงจะเกิดความสุขสวัสดิพิพัฒนมงคล จึงเป็นลัทธิธรรมเนียมที่ตกทอดกันมากระทั่งทุกวันนี้

แต่ในตำนานนี้ พระเจ้าทศราช และพระนางสันทาทุกข์ ทรงอยู่ด้วยกันมีโอรส ๙ องค์ เป็นชายล้วน ซึ่งในตอนต้นว่า ครั้นเจริญวัยมีปรีชาสามารถแล้ว จึงให้ไปครองสถานที่ต่าง ๆ ทั้ง ๙ องค์ ก็เป็นพระราชสถาน ๙ แห่ง ทั้ง ๙

องค์ และสถานที่ ๕ แห่งนั้น มีระบุชื่อ และหน้าที่ไว้อย่างนี้ คือ **๑. พระชัยมงคล** ครองสถานบ้านเรือน, โรง, ร้าน, ต่าง ๆ ในตำนานทั้ง ๒ เหมือนกันทั้งชื่อ และสถานที่มีรูปแบบปรากฏเป็นเทพจ้าว ทรงเครื่องเทพจ้าว มือขวาถือหอกสั้น (พระขรรค์) มือซ้ายถือถุงเงินทอง มีหม่อมที่แท่นชื่อ **ภูมไชยา** หรือ **ภูมชายา** มีรูปแบบปรากฏเป็น-เทวีจ้าว ทรงเครื่องเจ้าหญิง มือขวาถือดอกบัวตูม มือซ้ายถือไถ้ (ถุงมีสายหิ้งมีฝาปิด) มีลูกคือเจ้าของที่นั้น ๆ ทุกคน **๒. พระนครราช** ตำนานเดิมชื่อ พระธรรมโหรา ครองประตู, ป้อมค่าย, หอรบ, บันได รูปแบบปรากฏเป็นเทพจ้าว ทรงเครื่องเทพจ้าว มือขวาถือหอกสั้น มือซ้ายถือพุ่มกอไม้ มีหม่อมที่แท่นชื่อ-**ภูมมาลา** มีรูปแบบเป็นเทวีจ้าว ทรงเครื่องเจ้าหญิง มือขวาถือพวงมาลัย มือซ้ายถือไม้พลองห้อยลง **๓. พระเทเพน** ตำนานเดิมชื่อ-**พระเยาวะแผ้ว** เป็นที่ ๔ ครองคอกสัตว์ และเล้าต่าง ๆ มีรูปแบบปรากฏเป็นเทพจ้าว ทรงเครื่องเทพจ้าว มือขวาถือหอกสั้น มือซ้ายถือสมุดข่อยจารึกกฎหมาย มีหม่อมที่แท่นชื่อ-**ทิพมาลี** มีรูปแบบเป็นเทวีจ้าว ทรงเครื่องเจ้าหญิง มือขวาถือม้วนเชือก มือซ้ายถือกำหญ้า **๔. พระชัยศพณ์** ตำนานเดิมชื่อ-**พระสัพพคนธรรพ์** เป็นที่ ๕ แยกสัพพ เป็น ศพณ์ ครองเสบียงคลัง, ยุ้ง, ฉาง, หอสัมภาระ มีรูปแบบปรากฏเป็นเทพจ้าว ทรงเครื่องเทพจ้าว มือขวาถือหอกด้ามยาว มือซ้ายว่างกำนิ้วช้อนขึ้น มีหม่อมที่แท่นชื่อ-**ศรีประภา** มีรูปแบบเป็นเทวีจ้าว ทรงเครื่องเจ้าหญิง มือขวาถือกะนาน มือซ้ายถือถึงย่าม **๕.พระคนธรรพ์** ตำนานเดิมชื่อ-**พระสัพพคนธรรพ์** เป็นที่ ๕ ครองโรงพิธีงาน, โรงพิธีแต่งงาน, และเรือนหอ, มีรูปแบบปรากฏเป็นเทพจ้าว ทรงเครื่องเทพจ้าว มือขวาถือหอกสั้น มือซ้ายถือหม้อน้ำมนต์ มีหม่อมที่แท่นชื่อ-**สุปริยา** มีรูปแบบเป็นเทวีจ้าว ทรงเครื่องเจ้าหญิง มือชาวถือโถแป้ง มือซ้ายถือกำดอกกุหลาบ **๖. พระธรรมโหรา** ตำนานเดิมเป็นที่ ๒ และ ชื่อว่า-**ธรรม** จึงแยกออกเป็น-พระธรรมมิกราชที่ ๘ และที่ ๖ นี้ ตำนานเดิมชื่อ-พระนาคราช ก็พระธรรมโหรานี้-ครองเรือกสวน, ไร่, นา, ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีรูปแบบปรากฏเป็นเทพจ้าว ทรงเครื่องเทพจ้าว มือขวาถือหอกสั้น มือซ้ายถือกำรวงข้าว มีหม่อมที่แท่นชื่อ-**ขวัญข้าวกร้า** มีรูปเป็นเทวีจ้าว ทรงเครื่องเจ้าหญิง มือขวาถือเคียว มือซ้ายถือกำรวงข้าว **๗. พระเทวเถร** หรือพระวัยทัต ตำนานเดิมเป็นที่ ๓ เฉพาะชื่อ-วัยทัต ทัตแยกออกเป็น-พระธาตุธาร หรือทาษธาราที่ ๕ พระเทวเถรวัยทัตนี้ครองวัดวา, อาราม, ปูชนียสถาน, พระเจดีย์ พระพุทธรูปสำคัญ มีรูปแบบปรากฏเป็นเทพจ้าว ทรงเครื่องเทพเจ้า มือขวาถือปะฎัก มือซ้ายห้อยลงนิ้วกำช้อนขึ้น มีหม่อมที่แท่นชื่อ-**ดอกไม้ทอง** มีรูปแบบเป็นเทวีจ้าว ทรงเครื่องเจ้าหญิง มือขวาถือดอกพุทธรักษา มือซ้ายถือกำธูป เทียน **๘. พระธรรมิกราช** ครองพืช พรรณ ธัญญาหารต่าง ๆ มีรูปแบบปรากฏเป็นเทพจ้าวทรงเครื่องเทพจ้าว มือขวาถือหอกสั้น มือซ้ายถือพวงมาลัยมีช่อยอดลง มีหม่อมที่แท่นชื่อ-**พุ่มไม้ไพร** มีรูปเป็นเทวีจ้าว ทรงเครื่องเจ้าหญิง มือขวาถือหวีกล้วย มือซ้ายถือพวง ดอกแค-ดอกตูม **๙. พระธาตุธาร** หรือ **ทาษธารา** แยกจากพระวัยทัต ครอง-ห้วย, หนอง, คลอง, บึง, บ่อ, ลำธาร, แม่น้ำ, ทะเล. มีรูปแบบปรากฏเป็นเทพจ้าว ทรงเครื่องเทพจ้าว มือขวาถือหอกสั้น มือซ้ายว่างห้อยลงนิ้วช้อนงอขึ้น มีหม่อมที่แท่นชื่อ-**รินระรื่น** มีรูปแบบเป็นเทวีจ้าว ทรงเครื่องเจ้าหญิง มือขวาถือดอกบัวบาน มือซ้ายถือหอยยอด หรือ หอยสังข์ บางท่านมีลูกเป็นเด็กหัวจุก ถึงกระนั้นก็ถือทุกคนเป็นเจ้าสถานที่เป็นลูก อย่างนี้ จึงมีชื่อว่า-**พ่อพระภูมิ แม่พระภูมิ** บ้าง

เท่าที่ปรากฏทั้งหมด ทั้งได้เห็นรูปที่วาดขึ้นเป็นลายเส้นตามหลักลักษณะศิลปไทยตลอด และเป็นรูปเกิดขึ้นตามความคิดเห็น จึงเป็นจินตนภาพ ซึ่งเป็นชื่อที่รู้จักกันได้ตลอด จึงยืนยันได้ว่าเป็นของไทยแท้ แม้ชื่อจะเป็นชื่อชมพูทวีปก็ตาม แต่ก็ออกเป็นเสียงคำไทย อีกอย่างหนึ่ง เรื่องในตำนานพรหมชาติ กับ ที่เป็นตำนานต้นเดิมนั้น ชื่อ กับ สถานที่ครองนั้นก็เหมือนกัน เพียงเพิ่มขึ้นอีกเท่านั้น จึงแน่ใจว่าต้นเดิมคงมาแห่งเดียวกัน ที่ออกแบบวาดเป็นรูปขึ้นนั้นเห็นเป็นผู้ใหญ่ทุกองค์ เพราะมีหนวดยืนยันอยู่ กับมีสัญญลักษณ์คือ เครื่องยศประดับอิศริยศักดิ์ เช่น หอกสั้น หรือ พระขรรค์ เป็นต้น

จึงเห็นว่าขาดคู่ครองซึ่งเป็นธรรมเนียมของคนชาวเทพ ได้เคยพบ-ในเพลงไหว้ครูโนราเห็นมีชื่อว่า"ภูมมาลา" และ ภูมไชยา หรือ ภูมชายา ตามศัพท์ชื่อก็แปลว่า "ชายาพระภูมิ" จึงแน่ใจว่ามี แต่ไม่เคยเห็น และไม่เคยรู้ จึงใช้ตรึกเป็น จินตนภาพ-ก็ได้ทราบพอดีจึงได้ใช้แรงใจดลดาลขึ้น จะว่าคิดขึ้นก็ได้ หรือ ได้พบเห็นมีอยู่ก็ได้ ซึ่งได้เป็นรูป, ชื่อ, และเรื่องขึ้น ทั้งได้พบรูปวาดลายเส้นไทย จึงให้สุระถ่ายมาทั้งในพรหมชาติ และ ที่ต่าง ๆ จึงขออ้างเพื่อเป็นหลักฐานไทย

และของไทย อันได้เป็นมรดกตกทอด หรือ ดบดอกไทยที่ถ่ายทอดกันสืบมาถึงบัดนี้ ถึงอย่างไรก็เป็นของไทยอยู่แล้ว ถ้าใครผู้ใดทราบ และ เข้าถึงวิชาสางใสได้แล้วจะพบเห็นของไทยได้ตลอดเหมือนทักษะ ซึ่งใช้เลขขนานระบบท้องฟ้าได้นำมาวางไว้กับโลกอย่างที่ว่ามาแล้ว ฉะนี้ ท้าวกรุงพาลี พระธรณี พระภูมิ ก็ได้เป็นมรดกตกทอดมาถึงกาลนี้ จึงมั่นใจว่าความรู้ไทย และของไทยนี้-อาจเป็นจุดเด่นแห่งเอกลักษณ์ไทยที่แท้จริง และจะยืนหยัดเด่นชัดขึ้นเชิดชูไทยให้โด่งดังก็กก้องไปทุกทิศ เหมือนกับ-กับข้าวไทย และขนมไทย ที่เป็นของแปลกประหลาด-ก็คือ-เป็นยา กับเอาเครื่องยาปรุงขึ้นตลอด แม้ขนมไทยที่ใช้ลูกไม้, ดอกไม้, ลำต้น และรากประสมกระทำได้-ได้ก็กก้องไปทั่วโลกแล้วนั้นยืนยันว่า ไทยและของไทยคงเป็นไทยอยู่แล้ว จะยืนยงคงไทยอยู่ตลอดไป

เมืองทองไทย

สมัยขุนไทยลว้า กับ ขุนหญิงทองงามเมือง

ขุนไทยลว้า[๑] ลูกขุนโลลาย แม่ (ชื่อ) โห่มาดี ขุนไทยลว้าขึ้นครองเมืองทองปีโล ๕๕ เมีย (ชื่อ) ทอง-งามเมือง ลูกขุนหอทอง ขุนในเมืองนองทองเหนือไทย เมื่อพบกัน ทองงามเมืองเที่ยวตกปลาในท้องน้ำ ขุนไทยยิน (ข่าว) นาง เมื่อเที่ยว ขุนไปเมืองนองทอง เมื่อ[๒] เย้มนาง เมื่อดูภอ[๓] เจามาก ขอนาง ขุนเมืองพ่อแม่ไม่ยอม (ให้) เกิดศึก ขุนหอทองแพ้ จึงยอมยกให้นางทองงามเมืองขุนไทยลว้ายึดเมืองนองทอง ขึ้นเมืองทอง ทองงาม (เมือง) เปน เมียมีลูกชื่อขุนไทยเมืองทอง

ไทยเมืองทอง คลองเมืองทอง ปีโล ๑๐๘ เมียใหญ่เชิญขวัญใจ เมียน้อย ขวัญทองงาม (๒๒๐/๑) ไทยเมืองทอง เชิญขวัญใจ ออกลูกชายปีโล ๑๑๐ ให้ชื่อว่า ไทยเมืองฟ้าทูนทอง

ไทยเมืองฟ้าทูนทอง คลองเมืองทอง (เมีย) ทองงาม (เมียน้อย) เทียนส่งแสง ปีโลเข้า ๑๖๐ (๓๗๕/๑) ไทยเมืองฟ้า ทองงาม มีไทยทองงาม ปีโล ๑๖๓ เดือน ๕ ขึ้น ๑๕ ค่ำ (๓๗๕/๒)

[๔] X X X X X X

---

[๑] แผ่นขุนไทยลว้าครองแท้ยังไม่พบ-พบแผ่นเลืองทับเขียนให้เพลงเล่น จึงไม่ลงหมายเลขในที่นี้ ฯ

เรื่องเพลง หรือ เพลงเรื่อง ที่เล่นกันมานั้น เท่าที่ทันเห็นก่อน พ.ศ. ๒๔๖๘ ขึ้นไป เรียกว่า "เพลงลูกบท" มี ๒ แบบ คือ แบบไทย-เรียก **เพลง** มีทำนองร้องเกริ่น ร้องส่ง ร้องเล่า และ ร้องเชิด อีกแบบหนึ่งเรียก **ลาวเขิน** มีร้องขึ้นว่า โอละฉ่อ-น้องเอย หรือ พี่เอย เวลาเล่นแสดงนิยมเล่นเรื่องขุนช้างขุนแผนทั้ง ๒ อย่าง ฉะนี้ ตัวเจ้า คือ พระพันวสามีเวลาแสดงน้อย ส่วนตัวในโรง-ผู้เป็นตัวพระเอกนั้น คือ พลายแก้ว หรือ ขุนแผนนั้น แต่งตัวแม่ทัพไทย ใส่หมวกกะทุ่มปี่ ส่วนนางเอก ก็แต่งแบบแม่สาวไทย นุ่งถุงลายสะเพราจีบพก ลายหน้านาง และ ลายเชิงชาย ห่มสะไบ ใส่รัดเกล้าทอง มีพวงดอกไม้ห้อยลง มีพุ่มทับทรวง ส่วนผู้ร้ายนั้นสุดแท้แต่จะแต่ง ในเวลาแสดง-พ่อเพลงกับลูกคู่รวม ๕ คนบ้าง ๗ คนบ้าง หรือ กว่า ออกมายืนเป็นแถว พ่อเพลงเป็นต้นเสียงใกล้ฉาก ตอนนี้เรียกว่า เพลงฉ่าหน้าโรง แล้วขึ้นเสียงเกริ่น คือ ร้องเกริ่นเรียกแม่เพลงซึ่งอยู่ในฉาก ฝ่ายหญิงได้ยินแล้วก็ร้องเกริ่นรับอยู่ในฉาก และ ร้องจัดแจงแต่งตัว ฯ แล้วออกมาพร้อมกับลูกคู่จึงร้องเพลงทักทายกัน เจรจาซักถามกัน ฝ่ายแม่เพลงถามว่ามาเล่นเพลงเรื่องอะไร ใครแสดงเป็นอะไร เสร็จแล้วก็เข้าฉากพร้อมกัน ปี่พาทย์กลองขึ้นเพลงเสมอ พระเอกมานั่งแล้วร้องส่ง ปี่พาทย์รับ และ จะร้องเล่าเรื่องเป็นเพลงลง ลูกคู่ในฉากร้องรับว่า เอ่-ชา เวลาไปก็ร้องเพลงเชิด

ทั้งหมดนั้น จะเห็นเป็นแบบเดียวกับลิเก ต่างกันก็เพียง-ลิเกมีแขกออกก่อน ที่เพลงมีชื่อว่า **เรื่องขุน** ไปเป็น **โขน** ตัวพระเอกเป็นกษัตริย์ ออกไปเป็นลิเกก็มีพระเอกเป็นกษัตริย์ ไปเป็นละคอนชาตรีก็เป็นเรื่องของกษัตริย์ทั้งหมด

เฉพาะที่เป็นเพลงวง หรือ เพลงเกี้ยวกัน จะเห็นเหมือน **ลำตัด** และที่ร้องเดี่ยวจะเห็นเหมือน **เพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง** เดี่ยวนี้บัดนี้มีเครื่องฝรั่งรับ และ คลอเท่านั้น

[๒] **เย้ม** ไทยลว้า ลาวเดิม ดูเห็นฯ

[๓] **เจา** ลาวเดิม ไทยลว้า ใจฯ

[๔] ขาดไป ๑๖๓ ปี แผ่นที่ไทยทองงามครอง ยังไม่พบฯ

หลักฐานไทย

ทั้ง-ชื่อไทย กับ ตัวสือไทย และ ตัวสัญญลักษณ์ชื่อไทย ที่ปรากฏ ณ จีนโบราณเท่าที่ได้พบในหนังสือหลายเล่ม ที่เป็น-หนังสือภาษาไทย เป็นหนังสือภาษาจีน กับทั้งเป็นหนังสือภาษาอังกฤษ จะได้รวบรวม และย่อมาเป็นหลักฐานในที่นี้ เพื่อยืนยัน และ อ้างเป็นหลักฐานว่า-สือไทยนี้มีมานานถึง ๖,๐๐๐ ปีกว่ามาแล้ว ก็คงจะทำได้เพียงได้พบในหนังสือที่ได้พิมพ์เป็นประวัติมาแล้วเท่านั้น และ เฉพาะพัสดุที่มีลายที่กระทำเป็นลายสือไทย ที่พออ่านได้ เท่าที่ได้พบเห็นแล้ว

๑. พระเจ้าเหลือง ก็คือ พระเจ้าอึ่งตี่ฮ่องเต้ พระองค์ทรงพิชิตราชวงศ์ฉันนุง (เผ่า-ฉาน ชาน หรือ สาน-สาน ซาน-ซาน สาม สาม (สยาม สิยาม) เสม เซม เซียน-เซี่ยมก๊ก) แล้ว จึงทรงปราบดาภิเศกเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชอาณาจักรจีน ในประวัติว่า-๑๐๐ ปี ตั้งแต่ปี ๒,๑๕๔ ถึง ๒,๐๕๔ ก่อน พ.ศ. ก็เป็นกาล ๔,๖๘๔ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๐) ในประวัติมีว่า-ในสมัยเริ่มต้นพงศาวดารนี้ มีหลักฐานปรากฏว่า-ชาวจีนมีความเจริญอยู่แล้ว โดยมีวัตถุใช้สอยในการครองชีพแทบทุกอย่าง ตามสภาวะของยุค หรือ สมัยนั้น กล่าวคือ พระเจ้าเหลือง-อึ่งตี่ฮ่องเต้นี้ ทรงสร้างความเจริญมาก เช่น ๑) ทรงคิดสร้างรถสงคราม และ เข็มทิศได้ ๒) ทรงสร้างเชียงแจ้ง หรือ ชินเจ้ง เป็นพระราชธานีมีพระราชอาณาจักรเป็น ๑๒ แคว้นใหญ่ ๓) สร้างปูมตำราท้องฟ้ากำหนดเป็น-ปฏิทินจันทรคติ ๔) สร้างหนังสือจีน (ทรงเรียนรู้อ่านลายสือไทยได้) ๕) ตั้งระบบธรรมเนียมสมรส ๖) สมุนไพร-ปรุงยารักษาโรค ๗) แร่เหล็ก แม่เหล็ก ทำเครื่องสำริด เงิน ทอง หิน และ แก้ว ๘) คณิตศาสตร์ ๙) โหราศาสตร์ ดาราศาสตร์ ๑๐) เครื่องดนตรี และเพลงกับกระบวนทำ ๑๑) พระนางฉีเล่งศรีทรงรู้สาวไหมทำผ้าไหม ผ้าแพร และ รู้ปั่นฝ้าย ทำผ้าฝ้ายได้ ๑๒) ทำเกลือ และ น้ำตาลอ้อย ทำสารส้ม กับ ทำ น้ำมัน ทั้งกลั่น และ เคี่ยว และ อื่นๆ อีกมากมาย

สำหรับ-เครื่องใช้ ที่เป็นสำริด ก็ได้ออกความคิดประดิษฐ์ก่อสร้างกระทำขึ้นมากมาย ได้พบเห็นรูปแบบชิ้นหนึ่งที่พิมพ์ไว้ในหนังสืออัจฉริยะของจีน เป็นรูปสัตว์ซึ่งมีชื่อว่า-ก้อง หรือ กวัวง (Kuang) ในรูปสัตว์ประหลาด ขึ้นรูปเป็น-จีขี จิงโคร่ง บอกขนาดว่า-สูง ๓๑.๖ ซม. มีลวดลายพออ่านเป็น-ลายสือ และ คำชื่อไทยได้ว่า-เหลือง และ เป็น-ตัวสือไทย กับทั้ง เป็นคำแต่จิ๋วว่า-อึง, อึ่ง- อึ๋ง, ฉะนี้ จึงเป็นถังเหล้าบวงสรวงรูปอึ่งหมอบราบบนแท่นเป็นชุดของหลวงจึงมีลายสือพระนามเป็นตราประจำ หรือ อาจใช้เป็น-ตราพระราชลัญจกรด้วยก็ได้ เพราะได้พบเห็นเช่นนี้ ที่เป็นชื่อ-คำภาษาไทย กับมีลายสือ ตัวสือไทยให้อ่านได้อีกด้วย เป็นหลักฐานว่าเป็นไทย และลายสือ, ตัวสือไทยมีมาแต่กาลนั้น มีลายสืออ่านได้ว่า-อึ่ง ซึ่งเป็นชื่อคำภาษาไทยอีกด้วย จึงใช้ชื่อตามที่มีอยู่นั้น

อึ่งหมอบราบ หรือ
พระยาอึ่งเขาคู่ชูหัวหมอบราบบนแท่น

อึ่งหมอบราบ หรือ พระยาอึ่งเขาคู่ชูหัวหมอบราบบนแท่น จาก-หนังสืออัจฉริยะของจีน (THE GENIUS OF CHINA) รูปที่ ๘๐ หน้า ๘๐

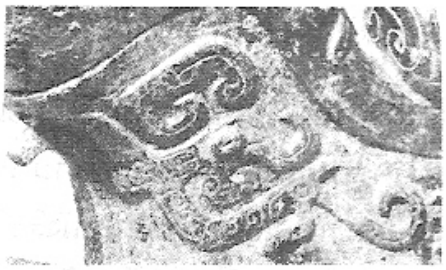

เหลือง

ลายปรากฏที่คอ และ ลำตัว ได้ตัดเฉพาะลายออกเพื่อเห็นได้ชัด และ ได้เขียนเป็นลายสือไทย เป็นเค้า ซึ่งอ่านได้ว่า-เหลือง

อึ่ง

ลายปรากฏที่แท่น ได้ตัดเฉพาะลาย จึงเห็น อ. หน้า ง. อยู่หลัง เฉพาะ อึ. นั้นอยู่กลาง เป็นตัวลายสือไทย และได้เขียนลายสือไทยอีกด้วย อ่านได้ว่า-อึง,อึ่ง,อึ๋ง (อึ. กลางนั้น ที่เห็นเป็น ม. ซึ่งใช้เป็น อึ)

อึ่ง, ก้อง นี้ที่เป็นสัตว์ประหลาดชั้นพระยาจึงใส่เขาคู่มีลวดลายแบบลายขวัญซึ่งเป็น-ลายสือให้อ่านได้เฉพาะ **อึ่ง** สัตว์ไทยเป็นสัตว์ป่าห้วย, บึง, หนอง, กึ่งน้ำบกชะนิดกระโดดคลาน เวลาประสมพันธ์ซึ่งมีในหน้าฝน เมื่อฝนตกมากจนน้ำท่วมท้นขังนองแล้วก็ออกมาประสมพันธ์กันเป็นจำนวนแสน ๆ หรือ ล้าน ๆ คู่ และมีตลอดไปจะร้องขึ้นมีระยะจังหวะพร้อมกัน เสียงจึงก้องไปไกลเป็นร้อย ๆ เส้น หรือ เป็นพัน ๆ เส้น ซึ่งเสียงร้องขึ้นว่า-อึ๋ง หรือ อึ่ง ซึ่งไทยจึงเรียกชื่อตามเสียงร้องนั้นว่า-อึ่ง ก็คำไทยกล่าวว่า-อึ่ง หรือ อึงนี้ หมายว่า-อึงคะนึงก็ได้ ว่าก้อง กึกก้อง ก็ได้ ทั้งคำเสียงนี้ ถ้าเป็นคำแต่จิ๋วว่า-อึง, อึ๋ง ซึ่งหมายว่าเหลือง ซึ่งออกว่า-อึง ซึ่งเผ่าแต่จิ๋วก็รู้เข้าใจรู้จักด้วย จึงใช้เป็นพระนามประจำเมื่อสร้างตราพระราชลัญจกรจึงประดิษฐ์-อึง ขึ้นเป็นพระยาอึ่งมีเขาคู่ มีลายขวัญเป็นลายสือให้อ่านรู้ได้ สร้างแท่นให้อีกด้วย ซึ่งเป็นธรรมเนียมของไทยตั้งแต่ก่อน เช่น นักษัตรปีเกิดทำเป็นสัตว์ คือปีชวดทำเป็นหนูเป็นต้น แม้พระพุทธยอดฟ้ามหาราชเจ้า พระนามเดิมว่า-ด้วง ทรงกระทำรูป-ด้วงขดตัว มีช่อขดเป็นยอดเป็นตราพระราชลัญจกร ได้เรียกว่า-อุณาโลม กันมาแล้ว เพราะทรงกระทำไว้ กับทั้งทรงใช้ลายสือไทยประทับไว้ด้วย จึงตกทอดมาถึง พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นกาลเวลาถึง ๔,๖๘๔ ปีมาแล้ว คงใช้คำภาษาไทย และ หนังสือไทยในภายใน ในภายนอกคงใช้ภาษาท้องถิ่น กับตัวสือจีนซึ่งมีอยู่เดิม และ ประดิษฐ์ต่อเติมกันสืบ ๆ มาได้ใช้กันทั่วไป เช่น คำชื่อพระนามว่า-อึ่งตี่ฮ่องเต้ เป็นต้น ซึ่งเป็นทั้งภาษาจีนและใช้ตัวหนังสือจีนเขียนบันทึกไว้อีกด้วย แต่ที่สำคัญที่สุดก็คือได้ให้กระทำลวดลายเป็นลายสือไทยไว้กับเครื่องสำริดจึงยืนยงคงอยู่มาถึงกาลบัดนี้ให้ได้พบเห็น ทั้งมีความรู้อ่านลายสือไทยได้ จึงรู้ทั้งเป็นหลักฐานอีกด้วย จึงเป็นสิ่งสูงสุดยอดที่มีอยู่

๒. **พระเจ้าเชี่ยวหัว** (พระนามไทย) **พระเจ้าเสียวเหา** หรือ **พระเจ้าเหาน้อย** (พระนามจีน) **พระเจ้ากิมเต๊กอ๋องฮ่องเต้** (พระนามสถาปนาถวาย) ทรงสืบต่อจากพระเจ้าเหลืองพระราชบิดา ทรงครองได้ ๘๔ ปี แต่ปี ๒๐๕๔ ถึงปี ๑๙๗๑ ก่อน พ.ศ. คำพูดภาษาไทยที่ออกเสียงว่า-ช.นั้น ชุมนุมกลุ่มหนึ่งออกเป็นเสียง ซ.ส.ก็มี ออกเป็นเสียง จ.ก็มี เช่น ช้าง ออกเสียงกล่าวว่า ซ่าง. ส้าง. จ้าง เป็นต้น ทั้งได้เห็น-สัญญลักษณ์พระนามทำเป็นรูปนกประหลาด คือ ทำลำตัวกลมลูกล้อ มีขา ๔ ขา ที่จุกฝาปิดนั้นได้หล่อรูปตัว-ช. ไว้ชัดเจน และ อ่านได้ว่า-เชี่ยวหัว ทั้งเป็นชื่อคำไทยด้วย จึงใช้เป็นไทย พระเจ้าเชี่ยวหัว คือ พระเจ้าเสียวเหา หรือ พระเจ้าเหาน้อยนี้ เป็นพระราชโอรสองค์ที่ ๑ ของพระเจ้าเหลือง และ ได้รับพระราชทานตราตั้งราชตระกูล-ไทย ไทย คือ พระเจ้าลูกไทย หรือพระเจ้าลูกหลวง ก็คือ-สมเด็จเจ้าฟ้ารัชทายาท ก็-พระเจ้าเหลือง พระราชบิดานั้น คงอาจมีพระนามว่า-พระเจ้าไทยเหลือง ซึ่งเป็นพระนามระบุเผ่าประจำ อันเป็นพระนามเรียกขานแบบเคารพยำเกรงแล้ว ฉะนี้ จึงทรงนำขึ้นตั้งลูกที่ดีมีความรู้ฉลาดสามารถให้สืบต่อคุณภาพที่มีเป็นเด่นเข้มขลังตามความหมายในคำชื่อว่า-ไทย ไทย นั้น

กาน้ำรูป-นกประหลาดสัญญลักษณ์พระนามว่า-เชี่ยวหัว (เสี่ยวเหา) ที่ว่านกประหลาด ก็เพราะมีตัวเป็นรูปกลม มี ๔ ขา ที่แปลกกว่านกทั่วไป จากหนังสือ-อัจฉริยะของจีน (THE GENIUS OF CHINA) รูปที่ ๕๑ และก็-นกประหลาดสำริดนี้ ซึ่งเป็นสัญญลักษณ์พระนามนั้น ได้สร้างลวดลายขึ้นเป็นรูปกาน้ำ หรือ กาเหล้า-เครื่องเสริม

บวงสรวง และ ขึ้นรูปพวย เป็นคอปากนก ลำตัวทำเป็นวงกลม ทำปากบนหลัง ฝาปิดทำเป็นรูปนกอีกตัวหนึ่ง ทำรูปหัวเป็นจุกเปิด ได้ทำลวดลายไว้ ณ หลัง และ ปีกเห็นเป็นรูปตัว-ช.ชัดเจน เป็นลายสือไทย จึงอ่านได้ว่า-เชี่ยวหัว (ซึ่งจีนออกเสียงว่า-เสี่ยวเหา) ได้ตัดเฉพาะลาย-เชี่ยว และ ทั้งตัวในรูปลายว่า-หัว กับได้ลงลายเส้นเพื่อให้เห็นชัดอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อยืนยันว่า-ไทยนี้มีความเชี่ยวชาญทั้งสมองและฝีมือ รอบรู้ตลอด ทั้งแร่ธาตุ หลอมหล่อ สร้างลวดลายให้เป็นรูปพิเศษประหลาดต่าง ๆ ได้ กับ สร้างลวดลายให้เป็นรูปสัตว์ และเครื่องใช้ที่ต้องการ กระทั่งสร้างเป็นตัวลายสือไทยให้อ่านรู้ได้ และต้องสร้างไว้มากมายจึงมีปรากฏตกทอดมาถึงกาลบัดนี้ได้

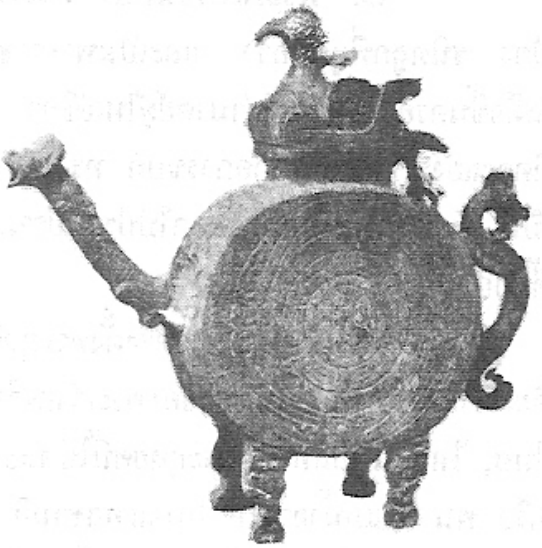

กาน้ำรูป นกประหลาดยืน มี ๔ ขา สัญญลักษณ์พระนาม-เชี่ยวหัว (เสี่ยวเหา เหาน้อย) ทั้งจุก.ฝาปิด. ตลอดตัว. หัว. กับ หูจับ. มีลายสือชื่อด้วย

ฝาปิดปากกามีลายสือไทยว่า-เชี่ยว (ใส่ลายเส้นเข้าด้วย เพื่อเห็นชัดเจน) ณ อกเส้นดำคือ-เ. ที่ปีกหลังรูป-ช. จุกหัวคือ-ี ขอเกาะคือ-ย ห่วงช่วงยึดคือ-ว. อ่านว่า-เชี่ยว ได้ และ ลาย-ช. เหมือนบัดนี้ →

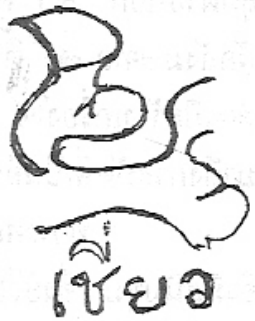

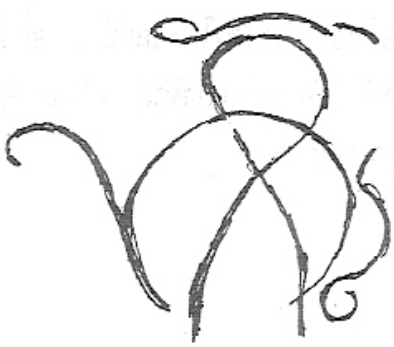

← *ตัวนกประหลาดครบพร้อมที่เป็นลายสือไทยว่า-หัว (ใส่ลายเส้นเพื่อเห็นง่าย) จากหัววงขึ้นหลังขมวดวงจุกซ้ายวาดขวาลงไปเป็นตัว-ห. ที่จุกนั้นลากเส้นแต่ หัวถึงหางก็เป็น-ั หูกาเป็นเห็น-ว. ว. ไทยเก่านั้น มีเขียนหัวไว้ขวาได้ จึงอ่านได้ว่า-หัว อ่านร่วมกันได้ ว่า- เชี่ยวหัว (เสียงจีนออกว่า- เสี่ยวเหา และ เฮาก็มี)*

พระเจ้าเชี่ยวหัว หรือ พระเจ้าเสี่ยวเหานี้ทรงปกครองตามแบบระบบของพระราชบิดาซึ่งทรง ตั้งไว้ได้ ๘๔ ปี ในประวัติไม่มีปีอุบัติ ปรากฏแต่ปีทรงครอง แต่ปี ๒,๐๕๔ ถึง ปี ๑,๙๗๑ ก่อน พ.ศ. (ณ พ.ศ. ๒๕๓๐) จึงได้กาลนานถึง ๔,๕๘๔ ปีมาแล้ว

๓. **พระเจ้าทวนหยก พระเจ้าจวนยก** ซึ่งทรงเป็น-พระราชภาคิยะเจ้าของพระเจ้าเชี่ยวหัว (คือ-พระเจ้าน้อง ชนิดลูกพี่ลูกน้อง) และเป็นพระราชนัดดา (พระเจ้าหลาน) ของพระเจ้าเหลือง ได้ทรงครองราชสมบัติต่อ เมื่อเสด็จขึ้นครองใหม่ๆ มีอำมาตย์ผู้ใหญ่ชื่อว่า-กุงกังซึ่งเป็นผู้ควบคุมภาษีอากรท้องน้ำแห่งราชอาณาจักร์มาหลายชั่วคนแล้ว คิดจะแย่งราชสมบัติจึงก่อการขบถ ทรงโปรด ฯ ให้-**สินเรา** (ซินเฮ้า) ผู้พระราชภาคิยะเจ้าขณะนี้ดำรงพระฐานันดรศักดิ์เป็น-เจ้าต่างกรมเป็นแม่ทัพยกไปปราบปรามพวกขบถกุงกังจนสงบราบคาบ (ต่อมาได้ทรงครองต่อมีพระนามว่า-พระเจ้าตี้ก๊อก)

พระเจ้าทวนหยกทรงตั้งตระกูลขึ้นตระกูลหนึ่งเรียกว่า-**ตระกูลไทย** กับโปรดฯ ให้-สินเรา พระราชภาคิยะเจ้า และ พระราชนัดดาของพระเจ้าเหลืองเป็นผู้เริ่มต้นตระกูลนี้ จัดรวบรวมพระบรมวงศานุวงศ์ขึ้นดำรงตำแหน่งยศ-**ไทย, ไทย** ให้มีสิทธิ์สืบตระกูลยศนี้ไปตลอดยุคแห่งราชวงศ์ เป็นเจ้าอากรท้องน้ำตลอดลุ่มน้ำแดนจีน เริ่มแรกที่แม่น้ำฟูน หรือ เฟน กิ่งแม่น้ำฮวงโห ในมณฑลชานสี ไทย-ไทยได้ดำรงอยู่ในฐานันดรศักดิ์ตั้งแต่ต้นจนอวสานประมาณ ๑,๓๗๗ ปี

อนึ่ง พระเจ้าทวนหยกนี้ทรงเป็นต้นตระกูลของ-**เจ้าเย็น เจ้านครหลอ** ในราชวงศ์เฮียะ ในสมัยปี ๑๖๑๒ ก่อน พ.ศ. อีกด้วย

ตำแหน่ง-**ไทย, ไทย** นี้ซึ่งสืบตระกูลนี้มีตั้งครั้งนี้ครั้งเดียวเท่านั้น ต่อมาเปลี่ยนเป็นตำแหน่งไม่สืบตระกูล มีชื่อลำดับชั้นอย่างนี้ ๑) **จงไทย**-สมเด็จจอมไทยตำแหน่งสูงสุดฝ่ายใน ๒) **จิไทย** เจ้าไทย คือ อุปราช ตำแหน่งสูงสุดฝ่ายนอก ๓) **ตุงไทย** ปลัดทูลฉลอง ๔) **ฟูไทย** ผู้ว่ามณฑล ๕) **จิดไทย** ผู้พิพากษามณฑล ๖) **พวนไทย** ผู้คลังมณฑล ๗) **ติ้นไทย** ผู้บัญชาการทหารมณฑล ๘) **เตาไทย** ข้าหลวงภาค ในรัชกาลนี้ มีขบถ ถึงใช้กองทัพปราบต้องมีสร้างเครื่องใช้ เครื่องรบ คือ อาวุธยุทธภัณฑ์เป็นอันมาก ฉะนี้ จึงมีเครื่องเหล็ก และ โลหะต่างๆ เหลืออยู่ตกทอดมาถึงกาลบัดนี้เป็นอันมาก และ มักมีลายสือไทย กับ คำไทยประจำอีกด้วย

ทวนหยก คือ หอก ก็คือ-ดาบสองคม หรือ ขรรค์-พระขรรค์ เล่มนี้ คงทำด้วยเหล็ก หรือ โลหะประสม จึงมีสนิมขุม ซึ่งยังไม่ถึง-สนัม เพราะสนัมจะต้องขึ้นกัดกร่อนกระทั่งเป็นรูทะลุ หรือ เป็นรอยแตก เช่นนี้ จึงไม่ใช่หยก ถ้าใส่ด้ามยาวแล้วก็คงเป็นทวนแท้ ทั้งนี้ คงเป็นพระแสงทวนประจำพระองค์ กับทั้งยังมีลายซึ่งมีลักษณะเค้าให้อ่านเป็น-ลายสือไทยได้ว่า-ทวนหยก และ ได้ถ่ายถอดรูปทวนซึ่งปรากฏตัวลาย ทั้งได้ตัดเฉพาะลายที่กั๋นออกมาแล้ว ได้ลงลายเส้นเพื่อให้เห็นได้ชัด ซึ่งอ่านเป็นชื่อไทยได้ว่า-ทวนหยก ซึ่งเป็นพระนามปรากฏเป็นชื่อ-พระแสงทวนหยกนั้น อันเป็นหลักฐานแน่นอนทั้งพระนามชื่อไทย และ ลายสือไทย กับเป็นโบราณวัตถุ ซึ่งมีสนิมขุมเป็นดอกที่เชื่อถือกันตลอดแล้ว อันได้พิมพ์ลงในหนังสือซึ่งเป็นภาษาอังกฤษชื่อว่า-อัจฉริยะของจีน (THE GENIUS OF CHINA) อีกด้วย จึงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ก็เป็นหลักฐาน-**ไทย** ได้ทุกประการ

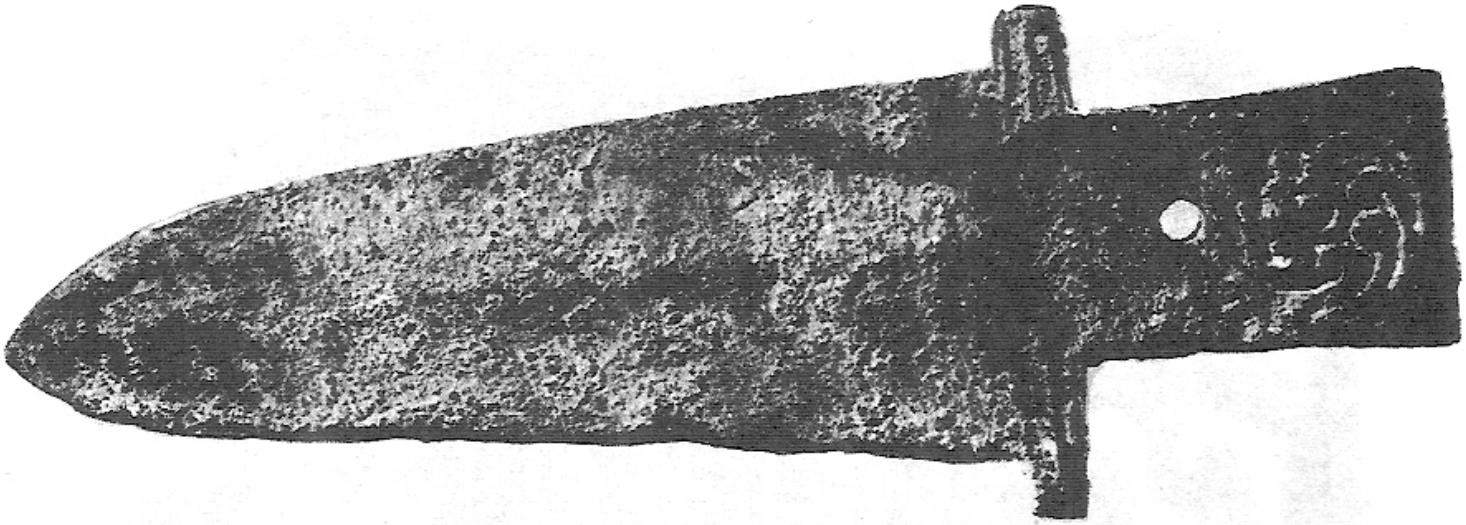

พระแสงทวนหยก ประจำพระองค์ *คือ- หอกใบข้าว หรือ ดาบสองคม-พระขรรค์ สำริดโลหะประสมที่กั่นด้ามมีลายสือไทยพระนามว่า-ทวนหยก จึงเป็นพระแสงสัญญลักษณ์ด้วย ซึ่งต้องมีด้าม-ก็ต้องมีลายพระนามนี้ด้วย ที่มีทั้งนี้ด้ามหลุดหายไปแล้ว กันยังคงเหลืออยู่ จึงรู้ได้ เพราะอ่านได้*

กั่นที่มีลายทวน-อ่านเป็น ลายสือได้

ลายที่ลงหมึกแล้วจะเห็น ทวนหยก ได้ชัดเจน

พระเจ้าทวนหยก ทรงครองอยู่ในราชสมบัติได้ ๗๘ ปี แต่ปี ๑๙๗๑ ถึงปี ๑๘๙๒ ก่อน พ.ศ. ปรากฏแต่ปีทรงครองอยู่ในราชสมบัติเท่านั้น ก็เมื่อประมาณ ๔,๕๐๑ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๐)

๔. **พระเจ้าที่กก ตี้ก๊อกฮ่องเต้** ที่ใช้พระนามเป็นชื่อไทย ก็เพราะได้พบ-พระที่กก คงเป็นพระแท่นที่บวงสรวง ซึ่งมีลายเส้นเป็นรูป-ก.ก. ก็คือ-กก พร้อมกับมีลายเส้นเป็นรูปนิ้วมือมีเล็บแหลมกกกุมสัตว์ประหลาดงูดินอีกด้วย ซึ่งเป็นตราระบุครั้งที่ทรงเป็นแม่ทัพปราบกบฏกุงกังได้ ทรงเอากุงกังเป็นงูดิน ทรงใช้ฝีมือมีเล็บแหลมยาวกกกุมกดขยี้ปราบได้ราบคาบในอุ้งกกนั้น ฉะนี้ จึงใช้พระนามนี้ พระเจ้าที่กกได้ทรงครองต่อ เมื่อทรงปราบศึกกบฏได้แล้ว ได้รับพระบรมราชานุญาติให้จัดตั้งพระบรมวงศานุวงศ์ขึ้นดำรง-**ราชตระกูลไทย** มีตำแหน่งยศ-**ไทย, ไทย**

พระองค์ทรงครองราชสมบัติแล้วได้ทรงสร้างความเจริญต่าง ๆ โดยเฉพาะภาษีอากรท้องน้ำตลอดลุ่มน้ำแดนจีน ยังได้ทรงสร้างเครื่องหิน, เครื่องสำริด, เครื่องดินเผา, และ เครื่องเคลือบ และ พระองค์มีพระโอรส ๔ พระองค์ ๑) **เจ็ก** ๒) **กิด** ๓) **เหยียว** ๔) **จี๋** (ไคเก็กว่า- ๑) **จี๋อ๋องไทจือ** ๒) **เง้ยวอ๋องไทจือ** ๓) **เคียดอ๋องไทจือ** ๔) **เจ็กอ๋องไทจือ**)

พระเจ้าที่กกทรงครองสืบต่อได้อีก ๗๐ ปี ตั้งแต่ปี ๑๘๙๑ ถึงปี ๑,๘๒๒ ก่อน พ.ศ. ก็เมื่อประมาณ ๔,๔๒๑ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๐)

พระแท่นที่บวงสรวงดินเผาเคลือบนี้ยาว ๓๒.๘ ซม. ณ ด้านหน้าจำหลักรูปแบบรอยนูนเป็นตัวประหลาดในรูปลาย- ก หลัง **อาน** *หรือ จะอ่านเส้น-ก.ก.ตัวในด้วยก็เป็นตัว ต. ชัดเจน ณ เส้นบนอ่านได้ ิ เส้นล่างหลุบลงมาทั้งหัวท้ายเป็นรูป ต.ท.จึงเป็น ตี๊.ที่. ลายล่างเห็นชัดเจนเป็น ก.ก. คือ* **กก** *ระบุชัดว่า ตี๊ก็ก หรือ* **ที่กก** *ยังทำรูปมือมีนิ้ว ๒ และมีเล็บแหลมยาวกกกุมงูดินทั้งสองตั้งอยู่บนหน้าสัตว์ประหลาดนั้น ซึ่งหมายถึงสัญญลักษณ์ครั้งที่ทรงเป็นแม่ทัพไปปราบใช้มือมีเล็บแหลมจับกุมขยำกุงกังอันเป็นงูดินนั้น มีรูปปรากฏอย่างนี้ ต.ท. นี้ บางทีออกแทนกันได้บ้าง เช่น* **ไทย. ไตย. ไท. ไต. ทำนอง. ตำนอง** *ฯลฯ จากหนังสือ-อัจฉริยะของจีน (THE GENIUS OF CHINA) รูปที่ ๑๒๓*

๕. พระเจ้าตี้จี้ (จี่เต้ฮ่องเต้) พระองค์ทรงเป็นพระราชโอรส พระองค์ที่ ๑ ของพระเจ้าที่กก พระองค์ไม่ทรงตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม ให้ไปยึดทรัพย์สินคนรวย ๒ ใน ๑๐ และให้เกณฑ์ลูกสาวอายุ ๑๖ ถึง ๒๐ เข้าเป็นฝ่ายในทั่วราชอาณาจักร์แล้วก็ทรงมัวเมาด้วยสุรานารีตลอดกาล ๕ ปี ไม่ออกว่าราชการ แม้องคมนตรี เจ้ากรม ขุนหลวงจะทูลความก็ไม่ทรงเชื่อฟัง กระทั่ง-เจ้าเมืองสามนตราช (จูเฮ้า) ได้ร่วมกันยกกองทัพเจ้ายึดเมืองกรุงได้แล้ว ได้ถอดพระองค์แล้ว ต่างนำพระเครื่องทรงไปถวายแต่ง-พระองค์เหยียวอ๋อง หรือ พระองค์เง้ียวอ๋องเป็นฮ่องเต้แล้วจูงมือไปนั่งยังที่ว่าราชการขึ้นครองราชสมบัติ ต่างร่วมกันถวายพระนามว่าพระเจ้าเง้ียวตี่ฮ่องเต้ พระเจ้าตี้จี้ฮ่องเต้ ครองได้ ๕ ปี แต่ปี ๑,๘๓๑ ถึงปี ๑,๘๑๒ ก่อน พ.ศ. อาจเป็นเช่นนั้น จึงไม่ปรากฏตรารูปสัญญลักษณ์ หรือ ไม่รู้ก็ได้

๖. พระเจ้าเหยี่ยวใหญ่ เหยี่ยวตี่, เง้ียวเต้ฮ่องเต้ พระองค์นี้ เห็นใน-ไคเก็ก และ สามก๊ก ภาคผนวก มีพระนามว่า-เง้ียวเต้ ใน-ประวัติการสัมพันธ์ระหว่างชาติไทย กับ ชาติจีน มีพระนามว่า-เหยี่ยว และได้เห็น-หนังสืออัจฉริยะของจีน มีรูปตราสัญญลักษณ์พระนามเป็นรูปหน้าสัตว์ประหลาด (ลมงวง) ที่หน้าผากทำลวดลายเป็น-เหยี่ยวใหญ่ ณ ขาทั้งสองมีเล็บแหลมจับเกาะคิ้วทั้งสองของสัตว์ประหลาดนั้น จึงใช้พระนามว่า- เหยี่ยวใหญ่ ทรงเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าที่กกได้ถูกยกย่องเป็นปราชญ์จีนคนแรก ได้โปรดให้ปรับปรุงปฏิทินจันทรคติ ในปีหนึ่งให้แบ่งเป็น ๔ ฤดู คือ ๑. ฤดูอุ่น. เดือน ๑.๒.๓ (ไทย-เดือน ๓.๔.๕) ๒. ฤดูร้อน.เดือน ๔.๕.๖. (ไทย-เดือน ๖.๗.๘.) ๓. ฤดูฝน.เดือน ๗.๘.๙. (ไทย-เดือน ๙.๑๐.๑๑) ๔. ฤดูหนาว.เดือน ๑๐.๑๑.๑๒ (ไทย-เดือน ๑๒.๑.๒) และ เพิ่มอธิกมาสในระยะ ๓ ปีต่อครั้ง ทรงขยายเกษตรกรรม พาณิชยการ และ อื่น ๆ เฉพาะ-การค้า หรือ ซื้อขายนั้นก้าวหน้าไปอย่างกว้างขวาง

ถึงกับใช้โลหะเงินหล่อเป็นอันพิมพ์ลายตราทั้ง ๒ หน้า ใช้ในการซื้อขาย เรียกว่าเงินตราพระเจ้าเหยี่ยว

พระเจ้าเหยี่ยวใหญ่ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์อุดมวิญญูธรรมิกมหาราชาธิราช หรือ เป็นพระเจ้าธรรม-จักรพรรดิ ทรงโอบอ้อมอารีทั่วไป ใฝ่พระทัยปกครองให้ร่มเย็นเป็นสุขทั้งปัจจุบัน และ อนาคต ได้ทรงเสาะหา-วิญญูชน เสด็จไปพบก็หลายคนซึ่งเป็นวิญญูชน ต่างไม่ยอมรับ ต่อมา ซีงักหัวขุน (มุขมนตรี) ได้นำไต้ซุ่น หรือ ซุ่น เข้าเฝ้า (ไต้ซุ่นนี้ เป็นลูกคนโต และ เซียง หรือ เชียง คือ ช้าง เป็นน้อง คือ ลูกคนเล็กของกู๋โซว ๆ เป็นโหลนของพระเจ้าทวนหยก) ซึ่งพระเจ้าเหยี่ยวใหญ่ทรงสอบถาม และ ไต่สวนทั้งกิตติประวัติ และ ความรู้ ตลอดถึงสติปัญญาด้วยพระองค์เองแล้วจึงทรงรับ และ ตั้งให้เป็น-หัวขุนคู่กับซีงักช่วยว่าราชการ ต่อมาทรงเห็นเรียบร้อย และ ยุตติธรรม จึงรับสั่งให้ซีงักเข้าปรึกษาถึงภรรยาไต้ซุ่นเป็นชาวป่าดงอาจพาไต้ซุ่นให้ผิดคุณธรรม เมื่อทรงว่าราชการก็ทรงปรึกษาพระบุตรีทั้งสอง ๆ นั้นพูดจาถูกต้องเป็นยุตติธรรม ใจนั้นซื่อสัตย์มั่นคง จึงคิดว่าจะยกให้ไต้ซุ่น ทั้งสองจะได้ช่วยกันคิดการรักษาแผ่นดิน และ ทวยราษฎรให้รุ่งเรืองต่อไปได้ ซึ่งซีงักก็เห็นชอบด้วย เมื่อเห็นชอบตกลงพร้อมกันแล้ว ก็ทรงตั้งให้เป็นเจ้านามว่า-ไต้ซุ่นอ๋อง ครั้นถึงวันฤกษ์ดีโปรดให้เลื่อนยศขึ้นแล้ว จึงพระราชทานพระบุตรีทั้งสอง ชื่อ-งอหอง องค์หนึ่ง ชื่อ-หนึงเอง องค์หนึ่งซึ่งงามพร้อมด้วยลักษณะ และ สติปัญญา ทั้งสองกับไต้ซุ่นอ๋องรักกันในฐานะรักษาแผ่นดิน ไม่ใช่การประเวณี ครั้นพระเจ้าเหยี่ยวใหญ่เสด็จสวรรคตแล้ว จึงได้ครองราชสมบัติสมบูรณ์ พระเจ้าเง้ยวเต้ หรือพระเจ้าเหยี่ยวใหญ่ ทรงครองราชสมบัติได้ ๗๕ ปี บางแห่งว่า ๑๐๐ ปี มีพระชนม์ได้ ๑๕๘ ปี ตั้งแต่ปี ๑,๘๑๒ ถึงปี ๑,๗๑๓ ก่อนพุทธศักราช ก็เมื่อประมาณ ๔,๓๔๒ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๐)

๗. พระเจ้าขุนใหญ่ ซุ่นตี้ หรือ ซุ่นตี้ฮ่องเต้ คำจีนว่า-ซุ่น ในพระนามว่า-ไต้ซุ่น หรือ ซุ่นตี่ ยังมีพระเจ้าน้องนามว่า-เซี่ยง หรือ เชียง (ช้าง) ซึ่งออกว่า-เซียง, ว่า-เชียง ว่า-เจียง, ว่า-จาง,ว่า-ช้าง, (คำเชียงใหม่ว่า-จ๊าง) ฉะนี้ ซุ่น หรือ ซุน จึงออกว่า-ชุน, ว่า-จุน, ว่า-กุน,(เช่น-จุง กุง) กรุง, จรวด, กรวด, จราว, กราว) ว่า-ขุน (เช่น-กงเม้ง, ขงเบ้ง, ขุนหมุน) ในที่นี้ จึงใช้ว่า-พระเจ้าขุนใหญ่ ได้ทรงครองราชสมบัติต่อ ได้ทรงตั้งพระราชพิธีอุปภิเษกพระราชบุตรีทั้งสองขึ้นเป็นเอกอัครมเหษี พระองค์มีพระอัธยาศัยเป็นประชาธิปไตย เช่นเดียวกับพระเจ้าเหยี่ยวใหญ่ ครั้นทรงราชาภิเษกเรียบร้อยแล้ว เจ้าเมืองออก (จูเฮ้า) ต่างมาเฝ้าที่ไม่มานั้นมี-เจ็ดหัวเมือง จึงทรงเห็นว่าแข็งเมือง โปรดให้ยกกองทัพไปปราบ ทรงตั้ง-อู๋ เป็นแม่ทัพ (เกาปิดเฮา) ตั้งเอี๊ยะจอเคงเป็นปลัดทัพ (ซีคง) พระราชทานดอกไม้ทองคำและ สุรา พร้อมกับ-กองทัพ ๕ หมื่น ตรัสสั่งว่ายกไปถึงแล้วให้พูดจาว่ากล่าวโดยดีก่อน ถ้าดื้อดึงจึงปราบให้ราบคาบ แม่ทัพ กับปลัดทัพได้รับสั่งดังนั้นแล้วก็ถวายคำนับลาออกมาจัดขบวนทัพ พอได้ฤกษ์ก็เคลื่อนกองทัพไปถึงเมืองเจงกุน ซึ่งสำคัญเป็นหนึ่งในสามนั้น ให้ตั้งค่ายใกล้กำแพงเมือง-สามสิบสามเส้น ได้ให้ถือหนังสือนัดรบ-ก็ไม่เห็นออกมา จึงแต่งตัวสวมเกราะชั้นใน ใช้เสื้อตำแหน่งชั้นนอก ขึ้นมานำทหารเกาทัณฑ์ ๕๐ คน ไปที่หน้าหอรบร้องบอกว่า-อย่ายิง จะมาเจรจาด้วย เจงกุนเฮานายของท่าน จงไปแจ้งแก่นายท่านด้วยเถิด ครั้น-เจงกุนเฮา ได้ชวน-กังกงเฮา และ-ฮวนเตาเฮา ขึ้นไปบนหอรบแล้ว อู๋เกาปิดเฮาแม่ทัพจึงกล่าวเกลี้ยกล่อม กระทั่งทั้ง ๓ ปรึกษากันตกลงรับข้อสัญญานั้น ได้ทำหนังสือสัญญาไม่รุกรานกัน จะทำเพียงไปมาติดต่อค้าขายกันเท่านั้น ต่างให้ของกำนันพันธไมตรีต่อกันแล้ว ได้เลิกกองทับกลับไปเมืองหลวงเข้าเฝ้ากราบทูลให้ทรงทราบตลอดแล้ว พระเจ้าซุ่นเต้ฮ่องเต้ทรงฟังทราบแล้วชอบพระทัยจึงพระราชทานบำเหน็จรางวัลตลอดกันตามสมควร

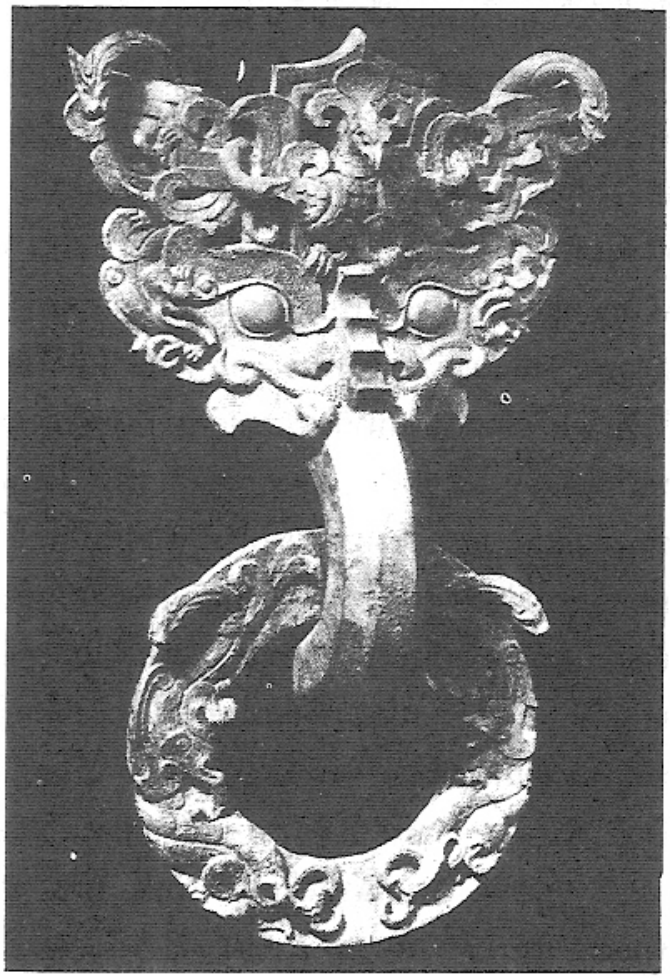

ลมงวง

มีลายเส้นขึ้นเป็นรูป-หน้าตาอย่างนี้ และ มีงวงห้อยลงคล้องเกี่ยววงกลมชื่อ-ปู่จ้าว (pushou) สัญญลักษณ์พระนาม-เหยียว หรือ เงี้ยวเต้ จากหนังสือ-อัจฉริยะของจีน หน้า ๙๗ รูปที่ ๑๓๕

รูปลาย ได้ตัดเฉพาะ-ตัวเหยี่ยว หรือ นกอินทรีย์ เพื่อเห็นชัดเจน อันเป็นตราพระราชสัญจกร-สัญญลักษณ์พระนามไทยว่า-พระเจ้าเหยี่ยวใหญ่ ตามคำชื่อภาษาไหหลำที่ออกว่า-เหยียว หรือ เหยี่ยว ตรงชื่อไทย

รูปลายเต็ม ที่สร้างขึ้นเป็น-ก้านทวย, ก้านแย่ง, ก้านขด, เต็มที่-ที่ปรากฏ ณ ส่วนบนตอนหน้าผาก ซ้าย-ลายขึ้นโค้งซ้ายเป็นหูขวาของรูป กลาง-ลายกรอบมียอดซุ้มสามเหลี่ยมหน้า กรอบใต้ซุ้มเห็นชัดเจน และรู้ว่า-เหยี่ยวใหญ่ ๓ หงอน ทั้งหน้า, ตา, จะงอยปาก, ลำคอล่ำสัน, ชูคู่ปีกขึ้นกระพือ, ลำตัว, ใช้คู่เท้ามีเล็บแหลมเกาะจับขอบคิ้วหน้าลมงวง ขวา-ลายขึ้นโค้งขวาเป็นหูซ้ายของรูป และ ก็เห็นตาทั้งคู่ใต้คู่คิ้ว กับทั้งมี-งวงยาวห้อยลงคล้องเกี่ยว-วงกลมปู่จ้าวไว้ด้วย

คงมีความหมายว่า-ทรงมีพระนามว่า-เหยี่ยวนั้น เพราะทรงมีเหยี่ยว หรือ นกอินทรีย์ซึ่งมีกำลังมาก และ มีสายตายาวทั้งมีสติปัญญากว้างขวางแจ่มกระจ่างทั่วฟ้าดินประจำอยู่ ณ หน้าผาก จึงได้ถูกยกย่องเป็น-นักปราชญ์จุลจักรพรรดิราชเจ้า ต้นแรกของจีน ได้ทรงอาศัยตวงตาหน้าลมงวงนั้น (คือ-มุขมนตรี) ยกขึ้น ทรงใช้พระราชโองการเป็นสายงวงยื่นไปคล้องเกี่ยวพระราชวงศ์ขึ้นให้ดำรงตำแหน่งฐานันดรศักดิ์ช่วยสร้างความเจริญให้มากยิ่งขึ้น จึงปรากฏเป็นพระเกียรติคุณเลื่องลาย ล่องลอยล่ำลือไปทั่วทิศานุทิศตลอดกาลนานมาแล้ว

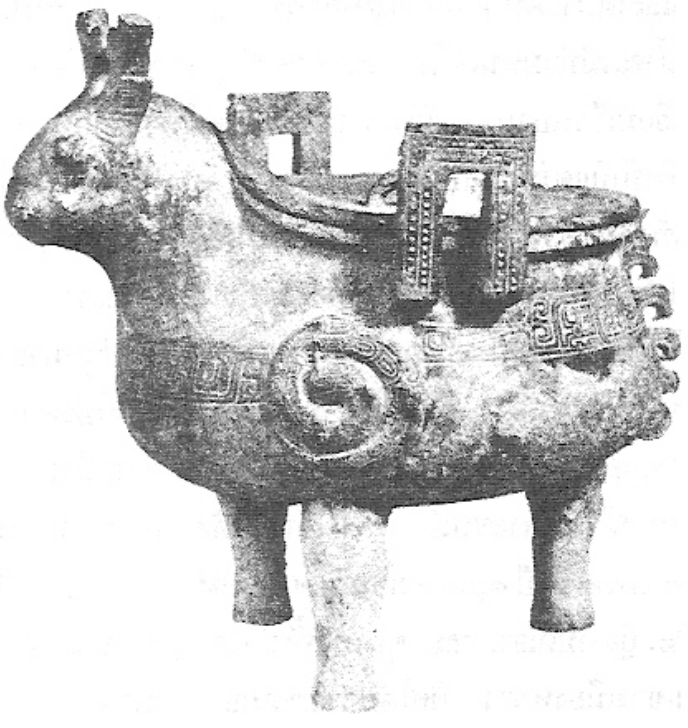

ซุ่น หรือ สุ่น ชื่อจีนว่า ไฉติ้ง หรือ ฉีติ้ง (hsiting) สัตว์ประดิษฐ์สร้างขึ้นเป็นสัญญลักษณ์พระนามว่า-ซุ่น, ขุน, ได้ซุ่น, ซุ่นเต้ รูปที่ถ่ายทอดจาก-หนังสืออัจฉริยะของจีนหน้า ๘๗ รูปที่ ๑๑๑ หนังสือนี้ยังเล่าต่อไปว่า-เป็นภาชนะสำริดเครื่องบูชาในรูปสัตว์ไฉติ้ง พร้อมฝาปิด ขุดพบในโพรงใต้ดิน ค.ศ. ๑๕๕๖

สัตว์ หรือ ตัวซุ่นที่ประดิษฐ์ขึ้นนี้ หน้า, หัว, คอ, คล้ายหนูพุก หรือกระต่าย แต่-หู หรือ เขา เป็นอย่างอื่น ลำตัวคล้าย-หมู มีขา ๓ ขา จึงไม่เป็นตัวแท้ ท่อนท้ายมีหางเป็นขนงอเป็นชั้น ที่เป็น-หูหิ้ว ทั้งสองข้าง ซึ่งสร้างเป็นรูปตัว-ก ชัดเจน ข้างล่างมีลายเลข-๑ และ กุ กับลาย ท่อนท้ายเป็นลายตัว-น จึงอ่านได้ว่า-กุน, ขุน

สัตว์เลี้ยงทั้งผู้ และ เมีย ที่เลี้ยงไว้ใช้งาน และเป็นต้น-ม่อ, มะ (คือ-พ่อ แม่ ของลูกคอก, ลูกม่อ) ต่างก็เรียกว่า-ขุน พ่อขุน แม่ขุน หรือ พ่อโคขุน แม่โคขุน, แม่โคนม ขุนหมา ขุนหมู ซุ่นนี้ ก็ออกว่า-ขุน พ่อตัว และ แม่เลี้ยง-ต่างก็เลี้ยงไว้ใช้งาน ใช้ทำนา และ-เป็น-พระเจ้าธรรมจักรพรรดิ คือ ฮ่องเต้ ก็ไม่ทิ้งคนเก่า กระทั่งได้พระราชธิดาทั้งสองเป็นเอกอัครมเหษี คือ ฮองเฮา แล้วก็ไม่ล่วงเกิน ฉะนี้ จึงทรงคิดสัตว์ประดิษฐ์อันเป็นสัญญลักษณ์แห่งกตัญญูรู้คุณ ซื่อสัตย์, จงรักภักดี, มีสุจริต, บริสุทธิ์, ไม่มีเวรภัย, ได้สร้างความยุติธรรมตลอดกาล

ในหนังสืออัจฉริยะของจีนเรียกสัตว์ประดิษฐ์ให้สร้างขึ้นนี้ว่า-ไฉติ้ง หรือ ฉีติ้ง คำชื่อไทยว่า-หนู, ชวด, นั้น ชื่อคำภาษาจีนเรียก-หนู, ชวด ว่า-ชื้อ หรือ ฉี ก็ได้ และ มีคำอธิบายว่า-ประดิษฐกรรมเกียรตินิยมนี้ ได้เป็นชิ้นเอกชิ้นหนึ่งประจำกาลสมัยยุคหนึ่งมาแล้ว ได้ใช้สัตว์-ซุ่น, สุ่น หรือ ไฉติ้ง, ฉีติ้ง นี้เป็นสัญญลักษณ์พระนาม หรือ เป็นตราพระราชลัญจกรไปก่อน ถ้าเจอที่เหมาะสมกว่าจึงจะเปลี่ยนในภายหลัง

ต่อมาวันหนึ่ง พระเจ้าซุ่นเต้ฮ่องเต้เสด็จออกว่าราชการจึงตรัสแก่พวกขุนนางว่า-บัดนี้แผ่นดินเมืองเรามีอาณาเขตกว้างถึง ๘ พันลี้เศษ ต่างมาสามิภักดิ์รักเราก็มิได้มีทุกข์ร้อนแล้ว แต่ก็ยังมีทุกข์อยู่ด้วยน้ำท่วมตามหัวเมืองราษฎรได้รับความเดือดร้อน ทำไร่ไถนาได้ผลไม่เต็มสมบูรณ์ จึงคิดจะกระทำ-ทำนบปิดกั้นน้ำ ระบายให้ไหลลงทะเลหลวงแล้ว จึงปลอดภัยน้ำท่วม พวกขุนนางเห็นชอบพร้อมกันแล้ว พระองค์ทรงฟังแล้วทรงระลึกถึง-อู๋เกาปิดเฮา แม่ทัพไปปราบสามจูเฮ้าได้เรียบร้อยเป็นบุตร์ชองเปกโหซึ่งผิดมีโทษถึงประหาร แต่อู๋นี้ดีมีสติปัญญาเมตตาจิต และ ยุตติธรรมควรเป็นใหญ่สืบไปได้ จึงสั่งให้หาอู๋เกาปิดเฮาเข้าเฝ้าแล้วตรัสสั่งให้ทำการปิดกั้นน้ำ แม่ทัพอู๋จึงทูลวิธีว่า-จะปิดน้ำเหมือนครั้งบิดานั้นเห็นจะไม่อยู่คงพังไป จะต้องขุดให้สายน้ำตกลำน้ำใหญ่ และ ไหลเลื่อนตกลงทะเลหลวง เหมือนครั้งพระเจ้าเง้ยวเต้ฮ่องเต้สั่งให้พวกจูเฮ้าขุดอีกครั้งหนึ่ง น้ำก็จะแห้งไปได้ พระเจ้าซุ่นเต้ทรงฟังแล้วก็รับสั่งให้ขุนนางเจ้าพนักงานจัดคน, เครื่องมือ, เสบียงอาหาร ทรงรินสุราให้ พระราชทานดอกไม้ทองคำปักหมวกเป็นยศ ๒ กิ่ง อู๋ก็ทูลลาคุมไพร่พล ๓ หมื่นออกเดินไปขุดคลองตามหัวเมือง พระองค์ก็เสด็จ และ ตรัสให้เจ้าพนักงานจัดกลอง และ ม้าพ่อตีแห่ส่งและ-ได้เสด็จร่วมขบวนแห่ไปส่งอู๋ถึงประตูเมือง ตรัสสั่งให้ขุนนางไปส่งไกลทางอีก ๑๖๖ เส้น อู๋คุมไพร่พลสามหมื่นไปถึงเขาอวนซัวแขวงเมืองกวยกีซึ่งฝนตกหนักทำให้ได้ความลำบากมาก ได้เที่ยวสำรวจพื้นที่เสาะแสวงหา และบวงสรวงเทพยดาช่วยบันดาลให้ขุดคลองสำเร็จ แล้วให้ไพร่พลสามหมื่นขุดคลอง กลางคืนนอนหลับฝันได้หนังสือจากเทวดา ตื่นขึ้นอ่านได้ขุดคลองต่าง ๆ ในตอนท้ายยังบอกว่า-แผนที่ขุดคลองที่พระเจ้าอึ่งตี่ฮ่องเต้ได้สร้างทำไว้แต่สิ้นพระชนม์ยังอยู่ที่เขาอวยซัว รุ่งขึ้น อู๋กับไพร่พลได้ไปไม่พบจึงกลับมากลางทางพบชายแก่ได้นำหนังสือแผนที่มาให้ อ่านทราบแล้วจึงให้ไพร่พลสามหมื่นขุดคลอง ๙ คลองระบายน้ำให้ไหลลง ๔ แม่น้ำใหญ่ชื่อ-กังฮวยท่อหั่นแล้วจึงไหลลงสู่ทะเลหลวง อู๋กับพลพัค ๓ หมื่นได้กระทำอยู่ ๑๓ ปีจึงสำเร็จ ก็ในกาล ๑๐ ปี แม้ทางจะผ่านหน้าบ้านถึง ๓ ครั้งก็ไม่แวะเยี่ยมบุตร์ภรรยา ยังได้กระทำอยู่อีก ๓ ปี จึงเป็น ๑๓ ปี จึงได้สำเร็จเรียบร้อย จึงยกพลพัคกลับเมืองหลวง ได้เข้าเฝ้ากราบทูลให้ทรงทราบ

และได้นำแผนที่แบบอย่างของพระเจ้าอึงตี่ฮ่องเต้ที่เทพยดานำมาให้นั้นถวาย ได้ทรงรับทอดพระเนตร์พิเคราะห์ดูเห็นว่า น้ำจะไม่ท่วมท้นต่อไป ตรัสสรรเสริญแล้วพร้อมกับ-ทรงปรารภว่าจะให้เป็น-พระเจ้าแผ่นดินสืบต่อไป แต่ตรัสให้กลับไปเยี่ยมเยียนบ้าน, ญาติพี่น้อง และ บุตร์ภรรยาก่อน อู๋ได้ฟังแล้วจึงถวายคำนับลากลับบ้าน จากนั้นมา ทุกหนแห่งทั่วราชจักร์ก็มีแต่ร่มเย็นเป็นสุขเกษมสำราญ ทรงให้กระทำเครื่องดีดสีตีเป่าให้รื่นรมย์ทั่วไป ถึงกับมี-หงส์, ราชสีห์, กิเลน, พากันมาเที่ยวหากินในเมืองหลวง มิได้ทำร้ายมนุษย์ ต่อมาทรงชรามากขึ้น ทรงประสงค์จะเสด็จไปรับ-อู๋เกาปิดเฮาซึ่งได้ไปอยู่ที่ตำบลเอียงเสียแขวงเมืองฮ่อนำ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมกับเจ้าพนักงานข้าราชการถึงตำบลชังหงอแขวงเมืองหูก๋อง ได้ทรงประชวรพระโรคอหิวาตกโรคหนัก จึงปลูกพระตำหนักพักรักษา ต่างได้มาเฝ้าก็มี-อู๋ พระฮองเฮาทั้งสอง กับ เซียง หรือ ช้าง (น้อง) ซึ่งเมื่อทรงครองราชย์แล้วจึงโปรดตั้งให้เป็นที่-ไท้อิดอ๋องครองนครฉางวู่ หรือ เรียกว่า-เอียวปี ซึ่งเป็น-สหนครของพระนครเมืองเสียงแต่รัชกาลพระเจ้าทังหงอ ก็ได้มาเฝ้าด้วย จึงได้ร่วมรู้การมอบราชสมบัติให้อู๋เกาปิดเฮา กระทั่งเสด็จสิ้นพระชนม์ พระเจ้าซุ่นไต้ฮ่องเต้เสวยราชสมบัติได้ ๖๑ ปี ประวัติการสัมพันธ์ฯ ว่า-ครองได้ ๔๘ ปี แต่ปี ๑,๗๑๒ ถึงปี ๑,๖๖๓ ก่อน พ.ศ. พระชนมายุ ๑๑๐ ปี ก็เมื่อประมาณ ๔,๒๔๒ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๐) พระฮองเฮาทั้ง ๒, อู๋เกาปิดเฮา, และ ขุนนางทั้งปวงก็อัญเชิญพระศพสู่พระหีบไม้หอมตั้งกระบวนแห่ไปฝังไว้ที่-เขากิวงี่ซันแห่งนครฉางวู่ แขวงเมืองหลวง ทิศใต้ปลายเขตมณฑลฮูนาน และ ทิศเหนือมณฑลกวางตุ้ง พระบรมศพยังอยู่ถึงทุกวันนี้ พระนางงอหอง, พระนางเองหนึง ฮองเฮาทั้งสองทรงกรรแสง น้ำพระเนตร์ร่วงตกถูกกอไม้ไผ่ ณ เขากิวงี่ซันเป็นแต้มติดอยู่ไม้ไผ่นั้นเป็นลายมาจนทุกวันนี้

๘. พระเจ้าไทยอู่ทอง หรือ **พระเจ้าอู่ทอง** (ไคเก็ก, ตำนานสามก๊ก, พระเจ้าอู๋เต้ ประวัติการสัมพันธ์ฯ พระเจ้าหยู) ได้พบ-ถังสำริดสี่เหลี่ยมเครื่องบูชามีฝาปิด มีลาย ณ เหลี่ยมจุกฝามีเค้าลายสือไทยให้อ่านได้ว่า-**ไทย** และ ณ เหลี่ยมหน้าฝาปิดก็มีให้อ่านได้ว่า-**อู่ทอง** จึงใช้ตามที่ปรากฏว่า-ไทยอู่ทอง หรือ อู่ทอง ก็-อู๋ หรือ อู่นั้นเป็นวงศ์ของพระเจ้าอึ่งตี่ฮ้องเต้ ๆ มีพระราชโอรสชื่อ-เซี่ยงอี ๆ มีบุตร์ชื่อ-ทวนหยก (จวนยก) ทวนหยกนั้นมีบุตรคนหนึ่งชื่อ-กุ้น ๆ นั้นมาทำราชการในพระเจ้าเหยี่ยวใหญ่ (เง้ยวเต้) ซึ่งก็ได้ทรงตั้งให้เป็น-ชองเปกโห ๆ ได้นาง-ซิวกี แซ่ซินสีเป็นภรรยา และ เมื่อจะมีครรภ์ได้ฝันว่า-ดาวลิวแช คือ ดาวตกเข้าไปในดวงดาวเบ๋าแช จึงตั้งครรภ์ได้ ๑๒ เดือนได้ไปเที่ยวเล่นที่ตำบลหนิวชึง ได้คลอดบุตร์ที่นั้น ซึ่งศักราชของพระเจ้าเง้ยวเต้ได้ ๕๘ ปีจอ เดือนหก ขึ้น ๖ ค่ำ ยังทรงอยู่ในราชสมบัติ นางมีบุตร์นั้นรูปงามจึงให้ชื่อว่าอู๋ ๆ เติบใหญ่มีสติปัญญา เสียงกังวาลเหมือนเสียงระฆัง เมื่อไปเที่ยวโทวซัว มีสัตว์แปะฮู้

← **ถังสำริด ๔ เหลี่ยมเครื่องบวงสรวงพร้อมฝาปิด** *ในหนังสืออัจฉริยะของจีนว่า-สูง ๓๘.๕ ซม. และ ปรากฏตาม-ลายสือไทยว่า-อู่เต้ ได้ประดิษฐ์ลวดลายตั้งแต่-จุก, ฝาปิด, ตัวถัง, นั้น ณ ด้านหน้าตรงที่ถ่ายรูปมานี้เป็น ลายสือไทย ซึ่งอ่านได้ตลอด*

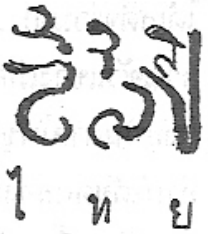

↑ ลาย ณ จุกยอด *ได้ตัดเฉพาะลายซึ่งอ่านได้ จึงได้ใช้ลายเส้นเขียนขึ้นเพื่อเห็นง่าย ซึ่งใส่เข้ามานั้น ก็อ่านได้ชัดว่า-ไทย ซึ่งทำเป็นลายขด อย่างที่ได้เห็นนั้น*

ลาย ณ ฝาปิด ได้ตัดออกมาเฉพาะลายที่อ่านได้ และได้ลงลายเส้นให้เห็น ซึ่งอ่านได้ว่า-อู่ทอง เฉพาะ-อู นั้นลง-อ ไว้หน้า ลงสระ ู ไว้หลัง ท.นั้นได้ทำเส้นขดอย่างนั้น อ. นั้นเห็นแต่หัว ง.ก็ทำอย่างนั้น เห็นได้ชัด →

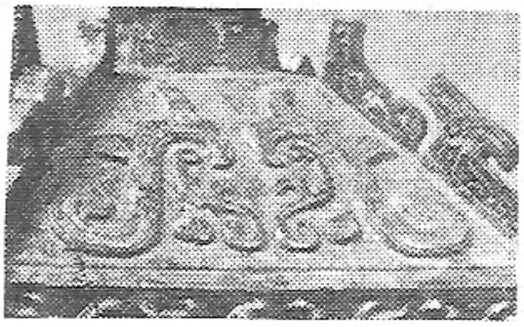

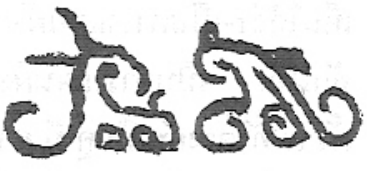

อู่(อ่ ู) ท อ ง

อู่เต้

← ลาย ณ ตัวถังนั้น ได้ตัดมาเฉพาะลาย ทั้งได้ลงลายเส้นให้เห็นชัดอีกด้วย อ่านได้ว่า-อู่เต้ เพราะมี-จุดเรียงอยู่ข้างบนเป็นรูปกรวยนอกหันเข้าหากันและเป็นเส้น ๒ เส้นซ้อนกันบ้าง ซึ่งพออ่านเป็นไม้ และเป็นไม้ ~ได้บ้าง อ. และ ู อยู่เรียงกันลงมา เ. เป็นเส้นขึ้นตรง ต.นั้นมี เส้นเป็น-ขยักอยู่ตอนท้าย ถ้าดูเฉพาะเส้นบนจะเห็นเป็น-ด. เพราะเป็น-ลาย ก็ต้องหาดูจนเห็น และ อ่านได้

๕ ตัวมายืนตรงหน้าอู่ ๆ เห็นว่าเป็นมงคลคงจะได้เป็นกษัตริย์ ครั้นอู่มีอายุได้ ๓๐ ปี ได้นางหนึงเดียวบุตรีชาวบ้านโทวซัวเป็นภรรยา มีบุตร์ชายคนหนึ่งชื่อ-คีเวี้ยน ครั้นได้ครองราชสมบัติเป็นพระเจ้าอู่เต้ แล้วจึงตั้งนางหนึงเดียวเป็นฮองเฮา ตั้งคีเวี้ยนบุตร์เป็น-ไทจู แล้วได้จัดเมือง-จิวขึ้นไว้สิบสองเมือง ทรงให้ย่นแขวงเมืองจิวนั้นเข้าได้ทรงเปลี่ยนชื่อเมืองหลวงใหม่ให้เรียกว่า-เมืองแฮ่ กับทรงตรัสให้รวมแขวงอำเภอเมืองจิวเป็นเมืองใหญ่ ให้มีเมืองจิวอยู่แต่ ๕ เมืองเป็นเมืองเอกตามตำราแผนผัง-ลกซู ซึ่ง-ท่านลิขิต ฮุนตระกูล กระทำไว้ในหนังสือประวัติการสัมพันธ์ระหว่างชาติไทยกับชาติจีน ปรากฏเป็น-รูปลายเส้น ๔ เหลี่ยมผืนผ้า ตีเส้นตรง ๔ มุม ตีเส้นตรงตะวันออกไปตะวันตก และ ตีเส้นตรงจากใต้ไปเหนือ จะได้ ๘ เส้นเป็น ๘ ทิศ ใช้เลข ๕ ตัว เฉพาะเลข ๕ วางไว้ ณ ช่องกลาง แล้ววางเลขอีก ๘ ตัว ณ เส้นทั้ง ๘ แล้ว จะนับทางไหนก็ตามจะได้จำนวน ๑๕ ทุกช่วง (ดูแผนผัง)

แผนทักษาไทย

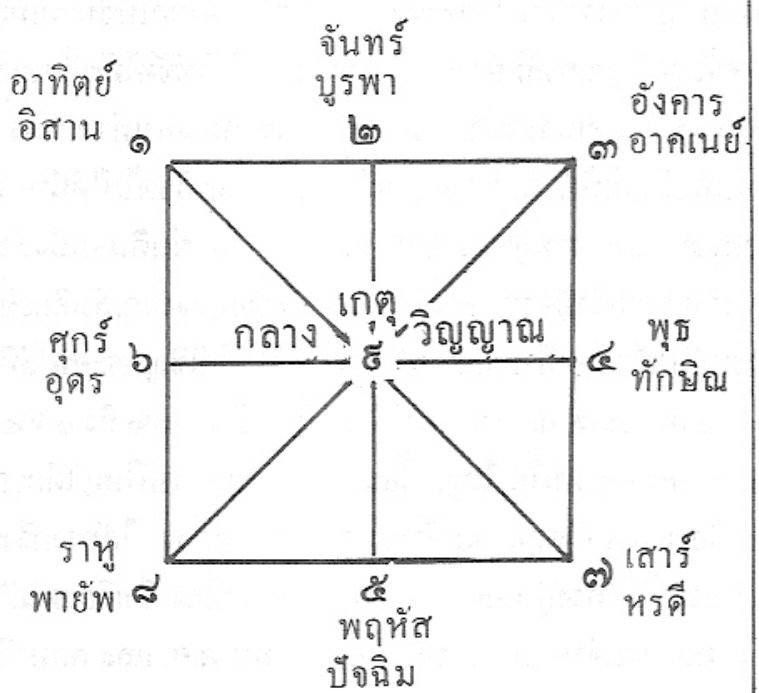

ลกซูแผนผังประเทศจีน

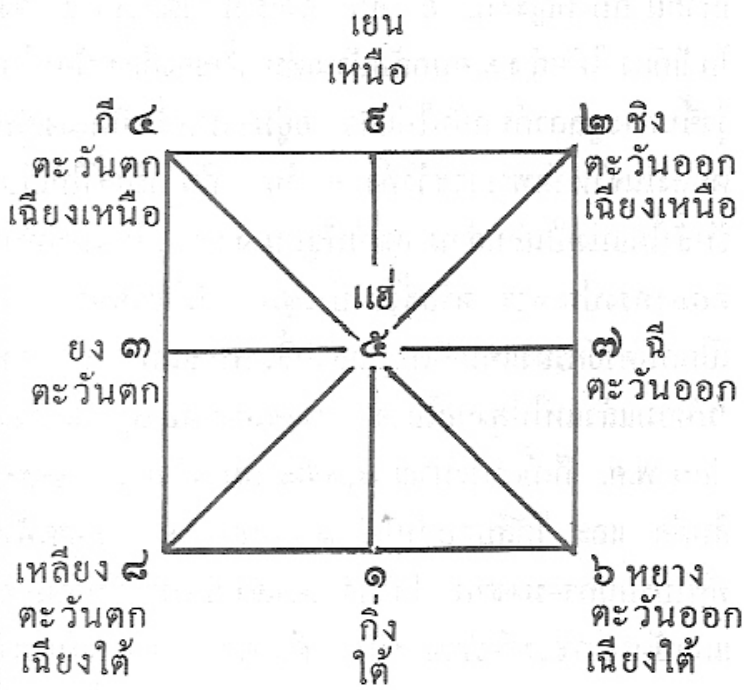

ฉะนี้ ลกซู ทุกเส้นจึงมีเลข ๓ ตัวบวกรวมกันก็ได้ ๑๕ บวก ๑ กับ ๕ จึงได้-๖ หก หรือ ลก นั้น ฉะนี้ ก็เห็นได้ว่า-เป็นตำราแผนผังเส้นทาง และ วางตัวเลขมั่นคงทรงสัมฤทธิผลเมืองกรุงแฮ่ สำหรับ-ช่วงขวัญไทย หรือ ช่องทักษานี้ เป็นตำราแผนผังชตาชีวิตคน และ โลกธาตุด้วย จึงสร้างเป็นช่องช่วงถึงกัน และ วางตัวเลขเป็นชื่อธาตุทั้ง ๔ ทั้งตรงกันเป็นคู่ มี ๕ เป็นวิญญาณธาตุอยู่ตรงกลาง ซึ่งเป็นจำนวน-ดี ตามตัวเลขที่เป็น-สุภเคราะห์ประจำธาตุ-ดิน และ น้ำ ธาตุดิน-๒, ๕,๕=๑๖ เป็นชื่อ-คุณพิเศษวิทยา ธาตุน้ำ-๔,๕ ,๖=๑๕ ซึ่งหมายถึง-ก้าวหน้า, เจริญ และ ส่วนที่เป็นจำนวน-เสีย ก็ตามตัวเลขที่เป็น-บาปเคราะห์ประจำธาตุ-ไฟ และ ลม ซึ่งมีพลังเผาไหม้ และมีพลังทำลาย ธาตุไฟ-๑, ๕,๗=๑๗ เฉพาะ-๗ ท้ายเป็นเพชฌฆาตฤกษ์ ธาตุลม-๓,๕,๘ =๒๐ เฉพาะ-๐ ท้ายเป็นมฤตยู ซึ่งเป็นโทษทำลาย-เสียหาย จึงเป็นตำราแผนผังชตาชีวิตคน และประจำโลกธาตุด้วย เสร็จแล้ว จึงทรงประกาศเก้าเมืองเป็น-เมืองเอก ทำหนังสือประกาศ-เมืองตรี, เมืองโท, เมืองจัตวา, ขึ้นแก่เมืองจิว ให้เบิกทองคำมาหล่อกระถางธูป ๕ ใบ ตั้งไว้ว่า-ได้ตั้งเมืองจิวไว้แก่ ๕ เมือง แล้วให้ขนานนามเป็น-พระเจ้าอู่เต้ เรียบร้อยแล้ว จึงตรัสให้มีหนังสือไปหาจูเฮ้าเจ้าเมืองฝ่ายเหนือฝ่ายใต้ ๒๔ หัวเมืองมาประชุมที่ตำบลโทวซัว ได้เสด็จทางเรือ ผ่านพายุ และ มังกรเหลืองไปได้เสด็จประทับอยู่ ณ เก๋งเม่งตั้ว เมื่อประชุมเจ้าเมือง ๒๔ หัวเมืองพร้อมแล้ว ทรงประทานโอวาท ให้กระทำสัตย์ถวายพร้อมกันแล้ว ให้กระทำเครื่องสัญญา ๕ อย่างประจำเมือง คือ ๑.เจง ระฆัง ๒.โกว กลอง ๓.เข่ง แผ่นระฆังวงเดือน ๔.ตัด กระดิ่ง ๕.เตียว กลองละคอนนอก หรือ กลองตุ๊กจัดโต๊ะเลี้ยงแล้ว รุ่งขึ้นต่างได้ถวายคำนับลากลับ ได้เสด็จกลับในกลางทางได้ทอดพระเนตรเห็นนักโทษได้ตรัสถามทรงทราบแล้ว ตรัสสั่งให้ปล่อย ให้เบิกทองคำหลวงมาประทานให้ตลอดกัน และ งีเต๊กขุนนางได้นำสุราเข้าถวาย ทูลว่า-กลั่นด้วยสรรพคุณยาอันวิเศษมีรสหวาน หอม, แก้เมื่อย, มีกำลังแข็งแรง ทรงดื่มมากทรงเมาหนักไม่เป็นสมประดีแล้วบรรทมหลับ ครั้นสร่างได้ตื่นแล้วเสด็จออกว่าราชการ รับสั่งหางีเต๊กให้เข้าเฝ้าแล้วตรัสแก่งีเต๊กว่า สุรามีคุณน้อยมีโทษมาก ดื่มมากแล้วทำให้สติฟั่นเฟือนหลงไหลไม่เป็นสมประดี แล้วตรัสสั่งห้าม อย่าได้ทำขึ้นอีก ตำรานั้นก็ให้ทิ้งเสีย แล้วตรัสสั่งให้ถอดงีเต๊กจากขุนนางลงเป็นไพร่

อยู่มา ตรัสว่า-จูเฮ้าฝ่ายเหนือฝ่ายใต้ได้เข้าทำสัตย์สาบานแก่เราแล้ว ยังแต่จูเฉ้าฝ่ายตะวันออก ตะวันตก จะให้มาทำกันที่ตำบลกวยกีแล้วตรัสสั่งให้ไปหาตัวจูเฮ้าเจ้าเมืองฝ่ายตะวันตกตะวันออก ๒๕ หัวเมือง มาประชุมกัน ณ ตำบลกวยกีพร้อมแล้วต่างเข้าเฝ้า ณ ที่ประทับแรมอยู่เก๋งแม่งตั้ว เล่าเอียะได้ทูลว่า-มาประชุมพร้อมกัน ๒๘ หัวเมือง แต่ฮ่องฮวงเฮ้าเจ้าเมืองหนึ่งซึ่งโลภหลงสตรีเสพสุราเป็นนิจนั้นไม่เข้ามา ตรัสว่า-ไม่มาด้วยเหตุอย่างไร ก็ได้มาพอดี จึงตรัสถามได้ทรงฟังว่า น้ำท่วมจึงช้า จึงตรัสถามจูเฮ้าทั้งปวงก็ได้กราบทูลว่า-ตั้งแต่พระองค์เสด็จไปขุดคลองแล้ว น้ำก็หาได้ท่วมไม่ ตรัสว่า-ที่มาช้านั้น เห็นจะเที่ยวแย่งชิงทรัพย์สิ่งของ ๆ ราษฎรแน่จึงตรัสให้ค้นดูที่พัก ก็ได้สิ่งของ ๑๘ เล่มเกวียน กับ หญิงงาม ๕ คน ตรัสถามก็ได้สารภาพ จึงตรัสให้ประหารชีวิตแล้วจะตั้งบุตร์ก็ไม่มี จึงยกให้ขึ้นแก่เมืองใกล้เคียง ให้หญิง ๕ คนกลับบ้านเดิม สิ่งของก็สั่งให้คืนไป ครั้นจูเฮ้ากระทำสัตย์สาบานถวายแล้ว ตรัสให้จัดโต๊ะเลี้ยงแล้วรุ่งขึ้นต่างทูลลากันกลับไปแล้ว อยู่มาวันหนึ่งเกิดเมฆขึ้นทางตะวันออกเวลาบ่าย ฝนตกเป็นเม็ดทองคำเท่าเม็ดทรายตกลงในจังหวัดพระราชวังทั้ง ๓ วัน ๓ คืน ตรัสสั่งให้เก็บนับที่เป็นเม็ดได้-ร้อยแปดสิบเก้าหมื่น ที่ละเอียดไม่ได้นับ จึงรับสั่งให้แบ่งเป็นสิบส่วน แจกให้ขุนนางส่วนหนึ่ง แจกให้พวกจูเฮ้า และ ราษฎร ๘ ส่วน เอาไว้สำหรับแผ่นดิน-หนึ่งส่วน ต่อมาทรงประชวร ตรัสสั่งให้ประชุม ไม่เสวยพระโอสถทรงปรารภว่ามีอายุ ๑๐๐ ปีแล้ว สิ้นแล้วจงยกเล่าเอียะขึ้นเป็นกษัตริย์ครองแทนเถิด แล้วก็สิ้นพระชนม์ อยู่ในราชสมบัติได้ ๒๘ ปี พระชนม์ได้ ๑๐๐ ปี ได้เชิญพระศพใส่หีบไม้หอมแล้วแห่ไปตำบลโลวซัว ทรงครองแต่ปี ๑,๖๖๒ ถึง ๑,๖๔๕ ก่อน พ.ศ. บางแห่งว่า- ๘ ปี แต่ปี ๑,๖๖๒ ถึง ๑,๖๕๕ ก่อน พ.ศ. ก็เมื่อประมาณ ๔,๑๕๒ ปีมาแล้ว(พ.ศ. ๒๕๓๐) เล่าเอียะหนีไป ไทจูคีเวี้ยน พระราชบุตร์องค์ใหญ่ได้ครองสืบต่อ และ ได้สืบต่อกันได้ ๑๗ พระองค์ องค์สุดท้าย คือ พระเจ้ากิดกุย ห้องสินว่า-พระเจ้าเจ็ดอ๋อง ได้ทรงกรีฑาทัพไปรบนคร-มุงซาน ได้ไม่ฮี ธิดาเจ้าเมืองมาเป็นสนมเอก จากนั้นก็ทรงลุ่มหลง ไม่ทรงนำพาบ้านเมือง จึงเสียแผ่นดินแก่กษัตริย์ราชวงศ์-เซียง หรือ ช้าง คือ พระเจ้าเซียงทาง หรือ พระเจ้าช้างทอง ในปี ๑๒๓๕ ก่อน พ.ศ. และ ต่อมาอีก

๑๕ ปี พระองค์ได้สิ้นพระชนม์ที่-นครนานเซา พร้อมกับพระชายานั้น

๕. **พระเจ้าช้างทอง** (พระเจ้าเซียงทาง) ปฐมกษัตริย์ราชวงศ์-ช้าง หรือ จาง หรือ เซียง หรือ เซียง คำชื่อว่า-เซียงทาง คำชื่อไทยว่า-**ทอง** นี้ ไทยออกว่า-ทาง ได้บ้าง เช่น เมือง-ถลาง ตามเสียงชาวพื้นเมืองออกว่า-ท่างล้าง เป็นประจำ ก็คือ-ทองหลาง นั่นเอง จึงใช้ชื่อไทยว่า-ช้างทอง เฉพาะคำชื่อว่า-ช้าง ซึ่งได้เป็นเสียงเดิมว่า-เซียง ก็เพราะเป็นน้อง จะต้องคล้องจองกับพี่ซึ่งมีชื่อว่าซุ่น หรือ ไต้ซุ่น ก็-ซุ่น และ เซียง เป็นพี่น้องร่วมบิดา แต่ต่างมารดากัน ซึ่งสืบเชื้อสายมาแต่พระเจ้าอึ้งตี่ฮ่องเต้ ได้สืบต่อมาได้ถึง ๘ ชั่วกษัตริย์ พระเจ้าอึ้งตี่ฮ่องเต้มีพระราชบุตร์ชื่อ-เซียงอี่ ๆ มีบุตร์ชื่อ-จวนยก ๆ มีบุตร์ชื่อ-ย้องเซียน ๆ มีบุตร์ชื่อ-เถงคัง ๆ มีบุตร์ชื่อ-เซียงงิ้ว ๆ มีบุตร์ชื่อ-กู๋โซว ๆ มีบุตร์กับนาง-อ๊อกเตงชื่อ-ไต้ซุ่น ครั้นนางอ๊อกเตงตาย กู๋โซวจึงได้นางยิมหนึ่งเป็นภรรยาใหม่มีลูกชายคนหนึ่งชื่อ-เซียง ซึ่งซุ่นเป็นเด็กเขื่องแล้ว ในประวัติฯ กล่าวว่า-ครั้นเมื่อ พระเจ้าซุ่นเต้ได้ครองราชย์ ณ ปี ๑,๗๑๒ ก่อน พ.ศ. แล้ว และ บ้านเมืองเป็นปกติสุขเกษมสำราญตลอดไปแล้ว จึงทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้-เซียง หรือ เสียง ก็คือ ฉาง หรือ จาง หรือ ช้าง (น้องต่างมารดา) นั้นให้เป็น-ไท้อิด เจ้าเมืองไปครองนครแคว้นฉางอู่ คือ-**ช้างอู่** (อยู่) หรือว่า-**ฉางวู่** ก็คือ-**ช้างผู้** หรือ **ช้างพลาย** ซึ่งมีเขตแคว้นมณฑลฮูนาน,มณฑลกวางสี, และ มณฑลกวางตุ้ง ณ เมื่อปี ๑,๗๑๒-๑,๖๖๓ ก่อน พ.ศ. เรียกว่า-แคว้นฉางอู่ หรือ ช้างอยู่ (หรือเรียกว่า-นครอิวปี ก็มี) ตอนนั้น ยังเรียกว่า-นครอิวปี ด้วยพระราชดำรัสตรัสว่าให้-**ช้างอยู่อิว** จึงเป็นชื่อว่า-**ฉางอู่** ซึ่งครั้งนั้นยังเป็น-**เมืองเล็ก** จึงขึ้นอยู่กับเมืองเสียงซึ่งเป็นหัวเมืองเอกด้านใต้ทั้งแถบ ซึ่งห้องสินมีระบุชื่อว่า-ครั้งแผ่นดินแฮ่ พระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่งพระนามว่า-พระเจ้าตีเค้า กับ พระมเหีฝ่ายซ้ายพระนามว่ากั๋นเต๊กได้ประสูตพระราชบุตร์องค์ ๑ ชื่อว่า-**เคียด** ต่อมา พระองค์เสด็จสู่สรวงสวรรค์แล้วพระเจ้าทังหงอซึ่งเป็นพระราชบุตร์พระอัครมเหษีฝ่ายขวาซึ่งเป็นพระเจ้าที่พระองค์ใหญ่ได้ราชสมบัติครองเมืองเสี่ยงเป็นเวลานาน ซึ่งเคียดได้เป็นขุนนางผู้ใหญ่รับราชการอยู่ในที่ใกล้ชิด ครั้นพระเจ้าทังหงอสวรรคต เคียดจึงได้รับราชสมบัติครองเมืองเสี่ยงสืบต่อ ได้ชักชวน-เซียง หรือ ช้าง ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็น-ไท้อิดเจ้าเมืองโทให้เข้ามาเป็นรองเจ้าเมืองเอก พระเจ้าเคียดอ๋องทรงมีพระหน่อเชื้อพระวงศ์สืบต่ออีกสามชั่วกษัตริย์ จนถึงพระเจ้าเจ๊ดอ๋อง หรือ พระเจ้ากิดกุยได้ครองราชสมบัติ ทรงโปรดไท้อิดเป็นผู้มีสติปัญญาจึงให้เลื่อนขึ้นเป็นเสนาบดีผู้ใหญ่ กาลนั้น มีชายชาวนาผู้หนึ่งชื่อ-อิอิ๋นทำนาอยู่ตำบล-อิวซิน ได้ผูกเพลงขับร้องสรรเสริญพระเจ้าทังหงอ ไท้อิดเห็นว่าอิอิ๋นมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด จึงจัดผ้าแพรขาว กับสิ่งของทั้งปวงให้คนไปคำนับเชิญอิอิ๋นถึงสามครั้ง อิอิ๋นจึงมาสู่บ้านไท้อิด ๆ ก็พูดจาเกลี้ยกล่อมกระทั่งอิอิ๋นยอมทำราชการด้วย ไท้อิดจึงพาเข้าไปถวายพระเจ้าเจ๊ดอ๋องซึ่งไม่ทรงทราบจึงส่งคืน พระเจ้าเจ๊ดอ๋องเชื่อแต่คำคนยุยง ว่าราชการบ้านเมืองไม่ยุตติธรรม จึงเป็นกษัตริย์องค์สุดท้าย ครั้งที่จะสิ้นสุดนั้น พระเจ้าเจ๊ดอ๋องทรงทราบว่า-เจ้าครองนครมุงซานมีธิดางามนามว่า-ไมฮี จึงส่งคนไปขอ-ไม่ยอม จึงทรงยกกองทัพไปรบนครมุงซาน (ซานตุง) เจ้านครมุงซานจึงขอถวาย-ไมฮีธิดางามของตนเป็นไถ่โทษ พระองค์ได้ไมฮีมาเป็นพระสนมเอกในพระราชวังหลวงแล้วก็ทรงลุ่มหลงเสพแต่สุรามัวเมาลุ่มหลงกับนางในไมฮีนั้น ไม่นำพาในกิจการ กวนเล่งหองเสนาบดีผู้ใหญ่เห็นดังนั้น จึงเข้าทูลทัดทานให้พระสติ ทรงโกรธจึงตรัสให้เอาตัวกวนเล่งหองไปฆ่าเสีย แต่นั้น ข้าราชการทั้งปวงมิอาจทูลทัดทานไท้อิดคิดกลอุบายแต่งให้คนใช้ไปร้องไห้รักศพกวนเล่งหอง หวังจะให้เกียรติศัพย์เลื่องลือไปว่า-กวนเล่งหองเป็นคนสัตย์ซื่อ แต่พระมหากษัตริย์มิได้ตั้งอยู่ในยุตติธรรม ซึ่งความนี้ไปถึงจึงทราบกลอุบายของไท้อิด พระเจ้าเจ๊ดอ๋องทรงโกรธ จึงให้เอาตัวไท้อิดมาจำไว้ ณ ทิมแซ่ไถ่

ช้างยกงวง

เป็นกาเหล้า หรือ กาน้ำ เครื่องบวงสรวงของหลวง

จาก-TIME LIFE = The Metalsmiths

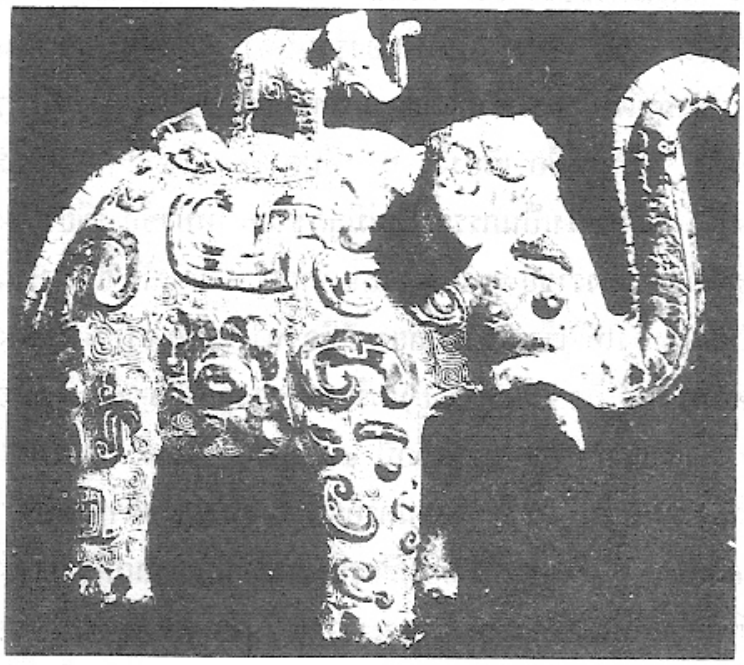

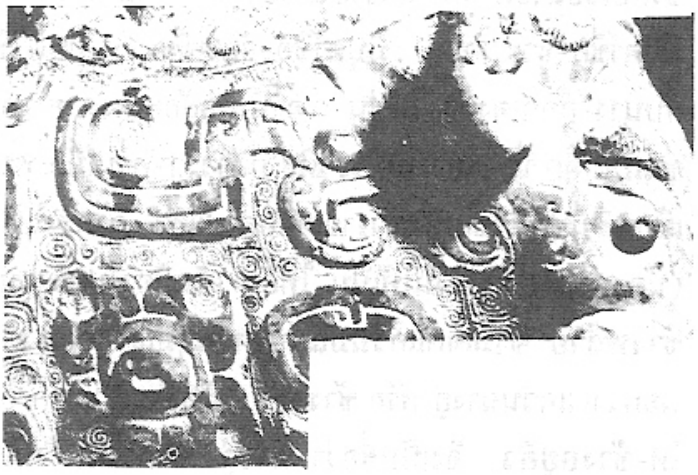

การูปช้างยกงวงนี้ เป็นเครื่องสำริดสร้างในสมัยราชวงศ์ช้าง และ เป็นสำริดที่ใช้ทองคำประสมมาก ซึ่งไม่เกิดสนิมขุมผุกร่อน จึงคงทนอยู่เป็นพัน ๆ ปี ที่แปลก และ ยืนยันเป็นไทย ก็ที่งวงงอยกขึ้นเป็นว่งโค้งลงนั้นมีสัดส่วนอ่อนสลวยกับ-มีลายสือไทยปรากฏที่ลำตัวลงไปถึงท้องนั้นให้อ่านได้ว่า-ช้างทอง ซึ่งไม่ใช่-พระองค์ต้น-พระอนุชาของพระเจ้าซุ่นเต้ฮ่องเต้นั้น จึงเป็นพระองค์ที่มีพระนามว่า-ช้างทอง ซึ่งได้ทรงปราบดาภิเษกเป็นพระเจ้าจักรวรรดิ-ปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์ช้าง ที่ทรงพระนามว่า-เซียงทางฮ่องเต้ หรือ พระเจ้าช้างทอง นั้น

ลายที่สร้างลวดลายเป็นลายสือไทยไว้ว่า-ช้างทอง ได้ตัดมาเฉพาะที่ปรากฏเป็นลายสือไทยว่าช้างทอง ช.หัว ช. เป็นวงกลมอยู่ท่อนท้าย ช. เห็นชัด า มีหัวขดขวา ไม้โท ◌่ คู่อยู่บน ง. เห็นแต่หัวมีเงาบัง ทอง-นั้น ท. ยกอย่างนั้น พอมีเค้า-ท. อ. เป็นวงกลมตรงกับ ๐ และก็ ง. ทำเป็นลายยาวมีข้อขยัก พอมีเค้าให้เห็นได้ จึงเป็นลายสือไทยแท้ อันมี-คำชื่อไทย เขียนเป็น-ลายสือไทย เป็นไปตามระบบออกเสียงคำพูดไทย จึงเป็นไทยสมบูรณ์

ครั้นอยู่ต่อมา พระเจ้าเจ๊ดอ๋องทรงหายโกรธจึงทรงให้ไท้อิดพ้นโทษเวรจำขัง ไท้อิดทูลลาเดินทางมาถึงทุ่งนาแห่งหนึ่งจะไปบ้านได้เห็นชาวนาคนหนึ่งตั้งวงข่ายสี่ด้านจะตะหลบนกเลี้ยงชีวิต วิเคราะห์ดูวงข่ายเห็นแยบคายนัก แม้นฝูงนกทั้งสี่ทิศก็มิอาจพ้นวงข่ายรอดไปได้ ไท้อิดคิดปรานีแก่นกว่า-ขอเลิกข่ายเสียสามด้าน ให้คงอยู่ด้านเดียวเถิดนกตัวใดถึงแก่กรรมแล้วก็ให้ติดข่ายเถิด ว่าดังนั้นแล้วก็ไปบ้าน เกียรติศัพท์นั้นก็ปรากฏไปแก่ราษฎร และ หัวเมืองทั้งปวง ซึ่งต่างก็เห็นว่า ไท้อิดมีเมตตาแก่สัตว์ ควรจะเอาเป็นที่พึ่งได้ จึงชักชวนกันมาขึ้นแก่ไท้อิดถึง ๔๐ หัวเมือง ไท้อิดจึงตั้ง-อิอิ๋นเป็นอาจารย์สำหรับศึกษาไต่ถามกิจการทั้งปวง

พระเจ้าเจ๊ดอ๋องครองราชสมบัติมิได้อยู่ในยุตติธรรม และหาผู้ทัดทานมิได้ก็ยิ่งกระทำทุจริตเนือง ๆ ราษฎร และ หัวเมืองขึ้นทั้งปวงได้ความเดือนร้อนยิ่งนัก ไท้อิดเห็นดังนั้นจึงคิดกับอิอิ๋นซึ่งเป็นอาจารย์ และหัวเมืองที่ ๔๐ พร้อมใจกัน ยกเป็นกองทัพเข้าเมืองเสี่ยง ทหารไท้อิดจับพระเจ้าเจ๊ดอ๋องได้ ไท้อิดมิได้ประหารชีวิต จึงให้เอาพระเจ้าเจ๊ดอ๋องกับ พระสนมไมฮีไปปล่อย และ ตั้งให้เป็น-เจ้าเมืองน่านเซา (เมืองเซา มณฑลอันฮุย) ทรงเสียเมืองแก่ไท้อิด ในปี ๑,๒๓๕ ก่อน พ.ศ. ต่อมาอีก ๑๕ ปี พระองค์ก็ได้สิ้นพระชนม์พร้อมกับพระสนมไมฮี ณ นครน่านเซานั้น ราชวงศ์เฮียะได้สิ้นสุดลงเพียงนี้ และ มีบันทึกว่า-ราชวงศ์เฮียะ-มีกษัตริย์ ๑๗ พระองค์ ครองราชย์นาน ๔๓๙ ปี ไท้อิด-ครั้นจัดการพระนครหลวงได้เรียบร้อยแล้ว ก็ปรารภจะกลับไปอยู่ที่เดิม ทหาร และ หัวเมืองทั้งปวง จึงพร้อมใจกัน-อัญเชิญไท้อิดให้เสวยราชสมบัติเป็น-เจ้าเมืองเสี่ยง ถวายชื่อว่า-พระเจ้าช้างทอง (เซียงทางฮ่องเต้)

ถังมีขาตั้ง, ฝาปิด, ตุ้มยก

เป็นถังเหล้า หรือ ถังน้ำ ครื่องบวงสรวงของหลวง

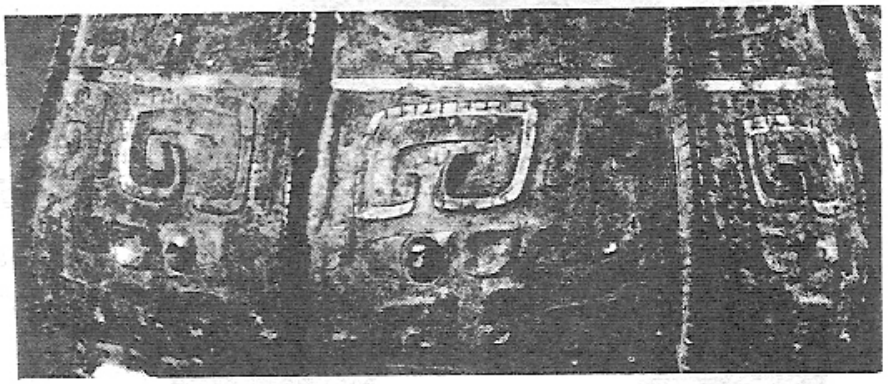

ถังกลมนั้น เป็นเครื่องสำริดราชวงศ์ช้างเช่นเดียวกัน ใช้ทองคำประสมมากจึงไม่เกิดสนิมให้ผุกร่อน และ คงทนเป็นพันปี มีลวดลายเส้นส่วนมาก-เป็นเส้นเล็กละเอียด และ เส้นหนาทึบอ่อนสลวย โดยเฉพาะก็คือ ลายเส้น ๒ แถวกลางนั้น เป็นตัวลายสือไทยชัดเจน และ เหมือนตัวเดี๋ยวนี้-ทั้งตัวเขียนบรรจง และ ตัวแบบพิมพ์ แถวบนใน ๓ ช่องนั้น-เห็น ด, อ, ด, ชัดเจน ส่วนแถวล่างเป็นแถวอ่านได้ความแต่ละช่องว่า เด่น. อวด. ดี. จึงได้ความว่า-ช่างชื่อ-เด่น นามสกุล หรือ คุณพิเศษว่า-อวดดี หรือ เป็นพระบรมราชโองการให้ใส่ประกาศไว้ หรือ ใส่ชื่อไว้เองว่า-เด่น อวดความมีฝีมือเด่นดีไว้แล้ว

ได้ตัดเฉพาะลายที่ปรากฏนำมาใส่ไว้ให้เห็นชัด ๆ ทั้ง ๒ แถว ซึ่งฝรั่งเขานำไปทำไว้ในหนังสือ และ ภาษาของเขาแล้วคงจะไม่มีไทยกล้ากล่าวว่า-ปลอม ถ้าพิมพ์เป็นหนังสือไทย และเป็นภาษาไทยในเมืองไทยก็คงพร้อมกันกล่าวว่า-ปลอม เพราะตัวเหมือนตัวเดี๋ยวนี้ ถึงกระนั้น ก็ยังมีผู้กล่าวว่า-อเมริกันมักทำผิดมาก ต้องอังกฤษจึงจะทำได้ถูกต้อง ฉะนี้ ไทยจึงเป็นนักพูดสำส่อนแก่ไทย เสมอมาแล้ว แต่พวกเขาชาวสหรัฐ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส อังกฤษ และเยอรมัน นำเรื่องไทย และ ของไทยนี้ ขออนุญาติว่าจะแปลไปเป็นภาษานั้น ๆ จริง หรือ ไม่ ไม่รู้

พระเจ้าเซียงทาง หรือ ช้างทองนั้นทรงได้ครองราชสมบัตินั้นมีพระชนมายุได้ ๘๗ ปี ในกาลที่พระเจ้าเจ๊ดอ๋องมิได้อยู่ในยุตติธรรม ฝนแล้งมาประมาณ ๗ ปี ราษฎรต้องเดือดร้อนด้วยอาหารยิ่งนัก พระองค์จึงทรงบริจาคเงินจากท้องพระคลังจุนเจือทุกครัวเรือนที่ขัดสน จึงให้ปลูกปะรำ ณ ตำบลซึงหนิม ประกอบพิธีบวงสรวงขอฝนต่อเทพยดาฟ้าดิน จากนั้น ฝนก็ตกชุกชุมอย่างแต่ก่อน พระองค์ทรงเป็นปิยกษัตริย์ ทรงสร้างพระนครหนึ่งชื่อ-ปัดโต๋ ทรงให้สร้างประเทศให้ก้าวหน้า ทั้งเครื่องดินเผา และ โลหะ ทั้งมีลายสือไทยจารึกว่า-ช้าง, เด่น อวดดี, คนดี. ทรงนำทั้งทางปกครอง และ พาณิชยการ ทรงครองได้ ๑๓ ปี มีพระชนมายุได้ ๑๐๐ ปี จึงเสด็จสวรรคต จึงครองแต่ปี ๑,๒๒๒ ถึงปี ๑,๒๑๐ ก่อน พ.ศ. มีบันทึกราชวงศ์เซียงว่า-มีกษัตริย์ ๒๘ พระองค์ ครองราชย์ ๖๔๔ ปี พระองค์สุดท้าย ทรงพระนามว่า-พระเจ้าติวอ๋อง ซึ่งให้มีเรื่อง-ห้องสิน ขึ้นนั้น และ เมื่อพระเจ้าติวอ๋อง ได้เสวยราชสมบัติ ณ เมืองปัดโต๋ จึงทรงให้ชื่อใหม่ว่า-ชื่อเมืองจิวโก๋

รูปถ่ายดาบเหล็กกล้าสีน้ำเงิน
สมัยราชวงศ์เซียง อันดับราชวงศ์ที่ ๕ เมื่อ ๑๒๒๒ ถึง ๕๗๘ ปี ก่อนพุทธศักราช

ลายสือไทยที่ปรากฏ ณ ประเทศจีน

รูปมีดประแดะหรือประแตะนี้ ของคนไทยลวะทั่วไป โดยเฉพาะที่ราชบุรีถ่ายทอด จากหนังสือประวัติการสัมพันธ์ระหว่างชาติไทยกับชาติจีน ของท่าน ลิขิต ฮุนตระกูล เล่าว่า เวลานี้มีดเล่มนี้อยู่ไต้หวัน

เส้นดำที่ด้ามขยายใหญ่ คือ ลายสือไทย บนอ่านว่า เรือง ล่างอ่านว่า เลอลว้า เห็นชัดว่ามีดเล่มนี้ พระเจ้าเรืองเลอลว้าทำส่งไปถวายราชวงศ์เซียง ก่อน พ.ศ. ตามที่เขียนไว้ว่า ราชวงศ์เซียงหรือช้าง ลำดับราชวงศ์ที่ ๕ สมัย ๑,๒๒๒ ถึง ๕๗๘ ก่อน พ.ศ. ตรงกับสมัยเมืองทอง ไทยจารึกเล่าว่าขุนโลลายสร้างและตั้งชื่อเมืองทอง เมื่อปีอินเต็ม ๔๑๕๐ เป็นปีโล ๑ ก่อน พ.ศ. ๑,๑๘๐ ปีโลได้ ๑๖๐ ไม่ได้จารึก ปีโลได้ ๓๑๕ ปรากฏชื่อขุนเลืองยงไทย ขุนเรืองเลอลว้านี้ คงครองเมืองปีโลระหว่าง ๒๐๐ ถึง ๓๐๐ คือ ก่อน พ.ศ. ๑๐๑๐-๘๕๐ รู้ว่าราชวงศ์ช้าง คือ ไทย จึงทำมีดพอส่งไปถวายพร้อมกับจารึกชื่อไปด้วย ราชวงศ์ช้างจึงถือเป็นประจำตลอดมาถึงองค์สุดท้าย

๑๐. พระเจ้าผู้หลวง พระเจ้าจิวบูอ๋อง ซึ่งเป็นต้น-ราชวงศ์เจ้า หรือ จ้าว ได้เห็นในประวัติการสัมพันธ์-พิมพ์นามว่า-พระเจ้าวูหว่าง (เรียกว่า พระเจ้าบู๊อ๋องในเรื่องห้องสิน) คำชื่อว่า-บู๊ หรือ บู ไทหลำออกว่า-วู ซึ่งมาจากคำว่า-ลอ,ล้อ,ล้วะ,ลวะ, เอา-ว. เป็น-พ. ก็เป็น-ลพ. กับ-ลวู. ลพู และเป็น-วู. พู. พู่. ผู้. เช่น พูไทย. ผู้ไทย. ทั้งได้พบ-กาพู (กาน้ำรูปพู) ในหนังสืออัจฉริยะของจีน เป็นสำริดหล่อ ได้ขึ้นลวดลายเพื่อความสวยงาม กับ เป็นสัญญลักษณ์พระนามประจำด้วย ซึ่งมีเค้าเป็นลายสือไทยพอให้อ่านได้ความหมายตามที่มีว่า พระเจ้าผู้หลวง อ่านตามความหมายซึ่งไม่ตรงกับตัวปรากฏรูปกาพูที่ถ่ายทอดมานี้พอเห็นได้ ณ บันทัดกลางขอบกานั้น ซ้าย-ลายเส้นช่วง ๑ มีลายว่า-พระ และช่วง ๒ มีลายว่า-เจ้า ไม้โทบนนั้นเกือบมองไม่เห็น ช่วงกลาง มีลายว่า-ผู้ ขึ้นลวดลายไว้อย่างนั้น ขวา มีลายว่า-หลวง ห.เห็นแต่หาง ล.กลับกัน ว.ชัดเจน ง.เป็น ง.ขอม ทั้งหมดนั้น จุกฝานั้นคือ-ไม้โท ณ กลางคือลาย-ผ ล่างคือลาย-อู ก็คือ-ผู้ ณ กลางก็คือ-เจ้า ลายตอนล่างก็คือ-อ๋อง ซึ่งไทยว่า-หลวง จึงเป็น-ผู้เจ้าอ๋อง จึงได้ความแบบจีนก็พระเจ้าหลวง หรือ พระเจ้าบู๊อ๋อง (พระเจ้าจิวบูอ๋อง) นี้ ในไคเก็กมีเล่าไว้ว่า-เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าที่กก (ตี้คอก) พระเจ้าที่กกนั้นทรงมีพระอัครมเหษีมีนามว่า-พระนางเกียงหงวนฮองเฮา ไม่มีพระราชโอรส จึงมีพระสนมเอกอีก ๓ พระนาง คือ ๑.พระนางเค้งโต ๒.พระนางกั๋นเตก ๓.พระนางเซียงหงี พระองค์ทรงมีพระราชโอรสกับพระนางเซียงหงีก่อนให้ชื่อว่า จีอ๋องไทจือ จึงมีกับพระนางเค้งโต ให้ชื่อว่า-เง้ียว (เหยียว) อ๋องไทจู และ พระองค์ได้พาพระนางกั๋นเต๊กไปประพาสเล่นที่ตำบลเหี้ยนคิว พระนางกลับเข้าวังแล้วทรงครรภ์ครบถ้วนแล้วก็ประสูตพระราชโอรส ให้ชื่อว่า-เคียดอ๋องไทจู ฯ พระองค์นี้ได้เป็นกษัตริย์ต้นวงศ์เซียงทางครั้นล่วงกาลมานานทรงชรา จึงให้ปลูกโรงพิธีในพระราชเก๋งตั้งพิธีพลีกรรมบวงสรวงเทพารักษ์เสร็จแล้ว ทรงพาพระนางเกียงหงวนฮองเฮาเสด็จไปในโรงพระราชพิธีกระทำบวงสรวง

HISTORICAL RELICS UNEARTHED IN NEW CHINA

รูปที่ ๔๒ และ รูปที่ ๒๐๒

โถน้ำสำริด ใบนี้ สมัยราชวงศ์เชียงช้าง หรือ ช่าง ทำลวดลายหล่อไว้ชัดเจน ที่ทำลูกศรชี้ไว้นั้น ทำลายเส้นเป็นลายสือไทยว่า "คนดี" ค. และ น.ด.เห็นได้ชัดเจน และ ลวดลายอย่างนี้ก็บอกว่าเป็นลวดลายไทย เพราะลายอ่อน ณ ที่ลายสือไทยนั้นมีเงา บังจึงไม่ค่อยชัดเจน

โถฝาเนื้อหินสีลูกนี้ เพราะเป็นสีจึงเข้าใจว่าที่หลังนาน เข้าใจว่าจะสมัยสุโขทัย ลายเส้นที่หัวลูกศรตอนล่างทั้งสองข้างนั้น จะเห็นสือไทยทำลายสืออ่านได้ว่า เดือน *เฉพาะ ด.อ. เห็นชัด เ--น สร้างเป็นลายยันตไทย ภาพเดิมเป็นสี และชัดเจน เป็นของเก่าสมัยสุโขทัย แต่ลายตัวหนังสือนั้น อาจจะเป็นสมัยรัตนโกสินทร์ก็ได้ แต่ในหนังสือว่า พ.ศ. ๑๘๒๒ จึงเป็นสมัยสุโขทัยแน่นอน*

เทพยดา ขอให้พระนางเกียงหงวนฮองเฮามีพระราชโอรส จะได้มีพระเกียรติยศต่อไป ตั้งแต่นั้น พระนางได้ทรงครรภ์ได้ ๑๔ เดือน จึงประสูตพระราชโอรส จึงพระราชทานชื่อว่า-เจ๊กอ๋องไทจู ๆ องค์นี้ คือ-จิวลีโจ๊ว ได้เป็นวงศ์ต้นกษัตริย์แผ่นดินจิว (ประวัติ การสัมพันธ์ฯ ท่านลิขิตเรียงไว้อย่างนี้ ๑.เจ๊ก ๒.กิด (เกียด) ๓.เหยียว (เงี้ยว) และ ๔.จี๊ กลับกันคงจะเรียงตามตำแหน่งฐานันดรศักดิ์) ฉะนี้ พระเจ้าผู้หลวงซึ่งเดิมไป-เจ๊กอ๋องไทยจู พระราชโอรสสุดท้ายเสด็จอุบัติแล้ว พระเจ้าที่กกพระราชบิดาก็สวรรคตปี ๑,๘๒๒ ก่อน พ.ศ. ได้เสวยราชสมบัติปี ๕๗๘ ก่อน พ.ศ. จึงมีกาลเวลานานถึง ๑,๒๔๔ ปี ถึงกระนี้ ก็ยังรักษาของเดิมไว้ไม่ได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขไปตามชอบใจ

กาพู (กาน้ำรูปพู)

กาพู-นี้ เป็นสำริดซึ่งรวมทั้งหูหิ้วนั้นสูง ๒๓.๕ ซม. ราชวงศ์เจ้าตะวันตก ศตวรรษที่ ๑๒-๑๑ ก่อน คศ. ก่อน พ.ศ. ๕๕๗ ปี (พ.ศ. ๒๕๓๐) ก็เมื่อ ๓,๐๘๗ ปีมาแล้ว ราชวงศ์เจ้า หรือ จิว นี้ครองราชจักรวรรดิจีนเป็นเวลาทั้งหมด ๘๗๔ ปี ตั้งแต่ปี ๕๗๘ ก่อน พ.ศ. ถึง พ.ศ. ๒๘๕ มีกษัตริย์ ๓๕ พระองค์

พระเจ้าผู้หลวง ทรงใช้พระนามชื่อคำไทย และ ประดิษฐ์กระทำลายสือไทยให้อ่านรู้ได้ตามลายที่สร้างไว้ ณ ขอบปากกาพูนั้น ใน-ห้องสิน ออกเสียงแต่จิ๋วว่า-บูอ๋อง หรือ บู๊อ๋อง ตรงกับไทยว่า-ขุนศึก ส่วนประวัติการสัมพันธฯ ออกเสียง-ไหหลำว่า-วูหว่าง คำว่า-วู นี้ ก็คือ-ลวู, วู, พู, ผู้, ก็ชื่อเป็นคำไทยแท้แล้ว

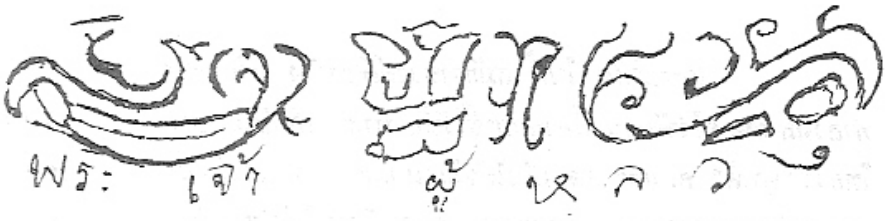

แถว-ลายหล่อขอบปากกาน้ำนั้น ซึ่งอ่านพระนามชื่อคำไทยได้ว่า-พระเจ้าผู้หลวงนั้น ลวดลายหล่อมีอย่างนี้ ลายที่ต้องกลับนั้น เช่น ล, ส่วน ง, เป็น-สือขอม ต้องกลับจึงเป็น ง, ไทย ณ เมื่อทรงให้สร้าง-สิ่งของพระเครื่องใช้ พระองค์ หรือ ช่างหลวง ทรงโปรด หรือ ทำเฉพาะ จึงใส่พระนามเป็นลายสือไทย ระบุพระนามชื่อคำไทยไว้ด้วย เท่าที่พบเพียงกาพูลูกนี้ พอได้เป็นหลักฐาน

จิวลีโจ๊ว พระนามในไคเก็ก เป็นพระนามตั้ง หรือ สถาปนาใหม่ เพราะทรงเป็นพระราชโอรสพระอัครมเหษี แต่ประสูตหลังสุดจึงมีชนมายุน้อยสุด ณ รัชกาลพระเจ้าเหยี่ยว ๑๐๐ ปี นั้น ก็คงทรงเจริญวัยพอสมควร พระเชฏฐาธิราชเจ้าจึงทรงสร้างเมือง-จิวลี่ ณ ตะวันตกสำเร็จแล้ว จึงสถาปนา-เจ๊กอ๋องไทจูขึ้นเป็น-พระเจ้าจิวลีโจ๊ว ให้ไปครองเมืองนครจิวลีหัวเมืองประจำภาคตะวันตก โปรดให้โอนเมืองใหญ่น้อยทั้งด้านตะวันตกสองร้อยเมืองให้ขึ้นแก่-นครจิวลี เพราะเป็นภาคด้านตะวันตก จึงมีชื่อว่า-ไซเป๊กฮู้ บ้าง (ยังชื่อว่า-ซีเกียง, ไซเกียง, ซีฉวน, เสฉวน, ไซฉวน, ก็มี) และเนื่องจาก-พระเจ้าจิวลีโจ๊ว ทรงเป็นพระองค์ต้น ในไคเก็กจึงกล่าวว่า "เป็นต้นวงศ์กษัตริย์แผ่นดินจิว" ทั้งเป็น-สหรัฐนคร จึงไม่มี-ฮองเต้ หรือ เต้ ต่อ ก็คงครองได้ ๑๐๐ ปี ครั้น-พระโอรสได้ทรงครองสืบต่อก็สถาปนาขึ้นเป็น-พระเจ้าจิวลี หรือ จิวลีโจ๊วตลอดถึงปี ๘๐๐ ก่อน พ.ศ. ไม่มีปรากฏในพงศาวดาร จึงไม่ทราบว่ามีกี่พระองค์ ในปี ๕๗๘ ก่อน พ.ศ. ได้เห็นในคำประกาศ สถาปนาตั้งพระเจ้าทวดพระนามว่า-"ไท้อ๋อง เป็นบิดา-อองกุ๋ย ๆ เป็นบิดา-จิวบุนอ๋อง ๆ เป็นบิดาพระเจ้า-บูอ๋อง ให้เป็นที่-เจ้าฟ้า (เทียนจู)" ฉะนี้ จึงได้ความว่า-ในระหว่างกาลปี ๘๐๐ ลงมาถึงปี ๗๐๐ ก่อน พ.ศ. พระเจ้าไท้อ๋องได้ครอง-นครจิวลี ส่วน-เมืองหลวง หรือ พระนครกรุง ยังมีชื่อตามที่-พระเจ้าช้างทอง ทรงสร้างพระนครแล้วให้ชื่อว่า-เมืองปัตโต๋ ในกาลปี ๘๕๓ (นับลงถึง) ๘๓๑ ก่อน พ.ศ. เป็นรัชกาลของ-พระเจ้าปันเกง แห่งราชวงศ์ช้าง ซึ่งได้ทรงย้าย-พระราชธานีปัตโต๋ไปอยู่ นครยิน แม้-นครจิวลี่ อันเป็นหัวเมืองด้านตะวันตก พระเจ้า-

ไท้จิวลี่ครองอยู่ถึงปี ๘๒๖ ได้สร้างเมืองหลวงใหม่อยู่ ๓ ปีจึงสำเร็จ ณ ไซเปกเฮาแล้วได้ย้ายไปครองอยู่จึงมีชื่อว่า-เมืองไซเปกเฮา ณ ปี ๘๒๘ ก่อน พ.ศ. นั้น ด้วยทรงสร้างนครใหม่นั้น พระเจ้าปันเกงจึงทรงตั้งให้เป็น-ไท้อ๋อง ทรงครองอยู่ได้ประมาณ ๑๐๐ ปีจึงสิ้นพระชนม์ อองกุ๋ยจึงได้ครองสืบต่อ มาถึง-พระเจ้าเกงติง ทรงโปรดให้เปลี่ยนเป็น-เมืองเอกไฮเป็กฮู อองกุ๋ยครองประมาณ ๘๘ ปีสิ้นพระชนม์ปี ๖๗๖ ก่อน พ.ศ. กีเซียง (จิวบุนอ๋อง) ได้ครองต่อ เมื่อครองมีอายุ ๑๘ ปี ได้อาศัยขุนนางข้าราชการของพระบิดา เช่น ไต้เจียงซุน ซันงีเส็ง เป็นต้น ช่วยทะนุบำรุงด้วยดีจึงเจริญสุขสมบูรณ์เกษมสำราญตลอด พระเจ้ากีเซียง หรือ กีเซียงโจ๊ว เจ้าเมืองไซกีคนนี้เป็นบุตร์ของ-อองกุ๋ย กับ นางไทเกียง ครั้นพระบิดาสิ้นแล้ว จึงได้เป็นเจ้าเมืองแต่เริ่มรุ่น และ มีเมีย-๒๔ คน มีลูก ๕๕ คน เป็น ๑๐๐ คนกับ-หลุยจินจู๊ ซึ่งเก็บได้กลางทาง นางไทกีเมียหลวงเป็นมารดาเป๊กอิบโค้ (กงจู้เป๊กอิบโค้) นางไทยิมเมียรองเป็นมารดากีฮวด (พระเจ้าบูอ๋องฮองเต้) ครั้นปี ๖๑๐ ก่อน พ.ศ. ลิ้วอ๋องได้ครองราชสมบัติ สืบต่อ ณ พระนครปัดโต๋ ทรงพระนามว่า-พระเจ้าติวอ๋องแล้ว ให้ชื่อเมืองใหม่ว่า-เมืองจิวโก๋ ก็มีหัวเมืองเอก ๔ ทิศเป็น ๔ เมืองซึ่งมีเมืองขึ้นอีกเมืองละ ๒๐๐ เมืองเป็น-๘๐๔ เมืองมาขึ้นแก่พระเจ้าติวอ๋องทั้งหมด และพระเจ้าติวอ๋องทรงปกครองเมืองจิวโก๋โดยยุตติธรรม ราษฎรและ หัวเมืองทั้งปวงจึงอยู่เย็นเป็นสุขตลอดมาได้ ๗ ปี ครั้นเสด็จไปคำนับ-หนึงวาสีได้ทรงเห็นรูปหนึงวาสีเกิดทรงลุ่มหลงได้ทรงเขียนโคลงสรรเสริญไว้ จึงเป็นเหตุให้ทรงวิปริตให้พิบัติถึงสิ้นพระชนม์ ในปีที่ ๘ หัวเมืองเอก และ หัวเมืองขึ้นทั้งปวง ได้นำเครื่องบรรณาการมาถวายประชุมกันพร้อมแล้ว ทรงทราบว่า-เชาฮู เจ้าเมืองกีจิวฮู้มีธิดารูปงามจึงทรงตรัสขอ เชาฮูมิได้ถวาย และ ได้กล่าวคำ กับเขียนคำโคลงว่า-ไม่ทรงยุตติธรรม จึงพิโรธ โกรธแล้วให้จับตัว ให้พิจาณาโทษ แต่ก็ทรงอภัยให้ และโปรดให้กลับไป ครั้นได้ทรงอ่านคำโคลงตำหนิอีก จึงตรัสสั่งให้ยกกองทัพไปจับตัวมาให้ได้ ซ่องเฮ่าเฮ้ายกไปก่อนได้ถูกตีทัพแตกก่อน กีเซียงจึงมีหนังสือไปเกลี้ยกล่อม-เชาฮู ตกลงยินยอมนำธิดาชื่อขันกีไปถวาย แต่ก็ถูกนางผีร้ายทำลายชีวิตแล้วก็เข้าสิงตามคำสั่งของหนึงวาสีแล้วจึงกระทำกลมายาบันดาลให้สวยงามเหมือนนางฟ้า และ ให้ลุ่มหลงยิ่งนัก เมื่อเรียบร้อยแล้วต่างก็กลับ พระเจ้าติวอ๋องซึ่งได้นางขันกีมาไว้ ก็ทรงลุ่มหลงมัวเมามิได้ออกว่าราชการนับเป็นเดือน กิจการทั้งหลายก็คั่งค้าง ขุนนาง และ ราษฎรหัวเมืองใหญ่น้อยทั้งปวงก็ได้รับความเดือดร้อนยิ่งนัก

พระเจ้าผู้หลวง หรือ พระเจ้าบู๊อ๋อง หรือ พระเจ้าวูหว่างนี้ เดิมชื่อว่า-กีฮวด เป็นพระโอรสองค์ที่ ๒ ของบุนอ๋องกีเซียง และ นางไทยิมเมียรองเป็นมารดา พระโอรสที่ ๑ นั้นชื่อ-กงจู้เป๊กอิบโค้ ได้ไปทูลขอรับโทษแทน ไม่ทรงโปรดกลับได้รับโทษถึงฆ่าด้วยตรัสให้เอาตาปูตอกตรึงมือเท้าให้ตายแล้วให้เชือดเนื้อเอาไปทำไส้ขนมเปียนำไปให้กีเซียงผู้บิดากิน ครั้นกีเซียงพ้นโทษแล้วได้รับแต่งตั้งเป็น-บุนอ๋องแล้วได้กลับไปเมืองหลวง-เมืองไซกีนั้น ทะนุบำรุงสุขภาพสมบูรณ์ และ ก่อสร้างลกไต๋ ทำสวนหลวง ขุดสระ จัดภูเขา และ ป่าไพร ได้ไปเชิญ-เกียงจูแหยเข้าเป็นผู้สำเร็จราชการทหารพลเรือน ร่วมกับเกียงแหยยกกองทัพไปปราบซ่องเฮ่าเฮ้ากับบุตรชายจับได้ประหารชีวิตแล้ว ได้เกิดโรคป่วยหนักสิ้นชนม์ชีพแล้ว กีฮวด-ซึ่งเกียงจูแหยพร้อมกับขุนนางทั้งหมดได้ตกลงกันแต่งตั้งขึ้นเป็น-พระเจ้าบู๊อ๋อง ซึ่งทรงเป็นพระราชาธิบดีอิสสรรัฐประเทศเอกราชทั้งเมืองหลวง-กรุงซีเกียงตลอดเมืองขึ้นอีก ๒๐๐ เมือง จากกาลนั้นทรงร่วมกับเกียงจูแหยได้จัดกองทัพออกต่อสู้ กองทัพเมืองจิวโก๋ซึ่งถูกส่งมาปราบก็ทำลายได้หมดแล้ว แต่ก็ต้องใช้เวลา ๘ ปี และ อีก ๕ ปีจึงรุกทำลายด่านทั้ง ๕ ได้ จึงรวมเป็น ๑๓ ปียึดเมืองจิวโก๋ได้ พระมเหสีปีศาจทั้ง ๓ หนีไปก็ถูกจับได้ และ ถูกฆ่าตาย พระเจ้าติวอ๋องทรงให้จุดไฟเผาพระที่นั่งเตียะแซเหลา กับ พระองค์เองก็สิ้นพระชนม์อยู่ในกองเพลิงนั้น พระเจ้าบู๊อ๋องทรงยึดจิวโก๋ได้แล้วเสด็จเข้าพัก ณ พระที่นั่งเก๋าเกงเตียนตรัสให้ช่วยกันดับไฟซึ่งไหม้พระที่นั่งเตียะแซเหลา มิได้กระทำโทษผู้ใดเลย ได้ตรัสสั่งให้ไท้อุยเจียงกุ๋นไปค้นหาอัฏฐิพระเจ้าติวอ๋อง ครั้นได้มาแล้วให้ฝังไว้ตามบรรดาศักดิ์เส้นวักตามธรรมเนียม ตรัสให้ออกเป็นกฎหมายห้ามข่มเหง, ช่วงชิง, ฉกลักของคนชาวเมือง แม้ผักเพียงกำมือหนึ่งก็ให้ประหารชีวิต ครั้นเรียบร้อยแล้ว จึงพร้อมกันกระทำพระราชพิธีปราบดาภิเศกราชาภิเศกเป็น-พระเจ้าบู๊อ๋องฮ่องเต้ (ตามลายสือจารึกพระนามชื่อคำไทยว่า-พระเจ้าผู้หลวง) ทรงเสวยราชสมบัติเป็นเจ้าแผ่นดินทำนุบำรุงราษฎรทั้งทหาร และ อาณาประชาราษฎรพร้อมเพรียงกัน

เรียบร้อยตลอดแล้ว วันหนึ่ง เสด็จออกราชการ-ขุนนางใหญ่น้อยหัวเมืองทั้งป่วงเฝ้าพร้อมกัน ตรัสว่า-จะยกกลับไปเมืองไชกี เมืองจิวโก๋นี้เป็นของพระเจ้าติวอ๋อง-จะให้แก่-บู๋แก่พระโอรสของพระเจ้าติวอ๋อง ตรัสปรึกษาเห็นชอบพร้อมกันแล้ว จึงรับสั่งให้หาบู๋แก่เข้ามาเฝ้าแล้วทรงมอบเมืองจิวโก๋ และ สมบัติให้ทั้งหมด ทรงตั้งให้-กวนซกเสี่ยน ซกตอน้อง พระองค์เป็นผู้กำชับรักษาเมืองจิวโก๋ ช่วยทำนุบำรุงราษฎรให้อยู่เย็นเป็นสุข ถ้าทำผิด-จะทำโทษให้สิ้นชีวิต ซึ่งต่างก้มศีร์ษะลงรับแล้วคุกเข่าลงคำนับพร้อมกัน ตรัสสั่งให้หาปีจู้บุตร์ปีกันเข้ามาตรัสสรรเสริญ ปีกันแล้วประทานสิ่งของเงินทองแล้วเสด็จไปให้แต่งโต๊ะจุดธูปเทียนเส้นวักศพปีกันตามอย่างธรรมเนียมเสร็จพร้อมเรียบร้อยแล้ว ครั้นถึงวันกำหนด ได้เสด็จขึ้นรถพระที่นั่งพร้อมกองทัพแห่กลับถึงเมืองไชกีทรงพบขุนนาง ข้าราชการพร้อมประชาราษฎร เสด็จเข้าไปคำนับพระมารดา ตรัสให้แต่งโต๊ะจุดธูปเทียนเผาไม้หอมเส้นวัก คำนับ -จ้าวผู้ต้น, พระอัยกา, พระบิดา แล้วตรัสสั่งให้แต่งโต๊ะเลี้ยงขุนนางและข้าราชการทั้งหมด พระเจ้าผู้หลวง-บู๊อ๋องฮ่องเต้ ทรงปกครองพระราชอาณาจักรจักรวรรติโดยเมตตาธรรม และ ยุตติธรรมตามนิติแบบแผน พระราชประเพณีจึงพร้อมสมบูรณ์ทุกประการ และ ร่มเย็นเป็นสุขเกษมสำราญตลอดกาล นับแต่กาลทรงเป็น-บู๊อ๋องได้ ๑๓ ปี และ ทรงเป็น-พระเจ้าผู้หลวง คือ บู๊อ๋องฮ่องเต้ อีก ๗ ปี จึงเป็น ๒๐ ปี ในประวัติกล่าวเฉพาะที่ทรงเป็น-ฮ่องเต้จึงบันทึกไว้ว่า-อยู่ในราชสมบัติ ๗ ปี แต่ ปี ๕๗๘ ถึงปี ๕๗๒ ก่อน พ.ศ. พระองค์จึงทรงเป็น-ต้นราชวงศ์เจ้า หรือ ราชวงศ์จิว และ ทรงมี-กษัตริย์สืบต่อจากพระองค์อีก ๓๕ พระองค์ จึงปกครองเป็นกาลเวลาทั้งหมด ๘๗๔ ปี ตั้งแต่ปี ๕๗๘ ถึง ๑ ก่อน พ.ศ. และ พ.ศ. ๑ รัชสมัยพระเจ้ากิงอ๋องฮ่องเต้ ถึง พ.ศ. ๒๔๕ รัชสมัยพระเจ้าตุงจิวกุง ซึ่งครองราชย์ได้ ๗ ปีสวรรคต และ ราชวงศ์เจ้า หรือ จิวก็สิ้นสุดลง จึงทรงเป็นสุดท้ายก็ในสมัยราชวงศ์นี้ ในประวัติมีบันทึกว่า ประเทศจีนได้รุดหน้าไปมากในด้านอักษรศาสตร์. ธรรมคติ. ศิลปวิทยา. และอื่น ๆ อีกมากมาย โดยมีศาสดาจารย์ที่เรืองนาม คือ ๑)เล่าจื้อ ๒)ขงจื้อ ๓)เม่งจื้อ ๔)มกจื้อ ๕)จวงจื้อ ๖)เกาจื้อ ๗)จันจื้อ ๘)ซุ่นจื้อ ฯลฯ ซึ่งชนจีนได้รับศิลปศึกษาเป็นอย่างดีเริ่มจากยุคนี้เป็นต้นไป ต่อจากนี้ไป พบแต่ชื่อคำไทยไม่มีหนังสือไทยยืนยัน ทั้งออกเสียง และ เขียนเป็น-ตัวสือจีนอีกด้วย จึงแน่นอนว่า คงไม่เป็นที่เชื่อถือ แต่ก็ต้องทำไว้ ซึ่งคงมีผู้ยอมฉลาดพบเห็นแล้วจะได้ทราบว่า-ไทย จีนซี หรือ ราชวงศ์จีน ผู้ต้นชื่อ-จีน หรือ ชาวจีน ประเทศจีน ผู้สร้างกำแพงใหญ่กั้นเขตแดนจีน ยาวถึง ๒,๐๐๐ ไมล์ ประมาณ ๘ หมื่นเส้น กับได้สร้าง-พิพิธภัณฑ์กองทัพหินอีกประมาณ ๔๐,๐๐๐ รูป ฝังไว้ใต้พื้นดินประมาณกาล ๓,๘๕๐ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๕๒๐) คำชื่อว่า-จีน นี้ เห็นตัวสือไทยเก่าก่อนเขียนอย่างนี้-จีล, เจล, เจลล, เจริญ, จำเริญ. และ จิง, จริง, เจริญ ฉะนี้ จีนซี ชื่อคำไทยว่า-เจริญศรีก็คงได้ ทรงครองได้ ๓๐ ปี กับ พระโอรสอีก ๓ ปี จึงรวมได้ ๓๓ ปี จาก พ.ศ. ๒๕๖ ถึง พ.ศ. ๓๓๖

หาญ หรือ ราชวงศ์ฮั่น ซึ่งเป็นพวกหมู่-เรา, เลา, ลาว, เล้า, เล่า ก็เป็นกลุ่มแซ่-เล้า คือ เล่าปัง ได้เป็นที่-หาญหลวง หรือ ฮั่นอ๋อง ได้ต่อสู้อยู่ ๕ ปี มีชัยชนะ-ฌ้อปาอ๋องแล้วจึงได้ปราบดาภิเศก-ราชาภิเศกเป็นพระเจ้าหาญกอเจ้า หรือ พระเจ้าฮั่นโกโจฮ่องเต้ หรือ พระเจ้าฮั่นเกาโจ๊วฮ่องเต้ ณ เมือง-เชียงอัน ด้านตะวันตก จึงมีชื่อตอนว่า-หาญตะวันตก คือ ไซ่ฮั่น ทรงเสวยราชสมบัติปกครองได้ ๑๒ ปี และ มีกษัตริย์สืบต่อมาอีก ๑๔ พระองค์ มีกบถ จลาจล และประหารขึ้น เล่าหวน และ เล่าซิว ได้รวบรวมทหารเข้ายึดพระราชธานีจับอองมั่งสำเร็จโทษแล้ว เล่าหวนจึงได้ครองเป็นรัชกาลที่ ๑๕ พระนามว่า-วายเอียงอ๋องฮ่องเต้ แต่ก็ครองได้ ๒ ปีเท่านั้น ก็ถูกปลงพระชนม์อีก เล่าซิวจึงได้ทรงครองสืบต่อ ทรงพระนามว่า-พระเจ้าหาญกองพู่ หรือ พระเจ้าฮั่นกวงบู๊ฮ่องเต้ หรือพระเจ้าฮั่นกวางวูฮ่องเต้ แล้วทรงย้ายพระราชธานีจากเมืองเชียงอันภาคตะวันตกมาตั้งอยู่ ณ เมืองลักเอี๋ยง-ด้านภาคตะวันออก จึงมีชื่อตอนว่า-หาญตะวันออก คือ ตังฮั่น พระองค์ทรงครองได้ ๓๓ ปี และ มีกษัตริย์สืบต่อมาอีก ๑๒ พระองค์ จึงรวมเป็น ๒๗ พระองค์ ปกครองได้ ๔๒๖ ปี จาก พ.ศ. ๓๓๗ ถึง พ.ศ. ๗๖๑

โซ่ง, ซ่ง, ซ้อง, พูไทย คือ ราชวงศ์ซ้อง ซึ่งไทยเรียกกันว่า-โซ่ง ลาวโซ่ง ทางตะวันเฉียงเหนือตลอดไป เรียกว่า-พูไท (ลวู, ลพู, พูไทย, พู่ไทย) ณ เขตแดนจีนมีปราฏว่า-ซ่อง ไทยว่า-ซ้อง มีมากกระทั่งเป็นเมืองเอกทิศเหนือซึ่งเป็นชนิด-สหประเทศ หรือ สหรัฐภาคเหนือซึ่งมีเมืองขึ้น ๒๐๐ เมืองกว่า ซ้องเก่าเจ้า หรือ

ซ้องเกาโจ๊ ต้นราชวงศ์ซ้อง เดิมเป็นโซ่ง, ซ้อง เป็น-พี่น้อง ๒ คน พี่ชื่อ-เตี๋ยคังเหลียง น้องชื่อ-เตี๋ยคังหงี ได้ร่วมกันปราบจลาจลสงบเรียบร้อยแล้ว เตี๋ยคังเหลียงจึงได้ครองราชสมบัติชนิดปราบดาภิเศกจึงแต่งตั้งพระนามชื่อระบุว่า-เป็นเจ้าเก่าของซ้องจึงตั้งเป็นพระนามประจำว่า-พระเจ้าซ่องเก่าเจ้า หรือ ซ้องเกาโจ๊ฮ่องเต้ ปฐมกษัตริย์ ณ นครโลยาง มีบันทึกว่า-เป็นเอกราชภาคเหนือ และ เอกราชภาคใต้ จึงมีชื่อตอนต้นนี้ว่า-น่ำซ้อง ก็คือ-ซ้องใต้ ได้มีกษัตริย์สืบต่ออีก ๗ พระองค์ เป็นกาลเวลา ๕๕ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๕๖๓ ถึง พ.ศ. ๑๐๒๑ ต่อมาในตอน-ปักซ้อง คือ ซ้องเหนือนั้น ก็มี-**พระเจ้าซ้องไทโจ๊ว** หรือ พระเจ้าไทโจ๊วฮ่องเต้ ทรงปราบดาภิเศก ครองราชสมบัติ ณ ภาคเหนือได้ ๓๐ ปี มีกษัตริย์สืบต่ออีก ๑๖ พระองค์ เป็นกาลเวลา ๓๑๗ ปี แต่ พ.ศ. ๑๕๐๓ ถึง พ.ศ. ๑๘๑๙ ราชวงศ์ซ้อนตอนนี้ มีชื่อตอนหลังนี้ว่า-ปักซ้อง ก็คือ-ซ้องเหนือ เมื่อรวมทั้ง ๒ ตอนแล้ว ก็ได้เวลา ๓๗๖ ปี **พระเจ้าร่วงผู้** หรือ **จูฮ่องบู๊** ก็คือ **พระเจ้าฮ่องบู๊ฮ่องเต้ ต้น-ราชวงศ์เม่ง-เม่งเฉียว** ว่าเป็นเผ่าจู ซึ่งไทยเผ่านั้นใช้คำชื่อว่า-เจ้า ซึ่งออกคำกล่าวเป็นประจำว่า-จู และ ไทยเผ่าจูนี้เป็นผู้อยู่ประจำถิ่นเหนือจดตะวันตกประเทศพม่า และ อยู่เป็นหย่อม ๆ ไปตลอดถึง-เสฉวน ต่างก็ออกคำกล่าวว่า-จิว บ้าง ว่า-จอง, จวง, จ้วง บ้าง ว่า-จุ บ้าง ว่า-จ้าว, เจ้า บ้าว บู๊ พระองค์ทรงได้เล่า-เพ็กบุ๊นผู้มีสติปัญญาและมีความรู้เชี่ยวชาญ จึงช่องสุมพลพรรคทวยทหารเพียงพอแล้ว จึงยกเข้ายึดพระราชธานีได้กำจัดราชวงศ์หงวนได้ จึงปราบดาภิเศก-ราชาภิเศกเป็น-พระเจ้าร่วงผู้ ก็คือ พระเจ้าฮ่องบู๊ฮ่องเต้ ต้นราชวงศ์เม่งเฉียวแล้ว มีกษัตริย์สืบต่ออีก ๑๖ พระองค์ เป็นกาลเวลา ๒๗๖ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๕๑๑ ถึง พ.ศ. ๒๑๘๖

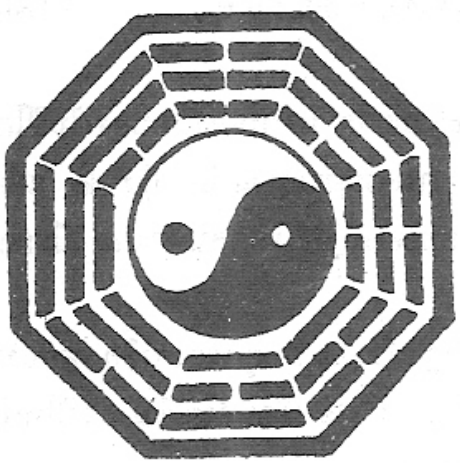

รูปโป๊ยก่วยนี้ ทำเป็นส่วนมี-ขาว-ดำ คือ ขาว-หมายถึงกลางวัน ดำ-หมายถึงกลางคืน ทำเป็น ๘ เหลี่ยม จึงเป็นค่ายกล ๘ บ้าง ส่วน ขาว-ดำ ที่วงเป็นตัวสือและเลขก็คือ อ.ด. และ ๑๖ ซึ่งกระทำไว้ ณ หน้าพระที่นั่ง ใครล้ำก็หัวขาด จึงศักดิ์สิทธิ์สุดยอด หรือศักดิ์สิทธิ์เด็ดขาด ว่าราชวงศ์ซ้องนำไปใช้เป็นสัญญลักษณ์พระราชวงศ์

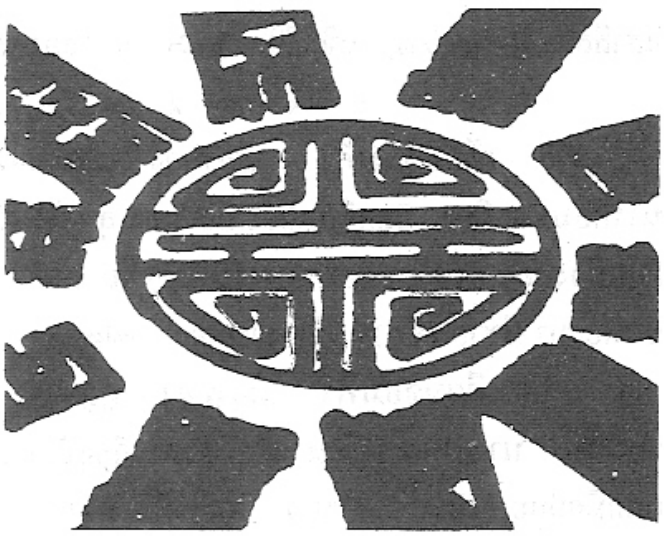

รูปเลขยันต์ ๑๖ หรือ จับลัก นั้น และในกรอบวงกลมนั้นมีลาย อ.ด. หรือ ๑๖ บนอ่านแบบจีน อ่านขวาไปซ้าย ล่าง อ่านแบบไทย อ่านจากซ้ายไปขวา และจำนวน ๑๖ หรือ **จับลัก** นี้ จีนเขาถือว่าเป็นจำนวนอันศักดิ์สิทธิ์ หรือโสพสวิชาญาณ ขลังศักดิ์สิทธิ์ ทำเป็นส่วน ขาว-ดำ ซึ่งมีอำนาจถ้าให้คนล่วงล้ำก็ถึงถูกประหารหัวขาด ถ้าอยู่ขั้นอนุญาต (ขาว) ก็มีชีวิตรอดได้ ซึ่งขลังศักดิ์สิทธิ์ถึงขั้นเป็นและตายได้จึงศักดิ์สิทธิ์มาก ว่า-ราชวงศ์ซ้องนำไปใช้ให้ศักดิ์สิทธิ์ถึงขนาดนั้น

เลืองยงไทย คลองเมืองทอง ปีโล ๓๑๕ เมีย (ใหญ่ชื่อ) ทองเลืองแสง (เมีย) น้อย แสงมิ่งฟ้า (๓๗๘/๑) **เลืองยงไทย** เมื่อขึ้นปีโล ๓๑๗ ทองเลืองแสงมี (ลูกชายชื่อ) ไทยเลืองฟ้า ขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๔ (๓๗๘/๒)

ไทยเลืองฟ้า ขึ้นคลองเมืองทอง เมื่อมะเมีย ปีโล ๓๔๔ เมีย (ใหญ่) นางเมืองทอง เมียน้อย (ชื่อ) ลำเพางาม (๗๐/๑) **เมืองทอง** มีลูก (ชาย ชื่อ) ไทยฟ้าสว่าง ลำเพางาม ท้องมีญิง ปีโล ๓๔๘ ชื่อผ่องงามตน เมืองทองมีญิงชื่อ มิ่งงามไทย ปีโล ๓๕๐ (๗๐/๒)

๑ x x x x x x

ปีโล ๓๙๘ ตัวต้นไทยเลืองลาย ขึ้นคลองเมืองทอง เมียใหญ่ชื่อ อู่เลืองตน (๓๘๕/๑) เมียน้อย มองงามตา ปีโล ๔๐๐ อู่เลืองตน มีไทยเลืองลาย (๓๘๕/๒)

๒ x x x x x x

เดือนเคลื่อนฟ้า คลองปีโล ๕๐๑ เมียชื่อ ภู่พวงคำ เมียน้อยชื่อ เลืองแสงฟ้า (๓๙๕/๑) ภู่พวงคำ มีลูกชื่อ เดือนคำฟ้า ปีโล ๕๑๒ เลืองแสงฟ้า มี (ลูกญิง ชื่อ) สีแสงฟ้า (๓๙๕/๒)

เดือนคำฟ้า คลองเมืองทอง ปีโล ๕๓๘ เมีย (ใหญ่ ชื่อ) ทองงามดี เมียน้อยชื่อ พุ่มพวงทอง (๓๖๐/๑) ทองงามดี ปีโล ๕๔๔ เดือน ๕ ขึ้น ๑๑ ค่ำ มีเดือนร่วงฟ้า (๓๖๐/๒)

เดือนร่วงฟ้า นั่งเมืองทอง ปีโล ๕๗๕ เมียนางเชิญหอมฟ้า แล นางคู่เคียงฟ้า (๓๖๔/๑) เชิญหอมฟ้า มีลูกชาย เดือนห้อมดาว ปีโล ๕๗๗ ขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๕ (๓๖๔/๒)

เดือนห้อมดาว คลองเมืองทอง ปีโล ๖๑๕ เมียชื่อ แก้วส่องแสง เมียกลางชื่อ ทองงามตา (เมีย) น้อย แสงสีส่อง (๔๒๐/๑) ลุขึ้นปีโล ๖๑๖ แก้วส่องแสง มีลูก (ชื่อ) เดือนส่องแสง เดือน ๖ ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) (๔๒๐/๒)

๓ x x x x x x

เทียนจอมฟ้า เมืองทอง เมื่อขึ้นแทนผู้พ่อ (ปี) โล ๗๑๘ เมียชื่อ นางหอมงามเมือง ในปีโล ๗๒๐ นางหอมงามเมือง มีลูกชื่อ เลืองเมืองทอง ลุ (ปี) โล ๗๒๑ เมียน้อยชื่อ นางเจริญงามนวล มีลูกญิง ๒ แฝด (ชื่อ) เจิมเมืองทอง (ชื่อ) จอมทองงาม (ปี) โล ๗๒๔ เมียใหญ่มีลูกญิงชื่อ หอมจอมนางญิง ลุโลปี ๗๒๗ เมียกลางเลือง ขันทองมา มีชาย (ชื่อ) เทียนขันทอง (๓๒/๑)

เทียนจอมฟ้า เมืองทอง ผู้ลูกขุน ขวบ ๓๕ เมืองทองถึงกู เข้า ๓๕ พบลูกของอาชื่อ หอมงามเมือง แต่งงาน นางเปนเมียเดือน ๘ แล้วพบเลืองขันทองสาวขุนนาง เป็นเมียเดือน ๑๒ เดือนอ้าย ขึ้น (ปีใหม่) เจริญ เปนเมียน้อย เมียทั้ง ๓ นาง ต่างใจดีไม่หวงกันให้เขียนปีโล ๗๒๕ (๓๒/๒)

เลืองเมืองทอง คลองเมือง เมีย ฟ้าสีทอง เมียน้อย ทองเลืองฟ้า ปีโล ๗๔๖ (๓๘๐/๑) เลืองเมืองทอง เดือนต้น ๘ ขึ้น ๗ ค่ำ ในปีโล ๗๔๘ ฟ้าสีทอง มีลูกเมืองฟ้าไทย (๓๘๐/๒)

๔ x x x x x x

---

[๑] ขาดไป ๔๘ ปี แผ่นที่ไทยฟ้าสว่างครองยังไม่พบ

[๒] ขาดไป ๑๐๑ ปี แผ่นที่ไทยเลืองลายครองยังไม่พบ

[๓] ยังขาด ๑๐๒ ปี แผ่นที่เดือนส่งแสงครองยังไม่พบ

[๔] ยังขาด ๑๖๕ กว่าปี แผ่นที่เมืองฟ้าไทยครองยังไม่พบ

เลืองรู้ลว้า เมืองทอง [๕]ขุย [๕]หิน [๕]ปราน ขุนไทย ผู้ลูกขุนเมือง ขุนลือเลืองลวลุปีโล ๙๑๓ เลื่อมทองงาม คลอดลูกชื่อ เลืองมาไทยเมืองทอง มันออกลูกผู้หญิง คลอดแล้วชื่อ ทองสีงามตา คลอดอีกชื่อทองจอมไทย เลืองรู้จานปีโล ๙๓๕ (๑๘/๑) ขุนเลืองรู้ คิดความด้วยเมืองทอง ขุนลือเลืองลวผู้ครอง ๓๕ ปี เมียนางทองเลื่อม หนตั้งต้นขุนโลผู้ลูก (หลาน) พ่อขุนเดิม (ชื่อขุนสือไทย) เดิมเมืองแมน เมืองอิน (เมืองแมน) ขุนอินเขา เขียวกวักทองมา ๔,๑๕๐ ปี รอดถึงครั้งขุนโลลาย โห่มาดี ก่อเมืองทอง เมื่อถอ (ถึง) กูได้ ๙๑๑ เมืองทองตัวขึ้นครองได้ ๒๕ ปี (๑๘/๒)

เลืองมาไทย ได้คลองแทนพ่อเมืองทอง ปีโล ๙๔๘ เมีย (ใหญ่) ชื่อ แสงส่องฟ้า เมียน้อย (ชื่อ)เทิน-บ้านทอง เมียใหญ่ แสงส่องฟ้า (๒๓๘/๑) ท้อง ปีโล ๙๕๑ มีลูกชาย (ชื่อ) เลืองไทยลว้า เทินบ้านทองมีชาย ปีโล ๙๕๕ (ชื่อ) ไทยลั่วทอง ปีโล ๙๖๐ แสงส่องฟ้ามี (หญิง ชื่อ) พวงทองลว้า (๒๓๘/๒)

๖ x x x x x x

[๗]**เลื้องลือลว้า** ขุนเมืองกรุงทองไทยผู้อำนวยความเจริญเมืองกรุง ยึดถือความดี ถูกความดีของคนเมือง ลว้าไทยถือดี มีข้อของขุนเมืองเรื่องในกฎหมายเมืองกรุงทองเมืองไทย ไม่ให้คนไทยหลงผิดร้ายขึ้งฆ่าคนให้ตาย แม้มันให้คนตาย ให้ฆ่ามันให้ตาย สมผิด เมียลูกมันไม่มีผิด จงไม่มีผิด ให้ปล่อยมัน แม้ใคร่ข่มเหงให้เดือดร้อน ให้จับมันเฒี่ยน ๕๕ เทื้อ คาดผิดเพื่อเพิ่มเฒี่ยน เลื้องลือลว้า ให้ขุนเสมือนจานพูด ปีโล ๑๐๒๕ (๑๑/๒)

เลื้องลือลว้า เมืองทองถิ่นแดนไทยลว้า ผู้กล่าวกฎหมายเมืองไทยลว้า แม้ญิงชายใดมันกล้ามดเท็ด พูดเท็ด ปิดบังเบี่ยงจิง ผิดให้คนอื่น ผิดมันหนัก ควนเฒี่ยนมัน ๑๒ เทื้อ ๒๕ เทื้อ ไม่รับผิดเพิ่ม ๑๐๐ ให้คุมขังใส่ตราง แม้มันหลบหนี เมื่อจับได้แล้วเพิ่มเฒี่ยน ๑๐๐ เทื้อ แล้วให้มันไปยังบ้านเรือน เปนอยู่อู่เดิม แม้นเหิมหานกล้าใจ กทำพูดเท็ด เติม ๔๐๐ ให้คุมขังจนสมผิดแล้ว ปล่อยมัน เลื้องลือลว้าให้เสมียนจานพูดปีโล ๑๐๒๕ (๑๑/๑)

เลื้องลบขุนใหญ่ ถิ่นแดนเมืองลว้านี้มีลูกชาย (ชื่อ) ขุนเลื้องลลือลว้า ขอมทองผู้สอนเรียนรู้ว่าสือว่าไททุกผู้แล้ว ลุปีมเมียโล ๑๐๕๗ เกิ้นขึ้นแทนพ่อเมื่อขวบ ๓๔ ปี เมียใหญ่ ชื่อ สีทอง ลุขึ้นขานพ่อเจ้าเมืองเถือมให้ขุนผดุงมารบ ข้าสู้มันแพ้แล้ว ไปตีเมืองแล้ว กูกลับมาลวในเดือน ๗ พักผู้คน ให้เตรียมเสบียงพอเพียงลูกศึกให้พร้อม (๕/๑) เดือน ๑๒ กูยกไปเมืองท้าวขุนขอม ข้ายึดเมืองขอม ขุนขอมขอขึ้นไนเมืองทอง ตัวขุนเมืองชื่อขันนนนาง ภู่พวง เมียท้าวผู้เสียเมืองให้ขุนเลื้องลบ แล้วตูขุนเลื้องลบได้ขุนขอมปกครองขอมโดยเที่ยงแท้ ถูกทาง ในกุนเกิ้น ชอบใจแล้ว ในเดือนหก ยกกลับเมืองทองอำนวยไพร่ขุนพร้อมทั่วหน้ากันทุกนาย ทั่วลูกศึกไพร่ขุน เลื้องลบผู้ขุนใหญ่ให้เขียนสือในนี้ (๕/๒)

เลื้องลลือ ขุนเมืองทอง สวน เขมร เว้ อนัม เนนกอ เจนนี หัวปันนา ภุมกาม เวียงคำ ไนใต้ ข้ามชาวบาก ไนคนไม้เมืองลูไน มลก เมืองชวก กับปิลี ในปีมเมีย **เมื่อ ๑๐๘๓ เมืองทองมาถอท้านเลื้อง หม่อมเมียสริทองเมือง มีลูกชายทับไทยทอง** ลุปีมแม ศึกลว้า เมื้อถึงเมืองขุนไตลานาง เลื้องลลือกลับถึงเมืองทองถิ่นไทย ฉลูเดือน ๑ ให้ขุนเสมียนเมืองเขียนเรื่องแจ้งหมายเจาความเนาปีโล ๑๑๐๘ (๑๐/๑) เมืองกรุงทอง เมืองกรุงใหญ่กว้างหมื่นล้านไร่งาน เมืองมามอบมากมายถึง ๑๕๘ เมืองจอมขอม เมืองพุมกาม มอน ม่าน เชิ่ง พู่ลาว โซ่ง พวก เวียดหนัม ยุนนาน มินหาน ฉานม่าน โหพันพาน เลียมลอกก ไทนั้ม ลาวลาย ไมหงัน เมืองเย้า แม้ว ไทยยา เมื้อไสพาล ฉุนเงี้ยว เงินยาง ตั้งสู้ สามไทย เวียงมูเงี้ยว ไน้วูอู ไทน้อย สิบพันพาน จูแม่น่าน พนม เมี่ยวมุย ภูหาน เจนไน เจนนอก เขมร เวียงเวสุง จอม (ล) ลือ เขียน (๑๐/๒)

---

[๕] ขุย คงเลือนมา เป็น กุย หิน คงเป็น หัวหิน ปราน อ่านตามตัว แต่อ่านว่าพรานก็ได้

[๖] ยังขาด ๗๐ ปี แผ่นที่เลืองไทยลว้าครองยังไม่พบ

[๗] เลื้องลือลว้า ยังไม่พบปีครอง พบแต่กฎหมาย อาจเป็นลูกของขุนเลืองไทยลว้า

เมืองทอง สุวัณณภูมิ สุนาปรันตชนบท

พระเจ้าทับไทยทอง ผู้ตั้งชื่อสุวัณณภูมิ ปีโล ๑๑๑๐ ก่อน พ.ศ. ๘๐ ปี

๑

๑. ขุนทับไทยทอง ทรงเครื่องขุน มือขวาห้อยลงชี้แผ่นดิน มือซ้ายถือหอยขอด หรือหอยสังข์เครื่องหมายขุนใหญ่ ได้ที่วัดพริบพลี ขุนหญิงคู่ คือขุนหญิงงามตาเรืองฟ้าเก็บไม่ทัน คงถูกขายไปหลอมเอาทองคำขายแล้ว

๒

๒. ขุนทับไทยทอง ทรงเครื่องพระชีไทย มือขวายกขึ้นนิ้วชี้วงแสดงวงล้อ (ธรรมจักร) มือซ้ายพาดตักแบแสดงนิ้วสี่ เห็นอริยสัจจ ๔ เครื่องทรงมีรอยรอบคอแบบพระ = ครองจีวรเรียบ ปางเจริญสมณธรรม ได้ที่วัดโสมฯ มาจากรางม่วง ราชบุรี

ทับไทยทอง เมืองทอง ครองปีโล ๑๑๑๒ ขวบ (ย่าง) ๒๕ เมีย (ชื่อ) งามตาเรืองฟ้า (และ) ดวงขวัญใจ แล (นาง) ทองประดับตน (๒๓๕/๑) งามตาเรืองฟ้า มีลูก ปีโล ๑๑๓๖[๑] ชื่อ ทองจอมฟ้าเมืองทอง มีงานฉลอง มีเพลง (เรื่อง) ขุนอิน (และ) ขุนโล (๒๓๕/๒)

กฎหมายผัวเมีย และสินสมรส มรดก

กฎหมายเมืองทอง ขุนทับไทยทองกล่าวข้อใน ปีโล ๑๑๑๘ เดือนอ้าย เรื่องผัวเมียตน คนข้าของ (๗๑/๑) คน แม้มีลูกแล้ว ห้ามฆ่า เฆี่ยน ตี พร้อมห้ามขาย ควนดูแลมันเลี้ยงดูสมควน (๗๑/๒)

เมื่อผัวตาย มันได้ของ เมียตาย ผัวเลี้ยงลูก จัดสิ่งของคอยลูกใหญ่ (๗๒/๑) เมื่ออย่าร้าง ต่างพร้อมกันบอกขุน เห้าผู้ขุนเย้มสิ่งของ ข้าว เรือน ที่ นา จัดออก ๒ (ส่วน) ให้มันคน (ละ) ครึ่ง (๗๒/๒)

กฎหมายผัวเมียอีกแผ่นหนึ่ง ที่เขียนกฎหมายเห็นชัดเจน ชื่อทับไทยทองก็พอเห็นได้ จึงนำมาลงไว้เพื่อประจักษ์

---

[๑] เข้าใจว่าแต่งงานทีหลัง ขุนไทยมักมีเมียคราวหลังฯ

- กตฎ หมาย คน ผัว
- เมีย ต่อ ทับไทยทอง(ว่า)
- เมีย (อ) ย่า ผัว แบ่ง เงิน
- ทอง แก่ เมีย ๑ เท่า
- ควาย งัว ช้าง ม้า สวน นา
- แบ่ง มัน คน (ละ) เคิ้ง (ครึ่ง)

กตฎหมายคนผัวเมีย ทับไทยทอง เมีย อย่า ผัว แบ่ง เงิน ทอง แก่ เมีย ๑ เท่า ควาย งัว ช้าง ม้า สวน นา แบ่ง มัน คน (ละ) เคิ้ง (ครึ่ง) (๓๕๐/๑) เมื่อมันมี ลูก ๒ แบ่ง คน (ละ) คน เท่ากัน ถ้ามีคนเดียว ให้พ่อเลี้ยง ทั้งแม่ แม้กว่า ๓ คน ให้แบ่งตามที่มีรักลูกดี (๓๕๐/๒)

กตหมาย ทับไทยทอง ข้อต่อ ญิงเปนเมีย เมียหน่ายผัวเก่า เหนชายอื่น คนดีกว่าผัว ให้ขออย่าให้แจ้งต่อขุน (๔๐๓/๑) ผัวยอม หรือขุนว่าอย่าแล้ว มันมีผัวอีกได้ แม้ไม่อย่า (มี) ผัวซ้อน ต้องฆ่ามัน (๔๐๓/๒)

กฎหมายสมัยขุนทับไทยทอง เมืองทองระบุปีโลไว้

๑. เรื่อง กดหมาย ทับไทย

๒. ทองปีโล ๑๑๑๘ (๑๑๑๘)

๓. เดือนอ้าย ขึ้น ๑๒ ค่ำ

๔. คนผัวเมีย ผู้ใด...

บรรทัด ๒ เห็นปีโลชัดเจน ส่วนตัวเลขเห็นชัดคือ ๑-๘ เส้นบาง และไม่ได้ใช้แป้งไล้ กล้องถ่ายจับได้เท่านี้ พอเห็นได้

เรื่องกดหมาย ทับไทยทองปีโล ๑๑๑๘ เดือนอ้ายขึ้น ๑๒ ค่ำ คนผัวเมียผู้ใด (๓๕๑/๑) อย่าร้าง หรือตาย ผู้อยู่หลังมีสินของ แม้มีสิ่งของ (และ) คู่คลองได้เอง (๓๕๑/๒)

สมัยพระเจ้าทับไทยทอง ยังได้แผ่นใหญ่ ๆ ที่ดอนโตนดอีก ๗ แผ่น กล่าวตามลำดับอ่าน แผ่น (๑) เล่าเรื่องพระปุณณ ลงตอนต่อไป (๒) จารึกทองจอมฟ้า (๓) จารึก พระปุณณะกล่าวพระพุทธฯ และสาส์นพระเจ้าพิมพิสาร (๔) กฎศึก (๕) พระปุณณจดนิธิกัณฑคาถา (๖) พระปุณณจารึกคำแปล (๗) หน้าหนึ่ง มีพระพุทธรูปปางประสูติ หน้าอื่นพระพุทธประวัติย่อ ไม่ได้อ่าน

กฎหมายอัยการศึก

(แผ่น ๔ ต้นข้างบนและล่าง) กฎหมายศึก ต้นทับไทยทอง เมืองทอง งามตา เรืองฟ้า ขุนญิงเมืองทอง (ล่าง) ขุนลือนา ขุนกฎเมือง ขุนคลัง ขุนอู่เมือง (ยาว ๓) ต้นทับไทยทอง สั่งขุนญิงงามตาเรืองฟ้า ขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๖ ปีโล ๑๑๖๒ เอิ้น (เรียก) หาตัวขอมอินทอง ขุนต้นศึกไทย ขุนไวศึกลว้า (ยาวขวา) มาชุมนุมในเรือนต้น ดอนโตนด คัดเอาคนศึกและกฎหมายคนเมืองทอง

(หน้าใหญ่ ๑) ขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๕ ปีโล ๑๑๖๓ ขุนญิงงามตาเรืองฟ้า มื้อทับไทยทอง ผัวตนให้เอื้อนแจ้งคนไทผู้ชายยิง (หญิง) นักยิง นักมวย นักไม้ นัก ดาบ ช้าง ม้า ทั้งชายยิง ควนเอาเปนคนศึก อยู่ถิ่นบ้านใดได้พอ ๗๐๐๐ คน ชื่อ ลูกศึก แม้เมื่อศึกไม่มีมา เปนแล้วเอาใช้ป้องกัน กัน ถิ่น บ้าน เรือน ต้น แล พี่ น้อง แม่ พ่อ เมีย ลูก อยู่กินดี เมื่อมีเศิกถึง เอิ้นมาปจำกองศึก แม้หลีกให้ฆ่าเส้นผีสู้ *(หน้า ๒)* หนึ่ง เมื่อมีอู่อยู่บ้านให้ที่ดินยี่สิบไร่ เพาะข้าวกินเลี้ยงเมีย ลูก พ่อ แม่ พี่ น้อง มิพอ เพิ่มให้อีก ๒๐ (ไร่) สอง ศึกบ่อมี ควลฝึกมือมีดีเมื่อไปสู่ที่ใด หรือไม่เอาให้ผู้อื่น สาม มีเศิกมา ให้มาในหมู่สู้ หนีไม่มาสู้ศึกให้จับตัดหัวและชนะศึกต้องตกรางวัลชนะ สี่ มื้อมันมีฝีมือ ไม่ให้มันแล่ร้ายผู้อื่น แล (ถ้ามุร้ายผู้อื่น ให้จับเฒี่ยน) ห้า ถิ่นที่มัน เมีย ลูก พ่อ แม่ พี่ น้อง ห้ามผู้อื่นทำร้ายยื้อแย่ง

พริบพลี เพชรบุรี

สมัยเมืองแมน และเมืองทอง ดินแดนกับคนพริบพลี เพชรบุรีมีอยู่แล้ว ตอนนั้นอาจมีชื่อว่า ปราน หรือ พราน หรือ กุน ฯลฯ ตามชื่อตำบลต่าง ๆ ที่มีอยู่ แต่ตามอัฏฐกถาปปัญจสูทนีมีเล่าไว้ว่า สุนาปรันตชนบท ยังแปลได้ว่า ชนบทสุดแดนอื่นของชาวคนดุร้าย เฉพาะศัพท์อาจแยกและต่อได้ว่า (หลัง) สวนปราน (เอา ว เป็น อุ ทำ น. ให้ยาว และเอา า ที่ปรานเป็น อ. เติม ต. ตามหลักบาลี สำเร็จเป็นสุนาปรันต) สุนาปรันต สวนปราน พริบพลี เพชรบุรีมีอยู่แล้วกับมีคนอยู่บริบูรณ์แล้ว ถึงมีหัวหน้า หรือ ขุน คือ ขุนกล่อม และขุนหญิงกุน ซึ่งมีลูกหลายคน ที่สำคัญ คือ บุน หรือ พระมหาปุณณเถร และ จุน หรือ จุลปุณณ

ภายในถ้ำฤษีเขางู ราชบุรี มีปรากฏอย่างนี้

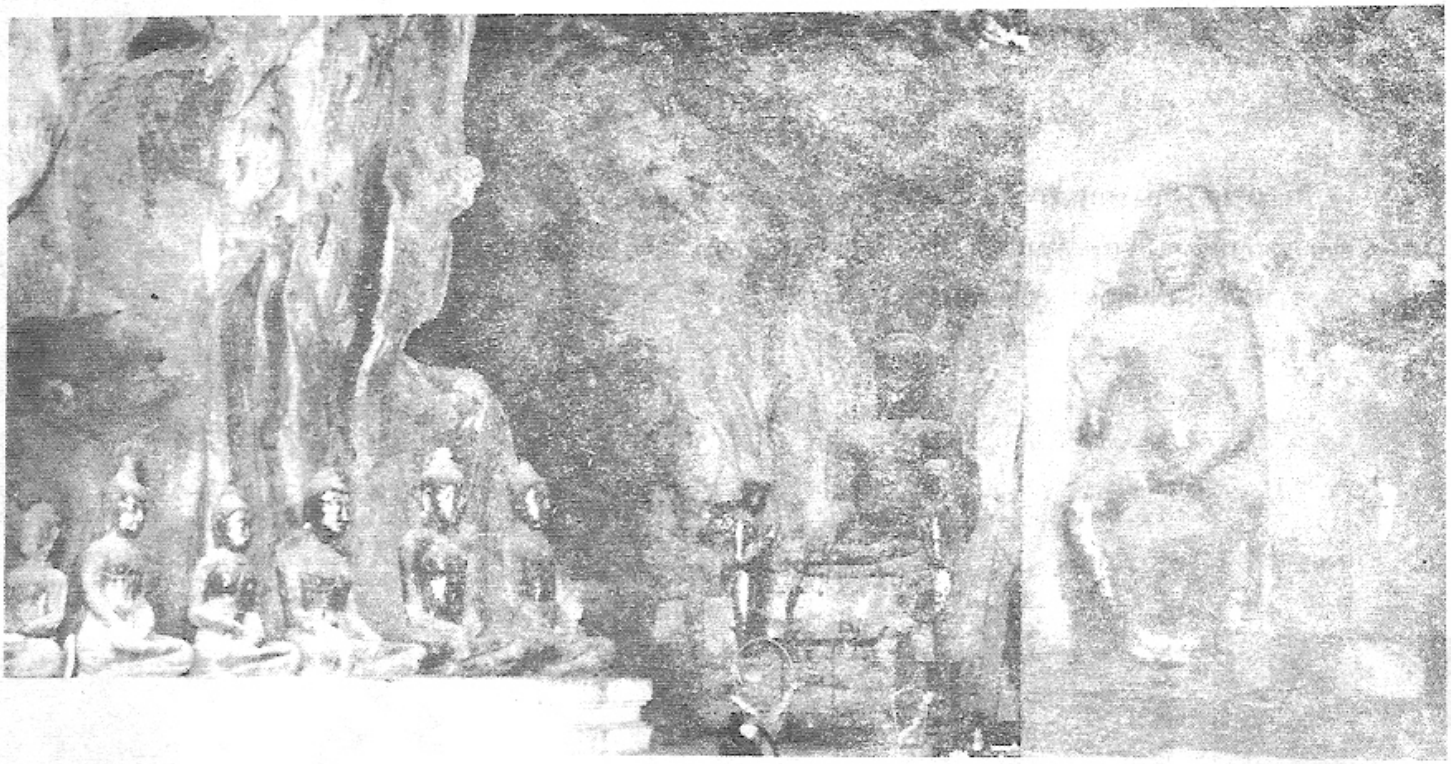

จากซ้าย-กลาง จะเห็นรอยเซาะเป็นเศียรงูใหญ่ หรือนาคราช ปรากฏดวงตาทั้งคู่ จะเห็นเป็นนาคค้อมเศียรต้อนรับ บน จะเห็นแผ่พังพานเป็นร่ม จะเห็นพระพักตร์ พระเศียร พระหัตถ์ขวา และรอยเซาะสลักหินเป็นพระองค์ยังไม่สำเร็จ มีส่วนให้ทราบว่าเป็นพระ-พุทธรูปปางลีลาเสด็จเข้าประทับ ณ ถ้ำ จากนั้นจะเห็นถ้ำว่างใหญ่อยู่ในถ้ำนั้น และพระมหาปุณณได้ทำกเบื้องจารึกไว้ในถ้ำนี้ พระพุทธรูปปางมารวิชัยนั้นเป็นหินทรายแดง ทำใหม่ ขวาสุด จะเห็นพระพุทธรูปปางประทับห้อยพระบาทแสดงธรรม ยกพระหัตถ์ขวาวงเป็นวงล้อธรรม เพราะหินปูนตรงนั้นมีอย่างนั้น พระชงค์พระบาทซ้ายเป็นปูนก่อเป็นรูปและหินตรงนั้นไม่มี จึงดูคล้ายเปลือย ได้ทำรอยไว้ที่แข้งและเหนือจารึกนั้นมีรอยแสดงผ้าครอง ส่วนพระพุทธรูปที่สถิตบนฐานนั้น เป็นหินทรายแดง ซึ่งทำในภายหลังคือในสมัยราชพลี หรือ ไทยทวาลาว

← *พระพุทธรูปนาคปก ปางลีลา จะเห็นพังพานเศียร ๗ เศียรเป็นร่ม ตัวและหางนาคพันลง ณ พระกรและพระบาทแสดงปาง เสด็จเข้าประทับ ณ เขางู (พระพุทธรูปปางลีลานาคปกนี้ ได้พบเพียง ๓ องค์เท่านั้น สัดส่วนเหมือนกับ นาคปก ๗ มีสนิมแดงมันปู)*

สมัยพระพุทธกาลปีโล ๑๑๑๐-๑๑๔๐
ปรินิพพาน หรือ พ.ศ. ๑

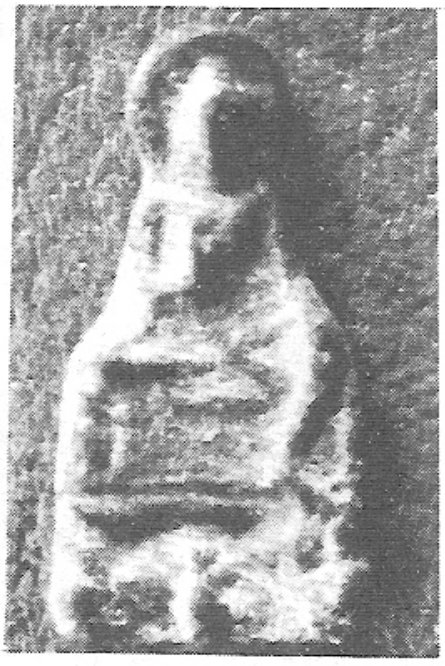

พระพุทธรูปปางเทศนา ห้อยพระบาทซ้าย ยกพระหัตถขวาชู ๔ พระองคุลี (นิ้ว) แจงอริยสัจจ โปรดคนไทย ๓ ท่าน ที่ฐานจะเห็นรูปผู้ฟัง (สาวก) ๓ คือ พระปุณณเถร พระสัจจพันธเถร พระเจ้าทับไทยทอง สุวัณณภูมิราชา

นาคปก ๑

นาคปก ๓

นาคปก ๕

นาคปก ๗

นาคปก ๙

พระพุทธรูปนาคปก หรือ นาคราชาประทับสมาธิ พังพานนาคปก ทำรูปใบโพธิ์ พระพุทธรูปนาคปกในชมพูทวีปไม่เคย พบ ๆ แต่รูปพระชินนาคปก คือ เปลือย ในเมืองไทยมี จึงหมายว่าเสด็จประทับ ณ เขางู มี ๗ ยอด หรือเสด็จโปรดนิมมทานาคราช ณ นิมมทานที

ขัดดูเนื้อใน มีน้ำหนัก-ตะกั่ว แข็ง-แสดงว่ามีเงินประสม มีก้อนเม็ดเหลืองเงา เข้าใจว่าทองคำเม็ด ที่มีอยู่อย่างนี้ ไม่รู้ท่านประสมอย่างไร พบประมาณ ๔๐๐๐ องค์ เชื่อได้ว่าพระปุณณเถร กระทำไว้ตั้งแต่สมัยพระพุทธกาล ก่อน พ.ศ. ๑

เฉพาะพระนาคปก ๕ นั้น ไม่ใช่พระพุทธรูป เป็นรูปพระญาณจรณ (ทองดี) ทำเป็นนาคปก ๕ เพราะเคยอยู่จำ ณ เขางูนั้น ที่เป็นพระพุทธรูปนาคปกไม่ได้มา อาจไม่มี หรือมีแต่ไม่พบ ใช้องค์นี้แทน ที่ว่าเป็นรูปพระสงฆ์นั้น เพราะบนพระเศียรไม่มีจอมเมาลี เท่าที่ได้มานี้ความจริงพระนาคปก ๑.๒.๓ และ ๕. ก็พบคราวนี้ ได้นำมาทำแบบพิมพ์ให้รู้กันทั่วไป (ขอกล่าวว่าไม่เคยทราบว่ามีอยู่)

ต้นพระสงฆ์ไทย เอหิภิกขุ ในชมพูทวีป

รูปพระมหาปุณณเถร ทองดอกบวบ ที่ฐานจะเห็นลายสือไทย อ. คืออรหันตปุณณ ณ มือขวาแสดงท่าชนะมาร ณ มือซ้ายประคองดอกบัวบาน ซึ่งมีกลีบอย่างนี้ สัญญลักษณ์ของช่างเพชรบุรีโบราณที่เรียกว่า กลีบบัวเต้าตาล หรือกลีบบัวจาวตาล พระอานนทเถรให้บรรพชา แล้วนำเข้ารับพระพุทธพจน์ ตรัสว่า เอหิภิกขุ

ดอกบัวนั้น ถ้าดูจะเห็นเป็นพระพุทธรูป นั่งขัดตะหมาด อันเป็นเครื่องหมายทูลเชิญพระพุทธองค์เสด็จมา ช่างผู้หล่ออาจเป็นภิกษุรู้ธรรมวินัยดี ตอนนั้นพระพุทธเจ้ายังไม่ได้บัญญัติพระวินัย ยังไม่ได้ทรงอนุญาตจีวรกระทง ท่านจึงห่มจีวรแผ่นผ้า ซึ่งมีชายปรากฏ ได้ทำรูป มือ เท้า เหมือนช้าง แสดงสัญญลักษณ์เดินป่าอย่างช้าง สัญญลักษณ์ สุวัณณภูมิ ทุกส่วนสั้นหมด

๑ พ่อกล่อม หรือ ขุนกล่อม ๒ แม่กุน หรือขุนหญิงกุน ทองคำสำริด ได้ที่โคกใหญ่วัดสรรเพชญ์ วังฆนน

๑. พ่อกล่อม ที่ทำรูปกลมไว้ที่หน้าหมวกเป็นรูปกลมบอกชื่อ “กลมกล่อม” ที่ทำหมวกยอดและเครื่องประดับเครื่องนุ่งห่มอย่างนี้ บอกฐานะเป็นขุนเมืองสมัยนั้น ที่ยกมือสองข้าง เป็นสัญญลักษณ์ป้องกันบ้านเมือง ณ ฝ่ามือทั้งสองทำรูปดอกมะลิ บาน บอกแม่กุน มกุล (มกุล มคธ = แปลว่ามะลิ)

๒. แม่กุน มีหมวกหรีองอบยอด ทำรูปกลมที่หน้าบอกชื่อ แม่กุน โดยทำตามผัว มือขวาถือดอกบัวบอกยศขุนหญิง มือซ้ายถือผ้าพับ หมายถึงทอผ้า (หรือจีวร) ถวายพระมหาปุณณ สำหรับผ้านุ่งจะเห็นลายและลายหน้านาง มีเฉพาะภาคกลาง

๑ ๒

ต้นพระสงฆ์ไทย เอหิภิกขุในไทย

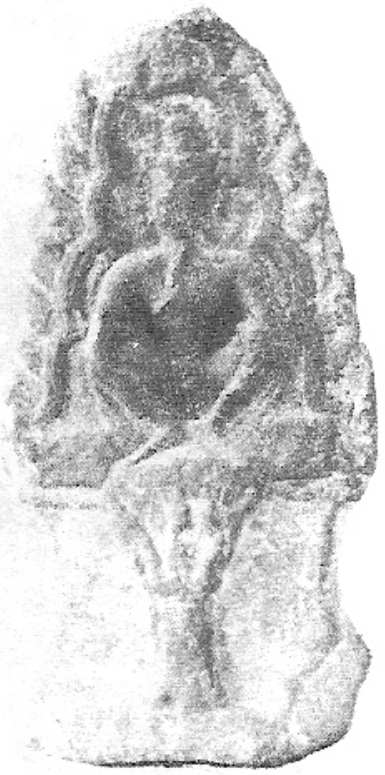

รูปพระสัจจพันธเถร เอหิภิกขุในเมืองไทย หินทรายเทาแน่น ส่วนสัดศิลปะโว้ โบราณ มีลายเส้นข้างหลัง พอมีเค้าว่า ปี ๖๘๘

ช่างผู้สร้างออกความคิดใส่ปางไว้ ตอนนี้สำหรับรูปบอกยังเป็นดาบส หรือชีไพร เพราะมีหนวดและผมกระเซิงยาว

ท่า-นั่งของ ๆ ประนมมือแค่อกจะกราบแบบโบราณ (แขนหักหายไป) ณ ฐานสูง นูน มีเค้าทางซ้ายรูปเท้าซ้าย ทางขวารูปเท้าขวา อันแสดงพระพุทธบาท ณ ฐานราบ ด้านซ้าย ที่มีลายนั้น มีเค้าลายสือไทย ส. และมี จ.จ. อยู่ล่าง อ่านได้ว่า สัจจ ฐานราบด้านขวามีลาย พ้ ข้างล่างมีลาย น.ธ. คือ พันธรวมเข้าเป็นสัจจพันธ สัญญลักษณ์ สุวัณณภูมิทำแสดงท่า รูปนี้ และเศียรหินทรายขาวใช้ชอร์คไล้รอยขึ้นชัดเจน

๑ ๒

๑ รูปพระปุณณเถร หล่อด้วยทองคำ ได้อธิบายมาแล้ว

๒ รูปนี้ อ่านเป็นพระพุทธรูปก็ได้ แต่ทำเกสาอย่างนี้ เหมือนรูปพระปุณณ (องค์ซ้าย) ไม่มีเมาลี เกตุมาลา จึงเห็นว่าเป็นรูปพระสัจจพันธเถร หัตถขวาแสดงท่าชนะมาร หัตถซ้ายประคองรูปอย่างนั้น ดูเป็นรูปเท้า ซึ่งปลายเท้าออก คือ พระพุทธบาท ดูเป็นรูปพืดภูเขา อันหมายว่านั่งประคอง ปกครอง อยู่ประจำ ณ สัจจพันธคีรีก็ได้

เศียรหินทายขาว ถ้ำค้างคาว ปราน

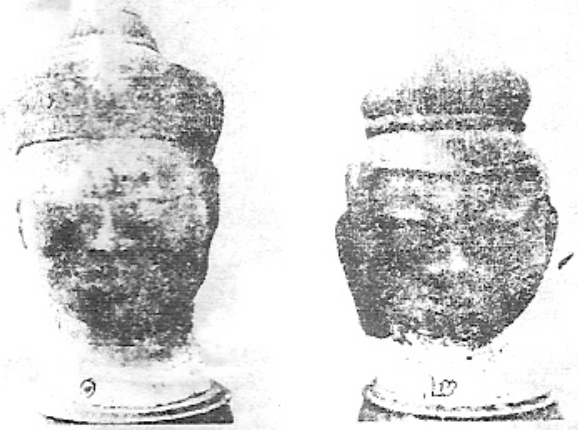

๑ ๒

เศียรนี้มีหมวกยอดสัญ-ญลักษณ์ว่าทำหมายถึงตอนยังไม่ได้บวช และหมวกยอดนี้บอกฐานะ ของท่านว่า เป็นขุนเมืองพริบพลี

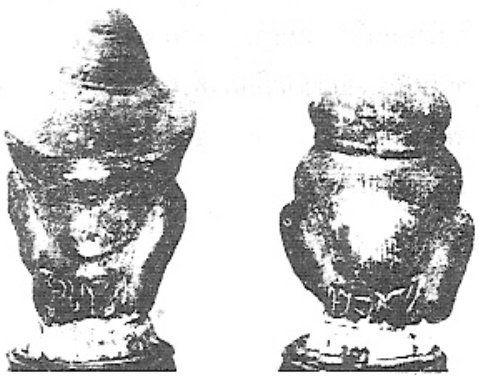

๑ ๒

๑. เศียรด้านหน้า ปุญนภิกขุ
๒. เศียรด้านหน้า แม่กุน

เศียรด้านหลังเห็นลายสือไทยว่า
ปุณนภิกขุ แม่กุน

สมัยพระพุทธกาล ณ ชมพูทวีป

วัสสานุกรมพระชนมายุ ๘๐ พระพุทธวัสสานุกรม ๔๕ พรรษา

ได้พบพุทธวัสสานุกรม พระพุทธโฆสเถรได้รจนาไว้ในญาโณทยปกรณ ซึ่งสมเด็จพระสัมมราช (อยู่) วัดสระเกษ ได้ทรงให้พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๐๖ จึงย่อจากนั้น

สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธสมณโคดมพระบรมศาสดา พระผู้มีพระภาคเจ้าของพวกเรานั้น พระนามเดิมว่า สิทธัตถ โคตมโคตร อริยกชาติ ขัตติยราช ศากยตระกูล ณ กบิลพัสดุ์นคร เนปาลประเทศ (ตอนนั้นยังอยู่ในชมพูทวีป ซึ่งเป็นชื่อรวมรัฐต่าง ๆ ในสมัยนั้น) เสด็จอุบัติ ณ วันเพ็ญ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ วิสาขมาส ก่อน พ.ศ. ๘๐ ปี ตรงกับปีโลไทย ๑๑๑๐ เป็นพระราชโอรสพระองค์ใหญ่พระองค์เดียวของพระเจ้าสุทโธทนมหาราช และพระนางเจ้าสิริมหามายาเทวี อัฏฐกถา มโนรถปูรณี เล่าว่า พระนางสิริมหามายาเทวี มีพระน้องนาง ชื่อ โคตมี หรือมหาปชาปตีโคตมี ทั้งสองพระองค์เป็นพระราชธิดาของพระเจ้าชนาธิปราชโกลิยวงศ์แห่งเทวทหนคร ในกาลทรงเจริญวัยแล้ว พระเจ้าสุทโธทนมหาราช ทรงกระทำมงคลทั้ง ๒ พระนางนั้นได้นำสู่พระราชมณเฑียร ได้ทรงครรภ์ใกล้ ๆ กัน พระนางสิริมหามายาเทวี ประสูติพระสิทธัตถโพธิสัตว์แล้ว ๗ วัน ทรงกระทำกาละไปอุบัติ ณ ดุสิตสวรรค์ พระเจ้าสุทโธทนมหาราช ทรงตั้งพระนางมหาปชาปดีโคตมีในตำแหน่งพระอัครมเหษี และพระนางเจ้าประสูติพระนันทราชกุมารในวันนั้น ได้พระราชทานพระนันทราชกุมารแก่พระธาตีนางนมทั้งหลาย ทรงรับเลี้ยงทะนุบำรุงประทานพระขีรธารพระสิทธัตถราชกุมารโพธิสัตว์ตลอดกาล พระสิทธัตถโพธิสัตว์เจ้าเจริญวัยพระชนมายุได้ ๗ พรรษา ได้เสด็จในพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ได้ประทับ ณ ร่มหว้า ทรงกระทำสงบบรรลุปฐมฌาณ พระชนมายุ ๑๖ พรรษา ได้อภิเษกครองราชสมบัติ และอุปภิเษกกับพระนางพิมพายโสธราเทวี พระชนมายุได้ ๒๕ พรรษา พระนางพิมพาประสูติพระราหุลราชโอรส ในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๘ พระสิทธัตถมหาสัตว์เจ้า เสด็จออกในคืนวันนั้น ทรงม้ากัณฐกะมีฉันนมหาดเล็กตามเสด็จ บ้างว่า ทรงทูลพระราชบิดาแล้วอธิษฐานเพศบรรพชิต ณ ริมฝั่งแม่น้ำอโนมานที เสด็จพระองค์เดียวลงมามคธรัฐ ทรงสนทนากับพระเจ้าพิมพิสาร พระราชมคธรัฐแล้ว เสด็จไปสำนักดาบสทั้งสอง จึงเสด็จไปทำทุกกรกิริยา ณ คยาสีสประเทศ ณ บริเวณฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ๖ ปี ณ วันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ วิสาขมาส ก่อน พ.ศ. ๔๕ ปีตรงกับปีโลไทย ๑๑๔๕ ประทับ ณ ควงร่มโพธิพฤกษ ได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ กาลใกล้รุ่งคืนนั้น จากนั้นจึงนับกาลตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า พุทธวัสสา ไทยว่าพุทธพัสสา และพุทธพรรษา (ของมคธแท้ว่า วสฺส)

พุทธวัสสา ในญาโณทยปกรณ พระพุทธโฆสเถรกล่าว ๒๕ พรรษา เท่านั้น โดยกล่าวประทับที่ต่าง ๆ ไม่แน่นอน ๒๐ พรรษา ประทับแน่นอน ณ สาวัตถี ๒๕ พรรษา ธัมมปัฏฐกถา ภาค ๑ กล่าวว่า ประทับกรุงสาวัตถี ๒๕ พรรษา คือ ประทับ ณ เชตวันของท่านอนาถปิณฑิก เศรษฐี ๑๙ พรรษา ประทับ ณ ปุพพารามของนางวิสาขามหาอุบาสิกา ๖ พรรษา จึงพอได้ว่า นับพรรษาประจำที่พรรษาเดียวบ้าง ติดกัน ๓ พรรษาบ้าง กว่าบ้าง เป็น ๕ ครั้ง ในจำนวน ๑๙ พรรษา ประทับ ณ บุพพารามอีก ๖ พรรษา ไม่ได้กล่าวในญาโณทยปกรณ์ จึงเป็น ๒๕ พรรษา และในนี้กล่าวประทับ ณ นิโครธาราม กรุงกบิลพัสดุ์ ๕ พรรษา ส่วนธัมมปทัฏฐกถากล่าวว่าประทับ ณ นิโครธาราม ๑ พรรษา ไม่เหมือนกัน และวัสสานุกรมนี้กล่าวในกาลนี้ห่างกัน ๒,๕๐๐ ปีกว่าแล้ว อาจถูกหรือไม่ก็ได้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ ๒๕ พรรษา ทรงเป็นบรรพชิตโพธิสัตว์ทำความเพียร ๖ พรรษา ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพระชนม์ชีพอีก ๔๕ พรรษา จึงเป็นพระชนมายุ ๘๐ พรรษา

พรรษาที่ ๑ เสด็จสู่อิสิปตนมิคทายวัน พาราณสี ถึงวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๘ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ตรัสธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ปฐมเทศนาโปรดพระปัญจวัคคีย ได้ประทานเอหิภิกขุแก่พระอัญญาโกณฑัญญ แรม ๕ ค่ำ ตรัสอนัตตลักขณสูตร ประทับจำพรรษา โปรดยสกุลบุตร์ บิดา มารดา ภริยา สหาย ออกพรรษา วันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ทรงแสดงอาทิตย์ปริยายสูตร โปรดพระชฎิล ๑,๐๐๐ รูป ในวันเพ็ญเดือนยี่ พระองค์เดียวเสด็จสู่ลังกา

เสด็จกลับพระสงฆ์พันรูปแวดล้อมเสด็จสู่ลัฏฐิวนุยยาน สวนตาลหนุ่ม กรุงราชคฤห์ พระเจ้าพิมพิสารพร้อมกับพระราชบริพารเสด็จมาเฝ้า ได้ถวายพระเวฬุวัน ขึ้นเดือน ๓ พระสารีบุตรและพระโมคคัลลาน พร้อมกับบริวาร รวม ๒๕๐ มาเฝ้า ประทานเอหิภิกขุและพระธรรมเทศนาให้บรรลุอรหัตตผลแล้ว วันเพ็ญ เดือน ๓ มาฆมาส พระสงฆ์ ๑,๒๕๐ ประชุมกัน พระองค์ตรัสพระโอวาทปาติโมกขคาถาประกาศหลักพระพุทธศาสนา ณ มาฆปุณณมี เพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓

พรรษาที่ ๒ ประทับจำพรรษา ณ เวฬุวนารามนั้น เพื่อทรงเปลื้องปฏิญาณ ที่ประทานแก่พระเจ้าพิมพิสาร

พรรษาที่ ๓ ก่อนกาลพรรษา เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์ โปรดพระเจ้าสุทโธทน พระประยูรญาติ ตรัสเวสสันดรชาดก ปฐมสมโพธิกถาเล่าว่า ในวันที่ตรัสเวสสันดรชาดกนั้น ไม่มีใครนิมนต์ รุ่งวันที่ ๒ จึงเสด็จวางบิณฑบาตพระเจ้าสุทโธทนเสด็จไป ตรัสพระคาถาธรรมบทสอนให้พระพุทธบิดาบรรลุโสดาปัตติผล วันที่ ๓ เสด็จสู่ราชนิเวศน์ ทรงกระทำภัตตกิจแล้ว ตรัสพระคาถาธรรมบทให้พระพุทธบิดาบรรลุสกทาคามิผล พระนางมหาปชาบดีโคตมีเป็นต้นบรรลุโสดาปัตติผล วันที่ ๔ เสด็จสู่ราชนิเวศน์ ทรงกระทำภัตตกิจแล้ว ตรัสมหาธรรมปาลชาดก ให้พระพุทธบิดาบรรลุอนาคามีผลแล้ว และนำนันทออกแล้ว และได้ทรงนำพระราหุลออกให้บรรพชาเป็นสามเณรองค์แรก ทรงจำพรรษา ณ นิโครธาราม

พรรษาที่ ๔ ญาโณทยปกรณ กล่าวเนื่องกันว่า ที่ ๓ ที่ ๔ ทรงโปรดพระพุทธบิดาให้บรรลุโสดาปัตติผลและบรรลุอนาคามิผล ทรงประทานเอหิภิกขุแก่พระสากยราชกุมาร ๑๖,๐๐๐ เป็นพระภิกขุ แล้ว เสด็จไปประทับ ณ ป่ามะม่วงป่า อนุปิยัมพวัน อนุปิยนิคม ของมัลลราชทั้งหลาย และ ๖ กษัตริย์ คือ ภัททิยราชา ภคุ กิมพิล อานันท อนุรุทธ เทวทัตต มีกัลบกชื่อ อุบาลีเป็นที่ ๗ ไปเฝ้า และอุปสมบทเป็นภิกขุในที่นั้น

พรรษาที่ ๔ นี้ ปฐมสมโพธิถกา บริเฉทที่ ๒๑ กล่าวว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จนิวัตตนาการสู่กรุงราชคฤห์ เสด็จสถิต ณ เวฬุวันมหาวิหารกับด้วยพระภิกษุสงฆ์ทั้งปวง อยู่จำพรรษาเป็นคำรบ ๔ ณ ที่นั้น ซึ่งไม่ต้องกัน อาจเป็นไปได้ คือ ในปฐมโพธิกาลนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ายังไม่ทรงบัญญัติพระวินัย โดยเฉพาะ คือ กาลจำพรรษา จึงไม่มีการกล่าวคำอธิษฐาน พระองค์ทรงอนุญาตจำพรรษา หรือบัญญัติพระวินัย เมื่อพรรษา ๒๐ ล่วงแล้ว ฉะนี้ พระพุทธโฆสัตเถร จึงเรียกกาลว่า **'อนิวัทธวาส' คือทรงจำพรรษาไม่เป็นที่** จากพระพุทธพรรษาที่ ๒๑ ไป จึงเป็น **'ธุวนิวาส' คือ ทรงเข้าจำพรรษาประจำที่แน่นอน** ด้วยเหตุนี้พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จมากรุงราชคฤห์ กระทั่งเข้าพรรษา อาจไม่ตลอด ๓ เดือน ทรงเห็นอุปนิสัยพระพุทธบิดา และ ศากยกุมาร ๑๖,๐๐๐ ตกลงแน่นอนว่า 'ออก' ก็เสด็จไปในตอนปลาย ท่านที่รจนาเรื่องตอนต้นก็กล่าวจำพรรษา ณ เวฬุวัน รจนาเรื่องตอนปลายก็กล่าวว่า จำพรรษา ณ นิโครธาราม ถูกผิดอย่างไร ก็มีรจนาหลักฐานอยู่แล้ว จึงขอเล่าแยกเพื่อไม่ค้านกันและถูกต้องกันตลอด

พรรษาที่ ๓ ทรงจำพรรษาอยู่ ณ นิโครธาราม พระประยูรญาติศากยราชได้ชวนบังคับพระศากยกุมาร ๑๖,๐๐๐ กว่าจะเรียบร้อยพร้อมกันได้-ได้พาเข้าอุปสมบท พระองค์ประทานเอหิภิกขุตลอดวัน ออกพรรษา พระองค์พาพระภิกษุใหม่เที่ยวป่ามหาวัน ถึง อนุปิยนิคมของมัลลราช จึงเข้าประทับ ณ สวนมะม่วงป่า มีชื่อว่า อนุปิยัมพวันนั้น ๖ ท้าวราช หรือ ฉกษัตริยราช ๖ พระองค์ คือ ภัททิยราชา ภคุ กิมพิล อานันท อนุรุทธ เทวทัตต และ อุบาลีกัลบกเป็นที่ ๗ ซึ่งถูกพระประยูรญาติติเตียน จึงสละออกไป ไปเฝ้า และอุปสมบท ณ ที่นั่น และทรงพาจาริกไปมคธรัฐประทับ ณ เวฬุวัน ก่อนจะเข้าพรรษาที่ ๔

ในกาลนั้น อหิวาตกโรคระบาดทั่วกรุงเวสาลี วัชชีรัฐ เจ้าลิจฉวีกับชาววัชชีไม่สามารถระงับได้ จึงตกลงส่งมหาลิกุมารเป็นต้นไป ทูลเชิญเสด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงรับและเสด็จก่อนเข้าพรรษา ๑๕ วัน พระเจ้าพิมพิสารทรงจัดขะบวรเรือขนานถวาย จึงเป็นสมาคมใหญ่ ชื่อ คังโคโรหนะสมาคม คือ ประชุมสมาคมลงแม่น้ำคงคา ทั้งเสด็จไปและเสด็จกลับ เสด็จถึงฝนตกใหญ่ ตรัสรัตนสูตร์ ประทานบาตร์ศิลาให้พระอานนทเถระกระทำน้ำมนต์ ประพรม ๑๕ วัน อหิวาตกโรคระงับแล้ว เสด็จกลับประทับ ณ เวฬุวัน

พรรษาที่ ๔ ประทับอยู่ ณ เวฬุวันนั้น ในพรรษานั้น ทรงตรวจดูสัตว์โลก ทอดพระพุทธจักขุญาณ

เห็นพระพุทธบิดาจะมีอุปนิสัยแห่งพระอรหัตตผลจะประชวรหนักและบรรลุอรหัตตผล และนิพพานในพรรษาที่ ๕ จึงเสด็จไปประทับ ณ นิโครธาราม เพื่อเสริมกำลังพระอุปนิสัยอรหัตตผลให้สูงขึ้น ออกพรรษาแล้ว เมื่อกาลสมควรได้ทรงพาพระภิกขุสงฆ์จาริกไปในที่ต่าง ๆ ตลอดป่ามหาวัน

พรรษาที่ ๕ เสด็จเข้าอาศัยพระนครเวสาลี ประทับอยู่จำพรรษา ณ กูฏาคารสาลาราวป่ามหาวัน ชานพระนครเวสาลี ในระหว่างพรรษา ทรงให้หมู่ภิกขุศากยราชกุมาร ๑๖,๐๐๐ องค์บรรลุอรหัตตผลแล้ว

พรรษานี้ (ปฐมสมโพธิไม่ได้กล่าวว่าในหรือนอกพรรษา) พระเจ้าสุทโธทนมหาราช ทรงประชวรหนัก ทรงปวดตลอดพระวรกาย จึงทรงระลึกถึงพระราชโอรสพระราชนัดดา พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงทราบวาระจิต จึงตรัสชวนพระนนท พระอานนท และราหุลสามเณร และพระอรหันตสงฆ์ ๕๐๐ ทรงพาเสด็จทางอากาศถึงฉับพลัน พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสอธิษฐาน ทรงลูบพระศิระเกล้า พระนนท ลูบพระสรีรกายขวา พระอานนท ลูบพระสรีรกายซ้าย พระราหุลลูบพระปริษฎางค์ พระโรคาพาธเจ็บปวดทั้งปวงระงับสิ้น เสด็จลุกได้ พระผู้มีพระภาคตรัสอนิจจาทิสังยุตต์ตลอดคืนวัน วันที่ ๗ พระเจ้าสุทโธทนพระพุทธบิดาได้บรรลุอรหัตตผล และปรินิพพานภายใต้พระเศวกตฉัตร์ ตรัสให้พระมหากัสสปเถรไปหาที่กระทำเรือนยอดแล้ว เสด็จกระทำฌาปนกิจประชุมเพลิงแล้ว เสด็จไปประทับ ณ นิโครธาราม พระนางมหาปชาบดีโคตมีเสด็จไปทูลขออุปสมบทเป็นภิกขุนี ตรัสปฏิเสธ ห้ามตลอด ๓ วาระ เสด็จจาริกไป

จิตตมาส กาฬปักข์ คือ แรมเดือน ๕ พระองค์เดียว เสด็จสู่ลังกาทวีปเป็นครั้งที่ ๒ ทรงฝึกฝนจุโลทรมโหทรนาคราช ๒ พี่น้องวิวาทกัน เหตุรัตนบัลลังกระงับแล้ว เสด็จกลับทางอากาศ

พรรษาที่ ๖ ในพรรษา เสด็จจำพรรษา ณ ภูเขามกุลบรรพต อินทกุลชฎิลกับชฎิล ๑ พัน ซึ่งอยู่ ณ สานุพรรพตไปเฝ้า ทูลถามว่า ความสุข สมภพจากไหน ตรัสด้วยพระคาถา เป็นต้นว่า **ยโต สนฺติปทं สุขं ตโต สนฺติปโท** สุขं จากที่ใด สันติบทเป็นสุข ที่นั่น สันติบทก็เป็นสุข...ชฎิลทั้งหมดเลื่อมใส ทูลขออุปสมบท ประทานเอหิภิกขุแล้วทั้งหมดนั้น กระทำบรรลุอรหัตตผล

พรรษาที่ ๗ พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงอาศัยพระนครสาวัตถี ทรงกระทำยมกปาฏิหาริย ณ ต้นมะม่วงชื่อว่า คัณฑามพรุกข ในเย็นวันอาสาฬหปุณณมี คือ วันเพ็ญ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ แล้วเสด็จสู่ดาวดึงสวรรค์ เพื่อทรงแสดงพระอภิธรรมแก่พระพุทธมารดาสิริมหามายาเทวี ตรัสตลอด ๓ เดือน พระพุทธมารดาได้บรรลุโสดาปัตติผล พระพุทธมารดาองค์นี้ปรารถนาเป็นมารดาของพระพุทธเจ้า ๒ พระองค์ จะไปอุบัติเป็นพระพุทธมารดาของพระสีริอริย-เมตเตยยสัมมาสัมพุทธอีกพระองค์หนึ่ง พระนางจึงมีแต่สุขสำราญตลอดในกาลนั้น ปฐมสมโพธิกถา ยังกล่าวว่า ทรงดำรงเพศเทพบุตร จึงไม่ทรงทราบทุกขลักษณะ เท่าที่ดูตามอภิธรรมปิฎก ทรงตั้งมาติกา แม่บทแล้ว กระจายพิสดาร ตรัสด้วยพระสุรเสียงไพเราะ พระพุทธมารดาทรงยินดีว่าลูกแล้ว ได้ฟังก็เพลินฟังตลอดกาล สังโยชน์ทั้ง ๓ ก็ระเหิดหายไป ทรงแสดงจบแล้ว ในวันออกพรรษา ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เสด็จลง ณ ที่ใกล้ประตูเมืองสังกัสสนคร มหาสมาคมมี ๓ คือ คังโคโรหนสมาคม ยมกปาฏิหาริยสมาคม และเทโวโรหนสมาคม

ในยมกปาฏิหาริยนี้ ที่แผกคือ ธัมมปทัฏฐกถา เรื่องยมกปาฏิหาริย์ มีพุทธบริษัทเข้าทูลขออาษาแสดงแทน ระบุชื่อสามเณรี ภิกขุนี ตามที่ปรากฏ ทรงอนุญาตอุปสมบทภิกขุนี สามเณรี พรรษาที่ ๑๕ แต่นี่ พรรษาที่ ๗ อาจเป็นอย่างนี้ คือ สตรีออกบวชในสมัยนั้นมีมาก เช่น ภรรยาเก่าของพระมหากัสสป และสากิยานี ได้ปลงผมครองผ้ากาสายะ บิณฑบาท อยู่กุฏิก็เหมือนภิกขุนีทุกอย่าง ครั้นทรงอนุญาตแล้วก็เป็นชื่อภิกขุนี สามเณรี ไม่ผิดไปจากเดิม เมื่อท่านเขียนเรื่องจึงเรียกชื่อในคราวหลังนั้น ก็อาจเป็นได้

พรรษาที่ ๘ ในพรรษา ทรงเข้าอาศัยภูเขา สุงสุมารคีรี ภัคคชนบท ประทับจำพรรษา ณ ป่าเภสกลาวัน ทรงผจญ ทุฏฐยักข ทรงแสดงอานิสงส์ศีล ให้ดำรงในโสดาปัตติผล ให้ทั้ง ๑๐๐ คณะยักขสมาทานศีลเป็นผู้มีศีลธรรมแล้ว

พรรษาที่ ๙ ในพรรษา พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเข้าไปอาศัยกรุงโกสัมพี ประทับจำพรรษา ณ วิปปการาม

หรือ โฆสิตาราม ภัททมาณพ คฤหบดีบุตร์ พร้อมกับมาณพ ๓๐๐ คนเข้าไปเฝ้า ทูลถาม พระองค์ตรัสว่า **พุทฺโธ มาตา ปิตา ธมฺโม** พระพุทธเป็นมารดาพระธรรมเป็นบิดา **สงฺโฆ ภาตา ทนฺตา สขา** พระสงฆ์เป็นพี่น้อง ครูอาจารย์ผู้ฝึกเป็นเพื่อน ฯลฯ ให้ทั้งหมดดำรงอยู่ในโสดาปัตติผลแล้ว

พรรษาที่ ๑๐ ประทับจำพรรษา ณ รักขิตวัน ปาลิเลยยกไพรสณฑ พระภิกษุสงฆ์ โกสัมพีวิวาทแตกกัน ทรงตักเตือน สั่งสอน ไม่เชื่อฟังทรงระอาแล้ว พระองค์เดียว ทรงถือบาตร์จีวรเอง เสด็จสู่พาลกโลณการาม เสด็จสู่ปาจีนวังสมิคทายวัน ไปประทับอยู่วิเวก ณ รักขิตวัน ปาลิเลยยก ไพรสณฑ ประทับจำพรรษาพระองค์เดียวตลอดไตรมาส มีช้างปาลิเลยยกและลิงอุปัฏฐาก

พรรษาที่ ๑๑ ประทับจำพรรษา ณ เจติยบรรพต สอนเวเนยยชนให้ถึงสวรรค์ และนิพพานเป็นอันมาก ประทับจำพรรษา ณ ที่นั้น มโนรถปูรณี[๑] ภาค ๒ ว่า ประทับ ณ พราหมณคาม ชื่อ นาลา

พรรษาที่ ๑๒ เสด็จเข้าอาศัยเวรัญชานคร เวรัญชพราหมณนิมนต์แล้ว จึงประทับจำพรรษา ณ นครนั้น ตลอดพรรษา ทรงประสพทุรภิกขภัย เพราะเวรัญชพราหมณ นิมนต์แล้วลืม ออกพรรษาแล้ว เสด็จหลีกไปสู่เวสาลี

พรรษาที่ ๑๓ เสด็จประทับ ณ ภิงสกพาวัน ทรงแสดงธรรมแก่เทวยักขคณะเป็นต้น ประทับอยู่จำพรรษา ณ ที่นั่น มโนรถปูรณี ว่า ประทับ ณ จาลิยบรรพต

พรรษาที่ ๑๔ (๑) เสด็จเข้าอาสัยสาวัตถีนคร ประทับอยู่ ณ เชตวันมหาวิหารทรงอนุเคราะห์เวเนยยชน ประทับจำพรรษา ณ เชตวันของอนาถปิณฑิกเศรษฐีนั้น

พรรษาที่ ๑๕ กรุงกบิลพัสดุ์ นิโครธาราม ริมฝั่งแม่น้ำโรหิณี เสด็จระงับสงคราม พระประยูรญาติ สากยวงศ์ และ โกลิยวงศ์ เหตุด้วยน้ำ พระญาติทั้ง ๒ ฝ่ายถวายราชกุมาร ๕๐๐ ซึ่งมีชายาแล้วทั้งนั้น ให้อุปสมบทเป็นภิกขุแล้ว ทรงพาเที่ยวป่ามหาวัน แนะนำให้บรรลุอรหัตตผลแล้ว มีเทพดามาประชุมกันมาก ได้ทรงแสดงมหาสมัยสูตร์ เสด็จกลับมาประทับจำพรรษา ณ นิโครธารามนั้น พวกชายาได้ส่งคนมาถามว่าจะสึกเมื่อไร ครั้นออกพรรษาแล้ว ทรงพาจาริกไป พระภิกขุเหล่านั้นจึงแจ้งข่าวไปว่า ไม่ควรครองเรือนแล้ว ชายาหม้ายเหล่านั้นจึงไปบวชเป็นพระสากิยานีกับพระนางมหาปชาบดีโคตมี ซึ่งได้ปลงผมครองกาสายเป็นพระสากิยานีอยู่ก่อนแล้ว จึงรวมเป็นคณะพระสากิยานี ๕๐๐ เดินทางจากกบิลพัสดุ์ เพื่อสละชีวิตบวชเป็นภิกขุนีในธรรมวินัย ซึ่งทราบว่า เสด็จไปประทับอยู่ ณ กูฏาคารสาลามหาวัน พระนครเวสาลี ทรงอนุญาต ทรงบัญญัติครุธรรม ๘ แล้ว *(จึงมีพระภิกขุนีหรือพระภิกษุณีในพรรษานี้)*

---

[๑] **มโนรถปูรณี** อัฏฐกถา แห่งอังคุตตรนิกาย **ญาโณทยปกรณ** เป็นคัมภีร์ **ซึ่งพระพุทธโฆสัตเถรี** กระทำขึ้น เล่าประวัติพระพุทธเจ้าเสด็จอุบัติ ตรัสรู้ ประทับอยู่ ถึงปรินิพพาน และสังคายนาพระธรรมวินัย รจนาขึ้น ประมาณ พ.ศ. ๙๘๐-๙๘๔ ตอนนั้น คงได้ฟังพระอุปัชฌายาจารย์เล่า จึงเขียนไว้อย่างที่ลงมานั้น เมื่อ **พระเรวตเถรพระอุปัชฌาย** ได้อ่านแล้วจึงสั่งให้ไปกลับสีหลัฏฐกถาที่**พระมหินทเถร** เป็นต้นได้นำไปกระทำไว้ในสีหล อัฏฐกถานี้ เดิมชื่อว่า **มหาอัฏฐกถา** เป็นคำอธิบาย พระไตรปิฎก **พระสารีบุตร์เถร** เป็นต้น กระทำไว้ก่อน สังคายนาครั้งที่ ๑ พระเถราจารย์ได้นำขึ้นสู่สังคายนาครั้งนั้นแล้ว และนำสู่ครั้งที่ ๒ ครั้งที่ ๓ **พระมหินทเถร เป็นต้นได้นำไปกระทำไว้ที่สีหลลังกา** พ.ศ. ๒๔๐ เรียกว่า **สีหลัฏฐกถา** อัฏฐกถาวินัย ทำชื่อว่า **กุรุนที** อัฏฐกถาสุตตันตปิฎก ยังใช้ชื่อเดิมว่า **มหาอัฏฐกถา** อัฏฐกถา อภิธัมมปิกฎ ทำชื่อว่า **มหาปัจจรี** พระพุทธโฆสัตเถร รจนา ญาโณทยปกรณจบแล้ว ได้รับคำสั่งจากพระอุปัชฌาย จึงไปสีหลลังกาทวีป รจนาวิสุทธิมัคคปกรณวิเสสให้พระเถระทั้งหลายเชื่อถือแน่นอนแล้ว จึงได้รับอนุญาติ ได้ปริวัตติ คือกลับคำสีหลสู่คำมคธ หรือ มูลภาสา แต่เปลี่ยนชื่อ กุรุนที อัฏฐกถาวินัยปิฎก เป็นสมันตปาสาทิกา มหาอัฏฐกถา แห่ง สุตตันปิฎก ใช้ชื่อตามนิกาย เช่น ทีฆนิกาย ใช้ชื่อ ว่า สุมังคลวิสาสินี ฯลฯ อังคุตตรนิกายที่ ๔ ใช้ชื่อว่า มโนรถปูรณี ที่พิมพ์แล้วเป็น ๓ ภาค เฉพาะภาคที่ ๒ นี้ พระพุทธโฆสัตเถรเห็นพระเถราจารย์ได้เขียนไว้อย่างที่ใส่เข้ามานั้น จะเห็นว่าไม่ตรงกับที่มีอยู่ใน ญาโณทยปกรณ ที่ใส่เข้ามานั้น เพื่อยืนยันว่า **พระพุทธโฆสัตเถรรักษาต้นเดิมไว้ เพียงแต่กลับเป็นคำมคธเท่านั้น จึงไม่ตรงกัน ชัดเจนว่า ไม่ได้เปลี่ยนแก้ไขให้ตรงกับที่ได้ฟังมาก่อน**

ญาโณทยปกรณ ได้คงอยู่ต่อมา เมื่อมีเรื่องสำคัญ พระเถราจารย์ได้เติมต่อ-ต่อมา เช่นคัมภีร์ ปกรณ ทางมหายานได้ลงไปถึงลังกา ได้สับสนกันมาก ถึง พ.ศ. ๑๕๘๗ พระเจ้าปรักกมพาหุมหาราช ทรงเห็นปาปภิกขุเป็นอันมาก จึงทรงอาราธนาพระมหากัสสปเถร ผู้มีปกติอยู่ในเมืองอุทุมพรคีรี ให้รับธุระขะจัดบาปภิกขุ ให้ผ้าขาวจัดให้สึกเป็นอันมากแล้วจึงประชุมสงฆ์กระทำคืออธิบายความยืนยันพระ-

พรรษาที่ ๑๖ ณ อาฬวีนคร พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จในกาลวาระพระเจ้าอาฬวกราชถึงวาระ ส่งพระราชบุตร์เป็นอาหารแก่อาฬวกยักษ์ คืนนั้น ทรงประจญและทรมานตลอดคืน กระทั่งอาฬวกยักษ์ยอมเข้าไปทูลถามปัญหา ตรัสตอบจบแล้ว อาฬวกยักษ์บรรลุโสดาปัตติผล พอขบวนนำอาฬวกราชกุมารมาถึง ตรัสให้-ให้แก่อาฬวกยักษ์ซึ่งรับแล้ว ได้นำเข้าถวายพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงรับตรัสสรรเสริญพระราชกุมาร ประทานแก่ราชบุรุษ ในพรรษาประทับจำพรรษา ณ ที่นั้น

พรรษาที่ ๑๗ ที่ ๑๘ ที่ ๑๙ พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับจำพรรษา ณ เวฬุวัน กรุงราชคฤห์ พรรษาที่ ๑๗ พระนางเขมาอัคคมเหษีพระเจ้าพิมพิสาร ไปเฝ้าฟังพระธรรมเทศนาบรรลุอรหัตตผล บวชในสำนักภิกขุนี เป็นอัคคสาวิกาที่ ๑ เอตทัคคะทางปัญญามาก ต่อมา อุบลวรรณา เข้าอุปสมบทเป็นภิกขุนีบรรลุอรหัตตผลแล้ว เป็นอัคค-สาวิกาที่ ๒ เอตทัคคะทางมีฤทธิ

พรรษาที่ ๑๘ ประทับ ณ เวฬุวัน ชีวกโกมารภัจจกลับมา อภัยราชกุมารนำเข้า ถวายตัวเป็นแพทย์หลวง ได้ถวายเภสัชแด่พระเจ้าพิมพิสารบำบัดพระโรคริดสีดวง แล้วได้รับพระราชทานที่สวนมะม่วงใหญ่ให้ปลูกคฤหาสน์ ต่อมาชีวกโกมารภัจจได้สร้างเป็นพระอารามชื่อชีวกัมพวนาราม มโนรถปูรณี ว่า ประทับ ณ จาลิยบรรพต

พรรษาที่ ๑๙ ประทับจำพรรษา ณ เวฬุวัน ออกพรรษาที่ ๑๘ แล้ว เสด็จไปสาวัตถี ได้ไปพบพ่อค้าปุณณที่นั่น ทรงรับและให้อุปสมบท จวนเข้าพรรษา ทอดพระญาณเห็นปุกกุสสาติกุลบุตร หรือพระเจ้าปุกกุสสาติแห่งคันธารรัฐ สละราชสมบัติออกเฉพาะพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งพระเจ้าพิมพิสารส่งพระสุวรรณบัฏฏไปให้ทราบ จึงเสด็จด้วยพระฤทธิ์เข้าประทับ ณ โรงหม้อของนายช่างหม้อ ได้ตรัสธาตุวิภังคสูตร์ให้บรรลุอนาคามิผล ตรัสให้แสวงหาไตรจีวร ไปถูกนางโคขวิดนิพพาน (สิ้นชีวิต ผู้บรรลุอนาคามีผล ใช้ว่านิพพาน คือดับไม่กลับ มาเกิดในโลกนี้อีก) ไปอุบัติ ณ สุทธาวาส บรรลุอรหัตตผล และนิพพาน ณ ภพนั้น

พรรษาที่ ๒๐ พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จจำพรรษา ณ มกุลบรรพต มโนรถปูรณี ว่า ในพรรษา ทรงอาศัยกรุงราชคฤห ประทับจำพรรษาแล้ว สมันตปาสาทิกา ว่า พรรษาที่ ๒๐ นี้ ทรงบัญญัติปฐมปาราชิก ไม่ได้กล่าวว่าก่อน หรือเข้า หรือออกแล้ว มหาวิภังค วินัยปิฎกเล่าต้นบัญญัติติดต่อจากเวรัญชกัณฑเสด็จสู่เวสาลีตลอดถึงทรงบัญญัติมีเพียงว่า **อถ โข** ครั้งนั้นแล และ **เตน โข ปน สมเยน** ก็โดยสมัยนั้นแล เป็นเครื่องรู้ว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จสู่เมืองเวสาลี ประทับ ณ กูฏาคารสาลา ป่ามหาวันเสมอ จึงห่างกัน ๘ ปี สังเกตตามต้นบัญญัติ ซึ่งพระสุทิน กลันทบุตร์ชาวกลันทคาม อุปสมบทเป็นภิกขุแล้ว วัชชีรัฐ เกิดข้าวยากทุรภิกขภัย จึงกลับไปสู่เรือนเศรษฐีบิดาของตน เศรษฐีบิดามารดาขอให้สึกออกครองสมบัติ ท่านไม่ยอม จึงขอให้ไว้พืช ตอนนั้นยังไม่มีบัญญัติ ท่านจึงเห็นว่าไม่ผิด จึงยอม จูงแขนภรรยาเข้าไปเสพเมถุนธรรมในป่ามหาวัน ๓ ครั้ง นางมีครรภ์ ทรงทราบ ตรัสไต่สวนแล้ว จึงทรงบัญญัติปฐมปาราชิก แล้วเสด็จไปทรงจำพรรษา ณ มกุลบรรพต (จึงเป็นหลักฐานว่าทรงบัญญัติพระวินัยสิกขาบทในพรรษานี้)

พรรษาที่ ๒๑ พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จจำพรรษา ณ ปาลิเลยยกบรรพต เป็นวาระที่ ๒ ไม่ได้กล่าวอะไร หรืออาจยังไม่พบ

พรรษาที่ ๒๒ เสด็จจำพรรษา ณ เภสกลาวัน และไม่ได้กล่าวอะไร หรือ (ผู้เขียนยังไม่พบเรื่อง)

ไตรปิฎก และอัฏฐกถา เรียกว่า **ฎีกา** ได้เขียนต่อความไว้ เรื่องจึงปรากฏอยู่ ต่อมาได้มีอนุฎีกาอีกหลายคัมภีร์ กระทั่งถึง พ.ศ. ๒๐๒๖ ได้ชำระกันอีก ที่กรุงนพีสี เชียงใหม่ ซึ่ง **พระธัมมทินน** ได้ทูลให้ **พระเจ้าพิลกมหาราช** อุปถัมภ์ชำระใหม่ ในพุทธศตวรรษที่ ๒๑ นี้ ได้มีการเขียนอัตถวัณณนา คือ คำอธิบายความยืนยันพระไตรปิฎก อัฏฐกถา ฎีกา อนุฎีกา และใช้ชื่อว่า โยชนา ครั้งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ ทรงอาราธนาพระเถราจารย์ให้จารึกพระไตรปิฎก อัฏฐกถา ฎีกา ตลอดกระทั่งคัมภีร์ ปกรณ เช่น โยชนา มังคัตถทีปนี ในกาลนี้ **สมเด็จพระวันรัตน์ (ฉิม)** แต่ครั้งเป็น **พระพิมลธรรม** ได้รจนาสังคีติยวงศ์ พ.ศ. ๒๓๓๒ เล่าเรื่องไว้ ทั้งนี้เมื่อท่านเขียนขึ้น ท่านก็บอกและตั้งชื่อไว้ ไม่ใช่แก้ไขของเดิม หรือ เขียนใส่เข้าไป พระเถราจารย์ทั้งหลายได้กระทำสืบ ๆ กันมา ซึ่งเป็นหลักฐานอยู่แล้ว และคงอยู่มาถึงปัจจุบันนี้

พรรษาที่ ๒๓ (๒) ที่ ๒๔ (๓) ที่ ๒๕ (๔) ประทับ ณ เชตวันมหาวิหาร อารามของท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี กรุงสาวัตถี และพรรษาที่ ๒๓ พระอุบลวัณณาเถรี กลับจากจาริกแล้ว ตอนนั้น ยังไม่ทรงห้ามพระภิกขุนีอยู่ป่า จึงเข้าไปอยู่ป่าอันธวัน ชายเมืองสาวัตถี นันทมาณพเข้าไปข่มขืนเสพเมถุนธรรมแล้ว จึงตรัสห้ามภิกขุนีอยู่ป่า ตรัสให้พระเจ้าปเสนทิโกสลสร้างสำนักพระภิกขุนี สำนักนี้ชื่อ ปริพาชิการาม ณ บริเวณเชตวัน เป็นต้น ยังมีอื่น ๆ อีก

พรรษาที่ ๒๔ ก่อนเข้าพรรษา วิสาขามหาอุบาสิกา แต่งมหาลดาประสาธนชุดใหญ่ เข้าไปก่อนจะเข้า-ได้ถอดเครื่องแต่งตัวชุดนั้นวางไว้ ฟังธรรมแล้วก็ลืม พระอานนทเถรเก็บไว้ มหาอุบาสิกาจึงให้นางทาสีไปนำกลับ รู้ว่าพระอานนทเถรจับต้องเก็บไว้ จึงสละตั้งราคาประมูลขาย ๙ โกฏิ ซื้อไว้เองนำทุนนั้น สร้างปุพพาราม ณ ทางทิศตะวันออก ประตูพระนครสาวัตถีนั้น

[๑] **พรรษาที่ ๒๕** ญาโณทยปกรณว่า ประทับ ณ เชตวัน จากกาลออกพรรษาก่อนเข้าพรรษานี้ นางวิสาขาสร้างปุพพาราม ๙ เดือน พระองค์เสด็จไปโปรดสุภัททมาณพ ๙ เดือน เสด็จกลับไปประทับ ณ เชตวัน นางวิสาขาเข้าเฝ้าทูลเชิญประทับ ณ ปุพพาราม วันเพ็ญ ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ อาสาฬหปุณณมี ประชุมสงฆ์สวดพระโอวาทปาติโมกขคาถา แต่ทรงนิ่งถึงสิ้นยาม ๒ เข้ายาม ๓ พระอานนทเข้าไปทูล ตรัสว่า บริษัทไม่บริสุทธิ พระมหาโคคัลลานเถรตรวจทราบแล้ว ใช้พลฤทธิผลักไล่ออก จึงตรัส และตรัสพระธรรมแล้ว ได้ทรงอนุญาตให้พระสงฆ์สวดพระพุทธบัญญัติต่าง ๆ ที่ทรงบัญญัติแล้วมาก เป็นพระอาณาปาติโมกข หรือพระภิกขุปาติโมกข ฉะนี้ เป็นได้ ในกาลนั้น ยังไม่ทรงบัญญัติเขตสีมา และถือว่าสีมาใหญ่ได้ ๓ โยชน์ พระองค์จึงอาจประทับได้ทั้ง ๒ แห่ง จึงกล่าวพระเชตวันก็ได้ ปุพพารามก็ได้

พรรษาที่ ๒๖ ประทับจำพรรษา ณ เจติยบรรพต ญาโณทยปกรณ กล่าวว่าพรรษาที่ ๒๗ ที่ ๒๘ ทรงจำ ณ นิโครธาราม ที่ ๒๙ ณ เวฬุวคามก เมืองเวสาลี ฉะนี้ จึงยืดออกให้เป็น ๔๕ พรรษา ตามที่กล่าวว่า อนิวัทธวาส ๒๐ ธุวนิวาส ๒๕ ประทับ ณ เชตวัน ๑๕ พรรษา ปุพพาราม ๖ พรรษา และอ่านในพระไตรปิฎกแล้ว ไม่ทราบว่าตรัสสูตร์อะไรบ้าง จึงขอกล่าวเพียงเลา ๆ เท่านั้น เมื่อเจอหลักฐานใหม่จะได้แก้กันต่อไป

พรรษาที่ ๒๗ (๕) ที่ ๒๘ (๖) ที่ ๒๙ (๗) ที่ ๓๐ (๘) ที่ ๓๑ (๙) ประทับ ณ เชตวันมหาวิหาร ปุพพาราม ยังไม่เรียบร้อย ตรัสพระสูตร์มาก และทรงบัญญัติพระวินัยอุปสมบท ญัตติจตุตถกัมมวาจา ซึ่งทรงอนุญาตให้พระสารีบุตรเถรกระทำอุปสมบทแก่พระราธัตเถระก็ทรงอนุญาตในกาลนี้ และทรงวางวิธีสังฆกรรมไว้ตลอด

พรรษาที่ ๓๒ (๑) ที่ ๓๓ (๒) ที่ ๓๔ (๓) ที่ ๓๕ (๔) ที่ ๓๖ (๕) นับรวมกับที่เสด็จประทับ ณ ฉลองจะเข้าพรรษาด้วยจึงเป็น ๖ เฉพาะพรรษาที่ ๓๒ ปุพพารามสำเร็จเรียบร้อยแล้ว จึงเสด็จเข้าประทับจำพรรษา และประทับตลอดไปเพื่อฉลองสัทธาปสาทะ

พรรษาที่ ๓๕ ๓๖ ปุพพาราม ธัมมปทัฏฐกถา วิสาขาวัตถุเลาว่า สร้างโลหปราสาท ใช้ไม้และแผ่นหิน ทำสองชั้นมีพันห้อง ชั้นล่าง ๕๐๐ ห้อง ชั้นบน ๕๐๐ ห้อง ให้สร้างยอดปราสาทด้วยทองคำสีแดงสุกปลั่งเปล่งแสงบุรอบเป็นถังบรรจุน้ำ ๖๐ หม้อ มโนรถปูรณีและสาวกสันนิปาตสูตรที่ ๕ นี้ มีเล่าถึง**รตนปราสาท** คือปราสาทแก้ว เป็นอีกหลังหนึ่งจากโลหะปราสาท ซึ่งอยู่ในปุพพารามนั้น มโนรถปูรณีเล่าว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทอดพระญาณเห็นว่า พระพุทธเจ้าทั้งหลายมีสาวกสันนิบาต ๓ ครั้ง อัคคสาวกมีครั้งเดียว ได้ทรงเห็นในวันนี้ จักเป็นสาวกสันนิบาตของธรรมเสนาบดีสารีบุตรเถระ จึงเสด็จบิณฑบาตพร้อมกับภิกษุสงฆ์แวดล้อมแล้ว เสด็จออกประตูทางใต้ ประทับยืนนอกประตู บริษัททั้ง ๔ แวดล้อมแล้ว ตรัสเรียกพระสารีบุตรเถระสั่งว่า เธอควรไปปุพพาราม จงพาบริษัทไป แล้วเสด็จไปประทับ ณ พระเชตวัน พระเถระไปแล้ว เมื่อกระทำกิจเสร็จแล้วจึงเข้ารตนปราสาท ซึ่งบริษัท ๔ ประชุมกันเป็นสันนิบาตแล้ว ท่านขึ้นนั่งรัตนบัลลังก์ได้แสดงธรรม ในสูตรนี้พระเถระกล่าวเรียกพระภิกษุทั้งหลายว่า **อาวุโส ภิกฺขโว** (พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสอาลปนะนามในทุกพระสูตร์ว่า-**ภิกฺ ขเว** แต่ก็มีพระสูตร์จำนวนมากที่ตรัสเริ่มเรียกพระภิกษุทั้งหลายว่า-**ภิกฺขโว**

---

[๑] ได้พบในอัฏฐกถาแห่งอัคคัญญสูตรว่า พระพุทธเจ้าประทับจำพรรษาในเชตวัน ๑ ในปุพพาราม ๑ สลับเป็น ๑๒ พรรษา แต่พรรษาที่ ๒๕ ถึงพรรษา ๓๖

เฉพาะตรัสเป็นคำเริ่มเท่านั้น ที่ตรัสเป็นธรรมกถาทั้งหมด-ตรัสว่า-**ภิกฺขเว** ตลอด) ในที่นี้ จะเห็นว่า-พระเถระกล่าวว่า-**อาวุโส ภิกฺขโว** เฉพาะในพระสูตร์นี้ จึงเห็นว่า-พระสารีบุตร์เถระซึ่งได้รับพระพุทธาณัติให้กระทำสาวกสันนิบาตพระอัคคสาวกแล้ว จึงกล่าวอย่างพระพุทธภาษิตตรัสเรียกนั้นเป็นครั้งแรก และเป็นครั้งเดียวนี้ ที่อื่น ๆ มีเพียงว่า-**อาวุโส** เมื่อจบแล้ว พระบรมศาสดาเสด็จมาฉับพลัน ได้ตรัสพระธรรมเทศนาต่ออีก เป็นการคุยกับพระเถระทั้งหมด-นี้เป็นสาวกสันนิบาต และมี ณ รตนปราสาทในปุพพารามนั้น กับกาลเวลาจากจาตุรงคสันนิบาตก็นานขนาดนี้ พระสารีบุตร์เถระได้รับฐานะแทนพระองค์ประชุมสาวกสันนิบาต และ-เสด็จไปแสดงธรรมร่วมด้วย

พรรษาที่ ๓๗ (๑๐) ประทับ ณ เชตวัน (ดูตามเหตุการณ์น่าจะประทับอยู่เวฬุวัน) ก่อนกาลพรรษาทรงทราบข่าวแล้ว ออกพรรษา ๓๖ จึงเสด็จสู่กรุงราชคฤห์ ประทับ ณ เวฬุวัน พระเทวทัตต แสดงฤทธิ์ให้อชาตสัตตุกุมารเลื่อมใสแล้ว จึงยุให้ครองราชสมบัติ ให้จับพระเจ้าพิมพิสารพระบิดาขังเรือนคลัง ทรมานให้อดอาหาร เชือดพระบาท สิ้นพระชนม์ พระนางเวเทหิโกสลเทวี ทรงเศร้าโศกสิ้นพระชนม์ตามด้วย พระเทวทัตต ขอบริหารสงฆ์ไม่ทรงอนุญาตจึงคิดประหาร จัดขมังธนูไปประหาร กลิ้งศิลากระทบพระบาทห้อพระโลหิต และปล่อยช้างนาฬาคิรี ก็ไม่สำเร็จ เข้าพรรษาจึงแยกสงฆ์ไปทำสังฆกรรม ณ คยาสีสะประเทศ ซึ่งเป็นเหตุเกิดสงครามระหว่างมคธและโกสล

ก่อนเข้าพรรษานั้น พระเจ้าปเสนทิโกสล ทรงทราบข่าวพระเจ้าพิมพิสารและพระน้องนางเวเทหิโกสลเทวีสิ้นพระชนม์ ทรงพิโรธ จึงทรงยกกองทัพยึดกาสิกคามคืน พระเจ้าอชาตสัตตุทรงยกกองทัพเข้าขับไล่ ทรงม้ารบ พระเจ้าปเสนทิโกสลทรงชราสู้ไม่ไหว จึงเสด็จหนีกลับสาวัตถี พระเจ้าอชาตสัตตุทรงมีชัยชนะแล้ว ยกธงบนรถเสด็จกลับ พระเจ้าปเสนทิโกสลเสด็จกลับแล้ว กลับได้พระสติจัดกองทัพพลเสนา ยกกลับมายึดกาสิกคามคืน ซุ่มกองทับดักไว้พระเจ้าอชาตสัตตุ ทรงเหลิงในชัยชนะครั้งแรก ยกกองทัพออกไม่คอยระวัง เมื่อถูกกองซุ่มออกโจมตีก็แตกกลับ ไม่ยกธงไม่ตรัสกะใคร ๆ มีข่าวลือถึง พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสหริตฆาตชาดก มีคำว่า ผู้ถูกรุก ย่อมรุกตอบ จึงกลับได้พระสติทรงเลือกยุทธโยธาหาญที่มีกำลังใหม่ยกออกไปเป็นวาระที่ ๓ ในกาลพรรษาที่ ๓๗ นั้น (ไม่แน่ว่าสงครามนี้ ก่อน หรือหลังเข้าพรรษา เข้าใจว่าในระหว่างพรรษา)

พรรษาที่ ๓๘ (๑๑) ประทับอยู่ ณ เชตวันมหาวิหาร ก่อนพรรษา เสด็จสู่กรุงสาวัตถี วันนั้น เสด็จบิณฑบาตกับพระอานนทเถร มัลลิกา กุมารีอุดมรูปทรง ชันษา ๑๖ ธิดาของเชฏฐมาลาการร่วมกับเพื่อนกุมารี หยิบขนมกุมมาส ๓ อัน เดินไปสวนดอกไม้พบพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเปล่งพระฉัพพัณณรังสีเสด็จมา ได้น้อมขนมถวาย ทรงรับเสวยแล้วตรัสพยากรณ์ว่า กุมาริกานี้จะได้เป็นอัคคมเหสีของพระเจ้าโกสลในวันนี้ นางได้ยินดีใจ เดินร้องเพลงเก็บดอกไม้ พร้อมกันนั้น พระเจ้าอชาตสัตตุได้ทรงรบขับไล่ให้พระเจ้าปเสนทิโกสลปราชัย ทรงม้าเสด็จหนีมาทางสวนนั้น สดับเสียงแล้วเสด็จเข้าไป นางต้อนรับให้ทรงพักผ่อนเสด็จเข้ากรุง ทรงส่งวอมารับนำเข้าไปให้นั่งบนกองรัตนะอภิเศกเป็นอัคคมเหสี แต่พระองค์ปราชัยมาจึงเศร้าโศกพระทัย ตัดพระกระยาหาร บรรทมพระองค์เดียว กระทั่งข่าวไปถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสพระคาถาว่า ชนะประสพเวร แพ้นอนเป็นทุกข์ ผู้เข้าสงบเป็นสุขเพราะละชนะแพ้ได้ ได้สดับกลับได้พระสติ ส่งจารบุรุษไปฟังพระเถร ๒ องค์คุย ยุทธวิธี ยุทธพยุหะกันแล้ว ทรงจัดทหารชำนาญรบ จัดกองซุ่มกองล่อ ส่งไปรบแกล้งแพ้ ล่อพระเจ้าอชาตสัตตุเข้าไปในกองซุ่ม จับเป็นได้แล้ว มัดมาจองจำไว้ เมื่อพระเจ้าอชาตสัตตุตรัส ปรามาส เสด็จเข้าไปหา ประทานโอวาทแล้วปล่อย พระราชทานพระราชธิดาวชิรกุมารีให้ และทรงมอบกาสิกคามเป็นค่าจุณสนานตามเดิม พระเจ้าอชาตสัตตุทรงรับสัมพันธไมตรีนั้น ฉลองแล้วส่งกลับไปสู่มคธรัฐ เมื่อสงบเรียบร้อยแล้ว พระนางมัลลิกาเทวีได้เข้าไปเฝ้าทูลถาม ตรัสมัลลิกาสูตร์ พระนางตรัสถึง พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์เป็นสรณะตลอดชีวิต และในกาลนี้พระเทวทัตตจากกาลพรรษาที่ ๓๗ นั้นว่า อาพาธอยู่ ๙ เดือน ก็ราวเดือน ๔ เดือน ๕ ไทยได้ให้พระหามขึ้นไปจะเฝ้า ได้ไปถูกมหาปฐวีให้ช่องดูดเข้าไป ณ เชตวันมหาวิหารนั้น

พรรษาที่ ๓๙ (๑๒) ประทับ ณ เชตวันมหาวิหาร ก่อนเข้าพรรษา พระนางมัลลิกาได้จัดอสทิสทานและพระเจ้าปเสนทิโกสลทูลขอภิกขุสอนฝ่ายใน พระอานนทเถรได้รับพุทธาณัติเข้าไปในตำหนัก พระเจ้าปเสนทิโกสล

กับพระนางมัลลิกากำลังประทับอยู่ ณ พระแท่น พระนางทรงผ้าแพรเหลืองเนื้อเกลี้ยง เมื่อเหลือบเห็นจึงลุกขึ้น ผ้าเนื้อเกลี้ยงหลุดไป พระอานนทเถรกลับแก่นั้น ทรงทราบจึงทรงบัญญัติพระวินัยเป็นสิกขาบท และเพราะพระนางถวายพระอุดมรูปทรงเป็นปติปริจาริยบูชา จึงมีพระธิดาพระองค์หนึ่ง ต่อมาไม่มีกล่าวเลย จึงอาจสิ้นพระชนม์ก็ได้

พรรษาที่ ๔๐ (๑๓) ประทับ ณ เชตวันมหาวิหาร อาจในพรรษา พระนางมัลลิกาทรงลุยโคลน คู่ชงค์เปื้อน จึงเสด็จเข้าชุ้มน้ำยกภูษาขึ้นชำระล้าง บังเอิญสุนัขตัวโปรดเข้าไปกอดกระทำ ณ น่อง ซึ่งพระนางยืนยินดีผัสสะ พระราชสวามีทรงเห็นพิโรธตวาด พระนางกลับเถียง และกล่าวตู่พระราชสวามีกับนางแพะ ด้วยความสุมกลุ้มนั้น จึงประชวรสิ้นพระชนม์ ปัจจุบัน ไปเกิดในอเวจีนรก ๗ วัน เพราะบาปกรรมน้อยในวันที่ ๘ จึงเคลื่อนไปอุบัติ ณ ดุสิตสวรรค์ พระเจ้าปเสนทิโกสลกำลังทรงฟังพระธรรมอยู่ ณ เชตวัน เมื่อทรงสดับคำทูล ทรงเศร้าโศก พระศอตก ซมพระทัย พระองค์ตรัสอลัพภิยฐานะสูตร์ จบพระสูตรแล้ว พระเจ้าปเสนทิโกสลทรงบรรเทาพระโสกาดูรได้ รับสั่งให้กระทำสรีรกิจพระนางมัลลิกาเทวีแล้ว

พรรษาที่ ๔๑ (๑๔) ประทับ ณ เชตวันมหาวิหาร ก่อนเข้าพรรษา พระเจ้าปเสนทิโกสล ทรงตั้งพันธุลมัลลราชกุมารสหายของพระองค์เป็นเสนาบดี กับพระนางมัลลิกาเทวี (พระนางนี้เป็นมัลลเทวี) มีโอรส ๓๒ คน เมื่อสงคราม พวกวินิจฉัยอำมาตย์รับสินบนตัดสินคดีไม่ยุติธรรม พันธุลเสนาบดี เข้าตัดสินความยุตติธรรม พระราชาทรงทราบจึงถอดวินิจฉัยอำมาตย์ทั้งหมด ทรงตั้งพันธุลเสนาบดีแทน พวกวินิจฉัยอำมาตย์เหล่านั้นหาช่องทาง กระทั่งมีโอกาสเข้าเฝ้าทูลยุว่าพันธุลเสนาบดีคิดขบฏ ทรงเชื่อจึงทรงวางอุบายให้ปัจจันตชนบทก่อการร้าย ทรงส่งพันธุลเสนาบดีไปปราบ พร้อมกับทรงให้ทหารเอกกำกับไปด้วย เมื่อกลับตรัสสั่งให้ประหารทั้งหมด ในวันถูกประหารนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ากับพระสารีบุตร์และสาวกอื่น กำลังประทับเสวย ณ เคหาสน์ เมื่อข่าวถึง อัฏฐกถาปัญจสูทนีแห่งธัมมเจติยสูตร์ กล่าวว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสอนิจจตาทิปฏิสังยุตตธัมมกถา ธัมมปทัฏฐกถา กล่าวว่า พระธรรมเสนาบดีสารีบุตร์เถรแสดงภินทนธรรม และคาถาอนิมิตตธรรมปลอบมัลลิกาแล้ว ต่อมา พระเจ้าปเสนทิโกสลทรงทราบว่า พันธุลเสนาบดีไม่มีความผิดอะไรเลย จึงทรงตั้งทีฆการายนผู้เป็นหลานของพันธุลเสนาบดี เป็นเสนาบดีแทนลุง ทีฆการายนเสนาบดี ผูกความคิดไว้ในใจ แสวงหาทางที่จะขจัดพระเจ้าปเสนทิโกสลตลอดปี ได้คบคุ้นกับวิฑูฑภราชกุมาร ผู้เป็นเสนาบดีแล้วด้วยดี

พรรษาที่ ๔๒ (๑๕) ประทับ ณ เชตวันมหาวิหาร ก่อนนั้น พระเจ้าปเสนทิโกสลทรงไม่สบายพระราชหทัยเมื่อพระนางมัลลิกาเทวีสิ้นพระชนม์ครั้งหนึ่งแล้ว ก็มากระทบซ้ำเข้าอีก เมื่อตรัสสั่งให้ประหารพันธุลเสนาบดีพระสหายผู้ไม่มีความผิด จึงเข้าเฝ้าสนทนาและฟังธรรมเสมอ แม้พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จจาริกไปในที่ต่างๆ ก็เสด็จไปเฝ้า ครั้งนี้ประทับอยู่ ณ เมทฬุปนิคมของสากิย ประมาณ ๓ โยชน์ พอเสด็จถึงและกลับได้ใน ๑ วัน เมื่อเข้าเฝ้าทรงมอบเบ็ญจราชกกุธภัณฑ์ พระขรรค์ และพระอุณหิสแก่ทีฆการายนเสนาบดี ซึ่งรับแล้วนำมามอบถวาย และยกเศวกตฉัตร์แด่วิฑูฑภเสนาบดีนำส่งพระนครสาวัตถี อภิเศกเป็นพระเจ้าโกสล พระเจ้าปเสนทิโกสลเสด็จมาไม่พบกองทัพทราบแล้วจึงเสด็จกรุงราชคฤห์เพื่อชวนพระเจ้าอชาติสัตตุ และไปสิ้นพระชนม์ ณ กรุงราชคฤห์นั้น ครั้งนี้ พระเจ้าปเสนทิโกสลทูลธัมมเจตีย เป็นธัมมเจตียสูตร์ ในพระสูตร์นี้ แทนที่พระผู้มีพระภาคจะทรงแสดงธรรม พระเจ้าปเสนทิโกสลได้ภาษิตธรรมเจตีย คือ รอยธรรม ๗ อย่าง ๘ ทั้งที่ฐานะและพระชนม์ แก่พระผู้มีพระภาคตลอด ตอนท้าย พระองค์ยังตรัสแก่พระภิกษุทั้งหลายว่า **ธมฺมเจติยานิ ภาสิตฺวา** ได้ตรัส ธรรมเจติยทั้งหลายแล้วไป จึงเป็นพระสูตร์เดียวที่พระเจ้าปเสนทิโกสลทรงแสดงแก่พระองค์ และในอย่างที่ ๘ พระเจ้าปเสนทิโกสลทูลว่า พระผู้มีพระภาคเจ้ามีพระชนมายุปูน ๘๐ ข้าพระองค์มีอายุ ๘๐ และสิ้นพระชนม์ พระผู้มีพระภาคยังทรงมาอีก ๓ ปี จึงมีพระชนมายุ ๗๗ ใช้ศัพท์ว่า อาสีติโกมีอายุ ๘๐ เหมือนกัน (อาสีติโก ของพระผู้มีพระภาคต้องแปลว่า ปูน ๘๐)

พรรษาที่ ๔๓ (๑๖) ประทับ ณ เชตวันมหาวิหาร ญาโณทยปกรณ ว่าประทับ ณ นิโครธาราม ลงว่า พรรษาที่ ๒๗ (สตฺตวีสติเม วสฺเส) เป็นได้ว่าพระเจ้าวิฑูฑภ ซึ่งทีฆการายนเสนาบดี ถวายราชกกุฏภัณฑ์ยกฉัตร์ถวาย

ราชาภิเศกแล้ว เพราะพระมารดาวาสภขัตติยา ซึ่งเป็นลูกของนางทาสี ชื่อ นาคมัณฑา เมื่อวิฑูฑภราชกุมารไปเยี่ยมพระญาติศากยราช จึงถูกหมิ่นประมาท ได้ผูกอาฆาตว่า จะต้องประหารให้หมด จึงเตรียมกองทัพยกไปกบิลพัสดุ์ วาระที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จพระองค์เดียว ไปประทับอยู่ ณ ร่มไม้โปร่ง เขตกบิลพัสดุ์ พระเจ้าวิฑูฑภเสด็จกลับครั้งที่ ๔ ทรงพิจารณาเห็นกรรมเก่าจึงไม่เสด็จ พระเจ้าวิฑูฑภเสด็จไปประหารตลอด เว้นพระเจ้ามหานามราช และผู้อยู่ในสำนัก ที่คาบหญ้าและอ้อ เมื่อเรียบร้อยแล้วเสด็จพัก ณ หาดทรายในแม่น้ำอจิรวดี ฝนตกหนัก น้ำท่วมสิ้นพระชนม์และตายหมด จึงเข้าใจว่าในพรรษา พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จจำพรรษา ณ เชตวัน ได้ตรัส บุรพกรรมของพวกศากยราชว่าเคยร่วมกันโปรยยาพิษลงแม่น้ำ จึงรับผลกรรมนั้น และตรัสธรรมบทคาถา เมื่อสงครามสงบแล้ว เสด็จไปโปรดพระญาติที่ยังเหลือ จึงเสด็จไปประทับ ณ นิโครธาราม ก็ได้ความไม่ขัดกัน

พรรษาที่ ๔๔ (๑๗) ประทับ ณ เชตวันมหาวิหาร ญาโณทยปกรณ์ว่า ประทับ ณ นิโครธาราม กบิลพัสดุ์ ลงว่า พรรษาที่ ๒๘ (**อฏฺฐวีสติเม วสฺเส**) ธัมมปทัฏฐกถาภาค ๑ ว่า ประทับ ณ นิโครธารามพรรษาเดียว ตามเรื่องว่าพระเจ้าวิฑูฑภะยกกองทัพไปทำลายล้างศากยวงศ์และกลับมาถูกน้ำท่วมตายแล้วนั้น พระองค์เสด็จด่วนขึ้นไปประทับ ณ นิโครธารามได้ยินว่า ทีฆการยะเสนาบดี ครองต่อมา ทีฆการยะนี้ ไม่เลื่อมใส เข้าใจว่า เมื่อพระเจ้าปเสนทิโกสล สั่งประหารพันธุเสนาบดีกับลูก ๆ เสด็จเข้าฟังธรรม แต่ทีฆการยนะเข้าใจว่าเข้าไปปรึกษาความลับ แม้ครั้งที่เสด็จไป ณ เมทฬุปนิคม ก็เข้าใจว่าเข้าไปปรึกษาความลับแล้ว จับตัวอีกจึงยึดราชสมบัติไปถวายพระเจ้าวิฑูฑภ แต่พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่เคารพนับถือของพันธุลเสนาบดี พระนางมัลลิกาเทวี ทั้งมัลลราช และเป็นพระญาติของพระนางวาสภขัตติยาพระราชมารดาของพระเจ้าวิฑูฑภ เมื่อทีฆการยะครองกรุงสาวัตถีแล้ว แรก ๆ คงจะเรียบร้อย พอเข้าพรรษา คงจะมีข่าวขึ้น พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงเสด็จมาประทับ ณ เชตวันมหาวิหาร เพื่อทรงรับเหตุการณ์ ก็สงบเรียบร้อย ยังไม่พบเรื่องและพระธรรมวินัยที่ตรัส และแนใจ จึงไม่ได้นำมาเป็นหลักฐาน

นับอย่างนี้ ได้กระทำเลขหมายไว้ในวงเล็บได้เพียง ๑๘ พรรษา และพรรษาที่ ๒๖ ญาโณทยปกรณ์ว่าประทับที่เจติยบรรพตคงไม่ไกลมากนัก คงเสด็จไปมาเสมอ อีก ๑ จึงได้ ๑๙ พรรษา

พรรษาที่ ๔๕ ประทับจำพรรษา ณ เวฬุวคามก ญาโณทยปกรณ์ว่า ในพรรษาที่ ๒๙ ประทับจำพรรษาสุดที่เวฬุวคามก (**เอกูนตีสติเม วสฺเส เวฬุวคามเก ปจฺฉิมวสฺสํ วสิ**) ทรงเห็นอุปนิสัยของพระเจ้าอชาตสัตตุ และทรงตระเตรียมกองทัพใหญ่จะเข้าวัชชี และโกสลรัฐออกพรรษาที่ ๔๔ แล้ว ได้เสด็จสู่กรุงราชคฤห์ ประทับ ณ ชีวกัมพวนาราม ณ วันเพ็ญเดือน ๑๒ กัตติมาสปุณณมี พระเจ้าอชาตสัตตุ ทรงเศร้าโศกเสียพระทัยตั้งแต่ปลงพระชนม์ชีพพระบิดา และได้ฟังข่าวพระเทวทัตถูกแผ่นดินให้ช่องดูดลงไป จึงให้สร้างประสาท ๗ ชั้น วันเพ็ญนั้นเสด็จประทับ ณ ประสาทชั้นที่ ๗ สะดุ้งหวาดเสียวว่าแผ่นดินจะแยกออกรับ จึงตรัสถามชีวกโกมารภัจ ได้พาเสด็จเข้าเฝ้า ณ ชีวกัมพวนาราม พระองค์ตรัสสามัญญผลสูตร์ ต่อมา ตอนต้น มหาปรินิพพานสูตร์ เล่าว่า ประทับอยู่ ณ ภูเขาคิชฌกูฏ กรุงราชคฤห พระเจ้ามคธอชาตสัตตุ ทรงเห็นพวกคณะราชวัชชีทรงมหิทธิฤทธิ์มหานุภาพ ปรารถนาจะทำลายให้พินาศ จึงส่งวัสสการพราหมณ์ มหาอำมาตย์มคธไปทูลถาม พระองค์ตรัสกะพระอานนทเถร ทรงแสดงลิจฉวีอปริหานิยธัมมสูตร์ และตรัสภิกขุอปริหานิยธัมมสูตร์กะพระภิกษุสงฆ์เป็นหลายอย่าง พระเจ้ามคธอชาตสัตตุ ส่งสุนิธวัสสการมหาอำมาตย์มคธไปสร้างนครที่ปาฏลิคามเพื่อป้องกันพวกวัชชีก่อนเข้าพรรษา เสด็จไปพบสุนิธวัสสการพราหมณ์ ยังได้ต้อนรับถวายบิณฑบาต ตั้งชื่อทวารทั้งเสด็จเข้าและออกว่า โคตมทวาร ท่าทีข้ามว่า โคมติตถ และใน อัฏฐกถา สุมังคลวิลาสินีแห่งมหาปรินิพพานสูตร์ เล่าว่า วัสสการพราหมณ์เมื่อฟังแล้ว ได้กราบทูลให้ทรงใช้อุบายทำลายสามัคคี รับอาสาได้ไปทำสามัคคีเภท คือ ทำลายสามัคคีแล้ว พระเจ้าอชาตสัตตุจึงยกกองทับไปทำพินาศทั้งหมด นี้ หลังจากปรินิพพานแล้ว เพราะเมื่อแจกพระบรมสารีริกธาตุ ยังปรากฏชื่อ **เวสาลิกาปี ลิจฉวี เจ้าลิจฉวี ชาวกรุงเวสาลี** พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จไปกรุงเวสาลี ตรัสสอนเจ้าลิจฉวีตลอด และเสด็จไปจำพรรษา ณ หมู่บ้านเวฬุวคามก ออกพรรษาแล้ว ณ เพ็ญเดือน ๓ มาฆปุณณมี ทรงปลงพระชนมายุ ณ ปาวาพเจดีย์ เสด็จทอดพระเนตรเมืองเวสาลี เป็นนาคาวโลกิตครั้งสุดท้าย แล้วเสด็จสู่กุสินารา ณ

วันเพ็ญ เดือน ๖ วิสาขปุณณมี เสด็จปรินิพพานแล้ว ณ อุปวัตตนสาลวัน ระหว่างคู่ต้นรังใกล้กรุงกุสินาราของมัลลราชทั้งหลาย

พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมนาสัมพุทธเจ้า แต่ประสูติเป็นพระสิทธัตถบรมโพธิสัตว์ประทับอยู่ ณ กบิลพัสดุ์ ก่อน พ.ศ. ๘๐ ตรงกับปีโลไทย ๑๑๑๐ ได้ ๒๙ พรรษา เสด็จออกมหาภิเนกษกรม เป็นบรรชิตโพธิสัตว์ ก่อน พ.ศ. ๕๑ ปี ตรงกับปีโลไทย ๑๑๓๙ ประทับ ณ คยาสีส หรือพุทธคยา ๖ ปี ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พระชนมายุ ๓๕ ก่อน พ.ศ. ๔๕ ปี ตรงกับปีโลไทย ๑๑๔๕ เป็นพระอรหันตสัมมนาสัมพุทธเจ้าแล้ว นับเป็นพุทธพรรษา เสด็จประทับในที่ต่าง ๆ ๔๕ พรรษา เสด็จดับขันธ์ปรินิพพาน รวมเป็นพระชนมายุ ๘๐ พรรษา ตรงกับปีโลไทย ๑๑๘๐ พระองค์ประสูติ ตรัสรู้ ปรินิพพาน ณ วันเพ็ญกลางเดือน ๖ วิสาขมาสปุณณมี จึงมีพระชนมายุเต็มบริบูรณ์ ๘๐ ในมหาปรินิพพานสูตร์ ตรัสแก่พระอานนทว่า "อสีติโก เม วโย วตฺตติ วัยของเรามีอายุ ๘๐ กำลังเป็นไปอยู่" ปีที่เสด็จปรินิพพาน พระเถรทั้งหลายตั้งว่า ปรินิพพานแล้ว ๑ ปีโล ๑๑๘๐ หรือ พ.ศ. ๑ บางแห่งไทยใช้ว่า-ปีไทย พ.ศ. นี้ตั้งปีปรินิพพาน ของผู้อื่นตั้งปีเกิด พ.ศ. ได้ ๕๔๓ ตั้ง ค.ศ. (คริสตศักราช) พ.ศ. ได้ ๖๒๑ ตั้ง ม.ศ. (มหาศักราช) พ.ศ. ได้ ๑๑๑๑ ตั้ง อ.ศ. (อิสลามศักราช) พ.ศ. ได้ ๑๑๘๑ ตั้ง จ.ศ. (จุลศักราช) พ.ศ. ได้ ๒๓๒๕ ตั้ง ร.ศ. (รัตนโกสินทร์ ศก)

พระพุทธศาสนา แบ่งออกเป็น ๓ คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ **พระพุทธ** ปรากฏต่อมา คือ **พระบรมสารีริกธาตุ** (กระดูก) **และพระพุทธรูป** พระสงฆ์ คือ **คนบวช** พระธรรม ครั้งแรกปรากฏเป็นคำกล่าว อันเรียกว่า **มุขปาฐะ** พระสงฆ์ได้ทรงจำกันมา แยกออกเป็น ๒ คือ ธรรม, วินัย, แต่ครั้งพระพุทธกาล พระสารีบุตร์ เป็นต้น ได้รวบรวมไว้แล้ว ณ พ.ศ. ๑ นั้น พระสงฆ์ทั้งหลายเลือกคัดกันได้ ๕๐๐ องค์ **พระมหากัสสปเถร** เป็นประธานสังฆปาโมกข **พระอุบาลีเถระ** เป็นฝ่ายพระวินัย **พระอานนทเถระ** เป็นฝ่ายพระธรรมและอภิธรรมได้รวบรวมเป็นแบบ ที่ถ้ำเชิงผาชื่อว่า สัตตบรรณคูหา ภูเขาเวภารบรรพต กรุงราชคฤห์ จัดกันเป็นปาพจน์ คือ คำชื่อเป็นประธานธรรม และ วินัย จัดพระวินัยขึ้นก่อน เป็นวินัยปิฎกจัดเป็นที่ ๒ คือ ธรรมแยกออกเป็นสุตตันตปิฎก และอภิธรรมปิฎก จึงเป็นปาพจน์ ๒ ปิฎก ๓ แยกเรื่องยาว ๆ เช่น ชาดกออกเรียก มหาอัฏฐกถา ครั้งนี้ชื่อ ปฐมสังคายนา ปฐมสังคีติ เป็นมุขปาฐะ เป็นสังฆกรรม (การกระทำของสงฆ์) พระเจ้ามคธอาชาตสัตตุ ทรงอุปถัมภ์จึงเป็นราชการ (การกระทำของพระราชา) ใน พ.ศ. ๑

ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๑๐๐ **พระเจ้ากาลาโศกราช** ทรงอุปถัมภ์ **พระยสเถร พระเรวตเถร พระสัพพกามีเถร** กระทำที่วาลุการาม กรุงเวสาลี เป็นมุขปาฐะ เป็นสังฆกรรม เป็นราชการเรียกว่า ทุติยสังคายนา หรือทุติยสังคีติ ครั้งนี้ขจัดวัตถุ ๑๐ ประการ

ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๓๕ **พระเจ้าอโศกมหาราช** ทรงอุปถัมภ์ **พระโมคคัลลีบุตร์ ติสสเถร** กระทำที่อโสการาม กรุงปาตลีบุตร์ ขจัดพวกเดียรถีปริพาชกปลอมบวช พระเจ้าอโศกมหาราชทรงเรียนธรรมวินัยเอง ไต่สวนพระราชทานผ้าขาวให้ขับออก ต่างไปรวมกันเป็นพวกทำมหาสังฆิก หรือ สังคายนาทางเหนือ ประกาศถอนปฐมปาราชิก จึงมีเมียกันได้ พระเจ้าอโศกมหาราชกับพระโมคคัลลีติสสจัดส่งพระภิกขุปัญจวัคค ๘ คณะ คณะละ ๕ องค์ ครั้งนี้ ยังเป็นมุขปาฐะ เป็น สังฆกรรม เป็นราชการ ครั้งนี้ได้ประดิษฐ์ **วงล้อธรรมจักร์เป็นเครื่องหมายพระธรรม และเป็นธรรมเนียมมาถึงสุวัณณภูมิ**

ครั้งที่ ๔ พ.ศ. ๒๓๘ **พระเจ้าเทวานัมปิยติสส** ทรงอุปถัมภ์ **พระมหินทเถร พระอิฏฐิยเถร พระ-อุตติยเถร พระภัททสาลเถร พระสัมพลเถร สุมนสามเณร ภัททกอุบาสก** (ภัณฑกบ้าง) ซึ่งได้ไป ณ เดือน ๗ พ.ศ. ๒๓๖ ได้อุปสมบทภิกขุมากแล้ว พระมหาอริฏฐเถร เป็นผู้กล่าวมุขปาฐะ กระทำ ณ ถูปารามลังกาทีป พระ-ไตรปิฎกยังเป็นมุขปาฐะ ส่วนพระมหาอัฏฐกถา พระมหินท เป็นต้น ได้กระทำเขียนลงใบลานเป็นอักษรและภาษาสีหล จึงชื่อ **สิหลัฏฐกถา** แยกเป็น ๓ ชื่อ **กุรุนที มหาอัฏฐกถา มหาปัจจรี** พ.ศ. ๒๓๙-๒๔๑ **ส่วนพระไตรปิฎก** ว่ากระทำการเขียนลงใบลาน พ.ศ. ๔๕๐-๔๕๒ จึงเปลี่ยนเป็น โปฏฐกาฐ กล่าวโดยใบลาน

พระเถรปัญจวัคค ๕ องค์ คือ พระโสณเถร พระฌานียเถร พระภูริยเถร พระอุตตรเถร พระมูนียเถร ซึ่งได้มาสุวัณณภูมิ เดือน ๑๒ พ.ศ. ๒๓๕ พระเจ้าโลกกนลวะทรงอุปถัมภ์พระโสณเถรบวชคนไทยเป็นภิกขุมากแล้ว ท่องจำพระไตรปิฎกได้ จึงจัดสวดเป็นคณะสัชฌายสังคีติ ที่วัดมหาธาตุสุวัณณภูมิ พ.ศ. ๒๓๗ เรียกว่า **"แจง"** ได้ทำพระพุทธรูป ทำวงล้อธรรมจักร์ ทำรูปพระปัญจวัคคีย์ และจารึกพระไตรปิฎกลงหิน พ.ศ. ๓๐๐ เรียกว่าแจง และประดิษฐ์วงล้อธรรมจักรเป็นเครื่องหมายพระธรรม ไทยสุวรรณภูมิ จึงมีนิมิตหมาย **พระพุทธรูป พระธรรมจักร พระสงฆ์** ครบพระรัตนไตร และในกาลนี้ มีการเขียนลงในคัมภีร์ปกรณ และใบลานกันมากแล้ว เมื่อเขียนเกี่ยวกับศาสนาท่านก็ระบุเรียกว่า **สุวัณณภูมิ** เมื่อเขียนเรื่องท้องถิ่นก็กล่าวชื่อตามชื่อปรากฏเช่น **เมืองทอง พริบพลี** ถ้าดินแดนสุวรรณภูมิ เอาตามจารึกพระคาถา เย ธมฺมา ฯลฯ ก็จะปรากฏตั้งแต่ปัตตานีถึงเชียงใหม่ เชียงแสน นครพนม ปราจีน ถ้าเอาตามวงล้อธรรมจักร ก็ตั้งแต่ปัตตานี สุโขทัย โคราช บุรีรัมย์ ปราจีน เฉพาะที่พบ ถ้ากล่าวถึงบริเวณแล้วก็อาจตลอดแหลมทอง ลงไปถึงหมู่เกาะชวา

พระปุณณเถร ปุณณมุนี บุญพระฤษี บุญวรอิสิ
ชาวสวนปราน สุนาปรันต พริบพลี

แต่ครั้งขุนอินเขาเขียวและนางกวักทองมา ลูกชายคนที่ ๑๓ ชื่อ กุน กับลูกสาวคนที่ ๔ ชื่อ อุ่น ไปอยู่ที่บ้านชื่อ กุน มีลูกชายชื่อกุนอุ่นไทย ตามที่เป็นมา กุนขุนชายเป็นผู้คิดเห็นดาวเคลื่อนบ้าง ตั้งนิ่งบ้าง มีมาก จึงเอาชื่อน้องสาว ๗ คนตั้งชื่อดาวต่าง ๆ ไว้ เช่น ดาวอา ดาวอัน ดาวอาง ดาวอุ่น ดาวเอือย ดาวอู่ ดาวอี ขุนกุนคงขึ้นบนเขาวังเดี่ยวนี้ และสังเกตดาวเคราะห์ ดาวฤกษ์ ดาวลอยต่าง ๆ แล้วได้ตั้งชื่อดาวต่าง ๆ ไว้ เช่น ดาวจรเฆ่ ดาวหมา ดาวช้าง ดาวงู ดาวเหนือ ดาวใต้ หรือดาวว่าวอีลุ้ม ฯลฯ ได้ตั้งชื่อต่าง ๆ เพราะชื่อเป็นไทย ซึ่งเป็นผู้ต้นคิดตำราท้องฟ้า หรือดาราศาสตร์ไทยแต่โบราณดึกดำบรรพ์มาแล้ว ทั้งได้สอนกันสืบ ๆ มา เมื่อสังเกตเห็นก็ตั้งชื่อไว้ และนำความรู้เรื่องดาวมาตั้งเป็นตำราหมอดู ที่เรียกกันว่าตำราเลข ๗ ตัว ในความรู้เก่า ๆ ยังมีกล่าวถึงหมอขุน ต่อมาอาจคิดคำนวณระยะกาลได้ตามที่ปรากฏในกเบื้องจารเห็นมีว่า อินกินตวันกินเดือน หรือตำราสุริยคราธ จันทรคราธ ในทางโหราศาสตร์ไทยเรียกสารัมภ

และขุนกุนคงรู้ลายต่าง ๆ สมัยนางไทยงามคิดลายทอผ้า ซึ่งขุนสือไทยนำมาตั้งเป็นลายสือไทย นำมาเป็นลายสลัก ลายแกะ ลายประดิษฐ์ต่าง ๆ ไว้ ที่เรียกกันว่า ฝาปะกน ลายกุ้น เช่น ลายเครือวัลย์และลายกนก และเป็นต้นคิดแบบออกลายต่าง ๆ ไว้ได้สืบต่อกันมา ฉะนี้ เป็นต้น ชาวเพ็ชร์บุรีจึงมีช่างฝีมือเอกมาก ได้ทิ้งฝีมือในลายต่าง ๆ ตามวัดและพระพุทธรูปรุ่นเก่า ๆ มาก

ในสมัยพุทธกาล ขณะนั้น เมืองปราน หรือ พราน คงเจริญมีอาณาเขตมาถึงเพชรบุรี หรือ เพชรบุรีในขณะนั้นตั้งอยู่ที่ปรานโดยคนสำคัญกลุ่มหนึ่ง และที่เพชรบุรีปัจจุบันอาจเป็นที่อยู่ของคนชาวช่างหรือพวกค้า และพวกทำนาหากินอื่น ๆ ซึ่งมีชื่อตามที่ใหญ่ว่าปราน ซึ่งมีนามีสวนมากอันเรียกกันว่าสวนปราน (ซึ่งอาจจดไปถึงหลังสวนก็ได้) เมื่อท่านแต่งเข้าภาษาบาลี เอา ว. ที่สวนเป็น ุ ตามหลักสนธิ เป็นสุน กล่าวสุนยาวหน่อย เป็นสุนาต่อกับปราน เป็นสุนาปราน ทำให้สั้นที่เรียกว่ารัสสะเป็นปรัน ลง ต. ต่อเพื่อแจกวิภัตติบาลีได้ จึงเป็นสุนาปรันต ถ้าเป็นชื่อคน หรือกล่าวชื่อชาวสุนา-ปรันต เติม ก. เข้าไปอีกจึงเป็นศัพท์ตามบาลีว่า สุนาปรันตกา ชาวเพชรบุรี มีชื่อเสียงในทางดุร้าย ในเรื่องดุร้ายนี้ในดินแดนแหลมทองย่อม "ดุ" ทั่วไป จึงมีกฎหมายฉบับหนึ่งของไทย ห้ามกินคนเป็น ๆ ในพระพุทธดำรัสตรัสเฉพาะชาวสุนาปรันต เพราะพระปุณณเป็นชาวปราน จึงตรัสเฉพาะ และในพระสูตรพระพุทธเจ้าตรัสเรียกพวกดุร้ายนี้ว่า **จณฺฑา โข ปุณฺณ สุาปรนฺตกา มนุสฺสา ผรุสา โข ปุณฺณ สุนาปรนฺตกา มนุสฺสา ปุณฺณ** พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตดุร้ายนักแล ปุณณ พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตหยาบช้านักแล อนึ่งจากสาวัตถีมาถึงสุนาปรันตนี้ ตามอัฏฐกถากล่าวว่า ทางประมาณ ๓๐๐ โยชน์ หรือ ๑๒๐,๐๐๐ เส้น ประมาณ ๔,๘๐๐ ก.ม. ซึ่งเป็นระยะประมาณ ความจริงอาจมากกว่าหรือน้อยกว่าได้

ในคัมภีร์สาสนวงส์[๑] ซึ่งพระปัญญาสามีแต่งในประเทศพม่า พ.ศ. ๒๔๐๕ ได้กล่าวถึงสุนาปรันตรัฐว่าอยู่ในพม่า และกล่าวถึงมหาปุณณไม่ได้เป็นพระภิกขุ ทั้งไม่ได้กล่าวถึงอัฏฐกถา ตอนที่เล่าถึงพระพุทธเจ้าทรงเหยียบรอยพระพุทธบาทที่นิมมทานทีและภูเขาสัจจพันธ แต่ในไทยมีพระพุทธบาทอยู่ทั้ง ๒ แห่ง พร้อมกับมีที่ที่ชื่อว่า ปราน หรือ พราน เสียงใกล้กับปรันต ถ้านำคำว่าสวนหรือสุนาต่อเข้าจะเห็นชื่อสุนาปรันตชัดกว่า ฉะนี้ จะเล่าเรื่องแบบแปลประสมเรียงความต่อตามอัฏฐกถาและบาลีในสูตร์ และกเบื้องจารเท่าที่พบแล้ว

[๒]**บุณณมุนี** ถ้ำพุทธ (ถ้ำฤษี) เราเขียนเรื่องนี้คอยภิกขุอ่ำ อันอุปัชฌายให้ชื่อว่า ธัมมทัตต คน อันพุทธกล่าวว่า ตัว ช้างป่าปาริเลยยกมาเกิด ธัมมทัตต จงอ่าน เขียนให้คนอ่าน (๑๖๑/๑) ธัมมทัตต บุณณผู้มุนีเขียนคำกล่าวของพุทธในวันขึ้น ๑๑ ค่ำ (เดือนอ้ายพุทธสัสา ๒๑) เขียนคำคอยธัมวงเทวี วันขึ้น ๒ ค่ำ เดือนยี่ พุทธ พัสสา ปี ๔๓ ในพัสสาเรานี้ ๒๔ (๑๖๒/๒)

บุณณวรมุนี อยู่ถ้ำพุทธเล่าเรื่องคอยช้าง ชื่อปาริเลยยก อันพุทธอนุเคราะห์ ๓ เดือน ผู้มีบุญสร้างบารมีมาก พุทธว่าเป็นเผ่าพันพระ (๑๘๕/๑) พุทธนิพพาน ๒๕๐๐ เป็นภิกขุน้อย ชื่อ พระธัมวงสเวที เมื่อใหญ่ขึ้นชื่อ [๓]... (๑๘๕/๒)

เถรอานันท ตั้งเราเป็นผู้แทนเสมอ เถรตวันออก เมืองสุวัณณภูมิ เตือนตนให้เอาภารตวันขึ้นทุกอย่าง (๑๔๒/๑) แม่กุน ผู้เป็นแม่ พ่อกล่อม น้องจุลบุน น้องสาวชื่อ แม่เล็ก น้องชายชื่อ เสมอ น้องสาวชื่อ แม่เจิม เมื่อคุมค้าทั่ว (๑๔๒/๒)

[๔]ได้ยินว่า สุนาปรันตรัฐ ณ บ้านพ่อค้า พาณิชคาม แห่งหนึ่ง มีพี่น้องชาย ๒ คน เหล่านี้ จำนวนนั้น บางคราวพี่ชายนำเกวียน ๕๐๐ ไปสู่ชนบทนำสินค้ามา บางคราวก็น้องชาย ก็สมัยนี้น้องอยู่บ้าน พี่ชายใหญ่ [๕] นำเกวียน ๕๐๐ เที่ยวจาริกไปตามชนบท ลุถึงกรุงสาวัตถีโดยลำดับ พักเกวียนร้อยเล่ม[๖] ณ ที่ไม่ไกลเชตวัน เสร็จอาหารเช้าแล้ว แวดล้อมด้วยบริชน นั่งอยู่ ณ ที่อันผาสุก ก็สมัยนั้น พวกชาวเมืองสาวัตถี บริโภคอาหารเช้าแล้ว อธิษฐานองค์อุโบสถมีผ้าห่มสีขาว มีมือถือของหอม และดอกไม้เป็นต้น พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ มีโดยที่ใด ต่างหลั่งไหลไปสู่ที่นั้น มีภาระธุระต่อพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ออกทางประตูทิศใต้ไปสู่เชตวัน เขาเห็นคนเหล่านั้นแล้ว จึงถามคนหนึ่งว่า

"พวกเหล่านี้ไปไหนกัน"

"อารยะ[๗] ท่านไม่รู้หรือ ชื่อพุทธธรรมสังฆรัตนะเกิดแล้วในโลก ด้วยประการนี้ มหาชนจึงไปฟังธรรม ณ สำนักพระศาสดา ดังนี้ "

คำว่า "พุทธ" ตัดผิวหนังเป็นต้น จดถึงเยื่อในกระดูกได้ตั้งขึ้นแก่เขาแล้ว ลำดับนั้นเขาอันบริชนของตนแวดล้อมแล้ว พร้อมกับบริษัทนั้นไปสู่วิหารเมื่อพระศาสดากำลังทรงแสดงธรรมอยู่ด้วยเสียงไพเราะอ่อนหวาน จึงยืนแล้ว ณ

---

[๑] ศาสนวงศ์ พากย์ไทยหน้า ๘๑ พากย์บาลี หน้า ๖๒ฯ

[๒] จริงอยู่ ท่านเขียนทีหลัง นำมาไว้ที่นี้เพื่อให้เรื่องติดต่อกัน อนึ่ง ดูเรื่องสับสนกันอยู่ แต่นี่เรียงตามมี ถ้าอย่างไร ฉบับนี้เป็นฉบับร่าง ถ้าเชื่อกันจริงอาจประชุมนักรู้เรียงตามลำดับเรื่องกันใหม่ เรื่องนี้คราวแรกนึกว่าจะตัดออก แต่กลับลบล้างคำพระอรหันต์ จึงใส่เข้ามาแต่ก็เป็นกำลังใจดี ที่พร้อมจะกระทำตามคำพระอรหันต์ ที่รับพระพุทธดำรัสไว้แล้วสั่งให้ทำ จึงพร้อมที่จะกระทำและได้กระทำแล้วอย่างปีที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๖-๒๕๑๐) ถ้าจะนึกให้ปลื้มว่าเรื่องจริง ท่านจึงกล่าวไว้ ๒๕๐๐ กว่าปีแล้ว ก็คงไม่ผิด ฯ

[๓] ลำดับมีอยู่แล้ว

[๔] อัฏฐกถาปปัญจสูทนี ภาคที่ ๓ หน้า ๗๒๘-๗๒๙ ฯ เห็นว่าเข้ากับกระเบื้องจารที่มีว่า ถ้ำพุทธ หรือ ถ้ำฤษีจึงนำมาใส่ไว้ อัฏฐกถานี้ กล่าวเฉพาะที่ไปค้าขาย ส่วนผู้อื่นไม่ได้ไปหรือไปแต่ไม่ได้เป็นหัวหน้า จึงไม่กล่าวถึงไว้

[๕] ตอนนี้มีคำว่า ปัญจ สกฏสตานิฯ

[๖] ตอนนี้มีคำว่า สกฏสต เกวียน ๑๐๐ เล่ม ทำไมอย่างนี้ อาจพักที่อื่นบ้าง เกวียนเหลือไปเพียง ๑๐๐ เล่ม

[๗] อยฺย บาลี ถ้าสันสกฤตว่า อารฺย เวลาแขกออกเสียงว่า อ้ารฺย เสียงคล้ายคำว่า อ้าย คำโซ่ง อันแปลว่า พ่อ

ที่สุดของบริษัท ฟังธรรมแล้วบังเกิดจิตที่จะบวช ลำดับนั้น เมื่อบริษัททราบกาลแล้ว พระตถาคตเจ้าทรงส่งไปแล้ว เข้าไปเฝ้าพระศาสดาถวายบังคมแล้วทูลเชิญเสวยในวันรุ่งขึ้น ในวันที่ ๒ ให้กระทำมณฑป ปูอาสนะทั้งหลายแล้ว ถวายมหาทานแก่พระสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข อวสานพระกระยาหาร พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกระทำอนุโมทนาแล้วเสด็จหลีกไป เขาบริโภคอาหารเช้าแล้ว อธิษฐานองค์อุโบสถ เรียก ขุนคลัง (ภัณฑาคาริก) บอกแจ้งทรัพย์ทั้งปวงว่า ทรัพย์เท่านี้เราสละแล้ว มอบทรัพย์ทั้งหมดแล้วสั่งว่า เจ้าจงให้ทรัพย์นี้แก่น้องชายของเรา ดังนี้แล้ว (เข้าไปเฝ้าพระศาสดา ทูลขอบรรพชาอุปสมบทแล้ว) บวชในสำนักพระศาสดา

บุณณวรภิกขุ อยู่เขางู ถ้ำพุทธ เดิมอยู่ปรานของป๊อบ้านแม่กุน เดินทางถ้อมคธ สาวัตถี พบพุทธ ธัม สงฆ ได้ปัพพชา อุปสมบท เป็นภิกขุเมื่อพุทธพัสสา ๑๙ (๑๔๐/๑) เถรอานันท เป็นอุปัชฌาย เถรอุบาลีเป็น (ผู้) ให้ (สรณ) สีล เมื่อแล้วเข้า (หา) พุทธออกปาก (ว่า) เอหิ ภิกขุ* (เธอจงเป็นภิกขุมาเถิด) เมื่อขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๗ พุทธพัสสา ๑๙ (๑๔๐/๒) (อัฏฐกถาต่อ เมื่อบวชแล้ว) เป็นผู้มีกัมมัฏฐานเป็นที่ไปในเบื้องหน้าแล้ว ขณะนั้นเมื่อท่านกำลังกระทำกัมมัฏฐานในใจ กัมมัฏฐานไม่ตั้งขึ้น แต่นั้น ท่านคิดว่า "ชนบทนี้ ไม่เป็นที่สบายของเรา ไฉนหนอ เราเรียนกัมมัฏฐานในสำนักของพระศาสดาแล้ว ควรไปสู่รัฐของตน"

ลำดับนั้นแล ณ กาลเช้า เที่ยวไปบิณฑบาต ณ เวลาเย็นออกจากที่หลีกเร้นแล้ว เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ทูลขอให้ตรัสบอกกัมมัฏฐานแล้ว บรรลือสีหนาท ๗ ครั้ง หลีกไปแล้ว

---

* **พระภิกษุ เอหิภิกขุอุปสมบท** ครั้งแรก พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าตรัสเรียกเข้าหมู่ เมื่อตรัสธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ตอนนั้น พระปัญจวัคคีย์ยังไม่ได้ตัรัสให้เป็นภิกขุ ได้ตรัสเป็นอาลปนามแล้วว่า ภิกฺขเว ภิกษุทั้งหลายเมื่อพระอัญญาโกณฑัญญบรรลุโสดาบันแล้ว ทูลขอบรรพชาอุปสมบทเป็นองค์แรก ได้ตรัสอีกครั้งหนึ่งว่า เอหิภิกขุ สำหรับผู้บรรลุมรรคผลแล้ว อาทิพรหมจรรย์และสังวรทั้งหลายมาโดยอริยมรรคอริยผลของท่านผู้นั้น ครั้งนั้นตรัสประทานแก่พระปัญจวัคคีย์ พระยสและสหายพระยศทั้งหมด ฯลฯ ส่วนที่ผู้ทรงทราบว่าจะบรรลุต่อไป และมีผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธาปสาทหวังบวชมากเข้า จึงตรัสติสรณคมนูปสมบททรงให้ถือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งเป็นพระอุปัชฌาย์ฝึกสอนอาทิพรหมจรรย์ และสีลสังวร เช่น พระอานนทเถรตรัสให้ถือพระเพพัฏฐสีสัตเถรเป็นพระอุปัชฌาย์ให้ฝึกสอนและบรรพชาด้วยติสรณคมน์ แล้วพาเข้าเฝ้าพระองค์ตรัสว่า เอหิภิกขุ ถือว่าเป็นเอหิภิกขุเหมือนกัน และเมื่อตรัสให้พระสารีปุตตเถรให้บรรพชาแก่ราหุลเป็นสามเณรแล้ว จึงถือติสรณคมนูปสมบท เป็นแบบบรรพชาสามเณร ได้พบเรื่องพระสุภัททะปัจฉิมสาวก ได้เข้าเฝ้าทูลขอบรรพชาอุปสมบท ตรัสให้พระอานนทเถรเป็นพระอุปัชฌาย์บรรพชาอุปสมบท

อัฏฐกถา สุมังคลวิลาสินี แห่งมหาปรินิพพานสูตร ทุติยภาค หน้า ๒๕๒-๒๕๓ สมเด็จพระสังฆราช (สา ปุสฺสเทว) ทรงแปลไว้ในปฐมสมโพธิว่า "ดังได้สดับมา พระอานนทเถร นำไปซึ่งสุภัททะปริพาชกนั้นสู่ที่ควรส่วนหนึ่งแล้ว เอาน้ำฉันแต่กระบอกน้ำชุบสีสะให้ผมชุ่มแล้ว กล่าวซึ่งกัมมัฏฐานมีประชุมแห่งอาการห้าที่ท่านกำหนดด้วยหนังเป็นอารมณ์แล้ว (ตจปัญจกกัมมัฏฐาน) ปลงซึ่งผมและหนวดแล้ว ให้ครองผ้าย้อมด้วยน้ำฝาดทั้งหลายแล้ว ให้ซึ่งสรณทั้งหลายให้สำเร็จสามเณรบรรพชาแล้ว นำมายังสำนักพระผู้มีพระภาค **ภควา อุปสมฺปาเทตฺวา** สมเด็จพระผู้มีพระภาค ให้สุภัททะนั้นอุปสมบทแล้ว" (**อุปสมฺปาเทตฺวา** ถ้าจะแปลว่า ทรงให้เอหิภิกขุอุปสมบทคงไม่ผิด) พระอานนทเถรคงกระทำอย่างนี้ กระทั่งถึงท่านสุภัททะปัจฉิมสาวก และการให้บรรพชาแก่พระปุณณในครั้งนั้นก็คงอย่างนี้ เพราะเหตุว่า ในสมัยที่ยังไม่ได้ทรงบัญญัติ-ญัตติจตุภ-กัมมวาจาอุปสมบทก็ดี หรือสมัยที่ทรงบัญญัติแล้วก็ดี ครั้นบวชแล้ว พระอุปัชฌายาจารย์ก็ยังพาเข้าเฝ้าครั้นทรงเห็นแล้ว และเข้าไปใกล้พระองค์ก็ตรัสว่า-**เอหิ ภิกฺขุ** ซึ่งแปลได้ ๒ อย่าง คือ **"เธอจงเป็นภิกขุมาเถิด"** ดังนี้ก็ได้ แปลว่า **"ภิกขุ เธอจงมาเถิด"** ดังนี้ก็ได้

อัฏฐกถาวินัย ชื่อ สมันตปาสาทิกา ปฐมภาค หน้า ๒๔๘ เล่าเรื่องเอหิภิกขุว่า ชื่อ เอหิภิกขุ ได้แก่ภิกขุผู้ถือความเป็นเอหิภิกขุ คือ อุปสมบทเป็นเอหิภิกขุ ด้วยพระดำรัสเพียงตรัสอย่างนี้ว่า เอหิภิกขุ เธอจงเป็นภิกขุมาเถิด จริงอยู่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเห็นบุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยอุปนิสสัยเพื่อความเป็นเอหิภิกขุแล้ว ทรงนำพระหัตถ์เบื้องขวาอันมีวรรณเพียงดังสีทองออกจากระหว่างบังสุกุลจีวรอันแดงแล้ว ทรงเปล่งเสียงก้องเพียงดังพรหมตรัสว่า "เธอจงเป็นภิกขุมาเถิด ประพฤติพรหมจรรย์เพื่อกระทำที่สุดทุกข์โดยชอบ" ดังนี้แล้ว พร้อมกับพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคเจ้านั่นเอง เพศคฤหัสถ์ก็ย่อมหายไป บรรพชา และอุปสมบทย่อมสำเร็จขึ้น เธอเป็นผู้ปลงผม ครองกาสาวะ คือนุ่งผ้า (อันตรวาสก สบง) ผืนหนึ่ง ห่ม (อุตตราสงค จีวร) ผืนหนึ่ง พาดผ้า (สังฆาฏิ) ไว้บนจะงอยบ่าผืนหนึ่งมีบาตรดินสีเหมือนดอกอุบลเขียว คล้องไว้ที่บ่าข้างซ้าย พร้อมทั้งบริขาร ๘ อย่าง (ทั้งหมดสำเร็จด้วยบุญญฤทธิ์หนหลัง อันได้สร้างกระทำไว้ในก่อน ตามที่กล่าวชื่อเป็นศัพท์ว่า **อิทฺธิมยปตฺตจีวรธโร**-เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งบาตรจีวรอันสำเร็จด้วยฤทธิ์ อันสวมสอดในสรีระกายครบ อันท่านกล่าวแล้วอย่างนี้ บริขารเหล่านี้คือ ไตรจีวร ๓ บาตร ๑ มีดโกน ๑ เข็ม ๑ ผ้ารัดประคดเอว ๑ เป็น ๘ ทั้งผ้ากรองน้ำย่อมควรแก่โยคภิกขุ-ภิกขุผู้ประกอบความเพียรดังนี้แล้ว เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยอริยาบถเหมือนพระเถรผู้มีพรรษาร้อยหนึ่ง มีพระพุทธเจ้าเป็นพระอาจารย์มีพระพุทธเจ้าเป็นพระอุปัชฌาย์ ยืนถวายบังคมพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ทีเดียว

[๑]ข้าพเจ้า (พระอานนทเถร) ฟังแล้วอย่างนี้ สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ เชตวัน ใกล้กรุงสาวัตถี อันเป็นอารามของอนาถปิณฑิกเศรษฐี

ครั้งนั้นแล พระผู้มีอายุปุณณ ณ กาลเย็นออกจากที่หลีกเร้น เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าถึงที่ประทับ ครั้นเข้าไปเฝ้าแล้ว ได้กราบพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว นั่ง ณ ที่ควร ส่วนข้างหนึ่ง ท่านผู้มีอายุปุณณ นั่งแล้วแล ได้ทูลคำนี้กะพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

"พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ขอพระโอกาส ขอพระผู้มีพระภาคเจ้า โปรดโอวาทข้าพระองค์ด้วยพระโอวาทย่อ ๆ พอที่ข้าพระองค์ฟังธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว พึงเป็นผู้ ๆ เดียวหลีกเร้น ไม่ประมาท มีความเพียร มีตนส่งไปในธรรมแล้ว อยู่ได้"

"ปุณณ ถ้าเช่นนั้นเธอจงฟัง ตั้งใจให้ดี เราจักกล่าวให้ฟัง"

"พระองค์ผู้เจริญ อย่างนั้นพระเจ้าข้า"

ดังนี้ พระผู้มีอายุปุณณ รับพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสพระดำรัส (พระพุทธภาษิต) นี้แล้วว่า

[๒]"ปุณณ มีรูปทั้งหลายแล ที่พึงรู้ได้ด้วยแก้วตา (จักขุวิญญาณ) อันน่าปรารถนา อันน่ารักใคร่ อันน่าชอบใจ อันเป็นของมีรูปน่ารัก อันประกอบด้วยกาม อันเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด ถ้าภิกษุเพลิดเพลิน พูดถึง ดำรงอยู่ด้วยความติดใจรูปนั้น นันทิ (คือความระรื่นรัก) ของเธอผู้เพลิดเพลิน ผู้พูดถึง ผู้ดำรงอยู่ด้วยความติดใจรูปนั้น ย่อมเกิดขึ้น ปุณณ เพราะนันทิเกิดขึ้น เราจึงกล่าวว่า ทุกขสมุทัย คือ ทุกขเกิดขึ้น"

[๓]"ปุณณ มีเสียงทั้งหลายแล ที่พึงรู้ด้วยแก้วหู (โสตวิญญาณ.....)
"ปุณณ มีกลิ่นทั้งหลายแล ที่พึงรู้ด้วยแก้วจมูก (ฆานวิญญาณ.....)
"ปุณณ มีรสทั้งหลายแล ที่พึงรู้ด้วยแก้วลิ้น (ชิวหาวิญญาณ.....)
"ปุณณ มีสิ่งถูกทั้งหลายแล ที่พึงรู้ด้วยแก้วกาย (กายวิญญาณ.....)
"ปุณณ มีธรรมารมณ์ทั้งหลายแล ที่พึงรู้ด้วยแก้วใจ (มโนวิญญาณ.....)

ที่กล่าวว่า บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยอุปนิสสัยเพื่อเป็นเอหิภิกขุนั้น มีผู้ถึงพร้อมด้วยอุปนิสสัยแห่งอริยมรรค อริยผล แต่ไม่ถึงพร้อมด้วยอุปนิสัยเพื่อเป็นเอหิภิกขุ ไม่ตรัสประทานอนุญาต ถึงจะตรัสก็ไม่สำเร็จขึ้น เพราะไม่ได้กระทำอุปนิสสัย ในสมัยพุทธกาลมีอยู่ ๒ ท่าน คือ พระพาหิยได้เฝ้าฟังพระธรรม แล้วบรรลุอรหัตตผล พระปุกกุสสาติ ได้ฟังธาตุวิภังคสูตรในศาลาช่างหม้อบรรลุอนาคามีผล ต่างทูลขอบรรพชาอุปสมบท ตรัสถามได้ฟังทูลว่า บาตรจีวรไม่สมบูรณ์ ตรัสว่าให้ไปเสาะแสวงหา ทั้งสองท่านไปถูกโคขวิดนิพพาน ท่านอธิบายว่าท่านทั้งสองนี้บวชในศาสนาก่อน ๆ คิดว่าสมณบริขารมีไว้ใช้เฉพาะตน จึงไม่สงเคราะห์สหธรรมิกเลย จึงไม่มีอุนิสสัยเพื่อเป็นเอหิภิกขุ ถึงจะตรัสก็ไม่สำเร็จขึ้นได้ เพราะไม่มีอุปนิสสัยนั้น จึงไม่ทรงอนุญาตผู้มีบาตรจีวรไม่ครบ

[๑] ปุณโณวาทสูตร สยามรัฏฐเตปิฎกฉบับลาลี เล่ม ๑๔ ชื่อ มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก หน้า ๔๘๑-๕๘๕ อัฏฐกถา ชื่อ ปปัญจสูทนี ตติยภาค หน้า ๗๒๗-๗๓๕ พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม ๒๒ หน้า ๕๗๖-๕๘๒ ฉบับที่ใช้นี้ นางชุบศรี สุประดิษฐ์ ณ อยุธยา แม่ ม.ล.สุทัศน์ สุประดิษฐ์ สร้างถวาย ร.ร. วัดโสมนัสวิหาร อัน ม.ล.สุทัศน์ เคยบวชและเรียนอยู่ จะแปลควบกันทั้งหมดนี้ เพื่อได้ความตลอดที่นำเข้ามาเพราะเห็นว่าต่อเรื่องกันพอดี แต่ในกระเบื้องจารกับบาลีอัฏฐกถา มีสลับกันบ้าง ถ้ามีเวลาต่อไปจะประชุมนักรู้เพื่อเรียงกันใหม่ ฉบับนี้เท่ากับเป็นต้นร่าง อันจะเป็นแนวทางไปสู่ฉบับสมบูรณ์ อ่านอย่างนี้ไปก่อน เมื่อมีเวลาจะเรียงใหม่

[๒] บูรโณวาทคำฉันท์ ที่มหานาคแต่งสมัยอยุธยา ความจริงไม่ได้แต่งพระโอวาทตามชื่อและตามพระสูตร แต่งแต่คำในอัฏฐกถาย่อ ๆ

[๓] พระพุทธพจน์ ตรัสมีคำซ้ำ จึงใช้...ถ้าจะเติมให้เต็มเหมือนอันต้นคือรูป และอันสุดท้ายคือธรรมารมณ์ ถ้าไม่เช่นนี้ ไม่ใช่พระพุทธพจน์

อันน่าปรารถนา อันน่ารักใคร่ อันน่าชอบใจ อันเป็นของที่รูปน่ารัก อันประกอบด้วยกาม เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด ถ้าภิกษุเพลิดเพลิน พูดถึง ดำรงอยู่ด้วยความติดใจธรรมารมณ์นั้น นันทิ (คือความระรื่นรัก) ของเธอผู้เพลิดเพลิน พูดถึง ดำรงอยู่ด้วยความติดใจธรรมารมณ์นั้นย่อมเกิดขึ้น ปุณณ เพราะนันทิเกิดขึ้น เราจึงกล่าวว่า ทุกขสมุทัย คือ[๑] ทุกขเกิดขึ้น"

"ปุณณ มีรูปทั้งหลายแล ที่พึงรู้ด้วยแก้วตา อันน่าปรารถนา อันน่ารักใคร่ อันน่าชอบใจ อันเป็นของที่รูปน่ารัก อันประกอบด้วยกาม อันเป็นที่ตั้งแต่งความกำหนัด ถ้าภิกษุไม่เพลิดเพลิน ไม่พูดถึง ดำรงอยู่ด้วยความไม่ติดใจรูปนั้น นันทิ (คือความระรื่นรัก) ของเธอผู้ไม่เพลิดเพลิน ไม่พูดถึง ดำรงอยู่ด้วยความไม่ติดใจรูปนั้น ย่อมดับไป ปุณณ เพราะนันทิดับไป เราจึงกล่าวว่า ทุกขนิโรธ คือ ทุกขดับไป"

"ปุณณ มีเสียงทั้งหลายแล ที่พึงรู้ด้วยแก้วหู....."
"ปุณณ มีกลิ่นทั้งหลายแล ที่พึงรู้ด้วยแก้วจมูก....."
"ปุณณ มีรสทั้งหลายแล ที่พึงรู้ด้วยแก้วลิ้น....."
"ปุณณ มีสิ่งถูกทั้งหลายแล ที่พึงรู้ด้วยแก้วกาย....."

"ปุณณ มีธรรมารมณ์ทั้งหลายแล ที่พึงรู้ด้วยแก้วใจ อันน่าปรารถนา อันน่ารักใคร่ อันน่าชอบใจอันเป็นของมีรูปน่ารัก อันประกอบด้วยกาม เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด ถ้าภิกษุไม่เพลิดเพลิน ไม่พูดถึง ดำรงอยู่ด้วยความไม่ติดใจธรรมารมณ์นั้น นันทิ (คือความระรื่นรัก) ของเธอผู้ไม่เพลิดเพลิน ไม่พูดถึง ดำรงอยู่ด้วยความไม่ติดใจธรรมารมณ์นั้น ย่อมดับไป ปุณณ เพราะนันทิดับไป เราจึงกล่าวว่า[๒] ทุกขนิโรธ คือ ทุกข์ดับไป ดังนี้"

"ปุณณ ก็เธออันเราโอวาทแล้วด้วยโอวาทย่อ ๆ นี้ จัก (ไป) อยู่ ณ ชนบทไหน?"

"พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์อันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงโอวาทแล้ว ด้วยพระโอวาทย่อ ๆ นี้ ชนบทชื่อสุนาปรันตมีอยู่ ข้าพระองค์จักอยู่ในชนบทนั้น"

"ปุณณ พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตดุร้ายนักแล ปุณณ พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตหยาบช้านักแล ปุณณ ถ้าว่าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันต จักด่า จักแช่งเธอ ณ ที่นั้น เธอจักความคิดว่าอย่างไร? ดังนี้"

"พระองค์ผู้เจริญ ก็ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันต จักด่า จักแช่ง ข้าพระองค์ไซร้ ณ ที่นั้น ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ว่า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตเหล่านี้ดีหนอ! พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตเหล่านี้ เจริญดีหนอ!! ซึ่งพวกมนุษย์เหล่านี้ไม่ใช้ฝ่ามือตบตีเรา ดังนี้ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ในเพราะเรื่องนี้ ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ ข้าแต่พระสุคตเจ้าในเพราะเรื่องนี้ ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ ดังนี้แล"

"ปุณณ อนึ่ง ก็ถ้า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันต จักใช้ฝ่ามือตบตีแก่เธอไซร้ ปุณณ ณ ที่นั้น ก็เธอจักมีความคิดว่าอย่างไร? ดังนี้"

"พระองค์ผู้เจริญ ก็ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันต จักใช้ฝ่ามือตบตีแก่ข้าพระองค์ไซร้ ณ ที่นั้น ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ว่า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตเหล่านี้ดีหนอ! พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตเหล่านี้ เจริญดีหนอ!! ซึ่งพวกมนุษย์เหล่านี้ไม่ใช้ก้อนดินประหารแก่เรา ดังนี้ ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ในเพราะเรื่องนี้ ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ ข้าแต่พระสุคตเจ้า ในเพราะเรื่องนี้ ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ ดังนี้แล"

"ปุณณ อนึ่ง ก็ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันต จักใช้ก้อนกินประหารแก่เธอไซร้ ปุณณ ณ ที่นั้น ก็เธอจักมีความคิดว่าอย่างไร ดังนี้"

---

[๑] อัฏฐกถากล่าวว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงให้ถึงที่สุดแห่งวัฏฏด้วยอำนาจสัจจ ๒ ว่าทุกข์ สมุทัย คือแยกออกเป็นทุกขอริยสัจจ และสมุทยอริยสัจจ ฯ

[๒] นัยที่ ๒ ทรงแสดงให้ถึงที่สุดแห่งวัฏฏ (นิพพาน) ด้วยอำนาจแห่งสัจจ ๒ ว่า ทุกขนิโรธ โดยแยกออกเป็น นิโรธอริยสัจจ และมัคคอริยสัจจ ฯ

"พระองค์ผู้เจริญ ก็ถ้า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันต จักใช้ก้อนดินประหารแก่ข้าพระองค์ไซร้ ณ ที่นั้น ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ว่า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตเหล่านี้ดีหนอ! พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตเหล่านี้ เจริญดีหนอ !! ซึ่งพวกมนุษย์เหล่านี้ไม่ใช้ท่อนไม้ประหารแก่เรา ดังนี้ ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ในเพราะเรื่องนี้ ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ ข้าแต่พระสุคตเจ้า ในเพราะเรื่องนี้ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ ดังนี้แล"

"ปุณณ อนึ่ง ก็ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันต จักใช้ท่อนไม้ประหารแก่เธอไซร้ ปุณณ ณ ที่นั้น ก็เธอจักมีความคิดว่าอย่างไร ดังนี้"

"พระองค์ผู้เจริญ ก็ถ้า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันต จักใช้ท่อนไม้ประหารแก่ข้าพระองค์ไซร้ ณ ที่นั้น ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ว่า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตเหล่านี้ดีหนอ! พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตเหล่านี้ เจริญดีหนอ !! ซึ่งพวกมนุษย์เหล่านี้ ไม่ใช้ศาสตราประหารแก่เรา ดังนี้ ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ในเพราะเรื่องนี้ ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ ข้าแต่พระสุคตเจ้า ในเพราะเรื่องนี้ ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ ดังนี้แล"

"ปุณณ อนึ่ง ก็ถ้าพวกมนุษย์ชาวสุนาปรันต จักใช้ศาสตราประหารแก่เธอไซร้ ปุณณ ณ ที่นั้น ก็เธอจักมีความคิดว่าอย่างไร? ดังนี้"

"พระองค์ผู้เจริญ ก็ถ้า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันต จักใช้ศาสตราประหารแก่ข้าพระองค์ไซร้ ณ ที่นั้น ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ว่า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตเหล่านี้ดีหนอ! พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันตเหล่านี้ เจริญดีหนอ !! ซึ่งพวกมนุษย์เหล่านี้ ไม่ใช้ศาสตราอันคมปลิดชีวิตเรา ดังนี้ ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ในเพราะเรื่องนี้ ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ ข้าแต่พระสุคตเจ้า ในเพราะเรื่องนี้ ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ ดังนี้แล"

"ปุณณ อนึ่ง ก็ถ้า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันต จักใช้ศาสตราอันคมปลิดชีวิตเธอไซร้ ปุณณ ณ ที่นั้น ก็เธอจักมีความคิดว่าอย่างไร ? ดังนี้"

"พระองค์ผู้เจริญ ก็ถ้า พวกมนุษย์ชาวสุนาปรันต จักใช้ศาสตราอันคมปลิดชีวิตข้าพระองค์ไซร้ ณ ที่นั้น ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ว่า [๑]มีอยู่แล พระสาวกทั้งหลายของพระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้อึดอัดเกลียดชังร่างกายและชีวิต ย่อมแสวงหาศาสตราปลิดชีวิต ศาสตรานั้น เราไม่ต้องแสวงหา ได้ศาสตราปลิดชีวิตเอง ดังนี้ ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ในเพราะเรื่องนี้ ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ข้าแต่พระสุคตเจ้า ในเพราะเรื่องนี้ ข้าพระองค์จักมีความคิดอย่างนี้ ดังนี้แล"

"สาธุ! สาธุ!! ปุณณ, ปุณณ เธอแล ผู้ประกอบด้วยทม (การฝึกฝน) อุปสม (การเข้าไปสงบ) จักสามารถเพื่ออยู่ ณ ชนบทสุนาปรันต ปุณณ บัดนี้ เธอจงสำคัญกาลที่ควรเถิด"

ลำดับนั้นแล ท่านผู้มีอายุปุณณ ยินดียิ่งอนุโมทนาแล้ว ซึ่งพระดำรัสภาษิตของพระผู้มีพระภาคเจ้า ลุกขึ้นจากอาสนะกราบพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว กระทำประทักษิณ (เวียนขวา) เก็บอาสนะ ถือบาตรจีวร สุนาปรันตชนบท มีอยู่โดยทิศภาคใด (ตั้งใจจัก) เดินทางไปสู่ทิศภาคนั้น

ปุณณวรมุนี ถ้ำพุทธ ผู้พบองค์สักยะ เมื่อไปสาวัตถี บวชแล้ว (พระพุทธเจ้าตรัสสั่ง) ให้หาอานันท (เถร) สั่งให้หา (พระเจ้า) พิมพิสารมคธ บอกว่า พุทธเกิด ๒๑ ฝน (๑๔๔/๑) ควรแจ้งราชาเมืองทอง ทั้งให้นำสารสหายเมืองติดต่อก่อน เรานำสารมาถึงแม่กุน จุนน้องขายไม้หอมทำศาลากว้างใหญ่ (๑๔๔/๒)

---

[๑] อัฏฐกถา กล่าวว่า พระเถระกราบทูลคำนี้หมายถึงการแสงหาศาสตราสังหารชีวิตตนเอง ของพวกภิกษุผู้ฟังอสุภกถาแล้วเกลียดชังอัตตภาพในเรื่องตติยปาราชิก สมันตปาสาทิกา ภาค ๑ หน้า ๒๔๘ ว่าพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระวินัยพรรษา ๒๐ หนังสือนำเที่ยวในพระไตรปิฎกของท่านเจ้าพระคุณพระธรรมปัญญาจารย์ (จับ ฐิตธมฺโม ป.ธ. ๙) วัดโสมมนัสวิหาร หน้า ๒ ตอนบันทึกว่าล่วงมา ๒๐ พรรษา กระเบื้องจารว่า พระปุณณบวชพุทธพัสสา ๑๕ และมาสู่สุนาปรันต พุทธพัสสา ๒๑ จึงบวชได้ ๓ พรรษา พระมหาปุณณ ที่มาในขณะนั้นเข้าใจว่า พระพุทธเจ้ายังไม่ได้ทรงบัญญัติพระวินัยว่าด้วย พระภิกษุใหม่ต้องอยู่กับอุปัชฌายาจารย์ ๕ พรรษา จึงทรงอนุญาตให้ท่านมาได้

[๑]พระเถรเข้าไปสู่สุนาปรันตรัฏฐก่อน เข้าไป ณ ภูเขาอัมหพัฏฐบรรพต เข้าไปสู่บ้านพ่อค้าเพื่อบิณฑบาต ลำดับนั้นน้องชายจำท่านได้แล้ว ถวายภิกษาหาร ให้ท่านปฏิญญาณว่า "ท่านครับ ขอท่านอย่าไปที่อื่น นิมนต์อยู่ ณ ที่นี่เท่านั้น" นิมนต์ให้ท่านอยู่ ณ ที่นั้นนั่นเอง จากนั้น ท่านไปสู่สมุทรคีรีวิหาร[๒] ณ ที่นั้นมี ที่ ๆ จงกรมได้ อันกระทำกำหนดด้วยแผ่น[๓] หินประสานเหล็ก ไม่มีใคร ๆ ผู้สามารถจะเดินไปสู่ที่นั้นได้ ในที่นั้น ลูกคลื่นทะเลทั้งหลายมากระทบในหินประสานเหล็กทั้งหลายกระทำเสียงดังมากอยู่เป็นนิจ พระเถรคิดว่า เมื่อภิกษุทั้งหลายกระทำกัมมัฏฐานอยู่จงมีการอยู่ผาสุก ดังนี้แล้ว จึงอธิษฐานกระทำสมุทรให้เงียบเสียง จากนั้นจึงไปสู่ภูเขาชื่อมาตุลคีรี[๔] ณ ที่นั้น มีฝูงนกหนาแน่นก่อให้เกิดเสียงเป็นอันเดียวกันตลอดทั้งคืนและวัน พระเถระกำหนดว่าที่นี้ไม่ผาสุก ดังนี้แล้ว จากนั้นจึงไปสู่มกุฬการามวิหาร[๕] มกุฬการามวิหารนั้น เงียบสงัด มีเสียงเล็กน้อย อยู่ ณ ที่สมบูรณ์ทางไปมาไม่ไกลเกินไป ไม่ใกล้เกินไปแห่งบ้านพ่อค้า พระเถระคิดว่าบ้านนี้ผาสุก จึงให้กระทำที่พักกลางคืน ที่พักกลางวัน และที่เดินจงกรมเป็นต้น แล้วจึงเข้าอยู่จำพรรษา ท่านอยู่ในฐานะ ๔ อย่างนี้

ต่อมา ณ วันหนึ่ง ภายในพรรษานั้นนั่นเอง พ่อค้า ๕๐๐ คิดว่า เราไปสู่ทะเลจึงบันทุกสินค้าในเรือ ในวันลงเรือน้องชายพระเถระเลี้ยงพระเถระแล้ว รับสิกขาบททั้งหลาย (ศีล ๕) ในสำนักพระเถระ ไหว้แล้ว เมื่อจะไปกล่าวว่า

"ท่านครับ ชื่อว่า มหาสมุทร มีความสำเร็จน้อย มีอันตรายมาก ขอท่านพึงนึกถึงพวกเราเถิด"

แล้วพากันขึ้นเรือ เรือแล่นไปด้วยกำลังเร็วที่สุด บรรลุถึงเกาะ เกาะใดเกาะหนึ่ง พวกมนุษย์คิดว่าจะกระทำอาหารเช้า ดังนี้แล้ว จึงพากันขึ้นเกาะ ที่เกาะนั้นไม่มีอะไรอื่น ไม้จันทน์[๖] ล้วนมีอยู่แล้ว คราวนั้น คนหนึ่งใช้มีดเฉาะต้นไม้ต้นหนึ่งรู้ความเป็นไม้จันทน์แดงแล้วจึงกล่าวว่า

"ท่านผู้เจริญทั้งหลาย พวกเราจะไปสู่สมุทรอื่นเพื่อต้องการลาภ ก็ลาภยิ่งกว่านี้ไม่มี ปุมหนึ่งเท่างบน้ำมธุรส ๔ ก็ถึงค่าแสนหนึ่ง พวกเราให้ขนสินค้าที่ควรให้นำไป บันทุกให้เต็มด้วยไม้จันทน์เถิด"

ซึ่งพวกมนุษย์พ่อค้าทั้งหลายเหล่านั้น ได้กระทำการขนไม้จันทน์นั้นอย่างนั้น

พวกอมนุษย์ ซึ่งอยู่ในป่าไม้จันทน์โกระแล้วคิดว่า "ป่าไม้จันทน์ของพวกเรา พวกมนุษย์เหล่านี้ให้ฉิบหายแล้ว พวกเราต้องฆ่ามันให้ตาย" แล้วกล่าวกันว่า "เมื่อพวกเหล่านี้พวกเราให้ตายในที่นี้ ศพแต่ละคนทั้งหมดต้องมีอยู่ ให้เรือของพวกมันจมในกลางทะเลดีกว่า"

---

[๑] อัฏฐกถาปัญจสูทนีภาค ๓ หน้า ๗๓๐-๗๓๒ ฯ สุนาปรันตเข้าใจว่า คงเป็นสวนปราน หรือ ปรานบุรี ฯ อัมพหัฏฐปัพพตนี้อาจแปลได้ว่า ภูเขามีรูปร่างคล้ายเม็ดมะม่วง คงจะได้ค้นกันต่อไป ในบางตอนมีกล่าวถึงเขาทมน หรือ ทโมน แต่คุยกันแล้ว ต่างแน่ใจว่าเขาตะเครา อย่างว่า คือ เรามีปัญญาแต่ไม่เชื่อ ณ พ.ศ. ๒๕๒๗ มีโอกาสไปเขาตะเครา ได้มองเห็นภูเขานั้นมีรูปร่างคล้ายลูกมะม่วงป่า จึงแน่ใจว่าเขาตะเครานั้น

[๒] สมุทฺทคีรีวิหาร เห็นป่าช้า ท่านเรียกว่า วัด และวิหาร คงแปลได้ว่าป่าช้าเชิงภูเขาใกล้ทะเล

[๓] ศัพท์ว่า อยกนฺตปาสาเณหิ ไม่รู้จะแปลว่าอะไรดีกว่านั้น

[๔] มาตุลคีรี แปลว่าภูเขาลุง อาจเป็นเขาหลวง ณ จังหวัดเพชรบุรี ฯ

[๕] มกุฬการามวิหาร มกุฬก มะลิ อาราม สวน วิหาร ที่อยู่ รวมความว่าที่อยู่ในสวนมะลิ อาจเป็นบ้านกุน ที่กุนขุนชายไปอยู่ แต่แปลงเพื่อเข้าศัพท์และความในบาลี จึงเห็นเป็นมกุฬก

[๖] ในเรื่องเมืองทอง หน้า ๗๑-๗๒ ท่านผู้เขียนกล่าวอ้างในคัมภีร์อรรถศาสตร์ว่า เกาฏิลย หรือ วิษณุคุปต ผู้แต่งกล่าวถึงไม้จันทน์หอม ไปจากสุวัณณภูมิ หรือมีอยู่ในสุวัณณภูมิ

ใน ชาตกัฏฐกถา ภาคที่ ๘ มหาชนกชาดก มีเล่าถึงสุวัณณภูมิ ว่าพระโพธิสัตว์มหาชนกไปสู่สุวัณณภูมิต้องเดินทางผ่านมหาสมุทร ซึ่งถูกกำลังพายุคลื่นร้ายกาจยิ่ง (อติจณฺฑอูมิเวเคน) กระหน่ำไป ๗๐๐ โยชน์ ๗ วันเรือแตก มีศัพท์ว่า พวกพาณิชชาวสุวัณณภูมิ (มหาชนกชาดก หน้า ๗๑)

และแล้ว ในกาลที่พวกเหล่านั้นลงเรือไปได้ครู่หนึ่ง พวกอมนุษย์เหล่านั้น [๑]ให้คลื่นลมและรูปน่ากลัวตั้งขึ้นแม้เองแล้ว แสดงรูปอันน่ากลัวต่าง ๆ พวกมนุษย์ที่กลัวแล้วก็นอบน้อมเทวดาของตน

กุฏุมพีจุลลปุณณน้องชายพระเถระระลึกชื่อพระเถระว่า "ขอพี่เป็นที่พึ่งพำนักของเราเถิด" ดังนี้แล้ว ยืนอยู่

[๒]ท่านผู้มีอายุปุณณได้สู่ชนบทสุนาปรันตแล้ว ได้ยินว่า ท่านผู้มีอายุปุณณ อยู่ในชนบทสุนาปรันตนั้น ต่อจากนั้นแล ท่านผู้มีอายุปุณณ โดยระหว่างพรรษานั้นนั่นเองให้อุบาสก ประมาณ ๕๐๐ ปรากฏขึ้นแล้ว โดยระหว่างพรรษานั้นนั่นเอง ให้อุบาสิกาประมาณ ๕๐๐ ปรากฏขึ้นแล้ว โดยระหว่างพรรษานั้นนั่นเอง ได้กระทำให้แจ้งวิชชา ๓ แล้ว

[๓]ได้ยินว่า ในขณะนั้นนั่นเอง แม้พระเถระก็คิดถึง รู้ภัยพินาสที่จะเกิดแก่พวกนั้น จึงเหาะขึ้นสู่เวหาส ได้ยืนอยู่ ณ ที่เฉพาะหน้า พวกอมนุษย์เห็นพระเถระแล้วกล่าวกันว่า "พระผู้เป็นเจ้าเถระปุณณมาอยู่" หลีกไปแล้ว

คลื่นลมและรูปน่ากลัวที่เกิดขึ้น ก็สงบหายไปแล้ว พระเถระปลอบขวัญพวกเหล่านั้นว่า"พวกท่านอย่ากลัวเลย" แล้วถามว่า "พวกท่านต้องการไปที่ไหนกัน"

"ท่านครับ" พวกเขากล่าว "พวกเราจะไปสู่ฐานะของตนของพวกเราครับ"

พระเถระอธิษฐานว่า "เรือจงไปถึงบกสู่ที่ที่พวกเหล่านี้ต้องการเถิด"

และพวกพ่อค้าไปสู่ที่ที่ของตน ๆ แล้ว เล่าประวัตินั้นแก่ลูกเมีย กล่าวว่า "พวกเจ้าจงมาถึงพระเถระเป็นที่พึ่งกันเถิด" ดังนี้แล้ว แม้ประมาณ ๕๐๐ คน พร้อมกับแม่เรือนประมาณ ๕๐๐ คนของตน ตั้งอยู่ในสรณะ ๓ แล้ว ได้ประกาศความเป็นอุบาสกอุบาสิกาแล้ว จากนั้นจึงขนสินค้าลงจากเรือ แบ่งส่วนหนึ่งให้แก่พระเถระ กล่าวว่า "ท่านครับ ส่วนนี้ของท่าน" พระเถระกล่าวว่า "กิจด้วยส่วนแผนกหนึ่ง ของเราไม่มี แต่ว่า พระศาสดาพวกท่านเคยเห็นแล้วหรือ?"

"ไม่เคยเห็นเลยครับ"

"ถ้าเช่นนั้น พวกท่านจงทำโรงกลมใหญ่ (มณฑลสาลา) ด้วยส่วนนี้ พวกท่านจะได้พบพระศาสดา อย่างนี้"

"ดีละครับ" พวกเหล่านั้นกล่าวแล้ว เริ่มกระทำโรงกลมใหญ่ด้วยส่วนนั้น และส่วนทั้งหลายของตน

พระพุทธเจ้า พระอัคคสาวก และพระสาวกอื่นสู่ปราน=สุนาปรันต (พริบพลี)

ได้ยินว่า แม้พระศาสดา ได้ทรงกระทำผูกพระทัยตลอดตั้งแต่กาลที่พวกเหล่านั้นเริ่มแล้ว พวกมนุษย์ผู้รักษาเห็นโอภาส (แสงสว่าง) ตลอดคืนได้กระทำความสำคัญในใจว่า "เทวดาผู้มีศักดิ์ใหญ่มีเฝ้าอยู่"

อุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย ช่วยกันทำโรงกลมใหญ่และเสนาสนะสงฆ์สำเร็จแล้ว ตระเตรียมสิ่งของถวายทาน จึงเรียนแจ้งแก่พระเถระว่า

"ท่านครับ พวกเรากระทำกิจของตนเสร็จแล้ว พวกเราจักเห็นพระศาสดา"

พระเถระไปสู่สาวัตถีด้วยฤทธิ์ในเวลาเย็น ทูลขอพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

"พระองค์ผู้เจริญ พวกชาวบ้าน พ่อค้า ต้องการพบพระองค์ ขอพระองค์โปรดทรงอนุเคราะห์แก่พวกนั้น"

พระผู้มีพระภาคทรงรับแล้ว พระเถระทราบการรับของพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วจึงกลับมาที่อยู่ของตนทันที

---

[๑] อุปฺปาทิกำ สิ่งที่เกิดขึ้น แปลว่าอะไรก็ได้ ฯ

[๒] ปุณโณวาทสูตร ต่อจากที่แปลไว้แล้ว

[๓] อัฏฐกถา ต่อจากที่แปลแล้ว

แม้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเรียกพระอานนทเถระแล้วตรัสว่า “อานนท พรุ่งนี้เราจะเที่ยวบิณฑบาต ณ บ้านพ่อค้าที่สุนาปรันต เธอจงแจกสลากแก่ภิกษุ ๔๙๙ องค์”

“ดีละพระเจ้าข้า” พระเถระรับแล้วแจ้งเรื่องนั้นแก่พระภิกษุสงฆ์ แล้วกล่าวว่า “พวกพระภิกษุผู้จะเที่ยวไปไม่ต้องจับสลาก”

ในวันนั้น [๑] พระกุณฑธานเถระได้จับสลากเป็นองค์แรก แม้พวกชาวบ้าน พ่อค้า (ได้ยินจากพระปุณณเถระว่า) พรุ่งนี้ พระศาสดาจักเสด็จมา จึงกระทำมณฑป ณ กลางบ้านตระเตรียมโรงทานแล้ว

พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงกระทำการประคับประคองพระสรีระร่างแต่เช้าเสด็จแล้วเสด็จเข้าพระคันธกุฎี ประทับนั่งนิ่งเข้าสู่ผลสมาบัติ

ปัณฑุกัมพลสิลาอาสนของท้าวสักกเทวราช ได้มีอาการร้อนแล้ว ท้าวเธอทรงรำพึงว่า “นี่อะไร” ทรงเห็นพระศาสดาจะเสด็จสู่สุนาปรันตแล้ว ตรัสเรียกวิสสุกรรมเทพบุตรมาแล้วทรงสั่งว่า

“แน่ะพ่อ ในวันนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า จักเสด็จสู่การเที่ยวบิณฑบาตตลอดทางประมาณ[๒] ๓๐๐ โยชน์ ท่านจงนิรมิตเรือนยอด ๕๐๐ หลัง กระทำการเตรียมเพื่อเสด็จไปตั้งไว้ ณ เชิงซุ้มประตูเชตวัน”

ท่านวิสสุกรรมได้กระทำอย่างนั้น เรือนยอดของพระผู้มีพระภาคเจ้า มีมุข ๔ มุข ของสองอัครสาวกมีมุข ๒ มุข ที่เหลือมีมุขเดียว

พระศาสดาเสด็จออกจากพระคันธกุฎีเสด็จสู่เรือนยอดอันประเสริฐในจำนวนเรือนยอดทั้งหลายที่ตั้งเรียงกันโดยลำดับนั้น พระอัครสาวกทั้งสองเป็นต้นแล้วถึงพระภิกษุ (จำนวน) ๔๙๙ รูป เป็นเรือนยอด ๔๙๙ หลัง หลังหนึ่งเป็นเรือนยอดว่างเปล่า เรือนยอด ๕๐๐ หลัง ลอยขึ้นไปในอากาศ

พระศาสดาเสด็จถึง ภูเขาชื่อสัจจพันธ ทรงพักเรือนยอดในอากาศ ดาบสเห็นผิดชื่อ สัจจพันธ ชักชวนมหาชนให้ถือความเห็นผิด เป็นผู้ถึงลาภยศอันเลิศเทียว อยู่ ณ ภูเขานั้น แม้อุปนิสัยพระอรหัตตส่วนข้างในของดาบสนั้นรุ่งเรืองเหมือนประทีปภายในโคม ทรงเห็นอุปนิสสัยนั้น ทรงดำริว่าเราจักกล่าวธรรม จึงเสด็จไปแสดงธรรมแล้ว ในปริโยสานเทศนาดาบสบรรลุอรหัตตแล้ว ด้วยมรรคนั่นเอง อภิญญามาแล้วแก่ท่าน ท่านเป็นเอหิภิกขุทรงบาตร จีวรอันสำเร็จด้วยฤทธิ์ เข้าสู่เรือนยอดแล้ว

พระผู้มีพระภาคเจ้า พร้อมกับพระภิกษุ ๕๐๐ รูปผู้ไปในเรือนยอด เสด็จถึงบ้านพ่อค้าทรงกระทำเรือนยอดไม่ให้ปรากฏเสด็จเข้าสู่บ้านพ่อค้า พ่อค้าทั้งหลายถวายทานใหญ่แก่พระภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุขแล้วนำพระศาสดาเสด็จสู่มกุฬการาม พระศาสดาทรงสงบความกระวนกระวายด้วยพระกระยาหารเพียงใด มหาชนทำอาหารเช้าเพียงนั้น สมาทานองค์อุโบสถถือของหอมและดอกไม้เป็นอันมาก มาเฉพาะสู่มกุฬการาม พระศาสดาทรงแสดงธรรม[๓]

---

[๑] พระเถระองค์นี้ในธัมมปทัฏฐถามีชื่อว่า โกณฑธานัตเถระ ฯ

[๒] ๓๐๐ โยชน์ โยชน์ ๑ เท่ากับ ๔๐๐ เส้น จึงเท่ากับ ๑๒๐,๐๐๐ เส้น หรือ ๔,๘๐๐ ก.ม.

อัฏฐกถาวินัย ชื่อ สมันตปาสาทิกา หน้า ๕๐ เล่าว่าพระพุทธเจ้าเสด็จจากชมพูทวีปสู่ตัมพปัณณิทวีป หรือ ลังกา ๔ ครั้ง ครั้งแรกเสด็จพระองค์เดียว เพื่อทรงฝึกยักษ์ ครั้งที่สอง เสด็จพระองค์เดียว เพื่อทรงฝึกนาคราชลุงหลาน ครั้งที่สาม ทรงมีพระภิกษุ ๕๐๐ เป็นบริวาร ประทับนั่งเข้านิโรธสมาธิ ณ มหาเจตียสถาน ถูปารามเจติยสถาน มหาโพธิปติฏฐิตเจติยสถาน มุติงคณเจติยสถาน ทีฆวาปีเจติยสถาน ครั้งที่สี่เป็นการเสด็จโดยพระธาตุสรีร (พระบรมสารีริกธาตุ) คือหลักฐานที่พระพุทธเจ้าเสด็จออกจากชมพูทวีปสู่ต่างประเทศ

[๓] พระปุณณเถรจดพระธรรมเทศนากัณฑ์นี้ไว้ ได้พบกระเบื้องจารแผ่นใหญ่ ๆ ที่ดอนโตนด ๗ แผ่น ได้จดและแปลไว้ด้วย คือ นิธิกัณฑสูตร สยามรัฏฐเตปิฎก เล่ม ๒๕ หน้า ๑๑-๑๒

ชื่อ ปุณณ อิสิ [๑] เอาคำพุทธเล่าให้ไทยลวะฟังธัม ที่สุนาปรันต ในบ้านแม่กุนพริบพลี มีคาถาคำมคธ ๑๗ (คาถา ต่อไปนี้)

๑ นิธึ นิเธติ ปุริโส
อตฺเถ กิจฺเจ สมุปฺปนฺเน
๒ ราชโต วา ทุรุตฺตสฺส
อินสฺส[๒] วา ปโมกฺขาย
๓ เอตทตฺถาย โลกสฺมึ
ตาวสฺสุนิหิโต สนฺโต
๔ น สพฺโพ สพฺพทา เยว
นิธิ วา ฐานา จวติ
๕ นาคา วา อปนาเมนฺติ
อปฺปิยาปิ ทายาทา
๖ ยทา ปุญฺญกฺขโย โหติ
ยสฺส ทาเนน สีเลน
๗ นิธิ สุนิหิโต โหติ
เจติยมฺหิ จ สงฺเฆ วา
๘ มาตริ ปีตริ วาปิ
เอส นิธิ สุนิหิโต
๙ ปหาย คมนีเยสุ
อสาธารณมญฺเญสํ
๑๐ กยิราถ ธีโร ปุญฺญานิ
เอส เทวมนุสฺสานํ
๑๑ ยํ ยํ เทวาภิปตฺเถนฺติ
สุวณฺณตา สุสรตา
๑๒ อาธิปจฺจํ ปริวาโร
ปเทสรชฺชํ อิสฺสริยํ
๑๓ เทวรชฺชมฺปิ ทิพฺเพสุ
มานุสฺสิกา จ สมฺปตฺติ
๑๔ ยา จ นิพฺพานสมฺปตฺติ
มิตฺตสมฺปทมาคมฺม

คมฺภีเร อุทกนฺติเก
อตฺถาย เม ภวิสฺสติ
โจรโต ปีฬิตสฺส วา
ทุพฺภิกฺเข อาปทาสุ วา
นิธิ นาม นิธิยฺยติ
คมฺภีเร อุทกนฺติเก
ตสฺส ตํ อุปกปฺปติ
สญฺญา วาสฺส วิมุยฺหติ
ยกฺขา วาปิ หรนฺติ นํ
อุทฺธรนฺติ อปสฺสโต
สพฺพเมตํ วินสฺสติ
สญฺญเมน ทเมน จ
อิตฺถิยา ปุริสสฺส วา
ปุคฺคเล อติถีสุ วา
อโถ เชฏฺฐมฺหิ ภาตริ
อเชยฺโย อนุคามิโก
เอตํ อาทาย คจฺฉติ
อโจรหรโณ นิธิ
โย นิธิ อนุคามิโก
สพฺพกามทโท นิธิ
สพฺพเมเตน ลพฺภติ
สุสณฺฐานํ สุรูปตา
สพฺพเมเตน ลพฺภติ
จกฺกวตฺติสุขํ ปิยํ
สพฺพเมเตน ลพฺภติ
เทวโลเก จ ยา รติ
สพฺพเมเตน ลพฺภติ
โยนิโส เจ ปยุญฺชิโต

---

[๑] อีกแผ่นหนึ่งที่ ดอนโตนด ลำดับอ่านเป็นที่ ๕ ที่เขียนคำไทยก็ยากอยู่แล้ว ยิ่งจารึกพระคาถาคำมคธ ก็ยิ่งยากขึ้น จึงเรียงตามแบบปัจจุบัน เพื่อง่าย ๆ ส่วนตัวที่ใช้ไม่เหมือนปัจจุบันคงไว้

[๒] อินสฺส ปัจจุบันใช้ ณ เป็นอิณสฺส อิณ แปลว่า หณี้ (หนี้)

นิธิกัณฑ นี้ ในครั้งปฐมสังคายนา พระธรรมสังคาหกาจารย นำเข้าในขุททกปาฐนิกาย สุตตันตปิฎกเล่ม ๒๕/๑๑-๑๓ อัฏฐกถาแห่งสูตรนี้ ชื่อ ปรมัตถโชติกา เล่าว่า ทรงแสดงแก่กุฏุมพีชาวกรุงสาวัตถี ในตอนท้ายเล่าว่า กุฏุมพีได้ฟังจบแล้ว จึงเข้าเฝ้าพระเจ้าปเสนทิโกสล ได้ทูลตลอดแล้ว ได้ทรงกระทำบูชาใหญ่แก่เขา คงจะตรัสแสดงมากครั้งและหลายแห่ง ที่ปรากฏนี้ เป็นครั้งแรกที่ทรงแสดง ณ ที่นี้ ที่มาทรงแสดงครั้งนี้ พระปุณรเถระจดไว้จึงรู้ได้ ถ้าไม่จดจารึกไว้ก็คงสูญไปแล้ว

๑๕ วิชฺชาวิมุตฺติวสีภาโว สพฺพเมเตน ลพฺภติ
ปฏิสมฺภิทา วิโมกฺขา จ ยา จ สาวกปารมี
๑๖ ปจฺเจกภูมิ พุทธภูมิ สพฺพเมเตน ลพฺภติ
เอวํ มตหฺถิกา เอสา ยทิทำ ปุญฺญสมฺปทา
๑๗ ตสฺมา ธีรา ปสสนฺติ ปณฺฑิตา กตปุญฺญตนฺติ

คำ-ธัม (ม) นิธิ กัณฑ สูต[๑] องคพุทธ แสดง (แก่) คนลวะ พริบพรี ว่า...

๑ คน ฝัง (ขุม) สิน ในใต้น้ำลึก (ในที่ลึก ใต้ลุ่มน้ำ)
เมื่อต้อง (การ) สิ่งได้ เกิดพร้อมแล้ว จักมีเพื่อดอกได้ ของเรา
๒ (คือ) เพื่อพันร้าย (จาก) ขุน (เพื่อ) ละร้ายจู่ปล้น
เพื่อเปลื้อง ซึ่ง หนี้ (เพื่อเปลื้อง) อดอยาก คับขัน
๓ ชื่อ ขุมสิน ฝังไว้ ในหล้า (ก็เพื่อ) ดอกได้ นั้น
ขุมสิน (เป็นสิ่งที่) ฝังไว้ดี ในที่ลึก ใต้ลุ่มน้ำ เพียงนั้น
๔ ขุมสิน ทั้งหมด มิได้ อวยเสร็จ (ผล) ตลอดคราว แก่เขา
(คือ) ขุมสิน (อาจ) เคลื่อน (จาก) ที่ฝัง (บ้าง เขา) จำ เลอะเลือนไป บ้าง
๕ นาค (ทั้งหลาย) ลักพาไปบ้าง แม้ยักข (ผีทั้งหลาย) ลักเอาไปบ้าง
เมื่อ ไม่ เห็น ผู้สืบสิน (ที่) ไม่ชอบ (ลอบ) ขุด ลักเอาไป บ้าง
๖ เมื่อใด เขา เป็นผู้ สิ้นบุญญ ขุมสิน ทั้งสิ้น หมดหายไป ได้
ผู้ใด ญิง ชาย ก็ตาม ฝังขุมสินไว้ดีแล้วด้วยอันให้ทาน ด้วย สีล ระวัง ฝึกฝนตน
๗ ขุมสิน ย่อมเป็น หญิง หรือ หรือว่า ชาย ฝังไว้ดีแล้ว...
ในผี (ในเจดีย) ในพระสงฆ์ ในคน ในแขก ทั้งหลาย บ้าง
๘ ใน แม่ แม้หรือว่า ใน พ่อ อีก ทั้ง ในพี่น้อง ญาติทั่วไป

ขึ้นหน้า ๒ ชื่อ **ปุณณภิกขุ** ลง **นิธิสูต พุทธ พูดไทย** ว่า

ขุมสิน นั่น ฝังไว้ดีแล้ว ใคร ๆ ชนะไม่ได้ ติดตามไป ได้
๙ อัน สินหลายเหลือ ต้องตัด ทิ้ง ไป ถือ เอา สินนั่น ติดตัว ไปได้
ขุมสิน คือ บุญญ ไม่ทั่ว ไปแก่ คนเหล่าอื่น ขะโมยปล้น เอาไป ไม่ได้
๑๐ ผู้รู้ ควนทำบุญ ทั้งหลายไว้ อันเป็นขุมสิน ติดตามตัวไปได้
ขุมสิน คือ บุญนั่นให้ของทุกอย่างที่ชอบใจ แก่เทพ และมนุส ทั้งหลาย
๑๑ สิ่งใด ใด เทพ ทั้งมนุส คือ คนอยากได้ในใจ ตัวเอาได้ด้วยบุญสินนั้น คือ
มีผิวงาม ๑ มีเสียงดี ๑ มีส่วนสวยงาม ๑ มีร่างสะสวย ๑
๑๒ ความเป็นผู้ใหญ่ยิ่ง ๑ ความมีคนล้อมมาก ๑ นั้นทั้งหมด คนผีเอาได้ด้วยบุญสินนั้น
นักขุนเมือง ๑ ความเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ๑ ความสราญหัวขุน ที่น่ารัก ๑
๑๓ เป็นขุน ผีฟ้า ในสวง สวรรค์ ๑ นั้นทั้งหมด คนผีเอาได้ด้วยบุญสินนั้น
สินคน สมบัติ อันเป็นของมนุษย์ ๑ ยินดีใดในแดนสวง ในเทวโลก ๑

---

[๑] ทั้งพระคาถา และ คำแปล พระปุณณเถรจารึกไว้ไม่มีวรรคตอน ที่จัดเห็นเช่นนี้ ผู้เขียนจัดตามนิยมปัจจุบัน ถ้าเอาตามเดิมจะไม่รู้เรื่อง จึงจัดทำอย่างนี้ ที่ขาดก็เติมในวงเล็บ แต่ได้คงสำนวนเดิมไว้ ในหน้าต่อไปท่านจารึกรับรองไว้ว่า พุทธ พูดไทย เชื่อว่าเป็นพระ-พุทธภาษิต จึงคงไว้ ฯ

๑๔ นิพพานสมบัติ ใด ๑ นั้นทั้งหมด คนผีเอาได้ด้วยบุญสินนั้น
ความได้เพื่อนดี ๑ ถ้าหมั่น กอบเอา โดยแยบคาย ๑
๑๕ เป็นคนคล่องรู้วิชชาวิมุตติ ๑ นั้นทั้งหมด คนผีเอาได้ตัวสินยบุญนั้น
ปฏิสัมภิทา ๑ วิโมกข ๑ สาวกบารมี ใด ๑
๑๖ ปัจเจกภูมิ ๑ พุทธภูมิ ๑ นั้นทั้งหมด คนผีเอาได้ด้วยบุญสินนั้น
อันนี้ มีดอกได้มาก อย่างนี้ คือ บุญสิน ปุญสัมปทา
๑๗ เหือง บัณฑิต ผู้รู้ทั้งหลาย จึงสรรเสิญ ความเป็นผู้กระทำบุญแล้ว ดังนี้แล

มหาชนเกิดเป็นผู้พ้นจากเครื่องผูกพันแล้ว ความโกลาหลว่า "พระพุทธเจ้า" ได้เป็นของมากแล้ว พระ-ศาสดาประทับอยู่ ณ ที่นั้นตลอด ๒-๓ วัน เพื่อทรงอนุเคราะห์แก่มหาชน แต่ทรงยังอรุณให้ขึ้นในพระคันธกุฎีใหญ่นั่นเอง และประทับอยู่ ณ บ้าน ๒-๓ วันแล้ว เสด็จไปบิณฑบาตในบ้านพ่อค้า รับสั่งให้พระปุณณกลับด้วยพระดำรัสว่า "เธอจงอยู่ ณ ที่นี้ทีเดียว"

บุณณวรมุนี อยู่ถ้ำพุทธ ผู้พาพุทธมาสุนาปรันตพริบพรี[๑] น้องจุนหาพุทธกับอรหันตเดือนอ้าย พุทธพัสสา ๒๒ (๑๕๐/๑) พุทธอยู่บ้านมกุนเดือนอ้าย ขึ้น ๘ ค่ำ พัก ๒ วัน เสด็จ ผ่านเมืองทอง แล้วขึ้นถ้ำพุทธ นั่งนอน คืนวันหนึ่ง ผันทองปิณฑ (๑๕๐/๒)

(บุณณวรมุนีเล่าเมื่อ) พุทธเดินไปถ้ำเขา ทางผ่านเมืองทองพูด ว่า เมืองทองจักเป็นเมืองสุวัณณภูมิ เมืองพุทธศาสนา (๑๕๔/๑) พุทธมาถิ่นแดนชานทาง ว่า ตรงนี้เป็นเมืองต่อเมืองสุวัณณภูมิ ห้าร้อยปี พุทธ สาสนา มั่นคงดี ต่อพันปีเป็นเมืองเล็ก พุทธสาสนาบาง เหลือพุทธนิมิตร (๑๕๔/๒)

บุณณวรมุนี เมื่อพุทธพาผ่านเมืองทอง เล่าเมืองนี้ ขุนอินกวักทองมาเคยอยู่เป็นต้น (๑๘๐/๑) ขุนชวดมี คน ช้าง ม้า มาก เที่ยวยึดบ้านเมือง สิบสองพันกว่าเมือง ช้าง ม้า เมือง สิบ สอง พันกว่า พ่อแม่ตั้งเป็นขุนอินสิบสองพัน (๑๘๐/๒)

บุณณวรมุนี ถ้ำพุทธ ฟังคำพุทธเล่าเมืองสิบสองพันเมือง ขุนอินพานาง งามดอกไม้เมื่อขุน (๑๘๑/๑) อินพานางไปหนึ่งปี ถึงเมืองสิบสองพัน พานาง ไป ตั้งเป็นตัวห้องทอง มีข้านางแสนหนึ่ง นาง คิด ผ้า ไหม แพร (๑๘๑/๒)

พุทธมาพักถ้ำเขา เล่า ว่า เมืองสุวัณณภูมินี้ พุทธสาสนาตั้งนานพันปีเมืองจะย้ายมาตั้งตรงที่นี้ ชื่อเมืองราชพลี[๒] (๑๕๗/๑) ดูหาที่พุทธอาศัย มีชื่อถ้ำฤษี คนเชื่อถือมาเคารพในข้างหน้า พุทธเงาในถ้ำนี้ เมื่อคน ทำเป็นพุทธนิมิตขึ้น (๑๕๑/๒)

บุณณวรมุนี อยู่ดูหา พุทธเข้าไปนอนคืนวันหนึ่ง มีชายมีหญิง อาปิณฑมาหลาย แม้ผันหาอาหารมาหาวันนั้น ผันต้องสู้เดิน ๓๕ นา (๑๘๑/๑)

พุทธโมทนาด้วยคาถา [๓] นิธิง นิเธติ ปุริโส คัมภีเร อุทกันติเก
อัตเถ กิจเจ สมุปปันเน อัตถาย เม ภวิสสติ (๑๘๑/๒)

---

[๑] ตอนนั้น ยังไม่ได้ตั้งชื่อ อาจเป็นชื่อที่เรียกกันอยู่ก่อนแล้ว ต่อไปจะเห็นพระโสณเถระสั่งให้สร้างเมือง แล้วตั้งชื่อคือสร้างเมืองตรงนั้นแล้วตั้งชื่อซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

[๒] อาจเขียนว่า ราชพลี ราชพรี ราชบุรี เท่าที่จะคิดอ่านตัวหนังสือได้

[๓] ตามกระเบื้องอ่านยากเต็มทน เช่น กิจเจ ท่านเขียนกิเจ

[๑]**พุทธว่าคำไทย** บุณณฟังคำว่า คนฝังสินในใต้แผ่นพื้นน้ำลึก เมื่อต้องการใช้เกิดขึ้นจักมีไว้ใช้ (๑๘๗/๑) เพื่อตนพ้นร้าย จาก ขุน พ้นร้าย จาก ขโมย พ้นหนี้ พ้นยากเข็ญ เช่นนั้น หาดีเท่ากับฝังในเจดีย์ พระ พ่อ แม่ พี่ น้อง ไม่ (๑๘๗/๒)

บุณณฟังคำพุทธว่าคำไทย อันสินนี้ แม้ คน นาค ยักข ขโมย ลัก ฉ้อ บัง โกง เอาไม่ได้ สินอันตนฝังไว้นั้น (๑๘๘/๑) ผู้ให้ทุกสิ่งพอใจ ร่างงาม เสียงเพราะ สูงเยี่ยม แม้ขุนใหญ่ พุทธภูมิ ปัจเจกภูมิ ความคล่องความรู้ (๑๘๘/๒)

พุทธเทสนไทย ไทยทุกคน แล ลว ทำเหืองดี ย่อมได้ดี เห็นดี ทำชั่ว ย่อมได้ชั่ว คือ ฆ่าคน และเบียนคน ช้าง ม้า งัว ควาย (๑๙๑/๑) ถือเอาของคนอื่น ผิดผัวเมียลูกท่าน กล่าวเท็จ เมาเหล้า น้ำหมักดอง อย่างนี้ว่าชั่ว ไม่ทำอย่างนั้น ชื่อว่าทำดี เช่นไม่ฆ่ากัน เป็นต้น ชื่อดีแล (๑๙๑/๒)

เมื่อพุทธมานั่งถ้ำ แล้ว เมื่อพุทธเดินผ่านเมืองทอง **พอทับไทยทองมาสู่** โรงช้างพบพุทธ กล่าวคำว่า เจ้าหัวไปเด๋า[๒] พุทธปากว่า[๓] เว้าไทย บ เม่น (๑๙๒/๑) พุทธทักทับไทยทอง เชิญไปมคธ มีสิ่งของฝากมากหลาย บุณเคยไปเที่ยวเมื่อค้าขายทาง[๔] เมืองพุทธพาผ่านพ้นไป (๑๙๒/๒)

[๕]โดยระหว่างนั้น แม่น้ำชื่อนิมมทานที (แม่น้ำนิมมทา ไทยว่านัมทา) มีอยู่ ได้เสด็จสู่ฝั่งแม่น้ำนั้น นิมมทานาคราช กระทำการต้นรับพระศาสดา นำเสด็จสู่นาคภพ ได้กระทำสักการะพระรัตน ๓ แล้ว พระศาสดาตรัสธรรมแก่ท้าวเธอแล้ว เสด็จออกจากนาคภพนาคราชนั้นทูลขอว่า

"ขอพระองค์ประทานที่ ๆ ควรบำเรอแก่ข้าพระองค์ (ปริจริตพุพ)

พระผู้มีพระภาคทรงแสดงรอยพระบาท ณ ฝั่งนิมมทานที แม่น้ำนิมมทา แล้วรอยพระบาทนั้น เมื่อคลื่นทั้งหลายสาดมาก็ถูกกลบ เมื่อคลื่นทั้งหลายไปแล้ว รอยพระบาทก็ถูกเปิดเผยออก ได้เป็นรอยถึงสักการมากใหญ่แล้ว

บุญมุนี อยู่ถ้ำฤษี ผู้นำพุทธ สู่ เกาะคนชาวน้ำ หมู่คนน้ำ[๖] เกาะแก้ว เข้ากราบไหว้ ห้อมล้อมพุทธสอนมาก (๑๙๗/๑) หมู่คนขอรอยตีน ไว้ ชายทเล พุทธ เหยียบดิน ทำให้ใหญ่กว่า ๓ เท่า เมื่อขึ้น ๑๓ ค่ำนั้น พุทธมาถึงบ้านแก่กุน วันขึ้น ๑๔ ค่ำ (๑๙๗/๒)

---

[๑] เราชื่อกันว่า พระพุทธเจ้าทรงพร้อมด้วยทสพลญาณ เวสารัชชญาณ ปฏิสัมภิทาญาณ อันมีนิรุตติปฏิสัมภิทาญาณ คือ พระญาณแตกฉานในภาษาต่าง ๆ ที่ตรัสเทสนไทย เป็นเรื่องที่เป็นไปได้

[๒] เด๋า ไทยลว้า ลามเดิม ใด๋ ใด ฯ

[๓] ไทยลว้า ลาวเดิม พูดไทยไม่เหมือน ฯ

[๔] ทางเมือง ต่างเมือง ฯ

[๕] อัฏฐกถาต่อจากที่แปลไว้แล้ว นิมมทา ไทยว่านัมทา วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๑๖ กับพระครูพิศิษฐ์ศิลปาคม พร้อมชาวปราณได้พาขึ้นไป ณ เขาน้อย มีรอยตะแคงลึกลงไปดูเป็นรอยเท้าขวาว่ากันว่าเป็น รอย รอย ณ นิมมทานี้ มีต้นจันทน์ผา มีเจดีย์ชำรุด ได้พบแผ่นกระเบื้องมีรอยจารึกว่า ปุณณภิกขุ ยังมีศาลพระเจ้าทับไทยทอง ได้เล่าบอกทั่วไปแล้ว และจะรื้อฟื้นขึ้น จะอย่างไรก็ดีของเหล่านี้มีอยู่แล้วแต่โบราณ ที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อ เป็นเรื่องของคนปัจจุบัน "ไม่เชื่อ" ทำไมจึงทำใจได้ "เชื่อ" ทำจึงทำไม่ได้ ว่าโกหกและปลอม ทำไมจึงว่ากันได้ "ของจริง" ของ "แท้" ทำไมจึงพูดไม่ได้ของและสถานที่กับหลักฐานมีประจักษ์ชัดอยู่แล้ว

[๖] คนน้ำ หูหรือคนชาวน้ำ หรือคนชาวเล (ทะเล) ตามอัฏฐกถานี้เรียกนาค พระบาลี พระพุทธพจน์ ตรัสถึงนาค นาคนี้ในอุทานวัคคตรัสว่าเป็นคนทะเล ในมหาสมัยสูตร ชื่อนาคนี้ เป็นชื่อเทพประจำทิศตะวันตก ในอุทานและวินัยว่า มุจจลินทก็ออกชื่อว่านาค ในเผ่ามนุษย์ นาค เป็นชื่อคนเปลือย คนชาวเขา (นาค แปลว่าภูเขาได้) และนาคเป็นชื่องูหงอน ถ้าทำให้สั้น นค นัคค แปลว่าคนเปลือย นักบวชเปลือย (นัคคสมณ) และคนน้ำ หรือชาวน้ำ ชาวเลนี้สมัยนั้น ผ้าผ่อนหายากคงจะเปลือยกันมาก ด้วยเหตุนี้อัฏฐกถาจึงเรียกคนน้ำว่านาค เสียงว่า น้ำ กับ นาคใกล้กันมาก ฯ

ชายทะเล คนที่นั้นคงออกชื่อว่า ริมท่าน้ำ อัฏฐกถา จึงแต่งชื่อว่านิมมทานที (แม่น้ำนิมมทา) ไทยว่า นัมทา คำไทยเสียง ร.ล. คำไทยแท้ออกเสียง น. แทนได้ เช่นช่วยเหลือเป็นช่วยเหนือ ไหหลำ ไหหนำ เช่นนี้ ริมท่าน้ำ กับ นิมมทานที เสียงใกล้กันมาก

(อัฏฐกถา) พระศาสดาเสด็จออกจากนั้น แล้วเสด็จสู่ภูเขาสัจจพันธ ตรัสกะพระสัจจพันธว่า "เธอให้มหาชนดำเนินไปทางอบายแล้ว เธอจงอยู่ที่นี้แหละ ทำให้พวกเหล่านั้นละลัทธิเดิม แล้วให้ตั้งอยู่ในทางนิพพานเถิด"

พุทธ ปุณณ เดินทาง ไปเขา สัจจพันธ พาสัจจพันธ ไป ส่งเขา สัจจพันธ อันสัจจพันภิกขุ วอนขอ รอย ตีน อันเหยียบหินในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนอ้าย เหยียบหิน เชิงเขานั้น (๑๕๕/๑)

(อัฏฐกถา) แม้ท่านสัจจพันธ ทูลขอฐานะอันตนพึงบำเรอ (ปริจริตพฺพำ) พระศาสดาทรงแสดง[๑] รอยพระบาทเหมือนรอยตราประทับ ณ ก้อนดินเหนียวเปียก ที่หลังหินดาดเป็นก้อน จากนั้น จึงเสด็จสู่เชตวันแล

พุทธสร้างรอยตีน ณ หิน ทำรอยใหญ่กว่า ๓ เท่า เถรเดินภุ่มมือตลอดนั้น เสดแล้ว พระภิกขุ[๒] พัน หมอบกราบพุทธ พุทธว่าเขา-ตีนพุทธ[๓] (๑๕๕/๒)

อาจปรับเข้าภาษากันได้ อย่างภาษาไทยปรับเข้าภาษาอังกฤษ เช่นแม่น้ำ เป็นเมนั่ม บางกอกเป็นแบงคอก ภาษาอังกฤษที่ปรับเข้าภาษาไทย เช่น แหม่ม ว่ามาจาก มั่มม่า มาดาม (ma'am madan)

[๑] บุรโณวาทคำฉันท์มีว่า

เบื้องบรรพ์ยังมีพระดา-บสหนึ่งสมญา พระสัจพรรทโคดม
สถิตเขาสุวรรณไพรพนม แทบสถานนิคม สุนาปรันตคามา ฯลฯ
สมเด็จสุคตก็ทรง การุณโดยจง พระสัจพรรทภักดี
จึงเหยียบบวรบาทมุนี ยังยอดศีขรี สุวรรณพรายเจษฎา
ด้วยบงกชบาทเบื้องขวา ลายลักษณวรา ทั้งร้อยแปดประการงาม

[๒] เพิ่งเจอชื่อคำไทยว่าพัน ที่ท่านผูกชี่ว่า สัจจพันธ (ทั้งชื่อท่านและภูเขา) คงหมายถึงท่านเห็นและ ภูเขาที่ท่านเห็นของจริงอันประเสริฐ คือ อริยสัจจ ซึ่งตามเรื่องก็ได้แก่เห็นอริยสัจจตลอดจนสำเร็จอรหัตตผล ท่านจึงเรียกชื่อท่านตามที่เกิดโดยอริยชาติ และภูเขาที่ท่านเห็นอริยสัจจนั้นว่า สัจจพันธ

[๓] จากอัฏฐกถาและจารึกของพระปุณณเป็นหลักฐานอย่างนี้ แต่นักรู้ไทยกล่าวกันว่า รอยพระพุทธบาท ที่สระบุรี หรือ ลโว้ โบราณ ทำขึ้นในสมัยอยุธยา รัชสมัยพระเจ้าทรงธรรม ที่นักรู้ไทยเขียนสันนิษฐานไว้อย่างนี้ก็เพื่อแสดงว่าคนไทยทั้งชาติโง่เง่าเขลาปัญญา ไปไหว้กราบบูชาสักการะนับถือนอบน้อมหินภูเขาเท่านั้น เรามีหลักฐานอย่างนี้ แม้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา มหานาคก็รู้จึงแต่งคำฉันท์ไว้ หลักฐานอีกอย่างหนึ่งก็คือ เมืองไทย มีรอยพระพุทธบาทจำลองตลอดราชอาณาจักร ไทยได้สร้างสืบ ๆ กันมา ตั้งแต่สมัยสุวัณณภูมิตอนต้น พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงถึงพร้อมด้วยอนาคตังสญาณ (พระญาณส่วนอนาคต) อดีตังสญาณ (พระญาณส่วนอดีต) ปัจจุบันนังสญาณ (พระญาณส่วนปัจจุบัน) เมื่อพระองค์ทรงพร้อมด้วยพระญาณอย่างนี้แล้ว ย่อมทรงทราบอนาคตกาลได้ว่า พระพุทธศาสนาต้องมาประดิษฐานอยู่ตลอดถิ่นแหลมทองและเจริญรุ่งเรืองตลอดกาล ทั้งเป็นหลักแผ่ไปในนานาประเทศ พระองค์ต้องเสด็จมาและทรงทำนิมิตหมายไว้แน่เท่าที่ปรากฏรอยตีนพุทธนี้ ย่อมทรงแสดงให้เห็นหลักฐานว่า พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระองค์ว่าได้เสด็จตั้งแต่ใต้สุดถึงเหนือสุดของดินแดนสุวัณณภูมิ จึงเสด็จเพื่อทรงเหยียบแสดงรอยพระบาทเป็นประจักษ์พยานไว้ ณ สัจจพันธคีรีแดนลโว้ และที่เกาะแก้ว (เกาะแก้วพิศดาร?) หรือนิมมทานที (ไทยว่านัมทา) ซึ่งเป็นที่เลื่องลือมานานกระทั่งถึงต่างประเทศ คือ ลังกา และชมพูทวีป เพราะคำในอัฏฐกถายืนยันอยู่ (อัฏฐกถาเดิมพระมหินทเถรเป็นต้น ท่านเขียนในลังกาและใช้ภาษาลังกา เมื่อ พ.ศ. ๙๘๖-๙๘๗ พระพุทธโฆษาจารย์ไปเปลี่ยนเข้าสู่มูลภาสา คือ มคธแล้วนำไปสู่ชมพูทวีป) และเลื่องลือตลอดไปถึงจีนดังในเรื่อง ไซอิ๋ว ผู้แต่งยังกล่าวถึงเซียวไซที (คือ ตะวันตกเล็ก หรือ ตะวันตกเฉียงใต้) ซึ่ง ซึงง่อคง หรือ เฮ่งเจียยังนำพระทั่งเจ็งมานมัสการพระพุทธบาทที่ลกฮก (ลโว้) ซึงง่อคงปราบลิงหกหู (ลักฮีเก้า) หรือลิงมีหูทะลุหกรอยได้แล้วจึงพาพระอาจารย์เข้ากราบรอยพระพุทธบาท อันชาวจีนเรียกว่า พ่อบ้าก จริงอยู่ ไซอิ๋ว เป็น หนังสือแต่ง (แต่ก็แต่งพันกว่าปีมาแล้ว)ที่สำคัญที่สุดคือ ผู้แต่งรู้จักรอยพระพุทธบาทจึงกล่าวถึงไว้ในไซอิ๋ว กระทั่งชาวจีนถือกันเป็นธรรมเนียม ได้เคยฟังชาวจีนเล่าว่า คณะพระภิกษุผู้จาริกไปอินเดียมีองค์หนึ่ง (อาจเป็นอีจิ๋น) จดไว้ว่าปราถนามาไหว้พ่อบ้ากที่ลกฮกแต่ก็ไม่ได้มา และเล่าเชิงเพื่อนคุยกันเล่าว่า ชาวจีนเขาถือกันเป็นธรรมเนียมแต่โบราณว่าถึงเทศกาลตรุษจีน (ชิวอิดมักตรงกับเดือน ๓) มาฆมาสหรือมาฆบูชาควรเดินทางไปสังเวชนียสถาน ณ ไซเหลือง หรือชมพูทวีป ถ้าไกลเกินไปก็มาที่ลกฮก แห่งเซียวไซที่ดินแดนอึงกิมปัวเต้า คือแหลมทองซึ่งเขาถือกันว่าเป็นดินแดนบุญสถานที่แท้จริงแห่งหนึ่ง ส่วนนักรู้ไทยมีปัญญาแค่ไม่เชื่อและแค่คนทำ อันเป็นเครื่องประกาศตนเองว่า ฉลาดอยู่แค่ปลอมเท่านั้น (ไซอิ๋ว โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากรพิมพ์ไว้ ไม่ปรากฏเรื่อง "พระพุทธบาท" เล่าเชิง เล่าว่ามีในฉบับอื่น ซึ่งไม่แน่ว่าฉบับไหนเป็นฉบับเดิม ได้ลอกกัน และแก้ไขกันตลอดมา)

ทับไทยทอง อัน **บุณมุนีได้นำพุทธพบ** แม้ทักทายด้วย ไม่รู้ เมื่อรับสือพิมพิสาร อันอ่านรู้ต้องไปพบ (พระเจ้าพิมพิสารและพระพุทธเจ้า) (๑๗๑/๑)

ทับไททอง จอมลว้า ผู้เพื่อนเจ้ามคธพิมพิสาร ใฝ่ ท้าวสุนาปรันต ส่งบุณมุนีผู้เจอ พุทธในสาวัตถี เห็นธัมมแล้วมาเมืองทอง บอกพุทธธัมมสงฆเกิดในโลกแล้ว ๒๑ ฝน คนบูชาทั่ว พิมพิสารเป็นผู้ทนุอังคมคธ ให้กราบไหว้ องค์อรหันตสัมมาสัมพุทธ ธัมม อรพันตขีณาสพ เมืองทอง พ่อเมืองอยากเห็น เชิญมาเมืองมคธเพื่อนเอง[๑] ใน เมื่อ ควร[๒] (๓๘/๑)

เมื่อเตรียมเสบียง ข้าว ปลา มากถึงพอปี ให้ตัวเถรปุณณมุนีนำเรือออกไปราชคหมคธ (๑๗๑/๒)

(แผ่น ๒ หน้า ๑) ต้นทับไทยทอง อวยทองจอมฟ้า นำเอา ขุน เลอไทย แลขอมสาย เอิ้นคนเมืองมา ให้ต่อเรือกง ๖๘ ลำ เดินเถิงถิ่นมคธ

(หน้า ๒) ชื่อขุนธองจอมฟ้า เมื่อปีฐอ เมื่อ ๑๑ เดือน เดือน ๑๐ เลือกเนา (ใน) ดงใกล้ถิ่น ขน ชัก เอาไม้มะค่า สัก ประดู่ เต็ง ตะเคียน เอาเท้า (ให้) ได้เดือนนี้

(ด้านข้างบน) ถิ่นเดิมชื่อดอนโตนด เมืองทองไทย (ข้างยาว) ขุนทองจอมฟ้าเอาคำพ่อเอื้อเท่าขุนคูในเมืองลวะ ปีโล ๑๑๖๘ (ล่าง) จัดเอาถุงข้าวสานไปมคธ ถึงราชคห (ราชคฤห) (ข้างยาว ๒) เอาไม้มาเฉพาะส้างเรือเพิ่มให้เต็มจำนวน ๖๘ ลำ เอาไป (ได้เป็นเกียรติ) แท้ไทยลวะ

ของถวายอื่น ๆ จากที่ระบุไว้นั้น ได้กะเบื้องจารแผ่นใหญ่ ๆ ที่ดอนโตนด ๗ แผ่น เข้าใจว่า พระนางงามตาเรืองฟ้าจารึกไว้ อ่านไว้เพียง ๖ แผ่น แผ่นที่ ๗ มีรูปปางประสูต ไม่ได้อ่าน แผ่นลำดับอ่านที่ ๓ มีพระราชสาสนของพระเจ้าพิมพิสารเป็นภาษามคธปนสันสกฤตเขียนลายสือไทยลว้า เข้าใจว่า พระเจ้าทับไทยทอง หรือพระปุณณเถรเขียนไว้ เฉพาะหน้ามีพระราชสาสน ลอกตามตัวที่ปรากฏ ใส่ตัวที่ถูกแบบไว้ในวงเล็บ ที่แปล ได้แปลตามสำนวนปัจจุบัน

(แผ่น ๓ หญ้าใหญ่ ๑) **แม้ปุณณฤษีเล่า พระ พุทธเจ้า** มีในแผ่นล่า (หล้า) ๒๒ ปี **พุทธมีธัมม** คือ **อริยสัจจ** คือ ของจิง (จริง) สี่อย่าง **เมื่อคนฟังเข้าใจ ชื่อ สาวก แล มีผู้ขอคำเอหิภิกขุ** เมื่อพุทธว่าแล้ว **ชื่อ สงฆ ตั้งพุทธสาสนา**

(ข้างบน ๑) อริยสัจจธัมมสี่ คือ ทุกข (ทุกข) สมุทย ทุกขนิโรธ ทุกขนิโรธคามินี ปฏิปทา (ข้างซ้ายยาว ๒) คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย คือ พรากรัก พบเกลียด คิดใคร่ อันใดไม่สม (หวัง) คือ ทุกขอริยสัจจ (อ) นึง อันอัดพันใจรัก (ล่าง ๓) คือ อันใจอยาก มี ได้ (มีแล้ว) ไม่อยากหาย คือ สมุทย ตัวก่อเหตุทุกข กับ นิโรธ คือ มุ่งดับยินดีอยาก (ข้างขวายาว ๔) ทุกขนิโรธคามินี (ปฏิปทา) คือ ทางอัน (ให้) ถึงความดับทุกข มี ๘ มี ๑ **สัมมาทิฏฐิ** ความเห็นชอบเป็นต้น ๒ สมฺมาสงฺกปฺโป ดำริชอบ ๓ สมฺมาวาจา กล่าวชอบ ๔ สมฺมากมฺมนฺโต การงานชอบ ๕ สมฺมาอาชีโว อาชีพชอบ ๖ สมฺมาวายาโม พยายามชอบ ๗ สมฺมาสติ ตั้งสติชอบ และมี สมฺมาสมาธิ ตั้งใจมั่นเป็น (ที่) ๘ (ตั้งสมาธิชอบ)

(หน้าใหญ่ ๒) **ต้นทับไทยทอง รับสือพิมพิสาร พ่อขุนเจ้าอังคมคธ**

(ว่า) ยคฺเฆ ปิย อทิฏฐปุพฺพก มาริส วสคู มญฺญหิ อิธ สรฺวญู

(สพฺพญฺญู) พุทฺโธ ธมฺโม สาวกสงฺโฆ สมฺภูตา ตคฺค โพนฺโฏ

---

[๑] ครั้งพุทธกาล เห็นการส่งบรรณาการพระราชไมตรีแก่ชาวต่างประเทศ เช่น ในอัฏฐกถาเล่าเรื่อง ปุกฺกุสาติกุลบุตร ซึ่งพระเจ้าพิมพิสารส่งพระราชสาส์นบรรณาการไป และปุกกุสสาติ ราชาคันธารรัฏฐก็ส่งพระราชสาส์นบรรณาการมา ซึ่งถือเป็นเพื่อนผู้ไม่เคยเห็นกัน ตามศัพทบาลีว่า อทิฏฐปุพฺพกสหาย เช่นนี้ ที่พระเจ้าพิมพิสารทรงส่งพระราชสาส์นบรรณาการเป็นเพื่อนมาถึงพระเจ้าทับไทยทองครั้งนั้น เป็นพระราชนิยมของกษัตริย์โบราณอยู่แล้ว

[๒] แผ่นนี้คู่แผ่น ๖๕ ตอน ๑ ฯ

(ตคฺม โภนฺโต) อาคจฺฉนฺตุ อริยธมฺมํ สวนิฏฺฐ (สวนิตฺถ) อาคนฺตวา อิธ เอกสมฺโภคํ มนุญญฺ ภุญฺชมานา

ผู้ยอดเจริญ ที่รัก เพื่อนผู้เช่นกับเรา ไม่เคยเห็นกัน ท่านผู้ถึงอำนาจ ทรงทราบ ณ ที่นี้พระสัพพัญญูพุทธ พระธรรม พระสาวกสงฆ สมภพแล้ว (มีพร้อมแล้ว) ขอเชิญท่านผู้เจริญทั้งหลาย โปรดมาฟัง ซึ่งอริยธรรม ณ ที่นี้ มาเสวยผลอันชอบใจ ร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

แผ่นที่ ๑ ต้นข้างทั้ง ๔ เข้าใจว่าพระนางตาเรืองฟ้าจารึก หรือให้จารึกเอง จึงเล่าละเอียด

๑ **อันอรหันต์ ปุณณ หาทับไทยทอง** เมื่อเดือน ๕ ขึ้น ๘ ค่ำ ปีโล ๑๑๖๘

๒ **งามตาเรืองฟ้า ทองประดับตน ดวงขวัญใจ** ขุนญิง ๓ เมียใหญ่

๓ **ฤษีมาเถิงหอต้น** ขอผ้ายกยองไหมทอง เอาฝากผัว เผื่อเป็นของขวัญแก่ พระนางเวเทหิ (โกสลเทวี)

๔ **ผ้าไหม** ยกลายเชิงทอง ๗ ผืน ดอกคำ พื้นดำ เมืองทองไทยลว้า ๑๐ ผืน

แผ่นที่ ๑ นี้ ชุดบ้านหัวดอน หรือดอนโตนด คูบัว ยาว ๑๔ นิ้วครึ่ง กว้าง ๑๐ นิ้วฟุต หนา ๔ นิ้ว ได้เพียง ๗ แผ่น พระเจ้าทับไทยทอง หรือขุนเสมียนเมืองเขียนไว้ มีชื่อพระปุณณฤษี งามตาเรืองฟ้า เมืองทองชัดเจน ได้มานานที่อ่านไม่ออกคือรูปเส้นสี่เหลี่ยมมีขีดทแยงออกนั้นอ่านไม่ออกอยู่ถึง ๗ ปี นำมาลงไว้เพื่อรู้ว่า พระปุณรเถร ขอให้พระเจ้าทับไทยทองนำของถวายต่าง ๆ ไป และก่อนจะเปลี่ยนชื่อเป็นสุวัณณภูมิ

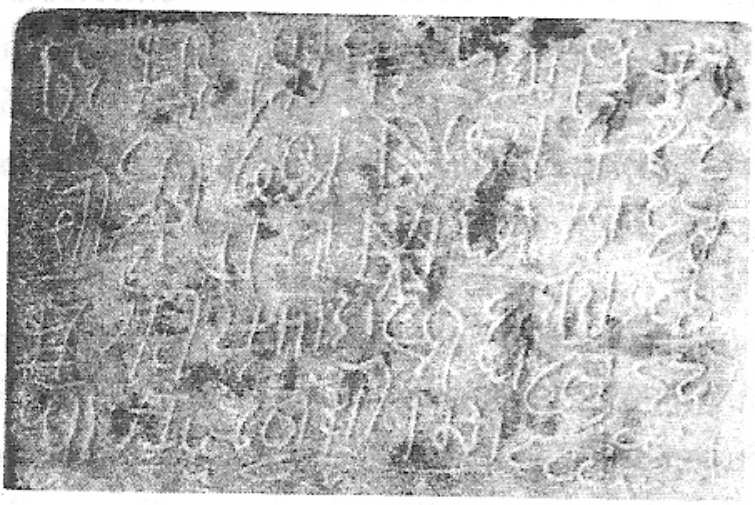

๑. ธ่าน ปุณณ ฤษี ขอ ขุนญิง งาม

๒. ตาเรือง (ฟ้า) เอิ้น เอา แม่ อู่ ทอง

๓. ด้วย มา ทอ ผืน ผ้า ให้ ผัว

๔. เพื่อ มอบ แก่ พระ นันท อานันท ผ้าไหม เอาต้ม สีเหลือง (เลือหง)

๕. เหมือน สี คำ คือ เมือง ทอง ไทยลว้า

ขอได้สังเกตบรรทัดที่ ๒ และ ที่ ๓ นั้น ต้นบรรทัดเดียวกัน ตัว ๒ ไป แยกเป็น ๒ บรรทุดจนสุดท้าย และเขียนด้านข้าง ๔ และด้านใหญ่อีก ๒ จึงเป็น ๖ หน้า เฉพาะที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมมีเส้นทแยงอ่านว่า ผืน รับกับ ผ้า ตัวหลังพอได้ความ

ธ่านปุณณฤษี ขอขุนญิงงามตาเรือง (ฟ้า) เอิ้นเอาแม่อู่ทองด้วย มาทอผืนผ้าให้ผัวเพื่อมอบแก่ (พระ) นันท อานันท ผ้าไหม เอาต้ม สีเหลืองเหมือนสีคำ คือ เมืองไทยลว้า

---

๑ คำชื่อนี้แสดงว่าผู้อื่นเขียนจารึกชื่อลงไว้ ถ้าท่านจารึกเองก็ใช้ฤษี อย่างจารึกถ้ำฤษีและอิสิอันเป็นคำมคธ ตามบาลีว่า ขีณสโยชโน อิสิ อิสิ (ฤษี) ผู้มีสังโยชนขาดสิ้นแล้ว

(หน้า ๒) ต้นพ่อเมืองเอาผ้าไหมร้อยผืน เพื่อองคสัมพุทธ ห้าสิบผืน เพื่อพิมพิสารจอมมคธ ห้าสิบผืน สีแดง เพื่อ เวเทหิโกสลเทวี

พ่อเมืองทับไทยทอง ปุณณมุนีผู้ฟังพิมพิสารเจ้าเมืองมคธ เหนควรไปมคธเมืองเพื่อนพิมพิสาร ปุณณมุนีเถรเป็นผู้นำทางเรือ ให้เตรียมคนพันหนึ่ง ข้าวปลาเตมพร้อม ขุนอินเมืองทอง คุ้มเมืองดอมเมียน้อยผู้น้องเมียกลาง หม่อมเมียใหญ่ หม่อมเมียกลางไปด้วย ออขุนลือลบลว้า นายเรือผู้คุมเรือ ๗๘ ลำ ออกเดือนยี่ ขึ้น ๓ ค่ำ ปีโล ๑๑๖๕ (๓๘/๒)

บุณณมุนี ถ้ำพุทธ ผู้แจ้งข่าว พาตัวทับไทย ทอง หาพิมพิสาร เมืองมคธ เพื่อนพิมพิสารพาหาเถรนนท (๑๔๗/๑) พาไปเวพุวัน เฝ้าพุทธเทสอนุปุพพิกถาแลธัมมจัก (กัป) ปวั (ตตน) สูตต เห็นธัมมเบื้องต้นแล้ว (๑๔๗/๒)

ปุณณมุนี นำทับไทยทอง เมื้อ ถึง ราชคห เมื่อวัน ขึ้น ๑๓ ค่ำ พุทธวัสสา ๒๓ เดือน ๓ เข้าเวพุวัน ฟังเทสน วันขึ้น ๑๕ ค่ำ (พระพุทธเจ้าตรัสอนุปุพพิกถา แล้วตรัสธัมมจักกัปปวัตตนสูตรว่า) (๑๕๖/๑)

ทับไทยทอง บุณ (ณมุนี) เมื่อเข้าอยู่ในถ้ำพุท ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ พุทธพัสสากาล ๔๓ ปุณณว่า ให้นั่งระลึกถึงธัมมอันฟัง (๒๔๐/๑) **ในเวพุวัน** ให้ปุณณเขียนลงเบื้องคอยธัมมทัตโตอ่านเมื่อพุทธกาล ล่วง ๒๕๐๘ ทับไทยทองกล่าวว่า พุทธว่า[๑] ท่านทั้งหลาย (๒๕๐/๒)

ทาน อันคนควรให้ เมื่อทานมีผลให้ไปสวง เหืองทานทนนานเนิ่น ควนมีศีล คือ ไม่ฆ่าคน สัตต มีขวบยืนยาว ไม่ถือ เอา สินคนอื่น ๆ (๑๔๑/๑) ให้มีเงินทองมาก ไม่ผิดในลูกเมียเขา ให้คนเชื่อถือ ไม่พูดเทด ให้มีปากคำจริง ไม่กินเหล้าเมา ให้ไม่เป็น คน บอ บ้า (๒๔๑/๒)

สวง เมื่อให้สิ่งได้ตามใจ ไม่แน่ เหืองไม่ได้สมหวัง ก่อความร้อนใจ กามนี้ไม่เที่ยงทุกข์เสมอ บังคับไม่ได้ (๒๔๒/๑) ควนเบื่อหน่าย เมื่อหน่ายโทสแล้ว ควนชอบใจในเนกขัมม คือ ไม่คิดหาลูกเมีย ถึงสงบ (๒๔๒/๒)

ทับไทยทองว่า พุทธว่า ทางสุดสอง อันปวงชีไม่ควนทำมาก คือ ทางความรัก อันมากทุกข ไม่ใช่ดี อนึ่ง (ทาง) ทำตนให้ลำบากเปล่า ไม่ใช่ทางพระอริยเดิน ทาง ๘ อันอริยเดิน คือ (๑) ทางเหนชอบ (๒) ดำริ (๒๔๓/๑) ชอบ (๓) พูดชอบ (๔) ทำงานชอบ (๕) เลี้ยงตัวชอบ (๖) หมั่นชอบ (๗) ตั้งคิดชอบ (๘) ตั้งใจชอบ ทาง ๘ [๒] อันตถาคตเดินจบรู้เหนแล้ว ทำดวงตารู้เห็นมีสว่างแจ้ง เหนธัมมทั้งหลายว่า (๔๒๔๓/๒)

ทุกข์ คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย พรากพลัดรัก เจอสิ่งพึงชัง ความไม่ได้สมหวัง อันยึดถือขันธ ๕ ทุกข์นี้ อันพึงเข้าใจ เหนตามจริง รู้อยู่ กำหนดรู้แล้ว (๒๔๔/๑) เหืองทุกข์ คือ กามต้องร้อนร่านหา ร้อนมี ร้อน ให้ (หาย) นี้ เหืองทุกข์ ให้ละ เอา ใจ ออกห่าง ครั้นรู้ละ พึงละ และ ละแล้ว อันตถาคตขาดสิ้น ควนละเหือง ทุกข์ (๒๔๔/๒)

---

[๑] ตามกระเบื้องจารเล่าไว้ว่า พระปุณณอยู่ถ้ำพระพุทธ (หรือถ้ำฤษี) กับพระเจ้าทับไทยทอง ณ พุทธพัสสา ๔๓ วันขึ้น ๑๕ เดือน ๕ พระปุณณทูลพระเจ้าทับไทยทองให้ทรงระลึกถึงพระธรรมที่ได้ทรงฟังจากพระโอษฐ์นั้น และตรัสเล่าให้พระปุณณจดลงแผ่นกระเบื้อง ซึ่งหมายความว่าเขียนหลังจากได้ฟังมาถึง ๒๑ ปี และพระเจ้าทับไทยทองมีพระชนมายุได้ ๑๐๒ ปี ซึ่งก็ยังทรงจำได้ดี แต่ตามกระเบื้องจารนี้เล่าว่า พระเจ้าทับไทยทองทรงบรรลุโสดาปัตติผล ท่านย่อมมีสติอย่างอริยบุคคล ฯ

พระพุทธเจ้าทรงพระสัพพัญญุตญาณ เมื่อทรงแสดงธรรมอยู่ในพระสัพพัญญุตญาณ คือพระองค์ทรงกระทำปาฏิหาริย์แผ่พระโอภาสแสงสว่างแสดงพระองค์ราวกะปรากฏอยู่เฉพาะหน้าของแต่ละบุคคลแล้วทรงแสดงธรรมตามความเข้าใจของคนชาตินั้น ๆ พระองค์ทรงใช้ภาษานั้น ๆ ได้ เพราะทรงนิรุตติปฏิสัมภิทาญาณ คือพระญาณแตกฉานภาษาต่าง ๆ ที่ พระปุณณจดไว้เป็นธรรมภาษาไทย ซึ่งแน่ชัดว่าทรงแสดงด้วยภาษาไทย

[๒] ใจความธัมมจักก ฯลฯ นี้ เข้าใจว่าจะเป็นธัมมจักกับปปวัตตนสูตรที่ ๒ ในสังยุตตนิการ เล่ม ๑๕ หน้า ๕๓๒-๕๓๔ ในพระสูตรตรัสแก่พระภิกษุทั้งหลาย แต่มีคำว่า ตถาคตเหมือนที่นี้ แทนคำว่า “เม” “เรา” เข้าใจว่าจะทรงแสดงอย่างเดียวกับที่ทรงแสดงแก่ภิกษุทั้งหลาย จึงไม่มีในพระไตรปิฎก

เหืองทุกข คนตัดขาดแล้ว เป็น ทุกขนิโรธ อันพึงรู้ว่าจิง พึงทำให้แจ้ง ให้แจ้งแล้ว อันทางสายกลาง ๘ ให้ถึงนิโรธ (๒๔๕/๑) ควรรู้จิง พึงเจริญ เจริญแล้ว เมื่อเปนเช่นนี้ พร้อม ๑๒ อันอย่างนี้ [๑]เกิดดวงตา ผ่องใสขึ้นว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่ง (มี) เกิดขึ้น (เป็นธรรมดา) ทั้งหมดมีดับ (เป็นธรรมดา) (๒๔๕/๒)

[๒]**พิมพิสารรับ ทับไทยทองแล้ว** ส่งไป สาวัตถี เมื่อแรม ๗ ค่ำ มี อภย (ราชา) เปนสหายเดินเถิง เมืองปัสเสน (พระเจ้าปัสเสนทิโกสล พระสูตรเขียน = ปเสนทิโกสล) ต้อนรับแล้ว พาไปเชตวัน [๓]เหนร่างนิมิตพุทธรูป ณ เชตวันนั้น (๑๕๖/๒)

[๔]พรรษาที่ ๗ แต่กาลตรัสรู้แล้ว [๕]เมื่อครั้ง พระพุทธองค์เสด็จขึ้นไปประทับอยู่บนสวรรค์ (ชั้นดาวดึงส์) และทรงแสดงพระธรรมเทศนา (อภิธรรมโปรด [๖]พระพุทธมารดา สิริมหามายาเวทีเทพกัญญา) เพื่อเป็นคุณประโยชน์แก่พระพุทธมารดาอยู่ ๙๐ วันนั้น (ในระหว่างที่พระพุทธองค์ไม่อยู่) พระเจ้าปัสเสนชิด[๗] มีความปรารถนาใคร่จะได้เห็นพระพุทธองค์ (อยู่เสมอ) จึงเป็นมูลเหตุให้พระองค์แกะสลักด้วยโคศีร์ษะจันทน และประดิษฐานไว้ในสถานที่ที่พระองค์ประทับนั่งอยู่เสมอ ๆ นั้น เมื่อพระพุทธองค์ เสด็จกลับจากดาวดึงส์แล้วเสด็จกลับเข้าไปในพระวิหาร ในทันทีนั้น พระ-พุทธปฏิมา (กร) ก็ละที่เดิม เข้าไปบันจบกับพระองค์ พระองค์จึงตรัสกับพระปฏิมาว่า ให้กลับไปยังที่นั่งเดิม ภายหลังเมื่อเราบรรลุปรินิพพานแล้ว จะเป็นตัวอย่างแก่บริษัท ๔ ซึ่งเป็นศิษย์ของเรา ดังนั้นแล้ว พระปฏิมาก็เลื่อนกลับไป

---

[๑] เพราะพระพุทธภาษิตว่า เกิดดวงตาผ่องใสขึ้นว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นทั้งหมดมีดับ ฉะนี้เท่ากับเป็นพระพุทธพยากรณ์ในพระธรรมเทศนาว่า ได้ดวงตาเห็นชั้นโสดาปัตติผล และพระปุณณพร้อมกับพระเจ้าทับไทยทองจารึกแผ่นกระเบื้องไว้ว่าเห็นธรรมเบื้องต้นเป็นโสดาบัน เมื่อพระเจ้าทับไทยทองได้บรรลุโสดาปัตติผล แล้วได้พักอยู่กับพระเจ้าพิมพิสารพระสหายเมือง

[๒] แผ่นนี้คู่หน้า ๒ คู่ แผ่นที่ ๑๕๘ จึงไม่ใส่แผ่นลำดับที่ ฯ

[๓] พระพุทธรูปองค์นี้ ต่อไปจะเจอท่านเล่าว่า ปางขอฝน ส่วนองค์ที่ประดิษฐานอยู่นี้คงเป็นแบบประทับนั่ง และมีประทับยืน ได้เห็นแบบมีทั้งชมพูทวีป ลังกา จีน และไทย อย่างแบบที่เรียกกันว่าอมรวดีต่อไปจะเจอพระพุทธรูปไม้จันทน์ซึ่งส่งมาในสุวัณณภูมิ แต่ตามจดหมายเหตุของพระถังซัมจั๋งว่าองค์เดิมยังอยู่ที่ปรากฏตามกระเบื้องจารจำลองใหม่ส่งมา ในตำนานพระจันทนสารสติคติว่าองค์เดิม เท่าที่เห็นในไทย ที่ปรากฏเป็นแบบหินสลักปูนปั้น ดินเผา และโลหะ มี ๒ แบบ คือ ประทับห้อยพระบาท ทอดพระหัตถ์ซ้าย ยกพระหัตถ์ขวา ณ พระอุระ พระองคุลีกวัก ที่เรียกกันว่านั่งตอ มีประภามณฑลบ้าง ไม่มีบ้าง อีกแบบหนึ่ง ประทับนั่งขัดตะหมาดเพ็ชร์ ทรงจีวรกลีบ พระ-เมาลีเส้น คันธารราษฎร์แบบกรีก ที่พบพระพักตร์ ไทยมีรอยยิ้ม จีวรกลีบหยาบและมีรอยน้อย ถ้าเอาเข้าเทียบศิลปกรีกแล้ว เป็นฝีมือทำกลีบผ้าที่เลวที่สุด แต่แบบไทยนิยมกันอย่างนี้ คือ รอยแข็งไม่เป็นรูปร่าง ทำพอรู้ แต่เล่นศิลปที่พระพักตร์มีรอยยิ้ม ซึ่งศิลปลักษณะแบบนี้มีอยู่แห่งเดียวในโลก คือ ไทย และตามกระเบื้องจารนี้ซึ่งจะมีต่อไปอีก บอกกาลไว้ก่อนกว่าคันธารราษฎร์ ๖๐๐ ปี อันแน่นอนว่าเราออกแบบเองแขกรุ่นหลังน่าจะเลียนไปจากไทย ถ้าแขกมาติดต่อกับไทยจริงอย่างว่ากัน

[๔] คัมภีร์ญาโณทัยกล่าวไว้ เห็นว่าเป็นเรื่องติดต่อกันจึงนำมาเรียงไว้ ฯ

[๕] จดหมายเหตุแห่งพุทธอาณาจักรของพระภิกษุฟาเหียน เดินท่องเที่ยวไปอินเดีย พ.ศ. ๙๔๒-๙๕๗ พระยาสุรินทรฤาชัย (จันทร์ ดุงคสวัสดิ์) แปล หน้า ๑๐๑-๑๐๒ อุตตสงฆฟาเหียน ของ โกษากร ประภาศิริพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๖๐ หน้า ๕๒-๕๓ เท่าที่นำมาใส่ไว้ เพราะเจอฉบับของไทยใจความไม่เหมือนกัน

[๖] ท่านเล่าไว้ว่า พระนางประสูติพระราชโอรสได้ ๗ วัน ก็สวรรคตไปสู่ดุสิตสวรรค์ เป็นสิริมหามายาเทวีเทพกัญญา ปฐมสม-โพธิกถา ปริจเฉทที่ ๒๓ กล่าวว่าพระศิริมหามายาเทพบุตร ซึ่งดำรงตำแหน่งสันดุสิตเทวราช ณ ดุสิตสวรรค์นั้น เพราะปราถนาเป็นพระพุทธ-มารดา จึงเป็นสตรีในมนุษยชาติ กระทั่งพระชาติสุดท้าย ในกาลพระสิริอริยเมตเตยยสัมมาสัมพุทธอีกชาติหนึ่ง

[๗] คัมภีร์ฝ่ายหินยานมีพระนามว่า ปัสเสนทิโกสล หรือ ปเสนทิโกสล ในธัมมปทัฏฐกถาเล่าว่าพระเจ้าพิมพิสารแห่งมคธกับพระเจ้าปัสเสนทิโกสลแห่งโกสลรัฐนั้นต่างเป็นพระราชสวามีของพระน้องนางของกันและกัน พระน้องนางของพระเจ้าปัสเสนทิโกสลที่ส่งมาถวายพระเจ้าพิมพิสารนั้น ทรงพระนามว่าเวเทหิ ซึ่งเป็นพระราชชนนีของพระเจ้าอชาตสัตตุ ส่วนพระน้องนางของพระเจ้าพิมพิสารมีพระนามว่าอะไรยังไม่เจอ

สู่ที่นั่งเดิม พระปฏิมาองค์นี้ เป็นพระพุทธปฏิมาองค์แรกของพระพุทธปฏิมาทั้งหมด และซึ่งบุคคลสืบต่อมาได้ถือเอาเป็นตัวอย่าง พระพุทธองค์ได้เสด็จเลื่อนไปประทับอยู่ในวิหารเล็กทางด้านใต้ อีกหลังต่างหากจากสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปนั้น ซึ่งห่างจากกัน ๒๐ ก้าว

[๑]ทางทิศใต้ของเมืองนี้ (แว่นแคว้นนคาร) ต่อไปครึ่งโยชน์มีถ้ำหินแห่งหนึ่งอยู่ภายในเนินใหญ่ของลูกเขา หันหน้าลงทางตะวันตกเฉียงใต้ ในถ้ำแห่งนี้ พระพุทธองค์ได้ทรงฉายพระฉายา (เงา) ไว้ หากยืนแลดูอยู่ในระยะห่างกว่า ๒๐ ก้าว จะได้เห็นเหมือนพระพุทธรูปอันแท้จริง ซึ่งมีพระฉวีเป็นสีทองกับเครื่องหมายแห่งพุทธลักษณะทั้งหลาย ด้วยความประณีตแจ่มแจ้งสุกใสซึ่งสำแดงออกให้เห็น

บุณเล่า พาต้นทับไทยทอง สู้เดินถอถิ่นกปิลวัตถุ ถิ่นของพุทธเดิม เดือน ๖ วัน ขึ้น ๘ ค่ำ (๓๕๑/๑) มหานาม ออนตนรับ ถึงมหาวัน ดงใหญ่ ให้พัก ที่ห้องปสาทของพุทธ ยโสธรา เคยอยู่ ต้นมหาราชาเชิญ ต้นทับไทยทอง เข้าร่วมกินข้าว (๓๕๑/๒)

ปุณณ เคยเย้มคนเผ่าศากย โดยอุปัชฌาย อานันทพาไปว่า ไทยพูดได้เหมือนกันแท้ ทับไทยทองว่าต้องไปเหน แลพูด ได้ฟังกันจิง (๓๕๓/๑) เหนหน้ากัน มหานามทักเว้าต้นเชิญขึ้นเวียงเรา ทับไทยทองค้อมหวังว่าชอบใจโตไทยสกอ แล้วเชิญเข้าเวียงพร้อมกัน (๓๕๓/๒)

ปุณณ คนผู้นำทับไทยทอง ไปลุมพินี อันพุทธเกิด มหานามให้ช้างชื่อ อมตคช ขี่ คนเดินหมื่น ต้นมหานามเดินรถ ออกเดินนำ (๓๕๒/๑) อุทยานกว้างใหญ่ ห่างเมืองราว ๓๒๘ เส้น ทับไทยทองหาต้นสาลปลูกรลึกเมื่อเยี่ยม เมื่อวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๖ (พุทธพัสสา ๒๓) (๓๕๒/๒)

พ่อเมืองสุวัณณภูมิ ขุนทับไทยทองจอมคนชาวว้า ตัวท้านให้เมียชื่องามตาเรือง ฟ้าผู้ท้อง แม้มีลูกชายแรกชื่อ **ทองจอมฟ้าลืองามอิน** ข่าวพุทธถอหูแล้ว ท้านเดินทางเรือไปราชคห พบจอมมคธ ชื่อพิมพิสาร เข้าเฝ้านนทพาเข้า (เฝ้า) พุทธเจ้าแสดงอนุปุพพิกถาและธัมมจักกัปปวัตตนสูตรให้เข้าใจแจ้งชัด เหนธัมมได้โสดาปันอริย-บุคคลในพุทธสาสนา (๘/๑) ขุนทับไทยทองผู้เจ้าในถิ่นแดนไท สุวัณณภูมิ ผู้พบพุทธเจ้าสักยมุนีแดนมคธราชคห พุทธแสดงธัมจักกให้เห็นอริยผลแล้ว ท้านกลับถึงบ้านเมืองแล้ว เริ่มเผยแพร่ความรู้ (ให้แก่) คนชาวเมืองลว้า ปุณณมุนี ท้านมาดอมกัน แสดงธัมมมัคผลในเมืองสุวัณณภูมิ และพวกสุนาปรันตรู้แจ้งธัมมมัคผลนิพพาน แล้วส้างอุโบสถอารามชื่อ [๒]วัดปุณณรามดำรงอริยสงฆแล้วมอบเถรบุณณแล้ว ปีพุทธพัสสา ๒๔ (ปีโล ๑๑๖๕) (๘/๒)

---

[๑] จดหมายเหตุแห่งพุทธอาณาจักรของพระภิกษุฟาเหียน หน้า ๖๖ เท่าที่นำมาเรียงไว้อีกตอนหนึ่งนี้ เพราะมีพระฉาย บางทีที่พระพุทธฉาย จังหวัดสระบุรีของเราอาจเป็นแบบเดียวกัน ยิ่งกว่านี้ ตามกระเบื้องจารยังกล่าวว่า พระปุณณอาศัยเงา (พระฉาย) สลักพระพุทธรูปองค์แรกขึ้นที่ถ้ำถุยีเขางูด้วย ฯ

[๒] วัดปุณณารามนี้ อยู่ ณ บริเวณที่เรียกกันว่าหนองวัด บริเวณใกล้กับบ้านโพธิงาม ใกล้กับหนองเกสร คูบัว ได้เจออิฐสมัยนั้นแผ่นหนึ่งมีรอยเขียนอ่านได้ความว่า ปุญนมุนี จึงเป็นหลักฐานได้แน่ เวลานี้ ที่นี้กลายเป็นพื้นนาที่เรียกว่าหนองวัด เป็นเพียงอันนาที่ลึกหน่อยเท่านั้น ระยะ ๒๕๐๐ กว่าปี ก็คงทำให้หนองตื้นได้ แต่ก็ยังดีที่มีชื่อและมีเค้าที่พอรู้เห็นเป็นหลักฐานได้ ฯ

หลักฐานชื่อที่เขียนไว้ ณ ที่ต่าง ๆ

แผ่นที่พระเจ้าทับไทยทองจารึกชื่อพระองค์จารึกสุวัณณภูมิ นายชัยพร ธุวานนท์ นำไปหายแล้ว

ลายสือไทยที่เขียนไว้ในแผ่นอิฐคูบัววารสารต่าง ๆ มีศิลปากรเป็นต้นนำไปลงว่า **"ศิลา"** นั้นคือ ที่กล่าวโกหกไว้แล้ว นี่อิฐ - กระเบื้องหนาไทย

ลายนี้ซ้ายอ่านว่า ปุณณมุนี (ขวา) อ่านว่า สุวัณณภูมิ (สุวัณอยู่บน ภูมิอยู่ล่าง ู อยู่ใน)ใช้แป้งผสมลาเท็คเขียนตามลายเส้น เพื่อถ่ายรูปและเห็นชัด ลายขีดข้างหน้าบนเป็น ท. ต่อ ลงมา อ.ง. ทองที่แตกหายไปคงเป็นเมืองทอง หาชิ้นนี้ไม่พบที่พบแผ่นจารึกนี้ที่คูบัวจึงได้แน่ใจว่าเมือง สุวัณณภูมิอยู่ที่นี่

อิฐจารึกชื่อ ปุนนภิกขุนั้น ได้ ณ เจดีย์ พังล้มแล้วที่เขาช้างน้อย ปราณบุรี ซึ่งมีรอยพระพุทธบาทเข้าใจว่าเป็นรอย ณ นิมมทานที่ได้จารึกนี้เป็นหลักฐาน ซึ่งพระโบราณาจารย์ท่านทราบจึงได้จารึกไว้เป็นหลักฐาน

ลายหล่อถ่ายจากวงล้อธรรมจักร จาก พระปางปฐมเทศนา อยู่วัดเพชรพลี ลาย วงกลางนั้นอ่านได้ว่า สุวัณณภูมิ ส. เขียนแบบขอม ตัวกลางหน้าอ่านได้เป็น ว เขียนแบบลาย กลางเขียน ณ. ไทยแบบลาย ซึ่งอ่านเป็น และ ณ. ในเส้น ตัว ภ. เขียนเป็น ถ. ติด ม. ข้างล่าง ู อยู่ล่าง แต่เขียนเป็นลายรูปนอนหงายได้ติดรูปกวางหมอบมาด้วย ชื่อ สุวัณณภูมิ

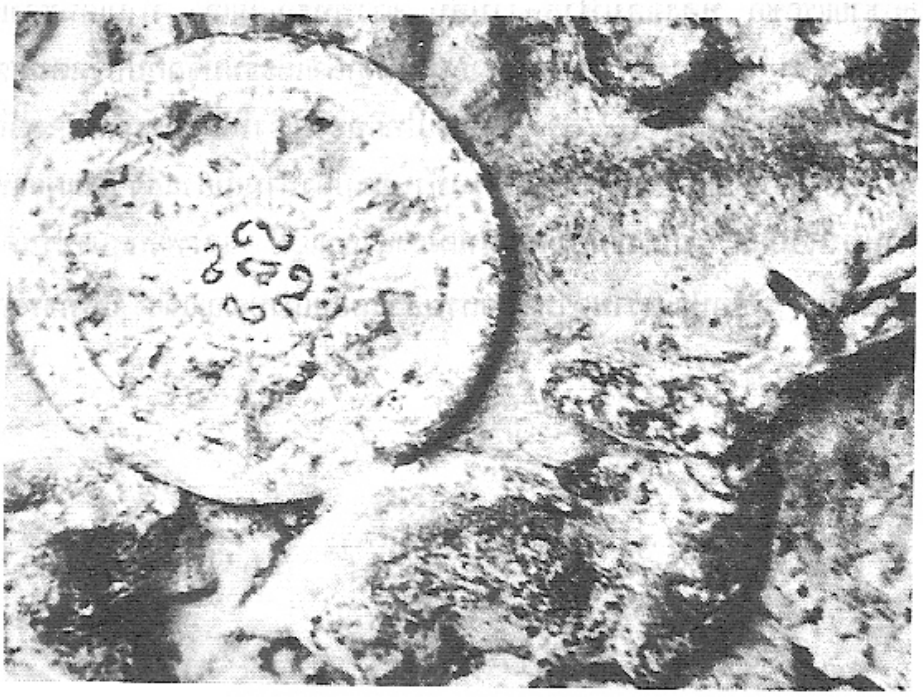

ลายนี้เขียนไว้กับขอบพระพุทธรูปหลังอมตธรรม เฉพาะองค์นี้ พระเจ้าธัมมราชากรุงสุวัณณภูมิ พร้อมหม่อมเมียมิ่งมาเมืองสร้าง พ.ศ. ๘๘๘ ข้างหน้า "กรุงสุวัณณภูมิ" เห็นชัดเจน เป็นลายสืออีกแบบหนึ่ง ชื่อเมืองทองและสุวัณณภูมิ ที่พบจารึกในที่ต่าง ๆ นั้นยังมีอยู่อีก เท่าที่ถ่ายรูปเอามาทำแบบเท่านี้ คงพอเป็นหลักฐานได้

ตั้งชื่อ "สุวัณณภูมิ" ปลูก "ต้นโพธิ" และ "บ้านโพธิงาม"

(พุทธพรรษา ๒๕ ปีโล ๑๑๗๐ ก่อน พ.ศ. ๒๐ ปี)

ทับไทยทอง กลับเมือง พุทธพัสสา ๒๔ แลปีโลขึ้น ๑๑๖๙ (๘๔/๑) ให้เอาคำ มคธ ว่า สุวัณณภูมิ[๑] เป็นชื่อ เมืองทอง คนไทย เมื่อ (ปี) โลได้ ๑๑๗๐ (พุทธพัสสา ๒๕) (๘๔/๒)

ทับไทยทอง พิมพิสาร เมื่อพุทธ (อนุญาตให้) ตอนต้นโพธิที่พุทธนั่งรู้ความจริง เมื่อขึ้นพุทธวสา ๒๕ เดือน ๘ ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) ให้ปลูกใน สุวัณณภูมิ (๑๑๒/๑)

ทับไทยทอง ปุณณมุนี ตอนต้นโพธิที่พุทธนั่งรู้ความจริง ปลูกในเมืองสุวัณณภูมิ เมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ปีพุทธพัสสา ๒๕ ใช้ชื่อ (ที่นั้นว่าบ้าน) โพธิงาม (๑๑๒/๒)

ทับไทยทอง สุวัณณภูมิ ตั้งทองจอมฟ้า ให้เป็นขุนเมืองทองสุวัณณภูมิ เมื่อขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๖ ปีโล ๑๑๘๖ ปีฉลู (๓๒๒/๑) **ตั้งงามตาเรืองฟ้า เปน แม่อยู่หัวเมืองทองสุวัณณภูมิ** เมื่อวันขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๖ ปีโล ๑๑๘๖ (๓๒๒/๒)

ทับไทยทองสุวัณณภูมิ[๒] รับพุทธรูปจากปัสเสนทิโกสล ให้ทองจอมฟ้าสร้างอุโบสถใหญ่ ด้านตวันตกเมืองทอง แล้วถวายสงฆพุทธพัสสากาล ๔๓ (ปี) โล ๑๑๘๘ จึงให้มีงานฉลองห้าวัน ตั้งพุทธองค์ให้คนกราบไหว้บูชาสักการะ มีงานแห่น้ำ แห่บก [๓]เพญเดือน ๑๒ อีก ๓ (วัน) เป็นพุทธบูชา จึงตั้งในอุโบสถให้คนทั่วไหว้กราบบูชาด้วยดอกไม้ เทียน ธูป ทุกคืนวัน ทับให้เสมียนจานในพุทธพัสสา ๔๓ (๑๕/๑)

ทองจอมฟ้า ผู้พ่อเมืองสุวัณณภูมิ ย้ายเมืองจากดอนโตนด มาถินหนองยาว (๓๒๓/๑) ให้ขุดคูอันยาว ๒๐๐ เส้น กว้าง ๑๕๐ เส้น คูกว้าง ๒๐ วา ลึก ๑๐ ศอก คนหมื่นห้าพัน ๕ ปีแล้ว ปีโล ๑๑๙๕ (๓๒๓/๒)

---

[๑] สุวัณณภูมิ สุวรุณภูมิ สุวรรณภูมิ อย่างเดียวกัน ตามที่เขียนในแผ่นกระเบื้อง มีเขียนก่อนตั้งชื่อเข้าใจว่าคงเรียกกันตาม ที่ได้ยินแขกพูดกันก่อน คำว่า เมืองทอง หรือ แหลมทอง หรือ ดินทอง ถ้ากลับเป็นบาลี หรือมคธก็คือ สุวัณณภูมิ (สุวณฺณภูมิ) ในมหาชนกชาดกมีกล่าวชื่อสุวัณณภูมิ อันแสดงว่าพวกแขกพ่อค้าคงเรียกแหลมทองดินทอง เมืองทองนี้โดยภาษาของตัวว่า สุวณฺณภูมิ มานานแล้ว เมื่อพระเจ้าทับไทยทองเสด็จถึงมคธได้ยินชื่อ จึงนำคำชื่อสุวัณณภูมิมาตั้งชื่อทับเมืองทอง จึงเป็นชื่อสุวัณณภูมิ แต่คงใช้ทั่วไปในราชการ คนทั่วไปคงใช้ชื่อเมืองทองเหมือนสยามคนทั่ว ๆ ไปไม่ค่อยรู้จักรู้จักทั่วไปและเรียกกันว่าเมืองไทย เรื่องประวัติศาสนาของพระยาประชากิจกรจักร์ หน้า ๔๓ ว่า สุวัณณภูมิอยู่ในรามัญประเทศ และอ้างอักษรจารึกแผ่นศิลา ณ สีมากัลยาณี แต่จารึกนี้เขียนสมัยสร้างสีมากัลยาณีว่า ศกราช (จ.ศ.) ๘๓๘ หรือ พ.ศ.๒๐๑๙ ต้นกรุงศรีอยุธยา ถ้าพระเจ้าทรงธรรมหาปิฎกธรรธรรมเจดีย์ทรงเชื่อจริงจะต้องสร้างสีมากัลยาณีใหม่อีกทำไม ฯ

[๒] ตามคัมภีร์สังคีติยวงศ์ว่า พระเจ้าวิฑูภ หรือวิฑูฑภส่งมาในนามของพระเจ้าปัสเสนทิโกสลราชบิดา คงจะจริงเพราะพุทธพัสสา ๔๓ นี้ พระเจ้าปัสเสนทิโกสล ซึ่งถูกพระเจ้าวิฑูฑภยึดราชสมบัติอันเป็นเหตุให้พระเจ้าปัสเสนทิโกสลเสด็จไปสิ้นพระชนม์ ณ กรุงราชคฤห มคธ ฯ

[๓] อาจเนื่องมาจากที่กระทำครั้งนั้น จึงมีพิธีแห่พระที่เรียกกันว่าชักพระ แต่ที่ราชบุรีเลิกหมดแล้ว เพราะพวกขี้เมาและนักเลงก่อความร้ายจึงต้องเลิกไปประมาณปี พ.ศ.๒๔๖๘ กว่า ๆ ฯ

พระพุทธรูปองค์ที่ ๑ ไทยทำในไทย

พระพุทธรูปไทยองค์แรก มีจารึกว่าชื่อ

บุญวระฤษีงูคิรฺ สมาธิคุปฺต *อันแปลว่า ชื่อบุญพระฤษีคุ้มครอง สมาธิ ณ เขางู เนื้อหินปูนจะเห็นรอยเซาะยืนยันอยู่ ตัวที่ขาวชัดนั้นได้ใช้แป้งขาวลงตามลายเส้นเดิม ให้คุณวิเชียร อาจารย์ราตรี น.ส. สมศรี เจียรณัย ลงสีจึงขึ้นชัด และพุทธพัสสา ๔๔ เห็นชัดเจน ใช้แป้งลงร่างให้เอาสีเขียน วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ ลายจารึก เห็นเป็นแถวอยู่ระหว่างพระบาททั้งคู่นั้น แถวล่างคือ พุทธพัสสา ๔๔ (ธ.ว.)*

ลายจารึกถ้ำฤษี เขางู ที่ศาสตราจารย์ ยอช เซเดส กระทำไว้ในประชุมจารึกฯ ภาคที่ ๒ ตัวลายแสดงว่าเขียนใหม่ และยกเป็นอักษรคฤนถ อินเดียใต้ซึ่งเดี๋ยวนี้ยังเชื่อกันอยู่

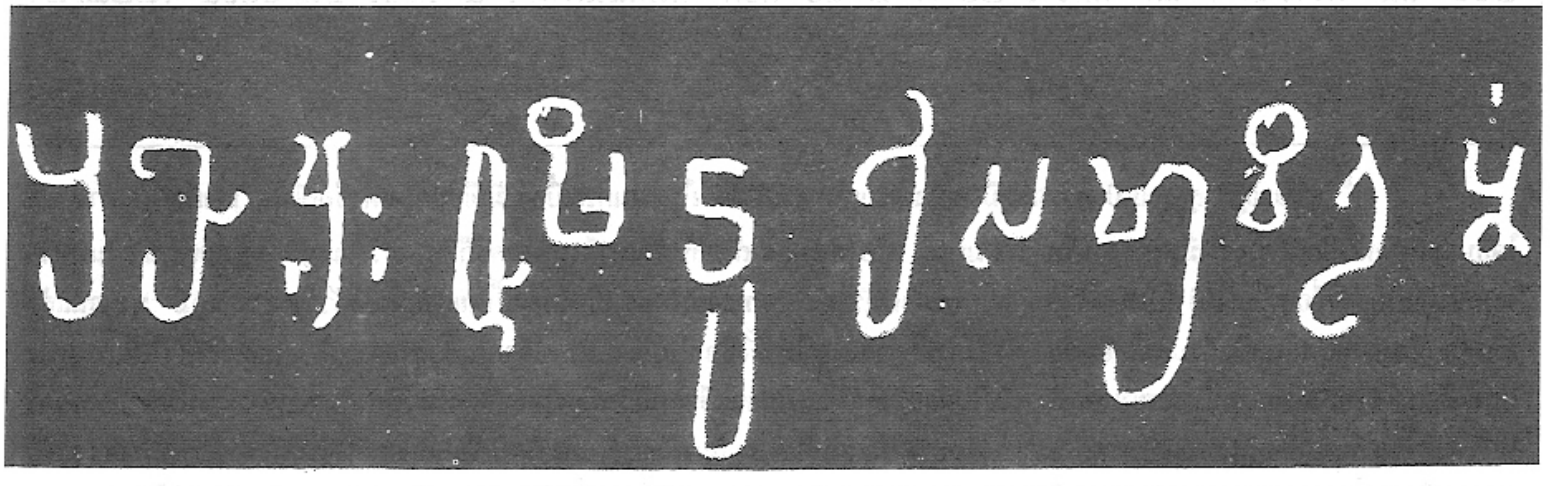

(ท่านเซเดสอ่านแล้วว่า)

บุญ วระ ฤ ษี - ศรี ส มา ธิ คุ ปฺ ต

ไม่ได้แปลไว้ จะเห็นว่าไม่ได้อ่าน งู และ บ. ญ. ง. ส. ธ. มีเค้าเหมือนตัวปัจจุบัน ฉะนี้ จึงไม่ให้เป็นลายสือไทย ยกไปให้อินเดียใต้ เฉพาะที่งูเป็นทั้งลายสือไทยและชื่อไทยไม่อ่าน จึงไม่ยอมให้เป็นของไทยและคนไทยทั้งชาติ (เว้นธรรมวงศ์) ยอมเชื่อตลอดกันด้วยเหตุอ่านหนังสือไทยไม่ออก

ตัวลายเดิม ปรากฏที่ พระพุทธรูป ถ้ำฤษี เขางู ราชบุรี

ตัวลายถ่ายจากลายจริง ซึ่งคราวแรกไม่รู้ จึงไม่ได้ใช้แป้งลูบให้ตลอด พอเห็นชื่อไร ๆ อยู่ และลายเส้นดำข้างล่าง คือพุทธพัสสา ๔๔ (ถ่าย พ.ศ. ๒๕๐๕)

ลายซึ่งใช้แป้งลูบขึ้นตัวตลอด แต่แป้งไม่ติดหิน ก็เลอะเลือนอย่างนี้ จะพยายามถ่ายใหม่ (ถ่าย พ.ศ. ๒๕๐๕) และได้กระทำ กับถ่ายใหม่แล้ว เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕

ตัวลายที่ใช้สีลงแล้ว ปรากฏอย่างนี้

ชื่อ บุญ วร ฤษี งู คิรฺ สมาธิ คุปฺต
ชื่อบุญ พระฤษี คุ้มครอง สมาธิ ณ เขางู
พุทธ พัส ส า ๔ ๔

พระพุทธรูปองค์ที่ ๒ จารึก (ชื่อ) ทับไทยทอง งามตาเรืองฟ้า

พระพุทธรูปนอนเฝ้าถ้ำ สกัดกับผนัง หินปูนดำ จะเห็นรอยเซาะที่ระหว่างแขน พระเจ้าทับไทยทอง กระทำให้เป็นอนุสรณ์ แห่งกาลปรินิพพาน พ.ศ. ๑ ถ้ำฝาตะไกรเดิม เวลานี้เรียกถ้ำฝาโถ ที่พระอุระมีรอยแตก คือ พวกหาของดีเอาชะแลงแซะ ส่วนพื้นที่กระจายนั้น ถูกขุดทำลายตั้งแต่กรม... พาฝรั่งเข้าไปขุดหาเครื่องของคนสมัยหิน ประมาณ ปี พ.ศ. ๒๔๗๗-๒๔๗๘ จำได้ไม่แน่นอน ภายในปรากฏอย่างนี้ตรงซอกใต้พระนาภีนั้น มีลายเส้นยาวเป็นลายสือไทยว่า "พระนอนเฝ้าถ้ำ" ยังไม่ได้ถ่ายรูปมาทำแบบ ธ.ว.

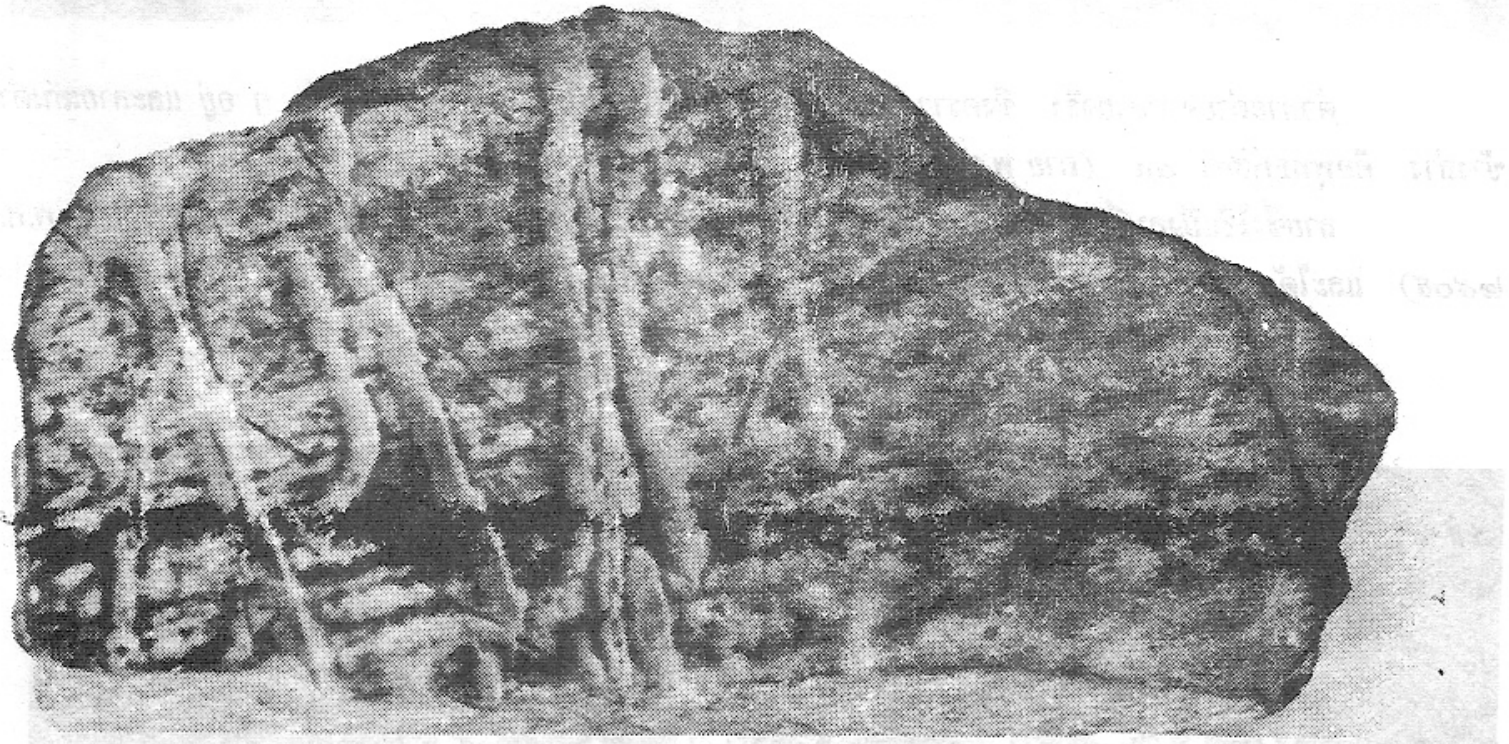

หินปูนจารึกลายสือ "พุทธที่ ๒"
พบปนอยู่กับกองอิฐตรงพระศอ

พุทธที่ ๒

หินปูนจารึกชื่อ “ทับไทยทอง” ให้เด็กวัดราชสิงขรเก็บให้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙

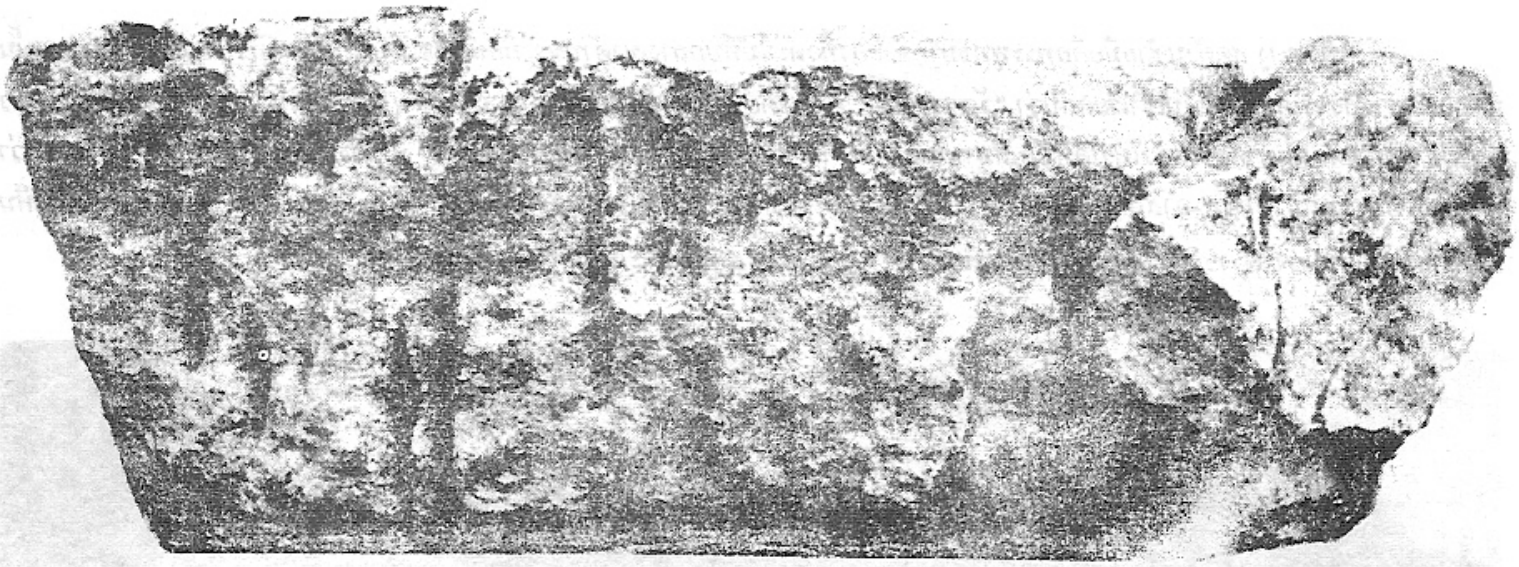

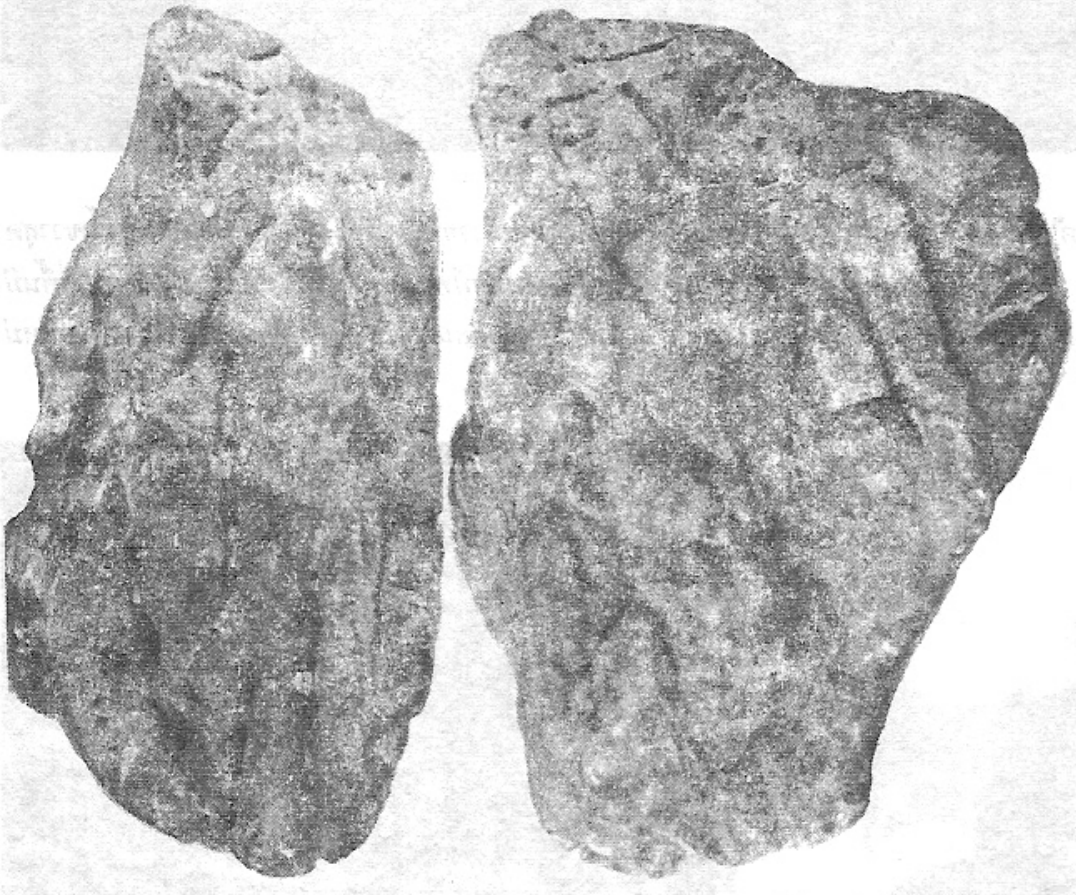

จารึกชื่องามตาเรืองฟ้านี้ *คุณเจริญ สุวรรณเตมิย* ร่วมกับ คุณนายลมูล (ขอโทษจำนามสกุลไม่ได้) ได้ไปบูรณะพระพุทธรูปและพื้นฐาน ทำบันไดขึ้นถ้ำฝาโถ พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้พบและเก็บมาให้ ได้เป็นหลักฐาน คุณนายสละทุนทำ ๔ หมื่นกว่า ทั้งได้เปรย ๆ ไว้ให้รับสร้างมณฑป พระพุทธบาทจำลองที่พระปุณณเถรทำไว้ ก็ยังไม่ทันจะได้ทำ พอพวกเขารู้เข้า ก็เข้าคุ้มครองทั้งได้เขียนคำอ่าน ที่ฝรั่งอ่านผิดไว้ไปประกาศ ประจานไว้อีกด้วย พวกเราต้องถอย เพราะไม่มีเรื่องโกหกไปร่วมกับเขาได้ พระราชกวี (อ่ำ ธมฺมทตฺโต)

พระเจดีย์ เขางู ที่บรรจุอัฏฐิธาตุ พระมหาปุณณเถร

ทิวเขางู สุดด้านซ้ายมือคือพระพุทธบาทจำลองทิวต้นไม้ทึบกลางเขาด้านขวามือนั้นคือ ปากถ้ำฝาโถที่ราบหน้าเจดีย์ออกมานั้น บริเวณวัดราชสิงขรเดิมแต่ทั่วไปเขาเรียกกันว่า "วัดราชพลี" องค์เจดีย์ซึ่งพระเจ้าทับไทยทอง สร้างก่อน พ.ศ. ๑ นั่น คงสลายลงไปใต้ดินแล้ว องค์นี้อาจเสริมต่อกันมากี่ครั้งแล้วไม่รู้ได้ที่มีใบสีมาประดับนั้น คือ ใบสีมาวัดสิงขรหรือวัดราชสิงขรเก่า หรือวัดราชพลี เมื่อวัดร้างแล้วเข้าใจว่า พระครูสิริปัญญามุนี (อ่อน อาสโภ) ได้บูรณะพระเจดีย์แล้วนำใบสีมา มาประดับไว้ประมาณ พ.ศ. ๒๔๓๕-๒๔๕๐ จึงยังเหลืออยู่ให้เห็น ใบสีมาแบบนี้แสดงว่าวัดราชสิงขรเดิมสร้างสมัยราชพลี พ.ศ.๑๑๐๐-๑๕๐๐ และเรียกกันว่า "วัดราชพลี"

"เขางู" เห็นซุ้มยอดเขาด้านซ้ายตรงวงกลมนั้น เขาพระพุทธบาท ต่อมาเห็นทางขาว ๆ นั้น ถ้ำฝาโถพระนอนเฝ้าถ้ำขวาสุด ศาลาและทางขึ้นถ้ำพระ หรือถ้ำฤษีเขางู ศาลหน้าสุด คือ ศาลเจ้าพ่อเขางู และ จ้าวแม่เบิกไพร เมื่อก่อนเป็นป่าละเมาะสะแก ที่พื้นมีเครื่องดินเผาปนอิฐกระจายเกลื่อนกลาด มีซากเตาเดี๋ยวนี้ เกลี้ยงอย่างนี้ ศาลจ้าวแม่เบิกไพรเมื่อก่อนอยู่ด้านซ้าย เดี๋ยวนี้เป็นวัดราชสิงขรใหม่

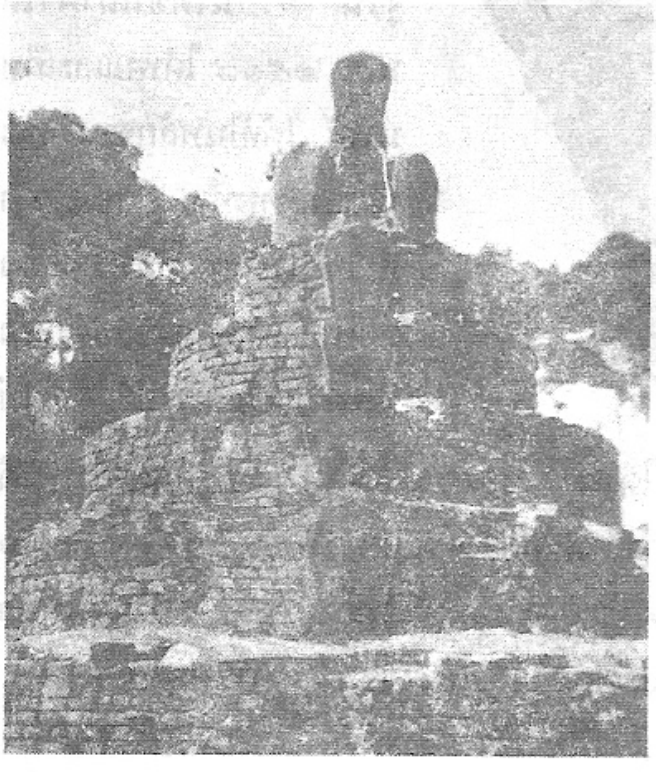

รูปนี้ สุระ สรณาคมน์ ถ่าย พ.ศ. ๒๔๕๕ ยังมีใบเสมาประดับ อยู่บริบูรณ์

รูปนี้ถ่าย พ.ศ. ๒๕๑๕ ใบเสมาเหลืออยู่เท่านี้ เดี๋ยวนี้ ๒๕๒๕ ไม่มีเหลือแล้ว

บุญวรอิสิ อู่ (อยู่) ข้างเขางู ถ้ำมีงูใหญ่ งูอู่เป็นเพื่อน ทับไทยทองผู้อำนวย มีญิงผันเอื้อปิณฑ เสดกิจแล้ว ผัน (วอนขอ) ให้สลักพุทธ (นิมิต) (๑๒๕/๑)

เหนคำผันดี (° นั่งนึก พุทธเล่าว่า คูหาที่พุทธอาศัยมีชื่อถ้ำฤษี คนเชื่อถือมาเคารพข้างหน้า พุทธเงา ในถ้ำนี้ เมื่อคนทำนิมิตขึ้น จึงอาศัยพุทธเงานั้น) จึงสลักองคพุทธในถ้ำฤษีเป็นรูปนั่งเทสนาธัม[๒] (ซึ่งเราเคย) เหนเมื่ออยู่สาวัตถี เมื่อเข้าพุทธพัสสา ๔๐ (๑๒๕/๒)

กระเบื้องจารที่พระปุณณเถรจารึกไว้ ณ ถ้ำพระฤษีเขางูนั้น ที่เขียนเป็นลายสือไทยเดิม และตัวชัดเจนจะเห็น ภิกขุ แต่ที่จารึกเป็นภิกษุ จึงอ่านให้ได้ความว่าภิกขุ ได้ถ่ายรูปและนำมาลงเฉพาะหน้า ๒

แผ่นลำดับอ่านที่ ๑๓๗ หน้า ๒

ภิกขุ ผู้คน เรียก (๑)

คำไทย ชื่อว่า ชี เราเป็น (๒)

ภิกขุ ผู้บวชจากคำของ (๓)

พุทธ เมื่อชาวไทย (๔)

เอิ้น ชื่อชี ฟังคล้าย (๕)

ฤษี เขียน ปุณณ (๖)

วรฤษีงูคิรสมาธิคุปต (๗)

(วรฤษีงู เห็นชัด)

ขวา พระพุทธนั่งเทสน์ ใช้แผ่นหินทรายทำจำลองจากองค์ในถ้ำ มีจารึกลายสือชนิดเดียวกับองค์ในถ้ำพบ ๑๒ องค์ ในถ้ำอื่นแห่งเทือกเขางูนั้น เวลานี้ถูกระเบิดหมดไปแล้ว จึงบอกไม่ได้ว่าถ้ำนี้อยู่ตรงไหน และเก็บได้องค์เดียว นอกนั้นถูกขายไปหมดแล้ว จารึกลายสือไทยอยู่ที่ฐานใต้พระบาททั้งสอง

บุณวรอิสิ อยู่ (ถ้ำ) ข้างพระ ทำร่างพุทธองค์นั่งถ้ำ ต้นที่หนึ่ง ในพุทธสา ๔๔ เราว่าพุทธต้นที่หนึ่งในสุวัณณภูมิ ไทยลว้า (๑๓๗/๑) ภิกขุผู้คนเรียกคำไทยชื่อว่าชี เราเป็นภิกขุผู้บวชจากคำของพุทธ เมื่อชาวไทยเอิ้นชื่อว่าชี ฟังคล้ายฤษี เขียนบุญญวรฤษีงูคิรสมาธิคุปต (๑๓๗/๒)

ทับไทยทองมาถ้ำพุทธ บุณมุนี กรึงแง่หินในตรงถ้ำนั้น บุณ เราเมื่อไปสาวัตถีเหน ธ พุทธผู้ต้นปัสเสนส้าง (๑๓๘/๑) มา (ช่วย) ส้างพุทธนั่งเทสนา บุณวรมุนี เฝ้าทำ ๔ ปี แล้วในวันขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือน ๖ (พุทธ) วัสสา ๔๔ เรามานม (ไหว้กราบและ) ลงทอง (๑๓๘/๒)

° พระพุทธรูปนั่งเทศนาธรรมนี้ ยกพระหัตถ์ขวาท่ากวัก พระหัตถ์ซ้ายวาง ห้อยพระบาท มีตัวหนังสือจารึกว่า ชื่อ บุญ วระ ฤษี งู คิร สมาธิ คุปต แปลว่า ชื่อบุญพระฤษีรักษาสมาธิอยู่ ณ เขางู ทั้งยังได้พระพุทธรูปแบบนี้ ทำด้วยหินปูนประสมสีดำ มีอักษรจารึกข้างล่างเหมือนกัน นายชาญชัยยังบอกว่ามีอยู่อีก ยังไม่ได้นำมาให้ดู เล่าว่าได้ ณ บริเวณถ้ำที่ระเบิดหินมาขายที่เขางูนั้นมานานแล้ว เหลือที่จะรู้ว่าตรงไหน เพราะถูกระเบิดหมด

๒ อาจเป็นประเพณีตั้งแต่นั้นมา แต่เวลานี้ การไหว้พระที่เขางูเปลี่ยนเป็นกาลสาดไทย คือ ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ทุกปี เพราะกาลนี้น้ำเหนือนองมาก ณ บริเวณหน้าเขางูจึงเป็นทะเล ใช้แข่งเรือได้ เวลานี้มีประตูน้ำและรถยนต์ไปได้ การไปเรือจึงเลือนไปมาก ฯ

[๑] ท่านผู้มีอายุปุณณได้สู่ชนบทสุนาปรันตแล้ว ได้ยินข่าวว่า ท่านผู้มีอายุปุณณ-อยู่ในชนบทสุนาปรันตนั้น ต่อจากนั้นแล ท่านผู้มีอายุปุณณ โดยพรรษานั้นนั่นเอง ให้อุบาสก ประมาณ ๕๐๐ ปรากฏขึ้นแล้ว โดยระหว่างพรรษานั้นนั่นเอง ให้อุบาสิกาประมาณ ๕๐๐ ปรากฏขึ้นแล้ว โดยระหว่างพรรษานั้นนั่นเอง ได้กระทำให้แจ้งวิชชา ๓ แล้ว และต่อมาโดยสมัยกาลอื่นท่านผู้มีอายุปุณณ ปรินิพพานแล้ว

ทับไทยทอง ปุณณมุนี นิพพานวันขึ้น (๑ ค่ำ) เดือน ๑๒ ปีมะโรง พุทธพัสสากาล ๔๔ (๒๔๓/๑) ปุณณ อันมี ทับไทยทอง เฝ้า นิพพาน พัสสา ๒๕ ปี ๖๕ (๒๔๓/๒)

[๒] ครั้งนั้นแล มีพวกพระภิกษุเป็นอันมาก (ได้ยินข่าวแล้ว) จึงเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าถึงที่ประทับครั้นเข้าไปเฝ้าแล้วกราบพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว นั่ง ณ ที่ควรส่วนหนึ่ง พวกพระภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น นั่ง ณ ที่ควรส่วนหนึ่งแล้วแล จึงทูลคำนี้กะพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

"พระองค์ผู้เจริญ กุลบุตร์ชื่อ ปุณณ นั้นใดแล อันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงโอวาทแล้ว ด้วยพระโอวาทย่อๆ ท่านนั้นกระทำกาลเสียแล้ว ท่านมีคติอย่างไร มีภพหน้าเฉพาะอย่างไร ?"

"ภิกษุทั้งหลาย กุลบุตร์ ปุณณ เป็นบัณฑิต ได้บรรลุธรรมสมควรแก่ธรรม ทั้งไม่ให้เราลำบากเพราะเหตุแห่งธรรม ภิกษุทั้งหลาย ปุณณกุลบุตร์ปรินิพพานแล้ว ดังนี้"

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสพระดำรัสนี้แล้ว พระภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น ยินดียิ่งซึ่งพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว

[๓] ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ปรินิพพานแล้วนั้น ได้แก่ปรินิพพานแล้วด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุ[๔]

มหาชน กระทำบูชาสรีระร่างของพระเถระตลอด ๗ วัน รวบรวม [๕] ไม้หอมได้เป็นอันมาก แล้วจึงประชุมเพลิงสรีระ เก็บธาตุทั้งหลาย ได้บัญจุในพระเจดีย์ [๖]

---

[๑] พระสูตรต่อจากที่แปลไว้แล้ว

[๒] พระสูตรต่อจากที่แปลไว้แล้ว

[๓] ท่านคงคุ้นเคยกับพระภิกษุทั้งหลายเป็นอันมาก เพราะเป็นผู้ได้ทูลเชิญเสด็จพระพุทธเจ้าเสด็จมา คงมีชื่อเสียงมาก พระภิกษุทั้งหลายจึงเข้าเฝ้าทูลถามคติของท่าน และพระภิกษุเหล่านี้อัฏฐกถาเล่าว่า พวกพระภิกษุซึ่งอยู่ในป่าช้าของพระเถระ

[๔] อนุปาทิเสสนิพพานธาตุ ถ้าธรรมดาก็คือตาย ผู้หมดกิเลส หรือพระอรหันต์ทั้งหลายเรียกว่า อนุปาทิเสสนิพพานธาตุ คือทางการดับสิ้นไม่เหลือเชื้อให้เกิดอีก

[๕] คนฺธกฏฺฐานิ-ไม้หอมทั้งหลาย ฯ

[๖] เจดีย์นี้ ได้ถ่ายรูปพิมพ์ลงมาแล้วและมีเหตุผลเท่าที่ได้อธิบายไว้นั้น

และเรื่องพระปุณณมาสุนาปรันต กับอัฏฐกถาชื่อ ปปัญจสูทนี ได้เล่าถึงการที่พระพุทธเจ้า พระอัคคสาวกและพระสาวกอื่นทั้งพระสัจจพันธเถร และสัจจพันธคีรีได้เจอในคัมภีร์ศาสนวงศ์ (สาสนวัส) ซึ่งพระปัญญาสามีแต่งในพม่าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๕ ได้กล่าวไว้ว่าเป็นเรื่องในพม่า แต่ก็ตัดเรื่องรอยพระพุทธบาทออก เพราะในประเทศพม่าอาจไม่มีหลักฐาน ส่วนในกระเบื้องจารที่พระปุณณเขียนไว้นี้ มีเรื่องรอยตีนพระพุทธหรือพระพุทธบาททั้ง ๒ แห่งพร้อมกับยังสลักพระพุทธรูปไว้ที่ถ้ำฤษียังจารึกชื่อไว้ด้วย ที่รอยจารึกชื่อนั้น ที่ข้างล่างเลือนมาก พอเดา ๆ ได้ว่าพุทธพัสสา ๔๔ ของเราน่าจะมีหลักฐานดีกว่า ทั้งในปุณโณวาทสูตร พระพุทธเจ้ายังตรัสถึงชาวสุนาปรันตว่า ดุร้าย หยาบช้า (จณฺฑา โข ฯลฯ ผรุสา โข ปุณฺณ สุนาปรนฺตกา มนุสฺสา) คนไทยลว้าตั้งแต่หลังสวน ปราน เพชรบุรี บางช้าง ราชบุรี สุพรรณ มีชื่อเสียงโด่งดังในเรื่องดุร้าย

ทับไทยทอง เมื่อปุณณนิพพาน แล้ว ผีวางโรง ๑๕ วัน ใครใจใคร่นำบุญมาไหว้ บนบวงดอมดอกไม้เทียน ธูป ให้บุญทุกคนแล้วเชิญขึ้น (๒๕๘/๑) เรือนยอดหน้าเขางู ชุมเพลิงแล้วด้วยไม้หอม **ธาตุปุณณเอาใส่เจดีย์** เถ้าถ่านผสมปูนปั้นตัวร่าง (๒๕๘/๒)

[๑] **ทับไทยทอง** เสาะหาหินโฉงกทำพุทธปจำถ้ำฝาไตกล เถรบุณทำต้น นางผันญิง คนช่วยจัดข้าวมาเลี้ยงผู้คน แลเป็นเพื่อนช่วยทำหินเข้า ๒ ปีแล้ว (๑๔๕/๑) ทับไทยทอง ผู้เชิญผันเข้างานฉลองเงิน ๒ ชั่ง ฉลองพุทธนอนเฝ้าถ้ำ เมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ พุทธพัสสากาล ๔๕ เดือน ๖ ฉลองงานมีตรงนิพพาน ถึงชุมไฟ (พุทธสรีระ) ๘ วัน (๑๔๕/๒)

ทองจอมฟ้า เมื่อพ่อทับไทยทองตาย เดือน ๕ ขึ้น ๑ ค่ำ พุทธกาล ๑๒ ขวบ ๑๑๘ ปี เผาผีปีพุทธกาล ๑๓ (๒๕๗/๑) ทองจอมฟ้า[๒] แบ่งสินให้เมีย ๒๒ คน ลูก ๓๕ คน สนมนาง ๕๔ คน เฒ่านาง ๑๐๐ คน (๒๕๗/๒)

---

[๑] จารึกของพระเจ้าทับไทยทองลงว่า พระปุณณเถรทำต้น ตอนฉลองไม่ได้ระบุชื่อท่าน ท่านปรินิพพานพุทธพัสสา ๔๔ แม้ในพระสูตรก็มิได้กล่าวแน่นอน ท่านใช้คำว่า อปเรน สมเยน แปลว่า โดยสมัยอื่น วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๘ ข้าพเจ้าและ.....สามเณรวัดราชสิงขรและเด็ก ๆ ได้ขึ้นไปตรวจดูในถ้ำฝาโถ ห่างถ้ำฤษีไปได้เห็นพระพุทธรูปปางสีหไสยาสลักติดกับผนังภูเขาในถ้ำนั้น เป็นรอยสลักแบบเดียวกับพระในถ้ำฤษี ดูพระพักตร์คล้ายคลึงเป็นแบบเดียวกัน และเชื่อกันว่าพระพุทธรูปทั้ง ๒ นี้คงคล้ายคลึงพระพุทธเจ้า เพราะทรงมีพรรษา ๔๐-๔๔ นี้ พระชนมายุก็ ๗๕-๗๙ พระองค์คงทรงชรา และพระพุทธรูปนี้ก็มีพระพักตร์ชรา เข้าใจว่าจะเหมือนพระพุทธองค์ทุกคนชื่นใจมากที่พบพระพุทธรูปปางนอนเฝ้าถ้ำของพระเจ้าทับไทยทอง และที่ผนังถ้ำยังมีสลักและใช้ปูนขาวทำรูปกษัตริย์และนางกษัตริย์ถือดอกบัวและพวงมาลัยยกชูขึ้นแสดงว่าบูชาพระ จึงเข้าใจว่าพระพุทธรูปนี้เป็นปางเสด็จดับขันธปรินิพพาน คือพระเจ้าทับไทยทอง คงได้ข่าวจากที่ใดที่หนึ่ง (อาจทราบเอง เพราะเป็นโสดาบันแล้ว ได้ฌานและอภิญญาพร้อมก็อาจเป็นได้) ถึงการเสด็จดับขันธปรินิพพาน จึงกระทำพระพุทธรูปปางปรินิพพาน ณ ถ้ำนี้ ถ้ำนี้ในกระเบื้องจารเรียกถ้ำฝาไตกล (ตะไกร) ฝาตะไกร สมัยนี้คงเรียกกันว่าซองตะไกร เมื่อพิจารณาดูถ้ำไม่ใหญ่เท่าไร กว้างประมาณ ๒ วาเศษ แต่ลึกเข้าไปมากจึงดูลักษณะเป็นซองยาว คือ ซองตะไกร เพราะสมัยก่อนทำตะไกรแล้วมักใช้หนัง หรือ ไม้ทำซองใส่กันสนิม กันเปื้อน แต่เวลานี้ ถ้ำนี้เรียกว่าถ้ำฝาโถ

อนึ่ง พระเจ้าทับไทยทอง จากปีประสูติมาถึงกาลพุทธพัสสา ๔๔ นี้ มีพระชนมายุได้ ๑๐๐ กว่า แล้วให้ทองจอมฟ้าพระราชโอรสครองเมืองแทน พระองค์จึงเสด็จมาประทับอยู่กับพระปุณณ และอาจไปประทับอยู่ ณ ถ้ำฝาโถ ทรงกระทำกัมมัฏฐานหรือเจริญสมณธรรม ณ ที่นั้น เมื่อทรงว่างก็สลักพระพุทธรูปนอนเฝ้าถ้ำ ฉะนี้ จึงทรงใช้เวลานาน

---

[๒] จากกฎหมายผัวเมีย ซึ่งประเจ้าทับไทยทองประกาศใช้ปีโล ๑๑๑๘ เมื่อทองจอมฟ้าครองแทนพ่อแล้วได้แบ่งสินให้ เมีย ลูก สนมนาง เฒ่านาง ต่าง ๆ หลายคน อย่างนี้ อาจเป็นประเพณีของไทยที่เป็น “ดบดอก” (มรดก) ตกทอดแล้วต้องแบ่งกันแต่นั้นมา ๒๕๐๐ กว่าปี หรืออาจมีประเพณีมาก่อน ตั้งแต่สมัยขุนลือต้นไทยและแม่โพสบ ซึ่งประกาศใช้กฎหมายนาตั้งแต่ปีอิน ๑๔๑๑ ซึ่งมีคำใช้ว่า “ดบดอก” (มรดก) มาแล้ว แต่เพิ่งมีกฎหมายเมื่อครั้งนั้น ๆ ถึงอย่างไร บัดนี้ ไทยก็ยังมีประเพณีแบ่งสมบัติมรดกตกทอดกันอยู่

ราชวงศ์แห่งมคธ ปรากฏอยู่ในที่ต่าง ๆ กัน ในคัมภีร์อัฏฐกถาทั้งหลาย คัมภีร์อัฏฐกถานี้ ในตอนท้ายแห่งวิสุทธิมัคค (วิสุทธิมรรค ภาค ๓ หน้า ๓๗๕) พระเรวตเถรผู้อุปัชฌาย์ของพระพุทธโฆษาจารย์ได้กล่าวว่า ‘พุทธโฆส ผู้มีอายุ ในชมพูทวีปนี้ มีแต่บาลีไตรปิฎกเท่านั้น แต่อัฏฐกถาและเถรวาทคำของพระเถรแห่งพระไตรปิฎกนั้นไม่มี อัฏฐกถาสีหลซึ่งขึ้นสู่สังคีติ ๓ ครั้ง อันพระเถรทั้งหลายมีพระสารีบุตร เป็นต้นกระทำไว้แล้ว ทั้งพระมหินทได้ตรวจดูกถามัคค (ทางแห่งถ้อยคำ) แต่งไว้โดยภาษาสีหล จึงเป็นไปในสีหลทวีป แม้เธอจงไปในสีหลทวีปนั้น ไตร่ตรวญพิจารณาอัฏฐกถาทั้งหมดแล้ว จงแปลเข้าภาษาของชาวมคธ อัฏฐกถานั้นจักเป็นของนำมาซึ่งประโยชน์เกื้อกูลแก่ชาวโลกทั้งปวง’ ฉะนี้ คัมภีร์อัฏฐกถาต่าง ๆ จึงได้กระทำสืบ ๆ กันมา โดยท่านผู้เคยรู้เรื่องและทันเหตุการณ์ได้กระทำไว้และเล่ากันมา (กถามัคค) จึงมีความจริง อย่างน้อยก็ใกล้เคียงมาก และท่านได้จดไว้ตรง ๆ ฉะนั้น จึงถือได้ว่า มีความจริงมากที่สุด ซึ่งราชวงศ์มคธได้กระจัดกระจายอยู่มาก จึงขอรวบรวมไว้ในที่แห่งเดียวกันในหนังสือเรื่องประวัติศาสนาของ พระยาประชากิจกรจักร์ (แช่ม บุนนาค) หน้า ๓๐ มีว่า

พระเจ้าพิมพิสารนั้นเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าโพธิส ฤา พาทิยะ พระชนมายุอ่อนกว่าพระพุทธเจ้า ๕ พรรษา ได้ครองราชสมบัติกรุงราชคฤห พระชนมายุได้ ๑๕ พรรษา อยู่ในราชสมบัติได้ ๕๒ พรรษา พระพุทธเจ้าตรัสรู้ได้ ๓๗ พรรษา พระเจ้าพิมพิสารทิวงคต (ถูกพระเจ้าอชาตสัตตุปลงประชนม์ จึงเป็นธรรมเนียมพระราชโอรสปลงพระชนม์พระราชบิดาครองราชสมบัติ)

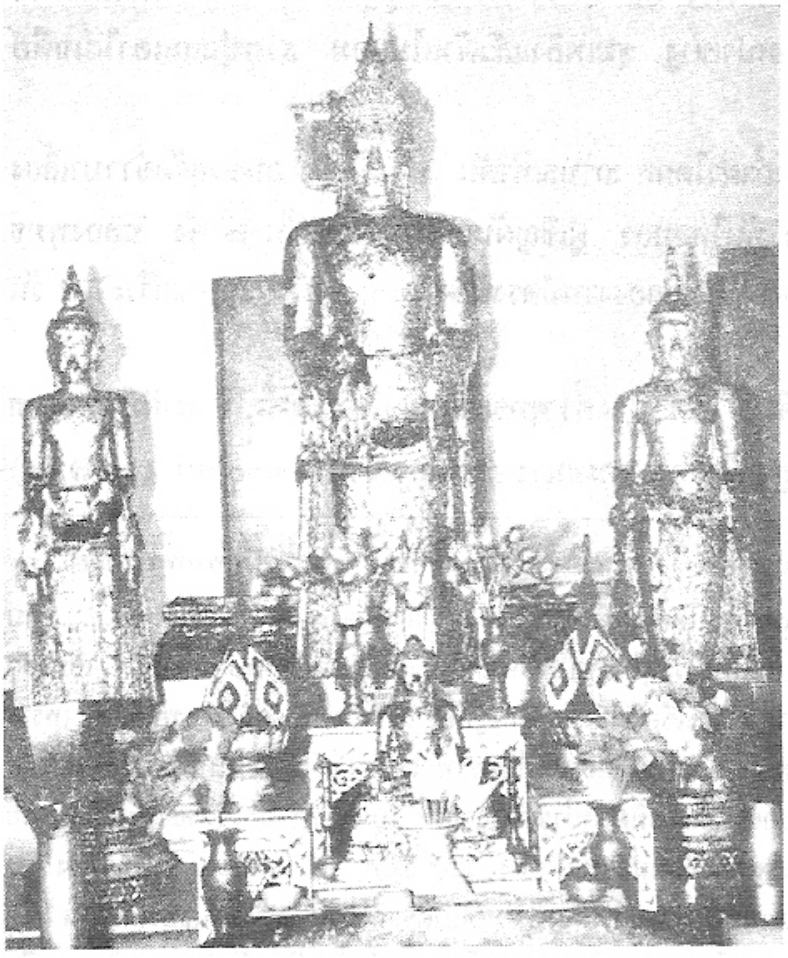

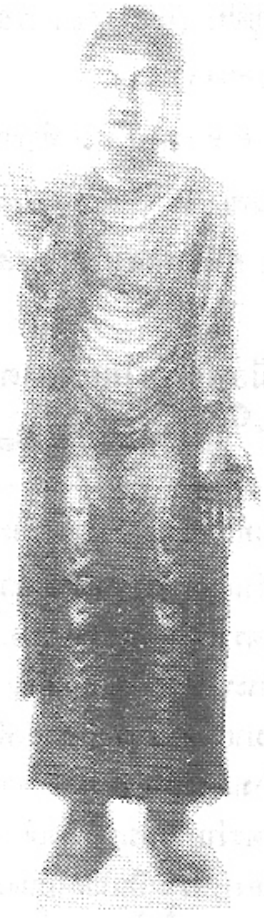

ซ้าย - พระไม้จันทร์แดงที่มีอยู่ ณ วัดช่องลม ราชบุรี และที่ถ่ายรูปมานี้มี ๓ องค์ องค์กลางนั้นใหญ่ และมีลายปิดทองมีดอกสลักไม้พอเห็นเค้าได้ จะเป็นองค์เดียวกับที่มีตำนานก็ไม่มีหลักฐาน

กลาง - พระไม้จันทน์หอม จำลองแบบจากองค์เดิมที่พระฟาเหียน ไปพบที่เชตวัน และพระถังซัมจั๋งก็ไปเห็น จึงให้ช่างจำลองไป เมื่อจาริกไป พ.ศ. ๑๑๗๒-๑๑๘๖

ขวา - พระไม้จันทน์แดงองค์ที่สถิตอยู่ ณ วัดเพชรพลี เพชรบุรี นานแล้ว จะเป็นองค์เดียวกับที่มีตำนานก็ไม่มีหลักฐาน

ขวาล่าง - พระจีวรกลีบ หินทรายเปิดโลก พระญาณจรณทำ พ.ศ. ๒๕๖ จะเห็นจีวรกลีบแบบเดียวกับที่พระถังซัมจั๋งจำลองไปเมืองจีน พระญาณจรณไปก่อนเกือบพันปี อาจไปเห็นจึงจำลองแบบ

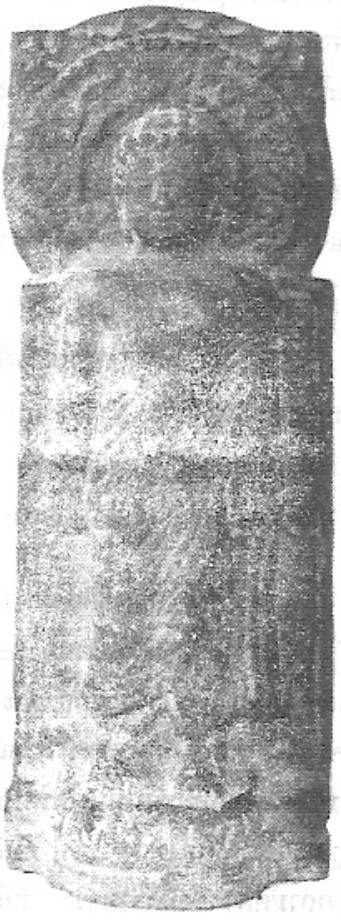

ในอัฏฐกถาสามัญญผลสูตร ชื่อ สุมังคลวิลาสินี ภาคที่ ๑ หน้า ๑๕๓ เล่าไว้ว่า พระเจ้าอชาตสัตตุฆ่าพระเจ้าพิมพิสาร พระเจ้าอุทย (บางแห่งว่า อุทัยภัทท) ฆ่าพระเจ้าอชาตสัตตุ พระเจ้ามหามุณฑิก ฆ่าพระเจ้าอุทย พระเจ้าอนุรุทธฆ่าพระเจ้ามหามุณฑิก พระเจ้านาคทาส (บางแห่งว่า นาคทัสสก) ฆ่าพระเจ้าอนุรุทธ ซึ่งชาวเมืองโกรธเคืองว่า พวกราชาตัดวงศ์เหล่านี้จะทำประโยชน์อะไรให้ จึงฆ่าพระเจ้านาคทาส

ทองจอมฟ้าได้ครองแทนพ่อ

จึงย้าย "วัง" หรือเมืองมาสร้างใหม่ที่หนองยาว คือ คูบัว ปัจจุบันนี้ เสร็จปีโล ๑๑๘๕ พ.ศ. ๕

๑. ขุนทองจอมฟ้า ผู้สร้างกรุงคูเมืองทองสุวัณณภูมิ บอกชื่อไว้ที่สร้อยทำเป็นเม็ด ๆ คือเม็ดทอง และหมายถึงข้อกฎหมายที่พ่อกระทำไว้ มือขวาชี้แผ่นดิน มือซ้ายถือหอยยอดเครื่องหมายมหาขุน

๒. ขุนจุน หรือ จุลลปุณณ ผู้สืบมาจากขุนบุน บอกชื่อไว้ที่สร้อยทำเม็ดเล็ก ๆ คือ จุนหรือจุล ทรงเครื่องพระร่วงพระโพธิ-สัตว์ มีแบบนั่ง ยังไม่ได้ถ่ายรูป หรืออาจเป็นขุนจอมลูกผู้สร้างเมืองพริบพลี เพราะว่ารูปขุนเมืองช่างไทยโบราณออกแบบไว้อย่างนี้ทุกองค์

ทองจอมฟ้า ผู้ลูกขุนเมือง เมื่อครองเมืองสุวัณณภูมิ ขวบขึ้นเข้า ๖๕ เมื่อลุมเมีย ปีโล ๑๒๐๒ (พ.ศ.๑๒) เมียชื่อทองงามเมืองฟ้า ท้องคลอดลูกญิงชื่อดวงทองงาม (พ.ศ.๑๓) เมื่อพุทธกาลได้ ๑๕ คลอดเลืองทับขุนไทยผู้ชาย คลอดญิงเลืองทองจอมญิงในปี (พุทธกาล) ๑๗ ทองจอม (ฟ้า) ให้ขุนเสมียนเมืองเขียนในพุทธกาล ๓๓ (๑๕/๒)

ในคัมภีร์ญาโณทยปกรณ ได้เล่าเรื่องพระพุทธเจ้าเสด็จไปสู่ลังกา ฝึกยักษ์ทั้งหลายให้สงบพยศร้าย จึงเสด็จกลับมามีภิกขุชฎิลพันรูปเป็นบริวาร เสด็จสู่กรุงราชคฤห เข้าประทับ ณ ลัฏฐิวนุยยานสวนตาลหนุ่ม ในวันเพ็ญเดือนยี่ (ปุสสมาส) พุทธพัสสา ๑ ในอัฏฐกถาวินัยชื่อ สมันตปาสาทิกา ภาคที่ ๑ หน้า ๘๐ กล่าวว่า ๔ ครั้ง ครั้งที่ ๑ เสด็จพระองค์เดียวเพื่อทรงทรมานยักษ์ทั้งหลาย แล้วทรงอธิษฐานว่าเมื่อเราปรินิพพานแล้ว ศาสนาของเราจงประดิษฐานอยู่ในทวีปนี้ ทรงกระทำการรักษาเวียนรอบเกาะ ๓ ครั้ง ครั้งที่ ๒ เสด็จพระองค์เดียวเพื่อทรงทรมานนาคราชลุงหลาน ได้ทรมานแล้วเสด็จกลับไป ครั้งที่ ๓ มีภิกษุ ๕๐๐ เป็นบริวาร เสด็จมาประทับนั่งเข้านิโรธสมาบัติ ที่มหาเจดียสถาน ที่ถูปารามเจดียสถาน ที่มุติงคณเจดียสถาน ที่ทีฆวาปีเจดียสถาน และที่กัลยาณียเจดียสถาน ครั้งที่ ๔ นี้เป็นการมาโดยพระสรีรธาตุ (พระบรมธาตุ สมัยพระเจ้าอโศกมหาราช)

ทองจอมฟ้า กรุงสุวัณณภูมิ ผู้ได้รับพุทธสาสนาดำเนินธัมตามทับไทยทองผู้พ่อ ปีพุทธกาลได้ ๒๘ (ให้) ขุนขันทอง (ยก) สึกสู่เมืองเสืองไทอู่ทอง ขุนหาญสู้ตายในสนามสู้ รู้ (ถึง) ขุนเมือง (และ) เมียกองทองคู่ผัวเมีย อวยเงินทอง ดอกไม้ ธูป เทียน ขึ้นเมืองทอง ผัวเมียมาถอในเมืองไหว้พุทธรูปองค์อยู่ (อุ) โบสถ ออกคำอันจิงดอมกันแล้วให้กลับไปเมืองอู่ทอง องค์พุทธเมืองทองไม้จันทนหอมปัสเสนทิโกสลเพื่อนพ่อได้เห็นกันในก่อน ไปถออู่ทอง พุทธกาล ๒๕ (๒๐/๑) ทองจอมฟ้า ลูกพ่อเมืองทับไทยทอง สุวัณณภูมิ ผู้คุ้มองค์พุทธรูปไม้จันทนหอม ให้หอมขอมช่างจำลองออก ๑๒๒ รูป อวยขุนเมืองออกได้เป็นที่พึ่งตน ตัวขุนเมืองทุกเมืองไทออนสีลธัมม พุทธองคปธาน ในเมืองคนเช้าเยน ทองจอมฟ้าเขียนไว้ในปี พุทธกาล ๒๕ (๒๐/๒)

เลืองทับขุนไทยพ่อเมือง ลูกขุนทองจอมฟ้า (ครองปีพุทธกาล ๔๓) เขื้อนขวบ ๒๘ เข้าเมื่อพุทธกาลล่วงเข้า ๔๔ เมียชื่อดวงขวัญมาท้องคลอดเลืองลือขุนไทยในเดือน ๕ แรม ๙ (ค่ำ) เข้าในฉอ (ฉลู)หม่อมเมียแม่นางถนอมนวล คลอดลูกญิงนวลงามถนอมเมือง เข้าปีมเมียดวงขวัญมาดับ มีเมียชื่อเอี่ยมขวัญทอง แม่มีลูก (ชาย) พุทธกาล ๔๓ ชื่อเลืองลพขุนไทย เมื่อพุทธกาล ๖๐ แม่ถนอมดับ มีเมียชื่อเต็มงามตัว มีลูกชื่อเลืองทองขุนไทย ปี ๖๑ (๒๗/๑) เลืองทับขุนไทย สุวัณณภูมิ พ่อเมืองไทย คิดความเมืองทองขุนไทยลว้าลูกขุนโลลาย แม่นางโห่มาดี ขุนไทยลว้าขึ้นเมืองทองปีโล ๘๕ เมียทองงามเมือง ลูกขุนหอทองขุนในเมืองนองทองเหนือไทย เมื่อพบกัน ทองงามเมืองเที่ยวตกปลาในท้องน้ำ ขุนไทยยิน (ข่าว) นางเมื่อเที่ยวขุนไปเมืองนองทอง เมื่อเย้มนาง เมื่อดูภอเจามาก ขอนาง ขุนเมืองพ่อแม่ไม่ยอมเกิดศึก ขุนหอทองแพ้จึงยอมยกให้นางทองงามเมือง ขุนไทยลว้ายึดเมืองนองทองขึ้นเมืองทอง ทองงามเมืองเปนเมีย มีลูกชื่อขุนไทยเมืองทอง (๒๗/๒) (แผ่นนี้เคยมีมาในสมัยขุนไทยลว้า)

--- ๏ --- ในอัฏฐกถาวินัยชื่อ สมันตปาสาทิกา ภาคที่ ๑ หน้า ๗๒-๗๓ เล่าราชวงศ์มคธและลังกาประสมกันว่าพระเจ้าอชาตสัตตุครองราชสมบัติปีที่ ๘ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน ในปีนั้นพระราชบุตรของพระเจ้าสีหกุมาร พระนามว่า วิชยกุมาร พระราชาองค์ที่ ๑ ของตัมพปัณณีทวีป (ลังกาทวีป) ได้เสด็จมาสู่ทวีปนี้ (พระพุทธโฆษาจารย์ ขณะที่ท่านแปลอัฏฐกถามาจากภาษาสิงหลเป็นภาษาบาลีนั้น ท่านอยู่สิงหลทวีปจึงใช้สำนวนอย่างนี้) ได้ทรงกระทำที่อยู่ของพวกมนุษย์ ในชมพูทวีป พระเจ้าอุทยภัททครองราชสมบัติได้ปีที่ ๑๔ ในปีนี้ พระเจ้าวิชยกระทำกาละ พระเจ้าอุทยภัททครองได้ ๑๕ ปี พระเจ้าปัณฑุวาสุเทว ถึงราชสมบัติในทวีปนี้ ในชมพูทวีปนั้น พระเจ้านาคทัส-สกครองได้ ๒๐ ปี ในลังกาทวีปนี้ พระเจ้าปัณฑุวาสุเทวกระทำกาละ ในปีนั้นนั่นเองราชกุมารพระนามว่า อภย ถึงราชสมบัติในทวีปนี้ สุสูนาคราชาครองได้ปีที่ ๑๗ ลังกาทวีปนี้พระเจ้าอภยราชาครองได้ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ลำดับนั้น ขบฏชื่ออุปกุณฑกาภยได้ยึดราชสมบัติในปีที่ ๒๐ ในชมพูทวีปนั้นพระเจ้ากาลาโสกราชครองได้ปีที่ ๑๖ ในลังกาทวีปนี้ ปกุณฑกครองได้ครบ ๑๗ ปี จึงเป็น ๑๘ ปี กับอีกปีหนึ่งข้างหลัง ในชมพูทวีป พระเจ้าจันทคุตต (ชื่อจันทรคุปตบ้าง) ครองได้ปีที่ ๑๔ ในลังกาทวีปนี้ ปกุณฑกาภยได้กระทำกาละ พระเจ้ามุฏสิวราชาถึงราชสมบัติ ในชมพูทวีปนั้น พระเจ้าอโศกธรรมราชาครองได้ปีที่ ๑๗ ในลังกาทวีปนี้ พระเจ้ามุฏสิวราชาได้กระทำกาละ พระเจ้าเทวานัมปิยติสสถึงราชสมบัติ

และเมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว พระเจ้าอชาตสัตตุครองราชสมบัติได้ ๒๔ ปี (พ.ศ.๑๖) พระเจ้าอุทยภัททครอง ๑๖ ปี (พ.ศ.๓๒) พระเจ้าอนุรุทธครอง ๘ ปี (พ.ศ.๔๐) และพระเจ้ามุณฑครองได้ ๘ ปี (พ.ศ.๔๘) พระเจ้านาคทัสสกครองได้ ๒๔ ปี (พ.ศ.๗๒) พระเจ้าสุสูนาคครองได้ ๑๘ ปี (พ.ศ.๙๐) พระเจ้าอโศกราชบุตรของสุสูนาคครองได้ ๒๘ ปี (พ.ศ.๑๑๘) พระราชาพี่น้อง ๑๐ พระองค์ผู้ราชบุตรของพระเจ้าอโศกครองได้ ๒๒ ปี (พ.ศ.๑๔๐) หลังจากนั้น นันทครองได้ ๙ องค์ ได้ ๒๒ ปี (พ.ศ.๑๖๒) พระเจ้าจันทคุตต ๒๔ ปี (พ.ศ.๑๘๖) พระเจ้าพินทุสาร ๒๘ ปี (พ.ศ.๒๑๔) ถึงพระเจ้าอโศกมหาราช ปราบอยู่ ๔ ปี จึงราชาภิเศกครองอยู่ ๔๑ หรือ ๔๕ ปี พ.ศ.๑๕๕ อย่างที่เขียนกันว่า พระเจ้าอโศกมหาราชครอง พ.ศ.๒๗๐-๓๑๐ ราชวงศ์มคธหายไปในระยะกาล ๖๐ กว่าปี แม้สังคายนาครั้งที่ ๔ ซึ่งท่านกล่าวว่าทำในลังกา พ.ศ.๒๓๘ และทำกันอยู่ ๙ เดือน ทั้งว่าสังคายนาครั้งที่ ๔ จบด้วยกาลไม่แน่นอน (อยุ สง คีติ อนิยมิตฺตกาเลหิ นิฏฐิตา) อาจนับกาลที่พระมหินทพร้อมกับพระเถรอื่น ๆ กระทำคัมภีร์ใหญ่ ๆ อีก ๓ ที่เรียกกันว่า อัฏฐกถา คือแปลพระไตรปิฎกออกเป็นภาษาลังกา โดยเอาบาลีตั้งเป็นศัพท์เรียงแล้วแปลเรื่องที่ไม่มี ในพระไตรปิฎก ก็อาศัยเถรวาทคือคำของพระเถระ เช่น พระสารีบุตรเป็นต้น และกถามัคค คือทางถ้อยคำเล่าสืบ ๆ กัน เช่น พงศาวดาร ต้นเรื่องเดิมได้ความอย่างชาดก คัมภีร์ ๓ นี้เรียกว่าอัฏฐกถา--ซึ่งถ้าย้ายพระเจ้าอโศกมหาราชครอง พ.ศ. ๒๗๐-๓๑๐ แล้ว ประวัติก็กลายเป็นไม่มีอีกทั้งหมด

ขุนเลืองลือลว้า

ผู้ส่งพระสุพภู (สอน) ไปอุปสมบทกับพระอานนทเถร มือขวาชี้แผ่นดิน มือซ้ายถือหอยสังข์ เครื่องหมายมหาขุน สร้อยศอทำพวงแก้วยอดลง หมายถึงใจแก้ว ใจมีแก้วแสง คือ พุทธรัตนะ ธัมมรัตนะ สังฆรัตนะ ประดับ คือ ทรงประพฤติธรรม

เลืองลือขุนทองเนินไทย มีลูกแต่เมียใหญ่ชื่อเลืองลบลว้าขุนชาย แม่เอื้อเจ้าเสิมสีขุน (หญิง) เลี้ยงบำรุงเป็นลูกให้ใหญ่องอาด เว้าเจิงขุน พูดคนได้หลายพ้อง เมื่อเป็นขุนขวบท้านขึ้น ๒๘ เข้าปีพุทธกาลได้ ๗๓ คลองลวนั้นต่อพ่อตน (คลองได้) ๓๔ ปี ขวบเข้าปีพุทธกาลไทได้ ๔๔ ตัวเลืองลบลว้า (อัน) นางเอื้อเจ้า (เสิมสี) ผู้คลอดให้เป็นในหล้าแหล่ง พ่อตายในเดือนสาม มาฆมาสท่านขึ้นแทนในแผ่นดินถิ่นแดนลว้าโดยธัมมปราศอคติ คนสัตตจงเป็นภู่ร่วมธงงามร่มเย็นทั่วแดนดินลว้า พุทธกาล ๗๘ (๗/๑) เลืองลือลว้า ถึงพุทธ (ธัมมสงฆ์) เป็นที่พึ่งอยู่จบสีลทุกคืนวัน นึกสีลธัมม ภิกขุสุพภู เป็นธัมมปาฐ ข้อในสีลบัญญัติอริยธัมม รู้แจ้งถึงคุณความดี ถูกผิด ทั้งโทสคุณ เป็นอุปัชฌายอาจารย์ใหญ่ ให้เรียนกฎเวยยากรสูตตสันธิ แปลสูตตข้อธัมมมาสู่คนไทย พุทธกาล ๑๕ เภิ้นภิกขุได้ไปถึงแดนพาราณสีราชคห เพื่อพบต้นพระพุทธเจ้า เภิ้นเข้านิพานนาน ๑๕ ปี บัดปี จึงพบท่านอานนทเถรราชคห เรียนธัมมวินัยจบปิฎกไตรยครบ ๑๐ พัสสา แล้วได้มาสู่สุวัณณภูมิให้บวชเรียนธัมมวินัยสอนคนไทยผู้มีใจใฝ่ดีเรียนอุโบสถ และฟังเทสธัมม พระภิกขุสุพภูสอน เขียนในพุทธกาล (ล่วงหน้า) ๗๘ (๗/๒)

สังคายนาครั้งที่ ๓ (ตติยสังคายนา หรือ ตติยสังคีติ) ตามอัฏฐกถาวินัย ชื่อสมันตปาสาทิกา ปฐมภาคหน้า ๔๑-๖๑ เล่าไว้ว่า พระเจ้าอโศกมหาราชพระราชโอรสของพระเจ้าพินทุสาร ฆ่าราชโอรสของพระเจ้าพินทุสาร ๑๐๐ องค์ ทรงเหลือติสสราชกุมารน้องร่วมพระ-ชนนีไว้พระองค์เดียว ปราบอยู่ ๔ ปี (ฆาเตนฺโต จตฺตาริ วสฺสานิ) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๑๔ ตลอด ๔ ปี จึงถึงอภิเศกเป็นเอกราชยิ่งในชมพูทวีปปี ๒๑๘ แต่พุทธปรินิพพาน (ทฺวินฺนำ วสฺสสตานำ อุปริ อฏฺฐารสเม วสฺเส) ได้พบสามเณรอรหันตนิโครธ แล้วทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ได้ทรงสละราชทรัพย์ ๙๖ โกฏิ (ฉนฺนวุติโกฏิธนำ) ให้สร้างวิหารในนครแต่ละแห่ง ๘๔,๐๐๐ นคร เป็นวิหาร ๘๔,๐๐๐ แห่ง ทรงสร้างอโสการามเอง ๓ ปี แล้วฉลองพร้อมกัน ได้ทรงอนุญาตราชโอรสมหินทและราชธิดาชื่อ สังฆมิตตา ให้บรรพชาอุปสมบท ซึ่งพระองค์อภิเศกได้ ๖ ปี (ฉวสฺสาภิเสโก โหติ) พ.ศ. ๒๒๔ พระภิกษุมีลาภมากมาย พวกเดียรถียปริพาชกอัตคัดอดอยากจึงปลอมบวชกันมากต่อมาก ทำให้พระภิกษุสงฆ์ไม่ยอมกระทำอุโบสถปวารณากับพวกเดียรถียปริพาชกผู้ปลอมบวชเป็นพระภิกษุเหล่านั้น ในอโสการามขาดอุโบสถไปถึง ๗ ปี (อโสการาเม สตฺตวสฺสานิ อุโปสโถ อุปจฺฉิชฺชิ) จาก พ.ศ. ๒๒๔-๒๓๑ พระเจ้าอโศกจึงทรงทราบ เมื่อทรงทราบแล้ว ทรงร่วมพร้อมกับพระโมคคัลลีปุตตติสฺสเถร ไต่สวนให้สึกหกแสน (เต สพฺเพปิ สฏฺฐิสหสฺสา อเหสุ) แล้วไต่สวนพระภิกษุสงฆ์อีก ๖ ล้านองค์ แล้วทรงอารธนาพระสงฆ์ได้ตรัสว่า ท่านผู้เจริญ บัดนี้พระศาสนาสะอาดแล้ว (สุทฺธำ ทานิ ภนฺเต สาสนำ) ขอพระภิกษุสงฆ์กระทำอุโบสถเถิด (กโรตุ ภิกฺขุสงฺโฆ อุโปสถำ) ในประชุมนั้นมีภิกษุ ๖ ล้าน (ตสฺมึ สนฺนิปาเต สฏฺฐิภิกฺขุสตสหสฺสานิ อเหสุ๋ ฉะนี้ คงต้องใช้เวลาทำกันเป็นจำนวน ๒ ปี เมื่อจะทำสังคายนาก็คงต้องตระเตรียมกระทำกันและนัดหมายเป็นแน่นอน ที่ท่านแต่งคำไว้ว่า พ.ศ. ๒๓๕ เป็นกาลเวลาที่พระสงฆ์ได้กระทำสังคายนาครั้งที่ ๓ เสร็จแล้ว ซึ่งเข้าใจว่า กระทำสังคายนาครั้งที่ ๓ เสร็จก่อน วันเข้าพรรษา ปี พ.ศ. ๒๓๕ นั้น พระมหาโมคคัลลี ปุตตติสสเถรจึงมีเวลาตระเตรียมและเลือกพระสงฆ์เถรส่งออกไปประกาศพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ

เลืองลบลว้า สุวัณณภูมิ เมื่อคลองเมือง (ทอง) ปีพุทธกาล ๙๖ เมียชื่อนางเรือนทอง เมียน้อย นางงามสง่า เมื่อปีจอม (จอ พ.ศ.๑๐๑) นางเรือนทองมีลูก (ชื่อ) ลือลบลว้า วันอา เดือน ๔ (๖๓/๑) เลืองลบ (ลว้า) คลองเมือง (เมื่อลุ) ปี ๑๐๓ นางเมียน้อย งามสง่า ออกลูกหญิง เดือน ๖ ชื่อ งามเรือนใจ นางเจริญงาม ท้องออกลูกหญิง ชื่อ เจริญงามตา (๖๓/๒)

ลือลบลว้า ลูกขุนเลืองลพลว้า (เลืองลบ) เมื่อคลองเมือง พุทธกาล ๑๒๕ เมียชื่อเรียงเรือนฟ้า เมียน้อยดอกไม้ฟ้า เมื่อ พุทธกาล ๑๒๖ (เรียง) เรือนฟ้า มีลูกชายชื่อ (อัน) พ่อให้ว่า (๙๘/๑) เลอลบลว้าลูกไทย ดอกไม้ฟ้า มีลูกหญิง ชื่อ เดือนทับฟ้า เมื่อลุปี ๑๓๑ เรียงเรือนฟ้า มี (ลูกชายชื่อ) ไทยลือฟ้า (๙๘/๒)

เลอลบลว้า ลูกขุนลือลบลว้า เมื่อคลองเมือง ลุเข้าปี ๑๕๘ นางเมีย ชื่อ รุ่งแสงฟ้า เมียน้อย ชื่อเรืองแสงทอง นางรุ่งแสงฟ้า (๙๙/๑) คลอดลูกชาย พุทธกาล ๑๕๙ เดือน ๕ วันขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เมื่อชื่อ ลือเลอลว้าเมืองทอง มีงาน ฉลองเดือน ๖ (มี) งาน ๑๕ วัน เลอ (ลบ) ลว้าเขียน (๙๙/๒)

--- ๏ ---

ในคัมภีร์ญาโณทยปกรณ ท่านแต่งคำไว้ว่า

สมฺพุทฺธปรินิพฺพานา	แต่กาลพระสัมพุทธปรินิพพาน
เทฺว จ วสฺสสตานิ จ	สองร้อยปี
ปญฺจตีส วสฺสาเนว	และ ๓๕ ปีแท้
ตติยํ สงฺคิตี อกา	พระสงฆ์ได้กระทำสังคายนาครั้งที่ ๓ เสร็จแล้ว
สงฺโฆ สมคฺโค หุตฺวา	พระสงฆ์เป็นผู้พร้อมเพรียงกันแล้ว
ตถากาสิ อุโปสถํ	ได้กระทำอุโบสถแล้วอย่างนั้น

ในการกระทำสังคายนาครั้งที่ ๓ แล้วนั้น ท่านยังได้แต่งคำยืนยันหลักฐานไว้ ทั้งในการส่งพระเถระไปประกาศพระพุทธศาสนาในต่างประเทศก็ยังแต่งคำยืนยันหลักฐานไว้อย่างนี้

สมฺพุทฺธปรินิพฺพานา	แต่กาลพระสัมพุทธปรินิพพาน
เทฺว วสฺสสตานิ จ	สองร้อยปี
ปญฺจตีส วสฺสาเนว	และ สามสิบห้า ปี
ตติยํ สงฺคิตี อกา	พระสงฆ์ได้กระทำสังคายนาครั้งที่ ๓ แล้ว
เปเสสิ กตฺติเก มาเส	พระมหาโมคคัลลีปุตตติสสส่งไปในเดือน กัตติกมาส (เดือน ๑๒)
เต เต เถเร ตหึ ตหึ	ซึ่งพระเถระทั้งหลายเหล่านั้น ๆ ในที่นั้น ๆ

มีกล่าวถึงสุวัณณภูมิว่า อตฺตปญฺจเม ภิกฺขุ คเหตฺวา ได้พาพระภิกษุทั้งหลาย มีตนเป็นที่ ๕ ในมหาวงศ์กล่าวไว้ว่า

สทฺธึ อุตฺตรตฺเถเรน	กับด้วยพระอุตตรเถร
โสณตฺเถโร มหิทฺธิโก	พระโสณเถร ผู้มีฤทธิมาก
สุวณฺณภูมิ อคนา	ได้ไปสู่สุวัณณภูมิแล้ว
ตสฺมินฺตุ สมเย ปุน	ในสมัยนั้นเที่ยว อีก (ครั้งหนึ่ง)

เมืองทอง สุวัณณภูมิ

ต้นหลั่งน้ำบอกถิ่นแดน ต้นขุนหญิงเสมียนเมือง

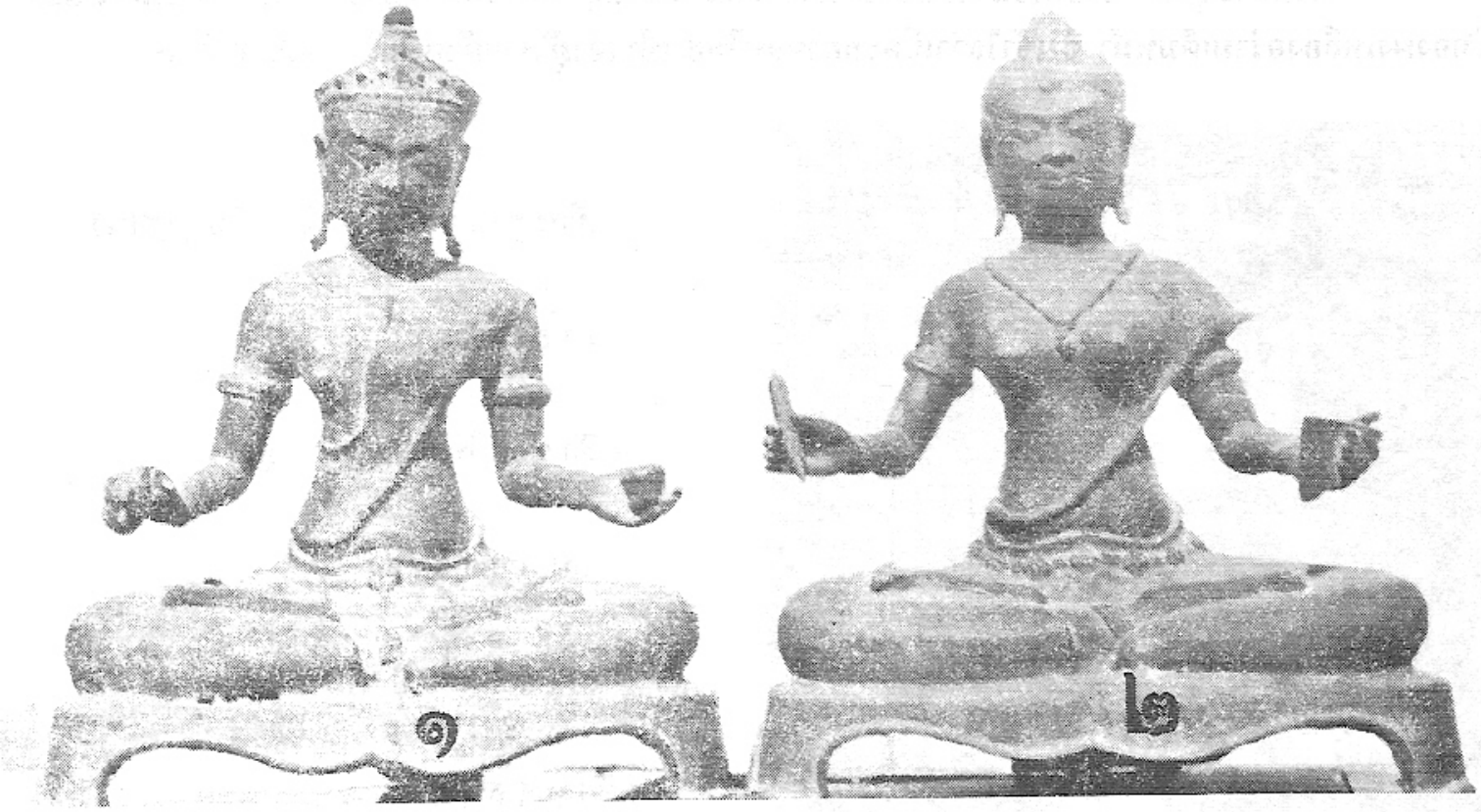

๑ ขุนลือเลอลว้านี้ ทำรูป ฌ มือขวาถือลักจั่น มือซ้ายถือขัน เป็นเครื่องหมายหลั่งน้ำประกาศเขตแดน ที่รวบรวมเข้าด้วยกัน จึงขึ้นเป็นต้นแบบต่อมา แม้สมัยพระนเรศวรมหาราชก็ทรงสุวรรณภิงคารสืบแบบไทย

๒ ขุนหญิงพูนเอ็นดู มือขวาถือดินสอหรือเป็นเหล็กจาร มือซ้ายถือกเบื้องจารครึ่งแผ่น ในหน้าที่ขุนหญิงและเสมียนเมือง ได้เป็นต้นแบบขุนหญิงเสมียนต่อมา แม้สมัยนี้ก็ยังสืบกันอยู่

ลายสือไทย ว่าเมืองทอง ออกแบบเป็นตราชื่อได้ทำไว้ในก้นจานเชิงห้าสี ได้พบ ๕ จาน ที่คนอื่นเขามี มีอยู่หลายสิบหรือนับร้อย ต่างว่าเป็นตัวจีน ลายสือไทย ที่ช่างทำหรือจารึกไว้ที่ก้นจานเชิงสี ได้ที่หลุมดินราชบุรี พระครูใบฎีกาทวี ถวายไว้ ลายในรูปสี่เหลี่ยมเป็นตัวนูนอ่านว่า “เมืองทอง” จะเห็น เ อยู่กลาง ม ทองเขียนลง ลายล่างเป็นตัวลึก อ่านว่า เลือลว้า= ลือเลอลว้า หรือ เลอลือลว้า ลายสือโบราณอ่านบนลง ครองสุวัณณภูมิ พ.ศ. ๑๗๙-๒๒๐ ได้ใช้หมึกอินเดียนเขียนทับเพื่อถ่ายตัวชัดได้แค่นี้ จึงแน่ใจว่าจานเชิงสี ไทยทำได้มาแต่นั้น

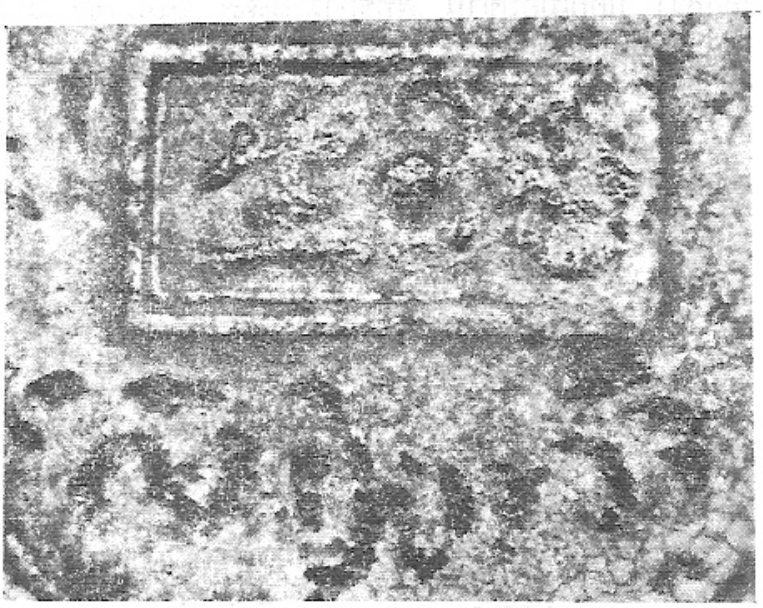

ลือเลอลว้า เมืองทองขุนไทย เจ้าพยาเมืองสุวัณณภูมิ ต้นโปรดเมียน้อย ชื่อ พูนเอ็นดู เป็นผู้ที่โปรดปานยอดผู้ญิง รู้ในจานสือพุทธอักขร ไทย่สือ เล่าจานสือหินไว้หลายพุทธกาล ล่วง ๒๗๘ ท้องมีลูกแรก ชื่อว่า **โลกลว้า พุทธบุตตพูนเจริญ** ท้านให้จัดงานฉลองควรขุนไทยอย่างดี ให้จานเรืองกับลวูต่อไป (๖/๑) ลือเลอลว้า ลูกขุนเลอลบลว้าเหนือหัว เมืองไทยลว้า ลูกแม่รุ่งแสงฟ้า เมื่อเมืองเหนือขอมทว (ทวา) ไทย จึงออกจ้าวนาวเมืองเถือม

จัดคัดลูกศึกไทลาวถ้วนนายไพร่ เกียน ช้าง ม้า เสบียงได้พร้อมไปรอด อู่เชียงเหล็ก[๑] โลว ธงไช พนมถ้ำ[๒] เถิง เมืองอู่หิน เริญ โหปัลลาว เมืองหัว โฮนาง เวียงนัม ตัวกลับสู่เมืองทองแหล่งลว้า (ปี) ๒๑๔ ขึ้น ๘ ค่ำ เดือนอ้าย นางพูนเอ็นดูผู้เมียลือเลอลว้าเขียนสือนี้ เมื่อ พุทธกาล ๒๑๗ (๖/๒)

ภาพถ่ายชุดนี้ ตัวชัดเจน มีชื่อขอม หรือ ขอม ชายหญิง ในตำแหน่งครูอาจารย์ เฉพาะแผ่น ๑๑๖ มีทองผงเหลืองอร่ามเต็มหน้า จึงเข้าใจว่าเมืองทองฃอมไทย เป็นเจ้าผู้ใหญ่ด้วย แผ่น ๑๑๖ หน้า ๑

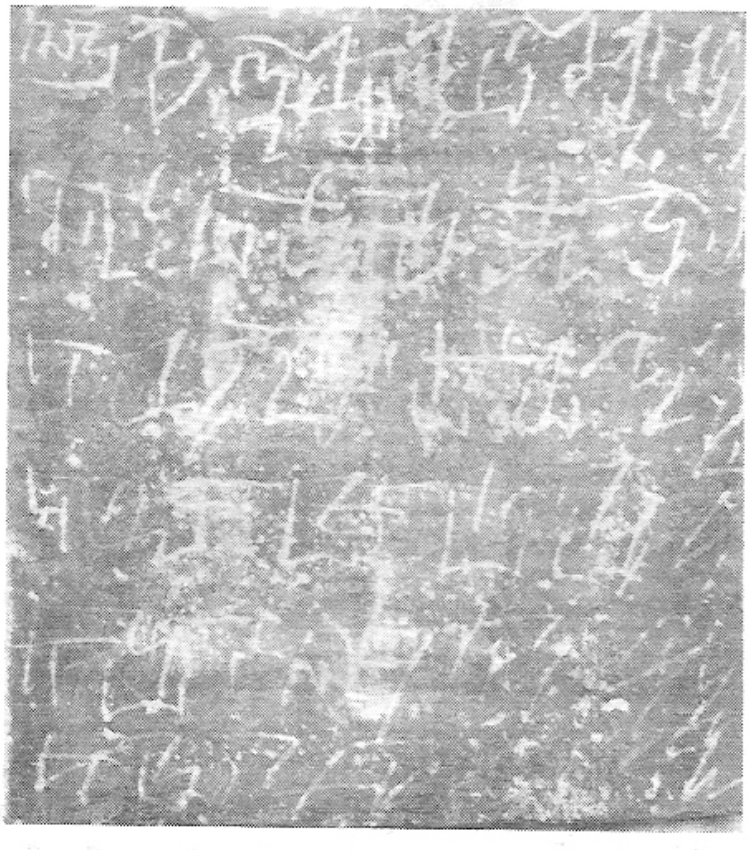

- เมือง ทอง ฃอม ไทย เมือง เถือม (ทอง)
- มา อยู่ สุวัณ ภูมิ บอก
- สือ ฃอม ไทย (แก่) นาง พูน
- เอน ดู เมีย ลือ เลอ
- ลว้า บอก เมื่อ ปี ขาน
- พุ ท ธ กา ล ๑ ๗ ๗

เมืองทอง ฃอมไทยเมืองเถือมมาอยู่สุวัณณภูมิ บอกสือฃอมไทย (แก่) นางพูนเอนดู เมียลือเลอลว้า บอกเมื่อปีขาน พุทธกาล ๑๗๗ (๑๑๖/๑) เมืองทอง ผู้อาของพูนเอ็นดู ผู้ลือเลอลว้าเอนดูให้ทองเงินเลี้ยงแลดูทั้งเมียลูกพร้อม เขียนพุทธกาล ๑๗๗ (๑๑๖/๒)

ลือเลอลว้า ตั้งพูนเอ็นดู เป็นแม่อยู่หัวในเมืองทองไทยลว (๑๐๑/๑) ตั้งโลกลว้าให้เป็นขุนเมือง เมื่อวันขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๖ [๓] ปีเถาะ พุทธกาล ๒๐๐ (๑๐๑/๒)

---

[๑] คราวแรกอ่านว่า อโยฌิยา ผิดไปแล้ว ฯ

[๒] ในแผ่นเขียนเป็นรูปข้องปากสูง เดาอ่านว่าพิมาย ครั้นเจอจารึกอู่หินแล้ว และไปเห็นพนมวัน ก่อหินเป็นถ้ำซองลึก เดิมคงชื่อพนมถ้ำ จึงอ่านตามรูปลักษณ์นั้น

[๓] น่าจะปีฉลู แต่เขียนอ่านได้ความว่าเถาะ ไม่รู้ว่าปีไทยกับปีแขก นับชวดฉลู ฯลฯ เหมือนกันหรือไม่... ไม่รู้ ที่รู้เพราะในปัจจุบันเราแก้ให้ตรงกับแขก ฯ

พระเจ้าโลกลว้า ราชาธิบดี พระนางก้านตาเทวี

ต้นรับพระพุทธศาสนาเถรวาทที่พระเจ้าอโสกมหาราชส่งมา

ทั้งคู่นี้พบในกรุอิฐรางม่วง ถิ่นถ้ำจอมพลราชบุรี มนขอมพิสสณุสร้างระหว่าง พ.ศ.๒๔๐-๓๐๐ ท่านมนขอมช่าง ผู้ยอดสุดนี้ ได้ออกแบบสร้างปฏิมากรไทย

ทั้งพระพุทธรูปไทยและไทยรูปทั้งหลาย ได้สังเกตสัดส่วนแล้วจะเห็นเป็นแบบสมทรงตลอด ซึ่งเป็นส่วนของไทยแท้นั้น ถึงกระนั้นส่วนต่าง ๆ ก็ยังสั้น แต่ดูแล้วก็สวยงาม ทั้งอ่อนช้อย เฉพาะหน้าแล้วเป็นแบบนุ่มนวลยลแย้ม เบิกบาน และทรงรูปไข่ สำหรับสัดส่วนหน่วยตานั้นสร้างได้แจ่มแจ๋วเหมือนตาคนเป็น ๆ ตลอดนั้นได้ออกแบบมีความหมายครบพร้อมเกียรติคุณกรรมที่กระทำไว้ แต่ส่วนสัดของสุโขทัยนั้น เป็นแบบช่วงโฉมชะลูดก็สวยงาม และนุ่มนวลอ่อนช้อยตลอด อันตรงกันข้ามจากรุ่นแรกนั้น ซึ่งผิดแผกกันกับทั้งได้เป็นสัดส่วนประจำสมัยมาแล้ว

๑ พระเจ้าโลกลว้า ทรงรัดเกล้าขุน สร้อย ทำรูป ข้อนับได้ ๒๔ คือ คาถามงคล ๒๔ บาท มือทั้งสองงอ นิ้วกลางเป็นวง-วงล้อธรรมจักร (มัชฌิมา ปฏิปทา มัชฌิมา อังคุลี คือ ทางสายกลาง นิ้วกลาง)

๒ พระนางก้านตาเทวี (ลูกขุนอู่ทอง) ทรงรัดเกล้าขุนหญิง สร้อยทำรูปข้อเล็กนับได้ ๔๒ คือ มงคล ๓๘ ท้ายอีก ๔ (คือ ๑ กระทำได้, ๒ ไม่แพ้, ๓ ถึงสวัสดี, ๔ เป็นอุดมมงคลกว่าเหล่านั้น) มือขวาถือดอกบัว ๓ ดอก คือใจถือพระรัตนะ ๓ มือซ้ายถือหอยยอดเครื่องยศขุนหญิง

๑

พระพุทธรูป ๔ สมัยไตรรัตน์

พระพุทธรูปพระองค์นี้ได้บรรยายไว้ ณ ที่นี้ใช้ด้านหน้าและหลัง รูปต่อไปใช้ด้านหน้าและบน ซึ่งบอกชื่อพระเจ้าโลกลวัไว้ ส่วนด้านข้างทั้งสองได้มีรูป และชื่อโห่มาดีและโลลาย ได้เป็นหลักฐานอ้างปรากฏตอนเมืองทองไทยลวะ หน้า ๑๕๑

๒

๑. พระพุทธรูป ๔ สมัยไตรรัตน์ ด้านหน้าซึ่งมนขอมพิศสณุออกแบบสร้างในสมัยพระเจ้าโลกลวะ จึงเนื่องกันตามที่ปรากฏ ๔ สมัยนั้น สองข้างพระพักตร์มีฉัตตาติฉัตร์บอกสมัยประสูติ ณ เศวกฉัตร์ ขัตติยตระกูล บนเป็นรูปฉัตร์ คือ ร่ม บอกสมัยตรัสรู้ใต้ร่มโพธิ์ พระหัตถ์ทั้งสองยกอย่างนั้น พร้อมกับมีวงล้อธรรมจักร์ ณ ฐานด้วย บอกสมัยแสดงปฐมเทศนา-ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร สองข้างพระอังศา ไหล่มีรูปสถูปเจดีย์บอกสมัยปรินิพพานเป็น ๔ สมัย องค์พระพุทธรูปเป็นพระพุทธรัตนะ รูปวงล้อธรรมจักร ณ ฐาน เป็น พระธรรมรัตนะ รูปพระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ณ ฐานนั้น เป็นพระสังฆรัตนะ ครบพระไตรรัตน์

๒. เบื้องหลังพระพุทธรูปองค์นั้น ได้ออกแบบเล่าเรื่องราวไว้ครบ บนเป็นรูปวงล้อธรรมจักร์และเป็นชื่อธัมมจักกัปปวัตตนสูตร มีกำ คือ ซี่ ๘ จึงเป็นอริยมรรค ๘ มรรค ๘ นั้น รวมเป็นศีล สมาธิ ปัญญา จึงเป็นศาสนธรรม คือพระพุทธศาสนา ซึ่งตั้งอยู่นั้นบอกว่า พระพุทธศาสนาได้ประดิษฐานแล้ว รูปคนนั่งยองๆ สองข้างนั้น คือมนขอมและขอมอื่นๆ ได้รับภารธุระตั้งศาสนธรรม จึงเอาตัวเองเป็นเสา และใช้หลังเป็นฐานตั้งศาสนธรรม ตรงกลางมีไทยรูปทรงรัดเกล้าชั้นยอดทรงเครื่อง นั่งขัดตะหมาดไทย คือไม่ซ้อน มือถือดอกไม้พุ่มตั้ง ถ้าตรงจะปิดหน้าจึงตั้งเฉียงไหล่และหันหลังเข้า หันหน้าเพื่อเห็นได้ว่าพระเจ้าโลกลวะผู้รับพระศาสนา ณ ฐานมีกวางหมอบอยู่ใต้วงล้อธรรมจักร์ซึ่งอยู่บนก็ธรรมจักรกับกวางหมอบบอกสมัยสุวัณณภูมิ ทั้งหมดจึงเล่าเรื่องบอกตลอดทุกอย่าง

๓. พระพุทธรูป ๔ สมัยไตรรัตน์นั้น ณ ฐานด้านขวาและช่วงขวาสุดจะเห็นรูปหญิงหน้าอกใหญ่นั่งพับเพียบมือขวาถือคบไฟชูขึ้นช่วงซ้ายสุดมีลายสือเทวนาครีว่าโห่ลายสือเทวนาครีไม่มีไม้เอก จึงรู้ว่า ขอมได้สร้างรูปแม่โห่มาดี ให้ปรากฏด้วย จึงขึ้นชื่อได้ว่า พระร่วง พระนางต้นไทย

๓ พระพุทธรูปมีรูปโห่มาดี **๔ พระพุทธรูปมีรูปขุนโลาย**

๔. พระพุทธรูป ๔ สมัยไตรรัตน์ ณ ฐานด้านซ้ายจะเห็นมรูปสลักนั่งชันเข่า ท่าโอ่โถ่ง มือซ้ายถือคบไฟชูขึ้น ณ ช่วงขวาสุด มีลายสือเทวนาครีว่า โล จึงรู้ว่า มนขอมพิษณุสร้างรูปขุนโลลายให้ปรากฏด้วย

โลกกนลว้า[๑] **ราชาธิปตี** สุวัณณภูมิ เมื่อครองเมืองพุทธกาล ๒๒๐ ขุนเมืองอู่ทองให้ลูกเป็นเมียชื่อก้านตาเทวีเมืองทองสาวเข้า ๒๒ เมื่อพ่อให้มาเมืองทอง เดือน ๑๒ แต่งงาน เว็นเอือยขุนนางสาว (พ.ศ. ๒๒๑) แม่คุมนางเดือนหนึ่ง หกคืน[๒] เมื่อลุปีกุน (๒๒๒) ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๘ เมียคลอดลูกตวันเที่ยงตรง **มีชื่อตวัน-ทับฟ้าขุนเมืองไทย** เมื่อเข้าชวด (พ.ศ. ๒๒๓) เมียน้อย มิ่งเมืองทอง ท้องคลอดลูกญิง ชื่อ งามสายทอง เสมียนเขียนพุทธนิพพาน ๒๒๓ (๓๓/๑) โลกกนลว้า ทั้งเมียและตวันขันเอาอโศกเป็นเพื่อนผู้มีสือว่างเป็นสหายเมือง [๓]ศิรยอมาตยมาเมืองทองส่งสือเล่าเรื่อง มีสงฆ์ปลอมบวชในพุทธจักมาก ให้ขจัดทั่วเมืองแล้ว นิมนโมคคัลลี เป็นหัวหน้าสังคายนาธัมมวินัย ที่ปาตลีปุต มคธ เชิญร่วมพิธีของอรหันตสงฆในปี ๒๓๔ อมาตยศิรยอกลับ พร้อมส่งขุนอินทรมนตรีน้อง (ไป) ปี ๒๓๓ (๓๓/๒)

โลกกนลว้า เมืองทอง ผู้มีอโศกราชามคธเป็นเพื่อน ขุนอินทรมนตรีเมื่อร่วมสังคายนที่ ๓ ปี ๒๓๕ แล้วกลับพร้อมสือ มีความเมืองมคธ ภิกขุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา มีสีลยธัมงามพร้อม เมืองสุวัณณภูมิฆวนสงฆผู้บริสุทธเข้า (ผ่าน) สังคายน มีความรู้ดีมาในสุวัณณภูมิ จะส่งภิกขุห้าองค เดือนกัตติก[๔] คอยรับ โลกลว้าเขียนพุทธกาล ๒๔๐ (๔๒/๒)

---

[๑] โลกกน (อ่านว่า โลกุกะนะ) เป็นชื่อแต่งเปลี่ยนให้เข้าคำมคธ คงจะทำเมื่อครอง และเขียนลงจารึก เดิมชื่อโลกลว้า พุทธบุตตพูนเจริญ คำไทยลว้าว่าลูกลว้า (เอา อุ อู เป็น ออ โอ ได้อย่างขุน เป็น โขน ขอน ถูก เป็น ถึก โถก คำใต้และอีสาน)

[๒] หกไทยลว้า ลาวเดิม กลับคืน คือ คืนหลัง หรือกลับไป หกหัน

[๓] ในการที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงอุปถัมภ์ และพระมหาโมคคัลลีปุตตติสสเถร เป็นหัวหน้าพระสงฆ์ร่วมกระทำสังคายนาครั้งที่ ๓ นั้น คงต้องตระเตรียมกันมาก และต้องใช้กาลเวลา พระเจ้าอโศกมหาราช จึงทรงส่งศิรยอมาตยมา ก็เพิ่งรู้เรื่องอย่างนี้ในคราวพบกระเบื้องจารนี้เอง

[๔] กัตติกมาส ตรงกับเดือน ๑๒ ไทย

สุวัณณภูมิ เมืองทอง

สมัยพระโสณเถระพระอุตตรเถระ

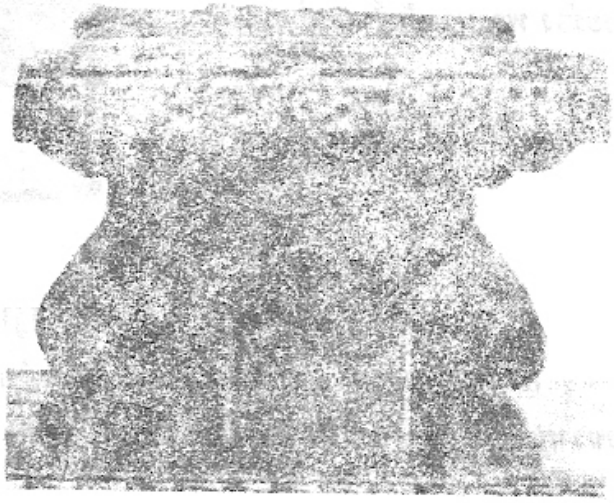

พระพุทธรูป ๔ สมัยไตรรัตน์ *ที่ขอบประภามณฑลบน มีตัวเทวนาครี ภาษามคธ ระบุชื่อโลกหรือพระเจ้าโลกลว้า ที่ปรับให้เข้าคำมคธว่า โลกกน อ่านตลอดได้ว่า ตริรตนา (นิ) ชาโต วาโห จานธว โลกกนยาโก อุปฉนทิ แปลว่า โลกลวให้ตรีรัตนเกิดแล้ว นำให้ผู้มืดทั้งหลายให้สว่าง ให้เจริญ เข้าไปชอบแล้ว ล.เทวนาครีโบราณที่ โลกกน (ตรงลูกศร) เขาเขียนอย่างนั้น*

พระเจ้าอโศกมหาราช
พระมหาโมคคัลลีปุตตติสสเถร

ญาณจรณ[๑] ตวันขอให้เล่าเลื่องโสณมาสุวัณณภูมิไทยลว้า อันโสณเล่าให้ฟัง อง (ค) โมคคัลลี (ปุตต) ติสสมหาเถรเลือกเอา (โสณ แล) ฌานีย อุตตร ภูริย มูนีย พอคณสงฆปัญจ (วัคค) อุปสัมปันน (ได้) เล่า (สวด) ปาติโมกขได้ (๔๕๕/๑) ให้โสณเลือกหาผู้คนได้ อตุลยอมัจจ แล เมีย ชื่อ อาตุลยา อิสสรพราหมณ เขมก อุปาสก อนีฆา อุปาสิกา มีคนมาก ใครไปถิ่นปุพพวิเทห มีคนมาก โสณเลือก (เอาเพียง) ๓๘ คน (๔๕๕/๒)

---

[๑] พระญาณจรณ ตอนนี้ยังไม่ได้บวช เมื่อตวันขอให้เขียนเรื่องนั้น พ.ศ. ๒๗๘ เห็นเรื่องอยู่ตอนนี้ จึงนำมาเรียงไว้ตอนนี้ กระเบื้องชุดนี้ทำแผ่นใหญ่ยาวกว่า เป็นชุดต่างหากจากชุดเดิม.....ออกทุนให้จึงเก็บไว้ได้ ๑๑๔ แผ่น จะบอกให้ละเอียดก็จะยุ่งยากมาก ได้นำเข้าเรียงเรื่องเพื่อได้ความต่อกัน ฯ

ญาณจรณ เล่า โสณ อันอโสกนิมนตโมคคัลลีให้มองทางสุวัณณภูมิเป็นอันดี เหนแน่แล้วรือ โมคคัลลีว่า โสณเปนผู้มีเหมาะ (๕๐๐/๑) โมคคัลลีมหาเถรว่าแก่ต้นเถรโสณว่า ก็* ผู้เจริญไปสุวัณณภูมิ จงตั้งพุทธสาสนให้รุ่งเรือง ให้อุปสัมปันน ทั้งปัพพัชชา หัดผู้คนให้รู้ถึงสีล (แล รู้) อยู่ (รักษา) อุโปสถ (สีล) (๕๐๐/๒)

โมคคัลลีพูด (ว่า) โสณ ไปเผยแพร่พุทธสาสนาในสุวัณณภูมิ เมื่อมั่นในสุวัณณภูมิถิ่นอินท อันชื่อ ชมพูทวีป ถิ่นสุวัณณภูมิ โสณผู้ไปตั้งพุทธสาสนา โสณจะมีชื่อตั้งอยู่ในหมู่ภิกขุ สามเณร (ว่าเป็นผู้) นำธัมมวินัย (ไปตั้งให้) ได้อุปาสก อุปาสิกา มากแล (๕๐๓/๑) โสณว่า โมคคัลลีเล่าว่า พุทธเล่าแก่ปุณณว่า ถิ่นสุวัณ (ณ) ภูมิ จะเปนเมืองวรพุทธสาสนา โสณมาก่อตั้งภิกขุ สามเณร เอาธัมมสีล พุทธสาสนา (ตั้ง) มั่นหมื่นปี (๕๐๓/๒)

โมคคัล (ลี) กล่าวแก่โสณว่า เมื่อโสณถึงเมือง เมื่อผู้คนภอใจทั่วเมืองเมื้อแล้วอุปสมปทภิกขุ (ปัพพัชชา) สามเณร (บวช) ให้ญิงเปนชี (ชื่อ) อุปาสิกา เว้นบ้านเมืองพักเรือน (ว่าง) เปล่า ถือสีลแปด รับข้าวอันผู้คนเอื้อให้ เอาพรหมจริย (ประพฤติพรหมจรรย์ได้แทนภิกขุนี) (๕๐๔/๑) โสณ ว่า โมคคัลลีกล่าวว่า เมื่อคราหน้า ชื่อ ชี แลแบบอย่างมีผู้นำเอาไปทำตามได้ เหมือนพุทธ ให้สากิยานีคอยครุธัมมเพื่อเป็นภิกขุนี ต่อไป ชื่อ ชี จะคงอยู่แทนภิกขุนีเท่าพุทธสาสนาเมืองไทย (๕๐๔/๒)

ญาณจรณ เอาคำอุปัชฌายเขียนไว้ เมื่อก่อนมา[๒] อโสก (มหาราช) เตือนว่าไม่ให้เกี่ยวข้องบ้านเมืองแถแล ควรให้เอาใจผู้คนทั้งขุนเมืองให้พอ พราหมณอย่า (เพิ่ง) สอน (ลัทธิพราหมณ ให้สอนพุทธสาสนาก่อน) (๕๐๒/๑) คนเมืองทอง (สุวัณณภูมิ) ดี แต่เดิม มีใจดุกินคน แต่มีใจดีมั่นคง คุมครองตัวเองได้ ป้องกันนำหมู่ตัวได้ เมื่อทำขึ้งคงยก (กัน) มาเอาถิ่น (เอา) คนชมพู (ทวีป) กินแท้ (๕๐๒/๒)

---

* ญาโณทยปกรณ สังคีติยวงส เล่าตอนนี้ (ชื่อท่านเห็นว่า มหาโมคคัลลีปุตตติสสเถร กระเบื้องจารเขียนไว้ว่า โมคคัลลีปุตตติสสมหาเถร ที่ใช้ตอนต้น ตอนนี้เอาตามญาโณทยปกรณ์ ซึ่งเขียน ณ ชมพูทวีป) มีคำซึ่งพระมหาโมคคัลลีปุตตติสสเถรกล่าวยกย่องคณะพระเถรที่มาสุวัณณภูมินี้เพียงคณะเดียวว่า "ผู้เจริญ" ภวนฺตา เอตๆ รฏฺ ฐู คนฺตฺวา พุทฺธสาสนๆ ปติฏฺ ฐเปนฺติ ท่านผู้เจริญทั้งหลาย ไปสู่สุวัณณภูมิรัฐนั่นแล้ว ยังพุทธศาสนาให้ประดิษฐานเถิด

[๒] พระฌาณจรณจดพระดำรัสของพระเจ้าอโศกมหาราชซึ่งตรัสแก่พระโสณอย่างนี้ จึงเห็นการทรงส่งพระเถระ ๕ องค์ นำพระพุทธศาสนามาในคราวนั้น เป็นการบริสุทธิ์ ที่เคยคิดในทางการเมือง (จะมีในหน้าต่อไป) นั้น สันนิษฐานผิดไปแล้ว ได้คงไว้เพื่อให้รู้ว่า เคยเข้าใจพระเจตนาดีของพระเจ้าอโศกมหาราชผิดไปเหมือนกัน

พระสงฆ์สมัยสุวัณณภูมิ

๑ ด้านหน้า ๒ ด้านหลัง

๑ ด้านหน้า พระโสณพระอุตตร ได้ที่โคกประดับอิฐ ดูบัว ราชบุรี จะเห็นห้อยเท้า ทำมือแบบปฐมเทศนา แต่ทำเศียรโล้นแบบพระสงฆ์ พระพุทธรูปทำแบบนี้ แต่มีพระเมาลีและเกตุมาลาสั้นเป็นเครื่องหมาย

๒ ด้านหลัง เส้นขวานั้น เอาแป้งลูบเห็นขึ้นชัดเจน ลายสือ เขียนว่า โสณเถ (ร.อยู่อีกด้านหนึ่ง) อุตตร เถ (ร.อยู่อีกด้านหนึ่ง) ลายล่างคือสุวัณณภูมิ ชุดนี้มีครบ ๕ องค์ แต่เจ้าของทุบเล่นเสียบ้าง ไม่ทันได้ จึงเก็บไว้เพียง ๒ รูป แม้จะปรากฏอยู่เพียง ๒ ก็ตาม ก็ได้เป็นหลักฐานยืนยันว่าท่านมาอยู่ที่สุวัณณภูมิ ทั้งได้กระทำสังฆกรรมพระธรรมวินัย หรือวางแบบพระธรรมวินัยไว้ เช่น สระโบสถ์ พระมหาธาตุ นิมิต สีมา ฯลฯ ที่นั้น ๆ ปรากฏอยู่ ได้กระทำแผนที่ และถ่ายรูปทำแบบพิมพ์ไว้จะปรากฏในหน้าต่อไป

พระอรหันตเถร ๕ องค์ *คือ* **พระโสณเถร พระณานียเถร พระภูริยเถร พระอุตตรเถร พระมูนียเถร** *ในท่านั่งแสดงธรรมเป็นเหรียญชินเหล็ก ได้เห็นรูปใหญ่นั้น ทำเหมือนกันและสมมุตตามชื่อ จึงได้สมมุตตามช่างโบราณ ในท่าปฐมเทศนานี้ ต่อมามีช่างทำแบบพระสมเด็จขึ้น จึงว่าพระสมเด็จหมด แต่วัสดุชินเหล็กนี้ไม่มีช่างทำได้ในสมัยรัตนโกสินทร์*

ต้นพระสงฆ์ไทยที่พระโสณเถรอุปสมบท

ซ้ายด้านหน้า ขวาด้านหลัง คือ **พระญาณจรณ** ทำรูปเศียรโล้นแบบพระสงฆ์ และทำแบบนาคปก ๕ เศียร เครื่องหมายถึงเขางู (เดิมเขางูมี ๕ ยอด เวลานี้ถูกระเบิดไป ๒ ยอด) ด้านหน้า ๑ ด้านหลัง ๔ รวมเป็น ๑๐ คือ พระเถรรุ่นแรกที่ไปศึกษา ณ ชมพูทวีป พระญาณจรณ (ทองดี) เป็นหัวหน้าจึงทำไว้ข้างหน้า อีก ๔ องค์ เป็นอนุจร หรือบวชทีหลัง จึงทำไว้ข้างหลัง และแบบตามหัวหน้า

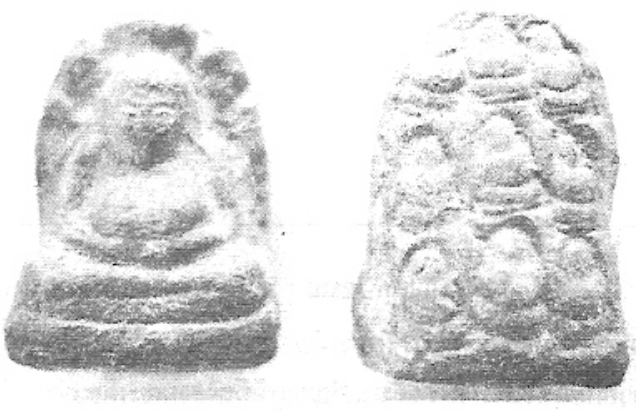

ด้านหน้า ด้านหลัง

ราชกรุงสุ
วันอ ๓ ๒๕๖๕ พุทธ
ญาณจรโณ เถโร
สฐาปนาพระ (พุทธ) รูป
องคนี้ปูชา สักการ
อันแทนกายรูป
พระพุทธเจ้า ทั้ง
พระธัมม แล (พระ) สงฆ์
แต่พระพุทธ
ปรินิพพานกาล ๒๔๕
แลรัชสมัยตวันอธิราช
สุวัณณภูมิ

พระพุทธรูปชุดนี้ ทำ พ.ศ. ๒๔๕-๖ ที่นำมาลงในตอนนี้ เพื่อดูแบบและลายเซ็น หรือจารึกชื่อไว้เป็นหลักฐาน และที่ปรากฏอยู่นี้เป็นเครื่องยืนยันว่าท่านได้กระทำไว้ และเป็นหลักฐานลายสือไทยลายเลขไทยมีอยู่จึงทราบปีได้แน่นอน ทั้งที่กระทำไว้นี้ ยืนยันว่าท่านเป็นช่างเอกอีกด้วย

มนขอมพิสณุ (เมตเตยยโพธิสัตว์) ทองสำริด

เครื่องหมายถางป่าสร้างวัด ๑๒ วัด คือประภามณฑลใช้กิ่งมีใบไม้ หมวกใช้รูปเถาวัลย์ มีฐานเป็นรูปดอกบัวบาน หมายถึงจะตรัสรู้เป็นอรหันตสัมมาสัมพุทธในอนาคต (พระองค์ที่ ๕) ผู้ออกแบบพระพุทธรูป แบบต่าง ๆ **ขอมหรืออาจารย์ช่างฝ่ายพระพุทธศาสนา ได้สร้างแบบเป็นอีกอย่างหนึ่ง** อย่างที่ปรากฏนี้ ซึ่งพอจะเห็นลักษณะที่ได้ออกแบบไว้แน่นอนว่า ตัวเองคงไม่หล่อรูปตัวเองตามเยี่ยงอย่างไทย คงจะเป็นศิษย์ฝีมือเอกได้ออกแบบสถาปกขึ้นเป็นรูปครูอาจารย์ของตน เท่าที่พบเห็นมี ๒ รูป เข้าใจว่าคงจะมีมากที่เหลือมาถึงเพียงรูปเดียวนี้ ได้เป็นหลักฐานยืนยันการอธิบายประวัติสถาปัตยกรรมไทย

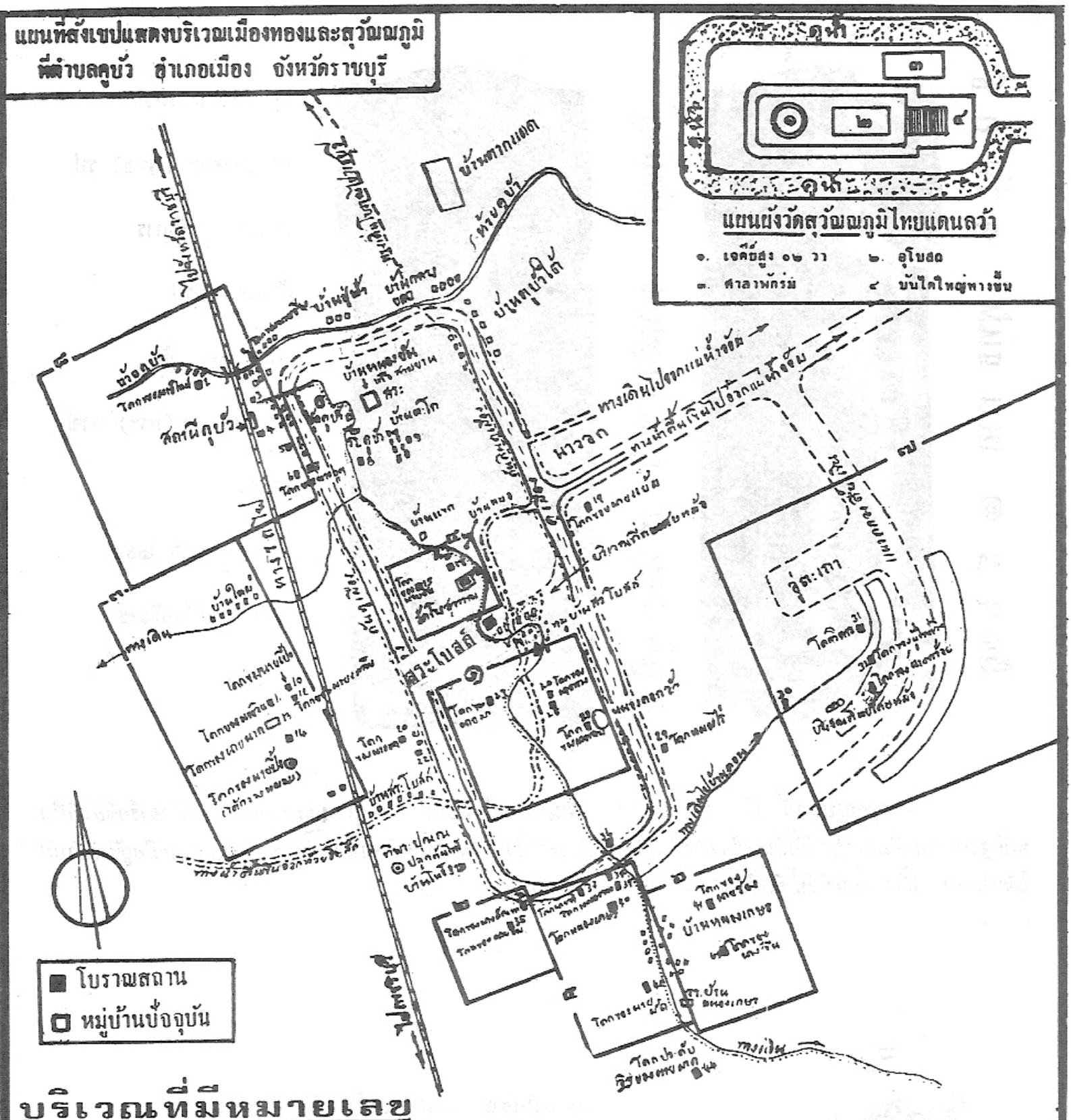

บริเวณที่มีหมายเลข

๑. บริเวณวัง หรือเรือนหลวงสุวัณณภูมิ พระเจ้าทองจอมฟ้า สร้าง ตั้งชื่อ ขุดคู พ.ศ. ๑ – ๕ ร้าง พ.ศ. ๑๐๓๐

๒. วัดปุณณาราม พระเจ้าทับไทยทอง สร้าง ก่อน พ.ศ. ๒๑

๓. วัดศรีมหาธาตุแดนลว้า พระเจ้าโลกลว้าราชาธิปตินทร์ สร้าง พ.ศ. ๒๓๕ – ๒๓๘ ร้าง พ.ศ. ๑๐๘๐ เศษ ๆ

๔. วัดศรีสุวัณณภูมิแดนไทย พระเจ้าตวันอธิราช พระนางสิริงามตัว กับคนไทยสร้าง พ.ศ. ๒๙๙ – ๓๐๐ เป็นที่บัญจุอัฏฐิธาตุ พระโสณเถร พระฌานียเถร พระภูริยเถร พระอุตตรเถร พระมูนียเถร

๕. โสนน้อย บริเวณ "พุทธธัมมราชวิช" โรงเรียนสือไทย บาฬี กฎหมาย และเรียนพระธรรมวินัย ตวันทรงสร้าง พ.ศ. ๓๐๐

๖. โสนใหญ่ บริเวณเรือนหมออู่ดูไข้ คือ โรงพยาบาลเรือนคนไข้ โรงเรียนหมอ สร้าง พ.ศ. ๒๙๘ – ๓๐๐

๗. บริเวณเมืองทอง ขุนโลลาย ขุนหญิงโห่มาดี สร้าง ก่อน พ.ศ. ๑๑๙๐ ปี พระเจ้าทับไทยทองตั้งชื่อ สุวัณณภูมิทับเข้าในเมืองทอง เมื่อพระพุทธพรรษากาล ๒๕ ก่อน พ.ศ. ๒๐ ปี และสมัยตวันอธิราชสร้างตลาด ๑,๐๐๐ ห้อง เป็นย่านการค้า

๘. วัดศรีพุทธารามเมืองไทย พระเจ้าเดือนเด่นฟ้า ทรงสร้าง พ.ศ. ๓๑๔ – ๓๒๑ ได้สละราชสมบัติทรงผนวชเป็นพระจันทอัมพโรสิ้น พ.ศ. ๓๓๖ พระเจ้าไทยสรวงฟ้าทรงสร้างพระเจดีย์ บัญจุอัฏฐิ ด้านหน้าออกข้ามคูไปหลังวัดคูบัว หมายเลข ๘ เป็นเจดีย์ที่พระเจ้าเดือนเด่นฟ้าสร้างบัญจุอัฏฐิ พระญาณจรณะ และ พระธัมมสุนันท พ.ศ. ๓๑๔

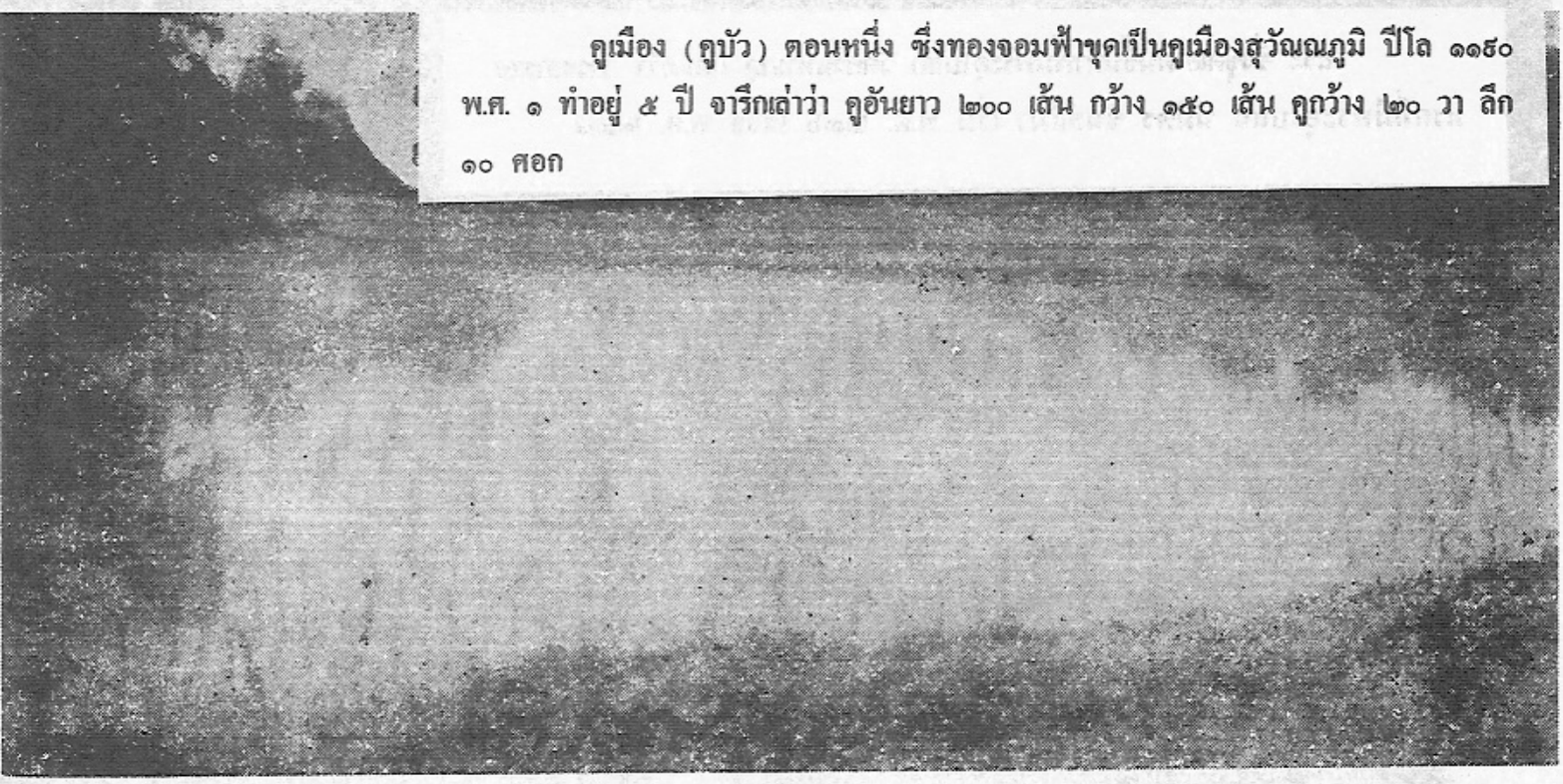

คูเมือง (คูบัว) ตอนหนึ่ง ซึ่งทองจอมฟ้าขุดเป็นคูเมืองสุวัณณภูมิ ปีโล ๑๑๘๐ พ.ศ. ๑ ทำอยู่ ๕ ปี จารึกเล่าว่า คูอันยาว ๒๐๐ เส้น กว้าง ๑๕๐ เส้น คูกว้าง ๒๐ วา ลึก ๑๐ ศอก

บ้านโพธิงาม ที่พระปุณณเถรและพระเจ้าทับไทยทอง นำหน่อโพธิมาปลูก และนี่คือหนองวัดปุณณาราม

ฐานเรือนหลวง หรือตำหนักวัง เหลือแต่ฐานอิฐใต้ดินในทิวป่านั้น

สระ ซึ่งขุดเอาดินขึ้นทำพื้นพระอุโบสถ วัดศรีมหาธาตุ แดนลว้า พระอาราม
แรกที่มีพระอุโบสถ นิมิตร ขันธ์สีมา เริ่ม พ.ศ. ๒๓๖ เสร็จ พ.ศ. ๒๓๘

ในดงทึบนั้น มีฐานอิฐยาว ห่างจากอุโบสถสัก ๑ เส้นในวัดศรีมหาธาตุนั้น
คือ บรรณศาลาสวดพระไตรปิฎก คณะสัชฌายสังคีติ พ.ศ. ๒๓๗

รูปเหล่านี้ต่างกาลกันมาก ได้นำมารวมกันยืนยันแผนที่ดูเมืองอีกตอนหนึ่ง ตื้นขึ้นมาอย่างนี้

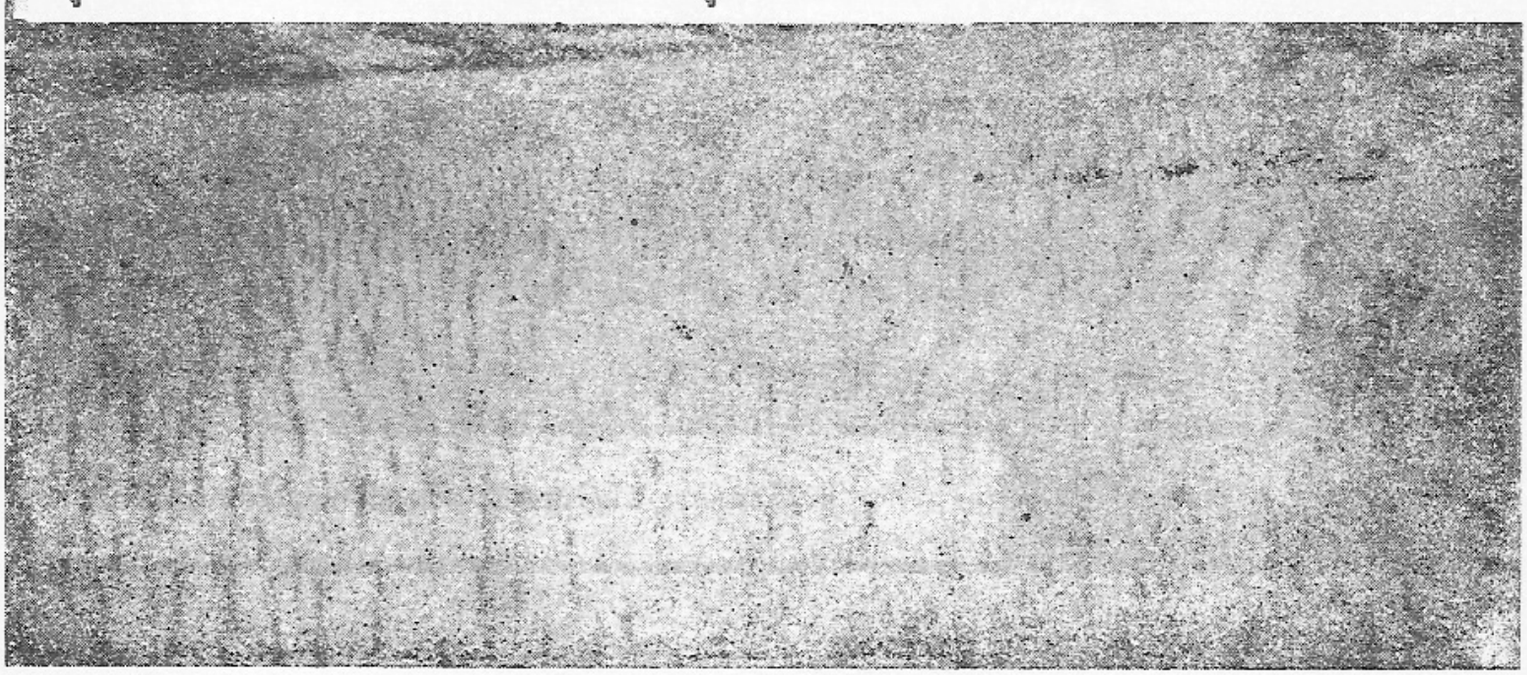

วัดศรีสุวัณณภูมิ หรือ วัดโขงสุวัณณภูมิปัจจุบัน ตวันสร้างเป็นที่บรรจุอัฏฐิธาตุพระโสณ เป็นต้น พ.ศ. ๓๐๐ สูง ๕ วา ยาว ๒๒ วา กว้าง ๑๕ วา ที่เห็นขั้น คือ บันได ใช้แลง ที่เป็นพื้นสูงกว่านั้น คือ ฐานอิฐ ศาลาพักร้อน

ที่เป็นฐานเตียนนั้น คือ สระโบสถ์ ที่พระโสณ เป็นต้น กระทำสังฆกรรมมีอุปสมบท เป็นต้น ตื้นขึ้นกระทั่งแห้งไปแล้ว

สระโสนใหญ่ มีศาลแม่ชี เดิมเป็นสำนักชีสากิยานี ต่อมา พ.ศ. ๓๐๐ ได้สร้างเรือนหมอดูไข้คือ โรงพยาบาลแรก พบหินบดยา และโกร่งยาที่ดี ๆ และแตกหักมาก มีฐานเจดีย์ยังอยู่ใต้ดินอีก ๓ ชั้น ได้พบอิฐชิ้นส่วนเลข ๒ และแผ่นอิฐที่ทำแบบว่า เมืองทอง สุวัณณภูมิ และชิ้นส่วนอื่น ๆ มาก ขวาไปจากนี้ คือ โสนน้อย ที่สร้างโรงเรียนพุทธธรรมราชวิช เมืองทอง

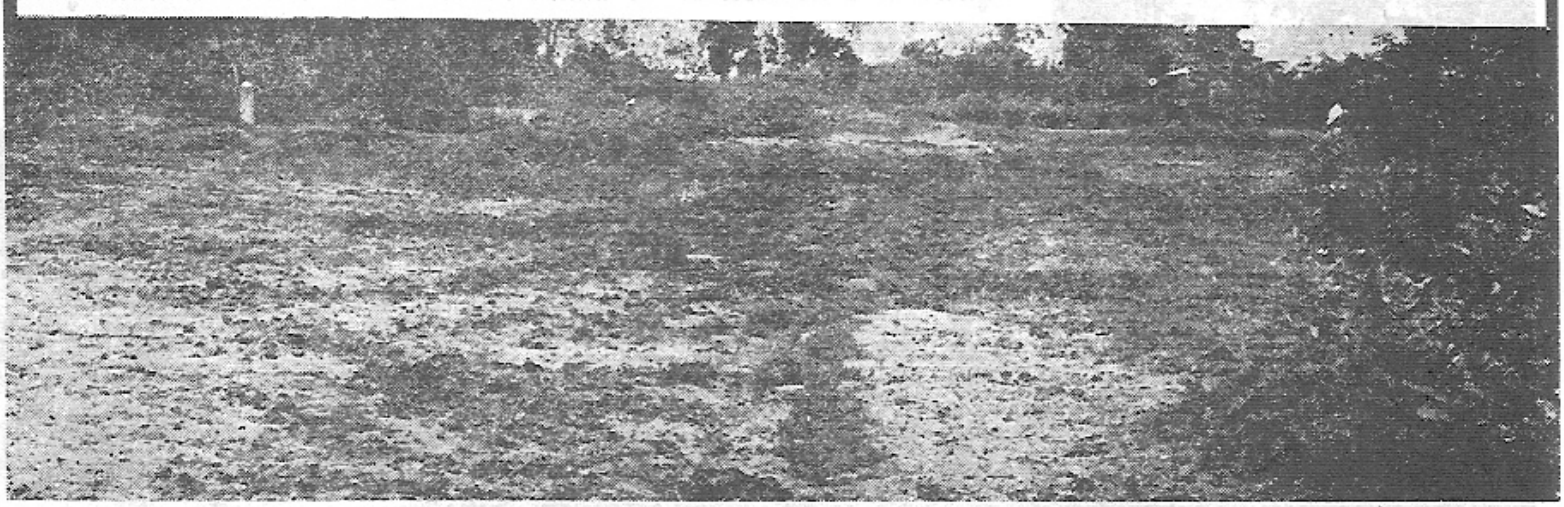

สถานีบ้านคูบัว คือ บริเวณวัดศรีพุทธารามเก่า เดือนเด่นฟ้า สร้างและอุปสมบท

สถานีนี้สร้างบนฐานอิฐเก่า คงเป็นฐานอุโบสถ หลังเข้าไปมีฐานอิฐมาก มีร่องยาว ๆ กเบื้องจารอยู่ในร่องอิฐนั้น

ฐานอิฐวัดศรีสุวัณณภูมิ ก่อน พ.ศ. ๒๕๐๓ ปรากฏเป็นฐานอิฐหักตลอดรอบถึงคันอิฐ ถนนที่ป่าหญ้าใต้สุดนั้น คือ คูใหญ่ ๔ เหลี่ยมผืนผ้ารอบ ซึ่งขุดสมัยตวันอธิราช พ.ศ. ๓๐๐

โคกประดับอิฐ อยู่ในป่าทึบด้านซ้ายที่ได้รูปพระโสณเถร ฯลฯ และมีพระพุทธรูปอยู่มากแบบ บริเวณซ้ายมือออกไป เดิมมีเสาหินเขียว เป็นเสาหลักเมืองเดิม เวลานี้มีผู้นำไปปักไว้หน้าอำเภอวัดเพลง แต่หักไปครึ่งหนึ่งแล้ว

โคกอิฐหลังวัดคูบัว ฐานเจดีย์ ยอดชั้นป่าทึบซ้ายสุด พ.ศ. ๒๕๐๔ กรม.....ถากถางขุดค้น ปรากฏกองอิฐเป็นรูปยอดเจดีย์ล้มทอดลง คือ คอเจดีย์บรรจุอัฏฐิพระญาณจรณเถร และพระธัมมสุนันทเถร สมเด็จพระธรรมปาโมกขสังฆราชองค์ที่ ๑ และ ที่ ๒

ฐานอิฐบ้านนายช่วง แต่อยู่เป็นมุมทิศตวันออกเฉียงเหนือวัดศรีพุทธาราม จึงเข้าใจว่าเป็นฐานเจดีย์บรรจุอัฏฐิธาตุ และสมณบริขารของพระจันทอัมพโร เดือนเด่นฟ้า อธิราชเจ้า ซึ่งเป็นพระภิกขุ มหาขุนไทยองค์แรก ไทยสรวงฟ้าสร้างไว้ พ.ศ. ๓๓๘

ชิ้นส่วนวงล้อธรรมจักรสมัยสุวัณณภูมิ

ชิ้นส่วนวงล้อธรรมจักรนี้ พบที่บริเวณสระโบสถ์ คูบัวล่าง=กวางหมอบทำไม่เสร็จ พบที่บริเวณวัดศรีมหาธาตุแดนลว้า (บ้านใหม่คูบัว) สังเกตดูลวดลายวงล้อธรรมจักรจะไม่เหมือนที่อื่น ๆ ที่ดี ๆ พวกขุดค้นเขานำไปขายกันหมดแล้ว ได้พบเศษ ๆ อย่างนี้ *(ได้พยายามค้นหาส่วนที่ยังไม่ได้มา เมื่อพบจะได้ถ่ายรูปทำแบบมาเป็นหลักฐานในคราวต่อไป)*

ใบสีมาหินลายไม้ เป็นชุดแรกที่ทำเป็นหลักเขตขันธสีมา วัดมหาธาตุแดนลว้า (บ้านใหม่คูบัว) พบอันเดียวอาจทำส่วนบนเป็นใบสีมา ส่วนล่างซึ่งฝังลงในดินอาจเป็นนิมิต ที่วัดเพชรพลี เจาะดูเป็น ๔ เหลี่ยมยาวอยู่ลึก

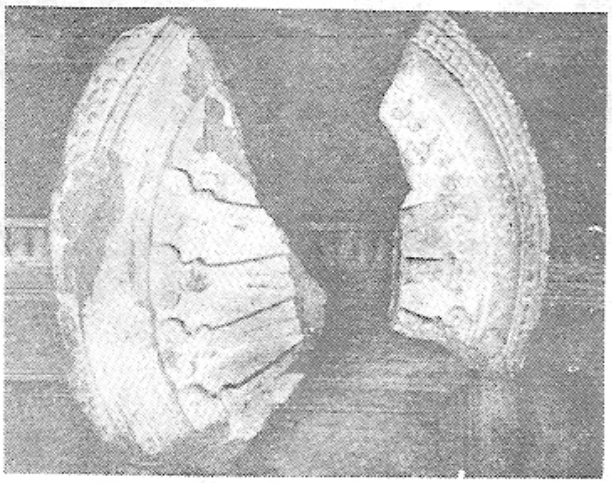

ชิ้นใหญ่ซ้ายมีสลักสองข้าง *ชิ้นเล็กขวามีสลักด้านเดียว ซึ่งยืนยันว่าคนละอัน วงล้อธรรมจักรสัญลักษณ์สุวัณณภูมิอยู่วัดเพชรพลีปัจจุบัน ชิ้นส่วนหินธรรมจักรหลักเขตวัดพริบพลี ฝีมือพระญาณจรณ และขอมทองเมือง*

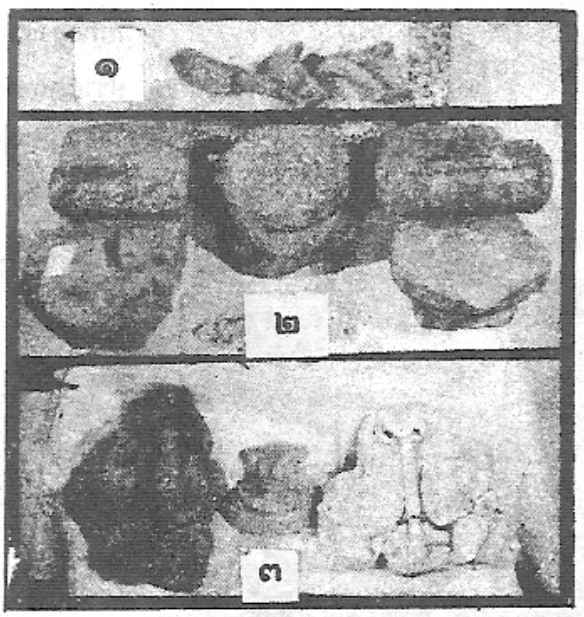

๑. โกร่งราง ดินเผา ซ้ายหอกหิน (อันนี้ไม่ชัดเจน ชัดเจนอยู่ตอนต้น)

๒. ซ้ายขวา แท่นหิน ลูกหินบดยา กลาง=ยอดหลักนาฬิกาแดด พบใต้ดิน นายเพิ่ม เกลี้ยงหมดจด ไถนาผานขุดขึ้นมา จึงพบ

๓. ดินเผา ปูนขาว ซ้าย=ขวา หัวสมเส็ด กลางเท้าสิงห์

วัสดุสิ่งสร้างทั้งนี้ พบทั่วไปในบริเวณคูบัว แตกหักเป็นชิ้นส่วน ที่เก็บมานั้นเลือกเฉพาะที่ดี ๆ เอามาเป็นตัวอย่าง หินบดยาและลูกหินนั้น ผู้ใหญ่ยาให้เปล่า ๆ

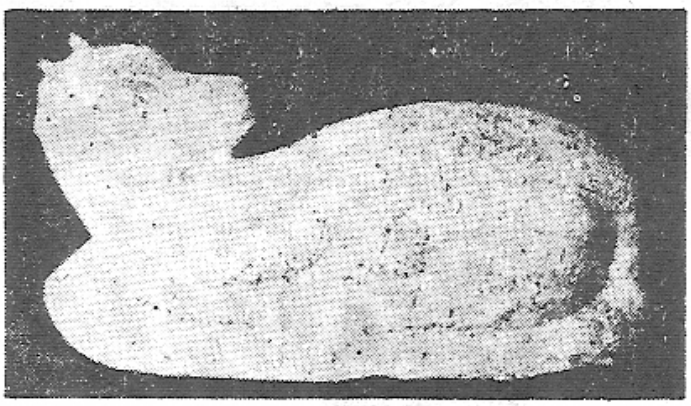

กวาง *หรือฟานตัวที่สองได้ขึ้นมาเก็บไว้ที่วัดเพชรพลี หินผิวคางคก ทำลายขวัญหรือลายเวียนขวาไว้ ขัดเรียบ และกวางตัวนี้ไม่มีเขา จึงเป็นกวางตัวเมีย ขอมทองเมืองอาจเห็นว่าพระนางสิริงามตัวเป็นหญิง จึงสร้างตามเพศหรือเป็นนิมิตหมายว่าวัดพริบพลีนี้ผู้หญิงสร้าง*

โลกกนลว้า สุวัณณภูมิ พบโสณุตตร (พระโสณ พระอุตตร พระณานีย พระภูริย พระมูนีย) ผู้ไปถึงเมืองช้างค่อม เรือเดินทางถึงเมืองทอง เมื่อเดือนอ้าย ขึ้น ๑๔ (ค่ำ) ปีพุทธกาลลุล่วง (แล้ว) [๑] ๒๓๕ ปีไทยฉลู เชิญท่านอยู่วัดปุณณารามดำรงอริยสงฆพร้อมกันเข้าเทสน พรหมชาลสูตต คนลุมัคผลถึงสรณ บวชชายเป็นภิกขุพันคน ญิงชีร้อยคน พุทธกาลได้ ๒๓๖ (๒๑/๑) โลกกนลว้า ขุนเมืองพร้อมลูกตัวตวัน เมียก้านตาเทวี ผู้ต้อนรับโสณ[๒]❖ ณานีย ภูริย อุตตร มูนีย กับ อมาตย อตุลย หมู่คน ๓๘ ผู้มาดอมกัน ให้อยู่ (บ้านข้าง) คู ข้างวัดปุณณาราม (๒๑/๒)

โลกกนลว้า เมื่อเอาใจองค์โสณ อุตตร ณานีย ภูริย มูนีย ผู้เพื่อนอโสกส่งพร้อม คน ๓๘ อตุลยหัวหน้า (๕๕/๑) โลกกนลว้า สุวัณณภูมิ พร้อมเมีย ลูกชาย เอื้อมเอาอโสกเป็นเพื่อน บ เหนหน้าในอินทรโน้น ตัววีต-โสกขอตวัน (เป็นเพื่อน) เมีย.....รักขิตา ขอก้านตาเป็นเพื่อนต่อกัน (๕๕/๒)

โลกกนลว้า ธัมมราชาธิปตินทรต้อนรับอตุลย พร้อม พราหมณ สุธีร มุทุหุตฺต อิสฺสร ตัว นางพราหมณี และ (นาง) อาตุลยา ภริยาอตุลย พร้อมภริยาอื่น ๆ (๕๖/๑) สามเณนิตตย (สาม) เณรอิสิธช สามเณรคุณ พราหมณธนีย พราหมณีสุธนี อุปาสกเขมก อุปาสิกาอนีฆา ผู้เปนคนหาอาหาร พร้อมเปนสิส (๕๖/๒)

---

[๑] ลุล่วงแล้ว คงหมายถึงปีล่วงไปแล้ว ขณะนั้น ไทยเปลี่ยนปีตั้งแต่เดือนอ้าย และดูที่ท่านเขียนไว้นี้ ไม่เห็นมีเรื่องผีเสื้อน้ำ ผู้ชายบวชเป็นภิกขุพันหนึ่ง หญิงบวชชีร้อยหนึ่งเป็นได้ ตามคัมภีร์ต่าง ๆ ว่าบวชภิกขุณีด้วยนั้น ตามนี้ไม่มีภิกขุนีมาด้วยจะบวชไม่ได้ พระโสณเถรทำพิธีบวชหญิงเป็นชีแทนภิกขุนีครั้งนั้นเพราะสะดวก และเป็นการกระทำได้ง่ายมากกว่าบวชภิกขุนี และผู้หญิงบวชชีนี้เป็นการแทนภิกขุนี ท่านใช้สรรพนามว่าภิกขุนี ได้ทั้งอุบาสิกา หรือ ชี ยังคงมาจนกระทั่งบัดนี้ ที่ราชบุรีเวลานี้ถึงมีวัดชี ชื่อวัดประชุมนารีอยู่ข้างวัดมหาธาตุ ที่เพชรบุรี ก็มีวัดสนามชี แต่มีนักรู้บวม ๆ ว่าเป็นวัดไม่ได้จึงเปลี่ยนเป็นชื่อว่า สำนัก...ไปแล้ว ฯ

ชีหญิง "ชี" ชื่อคำไทย เป็นทั้งชายและหญิง เฉพาะที่พระโสณบวชนี้ ผู้ชายบวชเป็นภิกขุ หญิงบวชเป็นชี หรือ แม่ชีที่พระโสณเถรบวชในคราวนั้น คงอยู่ที่ที่เรียกกันว่า สระบางควายใหญ่ หรือโสนใหญ่ ที่นั่นยังมีที่ที่เรียกกันว่า ศาลแม่ชี คงเรียกกันว่า สางแม่ชี แล้วเลือนมาเป็นศาลแม่ชี คือ ชีที่บวชกันนานเข้าก็ตาย ฝัง หรือ เผากันใกล้ ๆ นั้น คนที่ตายแล้ว ไทยลว้า ลาวเดิม เรียกว่าสาง ผู้เป็นแม่ชีย่อมเรียกเป็นธรรมเนียมว่า "สางแม่ชี" แล้วเลือนมาเป็น "ศาลแม่ชี"

พรหมชาลสูตร มาในทีฆนิกาย สีลขันธวัคค พระไตรปิฎกเล่ม ๙ หน้า ๑-๖๐ มีใจความคือ จุฬสีล ศีลเล็กอันได้แก่ศีลห้า มัชฌิมสีล ศีลกลาง อันได้แก่ศีล ๘ และศีล ๑๐ มหาศีล ศีลใหญ่อันได้แก่ภิกขุปาติโมกขสังวรศีล และภิกขุนีปาติโมกขสังวรศีล พระโสณเถรได้แสดงธรรมเนียมรักษาศีลและสอนให้กระทำไว้ ฉะนี้ พิธีรักษาศีล ๕ ศีล ๘ ประจำวันพระจึงมีปรากฏอยู่ในหมู่คนไทยทั่วไป และไทยทุกชั้นได้รักษาประเพณีมาตลอดกระทั่งปัจจุบัน ที่พิเศษเห็นได้ชัดก็คือตั้งธรรมเนียมบวชชีไว้ อย่างคำปรารภของท่านว่า ผู้หญิงไม่ต้องปาราชิกแพ้ตลอดชีพ คือว่าถ้าผู้หญิงจะบวชเป็นภิกษุณีต้องมีพระภิกษุณีเป็นอุปัชฌาย์ และเมื่อบวชแล้วสึกออกไปถือเป็นปาราชิกกลับมาบวชอีกไม่ได้ แต่ถ้าถือบวชเป็นชีแล้ว แม้จะสึกหรือมีศีลขาดก็สมาทานถือใหม่ได้ เพราะไม่ได้บวชตามวินัยจึงไม่เป็นผู้ชื่อว่าพระภิกษุณีตามพระวินัยและสังฆกรรม ทั้งในเวลานั้นก็ไม่มีพระภิกษุณีมาด้วย จึงบวชพระภิกษุณีไม่ได้ ไทยจึงไม่มีพระภิกษุณี กระทั่งถึงปัจจุบันนี้

--- ❖ ---

[๒] มีชื่อครบทั้ง ๕ องค์ คัมภีรญาโณทัย มีว่า อตฺตปญฺจเม ภิกฺขู คเหตฺวา แปลว่า นำภิกษุทั้งหลายมีตนเป็นที่ ๕ แต่มีชื่อเพียง ๒ ในที่นี้มีครบ ดูตามนี้จะเห็นว่า พระเจ้าอโศกมหาราช ไม่ใช่ส่งพระมาส่ง ๆ ทรงส่งมาพร้อมทั้งข้าราชการ พราหมณ อุบาสก อุบาสิกา สามเณรพร้อม บังเอิญท่านจดกันไว้ มิฉะนั้น จะไม่รู้รายละเอียดอย่างนี้ ใครว่าข้าพเจ้างมงายก็ยอม.....ที่ได้เชื่อหลักฐานอย่างนี้ จึงแน่ใจว่าไทยมีลายสือไทยมาแล้ว และกระเบื้องจารเหล่านี้ไม่มีมนุษย์คนใดในโลกรู้เรื่อง จะเขียนไว้หรือแต่งกันได้ในสมัยนี้ จะขอคิดอย่างการเมืองสักหน่อย.....เท่าที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงส่งมา ทั้งพระภิกษุ พราหมณ ข้าราชการผู้ใหญ่ถึงชั้นอมาต พร้อมทั้งสามเณร และพลเรือนอุบาสก อุบาสิกา ทรงมีพระราชประสงค์ ดีเหมาะสมสาสนูปถัมภกเอกของโลกต้องการฝึกแบบอย่างทุกชนิดทั้งพุทธจักร พราหมณจักร อาจมีพระราชประสงค์ทางการเมืองเข้ามาด้วย คือ เปลี่ยนระบอบไทยทั้งหมดให้เข้ากับปาตลีบุตรเหมือนลังกา หรือ สิงหลทวีป แต่พระเจ้าโลกลว้าราชาธิบดีนั้น ทรงเข้าพระทัยดี จึงเดินนโยบายพระราชไมตรีอย่างเพื่อน เช่น พระเจ้าทับไทยทองทรงดำเนินงานมาแล้ว คือ ทั้งพระองค์เมียลูกถือเป็นเพื่อนกันหมด แต่ไม่ให้พราหมณ หรืออมาตยพลเรือนเข้ามาเกี่ยวข้องในทางการเมืองภายใน ส่วนอื่น ๆ ทรงทนุบำรุงด้วยดี เช่น สร้างวัดถวายพระโสณุตตรตลอด กระทั่งทรงจัดแจงบ้านต่าง ๆ ให้พราหมณ์ อมาตย พลเรือนอยู่ ได้ทรงใส่บาตร ทรงจัดกฐิน ต่อไปจะ

โลกลว้า พร้อมตวัน ก้านตา หม่อมเมียเข้าออต่อ โสณ ฌานีย ภูริย อุตตร มูนีย (๒๑๐/๑) โลกลว้า กับ ตวัน ก้านตา ขอใส่ปิณฑ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนยี่ ปี ๒๓๖ (๒๑๐/๒)

[๑]**ญาณจรณ** เมื่ออุปสมบทวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนยี่ ปี ๒๓๖ โสณอุปัชฌาย อุตตร สวดญัตติจตุตถกัมวาจา แรกมี ๑๐ คน ตัวคน (ที่) หนึ่ง องคฌานีย สอนอนุสาสน ๒ ปี จบ ๓ ปิฎก (๒๖๕/๑) ญาณจรณ อุปัชฌาย ให้อุปสมบท คนพันคน ๓๕ วัน ให้บวชสามเณร ๑๕๕ องค์ ๑ เดือน บวช ญิงเปนชีอุบาสีการ้อย (คน) ภิกขุนีไม่ได้มี จึงถือศีลสิกขาบท ๘ อย่าง โสณ สอนว่าง่ายดี ไม่ถือภิกขุนีปาติโมกข มิต้องปาราชิกแพ้ตลอดชีพ (๒๖๕/๒)

ญาณจรณ ตวันให้เขียน คำเล่าของ (โสณ) อันให้ชายผนวชภิกขุแล้ว มิให้นางชีเปนภิกขุนี โสณว่า ภิกขุนีมิได้มาด้วย ให้บวด (เป็นภิกขุนี) มิได้ (๕๑๑/ด้านข้างทั้ง ๔) ญาณจรณ ฟังโสณ เล่าว่า โมคคัลลีให้โสณบวดชี ไม่มีภิกขุนีสงฆ บวดไม่เปน ภิกขุนีตามวินัยบัญญัติ (หมู่) นางสากิยานีห้าร้อยที่แต่งผ้ากาสายครั้งที่หนึ่ง ที่บวด ต้นชีที่ก่อนเปนภิกขุนียังรอครุมธัม แต่ ๖ เดือนแล้ว มาถึงป่ามหาวัน ที่ นอกซุ้มประตู กูฏาคาร สาลา (๕๑๑/๑) ปชาปตีโคตมีต้นชี ยืน ร้องไห้ปากแก่อานันท ว่า สัมพุทธไม่ยอมมาตุคามบวดในธัม (ม) วินัย อานันทเถรให้คอย เข้าขอภควาไม่ยอมถึง ๓ ครั้ง อานันทขอเพื่อให้มาตุคาม ทำให้แจ้งมัคคแลผล พุทธกล่าวครุธัมมแปดอย่างให้สากิยานี เป็นภิกขุนี เมื่อเป็นนักบวดคอย ครุธัมม ชีเปนผู้บวดคอยเช่นนั้น (คือคอยภิกขุนีสงฆเหมือนสากิยานีคอยครุ-ธัมมคราวนั้นเช่นเดียวกัน) (๕๑๑/๒)

ญาณจรณ ฟังโสณเล่าชีสากิยานีนั้น อันเถรอานันท (เรียนครุธัมมจากพระพุทธเจ้า) ไปบอก (ครุธัมม) ให้ต้น คือ ชี (สากียานี) ปชาปตีโคตมี รับเอา อันเถรราหุลจำนำไปว่าให้พิมพาแม่รับเป็นภิกขุนี ที่เหลือ เถระอื่น อื่น ว่าให้ฟังเปนภิกขุนี ตรงนอกซุ้มประตูกูฏาคารสาลา ปชาปตี(โคตมี) พอ (ออก) คำรับครุธัมม (จาก) อานันท (เถร) เป็นอุปสมบท (ภิกขุนี) มิเหนพุทธ (๕๑๒/๑) ต่อมา ภิกขุนี (โจทพระเถรีปชาปตีโคตมี) ว่าไม่มีอุปัชฌาย (ไม่มีอาจารย์) พุทธ (รับ) ว่า เรา เป็นอุปัชฌาย อาจารย ผู้ บัญญัติ ให้ครุธัมมแก่ปชาปตีโคตมีจึงยอม (ให้รวมภิกขุนี) สงฆ โสณว่า พุทธ แล โมคคัลลีว่า ภิกขุนีจักสิ้นเมื่อพุทธกาลพันปีกว่า เหล่าสากิยานีบวดรอเช่นไร ชีบวดรอภิกขุนีสงฆ เช่นนั้น โมคคัลลี ไม่สงภิกขุนี (สงฆ) มา ชีคงบวดคู่ภิกขุ (สืบภิกขุนี) ตลอดไป (๕๑๒/๒)

โลกกนลว้า นางก้านตา กับ ตวัน พร้อมพี่น้อง ต้อนรับ เถร โสณ ฌานีย ภูริย อุตตร แล มูนีย ให้ (๑๓๙/๑) มนขอมพิสสณุ [๒] เอิ้น ขอมเฉย (ขอม) เมือง คุมส้างวัดมหาธาตุ[๓] เริ่มปี (พุทธกาลล่วงแล้ว) ๒๓๖ เดือน ๕ ขึ้น ๑๐ ค่ำลงหลักวัด (๑๓๙/๒)

โลกลว้า[๔] พร้อม ตวัน ก้านตา เข้าถามโสณ เรื่องพุทธอนุญาตผ้ากฐิน **โสณเล่ากฐินวิธี** พุทธอนุญาต กาลออกพัสสา หนึ่งเดือน (๒๐๖/๑) กฐินทำ ด้วยผ้าใหม่ ด้ายผ้าไม่เป็นนิสสัคคีย ผ้าบังสุกุล ผ้าตลาด ผ้าทำ (คือตัดเสร็จ) ในวันนั้น ผ้าอุตตราสงค อันตรวาสก สังฆาฏิ ควนผืนใดผืนหนึ่ง อันภิกขุรูปหนึ่งคลองแล ถามเล่า วันขึ้น ๒ (ค่ำ) เดือน ๙ (ปี พ.ศ. ๒๓๖) (๒๐๖/๒)

--- ❖ ---

เห็นทรงประกาศใช้กฎหมายห้ามประทุษร้ายทั้งวัด พระสงฆ์ บุคคลมีโทษถึงตาย มีพระพุทธรูปจารึกศีลหมายสุวัณณภูมิ ในหนังสือเมืองทอง มีแปลจารึกพระเจ้าอโศกระบุคำว่า กัมโพช แปลว่า ทองเหมือนคำว่าสุวรรณ อันแปลว่า ทอง เมืองทองสุวัณณภูมิคงเป็นชื่อเดียวกับกัมโพช (นี้ ที่เข้าใจผิดมาอย่างนี้ คงไว้เพื่อยืนยันเข้าใจผิดนั้น)

[๑] แผ่นนี้ พระญาณจรณ ดี เขียนทีหลัง เห็นเรื่องอยู่ตรงนี้ จึงนำมาใส่ตรงนี้

[๒] เอิ้น ไทยลว้า ลาวเดิม เรียก ฯ

[๓] วัดนี้อยู่ที่บ้านใหม่ บริเวณคูบัว พบและเก็บอิฐได้ ๒ แผ่นมีลายใช้นิ้วมือเขียนว่า ศีมหาธาตุจึงแน่ใจและได้พบหินลายไม้ เป็นรูปใบสีมาที่บ้านใหม่นี้ด้วย เวลานี้ยังเก็บไว้ยืนยันใบสีมาพระอุโบสถครั้งแรกนั้น ฯ

[๔] อาจมีธรรมเนียมมาแต่ครั้งนี้ กฐินจึงมีการถามวัดมีกฐินหรือไม่ แล้วจองกันมา ฯ

โลกลว้า ว่า ปีนี้ ผ้าไม่มีพอผ้าทำกฐิน ไว้ปีหน้า สั่งให้ ปลูกฝ้ายหมื่นห้าในทุ่งหลวง (๒๐๗/๑) ได้แล้ว [๑] ให้ญิงข้างในห้าสิบ หาไนฟืมทอผ้า ทำเป็นผืนใหญ่พอกฐินปีหน้า (๒๐๗/๒)

โลกลว้า[๒] สุวัณณภูมิ ตวัน ก้านตา พร้อมอุ้มผ้าทอดกฐินในหน้าสงฆ ในแพอุโบสถ[๓] สะน้ำ ขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๑๒ ปี ๒๓๗ นี้ (๒๐๘/๑) ผ้ากฐิน โสณ ตัดทำอันตรวาสกคลองกฐิน ที่ เหลือแจกให้ภิกขุสามเณรว่าให้ใช้เป็นอติเรก (จีวร) ท่านว่า ทอดกฐินทุกปี (๒๐๘/๒)

ปฐม สัชฌายสังคีติ สังคายนา
ณ สุวัณณภูมิ=ไทย

อินฺทปญฺโญภิกฺขุ เล่าเมื่อสังคีติครั้งที่หนึ่งในสุวัณณภูมิ ต้นโลกลว้า ให้มนขอมพิสสณุคิดส้างพุทธนิมิตเอาไว้ ใช้ปูนขาวส้างนั่งเทสนาอย่างไม้หอม (พระพุทธรูปจันทนสาร) (๕๑๘/๑) (หัน) หน้าตวันโอก ที่โรงชุมภิกขุนั้น ท่านโสณลงคุณ มี อิติปิโส (ภควา เป็นต้น) ลงทั่วตัวว่าเป็นที่แทนองควรพุทธองค พาภิกขุกราบ (แล้ว) สัชฌายปาฐ (สวดพระบาลี) (๕๑๘/๒)

(ทนฺตมโน) โทน เล่าลงตรงพุทธกาล (ล่วงหน้า) ๒๓๕ โสณ ฌานีย ภูริย อุตตร มูนีย (พระเถระ ๕ องคมาแล้ว) โลกลว้า (ให้) ส้างวัดมหาธาตุถวายแล้ว (๔๕๔/๑) (กำลังสร้างอยู่) องคโสณ ฌานีย สอนวินัยธัมมพุทธวจน เห้า ภิกขุ สามเณร หัดสัชฌายหมู่ แต่เมื่อพุทธกาล ๒๓๖ (๔๕๔/๒)

ทนฺตมโม โทน เล่า โสณ ฌานีย สอนภิกขุ กล่าวเสียงคำมคธ ว่า คำช้า (ๆ) ทวน ท่อง จำ ดี ถูก (แล้ว) เอา มังคล (สูตร) รตน (สูตร) กรณี (ยสูตร) ขันธ (ปริตตสูตร) เอา ธชัคค (สูตร) ครั้นกล่าวรวมกันพร้อมด้วยเสียงเข้า (กันแล้ว) เห้าซ้อมสวด (พร้อม ๆ กัน) (๔๕๕/๑) องคโสณ ฌานีย ภูริย อุตตร มูนีย ญาณจรณ หัวภิกขุ (ชุด) ต้น ๓๐ นั่ง (ประ) จำที่ในโรง (ชื่อ) ว่าธัมมสภา เมื่อขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ (ปี) พุทธกาล ๒๓๖ ทำพิธี (ซ้อม) สัชฌายธัมม[๔] ภิกขุ แล สามเณร ฟัง ๕๕๐ (๔๕๕/๒)

---

[๑] อาจเป็นประเพณีกฐินไทยอย่างหนึ่ง ที่มีชื่อว่า จุลกฐิน ฯ

[๒] อาจเป็นต้นแบบประเพณีทอดกฐินกันมากระทั่งปัจจุบัน และประเพณีทอดกฐินนี้มีทุกชั้นตลอดทั่วทุกคนและทั่วราชอาณาจักรไทย ทราบว่ามีแต่เมืองไทยเท่านั้น ไม่มีในถิ่นแดนและคนชาติอื่น ฯ

[๓] สระนี้ อยู่ระหว่างวัดโขงกับหนองวัดปัจจุบัน คนยังเรียกกันว่า สระโบสถ์ ขณะนั้นเมื่อพระสงฆ์ชุดนั้น ๆ มาอยู่วัดปุณณารามที่พระเจ้าทับไทยทองสร้างนั้นคงไม่ได้ฝังลูกนิมิตทำสีมา พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระวินัยเมื่อพรรษา ๒๐ แล้ว จึงน่าจะยังไม่มีพิธีทำลูกนิมิตสวดผูกสีมา พระเถรชุดนั้น คงเห็นว่าวัดปุณณารามไม่มีนิมิตและสีมา จึงพอ พระราชโองการใช้สระน้ำ โดยทำแพใหญ่ หรือเรือขนานหลายลำให้ใหญ่พอปักหลัก เรียกว่า อุทกุเขปสีมา คือสีมาน้ำตามพระพุทธานุญาตให้ใช้ทำสังฆกรรมต่าง ๆ กระทั่งสร้างวัดมหาธาตุสำเร็จแต่ก็คงใช้กันต่อมา เมื่อพระภิกษุมีมากทำอุโบสถในโรงอุโบสถเดียวไม่หมด ก็แบ่งกันมาทำในสีมาน้ำบ้าง จึงเรียกกันว่า สระโบสถ์ ตลอดมากระทั่งทุกวันนี้

ในที่นี้ท่านเขียน สะ ไม่ใช่ สระ อย่างปัจจุบัน สะคงเป็นคำไทย เช่นคำว่า สะพัง ตะพัง มียืนยันอยู่ เมื่อคำบาลีว่า สร เข้ามาซึ่งมีเสียงใกล้ ๆ กัน นักปราชญ์ไทยเลยเขียน สระ สะน้ำไทยจึงกลายเป็น สร สระ บาลีไปอย่างที่ปรากฏในปัจจุบันนี้

[๔] ตลอดมาท่านได้จดเล่าไว้จึงรู้เรื่องได้ ประเพณีสัชฌายนี้ยังคงอยู่ถึงบัดนี้ที่เทศน์และสวด "แจง" เป็นแบบสวดสังโยค สวดช้า ๆ อย่างท่านเขียนเล่าไว้ ในการเทียบเสียงและคำไทยกับคำมคธนั้นคงยากลำบาก เพราะคนละภาษา คนละความ พระเถระชุดนั้นได้พยายามมาก แม้พระไทยซึ่งก็ทรงความอุตสาหะใหญ่ จึง ฟัง จำ ท่อง สวดสัชฌายะ กว่าจะเข้ากันได้กับคำชาวมคธและไทยด้วยกันเอง ถึงกระนั้นก็ยังรับดำรงสืบกันมาได้ ทั้งมีอยู่ในหมู่พระสงฆ์ไทยเท่านั้น ตอนนี้ เป็นเพียงจัดทำคณะซ้อมสวด หรือสัชฌายะ เริ่มพิธีจริงกันในปีต่อไป กระนั้นก็ยังก่อนสังคายนาครั้งที่ ๔ ที่สีหล ลังกาทวีป ซึ่งไม่ได้ลงคัมภีร์ต่าง ๆ จึงไม่ปรากฏเรื่อง ปรากฏแต่ในประเพณี "แจง" ของพระสงฆ์ไทย

อินฺทปญฺโญ (อิน) เล่า โสณให้ญาณจรณซ้อมภิกขุดีแล้ว[๑] โลกลว้าให้สร้างสาลาพอภิกขุ (ซึ่งพระ) โสณ (เห็นว่า) พอคราว (ละ) ๕๐ โสณ ให้เริ่มพิธี (สงฆ) สังคีติ[๒] ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๖ พุทธกาล ๒๓๗ (๔๙๖/๑) ญิง ๒,๓๒๔ คน ชาย ๓,๓๖๙ (คน) ญิงหาปิณฑถวายเช้า ขุนไทยโลกลว้า ให้คนชายปจำที่ ๒๐๐ ญิง ๗๕ ทำสอาดสาลา (๔๙๖/๒)

อินฺทปญฺโญ (เล่า) สังคีติ เถรโสณ อุตตร ฌานีย ภูริย มูนีย มีญาณจรณสัชฌายนำ ให้หมู่ภิกขุว่าตาม เมื่อคล่องปากดีแล้ว ให้ว่าหมู่ สวด มา มา ได้ ๑๐ เดือน โสณ (ว่า) เป่นดี ภิกขุไทยทำได้ (แล้ว) (๕๑๙/๑) นานมามีชีถึง ๒ พัน ขอเป็นผู้เข้าสัชฌายสังคีติพิธี โสณว่าให้ (สวด) ตามภิกขุสงฆ ญิงชายพา (กันมา) ดู ว่า พระทอง พระเงิน พนมมือว่า (สวด) (๕๑๙/๒)

---

[๑] ขอเล่าตอนนี้ เมื่อพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าในกาลที่ทรงบัญญัติครุธรรม ๘ เป็นอุปสมบทภิกขุนีแล้วตรัสพยากรณ์สัทธรรมพระพุทธศาสนาว่า ตั้งอยู่ได้เพียงพันปี เป็นที่รู้กันทั่วตลอดมาถึงกาล พ.ศ. ๑๐๐ เสร็จสังคายนาครั้งที่ ๒ แล้ว พระสงฆ์อรหันตขีณาสพและอวโลกิตโพธิสัตว์ทั้งหลาย (ผู้จะตรัสรู้ในอนาคต) หวังให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่นานกว่านั้น ได้พิจารณาเห็นร่วมกันว่า ต้องนำไปประดิษฐานไว้ ณ ต่างประเทศ เห็นร่วมกันว่าดินแดนสองแห่ง คือ ลังกาสีหลทวีป และแหลมทองสุวัณณภูมิซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าเคยเสด็จและตรัสถึงแล้ว โดยเฉพาะท่านเมตเตยยโพธิสัตว์ได้พิจารณาเห็นว่า แหลมทองสุวัณณภูมิจะยั่งยืนมากกว่า ได้พินิจถึงภูมิประเทศและชาวชนเห็นว่าลังกาใกล้กับชมพูทวีปอาจเป็นไปได้ง่าย ส่วนสุวัณณภูมิคนไทยนั้นห่างกันมาก ซึ่งอาจไม่คุ้นชินกับภาษาพระไตรปิฎก เมื่อติสสมหาพรหมรับได้จุติมาเกิดและอุปสมบทเป็นพระมหาโมคคัลลีปุตตติสสเถระแล้ว มีโอกาสแน่ จึงตกลงรับภาระธุระมาเกิดรอรับตั้งสืบต่อและสร้างปัญญาบารมีทางปฏิมากรรม ได้ชวนบริวารซึ่งเคยทรงจำไตรปิฎกทั้งบาลีและอัฏฐกถาเป็นนิสัยแล้วมารอ ร่วมกัน เพื่อฟังมุขปาฐะจากพระเถระจะทรงจำได้ง่าย ท่านคลังธรรมวินัย ซึ่งจักไปเป็นพุทธอุปฐากมามีชื่อว่า ทองดี ญาณจรณ คู่อัคคสาวกขวา ซ้าย มารับสืบเพศสามเณรและภิกขุ ออกเผยแผ่ต่างถิ่น ชื่อทองวน ธมฺมสุนนฺท ผิว กจฺจายน พร้อมกับองค์อื่น ๆ ส่วนตัวท่าน ซึ่งเขียนไว้ในกระเบื้องจารว่า "ผู้เมตเตยยมาคอยตั้งพุทธสาสนานั่น" ต้องถางป่า จัดวางแบบวัด อุโบสถ นิมิต สีมา สลักหิน ทำปูน หลอมแร่ ฯลฯ กระทำกิจนอกจากคันถวิปัสสนาธุระมักต้องผิดวินัย จึงต้องครองเพศคฤหัสถ์เป็นมนขอมพิสสณุ ได้ออกแบบสร้างพระพุทธรูปไว้มากมายตลอดเวลาที่มีเรี่ยวแรงอยู่ (รู้ได้ตาม ความรู้ไทย คือ วิชา หรือ ความรู้ผีบอกไม่ใช่ฝันทั้งหลับและตื่น)

[๒] ครั้งนี้เป็นคณะสัชฌายสังคีติพิธีจริงและเป็นการวางแบบอีกอย่างหนึ่ง เป็น "สวดมนต์" เป็นทั้งในพิธีการไหว้พระสวดมนต์เจริญพระพุทธมนต์และพิธีการอื่น ๆ เช่น ถวายพรพระ อนุโมทนาวิธี แม้ในพิธีบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ เช่น โกนจุก ทำบุญอายุ ตลอดถึงพิธีการศพ เช่น สวดมาติกา สวดอภิธัมม ๗ พระคัมภีร์และสวดหน้าไฟ

ส่วนในลังกาสีหลทวีป พระมหินทเถระ พระอิฏฐิยะเถระ พระอุตติยเถระ พระภัททสาละเถระ พระสัมพลัตเถระ สุมนสามเณรลูกสังฆมิตตา ทั้ง ๖ มีฤทธิมาก มีอภิญญา ๖ และภัททกะ หรือ ภัณฑกะ อนาคามีอุบาสก ณ วันเพ็ญ เดือนเชฏฐมาส คือ เดือน ๗ ปี พ.ศ. ๒๓๖ ไปโดยทางอากาศ ลงพัก ณ ภูเขามี ๘ ถ้ำ ชื่อ มิสสกบรรพต ได้พบพระเจ้าเทวานัมปิยติสสซึ่งทรงล่าเนื้อ ณ ที่นั้น ได้สนทนารู้เรื่องแล้วทรงอาราธนา ได้แสดงจูลลหัตถิปโทปมสูตรให้ตั้งอยู่ในสรณ ๓ แล้วเชิญเข้ากรุงอนุราธบุรี ถวายปราสาทชื่อ มหาเมฆวัณณิยะเป็นสังฆาราม เมื่ออุปสมบทชาวลังกาเป็นพระภิกขุมากแล้ว ได้ทรงสร้างถูปาราม (อารามพระสถูปบัญจุพระบรมสารีริกธาตุ) เพื่อทำสังคายนา พระมหินทเถระได้เลือกพระมหาอริฏฐ เป็นผู้กล่าวเพราะทรงจำพระไตรปิฎกได้แม่นยำ เมื่อภิกษุบริษัท และราชบริษัทประชุมพร้อม ณ มณฑปถูปาราม วันเพ็ญ เดือนกัตติก คือ เดือน ๑๒ ปี พ.ศ. ๒๓๘ พระมหาอริฏฐได้กล่าวสวดพระไตรปิฎกมุขปาฐ เป็นสังคายนา ครั้งที่ ๔ ซึ่งเป็นแต่การกล่าวหรือสวดเช่นเดียวกัน แต่สวดองค์เดียว ไม่เป็นคณะสาธยาย หรือคณะสัชฌายสังคีติอย่างไทย และสังคายนาครั้งที่ ๔ นี้ พระมหาอริฏฐกล่าวสวดเป็นแบบมุขปาฐทั้งบาลีและอัฏฐกถา จบในระยะกาล ๕ เดือน บางแห่งว่าไปจบ ๕ เดือน เมื่อจบแล้ว องค์อื่น ๆ ที่จำได้ก็คงสวดสาธยายสืบ ๆ กันต่ออีก ในญาโณทยปกรณท่านกล่าวว่า อนิยมิตฺตกาล คือ ไม่กำหนดกาลจบ

พระมหาอริฏฐกล่าวสวด และแม้องค์อื่นกล่าวสวดต่อคงกล่าวมุขปาฐพระไตรปิฎกตลอดถึงอัฏฐกถา ซึ่งชาวลังกาคงฟังไม่รู้เรื่อง พระมหินทเถระเป็นต้น จึงแปลมหาอัฏฐกถา มูลภาสา คือ ภาษามคธเดิมเข้าสู่ภาษาลังกา ที่มีชื่อว่า สีหลัฏฐกถา

จารึกคำไทยประกาศ "วัด" หรือพระราชทานวิสุงคามสีมา ครั้งแรก

แผ่นประกาศถวายวัดศรีมหาธาตุแดนละว้ายาว ๒๗ นิ้ว กว้าง ๑๑ นิ้ว ซึ่งพระเจ้าโลกลว้าเขียนระบุชื่อพระอรหันต์ ๕ องค์ คือ โสณ ฌานีย อุตตร มูนีย ปี พ.ศ.๒๓๘ อาจเป็นแบบพระราชทานวิสุงคามสีมาในกาลต่อมา ซึ่งถือได้ว่าเป็นแบบพระราชโองการพระราชทานวิสุงคามสีมาฉบับแรก ดีที่สุดก็คือ เหลือและคงอยู่มาให้พบได้กระทั่งกาลบัดนี้ก็ ๒๐๐๐ กว่าปีแล้ว

ส่วนแผ่นประกาศสร้างวัดซึ่งมีชื่อมนขอมพิสสณุชัดเจนและอื่น ๆ นายชัยพร ธุวานนท์ กับนายทหารชุดที่หนังสือพิมพ์ลงว่าเบิกเงินพลาธิการมีเรื่องถึงจับกุมนำไปขาย ร.อ.หลวงอำรุงประชากิจบอกว่าได้ ๕๐,๐๐๐

แผ่นจารึกพระราชโองการพระราชทานวิสุงคามสีมา

๑
๒
๓
๔

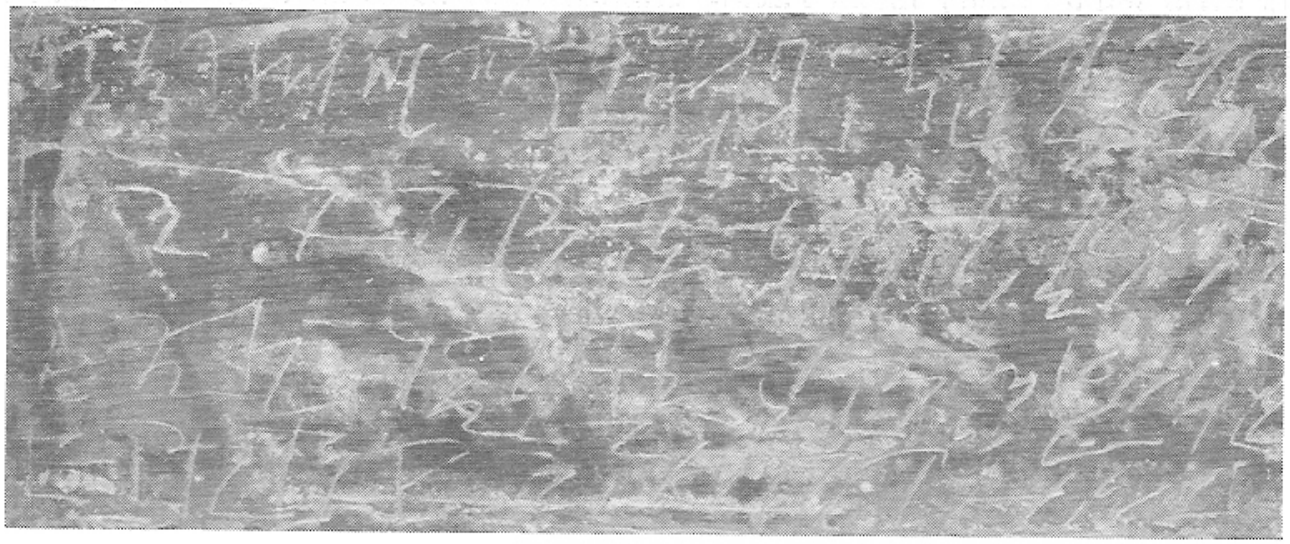

๑. โ ล ก ก น ล ว้า ก้าน ตา เทวี ทั้ง สอง สู้ส้าง วัดศรีมหาธาตุแดนละว้า
๒. คน (ไทย) ละว้า เมืองไทยให้อรหัน (ต) อง (ค) โสณ (โสณชัดเจน)
๓. ฌานีย ภูริย อุตตร มูนีย ปี ๒๓๘ เดือน ๕ ขึ้น ๑๕ ค่ำ (ซ้อนกัน)
๔. อั น เ ป น พุ ท ธ บู ช า แ ล (หรือ เทอญ)

โลกกนลว้า ก้านตาเทวี ทั้งสองสู้ส้าง วัดศรีมหาธาตุแดนลว้า คนไทยลว้า เมืองไทยให้อรหัน (ต) อง (ค) โสณ ฌานีย ภูริย อุตตร มูนีย ปี ๒๓๘ เดือน ๕ ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) อันเปนพุทธบูชา เทอญ (๔๕๕/๑) โลกกน ก้านตา มนขอมสพิสณุ (ขอม) เฉย (ขอม) เมือง (ขอม) สอน คนพันกับหมื่นคน มนขอมส้าง (องคพุทธ) มารแพ้ (องคพุทธนั่ง) เทสนา (และองคพุทธนั่ง) สมาธิ องคโสณ ฌานีย ภูริย อุตตร มูนีย กำหนด (ส่วนและสาธยายปริตต) (๔๕๕/๒)

โลกกนลว เมืองสุวัณณภูมิ ผู้โปรสเห้าหม่อมเมีย (ก้านตาเทวี) สู้ส้างตัวอุโบสถเสดแล้วเมื่อเดือน ๕ ส้างเจดีย์ใส่ปรมธาตุพุทธอรหันตสงฆ แล้วขึ้นชื่อวัดศรีมหาธาตุแดนลว้า จัดมนขอมพิสสณุจานร่างวรพุทธรูป แล้วหาอรหันตสงฆ องคโสณ ฌานีย ภูริย อุตตร มูนีย ให้ผูกลูกนิมิตต ขันธสีมา เสดแล้ว นิมนตทั้งห้าให้เข้าอยู่จำวัสสาแล้ว โดยพรหมจริย สุขสราญ สุมนัสดี สมัคคี เว้นชั่ว สงฆชอบโดยดี พุทธสาสนาเผยทั่วดินสุวัณณภูมิ[๑] โสณ อุตตร (เป็นต้น) สอนธัม เรียนทั่วราชวงศลวแลผู้มุ่งธัม ใจมีปราถนาโลกุตตรภูมิ ท่าน (ให้) ลุ เหนแจ้งตลอด โลกลว้าให้ขุนเสมียนจานพูดไว้ พุทธกาล (ล่วงแล้ว) ๒๓๘ (๕/๑) โลกกนวราชา สุวัณณภูมิ ออกประกฤตกฎหมายลว เมืองทอง แม้ทวยไทยลาวผู้ผิดในสงฆ (อุ) โบสถ อาราม วิหาร พระพุทธรูป เจดีย วัตถุอันถาวร ผู้ผิดทุจริตร้ายกาดในตัวคน สัตต ช้าง ม้า ควาย งัว สวน ไร่ นา เรือน บ้าน ถิ่นฐาน เรือ แพ สวน ไม้ เผือก มัน ถั่ว งา ข้าว ท่านให้ลูกขุนพิศูจจริงชี้พยานหลักฐานแล้ว ท้านให้ใช้ค่าปรับแล้ว แม้มันใช้ ท้านให้ฆาดโทสไว้แล้ว แม้มันขืนทำซ้ำ ท้านให้เฆี่ยน สักหน้า ว่ามันทุสร้ายของคนอื่น มันผู้ไม่เขดคร้ามผิดนั้น เมื่อมันขืนกลับก่อความร้าย ท้านให้ขึงลนไฟกองป่วยเจบปวดแล้วมัดตนตาก แดด ลม ฝน ทรมานให้สมกับในโทส (แล้ว) ปล่อยให้มันเปนอิสร ผู้ร่วมผิด ผู้อวยวิธีทางให้ช่วยฆวนฆวายให้ปทุสร้ายผู้มีธัมไม่เกรงกลัวข้อร้าย ท้านเห้ามัดมันฐานรู้ร่วม รู้ทุสสสงฆ องคอรหันตหัวหน้าหมู่ภิกขุในอุโบสถ อาราม ให้เปนข้าในภิกขุ รับใช้ภิกขุ แม้สามเณรเปนสิส (เปน) คนงาน ทุกอย่างมิให้ขัดขืน แม้มันขัดขืนภิกขุสามเณร โทสมันตายแท้ ขุนเสมียนใหญ่จาน (พูด) พุทธกาล ๒๓๘ (๕/๒)

---

[๑] พระเถระ ๕ องค์ ท่านเป็นพระอรหันต์ย่อมแตกฉานนิรุตติปฏิสัมภิทา คือ พูดต่างภาษาได้ โดยเฉพาะคือภาษาไทย ท่านจึงสอนได้ และสอนวิธีไหว้พระสวดมนต์ให้ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ สำหรับวิธีไหว้พระและสวดมนต์ เสียงชาวมคธและเสียงชาวไทย อาจลงกันไม่ค่อยได้ เพราะเสียงชาวชมพูทวีปหรือชาวมคธออกเสียงกล่าวเร็วและรัว ส่วนไทยพูดช้าและลิ้นแข็ง แต่ท่านก็ปรับเข้ากันได้ คือ สวดที่เรียกกันว่าแบบสังโยค ซึ่งพระมหานิกายยังสวดกันอยู่กระทั่งทุกวันนี้ อนึ่งอาจสอนกันในตอนหัวค่ำตามเยี่ยงอย่างพระพุทธเจ้าประทานโอวาทแก่พระภิกษุทั้งหลาย ในหัวค่ำ ซึ่งเป็นธรรมเนียมบอกหนังสือค่ำกันมา เพิ่งเลิกกันเมื่อสมัยมีการเรียนนักธรรมกันแล้ว นอกจากประกาศใช้กฎหมายนี้แล้ว ยังทรงประกาศกฎศีลหมายสุวัณณภูมิ เจอจารึกอยู่หลังพระพุทธรูป ๒ องค์ (เท่าที่พบและมีอยู่) คือ คำสมาทานศีล ๕ ทรงเขียนเอง (หรือให้เสมียนเขียน หรือให้ขอมเขียน) ว่า กฎสีลหมายสุวัณณภูมิ โลกกนลว้าราชาธิปตีพุทธกาล ๒๓๘ ปาณาติปาตา ฯลฯ สมาทิยามิ พระพุทธรูปในกาลนี้ เท่าที่พบเห็นมีอยู่หลายแบบ คือ แบบปางบริษัท ๔ แบบปางสมัย ๔ และแบบปางแสดงธรรมจักร หรือปฐมเทศนา (อาจมีปางมารแพ้ ซึ่งตวันอธิราชได้ทำต่อมา ปางขอฝนหรือพระพุทธรูปไม้จันทน์ ซึ่งพระเจ้าทับไทยทองได้รับมา ปางสีหไสยาที่พระเจ้าทับไทยทองทำ ณ ถ้ำฝาโถ ปางนั่งห้อยพระบาทที่พระปุณณทำในถ้ำฤษีและปางเสด็จโปรดสัตว์หรือปางลีลา ซึ่งมีอยู่ในถ้ำฤษีเช่นเดียวกัน) พระพุทธรูปแบบต่าง ๆ เหล่านี้ เข้าใจว่ามนขอม ขอมเฉย ขอมเมือง ออกหัวคิดสร้างแบบและเป็นฝีมือด้วย เพราะพระพุทธรูปเหล่านี้ นอกจากมีที่คูบัวแล้ว ยังเห็นมีที่พงตึก ซึ่งอาจเป็นหัวคิดและฝีมือของมนขอมพิสสณุ เพราะมนขอมพิสสณุออกจากราชการแล้วไปอยู่พงตึก และสร้างวัดดงสัก และได้เจอพระพุทธรูปสมาธิเล็ก ๆ ขนาดพระกริ่ง มีทั้งเนื้อโลหะประสมทอง เงิน ทองแดง ซึ่งประสมอย่างไรไม่รู้ มีโลหะอยู่เป็นแห่ง ๆ ไม่ปนกัน ที่เชื่อเป็นพระสมัยนี้เพราะลักษณะบอก ทั้งมีพลังแรง ซึ่งคนจับมีแรงดูดคล้ายไฟฟ้า และเคยพบทั้งเนื้อตะกั่ว เนื้อดินเผา ซึ่งมีขนาดเท่ากัน

พระพุทธรูปหมายเลขที่ ๔

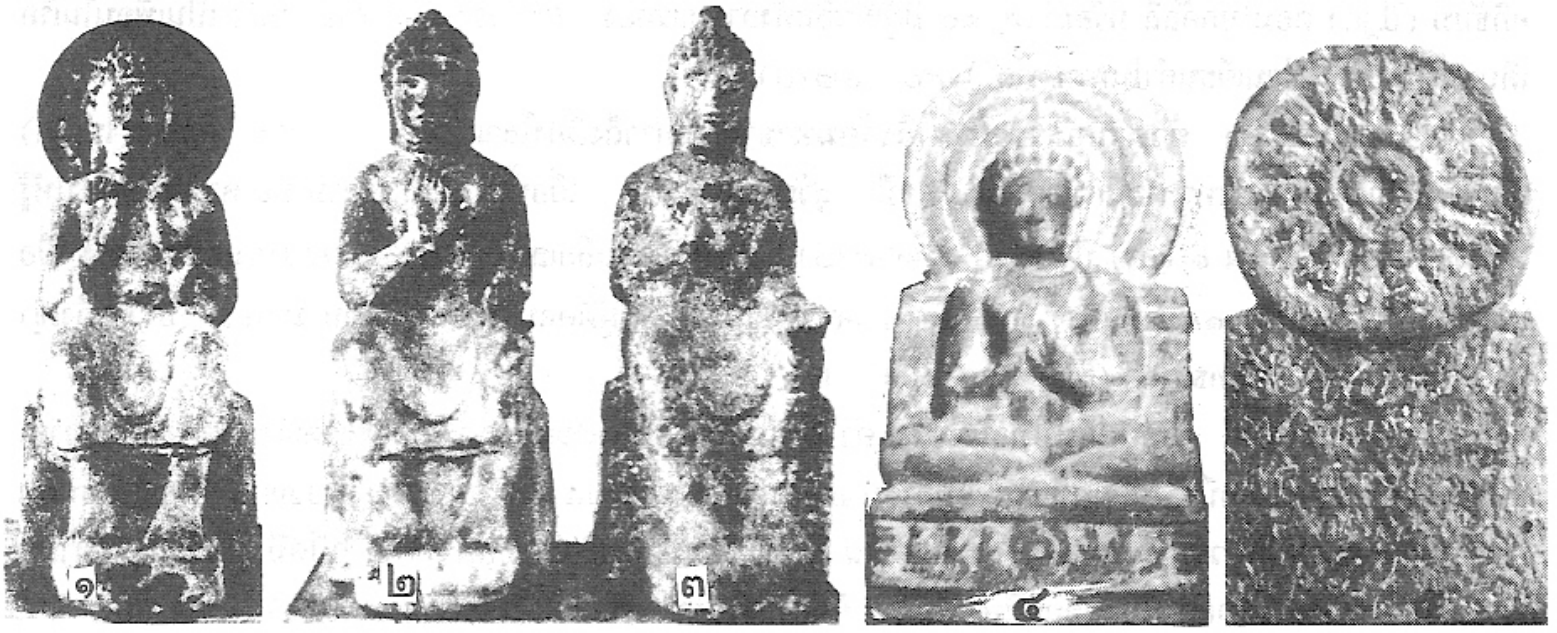

พระพุทธรูปซึ่งทำสัญลักษณ์บอกพระนามพระเจ้า "โลก" ตาม หลักธรรม โลก คือ วัฏฏะ= วน ๓ คือ กิเสส, กรรม, วิบาก, ได้กระทำวนเป็น ๓ วง ซ้อนกัน ณ ประภามณฑลนั้น คือ หมายว่า โลก (โลก=พระ) พระเจ้าโลกลว้า (เฉพาะองค์หมายเลขที่ ๔)

๑. พระพุทธรูปปางเอหิภิกขุ (พหูพจน์) ยกสองพระหัตถ์กวัก ที่ฐานข้างพระบาทมีวงล้อธรรมจักร และใต้พระบาท คือ กวาง สมัยสุวัณณภูมิ

๒. พระพุทธรูปปางขอฝน นั่งตอ หินทรายแน่น หรือหินลับมีด จะเห็นส่วนเหมือนปางเอหิภิกขุพระเมาลีสั้น สมัยสุวัณณภูมิ

๓. พระพุทธรูปปางขอฝนแบบแล่ง ไม่ได้ขัดเรียบ ดูส่วนพระพักตร์ยาว พระเมาฬีสูงขึ้นและมีพระรัสมีกลมแท่ง แสดงรุ่นต่อมาคือสุวัณณภูมิปลาย ถึงไทยทวาลาว (ทวา)

๔. พระพุทธรูป ๔ บริษัท ด้านข้างขวาพระ-ภิกขุ ด้านซ้ายพระ-ภิกขุนี ด้านหน้าขวาของพระ-อุบาสก ด้านหน้าซ้ายพระ-อุบาสิกา (๒ นี้ อยู่ด้านหน้า)

๕. ด้านหลังที่ประภามณฑลแถวบนมีลายจารึกว่า กฎสีลหมายสุวัณณภูมิ และแถวล่างลายจารึกว่าโลกลว้าราชาธีปตี ฯลฯ บนใต้วงล้อว่าพุทธกาล ๒๓๘ จากนั้นคือจารึกศีล ๕

พระหินและรูปหินอย่างนี้ ก่อน พ.ศ. ๒๕๐๕-๘ มีพวกอุบาทว์อ้างว่าเป็นพวกศิลป เที่ยวสำรวจใช้สว่านเจาะฐาน หินก็เป็นผงอ้างว่าซีเมนต์ หักคอ เอาหัวขายฝรั่งตัวโยนลงแม่น้ำเจ้าพระยามากต่อมาก ว่าของปลอมทุบเล่นเสียก็มาก ผู้เขียนเห็น-รู้ได้แต่นั่งสะอื้น

โลกลว้า พร้อม ตวัน ก้านตา นำผ้ากฐินทอดหน้าสงฆ์ในอุโบสถ (วัดศรี) มหาธาตุ ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๑๒ ปี พุทธกาล ๒๓๘ (๑๐๕/๑) โสณ ให้ฌานียคลองผ้า และว่าปี หน้า ภูริย อุตตร มูนีย ตามลำดับพัสสตัว (๑๐๕/๒)

ขุนโลกลว้า ขอสิรินทิราให้ตวัน เมื่อเดือน ๑๒ ขึ้น ๑ ค่ำ วันอู่ ปี ๒๓๙ มั่นกันปี ๒ (๓๐๐/๑) โลกลว้าสุวัณณภูมิไปเถือมทอง ตวันไปเที่ยวต้องตัวสิริน (ทิรา) เมื่อเล่นเพลงจึงมั่นก่อน (๓๐๐/๒)

[๑]โลกกน สุวัณณภูมิ ผู้เป็นเพื่อนของอโสก ส่งพระดี ญาณจรโณ ไปสู่อินทรรัฏฐ (ให้) ขุนเสมียนเขียนสือฝากเพื่อนผู้พุทธสาวก เดือนสี่ แรม ๒ (ค่ำ) ปีมโรง พุทธกาล ๒๓๙ เพื่อเรียนสุตตันต (ปิฎก) วินัย (ปิฎก) อภิธัมม (ปิฎก) ดอมโมคคัลลี พร้อมภิกขุ ๑๐ มีผู้เป็นสิสทั้งสามเณรทอง สามเณรวน และสามเณรผิว เป็นเพื่อนในเรือเดินทางไป ขุนเสมียนเขียนคำในพุทธกาล ๒๔๐ (๔๒/๑)

ญาณจรณ ตัวตวันอธิราชมาหาถึงวัดมหาธาตุ กล่าวถึงเรื่องโสณเถรกล่าวแสนไพล เดือน (ไปเถิด) เป็นภูมิพลราชา เมื่อ (พุทธศาสนกาล) ๒๕๐๘ ปี สุวัณณภูมิฟื้นชื่อ เมื่อนั้นไม่มีคนรู้ความไทย ควรเขียนเรื่องให้รู้ตวันว่า เดือน ๓ ขึ้น ๑ (ค่ำ) ปี ๒๗๘[๒] (๒๖๔/๑) คนพ่อชื่อขุนลือเลอ (ลว้า) คนแม่ชื่อนางอินสีทอง เมื่อแม่มีตนเดือน ๑๑ ขึ้น ๑๕ ค่ำ มโรง พุทธกาล ๒๑๕ ขอมเฉยว่า ตนผู้ผิดคน หัวใหญ่ผิดคน มือใหญ่ (ยาว) ถึงเข่าควลเป็นพระขอม ผู้พุทธสาวก (ชั้น) ยอด (๒๖๔/๒)

ญาณจรณ เมื่ออุปสมบทวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือนยี่ ปี ๒๓๖ โสณอุปัชฌาย อุตตรสวดญัตติจตุตถกัมมวาจา แรกมี ๑๐ คน ตัวคนที่หนึ่ง องคณานียสอนอนุสาสน ๒ ปี จบ ๓ ปิฎก (๒๖๕/๑) ญาณจรณ อุปัชฌาย ให้อุปสมบทคนคนพันคน ๓๕ วัน ให้บวชสามเณร ๑๕๕ องค์ ๑ เดือน บวชญิงเป็นชีอุบาสิการ้อยคน ภิกขุนีไม่ได้มี จึงถือสีลสิกขาบท ๘ อย่าง โสณสอนว่าง่ายดี ไม่ถือภิกขุนีปาติโมกข มิต้องปาราชิก แพ้ตลอด (ชีพ) (๒๖๕/๒)

ญาณจรโณ เถโร เมื่อพร้อมภิกขุชื่ออ้อม ภิกขุถม ภิกขุเติมอุ่น แลภิกขุเคลื่อน ภิกขุอิน ภิกขุขุย ภิกขุแถน ภิกขุกระต่าย ๑๐ คน (๒๖๑/๑) ญาณจรโณ มี สามเณรทอง (สามเณร) วน (สามเณร) ผิว พร้อมคนอื่น คนงานเป็น ๑๐ คน ต้นเรือ พราหมณอิสสรผู้โลกกนลว้าฝากสหายอโศก (๒๖๑/๒)

---

[๑] พระนามโลกลว้าพุทธบุตรพูนเจริญนี้ เห็นที่เสมียนเขียนไว้ว่าโลกกนลว บางทีแต่งเข้าเป็นศัพท์บาลี (ปาลี=โลกฺกน สว่าง เห็น ดู ยาโก ไป เจริญ) เห็นมีจารึกตัวเทวนาครีตามริมวงล้อธรรมจักรพระพุทธรูปมีว่า ตฺริ รตนา (นิ) ชาโต วาโห จานฺธว โลกฺกนยาโก อุปฺฉนทิ แปลว่า (โลกฺกนยาโก โลกลว้า พุทธบุตร พูลเจริญ) ให้ไครรัดนเกิดแล้ว และนำคนมืดทั้งหลายให้สว่างให้เจริญ เข้าไปชอบใจแล้ว พระพุทธรูปรุ่นนี้มั่นใจว่า พระโสณ พระฌานีย พระภูริย พระอุตตร พระมูนีย พระญาณจรณ มีส่วนหรือร่วมพิธีการเช่น นั่งแผ่เมตตาสู่องค์พระหรืออาจทำอะไรไว้อีกมากตามที่ท่านจะคิดว่าเป็นประโยชน์ พระพุทธรูปรุ่นนี้นั่งขัดตะหมาดเพ็ชร์ ทรงจีวรกลับไม่มีสังฆาฏิ พระศกเส้นบ้างเป็นเม็ดบ้างที่นำแบบไว้ต้นนี้เรียกว่าปางสมัย ๔ คือ ณ ที่ต่างๆ มีสิ่งแสดงอย่างนี้ คือ พระพุทธรูปพระองค์แข็งทรงแบบซองพลูหรือใบทองหลาง ประทับนั่งขัดตะหมาดเพ็ชร์ ทรงจีวรกลีบ ไม่มีสังฆาฏิ ณ พนักด้านในมีรูปเศวกฉัตร์ อันหมายถึงปางประสูติ ด้านนอกมีรูปพระเจดีย์หรือสถูป อันหมายถึงปางปรินิพพาน ข้างบนพระเศียรมีฉัตรหรือร่ม อันหมายถึงร่มโพธิ์ คือ ปางตรัสรู้ ณ ที่ฐานด้านหน้า มีรูปพระเบ็ญจวัคคีย์ห้าองค์ และวงล้อธรรมคือ ปางแสดงธรรมจักกัปปวัตตนสูตร ด้านขวาพระมีรูปผู้หญิงนั่งพับเพียบ มือขวาถือด้ามคบเพลิงชูขึ้น มีตัวหนังสือเทวนาครีว่า โห คือนางโห่มาดี ด้านซ้ายพระมีรูปผู้ชายนั่งท่าโอโถงแบบสุภาพบุรุษไทยโบราณ คือ นั่งขาขวาพับเข่าซ้ายชันขึ้น มือซ้ายถือคบเพลิงชูขึ้น มีตัวหนังสือเทวนาครีเขียนไว้ว่า โล คือ ขุนโลลาย ผู้ตั้งชื่อเมืองทอง ด้านหลังสลักรูปวงล้อธรรมตั้งอยู่บนหลังคนซึ่งทำเป็นแบบนั่งยอง ๆ คู่ คงเป็นรูปมนขอม ขอมเฉย ขอมเมือง ช่างฝีมือเอกผู้ออกแบบและสร้างไว้ ที่ฐานล่างมีรูปกวางหมอบ อันหมายถึงสุวัณณภูมิ มีกวางหมอบมีรูปคนผู้ชายนั่งขัดตะหมาดไทย คือนั่งขาทั้งสองข้างไม่ซ้อนแต่วางกับพื้นขาซ้ายอยู่ในขาขวาอยู่นอก มือทั้งสองถือดอกบัวพาดไปกับไหล่ทั้งสอง หมายถึงประนมดอกไม้บูชา แต่ท่าตรง ๆ ดอกบัวปิดหน้าจึงแยกไว้ ณ บ่าทั้งสองเศียรมีรัดเกล้ายอดชั้น ตักมีชายผ้า ที่เรียกว่าชายไหว ชายแครง คือ รูปขุนโลกลว้าผู้ต้อนรับพระพุทธศาสนา (ผ้าชาย ๓ หรือผ้าสามชายนี้มีคนเถียงมากว่าของใหม่แบบตัวโขนลิเกแต่ง ตามกเบื้องนี้เล่าว่า เมื่อยังไม่มีผ้า นุ่งใบตอง ถ้าไม่ฉีกออกก็เดินไม่ได้ จึงฉีกชายหนึ่งปิดหน้าชายสองปิดหน้าขาขวา ชายสามปิดหน้าขาซ้าย ชายหนึ่งปิดหลัง เฉพาะด้านหน้าเห็น ๓ ชาย ส่วนตัวลิเกตัวโขนอันมาจากตัวเพลงโบราณซึ่งตัวเพลงเก่ายังรักษาธรรมเนียมไทยโบราณ เมื่อมีผ้านุ่งแล้ว ยังใช้ชายแบบใบตองคลุมผ้านุ่ง ที่เห็นอยู่ ๓ ชายนั้น ได้เรียกกันสมัยต่อมาว่าชายไหวชายแครง)

[๒] พระญาณจรณเขียนทีหลัง แต่เรื่องอยู่ตรงนี้ จึงนำมาใส่ไว้

คนพ่อชื่อขุนอินมนตรี คนแม่นมอร่ามศรีขุนญิง ตนที่สี่ชื่ออ้อมอร่ามเพื่อนเกลอขุนทองดี (ขุนทองดี) อ้อมออกอุปสัมปันน เมื่อนั้น โสณอุปัชฌายให้ชื่อ คำมคธ ว่า สรโณ (๒๖๖/๑) เดิมอยู่บ้านอู่เรือ เคยคุมเรือใบค้าถึงถิ่นคนชาวก ตปาลา ไนขัลลอ คนเงาะ คนชาวป่า คนผีกินคน มีผู้ญิงชายไม่นุ่งผ้า ไม่ห่มผ้า อยู่คบไม้ ในโพรงดิน ในถ้ำ พบในปี ๒๓๒ บวดปี ๒๓๖ (๒๖๖/๒)

ทองถม ลูกพ่อถิ่นทอง แม่แสงทอง บ้านคุ้งพยอม เพื่อนขุนทองดี ผู้ชวนอยู่เรียนสือ (กับ) ขอมเมืองดอนโตนด แล้วให้เป็นหัวศึกปจำอยู่ในกองศึกสุวัณณภูมิ คู่น้องทองแถมคนซ้าย (๒๘๒/๑) ทองถม เพื่อนญาณจรณดี เหนเพื่อนเฝ้าท่องสือเหนว่าดี เข้าหาโลกลว้าวอนออน[๑] อุปสัมปันน เอื้อนวอนออนแล้ว จึงค้อมโสณ (พระ-โสณเถร) ให้ชื่อคำมคธว่า **สุวณฺณาภรโณ** เข้าบวดพร้อมเพื่อนครั้งต้น (๒๘๒/๒)

พ่อชื่อจเริญ แม่ตัวชื่อนางอุ่นใจ ตูเดิมชื่อเติม ครั้งป่วยมาก ผลนชื่อ อุ่น ไม่ (มี) ใครขานชื่ออุ่นเรียก เติมอุ่น อู่เดิมบ้านชาวถอ เพื่อนเกลอทองดี เมื่อเที่ยวใต้ทั่วแล้วบอกกันจะไปเหนือ ความข่าวมาถึง (๒๖๘/๑) โสณแลอุตตร อตุลย (อยู่) ช้างค่อม ขุนโลก เอาเพื่อนเกลอชวนขุนตวัน แลดี แลก้านตา ไปเรือขุนอินมนตรี *เรือร้อยลำออกเดินทาง* ขึ้น ๗ ค่ำ เดือนอ้าย ๒ วันถึง รอโสณพร้อมออกเดิน ถึงสุวัณณภูมิ ดีชวนบวด อุปัชฌาให้ชื่อว่า **ฐิตาภโย** (๒๖๘/๒)

คนพ่อชื่อพันโส แม่ชื่อครวน ตัวชื่อเคลื่อนเคยมีสาวรัก เมื่อครองเรือนอยู่บ้านบางใญ ไม่ใจใฝ่ใคร่เมียถมชวนให้ปัพพัชชา (๒๗๘/๑) เคลื่อนเคยไปหาโสณแรกถึงเมืองช้างค่อม อันโสณให้ (สามเณร)อิสิธช สอนธัมมและวินัย คำมคธ โสณให้ชื่อคำมคธว่า **สรณคมโน** (๒๗๘/๒)

พ่อชื่ออ่อน แม่ชื่อพลวงทอง ตัวชื่ออิน บ้านอยู่คลองช้างสี่หมื่น เปนคนศึกคู่มือขวาชายทองดี ชายชวนบวด ในขวบปีที่ ๒๒ (๒๗๙/๑) อินเมื่อเข้ามาหาเถรโสณ เถรออกคำแก่ผู้ขอบวดให้หัดบาลีค่ำ ภูริย อุตตร มูนีย หัดสอน ฌานีย สอบทานคำ โสณให้คำชื่อมคธว่า **อินฺทปญฺโญ** บวดพร้อมเพื่อนครั้งแรก (๒๗๙/๒)

คนพ้อ ซื่อสี แม่ชื่อนางขม ตัวชื่อขุย เมื่ออยู่บางใหญ่ เคยมาอยู่บ้านเมืองดอนโตนด เรียนสือในขอมเฉย (๒๘๐/๑) เมื่อเดินทางไปช้างค่อม เมื่อกลัน (กลับ) ขุนเมืองทั้งทองดี เฝ้าอ้อนบวดรวมกัน โสณว่าชื่อมคธว่า **อนาลโย** (๒๘๐/๒)

นโม พุทฺธสฺส พ่อชื่อโสภณ แม่ชื่อทองก้อน ตัวนั้น **ชื่อแถนชาวกาหลงชานเมือง** ตวันใต้ คนญาณจรณอ้อนวอน เมื่อออกบวด โสณ (ให้) ชื่อมคธว่า **มารชโย** บวดในอุโบสถแพน้ำ (๒๖๙/๑) เดือนเด่นฟ้าส้างเมืองช้างค่อม ตั้งชื่อแก่เมืองส้างใหม่ว่าเมืองธัมมราชตั้งขุนคุ้มธัมมาโศกราชครองคุ้มเมือง เชิญมูนียไปกำหนดนิมิตรตสีมาวัดมหาธาตุให้เฝ้าวัดอยู่ ๖ ปี ให้คนบวด ๒๒๐ (๒๖๙/๒)

โทน พ่อชื่อทวนทอง แม่ชื่อ ขุนญิงฝนนำ พ่อตูได้ขุนหันออกขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือนอ้าย ปีพุทธกาล ๒๑๕ เอาญิงเปนภรรยา ๒๕ (คน) แต่สุวัณณภูมิรอดซาบาก ชาวก ไนขัลลอ โปลา ตปาลา (๒๖๗/๑) โทน ผู้ญาณจรณเพื่อนเกลอชวนว่าชายเมียมากตัวบาป ขัดว่ามีสนุกดอมกันไม่ (บาป) เพื่อนดีว่าบาปเพราะให้ (ญิง) ร้องไห้ ตี, ถีบ, เตะ, ต่อย, ญิง, เหนจิงยอมบวช อุปัชฌายให้ชื่อว่า มคธว่า **ทนฺตมโน** (๒๖๗/๒)

พ่อชื่อคูณ แม่ชื่อโพทอง ตัวชื่อกระต่าย ที่อยู่แคว้อ้อม ข้างบ้านแถน แถนให้บวดเข้า (ขวบ) ๒๑ แม่ยอม น้องชายคนที่ ๓ แม่นำหาโสณ ถวายให้เป็นลูก (๒๗๗/๑) กระต่ายเพื่อนดีเข้าบวดพร้อมให้ชื่อคำมคธว่า **สสิพินฺโท** เหืองตัวมีดี (๑) ปีจบไตรปิฎก อุปัชฌาย ให้ไปอิน โสณว่าอย่า (ให้) ขายหน้าโมคคัลลี (๒๗๗/๒)

ธัมมสุนันโท เล่าว่า **พ่อผู้เป็นต้นโลกกนลว้า แม่หวานชื่นใจ** เมื่อเขื้อนปี ๑๒ แม่หาโสณอตตร (๓๗๐/๑)

---

[๑] วอนออน ลาวเดิม ไทยลว้า อนุญาต

ให้เข้าบวด เปนสามเณรคนแรกในวันขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๔ ปี ๒๓๖ อุตตรให้สีลให้ท่องไตรปิฎก จบปี (กับ) ๘ เดือน (๓๗๐/๒)

กัจจายโน ผิว ลูกขุนอินแม่ผ่องใส เกิดขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีมแม (พุทธกาล ๒๒๖) เถรอุตตรให้ปัพพัชชา (เป็น) สามเณร ขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๔ ปีพุทธกาล ๒๓๖ อุปัชฌา (ย) ให้ชื่อ กัจจายโน ได้อิสิธช นิตฺตย คุณ สามเณร (เป็น) เพื่อนสามเณร (๔๗๔/๑) อุตตร สอนไตรปิฎก สอนมหาอัฏฐกถา มุทุหุตตพราหมณ สอนไอศวร สอนพราหมิน มหาเถรสอนวินัยสามเณร ฝึก ๓ ปีให้ไปอินทร เรียนธัมมวินัยต่อ ไปเที่ยวทั่ว กบิลวัตถุ สีหล ๕ ปี กลับ (๔๗๔/๒)

บัณฑิตทอง ธัมมสุนันโทว่า ตวันอธิราชให้จดเรื่อง เมื่อเดือน ๕ ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) ปี (พุทธกาลล่วงแล้ว) ๒๗๘ บัณฑิตทองอ้างตัวเปนบัณฑิต ต้องเปนผู้เขียน (๔๘๐/๑) บัณฑิตทอง ได้ตั้งเปนบัณฑิตในปี ๒๕๖ มีเมียชื่อ มาลาทิพพา ตวันอธิราชปลูกเรือน (ให้) ข้างวัดมหาธาตุ พระมหาเถร ๕ ไปสาธยาย (พระพุทธมนต์) ฉันเช้า ปี ๒๖๐ (กับ) พระญาณจรณ (พร้อมองค์อื่น ๆ) (๔๘๐/๒)

ธัมมกาโม ทอง บ้านเกิด คลองบางลว้าใหญ่ ไลใจเปนแม่ พ่อไทยไหมทอง เมืองเถือมทอง เกิดวันอาขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ ปี (พุทธกาลล่วงแล้ว) ๒๒๑ บวชอายุ ๑๖ กับ สามเณรทองวน อุปัชฌา(ย) ให้ชื่อไว้ (ว่า) (๔๗๕/๑) **ธัมมกาโม อุตตร สอนทีฑนิกาย** ตอนพรหมชาลสูตร สามัญญผลสูตร วินัย จำ ปาติโมกข อภิธัมม จำถึงวิภังค อุปัชฌายโสณว่า ดีกว่าจำไม่ได้ ให้ไปอินทร อิสิธช คุณ (สามเณร) ไปบ้านแล้วสึก (๔๗๕/๒)

ญาณจรณ เมื่อมาอยู่ดินถิ่นมคธปาตลีปุต อิสสรพราหมณคนพาเข้าถึงอโสกมหาราช กรุง ปาต (ลีปุตต) ขึ้น ๕ (ค่ำ) เดือน ๖ พุทธกาลเดือนเตม ๒๓๙ ส่งสือของโลกลว้า ถึงมือ (พระเจ้าอโศก) ถามถึงเมืองทอง โสณ อิสสรว่าสุขสงมสมบูรดี (๒๖๒/๑) สั่งต้นอตุลย อาตุลยา ให้หกคืน (กลับคืน) สุวัณณภูมิ คัปคองเพื่อน แลโสณ ฌานีย ภูริย อุตตร มูนีย และผู้คน คุ้มพระพุทธสาสนาแผ่ให้ทั่วในเมืองทอง ญิง ชาย คนในเมืองทอง คนคิดมีดี มีสีล ใจชอบธัมม เมื่อชอบ จักตั้งใจสืบพุทธสาสนา (๒๖๒/๒)

ญาณจรณ พร้อมภิกขุ ๑๐ ผู้มา ตัวมหาราชอโสกสอน ญาณจรณ (พร้อมองค์อื่น) ว่า ท่านมามคธ ปาตลีบุตต จงตั้งใจเรียนธัมมวินัย พุทธพจ สืบสาสนา ปุณณให้พุทธแลอรหันต ถึงเมืองทอง พุทธเอื้อไทย เคยคุ้นไทย ๒๖๕ (ปีมาแล้ว) (๒๖๓/๑) **ทับไทยทองเคยมามคธ พบพิมพิสาร พบพุทธในเวพุวนาราม พุทธเคยเอื้อไทย โมคคัลลี เคยเล่าเมืองทอง** พุทธว้าโสณนำเอาพุทธสาสนาตั้งมั่นอยู่ในเมืองสุวัณณภูมิหลายพันปีถึงหมดพุทธสาสนา (๒๖๓/๒)

ญาณจรณ อยู่อโสการาม อโสกฝากโมคคัลลีสอบวินัยปิฎก เรียนสอบสุตตันตปิฎกอภิธัมม ปี ๑ จำหมดแล้ว สอน ๒ ปี อโสกเอาอาหารมาหาทุกวัน (๒๗๐/๑) คนชาวมคธดีอันมาก มีคนมาถามข่าว คนอันมีองคอโสก เมีย (ชื่อ) **สีลญาณวตี เมีย อันมาถือสีลนี้ คนที่ ๒๒๕ ไม่มีลูกชาย** มี (ลูก) ญิงชื่อ **เทวราสินี** (๒๗๐/๒)

ญาณจรณ ตัวญาณเมื่ออยู่ในอโสการามใหญ่โต มีอุโบสถ พระพุทธรูป ทั้งล้อธัมกวางหมอบ แลตัวสีหคู่อันหมายถึงอโสกดีคู่ดุ อันมีสีหคู่กวาง (และโค) (๒๗๑/๑) อโสการามกว้าง ๑๕๐ เส้น ยาว ๒๐๐ ภิกขุสองพันอยู่ประจำ อยู่ทางใต้ปาตลีปุตต ภิกขุชื่อ ติสฺสเถร (เป็น) หัวหน้าตลอดราชคห แทนตัวโมคคัลลีอันเข้าอยู่ในสวนหลวงของ (พระเจ้า) อโสก (๒๗๑/๒)

ญาณจรณ สู่ ตัมพปัณณิ (ลังกาสีหล) อโสกส่งมาดู มหินท อิฏฐิย อุตติย สัมพล ภัททสาล พร้อมอริฏฐ สังคายนาครั้งที่สี่ (ที่) ถูปาราม อนุราธ (บุรี) ด้วยตั้งคงมั่นแห่งพุทธสาสนาในลังกา (ทวีป) (๒๗๔/๑) ตัวพร้อมคณะ ถึง ตัมพปัณณิ[๑] ปีพุทธกาล (ล่วงแล้ว) ๒๔๐ เทวนัมปิยติสสเชิญ (พัก) ในอุโบสถ ฟัง เช้า เยน (กลาง) คืน ดูคณะแต่ง อัฏฐกถาวินัย (ปิฎก) สุตตันตปิฎก อภิธัมมปิฎกอีก (รวม) ปีหนึ่งกลับ (๒๗๔/๒)

ญาณจรณ มา พาราณสี พร้อมคณะ ปี ๒๔๑ เดือนยี่ ขึ้น ๑ (ค่ำ) พักวิหารมูลคันธนี้ อันอโสกสร้างเปนที่ (ระลึก) พุทธได้แสดงธัมมจักกับปวัตตนสูตต ให้ปัญจวัคคียคือ โกนธัญญ (โกณฑัญญ รู้) แจ้ง (๒๗๖/๑) เมื่ออโสกสร้างมูลคันธ (วิหาร) สร้างหลัก (หิน) คู่ มีสือแจ้งอ่าน มีโคยืน (คู่) สีหคู่นอน กวางคู่หมอบ สือว่า ตรงนี้พุทธแสดงธัม ต่อปัญจวัคคีย (ชื่อ) อิสิปตนมิคทายวน อโสกให้ ในอภัยทั่วตัวมิคในนี้ (๒๗๖/๒)

ญาณจรณ มา คยาสีล ม่อต้นโพธิ อัสส(ัตถ)รุกข ที่ (อันพุทธ) นั่งรู้ความจิง มีถูปวิหารใหญ่ โพธิ ๑๐ หรือ ๑๒ อ้อม ต้นแท้จิง โสณสั่งให้ตอนมาปลูกในเมืองทอง (สุวัณณภูมิ) (๒๗๒/๑) ให้ด้วงมาดูเหนหน่อใกล้ต้นควนด้วงไปขอต่อโมคคัลลีติสสก่อน เมื่อต้นเดือน ๓ พุทธกาล ๒๔๑ หน่อต้นอ่อนต้นเป็นขึ้น ตนควนเอามาเอง (๒๗๒/๒)

---

[๑] ญาโณทยปกรณว่า สงคายนาครั้งที่ ๔ ชื่อ อนิยมิตฺตกาล คือไม่จำกัดกาลจบ อาจเป็นได้ คือสังคายนาครั้งนี้ ทำเพียงพระเถระนั่งสวด ถึงจบแล้วในระยะ ๙ เดือน อาจมีการสวดซ้อมกันต่อไปเท่าไรก็ได้จึงไม่กำหนดกาล เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑ ก็ยังกระทำกันอยู่ในทำนองเดียวกันจึงสงเคราะห์เข้ากาลสังคายนาไม่จำกัดคือ ตลอดการก็เป็นได้

ลายสือไทยและเลขไทยไปปรากฏ ณ ชมพูทวีป อินเดีย

กเบื้องจาร หรือ ศิลาเลขา ชิ้นนี้ ได้ถ่ายทอดจากหนังสือ The way of the buddha ซึ่งพระมหาพิจิตฐิตวณฺโณ ป.ธ. ๙ (พ.ศ.๒๕๑๙ เป็นพระศรีวิสุทธิกวี) วัดโสมนัสวิหาร นำมาจากอินเดีย ข้างบนแขกอ่านได้ เพราะเป็นลายสือพราหมินว่า

(๑) จตฺตาร=อิมานิ ภิกฺขเว อ[ริ]ยสจฺจานิ (๒) กตมานิ [จ]ตฺตาริ ทุกฺขนฺติ[ภิ]กฺขเว อริยสจฺจ์ (๓) ทุกฺขสมุท[โ]ย อริยสจฺจ์ ทุกฺขนิโรโธ อริยสจฺจ์ (๔) ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทา อริ[ย]สจจ์

บรรทัดริมขอบนั้น แขกอ่านไม่ได้ เพราะครึ่งต้นเป็นลายสือขอมไทย ครึ่งท้ายเป็นลายสือไทย ซึ่งคณะพระญาณจรณ (ทองดี) ไปเขียนไว้ แต่ปีพระพุทธปรินิพพาน ๒๔๒ แต่ในคำอธิบายกล่าวว่า คริสตศตวรรษที่ ๓ พ.ศ. ๘๔๓ ซึ่งยืนยันว่าแขกอ่านเลขไทยไม่ออกอีกด้วย

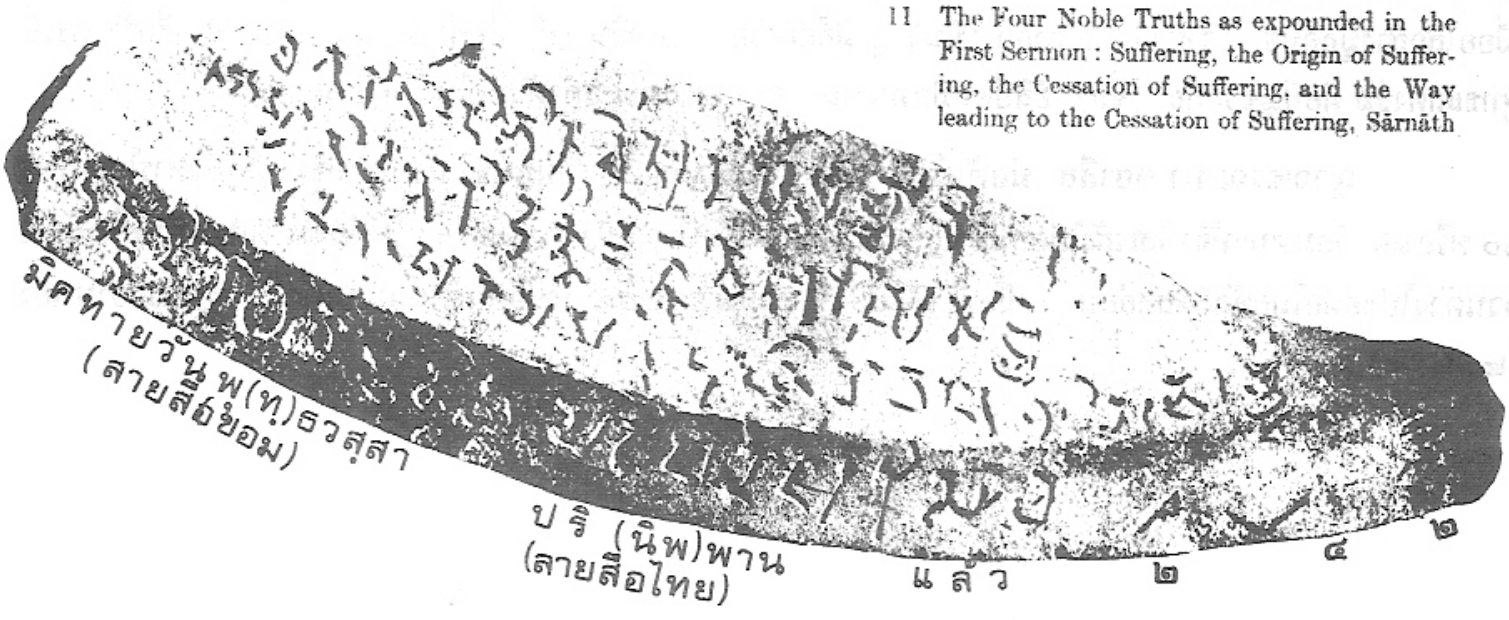

11 The Four Noble Truths as expounded in the First Sermon : Suffering, the Origin of Suffering, the Cessation of Suffering, and the Way leading to the Cessation of Suffering, Sārnāth

ถ้าสังเกตจะเห็น ร เหมือนด้ามมีดพกที่ไปอยู่เมืองจีน และ ตก "นิพ" ส่วนตัวเลขไทยที่จารึกเส้นหนักก็ชัดเจน เส้นเบาตอนหัวและ ๒ ท้ายนั้น มองเห็นลาง ๆ เท่านั้น

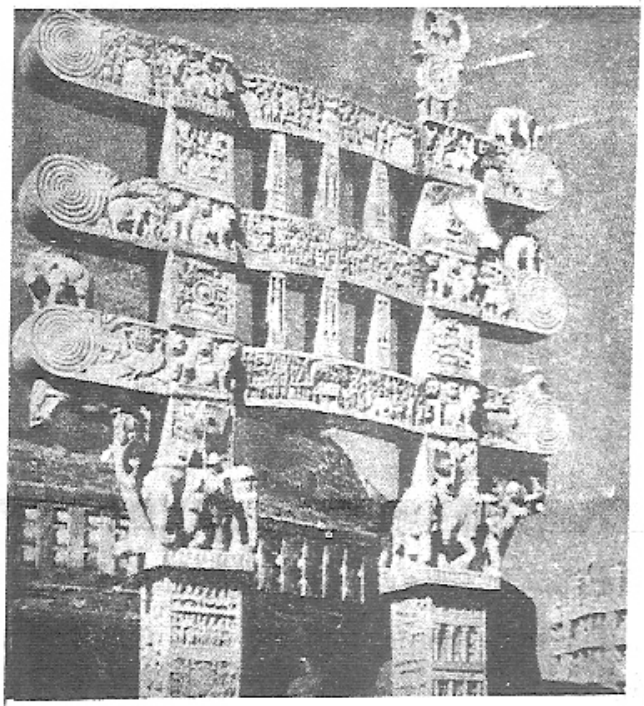

ซุ้มประตูศาญจิสถูป จะเห็นรูปสิงโต ช้างและชั้น ๓ ชั้น ลายสุดทั้งสองมีลายเวียนกลมซ้าย ลายเวียนซ้าย ขวาลายเวียนขวาเครื่องหมายแบบสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ซุ้มประตู ๓ ชั้น อย่างนี้ที่เมืองไทยทางอีสานมีลายเส้นจะเห็นทำแบบนอนหงายมาก แต่มักทำเป็นรูกลมเรียกกันว่าโขง ที่วัดโขงสุวัณณภูมิ เดิมคงมีซุ้มอย่างนี้ จึงมีชื่อติดมา

ลายสือพราหมินกลม และเหลี่ยม

สิลาเลขา หินเขียน และเสาหิน *ซึ่งพระเจ้าอโศกมหาราชทรงให้สร้าง พ.ศ. ๒๓๘ แม้พระญาณจรณ (ทองดี) และคณะได้ไปเห็น มีจารึกตัวพราหมินกลมและเหลี่ยม จึงนำมาเป็นตัวอย่าง และได้นำรูปเสาหินซึ่งมีตัวจารึกพิมพ์มาด้วย*

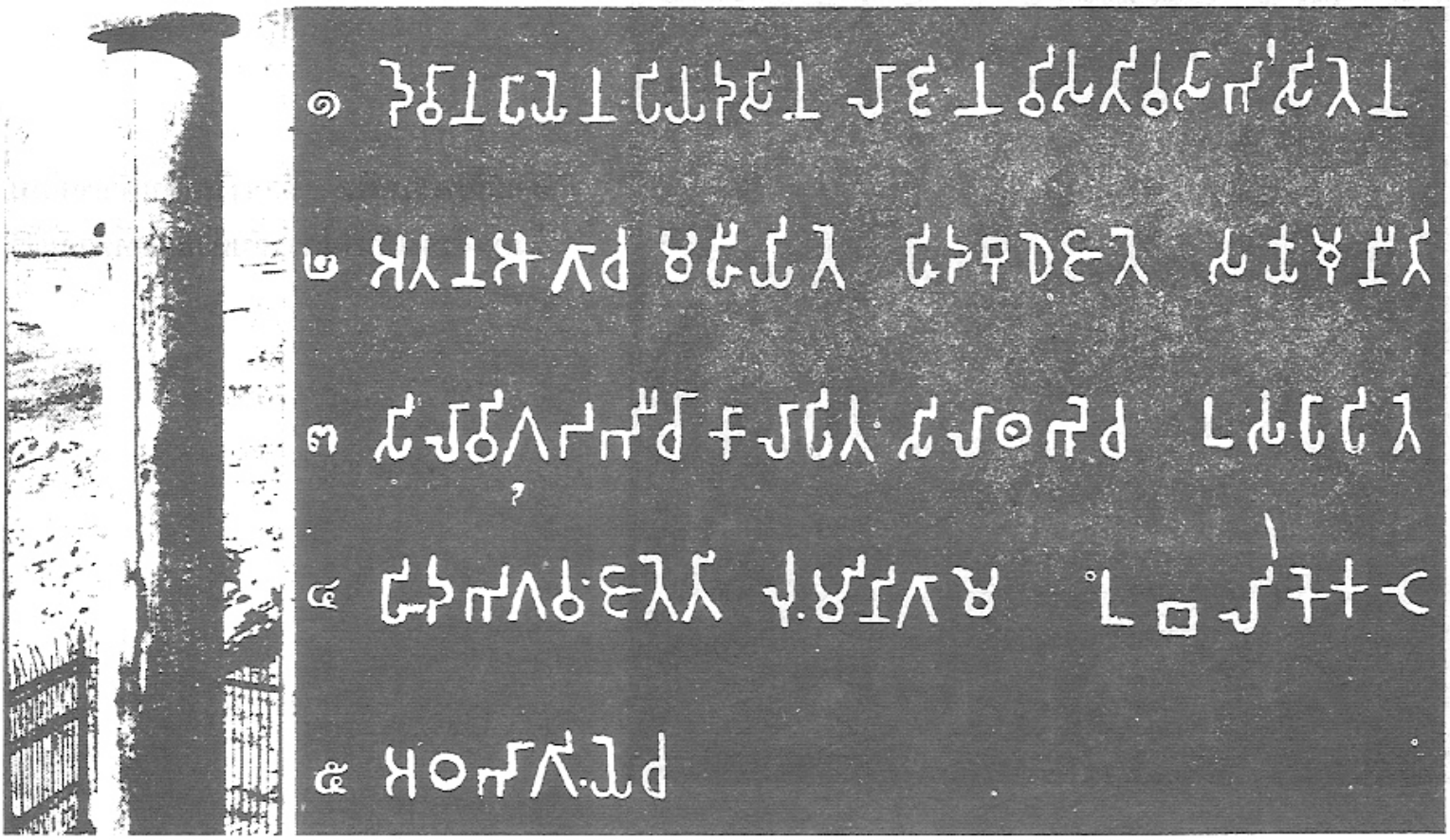

๑. เทวาน ปิเยน ปิยทสิน ลาชิน วีสติวสาภิสิเตน.
๒. อตน อาคาจ มหียิเตน หิท พุเธ ชาเต สกฺยมุนีติ.
๓. สิลาวิคฑภีจา กาลาปิต ลีลาถเภจ อุสปาปิเต.
๔. หิทภควำชาเตติ ลุมินิคาเม อุพลิเกกเฏ.
๕. อถ ภาคิเยจ.

๑. พระราชาปิยทัสสี ทรงเป็นที่รักของเทพดา อภิเศกแล้วยี่สิบปี
๒. ด้วยพระองค์ได้เสด็จมา ด้วยมหาพยุหยาตรา ณ ที่นี้ พระพุทธเกิดแล้ว ทรงพระนามว่าสักยมุนี
๓. ให้กระทำศิลาจารึก และให้ยกเสาสิลาด้วย
๔. ในเพราะที่นี้ พระผู้มีพระภาคเกิดแล้ว คือ ลุมมินิคาม ให้ยกเลิกเก็บภาษี
๕. ซึ่งได้เก็บอยู่ หนึ่งใน ๘ ของ ผลได้

ลายสือพราหมิน ได้จารึกเป็นตัวเหลี่ยม
ซึ่งดูแล้วจะเห็นไม่ตรงกับตัวแบบที่ทำกันไว้

พุ ธ นิ มิ ต โ ค ตฺ ต ม คิ ริ อ ม รา อ โ ส ก เ ท วี ปฺ ร ณ ปฺ ต ฐ ปิ โ ต
พระพุทธนิมิตโคตตม อันคิริอมรา พระเทวีของอโศกประกาศให้รู้ว่า ได้ประดิษฐานแล้ว
ษ ตี ส ม ค เ ธ อ ภิ สิ เ ต อ นุ ม า ป า เ จ
ได้สร้างไว้ หลังอภิเศก ในมคธ ๓๖ ปี
ส ม ส ตฺ ต า ภ ชฺ ปุ นฺ ย นิ ธฺ อ า ตฺ ม า สฺ ม (สุขิตาสฺตุ)
หมู่สัตว์ผู้เสมอกัน คบกัน สร้างขุมบุนย เป็นตัวตน (จึงเป็นสุขตลอดกันเถิด)

สิ่งมหัศจรรย์ที่อยู่ได้ถึง ๒๒๐๐ กว่าปี

ต้นพระศรีมหาโพธ์และพระเจดีย์มหาโพธิ์ ณ พุทธคยาสถานที่ตรัสรู้ พระเจ้าอโศกมหาราชทรงสร้าง พ.ศ. ๒๒๐-๔ ซึ่งได้ยืนยาวต่อมาถึงสมัยปัจจุบัน เป็นทั้งหลักฐาน ได้เป็นปาฏิหาริย์มหัศจรรย์ที่อยู่ได้ ถึง ๒๒๐๐ กว่าปีมาแล้ว อาจมีปาฏิหาริย์บ่อย ๆ แต่ไม่ได้จดไว้ ครั้นกาล พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้เกิดมีปรากฏการณ์ขึ้นบนท้องฟ้าสูงเหนือพระสถูปเจดีย์ ตรัสรู้นั้น เป็นรูปองค์พระสถูปเจดีย์นั้น ทั้ง ๔ ทิศ เป็น ๔ องค์ มีแสงสว่างพวยพุ่ง และลักษณะใหญ่กว่าเดิม ๓ เท่าตัว ครั้งที่ ๑ เกิดปรากฏการณ์ วันที่ ๓๐ สิงหาคม เวลา ๒๒-๒๓ น. ครั้งที่ ๒ เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน เวลา ๒๑-๒๒ น. ครั้งที่ ๓ เกิดวันที่ ๑๒ กันยายน เวลา ๑๙.๒๑ น. ครั้งที่ ๔ เกิดวันที่ ๑๔ กันยายน เวลา ๐๓-๐๔.๔๕ น. ครั้งที่ ๕ เกิดวันที่ ๒๓ กันยายน เวลา ๑๙.๐๐ เกิดเพียงทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ครั้งที่ ๖ เกิดวันที่ ๓ ตุลาคม เวลา ๑๙.๔๕-๒๐.๓๕ น. ได้เป็นปรากฏการณ์มหัศจรรย์ถึงกับมีการวิจารณ์กันว่าเป็นแสงหักเหก็ตาม แต่ก็ยอมรับว่ามีปรากฏการณ์เช่นนั้นบังเกิดขึ้นแล้ว

พระพุทธฉาย ซึ่งมีขึ้นเป็นส่วนมนุษยชาติ ทั้งวงพระรัสมี และ สัดส่วน พระพุทธ-ลักษณะที่เห็นได้

รูปถ่ายนี้ มีคำเล่าว่า-พระ (ไม่ได้ขออนุญาตชื่อ) ไปมนัสการสังเวชนียสถาน เฉพาะที่-พุทธคยา ณ โคนโพธิพฤกษ์ พร้อมกับศิษย์ไวยาวัจกรนักกล้อง ฟิลุมสี ได้ฟังเล่าลือบ่อยๆ ว่า มี-พระพุทธฉายเป็นพระพุทธองค์พร้อมพระพุทธรัสมี ทรงพระพุทธลักษณะ มานุสิกพุทธองค์ (มนุษยชาติ) ปรากฏให้เห็น ทั้งปรากฏพระอิริยาบถต่าง ๆ ขณะนั้น-ไม่ปรากฏได้กระทำปทักขิณาวัตกระทำบูชาสักการกราบไหว้ และเจริญพระรัตนคุณแล้วได้ตั้งกล้องฟิลุมสี ได้เจริญภาวนา ดีแล้วจึงตั้งสติพล สมาธิพลดีแล้ว จึงตั้งอธิษฐานขอแล้วก็ถ่ายทั้งที่ว่างเปล่านั้น ครั้นอัดแล้ว-ก็ปรากฏมีอย่างนี้ และควงโคนโพธิพฤกษ์ ที่ไม่บังจะเห็นพูลำต้นยาว และ ร่องอ้องลำต้นวงกลมรัสมี-ด้านขวา ปรากฏชัด ด้านซ้ายเลือนลางมาก พระเกตุมาลารูปทรงจอมผลมะตูมตัด พระพักตร์วงเดือนเพ็ญกลมรี พระกรรณยาวรูปกะสวยจดไหล่ บนจีวรคลุม พระศอกลมยาว พระหัตถ และพระองคุลียาว (นิ้ว) เฉพาะพระบาทนั้นตามแบบว่าเรียบเสมอ ที่นี้มีอุ้งปรากฏ แต่ทรงขัด อย่างนี้อาจถูกหนุนให้มีอุ้งได้ เฉพาะที่พระทรวงซ้ายนั้นปรากฏรูปหัวใจ และมีแสงสว่างด้วย ซึ่งตรงกับปภัสสรจิต-แปลว่าใจสว่าง ที่เป็นขึ้นนั้นปรากฏเป็นมหัศจรรย์ก็ได้ เพราะไม่เคยมีที่ไหนมาก่อน ทั้งนี้ว่ามีขึ้นเอง

(ได้รูปที่อัดต้น ๆ ปรากฏรูปหัวใจ และ ส่วนสว่าง ที่ปรากฏให้เห็น ซึ่งมีขึ้น นับว่า เป็นส่วนแปลกที่ปรากฏขึ้นได้)

พระปฐมเจดีย์ สมัยสุวัณณภูมิ

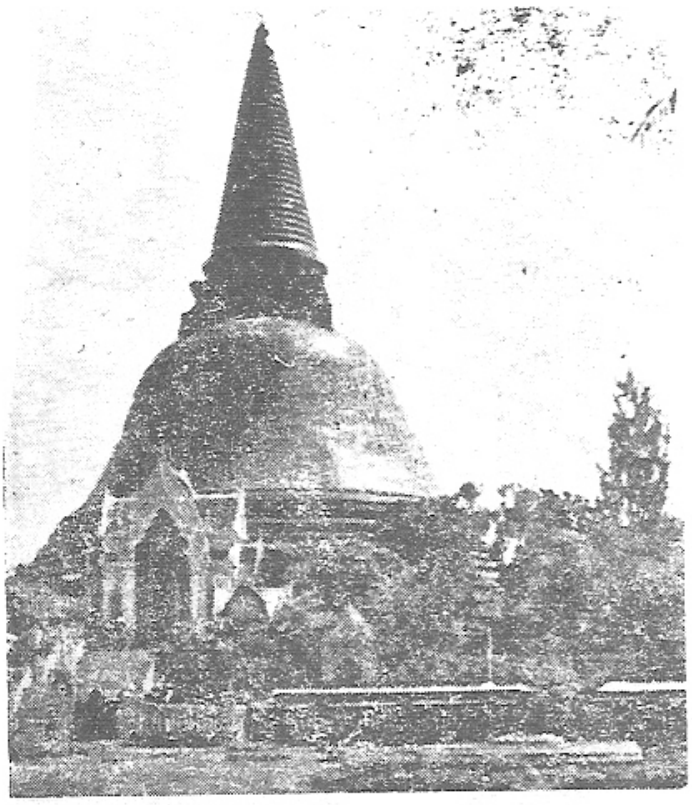

องค์ที่ปรากฏนี้ *ชั้นนอกได้เสริมสร้างใหม่ พ.ศ. ๒๔๐๓ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ ทรงโปรดให้สร้างเสริมองค์ชั้นนอกหุ้มองค์เดิม จึงสูง ๓ เส้น คือ สูง ๖๐ วา ๑ คืบ ๖ นิ้ว องค์เดิมฐานล่างตลอดขึ้นไปถึงองค์ทรงรูปลอมฟาง หรือระฆัง ณ คอระฆังเป็นฐานได้สร้างซ้อนขึ้นอีกองค์รูปดอกบัวเผื่อนกลีบยอดขยายเห็นได้ (ดูรูปเขียน) อยู่ภายในเฉพาะองค์ปรางค์ สูง ๑๕ วา ๒ ศอก องค์เดิมนี้ ที่สร้างจำลองก็มีอยู่ องค์เดิมนั้นปรากฏในพระราชบันทึกว่าสูง ๔๒ วาเศษ ซึ่งนับทั้งเกาะฐานองค์ด้วย*

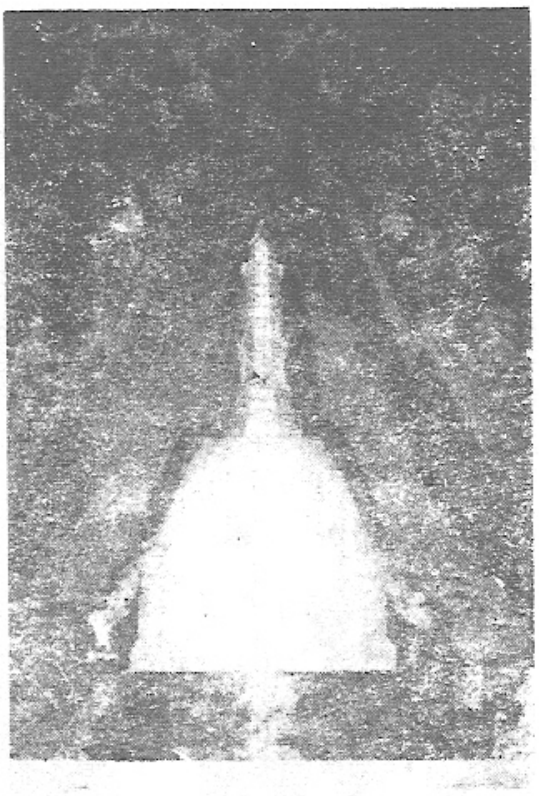

รูปพระปฐมเจดีย์องค์เดิมสถิตอยู่ภายใน *ซึ่งได้เขียนไว้ในสมัยรัชกาลที่ ๖ แสดงให้เห็นพระปฐมเจดีย์องค์เดิม ซึ่ง-พ่อขุนทองเมือง, เถือมทอง กับพระลูกเจ้า เดือนเด่นฟ้า และชาวเมืองเถือมทองร่วมกันสร้างขึ้น ณ พ.ศ. ๒๖๕ ต่อมา พ.ศ. ๗๖๓ พระลูกเจ้าเลืองแสงฟ้าได้ทรงบุรณะอีกครั้ง พ.ศ.๑๑๒๒ พ่อขุนฟ้า-เมืองไทยบุรณะ จึงสูง ๑๕ วา ๒ ศอก ตั้งแต่ฐานถึงยอด นับทั้งเกาะฐานองค์ด้วยได้ ๔๒ วา ๒ ศอก*

พระปฐมเจดีย์นี้ แต่ครั้งยังเป็นพระองค์เดิม จนถึงเป็น-พระองค์ปัจจุบันนี้ ได้มีการแสดงปาฏิหาริย์เป็นมหัศจรรย์เสมอมา เมื่อครั้งที่ยังเป็นองค์เดิม ณ สมัยรัชกาลที่ ๓ พ.ศ.๒๓๗๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ยังทรงผนวชเป็น-พระวชิรญาณภิกขุประทับอยู่วัดราชาธิวาส ได้เสด็จมากระทำสักการบูชาสวดพระพุทธมนต์ได้ทรงเห็นจึงเชื่อแน่ว่า-มีพระบรมสารีริกธาตุจึงทรงอธิษฐานขอ และ ทรงได้ชนิดปาฏิหาริย์คือ พระบรมสารีริกธาตุ ๒ องค์ได้เสด็จมาให้ได้รับที่วัดบวรนิเวศวิหาร

ครั้นได้เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติเป็น-พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว ณ พ.ศ.๒๓๙๔ ล่วงไปถึง พ.ศ.๒๓๙๕ ทรงโปรดให้ลงมือก่อสร้างปฏิสังขรณ์เป็นการใหญ่ตลอดกาลถึง พ.ศ. ๒๔๐๐ ทรงก่อพระปฐมเจดีย์เป็นพระฤกษ์ โปรดให้มีการเวียนเทียนสมโภชต่าง ๆ พระราชทานเงิน ๓๐ ชั่งเป็นพระราชกุศล กับ โปรดเกล้าฯให้ชายฉกรรจ์เป็นข้าพระ ๑๒๖ คน และ ทรงตั้งผู้ดูแลได้พระราชทานนามบรรดาศักดิ์ว่า-ขุนพุทธเกษตรารักษ์ ผู้ช่วย พระราชทานนามว่า-ขุนพุทธจักรรักษา สมุหบัญชี พระราชทานนามว่า-หมื่นฐานาภิบาล ทรงยกค่านาและสมพัตสรเป็นกัลปนาขึ้นวัด ทรงถวายนิตยภัตรด้วย ได้ทรงพระราชทานตั้งแต่วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ.๒๔๐๐ ฉะนี้ จึงได้เสด็จพระราชดำเนินหลายครั้งคราว ได้ทรงเห็นปาฏิหาริย์ของพระบรมสารีริกธาตุ และ มหัศจรรย์ต่าง ๆ มากมาย จะย่อพอได้ความ เช่น

พระบูชาสมัยสวัณณภูมิ ซึ่งตั้งบูชาได้มีลำแสงปรากฏขึ้น

ถ่ายตามธรรมดานั้น ซึ่งก็จุดธูปเทียนตามธรรมดาอย่างที่ปรากฏ จึงเป็นธรรมดาทั่วไป

รูปที่ถ่ายจะเห็นเป็นสถานที่เดียวกัน ที่พิเศษก็คือ-ปรากฏลำแสงพวยพุ่งขึ้นทั้ง ๒ ข้าง ทั้งพุ่งโค้งทั้ง ๒ ลำด้วย เฉพาะลำขวานั้นกระจ่างชัดถึงเป็นลำทับบังองค์พระทั้งช่อดอกไม้บูชานั้นด้วย ส่วนลำแสงซ้าย แม้จะจาง ส่วนที่ต้นลำแสงนั้นชัดเจน จะเห็นดวงเปลวที่เกิดลำแสงนั้นเป็นดวงหนึ่งจากดวงเปลวเทียนนั้น ซึ่งเห็นได้ และ ลำแสงที่พุ่งขึ้นอย่างนี้มีได้อย่างไร เป็นอันจนปัญญา รู้เห็นเพียงว่า-ปาฏิหาริย์มหัศจรรย์เท่านั้น มีนักเดาอ้างว่าเป็น-นักวิทยาศาสตร์ได้เดาขึ้นเป็นเหตุผลว่า-เป็นลำแสงเลเซอร์ ที่ปล่อยมาพอดีกันเข้า ก็เพียงแต่พูดเท่านั้น

พระพุทธรูปต่าง ๆ นี้ เฉพาะแถวหน้าต่ำสุดนั้น ทุกองค์มี-ธรรมจักร์ และ กวางหมอบ ซึ่งได้มีเป็นเครื่องหมาย สมัยสุวัณณภูมิ โดยเฉพาะองค์ต้นซ้ายสุดนั้น ที่ฐานมีรูป ๖ ท้าวราช ไม่มีท่านอุบาลี ด้านหลังมีธรรมจักร์ และ กวางหมอบ องค์ขวาสุด ณ ประภามณฑลมีเส้นลายสือว่า-เดือนเด่นฟ้าสุวัณณภูมิ แต่ทำลายกนกทึบซึ่งถ้าตัดออกแล้วก็พออ่านได้ ด้านหลังมีธรรมจักร์ และ กวางหมอบ จึงเป็นสมัยสุวัณณภูมิ ที่ได้เก็บรวบรวมไว้แต่ พ.ศ. ๒๕๐๕-๑๐ ที่ถ่ายรูปนี้ก็ตั้งแต่กาลนั้น และ ไม่ใช่ที่นี่ เป็นที่อื่น พอมีอย่างนี้ ก็ถูกมูลค่าเหมาเอาไปหมดแล้ว ทั้งล่วงมาก็เกือบ ๒๐ ปีแล้ว จึงนำมาเป็นหลักฐานลำแสงอย่างที่ปรากฏนั้น

ปาฏิหาริย์มหัศจรรย์แสดงเป็น-ดวงกลมสว่างเท่าผลส้มเกลี้ยงมีรัสมีสว่างขึ้นถึงยอดนภศูล เบื้องต่ำชั้นทิกษิณเดิมแล้วหายไปก็มี บางทีเดือนมืด ก็ปรากฏเป็นรัสมีขาวสว่างขึ้นเหมือนมีผู้เอาผ้าขาวหุ้มไว้เลือนลางแล้วสว่างขึ้นเต็มกำลังตลอดถึงยอดนภศูลก็มี บางที สว่างข้างล่างมืดข้างบนแล้วสว่างข้างบนมืดข้างล่างก็มี เมื่อจะสว่างนั้น ก็เป็นรัสมีเรืองขึ้นทีละน้อย ๆ สว่างเต็มกำลังตลอดยอดนภศูลแล้วรัสมีก็โรยอ่อนลงทีละน้อย ๆ จนมืดไปทั้งองค์แล้วก็มีรัสมีเรือง ๆ ขึ้นมาอีกดังกล่าวแล้วก็มี บางที เห็นเป็นดวงดาวติดอยู่ปลายยอดนภศูลมีรัสมีแดง และเหลือง เขียว สีต่าง ๆ ก็มี บางที องค์มืด

ตามปกติ แต่ขอบริมนั้นมีรัสมีขาวสว่างรุ่งเรืองขึ้นตลอดก็มี บางที ก็เป็นเวลาพลบ ก็ได้ยินเสียงโห่ร้อง ครั้นขึ้นไปชั้นสุดดูก็ไม่เห็นผู้ใด บางที ก็ได้ยินเสียงฆ้องชัยเหมือนบุคคลตีอยู่ในองค์พระเจดีย์ บางทีไม่ใช่เวลาสักการบูชานมัสการ พวกทำงานและ ผู้อื่นก็ได้กลิ่นธูปเทียนดอกไม้ของหอม-หอมตลบไป ก็มี

และ ณ ปี พ.ศ. ๒๔๐๘ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานผ้าพระกฐินแล้วประทับอยู่ ๒ ราตรี พร้อมกับพระวงศานุวงศ และ มุขมนตรีข้าราชการได้ประชุมเฝ้าพร้อมกัน ก็ได้ทอดพระเนตร์เห็นพระปาฏิหาริย์ในที่ประชุมนั้น ซึ่งปรากฏเป็น-เปลวเพลิงลุกสว่างอยู่ในอิฐปูนทั่วทั้งองค์พระเจดีย์ที่โรงสร้างหุ้มที่สูง ๖๐ วา ๑ คืบ ๖ นิ้ว ก็เพียงลุกสว่างโพลงขึ้นเท่านั้น ไม่ลุกไหม้ลามไป ปรากฏอยู่ ๒ หรือ ๓ ชั่วโมง ถึงกับรับสั่งว่า-เหมือนผีหลอก ไม่รู้ที่จะว่าอย่างไรได้ เห็นจะเป็นไฟธาตุกินอยู่ในอิฐปูน ถูกน้ำฝนเข้าก็เกิดเป็นรัสมีขึ้น เพราะได้บันทึกไว้จึงคงอยู่ให้ทราบกันได้

ในรัชกาล-พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ก็ได้ทอดพระเนตรเห็นพระปฐมเจดีย์กระทำปาฏิหาริย์ ๒ ครั้ง ตามพระราชหัตถเลขาทรงไว้ว่า-ปาฏิหาริย์ตามลักษณะที่กล่าวมานี้ ช่างไม่ผิดกับที่เคยเห็นมา ๒ คราวแต่สักนิดหนึ่งเลย เวลาที่เห็นนั้น คนมากยิ่งกว่าที่นับบอกมา

พระราชหัตถเลขา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ แต่ทรงดำริพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฯ ได้ทรงไว้เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๔๕๒ ทรงเห็นปาฏิหาริย์ วันที่ ๒๔ ตุลาคม เวลาดึก ๒ ยาม ๕๕ นาที ทรงเล่าว่า-ได้เห็นองค์พระปฐมเจดีย์มีรัสมีสว่างพราวออกทั้งองค์ ตั้งแต่ใต้ระฆังลงมาหน่อยหนึ่งตลอดขึ้นไปจนยอดมงกุฎ แลยังซ้ำมีเป็นรัสมีพวยพุ่งสูงขึ้นไปอีกประมาณ ๓-๔ วา ปรากฏอยู่อย่างนี้ ๑๗ นาทีแล้ว รัสมีตอนใต้แต่ปล่องไฉนตลอดจนยอดก็ดับลงไปทันที เหลือสว่างอยู่แต่ตอนช่องมะหวดลงมาอีกไม่ถึงกึ่งนาที ก็ดับหายไปหมดมืดแม้แต่จะมององค์พระก็ไม่เห็นถนัด" ทรงเล่าต่อไปว่า-คนที่อยู่ร่วมเห็นพร้อมกันนับได้ ๖๕ คน ยังมีจีนที่รับเหมาทำศาลารัฐบาลและ ชาวตลาดอีกหลายคน ก็ได้เห็นด้วย ทรงเล่าต่อไปว่า-คงไม่ใช่แสงธาตุฟอสฟอรัสแน่ จึงเป็นอันอับจนด้วยเกล้าฯ ที่อ้างว่ารัสมีนั้นเป็นด้วยเหตุไร นอกจากว่าเป็น-มหัศจรรย์ยิ่ง (เป็นเหตุการณ์มีเมื่อ ๗๖ ปีมาแล้ว พ.ศ.๒๔๕๒-๒๕๒๘)

ในกาลบัดนี้ วันอาทิตย์ที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๑๕ ตรงกับ-วันอาทิตย์ แรม ๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีมะโรง เป็นกาลกฐิน ก่อนเทศกาลไหว้ ได้ไปในกาลทอดกฐิน ณ เพชรบุรี เสร็จแล้วจึงไปต่อถึงหัวหิน กลับมาในกลางคืนประมาณ ๒๐-๒๑ น. รถวิ่งช้า เพราะรถมาก ได้มองดูองค์พระปฐมเจดีย์ ได้มองเห็นสว่างแจ่มกระจ่างทั้งองค์ แม้สีกระเบื้องเคลือบประดับ ได้กล่าวขึ้นชวนให้มองดูก็เห็นด้วยกัน มีผู้กล่าวขึ้นว่า-มีไฟฉายทั้ง ๔ ทิศส่องให้สว่าง ก็หมดปัญหา แต่ก็พิจารณาดูก็ไม่เห็นลำแสง ทั้งกาลก็เป็นข้างแรม และก่อนเทศกาลไหว้พระปฐมเจดีย์เทศกาลไหว้พระ กำหนดกาลทางจันทรคติคือ กลางเดือน ๑๒ เริ่มตั้งแต่วันขึ้น ๘ ค่ำไปถึงวันเพ็ญ ๑๕ ค่ำ และตลอดไปถึงวันแรม ๗ ค่ำ และ แรม ๘ ค่ำ ณ พ.ศ.๒๕๑๕ นี้ ก็ตั้งแต่-วันที่ ๓๐ ตุลาคมไปกระทั่งวันที่ ๑๓-๑๔ พฤศจิกายน ฉะนี้ จึงยังไม่ได้ตั้งไฟฉาย ส่องแน่นอน.

พระบรมสารีริกธาตุ

ก็คือ-พระธาตุอันเป็น-พระบรมสรีระกายของพระพุทธองค์ที่เหลืออยู่เป็นหลักฐาน

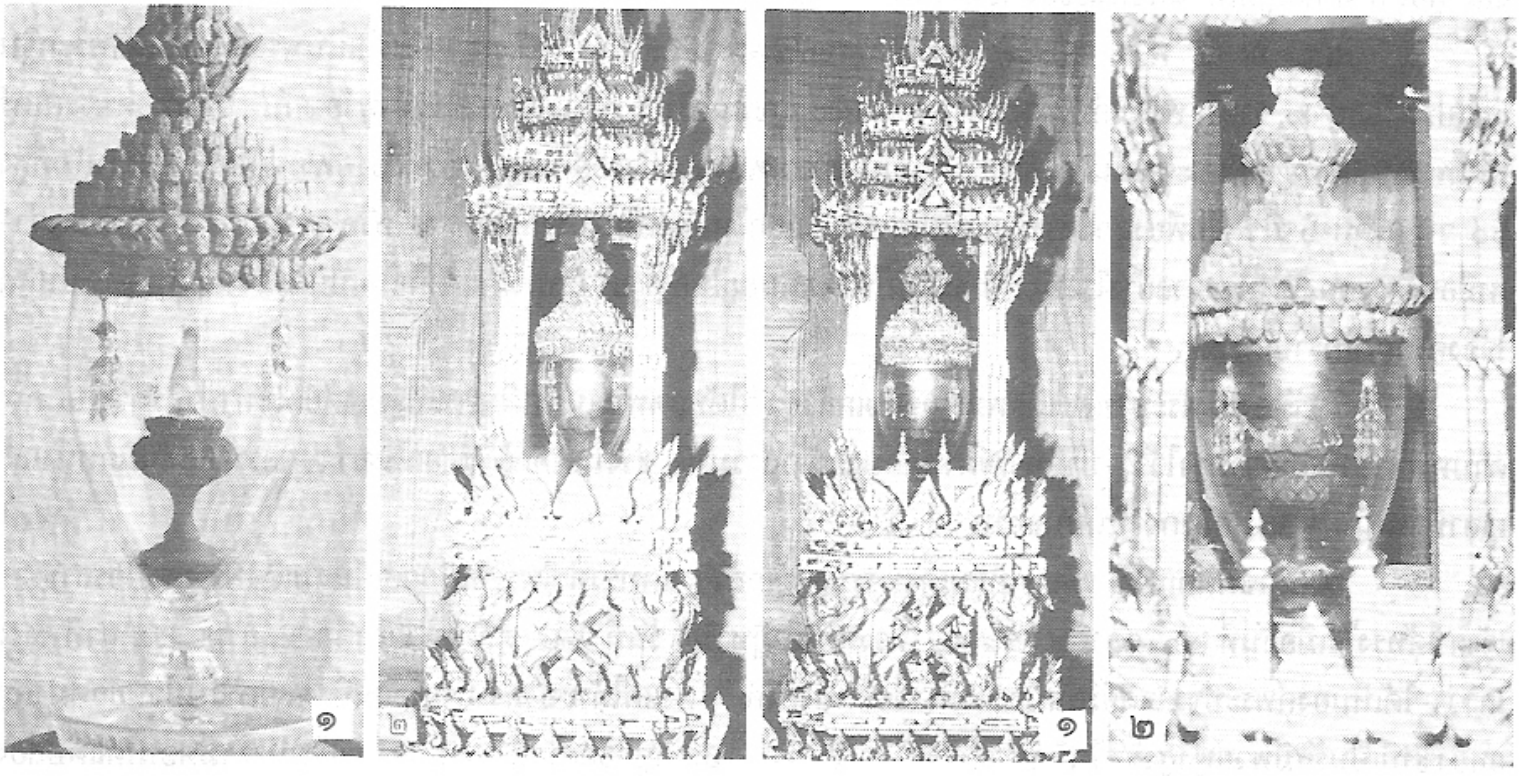

๑. พระเขี้ยวแก้ว (พระทาฐธาตุ) บรรจุในผะอบ เจียระไน มีพู่ห้อยทั้งสองข้าง ถ่ายใช้ไฟพื้บ ไม่ปรากฏสิ่งพิเศษมาก ปรากฏเพียงแสงลูกขึ้นคล้ายดวงเทียนข้างขวาปลายยอดนั้นเท่านั้น

๒. พระเขี้ยวแก้วนั้น ถ่ายใช้ไฟพื้บ ก็ปรากฏแสง สว่างลูกขึ้นทั้งสองข้าง และ พู่ห้อยทั้งสองก็ส่องสะท้อนแสง เสมือนช่อแสงทั้งสองพอเห็นได้ จะว่าเป็น-ปาฏิหาริย์ หรือ เป็นแสงส่องสะท้อนก็ไม่ว่าอะไร ซึ่งเป็นปรากฏการณ์มีขึ้นแล้ว

๑. พระบรมสารีริกธาตุ-ฉัพพัณณรังสี ๖ องค์ ๖ สีมีพู่ห้อยทั้งสอง ถ่ายใช้ไฟพื้บ จึงปรากฏมีแสงโพลงอย่าง นั้น แม้พวงพู่ห้อยก็มีแสงปรากฏสว่างคล้ายพระยืนยกมือทั้งสอง

๒. รูป-พระบรมสารีริกธาตุนั้น แต่ขยายใกล้จึงเห็นชัด แม้พวงพู่ห้อยก็มีแสงสว่างขึ้นให้เห็นชัดเจน ที่กลางยอดพู่นั้นมีแสงลูกคล้ายดวงเทียนทั้งสองชัดขึ้นด้วย ซึ่งได้ปรากฏขึ้นในภาพถ่ายแล้ว

ตำนาน-เท่าที่ทราบกันมาแล้ว

พระเขี้ยวแก้ว หรือ พระทาฐธาตุ อันเป็น-พระบรมสารีริกธาตุพระองค์นี้ ท่านพระครูพิศิษฐศิลปาคม (จูด ธมฺมโชโต) ได้เล่าว่า โยมปู่ของท่าน ซึ่งมีที่อยู่ ณ บ้านท่าช่อง บริเวณกรุงวังฆะนน เมืองเพชรบุรีนั้น ประมาณ พ.ศ.๒๔๐๐ กว่า ได้สร้างบ้านเรือนใหญ่ จึงขุดหลุมเสาเรือน ได้พบแผ่นสี่เหลี่ยมใหญ่เป็นฝาปิดหลุมอิฐก่อ ได้งัดขึ้นแล้วก็พบผะอบเคลือบดินเผา เมื่อเปิดออกก็ได้พบพระเขี้ยวแก้วองค์นี้ จึงเก็บบูชาไว้ได้มอบแก่โยมผู้ชาย และ โยมผู้ชายได้มอบถวายแก่ท่าน ซึ่งท่านก็ได้เก็บรักษาบูชาไว้ จึงได้คงอยู่มาถึงกาลสมัยนี้ ครั้นได้ผะอบเจียระไน และ ได้สร้างมณฑปสำเร็จแล้วจึงได้นำเข้าประดิษฐานอย่างนี้ ความจริงนั้น มักปรากฏแสงสว่างขึ้นอย่างนี้ บางทีปรากฏเหมือนดวงเทียน บางทีเป็นลำแสงขึ้น ปรากฏเสมอตลอดมา ตั้งแต่สมัยยังไม่มีไฟฟ้า และมีแล้วแต่ยังไม่ถึงเมือง ก็มีปรากฏเสมอ และ ในกาลที่พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ซึ่งได้ถวายพระเพลิงแล้ว นาคราชาได้นำมาบูชา ณ นาคภพ พระราชาองค์นั้นทรงพระนาม่ว่า-นาคราช ได้นำมาบูชา ณ นาคภพ ก็คือ ที่พริบพลี เพชรบุรีนี้

พระบรมธาตุ และ พระธาตุพระอรหันต

พระบรมธาตุก็คือ-พระธาตุพระพุทธองค์ พระธาตุพระอรหันตสาวกสงฆ์ของพระองค์

พระเสมหธาตุ (พระเสลดพระพุทธองค์) ที่บัญจุ ไว้ในผะอบเจียระไน มีพู่ห้อยทั้งสองข้างได้ถ่ายไว้ปรากฏตามปกติ

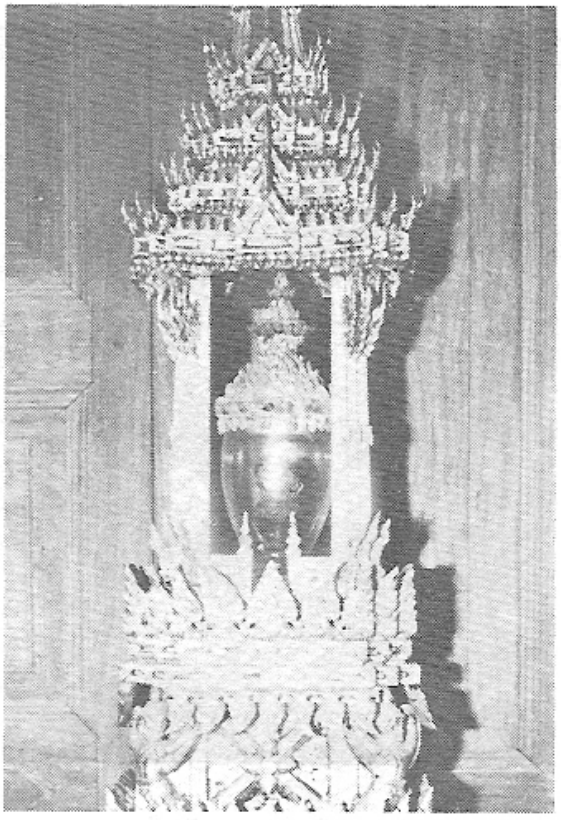

พระเสมหธาตุนั้น ถ่ายใช้ไฟพ็บ ปรากฏแสงลุกโพลงขึ้นนั้น ไม่ปรากฏพู่ห้อย ปรากฏเพียงแสงสะท้อน เล็ก ๆ ทั้งสองเท่านั้น

พระบรมสารีริกธาตุ-ฉัพพัณณรังสี ๖ องค์ ๖ สี นี้ นำมาบัญจุเฉพาะ ๖ องค์ ๖ สี คือ ๑. สีฟ้าแก่ (นีลก) ๒, เหลืองอร่าม (ปีตก) ๓, แดงสด (โลหิตก) ๔, ขาวผ่อง (โอทาต) ๕, ฟ้าม่วงแดงหงสบาท (มัญเชฏฐ) ๖. ประภัสสร เลื่อมพราวพรายแสงแดงเหลือง ได้คัดเอาที่มีสีอย่างที่พระบาลีระบุไว้ ที่อื่นนอกจากนี้ยังมีอีกมาก พระบรมธาตุทั้งนี้ ท่านพระครูพิศิษฐ์ศิลปาคม (จูด ธมฺมโชโต) ได้เล่าให้ฟังว่า มีอยู่ประจำวัดมาตั้งแต่เดิม เจ้าอธิการหวาด มาโฆ ท่านรักษาไว้จากกาลที่ท่านเป็นเจ้าอาวาสมาก็ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๓๖ ในกาลต่อมา-ก่อน หรือ หลัง พ.ศ.๒๔๗๐ ได้บุรณะซ่อมแซม กับใช้กระเบื้องหินอ่อนปูพื้นพระอุโบสถ ในครั้งนี้ ได้เห็นองค์ สุวรรณเจดีย์มีรอยแตกร้าว จึงเจาะกะเทาะเพื่อเอาอิฐ และ ปูนที่ผุกร่อนออก ก็ได้พบมณฑปย่อส่วนเล็กได้นำเอาออกมาจึงได้พบพระบรมสารีริกธาตุ จึงได้กระทำสมโภชบูชาแล้วได้ขอแบ่งออก ทั้งได้กระทำมณฑปเหมือนเลียนแบบองค์เดิมนั้น ส่วนมณฑปองค์เดิมนั้นได้นำเข้าบัญจุไว้ตามเดิม ที่แบ่งไว้ก็ได้ใช้ผะอบ ยอดบัญจุแล้วนำเข้าสถิตในมณฑปองค์ใหม่นั้นตั้งบูชาไว้ในห้อง บัดนี้นำเข้าบัญจุเป็นองค์กลางมณฑปเก่าใน-พิพิธภัณฑ ซึ่งเป็นฝีมือ-ประณีตวิจิตรศิลปได้ปรากฏเหลืออยู่ กับ ยังมีที่ท่านได้สวดมนตบูชาได้เสด็จมาเองก็มากองค์ได้อัญเชิญเข้าสถิตรวมเข้าด้วยกัน เมื่อได้ผะอบเจียระไนมาแล้วจึงนำเข้าบัญจุ ได้นำพระนาคปรกใบมะขามวัดค้างคาวประดับฝาครอบทั้งหมด เมื่อมีอายุ ๖๐ ณ พ.ศ.๒๕๑๗ ท่านยังแบ่งถวายมาเกือบ ๑๐๐ องค์ ครั้น พ.ศ. ๒๕๑๕ มีผู้ออกทุนให้ ทั้งช่างฝีมือมีอยู่ด้วย จึงได้สร้างมณฑปย่อส่วนนี้สำเร็จแล้ว จึงได้นำพระบรมสารีริกธาตุ และ พระธาตุเข้าบัญจุไว้ แล้วได้นำเข้าสถิตไว้ในพิพิธภัณฑ์ จึงปรากฏอยู่ได้

พระธาตุพระอรหันต์สาวก

ก็คือ-พระธาตุพระอรหันต์สาวกสงฆ์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระธาตุพระสิวลีเถรเอตทัคคในลาภผล แบบเม็ดเลื่อมมุก-ดาหาร ในครั้ง-ตั้งให้ชาวชนสรงน้ำ จึงเอาพู่ห้อยออก ถ่ายรูปจึงไม่มีแสงอื่นพิเศษ และ เห็นได้ชัดเจน

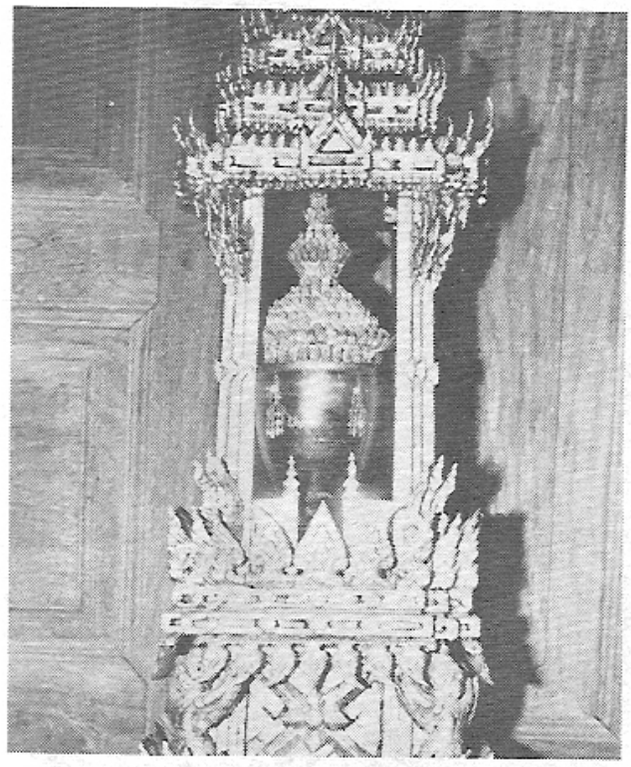

พระธาตุพระสิวลีเถร ซึ่งบัญจุไว้มีพู่ห้อย ถ่ายใช้ไฟพื้บ ปรากฏแสงทั้งที่พวงพู่ห้อย และ ที่องค์พระธาตุได้ลุกโพลงขึ้นกระ-ทั่งของครอบ

พระเสมหธาตุ (พระเสลดพระพุทธเจ้า) ซึ่งมีอยู่ประจำวัด มีประวัติเล่ากันว่าเป็นพระเสมหธาตุแต่ครั้งที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเสวยเนื้อสุกรอ่อนจึงทรงประชวรพระโรคปักขันทิกาพาธ คือ ทรงอาเจียนพระโลหิต และเมือก เสมหประสมกัน ได้ทรงบ้วนลง ณ พื้นฝุ่นดินลูกรังซึ่งมีแร่เหล็กประสมอยู่ จึงเป็นพลังร่วมประสานทั้งหมดให้เป็นก้อนแข็งทึบคล้ายหินแดงสนิม พระเถรสงฆ์บริวารร่วมเสด็จได้เก็บไว้ และ ได้มอบกันต่อ ๆ มา กระทั่งมาสถิตอยู่ ณ วัดนี้ ได้เคยเห็น-ชันหมาก ว่าเป็นของสมเด็จพระพุทธาจารย์ และ หลวงพ่ออาจารย์อื่น ๆ ท่านฉันหมากถือเป็นยา-เภสัช เนื้อหมากมียางเหนียวติดแน่น เนื้อเสี้ยนอ่อน ใบพลู ซึ่งใช้ปูนแดง-ซึ่งปูนนั้นเผาเปลือกหอยบ้าง บางทีใช้หินปูนเผา ใช้ขมิ้นผงประสมก็เกิดเป็นสีแดง และเมือกในปากได้ประสมประสานกัน เมื่อฉันมีสติเสมอสวดเสกว่า ปฏิสัง ขา โยนิโส ฯ ขั้นเป็นสติพล และ สมาธิพล เป็นพลังแรงประสานทั้งหมดนั้นให้เป็นแท่งก้อนแข็งแกร่งเท่าหินได้ เช่น เมือกในปากทำให้เกิดเป็นคราบหินปูนได้ เมือกหอยสร้างหินปูนเป็นเปลือก และ ฝาได้ เป็นต้น เช่นเดียวกัน

ในกาลถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระนั้น ในมหาปรินิพพานสูตร พระมหาเถรพระธรรมสังคาหกาจารย์ทั้งหมด อันมีพระอานนทเถรเป็นต้น ผู้เฝ้าพระประชวร กับ ปฏิบัติพระพุทธสรีระ และเฝ้าถวายพระเพลิง ได้เล่าไว้ในมหาปรินิพพานสูตร์นั้นว่า[๑] พระจิตกาธารของพระผู้มีพระภาคเจ้า เพลิงก็ลุกโพลงขึ้นเองพลันทีเดียว ก็เมื่อพระสรีรของพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งเพลิงกำลังลุกไหม้อยู่ พระส่วนสรีระใด ได้เป็นส่วนมีอยู่แล้ว คือ พระฉวี (หนัง) หรือว่า พระมังส

---

[๑] มหาปรินิพพานสูตร มหาวัคค ทีฆนิกาย ๑๐/๘๕-๑๖๕ ความนี้อยู่ตอนจบ.

(เนื้อ) หรือ พระนหารู (เอ็น) หรือว่า พระลสิกา (ไขข้อ) เถ้า เขม่า แห่งพระอวัยวะส่วนนั้น มิได้ปรากฏเหลืออยู่เลย พระสรีระทั้งหลายเท่านั้น (พระบรมสารีริกธาตุ) ได้ยังเหลืออยู่แล้ว สำหรับผ้า ๕๐๐ คู่เหล่านั้น ไหม้ไปเพียง ๒ ผืนเท่านั้น คือ ผืนในสุดทั้งหมด และ ผืนนอกครั้นเมื่อ-พระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้าซึ่งเพลิงลุกไหม้แล้ว ธารน้ำก็ไหลหลั่งจากอากาศดับจิตกาธารของพระผู้มีพระภาคเจ้า กับ น้ำก็พุพุ่งขึ้นแม้จากต้นสาล หลั่งลงดับจิตกาธารของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้วแล พวกเจ้ามัลลชาวเมืองกุสินาราได้ใช้น้ำหอมล้วน ๆ ดับจิตกาธารของพระผู้มีพระภาคเจ้า ครั้งนั้นแล พวกเจ้ามัลลชาวเมืองกุสินารา ทรงกระทำ-สัตติบัญชร (สถูปรูปหอกมีช่องหน้าต่าง) ในท้องพระโรง (สัณฐาคาร) ตลอด ๗ วัน สร้างธนูปราการ (กำแพงธนู) แวดล้อมอารักขาแล้ว จึงสักการะ เคารพ นับถือ บูชา ด้วยการฟ้อนรำ ขับร้อง ประโคมเครื่องด้วยระเบียบมาลา และเครื่องหอมทั้งหลาย ตลอดกาลนั้น

ภาพถ่ายทั้งนี้ มีลำแสงปรากฏขึ้นอย่างนี้ได้นำมาเป็นข้ออ้างหลักฐาน

เห็นพิมพ์โฆษณาเป็นสาธารณเอกสารแล้ว คงไม่สงวนลิขสิทธิ์ จึงนำมาอ้างว่าได้มีมาแล้ว

๑. พระพุทธรูปปางนาคปรกเป็นเครื่องเนื้อดินแร่ ตามจารึกว่า พ.ศ. ๓๔๕ เจ้าอธิการหวาดมาโฆ ได้พบ ณ วัดค้างคาว พ.ศ. ๒๔๔๗ ได้นำมาบัญจุ ณ วัดเพชรพลี พ.ศ.๒๕๑๓ ได้นำขึ้นมาซึ่งได้ติดกันเป็นก้อน ได้ใช้โตกตั้งไว้ เมื่อถ่ายรูปมีลำแสงปรากฏอย่างนั้น

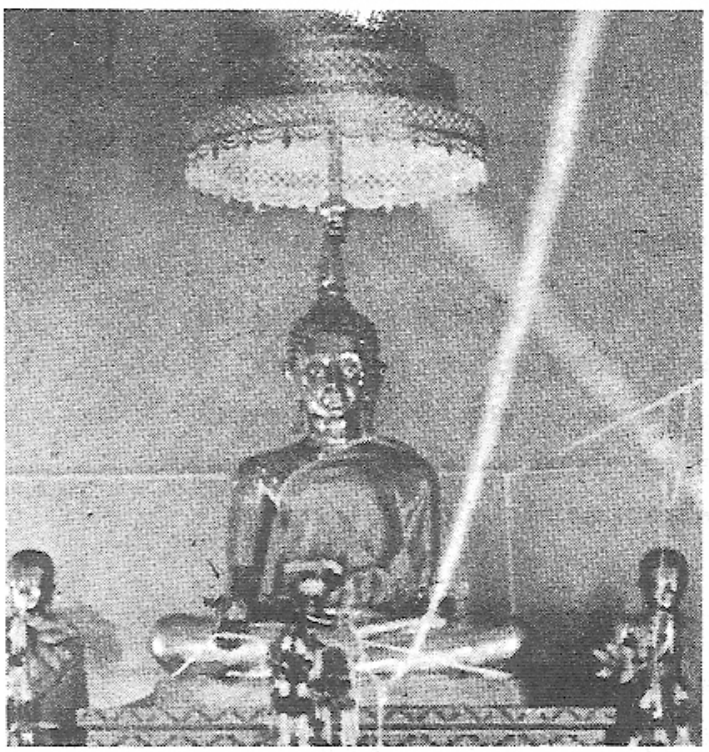

๒. พระพุทธรูปเป็นพระประธาน ณ พระอุโบสถ เป็นพระสร้างใหม่ เห็นพิมพ์ในหนังสือแจกในการประชุมเพลิงศพ ซึ่งภาพถ่ายนี้มีลำแสงพวยพุ่งขึ้นถึง ๒ ลำแสง จึงขออนุญาตินำมาเป็นหลักฐานว่ามีปรากฏมากแห่ง อย่างข้างล่างก็มีหนังสือว่า-ท่านมือภินิหาร ของไทยนี้ดีไม่ต้องตั้งเครื่องฉาย ก็มีแสงขึ้นเองได้

ภาพทั้งนี้มีทั้งรุ่นเก่า-รุ่นใหม่ พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ ขณะที่ถ่ายภาพ ทั้งผู้ถ่าย และ ตัวพระคุณท่านต่างไม่รู้ เมื่ออัดออกมาแล้วหลายครั้งก็ปรากฏอย่างนี้ มีผู้รู้ที่อ้างว่า-เป็นนักวิทยาศาสตร์ไทย ซึ่งรู้เพียงอ่านตำราจึงทำอะไรไม่เป็นสักอย่าง แสดงความรู้อย่างสมภูมิว่า-เป็น-แสงเลเซอร์ ที่ถูกปล่อยออกมา ซึ่งผ่านมาพร้อมกับกดเปิด-ฉับไว จึงติดมาอย่างนั้น ที่มีภูมิเดารู้ก็ปรับเป็น-อุตตริมนุสสธัมมทีเดียว แต่ต่างก็รับรองกันว่า-มีแน่นอน ที่ว่าเป็น-อุตตริมนุสสธัมมนั้น จึงนำพระพุทธบัญญัติในปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ ต่อกับพระพุทธาธิบายใน-อกรณียานุสาสนข้อที่ ๔ อันเป็นธรรมที่แท้จากพระโอษฐ์ที่ตรัสบัญญัติไว้ ในจตุตถปาราชิก มีว่า

โย ปน ภิกฺขุ อนภิชานํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ	อนึ่ง ภิกขุใด ไม่รู้เฉพาะอย่างยิ่ง พึงกล่าวโอ้อวด
อตฺตูปนายิกํ อลมริยญาณทสฺสนํ สมุทาจเรยฺย	อุตตริมนุสสธัมม อันเป็นความรู้เห็นทั้งประเสริฐทั้ง
อิติ ชานามิ อิติ ปสฺสามีติ ตโต อปเรน	สามารถ ซึ่งน้อมเข้าใจตนว่า-เรารู้อย่างนี้ เราเห็น

รูปหลวงปู่-ท่านเจ้าพระคุณ พระราชวุฒาจารย (ดูลย์) ซึ่งได้ถ่ายไว้ในงานทำบุญอายุ ๘๖ ปี รูปท่านอยู่ขวาซึ่งลำแสงจ้านั้นบังแล้ว ด้านขวา-คณะศิษยานุศิษย์เป็นฆราวาสนั่งประชุมกันอยู่ มีลำแสงขาวปรากฏลายขวั้นแดง คล่ำสลับตลอด พุ่งลงขวาโค้งขึ้นไปประจบกับ-ลำแสงที่มีในทางซ้าย หรือ เหนือนั้นกับ ซีกซ้าย หรือ เหนือ ก็ยังมีพุ่งมาอีก ลำแสงหนึ่งประจักษ์ชัดเจน ขณะที่ถ่ายนั้น ผู้ถ่ายเล่าว่า-ไม่มีแสงใดอื่นพิเศษอย่างนั้น มีเพียงแสงสว่างสลัวอย่างที่ปรากฏเท่านั้น หลวงปู่มรณภาพแล้ว และ พระราชทานเพลิงไปแล้ว ได้นำมาเป็นหลักฐาน

สมเยน สมนุคฺคาหิยมาโน วา อสมนุคฺคาหิย	อย่างนี้ ครั้นสมัยอื่นแต่นั้น อันผู้ใดหนึ่ง ถือเอา
มาโน วา อาปนฺโน วิสุทฺธาเปกฺ โข เอวํ	ตามก็ตาม ไม่ถือเอาตามก็ตาม เป็นอันต้องอาบัติแล้ว
แล้ววเทยย “อชานเมวํ อาวุโส อวจํ ชานามิ”	มุ่งหมายความหมดจด จะพึงกล่าวอย่างนี้ว่า-แน่ะท่าน
อปสฺสํ “ปสฺสามิ” ตุจฺฉมฺสา วิลปินฺติ อญญตฺร	เราไม่รู้อย่างนั้น ไม่กล่าวว่า-รู้ ไม่เห็นอย่างนั้น ได้
อธิมานา อยมฺปี ปาราชิโก โหติ อสวาโส	กล่าวว่า-เห็นอยู่ ได้พูดพล่อย เป็นเท็จเปล่า ๆ เว้นไว้
	แต่สำคัญผิด แม้ภิกขุนี้ ก็เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้

-ก็ใน-อกรณียานุสาสนข้อที่ ๔ มีพระพุทธภาษิตตรัสเป็นพระพุทธาธิบายไว้ว่า

อุปสมฺปนฺเนน ภิกฺขุนา อุตฺตริมนุสฺสมฺโม	อันภิกขุผู้อุปสมบทแล้วไม่ควรอวดอุตตริมนุสสธัม
มน อุลฺลปิตพฺโพ อนฺตมโส สุญญาคาเร อภิรมามิติ	โดยที่สุดว่า-เรายินดีในเรือนร้าง
โย ภิกฺขุ ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ	ภิกขุใด มีความอยากอันลามก ถูกความอยากอัน
อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ ฌานํ วา วิโมกฺขํ วา	ลามกครอบงำแล้ว พูดอวดอุตตริมนุสสธัมม อัน
สมาธึ วา สมาปตฺตึ วา มคฺคํ วา ผลํ วา	ไม่มีอยู่ อันไม่เป็นจริง คือ ฌานก็ดี วิโมกข์ก็ดี

ครั้งนั้น มหากษัตริย์ และ พราหมณ์ทั้งหลายได้ไปขอพระบรมสารีริกธาตุทั้งนั้น โทณพราหมณ์ได้ใช้ทะนานทอง (ตุมพ) ตวงแบ่งได้ ๘ ทะนาน ทะนานที่ ๑ พระเจ้าอชาตสัตตุแห่งมคธรัฐได้ทรงกระทำ พระสถูปบัญจุ และ มหกรรม

คุณเจริญ สุวรรณเตมีย์ หรือ ที่ในหนังสือเรียกว่า-คุณพ่อเจริญ ได้นั่ง ณ แคร่ในเพิง ขณะทำพิธีบนเทือกเขานางหย่อง จ.ว.ระยอง เวลาบ่ายสองโมงเศษ กลางแสงแดดกล้า ผู้ถ่ายรูปนี้ได้เล่าให้ฟังว่า-ขณะถ่ายไม่มีลำแสงอื่นใดในแสงแดดกล้านั้น ครั้นอัดออกมาก็ปรากฏลำแสงแจ่มจ้าพุ่งขึ้นอย่างนี้ และ แจ่มจ้ายิ่งหว่าแสงแดดกล้านั้น กระทั่งบังทุกสิ่ง เช่น คน และ เสาได้ จะเห็นลำแสงพุ่งออกจากหัวแคร่ คงไม่มีกล่าวว่า-เอาไฟฉายไปตั้งฉายไว้ หรือว่าเป็นแสงเลเซอร์ ที่มาพอดีกันเข้า จึงขอบันทึกไว้เป็นหลักฐาน-อัศจรรย์ อภินิหาร หรือ ปาฏิหาริย์ และ เป็น-อุตตริมนุสสธัมม ก็ได้ เพราะเป็น-ฆราวาส จึงไม่เป็นอุตตริมนุสสธัมม และรูปขวาทำพิธีที่เขาชะโงก จ.นครนายก

อสฺมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโย	สมาธิก็ดี สมาบัติก็ดี มัคคก็ดี ผลก็ดี ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสาย พระศากยบุตร
เสยฺยถาปี นาม ตาโล มตฺถกจฺฉินฺโน	เปรียบเสมือนต้นตาล มียอดขาดด้วนแล้ว ไม่อาจ
อภพฺโพ ปุน วิรุฬฺหิยา	งอกขึ้นได้อีก
เอวเมว ภิกฺขุ ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต	ภิกขุก็เหมือนกัน มีความอยากอันลามก ถูกความอยาก
อสนฺตํ อภูตฺ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุล ลปิตฺวา	อันลามกครอบงำแล้ว พูดอวดอุตตริมนุสสธัมม อันไม่มีอยู่
อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปตฺติโย	อันไม่เป็นจริง ไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร
ตนฺเต ยาวชีวํ อกรณียนฺติ	การนั้น อันเธอไม่พึงทำตลอดชีวิต ดังนี้

ในสิกขาบทตรัสว่า-เป็น-ปาราชิก คือ พ่ายแพ้ หมายความไม่รู้-ขาดจากเป็นภิกขุ **อสังวาโส** คือ ไม่มีการร่วมกันด้วยศีล ปาฏิโมกข และ ไม่มีสิทธิอย่างพระภิกขุอื่น ในอนุสาสน จึงเป็นพระพุทธาธิบายว่า-**อสฺสมโณ** ไม่เป็นสมณะ **อสกฺยปุตฺติโย** ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร **อุตตริอนุสสธัมม** ก็คือ ฌาน ทั้ง ๘ **วิโมกข** ก็คือ นิพพาน **สมาธิ** ก็คือ **สมาธิผล สมาบัติ มัคค ๔ ผล ๔**

ฉลองบูชา ณ พระนครราชคฤห์ ที่ ๒ กษัตริย์ลิจฉวีเมืองเวสาลีได้ทรงกระทำพระสถูปบัญจุ และ มหกรรมฉลองบูชา ณ เมืองเวสาลี ที่ ๓ พวกกษัตริย์ศากยราชเมืองกบิลพัสดุ์ทรงกระทำพระสถูป และ มหกรรมฉลองบูชา ณ เมืองกบิลพัสดุ์ ที่ ๔ พวกกษัตริย์ถูลีเมืองอัลลกัปปะได้ทรงกระทำพระสถูป และ มหกรรมฉลองบูชา ณ เมืองอัลลกัปปะ ที่ ๕ พวกกษัตริย์โกลิยะ เมืองรามคามได้ทรงกระทำพระสถูป และ มหกรรมฉลองบูชา ณ เรืองรามคาม ที่ ๖ พราหมณ์ผู้ปกครองเมืองเวฏฐทีปกะได้ทรงกระทำพระสถูป และ มหกรรมฉลองบูชา ณ เมืองเวฏฐทีปกะ ที่ ๗ พวกเจ้ามัลละเมืองปาวาได้ทรงกระทำพระสถูป และ มหกรรมฉลองบูชา ณ เมืองปาวา ที่ ๘ พวกเจ้ามัลละเมืองกุสินารา ได้ทรงกระทำพระสถูป และ มหกรรมฉลองบูชา ณ เมืองกุสินารา ที่ ๙ โทณพราหมณ์ได้กระทำพระสถูป และ มหกรรมฉลองบูชาตุมพะ ณ เมืองกุสินารา ที่ ๑๐ พวกกษัตริย์โมริยะเมืองปิปผลิวัน ได้ทรงกระทำพระสถูป และ มหกรรมฉลองบูชา ณ เมืองปิปผลิวัน กับ พระเขี้ยวแก้วอีก ๔ (ทาฐา) พระทนต (ฟัน) อีก ๔๐ พระเกสา (ผม) พระโลมา (ขน) สำหรับ-พระเขี้ยวแก้วนั้น องค์หนึ่ง พวกนาคราชได้บูชาอยู่ ซึ่งอาจเป็นองค์นี้ที่สถิตอยู่ ณ เพชรบุรีไทยนี้ เพราะว่าไทยเมืองทอง หรือ แหลมทองนี้ มีมนุษย์พวก-นาค คือ คนน้ำหรือ ชาวเล มีอยู่มาก ทั้ง-ภพนาค หรือ เทพนาค เช่น วิรูปักข ฯลฯ ก็ปรากฏว่ามีอยู่

ส่วนพระบรมสารีริกธาตุ คือ พระอัฏฐิ (กระดูก) นั้น ที่พระเจ้าอชาตสัตตุทรงนำมา ทั้งได้ทรงกระทำพระสถูปบัญจุไว้ ณ กรุงราชคฤหนั้น ต่อมา สมัยพระเจ้าอโศกมหาราชเจ้าทรงขุดค้นพบแล้วได้นำมาเป็นหลักฐานอย่างที่มีประวัติบันทึกไว้ในพระไตรปิฎก และ ทรงแบ่งแจกไปทำเป็นธาตุสถูปเจดีย์ให้บูชาสักการะในต่างประเทศ ในไทยนี้ พระโสณัตเถรก็ได้นำมากระทำเจดีย์บัญจุไว้ เป็นต้น ส่วนที่มาเองก็มีมาก เท่าที่ปรากฏนี้ แม้จะเขียน หรือ จารึกในภายหลัง ก็เป็นที่ยืนยันความมี ณ ครั้งแรกนั้น และ ณ ครั้งแรกนั้น พระธรรมสังคาหกาจารย์ได้กระทำขึ้น ทุกท่านต่างได้กระทำจึงรู้เห็นทราบตลอด จึงได้สร้างเป็นคำกล่าว หรือ เป็นคำพูดขึ้นซึ่งเป็น-มุขปาฐะ ณ ปฐม-ทุติย-ตติยสังคีตินั้น ก็ได้กระทำตามที่เห็นประจักษ์มาแล้วอย่างชัดเจน อย่างน้อยก็ที่เป็นผู้กระทำขึ้น ณ ครั้งแรก ก็ ๕๐๐ องค์ตามที่ปรากฏนั้น แม้จะเขียนจารึกเป็นตัวสือในภายหลัง ณ พ.ศ.๔๕๐-๔๕๒ ก็เขียนตามที่เป็น-มุขปาฐะ (มุขปาฐะ แปลว่า-กล่าวด้วยปาก) ฉะนี้ จึงถือว่า-แน่นอน-แท้จริงได้ จึงคัดพระบาลีมาด้วยเพื่อเห็นชัด ในวงเล็บได้เติมให้เต็ม

อิติ อฏฺฐ สรีรตฺถูปา	ด้วยประการฉะนี้ พระสถูปบัญจุพระสรีระ จึงมี ๘ แห่ง
นวโม ตุมฺพถูโป ทสโม องฺคารถูโป	ที่ ๙ พระตุมพสถูป ที่ ๑๐ พระอังคารสถูป
เอวเมตๆ ภูตปุพฺพนฺติ	ด้วยประการทั้งนี้เช่นนี้ จึงเป็นแบบอย่างได้เคยมีมาแล้ว
อฏฺฐโทณๆ จกฺขุมโต สรีรๆ	พระสรีระของพระพุทธเจ้าผู้ทรงพระจักษุ มี ๘ ทะนาน
สตฺตโทณๆ ชมฺพุทีเป มเหนฺติ	๗ ทะนาน บูชากันอยู่ในชมพูทวีป
เอกญฺ จ โทณๆ ปริสวรุตฺตมสฺส	ส่วนอีกทะนาน ๑ ของพระวโรดมบุรุษพระพุทธเจ้า
รามคาเม นาคราชา มเหนฺติ	พวกนาคราชาบูชากันอยู่ ในรามคาม
(โทณๆ ว ตุมฺพๆ นวโม จ ถูโป	(พระตุมพ คือ ทะนาน จึงได้เป็น-พระสถูปที่ ๙ อีกด้วย
องฺคารถูโป ทสโม อโหสิ)	พระอังคารสถูป ได้เป็นพระสถูปที่ ๑๐ แล้ว)
เอกา หิ ทาฐา ติทิเวหิ ปูชิตา	พระเขี้ยวแก้วองค์ ๑ พวกเทพไตรทิพบูชากันในสวรรค์แล้ว
เอกา ปน คนฺธารปุเร มหิยฺยติ	ส่วนอีกองค์ ๑ บูชากันอยู่ ในคันธารบุรี
กาลิงครญฺโญ วิชิเต ปุเนกๆ	อีกองค์ ๑ บูชากันอยู่ในแคว้นของพระเจ้ากาลิงค
เอกๆ ปุน นาคราชา มเหนฺติ	ก็อีกองค์ ๑ พวกพระยานาคบูชากันอยู่ ณ นาคภพ
ฯลฯ	
จตฺตาฬีสสมา ทนฺตา เกสา โลมา จ สพฺพโส	พระทนต์ ๔๐ ครบถ้วน พระเกสา พระโลมา
เทวา หรึสุ เอเกกๆ จกฺกวาฬปรมฺปราติ	พวกเทพได้นำไปองค์ละองค์ ๆ ได้นำต่อ ๆ กันไปในจักรวาฬ ดังนี้แล

ตัวสือเทวนาครี ที่ใช้ในพระพุทธศาสนา ปรากฏในไทย

ได้นำจารึก ณ ขอบประภามณฑล พระพุทธรูป ๔ สมัยไตรรัตน์ เป็นหนังสือเทวนาครี แต่จารึกนี้มีในไทย เข้าใจว่า พระโสณ ฯลฯ หรือพราหมณ์ใดหนึ่งคงมาสอน มนขอมพิสสณุคงเป็นผู้จารึก ได้ทราบในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชนั้น พวกพราหมณ์ไม่ยอมให้ใช้หนังสือเทวนาครีในพระพุทธศาสนา พระเจ้าอโศกจึงให้วิษณุคุปตพราหมณ์คิดลายสือพราหมินขึ้น ในการขุดค้นโบราณวัตถุสมัยพระเจ้าอโศก พ.ศ. ๒๑๘-๒๕๙ ไม่พบหนังสือเทวนาครี พบแต่หนังสือพราหมิน แม้ที่ทรงจารึกเอง แต่ตัวเทวนาครีมาปรากฏในต่างประเทศคือไทย คงถือว่าเป็นแดนอื่นจากชมพูทวีปก็พ้นจากอำนาจสิทธิของพราหมณ์ ท่านจึงได้จารึกไว้อย่างที่พบนี้

त्रिरत्नमनि जाती. वा हो चान्धव ठी कन. पाकी उपछन्दि

ตฺริรตนานิ ชาโต วาโห จานฺธว โลกฺ กน ยาโก อุปฉนฺทิ

โลกฺกน (โลกลวะ) ยังไตรรัตน์ ให้เกิดแล้วและนำ ผู้มืดทั้งหลาย ให้สว่าง ให้เจริญ เข้าไปชอบใจแล้ว

ตัวสืออัลฟาเบท คือ ตัวอังกฤษที่ใช้ในพระพุทธศาสนา เหรียญต้นคัมภีร์มิลินทปัญหา

44 A coin of King Menander

ได้นำเหรียญที่มีลายจารึกเป็นหนังสือที่มีในสมัยนั้น คือ พระนามเมนันเดอร์ หรือพระเจ้ามิลินท ผู้เป็นต้นคัมภีร์มิลินทปัญหา ประมาณ พ.ศ. ๓๐๐ กับพระเจ้ากนิษกมหาราช ซึ่งทรงสร้างเหรียญมี พระพุทธรูปและพระนามว่าโบดโด คือ พุทธ ประมาณ พ.ศ. ๔๒๙

จาก

the way of the Buddha

48 Kaniska s Coin name of BODDO containing the (Buddha)

ธัมมกาโม (ทอง) อยู่อินทในอโสการาม องคอโศกธัมมราชา เอาผ้า (ไตร) จีวร มาให้ว่า **ตฺวํ อิมํ ติจีวรํ คณฺห อุปสมฺปทํ ลเภยฺยาสิ พุทฺธสาสเน**[๑] (ท่านโปรดรับไตรจีวรนี้ พึงได้อุปสมบทในพระพุทธสาสนา) (๔๘๕/๑) ธัมมกาโม อยู่ อินท องคปิยทัสสีธัมมราชาอุ้มอุปถัมภ ปวารณา แลให้เข้า ขอบวชต่อมหาติสสเถร เมื่อปี พุทธกาลล่วงแล้ว ๒๔๑ (๔๘๕/๒)

ธัมมกาโม ทอง อยู่อโสการาม มหาติสสเถรว่า อุปสัมปันนไทยในอินทไม่มี บัดนี้ให้อุปสัมปันน ให้ญาณจรณสวดญัตติ เมื่อ[๒] ปีพุทธกาลล่วงแล้ว ๒๔๑ เดือน ๘ ขึ้น ๒ ค่ำ เวลาบ่าย ๕ อัน (โมง) (๔๗๖/๑) ธัมมกาโม เมื่อเป็นภิกขุแล้ว อุปัชฌายมหาติสสว่า **ตฺวํ อาจริเยน สทฺธึ สุวณฺณภูมึ คจฺฉ ปญฺจวสฺสกาเล อุปฺปชฺ ชิสฺสสิ เยน โสโณ กาโมติ นามํ อกาสิ เตน ตุวํ**..... เจ้าจงไปสู่สุวัณณภูมิกับอาจารย์ ในกาล ๕ พรรษา เจ้าจักสึก โสณะ ได้กระทำชื่อว่า กาม เพราะเหตุใด เจ้า (จักสึก) เพราะเหตุนั้น (๔๗๖/๒)

แผ่นลำดับอ่าน ๒๗๓ หน้า ๑ บันทัด ๑ ชื่อ ญาณจรณ จารไว้ยุ่ง ๆ อย่างนั้นบันทัด ๒ ชื่อลุมพินี เห็นชัดต่อไป อโสกก็เห็นเส้นชัด พอมีทุนจึงทำแบบมาให้ดู

๑ ญาณจรโณ พร้อม ด้วย คณ

๒ เดินถอ ลุมพินี อโสก

๓ อธิราช สั่งวีตโสก

๔ นำ มี สห ภิกขุ คน ๑๒๒

๕ ลุมพินี ที่ คน รู้ ว่า พุทธบังเกิด

๖ มหามายา เทวี พัก พึ่ง สวน รัง

๗ นางออกลูก ตรงนี้ ลุมพินี

---

[๑] ใช้แบบปัจจุบันเพื่อง่าย ฯ

[๒] เข้าใจว่านับเปลี่ยนปีอย่างไทย คือ นับเดือนอ้ายเป็น ๑ ฉะนี้ เดือน ๔ จึงก่อนเดือน ๘ พระพุทธศาสนาเปลี่ยนวันวิสาขะ คือ เพ็ญ ๑๕ ค่ำ เช่นนี้ เดือน ๖ จึงเป็น ๑ เดือน ๔ จึงเป็นเดือนที่ ๑๑ อย่างนี้อายุท่านธัมมกาโมไม่บริบูรณ์ ๒๐ กระนั้น ท่านทดในครรภ์อีก ๙ เดือนก็ได้ ถ้านับอย่างไทย ตั้งต้นเดือนอ้ายแล้ว พ.ศ. ๒๒๑ ถึงเดือน ๘ พ.ศ. ๒๔๑ ก็บริบูรณ์

ญาณจรโณ พร้อมด้วยคณ เดินถอลุมพินี อโสกอธิราช สั่งวีตโสกเดินนำ มีสหภิกขุ คน ๑๒๒ ลุมพินี ที่คนรู้ ว่า พุทธบังเกิด มหามายาเ (ทวี) พักพึ่งสวนรัง นางออกลูกตรงนี้ ลุมพินี (๒๗๓/๑) อโสกส้างหิน หลักสิลา ต้นหนึ่งล้อธัมม โคคู่ สีห มีสืออโสก ชื่อ พราหมิน เขียน ว่า ในที่นี้ อโสกอภิสิตต ๒๐ ปี พ.ศ.๒๓๘ มาถึง ลุมพินี ที่อันพุทธเกิด พาฝูงคนพันทุก(ข) ญาณ มาปี ๒๔๒ เดือน ๖ (๒๗๓/๒)

ญาณจรณ อยู่ลุมพินี จึงปลูกต้นรัง ต้นเกิดพุทธ แล้วเข้าเมืองกบิลพัตถุ โปรดสากยเผ่าพุทธ ให้ฉันอาหารก้อน ก้อน (๒๗๕/๑) เมื่อคุ้น คุ้น คุยคนแก่ เฒ่า คุย กิน ในอ้ายหนูเอย เมื่อฟังโตขุนอินสากัน เมื่อพันห้าร้อยปีปีตลุย อิน ตั้งชื่อ อินทรสากย ฤษี โคตม ต้นโคต (๒๗๕/๒)

ญาณจรณ มากุสินารา เมืองพุทธนิพพาน เดือน ๓ ขึ้น ๑ ค่ำ พุทธกาล ๒๔๓ อโสกผู้มาสร้างตรงมกุฏพันธนเจดีย์ แลในสวนป่ารัง มีหลักหินมีสือว่า (๒๘๑/๑) พุทธมานิพพาน ที่นี้ ตัวอโสก ผู้มาถึงเนินป่ารัง ส้างสถูปนิพพาน ส้างสีหแลโค คู่หิน บนยอดเสา ญาณจรณมาเหน (๒๘๑/๒)

เมื่อญาณจรโณ ดี สิส โสณ ถูก ส่งไปอินทรปาตลีปุต มคธรัฏ อโสกมหาราช ฝากโมคคัลลีเรียนปีฎกไตร จบ พร้อมปุจฉา แปลความครบ ๓ ปี เที่ยวไปสู่สังเวชนีย อันอโสกส่งไปตลอดอินทรรัฏของอโสก อีกสองปีแล้วมาตัมพปัณณิอีกปีหนึ่ง มาเมืองสุวัณณภูมิ

โลกลว้า สุวัณณภูมิ ต้อนรับ พระ ดี ญาณจรณ กับภิกขุอื่น ขึ้นวัน ๕ ค่ำ เดือน ๓ ปี ๒๔๔ โสณ ฌานีย ภูริย อุตตร มูนีย พร้อมตวัน ขบวนช้าง ม้า คน แห่ (จาก) อู่เรือ เดินเข้าเมืองตอนค่ำ (๑๗๐/๑) โลกลว้า สุวัณณภูมิ เมื่อญาณจรโณ ส่งสารอโสก ผู้เป็นยิ่งเมืองมคธมามีว่า เมืองควรมีภิกขุมาก ภิกขุควรเล่าเรียนธัมมวินัย พุทธสาสนาควรฝึก (ประพฤติ) ทุกคน (๑๗๐/๒)

ตวันทับฟ้า ผู้พ่อตั้งให้ไปดูแลเมืองพลิบพรี ขุนศรีเมือง กับ สิริงามตัว แม่นาง ศรีทองอ่อน เมียเฒ่า ผู้ต้อนรับ พาขึ้นเรือนอยู่ ทำงานเรือน อาหาร ผ้านุ่งห่ม (๖๐/๑) เมื่อพุทธกาล ๒๔๓ อยู่เมืองพลิบพรี สาวนางสิริงามตัว ผู้มีความเสนหาเฝ้าเย้มเยนเช้าพ่อแม่มิห้ามสิรินทิรา เทพธิดา นางเมียหลวงว่าตัวไม่มีลูกยอมให้ แต่งงานเดือน ๕ ปี ๒๔๔ (๖๐/๒)

ตวันทับฟ้า สิรินทิรา สิริงามตัว เมื่ออยู่เมืองพลิบพรี เข้าปีพุทธกาล ๒๔๕ พ่อโลกลว้า ป่วยหนัก (๘๕/๑) **พ่อตาย** วันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๔ ปีกุน พุทธกาลเข้า ๒๔๕ ชุมไฟวันขึ้น ๑๒ (ค่ำ) เดือน ๖ ปี พุทธกาล ๒๔๖ (๘๕/๒)

สุวัณณภูมิ เมืองทอง

สมัยพระเจ้าตะวันอธิราช พระนางสิริงามตัวเทวีสุวัณณภูมิ ต้นออกแผ่วัฒนธรรมไทย และ พระพุทธศาสนาออกต่างแดน

๑. พระเจ้าตวันอธิราช (ทั้ง ๒ ได้ที่รางม่วง) สร้อยทำเป็นรูปตะวันทรงกรด ช่อรี บอกพระนาม มือขวา ถือคนโท มือซ้ายถือขัน หมายถึงเที่ยวหลั่งน้ำอมตธรรม

๒. พระนางสิริงามตัวเทวีสุวัณณภูมิ สร้อยทำรูปงาม บอกพระนาม มือขวาถือดอกบัวเดียว หมายถึงใจเดียว ตั้งใจเป็นเมียพระโพธิสัตว์ มือซ้ายถือหอยขอดทรงรัดเกล้าชาย

เล่าว่าเมื่อตะวันตั้งเป็นอธิราชินี จึงถอดรัดเกล้าอธิราชสวมให้ ตัวจึงไม่มี พระนางมีรัดเกล้าชาย (เรื่องปรากฏตอน พ.ศ. ๒๕๘-๒๕๙)

๓. พระเจ้าตะวันทับฟ้าอธิราชเจ้าทรงเครื่องขุนศึกคลุมเสด็จประพาสและเสด็จพระราชสงคราม (อยู่วัดเพชรพลี)

๔. พระนางสิริงามตัวเทวีสุวัณณภูมิอธิราชินี ทรงชุดพระอธิราชินีสุวัณณภูมิ เจ้าแม่อยู่หัว และสำเร็จราชการกรุง (อยู่วัดเพชรพลี)

ทั้งคู่สร้างด้วยทองคำประสม รูปพระนางประสมทองแดงมากหน่อยเข้าใจว่าเป็นชุดที่ ขอมทองเมือง ขุนทองเมืองช่างชาวพริบพลี สถาบกตามคำสั่งของพระเจ้าเดือนเด่นฟ้าอธิราชเจ้า พ.ศ. ๒๗๕ ได้ระบุว่าตั้งในพระอุโบสถวัดพริบพลี ที่รู้-พระอธิราชเจ้าที่หัวเข็มขัด ได้ทำรูปกลมมีรัสมีพุ่งออกบอกชื่อตะวัน ที่หมวกยอด จะเห็นรูปยอดเป็นรูปพระสงฆ์หรือพระโสณทรงเครื่องคลุมและทรงผ้าถุงมีลายหน้า ยกมือแบป้องกันบ้านเมือง

พระอธิราชินี ตลอดเครื่องทรง มีลายสวยงามตลอดบอกชื่อ "งาม" ณ งอบยอดตรงหน้าจะเห็นรูปพระ มือซ้ายถือ ไม้เท้า แสดงถึงกาลมีอายุมาก แม้ถุงทั้งสองข้างก็มีลายงามออก ตลอดทั้งตัวนั้นคือสิริงามตัวเทวีสุวัณณภูมิอธิราชินี (ทั้งคู่และมีอื่น ๆ ได้ที่.....เพชรบุรี)

พระพุทธรูปหล่อรุ่นแรกสมัยสุวัณณภูมิ ช่างหรือขอมออกแบบสร้างไว้ แบบราชบุรีสุวัณณภูมิ พ.ศ. ๒๔๐-๒๖๐

๑. พระพุทธรูปปางแสดงทางสายกลางนิ้วกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา-มัชฌิมาองคุลี) อุทิศให้พ่อ พระศกเม็ดที่รอบพระศอแสดงทรงจีวรเรียบ ที่ฐานมีธรรมจักรกวางนิมิตหมายสุวัณณภูมิ มีรูปชายยกมือทั้งสอง คือ ขุน รับพระพุทธองค์หรือพุทธศาสนา มีต้นโดนด คือบอกชื่อ ดอนโดนด

๒. พระพุทธรูปปางชี้ธรรม (นิ้วชี้) อุทิศให้แม่พระศกเส้นที่ฐานกลางมีธรรมจักรกวางนิมิตหมายสุวัณณภูมิ ต้นโดนด หมายถึงดอนโดนด มีรูปหญิงมีกระบังหน้า ยกมือทั้งสอง คือ ขุนหญิงต้อนรับพระพุทธองค์หรือพระพุทธศาสนา ทั้งคู่จะเห็นส่วนต่าง ๆ สองเท่าครึ่ง

คู่นี้ได้รางม่วง ราชบุรี ที่เป็นจีวรกลีบไม่พบ เมื่อสังเกตจะเห็นพระพักตร์ ส่วนสัดเหมือนพระเจ้าโลกลวา และพระนางก้านตาเทวี พระเจ้าตะวันอธิราช และพระนางสิริงามตัวเทวีสุวัณณภูมิ มนขอมพิสสณุออกแบบไว้ แบบเพชรบุรีได้พิมพ์ไว้ตอนเพชรบุรีและนี่เหมือนกันจึงยืนยันว่า ช่างเดียวกัน

แถลงเรื่องดินแดนของกรุงสุวัณณภูมิ[๑] เจริญถึงองคราษฎร เมาพีย อินทรพลัน เจรลรัฏฐ เขม ไอคล้อง ประจิณณ บ้านเง้ (เว้) เมืองพู้ บุนงึ (อ) โห้ปัลลาว เมืองเชียงแม้ว รื้ออ้ายผี ธิวนี สุเทิ้งวร อ้ารกัน โปลา ไนขัลลอ ตปาลา ชาวก มลาย นโม ตสฺส ภควโต มหาการุณิก อรหโต สมฺมาสมฺพุทธสฺส ข้าขอนอบไหว้พระพุทธเจ้า ทั้งธัมม พระอรหันตสงฆ ทรงมหากรุณาปวงสัตตบุคคล ข้าขอเอาพระองคไว้เปนเท้พึ่งอยู่ในจิตแจ้งอริยธัมม เป็นอันเข้าถึงโดยพระอริยสัจจ อิติปิโส ภควา อรหำ สมฺมาสมฺพุทโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานำ พุทฺโธ ภควาติ สวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม สนฺทิฏฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตำ เวทิตพฺโพ วิญญูหีติ [๒]สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ อุชุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ญายปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ สามีจิปฏิปนฺโน ภควโต

---

[๑] พบพระพุทธรูป มีลายจารึกแบบขอมกลุ่ม คือ เขียนปน ๆ กัน อ่านได้ความว่า นโม สมัยนี้เหมือนที่ท่านแปลไว้นี้ว่า นโม ตสฺส ภควโต มหาการุณิก อรหโต สมฺมาสมฺพุทธสฺส และการเขียนตัวบาลีนี้เขียนอย่างปัจจุบัน ง่าย ๆ ดี ฯ

[๒] บท สังฆคุณนี้ ที่จารึกไว้ เห็น "สุ" เลือน ๆ เท่านั้น และเขียนไว้ไม่หมด ได้ใช้ความจำต่อลงให้จบอย่างนี้ ฯ

ชุดนี้ได้อธิบายอย่างละเอียดทั้งด้านหน้าและด้านหลังในหนังสือของดีวัดเพชรพลี

๑. พระพุทธรูปปางปฐมเทศนา มีพระปัญจวัคคีย ๕ องค์ ๔ สมัยไตรรัตน ที่ขอบมีจารึกลายสือตัวเทวนาครี ว่า โลกฺกน บอกพระนามพระเจ้าโลกลว้า

๒. พระพุทธรูปปางโปรดสหายพระยศ ๔ รูป ๔ สมัยไตรรัตน อีกแบบหนึ่งสมัยพระเจ้าโลกลว้า

๓. พระพุทธรูปปางหลั่งอมตธรรม (ปฐมเทศนา) มีสังข์เป็นนิมิตหมาย

๔. พระพุทธรูปปางโปรดสหายพระยศ ๔ รูป ด้านหลังมีรูปพระเจ้าโลกลว้า

๕. พระพุทธรูปปางประทับเรือนยอด ด้านหลังมีกวางและรูปพระเจ้าทับไทยทองยืนยันอยู่ ชุดนี้ได้อธิบายอย่างละเอียดทั้งด้านหน้าและด้านหลังในหนังสือของดีวัดเพชรพลี

สาวกสงฺโฆ ยทิทำ จตฺตาริ ปุริสยุคานิ อฏฺฐ ปุริสปุคฺคลา เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิ กรณีโย อนุตฺตรำ ปุญญกฺเขตฺตำ โลกสฺสาติ (๕/๑) ตวันอธิราช สุวัณณภูมิ กล่าวแก่ทวยลวไทย ถึงข้อธัมมควนกทำ คือ ชาวลวไทย ควนเอ็นดูสัตต เมตตา กรุณา คน ฝูงสัตต (เลือนมาก) ช่วยเหลือกัน รู้ผลกัม รู้อริยธัม ด้วยเจตนาในปาพีพระพุทธพจน ในพระธัมม พระสงฆ เปนที่พึ่ง เปน...ธัมไปเดินตามอริยมัคค ๘ เลือนมาก (อ่านไม่ได้ความ)....(๔/๒)

สวัสดี คนรักองคญิงก้านตาเทวี ราชชนนีแห่งไทย สุภาพ กตัญญูแท้ เสรอมากหลาย ท้านสู่สวงเสบสุขแล้ว แม้ว่า ยามเจ็บป่วย เราเข้าคัปคองภลัน ภายอื่น พระอริยสันเสินมากชื่อลือแล้ว เจริญด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา (อุเบกขา) อริยธัมม ด้วยเรื่องราว อุปัช สุคติ พระนฤพาน แฉบสุขสบาย หลายเหล่าอัปษรปลนตนสุขสราญหลายสั้ เลื่อยสบายไม่หยุดนิ่งแล้ว พระราชชายาศิรินทิราเทพธิดาศรัธาหลาย สร้างแล้วเถิงฟ้าสบสราญ สเริงปรารภทิพย อาหารรศควนเทพเครื่องเสบถ้วนทุกคืนเวน (วัน) รนรื่นชื่นชอบยาวนานถึงอสงขัยกาลกัปไม่สิ้นผลบุญเลย แสวงโพธิญาณธัมม ตวันอธิราชเจ้าแสวงเส็ดธัมม จบญาณ (ตรัส) รู้อริยสัจจธัมม สิ้นกิเลส ตันหา สิ้นชาติ ขาดภพเทอญ (๑/๑) **ตวันอธิราชเจ้า กับ เมีย สิริงามตัวเทวีน้อย ผู้สาวชาวลาว** ชื่นชอบ เชื่อสัทธาสุจริตธัม เจริญในทางสัมพุทธภูมิ ผู้หมาย (เป็น) เมียโพธิสัตต ส้างบารมี ๓๐ เจริญกุศล ทุกคืนวัน บ ได้เว้น แม้ว่างานใด มิลกุสล สัทธาพร้อมทางใจ คำพูด ร่างเลี้ยงดูเกิ้นพ่อแม่ต้องจัดเครื่องกิน ผ้าห่มนุ่งแล้วทุกประการเสมอมามิเว้นว่าง รู้เห็นคุณพ่อแม่ (เป็น) ภูมิธัมม ลุถึงปี ๒๔๖ กุน คลอดลูกอ่อนผู้ชาย ตูขึ้นชื่อให้ (ว่า) เดือนเด่นฟ้า ให้ตัว ญาณจรโณ ดี สิส ท่านโสณเถรอุตตรเถร มาสวดพุทธมนต เจริญมงคล รตน กรณียสูตต ปาฐพระสูตต มากมายเพื่อป้องกันเหืองร้าย ห้ามอันตราย เจริญชัยชนะศัตรูตลอดดินแดนโลกมิเสื่อมสิ้นตลอดโน้น สิริงามตัวเทวีราชชายาเอนดูแล้ว เมื่อ ๓๔๘ ฉลู คลอดชาย กูให้ชื่อ (ว่า) ดาวเด่นฟ้า ตวันให้กทำเช่นนั้น ปีขาน ๒๔๙ คลอดลูกญิง กูให้ชื่อ (ว่า) แสง-

สายทอง จานเรื่องนี้ไว้ในพุทธกาล ๒๕๘ (๑/๒)

ตวันอธิราชธัมมราชาธิปตี ลูกโลกกนลวศรีอินทราธิปตินทร ผู้ตรงเทิดธัมมได้รับวรพุทธสาสนา สีลธัมมจากโสณุตตรได้เผยความรู้ให้ทั่วลว้าให้เรียนรู้ปาพีธัม รู้ทั้งปริยาย บวชแล้วรู้ธัมมอริยสัจจ มัคผลโลกุตตรภูมิ พ้นตัณหา ข้าขึ้นคลองแทนท่านผู้พ่อ เมื่อครั้งพุทธกาล ๒๔๕ ดินแดนนี้ เกิดแล้วก่อนโน้น กูตรึกแล้ว (เมืองทอง มีมานานได้) ๑๔๘๘ (ปี) แล้วถึงสลู ๒๔๘ กูเขื้อน ๒๖ มเลือกลูกศึกใญ น้อย เรือ บก ชาญรบ สเบียงเหลือ เมื้อเทื้อทแกล้ว เช้า เยน ลุขึ้นเดือนอ้าย ปีขาน ๒๔๕ เบิกศึกใญไป ทวาลาวดี[๑] ได้แล้ว พระยาเมืองมุน แพ้ต้องตาย ข้ากลับสู่เมืองทอง เดือน ๕ บำรุงทแกล้วให้พูนเข้มแข็งเหี้ยมหาญศึกตลอดกาล เผื่อศึกภายโพ้น (๓/๑) คนพ่อ ชื่อ โลกกนลว คนแม่ชื่อ ก้านตาเทวี ข้าชื่อ ตวัน (มีรูปดวงตะวัน[๒] ส่องแสง) ผู้เป็นราชโอรสท่าน โดยปรนนิบัติด้วยธัม ท้านแม้น บ เบียด บ อธัมม อำรุงธัมมานุธัมม ท่านช่วยไพล่สุขีด้วยสีลธัมมีกถา กล่าวสอนอย่างแท้ถูกจริงใน ข้อสีลอุโบสถสมาทาน แลถึงพระสรณคมน บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการ ส้างจริยธัมมไปในนิพพาน เมื่อพุทธปรินิพ-พาน กาล ๒๖๗ ตัวข้ายกกองศึกใหญ่ปราบถึงอ้ารกัน อินทรัฏฐ มื่อเทง ๒๗๓ แกล่อู่สู่เรือนสบสุขเทื้อหลาย คราว เมื่อพุทธกาลได้ ๒๘๑ ตัวข้ายกศึกปราบถึงชาวเง้ ชาวภูไท ลัวโส่ง โห้ปัลลาว เลียกโกวัก โทมินฮวน ถึง ทูมา-ษิน นัพปี ๒๘๑ กูยกกลับสู่สุวัณณภูมิ เมื่อเดือนอ้าย แรม (ค่ำ) พอขึ้นเดือน ๑๒ ข้ายกจูมชาวบาก ตปาลา ไนขัลลอ โปล้า ข้ากลับถึงเมืองทอง (เดือน) สิบ เพง ปี ๒๕๗ ตวัน พระเจ้า จานไว้ (เทอญ) (๓/๒)

[๓]ตวันอธิราช สุวัณณภูมิ เรียนลายสือ ไทย กับขอมเมืองทอง นางพูนเอนดู ผู้เปนย่า สอนตัวเมือง ตัวบ้าน (ให้) สิริงามตัว ปี ๒๔๕ อ่านเขียนควบตัวเมืองตัวบ้าน ตวันอธิราชเจ้า (สุวัณณภูมิ) เมียใหญ่ สิริ-งามตัวท้อง ออกขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือนเมื่อเพญ เที่ยงคืนเดือนยี่ ปี ๒๔๖ (๒๑๑/๑) ตวันอธิราช ผู้พ่อ ขึ้นชื่อ ว่า เดือนเด่นฟ้า ตามเดือนเพญ (๒๑๑/๒)

ตวันอธิราชเจ้า สุวัณณภูมิ เป็นผู้สืบขุนอินเขาเขียว ผู้ลูกขุนแผนเมืองสวงผู้ส้างเมืองแผนเมืองอิน เดิมเมืองขุนผู้ส้าง อ้ายขุนเขาเขียว อีนางเมือง ชื่อ ขวัญทองมา ลูกชื่อ กวักทองมา ขุนอินเหนนางในถ้ำ ลอบเข้าห้อง (ถ้ำ) ขุนเขาเขียวรู้ จับขุนอินขัง กวักทองเข้าแก้ให้แล้ว มาเมืองแผน ขุนเขาเขียวตามลูก ขุนอินสู้ขุนเขาเขียว ยกเมืองอินให้กวักทอง (มา) ดีใจกันแล้ว (๒๔/๒)

ตัวตวัน สุวัณณภูมิ คราวอยู่เมืองทอง ผู้ได้ ทองคำมา ลูกสาวขุนเมือง (อู่ทองชื่อ) มลิ มาเปนเมีย มีลูก (ชื่อ) ขุนไวรุกณรง ปี ๒๕๔ (ชื่อ) ขุนเจริญกล้าณรง ปี (พุทธกาล) ๒๕๖ เมีย ชาวก ขุลา จาบาก เมืองมลกา มีไม่สวย ไม่มีลูก ส่ง (คืน) ยังเมืองตน ตวันผู้จานเรื่องไว้ให้คนหลังรู้ พุทธกาล ๒๕๕ (๒๔/๑)

---

[๑] ทวาลาวดี จะเป็น ลว้าลาวดี้ คงจะได้ ในครั้งนั้น น่าจะยังไม่ได้ตั้งชื่อว่า ทวาราวดี หรือทวารวดี ได้เขียนไว้อย่างนี้ จึงนึกเอาว่า ล กับ ท ใช้แทนกันได้ เช่น ละลาย ทะลาย ทำลาย สลาย ทำนอง ลำนอง ลำลอง จึงเข้าใจว่า ทวาลาวดี คือ ลว้า ลาวดี ลโว้ลาวดี

[๒] แผ่นนี้ ซึ่งมีรูปดวงตราตะวันส่องแลงกระจายตลอดแผ่น นายชัยพร ธุวานนท ขอยืมไปทำหายเสียแล้ว และ ไม่มีโอกาส จะได้เห็นกันอีก

[๓] แผ่นนี้ (จะพบต่อไปในข้างหน้า) คัดมาลงเพื่อรู้การศึกษาหนังสือของตวัน อาจเรียนการช่างจากมนขอมพิสสณุ ขอมเฉย ขอมเมือง และ เรียนการเมื่องจากเจ้าพ่อเจ้าแม่ สังเกตดูตามที่สอนลูกมีความรู้มาก จะเจอเดือนเด่นฟ้าเขียนเล่าในแผ่นต่อไป

เมื่อดูตามลายเขียนที่ยกกองศึกไปยังเมืองต่าง ๆ คงจะมีความรู้ภาษาเหล่านั้น ๆ เพราะไปอยู่นาน ๆ เข้าก็มีความรู้ ไปได้ เอง เฉพาะภาษาชมพูทวีปในสมัยนั้น คงนิยมภาษามคธกัน เข้าใจว่า ตะวัน คงเรียนจากพระโสณเถร เป็นต้น และ พราหมณ กระทั่งมี ความรู้พูดได้ พระโสณเถรจึงสั่งให้ไปช่วยระงับการฆ่า หรือ สงครามชิงแคว้นต่าง ๆ เมื่อไปถึงก็ปรากฏว่า เข้าใจเรื่องกันดี และไปได้สะดวกตลอด เพราะเมื่อไป ก็ไม่ได้ชิงบ้างเมือง เป็นเพียงไปเยี่ยม และช่วยกันเมื่อมีศึกเท่านั้น จึงไม่มีขัดขวาง หรือ ทำสงครามกัน เมื่อเจ้าเมืองนั้น ๆ รู้เรื่อง และเข้าใจแล้วต่างออกมาต้อนรับ แม้เมืองที่ขุนเมืองตาย เมียก็ออกมายอมตัว ยกบ้านเมืองให้ด้วยดี กระนั้น ก็ไม่ทรงรับ จึงเป็น ที่ขึ้นชื่อลือทั่วไปว่าไม่ได้ทำร้ายอะไร เพียงเยี่ยมเยียนด้วยไมตรีเท่านั้น ฉะนี้ จะไปถึงไหน ๆ ก็ได้ อย่างในบัดนี้ ก็ไป ๆ กันได้ ฯ

๑

๑. ขุนศรีเมือง หรือพระร่วงโพธิสัตว์ ด้านหลังมีลายสือไทยว่าสีเมือง จะเห็นใส่หมวกยอดมีผ้าหน้า มีแต่ภาคกลาง

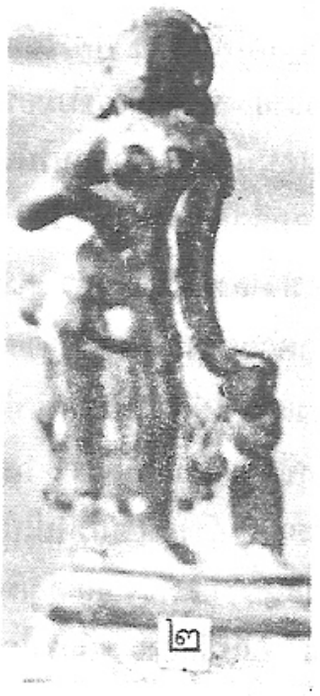
๒

๒. ขุนญิงศรีทองอ่อน หรือพระนางร่วง ส่วนสิริงามตัว ทำรูปเล็ก จะเห็นมีเต้านมทั้งคู่

๑

๑. ตะวันอธิราชเจ้า ทรงเครื่องพระโพธิสัตว์แบบพระ-ครองจีวรแหวก

๒

๒. พระชีสากิยานีไทย สิริหัสสา (งามตัว) ครองแบบพระครองผ้าแหวก แต่ทรงรัดเกล้าและเครื่องประดับแบบขุนหญิง

ขอมทองเมือง หรืออาจเป็นขอมเหิมจะเห็นหมวกเชิดใบสีขอม ส่วนขอมหญิงแต่งตัวแบบตัวเพลง →

← *ขุนขอมทองเมือง จะเห็นใส่หมวกเชิดใบสีกลาย ๆ ผู้สร้างวัดพริบพลี และออกแบบพระพุทธรูปแบบเพชรบุรี ที่เรียกว่ากลีบบัวจาวตาล*

พระนางสิริงามตัว ขอมทองเมือง เป็นเมียและน้องตวัน เป็นหลานน้าของมนขอมพิสสณุ กับตามวงเครือต้องเป็นศิษย์วิทยาการอีกด้วย ฉะนี้เมื่อมีหลักวิชาการก็ย่อมสืบสายกัน กระนั้นยังอาจมีเอกลักษณ์ในทางวิจิตร์ของตัวเอง จึงกระทำให้เกิดเป็นส่วนสัดของพริบพลีขึ้น และพระนางทรงรับคำพระโสณแล้ว ได้มาชวนน้องชายสร้างวัดพริบพลี และวังฆนน พ.ศ. ๒๗๒-๒๘๐ ครั้น พ.ศ. ๓๐๐ จึงลาออกบวชเป็นพระชีสากิยานีไทย ชื่อว่าสิริหัสสา สิ้น พ.ศ. ๓๒๕

พระพุทธรูปหล่อทอง คำประสมรุ่นแรกสมัย สุวัณณภูมิ เพชรบุรี ขอมทองเมือง ออก แบบสร้างไว้เป็นแบบ พริบพลีเพชรบุรี

พระพุทธรูปปางประจญมาร หรือ ชนะมาร มารวิชัย อุทิศให้พ่อ พระศกเม็ด หมายว่า พ่อป้องกันอันตราย (มาร) และมีพระนางธรณี เป็นแม่ให้เกิดญาณทัสนะ ธัมมจักขุเป็นพระพุทธ ให้พระสงฆ์เกิดตามพระพุทธภาษิตว่า พุทฺโธ มาตา ปิตา ธมฺโม พระพุทธเป็นมารดา พระธรรมเป็นบิดา เป็นชาติ

พระพุทธรูปปางเทศนาโปรดพระเบญจวัคคีย์ อุทิศให้แม่ พระศกเส้นชั้นเป็นนิมิต หมายแม่ผู้เมตตาโปรดเลี้ยงลูก มีวงล้อพระธรรมจักร วงกลมกลางมีลายขอมจารึกว่า สุวัณณภูมิ มีรูปพระเบญจวัคคีย์ มีต้นโตนดคู่ จึงครบพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ สมัยสุวัณณภูมิเพชรบุรี

พระพุทธรูปและโบราณวัตถุสมัยพระเจ้าอโสกกับที่คูบัวเท่าเทียมกัน

๑

๑. พระพุทธรูปหินสลักว่า กาตฺรา แต่รูปสิงโต ๓ ตัวที่ฐานนั้น ยืนยันสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชยังมีลายสือพราหมินปรากฏที่ฐานชั้นบนยืนยันอีกว่า พุทฺธนิมิตโคตฺตมคิริอมราโศกเทวิยา ปุรญปุต ฐปิต พุทธนิมิตโคดมคีรีอมราเทวีของอุโศกประกาศให้รู้ว่าประดิษฐไว้แล้ว

๒

๒. พระพุทธรูปสำริดที่ดงสักจะเห็นลักษณะเดียวกัน ที่ข้างชานุมีรูปเสือทั้งสอง ประภามณฑลมีรูปดวงตะวันบอกสมัยตะวัน พระเมาฬีและประคดจะเห็นเหมือนกัน สังเกตหน้า จะเห็นเหมือนมนขอม ซึ่งศิษย์ช่างทั้งหลายเมื่อหล่อรูปเคารพได้สถาบกเลียนแบบขึ้นเป็นรูป

๓

๓. พระพุทธรูปดินเผาคูบัว ซุ้มบนนั้นคือโขง ดูซุ้มจะเห็นลายปั้นเวียนซ้ายเวียนขวา สังเกตส่วนสั้นสมัยสุวัณณภูมิ ซึ่งซ้าย อ-๖ ขาว ด-๑

ศิลปวัตถุคือแม่พิมพ์ ลายจารึกประภามณฑล และลายสลักแบบสมัยนั้น

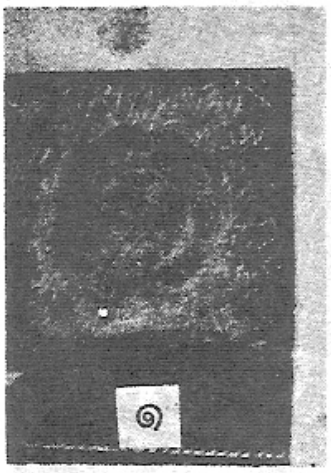

๑. แผ่นกระเบื้องทั้งจารและสลักแม่พิมพ์
๒. พระพุทธรูปประภามณฑลคือรูปพิมพ์

๓. พระพุทธรูปเดือนเด่นฟ้าสุวัณณภูมิ ที่ประภามณฑลมีรูปเทวดาจร

๔. ชิ้นหินปูนสลักเสียเก็บได้ที่คูบัว จะเห็นลายสลักเท้าเทวดาจร และลายประภามณฑลที่ผิดจึงแน่ใจว่าพระชุดนี้ทำที่สุวัณณภูมิ คูบัว

ชิ้นส่วนลวดลายเดียวกัน อาจเป็นพระหรือพราหมณ์ช่างอินเดียมาทำไว้ในสมัยนั้น

← ลายหินดำสลักที่คูบัว ซึ่งแตกหักยังเหลืออยู่เพียงเท่านี้

ชิ้นส่วนหินสลักที่อินเดีย เขาถ่ายพิมพ์โปสการ์ดขายกันว่าสมัยพระเจ้าอโศกจะเห็นลายและศิลปเหมือนกับของพบที่คูบัว →

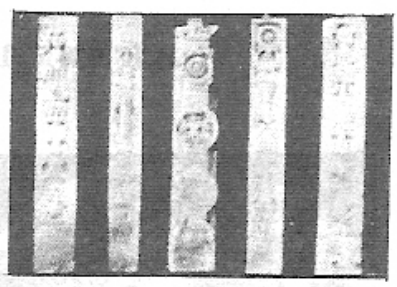

พระพุทธรูปสมัยตวันที่มีลายสือและนิมิตหมายบอก พ.ศ. ๒๔๕-๓๐๔

๑. พระพุทธรูปจีวรกลีบทองโมราสมัยตวัน ทำรูปดวงตะวันส่องแสงไว้ในฝ่าพระหัตถ์ ขวา-ซ้าย

๒. พระพุทธรูปจีวรกลีบหินทรายแน่น ที่ลายประภามณฑลบอกว่า ตวันอธิราช กรุงสุวัณณภูมิ พระญาณจรณออกแบบสร้าง พ.ศ. ๒๔๕ แต่องค์นี้ พ.ศ. ๑๙๖

๓. พระพุทธรูปจีวรกลีบดินดาน สมัยตวัน บอกชื่อไว้ที่ดวงกลมอุณาโลมหรือดวงตะวัน

พระพุทธรูปได้สร้างสมัยต่อมา แต่ระบุถึงพระมหาปุณณ

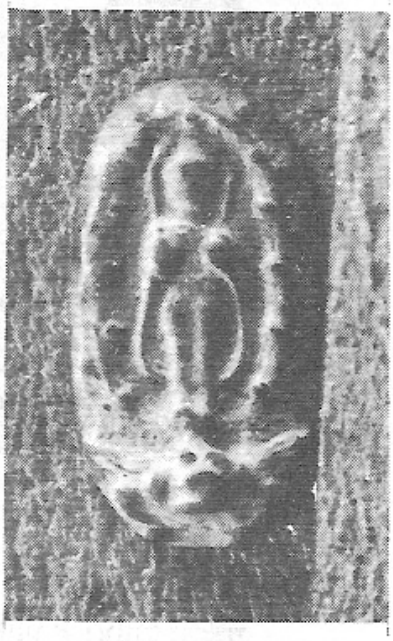

พระพุทธรูปปางเสด็จเรือนยอด ที่ถ่ายรูปมามี ๓ แบบ เป็นทองสำริด ซึ่งในจารึกระบุว่าทำทรงเรือนยอด ให้เห็นเหมือนนกค้างคาว ๑.มีส่วนสูง ๑๖ นิ้วช่างไม้ ๒.เป็นรูปหล่อประมาณ ๔ นิ้วไทย ๓.ทำแบบเหรียญ ประมาณ ๒ นิ้วไทย

๒

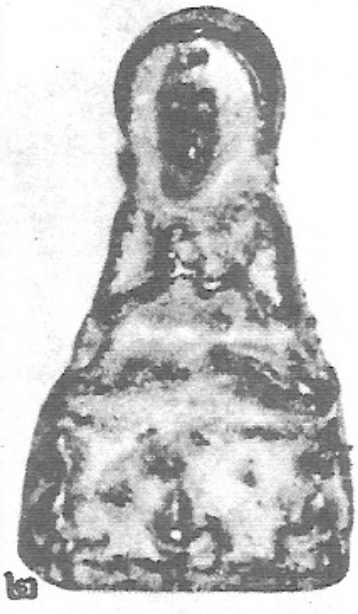

๔

พระพุทธรูปชุดนี้ เป็นท่าประทับนั่ง ทรงแสดงพระธรรม

๑. ห้อยพระบาทขวา ณ ฐานมี ๓ องค์

๒. ทรงประทับขัดตะหมาด ณ ฐานมี ๓ องค์ ว่าปางโปรดชฎิล ๓ พี่น้อง

๓. ประทับห้อยพระบาททั้งสองข้าง แบบถ้ำฤาษี-เขางู แต่ห้อยพระบาทไม่เหมือนกัน

๔. ทรงแสดงธรรม โปรดพระบัญจวัคคีย์

พระพุทธรูปทั้ง ๔ นี้เป็นแบบประทับนั่งแสดงพระอิริยาบถต่างกัน ทุกส่วนสั้น จึงเป็นสมัยสุวัณณภูมิต้น สำหรับองค์ที่ ๔ ขวามือ ทั้ง ๒ ข้างองค์พระได้ทำพระพุทธรูปปางลีลา คือเดินหน้าไว้ให้เห็นชัด พ.ศ. ๓๐๐-๖๐๐ ทั้งหมดเป็นพระสร้างด้วยหินสลัก

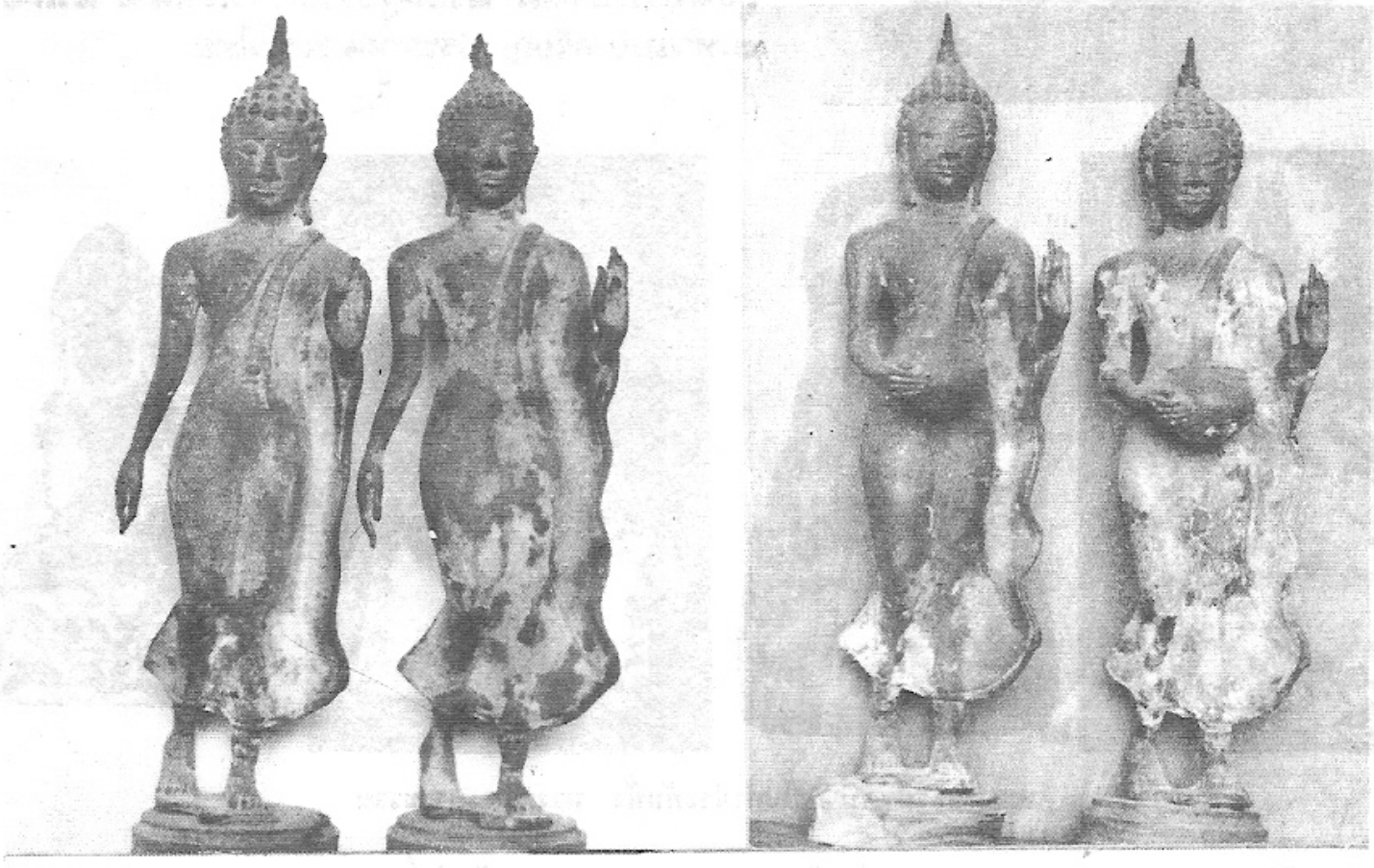

ซ้ายพระพุทธรูปสำริดปางลีลา และขวาปางเสด็จบิณฑบาต ได้ ณ วัดเพลงร้าง ราชบุรี พ.ศ. ๗๑๕ เพราะก่อนสุโขทัย เกือบ ๑๐๐๐ ปี และปางเสด็จบิณฑบาตนี้ไม่ปรากฏในสมัยสุโขทัย ได้นำมาแสดง และมีสนิมขาวนั้นยืนยันอยู่

ขุนชายและขุนหญิงเหล่านี้ได้ ณ วัดค้างคาว

ขุนดาวเด่นฟ้า ขุนหญิงเฒ่อมขัลลดู

ขุนทองเมือง

รูปนี้เป็นรูปนั่ง มือขวาถือถุงเงิน มือซ้าย วางพาดตัก ซึ่งผิดจากรูปนางกวัก

ขุนหญิงบุญเรือน

๑. ขุนดาวเด่นฟ้ากับขุนหญิงเฒ่อมขัลลดูนี้ เท่าที่รูปปรากฏทรงเครื่องขุนแล้ว ก่อนนั้นดาวเด่นฟ้าได้มาอยู่เพชรบุรี ได้ช่วยสร้างวัดเพชรพลี เมื่อขุนสีเมืองตาย ได้ช่วยงานศพจนเสร็จ แล้วได้ตั้งขอมทองเมืองเป็นขุนเมืองพริบพลี พร้อมกับเจ้าแม่จัดอุปภิเศกกับนางบุญเรือน พ.ศ. ๒๕๔ แม้มีลูกและป่วยเป็นอำมะพรึก จึงไม่ได้ช่วยในการสงครามชวา ขุนทองเมืองตาย พ.ศ. ๓๑๒ ได้ตั้งบุญเรือนเป็นแม่อยู่หัวเมืองเพชร ได้ไปครองชวา พ.ศ. ๓๒๕ เมื่อเสร็จงานศพพระนางสิริงามตัวแล้ว พระนางบุญเรือนคงได้รับสถาปนาเป็นพระนางสีสิริเสาวภารัตนนารีเทวี

๒. ขุนทองเมืองและพระนางบุญเรือนหรือพระนางสีสิริเสาวภารัตนนารีเทวี ขุนทองเมืองยกมือทั้งสองทำวงล้อและแบป้องกันเมือง พระนางแต่งเครื่องขุนหญิง มือถือถุงทรัพย์สิน มือซ้ายวางแสดงท่าปกครองตามที่เป็นทิพยกาย มักทรงผ้าสีทับทิม บอกชื่อว่าจ้าวแม่ทับทิม ผู้คิดมาตราเงินทองเป็นจ้าวแม่ทรัพย์สิน พ.ศ. ๓๔๕ ได้ทำบุญใหญ่สร้างพระ

๓

ขุนไทยเรืองเมือง ขุนหญิงบัวบุญทอง

ขุนเพชรเรืองไทย

๓. ขุนไทยเรืองเมือง ทรงเครื่องขุนมีรัดเกล้ายอดอย่างนี้เห็นยังมีผมจุก เครื่องทรงจึงใหม่หมดทั้งชุด ได้ยืดกาลไปถึงบรรลุนิติภาวะ ได้อุปภิเศกกับพระนางบัวบุญทอง ซึ่งแต่งเครื่องยศและถือดอกบัว ๒ ดอก อันแสดงว่ามีลูก ๒ คน แต่ไม่พบจารึกจึงไม่ทราบชื่อ ได้คิดอ่านตามลายโพล่ว่า เพชรเรืองไทย และมีชื่อเป็นหญิงว่าศรีเพชรฟ้า

หมู่นางข้าหลวงพระนางสิริงามตัว ซึ่งยังเป็นนางฟ้าอยู่ เท่าที่ทราบได้

๑. ท้าวเดือน นางสนองพระโอษฐ์

๒. ขอมดวงตะวัน ผู้ร่วมสร้างวัดเพชรพลี

๓. ท้าวจันทร

๔. ท้าวเพชร

๕. ท้าวทอง

๖. ท้าวนาค

(๗. ท้าวเงิน ๘. ท้าวเพญ ยังไม่มีรูป) *ตามคำเล่าว่า เมื่อตะวันเสด็จเพชร พระนางจะให้ท้าวนางเหล่านี้แต่งตัวแบบท้าวเดือนฟ้อนรำต้อนรับ ต่อมาได้เปลี่ยนแบบขุนหญิง แต่ความจริงไม่ได้เป็น ยังเป็นสาวอยู่ทุกคน*

เครื่องสำริดมีลายจารึก ที่ปรากฏ ณ วัดค้างคาว เพชรบุรี

โพล่สำริด หนึ่งในไห ตุ่ม และโอ่ง ซึ่งบรรจุพระวัดค้างคาว และจารึกแผ่นเงิน สำหรับเครื่องดินเผานั้น เช่น ไหซอง มีจารึกลายสือขอมเต็มนั้นไม่ได้มา เฉพาะโพล่สำริดนี้ มีรอยสลักเป็นรูปคนและสิงโต ที่ถ่ายรูปมานี้มีลายสือไทยปรากฏอยู่

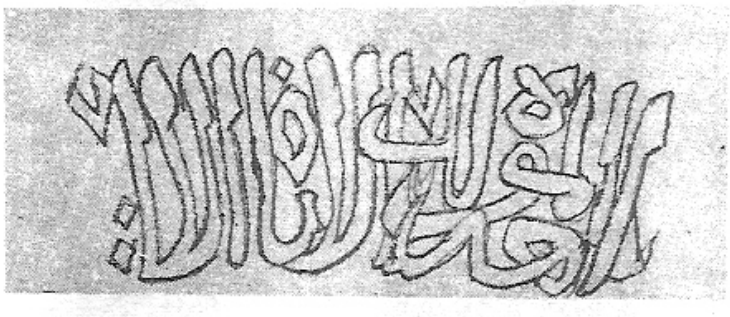

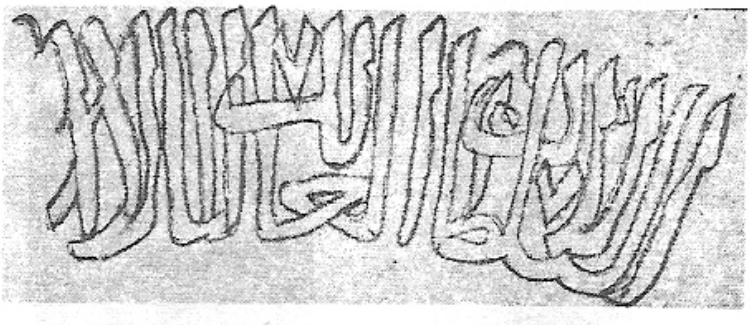

ลายเส้นบนที่โพล่นั้น เป็นรอยจารึกลายสือไทย ล่างเป็นลายเส้นที่คุณวิเชียร เจียรณัย ลงหมึกเพื่อให้ชัดเจน ที่ขาดได้ใช้หมึกลงแทน สำหรับลายสือนั้น เขียนซ้อนกันเป็นสองชื่อ เวลาอ่านต้องตัดเส้น และอ่านได้ชื่อดังนี้

ซ้าย	(๑) พ่อขอมทองเมือง	ขวา	(๑) (ขุนขอม) ไทยเรืองเมือง
	(๒) พระแม่บุญเรือน		(๒) แม่บัวบุญทอง

ได้ชื่อมาอย่างนี้ ทั้งได้สลักจารึกไว้กับโพล่สำริด ได้ตั้งความเพียรอ่าน-ดูเท่าไรวันไม่รู้ ได้มาก็เพียงเท่านี้ และได้แผ่นจารึกลายสือขอมไว้ว่า พุทธสักราช ๓๔๕ ปีกุน เดือน ๔, ๒ (ค่ำ) ข้างขึ้น มีไม้เอก ไม้โทตามแบบลายสือไทย จึงรู้ได้ว่าเป็นจารึกนานมาถึง ๒๒๐๐ ปีกว่ามาแล้ว จึงต้องเขียนประวัติยืดยาวไว้ เรื่องเชื่อหรือไม่เชื่อเป็นเรื่องของคนทุกสมัย มีคำไทยง่าย ๆ ใช้กันมาว่า “ไม่เชื่อ” ทำไมจึงทำใจได้ “เชื่อ” ทำไมจึงทำใจไม่ได้

หลักฐานสำคัญ ณ วัดค้างคาว เมืองเพชรบุรี

ทั้งลายสือไทย ลายสือขอม ไม้เอก ไม้โท พร้อมกับตัวเลขบอกกาล พ.ศ. ข้างขึ้น ข้างแรม มีชื่อพระสมณศรีธรรมาโศกราช ฤษีตาไฟ ฤษีตาวัว ฤษีพิลัย ทั้งพระพุทธรูป พระเครื่อง พระพิมพ์ รูปขุนชาย ขุนหญิง พระเทวี ขอมเมือง ได้พบเป็นหลักฐานตลอด

ณ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๒๑ ได้ไปค้าง ณ วัดเพชรพลี มีผู้นำโพล่สำริดอันมีลายคล้ายหนังสือมาให้อ่านก็อ่านได้ว่า พระแม่บุญเรือน ยังได้นำแผ่นเงินจารึกลายสือขอม เมื่อได้อ่านแล้ว จึงทราบเรื่องราวได้ ได้ถ่ายรูปทำแบบพิมพ์พร้อมกับเรียงคำอ่านไว้ด้วย จึงได้พิมพ์ออก เพื่อให้รู้เรื่องตลอดกัน แต่ก็พบเพียง พ.ศ. ๓๔๕ (จีนอ่าน ๓๖๕) พระนางสีสิริเสาวภารัตนารี เทวี ขอมเมือง ณ ลายโพล่อ่านได้ว่า พระแม่บุญเรือน ได้ทราบเพียงเท่านี้ ส่วนปีเกิด จารึกสถาปนา หรือกาลครอง และสิ้นสุดไม่ได้พบ จึงไม่ทราบเรื่องราวได้แน่นอนเหมือนได้พบจารึก

พระนางสิริงามตัวเทวี เป็นธิดาของขุนสีเมืองและขุนหญิงสีทองอ่อน ประสูติ พ.ศ. ๒๒๔ ขอมทองเมืองประสูติ พ.ศ. ๒๓๕ ครั้น พ.ศ. ๒๔๔ ขุนสีเมืองสิ้น จึงครองเมืองเป็นขุนทองเมืองพริบพลี ได้แต่งงานกับสาวบุญเรือน ลูกแม่หอทอง ซึ่งมีอายุได้ ๒๖ และขุนสามีมีอายุได้ ๕๕ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๗๒ มานั้น ขณะที่ยังเป็นขอมเมืองอยู่ได้ตรากตรำสร้างวัด ๒ วัด คือ วัดเพชรพลีและวัดมหาธาตุสุวัณณภูมิ พร้อมกับสร้างวังฆะนนอีกด้วย เข้าใจว่าคงเหน็ดเหนื่อยมาก คงจะมีลูกชายคนเดียวชื่อ ไทยเรืองเมือง ในราว พ.ศ. ๓๐๐ พอมีลูกแล้ว คงป่วยเป็นอำมะพริก เพราะสงครามชวา พ.ศ. ๓๐๖ ไม่พบ พบแต่ดาวเด่นฟ้ามาควบคุมอยู่ ป่วยนั้นคงพอจะทำอะไรได้บ้าง จึงยกขุนหญิงบุญเรือนเป็นผู้ว่าราชการแทนให้ดาวเด่นฟ้าเป็นขอมเมือง ครั้นสงบสงครามแล้ว บ้านเมืองเรียบร้อย และขุนทองเมืองพริบพลีอาจสิ้น พ.ศ. ๓๑๒ กับทั้งชาวชวาคงจะมาเจรจาขอพระนางเฒ่อมกลับไปครองชวา กับทั้งขุนไทยเรืองเมืองมีอายุได้รอบปีแล้ว พระเจ้าเดือนเด่นฟ้ากับพระสากิยานีสิริหัสสา จึงทำพิธีโกนจุก จะได้ยกขึ้นครอง แต่ก็ยังเป็นเด็ก จึงสถาปนาแม่ขึ้นเป็นแม่อยู่หัวแต่ยังไม่ได้สถาปนาชื่อ ครั้น พ.ศ. ๓๒๐ ขุนไทยเรืองเมืองมีอายุได้ ๒๐ จึงทำพิธีครองเมือง ขุนคงขอร้องให้แม่ครองต่อไป ตัวเองขอเป็นขอมเมือง และได้แต่งงานกับแม่นางบัวบุญทอง มีลูกชายชื่อเพชรเรืองไทย และมีลูกหญิงชื่อศรีเพชรฟ้า พ.ศ. ๓๒๕ พระนางสิริงามตัวสิ้น จัดงานศพได้มีชื่อ แม่บุญ-เรือนทอสบงจีวร เสร็จแล้วจึงสถาปนาชื่อว่า พระนางสีสิริเสาวภารัตนนารี เทวี ครั้น พ.ศ. ๓๔๕ มีอายุ ๗๗ จึงทำบุญเฉลิมชนมายุ ให้สร้างพระพุทธรูปต่าง ๆ ได้สลักชื่อ ณ โพล่ว่า พระแม่บุญเรือน แต่จารึกในแผ่นเห็นว่าพระนางสีสิริเสาวภารัตนนารี เทวี ขุนไทยเรืองเมือง ก็ยังคงถือว่าเป็นขอมเมืองอยู่จึงมีจารึกได้มีบัญชาให้ขอมเมือง อย่างในจารึกนี้

ตัวลายสือขอม และลายสือไทย

ลายสือขอมนี้ถูกจารึก ณ แผ่นเงินได้เล่าเรื่อง ซึ่งพระนางสีสิริเสาวภารัตนารี เทวีได้ทรงบำเพ็ญเฉลิมพระชนม์ สร้างพระพุทธรูปในวาระพระบารมีเกิด เพื่อสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา ได้มีระบุชื่อ พระเครื่อง พระพิมพ์ ระบุเนื้อว่า เมฆพัตร อุทุมพร (เนื้อดินอบ) สังฆวานร ชินพร ตะกั่วป่า และนาค เงิน ทอง เท่าพระธรรมขันธ์ คือ ๘๔,๐๐๐ องค์ พระนางได้จารึกไว้จึงรู้เรื่องตลอด ได้ถ่ายรูปทำแบบ แล้วปรากฏอย่างนี้

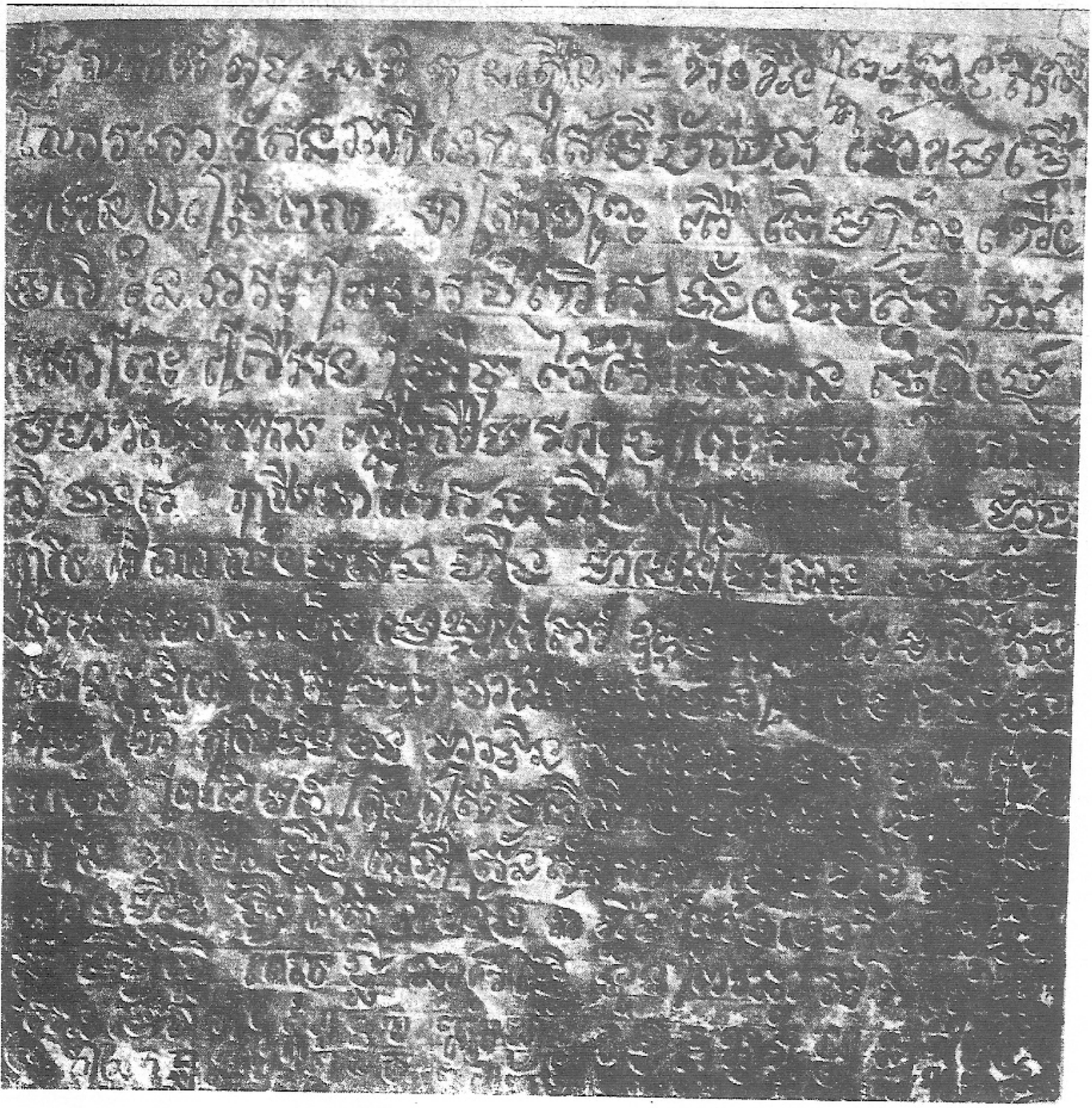

คำอ่านตัวจารึก

ได้รวมกันอ่าน ๔ ผู้อ่าน คือ ตัวผู้เขียน ท่านพระครูพิศิษฐศิลปาคม พระครูปลัดยิ้ม จุนฺโท นายตวง จิตต์พะ-วงษ์ ตกลงร่วมกันว่าอ่านถูกต้องตามทำนองลายสือขอม หรือหนังสือใหญ่ไทย

พระพุทธถ้วลสักราช ๓๔๕ ปีกุน เดือน ๔ ๒ (ค่ำ) ข้างขึ้น พระนางสีสิริ เสาวภา รัตน นารี เทวี ได้ มี บัญ ชา ให้ขอม เมี(อง) ง เกน ไพร่พล มาสร้าง พระเพื่อเฉิม (เฉลิม) พระเกีย (ติ) ย ติ ใน วา ระ พระ ปร มี เกิด ทั้ง ยัง ต้อง การ เอา พระเครื่อง ประ จุ ไว้ ไว้ ใต้ ธาน (ฐาน) เจดีย์ มหา สุ วรรณ เพื่อ สืบ อา ยุ พระ สาส นา พระ นาง ได้ นิ มนต์ ฤา สี ตา ไฟ ตน หนึ่ง ฤา สี ตา วัว ตน หนึ่ง ฤา สี พิ ลา ลัย ตน หนึ่ง มา เปน ประ ธาน แก่ สม น สี ธรร มา ทำ เป็น เมฆมพัตร์ อุ ทุม พร พร้อม เนื้อ สัง ควานร ชินพร ตะกั่วป่า มา ผะสม ทำ เป็น พระ พิมพ์ จึง บัง คับ ให้ ฤา สี ทั้งปวง หาชิน สังควานร มา ผะสม หลอม หพ่ (อ) อ เป็น พระพิมพ์ ครั้น เสร็จ พิธี จึง ได้ ประจุ ด้าน ทิ (ส) ส ตวันออก แห่ง หนึ่ง ด้าน ทิสตวัน ตวันตก แห่ง หนึ่ง ทิสเหนือ แห่ง หนึ่ง ทิสใต้ แห่งหนึ่ง อันหนึ่ง ครอง เท่า พระ ธัมมขัน (ธ) ธ มีทั้ง ดิน แลชิน นาค เงิน ทอง พระ นาง สิริเสาวภา รัตน เทวี

เมีย (ขุน) ทองเมืองพริบพลี *สองบรรทัดนี้เขียนซ้อนกัน จะเห็นเมียกับ*
แม่ (ขุน) ไทยเรืองเมืองพริบพลี *แม่นั้น ชัดเจน และ ทองกับไทย ก็พอเห็น*
ลายต่อไปเป็นลายสือไทยจะเห็น บุญ ุ อยู่บน บ เขียน หัวลง และ ญ เขียนอย่างนั้น เขียนตามตัวปรากฏ

ต้นบุญเรืองอยู่ที่ถ้ำ พระฤาษีเขางู ฆลั่ง ฆลาพา (พระ) อง(ค์) พุทธอง(ค์) อรหัน(ต) สาวก คัล (ไล) ฟ้ามาพริบพลี พระนางม่ายผัว (ให้) ทำส้างตัวพระพุทธ (ทรง) เรือนยอด (ให้) เห็นเหมือนนกคัง-คาว (กาง) ปีก

รอยลายสือ และไม้ต่าง ๆ

ลายสือขอมและไทย ซึ่งปรากฏอยู่นี้มี **"ไม้"** ต่าง ๆ ครบเหมือนบัดนี้ กระทำให้ลงความเห็นกันว่าเป็นตัวสมัยรัตนโกสินทร์ แต่คำชื่อว่า **"ลาย"** และไม้นี้เป็นชื่อตัวหนังสือ และสระ มาตั้งแต่ได้คิดสร้าง และตั้งชื่อใช้กันมาก่อนที่จะเปลี่ยนเป็น **"พยัญชนะ"** และ **"สระ"** หรือ **"อักษร"** และ **"ภาษา"** เหตุนี้ คำชื่อว่า **"ไม้"** จึงมีมาเท่ากับคำชื่อว่า "ลาย" ถึงในกาลที่ได้เปลี่ยนไปแล้ว คือในสมัยนี้ในระบบเรียนหนังสือไทย ก็ยังมีคำชื่อว่า **"ไม้"** ใช้กันอยู่ เช่น ไม้หน้า ไม้ม้วน ไม้มะไส ไม้โอ้ เฉพาะที่เป็นชื่อ "ไม้เอก" "ไม้โท" ฯลฯ ซึ่งไม่มีอยู่ในคำมคธสันสกฤต ซึ่งเรียกชื่อว่า สระ ฉะนี้จึงยืนยันได้ว่า คำชื่อว่า "ไม้" นี้ เป็นชื่อสระมาก่อนที่จะเปลี่ยนชื่อว่า สระ มานานแล้ว

อาจมีมาพร้อมกับชื่อว่า "ตัวบ้าน" และคำชื่อว่า "ไม้" คงใช้เป็นชื่อลายที่เป็นสระแท้ และเป็นลายกำกัดเสียง เช่น ไม้เอก ไม้โท

ได้เห็นหนังสือในกลุ่มหนังสือไทย เช่นตัวลานนาไทย ตัวพื้นเวียงเฉียง ก็ได้เปลี่ยนเป็นสระไปแล้ว แต่ก็ยังมีที่ใช้ชื่อว่าไม้ เช่น ไม้กั๋ง หรือ นิคหิต เฉพาะหนังสือโซ่ง ยังไม่ถูกเปลี่ยนเป็นสระทั้งหมด คงเรียกว่า "ไม้" อยู่อย่างดั้งเดิม เช่น อะ อา ยังเรียกเป็น ไม้ก๋ะ ไม้ก๋า ฯลฯ และเรียกเป็น "แม่" ต่าง ๆ เช่น ไม้ก๋ง คือ แม่กง ไม้กก คือ แม่กก เป็นต้น ซึ่งยืนยันคำชื่อว่า "ไม้" นี้ เป็นของดั้งเดิมมา ฉะนี้ หนังสือใหญ่ คือ หนังสือขอมที่จารึก ไว้นี้ มีไม้พร้อม จึงยืนยันว่ามีมาก่อน ตามตัวเลขบอก พ.ศ. ๓๔๕ นั้น เป็นหลักฐานแน่นนอนว่าไม้ ต่าง ๆ เฉพาะ ไม้เอก ไม้โท ฯลฯ เดิมเรียกว่า ไม้หยด ไม้ทู้ ไม้หันกาศเรียกว่า ไม้ผัด หรือ ไม้ซัด ฯลฯ ชื่อก็ไทย จึงมีมากับคนไทยได้ เพราะได้จารึกไว้ จึงได้รู้เรื่อง การทำบุญเฉลิมเกียรติ เพื่อสืบต่ออายุพระศาสนา และตัวเองนั้น เมื่อไม้มาก็แจงให้รู้ได้ตลอด แม้กาลจะล่วงมาได้ ๒๒๐๐ ปีมาแล้ว ก็ยังรู้ได้แล้ว

จริงอยู่ จารึกนี้ หลังจากกาลสร้างลายสือมานาน เท่าที่นำเข้ามาไว้ตรงนี้ ก็เพื่อยืนยันสิ่งของ - ของไทย ซึ่งได้สร้างขึ้น ต่างก็สืบต่อกันมากระทั่งถึงกาล พ.ศ. ๓๔๕ และก็สืบกันมา กระทั่งปัจจุบัน ไทยจึงยังเป็นไทยอยู่อย่างนี้

๑. พระพุทธรูปจีวรกลีบทองสำริด สมัยตะวัน องค์นี้ทำรูปดอกมะลิบาน อาจหมายว่ามกุลหรือแม่กุน

๒. พระพุทธรูปจีวรกลีบ ทองสำริด สมัยตวัน ที่ว่ามีส่วนกายวิภาคเฉพาะที่บ่า พระพักตร์ ลำแข้ง ที่อุณาโลม ฝังพระบรม-สารีริกธาตุ เอาแก้วหินทำดวงกลมปิดไว้ ได้ใช้กระจกขยายส่องดู ปรากฏพระบรม-สารีริกธาตุขนาดเม็ดพรรณผักกาด ๓ องค์

๓. พระพุทธรูปจีวรเรียบทองสำริด สมัยตะวัน บอกไว้ที่ประภามณฑลเป็นรูปวงกลมดวงตะวัน มีซี่ทำเป็นวงล้อธรรมจักร อันเป็นเครื่องหมายสมัยสุวัณณภูมิ

พระพุทธรูปสมัยสุวัณณภูมิแบบนั่ง

ควรจะนำที่พบมาลงให้หมด แต่แล้วก็ลงไม่ได้ จึงนำบางแบบมาลงเท่านั้น ปางโปรด ๖ กษัตริย์ มีท่านอุบาลีเป็นที่ ๗ จะเห็นรูปเล็กซ้ายสุดนั้นในชื่อว่า มหาดเล็ก ณ ประภามณฑลในจะเห็นรูปวงกลมดวงตะวัน วงนอกที่เป็นลายนั้น ต่ำสุดด้านซ้ายจะเห็น ด. คือเดือน จากนั้นลายกนกตัดไม่ออก จริงอยู่ลายบอกเดือน แต่ทำในสมัยตะวัน จึงเห็นว่าสมัยตะวัน

พระพุทธรูปหิน จีวรกลีบ ส่วนต่าง ๆ สั้น มีประภามณฑล ด้านหลังเป็นรูปธรรมจักร ด้านหน้าชั้นนอกเป็นรูปฟ่อนข้าวเรียง ด้านในรูปกลีบบัวบานหมายว่าเมืองข้าวน้ำ รูปฟ่อนข้าว เหมือนลายธรรมจักรคูบัว ในสมัยเดือนเด่นฟ้า พ.ศ. ๓๐๘ ยังได้ร่วมกับเมื่อม ฯ สร้าง และยังมีปางโปรดนางสุชาดาหรือรับมธุปายาส ยังไม่ได้แบบมา

พระรูปนันทาเถรี (พระรูปครึ่งองค์ หรือด้วนทั้งหมด) ท่าปางตัดกิเลส คือ พระพุทธเจ้าทรงพานันทคู่ออกในวันแต่งงาน พระนางจึงหม้ายยังสาวบริสุทธิ์ มนขอมออกแบบ ถึงมีก็เหมือนไม่มี จึงตัดผม แขนทั้งสอง เต้านมทำพอเห็นเหมือนไม่มี ตัดท่อนล่างหมด เป็นเพียงเปรียบเทียบเท่านั้น เจอ ๖ รูป ที่เก็บมาเพียง ๒ รูป (พระนันทและพระนางรูปนันทาเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดา คือ พระเจ้าสุทโธทนมหาราชและพระนางปชาปตีโคตมี แต่งงานกันเอง) เมื่อทรงอภิเศกนั้น พระนันทมีพระชนมายุ ๓๘ พระนางรูปนันทา ก็คง ๓๐ กว่า กาลราชาภิเศกและอุปภิเศก เป็นพระราชาและราชินีแห่งกบิลพัสดุ ครั้นทรงพานันท ออกบวชแล้ว พระนางก็ยังทรงเป็นพระราชินีอยู่ในราชสมบัติสมบูรณ์ เมื่อสละออกจึงตัดพระอิสริยยศ อิสริยศักดิ์หมด มนขอมพิสสะณุช่างบรมครูสมัยนั้น จึงออกแบบเช่นนั้นคือตัดทุกชนิดในพระองค์เองซึ่งถือว่าเป็นพระขัตติยานี

พระแก้วมรกต ที่ยืนยันชื่อแก้วว่าหินใส แก้วนี้คือหินหยกสาแหรกว่ามีสายจากรัสเซียถึงเปอร์เซีย แต่ส่วนสัดแสดงว่าแบบไทย หยกชนิดนี้ ที่เขาเรียกว่าฟลูโอไลท์ แร่นี้มีสายลงมาจากเชียงรายถึงปัตตานี ที่เป็นลายสาแหรกนี้คงมีแต่ยังไม่พบหรือพบแล้วไม่รู้

พระแก้วหินหยกลายขาว-ม่วงดำอยู่ในเจดีย์วัดทุ่งคอกอู่ทองที่ดี ๆ ๕๒ องค์ ทั้งองค์ใหญ่องค์เล็กถูกน้ำเอาไปขายเมืองนอกเกือบหมดแล้ว

ถ้าดูสัดส่วนแล้วจะเห็นเหมือนกัน จึงแน่ใจว่า ที่ตะวันจารึกไว้ว่ากลับจากอินทร ได้แก้วมา ๓ ก้อน สีแดง ขาว เขียว ให้มนขอมและขอมอื่นสลักพระพุทธรูป ๓ องค์ ๑๕ ปี จึงเสร็จ อาจเป็นองค์หินเขียวนี้ก็ได้ถ้าทำที่อื่นที่นั้น คงมีหลายองค์ แต่ที่ภาคกลาง คือทุ่งดอกมีตั้ง ๕๒ องค์ นั้นยืนยันหลักฐานอยู่แล้ว

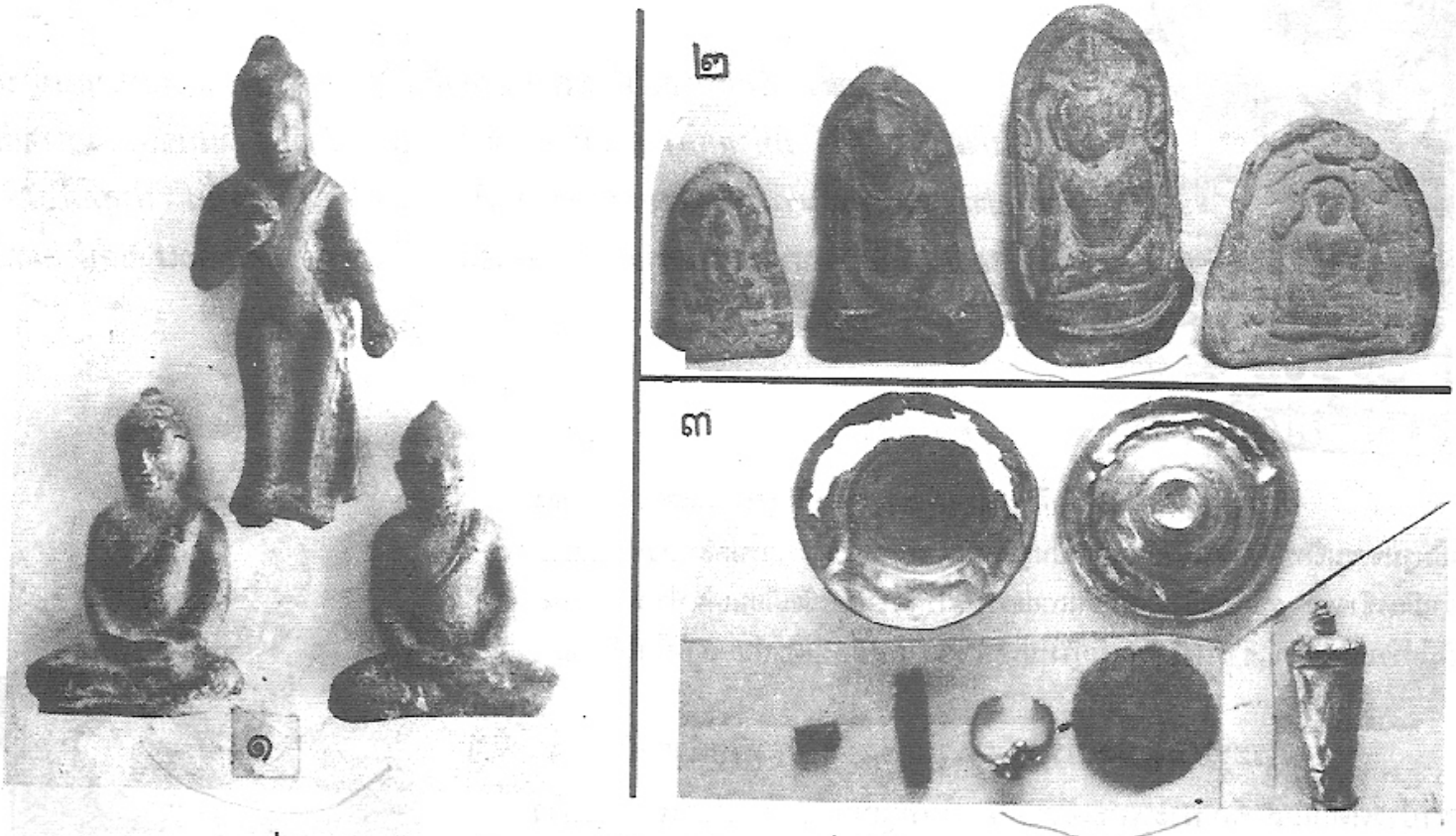

๑. พระเครื่องทองคำสำริด สมัยสุวรรณภูมิ ยืน เท้าชำรุด และนั่ง มีประมาณ ๒ พันองค์

๒. พระเครื่องดินเผาสมัยสุวรรณภูมิ ราชบุรี ยังมีอีกหลายแบบ เป็นแบบต่าง ๆ กันเท่าที่ปรากฏ

๓. เครื่องทองคำที่คูบัว บนผะอบพระบรมสารีริกธาตุ ล่างเครื่องประดับต่าง ๆ แหวนเพชร และ แหวนยอดไม้ได้มา ส่วนเครื่องเงิน และเงินตราได้แสดงไว้แล้ว ในสมัยปีอิน เมืองแมน รัชสมัยพระเจ้าอินร่วงไทย และขุนหญิงทับทิมทอง

อุปสมบท ลาสิกขา สึก

ธัมมสุนันท ทองวน ลูกคนเดียว (ของ) ขุนหญิง แม่หวานชื่นใจ เจ้าพ่อโลกกว้า เกิดขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๖ พุทธกาล (ล่วงแล้ว) ๒๒๕ โสณ อุตตร ให้ปัพพัชชาเป็นสามเณร ขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๔ ปี ๒๓๖ องคอุตตร สอนปาลี (๔๗๓/๑) อุปัชฌา (ย) ให้ชื่อ ธัมมสุนันโท เดิมชื่อ ทองวน ท่องจำไตรปิฎก ๑ ปี กับ ๘ เดือน ท่องมหาอัฏฐกา ๒ ปี มูนียสอนว่าคำมคธกว่าปี พูดได้ (๔๗๓/๒)

ธัมมสุนันท ทองวน ญาณจรณ ว่า ปีนี้เจ้าครบปีเตม ๒๐ บวดได้ ให้ไปบอกแม่หวานชื่นใจ แลต้นตวัน สิริงามตัว เอาผ้าไหม (ให้ภิกขุ) บัณฑิตทอง[๑] ทำไตรจีวร ๕ ไตร โสณ ให้ทอด (ที่กระ) ดูกโลกลว้า ให้อรหัน (ต) ห้า (พิจารณา บังสุกุล) โสณ ฌานีย ให้ธัมมสุนันท[๒] ว่า เอาไปครองแล้วขอสีลให้ใหม่ กับ ญาณจรณ (๕๒๘/๑) ธัมม-

---

[๑] เป็นคุณนามสรรเสริญภิกขุผู้มีสติปัญญาดี ซึ่งเรียนจบสอบธารณได้ เหมือนเวลานี้นิยมเรียกว่า "เปรียญ" (รู้รอบ) ครั้นต่อมา เป็นชื่อผู้สึกแล้วจึงเลิก หรือเปลี่ยนเป็น บาเรียน และ เปรียญ พระมหา

[๒] ครั้งนี้อาจเป็นครั้งแรก จึงได้จารึกเรื่องไว้ให้ได้พบธรรมเนียมบังสุกุล และธรรมเนียมทำผ้าใหม่ให้เป็นผ้าบังสุกุล กับ ธรรมเนียมพระอุปัชฌาขาจารย พระเถระ ให้ไตรแก่สัทธิวิหาริก ศิษยานุศิษยการครองผ้าแบบเอหิภิกขุอุปสมบท และ ติสรณคมนูปสมบท ครองเองแบบเดียวกับพวกสากิยานีภิกขุนี ส่วนแบบญัตติจตุตถกรรมอุปสมบทในปัจจุบัน พระอุปัชฌายมอบให้และสอน มีพระภิกษุองค์หนึ่งช่วยครองการให้ไตรในเมืองไทยอาจมีมาตั้งแต่ครั้งนี้

สุนันท ทองวน ตวันอุดหนุนแล้ว เข้าอุปสัมปันน โสณ เป็นอุปัชฌาย อุตตร กับ ญาณจรณ คู่ เปนผู้สวด (ญัตติจตุตถกัมมวาจา) ต้น ในอุโบสถ (ขัณฑสีมา) วัดมหาธาตุแดนลว้า ปีพุทธกาล (ล่วงแล้ว) ๒๔๕ ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๘ มื้อเยน ๕ อัน ๑๕ ผา (พระอุปัชฌาย) โสณ ให้ว่า ไตรปิฎก ๘ เดือนจบ ว่า (จัก) ไปเกิดเปนภิกขุอัคคสาวก (ของ) เมตเตยย (อรหันตสัมมาสัมพุทธในอนาคตกาล) ๕๒๘/๒)

ธัมมกาโม (ทอง) อยู่ (กับ) อุปัชฌาย (ในอินทร) มาอยู่ถิ่นสุวัณณภูมิ ตามอุปัชฌายว่า (สั่ง) เคลื่อนฉับ ๕ ปี ใคล่เมีย ใคล่ลูก คราควนสึก โสณ ว่า จะถือเอาเปนอย่าง มหาติส (ส) เตือนไว้ว่า บวชแล้ว สึกได้ (๔๗๗/๑) ธัมมกาโม สึกต่อหน้าสงฆ[๑] ปี ๑๔๕ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ตวันอธิราชเจ้า แล สิริงามตัว (ว่า) ต้องเอาตั้งให้เปนบัณฑิต[๒] (๔๗๗/๒)

มอบอุปสมบทกรรม

กัจจายน ผิว มีขวบครบ ๒๐ ปี พุทธกาล ๒๔๖ ปี โสณ ว่า ญาณจรณ ควนเปนอุปัชฌาย โดยมีพัสสาพอ ๑๐ รับเอาสืบไป (๕๑๖/๑) (กัจจายน ผิว) โสณ ให้ ญาณจรณ ขึ้น (เป็น) เถรอุปัชฌาย ให้อุตตร คู่ ภูริย สวด ญัตติ-จตุตถกัมมวาจา วันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๘ ปี ๒๔๖ โสณเถรเข้าเปนต้นสงฆ (ในอุโบสถวัดมหาธาตุแดนลว้า) (๕๑๖/๒)

กัจจายน ผิว อุปสัมปันนแล้ว ญาณจรณ ว่า อนุสสาสน เถรโสณ เตือน (ให้) ว่าไทย ญาณจรณ แปลตรง ตวันทับพ้า สิริงามตัว ฟัง (แล้ว) ว่าเพราะดี แล ฟังรู้ว่า อย่างไร เถรโสณให้บอกไทย ภิกขุไทยรู้ ทำถูกดี (๕๑๗/๑) พระญาณจรณ ฟังโสณ ว่า ๕ เรา นำวรพุทธสาสนามาให้คนไทยถ้วนสังฆกัมม นิมิตตสีมา ธัม (ม) วินัย สีลอุโบสถ ถูกตามพุทธบัญญัติ ทีนี้ อุปสัมปทากัม (ม) อีก คนไทยรับได้หมด ภิกขุสายนี้ คงตลอดคู่พุทธสาสนา ถึง (ที่) สุด (๕๑๗/๒)

ต้นสวดมนต์

ญาณจรณ โสณ ให้คัดสูตตอันมีพ้องทั้งในวินัยปิฎก สุตตันต ปิฎก อภิธัมมปิฎก เพื่อสังคีติน้อย ให้คนฟังตามบ้านทั่วแล[๓] (๕๒๕/๑) ได้ นโม(การปาฐ) สรณคมน (ปาฐ) มังคล (สูตต) รตน (สูตต) กรณีย (เมตตสูตต) ธชัคคสูตต อังคุลิมาล (สูตต) โพชฌังค (สูตต) สุปุพพัณห (สูตต) ลงมารวิชยคาถา เอาเปนสุดท้าย (๕๒๕/๒)

ญาณจรณ เล่า แก่ โสณ ตวันให้เขียน ตอนโสณหัดภิกขุสังคีติ สัชฌายได้ดีแล้ว อันโสณว่า คัดเอา สูต สั้น สั้น ดี ดี พอคราฟังได้ ให้ญาณจรณเลือก พอเดือนเด่น (ฟ้า มีอายุ) (๕๐๕/๑) ได้ ๑ เดือน ตวันให้สวดปาฐ ป้อง (กัน) ความร้าย และให้ชนะทั่ว โสณให้ญาณจรณให้สวดให้ฟัง ๒ คราว (แล้วให้ไปสวด) สลอง เมื่อเดือน ๓ ข้าง ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) ปี (พุทธกาลล่วงแล้ว) ๒๔๖ (๕๐๕/๒)

---

[๑] พิธีการสึก หรือ ลาสิกขานั้นมีอยู่แล้วในวินัย อาจเป็นครั้งแรก จึงจดไว้เป็นแบบอย่างการลาสิกขาว่าในเมืองไทยนี้บวชแล้วมีอนุญาตให้สึกได้แม้ในสมัยพระอรหันตเถระ

[๒] เป็นต้นเหตุครั้งแรกซึ่งอุปสมบทแล้วลาสิกขาได้ และได้รับการยกย่องแต่งตั้งชื่อเป็น "บัณฑิต" ฑ อ่านเสียง ท. ก็ได้ ด. ก็ได้ บัณฑิตเป็นชื่อตั้ง คนไทยในท้องถิ่นบวชแล้วสึกออกมามีชื่อเรียกกันว่า "ทิด" ซึ่งเป็นที่ยกย่องว่าบวชแล้ว กระทั่งปัจจุบัน

[๓] ดูตามเรื่องแล้ว กาลสลับกันอยู่ได้นำเอามารวมเป็นส่วนเดียวกัน เพราะเป็นเรื่องเดียวกันความจริงท่านทำพร้อม ๆ กัน ในปีเดียวกันฯ

ญาณจรณ เมื่อตวันอธิราชมาหา ว่า **มนขอมพิสสณุ** ว่า งามตัวมีลูก จะครบ ๔ เดือน ควรเชิญท่านผู้ เปนพระสงฆมาจำเริญพุทธมนต อวยชนะ (ชัย) ให้ สวัส (ดี) (๕๘๒/๑) โสณ ให้เอา ปาฐนมการ สรณคมน (ปาฐ) ธัมมจัก (กัปปวัตตนสูตต) ธชัคค (สูตต) กรณีย (เมตตสูตต) รตน (สูตต) มังคล (สูตต) อาฏา (นาฏิยสูตต) สุนักขัตต (สุปุพพัณหสูตต) ลงจบ ด้วย พุทธพรคาถา[๑] ภิกขุร้อย (องค์สวด) ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๖ ปี (พุทธกาลล่วงแล้ว) ๒๔๖ (๕๘๒/๒)

บัณฑิต ทอง สึกแล้ว โสณมาหาถอทับ ว่า เจ้าอยู่เป็นคนบ้าน ในถิ่นสุวัณณภูมิไม่มีวิธีสวดวัดของ อุบาสก อุบาสิกา เอาคำ นโม ตสฺส...พุทธสรณคมนปาฐ อนุสสรณ (ปาฐ) อริยอุโบสถ (ปาฐ) (๔๘๓/๑) บัณฑิต ทอง เอา (ห) มอ เสมอ พ่อขุนอิน น้องผิวทอง (นาย) ยอดคง แม่ลออง ขุนคนอง ขุนภยา (แมน) (ขุน) แสนไพร งามตัวหัวหญิง มนขอมพิสสณุหัด ปี ๒๔๖ (พระเถร) โสณ ว่า สังโยคสวดมนต (๔๘๓/๒)

บัณฑิต ทอง ว่า แปล คำมคธให้คนเข้าใจเรื่องความดี ได้จำแล้ว สอนท่องจำ ได้พร้อมแล้ว ให้สวดช้า ๆ พร้อม (กัน) ชื่อสังโยค (๔๘๔/๑) ทอง บัณฑิต สอนคำมคธ ตาม (พระ) เถรโสณสอนภิกขุ สามเณร ชื่อ พุทธมน (ต) เปนสร (เสียง) คณสัชฌาย เริ่มหนึ่งเดือน แคล่วคล่องดี (ท่านพระเถร) โสณว่า (หัดสวด) ใช้ได้ (๔๘๔/๒)

ทอง บัณฑิต เรียนเสียง เมื่อ (เปน) ภิกขุ หัดผู้คนเรียน มีมาก (แล้ว) ส่งไป ให้ผู้ยังไม่เคยเรียน ถอธัมราช (๔๙๓/๑) เถือมทอง นองทอง อู่ทอง ขุนเมืองไพลทอง เมืองพุ ทอง พุนพิน พันยอง อ่างทอง มิง ลโว ดงทอง กอกทอง เขื่อนทอง[๒] (๔๙๓/๒)

ญาณ (จรณ) ตอนปี ๒๕๐ ส่งภิกขุไปอินทอีก ๒๐ แลมี สามเณร ๗ องค ทั้งมี สิส ๑๕ คน ไปเรือ เมื่อขึ้น ๓ ค่ำ เดือนอ้าย (๕๐๑/๑)

มี (๑ ภิกขุ) สุรมน เริง (๒ ภิกขุ) ณานาสย ตี (๓ ภิกขุ) วรญาณ มี (๔ ภิกขุ) อิสฺสรมน มน (๕ ภิกขุ) อินฺทฺริยทม อิน (๖ ภิกขุ) วีรปญฺญ วี (๗ ภิกขุ) เมตฺตจิตฺต มิ (๘ ภิกขุ) อิทฺธิญาณ เอื้อม (๙ ภิกขุ) พุทฺธสร ถนอม (๑๐ ภิกขุ) ธมฺมรต พริ้ม (๑๑ ภิกขุ) วีริย วิง (๑๒ ภิกขุ) ปญฺญาพล พน (๕๐๑/๒)

ญาณจรณ คัดเอา (๑๓ ภิกขุ) ชิตมาร ชม (๑๔ ภิกขุ) ปญฺญาสภ ภา (๑๕ ภิกขุ) ถาวร เถา (๑๖ ภิกขุ) กิตฺติก ขาว (๑๗ ภิกขุ) เขมาคม คง (๑๘ ภิกขุ) อาภาสย แจ้ง (๑๙ ภิกขุ) วรตฺถิก หมาย (๒๐ ภิกขุ) คุณาคม คม รวม (๒๐ องค) ๕๐๖/๑) อุตตร ญาณจรณ เอาสามเณรอีก ๗ (๑) สามเณร บุน ปุญฺญาโส (๒) สามเณร กา กมาสิโก (๓) สามเณร มี เมตฺติโก (๔) สามเณร เจริญ ฐิตมาโน (๕) สามเณร แสลง สีลธโร (๖) สามเณรเล็ก โรจายโก (๗) สามเณรสิด สิทฺธิโก[๓] (๕๐๖/๒)

---

[๑] ชื่อสูตรต่าง ๆ ไม่ตรงกับเจ็ดตำนาน สิบสองตำนาน และมีในภาณวารบ้าง คงเป็นครั้งแรกในกาลต่อมา ได้มีการคัดเลือกและจัดกันอีก จึงเป็นแบบ เจ็ดตำนาน สิบสองตำนาน ภาณวารต่าง ๆ ในร้อยกว่าปีมานี้ก็ยังมีการคัดเลือกจัดอีก จึงมีสวดมนต์ฉบับหลวงฯ

[๒] ชื่อเมืองเหล่านี้ คงมาถึงปัจจุบันก็มี เช่น อู่ทอง อ่างทอง บางชื่อ เช่น นองทอง ได้ตั้งกาญจนบุรีทับลงไป นองทองก็หาย และไพลทอง (ไพรทอง) ได้รูปขุนสรวงนางสาง ที่ถ้ำฤษี หลังค่ายจิระประวัติ นครสวรรค์ มีจารึกว่า ขุนไพลทอง ขุนญิงพุ่มทอง ทำ ตั้งเมืองไพลทอง ปี ๗๖๘ จึงรู้ว่านครสวรรค์เดิมชื่อ ไพลทองฯ

[๓] พระภิกขุ สามเณร คณะนี้ ไม่พบจารึกกลับมา พระเจ้าอโสกมหาราชเจ้าครองอยู่ ๔๐-๔๑ ปี ซึ่งเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๑๘-๒๕๙ พ.ศ. ๒๕๐ จึงยังเป็นรัชสมัยของพระองค์อยู่ ทางสุวัณณภูมิจึงส่งไปฯ

พระพุทธศาสนาสุวัณณภูมิไทยไปใต้

ญาณจรณ เมื่อ ขุนสุถารสสี ให้ลูก ลตูสุวาเทียม° มาขอเชิญ (พระเถร) โสณ ไปให้ธัมที่เมืองจอกตากอ ปี (พุทธกาลล่วงแล้ว) ๒๔๕ โสณ ว่า ทีนี้ ธัมมสุนันท (กับกัจจายน) ทำปติฏฐานพุทธสาสนา ลตูสุวาเทียมอุดหนุนให้มีดี ให้รอดอยอายุพัสสาได้ห้า พอที่อาจริยคุณ ดูแลหมู่ ภิกขุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ได้ (๕๒๖/๑) โสณ ให้เอาปี ๒๕๒ เดือน ๕ ขึ้น ๑ ค่ำ ณานีย ว่า เฒ่า แล้ว ไม่พึงไป โสณ ว่า ยังไม่ถึงคราว ตวัน แล งามตัว จัดเสบียงเรือ ๖ (ลำ) มีคน ๓๓ ทอง เปนต้นสิสให้ณานียญาณจรณะอยู่ทันตมน พูด คำชวก ได้ มูนีย อุตตร กัจจายน ธัมมสุนันท ไป (ด้วย) เดือน ๕ ขึ้น ๑ (ค่ำ) (๕๒๖/๒)

ตวันอธิราช ให้ตัวธัมมสุนันท เขียนเมื่อตามโสณไปถิ่นชวก เมื่อก่อนปี ๒๕๐ ขุนสุถารสสีมีลายสือแลส่ง ลตูสุวา (เทียม) มาขอเถรไปสอนคนเมืองชวก (พระเถร) โสณรับไป (๕๐๕/ด้านข้างทั้ง ๔)

ตน กัจจายน ผิว แล ธัมมสุนันท วน พาเถรโสณ ไปตวันใต้ในปี ๒๕๒ ถอมลัยค่อนปี เทสมังคล (สูตร) เรือ เดินเถิงมลก อยู่ปี ๑ ขึ้นถึงปี ๒๕๔ เข้าชวก ขุนสุถารสสีแก่ (มาก) ขุนลตูสุวาเทียมต้อน (รับ) เชิญพักเรือนป่าอุยยานสุลาคการะจตี รุ่งเช้า เมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ปีพุทธกาล ๒๕๔ (๕๐๕/๑) ขุน พร้อมผู้ญิง ชาย ให้ปิณฑเช้า โสณแจง ธัมมแสดง จุล (ล) กัมมาวิภังคสูตต เอื้อนคำชวก ให้รู้ทั่ว ขุนลตูว่าได้ดวงตา (พบ) องคพุทธ ธัมม สงฆ ตรงที่ป่านี้ พุทธปรินิพานแล้ว เหลือนิมิตตธัมม อรหัน (ต) สงฆ อันที่ตรงนี้ควนสร้างให้นิมิตตอยู่ มีชื่อว่า พุทธภูมิ (แผ่นดินพระพุทธ) แท้ ๒ (๕๐๕/๒)

ธัมมสุนันโท (ทองวน) กัจจายโน (ผิว) เมื่อเถรโสณ (ให้) อุปสัมปันนเมื่อก่อนนั้น ขุน สุถารสสี ให้ป่าช้าแล้วดับ สุวาเทียม (ขึ้น) ขุนให้อีกครั้ง โสณ นำกำหนดนิมิตตสีมา ขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๗ พุทธกาล ๒๕๔ (๕๖๖/๑) ธัมมสุนันท แล กัจจยน อยู่ที่จอกกาตอ ทำพุทธภูมิ ขุนสุวาเทียม ขุนญิงสีอิรญเมียแล ญิง ชาย มาพุทธภูมิมีช่างผุยเปน (ผู้) วางส่วนกว้างยาวในที่ ห้าพันวา มีนิมิตต แล โสณให้ กัจจายน ธัมมสุนันท เปนอุชฌาย (เมื่อพรรษาครบ ๑๐ แล้ว) เดือน ๑๒ (แล้วพระโสณเถระ) กลับบ้าน (เมืองสุวัณณภูมิ) เดือน ๑๒ ปี (พุทธกาลล่วงแล้ว) ๒๕๕ (๕๖๖/๒)

ในปี ๒๕๖ นี้ พระญาณจรณ ซึ่งตวันอธิราชเจ้าอาราธนา วันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๖ ได้แปลธัมมจักกัปปวัตตนสูตร และเขียนลงกเบื้องจารหลายแผ่นไม้ได้นำมาลง จะพิมพ์ในฉบับกเบื้องจาร ในตอนท้าย มีต่อจากเทพก์ได้ลำดับพรหม ๑๖ ชั้นไว้ จึงแผกไปจากสยามรัฐเตปิฎกปัจจุบัน และลำดับพรหม ๑๖ ชั้น พระมหานิกายจังหวัดเพชรบุรียังสวดกันอยู่เป็นประจำ จึงแน่ใจว่าพระไตรปิฎกมุขปาฐที่พระโสณเถรเป็นต้นนำมานั้น คงเรียงพรหม ๑๖ ชั้นด้วย ส่วนพระไตรปิฎกสยามรัฐปัจจุบัน คงไปนำเอาฉบับสีหลมา ซึ่งพระมหินทเป็นต้นนำไปประดิษฐานไว้ที่ลังกา เมื่อเข้าสู่ใบลาน ได้ย่อลงเหลือเพียง พรหมกายิกา..จึงไม่ปรากฏอย่างนั้น

° ชื่อ และเสียงชาวทะเลใต้ หรือ แขก นั้น ไทยคงเขียนคำและเสียงไม่ตรงทุกชื่อที่อ่านออกมาคนไทย ก็อ่าน เขียนตามเสียงและคำไทย อาจไม่ถูกตลอดฯ

๒ พุทธภูมินี้ คราวแรกเข้าใจว่า เป็นแห่งเดียวกับ บุโร บุโด หรือ บาราบุดเดอร (Bara Buddur) หนังสือ Ancient Indonesian Art โดย Dr. A.J. Bernet Kempers หน้า ๔๕ ว่า โดยแน่นอน บาราบุดเดอร ได้สร้างประมาณ ค.ศ. ๘๐๐ (พ.ศ. ๑๓๔๓) ระหว่างรัชสมัยราชวงศ์ไศเลนทรที่หลังจาก ยุคชวากลางแล้วก็ถูกทอดทิ้งไว้ จึงถูกปกคลุมด้วยดินและพืชพรรณไม้..... ตามระยะกาล จึงทีหลังพุทธภูมิถึงพันกว่าปี และยังห่างจากนี้ ๒๕ ไมล์ ส่วนพุทธภูมิ ที่ท่านจดไว้นี้ก็เป็นที่ป่าช้าของราชวงศ์ชวาในสมัยนั้น คงจะอยู่ในหรือใกล้จอกกาต้า ซึ่งบัดนี้ ๒ พันกว่าปีมาแล้ว อาจอยู่ใต้แผ่นดินแล้วสูญไปก็เป็นได้ พุทธภูมิที่กล่าวนี้ ไม่ใช่ บุโร บุโดฯ

เดือนเด่นฟ้า เรียนสือไทยในสำนักญาณจรณ ดาวเด่นฟ้า แสงสายทอง สนุกเล่นมากเรียนสือได้น้อย รู้น้อย มีขอมสอนเป็นผู้สอนอ่าน เขียนสือ พ่อสอนเมืองไทย ดูทั่วผู้คน ชาย ญิง รู้ วัน เดือน ปี เดือนคู่เตม คี่ขาด เดือน ๘ (มี) ๓๐ วัน เดือนเพิ่ม เดือน ๗ (มี) ๓๐ วัน (เมื่อ) ๔ ปีเพิ่ม (อธิกวาร) เรียนอินกินตวัน เดือน[๑] อันมีในปีไหน พร้อมรู้ผาน้อย[๒] ผา อัน (รู้ แดด น้ำ) ลม ฝน นับ (ชื่อ) หน้าหนาว[๓] เดือนอ้าย เดือนยี่ เดือนสาม เมื่อเดือน ๔ ๕ ๖ (นับชื่อ หน้า) ร้อน เดือน เจ็ด แปด เก้า (นับ ชื่อ) หน้าฝน เดือน สิบ สิบเอ็ด สอบสอง นับ (ชื่อ) หน้าน้ำ ตามของลว้าไทย ปี (พุทธกาลล่วงแล้ว) ๒๕๖ (๓๑/๑) เดือนเด่นฟ้า ดาวเด่นฟ้า แสงสายทอง ขอแม่สิริงามตัวเทวี สุวัณณภูมิ ผู้สอนส่วยเมือง กอบเมือง ขนอนเมือง อาญาเมือง ลือชา ส่วนตลอดปีเก็บ ๑ คราว แล้วหาเงิน ทำเงิน ธัมจัก (อันละ) ตำลึง ตวัน อันละ ๑ ดำรอง (บาท) ตรา (ดาว) ล้อมเดือน ๑ สลึง เดือนเว้า ๑ เฟื้อง เงินตรากวางนอนเงยหน้า ๑ อันต้น (สตางค์) เงินตราช้างคู่อันละชั่ง คนขุนเมืองทอง ๑ ปี เดือนอ้ายได้ ๑๐ ชั่ง เป็นค่าขวัญ เมียผู้ใหญ่ ๔ ชั่ง เมียน้อย ๓ ชั่ง ขุน ๒ ชั่ง เสมียนเมืองทอง ๖ ดำรอง คนศึก ๖ สลึง ผู้ขุนแทนพ่อเมือง ๔ ชั่ง ลูกเมียน้อยเมื่อเป็นขุนศึกเมือง (หรือ) เสมียนเมือง ๒ ชั่ง ลูกญิงเป็นขุนนางเมือง ๒ ชั่ง ลูกญิงเป็นนางใน ๑ ชั่ง ลูกญิงว่างเปล่า ๒ ตำลึง มีขอมอิน ๑ ชั่ง ทองงามขอมญิง ๑๐ ตำลึง เบี้ยไพร่หลวง หมื่น ดำรอง พันมี ๑๐ คน ร้อยตำลึง ร้อยมี (ร้อยคน) พันดำรอง หมู่มีพันคน ๒ พันดำรอง อีกห้าร้อยคน-คนละ ดำรองกึ่ง (เพื่อไพร่เมือง) เมียใหญ่พ่อเมืองคุมเบิก (ขุน) ผู้คุมคลังหลวงจ่าย พุทธกาล ๒๕๘ (๓๑/๒)

ตวันอธิราช พ่อเดือนเด่นฟ้า ตั้งสิริงามตัว (เทวีสุวัณณภูมิ) เปน (แม่) อยู่หัวเมือง [๔]เนา เมืองสุวัณณภูมิ (๘๘/๑) ตั้งวันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๘ พุทธกาล ๒๕๓ จอ[๕] เปนแม่อยู่หัวเมืองทองคนไทยทั่ว (ไป) (๘๘/๒)

ต้นเรื่องข้าวทิพ

ทองบัณฑิต ได้เปนสิสสของโสณ อุตตร เสาะหาวิธีหุงข้าวลือชื่อ มธุปายาสไทย (มธุปายาส=ข้าวดื่มน้ำผึ้งน้ำนม) โดยมี ถั่ว งา น้ำผึ้ง น้ำต้นอ้อย น้ำต้นตโนด และกะทิ (๔๗๘/๑) ทองบัณฑิต หุงข้าวมธุปายาสทัยย มีแม่นางทองดี (ลูก) สาวทิพพา หาม่อคั่ว ข้าวตอก (ข้าว) ตาก ข้าวเม่า ข้าวฟ่าง ข้าวโพด ข้าวลมาน ถั่ว งา เคี่ยว น้ำอ้อย น้ำผึ้ง ผสมนม (งัว) หุง เคี่ยวตลอดคืน เช้า สาย เอา (เป็น) ปิณฑ ถวายต้น-ต้นโสณ ฉันรวมสงฆ อนุโมทนาว่า ทองบัณฑิต แล (๔๗๘/๒)

ทองบัณฑิต ปรุงมธุปายาสไทย เดือนอ้าย ขึ้น ๑๕ ค่ำ ปี (พุทธกาลล่วงแล้ว) ๒๕๗ เมื่อปี ๒๕๘ มีคนนำถั่วงามามาก หาทิพพามาขั้ว ถั่ว งา ข้าวเม่า ข้าวตอก เคี่ยวน้ำผึ้ง (น้ำ) อ้อย ผสม ชื่อ พุทธคยา (หรือ คยาสาด) (๔๗๙/๑) ทิพพาสาว เอาส่วนมธุปายาส ค้อม (พระ) มหาเถรโสณ ฌานีย ภูริย อุตตร มูนีย มหาเถร ๕ ว่า "ข้าวสาวทิพพา" "ข้าวสาวทิพ" ต่อมา มีชื่อตามสาวทิพพา (ว่า) ข้าวสาวทิพพา (หรือ "ข้าวทิพ") (๔๗๙/๒)

---

[๑] สุริย-จันทรคราส หรือ สูรย์จันทร์ฯ

[๒] ผาน้อย-วินาฑี ผา-นาฑี อัน-ชั่วโมงฯ

[๓] ชื่อเหล่านี้ เดี๋ยวนี้ยังเรียกกันอยู่ และเขียนตามตัวปัจจุบัน เพื่อง่ายต่อการอ่านฯ

[๔] เนา ไทยลว้า ลาวเดิม ใน

[๕] ตามคำนวณ น่าจะเป็นปีกุน

ตวันอธิราช° **เห้าทองบัณฑิตมาเว้าข้าวขนมควน** (สะ) สมสุทธิเห้าพอ ภายหน้ามีศึกมาทั่ว (จัก) พร้อมสู้ ข้าว (ขนม) นี้ แช่น้ำพองขึ้นได้ กินน้ำปกอบอิ่มทน กินเปน (ได้) ทั้งคาว หวาน (๔๘๒/๑) บัณฑิตทอง ตัวตวันอธิราชพาสิริงามตัวมาหา ให้ดูข้าวมธุ (ปายาส) เอาเตรียม สสมสเบียงไว้เพื่อศึกข้างหน้า ให้ทำพุทธกาล ๒๕๘ งามตัวเอาเข้าห่อกาบไผ่อัดแน่น (๔๘๒/๒)

ทองบัณฑิต อยู่กินกับเมียชื่อทิพพามี ลูกคนญิง วันขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๕ พุทธกาล (ล่วงแล้ว) ๒๖๑ ปี ให้ชื่อ ทองคำ (บัณฑิตทอง) ว่า **มีลูกญิงจะได้ (เป็นดอกไม้สวยงาม ประจำบ้านแล้วจะได้) แต่งงาน** (๔๘๑/๑) ทองบัณฑิต อยู่กินด้วยทิพพา ทำสวน นา สินได้ มี (ลูก) ผู้ชายเดือน ๖ ขึ้น ๑๑ (ค่ำ) ปี ๒๖๓ มีชื่อว่า **ทองสองสี** แม่ไปล่ว่า **ไทยทิพ** จึงชื่อ**ไทยทิพ** บัณฑิต (ทอง) ว่า (มี) **ลูกผู้ชายไว้ ปัพพัชชา** (ปวัชชา บวช) (๔๘๑/๒)

เดือนเด่นฟ้า ตวันผู้พ่อขุนเมืองสุวัณณภูมิสอนเมืองไทย เมืองอื่นนั้น ข้อกฎหมาย บ้านเมือง ตั้งขุน ธัมรู้สงฆ ขุนเมืองคุ้มอู่ผู้คน ขุนวัง ขุนคลัง ขุนเสมียนสือเมือง ขุนเมืองออก ขุนว่ากฎหมายเมือง เมืองมี หมู่แขวง มีหัวหน้า ผู้ใหญ่หมู่ พันชาหัวหน้าแขวง ขุนเมือง หัวหน้าเมืองออก คนเมือง คนค้า คนสวน คนนา คนป่า คนเรือ อันขุนเมือง (ควร) ชอบรักเปนลูกตน (๓๐/๑) เดือนเด่นฟ้า ตะวันผู้พ่อเมืองสุวัณณภูมิ (สอน) รู้เรียนศึกต่อเรือทเล ทางบกกองม้า (กอง) ช้าง กองหน้า มีกองปีก ขวา ซ้าย (กองหลวง) ใหญ่อยู่กลาง กองหลัง ลูกหนุน (สะ) เบียง ตัวขุนศึกผู้รู้ทางศึก ในเขา ทุ่ง ป่า เมือง กองช้าง ม้า ศึกตเวนหน้า กองเคลื่อน กองรุก ขุนศึกนำ ลูกศึกเข้าโจม กองหน้าไม้ยิงเบิกทาง กองขุนลูกทัพตลุย ขุนศึกรู้จัดบ้านเมือง ผู้ชเลย ข้าว ของ อย่าเอาหมด (ให้) เหลือคนคุ้มบ้านเมือง อย่าขืนเมีย เด็ก ผู้แพ้ รู้แพ้ชนะ ล่อแรง ของขวัญ เขียนใน (ปี) พุทธกาล (ล่วงแล้ว) ๒๕๕ (๓๐/๒)

เดือนเด่นฟ้า ผู้ลูกตวันอธิราชเจ้าเมืองสุวัณณภูมิไทย (เมื่อถึง) ปีมะเมีย (พ.ศ. ๒๖๕) พ่อส่งไปสู่เมืองอู่ (ทอง) พ่อสอนความเมือง (๑) รู้น้อมผู้ควนน้อม (๒) ผู้มีดีควนยกขึ้น (๓) ผู้ใหญ่มีศีลมีธัมมีคำสอน ควนฟังทำตาม (๔) ญิงใดไม่ควรขืนใจผิดธัมดา (๕) อันที่นับ (ถือ) กฎหมายไม่ควนถอน (๖) เด็กน้อยไม่ควนเอาเปรียบ (๗) ผู้ผิด ควนให้ลงโทส สมผิด (๘) คนมีชอบ ควนต่อของขวัญ (๙) ขุนเมืองผู้คลองคน ควนเลี้ยงคนสัตตให้ดี (๔๕/๑) ขุนเมือง (ใหญ่) ผู้ควนเปนหัวขุนเมือง คนเมือง นายบ้านผู้เข้าชุมนุมชน เมื่อมีข้อแย้งให้ขุนชี้ขาด เมื่อมีศึกมาติด ขุนคุมผู้คน ลูกศึก สู้ศึก เมื่อมีผิดชุมนุมชี้เหนควน ละคนให้เปนไท ผู้มีหวังค้า ให้ค้า ผู้มีหวังทำงาน ให้นา ให้สวน ผู้เที่ยวเบียนให้จำมันขังไว้ ตวันสอนพุทธกาล ๒๖๑ (๔๕/๒)

ธัมมสุนันโท (ทองวน) เมื่ออยู่จอกกาตอ ช่วยส้างพุทธภูมิ เถรโสณไปสู่สุวัณณภูมิแล้ว เมื่อมีปีพัสสาเข้าครบสิบแล้ว เอาภารอุปัชฌาย คู่ กัจจายโน ให้อุสัมปันนชายชาวก (๕๗๕/๑) แม้ (พระเถร) มูนียมา มูนียพากัจจยนไปดุลุงดมิลิปีบาลี ให้ไปเปนพระอุปัชฌาย (กัจจายน) พาภิกขุร่วมสิบ (องค์) เดือน ๖ ปีพุทธกาล (ล่วงแล้ว) ๒๕๘ อันนึง ธัมมสุนันโท บวดภิกขุพันสี่ (องค์) ฟังโสณป่วย มาหา (๒๖๔) (๕๗๕/๒)

ตวันอธิราช ตั้งเดือนเด่นฟ้า เปนขุนเมือง (เมืองทอง สุวัณณภูมิ) (๓๓๕/๑) ตั้งวันขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือน ๕ ปีพุทธกาล (ล่วงแล้ว) ๒๖๔ (๓๓๕/๒)

° เห้า ลวะเดิม = ให้

พระโสณเถรพยากรณ์ และ นิพพาน

เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ วัน (ขึ้น) ๑ (ค่ำ) เดือน ๖ ปีพุทธกาล ๒๖๔ โสณกับอุตตร เรียกหาตวัน เดือนเด่นฟ้า (มา) ใกล้ ให้จานเรื่องสุวัณณภูมิ อรหัน เมื่อถึง (ปี) พุทธกาล ๒๕๐๘ (๑๐๔/๑) * ภูมิพลราชา คลองกรุงเทพ เมื่อนั้น แสนไพล เกิดเป็นภิกขุชื่อว่า คุณธัมม วงสเวทิย เป็นผู้เอาอ่านออกความ เรื่องปิดหายพันห้าร้อยปี (จาก พ.ศ. ๑๐๐๐ กว่าถึง ๒๕๐๘) เผยออกคนรู้เรื่องความของพุทธสาสนา ให้เสมียนจานค่ำ พุทธกาล ๒๖๔ (๑๐๔/๒)

ตวันอธิราชเจ้า สุวัณณภูมิ พร้อมเดือนเด่นฟ้า งามตัว แสนไพล ภยาแมน อุตตรณานีย ภูริย มูนีย ญาณจรณ ธัมมสุนันท ฟังคำโสณ วัน (ขึ้น) ๑ ค่ำ เดือน ๖ ปี (พุทธกาลล่วงแล้ว) ๒๖๔ (๑๖๒/๑) เดือนเด่นฟ้า ฟังคำโสณแล้ว ตวันสั่งให้ชุมนุมของอิน (ขอม) มี (ขอม) สอน มนขอม พร้อมลูกมือ ๘ คน เขียนคำวันขึ้น ๕ ค่ำ (เดือน ๖ ปี ๒๖๔) (๑๖๒/๒)

ตวันอธิราชเจ้า ตั้งเดือนเด่นฟ้า เป็นคนคุมเล่า คำเล่าของโสณ ให้เขียนตรง (คำ) กล่าว (๑๖๓/๑) เดือนเด่นฟ้า ฟังแล้ว รับสั่งของตวัน แม่งามตัวเลี้ยงคนด้วยข้าว ขนม คำเล่าตก (เติม) ให้เต็ม ในวันขึ้น ๕ (ค่ำ) เดือน ๖ ปี ๒๖๔ (๑๖๓/๒)

เดือนเด่นฟ้า ลงคำโสณ (ว่า) เมื่อ เดือน ดาว แล ตวัน งามตัว ส้างกุสลแล้วดี เพราะทนุบำรุงอรหันตสงฆ ออกคำของพุทธแพร่หลาย ให้ถึงสุคติหมื่นชาติเทียว (๑๗๗/๑) ตวันต่อคำโสณ เดือนไปเกิดเปนภูมิพลเลกราชา กรุงเทพมหานคร เมื่อนั้น สุวัณณภูมิฟื้นชื่อ มีคนรู้ทั่ว (๑๗๗/๒)

(แผ่นลำดับอ่านที่ ๑๗๗ หน้า ๒ มีอย่างนี้)

๑. ตวัน ต่อ คำ โสณ (โสณชัดเจน)

๒. เดือน ไป เกิด เปน

๓. ภูมิ พล เลก ราชา

๔. กรุง เทพมหา น

๕. คร เมื่อ นั้น สุวัณณภูมิ

๖. ฟื้น ชื่อ มี คน รู้ ทั่ว

---

* ได้พิจารณาดูพระปรมาภิไธยแล้ว ไม่เหมือนกัน มิฉะนั้น ตั้งใจจะตัดออก เพราะกลัวจะเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ อันจะทำให้หัวขาดจากบ่าฯ พระโสณเถระและท่านทั้ง ๔ มาอยู่ถึง ๒๔ ปี และ ท่านทรงปฏิสัมภิทาญาณ ย่อมรู้คำไทยได้ และระยะกาลที่นานถึง ๒๔ ปี มากพอที่ท่านจะรู้ภาษาไทยได้อย่างปกติของคนทั่วไป ฉะนี้ ท่านจะเล่าเรื่องไว้ไม่แปลกอะไรเลย ที่แปลกก็คือว่าเรื่องเหล่านี้มีอยู่ในเมืองไทย แต่เราไม่รู้กันตลอดมา ส่วนพวกไทยลว้ารู้กันมานานแล้ว เพิ่งพบหลักฐานที่เขียนไว้คราวนี้

จากจารึกนี้ คนไทยในเมืองไทย ซึ่งได้ดำรงรักษาพระพุทธศาสนามาได้ถึงกาลบัดนี้ ในครั้งนั้นขึ้นไปถึงสมัยพุทธกาล มีชื่อขึ้นในมุขปาฐะและพยากรณ์มาแล้ว ได้ปรากฏอยู่ในบัดนี้เป็นหลักฐานการเกิด และผลกุศลกรรมอันส่งให้ซึ่งได้กระทำสืบ ๆ กันมา กระทั่งกาลบัดนี้ ยังกระทำอยู่เพื่อดำรงอยู่ต่อไป คนไทยเราได้กระทำมาแล้ว

แผ่นที่พระโสณพยากรณ์ *ที่มีรอยหมึกเขียนไว้จำ แผ่นนี้พร้อมกับพระพุทธรูปที่มีจากรึกว่า 'เดือนเด่นฟ้าสุวัณณภูมิ' คราวแรกจะนำขึ้นทูลถวายแต่ต้องหยุด และขอร้องผู้หวังดีไว้ เพราะมีประกาศแถลงข่าววันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๐๕ ว่า ของปลอม โกหก หลอกลวง จึงระงับไว้*

และแผ่นนี้ เมื่อพิมพ์กเบื้องจารได้ลงบันทึกไว้ว่า "ได้ใช้สติปัญญาพิจารณาดูพระปรมาภิไธยอย่างหนัก เมื่อแน่ว่าไม่เหมือนกันแล้วจึงลงมา แต่ถ้าจริงก็ไม่เสียหายอะไร และจวนจะตัดออกแล้ว แต่เกรงว่าจะเป็นการลบล้างคำพระอรหันต์"

ก็พบเข้าจริง ๆ จะหาอ่านได้จากประกาศแถลงข่าวสำนักนายกรัฐมนตรี และโบราณาคดีในสยามรัฐ บังเอิญมีความรู้อยู่บ้าง จึงไม่ได้เชื่อพวกทรที่มวิปัลลาสชนเหล่านั้น ไม่ได้ทุบทิ้งและยังคงอยู่ ได้ทำแบบออกมาให้ดูทั่ว ๆ กัน และตอน พ.ศ. ๓๐๐ มีชื่อสีภูมทองของญิงอีก

สุวัณณภูมิอยู่พันสี่สิบห้าปี ต่อนั้น ชื่อคูเมืองมีอยู่ ชื่อว่า คูบัว เมืองมีชื่อว่า ราชพลี (ราชบุรี ณ กาลต่อไป) (๑๗๗/ ด้านข้างทั้ง ๔)

เดือนเด่นฟ้า ฟังเรื่องตัว โสณเล่า แม่นาม ตาปนี พราหมณี ปีตา สรเสน พราหมณ หุตนโคตต เมืองมคธ บ้านสามคี (๑๗๕/๑) เมื่ออุปสัมปันนมีอายุ ๓๒ เสจกิจมีอายุ ๖๕ จบปิฎก ๓ อายุ ๖๕ โมคลีให้เข้าสังคายน อายุ ๘๐ (อายุ) ๘๑ มา สุวัณณภูมิ (๑๗๕/๒)

เดี๋ยวนี้อายุเข้า ๑๑๐ ปีแล้ว อยู่สุวัณณภูมิ ๒๕ ปี จักเข้านิพพานในวันขึ้น ๑๒ (ค่ำ) จงเผาผีในวันแรม ๘ (ค่ำ เดือน ๖) (๑๗๕/ด้านข้างทั้ง ๔)

°เถรโสณ พัสสา ๗๘ จันทวัชชี อุปัชฌาย สิคคว เปนอาจริย (เป็นอาจารย) สวดญัตติ เดือน (เด่นฟ้า) ฟังคำเล่า (๑๗๖/ด้านข้างทั้ง ๔)

เดือนเด่นฟ้า ลงคำโสณ เมื่อพุทธกาล ๙๘๖ เมื่อพุทธโฆส แปลธัมมวินัย (และอัฏฐกถา) ในสีหล เมื่อนั้น (จัก) เขียนคำว่าอย่างนี้ พุทธสาสนาอยู่ ๕ พันปี (จากนั้น) หมดอริย (๑๗๖/๑) เดือนเด่นฟ้า ลงคำ โสณต่อ พันปีต้น พระอรหันตครบ พันปี ๒ (มีพระอรหันต) สุกขวิปัสสก พันปี ๓ (มีพระ) อนาคามี พันปี ๔ (มีพระ) สกทาคามี พันปี ๕ มีพระโสดาปันน (พ้นพันปีที่ ๕ พระอริย) หมด (๑๗๖/๒)

เดือนเด่นฟ้า ลงคำโสณอรหันต ผู้ทายเมือง (ไทย) สุวัณณภูมิ พันสองพันสี่ร้อย (ปีปลาย) ชื่อเมืองไทย คนไทย (๑๗๘/๑) พันปี (ที่) ๑ พันปี (ที่) สองยัง (คง อรหันต) สุกขวิปัสสก พันปี (ที่) สามคงอนาคามี พันปี (ที่) สี่ คงสกทาคามี (๑๗๘/ด้านข้างทั้ง ๔)

° เข้าใจว่าแผ่นก่อนเดือนคงเขียนไม่หมด จึงมาเขียนไว้ในด้านข้างทั้ง ๔ ของแผ่นนี้ เอาขึ้นก่อน เพราะต่อเนื่องกัน และเรื่องพระโสณเถระนี้ เคยเที่ยวถามใครต่อใครมาแล้ว ไม่มีใครรู้ แม้ตัวเองก็ไม่รู้เพิ่งรู้คราวนี้ ถ้ายังไม่เป็นหลักฐานก็ไม่รู้ว่า จะอ้างอะไรอีก ฯ

ตวัน ต่อคำ (พระโสณเถร) พันปี (ที่) ห้า ยัง (คง) โสดาบัน **พันปีหก สิ้นอริย พันปีเก้า สิ้น ภิกขุ (สาม) เณร หมื่นปี สิ้นพุทธพจน°** (๑๗๘/๒)

เดือนเด่นฟ้า ลงคำ (โสณ) ว่า ปุณมุนีมาถึงสุนาปรันต เมืองพริบพรี มาทมน สิริงามตัวควนส้าง เมือง เพื่อเมื่อหน้า คนรลึกปุณมุนี เอาพุทธสาสนามาครั้งก่อน (๑๐๕/๑) เดือนเด่นฟ้า ลงคำโสณ งามสร้างเมือง วัด (แล้ว) ฌานียไปอยู่กำหนดเสมาแลนิมิตต อยู่สอนคน หาคนบัพพัชชา อุปสมบท ภิกขุ สามเณร นางชีเป็นแบบ (๑๐๕/๒)

งามตัวเทวี ฟังคำโสณเล่า เดิมที **นายจุน** (ชื่อ) **มคธจุลปุณณ น้องมหาปุณณ** ผู้นำพุทธสู่ สุนาปรันตพริบพรี เมื่อปีพุทธพัสสา ๒๒ จุลมีลูก (ชื่อ) จอม (ๆ) สร้างเมืองพริบพรี มีลูก (ชื่อ) สีพริบพรี (ๆ) มี (ลูกชื่อ) เติมสี (ๆ) มีลูกชื่อ ขุนเจริญเมือง (ๆ มี) ลูก (ชื่อ) ขุนสีดำรง (ๆ มี) ลูก (ชื่อ) ขุนสีนำเมือง (ๆ) มีลูก (ชื่อ) ขุนสีคนไทย (ๆ) มีลูก (ชื่อ) ขุนสีพี่น้อง (ๆ มีลูกชื่อ) ขุนสีคนเมือง (ๆ มี) ลูกชื่อ ขุนสีเมืองฟ้า เมียสีทองอ่อน ต่างสืบกันมา (๑๐๘/๑) สิริงามตัว จดคำโสณ ให้สร้างเมืองชื่อเพชรพริบพรี สร้างวัด ที่ (บ้านแม่กุน) มกุน ปุณณมุนีนำพุทธมาพัก ๒ วันคืน เมื่อก่อน จุลลปุณณส้างสาลาห้าร้อยห้อง ภิกขุ (อรหันต) มาพักเมื่อคราวนั้น เมื่อพุทธพร้อมสงฆไปแล้ว ปุณณอยู่ตั้งชื่อ วัดพริบพรี (๑๐๘/๒)

เดือนเด่นฟ้า ลงคำโสณ สัจจพันธคีรี พุทธเหยียบ (รอย) **ตีนบนโนนหินให้สัจจพันธ** เถร พร้อม คนกราบไหว้ เปนพำนัก (ณ เมือง) ลโว้ ตีนหนึ่งแขวงเมืองเกาะแก้วใกล้ฝั่งน้ำท่าทะเลใหญ่ (รอย) ตีน (นี้) ให้คนน้ำ เคารพ (กราบไหว้) บูชา ภายหน้าลุ ๑๑๒๕ (๑๐๗/๑) ปี คนเมืองต่าง (ๆ) ฟังว่าจะรู้ พากันไปเที่ยว กราบ (ไหว้) บูชา เมื่อปีพุทธกาล ๒๕๐๐ แล้ว แสนไพลอ่านเบื้องจานดูรู้เรื่อง เผยให้คน อ่าน รู้ มีภิกขุชื่อ (พระ) มหา กอบเมืองอื่นมาชวนคนชื่อทองดำ (สร้าง) เรือนยอดใหญ่เจริญรุ่งเรือง (๑๐๗/๒)

เดือนเด่นฟ้า ลงคำเถรโสณว่า เมือง สุวัณณภูมินี้ตั้งอยู่ถึงพันสี่สิบ (ห้าปี) จะย้ายไปช้างค่อม ที่ (พวก) เราพักอาศัยในก่อนนั้น อันมูนียไปบำรุง เดือนเด่นฟ้า ผู้ก่อเมือง วัดมหาธาตุ กวางหมอบ ล้อธัม อุโบสถ เจดีย์ เมือง (ให้ชื่อเมือง) ธัมราช (๑๐๖/๑) เดือนเด่นฟ้า ฟังคำโสณเอาใส่หัว ส้างเมืองเถือมทอง (เมือง) อู่ทอง เมืองนองทอง เมืองพริบพรี เมืองช้างค่อม เมืองพุนพิน ตามคำโสณสั่ง (๑๐๖/๒)

° ญาโณทยปกรณ ซึ่งพระพุทธโฆสเถรเขียนไว้เองเล่าว่า พระมหินทเถรพร้อมกับคณะไปสู่สีหล ลังกาทวีป พ.ศ. ๒๓๖ เดือน เชฏฐมาส คือ เดือน ๗ พระเจ้าเทวานัมปิยติสสทรงอุปถัมภ์ ได้กระทำสังคายนาครั้งที่ ๔ พ.ศ. ๒๓๘ อันมีชื่อว่าไม่กำหนดกาล ณ ถูปาราม อนุราธบุรี ได้แปลมหาอัฏฐกถาซึ่งพระมหาเถรทั้งหลายทำไว้ และขึ้นสู่สังคายนาครั้งที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ แล้ว เป็นภาษาลังกามีชื่อว่าสีหลัฏฐกถา พ.ศ. ๒๔๐-๒๔๒ ต่อนั้นพระมหาเถรานุเถรทั้งหลายมีพระมหาติสสเป็นประธานได้ร่วมกันจารึกพระไตรปิฎกลงใบลาน จบ พ.ศ. ๔๕๐ (บาง ฉบับว่า พ.ศ. ๔๕๒ คือเริ่ม พ.ศ. ๔๕๐ เสร็จเรียบร้อย พ.ศ. ๔๕๒) จากนั้น พ.ศ. ๕๕๖ พระพุทธโฆสเถรเกิดขึ้นที่ใกล้มหาโพธิมณฑล เจริญ วัยแล้วได้เข้าอุปสมบท พระเรวตเถรเป็นพระอุปัชฌาย ได้เรียนพระไตรปิฎกจบแล้ว ได้แต่งพระปกรณมีญาโณทยเป็นต้น พระมหาเรวตเถร จึงให้ไปกลับสีหลัฏฐกถาที่พระมหินทเถรทำไว้เข้าสู่ภาษาเดิมคือมคธภาษา จากจารึกพระไตรปิฎก ๔๕๐ ล่วงอีก ๕๑๖ ปี จึงได้ พ.ศ. ๙๖๖ พระเจ้ามหานามราชาครองลังกา จึงทรงรับและอุปถัมภ พระพุทธโฆสเถระได้กลับอัฏฐกถาวินัยให้ชื่อว่า สมันตปาสาทิกา เล่าเรื่องตอนนี้ ไว้ในอวสานคาถาว่า เริ่มในปีที่ ๒๐ ถัวน (สมวีสติเม) จบปี ๒๑ จึงได้ พ.ศ. ๙๘๖-๙๘๗ ท่านเขียนอธิบายว่า

"แต่คำว่า "พันปี" นั้น พระองค์ตรัสด้วยอำนาจพระขีณาสพผู้ถึงความแตกฉานในปฏิสัมภิทาเท่านั้น แต่เมื่อจะตั้งอยู่ยิ่งกว่า พันปีนั้นบ้าง จักตั้งอยู่สิ้นพันปี (ที่สอง) ด้วยอำนาจแห่งพระขีณาสพสุกขวิปัสสก จักตั้งอยู่สิ้นพันปี (ที่สาม) ด้วยอำนาจแห่งพระอนาคามี จักตั้งอยู่สิ้นพันปี (ที่สี่) ด้วยอำนาจแห่งพระสกทาคามี จักตั้งอยู่สิ้นพันปี (ที่ห้า) ด้วยอำนาจพระโสดาบัน รวมความว่า พระปฏิเวธ-สัทธรรมจักตั้งอยู่ตลอดห้าพันปีด้วยประการฉนี้"

"ฝ่ายพระปริยัตติสัทธรรม จักตั้งอยู่เช่นนั้นเหมือนกัน เมื่อปริยัตติไม่มี ปฏิเวธจะมีไม่ได้เลย เมื่อปริยัตติมี ปฏิเวธจะไม่มีก็ ไม่ได้ แต่เมื่อปริยัตติ แม้เสื่อมสูญไปแล้ว ส่วนเพศจะเป็นไปตลอดกาลนาน ฉนี้แล (ลิงฺคํ ปน ปริยตฺติยา อนฺตรหิตายปิ จิรํ ปวตฺติสฺสตีติ)"

เดือนเด่นฟ้า จานคำโสณ เมืองนองทอง ตัวนางโห่มาดีเคยคลองเมืองก่อน เมืองนางสู่เมืองแมน ร่วมส้างเมืองทอง เราเคยอยู่ เทสนาสอนคนนองทอง ควนส้างเมือง (แล้วให้ชื่อว่า) กาญจนบุรี (๑๐๕/๑) ควนสร้างพงตึก บ้านของโห่มาดี อู่ทองเขาเขียว เมื่อ (หน้า) นี้ มนขอมพิสสณุ ตั้งเรือนใหญ่ ส้างเมืองให้ชื่อ กาญจนบุรี ควน อุตตระ ไปร่วมทำวัดมหาธาตุ (และวัดที่) ดงสัก (โกสิน หรือโกสินราย) (๑๐๕/๒)

เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมินี้ เขียนคำเถรโสณ ว่า เมืองอู่ทอง เมื่อลุพุทธกาล ๑๒๗๐ จะเป็นเมืองสองพัน ลุขึ้นพุทธกาลอู่ทอง ๑๕๑๗ ชื่อสุพัณณบุรี (สุพัณณภูมิ) เคี่ยวศึกชนะศรีวิชัย (ธรรมราช) (๑๑๐/๑) เดือนเด่นฟ้า ลงคำโสณต่อ เมืองเถือมทองเป็นเมืองไทยทวาราว (ลาว) ดี พุทธกาล ๑๒๐๒ พ่อฟ้าเมือง ตั้งชื่อใหม่ เมื่อตาย (แล้ว) ใต้ฟ้า ผู้ลูกชายส้างเรือนยอดชุมไฟพ่อส้างวัด พระเมรุ มีเจดีย์ อุโบสถ ปี ๑๕๕๐ พานเมืองฟ้า และอู่ทองร่วม (กัน) ขับศึกเขมร (๑๑๐/๒)

เดือนเด่นฟ้า จานคำโสณ เมืองเถือมทอง เมื่อปี ๑๑๐๒ มี ผู้ส้างเมือง ชื่อไทยทวาลาว พานเมืองฟ้าตีศึกเขมร ปี (พ.ศ.) ๑๕๕๐ หนีที่ปากน้ำแล้ว ให้ชื่อ มหาชัย (๑๑๑/๑) เหนควรมี (วัด) มหาธาตุ ภูริย พร้อมภิกขุสงฆ ไปร่วมกำหนด ลูกนิมิต สีมาต้นให้ถูกต้อง (ตามวินัย) (๑๑๑/๒)

โสณ เล่าสุวัณณภูมิ เมื่อหลังสุวัณณภูมิ ศรีวิชัยใหญ่ขึ้น ครั้งนั้น เมื่อขุนอินไสเรนทร์ อินเขาเขียว ตั้งเป่นต้นไสเรนทร พุทธศาสนาอ่อน (๑๑๓/๑) เป่นพราหมณ พุทธกาลเป็นจุลกาล มคธน้อย สังสกฤตมากหลาย ไทยน้อย ภิกขุ สามเณรมาก หมาย (เป็น) โพธิสัตต ถึงปี ๑๓๕๐ มีดีขึ้นบ้าง (๑๑๓/๒)

เดือนเด่นฟ้า ลงคำ (โสณ) เมื่อพุทธกาล ๑๑๔๘ เมื่อ (หลัง) **พุทธโฆสเถรแปล** คำสีหลสู่ภาสามคธแล้ว ภิกขุชื่อ ธัมมรตโน แก้ว แปลธัมมวินัยมาสู่คำเมือง พุทธสาสนาเริ่ม (๑๑๔/๑) เจริญ มีคนเรียนธัมมวินัย อินทรภาณ เป็นผู้เอื้อเฟื้อ ให้สอบ มีภิกขุต่างเมืองเรียนปาฬี (แต่) ในอินทรรัฏฐ พุทธพจนเสื่อม คำคนอื่นมาก สีหล ไทย พุทธพจนคงดี (๑๑๔/๒)

เดือนเด่นฟ้า ลงคำ (โสณ) เมืองไทยทวาราวดี พุทธกาล ๑๕๕๐ คู่สองพัน ขับ เขมน แล ศรีวิชัยแตกไป ลโว เป็นเมืองคัมโพช เมื่อเมืองสุโขทัย-ไทยขุนศรีนาวนำเถือมส้างปี ๑๗๖๕ แพ้ขุนของคัมโพช (๑๑๕/๑) เมื่อพระยาฟ้าเมืองราชไทยทวาลาวดี (ไทยทวาลาว) ไปนำขุนบางกลางเมืองยางมาสู้ ขุนลำพองเมืองคัมโพช เอาเมืองคืนแก่ขุน (แล้วตั้งขึ้นเป็นขุน) ศรีอินทรา (ทิตย์) มีลูก (ชื่อ) ร่วงคำแหง (ๆ) มีลูกชื่อ เลอไทย (ๆ) มีลูกชื่อ (ลือไทย) ธัมมราชา (พุธศาสนา) เจริญปี ๑๘๒๕ (๑๕๕/๒)

เดือนเด่นฟ้า ลงคำของโสณ พุทธกาล (กว่า) ๑๕๐๐ อินทรหมดพุทธสาสนา เมื่อถูกหมู่คนมิจฉาทิฏฐิครอง สีหล เมื่อเสื่อมในพุทธกาล ๑๗๐๐ เมื่อปี ๔๕๐ จาน ๓ ปิฎก (และ) คัมภีรอัฏฐกถา พุทธโฆส ลอก (๑๑๗/๑) เมื่อปี ๙๘๕ (๙๘๖-๙๘๗ พระพุทธโฆสเถระ) แปลคำ (อัฏฐกถา ภาสา) สีหล เข้ามูล (ภาสา) มคธ ที่มหินททำ (แต่) พุทธกาล ๒๔๐ เมื่อพุทธกาล ๑๕๘๗ มี (คัมภีรชื่อ) ฎีกา เกิดขึ้น(ปี) ๒๐๒๖ (-๒๐๗๐) มีโยชนา และอนุฎีกา เกิดขึ้นที่นพีสี (และ) สุโขทัย อยุธยา (ปี)) ๒๓๑๐ หาย (เกิดกรุงธนแล้ว) กรุงเกิดใหม่ ชื่อ กรุงเทพมหานคร (พ.ศ. ๒๓๒๕) (๑๑๗/๒)

เดือนเด่นฟ้า จานคำโสณ พุทธกาล ๒๐๐๐ แล้ว เมืองนพีสี เชียงใหม่ พุทธสาสนารุ่งเรือง มีภิกขุ (สามเณร) เรียนธัมวินัย แต่งคัมภีรมูลภาสามาก ภิกขุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา พร้อม (๑๒๑/๑) เดือนเด่นฟ้า ลงคำโสณ พุทธกาล ๒๒๗๘ สีหลเสื่อม ภิกขุหมดโคสราชา บรมโกศ กรุงศรีอยุธยา ให้ (พระ) อุบาลี นำภิกขุสงฆสยามสู่สีหล ตั้งสยามวงสในสีหล มี วินัย ธัมม มีภิกขุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา อีกคราว (สยามูปสัมปทา เรื่องประดิษฐานพระ-สงฆสยามวงศ์ในลังกาทวีป เล่าว่า สีหลลังกาทวีป พระสงฆวงศ์พระมหินทเถร หมดสิ้น พ.ศ. ๒๐๗๐ ว่างพระสงฆอยู่ ๑๐๕ ปี จึงนำพระสงฆไปจากยะไข่ ก็สุดสิ้นอีก พ.ศ. ๒๒๕๕ พระเจ้าเกียรติศิริราชสิงห ทรงอาราธนาพระสงฆสยามวงศพระ-โสณไปประดิษฐาน ณ วัด ปุปผาราม พระนครศิริวัฒนบุรี ประเทศลังกา อุปสมบท พ.ศ. ๒๒๕๖) (๑๒๑/๒)

เดือนเด่นฟ้า ลงคำโสณ เมือง กรุงศรี อยุธยา อยู่ ๔๐๐ กว่าปี (พ.ศ. ๑๘๙๓-๒๓๑๐) ยอดฟ้าราชา ก่อ สร้างกรุงเทพมหานคร ตั้งยืน ๑๕๕๐ ปี ราชา ตลอดล้วนมีธรรม (เป็นพุทธศาสนิกตลอด ๒๕๐๐ ปีเศษมาแล้ว ไม่เคยมีเปลี่ยน) (๑๖๕/๑) เดือนเด่นฟ้าต่อ (คำโสณ) เมื่อนั้น พุทธพจนเข้าถึงคนเมืองไทย (อีก) ภิกขุ สามเณร ดีเป็น (ตัว) อย่างคนตลอด (ทั่ว) ทุกเมือง (๑๖๕/๒)

เดือนเด่นฟ้า ลงคำโสณเถร (สั่งว่า) ญาณจรณ เอามูลธาตุ เป็น มูลกจาย เป็นแบบเรียนปาฬี เมื่อหน้านั้น (๑๘๔/๑) โสณ กล่าวต่อว่า ธัมมสุนันท (และ) ผิว กัจจายน ช่วยแปลเป็น คำไทย เมื่อเรียน. ท่อง. จำ. เป็น. รู้. แปล. ได้ง่าย (๑๘๔/๒)

เดือนเด่นฟ้า ลงคำโสณ พุทธนิพพานกาล ๒๔๓๐ เมื่อมหาสมณ แปลพุทธพจนเอามูลนี้ แก้ใหม่ **ชื่อไวยากรณ** (๑๘๕/๑) ครั้งนั้น เรียนง่าย ภิกขุสามเณร (ตลอดถึงอุบาสก อุบาสิกา ชี) เรียนพุทธพจนมาก สือ-ไทยออกนอกเมือง พุทธสาสนาตั้งในไทยแพล่ทั่วโลก (เช่น เข้าไปในคัมภีรคนขาว คนดำ) (๑๘๕/๒)

เดือนเด่นฟ้า ลงคำโสณ พุทธกาล เป็น พ.ส. ๒๕๐๐ ก่อน (นี้ พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๓๓๐) **ด้วงราชา (พระพุทธยอดฟ้า) เป็น (ต้น) ผู้รวมธรรม มหามกุฏ (ราชา) ฟื้นฟูธัมมวินัย (และนิกาย) ธัมมยุต** (๑๑๘/๑) เมื่อพุทธกาล สองพันห้าร้อยปี (แล้ว) พุทธสาสนาออกสู่เมืองคนขาว (ความจริง ถึงก่อน พ.ศ. ๒๕๐๐) เมืองคนแดง (เมืองคนดำ) ทั่ว (ถึง) แดนคนมัว พุทธธัมสาสนา ซึ่งอยู่กับคนเหลือง เจริญทั่วถิ่นเมือง มีไทยต้น (จน) ครบห้าพัน (ปี ซึ่งหมดอริย แต่ปุถุชนยังประพฤติอยู่ถึงหมื่นปี) (๑๑๘/๒)

เดือนเด่นฟ้า ลงคำโสณเล่า พุทธกาล ๒๕๐๐ ปี[๑] ภูมิพล อุปสมบทแล้ว ฟื้นคนหลับ ปลุก พาเหนพุทธพจน นำคนข้างนอก นับถือมาก (๑๙๘/๑) ในเมื่อ เมื่อ ๒๕๐๘ มีอารามเกิดในอลังกลัฏฐ แม่นางอลิสเบด เป็นอุปถัม (ภ) ภูมิพลช่วยแนะ อุบาสก อุบาสิกา ภิกขุ สามเณร (๑๙๘/๒)

เดือนเด่นฟ้า ลงคำโสณเล่า เมื่อพุทธกาล ๒๕๑๐[๒] มีอารามในเยรมนี ภูมิพลอุปถัมภนำ (๑๙๙/๑) ปี (พุทธกาลล่วงแล้ว) ๒๕๑๒ ศึกใหญ่ เมืองเยรมนีพื้น เมื่อนั้นพุทธสาสนาแพร่ เข้าในคำคนผิวขาว เจริญถึงคนมากแล (๑๙๙/๒)

เดือนเด่นฟ้า ลงคำโสณ ว่า เมื่อพุทธกาล (ล่วงแล้วกว่า) ๒๕๑๑ เอมุย เป็น อมริกรัฏฐ (แล้ว) คหปติ ชื่อ เอสัน[๓] เป็นหัวหน้าก่อสร้างอาราม (๒๐๐/๑) หาคนอมริกผู้เข้ามาบวชเป็นภิกขุ สามเณร (ในไทย) อุบาสก อุบาสิกา พร้อมเข้าไปอยู่เป็นอย่าง (๒๐๐/๒)

เดือนเด่นฟ้า ลงคำโสณ เมื่อ พุทธกาล ๒๕๐๐ มีงานฉลองพุทธนาม ทั้ง อินทร สีหล กรุงเทพ (ไทย พม่า-มรัมม) แปล ๓ ตกล้า ปีฎก แจกทั่วถึงเมืองคนขาว แดง หอด ถิ่นคนมัว (๑๓๒/๑) เดือนเด่นฟ้า ต่อ (คำ) โสณ พุทธกาล ๒๕๒๕[๔] พุทธสาสนาสู่ถิ่น อัสตริก พุทธพจน วัด ภิกขุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา สังฆกัม ในนั้น (๑๓๒/๒)

---

[๑] ทรงอุปสมบท พ.ศ. ไทย ๒๔๖๘ ไทยนับล่วงแล้ว ถ้านับกำลังดำเนินอย่างลังกาและชมพูทวีปก็ พ.ศ. ๒๕๐๐

[๒] ตัวเลขเหล่านี้ อ่านยากลำบากมาก อาจอ่านไม่ถูก เมื่อเป็นที่เชื่อได้ จะประชุมกันอ่านใหม่นี้เท่ากับอ่านฉบับร่างไปก่อนฯ

[๓] แม้ชื่อนี้ ก็ไม่แน่ว่าจะอ่านถูกกับปรากฏการณ์ต่อไปฯ

[๔] ตัวเลขเหล่านี้ อ่านยากลำบากมาก อาจอ่านไม่ถูก เมื่อเป็นที่เชื่อถือได้ จะประชุมกันอ่านใหม่นี้เท่ากับอ่านฉบับร่างก่อนที่ปรากฏไปถึง พ.ศ. ๒๕๑๕ ฯ

เดือนเด่นฟ้า ลงคำโสณ (ว่า แต่นี้ระหว่างถึง) พุทธกาล ๒๐๐๐ ปี พุทธสาสนาจะมั่นคงในไทยแท้ ราชาตรงธัมม แม้จะมีเสื่อม (บ้างบางกาล) พุทธสาสนาไม่หมด ภิกขุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา คนทั่วมีสีลธัมม ไทยในดิน (แดน) พุทธสาสนา (ตั้งอยู่ดี ตลอด และ ถึง ห้าพันปี และถึงหมื่นปี) (๑๒๒/๑) เดือนเด่นฟ้าเมื่อฟัง ให้เขียนตรงคำโสณหวังคนหลังอ่าน เห็น เรื่องเมืองสุวัณณภูมิ เมืองทองไทยลว้า จานเมื่อเดือน ๖ ขึ้น ๘ ค่ำ พุทธกาล ๒๖๔[๑] (๑๒๒/๒)

โสณเถร กล่าว (ก่อนนิพพานว่า) ปวงสัตต เกิด และ ตาย คู่กันมาทั่วทั้งหมด อย่าควนปมาท แล้ว ตายเหมือนสัตตาย (๑๖๔/๒)

เดือนเด่นฟ้า ดาวเด่นฟ้า คัปคองเถรโสณป่วยหนัก แม่งามหายา ข้าว (ท่าน) นิพพาน วันขึ้น ๑๒ (ค่ำ เดือน ๖ ปีพุทธกาล ๒๖๔) (๑๖๔/๑)

เดือนเด่นฟ้า ผู้แทนขุนเมืองตะวันเจ้าผู้พ่อ พ่อตั้งเป็นขุนเมืองทอง วันอันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ ปีมเสง พุทธกาล ๒๖๔ ตัวข้า ขุนเมืองผู้เว้นชั่ว เอาภูมิพุทธธัมม ต้นตัวขุนเมืองผู้พ่อสอนอย่างพุทธธัมทุกอย่าง ทั้งกฎหมายเมือง คลองผู้คน ชาย ญิง คนขึ้น เมื่อลุปี ๒๖๔ เดือน ๖ โสณเถรนิพพานขึ้น ๑๒ (ค่ำ) เข้าแรมเดือน ๖ เรือนยอดแล้ว เอาฉว[๒] เข้าชุมไฟ (วันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๖ ตามสั่ง) ธาตุ เก็บหน้าพุทธ (รูป) ในอุโบสถ (วัดศรี) มหาธาตุแดนลว้า (๒๓/๒)

เดือนเด่นฟ้า ผู้แทนตวันสุวัณณภูมิ ณานีย ให้ภิกขุ ทั้งสามเณรเรียนหลักสีลธัมมให้รู้ปาฬี อัฏฐถกา[๓] วินิจฉัยวัตถุ มีโทส ปราศโทส ทางดีชั่ว ควนเข้าใจในพุทธพจน รู้เทสธัมม แปล พระสูตต ให้หาตัวภิกขุ สรโณ อ้อม ผู้สิสโสณ มีความรู้ดี สมัตถ ควนที่เอาธุระสอนปาฬีธัมมวินัยให้มาสอนภิกขุ สามเณร ให้รู้ปาฬีธัมมทั้งสีลปาติโมกข สีลอุโบสถ สีลห้า ให้รู้ความ ข้าใจความให้ตรงความจริง ตามข้อพุทธบัญญัติ เขียนในพุทธกาล ๒๖๕ (๒๓/๑)

ตวันอธิราช สุวัณณภูมิไทยลว้าเมืองทอง ผู้สอนให้เป็นเมือง ญาณจรณ ดี ภิกขุเปนผู้ใหญ่ ควนแย้มดูบ้านเมือง ผู้คนทั่วไป สิริงามตัวเทวี แม่อยู่เมืองให้ดูแลทั่วเรือนหลวง ผู้คนงานในเรือนหลวง เมื่อมีเรื่องขึ้นให้เอาขอมอ่อนผู้ลุงหารือให้แท้ จงเดินตามต้นเว้าผิดถูก แล้วเลงผิดถูกตามกฎหมาย อย่า เห ละ เลย ธัมม เดือนให้คุมคนศึกทุกเมือง ตวันเขียนพุทธกาล ๒๖๕ (๖๒/๑) ตวัน สุวัณณภูมิ พ่อเมือง เมื่อเอ่ยความเมือง แถ่นถ้วนไทยขึ้น ๑๐ ค่ำ ควนชุมนุมขุน ควนข้อข่าวเมือง ขุนผู้ต้นขุนเป็นหัวต้น คน สอง สาม ลำดับ คนเมือง ขุนเมืองออก ขอมกฎเมือง ของกฎหมาย ขุนเสมียนเมือง แม่ผู้อยู่เมือง ผู้ดูแลคุมให้เรียบสงบ ดำเนินโดยดี ตัวขุนศึกชุมเมื่อศึกมาติดเมือง เดือนเด่นฟ้าป้องเมือง ตวันเขียนพุทธกาล ๒๖๕ (ดูเป็นระเบียบการ กฤษฎีกา หรือ เป็นคำสอน และสั่งในตัว) (๖๒/๒)

---

[๑] เท่าที่อ่านมาแล้ว เจอเท่านี้ อาจยังมีอีก หรือ อาจแตกหักเสียหายสูญไปแล้ว ทราบได้เท่านี้ก็ได้เรื่องแล้ว และ ตัวเลขเหล่านี้อาจอ่านไม่ถูกได้ อนึ่ง แผ่นนี้ว่าขึ้น ๘ ค่ำ ส่วนแผ่นก่อนว่าประชุมเขียนวันขึ้น ๕ ค่ำ เข้าใจว่าคงไม่ได้เขียนเสร็จในวันเดียว เฉพาะแผ่นนี้อาจเขียนวันขึ้น ๘ ค่ำ หรือ เขียนเสร็จเรียบร้อยวันขึ้น ๘ ค่ำฯ

[๒] ฉว บาลี สันสกฤต ศว คือ ศพฯ

[๓] อัฏฐกถา แปลว่า กล่าวความ ที่เป็นชื่อคัมภีร์ พระสังคีติกาจารยตั้งชื่อไว้ตั้งแต่ปฐมสังคีติกาลแล้ว พระมหินทเถรเป็นหัวหน้ากระทำเป็นภาษาและเขียนด้วยหนังสือสิงกฬา ตั้งชื่อว่าสีหลัฏฐกถา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐ ต่อมาสมัยพระพุทธโฆสเถรไปแปลจากภาษาสิงกาสู่ภาษามคธก็เรียกตามว่า อัฏฐกถา พ.ศ. ๙๘๗ เข้าใจว่า พระภิกขุกล่าวกันไว้ก่อนแล้ว เพราะคำชื่อว่า อัฏฐกถา มีมาตั้งแต่พระพุทธ-เจ้ายังทรงพระชนม์อยู่

เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ แทนตะวันอธิราช ออกคำกฎหมายคนศึก คราวเมืองมีศึกติด แล ตนไปอื่น (๓๔๘/๑) คนชายเข้ากองศึก ญิงแม่เรือน ทั้งคนใหญ่ คนสาว ให้เอาเสบียงส่ง คนหลบหนีให้ฆ่า(ตราไว้) วันขึ้น ๖ (ค่ำ) เดือน ๕ พุทธกาล ๒๖๖[๑] (๓๔๘/๒)

แม่หวานชื่นใจป่วยเป็นผีในท้อง หาหมอพูนสวงมาถนาม ๓ ปีไม่ทุเลา ให้อามานิมนตถึงหอว่า แม่ใจแน่นึกใฝ่เหนแลฟังธัม วนภิกขุ ถึงหอนั่งอานข้างที่นอนว่า แม่จงอย่าฟุ้งซ่าน ปลง (ใจ) กทำ (ใจ) ให้ดี (๔๘๗/๑) ธัมมสุนันโท ว่า แม่ พระพุทธกล่าว (ว่า) นามรูปนี้มีเกิดตรงต้น แปรตรงกลาง หายไปในตรงท้าย จงวางใจให้ขาดทั้งหมดด้วยใจ ให้คลาย (ความ) ถือตัวตนในนามรูป ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ตัวตนของเรา รู (ป) แตก นามดับ ตามจริงของมันสำคันตามแล้ว ใจจักผ่อนยึดมั่น ไม่ถือว่าของเรา เราไม่ใช่เปนมัน มันไม่เปนตัวตน ใจคลา (ย) รักหลุดพ้นแล้ว เกิดความรู้ ว่าพ้นแล้ว (๔๘๗/๒)

ธัมมสุนันโทว่า ทุกขแท้มีขึ้นแต่เกิด เจบป่วยไข้ แก่ แล ตาย แม้เส้าใจ ร่ำไร คับค่น ขมใจ ขืนไม่ได้ เสียใจ เป็นทุกข ได้พบเหน (สิ่ง) ไม่ชอบ เป็นทุกข แม้พรากรักไม่ (มี) สิ่งชอบใจ เป็นทุกข แม้ตั้งหวังสิ่งใดไม่ได้สมหวัง สิ่งนั้น (เป็น) ทุกข แม้ย่อขันธห้า เข้าไป (ยึด) ถือเป็นทุกข อันเป็นทุกข ได้มีขึ้นโดยเหือง คือ กาม ได้แก่ความรักกามคุณ ทั้งอยากมี คือ ภวตัณหา ทั้งไม่อยากมีสิ่งไม่ (ต้องการ) คือ แก่ เจบ แล ตาย นี้คือ (๔๘๘/๑) เหืองเกิดทุกข ทั้งเหืองนี้ให่มีทุกข ถ้าดับเหืองได้ ทุกข คือ เส้าใจ ร้องไห้ ฉอ้อน ช้ำใจ น้อยใจ คับแค้น (ใจ) ขื่นจมใจ ไม่มี ฉนี้ เมื่อตัดตัณหาขาดเชื้อไม่เหลือ คือ ปล่อย วาง ละ ไม่ให้มีเชื้อในใจให้ชอบรักติดแล้ว ใจจักขาด คือ ทุกขนิโรธ คือ ดับทุกขได้หนทาง นิโรธ คือ มัคค ทางสายกลางมี ๘ สาย คือ เหนถูกเหนชอบ คือ คิดชอบ คือ คำพูดชอบ คือทำชอบ คือเลี้ยงตัวชอบ[๒] (๔๘๘/๒)

ธัมมสุนันโท ทองวน มาเลือน ทำกุสลให้แม่หวานชื่นใจ เอาเรือน ๒ หลังให้ (พระเถร) ฉานีย ให้แจกแบ่งให้น้าอา ทั้งคนทั่วทุกหน้า (๔๘๖/๑) แม่หวานชื่นใจ ถึงกาลกิริยา ขึ้น ๖ (ค่ำ) เดือน ๓ พุทธกาลล่วงแล้ว ๒๖๖ ตั้งผี ๑๑๗ (วัน) ให้เผาเดือน ๗ ขึ้น ๕ (ค่ำ) ปี ๒๖๖ แล้วเอากดูก เถ้า เข้าเจดีย โลกลว้า ก้านตา พ่อ (แม่ใหญ่) วัดมหาธาตุ (๔๘๖/๒)

เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ แทนตวัน ขุนเมืองใหญ่เป็นผู้สั่งให้กินเมืองอู่ (ทอง) เมืองเถือม (ทอง) เมืองขแมต้องซู่ เมืองเจล (ล) เหนือ เจลลนอก มอญ โซ่ง เมืองลาวพวน ยวนสองคู่ เหนือใต้ เมืองสหลวงสองแคว เมืองอิน เมืองพูล เมืองเขิน เมืองพูไทเวียก (๓๕/๑) เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิแทนตวันพ่อเมือง เมื่อปีมแม ๒๖๖[๓] พ่อนึกเพื่อนอโสกของพ่อยินเพื่อนมีทุกข์ร้อน เตรียมคนศึกหมื่น (คน) เดินทางบก (ทาง) เรือ ไปเมืองอ้ารกัน เมาลีย องคราษฎร เมืองจัมปาปาตลี เมื่อพร้อม อตุลยอมาตย ผู้เปนคนนำทาง เมื่อกองศึกออกจากสุวัณณภูมิ เดือนอ้าย ขึ้น ๑ ค่ำ ปีวอก (๒๖๗) (๓๕/๒)

---

[๑] กาลนี้ล่วงเลย ต้องการเอาเรื่องให้เข้ามาอยู่ตอนเดียวกัน เข้าใจว่า เดือนเด่นฟ้าคงไปมาบ่อยเมื่อกลับมาได้ออกกฎหมายขอม และขุนรอง ๆ กระทำตามด้วยดี ตวันคงอยู่ดูด้วย เมื่อเห็นเรียบร้อยแล้วก็เป็นอันว่า เรียบร้อย

[๒] ดูยังไม่จบ เทสนาไทยกัณฑนี้ที่พระธัมมสุนันทจารึกคงจบ แผ่นจารึกต่อไปคงแตกเสียหายไปแล้วจึงไม่พบ

[๓] พระเจ้าอโสกมหาราช ปราบอยู่ตลอด ๔ ปี จาก พ.ศ. ๒๑๔-๒๑๘ จึงราชาภิเศก ว่าครอง ๔๑ ปี บางแห่งว่า ๔๕ ปี อาจนับตั้งแต่ปราบ ๔ ปี นั้นด้วย ถ้านับจากปี ๒๑๘ ครอง ๔๑ ปี จึงถึง พ.ศ. ๒๕๕ ถ้าครองได้ ๔๕ นับแต่ปีปราบถึง พ.ศ. ๒๕๕ เท่ากัน ถ้านับแต่ปีราชาภิเศกถึง พ.ศ. ๒๖๓ คงไม่ใช่ เพราะทางไกล อาจจลาจลอยู่นานจนกระทั่งมีข่าวมาถึงพระโสณเถระ และตวันคงฟังข่าวอยู่ เมื่อทรงทราบแน่ว่าจะสงบเรียบร้อยไม่ได้จึงตกลงไปตามพระโสณเถระสั่ง

วัดในเมืองต่าง ๆ

เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ แทนตวันอธิราชพ่อเมืองทอง ไปเมืองเถือมทอง ส้างวัดบรมธาต[๑] เจดียใหญ่ ในเมืองเถือมริมทเล หาขอมใจช่างให้หาหินเขางูจำลองพุทธองคนั่งขอฝน ไม้จันองคอยู่ปจำเมืองทอง ขุนทองเมือง กับนางสีเมืองผู้ร่วมช่วยทำกเบื้องหนา[๒] (กระเบื้อง) บางขุนทองคุมก่อองคอุโบสถ เดือนเด่นฟ้าคุมก่อเจดีย ผู้ญิง เมืองเถือมเอาข้าวเลี้ยง ลูกกินนมทำเบื้องหนา-หน้าใส หมายบุญทำสุขหน้า ช่างดีสลักพุทธองคหมายเอา ๖[๓] ท้าวราช มีอุบาลี ๑ กวางหมอบ ธัมจัก ในพุทธกาล ๒๖๕ (๒๘/๒)

เดือนเด่นฟ้า แทนตวันอธิราช เชิญภูริยไปเมืองเถือมทองร่วมภิกขุ ๕ องค ผูกลูกนิมิตต ขันธสีมา วัด พุทธบรมธาตุ เจดีย พุทธรูป ธาตุองคอานนท องคอุบาลี รูปพระมหากัสสป ใส่ในพระเจดีย ต้นโพธิ ตอนต้นเมืองอินทรรัฏฐ องคปุณณมุนีป์ลูกในสุวัณณภูมิเมืองทอง ส้างล้อธัมมจัก กวางหมอบใหญ่ ตั้งหน้าพุทธองคในอุโบสถ ตามที่มีอย่าง ในสุวัณณภูมิ ในพุทธกาล ๒๖๖ (๒๘/๑)

เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิแทนตวัน เมื่อเมืองอู่ (ทอง) มีศึกลาวสู่ขุนอู่ทองเอาผู้คนสู้สิ้นเดือน ผู้เอาศึกเมือง ทองต้อนขนาบศึกลาวหนี เมืองมีสราญ ให้ช่วยก่อเมืองมีสุข จึงก่อวัดมหาธาตุ[๔] ขอนโอ (ขอมโอ) เอาหินเขาช่อง ผาสลักพุทธรูป ธัมจัก กวางหมอบ (๔๓/๑) เดือนเด่นฟ้าให้ส้างวัดป่าเรไร[๕] นอกเมือง ปั้นพุทธรูป ช้างหมอบ ลิงนั่ง นิมนต อุตตร พร้อม ฌานีย ภูริย มูนีย ญาณจรณ ภิกขุ ๑๘ (องค์) กำหนดลูกนิมิต ขันธสีมา ๒ วัด เมือง ชื่อ เมืองอู่ทอง ขุนอู่ทอง นางสริไม้ทอง คลองพุทธกาล ๒๖๘ (๔๓/๒)

เดือนเด่นฟ้า สู่เมืองอู่ เหืองเหน เมื่อมีแม่เลี้ยงทองคำมา เมื่อเป็นลูกขุนอู่มลิ นางมาถึงเมืองทอง เมื่อสิรินทิราดับ (แล้ว) ตวันเอาเป็นเมีย มีลูกชาย ๒ (คน) ศึกหาย นางมาเยี่ยมพ่อแม่ (๘๕/๑) ร่วมส้างวัด (ป่า) เรไร เมื่อปีพุทธกาล ๒๖๘ ณรงทองเมือง ปัพพชา อุปสมบท ในอุตตรอุปัชฌาย วันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๖ ปีพุทธกาล ๒๖๘ ปีรกา (๘๕/๒)

เดือนเด่นฟ้ามาถึงนองทอง ส้างเมืองของนางโห่มาดี เมียทวดใหญ่ (ขุนโลลาย) นางเปน "ขุนนาง" เมืองนองทองคนต้น (๘๖/๑) เมื่อ (ความ) งามมีชื่อมาถึงตน (ขุนโลลาย) หาตัวมาแต่งทำเมีย ร่วมส้างเมืองทอง (แล้ว) ตั้งนางเปน (แม่อยู่) หัว เรามาส้างให้ถึงแม่นาง (๘๖/๒)

---

[๑] วัดนี้ ชื่อนี้ อาจถูกเปลี่ยนชื่อแล้วก็ได้ เวลานี้ ไม่ได้ยินชื่อฯ

[๒] กเบื้องหนา อิฐ กเบื้องบาง คือ กระเบื้องปูพื้น และมุง แต่กระเบื้องมุงสมัยนั้น มักเป็นกระเบื้องรางฯ

[๓] ก็ ๖ ท้าวราช หรือ พระราชา ๖ พระองค์ คือ พระภัททิย พระภคุ พระกิมพิล พระอานันท พระอนุรุทธ พระเทวทัตต และช่างกัลบกชื่อ อุบาลี ที่ปรากฏทำรูปเล็ก อาจทำในชื่อว่าจุลลุปฏาก มหาดเล็กอยู่สุดซ้าย และพระพุทธรูปปาง ๖ ท้าวราชนี้ ตามตำรา พระพุทธรูปเรียกว่า ปางปฐมเทศนา ซึ่งปางปฐมเทศนาทรงแสดงแก่พระเบญจวัคคีย์ ๕ รูป แต่ปางนี้มี ๖ และ ๗ ทั้งอุบาลี จึงไม่ใช่ปฐม-เทศนาฯ

[๔] วัดมหาธาตุเที่ยวสืบหาที่อู่ทองไม่ปรากฏ อาจถูกเปลี่ยนชื่อแล้วก็ได้ "ขอนโอ" เขียนไว้อย่างนี้ เขาช่องผาที่อู่ทองเป็นชื่อ สมัยนั้น อาจเป็นภูเขาที่วัดศรีเพชรารามซึ่งมีถ้ำใหญ่ มีพระพุทธรูปสีหไสยาตอนนั้นอาจเรียกชื่อตามช่องภูเขานั้น จึงเขียนไว้ว่า "เขาช่องผา" ธัมมจักรและกวางหมอบนี้มีที่อู่ทอง จึงแน่ใจว่าวัดมหาธาตุ คงอยู่ ณ บริเวณนั้น

[๕] เรไร ตามในกระเบื้องอ่านเลไลก็ได้ ส่วนพระพุทธรูปนั้นมีเขียนไว้ว่าเดิมเป็นปางปฐมเทศนาได้เปลี่ยนเป็นปางปาริเลยยกะ พิจารณาดูตามท่าพระกรที่ใหญ่ เมื่อปั้นพระกรที่ใหญ่ขนาดนั้นยกขึ้น น่าจะทานไม่ไหว คงหัก ในท่าวางกับพระเพลาจะมีกำลังพระเพลา ทานได้มากกว่า ฉะนี้ เดิมคงเป็นปางปาริเลยยกะ ต่อมาชำรุด เมื่อซ่อมกำลังนิยมปางปฐมเทศนา ก็เลยเปลี่ยนเป็นปางปฐมเทศนา เมื่อ ชำรุดอีกอาจขยายให้ใหญ่เท่าปัจจุบัน จึงเปลี่ยนเข้ารูปเดิม คือ ปางปาริเลยยกะฯ

เดือนเด่านฟ้า แทนตวันพ่อเมือง ขุนเมืองผู้เพื่อนเมืองนองทอง เชิญอรหัน (ต) ฌานีย ภูริย มูนีย อุตตร ญาณจรณ ห้าองค์ กำหนดเขตนิมิต ขันธสีมา[๑] วัดมหาธาตุ นองทอง (๖๘/๑) แล้วเดือน ๖ ขึ้น ๑ (ค่ำ)[๒] ปีพุทธกาล ๒๖๙ เลยมาถอเมืองมนขอมพงตึก อันแม่ไห่มาดีเคยอยู่ ให้มนขอมสร้างวัดดงสักมหาธาตุ[๓] (๖๘/๒)

มนขอมพิสสณุ มาสู่เมืองเดิม ถิ่นอ้าย (ขุน) เขาเขียว ขวัญทองมา ปาง (ทวด) ขุนลวง ทวดนาง สาง (ถึง) ขุนลูก (ขุนอินและขุนนางกวัก ชื่อ ขุน) อู่ทองเขาเขียว ถึงพ่อ (ขุนโลลาย และขุนนาง) ญิงไห่มาดีผู้รวม โลลายสร้างเมืองทอง แห่ขวัญมามีลายขวัญไทย พ่อให้ไปเมืองนองทอง ไทยคนองไม่มีชาย มีญิงชื่อ ทองสีสาวสะ โลลายขอให้แก่ลายขวัญไทย มีลูกชายชื่อ ไทยหอทอง (ๆ) มีลูก (หญิง) ชื่อ ทองงามเมือง (๔๔๔/๑) ไทยหอทอง มีชายชื่อ หอไทยฟ้า (ๆ) มีชาย (ชื่อ) เดือนส่องฟ้า (ๆ) มี ทองฟ้าเด่นเดือน จนเถิงเทียดฟ้าเรืองตวัน ชวดขอนฟ้า ฟูตวัน ปูเลืองเมืองตวัน พอเมืองแสงทอง แม่ขุนญิงทองสีฟ้า ถึง มนขอมพิสสณุ (๔๔๔/๒)

มนขอมพิสสณุ ผู้พี่ชื่อ ขุนนองทอง เปนขุนเมือง พี่ญิง สริ (ไม้ทอง เปน) เมียขุนอู่ทอง พี่ญิงชื่อ สีทอง (อ่อน เปน) เมียขุนสีเมืองพริบพลี (๔๔๔/ด้านข้างทั้ง ๔)

มนขอมพิสสณุ (มี) เมีย (ชื่อ ขุน) ญิงส้อยหอทอง ลูกขุนเถือมทอง มี (ลูกชาย ชื่อ) มั่นหาญ ญิง (ชื่อ) สีสายทองงาม มั่น (กับ) เดือนเด่นฟ้า เมื่อน้อยเรียนทั้งลายสือ ช่าง กับ ขอมพลม ๓ ปี โลกลว้าให้ขึ้นเปนขอม พุทธ (กาล) ๒๓๑ ลาออกมาพุทธกาลล่วง ๒๖๘ (มาอยู่พงตึก เมืองเดิม และยังไปทำงานอยู่ พ.ศ. ๒๗๓ ตวัน กลับมาได้หินแก้ว ๓ ก้อน มนขอมยังรับทำพระพุทธรูป ๑๕ ปี) (๔๔๕/๑)เดือนเด่นฟ้า ชวนส้างเมือง อรหัน อุตตรให้ส้างวัด เล่าแสนไพลไปเกิดเปน ธัมมทัตตภิกขุ **ผู้เจออ่าน ผู้ เมตเตยย**[๔] มาคอยตั้งพุทธสาสนามั่น (๔๔๕/๒)

เรา-มนขอมพิสสณุ เขียนเดือน ๘ ขึ้น ๖ (ค่ำ) ปี ๒๕๘ เมื่อนี้มีขวบ ๘๘ อยู่ดงสัก พุทธสาสนาตั้งมั่นในสุวัณณภูมิ (ตั้งแต่) พุทธกาล ๒๓๗ เราส้างอาวาสสงฆ (ถึงวัดมหาธาตุ ได้) ๑๒ วัด (๔๔๕/ด้านข้างทั้ง ๔)

เดือนเด่นฟ้า แทนตวัน มาเมืองอู่ทอง เมื่อขุนอู่ทองลาบวชในสำนักอุตตร วัดป่าเรไร วันขึ้น ๑๐ (ค่ำ) เดือน ๖ ปี (พุทธกาลล่วงแล้ว) ๒๗๓ (๒๐๔/๑) เดือนเด่นฟ้า ตั้งณรงทองเมือง เปนขุนอู่ทอง เมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ นี้ (ปี พ.ศ. ๒๗๒) (๒๐๔/๒)

---

[๑] วัดมหาธาตุนองทองกาญจนบุรี เที่ยวสืบหาและถามยังไม่ได้พบฯ

[๒] เข้าใจว่าคงทำอะไรไม่มาก อาจเป็นกุฏิเล็ก ๆ ตามพุทธบัญญัติ พระอุโบสถอาจทำเป็นเรือนไม้บรรจุพระได้เพียง ๒๐ องค์ ก็ใช้ได้ถูกต้องตามพระพุทธบัญญัติแล้ว จึงสร้างสำเร็จได้เร็ว

[๓] ชื่อยังอยู่ มีพระพุทธรูปฝีมือเดียวกับคูบัว ราชบุรีที่มีชื่อโด่งดังว่า แบบพุทธคยา เช่น พระปางสี่สมัยไตรรัตน เป็นหลักฐานแน่นอนว่า เป็นฝีมือของมนขอมพิสสณุฯ

[๔] ท่านผู้นี้ ตามธรรมดาจะไม่ยอมเปิดเผยชื่อซึ่งยังไม่ได้ถึง นอกจากจะเป็นเรื่องในวงพระพุทธศาสนาแท้ ๆ เท่าที่รู้ ท่านถือว่า ระฆังไม่ดังเอง ถ้าระฆังดังเองแล้วก็ผิดปกติ ครั้งนี้ คงเห็นว่าเป็นเรื่องใหญ่ซึ่งต้องรับภาระธุระเอง ตามชื่อว่า อวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ที่ต้องมารับและตั้งพระพุทธศาสนา และด้วยนิยตโพธิสัตว์ญาณอย่างสามัญ ท่านต้องรู้ว่าคงไม่มีใครเชื่อจึงเขียนเรื่องกำกับไว้ และยังเล่าบอกว่าตามธรรมดาท่านต้องเกิดเป็นพี่ชายใหญ่ แต่เพราะธรรมเนียมไทยถือว่าน้องคนสุด ย่อมเป็นที่เมตตากรุณาของวงศ์ตระกูลจึงอธิษฐานเกิดเป็นน้องคนเล็ก ตั้งใจแสดงปัญญาบารมีทางศิลปปฏิมากรรม เพราะเหตุฉะนี้ พระพุทธศิลปแบบยุคสุวัณณภูมิจึงขึ้นชื่อลือนามมาก

ต่อมา เมื่อท่านต้องเกิดเป็นพระพุทธโฆษาจารย์ (พ.ศ. ๙๕๖-๑๐๐๐) ก็ด้วยเหตุตั้งใจรับหน้าที่กลับอัฏฐกถาซึ่งเป็นภาษาสีหล เป็นมูลภาสา หรือ ภาษามคธทั้งชุด ทั้งลอกพระไตรปิฎกจากตัวสีหลเป็นตัว (จะเป็นตัว พราหมิน หรือ เทวนครีไม่ทราบได้ เชื่อว่าเป็นตัวเทวนาครี เพราะเป็นของพราหมณ และแพร่หลาย เช่น จารึก เย ธมฺมาฯ เป็นต้น) ชมพูทวีปอีกทั้งหมด และท่านยังได้นำคำอุทานของพระเถระทั้งหลาย ซึ่งได้อ่านปกรณพิเสส ชื่อ วิสุทธิมัคคจบแล้ว เปล่งออกพร้อมกันเข้าในคัมภีรญาโณทยปกรณตอนต่อจากเดิมซึ่งได้รจนาต่อไว้ ในกาลต่อมา มีพระเถระ คือ พระมังคลมหาเถร พระเขมจารีเถร (สมเด็จพระวันรัต เฮ็ง เขมจารี) ได้รจนาประวัตินำลงไว้ในตอนท้ายของวิสุทธิมัคคว่า นิสฺสํสยํ เมตฺเตยฺโย โพธิสตฺโตว อาคโต ไม่ต้องสงสัย ท่านนี้ เมตเตยยโพธิสัตว์แท้ มาแล้วฯ

เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ แทนท่านตวันผู้พ่อเมืองใหญ่[๑] ผู้สั่งให้ขุนเมืองเดือนเด่นฟ้า กินเมืองธัมราช แล้ว นิมนตท่านมูนียเปนผู้น้อยในห้าองค พร้อมภิกขุสงฆร่วม ๑๐ รูป ไปส้างวัดมหาธาตุธัมราช ผูกลูกนิมิต ขันธสีมา (วัดมหาธาตุธัมราช) เมืองธัมราชแล้ว ปีพุทธกาล ได้ ๒๗๒ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ เดือนเด่นฟ้าเขียนพุทธกาล ๒๗๒ (๒๕/๑) เดือนเด่นฟ้าสุวัณณภูมิ แทนท่านตวันพ่อเมืองใหญ่ เปน (ผู้) ส้างเรือใหญ่ออกทเลหลวงได้ คนเมือง ให้เรียนเรือ รู้ใช้ฝีกหัด ลม คลื่น ทางดาว ขุนเดือน เลือกขุนศึกผู้คิดดูรู้ความเมือง ผู้รู้ ทางเหนือ ทางใต้ ออก ตก เดินเรือไป-มา ให้สอนออกรบ คุมผู้คนแพ้ คน ชาย ญิง ให้กิน จัดปกคลองเมือง เดือนเด่นฟ้า เขียนพุทธกาล ปีฉลู ๒๗๒ (๒๕/๒)

เดือนเด่นฟ้า ปี ๒๗๐ มาอยู่ ช้างค่อม ส้างที่ดินซายเปนเมืองธัมราช ปี ๒๗๐ (๗๑๘/๑) ตั้งขุนคุ้มนครธัมราช คนเสมัง คนน้ำ ปี ๒๗๒ คุ้มเมือง คนศึก ในเดือน ๓ แรม ๘ (ค่ำ) แม่ญิงดอกไม้หอม แม่ญิงสีงามเรือนคู่เมีย (๗๑๘/๒)

เดือนเด่นฟ้า อยู่ช้างค่อม ส้างวัดมหาธาตุ (ธัมมราช) ปี ๒๗๑ เข้าคู่เมืองธัมราช (๗๑๙/๑) ช่างคุ้มญิงดอกไม้หอม สีงามเรือน หาคนน้ำ คนเขา (มาร่วมทำ) มูนีย เอาแหล่งโสณพักสอนคนน้ำ ส้างอุโบสถ ภิกขุ ๒๘ ทนตมน อินฺทปญฺญ สรณ เอาดินคนขุด ทำเบื้องหนาก่อเจดีย (๗๑๙/๒)

ตวันอธิราชเจ้า-ชมพูทวีป อินทร อินเดีย

(ตอนนี้ คราวแรกจะใส่ตามลำดับปี แต่จะสับกันยุ่งจึงนำมารวมกันได้ความตลอดถึงปีล้ำกันบ้างก็เฉพาะปีเท่านั้น)

ตวันอธิราชเจ้า โสณเมื่ออยู่สุวัณณภูมินอนป่วยเล่าก่อนนิพพานว่า ชมพูทวีปปั่นป่วนนัก ต่ออโสกตาย พุทธกาล ๒๕๙ ปวงลูกแย่งกันถึงสงครามทั่ว ฆ่ากันตายทั่วทุกดิน (๕๕๒/๑) (พระโสณเล่าว่า) ตวันเมื่อไปจักห้ามได้ เพื่อหยุดบ้าง โสณ ให้ผืนผ้าคาดพุงว่านี้ (เรา) คิด (ให้) พ้นร้าย (ด้วย) บุญนี้ เมื่อเข้าตนร้าย ผ้านี้พันคอ หรือหัว ให้พ้นร้ายไม่อด พุทธเดชธัม ให้ไป (ได้) ทั่ว ตวันคิดถึงแล้ว เตรียม (กำลัง) ศึก (๕๕๒/๒)

ตวันอธิราช เขียนเล่าเมื่อไปถึงเมืองอิน เดินทางผ่านช่องเขาผาเมือง ออกชื่ออุกทอง ต้นแสนไพล เอาช้างร้อยเชือก ทลวงป่าเดินนำคนศึก เดินผ่าน มอน พม่า เมื่อถึงมอน พอพักคนแล้ว พอขุนภยาแมนคุมเรือถอให้คนพัก ให้คนเหนื่อยหายพร้อมกัน คนครบศึกแล้ว เคลื่อนจากมอน ถึง พม่าแล้ว (ถึง) ยาไทย พักพอเรือขุนภยาแมนถึง

---

[๑] ประมาณกลางเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๐๙ ได้กเบื้องจารจากตำบลท่าเรือ จังหวัดนครศรีธรรมราชประมาณ ๑๐๐ แผ่น ในจำนวนประมาณ ๔๐๐ กว่าแผ่น แผ่นหนึ่งมีว่า เดือนเด่นฟ้า (อยู่) ช้างค่อม ฉะนี้ช้างค่อม ที่เป็นเมืองธรรมราชในสมัยนั้น จึงอยู่ ณ บริเวณตำบลท่าเรือ จังหวัดนครศรีธรรมราช ฯ

พร้อม ไป (เข้าปากแม่น้ำ) คงคา (๔๕๘/๑) ตวันอธิราช ถอจัมปาก[๑] กรุงแห่งอังค เมื่อถอปี ๒๖๗ ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๗ ขุนอังคาวีราชาพร้อมคน ขุนเชิญเข้าในเมือง พัก ๑๕ (วัน) ตัวอังคาวีเล่า (ว่า) พุทธเมื่อมาอยู่ที่ใกล้ปากบ่อ คัดครา ควง (ต้น) จัมปา[๑] แจงศีลให้โสณทัณฑพราหมณฟัง อังคาวีเลี้ยงคนศึกตลอด อังคาวี จึงพาถึง ปาฏลีปุ (ตต) ต้น วีตโสกบวช (เปน) พระภิกขุ อันน้องชื่อ ภีรุก คลองปาฏลีปุต (ต มคธรัฐ) ตวันเข้าหาเพื่อนภิกขุในเวพุวัน เล่า โสณนิพพานปีกว่าแล้ว ฌานีย อุตตร ภูริย มูนีย ญาณจรณ อยู่ด้วยดี ฌานีย เปนเถรสงฆ ฌานียอยู่สุวัณณภูมิ ให้ลูกเมียบำรุงเลี้ยง (๔๕๘/๒)

ตวันอธิราชเจ้า เดินถึงเมืองปาฏลีปุตต แรม ๑๐ ค่ำ เดือน ๗ ปี ๒๖๗ นั้น ภีรุกราชชา สุนันทา พาเข้าเมือง ต้นภีรุกว่า คราเมืองกปิลวัตถุนิรพานเปนอิสร เมืองโกสล คันธาร กุรุ อุชเชนี เอา (อิสร) อีก พ่อสิ้น น้องจะเอาเมือง ช่วยพี่วีตโสกปราบถ้วนน้องนาน ๒ ปี ออกปราบตลอด ๗ ปี สงบเรียบร้อยแล้ว ๒ เดือน (๕๓๑/๑) ตวันมาอยู่ปาฏลีปุตต ภีรุกว่า พวกตลิงค[๒] ไม่อ่อน (น้อม ตั้ง) เป็นอิสร เปนศึกใต้ต้องตีให้แตก ชวนตวันเดินถึง ตลิงค ขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๘ ปี ๒๖๘ ภีรุกตี (ทิศ) ใต้ ตวัน (ตีทิศ) เหนือ อังคาวี (ราชา ตีทิศ) ตวันตก อัตตาวีร (ตีทิศ) ตวันออก ๑๒ เดือนตีตลิงคแตก (๕๓๑/๒)

ตวันอธิราชเจ้า เมื่อร่วมกับภีรุก เอา รั (ฏฐ) ปรีติเสรีชาตรัฏฐเตลิงค ขึ้นปี ๒๖๙ ตวันให้ผู้ศึกทำหวายตับชุนน้ำมันยางพันตัวกันสรธนู (ทั้งคนศึกและช้าง) ช้าง ๕ เชือก ดันประตูพัง เมื่อได้เมืองขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๘ พุทธกาล ๒๖๙ นั้น (๕๒๓/๑) ตวันจับขุนสิทธิวสวต (ราชา) ได้ให้รอฆ่า ขุนภีรุกว่า เห้าฆ่า ตวันว่า ไม่ควนให้ยอมเปนเมืองขุนขึ้นดีกว่า ภีรุกเหนด้วยกัน ตัดมัดปล่อยเมียทั่ว ขุนมาใกล้กราบแล้วร้องไห้ (๕๒๓/๒)

ตวัน ภีรุก ให้ขน เงิน ทอง คน ชาย ญิง มอบให้มาก ขุนสิทธิวสวต พาเมีย (และ) ลูกสาว (ชื่อ) ขุน (หญิง) นราชีวากุมารีว่า เหลือเท่านี้ (แล้ว) ร่ำไห้ ตวันว่าหน้าศึก ขุน (หญิงเมียชื่อ) เนสิวา ว่า ถิ่นนี้ (ฆ่ากันทั้งนั้น) มิฆ่า มิรับ ทำไม ตวันว่า (๕๒๔/๑) เดิมพ้องเราไทยลว้า กินคนมานาน จึงขึ้นชื่อว่า คนดุ ล่วงนาน (มา) ถิ่นทองว่า กิน (กัน) หมดคน (แน่) แน่ คำหมายไม่ให้ฆ่ากัน (ไม่ให้) กินคน แม้ปุณณนำพุทธไปสอนคนไทยลว้าโสณไปสอน (ให้) เชื่อถือ พุทธ ธัมม สงฆ มีสีล พระภิกขุ ถือพรหมจริย (พรหมจรรย) (๕๒๔/๒)

---

[๑] เขียนไว้ว่า จัมปากะ กรุงแห่งอังค ในโสณทัณฑสูตร สีลขันธวัคค ทีฆนิกาย เล่ม ๙ ว่า จัมปา (เยน จมฺปา ตทวสริ) ในที่นี้ เรียกตามภาษาไทยว่า "ปากบ่อ" ในพระสูตรว่า ริมฝั่งสระโบกขรณี คัคครา (คคฺครายา โปกฺขรณิยา ตีเร)

อัฏฐกถา สุมังคลวิลาสินี แห่งสูตรนั้น ปฐมภาค อธิบาย และระบุว่า ณ ที่ไม่ไกลแห่งจัมปานครนั้น สระโบกขรณีได้ชื่อเรียกกันว่า "คัคครา" เพราะเป็นสระ ชื่อพระราชมเหสี พระนามว่า คัคครา ทรงขุด (หรือ ให้ขุดแล้ว) มีอยู่ รอบฝั่งสระนั้น มีป่าจัมปาก (จมฺปากวนำ) ใหญ่ ซึ่งประดับด้วยโกสุมมีสีห้าสี มีสีเขียว ฟ้า เป็นต้น นีลาทิปญฺจวณฺณกุสุมปฏิมณฺฑิตำ) ฉะนี้ จัมปา จึงเป็นชื่อ กรุง หรือ นคร จัม-ปาก จึงเป็นชื่อต้นไม้ และกุสุม หรือ ไทยว่า โกสุม เข้าใจกันว่า บัว ในที่นี้ก็ดูจะแปลความว่า บัว บัวจงกลนีว่ามีสีฟ้าจึงแปลว่า เขียวฟ้า และ จัมปาก นี้แปลว่า ต้นจำปา คงจะได้ ตวันคงได้เห็น จึงมาจดไว้ว่า ควงต้นจำปา คงจะไม่ผิดฯ

[๒] กลิงค ตลิงค กาลิงค ตาลิงค เตลิงค ไตลังก เป็นชื่อเดียวกัน คนอินเดียออกเสียงเร็ว ไทยฟังแล้วก็อาจได้ยินต่าง ๆ กันได้ เท่าที่ลอกออกมาตามที่คิดตัวอ่านออกมาได้ สำหรับสระแขกนั้นเท่าที่ฟัง ๆ แล้วกำหนดยากมาก อะ อา นี้เหมือน ๆ จะเป็นเสียงเดียวกัน เฉพาะที่ที่ชื่อว่า วังก เป็นบังก บังคลา เป็นเบงก เบงกอล เบงค เบงคลี ก็มี พูด (คำไทย) ออกไปเป็นคำอินเดีย พุกฺก วุตฺต ก.ต. ไทยออกเสียงแทนกันได้ เช่น กะบอง ตะบอง โกรก โตรก มคธ ปราชิโก ปราชิโต กุล ตุล (ที่แปลว่านับเป็นสายเดียวกัน คือ สกุล) ตุล (ที่แปลว่านับ ถือ ชั่ง) วุตฺต พุตฺต ตรงกับพูด (คำไทย)

คำไทย หรือ ภาษาไทย ที่เข้าไปสู่คำคนอินเดียยังมีอยู่อีกมาก เช่น อิน (ไทย) อินท (อินเดีย) เติม ท ท้าย และออกเสียงเป็น ด จึงเป็น อินด อินเดีย) ชนะ ชน (ไทย เช่น ชนกัน) ชน ชโน (อินเดีย) คือ พวก อิน ไทย บุกลงชนะตลอด พวกพื้นเดิมเรียกพวกนี้ว่า ชะนะ ตามเสียงของเขาว่า ชโน ชน และ ทย ในคำว่า ไทยะ นั้น ตามเสียงชั้นสูง (สัสกฤต) เช่น วิทฺยา ออกเป็น ช เช่น วิชฺชา วิทฺยุ เป็น วิชฺชุ ไทยะ จึงออก ชย ชโย ได้

ตวันอธิราชเจ้า เมื่อภีรุกราชา (พร้อมหมู่ศึก) เข้าเมือง (แล้ว) หมู่ศึกเที่ยวชิงทั่วเอาญิงไว้ ชาย มันมัดตามต้นไม้ มิไป มันฆ่าตายทั่วเมือง ผู้ญิง (มัด) ขึงพิง (ต้น) ไม้ เต้น เต้น เอา เอา(จน) ตาย (แล้ว) โยนทิ้ง (๕๘๔/๑) (ตวัน พาภีรุกเที่ยวดู) ภีรุกราชาว่า ให้มันสนุกกัน ตวันว่า คนตายหมดทั้งเมือง (เมือง) ร้างส่างคน ไม่ดี เอาไว้ใช้งาน มันมีดีกว่า (กว่า) ภีรุกว่า ชอบ สั่งห้ามฆ่า ให้ปล่อยผู้ญิง (๕๘๔/๒)

ตวันอธิราช เมื่ออยู่ (ปรีติ) เสรีชาต ให้สิทธิวสวต (ราชา) ถึง พุทธ ธัมม สงฆ แล้วทั้งเมียลูก ภีรุกราชาให้ยกเมืองคืน แต่ทองเงินไม่คืน ชเลยยกคืนครึ่ง (หนึ่ง) ญิงเมียคืนผัว แม้เมียคนศึกให้คืน มีที่สาวเป็นเมียคนศึก ที่บำเรอให้ทิ้ง ภีรุกอยู่ได้จัดบ้านเมือง ๒ เดือนแล้ว (กลับไปปาฏลีปุตตให้) ต้นตวันอยู่ดูแล ๖ เดือน พอดีมีศึกคนนาคโจฬ (มา) (๕๓๒/๑) ตวันให้แจ้งต่อภีรุก เอาม้า ๕๑๕ ช้าง ๒๐๐ เชือก ภีรุกว่า คนอุชเชนีปั่นป่วนถึงสินธุ ให้ตวันป้องกันปี ๒๖๙ ตวันเอาช้างศึก ๑๖๕ ม้า (๑) พัน ปะทะช้างนาคโจฬ ตวันชนช้างขัยขุน (นาคโจฬ) หนี แสนไพล ขับช้างสลักคล้องตัวจับตัวได้ บังคับให้พาไปนาคโจฬ แล ปัณฑัย เมื่อพุทธกาล ๒๖๙-๒๗๐ (๕๓๒/๒)

ตวัน ถึงเมืองอุชเชนี (แล้ว) ขุนอุชเชนินทราชาออก (มาหา) เมื่อขึ้น ๑๑ (ค่ำ) เดือน ๗ พุทธกาล ๒๗๐ พาลูกเมียให้ว่า ฟังว่า ไทยมิฆ่า ไม่ลิบ (ริบ) เอา ตวันว่า ฟัง มาถูก (ให้) เข้าไปเปิดเมือง (๕๓๙/๑) ตวันเข้าคุ้มคน แลเมืองอุชเชนี (ขุน) แสนไพล ขุนภยาแมนคุ้ม ภีรุกเข้ามาสั่งให้ฆ่า ตวันห้ามว่า อุชเชนินทราชายอมเปิดเมืองให้ อย่าฆ่า อย่าลิบ เอาเปนเมืองเพื่อนภีรุกยอมให้ (๕๓๙/๒)

ตวัน อธิราชเจ้า อยู่เมืองปาฏลีปุตต ที่เมืองปรีดิเสรีชาต อยู่คุมดู (ตลอดถึง) นาคโจฬ ปัณฑย ปี (๒๖๙-) ๒๗๐ สอนให้ถึง พุทธ ธัมม สงฆ เชิญภิกขุ (ทั้งหลาย) ให้สอน (สีลธัมม) (๕๓๗/๑) ตวันมอบให้ขุนสิทธเอาศึกไปช่วยภีรุกปราบอุชเชนี สินธว ปี (กับ) เดือน ให้คนถึง พุทธ ธัมม สงฆ เชิญภิกขุ (ทั้งหลาย) สอนให้ภีรุก (ถือ) เปนเมืองเพื่อนกัน (ตลอดไป) (๕๓๗/๒)

ตวันอธิราช อยู่อุชเชนี สินธว ปี ๒๗๑ ถึงสงม (สงบ) เข้าปี ๒๗๒ หมดร้าย (แต่ปี ๒๗๑)ตวันให้ขอมปั่นสอนลายสือขอม ลายสือไทย (แก่ชาว) อุชเชนี โกสัมพี สินธว ถึง ปาตลี ปุฏ ตลิงค ภีรุกว่า เราพันลวะ มีเมียเผ่าพรหมได้ ให้ลูกพรหมณ ชื่อ มันตานี (๕๔๓/๑)

ตวันให้ ขอมฉิม ขอมใส ช่วย ภีรุกว่า พราหมณหวงวิชาสือเทวตา (เทวนาครี พยัญชนชาวนครเทพ) สือไทยมากเกินไป ขอมชาวลวะคิดส้าง ของลวะไม่หวง แลสือพราหมิน พ่ออโสก ให้วิษณุคุปต คิดชื่อ พราหมิน ตามพราหมณวิษณุคุปต เพราะวิษณุคุปตถือตามพุทธสอน ไม่ถือเผ่ามีเมียทุกวัณณะ พราหมณ (ทั้งหลาย) ไม่นับถือ (ว่าเปน) พราหมณให้เปนขัตติยวัณณ สือขอมลวใช้ทั่วคน ไม่ขัด (ใคร) เอาใช้ (ใน) พุทธสาสนา สอนภิกขุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา คนทั่วไป (ได้) สั่งขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๘ ปี ๒๗๒ (๕๔๓/๑)

ตวันอธิราช เมื่อภีรุกขอขอมปั่น ขอมฉิม ขอมใส ให้ บ้าน เมีย พร้อม ให้สอน ภิกขุ สามเณร จัณฑาล สูทท ปุกกุสส เวสส กัญญา ปุริ (โปริส) ทั่วพุทธปริส (พุทธบริษัท) ทั่ว ภีรุกว่า พราหมณหวงอักขร ขู่ว่า ผีฟ้าใหญ่สาป (แช่ง) ผีฟ้าคนลว้าผู้ยิ่งกว่า ทำไม (ก็) จงทำ (๕๔๔/๑) ภีรุก (ราชา) ว่า คนพราหมณ ถือมา (จาก) หัวพรหม ไม่เอาอะไรจากชั้นเลว เหนกินข้าว (ที่) กัมกรทำ เอาของสิ่งอันทาสกัมกรทำ ให้ (แต่) ปล่อยพาเขลา องคพุทธสอนทั่วไปทุกเผ่าหมู่ นำปวงชนเข้าใจชั่วดี คุณโทสทั่ว จงทำดี แต่มิมีสือ สือขอม ควนพุทธสาสนา (และ) คนทุกวัณ (ณ) มิใช่ (ของ) พรหมณ เราเผ่าลวะช่วยกันเอง (ได้) (๕๔๔/๒)

ตวัน ภีรุก (ราชา) ให้เอา (เต) ลิงค แล ปัณฑย แล มหิสสา สีหล ตวันว่า มาช่วยเมืองสงม (สงบ) ราบเรียบแล้ว ใคร่เหนเมืองตัว ตูตุกมอมัจจ (อำมาตย) ให้ (กระ) ดูกพุทธ (และพระ) อรหัน (ต) (๕๔๕/๑) ตวันอธิราช เข้าลาภีรุก (ราชา) พอดี สิทธิวสวต (ราชา) มาหา พาลูกเมียพี่น้อง ๖๕๐ คน ผู้ศึกพัน (คนพร้อมลูก) เมีย ภีรุก (ราชา) ขอ (บางคน) ให้ขอม ให้อยู่โขมคาม (บ้านขอม) รวมขอม ตวัน ถึงเมือง ขึ้น ๕ (ค่ำ) เดือน ๔ ปี (พุทธกาลล่วงแล้ว) ๒๗๓ (๕๔๕/๒)

ตวัน ถามราชาสิทธิวสวต ว่า อย่างไร ทิ้งคน แล เมือง เข้าถิ่นนี้ สิทธิ (วสวตราชา) ว่า เคยฟังว่า ปุพพวิเทหสวร (รค์) ใคร่มาเหน มาดูว่าเปนแท้ บ้านดี มีสงบ เมืองดี ไม่มีร้อน คนดีมีเอื้อเอาสราน ต้นออนถิ่นชาวเราด้วย (๕๔๖/๑) ตวัน ว่า หมู่เรา ทำกินทั่วคน สิทธิ (วสวตราชา) ว่า หมู่เราทำกินมาแต่ต้น ตวันว่า อยู่ด้วยกัน ทำด้วยดัน กินด้วยกัน ให้งัว ๗๓๘ (ตัว) ข้าวพันเกียน ที่มาบพันไร่ ตั้งเป็น ขุนสิทธเพื่อนต้น (๕๔๖/๒)

ในลำดับแผ่น ๑๑๐ ตวันได้เขียนไว้เองว่า เมื่อเทง ๒๗๓ แกล่อู่สู่เรือนสงบสุข เลื้อเหื้อหลาย กลับถึงต้นปี

เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ แทนตวันผู้พ่อเมืองใหญ่ คนส้างเมือง ส้างกองเรือศึก เรือหลวงแล้ว มีนายเรือขุนผู้คุมลูกเรือ เกนคนเมืองลูกเรือศึก มีขุนเปนนายเรือ ลูกเรือหมื่นคน เรือพันลำเปนหนึ่งอันกองศึกไทย ปี ๒๗๓ (๒๖/๑) เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ แทนตวัน เกนลูกศึกให้ชายขวบ ๒๐ เปนคนเรือศึก สุวัณณภูมิ ลูก เมีย[๑] เลี้ยงเปนคนศึกสุวัณณภูมิทุกคน (ปี ๒๗๓) (๒๖/๒)

เดือนเด่นฟ้า นำแม่งามตัวสู่ฆนน เมือง[๒] พิบพลีที่เกิด ลุเดือน ๔ มาส้างเมือง (และ) วัดพริบพลี หาดินหินแดงเขาแม่ฆนน มาก่อเจดีย พื้นอุโบสถ หาฌานีย (๔๖/๑) เมฆิโย ด้วง เอสโย มี สัจจมโน มา อิสฺสโร ปี ผูกลูกนิมิตต สีมา ล้อธัมมจักก กวางหมอบ แม่ตั้งชื่อเมืองเพชรพลิบพลี (ตามคำพระโสณเถร) ตาขุนสีเมืองกับเมีย (นางสีทองอ่อน) ก่อชื่อวัดมหาธาตุ ปีพุทธกาลได้ ๒๗๒[๓] (น่าจะมี พระอุตตร พระภูริย พระมูนีย พระญาณจรณด้วย พยายามอ่านชื่อไม่เจอ หรืออาจไม่ได้จดชื่อไว้) (๔๖/๒)

เถือมทอง ขอแสงสายทองต่อตวันอธิราชงามตัว ให้ทองสองเมือง เดือน ๖ ปี ๒๗๓ ขึ้น ๕ (ค่ำ) (๒๕๕/๑) ขุนเถือมทอง จัดงานแต่ง ขึ้น ๘ (ค่ำ) เดือน ๘ ปี ถ ให้ มีงานเพลง (เรื่องขุน) อิน (เรื่องขุน) โล (๒๕๕/๒)

เดือนเด่นฟ้า มาถอบ้านแม่งามตัวเกิด พ่อตวันมาเที่ยวเมืองพริบพรี เดือน ๕ ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) นำปรมธาตุพุทธ (และ) อรหันต (อันตูตุกมอำมาตยมอบให้เมื่อไปอินทรรัฏฐ) เอาใส่ในเจดีย (วัด) พริบพรี พร้อมทั้งวัดตาขุนสี (เมือง) นางสีทองอ่อนเมียเกิ้น ตา (เปน) แม่คุน เพิ่มชื่อ (วัด) ศรีมหาธาตุสุวัณณภูมิ เมื่อพุทธกาลปรินิพพาน ๒๗๓ (๕๔/๑) เดือนเด่นฟ้า สืบหาชายมี ๒๐๐ (คน) มีอายุครบบวชพระ (ภิกขุ) ผู้ญิงมีอายุ ๑๖ แล้วบวชชีอยู่วัดพริบพรี แลวัดศรีมหาธาตุ ฌานีย อง (ค) อุปัชฌาย เข้า (ให้) อุปสัมปันน ให้อุโบสถ ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๖ ถึงแรม ๑๔ (ค่ำ) เณร ชี แล้วมีงานฉลอง เดือน ๘ ขึ้น ๓ ค่ำ ปี ๒๗๓ (๕๔/๒)

เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ พาแม่งามตัวเทวีสุวัณณภูมิ มาเมืองพลิบพรี เมื่อขอมทอง เมืองสลักล้อธัมมจักรกวางหมอบ พุทธองคนั่งขอฝนเมืองทองไม้จันทนหอม เอาหินเขาฆนนข้างเมืองพริบพรีมาจำลักร่างฌานียผู้มาจำพัสสาวัดพริบพรี ปี ๒๗๓ (๕๕/๑) เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ เมื่อมาพริบพรี แม่มาส้างเมืองเพชรพริบพรีดินแดนสุวัณณภูมิแล้ว ให้ฌานียจำพัสสาสองแล้ว เชิญอยู่จำพัสสาวัดศรีมหาธาตุ อันขุนศรีเมือง ศรีทองอ่อน แม่คุน แม่งามตัว ทำนุอำรุงพร้อมเขียนปีวอก พุทธกาล ๒๗๓ (๕๕/๒)

ตาขุนศรีเมืองขึ้นขวบ ๗๗ แม่คุนศรีทองอ่อน ขวบ ๗๓ แม่ขวบ ๔๕- (๕๐) มาสู่เมืองเพชรพริบพรี (เริ่ม) มาเมื่อพุทธกาล ๒๗๒ (๕๕ ด้านข้างทั้ง ๔)

ตวันอธิราชเจ้า อยู่เมืองนครธัมมราช หาไม้พยุง ไม้ตเคียน ส้างเรือ กองศึก (๗๒๐/๑) ตวัน เดือน ยังอยู่ (เมืองนครธัมมราช) มูนีย ขอเดือนไปชวก ว่า เมื่อหน้า ศึกมี พอผ่อนเบา มิเข่นค่า (ฆ่า) เดือนไม่ใคร่เมืองชวก

---

[๑] ธรรมเนียมอย่างนี้ ไทยเรามีมา ๒๐๐๐ กว่าปีแล้ว

[๒] พิบพรี พลิบพลี พลิบพรี พริบพลี ฯลฯ สุดแท้แต่จะคิดอ่านตัวได้

[๓] ดูปีแล้วไม่น่าเป็นไปได้ ธัมราชกับเพชรบุรีไกลกันมาก จะสร้างปีเดียวกัน คงไม่ได้ แต่เดือนคงพาแม่ไปเท่านั้น และคงเป็นคนจดเรื่องราวไว้ เมื่อสังเกตดู ก็ไม่ใช่เป็นผู้สร้าง ขอมทองเมืองเป็นหัวหน้าใหญ่ เป็นผู้สร้างฯ

แม้มูนียพาไป ตวัน ว่า ไป (จะไป) ปี ๒๗๕ (ไป จริง ปี ๒๗๖) (๗๒๐/๒)

เดือนเด่นฟ้า เจ้าเมืองพริบพรี ผู้นำแม่มาถึงพริบพลี เมื่อแม่ตอน ต้นโพธิสอง (ต้น) มีใบ ปลูก **(เมือง) พิบพรีที่บ้านฆนน** เมื่อเข้า ๑๐ (ค่ำ) เดือน ๖ **อีกต้นปลูกถิ่น[๑] เมืองพริบพรี ตอนอีกต้นปลูกใน (วัดพริบพลี)** (แม่ว่า) เมื่อแก่ บวชเปนนางชีในเมืองเพชรพลิบพรี เมื่ออายุถึงปี พุทธ (๕๒/๑) กาลครบสามร้อยปี (ข้าง) หน้า แม่ช่วยตาสีส้าง (วัด) มหาธาตุ เจดีย ล้อธัมจักก กวางหมอบ พุทธรูปหิน ช้าง ลิง ถวายผึ้ง ม่อน้ำนอบ (ถวาย) (และบรรจุบรม) ธาตุพุทธองคอรหัน ฌานีย (พร้อมสงฆ) ผูกลูกนิมิต (สีมาวัด) มหาธาตุ ปี ๒๗๕ (๕๒/๒)

เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ คนแทนตวัน เมืองพริบพรี ตั้ง ดาวเด่นฟ้า (เปน) ผู้เย้มแม่งามตัว ดูแล เมือง เห้ามีญาณจรณคอย เมื่อมีเหืองเหน[๒] กล่าวสอน เมื่อฌานียกลับมาแล้ว (ให้ญาณจรณ) เปนอุปัชฌาย (๗๘ /๑) ด่าวเด่นฟ้า เมื่ออยู่เมืองพริบพรี ในพุทธกาล ๒๗๕ ขอมทองเมืองนำล้อธัมกวางหมอบ เข้าสี่มุมวัดพริบพรีว่า เสาธารณ เมืองเพชรพริบพรีญาณจรณมาเขียนสือว่า เสาหลักที่ดินวัด ปี (พุทธกาล) ๒๗๕ (๗๘/๒)

เดือนเด่นฟ้า ผู้พาพ่อตวันมาพริบพรี นำปรมธาตุพุทธ (และ) อรหันตมา (จาก) อินทรรัฏฐ ตูตุกมอ มาตยมอบให้พ่อ เมื่อครั้งไปศึกอินทรของอโสก พ่อเองนำมาใส่เจดีย (ของ) แม่ และ (ของ) ตา (๕๓/๑) งามตัวเทวี (สุวัณณภูมิ) อยู่เมืองพริบพรี หาอรหันตฌานีย กอบพิธีเอาธาตุเข้าปจำ (บ้าน) ฆนน เมืองพริบพรี เจดีย เมื่อเดือน ๘ ปีมโรง พุทธปรินิพพานกาล (ล่วงแล้ว) ๒๗๕ (๕๓/๒)

เดือนเด่นฟ้า มาพริบพรี ขอมทอง (เมือง) หล่อร่างแม่สิริงามตัว คู่ ตวัน วางขวาพุทธมารแพ้ บ้านฆนน (๕๖/๑) ทองเมือง หาทองคำ หล่อร่างทวดอิน (เขาเขียว) กวักทอง (มา) โลลาย โห่มาดี ทับไทยทอง **พี่งามตัว พี่ตวัน วางที่เจดีย์[๓]** (๕๖/๒)

ตวัน (ดาว) เด่นฟ้า[๔] เมืองเถือม (ทอง) ขุนเถือมทอง ตาย เมื่อขึ้น ๔ (ค่ำ) เดือน ๑๐ ปี ๒๗๗ ชุมไฟวัดพุทธปรมธาตุ (๒๐๕/๑) ตวันอธิราช ตั้งขุนทองสองเมือง ผัวแสงสายทอง เปน ขุนเถือมทอง ขึ้น ๘ (ค่ำ เดือน ๑๐ ปี ๒๗๗) (๒๐๕/๒)

พระมูนียเถร เดือนเด่นฟ้าไป ชวา-บาลี

เดือนเด่นฟ้า เมื่อตามมูนียเข้ามลาย ปี ๒๗๗[๕] ถึงเมืองบุนุไดไย ขุนบุนุ พาไปบ้านมีผีชอบคน จับคนชายญิงกิน มูนียว่า ไป-หา ดู เดินป่าถึงที่มันนั้น มื้อนั้น มันมีญิงอุ้มเดกอ่อน ชายเงื้อมีด (จะ) ฟัน มูนียเข้าฌานนั่งดู ชายตัวแขง ทุกคนนั่งนิ่งเงียบ ผู้หัว (หน้า) คราบเข้ามาน้อมมูนียใกล้ตีนขอขมา (๕๓๑/๑) มูนีย สอนว่า อย่าฆ่า อย่าเบียน อย่ากิน (คน) อย่าแย่งยื้อลักชิงปล้นกัน อย่าผิดผัวเมียลูกของกัน อย่ากล่าวคำเทดล่อลวง อย่ากินน้ำของมึนเมา (จง) เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่กันกิน ถามว่า ญิงนี้ เมียใครให้ผัวเดิม หมู่ (เรา) นี้ไทยลว้าเหมือนกัน กินกัน (เอง คน) จักหมดไปแน่ หมู่เราไปอยู่ชมพูทวีป เลิกกินคนแล้ว ขุนบุนุว่า เมียลูกข้า (ขอ) เอาไป มูนีย อยู่ ๓ คืน (อยู่กับ) บุนุ ๕ คืน

---

[๑] เข้าใจว่าจะปลูกที่วัดศรีมหาธาตุสุวัณณภูมิ ที่ใช้คำว่าถิ่น อันแสดงว่าไม่ใช่ในเมืองเดิม

[๒] เหืองเหน ไทยลว้า ลาวเดิม เหตุผล ปัจจุบัน เราจะไม่เห็นไม่ได้ยินคำไทยแท้ว่า เหตุผล เหตุผล ว่ามาจากปาลี ไทยคง ไม่มีเหตุผล เพราะไม่มีคำใช้ แต่ไทยลว้า หรือ ลาวเดิมเขามี เพราะมีคำพูดว่า "เหืองเหน" อยู่ประจำคำพูดของเขาฯ

[๓] แผ่นนี้ ไม่มีระบุปี เดือน วัน เข้าใจว่าเรื่องตอนสร้างวัดเสร็จแล้ว คือ ทำกันมากระทั่งเสร็จฯ

[๔] แผ่นนี้ เดิมอ่านว่าเดือน ครั้นมาพบซึ่งอ่านชุดหลังนี้ เดือนเด่นฟ้าตามพระมูนียเถรลงไปใต้จึงทราบว่าอ่านผิดไป

[๕] ดูตามปีนี้ จะแซกลงตามลำดับก็เห็นจะยุ่ง จึงจัดเข้าเรื่องให้ตลอดได้ความดีกว่า จึงเอาเข้าในตอนนี้ฯ

(แล้ว) ไป (๕๓๑/๒)

เดือนเด่นฟ้า ตามมูนียไปถึงเกาะมลก (เข้าใจว่า สุมาตรา ทางช่องน้ำมะละกา) ถิ่นแดนคนหมุไกวทนน ขุนหมุมลก พาเมียลูกมารับ พาเข้าบ้านตน ขุนญิงมาบารี ต้มตัวหมู ตนหมา เอามาให้ว่า คนไม่มี "ม" (ม ไม่รู้ว่าอะไร หรือจะเป็นชื่อวัวที่เรียกกันว่า มอ ถ้า เช่นนี้ มลก ก็คือ มอระกะ เกาะมอมาก ภาคกลางเกาะแถบตะวันตก มีทุ่งราบใหญ่ กว้างมาก มีชื่อว่า "ปดังลวัส" ทุ่งเหล่าลว้า อีกจึงสมคล้องกันมาก) มูนียว่า หมู่เรานี้ คือพุทธสาวกมาเผย ธัมม สิล อันดี มูนีย ว่า คำมลก-ช้าคำ ขุนหมุนลกตีกลองเรียกคน (๕๓๓/๑) คราคนชุมนุมแล้ว มูนียกล่าวสีลให้หมู่มลกฟัง ให้คนถึง พุทธ ธัมม สงฆ เปน สรณ แล เอา สีล เอา ธัมม ยึดถือ มูนีย มา (ครั้งก่อน เมื่อ) ปี ๒๖๗ พักที่นี้ ๕ คืน ขุนผู้ให้ปิณฑ แล้วไปชวก (๕๓๓/๒)

เดือนเด่นฟ้า ตามมูนียไปเมืองมลัย ข้ามถึงเกาะ เปรฆี มลก ถึง ชวก ไปปี ๒๗๗ พระธัมมสุนันท อยู่ช่วยแรงทำพุทธภูมิ พ่อเมือง ขุนลตูสุวาเทียม ขุนญิง[๑] มาลกาสินจอกาตอ แล ญิง ชาย ก่อเมืองพุทธนิมิตร (๕๒๐/๑) เดือนเด่นฟ้า อยู่ถอปี ๒๗๘ ขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๖ มูนีย พบขุนสุวาเทียม เฆื่อม สุนาขัลลตูเกิด (ขุน) ญิงมาลกาสิน นิมน (ต) มูนีย ธัมมสุนันทแล ภิกขุอื่น สัชฌายพุทธพจนอวยให้มีเจริญ มีราศี มีร่างแรง ถึงปรมัตถข้างหน้า (๕๒๐/๒)

เดือนเด่นฟ้า ไปตามมูนียถึงจอกกาตอ ขุนสุวาเทียม พ่อตาย (แล้วเป็นขุนลตูมาถึง) ปี ๒๗๒ ขึ้นเปนขุน (ใหญ่) เมีย (ชื่อ) ขุนญิงมาลกาสิน ยินมูนียมา ให้เชิญไปเวียง เทสน ขุนญิงถวายปิณฑ ข้าว ขนม ฉัน ธัมมสุนันท มูนียให้แปล ทานสูตรให้ฟัง (๕๒๗/๑) เดือนเด่นฟ้า มูนียพาไปถึงดุลุงดมิปิลี บาลี ขุนดุลุงดมิปิลี ขุนญิงตุนาฆหลี รอบรับเมื่อต้นปี[๒] ๒๗๘ ขึ้น ๗ (ค่ำ) เดือน ๖ รุ่ง (เช้า) มูนียเทสจุล (ล) กัมม (วิภังคสูตต) ธัมมสุนันท ว่าคำ ดุลุง หมู่ (คนชาวดุลุง) ใคร่มีภิกขุ (เหล่านี้) (๕๒๗/๒)

เดือนเด่นฟ้า อยู่ดุลุงดมิปิลี ต้นขุนดุลุง ขุน (ญิง) ตุนาฆหลี รู้ว่า (ลูก) ตวันผู้เพื่อนกัน ให้เดือนพักห้อง มูนียว่า ไปพักได้ดี เพื่อนทุกคน ตอน (กลาง) คืน มีสาวฟ้อนมือตรงลานหน้า คบไฟจุดทั่ว เกาะนี้หนุ่มสาวนุ่งสายทองคำ ไม่ใช้ เสื้อ (และผ้าห่ม) พวงดอกไม้คล้องคอ (๕๓๐/๑) เดือนเด่นฟ้า ขุนดุลุงดมิปิลี ขุนญิงตุนาฆหลี พาดู มีฟ้อนสาว ๖ อย่าง มี ๕๕ คน ขุน ญิง ตุนาฆหลี พาลูกชายญิง มาด้วย ว่า คนหน้า ขุนญิงอดา-สะหนี น้องสาวทุกคนนี้ดี เหมือนดอกไม้เอาไปเพาะปลูกไว้ดูเล่นที่เมืองไทย ให้ได้ทุกคน เดือนฟังแล้วนั่งนิ่ง ๑๕ วัน มูนียพากลับ มาจอกกาตอ ชวก (๕๓๐/๒)

เดือนเด่นฟ้า มูนีย เมื่อ พาเข้าเมืองขุนสุวาเทียมว่า เดือนอย่าเผลอทำผิดเมีย ลูก เขา คู่อู่ไทย เมื่ออยู่ ใน เมือง ขุนญิงสุรยาสี น้อง ขุน สุวาเทียม ให้ดูรเงนเมือง ดูขุนญิง ใช้ จบังติดตัว ประดับ พริบ พลี พลอย เอนให้ดูนม ดูท้อง เอว ดูตาโพก อันญิงที่สาว ชาว เกาะ ไม่ทำเสื้อ มีพวงดอกไม้คล้องคอ พัน คล้องเอวไปปิด (๕๒๘/๑) เดือนเด่นฟ้า นึกคำมูนียที่จอกกาตอ ขุนญิงสุรยาสีว่า เอาคนไหน สาว ๓๕ (คน) เดือนว่า ยังเป็นคนวัด ขุนญิง ว่า อันอีนี้ ชื่นใจจบังหลุดหมดสิ้น เหลือพวงดอกไม้ (ลง) อาบน้ำ เดือนนึกมูนียได้ ไปหามูนีย (เล่าให้ท่านฟัง มูนียว่า ดิ ตั้งตัวได้เอง เข้าลาขุนสุวาเทียม ขุนญิงมาลกาสิน มาสุวัณณภูมิ พุทธกาล ๒๗๘ เดือน ๕ ขึ้น ๗ ค่ำ แล (๕๒๘/๒)

เมื่อ ฌานีย ก่อนนิพพาน กล่าว ว่า **มนุสส สัตต ผู้ไม่พ้นตายได้** แม้ฌานียต้องสิ้นเหมือนกัน (๑๗๓/๒) เดือนเด่นฟ้า ดาวเด่นฟ้า คัปคอง ฌานีย ป่วยเดือนหนึ่ง นิพพาน เดือน ๘ หลัง ขึ้น ๑ ค่ำ ปี ๒๗๘ อายุ ๘๕ (๑๗๓/๑)

---

[๑] คงเป็นคนที่ ๒ เพราะคนที่ ๑ ชื่อสีอิรญ ธรรมเนียมขุนชวา คงมีมาก ที่รู้ว่ามี ๔ ฯ

[๒] คงจะรออยู่ ตั้งแต่ได้ยินข่าวว่าท่านจะไปตั้งแต่ปี ๒๗๗

เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ แทนตวันเมืองทอง สุวัณณภูมิ ญาณจรณ อุตตร ยังอยู่ เมืองอู่ทอง ฌานีย นิพพาน เดือน ๘ ขึ้น ๑ ค่ำ ปีพุทธกาล ๒๗๘ ชุมไฟฉว ขึ้น ๑๕ ค่ำ ปี ๒๗๘ อุตตร เกบธาตุไว้วัดมหาธาตุ ให้บูชา สักการ หมายบุญ ทั้งเมือง เมื่อตวันพ่อเมืองสั่งจะก่อเจดีย์ใส่ธาตุ[๑] (๔๕/๑)

ตวันอธิราช ออกตะวันตก เฉียงเหนือ เหนือ

ลำดับแผ่น อ่านที่ ๓/๒ ตวันเขียนไว้ย่อว่า เมื่อพุทธกาลได้ ๒๘๑ ตัวข้ายกศึก ปราบชาวเง้ ชาวภูไท ลัวโส่ง ให้ปัลลาว เลียกโกวัก โทมินฮวน ถึงทูมาษิณ....ได้อ่านพบชุดที่ตวันเขียนเล่ารายละเอียดไว้เท่าที่ได้มา

ตวันอธิราช ใคร่เที่ยวต่างถิ่น ชวนภยาแมนแสนไพรไปดอม พอมีฝูงศึกช้าง ๕ ร้อย ม้า ๑ พัน ฝูงหน้าไม้ ฝูงหอก ฝูงดาบ เข้ารวม เปน หมื่น หมอพัน ขอม ๒๐ ชุมอยู่ ๑ เดือน (๕๔๘/๑) ตวันตั้งเดือนคุ้มเมือง สิริงามตัวดูเวียง ดาวเด่นฟ้าคุมศึก อุตตร ญาณจรณ เฝ้าภิกขุสงฆ ขอมมั่น ขอมเฉย คู่หารือ ตวันสั่งแล้วให้เคลื่อน ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๕ ปี ๒๘๑ (๕๔๘/๒)

ตวันอธิราชเจ้า เดินผ่านป่าเตมไข้ มีเมืองป่าเจลล (ป่า[๒] เจลล) ขุนญิงผัวตาย ชื่อลออพเยีย ลูกชายชื่อขุนอุมกชอ ขวบน้อย แม่ครองก่อนมาหา (๕๔๙/๑) ลออพเยีย มา มอบตน เปนเมีย ให้ลูกตนให้ไหว้พ่อใหม่ ตวันว่า ขอให้อยู่ให้ดี สอนให้ รู้ พุทธ ธัมม สงฆ ใคร่มีภิกขุสอน ให้ไปหาภูริย ได้ภิกขุมาห้าให้ปจำ (๕๔๙/๒)

ตวันอธิราชเจ้า เมื่ออยู่ในเจลล ปี ๒๘๑ ดูได้ภิกขุ แลให้หมู่ศึกทำนาได้ข้าว ๖ พันเกียน ให้ (ล) ออพเยีย ๑ พัน ที่เหลือธำอู่เอาเกบเพื่อมีเลี้ยงข้างหน้า (๕๕๐/๑) ลออพเยีย ได้เข้ามาหามื้อค่ำ เว้า (ว่า) เมียออครอผัวดีร่วม (ได้) ผัวตายมิ (มี) ผู้คุ้มหัวใจ ตวันว่า มี ใจฝักใฝ่ผู้ใด พรุก (พรุ่งนี้) เช้า หาเลือกเอง ลออพเยียไปแล้ว[๓] (๕๕๐/๒)

ตวันให้แสนไพรชุมศึกทั่วขุน เมื่อวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๘ ปี ๒๘๑ (เพื่อ) ให้ลออพเยียเอาผัว ตวันว่า แสนไพร ภยาแมนไม่ต้องเลือก ญิงใหม่เม่น (แม้น) ส้อยแต่งตัว เลือกใคร ให้รับ (๕๕๑/๑) ลออพเยีย มีขวบ ๒๔ ผัวตายกว่า (จาก) เมีย ใฝ่ (คู่) ออกมา นุ่งห่มผ้า (ไหมแดงฝาง ดอกคำ) เดินหาคู่ ถึงขอมดวง เปิดคู่นม เดินตรงเข้าหา (สอง) มือจับมือ (ขอมดึง) ตรงมาที่หัวนม (ว่า) เมียมา ผัวคนนี้ ญิงอื่นหาผัวเช่นนั้น (๕๕๑/๒)

อุตตร (เปน) พระเถร ภิกขุ ไม้ วิวฑฺโฒ ภิกขุ อิ่ม อุปวิกาโส ภิกขุ ยิ่ง กุสโล ภิกขุ (โส) โสธโร ทำเรือนใหญ่ เปน อุโบสถ ผูกนิมิตต สีมา ขึ้น ๕ (ค่ำ) เดือน ๘ (พุทธกาลล่วงแล้ว) ๒๘๑ (๕๕๓/๑) ตวันอธิราชเจ้า ได้รับผ้า (จาก) ลออพเยีย เข้าในอุโบสถวัดเจลล ทานผ้ากฐิน เมื่อวันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๑๒ พุทธกาล ๒๘๑ (รุ่งขึ้น) บวชภิกขุ ๑๕ (องค) อุตตรให้ วิวัฑฒ เป็นอุปัชฌาย แล้ว กลับลว้า (๕๕๓/๒)

ตวัน เดินเข้าดิน (แดน) เมือง แขม (ขะแม) เดย เดือน ๓ ปี ๒๘๒ ขึ้น ๑ (ค่ำ) พักทเลน้ำ ขุนภระยาแมนให้จับปลาในน้ำขึ้นช้างไป ๓๒ เชือก ไปพนมดิน ขุนเมิลพนม ขุนญิงแขนูพโยม ต้อนรับเอาปลาไป (๕๖๑/๑) ตวัน เล่าพุทธสาสนา ขุนว่ามีมีภิกขุ ตวันให้ไปหาวิวัฑฒ เมิลว่า มีภิกขุสง (ฆ) ว่า ให้ส้างวัด พนมมหาธาตุ คอยมูนีย (มูนีย) ว่ามาทางสมณ เมื่อมานำภิกขุตั้งพุทธสาสนาในถิ่น (อันพระ) โสณสั่งไว้ (๕๖๑/๒)

---

[๑] แผ่นนี้ หน้า ๒ ท่านเขียนตอนที่พระอุตตรพิพพาน เล่ารวมกัน เมื่อ พ.ศ. ๒๘๗ จึงเว้นไว้

[๒] ปา คำไทยเผ่าหนึ่งว่า พ่อ ไปอยู่ในคำจีน เช่น ซัวปา แปลว่า พ่อภูเขา ปาเจล ปาจิล (ปราจิล) หรือ ปาเจลล จึงหมายว่า พ่อเจริญได้ฯ

[๓] แผ่นนี้ก็เช่นเดียวกัน ตวันคงเขียนคราวหลัง ได้เล่าเรื่องรวม หรือ เรื่องที่ทำตลอด เช่น กาลที่ทำนาไม่ใช่ทำ วัน หรือ เดือนเดียว แต่ต้องทำตลอดระยะ ส่วนเรื่องที่เล่าตามลำดับนี้ทำเป็นคราว ๆ ก็เสร็จ จึงเขียนกระจายทีหลัง

ตวันอธิราช ใจตรึกถึงภูริยจอน (มา) ใน (นี้) พอยินภูริยถึงขึ้น ๒ (ค่ำ) เดือน ๕ ปีนี้ ให้ชายอุปสัมปันน ๒๕ สามเณร ๗๕ ญิงแม่ชี ๑๒๕ (๕๖๒/๑) ตวัน เมิลพนม แลแขนูพโยม ชายญิงขแม รวมส้าง อุโบสถ พอ (ภิก-ขุ) นั่ง ๒๕ หอฉัน แล เรือนกุฏิ เพื่อ ภิกขุ สามเณร อยู่ดี มีกุฏิร้อยสี่ห้อง ชี (มี) ๘๕ หลัง ภูริย กำนหด นิมิตต สีมา วันขึ้น ๑๑ (ค่ำ) เดือน ๖ ปีพุทธกาล ๒๘๒ (แล้ว) ทำสังฆกัมม ให้บวช ภิกขุ สามเณร ชี เกื้ออาราม (๕๖๒/๒)

ตวัน ถึง วัวด (อวด หรือ เวียด) ถิ่นเลือก (เลียด) กวก อิดตัวอ๋อง ค้อมออมรับ ตวัน ว่า มาหาเพื่อน ยังสราน หรือ ร้อน อิด ว่า พอพ้นจากเลือกกวก ๒ ปี พออยู่ด้วยสราน (๕๔๗/๑) **อิดตัวอ๋อง** เชินเข้าเมือง ขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๖ ปีพุทธกาล ๒๘๔* เมียชื่อฮิวเดืองช้อ หาข้าวเลี้ยงศึกทั่ว ตวันให้หางัวป่ามาแบ่งกินพัน (ตัว) หาที่พักฝนให้ (คน ศึก ช้าง ม้า) ทั่วคน (๕๔๗/๒)

ตวันอธิราช เข้าเมืองเยากวก ปี ๒๘๕ เดือน ๓ ขึ้น ๒ (ค่ำ) **ขุนเสือสูฟ้า ขุนญิงทอคำฟ้า** ญิงชายพา (กันออก) มารับ พอเข้าเมือง มีงานฟ้อนรับผู้เยี่ยม งานมีถึงสว่าง (จึงเลิก) (๕๖๕/๑) ตวัน อยู่เยา (เญ้า) มีข่าวศึก (ขุน) จีน (จิ๋นสี ฮ่องเต้) ตีนัมอ๋อง (จิวลันอ๋อง) ได้เมืองหาน (ฮั่น) เมืองฉุง เมืองนัมออง สู้มิพัก สู้มิเจนศึก ถึงมิพ่ายครั้งนี้ พึงพ่ายข้างหน้า สู (เสือสูฟ้า) ให้กลับ ตวันมิว่า (๕๖๕/๒)

ตวันอธิราชเจ้า ถึงโห้ปันนา ลาวไตหย่า ตวันว่า มาหาเย้มหมู่เรา ปี ๒๘๕ ในเดือน ๕ **ขุนลือสูฟ้า** เมียชื่อ **ฟ้าคู่ดาว** คู่กัน พาคนมาหา (๕๕๗/๑) คู่ เมียผัว พาเข้าหอ เมียฆ่า งัว ค (ว) าย หมู มีญิงสาวสอง (คน) แสนไพล ห้ามว่า เรานี้ไทยักลว้า กิน (คน) มา (ก่อน) เลิกแล้ว แก้ปล่อย (เมียขุนลือสูฟ้า) ให้แก้ผ้ามาหาว่า (หมู่เรา) ไม่ฆ่าเมีย ให้ (เปน) เมีย (๕๕๗/๒)

ตวัน เมื่อยู่โห้ปัลลาว ฟ้า (คู่ดาว) เมีย (และขุน) ลือ (สู) ฟ้า เข้ามาหา ว่า อันญิงที่ยังสาว มีทั่วตัว สิงงามมึนถูกแซบสี (เปน) เมียให้ดีดาย มิฆ่ากิน ต้องให้มีตัว ลออน (ลูกอ่อน) (๕๕๘/๑) ตวัน ให้ล้อมเข้าจับมัดกับ (ต้น) ไม้ ๔ พัน สุมไฟ (แล้ว) ให้ใกล้ (กองไฟ) มันกลัวร้อง (แล้ว) ตวัน ว่า สูเจ้าญ่านตาย ฉนี้ คนอื่นญ่านตาย คือ (อ) กัน อย่ากิน อย่าฆ่า (กันเข้าใจว่า คงให้ปล่อยทั้งหมด และ พวกนั้นคงดีใจกับรับว่า เลิกฆ่าคนกิน แต่กเบื้องมีเท่านี้ รู้เรื่องเพียงเท่านี้ เรื่องอาจขาดหายไปบ้าง) (๕๕๘/๒)

ตวันอธิราชเจ้า ถึงลื้อเชียงหอ ขุนลื้อหอฟ้า ขุนญิงมุงคำมา เมื่อขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๖ ปี ๒๘๕ พาสู่หอว่า เมื่อเพงเดือน มีให้บัวผีฟ้า ดูได้ ตวัน ให้หา ควาย งัว หมูป่ามา ๓ พัน (๕๖๓/๑) เพงเดือน ๖ มื้องาย ญิงพันห้าร้อยห้า (สิบ) ห้าคนนุ่งห่มผ้าคล้องคอ ฟ้อนเปิดผ้า (หน้าอก) เดินหาลื้อหอฟ้า (ลื้อหอฟ้าให้) ตีห้อรทึก ลื้อหอฟ้า คลึงหัวนม (ญิงสาว) หน้าแดง ว่า สาวแล้ว ให้ตวันจับคลึง ใฝ่ไหน ให้ดึงเหดเมียได้แล้ว (เข้าใจว่าตวันคงทำตามประเพณี เพียงจับคลึงหน้าแดงแล้วว่า สาวแล้ว คงปล่อยไปให้หาคู่ที่ชอบเอง อย่างพวกไตหย่า ยังไม่รับ) (๕๖๓/๒)

ตวัน อยู่บ้านลื้อ เย้มงานให้บัว ลื้อว่า มื้อแรง มี (เอา) ผัว (แต่งงาน) ผู้สาว ถือบัวเดน ค่ำ ชาย (หนุ่มรื่นเริงยืนเรียง) แถวเสง (แข่ง) ญิง (ผู้สาว) ดู เดิน หา (เอา) มือจับนม ว่า ผัว (ข้อย) ญิงเปนเมียสู (๕๖๔/๑) มื้อคืนเลี้ยง (กัน) จุดไฟ (กลางแสง) เดือนเพง ญิงชายคู่ฟ้อน ลื้อหอฟ้า เบิ่งเดือน ขึ้นกลางฟ้า เอิ้น (ว่า) สูคู่ได้ผัวเมียไปหอเฮือนม่วนหลายมีลออนเถิด (๕๖๔/๒)

ตวันอธิราชเจ้า ถึงเมืองไตพู (ขุน) ลือฟ้าไต (ขุน) ญิงดอกตอง ออกรับเดือน ๔ ขึ้น ๑๑ (ค่ำ) ปี ๒๘๖ ลือ (ฟ้า) ไต ว่า หนาวเนิ่น (นัก) หนาวน้อย ไย ค่อยเมื้อ ตวันว่าดีดอมกัน ลือว่า งานบวงสางผี มีเดือนหน้า (อยู่) ดูด้วยกัน (ก็ได้) (๕๖๘/๑) ตวันอธิราชแล ลือฟ้าไต ถอขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เพญ เดือน ๕ มีญิง ๒๑๐๐ คน มา

---

* ตามปีที่ระบุไว้นี้ ขาดปี พ.ศ. ๒๘๓ แผ่นที่ไปปี ๒๘๓ นี้คงไม่ได้มา อาจไปพักที่เวียดใต้หรือ เวียดนาม เพราะในแผ่นย่อมีระบุ เง้ หรือ เว้ ซึ่งขณะนั้นอาจเป็นญวนใต้อยู่แล้ว แต่ไม่ได้ที่เขียนบันทึกจึงไม่แน่นอน

มีผ้าไหมพันเอวชายห้อยหน้า(ไหมอีกผืนหนึ่งคล้อง) ให้ห้อยหน้า ค่ำนี้มีฟ้อนรอนส่องแสง (เหลืองอร่าม) เผยบวงนม (แล) สินสาว (เมื่อค่ำมืด เดือนเพ็ญขึ้นลอยฟ้า) ฟ้อนต่อ เดือนเพญเตม (ดวง) ขึ้นฟ้า (ฟ้อน) บวงเดือน (๕๖๘/๒)

ตวัน (อธิราช) อยู่เมืองไตฟู ลือฟ้าไตให้ดูหมู่ชายญิงอยู่มีถ้วนแล้วจ่ายผ้า แล เงิน ทอง ทั่ว เอิ้น ชายญิง ว่า ผีฟ้าดีเจา (ใจ) ให้ฟ้อนบวงผี เอาผัวเมียดีด้วยกัน (๕๗๖/๑) ชายญิงเข้าคู่ คู่ (กัน) แล้ว เริ่มฟ้อนเวิ้งผ้า มีตัวแจ้ง รัวหรธึก ตัวสอง คู่ฟ้อนยืนแขง (ใน) แสงเสียดฮู้ใหญ่แล้ว ญิงหันออกวิ่งลงน้ำ ชาย (วิ่ง) ตามลงน้ำชะ (ล้าง) ตัวดอ (ม) กัน ขึ้นมาฟ้อน (อีก) แล้ว นอนทับคู่กัน (๕๗๖/๒)

ตวันอธิราช อยู่ไตพู แล ฟ้อนบวงตวัน เดือน แล้ว มีศึกข่าลายปล้นญิง เมื่อช้างล้อมจับได้ ให้ขึงเข้า (กับ) ต้น (ไม้) ก่อไฟว่า จะย่าง (หัวหน้า) กิน มันกลัว (ต่าง) ร้อง (เสียงลั่นแล้ว) (๕๖๙/๑) ตวันว่า โตเจ้ายุย่าน คือ ใด ยังใค (ร) คนอื่น เยียผู้ย้าน คือ กัน อย่าฆ่ากัน (อย่า) กินกัน ญิงมีลูกให้ชายสรานรื่น ไม่ควนฆ่ากิน เอา (ไว้) มีลูก ดีกว่า (๕๖๙/๒)

ตวันอธิราชเจ้า อยู่ไตพู รวม ขุน ลือฟ้าไต ปราบข่าลาย หนึ่งเดือน จับได้ ๒ พัน (ขุน) ลือฟ้าไต ให้ย่างเปน สี่สิบคน ให้มันกิน (กัน) เองแล้ว เมื่อจะย่างคนใดมันร้องกลัวแล้ว ตวันให้ปล่อยหัวหน้า (๕๗๐/๑) ตนมัน (เปน) ขุนขาน ชื่อ ข่าตลาแช มีเมีย ชื่อ พุดราจา มีลูกญิง ชื่อ ฟ้าขุจา มี (ลูก) ชายชื่อ ข่าตเลปา มันเที่ยว หมอบทุกตีนญิงชายขอตัวตวันว่า จะปล่อย มีที่ลัก (เอาไป) ขังไว้ ให้มันนำ (ไป) ถอถ้ำ ให้เอิ้นเมียลูกมา ให้ปล่อยที่ ขัง (ไว้) ๕๐ คน พามาดูร้องไห้แล้ว ให้รับว่า เลิกฆ่าคนกิน ปล่อย (ทั้งหมด) (๕๗๐/๒)

ตวันอธิราชเจ้า ถึงสิบสองพัน(นา) ขุนเหลืองเมือง ขุนญิงแสงฟ้า (พร้อมกับหมู่คน) มารับ วัน ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๕ ปี ๒๘๘ ขุนเหลือง เว้า พุทธสาสนา ถึง สิบสองพัน ปี ๒๓๖ มาแล้ว (๕๕๕/๑) ตวัน เข้าไปหาภิกขุ อินทก (เถระ ๑ ใน ๕) ในคณะมหาธัมมรักขิตต* (เถระ) นิพพาน (หมดแล้ว) เหลือง (ค) เดียว มาทำ (บวช) ภิกขุได้ ๕๕๔ (องค) (๕๕๕/๒)

ตวันอธิราช ถึงเมืองโท้ยเมืองหาน พบขุนไตยตาลีมุง ขุนญิงตากุนมิง พุทธกาล ๒๘๕ เดือน ๕ เข้าเมือง ขุนไต (ยตาลีมุง) ว่า ที่นี้มีศึก แม้มีภิกขุยาก มีน้อย คราวมีศึกหายหมด (๕๖๐/๑) ตวัน ฟังขุนไทย (ไตย....) เล่าว่า เมืองเหลืองมี (มา) แต่ (ขุน) เหลืองอินชนะทุกถิ่น ห้วงน้ำลานเลี้ยงช้าง ตั้งชื่อ ลานช้างห้วงใหญ่ ตั้งชื่อ ห้วงเหลือง เมืองลุ้ม ชื่อสิบสองพันนา รวมถิ่นเหลือง เมื่อพันปี (ชื่อ) เทียน ปู่ชวดชนะ (ศึก) ตั้งขึ้น (ประมาณ) พันห้าร้อยปีมา (แล้ว) (๕๖๐/๒)

ตวันอธิราช ถึงเมืองมินฉาน ปี ๒๕๐ เดือน ๔ ขึ้น ๕ ค่ำ ขุนไตฟ้าเมือง ตาย ๕ วัน ตวันเร่งออกเดิน แสนไพรว่า อันใดเกินนัก ตวันว่า จะให้เปนผัว (แม่หม้ายผัวตาย) อีกรึ (๕๗๑/๑) เมื่อนั้น แม่ญิงเปงเสงนวน พา ลูก (ชายชื่อ) ขุนฟ้ากงแกน (ออกมา) เชิญไปแขกผีผัว แม่ขอเจ้าผัว ยังตนเปนเมียผัวผี (ยังไม่ได้เผา) อยู่ (๕๗๑/๒)

ตวัน อยู่มินฉาน เมื่อ เปงเสง (นวน) ให้เชื่อ (ให้) ดูอาบน้ำ นุ่ง ห่ม ผ้า ไหม แล้ว ค่ำ ไว่ (ไหว้) ผีผัว แล้ว นอนเปิดผ้าจุมจมนมสินญิง มือผ้า (ผัว) นาบนม ดอยแล้ง สินญิง (แก่) ผ้า (๕๗๒/๑) เปงเสงนวน เล่าว่า เช้า มืดเช่นสาง (ผีผัว) เยี่ยงนี้ (๑) ปี (กับ ๑) เดือน ผ้า ๒ ผืนนั้น ลูกปกมือ ดอย มื้อมักเมีย จ้ำลูก หำบม นมบวม เถิงลูก ๕ (ก็) มั่กที่นี้ ส่ง สินนี้ ทั้ง คน (ทั้ง) ผี (๕๗๒/๒)

ตวัน อยู่มินฉาน เปงเสงนวนเผาผีผัว เอาดินปั้นญิง ทำดินเข้าอัดสินนม ตนปั้น ให้ปั้นญิงพัน คน ศึกห้าพัน เปงเสง (นวน) ว่า ผี ว่า ใช้ได้ เมียเอากลิ่น ร่าง แก้ม ตูด สิน ผม นม มือตีน เผาแทนได้ เมียดีมี

---

* ทุกคัมภีร์ มีญาโณทยปกรณเป็นต้น มีกล่าวเพียงพระมหาธมฺมรกฺขิตฺตเถรองค์เดียว แต่มีคำแต่งว่า อญฺเญ อตฺตปญฺจโม คเหตฺวา-มีตนเป็นที่ ๕ พาภิกษุเหล่าอื่นไปแล้ว ในที่นี้ได้ชื่ออีกองค์หนึ่ง คือพระอินทกเถร

ของแท้ให้ ไม่เอา ไปแล้ว ให้ส่วนเส้น (เช่น) สินไปถึง (ผีผัว) อันเหลือ-เดน (ผี) (๕๗๓/๑) เผาผี ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๖ ปี ๒๕๐ เปงเสง (นวน) ยืนร้องไห้ข้างเรือนยอดเผาสูง ๓ วา ๒ ศอก ตีรัวหรทึก สาวงามฟ้อนไหว้ เปงเสง (นวน) หัน (มา) ยิ้มว่า ส่งขึ้นฟ้า ทั้งสินเมีย เสิงสออนใจแต้แล เมื่ออยู่มักเมียออนซอนใจ เหิงหำ* กำนม หมแก้ม บ ยัง มื้อตายหายไข้ ๑๕ มื้อ จามืนข้าว ปากมักเมียเกิน (ข้าว) หัน เมียเลี้ยง อดหลาย กินเญินญี่เข้ามืดอีก ซ้อนซ้ำ แก้มหม นมฟ่อง ท้องหนำ หำเหิม เรียกเนื้อสนุก มื้องายตาย ให้อิ่มเถิงตาย (๕๗๓/๒)

ตวัน อยู่เมือง (ที่) หอมินฉาน เปงเสงนวนแต่งตัวงามมาหาถึงห้องมื้อค่ำคืน (ว่า) แก้มหม นมฟ่อง ท้องหนำ หำเหิม เดนผัวผี มาหาให้เขาหื่นเหิมมักมา (แต่ขวบ) ๑๘ (ขึ้น) ๓๘ ปีนี้ แก้ผ้าข้างหน้าให้ดู ว้า เมื่อหื่นเลี้ยงอิ่ม คือ ผัวเหิมก่อน ตวันว่าไม่ (เอา) ปิดผ้าให้เปงเสง (นวน) ว่า เขาอืนชอบญังใด๋ ตวันว่า มืนดอมนั้น แม่นตัวขี้ใช้ (ร) (๕๔๗/๑) เปงเสง (นวน) ว่า ข้อยน้อยเกลียดมูมมัก แต่เมื่อเขาคืนเค้น หัวนม ห้มหำ ต้ำเคิ้ม เหิมหื่น ลืมตัว เมื่อแล้ว จ้างเปอะ หั้นเหียน ตัวได้นมปั้นหั้นหำ เมื่อยังต้องจมตมถมคลำ ๒๐ ปี หนี บ หาย ไป บ พ้นได้ ให้พึ่งตัวข้อยน้อย ต้องทำหนหื้อหื่นได้ ตวันว่า ไปเมืองใต้ ญิงบวชชีหลาย มา (กับ) ญิง (สาวใช้) ๑๓๑ (คน) ได้คนศึกหมด (มาบวชชีสากิยานี) มูนียให้ชื่อ (ว่า) ปิยราสี บวชขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือน ๕ ปี ๒๕๑ อยู่วัดชุมชี ข้างวัดปุณณาราม (๕๔๗/๒)

แผ่นลำดับ ๑๐๐ ตวันเขียนย่อไว้ว่า นัพปี ๒๕๑ กูกลับสุวัณณภูมิ เมื่อเดือนอ้าย แรม ๘ ค่ำ ชุดนี้ตวันจารึกไว้เอง ดูเรื่องรู้ได้ตลอด ซึ่งเป็นแต่เพียงไปเยี่ยมเมืองต่าง ๆ เท่านั้น จึงไปได้ตลอดและไม่มีศัตรู กระนั้นก็ดูจะขาดไป แผ่นจารึกคงขาดหายไปแล้ว และเห็นว่าควรเรียงกันให้ตลอด จะได้ไม่สับสนกัน จึงล้ำปีกัน ในเมืองทองสุวัณณภูมิก็มีจารึกเรื่องที่ทำ จึงนำมาเรียงเข้าตรงนี้ ล้ำปีกันอย่างนี้

อุตตร เมื่อจะนิพพานว่า เจ้าสองมีบุญมาก เอาใจเอื้อในตัวอรหันต ไม่ปมาท ไม่ตาย (๒๑๓/๒) เดือนเด่นฟ้า ดาวเด่นฟ้า เข้าคัปคองอุตตร เมื่อป่วยหนัก ๑๒ วัน นิพพาน (วันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๑๒ พุทธกาล ๒๘๗ พัสสา ๕๖ อายุ ๗๘) (๒๑๓/๑)

เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ แทนตวันพ่อเมืองสุวัณณภูมิ อรหันตอุตตร (นิพ) พาน เดือน ๑๒ ขึ้น ๑๑ ค่ำ พุทธกาล ๒๘๗ พัสสา ๕๖ อายุ ๗๘ โสณอายุ ๑๑๐ ปี ฌานียอายุ ๘๕ ปี ชุมไฟฉวอุตตร เดือนอ้าย ขึ้น ๘ (ค่ำ) ภูริย มูนีย เกบธาตุ (ไว้) วัดศรีมหาธาตุ (๔๕/๒)

เดือนเด่นฟ้า ส้างเรือนสางหน้าเมือง แลกขาน ชื่อ (ว่า) โคกวัด เอาเปนชื่อ โตกวิหาร เพราะผีสางอยู่ พุทธกาล ๒๘๗ (๒๕๐/๑) เดือนเด่นฟ้า ส้างตลาดค้าขาย ข้างใต้เมือง มีห้องห้าร้อย คนพันเข้าเช่าอยู่ค้าขาย (ส้าง) เพิ่มพันห้อง แล้วพุทธกาล ๒๕๘° (๒๕๐/๒)

แผ่น ๑๑๐ ตวัน เขียนย่อไว้เองว่า นัพปีได้ ๒๕๑ กูกลับสู่สุวัณณภูมิ เมื่อเดือนอ้าย แรม ๘ (ค่ำ) พอขึ้น ๑๒ ข้ายกศึกจูมชาวบาก ตปาลา ไนขัลลอ โปลา (การเดินทัพทุกคราว ทางบก ขุนแสนไพล เป็นผู้วางแผนการเดิน และการยุทธ ทางน้ำ ขุนภยาแมน เปนผู้วางแผนการเคลื่อนและการยุทธ เท่าที่ดูลายจารึก ไม่มีการสงคราม เพียงไปเยี่ยมเยียนเท่านั้น ไปถึงไหนก็ได้ การลวงล้ำเขตแดนในกาลโบราณดูเหมือนไม่มี เพิ่งมีเมื่อฝรั่งออกมาล่าเมืองขึ้น แล้วออกกำกัดขึ้นและยึดเอาเป็นของตัวในระยะ ๔๐๐-๕๐๐ ปีมานี่เอง)

ดาวเด่นฟ้า น้องเดือน อยู่พิบพรี ขุนตาสีเมือง ตายเดือน ๕ ปีพุทธกาล ๒๕๔ มีอายุ ๑๐๐ พอดี

---

* หำ อีสาน ของเพศชายคำสุภาพ เช่น ก้านหำ ลาวเดิม ของเพศหญิง ที่นี้ใช้ตรงกับลาวเดิมเป็นคำสุภาพเช่นเดียวกัน แต่มักใช้กับเด็ก

° แผ่นนี้ เวลาห่างกัน ๑๐ กว่าปี เห็นว่าอยู่แผ่นเดียวกัน จึงนำมาไว้รวมกันเพื่อง่ายแก่การค้นหาฯ

(๘๐/๑) ดาวเด่นฟ้า สร้างเรือนยอด ญาณจรณ ทำฉลุลายทอง เหมทอง ชุมไฟ วันขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือน ๖ เอา อัฏฐิจุวัดมหาธาตุ (สุวัณณภูมิ) (๘๐/๒)

วันงาน มีคนต่าง (ๆ) มีเพลงสาวเมือง มีนางรำมือนำหน้า มีพระจูงเหมผีสาง (ขุนสีเมือง) (๘๐/ ด้านข้างทั้ง ๔)

ดาวเด่นฟ้า เมืองเพชรพริบพลี ตั้งขอมทองเมืองเปนขุนเมือง (เพชรพริบพลี) ตั้งในวันขึ้น ๗ (ค่ำ) เดือน ๘ พุทธกาล ๒๔๔ (๘๑/๑) สิริงามตัว พี่ หาเมีย (ให้) ขุนทองเมือง ผู้เปนน้อง หาสาวบุญเรือน ลูก แม่หอมทอง จัดแต่ง (งาน) เดือน ๕ ขึ้น ๑ ค่ำ (ปี ๒๔๔) (๘๑/๒)

เมื่อเปนขุนเมืองมีอายุ ๕๔ ขวบปี คนเมียมีอายุ ๒๖ ขวบปี พ่อมีอายุ ๑๐๐ ปี (๘๑/ ด้านข้างทั้ง ๔)

เดือนเด่นฟ้า[๑] แทนตวัน ภูริย นิพพาน ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๓ พุทธกาล ๒๔๕ อายุ ๕๕ พัสสา ๖๕ เมื่อเผาฉวขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๕ ธาตุเกบเอาไว้ (รวมกัน ณ วัด) มหาธาตุ (๗๓/๑) มูนีย กล่าวว่า **คนนี้ไม่ควร ตายทั้งหลับ ควนตื่นแล้ว มองดูทั่ว ตายทั้งหมด** (๗๓/๒)

เดือนเด่นฟ้า คัปคอง มูนีย เมื่อป่วย ๑๑ (วัน) นิพพาน (๑๗๕/๑) เดือนเด่นฟ้า แทนตวัน มูนีย นิพพาน พุทธกาล ๒๔๘ เดือน ๕ ขึ้น ๔ ค่ำ พัสสา ๖๖ อายุ ๘๖ ชุมไฟ ฉว ขึ้น ๑๒ (ค่ำ) เดือน ๖ เอาธาตุไว้ (วัด) มหาธาตุ (๑๗๕/๒)

เดือนเด่นฟ้าแทน พ่อกรุงสุวัณณภูมิ ตวันผู้พ่อสั่งให้ขุนเจริญกล้าณรงลูกเมียน้อยนางทองคำมา เป็นขุนไนขัลลอ ขุนเมืองไปเดือนยี่ พุทธกาล ๒๕๖ ขุนไวรุกณรง ผู้ลูกคนใหญ่เปนขุนตปาลา คนคุมเรือ คนไปในขบวนเรือ คนชายญิงไปพร้อมเรือ ขุนภยาแมน คนชายญิงรู้สือไทย พระภิกขุ สามเณร (พระภิกขุ) อภโย อุ่น สิส ธัมมสุนันท องคพระหัวหน้า พุทธรูปห้ามฝนลมองคลุกยืนประทานเรือไป (๑๕/๑) ตปาลา ไนขัลลอ แบ่งคนเปน ๒ (พวก) ส้างอู่เมือง เรือนอยู่ คูน้ำ จัดคนชายหญิงมาเปนคู่ อยู่อู่เมือง อู่คน ทางผู้คนไปมาเมือง ชื่อเมืองปิ่นทอง[๒] หาคนป่วมาทำมาหากิน ทำอู่อยู่ พระภิกขุ กล่าวธัมม สอนสือคน ส้างวัดภูมิธัมม เรือนหมอ อัน ไนขัลลอ ชื่อ เมืองภูมิขันทอง ให้คนป่วอยู่ในพุทธกาล ๒๕๑ (๑๕/๒)

เดือนเด่นฟ้า ถางถ้ำพุทธ อันปุณณ เคยอยู่ ซ่อม นิมิตต (พุทธรูป) รอยตีน (พระพุทธบาท อัน) บุณ (ณ) ทำไว้ก่อน (๒๓๑/๑) เดือน นิมนต อิสิญาโณ ใน เข้าอยู่ (ถ้ำพุทธ) วันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๑ พุทธกาล ๒๕๖ (๒๓๑/๒)

ในแผ่นลำดับที่ ตวันเขียนย่อไว้เองว่า นัพปี ๒๕๑ กูยกกลับสู่สุวัณณภูมิเมื่อเดือนอ้าย แรม (๑ ค่ำ) พอขึ้นเดือน ๑๒ ข้ายกจูม [๓]ชาวบาก ตปาลา ไนขัลลอ โปล้า ข้ากลับถึงเมืองทอง (เดือน) สิบ เพง ปี ๒๕๗ ตวัน พระเจ้าจานไว้

---

[๑] จารึก ๒ แผ่นนี้ และพระเถร ๒ องค์นี้ ก็นิพพานห่างกันหลายปี แต่จารึกไว้อย่างนี้ ได้นำเข้าเรียงกันอย่างนี้ เพื่อพบง่าย จะเรียงตามปีก็ไม่ได้ เพราะห่างกัน บางทีท่านอาจเขียนพร้อมกัน จึงสลับกันเท่าที่เห็น พระภริยเถร ไม่ได้กล่าวถึงป่วย และไม่ได้จารึกคำกล่าวสุดท้ายอย่างองค์อื่น ๆ

[๒] "ปินทอง" หรือ อ่าน "เนินทอง" ก็ได้ จะได้พิจารณากันอีกครั้ง เข้าใจว่าคงเป็นเกาะมินดาเนา ที่นั่นมีอ่าว ดาเวา DAVAO อ่านอย่างคำไทยว่า ดาวว่าว คงได้ ถ้าอ่านได้ ก็คงเป็นหลักฐานได้ว่ามีชื่อไทยอยู่แล้ว และชื่อไทยนั้น ต้องคนไทยไปตั้งไว้

ตอนนี้ ไม่เจอจารึกที่ตวันจดไว้ จึงไม่พบรายละเอียด ที่ปรากฏนี้ เฉพาะที่เดือนเด่นฟ้าจารึกที่สั่งให้ส่ง ขุนไวรุกณรง และขุนเจริญกล้าณรง ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นขุนตปาลา ขุนไนขัลลอ พร้อมกับรายการณ์ส่งไปเท่านั้น และที่ไปคราวนี้ มีพระภิกขุไปด้วย อาจนำแบบเสื้อไทยแบบไหล่สูงทั้งสองข้าง หรือประดับดอกบัวที่ไหล่ ที่เรียกกันว่า อินทธนู ซึ่งช่างไทยทำแบบไว้ เช่น รูปพระพุทธมารดาสิริมหามายาเทวี ได้ไปปรากฏเป็นเครื่องแต่งตัวของหญิงชาวหมู่เกาะนั้น กระทั่งปัจจุบัน

[๓] ชาวบาก บอเนียว เสียงจีนเรียกว่า ม่อนี้ อันมีคนเผ่าใหญ่เผ่าหนึ่ง ชื่อว่า ซาบาก คือ ชาวบาก ชาวบก ตปาลา เสียงจีนแต้จิ๋วว่า กปาลา คือ ฟิลิปปินส์ ไนขัลลอ จีนว่า ซิงกีไล่อา คือ นิวกีนี โปลา จีนว่า ปอหล่อจิว (เกาะสัปรด) คือ ออสเตรเลียฯ

พระธัมมสุนันท (ทองวน)
พระกัจจายน (ผิว) พุทธภูมิ พุทธปาลี

[๑]ธัมมสุนันโท กัจจายโน อยู่ที่พุทธภูมิ เมื่อเถรโสณ (ป่วยและ) นิพพาน มาหา เผาแล้ว แม่ตาย เมื่อเผาแล้ว เดินไปถึงจอกกาตอ พุทธภูมิ มีภิกขุ สามเณร ผิดวินัยร้าย (๕๗๗/๑) ญิงในเมืองมาร่วมทำพุทธภูมิ ก่อกามกัน ให้จับกาย นม (และกระทำ) ถึงอันติม (ภิกขุ สามเณร เหล่านั้น) ขุนสุวาเทียม (อุด) หนุน กัจจายน ถาม (รับสารภาพว่า) จิงแล้ว ว่ามิสึก ให้เฒี่ยน ห้าสิบ ไล่ไปแล้ว (๕๗๗/๒)

ธัมมสุนันท กัจจายน สอบ สามเณร ให้อินทปัญโญสามเณร เล่า ญิงเมืองมา เดินเล่น เปิดจำบังว่า ขอบุน (จับ) เอามือ (ภิกขุ สมณุทเทส สามเณรใหญ่และสามเณร) คลึงนม คว้าเคม ทิ่มหืน[๒] แม้ภิกขุ ทนมิไหว (กล่าวดัง) ว่า ปาราชิกแล้ว ญิงว่าบวดหมด (เอา) ผัวที่ไหน (๕๗๘/๑) อันสามเณรนั้น ผู้ญิงขอดอกไม้ ให้เกบดม ว่าบวดภิกขุ อดเมีย กินเถิด ให้[๓] จุมจำบำ เหมือนเมีย ธัมมสุนันโท ว่ามีสิลพินาส ทำใหม่ (ได้) ปีพุทธกาล ๒๖๘ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๘ (๕๗๘/๒)

ธัมมสุนันท กัจจายน เมื่อขุนสุวาเทียมรู้ ให้จับอีญิง ๘๗๔ คน มัดเปลือยให้เฒี่ยนคนละ ๑๕ (ที) พอหลังลายให้ (เอา) นิ้วไช (แล้วให้เดินร้องประกาศ) ว่า ข้าให้ภิกษุเอานี้ ข้าให้ภิกขุปาราชิก ข้าเมียภิกขุ (เดินทำกล่าวประจาน) เวียน (รอบ) พุทธภูมิ ๑๕ วัน (๕๗๙/๑) เมื่อพ้น (โทษ) แล้วสั่งให้เปนเมียชายผู้ถูกปาราชิกเหล่านั้น เหลือให้ชายอื่นสุวาเทียมว่า เอาทำงาน งานในพุทธภูมิ ธัมมสุนันทว่า ธัมมวินัย พุทธสาสนาในถิ่นนี้ ไม่จำเริญคงทนนาน (เพราะผู้หญิงแผ่กามคุณ) (๕๗๙/๒)

ธัมมสุนันทแลกัจจายน ไปดุลุงดมิลิปี อยู่อารามพุทธปาลี วีราสย เวียน (ภิกขุ) ว่า ภิกขุต้องปาราชิก ๑๐๘ สามเณรสีลวิปัต ๔๕๖ เรียกถาม รับ (แล้ว) ให้เล่าเรื่องญิงสาวผีเข้าให้พระเอาแล้วผี (ออก) ไปบอก (พระ) ผี (ยังเข้าสิง) อู่ (๕๘๐/๑) แม่พ่อ วอนขอให้ภิกษุว่า แม้ถ้าภิกขุปาราชิก ผี (ให้) ใช้ (นิ้ว) มือไชชีเชิงดู ภิกขุว่าสึกแล้ว เข้าตำ ผีหนี ผีเข้าญิงบ่อย ทั่วไป คนขอให้ภิกขุช่วย แลขอให้เอานิ้วชี้ไช..[๔] เบี่ยงจำบัง ถ่างขาให้ใช้นิ้วชี้ไชทั่วสาว (ป้องกันผีเข้า) ผู้ผีเข้าไม่ออก ต้องใช้ (วัตถุ) ปาราชิก (๕๘๐/๒)

ธัมมสุนันท กัจจายน ยินฟังแล้วให้ผู้หวัง (อยู่) เปนสามเณร มีญิงว่า ผัวเคยเอา เมื่อผีอยู่ ขุนดุลุงด (มิลิปี) ให้จับมัดเฒี่ยนว่า มึงแกล้งว่า ผีเข้า (ญิงนั้น) รับ (แล้ว) สั่งเผาหินนาบปาก ธัมมสุนันท กัจจายน ห้ามไม่ให้เผา (๕๘๑/๑) ไล่หมด ที่เอานิ้วไช ให้อยู่กัม แล้วให้ออก ขุนดุลุงดให้เปนคน (วัด) พุทธปาลี ธัมมสุนันท นั่งหันใจช้า พอมูนียเดินถึงว่า เทอพดุงพุทธสาสนาไว้ได้ (๕๘๑/๒)

---

[๑] พระธัมมสุนันท และพระกัจจายน ได้ตั้งธรรมวินัยพระพุทธศาสนา เมื่อดูลำดับปีแล้วนานครั้นจะใส่ตามลำดับปี ก็จะสับกันยุ่งมาก ได้นำมาใส่ตอนนี้ ที่ท่านกลับ เป็นนอนเดียวกัน กับทั้งกระเบื้องชุดนี้เป็นชุดที่กระทำจารึกเรื่องการเมือง การพระศาสนาที่ได้กระทำกันในที่ต่าง ๆ ได้นำมาเขียนไว้รวมกันที่ได้มา ๑๑๖ แผ่น พอได้เรื่อง ที่หายไปคงมาก ถ้ามีโอกาส จะได้ทำประวัติเฉพาะฯ

[๒] ท่านจดไว้ตรงชื่อ เพราะเป็นวัตถุสังฆาทิเสสปาราชิก ลายจารึกยังเป็นลายอยู่ ได้อ่านออกไปอย่างนั้นเพื่อจะได้ไม่เป็นที่ตำหนิติเตียนฯ

[๓] จำบัง ศัพท์นี้คงตรงกับคำชื่อไทยว่า จับปิ้ง ที่นี้จารึกไว้ว่า จำบำ คงอ่านได้อย่างเดียวกันเฉพาะชื่อวัตถุไม่ถึงครุกันติ-มาบัติ สำนวนพื้นเมืองคงหมายถึงครุกันติมวัตถุ ท่านจึงปรับสามเณรว่าสีลพินาศถ้าพระภิกขุ ก็ถึงปาราชิกฯ

[๔] ที่.....ไว้ใช้ศัพท์ตรง ครั้นจะใส่เข้ามาอาจเป็นที่ตำหนิติได้

ธัมมสุนันท กัจจายน อยู่ชวกแต่ปี ๒๕๕ เมื่อปี ๒๘๘ แลปี ๒๘๘ นี้ พึงคุมวัดพุทธภูมิ ทั้ง (วัด) พุทธปาลี พอแล้ว ช่างอยู่ จาน (ภาพ) เรื่อง พอขุนสุวาเทียมตายปี ๒๖๘ (๕๘๓/๑) เมื่อม (สุนา) ขัลลตูคลองชวก ผัวลูกลุงชื่อ (ขุน) สวันชวก ธัมมสุนันท กัจจายน เหนข้างหน้ามีเรื่องศึก ทั้งคน ภิกขุ สามเณร มีสีลธัมม (ดี ให้) อัตตันธโร ดบาย (เป็น) เถรอุปัชฌาย คณะธุตังคมาถึง (สุวัณณภูมิ) พัสสานั้น (ปี ๒๖๘) (๕๘๓/๒)

ธัมมสุนันโท* **ตวันอธิราช มาหาถอกุฏิ** วันขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๕ พุทธกาล ๒๗๕ เล่า (ว่า) ลายสือไทย ตนเลกไทย ยาก ให้หาลายอ่านเขียนง่าย ให้กัจจายนนำ (สือ) ฆนน โซ่ง สีหล ไอศวร ปกอบอันเดิม ชื่อ ตัวเมือง อันใหม่ ชื่อ (ตัว) พระธัม (จะใช้) เขียน (เรียน) เมื่อปี ๓๐๐ (๔๗๒/๑)

กอ ขอ ฃอ คอ ฅอ ฆอ งอ จอ ฉอ ชอ ซอ ฌอ ญอ ฎอ ฏอ ฐอ ฑอ ฒอ ณอ ดอ ตอ ถอ ทอ ธอ นอ บอ ปอ ผอ ฝอ พอ ฟอ ภอ มอ ยอ ลอ วอ ศอ ษอ สอ หอ ฬอ ออ ฮอ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ะ า อิ อี อึ อื อุ อู เ เะ แ แะ ไอ ใอ โอ โอะ อัว อัวะ เอีย เอียะ เอือ เอือะ เออ เออะ ออ เอาะ โอว เอา อำ กับ กาย กลัว กุย ปุย เปลว กาว ขาว เคย สาว (๔๗๒/๒)

สากยวงศ โลกิยวงศ พระพุทธประวัติ ที่จารึกไว้

ต้นตวันอธิราช สิริงามตัว มาหาถึงกุฏิ เมื่อขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๘ พุทธกาล ๒๗๕ นิมนต (ธัมมสุนันโท ทองวน) เล่า เชื้อสาย (พระ) พุทธ (เจ้า) โสณ เคยสอนก่อนนิพพาน ตวันฟัง (แล้ว) ให้เขียน (เรื่อง เอาไว้สอนเมื่อตั้งโรงเรียนสอนวิชาแล้ว พ.ศ. ๓๐๐) (๔๘๗/ด้านข้างทั้ง ๔)

องคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ชาติอริยก โคตตมโคตต เกิดในอุยยาน ลุมพินี ในหว่างทาง (กรุง) เทวทห แล กรุงกปิลวัตถุ ขุนญิงแม่สิริมหามายา (เทวี) ขุนพ่อ (ชื่อ) สุทโธทนมหาราชา เมื่อปีโล ๑๑๑๐ ทั้งสองข้างพู้นมาแต่โอกกากราชที่ ๓ แลต้นขุนโอกกากราชโน้น มี (ขุน) ญิงหลาย ต้นขุนญิงชื่อ หัฏฐา มีลูกขุนชาย ๔ (คน) ขุนญิง ๕ คน ต่อมาแม่ตายพ่อเลือกขุนญิงสาวสวยอีก นางมีลูกญิงแล้ว มีชาย (เมื่อ) ลูกเข้า (ขวบ) ๕ ปี แม่พาเข้าหาพ่อขอสินหลวงให้ลูกชาย พ่อออกคำให้ (๔๗๕/๑)

ครั้นต่อจากนั้น พ่อรู้ตัว (ให้) หาลูก (มา) ว่า (หมู่) ตัวเจ้าพาหมู่คนให้พอ พา (กัน) เที่ยวไปหาถิ่นที่ส้างเมืองอยู่ พ่อตายแล้วมายึดเอาเอง ทั้งขุนญิงชาย พา (กัน) หาถิ่นป่าหิมวันตถึงอัสสมกปิลตาปส (ผู้ซึ่ง) บอกให้ส้างเมืองทับอัสสม ตาปสย้ายอัสสมไปชายป่าแล้ว พวกนั้นทำเมืองในที่กปิลตาปสให้แก่ตน ขอชื่อกปิลตาปสมาตั้งชื่อเมืองว่า ชื่อ มหานครกปิลวัตถุ เหือง เพราะเป็นอู่อยู่ (ของ) กปิลตาปสแล้ว (อ) ยู่ในมหานครกปิลวัตถุ (๔๗๕/๒)

ขึ้นต้น ขุนญิงพี่ใหญ่ เป็นพี่ (เปนหญิงชื่อ) ปิยา **เปนต้นขุนผู้ใหญ่** ต่อมาตนพี่ตนน้อง ไม่คิดใคร่ให้คนอื่น เข้าคละพี่น้อง หมู่คนว่า เชื่อแถวขาด ไม่มี (ลูกไม่ได้) ขอพี่น้องอยู่รวมด้วยกัน คู่กัน โอ (ก) กากมุข

---

* จารึกนี้ ตามแผ่นก่อนว่า พระธัมมสุนันท และพระกัจจายน ไปอยู่ทะเลใต้ คราวนี้ อาจมาเยี่ยม หรือได้ข่าวว่าตวันอธิราชกลับมาจึงมาเยี่ยม และพักอยู่นาน ตวันจึงมาหา และนิมนตให้ทำธุระพระพุทธศาสนา และยังมีภาระธุระอื่นอีกฯ

(ราชกุมาร) คู่ สุปิยา (ราชกุมารี) กรัณฑ (ราชกุมาร) คู่ (อานันทาราชกุมารี) หัตถินิเกสิ (ราชกุมาร) คู่ วิชิตา (ราชกุมารี) นิรุป (ราชกุมาร) คู่ วิชิตา เสนา (ราชกุมารี) ชื่อว่า สากย เพราะอาดหาน แลร่วมพี่น้องตนสืบเชื้อแถวมา (๔๔๗/๑)

พี่สาว (ใหญ่ชื่อ) ปียา มี (โรค) หูหนาตาปลือมือสั้น พี่น้องทำเรือนให้อยู่บนต้นกเบา เช้า เยน ส่งข้าว เมื่อหลายปี มีขุน (ชาย) หูหนาตาปลือมือสั้น ชื่อ สุปพุทธกุฏฐ มาสู่โคนกเบา ปิยา เหนมีใจใฝ่หาเพื่อน หย่อนข้าวให้แล้ว เอิ้น (ให้ขึ้น) ไปอยู่ดอม (กัน) ขุนชายถาม รู้ (เปน) ขุนเหมือนกัน ขึ้น (ไป) เปนผัว ต่อ (มา) มีลูก หายป่วย (แล้ว) เพราะพึ่งต้นกเบาอยู่หายป่วย (และ) มีลูก (ที่ต้นกเบา จึงตั้ง) ชื่อว่า โกลิย (ต่อมา ออกจากต้นกเบา ได้สร้างเมืองใหม่ที่ริมฝั่งตะวันตกแม่น้ำโรหินี ชื่อว่า นครเทวทห ตั้งชื่อว่า โกลิยวงศ สืบตลอดมา)[๑] (๔๔๗/๒)

ธัมมสุนันท เล่า เคลือพุทธ สากย โกพิย ได้กัน สืบเชื้อเถาเหล่ากอมา ผูกพันกัน ถึง ชยเสนสักย (กับ) มโนหรา มี สีหหนุ กับ กัญจนา โกพิยถึง มหินท มี อัญชน กับ ยโสธรา สีหหนุ ได้ ยโสธรา มี สุทโธทน สุกโกทน อมิโตทน โธโตทน ฆนิโตทน ปมิตา อมิตา อัญชนาธิป (อัญชน) ได้ กัญจนา มี สุปปพุทธ ทัณฑปาณิ สิริมายา ปชาปตีโคตมี ต้นสุทโธทน ได้ สิริมายา (เทวี) มี สิทธัตถ (โพธิสัตว์ สัมมาสัมพุทธเจ้า) สิริ (มหามายาเทวี) ตายได้ (ปชาปตี) โคตมี มี นันท (และ รูป) นันทา สุปปพุทธ ได้ อมิตา มี เทวทัต (และ) พิมพายโสธรา (๕๔๐/๑) (สิทธัตถโพธิสัตว์) พุทธ เกิด ปีจอ อัญชน ปี ๖๘ วันศุก (ตรงกับ) วันอู่ เพญ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ เมื่อก่อนพุทธ (ปริ) นิพพาน ๘๐ (ปี= ปีโล ๑๑๑๐) ใน (เขตแดน) กปิลวัตถุ (และ) เทวทห (นคร) ที่ อุยยาน ลุมพินี ร่มต้นสาร (รังอินเดีย) สิริยืนโหนยึดกิ่ง ลม (กระ) พือผ้า โพธิสัตตออกยืน มี (มหา) พรหม สี่ (ชั้น) สุทธาวาสอุ้มอง (ค์) ท่อน้ำพุ่งจากฟ้า อาบทั่วร่าง มหาราชสี่ เอาผ้าห่มรับแล้ว เทพธิดารับ โพธิสัตยืน (แล้ว) ก้าวเดิน ๗ ก้าว (๕๔๐/๒)

ธัมมสุนันโท เล่า เมื่อโพธิสัตตก้าวเดิน ๗ (ก้าว) ออกอาภิสวาจา ว่า **อคฺโคหมสฺมิ** เราเปนยอดโลก **เชฏฺโฐหมสฺมิ** เราเปนใหญ่ของโลก **เสฏฺโฐหมสมิ** เราเปนผู้ (ประเสริฐ) สุดของโลก **อยมนฺติมา ชาติ** เกิดนี้เปนที่สุดของเรา **นตถิทานิ ปุนพภโวติ** ในกาลนี้ การเกิดอีกไม่มี ดังนี้ เมื่อสุทโธทนแจ้งแล้วให้เชิญกลับมาเมือง โพธิสัตต เปนอยู่ ๗ วัน สิริมายา ไปสู่ตุสิตสวง (สวรรค์) ปชาปตี (โคตมี) มาเปนแม่เลี้ยง[๒] (๕๔๑/๑) สุทโธทน มีลูก (กับ ปชาปตีโคตมี) อีก ๒ คือ นันท (ราชกุมาร) รูปนันทา (ราชกุมารี)[๒] ให้ทำปสาทชื่อ รัมยสุข เพื่อให้อยู่ เมื่อ ตาปส ชื่อ กาฬเทวิน ผู้ลุมี ฌาน ๘ รู้ด้วยฟังเทพคุยกันมาหา เท้าคู่โพธิสัต ขึ้นสีส กาฬเทวินต้น (ตาปส) ว่า อรหันต (สัมมาสัม) พุทธ ตัวเราไม่ทัน เกิดเสื่อมใหญ่ (จากมรรคผล) สั่ง นาลก หลาน ให้รอ ครั้งหลัง นาลกตาปส มาฟัง ธัม (ม โมเนยย เปนอรหันต ไปนิพพานที่ป่าหิมวันตนั้น) (๕๔๑/๒)

---

[๑] เท่าที่พบ และแผ่นต่อไป แสดงว่าขาดไปมาก ถึงจะได้เพียงเท่านี้ ก็เป็นหลักฐานได้ว่า พระธัมมสุนันทและพระเถรอื่นสมัยนั้น ได้เรียนรู้ตลอด จึงรับประดิษฐานพระพุทธศาสนา และดำรงสืบ ๆ กันมา กระทั่งกาลบัดนี้ฯ

[๒] พระนางปชาปตีโคตมี ทรงรับเป็นพระมารดาเลี้ยงนั้น ในภิกขุนีขันธก และ อัฏฐกนิบาตอังคุตตรนิกาย พระอานนทเถรกล่าวพรรณนาพหูปการคุณของพระนางมหาปชาปตีโคตมีทูลว่า ".....เป็นผู้ถวายพระขีรธารา (น้ำนม).....ถวายให้ดื่มพระถัญญรส (ขีรสฺส ทายิกา..ถญฺญํ ปาเยสิ) อัฏฐกถา ชื่อ มโนรถปูรณี ภาคที่ ๑ มีเล่าว่า พระนางเป็นกนิฏฐภคินีของพระนางมหามายา ซึ่งเหล่าพราหมณผู้สาธยายมนตรนารีลักษณ์ได้พยากรณ์ว่า ทารกผู้มีในครรภ์ของสองพระนางนี้จักเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ในกาลถึงวัย พระเจ้าสุทโธทนมหาราชทรงกระทำมงคลทั้งสองพร้อมกันแล้วนำมาสู่พระตำหนัก ทรงครรภ์พร้อมกัน พระนางมหามายาประสูติพระโพธิสัตว์แล้ว ๗ วัน กระทำกาละไปอุบัติ ณ ดุสิตสวรรค์ พระเจ้าสุทโธทนมหาราชาได้ทรงตั้งพระนางมหาปชาปตีโคตมีในตำแหน่งพระอัครมเหสี พระนางประสูตินันทราชกุมารในวันนั้น ได้พระราชทานแก่นางพระนมทั้งหลาย ทรงบำรุงเลี้ยงพระบรมโพธิสัตว์ด้วยพระองค์เอง อย่างนี้ ได้ความที่ทรงรับเป็นพระมารดาเลี้ยงสมบูรณ์

ธัมมสุนันท เล่า เครือพุทธ โพธิสัต เกิดแล้ว ปิตาเลี้ยงอย่างดี ขวบเข้า ๗ ปี พ่อเมื่อไถนา พาสิทธัต (ตถ) นั่งร่มไม้ ใจขึ้นที่ ปฐมฌาน ถึงเที่ยง (และบ่าย) แดดเงาไม่คล้อยฉายสิทธัตถ ปิตาแลเหนให้ปตนใจ ไว่ (ไหว้) ที่สอง (ไหว้ครั้งที่) หนึ่ง เมื่อเหนเหยียบหัว (กาพ) เทวิลดาปส หนหนึ่ง (๕๖๗/๑) โพธิสัต ขึ้นหนขวบ ๑๖ พี่ (เลี้ยง) ตนปรนแรงแตร่งร่างดลเปนสิปป (ศิลปศาสตร) ทั่วอย่าง ขึ้น (ประ) ลอง คู่ เทวทัตต ผู้พี่ราชกุมาริกายโสธรา อีก (ชื่อ) พิมพา ชนะแล้วได้แต่งงาน พ่อให้ราชสมบัติ ขึ้นขุนในกปิลวัตถุ แทนที่ปิตา เถิงสราญ ถึงปี ๒๕ เพญ ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๘ มีราชโอรส ชื่อ ราหุลราชกุมาร[๑] (๕๖๗/๒)

ญาณจรณ เมื่อ **ตวัน เดือนเด่นฟ้า สิริงามตัว** เข้าหา ปี (พุทธกาลล่วงแล้ว) ๒๗๘ วันขึ้น ๘ (ค่ำ) เดือน ๖ ว่า เมื่ออโสก (เล่าว่า) มีเพื่อน (ชื่อ) โลก อยู่ปุพพวิเทห ลูกชื่อ อาทิจจ (ใน) ปุพพวิเทห สุวัณณภูมิ โสณ ไปช่วยนำพุทธสาสนา ตวันใคร่ (สืบ) ต่อ มีโรงเรียน ให้จัดตัว (ลายสือ) ไทย ลายสือขอม (๕๘๕/๑ อ่านเอาหัวขึ้น)

ญาณจรณ ตวัน เดือน ดาว งามตัว เข้า (หา) เมื่อปี ๒๗๘ ขึ้น ๘ (ค่ำ) เดือน ๖ ว่า เมื่อไปอยู่ อิน (ทร) ราชาภีรุก ให้สอนสือขอม ปี ๒๖๙ ว่า เอาจาน (จาร) เตปิฎก ขอญาณจรณจัดสือขอม (จะ) จานปิฎก ปี ๓๐๐ (๕๘๕/๑ อ่านเอาล่างขึ้น)

กอ ขอ ฃอ คอ ฅอ ฆอ งอ จอ ฉอ ชอ ซอ ฌอ ญอ ฏอ ฏอ ฐอ ฑอ ฒอ ณอ ดอ ตอ ถอ ทอ ธอ นอ บอ ปอ ผอ ฝอ พอ ฟอ ภอ มอ ยอ รอ ลอ วอ สอ ศอ ษอ หอ ฬอ ออ ฮอ อะ อา อิ อี อึ อื อุ อู เอะ เอ แอะ แอ โอะ โอ เออะ เออ อัวะ อัว เอียะ เอีย เออะ เออ เอาะ ออ ไอ ใอ อำ (๕๘๕/๒ อ่านเอาหัวขึ้นเป็นลายสือไทยอย่างข้างบน)

ก ข ค ฆ ง จ ฉ ช ฌ ญ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ต ถ ท ธ น
ก ข ค ฆ ง จ ฉ ช ฌ ญ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ต ถ ท ธ น
ป ผ พ ภ ม ย ร ล ว ส ห ฬ อำ อ อา อิ อี อุ อู
ป ผ พ ภ ม ย ร ล ว ส ห เอ โอ เอา อัง

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส อิติปิ โส ภควา อรหำ (๕๘๕/๒ อ่านเอาล่างขึ้นบนเป็นลายสือขอม)

[๒]**ตวันอธิราชเจ้า ผู้ทรงธัมม** หวังให้คนเจริญชั่ว (ทั่ว) ดินแดนสุวัณณภูมิเมือง (ไทย) ลว ออกกล่าวกฤษฎีกาให้รู้ทั่วในดินแดน แม้ผู้ฆ่ามนุสสญิงชายให้ถึงสิ้นชีวิต ท่านให้ส่งให้ตรลละเนือนขุนผู้รู้ชี้ความจริงแล้วตัดสิน

---

[๑] พระพุทธประวัตินี้ เท่าที่พบเพียงเท่านี้ อาจมีอีก กระทั่งจบ อาจเสียหายไปแล้ว ไม่ได้มาหรือท่านอาจเขียนไว้เพียงเท่านี้ ในกาลนั้น พระธัมมสุนันท กับ พระกัจจายน ไปอยู่ที่ชวา มาเพียงเยี่ยมเยือนมีภาระธุระที่จะต้องไป จึงอาจไม่มีเวลาที่จะจารให้จบ หรืออาจเขียนเป็นตัวอย่างไว้ ส่วนที่เอาเป็นแบบเรียนได้เขียนลงใบลานซึ่งนำไปไหนได้ง่าย หรือนำไปลอกคัดกันได้ง่าย

[๒] ในระหว่างปี ๒๕๕-๓๐๐ มีพระพุทธรูปปางแปลก ๆ หลายปาง เป็นแบบหินปูนดำ-เขียว หินทราย หินโคลน ดินเผา ปูนขาว ทองประสม (สำริด) มีโอกาสจะได้ทำเป็นแบบพระพุทธรูปสมัยสุวัณณภูมิ ตอนต้น ตอนกลาง ตอนปลาย ในที่นี้ จะกล่าวเฉพาะที่มีหนังสือเขียนบอกปีไว้ องค์หนึ่ง เป็นปูนประสมหินทราย ณ วงประภามณฑลรัศมี มีลายนูนออกแบบเป็นตัวลายสือไทยเลียนตัวพราหมิน อ่านออกได้ความว่าตวันอธิราช กรุงสุวัณณภูมิ ณ แผ่นด้านหลังมีหนังสือไทยลว้าสุวัณณภูมิเขียนไว้ว่า ญาณจรโณ เถโร สฐาปนา พระ (พุทธ) รูปองค์นี้ บูชาสักการ (ะ) อันแทนกายรูป พระพุทธเจ้า ทั้งพระธัมม แล (พระ) สงฆ์ แต่พุทธปรินิพพานกาล ๒๕๕ แล รัชสมัยตวันอธิราชสุวัณณภูมิ พระพุทธรูปองค์นี้ ครองจีวรกลีบ ณ ชายพระกรซ้ายมีรอยสามรอย รอยกลางใหญ่ ข้าง ๆ เล็กอันหมายว่าทรงจีวร ๒ ชั้น เห็นแบบนี้ เป็นปางประทานพรที่เป็นโลหะทองโมรา (ของท่านพระครูพิศิษฐศิลปาคม เจ้าอาวาสวัดเพชรพลี) ที่เรียกกันว่า แบบอมรวดี พระหัตถ์ขวายกชูแบบกวัก พระหัตถ์ซ้ายเหยียดครึ่งแบรับ ณ ฝ่าพระหัตถ์ทั้งสองมีลูกกลมมีรัศมีออกเป็นเส้น แน่ใจว่าเป็นเครื่องหมายดวงตะวันส่องแสง พระ-

ให้ฆ่าให้ตายสลาย แล้วให้เสียบทิ้งประจานเตือนผู้ได้เที่ยวเหนตลอดดินด้าวเมืองทองสุวัณณภูมิ ห้ามทุกผู้คนทั้งญิงชายชาว (ไทย) ลว บ ให้เย้มมันแล้วนับถือเปนตัวอย่าง แม้มันผู้มิได้ทำข้อกฤษฎีกา กฎหมาย แม้ประกอบความร้ายฆ่าคนให้ตาย ควนฆ่าให้ตายตกตามกันไป แม้กทำให้ เจบ หัวแตก แขนหัก บาดแผล ท้านให้เฒี่ยน นาบด้วยไฟตัวข้า ตวันอธิราชเจ้ากรุงสุวัณณภูมิ จานไว้ในพุทธกาล ๒๕๖ (๒/๑) ตวันอธิราชเจ้าลว ผู้เผยข้อวรกฤษฎีกา กล่าวกฎหมายสุวัณณภูมิ แม้ชายญิงใดใจสามานย หาญลักสิ่งของคนอื่นหมายเอาว่าสมบัติของตน ท่านให้ปหารให้ตายสมกับโทสผิด ส่วนวัตถุสิ่งทรัพย์ให้คืนไปส่เจ้าของรับเปล่าไป ไม่ให้ลวเอามันเปนเยี่ยงประพฤติพร้อมใจ ฤาว่ามิลบาป ฐานทุจจริต ฉ้อ ฉน โกง ของเขาเปนของตัวไปเลย มันไม่ฒีนควรฆ่าเสีย ลงไว้ในพุทธกาล กรุงสุวัณณภูมิ ๒๕๘ (๒/๒)

ตวัน ให้งามตัวทำใบวารวีชนี สลักงาช้าง ล้อธรรมมียอด อันควนธัมมปาโมกข (สังฆราช) กวางหมอบควรอาจริย (อาจารย) (๑๒๔/๑) ตวัน ให้ทองคำมา หาลาน อ่อน หวายขอบ ควนภิกขุ สามเณร ผู้สอบแปล (ได้) ให้เปน "บาเรียน" ถือ (เปน พระมหา) (๑๒๔/๒)

ตวันอธิราช ตั้งภิกขุดี ญาณจรณ เปน (พระ) ญาณจรณธัมมปาโมกขสังฆราช วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ปีพุทธกาล ๒๕๘ (๑๒๓/๑) ตวันอธิราช ตั้ง ธัมมสุนันท เปน (พระ) ธัมมสุนันทพระครูอาจาริยปริยัตติธัมขึ้น ๒ (ค่ำ) เดือน ๘ ปี ๒๕๘ (อาจมีองคอื่น ๆ อีก ยังไม่พบ) (๑๒๓/๒)

ถาวรวัตถุ โรงเรียน โรงพยาบาลไทย

เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ รับสั่งตวันพ่อเมืองใหญ่เชิญ ญาณจรโณ ดี สิสโสณให้หาลือตั้งสอนสือไทย เมื่อญาณจรโณ (ถูก) ส่งไปอินทรปาตลีปุตต มคธรัฏฐ อโสกมหาราชฝากโมคคัลลีเรียนปิฎกไตรจบ พร้อมปุจฉาแปลความครบ ๓ ปี อันอโสกส่งไปตลอดดินแดนอินทรรัฏของอโสก อีกสองปี แล้วมาตัมพปัณณิอีกปีหนึ่ง มาเมืองสุวัณณภูมิ ตวันให้แทนโสณ (เถร) สอนปาลี พุทธกาล ๒๕๑ (๔๗/๑) เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ อันตัวตวันให้คุมคนขน * หินเขาชุมทอง ก่อฐานเจดียพุทธ (กาล) ๒๕๘ ใน (แดน) เมืองตอนเหนือเมือง เพื่อรลึกปี (พุทธกาล)

—— ๒ ——

พุทธรูปนี้ เป็นแบบสมัยตวันอธิราชเจ้า มีแบบอื่น ๆ เช่น ปางประทานพร (ยกพระหัตถ์ขวาแบออกทาบพระทรวง) ปางรำพึง ปางถวายเนตรฯลฯ ทรงจีวรกลีบเหมือนกัน พระศกเป็นเส้นบ้าง เป็นเม็ดบ้าง ณ วงประภามณฑลรัศมี มีหนังสือเขียนไว้อย่างเดียวกัน ซึ่งเขียนเป็นลายสือไทยเลียนตัวพราหมิน ตัวลายกนก เมื่อลอกออกมา อ่านได้ความว่า ตวันอธิราช กรุงสุวรรณภูมิ ด้านขวาพระพุทธรูป มีลายว่า พุทธกาล ๒๕๖ ฉลู ด้านซ้าย งามตัวเทวี สุวัณณภูมิ คงเป็นแบบที่พระญาณจรณทำใน พ.ศ. ๒๔๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๖ ซึ่งพระราชสวามียังไม่กลับ พระนางสิริงามตัวเทวีเห็นแบบชอบพระทัยคงให้สร้างเพื่อถวายกุศลแก่พระสวามี จึงลงไว้ว่า พุทธกาล ๒๕๖ และ พุทธกาล ๒๕๗ เมื่อตวันอธิราชเจ้าเสด็จกลับแล้ว คงทรงให้สร้างอีกมาก มีข้างหลังเขียนจำนวนไว้ว่า ๑๐๑ องค์นี้ให้คุณอานนท บุนนาค ไปบูชา) และ ๑๐๒ เข้าใจว่า เมื่อรวมกันทุกแบบแล้วคงมีจำนวนพัน ๆ มาถึง และได้ไปพบ ไม่ถึง ๓๐ องค์

---

* ดีใจมากที่เห็นท่านเขียนชื่อไว้ ณ เชิงเขาชุมทอง หรือ เวลานี้เรียกว่าเขาช่องทอง มีหินที่เรียกกันว่า "หินผุ" หรือ "แลง" มาก ชาวพื้นเมืองเรียกว่าหินผุ แลงนี้ขุดลงไปข้างใต้อ่อนเซาะเป็นก้อนหรือเป็นแท่งได้ ท่านนำมาทำเป็นแผ่นยาว ๆ ก่อขึ้นเป็นฐานล่าง ซึ่งเป็นต้นแบบวางพื้นรากสถาปัตยกรรมการใช้แลงนี้มีตลอดมาถึงสุโขทัย ลโว้ และอยุธยายังใช้กันอยู่ ที่ว่าของไทยแท้นั้น เพราะมีแหล่งใหญ่และกว้างขวางแห่งเดียวในโลก และมีคนไทยเท่านั้นที่รู้สูตรการกระทำแผ่น เครื่องเคลือบ ทำสีเคลือบ ที่สุโขทัยและศรีสัชชนาลัยทำเสาได้ต้นใหญ่ ๆ ซึ่งคงทนมาถึงบัดนี้ ที่นครปฐมและศรีสัชชนาลัย เชียงใหม่ เห็นทำเป็นพระพุทธรูป ที่ศรีสัชชนาลัยมีทำเป็นกระถางใหญ่ อย่างนี้ นักสถาปัตยกรรมไทยน่าจะเรียนและรู้ไว้บ้าง แต่ไม่มีเลย แม้ในมหาวิทยาลัยไทยเอง เท่าที่รู้ ไม่มีการสอนและเรียนรู้ฯ

๓๐๐ เมืองนี้ (พระ) พุทธเจ้ามานั่งเมื่อเปนเมืองทอง เมื่อขุนทับไทยทอง เมื่อ (ปีโล) ๑๑๖๖ ปุนนมุนีนำต้นโพธิมาปลูก ปี (โล) ๑๑๗๐ (ที่) บ้านโพธิงาม ล้างใกล้ต้นโพธินั้น ให้แล้ว (ทัน) ปี ๓๐๐ (๔๗/๒)

ตวันอธิราช สุวัณณภูมิ[๑] เขียนตัวสือไทย ตั้งตัวสือไทย เอาแบบตน ตนอ่านเขียนว่า เมื่อมีเรื่องเล่า คนตาย เกิด เมีย ผัว พี่ น้อง พ่อ แม่ (ให้สอนแก่คนเมืองทั้งชาย ญิง ภิกขุ สามเณร เด็ก ผู้ใหญ่) เมื่อพุทธกาล ๓๐๐ (๑๔๓/๑) (ลายสือไทยแบบตวัน)

ก ฃ ข ฅ ค ฆ ง จ ฉ ช ฌ ซ
ก ฃ ข ฅ ค ฆ ง จ ฉ ช ฌ ซ
ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ธ ท ญ
ฐ ฑ ฒ ธ ท ญ
ด ต ถ ณ น ผ ฝ บ ป พ ฟ ภ ม
ด ต ถ ณ น ผ ฝ บ ป พ ฟ ภ ม
ร ล ว
ร ล ว ส ศ ษ ห พ ฮ อ
อำ อา อิ อี (อึ อือ) ุ ู เ แ โอ เอา
ไ อัว เอีย เอือ เอิน เอิบ เอิง เอิน เดิน (๑๔๓/๒)

—— ๒ ——

พระพุทธรูปแบบนี้ คือ ทรงจีวรกลีบ ไม่มีสังฆาฏิ พระเมาลีสั้น พระเกศเม็ด พระหัตถ์แบทั้งสอง ข้างขวายกตั้งขึ้น ข้างซ้ายห้อยลง แบบตัวยมราชในพิธีกงเด็ก ทำด้วยไม้สลัก เล่าเซ้งเพื่อนจีนเล่าว่า ทำด้วยไม้เจียฉิว น้ำหนักเบา แต่ทนเป็นพันปี เห็นรูปในหนังสือ The Year of The Buddha 2500 ซึ่งยูซิสพิมพ์ในโอกาส พ.ศ. ๒๕๐๐ องค์ที่เป็นทองสำริด (Bronze) ว่า เดิมอยู่ลังกา คือ สีหล เวลานี้อยู่ในฮานอย (Hanoi) ที่เป็นฝีมือจีน เขาบอกว่า "พระพุทธรูปองค์แรก" (The First Image ?) มีหนังสือเล่าไว้ว่า "ช่างจีน จำลองพระองค์เดิมพระพุทธรูปไม้จันทร์หอม ที่ทันพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ ซึ่งพระเจ้าอุทยัน (อุเทน) แห่งกรุงโกสัมพี รับสั่งให้ (ช่าง) สร้างขึ้น แล้วประดิษฐานไว้ในเชตวันวิหารเวลานี้ (พ.ศ. ๒๕๐๐) อยู่ในญี่ปุ่น (Chinese copy Fashioned After the Original Sandalwood life Study OF the Buddha which King Udayana Of Kosambi is Said to have Ordered and kept in teh Jetavana Vihara now in Japan) พระแบบนี้เท่าที่เห็นในลังกา ไทย จีน ทรงจีวรอย่างเดียวกัน พระพักตร์เท่านั้น ที่ต่างกัน ที่ลังกาก็มีหน้าแบบแขกลังกา ในจีนก็มีหน้าแบบคนจีน ในญี่ปุ่นก็มีหน้าแบบชาวญี่ปุ่น ส่วนไทยก็มีหน้าแบบไทย ซึ่งลักษณะที่ปรากฏยืนยันอยู่ ช่างชาติใด เมื่อกระทำย่อมอดที่จะใส่ลักษณะของชาติตนไม่ได้ เพราะสัญญลักษณ์เข้าอยู่ประจำสายเลือดมาตั้งแต่เกิดและทั้งหมดนี้ คงจำลองออกจากพระไม้จันทน ณ เชตวันวิหารเหมือนกัน จึงปรากฏเป็นแบบที่มีทั่วไป และอาศัยแบบได้จำลองต่อ ๆ กันมา แบบจีนจึงยืนยาวมาได้ตั้งพันปีกว่า หรือ แบบนั้น ซึ่งจำลองจากองค์เดิม-องค์เดิมที่ถูกถ่ายทอดแบบนั้นก็ยืนยาวมาได้ ๒๕๐๐ ปีกว่าแล้ว พระพุทธรูปไม้จันทน์นี้ ในจดหมายเหตุของพระภิกษุฟาเหียนได้กล่าวมาแล้ว ส่วนในประวัติ พระถังซัมจั๋ง กล่าวผิดไปจากพระภิกษุฟาเหียน ยิ่งในตำนานพระไม้แก่นจันทน์ของไทย ก็แปลกออกไปอีก จะได้กล่าวตามลำดับ ในประวัติพระถังซัมจั๋ง หน้า ๑๓๗-๑๓๘ (พระถังซัมจั๋ง เดินทางไปชมพูทวีป อินเดีย พ.ศ. ๑๑๗๒-๑๑๘๘) มีว่า (พระพุทธรูปไม้จันทน์นี้ เวลานี้ อยู่ที่วัดเพชรพลี ๑ องค์)

---

[๑] เข้าใจว่า เป็นการร่างแบบ เพื่อใช้ในโรงเรียนสอนลายสือไทย อย่างที่มีพระราชโองการให้เดือนเด่นฟ้านิมนต์พระญาณจรณมาปรึกษาหารือเรื่องตั้งสอนลายสือไทย และเมื่อเสด็จถึงอินทรคงไปเห็นที่พระเจ้าอโสกทรงทำไว้ แต่ไม่ต้องการเรียนแบบจึงทิ้งไว้ แม้จะถูกพระฌานียเดือนก็ไม่กระทำตาม กระทั่งพระเถรอินทรหมดแล้ว จึงทรงกระทำ และทรงให้คนไทยกระทำให้คนไทย อย่างอธิราชไทยลว้าแท้อาจทรงดำริแก่พระองค์เองจึงเสด็จเที่ยวต่างประเทศตลอด จนกระทั่งพระเถรอินทรนิพพานหมด หรืออาจพราหมณข้าราชการที่พระเจ้าอโสกมหาราชส่งมาตายหมดแล้ว จึงทรงกระทำด้วยพระองค์เองและด้วยพวกที่เป็นคนไทย ฉะนี้จึงไม่มีระบุไว้ในกเบื้องจารถึงพระและพราหมณ หรือข้าราชการที่เป็นชาวอินทรเลย ข้าพเจ้าเป็นเผ่าลาวเดิม หรือไทยลว้าเหมือนกันจึงเข้าใจถึงพระองค์ท่านดี ฯ

ตวันอธิราช เรียนสือ (ไทย) กับสือขอม (กับ) ขอมเมืองทอง นางพูนเอนดู ผู้เปนย่า สอนตัวเมือง ตัวบ้าน (ให้) สิริงามตัว ปี ๒๔๕ อ่านเขียน ควบ ตัวเมือง (และ) ตัวบ้าน (๒๑๕/๑)

กิน เขิน เข้า สู้ ไม้ พี่ ธัม
น้อง เจริญ รู้ ซื่อ เถลิง ไป
เกิน ข้าว ฆบ ขาย นาง
กระทบ เดิน ฆัน กรุง บ้าน เรือน
กิ่ม ฉัน พา เติฆ เชิญ
ดู ผิน เตย เริง ผิว เมียง
ตรา ขลับ ถลำ กลุ่ม ชเลย (๒๑๕/๒)

[๑]ตวันอธิราช สุวัณณภูมิ ตั้ง ดาวเด่นฟ้า เปนเจ้าฟ้าเมืองทองไทยลว้า (๑๒๕/๑) ตวันอธิราชเจ้าตั้ง *แสงสายทอง เป็นเจ้าฟ้าญิงเมืองทอง เมื่อเดือน ๗* ขึ้น ๒ (ค่ำ) ปี ๒๕๕ (๑๒๕/๒)

ตวันอธิราช (สุวัณณภูมิ) ตั้งสิริงามตัวเปน อธิราชินีเทวีศรีสุวัณณภูมิ เดือน ๖ ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) ปีรกา ๓๐๐ (๑๒๘/๑) ตวันอธิราชเจ้า ตั้ง *ทองคำมา* เปน *ทองคำมาเทวีสุวัณณภูมิ* วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ (ปี) พุทธกาล ๓๐๐ (๑๒๘/๒)

ตวันอธิราช กรุงสุวัณณภูมิ หวังความเจริญดีในเมืองทองให้ก่อส้าง พระเจดียงค์[๒] สูง ๑๒ วา ฐานสูง ๕ วา[๓] ในด้านตวันเหนือเมือง แล้วให้ส้างพระอุโบสถสฐาปนาคู[๔] สลักพระพุทธรูปใหญ่มารแพ้[๕] วางเทิงแท่นในหมู่บูชาสักการองคพุทธเจ้าธัมสงฆ ส้างศาลาตอนหน้า เพื่อให้ร่มเปนทาน เอาปรมธาตุพุทธเจ้าอรหันตสงฆองคโสณ อุตตร

---

[๑] แผ่นกเบื้องทุกแผ่น ที่เขียนเรื่อง และจารึกตั้ง ล้วนมีลงรักประสมทอง แบบเอาทองคำเม็ด หรือทองคำผง ประสมรักทาทั้งแผ่นแล้วเขียน เท่าที่สังเกตเห็นมีทองหนาบ้าง บางบ้าง ไม่มีบ้าง อาจเป็นอย่างที่เรียกกันว่า เขียนลงแผ่นทอง หรือ ที่เป็นสุพรรณบัฏต่อมา แม้แผ่นอื่น ๆ ที่อื่น ๆ ก็มีทองบ้าง ไม่มีบ้าง และมีลงรักอยู่ตลอดทุกแผ่น ทองอาจหลุดหายไปหมด รักที่ลงไปนั้นเข้าใจว่าเป็นหัวน้ำรัก หรือที่เรียกกันว่า รักน้ำใส ประสมน้ำมัน หรือหัวน้ำมันยาง หัวน้ำมันมะพร้าว ยางโพ ยางมะเกลือ (เพื่อให้ดำ ถ้าขาวใช้น้ำมันสน) เมื่อทาก็เอาทองผงประสมลงไปคน หรือนวดให้ได้ที่แล้วทาผึ่งให้แห้งสนิทดี เมื่อจะเขียนก็ชุบน้ำ หรือแช่น้ำ เพราะกเบื้องนี้ซึ่งเป็นหินทรายก็ตาม และเป็นดินดาลก็ตาม เป็นของดิบ เมื่อถูกน้ำจะอ่อนให้เขียนได้ง่าย รักจะเนียนสนิทไม่ลอกไม่ละลาย และคงทนอยู่เป็นพันปี ที่ประหลาดก็คือ คงทนมากยิ่งกว่ารัก ในปัจจุบันนี้ ได้ฟังนักลงรักปิดทองเล่าว่า รักเวลานี้เป็นรักประสม เอาขี้เถ้าใบตองประสมลงไปจึงเสื่อมคุณภาพเร็วกว่า ของโบราณนั้นใช้กันแท้ ๆ และอย่างดี จึงคงทนได้นับเป็นพันปี ฯ

[๒] เข้าใจว่าจะเป็นเจดียแบบรูปดอกบัวกินสายตูม หรือที่เรียกกันว่า "กรุ" คือปรางคเห็นองค์จำลองที่พระปฐมเจดีย์เป็นรูปดอกบัวกินสาย จึงทำห้องน้อยได้ เจดียแบบนี้ คงนิยมทำกันมาก และเป็นทรงแบบไทยลว้าแท้ เพราะไม่มีในประเทศอื่น ไทยสมัยนั้นได้ออกแบบสร้างไว้เป็นมรดกสถาปัตยกรรมไทยมา นอกจากนี้ ยังมีแบบพานแว่นฟ้าคว่ำ แบบไม้สิบสอง แบบไม้สิบหก แบบไม้ยี่สิบ แบบชั้นใบสีต้น ตลอดจนกระทั่ง แบบรูประฆัง ดอกบัวกินสายตูมนั้น เปลือกกลีบนอกสุดมีรอยคล้ายสลักตลอด เจดียแบบดอกบัวกินสายตูมนี้ จะสังเกตเห็นเป็นกลีบตลอดองค์เหมือนลายกลีบนอกดอกบัวนั้น บัวชนิดนี้มีทั่วไปในเมืองไทย ฯ

[๓] เหลือฐานสูง ๕ วาเศษ ฐานกว้างประมาณ ๑๕ วา ยาวสุดเชิงบันไดประมาณ ๒๒ วา มีฐานอิฐรูป ๔ เหลี่ยมที่ฐานบันไดขึ้น คือ ศาลาให้ร่มเป็นทาน เดี๋ยวนี้ เรียกกันว่า วัดโขงสุวรรณภูมิทวาราม ฯ

[๔] คูนี้ใหญ่มาก เดี๋ยวนี้ตื้นเป็นนาไปแล้ว เหลือแต่เค้าพื้นดินต่ำเท่านั้น ฯ

[๕] พระพุทธรูปใหญ่มารแพ้ เข้าใจว่าองค์ที่ทำด้วยหินมีดโกนสีเขียว เห็นท่อนแขนหักขัดเรียบ และส่วนตาทำแบบตาเนื้อ เห็นเศษอยู่สองชิ้น กะว่าองค์ใหญ่ขนาด ๒ ศอก ที่ถูกนักฝื่นทำลายเสียเมื่อ ๔๐ ปี กว่ามาแล้ว พระพุทธรูปมารแพ้นี้ คือ ปางมารวิชัย หรือที่เรียกกันว่าเชียงแสนสิงห์ ๑ เพราะหน้าไทยแบบราชบุรี พระพักตร์ยาวกว่า พระองค์ผอมกว่า สังฆาฏิเล็กกว่า พระเมาฬีขวั้นและตุ้มแบบผลพุดซาตั้งเอาขั้วลง พระพุทธรูปสมัยนี้มีเนื้อต่าง ๆ มาก และมีปางต่าง ๆ ที่รู้ เพราะมีหนังสือบอกไว้ ฯ

ฌานีย ภูริย มูนีย ใสในองคเจดียยอดห้องน้อย เพื่อคนนมัสการกราบไหว้บูชาสักการ เป็น (บุญ) เพิ่มกุสลทุกเมื่อ เพิ่มผลนิพพานสวรรคมนุสสสมบัติ ท่านให้ชื่อ วัดศรีสุวัณณภูมิแดนไทยลว้าเมืองทอง พุทธกาล ๓๐๐ แล้วให้มีงานฉลอง (พระ) พุทธรูป พระอุโบสถ พระเจดีย ๗ วัน เปนพุทธบูชาให้สลักธัมมจักก กวางหมอบ ตามอย่างผู้พ่อ ให้ตั้งหน้า (พระ) พุทธในอุโบสถ ให้เป็นของเมืองทอง ให้บูชาทั่วดินแดนแห่งพุทธสาวกผู้หวังกุศลเอาบุญไว้เผื่อข้างหน้า ให้เขียนพุทธพจนใสในหิน (และ) ใบลาน จบ ๓ ตกล้าไตรปิฎก (เปนหลัก) พุทธศาสนา ญาณจรณ จดคำตวัน พุทธกาล ๓๐๑ (๑๓/๒)

ตวันอธิราชเจ้า กรุงสุวัณณภูมิ ผู้ทรงธัม ถึงพุทธธัมสงฆรลึกในทุกคืนวัน เห้าเดือน ตัวราชบุตต ให้หาตัว ญาณจรโณ เลือกโสนน้อย[๑] ทางทิศตวันเหนือใกล้ต้นโพธิใหญ่ ส้างโรงเรียนสือไทย สือปาพี กฎธาตุ กฎหมาย พุทธ-ธัมม ให้ลูกไทยในเมืองสุวัณณภูมิ เมืองขอมไทย เมืองนครธัมราช พุทธสาวก ทั้งคหัตถลวะรวมในโรงเรียน ด้วยเรือนอยู่พัก โดยพร้อมด้วยสราญ ให้ส้างคูโรงเรียนญิงด้านตวันออก อยู่ใกล้โพธิ ห้องตัวตึกเข้าหน้าพุทธ ให้คนเรียนธัมมวินัยควน กราบพุทธเจ้าพร้อมธัมมพร้อมสงฆ์ โดยเอาพุทธรูปอันปธานองคกราบไหว้ เรียน ดู อ่าน เขียน ตัวสือ พยัญชน วัคค ตอน ปันน อักขร ให้ถูกลักสนสือไทย เอก โท ลง กลาง ต่ำ รู้จักพร้อมตัวธาตุ ลิงค พจน พหู เอก ไวยากรณ ตัวไทย ตัวเอศวร เลกไทย บวก คูน ลบ หาน ทั้งตัวขอม พุทธธัมมคาถา ตัวสูตต ล้วนเป็นคำของพระพุทธเจ้า อันล้วนควรต้องท่องตรงความคาถาตามคำในข้อธัมมวินัยทุกประการแล้วเรียนแปลความให้รู้ความโดยเข้าใจสัพทเสียงตัวธัมมอัฏฐปริยาย ต้น (กลาง) ปลาย ต้องตาม ตัวสูตต แล (อ) ภิธัมม ภิกขุ สามเณร เรียนพระวินัยปาติโมกข มหาวิภังค ตลอด บริวาร ธัมมสูตต จบไตรปิฎก พระดี ญาณจรณ เขียนคำตวันพุทธกาล ๓๐๑ (๑๓/๑)

—— ๒ ——

"แคว้นโกสัมพี...ในพระราชวังเก่าแห่งนครหลวง มีวิหารใหญ่ สูงกว่า ๖๐ เฉี้ยะ ประดิษฐานพระพุทธรูปจำหลักด้วยไม้จันทน มีฉัตรศิลา แขวนห้อยอยู่เบื้องบน พระเจ้าอุเทนเป็นผู้สถาปนาขึ้น"

"เมื่อครั้งพระตถาคตเจ้าเสด็จจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แสดงพระธรรมเทศนาโปรดพระพุทธมารดานั้น พระเจ้าอุเทนทรงระลึกถึงพระองค์เป็นอย่างยิ่ง จึงอาราธนาพระมหาโมคคัลลานให้นำช่างจำหลักที่สามารถขึ้นไปยังสวรรค์ เพื่อชมพระพุทธลักษณะแล้วลงมาจำหลักจำลองด้วยไม้จันทร์แดงให้เหมือนพระพุทธองค์ ครั้นเมื่อพระบรมโลกนาถเสด็จกลับลงมา ปฏิมานี้ ก็ได้สำแดงคารวะต้อนรับพระองค์"

"(หน้า ๑๔๐).....เชตวัน...มีพระพุทธรูปทอง ซึ่งพระประเสนชิตราชา (ปัสเสนทิโกสลราชา) ทรงประดิษฐานไว้ด้วยความอาลัยในพระพุทธองค์ เมื่องครั้งเสด็จไปโปรดพระพุทธมารดายังเทวโลก ประกอบด้วยทรงทราบว่าพระเจ้าอุเทนราชา ทรงสถาปนาพระพุทธ-รูปด้วยไม้จันทน จึงได้ทรงสร้างประปฏิมานี้ขึ้นบ้าง"

ในตำนานของไทย คือ ตำนานพระจันทนสารสติ-คติ (เล่าว่า พระเถรอรหันต รวบรวมเขียนไว้ราวพุทธศตวรรษที่ ๑) ชินกาลมาลีปกรณ (พระรตนปัญญัตเถร รจนา พ.ศ. ๒๐๖๐-๒๐๗๑ ที่ นพีสี เชียงใหม่) สังคีติยวงส (สมเด็จพระนพรัตน์ วัดพระ-เชตุพน ฯ รจนา พ.ศ. ๒๓๓๒ กรุงเทพฯ) กล่าวไว้เหมือนกัน ว่าพระเจ้าปัสเสนทิโกสล ทรงสร้างก่อนพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน ๗ ปี ได้ส่งมาให้บูชา ณ สุวัณณภูมิสมัยพระเจ้าวิฑูฑภ (วิดูภ)

รวมความในหนังสือต่าง ๆ ทั้งในไทย และต่างประเทศเหล่านี้ ชี้ชัดว่า มีพระพุทธรูปตั้งแต่สมัยที่พระผู้มีพระภาคพุทธ-เจ้ายังทรงพระชนม์ชีพอยู่ และเมืองไทยสมัยสุวัณณภูมิก็ยังได้มา กับทั้งตามกระเบื้องจารนี้ ก็ยังมีเรื่องพระมหาปุณณเถรสลัก และพระ-เจ้าทับไทยทองก็ได้ทรงสลักเองตั้งแต่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ มีพระพุทธรูปสลักกับผนังถ้ำฤษีกับถ้ำฝาโถ และมีลายจารึกชื่อ ปียืนยันอยู่กระทั่งปัจจุบันซึ่งยังเห็นได้ แต่หนังสือที่เขียนในเมืองไทยสมัยใหม่ ๆ (หลัง พ.ศ. ๒๔๖๙) บอกว่าไม่มี มีขึ้นเมื่อหลังพระ-พุทธปรินิพพานกาล ๖๐๐-๗๐๐

---

[๑] โสนน้อย เวลานี้เรียกว่าหนองเกสรบ้าง หนองตารดบ้าง สระบางควายน้อยบ้าง ซึ่งชื่อต่างห่างกัน แต่อยู่บริเวณเดียวกัน

ความเจริญที่กระทำไว้ในกาลนั้น เพราะเหตุที่ไทยได้คิดสร้างลายสือไทยใช้จดจารึกไว้ได้ใช้กันมา พระเจ้าตวันอธิราชเจ้าทรงเป็นผู้นำที่ประเสริฐสุด มีพระราชโอรสและพระมเหสีกับพระราชบริพารที่ดี จึงได้ร่วมกันกระทำความเจริญ และจดจารึกไว้ จึงทราบถึงเรื่องโรงเรียนและ โรงพยาบาล ตอนนั้น เรียกกันว่า "เรือนหมอ อู่ดูไข้" ถ้าไม่จดไว้ เมื่อไปเห็นกองอิฐและบริเวณชื่อนั้นๆ ก็คงไม่ทราบ ด้วยเหตุที่มีกเบื้องจานเหล่านี้ พร้อมกับจดจารึกไว้ จึงรู้ได้ทั้งสิ่งเหล่านี้มีอยู่เฉพาะในไทยนี้แห่งเดียวในโลก

(แผ่น ๑๔ หน้า ๒) ภาพถ่ายลายสือไทยในกเบื้องจาร ขอจงดูดี ๆ พออ่านได้ เอาแป้งลูบ ถ่ายได้ชัดเจน ดูแล้วจะเห็นเขียนใส่ตัวไม่แน่นอนอย่างนี้ ดูนาน ๆ จะอ่านได้

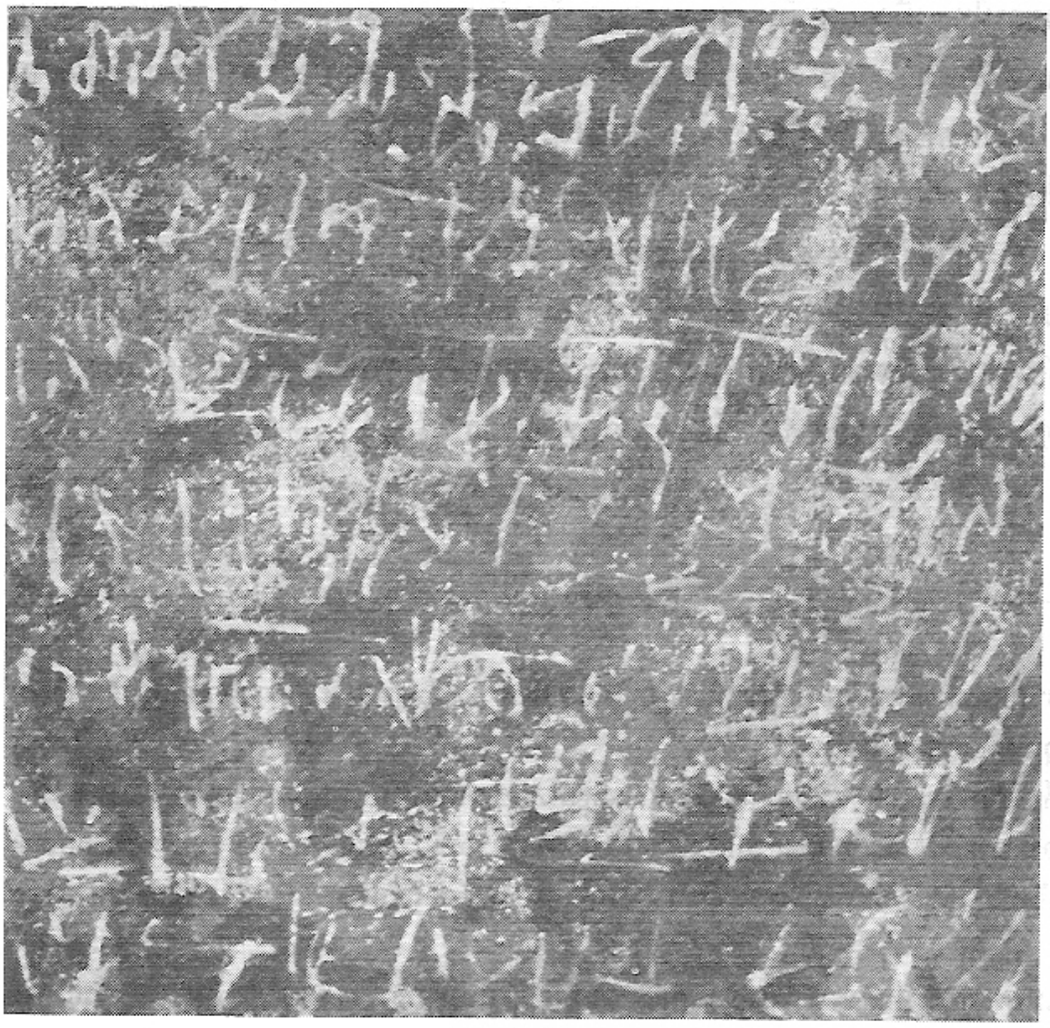

- ตวันอธิราชเจ้าผู้ตั้งโรงเรียนคนชายหญิง
- เสาะหาโสนใหญ่ตอนตวันออก
- ส้างเรือนหมออู่ดูคนเจบไข้ ญิงท้อง
- คลอดลูกแม้คนยากจนมีพร้อมผู้ใญ่เดก
- ตลอด ช้าง ม้า ฬา พ่อ เก้ง กวาง
- เนื้อ (สมัน) หมู แมว หมา ให้คนเรียนตำรายารู้
- คนสัตด เจบป่วยพร้อมจึงเปน หมอคนสัตด

ตวันอธิราชเจ้า ผู้ตั้งโรงเรียนสอนคนชายหญิง ให้เสาะหาโสนใหญ่* ตอนตวันออก (ของโรงเรียน) ส้างเรือนหมออู่ดูคนเจบไข้ ญิงท้อง คลอดลูก แม้คนยากจน คนมีพร้อมผู้ใหญ่ เดก ตลอด ช้าง ม้า ลา พ่อ งัว ควาย เก้ง กว้าง เนื้อ (สมัน) หมู แมว หมา ให้ คนเรียนตำรายา รู้คน สัตด เจบป่วยพร้อม จึงเปนหมอ คน สัตด (๑๔/๒)

---

* โสนใหญ่ เวลานี้เรียกสระบางควายใหญ่บ้างฯ

แผ่นที่ ๑๕ หน้า ๑ ใช้แป้งลูบถ่ายตัวชัดเจนอย่างนี้ ในแผ่นนี้มีระบุโรงเรียนและลายสือชื่อต่าง ๆ มีระบุปี พ.ศ. ๓๐๐ ด้วย

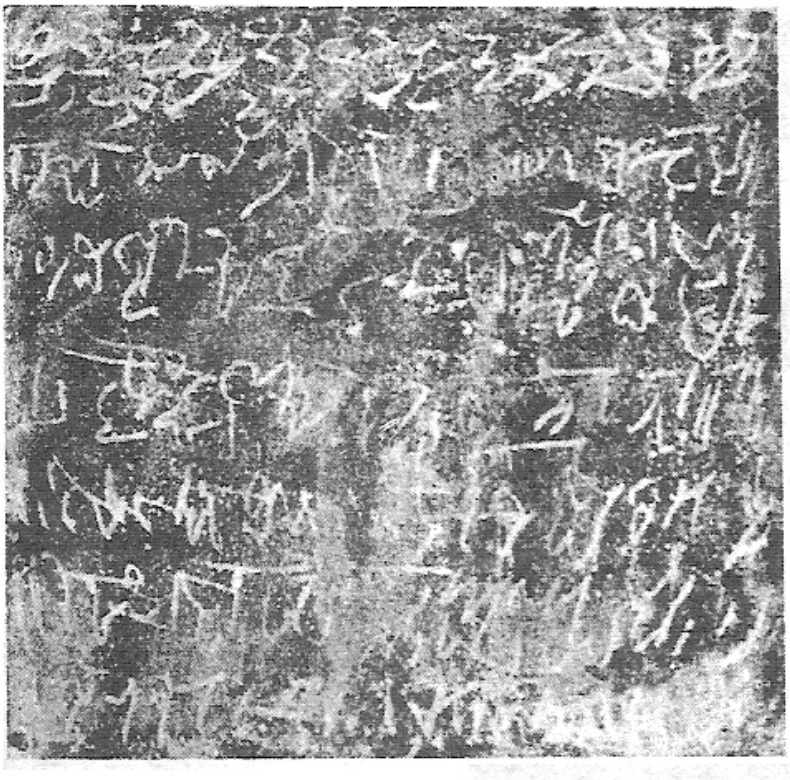

- แสนไพล ภยาแมน ขุนสองรับสั่งตะวันอธิราช
- คุมก่อโรงเรียนคนญิงคนชายพุทธธัมราชวิช
  เมืองทอง
- หาสีภูมทองขอมญิงผู้กล่าวไทยพยัญชนพยัญชน
- ขอมอักขรพราหมณ สันสกฤต ไอศวร
- คฤนถสีหล เปน ปาลี มาสอน
- คนสาวเมืองทองผู้พุทธปริสัท
- สูตตกับอภิธรรมปิฎก ให้เรียนในพุทธกาล ๓
  ๐
  ๐

ชิ้นส่วนดินเผานี้ เป็นฐานเข้าใจว่าฐานวงล้อธรรมจักร์ นายบุญมี เกลี้ยงหมดจด ได้ ณ บ้าน สระโบสถ์ มีลายตัวลายสือไทย แต่ตัววงล้อธรรมจักร์แตกหมดเหล่อแต่ฐาน มีลายอย่างนั้น ในลายนั้นอ่านได้ว่า

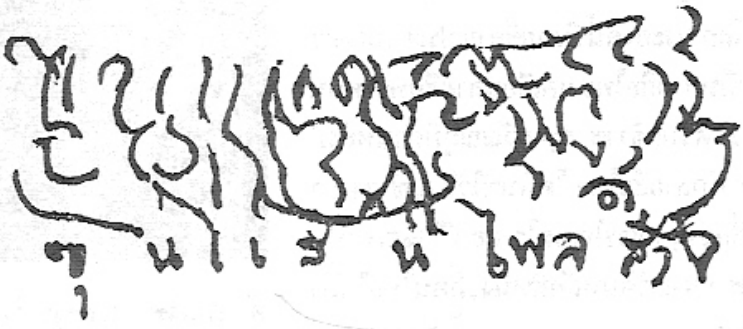

ลายเซ็นชื่อ ขุนแสนไพล ได้จารึกไว้ จึงรู้ว่าวงล้อธรรมจักร์ดินเผาชิ้นนี้ ขุนแสนไพลได้กระทำไว้ เข้าใจว่า คงจะพร้อมกับจารึกข้างบนนั้น มีระบุว่า พ.ศ. ๓๐๐

แสนไพล ภยาแมน ขุนสองรับสั่งตวันอธิราช คุมก่อโรงเรียน คนญิง คนชาย พุทธธัมราชวิช เมืองทอง หาสีภูมทองฃอมญิง[๑] ผู้กล่าวไทยพยัญชน พยัญชนขอม[๒] อักขรพราหมณ[๓] สันสกฤต[๔]

---

[๑] ชื่อสีภูมทองฃอมญิง ในจารึกก็เห็นชัด ขอเล่าเหตุประหลาดเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗-๐๘ ได้พบกเบื้องจาร ยังไม่ได้อ่านจึงไม่รู้เรื่อง ตอนนั้น รู้จัก บุญส่ง วรรณธนะสาร แล้ว บังเอิญเล่าให้ฟังว่า เคยเกิดเปนแม่ค้าและได้ออกทุนให้เก็บกเบื้องจารชุดนี้ ชุดไทยทวาลาว ชุดขุนสือไทย พออ่านพบสีภูมทองขอมญิง นั้น จึงเอามาชี้ให้ดู แล้วบอกว่าเคยเป็น อาจารย์ใหญ่มาแล้วตั้งแต่ พ.ศ. ๓๐๐ ผีฟ้า (ตวัน มนขอม) นิมิตภาพ ให้ดูเป็นแม่ค้าขนมแต่มีความรู้มาก ขุนแสนไพลจึงทูลตวันให้เป็นขอมหญิง เล่าว่าเพราะเคยทำด้วยกันมา จึงเกิดจิตเก่าขึ้นสละทรัพย์ให้เก็บไว้เป็นเหตุปัจจัยอันพอดีอย่างนี้ ฯ

[๒] พยัญชนขอม คือ หนังสือใหญ่ ซึ่งขอมปั่นนำไปใช้ในอินเดียจึงเรียกว่าตัวปัลลวะ หรือ ปั่นลว้า ฯ

[๓] อักขรพราหมณ ตัวพราหมิ หรือ พราหมิน ฯ

[๔] สันสกฤตคือ เทวนาครี ลายเส้นโค้ง ฯ

หลัก ๓ คือ พระไตรรัตนแห่งพระพุทธศาสนา ซึ่งไทยได้ร่วมกันสร้างไว้เป็นมรดกตกทอดมา จึงนำมาเฉพาะเท่านี้

พระพุทธรูปประทับยืน และเป็นปางเปิดโลก พระองค์นี้ มีลายชื่อ ณ ประภามณฑล เป็นลายสือไทย แต่เลียนลายสือพราหมิน ว่า ตวันอธิราช กรุงสุวัณณภูมิด้านหลังมีจารึกลายสือไทย ได้พิมพ์ไว้ด้านซ้าย บอกชื่อว่าญาณจรโณ เถโร บอกปี ๒๔๕ เป็นพระพุทธรัตนหลักที่หนึ่ง ที่คนไทยได้ทำไว้

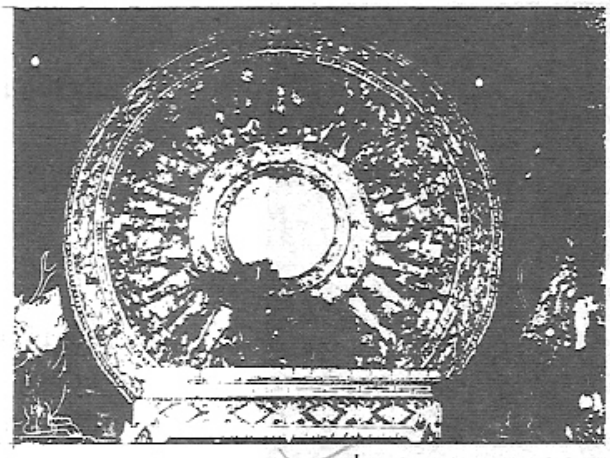

พระธรรมจักร์กับกวางหมอบ ซึ่งสถิต ณ วัดมหาธาตุ เพชรบุรี เดิมได้ ณ บริเวณวัดเพชรพลี จึงแน่ใจว่าเป็นหินวงล้อธรรมจักร์ หลักวัดพริบพลี พระญาณจรณเถระ ขอมทองเมือง พระนางสิริงามตัว สร้างขึ้นเป็นพระธรรมรัตนหลักที่ ๒ ที่คนไทยได้ทำไว้

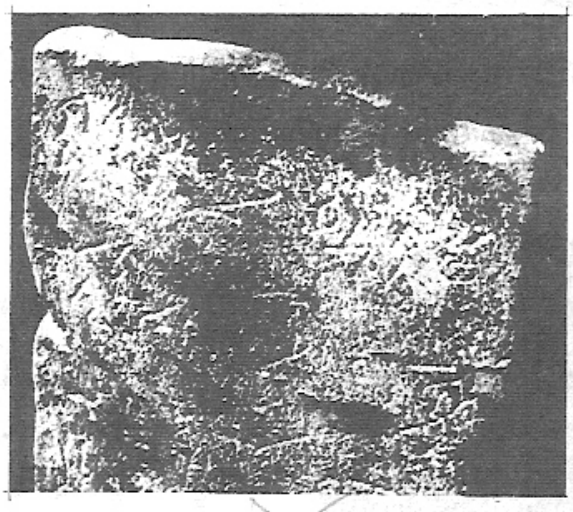

ด้านหลังพระพุทธรูปปางเปิดโลกนั้น มีลายชื่อว่า ญาณจรโณ เถโร

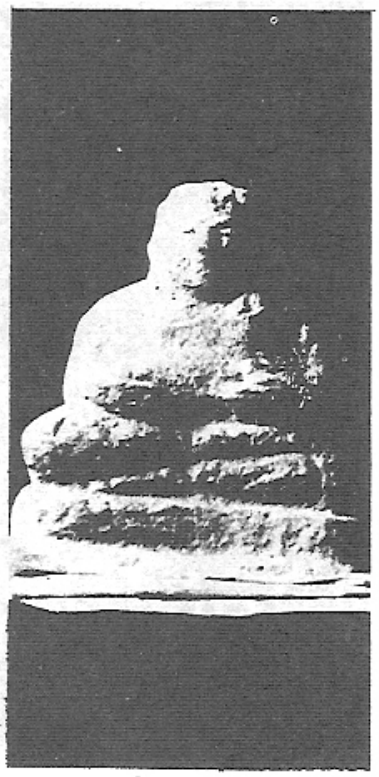

รูปพระสงฆ์เฉพาะคือพระญาณจรณ สร้างด้วยปูนขาว ประสม เล่าว่าประชุมเพลิงศพท่าน แล้วได้เก็บกระดูก และเถ้าถ่านประสมทำรูปท่านไว้ บางรูปทำด้วยหิน ณ ใต้ฐานมีลายสือว่า ทองดี บ้าง ญาณจรณ บ้าง เป็นพระสงฆ์รัตน หลักที่ ๓ ที่คนไทยทำไว้เฉพาะตัวท่านเองได้กระทำไว้ เช่น รูปพระปัญจวัคคีย์ และ ๖ ท้าวราช มีพระอุบาลีเป็นที่ ๗

ไอศวร[๕] คฤนถ[๖] สีหล[๗] เป็นปาฬิมาสอนคนสาวเมืองทอง ผู้พุทธปริสัท รู้สูตต กับ อภิธัมม ให้เรียนในพุทธกาล ๓๐๑ (๑๔/๑)

---

[๕] ไอศวร ตัวเทวนาครีฝ่ายเหนือ เช่น ธิเบต ลายเส้นตัวเหลี่ยม ฯ

[๖] คฤนถ ตัวอินเดียใต้คล้ายตัวสีหล หรือ ลังกา ฯ

[๗] สีหล ตัวกลมเหมือนตัวมอญ และมอญคงเอาตัวสีหลมาเป็นตัวหนังสือใช้ ถ้าเช่นนี้ ตัวมอญ ก็คงมีภายหลังที่สีหลเขียนพระไตรปิฎกแล้ว หลัง พ.ศ. ๔๕๐

ส่วนแผ่นที่จารึกพิธีการสวด หรือ คณสัชฌายสังคีติ พ.ศ. ๒๓๗ นั้น ยังไม่ได้ถ่ายรูป และเป็นแผ่นอีกชุดหนึ่ง ไม่เหมือนกับชุดนี้ ซึ่งเป็นหลักฐานว่าในเมืองไทยสุวัณณภูมินี้ ได้กระทำสังคีติกันทั้ง ๒ แบบ คือ แบบมุขปาฐ ซึ่งตกทอดมาถึงปัจจุบันนี้ พิธีเทศน์สังคายนา หรือเทศน์แจง และแบบเขียนจารึกลงตัวลายสือ หรือ อักษรซึ่งตกทอดมาถึง คือ คัมภีร์ใบลาน (โปฏฐปาฐ) และหนังสือ สยาม-รัฏฐเตปิฎก

แผ่นที่ ๔๕๐ นี้ ยาว ๒๗ นิ้วเศษ กว้าง ๑๑ นิ้ว เล่าถึงตวันได้หินแก้วก้อนใหญ่สี เขียว ขาว แดง มีชื่อมนขอมพิสสณุ นำมาเฉพาะหน้า ๑ พ.ศ. ๒๘๕ นี้ ก่อนประวัติพระแก้วมรกฏ ฯ

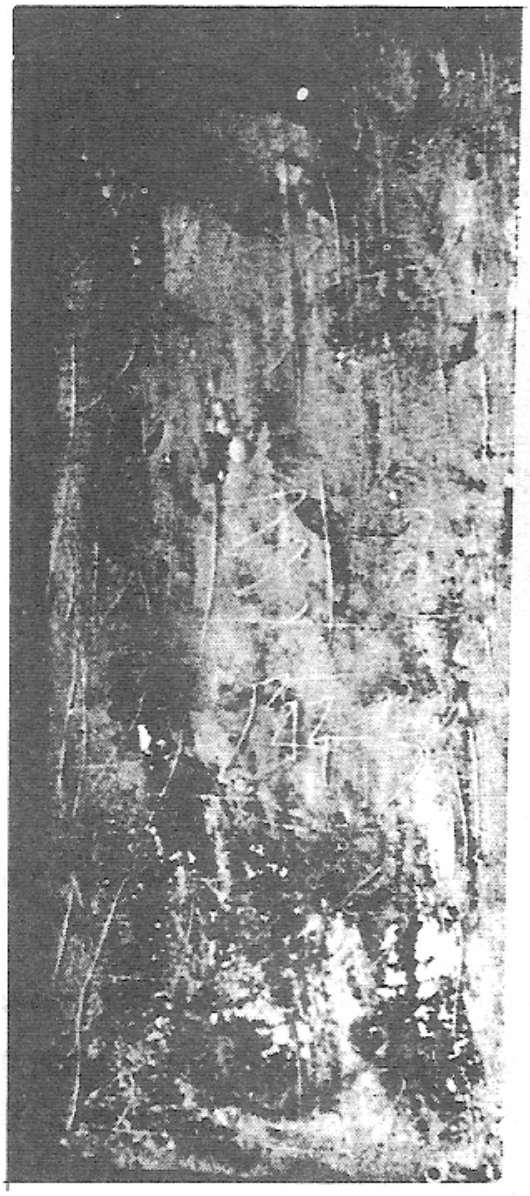

ตวัน อธิ ราช (กลับ)

จาก เมือง อินทร

จัมปา ได้แก้ว สี

แสง เขียว ฆาว

แดง ก้อน ใญ (ใหญ่)

เอิ้น หา มน

ฆอม พิ ส ส ณุ

ตวันอธิราช (กลับ) จากเมืองอินท จัมปา ได้ (หิน) แก้วสีแสง เขียว ขาว แดง ก้อนใญ (ใหญ่) เอิ้นหามน ฆอมพิสสณุ (๔๕๐/๑) ตวันสั่ง งามตัว เดือนเด่นฟ้า เดือน นิมนต ญาณจรณเถร มีอุตตร มูนีย นังช่วยมนขอม ขอมเฉย ขอมเมือง ช่างมั่นหาญ รวมทำพุทธสมาธิ แล มารแพ้ นังเทสน แล้วขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ปีพุทธสาสนกาล ๒๘๕ (๔๕๐/๒)

ตวันอธิราช เดือนเด่นฟ้า เมืองทองสุวัณณภูมิ จึงเอา องค (พระ) พุทธแก้ว ๓ อง (ค) ขึ้นวางหนหน้าพระพุทธ (ประธาน) (๔๕๒/๑) ตวัน ต้นตั้ง พุทธแก้ว ๓ องค ในอุโบสถ วัดศรีสุวัณณภูมิ (เมืองทอง) เมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ปีพุทธสาสนกาล (ล่วงแล้ว) ๓๐๐ (๔๕๒/๒)

เดือนเด่นฟ้า แทนตวัน เมื่อเสาะหาหมอตามเมือง หมอยา หมอคนไข้ หมอสัตต ทั้งหมอคลอดลูก และคนหญิงหมอ (๒๑๒/๑) เดือนเด่นฟ้าเมื่อหาหมอชายหญิงมากแล้ว เอาเข้าเรือนหมออู่ดูไข้ (ที่ยังรู้อ่อน) ให้เข้าเรียนในโรงเรียน (ก่อน) (๒๑๒/๒)

แผ่นที่ตวันเขียนประกาศเชิญพระญาณจรณกับองค์อื่น ๆ รวม ๒,๕๐๐ องค์ ยาว ๒๗ นิ้วเศษ กว้าง ๑๑ นิ้ว เขียนพระไตรปิฎกลงหินและใบลาน ใบลานคงผุไปหมด ส่วนที่ลงหินได้เคยถ่ายรูปตัวที่ชัด ๆ แต่ไม่เห็นกระจ่าง คราวนี้ถ่ายได้บ้างและทำแบบแล้ว (แผ่นที่ ๔๕๗ หน้า ๑)

๑

๒

๓

๑. ต วัน อธิราช เจ้า ไทย กรุง สุ วั ณ ณ ภู มิ เ มื อ ง ท อ ง
๒. ขอ เชิญ ญาณ จรณ เถร เขียน ลง หิ น ทั้ ง ใ บ
๓. ลาน ประ ดิษ ฐาน พระ พุทธ สา สนา เมื่อ พุทธ กาล ๓๐๐ แล

ตวันอธิราชเจ้าไทย กรุงสุวัณณภูมิ เมืองทอง ขอเชิญญาณจรณ เขียนลงหิน ทั้งใบลาน ประดิษฐานพระพุทธสาสนา เมื่อพุทธกาล ๓๐๐ แล (๔๕๗/๑) ตวัน เชิญญาณจรณ พร้อมภิกขุสงฆ ๒๕๐๐ มนฆอม พิสสณุทำหินด้วยดินดาน ยางกบก ฆุนเดือนหาต้นใบลาน บ้านตอนช้างก้อง เขียนขึ้น ๑๐ (ค่ำ) เดือน ๕ ปี (พุทธกาลล่วงแล้ว) ๓๐๐ (๔๕๗/๒)

สิริงามตัวอธิราชินี กองก่อสร้างวัดสุวัณณภูมิ ตวันผู้ผัวเห็นว่าเมียเมื่อมีดีต่อบ้านเมือง พุทธสาสนา ให้เงินทอง พริบพลอยเสรอเมอมลาก แม่งามตัวเอาเข้าเจดียสุวัณณภูมิ เงิน ๑๐ อ่าง ทอง ๒ เถ้ง (๑๓๑/๑) งามตัวอธิราชินี มาพริบพรี นำเงินทอง พริบ (พลี) พลอย[๑] ๓ อ่าง เข้าฝังฐานเจดียวัดพริบพลี เพื่อเป็นพุทธบูชา ธัมมบูชา สงฆบูชา วันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ (ปี) พุทธกาล ๓๐๐ (๑๓๑/๒)

---

[๑] พริบ พลี พลอย พริบ กระพริบ คือ เพชร พริบเป็นคำไทยเดิมก่อนที่ วชิร วชฺร พัชร เพชร จะเข้ามาสู่คำไทย และได้สูญไปแล้วจากความรู้ของไทย เหมือนชื่อโตนด ซึ่งสูญไปเมื่อเร็ว ๆ นี้ พร้อมกับมีชื่อว่าตาลเข้ามาสู่แทน พลี คือ ไพลิน พลอย บางแห่งก็เรียกพลี แต่พลอยนี้ เป็นจำพวกหินใสทึบแสง หรือ ไม่มีแสงกระจ่าง หรือไม่มีรุ้ง พลีไทยก็คือหินเขี้ยวใสกระจ่างแสง แต่เปราะเจาะหินไม่ได้ เฉพาะน้ำแล้วกระจ่างกว่า พริบ พลี พลอย นี้ ไทยโบราณรู้จักดี จึงตั้งชื่อเรียกไว้ได้ฯ

เดือนเด่นฟ้า นำแม่ถึงเมืองเพชรพริบพรี พร้อมตวัน (อธิราช) แสง (สายทอง ดาวเด่นฟ้า) แล ญาณจรณ สามเณรภูมหาน มาใน (วัน) ขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือน ๗ (ปี) พุทธกาล ๓๐๐ (๘๒/๑) งามตัวเทวี[๑] มาเพชร ลาตวัน (แล้ว) ญาณจรณ อุปัชฌา ให้บวชเปนชี (คงให้บวชแบบสามเณร คือ ติสรณคมนูปสัมปทา) มีชื่อว่า สิริหัสสา[๒] เมื่อเดือน ๘ ขึ้น ๕ ค่ำ ในปี (พุทธกาล) ๓๐๐ (เท่าที่แบบบวชสามเณรปรากฏอยู่บัดนี้ คือ กล่าวคำขอบวชแล้วครองผ้าตามแบบ เข้ากราบขอสรณและสีล ท่านจะให้ว่าสรณจบที่ ๓ สำเร็จเพศ จึงให้รับสิกขาซึ่งชีสากิยานีคงรับเพียง ๘ แบบองคอุโบสถสีลที่ถือเคร่งก็ถือสิกขาบถ ๑๐) (๘๒/๒)

ตวันอธิราชเจ้า ตั้งบาเรียนให้แก่ภิกขุ ๒๕ (องค) สามเณร ๑๑ (องค) วัน ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๖ พุทธกาล ๓๐๑ (๑๒๖/๑) ตวันอธิราช ตั้งคนชายให้เปนขอมชาย ๓๕๐ (คน) ญิงเปนขอมญิง ๕๓ คน มีเสื้อครุยหมวกยอด เมื่อเดือน ๖ ขึ้น ๑ (ค่ำ) ปี ๓๐๑ (๑๒๖/๒)

เดือนเด่นฟ้า แทน (ตวัน) คุมคนชาย ญิง ให้เรียนสือจบ สอบได้เปนขอม นำมาเปนเสมียน (๑๒๗/๑) จัดแบ่งที่ให้ลูกศึกผู้กลับ (เอาต้น) โตนด เปนแดน (หลักเขต) ที่ไม่มี (ต้นโตนด) ให้ปลูกโตนดเปน (หลักเขตแดน) (๒๒๗/๒)

---

[๑] เข้าใจว่าเสมียนคงเผลอเขียนราชทินนามเดิม ฯ

[๒] เป็นที่น่าสังเกตว่า สมัยนั้น บวชชีมีชื่อบาลี หรือนามฉายา เหมือนบวชพระภิกขุ และอาจเป็นธรรมเนียมกันมา ซึ่งกุลธิดาชาวราชบุรี และเพชรบุรี มักนิยมบวชก่อนเข้าพรรษา และนิยมบวชกันก่อนแต่งงานเหมือนผู้ชาย เวลานี้เสื่อมไปมาก แต่ก็ยังมีเหลือให้เห็นได้ ฯ

สิกขา สิกขาบท ๑๐ (ข้อต้องศึกษา) ซึ่งอนุปสัมปันนเพศสามเณร และชีสากิยานี นำมาประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นสมณวรรณะ และสมณวรรณีที่ดีนั้น ยังมีนาสนังคอีก ๑๐ อัชฌาจาร ๕ อนาจาร และ เสขิยวัตร ๗๕ จึงรวมเป็น ๑๐๕ สิกขาบท สำหรับชีสากิยานีไทยนำสิกขาบทเหล่านั้นประพฤติปฏิบัติ และยังได้นำครุธรรม ๘ บางข้อ หรือทุกข้อ เช่น ถามอุโบสถ ฟังเทศน์ซึ่งเท่ากับรับโอวาท เอาเป็นข้อประพฤติปฏิบัติเป็นประจำ และยังมีการกระทำที่ไม่สมควร ซึ่งมีพระพุทธบัญญัติอยู่ เช่น พระภิกขุนีให้เด็กดื่มนม ต้องปาจิตตีย์ได้นำเอาประพฤติปฏิบัติอยู่ การรักษานี้เป็นการสมัครใจกระทำ ถึงจะล่วงละเมิดก็ไม่เป็นอาบัติ เพราะไม่ใช่พระภิกขุนี แต่ได้นำมาประพฤติเป็นธรรมนิยม ฉะนี้ สิกขาบทจึงยังไม่สูญจากผู้ประพฤติปฏิบัติ ซึ่งไทยทั้งชายและหญิงได้ดำรงธรรมวินัยของพระบรมศาสดาอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดกาลมานี้

จารึกพระไตรปิฎก ธัมฺมจักฺกัปปฺวัตฺตนสูตร ยาว ๓๕ นิ้วฟุต กว้าง ๑๑ นิ้ว (เอวมฺเม สุตๆ ฯลฯ โปฏฺฐปนิโก) เขียนไว้ด้านข้าง ไม่ได้ถ่ายรูป และหน้านี้ว่า (๔๔๖) หน้า ๑

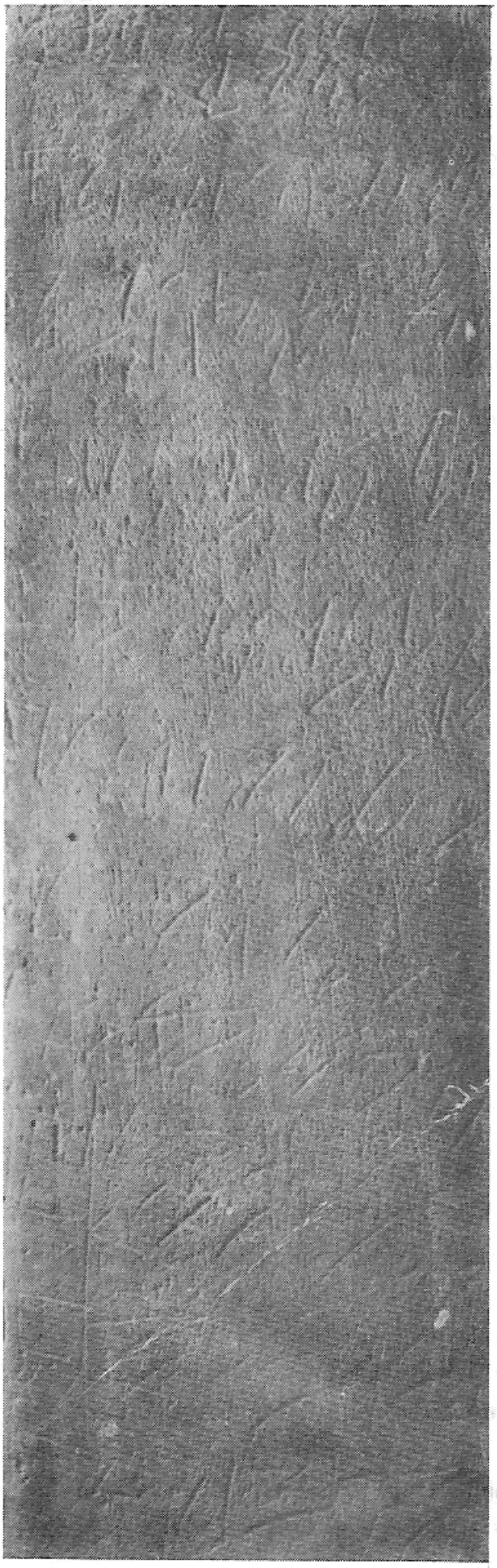

- อนริโย อนฏฺฐสณฺ ฐิโฏ
  (ปัจจุบัน อนตฺถสณฺหิโต)
- เอเต ภิกฺขเว อุ
- โภ อนฺเต อนุปคมฺม
- มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน
- อภิสมฺพุทฺธา จกฺขุกรณี ญาณกร
- ณี อุปสมาย อ
- ภิญฺญาย สมฺโพธาย
- นิพฺพานาย สำวตฺตติ
- กตมา จ สา ภิกฺขเว มชฺฌิมา
- ปฏิปทา ตถาคเตน
- อภิสมฺพุทฺธา จกฺขุกรณี
  ญาณกรณี อุปส
  มาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย (สำวตฺตติ)
  (๓ บรรทัดนี้ซ้อนกัน)

วินัยปิฎก ที่พบเป็นตัวอย่าง

ลายตัวจารยังไม่ได้ถ่ายรูป คราวแรกก็นึกว่าจะไม่ใส่เข้ามา จะทำในฉบับกเบื้องจาร แต่ก็นำมาลง ทั้งใช้แบบปัจจุบันเพื่อง่าย และใส่คำแปลมาด้วย

เตน[๑] สมเยน พุทฺโธ ภควา	โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า
ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน	ประทับอยู่ใกล้กรุงราชคฤห ณ เวฬุวัน
กรนฺทกนิวาเป[๒]	อันเป็นที่พระราชทานเหยื่อแก่กระแต
เตน โข ปน สมเยน	ก็ โดย สมัยนั้นแล
ภิกฺขู ตโปเท นฺหายนฺติ	ภิกษุทั้งหลาย สรงน้ำอยู่ ณ ธารน้ำตโปทา
อถ โข ราชา มาคโธ	ครั้งนั้นแล พระราชาเจ้ามคธ
เสนิโย พิมฺพิสาโร	ทรงพระนามว่า พิมพิสารเสนีย (๔๕๖/๑)
สีสํ นฺหายิสฺสามีติ	ทรงดำริว่า เราจักสนานศีร์ษะ ดังนี้เสด็จสู่ตโปทาแล้ว
ตโปทํ คนฺตฺวา ยาว อยฺยา นฺหายนฺตีติ	ทรงดำริว่า กระทั่งพระคุณเจ้าทั้งหลายจักสรง
เอกมนฺตํ ปฏิมาเนสิ ภิกฺขู ยาว	แล้ว จึงเสด็จพัก ณ ที่ส่วนหนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย
สมนฺธการา นฺหายนฺติ	สรงน้ำอยู่กระทั่งมืดพร้อมแล้ว
อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย	ครั้งนั้นแล พระราชาเจ้ามคธ พิมพิสารเสนีย
พิมฺพิสาโร วิกาเล สีสํ นฺหายิตฺวา	ได้สรงพระเศียร ในวิกาลแล้ว ครั้นเมื่อประตู
นครทฺวาเร ถกฺกิเต พหินคเร วสิตฺวา	พระนครปิดแล้ว ต้องประทับพักนอกพระนคร
สกาลสฺเสว อสมฺภินฺเนน (วิเลปเนน)	ต่อกาลเช้าตรู่ ยังทรงมีเครื่องไล้เจือปนอยู่แล้ว (๔๕๖/๒)
เตน[๓] สมเยน พุทฺโธ ภควา	โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า
อุรุเวลายํ วิหรติ นชฺชา เนรญฺชราย	ประทับอยู่ ณ อุรุเวลาประเทศ ริมฝั่งแม่น้ำ
ติเร โพธิรุกฺขมูเล ปฐมาภิสมฺพุทฺโธ	เนรัญชราที่ควงโพธิพฤกษ ครั้งแรกตรัสรู้ยิ่งเอง
อถ โข ภควา โพธิรุกฺขมูเล	ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้า ประทับนั่ง
สตฺตาหํ เอกปลฺลงฺเกน นิสีทิ	โดยบัลลังก์เดียวตลอด ๗ วัน
วิมุตฺติสุขปฏิสํเวที[๔]	ทรงเสวยพร้อมซึ่งวิมุตติสุขเป็นปกติ
อถ โข ภควา รตฺติยา	ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาค ทรงกระทำ
ปฐมํ ยามํ ปฏิจฺจสมุปฺปาทมฺมํ	ในพระทัยซึ่งปฏิจจสมุปปาทธรรม ทั้งตาม
อนุโลมปฏิโลมํ มนสากาสิ	ลำดับและทวนลำดับ ตลอดยามต้นแห่งคืน
	(ว่า) (๔๔๘/๑)
อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารา	เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารทั้งหลายจึงมีพร้อม
สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณํ	เพราะสังขารเป็นปัจจัย วิญญาณจึงมีพร้อม
วิญฺญาณปจฺจยา นามรูปํ	เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย นามรูปจึงมีพร้อม (๔๔๘/๒)

---

[๑] วินยปิฎก มหาวิภังค เล่ม ๒ หน้า ๓๙๘ ต้นบัญญัติพระภิกษุสรงน้ำ ฯ

[๒] มหาวิภังค กลนฺทกนิวาเป ฯ

[๓] วินยปิฎก มหาขันธก เล่ม ๔ หน้า ๑ ฯ

[๔] ตามจารึก ดูจะตก แต่อ่านทับกับ อถ โข ภควา พอเห็นได้ ฯ

สุตตันตปิฎก ตอนที่พบเป็นตัวอย่าง

เอวมฺเม สุตํ*
เอกํ สมยํ ภควา
อนฺตรา จ ราชคหํ อนฺตรา จ
นาลนฺทำ อทฺธานมคฺคปฏิปนฺโน โหติ
มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ
ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ

อย่างนี้ อันข้าพเจ้า (พระอานนทเถร) ฟัง (มา) แล้ว
สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า
เป็นผู้เสด็จทางไกล ระวางกรุงราชคฤห และ
ระวางนิคมนาลันทา
กับด้วย พระภิกษุสงฆหมู่ใหญ่ มีพระภิกษุ
ประมาณ ๕๐๐ องค์ (๔๖๔/๑)

สุปฺปิโยปิ โข ปริพฺพาชโก
อนฺตรา จ ราชคหำ อนฺตรา จ
นาลนฺทำ อทฺธานมคฺคปฏิปนฺโน โหติ สทฺธึ
อนฺเตวาสินา พฺรหฺมทตฺเตน มาณเวน
ตตฺร สุทำ สุปฺปิโย ปริพฺพาชโก
อเนกปริยาเยน

แม้สุปปิย ปริพาชก แล
เป็นผู้เดินทางไกล ณ ระวางกรุงราชคฤห และ
ระวางนิคมนาลันทา กับด้วยอันเตวาสิก (ศิษย์) ชื่อ
พรหมทัตต มาณพ
ได้ยินว่า ณ ครั้งนั้น สุปปิย ปริพาชก (ได้กล่าว
ติเตียนพระพุทธ, พระธรรม, พระสงฆ์) โดย
อเนก บรรยาย (๔๖๔/๒)

เอวำ วุตฺเต อายสฺมา
อานนฺโท ภควนฺตำ เอตทโวจ
อจฺฉริยำ ภนฺเต อพฺภุตำ ภนฺเต
โกนาโม อยำ ภนฺเต ธมฺมปริยาโยติ
ตสฺมาติห ตวำ อานนฺท อิมำ
ธมฺมปริยายำ อตฺถชาลนฺติปิ นำ ธาเรหิ
ธมฺมชาลนฺติปิ นำ ธาเรหีติ

ครั้นเมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสพระดำรัสนี้แล้วท่านผู้
มีอายุอานนท ได้ทูลคำนี้กะพระผู้มีพระภาคเจ้า ว่า
น่าอัศจรรย์ พระเจ้าข้า ประหลาดนัก พระเจ้าข้า
ธรรมปริยายนี้ชื่ออะไร พระเจ้าข้า ดังนี้
เพราะเหตุนั้นแล อานนท เธอจงทรงจำธรรม
ปริยายนี้นั้นว่า ข่ายแห่งความอัตถะ ก็ได้
จงทรงจำธรรมนั้นว่า ข่ายแห่งธรรม ก็ได้ ดังนี้
(๔๖๕/๑)

อิทมโวจ ภควา อตฺตมนา เต ภิกฺขู
ภควโต ภาสิตำ อภินนฺทุนฺติ
อิมสฺมึ จปน เวยฺยากรณสฺมึ ภญฺญมาเน
ทสสหสฺสี โลกธาตุ อกมฺปิตฺถาติ

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระดำรัสนี้แล้ว พระภิกษุ
เหล่านั้น มีใจยินดีชื่นชมยิ่ง พระภาษิตของพระผู้มี
พระภาคแล้ว ครั้นพระดำรัสร้อยแก้วนี้ตรัสจบอยู่
หมื่นโลกธาตุได้สั่นสะเทือนแล้ว ดังนี้แล
(๔๖๕/๒)

---

* พรหมชาลสูตร เป็นสูตรต้นแห่งสุตตันตปิฎก และนิกายต้น ชื่อ ทีฆนิกาย สยามรัฏฐเตปิฎก เล่ม ๙ หน้า ๑ ที่พบนี้ จะเห็นว่าเป็นต้น และท้ายสูตร ตรงกลางขาดหายไป จะเติมลงไปเต็มก็ยาวมาก พระสูตรนี้ที่พระโสณเถรแสดงเป็นครั้งแรก ณ สุวัณณภูมิ ซึ่งปรากฏเรื่องในคัมภีร์ และปกรณทุกเล่ม และมีกล่าวถึงจุลสีล มัชฌิมสีล ซึ่งเป็นต้นให้เมืองไทยสุวัณณภูมิมีการรักษาศีล ๕ ศีล ๘ หรือ อุโบสถศีล มีพระภิกษุสงฆ์ พระชีสากิยานีไทย อุบาสก อุบาสิกาไทย ตลอดทั่วราชอาณาเขตไทย

อภิธัมมปิฎก ตอนที่พบเป็นตัวอย่าง

พาวีสตินทริยานิ[๑]	อินทรียทั้งหลาย ๒๒
จกฺขุนฺทฺริยํ โสตินฺทฺริยํ ฆานินฺทฺริยํ	อินทรียตา อินทรียหู อินทรียจมูก
ชิวฺหินฺทฺริยํ กายินฺทฺริยํ มนินฺทฺริยํ	อินทรียลิ้น อินทรียกาย อินทรียใจ
อิตฺถินฺทฺริยํ ปุริสินฺทฺริยํ	อินทรียหญิง อินทรียชาย (๔๕๑/๑)
ชีวิตินฺทริยํ สุขินฺทฺริยํ ทุกฺขินฺทฺริยํ	อินทรียชีวิต อินทรียสุข อินทรียทุกข
โสมนสฺสินฺทฺริยํ โทมนสฺสินฺทฺริยํ	อินทรียโสมนัส อินทรียโทมนัส
อุเปกฺขินฺทริยํ สทฺธินฺทฺริยํ วิริยินฺทฺริยํ	อินทรียอุเบกขา อินทรียสัทธา อินทรียเพียร
สตินฺทฺริยํ สมาธินฺทฺริยํ ปญฺญินฺทฺริยํ	อินทรียสติ อินทรียสมาธิ อินทรียปัญญา
อนญฺญตญฺญสฺสามีตินฺทฺริยํ	อนัญญตัญญัสสามีตินทรีย อนิทรีย-รู้ใหญ่รู้ว่าเรา จักรู้สัจจะ ที่ไม่รู้จะได้ละสังโยชน ๓ (อินทรียพระโสดาบัน)
อญฺญินฺทฺริยํ	อัญญินทรีย อินทรีย รู้ใหญ่รู้ทั่วทั้งละได้กับกระทำกามราค พยาบาทให้เบาบางให้ขาดไป (พระสกทาคามีพระอนาคามี)
อญฺญาตาวินฺทฺริยํ	อัญญาตาวินทรีย อินทรีย รู้ใหญ่รู้ทั่วหมดแล้วทั้งละขาดหมด แล้วเป็นตัวกระทำมุ่งเฉพาะอมต (พระอรหันต) (๔๕๑/๒)
อิตฺถินฺทฺริเยน[๒] เย ธมฺมา	ธรรมทั้งหลายเหล่าใดสงเคราะห์ด้วยอินทรียหญิง
ปุริสินฺทฺริเยน เย ธมฺมา	ธรรมทั้งหลายเหล่าใดสงเคราะห์ด้วยอินทรียชาย
สุขินฺทฺริเยน เย ธมฺมา	ธรรมทั้งหลายเหล่าใดสงเคราะห์ด้วยอินทรียสุข
ทุกฺขินฺทฺริเยน เย ธมฺมา	ธรรมทั้งหลายเหล่าใดสงเคราะห์ด้วยอินทรียทุกข (๔๖๑/๑)
โสมนสฺสินฺทฺริเยน เย ธมฺมา	ธรรมทั้งหลายเหล่าใดสงเคราะห์ด้วยอินทรียโสมนัสส
โทมนสฺสินฺทฺริเยน เย ธมฺมา	ธรรมทั้งหลายเหล่าใดสงเคราะห์ด้วยอินทรียโทมนัส
อุเปกฺขินฺทริเยน เย ธมฺมา	ธรรมทั้งหลายเหล่าใดสงเคราะห์ด้วยอินทรียอุเบกขา
สทฺธินฺทฺริเยน เย ธมฺมา	ธรรมทั้งหลายเหล่าใดสงเคราะห์ด้วยอินทรียสัทธา
วิริยินฺทริเยน เย ธมฺมา	ธรรมทั้งหลายเหล่าใดสงเคราะห์ด้วยอินทรียเพียร
สตินฺทฺริเยน เย ธมฺมา	ธรรมทั้งหลายเหล่าใดสงเคราะห์ด้วยอินทรียสติ
สมาธินฺทฺริเยน เย ธมฺมา	ธรรมทั้งหลายเหล่าใดสงเคราะห์ด้วยอินทรียสมาธิ
ปญฺญินฺทฺริเยน เย ธมฺมา	ธรรมทั้งหลายเหล่าใดสงเคราะห์ด้วยอินทรียปัญญา (๔๖๑/๒)

---

[๑] วิภงฺค อภิธมฺมปิฎก เล่ม ๓๕ หน้า ๑๖๑-๑๖๒ ข้อ ๒๓๖

[๒] ธาตุกถา-อภิธมฺมปิฎก เล่ม ๓๖ หน้า ๓๖ ข้อ ๑๗๘

สุวัณณภูมิ เมืองทอง

สมัยเดือนเด่นฟ้าอธิราชเจ้า ล้ำเข้าไปในตวัน พ.ศ. ๒๕๕-๓๓๖

ต้นรับผู้รุกราน และ ต้นยอมตัวกระทำ

ทั้ง ๓ รูปนี้ ทำด้วยปูนโคลนสอเขียว-เทา หักง่าย ความจริงดูจะเป็นคนละชุดซึ่งหาเจออย่างนี้ ๑. ศรีสายทองงามมีตัวหนังสือไทยบอกอยู่ข้างแขนซ้าย-ขวา ๒. เดือนเด่นฟ้า มีหนังสือบอกอยู่ที่ฐานขวา ๓. เฒือมสุนาขัลลตูมีหนังสือบอกอยู่ที่ฐานชั้นใต้ รูปเหล่านี้มีผู้จำคราบดินแดงและคราบดินขาวนวลได้ว่า ออกจากถ้ำภูเขาบันไดอิฐเพชรบุรีมานานแล้ว ที่รู้จักชื่อและเรียกถูกเพราะมีหนังสือบอก ศรีสายทองงามจะเห็นหมวกยอดคืองอบยอด ถือดอกบัวเฉียงสองบ่า ผ้านุ่งลายหน้านาง เดือนเด่นฟ้าจะเห็นหมวกยอด คือ หมวกฟางดุนยอดสูง และแลเห็นผ้าขาวม้าพาดบ่าทับผ้าห่มเฉียง เฒือมสุนาขัลลตู จะเห็นมือขวาถือม้วนหนังสือ มือซ้ายถือดอกบัวกินสายลายผ้านุ่งชัดเจนว่าลายชวา ทั้งหมดนี้น่าจะทำตั้งแต่สมัยเดือนเด่นฟ้าอธิราชเจ้า พ.ศ. ๓๐๔-๓๓๖ มีลงรัก ลงทองผงและคราบดิน ของอยู่ในถ้ำอับแดด ลม ฝน เมื่อก่อนเป็นป่าไม่มีใครเข้าไปแผ้วพาน มีโอกาสคงทนอยู่ได้ กับทั้งในสมัยนั้น เมื่อทำนำเข้าไปไว้ในที่นั้น ๆ ทุกคนทราบว่า เป็นของหลวงตั้งเป็นที่เคารพบูชา คงไม่มีใครเข้าไปทำอันตรายและกระทำไว้มาก จึงเหลือเศษ ๆ มาให้พบ กระนั้น แตกหักเสียหายไปก็มาก และท่านพระครูพิศิษฐ์ศิลปาคม ยังได้มาจากวัดกำแพงแลงอีกหลายรูป-ธ.ว.

ขุนหญิง หรือ พระราชินีเฒือมสุนาขัลลตู ทรงเครื่องขุนหญิงไทย ผ้านุ่งเป็นลายชวามีขอบคอ ขอบแขนแสดงว่ามีเสื้อ

ขุนหญิงเฒือมฯ ทรงเครื่องไทยแต่เปลือยอก หมายตอนเข้าหาเดือนเด่นฟ้าเปิดคู่ดูงาม ทั้ง ๒ รูปนี้ มือขวาถือดอกบัวเครื่องยศ มือซ้ายถือสมุดข่อยเซ็นสัญญายอมแพ้และผ้านุ่งลายลง คือผ้าลายสีลาวเดิมกับมีจีบหน้าผ้า ซึ่งเป็นธรรมเนียมนุ่งผ้าจีบหน้าเช่นเดียวกัน

ขุนหญิงเฒือมฯ ทรงเครื่องพระราชินีชวา มือขวาถือดอกบัวดูม และมือซ้ายถือม้วนกระดาษสัญญายอมแพ้แต่ตั้งม้วนขึ้น

จะเห็นความคิดของช่าง รูป ๑ แสดงมีเสื้อ ทำเฉพาะขอบคอ ขอบแขน ตัวเสื้อ ถ้าทำจะปิดหมดเหมือนรูป ๓ รูป ๒ แสดงไม่มีเสื้อ จะเห็นไม่มีขอบคอ ขอบแขน พร้อมนุ่งถุงไทยลายลาวเดิมคือลายลง ซึ่งผิดจากเชียงใหม่-ลายขวาง รูป ๓ ทรงเครื่องพระราชินีชวา มีครบจะเห็นหมวกยอด เสื้อทรงปิดตลอด ถุงลายชวา

จารึก **"เดือนเด่นฟ้าสุวัณณภูมิ"** *ได้เขียนหรือทำแบบไว้ ดูที่เส้นขาว ณ ประภามณฑลที่ได้พบ สมัยสุวัณณภูมิยังมีลายจารึกในอิฐและอื่น ๆ ว่าสุวัณณภูมิเป็นหลักฐานปรากฏ*

๑ ๒

๑ **จารึกตัวขอมที่ฐาน** ๒

๑. เดือน พส. บง ศีล ๒. เดือน ธัมธุรสี ปันศีล

๑. แบบหนึ่งที่อ่านได้ว่า **"เดือนเด่นฟ้าสุวัณณภูมิ"** *จะเห็นด้านขวา (พระ) เขียนเรียงขึ้นซ้าย (พระ) เขียนเรียงลง*

๒. อีกแบบหนึ่งที่อ่านได้ว่า "เดือนเด่น ฟ้าสุวัณณภูมิ" ลายที่ฐานคือ ลายสือขอมอ่านได้แล้วพระนี้อยู่ในถ้ำเขาผาเอก ๓ ถ้ำ ประมาณหกพัน พระชุดนี้มี **พริบ, พลี, พลอย** *ประดับ เป็นชุดของหลวงสมัยสุวัณณภูมิ แต่เวลานี้ถูกขายไปนอกจวนหมดแล้ว เขาเล่าให้ฟังว่าเริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๓ และเที่ยวสุดท้ายใช้รถจิ๊ปใหญ่ ๓ คัน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้พบผู้เล่านี้มีโอกาสไปในครั้งสุดท้ายนี้ ได้ฟังเล่าถึงครั้งแรกนั้น ทั้ง ๓ ถ้ำ ประมาณ ๖ พันองค์*

๑. ท่านผู้รู้หลายคนเคยอ่านให้ฟังว่า **"เดือนรับบงศีล"** *ขอเจริญพรท่านผู้รู้ทั้งหลาย ขอโปรดเห็นแก่สิ่งที่ถูกซึ่งจะได้ช่วยกันกระทำขึ้น* **เดือน พส** *ก็คือเดือนกาลพรรษา รับศีล ถือศีลอุโบสถ เรียกว่าเดือนพรรษาอย่างเทียบพรรษา* **๒. เดือน ธัม** *คือ* **ธรรม** *เป็นธรรมธุรสี คือธุรสี แปลว่า มีธุรธรรม เดือนธัมธุรสี ปันศีลคือ เดือนนอกพรรษา พระพุทธองค์และพระสงฆ์มีธุระปันศีล เป็นกาลธรรมจาริกเที่ยวไปแสงธรรมและปันศีลให้ศีล ตัวเดือนทั้ง ๒ เห็นเพียง ดิ เท่านั้น นอกนั้นอยู่ล่าง ถ้าอ่านตรงตัว* **๑. ดิ อ น พส บง ศีล ๒. ดิ อ ธธ นม ร สี ปัน ศีล** *คิดอยู่ ๙ ปีได้อย่างนี้จึงอธิบายไว้*

พระพุทธรูปที่มีลายไทยเป็นลายสือไทยสมัย "เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ"

ลายเครือวัลย์ที่ประภามณฑลออกแบบเป็นลายกนกเป็นลายสือไทยว่า 'เดือนเด่นฟ้าสุวัณณภูมิ' ได้ใส่ลายกนกเข้าไปอย่างนี้ จึงเห็นยากมาก ทางขวาบนองค์ขวานั้น ก็ใส่ลายกนกเข้าไปมาก กระทั่งทึบ เห็น ด เพียงเค้า ๆ เท่านั้น จึงตัดยากมาก ขอมทั้งหลายออกแบบไว้ต่าง ๆ กัน จะเห็นได้ถึง ๕ แบบ

ด้านหน้า ด้านหลัง

ด้านหลังมีวงล้อและกลาง จะเห็นแบบต่าง ๆ กัน ดำขาวเป็นโลหะ

พระพุทธรูปประทับยืน จีวรทั้งกลีบและเรียบ สังเกตดูแบบราชบุรี ทำวงนิ้วกลาง (มัชฌิมา)

ปางทรงเทศนาหินทรายละเอียด จะเห็นวงล้อและกวาง เป็นเครื่องหมาย และประดับพริบพลึ

พระพุทธรูปตอนปลายสมัยเดือนเด่นฟ้า (ดูบัว) ชุดที่พบนี้เป็นทองคำสำริด มีน้ำหนักบอกอยู่ ที่พบและได้มาก็องค์เล็ก ๆ อย่างนี้ ที่ใหญ่ ๆ เก็บไม่ทัน จึงถูกขายไปแล้ว

๑ พระนางสิริมายาเทวี พระพุทธมารดาหินทรายแน่นองค์นี้ใต้ฐานมีเขียนว่า เดือนเด่นฟ้าสุวัณณภูมิ แบบอาจทำก่อน แต่องค์นี้มีเขียน จึงว่าสมัยนี้ ถ้ำเขาผาเอก ราชบุรี

และเครื่องแต่งตัวชุดนี้ ที่เชิงบ่าทำสูงรูปดอกบัว ที่ตวันอธิราชเจ้านำไปตปาลา หรือฟิลลิปปินส์ ซึ่งหญิงชาวฟิลลิปปินส์ยังใช้เป็นเครื่องแต่งตัวอยู่กระทั่งเดี๋ยวนี้

๒ พระเจ้าสุทโธทนมหาราช พระพุทธบิดาสำริด ณ ประภามณฑล ตอนไหล่ซ้ายจะเห็นลาย "พุทธ" เขียนซ้อนกัน ไหล่ขวาเห็น "ปีตา" แต่เขียนนอนหงายเป็นลายเพชรบุรี

๓ พระพุทธรูปปางประสูติ ณ ร่มไม้สาละ พระพุทธมารดาประสูติแล้วประทับนั่ง พระบรมโพธิสัตว์เสด็จดำเนิน ๗ ก้าว ณ พระแท่นประทับนั่งมีรูปกวางหมอบเป็นเครื่องหมายสมัยสุวัณณภูมิ

พระพุทธรูปปฐมเทศนาสุวัณณภูมิ เพชรบุรี
ทรงชี้พระองคุลีเดียว ทางสายเดียว
ประทับนั่งฐานบัวหงาย ดว่ำ บางองค์เป็นฐานหญ้าคา
พ.ศ. ๒๗๓

พระพุทธรูปสุวัณณภูมิ ราชบุรี
ประทับนั่งขัดตะหมาดเพชร พระหัตถ์ซ้าย ยกช้อนธรรมขึ้น
พระหัตถ์ขวาประทับลงข้างแสดงเทศนา
พ.ศ. ๓๒๐

พระเบ็ญจวัคคีย ๕ องค์ ทำอิริยาบถต่างกัน ๑ ซ้ายในสุดพระอัญญาโกณฑัญญะ ประนมมือใกล้สุด ๒ พระวัปปะเชื่อตาม ประนมมือต่ำกว่า ๓ พระภัททิยห้อยสองมือลงเคารพแต่ยังไม่นับถือ ๔ พระมหานาม ยกมือขวาห้ามข้างเดียวเพียงเชื่อครึ่งหนึ่ง ๕ พระอัสสชิยกทั้งสองมือ ไม่เคารพนับถือเต็มที่ จึงบรรลุในวันที่ ๔ หลังสุด ทั้งหมดบรรลุอรหัตตพร้อมกัน วันแรม ๕ ค่ำ เมื่อฟังอนัตตลักขณะสูตรจบ

อุทิศพ่อพระศกเม็ด อุทิศแม่พระศกเส้น
พระพุทธรูปชุดนี้ กระทำหน้าสวยและเรียบร้อย จึงเห็นกันว่าเป็นของใหม่ เมื่อขัดดูแล้วปรากฏว่ามีทองคำประสม มีทองแดงมากจึงมีสนิมเขียวมรกตและมีสีดำ จึงแน่ว่ามีเงินประสม มีสนิมเหล็กแน่ว่ามีเหล็กประสม ทั้งนี้จึงเป็นสำริดไทย และมีสัดส่วนแบบเดียวกับขุนสือไทย ไทยงาม ฯลฯ จึงแน่ว่าชุดเดียวกัน

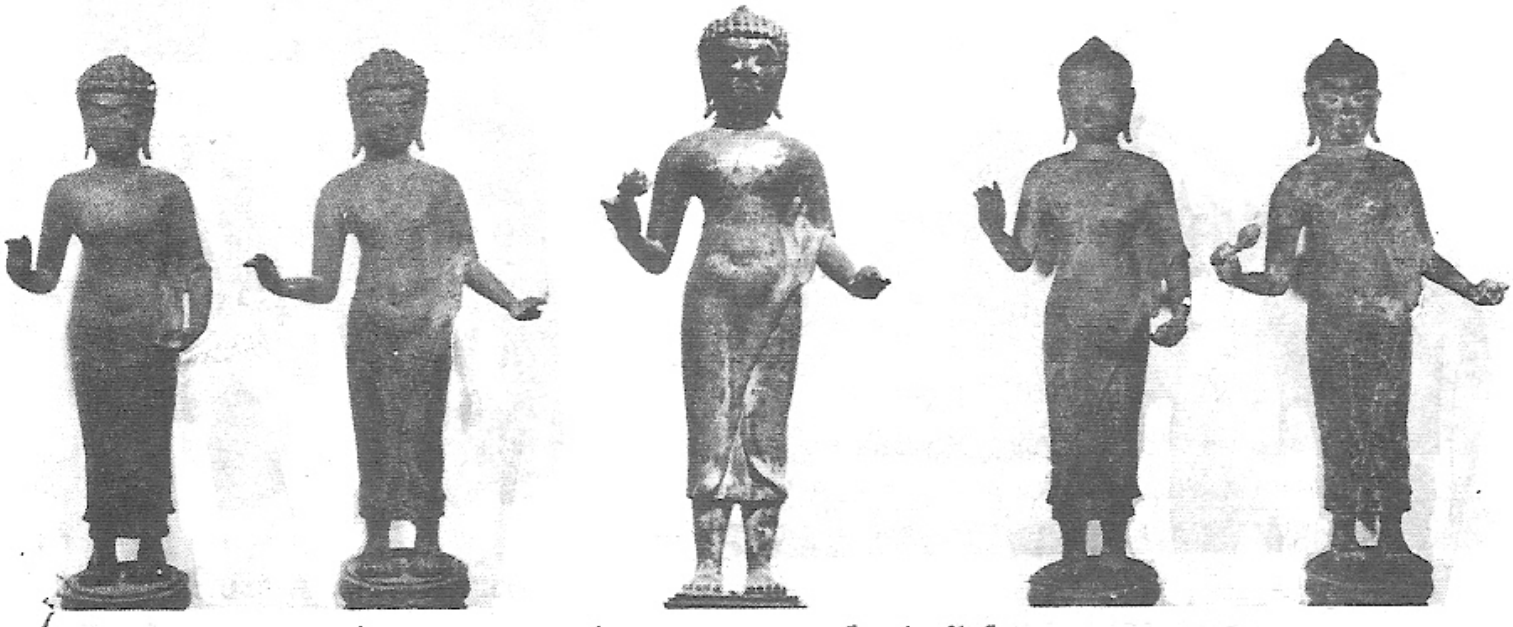

อุทิศพ่อพระศกเม็ด พระพุทธปางแสดงเทศนาต่างเพียงประทับยืน อุทิศแม่พระศกเส้น

สำหรับที่อุทิศแม่นั้น องค์ซ้าย เป็นแม่ที่ไม่ใช่ขุนหญิงไม่มีเครื่องยศ องค์ขวา เป็นแม่ที่เป็นขุนหญิง จึงถวายเครื่องยศขุนหญิงเฉพาะองค์กลางที่อุทิศแก่ขุนหญิงโห่มาดี พระศกเม็ด มือขวาถือดอกบัวบาน มือซ้ายถือลูกโดนดสุก เป็นเครื่องฐานันดรศักดิ์เฉพาะ

แบบนี้จะเห็นเหมือนกับรูป ขุนสือไทย ไทยงาม ฯลฯ ได้ที่ถ้ำเทือกเขางูแห่งเดียวกัน ยืนยันช่างชุดเดียวกัน มั่นหาญขอมช่างราชบุรี ขอมเหิน ขอมหญิงคุ้ม ช่างเพชรบุรีร่วมกัน สร้างตามบรมราชโองการเดือน พ.ศ. ๓๒๐

พระพุทธรูปวัดมหาธาตุคงสัก

จีวรกลีบที่เรียกกันว่ากลีบปล้องอ้อย เฉพาะวงพระพักตร์ดูเป็นวงกลม จึงบอกว่าเดือนอันยืนยันว่าสร้างสมัยเดือนเด่นฟ้าอธิราชเจ้า มีน้ำหนักมากอาจตันหรือใช้ทองคำประสมหล่อไว้และพระองค์นี้กับจีวรกลีบอยู่วัดพริบพลี มีสนิมขาวเข้าใจว่าหล่อประสมมั่ง (อลูมิเนียม)

พระพุทธรูปโกสินราย

ส่วนมากมีประภามณฑลช่อ อันแสดงรูปดวงตะวันหรือเดือนทรงกรดรัศมีช่อ ที่ทำประภามณฑลเป็นรัศมีช่ออย่างนี้แสดงเป็นดวงเดือนหรือดวงตะวันก็ได้ และองค์ยืนซ้าย-ขวานั้นที่พวกเขาขุดค้นมาได้ จึงแจกองค์ดีออกไปขายกัน ได้เก็บรักษาจึงอยู่ได้ พอรู้ก็ประกาศว่าของปลอม ของจริงก็ที่แตก ๆ หัก ๆ เหลืออยู่ในกรมนั้น

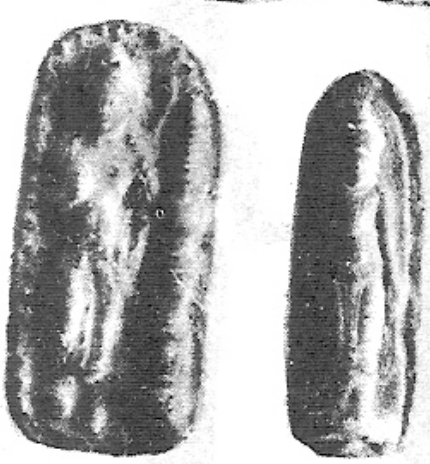

พระพุทธรูปแบบพระเครื่อง

บนพระเครื่องดินเผา อาจสมัยต่อมาคือสมัยราชพลี ล่างพระร่วง คือหมวกยืนยันอยู่ ดินเผาแบบสุวัณณภูมิ ราชบุรี และพระร่วงนั้นองค์ซ้ายจะเห็นมีรูปสถูปหรือเจดีย์ กรุไทยบอกว่า ล่วง คือ ลับไปแล้ว

พระพุทธรูปปางสีหไสยา

ที่พนักพระปริษฎางค์ ทำเป็นรูปวงกลมมีรัศมีเป็นลายออกเป็นดวงตะวัน หรือ เดือนก็ได้ เฉพาะองค์จีวรกลีบหลับพระเนตร์ แสดงพระอิริยาบถเสด็จดับขันธ์ปรินิพพาน

เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ อธิราชเจ้าเมืองไทย ผู้ขึ้นครองเมืองทองแทนอธิราชตวัน ผู้พ่อ ตัวตวันตาย ปีรกา ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๘ พุทธกาล ๓๐๔ ตั้งในเรือนใหญ่ สวดธัมม ๑๐ เดือน เลี้ยงพระ ๑๐๐ องค์ทุกวัน เทสนหน้าผี ในวันปักข ให้มีฟ้อนรำในคืน หน้าผีพ่อ มีธัมมให้พ่อฟัง ผู้ลูกแทนผู้นับถือพ่อเมืองทอง (๓๕/๑) เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิอธิราชผู้ใคร่สร้างเรืองยอดเผาผีผู้พ่อ เรือนยอดน้อย[๑] เหม (ไม้หอม)[๒] แท่น ล้วนทองปดับงาม เดือน ๕ ปีจอ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ชุมไฟในที่เรือนยอด หน้าเมือง มีพระพัน(องค) เยี่ยมบังสุกุลขุนเมือง ๑๓๘ เมืองมากราบผีพ่อ ชุมไฟแล้วเอากดูก ใส่ฐานเจดียวัดสุวัณณ (ภูมิ) (๓๕/๒)

เดือนเด่นฟ้า ลูกขุนเมืองตวันธัมมีราชาสุวัณณภูมิไทย ในเดือนอ้าย แรม (ราชาภิเษก) เปนราชาลว้า พุทธกาลสามร้อยห้า เปนอธิราช พุทธกาล ๓๐๕ เมียชื่อ แม่นางศรีสายทองงาม ท้องคลอดลูกชื่อ ไทยสรวงฟ้า ยุพราชพระยาสุวัณณภูมิ ในสุวัณณภูมิราชนเวสน[๓] คงฉลองงานแผ่นดินทอง ๑๐ วัน งานมี กลอง เพลง เมืองเรา แต่คนในราชนเวสนสึกสาเปนตามศกุล ในวังต้องซ้อม ร้อง เรียน รำ ทุกวัน ท้านเห้าผู้สาวคุมฟ้อนนางตรงทีท่วงกับ นายโรงชาย งานจบ ราชสกุลชา (วก) หาเล่นในงานสาวกฉัน ส่งสื่อสารลักขนหาคนเมืองสุวัณณภูมิ ส่งตัวนางเภา (ตัว) กวักทองมา เหืองสือ (ไม่) ต้องใจ ผู้นำสานในเพราะสาสนสหาย สงครามเมืองนางชาวก สู้กันในเดือน ๘ ๗ ๆ ๘ ๙ ปีพุทธกาล ๓๐๖ แพ้นางเจ้าแล้ว กลับสู้ ได้ตัวนางแม่มาเมืองทอง เมื่อเดือน ๓ ปีพุทธกาล สามร้อยแปด (๓๐๘) (๑๒/๑)

เดิม นางเปนเมียขุนสวันชาวก เนากรุงพุทธภูมิ เมื่อขุนเมืองตาย นางขึ้นนั้น พุทธกาล ๓๐๔ เมื่อแม่นางสู่เมืองทองนั้น แม่ผู้สาว ๒๕ ขวบปี (๑๒/ด้านข้างทั้ง ๔)

เดือนเด่นฟ้าอธิราชเจ้า แห่ง เมืองสุวัณณภูมิ ได้เมียนางชาวกผู้เปน (ใหญ่) เมืองพุทธภูมิ ให้แม่นางสร้างอุโบสถวัดเวฬุวัน ในพุทธภูมิ จึงนิมนตภิกขุธมฺมสุนนฺโท ไปเปนหัวพระกำหนดเขตลูกนิมิตสีมา แล้วสวดญัตติกัมม ถูกในพุทธบัญญัตติ พร้อมสงฆให้ผู้อุปสมบทชาวก ๑๐ เปนภิกขุในพุทธสาสนาธัมมวินัย ในเวฬุวันขันธสีมาพุทธภูมิ ภิกขุ เขมิโย อยู่ (อยู่จำพรรษา) ธมฺมสุนนฺโท เขียน พุทธกาล ๓๑๕ (๑๒/๒)

ภิกขุ ผิว กัจจายน ได้ฟังข่าว **เฒื่อมสุนาขัลลตู** ปี ๓๐๕ ธัมมสุนันท ไม่ใคร่ใฝ่รบพุ่ง เหนควนย้าย (ไป) บ้านฆนน เอาถ้ำเขาหลวง ตั้งป้อง (กัน) ได้ (๔๘๕/๑) เดือนเด่นฟ้าเหน (ว่า) ถ้าไป ใครเฝ้าเมือง วนว่า เฝ้าเมืองได้ เฒื่อมคงยอมตัวเอง (๔๘๕/๒)

กัจจายโน แล **ธัมมสุนันโท** ผู้ว่า (กับ) เดือน ว่า คนคงต้องตาย ถ้ารบกัน ไม่รบกันดีกว่า ทำตัวดังกลัวแพ้ (๔๕๑/๑) ด้วยไปถ้ำเขาหลวง รอให้เฒื่อมเข้าสู่สุวัณณภูมิเอาสึกกาญจน อู่ทอง เถือมทอง เข้าล้อมไว้ กดไว้แล้ว หมดเสบียง (เฒื่อม) ต้อง (ยอมแพ้) (๔๕๑/๒)

กัจจายน ธัมมสุนันท ว่า **เฒื่อมสุนาขัลลตู** อยู่นานเข้า แลมีคน ๕ หมื่น หมดเสบียงคนไม่มีเรี่ยวแรงรบ คนต้องบังคับเฒื่อมให้ยอม ไม่ต้องรบกัน คนไม่ตาย (๔๕๒/๑) (ขอ) เดือนเด่นฟ้า (สั่งให้) ธัมมราช ปราน เอาศึก เรือออกดักปล้นเอาเสบียงในทเล ตัดกำลังให้หมดแล้ว ขุนญิงเฒื่อมยอม ศึก (อัน) ขุนยอมตัวตนแล้ว คนอื่นคงยอม เหนไม่ต้องรบ ได้ชนะ (๔๕๒/๒)

---

[๑] เรือนยอดน้อยทอง เปลี่ยนเป็นชื่อ พระเมรุมาศ ที่พบในสมัยอยุธยาฯ

[๒] เหมทอง ต่อมาเปลี่ยนเป็น โกศทอง เหม เท่าที่เห็นฝีมือช่างชาวราชบุรี เพชรบุรี ทำเป็นแบบโกศไม้ ๑๒ บ้าง โกศโถบ้าง กลมบ้าง ใช้ไม้ระกำทำช่อและลาย จริงอยู่ คำชื่อว่า เหม ถ้าเป็นคำมคธ แปลว่า ทอง แต่ "เหม" ไทยเป็นชื่อโกศใส่ศพ จะประดับหรือทาทองก็ตาม เหมนี้เป็นคำไทยแท้ ถ้าพวกไทยไม่ยอมรับ ซึ่งเป็นคำไทยลว้า หรือลาวเดิม เป็นของข้าพเจ้า

[๓] น่าจะเป็นราชนิเวสน แต่ต่อไปก็เห็นเขียนอย่างนี้ และพระธัมมสุนันทเรียนจบจากชมพูทวีป น่าจะเขียนไม่ผิด จึงไม่แก้

กัจจายโน ธัมมสุนันโท อยู่เฝ้าเมืองสุวัณณภูมิ คอยนางเฒื่อม (สุนา)ขัลลตู มีสามเณร หาญใจ วีรมโน แล ขุนชนะชาวก เปนสิส (๔๕๐/๑) เฒื่อมสุนาขัลลตู เคยคุ้นมาแต่นางยังเปนเดก เมื่อมูนียไปชาวก ปีพุทธกาล ๒๗๖-๒๗๗ (กลับ) มาธัมมราช ปี ๒๗๘ ขุนลตูสุวาเทียมก่อสร้างเมืองพุทธภูมิ ปี ๒๘๗ พ้อตาย นางทำต่อ ผัวตาย เปนขุนญิง (๔๕๐/๒)

เดือนเด่นฟ้า ให้ **ธัมมสุนันท** เขียนเล่า เมื่อเฒื่อมสุนาขัลลตู มาอยู่สุวัณณภูมิ แลตัวเฒื่อมได้เหนธัมมสุนันนท กัจจายน ได้พูดเรื่องด้วย (๕๑๐/ด้านข้างทั้ง ๔)

ธัมมสุนันท แล **กัจจายน เฝ้าเมือง (สุวัณณภูมิ)** เดือนเด่นฟ้าย้าย (ไป) อยู่เมืองพริ (บ) พรี ย้ายแม้คนญิงชายทั้งสิ้น เมืองว่าง เมื่อเฒื่อมมิเหนคน (นาง) มาหาถึงห้องที่วัดมหาธาตุ ปากถาม ผู้คนไปไหนหมด (ทั้ง) เมือง (๕๑๐/๑) เมื่อเฒื่อมว่า (แล้ว) กัจจายนว่า เมื่อคนยินศึกถึงเมือง คนมิใค (ใคร่) ฆ่าคน แจไฉเมือฆนน ถ้ำเขา (หลวง) แล ศึกอู่ทองมาขนาบ (ที่) คลองแค แล (คลอง) ช้างสี่หมื่น เถือมทอง (ตั้งอยู่) บ้านบางช้าง (ถึง) นกแฝก กาญจน คุ้มช่องสดึง (แลเขา) ช้าง เดือน ดาว คุมที่พริบพรี (แล) บางเคม (๕๑๐/๒)

ธัมมสุนันโท กัจจายโน อยู่ **เมื่อเฒื่อมเข้าหา** ว่า คนศึกอดหนัก เมื่อได้ข้าวแล้วจะยอมแพ้ กัจจายน ว่า ข้าวมีมาก ที่ว่า คงคำไว้ เฒื่อม ว่า มีหมู (อยู่) ในหม้อ (แล้วจะ) กลัวอะไร (๕๓๘/๑) เฒื่อมลงคำให้ธัมมสุนันโท หาข้าวให้ (ห) มื่นถัง เฒื่อมมาอีกว่า ตุยตยมิเอา (ด้วย) ขอให้เปนเมียเดือน ผิวว่า อันนั้น (ที่ยังไม่ยอมอาจต้อง) ฆ่ากันมาก (ขอ) หยุดก่อน (๕๓๘/๒)

ธัมมสุนันโท อันกัจจายน (อยู่ด้วย) เฝ้า (เมืองสุวัณณภูมิ) เอาไฟแสงขึ้น (ยอด) ไม้ ให้รู้ทั่ว ตีเกราะให้ศึกรู้ว่า ภิกขุยังอยู่ เฒื่อมถาม ธัมมสุนันทว่า แจ้งภิกขุ (ยัง) อยู่ มิฉนั้น ศึกบุกถึงฆ่ากันมาก (๕๔๒/๑) แจ้งไฟแก่เดือน เมื่อขึ้น ๖ (ค่ำ) เดือน ๔ ปี ๓๐๗ (ว่า) เฒื่อมยอม ขุนศึก (ตุยตยยัง) คงสู้ ให้เบิกศึกแต่ง (คำ) ขู่ให้ยอม (เมื่อ) เฒื่อมค้อมแล้ว ผู้อื่นต้องค้อม มิต้องให้ สู้ฆ่ากัน (๕๔๒/๒)

เดือนเด่นฟ้า อยู่ถ้ำเขาหลวง เมื่อเฒื่อมยกศึกเรือคนหมื่นสู่ถิ่นเมืองทอง แม้สู้ผู้คนตายมาก ย้ายคนไปพริบพรี เมื่อเฒื่อมเข้าเมืองร้าง[๒] (๒๔๒/๑) เฒื่อมหมดเสบียง เมื่อศึกอู่ทอง เถือมทอง นองทอง ล้อมขนาบ ปรานธัมมราช ออกตัดกำลังส่ง เฒื่อมจะยอมแพ้เอง (๒๔๒/๒)

เดือนเด่นฟ้า ถ้ำเขาหลวง ให้ดาวเด่นฟ้า เปนหัวศึก ขุนชนะ ขุนปก เปนมือศึก เดือนเปนขุนศึก (๒๕๓/๑) ให้คนศึกห้าพัน ออกเดินในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๕ ปีพุทธกาล ๓๐๗ ให้คุมเชิงล้อม ให้เฒื่อมยอมแพ้แก่ตัวเอง (๒๕๓/๒)

เดือน ๕ วันเอือย (พฤหัสบดี) อันตัวนางเฒื่อมมีสือว่าจะคืนเมืองให้ อย่าฆ่าคนให้คนไปเมืองบ้านเฒื่อมยอมเปนเมีย (๒๕๔/๑) เดือน (เด่นฟ้า)[๓] สั่งเฒื่อมให้มาหา วันขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๗ พุทธกาล ๓๐๗ เฒื่อมไม่ห่มผ้า[๔] เข้าหาอย่างข้า (๒๔๕/๒)

---

* ๑ แผ่นก่อน และ แผ่นเหล่านี้ ท่านเขียนไว้อย่างนี้ ดูสับสนกันอยู่ ครั้นจะตัดต่อก็ยิ่งจะสับสนมากขึ้นกับทั้งจะตามหาแผ่นไม่พบ จึงใส่ลงตามลำดับแผ่นซึ่งเต็มความอย่างนี้ เพื่อสะดวกแก่การค้นหาแผ่นจารึกในภายหน้า

๒ ดูตามกระเบื้องนี้จะเห็นว่าไม่ได้รบกัน แต่อาจเป็นได้ว่า ให้ทหารอยู่เฝ้าเมืองเล็กน้อย ได้ปะทะกองศึกนางเฒื่อมพอเป็นพิธีแล้ว ยอมแพ้ตามแผนการของเดือนเด่นฟ้า พระธัมมสุนันท จึงเขียนไว้ว่ายอมแล้วกลับสู้ใหม่ได้ตัว จากแผ่นนี้ไป ๖ แผ่น ท่านพระครูพิศิษฐ์ศิลปาคมว่าได้จากถ้ำเขาหลวง และเวลานี้ยังเก็บไว้ที่วัดเพชรพลี

๓ ดูตามหนังสือขออย่าศึก กินเวลาเกือบ ๒ เดือน นางอาจไม่แน่นอน คงถูกนายทัพ นายกองคัดค้านอย่างรุนแรงที่ยึดเมืองได้แล้วต้องยอมแพ้ ที่ถูกควรชนะมากกว่า อาจต้องโต้เถียงกันอยู่นาน ฝ่ายกองทัพไทยที่ล้อมอยู่อาจขู่ตะคอก ถ้าไม่ยอมจะรบชิงเมืองคืน เมื่ออดหนักเข้า และเดือนเด่นฟ้าอาจเห็นว่าล่าช้า จึงมีหนังสือบังคับไปอย่างนั้น

--- ๑ ---

๔ อาจเป็นธรรมเนียมในขณะนั้น ที่ผู้หญิงซึ่งนำตัวไปขายไม่ปิดอก เพื่อให้ชายเห็นส่วนสัดแล้วเกิดต้องการ นางเฒื่อมเข้าหา

เฒื่อม (สุนา) ขัลลตู เมืองทอง สุวัณณภูมิ ขนเดือน (เด่นฟ้า) ให้เขียนยอมต้อมอยู่ (๓๘๑/๑) เฒื่อม (สุนา) ขัลล (ตู) หาขอมเสมียนไทย ทั้งขอมเอื้อน ขอมอ่อน ไทยเขียนปี ๓๑๑ ขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๕ แพ้ (แล้วเขียนไว้) (๓๘๑/๒)

เฒื่อม (สุนา) ขัลลตู ลูกขุนลตูสุวาเทียม ขุนเมืองจอกกาตอ เมื่อใหม่ชื่อ พุทธภูมิ (๓๔๐/๑) ขอบ ๒๐ มีผัว ขวบลุมี ๒๒ ผัวตาย คลองเมือง เข้าขวบ ๒๘ สู่ถิ่นทอง มีผัวอีก ขวบ ๓๕ กลับสู่พุทธภูมิ (๓๔๐/๒)

เฒื่อม (สุนา) ขัลลตู ยอมต่อขุนเดือน (เด่นฟ้า) (๓๘๒/๑)

เฒื่อม (สุนาขัลลตู)* ต้องทิ้ง (ผ้าห่ม) เปิดคู่ดูเผยงาม ให้นายเห็นเท่าดีได้ใจรัก (๓๘๖/๑)

เฒื่อม ยอมพ่ายแพ้ เดือน ๕ ขึ้น ๕ ค่ำ (ปีพุทธกาล ๓๐๗) แพ้เรียบร้อยแล้ว ปีพุทธกาล ๓๐๘ (๓๘๒/๒)

เดือน (เด่นฟ้า) ตั้ง เฒื่อม (สุนาขัลลตู) ให้เป็น ขุนญิง ให้สนม ผ้าแต่งตัวไทยเท่าต้นขุนญิง (๓๘๖/๑)

เฒื่อม-ขัล (ลตู) ยอมตนออมสีสินถนนเมียผู้ที่สอง (๓๘๔/๑) เดือนเด่นฟ้าให้เฒื่อมขึ้นเปนเมีย (๓๘๔/๒)

เฒื่อม (สุนาขัลลตู) วางเงินทอง ๓๕๑๒ (ชั่ง) เมือง (หลวง กรุง) พุทธภูมิ ชวกบากนาย บาบะนิง มลง กามเผง กทา (๓๘๕/๑) เฒื่อม ต้องค้อมต้นผัว เพื่อเชื่อถือใจในใจ (๓๘๕/๒)

เฒื่อม พร้อมตุยตยสีเสือม ทั้งฅนศึกครบ ๗๕๑๒๗ (คน) (๓๘๓/๑) เฒื่อมขัล (ลตู มอบ) เรือกองศึก สามพันห้าร้อย ดาบ น่าไม้ กสุน (๓๘๓/๒)

เฒื่อม หาเดือน ถามว่า ข้าผู้กองคนเรือ (ทั้งหมดเหล่านี้) อันหากินที่ถิ่นควนไหน (๓๘๗/๑) เดือนว่า คนในกองเรือ มิใช่ข้า ทั้งหมด ควรกลับเมืองบ้าน (๓๘๗/๒)

ขุน (ญิง) เฒื่อม (สุนา) ขัลลตู ดอมตนฆ้อมตน เทินอัน (ประกัน) (๓๘๘/๑) เฒื่อม ออกคำ (สั่งประกาศแก่แม่กองศึก) ตุยตยสีเสือม ให้คุมตน คืน (เมือง) เดือน ๔ ปี ๓๑๐ (๓๘๘/๒)

--- ✪ ---

อย่างข้าจึงไม่ห่มผ้า แม้ในขะแม (เขมร) เมื่อนางไม้ไผ่ (Willoleaf) หรือ หลิวเหย่ ต้อนรับโกณฑัญญพราหมณ (Kaundinya) อ่านตามตัวว่า "คอนดินยะ" เห็นตามกระเบื้องจารเขียนชื่อไว้ว่าขุนต้นเทียนไทย คริสตศตวรรษที่ ๑ พ.ศ. ๕๔๓) ก็ไม่ห่มผ้า (ในเรื่องว่าแก้ผ้าเปลือย) คงถือธรรมเนียมอย่างนี้ซึ่งนักเขียนชาวจีนไม่รู้ก็เลยเขียนว่าอย่างนั้น จนถึงฝรั่งเขียนด้วย อนึ่งได้ทราบว่า ธรรมเนียมชาวทะเลใต้ หญิงโสด ชายโสด ถือว่าร่างกายบริสุทธิ์จึงปล่อยท่อนบนเพื่อประกาศความบริสุทธิ์ในร่างกาย ถือเป็นธรรมเนียม ถ้าปกปิดก็เท่ากับประกาศตัวเองว่ามีโรคน่ารังเกียจจึงปกปิดไว้ ฉะนี้ จึงถือเป็นธรรมเนียมปล่อยอกอย่างสบาย ซึ่งฝรั่งยังให้คุณนามว่า บริสุทธิ์ใจ (Innocence) แปลว่าปราศจากยางอายก็ได้ แต่พวกนี้ยังมีผ้านุ่ง ส่วนพวกฝรั่งนั้นแก้ผ้าเปลือยล่อนจ้อน อย่างที่ถ่ายรูปทำปฏิทิน และตามหนังสือนิตยสารต่าง ๆ แต่กล่าวว่าเป็นศิลป์

* เท่าที่นางเฒื่อมสุนาขัลลตูเขียนอธิบายไว้อย่างนี้ จึงเป็นการแจ่มแจ้งถึงธรรมเนียมในขณะนั้น เป็นความนิยมจนกระทั่งเป็นที่รู้ทั่วไป ทั้งผู้ยอมตน และผู้รับรอง ไม่ต้องนัดหมายกันก็กระทำถูก อย่างทั้งสองฝ่ายได้กระทำและจดอธิบายไว้

เดือน (เด่นฟ้า) ต้อนรับเฒื่อม (สุนา) ขัลลตู ห่มตัวนางด้วยผ้าห่มไหม[๑] เฒื่อมขอรับผิดทุกอย่าง เดือนว่า เรานี้ไม่ได้รบกัน คนไม่ตาย ไม่ผิด (อะไรเลย) เชิญพักตามใจ (๒๕๕/๑) เดือนเด่นฟ้า เฒื่อมสุนาขัลลตู ไปถ้ำเหนเดือน เหนตวัน[๒] ช่วยสร้าง (พระ) พุทธ (รูป) ปางรับมธุปายาสแต่นางสุชาดา ให้กำลังเพื่อแจ้ง (ตรัสรู้) (๒๕๕/๒)

เดือนเด่นฟ้า อยู่พริบพรี[๓] เหืองพ่ายเฒื่อมมาตั้งสู้ เมื่อเฒื่อมหมดอาหารต้องยอมแพ้ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๕ ปีพุทธกาล ๓๐๘[๔] ปีฉลู (๒๕๑/๑) เมื่อยอมมอบลูกศึก พร้อมคืนเมืองสุวัณณภูมิ ยอมเปน (เมีย) เดือนว่า ใครใคร่กลับ จงกลับ ใครใคร่อยู่ จง (อยู่) **เมืองทอง (และเมือง) ชาวก เปนเมืองผัวเมีย (ทุกขสุขร่วมกัน)** (๒๕๑/๒)

เดือน เฒื่อม อยู่ถ้ำ[๕] ทำร่างขุนเดือน คู่ เฒื่อม ให้เรียกคน (ศึก) ของเฒื่อม ทำอุโบสถ คู่ เจดียกลางหาหินส้างพุทธเจ้า (โปรด รูป) นันทา (๒๕๖/๑) เดือนเด่นฟ้า ชวนศรีสายทอง ทำอุโบสถยอดเขา นิมน (ต) ธัมมสุนันท พร้อมภิกขุ กำหนดนิมิต สีมา ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ พุทธกาล ๓๐๕ (๒๕๖/๒)

เดือนเด่นฟ้า สู่เมืองพริบพรี เหืองพ่ายเฒื่อมขัล เมื่อเฒื่อม (ยอม) แพ้ขุนออกชนะจับเฒื่อมขัลลตู (ได้) (๑๔๕/๑) เมื่อเฒื่อมมาน้อมเท้า ค้อมหัว (ขอ) เข้าอยู่ในเมือง มีข้ารับใช้เทียบถึงเมีย หามีเข้าสู่ห้องสราญ (ไม่)[๖] (๑๔๕/๒)

เดือนเด่นฟ้า ตั้ง เฒื่อมขัลลตู (๓๗๔/๑) เปนแม่อยู่หัวเมือง ชวก มลก เดือน ๑๒ (ค่ำ) พุทธกาล ๓๐๕ (๓๗๔/๒)

เดือนเด่นฟ้า[๗] **ศรีสายทอง ไทยสรวงฟ้า เฒื่อมสุนาขัลลตู** ร่วมถวายผ้ากฐินวัดศรีมหาธาตุ (วัน) ขึ้น ๑๑ (ค่ำ) เดือน ๑๒ ปี ๓๑๑ (๒๑๕/๑) ญาณจรณ ตัดอันตรวาสกคลองเข้า (ตอนกลาง) คืน สงฆ (ภิกขุจำพรรษา วัดศรีมหาธาตุ) ๑๗๔ อนุโมทนาต่อญาณจรณ (๒๑๕/๒)

(แผ่นนี้ พระญาณจรณคงจารึกเอง จึงเล่าเรื่องไว้ จะเห็นว่าได้สืบกฐินัตถารกิจพิธีตลอด ตั้งแต่พิธีทอด กะ ตัด เย็บ ย้อม กราล และอนุโมทนานั้น ถูกต้องตามวินัยกรรม ซึ่งเป็นพระพุทธบัญญัติทุกประการ และกฐินัตถารกิจพิธีการตามพระพุทธบัญญัตินี้ ยังคงอยู่มาถึงปัจจุบัน ได้เป็นประเพณีไทยแล้วตลอดกาล ๒๒๐๐ ปีมาแล้ว และในการปัจจุบันยังมีพิธีการจัดหาทุนเป็นค่าหัตถกรรมบูรณะซ่อมแซม ก่อสร้าง เพื่อสืบต่อพระพุทธศาสนา และพระพุทธสถานให้มีคงอยู่ต่อไป)

---

[๑] เป็นธรรมเนียมในกาลนั้น เมื่อรับก็ห่มผ้าให้ และรับในฐานันดรศักดิ์เมีย เดือนเด่นฟ้าจึงประกาศอย่างนั้น

[๒] มีถ้ำชื่อถ้ำเห็นเดือนเห็นตะวัน ณ ภูเขาบันไดอิฐ เดี๋ยวนี้เรียกถ้ำพระจันทร์ ถ้ำอาทิตย์ ภายในถ้ำมีช่องทะลุกลมเล็ก เมื่อมองขึ้นไปเห็นวงกลมขาวคล้ายพระจันทร์เพ็ญ อีกถ้ำหนึ่งมีช่องทะลุใหญ่แสงแดดเข้าได้ จึงดูคล้ายพระอาทิตย์ส่องแสง พระพุทธรูปรับมธุปายาสและโปรดรูปนันทา เมื่อไปดู ยังไม่รู้ จึงไม่แน่ว่าองค์ไหน แต่ได้ทราบว่าถูกซ่อม ถูกลัก ถูกขน ไปมาก อาจไม่เหลืออยู่แล้วก็ได้

[๓] พ่ายตอนนั้นอาจแปลได้ว่าหลบหลีก

[๔] กว่าจะยอมแพ้กันเสร็จ อาจเป็นเวลาขนาดนั้น

[๕] ถ้ำไม่ได้บอกชื่อว่าที่ไหน แต่สร้างอุโบสถคู่ เข้าใจว่าที่เขาบันไดอิฐ เขาเล่าให้ฟังว่า พระอุโบสถคู่นั้น คือ อุโบสถเมียหลวง เมียน้อย แต่อาศัยที่สร้างพระเจดีย์ไว้กลาง คงหมายถึงตกลงกันได้ด้วยนับถือพระพุทธธรรมเหมือนกัน จึงสร้างพระพุทธรูปปางโปรดพระรูปนันทาเถรี เท่ากับว่าเดือนโปรดเฒื่อมให้พันทุกข์ในการแพ้ศึกส่วนรูปขุนเดือนคู่เฒื่อมเดิมนั้น อาจอยู่หรือหายไปแล้ว ยังไม่ได้สำรวจ

[๖] คงจะจริง เพราะไทยลว้าไม่ชอบมากนัก คือ ไม่ใช่พวกบ้ากามคุณ เช่นชาวชนบทแม้ปล่อยอก และเปลือยอาบน้ำ ก็ไม่มีอะไร จึงมีเกิดน้อยตลอดกาลนานมาฯ

[๗] เมื่อเจอกเบื้องจดรายการอย่างนี้กระทำให้แน่ใจว่า เนื่องจากบ้านเมืองมีศึกสงครามจึงต้องหยุดพระราชพิธีทอดกฐินไปหลายปี เมื่อสงบเรียบร้อยแล้ว จึงเริ่มกันใหม่ ต้องจดเหตุการณ์ไว้ เพราะถือว่าเป็นเรื่องสำคัญฯ

แสงสายทองมาหาแม่ (ที่เมืองเพชรพริบพลี) เมื่อก่อน แต่งงานกับ ขุนทองสองเมือง (เมืองเถือมทอง) เมื่อขวบ ๒๘ มีลูก ๖ คน คนพี่ (ชาย) ชื่อ ทองไทย (ชายชื่อ) ทองเมือง (หญิงชื่อ) ฟ้าสี (หญิงชื่อ) แสงฟ้า (หญิงชื่อ) สายแสงฟ้า (ชายชื่อ) ไทยแสงฟ้า (๔๗/๑) แสงสายทอง มาถึง (เมืองเพชร) พริบพรี แม่หาธัมมสุนันโท ผู้อุปฌาย **ให้บวชชีมีชื่อ สุวัณณปภา** เมื่อวันขึ้น ๑๑ (ค่ำ) เดือน ๖ ปี ๓๑๒ (๔๗/๒)

ญาณจรโณ ทองดี[๑] เมื่อเหนตนใกล้ตายแน่ ไม่เที่ยง ถึงตนทั่วตนตัวสัตต เท่ามีเกิดต้องตาย (๓๓๕/๑) สั่งหาเดือนเด่นฟ้า พร้อม เมีย ลูก แล ขุนศึก ขุนฆอม ให้ชุมนุมในวัด สุวัณณภูมิ ในเดือน ๗ แรม ๑ ค่ำ พุทธกาล ๓๑๓ (๓๓๕/๒)

เดือนเด่นฟ้า ไทยสรวงฟ้า คับประคองญาณจรณ เมื่อคราวป่วยแต่ต้นเดือน ๗ ถึงต้นเดือน ๘ (๓๓๘/๑) เดือนเด่นฟ้า ญาณจรณ ดี ธัมมปาโมกขสังฆราช ตาย วันขึ้น ๔ (ค่ำ) เดือน ๘ ปีพุทธสาสนกาล ๓๑๓ (อายุ ๙๘) (๓๓๘/๒)

เดือนเด่นฟ้า[๒] **เมื่อเฒ่มสุนาขัลลตู** ขอตัวดาวเด่นฟ้าไปคลองแทนขุนสวรรยชาวก เมืองพุทธภูมิ (๑๔๖/๑) (ชาว) ชาวก นับถือขุนผัวนาง สู้มาแห่ เฒ่มขอขุนเปนผัว ตั้งดาวเปนลเด่นเมืองผัว วันขึ้น ๓ (ค่ำ) เดือน ๒ ปี ๓๑๔ (๑๔๖/๒)

เดือนเด่นฟ้า ส้างเรือนยอดเผาผีญาณจรณสังฆราชา (๓๔๒/๑) เผาเดือน ๓ ขึ้น ๑๒ (ค่ำ) ปี ๓๑๔ ดูกเกบ (วัด) มหาธาตุ เถ้าถ่านปั้น ผสมก่อตัว ตามจิง ให้เหนเหมือน ๒๑๘ (รูป) (๓๔๒/๒)

เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ ตั้ง ธัมมสุนันโท (๓๔๑/๑) เปน ธัมมปาโมกขสังฆราช วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ ปีพุทธกาล ๓๑๔ (๓๔๑/๒)

เดือนเด่นฟ้า *อธิราชเจ้าแห่งเมืองสุวัณณภูมิ ได้เมียนางชาวกผู้เป็นใหญ่ (ใน) เมืองพุทธภูมิ ให้แม่นาง (ไป) สร้างวัดเวฬุวันในพุทธภูมิ จึงนิมนต ภิกขุธัมมสุนันโท ไปเป็นหัวหน้าพระกำหนดเขตลูกนิมิต สีมา แล้วสวดญัตติกัมม ลูกพุทธบัญญัตติให้อุปสมบท (ชาย) ชาวก ๑๐ (คน) เป็นภิกขุในพุทธสาสนาธัมมวินัยในเวฬุวัน ขันธสีมา พุทธภูมิ ภิกขุเขมิโยอยู่ (อยู่ประจำ) ธัมมสุนันโท เขียนพุทธกาล ๓๑๕ (ความนี้ตัดมาจากแผ่น ๑๒/๒)*

เดือนเด่นฟ้า[๓] **ตรุงสุวัณณภูมิ** เอื้อมเอาอย่างผู้พ่อ ให้ดาวเด่นฟ้าอนุชาธิราชคุมผู้คน เดินเรือไปถึงในเมืองชาวก เมียแม่ผู้น้อย ชื่อ **ยิวะเฒ่มสุนาขัลลตู** ปีพุทธกาล ๓๑๔ ยอมให้นางผู้น้อย ทั้งขุนเมือง (เปน) รางวัลชนะศึกคราวเมืองชาวกถึงถิ่นไทย ออกขุนชนะชาวกผู้หัวหน้าหมู่คนไทย โดยคุมคนไปส่งเมืองชาวกพุทธภูมิ (เขียน) ในพุทธนิพพานกาล ๓๑๕ (๑๖/๑) เดือนเด่นฟ้า ให้ตัวขุนชนะชาวก ขุนปกเมืองทองคุมคนหญิงชายไทยลวะ (ขวบ) เข้า ๒๐ ฝุกฝน รู้ธนู ท่า บุก รบ รับ ครบลูกศึก ช้าง (ศึก) ม้าศึก หัวศึกใหญ่ เปนหัวหน้ารวังคนศึก เปนศึกเติม ช้าง (ศึก) ม้าศึก เรือศึก ให้รู้เคลื่อน ถอยกลับ รู้ค่ายคูศึก ดูตั้งค่ายคูรบ หอคอย มองศึก ตั้งสู้ เข้าทลวง บุกทำลายให้แหลก แล้วขับให้แตกพ่าย คนผู้เจบป่วยให้หมอช่วยแผล ผู้ตายทำงานให้บุญ เดือนเด่นฟ้า เขียนในพุทธกาล ๓๑๕ (๑๖/๒)

---

[๑] พระญาณจรณ (ทองดี) พระธัมมปาโมกขสังฆราชเมื่อใกล้มรณภาพ ท่านมีสติดีจึงเรียกประชุมเยี่ยงอย่างพระอุปัชฌาย แต่ประชุมด้วยเรื่องอะไร ไม่เจอแผ่นกเบื้องจาร กเบื้องจารชุดนี้ เมื่อให้เขานำมา มีผู้ลอบอ้างเป็นเจ้าหน้าที่ยึดเอาไป สืบหาไม่พบ เป็นอันว่าต้องสูญเรื่องราวไปเพราะพวกสับประทุนอย่างนี้ ฯ

[๒] นางคงอธิบายว่า ประกาศว่าเป็นเมีย เมื่อถูกแห่ไปไม่มีผัวไปด้วย จึงผิดประกาศ เดือนเด่นฟ้า จึงยกนางให้แก่น้องเช่นนั้น ฯ

[๓] ตรุง (กรุง) ซึ่งในแผ่นเป็นตัว ต. ตามธรรมดาคำไทย ต. กับ ก ใช้แทนกันได้ เช่น กรอก ตรอก โกรก โตรก กรอม ตรอม ฉะนี้ กรุง เป็น ตรุง ก็ไม่แปลก ฯ

เดือนเด่นฟ้า อธิราช สุวัณณภูมิ เมืองทอง เอาอย่างผู้พ่อ ให้ขุนศึกคุมคนส้างเรือน หมออู้ไข้ต่อเติมเตม ให้ส้างพระอุโบสถ กุฏิสงฆ อาราม [๑] พระพุทธรูป ธัมมจัก กวางหมอบ ให้นิมนต ภิกขุธัมมสุนันโท ทองวน สิสสญาณ จรโณ ดี อานันโท เที่ยง ฐานีโย โอ ญาณาสโย ขุม ติสฺสโร เม่น อาสโภ ภู่ เปนหัวหน้าผูกลูกนิมิตขันธสีมา เดือน ๔ ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) ฉลู พุทธกาล ๓๒๑ (๑๗/๑) ให้ก่อเจดีย ใส่ **ธาตุ ญาณจรณ ดี ให้หาปรมธาตุ (พระ) สัมมาสัมพุทธ** อนหันตสงฆ (บัญจุยอด) ให้ชื่อ วัดศรีพุทธาราม เมืองไทย ในตอนเหนือเมือง (ให้) ไทยสวงฟ้าคลองเมืองไทย เมื่อ พุทธกาล ๓๒๔ มเสง [๒] พุทธกาล ๓๒๖ เดือนเด่นฟ้ามีสัทธาเข้าหาอุปัชฌายธัมมสุนันโท เจ้าวัดศรีพุทธาราม อุปสมบท เปนภิกขุ ชื่อ จนฺทอมฺพโร (ผู้มีเดือนในฟ้า) ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๖ อยู่วัดศรีพุทธารามเมืองไทยนั้น ไทยสวงฟ้าจัดงานฉลอง ๑๐ วัน กลองยาวแห่เข้าวังในสวด มนตเยน คืน เล่นเพลงชายญิง (เรื่อง) ขุนโล (นาง) โห่มา (ดี) ผู้สร้างเมืองทอง (๑๗/๒)

เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ เมื่อมาสู่เถิงบ้านฆนน **ดูเหนเหิมขอม นางคุ้มเมียขอม** หล่อ (รูป) ขุนอิน (เขาเขียว) กวักทองมา คุมตัวมาสุวัณณภูมิ (ให้) ทำตัวตวันคู่ สิริงามตัว วันขึ้น ๓ (ค่ำ) เดือน ๖ ปี (พุทธกาล) ๓๒๐ (๑๗๒/๑) มนขอมพิสสณุ ตายปี ๓๐๑ จึงตั้ง (มั่น) หาน ลูก เปน ขอมแทน หาญขอมหล่อ พุทธปาง ๖ ท้าว (ราช) อุบาลี (เปนที่ ๗) แล้วหล่อขุนอิน (กับ) กวักทองมา โลลาย โห่มาดี ทับไทยทอง (กับ งามตาเรืองฟ้า) โลกกน (กับ ก้านตา) (๑๗๒/๒)

เดือนเด่นฟ้า คลองเมืองแทนตวัน เมื่อเมืองพุทธภูมิ เมียขึ้นกินเมืองแล้ว เราให้ดาวเด่นฟ้าคลองแทน (เท่า) เสมอ เฒ่อมขัลลตู เมียสาวมีลูกแฝดชาย (ชื่อ) ลเด่นสวงเสือ (ร เด่นสรวง ร เด่นเสือ) ล เด่นคู่เมือง (ล เด่น) คู่สอง ดาวเด่นฟ้าคู่เมียเฒ่อมขัลลตู (๔๔/๑)

เฒ่อมผู้สู่สุวัณณภูมิ (สิ้นอำนาจ) เดือน ๑๒ พุทธกาล ๓๐๘ ปีฉลู เมื่อกลับสู่ชาวกพุทธกาล ๓๑๔ ส้างวัดเวฬุวัน ปี ๓๑๕ (๔๔/ด้านข้างทั้ง ๔)

เฒ่อมคลอดลูก ๒ คู่แล้ว ในปี ๓๒๒ เฒ่อมมี ญิง (ชื่อ) ล เด่นฆวงศ แม่ขอมา สุวัณณภูมิ มอบชาวก เมืองลูก คลองเมืองคนลเมือง พ่อดาวเด่นฟ้า คุมแม่มาเมืองทองให้นางบวชชี ดาวเด่นฟ้า (กลับ) ไปชาวก พุทธกาล ๓๒๓ (๔๔/๒)

เฒ่อมสุนาขัลลตู มีลูก ๕ คน อู่ (อยู่) เมืองพุทธภูมิ เบื่อหน่าย ผัวดาวเด่นฟ้า (นำ) สู่ถึงสุวัณณภูมินี้ (๓๐๗/๑) เฒ่อม ขึ้น ๘ (ค่ำ) เดือน ๕ ปี ๓๒๒ หาธัมมสุนันโท บวชชี ชื่อ ฆรณีลตา อยู่ (บ้าน) ฆนน (เมือง) พลิบพลี (๓๐๗/๒)

เดือนเด่นฟ้า หาแม่ เมื่อแม่ป่วยมาก เดือนหนึ่ง ตาย วันขึ้น ๒ ค่ำ เดือนอ้าย ปี พุทธกาล ๓๒๔ มีขวบเข้าร้อยปี (๑๓๐/๑) เมื่อจัดงานผีแม่ ที่ (วัง) บ้านฆนน สวด เทสน มีให้ผี (แม่) ฟัง มีนางขับกล่อม ฟ้อน รำ กลอง เพลง ให้แม่ ดู ฟัง ปี ๑ (๑๓๐/๒)

(ตั้งให้) ไทยสรวงฟ้า คลองเมืองไทย (แทน) ปีพุทธกาล ๓๒๔ มเสง ตัดความต่อจากแผ่น (๑๗/๒)

---

[๑] คำว่า พระ ไทยว่ามาจากคำว่า วร ปาลี โดยเอา ว. เป็น พ. ถ้าเช่นนั้นก็ต้องอ่านว่า พะระ จึงไม่ใช่พระ พระ จึงเป็นคำไทยมาแต่โบราณ หมายถึงผู้ที่เคารพนับถือ เช่น พระ (สงฆ) พระเจ้าแผ่นดิน พระภูมิ พระเคราะห์ ฯลฯ จึงว่าพระเป็นคำไทย เพราะลองพูดให้แขกฟังดูแล้วไม่รู้ความหมาย และแขกไม่มีใช้ จึงว่าเป็นคำไทย ถ้าไทยไม่ยอมรับ ก็เป็นคำไทยลว้า มีพระพุทธรูปหลายแบบ ณ วงรัสมี มีลายกนก ท่านพระครูพิศิษฐศิลปาคม วัดเพชรพลี ซึ่งท่านเป็นช่างฝีมือลวดลาย ว่าหลักวิชาลวดลายไทยมีลายหนังสือ หรือ เขียนตัวหนังสือเข้าเป็นลวดลายไทยได้ ลายกนกนี้ชื่อ ลายกนกหนังสือไทย ซึ่งเป็นแบบเขียนแกะสลักของช่างฝีมือไทย ถ้าอ่านเป็นหนังสือจะได้ความว่า เดือนเด่นฟ้าสุวัณณภูมิ

[๒] จริงอยู่ ตอนหลัง แต่เรื่องอยู่ในแผ่นเดียวกัน ใส่เต็มตามแผ่นเขียน เพื่อง่ายเวลาค้นหาฯ

เดือนเด่นฟ้าเผาผีแม่งามตัว ที่ (วังบ้าน) ฆนน ทองเมืองผู้สร้างเรือนยอดทอง เหมทอง นางบุญเรือนทอผ้าทำจีวร สบงสุ แสงสายทองทำอาหาร (๑๓๕/๑) เผาผีแม่ มีเพลง ฟ้อน รำ กลองยาวแห่นำ ธัมมสุนันทเทสนา ภิกขุเดินหน้า ชี พี่ น้อง เผาขึ้น ๕ (ค่ำ) เดือน ๖ ปีพุทธกาล ๓๒๕ เกบกดูก (บัญจุเข้าฐาน) เจดีย วัดพลิบพลี (๑๓๕/๒)

เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ เมืองทอง สอนไทสวงฟ้า พร้อมคนเมืองทองทั่วญิงชาย อันว่า คนเปนคน ควนเอนดู เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อผู้คนอดอยากอาหาร แลสัตตผู้เมียฅนอันตน เอาใช้งาน เจบ ป่วย ควนคัปคอง แม้เมียลูกตนอันมีมา ไม่ข่มขืนเมียลูกผัวคนอื่น อย่าเบียนมนุสส สัตตอื่น ความชั่วอย่าใส่ตัว กุศล ควนส้าง อยู่บ้าน (ท่าน) อย่าดูดาย ปั้นงัวควายให้ลูกต้นเล่น **อู่เราเข้าสู่ อู่เราเบ้านอน วันคืนขืนไม่ได้ให้เล่งหาดี ในวันนี้** (๕๘/๑) เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ ผู้สอนธัมให้รู้ทั่วข้อธัมอันจะสบธัม อ่านเอง เมื่อตรงใจ จงตั้งตรงธัมเปนผู้มีธัม ๕ ข้อ คือ สีลห้า มี ไม่ฆ่าสัตต ไม่ลักฉ้อสิ่งของ ไม่ผิดลูกผิดเมียเขา ไม่เว้า มุสา ไม่ดื่ม (เหล้า กระแช่) สุราและเมรัย[๑] (๕๘/๒)

ขุนไทยอธิราชเจ้าองค์แรกที่สละออกบวชเป็นภิกขุ

พุทธกาล ๓๒๖ เดือนเด่นฟ้า มีสัทธา เข้าหาอุปัชฌาย ธัมมสุนันโท เจ้าวัดศรีพุทธาราม อุปสมบทเปนภิกขุ ชื่อ **จันทอัมพโร (ผู้มีเดือนในฟ้า)** ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ อยู่วัดศรีพุทธาราม เมืองไทยนั้น ไทยสรวงฟ้า จัดงานฉลอง ๑๐ วัน กลองยาวแห่เข้าวัง สวดมนตเยน คือ เล่นเพลงขุนโลโห่มา (ดี) ผู้สร้างเมืองทอง (ตัดความตอนจบจากแผ่น ๑๗/๒)

ไทยสรวงฟ้า เจ้ากรุงสุวัณณภูมิ เดือนเด่นฟ้าพ่อให้ขึ้นคลองเมื่อพุทธกาล ๓๒๖ เดือน ๖ ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เมื่อปีขาน (๓๓๓) เปนอธิราชเจ้า เมื่อปี ๓๓๔ เมีย (ชื่อ) ทองขวัญใจมีลูกน้อยญิงชื่อ ศรีเมืองทอง เมื่อปีมโรง (๓๓๕) เมียคลอดลูกชาย ชื่อ ศรีอาทิตยเจ้าเดือนเด่นเมืองทองไทย ให้ฉลองทั้งเมืองไทย พระสวดมนต มีเพลง (เรื่อง) ขุนโลเมืองทองรักหญิง (ให้เล่าเรื่องเล่นเพลงอย่างนี้.....) (๒๒/๑) โห่มาดี เมืองนองทอง นางอยู่เดียวคลองเมืองเหนือขุนโล ข่าวนางเมืองให้ขุนเสมียน สือถึงขุนไท (คนอง) น้องไม่ยอมให้พี่สาวตัว พี่ลอบ (มี) สือมาถึงขุนโลผู้ชู้รัก เสมียนถึงขุนโล ให้ขุนคนองเปนกองหน้าจูมเมืองนองทอง ขุนไทยคนองยอมแพ้ให้โห่มาดีไปหาขุนโลลายห้าม คนองขุนใหญ่ (ผู้) ให้เผาเมืองผู้คนแล้ว ขุนโลนำโห่มาดีสู่เมืองส้างเมืองใหม่ ตั้งชื่อเมืองทองไทยลว้า ตั้งตัวสือไทยลว้า ตั้งปีโล ชวด ๑ (ในกาลปีอินเต็มได้ ๔๑๕๐ ปี) (๒๒/๒)

เดือนเด่นฟ้า เปนภิกขุ เริ่มป่วยเดือนอ้าย ข้างแรม ให้เรียกชุมนุม มีไทยสรวงฟ้า ทองขวัญใจ ออกขุนชนะชาวก ขุนปกเมืองทอง สิริวัฑโฒธัมมปาโมกข (สังฆราชมหาเถร) (๒๒๒/๑) จันทอัมพโร ภิกขุ วัดศรีพุทธาราม เดือนเด่นฟ้า ว่า พ้นเราแล้ว พร้อมกันคุ้มเมือง บ้าน วัด โรงเรียน โรงหมอ ขุนศึก ขุนเมือง ชาย ญิง เมื่อศึกษาพร้อม (กัน) ตั้ง (สู้ศึก) (๒๒๒/๒)

ไทยสรวงฟ้า ฟังพ่อเดือน (เล่า) ต่อ เมืองนี้มีต้นขุนอิน ชื่อ เมืองแมน ขุนโลลาย (ให้ชื่อ) เมืองทอง ขุนทับไทย (ทอง ให้ชื่อ) สุวัณณภูมิ ยังเปนเมืองของคนไทย (ถึงพวกเรา) (๒๒๓/๑) เมืองนี้ คงนานทน เมื่อถึงโสณเล่าว่า เมืองตั้งพันกว่าปี (จึง) ล้าง ของไทยใฝ่เฝ้า จงคุ้มครองให้ดีแล (๒๒๓/๒)

เดือนเด่นฟ้า สอนลูกแก้ว สอนขุนสอง ให้เหนไทยสรวงฟ้า เหมือนลูกหลานผิดจงว่ากล่าว เหนควนเตือน (จงเตือน) อย่าทิ้ง ธัมมปาโมกขสั่งสอนธัมม (๒๒๔/๒)

---

[๑] แผ่นนี้ ไม่มี วัน เดือน ปี เข้าใจว่าคงสอนหลายวัน และเขียนย่อความที่สำคัญ

ไทยสรวงฟ้า ฟังพ่อเว้า ในวันแรม ๑๔ (ค่ำ) เดือนอ้าย พุทธกาล (เข้า) ๓๓๖ พ่ออายุ ๕๐ อุปสมบท ๑๐ พัสสา วัดศรีพุทธาราม ให้เขียนวันขึ้น ๕ ค่ำ เดือนยี่ (ปี ๓๓๖) (๒๒๔/๑)

ไทยสรวงฟ้า เมื่อเดือนเด่นฟ้า พ่อตาย รุ่งเช้าขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนยี่ เดือนย่ำฟ้า ปีพุทธสาสนากาล ๓๓๖ (๒๒๑/๑) ไทยสรวงฟ้า ว่า พ่อ (เปน) ภิกขุอธิราช ให้ตั้งเหมที่ห้องแหนเฝ้าด้วยภิกขุ ในวัดศรีพุทธาราม เมื่อตั้งสวดอภิธัมม ๑ ปีแล้ว ควนขึ้นชุมไฟ (๒๒๑/๒)

แผ่น ๔๓๔ หน้า ๑ แผ่นนี้ ก็เขียนตัวขนาดนี้ บางทีก็ตะแคง เช่น ที่ไทยสวงฟ้าจะเห็น ไ ท เอา ย ไว้ล่าง สวง ก็ตะแคง ฟ้า เขียน ฟ อยู่บนลาก า และไม้โท อยู่บน ได้ถ่ายตัวที่พอมองเห็นได้ทำแบบและพิมพ์ออกมาอย่างนี้ เพื่อยืนยันของไทยและที่ได้คงทนมาถึงกาลบัดนี้ จะเห็นว่าไทยรู้จักแปลคำไทยเป็นคำชื่อมคธมาแล้ว

- ไทย สวง ฟ้า
- เ ผา จัน ท
- อัม พ โร
- ภิ ก ขุ

ไทยสวงฟ้า เผาจันทอัมพโรภิกขุ (๔๓๔/๑) เดือนเด่นฟ้า ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๖ ปีพุทธกาล ๓๓๘ * (๔๓๔/๒)

---

* น่าจะมีแผ่นเก็บกระดูก ทำเจดีย์บัญจุตามแบบไทย ก็ไม่พบ อาจไม่มี หรือ มีอาจหายไป ได้เดินดูบริเวณวัดศรีพุทธารามที่สร้างไว้แล้วเข้าอุปสมบท มุมวัดตวันออกเฉียงเหนือ มีฐานอิฐใหญ่อย่างที่ถ่ายรูปมา ซึ่งอยู่ในบริเวณบ้านนายช่วงนั้น แน่ใจว่าพระเจ้าไทยสรวงฟ้าคงจะสร้างพระเจดีย์บัญจุอัฏฐิสมณบริขารตรงนั้น อันเป็นหลักฐานได้อีกแห่งหนึ่ง

สุวัณณภูมิ เมืองทอง

สมัยศรีอาทิตย์อธิราช ขุนต้นเทียนไทย พระนางไม้ไผ่

ต้นบันทึกชื่อเมืองอู่หิน (พิมาย) และใช้ พ.ศ. ว่าปีไทย

ขุนศรีอาทิตย์อธิราชเจ้า ขุนหญิงศรีจอมฟ้า ทั้งคู่มีส่วนสั้นคูบัว สัดส่วนของขอมเฉยซึ่งสั้น ขุนหมวกยอดทำเป็นจอมจะเห็นเป็นรูปดวงตะวันขึ้น มีรูปพระสงฆ์หรือพระพุทธรูปประทับนั่งสมาธิอยู่ ประทับยืน ณ อู่ มือขวาแบ=เปิดเผย มือซ้ายคว่ำกุมอู่ คือ อู่หิน

ขุนหญิง หมวกยอดวงขอบฟ้า หน้ามีรูปพระยืน มือทั้งสองกำยืนตรงยืนกำบังป้องกันปกครองเมืองแทน

ทั้งคู่แต่งมีฉลององค์ มีขอบคอและขอบแขนชัดเจน หญิงทำเสื้อจะเห็นปิดรัดส่วนหมด กับชุดนี้ เป็นเครื่องชุดทะเลใต้ชวา ซึ่งเข้ามาสมัยขุนหญิงเฆื่อม

ขุนต้นเทียนไทย ขุนหญิงไม้ไผ่ ขุนใส่หมวกยอดเหมกุดั่นตำแหน่งขุนรอง (อุปราช) มือขวาถือลูกและสายลูกดิ่ง มือซ้ายถือคันเหวี่ยง สายสะพายลูกหน้าไม้ ที่เอวใส่เกราะแผงเครื่องยศขุนศึก

ขุนหญิง งอบยอดขุนหญิง *ส่วนช่วงบนแสดงตอนผ้าห่มหลุดเปลือย ไม่มีขอบคอขอบแขน มือขวาถือหอยสังข์ มือซ้ายถือดอกบัวตูมเครื่องยศขุนหญิงต่างเมือง เอวคาดไถ้ช่อนุ่งถุงลายลง คือไทยลว้าภาคกลาง จะเห็นส่วนล่างยาว*

ศรีอาทิตยอธิราชเจ้า เมืองสุวัณณภูมิ เมืองทองไทย ขึ้นนั่งเมืองปีมเมีย พุทธกาลอันนฤพาน ๓๗๓ หม่อมนางศรีจอมฟ้า เมียใหญ่ เมียกลาง นางหงสทอง เมียน้อย นางหอทอง มีนางน้องสาว (ชื่อ) ดวงขวัญงาม อีกหนึ่ง (๔๐/๑) ศรีอาทิตย ตัวอธิราช เมืองทองสุวัณณภูมิ ลุพุทธกาล ๓๗๕ เมียใหญ่ มีลูก (ชาย) ชื่อ ไทยฟ้าสาง นางหงสทองท้องในปี ๓๗๕ นางหอทอง มี (หญิง ชื่อ) ดวงขวัญใจ (หงสทอง) มีลูกญิงพร้อม ชื่อ ศรีหงสทอง เมียสนม ดวงขวัญงาม (มี) ศรีขวัญฟ้า จานเมื่อ ๓๗๙ (๔๐/๒)

ศรีอาทิตยอธิราช กรุงสุวัณณภูมิ เมื่อปีไทย ๓๙๕ ขุนภูมิธนันเขมน ทุ่มศึกใหญ่กูสู้ (๓๒๔/๑) ฆ่าขุนตายแล้ว ให้ ขุนต้นเทียนไทย เอาศึกไปขแม เมื่อยึดได้ให้คลองอยู่ (ไป) ในปี ๔๑๐ (๓๒๔/๒)

จารึกอีสาน ที่อู่หิน พิมาย พนมรุ้ง

จเลล หรือ เจลล ได้ที่พิมาย กรรมกรขุดนำมาบอกว่าพบใต้ถนนตะวันออกอยู่ข้างล่าง พวกนั้นว่าไม่ใช่หนังสือจึงทุบทิ้งไปมาก ที่มาถึง ๑๐๐ แผ่นเศษ นำตัวอย่างมาทำแบบดูตัวลาย

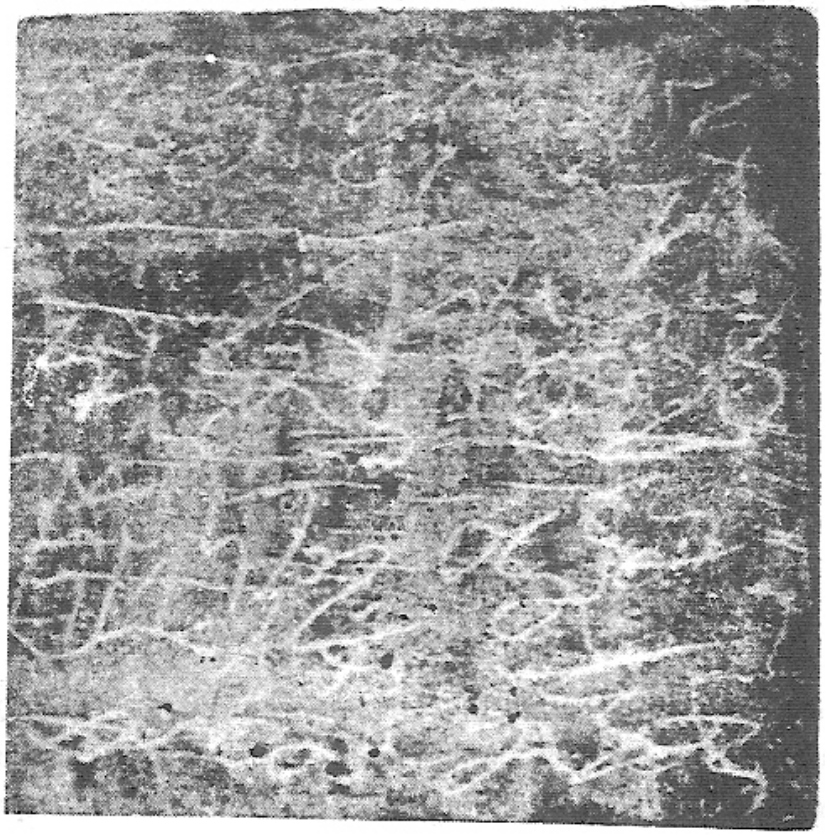

(ทั้งสองแผ่นนี้ นำมาลงเฉพาะหน้า ๑)

- ศรีอาทิตยอธิราช
  เจ้า
- ถึง เมือง อู่ หิน
- เมื่อปีไทย ๓๙๖ วัน
- ขึ้น ๒ (ค่ำ) เดือน ๖ (นี้ ที่รู้ว่าพิมายแต่ก่อนมีชื่อเมืองอู่หิน ชื่อไทย)

- แม่ นาง จำเริญ
- เมีย ใหญ่ เจลลฃุน
- ถวายสังฆทานตลสงฆ
- นิรชธัมโม แม่นาย
- ฃุนอำนวยอุทิสส

จารึกพิมายไม่ได้ใช้แป้งจึงไม่ค่อยชัด ที่ใช้แป้งลูบ (แผ่นล่าง) ขึ้นชัดและเห็นชื่อ เมื่อสังเกตแล้วจะเห็นลายท่านใส่เข้าไปอย่างนี้ เจลล แต่ที่เขียนว่า "แฉลล"

พระพุทธรูป ๒ องค์ กับรูปสิงโตนั่ง *อยู่พิพิธภัณฑ์วัดสุทธิจินดา เป็นของเดิมอยู่ที่นั่น ซึ่งมีชื่อเก่าว่า วัดท่อและวัดท่า ซึ่งเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (อ้วน) เก็บไว้จึงเหลือให้พบและมีรูปขุนชายขุนหญิงหรือขอมซึ่งมีบันทึกบอกว่า เดิมจากพิมายเห็นว่าเป็นแถบเดียวกัน จึงนำมาลงไว้เพื่อรู้สิ่งมีของเรา*

ปางสมาธิประทับเรือนยอด เรือนยอดทำเฉพาะซุ้มหน้า

ปางสมาธิประทับเรือนยอด ที่ด้านบนเอาน้ำลูบเห็นตัวลายสือที่ด้านข้างทั้งสองก็มีลายสือไม่ได้ใช้น้ำจึงไม่ปรากฏ อ่านนานแล้วจำไม่ได้

พระพุทธรูปมารวิชัยดินแร่ มีจารึกว่าทองผกายเจ้าแม่เมืองฟ้า พุทธลักษณะใกล้สมัยสุโขทัย ว่าได้จากพิมาย ที่สำคัญคือจารึกและคำเมียงพา (เมืองฟ้า เป็นคำชาวโคราช)

สิงโตหินทรายสถิตในพิพิธภัณฑ์วัดสุทธิจินดา ที่ฐานมีลายสือว่าสุวัณณภูมิ

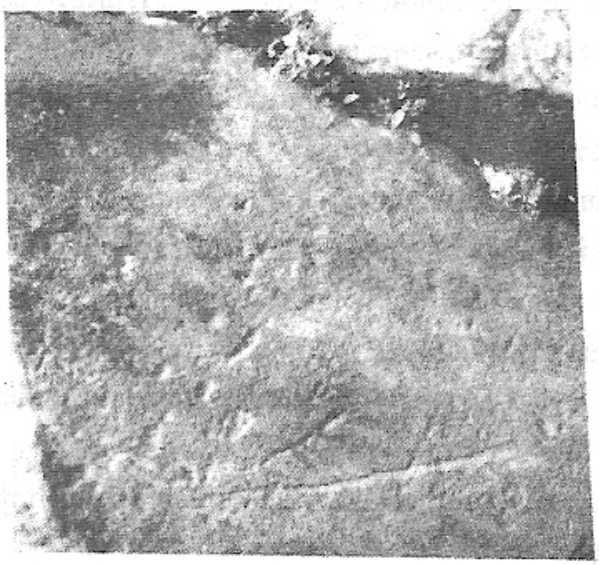

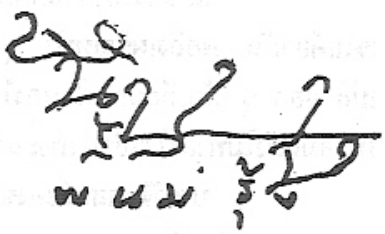

แผ่นหินทรายใหญ่ มีจารึก พนมรุ้ง นั้น คงถูกรื้อลงมา วางไว้ใกล้กำแพงแลงด้านเหนือปราสาทหินพนมรุ้ง อยู่ในที่ร่ม และลายนี้ที่เขียนอย่างนี้ ไม่ใช่วิธีเขียนปัจจุบันและมองเห็นเป็น พ.น.ม. อยู่ล่างรุ้งก็เห็น ร. เส้นขีด บรรทัด ุ และ ง คาบเส้น ทั้ง “รุ้ง” นี้ ถ้าอีสานเขาออก ฮุ้ง เมื่อเห็นเขียนจารึก “รุ้ง” จึงแน่ใจว่า ช่างหรือขอมไทยไปทำและจารึกไว้

ศรีอาทิตย อธิราชเจ้า เถิงเมือง อู่หิน ๏ เมื่อปีไทย ๓๙๖ วันขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๖

ศรีอาทิตย ตั้งขุนต้นเทียนไทย เปนขุนคนศึกไทย (๓๒๕/๑) ตั้ง (ณ) วันขึ้น ๑๑ (ค่ำ) เดือน ๘ (ปี) วอก พุทธสาสนกาลล่วงปีไทยนี้ ถึง ๔๐๙ (๓๒๕/๒)

ต้นขุนศึกใหญ่ ยก (ศึก) เรือ บก ถึงขแม เดือน ๔ ปี ๔๑๐ ลูกสาวขุนภูม ชื่อ ไม้ไผ่ ออกเรือ (มาจะ) สู้ขุนศึกจับนางได้ตัว (๓๒๖/๑) เมื่อต้นขุนจับตัวไม้ไผ่ ไม่ห่มผ้าเว้า (ว่า) ฆ่าพ่อ เมีย (พ่อ) ควนฆ่าลูก (ด้วย) ต้นขุนว่า มิฆ่าผู้หญิง เอาผ้าห่มให้ (๓๒๖/๒)

ต้นเทียนไทย ไม้ไผ่ เข้าหาอง (ค์) อธิราช สุวัณณภูมิ ขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๕ ปี ๒๑๐ อง (ค์) อธิราช ให้ไม้ไผ่ (แก่) ขุนเทียน (๓๒๗/๑) ขุนต้นเทียนไทย ขึ้นขุนต้นผัวนางไม้ไผ่ เมื่อเดือน ๑๐ ขึ้น ๖ (ค่ำ) ปี ๔๑๐ เปนใหญ่ในเมืองพนมดินขแม (๓๒๗/๒)

--- ✷ ---

๏ แผ่นนี้ เป็นจำนวนแผ่นหนึ่งในประมาณ ๘๐ แผ่น ซึ่งมีตัวอ่านง่ายและอ่านออก ได้จากพิมาย ซึ่งยืนยันชื่อเดิมว่า เมืองอู่หิน และภาษาที่พูด ตัวหนังสือที่ปรากฏล้วนเป็นไทย คงมาถูกเปลี่ยนชื่อเป็นแขกสมัยอีสานวรมัน ซึ่งยกกองทัพเข้ายึดเมืองอู่หินประมาณกันว่า พ.ศ.๑๒๐๐ กว่า ๆ เมืองอู่หินจึงถูกเปลี่ยนชื่อว่า พิมาย วิมายา ทั้งกเบื้องจารที่มีจำนวนอย่างน้อย ๔๐๐ แผ่น ได้มาไม่หมด และยังไม่ได้อ่านให้หมดมีแผ่นหนึ่งลงรักและทองผง มีลายเขียนไว้อย่างชัดเจนว่า แม่นางจำเริญ เมียใหญ่ เจลลขุน ถวายสังฆทาน ซึ่งให้รู้อีกว่าเจลล คือ จเลล เจริญ คือไทยนี่เอง แผ่นกเบื้องเหล่านั้น มีเขียนเล่าเรื่องให้รู้อย่างนี้ ย่อ ๆ

พระเจ้าศรีอาทิตยอธิราชเจ้า ในปี พ.ศ. ๓๙๖ ทรงยกกองทัพยึดขแม เดินทัพไป ช้างทรงตื่นพาไปถึงเมืองอู่หิน พบ ขุนใญเจริญ ได้บอกว่าขแมมีแต่ญิงครองไปรบเสียเชิงแล้วชวนให้อยู่ ได้ช่วยกันสร้างอู่หินต่อ สร้างวัดเจริญธรรม ขุนใญชวนให้สร้างคน นำเจ้าหญิงงาม ไม้มาให้และขอลูก กับ ให้นำหญิงมาให้ทหารช่วยสร้างคนเพื่อเพิ่มพลเมือง เจ้าหญิงงามไม้มีพระธิดาคนหนึ่งชื่อ ศรีเจริญ ได้ให้ทหารช่วยทำนาปลูกข้าวให้ขอมสอนหนังสือและทำกเบื้องจารเรื่องเก่าตั้งแต่สมัยปู่สังกะสาย่าสังกะสี ได้พักอยู่ถึง ๓ ปีกว่า กลับ พ.ศ. ๔๐๙ มาทะนุบำรุงทะแกล้วทหาร เตรียมเสบียงอาหารพร้อมแล้ว จึงทรงตั้งขุนต้นเทียนไทย ให้ยกกองทัพไป ขุนใญให้ขุนเจริญเด่นฟ้า ผู้เป็นลูกชายไปช่วยเสร็จศึกแล้วกลับไปจารึกเรื่องไว้-ดู ไม่ตรงกัน

แม่นางไม้ไผ่ ยกศึกทั้งเรือบกออกรับศึกไทย แล้วนางขึ้นบก พอกองทัพบกไปถึง ขุนต้นเทียนไทยขึ้นม้า นางออกด้วยขี่ม้าเช่นเดียวกัน พอถึงเผชิญหน้า ขุนต้นเทียนใช้น่าไม้มือ ธนูมือ ยิงม้า ซึ่งม้ากระโดดสลัดนางตก ผ้าห่มหลุดปลิวไป พระนางจึงตกไปนอนเปลือยอก ขุนต้นเทียนกระโจนลงไปตะครุบตัวจับได้ นี่ไม่ได้รบกันเลย เมื่อเป็นเช่นนั้น ขุนต้นเทียนไทยได้ตัวพระนางแล้ว จึงบอกว่าให้ยอมแล้วไม่ทำอะไรแล้วนำพระนางมาถวายพระเจ้าอธิราช

ประวัติศาสตร์ของขะแม (เขมร) ซึ่งคุณเสงี่ยม รัตนกาญจน ได้แปลและเรียบเรียงจากหนังสือ Angkor by Rt. Hon Malcolm MacDonald พิมพ์ ค.ศ. ๑๙๕๘ (พ.ศ. ๒๕๐๑) มีว่าดังนี้

ผืนแผ่นดินที่เรียกกันว่าประเทศเขมรในปัจจุบันนี้ ตั้งแต่เดิมเรียกกันว่า แคว้นฟูนัน (Funan) ต่อมาเป็น อาณาจักร เจนละ (Chenla) และในที่สุด เป็นประเทศกัมพูชา

ประวัติศาสตร์ของเขมร (ขะแม) เริ่มต้นก่อนสมัยฟูนันเล็กน้อย ตกในราว ๆ ต้นคริสต์ศตวรรษ (พ.ศ. ๕๐๐ เศษ) มีตำนานกล่าวไว้ว่า ในสมัยนั้นผืนแผ่นดินแห่งนี้มีชนชาวท้องถิ่นที่ยังป่าเถื่อนอาศัยอยู่ ต่อมามีพ่อค้านักเผชิญโชคชาวอินเดียน แล่นเรือใบข้ามทะเล มายังฝั่งทะเลด้านตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปเอเชียนี้ ได้นำเอาวัฒนธรรมของอินเดียซึ่งเจริญรุ่งเรืองกว่าเข้ามาเผยแพร่ และสืบพันธุ์ผสมกับชนท้องถิ่นแถบนี้ จนได้ตั้งตนเป็นเจ้าผู้ครอบครองแว่นแคว้นต่าง ๆ

ดำเนินเรื่องว่า มีมาณพชาวอินเดียผู้หนึ่งมีนามกรว่า โกณฑัญญ (Kaundinya เขียนตามที่ท่านผู้รู้เขียนในภาษาไทย สังเกตว่าท่านพยายามเขียนให้เป็นแขก แต่ตามปกติ ชาวยุโรปมักมีอักษร และสำเนียงภาษาไม่ตรงกับเสียงจริง ๆ ของชาวอาเซีย จึงอาจจะเป็น คอนฑินญะ ขุนดินยะ ขุนเฑียนยะ หรือ ขุนเทียนยะ ก็ได้) คืนวันหนึ่ง นอนหลับ เกิดนิมิตฝันว่า ได้ไป ณ เทวาลัยสถานแห่งหนึ่ง เทพยดาที่สิงสถิตอยู่ที่นั้นได้ประทานธนูให้เป็นอาวุธประจำตัว แล้วบอกให้ลงเรือเดินทางไปทางทิศตวันออกนั้นเถิด จะได้ประสพโชคลาภอย่างมหาศาล

สุวัณณภูมิ เมืองทอง

สมัยขุนไทยฟ้าสาง สร้างไชยศึก

ไทยฟ้าสาง เมื่อนั่งเมือง พุทธกาลล่วง ๔๑๕ เมียชื่อนางปรีดีธิดา เมียน้อย (ชื่อ) นางดารินทิรา เมียหลัง (ชื่อ) นางแม่มณีช่อฟ้า หญิงเมืองเถือมทอง (๖๗/๑) ไทยฟ้าสาง พุทธกาล ๔๑๖ ตัวนางปรีดีธิดา (มี) ลูกชาย ชื่อ ไทยเริงฟ้า นางดารินทิรา คลอดญิง ชื่อ นารินทิรา ปีมโรง ๔๑๗ นางมณีช่อฟ้า มีชายชื่อ ไทยช่อฟ้า ขึ้น ๔ (ค่ำ) วันอี่ (เสาร์) ปี ๔๒๐ (๖๗/๒)

ไทยฟ้าสาง สุวัณณภูมิ พุทธกาลลุเข้า ๔๒๖ ศึกชวก มลก ถึง (แดน) สุวัณณภูมิตั้งกองสู้ที่ (เหนือ) ธัมมราช เดือน ๕ ปีพุทธกาล ๔๒๖ เมื่อตั้งสู้สิ้น ๑ ปี ชวก มลก (แตก) หนี (๑๐๐/๑) พุทธกาลปี ๔๒๘ ให้ซ่อม เมืองธัมมราช ตั้งที่ทำพูมโตนด (เป็นถิ่นที่) ชนะชวก มลก ชื่อ ไทยชนะ (สร้างวัดเผาทหารตาย) มีเจดีย กุฏิ มีอุโบสถ (คงมี พระพุทธรูป วงล้อ ธัมมจักก) ให้ชื่อ * วัดไชยศึก ปีพุทธกาล ๔๒๘ (๑๐๐/๒)

ไทยช่อฟ้า น้องไทยเริงฟ้าผู้พี่ตนตาย พุทธกาล ๔๒๘ เมื่อพี่ (ไทยเริงฟ้าอาจได้รับบาดเจ็บในสงคราม นั้นแล้ว) ตาย เราเป็นลูกชายใหญ่แทนพ่อ (๑๘๓/๑) ไทยช่อฟ้า เมื่อครองเมือง พุทธกาล ๔๔๓ ขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๗ แทนพ่อเมือง สุวัณณภูมิไทยนี้ (๑๘๓/๒)

ไทยช่อฟ้า สุวัณณภูมิ เมีย (ใหญ่) ชื่อ ยอดก่องแก้ว เมียน้อย ชื่อ ศรีสะเมือง ปี ๔๔๕ เดือน ๕ ขึ้น ๑ ค่ำ ยอดก่องแก้วออก (๓๐๓/๑) โลก (ลูก) ผู้ชาย (ชื่อ) ไทยยอดฟ้าแล้วนางศรีสะเมืองมีญิง ปี ๔๕๒ เดือน ๖ ขึ้น ๕ ค่ำ ชื่อ ศรีทองงาม (๓๐๓/๒)

--- ✳ ---

เช้าวันรุ่งขึ้น โกณฑัญญ ยังจดจำเหตุการณ์ตามความฝันได้เป็นอย่างดี จึงไปยังเทวสถานที่ปรากฏในฝันก็ได้พบคันธนูและกระบอกลูกศรพร้อม อยู่ที่ลาน ณ เทวสถานนั้น เขามีความปิติยินดีเป็นอย่างยิ่ง จึงรวบรวมข้าวของลงเรือสำเภากางใบแล่นออกสู่ทะเลหลวง กระแสลมได้พัดพาเรือแล่นข้ามอ่าวเบงกอลผ่านช่องแคบมะละกาอ้อมเกาะหนึ่ง ซึ่งบัดนี้เรียกว่า สิงคโปร์ ตัดข้ามทะเลจีนตอนใต้ ไปถึงยังฝั่งผืนแผ่นดินแห่งแหลมอินโดจีน เขาได้พบนางพญาโจรสลัดผู้เป็นใหญ่ปกครองท้องถิ่นละแวกนั้น มีนามว่า วิลโล่ลีฟ (Willolaef คงไม่ใช่ชื่อจริงอาจเขียนสำเนียงไม่ถูก จึงแปลชื่อเป็นควาหมายในภาษาของตน วีลโล่ลีฟ หมายความถึง ใบไม้ที่มีลักษณะอ่อนไหว เช่นใบไผ่) กำลังขับพลโจรสลัดเข้าปล้นสดมภ์ โจมตีพ่อค้าสำเภาชาวต่างชาติอยู่

โกณฑัญญะ ได้เข้าช่วยเหลือฝ่ายพ่อค้า เขาได้ใช้ลูกธนูอันเปนศรวิเศษประกาย ยิงเรือโจรสลัดทะลุถึงสองแคม นางพญาโจรสลัดตื่นตระหนกตกใจพ่ายแพ้ และยอมรับนับถือพละกำลังอันกล้าแข็งของมาณพหนุ่มผู้นั้น

อันการดำเนินชีวิตประจำวันของชนชาวท้องถิ่นในยุคนั้น ก็มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ตามธรรมชาติ สรีระร่างอันงดงามของนางพญาโจรสลัดจึงเปลือยเปล่า เธอไม่นิยมปกปิดร่างกายด้วยใบไม้หรือจับปิ้ง โกณฑัญญะเห็นทีท่าส่อว่าเป็นคนป่าเถื่อนน่ารังเกียจ ก็แจกจ่ายผ้าผ่อนให้แก่เชลยของเขา และสอนให้รู้จักนุ่งห่มพันกาย ในที่สุด ทั้งสองก็บังเกิดความเสน่หารักใคร่ได้เสกสมรสเป็นคู่ครองกัน สืบสกุลวงศ์เป็นเจ้าผู้ครองแคว้นต่อ ๆ กันมา จนปรากฏเป็นอาณาจักรหนึ่งในแหลมอินโดจีน ชื่อว่าฟูนัน

ที่ฝรั่งเขียนเล่าเรื่องไว้นั้น จะเห็นว่ามีข้อค้านกันในตัวเอง เช่น เรียกพวกนั้นว่าป่าเถื่อนไม่รู้กระทั่งนุ่งห่มผ้า แต่ก็เล่าว่า มีเรือใช้ออกทะเลได้ รู้จักควบคุมนักรบ ปล้น รู้จักสินค้า และ ชาวต่างประเทศชาติ ถ้าพวกนั้นเป็นคนป่าเถื่อนแล้วจะรู้จักกระทำได้-หรือ จะเห็นว่าพวกนั้นมีความรู้เจริญถึงต่อเรือใช้ออกทะเลได้ รู้จักวิธีการรบและควบคุมกันเป็นหมู่กำลังรบ รู้จักทิศทางเรือเดินในทะเลหลวง ฯลฯ ถ้าไม่มีความรู้และจะออกเรือเที่ยวปล้นสดมภ์ได้หรือ นั่นแหละ ที่คัดค้านกัน มองเห็นได้ ฯ

* ไทยชนะ กับ ไชยศึก ชื่อคล้ายกับไชยา อาจจะเรียกว่า ไชย ยาวไปหน่อยเลยเป็นไชยาศึก ไปก็ได้ ถ้าจริง ก็เป็นอนุสาวรีย์ชนะศึก หรือไชยศึกอีกแห่งหนึ่งซึ่งมีนามว่า "ไชยา" ส่วนสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ก็สร้างเพิ่มเติมคราวหลังได้ ต่อมา ณ วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๐๕ มีผู้นำอิฐใหญ่และชิ้นส่วนหินปูนดำเขียวเป็นวงล้อธรรมจักร ลวดลายไม่ค่อยสวยงามนัก อันแสดงว่าฝีมือช่างไม่ชำนาญมาจากวัดมหาธาตุไชยา เฉพาะอิฐ มีลายสือไทยลว้าเขียนไว้ว่า "ไชยศึกสุวัณณภูมิ" จึงแน่ใจว่า ไชยศึก คือ ไชยา

ไทยยอดฟ้า เมื่อเดิมอยู่เมืองเถือม (ทอง) ไปถึง [๑] เขมน พูไท สิบสองพันตงกก ยูนาน ปิงโป (๑๘๔/๑) ไทยยอดฟ้า มาถึงในพุทธกาลเข้า ๔๖๒ สุวัณณภูมิ มาหาพ่อไทยช่อฟ้า เห็นนาง ผิวใยฟ้า(สวยงาม) พาไปเป็นเมีย (๑๘๔/๒)

ไทยยอดฟ้า[๒] **พาผิวใยฟ้า** สู่เมืองเถือมทอง ป้าดารินทิรา ตามหาตัวมา พ่อเรียกหาไปหาแม่ (๒๐๓/๑) (พา) เข้าหาพ่อ (พ่อ) ว่า ลูกบ้า ชอบพอรักกันมันไม่แจ้งผู้ใหญ่ (ทำ) อย่างนี้มิชอบ ให้เรียกผิวใยฟ้ามาแต่งงาน ขึ้น ๑๒ (ค่ำ) เดือน ๕ ปี ๔๖๔ (๒๐๓/๒)

ไทยเฟื่องฟ้า สุวัณณภูมิ เมื่อคลองเมือง ขึ้นพุทธกาล ๔๕๐ นางเมียใหญ่ (ชื่อ) แก้วดวงฟ้า เมียน้อย (ชื่อ) กอรวงฟ้า (๑๗๔/๑) พุทธกาล ๔๕๑ นางแก้วดวงฟ้า ออกลูกชายเมื่อวัน ๑๑ (ค่ำ) เดือน ๖ เมื่อตวันแสงส่องให้ชื่อ ไทยร่วงฟ้า (๑๗๔/๒)

ไทยร่วงฟ้า คลองเมืองสุวัณณภูมิ พุทธกาล ๕๒๕ เดือนสี่ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เมียชื่อว่า ฉายลไม เมียน้อยชื่อ นางทองผกาย (๓๓๒/๑) ไทยร่วงฟ้า นางเมียใหญ่ ฉายลไม มีลูกชาย ชื่อ ร่วงจอมฟ้า เมื่อปีพุทธกาล ๕๒๖ เดือน ๗ ขึ้น ๕ ค่ำ (๓๓๒/๒)

ร่วงจอมฟ้า สุวัณณภูมิ ครองแทนพ่อขุนไทยร่วงฟ้า พุทธกาลนิพพานได้ ๕๕๒ เมียใหญ่ ชื่อทองขวัญมา ลูกสาวขุนเมืองอิน น้องเมียเป็นเมียกลาง ชื่อ ไม้ทองงาม เมียหลังชื่อ ผ่องผิวงาม ลูกสาวตามีพ่อขุนเมืองเถือมทอง มีสาวสนมแม่นางกำนัน ๔๕ (คน) (๖๖/๑) ในปีพุทธกาล ๕๕๓ เมียนางผ่องผิวงามท้อง ออกลูก (ชาย) เมื่อวันขึ้น ๔ (ค่ำ) เดือน ๖ เมื่อตวันร่วงขอบฟ้า เมื่อขึ้นชื่อ (จึงให้ชื่อว่า) ร่วงจ่างฟ้า นางไม้ทองงาม มีญิง ชื่อ พวงไม้ทอง ทองขวัญมา มีลูกญิง ชื่อ ขวัญเมืองทอง (เมียใหญ่มีทีหลัง (๖๖/๒)

ร่วงจ่างฟ้า สุวัณณภูมิ เมื่อครองเมืองทอง (สุวัณณภูมิ) พุทธกาล ๕๘๑ ในปีนั้นเย้มนางเริงรำพา ลูกสาวเมืองเถือมทอง (๗๕/๑) เมื่อเดือน ๕ ขึ้น ๑๐ ค่ำ แต่งงานปีกุนนี้ (พ.ศ. ๕๘๒) เริงรำพาหาน้องสาว (ชื่อ) นางบัวงามตา มาเป็นเมียน้อย เมื่อปีขาน (พุทธกาล) ๕๘๕ [๓] (๗๕/๒)

ร่วงจ่างฟ้า กรุงสุวัณณภูมิ เริงรำพาคลอดลูกญิง ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๖ ปี (พุทธกาล) ๕๘๒ (๒๘๕/๑) ให้ชื่อว่า เรืองสีทอง ท้องอีก มีญิง ชื่อ เรืองตัวทอง ในเมื่อปี ๕๘๕ (๒๘๕/๒)

ร่วงจ่างฟ้า เปนคนออกคำสั่งให้ขุนสีพรหมหาญฟ้า เปน ขุนเพชรพริบพรีธำรง ผัวนางพร้อมถนอมสี ขุนเมืองผู้ขอมา (ยัง) สุวัณณภูมิ (๑๓๔/๑) ร่วงจ่างฟ้า (ตั้ง) สีพรหมหาญฟ้า เป็น ขุนเพชรพริบพรี (ธำรง) เมื่อพุทธกาล ๕๘๔ แรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ขุนเพชรไปพร้อมคน ๒๐ ในวันขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๙ (ปีพุทธกาล ๕๘๔) (๑๓๔/๒)

ร่วงจ่างฟ้า สุวัณณภูมิ เมีย เริงรำพา มีลูกชาย วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ ปีพุทธ (นิพพาน) กาล ๕๘๖ (๒๕๔/๑) ร่วงจ่างฟ้า ให้ชื่อ ร่วงเลืองฟ้าเมืองไทย มีงานฉลอง ๗ วัน บัวงามตา มีญิง วันอา (อาทิตย) เดือน ๓ ขึ้น ๒ (ค่ำ) ปี ๕๙๐ ชื่อ รื่นบัวทอง (๒๕๔/๒)

ร่วงเลืองฟ้า ลูกขุนร่วงจ่างฟ้าพ่อขุน พ่อเมือง เมื่อครองเมือง พุทธนิพพานกาล ๖๒๕ มีเมีย (ชื่อ) นางเสงี่ยมทองงาม เมียน้อย ชื่อ นางพวงทอง เมียหลัง ชื่อ เรืองผกายทอง มีสนมนาง แม่นางสนม ๒๐ คน สาวสนมผู้อยู่คอยงาน มี ๓๕ คน เขียนพุทธ (กาล) (๖๕/๑) ๖๓๖ มเสง เมื่อรกา ๖๒๘ เมียแม่เสงี่ยมทองงาม มีลูก (ชาย) ชื่อ

---

[๑] ชื่อเหล่านี้ อาจต้องอ่านกันใหม่ อ่านได้อย่างนี้ อาจอ่านไม่ถูก และชื่อเหล่านี้ ปัจจุบันไม่ปรากฏในประเทศไทย ฯ

[๒] ปีที่ ไทยยอดฟ้า ครองเมืองยังไม่พบ

[๓] ลำดับปี คงเขียนทีหลัง

ร่วงเลอฟ้าสุธัม เมื่อออกมามีงูเลื้อยรอบอู่ แม่เอาลูกบำบวง งูเอาคอวางข้างตีนแล้วไปไม่เหนมาอีก เมื่อวันอา (อาทิตย) ขึ้น ๘ (ค่ำ) เดือน ๕ ปีรกา (พุทธกาลนิพพาน) ๖๒๘ (๖๕/๒)

ร่วงเลืองฟ้า สุวัณณภูมิ มาลุป่าเจลนหาน เมื่อขุนเมืองเมื้อพกอยอมให้เมืองพร้อมกันส้างเมืองเจลน วัดเจลน (๓๐๕/๑) เมื่อขุนเมื้อพกอโอย (สาว) ชื่อ นางทองห้อมตัว นางท้องมีลูก (ชาย) ชื่อ ร่วงห้อมฟ้า ในปี ๖๕๒ (๓๐๕/๒)

ร่วงเลืองฟ้า มาอยู่สุวัณณภูมิ ดูหน่อต้นโพธิ อันปุณ เอาปลูก (ไว้) นิมนตธัมมานันโท (๓๑๐/๑) ภิกขุ ๕ องค สู่ เจลน เมื่อปลูกโพธิแล้ว สงฆกำหนด นิมิต สีมา ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๗ ปี (พุทธกาลล่วงแล้ว) ๖๕๓ (๓๑๐/๒)

ร่วงเลอฟ้า (สุธัม) เมื่อคลองเมืองพ่อ ถอปีพุทธกาล ๖๗๓ เมีย ชื่อ นิมมารดี เพิ่มสุวัณณมณี สาวเมืองอู่ทอง เมื่อเปน (เมีย) กลาง ในปีมแม (พุทธกาล) ๖๗๔ นางมาลุดีเปนเมียน้อย เมื่อปีมโรง เดือน ๕ วันขึ้น ๑๑ ค่ำ (พ.ศ. ๖๘๓ เขียน) เมื่อปีฉลู วันอี่ขุนนางสาว (วันพฤหัสบดี) พุทธกาล ๖๕๒ (๕๗/๑) ร่วงเลอฟ้า เมื่อปีวอก ๖๗๕ เมียชื่อ นิมมารดีท้องคลอดลูก (ชาย) เดือน ๘ ชื่อ ร่วงเมืองฟ้า ในวันอุ่น (ขึ้น) ๑ ค่ำ เมื่อวัน ๘ ค่ำ เดือน ๑ ปีรกา (พุทธกาล ๖๗๖) เพิ่มสุวัณณมณี คลอดคน ชื่อ มณีเอกเมือง มาลุดี เมื่อปีกุน (พุทธกาล ๖๗๘) มีผู้หญิง วันอางขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๑๒ ชื่อ มณีเฟื่องฟ้า เขียนในปีพุทธกาล (ล่วงแล้ว) ๖๕๔ (๕๗/๒)

ร่วงเลอฟ้าสุธัม สุวัณณภูมิ ยินชาวกยกศึกมาถึงธัมราช ให้หาขุนแผนหาญชน ขุนพลเชิงไทย เป็นขุนศึก (๒๘๘/๑) (ร่วงเลอฟ้าสุธัม) ตั้งนิมมารดี เปนแม่อยู่หัวเมือง วันขึ้น ๕ (ค่ำ) เดือนอ้าย ให้น้อง ขุนเลืองรานณรง (เป็นขุน) คุ้มเมืองทอง ปีพุทธกาล ๖๗๕ (๒๘๘/๒)

ร่วงเลอฟ้าสุธัม เมื่อชาวกคิดผิดแขง ขุนสุยาขัลลตู ยกกองศึกตีมลัย ถึงตพานทองว่า มาตีสุวัณณภูมิ (๒๘๖/๑) ร่วงเลอฟ้า เอาศึกสู้ที่พูเขา ๓๐๐ (ยอด)[๑] พุทธกาล ๖๗๕ ขึ้น ๓ ค่ำ เดือนยี สู้กัน ๒ ปี สุยาลตูหนี ไทยชนะคนชาวก (๒๘๖/๒)

ร่วงเลอฟ้า สุวัณณภูมิ ยกศึกเข้าไปทวยคนชาวไม้ ตั้งชื่อ แหลมไทย ทลายชาวกทั่ว เอาขุนสุยามาขังไว้ (๒๘๗/๑) ลุถึงปีไทย ๖๗๗ ให้ขุนสุยา เป็นขุนให้นำสู่คนชาวป่าในเกาะไนขัลลอ ไปถึงโปลา ไนไตลนี (เข้า) ๒ ปี มา (สุวัณณภูมิเมืองทอง ปี) ๖๗๘ (๒๗๘/๒)

ร่วงเลอฟ้า สุวัณณภูมิ เมื่อลุปี พุทธกาล ๖๗๘ มีชาวเมืองตปาลา มาเพื่อนเมืองเว้าว่า ต้นขุนไว (รุกณรง) ผู้เป็นต้นเชื้อสืบมา ๓๐๐ ปีก่า[๒] (๘๓/๑) หัวหน้า ชื่อ โซซ้อวา[๓] นายเรือ ชื่อ ฮาร้ามีนี ขุนเมืองตปาลา (ปัจจุบัน) ชื่อ นนลรอ[๔] เขียนสือตอบ (ไป) ปี ๖๗๘ (๘๓/๒)

---

[๑] เขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีชื่อมานานแล้ว และมีบริเวณใหญ่ ทางทะเลมีเกาะ ทางบกเป็นที่ราบ จึงเป็นชัยภูมิเหมาะแก่สงครามทั้งทางบกและทางน้ำฯ

[๒] จาก พ.ศ. ๒๙๖-๖๗๘ ได้ ๒๘๑ อาจนับจากขุนไวรุกณรงเกิด ก่า คำพื้นเมือง คือกว่า ฯ

[๓] จากชื่อเหล่านี้ อาจอ่านผิดได้ จะได้ประชุมกัน อ่านใหม่ ฯ

[๔] คงอ่านว่า นนละรอ หนังสือสมัยนั้น ไม่ค่อยมีสระอะ ถ้ามีมักเขียนเป็นขีด ๆ อ่าน ะ ก็ได้ อ่าน า ก็ได้ ฯ

ร่วงเลอฟ้า สุวัณณภูมิ รับโซซ้อวา มือต้น[๑] ตปาลา ให้หาขุนยินระย่อ[๒] เอาเรือ ๖ ลำ คน ๖๐ ไป ตปาลา ถึง ไนขัลลอ โปล้า ปีพุทธกาล ๖๘๐ (๘๕/๑) เมื่อขุนยิน (ระย่อ) ไปตปาลา เอาเมีย นางเรืองหน (ไปด้วย) ออกเรือเดือนยี่ (ปี ๖๘๐) อู่ (อยู่) ตปาลา[๓] ๑ ปี ไป ไนขัลลอ[๔] อู่ (อยู่) ๑ ปี ไปตลอด โปล้า[๕] ๓ ปี รอดหน ไนไตลนี[๖] ๒ ปี กลับมา (ปีพุทธกาล) ๖๘๗ (๘๕/๒)

ร่วงเลอฟ้า (สุธัม) สุวัณณภูมิ เมื่อกลับถึงเมืองไทย แล **ไปถึงในเมืองชำเลียง** พบขุนฟ้าเมือง นางหงสศรีเมือง (อยู่ประจำ ครองอยู่) (๒๘๕/๑) ร่วงเลอฟ้า เหนตัว แก้วกลิ่นฟ้า ชอบ ขุนพ้ออวยมอบให้ อยู่ช่วยซ่อมวัดมหาธาตุ ๒ ปี มีลูก ชื่อ ร่วงแก้วฟ้า (๒๘๕/๒)

ร่วงเลอฟ้า (สุธัม) สุวัณณภูมิ อยู่เมืองแล้ว ไป อยู่ชำเลียง ขุนฟ้าเมืองพ่อ (ตา) ตายปี ๖๙๘ ร่วงแก้วฟ้า ยังเลก (๓๐๑/๑) ร่วงเลอฟ้า อยู่ชำเลียง เมืองพ่อเมีย สุวัณณภูมิให้ร่วงเมืองฟ้า คลองแทน (คุมอยู่ เพื่อเรียบร้อย) (๓๐๑/๒)

ร่วงเลอฟ้า (สุธัม) พุทธกาล ๖๙๘ พา แก้วกลิ่นฟ้ามาเที่ยวเมืองทองสุวัณณภูมิ ข่าวพ้อนางต้องตาย เดือน ๘ (๓๒๘/๑) (ร่วงเลอฟ้าสุธัม) ตั้ง ร่วงเมืองฟ้า เป็น ขุนพ่อเมืองสุวัณณภูมิ ตั้งนิมมารดี เปนแม่อยู่หัวเมือง แต่วันขึ้น ๑๑ (ค่ำ) เดือน ๘ พุทธกาล ๖๙๘ (๓๒๘/๒)

ร่วงเมืองฟ้า สุวัณณภูมิ (คลองเมือง) เมื่อขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๘ พุทธกาล (ล่วงแล้ว) ๖๙๘ เมีย (ใหญ่ ชื่อ) นางมิ่งมาเมือง (และนาง) ถนิมดวงแก้ว เปนเมียน้อย (๑๓๖/๑) ร่วงเมืองฟ้า (สุวัณณภูมิ) เมื่อ มิ่งมาเมือง มีท้อง คลอดลูกชาย แม่ขานชื่อลูกว่า ร่วงทรงเมือง เหนดี พุทธกาล ๗๐๐ (จึงเอาชื่อนั้น ตั้งชื่อลูกชายว่า ร่วงทรงเมือง) (๑๓๖/๒)

ขอมทองเพลง แล เมีย มาลาวดี เมีย ทองใบศรี สร้างวัดตรงหน้า เขางู ลงหลักวัด (วัน)ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๖ ปีพุทธกาล ๗๑๐ (๒๑๖/๑) ขอมทองเพลง หาหินเขางู เขาแดง ทำล้อธัมจัก (น่าจะมีกวางหมอบ) พุทธนิมิต[๗] คู่นั่ง (หัน) หน้า (ตวัน) ออก-ตก นิมิต มาแล้ว หันกลับไป (๒๑๖/๒)

---

[๑] มือต้น สมัยนี้ เรียกเอกอัครราชทูตผู้มีอำนาจเต็ม ภาษาจีนว่า ติ้งชิวส่าย ปัจจุบันชื่อติดค้วงได้ส่าย แปลว่า เอกอัครราชทูตผู้มีอำนาจเต็ม โบราณว่า ติ้งชิวส่าย ติ้ง=คุม=ชิว=มือ=ส่าย=รับใช้ คงรวมความว่า มือรับใช้ควบคุมมา แต่มีคำว่า มือตรงกับคำชื่อ ไทยโบราณ ฯ

[๒] ขุนยินระย่อ สมัยนั้น คงเป็นชื่อแม่ทัพเรือ เพราะดูชื่อแล้ว คงเป็นชื่อนักรบ ฯ

[๓] มินดาเนา ฟิลลิปปินส์ ฯ

[๔] นิวกีนี ฯ

[๕] โปล้า โปลา ออสเตรเลีย ฯ

[๖] ไนไตลนี จีนเรียกว่า ไน่เซลั้ง คือ นิวซีแลนด์ ฯ

[๗] พุทธนิมิตคู่ หรือ พระพุทธรูปคู่ ประทับนั่งหันพระพักตร์ทางตะวันออกองค์หนึ่ง ทางตะวันตกองค์หนึ่ง หรือประทับหันหลังให้กันนี้ เมื่อก่อน ได้เห็น เที่ยวถามความหมายไม่มีใครรู้ ทั้งไม่มีในจังหวัดอื่นที่เคยเที่ยวไปดูแล้ว แต่พระพุทธนิมิตคู่ ณ วัดเพลงมาลาธาตุนี้ เวลานี้ไม่ปรากฏ สืบถามไม่ได้ความว่าอยู่ที่ไหน เมื่อก่อนมหาสงครามครั้งที่ ๒ เคยเห็นปรากฏอยู่กลางดงหญ้าปล้องที่วัดเพลงนี้ เมื่อมาพบกเบื้องจารจึงรู้ความหมาย เวลานี้ ยังพอหาพระพุทธรูปนิมิตคู่ดูได้ ๓ แห่ง คือ ๓-๔ คู่อยู่ที่หน้าพระปรางค์วัดมหาธาตุ จังหวัดราชบุรี ซึ่งเข้าใจว่าขุนหาญบุญไทยสร้างไว้ อีกคู่ ๑ อยู่ในพระอุโบสถวัดเขาน้อยเทียมสวรรค์ ตำบลอ่างทอง จังหวัดราชบุรี อีกคู่ ๑ อยู่ในพระอุโบสถวัดโคกหม้อ อีกคู่ ๑ ที่วัดหลุมดิน ณ อุโบสถเก่า แต่เวลานี้ องค์หนึ่งถูกย้ายมาอยู่วัดบรมนิวาส ท่านเจ้าคุณพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ย้ายมาว่าอีกองค์หนึ่งนำไป ณ วัดเขาพระงาม จังหวัดลพบุรี อีกคู่หนึ่งเดิมประทับนั่งหันหลังให้กัน องค์ละข้างบนโคกหน้าเขางู เวลานี้ อยู่ในพระอุโบสถวัดสัตตนาถปริวัตร เป็นพระประธานองค์หนึ่ง สถิตอยู่ ณ วิหารหน้าพระอุโบสถวัดนั้นองค์หนึ่ง ท่านเจ้าคุณพระพุทธวิริยากร (จิต ฉันโน) นำมาประดิษฐาน และในพระอุโบสถวัดจินดาวัฒนาราม คือ วัดไทยเดิม อำเภอบางคณฑี จังหวัดสมุทรสงคราม ก็มีพระประธานเป็นพระพุทธรูปคู่ประทับนั่งหันหลังหากัน เวลานี้ องค์หนึ่งถูกย้ายไปสถิตอยู่ ณ วัดกำแพงใต้ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เท่าที่บันทึกไว้นี้ เพื่อเป็นหลักฐานในกาลต่อไป เพราะได้ถูกโยกย้ายไปบ้าง ขนเอาไปขายบ้าง คงจะหมดหลักฐานที่พบเห็นได้ในไม่ช้านี้

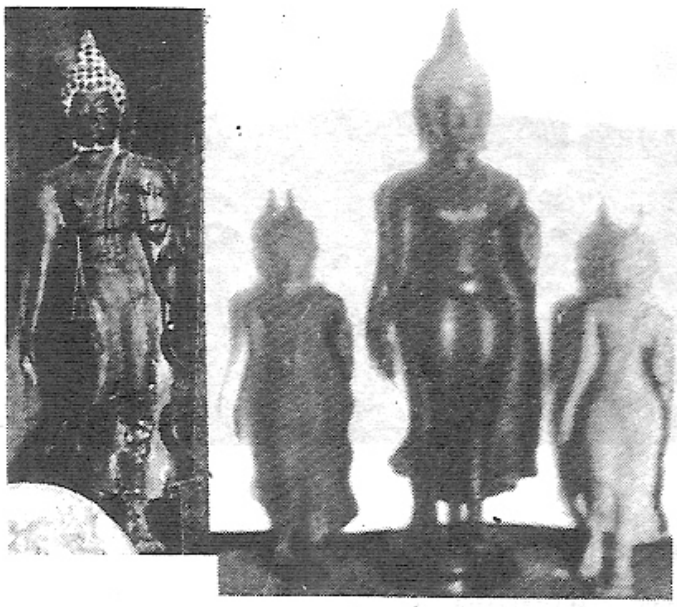

พระพุทธปางลีลาวัดเพลงร้าง กลางตระกวลสุโขทัย วัดเพลง พระปางลีลาชุดแรก พ.ศ. ๗๐๐ นี้ จะเห็นส่วนแข็ง พระรัสมีสั้น พระพักตร์ใหญ่ คางแบน เป็นต้น แบบสุโขทัย ได้พบประมาณ ๕๐-๖๐ ส่วนที่ทำด้วยดินดานเห็นมีตั้งแต่ต้น

ขอมชายหรือนายเพลง ขอมหญิงหรือนางเพลง ขอมทองเพลงคงไม่หล่อรูปตัวและเมีย คงทำแบบสืบมา แต่คงทำแบบที่คิดขึ้นเป็นพ่อครู แม่ครู อาจเป็นตัวเองได้

ร่วงเมืองฟ้า ประสูติ พ.ศ. ๖๗๕ ครอง ๖๙๘ มีเมีย ๒ ชื่อ มิ่งมาเมือง ฉนิมดวงแก้ว มิ่งมาเมืองมีลูกชายชื่อร่วงทรงเมือง มีขอมเมืองชื่อ ขอมทองเพลง ได้น้องสาวมิ่งมาเมือง ชื่อมาลาวดี และมีอีกนางชื่อ ทองใบศรี ขอมทองเพลงเป็นทั้งช่างและเพลง จึงหัดเมียทั้งสอง เป็นตัวพระและตัวนาง และให้สอนลูกเพลงมาก ได้เที่ยวเล่นเพลงกระทั่งมีเงินทองมาก ได้สร้างวัดที่หน้าเขางู ไปทูลขอชื่อพระราชทานคู่ว่า วัดเพลงมาลาธาตุ เพราะเป็นช่างและเพลง จึงออกแบบพระพุทธรูปต่าง ๆ เช่น พระหันหน้าออก-ตก อันหมายความว่าเสด็จมาแล้วหันกลับไป กับสร้างพระพุทธรูปและครูเพลง จะเห็นพระรัสมีและเซิดใบสี กับท่าเดิน กับลีลาใกล้เคียงกันลงไว้ว่า พ.ศ. ๗๑๐

ครั้งร่วงทรงเมืองครอง พ.ศ. ๗๒๒ ได้สร้างวัดเขาน้อยเทียมสวรรค์ สร้างอุโบสถวงล้อพุทธองค์คู่ออกตก นิมนต์เถรธัมมทัตโตกำหนดนิมิตสีมา พ.ศ. ๗๓๕

จารึกพระคาถา เย ธมฺมา ณ พระปฤษฎางค์พระพุทธรูปหินปูน ซึ่งนายวุ่น เพิ่มวงศ์ ขุดดินทำอิฐพบที่ฐานพระอุโบสถวัดเพลงร้าง หน้าทิวเขางู จังหวัดราชบุรี แล้วได้นำไปสถิตไว้ที่พระอุโบสถวัดมหาธาตุ จังหวัดราชบุรี เป็นจารึกลายขอม มีลายสือไทยปนอยู่ด้วย วัดเพลงร้างหรือวัดเพลงมาลาธาตุนั้นสร้าง พ.ศ. ๗๑๕ ตามจารึกเล่าว่า ขอมทองเพลงและนางมาลาวดีกับทองใบศรีสร้าง และสร้างพระพุทธรูปกับไทยรูปไว้มาก

หลักที่ ๓๑

อ่านว่า เย ธมฺมา เหตุปปฺภวา เตสं เหตุ๎ ตถาคโต อาห
เตสญฺจ โย นิโรโธ เอวं๎ วาที มหาสมโนติ

กรรมการอ่านว่า เย ธมฺมา เหตุปปฺภวา เตสं เหตุ๎ ตถาคโต อาห
เตสญฺจ โย นิโรโธ เอวं๎ วาที มหาสมโนติ

สังเกตดูจะเห็น ท้ายข้างบน นิโรโธ นั้น มี จ ตัวไทยจารึกนอนหงาย ท้ายสุด สมโนตินั้น มีจารึกขวางอยู่ ดูเป็นลายสือไทยว่า อุวาจ แสดงว่า กรรมการอ่านนั้นไม่เห็น จึงไม่ปรากฏในคำอ่าน เมื่ออ่านตามตัวเต็มจะได้อย่างนี้

เย ธมฺมา เหตุปปฺภวา เตสं เหตุ๎ ตถาคโต อาห
เตสญฺจ โย นิโรโธ จ เอวं๎ วาที มหาสมโนติ อุวาจ

พระคาถาที่ปรากฏว่า เย ธมฺมา เหตุปปฺภวา เตสं เหตุ๎ ตถาคโต อาห
เตสญฺจ โย นิโรโธ จ เอวं๎ วาที มหาสมโณ

แปลว่า ธรรมทั้งหลายเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคตเจ้าตรัสเหตุแห่งธรรมเหล่านั้น และความดับแห่งธรรมเหล่านั้น พระมหาสมณ มีปกติตรัสอย่างนี้ (ได้ตรัสขึ้นแล้ว)

ร่วงเมืองฟ้า สุวัณณภูมิ ลุปีไทย[๑] ๗๑๕ ขอมทองเพลง ผัวนางมาฉาวดี (ผู้เป็น) น้องหม่อมมิ่งมาเมือง เล่นเพลง (มี) เงินทองมากล้น (๑๖๕/๑) มาหา (ขอเอาที่) หน้าเขางู คู่ส้างวัด ขอชื่อ วัดเพลงมาลาธาตุ[๒] เชิญเถรธัมมโสภโณ ผูกนิมิต สีมา วันขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือน ๔ (ปีพุทธกาลล่วงแล้ว ๗๑๕) (๑๖๕/๒)

ร่วงเมืองฟ้า (สุวัณณภูมิ) นางถนิมดวงแก้ว ท้องมีลูกญิง ชื่อ ทองมณีฉายช่อ เมื่อฉลองนั้น นางมิ่งมาเมืองท้อง (มาแล้วจึงครบกำหนด) (๑๕๓/๑) คลอดหญิงวันนั้น จัดทำฉลองชื่อ มิ่งมาไทย (ให้ทำ) ทั่วเมือง แห่กลองนางคนรำ ฟ้อน เพลงวง เรื่องกวักทอง (มา) ขุนอิน (เขาเขียว) งาน (มี) ๕ วัน ๕ คืนนั้น[๓] (๑๕๓/๒)

---

[๑] ปีไทย เป็นพุทธปรินิพพานกาล พุทธศักราช พ.ศ. ในสมัยพระเจ้าศรีอาทิตยอธิราช เคยใช้มาแล้ว ตอนนั้น คงใช้แต่ในเมืองไทย ที่อื่น ๆ เช่น อินเดีย และ ลังกา ในราชการคงใช้อย่างอื่น

[๒] วัดเพลงมาลาธาตุนี้ เดี๋ยวนี้ เรียกวัดเพลงร้าง อยู่เหนือสะพานศิริลักษณ์ เป็นเนื้อที่ของนายวุ่น เพิ่มวงศ์ ช่างทำอิฐขาย และเคยรับจ้างสอนฝรั่งเผาปูนขาว ก่อนวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๐๗ มีพระเจดีย์ทรงไม้ ๑๒ หรือ พานแว่นฟ้าคว่ำ มีพระพุทธรูปหินสมัยสุวัณณภูมิหลายองค์ เวลานี้เก็บไว้ ณ พระอุโบสถวัดมหาธาตุ จังหวัดราชบุรี นอกจากนี้ ยังมีพระพุทธรูปหินสมัยสุวัณณภูมิปางขอฝน จีวรกลีบห่มคลุม และมีพระพุทธรูปดินเผาข้างหลังมีล้อธรรมจักร์ กวางหมอบ มีอักษรเขียนที่ริมกรอบว่า เย ธมฺมา ฯลฯ มากมาย วัดเพลงนี้ เวลานี้เหลือเพียงฐานอิฐ เข้าใจว่าจะเป็นฐานพระอุโบสถ เพราะได้ลูกนิมิตหินทรายแดงมีรอยแบบขีด ๆ ถ้าอ่านแบบหนังสือก็พอได้ว่า สุวัณณภูมิเป็นหลักฐานได้อีกขั้นหนึ่ง ฯ

[๓] ประหลาดที่แผ่นนี้ ไม่จดวัน เดือน ปีเกิดเลย ฯ

ร่วงทรงเมือง สุวัณณภูมิ (คลองเมืองเมื่อ) เดือน ๔ ขึ้น ๑๕ ค่ำ พุทธกาล ๗๒๒ ปีมเมีย เมีย (ใหญ่ชื่อ) นางจรูญเฟื่องฟ้า เมียน้อย (ชื่อ) เจริญดวงฟ้า เมียกลาง (ชื่อ) แสงฟ้าฉาย (๑๔๑/๑) จรูญเฟื่องฟ้า คลอดลูกชาย ปี ๗๒๓ เดือน ๔ วันเสา° แรม ๖ (ค่ำ) ชื่อร่วงเลืองเลอฟ้า ให้มีฉลอง พระสวดมนตเจริญพิบูลผลชนะ (๑๔๑/๒)

ร่วงทรงเมือง ตั้งตัวหม่อมจรูญเฟื่องฟ้า เปนแม่อยู่หัวเมือง แสงฟ้าฉาย มีญิงเปนแม่อยู่หัว (กลาง) เจริญดวงฟ้า มี (ลูก) ชาย เปนขุนญิง (แม่อยู่หัวน้อย) (๒๘๓/๑) ร่วงทรงเมือง ตั้งร่วงเลืองเลอฟ้า เปนขุนเมืองแทน ในวันอัน ๒ ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๖ ปีพุทธนิพพานกาล ๗๓๔ (๒๘๓/๒)

ร่วงทรงเมือง สุวัณณภูมิ ส้างอุโบสถ มีพุทธองคคู่ (หัน) หน้าออกตก ไป มา กวางหมอบ มีล้อธัมม พร้อมตัวคู่พุทธสาวก (๒๕๑/๑) เมื่อปี ๗๓๕ เดือน ๕ วันขึ้น ๑ ค่ำ เชิญสงฆ มีเถร ธัมมทัตโต (เป็นต้นสงฆ) กำหนดนิมิ (ตต) สีมา (และสวดญัตติกัมม) ชื่อว่า วัดเขาน้อย๓ (๒๕๑/๒)

ร่วงเลืองเลอฟ้า คลองพุทธกาล ๗๔๑ วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๖ แสงฟ้าส่อง เมียใหญ่คนเดียว น้อง (ชื่อ) แสงฟ้าฉาย เปนเมีย (น้อย) (๑๕๕/๑) เมื่อ ๑ ปี แสงฟ้าส่อง ท้องออกลูกคนชาย เมื่อวันขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๓ ปี (พุทธกาล) ๗๔๒ แสง (ให้) ชื่อ เลืองแสงฟ้าสุวัณณภูมิ (๑๕๕/๒)

ร่วงเลืองเลอฟ้า สุวัณณภูมิ แสงฟ้าฉายท้อง มีลูกญิง เมื่อวันขึ้น ๕ (ค่ำ) เดือน ๗ ชื่อ เฟื่องแสงส่องฟ้า (๑๖๐/๑) ร่วงเลืองเลอฟ้า เมียออกลูกสองแล้ว พ่อ (ตา) เสนอ นางทองรวงเลอหล้า แม่กลางอีก รับทำเมียกลาง (๑๖๐/๒)

° เพิ่งเห็นท่านจดไว้ อาจเปลี่ยนกันในรัชสมัยนี้ จึงเห็นใช้ชื่อวันอย่างปัจจุบัน คือ วันอาทิตย์.....วันเสาร์ฯ

๒ วันอัน ยังใช้ แบบเดิม อาจเปลี่ยนใหม่ ๆ แต่ยังชำนาญชื่อเก่าอยู่ ฯ

หลักฐาน พระบาลี อัฏฐกถา พระปุณณเถร=

ท่านสาธุชนคนพุทธศาสนิกทั้งหลาย เมื่อได้แปลเรื่องพระมหาปุณณเถร อันมีอยู่ในอัฏฐกถา (อัฏฐกถานี้ยังไม่เคยมีใครแปลจบก่อน) กับปุณโณวาทสูตรลงในหนังสือวัดเมืองพริบพลี เพชรบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ มีนักรู้มาแสดงถึงประวัติศาสตร์โกหกมาก หลายครั้งที่ได้หยิบคัมภีร์อัฏฐกถา (ชื่อที่พิมพ์เรียกว่าวณณนาบ้าง) ปปัญจสูทนีภาษาบาลีตัวหนังสือไทยมาเปิดให้ดู เขาบอกหน้าตาเฉยว่าแปลไม่ออกอย่างนี้ เขายังมาโกหกสอน แล้วยังได้ไปสุมหัวกันประกาศแถลงออกว่าโกหกหลอกลวง และกล่าวลับหลังต่าง ๆ

เมื่อได้ถ่ายรูปลายสือไทย และเทวนาครี และรูปปรากฏทั้งหลายลงในหนังสือของดีวัดเพชรพลี แล้วก็เงียบกริบกันไปกว่าปีแล้ว แต่กระซิบกันเบา ๆ เป็นส่วนตัวว่า อัฏฐกถา และพระไตรปิฎกนั้น พระลังกาเขียนขึ้น เฉพาะอัฏฐกถานั้น พระพุทธโฆสเถรเขียนเอาเมื่อ พ.ศ. ๑๐๐๐ คือหลังมาตั้งพันปี ทำท่าว่าจะประนามว่ากุเรื่องเขียนขึ้น จะหาอ่านได้จากหนังสือต่าง ๆ ของนักสันนิษฐาน (ไม่ระบุชื่อในที่นี้ เพราะแต่ละท่านใหญ่โตทั้งนั้น) เช่นนี้แหละที่ต้องเขียนตำนานที่ได้พบมาให้พวกเราได้รู้กัน พระไตรปิฎกและมหาอัฏฐกถาซึ่งพระมหินทเถรเป็นต้นนำไปฝากไว้ที่ลังกาเป็นมุขปาฐ ชาวลังกาได้เรียนรู้และก็เขียนยืนยันบอกไว้ ท่านเขียนไว้ตามที่พระมหินทเถรเป็นต้นสอน และรักษากันมาถึงสมัยพระพุทธโฆสเถรก็เป็นชาวชมพูทวีป ไปกลับสู่ภาษามคธจะเห็นว่าพระลังกานั้นเก็บสงวนไว้มาก ไม่ยอมให้มีแปลกปลอมเข้าปะปน และพระลังกา ท่านไม่รู้เรื่องของชมพูทวีปและภาษามคธ กับสันสกฤตดีพอจึงไม่สามารถที่จะแต่ง หรือ เขียนเรื่องลอย ๆ ขึ้นได้ ที่ท่านรู้และเขียนกันไว้ก็ตามที่พระมหินทเถรเป็นต้นไปสอนจึงรู้และเขียนได้ พร้อมกับรักษาที่นำไปฝากไว้ได้ตลอดมา พระชาวชมพูทวีปทั้งหลายที่เป็นเจ้าของภาษามคธและสันสกฤตมีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงมุขปาฐได้ เช่น มหายานใช้ภาษาสันสกฤตและแก้จนกระทั่งภิกษุเสพเมถุนได้

พระมหาปุณณ มาที่มกุฬการาม และเป็นเหตุมีภูเขาสัจจพันธ์และรอยพระบาทที่ภูเขาสัจจพันธ์ และที่นิมมทานที มีอยู่ในอัฏฐกถาปปัญจสูทนี อย่างที่แปลไว้แล้วในหนังสือวัดและเมืองพริบพลี

๓ วัดนี้ เวลานี้ เรียกวัดเขาน้อยเทียมสวรรค์ ตำบลอ่างทอง อำเภอเมืองราชบุรี พระพุทธรูปคู่ยังอยู่ ณ พระอุโบสถบนเขาน้อยนั้น ฯ

สุวัณณภูมิ เมืองทอง

สมัยเลืองแสงฟ้าสุวัณณภูมิ (พ.ศ. ๗๔๒-๘๒๕)

ต้นสร้างดินระเบิด พระพุทธรูปฐานช้างล้อม

ขุนเลืองแสงฟ้า (กลาง) ทำสองมือยกขึ้นแบหมายถึง ป้องกันบ้านเมือง นิ้วชี้งอวง หมายถึงวงล้อธรรมจักร คือ สร้างวัดสืบศาสนา

ขุนหญิงทั้งคู่ (ขวาใหญ่ทำเงยหน้า ซ้ายน้อยทำก้มหน้า) มือขวาถือหอยสังข มือซ้ายถือดอกบัว ๓ ดอก หมายถึงใจ ๓ ถือพระไตรรัตน เวียงบุญทอง เลืองแสงฟ้า บัวดวงแก้ว

เลืองแสงฟ้า สุวัณณภูมิ เมื่ออยู่เถือมทอง เมื่อปราบศึกคนคิดแขง (เมือง) ขุนเถือม (ขับ) ช้างชนช้างตัวแพ้ หนี (ไป) ทางเมืองอู่ทอง (๑๖๖/๑) เลืองแสงฟ้า ไปตามจับตัวได้ พามาหาลูกเมีย มอบเมือง (ให้) พุทธกาล ๗๖๓ วันขึ้น ๑๓ (ค่ำ) เดือน ๑๒ (๑๖๖/๒)

———*———

เพชรบุรี กับได้ถ่ายรูปลายสือชื่อ บุญวระฤษี บุญนมุนี และ ปุณฺณภิกขุ เป็นหลักฐาน พร้อมกับอธิบายไว้ในหนังสือของดีของวัดเพชรพลีแล้ว คราวแรกได้ถูกกล่าวหาว่าโกหกหลอกลวงและเป็นบ้า เมื่อพิมพ์หลักฐานออกไปในหนังสือของดีวัดเพชรพลีแล้ว ก็เงียบหายไป กระนั้นก็มีคำหนาหูขึ้นอีกคือประนามคัมภีร์ต่าง ๆ เป็นนิทานบ้าง และพระสังกาเขียนขึ้นบ้าง จึงเป็นเหตุให้ต้องหาหลักฐาน ขอได้มาเรียนรู้ประวัติที่พระเถระทั้งหลายกระทำไว้ และทุก ๆ ครั้งทำกันมาก็เป็นทั้งทางราชการ (การกระทำของพระราชา) และสังฆกรรม (การกระทำของสงฆ์) อย่างที่รัชกาลที่ ๕ กับสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ และ กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ลอกพระไตรปิฎกจากตัวขอมได้พิมพ์เป็นตัวหนังสือไทย และเป็นเล่มหนังสือซึ่งเปลี่ยนชื่อจากโปฏฐปาฐ (พระบาลีใบลาน) มาเป็นหนังสือบาลี หรือสยามรัฏฐเตปิฎก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๖ ต่อมาได้พิมพ์อัฏฐกถา และฎีกากับอื่น ๆ เรื่องนี้ ปรากฏหลักฐานมาแล้วทั้งเล่มหนังสือและกาลเวลาได้เกือบร้อยปี (พ.ศ.๒๔๑๖) และทำตามเดิมที่มีอยู่แล้วไม่ได้แต่งกันใหม่ด้วยประการใด ๆ อย่างในการชำระเพื่อตีพิมพ์ใหม่ พ.ศ. ๒๕๐๐ ข้าพเจ้า=พระธรรมวงศ์เวทีได้เป็นอนุกรรมการชำระ ได้ตรวจอ่านทั้งฉบับตัวขอมตัวโรมันของยุโรป ตัวพม่าและไทย ก็เห็นตรงกันตลอด แม้เห็นว่าผิดชัด ๆ คือ สระตก เช่น สนฺติกำ เป็น สนฺตกำ ก็ต้องเปิดอัฏฐกถา ฎีกาดูก่อน เห็นว่าสระอิตกแน่จึงเติมเข้าไป บางศัพท์ไม่เหมือนกัน เช่นสูโรว...พม่าเป็น โสโรว...ยังไม่แก้ เพียงบันทึกข้างล่าง หรือหมายเหตุไว้เท่านั้น เราเคารพต้นฉบับกันมาอย่างนี้หมายเหตุกันว่า มรมฺมโปฏฐเก โสโรว....ในคัมภีร์พม่าว่า โสโรว...

การเป็นมาแห่งพระไตรปิฎก กับ อัฏฐกถา และคัมภีร์ต่าง ๆ นั้น เมื่อเอาคัมภีร์พระพุทธศาสนาต่าง ๆ มาอ่านจะทราบเหตุการณ์แจ่มชัด เช่น คัมภีร์ญาโณทยปกรณ ซึ่งพระพุทธโฆสเถรได้เขียนระหว่างปี พ.ศ. ๙๘๐-๙๘๔ (ท่านไม่ได้ใส่ พ.ศ. ไว้) ในคัมภีร์พระพุทธโฆสเถรได้เล่าว่าพระพุทธเจ้าเสด็จประทับที่ไหน ตรัสธรรม หรือสูตรอะไร ตลอด ๔๕ พรรษาย่อ ๆ เล่าถึงสังคายนา ๕ ครั้งก่อน และเหตุการณ์สำคัญย่อ ๆ มีชื่อเสียงมากและอยู่คงมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ เจ้าพระคุณสมเด็จพระวันรัตน (ฉิม) วัดพระเชตุพนฯ ยังลอกข้อเขียนของท่านลงในหนังสือสังคีติยวงศ์ (พ.ศ.๒๓๓๒) เมื่อจะพิมพ์หนังสือปกรณวิเสสชื่อวิสุทธิมัคค เจ้าพระคุณสมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) วัดมหาธาตุฯ ซึ่งแต่งประวัติของท่าน ยังได้นำมาลงไว้ (พ.ศ.๒๔๖๕) และพระเดชพระคุณเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาโณทย) วัดสระเกษ ซึ่งเจ้าพระคุณสมเด็จพระวันรัต (แดง) ถวายในการอุปสมบท ท่านเก็บคัมภีญาโณทยนี้ไว้ถึง ๗๐ ปี จึงได้พิมพ์ในการฉลองพระชนมายุครบ ๘๐ พ.ศ. ๑๕๐๖ ในหนังสือเล่มนี้ มีคำสั่งซึ่งกระทำให้รู้เรื่องของบาลีและอัฏฐกถาและ เป็น

๑. พระพุทธรูปปางเปิดเผยอริยสัจ ๔ ฐานช้างล้อมทองสำริดเข้าใจว่าเลืองแสงฟ้าทรงระลึกช้างที่ใช้กระทำยุทธหัตถี

๒. พระชนะมาร ฐานช้างล้อม องค์นี้สมัยอยุธยาจะเห็นพระเมาฬีสูง พระองค์ยาวกว่า เข้าใจว่าสร้างสมัยพระนเรศวรมหาราชเข้า

๓. รูปพระโพธิสัตว์ หรือ พระร่วง อาจเป็นพระเจ้าเลืองแสงฟ้า แต่เครื่องอย่างนี้ อาจเป็นพระร่วงอู่ทองพระองค์ใดพระองค์หนึ่ง

——— * ———

หลักฐานปรากฏแล้ว ญาโณทยปกรณ ซึ่งพุทธโฆสเถรฟังเอง เขียนเอง คงไม่ผิด กับมีศีลธรรมและสติปัญญาขนาดจำพระไตรปิฎกได้จะไม่รู้ผิดถูก และกล้าเขียนเรื่องขึ้นเอง ขอคัดภาษามคธมาด้วยเพื่อเป็นหลักฐานแจ่มชัด

อถ โข เถโร ตำ ทิสฺวา
เอวมาห อิธาวุโส
พุทฺธโฆส ชมฺพูทีเป
ปิฏกตฺตยปาลิมตฺตเมว อตฺถิ
ตสฺส อฏฐกถา จ
เถรวาโท จ น วิชฺชนฺติ
สีหลฏฺฐกถา ปน สงฺคีติตย
มารุฬฺหา สาริปุตฺตาทีหิ
กตา มหินฺเทน กถามคฺคำ
โอโลเกตฺวา สีหลภาสาย
กตา สีหลทีเป ปวตฺตติ
ตวมฺปี ตตฺร คนฺตฺวา
สพฺพำ อุปปริกฺขิตฺวา
มาคธาย นิรุตฺติยา ปริวตฺเตหิ
สา อฏฐกถา สพฺพโลก
หิตาวหา ภวิสฺสติ

ครั้งนั้นแล พระเถร (เรวตมหาขีณาสพ) เห็นญาโณทยปกรณนั้นแล้วกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส พุทธโฆส ในชมพูทวีปนี้ เพียงบาลีไตรปิฎกเท่านั้นมีอยู่ อัฏฐกถาแห่งพระไตรปิฎกนั้นและเถรวาท (คำกล่าวของพระเถร) ไม่มี แต่ว่าสีหลัฏฐกถา (อัฏฐกถาสีหล) ขึ้นสู่สังคีติ ๓ ครั้งแล้ว พระสารีบุตรเป็นต้นกระทำไว้แล้ว พระมหินทได้ตรวจทางถ้อยคำ กระทำไว้ด้วยภาษาสีหล เป็นไปในสีหลทวีป แม้เธอจงไป ณ สีหลทวีปนั้นแล้ว จงตรวจดูทั้งหมดแล้วกลับสู่ภาษาเดิมอันเป็นของมีอยู่ของชาวมคธ (ภาษามคธ) อัฏฐกถานั้นจักเป็นของนำมาซึ่งประโยชน์เกื้อกูลแก่ชาวโลกทั้งปวง (ตลอดกาล)

คำสั่งนี้ สำคัญมาก พระพุทธโฆสเถรจึงจดและส่องให้เห็นฐานะอัฏฐกถาได้ว่ามีอายุเท่าพระไตรปิฎก จึงเป็นวรรณนาธิบายของพระไตรปิฎก และมีระบุชื่อพระเถรทั้งหลายมีพระสารีบุตรเถรเป็นต้นได้กระทำไว้

พระพุทธเจ้า เมื่อได้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้วได้เสด็จไปเทศนาโปรดเวเนยยบุคคลตลอด ๔๕ พรรษา พระธรรมวินัยที่ทรงแสดงและบัญญัติแล้ว มีเนื้อความยาก ๆ พระเถรทั้งหลายมีพระสารีบุตรเถรเป็นต้นได้อธิบายสอนศิษยานุศิษย์ไว้มาก เมื่อเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ถวายพระเพลิงแล้วพระมหากัสสปเถรเป็นประธานได้ชวนพระเถรทั้งหลายผู้แตกฉานธรรมวินัยรวมเป็น ๕๐๐ มี พระอุบาลีเถร และ พระอานนทเถร รวมอยู่ด้วย พระเจ้าอชาตสัตตุทรงอุปถัมภ์ ที่เรียกกันว่าสังคายนา หรือ สังคีติกระทำกันที่ถ้ำสัตตบัณณคูหา เชิงภูเขาเวภารบรรพต

พระพุทธรูปสุวัณณภูมิค่อนปลาย สมัยเลืองแสงฟ้า หรือเพชรบุรีสุวัณณภูมิ สมัยขุนทองสะเมือง

๑. พระพุทธรูปมารแพัสุวัณณภูมิต้นเชียงแสน จะเห็นพระเมาพีสั้น ชายสังฆาฏิแฉกตรง พระองค์ยังสั้น แต่พระทรวงสูงขึ้น นำมาเพื่อเห็นส่วนสัดพระมารแพัสุวัณณภูมิ

๒. พระพุทธรูปห้อยพระบาท ปางเทศนาหรือนั่งตอหินสลัก สังเกตพระเมาพีสูงและพระองค์ยาว พ.ศ. ๗๐๐-๘๐๐ ต้นแบบพระสมัยศรีวิชัย และเชียงแสน

๓. พระพุทธรูปนาคปกมารวิชัย หรืออนาคปกใบโพธิ์ มีเลขข้างหลัง ๗๗๘ ตรงกับรัชสมัยเลืองแสงฟ้าขุนทองสะเมือง และตัวทอง ได้สร้างด้วยทองคำสำริด มีมากในกรุวัดสรรเพชญ์ ก่อนศรีชัยเกือบพันปี

——— ✻ ———

ในการสังคายนานี้ ท่านร่วมกันจัดเป็นบาลีไตรปิฎก คือเลือกคัดเอาพระพุทธพจน์ที่เป็นกฎข้อบังคับ ตลอดถึงต้นเรื่อง โดยขึ้นต้นว่า **เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา** โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าพุทธเจ้าพระพุทธาธิบายความ ซึ่งถือเป็นกฎข้อบังคับ เช่น พระปาติโมกข ต้นบัญญัติได้นำพุทธาธิบายเข้ารวมด้วยที่เรียกว่าปทภาชนี ได้แยกเรื่องที่ไม่สำคัญ หรือไม่เป็นกฎข้อบังคับออก เช่น ตรัสบุรพกรรมของพระภิกษุซึ่งมีสำนวนต่าง ๆ กันอันเป็นแต่คำเล่าเท่านั้น แต่จัดเป็นสำนวนอย่างเดียวกันเรียกว่า **อัฏฐกถา** แปลว่ากล่าวความครั้งนั้น เรียกว่ามหาอัฏฐกถารวมกันตลอดทั้ง ๓ ปิกฎ จึงตั้งชื่อว่า **มหาอัฏฐกถา** แปลว่า กล่าวความมากหรือกล่าวความใหญ่ ครั้งนี้ **พระมหากัสสปเถรมอบให้พระอุบาลีเถร** จัด ที่เป็นพระบาลี เรียก **วินัยปิฎก** เมื่อเรียบร้อยแล้ว ที่เป็นบาลีก็ให้สาธยายเป็นแบบเดียวกัน และสาธยายคำอธิบายด้วย ฉะนี้จึงชื่อ **มุขปาฐ** แปลว่ากล่าวด้วยปาก สำหรับอัฏฐกถานั้น ครั้งพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ปรากฏชื่อว่า **ปริปุจฉา** แปลว่าข้อซักถาม เมื่อท่านนำมาสังคายนาได้ตั้งชื่อว่า มหาอัฏฐกถา และมหาอัฏฐกถานี้ ฉาโณทยปกรณระบุไว้ว่าชื่อมหาอัฏฐกถา ขึ้นสู่ปฐมมหาสังคีติแล้ว พระเถรทั้งหลายมีพระมหากัสสปเป็นประมุขประชุม กระทำไว้แล้ว พระมหามหินทเป็นต้นนำมากระทำไว้โดยสีหฬภาษา จึงเกิดมีชื่อว่า สีหฬัฏฐกถา (**มหาอฏฺฐกถา นาม ปฐมมหาสงคีติมารุฬฺหา มหากสฺสปปมุเขหิ เถเรหิกตา ฯ มหามหินเทน อาเนตฺวา สีหฬภาสาย กตา สีหฬฏฺฐกถา นาม ชาตา** ในคำกล่าว ซึ่งพระเรวตัตเถรระบุว่าขึ้นสู่สังคายนา ๓ ครั้ง **สีหฬฏฺกถา ปน สงคีติตฺยมารุฬฺหา**) มหาอัฏฐกถานี้ปรากฏชื่อในสมันตปาสาทิกา พระพุทธโฆสเถรระบุชื่อไว้ในอารัมภกถาว่า **ตสฺสา มหาอฏฺฐกถํ สรีรํ**....กระทำมหาอัฏฐกถาให้เป็นโครงเรื่องของสังวรรณนานั้น ถึงแม้ว่าพระพุทธโฆสเถรจะเขียนเมื่อ พ.ศ. ๙๘๖-๙๘๗ ก็จริง ถึงกระนั้นท่านก็นำมาจากสีหลัฏฐกถา ซึ่งพระมหินทเถรเป็นต้น กระทำไว้แต่ พ.ศ. ๒๔๐ และพระมหินทเป็นผู้ได้นำมหาอัฏฐกถาที่มีตั้งแต่ปฐมสังคีติมากระทำไว้

ตอนที่ ๒ คือ สุตตันตปิฎก พระมหากัสสปเถรให้พระอานนทเถร จัดศาสนธรรมที่พระพุทธเจ้าเป็นต้นแสดงเป็นพระสูตรขึ้นต้นว่า **เอวมฺเม สุตฺ เอกํ สมยฺ ภควา** ข้าพเจ้าได้ฟังแล้วอย่างนี้สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า...เช่นประทับอยู่ ณ เชตวันใกล้กรุง

พระสมัยเพชรบุรีสุวัณณภูมิ

พระพุทธรูปมารวิชัย พระสิหิงคองค์หนึ่งของเพชรบุรี ส่วนสั้น มีจอมสูง ทองโมรา พ.ศ. ๗๐๐-๘๐๐ สมัยเดียวกับพระนาคปกฝีมือช่าง สมัยขุนทองสะเมือง เพชรบุรี

พระพุทธรูปทองคำสร้างสมัยต้น พ.ศ. ๒๗๘ มีพระองค์ยาว พระเมาฬี และพระรัสมี ฯลฯ ซึ่งกระทำให้ไม่แน่นอน พุทธลักษณะที่กล่าวมาเป็นเพียงส่วนมาก ไม่ใช่ทั้งหมด

สุวัณณภูมิตอนปลาย สมัยพระเจ้าธัมมราชา ต้นมหาสังขบรมจักรพรรดิ หลังอมตธรรม หลังน้ำสังข์

(๑) พระพุทธรูปหลวงพ่อเพชร หินปูน พระเมาฬีชั้นจอมสูง พระองค์ยาว ขัดเรียบว่าพระสมัยปัลลวะ นี่อยู่ในเพชรบุรีไทย จึงว่าสมัยสุวัณณภูมิปลาย พ.ศ. ๘๐๐-๑๐๐๐

(๒) พระพุทธรูปปางเทศนา พนักหลังมีสลักปรรูปอุ ขอม หน้าซ้ายพระคือ ๕ ขวาพระคือ ๖ ทองคำสำริด สังเกตพระเมาฬีจอมสูงเหมือนกับหลวงพ่อเพชร ที่ชวาทำเหมือนกันแต่เป็นหิน จึงแน่ใจว่าช่างไทย

(๓) พระพุทธมารวิชัยเชียงแสน แต่พระเมาฬีจอมดอกบัว นิ้วพระหัตถ์ที่วางไม่ใช่เชียงแสนนี่ก็คือพระมารแพ้สุวัณณภูมิปลาย พ.ศ. ๘๐๐

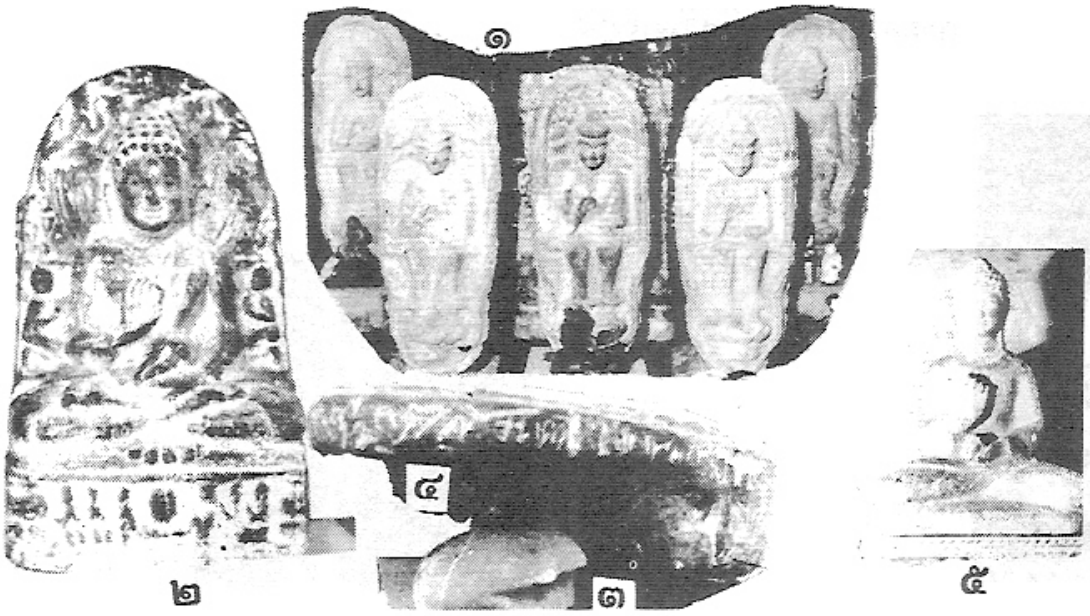

ชุดนี้ได้บริเวณวังฆนนว่าอยู่ใต้ดิน ใต้เล้าเลี้ยงหมู หมูตื่นและตายจึงขุดพบในฐานอิฐ และอิฐรอง คือ ชั้นนั้นเก็บมาเป็นตัวอย่าง

———*———

สาวัตถีจึงมีต่อไปว่า **สาวตฺถิยำ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม**....ที่จัดอย่างนี้ แม้พระสารีบุตรเถรเคยจัดมาแล้ว เช่น ทสุตตรสูตร สังคีติสูตร แม้คำอธิบาย หรือ ปริปุจฉา จัดให้เข้าในพระสุตตันตปิฎกก็มี เช่น คำอธิบายของพระสารีบุตรเถรเป็นจุลลนิเทสมหา นิทเทส ได้แยกคำบรรยาย และเรื่องเล่าเช่นชาดกแม้เป็นพระพุทธพจนตรัสเล่า ซึ่งเป็นคำเล่าต่าง ๆ กัน ออกเป็นอัฏฐกถา หรือมหาอัฏฐกถา เช่น ชาดก จัดแต่คาถา✪ ไว้ในพระไตรปิฎก เรื่องเล่าเป็นอัฏฐกถาพร้อมกับใส่คาถาเหล่านั้นเข้าไปด้วย เฉพาะคาถาจึงมีในพระไตรปิฎกและเรื่องไม่มี อ่านพระไตรปิฎกอย่างเดียวจะไม่รู้เรื่อง ฉะนี้ ในชาดกจึงมีชื่อว่าชาดกัฏฐกถา มีพระพุทธพจน์ยืนยันอยู่ เช่น อตีเต ภิกฺขว คำอาลปะว่า **"ภิกฺขเว"** นี้ พระพุทธเจ้าพระองค์เดียว ตรัสเรียกพระภิกษุทั้งหลาย สาวกอื่นมีพระสารีบุตรเถรเป็นต้นใช้คำอาลปะว่า อาวุโส เมื่อสังคายนากันก็สวดพระบาลีเป็นสำนวนเดียวกัน และสวดอัฏฐกถาหรือมหาอัฏฐกถาเป็นบรรยายบังคับความรู้ไว้อีกด้วย นี่เป็นสุตตันตปิฎก เป็นมุขปาฐ

อภิธัมมปิฎกนั้น พระอานนทเถร ได้จัดไว้อีก เล่าเรื่องในอัฏฐกถาว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จขึ้นไปเทศนาโปรดพระมารดา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เมื่อถึงกาลบิณฑบาท ได้ทรงนิรมิต พระพุทธนิมิตให้แสดงธรรมแทน เฉพาะพระองค์ได้เสด็จลงมาบิณฑบาตที่อุตตรกุรุ พระสารีบุตรเถรไปกระทำพุทธอุปัฏฐากตรัสแสดงแก่พระสารีบุตร ซึ่งท่านได้นำมาสอนศิษย์ประมาณ ๕๐๐ ที่เลื่อมใสในยมกปาฏิหาริย์แล้วได้เข้าอุปสมบท ฉะนั้น อภิธัมมปิฎกจึงไม่มีเรื่องเพราะตรัสตลอด ๓ เดือน โดยตั้งหัวข้อชื่อว่ามาติกา แม่บท แล้วทรงจำแนกหรือกระจายให้พระพุทธมารดาฟัง ที่เป็นปทภาชนี คือกระจายบท เป็นพระพุทธพจนตลอดเกือบไม่ต้องมีอัฏฐกถา แม้คำขึ้นต้นว่า **ยสฺมึ สมเย** ในสมัยใด หรือ **ตสฺมึ สมเย** ในสมัยนั้น....ถึงกระนั้นก็มีปริปุจฉา หรือ อัฏฐกถา เป็นคำแปลความหมาย ได้จัดเข้าในมหาอัฏฐกถาเช่นเดียวกัน อภิธัมมปิฎกและอัฏฐกถานี้เป็นมุขปาฐ

พระอภิธรรมปิฎกนี้ ในกาลนี้มีการวิจารณ์กันมาก บางท่านถึงกับไม่เชื่อ และแปลชื่อ "อภิธรรม" ว่า "ธรรมอันเกิน" อันมีชื่อไว้แต่เดิมว่าสัตตปกรณ หรือ ๗ ปกรณ คือ ๑ **ธัมมสังคณีปกรณ** ๒ **วิภังคปกรณ** ๓ **ธาตุกถาปกรณ** ๔ **บุคคลปัญญัติปกรณ** ๕ **กถาวัตถุปกรณ** ๖ **ยมกปกรณ** ๗ **มหาปัฏฐานปกรณ** เฉพาะกถาวัตถุปกรณที่ ๕ นั้น มีคณาจารย์นำไปบรรยายว่าเป็น "ธรรม" ที่เติมเข้าไปในภายหลัง เมื่อเป็นเช่นนี้อภิธรรมก็คงมีเพียง ๖ ปกรณ ก็เหมือนกับพระไตรปิฎกที่วางเป็น ปาพจน์ ๒ คือ ธรรม

✪ คาถาคือพระพุทธพจน์ตรัส และผู้อื่นกล่าว เป็นคำกลอนไม่มีสัมผัสมีคำหนักคำเบา เรียกว่าฉันท แบบฉันท์ไทย มีมากในวินัยปิฎกและสุตตันตปิฎก ในปัจจุบันมีนักรู้มากล่าวว่าเป็นคำแต่งใหม่ โดยไม่เชื่อว่าท่านผู้กล่าวมีพระพุทธเจ้าเป็นต้นจะมีปฏิภาณกล่าวได้ ถ้าฟังเพลง ลำตัด แหล่ ฯลฯ จะได้ฟังทั้งชายและหญิงกล่าวกลอนปฏิภาณกันทั้งคืนยันรุ่ง ยังปรากฏมีอยู่ นักภาษาไม่เห็นต้องมีปฏิสัมภิทาญาณก็ยังรู้พูดภาษาอื่น ๆ ได้ พระพุทธาทิรัตน์ ถึงพร้อมด้วยญาณต่าง ๆ อย่างที่ปรากฏขึ้นที่นั้น ๆ อย่างนั้น มีอะไรหรือที่มีไม่ได้ ทุกคนทำได้ ทุกคนที่พิเศษถึงขั้นเสข (ศึกษา) และอเสขะ (ไม่ต้องศึกษาคือจบแล้ว) ย่อมมีความชำนาญมาก ยิ่งกระทำได้ดีตลอด

อู่ทอง สุพัณณภูมิ สุพรรณบุรี พ.ศ. ๒๓๕-๑๘๐๐

ยังไม่เคยมีนักรู้คนใดกำหนดอายุกาลเวลาได้ ได้กเบื้องจารที่อู่ทองมา ๑๖๐ กว่า ยังไม่ได้อ่าน เพราะต้องระวังพวกปากตระบัดกัดข้างหลัง ก็ดีไม่ต้องรู้ ทำได้ตามสบาย

ได้พบพระพุทธรูปแบบอู่ทองสุวัณณภูมิ ได้นำมาใส่รวมไว้ด้วย เพื่อให้ทราบของไทย ๆ เรามีอยู่ทุกจังหวัด

← *พระพุทธรูปอู่ทองสุพัณณภูมิหินทรายแน่น รุ่นสุวัณณภูมิ ฐานกลีบบัวหงาย*

พระพุทธรูปอู่ทองสุพัณณภูมิ หินปูนดำ รุ่นสุวัณณภูมิ ที่ช่องแขนซ้าย มีจารึกณรงทองเมือง พ.ศ. ๒๗๒ แข้งคม ฐานกลีบบัวหงาย ลอกคราบเก่าหมดจึงชัดเจน →

ขอม ไม้สักสลักอยู่ในถ้ำพระปากท่อ ราชบุรี อาจเป็นขอมดี ขอมอิน สมัยหาญบุญไทยสร้างราชพลี ศิษย์ทำรูปไว้ในถ้ำนั้น สังเกตเซิดใบสีขอม หน้าตักแคบเหมือนพระอู่ทอง จัดเป็นสมัยราชพลี อู่ทอง สุพัณณภูมิ พ.ศ.๑๑๐๐-๑๗๐๐ →

← **ซ้าย** *ขุนลือต้นไทยอู่ทองหิน ข้อสังเกตตักแคบ และลายกลีบบัว เหมือนพระ-อู่ทองสุพัณณภูมิ กับ มีลายสือที่ฐานใต้ตักว่า ลือต้นไทยทอง*

← **ขวา** *เจ้าแม่โพสบสำริด มือขวาถือรวงข้าวรูปหญิงชาวอู่ทองไม้ได้มาจึงนำลงมาเพื่อยืนยันเครื่องทรงขุนหญิงอู่ทอง และหญิงอู่ทองมีผ้าห่ม*

——— ✳ ———

และวินัย ได้มีการบรรยายเป็นธรรมวินัย ไม่ปรากฏชื่อ อภิธรรม เมื่อพระสังคีติกาจารย์ท่านจัดเป็นปาพจน์ ๒ แต่แยกธรรมที่ยาวออกเป็นอีกตอนหนึ่ง จึงจัดเป็นปิฎก ๓ คือ ไตรปิฎกนี้ไม่ได้บรรยายให้รู้จึงเกิดเป็นปิฎก ๒ มีผู้ไม่ได้เรียนบาลีได้ประดังคำถามนี้เข้ามาว่าทำไมไม่เรียน "ทวิปิฎก" และเรียกกันว่าไตรปิฎก ก็ไม่รู้จะว่าอย่างไร กถาวัตถุก็เช่นเดียวกัน เมื่อเขาสอนกันว่าใส่เข้าไปคราวหลัง เมื่อมีผู้อ่านรู้มาก ๆ เข้าก็คงถามมาเช่นนั้น จึงขอกล่าวในที่นี้จะได้ตอบเขาได้ ถ้าต้องการละเอียด จงเปิดดูอัฏฐกถา และ สยามรัฏฐเตปิฎก (**สยามรัฏฐ-**

พระพุทธรูปสมาธิ ปางเสด็จเรือขนานคังโคโรหนสมาคม แบบอู่ทองสุพัณณภูมิ จะเห็นพระพุทธรูปไม่มีเครื่องประดับ และฐานเรือนั้น จะเห็นช่างออกแบบให้ผิดจากพระร่วงโพธิสัตว์

พระร่วงโพธิสัตว์อู่ทองสำริด รูปสร้อยจะเห็นแบบสุพัณณภูมิ ฐานเรือ ล่างลายกลีบบัวคว่ำหงาย ผู้ออกแบบสร้างพระฐานเรือ ซึ่งสมมุติอู่ทองเป็นเมืองเวสาลีตามประวัติว่าเสด็จเรือไประงับอหิวาตกโรค

พระอู่ทอง ทองสำริด รุ่นเชียงแสน พ.ศ. ๑๗๐๐-๒๐๐๐ ตักแคบ ฐานชั้นอู่ทอง (สังเกตจะเห็นแบบหล่อทีหลังมาก แต่แบบเป็นแบบเชียงแสน สิงห์๒)

พระร่วงโพธิสัตว์ขุนอู่ทอง สมัยเชียงแสน เครื่องและกลีบหมวกบอกอู่ทองสุพรรณภูมิ พ.ศ. ๑๗๐๐-๒๐๐๐ หน้าตักแคบ ฐานชั้นอู่ทอง ผู้คิดออกแบบพระอู่ทองฐานชั้นอู่ทอง

---

*

เตปิฎกเล่ม ๓๗ ปัญจปกรณัฏฐกถา ชื่อ ปรมัตถทีปนี หน้า ๑๔๑-๓๒๖ ปรมัตถทีปนี่เล่าว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จจำพรรษา ณ ปัณฑุกัมพลสิลา ทรงกระทำพระมารดาเป็นกายสักขี คือ พยานตรัสอภิธรรมกถาแก่เทวบริษัททรงแสดงธัมมสังคณี วิภังค ธาตุกถา บุคคลปัญญัตติปกรณ ครั้นถึงวาระแสดง กถาวัตถุ (เรื่องของถ้อยคำ) ทรงดำริว่า ในอนาคตสาวกของเรา ผู้มีปัญญามาก ชื่อโมคคลีปุตตติสสเถร ชำระมลทินศาสนาที่เกิดแล้ว กระทำสังคีติครั้งที่ ๓ นั่ง ณ ท่ามกลางภิกษุสงฆ์ จะรวบรวมคือในสกวาท (วาทะของตน)

เลืองแสงฟ้า สุวัณณภูมิ ลูกขุนร่วงเลืองเลอฟ้า เมื่อครองเมืองเถือมทองซ่อมอุโบสถเจดีย ล้อธัมจักกวางนอน ในปี ๗๖๖ เมืองลโว้ สือมาข่าวแจ้งความมอนเมืองสเทิ้มวรทวายมาต้อนคนลโว้ อันตัวเรา (ยก) ศึกจูมมอน (แตก) พ่ายไป (๗๗/๑) เมื่ออยู่เมืองลโว้เริ่มสร้างคูเมืองนี้ มีขุนอู่สีเมือง พร้อมลูกสาวนางเวียงบุญทอง สร้างเจดีย อุโบสถ หน้าเมือง เห้านิมน พระนิโครธ (เถร และ พระ) สุธัมมเถร (เป็นต้น) ทำนิมิต เสมา (ให้ชื่อว่า) วัดหน้าเมือง* (๗๗/๒)

เลืองแสงฟ้า เมืองสุวัณณภูมิ เมื่อขึ้นนั่งที่เมืองนี้ พุทธกาล ๗๖๘ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๓ เมื่อนั้น ผู้ยังไม่มีเมียเมืองลโว้ แซงเมืองขึ้น (๗๖/๑) เลืองแสงฟ้า ไปปราบเรียบสงบ ขุน (อู่) สีเมือง แล เมีย ให้ลูก (ชื่อ) เวียงบุญทอง (เปน) เมีย เมื่อมาเมือง นางเมียอ้อน (ขอเข้า) กราบรอยตีนพุทธ (ที่) เขา (เขาสัจจพันธคีรี ปัจจุบันอยู่ที่จังหวัดสระบุรี) (๗๖/๒)

เลืองแสงฟ้า (สุวัณณภูมิ) หา ช้าง ม้า เสบียงพอ ช้าง ๑ พัน ม้าพันห้า เกนคนชายฝึกฝนศึกหมื่นห้าพัน เรือพันห้าร้อย (๑๙๗/๑) เลืองแสงฟ้า เมื่อให้บำรุง (โรงเรียน) เรือนหมอ อู้ไข้ คนท้อง คลอดลูก ช้าง ม้า กวาง เก้ง หมา แมว (งัว ควาย) อันหมอ ควนเข้าใจ ไข้ เจบ แล ยา (๑๙๗/๒)

เลืองแสงฟ้า (สุวัณณภูมิ) **ตัวนางเวียงบุญทอง** มาร่วม (อยู่) ไม่มีลูก ๓ ปี คิดหานางเมียน้อยมาให้ (๑๖๗/๑) เวียงบุญทอง หาคนสาว บัวดวงแก้ว ผู้น้องสาว เปนเมียน้อย (วัน) ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๘ ปี (พุทธกาล) ๗๗๒ (๑๖๗/๒)

เลืองแสงฟ้า (สุวัณณภูมิ อัน) เวียงบุนทอง บัวดวงแก้ว ขอพบตีนพุทธทางเชิงเขาขอลูกชาย (แล้วเดินทาง) ๕ วัน ถึงสุวัณณภูมิ เวียงบุญทอง (ได้มี) ท้อง (๒๐๑/๑) เมื่อพุทธกาล ๗๗๓ เดือน ๗ ขึ้น ๑๓ ค่ำ นางเวียงบุญทองออกคนชาย วันอางสาว (อังคาร) ให้ชื่อ ดิลกธัมมราชา มีงานแลอง ๗ วัน (๒๐๑/๒)

เลืองแสงฟ้า (สุวัณณภูมิ) **เวียงบุญทอง บัวดวงแก้ว ดิลกธัมมราชา มาพริบพรี ขุนทองสะเมือง นางตัวทองต่างต้อนรับ พาขึ้นเรือนพัก** (๒๐๒/๑) ซ่อมวัดพริบพรี เถรอุทัยธัมม อยู่แล้ว (ซ่อม) วันมหาธาตุ (สุวัณณภูมิ) เจดียหัก แล้ว เมื่อปี ๗๘๖ (๒๐๒/๒)

เลืองแสงฟ้า สุวัณณภูมิ เอาดินค้างคาวขี้ เอาผสมถ่านไม้ ดนดินปืน เอาหินค้อนตอกไฟเกิดดันแรงส่งหินไกล (๓๐๔/๑) เลืองแสง (ฟ้า) หัดลูกศึก ช่างหล่อ สร้างปืนคาบหินตัว (ปืน) ลูก (ปืน หิน ให้) คนใช้ในศึก (๓๐๔/๒)

เลืองแสงฟ้า (สุวัณณภูมิ) ผู้เอิ้น **ช่างสนมา** เอาเหล็กเข้าสุม ๗ วัน ลลาย (แล้ว) เทเข้าแบบตัวปืน (๓๐๖/๑) เลือง (แสงฟ้า) เมื่อ (ปืนเรียบเนียนสนิทไม่มีรอยแตกร้าว) ลองปืนวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนห้า ปีขาน ๗๗๗ ยิงถึง ๒๖ วา ๑ คืบ (๓๐๖/๒)

———— * ————

๕๐๐ สูตร ในปรวาท (วาทะผู้อื่น) ๕๐๐ สูตร รวมเป็น ๑,๐๐๐ สูตร จะจำแนกปกรณ์นี้ได้ดังนี้ จึงกระทำโอกาสไว้แก่ท่าน หัวข้อกล่าวยุตติวาทะบุคคลนี้ใด มีหัวข้อ ๘ ตามอำนาจ ๒ หมวด ๕ ในปัญหา ๔ เพียงนั้นวาทะยุตติ (วาทะเป็นข้อยุตติ) นั้นทรงกระทำให้เป็นต้นแล้ว จึงทรงตั้งแม่บทเป็นแบบแผนไว้เพียงภาณวาร (วาระการกล่าว) อันไม่สมบูรณ์ในทางถ้อยคำทั้งหมด (**...วาทยุตฺติ ตำ อาที สพฺพกถามคฺเคสุ อสมฺปุณฺณ ภาณวารมตฺตาย ตนฺติยา มาติกำ ฐเปสิ ฯ**) พ.ศ. ๒๓๔-๒๓๕ พระมหาโมคคัลลีปุตตติสสเถร พระเจ้าอโศกมหาราชาทรงอาราธนามาแล้ว พระเถรสอนลัทธิสมัย ได้นำสหัสสสูตร (พันสูตร) นี้ เป็นเครื่องสงบปรัปปวาทะ (ถ้อยคำผู้อื่น) เป็นลักษณะการสืบต่อธรรมวินัยแล้ว ได้กล่าวกถายุตติปกรณ จากนั้นจึงคัดเลือกพระภิกษุผู้ทรงจำพระปริยัตติพระไตรปิฎกล้วนแตกฉาน ปฏิสัมภิทาญาณได้ ๑ พัน ได้สังคายนาชำระมลทินพระศาสนาให้บริสุทธิ์แล้ว ได้กระทำตติยสังคีติจบแล้ว

---

*ยังไม่ได้ไปดูแล้วบอกให้แน่นอน คงเป็นวัดที่ชื่อว่านครโกษา เพราะเมืองกับนครอาจเป็นอันเดียวกันได้ กับได้เห็นพระพุทธรูปทองผสมซึ่งคนนำมาให้ ดูลักษณะเป็นอย่างเดียวกับพระสมัยสุวัณณภูมิ คือ มีรอยจีวรรอบพระศอ พระเมาฬีสั้น พระศกเม็ดประทับขัดตะหมาดเพชร ณ ที่ฐานมีลิงเป็นเครื่องหมายลโว้โบราณฯ

เลืองแสงฟ้า เมืองสุวัณณภูมิ หาช่างไม้ให้ทำคันหน้าไม้ ทั้งลูก หมื่นห้าพัน เตรียมศึกใหญ่ ในปี ๗๗๗ (๓๓๐/๑) เลืองแสงฟ้า ใฝ่ใคร่ศึกสามกก เกนกองศึกพร้อม ทัน (ที) มี งอ-กก มี มือต้น ข่าวท่อเมือง เมื่อขึ้นเดือนสี่ ปี ๗๘๘ (๓๓๐/๒)

เลืองแสงฟ้า (สุวัณณภูมิ) เมื่อรับรอง ตังไถ้ มือต้น มี เงนโห้หลาย มือสอง โง่วเจงงอ มือสาม ของงอโกว๊ก ทรุงกวง[๑] เมื่อกวังตุ้ง ให้มาเว้าขอ (คือ ขอเจริญสัมพันธไมตรี) (๗๕/๑) เมืองเพื่อนเมือง ผู้คนติดต่อค้าขายได้ตลอดไป แต่พุทธกาล ๗๘๘ เลือง (แสง) ฟ้า ให้เสมือนเมืองเขียนคำลงแผ่นทองส่งมือต้น คังไถ้ ปีพุทธกาล (ล่วงแล้ว) ๗๘๙ (๗๕/๒)

เลืองแสงฟ้า (สุวัณณภูมิ) ให้ตังไถ้ เล่า ซึงกวง ขงเบ้ง ผู้เล่าพี้ให้ปราบถิ่นน่าน (ล่างใต้) ถิ่นหัวหกปัลลาว เหนือถิ่นอนัม (๓๓๑/๑) เลืองแสงฟ้า คิดถึง ขุนเจิมฟ้า เพื่อนมีร้อนรราน อันขงเบ้งต้องไทยลว้า เลืองแสงฟ้าว่าเลือง แล ไทย สู้ได้แท้ (๓๓๑/๒)

เลืองแสงฟ้า (สุวัณณภูมิ) เมื่อมือต้น คังไถ้ เงนโห้หลาย โง่วเจงงอ กลับไปกังตั๋งผ่านแดนขแม (๔๒๑/๑) เลืองแสงฟ้า ให้ออกขุนต้นไทยสู้ขุนชูไทยชนะ เอาคนศึกหามปืนหัวศึก หัวแล่น หัวขอม (และลูกศึก) หมื่นห้า (พันคน) (๔๒๑/๒)

เลืองแสงฟ้า สุวัณณภูมิ ตั้ง ดิลกธัมม (ราชา) ให้นั่งเปน ขุนสุวัณณภูมิ (วัน) ขึ้น ๔ (ค่ำ) เดือน ๕ พุทธกาล ๗๕๐ (๓๕๐/๑) ตั้ง เวียงบุญทอง เปน แม่อยู่หัวเมือง แลบัวดวงแก้ว เปน เทวีสุวัณณภูมิ (วันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๕ ปี ๗๕๐) (๓๕๐/๒)

เลืองแสงฟ้า (สุวัณณภูมิ) เมื่อศึกพร้อม ให้ ดิลกธัมม (ราชา) เวียงบุญทอง บัวดวงแก้ว (รับ) มอบดาบ (อาญาสิทธิ์) ไว้ เมียลูกพวก (๔๒๒/๑) เลืองแสงฟ้า (สุวัณณภูมิ) หวังขับขุนเมืองเจากอเลือง[๒] เข้ามา (ถึง) น่าน ให้ออกกองศึก ขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๓ พุทธกาล ๗๕๑ (๔๒๒/๒)

เลืองแสงฟ้า เดิน (ทาง) ถึง ตงเกาจิว กอหลำ ลังหลง กังตัง หองเต้ ทรุงกวง (ซุ่นกวน) ออกต้อนรับ (๔๒๓/๑) เลืองแสงฟ้า อยู่เมืองกังตัง ปีพุทธกาล ๗๕๒ ฟังตงกวก (แยก) ออก ๓ ตี่ (คือ) วุยกวก จกกวก โงวกวก (๔๒๓/๒)

เลืองแสงฟ้า ลุเข้าปี ๗๕๒ เดือนยี่ เข้าหอทรุงกวงตี่ เพื่อนแจง ไม่มีร้าย บ้านเมืองดี (๔๒๕/๑) เลือง (แสงฟ้า) ว่า ชื่นชมดีใจ เพื่อนมีดี ทรุงห้องเต้ดี พา พัก ชวนเที่ยวเมือง สั่งให้ข้าวคนศึก ลูกศึก ให้ผ้าทุกคนตนทั่ว (๔๒๕/๒)

เลืองแสงฟ้า อยู่กังตัง ทรุงกวง (ซุ่นกวน)[๓] พาดู กังแห ปาขิว เปกเต อิเหลง เฉาเฉา หนี เจียวยี่ เล่าพี้ หนีลกซุน ไปตาย (๔๒๔/๑) เลืองแสงฟ้า ทรุงกวง (ซุ่นกวน) พาดูแม่น้ำอิกัง ที่ทรุงฮูยินโดดตกน้ำตายเมื่อก่อน ขุนเมืองเจากอเลือง ตาย ๑๕ ปี (แล้ว) (๔๒๔/๒)

---

[๑] ชื่อเหล่านี้ จะประชุมอ่านกันใหม่ เพิ่งเจอ ทร ที่แทน ซ ที่นี้ แต่อาจอ่านว่าซึงกวงได้ทราบว่าภาษากวางตุ้ง เข้าไปเป็นภาษากลางมาก และกวังตุ้ง นี้ จีนเล่งเซ้งบอกว่า กวาง ตรงกับคำไทยว่า กว้าง ตุ้ง ตรงกับคำไทยว่า ทุ่ง แต่จีนใช้เป็นชื่อ มณฑล ด้วย สามก๊ก ภาคผนวกมีว่า พระเจ้าซุ่นกวน เสวยราชย์ง่อก๊ก พ.ศ. ๗๗๒ สิ้นพระชนม์ พ.ศ. ๗๙๕ ฯ

[๒] ไทยเรียกชื่อ เจากอเลือง หรือ เจ้ากอเหลียง จูกั๊วะเหลียง คือ ขงเบ้ง

[๓] แผ่นที่เลืองแสงฟ้ากลับ ไม่พบ ดูตามปีที่ดิลกธัมมราชาครองสุวัณณภูมิ เห็นปี พ.ศ. ๘๒๕ ซึ่งนับจากปีที่อยู่กังตั๋ง พ.ศ. ๗๕๒ ก็เป็นเวลาถึง ๓๓ ปี จึงเข้าใจว่าเลืองแสงฟ้าต้องกลับมาครองต่อ แต่ยังไม่พบเรื่องจึงไม่รู้

เลืองแสงฟ้า ประสูต พ.ศ. ๗๔๒ ไปครองเมืองเถือมทอง พ.ศ. ๗๖๓ ครองสุวัณณภูมิ พ.ศ. ๗๖๖ และ สิ้น พ.ศ. ๘๒๕ พระชนมายุ ๘๓ ครองอยู่ (ทั้งเถือมทองด้วย) ๖๒ ปี เฉพาะสุวัณณภูมิ ๕๕-๖๐ ปี

ปลาย สุวัณณภูมิ เมืองทอง

ดิลกธัมม (ราชา) สุวัณณภูมิ ขึ้นคลองแทนพ่อขุนเมืองปี (พุทธกาล) ๘๒๕ เมีย (ขวาชื่อ) นางเลื่อมสีทอง นางมณีแดง (เป็น) เมียซ้าย น้องนางเมียขวา ชื่อ ทองผ่องผิว (เป็น) เมียหลัง (๑๔๘/๑) เมื่อนางเลื่อมสีทอง (เมียขวา) ตั้งท้อง ออกชาย วันขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๖ ปี (พุทธกาล) ๘๒๙ ขานชื่อ ธัมมราชาสุวัณณภูมิ ให้หา พุทธสรโณ มาสวดมนตฉลอง (เพื่อวิบูลวัฒนสวัสดีมีชัยชนะตลอดกาล) (๑๔๘/๒)

ธัมมราชา สุวัณณภูมิ ลูกพ่อดิลกธัมมราชา เมื่อขึ้นลุพุทธกาล ๘๖๕ (ครอง) เมืองทอง เมีย (ใหญ่) หม่อมลูกอิน เมียกลาง ก้านตองเมืองเถือมทอง เมียน้อย (ชื่อ) นางมิ่งมาเมือง เข้า (ปีพุทธกาล) ๘๖๙ ลูกอิน (ให้อีก) ๒ น้อง มี ๕ เมียพร้อม ๙ คน อันไม่มีลูกเลย คนหมันลูกว่า ให้ฆ่า ไม่มีแล้ว ฆ่าไม่ลง ไม่ต้องตาย เมื่อมัน (คนใดคนหนึ่ง) มี พ้นผิด เมื่อนางเมีย ๘ หมันต้องผิด ลุ ๘๘๖ มีเพิ่ม ๑๒ คน เปนเมีย (๓๔/๑) ธัมมราชา ขุนเมืองไทย ลว้า สุวัณณภูมิ เจอพระ (พุทธรูป) * สมาธิในดินสวน สุนาปรันต ควนเอาบูชาในอุโบสถวัดสุวัณณภูมิแดนไทย เพื่อขอลูก

---

* ในสมัยนี้ เข้าใจว่าคงเชื่อว่ามีลูกเพราะได้พระพุทธรูปปางสมาธิ คล้ายได้ประทาน อมต คือ ไม่ตาย แก่พระมเหสีทั้งหลาย ผู้ที่ขันอาสามีลูก ถึงแม้ว่าถ้าไม่มีลูก จะต้องโทษถึงตายก็รับอาสา เมื่อไม่มี จึงมีโทษถึงตายกระนั้น ก็ยังไม่ต้องถึงตายแท้ เมื่อได้พระพุทธรูปนี้ และขุนธัมมราชามีลูกก็อภัยโทษให้หมด อาจเป็นเหืองเห็นเช่นนี้ จึงสร้างพระพุทธรูปกันมากและหลายปาง ที่แปลก ก็คือ มีพริบพลีพลอยประดับสวยงามมาก พริบพลีพลอยเป็นเครื่องประดับนี้ อาจมีมาก่อนแล้วนาน ก็เพราะเหตุว่า อายุมนุษย์หิน และ อายุหินขัด ก็ตั้งแต่ ๔ พันปีขึ้นไปถึง ๕-๖ หมื่นปี ก็มีลูกปัดและพริบพลีพลอยมาแล้ว มีพระปางแปลกปางหนึ่ง ขอเรียกว่า ปางทรงหลั่งอมตธรรม (ธรรมที่ไม่ตาย) พระปางนี้อาจมีมาก่อน ที่พบลายหนังสือเขียนในสมัยนี้ คือ ประทับนั่งสมาธิเพชร พระศกเม็ด ไม่มีพระเกตุมาลา มีสังฆาฏิปลายแฉก พระหัตถ์ขวายกแบออก ณ พระอุระ พระหัตถ์ซ้ายวางหงาย ณ พระเพลา มีหอยสังข์ในพระหัตถ์ซ้าย ณ ฐานมีรูป ๖ รูป เป็นรูป ๖ กษัตริย์ มีท่านภัททิยเป็นต้น ไม่มีรูปพระอุบาลี ด้านขวาพระมี ๓ รูป นั่งคุกเข่าประนมมือ ด้านซ้ายพระมี ๓ รูป นั่งพับเพียบประนมมือ ตรงกลางมีล้อธรรมจักร ด้านหลังมีซุ้มไม้โพธิ์ มีวงล้อธรรมจักรวางบนแท่น มีกวาง หรือ แกะ หรือ วัวเมีย ไม่ชัดเจนนัก (กวางไม่มีเขาว่า กวางตัวเมีย) นอนอยู่ ณ ฐานข้างล่าง ข้างขวา (วงล้อ) มีรูปคนนั่งคุกเข่าประนมมือจะกราบพระธรรม (จักร) ข้างซ้าย (วงล้อ) มีรูปพระสงฆ์นั่งสมาธิ ข้างบน มีพระพุทธรูปปางมารวิชัย ๓ องค์บ้าง องค์เดียวบ้าง ประทับนั่งในซุ้มวิมาณ ถ้า ๓ องค์ ก็หมายถึงที่ล่วงลับไปแล้ว ถ้าองค์เดียว ก็หมายถึงพระพุทธโคดมนี้ ก็ล่วงลับ (ลับหลัง) ไปแล้ว

เฉพาะองค์พระพุทธรูปที่มีหอยสังข์ในพระหัตถ์นั้น มีนักรู้ส่งเดชตำหนิหลายคน แต่แบบนี้ที่เรียกว่าปางหลั่งอมตธรรม ก็ด้วยเข้าใจว่า หอยสังข์ คำไทยลว้า หรือ ลาวเดิม เรียกว่า หอยยอด คงถือว่าเป็นของมีศักดิ์สูงมานานแล้ว เ ท่าที่เห็นรูปขุนพ่อเมือง และรูปแม่อยู่หัวเมืองโบราณที่สร้างกันไว้มักมีหอยสังข์ในมือขวา มือซ้ายถือดอกบัว เท่าที่เห็น ก็เป็นอันแสดงหลักฐาน ว่าไทยนิยมนับถือหอยยอดและดอกบัวหลวงเป็นของประจำศักดิ์ศรีไทยมานานแล้ว และคงหมายถึงว่าหอยยอดนี้เป็นเครื่องหมายไม่ตาย ไทยจึงนับถือกันมา แม้เวลานี้ เมื่อหลั่งน้ำในมงคลแต่งงาน ก็ยังใช้กันอยู่

เมื่อไทยได้รับพระพุทธศาสนา คงรู้เรื่องและทราบว่า พระเจ้าจักรพรรดินั้นมีสอง คือ มหาปนาทบรมจักรพรรดิ มีพระสัปตรตนชุดบท มีมหาคทา เป็นเครื่องหมาย มหาสังขบรมจักรพรรดิ์ มีพระสัปตรตนชุดน้ำมีมหาสังข์ เป็นเครื่องหมาย เมื่อมีเหตุมาตรงกันเข้าอย่างนี้ ก็ยิ่งกระทำให้เป็นของพิเศษสุดยิ่งขึ้น

แต่เวลานี้ ไทยถือกันว่าหอยสังขเป็นเครื่องทรงของนารายณ์ในลัทธิพราหมณ์ แต่พิธีแต่งงานของพราหมณ์ในโบราณและในเวลานี้ ไม่มีพิธีหลั่งน้ำสังข์อย่างไทย ในครั้งโบราณ เห็นพิธีแต่งงานของพราหมณสมัยพระพุทธกาล คือนางสารีพราหมณีมารดาพระสารีบุตรเถรจัดพิธีแต่งงานเรวดลูกชายคนเล็ก กระทำพิธีเสก คือ รดน้ำ ใช้ถาดทองให้คู่แต่งงาน (ไม่เรียกบ่าวสาว เพราะทั้งคู่มีอายุ ๗ ขวบเท่านั้น) เอามือวางในถาด พ่อแม่ญาติพี่น้องทั้งพราหมณ์ผู้ใหญ่หลั่งน้ำ คือ เอาหม้อทองใส่น้ำเทลงไปพร้อมกับให้พร นี่คือพิธีเสก (แปลว่า รดน้ำ) แต่งงานของพราหมณ์สมัยโบราณ ไม่ได้หลั่งน้ำสังข์ เหตุนี้พิธีหลั่งน้ำสังข์จึงเป็นของไทย ไม่ใช่ของแขก เรื่องในอัฏฐกถานี้ พระพุทธโฆษาจารย์เดิมท่านเป็นพราหมณ์ มั่นใจว่า ท่านเขียนไม่ผิด

เมียเดิมลูกอินถ้วนเดือน ไม่มีลูก เอาลูกอินลงเปนน้อย ก้านตองเมียกลางขึ้นถ้วนปีไทย (กับ) ๖ เดือน ไม่มี (ลูก) มิ่งมาเมืองเป็นใหญ่-ท้อง หานางมิ่งมามิ่งขวัญลูกเมืองทอง ปีพุทธกาล ๘๘๘ ปีงู เพญเดือน ๒ (ปีมะเส็ง นางมิ่งมาเมืองคลอดลูกชาย) ชื่อ ธัมมมาเมือง หมาย (มี) เพลงเมือง ๑๐ คืน เรื่อง (ขุน) โล นางโห่มาดี ฉลอง (ทุกคนที่หมัน ยกให้พ้นผิด และให้พริบพลีพลอยเป็นรางวัล) (๓๔/๒)

[๑]ธัมฆราชา สุวัณณภูมิ มิ่งมาเมือง ออกคนชายแล้ว หม่อมนาง ๕๕ (คน) พ้นผิดคำให้ พร้อม (กัน) หา ภิกขุธัมม (๓๓๖/๑) ปาโมกขสังฆราช ชื่อ อริยวังโส มี ขอพระ (ปาง) ให้ไม่ตาย (พระธัมมาปาโมกขสังฆราช) เล่าว่า พระให้ไม่ตาย คือ อมตธัมม ควนช่างทำ คนเปน (๓๓๖/๒)

ธัมมมาเมือง[๒] (สุวัณณภูมิ) คลองแทนพ่อ ปีพุทธกาล ๙๐๘ ขึ้น ๑๔ (ค่ำ) เดือน ๖ เมีย (ใหญ่ ชื่อ) นางเดือนค้างฟ้า เมียน้อย (ชื่อ) นางดวงขวัญฟ้า (๑๙๒/๑) เดือนค้างฟ้าท้อง มีลูก เมื่อวันขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๑๑ ปีพุทธกาล ๙๐๙ ชื่อ เลอธัมมราชา (๑๙๒/๒)

เลอธัมมราชา คลองเมือง (ทอง สุวัณณภูมิ) มีเมีย (ใหญ่ชื่อ) เลืองแสงฟ้า เมียกลาง (ชื่อนาง) นิ่มเนื้อทอง เมียน้อย (ชื่อ นาง) ทองพูลศรี (๑๙๖/๑) เมื่อลุปี ๙๑๗ เลืองแสงฟ้าออกลูกชาย ขึ้น ๘ (ค่ำ) เดือน ๖ ชื่อว่า ลือธัมมราชา (๑๙๖/๒)

ลือธัมมราชา[๓] สุวัณณภูมิ เมื่อคลองเมือง พุทธกาล ๙๓๖ พ่อเลอธัมม (ราชา) อุปสมบท วัดมหาธาตุ เมื่อขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือน ๔ (ปี ๙๓๖ กลางสงฆอันมี พระ) เถรมหา.....(๑๙๓/๑) ธัมมปาโมกขสังฆราชา ชื่อ ฆ้อง เปน อุปัชฌาย บุณณ (และ) โสภณ เปน อาจาริย ชื่อ ธัมมวิโรจโน (๑๙๓/๒)

เลืองธัมมราชา สุวัณณภูมิ ลูกขุนเมืองลือธัมมราชา ขึ้นคลองเมืองแทนพ่อมีเมีย (ใหญ่ชื่อ) จอมสรวงฟ้า มีเมียลอง (ชื่อ) หอมทอง เมียน้อย (ชื่อ) ศรีเมืองฟ้า มีเมีย พร้อมคลองเมือง เมื่อ (ปี) มโรง เดือน ๔ วันอา ขึ้น ๑๗๔ ค่ำ เข้าปีไทย พุทธกาลปรินิพพานได้ ๙๗๒ (๔๘/๒)

เลืองธัมม (ราชา) สุวัณณภูมิ มีเมียจอมสรวงฟ้า เมื่อปีมเมีย พุทธกาล ๙๗๓ ออกลูกชาย ชื่อ จันทรภานุ (เมื่อ) เดือนขึ้นฟ้า ตวันลอนฟ้า วันขึ้น ๑๒ (ค่ำ) เดือน ๕ วันเอือย (พฤหัสบดี) ให้ชื่อ (ว่า จันทรภาณุ) ตาม จันทรอาทิตย ขึ้นลอน นั้น แม่รักถนอมลูกด้วยใจอันดี (๔๘/๑)

---

[๑] เข้าใจว่าในสมัยพระเจ้าธัมมราชานี้ เมื่อมีลูกทั้งหม่อมนางทั้งหลายพ้นผิด ทุกคนคงดีใจกันมาก คงเข้าใจกันว่าพระประทานความไม่ตายให้ จึงคิดสร้างพระพุทธรูปที่ประทานความไม่ตาย ช่างและพระคงบอกปางหลั่งอมตธรรม เมื่อจะสร้างพระปางนี้ ก็ไม่รู้จะเอาอะไรเป็นเครื่องหมาย ช่างเห็นว่าหอยยอด เป็นเครื่องหมายพระเจ้าบรมจักรพรรดิและอยู่ในความนับถือเป็นศักดิ์ศรีไม่เสื่อมตายมานาน จึงตกลงเอาหอยยอดเป็นเครื่องหมายไม่ตายแล้วก็ทำรูปหอยสังข์ไว้ในพระหัตถอย่างอธิบายมา

ด้วยประการฉะนี้ พระพุทธรูปปางหลั่งอมตธรรม จึงปรากฏมีอยู่ และเราก็ยังถือกันมาในเวลานี้ในเครื่องหมายไม่ตาย เช่น พิธีแต่งงาน คือ รักอมต ก็ยังใช้หอยยอด หรือ หอยสังข์กันอยู่ ที่ทราบแน่ว่ามีสมัยนี้ ก็เพราะมีลายตัวหนังสือเขียนไว้ จะลอกตัวอย่างเฉพาะลายสือว่า “ธัมมราชา กรุง สุวัณณภูมิ” เขียนไว้อย่างนี้

[๒] สังเกตตามปีที่เกิด และครอง-ในสมัยนี้ ครองกันน้อย ๆ ปี และ ยังเป็นเด็ก ๆ อาจไปครองเมืองอื่นต่อ หรือ สละออกบวชกันแต่แผ่นเขียนเรื่อง ยังไม่เจอ หรืออาจไม่ได้เขียนไว้ หรืออาจมีอายุน้อย ก็อาจเป็นได้ แผ่นนี้ที่พบเรื่องสละออกบวช หรือ บางที อาจสละออกบวชแล้ว ภายหลังสึกออกแล้วเป็นอยู่อย่างสามัญชน ซึ่งเป็นธรรมเนียมประเพณีบวชแล้วสึก อันปรากฏในไทยตลอดมาถึงสุโขทัย อยุธยา และ รัตนโกสินทรฯ

[๓] ลือธัมมราชา แผ่นที่จารึกชื่อเมียและลูก ยังไม่พบ ในระยะต่อไปเห็นชื่อเลืองธัมมราชา ท่านจดว่าเป็นลูกขุนเมืองลือธัมมาราชา จึงแน่ว่าท่านมีฯ

เลืองธัมมราชา สุวัณณภูมิ จันทรภาณุ (มีอายุได้) ๓ ปี (พ.ศ. ๙๗๖ เมียชื่อ) ศรีเมืองฟ้า (มี) ลูกญิง (ชื่อ) แก้วเมืองทอง เรือจีนเอาผ้าแพรจีนเมืองตงจิ้น[๑] เมียพั่ววู เตมเขียเปนมือหัวหน้า เอาสือห้องเต้ย ซ้องเจ้า[๒] เอื้อน (ว่า พวก) ซ้อง ชาวไทย[๓] อยู่เมืองเหนือพ่อทวดเล่ามา ๘๐๐ ปีแล้ว (๕๑/๑) เลืองธัมมราชา สุวัณณภูมิเมืองทอง รู้ลายสือเพื่อนซ้องชาวจีน เมืองตงจิ้นผู้โซ่งเฉียงหนเหนือ เมืองทองไทลว้า เกิ้นขอตัวเปนเพื่อนเมือง ด้วยค้าข้าวของต่อกันเมืองสอง เมื่อเปนเพื่อนกันแล้ว ผู้คนชายหญิงอยู่อันดีดอมกัน เลืองธัมมราชาให้เขียนสือไทลว้าตอบเพื่อน ให้ขุนไทยไปปี ๙๗๘ (๕๑/๒)

เลืองธัมมราชา สุวัณณภูมิ เมียกลาง หอมทอง มีลูก (ชาย) วันขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๓ ปี (พุทธกาล) ๙๘๑ ชื่อ หาญบุญไทย (๑๕๐/๑) หาญบุญไทย เกิดเมื่อคนทำบุญไหว้พระวัดสุวัณณภูมิ (วัด) มหาธาตุ วันมาฆ (บูชา) จึงให้ชื่อ หาญบุญไทย ตามที่ไทยทำบุญนั้น (๑๕๐/๒)

สุวัณณภูมิ เมืองทอง อวสาน

เริ่ม

ศรีวิชัยธัมมราช ราชพลี

จันทรภาณุ ผู้เอาเยี่ยงตวัน เมื่อได้เมืองสุวัณณภูมิ พุทธกาลพันปี (๑๐๐๐) จัดลูกศึก ขุนศึก ช้าง ม้า เมื่อเมีย ชื่อ สีมาทอง มีลูก ชื่อ อินไสเรนทร เมีย (ชื่อ) หม่อมน้อย มีลูกชายชื่อ อินเขาเขียว พ้องปู่ทวดโพ้น พุทธกาล ๑๐๐๗ เดือน ๕ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ให้ธัมมเสวี เข้าดำรงหัวหน้าโรงเรียนชายหญิง โพธิญาโณ หัวหน้าภิกขุสงฆ ให้แม่หอมทองดำรงหัวหน้าหมอหญิง ให้หมอเหิม เปนหัวหน้า หมอชาย พุทธกาล ๑๐๐๗ (๕๐/๑) จันทรภาณุ เมืองสุวัณณภูมิ ผู้ (เอา) อย่งตวันพ่อทวดโพ้น เมื่อพุทธกาล ๑๐๑๘ ให้หาขุนหาญบุญไทย ผู้คุ้มเมืองสุวัณณภูมิตั้งแทนเปนพ่อเมือง ผู้ป้องเมือง แม่ แลสองเมีย เปนผู้ช่วย แล (เปน) แม่อยู่เมือง ปีพุทธกาล ๑๐๒๐ หา ขุนคนองศึก ขุนคนองฟ้า คู่ศึก ชุมขุน (และ) ลูกศึก หมื่นคน ยกไปชมพูทวีป (๕๐/๒)

---

[๑] จะอ่านแน่นอนกันใหม่

[๒] ในสมัยซ้องเฉียว จีนเล่าเซ้งเล่าว่า ตอนนั้น เรียกคนจีนว่าดงง้วน แต่ตอนที่เขียนกเบื้องจารนี้พวกซ้องเพิ่งครองเมืองเป็นฮ่องเต้ใหม่ ๆ อาจยังเรียกชื่อที่ จิ้นสีฮ่องเต้ตั้งไว้ว่า ตงจิ้น ต่อมา จึงเปลี่ยนเป็นออกพระบรมราชโองการว่า "ตงง้วน" ราชวงศ์ซ้องนี้ สามก๊ก ภาคผนวกเรียกไว้ว่า ซ้องใต้ (น่ำซ้อง) ครอง พ.ศ. ๙๖๓-๑๐๒๑ ซ้องเหนือ (ปักซ้อง) ครอง พ.ศ. ๑๕๐๓-๑๘๑๙ เล่าเซ้ง เล่าว่า ตอนนี้ พงศาวดารจีนยุ่งยากสลับซับซ้อนกันมาก ถึงกับมีคำว่า โง่วต่อชั่งทั้งเจงฮั่งจิว (ห้าวงศ์...)

เล่าเซ้ง เล่าว่า ซ้อง (โซ่ง) นี้ พี่ชายชื่อ เตี๋ยคังเหลียง น้องชายชื่อ เตี๋ยคังหงี ร่วมกัน พี่ชายปราบจลาจลเรียบร้อยแล้วขึ้นครองชนิดปราบดาภิเษกเป็นซ้องเกาโจ๊ฮ่องเต้ ปฐมจักรพรรดิ ต่อมา ประชวร เตี๋ยคังหงี น้องชายเข้าเยี่ยมใช้ปิ่นเสียบผมอันทำด้วยขนแม่นปักลงตรงสะดือ เตี๋ยคังเหลียงสิ้นพระชนม์ แล้วยึดอำนาจขึ้นครองชนิดปราบดาภิเษกเป็นซ้องไทโจ๊ว ปฐมจักรพรรดิเช่นเดียวกันและมีอายุยืนนานครองราชย์ได้ ๓๐ กว่าปี ฉะนี้ เรื่องจึงต่างจากของไทยหลายร้อยปี และซ้องเจ้าที่ปรากฏในกเบื้องจารคงเป็นซ้องไทโจ๊ว เพราะโจ๊ว กับเจ้าก็เสียงใกล้ ๆ กัน หรืออย่างไร เป็นเรื่องที่จะค้นหากันต่อไป ฯ

[๓] ซ้อง หรือ โซ่ง แม้ในเมืองไทยในบางแห่ง เช่น ที่บ้วงาม ราชบุรี ยังใช้แซ่ กระทั่งมีการเปลี่ยนเป็นนามสกุลเมื่อเร็ว ๆ นี้ ในทางเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ โซ่ง หรือ ซ้องนี้ ยังมีชื่อเรียกอีกว่าภูไท หรือ พูไทย และ ผู้ไทย คงเป็นเผ่าเดียวกับเตี๋ย-คังเหลียง เตี๋ยคังหงี

เริ่ม

ราชพลี ศรีวิชัยสุวัณณภูมิ ไทยทวาลาว (พ.ศ. ๑๐๐๐)

พบในควนอิฐ วัดนางกรา วัดนางพระยาร่วมกับกเบื้องจารึกศรีวิชัยสุวัณณภูมิ ท่าเรือ นครศรีธรรมราชแบบศรีวิชัย

จันทรภาณุ สีมาทอง (ทองพอ) ทั้งคู่มือขวาถือดอกบัว มือซ้ายถือสังข์ ล้วนของน้ำอาจหมายถึงอาณาจักรทะเล ไสเรนทรวงศ์ปทุมวงศ์จะเห็นขุนหญิงร่างสูงกว่าอาจเป็นเชื้อชาวชมพูทวีป คือ พราหมณ์ และอำมาตย์อตุลย ทั้งหมดจะเห็นผ้าหน้าต่าง ๆ กัน มีแต่ภาคกลาง

หาญบุญไทย เฝ้าเมืองสุวัณณภูมิ อินไสเรน (ทร) เปนผู้เหนเมืองธัมมราชดีพร้อมทั้งน้ำ (และ) ฝนใจชอบเมืองนั้น (ทุกประการ) (๑๕๘/๑) หาญบุน ค้าน (ว่า) ไม่ควร อิน (ไสเรนทร) หาเรื่อง (ว่า) ควรย้ายเมืองสุวัณณภูมิ (ไป) อยู่เมืองธัมมราช พร้อมคน ๒ พัน ส้างธัมมราชใหม่ (๑๕๘/๒)

พระพุทธรูป จารึกสมัยศรีวิชัย ไสเรนทร

(ไสเรนทร = สิริ + อินทร - อิ ที่ สิ เป็น ไ - - อิ ที่ ริ และอินทร์เป็น เ ปรากฏศัพท์ไสเรนทร)

(พ.ศ. 1000-1700)

ลายวงรอบกลางประภามณฑล เขียนลายสือแบบลายขอมประสมไทยว่า พระเจ้าศรีหวิไชยไสเรนทร รอบนอกใต้ ลายเลขว่า (ปี) ๑๒๖๔ ใช้ชื่อศรีเป็นสีห ซึ่งที่ฐานจะเห็นรูปราชสีห์ไทยสองตัวรับรองชื่ออยู่ เหตุนี้พระเจ้าสีหวิไชยไสเรนทร อาจเป็นพระนามพระพุทธรูปประจำเป็นสัญญลักษณ์กรุงศรีวิชัย

ด้านซ้าย (พระ) มีรูปขุนชาย ด้านขวา (พระ) มีรูปขุนหญิง ในท่าเดินยกเท้าสูง ทั้งคู่นุ่งถึงเพื่อหลีกมาเข้าข้างตรงพระพักตร์ พระองค์นี้ของพระครูพิพัฒนวรคุณธนาคารกรุงศรีอยุธยานำมาโฆษณาปฏิทิน ดูตามภาพถ่ายสีก็เป็นเนื้อทองคำมีเงามันเห็นชัดทั่วไป พวกเขาจึงว่า 'พระฝิ่น' จึงขอนำมาเป็นหลักฐานที่พวกปากลิ้นตะ-หวัดว่า ทำให้พวกนี้ออกใบอนุญาตขายไปนอก

ดูกันแบบเรา ๆ ว่าลายสือและลายตัวเลขที่ประดิษฐ์เป็นลายทั้งสอง รูปแบบออกความคิดและเนื้อโลหะจะเป็นทองคำหรือทองพอ หรือชุบก็ตาม มีนักฝิ่นนักศิลป ต่อให้ถึงขั้นศาสตราจารย์ก็ไม่เห็นทำได้

ขวา *พระเชียงแสนสิงห์ ๑ เพชรบุรี จะเห็นพระพักตร์ไทย องค์พระผอม ชายสังฆาฏิปากตะขาบเล็กกว่า ส่วนอ่อนน้อยกว่าเชียงแสนแท้ ซึ่งอ่อนมากกว่าอันหมายว่า เป็นแบบที่ตกแต่งในภายหลัง*

ซ้าย *พระพุทธรูปมารวิชัยนครศรีธรรมราช จะเห็นแบบเชียงแสน เพียงอ้วนกว่าชายสังฆาฏิใหญ่ กว่าพระเชียงแสนสิงห์ ๑*

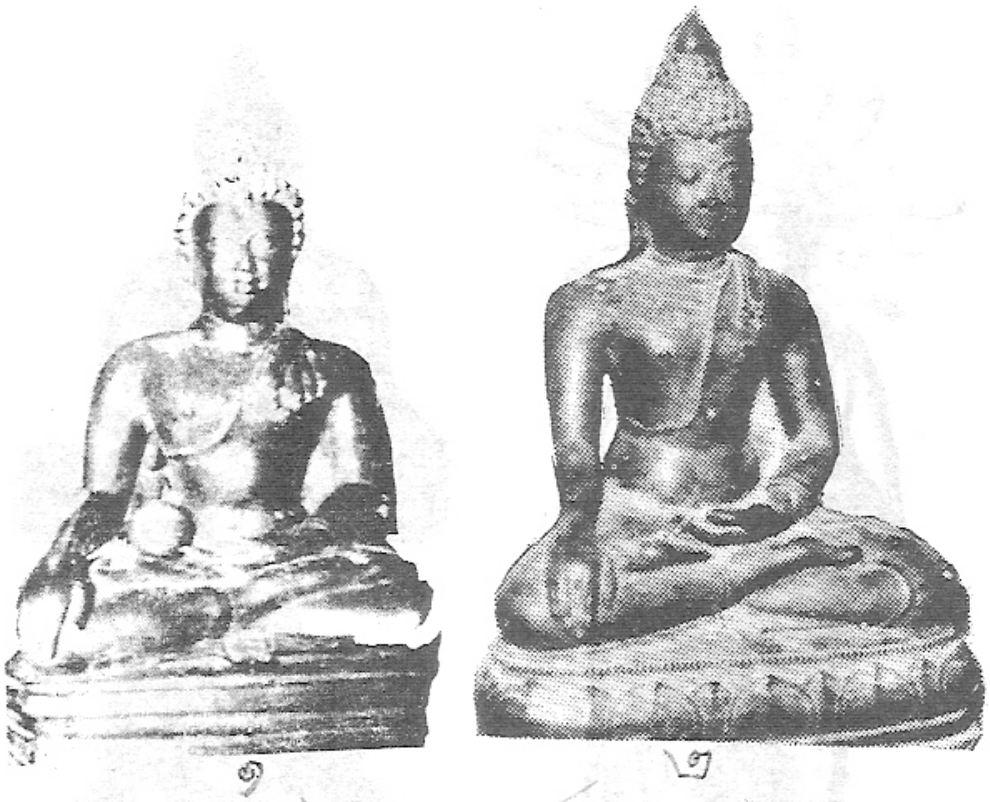

๒ ๓

ซ้าย พระพุทธรูปสมัยสุวัณณภูมิ จีวรกลีบบางทรงชี้ทางสายเอก ยกนิ้วชี้หรือปฐมเทศนา รูปพระเบญจวัคีย์ ซึ่งแต่งเป็นพราหมณ์ ไม่ได้ใส่มา

ขวา พระมารแพ้ หรือพระเพชรบุรีเชียงแสน เนื้อดินลูกรังแกร่งเป็นหินเรียบ ที่เห็นจะเป็นแบบเชียงแสนแต่ไม่ใช่ และฐานมีบัวหงายชั้นเดียว

———— ✻ ————

พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงตั้งแม่บท ด้วยต้องการให้เป็นแบบแผนเพื่อชำระลัทธิทั้งหลายเป็นนานัปประการไว้ในปกรณนี้ ก็ มาติกา (แม่บท) นั้น พระเถรดำรงอยู่แล้วในนัย ที่พระศาสดาทรงประทานไว้จึงจำแนกแจงตามอำนาจแบบแผนแท้ทีเดียว ก็พระเถรจะกล่าวแล้ว ซึ่งถ้อยคำอันมีพิเคราะห์โดยวาทะกับด้วยวาทะทั้งหลายประมาณเพียงนั้น ที่ทรงแสดงไว้แล้ว เป็น วาทมัคค (ทางแห่งวาทะ) ในปกรณนี้ ก็หามิได้

เมื่อเป็นเช่นนี้ อภิธัมมปิฎก เล่มที่ ๓๗ กถาวัตถุปกรณ จึงเป็นพระพุทธพจน์ตลอด ไม่มีปทภาชนี คือคำจำแนกบท ปรากฏพระบาลีว่า ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกฏฺฐปรมฏฺเฐนาติ ฯ อามนฺตา ฯ ฯลฯ ได้ใส่คำต่อไปไว้ ฉ อัฏฐกถา ปรากฏอย่างนี้ ตตฺถ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกฏฺฐปรมัตเถนาติ อยํ ปุจฺฉาฯ อามนฺตาติ อยํ ปฏิชานนา ฯ ฯลฯ

สังคายนาครั้งแรกนี้ กระทำเมื่อ พ.ศ. ๑ เป็นทั้งสังฆกรรมและราชการ และได้มีพระไตรปิฎกพร้อมกับอัฏฐกถา จึงปรากฏเรื่องพระมหาปุณณในอัฏฐกถา เพราะท่านเป็นผู้สำคัญที่ทูลเชิญเสด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเหยียบรอยพระบาทไว้ถึง ๒ แห่ง คือ ที่ภูเขาสัจจพันธคีรีและเกาะแก้ว ที่ภูเก็ต และที่เขาน้อย ปราณบุรี ก็อาจเป็นนิมนทานที่ได้

ครั้นพระเถรชุดนั้นกระทำสังคีติกันแล้ว ท่านได้นำแบบนั้นเข้าสู่ **วินัยปิฎกจุลลวัคค ปัญจสติกักขันธก** และครั้งที่ ๒ **ชื่อสัตตสติกักขันธก** ใช้สำนวนบาลี เป็นมุขปาฐ ปัจจุบัน-สยามรัฏฐเตปิฎก เล่มที่ ๗ และในครั้งนี้ไม่ได้กล่าวอภิธัมมปิฎกและอัฏฐกถาในคัมภีร์สังคายนาทั่วไปมี ส่วนอัฏฐกถา หรือ มหาอัฏฐกถานั้น ชื่อปรากฏขึ้นสมัยพระมหินทไปทำที่ลังกาและตามคำสั่งของพระเรวตเถร สำหรับอภิธัมมคงเอาเข้าชื่อรวมกันในพระพุทธพจนว่าธัมม ส่วนมหาอัฏฐกถาคงถือเป็นการเข้าใจ และเรื่องเล่า

๑

๒

๔

๓

๑. *พระจีวรกลีบที่เรียกกันว่าอมราวดี ได้จำลองออกจากพระจีวรกลีบสมัยตะวัน มีดวงตะวันเปล่งรัศมี ณ ฝ่าพระหัตถ์*

๒. *พระสุวัณณภูมิแบบเชียงแสน ทองสำริด ฐานมีกลีบบัว*

๓. *พระนาคปกสุวัณณภูมิ แบบลโว้ ดินลูกรังแข็งแกร่งมาก*

๔. *รูปพระญาณจรณะ (ทองดี) สัทธิวิหาริกพระโสณเถร และเป็นพระธัมมปาโมกข สังฆราชองค์แรกของไทย (ทั่วไปเรียกว่า พระสังกัจจาย) เป็นเจ้าอาวาวัดเพชรพลีต่อจากพระฌาณียเถร*

ท่านได้ปกครอง และให้อุปสมบทพระภิกษุ และบวชพระสากิยานีชีไทยไว้หลายองค์ เช่น พระนางสิริหัสสา และอื่น ๆ อีก บังเอิญท่านจดไว้ในแผ่นกเบื้องจึงรู้ได้

---

*

ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๑๐๐ ปี ปรารภวัตถุ ๑๐ พระยสเถรได้ว่าผิด จึงชักชวนกันชำระเรื่อง ๑๐ นั้นมากมาย เลือกคัดเพียง ๗๐๐ รูป ยกย่องพระเรวตเถรเป็นผู้ถาม พระสัพพกามีผู้อายุมากเป็นผู้ตอบ ทำอย่างเดียวกัน แยกแต่ต้น คือ ท่ามถามกันว่าควรไหม ตอบไม่ควรเป็นอาบัติ มีพระพุทธบัญญัตินั้น ๆ แล้วสวดญัตติประกาศว่า นอกธรรม นอกวินัย ปราศจากคำสั่งสอนของพระศาสดา (อุทฺธมฺมํ อุพฺพินยं อปคตสตฺถุสาสนํ...) เมื่อวินิจฉัยชำระเรียบร้อย ก็สังคีติธรรมวินัยตามแบบครั้งที่ ๑ ครั้งนี้พระเจ้ากาฬาโสกราชทรงอุปถัมภ์ ทำ ณ เวสาลี ยังเป็นมุขปาฐ และเป็นสังฆกัมม เป็นราชการ

ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๓๕ ที่ปาตลีบุตร มคธรัฐ ปรารภอัญญเดียรถีปริพาชกปลอมบวช พระเจ้าอโศกมหาราชทรงทราบอาราธนาพระโมคคัลลีบุตรติสสเถรมาเป็นประธาน ทรงเรียนพระพุทธพจน์เอง ไต่สวนด้วยพระองค์เอง ทรงทราบว่าไม่ใช่ภิกขุ ได้พระราชทานผ้าขาวไล่ออก แล้วทรงไต่สวนพระภิกขุ เรียบร้อยแล้ว พระโมคคัลลีเลือกคัดพระอรหันตขีณาสพได้ ๑๐๐๐ รูปร่วมกันสังคีติ ๙ เดือนจบเป็นราชการ และสังฆกรรม ยังเป็นมุขปาฐ

ครั้งนี้ คัมภีรสยามูปสัมปทา ซึ่งพระสิทธัตถพุทธรักขิต (คัมภีร์สยามูปสัมปทาใช้ชื่อภาษาสันสกฤตว่า สิทฺธารฺถ พุทธรกฺษิต แต่เขียนตามตัวฝรั่งอย่างนี้ คือ ปน ๆ กันว่า สิทธารถ พุทธรักขิตเถรตามตัวฝรั่งที่เขียนอย่างนี้ Siddhartha Buddharakkhita Thero) เขียนไว้เล่าว่าในจำนวนที่ไล่ออกไวตุลยพราหมณ์ว่าปลอมบวชถูกไล่ออกด้วย ได้ไปรวบรวมกันขึ้นในฝ่ายเหนือ ได้กระทำกันที่เรียกว่า "มหาสังฆิก" หรือมหายาน ประกาศที่พระเจ้าอโศกมหาราชและพระโมคคัลลีกระทำนั้นผิด ของตัวถูก นัยว่าถอนปฐมปาราชิก จึงเสพเมถุนกันได้ และมีพวกมากเพราะสะดวกสบาย พรหมจรรย์สิ้นสุดลงแล้ว ซึ่งพวกมหายานรู้ตลอด จึงเปลี่ยนชื่อจากภิกขุเป็น-สิทธ

จารึกศรีวิชัย ที่อ่านผิดไว้

จารึกหลักที่ ๒๖ นี้ ปรากฏตัวแบบอยู่ใน ประชุมศิลาจารึกสยาม ภาคที่ ๒ ชื่อว่าศิลาจารึกเขาพระ-นารายณ์ เมืองตะกั่วป่า ลายสือไทยนี้ ไม่บอกว่าหนังสืออะไร แต่ยกคำไทยนั้นให้ไปเป็นภาษาทมิฬ ซึ่งฝรั่งนั้น ๆ ไม่รู้หนังสือไทย ภาษาไทย จึงยกให้อินเดียใต้ คือพวก ทมิฬ ในฐานะคนไทยมีสิทธิจะอ่านเป็นลายสือและคำไทย*(เพื่อแจ้งให้ทราบว่า คนไทยทั้ง ๓๕-๔๐ ล้านคน ไม่ใช่บัดซบอ่านหนังสือและคำไทยไม่ออกทั้งหมด ยังเหลืออยู่คนหนึ่งที่อ่านได้และรู้คำไทย)*

ตามที่ปรากฏนี้ *ถ้าดูแล้วจะเห็นตัวเลขไทย และลายสือไทยชัด ที่ขาดอยู่ คือ บอกแต่ขึ้น ๑๐ ค่ำ ไม่บอกเดือนไทยไว้*

หลักที่ ๒๖

Inscription XXVI

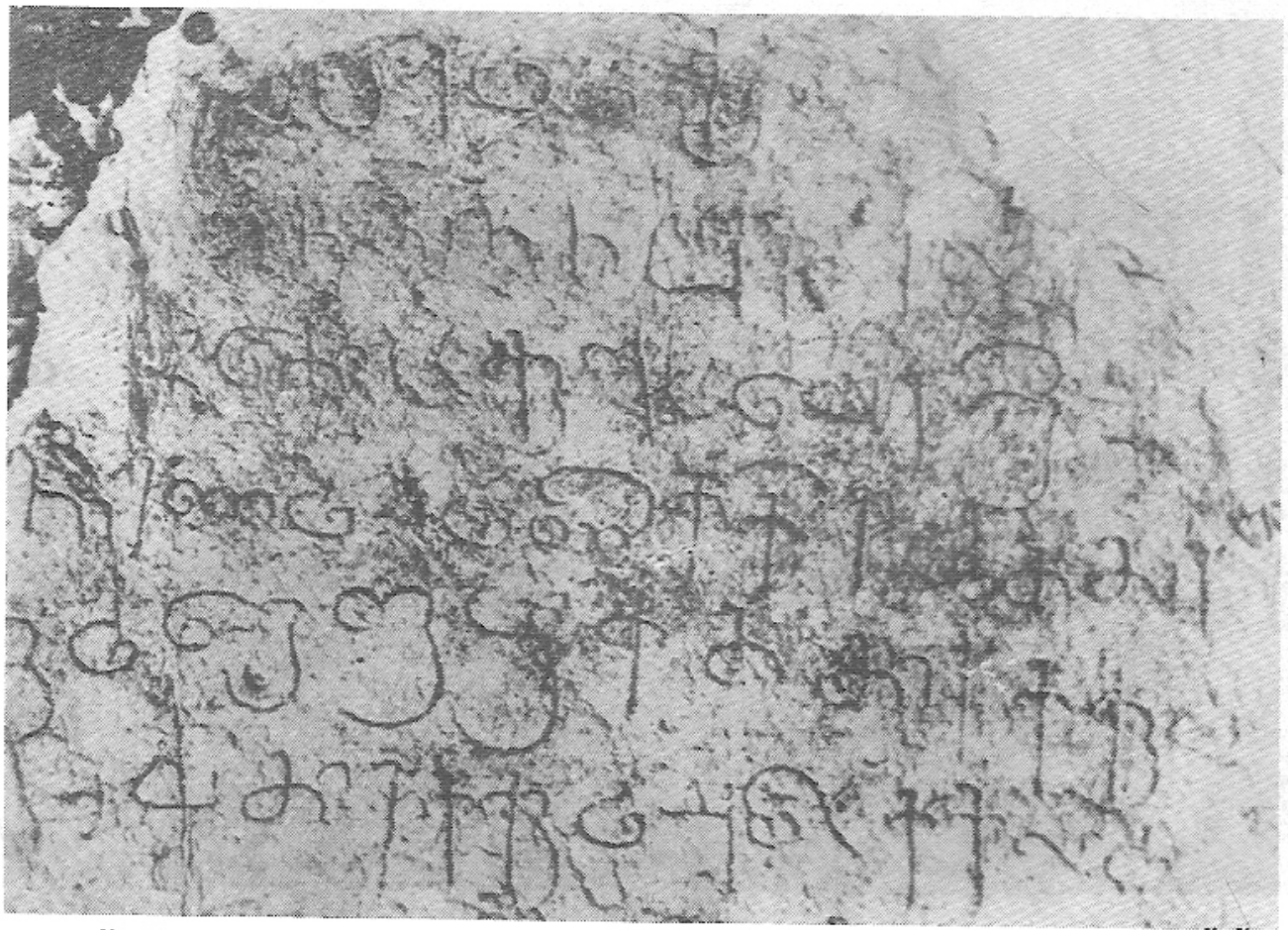

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗

๑ ต วันอธิราช
๒ จาน พระเป็นเจ้า นี้
๓ ที่ตะกั่วป่า เมื่อ (ปี) ๒๖๑ (หรือ ๔) มาลุถึง
๔ ถ้ำสุดทาง ข้างต้นกทิง ที่ริมมาบ
๕ ตัว ข้า ซุน ผู้เดินมามื้อขึ้น ๑๐ ค่ำ
๖ ตวัน มา พัก ถิ่น ตกั่ว ป่า
๗ (ที่เห็น "ลา")

——— * ———

แปลว่าผู้สำเร็จแล้ว ภิกขุนี เป็น โยคินี แปลว่าผู้ประกอบความเพียร ร่วมกันบำเพ็ญการเสพเมถุนธรรมเป็นธุรกิจ ระงับตัณหาราคะตามลัทธิโลกายตะที่ ๔ ของฮินดูซึ่งเขาถือว่า เป็นนิพพาน เป็นโมกขธรรม คือ ดับราคะและพ้นราคทุกข

คัมภีร์ชินกาลบาลีปกรณ์เล่าว่า ทำกัน พ.ศ. ๒๓๔ จบ พ.ศ.๒๓๕ ก่อนเข้าพรรษา ในพรรษาพระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงทราบข่าวนั้น จึงปรึกษาร่วมกับพระโมคคัลลีตกลงส่งพระเถรไปประกาศ และตั้งพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ ๘ คณะ ว่าส่งไปเดือน ๑๒ ปีนั้น

ทั้ง ๘ คณะนี้ ดูตามคัมภีร์สมันตปาสาทิกาเล่าเรื่องไว้ ในทางใต้และตะวันออก มีเพียง ๒ คณะที่กล่าวถึง พระ-ราชานคร นั้น ๆ คือ ลังกาและสุวัณณภูมิ

จารึกศรีวิชัย

จารึกศรีวิชัย พบแต่ พ.ศ. ๑๑๕๑ มีอยู่ในควนอิฐวัดนางพระยากับวัดนางกรา ตำบลท่าวัง ท่าเรือ นครศรีธรรมราช จึงแน่ใจว่า ศรีวิชัย อยู่ที่นั่น

ศรีวิชัยนี้ยังไม่ได้อ่าน พอเลาๆ ได้ความ ดูที่ต้นแผ่นจะเห็นศรีวิชัยชัดเจน

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘

๑ ศรีวิชัย สุวัณณ
๒ ภูมิ พุทธกาล ๑๑๕๑
๓ ขุนฉันไสเรนทรครอง
๔ ไท* เมียใญ ชื่อ บุ(ญ)
๕ ญ ตา
๖ คนกลาง ชื่อ บัวทอง
๗ อีกคนชื่อ นาง
๘ พวงช่อไพล

---

* ชื่อไทย ถ้าเป็นเรื่องท้องถิ่น ชื่อท้องถิ่น ก็เขียนตามที่ปรากฏ เช่น นครศรีธรรมราช เพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม ถ้าเขียนเป็นดินแดนถิ่นที่พระเถรทั้งหลายนำพระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ตลอดไปทุกเมือง เมื่อบันทึกหรือจารึกก็ออกชื่อว่า สุวัณณภูมิ

ศรีวิชัย พ.ศ. ๑๔๑๐ ตัวชัดเจน ที่สีไสเรนทรจะเห็นเขียน "ส" ตัวเดียวกัน ิ อยู่บน ไ อยู่ล่าง เ เลือนไม่ติด ใหญ่ ที่เห็นจารึก ญ่

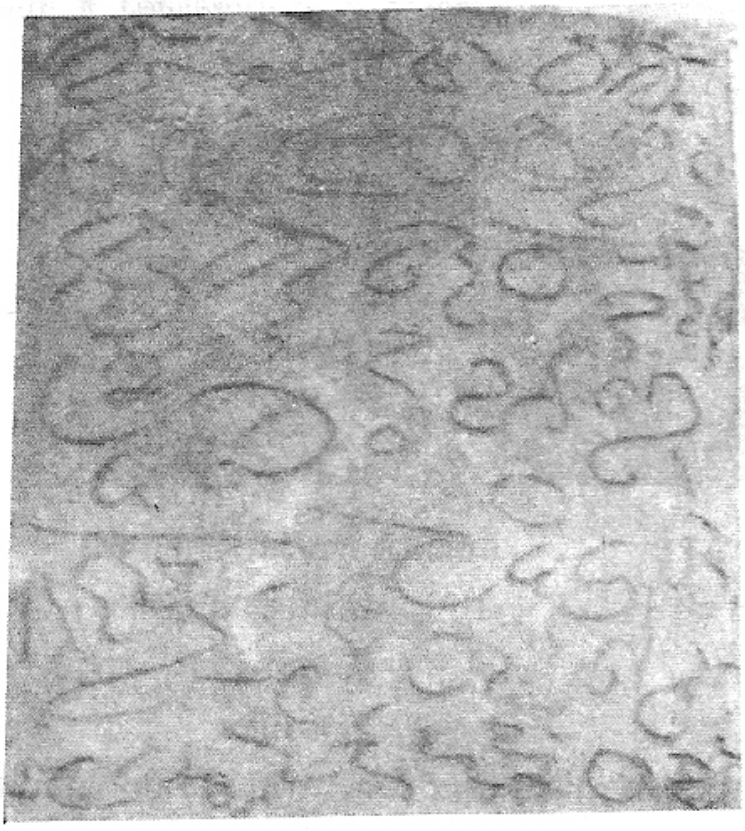

ศรี วิ ไชย สุ

วัณ ภูมิ° ครั้งพุทธ

กาล ๑๔๑๐ ขุน

สี ไส เรนทร

ครองไท เมียใหญ่

ชื่อ ดวงดาว

เมียน้อย ชื่อ พุ่มวิลัย

° ชื่อ สุวัณณภูมิ ซึ่งปรากฏในสมัยพระพุทธกาล คือมหาชนกชาดก ในมโนรถปูรณี ภาค ๑ ประวัติพระพาหิยัตเถร หลังมาประมาณ ๔๐๐ ปี ธัมมปทัฏฐกถา เรื่องสูกรโปติกา มีบันทึกต่อไว้ว่า พระสุมนาเถรีเคยมาเกิด ณ สุวัณณภูมิในดินแดนไทยนี้ปรากฏตั้งแต่สมัยพระปุณณเถรและพระเจ้าทับไทยทองนำมาตั้งไว้ในสมัยพระพุทธพรรษา ๒๕ ก่อน พ.ศ. ๒๐ ปี สมัยพระโสณ พระอุตตร ก็มา พ.ศ. ๒๓๕ ตามตำนานพระไม้แก่นจันทน์ ปรากฏตั้งแต่ก่อน พ.ศ. ๗ ปี ตลอดถึง พ.ศ. ๑๕๐๐ ตามที่ทำแบบตัวลายสือไทยที่จารึกไว้ในที่ต่าง ๆ ที่ปรากฏอย่างที่เห็นนี้ว่า ศรีวิชัย สุวัณณภูมิ พ.ศ. ๑๑๕๑-๑๔๑๐ ถึงสมัยสุโขทัย จารึกหลัก ๑ พ.ศ. ๑๘๒๖ ปรากฏชื่อ สุพรรณภูมิ สุวัณณภูมิ ชินกาลมาลีปกรณ ซึ่งรจนา พ.ศ. ๒๐๖๑ มีระบุวัตติเดชอำมาตย์ หรือขุนหลวงพะงั่ว พระบรมราชา ก็อยู่ในสุวัณณภูมิ (สุพรรณ=อู่ทอง) ในสมัยอยุธยา ถึงสมัยรัตนโกสินทร์ สังคีติยวงศ์ แต่งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๒ มีระบุชื่อสุวัณณภูมิ พ.ศ. ๒๓๘๕ พระวชิรญาณมหาเถร (พระจอมเกล้า) ทรงพระราชนิพนธ์พระสมณศาสน หรือสมณสนเทศน ฉบับที่ ๖ ทรงเล่าแก่พระเถรลังกาทวีปถึงเรื่องพระเจ้าตากสินทรงรวบรวมมหาชนไว้ในอำนาจของตน ปราบปรามพวกที่ไม่ยอมอยู่ในอำนาจ ได้แคว้นสยามไทยทั้งเหนือใต้ แคว้นสุพรรณภูมิ แคว้นโคราษฎร์ และลางส่วนแห่ง โยนรัฐ ลาวรัฐ เขมรรัฐ (โดยมูลภาษา=สพฺพ ์ อุตฺตรทกฺขิณสฺยามรฏฺฐญฺเจว สุวณฺณภูมิรฏฺฐญฺจ โครฏฺฐญฺจ โยนรฏฺฐรฏฺฐเขมรรฏฺฐานำ เอกเทสานิ ลภิตฺวา...) และ ร.ศ. ๑๒๕ พ.ศ. ๒๔๕๐ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า ทรงชำระให้พิมพ์สังคีติกถา ก็ทรงว่า สุวัณณภูมิ จึงรวมได้ว่าในเมืองไทยนี้มีกล่าว "สุวัณณภูมิ" ตลอดมา ในกาลก่อนสุโขทัยขึ้นไปมีกล่าวชื่อสุวัณณภูมิตลอดเพิ่งจะมีกล่าว "ทวารวดี" ก็เมื่อ ยอรฺช เซเดส เขียนและพิมพ์เผยแพร่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ นี้เอง โดยอ้างจดหมายเหตุท่านถังซัมจั๋ง และท่านงี่เจ๋งระบุชื่อ สุ้ยล้อปึงตี่ ภาษากลางว่า จุยล่อพัตติ (ได้นำตัวจีนมาลงแยกไว้ อยู่ตอนไทยทวาลาว) ซึ่งปรากฏในประชุมศิลาจารึก ภาคที่ ๒ คำอธิบาย ว่าด้วยกรุงทวารวดีว่า "ในสมัยนั้นนักปราชญ์จีนมี เฮี่ยนจวงและหงีจิง เป็นต้น ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า ในตอนแหลมระหว่างเมืองศรีเกษตร (พม่า) และเมืองอิศาณบุรี มีราชอาณาจักร จุยล่อพัตติ คือ "ทวารวดี" จริงอยู่ คำว่า "ทวารวดี" ที่ปรากฏว่าเป็นชื่อกรุงศรีอยุธยา อันสมเด็จพระเจ้าอู่ทองทรงสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๘๙๓ แต่เข้าใจว่าพระเจ้าอู่ทองคงจะได้เอานามเก่ามาขนานนามพระนครที่สร้างใหม่ กรุงทวาราวดีเก่านั้นบางทีจะอยู่ที่เมืองสุพรรณบุรีหรือเมืองนครปฐมบัดนี้ ถ้าเป็นเช่นนั้น ข้าพเจ้าเข้าใจว่าพระพุทธรูปลักษณะอย่างอินเดียกับบรรดาศิลาจารึกที่กล่าวมานี้ จะต้องเป็นฝีมือของชนชาวกรุงทวาราวดี แต่เดิมกรุงทวาราวดีนี้ได้ยินแต่ชื่อและภูมิประเทศเท่านั้น เวลานี้ได้เผยแผ่เรื่องพงศาวดารตำนานเมืองให้เราทราบว่าเป็นประเทศที่ได้รับความเจริญมาจากประเทศดินเดีย นับถือพระพุทธศาสนาได้วิชาปั้นแกะสลักมาจากศิลปศาสตร์ของอินเดียสมัยราชวงศ์คุปตะ"

เพียงการเขียนเท่านั้นและกาล พ.ศ. ๒๔๗๒ แค่นี้กับที่ทำแผนที่โลก ซึ่งกระทำชื่อแหลมทองไทยนี้เป็น อินโดจีน กับที่ยกจารึกเช่น จารึกถ้ำฤษี เขางู ไปให้อินเดียใต้ ไทยทั้งหมดก็ไม่มีปรากฏทุกอย่าง และในบัดนี้ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๒ มานั้น จึงปรากฏแต่อินเดีย

หลักที่ ๒๘ นี้ ก็มีในประชุมจารึกสยามภาคที่ ๒ นั้น บอกเพียงติดกับชั้นบันไดหน้าประตูคลังวัดมหาธาตุ นครศรีธรรมราช บอกเพียงว่าเป็นภาษาอะไรไม่ทราบแน่ อีกหลักหนึ่งที่อ่านผิดไว้

จารึกแผ่นที่ ๒๗ สมัยสุโขทัย สุขวิหารีชาดก จากหนังสือประชุมศิลาจารึกภาค ๕ เอามาเพื่อแสดง ธ สมัยสุโขทัย ซึ่งปรากฏอยู่

หลักที่ ๒๘

Inscription XXVI

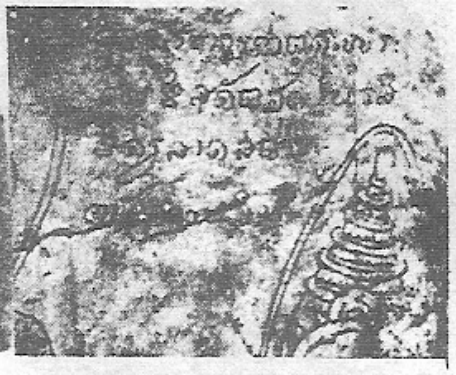

ลายสือไทยอ่านว่า

ภ ร ะ ย า ธัมม ดิ ล เ ก สสร ะ ||

ฝรั่งชั้นศาสตราจารย์อ่านไว้ก่อนชนิดไม่รู้เรื่องว่า

ภ ตมายุยไอเคสป (หรือ ไอครสฺถาะ)

อ่านกันว่า สุคขวิหาริ ชาดก พระโพธิสัตตว เป็น รสี ชื่อครูสาดสดา อันคำรบสิบ

สังเกตดู ธ. ที่ธัมมา กับ ธ สมัยสุโขทัย ที่พระโพธิ=จะเห็นว่าเขียนหรือกระทำแบบเดียวกัน จึงมั่นใจว่าอ่านผิดไว้

คงเป็นที่ทราบอยู่แล้ว ท่านผู้ทำนั้นมีภูมิรู้ถึงเขียนหนังสือได้ มีฐานันดรศักดิ์และฐานะพอ มีศรัทธาถึงไปสร้างสิ่งถาวรไว้ในวัดมหาธาตุนั้นจะจารึกไว้ไม่รู้เรื่องอย่างไร้สมัตถภาพและภูมิวิทยา จึงเห็นได้ชัดว่า ท่านพระยาธัมมดิลเกสสระราชเจ้า เพราะกาลนั้น กษัตริยาธิราชทรงสถาปนาพระปรมาภิไธย ว่าพระยาได้ ได้ทรงจารึกพระนามไว้เป็นหลักฐาน

——— * ———

ที่มาสุวัณณภูมิระบุชื่อไว้ ๒ คือพระโสณเถรและพระอุตตรเถร แต่ใช้ชื่อว่าปัญจวัคคคือ ๕ องค์ได้มาพบชื่อใน กเบื้องจารอีก ๓ คือ พระฌานียเถระ พระภูริยะเถร พระมูนียเถร และสามเถร คุณ, อิสิธช, นิตฺตย, เขมกอุบาสก อนีฆาอุบาสิกา พราหมณ ๔ อตุลยอำมาตย คุณหญิงอาตุลยา พร้อมกับคนร่วมอีก ๓๘ คน พระเจ้าโลกลว้า หรือ โลกนราชา หรือ สุวัณณภูมิราชา พร้อมพระเทวีพระราชโอรสกับข้าราชการประชาชนได้ต้อนรับ และสร้างวัดมหาธาตุแดนละว้าถวาย ซึ่งผิดจากที่ลังกาชื่อวัด "ถูปาราม" ท่านมาวางธรรมวินัยแล้ว ก่อนจะนิพพาน ได้สั่งพระนางสิริงามตัวไปสร้างวัดที่ระลึกพระมหาปุณณเถรทูลเชิญเสด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พร้อมกับพระอรหันต์ทั้งหลายมาประทับตรงที่วัดพริบพลีนี้ พระนางได้รับคำจึงมาสร้างวัดพริบพรี วัดพริบพลีจึงมีขึ้น พ.ศ. ๒๗๒ ว่ากำหนดลูกนิมิตสีมาเดือน ๔ ปี ๒๗๓ ในการเขียนหนังสือโบราณนั้น ถ้าตัวเลขซ้ำกันท่านไม่เขียนเป็นที่รู้กันได้ จึงแน่ใจว่า ขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๔ ปี พ.ศ. ๒๗๓

พระเถระ ๕ องค์ ครบปัญจวัคคมาที่สุวัณณภูมิ พระโสณเถรแสดงพรหมชาลสูตรมีประชาชนเลื่อมใส ทั้งชายหญิงขอบวช

——— ๑ ———

และจีนตามที่ฝรั่งเขียนไว้

ชื่อไทย ได้เป็นเรื่องไทยก็ปรากฏ เช่น ราชบุรี เพชรบุรี นครปฐม ฯลฯ ได้เขียนเป็นดินแดนที่พระพุทธศาสนาเข้ามา ก็เขียนชื่อว่าสุวัณณภูมิ อันปรากฏตามจารึกพระคาถา เย ธมฺมา ฯลฯ และวงล้อธรรมจักร กวางหมอบ เฉพาะในไทยนี้ก็ปรากฏตั้งแต่ปัตตานีถึงเชียงใหม่ ตลอดไปจนถึงนครพนม อุบลราชธานี ปราจีนบุรี เข้าไปในดินแดนขะแม และลงไปตลอดถึงอินโดนีเซีย เหตุนี้ชื่อเมืองทองสุวัณณภูมิจึงโด่งดังอยู่ในจารึก และการเขียนตลอดมา เพิ่งจะมาถูกฝรั่งเปลี่ยนเป็นทวารวดี เมื่อ พ.ศ.๒๔๗๒ นี้เอง ชื่อสุวัณณภูมิก็หายไปถึงกับไม่มีการกล่าวถึง ตั้งแต่สมัยนั้นมา เพิ่งมาถูกอ้างขึ้น ก็มีเพียงคนเดียวเท่านั้น ยังไม่เชื่อถือกันทั้ง ๆ ที่ความเป็นจริงก็ปรากฏอย่างที่อ้างมาตลอดนั้น

อินไสเรนทร อยู่สุวัณณภูมิ เมื่อพ่อจันทรภาณุยกศึกไปชมพู (ทวีป) หาญบุญไทยเฝ้าเมือง แม่อยู่เมือง เมื่อพุทธกาล ๑๐๒๓ ส้างเมืองธัมมราช (ตั้งชื่อเปน) ศรีวิชัยธัมมราชพุทธไทย* (๗๔/๑) อินไสเรนทร มาถึงสุวัณณภูมิ ถาม (น้อง) อินเขาเขียว แม่ (และอา) แก้ว-เมืองทอง พวกคนชาวเมืองหมื่นห้าพันใฝ่เมืองศรีวิชัยธัมมราชพุทธไท (ไป) พร้อมกัน ปี (พุทธปรินิพพานล่วงแล้ว) ๑๐๒๖ (๗๔/๒)

หาญบุณไทย (เฝ้าเมืองสุวัณณภูมิ) ต้อนรับ พี่จันทรภาณุ มาเยี่ยม กับนางสีมาทอง (และ หม่อม) น้อย (๒๑๔/๑) หาญ (บุญไทย) พาพี่เย้มเมือง ชื่อ สุวัณณภูมิ (เมืองทอง) ร้าง เมื่อขึ้น ๑๐ (ค่ำ) เดือน ๖ ปี (พุทธกาล) ๑๐๒๗ (๒๑๔/๒)

ขุนอินไสเรนทร์และขุนอินเขาเขียว ผู้นำสุวัณณภูมิไปใช้ว่า "ศรีวิชัยสุวัณณภูมิ"

ได้มา ๒ องค์พอดี จะว่าองค์ไหนชื่อนั้น ๆ ก็ได้ เพราะทำไว้เหมือนกัน ทั้งมีชื่อว่า อินไสเรนทร์ เป็นต้น **ไสเรนทร์** อันไม่เหมือนที่เขียน ณ ชมพูทวีปว่า **ไศเลนทร์** ซึ่งแปลว่าจอมศิลาหรือจอมภูเขา ส่วนไสเรนทร์นี้แปลว่า **จอมสิริ** และ สิริ นี้สันสกฤตใช้ว่า ศรี ตรงกับศรีวิชัยสุวัณณภูมิ กับทั้งไสเรนทร์นี้ปรากฏในจารึกเบื้องจานที่พิมพ์ไว้ทั้ง ๒ แผ่น

อนึ่งทั้งคู่นี้ ใช้หมวกยอดอย่างนี้ ณ มือซ้ายถือดอกบัวหลวงทำนองแบก มือขวาแบลง มีรูปหอยสังข์อันเป็นเครื่องหมายน้ำและทะเล และดอกบัวนี้เป็นเครื่องหมายศรี จึงเป็นปทุมวงศ์ และไสเรนทร์วงศ์ เข้าใจอย่างนี้จึงได้นำมาเป็นหลักฐาน อินไสเรนทร์และอินเขาเขียว ซึ่งทางใต้ยังถือเป็นต้นครูโนรา และมีร้องรำไหว้กันมากระ-ทั่งบัดนี้

——*——

ผู้ชาย พระโสณ ได้ให้อุปสมบทที่แพในสระอันมีชื่อว่า อุทกุเขปสีมา หรือ สีมาน้ำ และเรียกกันว่าสระโบสถ์ อยู่ที่คูบัวราชบุรี มี พระญาณจรณ (ทองดี) เป็นต้น สามเณร มีสามเณรธัมมสุนันท (ทองวน) ผู้หญิงไม่มีพระภิกษุณีมา ท่านจึงให้บวชแบบพระสากิยานี หรือ ชี เมื่อมีพระสงฆ์ไทยแล้ว ท่านสอนให้สาธยายพระไตรปิฎก ๒ ปีจบ จึงซ้อมวิธีสวดช้า ๆ ที่เรียกว่าสวดสังโยค พร้อมกันแล้วได้จัดให้ปั้นพระพุทธรูปตั้งเป็นประธาน ณ ศาลานำวิธีกราบพระ ตั้งนโมแล้วให้นั่งเรียงแถว ๕๐ องค์ สวดสาธยายพระไตรปิฎกพร้อมกันที่เป็นธรรมเนียมเทศน์และสวดแจงในปัจจุบันนี้ ครั้งนั้น ทำกัน พ.ศ. ๒๓๗ ตามกเบื้องจารเรียกว่าคณะสัชฌายสังคีติ คือ สังคีติสาธยาย เป็นคณะ มีผู้ฟังมาก ทั้งพระเจ้าโลกลว้าก็คงไม่รู้เรื่อง ในกเบื้องจารเห็นมีพระเจ้าตะวันอธิราชอาราธนาให้พระญาณจรณะแปลธัมมจักกัปป-วัตตนสูตร์ลงกเบื้องจารยังปรากฏอยู่ และต่อมาพระเจ้าตะวันอธิราชได้อุปถัมภ์ให้พระสงฆ์ไทย ๒๕๐๐ องค์ จารึกพระไตรปิฎกลงกเบื้องจาร พ.ศ. ๓๐๐ ได้พบที่ยังเหลืออยู่ประมาณ ๒๕ แผ่น เจอทั้งวินัยปิฎก สุตตันตปิฎก อภิธัมมปิฎกแต่บางตอนเท่านั้น และแน่นอนว่าพระธรรมวินัยมามีอยู่แล้ว

คณะพระเถรปัญจวัคคไปสู่ลังกาว่าไปเดือน ๗ ปี ๒๓๖ มีระบุชื่อ คือ พระมหินทเถร พระอิฏฐิยเถร พระอุตติยเถร พระสัมพลเถร พระภัททสาลเถร สุมนสามเณร ภัณฑกอุบาสก ไปทางอากาศได้พบพระเจ้าเทวานัมปิยติสสแสดงธรรมให้ทรงเลื่อมใสแล้ว ทรงสร้างวัตถูปา-รามถวาย มีประชาชนขอบวช ท่านอุปสมบทชาวลังกาเป็นภิกขุมาก มีองค์หนึ่ง ชื่อมหาอริฏฐทรงจำพระไตรปิฎกได้ตลอดทั้งมหาอัฏฐกถา พ.ศ. ๒๓๘ ได้กระทำสังคีติครั้งที่ ๔ เพื่อวางรากแก้วพระพุทธศาสนาในลังกา เป็นแต่เพียงสวดสาธยายรูปเดียวมีพระสงฆ์ประชุมฟัง ๖๘

---

*ชื่อยาว ชาวใต้นิยมตัดให้สั้น จะเห็นตัดทั้ง กลาง และ หลัง ฉะนี้ ชื่อ ศรีวิชัยธัมมราชพุทธไทยจึงเหลือเพียง "ศรีธรรม-ราช" ได้เห็นพระหินเขียวดำองค์หนึ่ง ปางสีหไสยา ว่า ได้ที่นครศรีธรรมราช มีตัวเลขเขียนข้างหลังว่า ๓๐๑ เป็นลายเลขแบบสุวัณณภูมิ

ราวเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้มีคนนำกเบื้องจาน ว่า ได้พบในถ้ำฐานอิฐ วัดนางกรา เมืองนครศรีธรรมราช ประมาณ ๑๐๐ แผ่น ในจำนวนประมาณ ๔๐๐ แผ่น หลายแผ่นมีเขียนว่าศรีวิชัยสุวัณณภูมิ จึงแน่ใจว่า ศรีวิชัย อยู่นครศรีธรรมราช

เริ่ม ราชพลี หน้าเขางู

หาญบุญไทย ผู้แทนจันทรภาณุสุวัณณภูมิ อยู่เฝ้าเมืองทองแทนจันทรภาณุ เมื่อพุทธกาล ๑๐๒๖ อินไสเรน ผู้พาเอาอินเขาเขียวผู้น้อง แลแม่ แลนางน้อง แก้วเมืองทอง ออกเดินลงไปสู่แดนเมืองธรรมราช อยู่คอยพ่อ จัดส้างเมืองใหม่ ลวม ชื่อ (ว่า) ศรีวิชัยธัมมราช (พุทธไทย) (๖๑/๑) หาญบุญไทย เฝ้าอู่ (อยู่) เมือง เมื่ออินไสเรน (ทร) เอาผู้ญิงชายออก แล้วลื้อห้องน้อย เจดีย (เอา) ปรมธาตุ (และ ธาตุ) อรหันโสณ ฌานีย ภูริย อุตตร มูนีย ปีล้าง (พ.ศ. ๑๐๒๖ จนถึงปีพุทธกาล) ๑๐๓๐ หาญบุนไทย ย้ายเมืองมา (ตั้งใหม่ที่) หน้าผาเขางู (๖๑/๒)

๑ จันทรภาณุ ๒ ดวงขวัญใจ ๓ หาญบุญไทย ๔ กองแก้วฟ้า

จันทรภาณุ รูปสร้อยพระศอทำเป็นรูปวงพระจันทร์ทรงกรดบอกพระนาม มือทั้งสองยกแบหมายป้องกันบ้านเมือง นิ้วชี้งอวงนับถือพระธรรม

หาญบุญไทย สร้อยทำรูปวงประดับแก้วบอกไทยแก้ว มือทั้งสองงอนิ้วชี้วง หมายถึงนับถือพระธรรม ดวงขวัญใจเมียหลวงทำเงยหน้า กองแก้วฟ้าเมียน้อยทำก้มหน้า มือขวาถือก้อนกลมลูกนิมิต มือซ้ายถือดอกบัวเครื่องยศขุนหญิง ทั้งหมดมีขอบคอแขนแสดงมีเสื้อ

พบในฐานอิฐใต้ดิน หลังพระปรางค์ วัดมหาธาตุ ราชบุรี อยู่เป็นชุดพระพุทธรูปต่าง ๆ ไม่ได้มาและถูกขายไปแล้ว แบบราชพลี และไทยทวาลาว (คือ ทวา ซึ่งตัดหน้าและหลัง)

จารึกเบื้องจาร วัดอรัญญิก หน้าเขางู ราชบุรี

แผ่นจารึกชุดนี้มีขนาดต่าง ๆ กัน เฉพาะแผ่นนี้ ยาวประมาณ ๑๖ นิ้ว กว้าง ๑๒ นิ้ว ซึ่งขุนหาญบุญ-ไทยกระทำไว้ ได้จารึกเล่าเรื่องสร้างเมืองราชพลี ปี พ.ศ. ๑๐๓๐-๑๐๓๕ แผ่นมี พ.ศ. ยังไม่ได้ถ่ายรูป เอาที่มีชื่อราชพลี และมีชื่อพริบพลีอยู่ด้วย เพราะพบจารึกนี้ จึงรู้ว่าขุนหาญบุญไทยสร้างเมืองราชพลี ปี พ.ศ. ๑๐๓๐ พร้อมกับมีชื่อวัดมหาธาตุและวัดอรัญญิก ที่มีลายตัวหมึกนั้น เขียนไว้ตรงรอยจารึกเดิม เพื่อจำและรู้ในคราวหลัง

แผ่นลำดับที่ ๑๐๒ หน้า ๑ นี้ ได้ถ่ายรูปทำแบบมาพอมองเห็นได้ นอกจากจะให้รู้ว่า หาญบุญไทยสร้างแล้ว ยังพอเห็นตัวลายสือ และระเบียบการจารึกในสมัยนั้นอีก ด้วยเหตุนี้ที่จะให้รู้เรื่องได้ จึงได้จัดพิมพ์ไว้ให้เป็นหลักฐาน

หาญบุนไทย ส้างเมือง (หน้า)
(ไทย ท.ย. อยู่ล่าง ไ อยู่หลัง)

เขา งู ให้ ชื่อ ว่า ราชพลี
(ราชอยู่บน พลีอยู่ล่าง)

ไทยลว้า คู่ พริบ (บ. อยู่ล่าง)

พลี ส้าง วัด มหา

ธาตุ วัด อรัญญิก

หาญบุนไทย* ส้างเมือง (หน้า) เขางู ให้ชื่อว่า ราชพลีไทยลว้า คู่พริบพลี ส้างวัดมหาธาตุ วัดอรัญญิก (๑๐๒/๑) ดวงขวัญใจ น้องนางผู้ชื่อ กองแก้วฟ้า ช่วยคุมก่อส้างเมือง (ทั้งคู่) เอาเปนเมีย (ใหญ่ และ เป็นเมียน้อย) (๑๐๒/๒)

——— * ———

คณะ ประชาชนชาวลังกา มีพระเจ้าเทวานัมปิยติสส ทรงเป็นประมุข ประชุมฟังที่ถูปาราม อนุราธบุรี ลังกาทวีป ยังเป็นมุขปาฐะ และเป็น สังฆกรรม เป็นราชการ

ชาวลังกาและภิกษุลังกาซึ่งยังไม่ได้เรียนรู้ภาษามคธ เมื่อเข้าประชุมฟังในคราวนั้นฟังไม่รู้เรื่องด้วยเหตุนี้ พระมหินทเถรรวมกับพระเถรอื่น ได้แปลมหาอัฏฐกถานั้นเป็นภาษาลังกา ใน พ.ศ. ๒๓๙-๒๔๒ ญาโณทยปกรณอธิบายว่า เพราะกระทำด้วยภาษาสิงหล จึงชื่อ สีหลัฏฐกถา แยกออกเป็น ๓ ตอน อัฏฐกถาพระวินัยปิฎกกระทำกันที่วิหารป่าไม้ไผ่ ซึ่งภาษาสีหลว่า กุรุมที จึงชื่อ กุรุนที อัฏฐกถาพระ-สุตตันตปิฎกกระทำกันที่ถูปาราม และคงชื่อเดิมไว้ ชื่อว่า มหาอัฏฐกถา อัฏฐกถาอภิธัมมปิฎก กระทำกันที่แพซึ่งภาษาสิงหลว่า ปัจจรี

---

* แต่แผ่นนี้ไป ๓ แผ่น ทำแผ่นยาวใหญ่กว่า และมีลายเขียนตัวโต ๆ อาจทำเป็นจารึกประกาศความนั้น ๆ ฯ

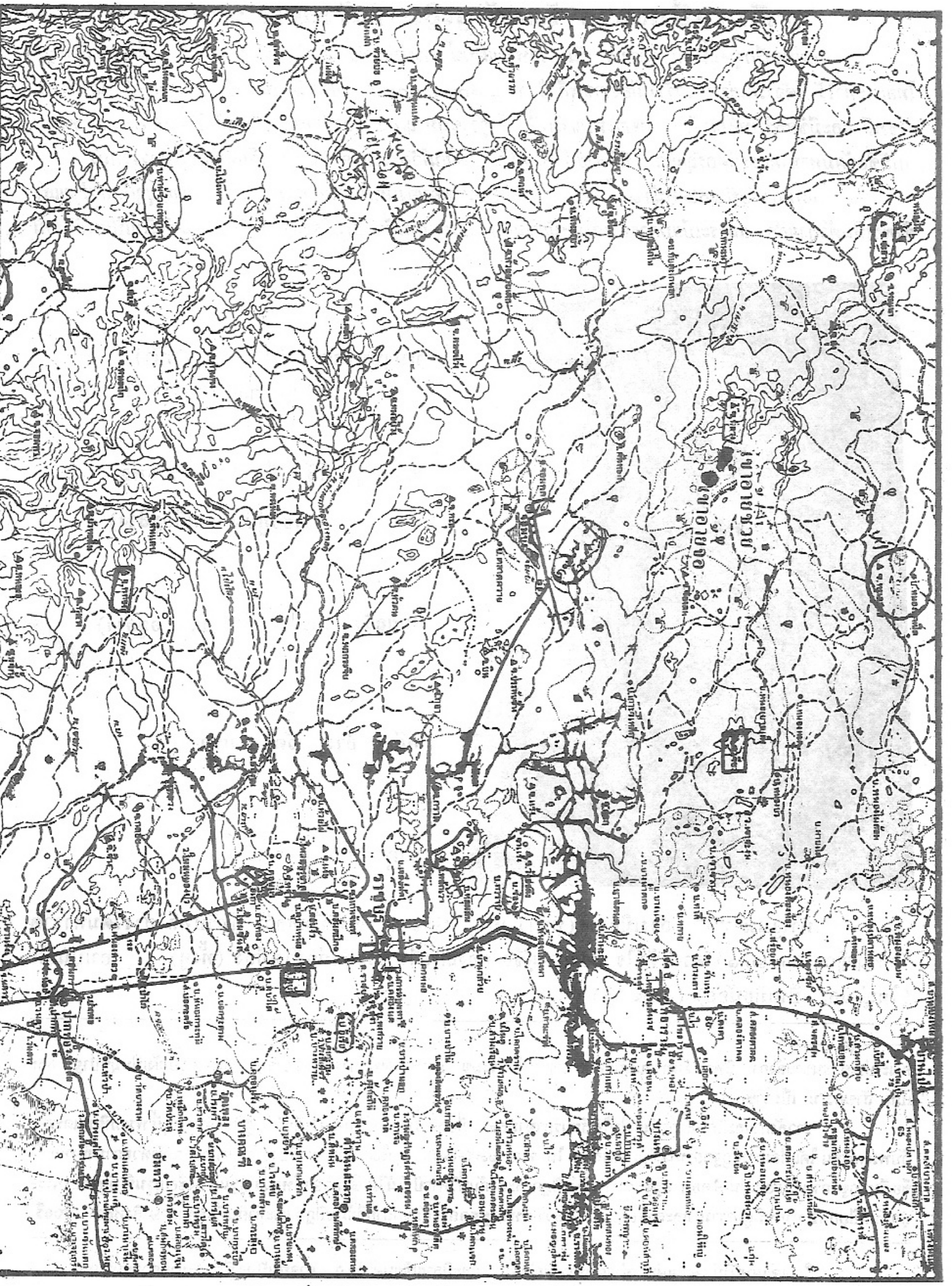

หมายเหตุ ณ บริเวณเขาหลวง มีเขามอชื่อ อ้ายช่วย หรือ อ้ายชวด และ เขาอ้ายจอ และ หมู่บ้านอ้ายจอ

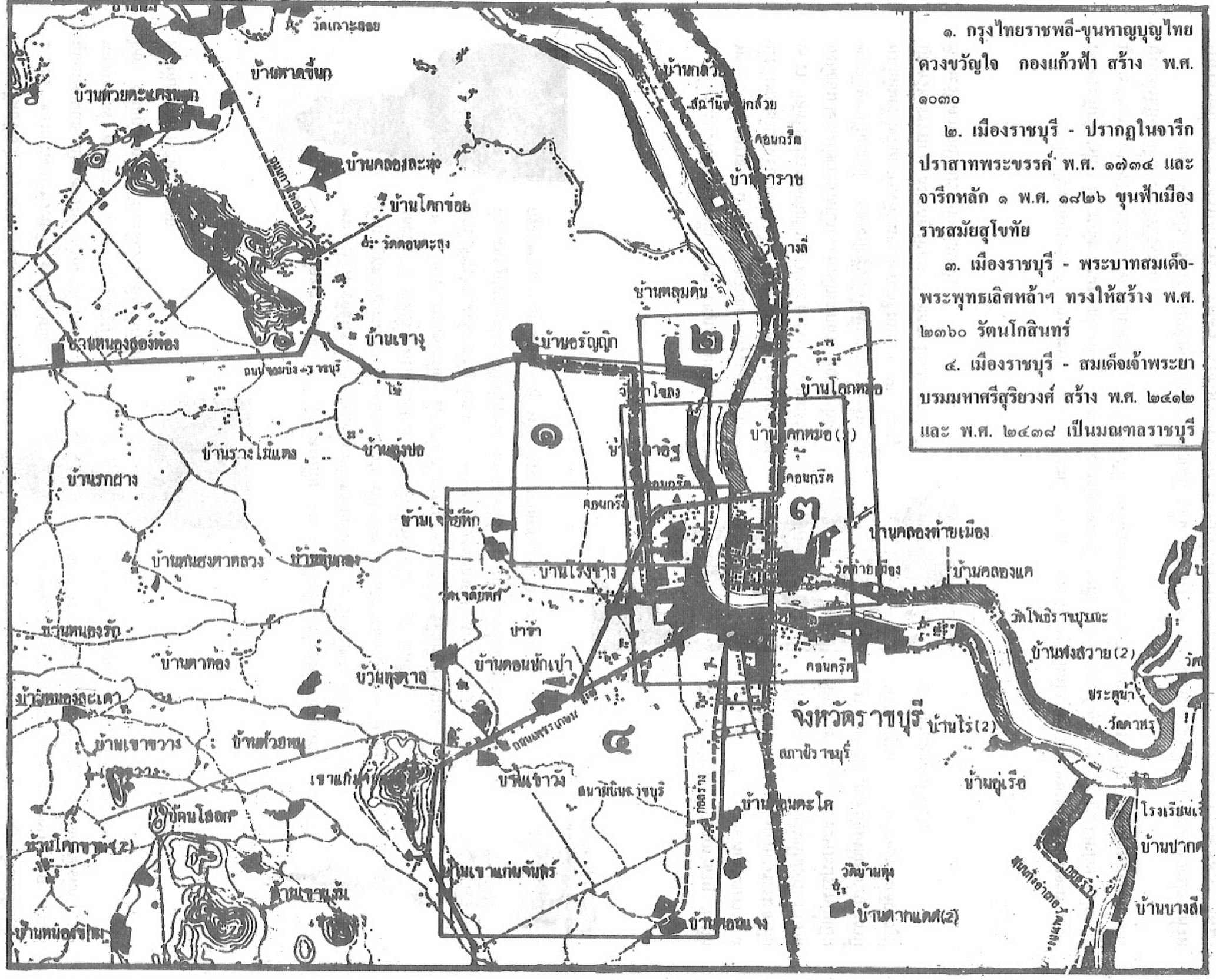

๑. กรุงไทยราชพลี-ขุนหาญบุญไทย ดวงขวัญใจ กองแก้วฟ้า สร้าง พ.ศ. ๑๐๓๐
๒. เมืองราชบุรี - ปรากฏในจารึกปราสาทพระขรรค์ พ.ศ. ๑๗๓๔ และจารึกหลัก ๑ พ.ศ. ๑๘๒๖ ขุนฟ้าเมืองราชสมัยสุโขทัย
๓. เมืองราชบุรี - พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้าฯ ทรงให้สร้าง พ.ศ. ๒๓๖๐ รัตนโกสินทร์
๔. เมืองราชบุรี - สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ สร้าง พ.ศ. ๒๔๑๒ และ พ.ศ. ๒๔๓๘ เป็นมณฑลราชบุรี
จังหวัดราชบุรี
๑
๒
๓
๔
บ้านคลองละหุ่ง
บ้านโคกข่อย
บ้านเขางู
บ้านอรัญญิก
บ้านหลุมดิน
บ้านโคกหม้อ
บ้านคลองท้ายเมือง
บ้านคลองแค
บ้านโรงช้าง
บ้านดอนชักเป้า
บ้านเขาวัง
บ้านเขาแก่นจันทร์
บ้านดอนแจง
บ้านตากแดด(2)
บ้านอู่เรือ
บ้านไร่(2)
บ้านฟังสวาย(2)
บ้านรกฝาง
บ้านหนองรัก
บ้านตาทอง
บ้านเขาขวาง
บ้านโคกขาม(2)
บ้านหนองขิ่น

วัดอรัญญิกาวาส หน้าเขางู ทำพระปรางค์ ๑ องค์ ตรงกลาง ทำพระเจดีย์ ๔ องค์ สถิต ๔ มุมบนฐานแลง เป็น ๕ องค์ ทั้งปรางค์เป็นเครื่องหมายพระเจ้า ๕ พระองค์ กับทำพระพุทธรูปไสยาใหญ่ เป็นเครื่องหมายทิศตะวันตก อันเป็นนิมิตตรงกับพระปรางค์ตะวันออก

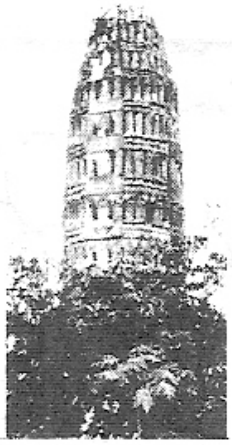

พระปรางค์แบบบัวผัน ซึ่งขุนหาญบุญไทย สร้างเป็นวัดทิศตะวันตก เมืองราชพลี และอยู่หน้าเขางู พ.ศ. ๑๐๓๐ ณ พุทธาวาสได้สร้างปรางค์บนฐานแลง และมีเจดีย์ ๔ มุม จึงรวมเป็น ๕ องค์ เท่ากับพระเจ้าห้าพระองค์

วัดพระธรรมเจดีย์ วัดทิศเหนือ พระเจดีย์บัวเผื่อนหล่อองค์นี้ได้จากโพลงพระเจดีย์วัดเจดีย์หักนั้นได้นำมาใส่แทนวัดธรรมเจดีย หรือ วัดท่าโขลง ได้ให้ถ่ายด้านที่มีพระพุทธรูปประนมพระหัตถ์เคารพธรรม เป็นปางทรงเคารพธรรม (สพฺเพ สทฺธมฺมครุโน) และวัดธรรมเจดีย์นี้ขุนหาญบุญไทย สร้างเป็นวัดทิศเหนือ กรุงราชพลี →

← **วัดพระพุทธเจดีย์** วัดทิศใต้หัวนอน พระเจดีย์วัดเจดีย์หักปัจจุบันเหลือเท่านี้พอมีเค้ารูปพระเจดีย์รูปบัวเผื่อนอย่างองค์หลัง และที่องค์หล่อทำเป็นกรุเป็นที่ประทับพระพุทธรูปหลายปาง เป็นนิมิตชื่อวัดพุทธเจดีย์ ซึ่งขุนหาญบุญไทย สร้างเป็นวัดทิศใต้ กรุงราชพลี พ.ศ. ๑๐๓๐ คู่ หรือ ตรงกับวัดธรรมเจดีย์ทิศเหนือ

พระปรางค์แบบบัวผัน ซึ่งขุนหาญบุญไทยสร้าง ณ เขตพุทธาวาสวัดมหาธาตุ เป็นวัดทิศตะวันออก กรุงราชพลี ปรางค์นี้สร้างบนฐานแลง ๔ เหลี่ยมผืนผ้าใหญ่ และสูงจากพื้นประมาณ ๓ วา ได้สร้างปรางค์ย่อมเป็นแถวหลัง ๓ องค์ แถวกลางเป็นองค์ย่อม ๒ องค์ขวาซ้ายเป็น ๓ องค์ใหญ่กลาง แถวตะวันออกขวาซ้ายทำเป็นเจดีย์ กลางทำซุ้มบันไดขึ้นเข้าปรางค์ซุ้มหลัง คานี้เดิมเข้าใจว่าคงทำเจดีย์แบบรัดเกล้าจึงเป็น ๙ องค์ เป็นอนุ-ปุพพวิหารธรรม ๙ สังเกตดูเห็นว่า วัดทิศตะวันออกตรงไปวัดทิศตะวันตกทำเป็นปรางค์เหมือนกัน

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วัดทิศตะวันออก เมืองราชพลีมีพระปรางค์ ๙ เป็นเครื่องหมายอนุปุพพวิหารธรรม ๙ คือ ก้าวหน้า หรือ รอยเจิมเป็นเครื่องหมายที่หน้าตะวันออก และพระปรางค์นี้เป็นองค์กลาง ส่วนองค์ย่อมที่ล้อมนั้นเวลานี้เหลือแต่ฐาน ยังเหลืออยู่บ้างได้ถ่ายรูปมาทำแบบอยู่หน้าต่อไป

ได้เห็นจดหมายเหตุซึ่งท่านพระครูวินัยธรรม (อินทร์) บันทึกถวายฯ เล่าว่า เป็นที่อยู่ของสมเด็จพระวันรัตนคงจะเป็นสมเด็จพระวันรัต (ทับ) วัดโสมนัส ท่านธุดงค์มาพักอยู่ ถ้าเช่นนี้ก็คงสมัยรัชกาลที่ ๔ หรือที่ ๓ ซึ่งท่านเจ้าคุณพระสมุทรมุนี (หน่าย ขมโก) ได้บูรณะ (พ.ศ.๒๔๒๕) เพราะสมเด็จนั้นเป็นพระอุปัชฌาย์กับได้ให้ท่านเจ้าคุณพระมหาสมณวงศ์ (แท่น โสมทตฺโต) ไปอยู่เป็นเจ้าอาวาสและบูรณะให้เป็นวัดขึ้นคงมาถึงปัจจุบัน

และได้พบในประวัติท่านเจ้าคุณพระราชนันทมุนี (ชื่น เขมิโย) ว่า ท่านได้บรรพชาเป็นสามเณรที่พระปรางค์วัดมหาธาตุนี้ พระครูสิริปัญญามุนี (อ่อน อาสโภ) ซึ่งท่านได้เป็นเจ้าอาวาสวัดศรีสุริยวงศ์ พ.ศ.๒๔๔๐-๒๔๕๐ ได้มาพักซ่อมพระปรางค์วัดมหาธาตุนี้ ได้เป็นพระอุปัชฌาย์บรรพชาสามเณร ชื่น เขมิโย ณ พระปรางค์วัดมหาธาตุนี้ พ.ศ. ๒๔๕๐ ท่านพระครูสิริปัญญามุนีจึงซ่อมพระปรางค์นี้ในคราวนั้น คงใช้เวลาหลายปี

ปี พุทธกาล ๑๐๓๕ หาญบุญไทย ขึ้นคลองราชพลี เดือน ๓ ขึ้น ๑๕ ค่ำ (ขึ้นชื่อเมืองว่า กรุงไทยราชพลี) (๑๐๗/๑) ให้ ดวงขวัญใจ (เป็น) เมียก่อน กองแก้วฟ้า (เป็น) เมียน้อย (๑๐๗/๒)

หาญบุญไทย เมียใหญ่ ดวงขวัญใจ คลอดลูกชาย (วัน) ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๐ ปี พุทธกาล ๑๐๓๙ ชื่อ หาญขวัญไทย (๒๕๙/๑) หาญบุญไทย กองแก้วฟ้า หัดหญิงเล่นเพลงเรื่อง ขุนอิน (เขาเขียวนาง) กวัก (ทองมา) เตรียมฉลอง ลูก (และ) กฐิน (๒๕๙/๒)

ดวงขวัญใจ แล กองแก้วฟ้า คุมขอมอิน สร้างมหาธาตุ (ในวัดมหาธาตุ ราชพลี) สร้างพุทธองค์คู่ หันหน้าออกตก เจดีย ล้อธัมม กวางหมอบ กำแพงแลงหิน (กับ หินทรายทำพระพุทธรูป ใบสีมา สลักพระ กับ รูป) (๒๕๘/๑) แล้วสร้าง (วัด) อรัญญิก* อุโบสถแล้วพุทธกาล ๑๐๔๕ ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๖ เอาปรมธาตุ (พระพุทธเจ้า ธาตุอรหัน (ต) ๕ องค์ไส่ (พระโสณเถร พระฌานียเถร พระภูริยเถร พระอุตตรเถร พระมูนียเถร ทีเหลือ หรือแบ่งไว้) (๒๕๘/๒)

หาญบุญไทย ดวงขวัญใจและกองแก้วฟ้า ขอมดี (ขอม) อิน ชายญิงพันคนร่วมทำวัด (๓๐๓/๑) หาญบุญไทย ให้ชื่อว่า วัดอรัญญิก สร้างพุทธนอน (ด้วย) หินแดง ปีพุทธนิพานกาล (ล่วงแล้ว ๑๐๔๒[๒]) (๓๐๓/๒)

——— * ———

จึงมีชื่อว่า มหาปัจจรี

สีหลัฏฐกถานี้ ได้เห็นแบบแต่ที่พระพุทธโฆสเถรกระทำเป็นภาษามคธแล้ว ท่านใช้คำบาลีตั้งแล้วแปลออกเป็นภาษาลังกา จึงเหมือนพจนานุกรมและสารานุกรม แต่พจนานุกรม สารานุกรมนั้นตั้งคำตามตัวหนังสือ ส่วนอัฏฐกถา ท่านใช้พระบาลีตั้ง เช่น เตน สมเยน โดยสมัยนั้น พุทโธ ท่านก็รำพันพุทธคุณภควา ก็รำพันว่ามีธรรมเป็นส่วนแบ่ง เช่นนี้ จึงอ่านพอรู้เรื่อง และยืนยันคำนั้นซึ่งมีในพระไตรปิฎก ท่านผู้กระทำ เรียกว่าอัฏฐกาจารย์ ซึ่งหมายถึงพระสารีบุตร์เถรและพระมหินทเถรได้ เป็นต้น แม้กระทำที่ลังกาก็กระทำตาม หรือพระเถรชาวชมพูทวีปกระทำไว้แล้ว

ต่อมา พ.ศ. ๔๕๐ พระเจ้าวัฏฏคามนีอภัยครอง ตามอัฏฐกถาสมันตปาสาทิกาและญาโณทยปกรณเล่าว่าพระองค์ทรงอุปถัมภ์ คือ ได้ครองปี พ.ศ. ๔๓๓ ถูกทมิฬแย่งราชสมบัติจึงเสด็จไปหลบภัยที่มลัยประเทศกลางเกาะถึง ๑๔ ปี ๗ เดือน พระมหาติสสเถรทะนุบำรุงได้ทรงยกพลยึดอนุราธบุรีคืนได้ พ.ศ. ๔๔๘ ได้ทรงสร้างอภัยคีรีวิหาร แล้วอาราธนาพระมหาติสสมาอยู่ แต่พระสงฆ์ในมหาวิหารติเตียนว่าคลุกคลีด้วยสกุล จึงขับไล่ออกไปอยู่อภัยคีรีวิหาร สยามูปสัมปทาเล่าว่า ท่านกับลูกศิษย์ชื่อมหาเทลิยติสส (องค์นี้ในสังคีติกถาว่าชื่อพหลมัสสุ ติสสเถร มีฉายาว่า พระติสสเถรมีหนวดดก) ได้พบลัทธิไวตุลยชื่อธรรมรุจิอาจารี ได้ยอมรับ และธรรมรุจินี้คงแพร่ไปถึงลังกาก่อนมุขปาฐทั้งบาลีและอัฏฐกถาคงจะสับสนกันยุ่ง พระเถรทั้งหลายจึงร่วมกัน ๗๐๐-๑๐๐๐ รูป อันมีพระมหาติสสเถรเป็นต้นได้รู้แน่ชัดจึงได้

---

* เท่าที่พบ ได้เห็นจารึกสร้างวัดมหาธาตุ และ วัดอรัญญิก เท่านั้น แม้รายการ ก็เพียงรายการย่อ ๆ จะเห็นมีกล่าวมาตั้งแต่ พ.ศ. ๑๐๓๐-๑๐๔๕ ในระยะกาล และ หลักฐานสถาปัตย์ แม้เพียงแต่ พระปรางค์มหาธาตุ ซึ่งมีปรางค์ใหญ่อยู่ตรงกลาง มีปรางค์แถวหลัง ๓ แถวกลางอีก ๒ เป็น ๓ ทั้งปรางค์กลางแถวหน้าเป็นเจดีย์ ๒ จึงรวมเป็น ๘ ถึงจะหักหายไปบ้าง แต่ฐานองค์ซึ่งตั้งอยู่บนฐานใหญ่ยังเหลืออยู่พอเห็นได้ ถ้านับยอดช่อฟ้าจั่วหน้าเข้าอีก ก็เป็น ๙ ยอด หรือ ๙ องค์ กับมี พระพุทธรูปหินทรายเรียงแถวในคดเหลี่ยมทั้ง ๔ อีก จึงเห็นว่าเป็นงานที่มาก และ ระยะ ๑๕ ปี คงทำไม่สำเร็จ อาจทำกันสืบ ๆ มา และ กาล ๑๕๐๐ ปี ก็คงจะชำรุดต้องซ่อมเสริมกันสืบ ๆ มา จึงคงทนอยู่มาได้ถึงกาลปัจจุบัน

อีก ๒ วัด คือ วัดพุทธเจดีย์ หรือ วัดเจดีย์หัก (ปัจจุบัน) อันเป็นวัดทิศใต้ และ วัดธรรมเจดีย์ หรือ วัดท่าและวัดหลุมดิน (ปัจจุบัน) ดูตามลักษณะพระพุทธรูปหินทรายจะเห็นว่าเป็นสมัยเดียวกัน เวลานี้เหลือเพียงของชำรุดและสิ่งสร้างใหม่ ๆ เช่นที่วัดหลุมดิน ได้ถูกสร้างใหม่ และ เปลี่ยนชื่อว่า วัดสุรชายารามฯ

[๒] ตามที่ปรากฏมีในวัดอรัญญิกที่ยังคงอยู่มาถึงปัจจุบัน ไม่ใช่มีเท่านั้น ยังมีพระปรางค์เจดีย์แบบดอกบัวผัน มีพระเจดีย์กลม ๔ มุม ซึ่งในปัจจุบัน เหลือในทิศใต้เพียงองค์เดียว นอกนั้นหักหายสลายไปหมด แม้องค์ปรางค์นั้นก็ชำรุดโดยหินทรายแตกหักไปมาก วัดนี้เคยร้างไปทีหนึ่งแล้ว ประมาณ พ.ศ. ๒๔๒๕ - ๒๔๔๐ ท่านเจ้าคุณพระมหาสมณวงศ์ (แท่น) ไปอยู่ ซึ่งในกาลนั้น วัดนี้เป็นพงป่าละเมาะ พระพุทธรูปหินทรายแดงแตกหักเสียหายมาก ท่านเจ้าคุณรวบรวมต่อ ใช้ปูนขาวประสานและฉาบนอก จึงเหลืออยู่มาได้ถึงปัจจุบัน ฯ

๑. พระพุทธรูปพระทับนั่งห้อหลังให้กันหน้าพระ-ปรางค์ มีอยู่ ๔-๕ คู่ ข้างในเป็นหินทรายแดง แต่นี่และอื่นถูกซ่อมแล้ว ที่ทำหน้าทำตาอย่างนี้แสดงว่าช่างซ่อมเป็นจีน

๒. พระปรางค์แถวหลังองค์หนึ่งที่ยังเหลืออยู่ที่ถ่ายนี้เฉพาะฐานองค์นี้ฐานไม่ได้ติดมา และนี่ที่เป็นแบบเหมกุคั่นแบบหนึ่ง

๓. ปรางค์แบบรัดเกล้า ๕ ชั้น ไม้ ๑๒ จะว่าใหม่หรือก็ไม่เชิง ดูที่ฐานข้างเคียงปรากฏมีแลงตลอด และนี่เป็นแบบเหมรัดเกล้าอีกแบบหนึ่ง

๔. ปรางค์แบบมณฑปยอดหายไปอาจเป็นยอดแบบรัดเกล้าไม้ ๒๐ หรือ ๒๐ เหลี่ยม อาจเป็นมณฑปบรรจุพระไตรปิฎกใบลาน หรือที่บรรจุอัฏฐิของพระภิกษุสุรปุณโณ หาญบุญไทยผู้สร้างกรุงราชพลี

ราชพลี คู่พริบพลี-ใช้ตัวจารึกไทยทวาลาว

สมัยหาญบุญไทย ไทยทวาลาว (พ.ศ. ๑๐๐๐-๑๗๐๐)

๑ พระพุทธรูปประทับยืนโปรดหินทรายมีอยู่ ณ พระปรางค์วัดมหาธาตุราชบุรี พระองค์ยาว ยกพระหัตถ์เปิดเผยธรรม พระเมาฬีจอมเล็กมีพระรัศมีชั้น สูงขึ้นยืนยันสมัยราชพลี ไทยทวาลาว บังเอิญพระเศียรพระพุทธสมัยนี้เหมือนพระเศียรสมัยรัชกาลที่ ๔ (แต่มีปรากฏซ่อมใหม่)

๒ พระพุทธรูปนาคปกมารวิชัย หินทรายสลิต ณ พระปรางวัดมหาธาตุ พระองค์แข็งยาว พระเมาฬี พระรัศมีชั้นสูงขึ้น นาคปกแบบใบโพธิ์ สมัยราชพลีไทยทวาลาว พระนาคปกมารวิชัยหิน ได้นำมาเป็นหลักฐาน ขอพรานเครื่องแบบอย่าจิกเอาไปขาย เหลือไว้เป็นหลักฐานบ้าง

พระพุทธรูปทองสำริด พบทั่วไป เฉพาะที่บริเวณทุ่งเจดีย์หัก วัดอรัญญิก ตลอดไปถึงเขาแร้งมีมาก ที่เพชรบุรีก็เคยพบ ดูเฉพาะแบบจีวรครองเห็นเหมือนกัน พระเมาฬีและรัศมีสูงขึ้น องค์กลางสูงมาก พระโอษฐ์ใหญ่ พระหัตถ์ใหญ่ มีลายพระหัตถ์ปรากฏ เฉพาะองค์กลางมีรูปดวงตะวัน เข้าใจว่าหาญบุญไทยเมื่ออุปสมบทเป็นภิกษุมีชื่อ สุรปุญโญ สุรแปลว่ากล้าหาญ ว่าตะวันก็ได้

จารึกวัดอรัญญิก (หาญบุญไทยทำไว้ที่พระนอน) หาญบุญไทย ดวงขวัญใจ กองแก้วฟ้า ครองราชพลี ได้สร้างวัดมหาธาตุเป็นวัดบูรพา หน้าเมืองมีปรางค์ วัดอรัญญิกเป็นวัดปัจฉิมหลังเมืองมีปรางค์ วัดพุทธเจดีย์ (เจดีย์หัก) เป็นทักษิณ ขวาใต้มีเจดีย์ วัดธัมมเจดีย์ (วัดท่าถึงวัดหลุมดิน) เป็นอุดร ซ้าย เหนือ มีเจดีย์ เอาอัฏฐิธาตุพระ-โสณะ ฯลฯ บรรจุพระปรางค์วัดมหาธาตุ พ.ศ. ๑๐๕๕ สร้างวัดชุมพระชีที่ดินวัดมหาธาตุ ยกหาญขวัญไทยครองราชพลี พ.ศ. ๑๐๖๑ และหาญบุญไทยเข้าอุปสมบทกับพระพุทธสรโณ วัดมหาธาตุ มีชื่อสรุปญโญ แม้กองแก้วฟ้าก็ขอบวชเป็นพระชีสากิยานี มีชื่อซึ่งพระพุทธสรณะให้ว่า รตนนารี ปี ๑๐๖๓ มีขุนปกครองถึงฟ้าเมืองราด (ราช) พ.ศ. ๑๗๒๒ ราชพลีได้เปลี่ยนเป็นชื่อว่า ราชบุรี ตามจารึกปราสาทพระขรรค์ในขะแม พ.ศ. ๑๗๓๔ และตามจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๖

หาญบุญไทย พร้อม ดวงขวัญใจ กองแก้วฟ้า หาญขวัญไทย ทำผ้ากฐิน (นำไป) ทอด (ณ) วัดอรัญญิก (๒๖๐/๑) แล้วไปทอด วัดมหาธาตุ กินข้าว (กลางวัน) แล้ว ไป วัด (ศรี) พุทธาราม วัดศรีมหาธาตุ (สุวัณณภูมิ) (วัน) ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๑๒ ปี ๑๐๔๖ (๒๖๐/๒)

ดวงขวัญใจ ตาย ปีพุทธกาล ๑๐๕๕ เผาผีวัดมหาธาตุ (๔๓๕/๑) หาญบุญไทย หาญขวัญไทย ส้างเจดียใหญ่° หน้า อุโบสถ (ในเฉียงเหนือ) แล้ว ปี ๑๐๖๒ (เพื่อบัญจุอัฏฐิจ้าวแม่ดวงขวัญใจ) (๔๓๕/๒)

——— * ———

เขียนพระบาลีไตรปิฎก และสีหลัฏฐกถาลงใบลานจะได้เป็นหลักอ้างได้ กล่าวว่า สำเร็จคือเขียนจบปี พ.ศ. ๔๕๐ เป็นราชการคือพระเจ้าวัฏฏคามนีอุปถัมภและเป็นสังฆกรรม แต่กาลนั้นชื่อ มุขปาฐ ก็เปลี่ยนเป็นโปฏฐปาฐ คือ บาลีในใบลานหรือกล่าวในใบลาน ลัทธิไวตุลยาน ชื่อธรรมรุจินั้นแพร่หลายเข้าสู่ลังกา และคงแพร่หลายไปตลอดชมพูทวีป ธรรมวินัยจึงไม่เป็นที่แน่นอนว่าอะไรถูกผิด แต่ยังมีหลักฐานโปฏฐปาฐนั้นพออ้างได้ ครั้งนี้ว่าเสร็จ พ.ศ. ๔๕๐ (บางแห่งว่า พ.ศ. ๔๕๒ คือเริ่มปี ๔๕๐ จบเรียบร้อยปี ๔๕๒)

ญาโณทยปกรณว่าทำที่อภัยคีรีวิหาร* อนุราธบุรี พระภิกษุ ๑๐๐๐ กว่า สังคีติยวงศ์อ้างคัมภีร์สารสังคหะว่าทำที่อาโลกเลณวิหาร มลัยประเทศ พระภิกษุ ๗๐๐ สังคีติกถา พระเดชพระคุณเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช (สา ปุสฺสเทว) เล่าว่าทำกันที่ติสสมหาวิหาร พระ

---

* อนุราธบุรี กับ มลัยประเทศ ดูตามระยะทางที่พระเจ้าวัฏฏคามนีอภัยเสด็จหลบพวกทมิฬไปนั้นห่างกันมาก อาจเป็นได้คือ ขณะที่สวดหรือกล่าวต่างประชุมกันมาที่อภัยคีรีวิหาร ขณะที่เขียนลงใบลาน พากันไปเขียนที่มลัยประเทศเพียง ๗๐๐ ในสังคีติยวงศ์มีเล่าว่าได้จัดการอารักขาให้ ได้จารพระธรรมลงในใบลาน...ดังนี้มิได้กล่าวถึงการสวดสาธยาย และมลัยประเทศอาจเป็นที่สงัดเพราะห่างไกลจากกรุงอนุราธบุรี เหมาะแก่การจารึกกับทั้งพระเจ้าวัฏฏคามนีอภัย พระมหาติสสก็เคยอยู่ถึง ๑๔ ปีเศษ ก็จัดกันได้

° เจดีย์นี้ ที่วัดมหาธาตุ ยังเหลืออยู่อีกองค์หนึ่ง ทำแบบมณฑปกลม ยอดหักหายไป ฐานเป็นแลงแผ่นแผ่น เข้าใจว่าในเวลานั้นทำเจดีย์ หรือ กรุบัญจุอัฏฐิธาตุคนผู้ไม่ใช่พระ อาจออกแบบไว้อีกอย่างหนึ่ง จึงทำเป็นรูปเหมกลม หรือโกศโถ ซึ่งเป็นแบบเหมศพของเดิมชนิดหนึ่ง ซุ้มเหมนี้จึงเข้าใจว่าเป็นที่บัญจุอัฏฐิธาตุของพระนางดวงขวัญใจ ผู้สร้างวัด หรือ อาจให้เป็นประโยชน์ในพระพุทธศาสนา คือ ให้เป็นหอระฆัง หรือ หอกลอง อีกด้วยก็ได้

หาญขวัญไทย พ่อให้คลองเมืองราชพลี พุทธกาล ๑๐๖๑ (วัน) ขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือน ๖ ปีจอ(๔๓๖/๑) น้า กองแก้วฟ้า หา สีหอทอง ลูกขุนอู่ทอง (และหา นาง) ทองผ่องตัวลูกขุนเถือมทอง เปนเมีย (ขวา และ ซ้าย) (๔๓๖/๒)

หาญขวัญไทย (ราชพลี) พุทธกาล ๑๐๖๒ สีหอทอง มีลูก (ชาย) เดือน ๗ ขึ้น ๑๔ (ค่ำ) ชื่อ หาญหนไทย (๔๓๗/๑) ขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือน ๘ (ปีพุทธกาล ๑๐๖๒) ทองผ่องตัว มีหญิง (ชื่อ) หอมเทียนทอง มีเพลงฉลอง (๔๓๗/๒)

หาญบุญไทย° ให้ส้างเรือนคนญิงชี ที่ดิน (บริเวณ) วัดมหาธาตุ ปีพุทธกาล ๑๐๕๙ (๔๔๒/๑) กองแก้วฟ้า เข้าหา พุทธสรโณ บวชชี ชื่อ รตนนารี (วัน) ขึ้น ๑๐ (ค่ำ) เดือน ๘ ปี ๑๐๖๓ อยู่ (วัด) ชุมพระชี (๔๔๒/๒)

หาญบุญไทย หาพระอุปัชฌาย พุทธสรโณ สังฆราช (วัดมหาธาตุราชพลี) ขออุปสมบท (เป็นพระภิกขุ) (๔๓๘/๑) ขึ้น ๕ (ค่ำ) เดือน ๘ (ปี) พุทธกาล ๑๐๖๓ ชื่อ สุรปุญโญ อยู่ปจำ วัดมหาธาตุ (ราชพลี) (๔๓๘/๒)

ภิกขุ สุรปุญโญ (หาญบุญไทย) ตาย (วัน) ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ปี (พุทธกาล) ๑๐๗๕ ตั้งสวด ๑ ปี แล้วเผา (ที่) วัดมหาธาตุ (๔๔๓/๑) หาญขวัญไทย ให้ ขอมทองคำหล่อร่าง ภิกขุ สุรปุญโญ (ขุนหญิง) ดวงขวัญใจ (ขุนหญิง) กองแก้วฟ้า ตั้ง (ใน) อุโบสถ (วัดมหาธาตุ) เอา (กะ) ดูกเข้าเจดีย รวมแม่ (และ) น้า (๔๔๓/๒)

หาญหนไทย (ราชพลี) **คลองเมืองราชพลี** ปีรกา พุทธกาล ๑๑๐๘ (เมื่อนั้น ยังไม่มีเมีย) (๔๓๙/๑) หาญหนไทย (ราชพลี เมื่อ) หาเมีย ได้ นาง งามตัวทอง ลูกขุนพริบพลี (เป็นเมียขวา) ทองขวัญงาม ลูกขุนอู่ทอง (เป็นเมียซ้าย) (๔๓๙/๒)

หาญหนไทย (ราชพลี) ปีพุทธกาล ๑๑๑๑ งามตัว (ทอง เมียขวา) มีชายชื่อ หาญตรงไทย (๔๔๐/๑) ปีพุทธกาล ๑๑๑๔ (งามตัวทอง) มี คนหาญไทย ทองขวัญงาม มีหญิง ปี ๑๑๑๒ (ชื่อ) หอทองงาม ปี ๑๑๑๗ มี (ชายชื่อ) หาญถิ่นไทย (๔๔๐/๒)

● *หาญตรงไทยครองยังไม่พบ และ ขาดไป ๑๐๐ ปีกว่า* ●

° สังเกตดูตามเยี่ยงอย่างการสร้างวัด ที่ขุนไทยทำมาตั้งแต่สมัยเดือนเด่นฟ้าอธิราชเจ้าสร้างวัดศรีพุทธารามนั้น คงคิดว่าจะบวชเหมือนพระนางสิริงามตัวผู้เป็นแม่มีปรารภแต่ครั้งสร้างวัดพริบพลีแล้ว และได้กราบทูลลาออกทรงผนวชเป็นพระชีสากิยานี ในปี ๓๐๐ เมื่อถึงกาลทรงชรา และพระราชโอรสซึ่งทรงให้ครองแทนมีปรีชาสามารถปกครองได้แน่นอนแล้ว เดือนเด่นฟ้าอธิราชก็ทรงสละราชสมบัติออกเข้าอุปสมบทเป็นภิกขุ พ.ศ. ๓๒๖ แม้ต่อมา จะไม่พบทุกท่าน เห็นแต่พระเจ้าเลอธรรมราชาก็จริง กระนั้น ในธรรมเนียมไทย เมื่อแก่ก็นิยมบวชพักผ่อนในวัยชรา เมื่อเห็นหาญบุญไทยสละออกทรงผนวช แม้พระนางกองแก้วฟ้าก็สละออกทรงผนวชเป็นพระนางชี ฉะนี้ เมืองไทยมีวัดมาก จึงเป็นถาวรวัตถุยืนยันหลักฐานธรรมเนียมบวชเมื่อต้นบรรลุนิติภาวะและเมื่อตอนปลาย หรือ ในวัยชรา ถึงกาลบัดนี้ ฯ

เฉพาะจารึกราชพลีนี้ ได้มาเท่านี้ มีแผ่นหนึ่งซึ่งลงรักทองผงไว้แล้ว แต่ไม่มีลายเขียน กับ ในสมัยพระโสณมีแผ่นหนึ่งแตกหักเหลือน้อยว่า อรหันต และ อีกแผ่นหนึ่ง เป็นแบบพิมพ์กับลายเขียนแต่ไม่ได้อ่านจึงเป็น ๓ แผ่น ในสมัยพระเจ้าทับไทยทอง เป็นแผ่นใหญ่ ๆ อ่านได้ตลอดทั้ง ๗ แผ่น แผ่นที่ ๗ มีรูปปางประสูตยังไม่ได้อ่าน และอีก ๓ แผ่นเป็นชนิดเดียวกับที่จารึกพระไตรปิฎกยังไม่ได้อ่าน กับอีกแผ่นหนึ่งมีรอยปาดเสี้ยวไว้ ที่ยังเหลืออยู่ ๑๑ แผ่น รวมกับที่อ่านแล้ว ได้นำมาเรียงเรื่องไว้นี้มีจำนวน แผ่น จึงได้จำนวนทั้งหมดเท่าที่สังเกตแล้วเห็นว่า ที่พบนี้เป็นจารึกในสมัยนั้น ๆ แต่มีจารึกในสมัยต่อมา ท่านมักใส่ชื่อไว้เช่นจารึกในสมัยขุนโลลาย มีลายเขียนว่า โลลายเล่า ขุน....แม้ในสมัยของท่านก็เขียนชื่อไว้ต้นเหมือนกัน เช่น ตวัน ต่อคำโสณ ฉะนี้ จึงรู้ได้

จารึกคูบัวได้มาเพียง พ.ศ. ๑๒๕๒ จึงยังขาดกาลเวลาอยู่ประมาณ ๔๐๐ ปี จึงถึงสมัย หรือจารึกสุโขทัย ก็ได้จารึกชุดหนึ่ง ๓๕ แผ่น เป็นแผ่นเล็ก แต่ทำเนื้อแน่น มีรักและทองผง ชัดเจน เมื่อได้อ่านแล้วจึงรู้ว่าจารึกนี้อยู่วัดไผ่ล้อม นครปฐม ได้เห็นชื่อ ไทยทวาลาว จากกาล พ.ศ. ๑๐๙๘ ถึง พ.ศ. ๑๗๒๒ และ พ.ศ. ๑๗๙๘ ซึ่งพ่อขุนฟ้าเมืองราชได้จารึกไว้จึงพอดีได้นำเข้ามาต่อ กับได้เรื่องสมัยไทยทวาลาว หรือสมัยทวา พอเป็นเรื่องแน่นอนได้ ถึงแม้จะไม่รู้จัก สมัยไทยทวาลาวทั้งหมด กระนั้น ก็พอมีหลักฐานให้รู้ได้แล้ว

แผ่นลำดับอ่านที่ ๒๕๗ หน้า ๑ เลขภายในวงเล็บ

ดำรงถิ่น ครอง ราช

พลี ขึ้น พุทธกาล

๑ ๒ ๒ ๗

(ตัวเลขนี้ในจารึกเห็นชัด)

ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน อ้าย

(เขียน ซ้อน หรือทับกัน)

ดำรงถิ่น (ราชพลี) ครองราชพลี ขึ้นพุทธกาล ๑๒๒๗ (วัน) ขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือนอ้าย (๒๕๗/๑) เมียใหญ่ (ชื่อ) ขวัญดวงใจ เมียน้อย (ชื่อ) แสงฟ้าส่อง เมียใหญ่มีลูก (ชาย) ชื่อ ดำรงไทย (วัน) ขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๑๐ พุทธกาลขึ้น ๑๒๒๘ (๒๕๗/๒)

ดำรงไทย คลองเมืองราชพลี ขึ้น ๕ (ค่ำ เดือน ๕) ปีพุทธกาล ๑๒๕๑ เมีย (ใหญ่) ชื่อ เรืองขวัญมา (๔๔๑/๑) เมียน้อยชื่อ ขุนญิงทิพเมืองฟ้า ปี ๑๒๕๓ ขุนญิง (ทิพเมืองฟ้า) มีลูกชายชื่อ ไทยเมืองฟ้า เรื่องขวัญ-มา มีญิง ชื่อ ขวัญเรือนไทย (๔๔๑/๒)

——— ✻ ———

๑๐๐๐ องค์ ได้เล่าวิธีเหมือนสังคีติทุกครั้ง ครั้งที่ ๕ นี้ พระพุทธทัตตเถรเป็นประธานถาม พระติสสมหาเถรวิสัชนา ได้ยกขึ้นสู่ใบลาน อาจเป็นได้คือพระที่กล่าวสวดฟังและจารใบลานพร้อมกับเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ เช่นจัดสถานที่ จัดใบลาน เก็บรวบรวมเข้าที่ รวมกันเข้ามีจำนวน ๑๐๐๐ ได้

ในพุทธโฆสปวัตติ เล่าว่า พระพุทธโฆสเถรเกิด พ.ศ. ๙๕๖ พระเรวตเถรนำเข้าอุปสมบทเป็นภิกษุไม่ได้กล่าว เมื่อท่านเรียนพระไตรปิฎกจบแล้ว ได้แต่งญาโณทยปกรณเอาไปให้พระเรวตผู้พระอุปัชฌาย์ดู พระเรวตเถรเห็นแล้วจึงสั่งให้ไปปริวัตต์คือกลับอัฏฐกถาภาษาสิงหลเข้าสู่ภาษาเดิม คือ มคธ อย่างได้ลอกคำสั่งมาลงไว้ต้นบทนี้แล้ว

คัมภีร์ญาโณทยปกรณกล่าวว่า พระพุทธโฆสเถรไปในรัชสมัยพระเจ้ามหานาม ซึ่งพระองค์ครองราชสมบัติจากกาลจารึกพระไตรปิฎกแล้ว ๕๑๖ ปี รวมเข้ากับกาลนั้น ๔๕๐ ปี จึงเป็น พ.ศ. ๙๖๖ เมื่อไปถึงลังกาและเข้าไปหาพระสังฆปาลเถรคงจะเป็นที่ระแวงไม่แน่ว่าเป็นภิกษุเถรว่าท หรือ ไวตุลยมหายานจึงได้ให้ท่านได้ซักถามจนกระทั่งแน่ใจ ฝ่ายพระสงฆ์ลังกาก็คงไม่แน่ใจจึงให้คาถา ซึ่งท่านรับเอาขยายแต่งอธิบายสีลสมาธิปัญญา และให้ชื่อคัมภีร์นี้ว่าปกรณวิเสส ชื่อ วิสุทธมรรค ได้นำไปถวายให้อ่าน พระสงฆ์ทั้งนั้นอ่านแล้วจึงเชื่อ ถึงกับแปล่งอุทานว่า **ไม่ต้องสงสัย ท่านนี้ เป็นเมตเตยยโพธิสัตว์แน่ มาแล้ว (นิสฺสํสณฺณเมตฺเตยฺโย โพธิ สตฺโตว อาคโต)** จึงมอบคัมภีร์ใบลานทั้งพระไตรปิฎกและสีหลัฏฐกถา ท่านนำไปกระทำที่ปธานฆรในมหาวิหารนั้น และพระเจ้ามหานามราชพร้อมกับราชบริษัทเสด็จไปปวารณาอุปถัมภ์แล้ว พระไตรปิฎกไม่ต้องกลับเพราะเป็นภาษาเดิมอยู่แล้ว จึงเริ่มปริวัติ คือ กลับภาษาสิงหลเข้าสู่ภาษามคธ กับได้เขียนไว้ในคำอารัมภกถาต้นสมันตปาสาทิกา ว่า "ไม่ละเนื้อความที่ควรทั้งวินิจฉัยที่ได้กล่าวไว้ในอัฏฐกถาทั้งหลาย" (วินิจฺฉโย อฏฺฐกถาสุ วุตฺโต โย ยุตฺตมตฺถ อปริจฺจชนฺโต) "เว้นซึ่งคำนั้นที่เขียนด้วยพลั้งเผลอ" (ตำ วชฺชยิตฺวานปมาทเลขำ) แต่เปลี่ยนชื่ออัฏฐกถานั้น พระ-

เถือมทอง ถมทอง ไทยทวาลาว

สมัยเถือมทอง ถมทอง ไทยทวาลาว ที่พบ จารึกนี้ ประชุมศิลาจารึกสยามภาคที่ ๒ เล่าว่า “พระบาท-สมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงได้รับพระพุทธรูปและจารึกคาถา เย ธมฺมา เป็นอักษรพราหมณ์จากอินเดียเหมือนกับคาถาที่ปฐมเจดีย์เป็นครั้งเดียวกับสมัยเมื่อครั้งกษัตริย์ศรีธรรมโศกราชได้เป็นใหญ่นั้น พุทธศักราชล่วงไปได้ ๒๑๘ ปี” ครั้งนั้น นครปฐมเป็นเมืองชื่อเถือมทอง หรือถมทองมีจารึกลายขอมนี้

จารึกลายสือขอมที่นครปฐม (เจดีย์)

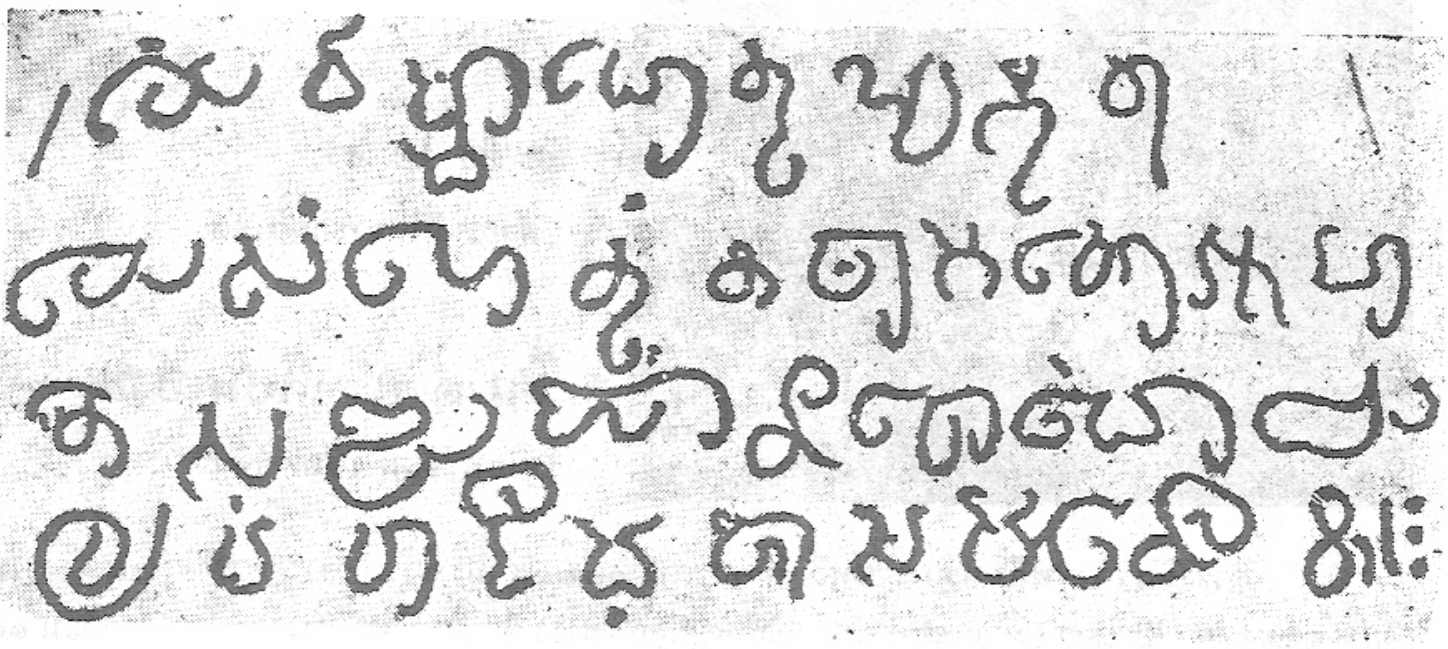

ทรงอ่านว่า

๑. เย ธมฺมา เหตุปปภวา
๒. เตสं เหตุ ตถาคโต อาห
๓. เตสญฺจ โย นิโรโธ จ
๔. เอวฺ วาที มหาสมโน อุวาจ

๑. ธรรมทั้งหลายเหล่าใด้เกิดแต่เหตุ
๒. พระตถาคตตรัสเหตุธรรมเหล่านั้น
๓. และความดับแห่งธรรมเหล่านั้น
๔. พระมหาสมณมีปกติตรัสอย่างนี้ ตรัสขึ้นแล้ว

ข้อสังเกต จารึกว่า เย ธมฺมา เห็น เ และ อ เป็น เอ และ ย ตัวลายสือไทย และ ธ ที่ ธมฺมา นั้น ก็คือ ธ ลายสือไทยโบราณ ที่ว่าลายโบราณไทยและขอม เขียนประสมกันได้เหมือนภาษาสันสกฤตเขียนปนภาษามคธได้ จารึกคาถานี้มีไปถึงอุบล นครพนม อู่ทอง ยืนยันว่ารู้กันทั่วราชอาณาจักรไทยและสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช

——— * ———

วินัยปิฎกซึ่งชื่อกุรุนที ตั้งชื่อว่า สมันตปาสาทิกา อัฏฐกถาสุตตันตปิฎกเดิมชื่อว่ามหาอัฏฐกถา ได้ตั้งชื่อใหม่ทั้ง ๕ นิกาย คือ ทีฆนิกาย ตั้งชื่อว่า สุมังคลวิลาสินี มัชฌิมนิกาย ตั้งชื่อว่า ปปัญจสูทนี ฯลฯ ปปัญจสูทนีนี้แหละที่มีเรื่องพระมหาปุณณะอยู่เป็นอัฏฐกถาแห่งมัชฌิมนิกายซึ่งมีพระสูตร ๑๕๒ สูตร ซึ่งมีปุณโณวาทสูตรรวมอยู่ด้วย ฯลฯ อัฏฐกถาอภิธัมมปิฎก เดิมชื่อ มหาปัจจรี ได้ตั้งชื่อตามปกรณ์ คือ สังคณี ตั้งชื่อว่า อัฏฐสาลินีวิภังคตั้งชื่อว่า สัมโมหวิโนทนี อีก ๕ ปกรณ เรียกรวมว่า ปัญจปกรณัฏฐกถา ตั้งชื่อว่า ปรมัตถทีปนี ท่านไปทำครั้งนี้ ได้เขียนบันทึกไว้เองในตอนท้ายของสมันตปาสาทิกาว่าเริ่มในปี ๒๐ จบ ๒๑ ของพระเจ้าสิริปาลมหานามราช (สมวี-สติเม-เอกวีสมฺหิ) พระเจ้ามหานามครองปี ๙๖๖ จึงได้ พ.ศ. ๙๘๖-๙๘๗ เมื่อกระทำเสร็จแล้ว จึงนำมาถวายพระอุปัชฌายเรวตเถร ครั้งนี้ก็เป็นราชการพระราชอุปถัมภ์ และเป็นสังฆกรรม

เถือมทอง ถมทอง ชื่อนี้ เวลานี้ไม่มีใครเรียกแล้ว ด้วยคำเรียกปรากฏชื่อว่าเมืองปะถม ซึ่งมาเป็นชื่อปฐม หรือพระปฐมเจดีย์ในปัจจุบัน สำหรับพื้นที่ก็คือ ดิน และทราย อันเป็นสิ่งมีมาพร้อมโลกเป็นของใหญ่และนานมาที่ธรรมชาติให้มีขึ้น ซึ่งได้ไหลลงมา "ถม" จึงเรียกกันว่า ถม ชาวพื้นเมืองเขาเรียกว่า "เถือม" เมื่อเป็นชั้นบนอีกจึงเป็นที่ "ปะ" เป็นประถม และมีทองคำธรรมชาติเป็นผงหรือก้อนประสมตลอดจึงเรียกกันว่า ถมทอง เถือมทอง ซึ่งมีมาก่อน นานกระทั่งพระพุทธกาลเชื่อถือกันแล้ว ชาวพื้นเมืองจึงเล่าสืบ ๆ กันมาว่า พระพุทธเจ้าเสด็จมาบรรทมอยู่ที่นั้น ซึ่งปรากฏในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ ที่มีเขียนไว้ในพระราชพงศาวดารว่า "ท่านทั้งหลายว่าพระพุทธเจ้าเสด็จมาบรรทมอยู่ที่นั่น แต่เห็นว่าจะไม่ถูก"

ชื่อเถือมทอง ถมทอง และปะถม ซึ่งต่อมาได้เป็นชื่อพระปฐมเจดีย์หรือเรียกกันว่าพระปฐมนั้น ปฐมะ คำมคธ แปลว่าที่ ๑ เมื่อเป็นชื่อพระเจดีย์จึงเป็นนิมิตหมายรู้ว่า พระเจดีย์ที่ ๑ คือแรก เป็นองค์ต้นก่อนองค์อื่น คำว่าปฐมะนั้น ซึ่งไทยกล่าวว่า ปฐม ตรงกับคำไทยว่า ปะถม แต่ความหมายนั้นต่างกัน ถึงกระนั้นก็เป็นชื่อรวมกันอยู่แล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้ ทั้งประถมและปฐมได้เป็นชื่อพระเจดีย์คือองค์พระปฐมเจดีย์อยู่แล้ว ในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์มีว่า "ทรงพระราชดำริว่า....พระสถูปเจดีย์ซึ่งจะใหญ่โตกว่าพระปฐมเจดีย์ไม่มี พิเคราะห์ดูเห็นจะเป็นของเก่ามาช้านานก่อนพระเจดีย์ในประเทศสยาม จึงเรียกว่าพระปฐมเจดีย์ ทอดพระเนตรดูฝีมือทำอิฐและก่อ เห็นจะเป็นของทำแล้วเก่าแก่มาหลายครั้งหลายคราว...." และที่พระปฐมเจดีย์นี้ ทรงพบจารึกพระคาถา เย ธมฺมา ที่นำมาลงพิมพ์แบบไว้แล้วนั้น และโบราณวัตถุ เช่นล้อธรรมจักรกวางหมอบอีกมากมาย ซึ่งเป็นเหตุทรงเชื่อว่าทันสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ณ ชมพูทวีป และพระปฐมเจดีย์นี้ เป็นของยืนยันว่าคนทำหรือชาวพื้นเมืองทำ อันเป็นหลักฐานยืนยันแล้ว ทั้งเป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ จึงยืนยันว่ามีขึ้นหลังพระพุทธปรินิพพานกาลแล้ว เมื่อทันสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช จึงได้กาลปี พ.ศ. ๒๑๘ ครองอยู่ ๔๑ ปี จึงเป็น พ.ศ. ๒๕๙ ซึ่งอยู่ในชื่อและสมัยสุวัณณภูมิ อันปรากฏในคัมภีร์และตำนานพระพุทธศาสนาทุกเล่มว่าได้ไปสู่สุวัณณภูมิ (สุวณฺณภูมึ อคมา) กับมีจารึกพระ คาถาล้อธรรมจักร และกวางกับโบราณวัตถุ ทั้งสิ่งก่อสร้างและ พระพุทธรูป ยืนยันหลักฐานว่าเป็นดินแดนสุวัณณภูมิอีก

———*———

ในท้ายวิสุทธิมรรคเผด็จ มีพุทธโฆสนิทาน ซึ่งพระมังคลมหาเถรรจนาไว้ได้เล่าว่า พระพุทธโฆสเถร เมื่อกระทำเสร็จได้ขนคัมภีร์ที่พระมหินท์กระทำไว้กองสูงท่วมหลังช้างถึง ๗ กอง และเผาหมดอาจเป็นใบลานที่เขียนเก็บไว้นานถึง ๗๐๐ ปี (พ.ศ. ๒๔๐-๕๘๗) อาจผุแล้ว หรือ อาจไม่ใช่ คือ ท่านเห็นว่าไม่ใช่พุทธพจน์ เป็นคำพวกไวตุลยกระทำไว้เข้ามาปะปนกันอยู่ จึงเก็บเผาทิ้ง

ที่ลังกามีการเผาคัมภีร์ไวตุลยหรือมหายาน ซึ่งมีชื่อธรรมรุจิเป็นต้นมาหลายครั้ง คัมภีร์สยามุปสัมปทาเล่าว่า พ.ศ. ๘๑๕ สมัยพระเจ้ามหาเสน พระสังฆมิตต ว่าเป็นมิจฉาทิฏฐิเข้ามาบวชในลัทธิไวตุลยได้ทำลายวัด ๓๖๔ วัด ต่อมาถูกพระนางเลมินีจ้างคนไปตัดหัวแล้วเรียกคัมภีร์ต่าง ๆ มาเผาทิ้ง พระโกหนติสสรับต่อ ต่อมาถูกจับได้ว่าผิด (เมถุนธรรม) ถึงขาดจากภิกษุจึงถูกสั่งสึก ถึงกระนั้น ก็ไม่หมด อาจมาถูกเผาอีกครั้งหนึ่งในสมัยพระพุทธโฆสเถรอีก ในสมัยพระเจ้าหรรษราชา ปราบภาคใต้อินเดียได้ตลอด ในลังกาตรงกับสมัยพระเจ้ามุงคชินเสน พ.ศ. ๑๓๖๒ ได้เผาพระภิกษุห่มผ้าสีคราม เสพสุราเมรัย เสพเมถุนธรรมตัณหาราคะคบหาโสเภณีมากมาย เผาคัมภีร์ของนิกายนั้น ถึงกระนั้นก็ยังไม่หมด และคัมภีร์ต่าง ๆ ก็ปะปนกันมาก

จาก พ.ศ. ๑๓๖๒ ล่วงมาถึงก่อน พ.ศ. ๑๕๘๗ คัมภีร์สังคีติยวงศ์กล่าวว่า พระเจ้าปรักกมพาหุครองลังกา ทรงปรารถนาความเจริญและพระพุทธศาสนาที่แท้ จึงอาราธนาพระมหากัสสปเถรสำนักอุทุมพรคีรีวิหารพร้อมกับภิกษุทั้งหลายร่วมกันกำจัดอลัชชีออกแล้วจึงร่วมกันแต่งคัมภีร์ยืนยันพระบาลีไตรปิฎกและอัฏฐกถาเดิมขึ้นอีกชุดหนึ่งที่เรียกชื่อรวมว่า "ฎีกา" แต่งชื่อเฉพาะ ๆ ไว้ เช่น วัณณนาแห่งวินัยปิกฎและสมันตปาสาทิกา ท่านตั้งชื่อว่าสารัตถทีปนีเป็นต้น กระทำเป็นภาษามคธ เป็นหลักฐานยืนยันกาลนั้น เสร็จ พ.ศ.๑๕๘๗ พระคัมภีร์ชุดนี้ทั้งบาลี อัฏฐกถา และฎีกา ได้แพร่หลายออกไปทั่วทุกดินแดน และ ปรากฏชื่อในคัมภีร์ไตรภูมิกถาทั้งตอนต้นและตอนท้าย และถึงไปเชียงใหม่ ยังมีพระเถรเขียนคัมภีร์ยืนยันและอธิบาย เช่น คัมภีร์ชื่อโยชนาต่าง ๆ และคัมภีร์พิเศษต่าง ๆ เช่น มังคลัตถทีปนี ถึงสมัยรัตนโกสินทร์ที่แต่งเป็นภาษาไทย เช่นมหาขันธก ปุพพสิกขาวัณณนา วินัยมุข ที่แต่งเป็นภาษามคธ เช่น คัมภีร์สังคีติยวงศ์ และ คัมภีร์สุคตวิทัตถิวิธาน

เพราะคัมภีร์ต่าง ๆ เกิดปะปนกัน เป็นเหตุให้พระลังกาแตกแยกและถือแยกกันจึงมีเมถุนธรรมและมนุสสวิคคห (คือฆ่าคน) พร้อมกับการเมืองคือราชวงศ์ ๒ คือ สิงหกับพาหุทำสงครามกัน พอพวกยุโรปออกล่าเมืองขึ้นมีโปรตุเกสเป็นต้น เป็นคริสตังยึดบริ-

พระปฐมเจดีย์ องค์ฐานเดิม ตามจารึกกเบื้องจารว่าสร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๖๕ ในกาลนั้น บริเวณลุ่มน้ำนครไชยสีห์ทั้งสองฝั่งมีบริเวรลึกหลายพันตะรางเส้น เป็นเมืองชื่อเถือมทองหรือถมทองอยู่แล้ว มีการปกครอง และมีประชาชนอยู่คับคั่ง ถึงมีขุนเถือมทองเป็นประมุขแบบกษัตริยราชจึงมีธิดาชื่อสิรินทิราเทพธิดา ก่อนนั้น พ.ศ. ๒๓๕ เดือนกัตติกมาส คือ เดือน ๑๒ ไทย พระโมคคัลลีติสสเถรและพระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งพระอรหันตเถรปัญจวัคคมาประดิษฐานพระพุทธศาสนา ณ สุวัณณภูมิ คือ พระโสณเถร พระฉานียเถร พระภูริยเถร พระอุตตรเถร และพระมูนียเถร มีสามเณร อุบาสก อุบาสิกา พราหมณ์และพราหมณี คณะอำมาตย์อตุลย ท่านผู้หญิงอาตุลยากับประชาชนพุทธบริษัทอีก ๓๘ คน พระเจ้าสุวัณณภูมิราชา คือ พระเจ้าโลกลว้ากับพระนางเจ้าก้านตาเทวี พระราชโอรสตวันทับฟ้า พร้อมทั้งพระราชบริพารกับประชาชนไทยได้ต้อนรับที่สุวัณณภูมิ คือ ที่คูบัว ราชบุรี จึงประดิษฐาน ณ ที่นั้นก่อน เมื่อตั้งประดิษฐานจุดแรกเป็นแหล่งสวัสดีแล้ว จากนั้นได้ออกไปเมืองใกล้เคียง กาลนั้น การปกครองยังอยู่ในระบอบไทยลว้า คือเป็นขุนเท่า ๆ กัน ถือเป็นเมืองญาติพี่น้องตลอด เช่น พระเจ้าโลกลว้า พระบิดาคือพระเจ้าลือเลอลว้า พระมารดาคือพระนางพูนเอ็นดูก็เป็นธิดาของขุนเถือมทอง และยังมีขอมเมืองทองชาวเถือมทองผู้เป็นอาของพระนางมารับราชการอยู่ด้วย และพระเทวีคือพระนางก้านตาเทวีก็เป็นธิดาของขุนอู่ทอง ฉะนี้จึงแผ่ออกไปไม่ยาก ทั้งพื้นที่จากสุวัณณภูมิเมืองทองออกมาถึงแม่น้ำอ้อมขึ้นมาหลังบางศรีเพชรลงแม่น้ำแม่กลองขึ้นจากนั้นเรื่อยมาถึงพระปฐมเจดีย์มีลำธารเป็นร่องรอยคลองเดิมติดต่อกันอยู่ พระโสณเถรและพระเถระอื่นได้มาถึงเถือมทอง พระเจ้าโลกลว้าทรงส่งตวันทับฟ้าพระราชโอรสองค์ใหญ่ให้เป็นศิษย์มาด้วย ทางเถือมทองมีพิธีฟ้อนรำสมโภชต้อนรับอย่างครั้งเมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสรู้มีพวกเทพยดาทั้งหลายมาฟ้อนรำกระทำพุทธบูชาในกาลนี้มีเรื่องขึ้นคือ ตวันทับฟ้ากับสิรินทิราเทพธิดา ธิดาขุนเถือมทองร่วมฟ้อนรำด้วย ตะวันทับฟ้าได้จับถูกต้องสิรินทิราเทพธิดาเป็นที่เล่าลือกัน พระเจ้าโลกลว้าจึงต้องขอสิรินทิราเทพธิดาให้แต่งงานกับตวันทับฟ้า แต่พระนางมีชนมายุน้อย ครั้นปี พ.ศ. ๒๔๓ พระบิดาได้ส่งตวันทับฟ้าและสิรินทิราเทพธิดาไปพริบพลีเพชรบุรี ได้พบสิริงามตัวธิดาขุนพริบพลีศรีเมือง และขุนหญิงศรีทองอ่อน พระนางอนุญาตให้ตวันทับฟ้าแต่งงานอีก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕ พระเจ้าโลกลว้าสิ้นตวันทับฟ้าจึงกลับมาครองสุวัณณภูมิ สิรินทิราเทพธิดาสิ้นเสียแล้ว พระนางสิริงามตัวจึงขึ้นเป็นพระเทวีแทน พ.ศ. ๒๔๖ มีพระราชโอรสเดือนเด่นฟ้า พ.ศ. ๒๔๘ มีดาวเด่นฟ้า พ.ศ. ๒๔๙ มีหญิงชื่อแสงสายทอง และได้เข้าเป็นศิษย์พระโสณเป็นต้นนั้นตลอดถึง พ.ศ. ๒๖๔ ซึ่งเดือนเด่นฟ้ามีอายุได้ ๑๘ พระโสณเถรมีอายุได้ ๑๑๐ ปี พิจารณาเห็นว่าจะนิพพานจึงเรียกประชุมทั้งพระและคฤหัสถ์ สั่งให้เขียนประวัติ ท่านขอ

——— * ———

เวณรอบเกาะลังกา ได้ทำลายวัดและทั้งพระและฆราวาสหมด เหลืออยู่ในร่วมใน ซึ่งเป็นราชวงศ์สิงห และพระเจ้าราชสิงห์ที่ ๑ กราวแรกก็ร่วมพระราชบิดา สู้สงครามโปรตุเกส ต่อมาได้ปลงพระชนม์พระราชบิดาแล้วครอง เข้าสู้สงครามบังเอิญมีชัยชนะ นิมนต์พระมาฉันมากแล้วถามวิธีแก้ปีตุฆาต พระว่าแก้ไม่ได้ จึงพิโรธและกลับไปนับถือศาสนาพราหมณ์ แล้วได้ทำลายล้างหมดพระพุทธศาสนาทั้งทำลายวัดและพระภิกษุสงฆ์ พ.ศ. ๒๐๗๐ ว่างอยู่ถึง ๑๐๕ จึงนำพระยไข่ไปก็ไม่ยั่งยืน พ.ศ. ๒๒๖๖ พระสงฆ์ไทยมีท่านเจ้าคุณพระบาลีและพระอริยมุนีเป็นต้นออกไปอุปสมบทกันใหม่ วัดวาอารามที่ถูกทำลาย และเผาไปแล้วได้ก่อสร้างกำหนดนิมิตสีมากันใหม่ ศรีลังกาจึงมีพระพุทธศาสนาขึ้นอีกครั้งหนึ่งถึงปัจจุบัน

พระพุทธศาสนาในชมพูทวีปนั้น เริ่มเสื่อมตั้งแต่สมัยที่คณะมหาสังฆิกประกาศถอนปฐมปาราชิก พ.ศ. ๒๓๕ พระไตรปิฎกก็แต่งกันใหม่ มุขปาฐะชุดเดิมก็ขาดตกบกพร่อง พ.ศ. ๕๘๖ พระมหาเวรเถรต้องให้พระพุทธโฆสเถรไปกลับจากลังกาเอามาสู่ชมพูทวีป พ.ศ. ๑๓๐๐ ก็เริ่มสลายลงไป ประมาณ พ.ศ. ๑๕๕๕ อาหรับบุกเข้าไปยึดและทำลายล้างหมดพระภิกษุสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๓๕ ถึง พ.ศ. ๒๔๕๐ มีอนาคาริธัมมปาลได้ออกไปรื้อฟื้นกันขึ้นมาใหม่ ค่อยมีพระสงฆ์ขึ้นบ้าง กระทั่งบัดนี้

เฉพาะในไทย หรือ สุวัณณภูมิ มีขุน หรือ กษัตริยราช ณ เมืองต่าง ๆ ได้รับนับถือกันมาตั้งแต่สมัยพระปุณณเถระตลอดถึงสมัยพระโสณเถระและเชื่อมมาถึงปัจจุบัน ยังไม่เคยมีขุนกษัตริยราชพระองค์ใดเปลี่ยนเป็นศาสนาอื่น ได้รับทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา หลายพระองค์ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ ฉะนี้จึงได้ชื่อว่า เรายังรักษาธรรมวินัย แบบแผนเพศภิกขุภาวะและพรหมจรรย์ อันพร้อมด้วยอัตถพยัญชนะมาตลอด และเวลานี้ยังสถิตอยู่ทุกชั้น ทุกสถานที่ และทุกกาล ●

ให้ตวันอธิราชเสด็จไปบรรเทาสงครามในชมพูทวีป สั่งพระนางสิริงามตัวไปสร้างวัดและเมืองพริบพลีเป็นที่ระลึกที่พระ-ปุณณเถรนำเสด็จพระพุทธเจ้าและอรหันต์ ๕๐๐ องค์มาพัก สั่งเดือนเด่นฟ้าให้ไปสร้างวัด ณ เถือมทอง สั่งพระภูริย ไปทำนิมิตพัทธสีมา และพยากรณ์ไทยว่าจะรักษาพระพุทธศาสนาอยู่ได้ตลอด ๕,๐๐๐ ปี แล้วจึงนิพพานขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๖ ประชุมเพลิง แรม ๘ ค่ำ เดือน ๖ นั้น และพระเจ้าเดือนเด่นฟ้าอธิราชเจ้าได้จารึกงานชิ้นนี้ไว้ในกเบื้องจารจึงรู้ได้ ได้พบ และอ่านเป็นลำดับที่ ๒๘ อย่างนี้

(หน้า ๒) เดือนเด่นฟ้า สุวัณณภูมิ แทนตวันอธิราชพ่อเมืองทองไปเมืองเถือมทองสร้างวัดบรมธาตุ[๑] เจดีย์ใหญ่ ในเมืองเถือมริมทะเล หาขอมใจช่างให้หาหินเขางูจำลองพุทธองค์นั่งขอฝนไม้จันองค์อยู่ประจำในเมืองทอง ขุนทองเมืองกับนางสีเมืองผู้ร่วมช่วยทำกเบื้องหนา (อิฐ กเบื้อง) บาง ขุนทองคุมก่อองค์อุโบสถ เดือนเด่นฟ้าคุมก่อเจดีย์ ผู้หญิงเมืองเถือมเอาข้าวเลี้ยง ลูกกินนมทำเบื้องหนา-หน้าใส หมายบุญทำสุขหน้า ช่างดีสลักพุทธองค์หมายเอา ๖ ท้าวราช[๒] มีอุบาลี ๑ กวางหมอบธัมจักร[๓] ในพุทธกาล ๒๖๕

(หน้า ๑) เดือนเด่นฟ้า แทนตวันอธิราช เชิญภูริยไปเมืองเถือมทองร่วมภิกขุ ๕ องค์ ผูกลูกนิมิต-ขันธสีมา วัดพุทธบรมธาตุ เจดีย์ พุทธรูป (คงมีพระบรมสารีริกธาตุด้วย) ธาตุองค์อานนท์ องค์อุบาลี รูปมหากัสสป ใส่ในห้องพระเจดีย์ต้นโพธิ์ ตอนต้นเมืองอินท์ทรรัฏฐองค์ปุณณมุนีปลูกในสุวัณณภูมิเมืองทอง สร้างล้อธัมมจักรกวางหมอบใหญ่ ตั้ง (ต่ำ) หน้าพุทธองค์ในอุโบสถ ตามที่มีอย่างในสุวัณณภูมิ ในพุทธกาล ๒๖๖

พระเจดีย์ และวัดพุทธบรมธาตุ ที่ปรากฏในกเบื้องจารนั้น เป็นองค์แรกและครั้งแรกที่เถือมทอง จริงอยู่ท่านบันทึกว่าริมทะเล อาจห่างมาก แต่เป็นบริเวณริมทะเล ทั้งบันทึกว่าขุนและขุนหญิง พร้อมทั้งประชาชนชายหญิงชาวเถือมทองร่วมใจกันทำในกาลนั้นถึง ๒ ปี ได้สร้างพระพุทธรูป มีพระบรมสารีริกธาตุด้วยจึงใช้ชื่อวัดว่าวัดพุทธบรมธาตุ เป็นองค์แรกและเป็นวัดแรกในเถือมทอง หรือถมทอง หรือปะถมก็ตาม จึงเรียกว่า พระปะถม วัดประถมก็ได้ เรียกว่าพระปฐมเจดีย์และวัดพระปฐมก็ได้ มีชื่อมาแล้วว่า พระปฐม

จากปี พ.ศ. ๒๖๕-๒๖๖ ไม่พบจารึกก่อสร้างหรือซ่อมแซมอีก และอาจมีการสร้างวัดอื่น ๆ ด้วย แต่ไม่พบจารึกจึงไม่ทราบ กระทั่งล่วงมาได้ ๔๙๗ ปี ๕๐๐ ปี ถึงกาลพระเจ้าเลืองแสงฟ้า ครั้งเป็นพระลูกหลวงอยู่ พ่อส่งมาเป็นผู้ดูแลเถือมทอง จึงปรากฏเรื่องขึ้นในกเบื้องจารจารึกว่า พ.ศ. ๗๖๓ ได้มีการสร้างต่อและบูรณะพระปฐมเจดีย์และวัดพุทธบรมธาตุหรือวัดพระปฐมในกเบื้องจารเล่าไว้นั้น แสดงว่าพระเจ้าร่วงเลอฟ้า คงทราบอยู่แล้วว่า ขุนเถือมทองคิดแข็งเมือง จึงส่งพระราชโอรสผู้มีฝีมือเข้มแข็งไปดูแล กเบื้องจารลำดับอ่าน (มีเลขอยู่ในวงเล็บ)

(อ่านที่ ๑๖๖ หน้า ๑) เลืองแสงฟ้า สุวัณณภูมิ เมื่ออยู่เถือมทอง เมื่อปราบศึกคนคิดแข็ง (เมือง) ขุนเมืองเถือม (ขับ) ช้างชน ช้างตัวแพ้หนีไปทางเมืองอู่ทอง (หน้า ๒) เลืองแสงฟ้าไปตามจับตัวได้ พามาหาเมียลูก

---

[๑] วัดปรมธาตุ ต่อไปมีชื่อว่าวัดพุทธบรมธาตุ จะเป็นวัดพระปฐมเดี๋ยวนี้หรือไม่ ไม่ทราบได้ อาจใช่ก็ได้ ได้เปลี่ยนชื่อใหม่แล้ว

[๒] หกท้าวราช คือ ภัททิยราชา ภคุ กิมพิล เทวทัตต อานันท อนุรุทธ และนายช่างกัลบกชื่ออุบาลีเป็นที่ ๗ ออกบวชพร้อมกัน ในกาลปรินิพพานแล้ว พระมหากัสสปเถรได้ให้พระอุบาลีเถรสังคายนา พระวินัยปิฎก พระอานนทเถรสังคายนาพระสุตตันตปิฎกและพระอภิธรรมปิฎก เป็นแบบธรรมวินัยสืบกันมา

[๓] ในตอนนั้น และก่อน ยังไม่มีการจารึกในใบลานเป็นโปฏฐปาฐะ อันเป็นพระธรรม พระธรรมจึงปรากฏเพียงเสียงสวดและคำกล่าวไม่มีปรากฏรูปสัญญลักษณ์หมายรู้ว่าพระธรรม พระพุทธองค์มีพระพุทธรูปเป็นเครื่องปรากฏ พระสงฆ์ก็มีรูปพระเบ็ญจวัคคีย์ และ ๖ ท้าวราชกับพระภิกขุนั้น ๆ ปรากฏ เมื่อต้องการให้ครบไตรรัตน์ ช่างจึงเอาวงล้อเกวียนประดิษฐ์ขึ้นในชื่อว่าจักกแห่งธัมมหรือธรรมจักร และได้สร้างรูปกวางให้รู้อีกชั้นในชื่อว่า “มิค” พร้อมกับสลักลายงามเข้าที่กงและกำเป็นเครื่องแสดงธรรมคุณว่างามในเบื้องต้น (อาทิ กัลยาณ) งามในท่ามกลาง (มัชเฌ กัลยาณ) งามในที่สุด (ปริโยสาน กัลยาณ) เป็นพระธรรมตามชื่อพระธัมมจักกัปปวัตตนสูตรก็ครบนิมิตพระไตรรัตน และมีกวางเป็นนิมิตหมายสมัยสุวัณณภูมิอีก ต่อมามีการจารึกใบลานจึงมีรูปผูกใบลานเป็นนิมิตหรือเป็นพระธรรม วงล้อธัมมจักกจึงหายไป

มอบเมืองให้พุทธกาล ๗๖๓ วันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๒

(ที่ ๗๗ หน้า ๒) เลืองแสงฟ้า สุวัณณภูมิ ลูกขุนร่วงเลอฟ้า เมื่อครองเมืองเถือมทอง ซ่อม (วัดพุทธบรมธาตุ) อุโบสถ เจดีย์ ล้อธัมจัก กวางนอน ในปี ๗๖๖ เมืองลโว้สือมาข่าวแจ้งความมอญเมืองสเทิ้มวรทวายมาต้อนคนลโว้ อันตัวเรายกศึกจูมมอญพ่ายไป (หน้า ๑) เมื่ออยู่เมืองลโว้ เริ่มสร้างคูเมืองนี้ มีขุนอู่สีเมือง พร้อมลูกสาวชื่อนางเวียงบุญทองสร้างเจดีย์ อุโบสถ หน้าเมือง ให้นิมนต์พระนิโครธเถร และพระสุธัมมเถร (เป็นต้น) ทำนิมิตเสมาแล้วให้ชื่อว่า วัดหน้าเมือง

ที่ระบุชื่อพระเถระไว้ ๒ องค์นั้น แสดงว่าลโว้มีพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว อาจมีมาตั้งแต่สมัยที่พระสัจจพันธเถรรับพระพุทธพจน์ให้อยู่ และบวชกันสืบ ๆ มา เมื่อสมัยพระโสณเถรเป็นต้นอาจมาสร้างวัดและอุปสมบทพระภิกษุสงฆ์แล้ว จึงมีพระเถระอยู่

วัดหน้าเมืองนี้ ยังไม่ได้ไปดูแล้วเดาให้แน่นอน คงจะเป็นวัดที่ชื่อว่าวัดนครโกษาเพราะเมืองกับนครอาจเป็นอันเดียวกันได้ ทั้งได้เห็นคนนำพระพุทธรูปทองผสมมาให้ดูลักษณะอย่างเดียวกับพระสมัยสุวัณณภูมิคือ มีรอยจีวรรอบพระศอ พระเมาพีสั้น พระศกเม็ด ประทับขัดตมาดเพชร ณ ที่ฐานมีลิงเป็นเครื่องหมายละไว้ ซึ่งคงจะเป็นวัดหน้าเมืองและเปลี่ยนชื่อใหม่ว่าวัดนครโกษา

(ที่ ๗๖ หน้า ๑) เลืองแสงฟ้า เมืองสุวัณณภูมิ เมื่อขึ้นนั่งเมืองนี้ พุทธกาล ๖๗๘ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๓ เมื่อนั้นผู้ยังไม่มีเมีย เมืองลโว้แข็งเมืองขึ้น (หน้า ๒) เลืองแสงฟ้าไปปราบเรียบสงบ ขุนอู่สีเมืองและเมียให้ลูกชื่อเวียงบุญทองเป็นเมีย เมื่อมาเมืองทอง นางเมียอ้อนขอกราบรอยตีนพระพุทธ เขาพระพุทธบาท (มาอยู่ ๓ ปีไม่มีลูก จึงกลับไปนำน้องสาวชื่อบัวดวงแก้ว ขากลับเข้ากราบขอลูกต่อพระพุทธบาท เวียงบุญทองตั้งครรภ์ ประสูติชายชื่อดิลกธรรมราชา)

เท่าที่นำตอนนี้ใส่เข้ามาก็เพื่อเป็นหลักฐานว่ามีอยู่ก่อนแล้ว ได้ซ่อมสืบ ๆ กันมาอย่างพระราชดำริ ซึ่งต่อกับจารึกวัดไผ่ล้อม อันมีปรากฏชื่อ "ไทยทวาลาว" ได้พอดีกันแล้ว

กเบื้องจาร จารึก ชื่อ ไทยทวาลาว

ลายสือไทยจารึกเรื่องไทยภาคกลางที่ราชบุรี มีมาถึง พ.ศ. ๑๒๕๓ กเบื้องจารจารึกพบที่วัดไผ่ล้อม มีบอกชื่อไทยทวาลาว ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๐๙๘ ถึง พ.ศ. ๑๗๒๒ ก็ต่อกันได้ถึงสุโขทัยจารึกหลัก ๒ ว่าเริ่ม พ.ศ. ๑๗๒๑ หลัก ๑ ว่า พ.ศ. ๑๘๒๖ ต่อกันได้แล้ว

ฟ้าเมืองไทย อยู่เมืองเถือมทอง แม่สิ้น เดือนสี่ เดือนเก้า ขุนพ่อม้วยอีก ข้าเอาผีคู่พ่อแม่ตั้งเรือน ๑ ปี ๑ เดือน เชิญเอาภิกขุสัชฌายสูตตายปีพุทธกาล ๑๐๙๙ เมื่อครบปีจะเผา (๗๓๒/๑)

พ่อ (แม่) เมื่อตั้งเหมผี ข้าดู เอื้อเฝ้าผีเมื่อนี้ว่าใจใคร่บวช ป้าเล่า (เสิมสิริรัก เสิมสิริรักมาร่วมเฝ้าผี) เสิมสิริเข้ากอด ข้าเอาข้างผีว่า เราผีเหนได้ผัวเมีย ข้าว่าเผลอมิใช่ (แท้) เสิมว่า สองแล้ว เทื้อเข้ากอดอีก มีเมีย มิบวชพระ (๗๓๒/๒)

ขุนฟ้าเมืองไทยสร้างเรือน (ยอด) เมรุใหญ่ เผาผีขุนพ่อแม่ เมื่อปี ๑๑๐๒ ตั้งเหมคู่ ๑ เดือน (แล้วจะ) ชุมไฟ ขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๕ เสิมสิริว่าควรเลื่อน ลูกจะมี ข้าว่ามิเลื่อน มีลูก (พร้อม) ชุม (ไฟยิ่งดี) (๗๓๕/๑)

เข้ามืด ขึ้น ๑๐ (ค่ำ) เดือน ๕ ปีมะเส็ง ๑๑๐๒ เสิมสิริออกชาย ชื่อ ใต้ฟ้าเมืองและยังขุนพี่น้องเพื่อนเมืองอยู่ชุมไฟ เข้าดูว่าดี ดู เกิดแล้ว (ดู) ตาย มื้อนี้พร้อม (๗๓๕/๒)

ฟ้าเมืองไทย เชื้อเชิญขุน พี่ น้อง เพื่อนเมือง ๗๘ เมือง คน ๗ ร้อย (เมือง) เถือม มี (คน) ๑๘ หมื่น เลี้ยงทั่ว มีเพลงเมือง ฟ้อนหญิง ช่อไฟ พลุ (๗๓๖/๑)

ตไล พลาวเนียง มื้อเผา เชิญผีขึ้นเลื่อน ริ้วญิงฟ้อน กลองยาว ปี่วง หอระทึกแห่เวียนเรือนยอด อริย-

๑. ขุนฟ้าเมืองไทย ผู้สร้างและตั้งชื่อเมืองว่ากรุงไทยทวาลาว แต่รูปนี้คือรูปท้าวมหาพรหมได้ตัดมาจากพระพุทธรูปปางเสด็จลงจากดาวดึงส์แทน ส่วนรูปขุนฟ้าเมืองไทย คู่กับขุนหญิงเสริมสิริ ยังไม่ได้มา

๒. ขุนหญิงเสริมสิริ เงินสำริด ได้จากมหาชัย ที่เศียรจะเห็นรูปรัดเกล้าลายทอง ที่เอวคาดสายทอง ผ้าถุงลายลาวเดิมลายลงอย่างนี้และเปลือยทรวงอก หมายตอนนอนเฝ้าเหม และเพื่อแสดงส่วนให้ขุนฟ้าเมืองไทยรักด้วย ดูท่าแล้วเหมือนรูปท้าวมหาพรหม จึงเข้าใจว่าขุนสมัยไทยทวาลาวคงทรงเครื่องอย่างนี้ จึงนำมาเป็นคู่แทน

สังฆาจารยเถรขึ้นคานหามอ่านธัม ชุมไฟแล้วเอาอัฏฐิเข้าเจดียวัดปรมธาตุ (๗๓๖/๒)

ฟ้าเมืองไทย เถือมทอง ส้างเมืองเถือมใหม่ พุทธกาล ๑๑๑๒ ถึงฉลูปี ๑๑๒๒ **ชื่อ เมืองไทยทวาลาว**[๑] เมื่อเดือน ๕ ขึ้น ๑ ค่ำ ฉลอง ๑ เดือน (๗๐๓/๑)

ขุนฟ้าเมืองไทย กรุงไทยทวาลาว (ตั้ง) ชื่อเมือง เมื่อกำหนดเฉลิมกรุง อันเชินเพื่อน พี่ น้อง ผู้ขุน เมืองร้อยหนึ่ง อาราธนาพระสงฆ์หมื่น[๒] เลี้ยง เช้า เพล เพลงมี (หนึ่ง) เดือน ถวายไตรภิกขุ ทั่ว (๗๐๓/๒)

ฟ้าเมืองไทย ส้าง (เมืองเถือมทองใหม่) พุทธกาล ๑๑๒๒ ขึ้นชื่อไทยทวาลาว คือ ไทย มอน ลาว ปี ๑๑๒๒ ปีถอ เดือน ๕ วันขึ้น ๑ ค่ำ (๗๓๓/๑)

---

[๑] ชื่อนี้มีจารึกอยู่ในแผ่นกระเบื้อง แต่แผ่นนี้ไม่ชัดเจน ที่ชัดเจนมีในตอนต่อไป แผ่นลำดับเรียงที่ ๖ ได้ถ่ายตัวและทำแบบพิมพ์ให้เห็นแจ้งแล้ว ชื่อเมืองหรือวังนี้ ในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๔ มีว่า "แล้วโปรด ฯ ให้สร้างพระราชวังไว้คู่กันกับวัด ชื่อว่า วังนครปฐม เพราะเหตุด้วยที่เมืองนั้นแต่โบราณเป็นเมืองหลวงของชาวสยามแต่เดิมมา ชื่อว่า เมืองนครชัยศิริ สังเกตได้ที่พระเจดีย์ใหญ่ ยังปรากฏอยู่ในป่าเป็นหลายตำบล แล้วที่วัดสังเกตได้ติดเนื่องกันไม่ขาดระยะยิ่งกว่ากรุงเก่า ที่วังเดิมนั้นอยู่ข้างตะวันตก พระปฐมเจดีย์ห่างประมาณ ๓๐ เส้น มีฐานปราสาทและท้องพระโรงโบสถ์พราหมณ์ สระน้ำกำแพงชั้นในชั้นนอกก็ยังปรากฏอยู่บ้าง แต่เดี๋ยวนี้พวกจีนไปตั้งทำไร่ รื้อทลายที่ส่ำเสียเป็นอันมาก" ในหนังสือ ๗๐ จังหวัด จังหวัดนครปฐมมีว่า "ร่องรอยพอจะสันนิษฐานได้ คือตรงบ้านเนินปราสาทอันเป็นที่ตั้งพระราชวังสนามจันทร์ปัจจุบันนี้มีเนินดินและลำคูเก่าล้อมรอบ"

[๒] ในที่นี้นิมนต์ได้หมื่นองค์ แสดงว่ามีพระสงฆ์คับคั่งแล้ว ในตอนก่อนนั้น ๒๐ กว่าปีที่นำเหมระบุชื่อว่า พระอริยสังฆาจารย์ ดูชื่อคล้ายพระนามสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราชปัจจุบันจารึกวัดมหาธาตุ จังหวัดยโสธร มีระบุว่า จ.ศ. ๑๔๕ พ.ศ. ๑๓๓๐ ปรากฏชื่อพระอริยสังฆเจ้า เจ้าสังฆราชา จารึกราชพลี พ.ศ. ๑๐๖๓ หาญบุญไทยเข้าอุปสมบทในสำนักพระพุทธสรโฆสังฆราช ก่อนนี้ จารึกคูบัว สมัยพระเจ้าธัมมราชา พ.ศ.๘๘๘ ปรากฏชื่อ พระธัมมปาโมกขสังฆราช อริยวังโส จึงแน่ว่าชื่อ พระอริยวงศ์นี้เป็นตำแหน่งสังฆราชเมืองนั้น ๆ ทั้งเวลานี้ก็หลังจาก พ.ศ. ๘๘๖-๘๘๗ ซึ่งพระพุทธโฆสเถระไปกลับสี่หลัฏฐกถาสู่ภาษามคธ คงแพร่หลายไปถึงต่างประเทศ สมัยไทยทวาลาวนี้คงมีการส่งพระภิกษุไทยไปเรียนจารทั้งพระไตรปิฎก และอัฏฐกถาที่ชมพูทวีปเหมือนกัน แต่ไม่พบจารึก ถึงกระนั้นก็มีชื่อสมณ-

แผ่น ๗๔๓ หน้า ๑ นี้ มีชื่อเมืองเถืองทอง ไทยทวาลาว ปีสำเร็จแล้ว ชัดเจน จารึกไว้อย่างนี้

๑
๒
๓
๔
๕
๖
๗

วัดพุทธปรมธาตุ[๑] พระพุทธบรมธาตุ ชื่อใหม่ตั้งชื่อ วัดใหญ่ ถวายภิกขุทั่วถิ่น (มี) งาน (ทั้ง) เมือง วัด (๗๓๓/๒)

ขุนฟ้าเมืองไทย ส้างเถือมทอง อารามใหญ่ ปรมธาตุ เมืองกรุงไทยทวาลาวแล้วปี ๑๑๒๘ ปีมเสง เอาเกาะอีหอมส้างวัด (๗๔๓/๑)

อารามพุทธมนตสุคันธาวาส เชิญเถร อัคคสุนันโท กำหนดนิมิตตและขันธสีมา ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ ปี พุทธปรินิพพานล่วงได้ ๑๑๓๐ (๗๔๓/๒)

ตัวจาร คือ ตัวลายจารึกหน้าซ้ายนั้น ดูตามลายเส้นจะเห็นเป็นตัวหนังสือไทยชัดเจน จึงอ่านได้เช่นที่ปรากฏตัวปัจจุบัน ณ ข้างล่างนี้แล้ว จากที่ได้พบอย่างนี้จึงทราบชัดสมัย "ไทยทวาลาว" เพราะปรากฏตัวแจ่มแจ้งชัดเจน.

๑. ขุน ฟ้า เมือง ไทย ส้าง
๒. เถือม ทอง อา ราม
๓. ใหญ่ ปรม ธาตุ เมือง
๔. กรุง ไทย ทวา ลาว[✡] แล้ว
๕. ปี ๑๑๒๒ เข้า ปี
๖. ๑๑๒๘ ปี ม เสง เอา
๗. เกาะ อี หอม ส้าง วัด

ศักด์อยู่ เช่น อริยสังฆาจารย์ เทพมุนี อัคคสุนันท เป็นต้น คงออกไปศึกษา จาร และนำมาจึงปรากฏมีอยู่แล้ว

ณ นครปฐม หรือ ไทยทวาลาวนี้ ระบุกาลตั้งแต่ พ.ศ. ๑๐๐๐ ถึง พ.ศ. ๑๗๐๐ มีจารึกพระคาถา เย ธมฺมา ฯลฯ และ ปจฺจยาการ เป็นตัวสือขอมปนตัวสือไทยเป็นอันมาก ได้พบเห็นมากกว่า ๑๕๐ ปีแล้ว ในหน้าต่อไปมีจารึก-คาถา ซึ่งย่อธัมมจักกฯ ทั้งสูตรลงในคาถา ๒ บาทเท่านั้น เมื่อแปลแล้วเห็นใจความส่องแสดงใจความธัมมจักกฯ เป็นชื่อว่า ธัมมจักกัตถทีปนี เข้าใจว่าคงจะเป็นคัมภีร หรือ ปกรณ ซึ่งแสดงอัฏฐแห่งธัมมจักกฯ นั้นเท่าที่ปรากฏ ท่านผู้แต่งคาถานั้น ทรงความรู้ทั้งภาษามคธ และไวยากรณ์ดีตลอด เป็นหลักฐานว่าคงไปเรียน ณ ชมพูทวีปจบมาแน่นอน จึงแต่งคาถาย่อธัมมจักกฯ ได้ดีขนาดนั้น กับที่นครปฐมก็มีวัดธัมมจักรฯ ปรากฏอยู่ด้วย ทั้งได้ยินชื่อคัมภีรแสดงอัฏฐแห่งธัมมจักกฯ ชื่อว่า ธมฺมจกฺกตฺถทีปนี แต่ไม่เคยเห็น และ จึงไม่ได้อ่าน

[๑] วัดพุทธปรมธาตุนี้ คือวัดพระปฐมเจดีย์ ในแผ่นต่อไปมีจารึกว่าสร้าง คงรื้อของเก่าออกแล้วสร้างวัดใหม่ หรือเสริมซ้อนเข้าไป ที่พบมาก็เป็นวาระที่ ๓ อย่างพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ ว่าเห็นจะเป็นของเก่าแก่ทำมาแล้วหลายครั้งหลายครา ที่พบครั้งนี้เป็นครั้งที่ ๓

[✡] ไทยทวาลาว ที่จารึกไว้ชัดเจน ไ ทำแต่ลายย้อยพุ่งซ้าย ท ชัดเจน ที่เป็นท้ายลงไปกับมีขีดเส้นล่างอ่านเป็น ย. หรือจะไม่อ่าน อ่านเพียง "ไท" เฉย ๆ ก็ได้ ตัวปีและเลขชัดเจนเพียงแค่นั้น ถึงกระนั้นก็พอมองเห็นได้เป็นหลักฐานชื่อไทยทวาลาวที่ ๒

ใต้ฟ้าเมือง

กับ

โบราณวัตถุ โบราณสถาน (คือวัดยังไม่ได้ถ่ายรูป)

พระพุทธรูปองค์นี้ *เนื้อสำริด พบที่วัดพระเมรุ พระศกเส้นทำอย่างนี้ ถ้าถ่ายรูปคงคล้ายใบสี ทรงจีวรกลีบและมีองคพันธน คือ ผ้า คาดอก ยืนยันว่าใช้ผ้าคาดอกกันมาตั้งแต่สมัยนั้น หรือตั้งแต่สมัยพระโสณเถรมาสอนไว้*

องค์นี้สูง ๘ ซม. ได้มาสององค์ ถวายท่านพระครูพิสิษฐ์ศิลปาคม เอาเข้าไว้ในพิพิธภัณฑ์ ๑ องค์ เพื่อเป็นแบบยืนยันผ้าคาดอก

เทโวโรหน=คือเสด็จลงจากเทวโลกดาวดึงส เนื้อเงินยวงหนักเท่าปรอต และมีสนิมตลอด แม้ขัดก็ขึ้นอีก ปรากฏที่วัดพระเมรุ

๑ ขวาพระ-ท้าวมหาพรหม ๒ กลาง-พระพุทธรูปยกสองพระหัตถ์รับมหาสมาคม ๓ ซ้ายพระท้าวสักกเทวราช ข้อสังเกตในสมัยไทยทวาลาว พระพักตร์ใหญ่และยาว พระหัตถ์ใหญ่ ซึ่งแผกกว่าสมัยสุวัณณภูมิ

เนื่องจาก รูปขุนหรือพระร่วง ไม่ได้มา เอารูปท้าวทั้งสองนี้เป็นสมัย "ทวา" ชุดนี้เป็นชุดเล็ก สูงประมาณ ๖ นิ้ว ชุดใหญ่สูง ๒๔ นิ้วหนัก ๒ คนหาม ถูกขายไปแล้ว คงไม่มีโอกาสได้พบ

ใต้ฟ้าเมือง คลองกรุงไทยทวาลาว พุทธกาล ๑๑๓๔ มเหสีชื่อ พระนางสีแฉล้มไทย ชายาน้อยชื่อ ช่อแสงฟ้า เทวีกลางชื่อ สุรางฟ้า เมื่ออภิเษกแล้ว (๗๔๔/๑) ให้ส้างเรือนยอดชุมไฟผีพ่อ (เรือนยอด) ใหญ่ ๑๐ วา เอาตเคียนขึ้นเสา ขื่อ แล พื้น ใจ ใคร่ เอาขึ้นวัดพระเมรุ เผาเมื่อ ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ปี ๑๑๓๕ สร้างอุโบสถ พุทธองค-เทสสร้างกงล้อธัม ชื่อ วัดพระเมรุ* (๗๔๔/๒)

——— ✡ ———

ชื่อ "เกาะอีหอม" ก็ชัดเจน เวลานี้เรียกดอนยายหอม หนังสือจังหวัดนครปฐมมีว่า เป็นโบราณสถานเก่าแก่มากเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ พระธรรมวาทีคณาจารย์ (เวลานี้เป็นพระราชธรรมาภรณ์ (เงิน) เจ้าอาวาสวัดดอนยายหอม) ได้ขุดเอาอิฐที่หักพังแถวชานเนินไปสร้างอุโบสถ เมื่อขุดลงไปลึกเล็กน้อยก็พบเสาศิลาเหลี่ยมสีเขียว ๒ ต้น สูง ๔ เมตร มีลายจำหลักที่ปลายเสาคล้ายกับประตูสัญจิ-เจดีย์ของพระเจ้าอโศกมหาราช กับกวางหมอบทำด้วยศิลา ๑ ตัว พระพุทธรูปสมัยทวาราวดี ๑ องค์ พระเสมาธรรมจักรทำด้วยหินแต่หักพัง ๑ ล้อ

* วัดพระเมรุ หนังสือจังหวัดนครปฐมมีว่า ตั้งอยู่ที่สวนอานันทอุทยาน ตำบลห้วยจรเข่ตอติดต่อกับพระปฐมเจดีย์ ห่างไปทางทิศใต้ไม่ไกลนัก สันนิษฐานกันว่า สร้างตั้งแต่สมัยทวาราวดี มีอายุเท่ากับพระปฐมเจดีย์องค์เดิม ไม่น้อยกว่าพันปีขึ้นไป

แผ่นจารึกสมัยนั้น ทำหน้าหนึ่งเป็นพระพุทธรูป อีกหน้าหนึ่งเป็นลายสือจารึก เฉพาะด้านหน้าที่ฐานได้ใส่ลายจารึกบอกชื่อ กาลเวลาคือ พ.ศ. จึงทราบได้ตลอด

← พระพุทธรูปองค์นี้พบที่วัดพระเมรุเช่นเดียวกัน จะเห็นพระเนตรพระโอษฐ์อย่างนี้ จึงแผกไปจากสุวัณณภูมิ

พระพุทธรูป ปางมารวิชัยประทับเรือนยอดมีคู่พระอัค-คสาวก ดินเผาข้างหลังเป็นจารึกพบที่ฐานเจดีย์วัดพระเมรุ →

ลายสือว่า ไทยทวาลาวใต้ฟ้าเมืองส้างปี ๑๑๓๘ ถ้าดูรูปพระคงไม่มีใครเชื่อว่า "ทวา" ซุ้มจะเห็นลายขอมชุดนี้ มี ๑๒๐ แผ่น เป็นจารึกของใต้ฟ้าเมือง เก็บไม่ทัน พอมีประกาศว่าปลอมเขาเลยขายไปพม่า เหลือที่เขานำมาเป็นตัวอย่างแผ่นเดียวเท่านั้น ลายสือที่ฐานได้ขยายไว้ข้างล่าง

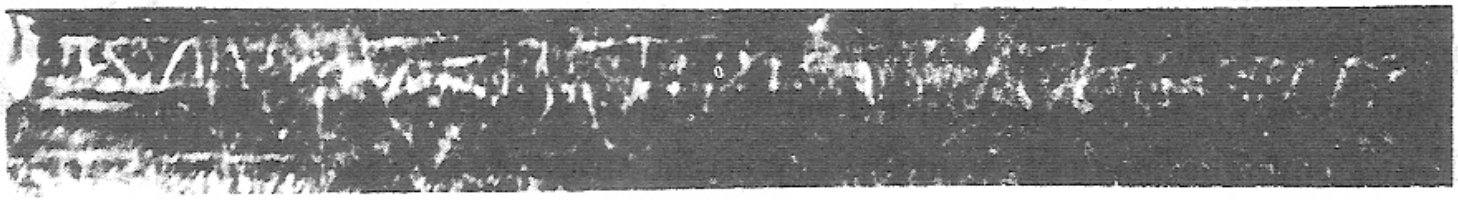

ไ ท ย ว ท (ทวา) ลาว ใต้ฟ้า เมือง ส้าง เมื่อ ปี ๑ ๑ ๓ ๘

ใต้ฟ้าเมือง* ผู้สร้างวัดพระเมรุแล้วปี ๑๑๓๗ เมื่อมเหสี สีแฉล้มไทย มีญิงชื่อ เฉลิมเมรุฟ้า เดือน ๗ ขึ้น ๑ ค่ำ พุทธกาล ๑๑๓๕ (๗๔๗/๑) ช่อแสงฟ้า มีผู้ชายเดือน ๕ แรม ๑ (ค่ำ) ปี ๑๑๓๖ ชื่อ ฉกันฟ้าไทย สุรางฟ้า มีญิงปีนี้ เดือน ๔ ชื่อ ศรีสวรรค์ไทย กูให้ช่อ (แสงฟ้า) ขึ้น (ที่) อัคคมเหสี แม้ผู้ใดติ จะบั่นหัวมันผู้นั้น (๗๔๗/๒)

---

*ใต้ฟ้าเมืองนี้ ท่านมาในกาลดี ซึ่งพ่อขุนพ่อและแม่ได้จารึกเรื่องไว้ จึงปรากฏให้รู้-เริ่มด้วยความต้องการของจ้าวพ่อจ้าวแม่ แม้ต่อหน้าต้นผี เป็นผลยอดสุดของความรักและปราถนา เมื่อเกิดในงานบูชาสักการะเคารพ กราบไหว้ ซึ่งเป็นต้นประชุมเพลิง จึงมีชื่อว่า ใต้ฟ้าเมือง ในกาลต่อมาก็ให้สถาปนาบ้านเมืองขึ้นเป็นกรุงไทยทวาลาว เล่าว่าเป็นที่อยู่ของไทย มอญ ลาว ครั้นได้สืบต่อก็สร้างเรือนยอด ให้ชื่อว่าพระเมรุ เมื่อเป็นวัดก็ให้ชื่อว่า วัดพระเมรุได้กระทำสิ่งเป็นแบบไทยไว้ เช่น ใช้เงินหล่อรูปจ้าวพ่อ จ้าวแม่ ใช้เงินยวงหล่อพระพุทธรูป สร้างกงล้อธรรมจักร์ ได้สร้างแผ่นกเบื้อง มีพระพุทธรูปและสาวกรูป อีกด้านหนึ่ง คือด้านหลังได้จารึกเป็นลาย พออ่านได้จึงเป็นเหตุให้รู้เรื่อง สิ่งเหล่านี้ได้เหลืออยู่มาให้พบเห็นและทราบเรื่องได้ นับได้ว่าเป็นเครื่องยืนยันแบบอย่างไทยมา สำหรับวัดพระเมรุนั้นก็ยังคงชื่ออยู่ เฉพาะสถานที่ ๆ เป็นพระเมรุและวัด เวลานี้เหลือเป็นป่าและมีกองอิฐหักกระจายทั่วไป นับว่าพอเป็นหลักฐานได้

ไทยทวาลาว เพชรบุรี

ขุนพริบพรี และ ฉกันฟ้าไทย

ผู้ รับ สู้ ขับ ศึกศรีวิชัย พ.ศ. ๑๑๕๗

รูปนั่ง ๑ และอีก ๒ รูปยืน ซึ่งอยู่ในหน้าขวามือนั้น พบ ณ ๓ วิหาร ๕ วิหาร ได้เก็บไว้ที่วัดเพชรพลี จากเครื่องแต่งตัวอย่างนี้ แสดงว่าเป็นขุนผู้ครองเมืองเพชรในสมัยนั้น ๆ แต่ก็ไม่รู้ว่าชื่ออะไร ครองเมื่อไร ได้นำมาใส่ตรงนี้ ตามที่ได้พบเรื่องและชื่อ ในกาลนั้น ขุนพริบพลี ผู้รับศึกศรีวิชัย ในแผ่นจารึก ไม่ได้ระบุชื่อเมียแต่คงมีเพราะปรากฏมีลูกถึง ๒ คน ซึ่งจารึกอาจไม่ได้จดชื่อเมียไว้จึงไม่ปรากฏ และรูปนี้ก็ได้มาเดี่ยว ไม่มีรูปหญิงคู่ จึงพอดีกัน ได้นำมาเป็นขุนพริบพลี ผู้สู้ศึกศรีวิชัย ณ พ.ศ. ๑๑๕๗ ตามจารึกนี้

ฉกันฟ้าไทย พ่อสิ้น พี่เฉลิมเมรุฟ้า พาเอาน้องครองไทย (ทวาลาว) ๑๑๕๗ ปี ชุมไฟพ่อแล้ว ขุข่าว ศึกศรีวิชัยเข้าพริพรี ขุนสู้จะไม่อยู่ ให้พี่นั่งแทน ได้คนพันคนไปช่วยสู้ปี ๑๑๕๘ (๗๔๘/๑) กูเข้าหาลุงขุนพริบพลี ขอช่วย ไปตั้งรบสู้เขาทโมน ขุนราชพลีตั้งที่ใกล้แม่น้ำเพชร พี่ขุนกาญจนตั้งคอยหนุนที่เขาย้อย ข้อยตีศึกศรีวิชัยหนี เดือน ๗ ปี ๑๑๖๐ เมื่อขับถึงไชยา ลุงขุนเพชรว่า พี่น้อง (กัน กลับเถิด) (๗๔๘/๒)

ฉกันฟ้าไทย เมื่อชนะศึกขุนไสเรนทร พี่เฉลิมเมรุ (ฟ้า)* เอาเสบียงส่งให้ (กองทัพ) ชอบลูกขุนพริพรีชื่อขุนเพชรพลีฟ้า พี่ว่าพี่ผิด ค่าพี่ (เถิด) พาพี่เข้าหาขุน (ว่า) ไม่เอา ยึดเมือง (พริพรี) ขุน (ว่า) ช่วยศึกให้พี่ ดีล้น (เหลือ) (๗๕๒/๑) อันน้องหญิงศรีเพชรไทย ข้าขอให้เจ้า เอามิเอา จัดงานแต่งขึ้น ๕ (ค่ำ) เดือน ๖ ปี ๑๑๖๓ ขึ้นปี ๑๑๖๔ ศรีเพชรไทยมีลูกชายชื่อ กอเพชรไทย มีลูกหญิงชื่อ แก้วเพชรฟ้า ปี ๑๑๖๕ (๗๕๒/๒)

---

* ที่ปรากฏในจารึกสั้นเท่านี้ อาศัยเค้านี้ จึงเรียงไว้ในหนังสือที่ระลึกว่า ขณะสู้กันและไล่ตีขนาบกันนั้น เฉลิมเมรุฟ้าคุมเสบียงไปส่งได้รักลูกชายของลุงชื่อขุนเพชรพลีฟ้าถึงได้กัน (คงมีครรภ์) ครั้นน้องชายกลับมาแล้ว นางร้องไห้บอกน้องว่า ผิดไปแล้ว ให้น้องฆ่าได้สมกับโทษผิด น้องชายกลับบอกว่า พี่จูงมือน้องขึ้นนั่งเมืองได้ เท่านี้ต้องทำได้ จูงมือพี่สาวเข้าหาลุงแจ้งเรื่องให้ทราบแล้วบอกว่าจะเอาหรือไม่เอา ถ้าไม่ จะได้ยึดเมือง ลุงกลับบอกว่า ช่วยศึกแล้วยังแถมพี่ให้อีกดีล้นเหลือ ลุงให้ศรีเพชรไทยแก่เจ้าเป็นรางวัล เลยแต่งงานพร้อมกัน พ.ศ. ๑๑๖๓ (ไปสู้แต่ ๑๑๕๘ สู้กันถึง ๕ ปีที่เดียว) ฉกันฟ้าไทยกับศรีเพชรไทยมีลูกชายชื่อ กอเพชรไทย มีลูกหญิงชื่อ แก้วเพชรฟ้า กอเพชรไทยอุปสมบทที่วัดใหญ่ ๑ พรรษา ลาสิกขาแล้ว พ่อให้ครองเมือง พ.ศ. ๑๑๘๘ แล้วขุนฉกันฟ้าไทยได้เข้าอุปสมบทเป็นภิกขุที่วัดใหญ่นั้น ขุนกอเพชรไทยจึงสร้างวัดมหาธาตุกำแพงแสนถวายพระภิกขุพ่อ พ.ศ. ๑๑๘๘-๑๑๘๙ และทำธรรมจักร์ที่มีจารึกคาถาสจฺจกิจฺจ ฯลฯ ธมฺมจกฺกํ มเหสิโน ซึ่งได้ทำแบบพิมพ์ไว้นั้น

ได้นำมาเล่าอีกครั้งหนึ่ง เพื่อแสดงขุนฉกันฟ้าไทย แม้อีกเหิมเก่งกล้าก็ไปแสดงกันในสงครามในวงเครือมีจิตใจเป็นไทยแท้ กตัญญูกตเวทีสมคนไทย รู้คุณพ่อแม่ คุณพี่ แก้ไขเหตุการณ์ต่าง ๆ เรียบร้อยหมด รู้เคารพพี่ เทิดทูลพี่ แม้ในจารึกหลัก ๑ พ่อขุนราม-คำแหงยังจารึกไว้ว่า **'กูพร่ำบำเรอแก่พี่กูดังบำเรอแก่พ่อกู พี่กูตาย จึงได้เมืองแก่กูทั้งกลม'**

สองคู่เท่าที่เรียงอย่างนี้ เพราะเหตุที่ฉกันฟ้าไทย เคารพนับถือพี่เฉลิมเมรุฟ้ามาก พร้อมกับให้พี่นั่งเมืองแทนด้วย คงให้พี่ออกหน้า ตัวถือว่าเป็นน้องที่พี่จูงมือให้ครองไทยทวาลาว ทั้งยกย่องพี่เช่นนั้น เพื่อให้ประจักษ์ทั่วไป คงกระทำอย่างนี้ จึงได้จัดเรียงไว้อย่างนี้

ขุนเพชรพลีฟ้า

ขุนหญิงเฉลิมเมรุฟ้า

ขุนฉกันฟ้าไทย

ขุนหญิงศรีเพชรไทย

สำหรับ **รูปขุนชายทั้งคู่นั้น** *แต่งตัวแบบออกศึกสงคราม ณ มือทั้ง ๒ ยกขึ้นแสดงป้องกันบ้านเมือง ในฝ่ามือยังได้ใส่รูปดอกมะลิบานไว้ด้วย เป็นเครื่องหมาย* **มกุลการาม** *เพชรบุรี โดยเฉพาะขุนเพชรพลีนั้น เข้าใจว่าขุนพ่อจัดแต่งงานคงพร้อมกับให้เป็นขุนเพชรพลีด้วย ส่วนขุนฉกันฟ้าไทยนั้น เป็นขุนครองกรุงไทยทวาลาวอยู่แล้ว ฉะนี้ จึงทำทรงเครื่องขุนเมือง*

ส่วน **ขุนหญิง** *ทั้งคู่นี้ ได้ที่ถ้ำเขาหลวง เพชรบุรี สำหรับเครื่องทรงขุนหญิงในสมัยไทยทวาลาวนั้นคงคิดกันขึ้นใหม่ตามสมัยนิยม จะเห็นงอบยอดหรือรัดเกล้าเป็นอีกแบบหนึ่ง มีกลีบบัวและพู่หูทั้ง ๒ กับที่สะเอว เครื่องทรงรัดรูปมีสร้อยสะพาย นุ่งพาดชายหน้ากับกะตุกชายห้อยด้านซ้ายอย่างนั้น คงเป็นชุดแต่งงานที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ในสมัยนั้นมือขวาถือลูกกลม คือครองโลกมือซ้ายถือดอกบัว ฐานันดรศักดิ์ขุนหญิง ทั้งคู่นี้ แต่งงานพร้อมกัน และรูปนี้เป็นคนละชุดที่เป็นคู่ชุดเดียวกันนั้นไม่ได้มา*

ฉกันฟ้าไทย อยู่มาเถิงปีพุทธกาลล่วง ๑๑๘๖ **กอเพชรไทย**เข้าอายุปี ๒๒ ให้ อุปสมบทขึ้นภิกขุวัดใหญ่ ๑ พระสา ลาสีล (แล้วให้) ครองไทยทวาลาว ตัว (ข้า) บวชเมื่อขึ้น ๑ (ค่ำ) เดือน ๘ (ปี) ๑๑๘๘ ชื่อฉกัญจโน (๗๕๔/๑)

กอเพชรไทย สร้างวัดถวายพ่อ เมื่อปี ๑๑๘๘ อุโบสถ กงล้อธัม แล้วปี ๑๑๘๙ เดือน ๔ ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) ผูกนิมิตสีมาแล้ว พ่อตั้งชื่อ วัดพระมหาธาตุกำแพงแสนแล้ว (๗๕๔/๒)

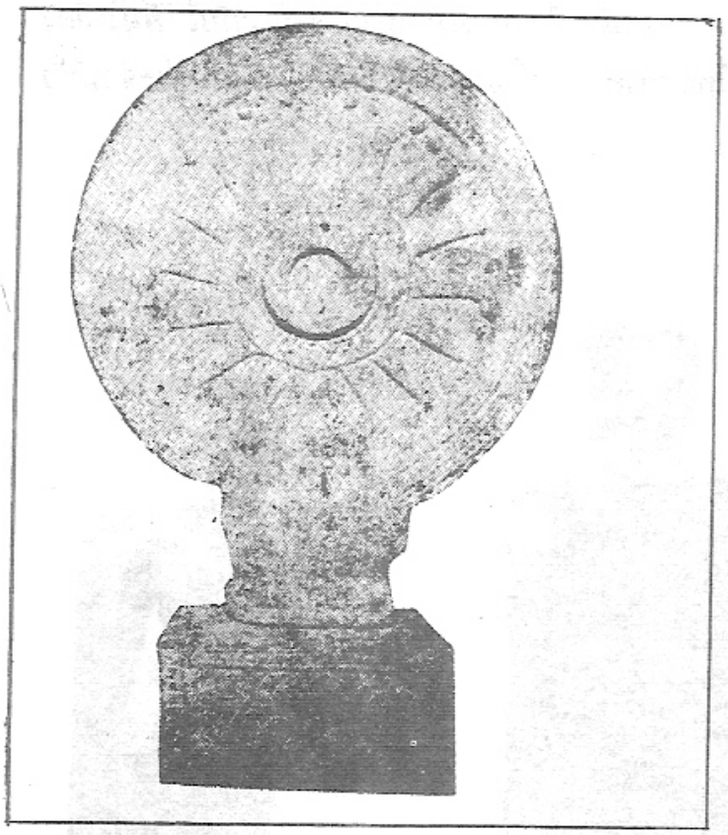

ธรรมจักรหินปูน ขุดพบในโบราณสถาน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ที่ฐานจำหลักเป็นรูปเทวดา หรือกษัตริย์ โผล่บัญชรหัดถ์ทั้งสองเกาะราวกลีบบัว ที่ฐานรองรับสี่เหลี่ยม มีจารึกคาถาภาษาบาลี

จารึกขอมสมัยไทยทวาลาว พ.ศ. ๑๑๘๘ *สังเกต* จจ *ที่* สจฺจ *และ* กิจฺจ *จะเห็นเป็น* จ *ไทยเขียนนอนหงาย ขอมเขียนกลับหลัง* จ *พระเจ้ากอเพชรไทย สร้างวัดมหาธาตุกำแพงแสน พ.ศ. ๑๑๘๘-๑๑๘๙ แผ่น ลำดับเรียงที่ ๑๑*

จารึกนี้อยู่กับฐานล้อธรรมจักรว่าพบที่กำแพงแสน นครปฐม มีปรากฏในหนังสือธรรมจักร=กรมศิลปากรรูปที่ ๒๕

สมัยไทยทวาลาว วัดไผ่ล้อม นครปฐม ที่มาอยู่วัดเพชรพลี (พ.ศ. ๑๒๐๐-๑๓๐๐)

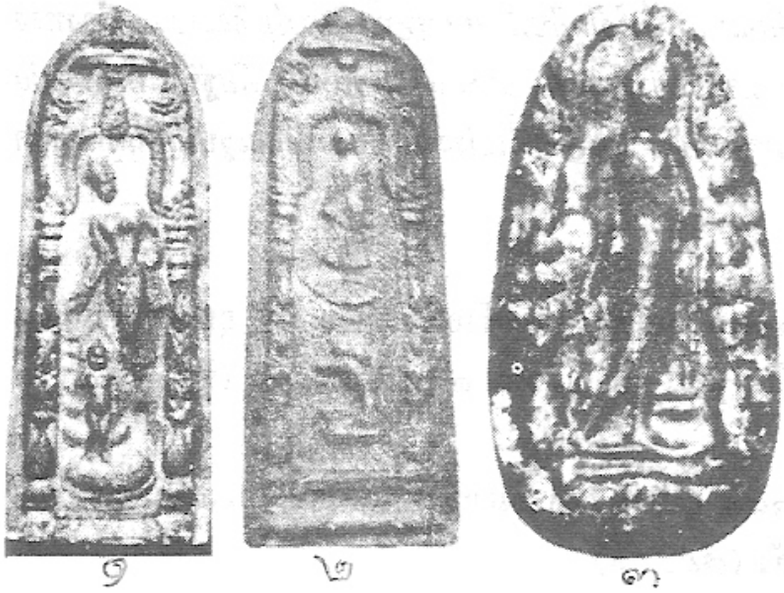

๑ ๒ ๓

ซ้าย ปางประสูติ จะเห็นพระเศียรแหลม พระพุทธมารดายืนยันรูปขุนหญิง

กลาง ปางเสด็จออกมหาภิเนกษกรม แต่รูปนี้แสดงภาพพระนางพิมพายโสธรา ซบรำพึงถึงภาพทรงเป็นบรรพชิตเสด็จดำเนิน

ขวา พระปางลีลาสมัยสุโขทัย ดินเผาท่าลีลา จะเห็นท่าหญิงกับพระผิดกัน รูปโขงหรือซุ้มยืนยันแบบสุโขทัยไปจากไทยทวาลาว

แผ่น ๗๒๑ หน้า ๑ ปรากฏชื่อไทยทวาลาวที่จารึกไว้ชัดเจน

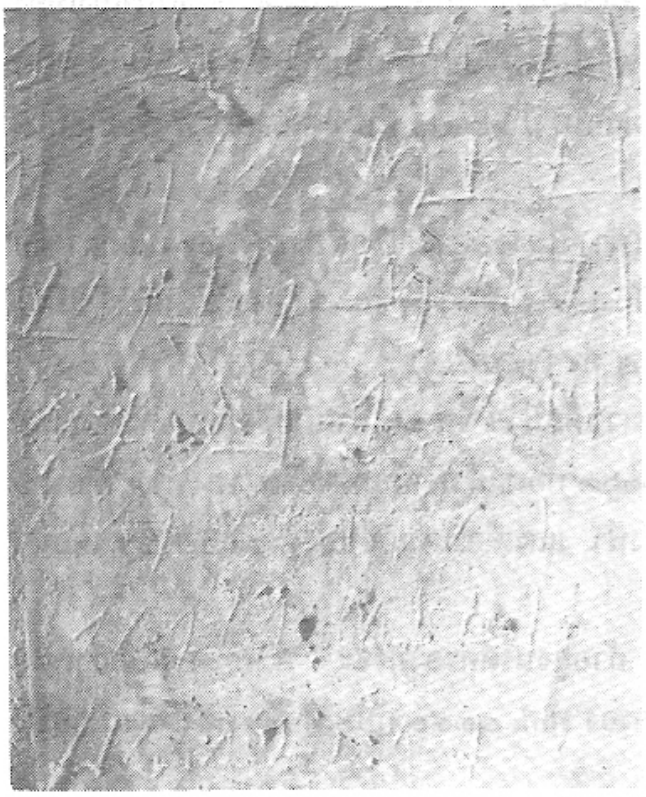

- ไทย เมือง ฟ้า คลอง
- กรุง นคร ไทย ทวา ลาว
- เมื่อ พุทธ กาล ปี
- ๑ ๒ ๒ ๕ เมีย ขุน
- (หญิง) ใหญ่ ชื่อ ฟ้า ผกาย ดาว
- เมีย กลาง ชื่อ สี มิ่ง เมือง
- เมีย น้อย (ชื่อ) ฟ้าฉายแสง

ไทยเมืองฟ้า ครองกรุงนครไทยทวาลาว เมื่อพุทธกาลปี ๑๒๒๕ เมียขุน (หญิง) ใหญ่ชื่อ ฟ้าผกายดาว เมียกลางชื่อสีมิ่งเมือง เมียน้อย (ชื่อ) ฟ้าฉายแสง (๗๒๑/๑) ฟ้าผกายดาว มีชายชื่อ ฟ้าก่องเดือน เดือน ๕ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ปี ๑๒๒๖ สีมิ่งเมืองมีญิงหายปีนี้ ฟ้าฉายแสงมีญิง เดือน ๕ ขึ้น ๑๔ ค่ำ ปี ๑๒๒๗ ชื่อ แสงเสริมสี สีมิ่งเมืองมีชายชื่อ ฟ้าเมืองทอง (๗๒๑/๒)

แผ่น ๗๒๒ หน้า ๑ นี้มีชื่อวัดไผ่ล้อม ชัดเจนบันทัดสุดท้าย เอามาเรียงเข้าตรงนี้ เพื่อยืนยันชื่อวัดไผ่ล้อมเฉพาะปีหลังแผ่นต่อไป

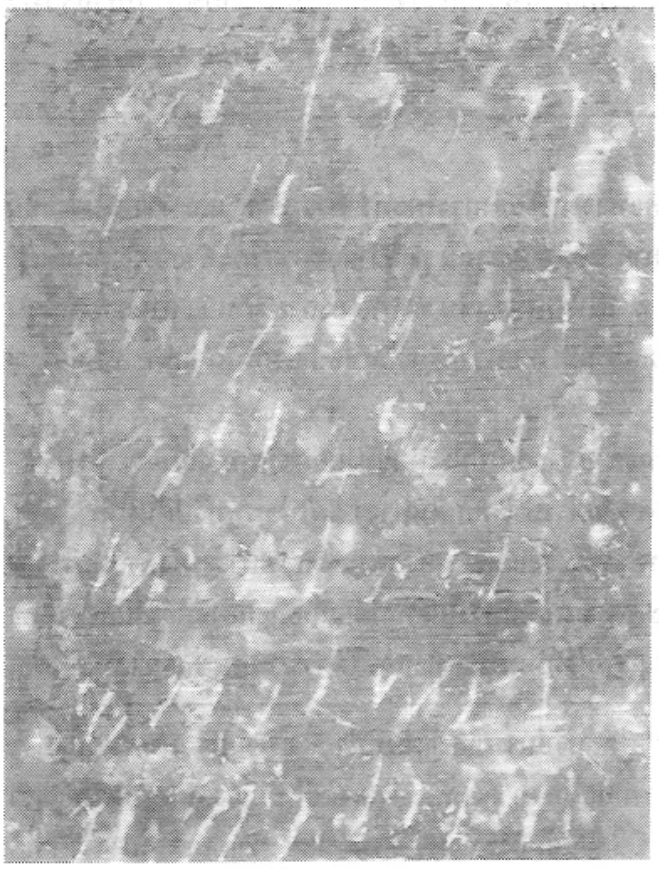

ไผ่ล้อมเห็นชัด

- แม่ ไท มิ่ง เมือง
- พ่อ ไทย เมือง ฟ้า
- เผา ที่ ฝั่ง แม่ น้ำ แม่
- ไทย ลว้า ใน เมื่อ
- เพน (แล้ว) มื้อ บ่าย
- เรือนยอด ที่ ไผ่ ล้อม
- แล้ว สร้าง วัด (มี) อุโบสถ
- ชื่ (อ) วัด ไผ่ ล้อม ปี ๑๒๔๗

แม่ไทยมิ่งเมือง* **พ่อไทยเมืองฟ้า** เผาที่ฝั่งแม่น้ำไทยลว้าในเมื่อเพนแล้ว มื้อบ่าย เรือนยอดที่ไผ่ล้อม[๒] แล้วส้างวัด (มี) อุโบสถ ชี่ (อ) วัดไผ่ล้อม ปี ๑๒๔๗ (๗๒๒/๑) ขุนพ่อไทยเมืองฟ้า ขุนแม่ไทมิ่งเมือง ทั้งคู่แลผีห่าเข้ากินตาย เดือน ๖ แรม ๑๒ ค่ำ ปี ๑๒๔๕ ฝังป่าไม้ไผ่ พอปี ขุดผีขึ้นเผาเพื่อไปเกิด ขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๘ ขุนเถิงหลาย พระเถรเทพมุนีช่วยเผาแล้วสร้างอารามสงฆ์อุทิสชื่อวัดไผ่ล้อม ปี ๑๒๔๗ ทำนิมิตสีมาขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๓ (๗๒๒/๒)

ฟ้าก่องเดือน คลองกรุงไทยทวาลาว เดือน ๖ แรม ๑๕ (ค่ำ) ปี ๑๒๔๕ เมียชื่อเรืองแสงทอง เมียกลางชื่อ อิ่มลออ เมียน้อยชื่อ เดือนฉายฟ้า (๗๔๕/๑) เรืองแสงทอง มีชาย ปี ๑๒๔๗ เดือน ๖ ขึ้น ๗ (ค่ำ ชื่อ) แจ่มฟ้าเมือง เดือนฉายฟ้ามีหาย อิ่มลออ (มี) ชื่อจอมเมืองฟ้า ปีนี้ เดือน ๑๐ ขึ้น ๕ ค่ำ (๗๔๕/๒)

แจ่มฟ้าเมือง เมื่อ (ปี) ๑๒๖๒ คลองเมืองไทยทวาลาว เดือน ๘ ขึ้น ๑๐ ค่ำ เมียชื่อก้อนแก้วฟ้า เมียกลางชื่อสีฟ้าส่อง เมียน้อยชื่อแสงเดือนฉาย ขึ้น (๗๓๗/๑) เข้าปี ๑๒๖๓ ก้อนแก้วฟ้ามีลูกชายขึ้น ๕ (ค่ำ) เดือน ๖ ชื่อเจิมแสงฟ้า สีฟ้าส่องมีญิง ปีนี้เดือน ๑๐ แรม ๗ (ค่ำ) ชื่อแสงแจ้งฟ้า แสงเดือนฉาย มีชาย ปี ๑๒๖๔ ชื่อ เดือน-แจ่มฟ้า เดือน ๕ ขึ้น ๔ (ค่ำ) (๗๓๗/๒)

(ตอนนี้ ขาดไป ๑๑๓ ปี แผ่นเจิมแสงฟ้าครองหายไป ถ้าอยู่จนได้ครองคงจะ พ.ศ. ๑๒๕๐ มีลูกชื่อจอมฟ้าไทยและครอง พ.ศ. ๑๓๒๕ มีลูกชายชื่อร่วงฟ้าไทยและได้ครอง พ.ศ. ๑๓๕๐ กับมเหสีชื่อ แสงสีฟ้า มีลูกชื่อฟ้าเรืองแสง พอต่อกันได้ผีท่านบอก จริงหรือไม่ ไม่พบจารึก)

ฟ้าเรืองแสง ครองตรุงไทยทวาลาว พุทธกาลปี ๑๓๗๗ เมียใหญ่ชื่อใสศรีเมือง เมียกลางชื่อ ขมิ้นรวยรื่น เมียน้อยชื่อมิ่งสินหอ แลข้านาง ๒๐ คน ผู้มีลูกสาวเอามาให้อีกร้อยสิบแปด แลขึ้นสาว (แล้ว) (๗๒๓/๑) เมียใหญ่ใสศรีเมือง เกิดชายชื่อฟ้าเฉลิมเมืองทอง เดือน ๕ ขึ้น ๑๑ (ค่ำ) พุทธกาล ๑๓๗๘ ปีนี้ขมิ้นรวยรื่น (มี) ญิง ชื่อฟ้าเรือนทอง เดือน ๑๐ ขึ้น ๕ (ค่ำ) มิ่งสินหอเกิดญิง ชื่อ แสงส้อยรย้า เดือน ๕ แรม ๑๐ (ค่ำ) ปี ๑๓๗๕ (๗๒๓/๒)

เฉลิมเมืองทอง ตลองกรุงไทยทวาลาว (ปี) ชลู เมื่อพุทธกาลล่วง ๑๔๐๐ แลได้เมีย (ขวาชื่อ) เดือนเด่นฉาย เมียกลาง (ชื่อ) ฉายฟ้าทอง (เมีย) ซ้าย (ชื่อ) เสริงฟ้าทอง (๗๔๖/๑) เดือนเด่นฉาย ออกลูกชายปีขาน ๑๔๐๑ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๕ ชื่อกรุงเรืองฟ้า ฉายฟ้าทองมีชายปีนี้ชื่อ ก้องเริงฟ้า เสริงฟ้าทองมีลูกชายชื่อ กล้าแรงฟ้า (๗๔๖/๒)

———♣———

คำชื่อที่ปรากฏว่า ไทยลว้า ชื่อแม่น้ำว่าแม่น้ำไทยลว้า และไทยทวา ในชื่อว่ากรุงไทยทวาลาว ลว้า และทวา นั้นว่าออกเสียงกล่าวก็ใกล้เคียงกันมาก ยิ่งพวกชาวต่างประเทศโดยเฉพาะคือจีน อาจออกคำเป็นอย่างเดียวกัน ทั้งลว้าและทวา กระทำลายสือเป็นเสียง "ล้อ" 羅 ยิ่งแผกออกไป ซึ่งไทยฟังแล้วถึงไม่รู้แม้ในคำไทยเอง ท. กับ ล. นี้ใช้แทนได้ เช่น ทะลาย ละลาย ทำนอง ลำนอง เหมือน น. กับ ล. ใช้แทนได้ เช่น ช่วยเหลือ ช่วยเหนือ ลพบุรี นพบุรี ฉะนี้ ไทยลว้า กับ ไทยทวา อาจเป็นชื่อเดียวกันได้ และอาจารย์จำรูญ มณีวัตร์ว่า ไทยทวา เป็น ไทยท่าว้า ได้

เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า หลักฐานที่พระเถรทั้งหลายได้นำพระพุทธศาสนาออกไปประดิษฐานนอกชมพูทวีปนั้น พ.ศ. ๒๓๕-๒๓๖ หรือพุทธศตวรรษที่ ๓ ในระยะกาลศตวรรษที่ ๕ ถึงที่ ๑๖ มีพระภิกษุสมณต่างประเทศเดินทางจาริกไปชมพูทวีปกันมาก พ.ศ. ๕๔๒ ถึง ๕๕๗ พระฟาเหียนได้เดินทางไปชมพูทวีปและสีหล พ.ศ. ๕๕๖ พระพุทธโฆสเถร หรือพระพุทธโฆษาจารย์อุบัติได้เพียง ๑ ขวบเท่านั้น เมื่อท่านเข้าอุปสมบทเป็นภิกษุในสำนักพระเรวตเถรแล้ว พ.ศ. ๕๘๖-๕๘๗ ท่านเดินทางไปสีหลได้กลับอัฏฐกถาสีหลเป็นภาษามคธ ได้มีชื่อเสียงไปสู่ต่างประเทศมาก เมื่อท่านรจนา ญาโณทยปกรณ ยังกล่าวถึงสุวัณณภูมิ ซึ่งเป็นพระพุทธพจน์ได้ตรัสในมหาชนกชาดก เป็นต้น

---

* เดิมชื่อฟ้าผกายดาว ที่ตั้งชื่อใหม่ว่า ไทมิ่งเมืองนั้น ไม่ได้พบแผ่นสถาปนา และแผ่นนี้ฟ้าก่องเดือนเขียนในภายหลัง

[๒] วัดไผ่ล้อม ซึ่งเป็นที่ปรากฏในจารึก และมีแผ่นกเบื้องจารอยู่ เวลานี้อยู่ใกล้ ๆ องค์พระปฐมเจดียในที่นี้ยังว่าฝั่งแม่น้ำไทยลว้า ลำมาบบริเวณนั้นเดิมคงลึกมีน้ำขึ้นลงได้ตลอดปี จึงเรียกกันว่าแม่น้ำไทยลว้า ที่มีชื่อยืนยันก็มีบางหว้าใหญ่-น้อย ว่าเดิมเรียกบางว้า แต่ก็อยู่ไกลลงไป และริมฝั่งแม่น้ำนครไชยสีห์ อาจเรียกแม่น้ำว้าก่อน และตอนลำมาบนี้ เมื่อเป็นแม่น้ำ คงเป็นแควอ้อมมาจดริมวัดก็ได้

ไทยทวาลาว

กรุงเรืองฟ้ากับขุนอู่ทอง
รับศึกขแม ขับออกจากลโว้ เอาอู่หินพิมายคืนจเลล

๑

๒

๓

๔

๑. ขุนกรุงเรืองฟ้า เมื่อได้เป็นขุนครองไทยทวาลาวมีอายุได้ ๒๘ เต็มเข้า ๒๙ มือขวาถือดอกบัว มือซ้ายถือหอยสังข์เครื่องยศขุนใหญ่

๒. ขุนหญิงอ่อนแสงฟ้า มือขวาถือดอกบัว มือซ้ายถือหอยสังข์ เป็นเครื่องยศขุนใหญ่ ซึ่งดำรงตำแหน่งขวาอยู่แล้ว

๓. ขุนอู่ทอง ในกเบื้องจาน เรียกลุงขุนอู่ทองปรากฏขึ้นเพราะได้นำลูกสาวชื่ออู่หอทองไปให้และได้ผ่องขวัญฟ้า กับสีงามฟ้าแก่ลูกชายชื่อขุนหาญอู่ทอง ทำรูปนี้ยกมือทั้งสองป้องกันบ้านเมือง มีลายมะลิบาน ณ ฝ่ามือ หมายถึงชื่อเสียงฟุ้งขจร

๔. ขุนหญิงอู่หอทอง เป็นลูกสาวนำมาให้แต่งงานแก่ขุนกรุง-เรืองฟ้า มือขวาถือดอกบัว มือซ้ายถือหอยสังข์

และพุทธศตวรรษที่ ๑๒ พระถังซัมจั๋งได้จาริกไปสู่ชมพูทวีป ท่านยังกล่าวไว้ในจดหมายเหตุ ซึ่งภาษาแต้จิ๋วออกว่า"สุ้ยล้อปึงตี่ หรือตุยลอปาตี" ซึ่งฝรั่งได้นำไปกล่าวไว้และไทยแปลสู่ภาษาไทยว่าทวารวดี เป็นทั้งชื่อและสมัยทวารวดี อันฝรั่งอ้างจดหมายเหตุพระจีน ๒ ท่าน คือ พระถังซัมจั๋ง และพระอีจิ๋น หรือพระงี่เจ๋ง

พระถังซัมจั๋ง (พ.ศ. ๑๑๗๒-๑๑๘๘) เขียนไว้ในจดหมายเหตุของท่านว่า เดินทางไปถึงบริเวณลุ่มน้ำคงคาทางทิศตะวันออกเข้าแคว้น สมตฏ ได้เขียนไว้ว่า ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จากนี้...มีแคว้น ซีลีซาตอลอ (ศรีเกษตร พม่า).....แคว้น ตุยลอปาตี หนังสือเมืองทองอ่านว่า สุ้ยล้อปึงตี่ ภาษากลางอ่านกันว่า จุยล่อพัดตี้ ฝรั่งนิยามว่าโตโลโปติ (TO-LO-PO-TI ถ้าอ่าน ตูลอโปติ จะใกล้เสียงว่า

พระพุทธรูปนั่งตอ ห้อยพระบาท สมัยไทยทวาลาว

ซ้าย-พระพุทธรูปหินแลง
ขวา -พระพุทธรูปทองสำริด

พระทั้งสององค์นี้ จะเห็นส่วนยาวแม้จอมพระเมาลีก็สูงขึ้น จริงอยู่ในจารึกสมัยขุนกรุงเรืองฟ้านี้ไม่มีระบุสร้างพระพุทธรูป ถึงกระนั้นเข้าใจว่าคงสร้างขึ้นแต่ไม่ได้จารึกและใช้พระพุทธรูปแบบนี้ เป็นแบบไทยทวาลาวเพราะลักษณะที่ยาวกว่าสมัยสุวัณณภูมินั้น

พ่อชื่อเฉลิมเมืองทอง แม่ชื่อเดือนเด่นฉาย เราชื่อกรุงเรืองฟ้า พี่ญิงชื่อผ่องขวัญฟ้า มีน้องญิงชื่อสีงามฟ้า มีน้องชายชื่อฏรุดฏานฟ้า มีน้องแม่กลางชื่อ ก้องเริงฟ้า ญิงชื่ออ่อนแสงฟ้า แม่น้อย กล้าแรงฟ้า พ่อสิ้นปี ๑๔๒๕ กูครองต่อขึ้น (ขวบ) ๒๘ มิมีเมีย เมื่อร้อนทำไล่ ฤดูนา ทำนา เกบข้าว เข้าน้ำ เอากุ้ง ปลา เมื่อเยนหัดดาบ หน้าไม้ หัดมวย หัดศึกสู้ (๗๒๖/๑) กรุงเรืองฟ้า กรุงไทยทวาลาว ลุงขุนอู่ทองนำลูกสาวชื่ออู่หอทองให้ทำเมียให้ออนแสงฟ้า แล สีงามฟ้า สีงาม (ฟ้า) ว่ามิเอา เอาขุนหาญอู่ทอง พี่ผ่องขวัญฟ้าว่าเอาคู่ข้า

ดุยลอปาตี่) ไทยกลับมาว่าทวารวดี ก็ไม่ตรงกับกรุงเทพทวารวดี คือ ทวารวดี หรือ ไทยทวาลาว

สมณะงี่เจ๋ง เดินทางไปชมพูทวีป พ.ศ. ๑๒๓๒-๑๒๓๕ เขียนเล่าเรื่องพระมหายานประทีป ว่าเมื่อเยาว์วัยติดตามโยมผู้ชายมีอาชีพทางเดินเรือไปถึงแคว้น สุ้ยล้อ ปิงตี่ (ทวารวดี นครปฐม) ได้บรรพชาเป็นสามเณร ได้กลับไปอุปสมบทกับพระถังซัมจั๋ง ณ เมืองจีน และในจดหมายเหตุของท่านได้บันทึกพระสมณทูตไว้ ๕๔ องค์ ในจำนวนนี้มีองค์หนึ่งได้ยินชื่อ พระพุทธบาท หรืออาจได้มาไหว้ จึงไปสร้างตัวหนังสือจีนเป็นลายว่า พ่อบ๊าก 抱木 ซึ่งลายสือนั้นแสดงถึงยังเป็นป่า ต้นไม้ ภูเขา อยู่ ซึ่งยืนยันสมัยก่อนการสร้าง

คำชื่อและเสียงอ่านจีนแต้จิ๋วว่า สุ้ยล้อปิงตี่ ซึ่งไทยนำมาในชื่อว่า ทวารวดี (สันสกฤต ว่า ทวารวตี แปลว่า เมืองมีประตู เป็นชื่อเมืองพระรามก่อน พ.ศ. ประมาณ ๑,๕๐๐ ปี และอยู่ในชมพูทวีป) ตามเสียงอ่านใกล้กับเสียงกล่าวชื่อสุวัณณภูมิในเสียงสันสกฤตว่า สุวรุณภูมิ พระถังซัมจั๋งเป็นต้น คงได้ยินชื่อสุวัณณภูมิซึ่งเป็นชื่อที่มีกล่าวในเรื่องพระพุทธศาสนามาก และเฉพาะที่พระโสณอุตตรมาพระถังซัมจั๋งรู้ทั้งภาษามคธและภาษาสันสกฤตดี จึงรู้ความหมายของสุวัณณภูมิดีว่า ดินทอง หรือ เมืองทอง อันเคยมีชื่อเป็นที่รู้จักกันในหมู่ชาวจีนแล้วว่า กิมหลิน กิมต๋ง กิมจิว กับรู้ว่าถิ่นนี้เป็นที่อยู่ของพวกลั๊วะ ลว้า ซึ่งในชื่อชาวจีนเขาเรียกว่าล้อ หรือ หลอ

ฉะนี้ พระถังซัมจั๋งตั้งคำในเสียงและลายสือจีนซึ่งอ่านตามคำจีนแต้จิ๋วว่า"สุ้ยล้อปิงตี่" 誰羅本地 ลายสือจีนเขาอ่านเป็นเสียงและมีความหมายอยู่ในลายเส้น สุ้ย ตุย 誰對 ถิ่นทาง ล้อ 羅 คนไทยลวะ ปิง ปิ๋ง 方本 ข้าว, บิณฑบาต, พระตี่ ตี้ 弟弟 ที่ราบสวยงาม เมื่ออ่านลายเส้นแล้ว 誰對 สุ้ย ตุย แยกออกเป็น ๔ คำหมาย คือ กงู๋ หี 誤戲 หูวัวขวา คือแหลมไซง่อนคล้ายหูงัว อยู่ขวามือเวลาเข้ามา ไซ ซ้าย 獅洒 มือซ้าย ทางซ้ายมี กว้วย 月 พระจันทร์ เดือน คือแหลมทอง ถึงมลายูมีรูปคล้ายพระพระจันทร์แรมเว้า โท้ว 土 ที่ดิน ตามความหมายนี้จะมองเห็นที่ดินอ่าวแหลมส่วนนี้ตลอด ล้อ หลอ 羅 แยกเป็นสองคำ ซี 四 คือสี่ ยุ้ย อุย 維為 คุณธรรม ของอยู่นานประจำ คือพวกลั๊วะ ไทยลว้าไปเป็นชาวจีน คือพวกแซ่ล้อและหลอ ซึ่งแยกเป็น ซียุ้ย ในหนังสือประวัติการสัมพันธ์ฯ ท่านลิขิต ฮุนตระกูล แยกคุณธรรม ๔ ประการไว้อย่างนี้ (๑) รักยุติธรรม 禮 อ่านว่า โล้ย (๒) รักสัจจะ 義 อ่านว่างี้ (๓) มีมรรยาท 廉 อ่านว่า เลียม (๔) รู้จักละอาย 恥 อ่านว่า ฉี รวมความว่า

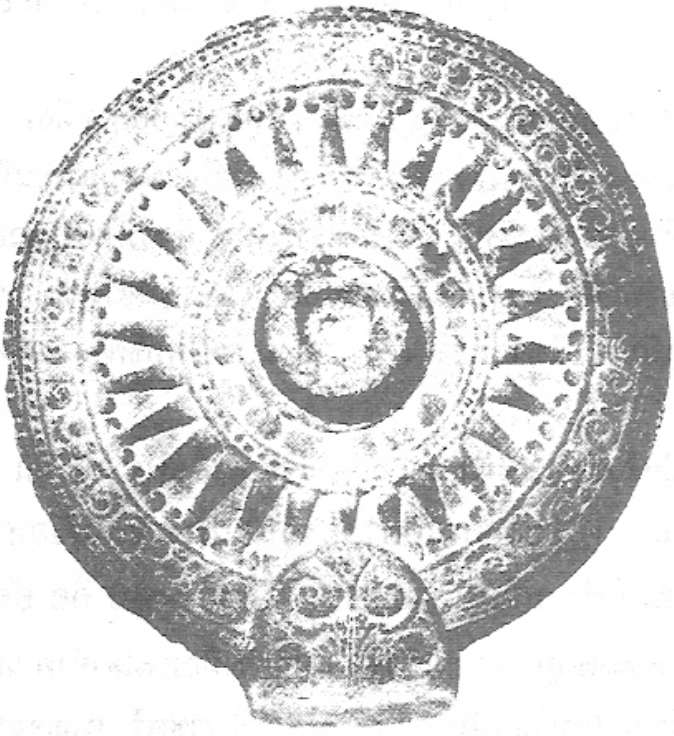

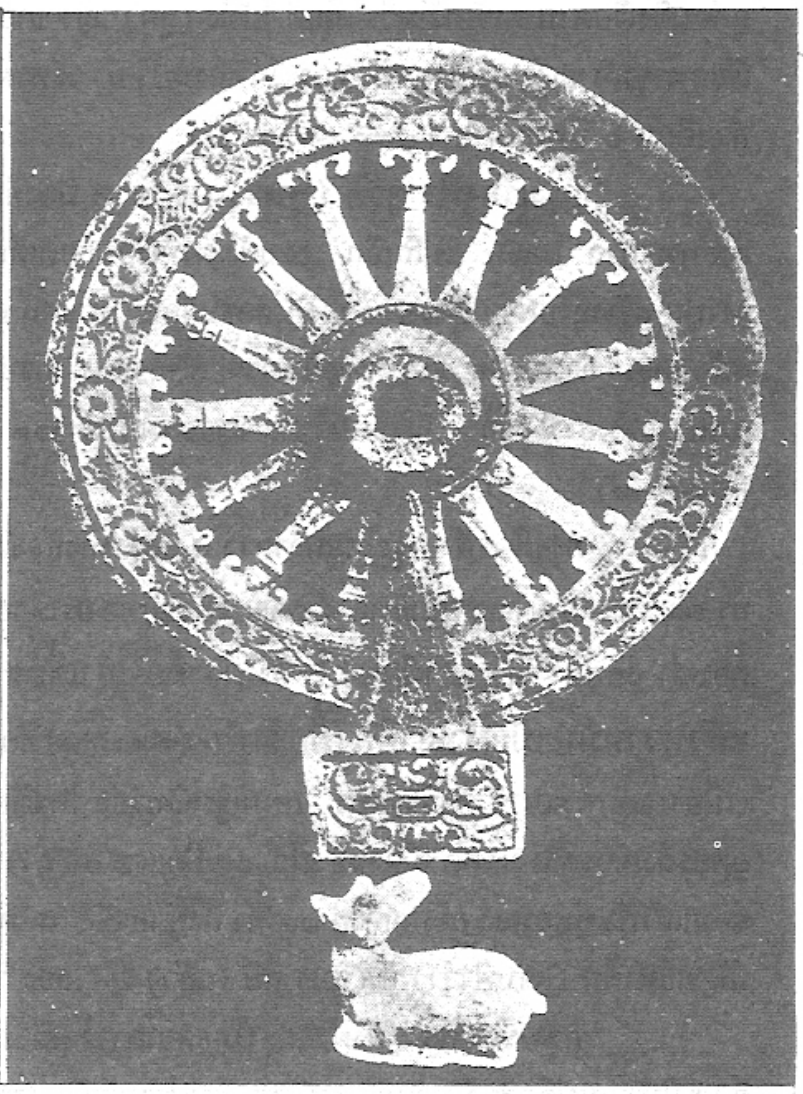

ธรรมจักรหินปูน พิพิธภัณฑสถานฯ
พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม
ที่กงล้อจำหลักเป็นลายก้านขด

รูปกงล้อธรรมจักร์หินทั้ง ๒ นี้ มีในหนังสือธรรมจักร์ ได้นำมาอ้างเรื่องอย่างนี้ เพื่อให้สังเกตลวดลายตามที่ปรากฏนั้น ซ้าย -จะเห็นลวดลายตื้นกระจะกระจ่างน้อย จึงเข้าใจว่าสร้างก่อน ขวา-จะเห็นลวดลายละเอียดลึก กระจะกระจ่างกว่า จึงเห็นว่าสร้างทีหลังกว่า

ตามจารึกที่เขียนแล้วแจ้วไว้ว่า ได้สลักหินเป็นกงล้อธรรมจักร์แทนของเก่าที่บิ่น แตก หัก ทำปี พ.ศ. ๑๔๓๑-๓๓ เข้าใจว่าเป็นกงล้อ ขวา-ที่ลายดุม มีลายสือพอเห็นเค้า คงเป็นลายจารึก เย ธมฺมา ฯลฯ กับมีกวางด้วย จึงแน่ใจว่าคงจะใช่

สำหรับ กงล้อธรรมจักรไทยมีลักษณะพิเศษกว่าในชมพูทวีป ก็คือมีลวดลาย เฉพาะกงล้อขวาปรากฏลวดลาย ณ กง และ กำ คือ ซี่ ตลอดถึงวงดุมนั้นเป็นลวดลายอธิบายพระธรรมที่เป็นรูปเคารพกงล้อธรรมจักรนี้ว่า พระศาสนธรรม เป็นพรหมจรรย พร้อมทั้งอัตถ-พยัญชนะ คือ เนื้อความ และ ผลปรากฏมีบริสุทธิบริบูรณเป็นส่วนเดียว มีงดงามในเบื้องต้น คือ ศิล (อาทิกลฺยาณ์) งดงามท่ามกลาง คือ สมาธิ (มชเฌกลฺยาณ์) งดงามในที่สุด คือปัญญา (ปริโยสานกลฺยาณ์) ช่างรุ่นนั้น ได้ทำลายงดงามไว้เป็นเครื่องอธิบายความ จึงปรากฏอย่างนี้

ผู้ประกอบด้วยคุณธรรม ๔ ประการเป็นสมบัติประจำชาติล้อ หลอ ไทยลัวะสืบมาจนทุกวันนี้ ปึง ปึ้ง 方本 แยกออกเป็นสองคำ คือ กิม 金 ทอง เมื่อเข้ากับศัพท์อื่นหมายถึงโลหะ เหล็ก 方本 ปึง ปึ้ง คือ ข้าว แต่เมื่อรวมกันเข้าอย่างนี้หมายถึงบาตร และบิณฑบาต จึงหมายถึงพระ ตี่ ตี้ แยกออกเป็นสองคือ กวั้ง 罐 กว้าง ตี่ ตี้ 弟弟 ที่ราบต่ำ และตี่นี้อ่านเป็นสี แปลว่าผู้หญิงสวยได้อีก เมื่อเป็นเช่นนี้จึงได้ความหมายในชื่อจีน ระบุชัดว่าเมืองทอง หรือเมืองไทย ไม่ได้เข้าเรื่องกับชื่อทวารวดี (เมืองมีประตู) เลย เมื่อไทยเอาคำของจีนที่ฝรั่งนิยามไว้อย่างผิด ๆ ความหมายของเขาบรรยายให้เขาฟังนั้น จีนที่มีความรู้ลายสือของเขาเข้าก็นั่งหัวเราะเท่านั้น

ต่อมา ถึงสมัยสุโขทัย ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๘๒๕ ตลอดถึงอยุธยาและรัตนโกสินทร์ ปรากฏในจดหมายเหตุจีน คือ ราชทูตโฮจือจี ได้ระบุชื่อตั้งขึ้นใหม่ตามที่มาได้ยินสืบ ๆ กันมาว่า เซียม (สยาม) กัก หลออก (คือ ละโว้ หรือไทยลวะ) กัก และรวมกันว่าเซียมล้อกัก เซียมตัวนี้แปลว่าพระอาทิตย์ขึ้นส่องแสง ยังหมายเป็นชื่อคนก็ได้ จึงตรงกับคนเผ่าเซมัง เซียมมัง เงาะหรือกอย กับชาวเล หรือชาวน้ำ อันมีชื่อเฉพาะว่า โอรังลาโวด ชื่อเหล่านี้ก็คือชื่อมี ล.ร. เหมือน ๆ กัน ชาวจีนเข้ามาพบพวก เซมัง เซียมัง แถบริมทะเล และชาวเลซึ่งมีอาชีพ

กูค่อนขึ้งเงื้อดาบ ลุงจับห้ามว่า เมื่อดี ให้ทั้ง (ลูก) ญิง ชาย กูร้องว่า ไทโยโหยิ้วหาผัวให้พี่น้องร่วมแม่ได้แล้ว เมื่อลุงให้เรียกหาขุนหาญอู่ทองเถิง (แล้ว) ว่า ไอ้หลานบ้า บ้า จะหาผัวให้พี่น้องมิบอกกู แล้วแต่งคู่กู (กับ) อู่ (หอ) ทอง ขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๖ ปีพุทธกาล ๑๔๓๑ (๗๒๖/๒)

กรุงเรืองฟ้า ดูวัด (พุทธ) บรมธาตุ มีองค์เจดีย์ร้าว อุโบสถแตก กุฏิพัง ไฝ่เผาพ่อเผาเมื่อเพงเดือน ๕ เมื่อพุทธกาล ๑๔๓๐ แม่สิ้นอีก เอาเข้าเผาที่เรือนยอดเดียว (กัน) ในวัดนี้ช่วยซ่อม หาแลง เผาอิฐ เผาเบื้อง ขนหิน เผาปูน สร้างอุโบสถ (๗๒๗/๑) หินล้อธัมจักก บิ่นแตก เอาหินอู่ทอง ราชพลี เอิ้นช่างเจริญไทย ที่ขอมไทย ช่วยกู สลัก ตอก (คาถา) เย ธัมมาเหตุปัพภวา เข้าลายกง เอาหมายธัม กับ กวาง เข้าสี่มุมอุโบสถ แลสี่มุมข้างเจดีย์ครบ เอาถวายต้นสงฆ์ ชื่อ เถรธัมมวิชโย ช่วยชวนสงฆ์ ๒๑ ผูกนิมิต สีมา ขึ้น ๓ (ค่ำ) เดือน ๔ ปีพุทธกาล ๑๔๓๓ (๗๒๗/๒)

กรุงเรืองฟ้า กรุงไทยทวาลาว เมื่อสร้างกงล้อธัม เมียชื่ออ่อนแสงฟ้า ออกลูกชายชื่อ **กงล้อฟ้า** เมื่อขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๘ ปีกุน พระพุทธกาล ๑๔๓๒ แม้ลุงอู่ทองมาช่วยสอน (ว่า) อย่านอนเปล่า เอากันไว้บ้าง มิสิ้นเชื้อสาย ตอบว่า ลูกลุง (ลุง) ว่า เมื่อแท้ ใช่ชีมีผัว คือ เอาเชื้อเก่า เฒ่า คือ หนอนตายอยาก เมื่อสาวหนุ่ม คือ อ้อย แห้วหวานมัน เมียผัวเอากิน เมื่อยังฟัน (๗๒๘/๑) ค่อนปี ๑๔๓๒ อู่หอทอง มีญิงชื่อไสหอฟ้า เดือน ๑๒ เข้าพรรษา (เมื่อ) ออกพรรษาข้าหาจีวรแพร ไหมกฐินญิบร้อย ใคร่เรือแข่ง ผ้าไหมยี่สิบพัน ไปถึงเพชรพลี ราชพรี กาญจนบุรี อู่ทองถึงเขื่อนขัน มกอก เมืองฉอ ลโว้ แต่เมื่อแรม ๑ (ค่ำ) เดือน ๑๑ ปี ๑๔๓๓ เมื่อถึงเรือน ขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๑๒ อ่อนแสงฟ้า อู่หอทอง ออกลูกคืน ๑๕ ค่ำ ถึงคู่ เอาชื่อ เฉลิมเรือนทอง ฉลองหอฟ้า แจ่มฟ้า อีลูกป้าว่ามีท้อง ข้าเถียงมันว่ายี่ห้าคืน (แจ่มฟ้าว่า) สี (สิบ) สี่มี (แล้ว) กู (เลย) รับ (๗๒๘/๒)

กรุงเรืองฟ้า ฝังฝากกรุงไทยลวาลาวให้เมียใหญ่ ขุนหญิงอ่อนแสงฟ้าแล้ว ให้หาขุนฆ่าศึกพ่าย ขุนทลายศึกพังให้ชุมหมู่ศึกสี่หมื่น ขุนเพชรห้าพัน ขุนปรานสี่พัน (ขุน) ราชพลีห้าพัน สากอไทยห้าพัน เมืองขวัญเก้าร้อย เมืองแผดงสองพันห้าร้อย (๗๒๕/๑) ยโสวรมันคลองอู่พิมาย ลโว้ ปี ๑๔๔๒ เดือน ๔ ขุนพวนออกยอบให้ ยโสใคร่เอาอโยฌิยา และอู่ทอง กูจัดศึกพร้อมสู้สี่หมื่นเข้า (หา) ขุนอู่ทองผู้ลุงเอาแม่น้ำสองพี่น้องกำแพงสู้ แม้ถิ่นพันร้อยเส้นศึกก้ามปูเอาหนีบเมื่อข้ามน้ำ (๗๒๕/๒)

ทางน้ำก่อน จึงระบุและตั้งลายสือจีนตามชื่อว่าเซียมในลายเส้นความจึงหมายถึงตะวันขึ้น คือตะวันออก คำชื่อหมายถึงเผ่าคนนี้ ยังนำไปเป็นชื่อคนเนปาล ภูฐาน และอัสสัมอีกว่า เซียมเซี่ยมก๊ก หรือสาน สานโกวัวะ และยังไปเรียกเผ่าไทยว่า สาน ฉาน ชาน อีก เฉพาะในถิ่นไทยนี้เมื่อเป็นชื่อเต็มว่าเซียมล่อก๊ก จึงแปลได้ความว่าพวก เซียม เซียมัง เซมัง ล้อ หลอ ลัวะ ลวะ ลโว้ ลวู ไทยลวะ ลาว

เซียมล่อก๊ก ในหนังสือประวัติการสัมพันธ์ระหว่างชาติไทยกับชาติจีน ท่านลิขิต ธุนตระกูล ให้ลายสือจีนไว้อย่างนี้ 暹羅國 เซียม สยาม ล้อ คือ พวกมีคุณธรรม ๔ ประการ ก๊ก คือ พวก-ประเทศ รวมว่าประเทศเซียมและลัวะ เซียม ขะแมออกว่าเสียม มอญออกว่าเซม อันหมายถึงพวกเซมัง เซียมังอย่างว่ามาแล้ว ในเสียงและลายสือจีน ซึ่งมีความในลายเส้นจึงแปลว่าพระอาทิตย์-ดวงตะวันขึ้นส่องแสง 暹 เซียมแยกออกเป็นสี่ตัว คือ 日 อ่านว่า ยิ๊ก-ตะวัน 光 อ่านว่า กวง-แสง 升 อ่านว่า เซ็ง-ขึ้น 出 อ่านว่า เยือก-ส่อง รวมว่าตะวันขึ้นส่องแสง จึงหมายความว่าตะวันออก คำว่าเซียมนี้ ถ้าเขียนอย่างนี้ 森 อ่านว่าเซียมหมายว่าคนผู้ชาย ถ้าเขียนอย่างนี้ 嫻 อ่านว่าเซียมหรือสี แปลว่า คนผู้หญิง คุณหญิง ท่านผู้หญิง ฉะนี้ ถ้าเสียงว่าเซียมจึงหมายถึงคนตะวันออก คือ พวกเซมังและลวัะ หลอ ●

แผ่น ๗๒๔ หน้า ๑

- กรุง เรือง ฟ้า พุทธกาล ๑๔
- ๔๒ เมื่อ ศึก ข แม ย โส วร (ยโสชัดเจน)
- มัน ถึง นคร ไทย ทวาลา (ว)
- กู ยิน สู้ ที่ สู้ อู่ ทอง เมื่อ
- เดือนสี่ เข้าสี่เดือน ยโส
- เมื้อ ลโว้ (ขุน) อู่ ทอง กู เดิน ถึงลโว้
- เอาลโว้ ให้ ขอม ฟ้า พวน
- แล้ว อู่ หิน พิมาย เคี่ยวสู้สิบเดือน
- เอา อู่ พิมาย คืน ลาว

กรุงเรืองฟ้า พุทธกาล ๑๔๔๒ เมื่อศึกขแมยโสวรมันถึง นครไทยทวาลาว กูยิน (ข่าวแล้วไป) สู้ ที่สู้อู่ทอง เมื่อเดือนสี่ เข้าสี่เดือนยโสวรมันเมื้อลโว้ (ขุน) อู่ทอง (และ) กูเดินถึงลโว้ เอาลโว้ให้ขอมฟ้าพวน แล้ว (ไปเอา) อู่หินพิมายเคี่ยวสู้สิบเดือนเอาอู่พิมายคืนลาว (๗๒๔/๑) เมื่อยโสวรมันหนีไปเข้าขแม กูเอาส่วยคือข้าลาวเจลล ผู้ไม่ยอมกูเอาฆ่ามิยัง เอาคนต้นอู่หิน ชื่อเจริญฟ้า เมียชื่อแม่ผกายดาว ลูกชื่อขุนเมืองอู่หินเจลลฟ้าขึ้นขุน ลูกสาวสอง (คน) ใหญ่ชื่อ ฟ้าผกายแสง (น้องชื่อ) เรืองสีฟ้า พี่ยก (ให้) กู น้อง เอาให้อู่ทอง (๗๒๔/๒)

กงล้อฟ้า ครองไทยทวาลาว ปี ๑๔๖๑ ขุนญิงเมียชื่อ แสงช่อฟ้า (เมีย) กลางชื่อ สอิ้งทองฟ้า เมียน้อยชื่อ ก่องแก้วแสง มีสาวเชิญชื่อ สนมกำนัลอีก ๒๕ (๗๓๑/๑) แสงช่อฟ้า มีชายชื่อเกริ่นฟ้าไทย เมื่อเดือน ๔ แรม ๑๒ ค่ำ ปี ๑๔๖๒ ก่องแก้วแสงมีชาย ปี ๑๔๖๓ ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๘[๒] ชื่อแกนฟ้าไทย สอิ้งทองฟ้า เกิดญิงปี ๑๔๖๕ แรม ๑๑ เดือนสาม ชื่อกรองสร้อยสอาง (๗๓๑/๒)

เกริ่นฟ้าไทย ครองนครไทยทวาลาว ปีพุทธกาล ๑๔๘๑ เมียชื่อ สุสีลา เมียกลาง ชื่อช่อฟ้าทอง เมียน้อยชื่อเวียงหอฟ้า (๗๓๔/๑) เมื่อพุทธกาล ๑๔๘๒ เดือน ๕ ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) สุสีลา ออกชายคนที่เตียงนั่งฟ้า (ชื่อ) ใต้-เมืองฟ้า ช่อฟ้าทองมีญิงชื่อ ชื่นช่อฟ้า ขึ้น ๑๑ เดือน ๑๑ ปี ๑๔๘๔ (๗๓๔/๒)

---

[๑] พระเจ้ายโสวรมัน พ.ศ. ๑๔๓๑-พ.ศ. ๑๔๕๓ ตามที่ท่านเสฐียรโกเศศกล่าวไว้ในหนังสือแหลมอินโดจีนสมัยโบราณ เห็นมีอยู่เท่านี้ ส่วนที่ยกกองทัพมาตีนี้ ไม่ปรากฏ

ในหนังสือ The history of the khmers ANGKOR Page ๔๕ กล่าวว่า มีราชอาณาจักรชื่อยโสธรปุระ จะเป็นที่เดียวกันกับจังหวัดยโสธรหรือไม่ ไม่ทราบแน่ ที่จังหวัดยโสธรมีวัดมหาธาตุ พระอานนท ซึ่งเจตตานุวิน จินดาขานุ สร้างพระธาตุบรรจุธาตุพระอานนทเถร ซึ่งไปได้มาจากเทวทหนคร ได้เขียนประวัติไว้ลงว่า พ.ศ. ๑๒๑๘ ที่พระธาตุมีจารึกหินทรายบอกว่า จ.ศ.๑๔๕ พ.ศ. ๑๓๓๐ ถ้าจริงแล้วตามจารึกนี้ยืนยันจังหวัดยโสธรมีก่อน ยโสธรปุระฯ

[๒] อ่านตัวทับชื่อตรงขึ้น ๑๕ (ค่ำ)

ใต้เมืองฟ้า ครองไทยทวาลาว เมื่อปี ๑๕๐๑ เมียชื่อ เพญจันทรฉาย เมียกลางชื่อ สิรินทรเรืองฟ้า เมียน้อยชื่อ เฟื่องแสงฟ้า แม้พี่น้องให้สาวเพื่อใช้งาน ใช้ญิง ขอมสีสอนลายสือ (๗๒๔/๑) ขึ้น ๓ (ค่ำ) เดือน ๕ พุทธกาล ๑๕๐๒ เพญจันทรฉาย มีชายชื่อตรุง (กรุง) เมืองฟ้า สิรินทรเรืองฟ้า มีชายขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ ชื่อตรึงฟ้าไทย เฟื่องแสงฟ้า มีญิงชื่อฟ้าไสแสง เดือน ๗ ขึ้น ๕ (ค่ำ) ปี ๑๕๐๓ (๗๒๕/๒)

กงจักร์ฟ้า[๑] ครองกรุงไทยทวาลาว เมื่อปีพุทธศก ๑๕๒๕ พี่ตรุงเมืองฟ้าตายมิมีลูก เมียชื่อนางแก้วขวัญฟ้า เมียน้อยชื่อลออสีฟ้า เมียพี่ ๓ คนข้าเลี้ยง (๗๔๐/๑) แม่แก้วขวัญฟ้ามีลูกชายชื่อว่าพานเมืองฟ้า ปี ๑๕๒๖ ขึ้น ๑ ค่ำ เดือนเก้า ลออสีฟ้ามีชายชื่อปิ่นฟ้าเฟื่อง แรม ๕ ค่ำ เดือน ๕ ปี ๑๕๒๙ มีญิงปี ๑๕๓๐ เดือนสี่ ชื่อแสงเอี่ยมฟ้า (๓๔๐/๒)

พระยากง

สมัยไทยทวาลาว

เป็นตำนานพิเศษแซกเข้าไทยทวาลาวตอนนี้

พระยากง ตามพงศาวดารเหนือไม่มีบอกกาล พ.ศ. ไว้ ได้ครองเมืองกาญจนบุรี กับ พระอรรคมเหษีบางแห่งระบุชื่อว่า พระนางปทุมเทวี ได้ทรงครรภ์โหราจารย์ ได้พิเคราะห์ทราบว่าเป็นชายใจฉกรรจ์ มีบุญมากนัก จะฆ่าพระราชบิดามั่นคง ครั้นประสูติใช้พานรับพระนลาตกระทบขอบพานเป็นรอยอยู่เป็นสำคัญจึงให้ฆ่า พระมารดาทรงพระกรุณาจึงเบี่ยงบ่ายมอบให้ยายหอมนำไปเลี้ยง และได้นำไปให้พระยาราชบุรีเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม กระทั่งเจริญวัยตอน

---

[๑] กงจักร์ฟ้า อาจเป็นพระองค์เดียวกับพระยากง ทั้งมีลูกชื่อพานเมืองฟ้าก็เกือบเหมือนกับพระยาพาน หรือชื่อหน้าเป็นชื่อเดียวกัน แต่ในประชุมพงศาวดารภาคที่ ๑ ปี พ.ศ. ห่างกันมาก ทั้งกงจักร์ฟ้านี้คงเป็นลูกของใต้เมืองฟ้า ในจารึกไม่มีชื่อในทำเนียบ เพราะทำเนียบจารึก พ.ศ. ๑๕๐๓ ฉะนี้ อาจเกิดหลัง พ.ศ. ๑๕๐๓ เท่าที่จารึกไว้ว่าพี่ตรุงเมืองฟ้าตาย ไม่ได้ระบุถึงตรึงฟ้าไทย อาจตายหรืออย่างไรไม่ปรากฏ ในกาลใต้ครองนี้มีอายุน้อย ๆ กงจักร์ฟ้านี้ก็มีอายุน้อย ขณะกาลครองอาจมีอายุเพียง ๒๐ หรือไม่ถึง และมีลูกพานเมืองฟ้าในปีต่อมานั้น

ในสมัยต่อจากสุวัณณภูมิ คือ ไทยทวาลาว เมื่อฉลองกรุงไทยทวาลาวยังนิมนต์พระได้ถึงหมื่นองค์ ก่อนหน้าในการเผาศพมีระบุชื่อพระอริยสังฆาจารย์เถระ เมื่อสร้างวัดที่ดอนยายหอม มีชื่อพระเถรอัคคสุนันโท เมื่อฉกันฟ้าไทย ให้ลูกบวชพระ ๑ พรรษาแล้วลาสิกขา จึงได้บวชและกอเพชรไทยได้ครอง ได้สร้างวัดมหาธาตุกำแพงแสน มีท่านองค์หนึ่งสลักวงล้อธรรมจักร์หิน ได้จารึกพระคาถาย่อธรรมจักร์ไว้ แต่ไม่ได้จารึกชื่อ สมัยฟ้าก่องเดือนสร้างเมรุ ณ ป่าไผ่ล้อม เผาศพพ่อแม่แล้วยกขึ้นเป็นวัดไผ่ล้อม มีระบุชื่อพระเทพมุนี ในสมัยพระยากง เมื่อพระยาพานชนช้างได้ประหารพ่อแล้ว จึงนิมนต์พระมาถาม มีระบุชื่อว่า พระคิริมานนท และพระองคุลีมาล ทั้งนี้เข้าใจว่าเป็นชื่อสมณศักดิ์ เช่น พระอุบาลีในปัจจุบัน กับทั้งเล่าว่า พระสังฆราชมาจากเมืองหงษาวดี จะมาถามถึงอัตถกถา และผู้ทรงจำพระไตรปิฎกได้ไปอยู่วัดโพธิ์หอม ได้ลง จ.ศ. ไว้ว่า ๕๕๒ พ.ศ. ๑๗๓๓/ จ.ศ. ๖๖๔/พ.ศ. ๑๘๕๐/จ.ศ. ๘๐๖ พ.ศ. ๒๐๘๗ ครั้นพระราชบัณฑิตได้ครองเปลี่ยน จ.ศ. เป็น พ.ศ. ว่า ๕๕๕ ที่สุโภรหัน=พม่าได้ตั้งจุลศักราชนั้น พ.ศ.๑๑๘๑ ฉะนี้ จึงคลาดเคลื่อนหรืออาจตก ๑ ไป ถ้ามี ๑ ก็คงเป็น ๑๘๕๕ ก็เป็นสมัยอยุธยา

สาระสำคัญคือมีระบุถึงอัตถกถา และผู้ทรงจำพระไตรปิฎกได้ อันยืนยันว่ามีพระไปเรียนและคัดลอกนำมาเป็นแบบแผน เพราะพุทธโฆสเถระไปกลับจากภาษาลังกาเข้าสู่ภาษาเดิมหรือมูลภาสานั้น พ.ศ. ๙๘๖-๙๘๗ ก็คงไปกันในระยะกาลนี้ ท่านมีชื่ออยู่ในจารึกนี้ คงเป็นพระที่ไปนำมา จึงมีชื่อในจารึก ครั้นอัตถกถา หรือ อัฏฐกถา ได้คืนเข้าสู่คำมคธ เป็นมูลภาสาแล้ว พระสงฆ์ก็คงได้ข่าว คงพากันไปเรียนเขียนคัดลอกกันมา แต่ว่าไม่ได้มีปกรณหรือคัมภีร์เขียนไว้ หรืออาจมีแต่สูญหายไป จึงไม่ปรากฏชื่อ ปรากฏเพียงจารึก เช่น เย ธมฺมา ฯลฯ อวิชฺชาปจฺจยา ถึงกระนั้นก็ยังเห็นมีชื่อพระเถรต่าง ๆ ในสังฆกรรม เช่น กระทำ พัทธสีมา หรือ ขัณฑสีมา อย่างที่จารึกไว้

นั้นพระยาราชบุรีต้องถวายราชบรรณาการแก่พระยากงทุกปี พระยาราชบุรีจึงให้งด พระยากงเห็นว่าเป็นขบฏ จึงเกณฑ์พลทัพเพื่อจะจับพระยาราชบุตรและพระยาราชบุรีจึงเกณฑ์พลประจำหน้าที่ พระยาราชบุรีจัดช้างพลายงางอนสูงหกศอกให้บุตรบุญธรรมเป็นนายทัพ ได้ยกออกกระทำยุทธหัตถี ได้ท่าจึงจ้วงฟันพระยากงตายกับคอช้าง จึงเข้ายึดเมืองกาญจนบุรีได้ โหราจารย์ปุโรหิตจึงยกขึ้นครอง ทรงพระนามชื่อว่า **พระยาพาน**

พระยาพาน ได้ครองเมืองแล้ว[๑] ในเรื่องนี้ไม่มีบอกกาลเวลาได้ข่าวอยู่ก่อนแล้วว่าพระอรรคมเหษี คือพระนางปทุมเทวีนั้นมีพระศิริโฉมสวยงามนัก ความจริงก็พระมารดาของพระองค์ ตั้งใจหมายจะสังวาสด้วย ในประถมยามจะเข้าไปข้างใน ได้ยินวิพาร (แมว) ซึ่งลูกร้องจะกินนม แม่ห้ามว่าอย่าร้อง ดูลูกจะเข้าหาแม่ ก็สะดุ้งใจ ครั้นทุติยยามจะเข้าไปอีก ก็ได้ยินแม่ม้าพูดห้ามลูกว่า อย่าเพ่อกินนมก่อน ดูลูกจะเข้าหาแม่ ก็ตกใจและถอยออก ครั้นตติยยามก็ย้อนเข้าไปอีก มารดาถามได้ฟังตอบว่าเป็นลูกพระยาราชบุรี จึงเล่าบอกว่าเป็นลูก เมื่อประสูติพระบิดาเอาพานทองรับกระทบนลาตเป็นรอยปรากฏอยู่ เพราะโหรทำนายว่ามีบุญหนักจะฆ่าพ่อ บิดาจึงให้เอาไปฆ่า แม่จึงเอาไปฝากยายหอมจึงนำไปให้พระยาราชบุรี ทรงทราบแล้ว ก็กรรแสงว่าได้ผิดไปแล้ว ทรงพิโรธว่ายายหอมไม่บอก จึงให้ประหารชีวิตก่อนจะประหารยายหอมขอรำเพื่อให้ศพแก่แร้งกิน ที่นั่นจึงเรียกว่า **ท่านางรำ ท่าแร้ง**

ต่อมา ทรงรู้สึกเป็นเวร ทรงทำบุญแจกทานเสมอ ได้ทรงอภิเษกกับพระอรรคมเหษี พระนางทรงครรภ์ประสูติพระราชโอรส ทรงเสน่หาเป็นกำลังยิ่งนัก ทรงดำริถึงพระราชบิดากับทั้งยายหอมผู้เลี้ยง ได้ทรงเสียพระทัยสลดลง ทรงปรึกษากันว่าจะลบล้างบาปกรรมเวรนี้ได้อย่างไร จึงให้ไปอาราธนาพระมหาเถรทั้ง ๒ คือ พระคิริมานนท และ พระองคุลีมาล ซึ่งได้พระอรหัตตรัสรู้ธรรมพิเศษให้มารับอาหารบิณฑบาต แล้วได้ตรัสถาม พระมหาเถรทั้งสองถวายพระพรว่าทรงรู้สึกตัวจะบำบัดให้เบาบางลงได้ ๑๐ ส่วนเท่า ให้ก่อพระเจดีย์สูงชั่วนกเขาเหินสร้างวัด **ประธม (หรือพระโทน)** ทำพระวิหาร ๔ ทิศ สร้างพระจงกรม พระสมาธิทั้ง ๓ ด้าน บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระเขี้ยวแก้ว แล้วให้มีมหรสพฉลอง ๗ วัน ๗ คืน

พระแท่นดงรัง พระแท่นประสูติ (และปรินิพพาน) พระพุทธเจ้า ณ เมืองโกสินาราย ก็ทรงให้บูรณะให้ดีมีชื่อสืบมา พระแท่นดงรัง ในพงศาวดารเหนือกล่าวว่า *"พระแท่นประสูติ"* แต่ในสมัยนี้เรียกว่า *"พระแท่นปรินิพพาน"* และมีเขาถวายพระเพลิงอยู่ด้วย จะอย่างไรก็ตามสิ่งทั้งนี้ก็มีอยู่และปรากฏนานมาแล้ว ก่อนจะสันนิษฐานกันหลายร้อยปี

พระยาพาน ลุพุทธศักราช ๑๗๓๓ (จ.ศ. ๕๕๒) ได้ยกกองทัพขึ้นไปเมืองลำพูน ไปนมัสการพระบรมธาตุ พระพุทธเจ้าถึง ๓ ปี แล้วยกทัพกลับลงมาเมืองใต้ จึงปรายเงินทองต่างข้าวตอกดอกไม้ ถวายพระบรมธาตุมาทุก ๆ ตำบล มาแต่เมืองลำพูน ลำปาง ลงมาทางเดิมบางนางบวช จนถึงเมืองนครไชยศรีสิ้น ๕ ปี รู้กันทั่วว่า พระยาราชบุรีเป็นบิดาเลี้ยงจะมาจับก็ยกทัพขึ้นไปยังประเทศราช[๒] เสนาบดีจึงเชิญขึ้นครองราชสมบัติ ๔๗ ปี สวรรคต จ.ศ. ๖๖๕ พ.ศ. ๑๘๕๐

---

[๑] ในประชุมพงศาวดารไม่ได้บอกว่าเมืองอะไร เข้าใจว่าคงเป็นเมืองกาญจนบุรี แต่สถานที่ ๆ ระบุชื่อ เช่น ตอนยายหอมท่าแร้ง พระประธม เว้นพระแท่นดงรัง อยู่ ณ นครปฐม ตอนนั้น ถึงแม้จะตั้งชื่อว่า **กรุงไทยทวาลาว** แล้วผู้เขียนพงศาวดารคงใช้ชื่อเดิมคือ **เถือมทอง** เป็นชื่อศัพท์ว่ากาญจนบุรีได้ เช่น กรุงเทพฯ เมื่อสัก ๕๐ ปี มาแล้ว (พ.ศ. ๒๔๗๐) ชาวชนบทยังเรียกว่า บางกอก อยุธยาก็ยังเรียกว่า กรุงเก่า ดังนี้ ตอนนั้น กรุงเทพและอยุธยา ฯลฯ ก็เรียกกันเป็นราชการเท่านั้น

[๒] คงจะเป็นที่ชื่อ อำเภอ นครหลวง ในชื่อว่า กรุงไทยทวาลาวนี้ได้เห็นในจารึกว่า กรุงนคร ก็มี เช่น ที่อ้างไว้ในหนังสือนี้ แผ่นที่ ๒ ลำดับอ่านที่ ๗๒๑ จะเห็นตัวชัดว่า กรุงนครไทยทวาลาว จึงนำชื่อไปตั้งที่นั่นว่ากรุงนครหลวงพระยาพาน

พระพรรษา ทรงเป็นพระราชโอรสของพระองค์ เสนาบดีมุขมนตรีทั้งหลาย ยกพระราชกุมารขึ้นเสวยราไชศวรรยาธิปัติ ได้ถวายพระนามว่า พระพรรษา ราษฎรเป็นสุขยิ่งนัก ตั้งแต่นั้นมาได้ ๕๐ ปี สร้างวัดศรีสรรเพชญ์ วัดสวนหลวง เสด็จสวรรคต พ.ศ. ๒๐๘๗ (จ.ศ.๕๐๖)

พระรามบัณฑิตย์ ได้เสวยราชสมบัติ ถวายพระนาม สมเด็จพระรามพงษ์บัณฑิตย์อุดมราชาปิ่นเกล้าพระเจ้าอยู่หัว เสด็จยังพระที่นั่งจตุรมุขเบื้องบูรพา จึงมีพระราชโองการให้ยกจุลศักราชออกเสีย ให้ตั้งพระพุทธศักราชไว้เป็นกำหนดสืบไป พระพุทธศักราชล่วงได้ ๕๕๕ พรรษา **ศรีธนญไชย**[๑] (ในเรื่องปรากฏว่า พระเจ้ากรุงทวาละ อาจเป็นชื่อเดียวกับไทยทวาลาว) สร้างวัด **โลกสุธา พระใจร้าย** พระพุทธศักราชได้ ๕๙๗ พระสังฆราชมาแต่เมืองหงษาวดีจะลงมาถามถึง **อัตถกถา**[๒] จะเสื่อมสูญหรือยัง ผู้ใดจะทรงไว้ได้ทั้งพระไตรปิฎก อยู่วัดโพธิ์หอม

ในที่นี้มีกล่าวว่ามาสืบหาผู้ทรงจำพระไตรปิฎก และอัฏฐกถา ยืนยันว่า ณ เมืองไทยนี้มีผู้สืบศาสนา มีพระไตรปิฎกและอัฏฐกถากันมาแล้วจึงมีชื่อเสียงตลอดไป ครั้งแรกก็คือพระมหาปุณณเถระ ก็คงไม่สมบูรณ์นัก เพราะทรงบัญญัติพระวินัยยังไม่ตลอด พ.ศ. ๒๓๕-๕๐๐ พระอรหันต์ปัญจวัคค มีพระโสณัตเถระเป็นต้น ได้นำมาครบทั้งธรรมวินัยอันเป็นพระไตรปิฎกและอัฏฐกถา แม้กระทำเป็นสีหลัฏฐกถา พระญาณจรณัตเถระเป็นต้น ก็ได้ไปเห็นได้นำมาเป็นแบบฉบับเผยแพร่ตลอดไป และตั้งให้เป็นพระธรรมปาโมกขสังหราช คงดำรงชื่อนี้มานาน แม้ พ.ศ. ๗๐๐-๘๐๐ สมัยเลืองแสงฟ้าทะนุบำรุงบ้านเมืองต่าง ๆ ก็มีระบุพระนิโครธเถระ พระสุธัมมเถระ ณ ลพบุรี และเพชบุรี มีระบุพระอุทัยธัมมเถระ ณ สุวัณณภูมิคงมีชื่อพระธัมมปาโมกขสังฆราช พ.ศ. ๘๘๘ สมัยพระเจ้าธรรมราชา มีการสร้างพระปางหลั่งอมตธรรม มีระบุพระธัมมปาโมกขสังฆราชอริยวงศ์ พ.ศ. ๑๐๐๐ สมัยจันทรภาณุ มีระบุชื่อพระธัมมปาโมกขสังฆราชโพธิญาณ พ.ศ. ๑๐๓๐ ขุนหาญบุญไทยสร้างเมืองกรุงราชพลีและวัดหลายวัดไม่ได้ระบุชื่อพระ พ.ศ. ๑๐๖๓ เข้าอุปสมบทระบุชื่อพระอุปัชฌาย์ชื่อพระพุทธสรโณสังฆราช พ.ศ. ๑๑๐๒ ประชุมเพลิง มีระบุพระอริยสังฆาจารย์เถระได้สร้างกรุงไทยทวาลาวเสร็จแล้วฉลอง พ.ศ. ๑๑๒๒ นิมนต์พระได้ถึงหมื่นองค์ ในกาลนี้พระพุทธโฆสัตเถระได้กลับอัฏฐกถาสู่มูลภาสาแล้ว คงจะส่งไปเรียน เมื่อกลับมาจึงได้รับสมณศักดิ์ เช่น พระอริยสังฆาจารย์ พระเทพมุนี พระคิริมานนท์ พระองคุลีมาล ได้สืบกันมา แล้วตั้งชื่อสมณศักดิ์ว่า พระอริยวงศ์กับพระอริยสังฆเจ้านี้มีไปถึงจังหวัดยโสธร ตามจารึกว่า พ.ศ. ๑๓๓๐ ได้สืบ ๆ กันมาแล้วถึงสมัยไทยทวาลาว สุโขทัยและอยุธยาอย่างที่มีอยู่นี้

---

[๑] ศรีธนญไชย ว่าเป็นมหาดเล็กของพระเจ้ากรุงทวาละและที่ราชบุรีมีวัดโคกหม้อ เล่ากันมาว่า ศรีธนญไชยสร้างแข่งกันจึงคงเป็นวัดโลกสุธารามนั้น

[๒] มีระบุชื่ออัตถกถา ซึ่งพระไทยคงไปคัดลอกนำมาเป็นแบบมาแล้ว ที่ไปทำมานั้นยืนยันว่าพระไทยไปกันมาจึงมีอยู่ได้ในสมัยสุโขทัยก็มีสมเด็จพระศรีสรัทธาราชจุลามุนีเข้าใจว่าจะไป พ.ศ. ๑๘๐๐ ในชินกาลบาลีปกรณ์เล่าว่า พ.ศ. ๑๙๖๗ พระมหาเถรเชียงใหม่ ๒๕ กับพระเถรลพบุรี ๘ ได้ไปพบพระอโยฌิยากลางมหาสมุทรอีก ได้ไปศึกษาพระบาลีอัตถกถาและนำมา ที่ได้ทราบก็เพราะท่านได้จดไว้ในสมัยไทยทวาลาว พ.ศ. ๑๐๐๐-๑๗๐๐ ไม่พบที่ท่านจดไว้จึงไม่ทราบ พบแต่ที่ดำรงสมณศักดิ์แล้ว จึงเข้าใจว่าเป็นแนวทางไว้ก่อนว่าท่านผู้ชื่อนั้น ๆ ได้ดำรงพระธรรมวินัยพระพุทธศาสนามาและกระทำถาวรวัตถุไว้ให้ทราบ

ขุนพานเมืองฟ้า หรือ พระยาพาน
ตามจารึกสมัยไทยทวาลาว

ตามที่พบเรื่อง อันปรากฏในจารึก ณ กเบื้องจาน มีบอกปี เรื่องเล่า เหตุที่มีเรื่องกับพระยาราชบุรี รับศึกสุริยวรมัน พิธีทำลายล้าง เหตุที่สร้างนครไชยศรี กับเหตุที่ต้องละทิ้งเมืองย้ายไปตลอดจนถึงไปอยู่ที่เมืองใหม่ อาจเป็นนครหลวงที่อยุธยาสมัยอโยฌิยา

๑. ขุนพานเมืองฟ้า° ผู้สู้ศึกสุริยวรมัน ตั้งชื่อมหาชัยและสร้างนครไชยสีห รูปขุนพานแท้ไม่ได้มาใช้รูปนี้ คือ รูปท้าวสักกเทวราชอยู่ซ้าย พระพุทธรูป ปางเสด็จลงจากดาวดึงส์ ซึ่งขุนสมัยนั้นคงแต่งอย่างนี้จึงนำมาแทน

๒. ขุนหญิงประทุมมา รัดเกล้าพุ่มทำกลีบปทุม ไว้บนเศียรเกล้าและที่นาภีบอกชื่อ มีสร้อยคอและเป็นขอบคอเสื้อและขอบแขนแสดงว่าทรงเสื้อรัด ทำเต้าถันอย่างนี้ชัดว่าทรงครรภ์ จึงตามขุนพานเมืองฟ้า หัตถ์ซ้าย ชี้หัวใจ แสดงถึงความรักและวิตกกังวล

° เรื่องนี้ แม้ชื่อ กงจักรฟ้า และ พานเมืองฟ้า ตรงกันเพียงตัวหน้า และเรื่องไม่เหมือนกับตำนานพื้นเมือง เรื่อง พระยากงพระยาพาน จึงเชื่อว่าเป็นเรื่องบันทึกไว้จริง ทั้งรู้ว่าพานเมืองฟ้านี้ เป็นผู้สร้างนครไชยศรี หรือนครไชยสีห์ ตั้งชื่อแม่น้ำนครไชยศรี ตั้งชื่อโกรกกรากว่า มหาชัย จึงเรียกกันว่า โกรกกรากมหาชัย เป็นที่ระลึกการได้ชัยชนะสงครามสุริยวรมัน นับว่าเป็นสงครามใหญ่มากขั้นเป็นไทย หรือเป็นทาสขะแม เมื่อชนะ และได้เมืองคืนจากพ่อตา ต้องเสียค่าขวัญเมืองอีก ที่ไม่ทำอะไรพระยาราชบุรีก็เนื่องจากรักเมีย และได้อพยพชาวไทยทวาลาวไปครึ่งหนึ่ง ซึ่งต่อมา ขุนศรีนาวนำถมก็อพยพไปหมด ไทยทวาลาวจึงร้างและสูญชื่อ และขุนศรีนาวนำถมเมื่อออกจากเมืองไปแล้ว ได้ไปอยู่เป็นสุขด้วยพันจากค่าขวัญเมือง และนำชื่อไทยไปด้วย จึงตั้งชื่อว่า สุโขไทย หรือเขียนว่าสุโขทัย ส่วนเรื่องพื้นเมืองนั้น คงมีนักเล่าเล่าเรื่องเพื่อสนุกและเพลิดเพลิน และเข้ากับสถานที่ต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องขึ้น และอย่างนี้ พอรู้ผู้สร้างและตั้งชื่อนคร-ไชยสีห์ แม่น้ำนครไชยสีห์ มหาชัย ฯลฯ แล้ว และพ้นจากเรื่องลูกฆ่าพ่อครองราชย ทั้งจะเอาแม่เป็นเมียอันผิดเยี่ยงอย่างไทย และยืนยัน

พานเมืองฟ้า คลองไทยทวาลาว พุทธกาล ๑๕๔๘ แลมีขวบ ๒๒ เมื่อรักลูกขุนลุงราชพลี ชื่อขุนญิง ปทุมมา ได้กัน พามาไทย พ่อคงรู้ ตกใจสิ้นแล้ว ข้าคลองไทย เมื่อขุนแม่แก้วขวัญฟ้าราศีเมืองไปหาถึง (๗๓๘/๑) ราชพลีขอขุนไทยทับฟ้า (ขุนไทยทับฟ้า) ว่าน้องขอพี่ให้ ขอเฒ่ยนมันพอกลัว (พอ) ยินศึกแขม ถึงเกาะช้าง ข้าว่าผิดนี้ เอาไว้มื้อหลัง เคี่ยวศึกก่อน คนศึกห้าหมื่นคอยโกรกกราก เขื่อนขัน แม่กลอง ถึงเพชรพลี (๗๓๘/๒)

พานเมืองฟ้า คอยเขมน (ที่) เมืองโกรกกราก สุริยวรมัน เถิงปี ๑๕๔๕ เดือน ๕ เรือมาศึกพันลำ คนศึก ๕๑,๑๖๐ คน เข้าปากอ่าว ๓ หมื่นคน เข้าผแดง ๑ หมื่น เข้าแม่กลอง ๑ หมื่น ๑ พัน ข่าวถึงกู ให้ปล่อยเข้าถึง (๗๓๙/๑) ในอ่าวดงป่าใต้โกรกกราก เรือศึกเต็มป่าพันกว่าลำ เมื่อจอดลอยลำ คนศึก (ไทย) ดำน้ำ เจาะด้วยสว่าน เรือจม เมื่อน้ำแห้งเรือติดเลนจุดดินไปเผา แม้มาบก แอบกอไม้ ยิงน่าไม้ มื้อมืด เอา (ขะ) ดานถีบเมื้อเลน (และ) หาดินไฟเตรียมพอเผา ๒ เดือน ใส่เรือมาด ใส่ (กะ) บุงเหล็กซ่อนป่าหมื่นถัง ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๗ บอกจุดไฟพร้อมเผาป่า เผาศึก จุดดินไฟ ปล่อยเรือ ลงเผาเรือศึก (๗๓๙/๒)

พานเมืองฟ้า เมื่อเผาศึกขุนสุริยวรมันยังมิสิ้นไฟดับ สิ้นไม้ดับ ขุนสุริยวรมันถึงถิ่นว้าใหญ่ เมื่อนั้นขุนราชพลียึดไทยทวาลาว กูน้าสองพันขอเคี่ยวรบขับขแมแม้สองน้าหลาน ขุนพริบพลี (ขุน) กาญจน (ขุน) อ่างทองว่าช่วยกัน ข้าเอาตัวออกหน้า สุริยตั้งค่ายมิแล้ว ข้าว่า (๗๔๑/๑) เอาคน ๒ พันตีค่ายคืนนี้ เข้าขอช่วย (ให้) ตีสุริยแพ้ข้อยขอตีฆแมแยกศึก ๕ กอง น้าสองพัน (และ) ลูก (คนละ) พัน อู่ทอง เพชร อูทองเข้าฝั่งตะวันออก น้องปิ่นฟ้าคุมเข้าตะวันตก กูเข้าว้าใหญ่ ร้องไทโยเข้าค่ายยังมิแล้ว ตีค่ายฆ่าทั้งคืน เช้าลุงมาช่วย ช้างบุกค่ายพังวันนั้น (๗๔๒/๑)

เมื่อสุริยวรมัน[๑] ออกจากว้าใหญ่ (ไปตั้งที่) โกรกกราก ข้าเฉย แลลุงว่ามิสู้ กูว่าพ่อลุง ยึดไทยทวา (ลาว) อยู่ มิมีบ้านเมือง สู้เปล่า มิได้อะไร ลุงเชื่อคืนไทยทวาลาว ข้าขอตีขแมเอาคนแม่นปืนเผาศึก พลุ ตไล กรวดยิง (๗๔๒/๑) เมื่อวันขึ้น ๑๒ (ค่ำ) เดือน ๖ ปี ๑๕๕๑ ข้อยตีทับสุริยวรมันสลาย (แล้วตั้งชื่อ) โกรกกราก ชื่อมหาชัย แม่น้ำคอนลว้า ชื่อ ชัยสีสุริยไปแม่กลอง สองพัน ราชพลี (ไปปราบ) ข้าไปผแดงเผา จับฆ่ามิไว้ (ให้) เปลือง เผาสิ้น (แล้ว) ไปบางปกง หมู่ขแมเอาสุริยหนีไป ราชพลี พริบพลี ได้อ่าว (แม่กลองคืนตลอด) (ไทยเมืองต่าง ๆ ร่วมช่วยกันอย่างนี้ จึงรักษาไทยมาได้ตลอดกาล) (๗๔๒/๒)

ต้นพานเมืองฟ้า เมื่อไล่สุริยขแมหมดสิ้น ขึ้นพานเมืองฟ้า ขุนลุงไทยทับฟ้าน้าขุนสองพัน อู่ทองว่าหลานสู้ขุนขแมได้ ครองไทย (เถิด) (๗๔๕/๑) พ่อสิ้น กูทำเหม สร้างเมรุเอาเผาสางผี ผีพ่อ ใคร่เผาพุทธกาล ๑๕๕๓ ก่อเจดีย นกเขาเหิน อุทิศกุศลให้พ่อแม่ ชื่อวัดพระโทน (ขุนพานเมืองฟ้า คงเป็นลูกโทน จึงตั้งชื่อวัดว่า วัดพระโทน) (๗๔๕/๒)

ขุนพานเมืองฟ้า ขุนพ่อ (ลุง) ไทยทับฟ้าว่าเจ้าบุกศึกหมดแล้ว ครองเมืองไทยทวาลาว แลพอปทุมมา (มีลูก) ชายชื่อ พันธุพัสสิน (ทร) (๗๕๐/๑) พุทธกาล ๑๕๕๒ ขึ้น ๑๕ (ค่ำ) เดือน ๕ พ่อว่า บ้านเมืองข้า (และ) หลาน

——— ๑ ———

ลูกไทยว่ามีธรรมเนียมเป็นวัฒนธรรมมาแต่โบราณ ว่าไม่สู้พ่อแม่แม้จะเป็นเพียงพ่อตาหรือพ่อเมียก็ไม่สู้ และหลีกไปหาที่อยู่ใหม่อย่างคนมีความรู้และมีสมรรถภาพพอจะไปอยู่ที่ไหนก็ได้

---

[๑] หนังสือแหลมอินโดจีนสมัยโบราณเล่าว่า พระเจ้าสุริยวรมันที่ ๑ ครอง พ.ศ. ๑๕๔๖ ถึง พ.ศ. ๑๕๖๒

ข้อยว่าพ่อสังเด้า ใคร่จะฆ่าดีกว่า เมียว่าไม่ควรทำพ่อ (กูว่า กูคน) ส้างทั้งเมืองวัด ใครจะเอาก็มา (เอา) (๗๕๐/๒)

พันธุพัสสินทร พ่อส้างเมืองอู่ (อยู่) ใหม่ในที่เคียงน้ำให้ชื่อ กรุงไทยชัยสีห ข้า (และ) แม่อู่ (อยู่) ไทยทวาลาวนี้ ปี ๑๕๖๖[๑] (๗๕๑/๑) แม่ปทุมมา นำพ่อคุนเข้าในอู่ไทยแล้ว (ไปอยู่) ชัยสีห พ่อเที่ยวไหว้ (พระ) ธาตุ ปี ๑๕๗๐ กลับถิ่น พ่อเว้า ไทยหย่าทำกัน พาไปส้างเมืองอื่น (๗๕๑/๒)

ศรีถมไทย[๒] ครองไทยทวาลาว ปีพุทธกาล ๑๖๗๗ เมียแฉล้มผิวทอง เมียน้อยประโลมใจ แลเมียสามชื่อแจ่มใสศรี แม้ไทย (ทวาลาว) นี้ต้องเสียขวัญเมืองปี (ละ) พัดตำลึง (๗๕๓/๑) ข้าครองไม่ให้ขวัญขึ้นใช้ พอแฉล้ม-

แผ่น ๗๕๕ หน้า ๑

- ขุน ฟ้า เมือง ราช เข้า พัก
- ไทย ทวา ลาว ไป นคร
- ไชย สีห แล สากอ ไทย
- เมือง ว่าง ไม่ มี คน
- ขุน ศรี นำ ถม พา
- เมื้อ ส้าง สุ โข ไทย ศรี
- สัชช นา ลัย ปี ๑๗๒๑

---

[๑] แผ่นนี้ มีบอกปี พ.ศ. ๑๕๖๖ กับแผ่นต่อไปว่า ปี ๑๖๗๗ ระยะกาลห่างกัน ๑๑๑ ปี จึงเห็นว่าพ่อขุนพานเมืองฟ้าพาเมียลูกและข้าบริวารออกไปแล้ว วงศ์เครือคงครองไทยทวาลาวต่อมา คงใช้ชื่อประจำวงศ์ ซึ่งมี "ศรี" นำ เช่นแผ่นต่อไป ศรีถมไทย มีลูกชื่อศรีเฉลิมฟ้า และศรีลาวนำถม หรือศรีนาวนำถม (ไทย ล.น. ใช้กันได้ ช่วยเหนือ ช่วยเหลือ นพบุรี ลพบุรี)

ประชุมพงษาวดารภาคที่ ๑ พระราชพงษาวดารเหนือ เรื่องพระยากงเล่าว่า "รู้ทั่วกันว่าพระยาราชบุรีเป็นบิดาเลี้ยงจะมาจับก็ยกทัพหนีขึ้นไปยังประเทศราช เสนาบดีจึงเชิญขึ้นครองราชสมบัติ ๔๔ ปี สวรรคตจุลศักราช ๖๖๕ (พ.ศ. ๑๘๕๐) พระราชบุตรได้ครองต่อ ทรงพระนามว่าพระพรรษา สร้างวัดสรรเพชร วัดสวนหลวง สวรรคตพระชนม์ ๕๐ จุลศักราช ๕๐๖ (พ.ศ.๒๐๘๗)" ว่ากันง่าย ๆ คือเป็นคนละองค์ แต่ชื่อพระนามเดียวกัน หรือว่า เพื่อให้ได้กาลกับพระพรรษวสา ขุนหลวงพะงั่วก็อาจเป็นได้

[๒] จากแผ่นนี้ซึ่งบอก ปี พ.ศ. ไว้ว่า ขุนศรีถมไทย ครองไทยทวาลาวนั้น พ.ศ. ๑๖๗๗ มีขุนศรีเฉลิมฟ้า พ.ศ. ๑๖๗๕ อาจได้ครอง พ.ศ. ๑๗๐๐ และมีลูกชื่อศรีนำถม หรือศรีนาวนำถม พ่ออาจให้ครองหรือมีศึก เช่น ราชบุรีมาทวงค่าขวัญเมือง เมื่อไม่ยอมก็ต้องสู้อาจเสียท่า สิ้นชีวิตในสงคราม พ่อขุนศรีนำถมผู้เป็นลูกยังเด็กอยู่ มุขมนตรีทั้งหลายก็ไม่ยอมอยู่ จึงรวมกันทั้งหมดหนีขึ้นไปตามที่ขุนฟ้าเมืองราชลงไว้ว่า พ.ศ. ๑๗๒๑ ไทยทวาลาวจึงร้างและสูญชื่อตั้งแต่นั้นมากกระทั่งถึง พ.ศ. ๒๐๘๖ พระราชพงษาวดาวกรุงศรี-อยุธยาแผ่นดินพระมหาจักรพรรดิ์ ตรัสว่า ให้แบ่งเอาแขวงเมืองราชบุรี แขวงเมืองสุพรรณบุรี ตั้งเป็นเมืองนครไชยศรี ฉะนี้ จึงเห็นว่าไทยทวาลาวและนครไชยสีห เดิมคงจมเข้าไปในชื่อราชบุรี สุพรรณบุรี และสากอไทย ก็เปลี่ยนไปเป็นบ้านท่าจีน เมื่อตรัสตั้งใหม่ก็ตรัสสั่งว่า สาครบุรี แทน สากอไทย จึงหายไป

ผิวทองปสูตชายชื่อ ศรีเฉลิมฟ้า ปี ๑๖๗๙ เดือน ๕ เอาเมือง ไว้ว่าง ย้ายไปอู่ชัยสีห ว่าว่างก็มิเอาขวัญ ข้อยว่าปีหน้าจะเข้าอยู่ (๗๕๓/๒)

ขุนฟ้าเมืองราช เข้าพักไทยทวาลาว ไปนครไชยสีห และ สากอไทย เมืองว่างไม่มีคน ขุนศรี (นาว) นำถมพา (คนพลเมือง) เมื่อสร้างสุโขทัยศรีสัชชนาลัย ปี ๑๗๒๑ (๗๕๕/๑) ตนกูเอาคน (ศึก) ไปช่วยเพื่อนขุนศรีอินทราทิตย เอาสุโขทัย ศรีสัชชนาลัย พ่อเพื่อน ขุนบางกลางท้าวเมืองยาง เมื่อปี ๑๗๘๖ ให้ขึ้นชื่อ ศรีอินทราทิตย (มาถึงพักไทยทวาลาวได้พบจารึกให้รวมแล้ว) ให้จารึกเรื่องเมื่อปี ๑๗๘๘ (๗๕๕/๒)

กรุงไทยทวาลาว สุดสิ้น

พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๔ มีเล่าว่า *"ที่เมืองนั้นแต่โบราณเป็นเมืองหลวงของชาวสยามแต่เดิมมา ชื่อว่านครชัยศิริ สังเกตได้ที่พระเจดีย์ใหญ่ปรากฏอยู่ในป่าเป็นหลายตำบล แล้วที่วัดสังเกตได้ติดเนื่องกันไปไม่ขาดระยะยิ่งกว่ากรุงเก่า ที่วังเดิมนั้นอยู่ข้างตะวันตกพระปฐมเจดีย์ ห่างประมาณ ๓๐ เส้น มีฐานปราสาทและท้องพระโรง โบสถ์ พราหมณ์ สระน้ำ กำแพงชั้นในชั้นนอกก็ยังปรากฏอยู่บ้าง"* ตามที่ปรากฏนี้ และตามจารึกจะมีระยะกาลที่เป็นกรุงหรือเมืองมาถึง ๗๐๐ ปี คือตั้งแต่ พ.ศ. ๑๑๐๐-๑๗๐๐ นับว่านานกว่า **อยุธยา** และ **สุโขทัย** เหตุนี้ก็มีสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างที่ทรงพบเห็นและทรงให้บันทึกหลักฐานในพระราชพงศาวดาร ครั้นเจริญมาขนาดนี้แล้วจะเสื่อมถึงสิ้นสุดไปได้อย่างไร แต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ก็ทราบได้ว่า เพราะแพ้สงครามพม่า พ.ศ. ๒๓๑๐ ขึ้นไปถึงสมัยสุโขทัย พระเจ้าไสยลือไทยมีสงครามกับกรุงศรีอยุธยา ได้เสด็จออกถวายบังคม และเสด็จสวรรคต พ.ศ. ๑๙๔๖[๑] ขึ้นไปถึง **"ไทยทวาลาว"** คือ นครปฐม นั้น ก็ไม่ทราบเรื่อง พบเรื่องพระยากง และพระยาพาน ก็บอกว่าเมือง **กาญจนบุรี** มีเมืองและพระยาราชบุรีบ้าง ก็ไม่ชัดเจนนักเมื่อได้จารึกมาแล้วจึงได้ทราบ พอได้เค้าความ แต่ก็ไม่ตรงกัน

ในเรื่อง พระยากงพระยาพาน มีเรื่องกันด้วยราชบรรณาการ ก็คงเป็นค่าขวัญเมือง คือ ภาษี ในเรื่องว่าพระยาราชบุรีต้องส่งราชบรรณาการแก่พระยากงเป็นประจำปี ครั้นไม่ส่งก็เป็นเหตุเกิดขบฏ และเป็นสงคราม กระทั่งพ่ายแพ้ เมื่อพระยาราชบุรีซึ่งเป็นพ่อเลี้ยงพระยาพาน ครั้นพระยาพานได้ครองราชสมบัติแล้ว จึงจะไปจับ พระยาพานจึงยกทัพหนีไปอยู่ ณ ประเทศราช พระยาราชบุรีจึงได้แต่เมือง ตอนที่พระยากงยังอยู่ คงมีอธิปไตยแผ่ไปถึงราชบุรี พระยาราชบุรีจึงต้องส่งราชบรรณการเป็นประจำ ครั้นพระยาพานชนะได้ครองแล้ว พระยาราชบุรี คงต้องการราชบรรณาการเป็นค่าขวัญเมือง จึงจะไปจับ พระยาพานจึงหนีไป เมืองจึงร้าง

ส่วนตามจารึกกเบื้องจานเล่าว่า ขุนกงจักร์ฟ้า ครองไทยทวาลาวไป ได้แก้วขวัญฟ้าราศีเมือง ซึ่งเป็นน้องของขุนไทยทับฟ้าพระยาราชบุรีมาเป็นเมีย และมีพานเมืองฟ้า เมื่อการปกครองเป็นเมืองพี่น้องกันอย่างนี้ คงจะไม่เก็บค่าขวัญเมืองกัน พานเมืองฟ้า เมื่อขึ้นเป็นหนุ่มฉกรรจ์ได้ไปราชบุรีพบเกิดชอบพอรักใคร่ถึงได้กันกับปทุมมาลูกสาวของลุงขุนไทยทับฟ้า นางถึงมีครรภ์จึงได้หนีตามกัน พอกงจักร์ฟ้าได้ทราบถึงตกใจตาย แม้ขุนไทยทับฟ้าพระยา-

---

[๑] พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา จ.ศ. ๗๖๕ พ.ศ. ๑๙๔๖ ฉบับพระราชหัตถเลขา จ.ศ. ๗๔๔ (พ.ศ. ๑๙๒๕) ฉบับหลวงประเสริฐว่า จ.ศ. ๗๘๑ (พ.ศ. ๑๙๖๒)

ราชบุรีก็พิโรธนัก เมื่อน้องสาวแก้วขวัญฟ้าไปขอก็อภัยให้ แต่จะขอทำโทษเพื่อเข็ดหราบ จึงไปไทยทวาลาว พอได้ข่าวศึกสุริยวรมันยกกองทัพมา ขุนพานเมืองฟ้าได้ครองต่อ ตกลงจะสู้ศึกสงครามก่อน กระทั่งได้ชัยชนะจึงครองได้สมบูรณ์ แต่ลุงขุนไทยทับฟ้าได้เรียกเก็บค่าขวัญเมืองถึง ๑,๐๐๐ ตำลึง ซึ่งเป็นเหตุให้พานเมืองฟ้าไปสร้าง **"อู่ใหม่"** หรือ **"เมืองใหม่"** ให้ชื่อว่า **"นครไชยสีห์"** หรือ **"นครไชยศรี"** ได้ย้ายไปอยู่ แต่เมียและลูกยังอยู่ที่เดิม กระนั้นก็ยังเอื้อมไปถึง อันเป็นเหตุให้พานเมืองฟ้ายกกองทัพไปนมัสการพระถึงลำพูน ลำปาง กลับมาก็จะเก็บอีก จึงหนีไปยังประเทศราช ราชวงศ์ "ศรี" ได้ครองต่อ ก็ยังถูกค่าขวัญเมืองปีละ ๑,๐๐๐ ตำลึง ถึงพ่อขุนศรีถมไทย พ.ศ. ๑๖๗๗ กับพระมเหษีแฉล้มผิวทอง ประสูติชายชื่อศรีเฉลิมฟ้า ศรีเฉลิมฟ้าอาจครอง พ.ศ. ๑๗๐๐ ไม่ทราบชื่อพระมเหษี อาจมีศรีนาวนำถม พ.ศ. ๑๗๐๑ ครั้น พ.ศ. ๑๗๒๐ คงงดไม่ยอมให้ค่าขวัญเมือง จึงเกิดสงครามในปี ๑๗๒๐ พ่อขุนศรี-เฉลิมฟ้าคงปราชัยและสิ้นในสมรภูมิ พ่อขุนศรีนาวนำถมได้ครอง พอเตรียมพร้อมแล้ว จึงยกพลเมืองจากไทยทวาลาวไปสู่สระหลวง สองแคว ฉะนี้ไทยทวาลาวจึงสูญสิ้นทั้งคนพลเมือง และชื่อ เหลืออยู่เพียงสถานโบราณ ร่องรอยที่ชาวเถือม-ทองได้ทำไว้ ในพระราชพงศาวดาร ทรงให้บันทึกไว้ว่า **"แต่เดี๋ยวนี้พวกจีนไปตั้งทำไร่รื้อทลายสำเสียเป็นอันมาก"**

ไทยทวาลาว ซึ่งมีขึ้นยืนยาวมาได้ ๗๐๐ ปี ได้สุดสิ้นลงแล้ว ชื่อเหลือเพียง "ทวา" และได้จมลงไปในราชบุรีและสุพรรณบุรีกับสากอ หรือ สาคร จาก พ.ศ. ๑๗๒๑ จนถึง พ.ศ. ๒๐๘๖ แผ่นดินพระมหาจักรพรรดิอยุธยาตรัสว่า **"เอาแขวงเมืองราชบุรี แขวงเมืองสุพรรณบุรี ตั้งเป็นเมืองนครไชยศรี"** นครไชยศรีจึงขึ้นมาแทนที่ ซึ่งยังเป็นไทยอยู่

เถือมทอง ถมทอง ไทยทวาลาวกับทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งยืนยันถึงชาวเมืองได้สร้างขึ้นจึงมีอยู่ โดยเฉพาะพระปฐมเจดีย์ ซึ่งยืนหยัดอยู่ได้ชาวเมืองใกล้เคียงจึงเรียกชื่อกันติดประจำมาว่าพระปฐม แม้ชาวไทยหรือพวกจีนที่ไปอยู่ก็ยังเรียกว่า *พระปฐม* จีนเขาออกเสียงว่า *ฮุดท้ม* ก็คงไปจากคำว่าพระปฐมนั้น คำชื่อว่าพระปฐมนี้ได้ขึ้นชื่อมาแทนชื่อที่จมหายไปนั้น สมัยที่รัชกาลที่ ๔ ได้เสด็จไปทอดพระเนตร์ ได้ทรงระบุขึ้นว่า *พระปฐมเจดีย์* พ.ศ. ๒๓๙๘ ทรงปฏิสังขรณ์พระปฐมเจดีย์ และทรงสร้างพระราชวังนครปฐมจึงตั้งชื่อว่า *เมืองนครปฐม* ครั้นประกาศระบบการปกครองจึงเรียกกันว่า *จังหวัดนครปฐม* นครปฐมจึงได้ปรากฏอยู่กระทั่งปัจจุบัน

สมัยกรุงสุโขทัย

จากกเบื้องจารซึ่งพบที่วัดไผ่ล้อม นครปฐมนั้น ในแผ่นที่ ๓๕ นี้ เล่าถึงพ่อขุนฟ้าเมืองราชยกไปช่วยพ่อขุนบางกลางท้าวเมืองยางนั้น พ.ศ. ๑๗๘๖ กลับลงมาคงเข้าไปดูเมืองไทยทวาลาวนครไชยสีห์ สากอไทย ซึ่งร้างไปแล้ว คงพักอยู่นานวันได้พบจารึก หรือกเบื้องจารในราชสำนักจึงเก็บรวมไว้ และในแผ่นที่ ๓๕ นั้น คงให้เขียนเติมลงไป หรืออาจให้ขอมเสมียนจารึกขึ้นใหม่เก็บไว้ ที่ขาดหายไป ก็คงแตกหักในเมืองมีช้างม้าวัวควายป่าสมัยนั้น หรือที่ชาวไทยทวาลาวทิ้งไว้ ไม่พาไป ก็คงเที่ยวหากินอยู่ในที่นั้น ๆ เข้าเหยียบแตกหักเสียหาย หรือผู้เก็บมาไม่หมด และอาจมีคนอื่น ๆ นำไปบ้าง จึงได้มาไม่ครบ จะขาดหายไปเท่าไรไม่ทราบได้ ถึงกระนั้น ก็เป็นอุดมเหตุที่กระทำไว้ ถ้ามิฉะนั้นจะไม่มีโอกาสได้รู้เรื่องนครปฐมหรือไทยทวาลาวเลย ได้เพียงเท่านี้ก็พอมีประวัติไทย พ.ศ. ๑๐๐๐ ถึง ๑๗๐๐ ติดต่อกับสุโขทัยพอดี จึงพอรู้เรื่องและประวัติไทยได้

ในแผ่นที่ ๓๕ นี้ พ่อขุนฟ้าเมืองราช ก็ไม่ได้บอกว่าครองเมืองอะไร ในจารึกสุโขทัยจารึกว่า ขุนผาเมืองราด และว่าพระยาผาเมืองราด ซึ่งปรากฏว่าอยู่ในจารึกหลัก ๒ นั้น ชื่อ 'เมืองราด' จึงไม่แน่ว่าเมืองไหน ในกเบื้องจารวัดไผ่ล้อมนี้จารึกว่า 'เมืองราช' พอมีเค้าว่าราชพลีหรือราชบุรี ฉะนี้ ถ้าชื่อเมืองราด เอา ช สะกด แทน ด ก็ทราบชัด เมืองราชพลี ราชบุรี เมืองราชพลีใน พ.ศ. ๑๗๘๖ ยังมีผู้คนบริบูรณ์ มีขุนผู้มีฝีมือเข้มแข็ง จะยกพลทัพไปช่วยพ่อขุนบางกลางท้าวเมืองยาง ได้กระทำยุทธหัตถีกับขุนขอมสมาดโขลญลำพงรบ ขอมสมาดโขลญพ่ายพังได้สุโขทัยคืน ในจารึกหลัก ๑ มีว่าเบื้องหัวนอนรอด...ราชบุรี พ.ศ. ๑๘๒๖ ในหลัก ๒ มีว่า...พ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราดนั้น ให้สร้างเจดีย์มีคุณแก่ท้าวพระยา... มีหลานพ่อขุนผาเมืองผู้หนึ่งชื่อสมเด็จพระมหาเถรศรีศรัทธาราชจุลามุนีหลานพ่อขุนผาเมืองนั้น...ดังนี้ ซึ่งแสดงว่า ตัวขุนและว่านเครือขุนอาจเป็นส่วนมาก ได้ย้ายไปอยู่สุโขทัยกันแล้ว ที่ราชพลีหรือราชบุรีอาจยังเหลือแต่ชาวพื้นเมืองเดิม จารึกพระบรมราชโองการพ่อขุนรามคำแหงพระปริวิชานมหาราชเจ้าจึงปรากฏในหลัก ๑ ว่า **"เบื้องหัวนอนรอดคนทีพระบางแพรก สุพรรณภูมิ ราชบุรี เพชรบุรี ศรีธรรมราช ฝั่งสมุทรเป็นที่แล้ว"** ที่เล่ามาเป็นเรื่องของไทยทวาลาวที่ร้างไป และราชพลี ราชบุรีหมดขุนและขอมไป

จารึกขุนฟ้าเมืองราช วัดไผ่ล้อม จารึกพระนามไว้ว่าขุนฟ้าเมือง แต่ในจารึกสุโขทัยจารึกว่า 'ขุนผาเมืองเจ้าเมืองราด' คำกล่าวว่าผาและฟ้านี้ไทยรุ่นนี้ไม่จำกัด คำออกเสียงเช่นเดียวกันได้ เช่น เมืองฟ้าออกว่าเมียงพา เมืองผาจอมฟ้า จอมผา ในสมัยกำกัดเสียงแล้ว ผา หมายว่าหินผา ฟ้า หมายว่า ฟ้า ในเสียงกล่าวยังออกอย่างเดียวกันได้ จารึกระบุไว้ว่า พ่อขุนศรีนาวนำถมย้ายไป พ.ศ. ๑๗๒๑ ปรากฏในจารึกหลัก ๒ ว่า (ในวงเล็บเติมเข้าให้เต็ม) **"ในนครสระหลวงสองแคว ปู่ชื่อพระยาศรีนาวนัมถม (เมื้อแต่ใต้ไทยทวาลาว) เป็นพ่อ (ขุนพระยา) สร้างในนครสองอัน อันหนึ่งชื่อนครสุโขทัย อันหนึ่งชื่อนครศรีสัชนาลัย"** และมีอีกว่า "ลูกพ่อขุนศรีนาวนัมถมผู้หนึ่งชื่อพระยาผาเมือง เป็นขุนในเมืองราด" ซึ่งเป็นหลักฐานว่ากาลนั้นราชพลี ราชบุรี หมดขุนแล้ว ขุนศรีนาวนัมถมจึงส่งขุนฟ้าเมืองมาเป็นเจ้าเมืองราชพลี จารึกวัดไผ่ล้อมว่า "เมื่อปี (พ.ศ.) ๑๗๘๖" ขึ้นไปถึง พ.ศ. ๑๗๒๑ เป็นเวลาห่างกัน ๖๕ ปี พ่อขุนศรีนาวนำถมขึ้นไป พ.ศ. ๑๗๒๑ อาจมีพระราชโอรสก่อนแล้ว หรืออาจไปมีเมื่อครองสุโขทัยศรีสัชนาลัยแล้ว เมื่อไปสร้างและครองเป็นรัชกาลที่ ๑ ของสุโขทัย ศรีสัชนาลัย จารึกหลัก ๒ นั้นต่อไปมีว่า-เป็นขุนยี่ จารึกตอนนี้ลบเลือน จึงไม่ปรากฏชื่อ แต่ระบุว่าเป็นขุนยี่ คือที่สอง ในชื่อรูปพระร่วง มีชื่อว่า พระร่วง พระเลื่อง พระลือ พระราม และสระหลวง สองแคว พ่อขุนศรีนาวนำถมมีพระราชโอรสพระองค์ใหญ่ชื่อ ขุนร่วงนำไทย องค์ที่ ๒ คือ ขุนฟ้าเมือง ซึ่งอาจมีอายุห่างจากพระเจ้าพี่ ๑๐ ปี หรือกว่า ขุนศรีนาวนำถมเห็นว่าพระราชโอรสองค์ใหญ่มีชนมายุ ๒๐ หรือกว่า จึงให้ไปครองศรีสัชนาลัย พ.ศ. ๑๗๔๐ ส่งขุนผาเมืองซึ่งเปลี่ยนว่า "ฟ้าเมือง" ไปเป็นขุนพระยาเมืองราช (ราชพลี=ราชบุรี) ขุนร่วง ขุนพระยาร่วงคงมีลูกอยู่ก่อนหรืออาจไปมีที่นั่น ซึ่งชื่อขุนบางกลางทาว ขุนพระ-

ยาเห็นว่ามีอายุ ๒๐ จึงส่งไปครองเป็นเจ้าเมืองบางยาง พ.ศ. ๑๗๖๐ หรือกว่า ฉะนี้เมื่อกลับมายึดเมืองคืน ขุน-บางกลางทาวรู้ชัดว่าศรีสัชนาลัยเป็นเมืองพ่อ สุโขทัยเป็นเมืองปู่ ขุนศรีนาวนำถม จึงแยกกัน จารึกหลัก ๒ ว่า "พ่อขุน-บางกลางทาวได้เมืองศรีสัชนาลัย" จึงเรียงได้ว่า

ขุนศรีนาวนำถม เมื่อขึ้นมาพระชนมายุ ๒๑ จึงประสูติ พ.ศ. ๑๗๐๐ ครองสุโขทัยถึง พ.ศ. ๑๗๖๘ สวรรคตพระชนมายุ ๖๘ พรรษา

เมื่อได้เค้าเรื่องมาอย่างนี้ จึงควรมีพงศาวดารกรุงสุโขทัย จริงอยู่ ดินแดนย่านสุโขทัยนี้มีอยู่ก่อนแล้ว แต่ยังไม่ได้ก่อสร้างสถาปนาเป็นเมืองหลวงระดับชั้น "กรุง" อย่างจารึกหลัก ๒ มีเล่าถึงว่า สระหลวง สองแคว ซึ่งก็คงมีอยู่อย่างนั้น ครั้นได้ก่อสร้างขึ้นแล้ว จึงตั้งชื่อตรงสร้างนั้นเป็นสุโขทัย และศรีสัชนาลัย เฉพาะตรงนั้น ส่วนตรงที่เป็นสระหลวง และสองแควก็คงเป็นชื่ออยู่อย่างนั้น เมื่อได้ความอย่างนี้จึงนำจารึกนั้นเป็นหลักเรียงเป็นพงศาวดาร สำหรับกาล พ.ศ. เมื่อยังไม่พบจะใช้กะ ๆ เอาก่อน ก็ชื่อปรากฏก่อน ครั้นสถาปนาชื่อใหม่ขึ้นทับลงไป ชื่อใหม่ขึ้นทับชื่อเก่าก็จะจางหายไป แต่จะไปปรากฏอยู่ที่อื่น ๆ อย่างกรุงเทพมหานคร สถาปนาขึ้นในบางกอกก็จะตระหง่านขึ้น ชื่อบางกอกซึ่งมีอยู่ก่อนนั้นได้ขจรไปสู่ที่อื่น ก็ปรากฏอยู่ เช่น ในแผนที่ต่างประเทศและประวัติชื่อจะเห็นบางกอก (Bang-kok) ตลอด กรุงเทพฯไม่ปรากฏเลย

พระราชพงศาวดาร

กรุงสุโขทัย

ตามจารึกสมัยไทยทวาลาวเล่าว่า ขุนศรีถมไทยครองไทยทวาลาว พ.ศ. ๑๖๗๗ มีพระมเหษี ซึ่งสถาปนาพระนามว่า แฉล้มผิวทอง ในกาลนั้น กรุงไทยทวาลาว (นครปฐม) ต้องเสียค่าขวัญเมืองแก่พระยาราชบุรีปีละพันตำลึง พ.ศ. ๑๖๗๙ พระนางแฉล้มผิวทองประสูติพระราชโอรสสถาปนาพระนามว่า **ศรีเฉลิมฟ้า**

ลุพุทธศักราชได้ ๑๖๙๙ ขุนศรีถมไทยเสด็จสวรรคต พระราชโอรสซึ่งทรงพระนามว่า **ศรีเฉลิมฟ้า** ได้ขึ้นครองไทยทวาลาว ได้อุปภิเศกพระนางศรีถนอมงามเป็นพระมเหษี ซึ่งได้ทรงครรภ์ ครบกำหนดแล้วได้ประสูติพระ-ราชโอรส พ.ศ. ๑๗๐๑ ได้ทรงตั้งชื่อว่า ศรีนาวนำถม แม้ในกาลนี้ ก็ยังต้องเสียค่าขวัญเมืองแก่ราชบุรีอยู่ปีละ ๑,๐๐๐ ตำลึงตามเดิม เมื่อเก็บบ่อย ๆ พระเจ้ากรุงไทยทวาลาวพิจารณาเห็นว่ามีกำลังพอแล้ว กระทำตามที่มีมาก่อน ๆ เช่น สมัยพ่อขุนพานเมืองฟ้า ก็ได้หลบไปสร้างกรุงนครไชยศรี ในสมัยขุนศรีถมไทยก็ย้ายไป ก็หยุดเก็บ ครั้นกลับมาอยู่อีก ก็ได้เก็บค่าขวัญเมืองอีก ฉะนี้ พ่อขุนศรีเฉลิมฟ้าจึงตกลงพระทัยได้งดส่งค่าขวัญเมือง พ.ศ. ๑๗๑๘ ได้มีการต่อว่าต่อขาน ขุนศรีเฉลิมฟ้า เห็นว่าไม่แข็งแรงเท่าไรจึงงด เมื่อแน่ใจแล้วพระยาราชบุรีก็ตกลงพระทัย เกณฑ์พลทัพครบแล้วได้ยกขึ้นมาเข้าเขตไทยทวาลาว ขุนศรีเฉลิมฟ้าทราบข่าว จึงเตรียมพลทัพรับ ทั้งคู่ได้ทรงช้างออกกระทำยุทธหัตถีกัน ขุนศรีเฉลิมฟ้าคงเสียท่าจึงถูกประหารสิ้นพระชนม์ในพระราชสงครามนั้น

พระยาราชบุรี ครั้นกระทำยุทธหัตถีชนะแล้ว ได้เข้ากรุงไทยทวาลาว เนื่องจากพ่อขุนพระยาไทยทวาลาวได้สืบต่อเป็นพระญาติพี่น้องกันมานาน จึงได้ยกพระเจ้าหลานเธอพระนามว่าขุนศรีนาวนำถมขึ้นครองกรุงไทยทวาลาวเป็นประเทศราชแทนขุนศรีเฉลิมฟ้าซึ่งได้สิ้นไปแล้ว ณ ปี พ.ศ. ๑๗๒๐ นั้น เมื่อขุนศรีนาวนำถมได้ครองและสงบเรียบร้อยแล้ว แต่ในฐานะประเทศราชนั้น ไม่เป็นที่ต้องพระทัย จึงชักชวนพรรคพวกญาติพี่น้องพลเมืองย้ายไปหาที่อยู่ใหม่ ครั้นพร้อมแล้วจึงเคลื่อนย้ายทิ้งกรุงไทยทวาลาวไป พ.ศ. ๑๗๒๐ นั้น แต่แล้วประชาชนพลเมืองก็ติดตามไปหมด ไทยทวาลาวจึงร้างสร่างคนมา เหลือแต่แผ่นดิน และโบราณวัตถุสถานกับซากสลักหักพังนั้น

พ่อขุนศรีนาวนำถม รัชกาลที่ ๑

พ่อขุนศรีนาวนำถม พร้อมกับพลทัพได้เดินทางมาถึงถิ่นแดนสระหลวง ได้อาศัยลำแม่น้ำสมพายหรือปัจจุบันเรียกว่า แม่น้ำลำพัน และสระหลวงนั้นเป็นถิ่นแดนดีมีชัยภูมิมากพอ จึงพักพลทัพได้อาศัยคนพลพรรคประจำท้องถิ่นด้วยดี จึงถางป่าละเมาะไม้ปลูกสร้างโรงเรือนพลับพลาเป็นที่พักพิงไปก่อน ทรงดำริว่าครั้นมีโรงเรือนพลับพลาพอพักได้แล้ว จึงค่อยสร้างบ้านปรุงเมืองต่อไป เมื่อมีพอแล้ว ประชาชนพลทัพก็ได้ยกขึ้นเป็นขุนพ่อบ้านเมืองตามเดิม ขุนศรีนาวนำถมจึงนำขุนหญิงพระญาติสาวชื่อ รวยรื่นใจ เป็นพระอรรคมเหษี เมื่อเป็นปึกแผ่นดีแล้ว ทั้งหลุดพ้นจากค่าขวัญเมือง และข้าทาษแล้ว ก็เป็นสุขจิตสนิทใจ จึงให้ชื่อที่ใหม่นั้นว่า **สุโขทัย** หรือ **สุโขไทย** ต้น พ.ศ. ๑๗๒๑ นั้น พร้อมกับพระนางรวยรื่นใจทรงครรภ์ครบถ้วน จึงประสูติพระราชโอรสได้พระราชทานชื่อว่า ขุนร่วงนำไทย ต่อมาอีกหลายปี พระนางก็ประสูติพระราชโอรสอีกองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า ขุนผาเมือง พ.ศ. ๑๗๓๑ จากนั้นก็ทรงสร้างพระเรือนต้น พระที่นั่ง และวัด ทั้ง ธานี เพื่อให้มีสมกับสถานะเมืองกรุงสุโขทัย ได้ทำถนน ทาง ตรอก สร้าง นา ไร่ สวน ทำร้าน ตลาด และโรงเตาเผาเครื่องปั้นดินเผา สร้างเรือนแพ และเรือค้าขาย ตลอดจนจับช้างม้าวัวควายมาใช้งาน กรุงสุโขทัยจึงมีความเจริญงอกงามคับคั่งด้วยหมู่ชนชายหญิง ทั้งพระภิกษุ สามเณร พลเมือง พลทัพ ได้ชักชวนสร้างบ้านปรุงเมืองตลอดระยะกาล ๑๐ ปีนั้น

ครั้น พ.ศ. ๑๗๓๕ พ่อขุนศรีนาวนำถมได้ขึ้นถึงสองแควเห็นชัยภูมิเหมาะสมดี จึงวางแบบแผนสร้างเป็นเมืองขึ้นอีก ได้ประทับอยู่ เมื่อว่างสร้างการทำนาสวน ก็สร้างบ้านปรุงเมืองต่อไปมีทั้ง วัด ร้าน ตลาด ตรอก ถนน เรือน บ้าน นา สวน เรือนแพ เรือค้าขาย ในกาลนั้น ขุนร่วงนำไทยมีอายุจะเข้า ๒๐ พ่อขุนศรีนาวนำถมจึงให้ครองและได้ตั้งชื่อว่า **ศรีสัชนาลัย** ตามชื่อ ฤษีสัชนาลัย ได้สถาปนาเป็นนครลูกหลวงทั้งให้เป็นเมืองป้องกันหน้าด่านทิศเหนือด้วย ครั้นขุนร่วงนำไทยอายุครบ ๒๐ แล้ว จึงทรงให้เป็นพ่อเมืองเต็มที่พร้อมกับได้จัดให้แต่งงานกับแม่นางผิวทอง ได้สถาปนาชื่อใหม่ว่าพระนางพระยาผิวทอง ได้ทรงครรภ์ประสูติพระราชโอรสพระนามว่า **บางกลางหาว** พ.ศ. ๑๗๔๒ ต่อมา พระนางพระยาได้ประสูติพระราชโอรสอีกพระองค์หนึ่งสถาปนาพระนามว่า **ศรีจุลารัตน** (คิดตัดจากพระราชทินนามว่า สมเด็จพระศรีสรัทธาราชจุลามุนีศรีรัตนลังกาทีปมหาสามิเป็นเจ้า) พ่อขุนร่วงนำไทยได้ครองแล้วได้สร้างเสริมปรุงเมืองขึ้นอีกมาก *

พ่อขุนศรีนาวนำถมได้กลับลงมาครองสุโขทัยตามเดิม เมื่ออายุมากก็ได้พักการงานบ้างกับลูกคนเล็กชื่อขุนผาเมือง ได้ช่วยราชการตลอด ต่อมาได้สถาปนาเป็นพระยาฟ้าเมืองส่งไปครองเมืองราช ฉะนี้ ขุนร่วงนำไทยจึงได้มาช่วยราชการกรุงสุโขทัยเป็นประจำ พ่อขุนศรีนาวนำถมได้เสด็จสวรรคต พ.ศ. ๑๗๖๘ มีพระชนมายุได้ ๖๘ ครอง กรุงไทยทวาลาวได้ ๑ พรรษา ไปครองสุโขทัยได้ ๔๘ พรรษา

---

* ตลอดมานั้นเรียบเรียงตามจารึกหลัก ๒ ว่า ปู่ชื่อพระยาศรีนาวนำถม.....เป็นพ่อ....สร้างในนครสองอัน อันหนึ่งชื่อนครสุโขทัย อันหนึ่งชื่อนครศรีสัชนาลัย ได้เรียงไว้อย่างนั้น ถ้าเจอหลักฐาน จะได้แก้ในโอกาสต่อไป

ขุนร่วงนำไทย รัชกาลที่ ๒

จารึกหลัก ๒ ว่า[๑] ปู่ชื่อพระยาศรีนาวนัมถม ขุนร่วงนำไทย เป็นพ่อ.....เป็นขุนยี่ขุนนางนัก.....เมืองชเลียง .....พ่อขุนนัมถม

ขุนร่วงนำไทย ซึ่งพระราชบิดาขุนศรีนาวนำถมได้ราชาภิเศกให้ครองกรุงนครศรีสัชนาลัยเป็นขุนยี่ที่สอง พ.ศ. ๑๗๔๐ เมื่อพระชนมายุได้ ๑๘ พรรษา ครั้นพระราชบิดาเสด็จสวรรคต พ.ศ. ๑๗๖๘ จึงได้เสด็จขึ้นครองกรุง-สุโขทัย เป็นขุนยี่ที่ ๒ จึงเป็นขุนทั้ง ๒ กรุงนคร พระชนมายุได้ ๔๖ พรรษา เมื่อทรงครองทั้ง ๒ พระนครนั้น ก็คงไป ๆ มา ๆ และคงทรงสร้างปรุงบ้าน ปรุงเมือง ปรุงวัดเพิ่มเติม และขยายกรุงให้ใหญ่ตามจารึกหลัก ๒ นี้ ในสมัยพ่อขุนศรีนาวนำถมนั้นก็มีเหตุการณ์ หรืออาจเป็นศึกสงครามก็ได้ เพราะจารึกลบเลือนจึงไม่รู้เรื่องเหตุการณ์อะไร เข้าใจว่าคงมีเหตุการณ์ทั้งทางนอกพระราชอาณาเขต แม้ในภายในก็คงมีการไม่ปรองดองกัน แต่ส่วนมากคงสงบเรียบร้อยหรือแก้ไขได้ ก็ปกครองด้วยความร่มเย็นเป็นสุข

พ.ศ. ๑๗๖๘ ขุนร่วงนำไทย ได้เป็นขุนพระเจ้ากรุงสุโขทัย ศรีสัชนาลัย ทรงอุปภิเศกและมีพระราชโอรสแล้ว ๒ พระองค์ เมื่อทรงเป็นขุนพระยาก็อาจมีอีก แต่ไม่ได้จดจารึกไว้จึงไม่ทราบได้ที่ปรากฏตามจารึกแล้วก็มี ๒ พระองค์คือ ขุนบางกลางทาว และขุนศรีจุลารัตน์ซึ่งทรงมีมาก่อนแต่จะได้เป็นขุนพระยา หรือพระเจ้ากรุงสุโขทัย ศรีสัชนาลัย พระราชโอรสทั้ง ๒ พระองค์ทรงเจริญวัยแล้ว ทรงให้ศึกษาศิลปวิทยาต่าง ๆ ซึ่งมีปรากฏอยู่ในตำรานพมาศและในจารึกต่าง ๆ นั้น เมื่อทุกสิ่งสมควรแล้ว จึงทรงสั่งขุนบางกลางทาวไปเป็นเจ้าเมืองบางยาง พระองค์เล็กคือ ขุนศรีจุลารัตน์คงฝักใฝ่ในพระศาสนา เช่นนี้จึงอาจมีพระองค์อื่น ๆ อีกที่อยู่ช่วยราชการพระราชบิดา ที่อยู่ใกล้ชิดนี้คงจะก่อเรื่องให้วุ่นวาย หรืออาจประพฤติไม่เป็นธรรม จึงมีเรื่องอย่างปรากฏในจารึกหลัก ๒ นั้น แต่จารึกลบเลือนจึงไม่สามารถกำหนดได้ว่าเรื่องอะไร แต่ก็ได้มีแล้ว ตลอดระยะกาล ๑๐ ปี นั้น คงมีหลายอย่าง

ตอนนี้ พ่อขุนศรีจุลารัตน์คงมีอายุครบ หรืออาจทรงผนวชตั้งแต่เป็นสามเณร เพราะในจารึกเล่าถึงทรงปรารถนาพระสัมมาสัมโพธิญาณจึงทรงกระทำสัจจกิริยาเสี่ยงพระบารมี และบูรณะพระพุทธรูปต่าง ๆ ด้วยประการฉะนี้ อุปนิสัยบารมีตักเตือน จึงทรงผนวชไม่ได้จารึกไว้จึงไม่รู้กาลเวลา อุปัชฌายาจารยและวัด เมื่อทรงผนวชแล้วด้วยอาศัยที่พระราชบิดาเป็นพระเจ้ากรุงสุโขทัยศรีสัชนาลัย จึงเป็นการง่ายที่พระองค์จะเสด็จชมพูทวีปและลังกา จึงได้มีระบุไว้ในจารึกถึงสังเวชนียสถาน ตลอดถึง ราชบุรมหานคร ถืออนุราธบุรมหานคร ซึ่งเป็นพระราชธานีของลังกาทวีป

---

[๑] จารึกวัดศรีชุม (หลักที่ ๒) นี้ ตามคำอธิบายเล่าว่า เป็นจารึกสมัยพระธรรมราชาที่ ๑ คือพระเจ้าลือไทย ซึ่งในจารึกระบุว่าหลานพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ผู้หนึ่งชื่อธรรมราชา พ่อรู้บุญรู้ธรรมเนียมมีปรีชา ซึ่งเป็นพระบิดาพระเจ้าลิไทยตามจารึกปรากฏเป็นทำนองจารึกที่สมเด็จพระมหาเถรศรีสรัทธาราชจุลามุนีทรงกระทำขึ้น สมเด็จพระศรีสรัทธาราชจุลามุนีพระองค์นี้ ตามจารึกเป็นหลานปู่พระยาศรีนาวนัมถม ก็เข้าใจว่าเป็นพระราชโอรสของพระยาผาเมืองราช ความจริงไม่ใช่ ตามจารึกต่อไปอีกว่า "มีหลานพ่อขุนผาเมืองผู้หนึ่งชื่อ สมเด็จพระมหา-เถรศรีสรัทธาราชจุลามุนีฯ" ดังนี้ จึงเป็นพระราชโอรสของพ่อขุนร่วงนำไทย ครั้นคิด พ.ศ. แล้วตั้งแต่เกิดถึงจารึก มีระยะกาล ๑๐๐ กว่าปี จึงเข้าใจว่าผู้อื่นกระทำจารึกในคราวหลัง แต่เล่าเรื่องของท่านได้ ตลอดทุกกระบวนความ หรือว่าจะมีอายุยืนยาวถึงกาลจารึกก็ได้ คือจารึกนี้กะว่าจารึกในราว พ.ศ. ๑๘๗๕ รัชสมัยพระเจ้าลือไทยธรรมราชาที่ ๑ นั้น ท่านประสูติประมาณ พ.ศ. ๑๗๔๕ ถึง พ.ศ. ๑๘๗๕ ก็มีระยะกาล ๑๓๐ ปี อย่างนี้ ก็มากเกินกว่าจะเชื่อกันแล้ว

และได้นำจารึกลงมาเป็นข้อนำนั้น เพื่อเป็นหลักฐานแต่ตรงพระนามก็ลบเลือนไป เจ้าหน้าที่ไม่ได้อ่านไว้ จึงใส่เข้ามาอย่างนั้น ถ้าพบชื่อเมื่อไรจะได้แก้ไขต่อไป ก็การเรียงพงศาวดารไทยนั้น เรียงกันตามความรู้ไทยจึงสำเร็จรูปได้ และชื่อบางแห่งใช้ว่า ขุน และ พระยา เข้าใจว่าครั้งต้น ๆ คงใช้พระนามว่า "ขุน" ครั้นต่อมาหรือรัชกาลหลัง ๆ สถาปนาว่า พระยา ในกาลจารึก จึงใช้แบบเดิมบ้าง ใช้แบบสถา-ปนาใหม่บ้าง จึงเป็นอย่างนั้น

แต่จะไปกับใครมีพระอื่น ๆ อีกหรือไม่ ไม่ทราบได้ แต่เข้าใจว่าคงมีไปกันหลายท่าน ก็คงเป็นแบบธุดงค์ และคณะอื่น ๆ ก็อาจมี เมื่อกลับมาจึงได้ทรงรับสถาปนาสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระมหาเถรชั้นมหาสามิ อันเป็นตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราชของลังกาทวีป มีพระนามเต็มว่า สมเด็จพระมหาเถรศรีสรัทธาราชจุลามุนีศรีรัตนลังกาทีปมหาสามิเป็นเจ้า เพราะไม่ได้ลงกาลไว้ จึงไม่ทราบ อาจได้รับสมณศักดิ์ในกาลภายหลังนานมาก็ได้

ในระหว่างนี้ คือ ตอนขุนพระยาร่วงนำไทยครองนี้ อาจมีการไม่ปรองดองกันเสมอหรือขุนร่วงนำไทยอาจไม่เป็นที่กริ่งเกรงของแคว้นอื่น ขุนขอมสมาดโขลญลำพงรบแห่งลโว้* ลพบุรี ก็กรีฑาพลทัพลโว้มาประชิดทั้งสุโขทัยและศรีสัชนาลัย คงมาปี พ.ศ. ๑๗๘๒-๑๗๘๔ ขุนพระยาร่วงนำไทยคงตั้งสู้เข้มแข็ง ป้องกันบ้านเมือง ทั้งขุนผาเมืองเจ้าเมืองราดและขุนบางกลางทาวเจ้าเมืองบางยางก็คงมาช่วย แต่เนื่องจากศึกยืดยาว ย่อมต้องสิ้นเปลือง สองขุนต้องออกไปเที่ยวเสาะหาคนพลทัพ และเสบียงอาหาร ณ ต่างเมือง และเมืองของตนจึงต้องใช้กาลนาน

ตอนนี้ ขอมสมาดโขลญคงทราบ จึงโหมกำลังทัพโจมตีทั้งสุโขทัยและศรีสัชนาลัย ในฐานะขุนพระยาเมืองกรุง ขุนร่วงนำไทยทรงสู้สงครามประชิด ได้ทรงคชาธารออกกระทำยุทธหัตถีคงเสียท่า ถูกขอมจ้วงฟันสิ้นพระชนม์กลางสมรภูมิ ขอมจึงเข้าครองสุโขทัย และศรีสัชนาลัยได้

ขุนร่วงนำไทย ได้ครองสุโขทัยและศรีสัชนาลัยอยู่ ๔๔ ปี สิ้นพระชนม์ พระชนมายุได้ ๗๒ ปี

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ รัชกาลที่ ๓

(ขุนบางกลางทาว เจ้าเมืองบางยาง)

พ่อขุนบางกลางทาว หรือ **พ่อขุนศรีอินทราทิตย์** หรือ **ศรีอินทรบดินทราทิตย์** ทรงเป็นพระราชโอรสพระองค์ใหญ่ของพ่อขุนร่วงนำไทย และพระนางพระยาผิวทอง ประสูติ ณ นครศรีสัชนาลัย ประมาณ พ.ศ. ๑๗๔๒-พ.ศ. ๑๗๘๔ จึงมีอายุได้ ๔๒ ณ สงครามขอมลโว้ ได้ร่วมกับพระเจ้าอาขุนฟ้าเมืองราดช่วยสงครามพระราชบิดาครั้นพลทัพกับสะเบียงขาดแคลนต้องออกไปเสาะแสวงหากว่าจะได้ พระราชบิดาต้องสิ้น กรุงสุโขทัยศรีสัชนาลัยต้องเสียแก่ขอม พ.ศ. ๑๗๘๔ สองขุนออกไปหาพลทัพและเสบียงกว่าจะได้ก็กรุงแตกเสียแล้ว เมื่อพร้อมสรรพพอจึงยกไปกู้คืน ในจารึกหลัก ๒ จึงมีว่า *(ภายในวงเล็บเติมให้เต็ม)*

".....เมื่อก่อน พ่อขุนบางกลางทาว *(ทาวะ หรือ ทวา)* เป็นเจ้าเมืองบางยางให้เอา *(พลมาผสม)* พลพ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราด พาพ่อขุนผาเมืองผดาจ *(แยก)* กันแลกัน พ่อขุนบางกลางทาวได้เมืองศรีสัชนาลัย *(คืนแล้ว)* พ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราดเอาพลมา *(รอดพ่อขุนบางกลางทาวที่)* บางขลง *(พ่อขุนบางกลางทาว)* เวนบางขลงแก่พ่อขุนผาเมือง แล้วพ่อขุนผาเมืองเอาพลเมื้อ *(ไปยัง)* เมืองราด เมืองสากอไค *(พร้อมแล้วไปยัง)* ศรีสัชนาลัย สุโขทัย ขอม สมาดโขลญลำพงรบ *(ออกตั้งพลรับสู้)* แล้ว พ่อขุนบางกลางทาวไป *(ร่วมผสมกับ)* พลพ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราดมา *(ด้วยกันพร้อมแล้ว)* ให้ประชุมพล พ่อขุนบางกลางทาว และพ่อขุนผาเมืองขี่ช้าง *(ชื่อคชพระยา หัตถี)* พระยาผสมกัน *(ตัวช้างสองคุก)* ตีนให้ขี่ด้วยกันเหนือหัวช้างประคนแล้วพ่อขุนบางกลางทาวแลขอมสมาดโขลญ

---

* ในจารึกไม่ได้บอก เท่าที่ใช้อย่างนี้ ตามจดหมายเหตุจีนมีระบุว่า เซียมก๊ก และหลอฮกก๊ก คือสยามและลโว้ และ พ.ศ. ก็ไม่มีในจารึก จึงกะและใส่เอาเอง เมื่อพบหลักฐานแล้วจะได้แก้ในคราวต่อไป ถ้าไม่พบก็ต้องอย่างนี้ไปก่อนถึงจะผิดก็คงไม่มากนัก ดีกว่าไม่รู้เลย

ลำพงรบกัน พ่อขุนบางกลางทาวให้ไปบอกแก่ขุนผาเมือง พ่อขุนผาเมือง *(เอาพลมาช่วยรบ)* ขอมสมาดโขลญลำพงรบ *(รบด้วยช้าง)* พ่ายพัง พ่อขุนผาเมืองจึงยังเมืองสุโขทัยเข้าได้ เวนเมืองแก่พ่อขุนบางกลางทาว พ่อขุนบางกลางทาวมิสู้เข้า เพื่อเกรงแก่มิตรสหาย พ่อขุนผาเมืองจึงเอาพลออก พ่อขุนบางกลางทาวจึงเข้าเมือง พ่อขุนผาเมืองจึงอภิเศกพ่อขุนบางกลางทาวเจ้าเมืองสุโขทัย ให้ชื่อตนแก่พระสหาย เรียกชื่อศรีอินทรบดินทราทิตย นามเดิมกมรเตงอัญ *(พระเจ้ากรุงพระยา)* ผาเมือง เมื่อก่อนผีฟ้า *(ข้าวฟ้า)* เจ้าเมืองยโสธรปุระ *(เมืองยส จังหวัดยโสธร ตามจารึกหินทรายว่า จ.ศ. ๑๔๕ คือ พ.ศ. ๑๓๓๐ จารึกชื่อพระอริยสังฆเจ้า ในวัดบ้านท่า มีมหาราชเจ้าทั้งสองเป็นเค้า มีเจ้าสังฆราชาวัดวชิรปัญญา ซึ่งมีมหาราชเจ้าและพระสังฆราชเจ้าเป็นฐานะกรุงเมืองหลวงเอกราชอยู่แล้วตั้งแต่ พ.ศ. ๑๓๓๐)* ให้ลูกสาวชื่อนางสิขรมหาเทวีกับขันไชยศรี ให้นามเกียรติแก่ขุนผาเมือง เหียม *(เหตุ)* พ่อขุนบางกลางทาวได้ชื่ออินทรบดินทราทิตย เมื่อพ่อขุนผาเมืองเอาชื่อตนให้แก่พระสหาย *(เมื่ออภิเศกเป็นเจ้า)* เมืองสุโขทัยพ่อขุนศรีอินทรบดินทราทิตย และพ่อขุนผาเมืองเอาพลตบกันพาทั่ว *(เมืองสุโขทัย ศรีสัชนาลัย)* แต่เมื่อเพรง *(ก่อน)* เตร่ลาคลาทุกแห่งทุกหน ต่างคนต่างเมื้อเมืองดังเก่า ลูกพ่อขุนศรีอินทราทิตยผู้หนึ่งชื่อพ่อขุนรามราชปราชญ์รู้ธรรม.....หลานพ่อขุนศรีอินทราทิตยผู้หนึ่งชื่อธรรมราชา พ่อรู้บุญรู้ธรรมเนียมมีปรีชาแก่กม (ที่สุด) บ่มิกล่าว (ถ้วน) ถี่เลย พ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราดนั้นให้สร้างเจดีย์มีคุณแก่ฝูงท้าวพระยา เป็นอาจารย์ พรนธิบาล (พระอภิบาล) แก่ฝูงกษัตราธิราชทั้งหลายมา (รวม) อยู่ในศรีสัชนาลัย

ที่ยกจารึกมานั้นไม่มีปีอภิเศก จารึกขุนฟ้าเมืองว่า พ.ศ. ๑๗๘๖ จึงเรียงได้ว่าเสร็จสงครามแล้วต้องตระ-เตรียมกันบูรณะซ่อมแซมจึงอาจล่วงไปปีหรือกว่า พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ได้ปราบดาภิเศกเป็นพระเจ้ากรุงสุโขทัยและศรีสัชนาลัย พ.ศ. ๑๗๘๖ พร้อมกับได้ทรงอุปภิเศก พระนางเสือง ทรงมีพระราชโอรสพระราชธิดา ๕ พระองค์ ผู้ชายสามผู้หญิงสอง เจ้าพี่ผู้ใหญ่ตายจากแต่ยังเล็ก จึงเหลือปรากฏพระนามคือขุนบานเมือง อาจประสูติ พ.ศ. ๑๗๘๑ พ่อขุนพระรามคำแหง อาจประสูติ พ.ศ. ๑๗๘๒ ส่วนผู้หญิงสองไม่ปรากฏชื่อ ทั้งนี้อาจมีตั้งแต่สมัยไปเป็นเจ้าเมืองบางยาง เมื่อได้เป็นขุนพระยากรุงสุโขทัยแล้ว จึงกระทำพระราชพิธีอุปภิเศกในกาลนั้น

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ได้ครองเป็นพระเจ้ากรุงสุโขทัย ศรีสัชนาลัยแล้ว ได้จัดการทะนุบำรุงบ้านเมืองซึ่งถูกภัยสงครามมาเป็นแรมปีนั้นให้ฟื้นคืนสภาพและส่งเสริมก่อสร้างให้เจริญยิ่งขึ้น พร้อมกับได้ทะนุบำรุงทะแกล้วทหารให้ชำนาญศึก เมื่อพร้อมสรรพด้วยกำลังช้างม้าสเบียงอาหารบริบูรณ์แล้ว จึงกรีฑาทัพไปกรุงลโว้ พ.ศ. ๑๗๙๔ ยึดกรุงลโว้ได้ [๑] ได้นำมาขึ้นแก่กรุงสุโขทัย

พ.ศ. ๑๗๙๗ ได้ทรงยกกองทัพขึ้นไปถึงเจลลในลงไปเจลลนอก[๒] คือพิมายลงไปปาเจลล (พ่อเจริญ=ปา ป้า คือพ่อ เจลล=คือเจริญ=พ่อเจริญ) หรือปราจีน ได้ทรงรวบรวมขึ้นแก่กรุงสุโขทัยส่วนทางใต้คือ อโยฌิยา ไทยทวาลาวนั้นมีพระยาพาน และญาติพี่น้องบางส่วนยังอยู่ก็ไม่ได้รบกวน ฉะนี้ถิ่นแดนทางนี้ จึงไม่มีระบุในจารึก

---

[๑] ตามจดหมายเหตุจีนที่เล่าว่า เซียมล่อกักได้รวมกับลกฮกกัก เป็นเซียมล่อกักแล้ว

[๒] ตามที่ปรากฏชื่อ ณ แผนที่ประเทศชวาโบราณว่า ลวุ สุขุ เจ-ลา คือลโว้ สุโขทัย จเลล ซึ่งเป็นชื่อที่รวมกันทั้ง ๓ ชื่อ ได้พิมพ์แผนที่ไว้หน้า ๖๑๘

พระร่วงสมัยสุโขทัย วัดรังแร้ง หินแก้วสี เหลือง เขียวอ่อน บุศราคำไทย

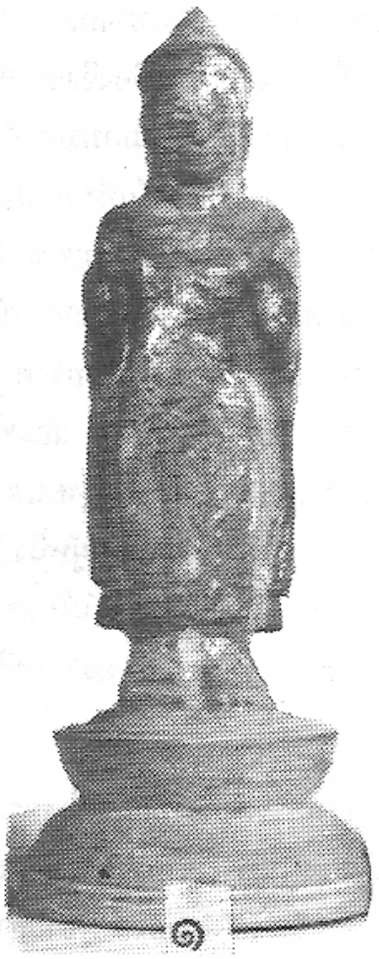

๑. ขุนศรีอินทรบดินทราทิตย

๒. พระนางเสือ มีสังเกตเพียงหน้าอกใหญ่เท่านั้น

๓. ขุนบานเมือง ที่รู้กีเพราะถามจ้าว (ผีฟ้า) เล่าเพียงว่า ทำแล้วสมมุติเท่านั้น ใช้บุศราคำเพราะเป็น เครื่องทรงแล้วทรงหมวกยอด พระเครื่องคลุมฐานกลีบบัวคว่ำ

แผนที่ประเทศชวาโบราณ ได้ใส่ชื่อไว้ และมีชื่อไทยปรากฏอยู่ ซึ่งยืนยันว่าคนไทยไปตั้งชื่อ และอาจไปอยู่ ซึ่งยืนยัน ไดยัก คือ ไทย

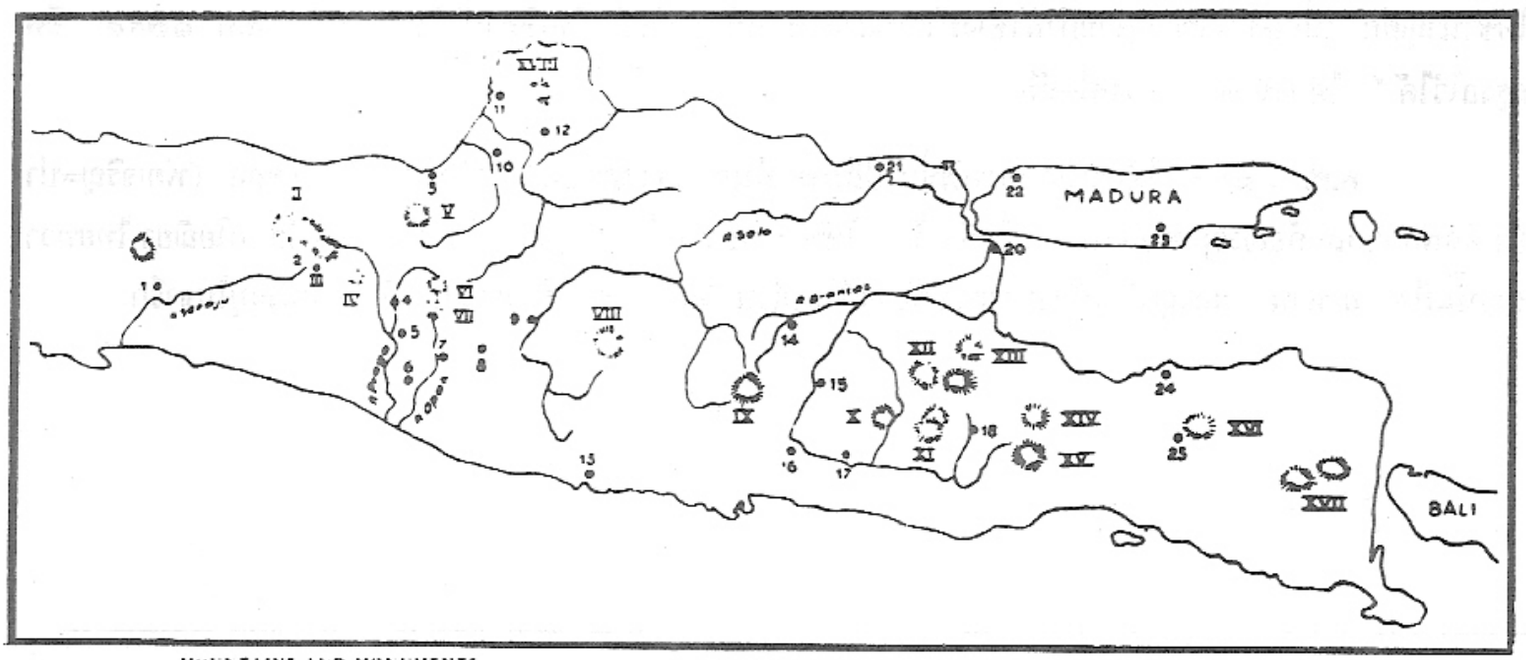

MOUNTAINS AND MONUMENTS

I Slamet
II Prahu. *Dieng*
III Sendara. *Pringapus*
IV Sumbing
V Ungaran. *Gedung Sungo*
VI Merbabu
VII Merapi
VIII Lawu. *Sukuh Tjeta*
IX Wilis
X Kelut *Pamatarum*
XI Butak. Kawi
XII Andjasmara. Ardjuna. Welirang. *Djawi*
XIII *Penanggungan. Belahan. Diakatunda*
XIV Tengger.
XV Smeru
XVI Yang
XVII Raung. Merapi
XVIII Muria

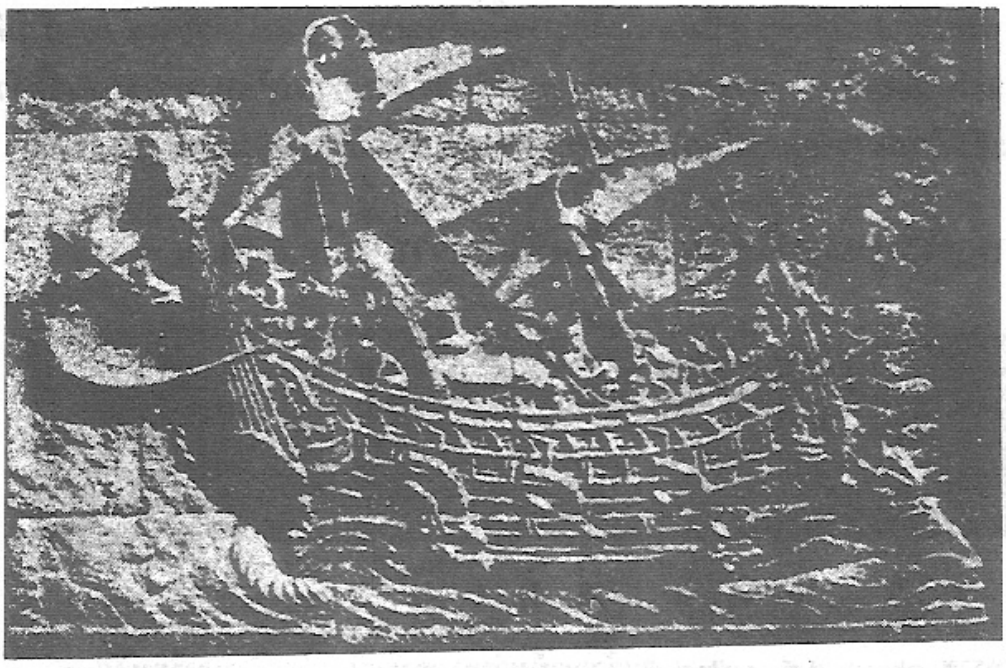

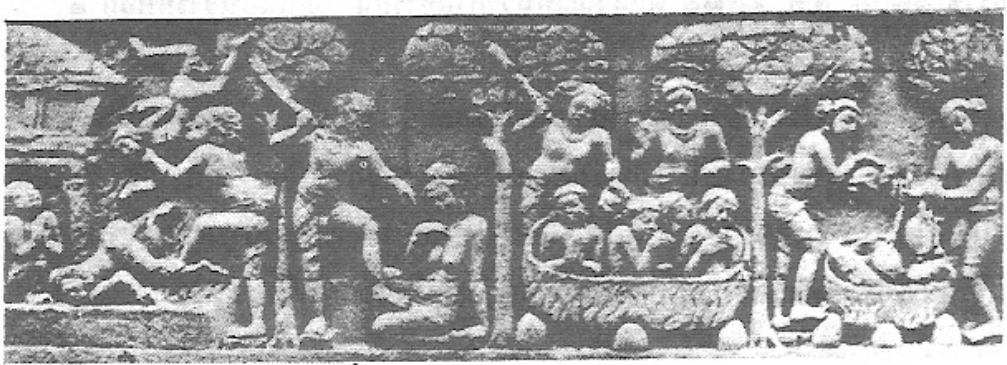

ภูเขาและอนุสาวรีย์ถาวร ลำดับเลขโรมันที่ ๘ ปรากฏ ๓ ชื่อ มีชื่อ ลวู สุขุ ตุเจลา คือ ละโว้ สุโขทัย จเลล หรือ เจริญ ลำดับที่ ๑๗ ร่วง เมรปี ภูเขาพระร่วงเหนือบาหลี

หลักฐาน "ไทย" ปรากฏที่ชวาและที่อื่น ๆ

เรือเดินทะเลจะเห็นคนถือท้ายเรือใส่หมวกยอดไทยและมีนมใหญ่ เห็นว่าเป็นขุนหญิงเมื่อเฒ่มสุนาขัลลตู ที่กลับลงไปครองชวา

รูปล่างนี้ดูดาบที่เงื้อจะฟันคอ คือ ดาบไทยและหญิงคนนั้นก็นั่งพับเพียบท้าวแขนแบบหญิงไทย

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ได้ทรงรวบรวมถิ่นแดนเมืองต่าง ๆ เข้ากับสุโขทัย อาจไปถึงเมืองฉอด เมืองแถง ซึ่งมีระบุอยู่ในจารึกหลัก ๒ จากจารึกหลัก ๑ ซึ่งพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงจารึกเล่าไว้ว่าเมื่ออายุเข้า ๑๕ ได้สู่สงครามพ่อขุนสามชนเจ้าเมืองฉอด เหตุนั้นสุโขทัยจึงถูกสงครามอีกครั้งหนึ่ง ครั้งสู้กันที่เมืองตาก เพราะทรงจารึกว่าอายุย่าง ๑๕ จึงประสูติ พ.ศ. ๑๗๘๒ สงครามคราวนี้เกิด พ.ศ. ๑๘๐๑ ตามจารึกหลัก ๑ มีอย่างนี้

จารึกหลัก ๑

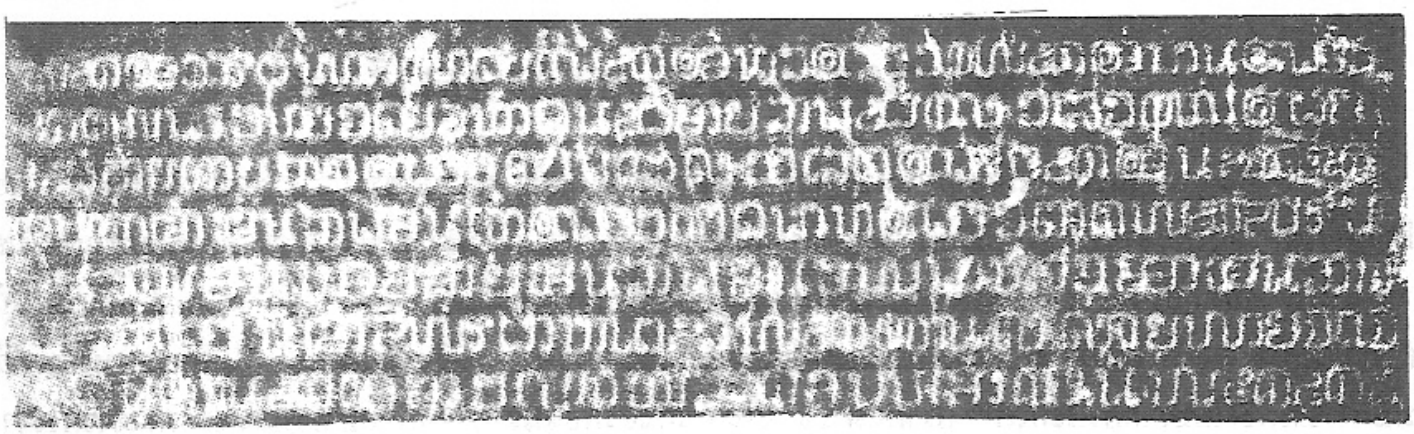

๑. พ่อกูชื่อศรีอินทราทิตย แม่กูชื่อนางเสือง พี่กูชื่อบานเมือง
๒. กู พี่น้องท้องเดียวห้าคน ผู้ชายสาม ผู้หญิงสองพี่เผือ
๓. ผู้อ้ายตายจากเผือเตียม แต่ยังเล็กเมื่อกูขึ้น
๔. สิบเก้าเข้าขุนสามชนเจ้าเมืองฉอดมาท่เมืองตากพ่อกูไปรบ
๕. ขุนสามชนหัวซ้าย ขุนสามชนขับมาหัวขวา ขุนสามชน
๖. เคลื่อนเข้าไพร่พ้าหน้าใสพ่อกูหนีญ่ายพ่ายจะแจ้น
๗. กูบ่อหนีกูขี่ช้างเบกพล กูขับเข้าก่อนพ่อกู กูต่อ....

พระลูกเจ้า พ่อขุนรามคำแหงทรงร่วมกับพระราชบิดาเข้าสงครามตั้งแต่พระชนมายุ ๑๕ ได้ชัยชนะ กระทำให้สุโขทัยแข็งแกร่งยิ่งขึ้น กองทัพเมืองฉอดล่าถอยไป พระราชบิดาพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ทรงโปรดพระราชทานชื่อว่าพระรามคำแหง ยังทรงแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองแหงคือตากนั้นตามที่ปรากฏพระนามจารึกไว้หลังพระพุทธรูปอย่างนี้

จารึกพระนาม ณ ฐานพระพุทธรูปไพลิน ซึ่งเป็นหินสีครามหนัก ๕ ก.ก.

พ่อขุนรามคำแหง พ่อเมืองแหง

ด้านหน้ามีเลขไทย (มหาศักราช ๑๒๐๗ พ.ศ. ๑๘๒๘ ดูแล้วจะเห็นว่าลายจารึกนี้ ไม่เหมือนจารึกหลัก ๑

ในจารึกระบุว่า พ่อกูหนีญะญ่ายพ่ายจะแจ้น ซึ่งอาจทรงตรากตรำและถูกอาวุธบ้าง และทรงมีพระชนมายุเกิน ๖๓ ด้วย เมื่อเสร็จสงครามแล้ว คงอาจประชวนกะเสาะกะแสะและหนัก จึงเสด็จสวรรคต พ.ศ. นั้น หรือต่อไปอีก ๑ ปี คือ พ.ศ. ๑๘๐๒ พระชนมายุได้ ๖๑ ทรงครองสุโขทัยได้ ๒๐ ปี ขณะนั้นพ่อขุนบานเมืองได้ทรงเป็นผู้สำเร็จแทนอยู่ พ่อขุนรามคำแหงนั้นไปเป็นเจ้าเมืองแหงแล้ว แต่ก็คงมา จึงได้ร่วมกันเชิญเจ้าพี่ขึ้นครอง

ขุนบานเมือง รัชกาลที่ ๔

พ่อขุนบานเมือง เมื่อพ่อขุนพระราชบิดาเสด็จสวรรคตแล้ว ในฐานะพระลูกเจ้าพระองค์ใหญ่ก็ถึงวาระ พระประยูรญาติพร้อมประชาชนพลเมืองมีพระรามคำแหงเป็นประธาน ทั้งสมณชีพราหมณ์ อันมีสมเด็จพระมหาเถรศรีสรัทธาราชจุลามุนี ฯลฯ เป็นต้น พร้อมใจกันอันเชิญขึ้นครองสุโขทัยศรีสัชนาลัยสืบต่อ ณ พ.ศ. ๑๘๐๒ นั้น ทรงครองสุโขทัยศรีสัชนาลัยได้ ๑๐ ปี ไม่ปรากฏว่าทรงมีพระมเหษีและพระราชโอรสธิดา ทั้งไม่ทรงทำอะไรเป็นพิเศษ หรือทำไว้ แต่ไม่มีการจารึกจึงไม่ปรากฏพระองค์ ปรากฏพระนามในจารึกของพ่อขุนรามว่าพี่กูชื่อบานเมือง และทรงจารึกไว้ว่า กูเอามาเวนแก่พ่อกู พ่อกูตาย ยังพี่กู กูพร่ำบำเรอแก่พี่กู ดังบำเรอแก่พ่อกู พี่กูตายจึงได้เมืองแก่กูทั้งกลม

พ่อขุนบานเมืองได้ครองสุโขทัยประมาณ ๑๐ ปี จึงเสด็จสวรรคต พ่อขุนรามไม่ทรงจารึกปีไว้ จึงคาดว่าคงจะเป็นปี พ.ศ. ๑๘๑๒ ซึ่งพ่อขุนรามทรงจารึกไว้ว่า พี่กูตายจึงได้เมืองแก่กูทั้งกลม

จากปีพระราชสมภพ พ.ศ. ๑๗๘๐ ถึงปี ๑๘๑๒ จึงมีพระชนมายุได้ ๓๒ พรรษา หรืออาจประสูติก่อน พ.ศ. นี้ก็ได้ กระทำไว้เพียงเลา ๆ ก่อน

พระเจ้ารามคำแหงมหาราช รัชกาลที่ ๕

(เป็นพ่อขุนพระเจ้ากรุงสุโขทัยศรีสัชนาลัย)

ผู้ทรงรับ สู้ ปราบ ๔ ทิศ รวบรวมไทย ทรงสร้างแบบลายสือไทยระบบสุโขทัย ทรงสร้างกระดิ่งร้องทุกข์ ทรงทำขดานหินบรรยายธรรม สร้างพระธาตุหรือวัด ขยายไปถึงชวา มีชื่อ ลวุ สุขุ เจลา และพระร่วงไปปรากฏ ณ ชวา

๑. พ่อขุนรามคำแหง พระปริวิชานมหาราชเจ้า ทรงรัดเกล้ายอด มีผ้าคาดพระพาหุ (แขน) พระหัตถ์ทั้งสองมีลูกกลม พระหัตถ์ขวาถือลูกนิมิตสร้างวัด พระหัตถ์ซ้ายถือรูปลูกโลก โลกกลม สร้างบูรณเมือง คือทำ ทางโลก

๒. พระนางเรืองราศี ยกขึ้นไปเป็นพระนางลักษมีแล้ว ทรงรัดเกล้าชั้นผลโป่ง ทรงสะไบเปิดพระอุระขวา พระหัตถ์ซ้ายยกกวักลูก เพื่อให้ผิดรูปเดารพนางกวัก พระหัตถ์ขวาแบขึ้น

พ่อขุนรามคำแหง เมื่อทรงเข้าสงครามกับพระราชบิดาได้ทรงกระทำยุทธหัตถีกับขุนสามชนกระทั่งขุนสามชนหนีไป จึงขึ้นชื่อลือพระนามเป็นที่เกรงขามอยู่ ครั้นพ่อขุนบานเมืองเสด็จสวรรคตทั้งไม่มีพระราชโอรสธิดาด้วยก็ถึงวาระสมบูรณ์ ฉะนี้ ทั้งพระประยูรญาติข้าราชการทั้งทหารและพลเรือนตลอดประชาชนสมณชีพราหมณ์ได้พร้อมใจกันอัญเชิญขึ้นครองสุโขทัยศรีสัชนาลัย ณ พ.ศ. ๑๘๑๒ ได้กระทำราชาภิเศกเป็นกระบวนครบทุกประการ ได้อุปภิเศกพระนางเรืองราศีกัลยาณีเป็นเอกอรรคมเหษี เป็นพระนางพระยาแม่อยู่หัว หรือ พระราชินีนาถ ทรงมีพระราช-

โอรสและพระราชธิดาที่ปรากฏเพียง ๒ พระองค์ คือ พระเจ้าธรรมราชาลือไทย ซึ่งประสูติ พ.ศ. ๑๘๑๓ พระนาง-เทพสุดาสร้อยดาว (พระมเหษีพระเจ้าฟ้ารั่วหรือมะกะโท) ประสูติ พ.ศ. ๑๘๑๔

พระราชอาณาจักรที่ปรากฏในจารึกหลัก ๑ มีว่า ปราบเบื้องตะวันออกรอดสระหลวง สองแคว ลุมบาจายส คาเท้าฝั่งของ ถึงเวียงจันทน์เวียงคำเป็นที่แล้ว เบื้องหัวนอน (ใต้) รอดคนที่พระบางแพรก สุพรรณภูมิ ราชบุรี เพชรบุรี ศรีธรรมราช ฝั่งทะเลสมุทรเป็นที่แล้ว เบื้องตะวันตกรอดเมืองฉอด เมืองหงสาวดี สมุทรห้าเป็นแดน เบื้องตีนนอน (เหนือ) รอดเมืองแพร่ เมืองน่าน เมือง....[๑] เมืองพลั่วพันฝั่งของ [๒] เมืองชวาเป็นที่แล้ว

พ่อขุนพระรามคำแหง เป็นขุนเมืองกรุงสุโขทัยศรีสัชนาลัยในระยะกาล ๑๐ ปี จาก พ.ศ. ๑๘๑๖ ถึง ๑๘๒๕ คงได้เสด็จปราบตะวันออก และหัวนอน คือ ทิศใต้ เบื้องตีนนอน คือ ทิศเหนือและตะวันตก กะไม่ถูกว่าเสด็จที่ไหน พ.ศ. เท่าไร รวมความว่าเสด็จทั่วไป ตลอดถิ่นแดนมีชื่อนั้น ๆ แล้ว

ในกาลก่อนถึงกาลนั้น ๆ พระองค์คงศึกษาทั้งการปกครอง การพระศาสนา และ ประวัติ ตลอดจนกระทั่งพิชัยสงครามปรากฏในจารึกว่า ลูกพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ผู้หนึ่งชื่อพ่อขุนรามราชปราชญ์รู้ธรรม เมื่อดูตามโอวาทที่ชื่อว่า สุภาษิตพระร่วงนั้น มีว่า "อย่าริร่านแก่ความ" เล่นความ หรือ เป็นความนั้น คงมีตั้งแต่นั้นและคงจะตรากฎหมายอันเป็นเครื่องเจริญแก่บ้านเมืองไว้ แต่ไม่พบ จะเรียงเรื่องย่อ ๆ

พ.ศ. ๑๘๑๖ พ่อขุนพระรามคำแหง ได้เป็นขุนในเมืองสุโขทัยศรีสัชนาลัย จึงแขวนกระดิ่งไว้อันหนึ่ง ณ ปากประตูเมืองนั้น ไพร่ฟ้าหน้าปกกลางบ้านกลางเมือง ไปสั่นกระดิ่งอันท่านแขวนไว้ พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองได้ยินเรียก เมื่อถามสวนแก่มันด้วยซื่อ ไพร่เมืองสุโขทัยนี้จึงชม สร้างป่าหมากป่าพลู ฯลฯ ทั่วเมืองทุกแห่ง

เบื้องหัวนอนเมืองสุโขทัยนี้ มีกุฏิพิหารปู่ครูอยู่ มีสริดภงส (ทำนบ) มีป่าพร้าว ป่าลาง มีป่าม่วง ป่าขาม มีน้ำโคก (น้ำตก) มีพระขะพุงผี เทพดาในเขาอันนั้น เป็นใหญ่กว่าทุกผีในเมืองนี้ ขุนผู้ใดถือเมืองสุโขทัยนี้แล้ ไหว้ดีพลีถูกเมืองนี้เที่ยง เมืองนี้ดี ผีไหว้บ่ดีพลีบ่ถูก ผีในเขาอันบ่คุ้มบ่เกรง เมืองนี้หาย

พ.ศ. ๑๘๒๑ ทรงปลูกไม้ตาล (ไม้โตนด) ได้ ๑๔ เข้า จารึกลงว่า พ.ศ. ๑๘๓๕ (มหาศักราช ๑๒๑๔) ต้นตาลมีอายุได้ ๑๔ ปี จึงทรงปลูกมาใน พ.ศ. นี้

---

[๑] เมืองพลั่วนี้ คือ เมืองชื่อเดิมที่แปลงเป็น กัมพูชา และ ละแวก คือ พ. จาก พู และ ล.ว. คือ ละแวก และขแม หรือ แขมระ คือ เขมร จึงอยู่พ้นฝั่งของ ตามเรื่องเล่ากันและเป็นที่เชื่อถือกันแล้วว่าเวลานั้นเขมรลงไป หรือเดินทางไปอยู่ชวามาก จึงมีปราสาทหินของขอมอยู่ทั่วไป

[๒] เมืองชวาก็มีชื่ออยู่แล้ว สมัยนั้น เข้าใจว่าคงจะมีอาณาเขตเป็นอันเดียวกัน จึงมีชื่ออยู่เช่นนั้น

พระพุทธรูปหินไพลิน สีคราม ทำอย่างนี้ได้มา ๖ องค์ สีขาว ๓ สีคราม ๓ ต่างเพียงพระเมาฬี องค์ซ้ายทำชั้นเดียว มีจารึกมหาศักราช ๑๒๐๗ พ.ศ. ๑๘๒๘ ข้างหลังมีจารึกว่า พ่อขุนรามคำแหง พ่อเมืองแหง จารึกนี้ทำแบบพิมพ์แล้วอยู่ตอนจารึก พระเมาฬี ๒ ชั้น ใต้ฐานมีลายสือว่า อุทิศขุนศรีอินทราทิตย์ องค์ขวามีเมาฬี ๓ ชั้น จารึกว่า อุทิศแม่นางเสือง

พระพุทธรูป ๓ องค์นี้ เป็นหยกเขียวขาว ที่เห็นเป็นรอยด่างนั้นคือขาว จะเห็นว่ามีแก้วหินประดับอันแสดงว่าเป็นของหลวงสมัยนั้น มีองค์หนึ่งจารึกว่า อุทิศเลอไทย อีกองค์หนึ่ง (ไม่ได้ถ่ายรูป) สมเด็จพระพุทธโฆษณาจารย์ แชล่ม จึงเข้าใจว่า องค์นี้คงรวบรวมและสร้างสมัยนั้น มีองค์เล็ก ๆ อีก ไม่ทราบว่าเท่าไร และรูปพระร่วงอีก ๓ องค์ บุศราคัมนั้นจะพบต่อไปและอยู่ในชุดเดียวกันนี้ เล่ากันว่าเมื่อพระแก้วอมรกฎมาสถิตที่สุโขทัยได้รวบรวมและสร้างใหม่ครั้งแรก ๑๐๘ องค์ และสร้างอีกชุดหนึ่งอีก ๑๑๕ องค์

พระพุทธรูปหินสีต่าง ๆ สมัยสุโขทัย จะเห็นพระแม่เมาฬี ๓ ชั้น ๒ ชั้น ชั้นเดียวเฉพาะองค์ซ้ายสุดจะเห็นทำจีวรกลีบอีกแบบหนึ่ง และหนักมาก แบบนี้อาจถึงสมัยสุวัณณภูมิ ซึ่งถูกเก็บไปรวมไว้ว่าบรรจุไว้ในโอ่งใช้ทรายใส่ ฝังไว้ใต้ฐานอิฐพระอุโบสถหรือโบสถ์ร้าง วัดรังแร้ง ที่พบ ๑๑๕ องค์ ยังมีปรางค์อีก ๓๕ ปรางค์ เก็บได้เพียง ๘๐ เหลืออยู่ ๔๒ องค์ นอกนั้นถูกขายไปนอกทั้งองค์บ้าง หักเป็นท่อน ๆ ขายออกไปบ้าง ที่เหลืออยู่นี้เพียงเศษ ๆ เท่านั้น

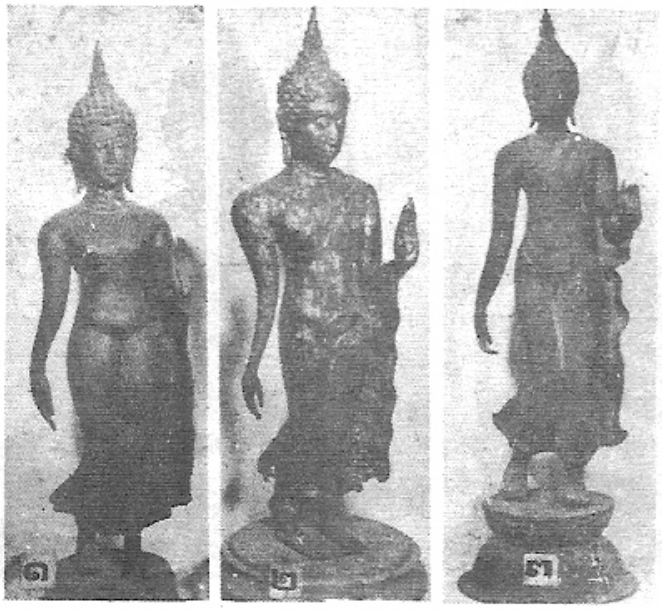

๑. *ซ้ายสุด พระพุทธรูปปางลีลาตระกวลสุโขทัย*
๒. *พระพุทธรูปปางลีลาสุโขทัย ทรงโย้หน้าทองคำเปลว ปิดเป็นดอก ๆ*
๓. *พระพุทธรูปปางลีลาสุโขทัย แต่ทำที่ราชบุรีพบใต้กองอิฐต้นโพธิ์ เกาะพลับพลา สังเกตจะเห็นพระพาหาเล็กกว่า ที่นาภีไม่มีกระพุ้งยื่น*

สุโขทัย อาจมีอยู่ก่อนแล้ว ตามจารึกว่าศก ๑๒๐๕ คือมหาศักราช (พ.ศ. ๑๗๒๒-๒๐๐๐)

ซ้าย พระพุทธรูปปางลีลาสสมัยสุโขทัยว่าพบที่สุโขทัย ตัดออกจากหนังสือประมวลภาพประติมาของ ม.ร.ว. ทันพงศ์ กฤดากร จะเห็นส่วนทั้งหมดเป็นผู้ชาย คือแขนงวงช้าง นิ้วลำเทียน ทุกส่วนเต็มอิ่มหมดและผ้าห่ม ผ้านุ่ง คือ นุ่งแบบสะบงไม่มีม้วนหน้าผ้าห่มแบบจีวรก็ไม่มีลูกบวบ ส่วนต่าง ๆ ผิดหมด นี่แหละยืนยันของไทย

ขวา พระพุทธรูปปางลีลาว่าสมัยพระยาลิไทย หรือ ลือไทย ช่างภาพถ่ายแสงขับส่วนพระทรวงขึ้นชัดเจนจะเห็นเป็นส่วนผู้หญิงชัด

ได้เคยไปดูรูปพระนางเบ็ญจกัลยาณี ณ วัดมหาธาตุ ศรีสัชชนาลัย ได้เห็นพระพุทธรูปปางลีลานี้ องค์เดิมคงชำรุดไปจึงถูกตกแต่งใหม่ตลอด ที่สังเกตได้เพียงหน้าอกคลุมด้วยจีวรนั้น ใหญ่กว่าเท่านั้น เมื่อเห็นรูปนี้แล้วจึงแน่ใจว่าพระรูปชีหรือพระสากิยานีในสมัยสุโขทัยนั้น ทำเป็นพระพุทธรูปเพียงใส่อกให้ใหญ่พอหมายรู้เท่านั้น ถ้าดูแล้วจะปรากฏไทยนารีลักษณ์ว่าคิ้วต่อคอปล้อง น่องกลมนมตั้ง หลังแบน แขนงวงช้าง ร่างผ่องผิว นิ้วลำเทียน ฯลฯ ชัดเจน

พ.ศ. ๑๘๒๕-๖ (ม.ศ. ๑๒๐๕) พ่อขุนพระรามคำแหงทรงดำริจารึกจึงให้หาหินทำเป็นเสาสี่เหลี่ยม ๓ อัน ยังไม่ทันจะพร้อม ก็พอดีมีศึกอิสลามมลายูยกขึ้นมายึดครองทางใต้ รุกขึ้นมา จึงทรงเกณฑ์กองทัพทั้งบกและเรือ ทรงให้ออกญาเดโชชัย (ชิด) เป็นแม่ทัพบก ให้ออกญานาวายุทธ (ชวน) เป็นแม่ทัพเรือ ได้เสด็จลงไปตั้งพลับพลาบัญชาการรับและต้านศึกครั้งนั้น ณ คลองกระแชง เพชรบุรี ที่นี้ ต่อมาให้ยกขึ้นเป็นวัดพลับพลาชัย ที่นั่นยังมีเจดีย์และศิลปสุโขทัย

สถิตอยู่บ้าง สงครามครั้งนี้มีระยะกาลถึง ๖ ปี

และปี พ.ศ. ๑๘๒๕ นี้[๑] ตามจดหมายเหตุจีนเล่าว่า พระเจ้าหงวนซิโจ๊ว ปฐมกษัตริย์จักรพรรดิแห่งราชวงศ์หงวน ได้ส่งราชทูตชื่อ โฮจือจี มาสุโขทัย ต้องเดินทางไปเฝ้า ณ เพชรบุรีในการส่งราชทูตมาครั้งนี้ พวกมลายูอิสลามยังกล่าวฟ้องว่าไทยขับไล่ ส่วนไทยก็แจ้งว่า พวกนั้นรุกรานขึ้นมายึดครองต้องต่อสู้และขับไล่ ราชทูตจึงต้องกลับ เมื่อคณะทูตานุทูตกลับไปแล้ว ไทยได้ทุ่มกำลังตีแตกทำลายให้ถอยกลับไป และ ออกญาเดโชชัย กับออกญานาวายุทธได้ยกตามลงไปถึงชวา และบาหลี จึงมีชื่อไปปรากฏอยู่ ณ ชวา ทั้งส่วนกลาง และ ตรงเหนือเกาะบาหลี ณ ส่วนกลางนั้นมีชื่อ ลวุ สุขุ เจ-ล่า ส่วนใต้ ตอนเหนือบาหลี มีชื่อ ร่วงเมรปิ คือ ภูเขา หรือถาวรวัตถุพระร่วง พ่อขุนพระรามคำแหงได้เสด็จไปด้วยจึงไปตั้งชื่อว่า ลวุ สุขุ เจ-ล่า คือ ลโว้ สุโขทัย จเลล ซึ่งหมายความว่าพระองค์ทรงรวบรวมไว้ได้แล้ว และได้นำชื่อลงตั้งไว้ว่าร่วงเมระปินั้นด้วย เพราะพระราชสงครามครั้งนี้มีเขตแดนยาวไกลไปหลายประเทศ จึงได้ใช้เวลาอยู่ถึง ๖ ปี พระองค์จึงเสด็จกลับสุโขทัย พ.ศ. ๑๘๓๐

และในปี พ.ศ. ๑๘๓๐ นี้[๒] พ่อขุนพระรามคำแหงได้เสด็จกลับมานั้น ขุนวัง คือมะกะโทได้เป็นเสนาบดีว่าการวังมานาน ได้รักกับพระนางเทพสุดาสร้อยดาว อีกชื่อหนึ่งว่า นางสุวรรณเทวี ได้พาพรรคพวกญาติพี่น้องมีนางอุ่นเรือนเป็นน้องสาวและพระนางเทพสุดาสร้อยดาว พระราชธิดาพ่อขุนพระรามคำแหงไปด้วย ได้ทราบข่าวเสด็จกลับ จึงทำหนังสือปักไว้ ณ เขตแดน ขอพระราชทานอภัยโทษไว้ด้วย และกราบทูลว่ายังซื่อสัตย์สวามิภักดิ์ตลอดไป เมื่อทรงทราบแล้วจึงยกกองทัพติดตามไปได้พบหนังสือเช่นนั้น ทรงนึกถึงความดีความชอบของขุนวัง จึงเสด็จกลับ ขุนวังได้ไปพักกับอลิมามาง ณ เมืองเมาะตะมะได้ยกนางอุ่นเรือนผู้น้องสาวให้ จึงสนิทสนมกันมากขึ้นต่อมาเกิดวิวาทกัน ขุนวังจึงฆ่าเสียแล้วตั้งตัวเป็นกษัตริย์ครองเมืองเมาะตะมะเป็นราชธานี ได้ขอพระราชทานนามและเป็นเมืองออก พ่อขุนพระรามคำแหงจึงทรงพระราชทานนามไปว่าพระเจ้าฟ้ารั่วในจารึกจึงมีว่า รอดเมืองหงสาวดี

พ่อขุนพระรามคำแหงเสด็จกลับประทับ ณ กรุงสุโขทัยศรีสัชนาลัยแล้วจากปี ๑๘๓๐ ได้ทรงจารึกเรื่องเป็นจำนวน ๓ หลัก อันหนึ่ง มีในเมืองชเลียง อันหนึ่งมีในถ้ำพระราม อันหนึ่งมีในถ้ำรัตนธารในกลางป่าตาล และป่าตาลทรงปลูกได้ ๑๔ เข้า จาก พ.ศ. ๑๘๒๑ ถึงปี ๑๘๓๕[๓] จึงให้ช่างฟันขดารหินตั้งหว่างกลางไม้ตาลนี้ ขดารหินนี้ชื่อมนังศิลาบาตร์ ต่อไปทรงเล่าว่าก่อน พ.ศ. ๑๘๒๖ (ม.ศ. ๑๒๐๕) ยังไม่มีลายสือไทย จึงทรงดำริสร้างมาแต่นั้นและได้ทรงจารึกทั้งให้ช่างต่อจนเต็ม ทั้งยังได้ให้ช่างฟันขดารหินไว้อีก ได้ขุดพระบรมธาตุสร้างพระธาตุบรรจุให้ชาวชนได้บูชาสักการะกันทั้ง ๒ กรุง ตอนพระธาตุทรงให้จารึกไว้ว่า

พ.ศ. ๑๘๒๘[๔] (๑๒๐๗ ศกปีกุน) ให้ขุดเอาพระธาตุออก ทั้งหลายเห็น กระทำบูชาบำเรอแก่พระธาตุได้เดือนหกวัน จึงเอาลงฝังในกลางเมืองศรีสัชนาลัย ก่อพระเจดีย์เหนือหกเข้าจึงแล้ว ตั้งเวียงผาล้อมพระมหาธาตุสามเข้าจึงแล้ว

---

[๑]ที่อ้างมานั้นตามประวัติการสัมพันธ์ระหว่างชาติไทยกับชาติจีน โดยลิขิต ฮุนตระกูล ตามประชุมพงศาวดารภาคที่ ๑๕ ว่า พ.ศ. ๑๘๓๘ เข้าใจว่าคงจะคลาดเคลื่อน เพราะปรากฏในจารึกวัดเชียงมั่นว่าปี พ.ศ. ๑๘๓๘ มีการประชุมกระทำสัตย์เชียงมั่น ปรากฏพระเจ้ารามคำแหงฯ เสด็จไปด้วย ทั้งในจารึกก็ทรงระบุเมืองชวาด้วย

[๒]ตามหนังสือพระราชพงศาวดารว่า พ.ศ. ๑๘๒๔ (จ.ศ. ๖๔๓) ในเรื่องเดิมเล่าว่า มะกะโท พาไปนั้น พระเจ้ารามคำแหงเสด็จพระราชสงครามจึงกล้าหลบไป ครั้นเสด็จกลับ ทรงทราบแล้วจึงยกกองทัพตามไปได้พบหนังสือ จึงเสด็จกลับจึงแน่ใจว่าในการสงครามครั้งนี้พ่อขุนพระรามเสด็จไปถึง ๖ ปี ขุนวังจึงมีเวลาพอและรู้เป็นโอกาสดีทุกประการ

[๓]เพราะได้เห็นตัวเลขปีอย่างนี้ จึงแน่ใจว่าทรงจารึกในกาลนี้

[๔]ปรากฏอย่างนั้น ตอนนี้คนอื่นจารึก ยังไม่เสด็จกลับ อาจมีพระราชโองการให้กระทำก่อน ครั้นเสด็จกลับจึงทรงกระทำต่อหรืออาจเสด็จกลับไปชั่วคราวแล้วทรงสั่งไว้ให้บันทึกไว้ก่อน

ขดารหินนี้ ทรงจารึกความสำคัญไว้ว่า ๑๒๑๔ ศกปีมะโรง (พ.ศ. ๑๘๓๕) พ่อขุนพระรามคำแหง เจ้าเมืองสุโขทัยศรีสัชนาลัย ปลูกไม้ตาลนี้ได้ ๑๔ เข้า จึงให้ช่างฟันขดารหินตั้งหว่างกลางไม้ตาลนี้ วันเดือนดับ เดือนออก (ข้างแรม-ข้างขึ้น) แปดวัน วันเดือนเต็ม เดือนบ้าง (วันเพ็ญ-วันดับแรม) แปดวัน ฝูงปู่เถรมหาเถรขึ้นนั่งเหนือขดารหินนี้สวดธรรมแก่อุบาสกท่วยจำศีล ผิใช่วันสวดธรรม พ่อขุนพระรามคำแหงเจ้าเมืองสุโขทัยศรีสัชนาลัย ขึ้นนั่งเหนือขดารหิน ให้ฝูงท่วยลูกเจ้าลูกขุน ฝูงท่วยถือบ้านถือเมืองกัน วันเดือนดับเดือนเต็ม ท่านแต่งช้างเผือกกระพัดลยาง (สายรัดกุมภู่ประดับ) เทียมญ่อมทองงา....ขวาชื่อรูจาศรี พ่อขุนพระรามคำแหง ขึ้นขี่ไปนบพระ....อรัญญิก แล้วเข้ามา

พ.ศ. ๑๘๓๙ จ.ศ. ๖๕๘ พ่อขุนพระรามคำแหงได้เสด็จไปนพีสีเชียงใหม่ เข้าประชุมกับพระญาเมงราย พระยางำเมือง พระนามพระองค์มีจารึกระบุว่า พระญาร่วง ได้เข้าประทับร่วมกันกระทำสัตยสาบาลเพื่อให้เชียงมั่นคงตลอดไปนั้น ต่างได้กินได้นอนร่วมกัน ณ บ้านเชียงมั่นนั้น ต่อมาได้ยกขึ้นเป็นวัดเชียงมั่น ทั้งได้กระทำจารึกไว้ด้วย จึงทราบเรื่องได้

หลักที่ ๗๖ สมัยอยุธยา

ศิลาจารึก วัดเชียงมั่น จังหวัดเชียงใหม่ ตอนต้นเล่าความ พ.ศ. ๑๘๓๙ ตอนปลายหน้า ๒ มี จ.ศ. ๙๔๓ พ.ศ. ๒๑๒๔ จ.ศ. นี้ พระนเรศวรมหาราชเจ้าเสด็จไปละแวก จึงว่าจารึกเมื่อสมัยอยุธยา นำมาเป็นตัวอย่างลายตัวจารึกตัดตอนดวงฤกษ์ออก *แต่เรื่องอยู่ตอนนี้จึงได้เอามาลงไว้เพื่อเป็นหลักฐาน (ประชุมจารึกภาคที่ ๓ รูปที่ ๔๓ ก. หน้า ๒๐๙)*

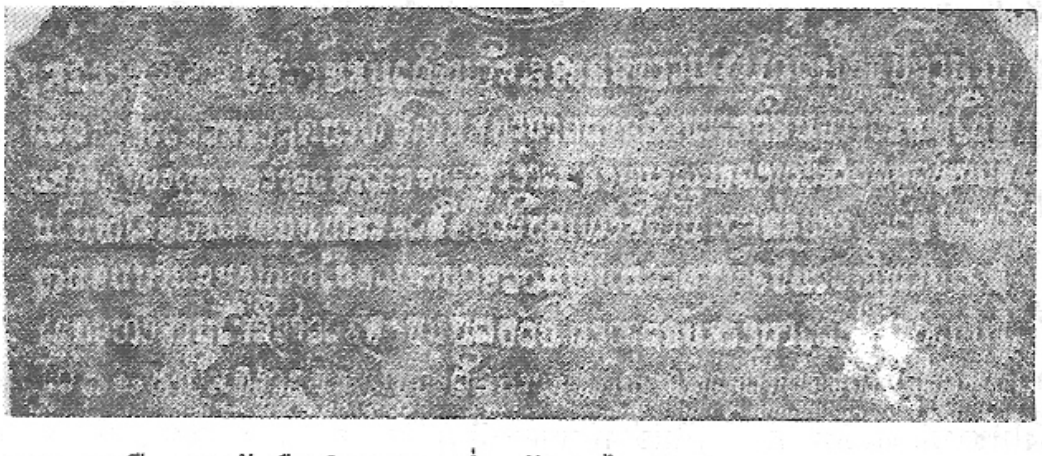

๑. สกราช ๖๕๘ ปี รวายสันเดือนวิสาออก ๘ ค่ำ วัน ๕ ไทยเมิงเปลวยาม
๒. แตรรุ่งแล้วสองลูกนาทีปลายสองบาดนวลักคนาเสวียนวางปรหัสในมี
๓. นยราศีพรญามังรายเจ้าแลพรญางำเมืองพรญาร่วงทั้งสามตนตั้งหอนอ (น)
๔. นในที่ไชยภูมราชมนทยรขุดคือก่อตรีบูณฑังสี่ด้านแลก่อพรเจดียทัดที่
๕. หอนอนบ้านเชียงหมั้นในขณยามเดียวนั้นที่นั้นลวดส้างเป็นวัด หื ทานแก่
๖. แก้วทังสามไส่ชือว่าวัดเชียงหมั้นต่อบัดนี้ตั้งแต่วันสร้างมาเถิงปีรวงเหมา
๗. ได้ ๑๗๕ ปี สกราช ๘๓๓ พรดิลกราชเจ้าก่อพรเจดียด้วยหินแลง เป

แต่ในที่นี้ระบุชื่อว่าพระญาร่วง ฉะนี้ เมื่อก่อน ๑๙ เข้า คงจะมีพระนามว่า "พระร่วง" ครั้นกระทำยุทธหัตถีชนะแล้ว จึงได้รับพระราชทานนามใหม่ว่า พระรามคำแหง หรือว่าตอนนี้ยังนิยมกล่าวพระนามกันว่าพระร่วง เหมือนสมัยปัจจุบันนี้ นิยมกล่าวกันว่า "ในหลวง" กาล พ.ศ. ยังบอกในรัชกาลของพ่อขุนพระรามคำแหง จึงแน่ใจกันตลอดมา และทั้งยังมีเรื่องเล่าว่า พระร่วงฟันหินที่โซก (ซอก) พระร่วง เพื่อให้น้ำไหลผ่านได้

พ.ศ. ๑๘๔๓[๑] ได้ส่งราชทูตไปเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับจีน เพื่อใกล้ชิดติดต่อกัน ซึ่งโฮจือจี ได้มาติดต่อแล้วจึงได้มีการส่งทูตไปเจริญสัมพันธไมตรีกันเสมอมา

---

[๑] ตามพงศาวดารฉบับพระราชหัตเลขา เห็นมีพระนามและเรื่องตามที่ปรากฏและกาล พ.ศ. ด้วย จึงนำมาลงเพื่อให้ได้ความ

๑. พระเจ้าสุทโธทนมหาราช พระ-พุทธบิดา ในพระอิริยาบถประทับพระแท่นเบื้อนพระพักตร์ทอดพระเนตรว่าราชการ

๒. พระนางสิริมหามายาเทวี พระ-พุทธมารดาในพระอิริยาบถประทับนั่งจะเสด็จลง

๓. พระบรมโพธิสัตว์ สิทธัตถ พระราชโอรส ในพระอิริยาบถทรงกระจับปี่ หรือ ซึง ทรงแสดงศิลป ๑๘ ประการ สมัยสุโขทัย สร้าง หรือ ปรากฏที่เพชรบุรี ทองคำประสม ซึ่งยืนยันศิลปไทยนอกสุโขทัย และช่างพริบพลีแท้

เท่าที่สังเกตเป็นรูป ทั้งเป็นขุนและนักเพลงกับนักเครื่อง แต่จะหล่อรูปตัวเองก็เกรงว่าจะไม่เป็นที่เคารพทั่วไป จึงทำเป็นรูปเคารพที่ระบุนามมาแล้ว ตัวนายโรง แต่งเครื่องชุดนั้นแสดงว่าเป็นขุน ขัตติยราชาในสมัยนั้นจะเป็นรัดเกล้ายอด สร้อยพวงระย้าและสายทิ้งแขนซ้ายจะเห็นต้นและดอกมะลิซ้อนตูมบอกมกุล (มะลิ) พระนาง คือ ตัวนาง แต่งเครื่องนาง จะเห็นรัดเกล้าเชิดใบสีซ่อ ยอดเลข ๙ และ ๖ คือลายเวียนขวา-ซ้าย แต่ขดลายเส้นรวมกันขึ้นหางเป็นยอด มีสร้อยพวงคอ สะไบ ยกทรง เอาไปเป็นประภามณฑลหลังหักพุ่มยอดลงจะเห็นเป็นทับทรวง พุ่มคู่จะเป็นขอบเต้า เท้าขวาเลื่อนจากพับเพียบลงจะย่าง คู่มือจีบนิ้วในท่าจะลุก ฯลฯ ตัว นัก (นักดนตรี นักเพลง คือ ทำเครื่องรับ) นั่งท่าโอโถง ถือกระจับปี่ แต่งเครื่องแบบนักดนตรีสมัยนั้น รัดเกล้าทอง ลายยอดบัวตูมทั้งเสื้อและผ้ามีลายทอง แผงช่อบอกฐานะว่าเป็นลูก กล่าวไม่หมดเพราะยังเหลือศิลปลักษณะอีกมากซึ่งไม่ได้กล่าว

พ.ศ. ๑๘๔๕[๑] พระเจ้าฟ้ารั่วมะกะโทครองเมืองเมาะตะมะ ได้ถูกลูกชาย ๒ คนของตยาพระยาที่ถูกเจ้าฟ้ารั่วจับประหารชีวิตนั้นได้ลอบไปปลงพระชนม์ จึงเสด็จสวรรคต มกะตา คือ ขุนลอเป็นอนุชาได้ราชสมบัติให้เข้ามาทูลให้พระร่วงตั้งนาม ได้รับพระนามว่า พระเจ้ารามประเดิด (เสียงไทยว่ารามประดิษฐ์) พระเจ้ารามประเดิดมีพระราชโอรสองค์หนึ่ง พระนามว่า สออ ในกาลนั้นอาณาจักร์ลานนาได้ส่งกองทัพมารบกวนหัวเมืองมอญ พระเจ้ารามประเดิดไม่คิดต่อสู้ป้องกัน[๒] พวกอำมาตย์โกรธแค้น จึงฆ่าพระเจ้ารามประเดิด จึงยกสอออขึ้นครอง ได้เข้ามาทูลขอพระนามต่อพระร่วงเจ้า พระราชทานนามว่า พระเจ้าแสนเมืองมิ่ง พ.ศ. ๑๘๕๓[๓] และพระเจ้าขุนรามคำแหงได้พระราชทานพระราชธิดาพระองค์หนึ่ง ให้อุปภิเศกกับพระเจ้าแสนเมืองมิ่ง

พ.ศ. ๑๘๖๐ พ่อขุนพระรามคำแหงประชวร และทรงชราภาพจึงเสด็จสวรรคต ประสูติ พ.ศ. ๑๗๘๒ พระชนมายุได้ ๗๘ พรรษา ทรงครองสุโขทัยศรีสัชนาลัยได้ ๔๘ พรรษา

---

[๑] พงศาวดารไทย พงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาว่า ๑๘๕๖ ตรงกับ จ.ศ. ๖๗๕

[๒] พงศาวดารไทยฉบับฯ ว่า พระเจ้ารามประเดิดครองได้ปีหนึ่ง สมิงมังละพี่เขยปลงพระชนม์พระเจ้ารามประเดิดเสีย ยกเจ้าอาวบุตรใหญ่ของตนซึ่งเป็นหลานของพระเจ้าฟ้ารั่วขึ้นครองราชปีขาล พ.ศ. ๑๘๕๗ ได้เข้ามาทูลขอพระนามได้รับพระราชทานนามว่าพระเจ้าแสนเมืองมิ่ง

[๓] ฉบับพระราชหัตถเลขาว่า ๑๘๕๗

พระเจ้าลือไทย รัชกาลที่ ๖

พระเจ้าลือไทย หรือ **เลือไทย** หรือ **เลอไทย** หรือ **ฤทัยชัยเชษฐ์** หรือ **พระเจ้าธรรมราชาที่ ๑** พระราชโอรส ครั้นพ่อขุนพระรามคำแหงมหาราช พระราชบิดาเสด็จสวรรคตแล้วได้ครองเป็นพระเจ้าลือไทยชัยเชษฐ์ธรรมราชา พระเจ้ากรุงสุโขทัยศรีสัชนาลัย พ.ศ. ๑๘๖๐ นั้นทรงมีพระชนมายุได้ ๔๗ ได้ทรงอุปภิเษกพระนางพระยารุ่งสุริยารัตน[๑] เป็นพระอรรคมเหษีได้ประสูติพระราชโอรสพระองค์แรก ทรงพระนามว่า **ลิไทย** พ.ศ. ๑๘๖๒

พ.ศ. ๑๘๖๑ พระเจ้าแสนเมืองมิ่ง พระเจ้ากรุงเมาะตะมะ ซึ่งเดิมชื่อ สออ หรือเจ้าอาว ได้เข้ามาทูลขอพระนาม พ่อขุนพระรามคำแหง พระราชทานนามว่าพระเจ้าแสนเมืองมิ่ง และได้พระราชทานพระราชธิดาให้อีกพระองค์หนึ่ง ได้ครองมาแต่ พ.ศ. ๑๘๕๗ (พ.ศ. ๑๘๕๓ บ้าง) ครั้นทราบข่าวพ่อขุนพระรามคำแหงเสด็จสวรรคตแล้ว ได้ทรงยกกองทัพมาตีเอาเมืองทวาย (ท่าหวาย) และเมืองตะนาวศรี เอาคือไปจากไทย พ.ศ. ๑๘๖๑ นั้น ซึ่งส่อเหตุว่าพระเจ้าลือไทยชัยเชษฐ์ ไม่ทรงยินดีแผ่พระเดชานุภาพแม้ในแว่นแคว้นแดนพระราชอาณาจักรของพระราชบิดาซึ่งตกทอดมาถึงนั้น เมื่อเสร็จการศึกแล้ว ก็สงบเรียบร้อยตลอดกาล ๑๐ ปีนั้น

พระเจ้าลือไทยชัยเชษฐ์ ได้ทรงสืบพระจริยาวัตร์มา ได้ทรงสร้างทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ทรงเรียนศึกษาทั้งพระปริยัติปฏิบัติ และอาจถึงปฏิเวธด้านโลกียธรรม หรืออาจถึงโลกุตตรธรรมก็ได้ พระองค์ทรงทะนุบำรุงทั้งสุโขทัยและศรีสัชนาลัย จึงทรงปฏิบัติได้ผลแล้วจึงทรงเชื่อเป็นอจลสัทธา เมื่อได้ผล ในครั้งสุดท้าย จึงทรงเปิดเผยให้ปรากฏ โดยทรงสำแดงให้ปรากฏอันตรธานหายไปในน้ำ อันเป็นพระเกียรตินามกระฉ่อนถึงเชียงใหม่และปัจจุบัน

พระนางเรืองราศรีกัลยาณี อรรคมเหษีพ่อขุนรามคำแหง พระมารดาพระเจ้าลือไทย หรือเลอไทย ผู้เป็นต้นชื่อนางพระยา หรือนางพระยาร่วง ได้อุปภิเศกเป็นพระนางพระยา และมีพระราชโอรสคือพระเจ้าลือไทยแล้ว มีพระราชธิดาเทพสุดาสร้อยดาว (ที่ไปเป็นเมียมะกะโทหรือพระเจ้าฟ้ารั่ว) ได้ร่วมไปบูรณะวัดมหาธาตุศรีสัชนาลัย และสร้างวัดนางพระยาแล้วสมัยโอฆบุรีกระทบวิปโยคนั้น จึงเบื่อ ทรงลาพระราชสวามีอยู่นานจึงได้รับอนุญาต ได้เข้าถือเพศพระสากิยาณีชีไทยต่อหน้าสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (แชล่ม) วัดรังแร้ง ท่านทวายชื่อมคธว่าปัญจกัลยาณี ออกเสียงใหม่ว่า เบญจกัลยาณี คราวแรกปลูกตำหนักอยู่วัดนางพระยา ภายหลังไปปลูกตำหนักอยู่ที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุศรีสัชนาลัย ครั้นล่วงไป พ.ศ. ๑๘๖๕ พระเจ้าลือไทยจึงสร้างพระรูปขึ้นเป็นพระรูปลักษณะพระพุทธรูป แล้วเฉลิมพระนามให้คงอยู่ว่าพระพุทธเบญจกัลยาณี เรืองราศรีพระยาบรมรามราช

ในกาลที่พระเจ้าลือไทยชัยเชษฐ์ทรงทำนุบำรุงนี้ ได้ทรงสร้าง ณ วัดศรีชุม หรือ วัดฤษีชุมเดิมนั้น ซึ่งได้มีพระอจนสถิตอยู่แล้ว พระองค์อาจให้จารึกเรื่องความ หรือ สมเด็จพระมหาเถรศรีสรัทธาราชจุลามุนีให้จารึก หรืออาจทรงให้บาธรรม หรือ บาเรียนกระทำจารึกเล่าเรื่องตั้งแต่พ่อขุนศรีนาวนำถมสร้างนครสองอัน อันหนึ่งชื่อ สุโขทัย อันหนึ่งชื่อ ศรีสัชนาลัย ตลอดมาถึงหลานพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ผู้หนึ่งชื่อ ธรรมราชา คือ พระเจ้าลือไทยธรรมราชา และเล่าถึงประวัติกับทั้งการกระทำถาวรวัตถุต่าง ๆ ซึ่งสมเด็จพระศรีสรัทธาราชจุลามุนี ฯลฯ ให้รู้ได้จึงเป็นหลักฐานว่าทรงจารึก-จารึกวัดศรีชุม คือจารึกหลักที่ ๒ ใน พ.ศ. ๑๘๖๕-๑๘๗๕ นี้

พ.ศ. ๑๘๗๓ พระเจ้าแสนเมืองมิ่ง กรุงเมาะตะมะสวรรคตแล้ว พระยารามไตยอนุชาได้เสวยราชสมบัติ ได้ย้ายราชธานีจากเมาะตะมะถอยเข้ามาตั้งที่กรุงหงสาวดี ประกาศแข็งเมืองเป็นอิสระเอกราช และตอนนี้ ไทยแคว้นใต้ที่เมืองเทพนครชัยศิริได้โอกาส จึงยกกองทัพไปตีเอาเมืองทวายและเมืองตะนาวศรี ซึ่งเสียไปแต่ พ.ศ. ๑๘๖๑ นั้น ได้กลับคืนมาเป็นพระราชอาณาจักรไทยอีก

---

[๑] พระนามนี้ ได้คิดเอาตามที่จะเป็นเสียงพระนามพระลูกเจ้า จะอย่างไรก็ตาม พอเป็นเค้า ๆ เมื่อพบชื่อเมื่อไรจะได้แก้ให้ตรงกับที่เป็นจริง แน่ใจว่าคงมีจารึกไว้

และพระยารามไตยมอญทั้งหลายได้เห็นพม่าในเวลานั้นมีกษัตริย์เป็นไทยใหญ่ปกครองอ่อนแอ เห็นได้โอกาสจึงยกกองทัพขึ้นไปตีเมืองแปร หรือ ปรม ซึ่งเป็นราชธานีที่พม่าตั้งขึ้นใหม่ จึงถูกต่อสู้ต้านทานเข้มแข็ง กองทัพพระยารามไตยต้องถอยกลับ พระยารามไตยเลยถูกปลงพระชนม์ พวกข้าราชการจึงยกอายกำกอง พระราชโอรสพระเจ้าแสนเมืองมิ่ง ซึ่งเกิดด้วยพระราชธิดาพ่อขุนพระรามคำแหงมหาราชขึ้นครองราชสมบัติ แต่พระนางจันทรมังคละมเหษีพระยารามไตยได้วางยาพิษปลงพระชนม์เสีย ยึดอำนาจให้เจ้าอายลาวครองราชสมบัติและยอมเป็นมเหษีของเจ้าอายลาวด้วยตามพระราชประเพณีมอญพม่าว่า พระนางจันทรมังคละเป็นพระมเหษีกษัตริย์องค์เก่าจะต้องเป็นพระมเหษีกษัตริย์องค์ใหม่ด้วย เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้ เป็นข่าวมาถึงพระเจ้าลือไทยชัยเชษฐ์ธรรมราชา กรุงสุโขทัย-ศรีสัชนาลัยแล้ว เพราะพระเจ้าอายกำกองทรงเป็นเชื้อพระราชวงศ์ของพระองค์ จึงส่งกองทัพสุโขทัยออกไปปราบ ถูกต่อสู้ป้องกันเข้มแข็ง จึงไม่สำเร็จและถอยกลับ

พ.ศ. ๑๘๘๓ พระเจ้าลือไทยชัยเชษฐ์ได้ทรงตั้งพระราชโอรสลิไทย เป็นพระศรีธรรมราช เป็นพระมหาอุปราชไปครองเมืองศรีสัชนาลัย พระศรีธรรมราชลิไทยทรงปกครองได้เรียบร้อยตลอดกาล ๗ ปี พระเจ้าลือไทยชัยเชษฐ์ธรรมราชาได้ทรงสร้างพระที่นั่ง ณ ถ้ำบาดาลใต้น้ำ ความจริงนั้น พระเจ้าลือไทยนี้ทรงกระทำสมณธรรมมานาน อาจได้โลกียธรรมญาณหรืออาจถึงโลกุตตรธรรมญาณก็ได้ ครั้นทรงนั่งมีแสงสว่างนำให้มองเห็นถ้ำบาดาล ณ ฝั่งน้ำ ช่องปากถ้ำมีน้ำท่วมเต็ม ถ้าธรรมดาแล้วจะมุดน้ำอึดใจไม่ทัน จึงเข้าไม่ได้ เมื่อได้ธรรมระเบิดน้ำเป็นช่องอาย (อากาศ) ได้ หรือหยุดหายใจได้ จึงเข้าไปได้ พระองค์ทรงได้คุณพิเศษนั้นแล้วจึงใช้ธรรมนั้นเป็นกำลังระเบิดแหวกน้ำเสร็จเข้าไปในถ้ำนั้นได้ ทรงพบเห็นตามความเป็นจริงถ้ำนั้นกว้างใหญ่ มีแสงสว่างทั้งสะท้อนและทะลุซอกกับระแหงเข้าไปได้กระทั่งสว่างมองเห็นชัดได้ทั่วทั้งถ้ำ ได้ทอดพระเนตร์เห็นพระพุทธรูป และรูปพระร่วงกับทั้งพระนางพระยา ซึ่งทำด้วยโลหะสำริดและหินมีขนาดต่าง ๆ กัน มีทั้งเตียง ตั่ง แท่น หิน จึงทรงทราบว่า ณ ที่นี้เคยมีพระภิกษุ ปะขาว แม้พ่อแม่ชีกับ ทั้งบาธรรมมาอยู่และสร้างสิ่งนั้น ๆ ไว้มากและนานมาแล้วทั้งได้พบพระร่วง (จ้าวผู้ล่วงลับไปแล้ว) ตลอดถึงพระเถรานุเถระ บาธรรม ปะขาว พระองค์ทรงชอบถ้ำวิเวกสถานเช่นนั้น และทรงคุ้นกับท่านต้น ๆ ทั้งหลาย จึงเสด็จเข้าประทับเสมอมาหลายปีแล้ว

ครั้น พ.ศ. ๑๘๙๐ พระเจ้าลือไทยชัยเชษฐ์ธรรมราชา ทรงมีพระชนมายุได้ ๗๗ พรรษา ทรงประชวรเสมอ แต่ก็ทรงระงับได้ด้วยผลของสมณธรรมนั้น ครั้งนี้ทรงพิจารณาเห็นและทรงทราบชัดว่าทรงหมดอายุสังขารแล้ว จึงทรงตกลงพระทัยว่าจะเสด็จไป ณ ถ้ำบาดาลใต้น้ำนั้น ครั้นทอดพระเนตร์เห็นพระมหาอุปราชพระศรีธรรมราช พระเจ้ากรุงศรีสัชนาลัยซึ่งได้เสด็จลงมาเยี่ยมและเฝ้าพระอาการประชวร ได้ทรงปลอบพระทัยให้กลับโดยตรัสว่า ทรงประชวรไม่หนักหนาอะไรนัก ครั้นทรงทราบว่า พระมหาอุปราชพระศรีธรรมราชเสด็จกลับไปศรีสัชนาลัยแล้ว จึงเสด็จไปยังตำหนักพระอรรคมเหษี และท้าวนางกับพระสนมทั้งหลายต่างได้ถวายบังคมแล้ว ก็ทรงเปลื้องพระอาภรณ์จากพระองค์และ* เจ้าพสุจกุมาณพระราชโอรสของท้าวศรีสัจจาพรรณ ได้เสด็จเข้ามาถวายบังคม จึงมีพระราชโองการตรัสสั่งเจ้าพสุจกุมารว่า กูจะไปอาบน้ำมิเห็นกูมา เจ้าเป็นพระยาแทนที่เถิด เจ้าพสุจกุมารไม่รู้สำคัญว่า ๆ เล่น ๆ ครั้นพระองค์ลงไปอาบน้ำ ณ ท่าหน้าเมือง ได้อันตรธานหายไปไม่ปรากฏกลับมา ได้เสด็จเข้าไป ณ ถ้ำบาดาลใต้น้ำนั้น ได้ประทับอยู่ ณ ถ้ำนั้น จะทรงพระชนม์ชีพอยู่ได้อีกกี่วันก็ไม่ทราบได้ และเสด็จสวรรคต ณ ถ้ำนั้น ปี พ.ศ. ๑๘๙๐ ในกาลหลังต่อมามีพระและนักสิทธิ์มีโอกาสเข้าไป ณ ถ้ำบาดาลนั้น ได้ไปพบพระอัฐิและพระร่วงทั้งหลาย กลับออกมาเล่าว่า ยังอยู่ตลอด บางท่านยังขอพระเล็ก ๆ มาเป็นพยานหลักฐานก็มี

---

*ที่เล่านั้น พระนามนี้ปรากฏในพระราชนิพนธ์เที่ยวเมืองพระร่วง ข้อ ๘ หน้า ๒๑๒ ส่วนพระมารดาคิดตามชื่อพสุจเป็นศรีสัจจาพรรณ และในนั้นผิดจากที่เล่านี้ ปรากฏเป็น พ.ศ. ๑๒๐๐ และว่า พระร่วงเจ้าเมืองมาถึงเมืองศรีสัชนาลัย และเจ้าพสุจกุมารก็เข้าไปกราบบังคม จึงมีพระราชโองการ ฯลฯ ครั้นพระองค์ลงไปอาบน้ำที่แก่งกลางเมือง ก็อันตรธานหายไปไม่ปรากฏ ในพระพุทธศักราช ๑๒๐๐ พระร่วงสิ้น "ทิวงคต" ต่อจากนั้นเป็นพระราชนิพนธ์อธิบายความที่ขัดกัน และทรงลงพระมตินั้น ๆ ถ้าต้องการก็ค้นดูเถิดจะได้ความละเอียด

ถ้ำบาดาลนี้ ว่าอยู่ ณ ฝั่งแม่น้ำศรีสัชนาลัย พระเจ้าลือไทยชัยเชษฐธรรมราชาทรงระเบิดน้ำเสด็จไปใต้น้ำ และด้วยเรื่องมีนี้เอง พระองค์จึงทรงมีชื่ออีกชื่อหนึ่งว่า พระร่วงจมน้ำ ซึ่งในชินกาลบาลีปกรณ์ ได้แต่งชื่อเป็นบาลีว่า **"อุทกโชตฺถตราช"** อันแปลว่า พระราชาจมน้ำ ซึ่งเป็นพระเกียรติคุณล่ำลือสมพระนามว่าลือไทยมาแล้ว พร้อมทั้งถ้ำบาดาลใต้น้ำนั้น ก็มีผู้พบเห็นแล้ว ซึ่งยืนยันปาฏิหาริย์ หรือเรื่องมหัศจรรย์นั้นมีมาแล้ว พระองค์ประสูติ พ.ศ. ๑๘๑๓ ได้เสวยราชสมบัติ พ.ศ. ๑๘๖๐ มีพระชนมายุได้ ๔๗ พรรษา ทรงครองได้ ๓๐ พรรษา จึงมีพระชนมายุ ๗๗ พรรษา ได้เสด็จสวรรคต พ.ศ. ๑๘๕๐ แต่พระเกียรติคุณนั้นได้ล่ำลือมาจึงสมพระนามาภิไธยเดิมว่า "ลือไทย" ซึ่งยังล่ำลือกันอยู่ตลอดมาถึงกาลนี้

พระเจ้าศรีสุริยพงศราม มหาธรรมราชาธิราช พระเจ้าลิไทย พระศรีธรรมราช รัชกาลที่ ๗

(ทรงใช้พระนามพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ และพ่อขุนพระราม มาสถาปนาพระนามว่า พระเจ้าศรีสุริยพงศราม มหาธรรมราชาธิราช เป็นพระองค์แรกและพระองค์ทรงปรีชาญาณเรียนจบพระไตรปิฎก เป็นโหร เป็นนักคำนวณ ตลอดกระทั่งทรงผนวช และปรารถนาพระโพธิญาณ ทรงแสดงมหัศจรรย์ได้)

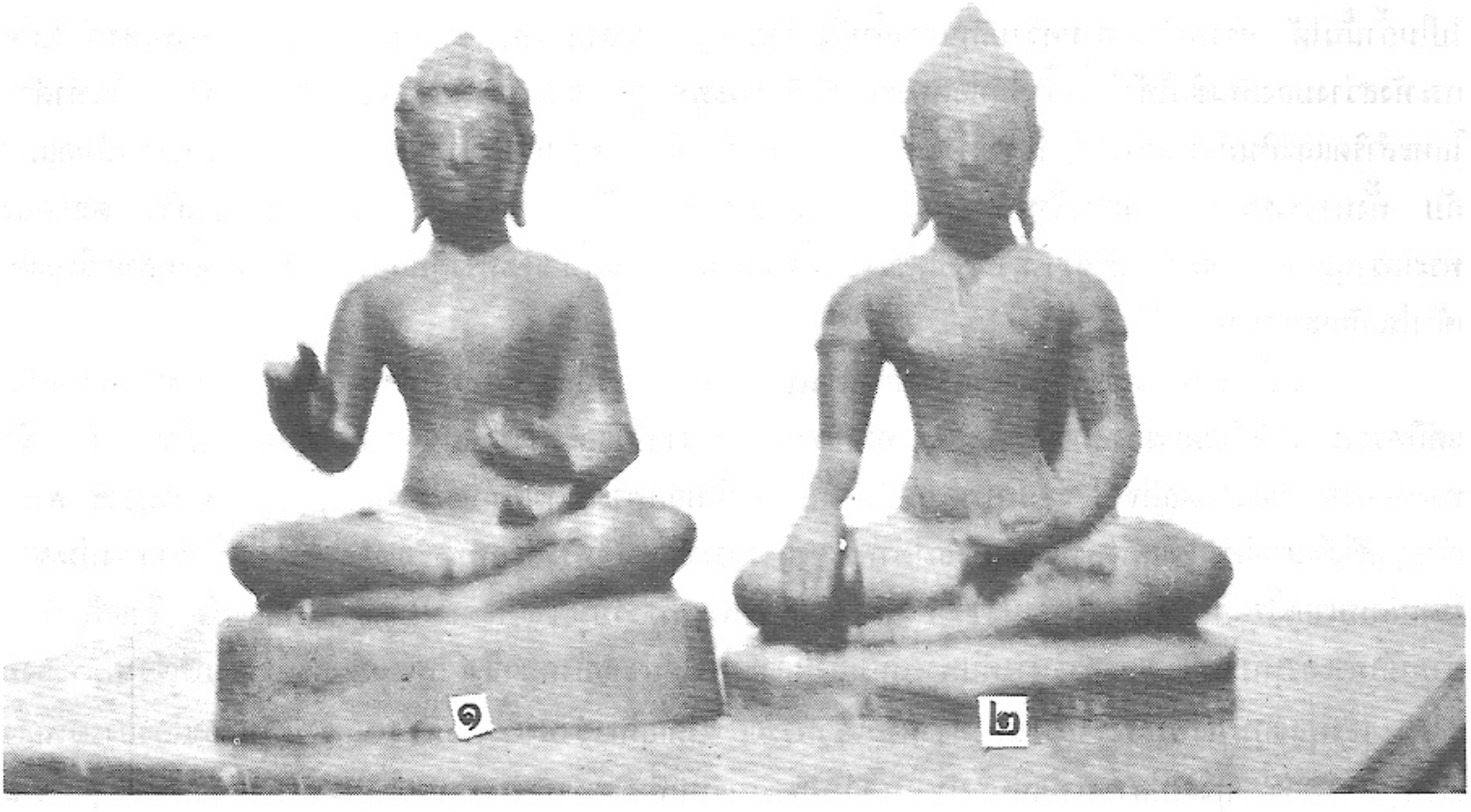

๑. พระพุทธรูป ซึ่งสร้าง ณ ราชบุรี จะเห็นแบบไม่ใช่สุโขทัย แท้ ทั้งนี้ หมายตอนที่พระภิกษุลิไทยได้ทรงผนวช และทรงปรารถนาพระสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นพระสัมมาสัมพุทธจึงทรงสร้างเป็นพระพุทธรูป

๒. พระรูปพระเจ้าลิไทย ซึ่งทำแต่ทางศาสนา คือ ทรงสร้างพระบารมี ๑๐ และทรงจารึกเรื่องไว้ จึงหล่อพระรูปวางพระหัตถ์ขวาท่าชนะมาร พระหัตถ์ซ้ายทอดมีลูกกลม จึงทรงถือลูกนิมิตเครื่องหมายสร้างวัด เสริมสร้างสืบต่อพระพุทธศาสนา

ด้วยพระราชโองการตรัสว่า **"กูจะไปอาบน้ำ มิเห็นกูมา เจ้าเป็นพระยาแทนที่เถิด"** พระเจ้าลือไทยพระราชบิดาได้อันตรธานหายไปในน้ำแล้ว เจ้าพสุจกุมารได้สดับพระราชโองการนั้น จึงทรงปฏิบัติตามพระราชโองการสั่งได้ตระเตรียมจะขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระเจ้ากรุงสุโขทัย ปี พ.ศ. ๑๘๕๐ นั้น

ฝ่ายพระเจ้าลิไทย ซึ่งยังดำรงพระนามพระศรีธรรมราช เจ้าเมืองศรีสัชนาลัย เมื่อพระราชบิดาได้สั่งให้กลับก็ได้เสด็จกลับไปและฟังข่าวอยู่ ครั้นสดับข่าวพระราชบิดาอันตรธานไปในแม่น้ำแล้ว ทั้งได้สดับข่าวที่เจ้าพสุจกุมารกำลังจะครองราชสมบัติตามพระราชโองการนั้น ดังนั้น พระศรีธรรมราชทรงใช้เวลาตระเตรียมพลทัพเสร็จ กรุงศรีสัชนาลัยและกรุงสุโขทัยนั้นมีระยะทางประมาณ ๓๐๐๐ เส้น จึงทรงเดินทัพ ๑๑ วัน ถึงสุโขทัย เมื่อวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ พ.ศ. ๑๘๕๐ ได้เสด็จทางประตูเมืองทิศพายัพ เจ้าพสุจกุมาร[๑] ทรงแต่งพวกทัพออกต่อสู้ทรงช้างออกกระทำยุทธหัตถี พระศรีธรรมราชมีพระบัญชาพลเสนาทั้งหลายให้โอบล้อมแล้วทรงใสช้างเข้าบุกทะลวงถึงเจ้าพสุจกุมาร จึงทรงใช้ขวาน[๒] ประหารอริราชศัตรูทั้งหลายแล้วจึงเสด็จเข้ากรุงสุโขทัย ได้ปราบดาภิเษก และสถาปนานามว่า พระเจ้าศรีสุริยพงศ-รามมหาธรรมราชาธิราช พระเจ้ากรุงสุโขทัยศรีสัชนาลัย พ.ศ. ๑๘๕๐

พระเจ้าลิไทยมหาธรรมราชา ได้ทรงศึกษาวิทยาการมาก ทั้งลายสือไทยและขอมกระทั่งจบพระไตรปิฎกและอัฏฐกถาฎีกาคัมภีร์ต่าง ๆ ชำนาญทั้งทางไสยศาสตร์ สถาปัตยกรรม ศิลปศาสตร์ คณิตศาสตร์ และโหราศาสตร์ ทรงอาจถอดถอน จะยกลดปีเดือน คำนวณได้มิคลาดเคลื่อน แม้ในทางไสยศาสตร์สืบสายประเพณี เช่นจารึกหลัก ๑ มีว่า พระขะพุงผี เทพดาในเขาอันใหญ่กว่าทุกผีในเมืองนี้ เมื่อได้ไหว้ดีพลีถูก จะกระทำให้เมืองเที่ยง แม้ในทางพระศาสนาก็ทรงสืบ พิธีวิสาขะบูชา พิธีลอยกระทง ได้ทรงวางแผนสร้างกรุงสุโขทัย ทั้งวัง วัด ศาลา พระธาตุ พระเจดีย์

ครั้นได้ครองเป็นพระเจ้ากรุงสุโขทัยศรีสัชนาลัยแล้ว ได้ทรงพบ **'นพมาศ'** ซึ่งได้ศึกษามีความรู้มาก จึงทรงนำมาตั้งเป็นท้าว ครั้นต่อมาได้ทรงตั้งเป็น **พระนางพระยาศรีจุฬาลักษณ์**[๓] และได้ประสูติพระราชโอรส พระนามว่า **ไสยลือไทย** พ.ศ. ๑๘๕๑ พระนางได้เขียนหนังสือชื่อ **'นางนพมาศ'** จริงอยู่หนังสือนี้เขียนในกาลหลัง แต่เล่าเรื่องตอนนี้จึงนำเอามาเล่า เล่าถึงพิธีวิสาขะบูชา พิธีลอยกระทง และสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ในประเพณีนั้น ๆ

สถานที่ต่าง ๆ ในกรุงสุโขทัย พระนางได้บันทึกไว้ว่า มีโรงช้าง โรงม้า โรงรถ โรงเรือ ฉางข้าว ฉางเกลือ ฯลฯ และสถานเทวาลัย เช่น พระเสื้อเมือง พระทรงเมือง ตลอดคลังปืน กระสุน ฯลฯ พระที่นั่งต่าง ๆ พระที่นั่งอินทราภิเษก พระที่นั่งอดิเรกภิรมย์ พระที่นั่งอุดมราชศักดิ์ พระที่นั่งชัยชุมพล พระที่นั่งชลพิมาน พระที่นั่งพิศาลเสาวรส พระปรัศรัตนนารีและปรัศศรีอัปษร และว่าทรงสร้างปราสาทราชมณเฑียรแล้ว ได้จัดให้มีพระสงฆ์เรียนพระไตรปิฎกและให้มีพวกพราหมณ์เรียนศิลปศาสตร์ แม้พวกชาวไทยก็ให้เรียน เช่น โหราศาสตร์ และหนังสือทั้งไทยขอม และเรียนภาษาต่าง ๆ ในเรื่องนางนพมาศได้ระบุภาษาไว้ถึง ๖๐ กว่าภาษา ทั้งวิชาเลข ก่อสร้าง ทำอิฐ ทำปูน ทำสวน การประมง การป่าไม้ ตลอดถึงขนบธรรมเนียม พระราชประเพณี พระราชพิธี กฎหมาย ระเบียบการ กิริยามารยาท ฯลฯ และเรียนถึงวิชาช่างต่าง ๆ วิชาเครื่องปั้นดินเผา เครื่องเคลือบ ตลอดวิชาแพทย์ทั้งป่วยไข้ และยากับนวด จับ บีบ เส้นเอ็น ถึงหมอคลอด หมอปัดรังควาน ฉะนี้ กรุงสุโขทัย และศรีสัชนาลัยจึงเจริญมากมายถึงสุดขีด

พ.ศ. ๑๘๘๓[๔] พระเจ้าลิไทยมหาธรรมราชาธิราช ครองสุโขทัยศรีสัชนาลัยได้ ๒ ปี เกิดทุพภิกขภัยข้าวยากหมากแพงในเมืองเหนืออดอยากระส่ำระสาย พระเจ้าอู่ทอง หรือ พระรามาธิบดีที่ ๑ ซึ่งได้สร้างกรุงเทพทวาราวดีศรีอยุธยา ณ หนองโสนแล้ว ณ พ.ศ. ๑๘๘๓ ทรงเห็นได้โอกาสด้วยเหตุนั้น จึงทรงให้พระบรมราชาขุนหลวงพะงั่วยกกองทัพไปยึดชัยนาทเป็นเมืองชายแดนเข้ามาเป็นของอยุธยา แม้ครั้งนี้ พระเจ้าลิไทยธรรมราชาไม่ทรงสามารถปราบปราม

---

[๑] ตามจารึกไม่มีระบุชื่อ ที่นำมาจากพระราชนิพนธ์ที่ทรงไว้ในเที่ยวเมืองพระร่วง ตอนเมืองสวรรคโลกในพงศาวดารเหนือ ทรงระบุชื่อไว้ฯ

[๒] ตามที่ปรากฏในจารึกหลักที่ ๔

[๓] ตามโคลงบานแผนกว่า นพมาศนามแม่นี้ เดิมมา
โปรดเปลี่ยนศรีจุฬา ลักษณ์ล้ำ

[๔] ในเรื่องพระร่วง ทรงอ้างเรื่องพงศาวดารในรัชกาลพระมหาธรรมราชาที่ ๑

ได้กระนั้น ก็ทรงเจรจาขอคืนโดยยอมให้กรุงศรีอยุธยาเป็นอิสระเท่าเทียมกรุงสุโขทัย ซึ่งพระเจ้าอู่ทองก็ทรงตกลงยอมคืนและรับสัมพันธไมตรีนั้น ตลอดกาล จึงมีความสัมพันธไมตรีอันดีตลอด

พ.ศ. ๑๘๙๖[๑] ทรงพระราชนิพนธ์ เตภูมิกถา คือไตรภูมิพระร่วง คัมภีร์นี้ทรงอ้างพระคัมภีร์ต่าง ๆ ทั้งพระไตรปิฎก อัฏฐกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์ต่าง ๆ กระทำให้รู้ได้ว่าคัมภีร์ตำรานั้น ๆ มาถึงแล้ว พระองค์ได้ระบุพระ-เถราจารย์ และราชบัณฑิต เช่น อุปเสนราชบัณฑิตย์ ทรายราชบัณฑิต กับทั้งยังระบุถึงพระศรีอาริยไมตรีเจ้าด้วย

พ.ศ. ๑๙๐๐ (ม.ศ. ๑๒๗๙) ทรงจารึก-จารึก นครชุม หลักที่ ๓ ทรงเล่าเรื่องได้นำพระบรมสารีริกธาตุมาจากลังกา ได้สร้างพระศรีรัตนมหาธาตุ คือ พระเจดีย์เป็นที่บรรจุพระตรีรัตนมหาธาตุ และทรงเล่าเรื่องพระศาสนา พระศาสนาอันตรธานทรงลงมหาศักราชไว้ พระศรีรัตนมหาธาตุพระองค์นี้สถิตอยู่ ณ เมืองนครธม (เมืองเก่าอยู่หลังเมืองกำแพงเพชรเดี๋ยวนี้) และได้สร้างเป็นวัดมหาธาตุ หรือ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ

พ.ศ. ๑๙๐๔[๒] (ม.ศ. ๑๒๘๓) พระเจ้าลิไทยมหาธรรมราชาธิราชบพิตรตรัสให้ราชบัณฑิตไปอาราธนาพระมหาสามีสังฆราช อันกอบด้วยศีล ทรงเรียนพระไตรปิฎกจบ อันสถิตอยู่ในลังกาทวีป มาอยู่ที่วัดป่ามะม่วง ให้ชื่อว่า วัดอัมพวนาราม ให้ปลูกกุฎีพิหาร กางพิดานงามพิจิตร์ แล้วจึงอาราธนามหาสามีสังฆราชจำพรรษาสิ้นไตรมาสครั้นออกพรรษาแล้ว เสด็จทรงทำมหาทาน ฉลองพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ เท่ากับพระองค์พระพุทธเป็นเจ้า ซึ่งประดิษฐานไว้กลางเมืองสุโขทัย (พระพุทธรูปสำริดองค์นี้ คือ พระศรีสักยมุนี ที่เรียกกันว่าพระโต เวลานี้สถิตอยู่ ณ พระอุ-โบสถวัดสุทัศน์)

พ.ศ. ๑๙๐๔ นั้น พระเจ้าลิไทยมหาธรรมราชาธิราช ทรงพระราชศรัทธาสมานทานศีลเป็นดาบสเฉพาะพระเนตร์พระสุวรรณปฏิมากร อันประดิษฐานบนพระราชมณเฑียร ได้อาราธนาพระมหาสามีสังฆราช และพระสงฆ์เถรานุเถรทั้งปวงขึ้นบนเหมปราสาทราชมณเฑียรพระองค์ออกบรรพชาเป็นสามเณรแล้วทรงตั้งสัตย์อธิษฐานปรารถนาเป็นองค์พระพุทธเจ้า แล้วจึงรับสรณคมน แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปกับพระสงฆ์ ไปรับอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ วัดป่ามะม่วง ทรงอุปสมบทนานเท่าไรไม่บอกไว้ เสนาข้าราชการได้ทูลอัญเชิญเสด็จ จึงทรงลาผนวชออกมาราชา-ภิเษกใหม่ทรงพระนามว่า **พระเจ้าศรีมหาธรรมิกราชาธิราช** และยังมีพระนามอีกว่า **พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก** ตลอดกาลนี้พวกนักปราชญ์บัณฑิตได้จดเรื่องราวลงจารึกในหิน จึงเป็นจารึกหลัก ๔ ที่ยังดีอยู่นั้นเล่าเรื่องละเอียดที่ชำ-รุดเสียหายไป ก็เป็นธรรมดาว่าสูญหายไปจารึกวัดป่ามะม่วงนี้ มีที่พบแล้วปรากฏถึง ๔ หลัก คือ หลักที่ ๔ ถึงหลักที่ ๗

พ.ศ. ๑๙๐๕ เป็นต้นไป พระเจ้าลิไทยมหาธรรมราชาธิราช ได้มีพระราชโองการให้ขุดคลอง ทำถนนแต่เมืองสุโขทัยไปจนถึงเมืองศรีสัชนาลัย และเมืองน้อยใหญ่ เป็นการพระราชกุศลสนองพระราชบิดา ถนนที่ว่านี้ทุกวันนี้เรียกว่า **ทางพระร่วง** แต่กำแพงเพชรถึงสุโขทัย ตลอดถึงสวรรคโลก พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแต่ยังดำรงพระเกียรติยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ได้เสด็จพระราชดำเนินตลอด และทรงพระราชนิพนธ์เรื่องเมืองเหล่านั้นไว้อย่างละเอียดพิศดาร

จากนั้น ศิลาจารึกประกาศความเจริญสุขสำราญของสุโขทัย ศรีสัชนาลัย ตั้งแต่กาลนั้น ๆ ตลอดไปถึง พ.ศ. ๑๙๑๓ ได้พบจารึกวัดพระยืนว่า พระสุมนเถรได้กระทำไว้

---

[๑] ในบานแผนกเดิมว่าศักราชได้ ๒๓ ในตอนท้ายว่ากินเมืองได้ ๖ เข้า คิดได้เท่านั้น สำหรับศักราชที่ทรงอ้างว่า ๒๓ นั้นยังไม่ทราบว่าหมายเอาศักราชอะไร อาจหมายเอาที่พระองค์ทรงกระทำอะไรสักอย่างหนึ่งจึงตั้งเป็นศักราชหรืออาจเป็นปีประสูติถ้าจริงจาก พ.ศ. ๑๘๖๓-๑๘๙๖ นี้ เป็น ๓๓ ปี ก็ยังไม่ได้อยู่ดี แต่จะพอเป็นเค้าได้ คืออาจลอกคัดผิด เพราะ ๒.๓. นั้นเขียนกลับกันได้ง่าย จึงเข้าใจว่าเป็นศักราชประสูติคือปีเกิด จึงพระชนมายุย่าง ๓๓ เต็ม ๓๒

[๒] จารึกหลัก ๔

[๑]พระสุมนเถรนี้เป็นชาวเมืองสุโขทัย ได้ไปอโยชฌปุระ (อโยธยาเดิม) ได้เล่าเรียนพระธรรมในสำนักครูหลายครูอาจารย์ สำเร็จแล้วกลับไปสุโขทัย ได้ทราบพระมหาสามีอุทุมพรมาจากลังกาสู่รัมมนประเทศ (มอญ-พม่า) จึงได้ร่วมกับพระภิกษุสหายไปบวชอุปสมบทอีกครั้งหนึ่งในสำนักของพระมหาสามีอุทุมพรและได้เล่าเรียนพระธรรมต่อครั้งนั้น พระเจ้ามหาธรรมราชาที่ ๑ คือพระเจ้าลือ ไทยมีประสงค์ใคร่ได้พระภิกษุผู้สามารถกระทำสังฆกรรมได้ทุกอย่าง จึงทรงส่งทูตไปขอพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติเช่นนั้น พระมหาสามีจึงส่งพระสุมนเถรพร้อมด้วยสหายจึงมา พระเจ้ามหาธรรมราชาที่ ๑ จึงทรงโปรดให้สร้างวัดอัมพวนาราม แล้วนิมนต์ให้อยู่ในวัดนั้น พ.ศ. ๑๘๘๘ ซึ่งเวลานั้นพระเจ้าลิไทยยังทรงเป็นพระมหาอุปราชพระศรีธรรมราชเจ้าเมืองศรีสัชนาลัยอยู่

อยู่มาวันหนึ่ง พระสุมนเถรไปเมืองศรีสัชนาลัย ถึงปานามนที (แม่น้ำฝากระดาน) เพื่อตรวจดูสถานที่พระเจดีย์ร้าง ณ เมืองบางจาเก่านั้น จึงอยู่ ณ ที่นั้น ณ วิหารเก่าแห่งหนึ่งที่นั้น มีพระธาตุองค์หนึ่งแสดงปาฏิหาริย์ในเวลากลางคืน ซึ่งมหาชนมักได้เห็น แลรุกขเทพได้แปลงเป็นพราหมณ์มาบอกในเวลากลางคืน พระเถรได้ไปและขุดลงไปก็ได้พบพระบรมสารีริกธาตุพร้อมทั้งผะอบ พระเถรได้เชิญพระบรมสารีริกธาตุนั้นไปเมืองศรีสัชนาลัย

พระเจ้าลิไทย ยังเป็นพระมหาอุปราชพระศรีธรรมราชครองเมืองศรีสัชนาลัยอยู่ ทรงทราบจึงเสด็จไปและอันเชิญไปสถิตวัดป่าแดงหลวงใกล้สิริบรรพต หรือ ภูเขาพระศรี ได้ทอดพระเนตรเห็นพระบรมสารีริกธาตุแสดงปาฏิหาริย์เป็นอัศจรรย์ได้ทราบไปถึงพระกรรณพระเจ้าลือไทยมหาธรรมราชาได้เสด็จไปทรงกระทำบูชาสักการ เพื่อทอดพระเนตรแต่มิได้เห็น พระบรมสารีริกธาตุงดแสดงปาฏิหาริย์

กาลนั้น พระเจ้ากือนาประสูติ พ.ศ. ๑๘๘๓ มีพระชนมายุได้ ๑๗ ทรงครองนพีสีเชียงใหม่ พ.ศ. ๑๘๙๙ ทรงเลื่อมใสในพระศาสนา มีประสงค์จะให้พระภิกษุอรัญญวาสีมาอยู่ในพระนคร และทรงปรารถนาพระภิกษุผู้กระทำสังฆกรรมได้ทุกอย่างมาอยู่ จึงส่งทูตไปสำนักพระมหาสามีอุทุมพรได้พระอานนทเถรไป ได้แจ้งว่ายังไม่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้กระทำสังฆกรรม จึงได้ถวายพระพรแนะนำพระสุมนเถร ณ ศรีสัชนาลัย ทรงทราบจึงส่งทูตมา ครั้งแรกท่านไม่ได้ไป ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๑๙๐๘-๐๙ ราชทูตได้เข้าทูลขอต่อพระเจ้าลิไทยมหาธรรมราชา ซึ่งทรงปรารถนาให้พระศาสนาเจริญรุ่งเรือง จึงทรงเป็นพระราชานุญาติ พระเถรได้ถวายพระพรทูลลาแล้ว ได้นำพระบรมสารีริกธาตุออกเดินทางไปกับราชทูตถึงเมืองเชียงใหม่ พระบรมสารีริกธาตุได้แสดงปาฏิหาริย์ต่าง ๆ พระเจ้ากือนาทรงอาราธนาให้อยู่วัดพระยืนได้ทอดพระเนตรปาฏิหาริย์ต่าง ๆ จึงโปรดให้สร้างพระพุทธรูปเพิ่มเติม พระสุมนเถรได้กระทำจารึกหิน เป็นศิลาจารึกหลักที่ ๖๓ ปรากฏในประชุมศิลาจารึกภาคที่ ๓ จารึกนี้ลงว่า พ.ศ. ๑๙๑๓

ลายสือไทยสุโขทัยที่เหนือ คือ ถิ่นลานนาไทย

พยายามหาตัวเก่าได้แต่ พ.ศ. ๑๙๑๓ ตำราเรียนหนังสือลานนาไทย ก็ปรากฏว่าเขียนลายแบบวงกลมแสดงว่าเลียนจากลายมอญ และสีหล เจอจารึกพระพุทธรูปปางประจญช้างนาฬาคีรีที่วัดเชียงมั่น คือ จารึกพระคาถา เย ธมฺมา ก็เขียนตัวเทวนาครีโบราณ ที่สังเกตได้ คือ ธ เทวนาครีโบราณเขียนวงเดือนครึ่งซ้าย พราหมิเขียนวงเดือนครึ่งขวา นำมาเป็นตัวอย่างเท่านั้นประชุมศิลาจารึกภาคที่ ๓ หลักที่ ๖๒ ศิลาจารึกวัดพระยืน จังหวัดลำพูน

พ.ศ. ๑๙๑๔-๑๙๑๕ (จ.ศ. ๗๓๓) พระเจ้ากือนา โปรดให้สร้างพระราชอุทยานของพระองค์เป็นวัดบุปผารามมหาวิหาร เสร็จแล้วจึงนิมนต์พระสุมนเถรมามอบถวายวัดแด่ท่านแล้ว พระเถรได้พระเจ้ากือนาทรงอุปถัมภ์ได้ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุนั้นที่ได้เชิญมาจากสุโขทัยไว้ ณ วัดบุปผารามมหาวิหารนั้น เมื่อวันพุธ เดือน ๕ พ.ศ. ๑๙๑๗

พ.ศ. ๑๙๒๖ พระเจ้ากือนา ทรงโปรดให้สร้างพระเจดีย์แบบเชียงใหม่บนยอดดอยสุเทพ และสร้างวัดเสร็จแล้ว จึงทรงอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งพระมหาสุมนเถรนำมาจากสุโขทัยนั้น บรรจุประดิษฐาน ณ พระเจดีย์ซึ่งมีชื่อ

---

[๑]ชินกาลมาลีปกรณ และสังคีติยวงศ์

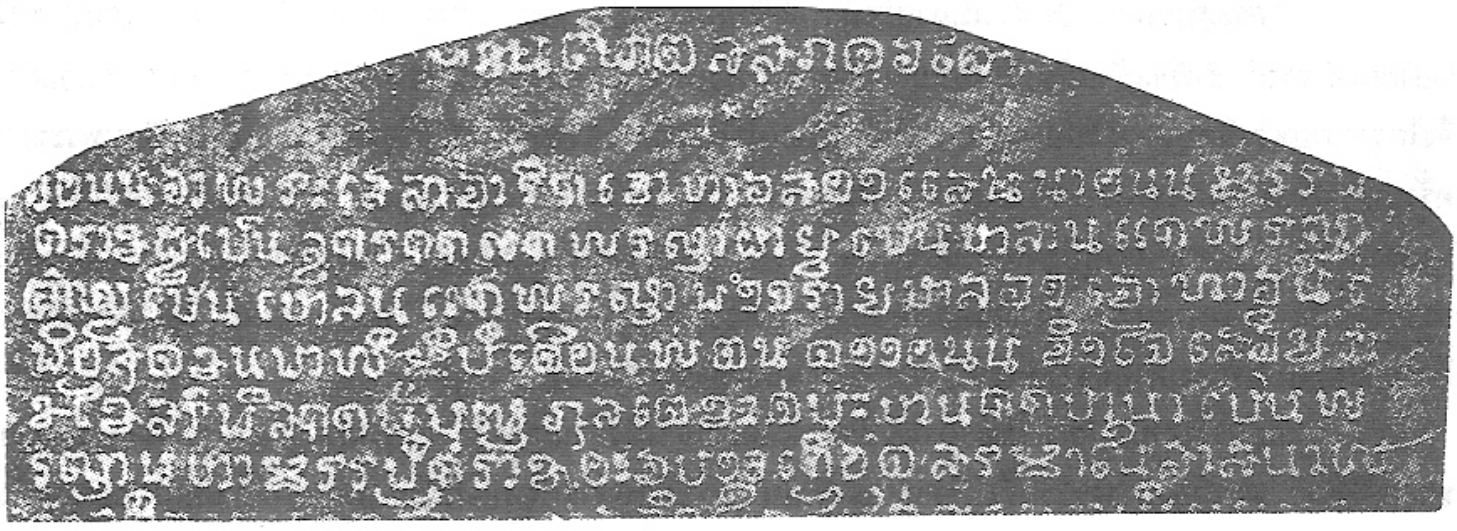

๑. นโม ตสส ภควโต

๒. อนนว่าพระเสลาจารึกเจ้าท้าวสองแสนนาอนนธัมมิ

๓. กราชผู้เบื้นลูกรัก ก แก่พระญาผายูเบื้นหลานแก่พระญา

๔. คำฟูเบื้นเหลนแก่พระญาเมงรายหลวงเจ้าท้าวนั้ เ

๕. มื่อสุดชนมาพิธีบีเดือน พ่ ตนดงงอนนจึงได้เสวิย รา

๖. ชไชสรี มีสักก มีบุญฦสเตชตบะหนักกหนาเบื้น พ

๗. รญามหาธัมมิกราชอาจบังงเกิอดสรัธาในสาสนาพวลฯ

ว่า พระธาตุดอยสุเทพ พ.ศ. ๑๙๒๖ นั้น

พระเจ้าถือนา ทรงครองราชสมบัติได้ ๓๐ ปี จึงมีพระชนมายุได้ ๔๖ ปี เสด็จสวรรคต พ.ศ. ๑๙๒๙

พระเจ้าลิไทยมหาธรรมราชา ทรงทำนุบำรุงบ้านเมืองทั้งสุโขทัย และศรีสัชนาลัยตลอดถึงที่อื่น ๆ ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๙๐๕ ถึง พ.ศ. ๑๙๐๘ ทรงทำสำเร็จไปแล้ว จึงเริ่มสร้างเมืองสระหลวงใหม่ โดยที่ทรงระลึกได้ในตอนนั้นว่า เคยอยู่ ณ นิมมานรดีภพ หรือ พิษณุภพมาแล้ว เมื่อทรงสร้างสระหลวงเป็นเมืองขึ้น จึงพระราชทานชื่อว่า พิษณุโลก

เรื่องสร้างเมืองพิษณุโลกนี้[๑] เล่าว่า จ่านกร้อง จ่าการบูรณ์ คิดอ่านกันว่า พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกใช้เรามานี้ ชรอยจะเป็นปริษนาให้สร้างเมือง จึงร่วมกับคนประมาณ ๒,๐๐๐ ทำอิฐสร้างเมืองทั้ง ๒ ฝั่ง ทำอยู่ ๑ ปีกับ ๗ เดือน เสร็จแล้วจึงไปกราบทูล พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก จึงเสด็จไปเข้าประทับแล้ว จึงตรัสถามว่าจะให้ชื่อเมืองอะไรดี ได้สดับคำทูลว่า พระองค์เจ้ามาถึงวันนี้ได้ยามพิษณุ พระองค์จึงได้ชื่อว่า เมืองพิษณุโลก

พระองค์ได้ใช้พระนามว่า พระจ้าศรีธรรมไตรปิฎก ยังได้ทรงสร้างหล่อพระพุทธรูปอีก ๓ องค์ คือ พระศรีศาสดา พระชินสีห์ และ พระชินราช ได้สถิตไว้ในสถานสามแห่ง ณ เมืองพิษณุโลกนั้น พ.ศ. ๑๙๐๙[๒] เมื่อทรงทำการฉลองทั้งวัด และพระพุทธรูปทั้ง ๓ ตลอด ๗ วัน จึงทรงยกเป็นเมืองลูกหลวง พระองค์ได้ประทับอยู่ ทรงตั้งเจ้าไกรสรราชและเจ้าชาติสาคร ประสูติแต่พระนางประทุมเทวี เป็นเจ้าเมืองพิษณุโลกนั้น แต่แล้วเจ้าไกรสรราชก็ทรงข่มเหงราชการ จึงให้เอาเจ้าสุลเทวีลูกพระยาสัชนาไลยมาแล้ว พระองค์จึงให้ราชาภิเษกเจ้าไกรสรราช ณ เมืองลโว้

---

[๑] ย่อจากพระราชพงศาวดารเหนือฯ

[๒] พระราชพงศาวดารเหนือฯ

และให้ครองเมืองนั้น จึงเสด็จออกไปสร้างเสนาราชนคร และทรงตั้งเจ้าชาติสาครไปกินเมืองเชียงราย พ.ศ. ๑๙๑๒

พ.ศ. ๑๙๑๓ พระเจ้าลิไทยมหาธรรมราชาทรงประชวร และเสด็จสวรรคต พระองค์ประสูติ พ.ศ. ๑๘๖๒ พ.ศ. ๑๘๘๓ ทรงเป็นพระศรีธรรมราช พระมหาอุปราชเจ้าเมืองศรีสัชนาลัย พ.ศ. ๑๘๙๐ พระชนมายุได้ ๓๘ ได้ปราบดาภิเษกเป็นพระเจ้ากรุงสุโขทัย ศรีสัชนาลัย พ.ศ. ๑๙๑๓ พระชนมายุได้ ๕๑ เสด็จสวรรคต จึงครองราชสมบัติได้ ๒๓ พรรษา

พระเจ้ามหาธรรมราชาธิราช เมืองพิษณุโลก
พระเจ้าไสยลือไทย รัชกาลที่ ๘

พระเจ้าไสยลือไทย ครั้นพระราชบิดา พระเจ้าลิไทยมหาธรรมราชาธิราชเสด็จสวรรคตแล้ว ได้ครองราชสมบัติต่อ เมื่อพระราชบิดาทรงสร้างเมืองพิษณุโลก และทรงสร้างพระพุทธรูปกับทั้งได้สถาปนาเมืองเป็นเมืองลูกหลวง ซึ่งต่อมาได้เป็นเมืองหลวงอีกเมืองหนึ่ง จึงได้เสด็จมาประทับเป็นระยะกาลนาน แม้สุโขทัย ศรีสัชนาลัยก็ยังอยู่ แต่พระยาชัยแก้ว พระยากำแหงได้ดูแลแทน กระนั้นก็ไปครองอยู่ ณ ชากังราว ทั้งพระองค์ก็ทรงกระทำราชาภิเษก ณ เมืองพิษณุโลกด้วย จึงสถาปนาพระนามว่า พระเจ้ามหาธรรมราชาธิราชพิษณุโลก หรือ พระเจ้ามหาธรรมราชาธิราช เมืองพิษณุโลก พ.ศ. ๑๙๑๓

พ.ศ. ๑๙๑๓ นั้น ได้ทรงพบแล้ว ซึ่งกุลธิดา ชื่อว่า **แก้วกัลยา** จึงทรงนำมาอุปภิเษก และกระทำมังคลาภิเษกเป็นพระอรรคมเหษี สถาปนาพระนามว่า พระนางพระยาศรีพิษณุกา ต่อมาพระนางพระยาทรงครรภ์ประสูติพระราชโอรส ได้สถาปนาพระนามว่า *ขุนสามแก้ว ตามพระนามว่าไสย และศรีกับแก้วนั้น ในกาล พ.ศ. ๑๙๑๔ หัวเมืองฝ่ายเหนือกำลังถูกสมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้าเสด็จไปรวบรวมขึ้นแก่กรุงศรีอยุธยา ได้ทรงอาศัยคุณพระไตรรัตน์พิษณุโลก สุโขทัย ศรีสัชนาลัย หรือชากังราวปลอดภัยได้ จึงพระราชทานพระราชโอรสว่า ขุนสามแก้ว

ทางฝ่ายกรุงศรีอยุธยา พระเจ้าอู่ทองครองเป็นสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ แต่ พ.ศ. ๑๘๙๓ แล้ว ทรงครองได้ ๒๑ ปี เสด็จสวรรคต พ.ศ. ๑๙๑๒ สมเด็จพระราเมศวร พระราชโอรสได้ทรงครองต่อ สมเด็จพระบรมราชาเจ้าขุนหลวงพะงั่ว แห่งอู่ทองได้เสด็จเข้ามา สมเด็จพระราเมศวรได้เสด็จออกไปถวายบังคมแล้วอัญเชิญเสด็จเข้าพระนคร ถวายราชสมบัติแล้วถวายบังคมลาไปลพบุรีดังเก่า สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ จึงได้เสวยราชสมบัติ พ.ศ. ๑๙๑๓ ครั้นทรงทราบพระเจ้าลิไทยธรรมราชาธิราช ผู้ได้เคยกระทำสัตยสัมพันธไมตรีกันมาแต่ก่อนนั้น เสด็จสวรรคตแล้ว ทั้ง

---

* ตอนนี้ และชื่อทั้งนี้ ไม่ปรากฏในที่ใด ๆ ได้อาศัยชื่อขุนสามแก้ว ซึ่งระบุไว้ในพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ ครั้งสงคราม พ.ศ. ๑๙๑๘ และชื่อวัดนางพระยา ซึ่งอยู่ ณ เมืองพิษณุโลก และชื่อแก้วนี้ เป็นที่นิยมของชาวถิ่นแดนสุโขทัย พร้อมกับชื่อ พระไตรรัตน ด้วย จึงได้ใช้ชื่อว่า ไสย ศรี แก้ว เป็นชื่อ ขุนสามแก้ว เจ้าเมืองพิษณุโลก พ.ศ. ๑๙๑๘ ซึ่งก็มีอายุเพียง ๗ ขวบ ฉะนี้ อาจได้แต่งงานกันก่อนตั้งแต่ทรงสถาปนาเมืองพิษณุโลกเป็นเมืองลูกหลวง ได้ทรงตั้งพระลูกเจ้าไสยลือไทย เป็นเจ้าเมืองพิษณุโลก พ.ศ. ๑๙๑๗-๘ นั้น ถึงกระนั้นก็มีอายุเพียง ๑๐ ขวบ คงอาจมีเสนาอำมาตย์มนตรีอื่นอีก ในพงศาวดาร จึงบันทึกว่า ครัวอพยพมาก จะอย่างไรก็ดี อาจเป็นนโยบายครั้งนั้น ซึ่งให้พระลูกเจ้าซึ่งยังเป็นเด็กนั้น จะได้ทรงเอ็นดู แต่ก็ทรงนำเอาไปเป็นตัวประกัน ผลก็คือไม่ทรงยึดและประทับปกครอง ได้ปล่อยไว้ จากนั้นได้เสด็จไปอีกหลายครั้ง กระทั่งประชวรและเสด็จสวรรคต

ส่วนพระนางพระยา ซึ่งเป็นพระนามพระบรมราชินีในสมัยนั้น เห็นมีวัดนางพระยา และเมืองพิษณุโลกซึ่งพระพิษณุโลกนี้มีพระเทวีชื่อ ศรีลักษมี หรือ เจ้าแม่ทับทิมไทย จึงใช้ชื่อว่า ศรีพิษณุกา เมื่อพิษณุโลกว่างสงคราม พ.ศ. ๑๙๒๒-๑๙๒๙ และ พ.ศ. ๑๙๓๑ ถึง พ.ศ. ๑๙๖๐ พระนางอาจสร้างวัดนี้ในสมัยนั้น เมื่อสร้างแล้วก็ได้ใช้ชื่อเป็นอนุสาวรีย์ว่าวัดนางพระยา

และเมื่อพระเจ้ามหาธรรมราชาไสยลือไทยสวรรคต พ.ศ. ๑๙๖๒ ทางกรุงศรีอยุธยาได้ตั้ง พระยาบาลเมืองเป็นพระสุริยวงศ์บรมปาลมหาธรรมราชาธิราช ไปครองพิษณุโลก คราวนี้ จึงเป็นประเทศราชกรุงศรีอยุธยาแต่นั้นมา

พระมหาธรรมราชาไสยลือไทยก็ประทับอยู่ ณ พิษณุโลกพร้อมกับ เมืองชากังราวก็มีเรื่องระหองระแหงกันขึ้น กับทั้งพระเจ้ามหาธรรมราชาพระองค์นี้ก็มิได้มีสัตยสัมพันธไมตรีกันมาเหมือนพระองค์ก่อน

พ.ศ. ๑๙๑๔ เมืองฝ่ายเหนือทั้งปวง สมเด็จพระบรมราชาจึงเสด็จไปเอาได้ตลอด ทางสุโขทัย พิษณุโลกมิได้ไปช่วยเหลือป้องกันแต่ประการใด

พ.ศ. ๑๙๑๖ พระเจ้ามหาธรรมราชาธิราชได้สดับข่าวสงคราม จึงเสด็จไปประทับสุโขทัย ทรงสมัครสมานสามัคคีกับ [๑]พระยาไสแก้วและพระยาคำแหง ตกลงร่วมกันต่อสู้ป้องกัน สมเด็จพระบรมราชาธิราชเองได้เสด็จไปเอาเมืองชากังราว พระยาไสแก้วแลพระยาคำแหงเจ้าเมืองชากังราวออกต่อรบท่าน ๆ ได้ฆ่าพระยาไสแก้วตาย แต่พระยาคำแหงแลไพร่พลทั้งปวงหนีเข้าเมืองได้ ทัพหลวงก็เสด็จกลับคืนพระนคร

พ.ศ. ๑๙๑๘ พระเจ้ามหาธรรมราชาธิราชมิได้ประทับอยู่ ณ เมืองพิษณุโลก สมเด็จพระบรมราชาธิราชจึงเสด็จไปเอาเมืองพิษณุโลก และได้ตัวขุนสามแก้ว เจ้าเมือง แลกวาดต้อนครอบครัวอพยพครั้งนั้นมาก ทรงได้นำไปเป็นประกัน ณ อยุธยาตลอดพระชนม์ชีพ และอาจเป็นขุนสามแก้วนี้ ที่ประทับเป็นตัวประกันอยู่ อาจเป็นต้นวงศ์ขุนจนกระทั่งถึงขุนพิเรนทรเทพ คือ พระมหาธรรมราชาธิราชหรือพระศรีสรรเพชญที่ ๑ นั้น

พ.ศ. ๑๙๑๙ พระเจ้ามหาธรรมราชาธิราชเมืองพิษณุโลกยังประทับอยู่สุโขทัย ศรีสัชนาลัย สมเด็จพระบรมราชาธิราชได้เสด็จไปเอาเมืองชากังราว ครั้งนั้นพระยาคำแหงและ [๒]ท้าวผากองคิดด้วยกันว่าจะยกกองทัพหลวงและจะทำมิได้แล ท้าวผากองคิดจะเลิกทัพหนี จึงเสด็จยกทัพหลวงไปตามตีทัพท้าวผากองแตก แลจับได้ตัวท้าวพระยาแลเสนาขุนหมื่นครั้นนั้นมากและทัพหลวงเสด็จกลับคืนพระนคร

พ.ศ. ๑๙๒๑ พระเจ้ามหาธรรมราชาธิราชพิษณุโลกเสด็จประทับอยู่เมืองชากังราวสมเด็จพระบรมราชาธิราชได้เสด็จไปเอาเมืองชากังราว ครั้งนั้น พระเจ้ามหาธรรมราชาธิราช พิษณุโลกออกรบทัพหลวงเป็นสามารถ แลเห็นว่าจะต่อด้วยทัพหลวงมิได้ พระเจ้ามหาธรรมราชาธิราชพิษณุโลกได้เสด็จออกถวายบังคมแล้วอย่าศึกทัพ จึงยังมิเสียเมืองชากังราว-สุโขทัยศรีสัชนาลัย

[๓]พ.ศ. ๑๙๓๑ พระเจ้ามหาธรรมราชาธิราชพิษณุโลกยังพระทับอยู่ ณ ชากังราว สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้าเสด็จไปเอาเมืองชากังราวอีกเล่า ครั้นนั้น สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้าทรงพระประชวรหนัก แลเสด็จกลับคืนครั้นถึงกลางทางสมเด็จพระบรมราชาเจ้านฤพานเมืองชากังราวจึงยังไม่เสีย

คราวแรก เข้าใจกันว่าราชอาณาจักรเอกราชมหาอำนาจสุโขทัยศรีสัชนาลัยได้สุดสิ้นลงแต่ครั้งที่พระเจ้ามหาธรรมราชาธิราชพิษณุโลกเสด็จออกถวายบังคม ณ ปี พ.ศ. ๑๙๒๑ นั้นแล้วความจริงก็เพียงขออย่าทัพเท่านั้น ถ้ามิเช่นนั้น สมเด็จพระบรมราชาฯ คงไม่เสด็จไปในปี พ.ศ. ๑๙๓๑ นี้อีก และเสด็จไปครั้งนี้ คงได้ตั้งพระราชหฤทัยจะเอาให้ได้ แต่ทรงพระประชวรหนักจึงต้องถอยทัพและเสด็จสวรรคต สุโขทัยศรีสัชนาลัยจึงยังคงอยู่ได้

พระเจ้ามหาธรรมราชาธิราชพิษณุโลกไสยลือไทยนี้ ทรงมีพระอรรคมเหษี และพระราชโอรสอย่างที่เล่ามาแล้ว เมื่อทรงมีทั้งพระอรรคมเหษีและพระราชโอรส อย่างในปี พ.ศ. ๑๙๑๘ ซึ่งสมเด็จพระบรมราชาฯ ได้เสด็จไปเอาเมืองพิษณุโลก ปรากฏขุนสามแก้วเจ้าเมืองก็เมืองพิษณุโลกนี้ ตั้งแต่สมัยพระเจ้าลิไทยได้สถาปนาเป็นเมืองลูกหลวงและพระราชทานพระลูกเจ้าเป็นมหาอุปราชครองเป็นเจ้าเมืองพิษณุโลกมาแล้ว และขุนสามแก้วนี้ระบุชัดว่าเป็นเจ้าเมืองจึงแน่ใจได้ว่าเป็นลูกหลวง คือ พระราชโอรสจึงมีพระนามว่า ขุนสามแก้ว เหมือน ขุนร่วง ขุนราม ฯลฯ และพระมเหษีก็อาจเป็นเชื้อสายเมืองนี้ แก้วกัลยา คงรับสถาปนาพระนามว่า ศรีพิษณุกา เป็นพระนางพระยาศรีพิษณุกา เป็นผู้ทรงสร้าง

---

[๑] พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาว่าพระยาชัยแก้วฯ

[๒] ฉบับพระหลวงประเสริฐว่า ท้าวผ่าดอง

[๓] พงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ ในที่นี้ไม่ได้กัดเจ้าทองล้น และสมเด็จพระราเมศวรฯ

วัดนางพระยาเมืองพิษณุโลกนั้นเป็นแน่ ดูหลักฐานวัดแล้ว ถ้าไม่ใช่พระนางพระยาแล้วคงไม่สามารถสร้างได้ ทั้งนี้ไม่ได้พบหลักฐานและจารึกจึงไม่ทราบแน่นอน

พ.ศ. ๑๙๓๑ พระเจ้ามหาธรรมราชาพิษณุโลก ได้กลับมาประทับเมืองพิษณุโลกตั้งแต่ก่อนนั้น เมืองชากังราว สมเด็จพระบรมราชาฯ ได้เสด็จไปเอาไม่ทันจะได้ ต้องทรงประชวรหนักและเสด็จสวรรคต พ.ศ. ๑๙๓๑ นั้นแล้วก็ทรงคลายพระทัย ครั้นสมเด็จพระราเมศวรผ่านขึ้นเป็นพระเจ้ากรุงศรีอยุธยาแล้ว ทรงมีพระนามว่าสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเจ้า มิได้ทรงรบกวนแต่ประการใด

พระนางพระยาศรีพิษณุกาจึงทรงเริ่มสร้างวัดต่อ พระนางทรงสร้างมาตั้งแต่ พ.ศ. ๑๙๒๕ แม้พระลูกเจ้าขุนสามแก้วจะประทับอยู่อยุธยา แต่ก็มิได้ทรงหวงห้ามแต่ประการใด ได้เสด็จไปมาเสมอ เมื่อไม่มีเหตุการณ์อะไร พระนางได้สร้างต่อตั้งแต่ พ.ศ. ๑๙๒๓ นั้นตลอดไปวัดนั้นจึงมีชื่อว่า วัดนางพระยา

พ.ศ. ๑๙๔๙ (จารึก จ.ศ. ๗๖๘) สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชเจ้า ได้เสด็จเข้าระงับอธิกรณ ซึ่งพระมหาเถรทั้งหลายโจทก์ใส่กัน ได้ประชุมกันในอุโบสถอันอยู่ในทะเลฉาง (ทะเลสาบ) ในวัดกัลยาณวนาวาส ในการประชุมครั้งนี้ในจารึกได้จารึกชื่อพระมหาเถระและพระเถรผู้มีสมณศักดิ์และนักปราชญ์ ปรัชญา บาธรรม มี *สมเด็จมหาธรรมราชาธิราชผู้หลาน ศรีธรรมราชมาดา ตอนหลังเป็นศรีราชมาดา พอประถมยามได้มีพระราชโองการตั้งพระบรมครูติโลกดิลกติรตนสีลคนธวนวาสีธรรม กิตติสังฆราชามหาสวามีเจ้า เป็นสังฆปรินายกสิทธิและภิกษุสงฆ์ผู้ใดหนอรัญญวาสีและกระทำบ่อชอบธรรม ฯลฯ บรมครูปรญาปติอันใดไซร้ มิอาจจะละเมอสล่วงอีกได้เลย พระบรมครูติโลกฯ ได้สอบสวนระงับได้ตลอด ได้ตั้งพระมงคลวิลาสมหาเถร เป็นเจ้าอาวาส ถ้าสิ้นให้สงฆ์ประชุมพร้อมกันเลือกภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ก็ดี เมื่อเสร็จแล้วจึงกลับไปวัดป่าแดง ได้กระทำจารึกไว้ ณ วัดป่าแดงนั้น (หลักที่ ๙)

พ.ศ. ๑๙๖๒[๒] (จ.ศ. ๗๘๑) พระมหาธรรมราชาธิราชเจ้าเมืองพิษณุโลก คือ พระเจ้าไสยลือไทยนฤพาน (กรุงศรีฯ และพระราชหัตถฯ ใช้สวรรคตเป็นศัพท์เฉพาะพระเจ้าอยู่หัว) ครั้นเสด็จสวรรคตแล้วและเมืองเหนือทั้งปวงเป็นจลาจล เมืองพระบาง พระยาบาลเมือง พระยาราม ไม่ปรองดองกัน จึงเกิดเป็นจลาจลไม่มีใครปราบปรามได้ สมเด็จพระอินทราชาธิราชจึงเสด็จขึ้นไปถึงเมืองพระบาง พระยาบาลเมือง พระยาราม ออกมาถวายบังคม พระเจ้าอยู่หัวก็เสด็จกลับพระนคร

---

* **สมเด็จมหาธรรมราชาธิราชผู้หลาน** คงเป็นหลานของพระบรมครูฯ สังฆราชนั้น หรืออาจระบุเป็นหลานพ่อขุนพระรามคำแหง

ศรีธรรมราชมาดา คงหมายถึงพระมารดาของพระองค์คือ พระนางพระยาศรีจุลาลักษณ์ ถ้าเป็นจริงเพราะพระนางประพฤติธรรมเป็นปกติ จึงอาจสถาปนาพระนามใหม่ว่า พระศรีธรรมราชมาดา

ศรีราชมาดา ถ้าหมายถึงพระมารดาของพระราชโอรส คือ ขุนสามแก้วแล้ว เป็นหลักฐานชื่อ ศรีพิษณุกา ด้วยอาศัยจารึกนี้จึงเดาเอาอย่างนั้น ไปก่อน พบหลักฐานที่ดีกว่าแล้วจะได้เปลี่ยนไปตามที่ถูก

กัลยาณวนาวาส ตามศัพท์แปลว่าอาวาสในป่ากัลยาณ คือ ดีงาม คงเป็นชื่อวัดนางพระยา ซึ่งอาคารอยู่ในทะเลฉาง หรือทะเลสาบมาก ถ้าเป็นจริง กัลยาณ คงตัดหน้าหลัง เหลือ ยา จึงเป็นชื่อว่า นางพระยา หรือว่าเอาพละยานั้นเข้าไปเป็น กัลยาณะ ก็เป็นได้ ซึ่งก็พอได้ความและอาจเป็นอีกวัดหนึ่งจากวัดนางพระยานั้น ซึ่งทรงสร้างขึ้นอีกเพราะกัลยาณวนาวาส แปลว่า วัดป่าไม้ขานางได้อีก (อสทิสทานทานวตฺถุ ธมฺมปทฏฺฐกถา ภาค ๖ ใช้ศัพท์ว่า **กลฺยาณิปทร=กระดาน ไม้ขานาง**) ณ ที่นั้นคงเป็นป่าไม้ขานาง จึงตั้งชื่ออย่างนั้นกับคำศัพท์ว่า **กลฺยาณิ** แปลว่ามีข้อกำหนด สวยงาม เป็นนางพระยา และมี ยา อยู่ด้วย แก้วกัลยาจึงอาจปรับเข้าศัพท์เป็น **กัลยาณวนาวาส** ได้ จะอย่างไรก็ตามเพราะยังไม่ได้สำรวจ

[๒] ตัวเลขนี้ได้ตามฉบับหลวงประเสริฐ ซึ่งรวบรวมจากจดหมายเหตุและเรื่องพงศาวดาร พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา และฉบับพระราชหัตถเลขาว่า จ.ศ. ๗๖๕ พ.ศ. ๑๙๔๖ แต่ตัวปรากฏในจารึกหลัก ๙ นั้นว่า มีเรื่อง จ.ศ. ๗๖๘ พ.ศ. ๑๙๔๙ ปรากฏชื่อพระมหาธรรมราชาธิราชพิษณุโลกไสยลือไทยยังได้เข้าประชุมมีพระบรมราชโองการตั้ง พระครูบาฯ ให้เป็นผู้ชำระระงับอธิกรณนั้น ทั้งนี้ ขอท่านผู้รู้ทั้งหลายช่วยกันพิจารณาร่วมกัน

ได้พบชื่อพระยาบาลเมืองและพระยารามคำแหง เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าไสยลือไทย แม้ในพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาก็ทรงเล่าไว้อย่างนั้น เมื่อขุนสามแก้วต้องไปเป็นตัวประกันแล้ว ต่อมาพระนางพระยาศรีพิษณุกา อาจมีพระราชโอรสต่อมาอีก จารึกหลักที่ ๑๒ เล่าว่า พ.ศ. ๑๙๗๐ ทรงพระราชสมภพได้ ๓๖ พรรษา จึงประสูติ พ.ศ. ๑๙๓๔ และพระยารามคำแหงอาจประสูติ พ.ศ. ๑๙๓๖ หรืออาจเป็นพระมารดาอื่น

พ.ศ. ๑๙๖๓ สมเด็จพระอินทราชาธิราชได้ทรงโปรดแต่งตั้งพระยาบาลเมือง เป็น* พระมหาธรรมราชาธิราชพิษณุโลกไปครองพิษณุโลกและสุโขทัย ทรงโปรดแต่งตั้งพระยารามคำแหงเป็นพระเจ้าศรีสัชนาลัยรามวงศ์บรมราชาธิราช ครองศรีสัชนาลัยตามจารึกหลักที่ ๑๒ ลงไว้ว่าพุทธศักราช ๑๙๗๐ มีจารึกระบุพระนามว่า พระเจ้าสุริยวงศ์บรมปาลมหาธรรมราชาธิราชผู้มีญาณอันเจริญและมีสิริเป็นคุณอันไพศาล เป็นพระราชโอรสแห่งพระเจ้าธรรมราชาธิราชเจ้า ผู้ประเสริฐ ทรงไว้ซึ่งกาล คือ เดชอันกล้า ได้จารึกรอยพระบาททั้งคู่แห่งพระสุคต.....นำมายังสุโขทัยบุรี โดยราชานุเคราะห์แห่งพระเจ้ามหาธรรมราชผู้เป็นชนกนาถ แห่งพระเจ้าบรมปาลาธิราชผู้เป็นใหญ่กว่านรชน

พระเจ้าสุริยวงศ์บรมปาลมหาธรรมราชาธิราช พระยาบาลเมือง รัชกาลที่ ๙

(เป็นรัชกาลที่ ๑ ราชอาณาจักร์สุโขทัยในศักดิ์ประเทศราช)

พระเจ้าสุริยวงศ์บรมปาลมหาธรรมราชาธิราช ก็เพราะพ่อขุนสามแก้วได้ถูกสมเด็จพระบรมราชาธิราชขุนหลวงพะงั่วได้ตัวไป พ.ศ. ๑๙๑๘ ไปเป็นตัวประกันในกรุงศรีอยุธยาตลอดกาล ครั้นสมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้าสวรรคต พ.ศ. ๑๙๓๑ สมเด็จพระราเมศวรได้ครองราชสมบัติไม่ทรงกระทำอย่างแต่ก่อน กรุงสุโขทัยจึงดำรงอิสระเอกราชอยู่ได้ตลอดรัชกาล ครั้นถึงสมเด็จพระอินทราชาธิราชเจ้า ก็ไม่ได้ทรงกระทำอะไรเป็นเรื่องเดือนร้อน ครั้นพระเจ้าไสยลือไทยมหาธรรมราชาธิราชพิษณุโลกเสด็จสวรรคตแล้ว พ.ศ. ๑๙๖๒ พระเจ้ากรุงศรีอยุธยาสมเด็จพระอินทราชาธิราช จึงสถาปนาและราชาภิเษก พระยาบาลเมือง เป็นพระเจ้าสุริยวงศ์บรมปาลมหาธรรมราชาธิราช[๒] ไปครองพิษณุโลกตลอดถึงสุโขทัยศรีสัชนาลัย ในขณะนั้นทรงยกเมืองพิษณุโลกขึ้นเป็นเมืองลูกหลวง และเป็นเมืองหลวงชั้นกรุงแล้ว พระเจ้าสุริยวงศ์บรมปาลมหาธรรมราชาธิราชได้เสด็จประทับ ณ เมืองกรุงพิษณุโลกนั้น ณ พ.ศ. ๑๙๖๓ เพราะได้เสด็จไปประทับอยู่ ณ กรุงศรีอยุธยา และพระเจ้ากรุงศรีอยุธยา ได้ทรงทำราชาภิเษกให้ ครองจึงเป็นประเทศราช

---

* ไม่ปรากฏ แต่ไม่ได้เค้าในจารึกหลัก ๑๐ ด้านที่ ๒ มีว่าเป็นภาษาบาลีว่า ธมฺมราชาธิรญฺโญ คือ ธรรมราชาธิราช

จารึกหลัก ๑๐ นี้ ด้านที่ ๑ เลข ๑ และ ๒ ว่า "ได้ ๗๖๖" พ.ศ. ๑๙๔๗ เลข ๑๐ ว่า "ได้ ๒๙ ปี" จึงได้ พ.ศ. ๑๙๗๕ จริงอยู่ จารึกหลักนี้ลบเลือนมาก มีตัวเลขพอเป็นเค้าให้ทราบได้อย่างนี้ เมื่อพบฐานใหม่จะได้แก้ไขต่อไป

และจารึกหลักที่ ๑๒ ซึ่งลงไว้ว่า (พุทธ) ศักราช ๑๙๗๐ บรรทัดที่ ๒ นับขึ้น มีระบุว่าพระเจ้าสุริยวงศ์บรมปาลมหาธรรมราชาธิราช

[๒] ได้จากพระนามาภิไธยสถาปนาว่า "บรมปาละ" นั้นคงจะทรงใช้พระนามาภิไธยเดิมรวมเข้าไปด้วยจึงปรากฏว่าบรมปาลอันเป็นหลักฐานพระยาบาลเมือง และจารึกหลักที่ ๑๒ นี้ พระมหาสมณเจ้าสุเมธังกร พระสังฆราชทรงจารึกว่าได้อาศัยราชกำลังแห่งพระเจ้าสุริยวงศ์บรมปาลมหาธรรมราชาธิราช ผู้มีญาณอันเจริญและมีสิริเป็นคุณอันไพศาล ทั้งในจารึกหลักที่ ๑๓ และหลักที่ ๑๔ มีระบุว่า "เจ้าพระยาศรีธรรมาโศกราช" จึงแน่ใจว่ามีพระมเหษีทรงพระนามว่า "สิริรัชฎาเทวี" มีพระราชโอรสพระองค์ใหญ่พระนามว่า เจ้าพระยาศรีธรรมาโศกราช (เดิมอาจมีพระนามว่าขุนศรีธรรมราชา) อาจมีพระองค์อื่น ๆ อีก

ของกรุงศรีอยุธยามาแต่นั้น

จะทรงมีพระอรรคมเหษี และพระราชโอรส พระราชธิดาหรือไม่ ไม่ทราบได้ เข้าใจว่าคงมีจึงมีพระลูกพระหลานสืบต่อกันเรื่อยมา กระทั่งถึงขุนพิเรนทรเทพได้สถาปนาเป็นสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช และได้เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติ ณ กรุงศรีอยุธยา เป็นสมเด็จพระสรรเพชญที่ ๑ ที่ ๒ คือ สมเด็จพระนเรศวร ที่ ๓ คือ สมเด็จพระเอกาทศรฐ ที่ ๔ คือ เจ้าฟ้าศรีเสาวภาค

แต่ก็ได้พบจารึกหลักที่ ๑๒ ที่ ๑๓ ที่ ๑๔ และมีเรื่องอยู่ในพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ เมื่อพิจารณาดูแล้วพอทราบเค้าความได้ จึงได้เรียงไว้ตามที่คิดเอาตามนั้น ส่วนพระนามก็อาศัยเค้าเรื่องพอจะมองเห็นได้

พระยาบาลเมือง เมื่อทรงราชาภิเษกสถาปนาเป็นพระเจ้าสุริยวงศ์บรมปาลมหาธรรมราชาธิราช เจ้าเมืองกรุงพิษณุโลก สุโขทัย ศรีสัชนาลัยแล้ว พ.ศ. ๑๙๖๒ จึงทรงอุปภิเษกพระนางสิริรัชฎาเทวีขึ้นเป็นพระนางพระยาสิริรัชฎาเทวีและเป็นพระอรรคมเหษี อาจยังไม่มีพระราชโอรสในกาลนั้น และทรงสถาปนาพระสังฆราชพระนามว่า พระมหาสมณเจ้า พระสุเมธังกรสังฆราช

ส่วนพระยารามคำแหงได้รับราชาภิเศก และสถาปนาเป็นพระเจ้าศรีสัชนาลัยรามวงศ์บรมราชาธิราชครองศรีสัชนาลัย ชะเลียงและชากังราว (ฉกรรจ์ลาว) ได้อุปภิเษกพระนางพระยาชำเลียง ได้มีพระราชโอรสปรากฏนามว่าพระยาชะเลียง อาจมีองค์อื่น ๆ อีก อาศัยเรื่องเดิมอยู่ พระเจ้าศรีสัชนาลัยรามวงศ์บรมราชาธิราชคงไม่ลงรอยกับพระเจ้าพี่นัก แต่คงเกรงกรุงศรีอยุธยาอยู่จึงไม่มีเรื่องร้ายแรงเกิดขึ้นในระยะกาล ๑๐ ปีนั้น แต่ก็คงจะมีข่าวขึ้นบ้าง

พ.ศ. ๑๙๗๐ พระเจ้าสุริยวงศ์บรมปาลมหาธรรมราชาธิราช[๑] มีพระราชสมภพบริบูรณ์ ๓๖ พรรษา พระมหาสมณเจ้าสุเมธังกรสังฆราชได้ให้พระวิทยาวงศ์มหาเถรผู้ฉลาดในจิตรกรรมจารึกรอยพระบาททั้งคู่ครบมงคล ๑๐๘ ประการ ได้นำมาสุโขทัย ถวายเป็นพระราชานุเคราะห์ประดิษฐาน ณ กรุงสุโขทัย

พ.ศ. ๑๙๘๐ อาจมีพระราชโอรส พ.ศ. นี้ เมื่อประสูติแล้ว สถาปนาพระนามว่าขุนศรีธรรมราชา ซึ่งมีปรากฏพระนามในจารึกหลักที่ ๑๓, ๑๔, ๑๕ ว่า เจ้าพระยาศรีธรรมาโศกราชยืนยันว่าเป็นทั้ง “เจ้า” และ “พระยาเมือง” เป็นเช่นนี้จึงอาจมีข่าวขึ้น เป็นเหตุให้ต้องเสด็จพิษณุโลก

พ.ศ. ๑๙๘๑[๒] สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ แต่ยังเป็นสมเด็จพระราเมศวรเจ้าผู้เป็นพระราชกุมารเสด็จไปเมืองพิษณุโลก ครั้งนั้นเห็นน้ำพระเนตรพระพุทธเจ้าพระชินราชตกออกมาเป็นพระโลหิต ได้เสด็จกลับมาเสวยราชสมบัติกรุงศรีอยุธยาเป็นสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเจ้า พ.ศ. ๑๙๙๑

พระยารามคำแหงได้สถาปนาเป็นพระเจ้าศรีสัชนาลัยรามวงศ์บรมราชาธิราช พระยาเมืองศรีสัชนาลัย-สวรรคโลก ฯลฯ พ.ศ. ๑๙๖๒ แล้ว พระนางพระยาชำเลียงประสูติพระราชโอรสประมาณปี ๑๙๖๕ พระเจ้าศรีสัชนาลัยรามวงศ์ฯ เสด็จสวรรคต พ.ศ. ๑๙๘๕ พระราชโอรสได้สืบต่อ เพราะอยู่เมืองชะเลียง จึงได้เป็นพระยาชะเลียง ทั้งไม่ลงรอยกับพระเจ้าสุริยวงศ์ฯ ผู้เป็นพระเจ้าลุงตามพระราชบิดาแล้ว พยายามที่จะฟื้นกรุงสุโขทัยศรีสัชนาลัยอีกด้วย แต่เกรงกรุงศรีอยุธยา กาลนั้นมหาราชเจ้าเมืองเชียงใหม่ทรงมีพระเดชานุภาพมาก อาจติดต่อกันตลอดมา ครั้น พ.ศ. ๑๙๙๑ สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้าเสด็จสวรรคต สมเด็จพระราเมศวรได้เสวยราชสมบัติกรุงศรีอยุธยาเป็นสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเจ้าแล้ว ทรงปรับปรุงทั้งภายในภายนอกจึงเป็นโอกาสดี พระยาชะเลียงจึงติดต่อกับพระมหาราชเจ้าได้ตลอดมา เมื่อพร้อมสรรพแล้ว

---

[๑] จารึกหลักที่ ๑๒ มีระบุอายุ ๓๖ ครบ ๓ รอบ มีระบุพระนามพระมหาสมณเจ้าและสังฆราชยังไม่มีชื่อ “สมเด็จ”

[๒] พงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ

พ.ศ. ๑๕๕๔[๑] (จ.ศ. ๘๑๓ มะแมศก) ครั้นนั้นพระมหาราชเจ้าเชียงใหม่เสด็จลงมาเอาเมืองชากังราวได้ เพราะพระยาชะเลียงออกต้อนรับแล้วได้นำมาเอาสุโขทัย พระเจ้าสุริยวงศ์ฯ พร้อมกับชาวสุโขทัยและพระราชโอรสท่านซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นพระมหาอุปราช ในกาลนั้น เป็นพระกลาโหมมีพระชนมายุเข้า ๑๕ กำลังเจริญพระกำลังได้ทรงคุมพลทัพต่อสู้เข้มแข็งจึงปล้นเมืองสุโขทัยมิได้ ก็เลิกทัพกลับคืนเชียงใหม่ ครั้งนี้มีความชอบพระกลาโหมจึงเป็นมหาอุปราชครองกรุงสุโขทัยได้ตลอดมาถึงพิษณุโลก

เจ้าพระยาศรีธรรมาโศกราช รัชกาลที่ ๑๐

เจ้าพระยาศรีธรรมาโศกราช เป็นพระองค์แรกที่มีพระนามว่า **เจ้าพระยา** เมื่อสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเจ้า เสด็จมาเสวยราชสมบัติ ณ พิษณุโลกแล้ว พร้อมกับความดีที่พระยากลาโหมได้ต่อสู้ป้องกัน และไปเอาสุโขทัยได้คืน จึงทรงแบ่งพระราชทานให้ครึ่งหนึ่ง คือสุโขทัยและศรีสัชนาลัยตลอดถึงกำแพงเพชร

พ.ศ. ๒๐๐๑ พระเจ้าสุริยวงศ์บรมปาลมหาธรรมราชาธิราชเสด็จสวรรคต พระกลาโหมได้ครองสืบต่อมา

พ.ศ. ๒๐๐๓ พระยาชะเลียงคิดเป็นขบถพาเอาครอบครัวทั้งปวงไปออกแก่พระมหาราชเจ้า เพราะพระเจ้าสุริยวงศ์ฯ เสด็จสวรรคตแล้ว และพระกลาโหมผู้ครองก็มีอายุน้อยพระยาชะเลียงจึงนำสุโขทัยไปออกแก่พระมหาราชเจ้าด้วย พระกลาโหมได้ทราบจึงมาอยู่พิษณุโลก

พ.ศ. ๒๐๐๔ พระยาชะเลียงนำเสด็จพระมหาราชเจ้ามาเอาเมืองพิษณุโลก พระกลาโหมคุมพลทัพต่อสู้เข้มแข็ง แม้เข้าปล้นเมืองเป็นสามารถก็มิได้เมือง จึงยกทัพแปรไปเอาเมืองกำแพงเพชร และเข้าปล้นเมืองเถิง ๗ วันมิได้เมือง เพราะพระยากำแพงเพชรต่อสู้ป้องกันเข้มแข็ง จึงมิได้ พระมหาราชเจ้าจึงเลิกทัพเสด็จกลับเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๐๐๕ เมืองนครไทยพาเอาครัวอพยพไปเมืองน่านแล สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเจ้าให้พระกลาโหมไปตามได้คืนมาแล้ว พระกลาโหมยกพลคุม ไปเอาเมืองสุโขทัยได้คืนดุจดังเก่า ด้วยความชอบนั้นจึงทรงสถาปนาเป็นเจ้าพระยาศรีธรรมาโศกราชเจ้าเมืองสุโขทัยศรีสัชนาลัย

พ.ศ. ๒๐๐๖[๒] สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเจ้าไปเสวยราชสมบัติเมืองพิษณุโลก แลตรัสให้พระเจ้าแผ่นดินเสวยราชสมบัติพระนครศรีอยุธยา ทรงพระนามว่าสมเด็จพระบรมราชา ครั้งนั้น พระมหาราชท้าวลูกยกทัพมาเอาเมืองสุโขทัย จึงสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเจ้าแลสมเด็จพระอินทราชาเจ้าเสด็จไปกันเมือง แลสมเด็จพระบรมราชาตีทัพพระยาเกียรติ[๓] แตก แลทัพท่านมาปะทัพหมื่นนคร ท่านได้ชนช้างด้วยหมื่นนคร แลข้าศึกทั้งสี่ช้างรุมเอาช้างพระที่นั่งช้างเดียวนั้น ครั้นนั้นสมเด็จพระอินทราชาขับช้างเข้าช่วยต่อสู้ป้องกันจึงต้องปืน ณ พระพักตร์ แต่มิได้เป็นอันตรายเป็นมหัศจรรย์ เป็นเหตุให้พระมหาราชท้าวลูกเลิกทัพกลับไป ได้ทรงราชาภิเษกเจ้าพระยาศรีธรรมาโศกราชเป็นพระยาเมืองสุโขทัยศรีสัชนาลัยแล้วเสด็จกลับไปประทับพิษณุโลก

---

[๑] พงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐเล่าไว้ พระราชพงศาวดารกรุงศรีฯ และฉบับพระราชหัตถเลขาไม่มีทั้ง จ.ศ. ก็ต่างกัน ๑๗ ปี คือ ฉบับหลวงประเสริฐหลังกว่า ๑๗ ปี และระบุพระนามว่า มหาราช ตามลำดับกษัตริยวงศ์เชียงใหม่ ทรงพระนามว่า พระเจ้าพิลกมหาราชเจ้าได้เสวยราชสมบัติ พ.ศ. ๑๔๘๕-๒๐๓๑

[๒] พงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐตลอดถึงตัวเลข พ.ศ.ฯ

[๓] พระราชพงศ์ฯ กรุงศรีและฉบับพระราชหัตถเลขาฯ

พ.ศ. ๒๐๐๗ ทรงสร้างพระวิหาร พระอุโบสถ วัดจุฬามณี และทรงผนวช ณ วัดจุฬามณีนั้น พ.ศ. ๒๐๐๘ ได้ ๘ เดือน ทรงลาพระผนวช

พ.ศ. ๒๐๑๘ พระมหาราชเอาเชียงใหม่มาขอเป็นไมตรี

พ.ศ. ๒๐๒๕ ให้เล่นการมหรสพ ๑๕ วันฉลองพระศรีรัตนมหาธาตุ แล้วจึงพระราชนิพนธ์มหาชาติคำหลวงจบบริบูรณ์

พ.ศ. ๒๐๓๑[๑] ทรงให้สมเด็จพระบรมราชาไปเอาเมืองทวาย และสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเจ้าเสด็จขึ้นฤพาน ณ เมืองพิษณุโลก ทรงเสวยราชสมบัติเมืองพิษณุโลก ๑๖ ปี ณ อยุธยาอีก ๑๕ ปี จึงรวมเป็น ๓๑ ปี

ตอนนี้เจ้าพระยาศรีธรรมาโศกราช พระยาเมืองสุโขทัยศรีสัชนาลัย ไม่มีศัตรูเป็นเครื่องเดือนร้อน มีอายุมากเข้าก็สร้างบุญกุศลตลอด

พ.ศ. ๒๐๕๓[๒] เจ้าพระยาศรีธรรมาโศกราชสุโขทัยไปประดิษฐานพระอิศวร ณ เมืองกำแพงเพชร ช่วยยกย่องพระพุทธศาสนา ไสยศาสตร์ พระเทพกรรม

พ.ศ. ๒๐๕๕[๓] เจ้าพระยาศรีธรรมาโศกราช ไปร่วมธรรมสรรค์พัทธสีมาอุโบสถ มีสมเด็จพระสังฆราชจุฬามณีศรีสังฆปรินายกสธรรมดิลกกับเจ้าขุนหลวงมหาเพียรประญา และ พ.ศ. ๒๐๕๙[๔] ไปร่วมกุศลสร้างแท่นหินจารึกแก่พระมหาเถระหลายท่าน (จารึกลบเลือนจึงอ่านไม่ได้)

สุโขทัย ศรีสัชนาลัย สวรรคโลก พิษณุโลก ยังมีชื่ออยู่แล้วแม้ว่าจะเป็นเมือง และจังหวัดก็ตาม ก็ยังปรากฏอยู่กระทั่งปัจจุบัน

---

[๑] ฉบับหลวงประเสริฐ อื่นว่า พ.ศ. ๑๙๙๒ฯ

[๒] จารึกหลักที่ ๑๓ฯ

[๓] จารึกหลักที่ ๑๕ฯ

[๔] จารึกหลักที่ ๑๔ฯ มีจารึกหลักที่ ๘๖ อีกไม่ได้ใส่มา

สุโขทัย-อนุสรณ์

สุโขทัยยศรุ่งเรื้อง เริงนาน นักเอย
ไทยบอกไทย-ไทยดาล เด่นด้าว
ชาติศาสน์กษัตริย์ไทยชาญ ชื่อบ่ง ไทยแฮ
ขึ้นสุดยอดเกื้อก้าว เกริกไทยกรุงไทย

ไทยสุขเลิกล่มแล้ว เหลือรอย ระลึกฦๅ
เศกสุโขทัย-ไทยไข ขับครื้น
ชื่อถิ่นเกริ่นเกียรติคอย คงทุก เมื่อแฮ
ยังร่วงรุ่งฟุ้งฟื้น เฟื่องไทยฟูมไทย

พ่อขุนศรีฯ ยกย้าย ยุรพล ไทยแฮ
หนึ่งเจ็ดยี่สิบไป ปลูกสร้าง
พันทุกข์-สุขใจยล ยอดยศ
ตั้งสุโขทัยเอื้อนอ้าง อู่ไทยอาวไทย

ศรีนำพลเพิ่มพื้น ปฐพินทร์ ไทยนอ
สุมเลือดเนื้อเชื้อไข ขับหน้า
สายไทยเทิดธรณินทร์ นับหน่อ เนื้อเทอญ
สืบต่อหล่อหล้าฟ้า ฟักไทยฟูไทย

ยืดต่อสองร้อยสี่ สิบสอง ปีแฮ
อธิปัตย์ราชปราชัย ชีพม้วย
สุขไทยชื่อไทยครอง คงอยู่ ตลอดนา
ไทยสุข-อยุธย์ด้าวด้วย ดกไทยดลไทย

ไทยอยู่ชั่วต้นสืบ แสงสรวง-สางเอย
ไทยแก่น-ไทยทองไข ขอดคล้อง
ไทยสุขและแก้วดวง แดนรัตน์
ไทยต่อไทยพร้อมพร้อง พรั่งไทยพรูไทย

สมัยกรุงศรีอยุธยา

อยุธยา หรือ กรุงเทพทวาราวดี ศรีอยุธยา บันทึกลงในพงศาวดารแล้ว และ มี การเขียน จดจารึกไว้ตลอด จึงรู้จักกันแล้ว และ มีพฤติการณ์คู่กันทั้งรัฐประศาสน์ และพระพุทธศาสนาได้ดำเนินควบคู่กันมา กระทั่งแยกกันไม่ออก

ในการเรียงพระราชพงศาวดารกรุงเก่านั้น ตอนต้นมีคำเริ่มว่า "ศุภมัสดุ ๑๐๔๒ ศกวอกนักษัตร์ (พ.ศ. ๒๒๒๓ รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช) ณ วัน ๑๒ ๔ๆ๕ ค่ำ ทรงพระกรุณาตรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมสั่งว่าให้เอากฎหมายเหตุของพระโหรเขียนไว้แต่ก่อน แลกฎหมายเหตุซึ่งหาได้แต่หอหนังสือแลเหตุซึ่งมีในพระราชพงศาวดารนั้น ให้คัดเข้าด้วยกันเป็นแห่งเดียวให้ระดับศักราชกันมาคุงเท่าบัดนี้" อันยืนยันว่านำเอาเหตุการณ์ที่มีบันทึกไว้ในปูมโหรและในพระราชพงศาวดารมาเรียงใหม่ ไม่ใช่เป็นการแต่ง หรืออธิบายเรื่องใด ๆ เรื่องในระหว่างประเทศซึ่งมีสงคราม เกิด ตาย เหตุการณ์สำคัญ เช่นไฟไหม้ ซึ่งได้มีขึ้นแล้วหรืออาจได้จดบันทึกไว้ อาจมีจารึกไว้ในแผ่นโลหะหรือหินก็เอามาเรียงกันเข้า ใช้ลำดับศักราชให้เลื่อนไปตามกาลที่ล่วงไปแม้นานมาแล้ว เรื่องทั้งนี้ ถ้าเป็นเรื่องในศาสนาก็กลายเป็นศาสนา ถ้าเป็นเรื่องของบ้านเมืองประเทศชาติศาสน์กษัตริย์ ก็เป็นพงศาวดารหรือพระราชพงศาวดาร เมื่อเป็นเรื่องไทย ก็เป็นของไทยได้ ฉะนี้จะได้เล่าเรื่องอยุธยาที่เป็นเรื่องของไทยและคนไทย กับทั้งจะอธิบายถึงชื่อไทยกับคำไทยด้วย เพื่อเป็นของไทย

สมัยอยุธยาก่อน ฉบับหลวงประเสริฐว่า พ.ศ. ๑๘๖๗ แรกสถาปนาพระพุทธเจ้าเจ้าพแนงเชิง พ.ศ. ๑๘๙๓ แรกสถาปนากรุงพระนครศรีอยุธยา ก่อนอยุธยานั้น มีเมืองอยู่แล้วคือเมืองเจ้าแก้ว เจ้าไทย พระเจ้าอู่ทอง และปรากฏชื่อเวียงเหล็ก ซึ่งต่อมามีชื่อว่าวัดพุทไธศวรรย์ เมือง เมียง เม็ง มุง (เช่นมุงลุง เมืองหลวง) เวียง วัง มีชื่อว่าเชียง (เช่นเชียงราก เชียงใหม่) เชียง บางที ออกเป็นเจียง เช่น ช้าง จ๊าง เป็น จุง จ. ก็ออกเป็น ก. ได้ เช่น จรวดเป็นกรวด จราวเป็นกราว จุงจึงเป็นกุง กรุง เวียงเหล็กจึงเป็นกรุงเหล็ก ได้ **เหล็ก มคธว่า อย อโย ต่อกับเชียง เชิง หรือ เชิญ จึงเป็นอโยฌิยา** อยุธยา คำชื่อว่า ไทย ตรงกับเสียงสันสกฤตว่า ไทว (มคธ=เทว) สมณชีพราหมณ์จึงเอาเวียงเหล็ก มาตั้งชื่อว่า **กรุงเทพมหานครบวรทวาราวดี ศรีอยุธยา** สมัยอยุธยาจึงอาจมีมาก่อน พ.ศ. ๑๘๙๓-๒๓๑๐๗

เมื่อหลายพันปีมาแล้ว ดินแดนอยุธยามีแล้ว และมีคนอยู่ อาจมีการปกครองกันมาแต่ไม่พบลายเขียนได้ทราบเพียงว่าเมืองเนืองทองก็ไม่รู้ว่าจะจริงจังอะไร ครั้น พ.ศ. ๒๕๑๐ ไปดูแผ่นหินทรายกระจายอยู่ข้างพระเจดีย์-ชัยมงคล เห็นมีลายเฉาะอันแสดงว่าคนทำ มอง ๆ ดูก็พบลายสือไทยตัวแบบเฉาะหิน ถามท่านพระครูภาวนารังสีท่านว่า จม ๆ อยู่ วานคนช่วยงัดขึ้นได้ความว่าอยู่ใต้แผ่นดิน อาจเป็นหินที่นำมาสร้างวัดใหญ่ชัยมงคล แต่ครั้งยังเป็นวัดป่าแก้ว ก่อนอยุธยาอาจขึ้นไปถึงสุโขทัยหรือไทยทวาลาว อาจถึงสมัยสุวัณณภูมิ ตอนนั้นที่นี้มีชื่อว่า "เมืองเนือง-ทอง" คนหรือช่างตอนนั้นรู้จักชื่อ เมื่อนำหินทรายก้อนมาทำฐานวัตถุสถาน จึงเฉาะเล่น ๆ ซึ่งกลายมาเป็นหลักฐาน

เมืองเนืองทอง มีชื่อมาตั้งแต่สมัยขุนชวดอินสิบสองพัน คือ เมื่อ ๗๘๐๐ ปีมาแล้วซึ่งลึกเกินกว่าความรู้ปัจจุบัน คงเป็นชื่อที่เรียกถิ่นรวมตลอดมาตั้งแต่สมัยเมืองแมน เมืองทองสุวัณณภูมิ ในสมัยไทยทวาลาว คงจะเป็นเมืองพี่เมืองน้อง หรือ ลูกหลาน สืบ ๆ กันมา กระทั่งปรากฏชื่อ "เวียงเหล็ก" ซึ่งแต่งเข้าชื่อมคธว่า **อโยฌิยา หรือ อโยธยา** และที่นี้ปัจจุบันมีวัดพุทไธศวรรย์ปรากฏยืนยันอยู่ แต่อยู่ทางใต้ หรือ ใต้ตะวันออก ในทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือมีนครหลวง หรือ อำเภอนครหลวงอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งอาจมีอาณาเขตไปถึงที่นั้น จึงมีชื่อว่า "นครหลวง" ซึ่งตั้งชื่อเรียกว่าไทยทวาลาว ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๑ เรื่องพระยากงพระยาพาน รู้กันทั่วว่า พระยาราชบุรีบิดาเลี้ยงจะมาจับ พระยาพานก็ยกทัพหนีขึ้นไปยังประเทศราช เสนาบดีจึงเชิญขึ้นครองราชสมบัติ ๔๘ ปี สวรรคต พระ-

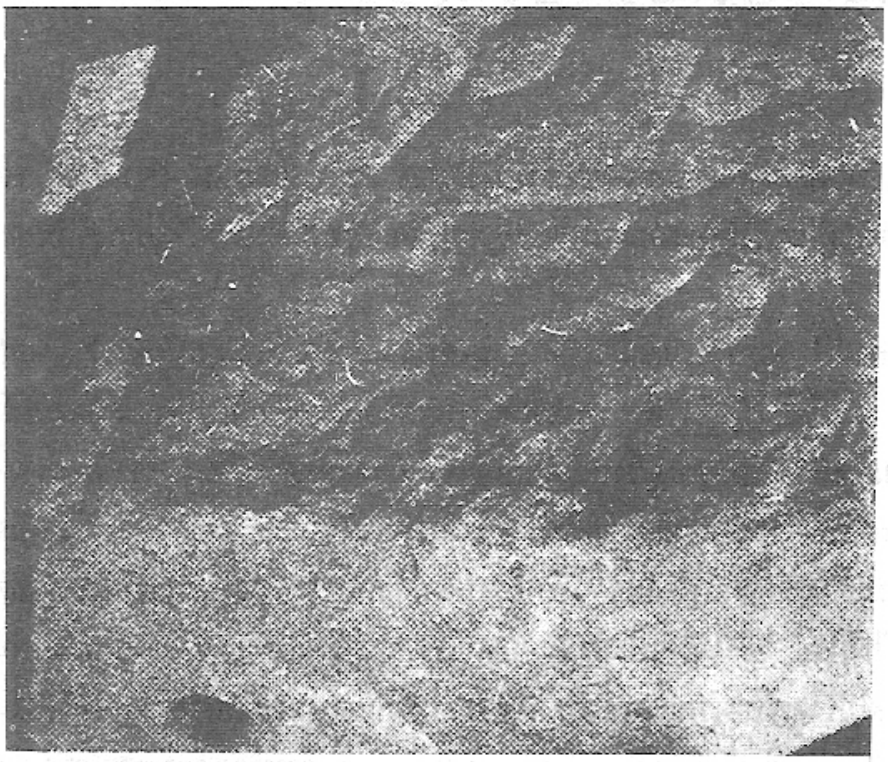

บน-เส้นหน้ารอยแตก เส้น ๒ คือ รอย เฉาะเมืองเนือง จะเห็น ม.น. เขียนซ้อนกันใน เ-ือง ล่างรอยหน้าแตกจากนั้นคือ ทอง เฉาะไว้อย่าง นี้จึงรู้ว่า เมืองเนืองทองอยู่ตรงนี้ จากนี้ลงมาจะมี วัดพนัญเชิง วัดพุทไธศวรรย์คือเวียงเหล็กเก่า เหล็ก ในคำมคธว่า อโย ต่อกับ เชียง ช. นี้เอาเป็น ฆ. จึงเป็นอโยฆิยาแล้วมาเป็นอยุธยา และตัวที่คิดกัน อย่างนี้มีมานานเช่น ญ. ว่า ถ. กับ บ.เดิมเท้า ฆ. ว่า ถ. กับ ม. ฑ. ว่า ซ. กับ ท. ฒ. ว่า ต. กับ ม. ณ. ว่า ถ. กับ น.

หินลายเฉาะว่า เมืองเนืองทอง อยู่วัดใหญ่ชัยมงคล

ราชบุตรได้ครองต่อ ทรงพระนามว่าพรรษาสร้างวัดสรรเพชญ์ วัดสวนหลวง สวรรคต พระชนม์ ๕๐ ลงจุลศักราชไว้ว่า ๖๖๕ ถึง ๕๐๖ พ.ศ. ๑๘๕๐ ถึง ๒๐๘๗ ระยะกาลห่างกัน ๒๒๗ และ พ.ศ. ๑๘๕๐ ปีนั้น ก็ก่อนกรุงศรีอยุธยาที่ว่าเริ่ม พ.ศ. ๑๘๙๓ แต่จารึกวัดไผ่ล้อม ซึ่งพันธุพัสสินทร์ หรือพรรษา พระยาพานเมืองฟ้าพาเมียลูกพลทัพออก จากไทยทวาลาว นครไชยสีห์ไป พ.ศ. ๑๕๖๖ เมื่อครองราชสมบัติ ณ ประเทศราชแล้ว คงตั้งชื่อว่า พระนคร-หลวงไทยทวาลาว หรือ เรียกสั้น ๆ ว่า กรุงทวาราวดี ซึ่งต่อมาพระเจ้าอู่ทองรามาธิบดีที่ ๑ สร้างพระราชวังใหม่ที่หนองโสนแล้ว เอาคำว่าไทยทวาลาวย่อลงเหลือว่าไทว อันตรงกับภาษาสันสกฤตว่า ไทวรกษิตา ซึ่งภาษามคธว่า เทว เทพ จึงตั้งชื่อว่า กรุงเทพทวาราวดี ศรีอยุธยา ฯลฯ

เมื่อได้ความอย่างนี้แล้ว พอเข้ากับประวัติที่ผู้ว่าฯ และคณะกรรมการเขียนไว้ในหนังสือจังหวัดพระ-นครศรีอยุธยา ถึงแม้ว่า เผ่าที่ระบุไว้ในที่นั้นจะแยกไปคือ ลวะได้ไปอยู่ในเผ่ามอญ ขอมได้ไปเป็นพวกขะแม โดยที่ผู้เขียนเดิมฟัง คำและเสียงลวะและขอมเดิมเขมรลาวเดิม ซึ่งเป็นคำและเสียงของพระนางนาค (สมเด็จพระอมรินทรามาตย์) ที่กล่าวคำไทยเดิมมักขึ้นเสียงสูง เช่น กระจาด ออกว่า กระจ๊าด สูบยา ว่าซูบย้า ใต้ถุนว่า เต้าล้าง (ใต้ล่าง) เลย เขียนส่งพวกนี้ไปเข้าเป็น "มอญ" และ "ขะแม" ในประวัตินั้น ยังใช้อย่างนั้นอยู่ ได้ลอกมาและเติมเข้าไปแก้ไขภายในวงเล็บ

"ประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยานี้ มีโดยย่อเป็นสามสมัย ดังต่อไปนี้"

สมัยที่ ๑ พระนครศรีอยุธยาก่อนเป็นราชธานี=พื้นดิน อันเป็นที่ตั้งพระนครศรีอยุธยานี้ ว่า แต่เดิมเป็นที่ต่ำมาก เพราะอยู่ใกล้ทะเล (ไม่ได้ประมาณกาล ตามอายุซากหินสาหร่ายทะเลที่บางว้า นครปฐมว่าก่อน ๒๐๐ ล้านปี) เป็นสบน้ำ ๓ สายคือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก และ แม่น้ำลพบุรี ต่อมา ด้วยการทับถมของดินซึ่งตามน้ำมาในฤดูน้ำหลากทำให้ที่ดินดอนขึ้น เป็นถิ่นที่มีผู้เข้าครองก่อน ดังนี้

๑. สมัย (ไทย) ละว้า มีอำนาจ แต่เดิมมาดินแดนนี้ผนวกอยู่ในอาณาจักรทวาราวดีของ (ไทยทวาลาว) ละว้า ซึ่งแบ่งการปกครองอาณาจักรนี้ออกเป็น ๓ เมืองใหญ่ ๆ คือ นครปฐม ลโว้ (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นลพบุรี และจารึกปราสาทพระขรรค์โศลกที่ ๑๑๖ มีว่า ลโวทยปุร ลโวไทยบุรี) แลเมืองสยาม (สุโขทัย) ดินแดนอยุธยานี้

คงรวมอยู่กับเมืองละโว้ ซึ่งอยู่ใกล้กัน

๒. **สมัยขอมเรืองอำนาจ** เมื่อพวกละว้าเสื่อมอำนาจ ขอมก็เข้ามาแทนที่ เริ่มแต่ราวปี พ.ศ. ๑๓๒๕ หรือ พ.ศ. ๑๔๐๐ เป็นต้นมา ให้ระยะนี้ ขอมได้ปกครองอาณาจักรทวาราวดีเป็นสองมณฑลใหญ่ ๆ คือ ฝ่ายเหนือ มี สุโขทัย หรือ สยาม เป็นศูนย์กลาง ฝ่ายใต้มีมณฑลละโว้ ซึ่งเปลี่ยนชื่อเป็นลพบุรี เป็นศูนย์กลาง โดยที่ตรงที่ตั้งเมืองพระนครศรีอยุธยาเป็นที่ปากทางออกทะเล และเป็นสบแม่น้ำ ๓ สาย และอุดมสมบูรณ์ ขอมจึงตั้งเมืองด่านขึ้นเมืองหนึ่งให้ชื่อว่า "อโยธยา" เข้าใจกันว่า คือ บริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งวัดอโยธยา (เดิม) ในฝั่งคลองหันตราเดี๋ยวนี้

๓. **สมัยไทยมีอำนาจ** ในหนังสือจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้นำเรื่องที่ฝรั่งเขียนไว้ จึงไม่ลอกเอามา เพราะรู้ว่าฝรั่งกล่าวผิดไว้ ได้พบจดหมายเหตุจีน พ.ศ. ๑๒๓๕ ปี ระบุว่าล้อและชื่อสถานที่ที่ชวาว่า ลวู สุขุ ตุเจ-ลา คือ ลโว้ สุโขทัย จเลล พ.ศ. ๑๗๘๒ กับจารึกปราสาทพระขรรค์ในขะแม พ.ศ. ๑๗๓๔ โศลกที่ ๑๑๖ มีระบุว่า ลโวทยปุรำ=ลโว้ไทยบุรีแล้ว ที่อยุธยามีคนไทยอยู่มาแล้วอย่างน้อยก็ก่อน พ.ศ. ๑๗๓๔ ในชื่อว่าไทยทวาลาว และชื่อเวียงเหล็ก ชื่อปรากฏ คือ เจ้าแก้ว เจ้าไทย ซึ่งพระเจ้าอู่ทองรามาธิบดีที่ ๑ ได้ทรงพระกรุณาตรัสให้ขุดขึ้นเผาเสีย ที่ปลงศพนั้นให้สถาปนาพระเจดีย์ แล พระวิหาร เป็นพระอารามแล้ว ให้นามชื่อว่า วัดป่าแก้วในปี พ.ศ. ๑๕๐๖

ตำหนักเวียงเหล็ก หรือพระราชวังเวียงเหล็ก

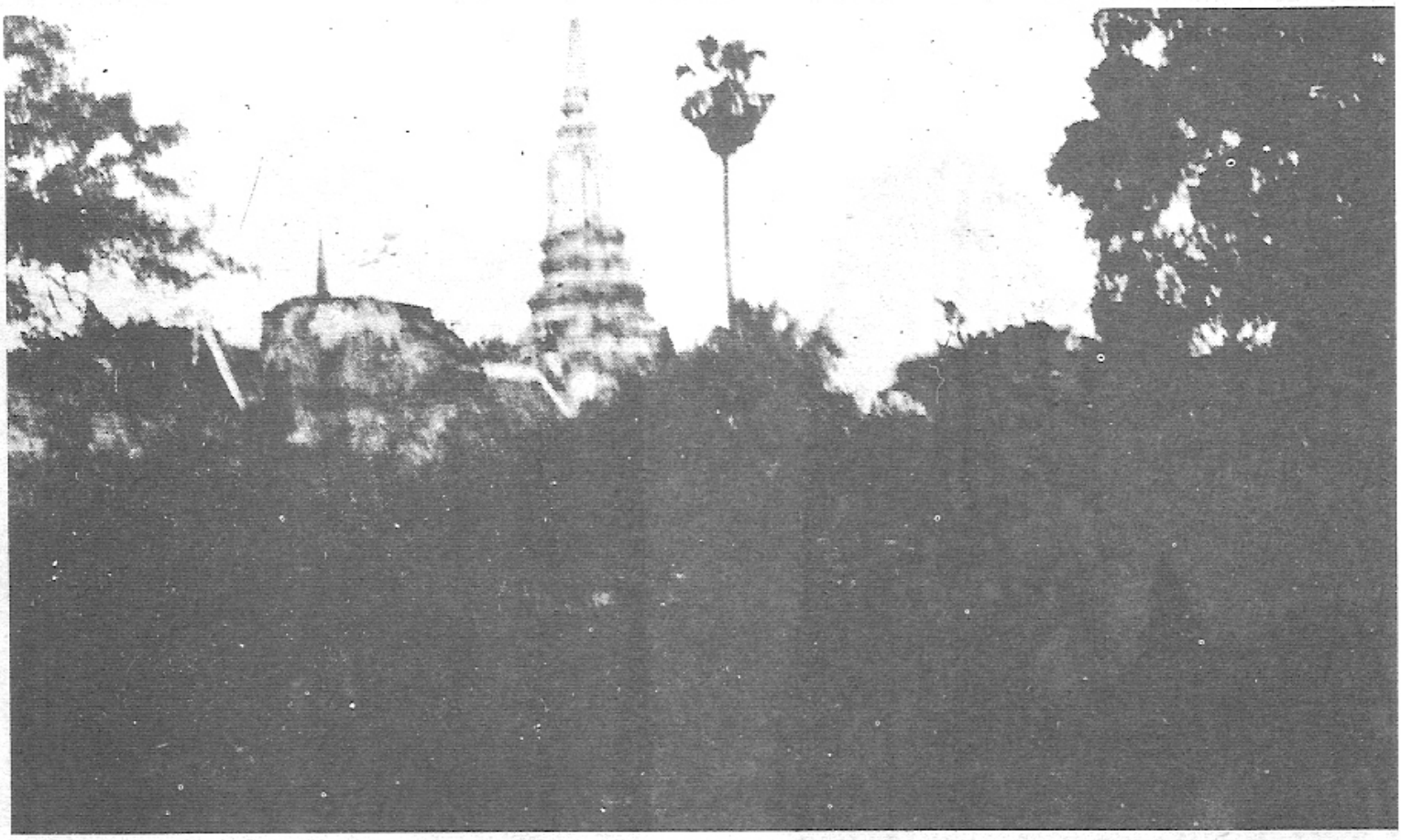

บริเวณนี้เป็นท้องพระโรงเดิม เป็นป่ารกชัด พอเห็นเค้า ขวาเข้าไปเป็นป่านั้นเดิมเป็นสำนักดาบพุทไธศวรรย์ ทั้งนี้คงจะตั้งสมัยที่เวียงเหล็กเป็นวัดพุทไธศวรรย์แล้วจึงมีชื่ออย่างนั้น ท้องพระโรงนี้ ด้านซ้ายยังมีพระพุทธรูปไสยาอีก ๑ องค์ พระราชสถานขนาดนี้ ยืนยันว่า "เวียงเหล็ก" นั้นเป็นพระราชวังแน่ เมื่อกิจการมากเจริญขึ้น จึงเล็กคับแคบไปได้ เสด็จไปสร้างใหม่ที่หนองโสน ทั้งนี้ ยืนยันว่าเดิมเป็นกรุงเวียงเหล็กอยู่แล้ว ยังมีสถาปัตยกรรมก่อสร้างเล่าเรื่องไว้อีกจะมีในรูปต่อไป

พระอุโบสถวัดพุทไธศวรรย์ปัจจุบัน สถานที่ซึ่งแปลงเป็นพระอุโบสถนี้ เดิมว่า เป็นที่เสด็จประทับอยู่ (ตำนานว่าทรงพักอยู่ ๖ ปี) จึง ไปสร้างที่หนองโสน คงจะว่าไปตามที่ฟอนฟลีตเขียนไว้ว่ามาจากเมืองจีน ไปสร้างที่เพชรบุรีก่อนจึงมาสร้างเวียงเหล็กพักชั่วคราวแล้วจึงเสด็จไปสร้างที่หนองโสนเป็น "กรุงเทพทวาราวดีศรีอยุธยา" ซึ่งไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะระยะ ๓-๖ ปีนั้น ทำขนาดนี้คงไม่สำเร็จเหมือนกับที่นักประวัติศาสตร์เล่าว่า พ่อขุนศรีนาวนำถมถูกกุบไลข่านไล่วิ่งหนีลงมาสร้างกรุงสุโขทัยเพียง ๒๖ ปี เท่านั้นก็สำเร็จทั้งกรุงทั้งลายสือไทยได้เรียบร้อย

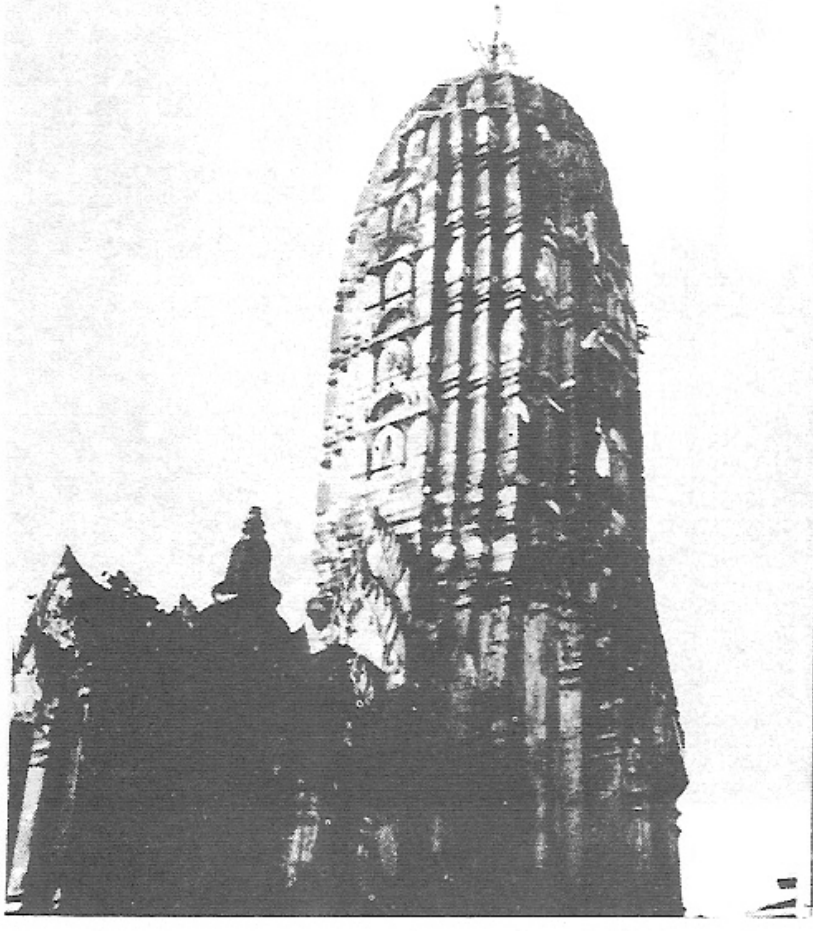

ในพระราชพงศาวดารเล่าว่าที่ตำหนักเวียงเหล็กนั้น ในสถาปนาพระวิหาร (คด) และพระมหาธาตุ เป็นพระอารามแล้วให้นามชื่อ วัดพุทไธศวรรย์ พระมหาธาตุ คือ พระปรางค์นี้ จึงเป็นที่บรรจุพระบรมธาตุ มีซุ้มยื่นยาวออกไปนั้น ภายในมีมณฑปและพระพุทธไสยาเล่าว่าประสูติแล้วสวรรคต ได้นำบรมอัฐิและอังคารมาบรรจุไว้

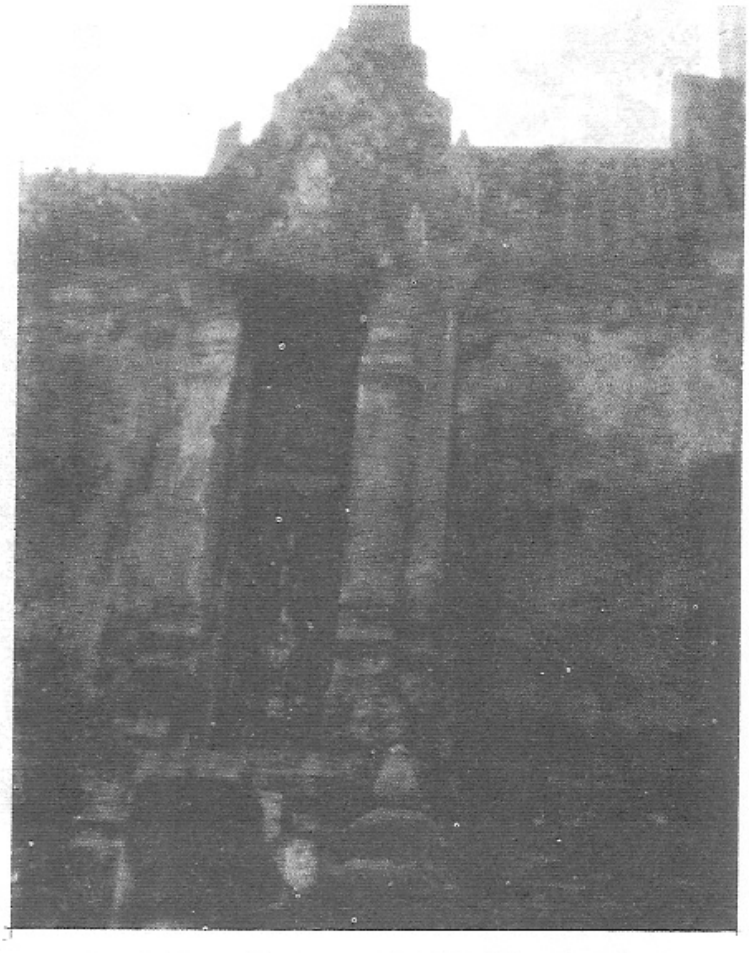

ซุ้มยื่นยาวนั้น นอกซุ้มปรากฏ ที่ถ่ายรูปมานี้ ณ ภายในซุ้มนั้น จะเห็นรูปผู้หญิงนอนตะแคงขวา ต่ำลงมาจะเห็นรูปพระร่วงประทับยืน ซึ่งสถาปัตยกรรมปูนขาวเล่าเรื่องประวัติประสูติ

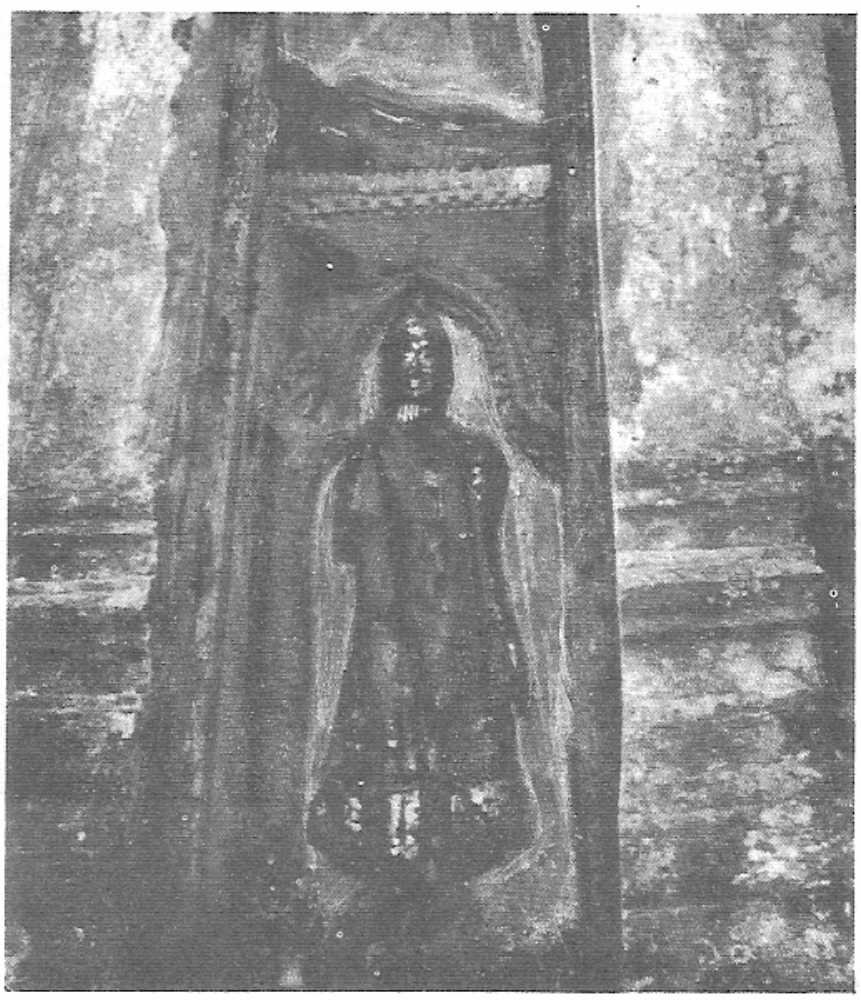

ภายในขยายใหญ่เพื่อเห็นชัด-รูปปรากฏปรากฏหญิงนอนตะแคงขวา มีพระเต้านมคัดใหญ่ และท้องใหญ่กำลังทรงครรภ์ ทรงประชวร ประสูติ คือ พระนางไทยทองงาม พระมเหสีพ่อขุนเวียงเหล็กซึ่งพระนามสถาปนาว่า "พระเจ้าชินเสน" ได้ประสูติพระโอรส ณ ที่นี่ คือ พระร่วงประทับยืนนั้น เมื่อประสูติแล้วจึงให้ชื่อตามชื่อ เปลปิดทอง อันมีนามว่า "อู่ทอง" หรือพระเจ้าอู่ทอง เมื่อทรงสถาปนาตำหนักเวียงเหล็กเป็นพระอารามแล้วได้ให้สร้างพระมหาธาตุ และสถาปัตยกรรมปูนขาว กับปฏิมากร เล่าพระประวัติไว้จึงทราบเรื่องได้ ส่วนชื่อพระนามปรากฏขึ้นนั้นจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ไม่ประหลาดอะไร แต่มีชื่อไว้ดีกว่าไม่มี

พระเจ้าอู่ทอง สถาปนา สถานถิ่นทางทิศหรดีแห่งหนองโสนในเกาะสัก หรือสักธรรมโคดม เป็นกรุงเทพทวาราวดีศรีอยุธยา ณ พ.ศ. ๑๘๙๓ แล้วได้ครองราชสมบัติ ทรงพระนามว่าพระรามาธิบดี ที่ ๑ แล้ว ทรงมีพระราชโอรสกับพระอัครมเหษี ทรงพระนามว่า พระราเมศวร ซึ่งไปครองลพบุรีอยู่แล้ว ตรัสให้ไปปราบกรุงกัมพูชาธิบดี และส่งสมเด็จพระบรมราชาธิราชแห่งอู่ทองสุพรรณภูมิไปช่วยเรียบร้อยแล้ว พ.ศ. ๑๘๙๖ ตรัสให้สถาปนาที่ตำหนักเวียงเหล็กมีพระวิหาร พระมหาธาตุ เป็นพระอารามให้นามชื่อ วัดพุทไธสวรรย์ ณ พระมหาธาตุซึ่งเป็นปรางค์บัวผันซุ้มทางแม่น้ำมีรูปพระร่วง ผนังซุ้มหลังสูงขึ้น มีพระรูปพระนางร่วง บรรทมสีหไสยา พระเต้าคู่ใหญ่ และพระนาภีใหญ่จึงเป็นพระอิริยาบถประสูติ เล่าเรื่องว่าประสูติที่นั้น พ.ศ. ๑๙๐๖ ให้ขุดศพเจ้าแก้วและเจ้าไทยขึ้นเผา ให้สถาปนาพระเจดีย์พระวิหาร เป็นพระอารามให้ชื่อ วัดป่าแก้ว เมื่อสวรรคตแล้ว พระราเมศวรได้อัญเชิญสมเด็จพระบรมราชาธิราชครองต่อ

สมเด็จพระบรมราชาธิราช ครอง พ.ศ. ๑๙๑๓ เสด็จไปเมืองต่าง ๆ พ.ศ. ๑๙๑๗ สถาปนา วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ พ.ศ. ๑๙๒๑ สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชไสยลือไทยแห่งพิษณุโลกเสด็จออกมาถวายบังคม จากนั้นพระเจ้าทองลั่น และพระเจ้าราเมศวร เสด็จไปเชียงใหม่และกลับมา ได้ทอดพระเนตรเห็นพระบรมสารีริกธาตุ จึงทรงสร้างพระมหาธาตุสูง ๑๙ วา ยอดนภศูล ๓ วา ให้ชื่อวัดมหาธาตุ พ.ศ. ๑๙๒๗ สถาปนาวัดภูเขาทอง พ.ศ. ๑๙๓๐ จากนั้น พระเจ้าพระยาราม และสมเด็จพระอินทรราชา พ.ศ. ๑๙๔๖ สมเด็จพระมหาธรรมราชาไสยลือไทย เจ้าเมืองพิษณุโลกสวรรคต ทางเหนือเกิดจลาจลเสด็จไปปราบ จึงให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าอ้ายพระยาไปครองสุพรรณบุรี เจ้ายี่พระยาไปครองเมืองแพรกศรีราชา เจ้าสามพระยาไปครองชัยนาท พ.ศ. ๑๙๖๑ สวรรคต เจ้าอ้ายพระยา เจ้ายีพระยายกพลทัพมาแย่งราชสมบัติกัน ช้างทรงต้นมาปะทะกันเข้าที่เชิงสะพานป่าถ่าน ทั้งสองพระองค์ทรงพระแสงของ้าวต้องพระศอขาดพร้อมกัน มุขมนตรีออกไปทูลเชิญเจ้าสามพระยามาครอง ทรงพระนามว่าพระบรมราชาที่ ๒ ตรัสให้ขุดพระศพขึ้นถวายพระเพลิง ให้สถาปนาพระมหาธาตุและพระวิหารแล้วให้นามชื่อวัดราชบูรณะ เสด็จไปพระนครหลวง

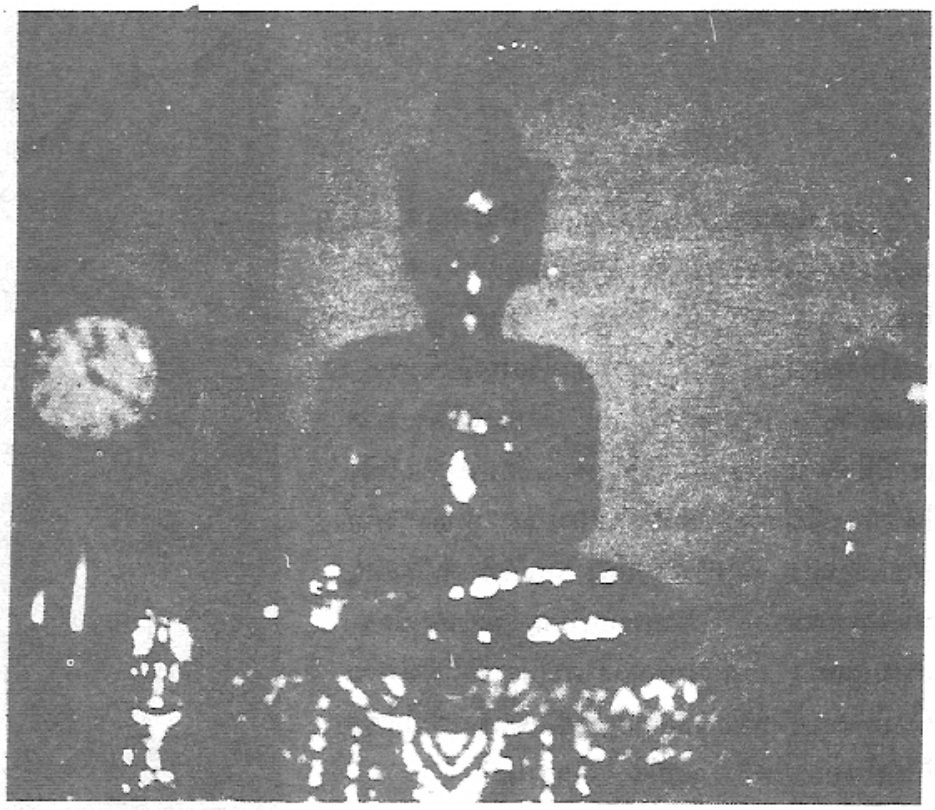

พระรูปพระร่วง คือ สมเด็จ-พระบรมไตรโลกนาถเจ้า ซึ่งสมเด็จ-พระรามาธิบดี ที่ ๒ ทรงโปรดให้หล่อสถาปนาขึ้น เวลานี้สถิตอยู่ ณ วัดดอนตูม

พ.ศ. ๑๙๖๗ สถาปนาวัดมเหยงคณ์ (มเห-ยงคณ-มหิยงฺคณ=มเหยงคณ์) สวรรคต พ.ศ. ๑๙๗๗

สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถครองต่อ ยกวังทำเป็นวัดพระศรีสรรเพชญ์ เสด็จลงมาประทับอยู่ริมน้ำ สร้างพระที่นั่งเบ็ญจรัตนมหาปราสาท และพระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาท ทรงออกพระราชบัญญัติ และตั้งตำแหน่งให้เอาทหารเป็นพระสมุหกลาโหม เอาพลเรือนเป็นพระสมุหนายก เอาขุนวังเป็นพระธรรมาธิกรณ์ เอาขุนนาเป็นพระเกษตราธิการ เอาขุนคลังเป็นพระโกษาธิบดี และที่ถวายพระเพลิงสมเด็จพระรามาธิบดีพระองค์ทรงสร้างกรุงนั้น ให้สถาปนาพระ-ธาตุ พระวิหาร เป็นพระอาราม ให้นามชื่อวัดพระราม เสด็จไปมะละกา และเสด็จไปสีสพเมืองเถิน พ.ศ. ๑๙๘๖ - ๑๙๘๗ บำรุงพระพุทธศาสนา แปลและแต่งมหาชาติเวสสันดรชาดกหล่อรูปพระโพธิสัตว์ ๕๐๐ ชาติ เสด็จไปปราบพระยาเชลียงนำมหาราชมาปล้นเอาเมืองพระพิษณุโลก พ.ศ. ๑๙๙๑-๑๙๙๒ ทรงสร้างวัดจุฬามณีแล้ว ทรงผนวช ณ วัดจุฬามณี ๘ เดือน ทรงลาผนวช พ.ศ. ๒๐๐๐ - ๑ แรกตั้ง เมืองนครไทย พ.ศ. ๒๐๑๕ ก่อกำแพงเมืองพิชัย

สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ครองต่อ พ.ศ. ๒๐๑๗ ประดิษฐาน พระอัฏฐิธาตุสมเด็จพระบรมไตรโลก-นาถเจ้าในพระมหาสถูป และหล่อพระร่วงสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเจ้า เวลานี้สถิตอยู่ ณ วัดดอนตูม พ.ศ. ๒๐๒๒ แรกสร้างพระวิหารวัดพระศรีสรรเพชญ์ แรกหล่อพระพุทธเจ้าพระศรีสรรเพชญ์ สูงแต่พระบาทจดยอดพระรัศมี ๘ วา พระพักตร์ยาวได้ ๔ ศอก กว้าง ๓ ศอก ทองหล่อหนักห้าหมื่นสามพันชั่ง ทองคำทำหุ้มหนักสองร้อยแปดสิบหกชั่ง พ.ศ. ๒๐๒๖ สำเร็จและฉลอง พ.ศ. ๒๐๔๑ ให้ทำตำราพิชัยสงคราม ทำสารบัญชี และขุดคลอง สวรรคตแล้ว สมเด็จพระบรมราชาหน่อพุทธางกูร แล้วสมเด็จพระรัษฎาธิราช และ สมเด็จพระชัยราชาธิราชกับพระนางศรีสุดาจันทร์ มีพระราชโอรส พระยอดฟ้า และพระศรีศิลป เมื่อสวรรคตแล้ว พระยอดฟ้าครอง นางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ พระเทียรราชาอุปสมบท ณ วัดราชประดิษฐาน นางพระยาได้ขุนวรวงษ์กระทั่งทรงครรภ์จึงสถาปนาเป็น พระเจ้า-ขุนวรวงษาธิราชให้ประหารพระยอดฟ้าแล้ว ขุนพิเรนทรเทพ หมื่นราชเสน่หา หลวงศรียศ กับพระภิกษุพระเทียร-ราชาไปเสี่ยงเทียน ณ วัดป่าแก้วแล้ว รวมพวกกันได้จับขุนวรวงษาธิราชและนางพระยาศรีสุดาจันทร์กับบุตรประหารแล้ว เสียบประจานศพไว้ที่วัดแร้ง กระทำปราบดาภิเษกพระเทียรราชา เป็นสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ พ.ศ. ๒๐๗๒

สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ์ราชเจ้า ทรงสถาปนาขุนพิเรนทรเทพ เป็นสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช พระราชทานพระลูกยาเธอพระศรีสุริโยทัย พระนามว่าพระวิสุทธิกษัตรีย์และสถาปนาตำหนักวังเป็นพระอุโบสถ สร้างพระวิหาร ให้นามชื่อวัดวัง เจ้าอธิการให้ชื่อพระนิกรม พ.ศ. ๒๐๗๕ เสด็จกรุงกัมพูชาธิบดี พ.ศ. ๒๐๘๖ รบสู้สงครามพระเจ้ากรุงหงสาวดี เสียสมเด็จพระนางเจ้าศรีสุริโยทัย ครั้งที่สอง เสียช้างเผือก และพระราเมศวร และทหารเอกกับพระเทพกษัตรีย์ พ.ศ. ๒๐๙๑ พ.ศ. ๒๐๙๕ มอบราชสมบัติแก่พระมหินทราธิราช เสด็จไปลพบุรีซ่อมพระศรีรัตนมหาธาตุ แต่งผ้าขาว และชี ๒๐๐ ให้รักษาพระมหาธาตุ พระมหินทราธิราชทูลอ้อนวอน ก็ทรงลาผนวชแล้ว พอมีสงครามหงสาวดีติดพระนคร ประชวรแล้วสวรรคต พ.ศ. ๒๐๙๘ พระมหินทราธิราชเจ้าครองต่อ และเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งแรก พ.ศ. ๒๐๙๙

สมเด็จพระสรรเพชญ์มหาธรรมราชาธิราชเจ้าที่ ๑ ซึ่งพระเจ้าหงสาวดีทรงแต่งการพระราชพิธีปราบดาภิเษกให้ครองต่อ กับพระวิสุทธิกษัตริย์มีพระราชธิดาชื่อพระศรีสุพรรณราชเสด็จไปเป็นพระเทวี พระองค์ดำพระนเรศวร และพระองค์ขาวพระเอกาทศรฐ พ.ศ.๒๑๐๐ ทรงรับศึกละแวก พ.ศ. ๒๑๐๑ ทรงตั้งพระนเรศวรพระชนม์ ๑๖ พรรษาขึ้นไปเสวยราชสมบัติเมืองพิษณุโลก และกับพระราชบิดาต้องเสด็จร่วมกับพระเจ้าหงสาวดีไปล้านช้าง ทรงประชวรทรพิษจึงเสด็จกลับ ต้องทรงรับสงครามพระเจ้าละแวก พ.ศ. ๒๑๐๒ พ.ศ. ๒๑๐๓ เสียเมืองเพชรแก่พระเจ้าละแวก พ.ศ. ๒๑๐๗ พระเจ้าหงสาวดีสิ้น พระเจ้าหงสาวดีพระองค์ใหม่ เมืองรุม เมืองคังแข็งเมือง พระนเรศวรเป็นเจ้าเสด็จไปช่วย ทรงเป็นวาระที่ ๓ เสด็จขึ้นหลังเขาเข้าเมืองจับตัวเจ้าเมืองรุมเจ้าเมืองคังได้ พ.ศ. ๒๑๐๘ เสด็จไปพัก ณ เมืองแครง ทรงทราบซึ่งพระมหาเถรคันฉ่อง พระยาเกียรติ พระยารามเล่าว่า พระเจ้าหงสาวดีให้เสด็จมาต้องการจับประหารจึงทรงสุวรรณภิงคารหลั่งลงประกาศอิสสราธิปไตยเอกราชแล้ว เสด็จไปยึดกำแพงเพชรและปราบพระยาพิชัยและพระยาสวรรคโลก พ.ศ. ๒๑๑๑ รับทำลายทัพเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๑๑๓ รับและทำลายกองทัพพระเจ้าหงสาวดี พ.ศ. ๒๑๒๑ สมเด็จพระสรรเพชญ์ธรรมราชาที่ ๑ สวรรคต

สมเด็จพระนเรศวรพระมหาวีรราชเจ้า พระสรรเพชญ์ที่ ๒ ครองต่อทรงรับศึกหงสาวดีพลทัพ ๕ แสน ซึ่งทรงช้าง และมีสมเด็จพระอนุชาธิราช สมเด็จพระเอกาทศรฐตลุยกองทัพนั้น ทรงกระทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราช ทรงประหารได้ และสมเด็จพระเอกาทศรฐทรงประหารมางจาชะโรได้ พ.ศ. ๒๑๒๒ และ พ.ศ. ๒๑๒๕-๒๑๒๖ เสด็จไปกรุงกัมพูชา ทรงกระทำปฐมกรรมแล้ว จากทรงมีชัยชนะสงครามและทรงได้อิสสราธิปไตยเอกราชกลับคืนมานั้น ทั้งในกาลนั้นตลอด พระสงฆ์ไทยแต่งชัยมงคลคาถาสวดชัยมงคลถวายพระพร จึงทรงชนะแล้ว เมื่อว่างจากถูกรุกราน ก็ทรงสร้างวัดป่าแก้วใหม่ ทรงนำชัยมงคลนั้นตั้งเป็นนามว่า วัดใหญ่ชัยมงคล และทรงสร้างพระบรมรูปกับพระธาตุแล้ว พ.ศ. ๒๑๓๒ เสด็จประทับเพชรบุรีแต่เดือน ๕ พ.ศ. ๒๑๓๓ ถึงเดือน ๓ พ.ศ. ๒๑๓๔ เสด็จไปเมาะตะมะหงสาวดี พ.ศ. ๒๑๓๕ ได้เสด็จสงครามหงสาวดีครั้งที่ ๒ แต่สวรรคตก่อน พ.ศ. ๒๑๓๕

สมเด็จพระเอกาทศรฐ พระสรรเพชญ์ที่ ๓ ทรงครองต่อ พ.ศ. ๒๑๓๖ ถึง พ.ศ.๒๑๔๔ ทรงสร้างวัดวรเชฏฐาราม สร้างพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา คัมภีร์ ทรงสร้างพระที่นั่ง ทรงสร้างพระราชกำหนดกฎพระอัยการส่วนสมพัตสรอากรขนอนตลาด และพระกัลปนา เสด็จสวรรคตแล้ว เจ้าฟ้าศรีเสาวภาค และพระเจ้าทรงธรรม พ.ศ. ๒๑๔๕ ถึง ๒๑๗๐ เมื่อ พ.ศ. ๒๑๔๖ ให้ชักพระมงคลบพิตรมาตะวันตก ให้ก่อพระมณฑป พ.ศ. ๒๑๔๙ เมืองสระบุรีทูลว่าพรานบุญพบรอยพระพุทธบาท พ.ศ. ๒๑๗๐ แต่งมหาชาติคำหลวง และสร้างพระไตรปิฎกธรรมจบบริบูรณ์ เมื่อสวรรคตแล้ว พระเจ้าเชฏฐาธิราช และพระเจ้าอาทิตยวงษ พ.ศ. ๒๑๗๐-๒๑๗๓

พระพุทธรูปหินละเอียดดำนี้ *ท่านพระครูพบใต้ดินในวัด พระเศียรพระหัตถ์หายไปทำใหม่ ตามลักษณะบอกชัดว่าสุวัณณภูมิและได้อีก ๒ องค์ กับอื่น ๆ อีก ได้เอาปูนแต่งเรียบสถิตไว้เป็นพระประธาน*

ด้านหลังปรากฏรอยแล่งขรุขระอย่างนี้ ตรง ใต้พระศอมีลายอ่านได้ว่า สุวัณณภูมิ ซ้ายลงมามีลายดำ ๆ นั้น เงาแสงในที่สลัวคือปี ๖๖๕ ชี้ให้ท่านพระครูดูก็อ่านได้ พระมหาวิโรจประนมมือขอถ่ายในที่สลัวได้ชัดเจน

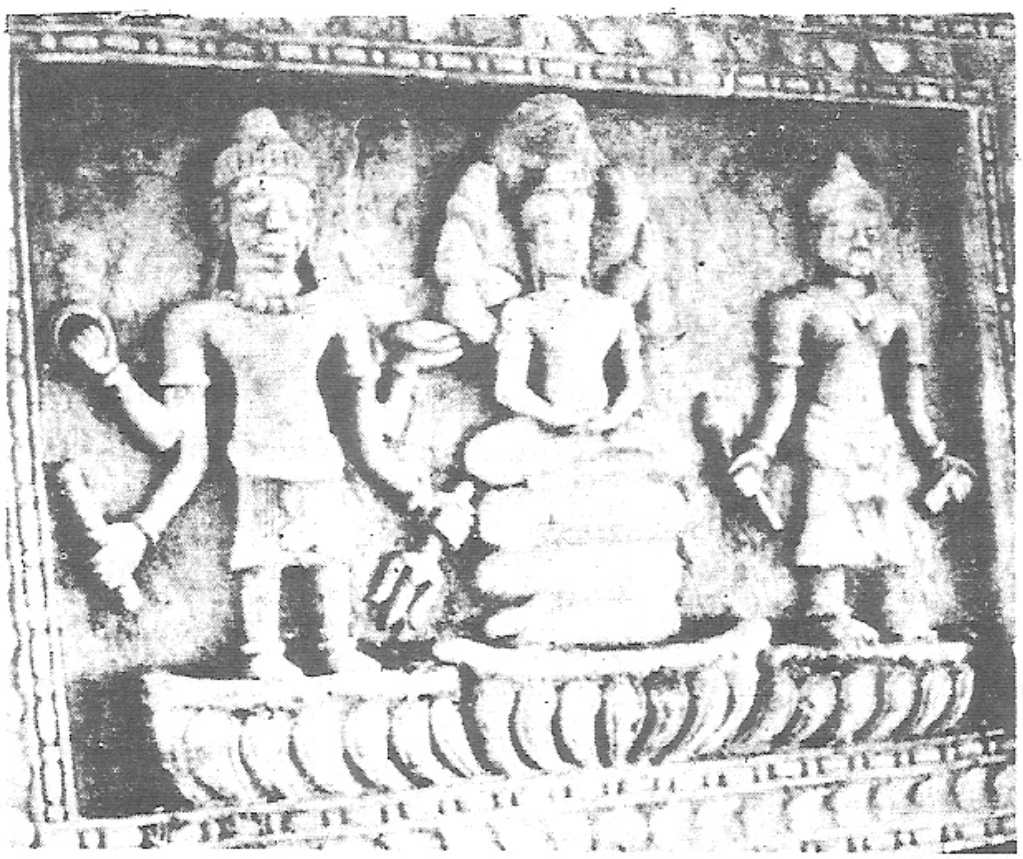

สมัยลโว้- ลพบุรี

พ.ศ. ๑๗๐๐-๒๑๐๐ **ซ้าย-นา-***รายณ์* **กลาง** *พระนาคปรกรูปใบโพธิ* **โพธิสัตว์ ขวา-ลักษมี** *จะเห็นว่าท่านนำเทวรูปเหล่านี้มาเป็นทหารชายหญิงพิทักษ์พระพุทธ-ศาสนา หรือพระร่วงโพธิสัตว์แผ่นนี้และอื่น ๆ พบใต้ดินในวัดใหญ่ชัยมงคลนั้น*

แผ่นหินหรือแผ่นดินหินลูกรังนี้ ท่านพระครู-มีจ้าวพระ และ จ้าวหลักเมืองและอื่นมาแฝงแม่ชี แล้วบอกว่าขุดลงไปก็พบ ท่านนี้ เมื่อไปมีอาจารย์.....เป็นต้น เข้าไปคุยกันในโบสถ์ อยู่ข้างนอกโบสถ์มีโอกาสสงบจึงได้ตรวจทราบว่าเป็นพระภิกษุสูงอายุห่มจีวรคล้ำ จึงใช้ใจคุย พอถาม (ไม่มีใครได้ยิน) คนแฝงนั้นพูดเสียงดังลั่นทุกตอน จึงทราบว่าสมเด็จพระพนรัตนองค์ที่เทศน์โปรดสมเด็จพระนเรศวรมหาวีรราชเจ้าให้ทรงพระราชทานอภัยแก่นายทัพนายกองทั้งกองทัพ

วัดป่าแก้วและวัดใหญ่ชัยมงคล

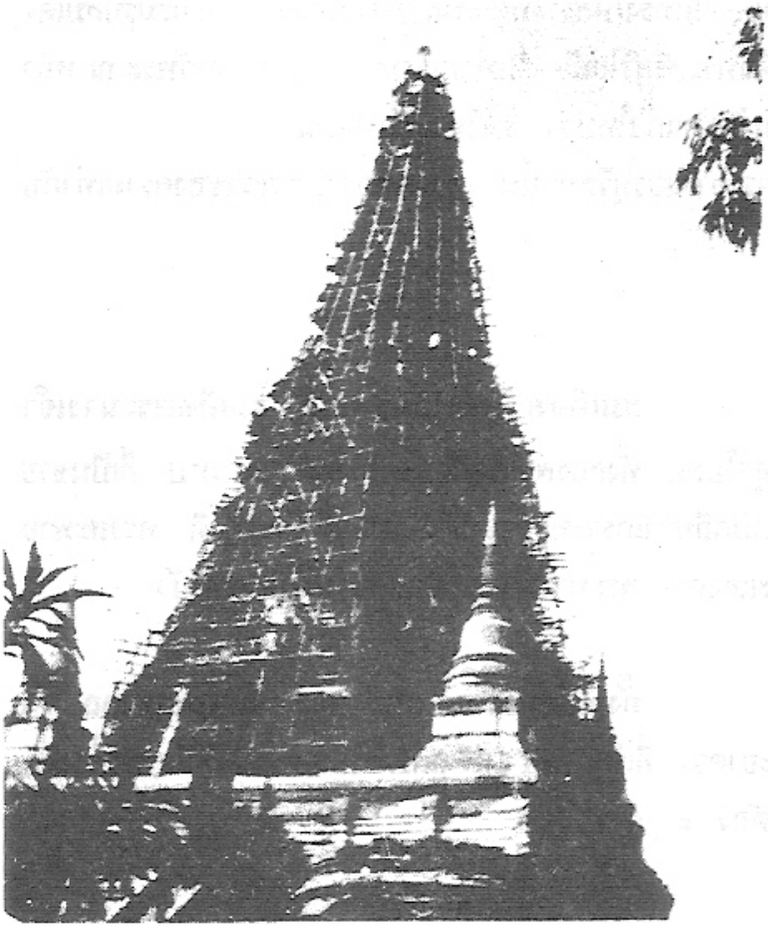

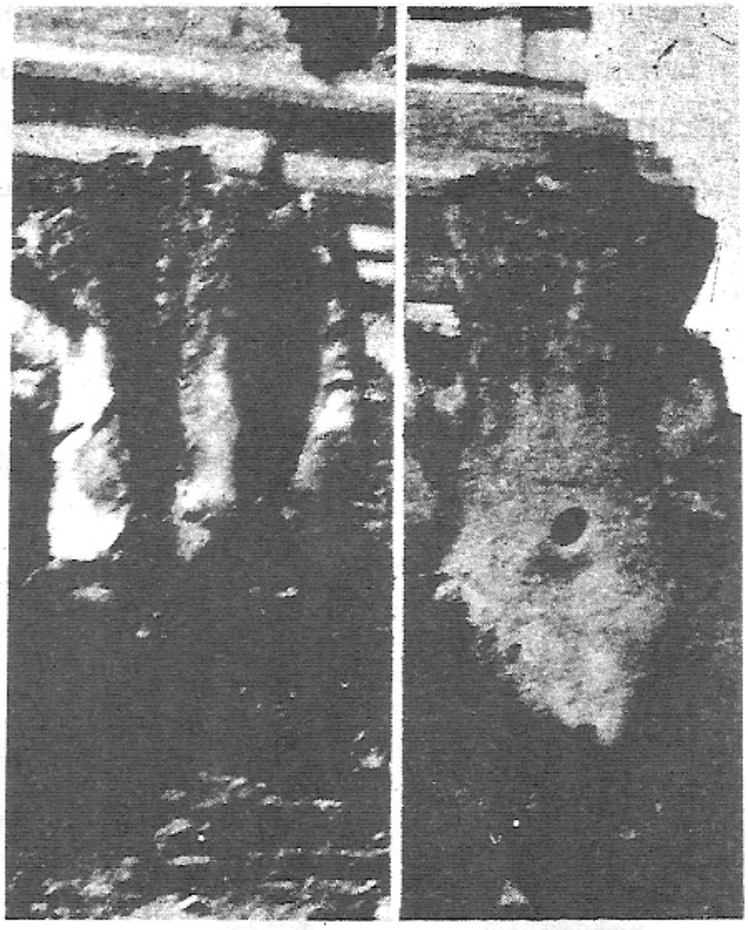

พระเจดีย์วัดใหญ่ชัยมงคล ตามพระราชพงศาวดาร-แผ่นดินพระเจ้าอู่ทองเล่าว่า พ.ศ. ๑๘๐๖ ตรัสว่า เจ้าแก้ว เจ้าไทย ออกอหิวาตกโรคตายให้ขุดขึ้นเผาเสีย ที่ปลงศพนั้นให้สถาปนาพระ-เจดีย์และพระวิหารเป็นพระอารามแล้ว ให้นามชื่อว่า วัดป่าแก้วครั้น พ.ศ. ๒๑๒๒ สมเด็จพระนเรศวร พระมหาวีรราชเจ้าได้ทรงชำระพระอริราชศัตรู ครั้งพระราชสงครามทรงกู้อิสระเอกราชไทยได้ - ได้ทรงระลึกถึงวัดป่าแก้ว ซึ่งเกี่ยวข้องกับสมเด็จพระอยิกาธิราชเจ้า จึงทรงสถาปนาพระอาราม เสริมพระมหาเจดีย์ขึ้นเฉลิม พระชัย-มงคลครั้งนั้น จึงพระราชทานนามชื่อว่าวัดใหญ่ชัยมงคล

ซ้าย-พระบรมรูปพระเจ้าจักรพรรดิ ซึ่งสถิตหน้าพระเจดีย์ ถ้าสังเกตจะเห็นท่าประทับนั่งห้อยพระบาท ที่เหลือจากนักหาของดีทำลายเสียไป ยังดีพอมีเค้าให้ทราบได้ พระนเรศวรทรงสร้างพระมหาเจดีย์ชัยมงคลจึงสร้างเป็นอนุสาวรีย์เป็นที่ระลึกในกาลนั้น

ขวา-พระรูปสมเด็จพระนางศรีสุริโยทัย พระเต้า-ถันทั้งสองยืนยันเห็นได้ ข้างหน้าจะเห็นแบบประทับขัดตะหมาด ข้างหลังมีเค้าอิฐก่อท่าประทับนั่งคุกเข่า ท่านพระครูภาวนารังสีเล่าว่าเมื่อซ่อมสมัยพระเจ้าบรมโกศช่างได้แก้ท่าประทับและเปลี่ยนเป็นพระพุทธรูป

วัดป่าแก้ว เป็นที่พระเฑียรราชา ขุนพิเรนทรเทพ กับพวกได้ไปเสี่ยงเทียนต่อพระพุทธปฏิมากร ได้ครองราชสมบัติเป็นพระมหาจักรพรรดิราชาธิราช สถาปนาขุนพิเรนทรเทพเป็นสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชเจ้า และพระราชทานพระสวัสดิราช สมเด็จพระเจ้าลูกเธอสมเด็จพระศรีสุริโยทัย สถาปนาพระนามว่า พระวิสุทธิกษัตรีย์ พ.ศ. ๒๐๗๒ เมื่อปี พ.ศ. ๒๐๘๑ ทรงรับสู้สงครามหงสาวดี เสียพระนางศรีสุริโยทัยซึ่งแต่งพระองค์เป็นพระยามหาอุปราช พ.ศ. ๒๐๘๘ เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งแรก สมเด็จพระมหาธรรมราชาเป็นสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๑ พ.ศ. ๒๑๐๘ สมเด็จพระนเรศวรเป็นเจ้าประกาศเอกราช ณ เมืองแครง อาจมีพระองค์เดียวในโลกที่ประกาศเอกราชในแดนมหาอำนาจอริราช-ศัตรู พ.ศ. ๒๑๒๑ ได้ครองราชสมบัติเป็นพระสรรเพชญ์ฯ ที่ ๒ พ.ศ. ๒๑๒๒ เสด็จตะลุยกองทัพ ๕ แสนกระทำยุทธหัตถีประหารพระมหาอุปราชพม่าได้

เมื่อทรงมีชัยชนะแล้ว ทรงระลึกถึงวัดป่าแก้ว ซึ่งเป็นวัดที่พระอัยกาเสี่ยงเทียนสำเร็จกระทั่งได้สู้สงครามเสียพระอัยยิกา ก็เฉลิมชัยมงคล จึงทรงบูรณะสร้างพระเจดีย์ใหญ่ ได้ทรงให้สร้างพระอนุสาวรีย์สถานและพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าจักพรรดิในท่าชาย ประทับนั่งห้อยพระบาท สมเด็จพระศรีสุริโยทัย ในท่าหญิงประทับคุกเข่าไหว้พระ ณ หน้าพระมหาเจดีย์สถานอาจเป็นที่บรรจุพระบรมอัฐิ สถาปนานามวัดป่าแก้วใหม่ว่า **วัดใหญ่ชัยมงคล**

เมื่อเสด็จปราบทั่วทิศแล้ว ทรงสนิทสนมกับพระยาเพชรบุรีสมัยนั้น เพราะเคยร่วมพระราชสงครามเท่ากับ

สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ สมเด็จพระนางเจ้าศรีสุริโยทัย ทั้งสองพระองค์ทรงเครื่องเสด็จสนามรบ ที่เป็นชายบานมีกลีบว่าเกราะทรงคชาธาร พระเจ้าจักรพรรดิ ทรงสะพายพระแสงดาบ พระนางเจ้าพระหัตถ์ขวาทรงถือดอกบัว

ทั้งคู่เนื้อทองคำ เล่าว่าพบที่วัดใหญ่ชัยมงคล วัดพระยาตรา ที่เห็น ๑๕ คู่ ถูกขายไปนอกโดยมีเจ้าหน้าที่ลงชื่อถูกต้อง ๘ คู่

ได้ทรงระลึกถึงชาวเพชรบุรี มีพระยาสุรินทภฺาไชย เป็นต้น ซึ่งเสียชีวิตในสงครามปี ๒๑๐๒ และ ๒๑๐๓ ทรงกระทำพระราชกุศลอุทิศ ทรงเรี่ยไรพานทอง ๗๐๐๐ หล่อพระพุทธรูปใหญ่ชื่อ **พระศรีสรรเพชญสัตตพันพาน หรือพระศรีสรรเพชญ์สุรพาพาน** อาจพระราชทานหรือขอพระราชทานเป็นเกียรติที่เสด็จประทับเมืองเพชร จึงได้หล่อเจ้าพ่อสรรเพชญ์เป็นพระทรงเมือง เจ้าแม่อยู่เมือง พระเสื้อเมือง (พระไทยเทวาธิราช พระศรีไทยเทวี (พระมิ่งเมือง) พระไทยเทพารักษ์)

สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๕ พระเจ้าปราสาททอง ครอง พ.ศ. ๒๑๗๓-๒๑๘๘ ในปีทรงครอง ได้เอาบ้านพระพันปีหลวง สร้างวัดไชยวัฒนาราม ตั้งเจ้าอธิการเป็นพระอธิบดีเถรสร้างปราสาท สถาปนาวัดพระศรีสรรเพชญ สร้างตำหนักธารทองแดง สวรรคตแล้ว เจ้าฟ้าชัย และ พระศรีสุธรรมาธิราช

สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๓ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ครองต่อ พ.ศ. ๒๑๘๘-๒๒๒๕ ในกาลต้น ๆ ทรงระงับปราบปรามเรียบร้อย พ.ศ. ๒๒๐๑ ทรงให้หล่อพระพุทธรูปและเทวรูปหลายพระองค์ พ.ศ. ๒๒๐๑ ทรงให้พระวิสูตร์สุนทรปานไปฝรั่งเศส พ.ศ. ๒๒๐๓ ให้เจ้าพระยาโกษาธิบดี (ขุนเหล็ก) ยกพลทัพ ประมาณ ๕ หมื่นเศษ ไปตีได้เมืองหงสาวดี ตลอดไปถึงอังวะ แต่มิได้ต้องถอย ได้ส่งพระยากำแพงเพชรและพระยารามเดโชไปตีเชียงใหม่ไม่ได้ต้องถอยกลับ และเจ้าพระยาโกษาธิบดี (ขุนเหล็ก) ถึงอนิจจกรรม พ.ศ. ๒๒๐๔ พอดีพระวิสูตร์สุนทรปานกลับจากฝรั่งเศส พ.ศ. ๒๒๐๔ จึงโปรดตั้งให้เป็นเจ้าพระยาโกษาธิบดี ให้ยกกองทัพไปก่อน แล้วเสด็จ

ตามไปได้เชียงใหม่ แล้วทรงได้พระราชธิดาพระเจ้าเชียงใหม่ กระทั่งมีครรภ์จึงพระราชทานแก่พระเพทราชาจางวางกรมช้างประสูติปีขาน ณ ร่มมะเดื่อ ตำบลโพธิ์ประทับช้าง จึงชื่อ เสือ บ้าง เดื่อบ้าง ต่อมาได้เป็นหลวงสรศักดิ์ สมเด็จพระนารายณ์สวรรคต พ.ศ. ๒๒๒๕ เจ้าแม่ดุสิตซึ่งเป็นมารดาของเจ้าพระยาโกษาธิบดี (เหล็ก) และเจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน) ไปบวชเป็นพระสากิยานีพระรูปชีไทยอยู่ ณ ตำหนัก ข้างวัดดุสิต

๑

๒

๓

๑. สมเด็จพระนางสุริโยทัย จะเห็นทรงเครื่องกษัตริย์ มีพระเต้าถันและที่พระนาภีทำวงกลมหมุน คือดวงตะวันสุริยอุทัย ประทับขัดตะหมาด ๒ ชั้น ท่าตรองอยู่เมือง คือพระเจ้าแม่อยู่หัวเมือง

๒. พระสรรเพชญ์ สมเด็จพระนเรศวรมหาวีรราชเจ้า ในพระนามพระสรรเพชญ์พระไทยเทวาธิราช ทรงเครื่องพระมหากษัตริยาธิราช ประทับขัดตะหมาด ๒ ชั้น ท่าปกครองเมืองคือพระทรงเมือง

๓. สมเด็จพระเอกาทศรฐ ทรงเครื่องกษัตริย์ชุดสมเด็จพระอนุชาธิราช ในท่าก้าวเสด็จเที่ยวอารักษ์ตามชื่อไทยว่าพระเสื้อเมือง พระไทยเทพารักษ์ (๑-๓ ขยาย ๒ เท่าเพื่อให้ชัดเจน)

พระเจดีย์องค์นี้อยู่วัดเณร ๗ ขวบ ในฐานมีแลง จึงเป็นของเก่ามาก องค์นี้เสริมใหม่ประมาณสัก ๕๐ ปีมา เหลี่ยม ๑๖ ถ่ายรูปมองไม่เห็น แต่เห็นล่างได้ จะเห็นมุมละ ๔ เหลี่ยม พระเจดีย์ไม้หรือเหลี่ยม ๑๖ เป็นแบบโสพสเจดีย์คือ ๑๖ เหลี่ยม

พระพุทธรูปต่าง ๆ สมัยอยุธยา

พระพุทธรูปเนื้อตะกั่ว ปรกโพธิ มีเรือนแก้วขึ้นลายหล่อแบบ ค.อ. ๑.๖. หรือ อ.ค. หรือ ๖, ๑, มียอด ดูพิมพ์แล้ววิจิตรมากจะเห็นพระองค์ยาว

สมเด็จพระมหาบุรุษ สมเด็จพระเพทราชาธิราช ทรงครองต่อ พ.ศ. ๒๒๒๕-๒๒๔๐ หลวงสรศักดิ์ ทรงดำรงกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ทรงตั้งพระราชกัลยาณี เจ้าฟ้าศรีสุวรรณเป็นกรมหลวงโยธาทิพ พระอัครมเหสีขวา ทรงตั้งพระราชธิดาสมเด็จพระนารายณ์เป็นกรมหลวงโยธาเทพพระอัครมเหสีซ้าย คราวแรกทรงปราบเรียบร้อยแล้ว พ.ศ. ๒๒๒๖ ทรงให้กองทัพไปได้นครราชสีมา พ.ศ. ๒๒๒๖ ทรงสร้างวัดที่บ้านหลวงตำบลป่าตอง ให้ชื่อวัดบรมพุทธารามมีพระอุโบสถ วิหาร การเปรียญ พระเจดีย์ฐานกำแพงแก้ว ตั้งเจ้าอธิการชื่อพระญาณสมโพธิ พ.ศ. ๒๒๒๙ ให้กองทัพไปได้นครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๒๓๐ ทรงสร้างปราสาทพระที่นั่งหลายชื่อ พ.ศ. ๒๒๓๑ ทรงให้ต่อเรือออกไปเจริญพระราชไมตรี ณ กรุงฝรั่งเศส แต่ปีมะเส็ง ๓ ปี ทรงให้บูรณะสร้างวัดพระยาแมน สำเร็จปีมะแม พ.ศ. ๒๒๓๔ ทรงตั้งพระอาจารย์เป็นพระศรีสัจจญาณมุนี สวรรคต พ.ศ. ๒๒๔๐

สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๘ พระพุทธเจ้าเสือหลวงสรศักดิ์ ครองต่อ พ.ศ. ๒๒๔๐-๒๒๔๕ ลุปี พ.ศ. ๒๒๔๒ สร้างพระอาราม ณ ตำบลบ้านโพธิ์ประทับช้าง มีพระอุโบสถ วิหาร มหาธาตุ เจดีย์ ศาลาการเปรียญ พร้อมเสร็จเรียกว่า วัดโพธิ์ประทับช้าง ตั้งเจ้าอธิการชื่อพระครูธรรมรูจีราชมุนี พ.ศ. ๒๒๔๓ ทรงบูรณะพระสุมงคลบพิตร และสร้างพระวิหารสูงใหญ่ยาวเส้นเศษ แล้วเจ้าแม่ดุสิต ซึ่งปลูกตำหนักประทับบวชอยู่ริมวัดดุสิต ทรงตั้งเป็นกรมพระเทพามาตย์ และกรมหลวงโยธาทิพ กรมหลวงโยธาเทพ ทูลลาพาพระราชบุตรตรัสน้อยไปปลูกตำหนักอยู่ใกล้พระอารามวัดพุทไธศวรรย์ พ.ศ. ๒๒๔๕ ทรงยกเครื่องบนมณฑปพระพุทธบาท สมเด็จพระสังฆราชเสด็จไปเป็นแม่กองด้วย พ.ศ. ๒๒๔๗ ประพาสเรือเอกชัย พันท้ายนรสิงห์ ถือท้าย เรือพระที่นั่งกระทบกิ่งไม้หักที่โคกขาม พันท้ายนรสิงห์ถวายชีวิตให้ประหารแล้ว ทรงสร้างศาลพลีกรรมศีรษะพันท้ายกับศีรษะเรือด้วยกัน จึงให้ขุดคลองโคกขามตัดลัดให้ตรง สวรรคต พ.ศ. ๒๒๔๕

สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๙ พระเจ้าท้ายสระครองต่อ พ.ศ. ๒๒๔๕-๒๒๗๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๒๕๕ ให้พระยาจักรีโรงม้องยกพลทัพไปช่วยพระเจ้ากรุงกัมพูชาธิบดีกรมราชาวังกระดาน พ.ศ. ๒๒๕๗ ต่อกำปั่นใหญ่ ยาวสิบแปดวา สองศอก ปากกว้างหกวาสองศอก เอาออกไปเมืองมะริด บรรทุกช้างได้ ๓๐ ตัวเศษไปขายต่างประเทศ พ.ศ. ๒๒๖๕ ชะลอพระพุทธไสยาสน์ วัดป่าโมกข์ สวรรคต พ.ศ. ๒๒๗๕ เจ้าฟ้าอภัยครองต่อไม่สำเร็จ

สมเด็จพระบรมราชาที่ ๓ พระเจ้าบรมโกศ ธรรมิกราชาครองต่อ พ.ศ. ๒๒๗๕-๒๓๐๑ ทรงปราบปรามเรียบร้อย ได้เสด็จทำนุบำรุงและมีงานสมโภชฉลองทั่วไป เช่นเสด็จวัดป่าโมกข์ ฉลองวัดหันตรา สมโภชพระพุทธบาท สมโภชพระชินราช พระชินสีย์ ทำทองที่บางสะพาน และทรงทะนุบำรุงพระปริยัติธรรมศึกษา มีพระมหาเปรียญมาก พ.ศ. ๒๒๘๓

พระสงฆ์ไทยไปตั้ง ณ สีหลลังกา พ.ศ. ๒๒๙๐

พระพุทธรูปหินโคลนสอ สมัยอยุธยาปลาย หินและฝีมือทำชนิดเดียวกับรูปกรมพระเทพามาตย์ และพระรูปชีสากิยานีไทย

พระเจ้าเกียรติศิริราชสิงห กรุงสิงขัณฑ สีหลลังกาทวีป ทรงแต่งศิริวัฒนอำมาตยเป็นราชทูต กับอุปทูต ตรีทูต จำทูลพระราชสาส์น คุมเครื่องมงคลบรรณาการ มีพระบรมสารีริกธาตุเป็นอาทิ มากับกำปั่นโอลันขา พาณิช วิลันดา เข้ามาจำเริญทางพระราชไมตรี ณ กรุงเทพมหานคร ขอพระภิกษุสงฆ์ออกไปให้อุปสมบทบวชกุลบุตรสืบพระพุทธศาสนาในลังกาทวีปได้เข้ามาถึง พ.ศ. ๒๒๕๓ ทรงพระกรุณาดำรัสสั่งให้จัดรับทูตานุทูตตามธรรมเนียมแล้ว ให้เบิกทูตเข้าเฝ้ากราบถวายบังคม เสด็จออกแขกเมือง ณ มุขเด็จ พระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาท ตรัสพระราชปฏิสันถารสามนัดตามขัตติยราชประเพณี แล้วพระราชทานรางวัลแก่ทูตานุทูตโดยสมควรจึงทรงพระกรุณาโปรดให้แต่งข้าหลวงเป็นทูตานุทูต จำทูลพระราชสาส์นคุมเครื่องพระราชบรรณาการไปถึงพระเจ้าลังกา แล้วโปรดให้อาราธนา

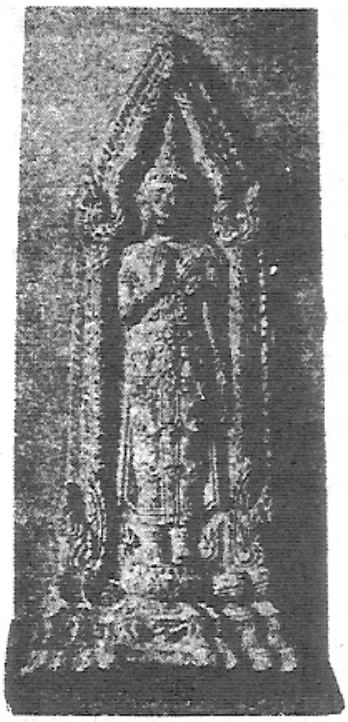

พระร่วง *หรือ* **พระโพธิสัตว์** *หรือพระทรงเครื่องสมัยอยุธยา มีเรือนแก้วเป็นแบบหนึ่ง ต่างหากจากพระกำแพงศอก คือ และนิ้ว ลายผ้าทำสูงขึ้นนอกเนื้อเพื่อเห็นชัด จึงจัดเป็นเรือนแก้วอีกแบบหนึ่ง*

รูปพระสงฆ์หินทรายแดง อยู่วัดกำแพงแลง จะเห็นวิธีนุ่งสะบง หินทรายแดงนี้ไม่มีทำกันในสมัยรัตนโกสินทร์ และนิยมกันว่าสมัยอยุธยา ท่านพระครูพิศิษฐศิลปาคมเล่าว่าท่านเห็นรูปเณร ๗ ขวบ ณ วัดเณร ๗ ขวบ ทำรูปเหมือนกัน ต่อมาล้มและแตกเพราะนักขุดค้นทำ

ซ้าย รูปเจ้าแม่ดุสิตทรงเครื่องยศ *อาจเป็นตอนได้รับสถาปนาเป็นกรมพระเทพามาตย์ที่ใต้ฐานมีลายสือไทยจารึกว่า แม่ดุ*

ขวา ทรงเพศพระสากิยานีชีไทย *ถ้าสังเกตจะเห็นครองผ้าแบบพระครองจีวรลูกบวบ พระทรวงด้านซ้ายมีรูปพระถันปรากฏจึงเป็นพระหญิง เมื่อทรงผนวชพระอุปัชฌาย์ (อุปัชฌาย) คงให้ชื่อ ดุสิตาภา จึงได้รับสถาปนาพระนามว่า กรมพระเทพามาตย์ จึงเป็นชื่อพระสมบูรณ์ แม้เจ้าฟ้าศรีสุวรรณ พระราชกัลยาณี กรมหลวงโยธาทิพพระอัครมเหสีขวา พระราชชิดาสมเด็จพระนารายณ์มหาราช กรมหลวงโยธาเทพ พระอัครมเหสีซ้าย ก็เสด็จไปปลูกตำหนักอยู่ใกล้พระอารามวัดพุทไธศวรรย์ถือเพศสากิยานีจึงมีชื่อพระชีไทยได้สมบูรณ์*

พระอุบาลี พระอริยมุนี พระราชาคณะ ๒ พระองค์ กับพระสงฆ์อันดับอีก ๑๒ รูป ตามสยามุปสัมปทาว่า ๑๘ รูป สามเณร ๘ รูป และให้สมเด็จพระสังฆราชแต่งสมณสาส์นออกไปด้วยอีกฉบับหนึ่ง แล้วให้แต่งกำปั่นลำหนึ่งให้ทูตานุทูตไทยกับพระสงฆ์ ๑๔ รูป และพระราชสาส์นเครื่องราชบรรณาการลงกำปั่นนั้น ไปกับกำปั่นทูตานุทูตอันมาแต่งลังกานั้น ครั้งนี้ว่าออกวันพฤหัสบดี ขึ้น ๑ ค่ำ เดือนยี่ พ.ศ. ๒๒๕๔ ไปไม่ถึงลังกา เรือถูกคลื่นใหญ่ เสากระโดงหัก ๒ เสา เข้าเกยหาดนครศรีธรรมราช ปราศจากอันตราย และได้กลับยังกรุงเทพมหานครศรีอยุธยา

ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๒๕๕ ไปถึงเปลี่ยนเป็น ปี พ.ศ. ๒๒๕๖ สมเด็จพระบรมราชาธรรมิกราชเจ้าทรงอาราธนา พระอุบาลี และพระอริยมุนีกับพระสงฆ์อันดับ ๑๕ รูป สยามุปสัมปทาว่า ๑๘ รูป พระอุบาลี และพระอริยมุนี พระราชาคณะ ๒ รูป พระมหาเปรียญไปเป็นพระกรรมวาจาจารย์ ๕ รูป พระสงฆ์อันดับ ๑๓ รูป มีพระราชสาส์นเครื่องมงคลราชบรรณาการ พระพุทธรูป หีบพระธรรม พระสงฆ์ทั้งนั้นออกไปวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือนอ้าย พ.ศ. ๒๒๕๕ ถึงลังกาตะวันออกเดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ซึ่งเปลี่ยนเป็นปี พ.ศ. ๒๒๕๖ ไปถึงวัดบุปผาราม กรุงศิริวัฒนะบุรี วันศุกร์เดือน ๘ ขึ้น ๗ ค่ำ ๒๒๕๖ พระพุทธเจ้า (คือพระพุทธรูป) พระธรรม และพระสงฆ์ ซึ่งพระเจ้าเกียรติศิริราชสิงห พระเจ้ากรุงลังกาให้เชิญ พระเจ้าธรรมิกราชเจ้าบรมโกศ พระเจ้ากรุงเทพส่งไป และได้ไปประดิษฐานแล้ว

พระอุบาลีให้อุปสมบทสามเณรไทย ๑ รูป ในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๘ ในวันรุ่งขึ้นพระเจ้ากรุงลังกาจึงอาราธนา คณะสงฆ์ไทยสยาม มีพระอุบาลีเป็นประธาน ให้อุปสมบทแก่สามเณรสิงหล ซึ่งเป็นสังฆนายก ๖ รูป มีสามเณรสรณังกรเป็นต้น อุปสมบทในวัดบุปผารามนั้น แต่ตอนนั้น ท่านเจ้าคุณอุบาลี ไม่แน่ว่า นิมิตสีมาเก่าจะบริสุทธิ์ดี จึงใช้เป็นวิสุงคามสีมาหรือเป็นคามสีมา พออุปสมบทเสร็จแล้ว ชาวลังกา ซึ่งพระเจ้ากรุงลังกาเกียรติศิริราชสิงห เป็นประธาน ได้ชร้องสาธุการขึ้นพร้อมกัน ให้ประโคมเครื่องดุริยางคดนตรีขึ้นพร้อมกัน แลยิงปืนใหญ่ให้ปรากฏความปีติปราโมทย์แก่ประชาชนชาวลังกา ว่า ศาสนวงศ์ซึ่งได้เสื่อมสูญมาช้านาน ได้กลับตั้งหยั่งลงในลังกาทวีปแล้ว และได้ทรงอาราธนาให้อธิษฐานจำพรรษา ณ วัดบุปผารามนั้น ทรงอาราธนาให้ผูกพัทธสีมาใหม่โดยพระสงฆ์ไทยร่วมกับพระสงฆ์ลังกาที่อุปสมบทแล้วนั้น และพระสงฆ์สยามวงศ์นั้น ได้ปฏิบัติสังฆกรรมเป็นราชการอยู่ ๓ ปี พระเจ้าธรรมิกราช ทรงจัดคณะที่ ๒ ไป มี **พระวิสุทธาจารย์ พระวรญาณมุนี** พระสงฆ์อันดับ ๒๐ รูป และสามเณร ๒๐ รูปไปครั้งนี้ พ.ศ. ๒๒๕๘ ครั้งนี้ไปเรือแตก มีมรณภาพ พอไปถึงกรุงศิริวัฒนบุรี **ท่านเจ้าคุณ พระอุบาลีป่วยอยู่แล้ว ถึงมรณภาพจึงต้องจำอยู่ ณ วัดบุปผารามนั้น**

สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๔ เจ้าฟ้าดอกมะเดื่อ กรมขุนพรพินิต ครองต่อ พ.ศ. ๒๓๐๑ ทรงกำจัดเรียบร้อยแล้ว ได้ถวายราชสมบัติแด่พระเชฏฐาธิราช จึงได้ครองต่อ ทรงพระนามว่า สมเด็จพระบรมราชาที่ ๓ กรมขุนพรพินิตจึงเสด็จทรงเรือพระที่นั่งไปทรงผนวช ณ วัดเดิม แล้วเสด็จมาอยู่วัดประดู่ พ.ศ. ๒๓๐๒ พระเจ้าอลองพราญีมังลอง กับมังระราชบุตรยกกองทัพเข้ามาล้อมกรุง และตั้งปืนใหญ่ยิงปราสาทราชวัง ปืนแตกต้องพระองค์แล้วทิวงคต พม่าถอยกลับไป ในกาลนั้น พระเจ้าบรมราชาที่ ๔ ทรงลาผนวชออกมา เมื่อพม่าถอยกลับแล้ว ได้เสด็จกลับไปทรงผนวช ณ วัดโพธิทองคำหยาดแล้วกลับมาประทับวัดประดู่ พ.ศ. ๒๓๐๗ พระเจ้ามังระให้มังมหานรทาเป็นแม่ทัพใหญ่ยกกองทัพให้แวะทางเหนือ มุ่งตรงเข้าล้อมกรุง ๓ ปี กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าเป็นครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๓๑๐ พม่าเข้าทำลายและขนเอาทรัพย์สมบัติจับพระองค์ขุนหลวงหาวัดได้ให้สึกนำไปพม่า กรุงเทพพวาราวดีศรีอยุธยาก็สิ้นสุดลงแค่นี้

อุดมมหาวีรเกียรติกรรมคุณพิเศษไทย อันมีในท่ามกลางกาลจะอวสาน กรุงเทพทวาราวดี ศรีอยุธยา

(สถาปนา พ.ศ. ๑๘๙๓-พ.ศ. ๒๓๑๐ มี ณ พ.ศ. ๒๓๑๐ นี้)

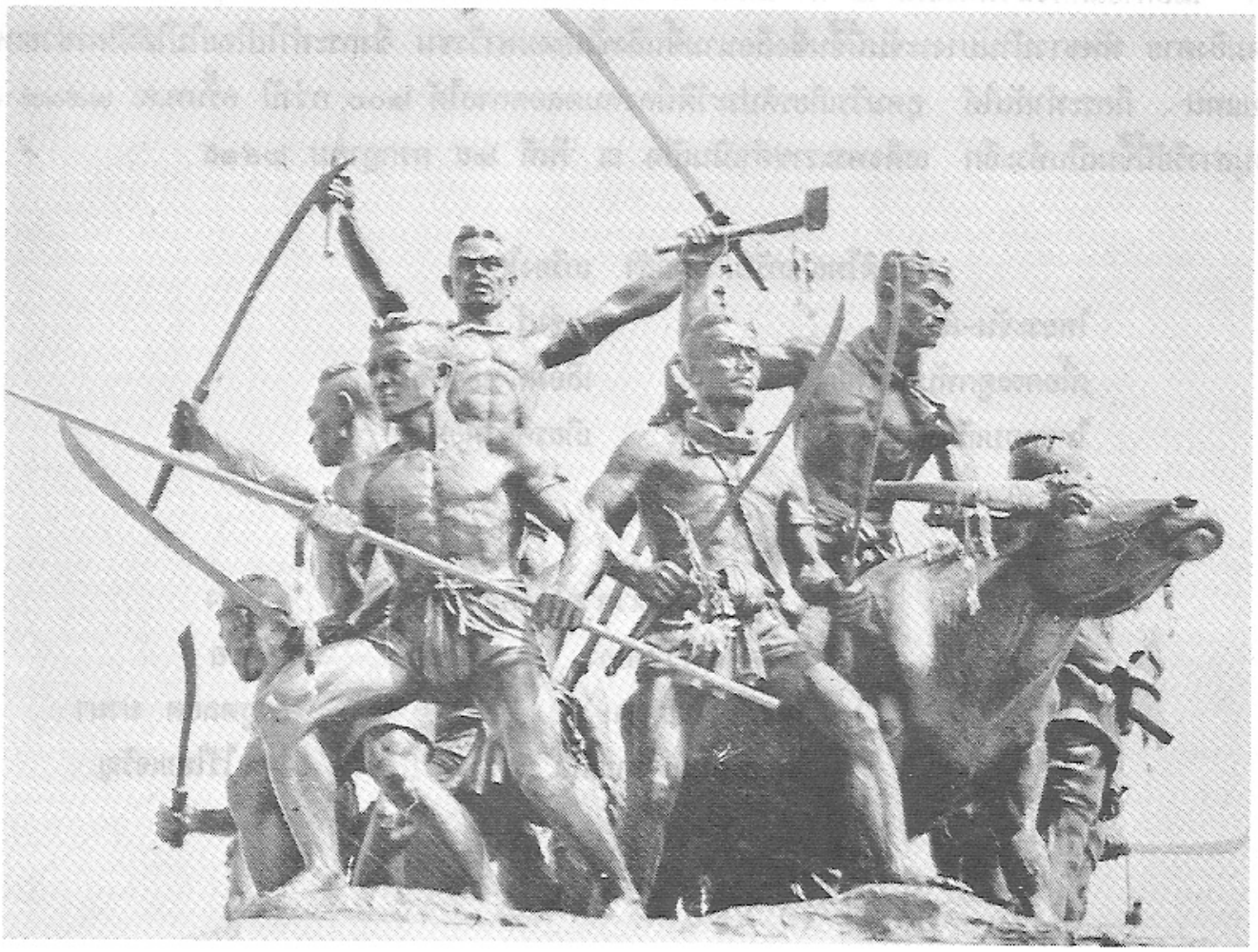

อนุสาวรีย์ค่ายบ้านบางระจัน

อุดมมหาวีรชนไทยเหล่านี้ พงศาวดารฉบับพระหัตถเลขา เล่าว่า ชาวเมืองวิเศษชัยชาญเมืองสิงห เมืองสรรค์เข้าเกลี้ยกล่อมของพม่า ครั้นถูกเร่งรัดเอาทรัพย์เงินทองและลูกสาว นายแท่น นายโช (โชติ) นายอิน นายเมือง ชาวบ้านบัวทองแขวงเมืองสิงห นายดอกชาวบ้านตรับ นายทองแก้วชาวบ้านโพทะเลบอกชักชวนกันทุกบ้าน คราวแรกนายโชคุมสมัครพรรคพวกเข้าฆ่าพม่าตาย ๒๐ เศษ จึงพากันไปหาพระอาจารย์ธรรมโชติ วัดนางบวช มีความรู้วิชาการดี มาอยู่วัดโพธิเก้าต้นในบ้านระจันเอาเป็นที่พึ่ง ชักชวนชาวบ้านได้ ๔๐๐-๕๐๐ คุมกันตั้งเป็นค่ายมั่นสองค่าย พวกชาวบ้านได้พากันมาร่วมด้วยอีกมากเป็นพันเศษ ปรากฏชื่อ นายจัน หนวดเขี้ยว นายทองเหม็น พันเรือง ขุนสันแม่นปืน ครั้งแรก ๆ นายแท่นเป็นนายค่ายและเป็นนายทัพ ได้ต่อสู้พม่ารวมกับ ที่นายโชนำครั้งต้นนั้นได้ชัยชนะถึง ๘ ครั้ง ครั้งแรกที่บ้านบางระจันนั้น พม่าจะไปจับพันเรือง นายแท่นนายค่ายนำสู้รบตะลุมบอนฆ่าตายร้อยเศษ ครั้งที่ ๖ สุรินทร์จอข่องเป็นนายทัพ ครั้งนี้จึงจัดเป็นทัพ นายแท่นเป็นนายทัพ นายทอง-เหม็นเป็นปีกขวา พันเรืองเป็นปีกซ้ายถือพลคนละสองร้อยเป็นหกร้อยที่เหลือรักษาค่าย ครั้งนี้มีปืนใหญ่เบาเข้ารบถึง

ตะลุมบอน นายแท่นนายทัพวิ่งเข้ากลางพม่าฆ่าฟันตายไปมากและถูกปืนที่เข่าล้มลง ถูกทหารนำกลับค่าย ครั้งที่ ๗ นายแท่นซึ่งป่วยอยู่ นายจัน หนวดเขี้ยวอาจทำการแทนก็ได้ชัยชนะอีก ครั้งที่ ๘ จึงแต่งให้นายจัน หนวดเขี้ยว เป็นนายทัพใหญ่คุมทหารพันเศษเข้าล้อมค่ายพม่า ซึ่งตั้งค่ายไม่ทันแล้ว ตีค่ายแตก ยิงฟันฆ่าตายถึงพันเศษ อากาปันญีตายในค่าย ครั้งที่ ๙ นี้ คราวแรกก็ชนะเพียงตีให้ถอยกลับเข้าค่าย ไม่สามารถตีให้แตกได้ เพราะเหตุที่มอญในไทย หรือไทยมอญมีฝีมือเข้มแข็งได้เข้ากับพม่า พม่าแต่งตั้งให้เป็นพระนายกองรับอาสาตีค่ายบ้านระจัน มีปืนใหญ่หนักด้วย ตั้งค่ายประชิด ใช้ปืนใหญ่ซึ่งยิงได้ไกลกว่าระดมยิงค่าย นายแท่นก็ตาย นายทองเหม็นขับกระบือ สู้ตาย นายจัน หนวดเขี้ยว ขุนสันตาย พันเรือง นายแสงใหญ่เห็นเหลือกำลังก็อพยพบ้าง ที่เหลืออยู่ในค่ายทั้งเด็กผู้ใหญ่ คนชรา เมื่อค่ายแตกวันจันทร์แรม ๒ ค่ำ เดือน ๘ ปีจอ พ.ศ. ๒๓๐๕ ค่ายแตกก็มาถูกกวาดต้อนเป็นเชลยหมด ถูกระดมยิงตาย ทัพชาวบ้านบางระจันนี้ขึ้นชื่อลือนามขึ้นถึงขั้นอุดมหาวีรชน ซึ่งกระทำไปโดยไม่ได้มีใครช่วยเหลือ ไม่มีสิ่งตอบแทน ก็กระทำกันได้ อุดมวีรเกียรติประวัตินี้คงทนตลอดกาลได้ ๒๐๐ กว่าปี ครั้นพ.ศ. ๒๕๑๗-๑๙ ได้สร้างอนุสาวรีย์นี้ขึ้นเป็นที่ระลึก เสด็จพระราชดำเนินเปิด ณ วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๑๙

เกียรติไทย-เกริ่นเกริกกล้า เกรียงไกร
ไทยระจัน-เจิดใจ แจ่มรู้
เนื้อกระดูกทับดินไทย เลือดท่วม หล้าฦๅ
ไทยกอบเกียรติ-ไทยสู้ เกียรติกู้ไทย-ไทย

ตัวตายไทยอยู่ยั้ง ยืนยง
เลือดหลั่งไว้ไทยคง คู่เชื้อ
ไทยสู้อยู่ไทยตรง ตรูตลอด มานา
ไทยเพื่อไทย-ไทยเกื้อ ก่อไว้ไทยเจริญ

สมัยกรุงธนบุรี

สมเด็จพระบรมราชา พระอิสสระมหาราชเจ้า

พ.ศ. ๒๓๑๐ ถึง พ.ศ. ๒๓๒๕

ทรงเป็นเพียงพระองค์เดียว และกรุงธนนี้ก็มีระยะกาลเพียง ๑๕ ปีเท่านั้น กับทั้งสร้างบ้านปรุงกรุงก็ยากลำบากตลอดกาล มีแต่พระราชสงครามทั้งต่อสู้ป้องกันและปราบปรามตลอด ไทยจึงรอดมาได้

สมเด็จบรมราชเจ้า ตากสิน ไทยเอย
ทรงจิตกายไทยชิน ชาติเชื้อ
อยู่คราววิกฤติธรณิน นองพินาส แล้วแฮ
ทรงมหิทธิพลพร้อมเมื้อ มุ่งไทยสรงไทย

พระอิสสระมหาราชเจ้า เจิมไทย ไว้เทอญ
กู้พินาสกลับเกริกไกร กลั่นกล้า
ไทยชาติศาสน์กษัตริย์ไชย แจ่มชาติ ไทยแล
เกริ่นเกียรติไทยฟุ้งฟ้า เฟื่องไทยฟูไทย

สมเด็จพระมหาราชเจ้าพระองค์นี้ พระนามเดิมชื่อ สิน ว่าเป็นบุตรเจ้าพระยาจักรี ติดครรภ์เมื่อให้แก่เจ้าภาษีอากร เมื่อประสูติมีงูใหญ่เข้ามาขดขนดวงรอบที่นอน เห็นกันว่าเป็นเรื่องร้าย เจ้าภาษีอากรจะฆ่าก็เกรงใจ จึงนำไปมอบให้บิดาเดิม ซึ่งได้นำไปฝากเป็นศิษย์วัดร่วมกับ นายด้วง และ นายมา เมื่อถูกอาจารย์ทำโทษนำไปมัดแช่น้ำแล้วลืม น้ำขึ้น ก็ทำให้บันไดหลุดลอยขึ้นมาได้ ได้เรียนวิชาดาบและยุทธวิธี กับ อาจารย์อิน เจริญวัยขึ้น บิดาได้นำไปถวายเป็นข้าหลวงพระเจ้าบรมโกศ เป็นพระยาตากเจ้าเมืองตาก ต่อมา ได้เป็นพระกำแพงเพชร มีราชทินนามว่า พระยาวชิรปราการ แต่ยังเรียกกันว่าพระยาตาก ติดต่อกับนามเดิมว่าสิน จึงเป็น **'ตากสิน'** ก่อนวันกรุงจะแตก ได้ชุมนุมพรรคพวกทหารแล้ว ชวนกันฟันฝ่าพม่า หนีออกมาได้ เสียกรุงแล้ว จึงลงไปตะวันออกตั้งแต่เดือน ๔ ได้เกลี้ยกล่อมได้เมืองชล เมืองระยอง ยกเข้ายึดเมืองจันท เมืองตราด ได้ประกาศพระองค์ขึ้นเป็น 'พระเจ้าตากสิน' ได้ติดต่อกับองเชียงฉุน ญวน เป็นพระยาราชาเศรษฐีครองเมืองพุทไทมาศ ทรงมีข้าราชการและพระวงศานุวงศ์มาสมัครด้วย ได้ทหารฝีมือเอก ๒ ท่านคือ นายทองดี พระพิชัยราชา และนายสุดจินดา พระมหามนตรี ทรงต่อเรือได้พอแล้ว เดือน ๑๑ ปีกุน พ.ศ. ๒๓๑๐ นั้น ได้ยกขึ้นมาสมุทรปราการ ถึงธนบุรี เข้าโจมตีเจ้าทองอินแตกแล้ว ถึงเดือน ๑๒ จึงขึ้นไปตีค่ายโพธิสามต้นแตกตลอดทุกค่ายแล้ว ยาตรากองทัพเข้ากรุงศรีอยุธยา ซึ่งถูกเผา

ถูกทำลายพินาศหมด ขุดพระบรมศพขึ้นถวายพระเพลิงแล้ว ดำริว่าจะทรงสถาปนาใหม่ ทรงสุบินนิมิตว่าถูกขับไล่ จึงเคลื่อนลงมาสร้างกรุงธนบุรี และ หลวงยกกระบัตร์เมืองราชบุรี (ด้วง) เคยเป็นเพื่อนกันมา และ อุปสมบทร่วมกัน ในกาลก่อนได้มาถวายตัว ทรงรับและตั้งเป็นพระราชวรินทร์ พ.ศ. ๒๓๑๑ ทรงให้พระมหามนตรียกกองทัพไปขับพม่าที่สมุทรสงคราม ได้ทะนุ บำรุงพระพุทธศาสนา เสาะหาพระภิกษุที่เรียนธรรมวินัยมาตั้งสมณศักดิ์ ณ วัดบางว้าใหญ่ ตั้งพระอาจารย์ดีวัดประดู่เป็นสมเด็จพระสังฆราช เป็นต้น และได้เสด็จขึ้นไปตีเมืองพิษณุโลก แล้วเสด็จไปตีเมืองนครราชสีมาได้แล้ว พ.ศ. ๒๓๑๒ เสด็จไปปราบนครศรีธรรมราช ตลอดภาคใต้ ทรงบูรณะและทำบุญ และแจกเงินบรรเทาทุกข์ มีมหรสพสมโภชเวียนพระเทียนพระมหาธาตุเจดีย์ใหญ่ พบพระไตรปิฎกให้นำมาเสด็จกลับกรุงธนแล้ว ตั้งพระอาจารย์ศรีเป็นสมเด็จพระสังฆราช ให้จ้างช่างจารึกพระไตรปิฎก ทั้งหมด พ.ศ. ๒๓๑๓ เสด็จไปปราบพระฝางฝ่ายเหนือ ทรงซักฟอกพระภิกษุสงฆ์ฝ่ายเหนือให้ดำน้ำสามกลั้น ถ้าแพ้ให้สึกห้ามบวช ชนะทรงตั้งให้มีสมณศักดิ์ พ.ศ. ๒๓๑๔ ยกไปตีเชียงใหม่ไม่ได้ถอยกลับ สร้างกรุงธนบุรีต่อ และยกกองทัพไปปราบขะแม พ.ศ. ๒๓๑๕ พระยาพิชัยและเจ้าพระยาสุรสีห์ตีกองทัพพม่าแตกกลับไปเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๓๑๖ เจ้าพระยาสุรสีห์และพระยาพิชัยตีกองทัพพม่า พระยาพิชัยไล่ฟันพม่าแตกกลับไปแล้ว เหนื่อยเอาดาบปักยันตัวหักลงจึงมีชื่อว่า **พระยาพิชัยดาบหัก** พ.ศ. ๒๓๑๗ เสด็จไปได้เชียงใหม่ พ.ศ. ๒๓๑๘ เจ้าพระยาจักรี เจ้าพระยาสุรสีห์ขับเคี่ยวกับอแซหวุ่นกี้เมืองพิษณุโลก และทรงกวาดล้างพม่าตลอดดินแดนไทยตลอด ๓ ปี พ.ศ. ๒๓๒๐-๒๑ ให้สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก เจ้าพระยาสุรสีห์ยกไปเวียงจันทน์หลวงพระบางได้แล้ว เชิญพระแก้วมรกตมาสถิตกรุงธนบุรี พ.ศ. ๒๓๒๓ กัมพุชประเทศเกิดจลาจล ต้องส่งไปปราบ ก่อนนั้น พระยาราชาเศรษฐี ซึ่งเคยช่วยให้ทุนทรัพย์ครั้งกู้กรุงอ้างว่าเงินนั้นขอยืมจากพระเจ้าจักรพรรดิจีน ทรงทวงมา จึงต้องนำไปคืนจำนวนแสนตำลึงต้องทรงใช้จ่ายในขณะทำสงครามหมด จึงรับสั่งลับกับสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกพระสหายคู่ชีวิตร่วมเป็นตายกันมาถึงเรื่องนั้น ให้รับปฏิญญาณว่าเป็นที่พึ่งของไทยต่อไป จะทรงกระทำ พิกลพิการแล้วหลบไปอยู่ในถ้ำเมืองนครศรีธรรมราช คราวแรกไม่ทรงรับตรัสว่ามีเจ้าอยู่คนเดียวที่ทรงไว้ใจเท่าชีวิต และ ทรงให้เป็นที่พึ่งแก่ไทยต่อไป ได้ตรัสตั้งพระนามบรมนาถบพิตรและคาดคั้นให้กระทำสัตยปฏิญญาณรับพระบรมราช-โองการนั้น ทรงหลั่งอัสสุธารกราบรับแล้ว จึงสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกกับ เจ้าพระยาสุรสีห์ได้ยกกองทัพไปกัมพุชประเทศ

ประทับอยู่ พ.ศ. ๒๓๒๔ ทรงแต่งทูตานุทูตจำทูลพระราชสาส์นและราชบรรณาการไปเมืองจีนก่อนเพื่อผ่อนคลายเหตุการณ์ เริ่มด้วยทรงสำคัญพระองค์ว่าเป็นโสดาบัน ให้พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์กราบไว้ พระองค์ใดไม่ยอมก็ถอด กระทำโทษ ที่ยอมก็แต่งตั้งเลื่อนขึ้น ทรงสงสัยคนร้ายลักฉ้อพระราชทรัพย์ ลงโทษโบยจองจำ แล้วประหาร พระยาราชาเศรษฐีอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก กระทั่งมีข่าวทุรยุคเข็ญทั่วไปแล้ว นายบุญนาคกับขุนสุระจึงคิดการร่วมกันเข้าปล้นจวนจับพระพิชิตณรงค์ประหาร เมื่อสั่งพระยาสรรค์ไปร่วมกันยกลงมา ทรงยอมแพ้และทรงเสด็จอุปสมบทวัดแจ้ง พอปลอดคนก็เสด็จหลบออก พระยาสรรค์จัดเรือคอยรับแล้ว พาไปประทับ ณ ถ้ำพระยานคร นครศรีธรรมราช กรุงธนก็สิ้นสุด พ.ศ. ๒๓๒๕

ที่ยังเหลืออยู่ ก็คือ พระเกียรติคุณมหาอิสรภาพ และสิ่งต่าง ๆ ทั้งประวัติพระราชสงครามตลอด ที่ประจักษ์แล้ว ก็คือไทยอยู่แก่ไทย พระพุทธศาสนายังปรากฏรุ่งเรืองอยู่แก่ไทยทั้งนี้ได้บันทึกตามนิทานที่เล่ากันมา และพระปรมาภิไธยว่า พระอิสสรมหาราชเจ้านั้น ยังดำรงอยู่ตลอดกาลบัดนี้

พระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร แก้วมรกต ได้สถิตอยู่อยุธยา ลโว้ กำแพงเพชร จึงไปสถิตที่ลานช้าง ครั้งพระราชสงคราม พ.ศ. ๒๓๒๑ ได้อัญเชิญมา ณ กรุงธนแล้วสถิตกรุงเทพ ฯ เดิมชื่ออมรกต แปลว่า อมรเทพกระทำ จึงได้เป็นชื่ออมรรัตนโกสินทร์

พระบาทสมเด็จพระปฐมบรมนาถบพิตร พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก สมัยอยุธยาประมาณ พ.ศ. ๒๓๐๓ ได้เป็นหลวงยกบัตรเมืองราชบุรี จึงอยู่ ณ ราชบุรี ทรงแต่งงานกับ นาก มีพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ต่อมาได้เข้ารับราชการ ณ กรุงธนแล้วสถาปนากรุงเทพ ได้เสด็จเถลิงถวัลยปราบดาภิเษกฯ

กรุงเทพพระมหานครอมรรัตนโกสินทร์
สมเด็จพระปฐมบรมนาถบพิตรมหาราชเจ้า
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ ๑
พ.ศ. ๒๓๒๕ ถึง พ.ศ. ๒๓๕๒ และปัจจุบัน

คนไทยทุกชั้น ทั้งสมณชีพราหมณ และ ทหารพลรือนทั้งหลายร่วมกันรู้เอาไทยะ ทาวะ หรือไทยทวาลาว ซึ่งเมื่อปรับเข้าสันสกฤตจะได้เป็นไทว เช่น ไทวรกุษิตาเป็น เทพ เช่นเดียวกับเวียงเหล็ก เอาเหล็กเป็นคำมคธว่า อย อโย ต่อกับเชียง เป็นอโยฌิยา อยุธยา กรุงไทยทวาลาว หรือไทยลวะ เป็น กรุงเทพ ซึ่งเป็นคำชื่อไทยแท้ก็ 'เทพ' นี้ ถ้าเป็นคำมคธจะต้องว่า เดวะ เสียงแท้ แขกว่า เทวะ (เทพ พยางค์เดียว เทวะ สองพยางค์) ฉะนี้กรุงเทพ ก็คือ กรุงไทย อันสืบเนื่องมาจากคำชื่อ ไทยทวาลาว และคำชื่อไทยลวะดั้งเดิมมานั้นได้สถาปนาบางกอกขึ้นเป็นกรุงเทพพระมหานครเป็นหลักฐานประเทศชาติไทย และทรงสถาปนาวัด

พระศรีรัตนศาสดาราม เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร พระแก้วมรกตเป็นหลักฐานพระพุทธศาสนา

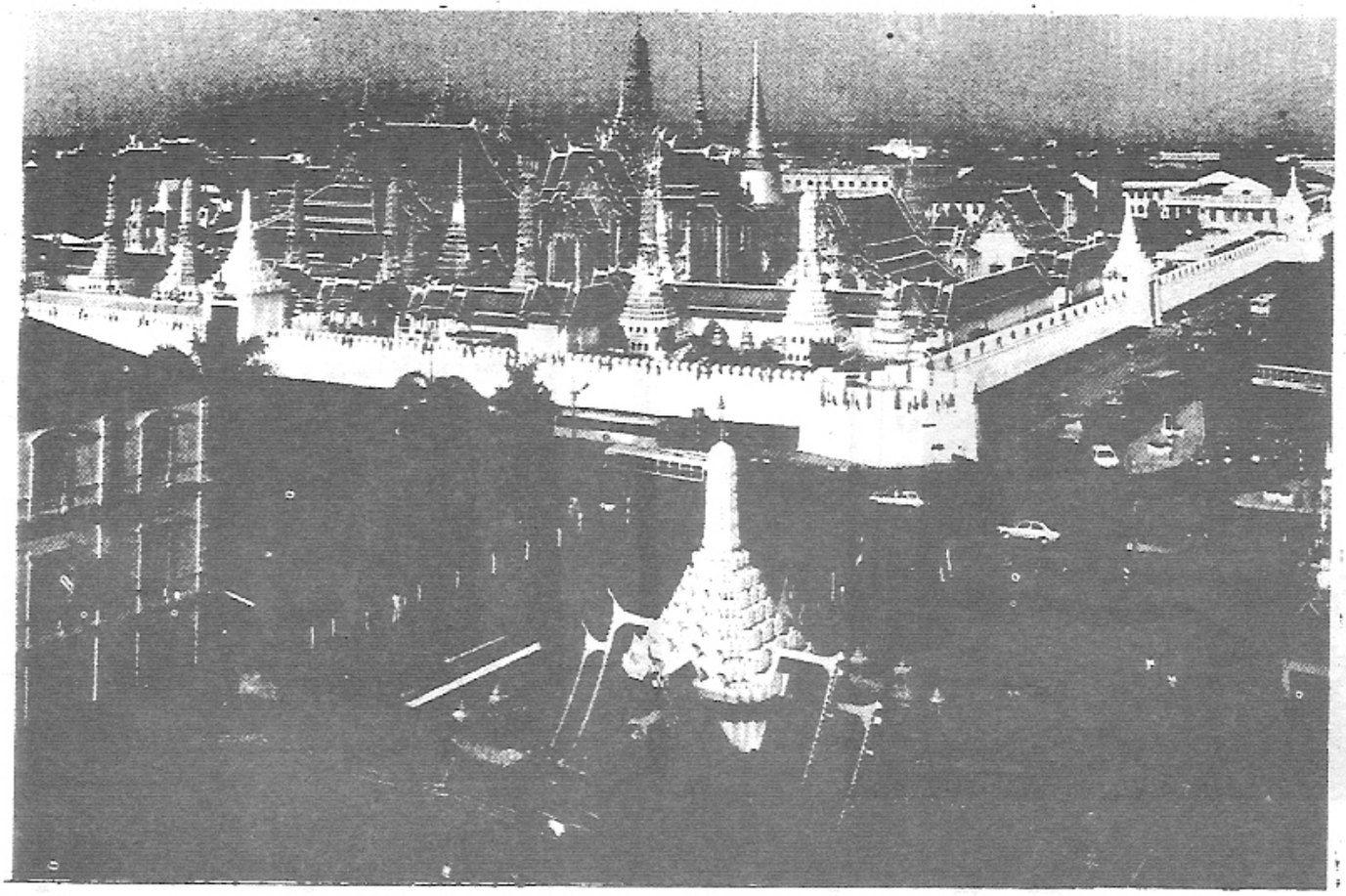

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเจ้า กรุงเทพรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๕๓๐

"ตั้งใจจะอุปถัมภก ยอยกพระพุทธศาสนา
ป้องกันขอบขัณฑสีมา รักษาประชาชน และ มนตรี"

ปณิธานประสานจิตประสิทธิ์ผล สัญญาดลเผ่าไทยไว้ศักดิ์ศรี
วิญญาณไทยป้องแดนไทยไว้ได้ดี สัญชาติมีเอกราชชาติดำแคง
พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ยุตสมโยคยอดฟ้าหลักหล้าแหล่ง
ทรงปรับปรุงกรุงโกสินทร์-สินเพ็ญแพง ได้ตกแต่งพระราชวังสะพรั่งพราว
ปลุกให้ตื่นฟื้นจากร้ายหายย่อยยับ และพร้อมสรรพสู้สงครามข่ามแกร่งกร้าว
ทั้งกอบกู้สู่กันดารงานยืดยาว จนจวบคราวเถลิงถวัลย์สวรรค์วงค์
เสกสร้างกรุงปรุงสล้างสร้างแบบไทย หลักเมือง-ไว้หน้าเห็น-เด่นบอกบ่ง
วัดพระแก้วแผ้วจรัสหลักศาสน์ตรง แล้วขึ้นองค์พระที่นั่งวังมณเฑียร
วางแบบไทยไว้-ยอดลักษณ์เป็นหลักแหลม ลวดลายแจ่มทองวิจิตร์สถิตเสถียร
ทั้งย่อมุมประชุมเหลี่ยมเพรี้ยมระเมียร โจงจำเนียรศิลป์ไทยไว้ยืนยง
ลวดลายพลิ้วปลิวเปลวไฟไหวรวงข้าว ประจักษ์พราวกระจกแก้วแพรวพรายส่ง
ทองประเทืองเหลืองอร่ามงามทรวดทรวง แจ่มประจงอ่อนสลวยชวยชื่นไทย
หลักศิลป์ไทยได้แจ้งลักษณ์ศักดิ์ไทยแท้ รวงข้าวเหลืองเรืองทองแผ่แพร่สดใส
ทั้งเคลือบเขินเทินลักษณ์ประจักษ์ใจ ไทยทำไว้จึงเป็นตราค่าสำคัญ
ทรงสวมไทยไว้ทุกชิ้นโกสินทร์ศักดิ์ ปลุกเสกหลักฐานไทยในสินสรรพ์
ทรงปลูกสร้างอย่างไทยไว้พร้อมกัน ชุบชูพันธุ์ไทยอยู่คู่ดินแดน
อุปถัมภก-กกไทยไว้คุณค่า ยกศาสนาคู่ชาติไทย-ได้พูมแผน
ป้องกันเขตประเทศไทยไว้เป็นแดน รักษาแกนประชาชน และ มนตรี

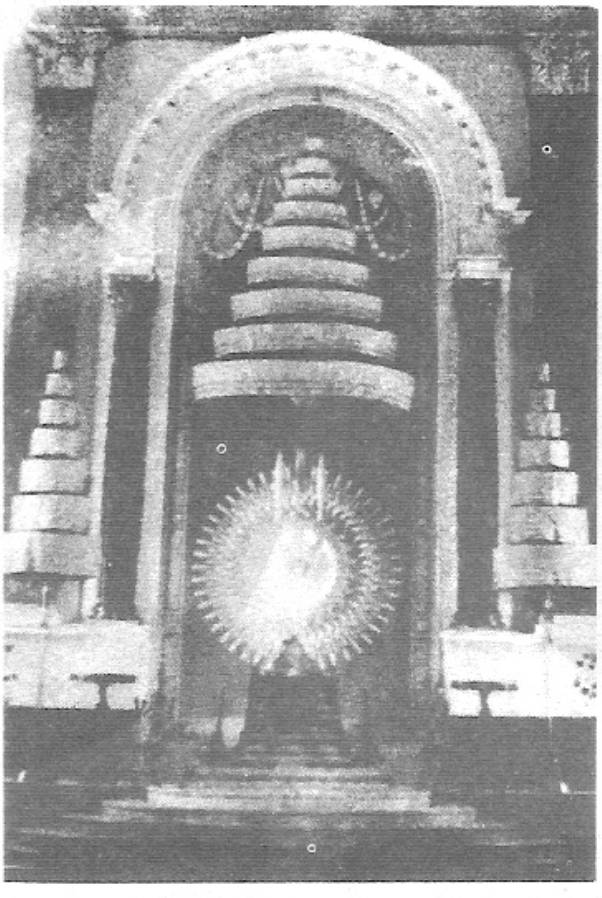

๑. พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เจ้าพระสัมพุทธพรรณีปฏิมากรองค์นี้ ประทับยืนสถิต ณ ทิศเหนือในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ที่ได้มีพระนามอย่างนี้ ปี พ.ศ. ๒๓๕๑ วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๔ วันเสาร์ ที่ ๔ เดือนมีนาคม รัชกาลที่ ๓ ทรงสถาปนาพระ-นาม-สมเด็จพระจักรพรรดินาถบพิตร แต่เดิมนั้น รัช-กาลที่ ๑ ทรงมีพระปรมาภิไธยในพระสุพรรณบัฏว่า-พระ-บาทสมเด็จพระบรมราชาธิราชรามาธิบดี ฯลฯ พระพุทธ-เจ้าอยู่หัว แผ่นดินต้น และแผ่นดินกลาง จึงทรงมีพระ-ราชประสงค์เปลี่ยนได้ทรงหล่อพระพุทธรูปสูง ๖ ศอก ๒ องค์ แล้วหุ้มด้วยทองคำเนื้อ ๘ องค์ ๑ หนัก ๖๓ ชั่ง ๑๔ ตำลึง รวม ๒ องค์เป็นทองหนัก ๑๒๗ ชั่ง ๘ ตำลึง ทรงเครื่องต้นอย่างบรมกษัตริย์ ลงราชาวดี ทรงโปรดฯให้หาฤกษ์ได้แล้ว ได้ทรงตั้งพระราชพิธีฉลอง เมื่อทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุแล้ว จึงทรงจารึกพระนามแล้ว จึงมีพระราชโองการตรัสสั่งให้ใช้บัตรหมายว่า-อ้างนามตามพระ-ปฏิมากร นั้นว่า-พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬา-โลก รัชกาลที่ ๑ ฯลฯ จากนั้นมา รัชกาลที่ ๑ จึงทรงมีพระนาม-พระเจ้าจักรพรรดินาถบพิตรว่า-...พระ-พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ในกาลเฉลิมฉลองสมโภชครบ ๒๐๐ ปี กรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๕๒๕ ประชาชนชาวไทย พร้อมกันถวายพระนาม-มหาราชเจ้าแล้วจึงปรากฏว่า-พระ-พุทธยอดฟ้ามหาราชเจ้า (บันทึก-พ.ศ. ๒๕๓๐)

๒. พระบรมรูปจักรี พระรูปสถาปนาเป็น-พระบรมจักรี ซึ่งทรงสถาปนาจาก-จักรรัตน หรือ จักรแก้วองค์ ๑ ใน ๗ รัตน หรือ สัปตรัตนของพระ-เจ้าบรมจักรพรรดิราชเจ้า อันมีกำหนด-ชี่ หรือ กำอันมีถึง ๑,๐๐๐ ชี่ ซึ่งเป็น-รัตนสมบัติของพระ-โพธิสัตว์ซึ่งทรงบำเพ็ญบารมี ๑๐ หรือ ๓๐ ทัศเต็มแล้วจึงได้บรรลุโลกีย-สมบัติอันสูงสุดยอดเป็นสมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิราชบพิตรนั้น ยังมี อีกพระนามหนึ่งว่า-สมเด็จพระเจ้าธรรมิกราชบพิตร จึงได้ทรงสถาปนาเป็นพระบรมรูปจักรีบรมราชวงศ์ซึ่งสถิต-พระแท่น พุดตานถม ภายใต้นพปฎลมหา-เศวตฉัตร พระที่นั่งจักรีมหาปรา-สาท

๓. ตราพระราชลัญ-จกร ดวงตราพระราชลัญจกรนี้ ซึ่งทรงสถาปนาขึ้นจากพระนามเดิมว่า-ด้วง จึงทรงใช้-ด้วงขด หรือ อีกชื่อหนึ่งว่า-พดด้วง จึงเป็น-เลข ๑ ก็ได้ ก็เลข ๑ นี้ เมื่อใส่ยอดเข้าไปจึงเป็นรูป-ดวงอุณาโลม ยังใช้เป็นรอยเจิมอันศักดิ์สิทธิ์อีกด้วย ทั้ง ๓ องค์ สถาปนานั้น ยังปรากฏเป็น-อุดมนิยมสำคัญยิ่งยอด ได้สถิตอยู่เป็นประจำตามที่มีอยู่ตลอดกาล ได้นำมาเป็นหลักฐานสิ่งประดิษฐ์สถาปนาขึ้นเป็นสิ่งสำคัญปรากฏอยู่ ที่ช่างไทยได้วางฝีมือช่างไว้แล้วนั้น อย่างน้อยก็มีอายุกาลได้ ๒๐๕ ปีมาแล้ว และ นี่ก็เป็น-อุดมวรลักษณ์ ศักดิ์ศรีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. ๒๕๓๐)

สมเด็จพระสังฆราช (สี) เป็นที่เคารพเชื่อถือพระองค์ที่ ๒ กรุงธน ที่ ๑ กรุงเทพฯ ในพระประวัติทรงภูมิคุณธรรมสูง แตกฉานพระธรรมวินัยสมัยอยุธยา สำนักวัดพนัญเชิงเรียกขานกันว่า พระอาจารย์สี ได้หลบภัยสงครามไปอยู่นครศรีธรรมราช ได้มาอยู่วัดบางว้า สมัยกรุงธนได้เป็นสมเด็จพระสังฆราชต่อจากพระอาจารย์ทองดีแล้วถูกถอดนำไปลงโทษที่วัดหงสาราม พร้อมกับสมเด็จพระพุฒาจารย์วัดบางว้าน้อย พระพิมลธรรมวัดโพธารามรัชกาลที่ ๑ ได้ทรงคืนให้เป็นสมเด็จพระสังฆราช พ.ศ. ๒๓๓๑ ทรงรับเป็นพระองค์ประธานและแม่กองชำระ และรวบรวมจารึกพระไตรปิฎก สัททาวิเสส ตลอด ด้วยลายสือขอมเป็นฉบับทองใหญ่ พ.ศ. ๒๔๓๖ รัชกาลที่ ๕ พร้อมคณะสงฆ์ได้เปลี่ยนเป็นหนังสือไทย จัดพิมพ์เป็น ๔๕ เล่ม เป็นสยามรัฐไตรปิฎก พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้แปลพระไตรปิฎกนั้นเป็นคำไทยและพิมพ์เป็นหนังสือ ๘๐ เล่ม ครั้งที่ ๒ จัดเป็น ๔๕ เล่ม ตามสยามรัฐฉเปิฎก

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส เป็นพระราชโอรส พระองค์ที่ ๒๘ (พระองค์เจ้าวาสุกี) ทรงเป็น (สมเด็จพระสังฆราช) พระองค์ที่ ๗ กรุงเทพฯ รัตนโกสินทร์ ทรงเป็นพระราชโอรสพระองค์เจ้าประสูติ พ.ศ. ๒๓๓๓ พระชนมายุ ๑๒ ทรงผนวชเป็นสามเณร พ.ศ. ๒๓๔๕ ประทับวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม พระชนมายุ ๒๐ พ.ศ. ๒๓๕๓ อุปสมบท สมเด็จพระสังฆราช (สุก) เป็นพระอุปัชฌาย์ สมเด็จพระพนรัตน (พระพิมลธรรมฉิม) เป็นพระอาจารย์ในรัชกาลที่ ๒ ทรงเป็นกรมหมื่นอนุชิตชิโนรส รัชกาลที่ ๓ โปรดให้ซ่อมพระอุโบสถวัดพระเชตุพนฯ ใหม่ โปรดให้ทรงรับเป็นภาระธุระจึงทรงปรับปรุงให้เป็นมหาวิทยาลัยแห่งสรรพวิทยาการ มีจารึกศิลาและนิทรรศการพระพุทธศาสนาวรรณคดี แพทยศาสตร์ ประวัติพงศาวดาร เทศมหาชาติ ลิลิตตะเลงพ่าย และพระราชพิธีต่างๆ ตำราพิชัยสงคราม โหราศาสตร์ ได้จัดส่งพระสงฆ์ไทยไปลังกาได้ทรงเป็นกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ศรีสุคตขัตติยวงศ์สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ต่อมาได้สถาปนาเป็นสมเด็จพระมหาสมณเจ้า พระองค์ที่ ๑

รัชกาลที่ ๑ สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมื่อทรงได้สถาปนาเป็นสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ฯ นั้น เท่ากับว่าทรงพระกรุณาให้เป็นพระมหากษัตริย์โดยพระราชทินนามนั้นแล้ว ครั้นได้รับพระราชทินนามลับว่า บรมนาถบพิตร เมื่อทรงสดับข่าวพฤติกรรมนั้นจริงอย่างนั้นแล้ว ต้องทรงรับเหตุการณ์ต่อ ได้เสด็จกลับมา ทรงกระทำทุกอย่าง-อย่างพระราชปฏิญญาณ ได้เถลิงถวัลยบรมนาถบพิตร พ.ศ. ๒๓๒๕ และให้ตั้งการพระราชพิธียกหลักเมืองวันอาทิตย์ ขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๖ ปีขาล พ.ศ. ๒๓๒๕ นั้น วันจันทร์ เดือน ๖ แรม ๑๐ ค่ำ ตั้งพระราชวังใหม่ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๘ ต้น ตั้งการพระราชพิธีปราบดาภิเศกสังเขป วันพฤหัสบดี ขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๘ ได้เสด็จข้ามมหาคงคามา ณ ฝั่งตะวันออก เสด็จขึ้นยังพระราชมณเฑียรสถานเสด็จขึ้นปราบดาภิเศกถูกต้องตามพระราชประเพณี ทรงแต่งตั้งเรียบร้อยแล้วจึงทรงปรับปรุงและจัดพระสงฆ์พระพุทธศาสนา ดำรัสให้สมเด็จพระสังฆราช พระพุฒาจารย์ พระพิมลธรรม

ท้าวเทพกษัตรีย ท้าวศรีสุนทร (ภูเก็ต)

ท่านท้าวทั้งสอง พร้อมกับหญิงชาวถลาง (ภูเก็ต) อีกประมาณ ๕๐๐ กับชายในครั้งนั้น ได้กระทำอุดมวีรเกียรติกรรมไว้แล้ว พ.ศ. ๒๓๒๘ ไทยถูกสงครามพม่าถึง ๙ กองทัพ ก่อนนั้น พระยาพิมลฯ พระยาถลาง สามีได้กลับไปเป็นพระยาเจ้าเมืองอีกครั้งหนึ่ง พ.ศ. ๒๓๒๐ ได้ปืนจากกัปตันบังเกน ๔๕๐ กระบอก ๘ ปี พม่ายกทัพเข้าชุมพร พระยาถลางป่วยอยู่แล้วถึงอสัญกรรม พระยาธรรมไตรโลกได้เกณฑ์คุณหญิงจันทร์พร้อมกับชายฉกรรจ์ทั้งหมดไปตั้งรับที่ปากพระและถูกพม่าตีแตก ซึ่งพระยาธรรมไตรโลกตายข่าวนั้นแพร่ไปถึงถลางผู้คนแตกตื่น ขนทรัพย์สินหนี แม้ของท่านก็ถูก คุณหญิงจันทร์ไม่ตายรีบกลับสู่ถลางพร้อมกับคุณมุกน้องสาวและบุตร ซึ่งเป็นพระยาทุกขราษฎร์ ได้รวบรวมหญิงชาย เฉพาะหญิงประมาณ ๕๐๐ แต่งตัวเป็นชายอยู่ในบังคับบัญชาของคุณหญิงจันทร์และคุณมุก ชายอยู่ในบังคับบัญชาของพระยาทุกขราษฎร์ ผู้หญิงซึ่งแต่งตัวเป็นทหารชายนั้น กลางคืนออกเอาทางมะพร้าวทำเป็นปืนถือ กลางวันก็เข้าทำเป็นกองหนุนเข้าสมทบในค่าย ส่วนพลรบแท้ก็ใช้ปืน ๔๕๐ กระบอกหรือกว่านั้นยิงกระหน่ำพม่า พม่าเข้าตีหลายครั้งก็ถูกกระหน่ำต้านถอยกลับทุกคราวครั้งสุดท้าย ได้ส่งทหารหญิงออกไป โดยทำเป็นหาเสบียงอาหารส่งค่าย ถูกจับได้ต่างใช้กลมารยาให้พวกนั้นกินเหล้าเมา อาหารว่าใส่กัญชาพอได้ทีพวกทหารแท้ทั้งชายและหญิง ซึ่งมีคุณหญิงจันทร์กับคุณมุกและพระยาทุกขราษฎร์เป็นผู้บัญชาการ ได้ยิงกระหน่ำกรูออกโจมตีกองทัพพม่าได้ถอยออกห่าง และลงเรือแล่นหนีออกไป ทั้งได้ถูกกองทัพ ซึ่งกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท ทรงเป็นแม่ทัพได้ตีกองทัพที่ปากแพรก กาญจนบุรี แตกแล้ว จึงเสด็จลงไปโจมตีให้แตกกลับไปตลอดภาคใต้ อุดมวีรเกียรติกรรมของหญิงไทยชาวถลางจำนวน ๕๐๐ ซึ่งมีคุณหญิงจันทร์และคุณมุกเป็นแม่ทัพ ได้ขึ้นชื่อลือเลื่องพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงทรงสถาปนาคุณหญิงจันทร์เป็นท้าวเทพกษัตรีย คุณมุกเป็นท้าว ศรีสุนทร ต่อมาชาวภูเก็ตได้สร้างอนุสาวรีย์รูปอุดมวีรสตรีคู่พี่น้องยืนถือดาบอย่างที่เห็นนั้น

ซึ่งพระเจ้าตากให้ถอดนั้น โปรดให้คงที่สมณฐานันดรศักดิ์ให้คืนไปอยู่ครองพระอารามเดิม ให้นิมนต์พระอาจารย์สุกวัดท่าหอย คลองตะเคียนกรุงเก่า ลงมาครองวัดพลับ ให้เป็นพระญาณสังวรเถร ทรงสร้างพระราชวัง และ วัด มี วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพนฯ กรมพระราชวังบวร ทรงปฏิสังขรณ์วัดสลักแล้ว ตั้งนามว่า วัดนิพพานาราม คือ วัดมหาธาตุ ฯลฯ ได้ส่งกองทัพไปปราบญวน พ.ศ. ๒๓๒๘ ทรงรับกองทัพพม่า ยกเข้ามาทั้งเหนือ กลาง และใต้ พ.ศ. ๒๓๒๙ ทรงรับศึกสงครามพม่า ๒๓๓๑ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิสสรสุนทร กับ อื่นๆ ได้อุปสมบทในพระพุทธศาสนา ได้ทรงรำลึกถึงพระไตรปิฎก อัฏฐกถา ฎีกา คันถ ปกรณ ที่กระจัดกระจาย และคัดลอกกันมาจะวิปัลลาศคลาดเคลื่อน ครั้งก่อน พ.ศ. ๒๐๒๖ พระธัมมทินนเถร แห่ง นพิสี เชียงใหม่ พิจารณาเห็นจึงถวายพระพรแด่พระเจ้าดิลกราชาธิราช ทรงอุปถัมภ์และได้ชำระกันมากระทำเป็นสังคายนาครั้งที่ ๘ จึงอาราธนาสมเด็จพระสังฆราชให้จัดเป็นหมวด กอง ชำระ สอบสวน ทั้ง อักษรลาว รามัญ ขอม แล้วจารเป็นตัวขอมลงใบลาน ได้ลงรักปิดทองกระทำเป็นสังคายนาเป็นครั้งที่ ๙ กระทำในวัดนิพพานาราม เรียกว่าฉบับทองใหญ่ คู่ กับ ฉบับครูเดิม แล้วนำมา ณ หอพระมณเฑียรธรรม ครั้งนี้ พระพิมลธรรมได้รจนา**คัมภีร์สังคีติยวงศ์** เล่าเรื่องไว้ตลอด พ.ศ. ๒๓๓๘ ทรงรับศึกสงครามพม่าที่เชียงใหม่ พ.ศ. ๒๓๔๕ ทรงรับศึกสงครามที่เชียงใหม่ สวรรคต พ.ศ. ๒๓๕๒ พระราชกรณียกิจทั้งหมดนี้อันส่งให้มีและเป็นพระบรมนาถบพิตรมหาราชเจ้า

พระปรมาภิไธยว่าสมเด็จบรมนาถบพิตรมหาราชเจ้านั้นจะเป็นของลับ สถาปนภาพและประสิทธิ์กรรมกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ยังเด่นตระหง่านยั่งยืนอยู่ ส่งให้ปรากฏพร้อมตลอด รับรองและแจ่มแจ้งตลอดกาลแล้ว

ท้าวสุรนารี (คุณหญิงโม) นครราชสีมา

ท่านท้าวพร้อมกับหญิงประมาณ ๑,๐๐๐ คน และชายในครั้งนั้น ได้ถูกกวาดต้อนเป็นชะเลยสงครามแล้ว จึงอยู่ในฐานะคับขันสุดขีด กระนั้นก็ได้กระทำอุดมวีรเกียรติกรรมสำเร็จได้

รัชกาลที่ ๓ พ.ศ. ๒๓๖๙ พระเจ้าอนุวงศ์ หรือพระเจ้าอนุรุทธมหาราช ได้ทรงเป็นพระเจ้ามหาชีวิตแห่งเวียงจันทน์ ล้านช้างแล้ว ทรงยกกองทัพ ๘๐,๐๐๐ ทรงให้เจ้าราชวงศ์คุม พลทัพ ๓,๐๐๐ เป็นทัพหน้าเข้ายึดนครราชสีมา แล้วลงมายึดสระบุรี

ในกาลนั้น เจ้าพระยานครราชสีมากับพระยาปลัดเมือง พร้อมกับกรมการเมืองได้ทรงโปรดให้ไประงับพระยาไกรสงครามเจ้าเมืองขุขันธ์ ซึ่งวิวาทกับหลวงยกกระบัตรน้องถึงรบกันเหลือพระยาพรหมยกกระบัตรเมือง เจ้าราชวงศ์จึงยึดได้ง่าย เมื่อเจ้าอนุวงศ์ถึงแล้ว พระยาพรหมยกกระบัตรจัดผู้หญิงลูกหลวงนาและหญิงอื่น ๆ หลายคนถวาย สั่งให้กวาดต้อนครอบครัวคนชราและเด็กพร้อมกับคุณหญิงโม ภรรยาพระยาปลัดเมืองและหญิงครอบครัวประมาณ ๑๐๐๐ คน เพี้ยรามพิชัยคุมเดินทางไปถึงทุ่งสัมฤทธิ์ คุณหญิงโมได้เตรียม คือจัดผู้หญิงทำอาหารไปเลี้ยงพวกทหารผู้ควบคุม พอดีพระยาปลัดเมืองได้ข่าว จึงกลับมาเข้าเฝ้าเจ้าอนุวงศ์ สมัครใจไป ได้ขอปืน ๘-๑๐ กระบอก เพื่อยิงสัตว์ป่ามาเลี้ยงกันได้เข้าไปสมทบในกองเลี้ยง ได้จัดมีด เสียม จอบ ทำไม้พลองเป็นอาวุธ จัดครอบครัวนั้นเป็นทหาร พวกผู้หญิงที่เข้าไปเลี้ยงปรนเปรอทหารผู้คุมให้หลับหมดแล้ว คุณหญิงคุมเด็ก คนชราอยู่กองหลัง และคุมทหารครอบครัวเข้าโจมตี นิทานเล่าว่า สาวบุญเหลือหลานได้อยู่กับเพี้ยรามพิชัย ได้ฆ่าเพี้ยและจับตุ้นฟืนในกองไฟจึงเข้าไปจุดกระสุนดินปืนได้ตายในเพลิงนั้นทหารครอบครัวได้เข้าทำลายทหารเหล่านั้นแตกพ่ายกระจัดกระจาย เจ้าอนุวงศ์ทราบ ได้ส่งกองทหารมาอีก พระยาปลัดเมือง พระยาพรหมยกกระบัตร คุณหญิงได้ควบคุมกองทัพครอบครัวต่อสู้ทำลายให้แตกไปได้อีก กิตติศัพท์นี้ชาวเมืองที่หลบหนีไปได้ยินก็ได้กลับมาสมทบด้วยอีกเป็นจำนวนมากขึ้น พงศาวดารเมืองว่า คุณหญิงโมควบคุมกองทัพครอบครัวเดิมนั้นต่อสู้ได้ชัยชนะทุกคราว กระทั่งเจ้าอนุวงศ์ต้องถอยทัพกลับเวียงจันทน์ ก่อนจะถอยได้เผาเมืองนครราชสีมาและค่ายของตนแล้วจึงถอย คุณหญิงพร้อมกับกองทัพที่เหลือถอยกลับเมือง ได้จัดกองทัพทหารติดตามกองทัพหลวงไปกระทั่งเสร็จสงคราม (ในประวัติว่าเกิด พ.ศ.๒๓๑๔-๒๓๕๕ จึงนำเข้าตรงนี้)

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ ได้สถาปนาคุณหญิงเป็นท้าวสุรนารี และพระยาปลัดเมืองเป็น "เจ้าพระยามหิศราธิบดี" ต่อมา พ.ศ.๒๔๗๗ ประชาชนชาวนครราชสีมา ทุกระดับชั้นได้สร้างอนุสาวรีย์ขึ้นเป็นรูปหญิงไทย มือขวาถือดาบ ห้อยลงอย่างที่เห็นนั้น

ทุกสถานบ้านวังและทั้งวัด
ทองประเทืองเรืองลวดลายหมายไทยมี
เป็นชาติเดียวเชี่ยวชาญบันดาลเกิด
เอาทองดาดวาดวงแก้วแนวไทยใช้
รู้จักแซะแกะสลักปักสานปั้น
ทั้งลาย 'อ่าน' ดาลเส้นเป็น 'นับ' เดิน
พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
เป็นเกียรติไทยไว้เป็นตัวทั่วเป็นตรา
ไทยรอบตัวทั่วพร้อมทุกย่อมยั้ง
ไทยสร้างไว้ได้เป็นหลักประจักษ์ดี
ตั้งใจนำทำชาติไทยให้เลิศล้ำ
บำรุงเขตประเทศไทยให้วัฒนา
แจ่มจำรัสศิลปไทยใสแสงศรี
ทุกวิถีเอกลักษณ์ศักดิ์คนไทย
ซึ่งชูเชิดมีปัญญาว่าทำได้
ส่องคนไทยถ้วนที่มีเจริญ
ติดตรึงมั่นประสานสังทั้งเคลือบเขิน
รู้เทิดเทินไทยไว้ได้เป็นมา
เฉลิมโชคไทยนี้-มีคุณค่า
ได้เชิดหน้าชูไทยหมายไทยมี
ไทยสะพรั่งพร้อมเจริญเทินศักดิ์ศรี
ไทยมีที่อ้างได้เป็นไทยมา
ยอยกธรรมเป็นจุดพุทธศาสนา
และรักษาสรรพศิลป์วิญญาณไทย.

พระสัมพุทธพรรณี
พระพุทธเลิศหล้านภาลัย

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

พระพุทธปฏิมากรรูปอย่างนี้ ซึ่งทรงเครื่องสมเด็จพระเจ้าบรมจักรพรรดิ จะเห็นได้ที่พระมหาพิชัยมงกุฎ ทั้งที่ทรงพระปฏิมากรรูปและที่วางไว้ ณ พระแท่นข้างพระหัตถ์ขวานั้นเป็นแบบเดียวกัน มีพระนามว่า พระสัมพุทธพรรณี แปลว่ามีเพศพรรณแทนพระพุทธองค์ ซึ่งยังทรงเป็นพระโพธิสัตว์ คือ ตอนยังไม่ได้ทรงมหาภิเนกษกรมทรงผนวช และทรงนิรมิตเป็นพระเจ้าจักรพรรดิทรงต้อนรับท้าวมหาชมพูราชัญญะทั้ง ๒ พระรูปนั้น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ ได้ทรงหล่อสูง ๖ ศอก ประดิษฐานในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามแล้วหุ้มด้วยทองคำเนื้อ ๘ องค์หนึ่งทองหนัก ๖๓ ชั่ง ๑๔ ตำลึง รวม ๒ พระองค์ หนัก ๑๒๗ ชั่ง ๘ ตำลึง ทรงเครื่องต้นอย่างบรมกษัตริย์ ลงยาราชาวดี ประดับด้วยเนาวรัตน ได้อุดมฤกษ์บรรจุพระบรมธาตุ วันเสาร์ขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๔ ปีวอก ได้โปรดให้สวดมนต์ฉลอง รุ่งขึ้นวันอาทิตย์ขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๔ เป็นวันที่ ๔ มีนาคม ปีวอก พ.ศ. ๒๓๕๑ นั้น เวลาเช้าทรงถวายพระกระยาหาร พระสงฆ์แล้วได้บรรจุพระบรมธาตุ จารึกพระนามพระองค์เหนือว่า **พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก** ทรงพระราชอุทิศถวายรัชกาลที่ ๑ พระองค์ใต้ได้จารึกพระนามว่า **พระพุทธเลิศหล้าสุลาลัย** (ต่อมาเปลี่ยนเป็น **พระพุทธเลิศหล้านภาลัย** อย่างปัจจุบัน) ทรงพระราชอุทิศถวายรัชกาลที่ ๒ ครั้งนั้นยังนิยมพระเจ้าบรมจักรพรรดิจึงสถาปนาอย่างนั้น ต่อมาเป็นแบบฝรั่งจึงเปลี่ยนเป็น **"มหาราช"** ฉะนี้ จึงสถาปนาเป็นพระพุทธเจ้าบรมจักรพรรดิราชแต่นั้นมา รัชกาลที่ ๑ จึงมีพระปรมาภิไธยว่า **พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก** รัชกาลที่ ๒ จึงมีพระปรมาภิไธยว่า **พระพุทธเลิศหล้านภาลัย** ต่อมาพระจอมเกล้า ฯ ได้ทรงสร้างวัดโสมนัสวิหารแล้ว ทรงสร้างลายรดน้ำเป็น สัปตรัตน-สมบัติจักรพรรดิ ๗ อย่าง อันมีสตรีรัตน คือ นางแก้ว เป็นต้น ยืนยันอีก ซึ่งทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระจักรพรรดินี จะพบในหน้าต่อไป

สมเด็จพระสังฆราชไก่เถื่อน เดิมชื่อ สุก ทรงคุณธรรมพิเศษ แผ่เมตตาจนไก่ป่าเชื่อง จึงมีชื่อว่าไก่เถื่อนได้มาอยู่วัดพลับ วัดราชสิทธราม เป็นพระญาณสังวร เป็นสมเด็จพระญาณสังวร เป็นสมเด็จพระสังฆราชในรัชกาลที่ ๒ ทรงเป็นพระกรรมวาจาจารย์

ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๒ นี้ ทรงได้ช้างเผือกหลายเชือก ฉะนี้รัชกาลที่ ๒ จึงมีพระปรมาภิไธยอีกอย่างหนึ่งว่า พระเจ้าช้างเผือก และพระองค์ได้ทรงสถาปนาเป็นพระยาเศวตกุญชรอดิศรประเสริฐศักดิ์เผือกอัครไอยราฯ สุนทรลักษณะเลิศฟ้า

สมเด็จพระบรมรัตนกวีมหาราชเจ้า
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒

พ.ศ. ๒๓๕๒ - พ.ศ. ๒๓๖๗

รัชกาลที่ ๒ สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย สมเด็จเจ้าฟ้าอิสสรสุนทร และพระเกียรติกรรมส่งให้มีเฉลิมพระปรมาภิไธยว่า พระบรมรัตนกวีมหาราชเจ้า เมื่อพระราชบิดาเสด็จดำรงพระยศเป็นหลวงยกกบัตรเมืองราชบุรี ครั้งแรกคงมีเคหสถานอยู่ ณ เมืองราชบุรี ตรงที่มีวัดตาล-วัดอมรินทรวิหาร ครั้นทรงแต่งงานกับ "นาก" ซึ่งเป็นชาวบ้านอัมพวา จึงมีนิวาสสถานอยู่ที่นั้น จึงประสูติ ปีกุน ขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๔ พ.ศ. ๒๓๑๐ ก่อนกรุงเก่าเสีย ๑ เดือน เมื่อพระเจ้าตากสินกู้คืนแล้ว สร้างกรุงธน จึงมารับราชการและตั้งเคหสถานอยู่ใต้วัดระฆังตอนนั้นยังมีชื่อว่าวัดบางว้าใหญ่ จึงทรงเป็นศิษย์วัดและเรียนหนังสือ อักษรสมัย วรรณคดี ประวัติ นิทาน ชาดกต่าง ๆ ในวัดนั้น ครั้นพระชนมายุ ๘ ขวบได้เสด็จตามพระราชบิดาไปสงครามตลอด จึงทรงชำนาญ ป่า เขา ลำเนาไม้ ภูมิประเทศ และเผ่าพันธุ์ชนตลอดไป ขบวนทัพยุทธวิธี พิชัยสงครามและทรงชำนาญศิลปกรรมทุกชนิด โดยเฉพาะพระราชนิพนธ์วรรณคดีไทยและฝีพระหัตถ์ศิลปะแกะสลัก พ.ศ. ๒๓๓๑ ทรงอุปสมบท ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แล้วเสด็จไปทรงจำพรรษา ณ วัดสมอราย ได้ครองราชสมบัติ พ.ศ. ๒๓๕๒ แล้ว ทรงจัดภายในให้เรียบร้อยแล้ว พวกพม่ายกกองทัพเข้ามาตีภาคใต้ ภูเก็ต พังงา ชุมพร ฯลฯ ให้ยกกองทัพออกไปตีขับไล่ได้ตลอด พ.ศ. ๒๓๕๕ ให้กองทัพไปสงบเรื่องร้าย ณ กัมพูชาประเทศ และได้ให้นำพระพุทธบุษยรัตน์เข้ามาสถิตในพระมหานคร พ.ศ. ๒๓๕๖ ทรงสร้างมณฑปพระพุทธบาท พ.ศ. ๒๓๕๗ สร้างนครเขื่อนขันธ์ พ.ศ. ๒๓๕๗-๒๓๕๘ ส่งสมณฑูตไปลังกา พ.ศ. ๒๓๕๘ ทรงชำระพระสมณศักดิ์ ต้องอธิกรณ์หลายองค์ ทรงให้แต่งโอวาทานุสาสนี พ.ศ. ๒๓๖๐ ทรงให้ทำพิธีวิสาขบูชา เป็นครั้งแรกในสมัยรัตนโกสินทร์ ทรงสืบต่อปรับปรุง สร้างเพลง ทั้งทางเรื่อง เครื่องรับ ทางรำ และทางร้อง เช่นกลอนอ่านเป็นทำนองเรื่องก็ได้ ร้องเป็นทำนองเพลงก็ได้ ชั้นเดียว สองชั้น สามชั้น ทำเครื่องรับและท่ารำ เช่น ที่เรียกกันว่า โขน ละคอน ร้องส่งคำพากย์ จัดเรื่องไว้ในความหมาย เช่น เสภาขุนช้างขุนแผน โขนรามเกียรติ์ ละคอน อิเหนา เทศน์มหาชาติ และเรื่องพื้นเมือง เช่น หุ่นกระบอก และทรงสร้างวัดท้ายตลาดพระราชทานนามว่า วัดพุทไธศวรรย์ แล้วเปลี่ยนว่าวัดโมลีโลก ส่วนวัดแจ้ง ทรงสร้างพระอุโบสถใหม่ มีระเบียงรอบพระประธานในพระอุโบสถ ซึ่งทรงปั้นด้วยฝีพระหัตถ์ ส่วนพระปรางค์ใหญ่ทรงกะที่ไว้ยังไม่ได้ทรงสร้าง พระราชทานวัดแจ้งเปลี่ยนว่า วัดอรุณราชวราราม ให้ฉลองในปีมะโรง พ.ศ. ๒๓๖๓ มีละครหลวงเรื่องรามเกียรติ์ตอนบุศลพ และทรงสร้างวัดสุทัศน์ พระวิหารใหญ่เป็นที่สร้างพระโต ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเชิญลงมาจากวัดมหาธาตุเมืองสุโขทัย บานประตูพระวิหารนั้นโปรดให้สลักลายขุดด้วยไม้แผ่นเดียว กรมหมื่นจิตรภักดีเป็นนายงาน เมื่อคิดอย่างสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ยกเข้าไปในท้องพระโรง ทรงสลักด้วยฝีพระหัตถ์ก่อน แล้วจึงใช้ช่างทำต่อไปในปีมะเมีย พ.ศ. ๒๓๖๕ และในปีมะโรง พ.ศ. ๒๓๖๓ นั้น อหิวาตกโรคระบาดจึงมีพระราชพิธีอาพาธพินาส ได้มีพิธีสังคายนาสวดมนต์ให้แปลสวดมนต์ทุกสูตรตลอดภาณวารและภาณยักษ์ ทรงให้ฝ่ายในสวด พระเจ้าน้องนางเธอพระองค์เจ้าศศิธรเป็นหัวหน้าได้สวดมนต์ตลอดไป นอกจากนี้ ได้ติดต่อกับชาวต่างประเทศตลอดไปถึงยุโรป และเสด็จสวรรคต พ.ศ. ๒๒๖๗ พระชนม์มายุ ๕๘ พรรษา

สมเด็จพระพุทธเลิศหล้าฯ นี้ ในระหว่างพระชนมายุ ๕๘ ปีนั้น ทรงวางพระหัตถ์ศิลปะ และพระราชนิพนธ์กวีกาพย์กลอนโคลงฉันท์ไว้ โดยรวมหลักเข้าร่วมกัน เช่นพระราชนิพนธ์กลอนนั้นตลอดเรื่อง ได้ทรงนำเข้าเป็นบทร้อง กับให้มีท่ารำแสดงกิริยาอาการ ทั้งมีเครื่องแต่งและเรื่องรับ (เช่นปีพาทย์และเครื่องสาย บางเพลงใช้เดี่ยวและรำประกอบ) เหล่านี้ส่งให้มีพระเกียรติปรมาภิไธยว่า พระบรมรัตนกวีมหาราชเจ้า คงอยู่ตลอดกาลมาแล้ว

รูปสตรี หรือ อิตถีรัตน คือ พระนางแก้ว ทั้งคู่ เป็นรูปลายรดน้ำ ณ บานประตูพระวิหารด้านนอก วัดโสมนัสวิหาร รัชกาลที่ ๓ ทรงสถาปนาพระพุทธรูปเป็นพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็นพระพุทธจักรพรรดิราชแล้ว รัชกาลที่ ๔ สถาปนาพระพุทธรูป เป็นเจ้าจักรพรรดิราชได้ทรงให้เขียนสัปตรัตน คือ แก้ว ๗ ประการ ณ บานประตู และหน้าต่าง อิตถีรัตน หรือพระนางแก้วนี้เป็นรัตน หนึ่งใน ๗ นั้น จึงเท่ากับสถาปนาสมเด็จพระศรีสุริเยนทรามาตุ เป็นอิตถีรัตน คือพระนางแก้ว เป็นพระเจ้าจักรพรรดินี ทรงสถาปนา เป็นศิลปทิพกายอย่างที่ปรากฏนั้น รูปนี้ทำเลียนลายเส้นคือถ่าย ของเก่าไว้

กุลสตรี พระรูปชีสากิยานี ชราภาพ ได้ถูกเขียนไว้ ณ บานประตูพระวิหารด้านใน วัดโสมนัสวิหาร เขียนด้วยสีไทย อย่างที่ปรากฏนั้น ได้สังเกตเค้าหน้าเห็นเค้าใกล้พระจอมเกล้าฯ จึง เข้าใจว่าจะโปรดให้เขียนไว้ ผู้อื่นคงไม่เป็นพระราชประสงค์ แน่ใจ ว่าเป็นสมเด็จพระศรีสุริเยนทรามาตุ คือ เจ้าฟ้าหญิงบุญรอด พระ-ราชชนนีของพระองค์ ตอนนี้ทรงชราภาพแล้ว ทรงโปรดให้เขียน เป็นผู้บูชารักษาศีล ทรงเพศพระสากิยานีชีไทย ได้นำมาลงด้วย จึงมีพระนามว่า แม่พระหรือพระเจ้าแม่ หรือ พระเงินคู่พระทอง คือ รูปลายรดน้ำนั้น

รูปจินตนภาพแสดงท่า

นางเบ็ญกายเหาะขึ้นตามควันไฟ หนุมานทะลึ่งโลดโดดตามข้าม อัคคีซึ่งปรากฏในหนังสือชุด วรรณคดี-พระราชนิพนธ์รามเกียรติ์ ขอนำ มาเป็นหลักฐานท่ารำตามพระราชนิพนธ์ และเพลงเดี่ยวเชิดนอก

พระบรมรัตนกวีมหาราชเจ้า - จุดเด่น

จุดเด่น ณ อุดมวรรณคดี ซึ่งทรงเสกสรรค์ขึ้น และเด่นตระหง่านอยู่มา ซึ่งยังไม่มีการกระทำขึ้นเทียมเท่าได้ หรือ ทับได้ แม้เพียงเลียนแบบ-ก็ยังไม่ถึง

พระราชนิพนธ์กลอน ได้เป็นแบบโขน แบบเสภา แบบละคอน แบบเพลง และเครื่อง ได้ทรงพระราชนิพนธ์แล้ว จัดเข้าเสียงร้องเป็นเพลง กับ จัดเข้าในท่ารำทั้งท่าชาย และ หญิง ตลอดถึงท่าสัตว์ จัดเข้าในเครื่อง-เช่น ปี่พาทย์ เครื่องสายมโหรี ปี่วง แคนวง เช่น รามเกียรติ์ หรือ โขน จัดเป็นเพลงเชิดนอก ในทางเดี่ยว ปี่ระนาด ซอด้วง กระจับปี่ ซึง มีท่ารำทั้งท่าชาย และหญิง ในระยะกาลที่มีเครื่องบินแล้ว ได้ฟังเดี่ยวกระทำเสียงเหมือนเครื่องบินที่ถูกยิงเครื่องขัดนั้น ถึงจะไม่ทรงทั้งหมด ก็คงทรงพระดำริ และแก้ไข ได้อ่านฟังดูแล้วก็เห็นเป็นอัศจรรย์ กลอนนี้ดูในรามเกียรติ์ว่า พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๑ ซึ่งไม่เหมือนกัน บทนี้เข้าใจว่าแก้ให้เข้ากับท่า และการรำ

สำหรับที่แต่งเป็นเพลงเชิดนอก กับ จัดเข้าเป็นเสียงเครื่อง และจัดขึ้นท่ารำก็ตามอาจเป็นทีหลัง เท่าที่คิดดูแล้ว ท่านที่คิดเป็นแบบ คงได้ดูจากกลอนบรรยายไว้ก็จัดเข้าในท่าชายและหญิง ก็ได้ชื่อว่านำมาจากพระราชนิพนธ์นั้น

เนื้อ - เพลงเชิดนอก

เมื่อนั้น
ทะลึ่งโลดโดดตามข้ามอัคคี
สะกัดกั้นกันนางกลางโพยม
แล้วเหาะลงตรงยังพสุธา
ลูกลมมุ่งเขม้นเห็นยักษี
ขุนกระบี่ขับไล่ไขว่คว้า
เข้าจู่โจมจับเป็นไม่เข่นฆ่า
พามาเฝ้าองค์พระหริรักษ์

เพลง - กราวใน

อีกบทหนึ่งในเรื่อง ขุนช้าง-ขุนแผน ได้เอาเข้าเป็นบทร้องเพลงกราวในทางเดี่ยว ซอด้วงบ้าง ซออู้บ้าง ระนาดบ้าง จะเข้บ้าง กะจับปี่บ้าง ซอสามสายบ้างคงมีท่ารำ ได้เคยเห็น

เนื้อ - เพลงกราวใน

ยักษ์รับกราบลาทะลึ่งโลด
ยูงยางหักลงเป็นผงคลี
ข้ามโขดเขาเชินคีรีศรี
เหยียบเสือช้างบี้ด้วยบาทา

ตับนก

เพลงนี้ เป็นเพลงชมนกในป่า เป็นพระดำรัสตรัสถามและสังคามระตาทูลตอบ ได้เคยเห็นมีแต่งและ ใช้หัวนกชื่อนั้น ๆ รำออกมา คงจะมีแต่เดิม และแก้ไขเปลี่ยนแปลงกันมา ซึ่งยืนยันว่า - เรื่อง, กลอน, เพลง, เครื่อง, ท่ารำ, เนื้อร้องมีเสียงนกโพระดก, นกกาเหว่า, ไก่ขัน, นกประหรอด, นกกางเขน, นกคลิ้งโคลง, นกเอี้ยงสาลิกา, ที่จำได้ก็เพียงนกโพระดก บทเดียว

เนื้อ - เพลงตับนก

เสียงนกโพระดก มันร้องโฮกโป๊ก-โฮกโป๊ก อยู่หนไหน
พระพุทธเจ้าข้า จับกิ่งเพกานั่นเป็นไร ตัวมันเขียว ๆ บินเลี้ยวไป เข้าอยู่โพลงไม้ ทางโน้น-เอย

เพลง-พระอาทิตย์ชิงดวง เป็นเพลง-ดอกสร้อย

เพลงนี้ เป็นเพลงเชยชม ทั้งธรรมชาติ และ สัตว์เที่ยวไป มีบทดอกสร้อยว่า-ดอกสวาท, ดอกจิก, ดอกรัก, ดอกซ่อนกลิ่น ผู้แสดงเป็นสุริยเทพ, จันทรเทวี, ดารา, เทพธิดา มีสวนอุทยานดอกไม้ มีแต่งเป็นหิ่งห้อยกระพือปีก และเป็นแมลงทับบินไปมา จำได้เพียงบทเดียว คือ บทพระราชนิพนธ์ สำหรับ-บทดอกสร้อย คงแต่งเข้าไปใหม่ ส่วนบทร้องต่อไป คงแต่งในภายหลังเช่นเดียวกัน

เนื้อ - เพลงพระอาทิตย์ชิงดวง

พระอาทิตย์ชิงดวงดาราเด่น ดาวกระเด็นใกล้เดือนดาราดับ
หิ่งห้อยพล้อยไม้ไหวระยับ แมลงทับท่องเที่ยวสะเทื้อนดง
ดอกเอ๋ย-เจ้าดอกสวาท หัวใจจะขาด ขาดเสียแล้วเอย

เพลงสะเพรา หรือ เพลงเชิดจีน

เพลงนี้-เดิมเป็นเพลงเดินทาง ในท่ารำ และ เดิน มีท่าชาย มีท่าหญิง กับ ท่าม้า มีพระเอกเป็นขุนแม่ทัพชำนาญช้าง-ม้า และ อาวุธ-ดาบ นางเอกซึ่งอยู่แต่ในบ้านไม่เคยแม้ขี่ม้าจึงกลัว และ ม้าฝีเท้าดีเจนศึก ได้ฟังเป็นเพลงพระฉันก็มี ถ้าจัดเป็นท่ารำก็คงร่วมกันทั้งหญิงและชายร่วมกันรำในท่ายกสำรับนำไปถวายพระ เคยเห็นแต่งเป็นเจ้าชายไทย ก็คล้ายเจ้าพราหมณ์ ต่างเพียงใส่รัดเกล้ายอด เจ้าสาวไทยแต่งตัวแบบเจ้าหญิงไทย ห่มสะใบ ใส่รัดเกล้ายอด บางที-แต่งเป็นแม่ศรีคือ ห่มสะใบสีทับทิม ไม่ใช้รัดเกล้า เคยเห็นเล่นกันสมัยเป็นเด็ก ๆ ครั้งนั้น ปู่ย่าตายายลุงป้าน้าอา ซึ่งเคยเป็นพ่อเพลงแม่เพลง-ชา และ เพลงพวงมาลัย เก่ง ๆ ยังอยู่ ก็นัดกันได้ มักตัดต้นกล้วยปักกลางลานบ้านใช้กิ่งคูน หรือ ราชพฤกษ์ หรือ คำไต้ และ กิ่งราชพฤกษ์ กิ่งทองหลางที่มีดอกปักต้นกล้วยให้ยื่นกิ่งห้อยพวงดอกรอบต้น พวกสาวไทย (เพียงชื่อ-บางคนแก่ก็ลงเล่นสอนลูกหลาน) เข้ามาในลาน มีต้นเสียงร้องเพลง-แม่ศรี และ ฉุยฉาย พวกแม่สาวจะรำก้าวเดินเก็บดอกไม้รอบ ๆ ไป จะกี่เที่ยวก็ไม่จำกัด เท่ากับรำเก็บดอกไม้ในสวนอุทยาน และจากนั้น เจ้าหนุ่มไทย ซึ่งมาพร้อมแล้ว จะมีคนร้องเพลงขึ้น เรียกกันในสมัยนั้นว่า เพลงสะเพรา อย่างน้อยก็ใช้ระนาดหนึ่งราง ตีเดี่ยวตลอด ถ้าไม่มีก็ใช้เสียงร้องว่า น็อยะ น้อยะ น็อยะ น้อยะ น้อยะ หน่อยะ น้อยะ น้อยะ พร้อมกับปรบมือ หรือ ตบมือพร้อม ๆ กัน เป็นจังหวะ ฯลฯ เจ้าหนุ่มไทยจะเดินก้าวเร็ว และ วิ่งบ้าง กระโดดบ้างในท่าเก็บดอกไม้ ซึ่งคงจะไปเป็นเพลงเสภานานแล้วสังเกตเถิด เพลงเชิดจีนนั้นก็ขึ้นต้นเสียงเป็นเสียงเสภาตอนท้ายได้เอื้อนเป็นเพลงเชิดเท่านั้น ที่เป็น เส-ภา รำนั้น เล่นเป็นเรื่องจึงต่างกัน เพลงสะเพรานี้มีเนื้อร้องเป็นปฏิภานตลอด เท่าที่จำได้บ้าง ที่จำไม่ได้ก็แต่งใส่เข้าให้เต็มอย่างนี้

เจ้าหนุ่มไทยไปเที่ยวสาวชาวไร่ เก็บดอกไม้ร่วมกันด้วยหรรษา
หนุ่มยิ้มพราวสาวแย้มยวนม่วนปรีดา ทักด้วยตารักด้วยเพลงเล็งด้วยรำ
อันหมู่เราสะเพราเพลงเปล่งเสียงหวาน เล่นสำราญเก็บดอกไม้ใจชื่นฉ่ำ
กลิ่นดอกไม้ได้โชยชื่นรื่นใจจำ เสียงเพลงพร่ำเพราะพริ้งสะอิ้งอวล
ชายตาต้องมองเห็นกันมั่นใจอยู่ ใจร่วมรู้เก็บดอกไม้ให้หอมหวล
ท่ารำรื่นชื่นเชยเปรยสำรวล มิตรจิตล้วนมิตรใจไมตรียาว
ได้มาร่วมรวมสนุกสุขเกษม ปลื้มปรีย์เปรมฉุยฉาย-กรายหนุ่มสาว
ร่วมรำร้องพร้องเพลงเพลิน-เพลินพริ้มพราว ครึกครื้นคราวเล่นเพลงครื้นเครงใจ

เพลงเชิดจีน

ในวันขึ้นปีใหม่ปีหนึ่ง ตอนนั้นยังใช้วันที่ ๑ เมษายน ได้มีการรื่นเริงปีใหม่ ตอนนั้นมีคณะละคอนคณะหนึ่งได้มาแสดงเป็นการรื่นเริงที่หน้าวัด ดูจะเป็นการเล่นลิเก ได้เห็นแสดงรำเพลงเชิดจีนทั้ง ๔ ท่อน ตัวแสดงเป็นหญิงแต่งตัวเป็นพระ (คือ-เจ้าชาย)

สำหรับบทร้องที่จะใส่ต่อไป เป็นบทพระราชนิพนธ์ในเสภาขุนช้างขุนแผน เป็นเนื้อเพลงเชิดจีนแท้ที่ได้ฟังกันมาทั่วกัน เคยเห็นมีแสดงท่ารำตามเนื้อร้องนี้ เห็นในโทรทัศน์บ้าง เข้าใจว่าคงจะรู้เห็นกันทั่วแล้ว ได้นำมาเพื่อชัดเจน

เนื้อ-เพลงเชิดจีน

ท่อน ๑

ว่าพลางทางจูงสีหมอกม้า
ดังจะปลิวลิ่วลอยไปตามลม

เบาะอานพานหน้าดูงามสม
อย่าปรารมภ์เลยนะเจ้ามาขี่ม้า

ท่อน ๒

ปลอบพลางทางกอดกระซิบบอก
เนื้ออ่อนงอนง้อขอยะมา

ม้าสีหมอกตัวนี้มีสง่า
อย่าให้สีหมอกม้ากระเดื่องใจ

ท่อน ๓

วันทองสองมือประณมมั่น
พี่สีหมอกของน้องอย่าจองภัย

พรั่น-พรั่น กลัวม้าไม่เข้าใกล้
จะขอขี่พี่ไปทั้งผัวเมีย

ท่อน ๔

ขุนแผนจูงนางมาใกล้ม้า
หยิบมือลูบม้าว่าปลอบเมีย

ลูบหลังอาชาให้เชื่องเสีย
ม้าเลียมือหวีดประหวั่นกลัว

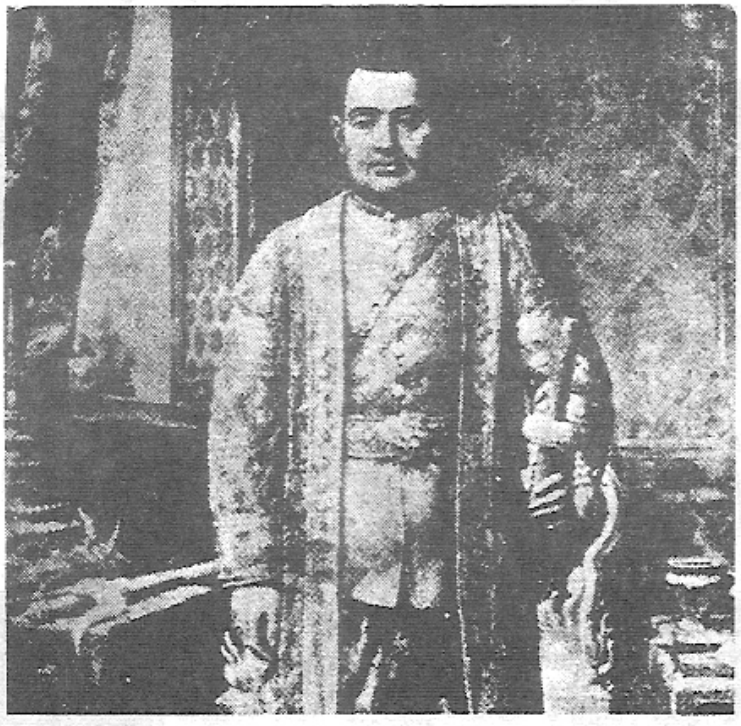

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงได้ราชสมบัติครองอยู่ ๒๗ พรรษา แต่ พ.ศ. ๒๓๖๗ ถึง พ.ศ. ๒๓๙๔ ได้ทรงสร้างไทยไว้มาก ตลอดรัชกาล

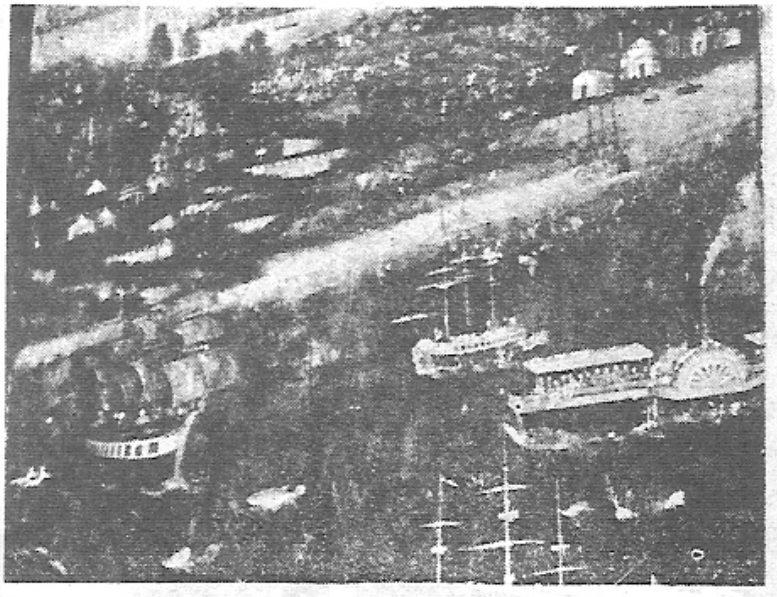

รูปฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยานี้ ณ ผนังพระวิหารวัดโสมนัสวิหาร เป็นภาพเขียนด้วยสีไทย ในแม่น้ำเจ้าพระยา มีเรือกลไฟสมัยใบจักร์หรือล้อจักร์อยู่ข้าง เล่าว่า พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้า และสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ฯ ได้ศึกษาวิศวกรรม กระทั่งสร้างได้ในรัชกาลที่ ๓ นั้น ได้วาดภาพไว้จึงทราบได้

สมเด็จพระหลักบัณฑิตมหาราชเจ้า
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓
พ.ศ. ๒๓๖๗ - พ.ศ. ๒๓๙๔

รัชกาลที่ ๓ สมเด็จพระนั่งเกล้าฯ กรมเจษฎาบดินทร ทรงครองต่อ เมื่อทรงดำรงเป็นพระองค์เจ้าชายทับนั้น เป็นพระราชโอรสของรัชกาลที่ ๒ และจอมมารดาเรี่ยม สมเด็จพระศรีสุลาลัย เสด็จอุบัติ พ.ศ. ๒๓๓๐ และพระราชบิดาได้เจ้าฟ้าหญิงบุญรอดพระธิดาสมเด็จพระศรีสุดารักษ์ ทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี ประสูติพระบรมราชโอรสพระองค์แรกสิ้น และพระองค์ที่ ๒ คือสมเด็จเจ้าฟ้าชายมงกุฎ พ.ศ. ๒๓๔๗ และสมเด็จเจ้าฟ้าชายจุฑามณี พ.ศ. ๒๓๕๑ พระชันษาจึงต่างกันมาก พระองค์เจ้าชายทับ ทรงชำระกรมขุนแล้วได้เลื่อนขึ้นเป็นกรมหมื่น ทรงจัดการแต่งสำเภาไปค้าขายต่างประเทศ ทรงกำกับการทุกอย่าง ทรงยกกองทัพไปรับพม่าที่กาญจนบุรี ทรงมีอำนาจสิทธิ์ขาดทุกประการ พระราชบิดาทรงประจักษ์การณ์ ทรงระลึกเหตุการณ์อันอาจจะมี จึงทรงจัดให้สมเด็จเจ้าฟ้ามงกุฎทรงผนวชเป็นพระภิกษุ พ.ศ. ๒๓๖๗ ทรงผนวชแล้ว มีพระนามว่า **วชิรญาณ มีญาณเหมือนเพชร** ทรงศึกษาสอบได้ ๕ ประโยค ทรงศึกษาภาษาต่าง ๆ ได้ ๕ ภาษา ทรงศึกษาพระไตรปิฎก อัฏฐกถา ฎีกา และโหราศาสตร์ตลอดถึงเที่ยวไปศึกษาโบราณสถาน และทรงอ่านจารึกต่าง ๆ เช่น จารึก เย ธมฺมา และจารึกสุโขทัย เมื่อพระราชบิดาสวรรคตแล้ว กรมหมื่นเจษฎาบดินทรเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นรัชกาลที่ ๓ ทรงจัดภายในเรียบร้อย

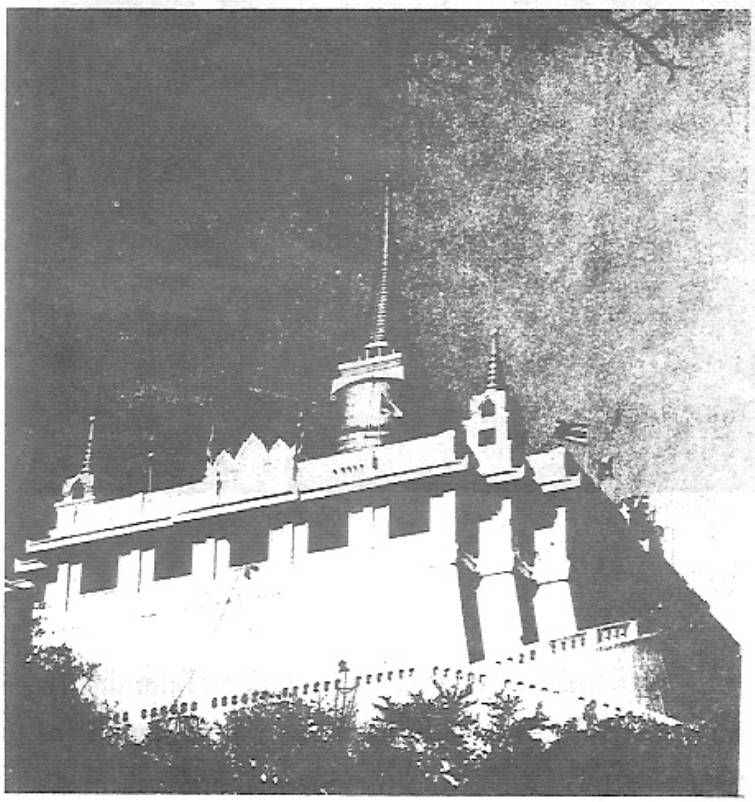

รูปภูเขาทอง วัดสระเกษ หรือสุวรรณบรรพตนี้ ความจริงเป็นภูเขาอิฐ ซึ่งรัชกาลที่ ๓ โปรดให้สร้างใช้อิฐก่อ ถึงจะพังทะลายไม่สำเร็จ ก็ได้ ชื่อ" ทรงสร้าง มาถึงรัชกาลที่ ๔ ได้รวมเป็นกองอิฐก่อทำเจดีย์บนยอดก็สำเร็จได้อย่างนี้ ยังสถิตอยู่ถึงบัดนี้

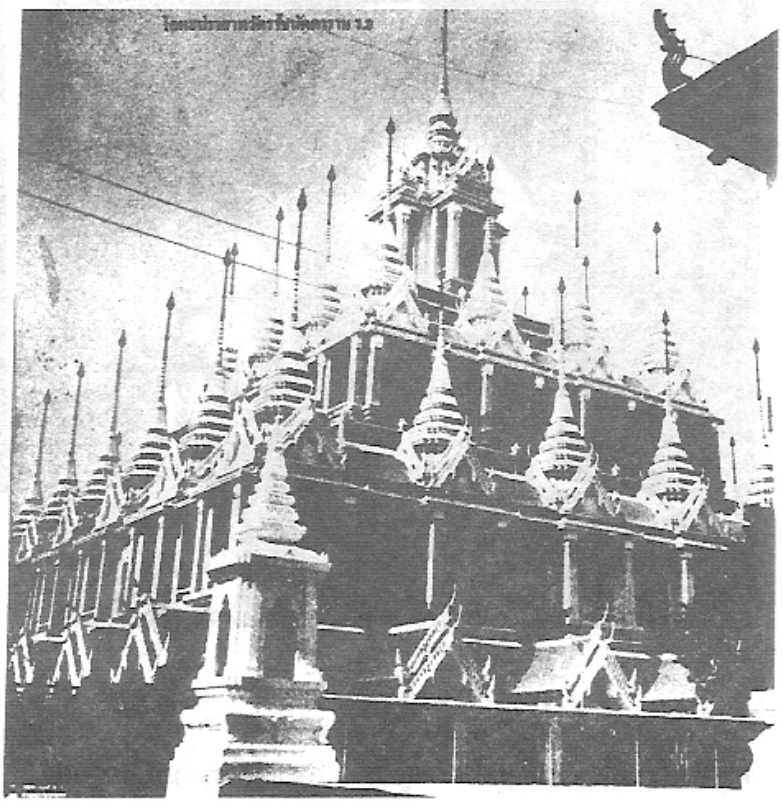

โลหปราสาท วัดราชนัดดาราม เป็นปราสาทองค์ที่ ๓ ในโลก รัชกาลที่ ๓ โปรดให้สร้างไว้ ณ วัดราชนัดดารามคู่กับวัดเทพธิดารามนั้น แต่โลหปราสาทนี้สร้างไว้ในวัดจึงเป็นอีกชิ้นหนึ่ง ซึ่งมีเฉพาะกรุงเทพเท่านั้น และเป็นแห่งเดียวและชื่อเดียวที่ยังปรากฏอยู่เป็นหลักฐาน

แต่งตั้งกรมพระราชวังบวรสถานมงคลแล้ว พ.ศ. ๒๓๖๕ พระเจ้าอนุรุธเวียงจันท์ยกกองทัพลงมากวาดต้อนคนไป จึงให้กรมพระราชวังบวรมหาศักดิ์พลเสพ ยกทัพขึ้นไปปราบได้ไม่เรียบร้อย เป็นสงครามยืดเยื้อถึง พ.ศ. ๒๓๗๒ และ พ.ศ. ๒๓๗๖ โปรดให้เจ้าพระยาบดินทร์เดชานุชิตยกกองทัพไปปราบและกวาดล้างญวนให้ออกไปจากขะแม และปกครองขะแม พ.ศ. ๒๓๗๒ กองทัพไทยยกไปเชียงตุง แต่ไม่ได้ พ.ศ. ๒๓๗๖ กองทัพไทยภาคใต้ได้เมืองมลายูหลายเมือง พ.ศ. ๒๓๘๕ ปราบจีนพี่ใหญ่ (ตั้วเฮีย) สมุทรสาคร พ.ศ. ๒๓๘๘ ปราบจีนพี่ใหญ่ตั้งแต่ปรานลงไปถึงหลังสวน พ.ศ. ๒๓๙๐ ปราบจีนพี่ใหญ่ที่สมุทรสาคร และฉะเชิงเทรา และเหตุการณ์ทั้งหมดนั้นอยู่รอบนอกพระนคร

ในภายในพระนคร ทั้งฝ่ายอาณาจักรและพุทธจักร ทรงทะนุบำรุงทั่วไป พระเจ้าอาว์กรมพระปรมานุชิตชิโรรส และพระเจ้าน้อง คือเจ้าฟ้ามงกุฎ และพระองค์เจ้าฤกษ์ ทรงผนวชเป็นพระภิกษุ ต่างทรงปรีชาในภาษาต่าง ๆ ตอนนี้มีพวกยุโรปมาค้าขายและยึดเมืองต่าง ๆ มาก ใช้ภาษาของตัวเอง เมื่อใช้หนังสือและภาษาเข้ามา ทรงให้พระภิกษุวชิรญาณแปลถวายและเจรจาแทนด้วยความไว้วางพระราชหฤทัย และทรงเกรงว่าฝรั่งจะยึดไทย จึงให้สร้างป้อมปราการต่าง ๆ ให้ต่อเรือตลอดถึงเรือกำปั่น ยกบ้านเป็นเมืองต่าง ๆ ขึ้น ให้ตั้งกลองวินิจฉัยเภรีให้ราษฎรมาตีร้องฎีกา ทั้งมีภาษีอากรมากขึ้น มีใช้จ่ายบำรุงสุข และซ่อมแซมพระที่นั่งต่าง ๆ ทรงสร้างพระอารามต่าง ๆ ๔ พระอาราม ปฏิสังขรณ์ ๓๔ พระอาราม มีวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามนั้น ทรงทราบว่า พระเจ้าอาว์กรมหมื่นอนุชิตชิโนรส ทรงเป็นมหารัตนปราชญกวี ทรงอาราธนาให้ ทรงรจนากาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ และให้จารึกเป็นตำราให้หมอไทยนำตำรามาจารึกเขียนไว้ พระองค์พร้อมกวีทั้งหลาย ทรงแต่งกลอนกลบท โคลงกลบทจารึกไว้ และจารึกตำนาน ชาดก โลก ๓ เป็นตำรา ฯลฯ วัดพระเชตุพนฯ จึงเป็นห้องสมุดและมหาวิทยาลัยแห่งสรรพศาสตร์วิทยาการตลอดมาถึงกาลปัจจุบันนี้

ส่วนพระวชิรญาณเจ้าฟ้ามงกุฎ และ พระปัญญาอัคค พระองค์เจ้าฤกษ์นั้น ทรงศึกษาภาษามคธและสันสกฤตแตกฉาน พระวชิรญาณทรงแต่งคำมคธเป็นสวดมนตร์ และ พงศาวดารสมณสาส์น ฯลฯ พระปัญญาอัคคทรงแต่งคัมภีร์สุคตวิทัตถิวิธานไว้ได้ร่วมกันปรับปรุงการประพฤติปฏิบัติพระธรรมวินัยและแบบแผนสิกขาสาชีพขึ้น วางแบบเทสน์ธรรมวัตร์ และ วัตรปฏิบัติ ตลอดถึงสวดมนต์ทั้งเช้า-ค่ำ ที่วัดมหาธาตุ พ.ศ. ๒๓๖๕ และเสด็จไปวัดสมอราย (ราชาธิวาส) พ.ศ. ๒๓๗๒ ทรงตั้งคณะสงฆ์ธรรมยุตติกนิกาย ได้ทรงทราบและสนับสนุน ครั้นกรมพระราชวังบวรมหาศักดิ์พลเสพทรงสร้างวัดใหม่แต่ พ.ศ. ๒๓๓๗ ได้ไปเชิญพระพุทธศรีสรรเพชญ์สัตตพันพานจากเพชรบุรี มาสถิตเป็นพระประธาน ณ วัดใหม่ เสด็จสวรรคต พ.ศ. ๒๓๗๕ ได้ทรงสร้างต่อ พระราชทานนามใหม่ว่า วัดบวรนิเวศวิหาร ทรงอาราธนาและจัดกระบวนแห่เหมือนอย่างแห่พระมหาอุปราช กรมพระราชวังบวร และ ทรงเลื่อนสมณศักดิ์เสมอเจ้าคณะรอง ทรงตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร พ.ศ. ๒๓๗๘ (ในประวัติเล่าว่า พระจอมเกล้าฯ มีพระชนมายุ ๑๔ ทรงผนวชเป็นสามเณร ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม สมเด็จพระสังฆราช (มี) เป็นพระอุปัชฌาย์ สมเด็จพระญาณสังวร (สุก) เป็นพระอาจารย์ถวายศีล พ.ศ. ๒๓๖๐ พระชนมายุครบ ๒๐ พ.ศ. ๒๓๖๗ ทรงผนวชเป็นพระภิกษุ พระนามว่า วชิรญาณ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม สมเด็จพระสังฆราช (ด่อน) ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์ ที่ว่า อุปสมบทใหม่ ทรงกระทำทัฬหิอุปสมบทกรรมเท่านั้น ไม่ได้สึก ฉะนี้ เมื่อเสด็จมาวัดบวรนิเวศน์ จึงนับพรรษา ๑๒ พรรษากว่า จึงได้รับตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์และเจ้าอาวาส และประวัติว่าทรงเลื่อนสมณศักดิ์ขึ้นเป็นเจ้าคณะรอง)

ส่วนพระองค์ทรงปรับปรุงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ทรงสร้างพระอารามต่าง ๆ ให้วิจิตรด้วยฝีมือช่างต่าง ๆ ทรงสร้างพระปฏิมากรหุ้มทองคำ มีพระสัมพุทธพรรณี แล้วทรงเฉลิมพระนามว่า พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็นต้น และให้หล่อพระพุทธรูปองค์ใหญ่ เช่น พระประธานในวัดสุทัศนเทพวราราม และวัดราชนัดดาราม ทรงสร้างพระปริยัติธรรมฉบับเอก ๔ ฉบับ โทจบ ๔ ฉบับ กรอบเทพชุมนุมจบ ๔ ฉบับ กรอบลายกำมะลอจบ ๒ ฉบับ และทรงอุดหนุนพระภิกษุสงฆ์ให้เล่าเรียนพระปริยัติธรรม ในกาลนั้นพระสงฆ์ซึ่งรู้พระไตรปิฎกไพศาลสมบูรณ์ขึ้นกว่าแต่ก่อนเป็นอันมาก และทรงเป็นห่วงพระสงฆ์ไทย จึงทูลกรมสมเด็จปรมานุชิตและพระวชิรญาณเถระ ทรงปฏิญญาณ

สมเด็จพระสังฆราช (ด่อน) ทรงเป็นพระองค์ที่ ๕ ในกรุงเทพมหานครนี้ ในพระประวัติได้รับสถาปนา พ.ศ. ๒๓๖๕ ถึง พ.ศ. ๒๓๘๕ ทรงดำรงได้ ๒๐ ปี ได้ทรงดำรงพระสมณเพศพรหมจรรย์และทรงสืบต่อสมณเพศพรหมจรรย์ไว้โดยเฉพาะ ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์ พระวชิรญาณมหาเถร (คือสมเด็จพระจอมเกล้าฯ) และสมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์

ในด้านการปกครองพระพุทธจักร พระองค์ทรงจัดทั้งฝ่ายคามวาสี และอรัญญวาสี โดยแบ่งเป็นคณะ คณะคามวาสี ทรงจัดเป็นคณะใต้ คณะกลาง คณะเหนือ ฝ่ายอรัญญวาสี ทรงจัดเป็นคณะอรัญญวาสี ซึ่งต่อมาได้จัดเป็นเจ้าคณะใหญ่ และเจ้าคณะหน คือหนเหนือ หนกลาง หนใต้ หนอีสาน สมเด็จพระสังฆราช (ด่อน) นี้ ได้ประทับอยู่ ณ วัดสระเกษฯ ได้ทรงจัดระบบปกครองคณะสงฆ์เป็นเจ้าคณะหน พ.ศ. ๒๕๐๔ สมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาโณทย) ได้ทรงเปลี่ยนลักษณะปกครองฯ เป็นคณะพระมหาเถรสมาคมฯ อีก

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ ทรงเป็นพระองค์ที่ ๘ กรุงเทพฯ ทรงได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช พ.ศ. ๒๓๖๖ ถึง พ.ศ. ๒๔๓๕ ทรงเป็นสมเด็จพระสังฆราชเจ้า เจ้าคณะใหญ่ ทรงดำรงอยู่ ๓๙ ปี

ทรงดำรงสมณเพศพรหมจรรย์และทรงสืบต่อสมณเพศพรหมจรรย์ได้โดยทรงเป็นพระอุปัชฌาย์ ทรงบรรพชาเป็นสามเณร และเป็นพระภิกษุของพระจอมเกล้าฯ ได้เป็นพระอุปัชฌาย์ สมเด็จพระสังฆราช (สา) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ และสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ในทางด้านพระพุทธจักร ทรงสืบแบบพระธรรมยุตติกนิกาย เช่นพิธีสวดมนต์ไหว้พระทรงนิพนธ์สุคตวิทัตถิวิธาน เป็นมูลภาสา คือ มคธ ทรงเป็นประธานสังคายนาคัดลอกพระไตรปิฎก อัฏฐกถา ฎีกา จากอักษรขอม พระจุลจอมเกล้าฯ ทรงมีพระบรมราชโองการให้พิมพ์เป็นหนังสือไทย ชื่อสยามรัฏฐเดปิฎก ทรงเป็นประธานสร้างเสริมพระปฐมเจดีย์ นอกจากนี้ยังทรงกระทำพระกริ่งอันมีชื่อเสียงโด่งดังคือพระกริ่งปวเรศฯ

ตามพระราชดำริ ทรงอาราธนารับพระราชดำรัส ทรงขมาพระภิกษุสงฆ์แล้ว เสด็จสวรรคต พ.ศ. ๒๓๙๔ (ตาม พ.ศ. ขึ้น ๒๓๙๔ แล้ว)

สมเด็จพระหลักบัณฑิตมหาราชเจ้า ได้ทรงกระทำทุกอย่างไว้เป็นประวัติการณ์และปรากฏการณ์ให้เด่นชัดอยู่ และสงบเงียบลงในกาลเสด็จสวรรคตแล้ว ถึงกระนั้น ก็ส่งพระเกียรติคุณหลักบัณฑิตให้ประจักษ์อยู่แจ่มชัดพระปรมาภิไธยว่า **"พระหลักบัณฑิตมหาราชเจ้า"**

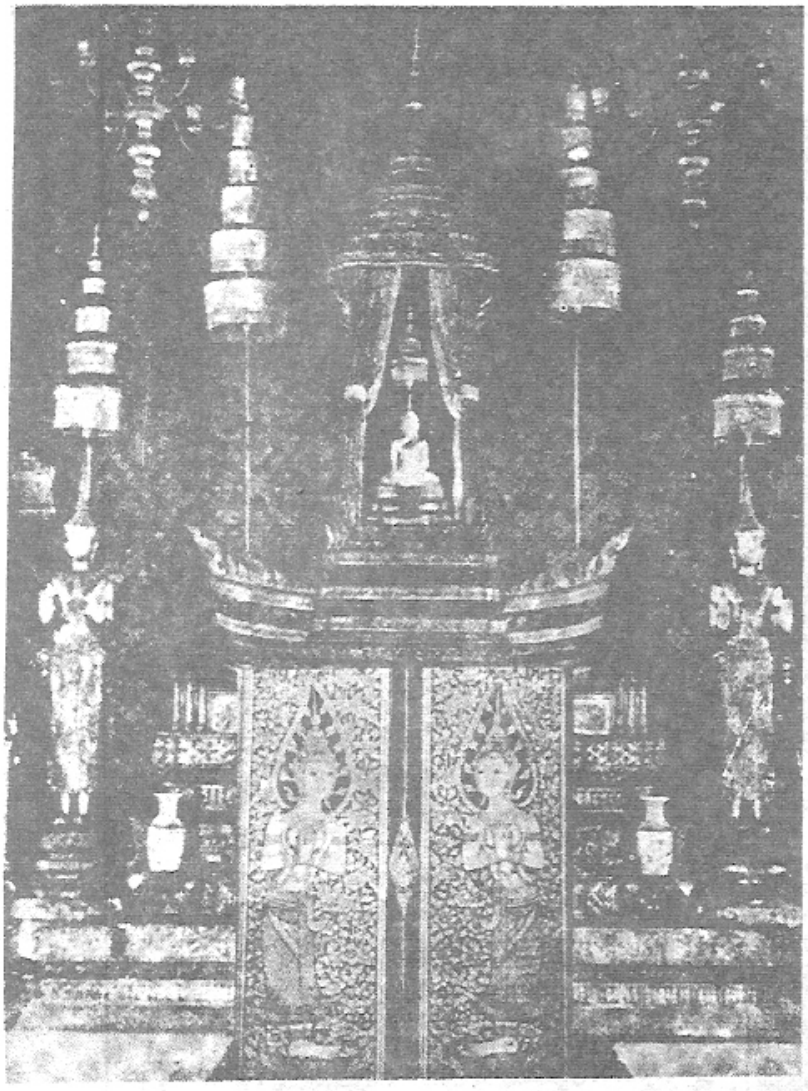

พระประธานในพระอุโบสถ วัดเทพธิดาราม "พระศิลาขาวล้ำดังสำลี"

"ทั้งพระทองสององค์ล้วนทรงเครื่อง
แลเลื่อมเหลืองจำรัสเรืองรัศมี"

ส่วนรูป ลายรดน้ำปรากฏ ณ บานประตูพระอุโบสถ ได้ตัดเอามาทาบไว้นั้น เพื่อยืนยันหลักฐาน ตอนล่างซ้าย-ยังมีรูปหญิงนอนทรงเครื่องเทวี ขวามีรูปราชกุมารีทรงเครื่องต้นอีกด้วย ทุกอย่างที่เล่าอย่างย่อ ๆ นั้น เป็นหลักฐานสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมแบบวัดผู้หญิง เช่น ฉัตตาติฉัต-ร่มซ้อนร่ม มงกุฎยอด ฯลฯ เป็นเครื่องทรงเทพธิดาตลอด

พระราชปรารภ และ พระราชกรณียผลประโยชน์

"ซึ่งทรงพระราชอุทิศประดิษฐประดับ
จะได้เห็นเช่นภิปรายแยบคายความ
ด้วยก่อนเก่าเหล่าลูกตระกูลปราชญ์
ย่อมหัดฝึกศึกษาข้างอาลักษณ์
ทุกวันนี้มีแต่พาลสันดานหยาบ
จะหาปราชญ์เจียนจะขาดพระนคร
อันกุลบุตรจะสืบสายไปภายหน้า
ให้ฝักใฝ่ในกุศลผลบุญ
พึงส้องเสพสัปรุสสุจริต
สดับเรื่องเรืองปัญญาปรีชาชาญ
ประสงค์สำหรับผู้รู้กลอนอักษรสยาม
พยายามลอกเขียนร่ำเรียนรัก
ทั้งเชื้อชาติชนผู้ดีมียศศักดิ์
ล้วนรู้หลักพากย์พจน์กลบทกลอน
ประพฤติบาปไปเสียสิ้นแผ่นดินกระฉ่อน
จึงขอพรพุทธาไตรยาคุณ
จงปรีชาแช่มชื่นทุกหมื่นขุน
อย่ามัวมุ่นฝืนกัญชาสุราบาน
รู้ชั่วชอบประกอบกิจเป็นแก่นสาร
สุภาษิตพิศดารหมั่นอ่านเรียน"

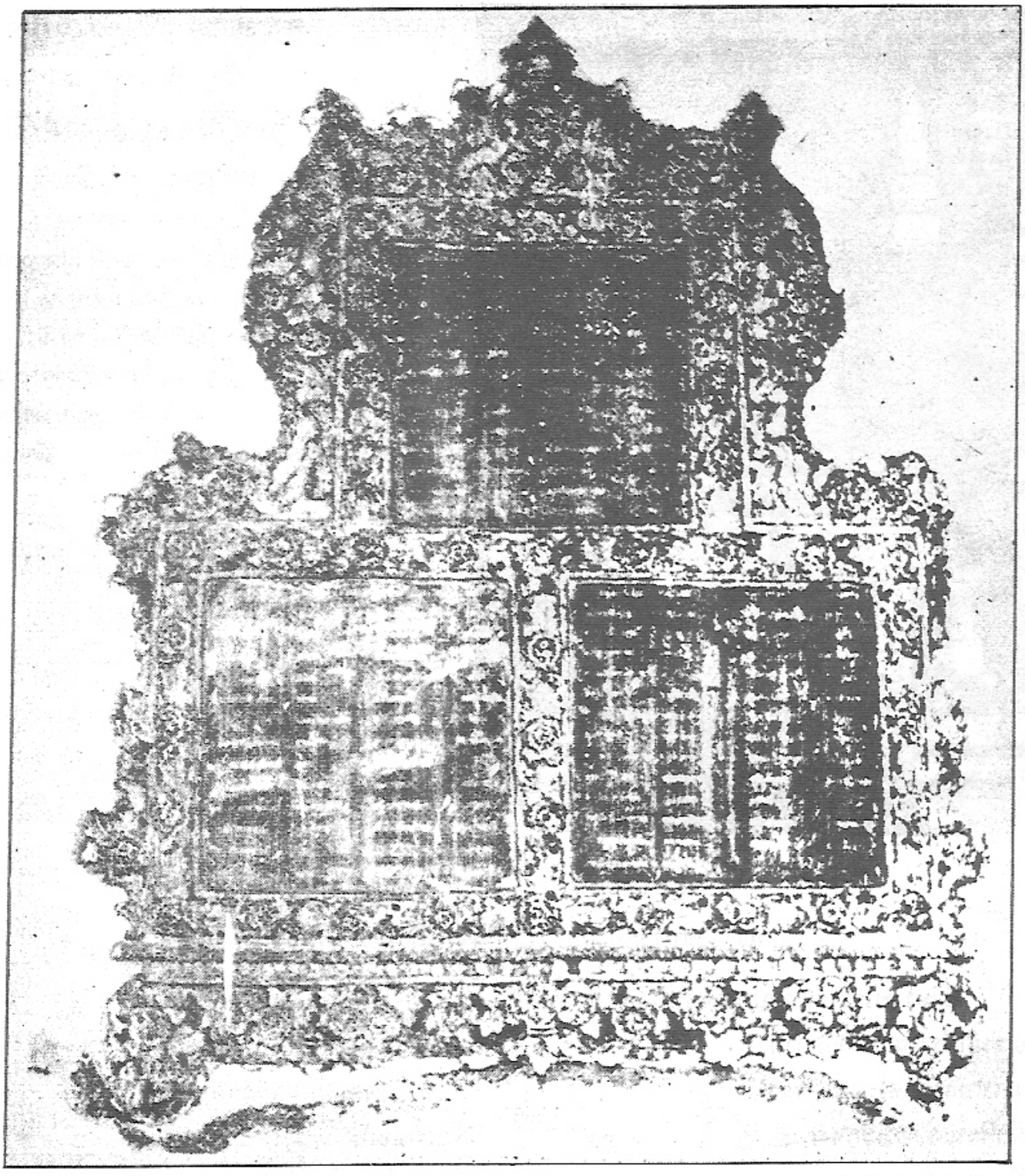

ศิลาจารึก

ซึ่งได้ทรงพระราชนิพนธ์ โปรดให้จารึกในหินอ่อนและได้ทรงโปรดให้ทำซุ้มกรอบปรากฏลายสวยอย่างนั้น จึงนำมาเป็นตัวอย่าง ด้วยเหตุนี้ วัดพระเชตุพนฯ จึงขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย

พระราชนิพนธ์ดลนี้ชี้ความหมาย ทรงบรรยายตั้งวิชาตำราเขียน
ทรงปลุกปล้ำทำไว้ได้พากเพียร ถ่องเสถียรอนุชนปรนวิทยา
ทุก ทุก ถ้อยร้อยกรองส่องถึงจิต ทุกความคิดส่องใจให้คุณค่า
ทุกกลอนนี้มีสินวิญญาณดา ทุกภาษากวีศิลป์วิญญาณตน
กลอนทรงภาษาศาสตร์ชาติไทยผลิต สุภาษิตบ่งไทยรู้ฟูเฟื่องต้น
วิชาสินวิญญาณไทยไว้ภูมิคน ผลิตค่าต้นสือเลขไทยได้สร้างเดิม

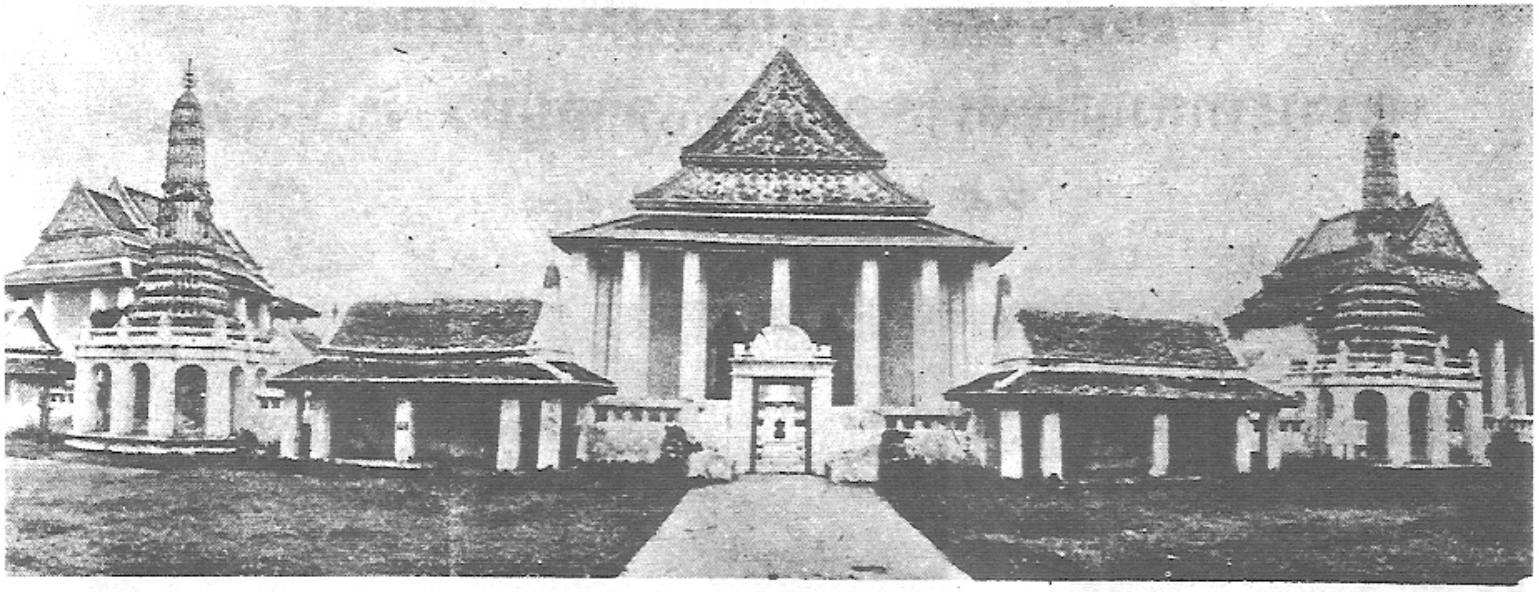

ด้านหน้าวัดเทพธิดาราม

ซ้าย-พระวิหาร-ปรางค์ กลาง-พระอุโบสถ ขวา-ศาลาการเปรียญ-ปรางค์

สถาปัตยกรรมแบบผู้หญิงทรงโฉมแฉล้ม สำหรับ-ปรางค์เจดีย์ทั้ง ๔ ทิศ จะเห็นช่วงล่างโปร่ง ทั้งหมดนั้นจะเห็นเป็นทรงผู้หญิงตลอด สมกับนามชื่อว่า "วัดเทพธิดาราม"

ทรงสมองส่องมือสื่อดวงจิต
เป็นคำคล้องร้องเพลงได้ไว้จวงเจิม
คำกลอนปลุกสุขจิตชีวิตชื่น
กลอนนิ่มนวลอวลอ่อนหวานซาบซ่านใจ
นักกลอนไทยไว้คุณค่าภาษาชาติ
นักธรรมยึดประพฤติได้สดใสดี
ทรงแต่งตั้งรังหล้ามหาวิท-
วัดประสานบ้านเมืองเรืองเจือจุน
โจงไทยผองของไทยให้ขึ้นชื่อ
ปรับปรุงชาติศาสน์กษัตริย์ไทยให้รุ่งเรือง
ไทยเป็นชาติศาสน์ผู้รู้ตรูผู้นำ
ไทยทุกอย่างอ้างเป็นไทย ไทยเทิดเทิน
ไทยคงไทยได้อยู่รู้ว่าไทย
ไทยปกครองของไทยได้ธรรมเนียม
ชาติเป็นไทยได้คงอยู่คู่คงชาติ
ขุนขอมไทยได้ปลูกไทยไว้พยาน

เจิดความคิดลงความได้ใสส่งเสริม
สือเลขเพิ่มคุณค่าภาษาไทย
กลอนครึกครื้นสนุกสนานประสานใส่
จึงสดใสชุบชีวิตจิตเปรมปรี
ส่องภูมิปราชญ์ในคนดลศักดิ์ศรี
ส่วนไทยมีปลอดกิเลสพิเศษคุณ
ยาลัยผลิตตำราวิชาหนุน
คนชูขุน-ขุนคุ้มคนเป็นพลเมือง
เทิดรู้สือสรรพวิชาตราฟูเฟื่อง
คนและเมืองก้าวหน้าคลาเจริญ
ไทยจึงล้ำเลิศไทย-ได้สรรเสริญ
ไทยก้าวเดินศิลปไทย-มิใครเทียม
ไทยเป็นได้ทุกอย่าง-อ้างเอกเอี่ยม
ไทยมีเหลี่ยมอย่างไทยในทุกกาล
ศิลปศาสตร์เป็นไทยไปล่หลักฐาน
คนไทยดาลไทยอยู่คู่คนไทย-ตลอดเทอญ

สมเด็จพระบรมธีรมหาราชเจ้า
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔
พ.ศ. ๒๓๕๔ - พ.ศ. ๒๔๑๑

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า พระบรมฉายาลักษณ์ทรงศีล หรือพระชีไทย ถ้าไม่มีพระธำมะรงค์แล้วจะเห็นเหมือนพระภิกษุ เพราะพระองค์ทรงดำรงพระภิกษุวชิรญาณมหาเถร๒๗ ปี ได้ทรงศึกษาพระพุทธศาสนา ภาษามคธ สันสกฤต อังกฤษ ลติน แตกฉาน ได้แปลธรรมวินัยมาเป็นคำไทย ได้ตั้งโรงพิมพ์ สร้างพระนครคีรี ณ เขาวัง และทรงกระทำหลายอย่าง ณ เขาหลวงที่เพชรบุรี

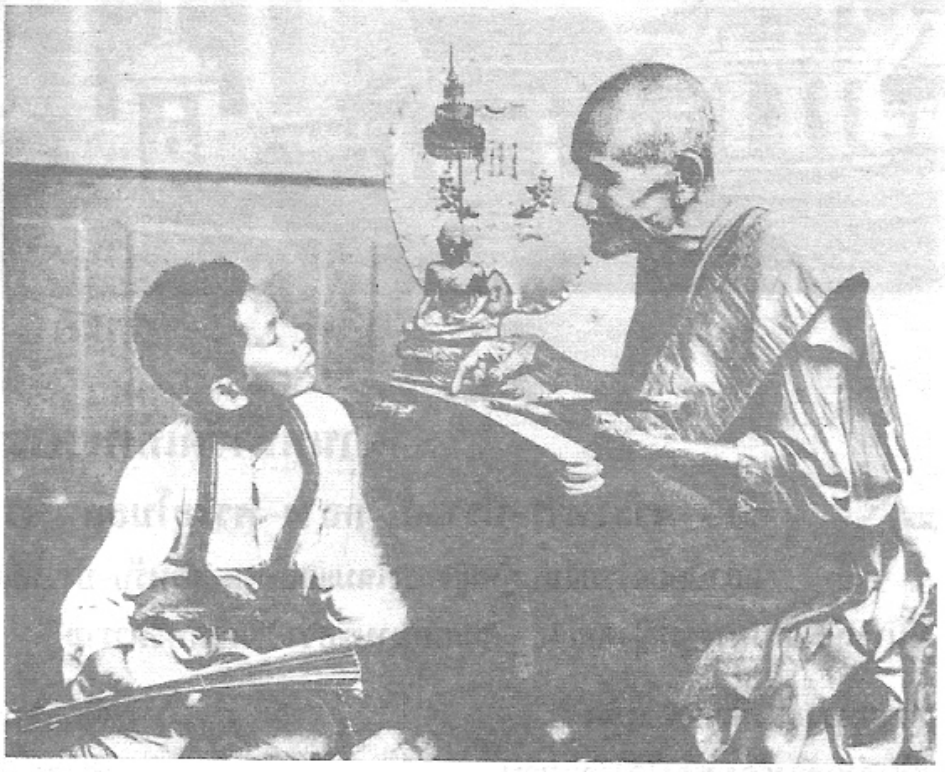

พระบรมรูป ร. ๕ และ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรสี) ในนี้จะเห็นทรงเรียนภาษาบาลี คือ ธรรมวินัยอันมีพระคัมภีร์ใบลาน มีพระพุทธรูป และพระสงฆ์ ครบพระรัตนไตร สมเด็จได้มีสิ่งกระทำอันเป็นอมตไว้ คือ พระพุทธรูปส่วนพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า ได้แตกฉานภาษามคธ สันสกฤต อังกฤษ เยอรมัน ฯลฯ ได้เปลี่ยนระบบการปกครองทั้งชาติและศาสนาได้ ทรงพิมพ์พระไตรปิฎกเป็นหนังสือไทย ได้มาสร้างพระที่นั่ง หรือ วังบ้านปืน ที่เพชรบุรี ได้ทรงย้ายเมืองเพชรมาตั้งที่ปัจจุบันนี้ ซึ่งนับว่าทรงสร้างเมืองเพชรบุรีกับทรงสร้างพระราชวัง ณ เขาวัง ราชบุรี ทรงชื่อว่า เมืองเพชรเคยเป็นเมืองหลวงหรือกรุงโบราณจึงนำชื่อไปสถาปนา พระนามพระเจ้าลูกยาเธอ สมเด็จเจ้าฟ้าว่า กรมหลวงเพชรบุรี

รัชกาลที่ ๔ สมเด็จพระจอมเกล้าฯ เจ้าฟ้ามงกุฎ พระวชิรญาณบรมธีรมหาราชเจ้า ทรงรับและทรงกล่าวคืนสิกขาทรงครองต่อ พ.ศ. ๒๓๕๔ ทรงบรมราชาภิเศกเป็น พระจอมเกล้าฯ และทรงบวราภิเศกเจ้าฟ้าชายจุฬามณีเป็น พระปิ่นเกล้าฯ ซึ่งพระองค์ทรงต่อเรือกำปั่นได้คู่กับสมเด็จพระยาฯ ทรงให้เจ้าพระยายมราช ยกกองทัพไปเชียงตุง พ.ศ. ๒๓๕๕ ไม่สำเร็จ พ.ศ. ๒๓๕๖ ยกไปอีกก็ไม่สำเร็จเรียบร้อย ทรงเซ็นสัญญาสนธิสัญญากับอังกฤษและอื่น ๆ และในปีที่ทรงบรมราชาภิเศกแล้วนั้น ทรงอุปภิเศก **สมเด็จพระนางเจ้าโสมนัสวัฒนาวดี เป็น เอกอัครมเหสี** พระนางทรงครรภ์ได้ประสูติพระบรมราชโอรส ซึ่งได้รับสถาปนาพระนามว่า **สมเด็จเจ้าฟ้าโสมนัสราชกุมาร** ได้เสด็จสวรรคตทั้ง ๒ พระองค์ จึงนำพระราชทรัพย์มรดกนั้นสร้างวัดโสมนัสวิหารแต่ครั้งรัชกาลที่ ๓ ทรงสร้างวัด

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราชเจ้าพระองค์ที่ ๑๐ ทรงเป็นพระราชโอรส พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงศึกษาหนังสือไทย หนังสือขอม และภาษาบาลีกับภาษาอังกฤษเชี่ยวชาญแล้ว ประสูติ พ.ศ. ๒๔๐๓ พระชนมายุ ๒๐ พ.ศ.๒๔๒๓ ได้ทรงอุปสมบท สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ ทรงเป็นอุปัชฌาย์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงเป็นอุปถัมภก ทรงสอบได้เปรียญ ๕ ประโยค ทรงชำระหนังสือหลักสูตรเปรียญตั้งแต่ไวยากรณ์ถึงประโยค ๙ ทรงจัดลักษณะปกครองคณะสงฆ์ และมีพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ออกมา ทรงรจนาหลักสูตรนักธรรมตรี โท เอก พร้อมกับตั้งเป็นแบบเรียนกันมาถึงบัดนี้ ทรงใช้แบบระบบสมณวินิจฉัยธิกรณ์ ตามพระวินัยแม้ทางพระราชอาณาจักรก็รับรองและมอบให้คณะสงฆ์กระทำกันเอง ทรงทนุบำรุงการศึกษาทั้งพุทธจักร และราชอาณาจักร คือ ทรงให้เจ้าคณะจังหวัดทั่วราชอาณาจักร ตั้งสำนักเรียนประจำและให้อุปถัมภ์พระราชอาณาจักร ให้กิจกรรมโรงเรียนประจำเปิดสอนกุลบุตรกุลธิดา ตั้งแต่ประชาบาลถึงประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

ราชนัดดารามวัดหนึ่งแล้ว ได้สร้างวัดนี้อีก พ.ศ. ๒๓๕๖ และมีพระสงฆ์มาประจำ พ.ศ.๒๓๕๕ พ.ศ. ๒๔๐๓ ทรงสถาปนา เขมร พ.ศ. ๒๔๐๖ เสียเขมรให้แก่ฝรั่งเศส

ในด้านพระนครประเทศชาติ พระองค์ทรงจัดทหารบก ทหารเรือ ทรงมีความรู้ภาษาต่างประเทศ ทราบชัดว่าต้องเปลี่ยนระบบปกครองทั้งฝ่ายอาณาจักรและพุทธจักร มีพระราชโอรสสืบต่อประศาสนภาพ ๒ พระองค์ คือ พระจุลจอมเกล้า และพระองค์เจ้ามนุสนาคมานพ ทรงสร้างพระนครคีรีที่เพชรบุรี ทรงบุรณะวัดต่าง ๆ และทรงสร้างวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม วัดมกุฎกษัตริยาราม พระพุทธรูปที่ทรงสร้างในสมัยนี้ ทรงประดิษฐไม่มีพระเมาฬี มีแต่กลุ่มพระฉัพพัณณรัสมี ทรงบุรณะ คือ สร้างพระเจดีย์ใหญ่ครอบองค์เดิม ที่เรียกกันว่า “พระปฐมเจดีย์” กระทั่งบัดนี้ ทรงตั้งโรงพิมพ์-พิมพ์หนังสือราชการ ทรงตั้งหนังสือ “อริยก” ในกาลนี้ พระคณะธรรมยุตติกนิกายได้แพร่ออกไปมากตลอดมาถึงราชบุรี ทรงตั้งและยกย่องโหราศาสตร์ จะเปลี่ยนตำราสูรย์จันทร์หรือสุริยุปราคาและจันทรุปราคา ให้เป็นไปตามดาราศาสตร์อันถูกแน่นอน แต่ไม่สำเร็จเสด็จสวรรคต พ.ศ. ๒๔๑๑

สมเด็จพระนางเจ้าโสมนัสวัฒนาวดี เสด็จปรากฏอทิสสมานรูปกาย พระอิริยาบถพับเพียบบนพระแท่นทิพยอาสน ณ อัพโภกาศหน้าพระสัมพุทธเจ้าประธาน ต่ำลงมาแค่ฐานสุดพระสะไบและฉลองพระองค์เขียวใบไม้แก่ พระสะไบมีลายดอกพิกันกลีบทอง (พิกันต้นดอกใหญ่กลีบละเอียดยาวกว่าพิกุล) พระสะไบรองในเหลืองทอง พระฉลองทรงไหมลายทอด้วยทองซึ่งจะกระทำให้เป็นลายเส้นได้อย่างไร วันนั้น เป็นวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นวันประสูติได้ทรงสีวันพุธ จากนั้นไม่ทรงพระเครื่องประดับอื่น จึงเอาใจทูลถาม ทรงตอบเป็นสำนึกว่า มาฟังเทศน์เครื่องแต่ตัวมีอยู่อย่างนี้รู้ว่านั่งคิดถึงจึงให้เห็นเฉพาะในคราวที่มีท้องได้ ๕ เดือน ก่อนป่วย จึงสมบูรณ์อย่างนี้.....ในพระราชบันทึกมีว่า **“พระนางทรงอวบพระองค์ผิดธรรมดานารีซึ่งมีวัยเสมอพระนาง”** และทรงพระราชทานให้ได้กลิ่นมะลิสดระคนกลิ่นขมิ้นสด มีพระราชดำรัสทิพยต่อว่าพวกสาวพนักงานพระสุคนธ์เอาอาบให้แช่ทุกวัน ผิวจึงเหลืองทองและมีกลิ่นมะลิ-ขมิ้นอย่างนี้

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช(สา) พระองค์ที่ ๙ กรุงรัตนโกสินทร์ เป็นพระสหายพรหมจรรย์รุ่นแรกพระองค์ที่ ๙ หนังสือราชประดิษฐานุสรณ์เล่าว่า รกรากเดิมอยู่ราชบุรี บริเวณวัดโรงช้าง ทรงเป็นสัทธิวิหาริก สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ อุปสมบทครั้งแรก มีนามมคธ ว่า ปุสฺโส สอบได้ ๙ ประโยค แต่เป็นสามเณร อายุ ๑๘ ครั้นอุปสมบทแล้ว เป็นพระราชาคณะที่ พระอมรโมลี แล้วลาสิกขากลับเข้าอุปสมบทใหม่เป็นสัทธิวิหาริก ของสมเด็จปวเรศวร์ฯ พระอุปัชฌาย์ประทานชื่อเดิมอีกว่า ปุสฺส เทโว ได้ทรงสืบต่อสมณเพศพรมจรรย์ และสืบต่อการศึกษาพระปริยัติธรรมดำรงสืบมา ได้ทรงเป็นต้นชื่อ "สา" เข้าไปเป็นพระราชทินนามว่า พระสาสนโสภณ สมเด็จพระราชาคณะเดิมว่าอริยวงศญาณ เมื่อได้รับสถาปนา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงสถาปนาให้มี "สา" ด้วยจึงเป็นสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ ได้ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์ ได้ทรงเป็นประธานสังคายนาพระไตรปิฎก อัฏฐกถา ฎีกา ฯลฯ คือคัดลอกจากตัวขอม พิมพ์เป็นตัวไทย ชื่อ สยามรัฏฐเตปิฎก ทรงแปลและรจนาหนังสือไว้มาก เช่น ปฐมสมโพธิกถา เรียบเรียงมหาปรินิพพาณสูตร และสังคายนา หรือสังคีติกถา ส่วนในด้านการปกครอง ทรงเป็นเจ้าคณะหนเหนือ และทรงบัญชาการคณะสงฆ์แบบเจ้าคณะทั้ง ๔ นั้น ตลอดกาลมาถึง พ.ศ. ๒๔๔๒

ในพระราชสกุลวงศ์เล่าว่า พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ กับเจ้าจอมมารดาบาง มีพระราชธิดาพระนาม พระองค์เจ้าหญิงวิลาส ต่อมาได้สถาปนาเป็นกรมหมื่น-กรมขุนอัปสรสุดาเทพ สิ้นพระชนม์ พ.ศ. ๒๓๘๘ และพระราชโอรสพระนามว่า พระองค์เจ้าลักขณานุคุณ ทั้งสองพระองค์ทรงเป็นพระปิยราชธิดาพระปิยราชโอรส พระนามเมื่อรวมกันแล้วจะทรงพระสิริวิลาสลักษณ์ พระองค์เจ้าลักขณานุคุณทรงเศกสมรสกับหม่อนงิ้ว ภายหลังได้สถาปนาเป็นเจ้าจอมมารดางิ้ว มีพระราชธิดาพระองค์เดียวคือ หม่อมเจ้าโสมนัสแล้วชิ้นพระชนม์ พ.ศ. ๒๓๗๘ หม่อมเจ้าหญิงโสมนัสประสูติวันอาทิตย์ที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๓๗๗ มีพระชนมายุไม่เต็มขวบต้องทรงกำพร้า จึงเป็นพระปิยราชนัดดาทรงโปรดให้รับเข้ามาเลี้ยงในพระราชวัง พระราชทานพระสุพรรณบัตร์เป็นพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าโสมนัสวัฒนาวดี ต่อมาเสด็จป้าก็สิ้นอีก พระราชทานให้รับมรดกแต่ผู้เดียว ทั้งได้ทรงพระกรุณาให้โสกันต์ มีพระราชพิธีเทียบเท่าเจ้าฟ้าแต่ไม่มีเขาไกลาสและมยุรฉัตร์ พ.ศ. ๒๓๘๕ เพราะได้รับพระมรดกมาก จึงทรงโปรดให้สร้าง **วัดเทพธิดาราม** พระราชทาน **พระปิยราชธิดาพระองค์เจ้าวิลาส กรมขุนอัปสรสุดาเทพ** โปรดให้สร้างวัดราชนัดดาราม พระราชทาน **พระปิยราชนัดดา พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าโสมนัสวัฒนาวดี** พ.ศ. ๒๓๘๕ - ๘๐ ครั้นล่วงมาถึง พ.ศ.๒๓๙๔ ณ วันอาทิตย์ที่ ๒ มกราคม พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงตั้งมังคลาภิเษกสถาปนาเป็น สมเด็จพระนางเจ้าโสมนัสวัฒนาวดีเอกอัครมเหษีได้ทรงครรภ์ได้ ๗ เดือน ทรงประชวรประสูติพระบรมราชโอรสสมเด็จเจ้าฟ้าโสมนัสราชกุมาร ตามพระราชบันทึกว่า วันเสาร์ที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๓๙๕ พระบรมราชโอรสทรงพระชนม์ได้ ๓ ชั่วโมงก็หยุดไป พระนางเจ้าทรงประชวรทรงประสพทุกขทรมานมากกระทั่งพระยอดแตกตรงศูนย์พระนาภีและเสด็จสวรรคตวันที่ ๑๑ ตุลาคม พระราชทานเพลิงเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๓๙๕ พระบรมราชสวามีทรงรวบรวมพระมรดกพระราชทรัพย์โปรดให้สร้างพระอารามเป็นที่ระลึกถึง ได้พระราชทานนามว่า **วัดโสมนัสวิหาร** ณ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือแห่งพระบรมมหาราชวัง ทรงวางศิลาฤกษ์ ณ วันอาทิตย์ที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ.๒๓๙๕ ได้ทรงรวบรวมพระเครื่องทรงพระเครื่องต้นได้ทรงออกแบบถ่ายเทพระศิริลักษณะพระวรกายแปลงเป็นพระพุทธรูป ทรงกระทำหุ่นแล้วได้โปรดให้หลอมทองเทหล่อทั้งพระพุทธรูปและพระอัครสาวกทั้งสอง ได้ทรงนำมาประดิษฐานไว้ในพระวิหารนี้ และทรงอาราธนาพระสงฆ์สหาย

พรหมจรรย์มาสถิต ณ วัดโสมนัสวิหารนี้ พ.ศ. ๒๓๘๕

ณ บริเวณนี้ เมื่อดำริดูแล้วจึงทราบอนุสาวรีย์ ๒๔ พุทธศตวรรษ สมเด็จพระบรมกษัตริยาธิราชเจ้าทรงกระทำไว้คือ รัชกาลที่ ๑ ทรงสถาปนาวัดสระเกษแล้ว รัชกาลที่ ๓ ทรงสร้างภูเขาทองด้วยอิฐแต่ก็พังทะลายลง รัชกาลที่ ๔ ทรงโปรดให้แปลงเป็นภูเขาอิฐและทรงให้ก่อพระเจดีย์ไว้บนยอด รัชกาลที่ ๓ โปรดให้สร้างวัดเทพธิดาราม ให้ช่างสลักหินเป็นรูปเทพสตรีนั่งพับเพียบท้าวแขนตามลาน โปรดให้สร้างวัดราชนัดดารามและทรงโปรดให้วางแปลนสร้างโลหปราสาทองค์ที่ ๓ ในโลก พ.ศ. ๒๓๘๕ -๒๓๘๐ รัชกาลที่ ๔ โปรดให้สร้างวัดโสมนัสวิหาร มีพระเจดีย์สูง ๒๗ วา พ.ศ. ๒๓๘๕-๒๔๐๐ และ พ.ศ. ๒๔๐๕-๑๐ โปรดให้สร้างวัดมกุฎกษัตริยาราม พ.ศ. ๒๔๒๑ รัชกาลที่ ๕ โปรดให้สร้างวัดเทพศิรินทราวาส และในกาล พ.ศ. ๒๔๐๐ ทั้งหย่อนและเกิน มีพระเจดีย์สูง ๒๗ วา และภูเขาทองโลหปราสาท จึงล้วนเป็นอนุสาวรีย์ ๒๔ พุทธศตวรรษตลอดบริเวณนี้

พระสัมพุทธโสมนัสวัฒนนาถบรมบพิตร พระพุทธประธานในพระวิหารวัดโสมนัสวิหาร เป็นฝีพระหัตถพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงถ่ายแบบพระรูปลักษณะสถาปกเป็นพระพุทธรูปแบบอมรรัตนโกสินทร์ ไม่มีพระจอมเมาลีได้ถวายพระนามเรียกเมื่อ พ.ศ.๒๕๑๕ คราวแรก ไม่มีสมัญญาภิไธยจึงถวายสำหรับจะเรียกท่านถูกและทำเป็น เสมภาพปรมาภิไธยด้วย

รูปสมเด็จพระนางเจ้าโสมนัสวัฒนาวดี ทรงพระเครื่องต้นเท่าเจ้าฟ้าในพระราชพิธีโสกันต์ พ.ศ. ๒๓๘๕ รูปนี้ทำในแผ่นกระเบื้องดินเผาได้จากพระเจดีย์วัดราชนัดดาราม พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ ทรงสร้างพระราชทานแด่พระปิยราชนัดดา จึงทรงพระราชทานนามเป็นที่ระลึกตอนนั้น ทรงพระสิริลักษณสรรพางค์โปร่งบาง เช่น พระรูปนี้และรูปนี้ด้านหลังมีลายหนังสือว่า "โสมนัส" ได้ให้ลงลายเส้นขึ้นได้ชัดเจนเพียงเท่านี้พอเป็นเค้าได้

สมเด็จพระนางเจ้าโสมนัสวัฒนาวดี พระอทิสสมานรูป เจ้าของพระนามวัดโสมนัสนี้ เสด็จสวรรคต พ.ศ. ๒๓๘๕ พระชนมายุ ย่าง ๑๕ พระพรรษา ณ วันมาฆปุณณมี อาทิตย์ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ มีมาฆบูชากลางวัน เวลา ๑๔ น. ได้นั่งฟัง พระธรรมเทศนาพร้อมกับมองดูพระสัมพุทธเจ้า พระองค์ประธานนั้นว่า มีพระลักษณะเหมือนพระนางเจ้า ขณะนั้นกำลังเรียบเรียงพระประวัติได้ระลึกถึงอยู่ตลอด ก็ปรากฏพระอทิสสมานรูป ณ อัพโภกาศ นอกพระบุษบก พระสัมพุทธประธานนั้น

สมเด็จพระนางเจ้าทรงปรากฏและรับสั่ง ไม่ได้เห็นและไม่ได้ยินด้วยตาหูนี้ แม้ผู้อื่นที่ประชุมกันอยู่ก็ไม่ได้เห็นไม่ได้ยิน พระทิพยกายพระนางเจ้าทรงพระวรรณฉวีเหลืองอ่อนผ่องใสคล้ายมีแสงระเรืองเหลืองอ่อน จึงไม่ปรากฏสลัว ส่วนพระสัมพุทธกายที่ถ่ายมานั้น ทรงให้ลงรักปิดทองคำเปลวเมื่อถ่ายใช้ไฟพบจึงสะท้อนเงาสว่างส่วนโค้ง ส่วนลึกปรากฏเพียงเงาสลัว จึงเห็นเล็กและบาง ดราวแรกนึกถึงพระวินัย ครั้นนึกถึงว่าเป็นทิพยกายหรือผีฟ้า ทั้งส่วนนั้นก็เป็นเพียงลายเส้นเท่านั้น ซึ่งปรากฏขึ้นแบบทิพยกาย พระศิริลักษณะสมบูรณ์พระวรกายได้ทรงถ่ายสถาบกขึ้นเป็นพระ-สัมพุทธรูปแล้ว จึงขึ้นเป็นพระพุทธมารดาตามพระพุทธภาษิตว่า พุทโท มาตา ปิตา ธมโม พระพุทธเป็นมารดา พระ-ธรรมเป็นบิดา ทั้งสมเด็จพระนางเจ้าได้ทรงผจญทุกขทรมานกระทั่งเสด็จสวรรคตและให้มีวัดโสมนัสวิหารนี้ จึงควรปรากฏเพื่อเป็นที่รู้จัก จึงได้สร้างลายเส้นเป็นส่วนทิพยกายตลอด เมื่อกำลังสร้างลายเส้นอยู่นั้น ทรงปรากฏพระพักตร์สดชื่นระรื่นเรืองอันยืนยันบุญญาภิสังขาร-สัทธินทรีย โลกียธรรม ทิพยสมบัติตลอด

สมเด็จพระบรมธีรมหาราชเจ้า เป็นพระปรมาภิไธย ที่ปรากฏแล้ว ทั้งพระราชกรณีเช่น พระราชนิพนธ์ภาษามคธ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย แม้หลักการอ่านศิลาจารึกไทยโบราณทั้งขอมและไทยก็ได้ทรงกระทำไว้ ระเบียบการและประเพณีต่าง ๆ ได้ทรงกระทำขึ้น ยังใช้และปรากฏอยู่แม้คณะธรรมยุตติก์นี้ก็ปรากฏ อันส่งพระปรมาภิไธยว่า "พระบรมธีรมหาราชเจ้า" ให้คงอยู่ได้ตลอดกาล

พระนิรันตราย
พระพุทธรูปปางสมาธิ ทองสัมฤทธิ์

ศิลปลักษณะรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๔ ทรงออกแบบไว้ จะเห็นไม่มีจอมเมาลี พระกรรณทั้งสองเป็นแบบคน ฯลฯ และพระพุทธรูป พระสงฆ์รูปมีจำนวนนิยมกันคือ สร้าง ๘๔,๐๐๐ ในระยะ ๒๕๐๐ ปีกว่านี้ ทั้งหมดจึงมีคำนวณปริมาณกันว่าประมาณ ๕๐ ล้านองค์

พระรัตนไตร พระศาสนา รัชสมัย-พระจอมเกล้า ซึ่งได้มีแล้ว และเป็นจุดเด่น

พระราชนิพนธ์เป็นภาษามคธ เป็นภาษาอังกฤษ และ เป็นภาษาไทย ที่เป็นภาษามคธทรงเป็นปัฐยา-วัตรฉันท ได้แปลเป็นปัฐยาวัตรฉันทไทย อันเป็นจุดเด่น ซึ่งได้ทรงจรรโลงขึ้น และ ยังเด่นตระหง่านอยู่แก่ไทย

พระพุทธศาสนา เป็น พระรัตนไตร

อรหำ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
มหาสงฺฆำ ปโพเธสิ
พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ จาติ
อญฺญมญฺญาวิโยคาว
พุทฺโธ ธมฺมสฺส โพเธตา
สงฺโฆ จ สาวโก พุทฺธสฺส

พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธ์
พระสงฆ์ให้ตื่น ลุ ขึ้นชื่นชม
พระพุทธ, พระธรรม, พระสงฆ์, เช่นนี้
ไม่พรากจากกันกะสันกันไป
พระพุทธ์ตรัสรู้พระธรรมได้แล้ว
พระสงฆ์สาวกพระพุทธ์สอนตาม

อุตฺตมำ ธมฺมมชฺฌคา
อิจฺเจตำ รตนตฺตยำ
นานาโหนฺตมฺปิ วตฺถุโต
เอกีภูตมฺปนตฺถโต
ธมฺโม สงฺเฆน ธาริโต
อิจฺเจกาพทฺธเมวิธำ

ลุถึงโลกุตตร์พระธรรมอุดม
เช่นนี้นิยม - พระรัตนไตร
ต่างกันแม้มี เพราะอัตถไข
ได้เป็นอันเดียวก็โดย ณ ความ
พระธรรมแนวสงฆ์จุทรง ขุข่าม
ฉะนี้เนื่องเดียว-เกาะเกี่ยวกะกัน

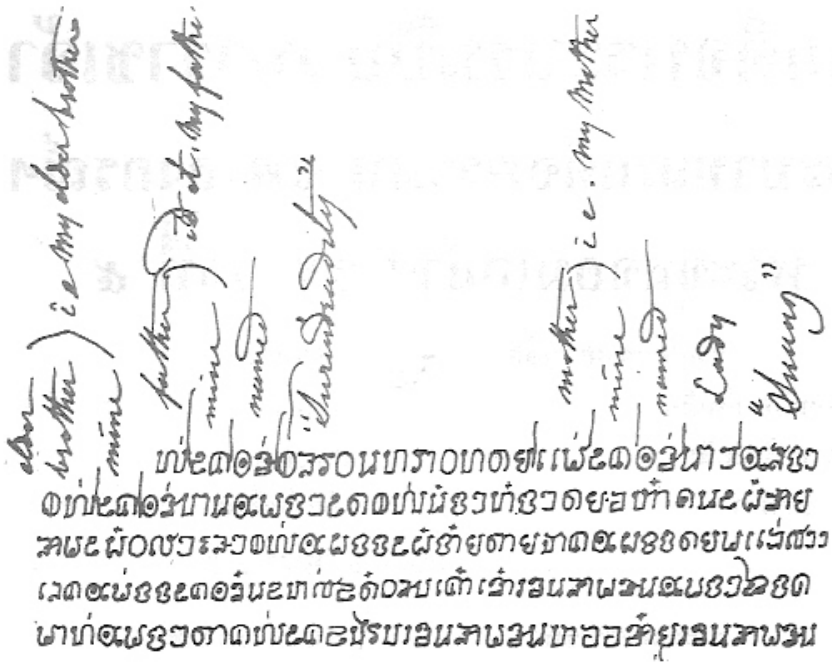

เขียนและอ่านแบบปัจจุบัน

พ่กูชื่อสรีอินทราทิตย แม่กูชื่อนางเสือง พี่กูชื่อบานเมือง ตูพี่น้องท้องเดียวห้าคน ผู้ชายสาม ผู้ญิงสอง พี่เผือผู้อ้ายตายจากเผือแต่ญัง เลกเมื่อกูขึ้นใหญ่ได้สิบเก้าเข้า ขุนสามชนเจ้าเมืองฉอด มาท่อเมืองตากพ่อกูไปรบขุนสามชนหัววช้ายขุน

สามชน

ลายพระหัตถ์ที่ปรากฏนี้ มีพิมพ์ในจารึกสุโขทัย หลักที่ ๑ มีบันทึกว่า "พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทาน เซอร์ ยอห์น โบวริง มีลายพระหัตถคำแปลเป็นภาษาอังกฤษ..." ได้นำมาอ้างเพื่อเป็นหลักฐานประจักษ์แจ้ง ด้วยมีนักรู้ไทยชั้น ดร. ศจ. ได้บรรยายว่า จารึกหลักที่ ๑ นี้ ทรงกระทำขึ้นเพื่อให้มีประวัติสุโขทัย ขุดหลุมในวังเช้ามืดยกลงซ่อนในหลุม เข้ากลางคืนก็ยกขึ้นมาจารึก ใกล้สว่างก็ยกลงฝัง... ที่ทรงกระทำนั้น ได้ลอกเลียนตัวลายสืออย่างนี้ ทรงแปลเป็นภาษาอังกฤษอย่างนี้ ได้พระราชทานไปมีหลักฐานอย่างนี้ นักรู้ผู้นั้น ทำไมจึงบรรยายโกหกอย่างหน้าชื่นเช่นนั้น ก็ไม่รู้เหมือนกัน

คนชาติไทย และ โลกไทย

วิสุทฺธํ อุตตมํ เสฏฺฐํ โลกสฺมิ รตนตฺตยํ
สํวตฺตติ ปสนฺนานํ อตฺตโน สุทฺธิกามินํ
สมฺมาปฏิปชฺชนฺตานํ ปรมาย วิสุทฺธิยา
วิสุทฺธิ สพฺพเกฺลเสหิ โหติ ทุกฺเขหิ นิพฺพุติ
นิพฺพานํ ปรมํ สุญฺญํ นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ
เอเตน สจฺจวชฺเชน สุวตฺถิ โหตุ สพฺพทา-ติ

วิสุทธิ์ อุตดม ประเสริฐสุดนี้ ณ โลกมีสาม พระรัตนขวัญ
เป็นไปแก่เหล่า ลุ เลื่อมใสพลัน ต้องการสุขสันติ์สะอาดกะตน
สัมมาปฏิบัติขะจัดชั่วหยาบ บรมสมภาพวิสุทธิผล
วิสุทธิสรรพ์กิเลสหลุดพ้น ดับทุกข์ได้-ตนเกษมสราญ
นิพพานดับเกลสบรมสูญสิ้น นิพพานสินทุกข์บรมสุขสานติ์
ด้วยกล่าวคำสัจ-ปรมัตถ์นิพพาน บันดาลสวัสดี ณ สรรพกาล ตลอดเทอญ

สมเด็จพระบรมปิยมหาราชเจ้า

พระบาทสมเด็จพระมหาจุฬาลงกรณ์ฯ

พระจุลจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ ๕

ฮะเฮ้ยอย่าเยาะเย้ย หยามเด็ก
พริก-ก็พริกเม็ดเล็ก เผ็ดล้ำ
ใครเล่าจะกินเหล็ก บ่อล้ำ ฤาชา
โคแก่จนคองำ เด็กขึ้นขี่คอ

พระราชนิพนธ์ ร.๕

พระปิยมหาราชเจ้า จอมปรี-ยภาพแฮ
ปิยราชกรณี ก่องก้าว
ปิยราชธรรมมี มาตร์ชาติ รัฐเทอญ
ปิยภาพไท้ท้าว ทั่วหล้า ราษฎร์ไทย

รัชกาลที่ ๕ สมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ พระปิยมหาราชเจ้า ทรงครองต่อ ทรงรับพระราชภาระทั้งพระราชอาณาจักรและพระพุทธจักรสืบต่อจากสมเด็จพระราชบิดา คราวแรกพระองค์ยังไม่ลุนิติภาวะ พระองค์ประสูติ พ.ศ. ๒๓๙๖ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๖ ทรงบรรลุนิติภาวะและทรงผนวชเป็นพระภิกษุแล้ว ได้ทรงรับและดำเนินรัฐภาระ และศาสนภาระ พ.ศ. ๒๔๒๒ พระองค์เจ้ามนุษยนาคมาณพ ทรงผนวชได้เป็นพระองค์รับภาระธุระพระพุทธศาสนาต่อมาในตอนแรก แต่ครั้งรัชกาลที่ ๔ กรมพระปรมานุชิตทรงรับพระพุทธศาสนาแล้ว เมื่อรัชกาลที่ ๕ ครอง กรมพระยาปวเรศริยาลงกรณ์ ทรงร่วมรับต่อมา เมื่อทรงบรรลุพระบรมราชาภิเศกสมบูรณ์แล้ว ได้ข้าราชการและพระเจ้าน้อง ๆ ช่วยพระราชภาระนั้นครั้นประสบเรื่องระบอบการปกครองจึงทรงแก้ไข ขัดด้วยหาผู้รู้ไม่ได้พอ จึงต้องส่งพระเจ้าลูกเธอ-

ทั้งหลายไปศึกษา ณ ต่างประเทศ ในภายในทรงเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๑๗ ค่อยเปลี่ยนจากจตุสดมภ์ซึ่งมีที่ปรึกษา พ.ศ. ๒๔๒๗ ได้มีการร่างธรรมนูญการปกครอง เปลี่ยนเป็นกรมมีเจ้ากรมและต้องทรงประสบพวกฝรั่งยึดดินแดน พ.ศ. ๒๔๑๐ ครั้งหนึ่ง พ.ศ. ๒๔๓๑ เสียลาว พ.ศ. ๒๔๓๖ ทหารไทยถูกขับออกจากเขมร พ.ศ. ๒๔๓๖ ถึง พ.ศ. ๑๓๔๗ ถูกยึดจันทบุรี ต้องเอาดินแดนเขมรแลกคืนได้ พ.ศ. ๒๔๔๗ และ พ.ศ. ๒๔๕๐ ต้องยกอาณาเขตหลวงพระบางให้ฝรั่งเศส ซึ่งพระองค์ต้องเสด็จประพาสยุโรปถึง ๒ ครั้ง คือ พ.ศ. ๒๔๓๕-๒๔๔๐ ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๕๐-๒๔๕๑ ได้ส่งพระราชโอรสไปศึกษาจบมาเป็นอันมาก

ทรงสร้างพระราชวัง ณ เขาวัง และทรงสร้างวัดสัตตนารถปริวัตร์ จังหวัดราชบุรีและทรงสร้างพระราชวังบ้านปืน จังหวัดเพชรบุรี ทรงพระราชดำริว่าจะทรงสละราชสมบัติให้พระบรมราชโอรสาธิราชแล้ว จะเสด็จมาประทับอยู่แต่ไม่ทัน

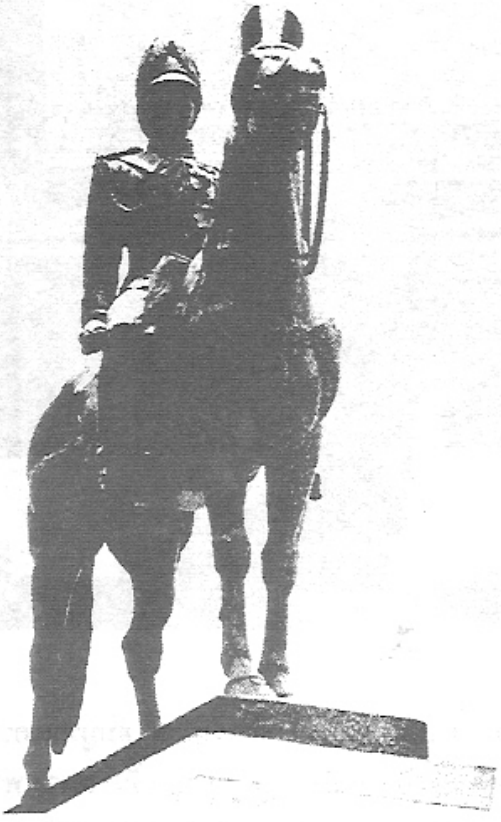

พระบรมรูปทรงม้า ม้านี้ มีคำเล่าว่า ดุร้าย มักทำร้าย ได้ทรงรับ และ ทรงเสกหญ้าตามตำหรับไทย ครั้นป้อนแล้วก็เชื่อง ยอมให้ประทับด้วยดี เป็นหลักฐานว่า ทรงมีพระเวทมนต์ขลังศักดิ์สิทธิ์

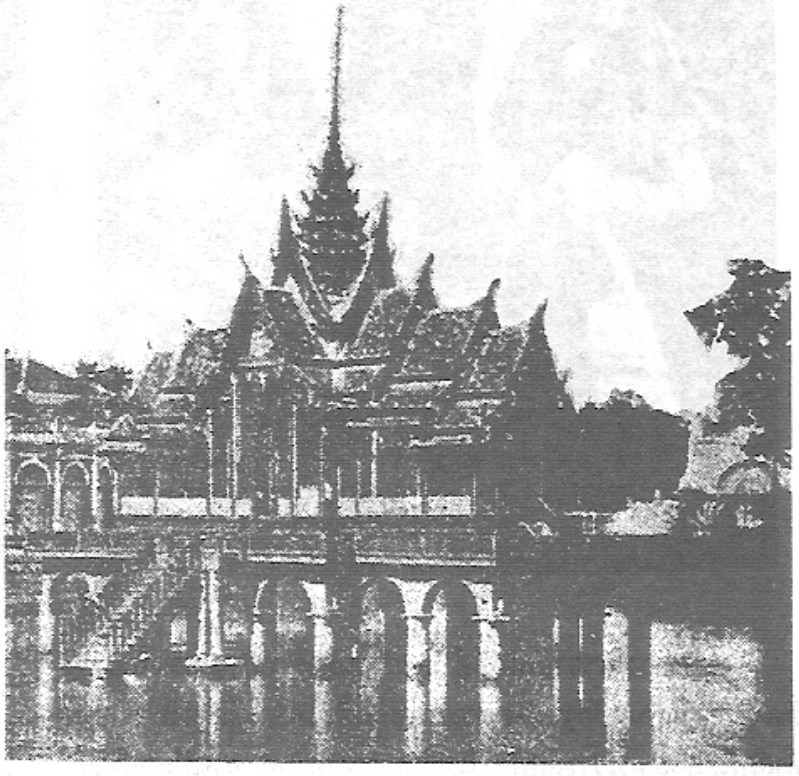

พระที่นั่ง-เรือนยอดไทย พระที่นั่งไอศวรรย์ทิพยอาสน์ องค์นี้ทรงสร้างไว้อย่างสวยงามสุดยอด ยืนยันสติปัญญา ฝีมือ และแบบไทย ที่ได้ทรงโปรดให้สร้าง ทรงจัดช่างผู้มีฝีมือเอก จึงปรากฏขึ้นได้

ในภายในประเทศ ได้ทรงเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ทะนุบำรุง ทรงเริ่มให้มีสภาเสนาบดี พ.ศ.๒๔๓๖ และค่อย ๆ เปลี่ยนจนกระทั่งเป็นคณะเสนาบดี ทรงจัดหาเรือกลไฟ สร้างรถไฟ ทรงเปิดการศึกษาถึงมหาวิทยาลัย ทรงนำกาชาด ในทางพระพุทธศาสนา และ ประเพณี ทรงสร้างเจดีย์ และสร้างพระบรมรูปพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ และพระราชธิดา ทรงสร้างวัดเบญจทั้งวัดแล้ว พระราชทานชื่อว่า วัดเบญจมบพิตร วัดราชบพิตร วัดนิเวศธรรประวัตร์ ทรงจำลองพระชินราชเมืองพิษณุโลกลงมาประดิษฐาน ณ วัดเบญจมบพิตร พ.ศ. ๒๔๓๑ ทรงอาราธนาพระเถรานุเถรให้สอบสวนชำระพระบาลี ไตรปิฎกทั้งอัฏฐกถาและคัมภีร์ต่าง ๆ แล้ว ทรงร่วมกับสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ และ กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ลอกคัดพระบาลีในใบลานตัวหนังสือขอม ใช้ตัวหนังสือไทย แล้วพิมพ์เป็นเล่มหนังสือชื่อ สยามรฎฐเตปิฎก เป็นครั้งแรกในพระราชพิธีรัชฎาภิเษก พ.ศ. ๒๔๓๖ จากนั้น ได้เปลี่ยน

หนังสือขอมเป็นหนังสือไทย แล้วพิมพ์คัมภีร์ต่าง ๆ ที่เป็นหลักสูตรเปรียญแพร่หลายออก พระภิกษุสามเณร และอุบาสกอุบาสิกาได้หาเรียนง่ายขึ้น และมีพระที่มีความรู้ได้แปลและพิมพ์ธรรมวินัยออกเป็นเครื่องประพฤติปฏิบัติ เช่น พระนิกรมมุนี วัดบพิตรภิมุข รจนา มหาขันธกวัณณนาเป็นภาษาไทย พระอมราภิรักขิต(เกิด) วัดบรมนิวาส รจนา ปุพพสิกขาวัณณนา เป็นภาษาไทย สมเด็จพระวันรัต (ทับ) รจนา สังขิตโตวาท และแปล ภิกขุปาติโมกข เป็นภาษาไทย ส่วนสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ทรงรจนาคัมภีร์สุคตวิทัตถิวิธาน เป็น มูลภาสา

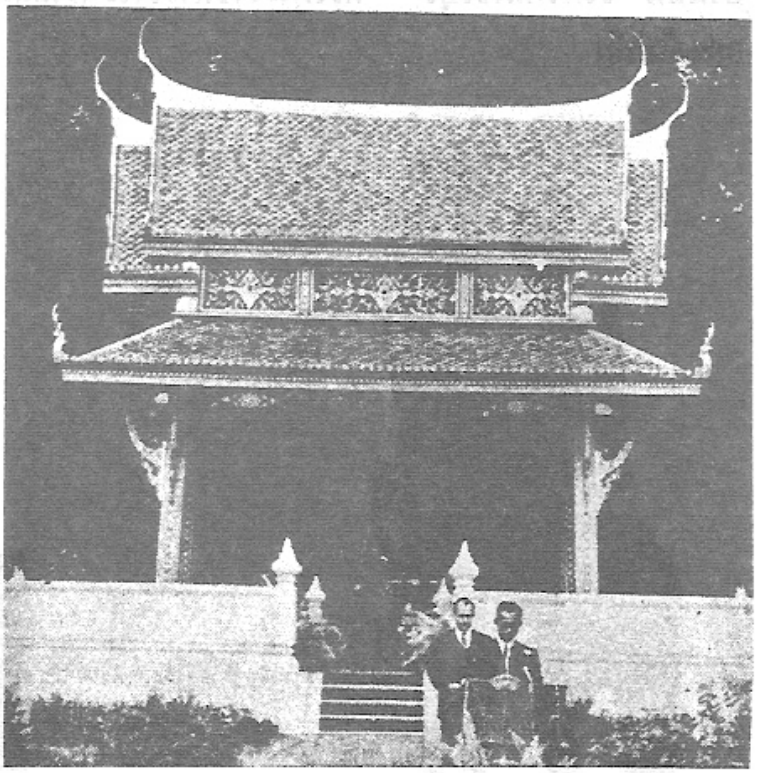

พระบรมฉายาลักษณ์คู่ พระปิยมหาราชเจ้า พระเจ้าซารัชเซีย ทั้งนี้เป็นหลักฐานว่า พระมหากษัตริย์ไทย ได้เสด็จพระราชดำเนินไปเจริญพระราชสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ อาจเป็นกษัตริย์พระองค์แรกในโลกที่เสด็จต่างประเทศแบบพระราชอัธยาศัยไมตรี

ศาลาไทย ก็ศาลาไทยหลังนี้ ปรากฏ ณ ฮัมบูรกเยอรมนี ประเทศ ในหนังสือ ๑๐๐ ปี แห่งมิตรภาพไทยเยอรมัน เล่าว่า พระบาท สมเด็จพระมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าฯ ทรงสร้าง ค.ศ. ๑๙๐๗ พ.ศ. ๒๔๕๐ ได้ทรงเผยแผ่ไทยทั้งทางสถาปัตยกรรม และวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศด้วย

คือ คำบาลีมคธ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงคิดตัวหนังสือไทยใช้ในภาษามคธอย่างที่ปรากฏทุกวันนี้ ทรงจัดมูลกัจจายน คัมภีร์ไวยากรณ์เดิม เป็น บาลีไวยากรณ์ เป็นการเรียนง่ายเข้า ทรงรจนาหลักสูตรนักธรรมตั้งแต่ชั้นตรีถึงชั้นเอก ให้ศึกษาเข้าใจได้ง่าย ทางฆราวาสทรงให้ชื่อว่าธรรมศึกษา เปิดสอนทั่วราชอาณาจักรตลอดไปถึงต่างประเทศ พ.ศ. ๒๔๔๕ มีประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ จัดเป็นมหาเถรสมาคมเจ้าคณะใหญ่มหานิกาย-ธรรมยุตติก์ เจ้าคณะหน เจ้าคณะเมือง หรือ จังหวัด เจ้าคณะแขวง หรือ อำเภอ เจ้าคณะหมวด หรือ ตำบล เจ้าอาวาส ทรงจัดลำดับสมณศักดิ์เป็นสัญญาบัตร หิรัญบัตร สุพรรณบัฏ และทรงเลิกทาสตลอดราชอาณาจักรไทย เสด็จสวรรคต พ.ศ. ๒๔๕๓ ทรงครองอยู่ ๔๓ ปีเศษ เป็นบรมบุญญาภิสังขารของไทยแท้

พระปิยมหาราชเจ้า พระพุทธเจ้าหลวง ได้ทรงนำทั้งอาณาจักรและพระพุทธจักร อันมีประชาชนไทยทุกลำดับชั้น ซึ่งเชิดชูพระเกียรติคุณพระปรมาภิไธยนั้นได้เด่นตระหง่านอยู่ตลอดกาล

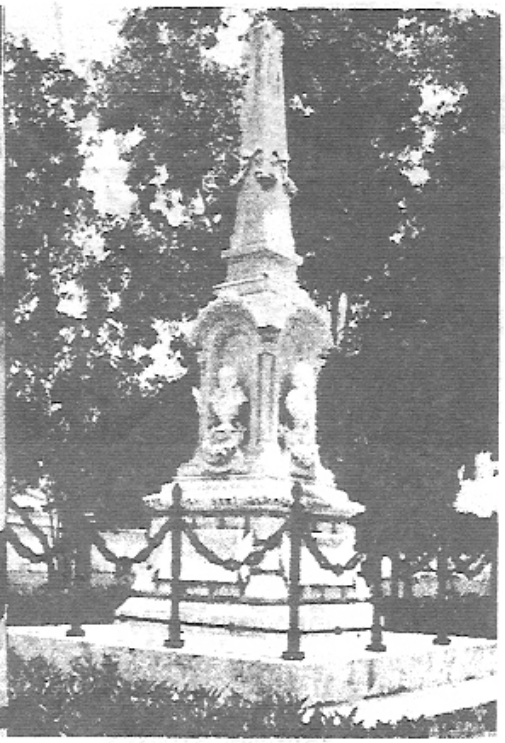

พระเอกอัครมเหษี สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน อีกพระนามหนึ่งว่า พระนางเรือล่ม พระเอกอัครมเหษี ได้เสด็จสวรรคตพร้อมกับ พระราชโอรสธิดา โดยเรือพระที่นั่งล่มที่บางพูด ซึ่งทรงเศร้าโศกเสียพระราชหฤทัยมาก ถึงทรงโปรดให้สร้างอนุสาวรีย์ไว้ถึง ๓ แห่ง แม้พระราชวังเป็นพระที่ประทับอันมีชื่อเดิมว่า "วังสุนันทา" ก็ได้เป็นวิทยาลัย และ มีสร้างพระบรมรูปเหมือนแล้ว ไทยได้ยกขึ้นเป็น "จ้าวแม่ไทย" แล้ว

พระบรมอนุสาวรีย์พระยาโศก พระบรมอนุสาวรีย์ มีพระบรมรูปสมเด็จพระนางเจ้า พระราชโอรสว่ายังอยู่ในพระครรภ์พระราชธิดาประสูตแล้ว ยังให้ทรงจารึกพระราชดำรัสประกาศว่า "จุฬาลงกรณ์ บรมราชผู้เป็นสามีอันได้รับความเศร้าโศกเพราะทุกข์อันแรงกล้าในเวลานั้นแทบจะถึงแก่ชีวิต ถึงกระนั้นก็ยังมิได้หักหาย"

และยังทรงโปรดเกล้าให้แต่งเพลงเป็นที่ระลึกทั้งทางร้องทางเครื่อง และ ทางเดี่ยว ได้ทรงโปรดเกล้าพระราชทานชื่อเป็นที่ระลึกว่า "เพลงพระยาโศก" พระราชทานไว้ให้เป็นศิลปสมบัติไทยอันยังคงอยู่

สมเด็จพระปิยมหาราชเจ้า
จุดเด่น เป็นพระพรพระราชสดุดี

(โคลง ๔ สุภาพ)

ไทยอยุธย์ย่อยยับล้ม เลียบดิน ด่าวแฮ
เริ่มรัตนโกสินทร์ ศักดิ์ฟื้น
นอกในเกริกไพรินทร รอบคุก คามแฮ
แม้เด็กเล็กภาคพื้น ผ่านพ้นผองภัย

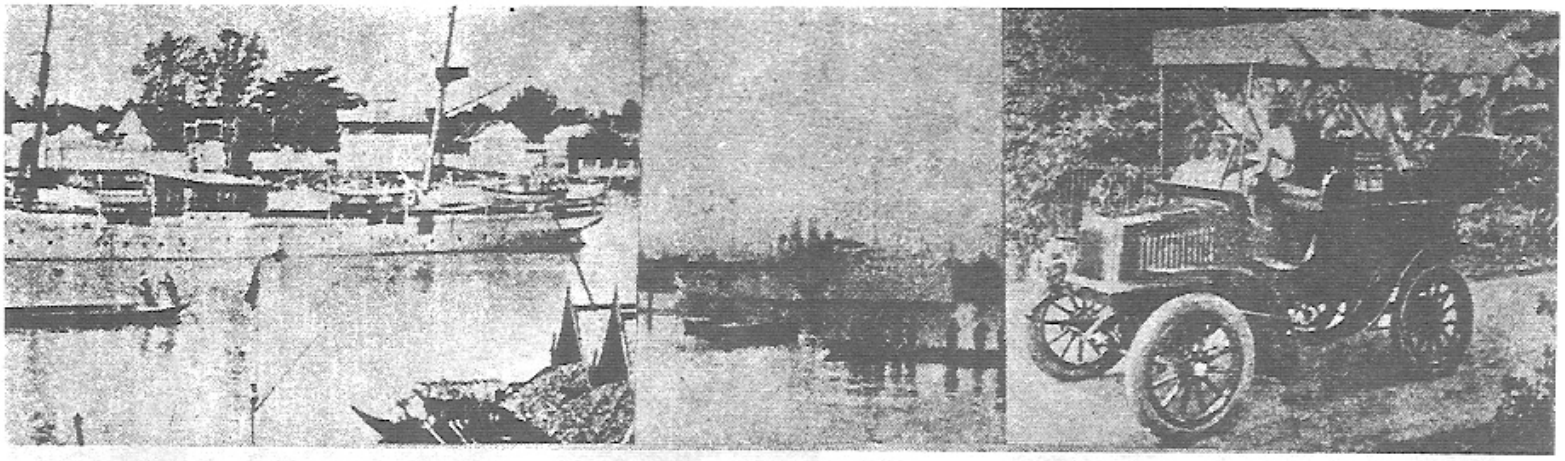

ไทยสืบเริ่มค่อยพร้อม
เวียงวัดอุบัติจรุง
บ้านเมืองเนื่องปรับปรุง
บัญญัติธรรมรสจ้า

ปกครองเปลี่ยนโปรดตั้ง
ทำเนียบกระทรวงทบวงปรา-
พลเรือนทหารดา
ไทยทั่วจึงพร้อมล้อม

ถนนเดินรางล้อแล่น
ล่มแหล่งทอดสะพานไป
เรือเครื่องท่องน้ำไคล
ยังรถยนต์ลิ่วล้ำ

ไฟฟ้าดลแจ้งจ่าย
น้ำท่อประปาบวง
โทรทัศน์คลื่นเห็นจวง
วิทยุส่งคลื่นสะท้าน

ทุกถ้วนทรงระงับร้าย
ไทยทุกทั่วก้าวเดิน
คุ้มตนควบเทิดเทิน
ไทยจึงเป็นไทยก้าว

พราวกรุง
จรัสหล้า
คลองคู่ ถนนนา
แจ่มแจ้งครรลอง

เสนา-บดีเอย
กฎพร้อม
คนพระ พร้อมแฮ
ร่มรั้วร่วมเจริญ

รถไฟ
ป่างน้ำ
คลองสมุทร ทั่วนา
แล่นถ้วนทางถนน

แจ่มดวง
ทั่วบ้าน
แจ่มกระจ่าง
ถูกถ้อยทุกกระบวน

รมเจริญ
เด่นด้าว
ทุก-ทุก คนนา
กอบด้วยคนไทย

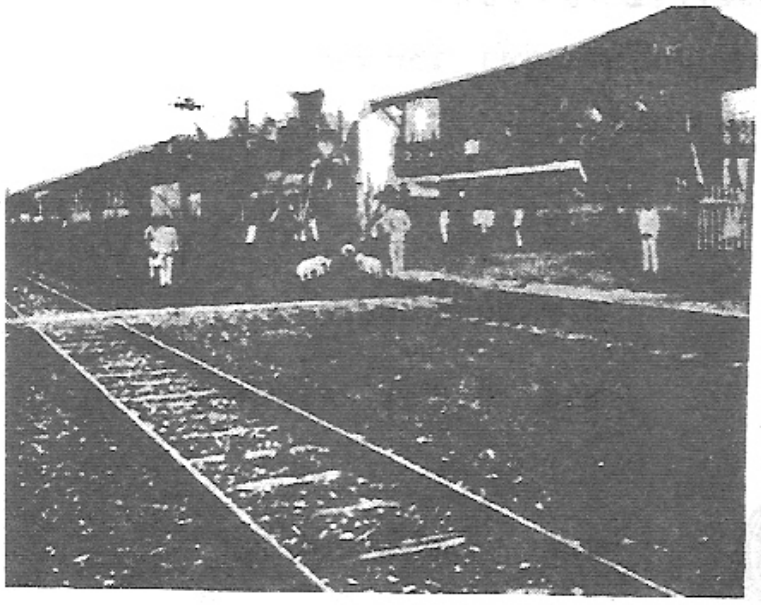

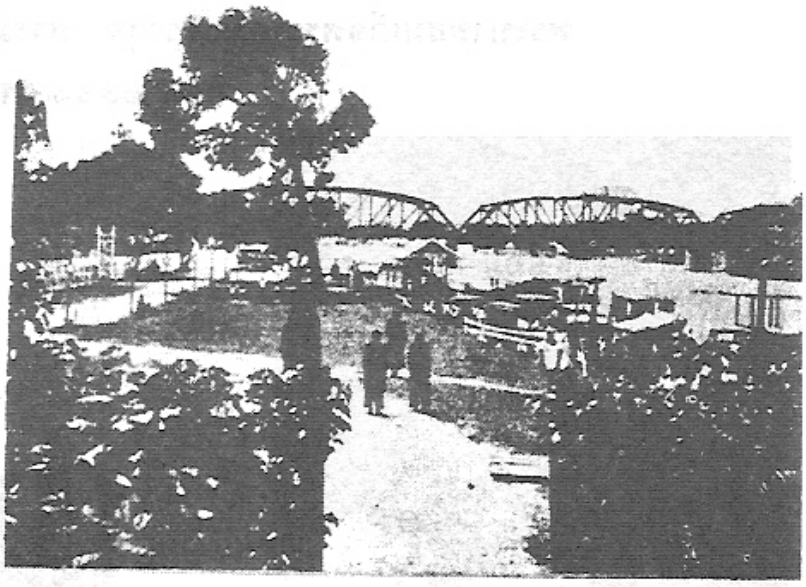

ไท้ทรงนำก่อขึ้น
มีวัดทุกนิคมคาม
โรงเรียนปลูกรู้งาม
โรงพยาบาลโอบอ้อม

ทุกธานีพรั่งพร้อม
ทุกเกษตร์ข้าวพร้อมพูน
ทุกน้ำมัจฉากูล
ทุกวัดพระสงฆ์ล้วน

พระคู่ปถัมภ์ต่างสร้าง
พระลูกต่างศึกษาชาญ
พระญาติร่วมชำนาญ
พระราชบริพารรับใช้

ผลเพรงพระก่อสร้าง
สัมฤทธิ์สัพมหัศจรรย์
ดับร้ายโสดสุขสันต์
ไทยรุ่งเรืองก้าวหน้า

คนตาม
พระพร้อม
แก่ลูก ไทยแฮ
ป่วยไข้รักษา

พัฒนบูรณ์
โภคถ้วน
กับประโยชน์
ประพฤติพร้อมศีลธรรม

สาธารณ์ ประโยชน์เอย
ช่วยได้
นำประโยชน์ ไทยนา
ช่วยพร้อมชีพชนม์

เสกสรรค์
เจิดหล้า
สินประเสริฐ อุดมเอย
คู่ฟ้าดินไทย

สมเด็จพระวชิรกวีมหาธีรราชเจ้า

พระบาทสมเด็จพระมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖

พ.ศ. ๒๔๕๓-พ.ศ. ๒๔๖๘

ทรงตั้งชื่อหลักไทยว่า

ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ชาติ. ไทยได้ทรงบ่งตั้งจุด
ศาสน. พุทธทรงตั้งรังหลักเห็น
กษัตริย์. จุดสุดยอดตลอดเป็น
ไทย. ชัดเจนรู้ตนเป็นคนไทย

รัชกาลที่ ๖ สมเด็จพระมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าฯ ทรงครองต่อ พระองค์สำเร็จการ-ศึกษามาจากอังกฤษ พ.ศ. ๒๔๕๓ และ พ.ศ. ๒๔๖๑ ทรงส่งกองทัพไทยไปยุโรป ร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร

พระราชปณิธานทรงมีอย่างพระราชนิพนธ์นี้ บทชวนให้รักชาติ

เรานี้เกิดมาแล้วชาติหนึ่ง
ไม่ควรให้เสียทีที่เกิดมา
แม้ใครตั้งจิตคิดรักตัว
ควรจะร้อนอกร้อนใจ
ชาติใดไร้รักสมัครสมาน
แม้ชาติย่อยยับอับจน
ใครมาเป็นเจ้าเข้าครอง
เคี่ยวเข็ญเย็นค่ำกรำไป
เขาจะเห็นแก่หน้าค่าชื่อ
ไหนจะต้องเหนื่อยยากลำบากกาย
เพราะฉะนั้นชวนกันสวามิภักดิ์
ยอมตายไม่เสียดายชีวา
สมานสามัคคีให้ดีอยู่
ควรคิดจำนงจงใจ
ควรคำนึงถึงชาติศาสนา
ในหมู่ประชาชาวไทย
จะมัวนอนนิ่งอยู่ไฉน
เพื่อให้พรั่งพร้อมทั่วตน
จะทำการสิ่งใดก็ไร้ผล
บุคคลจะสุขอยู่อย่างไร
คงจะต้องบังคับขับไส
ตามวิสัยเชิงเช่นผู้เป็นนาย
จะนับถือพงศ์พันธุ์นั้นอย่าหมาย
ไหนจะอายทั่วทั้งโลกา
จงรักร่วมชาติศาสนา
เพื่อรักษาอิสระคณะไทย
จะสู้ศึกศัตรูทั้งหลายได้
เป็นไทยจนสิ้นดินฟ้า

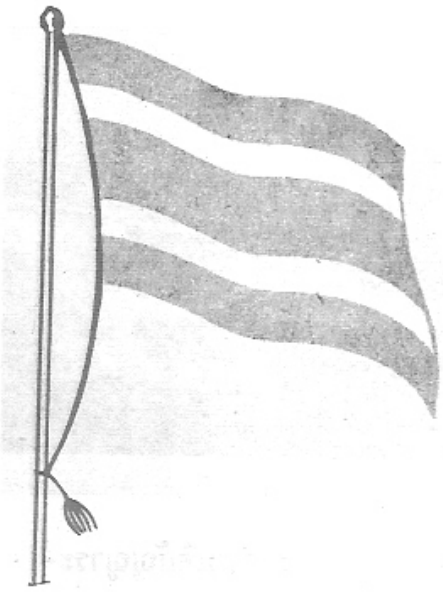

ธงชาติ-ไตรรงค์ ๓ สี คำว่ารงค์-สีนี้ ไทยใช้คำว่า - ชาดก็ได้เมื่อนำคำมคธว่า ชา-ดิ เข้ามาใช้ แต่ก็อ่าน-ชาติ เช่น เดียวกัน ฉะนี้ ธงชาติ-จึงเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทยมาแล้ว

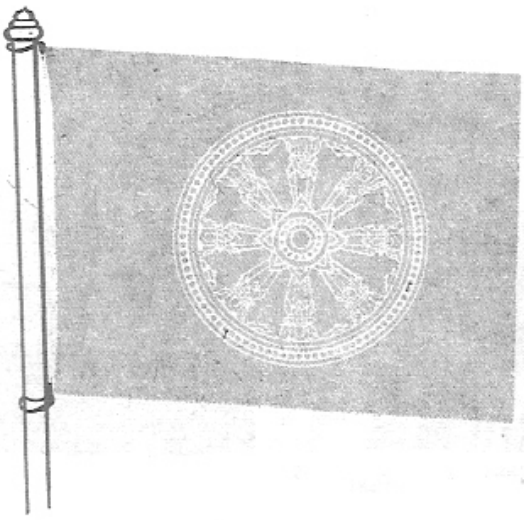

ธงธรรมจักร ซึ่งเป็นสีเหลือง และ มีรูปวงล้อธรรมจักรปรากฏอยู่ ทั้งสี และ ธรรมจักร จึงเป็น-เอกลักษณ์ประจำพระ-พุทธศาสนาไทยมาแล้ว อาจนานเป็น-พัน ๆ ปีทีเดียว

พระมหาพิชัยมงกุฎทรงรัสมีช่อนี้ทรง สถาปนาขึ้นเป็นเทริดทรงพระปรมาภิไธย ทุกรัชกาลมาแล้ว จึงเป็น-เอกลักษณ์ ประจำพระมหากษัตริย์ไทยได้นานมาแล้ว แต่ พ.ศ. ๒๔๗๕

ทรงจัดระบบปกครองสืบต่อ สร้างกองทัพบก กองทัพเรือ และทรงตั้งกองทัพอากาศ ทรงชำนาญทั้งคำร้อยแก้ว และร้อยกรอง ได้ทรงรจนาวรรณนิยายและวรรณคดีไว้มาก ทั้งเป็นบทละคอนและเรื่องเป็น กาพย์, กลอน, โคลง, ฉันท์, ลิลิต เช่นมัทนพาธา ทรงพระราชนิพนธ์เป็นฉันท์บทละคอนตลอด และนารายณ์สิบปาง ทรงพระ-ราชนิพนธ์เป็นลิลิต ทรงสร้างมหาวิทยาลัย โรงเรียนวชิราวุธ ทรงสร้างโรงพยาบาล เช่น วชิรพยาบาล

เครื่องหมายแห่งไตรรงค์

ขอรำรำพรรณบรรยาย	ความคิดเครื่องหมาย
แห่งสีทั้งสามตามถนัด	
ขาวคือบริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์	หมายพระไตรรัตน์
และธรรมะคุ้มจิตไทย	
แดงคือโลหิตเราไซร้	ซึ่งยอมสละได้
เพื่อรักษาชาติศาสนา	
น้ำเงินคือสีโสภา	อันจอมประชา
ธโปรดเป็นของส่วนองค์	
จัดริ้วเข้าเป็นไตรรงค์	จึงเป็นสีธง
ที่รักแห่งเราชาวไทย	
ทหารอวตานนำไป	ยงยุทธวิชัย
วิชิตก็ชูเกียรติสยาม	

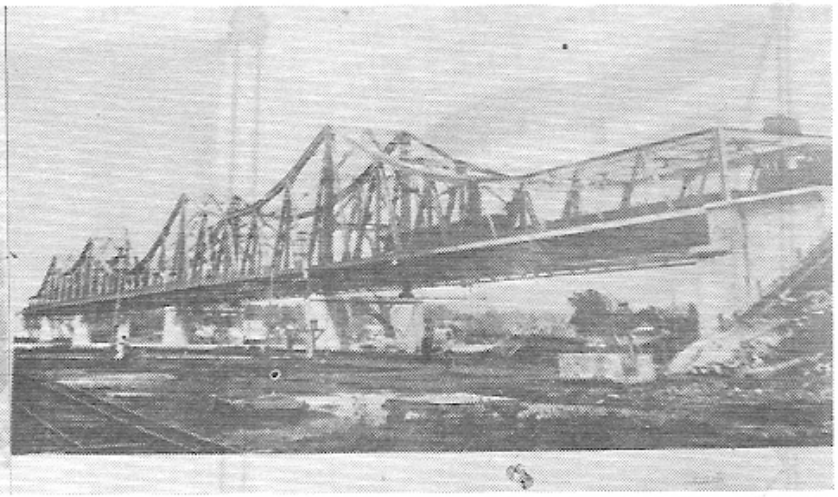

ทรงให้ร่างและออกพระราชบัญญัติแพ่งพาณิช ทรงตั้งโรงเรียนและเนติบัณฑิตสภา ทรงแก้สนธิสัญญาระหว่างประเทศ ยังไม่เสร็จเรียบร้อย

ในทางพระพุทธศาสนา ทรงผนวชเป็นพระภิกษุ ๑ พรรษา ทรงอุปถัมภ์นักธรรมโปรดให้พระภิกษุสามเณรผู้สอบนักธรรมได้ ได้ผัดผ่อนเกณฑ์ทหาร ทรงอุปถัมภ์การพิมพ์คัมภีร์อัฏฐกถาต่าง ๆ ซึ่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรส สมเด็จพระพันปี สมเด็จพระพันวัสสา ทรงออกทุนพระราชทรัพย์พิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๒ และทรงใคร่พิมพ์สยามรัฐเตปิฎก ซึ่งพิมพ์แล้วไม่จบ ให้จบ ๔๕ เล่ม และเริ่ม

ช่วยกัน

(ฟังจำได้ไม่เห็นสิ่งพิมพ์ จะใช่หรือไม่-ไม่แน่)

ช่วย. กันเถิดพี่น้อง ร่วมชาติ
ทำ. สิ่งซึ่งยังขาด อยู่แท้
รั้ว. กั้นศัตรูอาจ จรเหยียบ
บ้าน. แตกย่อยยับแล้ อยู่ได้ฉันใด

(โครงมหาสินธุบาลี ๑ โคลง)

ประเทศ. ที่สถิตถ้วน อิสรชน
เป็นบ้าน. สุขทุกคน ครบคุ้ม
ทหาร. สะพรั่งอำพน ปราบ-ปก ป้องแฮ
เป็นรั้ว. ล้อมโอบอุ้ม อู่ยั้งยืนนาน
พลเรือน. ทั่วทุกชั้น ชุมไทย
เป็นสิริผล. อำไพ เผล็ดพร้อม
ชาวชน. ทั่วทับไทย ทำเนียบ
เป็นเกียรติพันธุ์. ไทยล้อม เลิศล้วนไทยเจริญ
หากหวัง. ไทยอยู่พ้น พาลภัย
ตั้งสงบ. ชาติชาวไทย ทั่วผู้
เตรียมรบ. สบสิ่งชัย ชนะศัต-รูแฮ
พร้อมสรรพ. เป็นเกียรติสู้ ศึกได้ตลอดกาล

เรือพระร่วง-กองทัพเรือไทย

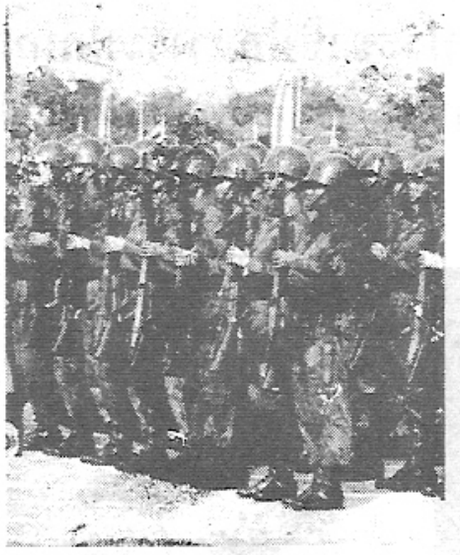

ทหาร-กองทัพบกไทย

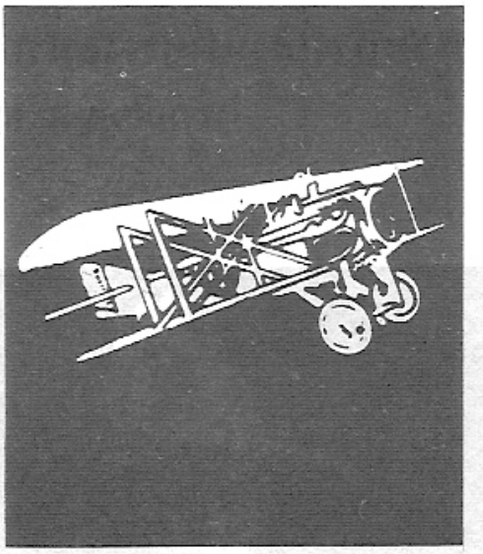

เรือบิน-กองทัพอากาศไทย

พิมพ์ พ.ศ. ๒๔๖๘ หลังจากเสด็จสวรรคต และเสด็จสวรรคต พ.ศ. ๒๔๖๘

พระมหาธีรราชเจ้า ซึ่งมีพระปรมาภิไธยปรากฏขึ้น พระราชกรณียกิจทั้งหมดยังปรากฏอยู่เชิดชูพระ-ปรมาภิไธยนั้นให้เด่นตระหง่านตลอดกาล

และพระราชนิพนธ์ "สยามานุสติ" แปลว่าระลึกถึง คน-ประเทศสยาม ทั้งเวลานี้ มีผู้ทำเป็นเพลงร้องขึ้นจึงกึกก้องไปทั่ว "ไทย" พระราชนิพนธ์คำโคลงว่า

สยามานุสสติ

รักราช. จงจิตน้อม
รักชาติ. กอบกรณีย์
รักศาสน์. กอบบุญตรี
รักศักดิ์. จงจิตให้
ยามเดินยืนนั่งน้อม
รำลึกถึงเทศตน
เป็นรัฐะมณฑล
ควรถนอมแน่นตั้ง
ใครรานใครรุกด้าว
ไทยรบจนสุดใจ
เสียเลือดเนื้อหลั่งไหล
เสียชีพไป่เสียสิ้น
หากสยามยังอยู่ยั้ง
ไทยก็เหมือนอยู่คง
หากสยามพินาศลง
เราก็เหมือนมอดม้วย
ภักดี ท่านนา
แน่วไว้
สุจริต ถ้วนเทอญ
โลกซร้องสรรเสริญ
กะมล
อยู่ยั้ง
ไทยอยู่ สราญฮา
อยู่เพี้ยงอวสาน
แดนไทย
ขาดดิ้น
ยอมสละ สิ้นแล
ชื่อก้องเกียรติงาม
ยืนยง
ชีพด้วย
ไทยอยู่ ได้ฤา
หมดสิ้นสกุลไทย

สมเด็จพระประชาธิปไตยมหาราชเจ้า
พระบาทสมเด็จพระมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗

ระบบสมบูรณาญาสิทธิราช เปลี่ยนเป็นระบอบปรมิตาญาสิทธิราช

พ.ศ. ๒๔๖๘-พ.ศ. ๒๔๗๗

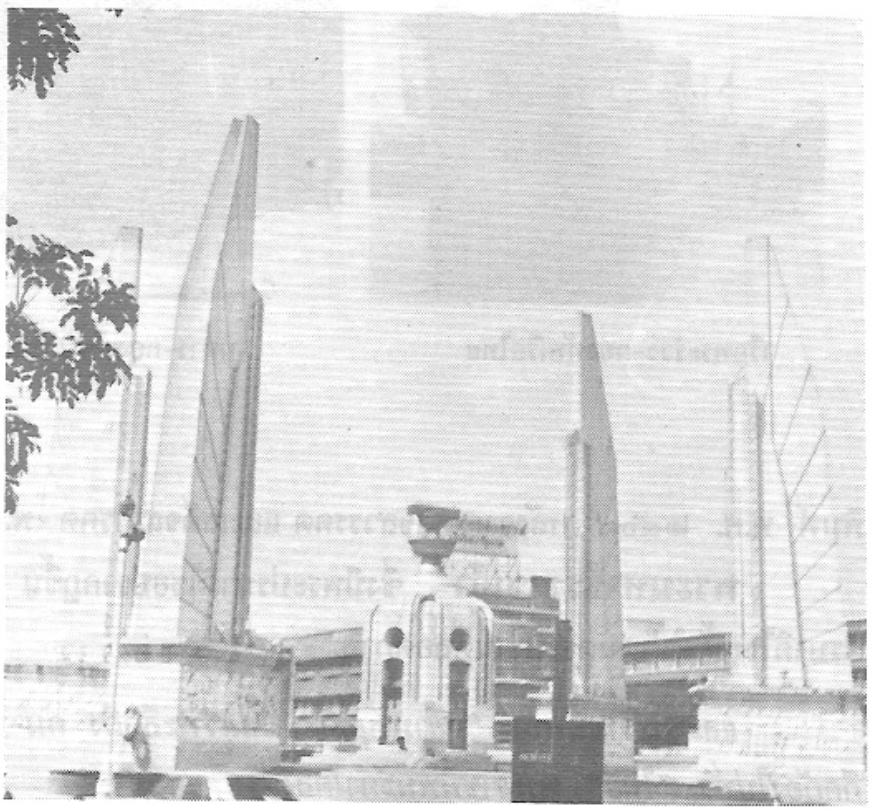

อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย - ไทย

รัชกาลที่ ๗ สมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก กรมขุนสุโขทัยธรรมราชา ครองต่อทรงสำเร็จการศึกษามาจากประเทศอังกฤษ เริ่มแรกพระองค์ทรงตั้งอภิรัฐมนตรีและให้พิมพ์พระไตรปิฎก ทรงบูรณวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงสร้างสะพานและพระปฐมบรมราชานุสรณ์ เสร็จให้มีการสมโภช พ.ศ. ๒๔๗๕ ครบ ๑๕๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มีสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๗๗ มีการปฏิวัติและต่อสู้จึงไม่สำเร็จ และทรงสละราชสมบัตินี้ แต่ระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีขึ้นนั้นไม่มีการเสียหายอะไร จึงขึ้นชื่อลือนามว่าระบอบสันติภาพ ซึ่งปรากฏเป็นไทย คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ อันเป็นระบอบประชาธิปไตยตลอดมา ซึ่งเป็นไปตามพระปรมาภิไธยว่า ประชาธิปกสุโขทัยธรรมราชา พระประชาธิปไตยมหาราชเจ้า จึงเป็นพระปรมาภิไธยของผู้ทรงให้กำเนิดด้วยการสันติภาพและคุณธรรมเมตตานั้น ยั่งยืนอยู่ในปรากฏการณ์ตลอดมาว่า ประชาธิปไตย ประชาธิปกไทย

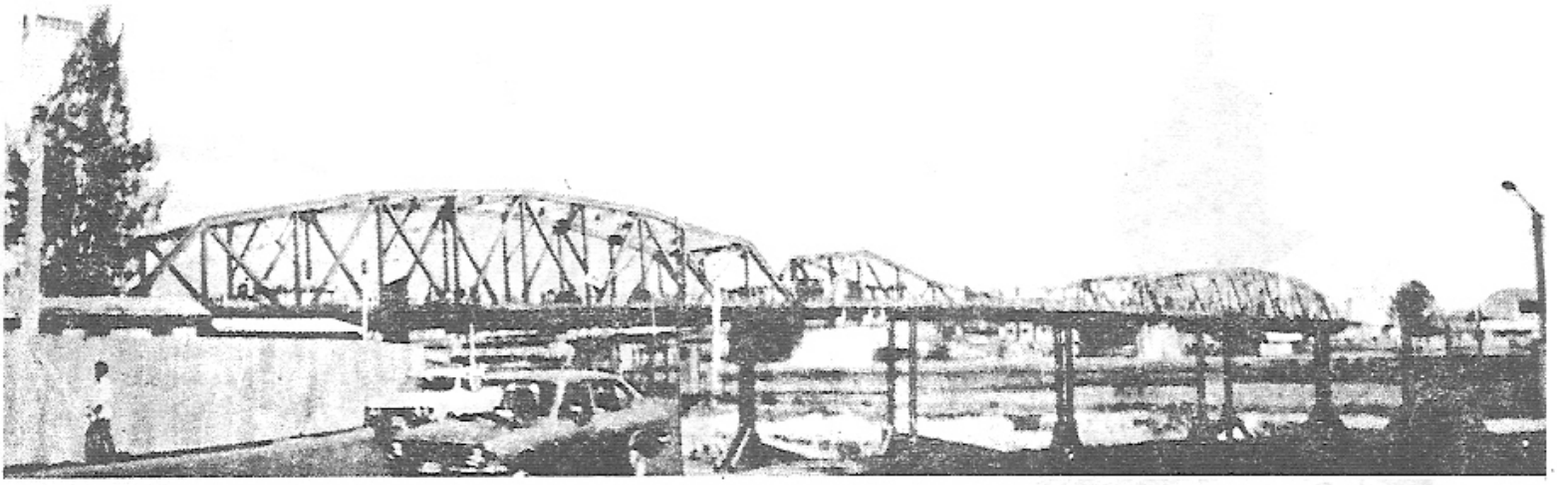

พระปฐมบรมราชานุสรณ์-สะพานพระพุทธยอดฟ้า

พระปฐมบรมราชานุสรณ์ และ สะพานพระพุทธยอดฟ้านี้ ได้ทรงนำคนไทยสร้างเป็นตราเจิมกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งมีอายุกาลได้ครบ ๑๕๐ ปี ทรงโปรดให้เฉลิมฉลองสมโภชน์เป็นตราเจิมกรุงรัตนโกสินทร์ระบอบราชาธิปไตยทรงทศพิธราชธรรมเป็นปฐมกาล

พระปกเกล้า
พระราชสดุดี ขอถวายพระพรชัยมงคลพระราชกรณี

(กาพย์ เจิมไทย ๑๒)

ประชาธิปก พระปกเกล้า
เจิมปฐมบรมยอดฟ้า
ร้อยห้าสิบทิพพรรษา
สะพานอมคมนาคม
ปรุงเทศชาติศาสน์ทรงยก
สุโขทัย - ไทยกุมกวม
เสกสรรค์ทรงองค์อภิรัฐ-
รุ่งเรืองรัฐวิวัฒน์ไชย
ได้ทรงรับดับทุกข์เข็ญ
พ้นภัยโหดเป็นโปรดปราน

เจ้าจอมไทยใสส่องหล้า
ตราโกสินทร์ปิ่นพระบรม
บรมราชานุสรณ์สม
สมคบพ้องสองกรุงรวม
ปิฎกไตรไสร้ทรงสรวม
ร่วมรวมอยู่ชูชาวไทย
มนตรีชัดรัฐไทยใหญ่
ไทยร่มเย็นเป็นชื่นบาน
เป็นองค์ประกันผันภัยผ่าน
กรานบรมวงศ์ทรงปลอดภัย

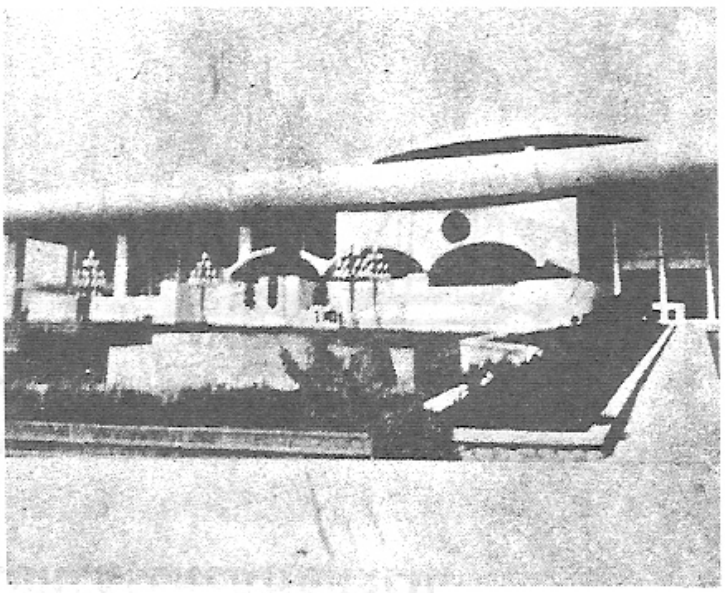

พระบรมรูป และ สภาชาติไทย

พระบรมรูป กับ สภาชาติไทยนี้ ได้สร้างขึ้นแล้ว จึงได้สร้างพระบรมรูปขึ้นอีก ได้เชิญมาสถิตประทับก่อน พ.ศ. ๒๕๒๕ ครั้นมีการเฉลิมฉลองสมโภชน์กรุงรัตนโกสินทร์ - มีอายุครบ ๒๐๐ ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ จึงทรงประทับเป็นองค์ประธาน ณ สภาชาติไทย ซึ่งคงจะประทับอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป ทั้ง-พระบรมรูป และ สภาชาติไทย สถาบันไทยได้ร่วมกันเฉลิมฉลองสมโภชน์เป็นตราเจิมกรุงรัตน-โกสินทร์ระบอบประชาธิปไตยทรงทศพิธราชธรรมอีกด้วย

จลาจลหนหาญขบฏ
คนไทยว่า - ฆ่าคนไทย
พระราชอำนาจประกาศให้
อุกฤษฏ์โทษโปรดลงมา
ประชาธิปก พระปกเกล้า
สันติสุข ทุกไทยดี
ขึ้นชื่อครบระบบสุขสันติ์
ชื่อว่าประชาธิปไตย
สุโขทัยธรรมราชา
พระปกเกล้า เจ้าธานี

ถึงบทบาทพิฆาตขัย
ไม่ทรงโปรด - โปรดเมตตา
ประชาไทย - ไทยทั่วหน้า
ไทยฆ่าไทย จึงไม่มี
เผ่าไทยรัก - เป็นศักดิ์ศรี
มีทั่วกันสรรค์สุขไทย
ไทยทั่วกันขั้นขึ้นใหม่
ไทยสันติภาพทราบกันดี
ประชาธิปก ปกสุขศรี
ศรีปกเกล้าชาวไทยทอง

พระรูปแกร่ง-แข็งแกร่งจิต
จอมเจ้าหล้ากล้าขึ้นครอง
คุ้มไทยได้ทั้งในนอก
ไทยรอดภัยในนอกมี
ประชาธิปกพระปกเกล้า
รอดปลอดภัยในทุกวัน
น้อยแต่ชื่อ หรือ ร่างแรง
จึงยอยกปกไทยได้
พระบรมรูปสถูปประดิษฐ์
เชิญตั้งหน้าสภาชาติไทย
อนุสาวรีย์ มีทั้งสอง
พระปกเกล้า เกล้าประชา
หนึ่งสร้างกรุงรุ่งเรืองมา
จึงประทับนั่งบัลลังก์รอง
ที่ระบุ-อนุสาวรีย์
หลักฐานสองก่องเกรียงไกร
สองร้อยปีที่โกสินทร์
ราชาธิปไตย - ไทยได้มี
รัตนโกสินทร์ถิ่นไทยนี้
ราชาธิปฯ ประชาธิปไตย
ยศโกสินทร์ยินเฟื่องฟุ้ง
รัตน์โกสินทร์-สินอยู่มี
ที่หนึ่งตรา-ค่าเจิมแจ่ม
ดวงตราเจิมเฉลิมกรุงไทย
ไทยจึงเจิมเสริมสร้างแล้ว
เจิมตราไทยไว้เวี่ยวาง
ไทยอยู่ดีมีแบบตัว
ไทยคงไทยได้อย่างไทย
ทรงน้อยนิตย์พิศเนตร์หมอง
ผองภัยปลอดรอดสวัสดี
ออกได้สุขทุกวิถี
นี้รอดได้-ได้เช่นกัน
พาไทยเข้าเนาสุขสันติ์
สืบไทยบรรพ์ปั้นปลูกไทย
แกร่งจิตกร้านญาณยิ่งใหญ่
ให้สุขสันติ์รางวัลไทย
สถิตประทับนั่งบัลลังก์ไท้
ได้พระราชทานกาลก่อนมา
ครองโกสินทร์ปิ่นยอดฟ้า
ท่าประทับนั่งบัลลังก์ทอง
เจ็ดสร้างสภาประชาครอง
ครองไทยสืบคืบคงไทย
ที่ยืนหยัดชัดยอดใหญ่
ได้เฉลิมฉลองสองร้อยปี
สินไทยทองผ่องศักดิ์ศรี
ดีเด่นตราประชาไทย
สองร้อยปีที่ครบได้
จึงฉลองไทย ใจเปรมปรีด์
รุ่งอยุธย์ยศถูกบดขยี้
สืบศักดิ์ดี-ศรีกรุงไทย
เจิดแต้มตราค่าเจิมใหญ่
ไทยแจ่มเจิดเทิดทั่วทาง
แผ้วทางเสริมเจิมแจ่มกระจ่าง
สร้างแล้วเสริมเจิมตราไทย
ไทยทุกทั่วรู้ตัวไทย
ไทยเป็นไทยคงไทยมา-ตลอดเทอญ

สมเด็จพระมหายุรราชเจ้า
พระบาทสมเด็จ
พระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล
รัชกาลที่ ๘

พ.ศ. ๒๔๗๗ - พ.ศ. ๒๔๘๘

รัชกาลที่ ๘ สมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ทรงรับทูลอันเชิญให้ครองต่อ พระองค์ทรงศึกษา ณ สวิสประเทศ ทรงมีผู้สำเร็จฯ และคณะรัฐมนตรีดำเนินการตลอด พ.ศ. ๒๔๗๘ แก้สนธิสัญญาได้ตลอด พ.ศ. ๒๔๘๒ กองทัพไทยเข้ายึดดินแดนคืน และ พ.ศ. ๒๔๘๔ เข้ามหาสงครามโลกครั้งที่ ๒ ไปถึงเชียงตุงและแพ้สงคราม พ.ศ. ๒๔๘๗ จึงต้องเสียดินแดนเหล่านั้นหมด เนื่องจากวัดวาอารามมีมากอยู่แล้ว ถึงกระนั้นก็มีวัดพระศรีมหาธาตุเกิดขึ้น เมื่อมหาสงครามสงบแล้วเสด็จกลับ พ.ศ. ๒๔๘๘ และทรงมีพระราชปรารภว่าจะทรงอุปสมบท ทรงอาราธนาสมเด็จพระสังฆราชเจ้าให้รจนาบรรพชานิสงส์ แต่ไม่ได้ทรงผนวช เสด็จสวรรคต พ.ศ. ๒๔๘๘

พระร่มเกล้า สมเด็จพระจอมไทยที่ ๘
พระราชสดุดี ถวายพระพรไชยพระชนม์ชีพมงคลอุดมคุณ

ลิลิต-พระราชสดุดี

(ร่าย)

ศรีสิทธิ์สมฤทธิ์พระ
ปรเมนทรมหาอานันทมหิดล
อดุลผลพระราชสมภพ
สบมหิดลพหลอานันท
พลันพระปกสละพระราชาธิปัตย์
พระราชสมบัติคลาครรถึง
จึงสืบศิริไอศวรรยาธิปัตย์
ครองไทยรัฐสีมามณฑล
บรมชนต้นพยากรณ์ยุคทมิฬ
สินคนไทยคดคุงเคี้ยว
เอี้ยวอารย์กล่อมแกร่งกร้าว
ไทยหาญห้าวก้าวหน้าแข่ง
แต่งเผด็จประชาธิปไตยพร้อม
ค้อมตั้งผู้สำเร็จฯ แทนพระองค์
ทรงตั้งนายกคณะมนตรี
มีสภาชาติบริหารบัญชา
แก้สัญญาต่างด้าวกฎหมาย
ภาษีภายใน - นอกพร้อมพลัน

กอกน้ำมันสารโบกแร่ธาตุ
เกียรติก้าวหน้าพร้อมสัพ
จึงกลืนดินถิ่นฟ้าแผ้ว
เวี่ยวอนกรรมสิทธิ์ชอบธรรม
ชัด “อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ” จึงสล้าง
มิทันไร - มหาสงครามโลก
ไทยชอกช้ำผลแพ้พ่าย
จึงยากแค้นอิทธิฤทธิ์สิทธิผล
ร่วมกันโพงผลผลิตเผล็ด
เพิ่มพลชาติไทยแกร่งกล้า
ทัพไทยเข้าคุ้มแคว้นแดนคืน
ขุนทะแกล้วตะวันออกไกล่เกลี่ย
ประสิทธิกรรมสมบูรณ์ไชยวัฒน์
สร้างเกียรติประวัติทะแกล้วไทย
ชุ่มโชกไทยทั้งหล้าฟ้าน้ำ
ต้องจ่ายค่าปรับพร้อมคืนแคว้น
ไทยทุกคนพร้อมจรรโลง
ผลสำเร็จไทยนำไทยได้

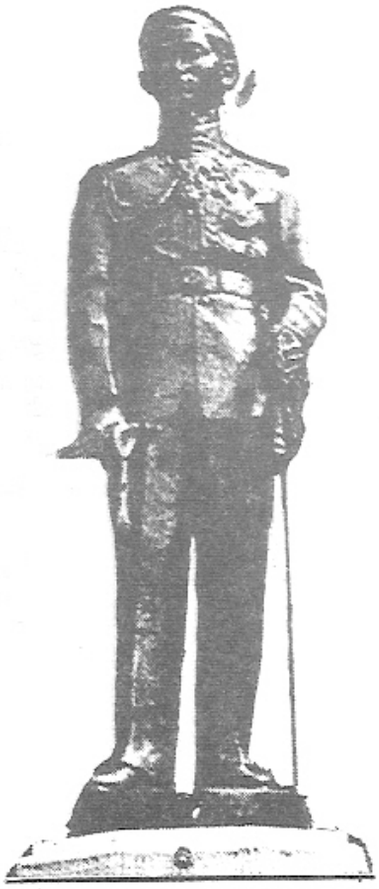

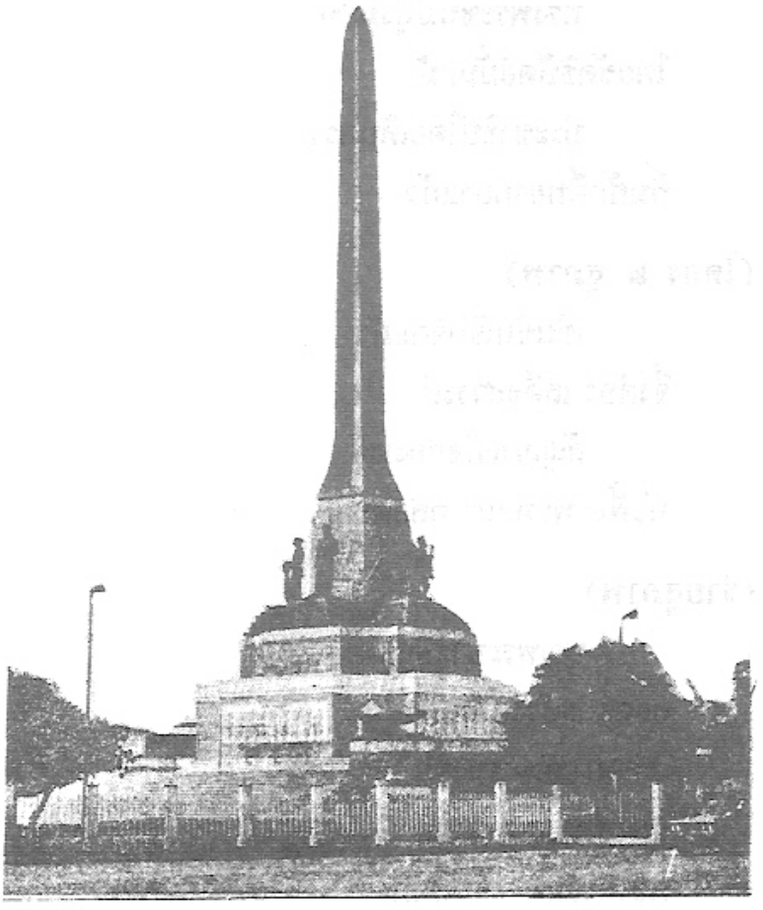

พระไท้ปริชานแจ่มประจักษ์
เสด็จมาสอบพสูจน์สัตยสภาพ
จงสมภพประชาธิปไตยแท้
หนแรกจะทรงธรรมพรหมจรรย์
จะสมคล้องสมาชิกภาพนายก
หล้าฟ้าพื้นทั่วชนทุกชั้น
ไท้สั่งนายกนำพร้อม
จึงอุกอาจชนทรพิษ
ควิ่วคว้างขวัญชีพชนม์
เหลือพระเกียรติคุณก่องแก้ว
ศักดิ์ประชาธิปไตยระบอบ
ทรงทราบระบอบวิปฏิรูประบบ
จะแก้โดยทรงนำประชาชน
แล้วมอบไอศวรรย์พระเจ้าน้อง
ปกไทยประชาธิปไตยก้าวหน้า
ปลูกปั้นชาติศาสน์กษัตริย์ได้
น้อมใจเพื่อประชาชาติ
วิกฤตคติไทยลอบล้าง
สัมฤทธิ์ผลสิ้นสุดแล้ว
เกริกก้อง กุลไทย

(โคลง ๔ สุภาพ)

พระไทยธิราชเจ้า จอมไทย
เพื่อชาติประชาธิปไตย ต่อพร้อม
มอบไทยกะไทยไชย ราชิต ชาติฦๅ
คุงพระเกียรติครรค้อม ขับครื้นคุณพรม
"พระร่มเกล้า" ไทยชาติพร้อม พรมพระนาม ถวายเทอญ
เฉลิงราชย์ผ่านสงคราม เคลื่อนได้
ทรงพิทักษ์ไทยยาม ยาตร์ยาก อยู่เอย
รอดพิบัติ - ท้าวไท้ ธิราชผู้มหิดล

(โคลง ๓ สุภาพ)

ทรงพระชนม์มุ่งมอบ ระบอบไทยที่แท้
ไทยชัดธิปัตย์มั่นแม้ มาตร์ถ้วน ทวยไทย
ประชาธิปไตยเติบตรา เป็นธรรมาธิปัตย์แผ้ว
ขึ้นศักดิ์ทองก่องแก้ว ก่อเกื้อ - แก่กัน

(โคลง ๒ สุภาพ)

เข้มขันเจิมจิตแผ้ว มุ่งเพื่อไทยแน่วแล้ว
จึ่งต้อง เสด็จสวรรค์
สัญญาณใจถ่องแท้ เป็นเกียรติศักดิ์แก่นแท้
ทั่วพื้น พรรณนา ตลอดแฮ

(ร่ายสุภาพ)

บุญพระบารมีเสก เอกอุดมก่อสร้าง
ออกอวยอ้างเป็นเอง ผลเพรงพลังผลิตเผล็ด
เสด็จมาสยมพระศรี มีพระชาติสยมภู
ชูชาติไทยสยมพิเศษ ปรเมศวร์อุดมสยมพร
พยากรณ์พากย์ยุคทมิฬ ด้าวแดนดินทุรยศ
จึงปรากฏเรื่องร้าย ถึงสุดท้ายดับดิบ
พราวกระพริบพล่างพล้อย เรียบร้อยลงทั่วถ้วน
ยังกล่อมกล่าวร่ำล้วน ร่มเกล้า ทศธรรม

(โคลง ๒ สุภาพ)

กิตติกรรมโลกรศร้อย แม้ว่าเรื่องเล็กน้อย
ลับเร้น แรมมา

(โคลง ๓ สุภาพ)

ได้ปรากฏเป็นสภาพ ได้ทราบผลเกิดแล้ว
เป็นลิลิตผ่องแผ้ว พ่างสั้น สืบสาส์น

(โคลง ๔ สุภาพ)

ตระการกลอนลิลิตนี้ นับพระคุณ
เฉลิมพระเกียรติพระจอมบุญ เบิกฟ้า
สั้นสุดลิลิตสกุล กลอนกล่อม
จงเจิดแจ่มเจิมหล้า หล่อเลี้ยงเลือดไทย
ได้ดลสองร้อยรัตน์ โกสินทร
ลงลิลิตร่ำระบิล ร่มฟ้า
ไทยครองผ่องไทยริน รศลิลิต ลลละลือ
ยี่แปดมกร์สองห้า จบพร้อมสวัสดี

สมเด็จพระบรมวรเกียรติมหาราชเจ้า
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙
พ.ศ. ๒๔๘๘

รัชกาลที่ ๙ สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงต่อ พระองค์ทรงศึกษาสำเร็จจากสวิส-ประเทศ ทรงชำนาญหลายอย่าง ทรงอุปสมบทเป็นพระภิกษุ พ.ศ. ๒๔๙๙ และ พ.ศ. ๒๕๐๐ กึ่งพระพุทธปรินิพพาน-กาล ๕,๐๐๐ ปี มีการฉลอง ๒๕ พระพุทธศตวรรษ คณะสงฆ์ได้แปลสยามรัฐไตรปิฎกออกเป็นภาษาไทย พิมพ์เป็นหนังสือ ๘๐ เล่ม ที่พิมพ์เป็นภาษามคธ ตัวหนังสือไทยเท่าพระชนมายุพระพุทธพรรษากาล ๔๕ ที่พิมพ์เป็นภาษาไทยและเป็นหนังสือไทย ๘๐ เล่ม เท่ากับพระชนมายุกาล ๘๐ ปี สำเร็จเรียบร้อย ได้เสด็จประพาสต่างประเทศตลอด จาก

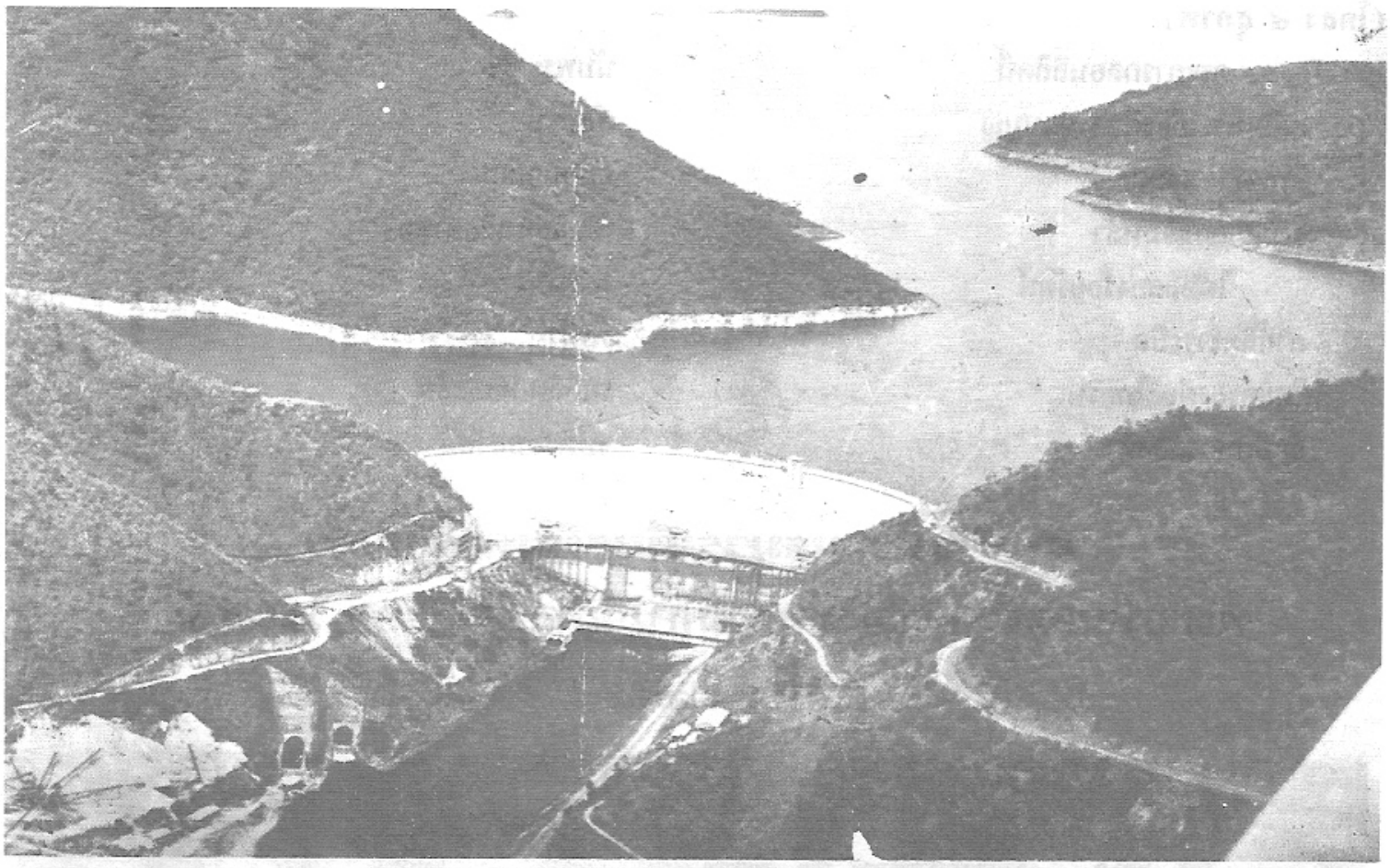

เขื่อนภูมิพลทรงพระปรมาภิไธย เป็นอเนกประสงค์ผล - พลไทย

พ.ศ. ๒๕๐๐ นั้น มีคณะสงฆ์ไทยออกไปประดิษฐาน ณ ต่างประเทศหลายประเทศ เช่น ชมพูทวีป อังกฤษ ฝรั่งเศส สหรัฐฯ อินโดนีเซีย และออสเตรเลีย

กาลล่วงมาถึง พ.ศ. ๒๕๑๕ วันที่ ๒๘ ธันวาคม มีพระราชพิธีสถาปนาพระนามาภิไธยดำรงพระราช-อิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร มีเหตุการณ์ขึ้น ขบวนการอาหรับ ยึดสถานทูต จับตัวประกัน และมีคำขู่ ได้ทรงอาราธนาและขอร้องให้แผ่เมตตาเหตุการณ์ร้อนระอุร้ายก็เป็นเย็นระรื่น พระราชพิธีดำเนินไปได้ตลอดปลอดภัย และเหตุการณ์นั้นก็สงบลงอย่างมหัศจรรย์ เพียงให้ส่งกลับเท่านั้น และไทยได้ร่วมไปในการเดินทางกลับด้วย

พ.ศ. ๒๕๑๖ ตุลาคม มีเหตุการณ์มหาวิปโยค ก่อนกาลนี้ก็มีข่าว และมีโฆษณากันอยู่แล้ว ทรงพระปรีชา-ญาณทราบประจักษ์การณ์ตลอด ต่อคลื่นขบวนการเอาป่าล้อมบ้านเมือง จึงทรงรับลูกเสือชาวบ้านเมืองและอาสาสมัคร ทรงปลุกเสกลูบคลำผ้าพันคอ-ยกขึ้นเป็นลูกเสือชาวบ้านเมืองมาหลายปีแล้ว ปี ๒๕๑๖ นี้ เดือนตุลาคม วันที่ ๑๕-๑๖ ได้มีกลุ่มศูนย์มหาวิทยาลัยทั้งหลายกล่าวเรียกร้องขึ้นได้ขับไล่คณะรัฐมนตรีให้ลาออกไป มีการชุมนุมและเคลื่อนขบวนกลุ่มศูนย์ จึงมีการปะทะกันบ้าง และมีเสียงร้องตะโกนออกมาว่า ตำรวจ ทหาร รังแก ทำลาย ฆ่าประชาชน ในกาลและการนี้ พระบาทสมเด็จฯ และสมเด็จฯ ทรงออกพระฉายาลักษณ์ทางโทรทัศน์ ทรงประกาศและทรงขอร้องให้มีเมตตาและแผ่เมตตาต่อกัน เหตุการณ์ค่อยคลี่คลายและสงบเรียบร้อยได้ ทรงแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีได้ กลุ่มศูนย์นี้ได้ตั้งต่อไปใช้อำนาจนอกกฎหมายบังคับให้เป็นไปในอำนาจของตน ได้ตั้งการโฆษณาต้อนรับสังคมและชาวป่า และแล้วก็มีการแสดงภาพล้อถึงกระทบกระเทือนหลักไทยทั้ง ๓ สถาบัน กลุ่มชาวบ้านทุกระดับชั้น และทุกชื่อชาวนั้น ๆ ได้รวมร่วมกันเป็นละลอกคลื่นเคลื่อนเข้าประทะกลุ่มศูนย์ในจุดใหญ่ และ ณ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๑๙ คณะทหารทั้ง ๓ เหล่าทัพได้ยึดอำนาจเป็นปฏิรูปได้เรียบร้อย ในกลางคืนได้สั่งให้ตั้งกองป้องกัน ณ จุดต่าง ๆ เป็น ๓ ชั้น วิทยุและโทรทัศน์ประกาศว่า ชาติบ้านเมืองไทยเป็นของคนไทยทุกคน ไทยทุกคนต้องรักษาคุ้มครองป้องกันของไทยไว้ ละลอกคลื่นชาวบ้านทุกระดับชั้นชุมนุมกันกระทั่งรุ่งเช้า แม้ชาวบ้านทุกจังหวัดเคลื่อนเข้ามา ในกรุงก็รวมกลุ่มกันขึ้น ทหาร ตำรวจ

เพียงรักษาการณ์ ชาวกลุ่มศูนย์ก็ประชุมกันเช่นเดียวกัน พอรุ่งเช้าวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ พอสายๆ คลื่นชาวบ้านควบคุมกันเอง ได้ใช้รถ ๑๐ ล้อบุกพังประตูเข้าไปในบริเวณศูนย์ แยกย้ายไปตามจุดต่างๆ ได้มีการปะทะกันและจับได้ ที่ปรากฏก็คือคลื่นกลุ่มชาวบ้านเมืองมือเปล่ากรูเข้าจับผู้แต่งตัวมีเครื่องหมาย และแต่งเครื่องลายใบไม้ชาวป่า เตะถีบ กระทืบ เอาเชือกคล้องคอแขวนกิ่งมะขาม ทั้งมีชาวบ้านกระโจนถีบก็มี และแล้ว ทุกที่ก็ถูกชำระกระจ่างแจ้งและหมดกลุ่มศูนย์ไป คลื่นทุกละลอกชาวบ้านเมืองได้ร่วมประชุมกัน ณ ลานพระบรมรูปต่างล่ำลากันแล้วก็สลายตัว พร้อมกับถึงจุดสงบเรียบร้อย

เป็นครั้งหนึ่ง ที่ชาวบ้านเมืองสามัญธรรมดาทุกระดับชั้นได้มีโอกาสรวมร่วมกันขจัดศูนย์ปัญญาชนชั้นมันสมอง เข้าระงับจราจล ขจัดทรชนให้กระเด็นออกไป ได้เข้าควบคุมสถานการณ์ไว้ได้-ได้นำสิทธิอันชอบธรรมต่อหลักไทยทั้ง ๓ สถาบันให้กลับเข้ารูปเดิม ซึ่งมีความจงรักภักดีเป็นจุดรวมร่วมกัน ชาวบ้านไทยทุกคนชื่อว่าได้รักษาไทยและของไทยไว้กับไทยได้ตลอดมาแล้ว ซึ่งคุณเกียรติกรรมครั้งนี้ปรากฏแก่ไทยตลอดทุกคนที่เป็นไทย และได้จารึกลงในชาติและใจของทุกคนที่เป็นคนไทย

คนไทย เป็นที่รู้จักของชาวต่างประเทศ และต่างประเทศก็รู้จักไทย ต่างไปมาหาสู่กันได้ตลอดโลก และตลอดโลกก็มาสู่เมืองไทย ต่างมีความร่มเย็นเป็นสุข เมืองไทย เมืองทอง จึงเหลืองอร่ามด้วยไตรจีวรและสีเปลือกข้าวตลอดจนกระทั่งลวดลายทองคำ คือสุวัณณภูมิ อันประจักษ์ชัดเจนอยู่ด้วยสีหน้าอันสงบสุขและรอยมิตรภาพแบบไทย-ชาติไทย ตลอดกาล

พระพุทธรูปครบพระไตรรัตน ซึ่งสร้างในไทย รูปองค์ทรงนั้นเป็นพระพุทธ วงล้อ ณ ฐานเป็นพระธรรม พระปัญจวัคคีย์เป็นพระสงฆ์ และมีในไทย จึงเชื่อว่าของไทยและแบบไทย

พระมหาปุณณะเถร รูปพระสงฆ์ซึ่งสร้างครบไตรรัตน รูปดอกบัว ๕ กลีบ เป็นพระพุทธ มือขวา ท่าชนะมาร เป็นพระธรรม ตัวท่านเป็นพระสงฆ์ เป็นคนไทยจึงเป็นชาติไทย

ภูมิพโลภิกขุ พระสงฆ์ไทย ครบหลักไทย ๓ สถาบัน โดยพระชาติประสูติ เป็นชาติไทย ทรงผนวช ณ พุทธศาสนาเป็นศาสนา ทรงเป็นรัชกาลที่ ๙ เป็นพระมหากษัตริย์

ความฝันอันสูงสุด

พระราชนิพนธ์ พระราชนโยบายชาติไทย

ขอฝันใฝ่ในฝันอันเหลือเชื่อ
ขอทนทุกข์รุกโรมโหมกายใจ
จะแน่วแน่แก้ไขในสิ่งผิด
จะยอมตายหมายให้เกียรติดำรง
ไม่ท้อถอยคอยสร้างสิ่งที่ควร
ไม่เคืองแค้นน้อยใจในโชคชะตา
นี่คือปณิธานที่หาญมุ่ง
ถึงทนทุกข์ทรมานนานเท่าใด
โลกมนุษย์ย่อมจะดีกว่านี้แน่
คงยืนหยัดสู้ไปใฝ่ประจัญ
ขอสู้ศึกทุกเมื่อไม่หวั่นไหว
ขอฝ่าฟันผองภัยด้วยใจทะนงฯ
จะรักชาติจนชีวิตเป็นผุยผง
จะปิดทองหลังองค์พระปฏิมาฯ
ไม่เรรวนพะว้าพะวังคิดกังขา
ไม่เสียดายชีวาถ้าสิ้นไปฯ
หมายผดุงยุติธรรมอันสดใส
ยังมั่นใจรักชาติองอาจครันฯ
เพราะมีผู้ไม่ยอมแพ้แม้ถูกหยัน
ยอมอาสัญก็เพราะปองเทิดผองไทยฯ

เราสู้

พระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

บรรพบุรุษ ของไทย แต่โบราณ
เสียเลือด เสียเนื้อ มิใช่เบา
ลูกหลาน เหลนโหลน ภายหน้า
อนาคต จะต้องมี ประเทศไทย
ถึงขู่ฆ่า ล้างโคตร ก็ไม่หวั่น
สู้ตรงนี้ สู้ที่นี่ สู้จนตาย
บ้านเมืองเรา เราต้อง รักษา
เกียรติศักดิ์ ของเรา เราเชิดชู
ปกบ้าน ป้องเมือง คุ้มเหย้า
หน้าที่เรา รักษา สืบไป
จะได้มี พสุธา อาศัย
มิยอมให้ ผู้ใด มาทำลาย
จะสู้กัน ไม่หลบ หนีหาย
ถึงเป็นคน สุดท้าย ก็ลองดู
อยากทำลาย เชิญมา เราสู้
เราสู้ ไม่ถอย จนก้าวเดียว

เนื่องจากความฝันอันสูงสุด
พระราชนิพนธ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
และ
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ
เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์

ยอด – รัตนรัดเกล้า ๙ ชั้น ยอดวชิระปราสาท ซึ่งชั้นยอดสุด ชื่อภวัคคยอดภพ เป็นไตรรัตน มีแก้วรัตนะ ๓ สี คือ ขาว เขียว มรกฎ และ แดง จึงเป็นชื่อเต็ม ว่ายอดรัตนรัดเกล้า ๙ ชั้น

ฝันจะทำความดีนี้แสนยาก
ย่อมน่าขำสำหรับผู้อยู่สบาย
พบศึกหนักสักเท่าไรไม่ไหวหวั่น
ถึงหนักหน่วงสู้แน่แม้ยากเย็น
ยามมีทุกข์มาประจญจะทนสู้
ถูกทอดทิ้งเดียวดายหมายชีวิน
แม้จะมีภยันตรายมากรายกล้ำ
จะฝ่าฟันเสี่ยงชีวิตพิชิตพาล
เราเป็นเพียงปุถุชนธรรมดา
เคยหวาดหวั่นพรั่นจิตคิดกลับกลาย
แม้ชีวิตเป็นสิ่งยิ่งแหนหวง
รักผืนแผ่นดินแม่แน่นอนครัน
ต้องลำบากกว่าจะรุดถึงจุดหมาย
ไม่เคยกรายใกล้ระกำน้ำตากระเด็น
สู้กับใจตนนั้นแสนยากเข็ญ
เลือดกระเซ็นเพราะห่วงหวงแผ่นดิน
ถึงมีผู้กล่าวหยามประณามสิ้น
เจียนพังภินท์ยอมสู้ผู้รุกราน
ศัตรูล้ำโหมหนักเข้าหักหาญ
ให้ชาติผ่านผองทุกข์ยุคเข็ญคลาย
ใช่เทวาเพราะร่างยังเสื่อมสลาย
ถึงชีพมลายขอสู้ให้รู้กัน
แต่ความรักอันใหญ่หลวงใช่ความฝัน
ยอมสละชีวันไม่หวั่นภัย

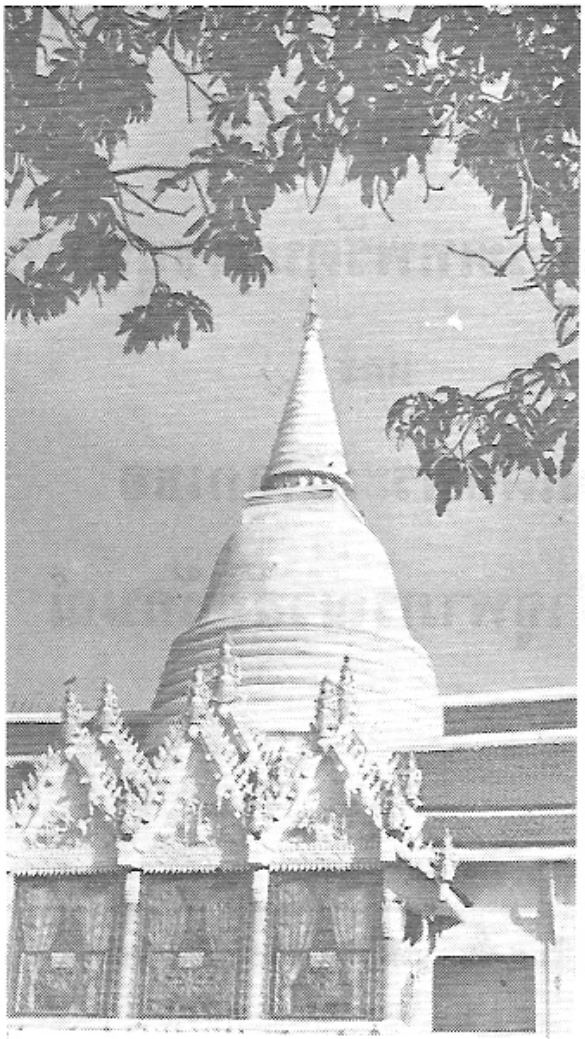

วชิระประสาท มียอดเป็นพระเจดีย์
ยอดสุด คือ ยอดรัตนรัดเกล้า ๕ ชั้น

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
กำลังทรงสายพระวิสูตยกยอด
วันอาทิตย์ที่ ๑๓ พ.ค. ๒๕๒๒

ยอมสูญเสียชีวารักษาสัตย์
ดีกว่าสูญธรณินสิ้นชาติไทย
โอ้เพื่อนไทยใจเพื่อนเตือนถึงชาติ
นอนเหน็บหนาวร้าวฤทัยในดงดอน
ตั้งจิตมั่นในพระธรรมอันล้ำเลิศ
แน่นตระหนักสลักใจใฝ่ความดี
เราก็มีเลือดเนื้อที่ปวดเจ็บ
จะมุ่งมั่นฝ่าฟันทุกวันวาร
นึกว่าได้เกิดมาทำหน้าที่
ไม่น้อยใจในโชคชะตากล้าผจญ
มอบเลือดเนื้อกายใจพลีให้ชาติ
ถึงสิ้นชีพไว้ลายอย่างชายชาญ
รักษารัฐสีมาที่อาศัย
สิ้นธงชัยจะชักสู่ทิฆัมพร
จึงนิราศสละสุขทุกข์ทอดถอน
ไม่อาทรผองภัยใกล้ชีวี
ขอทูนเทิดคุณธรรมนำวิถี
พร้อมยอมพลีชีพให้หากภัยพาล
แต่ต้องเก็บความรู้สึกอย่างกล้าหาญ
ปณิธานตั้งไว้ให้อดทน
เพื่อศักดิ์ศรีเลือดไทยไม่หมองหม่น
เคยสุขล้นยอมสละละสำราญ
อย่างแกล้วกล้าสามารถ องอาจหาญ
ทั้งวิญญาณเลือดเนื้อเพื่อบ้านเมือง

๑. สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ วัดบวรนิเวศ ทรงเป็นพระอุปัชฌาย ทรงเป็นผู้นำและเป็นนายกมหามกุฏราชวิทยาลัย ทรงแต่งบรรพชานิสงส์ ทรงตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งเรียกกันว่า สภาการ

๒. สมเด็จพระสังฆราช (ปลด) วัดเบญจมบพิตร ทรงเป็นพระอนุสาสนาจารย์ ทรงเป็นผู้นำระบอบปกครองระบบสังฆนายก ฯลฯ ทรงเป็นผู้เริ่มและดำเนินการแปลสยามรัฐเตปิฎกเป็นภาษาไทย ทรงร่วมฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ เริ่มจะทรงสร้างสังฆสภา

๓. สมเด็จพระสังฆราช (อยู่) วัดสระเกษ ทรงนำโหราศาสตร์ไทย ทรงบูรณะภูเขาทอง ทรงนำระบบปกครองแบบมหาเถรสมาคมมาใช้ตามที่คณะรัฐบาลเห็นชอบ ได้รักษาและพิมพ์ญาโณทยปกรณ และทรงเป็นประมุขมูลนิธิภูมิพโล จัดพิมพ์พระไตรปิฎก อัฏฐกถา ฎีกา อนุฎีกา กับปกรณต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนาให้ตลอด

๔. สมเด็จพระสังฆราช (จวน) วัดมกุฏกษัตริยาราม ทรงเป็นพระกรรมวาจารย์ ทรงเป็นสังฆนายกและถูกปฏิรูป เป็นนายกมหามกุฏ เป็นผู้เริ่มและวางผังดำเนินสร้างวิทยาลัยสงฆ์วังน้อย แต่ทรงสิ้นก่อนจะพร้อมสมบูรณ์

๕. สมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น) วัดพระเชตุพนฯ ทรงเป็นผู้ดำเนินบูรณะวัดพระเชตุพนฯ ได้ทรงเริ่มสร้างพุทธมณฑล ณ ศาลายา นครปฐม แต่ครั้งยังเป็นสมเด็จพระวันรัต ทรงจัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ให้กว้างขวางขึ้น ทรงขยายสมณศักดิ์มากขึ้น ทรงอุปถัมภ์การสร้างวัดในต่างประเทศ และเสด็จประพาสรอบโลก

พระราชสดุดี ขอถวายพระพร

อุเปนทรวสันตดิลกฉันท ๑๔

พระภูมิพลอดุลยเดช
ประสิทธิ์พระฤทธิ์บรมบรรพ์
พระศรีชุลีพระสิริกิต
ประสาท ณ ชาติพิพิธดล
พระพีระที่วชิรเผล็ด
ประจญพหลประลุวิไชย
พระเทพรัตน์ฯ ศิลปศรี
ประดับประทับพระวิทยา
จุฬามณีทิพยโชติ
ประภัสร์ประภาพิชประพาพ
ประดลพระพลวชิรรัตน์
สะพรั่งอลังกร์ศิริมดี
พระองค์พระราชชนนินทร์
กะลูกและหลานสกลไทย
พระพล ณ ชาติสิริประชา
กษัตริย์ก็ไทยสุรชเวง
ก็พลชาติวรประสิทธิ์
พระศาสนาพระธรรมไทย
เจริญกะไทยจิรจิรัง
ภิเศกก็ขลังอุดมทรง
สวัสดิ์วิวัฒน์และนิรภัย
เจริญจรัสสุรประภา
ประสิท-ธิไทยอุดมโยค
ประสาทพิลาสบรมภาร
สุพิเศษพระพลสรรพ์
ผลพร้อมพระจอมพล
สุประสิทธิ์ประสาทผล
สิริผล ณ หนไทย
พระเกราะเพชรพระพลใหญ่
พลทัพประดับมา
กวินีประคุณค่า
กวิศิลป์พระวิญญาณ
รสโรจอรุณฉาน
สสุคุณภคุณณี
ทิพชัดสยมศรี
ปริชานตระการไทย
นครินทร์พระแม่ใหญ่
ทะนุทั่วกะตัวเอง
วรศาสนาเปล่ง
คุณเกียรติพระพรไชย
ผลผลิตประสาทได้
บริรักษ์พิทักษ์คง
สุพลังคะเศกส่ง
สิริใสกะไทยมา
ทะนุไทยก็ก้าวหน้า
ประลุรอดตลอดกาล
สุภโชคประเสริฐสาร
ชยวัฒน์สวัสดิ์พร-ตลอดเทอญ.

รัตนโกสินทร์ และสิ่งมี

ส่วนปรากฏการณ์ สมัยรัตนโกสินทร์ และสิ่งมีนี้ เป็นความหมายมาตั้งแต่กรุงธน รัชสมัยพระเจ้าตากสินมหาราชนั้น กำลังมีศึกสงครามตลอด จึงไม่มีเวลาทำอะไรได้มากนัก และมีอายุกาลเพียง ๑๕ ปี ถ้าไม่นับจะขาดกาลเวลา ได้นับมาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาร้าง-เริ่มกรุงธนและกรุงเทพ สิ่งมีได้ตกทอดมาถึงจึงเหลืออยู่ คือเคารพนับถือ ผี หรือ เกิด-ตาย โลกนี้โลกหน้า ได้สืบกันมาตั้งแต่สมัย สรวง-สาง ถึงสมัย แถน แผน แมน อันมีขุนอิน-นางกวัก ผู้ตั้งวัน เดือน ปี และกาลเวลา ขุนสือไทย-ไทยงาม ขอมฟ้าไทยผู้ตั้งลายสือ ลายไทย ประเพณีไทยไหว้ครู บาอาจารย์ ขุนเลกไทย และงามตนได้สร้างลายตัวเลข และจำนวนชื่อเลขนับไว้ ขุนต้น-โพสบ ผู้ตั้งระบบนาและชื่อข้าว ขุนอินร่วงและสีไพล ผู้ตั้งชื่อไม้บกไม้น้ำ ขุนร่วงเมืองและย่าซื้อนางผู้ตั้งระบบทารกสงเคราะห์ หรือเลี้ยงลูกเลี้ยง ขุนอินร่วงและทับทิมตั้งระบบมาตราเงินทองและค้าขายตลอดมาถึงเมืองทอง และสุวัณณภูมิ ซึ่งพระพุทธศาสนาเข้ามาให้มีพระพุทธรูป พระธรรมจักร์และพระสงฆ์ และวัดวาอาราม โบราณวัตถุเกิดขึ้นตลอดมาถึงไทยทวาลาว สุโขทัย และอยุธยาสิ่งมีทั้งหลายตกทอดมาถึง และมีเกลื่อนกลาดแผ่นดิน ตลอดทั้งทุกคนไทยที่เกิดมาในถิ่นแดนนี้ ไทยจึงมีคำพูดมีวัฒนธรรม ประดิษฐกรรมต่างๆ และวิทยารู้แร่ธาตุได้นำมาทำประดิษฐใช้กัน สู้สงครามป้องกันบ้านเมือง และอิสรภาพแห่งความเป็นไทยมาตลอดไทยทุกอย่างจึงยังคงอยู่ในความรู้จักของไทยทุกคน

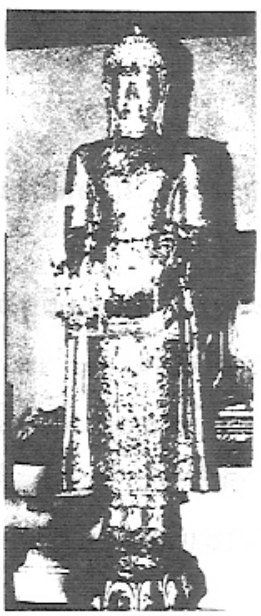

พระไม้จันทน์องค์อยู่ประจำเมืองเพชรมานานแล้วซึ่งมักมีผีเสื้อตัวใหญ่ ๆ วัดปีกทั้งสองประมาณคืบมาเกาะตายเสมอ ท่านผู้รู้ว่าเป็นผีเสื้อพันธุ์หิมพานต์

พระนาคปกองค์นี้เป็นหินทรายอยู่ประจำวิหารคดวัดมหาธาตุราชบุรีมานานแล้ว เข้าใจว่าสร้างตั้งแต่ พ.ศ. ๑,๑๐๐

พระนาคปกองค์นี้เป็นพระนาคปกแบบใหม่ซึ่งมีตั้งแต่สมัยลพบุรีรุ่นหลัง อยุธยา และรัตนโกสินทร์ ทั้งได้เป็นแบบสถาบถกันสืบ ๆ มา

ซ้าย-สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี ๔ ประโยค) ในอิริยาบถเดินธุดงค์ อันเป็นสมณธุระกิจวัตร์ของท่านจะเห็นถือกาน้ำ แบกกรด สะพายบาตร พระคุณท่านอาจไปถึงไหนๆ ก็ได้ (กลาง) ครั้งจุดใต้เข้าพระบรมมหาราชวัง ที่ฐานลงไว้ว่า พ.ศ.๒๔๑๑ ชุดประดับอย่างเดียวกันนี้ องค์อื่นมีเขียนว่าได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระพุฒาจารย์ พ.ศ. ๒๔๑๑

ขวา-พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ กำลังทรงศีล ทรงฉลองพระองค์อย่างพระอุบาสกไทย ได้นำมาเป็นคู่รับ และ พระบรมรูปที่ทำจะมีหรือไม่-ไม่พบ จึงนำพระบรมรูปนี้มาประกอบแทน

เรื่องได้ปรากฏเป็นคำเล่ากันมาแล้ว ที่ได้รูปสมเด็จอย่างนี้ เป็นหลักฐานว่าเป็นประวัติการณ์มาแล้ว ได้นำมาเป็นหลักฐานยืนยัน

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงสถาปนาสมเด็จพระนางเจ้าโสมนัสวัฒนาวดี เป็นเอกอัครมเหษีแล้ว ทรงพระการุณยภาพว่าเป็นเจ้ากำพร้า และเป็นพระราชปิยนัดดาทรงพระเยาว์มีพระชนมายุได้ย่าง ๑๘ เท่านั้น ครั้นทรงทราบว่าทรงครรภ์แล้วจึงเสด็จเยี่ยมและทรงดูแลพระกระยาหารพระภูษาทรงสุขภาพพลานามัยตลอดกาล จึงเป็นข่าวแพร่สพัดออกไปกระทั่งถึงสมเด็จ และได้ทราบ พ.ศ.๑๓๕๕ นั้น สมเด็จยังดำรงสมณศักดิ์เป็นพระธรรมกิตติ จึงกระทำปริศนาธรรมทูลความนั้น วันหนึ่งได้จุดใต้ไฟลุกโพลงเดินเข้าสู่พระราชมณเฑียรในเวลาเที่ยงเศษๆ พร้อมกับเปล่งสมณวาจาตลอดทางว่า “ฟ้ามืดจริง...ฟ้ามืดจริง...ฟ้ามืดจริง”

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาราชาธิราชเจ้าทรงทราบแล้วเสด็จออกต้อนรับตรัสนิมนต์ให้นั่งแล้ว ทรงประนมพระหัตถ์ตรัสว่า “ฟ้ายังไม่มืด...ฟ้ายังไม่มืด...ฟ้ายังไม่มืด”

ต่อจากนั้น ไม่เกิน ๕ เดือน ที่จุดใต้นี้ก็คงราวเดือน ๕ ปีนั้น สมเด็จพระนางเจ้าทรงพระครรภ์แล้วได้ประชวรตลอด ครั้นพระครรภ์ได้ ๗ เดือน ก็ประชวรประสูติพระบรมราชโอรสซึ่งทรงพระชนม์อยู่ได้เพียง ๓ ชั่วโมงก็หยุดไปเฉย ๆ สมเด็จพระนางเจ้าได้ประชวรหนักกระทั่งเสด็จสวรรคตตามพระบรมราชโอรส

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) นี้ พระคุณท่านทรงความรู้และมีปฏิภาณเฉียบแหลมนักเป็นเปรียญ ๔ ประโยค เป็นคู่เล่นปริศนาธรรมกับพระจอมเกล้าฯ มีความเป็นเอกอุดมปราชญ์เท่าเทียมกันจึงถือเป็นแบบอย่างเฉพาะ และก็มีเฉพาะเท่านั้น เพราะต่อมา ยังไม่ปรากฏว่ามีอีกจึงถือเป็นอนุตรอมตนิยายประวัติที่ควรยกขึ้นเป็นแบบฉบับระบบ พระสมณะและพระมหากษัตริย์ไทย เมื่อครั้งยังทรงผนวชอยู่ตรัสเรียกว่า “ขรัวโต” แม้ทรงลาออกแล้วก็ตรัสเรียกอย่างนั้น สมเด็จขานพระนามว่าทูลกระหม่อมพระ เมื่อทรงลาสมณเพศออกแล้ว จึงเปลี่ยนเป็นราชาศัพท์ตามพระราชนิยม ซึ่งยืนยันถึงการทรงคุ้นเคยกันมาก

สากกระเบืออกดอก เล่ากันว่า ครั้งหนึ่ง เจ้าพระคุณท่านยังเป็นขรัวโตอยู่วัดอินทรวิหาร เรียนบาลีแปลได้มากแล้ว แต่ยังไม่ได้สอบ พระจอมเกล้าฯ ยังทรงผนวชอยู่ เสด็จไปเยี่ยมถึงห้อง ทรงเห็นท่านวางคัมภีร์ใบลานไว้เกลื่อนห้อง ตรัสถามว่า "ขรัวโตทำอะไร" เมื่อกระทำวัตร์ปฏิวัตร์ต่อกันแล้ว พระคุณท่านจึงทูลว่า "กำลังเรียนพระไตรปิฎก" ทรงพระศรวลแล้วตรัสว่า "ขรัวโตเรียนพระไตรปิฎกจบ สากกระเบือคงออกดอก" ที่ตรัสอย่างนี้ คงจะทรงเห็นว่า พระคุณท่านคงมัวแต่จะทำพระ คงไม่มีเวลาจะเล่าเรียน หรือดู อ่านพระไตรปิฎก ครั้นเสด็จครองราชสมบัติแล้ว ทรงอาราธนาให้รับสมณศักดิ์เป็นพระธรรมกิตติเจ้าอาวาสวัดระฆังฯ ได้กำหนดพระราชทานพระกฐิน พระคุณท่านได้เกณฑ์ชาวบ้านให้นำสากกระเบือมามากพอ แล้วเอาไม้ไผ่ทำต้น เอาสากกระเบือปักยอด ให้ทำพวงมาลัยดอกมะลิสดคล้องหัวตลอดทางเสด็จทั้งสองข้าง พระจอมเกล้าฯ เสด็จทอดพระเนตรเห็นตลอด ครั้นเสด็จเข้าพระอุโบสถแล้วยกพระหัตถ์ประนมตรัสว่า "ขรัวโตเรียนพระไตรปิฎกจบแล้ว...ขรัวโตเรียนพระไตรปิฎกจบแล้ว.." ไม่ทรงลืมและทรงทราบตลอดจึงตรัสให้ทราบ

เจ้าฟ้า เจ้าแผ่นดิน เจ้าพระคุณแต่เป็นขรัวโตนั้น เรียนบาลีมากแล้ว ได้เข้าสอบสนามหลวงสมัยรัชกาลที่ ๓ แปลไปได้ ๔ ประโยค ครั้นแปลประโยค ๕ ได้เปลี่ยนสัตถาที่แปลเป็นปกติแล้วว่า อันว่าพระศาสดานั้น แต่ท่านแปลว่า อันว่าพระสัตถา เพราะเป็นภาษามคธ ไม่ต้องเปลี่ยนเป็นภาษาสันสกฤตไทยว่า พระศาสดา พระกรรมการสอบทักท่านก็ยืนยันแปลตามของท่าน จึงให้ตก ตอนนั้นถ้าแปลประโยคสูงตก ประโยคต้น ๆ ที่แปลได้แล้วก็พลอยตกไปด้วย แต่พระจอมเกล้าฯ ทรงถือว่าได้แล้วจึงให้เป็นเปรียญ ๔ ประโยค เป็นพระมหาโต เมื่อทรงตั้งเป็นพระธรรมกิตติแล้ว ตรัสถามว่า "ขรัวโต เมื่อรัชกาลที่ ๓ จะทรงตั้ง ทำไมขรัวโตจึงหนีไม่ยอมรับ คราวนี้ได้รับ" พระคุณท่านได้ถวายพระพรว่า "รัชกาลที่ ๓ ทรงเป็นแต่พระเจ้าแผ่นดินหนีได้ ส่วนพระมหาบพิตรพระราชสมภารเจ้าทรงเป็น ทั้งเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ถึงจะเหาะหนี้ก็คงไม่พ้น"

รับว่าเป็น 'นักปราชญ์' (อาจมีองค์เดียวที่รับคำและชื่อบอก) เมื่อเป็นพระเทพกวีแล้วมีคณะสอนศาสนาหรือคณะมิชชันนารี ได้ศึกษาภาษาไทยและธรรมวินัยในพระพุทธศาสนามากถึงชำนาญแล้ว ต่างมีความสงสัยว่า จะมีผู้รู้และประพฤติปฏิบัติได้หรือไม่ จึงเข้าเฝ้าพระจอมเกล้า ฯ ได้กราบทูลถาม ตรัสรับว่า "มี ขรัวโตวัดระฆัง เป็นนักปราชญ์ มีความรู้มากสามารถสนทนาโต้ตอบได้ตลอด" ตรัสให้พระธรรมการบดีนำไปวัดระฆัง เมื่อคณะไปถึงแล้วเข้าหากราบไหว้แล้วก็ออกคำถาม "ในหลวงรับสั่งว่าท่านเป็นนักปราชญ์ พระคุณเจ้าใช่ไหม" พระคุณท่านคล้ายกับจะทราบล่วงหน้าถึงพระราชดำรัสนั้นแล้ว จึงออกสมณวาจารับว่า "ใช่ ฉันเป็นนักปราชญ์จ่ะ" "ท่านเป็นนักปราชญ์ ผมจะถามอะไร คงตอบได้หมด" "จ่ะ ฉันตอบได้หมด" จากนั้นก็ยกข้อธรรมวินัยขึ้นถาม เจ้าพระคุณตอบได้คล่องตลอดทุกข้อความ หัวหน้าคณะฯ จึงกล่าวว่า "พระคุณเจ้าคงรู้แต่ทางธรรม ทางโลกคงไม่รู้อย่างพวกกระผม" พระคุณท่านกล่าวว่า "อันว่ารู้แบบโลกวิทู แปลว่ารู้แจ้งโลก เป็นของพระพุทธเจ้านั้น ฉันไม่ใช่เป็นพระพุทธเจ้า จึงไม่รู้ ฉันเป็นนักปราชญ์ จึงรู้แค่นักปราชญ์" หัวหน้าได้กล่าวว่า "เช่นเรื่องโลกนี้ว่ากลมหมุนเวียนไปรอบดวงอาทิตย์จึงมีกลางคืนกลางวัน" พระคุณท่านกล่าวว่า "ภูมินักปราชญ์นั้นฉันเป็นอยู่แล้วจึงรู้ และรู้ถึงตรงกลางโลกว่าอยู่ตรงไหน" คณะนั้นสงสัยจึงขอให้พาไปดู พระคุณท่านจึงถือไม้เท้าลงจากกุฏิเดินมายืน ณ พื้นดินหน้ากุฏินั้นปักไม้เท้าลงแล้วบอกว่า "กลางโลกอยู่ตรงนี้" พวกนั้นสงสัยกล่าวค้านว่า "กลางโลกอยู่ที่ขั้วโลกต่างหาก" พระคุณท่านอธิบายว่า **"เมื่อกี้ท่านว่าโลกกลม ก็วัดวงรอบไปจะมาถึงตรงนี้ กลางโลกจึงอยู่ตรงนี้"** คณะนั้นยกมือขึ้นประนมหัวเราะแล้วรับว่า "จริงขอรับ กลางโลกอยู่ตรงนี้แน่ พระคุณเจ้าเป็นนักปราชญ์จริง" คณะนั้นมนัสการลากลับ พระธรรมการบดี ได้กลับมากราบทูลให้ทรงทราบความนั้นตลอด ก็ทรงเข้าพระทัยตลอดว่าพวกฝรั่งเขาชอบปฏิภาณตอบได้เป็นสำคัญ จึงตรัสรับรองว่า "ขรัวโตพูดจริงแล้ว ขรัวโตพูดจริงแล้วสมกับที่ว่า ขรัวโตเป็นนักปราชญ์"

เหล็กดี หินดี ตีทีเดียวก็ติด เล่ากันว่าในคราวนั้น ทรงโปรดมาก ได้พระราชทานสมณศักดิ์ มีพระราชดำรัสราชทินนามว่านักปราชญ์ แปลว่าผู้รู้ และชื่อว่าพุทธก็แปลว่าผู้รู้ จึงทรงโปรดให้จารึกในหิรัญญบัตรว่า

'พระพุทธาจารย์ อเนกสถานปรีชา' โปรดให้เป็นเจ้าคณะรอง (ยังไม่ได้เป็นสมเด็จ) ที่พิเศษมาแต่แรก คือ พระราชทานพัดใบลานฝ่ายวิปัสสนา ซึ่งเป็นพระบรมราชานุญาติให้เข้าเผ้าทุกสถานที่และทุกเวลา ในคราวหนึ่ง เจ้าจอมมารดาพระสนมเอกได้ประสูติพระราชกุมารแล้วทรงเกิดสงสัย เพราะเสด็จครั้งเดียวได้ทรงซักถามและไต่สวนความนั้น พร้อมกันนั้นพระคุณท่านก็มาปรากฏเฉย ๆ ไม่มีใครทราบว่ามาได้อย่างไร พระคุณท่านถือพัดพระราชทานพระบรมราชานุญาตินั้นเข้าไปถึงฝ่ายในด้วย ครั้นปรากฏเข้าไปแล้วก็นั่ง ณ ที่สมควรวางพัดแล้วล้วงหยิบชุดหินเหล็กไฟขึ้นมาจากย่ามพร้อมแล้วตีบังเอิญทีเดียวก็ติดชุดทันที พระคุณท่านกล่าวสมณวาจาว่า **"เหล็กดี หินดี ตีทีเดียวก็ติด"** เล่ากันต่อมาว่าทรงพระศรวลตรัสรับว่า *"ขรัวโตพูด จริงแล้ว เหล็กดี หินดี ตีทีเดียวก็ติด"* ทรงหมดสงสัย ยอมรับเป็นพระราชกุมารเป็นอันว่าพระคุณท่านได้ช่วยและทำปริศนาธรรมแก่พระราชวิตกกังวลได้ถวายพระเกษมสำราญพระราชหทัยได้

"ขรัวโตทำบ้าก็ว่า ขรัวโตทำดี ขรัวโตทำดีก็ว่าขรัวโตทำบ้า" คำพังเพยอุทานนี้พยายามค้นมีผู้กล่าวในกาลที่พระคุณท่านทำอะไร ยังไม่พบ แต่สิ่งที่พระคุณท่านกระทำได้ขึ้นเป็นอนุตรอมตประวัติ และเป็นที่เคารพนับถือบูชารักนิยมกันตลอดแล้ว แต่คำพังเพยนี้ช่างเป็นต้นของปัจจุบันนี้ ซึ่งมีว่า *"คนทำตัวเป็นบ้าก็ว่าทำดี คนทำดี ๆ ก็มีว่าเป็นบ้า แล้วก็แข่งขันกันเป็นบ้า พร้อมกันว่าเป็นคนทำดี"*

ขวา-สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ถือได้ที่จุดลุกโพลงขึ้นนั้น
ซ้าย-รูปสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ประนมหัตถ์แด่สมเด็จ

สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) พบในหนังสือพงศาวดารชาติไทย ซึ่งได้พิมพ์จำหน่ายแล้ว ได้นำมาเป็นหลักฐาน-เกียรติคุณอันดีงามของท่าน

เฉพาะรูปที่เป็นแผ่นผงนี้ ข้างหลังมีรอยเขียนหนังสือไทยไว้ว่า ขรัวโตปุกเสก ทูลเกล้าถวาย ร.๕ เนื่องในวาระเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นสมเด็จพุฒาจารย พ.ศ. ๒๔๑๑---๑ ในสยาม ลาภผล พูนทวี มีดวงชตาคู่ ซ้าย-ขวา ตรงกลางระหว่างคู่ดวงมีเขียนว่า **พิเศษ**

รูปแสดงเหตุการณ์ประวัตินี้มีมาแล้ว เจ้าพระคุณสมเด็จได้ให้กระทำหรือกระทำเองถวายเป็นหลักฐานกับเคยได้เห็นมีเขียนเล่าในหนังสือ ทั้งได้ยินเล่าทางโทรทัศน์ จึงนึกว่าเป็นเกียรติประวัติถึงกับมีอนุสาวรีย์แล้ว

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ เสด็จสวรรคตวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๑ ได้ทรงประชวรมา ๓๗ วัน พระบรมราชโอรสสมเด็จเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ก็ทรงประชวรหนักกระทั่งต้องเสด็จพระเก้าอี้หามในการถวายพระสุคนธ์ธารสรงพระบรมศพ เมื่อเสด็จผ่าน ท่านผู้หญิงพันภรรยาเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ พูดขึ้นว่า "พ่อคุณนี่พ่อจะอยู่ได้สักกี่วัน" ทรงได้ยิน ตรัสไปว่า **"ถ้าข้าตายก่อนไปเผาศพข้าด้วย ถ้าแกตายก่อน ข้าต้องไปเผา"**

ในกาลนั้น สมเด็จยังดำรงฐานันดรศักดิ์เป็นเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์วัยวัฒน์พระสมุหกลาโหมได้รับพระบรมราชโองการให้เป็นประธานพระบรมวงศานุวงศ์และมุขมนตรีทูลอัญเชิญสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเถลิงถวัลย์ราชสมบัติกระทำพระราช-พิธีพระบรมราชาภิเษก เพราะทรงประชวรหนักและตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แล้ว ก็ต้องเชิญเสด็จ-กราบทูลเชิญเสด็จออกราชการ และยังมีอีกหลายเรื่อง นี้เป็นเหตุให้มีข่าวลือขึ้นมากมาย แม้จะเป็นข่าวอกุศลก็มีคนเชื่อกันมาก กระทั่งถึงสมเด็จพระพุฒาจารย์ เจ้าพระคุณสมเด็จหวังจะกล่าวและให้ปฏิญญาณในที่ชุมชนเพื่อระงับข่าวอกุศลนั้น ครั้นถึงวันดีเวลาเที่ยง เจ้าพระคุณสมเด็จได้จุดไต้ลุกโพลง เดินเข้าตำหนักประสาทสั่งพร้อมกับเปล่งสมณวาจาว่า "โลกมืดจริง...โลกมืดจริง..." ท่านเจ้าพระยาพระสมุหกลาโหมผู้สำเร็จราชการได้ออกต้อนรับ อาราธนาให้นั่ง ณ เก้าอี้พะนักได้นั่งลง ณ เก้าอี้พะนักแล้วได้ประนมมือกราบเรียนสัจวาจาว่า "โลกยังไม่มืดฟ้าสว่างแล้วชีวิตเกล้ากระผมอยู่ตราบใดโลกไม่มืดฟ้าสว่างตลอดตราบนั้น เกล้ากระผมเอาชีวิตเป็นประกัน" ต่อจากนั้น สมเด็จ (ตอนนั้นยังเทียบที่สถาปนา พ.ศ. ๒๔๑๖) ทั้งสองได้สนทนากันอย่างสบายใจ เจ้าพระยาได้กล่าวบรมมหาวาจาว่า "พระคุณเจ้า ก็โลกนี้แจ้งมาตลอดทุกแผ่นดิน แผ่นดินสว่างมาตั้งแต่ที่ ๓ กระทั่งแผ่นดินนี้ ทำไมพระคุณเจ้าจึงเปลี่ยนคำว่า "โลกมืดจริง ๆ" สมเด็จได้กล่าวสมณวาจาว่า "อาตมาภาพได้ยินข่าวว่าทุกวันนี้แผ่นดินมืดมัวนัก เพราะมีคนคิดร้ายจะเอาแผ่นดินไม่ทราบว่าจะเท็จจริงประการใด ถ้าแม้เป็นความจริง อาตมาใคร่ขอบิณฑบาตเขาเสียสักครั้งหนึ่ง" เจ้าพระยาได้กล่าวเป็นบรมมหาวาจาว่า "พระคุณเจ้าอย่าได้วิตกเลย ตราบใดที่กระผมยังมีชีวิตอยู่ จะไม่ให้แผ่นดินมืดมัวลงด้วยผู้ใดแย่งแผ่นดินเป็นอันขาด" คำกล่าวนั้น ๆ ได้ยินกันทั่วทุกท่านที่ชุมนุมอยู่นั้นต่างได้นำออกไปแพร่หลายเป็นเหตุให้สงบระงับข่าวอกุศลนั้นได้ ทั้งนี้เข้าใจว่าจะเป็นระยะกาล พ.ศ. ๒๔๑๑ ปลาย ๆ เดือนตุลาคมนั้น อาจเพราะเหตุนี้ จึงย้ายออกไปพักแรมที่ ราชบุรี พ.ศ. ๒๔๑๒

สมเด็จเจ้าพระยา (ช่วง บุนนาค) นี้ สืบมาจากเจ้าพระยามหาอรรคเสนา บุนนาค ท่านบุนนาคนี้เป็นเพื่อนกับรัชกาลที่ ๑ สมัยเป็นนายด้วงศิษย์วัด เมื่อด้วงเป็นหลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรี ได้มาอยู่และแต่งงานกับนาก (สมเด็จพระอมรินทรามาตย์) ท่านนากนี้มีน้องสาวชื่อนวล ครั้นรัชกาลที่ ๑ เข้ารับราชการในสมัยพระเจ้าตากสิน บุนนาคได้มาหาเสมอและมักไปในพระราชสงครามด้วย จึงมีโอกาสรู้จักกับนวลและได้แต่งงาน เมื่อรัชกาลที่ ๑ เสด็จปราบดาภิเษกแล้วทรงตั้งบุนนาคเป็นข้าราชการมียศบรรดาศักดิ์กระทั่งเป็นเจ้าพระยามหาอรรคเสนา นวลจึงขึ้นชื่อเป็นเจ้าคุณนวล บัดนี้เรียกกันว่าท่านผู้หญิง แต่เจ้าคุณนี้มีลูกหลานเป็นสมเด็จ คือ สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ สมเด็จเจ้าพระ-ยาบรมมหาพิชัยญาติ และสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์

สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ฯ (ช่วง บุนนาค) ได้รับราชการตั้งแต่รัชกาลที่ ๓ ได้เป็นพระยา-ศรีสุริยวงศ์ ในกาลทรงประชวรหนักได้เข้าเฝ้าใกล้ชิดและได้รับพระบรมราชโองการให้ทูลเชิญผู้สมควรครองสืบต่อไป จึงตกลงร่วมกันทูลอัญเชิญรัชกาลที่ ๔ เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติสืบต่อได้เป็นเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์วัยวัฒน์และเป็นพระสมุ-หกลาโหม ได้นำเสด็จประพาสราชบุรี กาญจนบุรี ได้ทรงพระกรุณาโปรดให้สร้างพระนครคีรี-เพชรบุรี ได้สละทรัพย์ส่วนตัว ๑,๐๐๐ ชั่ง ซึ่งร่วมกับพระราชทรัพย์ ๔๐๐ ชั่ง ขุดคลองดำเนินสะดวก เปิดใช้ พ.ศ. ๒๔๑๑ ครั้นวันที่ ๑ ตุลา-คมปีนี้ได้ใกล้เสด็จสวรรคตได้รับพระบรมราชโองการฝากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้า ครั้นเสด็จสวรรคตแล้ว ได้เป็นประธานตกลงร่วมกันกราบทูลอัญเชิญเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้ว เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ขึ้นเทียบที่สม-เด็จเจ้าพระยาพระประสาทสั่ง พ.ศ. ๒๔๑๒ ได้ย้ายครอบครัวและข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยมาตั้งทำเนียบที่ริมบ้านสุด (ต่อมาเป็นศาลากลางมณฑลราชบุรี) ได้สร้างเมืองราชบุรี เกณฑ์คนมาถางป่า ตัดถนนปราบพื้นที่เพื่อสร้างพระราชวังเป็นที่เสด็จประพาส ณ เมืองราชบุรีเหมือนพระนครคีรี เพชรบุรีนั้น ได้สร้างค่ายหลวงรับเสด็จประพาส พ.ศ. ๒๔๑๔ ครั้งที่ ๒ สร้าง ณ บริเวณเด่นกระต่ายดอนตะโก ครั้งที่ ๓ สร้าง ณ เขาแก่นจันทน์ ครั้งที่ ๔ ตกลงแน่นอนว่าสร้าง ณ เขาวัง คือเขาสัตตนารถเดิม ได้ย้ายเป็นวัดสัตตนารถปริวัตร์ (ปัจจุบัน) พระสงฆ์ได้ย้ายไปอยู่วัดห้วยหมู (ปัจจุบัน)

พระราชวังนี้ ต่อมาได้เป็นวัดเขาวัง ครั้น พ.ศ. ๒๔๑๖ ได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ฯ พระประสาทสั่งสำเร็จสรรพอาญาสิทธิ์ประหารชีวิตคนที่ถึงแก่อุกฤษฐโทษได้ ผู้ดำรงมหิศวรศักดิ์วรเดชานุภาพให้ตั้งจางวางทนายเป็นหลวงบำรุงวรามาตย์ ให้ตั้งปลัดจางวางทนายเป็นขุนประสาทภักดี ให้ตั้งสมุหบัญชีทนายเป็นหมื่นศรีพยุหรักษ์ พ.ศ. ๒๔๒๐ - ๒๘ ได้สร้างวัดศรีสุริยวงศ์ พ.ศ. ๒๔๓๘ ได้ให้ตึกทำเนียบเป็นศาลากลางมณฑลราชบุรี

สมเด็จเจ้าพระยา ได้ออกมาสร้างเมืองราชบุรี ได้นำเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ มาประทับ ทั้งได้สร้างเขาสัตตนารถเป็นพระราชวัง ได้นำเสด็จมาประทับหลายครั้งได้สร้าง "ราชบุรี" ให้กลับฟื้นขึ้นมาอีก เมืองราชบุรีเดิมซึ่งรัชกาลที่ ๒ สร้างไว้ก็มิได้ทิ้งให้ทำเป็นมณฑลทหารบก ถึงจะย้ายมาอยู่ยังฝั่งตะวันตกก็ตาม จึงเป็นเมืองทั้งพลเรือน และทหารอยู่ด้วยกัน เมืองราชบุรี เป็นจังหวัดราชบุรี และ มณฑลราชบุรี จึงเจริญงอกงามขึ้นปรากฏอยู่ถึงปัจจุบัน

สมเด็จพระสังฆราช (สา ปุสฺสเทว ป. ๙) วัดราชประดิษฐ์ ฯ เดิมว่าเป็นชาวเมืองราชบุรี ข้างวัดโรงช้าง อันเป็นเขตเมืองราชพลีและสุวัณณภูมิเมืองทอง อาจเป็นองค์แรกที่สอบจบประโยค ๙ ถึง ๒ ครั้ง คือ ท่านอุปสมบทครั้งแรกเป็นพระเถรร่วมคณะ ๑๐ องค์ สอบรวดเดียวได้ ๙ ประโยคแต่เป็นสามเณร ต่อมาได้ลาสิกขาออกไป เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าทรงชวนแล้ว ได้เข้าอุปสมบทอีก เพื่อไม่ให้เป็นที่สงสัยจึงสอบอีกครั้ง แปลได้จบประโยค ๙ เพราะนามเดิมว่า "สา" พระจอมเกล้าจึงทรงพระราชนิพนธ์นามตั้งว่าพระสาสนโสภณและพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงนำไปไว้ ณ ตำแหน่งว่าสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

สมเด็จพระวันรัต (ทับ พุทฺธสิริ ป.๙) วัดโสมนัสวิหาร ท่านเป็นพระเถรองค์ที่ ๔ ในพระเถร ๑๐ องค์รุ่นแรกนั้น ในประวัติเล่าว่าเมื่อครั้นบวชเป็นสามเณรอยู่วัดสังเวชฯ นั้น ได้เล่าเรียนบาลีและสอบเป็นเปรียญได้ในสำนักหรือสนามวังหน้าแล้ว แต่สอบตกในสนามหลวง ครั้นได้อุปสมบทเป็นอุปสัมบันภิกขุ ณ วัดเทวราชฯ ได้ถูกพระพี่เลี้ยง (ทับ) นำไปถวายตัวเป็นศิษย์เรียนในสมเด็จพระจอมเกล้าฯ แต่ยังทรงผนวชเป็นพระวชิรญาณอยู่ ท่านได้ศึกษาจนกระทั่งจบประโยค ๙ ในตอนนั้น ท่านชอบเดินธุดงค์และเข้าป่าช้ากับทั้งเข้าอยู่ป่าช้าเสมอ ท่านได้เดินธุดงค์ไปอยู่ที่นครปฐมกระทั่งตั้งใจเป็นอุทิศบรรพชาครั้งที่ ๗ และได้ธุดงค์มาพักอยู่ ณ วัดอรัญญิกาวาส ราชบุรีนี้ ซึ่งในกาลนั้นยังเป็นป่ารกชัฏเป็นประจำ กระทั่งคุ้นเคยกับท่านเจ้าคุณพระสมุทรมุนี ซึ่งในกาลนั้นเป็นพระหน่ายอยู่ ณ วัดมหาธาตุและชอบกรรมฐานด้วยกัน แม้ในกาลสอบพระปริยัติธรรม ในประวัติเล่าว่า ครั้นถึงกาลสอบไล่พระไตรปิฎก

เวลานั้น ท่านไปเที่ยวธุดงควัตรตามสมณกิจ พอกลับมาถึงก็มีรับสั่งให้เข้าแปลหนังสือ ในครั้งนั้น พ.ศ. ๒๓๗๕ อายุ ๓๑ พรรษา ๑๑ ท่านแปลได้ ๗ ประโยค ต่อมาจึงแปลได้อีก ๒ ประโยค เป็น ๙ ประโยค พ.ศ. ๒๓๘๑ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ที่พระอริยมุนีได้มาครองเป็นเจ้าอาวาสวัดโสมนัสวิหาร พ.ศ. ๒๓๙๕ พ.ศ. ๒๔๐๐ ได้เลื่อนเป็นพระพรหมมุนี พ.ศ. ๒๔๑๕ ได้เลื่อนเป็นพระพิมลธรรม พ.ศ. ๒๔๒๒ ได้สถาปนาเป็นสมเด็จพระวันรัต ในกาลมรณภาพ พ.ศ. ๒๔๓๔ ในกาล พ.ศ. ๒๔๐๐ ถึง พ.ศ. ๒๔๒๐ ได้เป็นพระอุปัชฌายอุปสมบทพระหน่าย ขมโก (พระสมุทรมุนี) ณ พระอุโบสถวัดโสมนัสนี้ ซึ่งเป็นเหตุให้พระหน่าย ขมโกได้มีความคิดรื้อฟื้น วัดอรัญญิกาวาสขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๒๐ ตามที่พระครูวินัยธรรม (อิน) ได้บันทึกไว้ ในประวัติวัดสัตตนารถได้เล่าประวัติไว้ว่า ท่านเจ้าคุณพระสมุทรมุนี (หน่าย) มรณภาพ พ.ศ. ๒๔๓๖ อายุ ๖๐ เศษ พรรษา ๓๗ ฉะนี้ ท่านจึงเกิด พ.ศ. ๒๓๗๖ ขณะที่เจ้าพระคุณสมเด็จธุดงค์มานั้น จึงมีอายุได้ ๔-๕ ขวบ ตามชนบทเมื่อมีพระธุดงค์ไปพัก มักนำอาหารและลูกหลานไปหากัน เมื่อได้เป็นเปรียญและเป็นพระราชาคณะแล้ว อาจเดินธุดงค์ไปอีกกระทั่งคุ้นเคยกัน หรืออาจไปเจริญสมณธรรมด้วยกัน เมื่อพระหน่ายอุปสมบท ณ วัดมหาธาตุแล้ว จึงได้ลาเพศออกมาอุปสมบทกับเจ้าพระคุณสมเด็จ ณ ที่วัดโสมนัสนี้ พ.ศ. ๒๔๐๑ ซึ่งตอนนั้นเจ้าพระคุณสมเด็จได้เลื่อนเป็นพระพรหมมุนีแล้ว เมื่อพระหน่าย ขมโก มีพรรษา ๑๐ ได้ออกมาอยู่วัดตาล ซึ่งต่อมาได้ตั้งชื่อใหม่ว่าวัดอมรินทราราม พ.ศ. ๒๔๑๑ เป็นพระอนุสาวนาจารยอุปสมบทท่านเจ้าคุณพระพุทธวิริยากร (จิต ฉนฺโน) เมื่อท่านเจ้าคุณพระมหาสมณวงศ์ (แท่น โสมทตฺโต) อุปสมบทได้ ๕ พรรษา มาอยู่กับท่านที่วัดอมรินทรารามแล้ว เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๒๑ ท่านได้รับเป็นพระครูขันตยาคม เจ้าพระคุณสมเด็จได้รับสถาปนา พ.ศ. ๒๔๒๒ ในบรรทึกท่านพระครูวินัยธรรมว่ายังเป็นเจ้าอธิการอยู่ถึง พ.ศ. ๒๔๒๐ เช่นนี้จึงเห็นกันว่าอาจไม่ใช่ ตอนนั้น สมเด็จพระวันรัตน (สมบุรณ์) มรณภาพ พ.ศ. ๒๔๑๕ อาจเทียบที่ไว้แล้ว และการเรียบเรียงนี้ท่านพระครูเรียบเรียงถวายพระราชคณะปลัด พ.ศ. ๒๔๕๘ เป็นกาลที่เจ้าพระคุณสมเด็จได้รับสถาปนาแล้ว จึงระบุได้ตามที่เป็น กับทั้ง ในกาลนั้น พระที่ได้รับสมณศักดิ์ชั้นพระราชคณะขึ้นไป ชาวชนบทเรียกสมเด็จเจ้าทั้งนั้น ด้วยประการฉะนี้ ท่านพระครูวินัยธรรม (อิน) จึงเรียบเรียงเรื่องถวายพระราชาคณะปลัดมหาสังฆปรินายกว่า “เจ้าคุณพระมหาสมณวงศ์ (แท่น โสมทตฺโต) วัดเขามหาสวรรค์ พระอารามหลวง เพชรบุรี ยังเป็นเจ้าอธิการอยู่วัดเม็ง บางน้อย นั่งกัมมัฏฐานเห็นสมเด็จพระวันรัต (ทับ) ได้ถามท่าน โสปาโก (ปาน) เจ้าอาวาสวัดบางคณฑีท่านเล่าบอกให้รู้จักแล้วเกิดเลื่อมใสจึงลาสิกขาออกมาอุปสมบทใหม่ ณ วัดบางคณฑี ได้ห้าพรรษาจึงขึ้นมาพักอยู่ที่วัดตาลอมรินทร์ ท่านเจ้าคุณพระสมุทรมุนีเมื่อท่านเป็นเจ้าอธิการ (เจ้าอาวาส) อยู่วัดอมรินทร์ได้เล่าบอกว่ามีวัดร้างอยู่วัดหนึ่งที่ทุ่งหน้าเขางู เป็นวัดเก่าแก่ร้างมาช้านาน จะเรียกว่าวัดอะไรก็ไม่ทราบ... ได้ยินแต่เมื่อครั้งก่อนเป็นวัดอยู่นอกเมือง เป็นวัดเป็นที่อยู่ของ สมเด็จพระวันรัต ดูท่าทางทำเลชอบกลอยู่ ถ้าได้ไปปฏิสังขรณ์ขึ้นได้จะเป็นการดีทีเดียว ไว้สำหรับเป็นที่พักอาศัยของภิกษุผู้อยู่ปริวาสกรรม และจะได้เป็นที่อาศัยอยู่ธุดงค์ และเจริญกรรมฐานดีนัก เพราะเป็นที่เงียบสงัดดี ถ้าฉันไปปฏิสังขรณ์ขึ้นแล้ว จะนิมนต์ให้ท่านเป็นสมภารเป็นเจ้าอธิการอยู่รักษาวัดนั้นจะได้ฤามิได้ ท่านรับว่าได้ ณ ปีวอกนักษัตร์จัตวา (พ.ศ.๒๔๒๕) ได้พาสานุศิษย์และอุปฐากไปแผ้วถางป่าไม้ไผ่ และป่าหนามที่รกชัฏให้สะอาดเตียนดีแล้ว ได้ปฏิสังขรณ์ก่อสร้างกุฏิหลายหลัง สร้างศาลา ปฏิสังขรณ์สระเก่า พระแท่นโสมทตฺโตได้เป็นพระอธิการอยู่ท่านเริ่มปฏิสังขรณ์พระเจดีย์ หรือ พระปรางค์ พระพุทธสีหไสยาของเก่า ปฏิสังขรณ์อุโบสถเก่ายาว ๑๐ วา กว้าง ๕ วา แต่ชำรุดซุดโซมมาก จึงชวนพระยาธรรมจรรยานุกูลมนตรีให้สร้างพระอุโบสถขึ้นอีกหลังหนึ่ง แล้วได้เรียกกันว่าวัดอรัญญิกาวาสต่อมา

พระเดชพระคุณสมเด็จพระวันรัต (ทับ พุทฺธสิริ ป.๙) เจ้าอาวาสวัดโสมนัส เจ้าคณะหนใต้ เป็นพระอุปัชฌายของท่านพระอุปัชฌายปาน โสปาโก และท่านเจ้าคุณพระสมุทรมุนี (หน่าย ขมโก) ท่านพระอุปัชฌายปานได้มาเป็นเจ้าอาวาสวัดบางคณฑี ได้เป็นพระอุปัชฌายของท่านเจ้าคุณพระพุทธวิริยากร (จิต ฉนฺโน) และท่านเจ้าคุณพระมหาสมณวงศ์ (แท่น โสมทตฺโต) ท่านเจ้าคุณพระพุทธวิริยากรได้เป็นพระอุปัชฌายอุปสมบทอีกหลายท่าน เช่น พระครูเมธีธรรมานุยุต ท่านเจ้าคุณพระพรหมมุนี (ผิน) ท่านเจ้าคุณพระเทพเจติยาจารย์ เพราะท่านเจ้าพระคุณสมเด็จ

เคยธุดงค์มาพักอยู่ ณ วัดอรัญญิกาวาส เป็นเหตุให้สัทธิวิหาริกและอันเตวาสิก คือท่านเจ้าคุณพระสมุทรมุนี (หน่าย) และท่านเจ้าคุณพระมหาสมณวงศ์ (แท่น) ได้บูรณะปฏิสังขรณ์แล้ว วัดอรัญญิกาวาส จึงกลับฟื้นคืนสภาพขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๒๕ ยั่งยืนมากระทั่งถึงปัจจุบัน ถ้านับจากขุนหาญบุญไทยสถาปนา พ.ศ. ๑๐๓๐ มาก็คงยืนมากกว่า ๑๕๐๐ ปี เพราะพระพุทธสีหไสยาและพระปรางค์เดิมได้สถิตอยู่นั้นยืนยันมาแล้ว

ถ้ำเขาทะมน เพชรบุรี *ขอขมาเปลื้องเครื่องใหม่ออกเพื่อถ่ายสัดส่วน (กายวิภาค) ฝีมือ ช่าง ซ้าย-*

พระยาแกรก *พงศาวดารเหนือเล่าว่า พระยาโคตมตระบองครองกำแพงเพชร โหรเล่าเรื่องผู้มีบุญ จึงสั่งให้จับทารกครอกไฟ*

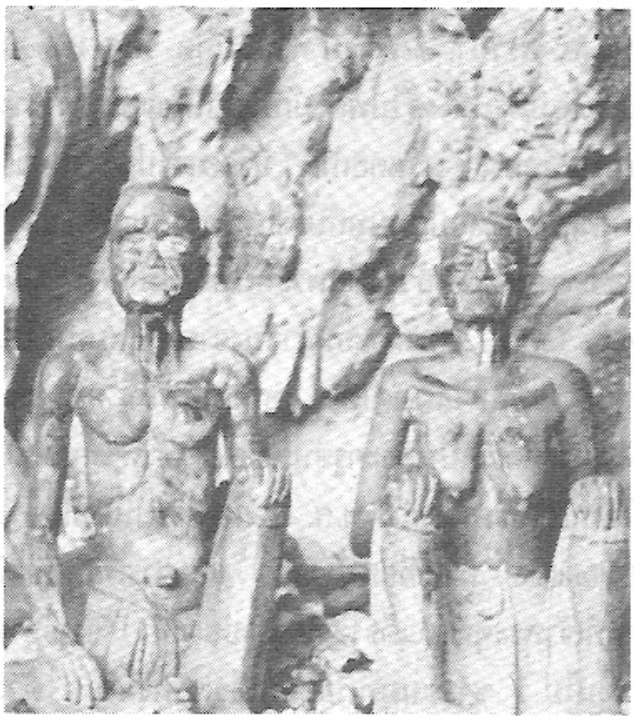

พระยาแกรกถูกครอกไม่ตาย แต่พิการ ตลอดตัว เน่า พระนำไปอยู่วัดโพธิ์ผี มีข่าวลือว่า ผู้มีบุญจะขี่ม้าขาวเหาะมาจึงถัดดูพระอินทร์จูงม้าและนำเครื่องของทิพย์มาให้กิน บำบัดพิการหมดสิ้น จึงขี่ม้าเหาะไป พระยาโคตมตระบองมองเห็นตกพระทัยกลัวจึงพาลูกเมียหนี พระยาแกรกจึงได้ครองมีพระนามว่าพระยาแกรกหรือพระเจ้าสินธพอัมรินทร์

ขวา-พระนางร่วง อาจชื่อ 'มี' ตามพงศาวดารเหนือ กล่าวเพียงว่า ยกนางเผ่าพันธุ์ โคตมเทวราช โคตมตระบอง จึงใช้ชื่อให้เข้ากับ 'มี' ว่า โคตมีเทวี ทั้งคู่ดูแล้วสัดส่วนงามมากสังเกตผมที่ตัดทรงมหาดไทย จะยกขึ้นไปถึงอยุธยาก็ไม่ได้ผมทรงนี้ถือกันว่าสมัยรัชกาลที่ ๓ ทั้งคู่นี้เมื่อขึ้นเป็นจ้าวพ่อจ้าวแม่ศักดิ์สิทธิ์มีคนเคารพมาก ไหล่ช่วงนอก เป็นแบบไทย นอกจากนั้นมีกายวิภาคตลอดกระทั่งสัดส่วนชายหญิงไทยแก่ชัดเจนทั่วไป โดยเฉพาะหน้าปากซึ่งแสดงถึงส่วนชาย-หญิงแก่ฟันหลุดหมดแล้ว และพระยาแกรกนี้ว่าครองอินทปัตถนคร ไม่รู้ว่าอยู่ที่ไหน รูปปรากฏที่เขาทะมน เพชรบุรีนี้ เมื่อตั้งตัวได้ก็ตั้งชื่อใหม่ เพราะระยะกาลสั้นเมื่อร้าง ชื่อจึงสูญไป

กลองอินทเภรี *ของท้าวแสนปมในถ้ำเขาหลวง และกลองที่อยู่เหนือซุ้มประตูเคยมีอยู่ที่วัดเพชรพลี แต่แตกไปแล้ว ตามที่เชื่อถือกันมา ทั้งพระยาแกรกและท้าวแสนปมมีถิ่นฐานอยู่เพชรบุรี จึงกระทำรูปเคารพและกลองอินทเภรีกันไว้อย่างที่ปรากฏนั้น ๆ น่าชื่นใจที่ช่างชาวเพชรบุรีได้ลงแรงทั้งทรัพย์และกำลังทั้งฝีมือกระทำกันไว้ให้ได้เห็นมาถึงปัจจุบัน*

กลองที่มีรอยทะลุนั้น เจ้าของอาจเป็นขุนเจ้าเมืองเพชรก่อน ๆ ก็ได้ เอาทรัพย์สินเงินทองใส่ไว้ ไปไว้ว่า *อินทเภรีตีดังบังเกิดทรัพย์* มีผู้รู้เจาะล้วงเอาไปแล้ว เหลือกลอง และรอยทะลุยืนยันเรื่องอยู่อย่างที่เห็น

รูปในซุ้มขวา เป็นรูปชายพระร่วง อาจเป็นรูปผู้สร้าง หรือรูปท้าวแสนปม เจ้าของอินทเภรี

รูปในซุ้มซ้าย เป็นหญิงแต่งตัวนางละคอน เป็นรูปเมียเจ้าของหรือรูปพระมเหสีท้าวแสนปม พงศาวดารเหนือเล่าว่าเป็นราชบุตรีของพระเจ้ากรุงไตรตรึงษ์ไม่บอกว่าชื่ออะไร อาจชื่อรุ่งเรือง หรือพระนางร่วงในพระราชนิพนธ์เรื่องท้าวแสนปม พระราชทานชื่อว่า อุษา แปลว่ารุ่งสาง

ท้าวแสนปมมีรูปขรุขระ มีปมดั้งแสนอยู่กระท่อมปลูกผัก อยู่ใกล้วังกรุงไตรตึงษ์ พระราชธิดาเสวยผลมะเขือที่แสนปมปลูกใช้ปัสสาวะรดมีครรภ์ มีลูกชายแล้วประกาศหาพ่อแสนปมถือก้อนข้าวเย็นไปให้-เด็กนั้นรับกิน จึงถูกขับออกไปอยู่ป่าลำบากยากแค้นมาก พระอินทร์แปลงเป็นลิงนำกลองศักดิ์สิทธิ์อินทรเภรี เมื่อตีแล้วปมหาย เกิดทรัพย์และมีเมืองเทพนครเกิดขึ้น จึงมีพระนามว่าสิริชัยเชียงแสน มีพระราชโอรสชื่อ อู่ทอง คือ พระรามาธิบดีที่ ๑ ผู้สร้างอยุธยา เทพนครไม่บอกว่าอยู่ที่ไหน อาจอยู่ที่เพชรบุรีก็ได้ เพราะหลักฐานมีอยู่

รุ่นใหม่สมัยล่วง ๒๕๐๐ แล้ว จะเห็นจีวรกลีบที่ทับแบบพาดซ้ายชายหน้า ช่วงคอชายขวานั้นจะต้องพาดขึ้นไปบนไหล่ซ้าย นี่ไม่ได้พาดจะอยู่ได้อย่างไร ทั้งนิ้ว หน้า ช่วงคอ กับสีบอกว่าคนจึงไม่มีสัญลักษณ์เป็นพระพุทธรูป เป็นรูปคนแบบตุ๊กตาปากแดงแบบทาลิปสติค ของผู้หญิงกวนให้เกิดราคะกิเลส ตาปรือแบบนี้คือ ตาคนสูบกัญชา ตามีเมตตาแบบสำรวมนั้นดูพระชินราชองค์เดิมที่พิษณุโลกจะเห็นชัด องค์นี้จึงเป็นแบบคนมีกิเลส ไม่ใช่แบบประดิษฐ์พระพุทธรูป "พระอรหันตสัมมา-สัมพุทธเจ้า" ผู้ทรงเมตตา กรุณา และหมดกิเลส (ธรรมวงศ์)

ชุดนี้ พบตีพิมพ์ในหนังสือวารสารเยาวชนสัมพันธ์ ท่าน พล.อ.ต. เรือง วิศวกรรม นำเรื่องประวัติศาสตร์ ของชนชาติไทยโบราณ และลายกเบื้องจารไปลงนำมาถวายได้เป็นหลักฐาน จึงคัดมาจากนั้น เป็นหลักฐานและพยานว่า ผู้เขียนไม่ได้แกล้งโดยประการใด ๆ และหลักฐานนี้มีอยู่แล้ว มีวารสารเยาวชนสัมพันธ์ประกาศไว้ยืนยันอยู่ จะทำเองก็ได้ ก็คงถูกกล่าวว่าแกล้ง มาพูดกันถึงความจริงและหลักฐานที่ปรากฏขึ้นนี้ยืนยันอยู่

พระบรมรูปพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ผู้ทรงจารึกหินลายสือไทยแบบสุโขทัย (ขอโทษ ขอใช้คำไทยอย่างพระราชดำรัสจารึก) มือขวาถือสมุดข่อย ซึ่งไม่ใช่หินจารึก ผู้เขียนสมุดข่อย คือ พระเจ้าลิไทย หรือลือไทย ผู้เขียนไตรภูมิพระร่วง ซึ่งไม่ปรากฏว่าจารึกไตรภูมิพระ-ร่วงลงในหิน มือซ้ายถือดินสอเดิมของไทย ซึ่งใช้จารึกหินไม่ได้ทั้ง จับมือซ้ายแสดงว่าพ่อขุนเขียน จารึก จาร มือซ้าย ลูกตาลืมอย่างนี้ก็ไม่ใช่ใช้ตาอ่านหนังสือ อาจออกแบบให้มองน่องนักศึกษาสาววิตถารที่นุ่งสั้นแบบบัลเลต์และพวกถือลัทธิลิงรุงรังทั้งผมหนวดสกปรกชุมชนไทย

สัญญลักษณ์เหล่านี้ ฯลฯ จึงไม่ใช่รูป **พระปริวิชานมหาราชเจ้าผู้สู้สงคราม จรรโลงบ้านเมือง ทรงสร้างวัดในพระพุทธศาสนา ประดิษฐ์ลายสือไทย แบบสุโขทัย และจารึกศิลา แขวนกระดิ่งร้องทุกข์ ณ ประตู ตั้งขดารหินหว่างกลางไม้ตาลพระองค์นั้น**

ถ้าใช่ (ไม่มีลายสือไทยบอก) และประดิษฐ์ไว้ที่หน้ามหาวิทยาลัย...ก็เท่ากับว่าเอามหาราชไทยแกล้งประ-ดิษฐ์ให้เป็นตัวตลกผิดเยี่ยงอย่างน่าอัปยศสอดสูตลอดไป ซึ่งพวกคนครึ่ง ๆ ขนาด ดร. ศจ. ได้กระทำไว้ และกระทำบัดสีบัดเถลิงตามกาลสมัย แล้วยังนำเอาคนไทยที่ตายไปตั้ง ๖-๗ ร้อยปี มาร่วมด้วยอีก ขอให้บัดซบเฉพาะเถิด

ต้นไทย วัฒนธรรม ไทยท้าย

บน *พระพุทธรูปปางมารวิชัย ชนะมาร ตรัสรู้ใต้ร่มโพธิ คือ เกิดจักษุ ธรรมจักษุ*

ล่าง *พระพุทธรูปปางประสูติ เป็น เกิด ที่เป็นสัญลักษณ์เป็นไทย คือ เกิดเป็นไทยชาติไทย ทั้งบนและล่างมีตั้งพุ่มดอกไม้ไทย คือ ชาติไทย บำบวง บูชาไทย มาตั้งแต่เกิดแม้กระทั่งตายไปแล้ว ก็ยังเคารพนับถือกันอยู่ ควรจะใช้รูปเคารพไทยแต่หาสัญลักษณ์เคารพนับถือไม่ได้ ได้ใช้รูปนี้ซึ่งเป็นรูปพระกรุวัดราชบุรณะอยุธยา และล่างเป็นรูปพระที่คูบัวสมัยสุวัณณภูมิ มีต้นโพธิเป็นต้นไม้ที่เคารพนับถือทั้งพระ และฆราวาส ไม้ชนิดนี้ในเมืองไทยก็มีทั้งชื่อไทยว่าไม้โพ หน้าโพ ซึ่งเสียงเรียกไม่ตรงกับมคธที่เรียกว่าโบธิ ทั้งทำด้วยวัสดุมีในไทย ช่าง และหัวคิดไทย มีอยู่ในไทย จึงถือว่าของไทย กับมีร่มโพร่ม ไทรหมายว่าร่มเย็นเป็นสุข เอาเป็นสัญลักษณ์ชาติไทย*

ไทยอ่านไทย ไทยวางความรู้ไว้ด้วยลายสือให้อ่านรู้ได้ บนลายเส้นประภามณฑลรอบนั้น ยอดแหลมบน คือ ยอดหัวสาง ลงมาถึงไหล่ และล่าง ซ้ายนอก ลายเลข ๑ ขึ้นยอดเป็นเลข ๕ และ ๖ ลาย ด.อ. ขวากลับกันคือ ๖,๑ และ อ.ด. โดยเฉพาะ ๑,๖ ถือเป็น โสพพ และ ๖,๑ จีนเขาอ่านขวาไปซ้ายจึงเป็น ๑๖ เป็นเลขศักดิ์สิทธิ์ ซ้าย ๕ ถือเป็นรอยเจิมนวหรคุณ และ ๖ ยอดเป็น ฉ-พรรณรังสี เมื่ออ่านลายเส้น ลายขวาเป็น ไ องค์พระพุทธรูปจากอังสา (ไหล่) ซ้ายไปอ่าน ท และลายเส้นขวา อ่านจากครึ่งพุ่มโพธิจะเป็น ย ชัดเจน รวมได้ว่า **ไทย มี เกิด คือ ชาติ** จึงรวมได้ว่าชาติไทย ลายรูปหัวสาง หรือ ป้านลมนั้น รู้กันว่าลายไทย มีเครื่องตั้ง หมายความว่า บำบวง บูชากันตั้งแต่เกิดถึงล่วงลับแล้ว (พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว) และคนที่ตายแล้วคำไทยเรียกว่า “ผี” ตลอดมาวัฒนธรรมต้นก่อนพระพุทธศาสนาเกิดมีการเคารพนับถือ ผี-วิญญาณรูปอยู่แล้ว เมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามา ไทยได้ยอมรับเคารพนับถือเชื่อฟังกัน ถึงกระนั้น ก็ไม่ได้ขัดอะไร เพราะพระพุทธศาสนาก็สรรเสริญกตัญญูกตเวทีกับทั้งมีพระพุทธพจน์ ให้กระทำปุพพเปตพลีและกระทำบุญอุทิศคือ ทักขิณาทาน ฉะนี้ ไทยจึงสักการะเคารพนับถือ บูชาผี ทั้งวิญญาณรูป และผีคนที่ตายแล้ว ซึ่งเป็นวัฒนธรรมมีการบูชา โต๊ะหมู่บูชาและจัดระเบียบดอกไม้บูชา ตลอดจนกระทั่งสร้างศาสนสถาน และ สถานสาธารณประโยชน์อุทิศให้แก่ผู้ตาย แม้กาลเกิดก็มี เช่นกระทำมงคลวันเกิดตั้งแต่เกิดเป็นประจำ ซึ่งล้วนแต่ถือการบูชาบำบวงทั้งหลายว่า เป็นอุดมมงคลและการจัดที่ เครื่องบูชา กับบริจาคตลอดทุกชั้นมีอยู่เพียงในหมู่คนไทยในไทยนี้เท่านั้น แม้บัดนี้ ก็ยังกระทำอยู่ตลอดทุกชั้น และมีชาติอื่น ๆ กระทำตามหรือเอาอย่างไปมากแล้ว

ทวยไทยร่วมชาติสาธุชนทั้งหลาย ได้บรรยายวัฒนธรรมตั้งแต่ต้นมีเรื่องปรากฏ มีรูปเป็นหลักฐาน และมี ประเพณีเฉพาะในหมู่คนไทยนี้ตลอดมาถึงกาลปัจจุบัน ถือเป็นสุดท้ายของอดีตอันยาวนานมานั้น บัดนี้ ถือเป็นกาลปัจจุบันเฉพาะหน้า เป็นเบื้องต้นของอนาคต กาลอันไม่มีกำหนดโน้น จากระยะกาลอันยาวถึง ๙ พันปี และมีถิ่นแดนอยู่ตลอด ส่วนพวกไทยลว้า ซึ่งไปอยู่ ณ ประเทศจีนอันมีนามว่า **ล้อ** และ **เล้า** ขึ้นไปอยู่ใกล้ขั้วโลกเหนือมีชื่อว่า **ลับ** ไปอยู่ในชมพูทวีป มีชื่อว่า **สาก** และ **ปลวะ** ลงไปอยู่ทะเลใต้ มีชื่อว่า **ลว ลวู** และ **ไดยัก** กับได้พบไทยไปอยู่ ณ อเมริกากลางและใต้มีชื่อว่า **แม่ญ่า** คือ **มายา** และ **อินคา** นำไปทั้งคำ ชื่อไทยและหนังสือไทยไปสถิตไว้ ราชอาณาจักรไทยซึ่งกว้างขวางเกินกว่าที่จะรู้ได้หมด ถึงกระนั้นรู้ได้แค่นี้ก็พอแก่ความเข้าใจ และได้รู้แล้ว พวกเราไทยลว้าได้ก่อสร้างสืบต่อรักษากันมากระทั่งถึงปัจจุบัน เรา-ไทยจึงยังมีอยู่ ซึ่งยืนยันชาติไทยนี้ไม่ใช่ “ไต๋” ที่โง่เขลาเที่ยววิ่งหนีตะพึดตะพือ และทำอำไรไม่เป็นเลย แต่มีพวกหนึ่งเขาสงัดสงวนเข้าคุ้มครองนักหนา ผู้เขียน-ไม่ได้ทำเพื่อไต๋เหล่านั้น

แต่ทำให้แก่พวกไทยที่อยู่กันในไทยตั้งแต่มีโลกและมีชาติคน ทำอะไรต่าง ๆ เป็นตลอดซึ่งเป็นวัฒนธรรมไทย อันได้เขียนหาถ่ายรูปยืนยันแล้ว ต่อจากนี้ เรา-ไทยจะไม่ต้องถูกพวกสบัดช่อโกหกอย่างสบายหน้าตาเฉย ถ้าขืนมาโกหก-เราก็รู้และได้มาทำมงคลร่วมกัน คือ พูดถึงเรื่องจริง ๆ กันบ้าง สมกับที่มีศีลสัตย์ทุก ๆ คน ไทยจะได้เป็นผู้ชื่อว่าเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรืองมาแล้ว คุ้มครองปกป้อง ยังกระทำกันอย่างคนไทย ซึ่งยังเป็นชาติอยู่ในปัจจุบัน และตลอดไปในอนาคต

ไทยและของไทย ที่ยังเหลืออยู่ และเป็นมรดกตกทอดมาถึงปัจจุบันนี้ ยังอยู่ครบทุกประการ อันเป็น 'ดบดอก' ไทย ซึ่งให้ไทยรู้จักไทยและของไทยทุก ๆ ชนิด สิ่งนั้น ๆ ก็คือรูปโครงสร้างที่เป็นแบบไทย และคำไทย ที่ไทยได้ตั้งไว้และไทยใช้กันมา เช่น การเรียงคำชื่อไว้หน้า และเรียงคำคุณไว้หลัง แม้ข้อความคำถาม ก็เรียงคำถามไว้หลัง ภาษาอื่น-เขาเรียงคำคุณไว้หน้า แต่คำถามก็เอาไว้หน้า ที่เอาไว้หลัง-ดูจะมีแต่ไทยชาติเดียวเท่านั้น ไทยจึงเป็นของไทยอย่างบริสุทธิกับทั้งการนับถือ บำบวง เส้นสรวงต้น หรือผี เช่นการประชุมเพลิง การไหว้ บูชาครูบาอาจารย์ การตั้งใช้ลวดลาย-ลายอ่าน คือ ลายสือไทย ลายนับ คือ ลายเลขไทย ต้นทำเช่น แรกนา และแม่ข้าว ต้นสร้างระบบเงินทอง ค้าขาย แลกเปลี่ยน ต้นเลี้ยงดูแลรักษา ต้นสร้างเมือง เรือน บ้าน คือ ผีเรือน ต้นคุณค่า เช่น สินหนุ่มสาว สิ่งต่าง ๆ ทั้งหลายเหล่านี้ ไทยได้ทำไว้แก่ไทย และไทยได้รักษาเป็นมรดกตกทอดกันมาอย่างน้อยก็ ๘,๐๐๐ ปีมาแล้ว ทั้งนี้เป็นเครื่องยืนยันว่าต้นไทยตลอดกาลนั้นมีสมองสติปัญญาเป็นของตัวเอง จึงทำและตั้งไว้ใช้ในพวกของตัวเอง และไทยได้รักษาของไทยมาแก่ตัวเองของไทยทุกคน ฉะนี้ ไทยจึงรู้จักของตัวเองดีกว่าใคร ๆ อื่นทั้งหมด เช่น คำว่า เพื่อนเกลอ ทรง ซาบซึ้ง ผู้ดี-ขี้ข้า หนุ่มสาว เด็ก ผู้ใหญ่ ไทยเข้าใจความหมายของไทยได้ดีกว่าใครอื่น เพราะไทยเป็นตัวของไทยมาตั้งแต่มีคนไทยมานั้น เช่น รูปร่าง หน้าตา พอเห็นกันเข้าก็รู้ว่า ไทย ยิ่ง-ถ้าพูดขึ้นเป็นคำไทยด้วยแล้ว ก็ยิ่งรู้กันว่าคำไทยแท้ คำไทยมีเสียงสูง เสียงกลาง เสียงต่ำ เป็นความหมายในตัวเอง เช่น เสือ เสื่อ เสื้อ หรือ หลอ หล่อ ลอ ล่อ ล้อ ก็ยิ่งรู้และเข้าใจได้ แม้เขียนเป็นตัวหนังสือแล้ว พอเห็นก็รู้ได้ว่าหนังสือไทย-คำไทย แม้เวลานั่ง ถ้านั่งพับเพียบ นั่งโอโถง แล้วก็รู้ว่าแบบไทย เพราะมีอยู่ชาติเดียว คือ ไทย จึงรู้กันได้ว่าไทย นี่แหละไทยท้องถิ่นได้เป็นไทยอยู่มาตลอดกาล ส่วนไทยชั้นปัญญาชนสมัยนี้ ทำอะไรไม่เป็นสักอย่าง เป็นแต่ไปลอกเขามาทั้งนั้น

ที่เล่ามานั้น เพื่อยืนยันของไทย สัญลักษณ์ เอกลักษณ์ เป็นไทยชัดเจน เพราะมีอยู่แก่ไทยและไทยได้รักษา และประพฤติกับทั้งยังกระทำกันอยู่ โดยเฉพาะแล้วก็คือไทยประจำท้องถิ่น จะเป็นลำดับขั้นชั้นไหนก็ตาม ซึ่งยังรักษาสิ่งของไทยไว้ที่ตัวเอง เช่น บำบวง หรือ ทำศพ การขึ้น-ขึ้นครู ครอบ ไหว้ครู อันไทยยังทำกันอยู่ และมีไทยชาติเดียวที่มีและทำเป็นสายเลือด จึงเป็นวัฒนธรรมและเป็นประเพณีไทยแท้จริงตลอดกาลมาแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้ พวกเรา-ไทยท้องถิ่นจึงเป็นไทยแท้ ได้ยอมรับความเป็นไทยของตนอยู่ พร้อมกับต้องรักษากันต่อไป ไทยจึงยังเป็นไทยตราบเท่าที่โครงสร้างไทย หนังสือไทย แบบไทย ระบบไทย ยังเป็นของไทย-ไทยทั้งชายและหญิงเป็นชื่อไทย จึงเป็นเจ้าของไทยทั้งชาติและประเทศไทย พร้อมกับของไทยทุก ๆ อย่าง

คำไทย-ชาติไทย

เกิดได้พบครบสิทธิ์จิตร่างต้น ยอดทุนผลคุณค่าวิชาศิลป์
ยังเป็นอยู่รู้ทำได้ไว้ชีวิน ถึงชีพสิ้นคุณค่าเหลือตราตน
ชาติเป็นไทย-ใจรู้อยู่ว่าไทย รู้ทำได้-ไทยจึงเป็นเช่นไทยต้น
ไทยสร้างไทยไว้แก่โลก-โลกชาติตน ไทยเป็นคนชาติไทย-ไทยคงเชื้อ
เกิดเป็นคนชาติไทย ไว้แววลายอย่างเสือ
ขันเค็มเข้มอย่างเกลือ คงชาติเชื้ออย่างช้าง

คำไทย - หญิงไทย

ต้นหญิงไทยไว้คุณค่า ตราดอกผล
สรรสร้างไว้ให้ผลเพิ่มเริ่มไว้วาง
หญิงไทยมีดีแล้วแววว่าดไว้
จ้าวแม่ข้าว จ้าวแม่สิน แม่เชื้อเป็น
หญิงไทยไว้ค่าว่าชาติเพชร
อ่อนหวาน-หวานเย็นเป็นเอง
ยอดคำต้นคือเป็นแม่แผ่เลี้ยงสร้าง
ผลเป็นอย่างสร้างโลกโจกเจิมเป็น
ซึ่งทำได้ คุณแผ่ จ้าวแม่เห็น
จ้าวแม่เส้นลาย แม้จ้าวแม่เพลง
ใจเด็ดคมแหลมแจ่มเปล่ง
บุญเพ็งกายใจ-ไทยจริง

คำไทย - ลูกไทย

ลูกไทยสืบ, งืบจบ - ครบโครงสร้าง
สืบเชื้อไข ไทยจากต้น ผลแจงจริง
ลูกไทยที่มีธาตุแท้ - แต่หย่อนกว่า
เตะ ต่อย เป็น เข่นเข่าศอก - บอกท่าไทย
เด็กไทยไว้จุก - จุกจอมไทย
แบบพวยช่วยตน - คนไทยแท้
รูปไข่วาง, ส่วนสมทรง องค์ชายหญิง
เลือดไทยสิง - สางสรร - พันธุ์พิมพ์ไทย
ยังเฉยท่า - ไว้เชิงเช่น - เห็นท่าได้
ลูกไทยใช้เป็นแต่เกิด - เทิดไทยแท้
หลักแหลมแย้มไว - ไทยแท้แน่
ธาตุไทยใส่แผ่ - แต่ต้นตอ

คำไทย - คู่ไทย

หญิงชายไทย - ได้รวมร่วมเป็นคู่
ช่วยกันสร้าง, วางไทย - ไว้เหล่ากอ
เช่นสรวงวาง สางเลี้ยง ก็เคียงคู่
ร่วมช่วยกัน - สรรไว้ ให้ทุกทาง
ไทยมีที่ไทย - บอกไทยแน่
มีไทยไว้ท่า - ว่าแท้ไทย
ได้ร่วมรู้รักกันสรรชีพต่อ
มีพร้อมพอ - ยืนยัน สรรขึ้นวาง
สือไทยรู้อ่านลาย - หมายไทยสร้าง
ไทยจึงสร้างไทยผอง - พร้อมของไทย
ไทยแท้ทุกอย่าง - ทั้งเก่าใหม่
กายใจไทยตัว - ทั่วทุกคน

คำไทย - ไทยช่วยกัน

ต้นชายหญิง, สิ่งสร้างไทย, ได้โครงสร้าง,
ช่วยกันทำ, นำหมู่ไทย, ไว้ของตน
ไทยเป็นไทย, ในทุกอย่าง, ไทยสร้างไว้
ไทยทำไว้, ได้ดบดอก, กอกวงวาร
ตนได้อยู่, รู้ขอบเขต, ประเทศไทย
ทำสือเลขเสกเป็นไทย, ในครอบครัว
ไทยค้อมรับ, นับเป็นไทย, ไทยทุกอย่าง
ไทยช่วยตัว, ทั่วป้องกัน, สรรค์เกียรติไทย
ลูกหลานต่างสืบสายอยู่ฟูพืชผล
ไทยเป็นต้น, สืบตกทอด, ตลอดกาล
ไทยเป็นไทย, ตั้งแต่ต้น, จนลูกหลาน
ไทยสัญญาณ, เป็นตัวไทย, ได้เป็นตัว
คนสร้างโลก - โลกชาติไทย เป็นไทยทั่ว
ไทยเป็นตัว, ไทยแท้ ๆ แท้กายใจ
ไทยสู้สร้าง, ไทยสืบส่ง, ทรงไทยได้
ไทยเป็นไทย, ไทยเป็นตัว, ทั่วไทยเป็น

อ. เสาวดี

ตำนานคติแห่งพระจันทน์พระพุทธปฏิมากร

หรือ เดิมว่า

ตำนานพระจันทนสติ-คติฯ ฉบับ วัดโสมนัสวิหาร

(ตำนานนี้ เป็นพิมพ์ดีดสมิทพลีเมียร์ ท่านพระปภังกรเถร (พระพร้อม ปภงฺกโร พ.ศ.๒๔๑๕-๒๕๐๔) วัดโสมนัสวิหาร อายุราว พ.ศ.๒๔๖๐-๒๔๗๐ ก่อนจะมรณภาพท่านมอบให้แก่เสถียร และเขาได้นำมาถวายไว้ตั้งแต่ปี ๒๕๐๔ ดูตามสำนวนคงจะพิมพ์จากฉบับเทศนาที่เรียบเรียงไว้แล้ว เมื่อพบชินกาลมาลีปกรณ พ.ศ. ๒๐๖๕-๒๐๗๑ เห็นท่านเรียบเรียงไว้ในนั้น จึงแน่ใจว่ามีมาก่อน ยิ่งได้เห็นในจดหมายเหตุของพระจีนแล้ว จึงทราบว่า มีมาก่อน พ.ศ. ๘๔๔ ในตำนานนี้ว่า ก่อน พ.ศ. ๗ ปี ในจดหมายเหตุว่า พระพรรษาที่ ๗ ก่อน พ.ศ. ๓๘ ปี เรื่องมีมา และได้บันทึกไว้แล้ว-พระราชกวี)

ในครั้งก่อน ได้บันทึกไว้อย่างนั้น ในภายหลังได้อ่านอีก นึกไม่ได้ว่าท่านเล่าไว้อย่างไร เพราะนำมาเรียงไว้ในที่ห่างกัน ในคราวนี้ได้นำมาลงไว้ในที่นี้อีก เพื่อต้องการจะได้พบเห็นได้ง่าย พระภิกษุฟาเหียน บันทึกไว้อย่างนี้

พรรษาที่ ๗ แต่กาลตรัสรู้แล้ว เมื่อครั้ง พระพุทธองค์เสด็จขึ้นไปประทับอยู่บนสวรรค์ (ชั้นดาวดึงส์) และทรงแสดงพระธรรมเทศนา (อภิธรรมโปรด พระพุทธมารดาสิริมหามายาเทวีเทพกัญญา) เพื่อเป็นคุณประโยชน์แก่พระพุทธมารดาอยู่ ๙๐ วันนั้น (ในระหว่างที่พระพุทธองค์ไม่อยู่) พระเจ้าปัสเสนชิด มีความปรารถนาใคร่จะได้เห็นพระพุทธองค์ (อยู่เสมอ) จึงเป็นมูลเหตุให้พระองค์แกะสลักด้วยโคศีร์ษะจันทน และประดิษฐานไว้ในสถานที่ที่พระองค์ประทับนั่งอยู่เสมอ ๆ นั้น เมื่อพระพุทธองค์ เสด็จกลับจากดาวดึงส์แล้วเสด็จกลับเข้าไปในพระวิหาร ในทันทีนั้น พระพุทธปฏิมา (กร) ก็ละที่เดิมเข้าไปบรรจบกับพระองค์ พระองค์จึงตรัสกับพระปฏิมาว่า ให้กลับไปยังที่นั่งเดิม ภายหลัง เมื่อเราบรรลุปรินิพพานแล้วจะเป็นตัวอย่างแก่บริษัท ๔ ซึ่งเป็นศิษย์ของเรา ดังนั้นแล้ว พระปฏิมาก็เลื่อนกลับไปสู่ที่นั่งเดิม พระปฏิมาองค์นี้ เป็นพระพุทธปฏิมาองค์แรกของพระพุทธปฏิมาทั้งหมด และซึ่งบุคคลสืบต่อมาได้ถือเอาเป็นตัวอย่าง พระพุทธองค์ได้เสด็จเลื่อนไปประทับอยู่ในวิหารเล็กทางด้านใต้อีกหลังต่างหากจากสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปนั้น ซึ่งห่างจากกัน ๒๐ ก้าว

ทางทิศใต้ของเมืองนี้(แว่นแคว้นนคาร)ต่อไปครึ่งโยชน์มีถ้ำหินแห่งหนึ่งอยู่ภายในเนินใหญ่ของลูกเขา หันหน้าลงทางตะวันตกเฉียงใต้ ในถ้ำแห่งนี้ พระพุทธองค์ได้ทรงฉายพระฉายา (เงา) ไว้ หากยืนแลดูอยู่ในระยะห่างกว่า ๒๐ ก้าว จะได้เห็นเหมือนพระพุทธรูปอันแท้จริง ซึ่งมีพระฉวีเป็นสีทองกับเครื่องหมายแห่งพระพุทธลักษณะทั้งหลาย ด้วยความประณีตแจ่มแจ้งสุกใสซึ่งสำแดงออกให้เห็น

พระถังซัมจั๋ง (พระทั่งเจ็ง ในไซอิ๋ว) ได้บันทึกไว้ในจดหมายเหตุ ซึ่งปรากฏในประวัติพระถังซัมจั๋ง ได้ถูกแปลไว้แล้วอย่างนี้

"แคว้นโกสัมพี...ในพระราชวังเก่าแห่งนครหลวง มีวิหารใหญ่สูงกว่า ๖๐ เฉี๊ยะ ประดิษฐานพระ-พุทธรูปจำหลักด้วยไม้จันทน มีฉัตรศิลา แขวนห้อยอยู่เบื้องบน พระเจ้าอุเทนเป็นผู้สถาปนาขึ้น"

"เมื่อครั้งพระตถาคตเจ้าเสด็จจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แสดงพระธรรมเทศนาโปรดพระ-พุทธมารดานั้น พระเจ้าอุเทนทรงระลึกถึงพระองค์เป็นอย่างยิ่ง จึงอาราธนาพระมหาโมคคัลลานให้นำช่างจำหลักที่สามารถขึ้นไปยังสวรรค์เพื่อชมพระพุทธลักษณะแล้วกลับลงมาจำหลักจำลองด้วยไม้จันทน์แดงให้เหมือนพระพุทธองค์ ครั้นเมื่อพระบรมโลกนาถเสด็จกลับลงมา ปฏิมานี้ก็ได้สำแดงคารวะต้อนรับพระองค์"

"(หน้า ๑๔๐)....เชตวัน....มีพระพุทธรูปทอง ซึ่งพระประเสนชิตราชา (ปัสเสนทิโกสลราชา) ทรงประดิษฐานไว้ด้วยความอาลัยในพระพุทธองค์ เมื่อครั้งเสด็จไปโปรดพระพุทธมารดายังเทวโลก ประกอบด้วยทรงทราบว่าพระเจ้าอุเทนราชา ทรงสถาปนาพระพุทธรูปด้วยไม้จันทน จึงได้ทรงสร้างพระปฏิมานี้ขึ้นบ้าง"

ในกาลเสด็จขึ้นไปโปรดพระพุทธมารดาครั้งนั้น พระมหาโมคคัลลานัตเถรได้ขึ้นไปนั้น ธัมมปทัฏฐกถา ภาค ๖ เรื่องยมกปฏิหารย์ มีเล่าไว้ว่า

มีบริษัทประชุมเป็นปริมณฑลประมาณ ๓๖ โยชน์ (ฉตฺตึ สโยชนปริมณฺฑลา ปริสา) วงรอบประมาณ ๑๔,๔๐๐ เส้น ๕๗๖ ก.ม. ประชุมเป็นมหาสมาคมตลอดอีก ๗ วัน จะเป็นวันมหาปวารณา จึงเข้าไปเรียนพระมหาโมคคัลลานัตเถรถึงวันเสด็จลง พระเถรได้ฟังแล้ว จึงดำดิน ณ ตรงที่นั้นนั่นเอง อธิฐานว่า **"บริษัทจงเห็นเราตลอดจนขึ้นไปสู่เชิงภูเขาสิเนรุ"** ดังนี้ ท่านจึงมีรูปปรากฏเหมือนเส้นด้ายกัมพลสีเหลืองอ่อน ซึ่งร้อยในมณีรัตนขึ้นไปโดย ท่าม กลางภูเขาสิเนรุปรากฏ ๑ โยชน์ ๒ โยชน์ ฯลฯ ได้ขึ้นไปเช่นกับให้ศีรษะทูนพระบาททั้ง ๒ แล้วได้ทูลถามทราบแล้ว จึงกลับลงมาบอก....

เท่าที่ได้คัดข้อความซึ่งได้นิพนธ์ไว้ในที่และกาลต่างกัน แม้จะปรากฏในเรื่องเดียวกัน ถึงกระนั้น ก็มีแผกกัน ยิ่งในตำนานของไทยก็แผกต่างออกไปอีก คือ กาล ในที่อื่นระบุยมกปาฏิหารย์กาลว่าพุทธพรรษา ๗ ในตำนานไทยระบุ-ก่อนพุทธปรินิพานกาล ๗ ปี ท่านคงได้ฟังมาต่างกัน ฟังมาอย่างไรก็จดไว้อย่างนั้น พระฟาเหียนได้เล่าเสด็จขึ้นไปโปรดพระพุทธมารดา พระถังซั่มจั๋งได้ฟังเป็นพระเจ้าอุเทน และพระโมคคัลลานัตเถรได้นำช่างขึ้นไปสวรรค์ให้ได้ชมพระพุทธลักษณะ ส่วนในธรรมบทเล่าว่า พระสารีบุตรเถรได้จดจำเล่าเหตุการณ์ยมกปาฏิหารย์ และเสด็จขึ้นไปโปรดกับทั้งเรื่องปรากฏซึ่งพระมหาโมคคัลลานได้แสดงอิทธิปาฏิหารย์ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ในครั้งนั้น แม้พระสารีบุตรก็ได้ฟังพระอภิธัมมได้มาแสดงแก่ศิษย์ ๕๐๐ องค์ให้ได้บรรลุอรหัตตผลตลอดสมกับฐานะเอตทัคคทางปัญญาและทางอิทธิฤทธิ์ ส่วนในตำนานไทยนั้น คงได้ฟังกาลที่สร้างจำลองขึ้นในภายหลัง จึงระบุไว้อย่างนั้น ถูกผิดอย่างไร-ก็มีข้อความประจักษ์อยู่แล้ว

เริ่มตำนานไทย

รตนตฺยํ สุคตํ นรเทวานำ ปเสนราชภาริตำ
จนฺทนำ พุทฺธสญฺญำ พุทฺธพิมฺพำ นมามิหำ ฯ

บัดนี้ จักกล่าวตำนานพระพุทธปฏิมากรแก่นจันทน์ ซึ่งมีประวัติการณ์ดังจักแสดงต่อไปนี้

เมื่อพระตถาคตเจ้ายังทรมานพระชนม์ ได้เสด็จประทับอยู่ ณ พระเชตวนารามใกล้กรุงสาวัตถี ทรงเล็งเห็นสัตว์โลกที่อยู่ไกลควรจะได้บรรลุธรรมวิเศษ พระองค์ก็เสด็จดำเนินไปตรัสสอนฯ ครั้งนั้น **พระเจ้าปเสนทิโกศลราช*** ทรงดำริห์ว่าพระผู้มีพระภาคเจ้าคงยังประทับอยู่ในพระเชตวนาราม จึงตกแต่งเครื่องสักการะบูชาเสด็จไปโดยกระบวนพยุหยาตราเพื่อจะถวายบังคมบูชาพระผู้มีพระภาคเจ้า แต่มิได้ทรงพบพระองค์ ทรงทอดพระเนตรเห็นแต่พระเชตวันอันว่างเปล่าฯ ท้าวเธอทรงสลดพระทัย แม้คนทั้งหลายก็โศกสันต์ยิ่งนักฯ ท้าวเธอจึงทรงรำพึงว่าพระผู้มีพระภาคเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ แต่เพียงไม่เห็นวันเดียวเท่านั้น หมู่ชนยังมีความน้อยใจประหนึ่งว่า หาที่พึ่งมิได้ฯ ผิว่า พระองค์

---

* ชินกาลมาลีปกรณ และ สังคีติยวงศ์ ว่า พระเจ้าปัสเสนทิโกสล

เสด็จปรินิพพานไปแล้ว ชนทั้งหลายจักได้ที่พึ่งที่ไหนหนอฯ ทรงรำพึงดังนี้แล้ว จึงน้อมนมัสการบูชาแต่ที่ประทับแห่งพระผู้มีพระภาคเจ้าเสร็จแล้วก็เสด็จกลับพระราชมณเฑียรฯ ครั้งรุ่งขึ้นวันหลัง พระผู้มีพระภาคเจ้าได้เสด็จกลับมาถึงพระเชตวันฯ พระเจ้าโกศลทรงทราบข่าวเสด็จมาถึง จึงเสด็จมาถวายบังคมทูลว่าข้าแต่พระองค์ผู้ทรงพระเจริญ วันวานนี้ข้าพระองค์ทั้งหลายมาเพื่อจะถวายบังคม แต่มิได้เห็นพระองค์เห็นแต่พระเชตวันอันว่างเปล่าเกิดสังเวชสลดใจมากนักด้วยหาที่พึ่งมิได้ฯ ข้าพระองค์ทั้งหลายจึงมารำพึงว่าพระผู้มีพระภาคพระองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ แม้เพียงไม่เห็นวันเดียวเท่านั้น ปวงชนยังแสดงอาการโศกเศร้าถึงเพียงนี้เป็นประการหนึ่งว่าหาที่พึ่งอาศัยมิได้ ถ้าแม้ว่าพระองค์เสด็จปรินิพพานเสียแล้ว เขาจักได้อะไรมาเป็นที่พึ่งหนอพระเจ้าข้าฯ และข้าพระองค์ควรจะได้รับอนุญาตแต่สำนักพระองค์เพื่อจะได้สร้างพระพุทธรูปไว้ให้เพื่อเป็นที่พึ่งกราบไหว้แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายพระเจ้าข้าฯ พระองค์ทรงสดับถ้อยคำของ พระเจ้าโกศลกราบทูลประวัติการจักเป็นประโยชน์แก่สัตว์โลกในอนาคตกาล ฉะนี้ จึงทรงอนุญาตแก่ท้าวเธอว่า ดีนัก ดีมาก มหาราชบพิตรฯ ขอมหาบพิตรจงให้กระทำเถิด การสร้างพระพุทธรูปนี้มีอานิสงส์มากนัก มิอาจพรรณาให้สิ้นสุดได้ดังนี้ฯ พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงสดับพระพุทธพจน์มีพระมนัสปรีดาทูลลากลับไปพระราชวัง ครั้นแล้วท้าวเธอก็ดำรัสสั่งราชทูตให้ไปเอาไม้แก่นจันทน์จากพระเจ้าสุวรรณภูมิ ท้าวเธอก็ประทาน ไม้แก่นจันทน์แดงถึง ๕ พัน° น้ำหนัก มีค่าได้แสนตำลึงทองแก่ราชทูตให้นำมาถวายพระเจ้าปเสนทิโกศลแล้ว พระองค์จึงทรงดำรัสให้หาช่างผู้มีฝีมือฉลาดมาให้แกะสลักไม้นั้นให้เป็นพระพุทธรูป ๑ องค์ แท่นสูง ๗ องคุลี องค์สูง ๒๒ องคุลี วัดสองไหล่กว้าง ๒๓ องคุลีเศษครึ่งนิ้ว แต่งพระศกให้งาม พาดผ้าสังฆาฏิประมาณศีรษะแม่มือ พระจันทน์ เมื่อเสร็จแล้วมีน้ำหนักได้ ๘ พันฯ° พระเจ้าปเสนทิก็เชิญเสด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าไป เพื่อให้พระองค์ทอดพระเนตร พระพุทธรูปฯ ทีนั้นพระพุทธรูปเจ้าก็เป็นประหนึ่งว่ามีพระชนม์แสดงอาการจักเคารพต่อพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งพระองค์กำลังทรงดำเนินจะเข้ามาประทับนั่ง ก็เหยียดพระบาททั้งสองมากระทำปัจจุคมนาการรับเสด็จ พระองค์ได้ทอดพระเนตรเห็นพระพุทธรูปไม้จันทน์แดงมีอาการอย่างนั้นแล้วจึงตรัสห้ามว่าดูกรอาวุโสท่านอย่าลงมาจากอาสนะเลย จงนั่งอยู่นั่นเถิดฯ มินานเท่าไร นักหรอก เราตถาคตก็จักปรินิพพาน ท่านนั้นแล จักอยู่รักษาพระศาสนาจนกว่าจะสิ้นเขต ๕๐๐๐ พรรษาฯ ขณะนั้นพระจันทน์เจ้าจึงคู้พระบาททั้งสองขึ้นนั่งอยู่เหนืออาสนะตามเคยฯ ครั้งนั้น ส่วนพระเจ้าปเสนก็ตรัสรับสั่งให้ถวายภัตตาหารแก่พระศาสดาฯ ครั้นพระองค์ทรงทำภัตตะกิจเสร็จแล้วพระเจ้าปเสนทิก็กราบทูลถามถึงอานิสงส์แห่งการสร้างพระพุทธรูปฯ พระองค์จึงทรง แสดงวัตตังคุลีชาดกให้ท้าวเธอทรงทราบว่ามีอานิสงส์มากแล้ว ก็เสด็จกลับพระเชตวนารามจำเดิมแต่การสร้างพระ-พุทธรูปจันทน์เจ้าแล้วได้ ๗ ปี พระสมณะโคดมเจ้าก็เสด็จปรินิพาน ณะกาลภายหลังพระเจ้าปเสนทิโกศลก็เสด็จสวรรคต พระโอรสทรงนามว่าวัตตุภะ[๒] ก็ได้ครองราชย์แทนพระราชบิดาฯ ครั้งนั้น ส่วนพระเจ้าสุวรรณภูมิก็ผูกพระราชไมตรีกับพระเจ้าวัตตุภะ พระองค์มาทรงรำพึงว่าผิว่าเราไม่ให้พระพุทธจันทน์เจ้าไปไซร้ ก็จักเสียทางพระราชไมตรีมิบังควรเลย ถ้ากระไรเราจักหาอุบายแก้ ดังนี้แล้วก็รับสั่งให้หาแก่นจันทน์ให้ช่างมาแกะสลักเป็นพระพุทธรูป ๒ พระองค์มีน้ำหนักกว้างใหญ่และคล้ายพระพุทธจันทน์เจ้านี้แล้ว ก็ประดิษฐานไว้เหนือแท่นอันเดียวกันฯ องค์หนึ่งตั้งไว้ข้างขวาอีกองค์หนึ่งตั้งไว้ข้างซ้ายแห่งพระพุทธจันทน์เจ้าเสร็จแล้ว ลำดับนั้นพระเจ้าวัตตุภะก็ทรงรับสั่งให้ราชบุรุษไปแจ้งแก่พวกทูตของพระเจ้าสุวรรณภูมิว่า พระพุทธรูป ๓ องค์ พร้อมทั้งพระจันทน์นี้ท่านพอใจองค์ใด ก็จงถือเอาองค์นั้นเถิดฯ ฝ่ายทูตของพระเจ้าสุวรรณภูมิก็รู้สึกอึดอัดใจเต็มทนมิอาจรู้จักพระจันทน์เจ้าที่ พระเจ้าปเสนทิทรงสร้างนั้นว่าเป็นพระองค์ไหนแน่ฯ จึงถามผู้อภิบาล พระจันทน์ดูฯ อันผู้อภิบาลพระจันทน์ก็หาได้บอกอย่างไรไม่ฯ เมื่อทูตกราบบังคมทูลถาม ท้าวเธอก็ตรัสบอกว่าทั้งสามพระองค์นั้นก็ล้วนแต่เป็นพระจันทน์เจ้าทุก ๆ พระองค์เทียว ก็ท่านทั้งหลายชอบใจในองค์ใดจงถือพระองค์นั้นเถิดฯ ทูตที่มารู้สึกหนักอกเหลือทนเหตุมิรู้พระจันทน์แน่ตระหนักจึงทูลลาออก

° พัน=ช่าง

๒ ชินกาลมาลีปกรณ เรียก วิฏฏกฯ สังคีติยวงศ์เรียกวิฑูฑภราช ธัมมปทัฏฐกถา ว่า วิ ฑู ฑ ภ

ไปวิหารสอบถามศิษย์วัดดูว่าพระพุทธรูปทั้งสามนั้น องค์ไหนเป็นพระจันทน์องค์เก่าฯ ขอพ่อหนูน้อยเจ้าจงบอกให้จะแจ้งเถิด พวกข้าพเจ้าจะให้สร้อยมุกอันร้อยด้วยลวดทองเป็นรางวัลแก่เจ้าพร้อมทั้งเสื้อผ้าฯ ศิษย์วัดนั้นจะบอกตรง ๆ ทีเดียวก็เกรงพระราชอาญา ใคร่จะบอกเป็นอุบายจึงพูดว่าข้าพเจ้าจักขึ้นไปดูแท่นพระจันทน์ ข้าพเจ้าจักเอาปูนป้ายแท่นไว้จักลงมา แล้วท่านนั้นจงขึ้นไปเอาพระจันทน์ลงมาเถิดฯ พวกทูตจึงบอกอีกว่า เมื่อเจ้าขึ้นไปดูพระจันทน์แล้วจงเอาปูนป้ายพระจันทน์องค์เก่านั้นไว้ก่อนแล้วจึงลงมานะฯ ศิษย์วัดไปตามคำสั่งแล้วก็กลับลงมารับของรางวัลนั้นไปฯ จึงพวกทูตขึ้นไปดูแท่นพระจันทน์นั้น เห็นมีปูนป้ายไว้ก็มีความชื่นอกชื่นใจนักจึงยกขึ้นทูลเหนือศีรษะแล้วก็นำลงสำเภาทอง กราบทูลถวายบังคมลาพระเจ้าวัตตุภะแล้ว เชิญพระจันทน์เจ้ากลับคืนสู่เมืองสุวรรณภูมิฯ ฝ่ายพระเจ้าสุวรรณภูมิเมื่อได้พระจันทน์มาก็ทรงโสมนัสเป็นอันมาก จึงทรงอุปฐากบำรุงพระจันทน์โดยเคารพยิ่งนัก กรุงสุวรรณภูมิก็รุ่งเรืองนิราศภัยทั้งปวงฯ พระโอรสพระนัดดา ซึ่งได้ครองราชสืบ ๆ กันมาก็ได้ทรงบำรุงรักษาพระจันทน์เป็นอันดีเหมือนกันฯ ครั้งนั้น พระเจ้าสุวรรณภูมิเสด็จไปทรงยุทธแก่ข้าศึกซึ่งยกทัพมาตีพระนคร พระองค์เสียทีแก่ข้าศึกซึ่งยกทัพมาตีพระนคร ก็เสด็จสวรรคตในสมรภูมิชัยนั้นเอง เหตุข้าศึกมีกำลังมากกว่าฯ แต่พระเจ้าสุวรรณภูมิมีพระโอรส ๒ พระองค์ คือ องค์หนึ่งมีพระนามว่า พระอาทิตยราช* อีกพระองค์หนึ่งมีพระนามว่า จันทร์ราชฯ อาทิตยราชกุมารผู้ที่ฉวยได้พระจันทน์เจ้าแล้วก็เสด็จหนีไปฯ ส่วนจันทร์ราชกุมารผู้น้อยฉวยได้พระศกกับพระธาตุพระพุทธเจ้าแล้วก็เสด็จหนีไปฯ ราชบุตรผู้น้อยได้นำพระศกกับพระธาตุไปลำปางฯ ราชบุตรผู้พี่ได้นำพระจันทร์เจ้าไปไว้ เมืองแซตา[๒] และได้ครองราชย์ในเวียงนั้นฯ ราชบุตรทั้งสองพี่น้องครองราชย์ในเวียงนั้น ๆ จนสิ้นพระชนม์แห่งพระองค์แลฯ พระจันทน์เจ้าอยู่ในเมืองแซตาได้ ๓๐๐ ปี เมื่อเมืองเกิดโกลาหลณะกาลนั้น ได้มี พระมหาเถระองค์ หนึ่ง ได้พาพระจันทน์เจ้าหนีไป เมืองแซหง ได้นำไปพักไว้ในสวนอุทยานของ พระเจ้าคำแดง แล้วจึงแถลงเหตุให้พระเจ้าคำแดงทราบ พระองค์ก็ทรงโสมนัสยินดีมาก มนัสการพระมหาเถระก็แจ้งว่าพระจันทน์เจ้าองค์นี้มีฤทธิ์มีเดชมากนักหนา ท้าวเธอก็ทรงเลื่อมใสศัทธาบำรุงรักษาพระจันทน์เจ้าโดยเคารพยิ่งตลอดพระชนม์ฯ ต่อจากนั้นไม่นานเท่าไรนัก พระเจ้าคำแดงก็สวรรคตไปตามยถากรรมฯ พระโอรสของพระองค์ได้ครองราชย์แทน พระจันทน์เจ้าอยู่ในเมืองนั้นนานประมาณได้ ๑๐ ปีฯ แล้วยังมีมหาเถระเจ้ารูปหนึ่งนามว่าสีโวหะ ได้นำเอาพระจันทร์เจ้านั้นออกไปไว้บ้านแขวงเมืองแซตาพระมหาเถระอยู่ที่บ้านนั้นได้ ๑๓ วัน จึงให้สร้างหอไว้พระจันทน์เจ้าฯ และได้เรียกนายพรานคนหนึ่งมา พระมหาเถระก็สั่งว่าเราจะไปลำปาง ฯ

พระพุทธรูปแก่นจันทน์ (สังคีติยฯ-จันทนพิมพ์) จันทนสารพุทธพิมพ์ ตำนานปรากฏในชินกาลมาลีปกรณ พระรัตนปัญญาเถร ชาวลานนาไทยได้รจนาเป็นมูลภาสาคือภาษามคธเดิมเมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๕-๒๐๗๑ ปรากฏคล้ายกัน แต่ไม่เหมือนกันตลอด ได้ปรากฏในสังคีติยวงศ์ เจ้าพระคุณ สมเด็จพระพนรัตน (ฉิม) วัดพระเชตุพนฯ ได้รจนาเมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๒ ที่แผกกันก็คือชื่อ พลิมนคร พลิปนคร คือ พลิบพลีนคร หรือ เมืองพริบพลี ซึ่งเสียงมอญในไทยออกว่า เปร็บเปร โนด พริบพลีน้อย คู่กับ เปร็บแปรโด็ด พริบพลีใหญ่ได้คัดย่อจาก ชินกาลมาลีปกรณ จะนำในสังคีติยวงศ์ในวงเล็บ เพื่อเห็นพร้อมกัน และ ได้แซกตรงนี้ กับทั้งตำนานฉบับพิมพ์ไม่ปรากฏชื่อนี้อาจตกขาดหายไป ได้ใส่เข้ามาให้เต็มตามที่ปรากฏนั้น

พระราชาปัสเสนทิโกศล โปรดให้สร้างพระพุทธรูปแก่นจันทน์ เมื่อปีใด ต่อจากนั้นมาอีก ๗ ปี พระผู้มีพระภาคเจ้าก็ปรินิพพาน กษัตริย์ในเมืองสุวรรณภูมิได้บูชาสืบต่อกันมาจนพุทธศาสนาล่วงได้ ๑,๐๐๐ ปี (สังฯ-พระเจ้าสุวรรณภูมิราชทั้งหลายได้บูชามาถึงพุทธปรินิพพานได้พันปีล่วงไป)

---

* ญาโณทยปกรณ ชินกาลมาลีปกรณเรียก พระเจ้าอาทิจจ์ ฯ

๒ เมืองซาแต หรือวิเชตนครฯ

พระเจ้าอาทิจจ์ เกิดในวงศ์ของกษัตริย์เมืองสุวรรณภูมิ เป็นพระราชโอรสของพระเจ้านรบดี ทรงอันเชิญพระพุทธรูปแก่นจันทน์นั้นมาแต่เมืองสุวรรณภูมิแล้วสร้างนครขึ้นบนยอดเขาวิเชตในชนบทวิเชต (บันทึกว่า แจ้ตาก หรือ เมืองตาก เมื่อสร้างนครขึ้นแล้วก็กลายเป็นวิเชตนคร ในประเทศสยาม ซึ่งเป็นคนละประเทศกับเมืองสุวรรณภูมิ (บันทึกว่า-ข้อความตอนที่ว่า "เป็นคนละประเทศกับเมืองสุวรรณภูมิ" นั้น ท่านใช้ศัพท์บาลีว่า วิเทเส ข้อความดังกล่าวนี้ไม่มีในต้นฉบับใบลานเดิม) ทรงบูชาพระพุทธแก่นจันทน์ในชนบทวิเชตนครนั้นช้านาน

กล่าวกันมาว่า พระพุทธรูปแก่นจันทน์ประดิษฐานในวิเชตนครนั้น เป็นเวลานานประมาณ ๙๓๐ ปี (รวมได้ ๑๙๓๐ ปี) ฝ่าย พระพุทธรักขิตเถร ได้อัญเชิญพระพุทธรูปแก่นจันทน์นั้น มาให้แก่ พระเจ้าสุวรรณสาม ในวิเชตนคร นัยว่า พระเจ้าสุวรรณสามนั้น ทรงบูชาอยู่ ๑๐ ปี (สังฯ-ถวายแก่พระเจ้าสุวรรณภูมิราชใน วิเชตนครทรงสักการะบูชา ๑๐ ปี จึงได้ พ.ศ.๑๙๔๐ ปี) ต่อจากนั้นมา ฝ่าย พระราชามุททิกเนตร ทรงอัญเชิญพระพุทธรูปแก่นจันทน์นั้นมาบูชาในโสสุทธนคร ๑๐ ปี (สังฯ-เบื้องหลังมา พระเจ้าสุทธิกเนตรราช ได้เชิญเอาพระจันทน์พิมพ์มาบูชาไว้ในสุทธิกนคร ๑๐ ปีได้ ๑๙๕๐ ปี) ต่อจากนั้น พระสิวเถร ได้อัญเชิญพระพุทธรูปองค์นั้น มาให้แก่พรานผู้หนึ่งในตำบลบ้านพลู แคว้นวิเชต พรานผู้นั้นบูชามา ๑๓ ปี (สังฯ-พระสิวัตเถระ ได้เชิญพระจันทน์พิมพ ไปให้แก่ลุทธก (พราน) ผู้หนึ่ง ชาวบ้านพลุนามคาม ในแว่นแคว้นวิเชตรัฏฐ ได้บูชามา ๑๓ ปี รวมได้ ๑๙๖๓ ปี) ต่อจากนั้น พระอภยเถรได้อัญเชิญพระพุทธรูปองค์นั้นมาบูชาใน "นครพลิม" แต่ไม่นานเท่าไรพรานผู้นั้นก็อัญเชิญจากนครพลิมกลับไปบูชาในตำบล บ้านพลูอีก (สังฯ-ต่อมา พระอภยัตเถร ได้พระจันทน์พิมพ์นั้นมาบูชาอยู่ใน "พลิปนคร" ไม่สู้นานนัก นายลุทธกก็ไปเชิญพระจันทน์พิมพ์นั้นไปบูชาในบ้าน พลุคาม จากนั้นมา ยังมีอุบาสก ผู้หนึ่งชื่อ โมลี เป็นคนอยู่ในแคว้นพะเยาได้เชิญพระพุทธรูปองค์นั้น มาบูชาใน วัดปทุมาราม ๖๐ ปี (รวมได้ พ.ศ. ๒๐๒๓ [๑]) ต่อจากนั้นเจ้านครพะเยา พระนามว่า ยุทธสัณฐิระ[๒] ทรงอัญเชิญพระพุทธรูปแก่นจันทน์องค์นั้นมาประดิษฐานในวิหารวัดดอนชัย[๓] พระศาสดาปรินิพพานแล้วได้ ๒๐๐๐ ปี พระพุทธรูปแก่นจันทน์ประดิษฐานอยู่ในวัดดอนชัย ๒๒ ปีแล้ว (สังฯ-ถัดจากนั้นมา พระเจ้าพุยาวนคราธิบดี ทรงพระนามว่า ยุทธสัณฐิร ได้เชิญเอาพระจันทน์พิมพ์นั้นไปประดิษฐานบูชาสักการไว้ในวัดวิชัยวิหาร)

ต่อนั้นมา พระมหาเถรธรรมเสนาบดี อัญเชิญพระพุทธรูปแก่นจันทน์นั้นมาประดิษฐานบูชาในวัดอโสการาม (วัดศรีภูมิ) นอกกำแพงเมือง ด้านทิศตะวันออก นครเชียงใหม่ จ.ศ. ๘๔๐ (พ.ศ. ๒๐๒๑-๒) อยู่ได้ ๕๐ ปี (สังฯ-พระเสนาบดีมหาเถร....บุพพทิศแห่งนัพพิสินคร)

ต่อจากนั้นมา มหาอำมาตย์ผู้หนึ่งชื่อ ปาเทป[๔] ได้อัญเชิญพระพุทธรูปแก่นจันทน์องค์นั้นมาประดิษฐานบูชา ใน วิหารวัดดอนชัย แคว้นพะเยา จ.ศ. ๘๕๕ (พ.ศ. ๒๐๓๖-๗) อยู่ได้ ๒๘ ปี

---

[๑] ตัวเลขจำนวนปีบวกเอาตามที่ท่านลงไว้ได้อย่างนั้น เมื่อถึง พ.ศ. ๒๐๐๐ ว่าประดิษฐอยู่แล้ว ๒๒ ปี ซึ่งเกินไป ๔๕ ปี อาจคิดของท่านไม่ถูก ขอคิดอย่างนี้ ตอนต้นว่า อยู่ในวิเชตนครนานประมาณ ๙๓๐ ปี ที่แยกไป ๓๓ ปี ก็รวมอยู่ ๙๓๐ ปีนั้น ท่านผู้เล่าไม่ทราบว่าไปอยู่ในที่นั้น ๆ พ.ศ. เท่าไร จึงเรียงเรื่องไว้ในตอนหลังตามจำนวนปีที่รู้มา ถ้าอย่างนี้รวมกับที่วัดปทุมารามอีกได้ ๙๕๐ ก็ยังเกินไปอีก ๑๒ ปี นับปีที่จาก และ ปีที่ไปสถิตมักนับซ้อนกัน ๕ แห่ง ๖ ทั้งเดิม จึงเป็น ๑๒ ปี ได้ พ.ศ. ๑๙๗๘ กับในวัดดอนชัยอีก ๒๒ ปี พอดี ฯ

[๒] เชิงความว่า "ยุทธสัณฐิร ลางแห่งเรียกว่า ยุทธสิริ ลางแห่งเรียกว่า พระยาเชลียง ฯ

[๓] ท่านผูกศัพท์บาลีว่า วิชยวิหาร แปลว่า วัดดอนชัย คือ วัดป่าแดงหลวงดอนชัย อำเภอพะเยา จังหวัดเชียงรายฯ

[๔] มหาอำมาตย์ ชื่อ ปาเทป ใช้คำบาลีว่า ปาเทโป นาม มหามจฺโจ เข้าใจว่าเรียกตามชื่อพื้นเมืองว่าบ่าเตบ เพราะสำเนียง ท ออกเสียงเป็น ต ผู้ใหญ่เรียกผู้น้อยมักใช้คำว่า บ่า นำหน้าชื่อเสมอ ดังนั้น คำว่า บ่าเตบ ก็คือ อ้ายเตบ หรือเจ้าเตบ ตรงกับคำว่า นายเทพ สอบต้นฉบับใบลานเดิมเป็น ปาเทโว นาม มหามจฺโจ แปลว่า มหาอำมาตย์ ชื่อ ปาเทพฯ

ต่อมา พระเจ้าพิลกปนัดดาธิราช (พระเมืองแก้ว) ตรัสใช้ให้มหาอำมาตย์ผู้ใหญ่อัญเชิญพระพุทธรูปองค์นั้น มาประดิษฐานไว้ในวัดปุพพาราม เมื่อวัน ๘ ค่ำ เดือน ๓ พระพุทธรูปแก่นจันทน์มาถึงเชียงใหม่ เมื่อปีมะเส็ง จ.ศ. ๘๘๓ (พ.ศ. ๒๐๖๔-๕ ตามที่ใช้ในชินฯ คือ ๑๑๘๒ บวก) ในกาลต่อมา ได้นำพระพุทธรูปแก่นจันทน์องค์นี้มาประดิษฐานไว้ใน วัดเจดีย์เจ็ดยอด คือ วัดโพธาราม เมืองเชียงใหม่

สังคีติยวงศ์ เล่าตอนนี้ไว้อย่างนี้ ในกาลแรก พระจันทน์พิมพ์มาถึงพระเจ้าติลกราชาธิราชผู้ประเสริฐ ได้สร้างอโสการามอยู่ ๑๕ ปี

ถัดแต่นั้นมา ปาเทวมหาอำมาตย์ได้เชิญเอาพระจันทน์พิมพ์นั้นไปประดิษฐานบูชาไว้ใน วัดวิชัยวิหาร ในแคว้น พุยาวรรัฐ ในปีศักราช ๘๕๕ พระจันทน์พิมพ์นั้นอยู่ในวรวิชัยวิหาร ๒๘ ปี

ถัดแต่นั้นมา พระเจ้าติลกปนัดดาธิราช รับสั่งให้ มณิกาธิบดีอำมาตย์ เชิญไปประดิษฐานไว้ในวัดปุพพาราม ณ วันอัฏฐมี เดือน ๓

พระเจ้านราธิปราช ได้ใช้ ทุกขิราชทูตผู้มิตรธรรม เชิญพระจันทน์พิมพ์นั้นมาไว้ใน พระปุพพาราม ตั้งแต่ศักราช ๘๘๓ ปีมะเส็ง พระจันทน์พิมพ์ได้มาสู่เมืองนัพพิสิโดยกาลที่พระจันทน์พิมพ์เสด็จมา แต่กาลพุทธปรินิพพานล่วงแล้ว ๒๐๖๕ ปี

ได้ยินว่าพระพุทธรูปจันทน์เจ้านี้ ท่านผู้เฒ่ากล่าวกันว่า พระเจ้าปเสนทิให้สร้างขึ้นเมื่อครั้งพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ฯ ทราบว่าตำนานพระจันทน์เจ้านี้ พระอรหันต์ทั้งหลาย มีพระนาคเสนเถระเจ้าเป็นต้น ได้แต่งตำนานนี้ไว้ในเมืองราชคฤห์ เราจักไปเมืองนั้นเมื่อได้ตำนานนั้นแล้วเราจักไปเมืองลำปาง หากเรายังมีชีวิตอยู่ เราก็จะกลับมาหาพระของเราหรือหากเราแก่เราชราภาพมาไม่ได้ไซร้ ถ้าพวกแก่คนไรไปเมืองลำปางแลกลับมา เราจักฝากตำนานมา พวกเจ้าจงรักษาไว้ให้ดีอย่าให้ใครเลยฯ พระมหาเถระเจ้าสีโวหะสั่งฉะนี้แล้ว ก็หลีกไปสู่เมืองราชคฤห์ ตรวจค้นดูก็ได้เห็นตำนานพระจันทน์ ๒ พระองค์นั้น พระเถระก็เขียนเอาตำนานพระทั้งสอง พระจันทน์เรานี้เป็นองค์ถ้วนสามแล้ว พระมหาเถระก็เลยไปลังกาฯ ครั้งนั้น มีพระเถระอีกรูปหนึ่งอยู่หงษาวดีนครไปสู่ลังกาเหมือนกัน แม้ท่านก็เขียนจดเอาตำนานพระจันทน์ไว้ แล้วไปตามหาพระจันทน์ยังเมืองแซตาอันมีภายขุนน้ำ (คำว่าภายขุนน้ำเป็นศัพท์ลาวเชียงใหม่ แปลเป็นคำไทยว่าเกาะกลางน้ำ) ก็พบพระจันทนึจึงบอกแก่คนทั้งหลายให้รู้ว่าพระจันทน์เจ้าองค์นี้ พระเจ้าปเสนทิให้สร้างมีฤทธิเดชมาก พระมหาเถระเจ้าหงษาวดีก็มาสร้างพิวมิน เป็นอารามจึงปรากฏนามว่า พระมหาเถระเจ้า-พิวมินฯ คนทั้งหลายก็พลอยรู้ตำนานพระจันทน์ด้วย ก็อาศัยเหตุที่พระมหาเถระพิวมินนำตำนานจากเมืองลังกาฯ พระจันทน์เจ้าอยู่บ้านพูได้ ๗๓ ปีฯ ครั้งนั้นมีปูโมอยู่บ้าน หนองประทุมา มันไปรบศึกซึ่งมาติดเมืองแซตา ได้ไปถึงที่นั้นก็รู้ว่าข้าศึกถอยหนีแล้ว คืนมาพักบ้านพู มองเห็นพระจันทน์เจ้าอยู่ในหอพระแก้วแห่งหนึ่ง มันก็กล่าวว่าเจ้ากูจงให้พระจันทน์เจ้าองค์นี้แก่ข้าพเจ้าไปไว้ณะวัดหนองบัวเถิด ข้าพเจ้าได้ไหว้ ก็เป็นดังเจ้ากูได้ไหว้ทุกวันเหมือนกัน ชนทั้งหลายที่รักษาพระจันทน์นั้นตอบว่า ดี ๆ ทั้งบัดนี้บ้านเมืองก็กำลังเกิดสงครามอยู่ สหายจงเอาพระจันทน์เจ้าไปรักษาไว้ให้ดีเถิดฯ บัดนั้นปูโมก็นำเอาพระจันทน์เจ้าไปไว้ที่บ้านหนองบัวในแคว้นดอนแปง อันเป็นลูกกิ่งเมืองพะเยาแล ฯ ยังมีคน ๑ เป็นบุตรปูโม ชื่อว่าปะขาวพิง เป็นคนรักษาพระจันทน์เจ้า วันหนึ่ง ปะขาวพิง จะชำระพระจันทน์เจ้าด้วยคิดว่าจะปิดทองใหม่ เห็นรอยปลวกลงมาแท่นพระจันทน์ออกมาตามพระบาทตั้งใจจะชำระให้ดีจริง ๆ ครั้งนั้นมี สามเณรรูปหนึ่ง มาเห็นท่านเข้าก็เอาผ้าสังฆาฏิรองแท่นพระจันทน์ไว้ ก็บอกให้ปะขาวพิง ชำระพระจันทน์เสียฯ ภายหลังท่านมาเชียงใหม่ ได้อุปสมบทเป็นภิกษุภาพใน วัดสวนดอกไม้แลฯ เจ้าของสวนกับทั้งชาวเจ้าทั้งหลายพลางหอมแก่นจันทน์นัก ให้ค้นหาพบสามเณรนั้นจึงถามว่าท่านเสพหาจันทน์หอมมาจากไหนฯ สามเณรนั้นตอบว่าข้าพเจ้ามิได้หาเสพจันทน์อันหอมเลย แต่ข้าพเจ้าไปพักวัดหนองบัวพะเยาเห็นคนชำระพระจันทนึจึงเอาผ้าสังฆาฏิผืนนี้รองพระจันทน์ครั้นชำระแล้ว ผ้านี้ก็มีกลิ่นหอมไม่ระเหยฯ มหาสวามี สวนดอกก็ใช้ให้คนไปสอบดูเมืองพะเยา ก็ทราบแน่ว่า

พระจันทน์ที่พระเจ้าปเสนทิทรงสร้างฯ มาถึง ปีกดป้า[๑] พระจันทน์เจ้าก็กระทำปาฏิหารย์เปล่งฉัพพรรณรังสีรุ่งเรืองงามมากให้ปรากฏครั้งหนึ่งฯ พระจันทน์เจ้าอยู่บ้านหนองบัวได้ ๖๐ ปีฯ พระเจ้าพุทธสี ซึ่ง พระเจ้าไตรยพระโอรสพระเจ้าเมืองแคว้นให้มาเป็น ข้าพระเจ้าติโลกะราช[๒]ฯ ก็ให้มากินเมืองสุขเกษมดีนักฯ ก็ทรงโสมนัสเป็นอย่างยิ่งแลให้ตกแต่งเครื่องบูชามากเป็นต้นว่าเข้าตอกดอกไม้ธูปเทียนสิ่งของธงและดุริยดนตรีทุกวัน ส่วนพระเจ้าแผ่นดินผู้ครองราชย์ ณ เมืองพระเยาทั้งชาวบ้านชาวเมือง แลพระเถรานุเถรมากหลาย เสด็จไปถึงวิหารบ้านหนองบัวแล้วก็กราบไหว้บูชาพระจันทน์เสร็จแล้ว ก็อาราธนาเชิญพระจันทน์เจ้าเข้าสู่ วิหารวัดป่าแดงหลวงดอนไชย ได้ ๖ เดือน ก็เลื่องลือมาถึงเมืองเชียงใหม่ว่าพระจันทน์เจ้าพระองค์หนึ่งอยู่เมืองพะเยาประเสริฐนัก มีเดชมาก ในตำนานซึ่งได้มาจากลังกากล่าวว่าพระพุทธรูปองค์นี้พระเจ้าปเสนทิทูลขออนุญาตจากพระพุทธเจ้าแล้วให้สร้าง เมื่อครั้งพระพุทธเจ้ายังพระชนม์อยู่ดังนี้ฯ มหาธรรมเสนาบดี ผู้เป็นราชจาริกรีบไปนครเชียงใหม่ครั้นทราบข่าวว่าพระจันทน์เจ้ามาแล้ว จึงแจ้งเหตุทูลขอราชาอนุญาตไปเอาพระจันทน์เจ้าฯ ท้าวเธอก็ทรงอนุญาตแล้วแต่งดุริยดนตรี เป็นต้นว่าฆ้องกลองปี่แตรสังข์ธงช้างธงม้าแลเด็กชายนายร้อย ทั้งหลายถือศาสตราวุธไป ครั้นถึงที่อยู่แห่งพระจันทน์ ก็ทูลราชาผู้ครองเมืองให้ทรงทราบพระราชอาญาอันให้มาทูลขออาราธนาพระจันทน์เจ้าไปเมืองเชียงใหม่แล้ว ก็ยกเอาพระจันทน์ขึ้นสู่ พวงช้างอันประดับเสร็จพรรณแล้ว ครานั้นพระราชาผู้ครองเมืองพะเยาพร้อมทั้งนายหนังสือกินเมืองแลชาวพะเยาก็มานำแห่พระจันทน์ไปจอดใน อาคันตุการาม แทบกระทำเบิกหนแล้วชนทั้งหลายก็ชวนกันไปไหว้บูชาที่นั้นมากนัก มิอาจพรรณาได้ฯ ลำดับนั้น เขาก็นำพระจันทน์เจ้าไปทางเมืองน่าน ครั้นถึงเมืองน่านแล้ว พระจันทน์เจ้าก็กระทำปาฏิหารย์เปล่งพระ-รัศมีรุ่งเรืองงามมากนัก ชาวเมืองท่านก็มาไหว้บูชามากมาย พระจันทน์เจ้าพักอยู่ที่นั่น ๔ วันจึงไปถึงเมือง แต่พระจันทน์กระทำปาฏิหารย์เปล่งรัศมีออกจากพระเมาลี ดุจหิ่งห้อยบินไป ชาวราชและคนทั้งปวงบังเกิดปสาทะสัทธากระทำการบูชา ด้วยข้าวตอกดอกไม้เงินทองแลแก้วแหวนเป็นอันมากฯ พระจันทน์เจ้าพักที่นั่นคืนเดียว มหาธรรมเสนาบดีแลเด็กชายทั้งปวงจึงนำพระจันทน์มาถึงเมืองแพร่ ชาวราชกับ หมื่นแพ แลชาวนครต่างก็มีปสาทะ ครั้งนั้นฝนตกไม่ขาดสายทั่วทั้งเมืองเป็นอกาลเมฆหมู่ชนยินดีบูชามิขาดสาย ต่างก็พากันพูดชมเชยว่าพระจันทน์เจ้าองค์นี้มีเดชมากผู้ใดมีบุญจึงจักได้เห็นได้สักการะบูชา จึงนำมาถึงเมืองหริภุญชัยท่านมหาเสนาบดีก็ได้มาทูลพระเจ้าเมืองพิงทรงพระนามว่าติโลกะดิลกราช ท้าวเธอก็ทรงให้แต่งเรือประดับให้ดีงามแล้วจึงส่งเสนาธิบดีขุนหมื่นเป็นต้นว่าหมื่นพูปาไปรับพระจันทน์แต่โต้นมาถึงเรือเทียบท่าหมื่นคงฯ พระเถรานุเถระขุนหมื่นขุนพันทั้งชาวเมืองยินดีไปไหว้สักการะบูชา ด้วยข้าวตอกดอกไม้เป็นต้นแล้วก็ประโคมดุริยดนตรี จึงอัญเชิญพระจันทน์ออกจากเรือแล้วยกขึ้นสู่หลังช้างแก้วตัวประเสริฐนำมาไว้ในอโสการามจายหาย อันมีภายใต้ประตูเวียงเชียงเลิกเป็นที่สักการะแห่งท้าวพระยาเสนามาตย์ สมณะพราหมณ์, คฤหบดีเศรษฐีแลชาวเมืองทุก ๆ เมือง พระจันทน์มาถึงเชียงใหม่ประดิษฐานไว้ในอโสการามในปีลวงเป้า[๓] เดือน ๓ ขึ้น ๘ ค่ำวันพุทธ ไทยเตาสางฯ เมื่อพระจันทน์เจ้าพรากเมืองพะเยามาเชียงใหม่ศาสนาล่วงได้ ๒๐๒๕ พรรษาฯ จำเดิมแต่นั้นมา เมื่อพระเจ้าติโลกะดิลกราชสวรรคตแล้ว พระเจ้ายอดเชียงรายได้ครองราชย์แทนฯ หมื่นเทพครูได้นำเอาพระจันทน์คืนไปเมืองพะเยาสุขเกษมสมฤทธิทุกแห่งเหตุพระจันทน์ อยู่ในเมืองนั้นฯ บัดนี้บ้านเมืองพะเยาดังก่อนเพื่อให้สุขเกษมแก่บ้านเมืองพระเป็นเจ้าฯ เมื่อนั้นเจ้าเมืองพระยาก็อนุญาตแก่หมื่นหมอเทพครูให้นำเอาพระจันทน์กลับคืนเมืองพะยาไว้ในวัดป่าแดงหลวงดอนไชยฯ ชาวเมืองก็ยินดีพร้อมกันสักการะบูชา แต่นั้นมาเมื่องพะเยาก็มีความเกษม

---

[๑] ชื่อศกและชื่อปีของไทยฝ่ายเหนือ เป้า=ฉลู กด=สัปตศก

[๒] ชินกาลมาลีปกรณ์เรียก พระเจ้าพิลก สังคีติยวงศ์เรียก พระเจ้าดิลกราชาธิราช

[๓] ปีฉลู อัฏฐศก, สังคีติยวงศ์ ว่า พระจันทน์พิมพ์มาสู่โสการาม จุลศักราช ๘๔๐ นัพพิสินคร ในปีจอ ชินกาลมาลีปกรณ พระพุทธรูปแก่นจันทน์ มาประดิษฐานบูชาในวัดอโสการาม คือวัดศรีภูมิ เมืองเชียงใหม่ เมื่อปีจอ จุลศักราช ๘๔๐ (พ.ศ. ๒๐๒๒)

ทุกแห่งฯ ครั้นกาลภายหลังท้าวพันตาคือพระเจ้าแก้วได้ครองราชย์แทนสิ้นกาลนานถึงปีศักราชล่วงได้ ๘๘๓ ฯ แขกเมืองใต้* นำราชบรรณาการมาถวายพระเจ้าแก้วเชียงใหม่เพื่อทางพระราชไมตรีติดต่อกัน แขกเมืองได้รู้ตำนานพระ-จันทน์เจ้า ที่พระเจ้าปเสนทิทรงสร้างแต่ครั้งพระพุทธเจ้าทรงพระชนมายุอยู่ได้ประดิษฐาน ณ เชียงใหม่ ที่ใคร่จะไหว้บูชา จึงแต่งเครื่องสักการะบูชา ๓ ประการว่า ข้าพเจ้าได้แต่งเครื่องมาเพื่อจักนมัสการบูชาพระจันทน์อันมีเดช ๓ พระองค์ คือพระจันทน์อันพระเจ้าปเสนทิทรงสร้างแต่เมื่อพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ และพระสีหพะ พระแก้วฯ ลำดับนั้น ท้าวเธอทรงทราบว่าแขกเมืองปรารถนานมัสการจึงรับสั่งให้หมื่นหนังสือติกขปัญญาไปอาราธนาพระจันทน์เจ้ามาพักไว้ ณ วัดหมื่นก่อน พระองค์จึงตรัสว่าศรีภูมินี้ก็เป็นศรีแก่เมืองเชียงใหม่ เราจักเอาพระจันทน์อันมีเดชประเสริฐมาประดิษฐาน ในวัดพระศรีภูมิเพื่อความเจริญสุขแก่บ้านเมือง แต่ทว่าบัดนี้แขกเมือง ได้ใคร่มนัสการบูชาเพื่อจะให้เข้าเอาพระจันทน์ไป ไว้วัดปุพพาฯ เมื่อใดแขกใต้นมัสการวิหารแลพระศรีภูมิปิดทองทุก ๆ แห่งแล้ว เมื่อนั้น จึงเชิญพระจันทน์มาสำนักไว้ ในวัดพระศรีภูมิดังนี้ จึงให้เชิญไปไว้วัดปุพพารามให้แขกใต้ได้นมัสการบูชา วันนั้นแล [๒]

คติตำนานพระพุทธปฏิมากรจันทน์เจ้าจบเพียงเท่านี้ฯ

---

* ชินกาลมาลีปกรณ สันนิษฐานว่า คงหมายถึงกรุงศรีอยุธยา ในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ (พ.ศ. ๒๐๓๔-๒๐๗๒)

[๒] ชินกาลมาลีปกรณ พระพุทธรูปแก่นจันทน์มาถึงเชียงใหม่ เพื่อให้ราชทูตเมืองใต้ไปนมัสการเมื่อปีมะเส็ง จุลศักราช ๘๘๓ (พ.ศ. ๒๐๖๕)

คำท้าย พวกเราอาจถูกต้ม

คนไทยทั้งหลาย

พวกเราพบหลักฐานสุวัณณภูมิประเทศ จารึก ศิลปวัตถุเป็นอันมาก โดยเฉพาะกเบื้องจารและพระพุทธรูปไทยรูปต่าง ๆ มีหลายผู้อ้างว่า เป็นผู้ใคร่ช่วยเหลือโดยนำเสนอวงการบ้านเมืองและสถาบัน พวกเราได้เห็นเพียงเศษกระดาษพิมพ์ดีด และนำเรื่องลงหนังสือพิมพ์บางฉบับดังปรากฏข่าวมาแล้ว ได้ขอยืมวัตถุต่าง ๆ ไปมากชิ้น เช่นกเบื้องจารทั้งที่ราชบุรีและเพชรบุรี อิฐที่มีหนังสือเขียน "ตวันอธิราช สุวรรณภูมิ" และรูปตวันซึ่งมีหนังสือเขียนอยู่เต็มฐานด้านหลัง ซึ่งเขาบอกว่า "ปลอม" ตลอดจนกระทั่งชิ้นส่วนล้อธรรมจักรและวัตถุรูปโบราณต่าง ๆ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานและพวกนี้ได้เที่ยวประกาศว่าปลอม ทำใหม่ด้วยปูนซีเมนต์ครั้นทวงคืนก็ไม่นำมาคืนโดยอ้างว่าท่านผู้ใหญ่ให้นำไปพิสูจน์ยังต่างประเทศ และหายเงียบไปหมด แต่บัญชียังอยู่ในความจำของพวกเราเป็นอย่างดี ทั้งในส่วนสถาบันและบุคคลที่นำเงียบหายไปนั้นขอให้นำมาคืนให้หมด ถ้าเงียบหายไปในคราวต่อไป จะได้ประกาศแจ้งชื่อให้ตลอด

พวกเรารู้ดีว่า มีคนไทยเครื่องแบบมีผู้ใช้นามสกุลอย่างเดียวกันมีหน้าที่เบิกเงินเดือนอยู่ในสถาบัน ได้ร่วมกันใช้ฝีมือทำของปลอมออกกระจายไปมาก ได้อาศัยนามสถาบันเที่ยวกระจายแจ้งของเทียม ถ้าจริงอย่างลือกันแล้วคือทำได้จริง ๆ แล้ว ก็เป็นอันว่าของที่ตั้ง ๆ ไว้มิสมจริงอย่างที่ลือกันแพร่หลายแล้วว่าทำของปลอมตั้งแทนไว้ จึงเที่ยวกล่าวหินทรายหินปูนว่าซีเมนต์ โดยอ้างสิงห์อมควันประจำสถาบันทำได้

เรายังไม่มั่นใจต่อสถานะการณ์เหล่านั้น จึงขอให้ทั้งส่วนบุคคลและผู้อยู่ในสถาบันที่นำสิ่งของ ๆ พวกเราไปนั้นได้นำมาคืน ก่อนที่สถานะการณ์จะเกินและสายเกินไป

อย่างสถานะประวัติไทย ที่ได้พยายามสร้างขึ้นในท่ามกลางของความไม่มีที่ประจักษ์ชัดเช่นชื่อทวาราวดีซึ่งไม่รู้ว่าอยู่ที่ไหน มีเมื่อไร ของใคร และอะไร เท่าที่ปรากฏหลักฐานก็คือกรุงเทพทวาราวดีศรีอยุธยาก็แค่สมัยอยุธยาเท่านั้น แต่ก็พยายามจะทำให้มีขึ้นกระทั่งเป็นที่ออกอ้างของผู้ที่ไม่รู้ว่าจะเอาอะไร และได้เป็นมาแล้ว พร้อมกับเห็นว่าความที่ไทยไม่มีอะไรเลยนั้นเป็นของมีเกียรติอันสูงส่ง ครั้นเจอของจริงเท่าที่มีอยู่แล้วอย่างเพียงพอที่จะยอมฉลาดได้พยายามทำให้หายไป และทำของเทียมขึ้นลบล้างของเดิม จึงสร้างสถานการณ์ขึ้นแล้วหลอกด้วยคำเพราะ ๆ ซึ่งลื่น ๆ เหมือนฟองสบู่ที่ฟอกแล้วก็ล้างให้ไปอยู่ในความสกปรกเพื่อความสมบูรณ์.... เพื่อเกียรติของ....แต่แล้วก็นำสิ่งนั้น ๆ ที่พอจะเป็นหลักฐานได้ไปทำลายหรือขายเพื่อความสมบูรณ์ และเพื่อเกียรติอันสกปรกนั้น

จริงอยู่ เราย่อมรู้ว่าที่สิ่งของ ของไทยต้องจากไทยไปนั้น มิใช่ฝรั่งมังค่าหรือเจ๊กจีนใด ๆ เป็นที่เชื่อได้ว่าไทยนี่เอง และไทยชั้นเรียนพูดฝรั่งจึงขายได้ ส่วนพวกเราชั้นสามัญนี้ไม่มีภูมิพอจะพูด พอจะทำเทียมได้ พอจะเข้าใจอะไรได้อย่างพวกมีเกียรติเหล่านั้น ฉะนี้พวกเขามิใช่จะทำลายเท่านั้น ยังเอาเกียรติของไทยรู้จักรักษาตนเองมาได้ รู้จักทำอะไร ๆ เป็นอย่างคน รู้จักสร้างกฎหมาย และศีลธรรม รู้จักสถาปัตยกรรมและประดิษฐกรรมต่าง ๆ ฯลฯ กระทั่งเป็นไทยอย่างสมบูรณ์ถึงทุกวันนี้ เอาเกียรติไปทำให้ไม่มี ด้วยจงเจตนาปิดบังความจริง ยกย่องสิ่งเลื่อนลอยอย่างประวัติไทย

ปรากฏการณ์ในบัดนี้ก็คือ ความเป็นอย่างนี้ สิ่งมีกำลังถูกทำลาย ถูกขาย ถูกปิดบังแม้ผู้มีเศษ ๆ เหลืออยู่ก็ยังมาหลอกเอาไป เช่นนี้ นอกจากจะเป็นการทำลายของไทยให้สูญสิ้นไปแล้วยังชื่อว่าเท่ากับยุงลายผู้นำเชื้อไข้นอนหลับตายมาเพาะไว้ในไทย ด้วยจงเจตนาให้ไทยหลับอยู่ด้วยความโง่ และไม่รู้อะไรแม้ชาติของตัวเอง อันควรจะกล่าวคำอะไรที่เหมาะสมว่าร่วมกันทำลายมรดกอันตกทอดมาถึงตัว ตลอดจนกระทั่งทำลายตัวอีกด้วย

อย่างที่เล่าลือกันและศิษย์เป็นผู้บรรจุหีบห่อ เมื่อได้วัตถุเก่ามาแล้วก็ทำเทียมขึ้นเอาของเทียมแสดงหลักฐานของจริงส่งออกนอก ที่จะส่งของเทียมนั้น ฝรั่งเขามีตาดีมีเครื่องตรวจรังสีบีและซี ที่จะหลอกเขานั้นไม่มีทางเลย ถ้าคำ

เล่าลือกันนั้นจริง ของไทยที่เรามีอยู่และตั้งแสดงไว้คงเป็นของเทียมที่ทำขึ้นนั่นเอง อย่างนี้ผู้บรรจุหีบห่อเขาเล่าบอก จริงหรือไม่จริงไม่ทราบได้

และมีอีก เมื่อหนังสือนิตยสารฉบับหนึ่งมาขอถ่ายรูปพระพุทธประวัติปางประสูติสมัยสุวัณณภูมิ เมื่อเห็นกล้องถ่ายทั้งคิดดูฝีมือทำแบบไทยแล้วแน่ใจว่าไม่ละเอียดพอ จึงยอมให้ถ่ายไปลงหนังสือพิมพ์ มีศิลปินแผ่นโหลจำลองแบบออกแล้วอ้างว่าเป็นความคิดของตัวเองและอ้างสถาบันด้วย พอพวกเรา-พระครูพิศิษฐ์ศิลปาคมและข้าพเจ้าเห็นเข้าก็ทราบทันที ถ้าจะสืบภูมิว่าพวกเรานี้มีชั้นไหนก็ดูราชทินนามพิศิษฐ์ศิลปาคมและธรรมวงศ์เวที ซึ่งคณะกรรมการและพระประมุขไม่ตั้งให้ศิลปินโหลแน่ ขอไว้ลายศิลปาคมกับเวทีบ้างที่ต้องว่าอย่างนั้น ก็เพราะพวกเรามีศีลธรรมพอที่จะยกย่องเกียรติไทยโบราณ เรารู้ร่วมกันอย่างนี้-ที่เรารู้ว่าจำลองนั้น ก็ศิลปกายวิภาคและศิลปปูนปาสเตอร์ปรากฏการณ์ชัด ส่วนระยะกาลทำก็เร็ว ๆ นี้ (คงไม่ต่ำกว่า พ.ศ. ๒๕๐๐ ซึ่งเวลานั้น ศิลปวัตถุโบราณที่คูบัวกระจายออกมาแล้ว ที่แท้ อย่างสามัญไม่ใช่ทางสถาบันกระจายออกประมาณ ๕๐ ปี หรืออาจตั้งแต่สมัยสุวัณณภูมิสุดสิ้น พ.ศ. ๑๐๓๐ และยังจำพร้อมกับลอกแบบไปไม่หมด ถ้าศิลปินโหลไม่รู้ก็จะบอกให้ วัตถุที่ทำ ท่านเอ็ม มาชิดะ (M. Machida) ให้คำอธิบาย ว่าเป็นหินทรายประกาย ภายในเนื้อหินทราย ที่ใช้กล้องอีเลคโทรนิคและกระจกขยายส่องดูมีแร่ไพไรท์ (Pyrite) เศษซากเปลือกหอย (Micas) เกล็ดแก้ว (Silica หรือ Calcite) แร่แม่เหล็ก (Magnetite) และทองคำเม็ดเนื้อ ๕ ครึ่ง สินแร่มีอายุประมาณ ๒ ร้อยล้านปี (Silicaric) Sand Stone Kanchana Buri Series about ๒๐๐,๐๐๐,๐๐๐ years ศิลปินโหล ถ้าไม่รู้ก็หาหนังสือ Rocks and minerals by HERBERT S.ZIM PAUL R.SHEFFER Professor of Geology University of Illinois อ่านบ้างเถิด แล้วจงหาสิ่งนั้นมาทำเทียม

ลักษณะประณีตศิลปที่ปรากฏ เนื้อรูปปรากฏว่านูนสูงกว่าขอบ แสดงว่าสลักหินก่อรูปขึ้น พระนางกำลังประสูติพระโอรสแล้วนั่งลง ผ้าสะใบหลุด ผ้านุ่งเปิดหมด ด้วยความฉลาดรอบคอบของศิลปินไทยโบราณได้แสดงพระรูปพระโพธิสัตว์ประสูติใหม่ ๆ ออกมาเหยียดแขนขาจึงปิดส่วนควรระอายหมด พระเต้าขวาที่สะใบหลุดเปิดให้เห็นนั้นกำลังคัดเต่งจนกลมซึ่งเห็นได้ว่าไม่ใช่กายวิภาคนมแท้ แขนซ้ายพระนางยกขึ้นเหนี่ยวกิ่งรังนั้นดูจะโค้งซึ่งเห็นแล้วทราบชัดว่าไม่มีกายวิภาค ฯลฯ และมีลงรักใช้ทองผงโรย ที่รักทำไมจึงทนได้เป็นพันปี ก็เพราะประสมยางไม้ชนิดหนึ่ง (ซึ่งไม่กล่าวในที่นี้) พร้อมกับมีกวางหมอบตัวเมียปรากฏอยู่อันยืนยันว่าเป็นศิลปไทยสมัยสุวัณณภูมิ (ศิลปอินเดียสมัยอโศกที่ทำกวางตัวเมียไม่เคยเห็น ขอจงรู้ด้วยว่ากวางตัวเมียไม่มีเขา ถ้าไม่รู้ก็ไปถามคนป่า) ขอบอกเพียงเท่านี้ ถ้าจะพูดให้หมดสิ้นแล้วเกรงว่าศิลปินโหลจะจำเอาไปแล้วทำปลอมขึ้นหลอกลวงคนอื่น ๆ ได้ ท่านเอ็ม มาชิดะ กล่าวแก่ข้าพเจ้าว่าผู้เห็นหินทรายประกายเป็นซีเมนต์และปาสเตอร์ก็ตาบอด ซึ่งข้าพเจ้าเห็นด้วยจึงใช้สรรพนามว่าศิลปินโหล ความจริงอยากจะใช้ว่าศิลปินสวะมากกว่า

นี่แหละคือเจตนาของผู้ทำอย่างดี และทำไว้อาจต้องสิ้นหลักฐาน ซึ่งเมื่อไม่มีอะไรอ้างก็ว่างเปล่าเหมือนกับประเพณีนักรู้ไทยได้กระทำขึ้นไว้ให้เป็นสมบัติของไทย ก็สิ่งทั้งหลายที่ถูกขอยืมไปนั้น อาจถูกขายหรือทำลายไปแล้ว และนี่คือพวกเราอาจถูกต้มและถูกต้มด้วยผู้ดีประดิษฐ์ทั้งหลายเหล่านี้ ซึ่งแต่ละล้วนมีแผงประดับบ่า มีรถเก๋งใช้ มีภูมิพูดฝรั่งได้ ขอเพื่อนคนไทยแท้ทั้งหลายร่วมกันรับรู้ไว้และรู้สิ่งที่เขาสรรเสริญกัน แต่การกระทำได้ประกาศ เป็นตราบาปเกียรติอยู่แล้ว บาปเกียรติย่อมแช่งสาปเขาอยู่ทุกเมื่อ และพวกเรา-ทั้งหลายยังมีพอ....และมีที่จะอ้างได้ว่ายังมีพอ

พระครูพิศิษฐ์ศิลปาคม (จุ๊ด ธมฺมโชโต)
พระธรรมวงศ์เวที (อ่ำ ธมฺมทตฺโต)

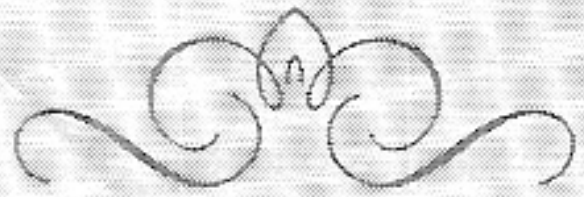

ตามระลึก

ขอเชิญชวนศิษยานุศิษย์และท่านที่เคารพนับถือในพระราชกวี (อ่ำ ธมฺมทตฺโต)
ในวันที่ ๑๕ มกราคม ของทุกปี เชิญมาร่วมทำบุญอุทิศส่วนกุศล
ถวายท่านที่ วัดโสมนัสวิหาร คณะ ๒

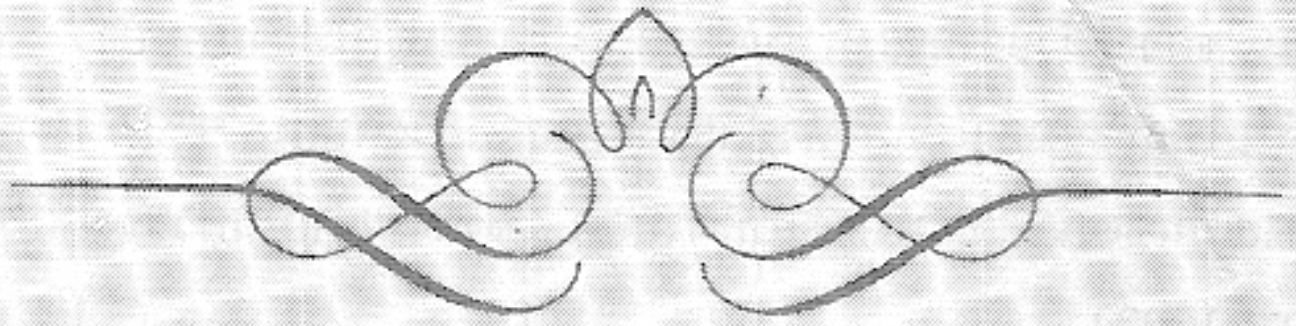

แม่ นาง จำเริญ

เมีย ใหญ่ เจลลขุน

ถวายสังฆทานตลสงฆ

นิรชธัมโม แม่นาย

ขุนอำนวยอุทิสส

จารึกชื่อ จเลล หรือ เจลล ที่จารึกนี้ว่า แจลล ปรากฏใน ก-เบื้องจาร จารึก พิมายนี้ แผ่นล่างปกหลังมีบอก ปีไทย ๓๙๖ (ปรากฏในหนังสือนี้หน้า ๕๔๔)

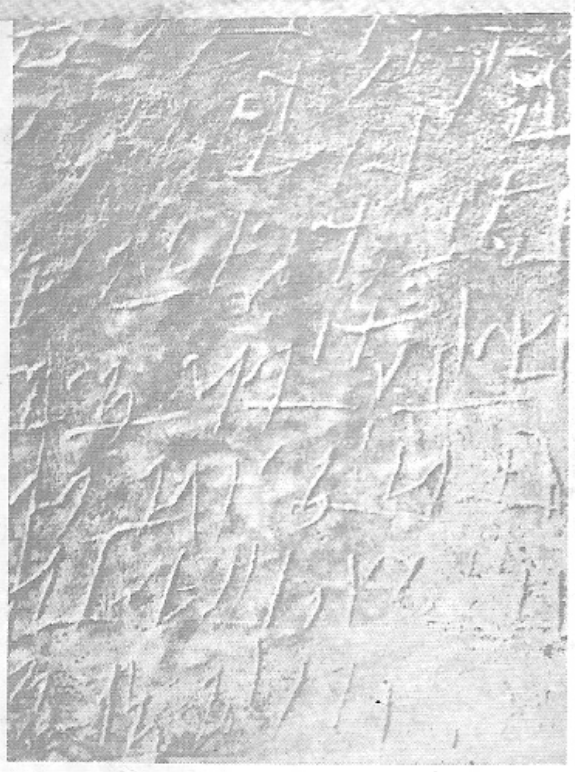

ขุน ฟ้า เมือง ไทย ส้าง

เถือม ทอง อา ราม

ใหญ่ ปรม ธาตุ เมือง

กรุง ไทย ทวา ลาว แล้ว

ปี ๑๑๒๒ เข้า ปี

๑๑๒๘ ปี ม เสง เอา

เกาะ อี หอม ส้าง วัด

จารึกชื่อ ไทยทวาลาว อยู่บันทัดที่ ๔ นับลง (ปรากฏในหนังสือนี้ หน้า ๕๔๐)

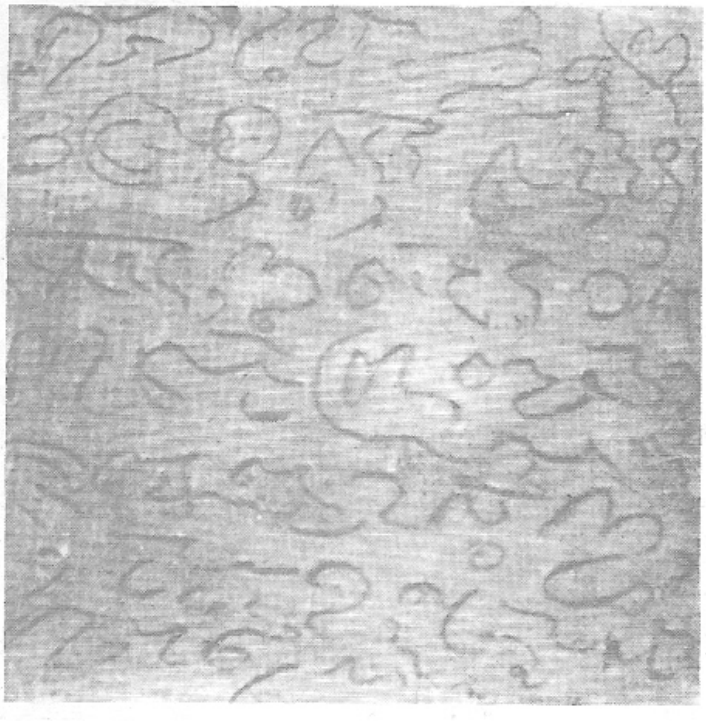

ศรีวิไชย สุวัณ

ภูมิ พุทธกาล ๑๑๕๑

ขุนฉันไสเรนทรครอง
ไท เมีย ใญ ชื่อ บุ(ญ)
ญ ตา

คนกลางชื่อบัวทอง
อีกคนชื่อ นาง

พวงช่อไพล

จารึก ศีวิชัยสุวัณณภูมิ และ พุทธกาลที่ไทยใช้มาถึงสมัย อยุธยา (ปรากฏในหนังสือนี้ หน้า ๕๗๐)

แม่ นาง จำเริญ

เมีย ใหญ่ เจลลขุน

ถวายสังฆทานตลสงฆ

นิรชธัมโม แม่นาย

ขุนอำนวยอุทิสส

จารึกชื่อ จเลล หรือ เจลล ที่จารึกนี้ว่า แจลล ปรากฏใน ก-เบื้องจาร จารึก พิมายนี้ แผ่นล่างปกหลังมีบอก ปีไทย ๓๕๖ (ปรากฏในหนังสือนี้หน้า ๕๔๔)

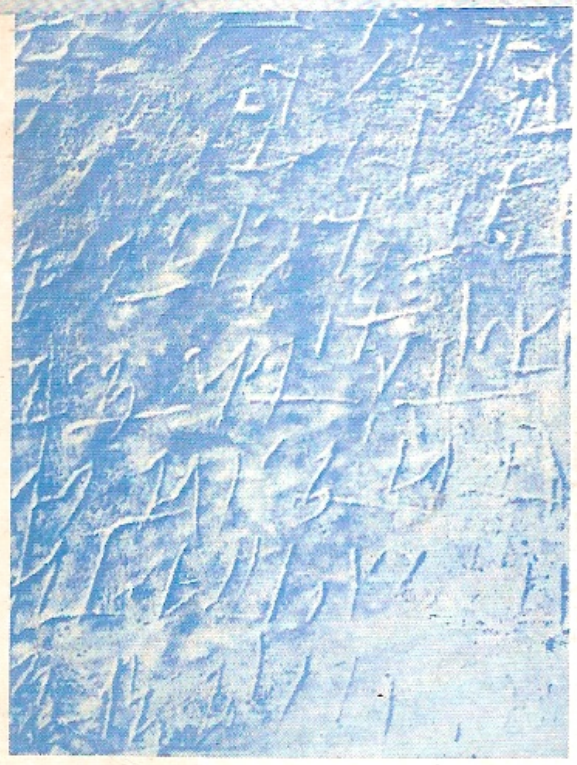

ขุน ฟ้า เมือง ไทย ส้าง

เถือม ทอง อา ราม

ใหญ่ ปรม ธาตุ เมือง

กรุง ไทย ทวา ลาว แล้ว

ปี ๑๑๒๒ เข้า ปี

๑๑๒๘ ปี ม เสง เอา

เกาะ อี หอม ส้าง วัด

จารึกชื่อ ไทยทวาลาว อยู่บันทัดที่ ๔ นับลง (ปรากฏในหนังสือนี้ หน้า ๕๕๐)

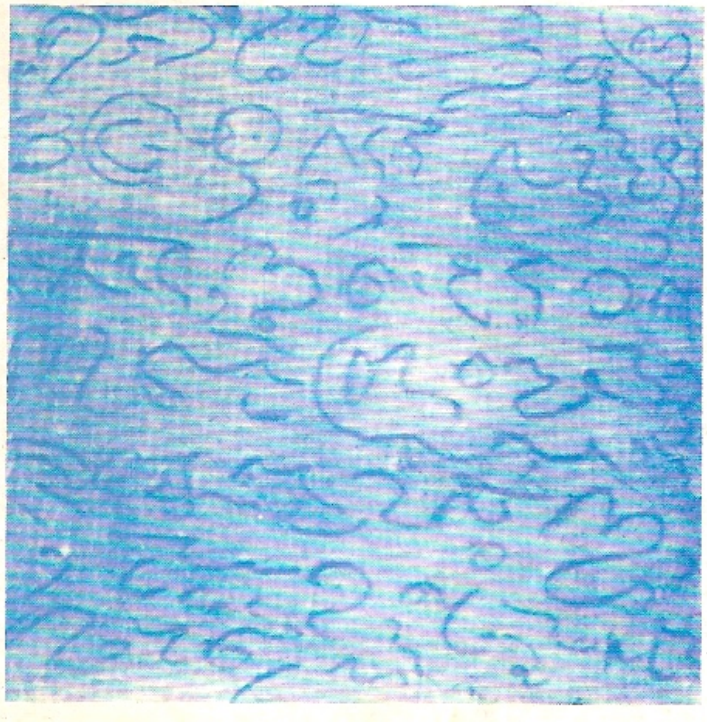

ศรีวิไชย สุวัณ

ภูมิ พุทธกาล ๑๑๕๑

ขุนฉันไสเรนทรครอง
ไท เมีย ใญ ชื่อ บุ(ญ)
ญ ตา

คนกลางชื่อบัวทอง
อีกคนชื่อ นาง

พวงช่อไพล

จารึก ศีวิชัยสุวัณณภูมิ และ พุทธกาลที่ไทยใช้มาถึงสมัย อยุธยา (ปรากฏในหนังสือนี้ หน้า ๕๗๐)

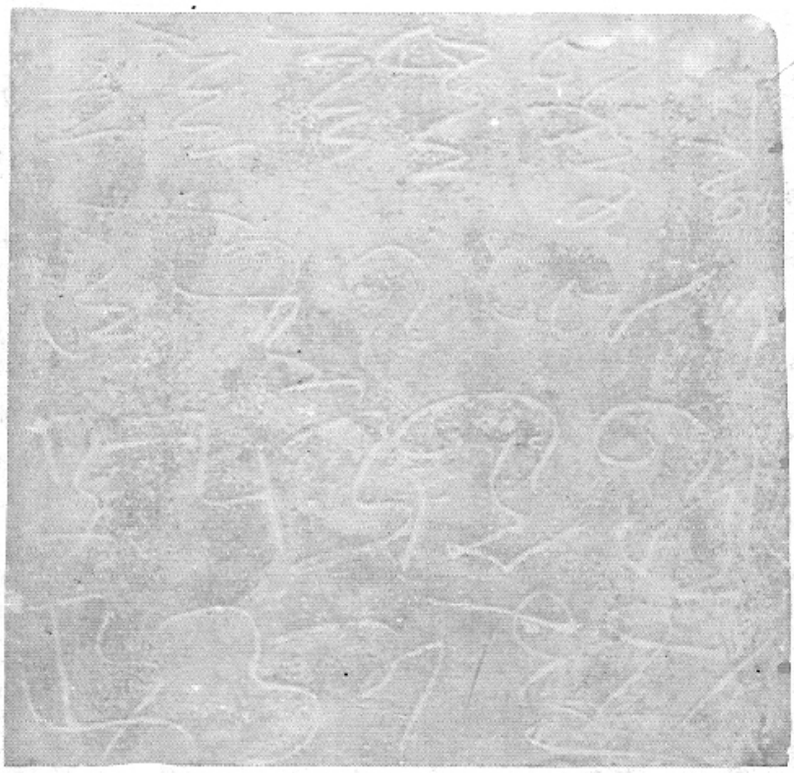

จารึกปีอินและเมืองแมน (คำอธิบายอยู่หน้า ๑๖๑)

โลลาย เล่า ขุนอินกวัก ทอง (มา)

ปี อิน ๑๐๗๓

สี เหลือง ไทยคลอง
(ที่เห็น ใ, ท, อยู่ไน ย อยู่ล่าง)

เมือง ลว ไทยแมน (จะเห็นตัวซ้อนกัน)
อ่านสั้น ๆ ว่า เมืองแมน

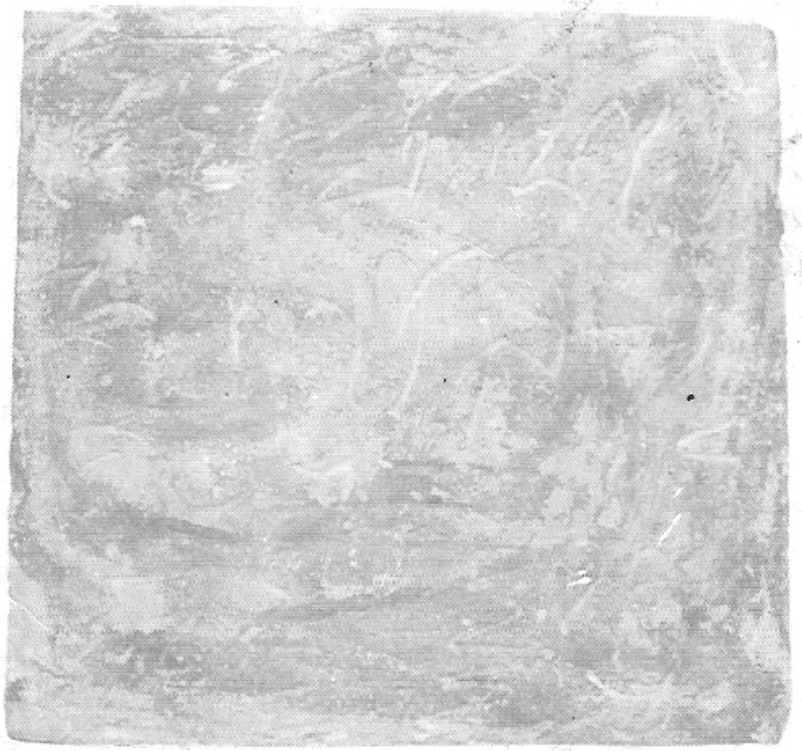

จารึกปีโลสมัยเมืองทอง (คำอธิบายอยู่หน้า ๓๗๓)

เรื่อง กดหมาย ทับไทย

ทอง ปีโล ๑๑/๑๘ (๑๑๑๘ เลือน)

เดือนอ้าย ขึ้น ๑๒ ค่ำ

คนผัวเมีย ผู้ใด.....

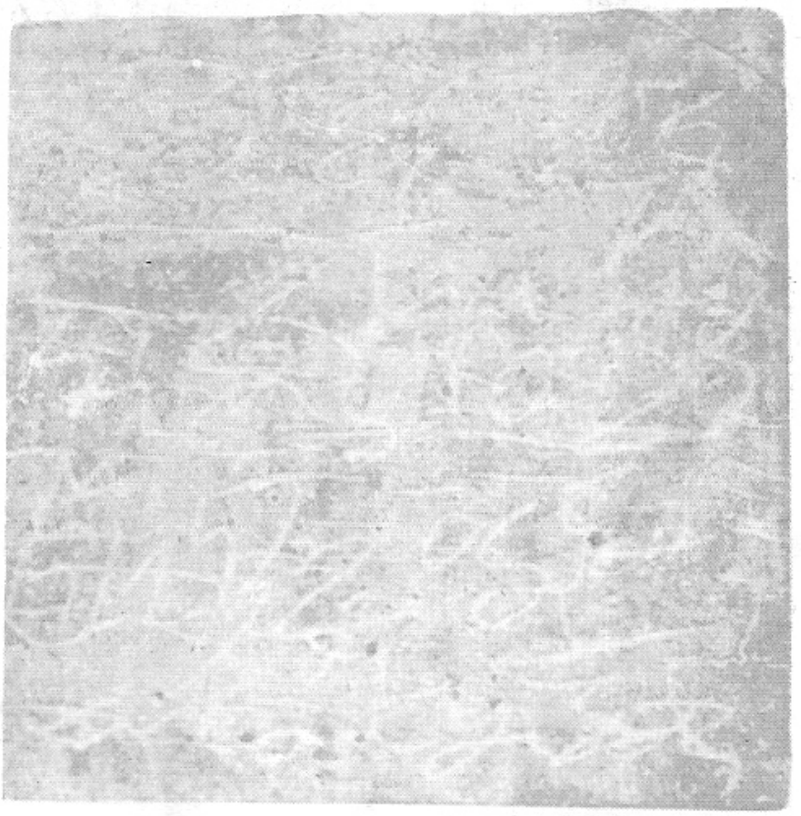

จารึกปีไทยคือ พ.ศ. และอู่หิน (อธิบายอยู่หน้า ๕๔๔)
ศรีอาทิตยอธิราช
เจ้า

ถึง เมือง อู่ หิน

เมื่อปีไทย ๓๕๖ วัน

ขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๖ (นี้ ที่รู้ว่าพิมาย
แต่ก่อนมีชื่อเมืองอู่หิน ชื่อไทย)

จารึกปีอินและเมืองแมน (คำอธิบายอยู่หน้า ๑๖๑)

โลลาย เล่า ขุนอินกวัก ทอง (มา)

ปี อิน ๑๐๗๓

สี เหลือง ไทยคลอง
(ที่เห็น ไ, ท, อยู่ไน ย อยู่ล่าง)

เมือง ลว ไทยแมน (จะเห็นตัวซ้อนกัน)
อ่านสั้น ๆ ว่า เมืองแมน

จารึกปีโลสมัยเมืองทอง (คำอธิบายอยู่หน้า ๓๗๓)

เรื่อง กดหมาย ทับไทย

ทอง ปีโล ๑๑ ๑๘ (๑๑๑๘ เลือน)

เดือนอ้าย ขึ้น ๑๒ ค่ำ

คนผัวเมีย ผู้ใด.....

จารึกปีไทยคือ พ.ศ. และอู่หิน (อธิบายอยู่หน้า ๕๔๔)
ศรีอาทิตยอธิราช
เจ้า

ถึง เมือง อู่ หิน

เมื่อปีไทย ๓๙๖ วัน

ขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๖ (นี้ ที่รู้ว่าพิมาย
แต่ก่อนมีชื่อเมืองอู่หิน ชื่อไทย)